

تصویر ابو عبد الرحمن الکردي

فہرہ ہنگی

شیرین

عہ رہبی - کوردی

نامادہ کردنی: فاضل نظام الدین

www.iqraa.ahlamontada.com

ئەهلامونتادا (کوردی ، عربی ، فارسی)

فهرههنگى شيرين

فاظل نظام الدين

چاپى چوارهم

سليمانى ٢٠٠٧

فهرههنگی شیرین

فهرههنگی کوردی _ عهرههیی

ناماده کردنی: فاضل نظام اللین

بیزاینی بهرگ و ناومرۆک:

شاروخ ئهرزهنگی

چاپ: شقان

ژمارهه سپاردن: (۴۵۷) ی سائی ۲۰۰۰

چاپی یهکهه: دهرزگای سهردهه

چاپی دووهه: سلیمانی ۲۰۰۲

چاپی سهیهه: سلیمانی ۲۰۰۳

چاپی چوارهه: سلیمانی ۲۰۰۷

چاپی چوارهههه ئهه فهرهههنگه له سههرئههرکی جهمهیل نظام اللین له چاپ دراوه

المقدمة:

منذ أكثر من ثلاثين عاماً و أثناء اشتغالي في عمل و اعداد قاموس (تستيريه كمشه) النجمة اللامعة - كردى - عربي، كنت افكر بضرورة وجود قاموس آخر عربي - كردي يكون مكملاً للقاموس المذكور. لكن العمل شاق جداً يحتاج الى جهد كثير و وقت طويل، لا يمكنني الاشتغال بهذين العاملين معا لذا اوقفت هذه الفكرة. استمرت في اعداد القاموس الاول الى ان انتهيت منه في خريف ١٩٧٢. لي بعد عشرين عاماً اصبح جاهزاً للطبع. و فعلاً تم طبعة من قبل مديرية الثقافة الكردية مشكورة. و خلال عشر سنوات من بعد هذا التاريخ هياته للطبع ثانية بعد مراجعته وتنقيحه. فقامت مديرية الدراسة الكردية العامة في وزارة التربية مشكورة بطبعه (طبعة ثانية مزيدة و منقحة).

و بعد ذلك باشرت باعداد القاموس الآخر، عمل متواصل و تفرغ تام لمدة ثلاث سنوات اصبح القاموس النجمة اللامعة عربي - كردي جاهزاً. عرضت المسودة على الاستاذ محمد مصطفى (صه مبور) قام بمراجعتها، ابدى ملاحظات قيمة، استفدت منها و ادخلتها في القاموس (و الاستاذ محمد غني عن التعريف، هو بحر من المعلومات في اللغة الكردية و عن الريف الكردي) و قد ضحى من وقته عدة شهور و كذلك قام شقيقي كامل نظام الدين بمراجعة الحرفين أ و ب و ابدى ايضاً ملاحظات قيمة. اقدم شكري الجزيل للاستاذين و لمجهودهما، واعتز بتوجيهاتهما فقد اخذتها بنظرا الاعتبار.

يقول صاحب المنجد في مقدمة الطبعة السابعة عشر للمنجد وكرر هذا القول في الطبعة السادسة و العشرين ..) و اغلب الظن ان عملنا لا يخلو من خطأ فاني ارباب اللغة نرغب ان يتفضلوا فيلفتوا نظرنا الى ما نكون قد لمنافيه) و انا اقول واعترف بحقيقة لا يمكن اخفاها و هذا ان اللغة الكردية فقيرة بكلماتها و مصطلحاتها خاصة و الحديثة منها. لاقيت صعوبات جمه في ايجاد المعنى الوافي للكلمة و من المحتمل وجود بعض الكلمات قد يكون معناها غير تام او مقارب للمعنى المطلوب. و لأجل ملء الفراغ في هذا المجال وضعت المعنى الدارج على الالسن مع انه غير كردية او شرحاً باللغة الكردية. و هنا انكر العبارة الواردة في مقدمة القاموس العصري عربي - انكليزي (امامنا اللغة الانكليزية فقد كان عدد مفرداتها لا يبلغ العشرين الف منذ عهد غير بعيد، فبلغ الآن ما يقرب من ربع مليون، جلّه من لغات غير لغة الانكليز و الامريكان و ذلك بفضل ترحيب علمائهم بما يتسرب اليها من الفاظ غريبة حتى من لغات زنوج امريكا، لانهم يرون ان اللغة وسيلة لا غاية و ان الالفاظ الات و المعاني غايات) اي (لنا لا يمكننا الاستغناء عن الكلمات و المصطلحات غير الكردية و من الضروري الاستاعة بلغات اخرى.

لتبعت في ترتيب الكلمات العربية الطريقة المتبعة في (المنجد و القاموس العصري عربي - انكليزي) لان هذا الترتيب يكاد يكون متحداً في جميع القوايس العربية.

و زيادة للايضاح و لمعرفة المعنى الحقيقي للكلمة فقد وضعت امامها معناها او شرحاً باللغة العربية و بعد ذلك وضعت المعنى باللغة الكردية. فهنا يمكن الاستفادة من هذا القاموس على اساس قاموس عربي - عربي لولا و ثم قاموس عربي - كردي ثانياً.

و ختاماً املى من المستفيدين من هذا القاموس و المعنيين قي الاسرة التعليمية، و الادباء و اللغويين ان يزودوني بملاحظاتهم البناءة كي يتم تلا فيها و تداركها في الطبعات المستقبلية. و الى الجميع و كل من يخدم هذا المجال اسجل اعترافي بجميلهم و تقديري لمعونتهم و السلام.

استعمال القاموس:

فإذا شئت البحث عن كلمة في هذا القاموس فما عليك الا ان تطلبها في فعلها الثلاثي و حسب موقع الفعل. فمثلاً لَفَّه، لَيف، إلتلاف، تأليف مؤلف، لَفَّ في الفعل الثلاثي لَفَّ. وكذلك عَهْد، تَعَهَّد، مُعَاهَدَة، مُتَعَهِّد في الفعل عَهَدَ. اما الكلمات التي فعلها الثلاثي مكون من حرف و الثاني مُشَدَّد و مثل شَدَّ، مَدَّ، حَدَّ، رَلَّ، عَرَّ، فجات مواقعها في اماكنها و حسب تسلسل الحرفين فقط.

و الافعال التي ماضيها رباعي فقد رُدَّ الى الاصل الثلاثي مثل دحرج في دحرو وعرقل في عرق.
و لسهولة البحث و التحرى عن بعض الكلمات التي يصعب على القاريء معرفة فعلها الثلاثي فقد ذكرت قسماً
من هذه الكلمات في المواقع حسب تسلسل حروفها الالف بائية مع الاشارة الى موقع الفعل الثلاثي مثل استثنى (في
ثنى)، استنكف (في نكف)، استوطن (في وطن)، مؤتمر (في امن)، ميلاد (في ولد) ميمون (في يمن).

ايضاح:

هناك الاشارات و الملاحظات يحتاج الى الشرح و التوضيح:

- الخط المعترض يقوم مقام الكلمة التي قبلها يُعنى عن تكرار كتابة الكلمة.

() وجود القوسين يُعنى عن تكرار كتابة الكلمة الواردة قبل القوسين او بعدما فمثلاً كردى به
(نمسك، چهيك، گورزه)، لولا وجود القوسين تكون الكتابة: كردى به نمسك، كردى به
چهيك، كردى به گورزه و كذلك (كوت و پير، يكمسر، نمست بهجئ) مرد، تقرا كالاتي:
كوت و پير مرد، يكمسر مرد، نمست بهجئ مرد.

: نقطتين بعد الكلمة الوبية تفصل الكلمة عن معناها و شرحها.

نقطة واحدة بين كلمتين عربييتين تعني ان الكلمتين متشابهتان في المعنى، وكلاماً شرح
للكلمة الاصلية العربية.

الفارزة بين الكلمات الكردية عبارة عن الفاصل بين هذه الكلمات سواء كلمة واحدة او شرح
وبعداً كلمات.

الكلمات العربية كتبت بأحرف غليظة الحجم حتى تكون بارزة و مفايرة لحجم حروف الكتابة الكردية.

المصادر:

لقد اعتمدت على القواميس و المطبوعات التالية في اعداد هذا القاموس.

المنجد- قاموس عربي-عربي. تأليف لويس معلوف و مشاركة العشرات من نوي الاختصاص. الطبعة ٢٣،
دار الشرق، بيروت ١٩٧٨، و هو تراث المطبعة الكاثوليكية.

القاموس العصري-عربي-انكليزي. تأليف الياس انطون الياس و ادوار الياس. الطبعة ١٣، شركة دار الياس
العصرية القاهرة ١٩٨٠.

القاموس العصري-انكليزي-عربي. تأليف الياس انطون الياس و ادوار الياس، الطبعة ١٩، القاهرة ١٩٧٤.

قاموس كردي-انكليزي-تأليف توفيق وهبي و سى. جهى. ادوموندس. اوكسفورد ١٩٦٦.

قاموس الطالب-انكليزي-كردي. تأليف و ترجمة نخبة من اساتذة وزارة للتربية- مطبعة دار آفاق عربية

للسحافة ١٩٨٥

نستيره گمشه- كردي-عربي تأليف فاضل نظام الدين مطبعة الاجيال بغداد ١٩٧٧ الطبعة الاولى.

فرهنگى خال كردي- كردي تأليف شيخ محمد الخال مطبعة كامران، سليمانيه ١٩٦٠.

فرهنگى كشت و كال كردي- كردي تأليف معروف قرداغى مردوخى مطبعة دار السلام، بغداد ١٩٧٢.

مجلة پيرومرومرو زانست العدد ١٩٧٢/٤ و العدد ١٩٧٨/١٤

كراسات المصطلحات العلمية و اللغوية الصادرة من (المجمع العلمي، محافظة السليمانية و نقابة معلمين

السليمانية).

و استفدت من الكتب المدرسية المترجمة الى اللغة الكردية و كذلك من قاموس مهاباد و قاموس رابر-گيو

موكريانى. و من مختار الصحاح- الامام الرازى. و القاموس الجديد الطلاب- تأليف نخبة من الاساتذة في تونس.

وشەي كۇتايى:

يەككە مەرجى بون و مانەۋى نەتەۋە زمانە. زمان كۆلەكەي نەستوورى راگرى نەتەۋە. زمان گەۋرەترىن كەلەپوورى نەتەۋە. يادگارە گىشتىەكانى تۆمار ئەكات، بۆيە دىرىنتىن و نىزىكتىن ئاۋەلى نەتەۋە زمانە. كەسانى دىلسۆزى نەتەۋە شانازى بە زمانەكەيانەۋە ئەكەن، خۇشيان ئەۋى و ئەپپارىزىن و گەشەي پى ئەدەن و پىشى ئەخەن. ئەم خۇشەۋىستىيە پاراستن و گەشەپىدانە پىش خىستى نەتەۋە ئەگەيەنىت.

زمانەۋان و دىلسۆزى نەتەۋە ەەر لە كۆنەۋە ەستىان بەم راستىانە كىردە. ەۋلىان داۋە نەك زمانەكانىان لە لاۋازىون و فەوتان پىپارىزىن بەلكو ەۋلىان داۋە پىشى خەن گەشەي پى بەدەن، خۇشەۋىستىرى كەن. ەۋلى ئەۋمىان داۋە ەك دىپارمەيكى پىرۇز پىشاشى بەدەن، مۆركى كىردەي يەزدانىان بە زمانەكەيانەۋە ناۋە تا ئەندامانى نەتەۋەكانىان والى بەكەن كە ەك پىرۇزەندىك سەپىرى زمانەكەيان بەكەن و سەرى پەرسەن و رىزەندى بۇ دانەۋىن. بىگومان ئەۋەش لە ەستى نەتەۋەيانەۋە ەتەۋە.

نوسەران و ەستىيارانى نەتەۋە لە رىگەي بەرەمەكانىانەۋە ەك ەئەبەست، چىرۆك، داستان، شانۇنامە، پەندو تىكرا پەخشان و نوسىن ئەۋ ەنگاۋمىان ناۋە كە زمانەكانىان دىگىرترو شىرىنتىرىت و شانازى پىۋە بىرىت، ەروەها پارىزراۋىش بىت لە لاۋازى و بەلكو فەوتان.

ەروەك زىانى مەۋە لە ەمەۋ رەۋىكەۋە بەرەۋ پىش كەوتن و فراۋانى ئەۋرات، ەروەها زمانىش. زمانەۋان و روناك بىران بەدروستكىردن و دۆزىنەۋەۋە داھىتان و گەشەپىدانى وشەۋ زاراۋە دەپرىنى ئەۋى ەمەيشە زمان دەۋلەمەندو بەھىز ئەكەن، لە پال ئەمەشدا كارىكى ئەۋتۇ ئەكەن كە زمانىكى يەكگرتو بۇ نەتەۋەكەيان بەرەخسىن. لە پال رەخساندى زمانىكى يەكگرتو بۇ ەەر نەتەۋەيەك پىۋىستە وشەۋ رىزمان لە لاىەن زانايانى زمانەۋە كۆبىكىنەۋەۋە داپىرئىزىن. ەەر كەسە بە گۆپىرەي ەۋل و بۇچونى خۇى دىرخى نەكردە لەم بۋارەدا.

مىنىش ەەر لە مىدالىيەۋە ئەم خولىيايەم ەبەۋە، وشەم رىز ئەكرد و اتاكانىانم لە پالپاندا ئەنوسى، بىرم لە فرەنگ نوسى ئەكردەۋە، تا لە سالى ۱۹۵۲ دا بىرەكەم زىاتر چەكەرى كىردو بە برۋايەكى بەھىزەۋە دەستەم داىە قەلەم و بناخەي پىرۇزەي فرەنگىكى كوردى. ەرمىم دانا. زىاتر لە پانزە سال پىۋەي خەرىك بوم، لە ئەجامدا فرەنگى ئەستىرە گەشە ەاتە بەرەم، لە سالى ۱۹۷۲ دا روناكى بىنى كە لە لاىەن دەسگاي رۆشنىرى و بلاۋكردنەۋەي كوردىيەۋە لە چاپ درا، زۆر سوپاس و رىزم ەيە بۇيان.

پىش ەمەۋ كەس كەۋتە بەر دەۋستى خۇم، خۇشەم بوم بە يەكەم رەخنەگر، ەئەيەكى زۆرى چاپ و ەندى ناتەۋاۋىم تىا بەدى كىرد، ژمارەيەكىش لە نوسەرانى بەرپىز بارى سەرنجى خۇيان دەربارەي دەپرى و ەلىان سەنگان و رەخنىان ئىگرت، ەەرچەندە ەندىك لە رەخنەكانىان بابەتتىانە نەبون.

زۆرى نەخايان فرەنگەكە نەما، داۋاي چاپكىرەنەۋەي دەۋەم كرا. مىنىش لەگەل رەچاۋكردنەۋەي بارى سەرنجەكانى خۇم و نوسەران و خۇشەۋەۋە بەرپىزەكاندا دەستەم پىيا ەئەن و ئامادەم كىردەۋە بۇ چاپ بە شىۋەيەكى فراۋترو پوختىر، لە سالى ۱۹۷۸ دا بۇ جارى دەۋە لە لاىەن ەزارەتى پەروەردەۋە چاپ كرا، زۆر سوپاسى كارىدەستىانى ئەكەم.

ەەر لەۋ كاتەۋە كە خەرىك ئەبوم بەپىك ەئەننى فرەنگى ئەستىرە گەشەي كوردى - ەرمىي، بىرم لە فرەنگىكى تر ئەكردەۋە كە ەرمىي - كوردى بىن. پاش چاپى دەۋەم بىرەكە لە مىشكەمدا بە تەۋاۋى خەملى

و دستم پښ کرد، هستم کرد که ئەمیان زۆر گرانتره، چونکه وشمو زاروهمکانی زمانی عەرهبی زۆرترین
دۆزینەوهی ماناو لیکدانەوهی به کوردی رمانیکی زیاتری ئەوێت، بۆیه کاتیکی زۆر فراوانم بۆ تەرخان کرد،
له ماره‌ی چهند سالێکدا به پشتمیوانی فرهمنگی پێشوم که بو به بەردی بناخه‌ی فرهمنگ سازیم، ئەم
کاره‌شم هینایه به‌رهم.

به‌لام پێش ئەوه‌ی بیر له چاپکردنی بکه‌م بۆ ئەوه‌ی له کارمه‌مدا سرکه‌وتویم و ئەگەر هه‌له‌و که‌م و
کوپیەکی تێدا بێت پێشه‌کی چاره‌سەر بکریت و به پوختی بجێته به‌رده‌ست خوینده‌واران وام به چاک زانی
کەسێکی تر چاوی پیا‌بخشینی.

بۆ ئەم مه‌به‌سته‌یه‌که‌م جار په‌نام برده به‌ر کامل ژیری برام، داواکه‌می په‌سه‌ند کردو ته‌نها به پیتی (ا و
ب)دا چوه‌وه، زۆر تێبینی جوان و وردی پێشان دام، داوای لی‌بوردنی کرد بۆ پیا‌چونه‌وه‌ی پیتەکانی تر
له‌به‌ر که‌می کاتی و ده‌ستگیرانی به کارمه‌کانی خۆیه‌وه. فنجا په‌نام برده به‌ر مامۆستا محمد مصطفی
(حه‌مه‌بور)، ئەویش مه‌ردانه هاته ده‌ست له ماره‌یه‌کی که‌مدا فرهمنگه‌که‌ی به کۆلێ سەر‌نج و لیکدان‌هوه‌ی
باش‌تر و فراوان‌تر دا‌یه‌وه ده‌ستم منیش له‌داوا نوسینه‌وه‌ی ئاماده بۆ چاپ په‌یڕه‌ویانم کرد. ریزو سوپاسی

زۆرم بۆ هه‌ردو مامۆستا و داوای ته‌مەنی درێژو سرکه‌وتن و به‌ختیاریان بۆ ئەکه‌م.
داوا له پسی‌پۆرانی زمان و تیکرا خوینده‌وارانی به‌ریز ئەکه‌م درێخی نه‌که‌ن له هه‌له‌سه‌نگاندنی ئەم کاره‌و
بێ دهنگ نه‌بن له هه‌یج که‌م و کوپیەک و ئاگادارمان بکه‌ن له سەر‌نج و پێش‌نیارو ره‌خنه، تاله چاپه‌کانی
ئاینده‌دا ره‌چاو بکرین. به‌رهم هینانی فرهمنگی بێ که‌مو کوپی کاری تاکه کەسێک نیه، هاری کاری
هه‌موان فرهمنگه‌که‌مان ئەگه‌یه‌نێته پله‌یه‌کی به‌رز‌تر.

پێشه‌کی سوپاس.

فاضل ١٩٩٠

- الحيوان: تَوْحُّش / هارو، دپنده بو، شیت گیربو،
کهله بی بو.

أَبْدُ: خَلْد / مایه وه، نه مریو.

أَبْدُ: بَرَى، متوحش / دپنده، کژیوی

أَبْدُ: دوام / مانه وه، دواپی.

إِلَى الْأَبْدِ: دائماً / تاهه تا، هه همیشه.

إِلَى أَبْدِ الْأَبْدِينِ / هه تاهه تاهه

أَبْدُ قَطْعاً / نا، نه، هه رگیز، بیری برای

- دائماً / هه موکات، هه همیشه، هه تاهه تاهه.

أَبْدِي: دائم / بهره دوام، هه موکات، هه همیشه بی.

مُؤَبَّد: دائم. مدى الحياة / هه تا دواپی، هه موو زیان،

هه همیشه بی.

أَوَابِدُ الشَّعْرِ / مو تراوه بی بین هاوتا، ده گمن، دانسقه.

أَبْدُ: أَبْدَةُ. مُتَوَحِّش، مخيف / دپنده، ترسناک.

أَبْدَع (في بدع) ابدی (في بدو)

أَبْر:

أَبْرٌ: لَدَخٌ / پیوه بی دا، که سستی.

- إِبْرَتْرَى عَلِي / بوختانی پت کرد، بوی هه ل به ست.

- الزرع: اصلحه / هه لی پاچی

أَبْرُ الزَّرْعِ: اصلحه و لقحة / چاکی کرد، تووی نیره بی

وه شانده به سهر گوئه میبه کاند.

أَثْبَرُ الْبَيْتِ: حفرها / هه لی کند، بیری هه لکه کند.

إِبْرَةُ الْخِيَاطَةِ / ده رزی، سوئت.

- الحياكة / شیشی چین.

- النباتات / چقل، دپک

- الحشرة / جزو، تیش.

- البوصلة / قبيله نوما.

- مغناطيسية / ده رزی موگناتیس.

- خياطة الحذاء الشعبي / ته به ته، ته به نه.

شغل ال - : تطريز / چین

أَبَار: صايغ لإبرة / ده رزی دروست کرد.

الإبري: بائع الإبرة / ده رزی فروش.

المئبر: المثبان: بئت الإبرة / ده رزی دان.

إبريز: ذهب خالص / نالتونی تیزاب

إبريسم: حرير / ناوریسم، ته موش

إبريق: إناؤ له عروه و قم / مه سینه، کتلی، لولینه.

- النشای / چاپه ز، قوری.

إبريل. نيسان / مانگی شه سهه باران، گولان.

أول - : يوم الكذب / روژی دروی نیسان.

أبرد (في برد) أبرش (في برش) أبرص (في برص) ابرق

(في برق)

أبر:

أبر. أبرا. وشب و ركض / قه له م بازی دا.

إبريزم / ناو زونه، بزیم، بهره زوانه

أبرش:

أبرش: أبرش / جمع / (کۆ، گرد، خپی کرده وه.

أباشه: خليط من الناس. الجماعة / کۆمه له خه لک.

أبض:

أبض: شديد من الاعلى الى الاسفل / هه رده ده سستی

به سته وه له سه رتا خوار، په یوه سستی کرد.

إباض حبل / بهت، په تی به ستنه وه.

أبض. ما بضع: باطن الركبه / ره فیسک، پشتی کلاوه بی

ئه رتو.

أبط:

تأبط: وضعه تحت إبطه / خستیه بن (باخه لیه وه،

هه نگلیه وه).

إبط: باطن الكتف / کئیشه، باخه ل، بن باخه ل، بن

هه نگل، بن ده ست.

أبطاء (في بطا)

أبق:

أبق. هرب / رای کرد، هه لات، (تیش که ره ده ست

خاوه نه که بی) روژی، بوی ده رچو.

أبق: نبات الكتان / که تان، ره که که تان.

أبکم (في بکم)

أبل:

أبل. جمل. بعير / وشتر، حوشر.

أبل: الإبل: رعى و ساس الأبل / وشتری (به ختو کرد،

چه ران، له وه پان).

أبال: راعی و ساييس الأبل / وشتره وان.

إباله. سياسة / رامیاری.

إباله. باله: رزمة / گو رده بی گياو زه ل، فه رده. پیچراوه.

- رعاية الأبل و ادارتها / وشتره وان تی.

- ابابیل: فرق. جماعة/ کز مه ل.
- طیر ابابیل: طيور متجمعة متتابعة/ پوله مه ل.
- ابلیس/ شهیتان، نیلیس، نه مریمه ن.
- ابله (في بله) ابلى (في بلى) ابن. ابنة (في بنى)
- ابن:
- ابنه بشيء: عابه/ تانوتی لئدا، سه رزه نشتی کرد،
توانجی تن گرت.
- ابن الميت: اثنی علیه. مدحه بعد موته/ ستایش کرا،
له ساری خوینرا.
- ابنه وتابنه: ائتی (شره/ شوینی کهوت، شوین پیی
مه ل گرت..
- ابنه: عیب/ تانوت، خورش، ته شه ره، توانج.
- تاین: الشناء على المرء بعد موته/ ستایش کردن
پاش مردن.
- حفلة ال - / چله ی مردو، چله گرتن.
- ابنه: عقدة الخشب/ گرتی دار.
- : عقدة القدم/ میخکه که گرتی پین، بزماره.
- ابان الشيء: او له و اوانه/ سه ره تا، مه پوت، توبه ره،
نوخشه.
- ابان الشباب/ مه رته تی لاری، تافی لاری، سی ره ی لاری.
- ما یون: ملوط/ لاقه کراوه، کونی، قووندر.
- ابنوس. ابنوس/ درهختی شه بنوس.
- ابه:
- ابه له: فطن/ بیری کهوته وه، پیی زانی، هاتوه بیری.
- لایوبه له: لا یلتفت الیه/ گرتی نادریتن ناوری تی
نادریته وه.
- ابهه: نه بهه و فطنه/ بیری خسته وه.
- تابه عن کذا: تفره/ دست پاک و بن تاوان ده رجو.
- ابهه. ابهه: عظمه/ گوره یی، ده بده به، مه زنی،
ته تننه.
- : فخامة/ که شخه یی و تروفیز، لوت به زنی. شکوی.
- ابهام (في بهم) ابهج (في بهج) ابهر (في بهر) ابهم (في بهم)
- ابو: ابو. اب: والد/ باوک. بابا. بابه، بار.
- کذا: ذو او صاحب کذا/ خاوه ن.
- بیض: عنکبوت/ جالالتوکه.
- جعران: جعل/ قالوچه، قالوچه، گوخلینکه.
- جلمبو: سرطان/ قرزال، قرزان، قرزانگ.
- دقیف: فراشة/ په پوله
- کرش: اکرش/ ورگن. ورگ زل.
- نظارة: ذو نظارة/ عه بنه که چاو، چاویلکه له چاو،
چه شمه که پوژ.
- الغوم: خشخاش/ خشخاش.
- الهلول/ په یکه ری شه بولهلول له میسر.
- یقظان: دیک/ که له شیر، که له باب.
- اب/ لای گاورد کان پله یه کی ناینه، باوکه، باب.
- ابوان. ابوين: والدان/ دایک و باوک، باوان، داک و باب.
- ابوه: صفة الوالد/ باوکیتی، باوکینی، باوکیه تی.
- ابوی: من جهة الاب/ له باوکه وه.
- ابی:
- ابی: رقص/ نه ی ویست.
- : عاف/ به جیتی میشت، وازی تی مینا، دهستی تی مه ل
گرت.
- آب: غیر راض/ ناقایل.
- إباء: إباعة: رقص/ نه ویستن.
- آبی: مترفع. انوف/ روح زل، لوت به زنی، به فیز.
- ابیض (في بیض) إتاوه (في اتو).
- اتب:
- إتب: قمیص بغیر کمین/ کراسی بن قول، کراسی
قوتابخانه.
- إتجه (في وجه) إتحاد. إتحد (في وحد) إتحف (في تحف)
- إتد: إتاد: حبل یضبط رجل البقره اثناء الحلب/
په تینکه قاچی مانگای پین شه بسترینه وه له کاتی
دوشیندا، چه له مه.
- إتسع: إتساع (في وسع) إتسق (في وسق) إتصل
(في وصل) إتضع (في وضع) إتضع (في وضع) إتفق
(في وفق) اتقد (وقد) اتقن (في تقن) إتقی (في وقی)
إتکا (في وکا) إتکل (في وکل).
- اتم:
- اتم بالمکان: اقام/ مایه وه، گلی خوارده وه.
- اتم: إجتماع في حزن/ پرسه.

اتن:

اتان: حمامة/ ماكن، ديله كور.
اتون: موقد نار الحمام/ كورهي حمام، كورهي
گرموا، دوزه خه، تون.

اتي:

اتي: جاء/ مات.

- به: احضره/ ميناي، ماوردی.

- الامرا و الشهي: فعله/ كردی.

- الجرم: ارتكبه/ تاوانی كرد.

- الشجر: طلع ثمره، كثر حمله/ دره خته كه (بهري
گرت، بهر كهی ندره).

- الرجل: مر به / به لایا تته پری.

- المرأة: غشيتها. دخل عليها/ لاقه ی كرد، دهستی
له كه ل تيكه ل كرد، چوه لای.

- عليه: وشي/ بوختانی بو كرد، بوی هه ل بهست.

- عليه الدهر: (هلكه/ زمانه رسواي كرد، پهريشانی
كرد، هيلاكی كرد، شه كه تی كرد.

- على الامر او الشيء: اتمه/ انهاه/ ته واری كرد.

- المكان: جاء/ مات، مات بو نه وئ.

اتاه الشيء و به: اعطاه ايها/ دايه، پتي دا، بوي
ميناي.

ات: مقبل/ ماتو، داماتو، ناينده، نه وهی كه بهت،
نه وهی خواره وه.

موات: موافق/ به جين، قابل.

اتاء الارض ريعها و حاصلها/ به ربوبی زهوی، پيت
و ماتی زهوی.

اتاه: ضريبة/ باج، سه رانه، خاوه، به رتيل.
اث:

اث النبات و الشجر: نمي/ روهك و دره خت گه شه و
زيادی كرد.

اث الغراش: مهده/ جيگهی (داخت، راخست).

- البيت: قرشه/ ناومالی كرد، ناومالی تازه ی ميناي.
اثاث: متاع البيت/ ناومال، كه ل و په ل، پيتاك، پيتول،

تفاق.

اثيت: غزير/ ندره، مشه.

- : سمين/ قه له و، چور.

مؤث: مفروش/ راخراو، مالی پرتا و مال
اثر:

أثر الحديث. نقله/ قسه كه ی گه ياند، گنبرايه وه.

- : أكرم/ به خشی. ريزی ل نا، ريزی گرت.

أثر: ترك اثر/ كاری تی كرد، ههستی جولاند.

اثير: مكرم/ به ريز، گه وره، كاريگر.

ماثره: الفعل الحميد/ كاری (به كه لك، به جين، گرنك،
بايه خدان).

اثر لنفسه: اختار لنفسه احسن الاشياء و افضلها/
بو خوی باشترين و چاكترينی هه ل بزارد.

- على الامر. عزم/ دهستی پين كرد.

تأثر: شعر/ ههستی كرد، كاری تی كرا.

- : تكدر/ زوير بو، زير بو، دل شكا.

- عواطفه/ سوزی جولاي.

- : إقتنى اثره/ شوين پتي هه ل گرت، شويني كه وت،
دوی كه وت.

- : تعقبه/ كه وته دوی، به شوينيا گه را.

استأثر بالشيء: إسئبد به/ داگيري كری، بو خوی
دانا.

- الله به: مات/ مرد، خوا برديه وه.

الاث: الاجل/ مردن، كوتايی ماتن، گيان ده رچون.

أثر: علامة باقية/ نيشانه، شوين، شوين دهست و پين،
شوينه وار.

- : بقية اثریه/ پاشماوه.

- : تاثير/ كارتی كردن، ههست جولان.

- : قديم/ كه لاوه. ديرين، كون، دير.

- سيء: وقع سيء/ كارتی كردنيكي خراب، نه نجام
خراب.

في - : بعد/ پاشان، دوايي.

على - : راسا/ راسته و خور، يه كه سر، يه كه نده رو.

اقتضى - : خرج في اثره/ شويني كه وت، شوين
پتي هه لگرت، بهی هه لگرت.

آثار: علامات/ نيشانه، شوين دهست و پين، پاش ماوه،
شوينه وار.

- بتايا (اثرية/ كه لاوه، شتی كونی ماوه، شتی

ديرين، شوينه وار، پاش ماوه.

دار ال - مَحْف / موزه خانه، شوپنه وارگه، دیرینگه.
 علم ال - / دیرین ناسی، شوپنه وارناسی.
 اثری. مختص بالآثار. عالم بالآثار / دیرین ناس.
 شوپنه وارناس.
 بقایا - ه / که لاره، شتی کونی ماوه، شوپنه وار.
 ماثور: منقول / گنبراهه، پیشینان.
 - : قدیم / کون، دیرین، دیر.
 قول - / قسهی کون، قسهی پیشینان، قسهی نه ستق،
 پهندی پیشینان.
 استأثر: استبَدَّ و حَصَّن لِنَفْسِهِ / خو په رستی کرد،
 له خویابی بو.
 أثره: استثنائ: حُبَّ الذات / خو په رستی، خوکامی.
 إبتثار: تفضیل / په سه ندر کردن، خه لک خوایی.
 تأثر: شعور / هست، هست کردن، هستیاری،
 کارتن کردن.
 - : إنفعال نفسي / مه ل چونی دهرونی.
 سریع ال - : حساس / به هست، هستیاری.
 - ال - و الاضطراب / عصبی / توپه، توپه و توپه
 تیز.
 سرعة ال - / هستیاری، خیرایی هست کردن.
 - ال - و الاضطراب / توپه و توپه، زو مه ل چون
 تاثیر: وقع / کارتن کردن. هست جولاندن.
 - : نفوذ / دهسه لات.
 ذو - / به کار، به میز، به دهسه لات. دهسه لاتدار. هست
 جولین، کاری گه.
 عديم ال - / بن کار، بن که لک، بن هیز، بوچ.
 مؤثر: فعال / کاری گه، به کار، به میز، به کاویه ک.
 - في النفس و العواطف / هست جولین، به سوز.
 غیر - / کارنه کر، بن که لک، بوچ.
 متأثر / دلگیر، دلشکاو، کارتن کراو.
 اثری / تومز، تومس.
 اثف:
 إثفیه. اثفیه النار حجر توضع عليه القدر / سن
 به ردی زیز مه نجه ل، سیپا، کوچکی بن مه نجه ل سن
 کوچکه.
 اثل:

اثل / دره ختی دارگه، گهز.
 اثم:
 اثم: اذنب / گوناهمی کرد، تاوانی کرد.
 اثم: ذنب / تاوان، خه تا، بهزه، گوناه.
 - : شر / خرابه، بهدی، نه گریسی.
 اثمیم: مذنب / تاوان بار، تاوان کار، بهزه کار.
 - : شریر / خرابه کار، به دره فتار، نه گریس.
 ماثم: ماثمة / اثم / تاوان.
 اشی:
 اشی: وشی / بوختانی کرد.
 ماثیه. ماثاة و شایة / بوختان.
 اجاب (في جواب) اجاز (في جون) اجتاح (في جوح)
 اجتاز (في جون) اجتر (في جرن) اجتمع (في جمع)
 اجتنب (في جنب) اجتهد (في جهد).
 اج:
 اج الماء: صار ملحاً مرأ / سویر بو، سویر خوی بو.
 - ت. تاجبت النار: اشتد حرها / کلپه ی سه ند، گه ش
 بوه وه، قله ی هات.
 اجاج: يلهب الفم / زور گه رم، دم نه سوتینن.
 ماء - مدان. شديد الملوحة / ناوی سویر، به کجار
 سویر.
 اجة: شدة الحر / کاتی زور گه رما، چله ی هاوین،
 قرچه ی گه رما.
 اجيج. اجيج النار / کلپه ی ناگر، بلیسه.
 اجاج: سمك مملح / ماسی سویر خوی، ماسی سویر
 کراو.
 اجاج: متلهب / زور گه رم، نه کولن، کلپه سه ندو.
 اجوج. متاجج. وهاج / به کلپه.
 الاجة و الاجيج: صوت الكلام و حفيف المشي /
 دهنگی ته په ی پین و قسه کردن، زاوه ژاو.
 اجيج الماء: صوت إنصبابه / دهنگی ناو تن کردن،
 خو په ی ناو.
 اجدی (في جدو)
 اجر:
 اجر: كفاة / پاداشتی دایه وه، پیی به خشی.
 اجر: اكرى / به کریمی دا.

- استاجر / استکری / به کرئی گرت.
 - جَر: تَوَاب / فَكَافَاة / پاداشت، به خشین، خیر.
 - جُعَل / کرئی، رَذَّانَه، مانگانه، مز، مزه.
 - آجِر: مخدوم / به کر گيراو، نیش که، کرئی کار.
 - آجِرَة: کَرَاء، اَتعَاب / کرئی، دست مز، هق دست، مز.
 - ثَمَن / نرخ.
 - ایجار / کرئی خانو، کرئی مولک، کرئی.
 - لایجار. معروض لایجار / بۆ کرئی.
 - اجیر: خادم، مستخدم / نیش که، به کرئی گيراو، راگرت.
 - عامل / کرئی کار / مزیر.
 - مَأْجُور: مُسْتَأْجِر: مکرئی / به کرئی گيراو.
 - مَوْجِر / به کرئی، به کرئی دراو.
 - مُسْتَأْجِر: مَوْجِر له / کرئی گرت.
 - مَوْجِر: صاحب الملك / خاوهن مال، به کرئی دهر.
 - آجُر: طوب. قَرْمِيد / خشتی سور، خشتی کوره.
 - اجراء. اجری (فی جری)
 - اجص:
 - اجاص: بَرَقُوق / مه لوزه.
 - اجل:
 - اجل: تاخر / دواکهوت.
 - اجَل: اَحْر. اَرْجَا / دواى خست.
 - تاجیل: تاخیر / دواخستن، میلان.
 - مَوْجَل: مَوْخِر / دواخراو.
 - اجل: وقت الاستحقاق / کاتی خزی.
 - مَدَة / ماوه.
 - وقت الموت / مهرگ، سهرمه رگ. گیان سپاردن، ناکام.
 - انقضی - مه / مات / مرد، گیانیدا، گیانی سپارد.
 - لاجل: لَوْقَت / بۆ ماوه بهک.
 - ضد نقداً / قهرز.
 - آجلاً / عاجلاً / زو یا درهنگ، نیشته یا دواوژ.
 - اجل: سبب کل عمل / پیناو، خاتر، هؤ.
 - د - بۆ خاتر، له بهر.
 - ل - ک / بۆ خاتری تو، له بهر تو، له بهر دلی تو.

من - ک / له بهر خاتری تو، له بهر دلی تو.
 ل - ان / له بهر نه وهی.
 اجل: نعم / به لئ.
 اجل: وجع فی العنق / مل نیشته.
 - قطع من البقر الوحش / ره وهگا کتوی.
 - اجم:
 - اجم: اِشْتَدَّ الحر / که رمای کرد.
 - غضب / تورهبو.
 - اجمة: ماوی الاسد / لانه، لانهی شیر.
 - ایکه. غابة / دارستان، جهنگل، چره، بیشه، قامیشه لان، ژاژه لان.
 - مستنقع. ماء راكد / زه لکاو.
 - الاجم. الحصن / قهلا، قهلات.
 - اجن:
 - اجن الماء: تَغْيِير لونه و طعمه / بۆن و رهنگی ناوهره گزیا.
 - اجن: ماء عكر / ناوی لیل و بزگن، شیلو.
 - اجن الثوب: دقه بَمِدَقَة / به که لا کورتک پیاکتیشا.
 - اجانه: اِناء تغسل فيه الملابس / سوینه، تهشت.
 - منجنة: مِدَقَة الفَسال / که لا کورتک.
 - اجنبی (فی جنب) اجهد (فی جهد) اجهر (فی جهر)
 - اجهر (فی جهن) اجهض (فی جهض) احاط (فی حوط)
 - احاق (فی حیق) احوال (فی حول) احبط (فی حبط)
 - احبوله (فی حبل) احتاج (فی حوج) احتار (فی حیر)
 - احتاط (فی حوط) احتال (فی حیل) احتبل (فی حبل)
 - احتج (فی حج) احتد (فی حد) احتدم (فی حدم)
 - احترس (فی حرس) احترق (فی حرق) احترم
 - (فی حرم) احتسب (فی حسب) احتفل (فی حفل)
 - احتفی (فی حفی) احتقر (فی حقر) احتك (فی حك)
 - احتكر (فی حكر) احتل (فی حل) احجم (فی حجم)
 - احجية (فی حجي)
 - احد:
 - اَحَد: صَيِّرَ واحداً ای فرداً / تاکی کرده وه.
 - اِتَّخَذَ القوم: اِتَّفَقُوا / ریک که وتن، پیک هاتن، بهک که وتن.
 - الشيطان: صارا واحداً / بون به بهک.

- الشيء بالشيء: إختلطا/ تیکه ل بون،
ناوِیته بون.

أخذَ واحد (راجع وحد)/ یک.

- فرد/ یک کهس، تاک.

- ما: شخص ما/ یه کیک، زه لامیک، که سیک.

- : یوم الأحد/ یک شه مه، روزی یه کشه مه.

- : من الاسماء الحسنی/ ناوی خوابه، خوی تاک و
تهنها.

أحد: التسعة الاعداد الأولى/ یه کان، تو ژماره

له یه که وه تا تو.

أحدی عشر/ یانزه، ۱۱، یانگزه، یازده.

حادی عشر/ یانزه هم، یانزه هم مین.

توحید/ یک گرتن، خوابه رستی.

أحدب (في حدب) أحدق (في حدق) أخرج (في حرج)

أحز_ (في حرز) أحرى (في حری) أحسن (في حسن)

أحصی

(في حصی) أحکم (في حکم) أخلَّ (في حل) أحمَر (في

حمر) أحمق (في حمق) أحوَل (في حول) أحيَا (في

حی)

أخ (في أخو).

أخطب:

أخطبوا. أخطبوا/ نهخته بوت، گیاندرتکی ناری به

ههشت قاچی هه به.

أخت (في أخو) أختار (في خير) أختال (في خیل)

أختبر

(في خبر) أخترع (في خرع) أختزل (في خزل) إختش

(في خشی) إختص (في خص) إختصر (في خصص)

إختط (في خط) إختفی (في خفی) إختل (في خل)

إختلج

(في خلج) إختلس (في خلص) إختلف (في خلف)

أخود (في خد).

أخذ:

أخذَ إسماء. إشتهر/ ناوبانگی سهند، ناوی دهر کرد.

- بذَّبه او علیه: عاقبة/ سزای دا، تانوتی لئدا.

- إخذَه و بإخذَه. سار سیرته/ په پیره وی کرد، چاری

لئ کرد، شوینی کهوت، لاسایی کرده وه.

- به امسکه/ گرتی.

- : تناول/ وهری گرت، هه لی گرت.

- حذرَه. تنَّبه/ وریا بوه وه، ناگاداریو.

- دَمًا: قَصَد/ خوینی به ریبو، خوینی لئ هات.

- رایته: شاورَه وطلب منه نصيحة - رایه/

راویژی (له گه ل کرد، پئ کرد)، پرسی پئ کرد،

ناموزگاری پئ کرد، رای وه رگرت.

- علماً ب: تعلم و إنتبه ل/ تیی گه یشت،

وریابوه وه.

- علی غرَّة: باغت/ کوت و پری کرد، دوس به جین

خوی پیدا، گرتی.

- علی عادة: إعتامها/ خوی پیوه گرت، فیزی بو.

- علی خاطره: إمتعض/ دلخوشی دایه وه، به سه ریا

هات.

- علی نفسه او علی عاتقه: تعهد/ گرتیه نه ستوی،

بریاری کردنی دا، په یمانی دا، گرتیه خوی، به لئینی دا.

- نَفْسُهُ: تنَفَّس/ هه ناسه ی دا، هه ناسه ی وه رگرت.

- نَفْسُهُ: استراح/ پشوی دا، حه وایه وه، حه سایه وه.

- علیه: اعتاده/ خوی کرد به ناسیاری، موزگری بو.

- عنه: نَقَلَ عَنْهُ/ لیوه ی وه رگرت، لیوه ی گزپایه وه.

- عنه: تعلم منه/ لیوه ی فیزیو.

- علی یده: منعه عما یبرود فعله/ نه ی هیشت بیکا،

لئیی قده غه کرد.

- في: شرع/ دهستی پئ کرد.

- مَرْضًا: إقتبسَهُ/ نه خوش کهوت، توش بو.

- : نال/ دهستی کهوت، سه ندی، ساندی، پییی

گه یشت.

- و اعطی: شارک/ به شداری کرد.

- من شاریه: قُصَّهُ/ سمیللی بری.

- یفعل کذا: بدأ/ دهستی پئ کرد، دهستی کرد به ..

- ت فيه الخمرة: أترت/ خواردنه وه کاری تن کرد،

سه رخوش بو.

- ه. أخذَه بذنبه او علیه: عاقبة/ سزای دا، تاوان

باری کرد.

- ه العجب: تعجَّب/ سه رسام ما، حه په سا، واقعی

ویما.

لا توخذنی اعذرني / ليم مه گره، بيه خشه. بيم به خشه.
 اِتَّخَذَ الشَّيْءَ: اِستعمله / به کاری مینا، کردی به..
 - ه صديقاً: جعله صديقاً / کردی به (هاویتی)،
 هاوهدل).
 اِتَّخَذَ: تَنَاوَلٌ. قَبُولٌ / وه رگرتن، قایل بون، سهندن،
 ساندن.
 - وَرَدًا: مَحَاوِرَةٌ: جِدَالٌ / گفت و گو، وت و ویتن، دهم
 قالی.
 - وَعَطَاءٌ: تَعَامُلٌ / نَالَ وَكَوَّبَ.
 - بِنَظَرِ الْاِعْتِبَارِ / ره چاو کردن، له به رچاو گرتن.
 (اِتَّخَذَ: يَسْحَرُ / دَلٌّ لَمْ يَفْتِنِي، دَلٌّ رَفِيضٌ، سه رنج
 رانه کیتین، شهیدا نه کا.
 مَا اِتَّخَذَ: مَوْضِعَ الْاِخْذِ / سه رچاوه، شویتنی تالانی،
 شویتنی وه رگرتن.
 - : معنی / مانا، واتا.
 - : طریقه / رنگ، شیواز، ریباز، رهفتار.
 ماخوذ. اِتَّخَذَ / وه رگراو تالانی.
 - : مَبْغُوتٌ. مُنْذِهِشْ / سه رسام، واق و پماو،
 چه به ساو.
 اِخِيْذٌ / گيراو، ديل.
 الاخيذة: ما اغتصب في الحرب / تالانی شه پر، داگبرکراو.
 ماخذ: موضع الاخذ / شویتن راوو ده سگوت
 مواخذة / لی گرتن
 عدم ال - / ایته گرتن
 آخر:
 آخر: عاق / دواي خست، ته گره ی تن خست
 - : مَنَعٌ / ته گره ی تن خست، پیتی پی گرت، وه ستانی،
 خلافاندی.
 - : اَجَلٌ / دواي خست
 تَأَخَّرَ: اِبْطَأَ / خاوه خاوه ی کرد، دواکوت
 آخر: نهایه / کوتایی، دواي
 - : اسفل / دامین، بن، ژیر.
 - : حَذٌّ / سنور، تخوب
 - : طرف / په پر، لا
 - : الاخير / دوامین
 له - : محدود / سنوردار

الی - ه / مه تا دواي، هند
 الاخرة: ما بعد الموت / رؤی قیامت، نه و دنیا
 آخر: خلاف هذا / دی، تر، پیچه وانیه مه
 الاخر: الثاني / نهوی تر، هی تر یه کیتی تر، هی که
 اخیر - الاخير. آخر الكل / دوامین، هره دواي، له
 دواي مه وانیه وه.
 اخیراً / له دوايیدار، له کوتاییدار، پاشان، دواي.
 - مؤخرًا: من عهد قريب / له دوايیه دار، له م نزدیکانه دار.
 تأخير: تأجيل / دواخستن، خلافاندن، زقد خایاندن.
 تَأَخَّرَ: تَعَوَّقٌ / دواکوتن.
 - : فوات الوقت / کار له کار ترازان
 - : تأخير / بطيء / خاوه خاوه، خلافاند، سستی
 مؤخرًا: خلف / پاش، پشت، پاشه کی، به شی دواوه.
 - : متأخر / دواکوتن.
 مؤخر / دواختر.
 متأخر: ضد متقدم / دواکوتن، دواکوتن.
 مؤخره / به شی دواوه، نه وانیه له دواوه ن، پاشه ن.
 اخرس (في خرس) اخضر (في خضن) اخلا (في
 خطا) اخطبوط (في اخبط) اخطر (في خطر) اخفق
 (في خفق) اخلى (في خلو) اخمص (في خمص) اخنف
 (في خنق) اخنى (في خنى).
 اخا:
 اخو: اخ / برا.
 اخ من الاب / براله باوك، برای باوكی، زو برا.
 اخ من الام / برا له دايك، برای دايکی، زو برا.
 - في الرضاة: بزى / برای شیری.
 - الزوج: صهر / شوبرا.
 - الزوجة: صهر / ژن برا.
 زوجة ال - / براژن.
 اخت: شقيقة / خوشک.
 - من الاب / خوشک له باوك، خوشکی باوكی، زو
 خوشک.
 - من الام / خوشک له دايك، خوشکی دايکی، زو
 خوشک.
 - في الرضاة / خوشکی شیری، هاوشیره.
 - الزوج / دش.

- الزوجة / زن خوشک.

زوج ال - / زاوا.

إخوة: إخوان/ برابان، برادران، برآگل.

أخوة: إخاء. إخوة/ برابیه، برادریه، برابیه.

أخوی. أخویة/ برابانه، برادرانه، برادریه.

أخی. تآخی. تآخیا/ بون به برآ، بون به برادریه
یه کتری.

أخیة: مسمار بحلقه/ بزمار نهله قهیه که به سه ریوه.

ادار. إدارة (فی دور) ادال (فی دول) إدان. إدانة (فی
دین)

ادب:

أدب: هدب/ په روه رده ی کرد، تمیی کرد.

- : قوم أو اصلح/ دابینی کرد.

- : عاقب/ سزای دا، تمیی کرد.

تأدب: تهذب/ تمی بو، تمی خواردوبو، په روه رده بو،
دابین بو.

- به افتدی/ چاوی لغت کرد، ریو شوینی گرت،
په پروه ی کرد.

- عن. تخلق بأخلاقه/ خوو رهوشتی گرت.

- . تعلم الادب/ ویژه فیزیو.

أدب: (والم. عمل مادبة/ زیافته تی کرد، ده عوه تی کرد،
میوانداری کرد.

أدب. تأدب: (اخلاق/ رهوشت و خو، رهوشت به رزی،
رهوشت.

- . - : تهذب/ په روه رده کردن، تمی، تمی
کردن.

- . - : حشمة/ نابوو، بن فیزی، ناغری.

- السلوك و المعاشرة/ نه تیکیت، چونیه تی تیکه لی،
رهوشت زانی.

- / ویژه.

علم ال - / ویژه، ویژه ناسی، زانستی ویژه.

قلیل ال - : غیر مؤدب/ بن نابوو، رهوشت نزم، کم
نابوو، بن شهرم، ترد.

بأدب. بتأدب. تأدباً. تهذب/ به شهرمه وه، به
نه زاکه توه، به رهوشت به رزیوه.

ادبی: يتعلق بالاداب و الاخلاق/ رهوشتی.

- : مختص بعلم الآداب/ ویژه یی.

الفلسفة الأدبية: رهوشت زانی، فهلسه فهی ویژه یی.

أديب: عالم. كاتب/ توسه، بویز، تیگه یشتو، ویژه ر.

- مؤدب/ به رهوشت، رهوشت به رز، تمی کراو،
په روه رده.

تأديب. تهذيب/ تمی کردن، په روه رده کردن.

- : قصاص/ سزادان.

مؤدب: خلق/ به رهوشت، رهوشت (به رز، پاک)، تمی
کراو، خو ش (خو، رهفتان).

مؤدب/ مهذب/ تمی کر، په روه ردیار.

أدب: مضيف/ خانه خوئی، خاوهن ده عوه ت.

مأدبة: وكيلة/ زیافته ت، بانگ کردن، ده عوه ت کردن،
سووزان، کوز.

أدبخانه: مرحاض/ ناوده ست، نابخانه.

أدبر (فی دبر) إدخَر (فی دخر) أدرك (فی درك) ادريس
(فی درس) إدعى (فی دعو) أدلى (فی دلو)

أدم:

أدم. إندم: أكل الخبز مع الإدام او خلط الخبز

بالادام/ به پیخوره وه خواردی، چه ری کرد.

إدام. أدم: ما يجعل مع الخبز أو ما يؤكل معه/
پیخور.

- : دهن/ چه ری، دهن.

أدم: أبو البشر/ ناده م، باوکی مروقه.

إبن آدم: بشر/ مروقه، نینسان، ناده میزاد، نه وه ی
ناده م.

أدمی: بشری/ نینسانی. له ناده م بو.

أدم: (سمر) بؤر.

أدمة: سمره/ بؤری.

- : باطن الجلد/ بن پیست، بن توژ.

أديم - أدمة. الجلد المدبوغ/ پیست، پیسته، پیسته ی
خوشکراو.

- : ضحی/ به ربه بیان، روناکی.

أدام: تاجر الاديم/ بازرگانی پیسته، پیسته فروش.

أدمن (فی دمن) أدمی (فی دمی) أدنی (فی دنو)

أدوات. مواد. لوازم. مهمات/ که رهسته، پیوستی،
نامیر، نامراز.

- اذُنٌ بالصلاة/ بانگی دا.
 - اذُنٌ: شِكا من اذُنِه/ هاواری گوئی کرد، گوئی
 ئیشا.
 - اِسْتِاذُنٌ: طَلَب الاذُن/ داوای ری‌دانی کرد.
 - اِذُنٌ: اِجازه/ ری‌دان، ماوه‌دان، پشو، ری، ماوه.
 - رُخْصَةٌ: ده‌سه‌لات دان، ده‌سه‌لات.
 - عن - ك/ ری بده، ماوه بده، بیه‌خسه.
 - اِسْتِئْذَانٌ: طَلَبُ الاِذْنِ/ ماوه پی‌دان.
 - اَذَانٌ: الدِّعَاءُ للصلاة/ بانگ دان، بانگ.
 - مِذْنَةٌ: مَآذِنَةٌ. موضع الاذان/ مناره، شوینتی بانگ
 دان، بانگ‌گه.
 - مُؤَذِّنٌ. اذین/ بانگ‌دهر.
 - اذین: صاحب/ ری‌دهر، ده‌رگاوان.
 - مَآذُونٌ/ ری دراو، خاوه‌ن شه‌ماده‌ی یاسایی و ماره‌برین،
 ماره‌بی.
 - اذُنٌ: مُلَوِّحَةٌ/ نیشانه، ری‌نیشان‌دهر.
 - اذُنٌ: عَضُو السَّمْعِ/ گوئی، گوئیچکه.
 - : عُرْوَةٌ/ قولف، ده‌سک.
 - : خَارجِيَّةٌ/ صَوَانٌ/ کراگه.
 - لُحْمَةٌ الـ / جِجِيلَه.
 - بِنْتُ الـ / لَوْزَةٌ الحَلْقِ/ نالو.
 - اذُنِي. مختص بالاذن/ شاره‌زای گوئی، پزیشکی گوئی.
 - اذین/ گوئیچکه، گوئیچکه‌له، چواریه‌کی دل.
 - الایمن/ گوئیچکه‌له‌ی راست، گوئیله‌ی راست.
 - الایسر/ گوئیچکه‌له‌ی چپ، گوئیله‌ی چپ.
 - اذان (الجدی، الارنب، الفیل، الفار، الدب): نباتات
 ذات زهار للزینة/ ناری روه‌کی گولدارن بۆ جوانیه.
 - اذنب (فی ذنّب)
 - اذی:
 - اذی. تأذی. اصیب باذی/ نازاری گه‌یی، ئیشی
 پی‌گه‌یی.
 - اذی: اضراً/ زیانی گه‌یاند، نازاری گه‌یاند، جه‌زده‌بی
 گه‌یاند.
 - تأذی: اِسْتَاءٌ/ وه‌پس بو، بیزار بو، جارس بو.
 - : تَضَرَّرٌ/ زیانی لی‌که‌وت، زیانی پی‌گه‌یی، توشی
 زیان بو.

- منزلیة/ پی‌ویستی ناومال، تفاق.
 - المظبِخُ/ نامیری موبه‌ق، نامیری چیشنگه.
 - البِنَاءُ/ نامیری (به‌نایی، ساختمان سازی).
 - اذاة: آلة/ نامراز.
 - التعریف/ نامرازی (ناسین، شوناسی، پی‌ناس).
 - اذی:
 - اذی: وفی دینا/ قهرزی دایه‌وه.
 - : اِلی (اوصل/ بو به‌هوی، گه‌یاندی بۆ.
 - : اِلی: افضی الی/ گه‌ییه نه‌و نه‌نجامه.
 - : السلام: حَتِیا/ سالوی کرد.
 - : واجب الاقدام/ ریزی (لینا، گرت).
 - : الشهادة: شهد/ شایه‌تی دا، گه‌وامی دا.
 - : الواجب: قام بالواجب/ پی‌ویستی به‌جین هینا،
 نه‌وه‌ی له‌سه‌ری بو کردی.
 - : العمل او الوظيفة: قام به/ کاری خوی به‌جی
 هینا.
 - : الیمین: اقسَمَ/ سویندی خوارد.
 - : تادیة: وفاء/ به‌جین هینان، گه‌یاندن، دان.
 - : مؤدِ الی: موصل/ نه‌با بۆ، نه‌گاته.
 - : اذ:
 - : اذ/ له‌وکاته‌دا، له‌په‌ی که.
 - : ذاك/ له‌بهر نه‌وه، هه‌روه‌ها.
 - : ما: لو/ نه‌گه‌ر.
 - : اذ: لو/ نه‌گه‌ر.
 - : لا- : مالم/ مه‌گه‌ر، تاکو.
 - : اذن. اذاً/ له‌بهر نه‌وه‌ی، که‌واته، که‌وابو.
 - : اذر:
 - : اذار: مارس/ مانگی نه‌ورۆز، خا‌که‌لی‌وه.
 - : اذاع (فی ذیع) اذعن (فی ذعن) اذل (فی ذل)
 - : اذن:
 - : اذن له: سَمَّحْ له/ ری‌دا، هیلا، هیشتی، ماوه‌ی دا،
 ری‌دا.
 - : له: اِسْتَمَّحْ/ گوئی لی‌گرت.
 - : له: رُخْصٌ/ ده‌سه‌لاتی دایه.
 - : الیه: اِسْتَمَّعْ/ گوئی لی‌گرت.
 - : اذن: اعلم/ رای‌گه‌یاند، ناگاداری کرد.

- لبنان / کاژی لبنان.

أَرْضُ / رُزْ / برنج.

أرضد (فی رشد)

ارض:

أَرْضُ الْمَكَانِ: كَثْرَ عَشْبِهِ / له وده كه كى خوش بو،

پاوهنى چاك بو.

تَارِضٌ بِالْمَكَانِ: (أَقَامَ فِيهِ) مَائِهِ وَهُوَ، تِيَامِيهِ وَهُوَ، تِيَا زِيَا.

أَرْضِيضٌ: كَثِيرُ الْعُشْبِ / پرله وړې، سه وزه لان.

أَرْضٌ / زهوى، زه مين، خاك، بوم، نه رز، به ژ.

- زراعية / زهوى كشتوكال، زهوى و زار.

- رملية / رهن، لمين.

- جرداء / روتن، سوركه.

- رخوة / فشال، فشول.

- سهلة / دهشت، دهشتاى، پي دهشت.

- صخرية - حَجْرِيَّةٌ / به رده لاني، هه رده،

چه تن، كرپن، كه رې، شينكه، خرپ.

- رسوبيه / رهند.

- ملحية / شور هكات.

- محروثة / شوم، شوبې، كيتراو.

- يابسة: جافة / به ژ.

- طينية / بانو، قورين.

- متموجة / زورك، هه رده.

ال - المقدسة. فلسطين / نه لستين، زهوى پيرغز.

إبن ال - : قِنْ / به ندهى نه لقه له گوئى، به ندهى به ستراو

به زه ويه ووه.

كوكب ال - / گزى زهوى.

الطابق ال - ي / دُورخان، نهؤمى به كه م له خانو،

نهؤمى بنه وه.

أرضية: ما يطاه القدم / دُورراخه، شوين پي.

- : (جرة الارض / كرى زهوى، زه وبيانه، كرى

خاك، نه رزانه.

أرضي: خرشوف / روهكى خه رشوف وه كو چاوبازه

وايه.

أرضة. النملة البيضاء / ميروى سبى، دار خور، تهخته

كالوس، مؤرانه.

أرعن (في رعن)

أرغ:

أرغل. أرغول: مزمار / زوپنا، زوپناى دولوله، دوزه له.

أرغن. أرغون / نورگون، ناله تى موسيقا، ساز.

أرغون / گازى نورگون.

أرغى (في رغو)

أرق:

أرق: ذهب نومه / خوى زيا.

أرق: إمتناع النوم / خه زيان.

أرقان: يرقان / نه خووشى زه رديسى، زه رتک.

أرقّة. يرقّة / كرومؤكه.

أرك:

أريكه / تهخت، قه نه فه، تهخته به نده.

أرم:

أرم الاضراس: يحكها بعضها ببعض / دانه كرى،

دانه چيره.

أرم: اضراس / خرى، داني خرى.

أرومة: اصل الشجرة وما يبقى منها في الارض /

كوتره دار، بنكه دار.

- : مُخْتَد. اصل / ره سن، سه رچاوه، بنه ماله.

أرمة: يافطة. شعار / نالا، دروشم.

أرمل (في رمل) / أرنب (في رنب) / أرهق (في رهق).

أرو:

أروية. إروية: ضان الجبل / بزنه كيتوى، مه ريه كيتوى.

أرى:

أرى / ره گه زى نارى، نه ژاى نارى.

أرى: غسل / هه نگوين.

أز:

أز الطبخ على النار: غلى / هاته كول، نه كولن، چزهى

هات.

- الشراب الفوار. ثار / مه لچو.

- النفس في الصدر. تنفس بصوت / كرخه دى،

نالهى سنگى دى، خيزهى سنگى دى، خيزهى هات.

- ت الريح: صوت / وژهى با دى، گفهى هات.

تأرژ المجلس: هاج بمن فيه / بو به گرمه و دهنگه

دهنگه.

أزة: صوت الرعد / گرمهى هه ور.

- اللحم / چزه‌ی گوشت. -
 - البرد / سه‌رما، ساردی.
 ازیز: صوت / ناله، دهنک، گرمه، گیزه.
 - النفس / خیزه‌ی سنگ، خیزه‌خیز.
 - الريح / گفهی با، وژه‌ی با.
 - الطائرات / گرمه‌ی فرۆکه، فره‌و وپه‌ی فرۆکه.
 - : صوت الغلیان / قولبه‌ قولبه‌ی کولان.
 ازاء (فی ازی) / اذاح (فی زیخ) / ازال (فی زول)
 اژب:
 اژب الماء: جری / ناوه‌که ری. -
 مفراب. میزاب: مجرى الماء من السطح الى الارض /
 پولوسک.
 اژب: قصیر و سمین / کورته، کورته بالا، کورته بنه،
 گرده.
 ازید (فی زید) / ازداد (فی زید) / ازدحم (فی زحم) / اذدری
 (فی زری)
 اژر:
 اژر: غطی / دای‌پوشی، روی پوشی، په‌چه‌ی گرت‌وه،
 خوی داپوشی.
 آژر: عاون / یارمه‌تی دا، پشتگیری کرد.
 اژترز. تآژر: لبس الازار / خوی داپوشی، به کالای
 ناودامان خوی پوشی، په‌شته‌مالی گرت‌وه.
 اژر: قوه / هیژ، تین.
 - : ظهر / پشت.
 شد - ه: عضده / پشتی گرت، پشتگیری کرد،
 یارمه‌تی‌دا.
 اژار. اژر: کل ما یستر. وزره / کالا، بالاپوش، داپوشه،
 په‌شته‌مال.
 - الحائط / گوتسوانه.
 مژر: فوطه الخدمه و الشغل / په‌شته‌مال، به‌رکوش،
 پیش دامینن، به‌روانکه.
 - : اژار / په‌چه، روپوش.
 مؤازره: مساعده. معاونه / یارمه‌تی، پشت (گرتن،
 گیری).
 تآژر: عون / پشت گیری، پال پشتی.
- موازر: مساعد: معین / پال پشت، پشتیوان، پشت
 گیر.
 اذیق (فی ذیق)
 اذف:
 اذف الوقت: اقترب. دنا / نزیك بوه‌وه، کات نزیك
 بوه‌وه.
 - الرجل: عجل / خیزای کرد، په‌له‌ی کرد، گورج بو.
 تآژف القوم: تدانی و تقارب بعضهم بعضا / له‌یه‌ک
 نزیك بونه‌وه.
 تآژف المكان: ضاق / جینگه‌که تنگ بو.
 - الرجل: ساء خلقه و ضاق صدره / خوی خراب
 بو، حه‌وسله‌ی نه‌ما.
 اذف الجرح: اندمل / برینه‌که چاک بو، ساریژ بو،
 گوشته‌وژونی کرد، قه‌تماغه‌ی گرت.
 - ت الازفة: اقتربت الساعة / کات نزیك بوه‌وه، کاتی
 مات.
 آزفة: يوم القيامة / رۆژی قیامت، رۆژی زیندوبونه‌وه.
 اذفی: السرعة و النشاط / خیزایی و چابوکی، چالاکي.
 اذف: الضيق و سوء الحال / کم دهستی و کم
 حه‌وسله‌ی، زه‌بونی.
 اذق:
 اذق اذق: تآزق المكان: ضاق / تنگ بو، ته‌سک
 بوه‌وه.
 ماذق: مضيق / تنگ‌به‌ر، کولانی تنگ‌به‌ر، شوینی
 ته‌سک.
 - : الموقف الحرج / ته‌له‌زگه، تنگ و چه‌له‌مه‌یی،
 هه‌لوئستی توش، باری ناهه‌موار.
 ازل:
 ازل: ازلية / ابدية / نه‌مر، هه‌میشه، بی کوتایی.
 ازلی. ابدی / نه‌مری، هه‌میشه‌یی، هه‌تاهه‌تایی، جاوید.
 ازم:
 آزمة: شدة / تنگ و چه‌له‌مه، دیشوار، ته‌نگانه، توشی.
 ازمیل (فی زمل)
 ازی:
 ازاء: مقابل و امام / به‌را به‌ر، به‌رده‌م.
 اس:

انسس: انشا/ دای مه زانند، پیکی مینا.

تانسس: اُنشیء/ دامه زرا، پیک مات.

اساس: قاعدة البناء/ بناخه، بنچینه.

- : (اصل/ بنه رت، سه رچاوه، بنکه، بنواشه،

بنه ما، ره چه له ک.

لا - له/ بن بنچینه یه، پوچه، درویه، راست نیه.

اساسی/ بنچینه یی، سه ره کی، سه ره تایی، به رای،

پیویست.

حجر اساسی/ به ردی بناغه ..

تاسیس: إنشاء/ دامه زانندن، بناخه نان.

مؤسس: مُنشأ/ دامه زراوه.

مؤسس: مُنشئء/ دامه زرننه.

مؤسسة/ دامه زراوه، ده سگا، ده زگا.

أس: دليل القوة في الرياضيات/ هیژ، کار، جار، توان.

أس (في اوس) آسا (في اسو) اساء (في سوا) اساغ

(في سوغ)

اسب:

اسبانغ، سبانغ/ سپیناخ.

اسبست/ نه سوت، نه سپه ست.

اسبیداج، سبیداج/ سپیاو.

اسبوع (في سبع)

است:

است. باب البدن/ کرم، قنگ، کون.

استاذ: معلم/ ماموستا، پروفیسور.

إستاء (في سوا) استاثر (في اثر) إستاصِل (في اصل)

إستامن (في امن) إستائف (في انف) إستاهل (في

اهل) إستباح (في بوج) إستبد (في بد) إستتب (في

تب) إستثمر (في ثمر) استثنى (في ثنى) استجار (في

جور) استجوب (في جوب) استحال (في حول)

استحق

(في حق) استحم (في حم) استحيا (في حی) استخبر

(في خبر) استخف (في خف) استدرک (في درک)

إستدعی (في دعو) استراح (في روح) استسقاء (في

سقى) استشار (في شور) استصوب (في صوب)

استطاع

(في طوع) استعاذ (في عوذ) استعار (في عور)

استعاض (في عوض) استعان (في عون) استعبد (في

عبد) استعفى (في عفو) استعلم (في علم) استعمل (في

عمل) إستفل (في غل) إستعجل (في عجل) إستعد (في

عدد) استغنى (في غنى) إستفاد (في فید) استفتح (في

فتح) إستفتى (في فتو) استفرغ (في فرغ) استغز (في

فر) استقال (في قيل) استقام (في قوم) استقصى

(في قصو) استقل (في قل) استکان (في کون) استل

(في سل) استلقى (في لقی) استلم (في سلم) استماره

(في امر) استمال (في میل) استمر (في مر) استمنى.

استمناء (في منى) إستناخ (في نوخ) استنبط (في

نبط) استنجد (في نجد) استنشق (في شفق)

استنطق

(في نطق) استنكر (في نكر) استنكف (في نكف)

استهان (في هون) استهتر (في هتر) استهجن (في هجن)

استهل (في هل) إستودع (في ودع) استورد (في ورد)

استوطن (في وطن) استوفى (في وفی) استولى (في

ولى) استيقظ (في يقظ).

اسد:

اسد/ شیر.

داء ال - : جذام/ گوی.

اسدی/ شیرانه.

اسدی (في سدی)

اسر:

اسر: شد بالسير (ای بالاسار)/ بال به سنی کرد،

به سنیوه.

- الرجل: سباه/ گرتی، دیلی کرد، به ندی کرد،

به دیل گرتی.

- الحواس: سبی القلوب/ دلی رفان، گیروده ی کرد،

شه یدای کرد.

إستاسر: اسلم نفسه اسیراً/ خوی دا به ده سته وه،

به ند کرا، به دیل گیرا، ملی که چ کرد.

اسر: سبی/ گرتن، به دیل گرتن، دیل کردن.

- : جمع/ هم مو، گشت.

بأسره: برُمته/ هم موی، سه ریاک، گشتیان، تیکرای.

اسر: ساب/ به دیل گر.

- : یسبی القلوب/ دل رفین.

إسار: سیر/ قید/ کورت، بازی به‌ند، قول به‌ست.
 اسیر: سببی/ دیل، گپراو، به‌ند.
 اسر: إحتباس البول/ میزگریران.
 أسرة: عائلة/ خیزان، بنه‌ماله، خانه‌واده.
 - : اهل/ کس و کار، کس، خزم.
 اسرائیل. اسم رجل/ نیسرائیل، ناوی مه‌لائکه‌یه.
 بنو - : اليهود/ جولکه، جو.
 اسرائیلی: یهودی/ جولکه.
 اسط:

أسطبل: ماوی الدواب/ ته‌ویله، گه‌وپ، پشتیر، په‌چه.
 اسطراب: آلة فلكية/ نه‌سته‌رلاب.
 أسطوانة: بوری/ لوله، لوله‌ک، نه‌ستون.
 - : عمود/ کوله‌ک، ستون.
 - : الفخرف/ قه‌وان.
 اساطین: اعمدة/ کوله‌ک، ستون.
 - : العلم/ کوله‌ک‌ی زانیاری.
 اسطورة: حکایه/ داستان، چیرۆکی کۆن، نه‌فسانه.
 اسطول: مجموعة سفن/ کشتیگه‌ل، گه‌له‌ک‌کشتی،
 گه‌م‌ی گه‌ل.
 اسطی: معلم/ فیکار، وه‌ستا.
 اسف:

أسف. تأسف علی/ داخی خوارد، داخی بۆ خوارد،
 خه‌می خوارد.
 أسف. تأسف/ داخ، خه‌م.
 وا اسفاه. یا اسفاه/ وا حسرتاه/ به‌داخه‌وه،
 داخه‌ک‌م، داخی گرانم، داخه‌ ناچین.
 أسف. اسيف/ حزین/ به‌داخ، خه‌مبار.
 - : متأسف. مع الاسف/ نادم/ به‌داخه‌وه،
 په‌شیمان.

یوسف له. مؤسف/ داخی بۆ نه‌خوړی، جیی داخه.
 غیر ماسوف علیه. لا یوسف له/ جیی داخ نه‌یه.
 إنسفلت/ قیر، نه‌سفلت، زفت.
 إسفلج. سفلیج/ نه‌سفه‌نج، که‌فی ده‌ریا.
 اسفندیان: شجر/ دار که‌ووت.
 أسفل (فی سفلی) إسفین (فی سفن) اسقف (فی سقف)
 اسل:

أسل: دبب/ تیژی کرد، دای دا.
 أسیل: أملس/ لوس، ساف، پوس.
 أسلة: شوکة/ متیخ، چقل، رم، درک.
 - : رأس اللسان/ سه‌ری زمان.
 مؤسل: مُحَدَد الطرف/ نوک دار، نوک تیژ.
 أسل: رمح. رماح/ رم.
 - : شجرة الاثل/ دار کفر
 اسلوب (فی سلب) أسلی (فی سلو) اسم (فی سمو)
 اسمر (فی سمر).

أسمنت: سمنت/ چیمه‌نتور.
 آسن:
 آسن. تأسن: تَغْيِيرٌ کَورًا، تیک چو، تام و بونی گوریا.
 - : الماء: تغیر طعمه و لونه و ریحه/ بۆگه‌نی کرد،
 ناوه‌که بۆگه‌نی کرد.
 تأسن وده: تَغْيِيرٌ تیک چو، خۆشه‌ویستی و ره‌حمی
 نه‌ما.
 آسین. ماء آسین/ ناوی زه‌لکاو، ناوی بۆگه‌ن، سیان،
 گه‌ناو.
 آسان. بقایا/ پاشماوه.
 اس:

اسا الجرح: داواه. عالجه/ تیماری کرد، ده‌رمانی کرد.
 - : آسی: عزی/ سه‌رخۆشی لی کرد.
 - : عاون/ یارمه‌تی دا، یاریده‌ی دا.
 آسی بینهم: اصلح/ ریکی خستن، پیکی مینان.
 تاسی. إئتسی: إقتدی/ په‌په‌وی کرد.
 آسی علی: حزن/ خه‌مناک بو، په‌ست بو، خه‌فه‌تی
 خوارد.
 اسو: دواء/ ده‌رمان.

آسی: طیبب/ تیمارکه‌ر، ده‌رمان که‌ر، پزیشک.
 تاسی القوم: عَرَّ بعضهم بعضاً/ سه‌رخۆشیان له‌یه‌ک
 کرد.
 تاسية. مؤاساة: تَعَزِيَةٌ/ پرسه، ته‌عزی، سه‌رخۆشی
 کردن، دل خۆشی دانه‌وه، دل نه‌وایی کردن.
 مؤاساة: نکتبه. کارته/ به‌لا، کاره‌سات.
 مآساة: روايه محزنة/ ناسۆر، به‌خه‌م، به‌په‌زاره.

أُسُوَّةٌ: إِسُوَّةٌ قُدُوَّةٌ بِبَيْشَهَنگ، نَمُونَه، وَهَكَو، بِهَیْرَهَوی كَهَر.

أُسُوَّةٌ بَكْذَا. مِثْلُ/ وَهَكَو، مَانَهَنَد.

أُسُوَانٌ. حَزین/ خَم نَاك، بِهَسْت، بِهَزَارَه دَار، خَم مِیَار، خَم مِگین.

أُسُوٌ. حَزْن/ خَم، بِهَزَارَه، بِهَسْتی.

مُؤَسِسٌ. مُحَزَّنٌ. فَاجِعٌ/ خَم دَهَر، بِهَسْتَكَهَر، بِهَخَم، بِه بِهَزَارَه.

أَسِیَا. قَارَةُ أَسِیَا/ نَاسِیَا، كِیْشَوَهَری نَاسِیَا.

- الصغری. بِلَادِ الْاِنَاظُولِ/ تَوْرِكِیَا.

أَسِیَوِی/ نَاسِیَی، دَانِیْشْتَوَانِی نَاسِیَا.

أَسْوَدٌ (فِي سَوْد) اِشَارٌ (فِي شَوْر) اِشَاعٌ (فِي شِيع)

اِشْتَاقٌ (فِي شَوْق) اِشْتِرَاكٌ (فِي شَرِك) اِشْتَرَى (فِي

شَرَى) اِشْتَقٌ (فِي شَوْقٌ) اِشْتَكَى (فِي شَكُو) اِشْتَهَرَ (فِي

شَهْر) اِشْتَهَى (فِي شَهْو) اِشْتَدَّ (فِي شَدَّ) اِشْتَرَّ (فِي شَوْر)

اِشْرَفَ (فِي شَرَف) اِشْرَقَ (فِي شَرِق) اِشْقَرَ (فِي شَقْر)

اِشْلَ (فِي شَل) اِشْلَاءٌ (فِي شَلُو) اِشْمَنْزَ (فِي شَمْن).

اِشْن:

اِشْنَةٌ: طَحْلَبٌ/ قَهْوَه.

اِشْنَانٌ. اِشْنَانٌ: نَبَاتٌ/ نَهَسَبُون.

اِشُولٌ (فِي شَوْل)

أَص:

أَصٌّ. كَسْرٌ/ شَكَاثِي.

أَصِیْمٌ. مَكْسُورٌ/ شَكَاو.

- وَعَاءُ الزَّهْرِ/ نِیْنَجَانَه.

أَصَابٌ (فِي صَوْب) أَصْبَحَ (فِي صَبِیح) أَصْحَى (فِي

صَحُو) أَصْدَى (فِي صَدَى).

أَصْد:

أَصْدُ الْبَابِ: اِغْلَقَهُ/ دَاى خَسْت، بِیْئَهَوی دَا، جَوْتی كَرْد.

مَوْصِدٌ: مَغْلُوقٌ/ دَاخِرَاو، بِیْئَه دِرَاو، جَوْت كِرَاو، گِیْرَاو.

أَصْدٌ: اَلْبَيْسُ/ لَه بِهَری كَرْد، پَوْشِي.

أَصْدَةٌ: قَمِیْمٌ/ كِرَاس.

أَصْر:

أَصْرٌ. كَسْرٌ/ شَكَاثِي.

- عَطْفٌ/ بِهَزَه یی بِیَاهَا تَه وَه.

أَصْرَةٌ: اِرتِبَاطٌ. صِلَةٌ/ بِه یوه نَدی، بِه یِمَان، بِه نَه كِی، بِه نَد، هَاوِرِیْكَه.

اَوَاصِرُ الصَّدَاقَةِ/ بِه یِمَانِی هَاوِرِیْتِی، بِه یوه نَدی

هَاوِرِیْتِی، حَوْشَه وَیْسْتِی.

أَصْرٌ، اِصْرٌ، اِصْرٌ: عَهْدٌ/ بِه یِمَان.

إِصَارٌ: وَتَدٌ/ سَنگِی دَهَوَار.

أَصْرٌ. اِصْرَارٌ (فِي صِر)

أَصْط:

أَصْطَبِلٌ: مَاوِی الدَّوَابِ/ تَه وِیْلَه، بِشْتِیْر، گَهَوِی، بِه چَه.

أَصْطَادٌ (فِي صَیْد) أَصْطَافٌ (فِي صَیْف) أَصْطَفَى

(فِي صَفْو) أَصْطَكٌ (فِي صَك) أَصْطَلَحَ (فِي صِلْح)

أَصْغَى (فِي صَغَى) أَصْغَرَ (فِي صَفْر)

أَصْل:

أَصْلٌ: رَسَخٌ أَصْلَه/ بَنی دَاكُوتَا، بَنی قَايِم كَرْد، رِیْشَه ی

دَاكُوتَا.

- : كَان شَرِیْفِ الْاَصْلِ/ رَه سَهَن نَه زَاد.

أَصْلٌ: بَيِّنٌ الْاَصْلِ/ رَه سَهَنی وَ نَه زَادی دَه رَه كُوت،

رَاسْتِیَه كِی دَه رَه كُوت.

تَأَصَّلٌ: رَسَخٌ/ قَايِم بُو، جِیْگِیْر بُو، بَنی دَاكُوتَا.

اِسْتَأْصَلَ: اِقتَلَعٌ/ مَه لَی كَه نَد، مَه لَی كِیْشَا، رِیْشَه كِیْشِی

كَرْد.

- : اِبَادٌ تَه فِرَوْتُونَای كَرْد، لَه نَاوِی بَرْد، كَاوِی

كَرْد، وَیْرَانِی كَرْد، بَنه بِرِی كَرْد.

- : ثَبَّتَ (أَصْلُهُ) بَنی دَاكُوتَا، جِیْگِیْر بُو.

أَصْلٌ: اَسَاسٌ/ بِنَاغَه، بِنَجِیْنَه، رِیْشَه، زَاوَه.

- : النسخة الاصلية/ تَه وَاَر.

- : جِذْرٌ/ رَه گ، رِیْشَه.

- : سَبِیْبٌ. عِلَّةٌ/ مَو، دَه رَد.

- : مَفْشَا/ سَه رَچَاوَه، رَه چَه لَه ك، مَاك.

- : نَسَبٌ/ رَه گَز، رَه چَه لَه ك، بَنه چَه، بَنه وَا.

إِبْنٌ - : اَصِیْلٌ/ رَه سَهَن، جِسْنٌ، رَه گَز پَاك، وَه جَاغ

زَادَه.

أَصْلِيٌّ: (أَسَاسِيٌّ) بِنَجِیْنَه یی، بَنه پَه تِی.

- : النسخة الاصلية/ قَه وَاَر.

- : اَوَّلِيٌّ. اِبْتِدَائِيٌّ/ سَه رَه كِی، سَه رَه تَا یی.

- : حَقِیْقِيٌّ/ رَاسْتِی، رَاسْتَه قِیْنَه یی، رَه سَهَنی.

- قديم. قبل غيره/ كَوْن، دَيْرِين، بهرِين، نه ژاد.
السكان الاصليون/ نيشتمانيه كان، دانيشتوانی دیرین،
دانيشتوه سره كيه كان.
اصلاً. في الاصل/ له راستيدا، له كونه وه، له سره تادا.
- قطعاً. بتاتا/ هرگيز، هرگيزاو هرگيز.
أصالة الرأي/ فرمان يا بپياري راست و به جن، بيرواي
راست.
- حقيقة/ ره سني، نه ژادي.
بالاصالة عن نفس/ به ناري خومه وه، له خومه وه،
له جياتي خوم.
أصول: القوانين و القواعد/ ياسا، مؤده، باو، بنه ما،
بنه چه.
- الكتاب. نسخه الاصلية/ دوس نوس.
بِحَسَبِ الـ / به ريكو پيكي.
اصيل. ابن اصيل/ ره سن، جس، نه ژاد.
- حقيقي/ راستي، راسته قينه يي، ره سني.
- ضد دخيل/ نيشتماني، خومالي، خوي.
- عشية. الوقت بين العصر و المساء/ نيواره،
پيش خورنواو، دهمه و خورنواو.
غير - / نارپه سن، ناجسن.
تأصيلية: سلسلة النسب/ بنه چه، سه چه ره.
مُتَأَصِّل: راسخ/ ره سن، قايم، بن داکوتاو.
- مُرْمَن/ دَرِيْخايَن، له ميژ، هميشه يي.
لا أصل له و لا فصل: الأصل. الوالد/ باوک و
الفصل. الابن/ کور. او الاصل. الحسب/ ره گزو و
الفصل. اللسان/ زمان، نه باوکي هه به نه دايک، نه
ره گزي هه به نه زمان.
اصمّ (في صمّ) اضاء (في ضوء) اضاء (في ضيع)
اَضَاف (في ضيف) اَضْبَارَة (في ضرب) اَضْرَب
(في ضرب) اَحْرَم (في حزم) اَضْطَجَع (في ضجع)
اَضْطَر (في ضرّ) اَضْطَرَب (في ضرب) اِضْطَرَم (في
ضرم) اِضْطَهَد (في ضهد) اِضْطَحَل (في ضمح) اِضْمَر
(في ضمير) اِضْنَى (في ضني) اِطَاح (في طوح) اِطَاع
(في طوع) اِطَاق (في طوق) اِطَالَ (في طول) اِطْبَق
(في طبق).
اطر:

أَطْرَ. عطف/ چه مايه وه، لاريه وه.
إطار: ما يحيط بالشيء/ چپوه، چوارچپوه، كه مه،
به راويژ، تهوق، چه مه ره.
- الابواب و الشبابيك/ باهر.
- الصورة/ چوارچپوه، چه مه ره ويته.
- النظارة/ چپوه، چپوه ي چاويلكه، چه مه ره ي
چاويلكه.
- العجلة/ تايه، پيچكه، ره پره وه.
- الغرييل و المنخل و الدف/ كه مه.
أطرفة: ما احاط بالظفر من اللحم/ گوشتي دهري
نينژك.
أطير: ذنب/ گوناو.
اطراد (في طرد) اطرش (في طرش) اطروحة (في
طرح) اطعم (في طعم).
اطلا نطيقى. اطلنطى. اطللس/ دهرياي توقيانوس.
اطلس (في طلس) اطلع (في طلع) اطمأن (في طمن)
اطنّب (في طنّب) اعار (في عور) اعاق (في عوق) اعال
(في عول) اعان (في عون) اعتاد (في عود) اعتر (في
عبر) إعتد (في عدّ) إعتدى (في عدو) اعتذر (في عذر)
إعترض (في عرض) إترف (في عرف) إعتز (في عرّ)
إعتزل
(في عزل) اعتصم (في عصم) إعتقد (في عقد) اعتقل
(في عقل) اعتمد (في عمد) اعتنق (في عنق) اعتنى
(في عنى) اعد (في عدّ) اعرب (في عرب) اعرج (في عرج)
اعرض (في عرض) إعصار (في عصر) اعطى (في
عطو) اغفى (في غفو) اعلام (في علم) إعلان (في علن)
اعلى
(في علو) اعمى (في عمى) اعوذ (في عوذ) اعيأ (في عى)
اغاث (في غوث) اغار (في غور) اغاظ. اغتاظ (في غوظ)
اغتال (في غول) اغتبط (في غبط) اغتصب (في غضب)
اغتفر (في غفر) اغتتم (في غتم) اغدق (في غدق) اغرى
(في غرى) اغنى (في غنى).
أف:
أفّ: كلمة تَضَجُرُ/ توف، تاخ، توخ.
تَأَفَّفَ: تَذَمَّرُ/ سكالاي كرد، بوله ي كرد، هه ناسه ي هه
كيشا.

أَفَقٌ: ضَمَجْرٌ/ سَكَاةٌ، هه ناسه هه لَكَيْشَان، بۆلّه و خوته، پرتّه و بۆلّه.
 أَفَافٌ: كَثِيرُ التَّأَفُّفِ/ سَكَاةُ كَرَمٍ، هه ناسه هه لَكَيْشَان.
 أَفَافٌ: وَسَخُ الأَذْنِ/ پَيْسِي گَوِي، چلگي گَوِي.
 - قَلَامَةُ الظَّفَرِ/ چلگي نِينۆك، نِينۆكي وه ريو.
 - قَلَامَةُ الظَّفَرِ مِثْلُ يُضْرَبُ فِي الخِصَّةِ وَالدَّنَانَةِ/ به رسواي بي بايهخ نه لَين.
 اِفْتَقَدَ (من فقد) اِفْتَرَى (ذ فرى) اَفْحَمَ (ذ فحم)
 اَفْحَجٌ:
 اَفْحَجٌ: ضَرْبٌ عَلَى اليافوخِ/ كَيْشَاي به ته پلى سه را.
 يافوخ: مِلْتَقَى عَظْمِ مَقْدَمِ الرّاسِ وَ مؤخره/ ته پلى سه را.
 اَفْرَنْجٌ:
 اِفْرَنْجٌ: اُورِييُون/ نه وروپاي، دانيشتوانى نه وروپا.
 بِلَادِ الاَفْرَنْجِ: اُورُوبَا/ نه وروپا.
 اَفْرُودِيَتٌ/ نه فروديت، خَواي جَوانى وَ دَلدَارِي.
 اَفْرِيقَا/ نه فريقا، كيشوه رى نه فريقا.
 اَفْرِيقِي/ نه فريقاي، دانيشتوانى نه فريقا.
 اَفْضَى (في فضو) اَفْعَمَ (في فعم) اَفْعَوَان. اَفْعَى (في فعو)
 اَفْعَى:
 اَفْعَى: جَالٌ/ گه را، گه شتى كرد، سوپايه وه.
 - الجِلْدُ: دَبْعَةٌ/ پيستهي خوش كرد.
 اَفْعَى: بَلِغُ النِّهَايَةِ فِي الكَرَمِ وَ العِلْمِ/ گه يشته پويهي به خشندهيي وَ زانباري.
 اَفَاقٌ: جَوَابٌ/ گه رۆك، گه ريده.
 اَفَاقٌ: اَفَاقٌ: كَرِيم. عَالِمٌ/ به خشنده، زانبار.
 اَفِيقٌ: الجِلْدُ المَدْبُوعُ/ پيستهي خوشكراو.
 اَفُوقٌ. اَفُوقٌ/ ناسو.
 اَفْعَى: عَكْسُ عَمُودِي/ ناسويي، خشكهي، رۆك.
 اَفْكٌ:
 اَفْكٌ: كَذِبٌ/ دروي كرد، بوختاني كرد.
 اَفْكٌ: كَذِبٌ/ درو، ده له سه، بوختان.
 اَفْكٌ: كَذِبٌ/ درزن، بوختانكەر.
 اَفَلٌ:
 اَفَلُ القَمَرِ (أو النجم): غَابٌ/ ناوابو، ون بو.

أَفَلٌ: ضِدُّ بَارِغٍ/ ناوابو، ناوا.
 اَقُولُ: ضِدُّ بَزُوعٍ. غَائِبٌ/ ناوابون.
 اَقْنٌ:
 اِقْنَدِي: سَيِّدٌ/ نه فهني، نه فهندي.
 اِقْيُونٌ/ به ننگ، نه فيون، تلياك.
 اِقَالَ (في قيل) اِقَامَ (في قوم) اِقْتَنَاتَ (في قوت) اِقْتَبَسَ (في قبس) اِقْتَحَمَ (في قحم) اِقْتَدَى (في قدو) اِقْتَرَحَ (في قرح) اِقْتَرَعَ (في قرع) اِقْتَرَفَ (في قرف) اِقْتَرَنَ (في قرن) اِقْتَصَدَ (في قصد) اِقْتَضَبَ (في قضب) اِقْتَضَى (في قضى) اِقْتَضَى (في قفو) اِقْتَنَى (في قنو).
 اِقْحٌ:
 اِقْحَوَانٌ. قِحْوَانٌ/ گولئ به بيون، چاوه گا، چاوه پشيله.
 اِقْرَضَ (في قرض) اِقْرَعَ (في قرع) اِقْسَمَ (في قسم) اِقْصَى (في قصو) اِقْفَرَ (في قفر) اِقْلَعَ (في قلع) اِقْلِيمٌ (في قلم) اِكْتَرَثَ (في كرت) اِكْتَتَظَ (في كظ) اِكْتَنَفَ (في كنف).
 اِكْدٌ:
 اِكْدٌ: اَوْثَقٌ وَ شَدٌّ/ به ستي، نه نگی، چه سپاني، قايمي كرد.
 - قَرَرٌ وَ اَثْبَتَ/ سه لماندي، دلنبايي نواند، جيگيري كرد.
 تَأَكَّدٌ: تَوَثَّقُ/ قايم بو، چه سبا، به ستره.
 - تَقَرَّرَ وَ تَحَقَّقَ/ هاته دي.
 - من الأمر: تَوَثَّقُ/ دلنبايو.
 تَأَكِيدُ. تَوَكِيدٌ: تَوَثِيقٌ وَ تَحْقِيقٌ/ دلنبايي، دلنبايون، دوباره كردنه وه، چه سپاندن، سه لماندن.
 اِكِيدُ: مُحْكَمٌ/ به ستره، قايم، نه نکه دراو.
 - وَ اِثْقَ. مُحَقَّقٌ/ دلنبا، دلنبايي، بن گومان، چه سپاو.
 اِكَادٌ: سَيَّرَ يُشَدُّ بِهِ السَّرَجُ/ قايشي زين به ستن، نه نکه.
 اِكْرٌ:
 اِكْرُ الارضِ: حَفْرُهَا وَ حَرثُهَا/ مه لئ كه تد، كئيلاي.
 اِكَارٌ: حَرَاثٌ/ كئيلر، گاسن.
 اِكْرَةٌ: حُفْرَةٌ/ چال، مه لئ كه نراو.
 - البَابُ/ ده سكي ده رگا، قولئي ده رگا.

- اکزایما. بُثور جلدیة / بیړو.
- اکس:
- اکاسیا / درهختی نه کاسیا.
- اَکْسَدُ: تَأْکَسُدُ: صدأ / ژهنگی (میتنا، گرت، هه ل میتنا).
- اکسده. تَأْکَسُدُ: تصدئه / ژهنگ (میتنان، گرتن، هه ل میتنان).
- اکسید: صدأ / ژهنگ، تُوکسید.
- الحديد / تُوکسیدی ناسن، ژهنگی ناسن.
- الرصااص / تُوکسیدی قورقوشم.
- الزنک. الخارصین / تُوکسیدی توتیا یا زینک.
- اکسجین / گازی تُوکسجین.
- اکف:
- اکف الحمار: شدّ علیه البرذعة / کورتانی کرد، کزپانی کرد.
- اُکاف: برذعة / کورتان، کزپان، جله که، پالانی که.
- اُکاف: صانع و بائع الاکاف / کورتان یا کزپان (درو، فروش).
- اکفهر (في کفر)
- اکل:
- اکل: تناول الطعام / خواری.
- افنی. اباد / له ناوی برد، قری ترخست.
- علیه الدهر و شرب / کون بو، په کی که وت، به سه رچو.
- اکل. وکل. اکل: اطعم / دهر خواری دا، خواردنی دایه.
- اِنتکل: اکل بعضه بعضاً / په کترین خوارد، په ک په کی خوارد.
- تاکل: اُکله الصدأ / ژهنگ خواری، ژهنگ لیتی دا.
- تُعْفَن. بلی و تفتت / زنی، پوا.
- نخر / کلور بو، داخورا، کرمول بو.
- بالاحتکاک / سوا.
- اکل: طغام / خواردنه منی، خوراک.
- تناول الطعام / خواردن.
- عُرْفَة الـ / ژوری خواردن.
- وَقْت الـ / کاتی خواردن.
- اُکله: وجبة / ژه منی خواردن، تیرخواردنیک، ژه م.
- اکل: الذي يأکل / بخور، خورا.
- الحشرات / میړو خور.
- اللحوم / گوشت خور.
- النمل / میړوله خور.
- الاطعمة النباتیة / روہ کی، روہ ک خور.
- مأکول. یُوکَل. طعام / نه وهی نه خوړی، خواردنه منی.
- خوراو.
- ماکولات و مشروبات / خواردن و خواردنه وه.
- تَأْکُل: نخر / داخوران، کلوربون، رزان، سوان، پوکانه وه.
- اُکال. اکل. اکیل: نهم / بخور، زور خور، ورگ دپاو، چلیس، خورا، سکه پو.
- مئکال: ملعقة / که چک.
- مئکله: قسعة صغیرة / له گن.
- اُکلة: قُرحة جلدیة / دومه ل، زیبکه.
- اکم:
- اکمه: قل / گرد، ته پو لکه، گردو لکه.
- ال:
- ال...: أداة التعریف / که، نامرانی ناساندن.
- الا تُرید / نایا نه ویت، ناته ویت.
- الآ: هلا / دهی، داده ی.
- إلا: عدا / جگ، بینجگ.
- إلا إذا: مال / تاکی، نه گن.
- و إلا: وه ل، دهن، نه گینا.
- آلة: آلتی (في أول) الآن (في أون)
- ال:
- أَب. تَأْب: تجمّع / کزپوه وه.
- البي: مجتمع / کز، کومل.
- أوب: نشیط / چابوک، چالاک، گورج، جوست.
- البارح. البارحة (في برج)
- البوم: مجلد لحفظ الصور و غيرها / وینه دان، نه لیبوم.
- التام (في لام) التمس (في لمس) التهم (في لهم) التي (في لتی) الذي (في لذی)
- السن:
- ألس: خان / ناپاکی کرد.
- اختلط عقله / تیک چو، شیت بو، شیوا.
- السن: خیانة / ناپاکی، خیانه ت.

- جُنُون/ شَيْتِي .
 مالوس. مَجْنُون/ شَيْت، ناته وار.
 الف:
- الف: إعتاد. تعود/ راهات.
 - : صار اليفاً/ مالى بو، مؤگر بو، رام بو، كهوى بو.
 الف. عاشر و انس/ تيكه ل و مؤگر بو.
 آلف: صَيِّر اليفاً/ مالى كرد، مؤگرى كرد، رامى كرد.
 - : وَحْدَ/ كۆرى كردنه وه، خستنه پال يهك، كردنى به يهك، يهكى خست.
 - بينهم: وَفَق/ رِيكى خستن، يهكى خستن.
 - الكتاب/ داي نا، نوسى.
 اِئْتَلَفَ بِهِ. اِئْتَحَدَ/ تيكه ل بون، يهكيان گرت، پيڭ هاتن، كۆربونه وه.
 - به. إعتاده/ راهات له گه لى.
 تَأَلَّفَ مِنْ كَذَا/ پيڭ هاتوه له، دروست بوله.
 أَلْفَةٌ. اِلْف: مُؤانِسَةٌ/ ياهورى، مؤگرى، كهوى بون.
 - : صدائة/ هاوپتيه تى، براده رى، سه روساخت.
 - : إتحاد/ يهك گرتن، يهك يه تى، يهك بون.
 اليف: ضد وحشى/ مالى، مؤگر، رام، كهوى، دهسته مق.
 - : انيس/ ياهور، هاوده م.
 إيلاف: العهد/ مرج و پهيمان.
 مآلف: ما يَأْلَفُه الناس/ باو، ناسايى.
 أَلُوف: كثير الألفة/ زوراديت و مؤگر ده بيت، راهاتو.
 - : حَمِيم/ خۆشهويست، گيانى به گيانى.
 إئتلاف: وئام/ ناشتى، خۆشى، ريكي، هاوكارى، كۆركى، پيڭ هاتن.
 - : إتحاد/ يهك گرتن، يهك يه تى، يهك بون.
 حكومة إئتلافية/ حكومه تيكى پيڭ هاتو به هاوكارى.
 تأليف الحيوان/ نازه ل راهينان، مالى كردن، مؤگر كردن، رام كردن.
 - الكتاب/ كتپ دانان، دروست كردن، پيڭ هينان.
 مؤلف: مكتوب/ دانراو، دروست كراو، پيڭ هينراو.
 - من كذا: مركب من/ له... دروست بوه يا پيڭ هاتوه.
 تألف. تجمع/ كۆربونه وه، گردبونه وه.
- : تانيس. تدجين/ مؤگرى، مؤگريون، راهاتن.
 مؤلف. كتاب/ دانره، نوسه.
 مالوف: عادى/ ناسايى.
 - : دارج/ باو.
 غير - : ناناسايى، ناباو.
 الف. وكيف: صديق/ هاوپي، براده ر، هاوده م، هاوه ل.
 الف: عشر مئات/ هزار.
 الف: الحرف الاول/ يهك م پيتى ئەلف و بي و نه بجه دى عه ره بى.
 الق:
- الق. تَأَلَّق. اِئْتَلَقَ/ شەوقى دايه وه، دره وشايه وه، تيشكى دايه وه.
 تَأَلَّقَت المرأة: تبرقت و تزيفت/ نارايشتى خۆى دا، خۆى تاس و لوس دا.
 أَلِقَ. كَذَّب/ درۆى كرد.
 - : جُنْ شَيْت بوو.
 مُتَأَلَّق. لامع/ دره وشه دار، شه وقاوى، دره خشاوار، پرشنگ.
 مئلق. مالوق. مجنون/ شيت، تيك چو.
 اولق: جنون/ شيتنى.
 تَأَلَّقَ: لمعان/ دره وشانه وه، شهوق دانه وه، دره خشانه وه.
 القى (في لقى) الكحول (في كحل) الله (في اله) ألم (في لم)
 الم:
- الم. تَأَلَم. تَوَجَّع/ نازارى گه يشت، ئيش پى گه يشت، ئيشا، سوئى چيشت.
 أَلَمَ. أَلَمَ: أَوْجَع/ ئيشى گه ياند، نازارى دا.
 اليم. مؤلم: موجع/ به سوئ، به نازار، به ئيش، ئيشدار.
 - : مَحْزَن/ به خەم، مات، خەمبار.
 أَلَمَ: وَجَع/ ئەنديشه، نازار، ئيش، سوئ، دل ئيشان، گاشه.
 الماس. ماس/ ئەلماس.
 المنيوم. الومنيوم/ هافون، ئەله منيؤم.
 اله:

إِلَهَ: رَفَعَ إِلَى مَنْزِلَةِ الْإِلَهَةِ / کردی به خوا، په‌رستی.
 تَأَلَّهَ: صَارَ إِلاَهاً / بو به خوا.
 - : اعتقد بالله / بروای کرد به خوا، ثیمانی هیتنا،
 باوهری کرد.
 اللَّهُ: رَبُّ الْكُوفِ / خوا، یه‌زدان.
 إله: مَعْبُود / خوا، په‌رستراو، یه‌زدان.
 - الْبَحْرُ: نَبْتُونُ / خَوای ده‌زیا، نه‌بتون.
 - الْحَرْبُ: مَارَسُ / خَوای (جهنگ، شه‌ی)، مَارَس.
 - الْحُبُّ: كَيُوبِيدُ / خَوای (دلداری، خۆشه‌ویستی)
 کیوبید.
 - التَّجَارَةُ: مِيرْكَورِي. هَرْمَزُ / خَوای بازرگانی،
 مِيرْكَورِي، هَرْمَز.
 إلهة: مَعْبُودَةٌ / خوا.
 - الْحِكْمَةُ: مَنْرَفَا / خَوای ژیری، منیرفا.
 - الْجَمَالُ وَالْعَشْقُ: فِينُوسُ / خَوای جوانی و
 دلداری، فینوس.
 اللَّهُ دَرَكُ: مَرْحَى / ثافه‌رین.
 بِاللَّهِ عَلَيْكَ: اِرْجُوكُ / تو خوا، تکیه.
 اللَّهُمَّ. يَا اللَّهُ / خَوای، یاخوا.
 تَأَلِيَةٌ: الرَّفْعُ لِمَنْزِلَةِ الْإِلَهِ / به خواکردن، به‌رزکردنه‌وه‌ی
 بِنِ راده.
 الْوَهْمَةُ: الْوَهْمِيَّةُ / خَوایی، خَوایه‌تی، خَوایه‌رستی.
 آله (في أول) الهم (في لهم) الهی (في لهو)
 الا:
 الا في الامر. قَصْرًا / که‌مته‌رخه‌می کرد.
 لَمْ يَأَلْ جُهْدًا / خَوای هیلاک نه‌کرد، هه‌ر گویشی نه‌دایه،
 پشستی پیوه نه‌نیشا.
 الی. حرف جَرَّ / بُو، له.
 - ان / تا، تاکو، هه‌تا.
 - متی / تاکی، هه‌تاکی.
 إِلَيْكَ: لَكَ / بُو تُو.
 - هذا: حُدَّةٌ / بیگره، نه‌مه بُو تُو.
 - عَنِّي: اِبْتَعُدْ / دورکه‌وه‌روه، وازم لای بیته، لیم
 دورکه‌وه.
 الیه: لَيْئَةً / ذیل الغنم / دوگ، دونگ، ته‌ریزه.
 - : عَجِيزَةٌ / سمت، که‌هل.

ام:
 أُمُّ: اُو / یا، یان، یاخود.
 أَمَّا: لَكُنْ / به‌لام.
 إِمَا. إِمَا هَذَا اُو ذَاكَ / یا شه‌م یا شه‌و.
 أُمُّ: قَصْدًا / بُوی جو، وای نیاز بو، مه‌به‌ستی بو.
 - الْقَوْمُ: تَقْدِمُهُمْ / پېشیمان که‌وت، پېش نویشی کردن.
 - ت الْمَرَاةُ: صَارَتْ أُمًّا / بو به دایک.
 أُمُّ الشَّيْءِ: جَعَلَهُ مَلَكًا لِلأُمَّةِ / ده‌ستی به سه‌راگرت.
 أُمُّ: وَالِدَةٌ / دایک، دایه.
 - : قَالِبٌ / قَالِبٌ.
 - : مَصْنَدٌ. اَصْلُ / سه‌رچاوه.
 - اُوَيْقُ: بَوْمُ / کونه‌په‌بو، په‌بو.
 - الْقَرِي: مَكَّةُ / مه‌ککه، شاری مه‌ککه.
 - الْقَرِي: النَّارُ / ناگر.
 - اَرْبَعٌ و اَرْبَعِيْنَ: حَرِيْشُ / کریمی هه‌زارپن.
 رَأَى بِأَمِّ عَيْنَيْهِ / به چاوی خَوای دی.
 اِمَامٌ: قَدَامُ / پېشه‌وه، پېش، به‌ر، به‌رده‌م، به‌رو.
 - : تَجَاهُ / به‌رامبه‌ر، روبه‌رو.
 - : فِي حَضْرَةٍ / له‌به‌رده‌م.
 - عَيْنَيْهِ / له‌پېش چاودا.
 اِمَامٌ: قَائِدُ / پېشه‌وا، پېشه‌نگ.
 - الْجَامِعُ: بَيْتُ نُوَيْزٍ، ثِيْمَامِي مَرْكَوْت، به‌رونويز.
 اِمَامَةٌ: رِئَاسَةٌ / پېشه‌وايي، پېش نویشی.
 أُمَّةٌ: شَعْبٌ / گه‌ل، میلله‌ت، ته‌توه.
 - : جَيْلٌ / نه‌وه، وه‌چه.
 أُمَّمٌ: شَعُوبٌ / گه‌لان.
 - ي: مُتَبَادِلٌ بَيْنَ الْأُمَمِ / جیهانی، ته‌توه‌یی.
 - ي: وَثْنِي / بِن‌ره‌گه‌ز.
 ال - الْمُتَحَدَّةُ / گه‌له‌یه‌ک گرتوه‌کان، ته‌توه‌یه‌ک
 گرتوه‌کان.
 أُمِّي: مَخْتَصٌ بِالْأُمِّ / دایکانه.
 - : غَيْرُ مَتَعَلِمٍ / نه‌خویننده‌وار.
 - : جَاهِلٌ / نه‌زان.
 أُمَّيَّةٌ. أُمُومَةٌ: صَفَقَةُ الْأُمِّ / دایکیتی.
 - : جَهْلٌ / نه‌زانی، دواکه‌وتویی.
 - : جَهْلُ الْقِرَاءَةِ وَالْكِتَابَةِ / نه‌خویننده‌واری.

ولی الامر/ خاوهن، بهختوگر، بهرپرسیار،
 سه‌ریه‌رشتیار، گه‌وره، چاوسورگر.
 ألو الامر: الرؤساء و العلماء / کاریه‌دهست و زانایان،
 به‌رپرسیاران.
 أمر: صاحب الامر/ فرمان ره‌وا، خاوهن فرمان،
 به‌پیوه‌بر، فرمانده.
 - في صيغة الامر/ فرمان دهر.
 امرأة صوّة معلّم/ نیشاندهر، میل نیشانی رنگه.
 أمارة. علامة/ نیشانه.
 - كلمة السرّ/ نهین وشه، وشه‌ی نهین.
 إمارة: صفة الأمير. يحكمها أمير/ مرنشین.
 - ولاية/ ناوچه، هریم.
 أمير: سلیل الملوك/ میر، شازاده، میرکوپ، به‌ری
 پاشایان.
 - رئیس/ سه‌رؤك، فرماندار، فرمان ره‌وا،
 سه‌رگه‌وره، سه‌رهك.
 - مشاور/ راویژ (که‌ر، کان).
 - البحر/ میری ده‌ریا.
 - اللواء/ میرنالا.
 - المؤمنین: عمر بن الخطاب/ عومری کوپی
 خه‌تاب.
 أميرة: زوجة أو ابنة الأمير/ میرکچ، شانن، خاتون،
 قهرالیچه.
 - النحل/ شاه‌نگ.
 ال - الحمراء/ په‌پوله سوره، په‌پوله‌ی ره‌نگاوره‌نگ.
 امیری: حکومی/ میری.
 مأمور: الذي أمر/ پین سپنراو، به‌جین هینهر.
 - موظف حكومي/ فرمان به‌ر.
 - مندوب/ نوینهر، نیراو، نیردراو.
 - المركز/ قومیسهر.
 مأمورية: مهمة/ فرمان به‌ری.
 مؤتمر: اجتماع/ کوی کۆبونوه، کونگره.
 أمر. امرأة: ضعيف الرأي والمشورة/ کم باوه‌ی پین
 باوه‌ی پین یا.
 إقتمار. مؤامرة: مداولة. مفاوضة/ کونگره‌گرتن،
 کۆبونوه، وت و ویژ.

تأميم/ دست به‌سه‌راگرتن، خۆمالی کردن.
 إمارة (في أمر) أمارط (في ميط) أمارع (في ميع) آمال
 (في ميل) آمان. امانه (في أمن) أماء (في موه) إمتاز
 (في مين) امتثل (في مثل) إمتحن (في محن) إمتشق
 (في مشق) إمتص (في مص) إمتطى (في مطو)
 إمتعض (في معض) إمتهن (في مهن).
 آمد:
 أمذ/ کات، ماوه، دهم.
 منذ- بعيد/ ده‌میگه، له‌ ده‌میگه‌وه، له‌ زوه‌وه.
 أمر:
 أمر: طلب فعل شيء/ فرمانی دا.
 أمر. أمر. جعله امیراً/ کردی به‌ میر.
 - : إعطاء السلطة/ هیزو ده‌سه‌لاتی دایه.
 أمر: شاور/ راویژی کرد، پرسی کرد.
 - ه: كلفه/ رای سپارد، پتی سپارد، فرمانی پین‌دا.
 تأمر: دبر أوحاك مؤامرة/ پیلانی گتیرا، ناژاوه‌ی
 نایه‌وه.
 تأمروا عليه: توطاوا عليه/ پیلانیان لی گتیرا.
 إئتمر: إمتثل/ ناماده‌یی نواند، ده‌سته‌و سنگ وه‌ستا.
 إئتمروا: تأمروا/ تشاوروا/ راویژیان کرد، لی دوان.
 تأمر. تحکم: تسلط/ زال بو، زه‌برو زونگی نواند.
 امر. فرض/ فرمان.
 - تفويض/ ری‌دان، متمانه‌دان.
 - سلطة/ هیزو، ده‌سه‌لات، زه‌برو زونگی.
 - صيغة الامر في النحو/ کرداری فرمانی.
 - مسئله/ فرمان، کار، ئیش.
 - شأن/ مه‌به‌ست، کردار.
 - عال/ بالا فرمان.
 - بدیهی/ فرمانی به‌لگه نه‌ویست، فرمانی پین‌گومان.
 - محقق أو واقعي/ فرمانی راست، فرمانی به‌جین.
 - معروف/ فرمانی زانراو.
 - ما، شيء ما/ فرمانیك، کرداریك، کاریك، شتیك.
 تحت امر/ له‌زیر فرمانتایه، به‌فرمو، ناماده‌یین.
 قضی الامر/ به‌سه‌رجو، تازه‌تیبه‌یی، مرد، هیچ نه‌ما،
 کار له‌ کار ترازا.
 قضی أمره/ لی بوه‌وه، په‌ری کرد، کوزایه‌وه.

مُؤَامِرَةٌ: مَكِيدَةٌ. مِرَابِطَةٌ/ پیلان، پیلان گِیْران، نازاوه
 نانه‌وه.
 مُتَمَرِّمٌ: مُدَبِّرٌ اَوْ مُنْفِذُ الْمُؤَامِرَةِ/ پیلان گِیْر، نازاوه
 نَیْره‌وه.
 تَامورٌ: غِلاَفُ الْقَلْبِ/ پِیْسْتی دَل.
 اِسْتِمَارَةٌ/ فَوْرَم، فَوْرَمه.
 اِمْرَاةٌ. اِمْرُوٌ (فِي مِرَا)
 اَمْسُ:
 اَمْسٌ: الْمَارِحَةُ/ دَوین، دَوی، دَویکه.
 اَمْسُ الْاَوَّلُ/ پِیْرئ.
 اَمْعَاءٌ (فِي مَعُو)
 اَهْلٌ:
 اَهْلٌ. اَهْلٌ: رَجَا/ به‌هیوای کرد، به‌ته‌مای کرد، هیواداری
 کرد.
 تَأَمَّلُ الْأَمْرَ: تَبَصَّرَ فِيهِ/ بی‌ری لَی کرده‌وه، تَبی
 وِرْدبوره‌وه.
 تَأَمَّلُهُ: نَظَرَ فِيهِ/ سه‌بری کرد، دِیقه‌تی ای‌دا، تَبی
 رِوایی.
 اَهْلٌ: رَجَاءٌ/ هِیْفی، ثَامَانِج، هیوا، ثَاوَات، ته‌ما،
 به‌ته‌مابون، داخوازی، ویستن، هومید، هومید.
 - : مَطْمَحٌ/ به‌رِزخوازی، مه‌به‌ست.
 قَطَعَ الْأَهْلَ مِنْهُ: يَنْسُ مِنْهُ/ هیوای لَی بَری، ده‌ستی لَی
 شت.
 قَطَعَ الْأَهْلَ: يَأْسُ/ هیوابرین، نانو‌میدی، ده‌ستی لَی
 شتن.
 اَهْلٌ. مُؤْمِلٌ: رَاجٌ/ هیوادار، ثَاوَاته‌خوآن.
 مَامِلٌ. مَامُولٌ. مَا نَامَلَهُ: رَجَاءٌ/ نه‌وه‌ی هیوامانه،
 نه‌وه‌ی چاوه‌ریی نه‌که‌ین، نه‌وه‌ی به‌ته‌ماین.
 تَأَمَّلُ: قَرَّبُو/ بَیْرکرنه‌وه، سه‌برکردن، دِیقه‌ت ای‌کردن،
 رامان، تَن‌رِامان، سه‌رنج، به‌ته‌مابون، تَن وِرْدبونه‌وه...
 مُتَأَمِّلٌ: مُتَرَوِّ/ به‌ته‌ما، هیوادار.
 اَهْلِيٌّ. اِمْلَاءٌ (فِي مَلُو)
 اَمِنْ:
 اَمِنْ. كَانِ اَمِيْنًا/ ده‌ست پاك بو، رازگريو.
 اَمِنْ: اِطْمَآنٌ/ دَلتِیابو.
 اَمِنْ: طَمَآنٌ/ دَلتِیابى کرد.

- عَلَى الْحَيَاةِ اَوْ ضِدَّ الْحَرِيْقِ/ بيمه‌ی کرد.
 - ه عَلَى حَيَاتِهِ/ ده‌سته‌به‌ری ژيانی کرد.
 - اِنْتَمَن. اِسْتَامَن: وَثِقَ بِهِ/ باوه‌ری پِن کرد.
 اِسْتَامَنَهُ. طَلَبَ مِنْهُ الْاَمَانَ/ داوای دَلتِیابی لَی کرد.
 اَمَنْ بِهِ: اِعْتَقَدَ بِهِ. صَدَقَهُ/ بروای پِن کرد.
 - بِهِ: وَثِقَ بِهِ/ متمانه‌ی پِن‌کرد، لَی دَلتِیابو.
 اَمِنْ. اَمَانَ: ضِدَّ خَطَرٍ/ دَلتِیابی، بِن‌وه‌ی، بِن‌زيانی.
 - . - : سَلَامٌ/ ناسایش، ناشتی، ناسوده‌ی.
 - عَامٌ / ناسایشی گشتی، ناشتی گشتی، ناسوده‌ی
 گشتی.
 الْمَحَافِظَةُ عَلَى ال- / ناسایش پاراستن.
 اَمْنَةٌ: مَوْثُوقٌ بِهِ/ باوه‌ری پِن کراو، جِن باوه‌ری.
 اَمْنَةٌ. يَثِقُ بِكُلِّ وَاحِدٍ/ ساویلکه، به‌سه‌زمان، خَوْش
 باوه‌ری.
 اَمِنْ. يَأْمَنُ بِالنَّاسِ/ بروای به‌خه‌لکه.
 - : مُطْمَئِنٌ/ دَلتِیابو.
 - : غَيْرُ خَائِفٍ/ بِن‌ترس، نه‌ترس، چاوه‌قايِم.
 اَمَانَ: الطَّمَانِينَةُ/ دَلتِیابی.
 اَمَانَةٌ: وِلَاءٌ/ خَاوِیْنی، دَلَسُوْزی، مل‌که‌چی.
 - : ضِدَّ خِيَانَةٍ/ ده‌ست پاكی، سه‌رِاستی، راستی.
 - : وَدِيعَةٌ/ سه‌پارده، دانراو، نه‌مانه‌ت.
 - : اِئْتِمَانٌ/ دَلتِیابی.
 - : ثِقَّةٌ/ باوه‌ری پِن کردن.
 ال- الْعَامَّةُ/ نه‌مِیْن‌داریتی، نه‌مِیْن‌داریتی گشتی.
 اَمِيْنٌ: وَفَى/ دَلَسُوْز، به‌وه‌فا.
 - : ضِدَّ خَائِنٍ/ ده‌ست پاك، سه‌رِاست، دَلپاك.
 - . مُؤْتَمِّنٌ: مَوْثُوقٌ/ جِن باوه‌ری، باوه‌ری پِن کراو،
 سه‌رِاست، رازگر.
 - . مَامُونٌ: غَيْرُ خَطَرٍ/ بِن‌ترس، ترسی لَی ناکرئ.
 - : غَيْرُ مُؤَدِّ/ بِن‌وه‌ی، بِن‌زيان.
 - . عَلِيٌّ. حَارِسٌ/ پاسه‌وان، نِيشك‌گر.
 - اَلصَّنْدُوقُ/ کاشیر، خه‌زنه‌دار.
 - اَلْمَخْزَنُ/ گه‌نجینه‌وان.
 - اَلْمَكْتَبَةُ/ کتِیبه‌وان.
 - عَامٌ/ نه‌مِیْن‌داری گشتی، سه‌رِاستی گشتی.
 غَيْرٌ - : خَائِنٌ/ ناپاك، ده‌ست پيس، خايه‌ن.

آمِن: فَلْيَكُنْ / ثامِن، ياخو، باواین.

ایمان: عَقِيدَة / ثابین، ثیمان، بیوا.

إِثْمَان: إِسْتِمَان: وِثْوق / باوه پ، دلتیایی، بیوا،

باوه پمه ندیئی.

- : تَسْبِيَة. مُدَايِقَة / قهرز، دهستیوا.

تامین: تَطْمِین / دلتیا کردن، چه سپاندن، دابین کردن.

- : رهن / بارمته، دانراو، پی دانا.

- : ضمانه / بیمه، متمان، دهسته بیری.

- : علی الحیاة / بیمه ی ژیان.

- : ضد الحریق / بیمه ی ناگر.

مَأْمَن. مکان آمین / شوینی بی ترس، شوینی دلتیایی.

مامون: غیر خطر / بیوهی، بی زیان.

- : مُؤْتَمَن: یوِثْوق به. موِثْوق / باوه پ پیکراو، جین

باوه پ.

غیر - : خطر / وهی دار، بهوهی، زیان بهخش، به زیان.

مُؤْمِن: مُعْتَقِد. خلاف الکافر / خاوه ن باوه پ، ثابن دار،

ثیمان دار، خواناس.

مُؤْتَمَن. یوِثْوق به / باوه پ پیکری، جین باوه پ.

تامینات: ضمان / بارمته.

امهل. إِمهال (فی مهل) امیر (فی امر) آن. آنی (فی اون)

امو:

أمو. أمة جاریة / که نیزه که.

ان:

إِنْ: إِذَا. لو / نه گر.

- : لم. مالم / تاگو، نه گینا.

إِنَّمَا: لکن / به لام، نه ونده هه به.

(ن / که، نه گر.

بما - . لَان / له به ره وهی، بهوهی که.

علی - . حیث - . مع (ن / که چی، له کاتیکدا، له گه ل

نهوهی.

ل - / چونکه، له به ره وهی.

أَنْ أَنْيئاً: تَأوُّه / نرکانی، نالانی، نوزانی، ناخی مه ل

کیشا.

انین. أنة: تَأوُّه / نرکه و ناله، نوزه نوز، نالین.

انا: ضمیر المتکلم / من.

إِنَانِي: يُحِبُّ لِدَاةِهِ / خو پهرست، تن به روه، تن

پهرست.

- : مِنْ يَقُولُ (أنا) / خو روست، هر نه لی من،

به خو به وه نه نازی.

(انانیة: حب الذات / خو پهرستی، تن به روه ری، منی.

إِنَاء (فی انی) اِنَاخ (فی نوح) اِنَار (فی نور) اِنَاس

(فی نوس)

انپ:

أَكْب: لَام وَعَنْف / سه رزه نشتی کرد، تانوتی لی ادا.

أَثْبَة ضمیره / دهرونی سه رزه نشتی کرد، به شیمانی

دهریپی.

تَأْثِيب: تعنیف / تانوت، سه رزه نشت، تانوت لی ادا.

- الضمیر: وَخَز. نَدَم / ژوانی، به شیمانی، دل

نازاری.

أَنْبَا (فی نبا) اَنْبُوب (فی نب)

انت:

أَنْتَ / تُو بُو نِیر.

أَنْتَ / تُو بُو مِی.

أَنْتُمْ / ثِیوه بُو نِیر.

أَنْتُمْ / هر دو کتان.

أَنْتُمْ / ثِیوه بُو مِی.

اِنْتَحَب (فی نَحْب) اِنْتَحَر (فی نَحْر) اِنْتَحَل (فی نَحْل)

اِنْتَحَب (فی نَحْب) اِنْتَفَع (فی نَفْع) اِنْتَقَم (فی نَقَم) اِنْتَمَى

(فی نَمَى) اِنْتَهَر (فی نَهْر) اِنْتَهَز (فی نَهْر)

انت:

أَنْتَ. خَنْش / ژنانی بو، ژنانی لی نهات، نامرد بو،

نیره موکانه بو.

أَنْتَ. جَعَلَهُ مُؤْتَمِناً / کردی به من، گوی به من.

- . خَنْش / ژنانی کرد، نامردی کرد، نیره موکی کرد،

شلی کرد.

أَنْتَ: لَان / نه رم بو، شل بو.

أَنْثَى الحيوان: ضد ذَكَر / من، ما، ماچه، میچکه،

ده ل، دیل.

- الانسان: إمرأة / ثا فرهت، من.

انثیت: لَیْن / نه رم.

أَنْوَتْهُ: تَقِيضُ رَجُولَةً / مَنِيهَتِي، رُنَيْتِي.

إِنْثَوِي: نَسَائِي / رُنَانُهُ، رُنَانِي، مَنِيِينُهُ.

- مُؤَكِّثٌ: خِلَافَ الْمَذْكَرِ / مَنِي.

تَأْنِيثٌ / بِمَنِي كَرْدَن.

عَضْوَالٌ - / تَبْرَكٌ.

مِنْثَاثٌ. الَّتِي إِعْتَادَتْ أَنْ تَلِدَ الْإِنَاثَ / هَرَمَمَنِي نَهْرِي،
مَنِي رِي.

إِنْجَاصٌ. إِنْجَاصٌ / مَهْلُوزُهُ.

إِنْجِيلٌ. بَشَارُهُ / نِيْنَجِيلٌ، مَزْدَهُ.

إِنْخَرَفٌ (فِي حَرْفٍ) / إِنْحَطَ (فِي حَطٍّ) / إِنْدَفَعَ (فِي دَفْعٍ)

إِنْدَلَعَ (فِي دَلْعٍ) / إِنْدَمَلَ (فِي دَمَلٍ) / أَنْذَرَ (فِي نَذَرٍ)

أَنْسٌ:

أَنْسٌ. أَنْسٌ: ضِدُّ تَوْحُّشٍ / خَوْشٌ بُو، مَالِي بُو، هُؤْكَرٌ بُو.

- . - بِهْ وَالِيهْ / پِي رِي بُو، له گه لی رابوارد.

أَنْسٌ: سَلَى / زُرِي كَرْد، يَارِي له گه ل كَرْد.

- : عِلْمٌ / زَانِي، هَسْتِي پِي كَرْد، پِي زَانِي.

إِسْتَأْنَسٌ: صَارَ أَنْسَاً / خَوْشٌ بُو، رُوخَوْشٌ بُو، زُرِي بُو،
رَاهَاتٌ.

- الْحَيَوَانَ: صَارَ الْيِفَاً / مَالِي بُو، هُؤْكَرٌ بُو،

كَهْرِي بُو.

- بِهْ وَ الْيِهْ / الْفَهْ / رَاهَاتٌ له گه لِي، له گه لِيَا

رَاهَاتٌ.

- لَهُ: اَصْنَعِي / كَرِي لِي كَرْت، بُوِي بِي دَهْنَك بُو.

تَأْنَسٌ: اِحْسَ / هَسْتِي پِي كَرْد.

أَنْسٌ. مُؤَانَةٌ: عَشْرَةٌ / رَابُورْدَن، رُوخَوْشِي، هَاوْدَهَنْگِي،
هَاوْدَهَمِي.

أَنْسٌ: مَن تَأْنَسُ بِهْ / نَهْوِي پِي يَا له گه لِي رَاهَبُورِي.

أَنْسِي: ضِدُّ وَحْشِي / مَالِي.

إِنْسٌ: غَيْرُ الْجِنِّ. الْبَشَرُ / مَرْؤَةٌ.

إِنْسَانٌ: رَجُلٌ / پِيَاو.

- : بَشَرٌ / مَرْؤَةٌ.

إِنْسَانِي: بَشَرِي / مَرْؤَانَه.

- : يَحِبُّ خَيْرَ الْبَشَرِ / پِيَاچَاك، پِيَاوَهْتِي.

إِنْسَانِيَّةٌ: بَشَرِيَّةٌ / مَرْؤَانِيَّةٌ.

أَنْسَةٌ: فَتَاةٌ / كُج، دَادَه، كِيژ، كِيژُولَه.

أَنْسِي: لَطِيفٌ / رُوخَوْشٌ.

- : الْيِفُ / هُؤْكَرٌ، مَالِي، نَاهَكِي، هَاوْدَهَمِي، هَاوْدَهَنْگِي.

- : أَحَدٌ. شَخْصٌ / كَهَسٌ.

أَنْوَسٌ: كَثِيرٌ الْأَنْسُ / خَوْشٌ مَهْشَرَهْفٌ، كَهِيْفٌ چِي،

رُوخَوْشٌ.

إِيْنَاسٌ. مُؤَانَسَةٌ: عَشْرَةٌ / زُرِي كَرْدَن، رَابُورْدَن،

رُوخَوْشِي.

إِنْسَلٌ (فِي سَلٍّ) / إِنْسِيَابِي (فِي سَيْبٍ) / اِنْشَا (فِي نَشَا)

اِنْصِفٌ (فِي نَصْفٍ) / اِنْطَلَقَ (فِي طَلَقٍ) / اِنْعَمَ (فِي نَعْمٍ)

اِنْفٌ:

اِنْفٌ: اِشْتَكِي اَنْفَهُ / هَاوَارِي لَوْتِي كَرْد.

- مِنْهُ: اِسْتَنْكَفَ / بِيْرِي لِي كَرْدَهْوَه، لِيِي بِيْزَارِي بُو.

- مِنْ الْعَارِ: تَرْفَعُ وَ تَنْزَعُ / پَاك وَ دَاوِيْن پَاك دَه رُچُو.

اِسْتَأْنَفٌ: بَدَأَ مِنْ جَدِيدٍ / له نَهْكَهْوَه دَه سْتِي پِي

كَرْدَهْوَه، دَه سْتِي پِي كَرْدَهْوَه. تِي هَه لُچُوَهْوَه.

- الدَّعْوَى / دَاوَاكِي تَاژَه كَرْدَهْوَه، تِي هَه لُچُوَهْوَه.

اَنْفٌ: مِيْخَرٌ / لَوْت، كَه پُو، دَه مَآخِ.

مَاتَ حَتْفٌ اَنْفَهُ: مَوْتًا طَبِيعِيًّا / مَرْدَنِيَكِي نَاسَايِي مَرْدٌ،
هَه رَه بُو بِمَرِي.

رَغَمٌ اَنْفَهُ: كَسَمَ اَنْفَهُ. ذَلَهْ / له لَوْتِي دَرَا، لَوْتِي شَكَا.

رَغَمٌ اَنْفَهُ: طَوَعَا أَوْ كَرِهَا / بِه رُژَد، بِه تُوپُرِي، بِبِه رُچُو

نَه پِي رُو.

حَمِي اَنْفَهُ: عَزَّ / لَوْتِي بِه رُژِيوَهْوَه، سَهْرِي بِه رُژِيوَهْوَه.

اَنْفِي: مَخْتَصٌّ بِالْأَنْفِ / پَسِيْپُورِي لَوْت.

اِنْفٌ كَل شِيءٍ: اَوَّلُهُ / سَهْرَه تَا.

اَنْفَةٌ: عِرَّةُ النَّفْسِ / سَهْرِيه رُژِي، دَاوِيْن پَاكِي، رِيْز، تَابِيْرُو.

- . تَكْبُرٌ. كَبْرِيَاءٌ. تَبَاهِي / فِيْز، تِيوْفِيْز، لَوْت بِه رُژِي،

پُور.

بِأَنْفَةٍ: يَكْبُرِيَاءٌ / بِه لَالَوْتَهْوَه، بِه لَوْت بِه رُژِيوَه، بِه تِيو

فِيْزَهْوَه.

أَنْفًا: قَبْلًا / لهْوَه پِيْش، پِيْشُو، پِيْشَان.

أَنْفٌ: غَيْرٌ مُسْتَعْمَلٌ / دَه ق نَه شَكَاو، بِه كَار نَه مِيْتَرَاو.

اِنْوَفٌ: اِبِي / قَبْرِيْجَه، لَوْت بِه رُژ.

اِسْتَنْفَأٌ: بَدَأَ مِنْ جَدِيدٍ / دَه سْت پِي كَرْدَهْوَه، تِي

هَه لُ چِرَهْوَه.

- الدعوی / دوباره کردنهوه یا دست
 پین کردنهوه ی داوا، تنهه لچونهوه.
 غریضة - / سکالانامهی (دوباره، دست پین)
 کردنهوه، تنهه لچونهوه.
 محکمة ال - / دادگای تنهه لچونهوه.
 مُستأنف الدعوی / داوا دست پین کیرهوه.
 المُستأنف علیه / دست پین کردنهوه له سر.
 انفلونزا / نهفلونزا، پهتا، مهلامهت.
 انق:
 انق: فرج / پیخوشحال بو، شادبو، شادمان بو.
 - : کان حسن الترتیب / شوخ بو، ریک و پیک بو.
 تأنق فی عمله: عمله بالاتقان و الحکمة / کرداری خوی
 ریک و پیک کرد.
 - فی لبسه / خوی شوخ کرد، خوی که شخه کرد،
 خویدا له تهل.
 أناقة: حُسن / ریک و پیک، جوان پوشی، که شخه یه تی،
 ته پیوشی.
 أنیق: حُسن. مُتقن الترتیب / جوان پوش، شوخ،
 که شخه، ریک و پیک، چه له نگ.
 متأنق: زام. حُسن الترتیب / جوان پوش، شوخ، ریک و
 پیک، ته پیوش.
 تأدق: زهو. حُسن الترتیب / جوان پوشی، شوخی،
 ریک و پیک، ته پیوشی.
 أنوق: عقاب / مه لوق.
 انقذ (فی نقذ) / انقض (فی نقض) / انقضی (فی قضی)
 اتم:
 انام. الانام. الخلق / خه لک، که س.
 أنموذج: نموذج / نمونه، وینه.
 انیمومتر. مقياس سرعة الرياح و اتجاهها / بایزو.
 انهار (فی هور) انهار (فی هیل)
 انی:
 انی: دنا. قُرب / نریک بوهوه، هاته پینشهوه.
 تأنی. استأنی: تمهل / شینهی کرد، په له ی نه کرد،
 له سرخو بو.
 - علیه: امهله / له سر ی وهستا، موله تی دا.

تأن: تمهل / شینهی، په له نه کردن، له سرخوی،
 هیمنی، هیواشی.
 متأن: مُستَمهل / له سرخو، په له نه کر، هیمن.
 اناة: صبر. تمهل / نارام، حوسله، په له نه کردن،
 له سرخوی.
 طويل ال - : صبور. سمح. متساهل / له سرخو، به
 نارام، ریخوله به کیش، خوراکر.
 إناء: وعاء / قاپ، دهر، جام.
 انی: این / له کوئی.
 - : مقی / کی.
 - : کیف / چون.
 انیسون. یانسون / انیسو، رازیانه.
 آه. آه. آه. آه. آه / آخ، نا، نای، نئی.
 اهان (فی هون)
 اهب:
 أهب: أعدا / ناماده ی کرد.
 تأهب: استعدا / ناماده بو، خوی ناماده کرد، تیار بو.
 أهبة: استعداد / ناماده بون، ناماده ی، تیار.
 علی - السفر / له سر ریوین.
 تأهب: استعداد / ناماده بون، ناماده ی، تیز، خوناماده
 کردن، تیار بون.
 متأهب: مستعد / ناماده، له سر تیز، تیار.
 أهبة: عده / پیوستی، که لوپه ل، که ره ست.
 إهاب: الجلد الخام / پیسته ی خوش نه کراو.
 اهل:
 أهل: تزوج / زنی هینا، جوتی گرت.
 أهل المكان: تعمّر / ناوه دان بو.
 أهل. زوج / زنی بوق هینا، دای به شو، به شوی دا، دای به
 زن، دای به میرد.
 - للامر: صیره / گونجانی، سازندن، ناماده ی کرد،
 شایاندی.
 - : تأهل له: رحب به / به خیرهاتنی کرد.
 تأهل. تزوج / زنی هینا.
 - للامر: استعدا / ناماده بو، خوی بوق ناماده کرد،
 پشتینی بوق به ست.

إِسْتَأْهَلَ: استوجِب / شایانی بو، هه لَن گرت، لئی هات، هینای.

اهل: عائلة. أسرة/ خیزان، خانه واده.

- : اقرباء/ کهس، کهس و کار، خزم و خویش.

- الرجل: زوجته/ خیزان، ژن.

- الدار: سكانها/ خیزان، نیشته نی مال.

- الوبر: سكان الخيام/ دهشته کی، ده وارنشین، ره وه کی، ره وه ند، کزچهری، ره شمال نشین.

- المدر: سكان المدن/ شاری، شارنشین.

- خَبْرَةٌ: خَبِير/ پَسْبُور، شاره زَا، زانبار، لئَهاتو، کارامه.

- لِكْذًا: يَلِيْقُ بِهِ/ له خوی دیت، شایانیتی، هه لَن نه گری، نه هینتی، لئِن دئی، شایسته.

أَهْلٌ: ماهول: متزوج/ ژن دار، خیزان دار، ژنی هیناوه.

- : عامر/ ناوه دان، ناوا.

اهلی: بیّتی. عائلی/ مالی، خۆمالی، ناوخیزان، خانه کی.

- : بلدی/ شاری، خوی.

- : وطنی/ نیشتمانی.

حرب اهلیّة/ شهری ناوختوی، جهنگی ناوختوی.

اهلیّة: صلاحیة/ گونجان، سازاندن، لواندن.

- صِفَةُ مُؤَهَّلَةٍ: دهسه لات، توانست، لئَهاتن، لئَهاتوی، شایسته یی.

ذو - : مُؤَهَّلٌ لِكْذًا: ملائم: خلیق/ شایسته، شایسته یه بُو.

مُؤَهَّلٌ: مُكَيَّفٌ. مُعَدٌّ/ ناماده، گونجاو، شایسته.

مُؤَهَّلَاتٌ: كِفَاةٌ. جِدَارَةٌ/ توانست، لئَهاتوی، شایسته کار.

تاهیل: إِعْدَادٌ. تَكْيِيفٌ/ ناماده کردن، گونجاندن، شایاندن.

مُسْتَأْهَلٌ: مُسْتَوْجِبٌ/ شایان، شایسته، مَن رهوا، هه لَن گرتن.

اهلاً و سهلاً/ به خیرییَن، خۆش هاتن.

اهلیج (فی هلج) اهل (فی همل) اموج (فی هوج)

اهیف (فی هیف)

اوز:

أُو: أُم/ یا، یان، یاخو.

- : مالم/ تاكو، تاوه كو.

اوان (فی اون)

اوب:

آب. اُوْبٌ: رَجَعٌ/ گه رایه وه، هاتوه، بای دایه وه.

اُوْبٌ. اِیَابٌ. اُوْبَةٌ: رُجُوعٌ/ گه رانه وه، هاتوه، بادانه وه.

- : جِهَةٌ/ شوین، جینگه، بهر، لا.

مَآبٌ: مَرَجِعٌ/ شوین گه رانه وه، باوان.

اوبرا: دار التمثیل/ شاقو، ئوپرا.

اوتوماتیک/ خۆکاره، ئۆتوماتیک.

اوج:

اُوْجٌ: قَمَّةٌ/ پۆبه، لوتکه، ته پله سه ر.

بَلِّغْ الـ / گه یشته لوتکه، گه یشته نه وپه پی، گه یشته پۆبه.

اوجز (فی وجر)

اوح:

آح: بیاض البيض/ سپینه، سپینه ی هیلکه.

اوحی (فی وحی)

اود:

آدَةٌ الحَمَلُ: اَثَقَلَهُ/ باری گران بو.

اَدٌ. اَوُّ العُودِ: حَنَّاهُ/ چه مانیه وه، خواری کرده وه.

اُودٌ: اودة: حمل/ بار.

- : كَدٌّ و تَعَبٌ/ هیلاکی، رهنج، کرده و کژشه، چه وسانه وه.

- : إِعْوَاجٌ/ خوارو خیچی، پیچ و په نا، چه وتی.

قام باود عائلته. قام بیعالتها/ خیزانه کی به خیر کرد.

مُؤَدٌ. اَثَقَلَهُ الحَمَلُ/ بارگوان.

اُور:

اوار: حَرَارَةٌ/ گه رمی، گه رمایی، گه رم و گوپی، گری تاگر.

- : دُخَانٌ/ دوکه ل.

- : عَطَشٌ/ تینویتی.

الارة: الموقد/ تاگردان، کوره، کوانو.

اوز:

إِرْزَة. وَرْة. طبرمائی / قاز.

أَوْزُ العِراق: تَم / قوتنگ، قازی عیراقی.

مَأْوِزَة. مکان یکثر فیہ الوز / قاز لهان، قازگه.

آوس:

آس. اعطی / بهخش، دای، دایه، پتی دا.

اوس. عطیة / بهخشین، دان، پندان.

- ذئب / گورگ.

آس: یاس / مؤرد، یاس، زریسک.

- : واحد فی ورق اللعب / بیلی، ناس.

اوسطی: معلم / وهستا.

- : سائق / ایخویر، شوفیر، وهستا.

أوف:

آف: أَضَرَ و أَفسَدَ / زیانی پیگه یاند.

آفة. آفة زراعیة / نافاتی کشتوکال، دهردی کشتوکال،

زیانهخورو.

- : عاهه. مرض / نهخوشی، دهرد.

مؤف. مضروب بآفة / دهردای، نهخوشی، ایخدراو.

أوق:

أوق. آق. اتاه بالشوم / بهدبهختی بوقهات، دهردو بهلا

لئی دا، نههامتی روی تن کرد.

- علیه آفه. حماه الشوم / بهچاویهوه کرد.

اوق: ثقل / قورس، سهخت، گران.

- : شوم / دهرد، بهلا، زیان، شومیتی، نههامتی.

ام أویق. ام قویق: یوم / بهپو، کونه بهپو.

اوقیانوس. اقیانوس. بحر المحيط / زهریا.

ال - الاطلسی. بحر الظلمات / زهریای تاریکی.

ال - الباسفیکی. محیط الهادی / زهریای (همین،

نارام).

ال - الهندی. بحر الهند / زهریای هیند.

ال - المتجمد الشمالي / زهریای بهستری باکور.

ال - المتجمد الجنوبي / زهریای بهستری باشور.

اوك: اوكالیبتوس / درهختی کالیبتوس.

اوكجسین / گازی توكجسین.

أول:

أول: فسّر / لیکی دایهوه، راشی کرد.

آل إلى: رَجَعَ عاد / گه پاپهوه.

- إلى: ادی الی / بو به هوی گه یاندیه..

- به الی: اوصل / گه یاندیه.. گه یانبه نه نجام.

- علی نفسه: اخذ علی عاتقه / گرتیه نهستری،

به یاندیدا، چوه ژیری.

- الرعیة: ساس و دبّر امورها / سه ره رشتی کردن،

بردنی به پیوه.

آل: اهل / کس، کس و کار، خزم، خویش.

- سراب / تراویلکه.

- خبّرة: خبیر / زانیاری، وهستایی، کارامه،

کارامهیی، زانیار، شاره زان.

آلی: عضوی / نه ندامی.

- : میکانیکی / خۆکار، میکانیکی، نامیرسان.

مال: مرجع / بنکه، سه رجاوه، شوین گه پانه وه، په نا،

په ناگه.

- : نتیجة / نه نجام، ناکام.

إیالة: سیاسة / رامیاری.

- : مقاطعة / هریم، ناوجه.

آلة: اداة / نامیر، نامراز.

- : عُدّة / تفاق، تفاقی شیش.

- : عضو / نه ندام.

- مُحَرَكَة / مه کینه، ماشین.

- الخیاطة / مه کینهی درومان.

- التصوير / کامیرا، وینه گر، نامیری وینه گرتن.

- موسیقیة / نامیری (موسیکا، سان)

- کاتبه / تینوس.

أول: ضد آخر / یه کهم، یه کهمین.

- : بداية / سه ره تا.

- : مقبّل / سه ره تا، هرهت.

- درجة: ممتاز / یه کهم، توریاش، یه کهم پله.

- البارحة / پیئر.

ال - : الاسباق / یه کهم، پیشه ننگ، پیشتر.

من ال - : من البداية / سه ره له نوئ، له نووکه وه.

أولاً. فی الاول / یه کهم، له پیشه وه، له یه کهم جارد.

- : اصلاً / له سه ره تادا، له نه ژاددا.

أولی: رئیس / یه کهمی، سه ره کی.

- : اساسی / بناخهیی، بنجینهیی، له بنجینه وه.

- : تحضیری / ناماده‌یی.

- : ابتدائی / سره‌تایی.

عدد - / ژماره‌ی سره‌تایی.

أولیة: مبدأ مقرر / به‌لگه‌نویست، بریار دراو.

- : قضیة مسلم بها / لوی‌بده‌وه، چاره‌نامه‌و، پنج بر.

- : اسبقیة / پیشه‌کیه‌تی.

أولیة: الحق الأسبق / ماف داریتی، به‌کام ماف‌داریتی.

أولو: اولاد: ذو: اصحاب / خاوه‌ن.

أولاء: اولاد: اولاد: هولاء / نه‌وان، نه‌وانه.

أولی (فی ولی) / وما (فی وما)

اوم:

أوم النحل: دَحْنَه / قانگی دا، دوک‌لی کرد.

أوم: عَطَش / تینوی کرد.

ایام: نُحْان / دوک‌ل.

اوام: عَطَش / تینویتی.

اون:

آن: حان / کاتی مات، هه‌ره‌تیتی.

- : الأوان / کاتی خوی مات.

ال - : حالا / نیستا، هه‌ره‌نیستا، هه‌نوک.

أون: رفیق / به‌زه‌یی، نیانی، نه‌رم و نیانی.

- : وقت. موسم / کات، وه‌رز.

اوان: آن: حین. زمن / کات، هه‌ره‌ت، ده‌م.

فی اوانه: فی وقته / له‌کاتی خویدا، کاتی خوی.

فی - : فی الوقت المناسب / له‌کاتیکی (باشدا)،

گورجاودا، له‌کاتی خویدا.

فی غیر اوانه: فات وقته / له‌ناکادا، به‌سه‌رجو، کاتی

خوی نیه.

الآن: الوقت الحاضر / نیسته، هه‌ره‌نیسته، نه‌م کاته.

لیس - : جارئ، نیسته‌نا، کاتیکی تر، ده‌میکی تر.

من - : فصاعداً: منذ الآن / له‌نیسته به‌داوه، له‌مه‌ولا،

لیزه‌و پاش.

الی - : لغایة - : لیلان / تا نیسته، تا نه‌م کاته.

اوه:

آه: تَأْوَه: تَوَجُّع / نالانی، نرکانی، ناخی هه‌ل‌کیشا.

تَأْوَه: تَوَجُّع / نالاندن، نرکاندن، ناله نال، نرکه‌نرک،

هه‌ناسه هه‌ل‌کیشان.

اوی:

أوی: ائْتوی: رَقَّ له / وَرَحِمَه / به‌زه‌یی پیا هاته‌وه،

گرتیه خوی، دالده‌ی دا.

أوی البیت و الی البیت: نُزِلَ فیه / لیتی لادا، په‌نای برن

برد، چوه ناوی.

أواه و أواه البیت و الی البیت: انزله فیه / دالده‌ی دا،

دای مه‌زراوند، په‌نای دا، جتی کرده‌وه، گرتیه خوی.

تَأَوَّت الطیور: تجمعت / کوبونه‌وه، پۆلیان به‌ست.

مأوی: ملجا. مسکن / په‌ناگه، نیشتگه، شوین، ژینگه.

- : الکلاب / کولیت.

- : الاغنام / په‌چه.

ایواء: إسکان / دابین کردن، جتی کرده‌وه، دالده‌دان،

په‌نادان.

- : ستر / پاراستن.

ایوان: قاعة كبيرة / هۆل، کۆشک، هه‌یوان.

آیه: علامة: دلالة / نیشانه، نیشان، به‌لگه.

- : مُعْجِزَة / ده‌رناسا.

- : شيء عجيب / شتی سه‌یر، سه‌مه‌ره.

- : من کتاب مقدس / نایه‌ت، رسته.

این اوی: واوی. ابو زهرة / چه‌قل.

ای:

أی / یا، یاخود، یان.

أی / آیا / کام، کامه، هه‌ر، هه‌رکی، هه‌رکام، هه‌ج.

- : شيء / کام شت، کام‌شت.

- : كان. ای واحد / هه‌رکس، هه‌رکام، هه‌رجی.

علی - : حال: مهما كان / هه‌رچون بی، به‌هه‌رچور.

إی. نعم / به‌لن، نا.

أیکم / کامه‌تان، هه‌رکامتان، کن‌تان.

ایاک من کذا / خۆت به‌اریزه، ناگاداره.

- : ان تفعل / نه‌کی.

ایار: هایس / جۆزه‌ردان، به‌خته‌باران.

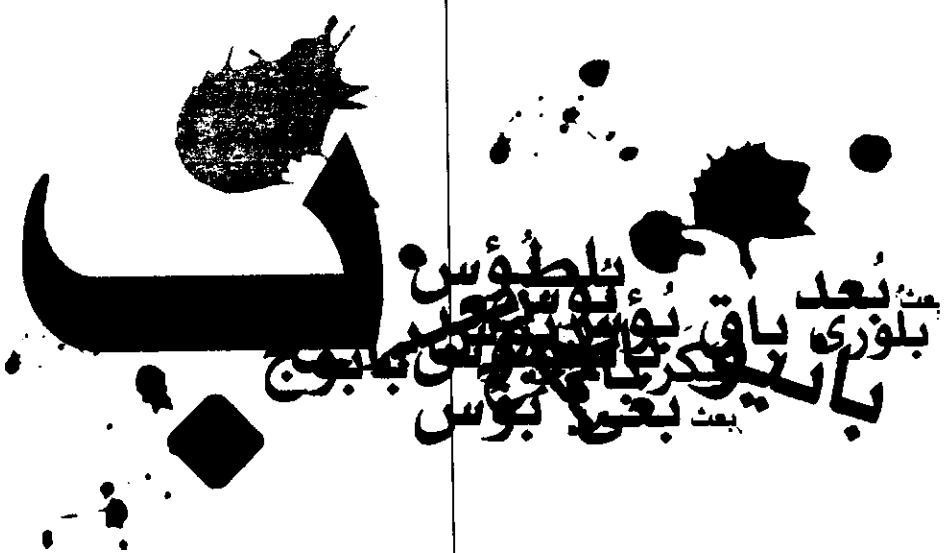
ایاب (فی اوب) ایجاز (فی وحن) ایحاء (فی وحی)

اید:

أید: عَزَّ / پشتگیری کرد، لایه‌نی گرت.

- : ائْتَبْتُ / سه لماندی، چه سپاندى، روى كرده وه،
 جئگىرى كرد.
 - : سَاعَدٌ / يارمى داء، دوستى گرت.
 تَأْيَدٌ : تَبَّتْ / ئاشكرا بو، روى بو وه، دهركوت،
 چه سپنرا، جئگىرى بو.
 تَأْيِيدٌ : تَعْضِيدٌ / باربو، يارمى، يارنده، پشت گبرى.
 - : اِثْبَاتٌ / سه لماندن، چه سپاندن، روى كرنه وه،
 جئگىرى كردن.
 مُؤَيَّدٌ : مُقَوًى / لايهن گىراو، پشت گىراو.
 مُؤَيَّدٌ : مُقَوًى / لايهن گر، پشت گىر.
 إِيَادٌ : قُوَّةٌ. ما أَيْدٍ به الشىء / هِيْز، پال پشت.
 ايس :
 آيسٌ مِنْهُ : يئسٌ / ئاومئيد بو، هيوای ئى بېرى.
 آيسٌ عَلَيْهِ (و عِنْدَهُ) مه ترسى لى كرد، دوستى ئى
 شت، لئى ئاومئيد بو.
 ياسٌ. اِيَّاسٌ : قَنَوظٌ / ئاومئيدى، مه ترسى.
 ايسر (ئى يسر)
 ابيض :
 ابيضاً : كذلك / ديسان، هم ديسان، ههروهه.
 - : ثانياً. مرة ثانية / دوباره جارئكى
 (تر، كهش)، ديسانه وه.
 - : بالمثل / ههروهه.
 - : غير ذلك / نه وه نا، جگه له وه، بئجگه له وه.
 اِيضاح (ئى وضع) اِيْعَازٌ (ئى وعن) اِيْفَاءٌ (ئى وفى)
 اِيْفَادٌ (ئى وفد) اِيْقَظٌ (ئى يقظ) اِيْقَنٌ (ئى يقن).
 ايك :
 ايك : دَعْلٌ. غَابَةٌ / جهنگل، دارستان.
 ايكه / چر، ده وهن.
 ايل :
 اَيْلٌ. اَيْلٌ / نئير ئاسك، ئاسكه كئوى، گا كئوى،
 كهله كئوى.
 ايلول : الشهر التاسع / رهزبه، مشتاخان.
 ايم :
 ام الرجل من زوجته / بو به بئوه پياو، رهبن كهوت.
 - ت المرأة من زوجها / بئوه ئن كهوت.
 ايمٌ : اَرْمَلٌ / بئوه پياو.

- : اَرْمَةٌ / بئوه ئن.
 اَيْمَةٌ. اَيُّومٌ : تَرْمَلٌ / بئوه ئن كهوت، بئوه كهوت.
 ايمٌ : الْحَيَّةُ. ذِكْرُ الْحَيَّةِ / مار نئره مار، نه ئديها.
 مَائِمَةٌ : يُقَالُ الْحَرْبُ مَائِمَةٌ مَيْمَةً / كؤست كهوتن.
 اِيْمَاءٌ (ئى وما) اِيْمَانٌ (ئى امن) اِيْمَنٌ (ئى يمن)
 اَنْ : اَنْ : حَانَ / كاتى هات، وهختيه تى، هه ره تيه تى.
 - : الاوان / كاتئتى، كاتى خؤى هات.
 اَيْنٌ : حَيْنٌ / كات.
 اِيَّانٌ. مَتَى / كهى.
 اَيْنٌ / كوا، له كوى، له كوى يه.
 الى - / بو كوى.
 من - / له كوى، له كوى وه.
 ايتما / له ههركوى.

ب : ب. حرف جزا/ به، له.
 كَتَبْتُ بِالْقَلَمِ/ به پښتو نوښه كه نوښم.
 إملا الكيس بالسكر/ توره كه كه پر كه له شه كر.
 باء (في بوا) بائنة (في بين) باب (في بوب)
 بابا:
 بابا الولد: قال بابا/ مندا كه وتي (بابه، باوكه، باوه).
 بابا: اب/ بابه، باوك، باوكه، باب.
 - : البحر الأعظم/ بابا، سر كه وړه ي ثابتي گا وړه كان كه
 له فاتيكان (روما) داده نښت.
 بؤبؤة العين: إنسان العين. مقلّة/ بيبيله، بيليله، گلينه.
 بابوچ: خفّ. مُرّ/ پاپوچ، سؤل.
 باونچ: بابونچ/ به بيون، گوله به بيون، چاره پشيله.
 مغلى ال - / چای به بيون.
 بات (في بيت) باح (في بوح) باخ (في بوخ) باخرة (في
 بخر) باد (في بيد) باد (في بدو) بادر (في بدر) بادی.
 باديه (في بدو).
 بادنجان/ باينجان، باينجانی ره ش.

باز:
 باز: بازى: طير من الجوارح/ دال، باز.
 ذکر الباز/ تهرلان.
 نشى الباز/ توار.
 باس (في بوس)

باس:

باس: قُوَّة/ میز، توانا.

- شَجَاعَة/ نازیه‌تی.

ذو - قُوَى/ به‌میز، به‌توانا.

ذو - شَجَاع/ نازا.

لا - به: لامانع، لا ضرر/ قه‌ی ناکا، میچی تیا نیه، خراب

نیه.

لا - عليك: لاخوف عليك/ ترست لی ناکری، لیت

ناترسی.

لا - فيه: لا حرج/ میچی تیا نیه، باشه.

بُئِس: اشدتد حاجته و اقتصار/ مه‌زار که‌وت،

په‌کی که‌وت، که‌فته‌کار که‌وت، که‌ساس بو، زه‌بون که‌وت.

بُؤْس: كان شجاعاً/ نازا بو، بن‌په‌روا بو.

بائس: شقی/ مه‌زار، په‌ک که‌وتو، که‌فته‌کار، خه‌م بار،

که‌ساس، کولول، بن‌چاره، داماو، مه‌ناسه‌سارد، نه‌گه‌ت.

بُؤْس: شقاء/ مه‌زاری، نه‌گه‌تی، که‌ساسی، کویره‌وه‌ری،

کولولی، بن‌چاره‌یی، داماوی.

بُئِس المصير: ضد نِعْم/ نانا‌سوده بیت، چاره‌په‌ش بیت،

به‌دبخت بیت.

بُؤْسَاء: جمع بائس/ ره‌ش و روت، که‌ساسان، داماوان.

باشر (فی بشر)

باشق: صقر صید. طوط/ باز، باشقه.

بَاع (فی بیع) باع (فی بوع) بال. بال (فی بول) بالغ (فی بلغ)

بالوعه (فی بلع)

بالون: منطاد/ بالون.

بام: بامیا. بامیة/ بامیه، بامن.

بان:

بان: شجرة/ دره‌ختی بان.

بانیو: حوض الاستحمام/ بانئو.

باه:

بَاهٌ لِلأمر: فطن/ بی‌ری که‌وته‌وه، هاتوه یادی.

بَاهٌ (فی بوه) بَاهٌ (فی بهی) باهر (فی بهن) باهظ (فی بهظ)

بایخ (فی بوخ) باین (فی بین).

بیر:

بیر: اسد هندی. نمر مخطط/ پانگی خه‌ت خه‌ت.

بِغ: بَبَغَاء. بَبَغَاء. بَبَغَان/ توتی.

بت:

بَتَّ: قَطَع/ بریه‌وه.

- قَرَّر و فصل/ بریاری له‌سهردا، بنه‌بری کرد،

کوتایی پن‌هینا.

بت: تقریر/ بریاردان.

بَتَّى: بات: فاصل/ یه‌ک لایی که‌ر، کوتایی پن‌هین، بنه‌بی.

بَتَّة. البتَّة. قطعاً/ هرگیز، هرگیزاو هرگیز.

- - (بدا/ نه، نه‌خیر، به‌هیج جزئک.

بتاتاً: نهائیا/ هرگیز.

بتر:

بَتَّر: قَطَع و فصل. قطع عضواً/ بری، بریه‌وه، لئی

کرده‌وه، په‌لانی، قرتانی.

بَتَّر: قطع. فصل/ برین، برینه‌وه، لی‌کردنه‌وه، قرتان.

بَتَّار: قاطع/ بره‌ر، برنده.

أَبْتَر: مَبْتُور. مقطوع الذنب/ برراو، کلک برراو، کول، کول.

- : مَقْتَضِب/ کورت کراوه.

بَتَّرَاء: حَيَّة قصيرة خبيثة/ کوله‌مار، کوله‌وهی باب.

بَتَّرول: نَفط/ نه‌وت، به‌تروول.

بتل:

بَتَّل. بَتَّل: قَطَع/ بری، وازی هینا.

- : تَبَّتَل. انقطع عن الزواج/ شوناکا، ژن نامیتن، وازی

له ژن هینان و شو کردن هینا.

بَتَّول: عذراء/ کچ، به‌کار نه‌میتراو، بوخجه‌ی نه‌کراوه.

- : مريم العذراء/ مریه‌می دایکی عیسا، مریه‌می پاک

داوین.

بَتَّولی. بَتَّولیة: بَکَر/ کچیتی، کچیتی.

- : عَذْرَى/ داوین پاکی.

بت:

بَتَّ: ارسل/ ناردی.

- : نشر/ بلاوی کرده‌وه، په‌خشی کرد.

- : اذاع و نشر/ بلاوی کرده‌وه، جاری دا، کردیه قار.

بَتَّ: نشر. اذاعة/ بلاوکردنه‌وه، په‌خش کردنه‌وه، جارندان،

بلاویونه‌وه.

بثر:

بَثْرٌ: بَثْرٌ: تَبَثَّرَ: تَنَقَّطَ. خَرَجَ بِهِ الْبَثْرُ زَيْكَةً دَهْرًا.
بَثْرَةٌ: خُرَاجٌ أَوْ دَمَلٌ صَغِيرٌ/ زَيْكَةٌ، دَوْمَالِي بَجُوك، پورگ.
بَثْرٌ: بَثْرٌ: مُبَثَّرٌ: مُنْقَطٌ: فِيهِ الْبَثْرُ زَيْكَاوِي.

بثقی:

بَثْقٌ: اِبْتِثَقَ: اِنْفَجَرَ وَخَرَجَ/ دَهْرِيهِي، هَهُلَ قَوْلِي،
دَهْرِيو، دَهْرَمَات، فَيَجْقِي كَرَد.

— منه: صَدْرٌ/ لَيَوُهِي دَهْرِيو، لَيِي وَهَشَايَه.

— الفجر: ظَهَرَ/ طَلَعَ/ شَهَبَقِي دَا، رَوَّز يَهْوَه.

اِبْتِثَاقٌ: صُدُورٌ/ دَهْرِيو، دَهْرِيهِي، هَهُلَ قَوْلَان.

— الفجر: بَرْوُغٌ/ شَهَبَقِي دَان.

مُنْبَثِقٌ: صَادِرٌ/ دَهْرِيو.

بجج:

بَجَجٌ: فَرِحَ/ بَيَّخَشَحَالٌ يُو، خَرَشَ نُوْد يُو.

بَجَجٌ: قَلَّ حَيَاءُهُ/ خَزِي سُوْك كَرَد، نَابِرِي چُو.

تَبَجَجٌ: تَبَاجَجٌ: اِنْفَتَحَرَ وَبَاهِي/ خَزِي هَهُلَ كَيْشَا، لَهْخَزِي

بَابِي يُو.

تَبَجَجٌ: تَفَاحَرَ وَتَبَاهِي/ خَزَ هَهُلَ كَيْشَان، فَيَشَالَ كَرَدن،

لَا فِ لَيْدَان، لَاف، گَهْرَاف.

بجد:

بَجْدٌ: اِقَامَ/ نِيَشْتَجِي يُو، دَانِيَشْت.

بَجْدَةٌ: اَصْلٌ/ بَنِيْرَهْت، سَهْرَچَاوَه، نَهْرَاد.

— الامر: بَاطِنُهُ وَحَقِيْقَتُهُ/ نَاوَهْرُوْك وَرَاسْتِي.

اِبْنٌ — . هُو اِبْنُ بَجْدَةَ الْاَمْرِ: عَالِمٌ بِهِ/ اِيْرَازَن، وَهَسْتَا.

الْبَجْدُ مِنَ النَّاسِ: الْجَمَاعَةُ/ كَوْمَهْلَن، كَوْمَهْلَهْ خَهْاَك.

— مِنَ الْخَيْلِ: مَائَةٌ وَ اَكْثَرٌ/ سَهْدَ نَسَبٍ وَزِيَاَتَر،

رَهْوَه نَسَبٍ.

بَجَادٌ: ثُوْبٌ مَخْطُوطٌ/ كَرَاسِي مِيْل دَار، مِيْلَ مِيْلَ، خَهْتَدَار.

بجر:

بَجْرٌ: عَظْمٌ بَطْنُهُ/ وَرْكِي (زَلْ يُو، گَهْرَه يُو، كَرَد).

بَجْرٌ: بَاجِرٌ: اَبْجَرٌ: مُنْتَفِخُ الْجَوْفِ. كَبِيْرُ الْبَطْنِ/ وَرْكَن،

وَرْكَن زَل.

الْبُجْرَةُ: السَّرَّةُ/ نَاوَك.

عُجْرَةٌ وَ بُجْرَةٌ: الْعِيُوْبُ ظَاهَرُهَا وَ بَاطِنُهَا/ مَهْمُو نَاَتَهْوَو

بِهَك دِيَارُو نَادِيَار.

بجس:

بَجَسَ الْمَاءُ: فَجَّرَهُ/ نَاوَهْكَي هَهُلَ قَوْلَان، تَهْقَانْدِي،

فَيَجْقِي يِيْرَكَرَد.

اِنْبَجَسَ الْمَاءُ وَ تَبَجَّسَ: اِنْفَجَرَ/ هَهُلَ قَوْلَا، فَيَجْقِي كَرَد.

تهقی.

عَيْنٌ بَجَسَ: غَزِيْرَةٌ/ كَانِي رَوَّز نَاو، كَانِيَاوِي گَهْوَه.

سَحَابٌ بَجَسَ: هَاطِلَةٌ/ هَهْوَرِي، بَارَانَاوِي بَه بَارَان.

بجع:

بَجَعٌ: طَيْرٌ/ سَهْقَاكِرُو، سَهْقَاقِرُو.

بجل:

بَجَلٌ: عَظْمٌ/ گَهْوَه يُو، زَلْ يُو، مَهْرَن يُو.

— : كَرْمٌ/ رِيْزِي لِهْتِنَا، رِيْزِي كَرْت.

مُبَجَّلٌ: مَعْظَمٌ. مُكْرَمٌ/ خَاوَهَن شِكُو، بِيَاوِچَاك، بَهْخَشَنْدَه،

بَهْرِيْزَا، مَهْرَن.

بجم:

بَجْمٌ: سَكْتٌ مِنْ فَرْعٍ/ لَه تَرَسَا يِيْن دَهْنِگ يُو، زَهْنَقِي چُو.

بَجْمٌ: بَلِيْدٌ أَوْ غِيِي/ گَهْلَقُو، گَهْمَرَه، گَهْلُوْر، كَهْوَدَهَن.

بجن:

بَجْنَةٌ: بَرَشْمَه/ چَهْمَانِيَهْوَه، پَهْرَجِي دَايَهْوَه.

بج:

بِحَ الصَّوْتِ: حَشْنٌ/ دَهْنِگِي كَرِي يُو.

— الْبَط. بَطْبِيْطٌ/ قِيْرَانِي.

بَجَحٌ: اَبْحٌ: غَلْظٌ/ دَهْنِگِي كَرِيو، بَه دَهْنِگ كَرِي نَوَا.

بُحَيْحٌ: تَبْحِيْحٌ: تَمَكْنٌ فِي الْمَقَامِ وَ الْحَلُوْلِ/ تَوَانِي،

گَهْرَهْرَان بَكَا.

— : كَان مَرْتَا حَا/ نَاسُوْدَه يُو.

— : رَغْدٌ عِيْشَه/ گَهْرَهْرَانِي چَاك يُو، خَوَّش

گَهْرَهْرَان يُو.

بَجَّةٌ: خَشُوْنَةٌ فِي الصَّوْتِ/ دَهْنِگ كَرِي.

بُحَاحٌ: اِخْتِنَاقٌ لَصَوْتِ/ دَهْنِگ نُوْسَان، دَهْنِگ خَنْكَان.

اَبْحٌ: مَبْحُوْحٌ: صَوْتٌ اِحْشِ. غَلِيْظٌ/ دَهْنِگ نُوْسَاو، دَهْنِگ

كَرِي، دَهْنِگ خَنْكَان.

بُحْبُوْحٌ: كَرِيْمُ الطَّبِيْعِ/ دَهْسْت بَلَاو، بَهْخَشَنْدَه.

— : فِكِه/ تَهْرِيْدَهْم، تَهْرِيْزَان.

مُبَخِّصٌ: مُرِيح. مرتاح/ خوش گوزدان. ناسوده.
بَخْبُوحة العيش. رَغْدَه/ خوش گوزه رانی.
- الدار و سطلها/ جهوشه.

بحث:

بَحَث: خالص/ پوخت، پستی.
بَحَثَر: شَمَّت. بَدَد/ بلاوی کرده وه، پهرشی کرد، پهرش و
بلاوی کرده وه.
بَحَثَر: بَحَثَرِي: قصير و ثخين/ کورته بنه، کورت و
قه لو، کرده پیانو.

بحث:

بَحَثَ فِي الموضوع: تَقَصَّى/ له باسه که لوا، لئی
کولای وه، لوا.

- فِي الارض: حَفَرَهَا/ مهالی که ند، پشکنی.
- الامر: درسه/ لئی کولای وه، لئی لوا، توژی وه.
- عن الشيء: فَتَشَّ/ گه را به شوینیا، پشکنی، بوی
گه را.

بَاخَثَهُ. تَبَاخَثَ معه، تَبَاخَثُوا/ له گه لئی لوا، لئی لوان،
باسیان کرد، لئیان کولای وه.
بَحَث. تَفْتِيش: فحس/ گه ران، لوان، کنه کردن، کنه
لوان کردن، لوان کولای وه، پشکنین، سؤاخ کاری، توژی وه،
سهرنجان، سهرکردن، نیاز.

بَحَاث. بَاخِثَة. بَاخِث/ پشکنه، توژی ره، پشکنیار،
لنکول ره.

مَبْحَث: موضوع/ باس.

- موضوع يُدرَس/ جی باس، جی لوان، جی
توژی وه.

مُبَاخِثَة: مُحَاوَرَة/ گفتگو، وتوژی، مشتمل.

بَحَثَر: بَعَثَر/ بلاوی کرده وه، پهرشی کرد.

- بَدَد/ له ناوی برد، فوتانی، به فیرقی دا.

بحر:

بَحْر. بَحْرًا: تَحْيِير و بَهْت من القَرْع/ سهرسام ما، توقی،
واقی وپما، له ترسا زهنقی جو.

بَحْر. ركب البحر. سافر بحرًا/ گه شتی کرد به ناودا، به
رئی درمایوه رؤیشت، به پایژې رؤیشت.

- ت السفينة/ که شتی که کوته ری.

تَبَحَّرَ فِي العلم: تَعَمَّقَ/ تدری خویند، قول بوه وه.

- فِي المال: كثر ماله/ سامانی تدر بو، ساماندار بو، بو
به خاوه ن سامان.

- الشاعر أو الخطيب: إتسع له القول/ تدر قولی
کروه، درژی هی پین دا.

بَحْر: خلاف البَر: يَم/ دریا.

- لوقیانوس/ زه ریا.

- الروم: الابيض المتوسط/ ده ریای سپی ناوه راست.

- وزن الشعر/ کیشی مؤنراوه.

- السرج/ ناو زین، ناو تاقی زین.

- الطويل/ کیشی درژی مؤنراوه.

- القصير/ کیشی کورتی مؤنراوه.

في - كذا/ له ماوهی.

برغوث ال - / جه مبه ری.

بنت ال - : حورية/ پهری دریا، کیزی دریا.

حشيش ال - / گزگیای ده ریایی.

حصان او فرس ال - / نه سپی دریا.

دوار او دوخه ال - / درده دریا، گیزیونی دریا،
سهره خولی.

شاطي م ال - / کهناری دریا، روخ، گوسی دریا.

عجل ال - / فه قمه.

كلب ال - / قیرش، سه گی دریا، سه گاو، سه گللو.

نسيم ال - / شنای شه مالی دریا

سلك البحرية: ملاحه/ دریا گهری، ده ریوانی.

بحري: مختص بالبحرية/ ده ریایی، ده ریوان.

- بَحَار. ملاح/ دریا گهر، که شتی وان، ده ریوان.

- شمالي/ باکوری.

بَحْرَة: بركة ماء/ باکوری، نه ستیل، گوم.

بَحْيرة/ دریاچه، زئیوان.

بَحَار: دُوار البحر/ درده دریا، گیزیونی دریا،
سهره خولی.

بَحَار. ملاح/ دریا گهر، ده ریوان، زه ریوان.

بَحْرِيَة: القوة البحرية/ هیزی دریاوی.

بَحْران: هذيان المرض/ وپینه، بزیکاندن.

- غيبوبة. اشتداد المرض/ بی مؤشی.

تَبَحَّرُ فِي الْعِلْمِ وَالْأَدَبِ: تَعَمَّقَ / زَوَّدَ خَوِيَّتَيْنِ، قَوْلٌ بُونَوَه.
 مُتَبَحَّرٌ: عَلَامَةٌ / زَوَّدَ خَوِيَّتَهُوَارٍ، مَلَاحِجًا، تِيكَةً يَشْتَوِ.
 بَاحِرٌ: الْإِحْمَقُ الْفُضُولِيُّ / كَهْمُوهُ، خَوْ هَلْ قَوْلَتَيْنِ.
 بَاحِرٌ: شِدَّةُ الْحَرِّ / جَلِيهِ هَاوِيْن، تِينِي كَهْرْمَا، قَرَجِي
 كَهْرْمَا.

بِحَلَقٍ (فِي حَمَلِقٍ) بِحَيْثُ (فِي بَحْثٍ)
 بِيخٍ:

بِيخٌ فِي النَّوْمِ: غَطُّ شَخْرٍ / پَرخَانِي، پَرخِي هَات.

- الْعَاءُ: بَقَّةٌ / پَرزَانِي، فَيَجْعَلِي پِي كَرْد، دَهْرِي پِهْرَان.

- تِ السَّمَاءِ: امْطَرَتْ رِذَائًا / رَشِيئِنِي كَرْد، نَمَهِي كِ
 بَارِي.

بُخَيْخَةٌ: مَضْحَةٌ صَفِيرَةٌ / سَرِنَج، شَرِيئِنَقَه، پِهْمَب.

- الْحِدَائِقُ: رَشَائِشَةٌ / نَاوِيْرِيْزِيْن، نَاوِيْرِيْزِيْن.

- الْعَطُورُ / گُولاوِ پَرِيْزِيْن، گُولاوِ پَرِيْزِيْن.

بِيخٌ مَرَحِيٌّ / نَافَرِيْن، زَوَّدَ بَاشَه، نَافَرِم.

بِخْتِ:

بِخْتِ: حِطُّ / بِخْتِ، شَانَسِ، فَالِ، هَات.

فَتَحَ الْإِ - عِرَافَةٌ: فَتَحَ الْفَالِ / فَالِ كَرْتِنَهوَه.

فَاتِحَ الْإِ - عِرَافٌ: فَاتِحَ الْفَالِ / فَالِ كَرهوَه.

بَخِيْتِ. مَبِخُوْتِ. مَبِخْتِ: مَحْظُوْظٌ / بِخَتِيَارِ، بِشَانَسِ،
 بِخَتِهوَه.

سَيِّءُ الْبِخْتِ / بِدَبِخْتِ، بِيْنِ شَانَسِ.

بَخْتَرٌ: تَبَخْتَرٌ: مَشِيْ مَشِيَّةٌ الْمَتَكْبِرِ / بِه فِيزَهوَه رَوِي،

خَوِيْ بَا نَهْدَا، بِه كَشِ وَ فِشَهوَه رَوِي.

تَبَخْتَرٌ: تَكْبُرٌ: تَطْوُحٌ / خَوِيَادَانِ، كَشِ وَ فِشِ، فِيزِ، لَارُو
 لَه نَجَه.

مُتَبَخْتَرٌ: مَتَكْبِرٌ / بِه فِيزِ، بِه كَشِ وَ فِشِ.

بِخْرٍ:

بِخْرٌ: بِخَرِ الْقَمِ: إِثْنَانٌ وَ رِيحُهُ / دَهْم بُوْنِي كَرْد.

- : ظَهَرَ بِخَارُهُ / هَلْمِي لِي هَلْسَا.

بِخْرٌ: حَوَّلَ إِلَى بَخَارٍ / كَرْدِي بِه هَلْمِ.

- : ظَهَرَ بِالتَّبَخِيرِ / بِه هَلْمِ خَاوِيْتِي كَرْدَهوَه.

- : عَطَّرَ بِالبَخْوَرِ / بُوخوردِي سُوْتَانِ، قَانِكِي دَا.

تَبَخَّرٌ: تَحَوَّلَ إِلَى بَخَارٍ / بُو بِه هَلْمِ.

بِخْرٌ: رَائِحَةُ الْقَمِ الْكَرِيْمَةِ / بُوْنِي دَهْم، بُوْگَهْنِي دَهْم.

أَبْخَرٌ: مَنْ كَانَ رَائِحَةً فَمَه تَنْتَنًا / دَم بُوْگَهْنِ.

بُخَارٌ: دِخَانُ السُّوَالِ السَّابِخَةِ / هَلْمِ.

مِيْزَانُ ضَغْطِ البُخَارِ / هَلْمِ پِيُو.

بَاخِرَةٌ: سَفِيْنَةٌ بَخَارِيَه / پَاپُوْرِي، پَاپُوْرِي هَلْمِ، كَهْشْتِي
 هَلْمِ.

تَبَخَّرٌ: تَبَخِيرٌ / بُوْنِ بِه هَلْمِ، هَلْمَانْدَنْ، هَلْمِيئِنَه، بِه هَلْمِ
 بُوْنِ.

تَبَخَّرٌ: تَطْهِيْرٌ بِالبُخَارِ / خَاوِيْنِ كَرْدَنْ بِه هَلْمِ.

- / كَرْدَنْ بِه هَلْمِ.

بُخُوْرٌ / بُوخُوْرِد.

مِبْخَرَةٌ: مِجْمَرَةٌ البَخْوَرِ / نَاگَرْدَانِي بُوخُوْرِد، بُوخُوْرِدَانِ.

- : جِهَازُ التَّطْهِيْرِ بِالبُخَارِ / نَامِيْرِي خَاوِيْنِ كَرْدَنْ بِه
 هَلْمِ، هَلْمِيئِنَه.

بِخْسِ:

بِخْسٌ: نَقْصُ الْقِيَمَةِ / لَه نَرْخِي كَهْم كَرْدَهوَه، سُوْكِي كَرْد.

- : ظَلَمٌ / زَوْرِي كَرْد، زَوْرْدَارِي كَرْد، سَتَهْمِي كَرْد.

- عَيْنُهُ: فِقَاحًا / چَاوِي هَلْ كَرَلَا، چَاوِي دَهْرَمِيْنَا.

بِخْسٌ: وَاطِيءٌ / هَرَزَانِ، كَهْم نَرْخِ، كَهْم نِگ، نَزْمِ.

بَاعَ بَالٌ - / بِه هَرَزَانِ فَرُوْشْتِي، بِه تَالَانِ فَرُوْشْتِي.

أَبْخَسَ الْإِثْمَانُ / كَهْم تَرِيْنِ نَرْخِ، هَرَزَانِ تَرِيْنِ نَرْخِ، كَهْم نِگ
 تَرِيْنِ نَرْخِ.

البِخْسُ: لِرَضٍ تُنْبِتُ مِنْ غَيْرِ سَقْيٍ / دِيْمِ، دِيْمَه رُوْكِ،

زَهْوِي دِيْمِ.

بِخْلِ:

بِخْلٌ: كَانِ بِخِيْلًا / رَزْدِ بُو، رَهْزِيْلِ بُو.

بِخْلٌ: تَقْتِيْرٌ / رَزْدِي، رَهْزِيْلِي، نَانِ كُوِيْرِي، دَهْسْتِ قُوچَاوِ.

- : حُبٌّ خَشْرُ الْعَالِ / پَارَه پِيْسِي، پِيْسَكِي يِي،

پوله كِيْتِي.

بِخِيْلٌ: شَحِيحٌ / رَزْدِ، رَهْزِيْلِ، نَانِ كُوِيْرِي، لَه چَهْرِي، مَهْنَدَه بُوْرِد،

قَهْمَتَرِ.

- : مَوْلِعٌ بِحَشْدِ الْعَالِ / پَارَه پِيْسِي، پِيْسَكِي، پوله كِي.

بِدٌّ:

بِدٌّ رَجُلِيَه: فَرَجٌ بَيْنَهُمَا / لَنْگِي بَلَاوَكَرْدَهوَه.

بِدٌّ: شَتَّتٌ / بَلَاوِي كَرْدَهوَه، پَهْرَشِي كَرْدَهوَه.

- : بَدْرٌ / بِه فِرِيُوْدِي دَا، لَه نَاوِي بَرِدِ.

ب

تَبَدُّدٌ. فَشُنَّتْ / بَلَاوِيهوه، پورش بو.
 اِسْتَبَدَّ: كان مستبداً / زۆردار بو، ستم كار بو.
 - بَفْكَرِه / كهله په قى كرد، هر چى خوى ويستى
 نهوى كرد.

بَدَّ: مهرب / جن را كردن، ناچارى، بولي.
 - نصيب / بهش، به شدارى.
 لا - من كل بَدَّ / حتماً / چار نه، دسه لات نه.
 لا - من غير بَدَّ / ضرورة / به هر هوزيك.
 لا - منه / ضرورى / پټويسته.
 لا - منه / محتم / هر دهن بيتت.
 بَدَّى. بَوْدَى: اريد ان / نه موى، دهمويت.
 تَبَدِيد. تَشْتِيت / بلاوكرنهوه، په خشان كردن.
 - تَبْذِير / به فيرودان.
 مَبْدَدٌ. مَشْنَتٌ / بلاو، پورش، پورش و بلاو، په راگنده.
 مَبْدَدٌ. مَشْنَتٌ / بلاوكرهوه.
 - مَبْدَرٌ / به فيروده، دست بلاو.
 اِسْتِبْدَاد: ظلم / زۆردارى، ستم كارى، زوره ملي، مل
 هوپى.

- بالرأى / كهله په قى، لاسارى، قيرسيچمه يه تى.
 مَسْتَبِدٌ: ظالم. طاغية / زۆردار، ستم كار.
 - برايه: عنيد. متشبهت برايه / كهله په قى، لاسار،
 قيرسيچمه، هر چى خوى نه موى نهوه نه كا.
 بدا:

بَدَأَ. اِبْتَدَأَ. اِفْتَتَحَ. شرع فى / كردهوه، دهستى پى كرد.
 بَدَأَ على: قَدَم. فَضَّل / پيشى خست.
 ياداً: كان البادى / دست پيشكهرى كرد.

- ه الشَّرُّ / شهري پى فروشت، شهري هل گبرسان.
 لعبدال / يادوست پى بگين، سادهى.
 بَدَم. بَدَاة. اِبْتِءاء: لول / سه رتا، دست پى كردن.
 اِبْتِءاء / نه ..

بادي. مَبْدِي: مَن يَبْدَأُ اولاً / دست پيش خار،
 دهست پى كره، نهوكار.

بدائى: اصلى / سه رتاى.
 اِبْتِءائى: اولى / سه رتاى.
 - تحضيرى / نامادهى.

مدرسة ابتدائية / قوتابخانهى سه رتاى.

مبدأ: مكان الابتداء / سه رشار، شوين دست پى كردن

- فكر / باوه، بير، رى بير، بنهما.

صاحب - / خارن باوه، خاوهن بيروباوه.

لا - له / بين باوه، بين بار.

مبادىء العلم / سه رتاكانى زانيارى.

مبدأى: اساسى / بنجينهى.

مبدئياً / پيشه كي، له پيش همو شنيكدا.

مُبْتَدَأٌ: (ول) / يه كم، سه رتا.

- الجملة / سه رتاى رسته.

مبدأً: شروع / دست پيشكهرى، پيش دهستى كردن،

دهست پى كردن.

- بالشَّر: اِعْتداء / شهرفروشتن، شهرفرانهوه.

مَبْتَدِيء / نهوكار.

بدر:

بَدَرٌ: عاجل / كوت و پرى كرد، په له ي كرد.

بَدَرٌ. بادر. عكس تاخر / دست پيشكهرى كرد، پيش

كوت.

بَادَرٌ ائى: اسرع / په له ي كرد، خيبرى كرد.

- اِبْتَدَر ائى: اِسْتَبِق / دست پيشكهرى كرد، دهستى

(پى كرد، دايه).

مُبَادَرَةٌ. سَبَق / دست پيشكهرى، په له كردن، كوت و پرى.

بَدْرى: باكرأ / زو، به زوى.

بَادِرَةٌ: بَدِيهة / كردارى به جن، دهست پى كهرى،

لپوه شانهوه.

- ما يَبْدَرُ مِنَ الْاِنْسَانِ فِي الْقَضْبِ / هله و زه له ي

كوت و پرى، هل چون، هله له كاتى توپه بيذا، هله شه يى.

- بُرْعَم / چه كره.

بَدْر: اسرع / په له كي، خيتره، زوكه، دهى، گورج كه.

بَدْر: قمر كامل / مانگى چوارده.

بَيْدَرٌ: موضع دراس الحنطة و غيرها / خرمان، شوين

خرمان.

موقع ال - / خرمانگا.

ما يُعْطَى مِنَ ال - الْفُقَرَاءِ / خرمان لوزغه.

موسم الببادر / خرمانان.

بَدَوْر. کيس النقود/ توره که ی پر له پاره.
 بَدْرِي: المطر قبل الشتاء/ بارانی په له.
 بَدْرَة، ۱۰۰۰ درهم: كمية من المال/ ۱۰۰۰ درهم،
 مالیکی زږد، درای زږد.
 بدع:
 بَدْعُ. اِبْتِدَاعُ/ اِخْتِرَاعُ/ دای هینا، دوزیه وه.
 - . - . اتی جدید/ کردی به باو.
 - . اِبْدَعُ/ اِنْتِشَا/ دوستی کرد، پیکي هینا.
 اِبْدَعُ: اِجَادَةُ فِي عَمَلِهِ/ وه ستای (کرد، نواند)، کاریکی
 پوختی کرد، نیسی نیایی کرد.
 بَدْعُ. اِبْدَاعُ. اِبْتِدَاعُ: اِخْتِرَاعُ. اِبْتِكَارُ/ دوست کردن،
 داهینان، جوان کاری.
 بَدْعَةٌ. شَيْءٌ جَدِيدٌ/ شتی تازه، تازه داهاتو، توبه ره.
 نوخسته.
 - . مَذْهَبٌ جَدِيدٌ/ رینبازی نوئی، بیرو باوه پی نوئی.
 - . دِیْنِیَّةٌ/ تاینی نوئی، زه ندیقی.
 بَدِيعُ: عَجِيبٌ/ سهیر، سه ماره، سه رسو پمین.
 - . مُبْدِعُ: مُوجِدٌ/ دوسته کر، داهینه، رهوان بیژ.
 علم البديع: علم البيان و البلاغة/ زانستی رهوان بیژی،
 جوان کاری، رهوان بیژی، نیای بیژی.
 بدل:
 بَدَلٌ. بَدَلٌ. اِبْدَالٌ: غَيْرٌ كَوْنِي. گوپیه وه.
 - . - . نَاوَبٌ/ توره ی کرد.
 بَادَلٌ: قَائِضٌ/ گوپیه وه، نال و گوپی کرد.
 تَبَدَّلٌ: تَغْيِيرٌ/ گورا.
 تَبَدَّلًا. تَبَادُلًا: تَنَاقُوبًا الْعَمَلِ/ توره بیان کرد، به توره
 نیشیان کرد.
 تَبَادَلُوا: اِخْذُ كُلُّ مَنهَا شَيْءَ الْآخَرِ/ گوپیه وه، نال و
 گوپیان کرد.
 - . الْأَرَاءُ/ له په ک هیشتن، وتووژیان کرد.
 - . السَّلْعُ وَ الْمَتَاعُ/ نال و گوپیان کرد، شت و مهکیان
 گوپیه وه.
 اِسْتَدْبَلُ: تَغْيِيرٌ/ گوپرا.
 - . اِسْتِعْضَاؤُ/ له بری داینا، له جیگه ی داینا،
 خسته بری.

بَدَلٌ. اِبْدَالٌ. تَبْدِيلٌ/ گوپینه وه.
 - . - . اِسْتِدْبَالٌ: تَغْيِيرٌ/ گوپران.
 - . - . اِسْتِعْضَاؤُ/ خسته بری.
 بَدَلٌ. بَدِيلٌ: عَوَظٌ/ بری، له بری، بریکار، بریتی، له جیاتی.
 - . غِيَارٌ/ پارچه ی مه کینه، سپتر.
 - . سَكَنٌ: اِحْرَةُ/ کرئی، کرئی خانو.
 اسم ال - / جِي ناور.
 بَدَلًا مِنْ: عَوَظًا عَنِ/ له بری، له جیاتی، له شوین.
 بَدَلَةٌ: مَجْمُوعَةٌ مَلَابِسٍ/ جل، بهرگ، قات.
 بَدَالٌ: صَرَافُ النُّقُودِ/ پاره کار، دراوکار، دراوگوره وه.
 تَبَادُلٌ. مُبَادَلَةٌ: مَقَائِضُهُ/ نال و گوپ کردن، گوپینه وه،
 گوپیکن.
 - . الْخَوَاطِرُ/ گفتوگو کردن، وتووژ کردن، له په ک
 گویشتن.
 بدن:
 بَدَنٌ. بَدْنٌ: عَظْمٌ بَدَنُهُ/ قه له و بو، گوشتی گرت.
 بَدْنٌ: جَسَدٌ/ تن، لاشه، داروپار.
 - . جَذَعٌ/ قد.
 عُقُوبَةٌ بَدْنِيَّةٌ (جَسَدِيَّةٌ)/ سزای تنی.
 بَدِينٌ. مِبْدَانٌ. مُبَدِّنٌ: مَعْتَلِي الْعِجْمِ/ قه له و، تیک
 سمراو، گوشتن، تن و مه، خروخه پان.
 بَدَانَةٌ: اِمْتِلَاءُ الْجِسْمِ بِاللَّحْمِ/ قه له و، تیک سمرای،
 گوشتنی.
 بَدَنُهُ: عَشِيرَةٌ/ هون، په ل، نیل، خیل.
 بده:
 بَدَهٌ: فَاجَا/ (له پر) له ناکاو، کوتوپیی کرد.
 اِبْتَدَهَ: اِرْتَجَلَ/ راسته وخو وتی، به سه رسو پییه وه.
 بَدَاهَةٌ. بَدِيهَةٌ: مِنْ غَيْرِ تَفْكِيرٍ/ راسته وخو، بی لیک دانوه.
 - . - . بَدَاهَةٌ: مُفَاجَاةٌ/ کورت و پپی.
 - . بَدَهِيٌّ: لَا يَحْتَاجُ اِلَى طَوْلِ التَّفْكِيرِ/ زیره ک،
 پیوستی به بیرکرنه وه نیه.
 - . بَدِيهِيٌّ: غَنِيٌّ عَنِ الْبَيَانِ/ ناشکرا، دیار، ناسراو،
 پیوست به باس کردن ناکات.
 امر - / کاری بی گومان.
 بَدِيهِيَّةٌ: حَقِيقَةٌ مُقَرَّرَةٌ/ ناشکرا، بی گومان، به لگه نه ویست.

حاضر ال - . سریع ال - : سریع الخاطر/ نیکادان.

بدا:

بدا: ظهر. لاح/ دهرکوت، دیاریو، نواندی.

- للفکر/ رون بوهوه، ناشکرا بو، زانرا.

بادی: اظهار/ دهری خست، پیشانی دا، رایگه یاند، دهری بری، خستیه پو.

- : کان البادیء/ دست پیشکری کرد.

ابدی: اظهار/ دهری خست ، پیشانیء، رای گه یاند، دهری بری، خستیه پو.

- له صفحته/ خوی ناشکرا کرد.

تَبَدَّى: ظهر/ دهرکوت، دیاریو، دیاری دا.

- : سكن البادية/ بایه نشین بو، بیابان نشین بو، له بیابان زیا.

تبادی بالعداوة: تجاهر/ نوشمنایه تی دهری پری.

باد: ظاهر/ ناشکرا، دیار، رون.

بَدُو: خلاف الحضر/ دهشته کی، کچه ری.

- بدوی: سكان البادية/ بیابان نشین، دانیشتوانی بادیه، چۆل گره، سارانشین.

بداوه/ کچه ری، زبانی کچه ری و دهشته کی، زبانی دانیشتوانی بادیه، چۆل گرتی.

بادیه: صحراء/ بیابان، بادیه، چۆله وان، سارا. بڈ:

بڈ: غلب/ سرکوت، شکانی، زال بو.

- : فاق/ تیپه پری کرد.

بڈ. بان: رث الهيئة/ شر، شپۆل، په پیوت، روتل.

- . - : قذر/ پیس، چه په ل، چلکن، پۆخل.

بداذة: قذارة/ پیسی، چه په لی، چلک، پۆخلی. بڈا:

بڈا: بڈيء. بڈو: فحش. سب/ جنبوی دا، قسه ی ناشیرینی وت.

بڈيء: سفیه. فاحش/ جنبو فروش، زمان پیس.

- اللسان/ زمان پیس، دم دریتۆ.

کلام - / قسه ی ناشیرین، جنبو، قسه ی سوک.

ارض بذیئة: لا مرعى فیها/ زهوی وشک و بی له وهی.

بذاعة: الكلام السفیه السافل/ قسه ی ناشیرین وتن، جنبودان.

بذخ:

بذخ: ارتفع و تکبر/ بهرز قری، لوتی بهرز کرده وه.

بذخ: مرتفع/ بهرز، بلند.

بذخ: متکبر/ لوت بهرز، که شخه، به قیز، فیزن.

بذخ: غیثة العلیین/ رابواریتی که شخه و شاهانه.

بذر:

بذر الحب في الارض: نزع/ توی کرد، توی چاند، توی وه شانند.

- الارض: اخرجت نباتها/ سهوز بو، دهرهات، شین بو.

- : نثر/ بلاوی کرده وه.

بذّر: بذل/ به فیرویدا، له ناوی برد، به بای دا.

- : ظهرت بذوره/ توی کرد.

بذّر. بذار: نزع البذور/ توی کردن، توی چاندن.

- : تقاوی. حب/ توی.

اوان ال - / کاتی توی کردن.

بذرة: حبة/ دهنک، توی.

تبدیر: تبدیل/ به فیرویدان، له ناویردن، له بهردان.

- : اسراف/ دست بلاوی، زاده خهز کردن، بادهستی.

مُبدّر: مُبدد/ به فیرو دهر، دست به قوپ، قرین.

- : مسرف/ دست بلاو، زور خهز کر، بادهست، قرین.

بذور. بذیر: نعام/ دم شر، زدیلتن، دم دپاو.

بذق:

بأذق: عصير العنب المطبوخ المجفف/ باسوق.

بذل:

بذل: اعطى. انفق/ به خشی، دای.

- نُسسه: جاد بها/ خوی بهخت کرد، خوی به خشی.

- جهده: (فرغ طاقته/ رهنجی دا، کوشا، تن کوشا.

- . ایتدل الثوب: لبسه وقت الشغل/ به کاری میتا، له بهری کرد، جلی کاری له بهر کرد.

بازل. بَدُول / ره نچدهر، درختی نه کهر، خویبه خش،
چهوسه.

بَدَل: عطاء. کرم / به خشین، به خشندهیی.

- الذات / خویبه خشین، خویبه خت کردن.

- الجهد / ره نچدان، درختی نه کردن، تن کوشان.

بر:

بَرّ: اطاع / گوی رایه لی، ملی دریز کردن.

- صدق / راستی کرد.

- قیل / قابل بو، قبولی کرد، ویستی، به دلی بو.

- إلتسع فی الإحسان / خیرو چاکه ی کرد، به خشی.

بَرّ: زکی / پاکانه ی کرد، بیانونی میتنایه وه.

- عذر / خوی په رانه وه.

یُبَرّ: یُمکن تبریره / پاکانه نه کړی، پینه نه کړی.

لا - لا مُبرّر له / پتیویست به پاکانه ناکات، پینه ی ناوی،

بیانونی ناوی.

لا - لا یُمکن تبریره / پاکانه ناکړی، پینه ناکړی.

مُبرّر: عذر / به لگه، بیانو.

تَبْرِیر: تزکیه / بیانو میتنایه وه، پاکانه کردن.

بَرّ: صلاح / چاکه، ناینخواری.

- إحسان / خیر، خیرخوازی، به خشندهیی.

- إطاعة / گوی رایه لی، مل دریز کردن، گوی نیری.

- صدق / راست گویی.

بَرّ: ضد بحر / زهوی، وشکانی، به ژ.

- مائی - مائیات / ته پوشکی، نیم ناوی.

- صادق / راستگو.

- بارّ: صالح / پیاو چاک، ناینخواری، به داد.

- زکی / پین گونا، پینه له.

- مقیم بواجباته / نیش کهر، به پتیویستی خوی

هال نه سن.

بارّ: مطیع / گوی رایه لی، گوی نیر.

- صالح / پیاو چاک، ناینخواری، به داد.

مَبْرّة: مُحِبّ الخیر / پیاو چاک، خیرخوا، خیره ومه ند،

خیرگه.

بَرّ: علی البَرّ / به سر زهویدا، له سر زهوی، به زهویدا.

- خارجاً / دهره وه، به ره دهره وه.

بلاد بَرّة / دهری ولات.

بِرانی: غریب / نه ناسراو، نامو، بیگانه.

بَرّی: ضد الیف و اهلی / دهشته کی، دهره کی، هار،

کیزی، کویله.

- ضد بحری / سر زهوی، زه مینی، به ژه کی.

بَرّیه: براری. صحراء / دهشت، بیابان، چۆل.

بَرّ: قمع / گه نم.

برا:

بَرّ: خلق / دروستی کرد.

بَرّی: المریض: شفی / چاک بووه، مه لسا.

- الجرح: إلتام / ساپیژ بو، گوشته زون بو.

- من کذا: خَلَص / روزگاری بو، سه رفراز بو، دهریاز بو.

- من الثّمة: تَخَلَص منها / روزگار بو، تاوانی له سر

نه ما.

بَرّاه من الثّمة: رَفَعها عنه / له تاوان روزگاری بو، تاوانی

له سر لایرد.

- من الخطیئة: خَلَصه منها. رَفَعها عنه / له گونا

روزگاری کرد.

- ابراه من کذا. خَلَه / سه رفزانی کرد، له کولی

کرده وه.

ابرا المریض و الجریح: شَفاه / چاکي کرده وه.

تَبَرّاً من: انکر / دانی بیا نه نا، نکولی کرد، نه چوه ژیری.

- من: نَقَضَ یدیه / دهستی لی شت.

- من الثّمة: تَخَلَص منها / له تاوان روزگاری بو،

سه رفراز بو.

بُرّه: بُرّه: شفاء / چاک بوونه وه.

بَرّاه: تَخَلَص / روزگار بون، سه رفراز بون.

- طهارة الذیل / داوین پاکي، بیتاوانی، خاویتی،

پاکیتی.

- إجازة / ری دان.

- إختراع / خاوهن مافی دروست کردن، ده ستاویژی

داهیتان، برونامه ی داهیتان.

بَرّی: من کذا / نازاد، سه ریه ست.

- من الثّمة / بیتاوان، سه رفراز.

- من المرض أو الجرح / له ش ساخت، پینه درد.

- السرطان / برجی قردال.
- السُّنْبُلَةُ (و العذراء) / برجی (گوله گه نم، فهریک).
- العقرب / برجی نوپشک.
- القوس / برجی کهوانه.
- المیزان / برجی ته رازو.
- البارج: الملاح الماهر / کهشتیه وانی ویا، پاپزیه وانی.
- البارجة: سفينة كبيرة للقتال / کهشتی زئی پَوش، کهشتی جهنگی، پاپزیه جهنگ.
- إبرج: مُمخضة / مهشکه.
- برجاس: سرج مَخشوة / کورتان، کویان.
- بُرْجِل: برکار / په رگال.
- بُرْجَمَة: عقدة الاصبع / گرض په بنجه، خلول، کهشک.
- الضرب بال - / کهشک لئیدان.
- برج:
- بَرْح. بَارِحَ المكان: زال عنه و ترکه / بهجیی هیشت، چۆلی کرد، چوه ده رئی، لئی نه ما.
- ما - . مازال / تا نیستا، هیشتا.
- بَرْح. اُثْعَب / میلاکی کرد، ماندوی کرد.
- بارح: واسع / پان، فراوان، بهرین.
- ال - . البارحة: أمس / نوینی.
- اول البارحة: اول أمس / پیینی.
- بَرْح: شدة / توندو تیژی.
- فَبْرَح: شدید / توندو تیز.
- الم - / شیشی زُور، نازاری بن شومار.
- تَبَارِح. كُف المَعيشة في المشقة و الشدة /
- تهنگوجه له می ژبان، چهوسانه وه، نان په پیدا کردن.
- الشوق: تَوَهج / ناگری جگر، گرهی دهرین، سوئی بونه وه.
- براح: ارض فضاء لا شجر فيه و لا بناء / چۆل و بیابان، چۆل وانی.
- : سعة / پانی، فراوانی.
- إبن بَرِیح: الغراب / قهله په شکه، قهله.
- برد:
- بُرْد: بُرْد. صار یاردا / سارد بو، ساردی کرد.
- : شَعْر بالبرد / هستی به سارما کرد، سارمای بو.

- بِرء: خَلق / دروست کردن.
- بِرِيَّة: خَلِيقَه / دروست کړاو، هه مو (جیهان، بونیه تی).
- باريء: خالق / دروست کړاو، په زدان، کردگار.
- إبراء. تَبْرِئة: حَل / سهرغزایی، رزگار بون، رزگار کردن، لئخوش بون، بهر دان.
- برب:
- بَرَبِر: أكثر الكلام و الجلبة / چه نه بازی کرد، چه نه ید، زدی وت، زدی بلئی کرد.
- : تَمَم / وپینه ی کرد، له بهر خویوه نه بو.
- : تَوَحُّش / هار بو.
- بَرَبِرِي: هَمَجِي. وَحش / هار، درنده، کژیوی.
- . من سكان المغرب و شمال (فريقيا) هندی له دانیشتوانی نه هریقای بُدد.
- بَرَبِرِيَّة: هَمَجِيَّة / هاری، دپه نده یی، کژیویتی.
- برت:
- برتقال / پرته قال.
- برث:
- بُرثن الطائر / جنگ، جنگی مهل.
- برج:
- بَرْج: ظَهَر و ارتفاع / دهرکعت، بهرزه بوه وه.
- تَبَرَّجَت المرأة: تَزَيَّنَتْ / نارایشتی خوی دا، خوی جوان کرد، خوی رازنده وه.
- تَبَرَّج: تزين. تحلية / نارایشت، خورازاننده وه.
- ابرج / چاوزه ق، چاو ناگروای، نه بله ق.
- بَرْج: جمیل / جوان، خوین شیرین، نیسک سوک.
- بُرْج: حصن. قصر / کوشک، قهلا، کهلو، قولله، برج.
- في اعلى البناء / هوره بان، قولله.
- الحمام / هیلانهای کزتر.
- الاسد / قولله ی شیر، برجی شیر.
- الثور / برجی گا.
- الجدى او النیس / برجی (گیسک، بز).
- الجوزاء او التوامان / برجی (دونه، جمل).
- الحمل (او الکبش) / برجی (کاوپ، به ران).
- الحوت او السمكة / برجی نه ههنگ.
- الدلو او الساقی / برجی (سه تل، نزلچه).

- اصیب بالزكام / توشی هلامت بو، سرماى بو، با پى کرد.

- فتر / سارد بوهوه، گهرمی نهما.

- ت همته: فترت خدمت / سارد بوهوه، ناره زوى نهما.

- بالمبرد: سحل / له برپهنگى دا، رنى.

برد الشىء: صيرة باردا / ساردى کردهوه، فيتكى کردهوه.

- الالم: هذا / سکن / تيشه که ی هیواش کردهوه.

- الهمة: فتر / خدمت / ساردى کردهوه.

تبرد: برد نفسه / حقى فینک کردهوه.

استبرد: اصاب بالبرد / سرماى بو، با پى کرد.

ابردة المرض: اضعفه / نه خوشيه که لازى کرد، هيزى تيا نه هيشت.

أبرد: ارسل بالبرد / ناردى، به پؤسته دا ناردى.

- ت السماء: امطرت بردا / تهرزه بارى.

برد: عكس حرًا / سرما.

- قارص / وشکه سرما.

برد: حب الغمام / تهرزه.

برودة: ضد حرارة / ساردى، سرما، ساردایى.

برداء: برد الحمى / لهرز، لهرز له کاتى سرما دا، چوقه لهرز.

براد: خزان القبريد / ساردگر، ساردکار.

بارد: ضد حار / سارد، فیتک.

- بليد / که ودهن، گیل، ده بنگ، گهلز، تپو، کاس، گهمزه.

- ثالم / کول.

- الطمع: هادىء / رزین / له سه رخو، سارد، خاوو خلیچک.

- ضعيف / لاواز، بیهيز، سست، خاو.

دخان - / توتنى (نرم، سارد).

عیش - : هنىء / ژيانىكى ناسوده.

غنيمه باردة: مكتسبة دون عناء / دستک و تىكى بى نهرک، تالانى.

تبريد: ضد تسخين / سارد کردن.

- الأكل: تصقيع / خواردن سارد کردهوه.

- الالم: تسكين / تيش هیواش کردهوه، نازار شکاندن، ژان شکاندن.

خزان ال - في السيارة / رانیتور.

مُبرد: مُبردة / فیتکار، باسارده، ساردیار.

برادة: شقاطة المبرد / ورده ناسن، خاکه ی ناسن.

مبرد: آلة المبرد / برپهنگ، برپهن.

براد: الذي يركب الآلات المعدنية / فیتور.

بريد: رسول / تیررو، نامه، پؤسته.

- بوسته / پؤسته، پؤسته خانه.

- جوى / نامه به فریقه، پؤسته ی هویى.

- عادى / نامه ی ناسایى، پؤسته ی ناسایى.

أجرة ال - / کرى پؤسته.

طابع ال - / پول پؤسته.

صندوق ال - / سنوقى پؤسته.

ختم ال - / مؤرى پؤسته.

مكتب ال - / پؤسته خانه.

هواية جمع طوابع ال - / پول کو کردهوه.

دائرة ال - / پؤسته خانه.

المبرد: ثوب مخطط / کراسى ميل دار، خت خت.

الأبرد: نمر ارقط / پلنگى به لک.

بردي: نبات مائى / زهل، له بان.

برود: كحل / کل.

- بارود / بارود، باروت، دهرمان.

برودة: كساء الدابة / کورتان، کویان.

بردقوس: نبات / جاتره کتیوله.

برد:

برودة: كساء الدابة / کورتان، کویان.

برادعى: صانع البرودة / کورتان درو، کویان درو.

برذون: حصان الجر او الحمل / بارگیر، خت.

برز:

برز: ظهر / دهرکوت، دهرهات، هاته دهر.

- نفا / دهرپه پى، ههل قولى.

- برز على غيره: فاق اصحابه / پيش کهوت.

- خرج الى البران / چو بز چول بز گو کردن.

بارز: صارع شاجر / تدرانى گرت، شيربازى کرد.

أَبْرَزَ: (ظهر) ده‌ری‌خست، ده‌ری‌هیتنا، پیشانی‌دا.
 - **الکتاب:** نُشْرَةٌ / بلاوی کرده‌وه.
تَبْرَزَ: تَعَوَّطُ / گوی کرد، پیسایی کرد.
إِبْرَازَ: إظهار / ده‌رخستن، پیشان دان.
بُرُوزَ: نُتَوَّءُ / ده‌ریه‌پیوی، هه‌ل تَوَقُّیوی، به‌رزه‌کی، به‌رز بونه‌وه.
 - **تَفَوَّقَ:** سهرکه‌وتن، پیشکه‌وتن، به‌دیارکه‌وتن، به‌رزیونه‌وه، هه‌ل که‌وتن.
بَارَزَ: فاتیء / دیار، به‌رز، زه‌ق، به‌ده‌روه، قَوْزَن.
بِرَازَ: ما یُبْرَزُ من المخرج / گو، پیسایی.
 - **الإنسان:** غائط / گو.
 - **الحيوان:** روث / تهرس، ریخ، پشقل، شیاکه.
 - **الطيور:** زرق / ریقنه، جیقنه.
بِرَازَ: فضاء / چۆل، دهشت، ده‌ر.
مَبْرَزَ: موضع قضاء الحاجة / شویتی پیسایی لی کردن، ناوده‌ست.
مُبَارَزَ: مُنازل. معارك / شمشیر باز، جه‌نگاوه‌ر، زَقدان باز.
مُبَارَزةً: بَرَاز. مُنازلة / زَقدان بازی، شمشیر یا خه‌نجر بازی، جه‌نگین.
بَرْنَج: حاجز. ارض بین بحرین / زه‌وی نیوان دو ده‌ریا.
برس:
برسام: ذات الجنب / ناوبه‌نگ.
برسیم: نُقل / سن‌په‌ره.
 - **حجازی:** جَوْرِيكَة له سن‌په‌ره، سیپه‌ری حیجازی.
برسکوب: دور بینیکه نه‌ودیو دیوار نه‌بینن، نه‌ودیو بین.
برش:
بُرْش: مَمْسَحَة الأرجل / پیللا سره، پین‌پاکه‌ره.
أبرش: أَرْقَط. أبقع / به‌له‌ک، په‌لاوی، کونج، شل.
بُرْشَم الرَّجُل: أظھر الحزن / په‌ست و دل تنگ بو.
 - **فيه:** أحد النظر / چاوی تن بپی، مرخی لی خوش کرد.
 - **حَتَمَ:** احکم إقفاله / سه‌مۆدی کرد.
 - **المسمار:** بَجْنَة / په‌رچی دایه‌وه، خواری کرده‌وه.
برص:
بُرْص: بُرْص. اصابَه البُرْص / به‌له‌ک بو.

بُرْص: مرض خبيث / به‌له‌کی.
بُرْص: بُرْص. أبو برص: سحلية / شه‌وگه‌رد.
 - - - - : اصفر / بلفه‌ ده‌ره.
أبرص: مُصاب بالبُرْص / به‌له‌ک، یازه‌له.
أرض برصاء: رعي نباتاتها / گه‌رزه‌وی.
برط:
بَرَطَل: رشا / به‌رتیلی دا.
بَرَطَل: إرشاء / به‌رتیل دان.
بَرَطَل: رشوة / به‌رتیل.
مُبَرَطَل: مُرْتَش / به‌رتیل خۆر.
مُبَرَطَل: راش / به‌رتیل ده‌ر.
بُرَطَل: تاج الأسقف / کلاو قه‌شه.
برطم:
بُرْطَم: تَبْرُطَم. إنتفخ غضباً / تورپه‌ بو، له‌ تورپه‌بیانا ناوسا، پیشی خواره‌وه.
 - **دَمْدَم:** بَوْلَانِي، ريوه‌ریوی کرد، بۆله‌بۆلی کرد.
برطام: ضخم الشفة / لچ نه‌ستور، لچن، لچه.
برع:
بَرَع: كان بارعاً / سهرکه‌وت، چالاکي نواند.
تَبْرَع: أعطى مع غيره / به‌خشی، باریوی کرد.
 - **تَطَوَّع:** حوْی به‌خشی، حوْی تهرخان کرد.
براعة: مهارة / چالاکي، وه‌ستایی، سه‌لیقه.
بارع: ماهر / چالاک، وه‌ستا، به‌سه‌لیقه، چاوما‌ر.
 - **الجمال:** فئان / زَقد جوان.
تَبْرَع: تقديم إعانة / هاویه‌شی کردن، باریودان.
 - **هبة:** به‌خشین.
مُتَبْرَع: واهب / به‌خشنده، هاویه‌ش، باریوده‌ر، خۆته‌رخان کار.
برعم:
بُرْعَم: تَبْرُعَم. خرج بُرْعَمُه / چوژی کرد، چوژی کرد، گوپکه‌ی کرد.
بُرْعَم: بُرْعُوم / چوژی، شکوفه، پۆخ، گوپکه، گوپپته، چوژ.
برغ:
بُرْعَثَ المكان: كثر فيه البرغوث / کیچی هه‌ل هیتنا.
بُرْعُوث: حشرة / کیچ.

- البحر: جمبرى / جه مبرى، كچى دهرىا.
 بَرَعَش: بَعوض صغير / مَيَّشوله ورد، خاكه، وپه.
 بُرْغُل: جريش من الحنطة المسلوقة / ساوهر.
 - ناعِم / پير خه نيله، لهپ ساوهر، پويش.
 بُرْغى: لولب / برغو، جه پ.
 برق:
 بَرَق: لَمَع / دره وشايه وه، شوقى دايه وه، تيشكى دايه وه.
 - تَحْيِر / دَهْشَ قَلَم يَبْصُر / به شهواره كهوت.
 - ت و ابرقت السماء / ومضت السماء / چه خماخه ي دا،
 بروسكى دا.
 - الرجل: تَوَعَّد / هه ره شه ي كرد، توپه بو.
 - ت المرأة: تَزَيَّنَتْ / نارايشتى خوى دا، خوى رازانه وه.
 (بَرَق: اصابه البرق / هوره تريشفه لئى دا، تريشفه لئى دا).
 - : أُرْسِلَ بِرَقِيَّةٍ / بروسكى نارد.
 بَرَق: وميض السحاب / چه خماخه، بروسكه، تريشفه.
 - : تلغراف / بروسكه.
 - : الزرْكشَّة / دره وشه، دره وشانه وه، نارايشت.
 - : فَرْعٌ وَ دُهْشَةٌ / ترس و سه رسامى، سه مينه وه.
 بارَقَة: سَحَابَةٌ ذَا بَرَقٍ / هورى به چه خماخه.
 - : أَمَلٌ: قَلِيلٌ مِنَ الْأَمَلِ / تَوَزَّكَ هَيَوا.
 بَرَأَق: لَمَاعٌ / دره وشه دار، شهوقدار.
 بَرَأَق: فَرَسٌ مُجَنَّبٌ / دولدول.
 بَرَقِيَّة: رِسَالَةٌ تُرْسَلُ بِوِاسِطَةِ الْبَرَقِ / بروسكه.
 مَبْرَقَةٌ: آتَةٌ التَّلْغَرَفِ / ته له گراف.
 البَرُوقُ مِنَ الرِّجَالِ: الْجَبَانُ / پياوى ترسنوك.
 الْأَبْرَقُ: مَا اجْتَمَعَ فِيهِ السَّوَادُ وَالْبَيَاضُ / رهش و سپى،
 ماش و برنج.
 إِبْرِيقٌ / مَسِينَه، لَوْلَيْتَه، ثافتاوه.
 - الشَّاي / قَوْرِى، كَتلى، كترى، چاپه ن.
 - الْقَهْوَةُ / جه زوه.
 - الشَّرَابُ / شوشه ي شه راب، سوراحى.
 - وَطَشْتُ / مَسِينَه له گهن.
 بَرَقَش: لَوْنٌ / بَوِيه ي كرد، رهنگى كرد.
 مَبْرَقَش: كَثِيرُ الْأَلْوَانِ / رهنگاوپه ننگ.
 بَرَقَش: أَبُو بَرَأَقِشٍ / ناوى مه لئيكى بچوكى رهنگاوپه ننگ.

بَرَقَعُ الْمَرَاةُ: الْبِسْمَةُ الْبُرْقُوعُ / روى داپوشى، په چه ي بين
 گرتوه.
 تَبَرَقَعَتِ الْمَرَاةُ: لَبِسَتْ الْبُرْقُوعُ / روى خوى داپوشى،
 په چه ي گرتوه، تاراي گرتوه، تاراي دا په سه رىا.
 بُرْقُوعٌ: نِقَابٌ / په چه، رويوش، تارا.
 بَرَقُوقٌ: خَوْخٌ / قَوْخ.
 - بَرَى: زَعُورٌ / گويش.
 برك:
 بَرَكٌ: اسْتَبْرَكَ: نَحَّ / اسْتِنَاحٌ / چوكى دادا، بى دا.
 بَرَكُ الْمَاءِ فِي الْأَرْضِ: اسْتِنْفَعٌ / گول به ست، پهنگى
 خوارده وه.
 - : أَمْرُكَ الْجَمَلُ: نَحَّ / چوكى دادا، بى دا.
 بَارَكٌ لَهُ: هُنَا / پيروزيانى لى كرد.
 تَبَرَكٌ: تَبَارَكَ بِهِ: اسْتَبْرَكَ: قَيِّمٌ / پيروزي كرد.
 - : به. طَلَبُ بَرَكْتِهِ / داوى پيروز بونى لى كرد.
 بَرَكٌ: بُرُوكٌ: نَحَّ / بيخ دان، به چوكدا هاتن، چوك دادان.
 - : صَدْرٌ / سنگ.
 مَبْرَكٌ: مَوْضِعُ الْبُرُوكِ / شوينى مؤلدانى حوشتر.
 الْبَرَكَةُ: النِّعْمَةُ وَ السَّعَادَةُ / پيروزي، خوشى، به هره وه رى،
 درود.
 مَبَارَكٌ: سَعِيدٌ / پيروزين، پيروز.
 بَرِكَةٌ: مَكَانٌ تَجْمَعُ فِيهِ الْمَاءُ. مَسْتَنْقَعُ الْمَاءِ / نه ستيل،
 ناوكو، سهراو، گول، گرم.
 - : الشَّاةُ الْحَلْوِيَّةُ / مه يو بزنى شيردار.
 بَرَاكٌ: طَحَّانٌ / ناشه وان.
 بَرَكَارٌ: بَرَجَلٌ / په رگال.
 بُرْكَانٌ: جَبَلُ الْفَارِ / شاخى ناگرين، ناگريزين، گرگان.
 بَرَكْعٌ: تَبَرَكْعٌ: وَقَعَ عَلَى عَجْزِهِ / به قنكدا كهوت.
 بُرْكُوعٌ: الرَّجُلُ الْقَصِيرُ / كورته بنه، پياوى كورته بالا،
 كوله.
 برل:
 برلمان: مَجْلِسُ النُّوَابِ / په رله مان، نه نجومه نى نوينه ران.
 برم:
 بَرَمٌ: اِبْرَمُ الْحَبْلِ: قَتَلَهُ / باى دا، لولى دا.
 - : الْأَمْرُ: أَحْكَمُهُ / قايمى كرد، توندى كرد.

- - : ضد نقض / بستى، بربارى له سه ردا.
 بَرَمَ: تَبَرَّمَ: سَنَمٌ وَّ ضَجْرٌ / بَيَّزَارٌ بُو، قارس بو، بِنْتَاقَه ت
 بو، جارس بو.
 بَرَمَ: إِبرَام: قَتْلٌ / يَادَان، لول دان.
 - - : إِحْكَامٌ / قَائِمٌ كَرْدَن، توند كردن.
 - - : ضد نقض / بستن.
 بَرْمَةٌ: لِيَّةٌ / بَايَه، خَوْلِيك، بَادَانْتِيك.
 بَرِيمٌ: قَيْطَانٌ / كَشْتَه، دَه زوى بَادِرَاو.
 بَرِيْمَةٌ: خُرَامَةٌ / بَه رينه، كُون كَهَر، سَمَق، مَه كَتَه بَه.
 مَبْرُومٌ: بَرِيمٌ / مَقْتُولٌ / بَادِرَاو، لول دراو.
 مَبْرَمٌ: مَعْرَلٌ / تَه شى، بَادَه.
 إِبرَام: إِحْكَامٌ / قَائِمٌ كَرْدَن، توند كردن.
 - المعاهدة: ضد نقض / بستن، په يام بستن، بربارى
 له سه ردان.
 تَبَرَّمَ: مَلَلٌ / بَيَّزَارِي، جارسى، قارس بون.
 بَرْمَةٌ: فُخَارٌ / كَلْتِيَه، كَلْتِيَه سوره وه كراو.
 - : من المعجنات / برمه.
 البَرَمُ: البَخِيلُ اللُّثْمِيُّ / بَيْسَكَه، رُؤْد، دَه س قوچاو.
 بَرَمِيْلٌ / بَه رَمِيْل، بُو شَك.
 بَرِنٌ:
 بَرِنَامَجٌ: مَنَاجٌ / بَرُو گَرَام، بَه رِنَامَه.
 - : فَهْرَسٌ / نَاوَه بُو ك، پِن رَسْت.
 بَرُنْجُكٌ / بَرِنْجُوك.
 بَرُنْزٌ: مَرِيحٌ النَحَاسٌ / زَهْرَد، مَه فَرَهَق.
 بَرُنْسٌ: ثَوْبٌ رَاسَه مَلْتَصِقٌ بَه / بَه رِي كِيَه كَلَاوَه كِي
 بَه خُو يَه بِن.
 - الحمام / خَاوِلٌ (حَه مَام)، كَه رَمَاو، تَرِنُوس.
 بَرَه:
 بَرَهَةٌ: حَيِّنٌ / كَات، مَاوَه، سَات.
 - : وَ قَتٌ قَصِيْرٌ / تَاوِيك، تَاو، كَانِي كِي كَه م، دَه مِيك.
 بَرَهْنٌ: أَقَامَ البَرَهَانُ / سَه لَمَانْدِي، بَه لَسَاي كَرْد.
 بَرَهَانٌ: حُجَّةٌ / دَلِيْلٌ / سَه لَمَانْدَن، بَه لَسَا، پَا زَه.
 بَرُهِي: لِلْحِظَّةِ قَطُّ / بُو مَاوَه يَه كِي كَه م.
 بَرُو:
 بَرُو تَسْتَانَتٌ / بَرُو تَسْتَانَت، ثَايَنْزَايَه كِي دِيَانَه.

برواز: اَطَارٌ / چِيَوَه، چَوَار چِيَوَه، چَه مَه رَه.
 بَرُو سْتَانَت: عُدَّةٌ تَحْتِ القَنَاةِ البَوْلِيَةِ / بَرُو سْتَانَت، لَوِي بِن
 مِي زَه لَان.
 بَرُو لِي تَارِيَا: الطَّبَقَةُ العَامِلَةُ / بَرُو لِي تَارِيَا، چِي نِي كَرِي كَار.
 بَرُو مِي تَر: / بَارُو مَه تَر، بَا يِيُو.
 بَرَا:
 بَرَا: جَعَلَ فِي انْفِه البُرَّةُ / لَو تَه وَا نَه ي كَر دَه لَو تِي.
 بُرَّةٌ: حَلَقَةٌ اَوْ قَرَطٌ يُوَضَعُ فِي الانْفِ / لَو تَه وَا نَه، نَه لَقَه يَه كَه
 نَه كَرِي تَه لَو ت، غَه زِي م.
 بَرِي:
 بَرِي القَلَمُ وَ غَيْرَه: نَخْتَه / دَا ي دَا، تِي زِي كَر د.
 - الشَّخْصُ وَ الحَيْوَانُ: هَزَلَه / لَاوَانِي كَر د، لَه پَرِي كَر د،
 رَه تَانِيَه وَ ه.
 بَارِي: سَابِقٌ / كَر هَوِي كَر د، پِي ش بَرِي كِي كَر د.
 - إِمراته: صَالِحَهَا / نَاشْتِي كَر دَه وَ ه.
 تَبَارَاو: تَسَابَقُوا / كَر هَوِيَان كَر د، پِي ش بَرِي كِيَان كَر د.
 اِنْبَرِي لَه: تَبَرِي لَمَعْرُوفَه / نَا كَه س بَه چَه دَه رُجُو،
 سِي لَه يَه تِي كَر د.
 بَرَا عَةٌ: مَبْرَاةٌ: مَطْوِيٌ / چَه قُو، خَا مَه تَاش.
 - - : بَرَا يَةٌ: آتَه الحَدِّ / تِي زِي كَه ر، مَه سَان، بَرِي هَنَگ.
 مَبَارَاةٌ: مَغَالِبَةٌ / كَر هَو، پِي ش بَرِي كِن، پِي ش كَه وَ تِن.
 البَارِي: الخَالِقُ / دَرُو سْتَا كَر، كَر دِي گَار، يَه زِدَان.
 - : نَاحِتٌ / تِي زِي كَه ر، دَا دَه.
 بَرِي: ثَرَابٌ / خُوْلٌ، كَلَن.
 بَرِي تُونٌ: غَلَا فُ الامْعَاءِ المَخَاطِي / تَوَه كَه ي رِي خُو لَه،
 بَه زِي رِي خُو لَه، مَه نَاو، پَرِي تُونِي زُو م.
 بَرِي:
 بَرِي: اِنْبَرِي تَرٌ: سَلْبٌ / رَو تِي كَر دَه وَ ه، سَه رَانَه ي سَه نَد.
 اِنْبَرِي تَرَانٌ: سَلْبٌ / رَو ت كَر دَه وَ ه، سَه رَانَه.
 بَرِي: سِلَاحٌ / چَه ك.
 - ثِيَابٌ القَطَنُ وَ الكَتَانُ / جَل وَ بَه رِي كِي لُو كَه وَ كَه تَان.
 بَرَّةٌ: ثِيَابٌ / بَه رِي گ، جَل، كَه ل وَ پَه ل، كَو تَال.
 - : هَيْئَةٌ / شَيَوَه، رُو خَسَار، دِي مَه ن، رَوَالَت، سِي مَا.
 بَرَا زٌ: تَاجِرُ الاَقْمِشَةِ / بَا زَرِگَان، كَو تَال فَرُو ش.
 بَرِي: بَرِي المَرَاةُ: ثُدِيَهَا / مَه مَك، مَه مَكُو لَه، مَه م.

— انثى الحيوان: ضرعها/ گوان.

— الرجل: كعب/ پاژنه‌ی پښ، پاژنه.

— الخشب: ايفة/ گریئ گریئ دار.

مُبْرَزٌ: مُعَقَّدٌ/ گریئ گریئ، گریئاوی.

بِرَازَةٌ الاطفال: رَضَاعَةٌ/ مامکه شوشه.

بِرٌّ: سَمَكُ البِرِّ/ زهرده، ماسیه زهرده.

بِرْخ:

بِرْخ: خَرَجَ صدره/ سنگی دهرپه‌پی.

اِبْرَخ/ سنگ دهرپه‌پیو.

بِرْز:

بِرْزُ الإِنَاء: مَلَاهُ/ پپی کرد.

— الحَبُّ: زَرَعٌ/ تووی کرد، چاندی، رواندی.

— القَدْرُ: القى الأبرار فيها/ تام و بونی کرده

مه‌نجه‌لوه.

بِرْزٌ: حَبٌّ/ توو.

— إبراز. ابازیر. تابل. مايطيب به الغذاء/ بهارات،

تام و بونی خورش که نه‌گریته ناو خواردن.

بِرْزَاءُ: المرأة البزراء. كثيرة الاولاد/ شفته ژئکه،

نافره‌تی منداډ ژور.

بِرْغ:

بِرْغ: طلع/ دهرمات، مه‌ل‌مات، شبه‌قی دا، سپیده‌ی دا.

— : إنبثاق/ پزّا، دهرک بو، هاته‌ده‌رئ، دهرپه‌پی، ته‌قی.

بِرْوُغٌ: ضد افول/ سه‌رکه‌وتن، به‌رزیونه‌وه.

— : إنبثاق/ پزّان، دهرک بو، دهرپه‌پین، ته‌قین.

— الشمس: طلوعها/ مه‌ل‌هاتن، شبه‌ق دان، گزنگ

دان.

مِبْرَازٌ: آلة البِرْغ/ دهرک که، نه‌شته، چه‌قوی پزیشکی.

بِرْق:

بِرْقٌ: بَصَقٌ/ تفی کرده‌وه، به‌لغمی فریئ‌دا.

بِرَاقٌ: بَصَاقٌ/ تف، به‌لغم.

بِرَاقَةٌ: قَوْعَةٌ/ مه‌لکه شه‌میانوکه.

— : مِبْصَقَةٌ/ دۆلکه‌ی تف.

بِرْقٌ: طَنْبُورٌ/ بونق، نامیزیکی سازه.

بِرْل:

بِرْل. بَرْل. ثَقْبٌ/ کونی کرد، کونی تن کرد، دهرکی کرد،

سمی.

— . — شَقٌّ/ دپی، مه‌لی دپی، قلیشان، درزی تن کرد.

— الأمر: أمضاء/ قَطْعَةٌ/ برانیه‌وه، کوتایی پی مه‌نا،

کاره‌که‌ی نه‌نجامدا.

— : صَرَفَ الماء/ ناوه‌که‌ی رادا، ناوه‌که‌ی دهرمه‌نا.

تَبْرَلٌ. تَشَقُّقٌ/ قلیشا، درزی دا.

بِرْل: استخراج السائل و الهواء من البطن/ باکتشان،

ناوکتشان، دهرمه‌نایی باو ناوله ناوسک.

— : سحب الماء و الملح من الارض/ خوئی کتشان،

ناوه‌پۆ کردن.

مِبْرَلٌ. بَرال: مَثَقِبٌ. آلة البزل الطبي/ باکتش، ناوکتش.

مَبْرَلٌ/ خوئی کتش، ناوه‌پۆ، خوئی‌تاوگه، ناوه‌پۆگه، جوگه‌ی

داشوورگه.

بازل: الرجل الخبير/ زانیار، دنیا‌دیده، کارامه، پسرپی.

بِرْزَاءُ: إمراة جَيِّدَة الراى. داهیه/ زانیار، دنیا‌دیده،

کارامه.

بِرْزِيا. بزاليا. من البقوليات/ پۆلکه.

بِرْزى:

بِرْزى: أخ في الرضاعة/ برای شیریی، شیر برا.

اَبْرَی (وهی بزواء): خرج صدره و دخل ظهره/ سنگ

دهرپه‌پیو.

باز. بازى: صقر الصيد/ باز، مه‌لۆ.

بست:

بستان: ارض فيها شجر و زرع/ باخ.

بُستانى: صاحب او عامل البستان/ باخه‌وان.

بسر:

بَسْرٌ: قَطْبٌ وَجْهَةٌ/ روی گزّ کرد، خوئی مۆن کرد، دم و

چاوی دا به‌یه‌کدا.

— . اِبْتَسَرَ الخَبْرَ: نکره قبل وقته/ نوقلانه‌ی لئ‌دا.

بأسر: مَقْطَبُ الوجه/ مۆن، روگزّ.

بُسْرٌ: البلح قبل ان ينضج/ خورمای نه‌گه‌پیو، فه‌ریکه

خورما.

مُبْتَسِرٌ: قبل او انه/ نه‌گه‌پیو، فه‌ریکه، کال و کرج.

بأسور: مرض البواسير/ مایه‌سیری.

بَسَطَ:

بَسَطَ: وَسَّعَ / فراوانی کرد.

- : نَشَرَ / پلاوی کرده‌وه.

- : اُبْدَى / دهری بری، خسته‌یو، رای گه‌یاند.

- : المائدة: فرشها / خوانی رازنده‌وه، خوانی راخست،

سفره‌ی راخست.

- : الامر: شَرَحَه / رونی کرده‌وه، لئکی دایه‌وه، والای

کرده‌وه.

- : ذراعه: فَتَحَهَا / بالی کرده‌وه.

- : یدِه: مَدَّهَا / دهستی پان کرده‌وه، دهستی دریز کرد.

- : ه: سَرَّه / دلخوشی کرد، دلشادی کرد، پیخوشحالی

کرد.

- : ه: ضَرَبَهُ / لَبَّيْدا، پیاکیشا، پیامالی.

- : السيف: سَلَّه / شمشیری (له كالان) هَلْ كَيْشَا.

- : المكانُ القوم: وَسَعَهُم / به‌شی کردن، جتیان بوه‌وه.

- : العذر: اَقْبَلَهُ / بیانوی قبول کرد.

بَسَطَ الحديد و غيره: طَرَقَهُ / پانی کرده‌وه، کوتای.

- : الامر: جَعَلَهُ بَسِيطاً و سهلاً / ناسانی کرد.

بَسَطَ: اصْبَحَ سهلاً / ناسان بو.

إِنْبَسَطَ: تَمَدَّدَ / کشا، دریز بو.

- : سُرَّ: اِنْتَشَرَ / پیخوشحال بو، خوش نود بو، شاد

بو.

بَسَطَ: سُرُور / شادی، خوشی، پیخوشحالی، خوش نودی.

- : مَرَّحَ / شای، ناهنگ، شادی.

- : مَدَّ / فراوان کردن، پان کردنه‌وه، دریز کردن.

- : نَشَرَ / پلاو کردنه‌وه.

- : الكسر: صورته / سه‌ره.

بَسَطَةَ السُّلْمُ: قَرَصَ الدرَج / پانتایی پلیکانه، پیچی

پلیکانه.

بَسَاطة: سَدَاجَة / ساده‌ی، ساویلکه‌ی.

بَسِيط: سادَج / ساده، ساویلکه، خاکی، هاموار.

- : سهل / ناسان، سوک.

- : سليم النِّيَّةُ / دل پاک.

- : الكَفَّ: سَخَى / به‌خشنده، ده‌ست پلاو.

مِعْرِفه - ة / ناسایویه‌کی که‌م، سه‌رزاری.

إِنْبَسَاط: سُرُور / پیخوشحالی، شادی، خوشی، شادمانی.

- : تَمَدَّدَ / کشان، فراوان بو.

مَبْسُوط: مَسْرُور / شاد، دل خوش، پیخوشحال، روخوش.

- : مضروب / لو‌ندراو، کوتراو.

- : ممتد / راخراو، دلخراو، دریزگراو.

- : سكران قليلاً / هوا‌ی هه‌یه، سه‌ری گه‌رمه،

خه‌یالی هه‌یه، سه‌رگه‌رم.

- : في وسعه: ميسور / ساماندار، خوش گوزهران،

ده‌س رَیو.

بِساط: سَجَادَة. طُفُوسَة / مافور، قالی، به‌ره، رایه‌خ.

- : الرحمة: غطاء النّفس / سه‌رته‌رم.

على - البحث / له‌سه‌ر خوانی قسه‌و باس، هه‌ر له‌و

مه‌به‌سته‌وه.

بَسِيطَة. البَسِيطَة: الارض / زه‌وی.

بَسْطَرْمَة / باستورمه.

بِسل:

بَسَلُ: شَجَعُ / نازا بو، نه‌ترسا ویزای.

بَسَلُ: تَبَسَّلُ: عَبَسُ / گرز بو، مؤن بو، دم و چاوی دا

به‌یه‌کدا.

إِسْتَقْبَلُ: اِسْتَقْبَلُ / کولی نه‌دا، نه‌ترسا، نه‌به‌زا، نازایه‌تی

نواند.

بِاسِل: اسَدُ / شیر.

- : بَسُول: شجاع / نازا، نه‌ترس، نه‌به‌زا، دلیر، دلاور،

نه‌به‌رد.

بَسَاة: شَجَاعَة / نه‌ترسی، نه‌به‌زی، نازایی، زات کردن.

بِسْم:

بِسْمُ: تَبَسَّمَ: اِبْتَسَمَ: ضحك قليلاً / بزه‌گرتی، زه‌رده‌خه

گرتی.

بِاسِم: مُتَبَسِّمُ / زه‌رده‌خه‌ناوی.

إِبْتِسَام: تَبَسُّمُ / زه‌رده‌خه‌نه، بزه، بزه‌ی لیو.

بِسَام: مِبْسَام / دم به‌بیکنه‌ن، روخوش.

مَبْسَم: فَم: ثَغْر / دم، لیوار.

- : السجارة: فَمُ / ناخزه‌جگه‌ره.

بَسْمَلُ: قال بِسْمِ الله / ناوی خوی هیتا، بیسمی‌اللا‌ی کرد.

بش:

بَشْ: ایتسم / زهرده‌خنه گرتی، بزه گرتی، پینگنی، روی خۆش بو.

بشاشة: ایشراح / ابتهاج / دلخۆشی، روخۆشی.

بشوش: باش. بَشْ. بشاش: مُشْرح / روخۆش، دلخۆش.

بشُر:

بَشْرَ الجبن و الجوز و غیرهما: سَحْل / وردی کرد، هاری، کوتای.

– الجلد: قَشْر / توپکلی مه‌دا.

– العود و الثمر: قَشْرَة / پاکی کرد، توپکله‌کی لئیکرده‌وه.

– الشغز: احفاه / مه‌لی گرت، مووه‌کی مه‌لی کیشا.

– الجراد الارض: اکل علیها / خواردی، میچی تیا نه‌میشت.

– الامر: اهم به / گرنگی پئ‌دا.

– بَشْر. اِسْتَبَشْر: سُر / دلی خۆش بو، شادمان بو.

بَشْرَ اَبَشْر: بَلِّغَ البَشْرِي / مه‌والی خۆشی هینا، مژده‌ی هینا.

– بكلام الله: وَعَظ / نامۆزگاری کرد.

باشر العمل / ده‌ستی پئ کرد.

– الامر: تَوَلَّاهُ بنفسه / سه‌ره کاری کرد، به‌پژوهی برد.

– المرأة: دخل علیها / چوه لای، لاقه‌ی کرد، ده‌ستی له‌گه‌ل تیکه‌ل کرد.

اِسْتَبَشْر: تفاعل بالخیر / نوقلانه‌ی خۆشی لئ‌دا، مژده‌ی دا.

بشُر: سُرور / خۆشی، شادی.

بَشْر: نذیر / مژده‌هین، دلخۆشکه‌ر، پیاوچاک.

– : مَبَشْر بالخیر / مژده‌ ده‌ر، دلخۆشکه‌ر.

– الوجه: جمیله / جوان، روخۆش، نئسک سوک.

بِشَارَة. بَشَارَة. بَشْرِي: الخیر و الفرح / خۆشی، مه‌والی خۆش.

– خیر: قال حسن / نوقلانه‌ی خۆشی، مژدانه.

بِشَارَة. ما يُعطاه البشیر / مژده‌دان، مرگینگی.

تبشیر: اِبلاغ الخیر السار / مه‌والی خۆش گه‌یاندن، مژده.

– بكلام الله: وَعَظ / نامۆزگاری کردن.

مَبَشْر. بَشْر: مژده‌هین، پیاوچاک.

مُسْتَبَشْر. متفائل / رون بین، گه‌ش بین.

بِشَارَة: الجمال / نئسک سوکی، روخۆشی، جوانی.

تبشیر: اوائل / سه‌ره‌تا، تۆبه‌ره.

– الصنح: اوله / به‌یان، به‌ره‌به‌یان.

مُبَاشِر: علی طول / یه‌کسه‌ر، راسه‌وخۆ.

غیر – : (عوج / به‌ پیچ، ناراسته‌وخۆ، لار.

مُبَاشِرَة. راسا / یه‌کسه‌ری، راسته‌وخۆ، سوریه‌سور، گه‌رماوگه‌رم.

بِشْرَة: ظاهر الجلد. اَدَمَة / روی پیست، توپخ.

مَبَشْرَة: مَبْرَشَة / پاک کەر، رنه‌ک.

بِشْر: اِنسان / مرؤف، ئاده‌میزاد، مرؤ، مه‌ردم.

ابو ال – : آدم / ئاده‌م، باوکی مرؤف.

بِشْرِي: انسانی / مرؤفی، ئاده‌می.

– مختص ببشرة الجلد / پزشکی پیست، له‌ پیست زان.

بشرية: الجنس البشري. ناس / مرؤف، خه‌لك و خوا، ئاده‌میزاد.

بشع:

بَشْع. بَشْع: صار بَشْعا / ناشیرین بو.

استبشع: اِسْتَبْشِع / خۆی ناشیرین کرد، نئسکی خۆی قورس کرد.

بَشْع. بَشْع: قَبیح / ناشیرین، نئسک قورس.

بِشَاعَة: قَبیح / ناشیرینی.

بشوق:

باشق: من الجوارح / شاهین، بارزۆپی، واشه.

بشك:

بشكير: قطيله / خاولی.

– الحمام / خاولی حه‌مام.

بِشَاك: كَذَاب / درۆزن.

بشم:

بِشْم. اَبْشَمَ من الطعام: اَتْخَمَ / تیزی خوارد، زۆری خوارد، مړ بو.

بِشْم: تَحْمَة / تئ‌تراندن، زۆر خواردن.

بَشَامَة: بَشَام / شو داره په که چیلکه کانی بو دان
پاکردنه وه به کار دئی، دان ناژنه.

بص:

بَصْن: بَرَق / دره وشایه وه، بریسکایه وه.

- : نظر / سه بری کرد، ته ماشای کرد.

بَصْنَة: نَظْرَة / سه برکردنیک، ته ماشاگردنیک، نیگا.

- نار. بَصْوَة / پزيسك، تروسك.

بَصِيص: بَرِيق / تروسك، بريسك.

- من الأمل / تروسك يه ك هيو.

بَصَاصَة: عَيْن / چار، بينه، ديده.

بَصْبِص بَدْنِيه: حَرَكَة / كلكه له قعی کرد، كلكی جولان.

- الرَّجْل: تَمَلَّق / مراهی کرد، ماستاری کرد.

- بعينه: هَجَل / چاری داگرت.

بصر:

بَصْر: اُبْصَرَ / رای، بینی، چای پین کوت.

- : - : عِلْم / زانی، پئی زانی.

بَصْر: فَتْح عَيْنه / چای کرده وه، چای پشکوت.

بَصْرَة: عَرَفَه / پیشانی دا، پئی ناسان.

تَبَصَّر: اِسْتَبَصَّر: تَأَمَّل / لئی وردبووه وه، بری

لی کرده وه، سه رنجی دا، تیی روانی.

اِسْتَبَصَّر: اِسْتَبَانَ و وضع / دهرکوت، ناشکرا بو، زانرا.

البَصْر: الباصِرَة: حاسة النظر. العين / چاو، بينه،

بینایی، بینین، هستی بینین.

- : العلم / زانیاری، زانست.

فُقدان الـ - عَمى / کویر بون، کویری داهاتن.

طویل - : بَعِيد النظر / دورین.

قصیر - : قَصِير النظر / نزیك بین، کورت بین.

كَلْمَح - : فى لمح البصر / له چاو تروکانیکدا، وه ك چاو

تروکان.

مَدى - : مَرَمى البَصْر / چاوپرکردن، ماوهی بینین.

بَصْرى: مختص بالبصر / بیناییه وان، پسیوری بینایی.

تَبَصَّر: تَرَوَى / هیمنی، له سه رخوی، ژیری، برکردنه وه،

چاک بینی.

بصیر: فطن / زرنگ، چاوکراوه، زیرهك، کارامه.

بَصِيرَة: عَقْل. فِطْنَة / زرنگی، چاوکراوهی، زیرهکی،

کارامهیی.

- : حُجَبَة / بیانو، بروییانو.

بَصَارَة: مُبَصَّر: الذى يرى البخت / فال گره وه، بهخت

گره وه.

مُبَصَّر: مَبْصَرَة. دليل / به لگه.

بصرة: الارض التي فيها الحجارة رُخْوَة / زهوی بهرده

ززیو.

بصرتان. مدينتى الكوفة و البصرة / شاری به سره و

کوفه.

بصق:

بَصَق: تَفَل / تفی کرده وه، به لغمی فریدا.

بُصَاق: تَفَال / تف، به لغم.

مَبْصَقَة: مَتَفَلَة / دزلكی تف.

بصل:

بَصَل: نبات معروف / پیاز، پیواز.

- اخضر / ته ره پیاز.

- الزرع / فیسقه، پیازی فیسقه، خسکه.

بَصْلَة / سه لکه پیاز.

لا يُسَاوى - / پیازیک ناهیتی، هیچ ناهیتین.

بصم:

بَصْم: وَسْم / په نجه موری کرد، شه قلی کرد.

- بِالختم: خَتَم / موری کرد.

بَصْمَة: وَسْم / موز.

- الأصبع / شه قلی په نجه، نه خشی په نجه،

په نجه موز، ته پیل.

بصا:

بصوة: جَمْرَة / پشکو، سکل.

بض:

بض. باض. بَضِيض: ناعم الجلد / پیست نه رم.

بضع:

بَضَع: شَرَح / مه لى دپی.

- : قَطَع / بپی.

- : تَبَضَّع / تَسَوَّق / کری.

الباضع: السيف القاطع / شمشیری تیژ.

مَبْضَعٌ: آله يُشَقُّ بِهَا الْجِلْدُ / نهشته.

بِضْعٍ: بَضْعَةٌ: قَلِيلٌ. يَسِرُّ/كَمْ، كَمَيْكٌ، هَمْدٌ، چَهِدٌ.

بِضَاعَةٌ: سَلْعٌ/كُلٌّ وَ پَهْلٌ، كَوْتَانٌ.

تَبْضُجٌ: تَسْوُوقٌ/كِرِينٌ وَ فَرُوشْتَنٌ، بَازَارِ كِرْدَنٌ، كِرِينٌ.

بَط:

بَطُ الْجَرَحِ: شَقَّةٌ/مَهَلِّ دَبِي، دَبِي، دَهْرِكِي كِرْد.

- الْبَطْنُ: أَخْرَجَ أَمْعَانَهَا/وَرِكِي مَهَلِّ دَبِي، رِيخْوَلَهِي

دَهْرَمِيْنَا.

مَبِطٌ: آله يَبِطُ بِهَا / نهشته.

الْبِطُّ: طَيْرٌ مَائِي/مِرَاوِي.

بِطَّةٌ/مِرَاوِيَهَك.

بَطْبُطُ الْبِطِّ: غَاصٌ فِي الْمَاءِ/خَوِي كِرْدَ بَه نَارًا.

- الْبِطُّ: صَوَاتٌ/قِرْيَانِي.

بَطَاطَا: نَبَاتٌ/بِه تَاتَه.

بِطَا:

بَطْوٌ: بَطَا: تَأَخَّرَ/دَوَاكُوت.

- . - . تَبَاطَا: تَوَانِي/خَوِي دَوَاخَسْت، تَهْمَهَلِّي كِرْد،

خَاوَه خَاوِي كِرْد.

بُطْمٌ: تَأَخَّرَ/دَوَاكُوتَن، پَاش كِه وَتَن.

- : تَوَانِي/تَهْمَهَلِّي، تَهْرَه زَهِي، خَاوَو خَلِيچِكِي، سَسْتِي.

بِطْءٌ: فِي مَهَلِّ/لَه سَهْرَخُو، بَه خَاوِي، بَه نَه سَبَاطِي، وَرَدَه

وَ رَدَه.

بَطِيءُ الْحَرَكَةِ/خَاوُ، خَاوُ وَ خَلِيچِك، هِيوَاش، خَرَس،

سَسْت.

- : مَتَوَانٌ/تَهْمَهَلِّ، تَهْرَه زَهَل.

بَطَارِيَةٌ/پَاتَرِي، پِيل.

بَطِح:

بَطِحٌ: الْقِي عَلَى الْأَرْضِ/فَرِي دَايَه سَهْرَه زَهَوِي، فَرِي دَا.

- ه: الْقَاهِ عَلَى وَجْهِهِ/كُوتَاي بَه زَه وَيَدَا.

- الرَّاسُ: جَرَحَةٌ/سَهْرِي شَكَان، سَهْرِي بَرِينْدَار كِرْد.

إِنْبَطِحٌ: إِنطَرَحَ عَلَى وَجْهِهِ/بَه دَهْمَا رَاكشَا،

لَه پَه وَرُوكُوت.

مُنْبَطِحٌ: بَاطِحٌ: مَسْتَلْقِي عَلَى وَجْهِهِ/بَه دَهْمَا رَاكشَا،

لَه پَه وَرُوكُوت.

- : مَسْتَلْقِي عَلَى ظَهْرِهِ/بَه گَازِي پَشْتَاكُوت.

إِنْبَطَاحٌ: تَبَطَّحَ/لَه پَه وَرُوكُوتَن، لَه سَهْرَه پَشْت كِه وَتَن،

رَاكشَان.

بَطْحَاءٌ: بَطِيحَةٌ: مَسِيلٌ. وَادِي/چَهْمٌ، چَهْمِي پَر لَه چَه وَد

خَرِكِه.

بَطْحٌ: إِسْتَلْقَاءٌ/رَاكشَان، بَه دَهْمَا كِه وَتَن، لَه پَه وَرُوكُوتَن،

بَه گَازِي پَشْتَدَا كِه وَتَن.

بَطِخ:

بَطِخٌ: نَبَاتٌ/كَالَهَك، گَنْدُورَه.

- (اصْفَرُ شَمَامٌ/شَهْمَامَه.

بَطِر:

بَطِرٌ: شَقٌّ/قَلْبِشَانِي.

بَطِرُ النَّعْمَةِ: طَفِي بِالنَّعْمَةِ/لَه خَوِي بَايِي بُو، زَه پِي.

بَيَطِرُ الدَّابَّةِ: نَعْلَهَا/نَالِي كِرْد، وَلاخَه كَهِي نَال كِرْد.

- الدَّابَّةُ: عَالِجَهَا/تِيْمَارِي كِرْد، وَلاخَه كَهِي تِيْمَار كِرْد.

بَطِرٌ: الطَّاعِي بِالنَّعْمَةِ. الْمُتَكَبِّرُ/بَايِي، لَه خَوْبَايِي.

بَطِرٌ: الْإِسْتِخْفَافُ بِالنَّعْمَةِ/لَه خَوْبَايِي بُون، نَاقَابِلِي،

بِيژَارِي، زَه پِين، پِن نَه زَانِين.

بَطْرًا: بَاطِلًا وَ هَدْرًا/فِرْيُو، خَوْبَايِي.

ذَهَبٌ دَمَةٌ - : بَاطِلًا وَ هَدْرًا/خَوْتَه كَهِي بَه فِرْيُو چَو.

مَبِطُورٌ: بَطِرٌ: شَقُوقٌ/قَلْبِشَاو.

بَيَطِرَةٌ: تَنْعِيلُ الدَّوَابِّ/نَال كِرْدَن.

- : الطَّبُّ الْبِيَطِرِيُّ/تِيْمَار كِرْدَن.

بَيَطِرِيٌّ: مَخْتَصٌّ بِمَعَالِجَةِ الدَّوَابِّ/بِه يِتَان.

بَيِطَارٌ: طَيِّبٌ بِيَطِرِيٌّ/پَزِيشِكِي نَاژَهَل.

- : مُبِيطِرٌ/نَال بَه نَد.

بَطْرِيرٌ: طَوِيلُ اللِّسَانِ/زَمَان دَرِيژ.

بَطْرِيْقٌ: طَيْرٌ/بَه تَرِيْق، پَه نَگُوِين.

بَطْرِيْكٌ: رَئِيسُ رُؤَسَاءِ الْإِسَاقِفَةِ/بَه تَرِيْك، پَه يَه يَكِي

بَه رَزِي نَايِنِي گَاوَرَه كَان.

بَطَل:

بَطَلٌ: صَارَ مُلغِي/مَهَلِّ وَه شَايَه وَه، پُوچ كِرَايَه وَه.

- : ذَهَبٌ خُسْرًا وَ ضِيَاعًا/بَه فِرْيُو چَو، بَه خَوْبَايِي

رُؤِيْشْت.

- عَمَلُهُ: تَعَطَّلَ/وَازِي لَه ئِيْش هِيْنَا، ئِيْشَه كَهِي وَه سَتَا.

- استعماله لا یستعمل / له کارکوت، له نیش
وهستا، به کار ناهیتیت.

- فی کلامه: هزل / گالتهی کرد.

بَطْلٌ: کان اوصار شجاعاً / نازابو، بو به پالوان.

بَطْلٌ: اَبْطَلَ الفی / وازی لی هیتنا، وازی هیتنا، دهستی مهل
گرت.

- : نَقَضَ / فسخ / مه آیه شانده وه، تیکیدا.

- ه: اَنْهَى عمله / ده ری کرد، دهستی له کار کیشایه وه.

تَبَطَّلَ: شَشَعَّ / غیرهت گرتی، نازا بو، نازایه تی جولاً.

إِبْطال: إِبْطال / مه لوه شانده وه، په ک خستن، دامرکان، کپ
کردن، پوچ کردن.

بُطْلٌ: بَطْلان: کذب / دروغ، مهل بهست،

- : عَدِيم الفائدة / بی سود، پوچ، بی که ک،

بی کار.

باطل: ضد حق / دروغ، نارهوا، ساخته، نادرست.

- : کاذب / دروغ.

- : عَدِيم القيمة / بی بایه، بی نرخ، هیچ ناهیتیت.

- : عیب / خویایی، فیروق، مه وانته.

- : عَدِيم التأثير / بی کار، نابه کار، ناکاریگر.

تُهْمَةٌ باطله / تاوانیکی دروغ، تاوانیکی نارهوا.

باطلاً: عَثَاً / به خویایی، نارهوا، به بی هوق.

بَطْلٌ: لا عمل لیدی / بی نیش، بی کار، دهست سپی.

- : رَدِيءٌ / بی که ک، خراب.

بِطالَة: عَطْلَةٌ: إجازة / پشو.

- : ضد شغل / بی نیشی، بی کاری.

بَطْلٌ: شجاع / پالوان، نازا، قاره مان، دلیر، جوان مرد.

بِطالَة: بَطُولَةٌ: شجاعه / پالوانیتی، نازایه تی،

قاره مانیتی، دلیری.

بطم:

بُطْمٌ: شجرة التریبتین / قه زوان، دارقه زوان، داره بهن.

بطن:

بَطْنٌ: بَطْنٌ: عَظْمٌ بَطْنُهُ / ورگی زل بو، ورگن بو، سکی زل

بو، سکی مات.

بَطْنٌ: حَفِيٌّ / شاردرایه وه.

(بَطْنٌ: أَخْفَى / شاردرایه وه.

بَطْنُ الثوب و غیره. جعل له بطنه / به ری بوق کرد، به ری

پیاگرت، ناوی بوق کرد.

تَبَطَّنَ: إِسْتَبَطَّنَ. عرف باطنه / زانی، به نهیتیه کانی زانی،

لای ناشکرا بو.

بَطْنٌ: مائة / سک، ورگ، گه ده، زگ.

- : جوف / ناو، ناخ.

- الرجل: (خمص القدم) / بنی پین، قولایی بنی پین.

- الارض / ناخ، ناخی زهوی، قولایی زهوی.

- عائلة / خیل، بنه تیره.

این - ه: نهم / زورخور، چلیس، ورگ دروا، حه فیان لوش.

استطلاق ال - : اسهال / سکه شوره.

تَضَخَمَ او انتفاخ ال - / سک ماتن.

بُطْنٌ / سکوله.

- (ایسر) / سکوله چیپ.

- ایمن / سکوله راست.

بَطْنُهُ: شره / زورخور، چلیس، سک دروا.

بَطْنٌ: بَطْنٌ: مِبطان. کبیر البطن / ورگن، ورگ زل، ورگ

داکه وتو، ورگ ماتو.

- : شره / زورخور، چلیس، ورگ دروا.

باطنی: داخلی. جوانی / ناره کی، له ناوه وه، له زیره وه.

- : حَفِيٌّ / نهیتی، شاردراره.

امراض باطنية / نه خوشی (ناوسک، دهرون، ناوه کی)،

مه ناوی.

باطنياً: داخلیاً / له ناوه وه، له ناخوه، له زیره وه.

باطن: بطن: داخل / ناو، ناوه روك.

- : حَفِيٌّ / نهیتی، شاردراره.

بِطالَة الثوب: خلاف ظهارته / به ری جل، بهن، ناویوش.

- : حاشية / دهست و بیوه ند.

بطن: حزام بطن الدایة / قه یاسه، قایش قه یاسه، تهنگه.

بطناً لظهره. مقلوب / معکوس / مه لاوگه راو.

بَطْنَانِيَّة: دثار / په تو، به تانی.

بَطْنُج: نبات / پونگه.

بظر:

بَطْرُ الانثی: من اعضاء تناسل الانثی / قینکه، مینکه.

ببيع:

بَعِيعٌ: شُرْتُر/ چه نهی دا، چه بازی کرد، زوری وت.
بَعْبَعَةٌ: تتابع الكلام في عجلة/ تسه کردن به (په له)،
خیرایی).

بَعْنَعٌ: تَخْوِيفَةٌ/ ختو، درنج، دیو.
بعث:

بَعَثَ: أَرْسَلَ/ ناردی.

- أَوْفَدَ/ ناردی، نویته نارد.

- أَيْقَطُ/ مه‌سا، رایه‌ری

- بَعَثَهُ مِنْ تَوْمِهِ: أَيْقَطَهُ/ مه‌لوسان، خه‌بری
کرده‌وه، بی‌داری کرده‌وه.

- أَخْرَجَ: قَدَّفَ/ ده‌ریه‌پی، هاته‌ده‌ری.

- عَلِيٌّ: دَفَعَ/ هانی دا، جولانی.

- مِنَ الْمَوْتِ: زَيْنَدُو بُوَه‌وه، ژایه‌وه، له مردن گه‌رایه‌وه.

إِنْبِعَثَ: إِنْثَقَ: خَرَجَ/ ده‌ریه‌پی، هاته‌ده‌ری.

- مِنَ الْمَوْتِ: زَيْنَدُو بُوَه‌وه.

بَعَثَ: إِرْسَالُ/ ناردن، ره‌وانه کردن.

-: قِيَامَةُ الْأَمْوَاتِ/ زَيْنَدُو بُوَه‌وه، ژاینده‌وه، مه‌ل
سانه‌وه‌ی مردوان.

-: خُرُوجُ/ ده‌ریه‌پین، ده‌رجون.

-: بَعَثَهُ: نَوَيْتَهُ، نَارَدَه، نَیْرَاو.

بَاعِثٌ: مُرْسِلٌ/ نَیْرَه، نَیْرَ.

-: سَبَبٌ: دَافِعٌ/ هَو، هانده‌ر.

مَبْعُوثٌ: بَعِیْتُ: مُرْسِلٌ/ نَیْرَدَاو.

-: رَسُولٌ/ نَوَيْتَه‌ر.

إِنْبِعَاثٌ: إِنْثِاقٌ/ ده‌ریه‌پین، هاتته‌ده‌ر.

بَعَثَرٌ: بَدَدٌ/ بِلَاوِی کرده‌وه، په‌رش‌ی کرد.

مَبْعَثَرٌ: مَبْدَدٌ/ په‌رش و بلاو، بلاو‌کراو.

بعج:

بَعِجَ الْبِطْنُ: شَقَّةٌ/ ورگی مه‌ل دپی.

-: جَعَلَ فِيهِ نُقْرَةً/ قوایی، چالی کرد.

بَعْجَةٌ: نُقْرَةٌ/ قوایی، چال.

بعد:

بَعْدٌ: بَعْدٌ: ضِدُّ قُرْبٍ/ لورکه‌وته‌وه.

أَبْعَدٌ: بَعْدٌ: ضِدُّ قُرْبٍ/ دوری خسته‌وه.

-: عَزَلَ/ جیای کرده‌وه، لای‌دا.

-: طَرَدَ/ ده‌ری کرد.

-: نَفَى/ دوری خسته‌وه، شاریه‌ده‌ری کرد، ره‌مندی
کرد.

-: أَقْصَى/ لای برد، ده‌ری کرد، دوری خسته‌وه،
ده‌ستی کیشایه‌وه.

-: أَزَالَ/ نه‌ی هیتشت، لای برد.

-: إِسْتَبْعَدَ: إِسْتَنْثَى/ په‌رانی، جیای کرده‌وه، بواردی.

إِسْتَبْعَدَ: حَذَفَ/ لای برد، ده‌ری‌هیتنا.

-: الْأَمْرُ/ به‌دوری زانی، وای دانا که ری‌ی تن ناچن،
ناش‌ن.

-: الشَّيْءُ: ظَنَّهُ بَعِيدًا/ به‌دوری دلنا.

إِثْتَعَدَ: تَبَاعَدَ: تَجَنَّبَ/ دورکه‌وه‌وه، خو‌ی لادا، نوره په‌ریز
وه‌ستا.

-: -: فَارَقَ/ جیابوه‌وه.

بُعْدٌ: ضِدُّ قُرْبٍ/ دوری.

-: مَسَافَةٌ/ ماوه، میانه.

-: نَقْطَتَيْنِ: الْمَسَافَةَ بَيْنَهُمَا/ ماوه‌ی دو خال، نه‌وه‌یته‌ی
له نیوان دو خال‌دایه.

عَنْ -: مِنْ بَعِيدٍ/ له دوره‌وه، دوره په‌ریز، دوراودر.

عَلَى -: بَعِيدًا/ له دوری.

بُعْدَى الشَّكْلِ/ دریزی و پانی، دولای شتیه.

أَبْعَادُ الشَّكْلِ/ دریزی و پانی و به‌ریزی، لاکانی شتیه.

مَتَسَاوَى الْا - / په‌ل چون یکه، هاودوری.

بَعِيدٌ: ضِدُّ قُرْبٍ/ دور.

مِنْ - / له دوره‌وه، دوراودر.

أَبْعَدُ: أَكْثَرُ بَعْدًا/ دورتر.

الْأَبْعَدُ: الْأَقْصَى/ زَدَد دور، دورترین.

إِبْعَادٌ: عَزَلَ/ لایردن، دورخسته‌وه، جیاکردنه‌وه.

-: نَقَلَ/ گویزانه‌وه، گواسته‌وه، دورخسته‌وه، ره‌هند
کردن.

-: إِسْتَبْعَادٌ: حَذَفَ/ لایردن، بواردن، په‌راندن.

بَعْدٌ: ضِدُّ قَبْلٍ/ پاشان، دواپی.

-: ثُمَّ/ پاش شه‌وه، دواپی شه‌وه، نه‌ویتر، نیتجا.

-: لِلْآنُ/ تا نیتستا، هیتشتا.

مِنْ - / له پاشان.

يَعْدُ الْآنَ / دواى نَيْسْتَا، له دواييدا، له مهودوا.

- نَذْرٌ / دواى نَهْوَه.

- نَذْرٌ بَعْدَمَا / دواى نَهْوَه، له دواييدا، دوايى.

- أَنْ / پاش نَهْوَه.

فِي مَا - / له دواييدا، دواى نَيْسْتَا، له پاشترا.

بَعْرٌ:

بَعْرٌ (بَعْرٌ تَبَعْرَ الْحَيَوَانَ): اَخْرَجَ بَعْرَهُ / پشقلى كرد، ربا،

پيسايى كرد.

بَعْرٌ بَعْرٌ: يَجْمَعُ / پشقل، پيسايى.

مَبْعَرٌ. مَبْعَرٌ: مَخْرَجَ الْبَعْرَ كَوْمَى مَالَتِ، كَوْمَى پيسايى.

بَعِيرٌ. جَمَلٌ / وِشْتَرٌ، حَوْشْتَرٌ.

بَعَزٌ:

بَعَزَقٌ: يَدُدُّ / به فِرْقَوَى دا.

مُبْعَزَقٌ. بَعَزَقٌ: مُبَدِّدٌ / دَهْشْت بَلَاؤٌ، به فِرْقَوَدَه.

بِعْضٌ:

بِعْضٌ: عَضُّهُ الْبِعْوُضُ / مَيْشَوْلَه گهستى.

بِعْضٌ: جَزَأٌ / كه رتتى كرد، داي پيرى.

بِعْوُضٌ. نَامُوسٌ / مَيْشَوْلَه.

بِعْوُضَةٌ / مَيْشَوْلَه يهك.

- الْمَلَارِيَا / مَيْشَوْلَه لَه رِزْوَتَا، نَه تَوَفَلَس.

بِعْضُ الشَّيْءِ: جِزْءٌ أَوْ قَلِيلٌ مِنْهُ / پارچه، بهش، هه ند،

بِي، هه نَدَنِيك، كه رَتِيك، بَرِيك.

بِعَلٌ:

بِعَلَّ الرَّجُلُ لِلْمَرْأَةِ: صَارَ بَعْلَهَا / بو به مَيْرِدَى، زَنَى هَيْتَا.

بِعَلَّتِ الْمَرْأَةُ: صَارَ لَهَا بَعْدَلًا / مَيْرِدَى كرد، شوى كرد،

هَيْتَا.

بَاعَلَ الْقَوْمَ قَوْمًا: تَزَوَّجَ بَعْضَهُمْ إِلَى بَعْضٍ / زَنَى وَزَنَى

خَوْرِيَان تَنَى كهوت.

تَبِعَلَّتِ الْمَرْأَةُ: اطَاعَتْ بَعْلَهَا / په پيرهوى و به گوئى

مَيْرِدَه كهى كرد.

بَعْلٌ: زَوْجٌ / مَيْرِد، شو.

لَهَا - . مَتَزَوَّجَةٌ / به شوه، شوى كروه، مَيْرِد داره.

بَعْلٌ مِنَ الْأَرْضِ: أَرْضٌ دِيمٌ / زهوى ديم، پيچه وانهى به راو.

بَغْتٌ:

بَغْتٌ. بَاغْتٌ: فَاجَأَ / كوتو پيرى كرد.

بَغْتَةٌ مُبَاغْتَةٌ: مُفَاجَأَةٌ / كوت و پيرى، ناكاوى.

- : فَجَاءَتْ / كوت و پيرى، ناكاو.

- : عَلَى غُرَّةٍ / به كوت و پيرى، له ناكاو، له پريكا، له پيرى.

بَغْتَى. بَاغْتٌ: فَجَأْتِ / كوت و پيرى، ناكاو.

بَغْدٌ:

بَغْدٌ. تَبَعَّدَ: خَجَلَ. إِسْتَحْيَا / شهرمى كرد، خَوَى

شارده وه.

بَغْشٌ:

بَغْشُ السَّمَاءِ: امْطَرَتْ قَلِيلًا / نهمه يهك بارى، رشيتنهى كرد.

بَغْشَةٌ: رَذَا / نمه، نهمه باران، رشيتنه.

بَغْضٌ:

بَغْضٌ. بَغْضٌ. بَغْضٌ: صَارَ بَغِيضًا / واى مات كه س

خَوْش نهوى.

بَغِيضٌ: كَرِهٌ / رقى بو هوه، كينه دار بو.

بَغِيضٌ. بَغِيضَةٌ: بَغِيضٌ: ضِدُّ الْحُبِّ. كَرَاهِيَةٌ / رقى، قين،

كينه.

مُبَغِيضٌ. بَغِيضٌ: مَكْرُوهٌ / بيژراو، ناخوشه ويست، كه س

نايه وئى.

بَغْلٌ:

بَغْلٌ: دَابَّةٌ بَيْنَ الْحِمَارِ وَالْحِمَارِ / نَيْسْتَر، قَاتَر، هَيْسْتَر.

بَغَالٌ: صَاحِبٌ أَوْ سَائِقٌ بَغَالٍ / نَيْسْتَر هوان، قَاتَر چى،

مهيتار.

بَغْيٌ:

بَغْيٌ. ابْتَغَى: رَغِبَ فِي. طَلَبٌ / ويستى، حهزى كرد،

ناره زوى كرد.

- عَلَيْهِ: ظَلَمَهُ / زَوَى لَى كرد، نازارى دا، دهست دريژى لَى

كرد.

- : زَنَى / داوئين پيسى كرد.

يَبْتَغِي: يَلْتَمِسُ / پيويسته.

- عَلَيْهِ: عَلَيْهِ (أَنْ) يَبْتَوِيْسْتَه لَه سهرى، له سهره تى كه.

بَغْيَةٌ. بَغْيَةٌ: بَغْيَةٌ. ابْتِغَاءٌ. رَغْبَةٌ. مَا يُرْغَبُ فِيهِ / ناره زو،

هه وهس، ويستن، نياز، تاوات، هيو، خَوَزْگه.

مَبْتَغِيٌّ: مَرْغُوبٌ فِيهِ / ويستراو، په سهند.

بَغْيٌ: ظَلَمٌ / زوددارى، زود، ستم، جهو، ناره زايى.

- . بَغْيَةٌ: زَنَى / داوئين پيسى.

باغ / ظالم / زوددار، ستمکار، گهردن کهش.
بغی: زانیه / سوزانی، داوین پیس.
بق:

بَقْع الثوب: تَبَقَع: ترك فيه بَقْعاً. اصابته بَقْع / په لاری
بو، په له په له بو، په له ی گرت، بواری.
بَقْعَة: لَطَخَة / په له، پینه.

بَقِ النَّبْتُ: طلع / دهرهات، روا.

الماء: قذاف بشده / دهر په پی، فیجقه ی کرد، هل
قولی.

بَقِيَ البیت: كَثُر بَقْعُهُ / مِثْلُهُ زَوَّر بو.
البق: حَشْرَة / مِثْلُهُ.

مكان / شوین، جینگه، هر یم، په له زهوی.
ابْقِع اللون: ابرش / په لاری، به له ك، منجل.
البَقْعَة: مستنقع الماء / زه لكار.
بَقِل:

الدقيقی: آفة زراعیة / دژوكه، به له خه سپیكه.

بَقِل النَّبْتُ: نَبَت / روا، سه وز بو.

شجرة - دردار / داره رهش.

بَقِلَ: بَقَلَة: خَضِر / سه وزه، سه وزی.

بَقِيَ الماء: صَوَّت / بلقه بلقی کرد.

بَقِلَ: خَضِر: خَضِر / بیاع البقول / سه وزه فروش.

الرجل: ثَرَثَر / چهنی دا، چهنه بازی کرد، فلقه فلقی
کرد.

باقلاء. باقلى: قول / پاقله.

بقلاواه: عجن مرقوق / پاقلوه.

بقی:

بَقِيَ: بَقِيَاق: ثَرَثَر / چهنه باز، زودلی، هه له وه، سازنده،
سازنگه.

بقی. دام / بهره وام بو، له سه ری ریشت، در زه ی هه بو.

مكث / مایه وه.

بَقِيَ: فَم / ده م، زار.

منه. تَقَى: فَضِل / لئی ماوه.

جُرْعَة / قوم.

ابقى. حجز / میشتیه وه، هیلایه وه.

بقیح:

عليه. - على حياته: رَحْمَة و شفق عليه /

بَقِحَة: صُرَة / بوخچه، پریاسکه.

به زه یی بیا هاتره، میشتیه وه، پاراستی.

بقد:

استبقى منه: ترك بعضه / لئی هیشته وه.

بقد و نس: نبات / مه عده نوس.

بقاء: دوام / ماوه، خایاندن.

بَرَى / زورك.

مكوث / مانره.

بقر:

خلود / نه مرى، جاویدی.

بَقَر: شَق / هه لى دری.

الأنسب: بقاء الأصلح / مانوه بو نه وانه ی نه هینن.

بَقَر: جنس البقر / ره شه ولاخ، گاو مانگا.

تنازع ال - / كیشی مانوه، شه پمان.

وحشى / كا كبرى.

بَقِيَة: جَزَة باق / ماوه، نه وه ی ماوه، لى ماوه.

ثور ال - / كا.

بقايا: فضلات / پاش ماوه.

لَبَن ال - / شیری مانگا.

باقى: رسید في الحساب / ماوه، نه وه ی ماوه ته وه.

لحم ال - / گوشتی گا.

مستمر / بهره وام، یك پینه.

بَقْرَة / مانگا، مانگایه ك، چیل.

الى الابد. ابدى / هه تاهه تايه، تاهه تا، تا دوابی.

الماء / مانگای ثاری.

دائم / نه مرى. ماو، هه میشه.

بَقَار: صاحب البقر / خاوه ن ره شه ولاخ.

على ارضه: غير محصود / به پیته یه، نه درواوه ته وه.

راعى البقر / گاوان.

الحى ال - : الله / یزدان.

باقر. باقور: جماعة البقر / ره وه، گاکه ل، ره وگ.

إبقاء. استبقاء / هیلانه وه، میشتنه وه، ده ست پیاگریتن.

بقع:

مَتَّقٍ. باق / ماوه ته وه، ماوه.

61

بکر:

- بَکْرٌ: بَکْرٌ: قام مُبَکراً/ زو هستا، زو هلسا.
- - : بَدَنٌ: اتاهُ بَکْرَةً/ زوهات، له پيش کاتي خويدا.
- إِبْتِکَرٌ: اِسْتَنْبَطُ/ دای بهینا.
- الشیء: اِخَذَ او اَکَلَ باکورته/ توبه ره ی کرد، یه که م جار لئی خوارد.
- بَکْرٌ: بَکْرِي. (اول مولود لأبویة/ توبه ره، یه که م مندال، یه که م سک.
- : اول نتاج المواشی/ توبه ره، یه که م زا.
- : عذراء/ کچ، کچی دهست لّ نه دراو، شو نه کردو، نه سمراو.
- : جَدید/ نَوِي، تازه، ناسک، نوخسه، توبه ره.
- بَکیر. مُبَکِرٌ: قَبِل (وانه/ زو، پيش کات.
- باکورة الشیء: (وله/ توبه ره، نوخسه.
- بُکْرَةٌ. باکراً: غداً/ سبه ی، سبه یین.
- - : مُبَکراً/ زو، به یانی زو.
- : غداً صباحاً/ سبه ی به یانی، سبه یین سهر له به یانی.
- بَکْرِيَةُ الْوَلادَةِ. تلد اول مرة/ یه که م جاره مندالی بین، یه که م جاره بزئ، توبه ره.
- بَکارة/ عذرة/ کچینتی.
- غشاء الـ - / بن، پرده ی کچینتی.
- إِقْتِضاض الـ - / بن پڑان، بین بن یون.
- إِزالة الـ - / بین بن کردن، بین پڑاندن، پرده دین.
- بَکْرَةٌ: جمع. کل/ همو، هموی، همویان.
- علی - (بیهیم/ هموی، بین و بیخیان.
- بَکْرَةٌ/ به بکره، پولی.
- بَکْرَةُ الْخَيْطِ/ خَلْوَکَه، خَوْلْوَکَه، به بکره ی درومان.
- بَکْم:
- بَکْمٌ: خَرَسٌ/ لال بو، زمانی به ستر.
- بَکْمٌ: سکت تعمداً/ بین دهنگ بو، خوی لال کرد.
- (بَکْمٌ) اُخْرَسٌ/ لالی کرد، بین دهنگی کرد.
- ابَکْمٌ: اُخْرَسٌ/ لال، لاله په ت.
- بَکْمٌ: خَرَسٌ/ لالی.

بکی:

- بَکِي. نَاح. سال دمه حزنًا/ گریا.
- المیة: نَاحِ عَلَیْه/ شینی کرد، شیوه نی کرد.
- بحرقَةً/ به کول گریا.
- بَکِي. اَبْکِي. جَعَلَه یِکِي/ گریانی، کردیه گریان.
- تَبْکَکِي: تَکَلَّفَ لِّلْبَکَاءِ/ به درنده گریا.
- اِسْتَبْکِي. هَمِجَ لِّلْبَکَاءِ/ مینایه گریان، گریانی.
- بُکَاءٌ: نَواحٍ/ گریان، نوکه، نوکه نوک، شین، شین و زاری، شیوه ن.
- بَاک. فِی حَالَةِ الْبَکَاءِ/ گریاو، نه گری.
- بُکَاءٌ. کَثِیرٌ لِّلْبَکَاءِ/ گریینوک.
- مُبْکٌ. مُبْکٌ: مُفْجِعٌ/ خه مگین، گریینهر.
- بَل:
- بَل. حَرْفٌ عَطْفٌ/ به لکو، به شکو.
- بَلٌّ: اَعْطَى/ دای.
- : بَلَّلٌ. نَدَى/ تهر ی کرد.
- : بَکَذَا: ظَفَرٌ بَه/ دهستی کهوت، پئی گه یشت.
- : اِبْتَلَّ. تَبَلَّلَ. اِسْتَبَلَّ مِنْ مَرَضِهِ. شَفَى وَ صَحَّ/ چاک بووه.
- بَلَّةٌ: الرِّزْقُ وَ الْخَیْرُ/ بیت، بیت و به ره کهت، فه ی، بیت و فه ی.
- اِبْتَلَّ. تَبَلَّلَ: تَنَدَّى. جَرَى فِیْهِ الْمَاءُ/ تهر یو.
- بَلَّةٌ. بِلَالَةٌ: نُدُوءٌ/ تهر ی، شن.
- بَلَّلٌ. تَبَلَّلَ/ تهر ی یون، شن گرتن.
- مُبَلَّلٌ. مُبَلَّلٌ. مَبْلُولٌ: رَطِيبٌ/ شن دار، تهر ی، تهر یو.
- بَلَّةٌ. نَضَارَةُ الشَّبَابِ/ تانی لای، هه په تی گه نجی، ستره ی لای.
- بَلْبِلٌ. بَلْبِلَةٌ: الرِّيحُ الْبَارِدَةُ مَعَ الْغَدَى/ بای ساردی شیدار.
- بَلَانٌ: خَادِمُ الْحَمَامِ/ ناتر.
- : الْمَغْسَلُ فِی الْحَمَامِ/ جوینه.
- بَلٌّ: شَفَاءٌ/ چاک بووه.
- : دَاهِيَةٌ/ تَدْدَانٌ، تِیگه یشتو.
- بَلَا: بَدُونٌ. مِنْ دُونِ/ به بین.
- بَلْبَلٌ: هَمِجٌ. قَلَقٌ/ وودانی، سهر ی لّ تیک دا، هه زانی.
- تَبَلْبَلٌ: تَهَبُّجٌ/ وودا، سهر ی لّ تیک جو، هه ژا.

بَلْبَالٌ: مُهَجٌّ / وِدْوَيْتَنَه، هه ژاندين.

بَلْبَلَةٌ: بَلْبَالٌ / قَلْقٌ / وِدْوَانٌ، سه رکرنه سهه، سهه لى تىکدان، سهه ژان.

بَلْبَلِيلٌ: قَلْقٌ / سهه لى تىک چو، پشيوى، شههزه.

بَلْبَلٌ: طير / ههزار، بلبل.

- : دَوَامَةٌ / مزاج.

- : الابرق / لوله.

- : هه لوک.

شَنْطَرَةٌ و - : دارو هه لوک.

بلج:

بَلَجٌ. اَبْلَجٌ. تَبْلَجٌ. اِبْتَلَجٌ. اِبْتَلَجُ الصَّنِيعُ: اشرق و اضاء / شهه بهقى دا، سپيدهى دا.

بَلْجَةٌ: اول ظهور الفجر / شهه بهق، سپيده.

بَلَجُ الحَقِّ: وضع و ظهر / راستى دهه رکه وت، ناشکرا بو، ديارى دا.

- : صدره: اِنشراح / دللى کرايه وه، پيخوشحال بو.

تَبْلَجٌ: ضَحِكٌ / بيکه نى، که نى، خه نى.

بَلَجٌ. بَلِيجٌ: طلق الوجه / روخوش، روکراوه، دهه به بيکه نين.

اَبْلَجٌ. مُفْتَرِقٌ الحَاجِبِينَ / برؤ بلاو.

بَلْجَةٌ. بَلْجَةٌ: بَلَجٌ / برؤ بلاوى، بلاوى برؤ.

بلج:

بَلَجٌ. يَبِيسٌ / وشک بو، وشکى کرد.

بَلْوَجٌ. بَالِجٌ / وشک، بيناوا، زهوى بيناوا که هيچى تيا نه ويى.

اَبْلَجُ النَخْلِ: صار عليه بلحا / خورماى گرت، بهه رى گرت.

بَلَجٌ: ثمر النخل قبل ان ينضج / فهه رکه خورما، خورماى نهه گييو.

بلد:

بَلَدٌ: اقام به / لى مایه وه، تيا ژيا، نيسته نى بو، تيا جيگير بو.

بَلَدٌ: كل مكان من الارض / ولات، شارا، جيگه، شوين.

بَلَدَةٌ: مدينة / شار.

- : صدر / سنگ.

بَلْدَانٌ: بَصْرَةٌ و كوفة / به دو شارى به سهه وهه و تراوه.

بلاد: قطر. اقليم / ولات، نيشتمان، ديار.

بلدى: وطنى / خومالى، نيشتمانى.

- : وطنية / نيشتمان گهه رى.

بلدية / شاره وانى.

مجلس ال - / نه نجومه نى شاره وانى.

بلد. بلد / گيل بو، گهه چ بو.

تبلد: صار بليدا / گيل بو، گهه چ بو.

تبادل: اظهر البلادة / خوى گيل کرد، خوى گيل نواند.

بليد: ابلد: غبي. احمق / گهه چ، گيل، که وهه ن، گهه لور،

کول، تهه پو، تهه پوله.

بلادة / گهه چى، گيلى، که وهه نى، گهه لورى، کولى.

بلر:

تبلر. تبلور: صار شبيهاً بالبلور / بو به بلور، وهه ک

بلورى لى هات.

بلور / بلور، کريستال، تهه ورک.

بلورى: متبلر / کالبلور / بلورين، وهه ک بلور.

بلز:

ايليز. طين الابليز / قوم، لمى ناو چهه م.

بلس:

بلس: من لا خير عنده / بينه ک، بينه سود، نهه گريس، بهه د.

ايليس: شيطان / نهه رهه م، شهه يتان.

- : شوير / بهه د، نهه گريس.

بلسم. تبلسم: سكت عن فزع / له ترسا بينه دهه گ بو.

بلسم: ماده تضمد بها الجراح / دهه مانتيکه نهه خريته سهه برين، جهه رهه ويهه کيکه.

بلسن. بلسان: من الاشجار / جهه رهه خختيکه، بو نى لى

دهه رهه ميترت.

بلس: عدس / نيسک.

بلسان: من اشجار الزينة / دهه خختيکه بو جوانى.

بلش:

بلشون: مالك الحزين / شينه شاهو.

بلص:

بلص: اخذ عنوه / زهوتى کرد، بهه زور لى سهه ند.

بلص: اغتصاب الاموال / زهوت کردن، بهه زور زهوت کردن

ولى سهه ند.

بَلَط:

بَلَطَ / فَرَشَ بِالْبِلَاطِ / خَشْتِي دانا، فەرشى كرد، خشت رێژى كرد.

تَبْلِيطُ / خشت دانان، فەرش كردن، كاشى كردن، قيرتاو كردن.

بِلَاطَةٌ. تربيعة بلاط/ شتايگەر، خشتى ناوفەرش.

مُبَلِّطُ / بەررێژى كاشى، قيرتاو، كاشى كراو، قيرتاوكراو.

بِلَاطَةُ الضَّرِيحِ / كَيْل، بەردى گوێ.

بِلَاطُ / كاشى، ناوفەرش.

- الملك/ كوشكى شا، شانشين.

بَلَوْتُ: من الاشجار. شجر و خشب/ بەر، داربەر.

- عَفَصُ / دارمازو.

شاه - / كستنه، شاهپەر.

بِلَطَةٌ: فاس/ تور، تووزين.

بَلَع:

بَلَعَ / بَلَعَ / اِبْتَلَعَ: اِزْدَرَدَ / قوتىدا، هەل لوشى، لوشىدا.

اِنْبَلَعَ. بَلَعَ: جعله يَبْلَعُ / پتت قوت دا، پتت هەل لوشى.

بَلَعَ الطعام بالماء / بە ناو قوتىدا.

بَلَعَ / اِبْتَلَعَ: اِزْدَرَدَ / قوت دان، هەل لوشين، لوش دان.

مَبْلَعُ: مجرى البلع / گەر.

مَبْلَعُ. بُلْعَةٌ: اَكُولُ / نَقْدَ خَوْرٍ، بَخَوْرٍ، قوت دەر.

بُلْعُمُ. بُلْعُومُ: مَزْرَدُ / گەر.

إلتهاب الـ - / خوروزەك، گەر هاتنەو بەك.

بُلْعَةٌ: ثَقْبُ الرِّحَى / گەروى دەستار، كونى دەستار.

بالوعة. بِلَاعَةٌ. بَلُوعَةٌ: مصرف الماء القدر / زێراب،

كونج.

بَلَع:

بَلَعَ: وصل الى / گەبى، گەبشت.

- الولدُ: اُدْرَكَ / قامى كردهو.

- سن الرشد: اُدْرَكَ / گەبى تەمەنى موشيارى.

- الثمرُ: نَضَجَ / پتت گەبى، كامل بو.

- المقدار كذا: وصل الى / كرىبە ئەو نەندە، گەبى

ئەو نەندە.

- ه كذا: عَلِمَ به / زانى، پتت زانى، پتت راگەبەنرا.

بَلَعَ. ابلغ الخبر: اوصله / گەبانى، هەوالەكەى گەباند، راى گەباند.

- : اخبر / پتت وت، ئاگادارى كرد.

- : عنه / خەبەرى لێدا، ئاشكرای كرد.

- : عنه و شى به / بوختانى بۆ كرد، بوختانى

بە دەمەوە كرد، بۆى هەل بەست، خەبەرى لێدا.

بَالَعُ: غالى / پتتوەى نا، فیشالى كرد، زیادەپەوى كرد،

هاشەو موشەى كرد.

- : اکتفى / قایل بو، تێر بو.

مُبَالَعُ: مغالى / پتتوەنەر، خۆ هەل كێش، فیشال كەر، هاشەو

موشەكەر.

مُبَالَغَةٌ. مغالاة / پتتوەنان، زیادەپەوى.

بِلاَغُ: خبر / هەوال، راپۆرت.

- : إعلان / بلاو كرنەو، ئاگادارى، بۆ زانین، راگەباندن.

- : رسالة / نامە، پەيام.

- : إنذار / وریا كرنەو، وریایى.

- : نهائى / دوا ئاگادارى.

بِالَغُ: ضد قاصر / موشيار.

- : مرأق / هەرزە، هەرزەكار، نابەكام، تۆلان.

- : تام النمو / پتت گەبى، پتت گەبشتو، هەراش.

بلوغ: تمام النمو / پتت گەبشتن، پتت گەبىن.

- : إدراك الفرص / هەل دەستكەوتن، بە هەل زانین.

- : إدراك سن الرشد / گەبشتن بە تەمەنى موشيارى.

- : مرأقة / هەرزەپەتت.

- : وصول / گەبشتن.

بَلِغُ: فصیح / رهوان بیژ، زمان پاراو، نایاب بیژ.

جُرْحُ - : عمیق / برینتکی قول.

خطاب - : فصیح. مؤثراً / وتەپەكەى (رهوان، بەجئ،

كارىگەر).

بِلاغَةٌ: فصاحة / زانيارى، بیژان.

علم البلاغة / رهوان بیژى، نایاب بیژى.

إبلاغ. تبليغ / گەباندن، پتت گەباندن، پتتوتن، ئاگادار كردن،

راگەباندن.

تبليغ / پتت راگەباندن، پتتوتن.

ورقة التبليغ / راگەبانتامە.

مُبْلَغ: مُخْبِر/ گه به نر، په پیام بهر، پڼ راگه پټنر.

- واش/ فَنان/ سيخوږ، بوختان کهر.

بُلْفَة/ كفاف/ قایل، تیز، بهرچاوتیز.

مُبْلَغ/ قَدْر/ كمیة/ بر، هه ند.

- حدّ الشیء و نهایته/ کوتای، سنور.

بَلْعَم/ نفاثة الصدر/ به لغم.

بلق:

أَبْلَقُ/ بُلْفَة: في لونه سواد و بياض/ به لک، ماش و برنج،

رهش و سپی، بازو.

بله:

بَلِه: ضعف عقله و عجز رایه/ تیک چو، گیزبو، وږ بو.

أَبْلَه: ضعيف العقل/ گیزو ویز، که ودهن، وږ میثوق، گیل،

گه مزه، ده ماخ سن.

بَلِه. بلاهة: ضعف العقل/ گیزو ویز، که ودهنی، وپی،

گنلی، گه مزه یی.

بلهارزیا: نقیری/ نه خوښی به لهارزیا، خوین میزکه.

بلی:

بَلِي الثوب: صار رثاً/ رزی، شرو وږ بو، شی بوه وه.

- نخر/ پوکایه وه.

- فسُد. تَعَفُن/ بۆگه نی کرد، تیک چو، خراب بو، رزی،

گه نی.

ابلی: صیره بالیا/ رزانی، شرو وږی کرد، شی کرده وه.

بال: رث/ رزیو، شی، پوکاو، رزوک.

- متعفن/ بۆن کردو، گه نیو، گه ندهل.

- ناخر/ پوکاوه.

بلو: القديم البالي/ کزن و رزیو.

إبتلى. بلی بمصيبة: أصيب بها/ توش بو، تیوه گلا،

نوجار بو، گرفتار بو، گیزو ده بو.

إبتلاء/ توش بون، تیوه گلان، نوجاریون، گرفتار بون،

گیزو ده بون.

بَلَوِي. بَلِيه. بلاء. مِحْنَة. مُصِيبَة/ به لا، کوست،

کاره سات، ماره، وهی.

بالی: إهتم. اکثرث/ به تنگوه مات، گوتی پڼ دا.

مبالاة: إهتمام. إكتراث/ به تنگوه ماتن.

لا - : عدم الاهتمام. عدم الاكتراث/ به تنگوه نه ماتن،

گوتی نه دان.

مبال: مكثرث/ به تنگوه ماتو، ناگادار.

بلی: نعم/ به لڼ، ښ، نا، هو.

بليون/ هه زار مليون له نه مریکا، مليون مليون له ولاتی

ښنگین.

پن:

بُنّ الشاة: ربطها ليسمنها/ دای به ست.

بنین: سمين/ دابه ست.

بُنّ: حب القهوة/ قاره، قاره ی کال، ده نکی قاره.

- مسنوق/ قاره ی هارپاره.

بُنّي اللون/ قاره یی.

بُنّي: سمك بُني/ خړه سوره، سوره ماسی.

- احمر داكن/ نه سپی بۆر.

بُنّان: اطراف الاصابع/ په نجه، سه ری (په نجه،

نه موست).

طوع - ه/ چاوه پتی فرمایشته، هه په نجه یه ک بچولینن.

على اطراف - ه/ له سهر نوکی په نجه.

بنج:

بَنَج. نَوْمُهُ بِالْبَنَج. خَدْرًا/ بڼ هوشی کرد، سپی کرد،

نوانی.

بَنَج. نبات يستعمل للتخدير/ په نج، بیهوش کهر، بیهوش

دلپو.

بَنَج. رجع الى اصله/ گه راپه وه بۆ (بنه چی خوی،

نه ژادیه تی خوی).

بُنجر: شوندر/ چه وه نهر.

- سکری/ چه وه نه ری شه کر.

بند:

بُنْد. عِلْمٌ كَبِيرٌ/ نالایه کی گوره.

- فقره من کتاب/ به ند، پارچه، به ش.

بُنْدُق: شجرة/ دره ختی بوندوق، بندق.

بندقیة/ تفنگ.

- رَشّ/ ساچمه زهنگ، ره شوکی.

مدينة ال - / شاری بوندوقیه، فینسیا.

بُنْدُول. رقااص الساعة/ به ندول، پانتول.

بُنْدِير: دَف / دَهْف.

- طبل كبير / دهْمُول.

بنص:

بنصر. الاصبع بين الخنصر والوسطى / برای توتہ.

بنط:

بنطرون. سروال / پانٹول، شہروال.

- تختانی / دہریں، ٹاوہل کراس.

- قصیر / پانٹولی کورت، دہریں کورت.

- الرکوب / ہرجیس، پانٹولی سواری.

بنطة. مثقاب / ہوتہ، سمّ، قہلہ م.

بنف:

بَنْفَسَج. نبات زينة / وہ نوشہ، بنوشہ.

بَنْفَسَجِي / وہ نوشہ، مَوْر، خامہ کی، بنوشہ.

بنق:

بِنِقَّة. بِنِقَّة. رقعة في نحر القميص لتوسيعه / گڑلہ، بن

قَوْل.

بنك:

بُنْكَ. اصل / بنچہ، نہ ڈا، رہ گز.

- العمر. عنقوانه / تاف، ہرہت، سیرہ.

بُنْكَ. مصرف / بانق، بہنک.

بنكرياس / پەنکریاس، ٹالوی پەنکریاس.

بنی:

بِنَى. إبنتی. شَيْد / دوستی کرد.

- الارض: عَمَّرَ فِيهَا دَارًا / خانوی تیا کرد، خانوی تیا

دروست کرد، زہویہ کہی کرد بہ خانو.

بِنَاء. بُنِيَان. تشيد / دروست کردن، خانو کردن.

مواد ال- / کەرہستی خانو.

انقاض ال- / داروپہردو.

بِنَاء. بُنِيَان. بِنَايَة. مبنی: مُشَيَّد / خانو، بینا، مال،

دروست کروا، ساختمان.

بِنَاء: من كان حرفته البناء / ہنا، وہستای خانو،

خانوساز.

بَنَى الكَلِمَة. اعطاها صيغتها / دایرشت، وشہ کی لہ

جینی خویا دانا، سہرو بؤدی بؤ کرد.

بُنْيَة الجِسْم. ترکیبہ / لہش، شتیوی لہش، قہوارہ.

- الكَلِمَة. صيغتها و مادتها / دایرشتن و بینکھانتی وشہ.

بِنَاء علی: اِسْتِنَادًا اِلَى / بہ پیس، بہ گویرہی.

بِنَاء علیہ: اِسْتِنَادًا اِلَيْهِ / لہ بہرئوہی، ہہروہا، بہ

گویرہی.

تَبَيَّنَ. اِتَّخَذَهُ اِبْنًا / کردی بہ کوپی خوی، ہہلی کرتوہ،

گرتیہ خوی.

اِبْن. الولد الذکر / کرپ، رزلہ، مندال، زا، نیرینہ، فرزند.

- بطنه: همه مصرف الیہ / چلیس، چی دست

نہ کہوی بؤ خویہتی، نہوسن، کوپی ورگیہتی.

- جلا. الرجل المشهور / پیاری بہناویانگ، ناودار.

- الطود. الصدى / دہنگ دانوہ.

- ذُكَاة. الصبيح / بہیانی، بہرہ بیان، سپیدہ، تاریک و

رون.

- السبيل. مسافر / ریبوار، گہشتیار.

- السبيل: مقشرد / بہرہ لا، کولانی، دہریہ دہر، بینلانہ،

لانہ شیواو.

- يومه. لا يفكر بغده / کوپی رڈ، کہمتہ رخم، بین باک.

- غير شرعي. ابن حرام / رزل، بیٹی.

- بالتبني: مُتَبَنَّى / زپ کوپی.

- الابن / کوپہزا.

- الاخ / برازا.

- الاخت / خوشکہزا.

- العم / ناموزا.

- العمه / پورزا.

- الخال / خالوزا.

- الخالة / پورزا.

بنت: الولد الانثى / کچ، کیز.

- الارض. الحصاة / چو، خپکہ، بہرد.

- الشفة. الكلمة / وشو قسہ

- العنقود (و الكرم). خمره / شہراب، یادہ، مہی.

- العين. الدمعة / فرمیسک.

- اليمن. القهوة / قارہ.

- القنصل: من نباتات الزينة / جؤرہ گولیکہ.

- الليل. الهموم / پەژارہی، خہم و خہفت.

- وردان. صرصور / سپسک.

- الودن. لوزة الحلق/ نالو.

- عروسه: دمیه/ بوک، بوکه شوشه.

- فی ورق اللعب: الملکه/ کچ، ژن، شازن.

- ایینه. بنت/ زه، فرزند.

- البننت/ کچه زه، کچی کچ.

- الأخ/ برارزه، کچی بره.

- الأخت/ خوشکزه، کچی خوشک.

- العم/ ناموزا، کچی مام.

- العمه/ پورزه، کچی پور.

- الخال/ خالتوزا، کچی خال.

- الخالة/ پورزه، کچی پور.

- تَبَنُّ: إتحاذ الولد کأبن/ کردن به کوری خۆ، گرتنه خۆ.

- بن فلان. ایینه/ کوری (فلانه، فیسار).

- ابناء. بنون. اولاد/ مندالان، رۆله.

- حروف المبانی. حروف الهجاء/ ئالف و بی.

- نبات الأرض. الانهار الصغيرة/ چه م و جوگه، زئی.

- الذمّر: مُصيبة. نکیه/ به لا، کاره سات.

- اللیل: عاهیره. مومس/ سۆزانی، ناهرتهی داوین

پیس.

- نَعْفُش/ حوته وانه، حوت بره.

- بوانی. اضلاع الصدر/ په راسوه کان.

- قوائم الناقة/ چوار په لی حوشتر.

- بُنیات الطريق/ کرلان و جاده بچوکه کان، کوچه.

- بنیو. حوض الاستحمام/ بانیو.

- بنی. سمک بنی/ خیره سوره.

بهت:

بُهتَ بهتَ. بهتَ. بهتَ. بهتَ. دهش/ واتی ویرما، سه رسام

بو، سه ری سوپما، هه ل بزیکا، راما.

- . إفتري عليه و كذب/ درۆی به دهمه وه کرد،

بوختانی بز کرد، بزۆی هه ل به ست.

بُهتَ. باهتَ. ادهش/ سه ری سوپمان، سه رسامی کرد.

بهوت: الذي يبهت السامع/ سه سوپمه تهر.

بُهتَ. بهيته. حيره/ سه سوپمان، راما.

بُهَاتَ. بهوت: كذاب. مُقترى/ درۆزن، بوختان که، درۆ

هه ل به ست.

بُهَيْتَة. بهت: بهتان. كذب. إفتراء/ درۆ، ده له سه، بوختان

به دهمه وه هه ل به ستن.

باهت. مندهش. متحير/ هه ل بزیکا، سه رسام، واق

ویرما، سپی هه ل گه راو، بزیکاو.

بهج:

بَهَجَ. أبهَج. سَمَرٌ. فَرَحٌ/ گه شانیه وه، دلّی خوش کرد،

گه شکه داری کرد، گه شکه یی بو.

بَهَجَ. إبتَهَجَ. تَهَجَّجَ. تَبَاهَجَ: فَرَحٌ و سَمَرٌ/ گه شایه وه دلّی

خوش بو، گه شکه داریو.

البهجة: السرور/ خوشی، دلخوشی، ناسوده یی، دلشادی،

روخوشی، شانمانی.

- رُونُق/ دره و شانوه، بریقانه وه.

بهيج. بهج. مبهج. سار مفرح/ دلخوشکه، شنگ.

مُبتهج: مسرور/ دلخوش، ناسوده، دلشاد، گه شکه دار.

بهر:

بهر الرجل. فاق اقرانه/ پیش کهوت، سه رکوت، پیش

هارپیکانی کهوت.

- ت المرأة. غلبت حسنا/ جوانی برده وه، جوانیه که ی

بره وی سه ند.

- القمر. اضاء/ شوقی دایه وه، تریفه ی دایه وه.

- النظر: حَظَفَ البَصْرَ/ ناوی چاوی برد، به شه واره ی

خست.

- قَدَّهَ بالبُهتان/ درۆی به دهمه وه هه ل به ست.

بُهر بَصْرُهُ/ به شه واره کهوت، ناوی چاوی دامت، چاوی

ریشکه و پیشکه ی کرد.

- إنبهَر نفسه. انقطع نفسه من الاعباء/ هه ناسه ی

سواریو، کهوته هه ناسه ی پیک، په کی کهوت له هیلاکیا،

هه ناسه ی وه ستا.

أبهَر. إستغنى بعد الفقر/ بوژایه وه، پاش که م ده سی

ده وله مه ند بو، هه ل گرا.

- جاء بالعجب/ شتی سه ییری کرد.

- تلون في اخلاقه/ بین باری نواند.

باهر. فاخر/ خۆی هه ل کیشا، له خۆی بایی بو.

إبتَهَر. ادعى كذبا/ درۆی کرد، خۆی هه ل کیشا، لافی

لوئدا، گه زافی کرد.

بَهْرَجَ الجرح: إِسْعَجَ / برینه‌کسی تهنیه‌وه، تشه‌نه‌ی کرد.
بُهْرُ: إِنْقِطَاعُ النَفْسِ مِنَ الْأَعْيَاءِ / هِنَاسَه بَرِکْ، هِنَاسَه
سوار بون، تهنگه‌نه‌فسی، نیخه‌نیخ.

الْبَهَارُ. الجمال/ جوانی

- نَبِئْتُ طَیْبَ الرَّائِحَةِ / روه‌کینکی بون خوشه،
چاره‌گا.

- قَابِلٌ / به‌مارات، ثالثه و زرده‌چه‌وه، داوده‌رمان.

بُهَارٌ. صَنْمٌ / بت، په‌یکر.

- قَطُنٌ مَحْلُوجٌ / لُوکَه یا په‌موی شی، لُوکَه‌ی کراوه،

هه‌لاجی کراو.

بَاهِرٌ. يُبْهَرُ النَّظْرُ / بریقه‌دار، بریسکه‌دار.

- فَاخِرٌ / هه‌ل‌که‌وتو، نایاب.

مِبهور. لاهث/ هه‌ناسه‌سوار، کفت، که‌شه‌نگ، شه‌کعت،

نیخه‌نیخاری.

ابهر. الظهر/ پشت.

- شَرِيَانٌ ابهر/ شاخوین بهر، خوین بهر.

ابهران: عِرْقَانٌ یَخْرُجَانُ مِنَ الْقَلْبِ / دوشا خوینبه‌ر.

بَهْرَجَ: رَوَّقٌ / رازانه‌وه، جوانی کرد، نارایشتی‌دا.

تَبَهَّرَجَتِ الْمَرْأَةُ: تَزَيَّنَتْ / نارایشتی خوی‌دا، خوی

(رازنده‌وه، دا له‌تل).

بَهْرَجَ: باطل. زائف/ قلب، درو، پوچ.

مُبَهْرَجٌ: لون زاهمی. مَرَوَّقٌ / رهنگاو رهنگ، بزیه‌کراو،

نارایشت دراو، رازاوه، نه‌خشاو.

بهز:

بَهْرٌ: دَفْعٌ یَضْعَفُ / پالی پیوه‌نا، به‌نه‌سپایی پالی‌نا.

مِبهْرٌ: دَفَاعٌ / پال‌نهر، پال‌پیوه‌نهر.

بهش:

بَهْشٌ: اَقْبَلُ مَسْرُورًا / به‌روخوشی هات.

الْبَهْشُ: بَشُوشٌ / روخوش، دم به‌پیکه‌نین.

بهظ:

بهظ. (بهظ: ثقل/ قورسی کرد، گرانی کرد، زورداری کرد.

باهظ: ثقیل/ قورس، گران.

- زائد عن الحد/ له راده‌به‌دهر، یه‌ک جار.

ثمن - مَرْتَفِعٌ عَالٍ / نرخیکی گران.

بهق:

بَهَقٌ. بُهَاقٌ: مَرَضٌ جَلْدِي. بِيَاضٌ عَلَى الْجِلْدِ / په‌له‌ی

سپی سه‌ر پیست، به‌لک، منجل، شل بازه‌له.

- الصخر: نَبَاتٌ كَالطَّحْلِبِ یَعْلُو الصَّخْرَ / قه‌وزه‌ی

سه‌ر به‌رد.

بهل:

بَهْلٌ: لَعْنٌ / نه‌فره‌تی کرد، نه‌فره‌زی کرد.

الْبَهْلَةُ: الْبَهْلَةُ. اللَّعْنَةُ / نه‌فره‌ت.

إِبْتَهَلَ. دَعَا وَ تَضَرَّعَ / نزای کرد، پاراپیه‌وه، لالایه‌وه.

اِبْتَهَالٌ: مَسْئَلٌ. تَضَرَّعٌ / نزا، نزاکردن، پاراپیه‌وه، لالانه‌وه.

مُبتَهَلٌ. مَسْئَلٌ. مُتَضَرَّعٌ / نزاکه‌ر.

بُهْلُولٌ: ضَحَّاكٌ قَوْشَمَه، کوسته‌بایی.

بهلوان: اللاعب على الحبل/ پال‌وان، تهناف باز.

بَاهِلٌ. لَا عَمَلَ لَهُ / بین‌نیش، بین‌کار، ده‌س سپی.

بهم:

بِهَامٌ. بَهَامٌ: أَوْلَادُ الْبَقَرِ وَالْمَعَزِ وَالضَّأْنِ / گویره‌که‌و

کاروبه‌رخ.

بَهِيْمَةٌ: كَلُّ ذَاتِ أَرْبَعِ قَوَائِمٍ / چوارین، نازه‌ل، ره‌شه و لاخ،

چاره‌وئ.

- كَلُّ مَا لَا تُطَقُّ لَهُ / بین‌زمان.

بِهَائِمٌ: جَمْعُ بَهِيْمَةٍ / نازه‌ل، مالات.

إِبْهَامٌ الْكَلَامُ: تَكَلَّمَ بِمَفْهُوسٍ / به‌پیکه‌ل قسه‌ی

کرد.

مُبْهَمٌ: غَامِضٌ / نادیار، نالوژ.

إِبْهَامٌ: إِبْتِیَاسٌ. غُمُوضٌ / نادیار، نالوژی.

بَهِيْمٌ: لَا فَتْحَةَ فِيهِ / کون بی.

- : اسود/ ره‌ش، تاریک، تار، نوته‌ک.

إِبْهَامٌ: أَكْبَرُ الْأَصَابِعِ / په‌نجه‌گوره، که‌له‌موست، نه‌سپن

کوره.

بهو:

بِهَاءٌ. بَهِيٌّ: حَسَنٌ وَ ظَرْفٌ / جوان بو، رازاپیه‌وه، گه‌شاپیه‌وه.

باهی. تَبَاهِيٌّ: تَفَاخُرٌ / شانازی کرد، خوی هه‌ل کیشا،

گه‌زانی لوی‌دا، لانی لوی‌دا، گه‌نجه‌فه‌ی کرد.

بِهَاءٌ. حُسْنٌ / جوانی، جوان پووشی، رازاوه‌یه‌تی.

- : إِشْرَاقٌ / شه‌وق دانوه، هه‌لاتن.

مُباهاة. ثَبَاه. تَفَاخُر. تَمَجِيد/ شَانَاژِي، خَوْ هَلْ كَيْشَان،
 كَرَاڤ، لَاف، كَه جَه فَه، بَايِي بُون، لَه خَوْبَايِي بُون.
 بَهِي. بَاه: زَاه/ رَاژَوَه، رَوَنَاك.
 - . - : جَمِيل/ جَوَان.
 - . - : مُشْرِق/ بَرِيقَه دَار، تِيَشَكْدَار، گَهش، گَه شَاوَه.
 بَاه. فَاخِر/ نَايَاب، بَه نَرخ.
 مَتْبَاه: مَتَفَاخِر/ خَوْ هَلْ كَيْش، فِشَه كَر، بَايِي، لَه خَوْبَايِي
 بُو.
 بَهْو: قَاعَة او مَحَلّ الِاسْتِقْبَال/ دِيده نَگَه، سَالُون، مَوَل.
 بَاء:
 بَاء: رَجْع/ گَه پَايَه وَه.
 - بَه/ گَه پَانِيه وَه.
 - بِالْحَق: اَقْرَأ دَانِي پِيَانَا، دِرْكَانِي، دَانِي بَه رَاسْتِيْدَا نَا،
 چَوَه ژِيْرِي.
 - . ثَبَاوَأ: تَعَادَل/ وَه ك يَه ك وَه سَتَايَه وَه، يَه ك بَه يَه ك، دَاش
 بَه دَاش، سَه رِيه سَه ر.
 بَوَأ: سَدَد/ رَوِي تَر كَرْد، نَارَاسْتَه ي كَرْد.
 - : حَلْ فِيه/ تَيَايَا لَای دَا، تَيَا نِيَشْت، تَيَا گَلِي خَوَارْدَه وَه.
 اَبَاء بِالْمَكَان: اِقَام/ تَيَا نِيَشْتَه جِي بُو، جِي گَبِر بُو.
 - مِنْه: فَرَأ بَوِي دَه رُجُو، رَا ي كَرْد، دَه رِيَاژ بُو، لَتِي هَلْ
 هَات،،
 بِيئَة: مَقَام/ شَوِيْن، ژِيْنِگَه، بَارَه گَا، نَزْرِگَه، وَه تَه ن،
 شَوِيْنَه وَار.
 - : مَحِيْط/ دَه رَوِيهَر، نَاوِچَه.
 - : مَنزَل/ خَانُو، مَال، نِيَشْتِگَه، مَه لَبَه نَد.
 ثَبَوَة العَرش: اِعْتَلَاه/ چَوَه سَه رْتَه خَت.
 ثَبَوَة العَرش: چَوَه سَه رْتَه خَت.
 بَوَاء: ثَعْبَان عَظِيْم/ نَه ژِيْهِيَا، مَه ژِيْهِيَا.
 بَوَاسِيْر (فِي بَسْر).
 بَاب:
 بَاب: مَدْخَل/ دَه رْگَا، چَه پَه ر، دَه رَوَازَه، دَه ر، دَه رْگَانَه،
 دَه رُو.
 - مِنْ كِتَاب: فَصَل/ بَه ش، بَه نَد، بَه سَت.
 - : رَتْبَة/ پَلَه، جَوْر، پَايَه.
 ال - العَالِي/ نَه سَتَه مَوَل.

من - كَذَا: بِسَبْب/ بَه هَوِي، لَه بَاه ت.
 من - (أولى): وَخَاصَة. خَاصَة/ بَه تَايِيه تِي.
 بَوَاب: حَارِس البَاب/ دَه رْگَاوَان.
 بَوَابَه/ دَه رْگَاي گَه وَرَه، دَوَلَايِي.
 بَوَاب الكِتَاب. قِسْمَة اِلَى (بَوَاب) بَه ش بَه شِي كَرْد، پَوَل
 پَوَلِي كَرْد.
 مَبُوْبٌ مَقْسَمٌ/ بَه ش بَه ش كَرَاو، پَوَل پَوَل كَرَاو.
 بَاح:
 بَاح السِّرِّ. اَظْهَرُه/ نَاشِكْرَاي كَرْد، دَه رِي خَسْت، خَسْتِيه پَرُو،
 نَهْيَتِي نَاشِكْرَا كَرْد، دِرْكَانِي، نَهْيَتِيه كَه ي دَه رِي پَرِي.
 اَبَاح اِلَيْه بِالسِّرِّ. اَظْهَرُه لَه/ نَهْيَتِيه كَه ي بَق نَاشِكْرَا كَرْد،
 لَای دِرْكَان.
 - . اسْتَبَاح الشَّيْء: عَدَه مَلِكًا لِجَمِيْع/ بَه رَه لَای كَرْد،
 بَه گَشْتِي كَرْد، گَشْتَانِي.
 - . : اَجَاز/ رَتِي دَا، هِيَشْتِي.
 بَوَاح: اِبَاحَة: اِظْهَار/ خَسْتِيه پَرُو، دَه رِخَسْت، نَاشِكْرَا كَرْدِيْن،
 دِرْكَانْدِيْن.
 اِبَاحَة: اِجَازَة/ رِيْدَان، هِيَشْتِيْن.
 بَوَاح: الظَّاهِر المَكْشُوف/ لَه پَرُو، نَاشِكْرَا، دِيَار.
 بَوُوح: المَظْهَر بِمَا فِي صَدْرَه/ دَه رِخَر، نَاشِكْرَا كَر، دَه م
 شَرِي.
 مَبَاح: جَائِز/ شِيَاو، بَه رَه لَآ، رِيْدَرَاو.
 - : مَحَلُّ/ حَه لَآل كَرَاو، رَه وَايُو.
 - : عَمُومِي/ كَرَاو، گَشْتِي.
 اِبَاحِي: مِنْ اَجَاز لِنَفْسِه فَعَل المَعَاصِي/ دَاوِيْن پِيَس،
 نَاپَه وَكَا ر، خَرَاپَه كَا ر، تَگَه وِيه رَانِي.
 اِبَاحِيَة/ نَاپَه وَايِي كَرْدِيْن، بَه رَه لَآيِي، تَگَه وِيه رَانِي.
 بَاحَة: سَاحَة الدَار/ حَوْش، حَه وَشَه.
 - : وَسَط الطَّرِيق/ چَه قِي رِيْگَا.
 بَاح:
 بَاح اللَحْم. فُسَد/ بَوُگَشْتِي كَرْد، بَوُني كَرْد، شَه وَه نَگَه بُو.
 - : اَعْيَا/ هِيَلَاك بُو، شَه كَه ت بُو، كَه نَه فَت بُو.
 - الحَرُّ وَ الغَضَب وَ النَّار: سَكَن وَ قَتْر/ نِيَشْتَه وَه،
 كَرژَايَه وَه، سَا ر دِيه وَه.
 بَايِخ: لَا طَعْم لَه/ مِيْن تَام.

باد:

بودرة: مسحوق الزينة/ پودره.

بودقه: إناء/ بؤته، تیان، قاپ.

- الاختبار/ بؤتهی تاقیکردنه وه.

- مسامیه/ بؤتهی کونیه دار.

بار:

بار: تلف/ خراب بو، پوا، رزی، پوکایه وه.

- العمل: لم ینجح/ بیک نه هات، سر نه کهوت.

- : هلك/ فهوتا، له ناوچو، مرد.

- ت الارض: لم تُزرع/ کشت و کالی تیا نه کرا.

- ت السوق: کسدت/ بازار شکا، بازار وه ستا، بین

بازاری بو.

بُور الارض: ترکها/ به ره لای کرد، کشتوکالی تیا نه کرد،

نهی کتلا.

بُور: أرض متروكة بلا زرع لراحتها/ دیم، به یار.

- : أرض قاحلة/ دیمه رۆک، ره قان، ره قن، کاکلی

به کاکلی.

بُور: هالك. فاسد/ بیکه لک، فهوتا، خراب، پوا.

بُور: هلاك. خراب/ فهوتان، له ناو بردن، قوتی خستن،

له ناوچون، قوتی کهوتن.

دار ال - : جهنم/ دوزه، جهمه نه م.

بورجوازیه: طبقة الشعب الوسطی/ چینی ناوه ندی

گه، بورجوانی.

بورسه: مجتمع التجار للمضاربة بالاموال/ بورسه،

کومه لگای بازرگانی دراومه تی.

بورزی: سمک نه ری/ ماسی بورزی.

بوریه: بوریا. باریه: حصیر القصب/ حسیری

قامیش، باریه، بوریا.

باز: بوز. تَجَهْم/ توره بو، دم و چاوی دا به یه کدا، خوی

مۆن کرد، گزبو.

باز: طیر/ باز.

بُوز الابریق و امثاله/ لوله، لولهی مه سینه.

- الحذاء و الجورب/ لوتی پیتلا و گزده وی.

- الحيوان: فمه و أنفه معا/ دم و لوت، قه پوز، لموز.

- الانسان فمه/ دم، دهمی مرۆقه.

باس:

باس: قَبْل/ ماچی کرد.

بؤسة: قَبْلَة/ ماچ.

باش:

باش: بَوْش القوم: ضَجوا/ ژاره ژاویان کرد، کردیان به

مهراو هوریا.

بُوش: او باش: رُعاع/ مه رچی و به رچی، گه جه رو گوجر.

بُوشی: بَوْش. الفقير الكثير العيال/ مه ژاری، خیزاندار.

بوش القماش: ما يكون عليه قبل غسله/ شو.

باص:

باصه: سبقه/ پیش کهوت.

باص منه: هَرَب/ رای کردو خوی لی شارده وه.

بوص: قَصَب/ قامیش.

- : نسیج من حریر او کتان/ ناویشم که تان.

بوصة: ۱۲۱۱ قدم/ نینج، ۲،۵۴ م.

بوصله: إبرة الملاحین/ قبيله نما.

باع:

باع: قَدْرَمَد الیدین/ میتدهی درژی بال، توانا، توانایی،

لئنه اتویس.

طویل ال - : کریم مقتدر/ به توانا، لئنه اتو، به میز

به خشندهی به توانا.

قصیر ال - : بخیل عاجز/ پیسکه، لئنه اتو،

لئنه وه شاهه، دهس کورت.

بورع: عظم یلی ابهام القدم/ تیسکی باش په نه گه وره ی

پن:

باغ:

باغ: تَبْوَع/ غلب/ سرکهوت، برده وه.

بوغادة: ماء الرماد/ خۆلور.

بوغاز: مضیق/ دهره بند، گه لی.

باق:

باق: جاء بالشرّ و الخُصومة/ به ناشویه وه هات،

گزیه ندی (نایه وه، گتیرا).

- : کذب/ دروی کرد.

- : غاب/ ون بو، دیار نه ما، گوم بو.

- : فسد/ خراب بو، تیک چو، شیوا.

تَبَوَّقَ. تَفَشَّى الوَبَاءَ فِي المَاشِيَةِ / دهرده نازده داکوت، دورد کوته نازده لوه.

بَانَقَة. شَرًّا نَازَوَه، بَه لَآ، کَارِه سَات، شَه پ، هَرَا، پَشْتَوِي. بَوَّقَ. نَفَخَ فِي البَوَقِ / فوی کرد به کپه ناکه دا، کپه نای لوتدا.

بُوقُ: نَفِير / کپه نا، شه بیور.

بُوقُ: النَافِخُ فِي البَوَقِ / کپه نا ژهن، فوپیاک، شه بیور ژهن.

بَانُقُ: مَا لَا شَمَنَ لَهُ / بِن شَرخ، بِن سَوَد، بِن کَک، نَزَم.

بَاقِه: حَزْمَة / دَه سَک، چَه بَک، گَوزَه، بَاقِه.

بَوَقَة: الدَفْعَة الشَّدِيدَة مِنَ المَطَرِ / تاوه بارانی به خور.

بَال:

بَال: خَرَج بَوَلَه / میزی کرد.

بَوْلُ: اِبَال: جَعَلَه يَبْوُلُ / میزی پین کرد.

تَبْوُلُ / میز کردن.

تَبْوِيلُ / میز پین کردن.

بَوْلُ: مَاء المِثَالَة / میز.

اِحْتِبَاس ال- / میزگیران.

بَوْلَة: كَثِير البَوْل / مِيزِن، مِيزَكَر.

مَبْوَلَة: مُدِير البَوْل: مَا يَسبَب البَوْل / مِيز پين كَر،

ده رمانی میز.

مَبْوَلَة: مَكَان التَبْوِيلِ / شَوِيْن مِيز، مِيزْدَان، مِيزْگَه.

- : وَعَاء التَبْوِيلِ / نَوْلَكَمِي مِيز، / مِيزْدَان.

بُوال: مَرَض البَوْل السَّكْرِي / نَخْوَشِي شَه كَرَه مِيز.

بُولِي: مَخْتَص بالبَوْل / پَسِيزِي مِيز، مِيز نَاس.

مَجْرِي البَوْلِي: القَنَاة البَوْلِيَة / مِيزَه رَو، بَوْرِي مِيز.

بَال: خَاطِر / مَوْش، هَسْت، بِير، نَاگَا.

- : الحَال و العِيْش / گَوزَه رَان.

- : اَهْمِيَة / نَرخ، سَوَد، كَه لَك.

- : حَوْت / نَه مَنگ.

رَخِي ال- / خَوَشگَوزَه رَان.

مَرْتَاخ ال- / مَسْتَرِيح / نَاسَوَدَه، بِن خَم، بَه خَتِيَار، دَلشَاد،

سَه رَسَوَك.

مَنشَغَل ال- / غِير مَسْتَرِيح / نَاسَوَدَه، سَه رَقَال، جَه نَجَال.

غَاب عَن - ه. نَسِي / لَه بِيرِي جَو، لَه يَادِي (كَرَد، جَو).

خَطَر ي - ه : اِفْتَكِر / مَات بَه بِيرِيَا.

ذَو - هَام. مَهْمُ / گَرَنگ، بَه نَرخ.

مَا - ك: مَا شَانَك / چِيتَه؟

مِبَالَة: اِكْتِرَاث / نَاگَا دَارِي، وِرِيَايِي، گَوي دَان، وِشِيَارِي، بَايَخ دَان.

عَدَم - . عَدَم اِكْتِرَاث / گَوي نَه دَان، كَه مَتَر خَه مِي، بَايَخ نَه دَان.

لَا يِبَالِي. مَهْمَل / كَه مَتَر خَه م، گَوي نَادَاتَن.

بَالَه: حَزْمَة مِنَ البَضَاعَة / فَرَدَه.

- : قَارَوْرَة / قَآپ.

بَوْم:

بَوْم: طَائِر الظَّلَام / بَه پَو، كَوْنَدَه پَه پَو، بَايَه قَوْش.

بَان:

بُونُ: بَعْد. مَسَافَة / مَاه، دَوْرِي.

- : فَرَق / جِيَاوَزِي.

- : فَضْل و مَزِيَة / جِيَاوَزِيَه كِي نَقْد گَوْرَه.

بُوان: بُوان: العَمود الَّذِي تَرَفَع عَلِيه الخِيْمَة / نِيرْگَه،

سَتُون، نُسْتُون، هَسْتُون.

بَان: شَجَر اليِسَار / دَارِيَان.

بَاه:

بَاه: نَطْقَة الذَّكْر / تَوو، تَآو، تَوَوِي نِيْرَه، نِيْرَتَوَو، سِيْمَن.

بَات:

بَات: اِقَام / لَآي دَا، نَوَسْت، مَآيَه وَه.

- : تَرَوُج / رَتِي مِينَا.

- : صَارَ. اَصْبَحَ / بَو، گَرَنجَا.

- : يَفْعَل: مُسْتَمِر فِي فَعْلِه / لَه سَه رِي نَه پَوَا، بَه رَدَه وَامَه.

بِيَّت: دَبَّر أَوْ فَعَلَ / رِيَكِي خَسْت، نَامَادَه ي كَرَد، گِيزَاي،

سَازِي كَرَد.

- : البِيْت: بِنَاه / دَرَوَسْتِي كَرَد، خَانَوِي دَرَوَسْت كَرَد.

- : اِبَات: اِسْكَن / نَوَانْدِي، مِيشْتِيَه وَه، دَالْدَه ي دَا.

- : السِّيْف فِي قَرَابَه: اِفْعَد. ادْخَلَه فِي قَرَابَه / خَسْتِيَه وَه

كِيْلَانَه كِي.

بِيَّت: مَسْكَن. دَار / مَال، خَانَو، خَانَه.

- : مَوْطَن. مَنزَل / نِيَشْتَمَان، نِيَشْتِگَه، رِنْدَه.

- شعر: مصراعین/ نِزِه مَزاروه، پارچه مَزاروه نیک، دوخشته کی.

- شعر: خیمه/ دهوار، ره شمال.

- اسره/ خیزان، خانه واده، بنه ماله.

- القصید الغرض/ مهبست، نه نجم.

- القصیده: ابیاتها/ نِزِه کانی چامه، تا که کانی چامه.

- الرجل. اسره/ خیزان، مال و مندان.

- المقدس: قدس. اورشلیم/ شاری تودس، شاری ئورشه لیم له فه لستین.

- المال: خزینه المال/ گنجینه می، گنجینه.

- قراب/ کیف، کیلان، بهرگ، کالان.

- الحرام: الکعبه/ شاری کابه.

- مبنی/ خانو، دروستکراو.

- الکلاب: مأواه/ کونه سهگ، کولانه سهگ.

- العنکبوت: نسجته/ تنراوی جالجاؤکه، ده واردتیو.

بیستی: عائلی. اهلی/ مالی، خیزانی، تاییه تی، می ماله ویه، له ماله وه دروست کراوه.

مبیت. مکان البیات/ شوینی مانه وه، شوینی خهوتن.

بایت: مامر علیه لیله/ سارده وه بو، کون، خوارینی (دوینی، شوی).

طعام - / شهوه ساره.

بیج: بیجاما: مفضلّة النوم/ بیجامه.

یاد:

یاد: هَلْک/ له ناوچو، تیاچو، هیلاک بو، فهوتا، مرد.

(یاد: هَلْک/ له ناوی برد، قهری تنخست، مرانی، له ریشه ی ده رهینا.

بیداء: فلاة/ جزل، بیابان، سارا.

بائذ: مُنقرص/ له ناوچو، نولیاو، نه ماو.

إبادة: إفتاء/ له ناویردن، قهرتی خستن، کوشتن، ویران کردن، قه لاجؤ کردن، قه لاجؤ، تارومار.

مُبدید: مُهَلْک/ ویران کار، فهوتینه، قه لاجؤ کر، کوژره، قهرکار.

بید ان: غیر ان/ به لام، هیشتا، هه رجؤ نیک بیت، نه ونده هه یه.

بیدر الغلال: جرن/ خرمان، جوخین.

بیدق الشطرنج: حجر الشطرنج/ سه ریازی شه تره نج، به ردی شه تره نج.

بیر (فی بار)

بُیْرُق. رایه/ نالا.

بیزقدار. حامل رایه/ نالا مه لگر، نالادار.

بیره. جعه/ بیره.

باض:

باض بالمکان. اقام/ جیگیر بو، تیا نیشت، تیا مایه وه و ژیا.

- السحاب. مَطَر/ باری، باران باری.

- الحرّ. اشد/ گه رمای کرد، چله هات.

- الطائر. القی بیضه/ میلکه ی کرد.

بِیْض. جَعَلَهُ ابيض/ سپی کرده وه، سپیه وه.

- الحائط: رَش الحائط بالکلس/ سپی کرده وه، ته پاری دا، گه چ کاری کرد.

- المكتوب: کتبه ثانیة/ نوسیه وه، پاک نوسی کرد.

- الوجه/ روی سپی کرده وه.

بِیْضٌ. ضد اسود/ سپی بوه وه.

بِیْضٌ. ضد اسود/ سپی.

- الشعر/ سه رسی، پیر.

- سيف: شمشیر، شیر.

- البشرة/ پیست سپی، پیست کال.

- ناصح/ به فری، زود سپی، سپی بزگره د.

الخيطة ال- : الفجر/ بهر به بیان، تاریک و رون.

الليل ال- : مقبر/ مانگه شهو.

الموت ال- : فجائي/ مه رکی کوت و پیری.

الاييضان: اللبن و الماء. اللبن و الشحم. الخبز و الماء/ شیره ناو، شیره چهوری، نان و ناو.

الاييضین: (شهرین او یومین)/ دومانگ، سورؤژ.

تبیض/ سپی کرده وه، سواخ دان.

- الجدران/ گه چ کاری کردن، سپی کاری، سواخ دان.

- المكتوب/ پاک نوس کردن.

- النحاس: (یطلى بالقصدين)/ مس سپی کرده وه.

مُبيض الجدران/ گه چ کاری که، سپیکار.

باظ: سمن بعد هزال/ به خویدا هات، قه‌له‌ویو، گوشتی گرت.

بَيْظ: بیض النمل/ گه‌رای می‌روله.

باع: باع: ضد اشتری/ فروشتی.

اباع: عرض للبیع/ نه‌ی فروشتی، داینا بۆ فروشتن.

بيع: إلباع/ نَفَق/ فروشرا.

بَيْع: ضد شراء/ فروشتن.

للبيع: بۆ فروشتن.

بائع: بیاع: ضد شار/ فروشیار.

جملة/ کورفوش.

مفرد/ تان فروش.

متجول/ کول کتیر، فروشیاری گه‌پۆک.

بیاع شرایی: متجول/ چهرچی، کول کتیر.

بیاعة: مايباع/ نه‌روی شه فروشری.

مبايعة: بیعة: تولیه و قبول و طاعة الخليفة او الرئيس/ مل بۆ دان، قایل بون، باوه‌پ پی‌کردن، گفت.

إبتاع: اشتری/ کپی، سه‌ندی، ساندی.

إبتیاع: شراء/ کرین، سه‌ندن، ساندن.

مُبتاع: مُشتر/ کپیار.

بایع: عاهد/ په‌یمانی دا، باوه‌ری پی‌کرد.

بیعة: التولیه/ په‌یمان دان، باوه‌پ پی‌کردن، قایل بون.

بَيْعة النصارى: کنیسه/ که‌نیسه، کتیسه.

اليهود: کنیسه/ که‌نیسته.

بان:

بان: ظهر إضع/ ده‌رکه‌وت، که‌رته‌پو، ناشکرابو، زانرا، رون بو‌وه.

عنه: إنقطع عنه و فارقه/ وازی لی میتنا، لیتی جیابوه‌وه، لیک بران.

بیئ: اظهر. أوضح/ ده‌ری خست، خستیه‌پو، ناشکرای کرد، رونی کرده‌وه، لیک دایه‌وه.

البنات: زوجها/ دای به شو.

باین: هجر/ وازی لی میتنا، به‌جیی هیشت، کوچی کرد، لیتی راگرد.

خالف/ سه‌ریچی کرد.

النحاس/ مسگر.

بیاض: ضد سواد/ سپیتی.

العین/ سپینه‌ی چار.

البيضة: اح/ سپینه‌ی میلکه.

الجلد: لا شعر علیه/ پیستی بی‌توک.

الوجه: حُسْن الثناء او الاسم/ روسوری، روسپیتی، مه‌ردایه‌تی.

الحائط/ گه‌چ کاری.

النهار: ضوئه/ رونای رۆژ.

اليوم: طوله/ درژی رۆژ.

الارض: خاليه من البناء/ زه‌وی (بی‌خانو، روت)

البطن: شحمه/ ورگ، ورگنی، به‌زی ورگ.

ال - الدقيقي: آفة زراعية/ دۆکه، به‌لخه سپیکه.

ال - الزغبی/ په‌ره‌دۆکه.

السواد و ال - الفساد و الصلاح/ خرابه‌و چاکه.

بيضاء/ سبی.

اليد ال - : النعمة و الاحسان/ خیرکردن، به‌خشین، چاکه.

تَبْيِضَة. مُبَيَّضَة/ پاک نوس.

بييض/ میلکه.

جامد: مسلوک/ میلکه‌ی کولار.

مقلي بالدهن/ میلکه‌و رۆن.

بيضة: واحدة البيض/ میلکه، په‌ک میلکه.

: خصية/ گون.

: خوذة من الحديد/ کلاو تاسن، تاس کلاو.

القرن/ راوکه، راوکه‌ی نار کولانه.

بُونُضَة/ میلکه‌وکه.

بائض. بیوض/ میلکه‌وکه.

بیوض: الحيوانات التي تتكاثر بالبيض/ میلکه‌وکه.

بیاضة: كثرة البيض/ میلکه‌وکه، به‌میلکه، پر میلکه.

مبيض: العضو الذي تتكون فيه البيضة/ میلکه‌دان.

النبات/ تودان.

بَيْضِي: بيضی الحجم. بيضی الشكل. شکل بیضی/ میلکه‌ی.

باظ:

- : ناقض / دژی کرد، پېچه وانه یی کرد.
- تَبَيَّنَ: اَتَضَحَّ / ناشکرايو، رون بووه وه، ده رکه وت.
- بائن: بَيَّن. ظاهر. واضح / ديار، له رو، ناشکرا، رون.
- بيان. تبیان. اظهار. إيضاح / ده رځستن، ناشکراکردن،
- هاتنه دی، رون بووه وه، رون کردنه وه.
- : شرح / رافه، رون کردنه وه، باس کردن، لعتوان، لیک
- دانه وه.
- : تصریح / راگ یاندن.
- : تقریر / راپورت.
- : لائحة / بهرنامه، پروگرام.
- رسمی. بلاغ / بلاکراوه، به بیان، هه وال، راگ یاندن.
- علم ال - : المنطق الفصیح / رون بیځی.
- غني عن ال - : صریح و واضح بذاته / پټویست به باس
- و لعتوان ناکا.
- بَيِّنَةٌ: بُرْهَان (و شاهد) به لگه، قهواله.
- علی - من امره يعرف حق المعرفة / باشی دهناسیت،
- زقد چاکی ده زانی، لئی ناشکراو رونه.
- مُبَيَّن: ظاهر / ديار، ناشکرا، له رو، رون.
- بَيِّن: فُرْقَة / جیاوازی.
- ذات ال - : عداوة / دوشمنایه تی.
- تباين: إختلاف / جیاوازی.
- : تناقض / دژیتی، له یه که نه چونی.
- مُتباين. مختلف / جیاوازی، له یه که نه چو، لاسه ننگ.
- تباينی. إختلافي / جیاوازی، له یه که نه چویی.
- بَيِّن الشیئین / له نټوان دوشندا، نټوان.
- الاشیاء أو الجماعة / له نټوان، له ناوه ند.
- يَدِيْهِ: مَعَهُ / له که لټایه تی، پټیه تی.
- : (امامه / له پټیش ده میایه، له بهر ده م.
- بَيِّن بَيِّن / له نټوان، ناوبه ناو.
- بَيِّنًا. بَيِّنًا: اثناء / له کاتیکدا، له کاتی، که چی.
- بائنة. مایکون مع العروس من مال و جهاز / جیاوازی.
- . مهر. صداق / ماره یی.
- بانة. سَكْمُكَة / فیرنه گوله.

- أله: الزمه الله حُسرانا و هلاكاً/ به لای لیتدا، خوا
 بی کوئی، به دی و نه گروسی بؤ شو.
 ثباب: هلاك/ ویران بون، فهواتان، له ناوچون، کوشتن.
 - خسارة/ له دست چون، ون کردن، ندراندن، زیان.
 أثب: اضعف/ لاواز بو.
 استثب: ضعف و عجز/ بیرو لاواز بو، په کی کوت.
 - وضع و بان/ ناشکرا بو، روڼ بوه وه، نه خت بو.
 - الأمر: استقر/ جیگیر بو، دامه زرا، کاره که جیگیرو
 دامه زراو بو، پنج به ست بو.
 استثباب: ترسیخ/ جیگیر بون، دامه زراندن، ناسایش.
 تاب: الكبير الضعیف/ پیری (په ک کوهه، لاواز)
 زه بون)
 تبر: تبر: هلك/ ویران بو، فهوتا، له ناوچو، مرد.
 ثبار: هلاك/ ویران بون، فهوتان، له ناوچون، کوشتن.
 تبر: تراب کل معدن/ خاکه ی کانزا، کانزای خار.
 - الذهب/ زبر، نالتون.
 تبر (في برا) تبرجت (في برج) تبرع (في برع) تبرم (في
 برم)
 تبرع: تبرع: ائتمعت/ احقق. مشی خلفه/ شویننی کوهت، دواى
 کوهت، دوی کوهت.
 - مضي معه/ له گه لی رقی، په پیره وی کرد.
 - لاحق/ شویننی کوهت، دواى کوهت، لیتی
 کولیه وه.
 - اتي بعد/ درهنگ هات، دواکوهت، له نواییدا
 هات.
 تابع: سار في اثره/ شویننی کوهت، به دویا رقی.
 - وافق/ قایل بو، سه لماندی.
 - تتبع: لاحق/ به دویا رقی، شویننی کوهت، لیتی
 کولیه وه.
 - الحديث: احسن سيقاه/ به باشی له سه ری رقی،
 به رده وام بو.
 - العمل: احكمه واتقنه/ به چاکی نیگا.
 تتابع: توالی. جاء البعض في اثر البعض/ به دواى
 په کدا هاتن، په ک له دواى په ک هاتن.

تباعاً. بالتتابع/ په ک له دواى په ک، به دواى په کدا
 هاتن، په پیتا په پیتا.
 تتبع الأمر: طلبه و بحث عنه ملياً/ لیتی کولیه وه، لیتی
 وریدوه وه، پشکنی.
 تابع: لاحق/ دواى شو، پاشکو.
 : مرؤوس/ ده دست و پیوه، دارو ده دست.
 - تلميذ/ قوتابی، شاگرد.
 - خادم/ به رده ست، نیشکر، توکر.
 - لكذا/ له گه لیتا، له سه ره شو.
 - توابع: الاقمار السیارة/ نه ستیره گه ریزه کان.
 تبع: كثير الاتباع/ زدی له گه له.
 تابعة. تبعه: ما یترب فقیحة/ نه نجام، ناکام.
 - مسؤولیه/ به رپرسی، به رپرسیاری.
 تبع. تتبع. متابعة: ملاحقة. لاحق/ شوین کوهتن،
 دوکوهتن، راوانان، له دوچون، به شوینتا ریزه شتن.
 اتباع: ملاحقة/ شوین کوهتن، په پیره وی کردن،
 به دوا داچون.
 تتابع: توالی/ به دواى په کدا هاتن.
 باد - : على التوالي/ په ک له دواى په ک، به پیز.
 تتبع/ شوین کوهتن، دوکوهتن، په بیدزی، لی کولیه وه.
 تبع: للكلام بقية/ ماویه تی.
 متتابع: متعاقب/ به رده دوا، په ک له دواى په ک.
 تبع: عاشق/ شهیدا، دلدار، سه ودا سه ر.
 تبع: تبع: دخان/ توتن.
 قبل: قبل: توبل الطعام. جعل فيه التابل/ به هاراتی تن
 کرد.
 قابل: توابل/ به هارات، بون و به رامه.
 متقبل/ به هاراتاوی، به بون و به رامه.
 تبال: بائع التوابل/ به هارات فروش.
 تبين: تبين الدابة: علفها تبناً/ کای دلیه، کای خسته
 به رده می.
 تبين: جعل التبين في المتبين/ کای خسته کای نه کوه.
 تبين/ کا.

تَبْنَى اللّون: بلون التبن/ کای، زهردیکی نذر کال.
 تَبَان: بائع التبن/ کافرؤش.
 مَثْبَن: موضع التبن/ کایه ن.
 درب التَبَانَه: المَجْرَه/ هه ساره، که شکه شان،
 کاکیشان، ریگی کاکیشان.
 تَبَان: سروال قصیر/ پانتولی کورت.
 تَبْنَى (في بنو) تَبْوًا (في بوا)
 تتر:

تَبْرُ: تبار. تتری. قوم مقامهم بین الصين و بحر
 الخزر/ تبار.
 تَبَاوَبَ
 تَبَائِبَ (في ثنّب) تثنیة (في ثنی) تجاه (في وجه).
 تجر:

تَجَرَ: تاجر. إِجْرَ: تعاطی التجارة/ بازرگانی کرد.
 تَجَارَه: بیع و شراء/ بازرگانی، کربن و فروشتن.
 - مَتَجَرَ: موضع الأتجار/ شوینی بازرگانی، دوکان،
 کوگا، فروشگه.

- - - بضاعة/ کله و پهل، شمهک، کالا.
 تاجر. من يتعاطى التجارة/ بازرگان.
 - بائع الخمر/ مهی فروش.
 - رائج/ به فروخت.
 - الجملة/ کوفروش، کومه ل فروش.
 - المفرد او المفرق/ دانه فروش، تاک فروش.
 تجاري. مَتَجَرِي. مختص بالتجارة/ پسرپوی
 بازرگانی.

بيت - / شوین بازرگانی.
 شارع - / شه قامی بازرگانی.
 القانون ال - / یاسای بازرگانی.
 العرف ال - / نه ریتی بازرگانی.
 تجشأ (في جشأ) تجلى (في جلو) تجول (في جول)
 تحت:

تَحْت. ضد فوق/ ژیر.
 - كذا: اقل منه/ له خوار شه وهه.
 - : اسفل او الى اسفل/ به ره خوار، بۆ خواره وهه.
 من - ل - : خفية/ به نهیني، له ژیره وهه، له بنه وهه.

الثحوت: الارذال. السفلة/ بین نابرو، سوک، بین شهرم،
 ترو.

ثَحْتَحَ: حَرَك/ جولانی، بزوانی.
 التتحته. الحركة/ جولَه، جولَه جولَه.
 تَحْدَى (في حدی) تَحْرَى (في حری) تَحْرَشَ (في
 حرش)
 تحف:

تحف: اهدي/ پيشگه شی کرد.
 تُحْفَه. تُحْفَه: هديه/ دیاری.
 - : الشيء الفاخر الثمين/ به نرخ، شتیکی به ده گمه ن.
 - ادبیه/ شاهه خشان، شاورزه می، شاکاری ویزه می.
 مُحْفَفٌ. مُحْفَفَةٌ: دار الآثار/ موزه خانه، دیرین گه.

تحکم (في حکم) تحوط (في حوط) تحوی (في حوی)
 تحین (في حین) تحية (في حی)
 تح:

تَحَّ العجین: حَمَص/ هه ل هات، هه ویره که هه ل هات.
 تَحَّ العجین الحامض/ هه ویری هه لاتو، هه لاتو، ترشار.
 تخت:

تخت الرقاد: سریر/ چه ریایه، خه وگه، ته تخت،
 ته خته به ند.
 - : مصطبة. مقعد/ ته ختی دانیشتن، قه نه فه.
 - الثياب: خزانة الملابس/ که نتور، دۆلابی جل.
 - الملك: عرشه/ ته ختی شا.
 - المملكة. عاصمتها/ پایته تخت.
 - موسیقی: فرقة موسيقية/ نورکیسترا، تیبی
 موسیقا.

تختة الكتابة: رحلة/ میزی نوسین، میزی قوتابی.
 تخطى (في خطو) تخطل (في خل) تخطى (في خلو)
 تخم:
 تَحْم. حَدّ/ سنوری بۆدانا، جیای کرده وهه، دیاری کرد.
 تاحم: جاور/ له پال یه کدا بون، هاوسن بون، هاوسنور
 بون.

تَحْمُ: تَحْم. حَدّ/ سنور، توخوب.
 متاخم: مجاور/ له پال یه کا، سنوریان پینکه وهه،
 هاوسن، هاوسنور، هاو توخوب.

تَحْمَمٌ. إِتْحَمَ. ثَقُلَ عَلَيْهِ الْاِكْلُ / زَدَى خَوَارِدَ، پَرِيو،
ناوسا، بای کرد.

- : اصييب بتخمه/ گرفتى كرد.

تُحْمَمَةٌ. سَوَالِهُظْمُ / گرفت، زياده خورى، با كردن.

مَتَخَوْمٌ / ناوساومى، گرفتاوى، با كردو.

تَحْيِيلٌ (فِي خَيْلٍ) تَدَاوُلٌ (فِي دَوْلٍ) تَتَرَجُّجٌ (فِي دَرَجٍ)
تَدَرُّجٌ:

تَدَرُّجٌ: طائر/ پوي.

تَدَلَّى (فِي دَلْوٍ) تَدَيَّنَ (فِي دَيْنٍ) تَذَكَّرَ (فِي ذِكْرِ) تَذَلَّلَ

(فِي دَلٍّ) تَذَمَّرَ (فِي ذَمٍّ) تَرَابٌ (فِي تَرَبٍ) تَرَاثٌ (فِي

وَرَثٍ) تَرَاخٌ (فِي رَخْوٍ) تَرَاغٌ (فِي رَفْعٍ) تَرَاكَمَ (فِي رَكْمٍ)

تَرَاوَحَ (فِي رَوْحٍ) تَرَاعَى (فِي رَأْيٍ)

تَرَبٌ:

تَرَبٌ الْمَكَانِ: كَثُرَ تَرَابُهُ. (اصابه التراب/ خولاوى بو،

توزى لى نيشت.

تَرَبٌ. اَثْرَبٌ: غَيْرٌ/ خولاوى كرد، خولى پيوه كرد، توزى

پيوه كرد، توزاوى كرد.

تَثْرَبٌ: تَغْيِيرٌ/ خولاوى بو، توزى گرت، توزى لى نيشت.

- : صَارَ تَرَاباً/ بو به خول.

تُرَابٌ. تُرَبٌ: غُبَارٌ/ خاك، خول، توز.

تُرَيْبَةٌ: رِضٌ/ زهوى، خاك.

- : مَقْبَرَةٌ/ گورستان.

تُرَابِيٌّ: مِنَ التُّرَابِ/ له خاك.

تُرَبٌ. مُتَرَبٌ: عَلَيْهِ التُّرَابُ/ خولاوى، توزاوى.

- : نَاعِمٌ/ والايتز، هاپواوه، بؤدهيى، ورد.

- : فَاقِرٌ/ هه ژار، نه دارا، نه بو، كه م دهست.

مُثْرَبَةٌ: الْفَاقَةُ وَ الْفَقْرُ/ هه ژارى و نه بونى، كه م دهستى،
نه دارايى.

تَارِيَةٌ: كَانَ تَرِيَهُ/ يهك ته مهن بون، هاويى بون، هاو.
بون.

تَرِبٌ: نَدَا/ هاو.

- : زَمِيلٌ/ هاويى، براده، هاو، هاو، هاو.

- : مُعَاَصِرٌ/ دهى، سه ردهمى، هاوسه ده،

هاو چرخ.

تَرَبَسٌ الْبَابُ: ضَبِيهُ/ ده رگاكه كى كلؤم دا.

تَرِيَّاسٌ: مِتْرَاسٌ/ كلؤم.

تَرْجَلٌ (فِي رَجَلٍ) تَرْجَمَ (فِي رَجْمٍ) تَرْجَى (فِي رَجْوٍ)
تَرَجٌ:

تَرَجٌ: تَتَرَوَّخُ: حَزْنٌ/ په ژاره گرتى، خه مناك بو، په ست

بو، په ستى داي گرت.

تَرَجٌ: اِثْرَجٌ: اِحْزَانٌ/ خه سى دايه، خه مناكى كرد، په ستى

كرد.

تَرَجٌ: اِتْرَاحٌ: حُزْنٌ/ په ژاره، خم، په ستى.

- : الْفَقْرُ/ هه ژارى، كه م دهستى، نه بونى، نه دارايى.

تَرَجٌ: كَثِيرٌ الْغَمُّ/ خه مناك، په ست، به په ژاره.

تَرَزٌ:

تَرَزٌ: صَرَخَ/ داي به زهويدا.

- : يَبَسَ/ وشك بوه وه، رهق هه لات.

تَارَزٌ: كَلَّ قَوَى صَلْبٌ/ وشك و رهق.

- : مَيَّتَ/ مردو، بنگيان، وشه كه وه بو.

تُرَانٌ: الْمَوْتُ فَجَاءَ/ مردنى كوت و پوي.

تُرْزَى: خِيَّاطٌ/ به رگ دو.

تُرْسٌ:

تُرْسٌ: الْبَسَةُ تُرْساً. دَرَعٌ/ قه لغانى به ست، زرى

پوشى.

تُرْسٌ: دَرَعٌ/ قه لغان، زرى.

تَارِسٌ: مَدْرَعٌ/ زرى پوش.

مِتْرَاسٌ: مِتْرَاسٌ: حِصْنٌ. مَا يَسْتَرِبُهُ مِنَ الْعَدُوِّ/
سپتر، سپهر، سهنگر، مه ريز.

تُرْسَانَةٌ: مَسْتَوِدَعٌ اَوْ مَصْنَعُ الْاَسْلِحَةِ/ جبه خانه.

- : مَسْتَوِدَعٌ اَوْ مَصْنَعُ السَّفِينِ/ شويى وه ستان

و چا كردنى كه شتى، نه سكه له.

تُرْسٌ: سِنَّ الْعَجَلَةِ/ دانه پيچكه.

سَمَكٌ اَلْ - / ماسيه پانكه.

عَجَلَةٌ بَتْرُوسٌ/ پيچكه دانه دار، پيچكه دانه دان.

تُرْسٌ السَّلْحَفَاةُ/ قاپيلى كيسه ل، قاپورى كيسه ل.

تُرْسَةٌ: سَلْحَفَاةُ الْبَحْرِ/ كيسه ل، رهقه.

تُرْعٌ:

تُرْعٌ: اَسْرَعُ اِلَى الشَّرِّ/ شه پى فروشت، شه پى دامه زراند،
چه نكي نايه وه.

تُرْعٌ: تَرَبِعٌ/ شه پانى، شه رفروش.

تُرْعٌ: اَغْلَقُ/ داي خست، پيوه داي.

تَرْعَ: تَرْعَ / إِمْتَلَأْ / پُرِيو.

اِشْرَعُ: مَلَأْ / پُرِي كَرْد.

تُرْعَةُ: بَاب / دەرگا، دەروازہ.

- : مَسِيلُ الْمَاءِ / تَوَكَّدَ، جَوَّگه.

تُرَاعُ: بَوَاب / دەرگاوان.

تُرغ:

تُرغَلَةٌ، تُرغَلَةٌ. الْحَمَامَةُ الْبَرِيَّةُ / كَوْتَرَهی كَبُوئی، كَوْتَری

كَبُوئیله، كَوْتَره شینكه.

تُرْف:

تُرْفٌ، تَتُرَّفُ. تَتَمَّمُ / بَاش زِيَا، بَاش رَاى بَوَارِد، رَاى

بَوَارِد.

مُتُرَّفٌ، تُرْفٌ. تُرِفٌ، مُتَمَّمٌ / نَاسُودَه، بَه خَتِيَار، خُوش

گُوزِه رَان، خُوَا پِيَا دَاو، كَا مِه رَان.

تُرْفٌ، تُرْفَةٌ، نِعْمَةٌ وَ رَغْدُ الْعَيْشِ / نَاسُودَه يِي، خُوش

گُوزِه رَانِي، كَا مِه رَانِي.

تُرْفٌ، اِثْرَفُ الْمَالِ. اِبْطَرَه وَ اَفْسَدَه / بَه فِرْيُودِي دَاى

لَه بَه رِد.

تُرِق:

تُرْقُوتٌ: عَظْمُ اَعْلَى الصَّدْرِ / چَه لَه مَه، يُسْقَانِي

چَوَّ لَه مَه، چَه لَه مَه يِي سَنَك.

تُرَاقِي / مَرْدَن، گِيَانَه لَا.

بَلَعْتَ رُوحَهُ اَلْ - : شَارَفَ الْمَوْتِ / وَ خَه رِيكَه نَه مَرِي،

كُوتَه گِيَانَه لَا.

تُرِك:

تُرِكَ: تَخَلَّى اَوْ تَنَازَلَ / وَازِي اِي هِي تِنَا، دَه سَت بَه رِدَارِي

بُو، دَه سَتِي لِي هَه نَ گَرَت، لِي گَه رَا.

- : سَبَبٌ / بُو بَه مَزِي.

- : اَقْلَعُ عَنِ / وَازِي لِي هِي تِنَا.

- : اَغْفَلَ. اِهْمَلْ / گُوِي نَه دَايَه، پَه رَانِي، كَه لَاى خَسْت.

- : اِرْتَاً: خَلْفٌ / لَه پَاشِي بَه جِي مَا.

- : الطَّعَامُ اَوْ الْمَائِدَةُ: قَامٌ / مَه سَتَا لَه سَه ر خَوَارِدَن،

خَوَارِدَنه كَه يِي تَه وَ اُو نَه كَرْد.

- : هَ: سَمَحَ لَهُ / رِي دَا، هِي شَتِي، هِي لَآى، وَازِي لِي هِي تِنَا.

تَارَكَ: هَادَنَ / وَازِي هِي تِنَا، پَشُو يِي دَا، رِي كَه كُوت.

تُرِكَ: ضِدَّ اِخْذٌ / وَازِي اِي هِي تِنَا، بَه جِي هِي شَتَن، دَه سَت

بَه رِدَارِي بُون، پَه رَانَدَن، كَه لَ اَخَسْتَن، اِي گَه پَان.

تُرِكَةٌ: تُرِكَةٌ: مَتْرُوكٌ / بَه جِي مَ اُو، پَه رَاو، وَازِي اِي هِي تِنَاو.

- : الْمِيْتَةُ: اِرْثٌ / مِيْرَات.

مُتَارِكَةٌ: هُدْنَةٌ / شَهْرِي رَاگَرَتَن، پَشُو، وَهَسْتَان، وَهَسْتَانِي

جَه نَك.

تُرِيكَةٌ: اِمْرَاةٌ لَمْ تَتَزَوَّجْ / قَه يِرَه، قَه يِرَه كِچ، نَافِرَه تِي

قَه يِرَه، سَه رَه.

تُرَم:

تُرَامُوْاى. الْقَطَارُ الْكَهْرِبَايِي / تُرَام، تُرَامُوْاى.

تُرْمُسٌ: كَهْظِيْمَةٌ / تَه رْمُوس.

تُرْمُوسْتَان. مَنظَمُ الْحَرَارَةِ / تَه رْمُوسْتَان، گَه رَمَازَان.

تُرْمُومَتَر. مِيْزَانٌ اَوْ مَقْيَاسُ الْحَرَارَةِ / تَه رْمُومَه تَر،

گَه رَمَپِيُو.

- : فَاَرْنَهَايْتٌ / گَه رَمَپِيُو يِي فَه رَه نَهَايْت.

- : مَنُوِي (فَرَنْسِي) / گَه رَمَپِيُو يِي سَه دِي.

تُرِن:

تُرُنْجٌ. اُتْرُجٌ / تُوْرُوْج.

تُرِنَجٌ (فِي رِنَج) تُرِنَمٌ (فِي رِنَم) تُرُوِي (فِي رُوِي) تُرِي

(فِي رَاى)

تُرِي:

تُرِيَاقٌ. دَوَاءٌ يَدْفَعُ السُّمُومَ / دَرَه زَار.

تُسْرَبٌ (فِي سِرْب) تَسْرَعٌ (فِي سِرْع)

تُسْع:

تُسْعُ الْقَوْمِ: كَان تَاسَعُهُمْ / نَوِيَه مِيَان بُو.

- : الْقَوْمُ: صِيْرُهُمْ تَسْعَةٌ / كَرْدَنِي بَه تُو.

- : الْعَمَالُ: اِخْذٌ تَسْعَةً / نَوِيَه كِي بَرِد.

تَسْعَةٌ: ٩ / تُو، ٩.

- : رَجَالٌ / تُو پِيَاو.

تَسْعُ نِسَاءٌ / نُو نَافِرَه ت.

تَسْعَةُ عَشْرٍ: ١٩ / تُو زِدَه، ١٩.

- : عَشْرٌ رَجُلٌ / تُو زِدَه پِيَاو.

تَسْعُ عَشْرَةَ اِمْرَاةً / نُو زِدَه نَافِرَه ت.

تَسْعٌ. تَسْعٌ: جِزْءٌ مِّنْ تَسْعَةٍ / تُو يَه ك.

تَسْعُونَ: ٩٠ / نَه وَدَه، ٩٠.

ال - / نَه وَدَه مَه، نَه وَدَه مِيْن.

تَاسِعٌ: الْوَاقِعُ بَعْدَ الثَّامِنِ / نُو هَم، نُو يَه م، نُو يَه مِيْن.

تَاسِعًا / نُو يَه مِيْن، نُو هَم مِيْن.

تسلىق (في سلق) تسلى (في سلو) تسووق (في سوق)
تسوول (في سال) تشائم (في شام) تشبث (في شبت)
تشر:

تشرين الاول / كه لايزان، خه زهلا وه.
- الثاني / سه راهه، ناگردان.

تصبى (في صبو) تضائل (في ضال) تضمن (في
ضمن) تضور (في ضور) تضلم (في ظلم) تعادل (في
عدل) تعاطى (في عطى) تعافى (في عفو) تعاقب (في
عقب) تعال. تعالى (في علو) تعاون (في عون)
تعب:

تعب: ضد استراح / هيلاك بو، ماندو بو، شه كه ت بو.
- منه: ملة / لى بيزار بو، وه رس بو، به ده ستيه وه
هيلاك بو، چارش بو.

- كد / ره نجى دا، چه وسايه وه، ره نجى كيشا.
اشعب: اكل / هيلاكى كرد، ماندوى كرد، شه كه تى كرد.
- ثقل على / چه وسانديه وه، بيزارى كرد.
تعب: كلال. ضد الراحة / هيلاكى، شه كه تى،
ماندويه تى، چه ره سه رى، چه وسانه وه.
- كد / ره نجان، چه وسانه وه.
تعب: شعبان. مُعَب / ماندو، شه كه ت، هيلاك، كفت،
كه شه نك.

مُتعَب: مضايق / وه رس كه، بيزار كه، چارش كه.
- ضد مريح / هيلاك كه، شه كه ت كه،
ماندو كه.

- شاق / گران، قورس، سهخت.

لا يُعَب: لا يكل / هيلاك نابى، ماندو نابى، كزل نادات،
نابه زى.

اتعاب: اجور. اكراميه / كرى، به خشيش، مز.
تعداد. تعدد ((في عدد) تعدى (في عدو)
تعس:

تعس: شقى / كه ساس كه وت، خه م لى دا، بارى كه وت
تعس: تعاسة: شقاء / كه ساس، خه م بارى،
باركه وتوبى، كويزه وه رى.

تعس: تعيس: شقى. بائس / كه ساس، خه م بار، بين
بهخت، باركه وتو، خاك سار، خاكه سار، روزه ش، كلول.

تعشى (في عشو) تعصب (في عصب) تعطف
(في عطف) تعويذه (في عوذ) تغاضى (في غضى)
تغذى (في غذو) تفاوت (في فوت)

تف:

تف: تف. تف. تف. قال له ثقا او تف لك / تفى لى كرد.
تف. وسخ الظفر / چلكى نينوك.

تفح:

تفاح / سيو، دارسيو، ميوه سيو.
تفاحتان. راسا الفخذين في الوركين / دو كولمى سمت،
هه ردو كوجه لى سمت.

تفل:

تفل: بصف. برفق / تفى كرده وه، به لئه مى فرى دا.
تفل. تفال: بضاق / تف، به لئه م.

تفل. تفل: راسب / نيشتو، به لئغ، خه وش، به لئغ.
مئفلة: مئفلة / دولكه تى تف.

تفه:

تفه: قل و حسن / سوك بو، نايه خ بو، ترق بو.
- الطعام (او الشراب) لم يكن له طعم / بين تام بو.
تفه: تافه: بلا طعم / بين تام.

- - - حقير / هيچ و پوچ، نايه خ، لوتو و پوتو،
هه رچى و په رچى.

- - - زهيد / كه م، بين بايه خ.

- - - ركيك / پواو، بين كه ك، شلوق.

تفه: تفوه. تفاهه. خسة / سوكى، هيچ و پوچى،
نايه خى.

تفوق (في فوق) تفوه (في فوه) تقصى (في قصو)
تقمص (في قمص)

تقارى. بذر / توو، سه لك.

تقن:

تقن. اتقن. احكم / ته اووى كرد به باشى و به بوختى.
تقن الارض: اسقاها / ناوى دا.

اتقان. تقانه: احكام / بوختى، بين خه وشى، وردى،
ته او كردن به باشى.

باتقان. باحكام / به بوختى، به بين خه وشى، به وردى،
به ته اووى.

مُتَقَن: محكم / بوخت، ته وار.

تَقَن: بقیة الماء الكدر في الحوض / ناوی پیسی بن
حوز.

- الطین اليابس المشقق / زهوی (قلیشاو، تینو).
تَقَوَى (في وقى) تقويم (في قوم) تَقَى (في وقى) تَقَبَّل
(في قبيل)

تک:

تَكُّ: داس / پی شیلی کرد، پی پیا، شیلای.

- ته الضمرة: اسكرته / مهستی کرد، سه رخوشی
کرد.

استتک التکة: ادخلها في السروال / به نه خوینی
(تن خست، تن هه لکیشا).

تکة: رباط السروال / به نه خوین، دوخین.

تیت ال - / پنو.

متک / دار به نه خوین.

تکت:

تکتک. داس / پی شیلی کرد، پی پیا، شیلای.

- ت الساعة. دقت / لئی دا، چرکه ی کرد.

- الطبخ / کولا.

تکتکة. دقه خفیفه / چرکه، کرته.

- الطبخ: کت / دهنگی کولان، قولپه قولپ.

تکتیک. فن التنظیم / ته کنیک، پیلان.

تکن:

تکنیک. فن المهنة والعمل / ته کنیک، وه ستایی،

کارگوزاری.

تکیة (في وكا)

تل:

تل. اکمة / گرد، ته پزلکه.

تلیل. تل صغیر / گردولکه.

تل الناموسيات / کولله، په رده و کولله.

- حریر. شف / تول، پوپه شمین.

تلا (في تلو) تلاشی (في لشو) تلافی (في لغو) تلالا (في

لالا) تلبد (في لبد) تلذذ (في لذذ)

تلس:

تلسکوب. مرقب / ته له سکوب، نه ستیره بین.

تلغ:

تلغراف. برق / بروسکه بهر، ته له گراف.

- رسالة برقية / بروسکه، نامه به بروسکه.

تلف:

تلف. تعطب / زیانی مینا، خراب بو.

اتلف. اضّر / زیانی گه یاند، زهره ری دا، خرابی کرد.

تلف. ضرر / زیان. خراب یون.

تالف. متلف: متضرر. فاسد / خراب بو،
گه نیو.

متلف: مُفسد / ویران کار، خراب کار.

- مؤذ / به زیان، زیان به خش، به نازار،

زیانه خرق.

إتلاف: إفساد / له ناویردن، به فیرودان، خراب کردن.

تلفاز. مبصار. جهاز التلفزيون / ته له فیزیون.

تلك:

تلك. اسم إشارة / نه (بق نافرته، بق من).

تلكا (في لكا)

تلم:

تلم. خط المحراث / میلی گاسن.

تلمذ: إتخذہ تلميذاً / کردی به قوتابی، کردی به

شاگرد، نایه بهر خویندن.

تتلمذ: صار تلميذاً / بو به قوتابی، بو به شاگرد.

تلمذة: دراسة / خویندن، فیریون.

- تمرین علی عمل / راهیتان، فیریون، شاگردی،

مه شق کردن.

تلميذ: طالب علم / قوتابی، خویندکار.

- في التمرین / شاگرد.

تلمود اليهود: کتاب دینی لهم / په راوی جولکه،

ته لمود، ته ورات.

تله:

تله: تحبیر / شله ژا، سه رسام ما، چاش بو.

تاله. متله: حاشر / شله ژاو. سه رسام، چاش.

- العقل: ذاهل / وړ، حه په ساو.

تلا:

تلا: تبع / دوی کهوت، شوینی کهوت، به دوا یا چو.

- نشأ عن / لیوهی پیک هات، نه نجم بو.

- سرد / گپراهه وه.

- قرا / خویندیه وه.

تَمَّمَ: دمدم / منگ منگی کرد، منگانی، بله بلمی کرد، له به رخویه دوا.

تَمثال. تَمثیل (في مثل) تمدد (في مد)

تَمر:

تَمَر. تَمَرَه تَمراً. اطعمه تَمراً / خورمای (دایه بیخوا، دهرخورددا).

تَمَر الرُّطْب. صَار تَمراً / خورماکه پینگیی.

ت النخلة. حملت التمر / خورمای گرتوه.

تَمَر. بَلَح / خورما.

ت هندی / تهرهیند، خورمای هیند.

تَمرجح (في رجح تَمرد (في مرد) تَمرغ (في مرغ) تَمرن (في مرن)

تَمز:

تَمُوز. تَمُوز / مانگی خهرمانان، گهرما جمان.

تَمس:

تَمساح / تیمساح.

تَمسخر (في سخر) تَمعن (في معن) تَمنع (في منع)

تَمنى (في منى) تَمهل (في مهل)

تَم:

تَمين. حية الاساطير الخيالية / نهژديها، ماری چهوسه، مار.

تَمشى (في نحو) تَمزّه (في نزه).

تَمس:

تَمس / یاری تَمس.

تَمس العائدة / یاری توپی میزا، پینگ پونگ.

تَمسب ال - / راکیت، دارتیمس.

تَمسم (في نسَم) تَمصل (في نصل) تَمسکر (في نکر)

تَمهد (في نهد) تَموّر (في نور).

تَمود / تهنور، فین.

تَموّر / تهنورهی ژنان.

تَمامل (في همل) تَماون (في هون) تَمجی (في هجو)

تَمکم (في حکم) تَمه (في وهم) تَمود (في هود) تواتر

(في وتر) تَواری (في وری) تَوازی (في وزی) تَواضع

(في وضع) تَواطا (في وطا) تَوالی (في ولی) تَوام (في تام) تَوانی (في ونی).

تَاب:

تَلُو: تَبِع / دواکه وتن، شوین که وتن.

تَلُو: ما يتبع الشيء / نهوهی به دواپا دی، نهوهی له دواپه وهیه.

تَال. تَابِع / دواى نهو، له دواپه وهیه.

بالتالى: بالنتيجة / دهرنه نجام، نه نجام، سه ره نجام، ناکام.

تلاوه: سَرْد / گیزانه وه.

ت - : قِرَاءَة / خویندنه وه.

تَم:

تَم. إِسْتَمَّ: نَجَز. كَمَل / ته واپو، کوتایی مات، برپایه وه، جی به جی بو، پیک مات.

تَم. تَمَّ: انجز / جی به جی کرد، پیک هیئا، رای په پان.

ت - . - : انهى / ته واپی کرد، کوتایی پی هیئا، برپایه وه.

تَمام: کمال / ته واپی، ته واپه تی.

ت - . تام: کامل / ته واپو، برپاوه.

ت - القمر. ليلة بدره. بدر تام / مانگی چوارده، مانگ له شهوی چوارده دا.

تَماماً. بالتَمام: کلیة. بالضبط. باکمله / به ته واپی.

به ته واپه تی، کوت و مت.

تام: کامل / ته واپو.

ت - : بالتَمام: بالکامل / ره به ق.

ت - : مُتَمَّ. مُنَجَز / ته واپو، کوتایی پی ماتو.

تَمام: انجاز / ته واپو، کوتایی پی هیئا، راپه پاندن، ته واپو کردن، دواپی پی هیئا.

ت - . تَمیم: نُهَو / ته واپو کردن، کوتایی پی هیئا، راپه پاندن.

تَمَّه. تَمامة: تَمَمَة / نهوهی ته واپی نهکا، پاش ماوه.

تَمَّم: تَممیلی / ته واپو کرد.

تَم: وَدَّ / قاز.

تَمَّ عنه العين. دفعها بتعلیق التمیمه / چاوه زاری بو کرد.

تَمَّم المولود: علق علیه التمیمه / موروی چاوه زاری پیاهله واسی.

تَمیمه / موروی چاوه زار، جادو، ته لیسیم، نوشته.

تاب عن معصية: رَجَعَ عنها/ تَوْبَهُی کرد، دست
 برداری بو.

- عن عمل: أَقْلَع/ نهی کرد، وازی لَی هیتا، دهستی لَی
 مه لَ گرت.

- ندم/ په شیمان بوه وه.

تَوْبَهُ: نَدَامَة/ تَوْبَهُ، په شیمانی، ژیوانی.

تَأْتِبُ: نادم/ تَوْبَهُ کار، ژیوان، په شیمان، پاشگوز.

تَوْبٌ: جعله یَتَوْبُ/ تَوْبَهُی پښ کرد، په شیمانی
 کرده وه، ژیوانی کرده وه.

توت:

توت: فرصاد: من الأشجار/ تو، دارتو.

- احمر/ شاتو.

- العلیق/ توتیک.

- الفرنکی/ چلنک، چیلک.

- الاله الکتابه و الفلسفه عند قدماء المصريين/
 خوی نوسین و فلسفه هی میسریه دیرینه کان، توت.

توتیا. خارصین. زنگ/ توتیا.

تاج:

تاج. لبس التاج/ تاجی خسته سر، تاجی نایه سر.

تَوَّجٌ. تَتَوَّجُ. جلس على العرش/ تاج خرایه سری،
 له سر تهخت دانیش، تاجی پوښی.

تتویج. الباس التاج/ چونه سر تهخت.

تاج: اِکلیل/ تاج.

- السن/ مینای دان.

- العمود/ تپله ک، تپله کی کوله ک.

- الأذن: صیوان او محارة الأذن/ گوئی، بهشی
 دهره وهی گوئی، کپکراگه.

- الاسقف/ بُرطل/ کلوقه شه.

- العرب: عمامة/ میزه، سه ریچ.

تاج. تَوَّجُ (فی تعج) توحش (فی وحش) تودد (فی ود)
 تار:

توراة: اسفار موسی الخمسة/ تورات، نامه موسا.

توسل (فی وسل) توسم (فی وسم) توعد (فی وعد)
 توعك (فی وعك) توغل (فی وغل) توفق (فی وفق) توفی
 (فی وفی)

تاق:

تاق: اِشْتِاق/ بیری کرد، ثاره زوی کرد.

- اِشْتَهَى/ حازی لَی کرد، بییزی پیوه کرد،
 نامه زوی بو.

توق. توقان: شَوْق/ ثاره زو، بیرکردن، بییزو،
 حازی نکردن، نامه زوی.

تائق: مُشْتِاق/ ثاره زومه ند، بیرکردن، بییزوگر.

توقد (فی وقد) توکا (فی وکا) توکل (فی وکل) تولد
 (فی ولد) توهم (فی وهم)
 توو:

تَوّ: ساعة/ ساعات، سات.

تَوّأ: قاصداً/ راسته وخو، په کسر، ناراسته،
 په که نده ردو.

- حالا/ هر نیسته، ده دستبه چن.

تاج:

تاج فی مشیه: تمايل/ لاره و لار نه پوا، به لاره له نجه
 نه پوا، له تری دا.

- قُدْرٌ. تَهَيُّاً/ بوی گونجا، بوی لوا.

اتاج له. هَيَّأَ رِيءَ دا، بوی گونجان، بوی ته رخان کرد.

اتاحة الفرصة/ لوان، گونجان، مه ل ته رخان کردن.

المَتَّاحُ، المتَّاح. الامر المقدر/ کاری گونجاو، لواو، بُو
 رِيك كه وتو.

- : ممكن نيله/ چنگ نه که وئ، چنگ که ورته.

تِيَّاح: من يدخل في مالا يعنيه/ به کر مرگه وه پی،
 خوتن مه لَ قوالتين.

تار:

تِيَّار: مجرى/ ته وژم. ته زو. شه پؤل، لوزه و.

- : موج/ شه پؤل تار.

- کهریائی/ ته زوی کاره بایی.

- هواء/ ته وژمی با، با که پی.

- : مُتَّابٌ/ ته زوی گویا، لوزه وهی نوره کی، کاره بای
 نوره تار.

- : مُسْتَمِرٌ/ ته زوی نه گوز، کاره بای همه تار.

- : مُبَاشِرٌ/ لوزه وهی یه راست.

التيارات الفكرية/ شه پؤل بیروا.

تاس:

تیس. ذُكْرُ الماعز/ بز، خرت، ته چه، ته ژه، سابرن.

- جبلی. وعل / بزنه کتوی.

لحیة ال - . لحیة الماعز: نبات / شنک.

تیاس. صاحب التیس / بزندان.

اتیس. کالتیس / بزنی، له بزَن چو.

تیف:

تیفونید / گرانه تئ، گرانه تا، که وتویی.

تیفوس. الحمی المحرقة / ره شه گرانه تئ، ره شه

گرانه تا.

تیک:

تیک: هذه. تلك (اسم اشارة) / نهه، نهوه، نهه، نهو.

ها - / نائههه.

تاتک. المثنی لتیک / نهه دوانه، نهو دوانه.

اولئک. الجمع لتیک / نهوانه.

تیل:

. تیل: عرق / تال، مهو، ریشال.

تيلة القطن / تاله لؤکه یا ریشاله لؤکه.

قطن طويلة التيلة / په موی (تال دریز، ریشال دریز).

- قصيرة التيلة / په موی (تال کورت، ریشال کورت).

تام:

تام. تيم الحب: عبده / بنده ی کرد، گرفتاری کرد،

شه ی دای کرد، گپروده ی کرد.

تيم، متيم. مستعبد / بهند، گرفتار، شهیدا، په روش.

تيم. جماعه اللاعبين بالكره / تيب، دهسته، تيم

تائیر توری

تائیر توری تائیر توری تائیر توری

شاب (في ثوب) شابر (في ثير) شار (في ثور) شان.
شانوی. ثانیا. ثانیه (في ثنی)
ثای:

- ثای: خرم / کونی کرد، دپانی.
- افسد / خرابی کرد، خرابی کرد.
- اثای: جرح / بریناری کرد، زاماری کرد.
- ثئی: خرم / کون، دپاوی.
- ثای: فساد / خرابه.
- آثار الجرح / شوین برین، جن برین.
- ثیت:
- ثبت: کان شجاعاً / غیرت گرتی، نازابو.
- ثبت: دام و استقر / جن گیر بو، چهسپی.
- علی الأمر: داوم و واضب / به رده وام بو، له ساری رؤیشت.
- کان ثابتاً / جیگیر بو، پت و بو.
- تحقق / دهرکوت، ناشکرايو، به راست گهرا، هاته دی.
- علی. قاوم. حافظ / به رگری کرد، به رگه ی گرت، پاراستی، کوتلی نه دا.

ثئب:

- ثئب. ثئاب. ثئاب: استرخي ففتح فاه وسعا / بلوتشکی دا.
- ثأب. ثؤباء، ثئاوب / باویشک. باویشک دان.
- ثار:
- ثار. اثار. ائتم / توله ی (سه ند، کرده وه).
- ثار. اثار: انتقام / توله، توله سه ندن، توله کرده وه.
- ثؤرة: طلب مکافاة بجناية جنیئت / داوی خوین کردن، توله ی خوین بژاردن.
- ثائر: آخذ بالثار / توله سین.
- هائج / مه ژبو، به له سه، شویشگی.
- ثأری: انتقامی / توله سین، به رگری کرد.
- ثال:

ثؤل. ثائل جسده: خرج فيه الثؤلول / بالوکهی دهردا.

ثؤلول: خراج ناتیء صلب / بالوکه.

- علی کلامه او عهده: تَمَسَّكَ / له سر قسه و بهیمانی خوی سوریو.
 - ت علیه الجریمة / تاوان بار دهرچو، تاوانه که ی به سهره سه یا.
 ثَبَّتَ. أَثْبَتَ. جعله ثابتاً / قایمی کرد، جیگری کرد، وهستانی، چه سپانی.
 - - - : اَبَدَ / بوی سه لماند، پشتگیری کرد.
 - - - : بِالْبُرْهَانِ / بَرَهَنَ / بوی سه لماند به به لگه وه، به لگه ی بؤ مینایه وه.
 - - - : حَقَّقَ / مینایه دی.
 - - - : الذَّنْبُ علیه: اُدین / تاوان باری کرد، گونا باری کرد.
 - - - : الشَّخْصِيَّةُ وَ الذَّائِقِيَّةُ / ناسیه وه، دیاری کرد.
 - : وَطَّدَ / قایمی کرد، جیگری کرد، پتهوی کرد، خوی راگرت.
 - : الموظف أو العامل / چه سپانی، هیشتیه وه.
 ثَبَّتَ. أَثْبَتَ. ثبات: لِحجة و البرهان / به لگه، قواله، سه لماندن.
 ثبات: اِسْتِقْرَارَ / قایمی، جیگری.
 - : مُثَابَرَةٌ / به رده و امی، همیشه یی.
 - : مَقَاوِمَةٌ / به رگری.
 - : بَقَاءٌ / اِسْتِمْرَارَ / مانه وه، له سر رویین، کول نه دان.
 - : ثَبُوتٌ: تَحَقُّقٌ / دهر که وتن، ناشکرا بون، دلنیا بون، رون بونه وه.
 ثبات: شُجَاعٌ / نازا، به غیرهت، نه ترس.
 ثابت: ثَبِيْتٌ: رَاسِخٌ. مُسْتَقِرٌّ / جیگری، وه ستاو، ناجواری، ناجوایتری، گیر.
 - : دَائِمٌ. مواضِبٌ / کول نه دهر، به رده وام.
 - : مُقَرَّرٌ / دائراو، نه گور.
 - : لا یتغیر. وَفِي / داسوز، به وه قا.
 - : الجاش: جریء. جَسُورٌ / نازا، نه ترس.
 - : العزم: عَزُومٌ. ذُو عَزِيْمَةٍ / کول نه دهر، به غیرهت. ریخوله به کیش. به وره.

لون - : لا یتغیر / ناچیتیه وه، رهنگ ناداته وه، ناگورئ.
 اثبات: تَأْيِيدٌ. تَقْرِيرٌ / به لگه، قواله، سه لماندن، ناسینه وه، پرناسه.
 تثبیت: تَمَكِيْنٌ. تَوَطِيْدٌ / قایم کردن، جیگری کردن، پته و کردن، چه سپاندن، ریشه داکوتان، چه سپین.
 مُثَبَّتٌ: مُمَكِّنٌ / قایم، قایم کراو، جیگری، چه سپاو، دامه زراو، سه لمینراو.
 شجر:
 ثَبَرٌ: طَرْدٌ / دهری کرد.
 - : اَهْلَكَ / ویرانی کرد.
 ثَابِرٌ: وَاظَبٌ / به رده وام بو، له سه ری روی.
 ثَبُورٌ: هَلَكَ / ویران کردن، ویران کاری.
 مُثَابِرٌ: مواظِبٌ / به رده وام، کول نه دهر، له سر روییو، ریخوله به کیش.
 مُثَابَرَةٌ: مواظِبَةٌ / به رده و امی، کول نه دان، له سه رویین.
 ثَبِنٌ: ثَبِنٌ لثوبٍ: ثنی طرفه و خاطه / دلمیتی (پلنوشتانه وه)، دلگرتنه وه.
 ثَبِيْنٌ: طرف الرءاء حین ثنیه / دامینی دانوشتا وه.
 ثَبَانٌ: حَجْرٌ / کوش.
 ثَبْنَةٌ: مَلِءٌ حَجْرٌ / پر کوش.
 مُثَبِّنَةٌ: کِيسٌ زِينَةُ الْمَرَاةِ / توره که ی ورده والای نافرته، جانتای دهست.
 ثَخِنٌ:
 ثَخِنٌ: غَلِظٌ / خهست بوه وه.
 ثَخِيْنٌ: غَلِيْظٌ / خهست.
 ثَخِيْنٌ: ثَخَانَةٌ، ثَخُوْنَةٌ: كَثَاْفَةٌ / خهستی.
 اِثْخَنٌ فِي الْأَمْرِ: بِالْبَلْغِ / مهلی کیشا، زلی کرد، پیوه ی نا، ماشه ی کرد.
 اِثْخَنَتَهُ الْجِرَاحُ: اَضْعَفَتْهُ / لاوازی کرد.
 اِسْتِثْنَى مِنْهُ الْمَرَضُ: غَلِبَهُ / لئی پیس کرد، نه خوشبه که ی زیادبو، دهردی گران بو.
 - : مِنْهُ النُّومُ: غَلِبَهُ / خه و برده وه.

ثدی:

ثدی. ثدی: غَذَاهُ مِنَ الثَّدْيِ / مه‌مکی دایه، شیریه مه‌مکی دایه.

ثدی. ثدی: نَهْدُ / مه‌مک. سنگ.

- الحیوان: ضَرَعُ / گوان.

ثدیاء: کبیره الثدی / مه‌مک زل، گوان زل، به‌گوان.

ثدی: من ذوات الثدی / مه‌مک دار.

الثدیيات: الحیوانات اللبونة / گیانه‌وه‌ری شیرده‌ر.

ثر:

ثر الشیء. إتسع / کشا، فراوان بو، کرایه‌وه.

ثر: کثیر الکلام / زودبلی، چه‌نه‌باز، مه‌له‌وه‌ر.

مطر - : واسع القطر غزیره / بارانی دل‌و‌پ زل و خور.

فرس - : واسع الركض / خوش ره‌وت، لزقن، نه‌سپین لزقن.

شاة - ة: غزيرة اللبن / به‌شیر، مه‌پو‌بزی به‌شیر.

ثرثر: اکثر الکلام / زوری وت، چه‌نه‌ی زوری دا، چه‌نه‌بازی زوری کرد.

ثرثرة: كثرة الكلام / قد وقتن، قد بلی، چه‌نه‌بازی، چه‌نه‌دان، چه‌نه‌چن، مه‌له‌وه‌ری، چه‌نانه‌دان، مه‌رزه‌گوئی.

ثرثار: کثیر الکلام / زودبلی، چه‌نه‌باز، مه‌له‌وه‌ری، دم دریز، سازنده، سازنگه، دریز‌دادی، دم مه‌راش، زودوه‌ری، مه‌رزه‌گو، له‌وجه.

ثرپ:

ثرپ. ثرب: لام / سه‌رزه‌نشتی کرد.

اثرپ الكبش: زاد ثریه / به‌زی گرت.

تشریب: لوم / سه‌رزه‌نشست، تانوت، ته‌شهر.

ثرپ: غلاف الامعاء المخاطی. الشحم علی الكرش و الامعاء / به‌زی ناوسک.

ثرد:

ثرد الخبز: فُتَّه في المرق / تیی گوشی، تریتی کرد.

ثرید. مثرود: قتییت / ترییت، تین‌گوشراو.

ثرم:

ثرم: كسر سینه / دانی (شکان، که‌ل کرد).

اثرم: مكسور السن / دان که‌ل.

ثرا:

ثری. اثری. کثر ماله / ده‌وله‌مه‌ندیو، بو به‌خاوه‌ن سامان.

ثری. مثر: غنی / ده‌وله‌مه‌ند، ساماندار، ده‌ست زویو، دلرا.

ثراء: كثرة المال / ده‌وله‌مه‌ندی، سامانداریه.

ثروة: مال / سامان، مایه، دارایی.

ثریا. ثجفة / چلچرا.

ثری:

ثری. اثری التراب: ثدی / ته‌ریو، نه‌رم یوه‌وه، شیئی مینایه‌وه.

ثری: ثدی / شن. ته‌ری.

- : التراب الثدی / زه‌وی ته‌ری، زه‌وی شن‌دار.

- : خیر. رفاه / زوری، فره‌یی، یون.

ثعب:

ثعب الماء: اجراه / ثاری مه‌ل گرت، جو‌گی مه‌ل گرت.

ثعب: مسيل الماء / ناوه‌پو.

مثعب: مسيل الحوض او السطح / پلوسک، گونج.

- : محبس روائح المجاری / سیفون، که‌ل.

ثعبان. حیة / مار.

- الماء: جریث. جری / مارماسی، جری.

ثعل:

ثعلب: حیوان / ریوی.

داء ال - الصلغ: تساقط الشعر / روتانه‌وه، توك فیث دان.

ذیل - : نبات / گیاه‌ریزن.

ثغر:

ثغر: فتح ثغرة / کونی تین کرد، ده‌لاقی تین خست، که‌له‌ری تین خست.

- الاناء: ثلثة أو كسرة / که‌ل کرد، شکانی.

ثغر. قم / دم.

- مقدم الاسنان / دانی پیشه‌وه.

- میناء / به‌نده‌ر، نه‌سکه‌له.

ثغرة. ثلثة. فتحه / کون، ده‌لاقه، شه‌به‌ق، که‌لین، که‌له‌ر.

که‌له‌ر.

ثُغَا:

ثَغِي الخروفُ و النشأة: صوتُ / باعاني، باراني.

ثُغَاء: صوت النشأة / باره بار، باع باع، دهنگی مه پو

بزن:

ثُغَل:

ثُغَال: جلدُ يُبَسِّط تحت الرحي / كهول.

ثُغَال: حجر الرحي الاسفل / بهردی ژیره وهی

ده ستاپ:

ثُغَل: راسب / نیشتو، تلپه، په گر.

ثُغَب:

ثُغَب: ثُغَب. خرق / کونی کرد، هالی کزلی، سمی.

- : اِخْتَرَق / تپه پری، به ناویا تپه پری، پیاجو،

پیری.

- : اِنْقَد / سوتا، هالی گبرسا، گزی گرت، داگیرسا.

- : نَقْد / کردی، بردییه سر، به جیی هینا.

تَثَقَّب: اِنْتَقَب / کون بو.

ثُغَب النار: لوقدها / دای گبرسان، کریدیوه، هالی گبرسان.

ثُغَب: خَرَق / کون بون، تپه پری، هالی کزلی، سمین.

ثُغَب: فَتَحَة / کون، ده رچه.

- : ثُغَبَة: خَرَق نَافِذ / کوناودهر.

مَثُغَب: مَثُغَب: آلة الثُغَب / سمه، سمو، سمبه،

دریل، کون کهر.

- : نَافِذ الرأی / دهنگی نه خوا، خاوهن دهنگ، دهنگی

نه پوا.

مَثُغَب: مَثُغَب / کون، کون کون، کوناودهر.

ثُغَاب: ثُغُوب: کبریت. ما تَشْتَعَل به النار / شقارته،

دهنگه شقارته، زلۆک.

ثَاقِب: نَافِذ / کون کهر، کاریگر.

- الفکر: ذکی / زیره ک، ژیر.

رأی - : نَافِذ / بیرو پای به جی، کاریگر.

عقل - : حَاقِذ / زیره کی، ژیری.

حَسَب - : شَهِير / ناسراو، به ناویانگ، ره سه ن.

ثُغَف:

ثُغَف: ثُغَف: صَار حَاقِضاً / ژیرسو، وشیاربو،

تنگه یشت، زیره ک بو.

ثُغَف: هَدَّب / په روره دهی کرد، ته میی کرد.

- : قَوْم / ریک و پیکی کرد، ریکی خست، نامادهی

کرد.

- الرمح: قَوْمَهُ و سَوَاه / تیزی کرد، ره کهی تیز کرد،

دایدا.

- عقله: هَدَّبَه / خوی روشن بیر کرد.

ثُغَافَة: علم و تهذیب / روشن بیر، ژیری، زلتیاری، روناک

بیری.

تَثْقِيف: تَهْذِيب / تنگه یانن، فیزکردن،

په روره ده کردن، به ختو کردن.

ثُغَافِي: تَهْذِيبِي / روشن بیر.

مُثَقَف: مَهْدَّب / روشن بیر، تنگه یشتو، ژیر، کارامه، روناک

بیر.

مُثَقَّف: مَهْدَّب / تنگه یه نر، په روره دیار.

ثَاقِف: لَاعِب بالسيف / شه ره شیری کرد، یاری به

شمشیر نه کا.

مُثَاقِفَة: مُبَارَزة / شه ره شیر، شه ره شمشیر.

ثُغَاف: خِصَام / شه، ناکوکی.

- : آلة تَثَقِف بها الرماح / رم تیزگر، رم دادهر.

ثُغَل:

ثُغَل: ضِد خَف / قورس بو، گران بو.

- القول: لم يطب سماعه / قسه که گران بو بو

بیستن نه نه گونجا.

- ت المرأة: اِسْتَبَانَ حملها / ده رکه وت که سکی

هه یه، گران بو، قورس بو.

ثُغَل المريض: اِسْتَد مرضه / نه خوشیه که ی لی گران

بو.

- سمعه / گوئی گران بو.

ثُغَل: رَفَع بیده لینیظر ثقله من خِفْتِه / هالی

سه نگاند.

ثُغَل: صَبْرَهُ ثَقِيلاً / قورسی کرد، گرانی کرد.

- : حَمَلَهُ ثَقِيلاً / زدی لی بار کرد، باری گران کرد.

- علی: اتعب و ضایق / بیزاری کرد، هیلاکم

کرد، ساری نایه سر، هه راسانی کرد.

ثاقِلٌ: اطعم او اكل طعاماً ثَقِيلاً/ خواردنی قورسی خوارد.

اَثْقَلٌ: حَمَلَهُ ثَقِيلاً/ زدی لی بارکرد، باری گران کرد.

- ه المرضُ: اِشْتَدَّ عَلَيْهِ/ په کی خست، نه خوښه که ی لی گران بو.

- ت المرأةُ: دنا وضع الحمل/ کاتی (مندال بونی هات، خوښه تی).

ثَثاقِلٌ: تباطاً وتهامل/ خاوه خاوی کرد، که مته رخه می کرد، ته مه لی کرد، گوئی نه دایه.

- : صار ثَقِيلاً/ قورس بو، گران بو.

- : لم ينهض للنجدة/ نه چو په فریایه وه.

اِسْتَسْقَلَ الشَّيْءُ: وجدته ثَقِيلاً/ قورس و گران بی، به قورس و گران هاته پیش چاوی.

- بفلان: شعر بثقله/ به دلی نبو، لای گران بو.

ثَقِلَ: وزن/ قورس، گران، کیش، سنگ.

- : حمل/ بار.

مرکز ال - /چه تی قورسای، ته وه ره.

اِثقال الارض: کنوزها/ که نجینه و سامانی ناوزه وی به مردوه کانیسه وه.

ثَقِيلٌ: ضد خَفِيف/ گران، قورس، به کیش، سه نگین.

- : مُضايِقٌ/ بیزارکرد، له ش قورس کرد.

- الحملُ: شاق/ بارگران.

- (الدم، الظل، العشرة)/ نيسك قورس.

- السمع/ گوئی گران.

- الفهم/ بليد/ که مژه، که لور، که لحو، که وده ن.

- الهضم: عَسِرَ الهضم/ هرسی گران، زو هرس نابن.

ثَقُلٌ: مَتَاعُ المسافر/ که ل و په لی رهوته تی.

- : كل شيء نفيس/ شتی گران به ها.

ثَقُلٌ: ضد الخفة/ قورس، گران.

ثَقَلَةٌ: امتعة/ که ل و په ل، شت و مهک.

- : فتور في الجسد/ له ش قورسی، له ش گران، تاره حه تی، بیزاری، خاوبونه وه.

- : تَعَبٌ/ هیلاکی، شه که تی.

مِثقال: عيار. وزن/ سه نگ، به رد.

- : حوای ۵ غم/ مسقال.

مُثَقِّلٌ: مُحَمَّلٌ/ بارکراو، بارلی نراو، بارگران.

الثَقْلان: الانس و الجن/ مروء و جنوکه.

ثَقَه (في وثق) شکل:

ثَكِلَ اِبْنُهُ: فَقَدَهُ/ رۆله ی جوانه مرگ بو، جه رگی سوتا.

اَثكل الام ولبها: فَقَدْتُهُ/ رۆله ی جوانه مرگ بو، جه رگ سوتا.

ثاكل. ثكلى: فاقد الابن/ کوپمردوو، رۆله جوانه مرگ.

ثكن: شکل:

ثَكْنَةٌ: مركز الجنود/ قشله، باره گای سه ریان، سپاگا، سپاخانه، سه ریانزه.

- : سِرْبُ الحمام/ پۆله کوتر.

ثل: شکل:

ثَلَّ البئرُ: اخرج ترابها/ خوئی بیره که ی دهردا، بیره که ی دهردا.

- الوعاء: اخذ ما فيه/ به تالی کرده وه.

- البيت: هَدَمَهُ/ رمانی، روخانی، کاوی کرد.

- القوم: اهلكهم/ په کی خستن، هیلاکی کردن، له ناری برین.

- عَرُشهم: هدم ملكهم/ تهخت و تاراجی تیک دان.

اَثَلَّ فَمُهُ: سقطت اسنانه/ دانه کانی کهوت.

ثَلَّ البيتُ: تساقط وتهدم/ روخا، رما.

ثَلَّ. ثَلَّة. هلاك، خراب/ ویران کردن، ویران کاری.

- : سقوط الاسنان/ دان کهوتن.

ثَلَّةٌ: جماعة الغنم/ رانه مه ی، کومه له مه ی.

- : الصوف و الشعر و الوبر إذا اجتمعت/ خوئی و مه ره زو به رگن پیکه وه.

- : ما اخرج من تراب البئر/ خوئی بیری دهردا و.

ثَلَّةٌ: جماعة الناس/ کومه ل، چنده که سیک.

مِثْلَةٌ: مِثْلَةٌ/ چه تر، که پر.

ثلب: شکل:

ثَلَبٌ: طَرَدٌ/ ده ری کرد.

- سَبَّ / قسهی پښ وټ، جنيوی پښ دا.
- عاب / شکاني، نابروي برد، گالتهی پښ کرد، خوښ داری کرد.
- ثَلْبُ الجلدُ: ثَقْبُص / کرځ بو، چوه يه ک.
- الشَّيْءُ: ثَلْم / کهل بو.
- مَثَلَبَةٌ: عَيْب / نه نگی، نابروچون. شوره یی، خوښ.
- ثَلْبُ: سَبَّ / قسه پښ وټن، جنيودان، تانوت لوندان، ناو زرانن.
- ثَلثُ: ثَلثُ الشَّيْءِ: اخذ ثلثه / ستيه کی برد.
- القوم: اخذ ثلث مالهم / ستيه کی لی (بردن، سه نندن).
- : كان ثالثهم / ستيه میان بو، بو به ستيه م.
- ثَلثُ الاثْنَيْنِ: جعلهما ثلاثة بنفسه / به خويوه کرښی به سن.
- المساحة: قَسَمَهَا الى مَثَلثات / دابه شی کرد به سن گوشه یی.
- الشَّيْءُ: جَعَلَهُ ثلاث مرات / سن جاره ی کرد، کردی به سن نه وهنده.
- اثلث القوم. صاروا ثلاثة / بون به سیان.
- ثلاث. ثلاثة، ٣، سن، سیان.
- و - اضعاف / سن نه وهنده، سن جار، سن چندانه.
- عشرة. - عشر / سیانزه، سیانگزه.
- ثلاثاً: ثلاث مرّات / سن جار.
- ثلث: الولد الثالث / مندالی ستيه م.
- : سقى الزرع مرة في ثلاثة ايام / سن روژ جاری ناويدان.
- ثلث. ثلث: جزء من ثلاثة اجزاء / ستيه ک، ٣ | ٣.
- ثلاثاء. ثلاثاء. يوم الثلاثاء / ستيه ممه، روژي ستيه ممه.
- ثلاث. مثلث: ثلاثة ثلاثة / سیان سیان، سن سن.
- مثلث. ثالث اوتار العود / ژبی ستيه می عود.
- مثلوث. ذو ثلاثة / سن تال، سیان پیکه وه.
- مثلث. ذو ثلاثة نقط / سن گوشه.

- حاد الزاوية / سن گوشه ی گوشه تيز.
- قائم الزاوية / سن گوشه ی گوشه وه ستاو.
- متساوي الاضلاع / سن گوشه ی (يه ک لا، لايه کسان).
- متساوي الساقين / سن گوشه ی (جوت لا، دولايه کسان).
- مختلف الاضلاع / سن گوشه ی جيبالا.
- منفرج الزاوية / سن گوشه ی گوشه کراو.
- ثلاثون = ٣٠ / ٣٠ سي.
- ثلاثي. مؤلف من ثلاثة / له سن پيک هاتوه.
- الابعاد / سن سوچ، سن گوشه.
- الحروف / سن پيت.
- الارجل / سن پيا، ستيه م. سن پښ.
- الفصوص / سن پهل.
- الاضلاع / سن پهل، سن لا.
- الالوان / سن رهنگ.
- الورقات / سن گلا، ستيه پره.
- ثالث / ستيه م.
- ثالثاً / ستيه مین.
- ثالوث: اتحاد ثلاثة / سن خسته کی، سيانه، سيانه کی.
- تثليث: جعل الشيء ثلاث مرّات / کردن به سیان.
- ثلج: بَرَدٌ او جَمَدٌ / به سستی، ساردی کرده وه، به ستانی.
- ثَلَجَتْ و اثلجت السماء: نزل منها الثلج / به فرياری.
- ثَلَجَت النفس: بردت و سرت / ته زوی خورشو فينک به له شاهات.
- اثلج صدره: فَرِحَ / دلخوش بو، پيخوشحال بو.
- ماء البئر: انقطع / وشکی کرد، ناوی بيره که وشکی کرد.
- ت عنه الحمى: تركته / تا که ی (سوکی کرد، بهری دا، ره ويه وه).

- ت النفس: بَرُدَتْ و سُرَّتْ / دَلْخَوْش بُو، پَيْفَوْش حَال بُو.

ثلج: ماءٌ جامدٌ به فر.

- رَجَو: خَشَفَ / به فر، به فر.

- جامد: جَمَدٌ / سه مزل، به فر، به سته له ك.

ثلجی: كالثلج او منه / به فری، وهك به فر.

ثلج. مَثْلُجٌ. مَثْلُوجٌ: مُبْرَدٌ، مُجَمَّدٌ / به فراو، به ستو، زَد سارد.

مَثْلُوجُ الْفُؤَادِ: بَلِيدٌ / كه مژه، كَيْلٌ، بَلَحٌ، كه لحو.

ثُلَاجِي: شَدِيدُ الْبِيضِ / زُورَسِي، وهك به فر سپيه.

ثُلَاجَةٌ / به سَتِينَر، به فر كه.

مَثْلُجَةٌ: مَوْضِعُ حِفْظِ الثَّلْجِ / چاله به فر، سنوقی به فر.

العصر الثلجی او الجليدی / دهمی سه مزل به ندان، چاخى سه مزلین.

ثَلْم:

ثَلْمُ الصَّيْتِ او السمعة: طعن / ناوی زبان، قسهی شوین خست.

- ثَلْمُ الْإِنَاءِ: كَسْرُهُ مِنْ حَافَتِهِ / كه لی كرد.

- - صيره كليلا / كولی كرد، كولی كرد.

ثَلْمٌ مِنْ مَالِهِ: ذَهَبُ شَيْءٍ مِنْهُ / لیتی كه ل بو، له پاره كهی كه م بو وه.

ثَلْمٌ. تَثَلَّمَ: اِنْكَسَرَ مِنْ حَافَتِهِ / كه ل بو، كه ناره كهی شك، درزی تن بو، قرنجا، روشا.

ثَلْمٌ. ثُلْمَةٌ: خَلَّلَ / كه لین، درز، قلیش، قرنجاوی، كه لی، روشاوی.

ثالم: كليل / كۆل، كول، دهمه پیزه.

مَثْلُومُ الصَّيْتِ او السمعة / ناو زیاو، ناویانگ زیاو. ثم:

ثَمٌّ: اَصْلَحَ / چاکی كرد، چاکی کرده وه.

- قَلَعَ / هَلَى كَن.

ثُمَّةٌ: قَبْضَةٌ مِنَ الْحَشِيشِ / چنگی گیا. قولی گیا. چه پکئی گیا.

ثَمٌّ. ثُمَّةٌ. ثَمَّتْ: هُنَاكَ / نه وی.

من - لذلك / له به رنه وه.

ثَمٌّ: حَيْنِيذٌ / نه وسا، به وی نه، له وکاته وه.

- : بَعْدُ ثَمًّا / ناوی نه وه، له وه دوا، پاشان، له پاشا. ثمر:

ثَمْرٌ. اَثْمَرٌ: طَلَعَ ثَمْرَهُ / به ری گرت، هاته به ر.

اِسْتَثْمَرْتُ: جَعَلَهُ يَثْمُرُ / مینا به ر، وه به ری مینا.

- : اِسْتَعْمَلَ / به کاری مینا، نیشی پی کرد.

ثَمْرٌ. ثَمَارٌ. اِثْمَارٌ: حَمَلُ النِّبَاتِ / به ر.

- . محصول. نِتَاجٌ / به رهم، به ر یوم.

- . ثَمْرَةٌ: فَائِدَةٌ / سود، كه ك.

- . - : رِيحٌ / قازانج، دهسكوت.

- . - : نَتِيجَةٌ / نه نجام، ناکام.

ثَمْرَةُ الْقَلْبِ: الْمَوَدَّةُ / خو شه ویستی.

بِلا ثَمْرَةٍ: عَقِيمٌ / زپ، بی به ر.

اِثْمَارٌ: اِنْتِاجُ الثَّمْرِ / به رگرتن، هاته به ر.

اِسْتِثْمَارٌ: اِسْتِغْلَالٌ / به کار مینان، وه به ر مینان

مُسْتَثْمِرٌ. مُسْتَعْمِلٌ. مُنْتَجٌ / وه به ر مین، به رهم مین، به کار مین.

مُسْتَثْمِرٌ: مُسْتَعْمِلٌ / به کار مینراو.

مُثْمِرٌ: مُنْتَجٌ / به ردار، به پرشت.

- : مُرِيحٌ / به سود، به كه ك، به قازانج.

ثَمْرَاءٌ. ثَامِرٌ: ذَاتُ الثَّمْرِ / به ردار.

ثَامِرٌ: لَوْبِيَاءٌ / لُوبِيَا، ماشه سپی.

ثَمَل:

ثَمَلٌ: سَكْرًا / مه ست بو، سه رخوشی بو، كه یل بو.

اِثْمَلٌ: اِسْكْرًا / مه ستی كرد، سه رخوشی كرد، كه یلی كرد.

ثَمَلٌ: سَكْرًا / مه ستی، سه رخوشی، كه یل بون.

ثَمَلٌ: سَكْرَانٌ / مه ست، سه رخوشی، كه یل.

ثَمَالَةٌ: رَاسِبٌ / خَلَّتْ، نیشتو، بنه كه ی.

- : رَغْوَةٌ / كه ف.

اِلى الثَّمَالَةِ: حَتَّى الثَّمَالَةِ / تا بنه كه ی، به خلاته كه ی وه، مه موی.

ثَمِن:

ثَمِنٌ. اَخَذَ ثَمْنَهُ / مه شت یه کی برد.

- القوم: كان ثامنهم / هه شته میان بو.
 ثَمَنُ الشَّيْءِ. قدر قیمتته: حداد له ثمن / نرخى بؤ
 دانا، نرخى بؤ بیری، نرخه کوی قه بلان، نرخاندی.
 أَثْمَنُ الْقَوْمِ. صاروا ثمانية / بون به هه شت.
 ثمان. ثمانية / ۸، هه شت.
 - عَشْرَةٌ. - عَشْرًا / ۱۸، هه ژده.
 شانون / ۸۰، هه شتا.
 ثامن: بعد السابع / هه شته م، هه شته مین.
 ثَمْنٌ: جزء من ثمانية اجزاء / هه شتیه ک، !
 ثمين. مَثْمِنٌ: نفیس / نایاب، به قه پ.
 تَثْمِينٌ: تَقْوِيمٌ / گرنگی بؤ دان.
 - : تقدير الثمن / قه بلاندن، نرخ دانا، نرخاندن.
 مَثْمِنٌ: مَقْوَمٌ / قه بئینلرو، نرخ بؤ دانلرو، گرنگی بؤ لرو،
 نرخینلرو.
 - الاركان / هه شت پهل.
 - الزوايا / هه شت گوشه.
 - السطوح / هه شت پو.
 ثَمَنٌ: قيمة. سعر / نرخ، بهها.
 رَفَعُ الْ - / گران کردن.
 خَفَضُ الْ - / هه رزان کردن، داشکاندن..
 لا يُثْمَنُ: ثمين جدا / گران بهها، به نرخ. زقدر نایاب.
 - : عديم القيمة / هیچ ناهمینیت. بئ که ک.
 ثنى:
 ثنى: عطف: طوى / چه مایه وه، نوشتایه وه، قه دى
 کرد، په چى دأ.
 - . (اثنى عن كذا: صرف / وازى هینا، لئى لادا،
 دهستى لى هه ل گرت.
 - صدره: طوى مافیه إستخفاء / خستیه دلیه وه وه
 شاردیه وه، رقى هه ل گرت.
 ثنى العدد: ضعفه / کردى به بونه وهنده، بوجاره ی کرد.
 - العمل: اعاده / دوباره ی کرده وه.
 - الثوب: طراه / قه دى کرد، ده قى کرد، پئچایه وه.
 - . اثنى على: مدح / پيا هه لدا، ستایشى کرد.
 - . - على: شكر / سوپاسى کرد.
 اثنى عن: صرف / وازى لى هینا.

إستثنى: (أخرج من حكم عام / كه لای خست.
 اثنى: إنعطف / لای دا، پئچى کرده وه، وه رچه رخا.
 - عن: إنصرف / وازى هینا، لای دأ، دهستى
 هه لگرت.
 ثنى. ثنية: طية / قه د، قه دکردن، دهق.
 - . - : جفدة / لوج، چرچى.
 - . - : منعطف / پئچ.
 ثنى: عطف / لادان، پئچ کرده وه، وه رچه رخان،
 نوشتانه وه، په چ، په چ دان.
 - عن عزم: صرف / وازمینان، لادان، دهست
 هه لگرتن.
 مثنى: مطوى / قه دكراو، دهق كراو.
 مثنى: الوتر الثاني من أوتار العود / زنى دوهمى
 عود.
 - الدابة: ركباتها و مرفقاها / هه ردونه ژودو
 تانیشكى نازهل.
 - . ثناء: إثنين / دوان دوان، دودو.
 إثناء: إنطواء / قه دبون، نوشتانه وه.
 ثناء: مدح / پيامه ل دان.
 : - . شكر / سوپاس.
 إثنين: يوم الاثنين / روى دو (شه ممه، شه ممو،
 شه مه).
 ثنائى. مثنى: مزدوج / دوان، دوانه، جوته.
 ثان: الواقع بعد الأول / دوهم.
 - : آخر / نه ویتر.
 ثنائى عشر: بعد الحادى عشر / دوازده م،
 دوازده مین.
 ثنائياً. ثانياً / دوهمین، دوهمین جار، سه رله نوئ، هم
 دیس، هم دیسان.
 - . - : (يضاً) جارئكى تر.
 ثنائية: ۶۰ / ۱ دقيقة / چرکه.
 ثانوى: غير مهم. اقل اهمية / گرنگ نیه، له پله ی
 دوهم دا.
 مدرسه - ۲ / قوتابخانه ی ناوه ندی.
 اثنا عشر. إثننا عشرة: ۱۲ / دوانگزه، ۱۲.

مَثَاب. مَثَابَة: مجتمع الناس / كرمه، شوین، په ناگه.
 بِعَثَابَة كَذَا: يُعَادِلُه / له جیبی نهو، وهكو نهو، هاوت.
 ثار:
 ثار: هاج / هه نسا، هه ژبی، ته قینه وه، یاخی بو، جول، وروژا.
 - الیه وبه: وشب علیه / په لاماری دا، قه له م بازی دایه، هه لی کوتایه سه ری.
 - الغبار و الدخان: إرتفع / به رزبوه وه.
 - الجراد: ظهر / مات، دهر کوت، کولله مات.
 - الشعب: قام / ته قینه وه، هه نسا، شوړشی به ریا کرد.
 - تَمَرْدٌ / یاخی بو.
 - ثائِرَةٌ / رقی هه نسا، به تین توپه بو.
 اثار: هنج / هانی دا، هه ژانی، ته قینه وه، جولانی، وروژانی.
 إشارة: تهنج / هان دان، جولان، هه ژاندن، وروژاندن.
 مثير: مهنج / هان دهر، جولینه، هه ژین.
 - الفتن السياسية: ثائر، ثوری / شوړش گپ، شوړش به ریا که ر.
 - القلاقل و الاضطرابات: مثير الفتن / ناژاوه گپ.
 - المشاعر: هه ست جولین.
 ثائر: ثوری / شوړش گپ، هه ل گپرسینه، به ریا که ر.
 - غضب / توره یی.
 - هائج / هه ژبو، به له سه، وروژاو.
 - مثير الفتن / یاخی، ناژاوه گپ.
 ثائِرَةٌ: ضجّة و شعْب / ناژاوه، تیکدان، ژاوه ژاو.
 ثوران: هیجان / هه ژین، به ریا بون، ته قینه وه، جم و جول و نه سره وتن.
 - البركان و أمثاله / هه ل چون، ته قینه وه.
 ثورة: هیجان. هياج / شوړش، یاخیتی.
 - بَقْرَةٌ / مانگا، چیل.
 ثور: ذکر البقر / گا، که ن، که نه گا.
 - الحراثة / کاجوت.
 ثول:

الإثنا عشری: عَجَج. لول الامعاء بعد المعدة / روانگزه گری.
 اثنان. اثنان: ۲ / دو، ۲.
 - زوجان / جوت.
 - ثنائي في الغناء / دو قو لی.
 اثناء. في اثناء. في اثناء ذلك: خلال / له کاتی، نه وده مه ی، له ماوه ی، به در ژبی، له وکاته دا، له هه مان کاتدا.
 استثناء: اخراج من حكم عام / که لاخستن، نا ناسایی کردن، هه لاویژن.
 إستثنائي: شاذ عن القاعدة. فوق العادة / نا ناسایی، هه لاویژنی.
 حالة استثنائية / بارودوخکی (نا ناسایی، هه لاویژنی).
 استثنائياً: بوجه الاستثناء / به هه لاویژزای.
 مستثنى / هه لاویژزای، نا ناسایی کراو.
 ثنية (جمعها ثنایا): سن قاطعة / دانی پرنده، دانه کانی پیشه وه.
 ثاب:
 ثاب. ثوب. عاد: رجع / گه ریا وه، هه توه.
 - اثناب المريض: شفي / چاک بوه وه، هه نسا.
 ثوب: لوح بثوبه لیبری / کراسی راوه شان بز بینین.
 - اثناب: جازی / پاداشتی دایه وه، خیری دایه وه.
 إستتاب المال: إسترجعه / گه ریا وه، میتیا وه، دهستی که ونه وه.
 تثوب. كسب الثواب / پاداشتی وه رگرت، خه لاتی وه رگرت، خیری گه یشت.
 ثواب. مؤبّية: جزاء. وعادة الجزاء على اعمال الخير / خه لات، پاداشت، ده سکوت، خیر گه یشتن.
 ثوب: رداء / کراس.
 - المظهر الخارجي / دیمه نی دهر، به رگی دهره وه.
 ثياب. ملابس / به رگ، پزاشک، جل و به رگ.

ثُوْلٌ و تَثْيَبَتِ الْمَرْأَةُ زَوْجَهَا: فارقتُهُ بصوت او
 طلاق/ بو به بیوه ژن به مردن یا جیابونه وه.
 ثَيْبٌ: نقيض البكر/ نافرته تی به کارمیتراو، ژن، کج
 نیه.
 - (ارملة او مطلقة) بیوه ژن.

ثیل:
 ثیل. ثیل: نبات من الاعشاب/ جیمن، مهریز.

ثَوْلٌ: ثَالٌ: حَمَقٌ/ کهریو، گیل بو.
 - : اصابه عَرَضَ كَالْجَنُونِ/ کهلهیی بو،
 هاریو، شیت بو.
 تَثْوَلُ النَحْلُ: تَجْمَعُ/ پورهی دا، کزبونسه وه،
 کزبوه وه.

- النَّاسُ: تَجْمَعُ/ کزبوه وه، کزبونسه وه.
 انشال عليه التراب: اِثْصَبُ/ خَوَّلَ کرا به سه ریا،
 داپوشرا به خَوَّلَ.
 (ثول): احمق/ کهر، گیل، که مژه، که ودهن، ده به نگ،
 سه پوله، خَوَّلَ، گیل.
 ثَوْلٌ: جماعة النحل/ پوره مهنگ، پوره.
 ثوم:
 ثوم: نبات من الابصال/ سیر.

ثوی:
 ثوی: اثوی المکان وفيه و به: اقام/ نیشته جی بو،
 تیاژیا، تیا دانیشته.

- : مات/ مرد، کزچی کرد، ری.
 (ثوی): اضافة/ میوانداری نه کا.
 ثوی: دُفِنَ/ نیترا.
 مَثْوَى: مَثْوَلٌ/ خان، خانو، مال، میوانگه.
 ابو - : صاحب المنزل/ خاوهن مال پیاو.
 ام - : صاحبة المنزل/ خاوهن مال ژن.
 ثُوَّةٌ: اثاث البيت/ کهل و په لی مال.
 - : ما يُثْصَبُ فِي الطَّرِيقِ لِيَهْتَدِيَ بِهِ/ نیشانه کانی
 سه ریزگا.

ثوی: اسیر/ دیل، به ند.
 - : ضَيْفٌ/ میوان.
 - : البيت المعد للضيف/ میوانخانه، دیوه خان.
 ثَوِيَّةٌ: المرأة/ ژن. نافرته.
 - : ماوى الغنم و البقر و الابل/ گوپو پشتیر.
 - : إشارة للراعى/ کز مه له به ردو نیشانه کانی
 ده شت.
 ثایة: إشارة. علامة/ نیشانه، سنگ.
 ثیب:

- متمرّد. عات. المسلط القاهر / زوّدار، ستم کار، به جور، زهیر به دست.
- هائل القوة / به مینز، به توانا.
- مجهود - / کردار یا کرده وی گرنک.
- مُجبر. مجبور: مُلزم / ناچار.
- إجبار. جبر: الزام / ناچار کردن.
- إجباری. جبری / الزامی / ناچاری، تهویمی.
- جبروت: القدره والعظمة / مینز، گه وره یی، توانایی، جهورو ستم.

جُبَار: هُدْر / فیروز.

- ذهب دمه هدرأ / خوینده کی به فیروز روی.
- جبریل. جبرائیل. اسم ملاک (و رجل) / جبرائیل، ناوی مه لایکه یه که، ناوه بۆ پیار.

جَبْر:

جَبْر: قَطْع / له تی کرد.

جَبْر الخَبْز: بَیس / وشک بووه، نانه که وشک بووه.

جَبْرَة: قِطْعَة / له، که رت، پارچه.

جَبْر: الخَبْز اليابس / نانه رهق.

جَبْس:

جَبْس فِي مَشِيْتِه: تَبَخْتَر / به تپو فیزهوه (رُفْس) خوی پانه دا.

جَبْس الحائط. طلاءُ بالجبس / گه چ کاری کرد، سپیکاری کرد.

- العضو المريض / له گه چی گرت، گرتیه گه چ.

جَبْس: جُص / گه چ.

- اجْبَس: جبان / ترستۆک.

- جبوس: لئیم / نامه رد.

- ثَقِيل الروح / ئیسک قورس.

- فاسق / داوین بیس، چاوله وهی.

جَبْس. ولد الذب / به چکه وچ، توله وچ، بیوله.

جَبَل:

اجْبَل و تجبَل المسافر. صار او دخل اى الجبل او سكن فيه / روی کرده شاخ، له شاخ نیش، شاخی کرده نشینگه.

جَبَل: صَوْر. صاغ / دای رشت.

- عَجَن / شیلای.

جَبَل: عَجَن و صَوغ / شیلان، گرتنه وه، داپشتن.

جُبْجَبَة: زنبیل من جلد یفقل به التراب / زهمیلی چه رم.

جبر:

جَبْر المكسور. اصلحه / چاکی کوده وه، وه کو خوی لی کرده وه.

- جَبْر العظم: اصلحه / گرتیه وه، خستیه وه شوین خوی.

- الخاطِر: ارضی / ناشتی کرده وه، دئی دایه وه، به سه ریاهات.

- القلب: عزی / دلته وایی کرد، دلخوشی دایه وه.

- الفقير: ساعده / یارمه تیدا، دهستی گرت، چه وانیه وه.

- علی: الرّم. أجبر / زدی لی کرد، ناچاری کرد.

تَجَبَّر: تَكَبَّر / فیزی نواند، خوی به زل گرت.

- لتجبر. اجتر: صلح بعد لكسر / گریه وه، چاک بووه.

- طفا. عتا / جهورو ستمی نواند، زوّداری کرد.

- المريض: صلح حاله / چاک بووه.

- النبت: نبت بعد ان اكل / مه ای دایه وه.

جِبَارَة: مهنة من يجبر العظام / ئیسک گره وه.

تجبير العظام: اصلاحه / ئیسک گرتنه وه.

جَبْرَة العظام: المواد التي تُجبر بها العظام / که ره سه ی ئیسک گرتنه وه.

وَضِع في ال - / گرتیه گه چه وه، گه چی تن گرت.

مُجَبَّر: جابر العظام / ئیسک گره وه

جابر. مُجَبَّر / ئیسک گره وه.

ابو - : الخبز / نان.

ام - : الهريسة / که شه که، گه شه کوتار.

جَبْر (جبار: قهر) / زوّداری، زوّد کردن، ناچار کردن.

- جِبَارَة: تجبير العظام / ئیسک گرتنه وه.

- علم الجبر / جهبر.

- قضاء الله و حكمه / فره منی خوا، ناچاری، بینه سه لاتی.

جَبْرًا. بالجبر: قهراً / به زور، به توپزی، به ناچاری، زوّداره کی، زوّد ملتی.

جَبْرِي: مختص بعلم الجبر / جهبرزان.

- إجباري: فزاسی / ناچار کردن، تهویمی، به زور تهویم.

جَبَار: من صفات الله تعالى / گوره، گه وره یه تی خوا.

- من الناس: جماعة / کومه له خهک، کومه له یکی
- یهک (کهوتو، گرتو).
- الجزء الامامی / پیئش، رو، پیئشه وه.
- القوم: سیدهم / سه رگه وه.
- ال - الحریبة: خط حربی حصین / گهرمه ی جهنگ،
- کوبی جهنگ.
- جبی:
- جَبِي الضرائب و الاموال: جمعها / باجی (کوکرده وه،
- سه ند، گرت).

- جباية الاموال أو الضرائب: تحصیلها / باج
- (کوکرده وه، سه ندن، گرتن)، په ته برین.
- جَاب. محصل الضرائب / باج گر، باج سین، په ته بر.
- جث:

جَثَّ. جَثَّ. قَلَعَ مه لئ که ند.

مَجَثَّة: حديدة تقلع بها النبات / نوئل.

جَثَّة: جسم / تن، له ش، جهسته.

- الميت. للانسان / لاشه، ترم.

- الميت. للحيوان / لاک، که لاک.

جَثِيث: ضَخْم / ته پلان، بوشناخ.

جثم:

جَثَم / قَلَعَ مه لئ نیشته.

- : لنظره بصره على الارض / به سنگا کهوت له

به روکهوت.

جاثِم: مُتَلَبِّد بالارض / مه لئ نیشته، له په روکهوتو.

مَجَثَم: محل الجثوم / نیشته، شویتئ مه لئ نیشته،

مه نیشته.

جَثَام: جاثوم. كابوس / خهوی ناخوش، میرده زمه،

موته که.

جَثْمَان: جسم / تن، له ش.

- الميت: رَفَاتَه / لاشه، چل و چیتو، که لاک، نیشک و

پروسک.

جثا:

جَثَا: رَكْح / کورپوشی برد، چه مایه وه، چوکى دادا،

به چوکدا مات.

جاث: راکح / له کورپوشایه، چه ماوه ته وه.

قابليه ال - : طواعية. لدونة / پیز.

جَبَل: طُور / شاخ، چیا، کیتو، که ژ.

- نار: بُرکان / ناگرین، شاخی ناگرین، گرکان، ناگرین.

- جلیل / چیاى به فرین، به فره چیا.

انف ال - / لوتئ شاخ.

إبنه ال - حية / مار.

سلسلة جبال / زنجیره شاخ، تیره شان، تیفه شان.

جَبَلِي: مختص بالجبال / شاخ زان، چیا زان،

شاخه وان، که ژه وان.

- : كثير الجبال / شاخاوی.

- : يَنْبُت أو يتواجد في الجبال / شاخی، چیا یی.

- . جبلاوی: سكان الجبال / دانیشتهوانئ شاخ و

چیا، شاخ نشین.

- . مختص في صعود الجبال / شاخه وان،

که ژه وان.

منطقة جبلية / کوسار، شاخاوی.

جَبِيل. مَجْبَال: قبيح الوجه أو الخلق. رجل جبيل.

أمرأة مجبال / خویا شیوه ناشیرین، نه ژه نگ.

چین:

جَبِيْن. ضعف قلبه / ترسا، ترسی لئ نیشته.

- . خَارَعْرَمُه / روخا، وره ی به ردا.

جَبِيْن. تَجَبِيْن الحليب: صار جَبِيْنًا / مه یی، بو به په نیر.

جَبِيْن. جَبِيْنَة / په نیر.

- . جَبَانَة: ضد شجاعة / ترسنوکی.

ماء ال - . شَرش / دۆوک.

جَبَان. جَبِيْن: ضد شجاع / ترسنۆک.

جَبَان: صانع أو بائع الجبن / دوسکه ریا فروشیاری په نیر.

- . جَبَانَة: مَقْبِرَة / کورستان.

مَجْبِيْنَة: وعاء صنع الجبن / ده فری په نیر.

- : خَثْرَة الجبن / مه ویتئ په نیر.

جَبِيْن: جَبِيْنَة / ناوچه وان، ته وئیل.

جبه:

جَبَة. جَابَة: فاجأ / کت و پری کرد، له پې بو.

- . - : استقبال. واجه / به رهنکاری بو، روبه پوی

بو، ناوقاتی بو.

جَبِيْنَة: جَبِيْن / ناوچه وان، ته وئیل.

جَثْوُ: رُكُوع / كُوفُوش، كُپُوش بَرْدَن، چِه مانه وه، چَوَك دادان، به چَوَك داهاتن.

جَثْوَةٌ: كَوْمَه تَراب فوق القَبْرِ / خَزَلَى سَهَر گُزِر. جحد:

جَحْدٌ: اِنكار / نكولى كرد، دانى پيانه نا، نه چوه ژيرى. - : كَذِب / به دروى خسته وه.

- : كَفَر / ره فى كرد، بى ثابيني نواند، كفرى كرد، له ثابن ده رچو.

جَحْدٌ: جُحُود: اِنكار / دان پيانه نان، نكول كردن، نه چونه ژير.

- : كُفْر / بى باوه پى، بى ثابيني، كفر كردن، له ثابن ده رچون.

- : المعروف: نُكْران الجميل / سِبْله يه تى، بى نه زانين، له به رچاونه بون.

جاحد. ناكِر / دان پيانه نه، نكول كار. - : كافر / بى باوه پى، بى ثابين.

= المعروف: ناكِر الجميل / سِبْله، بى نه زان. جحر:

جَحْرٌ: دَخَلَ حُجْرَةً / چوه كونه كه يه وه، خوى كرد به كونه كه يه. - : تاخِر / دواكه وت.

اُخْجِرَتِ السَّماءُ. لم تَمطر / نه بارى. جَحْرُ الحَيوانِ: وِجار / كون، نه شكه وت.

مَجْحَرٌ: مَكْمَنٌ / مَلْجَأٌ / په ناگه. جاجر: مَتَخَلَف / دواكه وتو، دواكه وت.

جَحْرَةٌ: حَجْرَةٌ: السَّنة المجدبة / سالى وشك و بى بارانى، سالى تنگ و چه له مه، وشكه سال، نه هاتى.

جحش:

جَحْشٌ: وِلد الحمار / جاش، جاشه كار. - : عارض خشبي / كه ره دارينه.

تجحيش / به جاش كردن، ماره به جاش. جحظ:

جَحِظَتِ عَيْنُه: عَظُمَت مَقَلَتها و نَسأت / چاوى ده رپوقى.

جَحِظَ اليه: حُدِدَ النَظر اليه / چاوى تن بى.

جُحُوظ العَين / چاوى ده رچوقين. جاحظ العَين / چاوده رپوقيو.

جحف:

جَحْفٌ: جَرَف / راي مالى، راي دا، راپيچى دا، بردى، فه وتانى. - : مَعَه / مال. اِنحاز / لايه نى گرت.

اِحفاف. جَوْر / زَوْدارى، زَوْد ستم، جه ور. - : مِيل. تَحْرِب / لايه ن گرى، لايه ن گرتن.

مُجْحَفٌ: جائر / زَوْر، ستم، جه ور. تَجَحَّفَلُوا: تَجَمَعُوا / كُوبونه وه، گردبونه وه.

جَحْفَلٌ: جِيش عظيم / فه يله ق، سوپا. رَجُلٌ - : عظيم القدر / پياوگه وره، كه له پياو.

جحل:

جَحْلٌ: وِلد الضب. الحرياء / توله مارمئلكه، مارمئلكه. - : يَسُوب / پوش به قنگه.

جُحال: سَم / زهر، ژار. جِحْلٌ: العَظيم من كل شىء / گه وره، گاه برد، كه له.

جحم:

جَحْمُ النَّارِ: اوقدها / داي گيرسان، كرده وه. جَحِمَت. جَحِمَتِ النَّارُ: اِضْطَرمت / ناگر كه وتسه وه،

ناگر به ربوه وه.

اَجْحَمَتِ النَّارُ: اِشْتَدَّت و تَأَجَّجَت / كلپه سى سهند، بَلَيْسَه سهند.

تَجَحَّمَ: تَحَرَّقَ حَرِصاً و بُخلاً / خوى خوارده وه، پيش خوارده وه.

جَحْمَةٌ بَعِيْنَه: اَحَذَ النَظر اليه / چاوى تن بى. جحم. اَجْحَم: كَف / وازى مينا.

جاحم: الجمر الشديد الاشتعال / كه له پشكوز. جحيم: كل نار شديدة التاجح / ناگرى به كلپه.

- : المكان الشديد الحر / شوينى زور گهرم، بَلَيْسَه.

- : جَهَنَّم / دوزه خ، جهه نه م. جحيمي: جهنمى / دوزه خى، جهه نه مى.

جَحْمَةٌ: تَوَقَّدَ النَّار / كلپه و نيله نيلى ناگر. جُحام: وِرم العَين / ناوساوى چاو.

- : حُمْرة العَين / سورى چاو، چاودا گيرسان. جد:

جَدٌّ: كان جديداً / تازه بو، نوى بو. - : اِجْتهد كَد / خه باتى كرد، كوششى كرد، تن كوشا.

- : حَصَلَ حَدِيثًا / تازه بابهت.
 - فِي الامر. اِهْتَمَّ / گزنگی پند، دلکاریو.
 - فِي العمل. عَجَلَ و اسْرَعَ / په‌له‌ی کرد، خیرایی کرد، ده‌ست و بردی کرد، گورج بو.
 - . قطع / بری.
 جد:
 جَدَّد: اَعاد من جدید / له نوک‌وه کردیه‌وه، ده‌ستی پئ‌کرده‌وه، دوباره‌ی کرده‌وه.
 - : جعله جدیداً / تازه‌ی کرده‌وه، نویی کرده‌وه.
 تَجَدَّد: اسْتَجَدَّ / صَارَ جَدِيداً / نویی بوه‌وه، تازه بوه‌وه.
 جَدَّ / حَظَّ / به‌خت، شانسی.
 - : ابو الاب. / ابو الأم / باپیر، بابه‌گوره.
 - : سلف / پيشين، پيشينان.
 جَدَّة: ام الاب. ام الأم / ننه، دایه‌گوره، داپیر.
 اجداد / باوو باپیر، باپیران.
 جَدَّ: اِحْتِمَاد / کوشش، هه‌ول، هه‌ولدان، خه‌بات، چالاکي.
 - : ضد هزل / به‌راستی، دلکاری.
 جَاد: مجتهد / هه‌ول دهر، خه‌بات کر، چالاک، تن‌کوشه‌ر، دلکار.
 - : ضد هازل / راست.
 جَدِي: مثابر و مجتهد فِي العمل / دلکار.
 مجدود: ذُو حَظَّ / به‌ختیار، به‌خته‌ور، کامه‌ران.
 تَجَدَّد / تازه‌بونه‌وه، نویی بونه‌وه.
 تجدید / تازه‌کردنه‌وه، نویی کردنه‌وه، نویی کاری.
 مُجَدَّد / تازه‌که‌روه، نویی کار، نویی خوان.
 مُجَدَّد / تازه‌بوه‌وه، نویی.
 جدید: عكس القديم. حديث / تازه، نویی.
 - . مجدود / مقطوع / بړاو، بړاو.
 من - / له نوک‌وه، سه‌رله‌نوی، دوباره، له‌سه‌ره‌وه.
 تجدید / نویی کاری، نویی کردنه‌وه.
 جَدَّة: حَدَاثَة / تازه‌تی.
 الجدیدان. الأجدان: اللیل و النهار / شه‌ور رۆژ.
 جَدَّد: الارض المستوية / زه‌وی ته‌خت.
 جادة: طريق / رئی، ریگه، شه‌قام.

جَدَّ: محل القطع / شوین برایی.
 جَدَّة: شاطئ النهر / رۆخی رویار، گوئی ناو، که‌نار.
 جَدَّد: صُرَار اللیل / سیسرک، می‌شه‌سه‌گانه.
 جدار. جَدَارَه (فِي جَدْر) جدال (فِي جدل)
 جذب:
 اَجْدَب. جَدَّب. جَدَّب. جَدَّب / تَجَدَّب المکان. انقطع عنه المطر
 قیست ارضه / بارانی لئ‌یرا، بوبه‌روتن، وشک بوه‌وه.
 - القَوْمُ / اصابهم الفقر / هه‌زارکه‌وتن.
 جَدَّب: مَحَلَّ / ضد خَصَب / وشکه‌وه‌بون، بی‌پیشی، بی‌پیتی.
 - قَحْط / قاتی، گرانی، برسیه‌تی، نه‌بونی، سالی نه‌هات.
 - : عیب / شوره‌یی، نه‌نگی.
 جدث:
 جَدَث. قَبْر / گور.
 جدر:
 جَدَّر بَكْدَا. كان اهلاً له / نه‌یهینا، لئی هات، شایانی بو.
 جَدَّر. اِجْتَدَرَ: بَنَى الجدار / دیواره‌که‌ی (دروست کرد، هه‌ل به‌ست، هه‌ل سان).
 جَدَّر. جَدَّر. طلع فيه الجدری / ناو‌له‌ی دهردا، توشی ناو‌له بو.
 جَدَارَة. اهلیمة / لئ‌هاتویی، توانست، توانایی، پئ‌ر ره‌وابون.
 جَدِير: خَلِيق به / به‌توانا، لئ‌هاتو، شایان.
 - بالذکر / شایانی یاسه.
 - بَكْدَا / شایانیتی، پئ‌ی ره‌وايه.
 جدار. جَدَّر: حائط / دیوار.
 - خشبی / جاخ.
 جَدْرانیه: ما يعلق على الحائط / ثول‌له‌ی به‌دیواره‌ه‌ل ثول‌سرین.
 مَجْدَار: فَرَاغَة / داوه‌ل، بوکه‌سه‌ماکه‌ره.
 مَجْدور. مَجْدَر: مَصَاب الجدری / ناو‌لوی، کونج.
 جَدْرِي. جَدْرِي: من الامراض / ناو‌له.
 - الدجاج / پۆیه‌ره‌شه، دانکه.
 - الحيوان / خوروله، خورولکه، خوريله.
 - الارض: كماء / دومه‌لان.

جَدْرِي: جَدْرِي الكاذب / من كوته، دركه.

جدع:

جَدْعُ: قَطْعُ/ بری، لئی بری.

- عضوا من جسمه لتشويبهه/ نه دمايكي له شي

بري بؤ (نه تگ، په ننگ)، نه تكي كرد.

أَجْدَعُ: مَجْدُوعُ: مَقْطُوعُ الأنفِ أو اليدِ أو الاصابعِ.

البح/ لئی پړاو، لوت پړاو، په ل په پړو.

جَدْعُ: شَابُ/ گنج، لار.

- : شخص / مرؤة، كه س.

- : ماهر/ چالاک، وړیا، لئی ماتو، به توانا، گورج،

چوست، وه ستا.

- : شجاع/ نازا، به جهرگ.

جَدْفُ:

جَدْفُ الطائرُ: حَرَكُ جناحيه ولم يطير/ بالئی

شه كانوه، باله فریښی كرد.

- الرَجُلُ: حرك يديه في مشيته/ بالئی راوه شان.

جَدْفُ على الله: تكلم عليه بالكفر/ كفری كرد.

- : كفر بالنعمة/ ناشكوری كرد، پښ نه زانی نواند.

- : سَبْرًا بالمجذاف/ سه ولى لئدا.

تجديف على الله/ كفر كردن، بښ ناييښی.

- : تجديف/ سه ولى لئدان.

مجذاف: مجذاف/ سه ولى.

جدل:

جَدَلُ الحبلِ: قَتْلُهُ/ بائدا، بائدلیوه، لولی كرد، مؤنیه وه.

- : صَلْبٌ و قَوِيٌّ/ رهق بو، قايم بو.

- : جَدَلُ الشعرِ و غيره: ضَفْرُهُ/ مؤنیه وه، كردی به

پړو.

جادل: حاج/ بيانونی گرت، مشت و مړی كرد.

- : خاصم/ به ربه ره کانی كرد، هه را هه راى كرد،

دهمه قالی كرد.

جَدَلٌ: جِدَالٌ: مُجَادَلَةٌ: اخذُ و ردُّ/ مشت و مړی،

گفتوگو، وت و ویتو، دهمه ته قی.

- : خِصَامٌ/ به ربه ره کانی، هه راهه را،

دهمه قالی.

يَقْبَلُ الجَدَلُ/ قابله يا رازيه به مشت و مړو گفت وگو.

لا يَقْبَلُ الجدلُ/ ناقابله يا نارازيه به مشت و مړو گفت وگو.

جَدَلٌ: جَدَالٌ: شديد الجدال/ مشت و مړی كره، نقد

بلی، وت و ویتو خواز.

جَدِيلَةٌ: ضَفِيرَةٌ/ پړج، په لکه.

مَجْدُولٌ: محبوبك/ مؤنراوه.

جَدِيلٌ: الحبل المقتول/ بادراو.

جَدُولٌ: نهر صغير/ چرگه، چه، جۆگه له، جۆ، جۆبار.

- : بيان. قائمة/ خشته، لیسته.

- : عمود/ ستون.

- : الاعمال/ کارنامه.

- : الضرب/ خشته ی لیک دان.

جَدَلُهُ: مَذَقَةُ الهاون/ دهسکی دهسکوان.

مَجْدَلٌ: قَصْرٌ/ کوشک، تهلار.

مَجْدَلٌ: جماعة من الناس/ کژمه خه لک.

جدم:

جَدَمٌ: الرذال من الناس/ هرچی و پهرچی، گه جهر و

گوجره.

جُدَامُه: جُدَامٌ: سُنْبُلٌ لم يُنْدَقْ/ کززه، کۆتهل،

سه رکۆزه، نه کرتر او.

جدا:

جَدَا عَلَيْهِ: اعطاه عَطِيَّةً/ دایه، پیښدا، پیښی به خشی،

پیښکشی كرد، خه لاتی كرد، خیزی پښ كرد.

- : اجتدى. استجدى. طلب جدواه: استعطى/

پاراپایوه، دهستی پان كرده وه، داواى كرد، سواى كرد.

اجدى: نفع/ كه لكى گه يان، سودى به خشی.

جَدْوَى: فائدة/ سود، كه لك.

- : عَطِيَّةٌ/ خه لات، به خشیش، دان.

بلا جَدْوَى: بلا فائدة/ بښ كه لك، بښ سود.

جدي: سخی/ به خشنده.

لا يجدى: لا ينفع/ كه لك ناگه يه نن، كه لكى نيه، بښ

سوده.

جادی: سائل/ سوالكر، دهره زه كره.

جَدْوَةٌ: سِرْبٌ. قطع/ پؤل، گه له، ران.

جدى: ولد الماعز/ كار، كارژوله، گيسك.

مدار ال- / خولگى (كارژوله، گيسك).

جَدِيَّةٌ: قطعة تحت السرج/ ژنر زین، نهرمه زین،

ته كه لئو.

جذ:

جذ: قطع او كسر/ بری، شكافی.

- : اسرع/ خیرای کرد، پهله ی کرد، خیرا رویی.

جذة: قطعة/ پارچه، كرت.

جذاذ، جذاذ، جذاذ: مكسر/ شكاف.

جذذات: القطع الصغيرة/ پارچه پارچه، ورده شت.

جذب:

جذب. اجتذب: ضد دفع/ راکتیشا، به کیشی کرد.

- : اغرى، استعمال/ سرنجی راکتیشا،

فرویوی دا، هه لی فرویان.

- : القلب: سلبه/ دلی سه ند، گرفتاری

کرد، شهیدای کرد.

جذب. اجتذاب: سحب/ راکتیشان، کیش کردن،

کیشان، به کیش کردن.

- : جانبية: القوة الجاذبية/ میزی راکتیشان، کیشی می.

جاذبية. اجتذاب او تجاذب المادة/ کیش می.

- الثقل. الجاذبية الارضية/ کیش میزی زهوی،

زه مین کیش.

- الإلتصاق/ کیش میزی پیوه لکان.

- مغناطيسية/ کیش میزی موگناتیسی.

- جنسية: میل جنسی/ ناره زوی رابواردن.

جاذب: جذب/ یخذب/ راکتیشره، کیشره، راکتیش.

- : خلأب/ دلگیر، سرنج راکتیش.

مَجذوب: منجذب/ راکتیشراو.

- : مجنون/ شیت، ویت، په تیاره.

مستشفى المجازيب: المجانين/ خهسته خانه ی

شیتان.

جذر:

جذر. جذر: إقتلع/ هه ل کەند، هه لی کیشا.

- العدد: استخراج جذره/ رهگی دهره مینا، شی کرده وه.

- : مد جذراً/ رهگی له دای، رهگی داکوتا.

جذر، جذر: أصل/ رهگ، رهگ و ریشه، ریشه.

- : تربيعی/ دوهم رهگ، دوره ته کی.

- : تكعيبي/ سن ره ته کی، سییه م رهگ.

- ليفی/ رهگی لفه کی.

علامة ال- : نیشانه ی رهگ،

تجذير: استخراج الجذر/ رهگ دهره مینان.

جذير/ ریشه رهگ، ره گوك.

جذع:

جذع: ساق الشجرة/ قهوی دار.

- الانسان: جسمه ماعدا الرأس و الاطراف/ قه،

لهش، بالا.

جذع مذع: تعبير بمعنى التفرق/ بلاویلاو، جیاجیا،

په رت و بلاو.

ذهبوا جذع مذع: ذهبوا متفرقين/ به جیاجیا رویشتن،

په رت و بلاویونه وه.

جذف

جذف القارب: دفعه بالمجذاف/ سه ولی له دای.

مجذاف/ سه ولی.

جذل:

جذل: فرح/ دلخوش بو، پیخوشحال بو، روخوش بو،

شادان بو.

اجذل: فرح/ دلی خوش کرد، شادمانی کرد.

جذل. اجذل: فرحان/ دلخوش، پیخوشحال، روخوش،

شامان.

جذل: فرح/ خوشی، روخوشی، شادی.

جذل الشجرة. الظاهر منها في الارض بعد قطعها/

کۆته ره، بنه کۆته ره، ته ته.

جذم:

جذم: قطع/ بری.

جذم: اصابه داء الجذام/ گول بو، نوشی گول بو، گول

گرت.

جذمة الشجرة/ کۆته ره، بنه کۆته ره، کۆته ره دار،

ته ته.

جذام: داء الاسد/ گولی، نه خوشی گولی.

جذامة. جذمور: مايبقى من الزرع بعد الحصاد/

پوش، پوشی په ریژ، خوشه.

اجذم: مقطوع اليد او الاصابع/ کۆل.

- : مجذوم: مصاب بالجذام/ گول.

جذو:

جذوة: جمرة/ بشکۆر، سکۆر.

جر:

جر: سحب/ رای کیشا. به کیشی کرد.

- رَجْلَةٌ: اغراه/ هالی فریوان، دهستی بری، هالی
 خه له تان، خه له تانی، له خشته ی برد.
 - أَجْرٌ: اجتر: اعاد الاكل من بطنه فمضغه ثانية/
 کاویژی کرد.
 - الكلمة: حرکتها بحركة الجر/ ژژی بوشه کرد.
 - على نفسه جريرة: ارتكب إثمًا/ گونامی کرد.
 إِثْمٌ: اِسْحَابٌ/ راکیشرا.
 - مع التيار: اِنجرف/ پیوه بو، توش بو، رامالرا،
 رادرا.
 - اِنقاد/ برابه پیوه.
 جَرٌّ: سَحْبٌ/ راکیشان.
 - حُجْرُ الضمیع/ کونه که متیار.
 - الحَبْلُ/ گوریس کیسه کی.
 حرف ال- / پریپوزیشن، پیتی راکیشرا.
 جارٌّ: ساجب/ راکیشرا.
 مَجْرورٌ: مَسحوبٌ/ راکیشراو.
 جَرَّارٌ: جیشُ جَرَّارٍ/ له شکر ی بی شومار.
 جَرَّارَةٌ: عقرب صفراء/ دویشکی زهره.
 - : ساجبة/ راکیشرا.
 - : ساجبة. آلة الجر الزراعية/ تراکتور.
 جارور: نرج/ چه که جه، چاو.
 هَلْمُ جَرًّا: و هكڑا دواليك/ مه روه ما، به و بی یه، ناوه ما
 مِنْ جَرَّاکِ، جَرَّاکِ، جَرَّاکِ. جَرَّاکِ. مِنْ أَجْلِکِ/ له بهر
 تو، له بهر خاتری تو، له پیناوتا.
 مَجْرَّةٌ: درب التبانہ/ ری کاکیشان.
 جَرَّةٌ: جَرَّةٌ: مایلوکه الحيوان المَحْتَر/ کاویژکردن.
 - : اِناء فخاری/ کوبه، گوزه، دهسه له.
 - قلم/ به نوکه قه له مینک.
 جَرَّارٌ: صانع الجرّة/ گوزه گهر.
 مُحْتَرٌ: یَحْتَرُ طعامه/ کاویژکر.
 جریرة: اِثم/ گوناه.
 من جریرتک. من اِجْلک/ له بهر تو، له بهر خاتری تو.
 جری: نوع من السمک/ نقه، مارماسی، جری.
 الأجران: الإئس و الجن/ مرّوّه و جنّوکه.
 جَرٌّ:
 جَرًّا: شَجَعٌ/ هانیدا.

جَرَّةٌ: اجتر: جَسْرٌ/ ویژای، نه ترسا، زاتی کرد.
 اِسْتَجْرًا: تکلف الجرّة/ خوی هان کیشا.
 جَرَّةٌ: جَرَّةٌ: جَسارةٌ/ ویژان، نه ترسان، نه ترسی،
 نازایی، زات کردن.
 - : وقاحة/ بین حبابی، روهان مالراوی.
 جَرِيءٌ: جَسورٌ/ نازا، گوستاخ، به جهرگ، به زات،
 نه ترس، بین به روا، بین بیم.
 جَرِبٌ:
 جَرِبٌ: اَصِيبٌ بِالجَرِبِ/ گه ریو، توشی نه خوشی گه ری
 بو، گه پؤل بو.
 - : ذهب لونه/ رهنگی تیک جو، بزیکا.
 جَرَبٌ: اِحْتَبَرٌ/ تاقی کرده وه.
 - : اغری/ هالی فریوان، فریوانی، فریوی دا، له
 خشته ی برد.
 - امرأ: حاوله/ هه ولی دا، کردی، کاریکی کرد بو
 تاقی کردنه وه.
 جَرِبٌ: مرض جلدی/ گه پی، گرگه، گه پؤل، خورولکه.
 - السيف: صداد/ ژهنگ.
 جَرِبٌ: جَرِيانٌ: اجرب/ گه پی، گریو.
 جَرِياءٌ: السماء طالعةٌ كواكبها/ سایه قه، سایه قه سامان.
 تَجْرِبَةٌ: تجريب: اِحْتَبَارٌ/ تاقی کرده وه، نه زمون.
 - : مَحْفَةٌ/ ناخوشی، کوست که وتن.
 - : اِغواءٌ/ فریودان، خه له تاندن، له خشته بردن.
 - : خَبْرَةٌ/ شاره زایی، پسپوری.
 - : سَعْيٌ/ هه ول دان، کوشش، تن کوشان.
 مُجَرَّبٌ: مُحْتَبَرٌ/ تاقی کراوه.
 - : مُجَرَّبٌ: خبیر/ شاره زا.
 مُجَرَّبٌ: فاحصٌ/ تاقی کهر وه، نه زمونیار.
 - : مَعْرٌ/ فریودره، خه له تین، له خشته بهر.
 تجریبی/ تاقی گه ری، نه زمونگه ری.
 جراب: غلاف/ بهرگ.
 - السيف: غمد/ قراب/ کیلان. کالان.
 - السلاح/ کیف.
 - النقود/ جزدان، کیسه پاره.
 - : وعاء من جلد/ هه مانه.
 - : وعاء الخصيتین. صَفْنٌ/ پیستی گون، گوندان،
 توره که می گون.

العمليات الجراحية/ برین سازی، نهشته رگری.
 غرفة العمليات الجراحية/ ژوی (برین سازی، نهشته رگری).
 جرح. مجروح: المصاب بجرح/ بریندار، زامدار.
 جوارح: الطيور المفترسة/ مهلی گوشت خور.
 - النهار: مصائبه/ به لای روزگار.
 جرد:
 جرد. جرد: نزع القشر/ پاکي کرد، توپکله که ی لای کرده وه.
 - من کذا: اخذه منه/ لئی سهند.
 - من كساء: عری/ روت بوه وه، روت کرایه وه.
 - الموجودات: عذاه و حسنها/ ژاماردیه وه، ژاماردنی، لیستی ناوه روکی گرت.
 جرد السيف: سلّه/ له کالان دهری هینا، شمشیری مهلی کیشا.
 - من الرطب/ هیتایه خواره وه، پله و نیشانه کانی لای سه نزا.
 - من السلاح: نزعها/ چه کی پی دانا، چه کی کرد، چه کی لای سهند.
 - الجلد: نزع شعره/ مهلی گرت، تاشی، توکه که ی لای کرده وه.
 - الكتابة: عراها من الضبط/ سه رو بوژی بوی نه کرد، حیچه نوسی نه کرد.
 تجرد: تعری/ روت بوه وه.
 - للامر: تفرغ له/ خوی بوی ترخان کرد.
 جرد القطن: حلقه/ چیکه نه ی کرد، په موه که ی چیکه نه کرد، له چیکه نه ی دا.
 جرد: لایبت فیهِ/ روت، روتن.
 - الاشياء والبضائع: عدو احتساب/ ژاماردنه وه، لیسته گرتن، به سه رکردنه وه.
 آجرد: جرداء: لایبت فیهِ/ روتن، روت، گروی.
 - ما لا شعر علیه/ روت، کوسته، بی توك.
 - التام المجرد من النقص/ نه اوو، بی خه وش.
 لاین - لا رغوه علیه/ شیری بی کف، به بی سه رتویژ.
 خمرة جرداء صافية/ شهرابی ساف و بی خلته.
 صحرة جرداء/ تاشه به ردی ساف و روتن.
 منذُ أُجردین. منذُ یومین (و شهرین او عامین/ له (دو روز، دو مانگ، دو سال) ه وه.

- جوف البئر/ بیر.
 جریان. جریان: غمد السيف/ کیلان، کالان.
 - طوق القميص/ یه خه، یاخه.
 جورب. گزوه ی.
 - طويل/ گزوه ی (لاسک دریز، لاسک دار، پوزه وانه).
 جربوع: یربوع/ گزوه ی که نه.
 جرت:
 جرتوم. جرتومة/ میکروب. خوره.
 جریث: نوع من السمك/ مارماسی.
 جرجر:
 جرجر الماء في حلقه: غرغر/ شوی له ده می رادا، غه رغه ره ی کرد.
 جرجاره: رخی/ ده ستار.
 جرجر: قول/ پاقله.
 جرجز: آلة يدا س بها الحصيد/ جه نه چر.
 جرجیر: نبات قرة العين/ کوزه له.
 جرح:
 جرح. جرح. اصابه جرح/ بریندار بو، بری، زامدار بو.
 - شعوره/ مهستی بریندار کرد.
 - بلسانه: عابه و تنقصه/ شکانی، قسه ی ناشیرینی پزوت.
 إجترح: ارتكب الإثم/ تاوانی کرد.
 جرح: کلم/ برین، زام، بریوی، زه خم.
 - رطب/ زلزله.
 - قديم/ خوره.
 مجروح. جرح. کلیم/ بریندار، زامدار، که له لا.
 جارح. یجرح. قاطع/ بره ر. بونده. بریندار که ر.
 - مؤلم/ به نیش. به سوئی. به نازار.
 - حیوان مفترس/ دپنده.
 إنتقاد - ره خنه ی ناره وا، گالته پی کردن.
 جارحة: عضو. طرف/ نه ندام. پهل.
 - سكين/ چه قو، کیزد، قه له م بی.
 جراحة: عملية جراحية/ نهشته رکاری، برینکاری، برینگری.
 - إثم/ تاوان.
 جراح: طبيب جراح/ برین کار، برین ساز.
 - العظام/ نیسک گزوه ی.

- إنجرس الحلى: سمع له صوتاً زرنكايه،
خرنگايه وه.

جَرَس به: هَتَكه/ نابړوى برد، ناويانگى زيان.

- ه الدهر. حنكه/ قال بو، رۆزگار قالى كرد.

جَرَس. جرس: صوت/ دهنگ، زايه له.

جَرَس: آلة تُقَرَع للتنبية/ زيل، زهنگ.

- صغير/ زهنگوله.

- التحذير/ زهنگى ناگادارى.

- الخطر/ شوته.

- كهربي/ زهنگى كاره يايى.

دَقُّ ال - / زهنگى لىندا، له زيل يادا.

دَقَّة - / دهنگى زهنگ، زايه له ي زهنگ.

ذات الاجراس: قِرطال (حَيَّة)/ ماري زهنگ لىنده،
ماری زهنگوله دار.

مُجَرَس: الذي جَرَب الامور/ قال، ناوه سو.

جُرَيْس. جُرَيْسَة: الاجراس الزرقاء/ گوله زهنگ، گه زيزه.

جرش:

جَرَش: طَحَنَ ولم يَنْعَم طحنه/ کوتای، هاپى، كرهى كرد.

جَرِيش. مَجْرُوش مطحون غير ناعم/ کوتراو، هاپراو،

په ل خورد.

جاروش. جاروشة: رَحَى/ ده ستاپ.

- ماکنة الجرش/ ناميرى کوتان،

کوتر، هاپره، دنگ.

جَرَش: طَحَن/ کوتان، هاپين، په ل خورد کردن.

جرض:

جَرَض. اجرض. خنق/ خنکانى، له بينى گيران.

جَرَض: إختنق/ غَض/ خنکا، له بينى گيرا.

جَرَض. جَرِيض: الريق يُغصُّ به/ له بين گيران.

جرع:

جَرَع. إجترع: إبتلع، شَرِب/ قوتىدا، خوارديه وه، هه ل

لوشى، هه لى قوپان.

تَجَرَع: إبتلع، شَرِب شيئاً شبيهاً/ به شينيه ي

خوارديه وه.

إجترع إجتراعاً الماء: إبتلعه بمرّة/ نای به سه ريه وه،

هه لى لوشى، بينى پيئونه نا.

جَرَعَهُ الماء: إبلعه جرعة بعد جرعة/ قوم قوم پيى

خوارديه وه.

تجريد. نزع الجلد/ پاك کردن، لى كرده وه، كه ول

کردن، گورون، گورين.

- من الكساء: نَزَع/ روت كرنه وه، روت بونه وه،
دلماين.

- من الرُتَب/ لى سندنه وه، هيئانه خواره وه.

- من السلاح: نزع السلاح/ جهك کردن.

تجريدة: حملة عسكرية/ ميرش بردن، په لاماردان،
ميرشى (سه ريزى، سوپايى).

مجرد: محلج القطن/ چيکه نه.

- فرشاة الاسنان/ فلچى دان.

جَرَاد: جَلَاء النحاس/ مس سپى كره وه، مس گه ر.

مُجَرَّد: ضد مَزِيد (في الصرف)/ ته نها، به بين.

- من كذا/ په تيه له...، بين به شه، بين نه وه يه...، بين
له، بين نه وه.

- صرف/ په تى، پاك، خاويين.

- مُعْطَل/ له كه لك كه وتو، له كار كه وتو.

- عُرِيان/ روت.

بالعين المُجَرَّدَة/ به چاو، ته نها به چاو.

بِمُجَرَّد/ هه ر به ته نها، هه ركه...

جَرَاد. جَرَادَة: من الحشرات/ كوله.

- مراکشى/ كوله بؤره، خه نجه رده م.

- نجدى/ كوله زه رده.

- محلى/ كوله مسكه.

جَرِيدَة: صحيفة/ رۆژنامه.

- بيان/ ليسته.

جارود. جارودة: سَنَة قَطَط/ سالى گرانى، سالى

نه ماتى، وشكه سال.

جريد: قَضبان ورق النخل/ لاسكى گه لاي دارخورما، جه ريد.

جَرْد: نجدى/ كوله زه رده.

جَرْد. جَرْد: فَار/ مثلك، جرج.

جَرْد. مكان يكثر فيه الجرد/ شويينى كه مشكى نَدَد

بين.

جرس:

جَرَس: اسمع صوتاً/ دهنگيكسى (لى به وه وه، كرد،

بيسان)، دهنگى ليئوه مات.

أجرس الجرس: ضَرَبَهُ/ لى دا، زهنگى لىندا.

جُرْعَةٌ. جُرْعَةٌ. جُرْعَةٌ. بَلْعَةٌ. شُرْبَةٌ / قوم.

- نَوَافِئَةٌ / زَمَمَهُ دَهْرَمَانَ.

جُرْفُ:

جُرْفٌ / جُرْفٌ. كَسَحَ / كَسَحِيذًا، رَأَى دَا، رَأَى مَالِي.

- الْمَاءُ الشَّيْءُ: ذَهَبَ بِهِ / بَرَدِي، رَأَى دَا.

جُرْفٌ. جُرْفٌ: الْجَانِبُ الَّذِي أَكَلَهُ الْمَاءُ مِنْ حَاشِيَةِ النَّهْرِ/ كَعْدًا، لِبَالًا، كَعْدَهُ لَانَ.

- النهر/ كعد، لبال، كنده لان.

- النهر/ كوي، روخ، كه نار، ليتوار، موزوروك.

جُرَافٌ: سَيْلٌ / لَيْشَاوُ، لَافَاوُ.

مَجْرُفَةٌ: أَلَةٌ الْجُرْفِ/ رَامَالًا، بَيْنَ مَرِيحِهِ.

جَارِفٌ: طَاعُونٌ / رِشَانَةٌ وَه.

- الْمَوْتُ الْعَامُ / قَرَيْتَنُ كِهَوْتَنُ، قَرِيْبُونُ، مَرْدَنِي

كشتي.

- الْبَلِيَّةُ / بَهْلًا، كَارِهَسَات.

سَيْلٌ - / بَهْخَرِي، لَيْشَاوِيكِي بَهْخَوِي.

جَرَمٌ:

جَرَمَ الشَّيْءُ. قَطَعَهُ / بَرِي.

- الشَّيْءُ. ائْتَمَّ / تَهَاوَى كَرْدًا، كَوْتَايِي بَيْنَ هَيْتِنَا.

- النَّخْلُ. قَطَفَ ثَمْرَهُ / بَهْرَهْ كَهِي لِي كَرْدَهْوَه، بَهْرَهْ كَهِي رَنِي.

- أَجْرَمَ. اجْتَرَمَ: ارْتَكَبَ الْجَرِيْمَةَ. اذْنَبَ / تَاوَلَنِي كَرْدًا.

جَرْمَةٌ. تَجَرَّمَ عَلَيْهِ: اِتِّهَمَهُ بِجَرْمٍ / تَاوَانَ بَارِي كَرْدًا،

گوناها باری کرد.

جَرْمٌ. جَرِيْمَةٌ. جِنَايَةٌ: ذَنْبٌ / گوناها، تَاوَانَ.

لَا جَرْمَ حَقًّا / بَيْنَ گومان.

جَرِيْمٌ. مُجْرِمٌ. مُذْتَبِّبٌ. جَانٌ / گوناها كار، تَاوَانَ كار، تَاوَانَ

دار.

جَرْمٌ: زَوْرَقٌ / بَهْ لَهْم.

جَرْمٌ: جِسْمٌ / لَهْش، تَهْن، قَالِبٌ، جَهْسْتَه.

- نَجْمٌ / نَهْسْتِيْرَه، هَهْسَارَه.

جَرِيْمٌ: كَبِيْرُ الْجِسْمِ / قَهْبَه، زَل، زَهْ بَهْ لَلاَح.

جَرْمُوْقٌ: مَا يَلْبَسُ فَوْقَ الْحِذَاءِ / كَالْوَشِّ، سَهْرِيْبِيْلَاوُ.

جَرَنٌ:

جَرَنٌ عَلَى الْأَمْرِ: تَعَوَّدَ وَ تَمَرَّنَ عَلَيْهِ / رَامَات، تِيَاقَالَ

بو.

- الْحَبُّ. طَحَنَهُ / كَوْتَاي، مَارِي، وَرَدِي كَرْدًا.

جَرَنُ الْحَصِيْدِ: كَوْمَةٌ / كَوِي كَرْدَهْوَه، كَوْمَهْ لِي كَرْدًا.

جُرْنٌ: حَوْضٌ / حَاوِرْز، حَوْرَبَه.

- هَاوَنٌ / دَهْسَكَهْوَان، دِيْبِيَهْگ، دَنگ، دَوَل.

- جَرِيْنٌ: بِيْدَرٌ / خَهْرَمَانَ، كَوْتَهْگ، شَوِيْنِي مِيوَه هَهْل.

خَسْتَنَ بَقْ وَشَكْ كَرْدَنَهْوَه، جَوْخِيْنِ، شَتَاغ.

جَارِنٌ: وِلْدُ الْحَيَاةِ / تَوَلَهْ مَار.

جَرُو:

جَرُو. جَرُو: صَغِيْرُ كُلِّ شَيْءٍ حَتَّى الرَّمَانِ وَ الْبَطِيْخِ /

بِيْجُو، بَهْ چَهْگَه، تَوَلَه، جَاش، جَوَانُو، بِيْوَلَه، بَزَهْ لَه، كَار،

بَهْرَخ، زَهْرَنَهْ قَوْتَه، تَوْتَهْگ، تَوَلَهْگ، جَوچَهْگ، سَاوَا.

- جَرُوَةٌ: صَغِيْرُ الْكَلْبِ وَ الْاَسَدِ / تَوَلَهْ يَا

تَوْتَهْگَه سَهْگَه، تِيْزَهْگ، بَهْ چَهْگَه شِيْر.

- الْخَنْزِيْرُ وَ الدَّبُّ / بِيْوَلَه، بَزَهْ لَه.

كَلْبَةٌ مُجْرٌ أَوْ مُجْرِيَةٌ: مَعَهَا جِرَاءٌ / تَوَلَهْ يَا بَهْ دَوَاوَهِيَه،

دَهْ لَهْ سَهْگِي تَوَلَهْ دَار.

جِرَا:

جَرِيٌّ: سَالٌ / رَوِيْسٌ، لَهْ بَهْرِي رَوِي، چَوِيَا.

- رَكَّضٌ / رَأَى كَرْدًا، هَهْرَاي كَرْدًا.

- سَارٌ / رَوِيْسٌ، چَوِيَا.

- حَدَّثٌ / رَوِيْدَا.

- اِلَى الشَّيْءِ: قَصْدَةٌ / بَوِي چَوِيَا.

جَرِيٌّ. اجْرَى: جَعَلَهُ يَجْرِي / نَاوَهْ كَهِي (كَرْدَهْوَه)،

بَهْرَدَا).

اجْرَى عَلَيْهِ الرِّزْقُ: عَيَّنَهُ لَهُ / بَوِي بَرِيَهْوَه، دَايَه.

- الْأَمْرُ: نَفَذَهُ / كَرْدِي، بَهْ جَعِيْتِي هَيْتِنَا.

- الْأَمْرُ اِلَى فُلَانٍ: فَوَّضَهُ / پِيْتِي سِيَاْرَد.

- عَلَيْهِ قِصَاصًا: أَوْقَعَهُ عَلَيْهِ / سَزَاي دَا.

جَارِيٌّ: سَابِقٌ / پِيْتَشِيْرِكِيْنِ يَا پِيْتَش كَهْ وَتَنِي كَرْدًا.

- سَايِرٌ / لَهْگَهْ لِي رَوِي، لِيْتِي بَيْنَ دَهْنَهْگِ بُو.

- فِي الْأَمْرِ: وَاْفَقٌ / قَايِلُ بُو.

جَرِيٌّ. جَرِيَانٌ: سَرِيَانٌ / رَوِيْسِيْنِ، رَوِيْشْتَنِ، لَهْ بَهْ رَوِيْسِيْنِ،

رَهْوَت، دَهْو.

مَجْرِيٌّ: مَسْلُكٌ. طَرِيْقٌ / رِيْتَبَانَ، رِيْتَرَهْو.

- الْبَوْلُ: اِحْتِلَالٌ / مِيْرَهْ بَوِي، بَوِي مِيْر.

- الْحَيَاةُ: سَيْرُهَا / رِيْتَرَهْوِي زِيَان.

- الْمَاءُ: مَحَلُّ جَرِي الْمَاءِ / چَهْم. گُونَج، نَاوَهْ بَوِي،

جَوْ، جَوْتَهْگَه.

- الْهَوَاءُ: بَاكِيْش، بَاْرَهْو.

جَزَاءُ: رَكَاضٌ / رَاكِرٌ.
 مِنْ جَرَائِكَ، مِنْ جَرَائِكَ، مِنْ أَجْلِكَ، بِسَبَبِكَ / لِهَبَرْتُو،
 به‌مؤی تووه.
 جَارٍ: رَاكِضٌ / رَاكِرٌ.
 جَارِي: لَايَجْفُ / له‌بری نه‌پوا، وشك ناکا.
 - : حَاضِرٌ / نَيْسْتِه. نَم.
 الشَّهْرُ الْجَارِي، السَّنَةُ الْجَارِيَّةُ / نَم مانگه، نَم سال.
 جَارِيَّةٌ: أُمَّةٌ / كه‌نیزه.
 - : صَبِيَّةٌ (أَوْ خَادِمَةٌ) كَجْ، كَارِه‌كِه.
 - : إِمْرَأَةٌ زَنْجِيَّةٌ / نافرته‌تی زنجی.
 إِجْرَاءٌ: إِتْفَانٌ / به‌جئ‌هینان، رای‌ی کردن، کارایی.
 - : قَانُونِيٌّ / به‌جئ‌هینانی یاسایی، رای‌ی کردن
 یاسایی، کار رای‌ی یاسایی.
 إِجْرَاءَاتٌ: تَصْرِفَاتٌ / پئویستی.
 - : قَانُونِيَّةٌ (أَوْ قَضَائِيَّةٌ) / پئویستی یاسایی.
 جَزْ: جَزٌّ الصَّوْفِ وَغَيْرُهُ. قَصَّهُ / بریه‌وه.
 جَزٌّ: قَصٌّ / برینه‌وه، مه‌پ برینه‌وه، خوری برینه‌وه.
 جِرَّةٌ: الصَّوْفِ الْمَجزُورُ / خوری، خوری (پاش برینه‌وه،
 برپاؤ).
 جِرَّازٌ: قِصَاصُ الصَّوْفِ / مه‌پ بریه‌وه، برینگ (کار،
 وان).
 مَجَزٌّ: مَقْصُ لَجْزِ الصَّوْفِ / برینگ، مه‌ورینگ.
 مَجزُورٌ: مَقْصُوصٌ / برپاؤ.
 جِرَّازٌ: جِرَّازٌ: وَقْتُتُ الْجِزِّ / مه‌پ برینه‌وه، کاتی مه‌پ برینه‌وه.
 جِزٌّ: جِزٌّ: إِجْتِزَاؤٌ: قَنَعٌ / قَائِلٌ بُو.
 جِرَّازٌ: قَسَمٌ / دابه‌ش کرد، که‌رتی کرد، له‌تی کرد.
 تَجَزَّزَّ: إِتْقَسَمَ / که‌رت بو، له‌ت بو.
 يَتَجَزَّزُّ: يُتْقَسِمُ / له‌ت نه‌کری، دابه‌ش نه‌کری، که‌رت نه‌کری.
 لا - : لَايَنْقَسِمُ / له‌ت ناکری، به‌ش ناکری، که‌رت
 ناکری، جیاناکریته‌وه.
 جِزٌّ: قِنَاعَةٌ / قَائِلِي.
 جِزِّيٌّ:
 مُجْزِيٌّ: مُشْبِعٌ / تیره‌خورد.
 جُزٌّ: قَسَمٌ / به‌ش، که‌رت.
 - : قِطْعَةٌ / پارچه.

- : مِنْ عَدَدٍ صَحِيحٍ: كَسْرٌ / که‌رت.
 - : فَصْلٌ / به‌ش.
 لَايَنْفَصِلُ / لَايَنْجِزُ / به‌شیک که‌ جیا نه‌بیته‌وه.
 تَجْزِئَةٌ: تَقْسِيمٌ / که‌رت کردن، له‌ت کردن، به‌ش کردن.
 قَابِلِيَّةٌ أَل - : خَاصِيَّةُ الْاِنْقِسَامِ / توانای که‌رت کردن.
 خَاصِيَّةٌ عَدَمِ أَل - : عَدَمُ الْاِنْقِسَامِ / که‌رت نه‌بون.
 جُزْئِيٌّ: خِلَافُ الْكُلِّيِّ / به‌شی.
 - : طَافِيفٌ / که‌رتیک یا پارچه‌یه‌کی نرد بچوک، تَوَزَّالٌ.
 جِزْئِيًّا: خِلَافُ كَلِيًّا / که‌میک، تَوَزَّكٌ.
 جُزْئِيَّةٌ: جُزْئِيٌّ: أَصْفَرُ جِزْءٍ مِنَ الْمَادَّةِ / گه‌ریله،
 گه‌رد.
 جِزٌّ: جِزٌّ: نَحْرٌ: ذَبْحٌ / سه‌ری بری، کوشتی.
 - : الْبَحْرُ: عَكْسُ مَدٍّ / نیشته‌وه، گه‌ریله‌وه، ناوی ده‌ریا
 گه‌ریله‌وه.
 جِزٌّ: ذَبْحٌ / سه‌ری برین، کوشتن.
 - : عَكْسُ الْمَدِّ / نیشته‌وه، نیشتاؤ، داچون،
 کشانه‌وه‌ی ناؤ.
 جِرَّازٌ: نَبَاحٌ أَوْ بَاعٌ لِلْحَمِّ / قَسَابٌ / سه‌ری، گوشت فروش.
 جِرَّازُهُ: مِهْنَةُ الْجِرَّازِ / قَسَابِيٌّ / سه‌ری برین، گوشت فروشتن.
 مَجْزُؤٌ: مَذْبُحٌ / قَسَابَخَانَةٌ / که‌ولگه.
 مَجْزُؤَةٌ: مَذْبَحَةٌ / قَسَابَخَانَةٌ / که‌ولگه.
 - : - / كُوشْتَارٌ، سه‌ری برین، قه‌لاچؤ.
 جِرَّازِيَّةٌ: أَرْضٌ يَحِيطُ بِهَا الْمَاءُ / دورگه.
 شَبَهُ - / نِيوَه‌دورگه، نيمچه‌ دورگه، که‌رکه.
 جِرَّازٌ: نَبَاتٌ جِذْرُهُ يُؤْكَلُ / گیزه‌ر.
 جِزْعٌ: جِزْعٌ: لَمْ يَصْبُرْ / ثَارَمِي (نه‌گرت، له‌بار برپا، نه‌ما).
 - : حَزْنٌ / دلگیر بو، په‌ست بو، په‌ژاره‌دار بو.
 - : لَهْ: قَطَعَ لَهُ قِطْعَةً / پارچه‌یه‌کی بؤ لئ کرده‌وه.
 - : قَلَقٌ / شپه‌زده‌بو، په‌شوکا، شپوا.
 - : عَلَيْهِ: أَشْفَقُ / به‌زه‌می پياماته‌وه.
 جِزْعٌ: إِجْتِرَعٌ: قَطَعَ مِنْهُ قِطْعَةً / پارچه‌یه‌کی لئ
 کرده‌وه، لئ دابری، لئ جیا کرده‌وه.
 إِجْتِرَعٌ: تَجَرَّعٌ: تَقَطَّعَ / لئ دابری، لئ جیا کرده‌وه.
 جِرْعَةٌ: جِرْعَةٌ: الْقَلِيلُ مِنَ الشَّمِيءِ / که‌رت، جیا کرده‌وه،
 لادراؤ، پارچه‌یه‌ک له‌ شتیک.

جَزَعٌ: ضد صَبْرٌ / بِنْتَارَامِي، نَارَام له بـهـر پريان، شپرزهي.

- خوف. قلق / ترس، شپرزهي، په شوکاوي.

جَزَعٌ، جازِعٌ، جَزُوعٌ: ضد صَبُورٌ / بِنْتَارَام.

- - : قلقٌ / شپرزه، په شوکاو، موله که.

جَزَعٌ: مَخُورٌ / ته وره.

جَزَعٌ: خَلِيَةُ النحل / پوره ههنگ، شانې ههنگ.

جَزَعَةٌ: مَقْبُضُ السكين / دهسکي چه قو، مشتو.

- جَزَعَةٌ: القليل من الشيء / که ميک، توژک.

جَزَعٌ: نوع من العقيق / سليمانى.

جَزَفٌ:

جَزَفٌ، جازَفٌ: باع على التخمين / به گوتره فروشتي.

- - : خاطرٌ / هه له شه يي کرد، سهره پښي کرد، جه ربه زه يي کرد.

- - : تصرف بلا تبصُرٌ / کويرانه کردي.

جَزَافٌ: من غير تبصُرٌ / کويرانه، گوتره کاري.

جَزَافًا: غَفْوًا، صَدَقَةً / ريکوت، به ريکوت، له خوږيه وه، کويرانه.

مُجَازَفٌ: مُسْتَرْعٌ / هه له شه، سهر پو، سهر چل، جه ربه زه.

مُجَازَفَةٌ: طيشٌ / هه له شه يي، سهره پښي، نه ترسي، جه ربه زه يي، کويرانه، گوتره کاري.

جَزُوفٌ: المتجاوزة حد ولادتها / کاتي زاييني به سه رچو، به و نافرته نه لئين که کاتي منال بوونه که ي تپه پي کردي.

جَزَلٌ:

جَزَلٌ: جعل الشيء قطعتم / کردي به دو (که رته وه)، له ته وه، پارچه وه، به شه وه).

جَزَلٌ: وقرٌ / زږبو، فره بو.

- المنطق: فصيحٌ / قسه (ره وان بو، پارا بو).

أَجَزَلٌ له العطاء: أوسعهُ / اکثره / زږي پښ به خشى، فره ي پښ دا، که ليکي دايه.

جَزَلٌ، جَزِيلٌ: وافر، كثير / زږ، فره، که ليک.

- - : فصيحٌ / زمان پارا، زمان ره وان.

جَزِيلٌ: الكثير من كل شيء / زږ، فره.

جَزِيلٌ الاحترام / رَيِّزٌ كى نذر.

شُكْرٌ جَزِيلٌ / که ليک سوپاس.

خَيْرٌ جَزِيلٌ / سودي نذر، پيتي نذر.

جَزَالَةٌ: وقرَةٌ / نږي، فره يي.

- المنطق: فصاحةٌ / زمان پاراوي، زمان ره وانى.

جَزَلَةٌ: قطعهُ. شريحةٌ / بارچه، کهرت، توژال، بهش، کوت.

جَزَلٌ: فرخ الحمام / زهر نه قوته ي کوتر، بيچوي کوتر.

جَزَمٌ:

جَزَمٌ: قَطَعٌ / بري، بپيه وه.

- الأمر: بَتَّ. فَصَلٌ في الأمر / بپياري له سهر دا، بپانيه وه، ناگه رپته وه.

- على الأمر. عَزَمٌ / بپياري دا، نيازي کرد.

- عليه الأمر. أَوْجَبَهُ / بپياري به سهر دا، نه يي بيکا.

- جَزَمٌ: مَلَأٌ / پري کرد.

جَزَمٌ: بَتَّ / بپيار، بپياردان، بپانه وه.

أَمْرٌ - حُكْمٌ - : لا عودَةَ فيه / بپيار له سهر دراو، کارنيکي بپيار له سهر دراو.

جَازِمٌ، مَجْزَمٌ، مَلَأٌ / پر، ليوالويو، ليوان.

- : بات / بپياردراو، جيگي.

مَجْزُومٌ فيه: مَقْرٌ / بپيار له سهر دراو.

حَرْفٌ - : مسكونٌ / پيتي کپ، نه بزيو.

جَزَمَةٌ: نكلة واحدة ليلاً لو نهاراً / يه که زه خورامن شه ويا زږ.

- : حذاءٌ / پتلاو.

- : حذاءٌ طويلٌ / جزمه.

جَزِيٌّ:

جَزِيٌّ الشيء: كَفِيٌّ / به شي کرد.

- جازيٌّ: كافاً / خه لاتي کرد، به شى دا، پيتي دا، دايه.

- - : عاقبٌ / سزاي دا.

- و اجزى عن: : قام مقامه و اغنى عنه / له جيټي، له جياتي، له بري شو کردي.

جَزَاءٌ، جِزَاءٌ: مجازاة: مكافاة / خه لات، بهش دان، پښ دان، پاداشت دانه وه.

- : قصاصٌ / سزا.

- نقدى: غرامةٌ / بزاردن.

جَزَائِيٌّ: قصاصى عقوبى / سزايي.

جَزِيَّةٌ: آتاوه / سرانه.

- : خراج الارض / باجي زه وي، زه ويانه.

جس:

- صوت آبیخ / دهنگی نوساو، دهنگ نوساو، زری،
 جَشیش: طحين خَشین / ناردی زیر، برویش.
 مَجَش: مَجَشَّة: رَحی / ده ستار.
 جِشا:
 جِشًا: تَجَشًا: اخرج من فمه الجِشاة / قرقینه ی
 دایره.
 جِشاة: جِشَاء: ریح یُخْرَج من الفم مع الصوت / قرقینه.
 جِشع:
 جِشَع: طَمَع / چَلِیس کرد، نهوسنی، چاوجنژکی کرد.
 جِشَع: طَمَاع / چَلِیس، نهوسن، چاوجنژک، چاوبرسی.
 جِشم:
 جِشَم: تَجَشَم: قاسی المشقَّة / چِزتی، سزای چهشت.
 جِشَم: جِشَم: الأمر الثقیل / سزا.
 جِص:
 جِصَص الجِرْو: فتح عینیه / چاوی (پشکوت،
 کرایه وه).
 - البناء: طلی بالجِص / که چکاری کرد، سپی کاری
 کرد.
 جِص: جِص: جِیس / که چ.
 جِصاص: بائع الجِص / که چ فروش.
 جِصاصة: مَصْنَع الجِص / کوره ی که چ.
 جع:
 جَعَجع: اجْتَلَب / زاوه ژاوی کرد.
 - البعیر: برك / چوکی دادا.
 - بالفَریم: طالبه و ضیق علیه / سه ری کرده
 سه، ته نگاری کرد.
 جَعَجعة: صوت الرحی / کړه ی ده ستار، هارپی
 ده ستار.
 - : جَلَبه / زاوه ژاو، قاووقیز.
 - بلا طخن / یقال للجبان او البخیل یوعد ولا
 ینجز / فشه که ر، خو مه ل کیش.
 جعب:
 جَعْبَة: کِنانة / مه گبه، خورج، توره که ی تیر.
 جعد:
 جَعَد الجلد و الثوب و غیرهما: غَضَن / لَوچس کرد،
 چرچی کرد، ژاکانی.
 - الشعر: مَوَج / لول کرد.

جَعَد: تَجَعَد الجلد و الثوب: تَغَضَن / چرچ بو، کرژیو،
 لَوچ بو، ژاکا، مه ل قرچا.
 جَعَد من الشعر: مَتَمَوَج / لول.
 - فی الجلد او الثوب: مَغَضَن / چرچ و لَوچ، کرژ.
 - الید: بخیل / پیسکه، بهرچاوته نگ، ده ست قوچاو.
 رَجَل - : لئیم / رژد.
 مَجَعَد: مَحَضَن، مَتَمَوَج / کرژ، کرژ، لول، چرچ و لَوچ،
 لَوچ، ژاکاو.
 جبین - / ناوچه وان کرژ.
 جعر:
 جَعَرَ السَّعْبُ: تَقَوَط / پیسای کرد، گوی کرد.
 جَعَرَ: جَار / نه رانی، زریکانی.
 تَجَعَرَ: شَدَّ وسطه بالجِعار / پشتینه ی خو ی به گوریس
 به ستاره.
 جَعَرَ: نَجَو السَّعْبُ / پیسای یا گوی شیر.
 جَعَار: ابو جَعَار، ام جَعَار: ضیع / که متیار، گوکه ر.
 ابو جَعْران: جَعَلَ / قالونجه ی دهشت که ته رس
 کرئه کاتوره، گورخلیتکه.
 جَعَار: حَبِل یَشُدُّه المستقی عند نزوله الی البئر /
 گوریس، نهو گوریسه یه که له پشت مه ل نه کیشری
 له کاتی خو شو پرکردنه وه دا.
 جَعَلَ:
 جَعَلَ: صَنَع / دروستی کرد، پتیکی هینا.
 - : ظَن / وای زانی.
 - : صَيَّر / کردی به ..
 - : وَضَع / داینا.
 - : اعطی / دایه، پییدا.
 - : یَفْعَلُ كذا: شرع / دهستی پی کرد.
 - : له كذا: عَيَّنَهُ / داینا، دایمه زراندا.
 جَعَلَ: جَعَالَة: جَعَال. اجرة / کرئی، مز، روزانه.
 - : جَائِزَة / خه لات، به خشیش.
 - : عَمُولَة / پتیشه کی.
 جَعَالَة: رشوة / به رتیل.
 جَعَال: خَرَقَة تُنَزَّلُ بها القدر / ده سگره، ده زگره.
 جَعَلَ، جَعْلان: ابو جَعْران / خلیتکه، گورخلیتکه،
 کارژک.
 جَعَا:

جَمَّة. بیره: خمر الشعیر/ بیره، ناوی جو، سرخوشکار.

جفر: جغرافیا. جُغرافیاء. جُغرافیة/ جوگرافیا.

جف: جَفَّ: یبَس/ وشک بوه وه، کزبوه وه. جُفَّف: یبَس/ وشکی کرده وه.

جَفَّاف: یبوسه/ وشکی. جاف. جفیف: یابس/ وشک تجفیف: تنشیف/ وشک کردنه وه، وشک بونه وه. مُجَفَّف، مُشَفَّف/ وشک، وشک کراوه. مُجَفَّف، مُجَفَّفَة: آله التجفیف/ وشکار. جفیف: مایبس من الثبِت/ وشک کراوه، وشکه وه. تجفاف: آله للحرب یُتقی بها کالدرع/ زرنجه. جفجفة. صوت الثوب الجدید/ ورشه.

جفل: جفل: جفل: نَفرو شَرْد/ مهلی تیزان، به له سه بو. - : - . فَرُّ/ راجه نی، راجله کی، راپه پی، سه میه وه.

جفل: جُفول/ راجه نین، راجله کین، راپه پین، سه مینه وه.

اجفیل: جبان/ ترسناک. جُفَّال: رَغوة/ کهف. جفن: جَفْن: غطاء العین/ پیلو، په لک. - : غمد السیف/ کالان، کیلان. جَفْنه: القصة الكبيرة/ له گن، ته شت.

جفا: جفا. جافی. تجافی: ضد واصل/ فه راموشی کرد، گوئی نه دایه، که م ته رخه می کرد. - : اجفی: اُثعب/ هیلاکی کرد. - : خَشْن/ رهق بو، وشک بو، دل رهق بو. تجافی. تَنَحَّى/ لاجو، دورکه وتوه، خوی لادا. جفو. جَفوة. جَفوة. جَفاء: غلظ في المعاشرة/ لالوتی، دل رهقی، سزادان، به ته نگه وه نه هاتن، فه راموش کردن. جَفاء: غلاظة/ دل رهقی، سزادان.

جاف: خَشِن/ دل رهق، توره، تیز. جل: جَلَّ: تَقَدَّمَ في السن/ چوه ساله وه، پیرو. - : قَدْرُهُ: عَظْمَة/ گوره ی کرد، شکوداری کرد. ریزی لی نا. - : الشیء: اُخذ مُعْظَمه/ به شی زوری برد، زوره که ی برد. - : تَجَالَ عن كذا: تَنَزَه و تَرَفَّع/ روسوریو، روسود ده رجو. - : خرج من بلدہ/ رهوی کرد، رای کرد، ده رجو، رژیشت، ناواره بو. - : الفرس. المسه الجَل/ کورتانی لی کرد، زینی کرد. جَلَّ: غَطَّى/ دای پوشی. - : (جَلَّ: عَظْم/ گوره ی کرد، شکوداری کرد، ریزی لی نا. - : - . کرم. بَجَل/ ریزی لی نا، ریزی گرت. - : - . عن كذا: تَنَزَه و تَرَفَّع/ روسوربو، روسپی ده رجو. جَلَّ: وُرِد/ گول، گوله باخ. - : (وَجَلَّة الشیء: مُعْظَمه/ به شی زور، به شسه زوره که ی.

جلال: سناء/ سه ربه زنی، مه زنی. - : جلاله: عَظْمَة/ شکو، مه زنی. صاحب الجلالة/ خاوهن شکو. جَلَّ: جَلَّى: عظیم. هام/ گوره، مه زن، شکودار. جَلَّة. جَلَّة. جَلَّة الحیوان: بعر/ پشقل، ته رس، پیسایی، ریخ، په یین، ته سه قول. جلیل: عظیم/ گوره، شکودار، مه زن. - : مُحْتَرَم/ به ریز. - : جَلَّ: مُسِّن/ به سالجو، پیر. صاحب المقام الجلیل/ خاوهن شکو، پیاوماقول، به ریز، شکودار. تَجَلَّة. اِکرام/ ریزگرتن، شانازی. جَلَّ من المتاع: بَسَط و اَکسِیة/ راخه، پیخهف. جالبیة. جاله: الجماعة المستوطنه في غیر اوطانها/ ناواره، ناواره کان. مَجَلَّة: صحیفة دُورِیة/ کووار، گوزار.

جلب:

جَلْب: أَحْضَرَ/ ناماده‌ی کرد.

- : جَاءَ بِكَذَا/ مینای.

- عليه: سَبَّبَ/ بو به‌هوی، توشی کرد.

- الجرح: رَبَّى جَلْبِيَّةً. بَرِيءٌ/ قه‌تماخه‌ی به‌ست،

وشکی کرد، گوشته‌وزونی کرد.

- النظر: جَذَبَهُ/ سه‌رنجی راکیشا.

- : اجلب لاهله: كَسَبَ/ بوی په‌یاکردن، ده‌ستی كهوت.

- : اجلب القوم: تَجَمَّعُوا/ كَرَّبُونَهُ.

- : القوم: صَجَّوْا/ كَرْدِيَان به‌ زاوه‌ژاو.

- : الدمُ: تَخَثَّرَ/ مه‌ی.

- : اجتلب. استجلب: استورد. جاء به/ هاوردی،

هینای.

- : حصل على/ ده‌ستی كهوت.

جَلْب: إِحْضَارُ/ ناماده‌کردن، هینان.

- : تَسَبَّبَ/ بونه‌هوی.

- : اجتلاب: اکتساب/ ده‌سكه‌وتن، په‌یاکردن.

- : استجلاب: استيراد/ هاوردن، هینان.

جَلْب: جَلِب. مَطْلُوب: مَا يُجَلَّبُ مِنْ بِلَدٍ إِلَى بِلَدٍ/ هیتراو.

- : جَلْبِيَّة: ضَوْضَاءُ/ زاوه‌ژاو، ده‌نگه‌ده‌نگ،

قاوقیز.

جَلْبِيَّة: قَشْرَةُ الْجَرَحِ عِنْدَ الْبُرءِ/ قه‌تماخه، تویخ.

جَلَاب: تاجر/ بازرگان، هیتنه، بهین.

- : نَخَاس: مَنْ يَجْلِبُ الْعَبِيدَ/ به‌نده‌هیتن، بازرگانی

به‌نده.

- : المصنوت السبيء الخلق/ بن‌ه‌یا، بن‌نابرو،

زاوه‌ژاو‌كه‌ری بن‌نابرو و ره‌وشت پیس.

جَلَابِيَّة: جَلَاب: رداء عريض/ كراسی پان و پوړی

دیزداشه.

جَالِب: مُحَضَّر/ هیتنه، ناماده‌كه‌ر، پیتك هیتنه.

مَجْلِيَّة: مُسَبَّبٌ/ هوی، هاندەر.

جَلَاب: ثوب واسع/ دیزداشه، كراسی پان و پوړ.

جَلَاب: ماء الورد/ گولاو

- : شراب حلو/ شه‌ربه‌تی گولاو.

جَلْبَا: نبات شب اللیل/ لاله‌باس.

جَلْجَل: جَلْجَل الرَّجُلُ: صَوْتُ شَدِيدٍ/ قیزانی، هاوردی

کرد، نه‌پانی.

- الصوت: دَوَى/ ده‌نگی دایه‌وه، ته‌قیه‌وه.

جَلْجَلَةٌ: تَرَدُّدُ الصَوْتِ/ ده‌نگ دایه‌وه، ته‌قیه‌وه‌ی ده‌نگ.

مُجَلْجَلٌ: حَادِ الثَّغْمَةِ/ ده‌نگ تیز، ده‌نگ زوال.

جُلْجُلٌ: جَلْجَلَةٌ: جرس صغير/ زه‌نگوله.

- : شحاذ العين/ ریبزق.

جُلْجُلَان: سَمْسَمٌ أَوْ كَرْبُرَةٌ/ كودجی یا گزنیز.

جَلْج: جَلْج:

جَلْج: سَقَطَ شَعْرَةٌ/ سه‌ری روتایه‌وه.

اجْلَج: اصْلَعُ/ روتاه، بن‌توك.

شور - : لا قَرْنَ لَهُ/ گای بن‌شاخ.

سطح - : لم يُخَجَزْ بِجِدَارٍ/ گای بن‌شاخ، سه‌ریانی بن

ستاره.

جَلْج: جَلْج:

جَلْجُ المِوسِ عَلَى الْحِجْرِ: حديد وصل/ له‌ه‌سایدا، تیزوی

کرد.

- : على الجلد/ له‌قایشی دا، به‌قایشیا هینا، تیزوی

کرد.

مَجْلَخ: آلة حد السكاكين/ چه‌رخ، هه‌سان.

جلد: جلد:

جَلْدٌ: جَلْدُهُ بِالسَّوْطِ: ضربه بها/ به‌قامچی لی‌یدا،

فه‌لاقی کرد، جه‌لده‌ی لی‌یدا.

جَلْدٌ: كَانَ ذَا صَلَابَةٍ/ پته‌بو، به‌رگه‌ی گرت، به‌نارام بو.

جَلْدٌ: جَلْدٌ: تَجَمَّدَ بِالْبُرُودَةِ/ به‌ستی، کرز بو.

جَلْدٌ: جَلْدٌ: جَمَدٌ بِالْبُرُودَةِ/ به‌ستانی، هیتاره‌یه‌ك.

- الكتاب: البسه الجلد/ به‌رگی تن‌گرت، جزویه‌ندی

کرد، له‌به‌رگی گرت.

تَجَلَّدَ: صَبَّرَ عَلَى الشَّدَةِ/ نارامی گرت.

جَالِدٌ: صَارِعٌ/ زورانی گرت.

- هـ : تَجَالَدُوا. اجْتَلَدُوا بِالسَّيْفِ: تَضَارَبُوا/

شیربازیان کرد.

جَلْدٌ: المَضْرِبُ بِالسَّيْطِ/ به‌قامچی لی‌یدان،

فه‌لاقی‌کردن، جه‌لده‌ی لی‌یدان.

- : الشديد القوى/ به‌زه‌بزو زونگ، به‌هیتز.

جَلْدَةٌ: مَجْلَدٌ. مَجْلَدَةٌ: مَجْلَدٌ: سوط/ قامچی.

- : ضربة سوط/ فه‌لاقی‌کردن، داركاری‌کردن،

جه‌لده‌ی لی‌یدان.

جلد: غشاء كل جسم/ پیست، چه‌رم، تویكل، به‌رگ، كاژ.

- الانسان / پیست، چهرم.
- الحيوان قبل الدنغ / پیسته، کهول.
- مدبوغ / چهرم، گلاسسی، میشن، قه‌لناخ، سهختیان، پیسته.
- غلاف / به‌رگ.
- اللیة / به‌ردوگ.
- الحیة: سیلخ / کاز، کازی مار.
- جلدة العشیرة والاقرباء / خزم و خویش. کس و کار.
- إبن جلدتک: منکم / له خوتانه، له خزمانتانه، کسهی خوتانه.
- هم من جلدتنا: من عشیرتنا / له خومانن، خزمانن، کسن، خویشن.
- جلد: جلاده: صبر / نارام، نارام گرتن، ناقه.
- القوة و الشدة / زه‌برو زه‌نگ.
- ال - : السماء أو القبة الزرقاء / ناسمان.
- جلید: ذو القوة و الصبر / به‌میژو به‌نارام.
- : عکس بلید / وریا، ژیر، زیره‌ک.
- : ماء متجمد / سه‌مزل، زوقم.
- جبل - / شاخه‌به‌فرین، سه‌مزله شاخ.
- مركبة ال - . / مزلجة / خلیسکه.
- التزلیع علی ال - / به‌فره‌خلیسکن.
- جلادة. / کداس من الجلید / به‌سته‌له‌ک.
- جلیدی: به‌ستو.
- العصر ال - / ده‌مه‌ی به‌ستو.
- جلاد: تاجر الجلود / پیسته‌فروش.
- : الذي يضرب بالمجسد. المعذب / جه‌لده‌لونه‌ده، فه‌لاکه‌کمر.
- : منفذ حکم الاعدام / سه‌رپی، بکوژ، خنکینه‌ره، پیاوکوژ، جه‌لاد.
- مجلد الكتب: نطاع / به‌رگ تن‌گر، جزویه‌ندکار، سه‌حاف.
- مجالد: مصارع / زردان باز، پاله‌وان.
- مجالدة: مصارعة / زردان بازی، پاله‌وان بازی.
- تجلید الكتب: تغلیف. حبک الكتب / به‌رگ تن‌گرتن، جزویه‌ندکردن، شیرازه‌کردن.
- : الحيطان: تکسیة / دیوارپوشین، ته‌خته‌به‌نگ، تن‌گرتن، روکه‌ش کردن.

- الماء و السوائل: تجمید / به‌ستن.
- مجلد: مجمد / به‌ستو.
- : كتاب محنوك / به‌رگ تن‌گراو، جزویه‌ندکارو.
- : كتاب او جزء منه / جلد، به‌ند، به‌ست، به‌رگ، به‌رتوک، به‌شیک له به‌رتوک.
- عظم - : لم یبق علیه الا الجلد / ه‌ره‌پیسته‌که‌ی ماوه، پیسته‌که‌ی به‌ نیسقانه‌که‌یوه نوساوه.
- جلد:
- جلد (جمع مناجد). الفار الاعمی. خلد / مشکه کویره.
- جلز:
- جلز: شد طرفه / سه‌ره‌که‌ی گری‌دا.
- جلاز: جلازة: السیر المشدود في طرف السوط / گری‌سه‌ری قامچی.
- جلز: ذهب مسرعا / چابوکانه بوی ده‌رچو، به‌جرت و فرت بوی ده‌رچو.
- جلوز: كان یخف في نهابه و مجیئه / له‌ش سوک و چابوکانه هاتوچوی ده‌کرد، جرت و فرتی کرد.
- جلوزة: خفة في الذهب و المچيء / له‌ش سوکی له‌هات و جزدا، جرت و فرت کردن.
- جلواز: جلاوزه / به‌رده‌ست، کاسه‌لیس، چلکاوخوز، نیش‌کار.
- جلس:
- جلس: قعد / دانیشت.
- اجلس: جلس: اقع / دای نا، داینیشان.
- جالس: قعد مع / له‌گه‌لی دانیشت.
- استجلس: طلب منه الجلوس / دانیشه‌ی لی‌کرد، دانیشتنی لی‌خواست.
- جلسة: المرة من الجلوس / دانیشتنک.
- : جلوس: قعود / دانیشتن.
- : مجلس: جلسة رسمية / کوپونه‌وه، دانیشتن، کوپرتن.
- جلس: رفیق / هاوپی، هاوده‌م، یاوه.
- جلسة: هيئة الجالس / چۆنیه‌تی دانیشتن.
- جلسة: كثير الجلوس / زور داده‌نیشتن، نیشه‌ک، نیشوک.
- جلس: قاعد / دانیشتنو.

مجلس: موضع الجلوس / نیشته، شوین دانیشتن، کوز، نه نجومه ن، دوانگه، کومیته.

جلط:

جَلَطٌ: حَلْفٌ وَ كَذَبٌ / سویندی خواردو دروی کرد، به درق سویندی خوارد.

- السيف: سَهْلٌ / هَلِي كَيْشَا. شمشیره که ی هان کیشا.

- الجلد: حُدُوشُ وَ نُرْعُ / روشانی، دای مالی، پیسته که ی دامالی، گروی.

- الراس: حَلْقَةٌ / پاک سه ری تاشی، سفری کرد، کردی به که لاله شه ک.

جَلَطٌ: حُدُوشُ وَ نُرْعُ / روشاندن و پیست دامالین.

مَجْلُوطٌ: مَسْحُوحٌ / روشاو، پیست دامالراو.

جَلْطَةٌ: جُرْعَةٌ خَاثِرَةٌ مِنَ اللَّيْلِ الرَّائِبِ / ماستی بزکاو که بوه به توپل.

- دَمَوِيَّةٌ: تَحْتَرُ جُرْعَةٌ مِنَ الدَّمِ فِي الْوَرِيدِ / خوین مهین له خوین مینا.

جَلُوطٌ: اِمْرَاةٌ جَلُوطٌ: قَلِيلَةُ الْحَيَاءِ / نافرته رویه ل مالراو، بن حیا.

جلع:

جَلِعٌ اَجْلَعٌ: كَانَ قَلِيلَ التَّرْبِيَةِ / بن حیا بو، بن ته ربیه بو.

جَلِعٌ: اَجْلَعٌ. جَلِعَةٌ. جَلْعَاءٌ: لَا تَنْظُمُ شَفَاةَ عَلِي اسنانه / به وانه نه لین که ده میان جوت نابن، دم کراوه.

جَالِعٌ: جَلِعٌ. قَلِيلُ الْحَيَاءِ / بن حیا، زمان پیس، بن نابرو.

جلف:

جَلْفٌ: قَشْرٌ. نَطْفٌ / پاکی کرده وه، ساویه وه، شوقی بن هان مینا، سیلی کرد.

- اَجْتَلَفَهُ الدَّمْرُ: اَذْهَبَ مَالَهُ / لات کهوت، هیچی نه ما.

جَلْفٌ: الْبَدَنُ لَا رَأْسَ عَلَيْهِ / لاشی بن سه.

- : الظرف و الوعاء / دفر، قاب.

- : الاحمق / که مزه، تن نه گیشتنو. وشک،

کوسته بابی.

- : حرف الرغيف / قهراخه کولیره.

- جَلِيْفٌ: الْغَلِيْظُ الْجَافِي / دل رهق و بی به زهی، زدر وشک.

- : الظالم / زدردار، ستم کار.

جلم:

جَلْمٌ الصَّوْفُ: جَزَهُ / خوریه که ی بریه وه.

جَلْمٌ: مَقْصُ الْجَزْ / برینگ، هورینگ.

جَلْمَدٌ: جَلْمُودٌ / صخر / به رد. زدر رهق، حه لان. جلا:

جَلَا: صَقَلٌ / تیژی کرد، له هه سانیدها، ساف و لوسی کرد، ساویه وه، ساوی دا.

- عنه الهم: اِزَالَهُ / خمی ره وانه وه.

- عنه كذا: دَفَعٌ / لیتی دور خسته وه.

- الامر: اَوْضَحَهُ / ناشکرای کرد، رونی کرده وه، ده ری خست، یه ک لایی کرده وه.

- اجلى عن: رَحَلَ / کوچی کرد، رهوی کرد، چولی کرد.

- اَجَلَى: تَجَلَّى / اِتَّضَحَ / ناشکرایو، رون بوه وه، ده رکهوت، زانرا.

- الفحل: دَخَنٌ عَلَيْهَا / قانگی دا.

- البصر بالكحل: رَوَقَهُ / رشتی به کل، چاوی رشت. اجلى: اُبْعَدَ / طَرَدَ / ده ری کرد، دوری خسته وه، پیی به جن میشت.

اِجْلَى عَنْ كَذَا: اِنْتَهَى بِكَذَا / بوه کوتایی هات.

- : اِنْصَقَلَ / ساویه وه، تیژیو، ساف و لوس بو.

تَجَلَّى: ظَهَرَ وَ اِنْكَشَفَ / ناشکرایو، رون بوه وه، ده رکهوت، زانرا.

تَجَالَى: اِنْكَشَفَ كُلَّ مَنْهُمْ لِصَاحِبِهِ / له یه ک ناشکرا بون.

استجلى: استكشف / گه را، پشکنی، گه رایه دواى.

جَلَى: جَلُو: صَقَلَ / ساوینه وه، تیژکردن، ساف و لوس کردن.

جلاء: وضوح / ناشکرایو، رونی، زانراوی، دیار.

- : رحيل / رهو، کسچ، ره وکردن، کسچ کردن، به جن میشتن.

إجلاء: انسحاب / کشانه وه.

- : تخلية / چول کردن.

جَلِيٌّ: واضح / ناشکرا، روز، زانراو، دیار.
 جَلِيَّةُ الامر: الخَبْر اليقين / هوالی راست.
 - الامر: مظاهر من حقیقتہ / شو راستیہ کی ناشکرایو.
 جَلِيًّا: بوضوح / به ناشکرای، به رونی.
 تَجَلَّ: ظهور / ناشکرایو، دهرکه وتن، پرن زانین.
 جَلَا: وضوح / ناشکرای، رونی، زانراوی، دیار.
 ابن - : واضح / دیار، ناشکرا.
 ابن - : الصنبح / بیانی.
 ابن - : القمر / مانگ.
 جَالِيَّةُ الجماعة المستوطنة في غير اوطانها / ناواره، ناواره کان، نیشته جن له نیشتمانی تردا
 جَلَاء: کحل / کل.
 جَلْوَةٌ: هدية الزواج / دیاری دواى شوی پوره.
 جم:
 جَمَّ جَمًّا: تَجَمَّمَ: كَثُرَ / زُودِي.
 - : ملاء لحافته / لیوان لیوی کرد، پری کرد.
 - : اجم: اراج / پشوی پندا، حوانیه وه.
 - : تَجَمَّمَ / کزبوه وه، کزبوتوه.
 - : دنا و جان / کانی هاتوه، وهختیه تی.
 استَجَمَّ الماء: تجمع بكثره / شو زود بوه، شو زود کزبوتوه.
 - عافيته: شفى. استرجع قوته / پشوی دا، هاتوه سرخوی، چاک بوه وه.
 - ت الارض: خرج نبتها / سهوزبو، شین بو، روا.
 جَمَّ جَمًّا: الكثير من كل شيء / زودی، زود له هر شتیك.
 - غفیر: عدد كثير / خه لکیکی زود.
 - النشاط: النشاط الكثير / چالاکى، چابوکى، چوستى، گورجى.
 جَمَام: معتلية للحافة / لیوان لیو، زودپي، لیوان.
 استجمام الراحة: استرجاع القوى / پشودان، هاتنوه سرخو.
 اجم: لاقرن له / بی شاخ، کزل.
 - مضارب لا سلاح له / شه پکری بی چک، جه نگاوری بی چک.
 جَمَجَمَّ: تَجَمَّمَ الكلام: لم يبينه / پچرپچر قسه کی کرد، نه بیزپکان، له بهر خویوه نه دوا.

جُمُجُمَةٌ: قحف / کاسه ی سر، کزچه له ی سر، کاپول.
 جمع:
 جَمَحُ الحصان: تغلب على راكبه و ركض / یاخی بو، به له سه بو، سرکیشی کرد، هائی تیزان.
 - الرجل: ركب هواه / شوین ثاره زوی خوی کهوت، دواى هه وهس کهوتوه، یاخی بوه.
 - ت المرأة زوجها: هجرتہ / تورا، میزده که ی به جن میشت، مائی به جن میشت، وزی له مال و میزده که ی هینا.
 جامع: جموح: عنيد، عاصي / یاخی، راکردو، به له سه، سرکیش، هه له ت، قیرسجمه.
 الجامع من الحصان / سرکیش.
 - من النساء / تورا، هه لاتو.
 جَمَاح: جمايح: المنهزمون من الحرب / یاخی، راکردوان له جهنگ، فیران.
 جماح: هوى / ثاره زو، هه وهس، خه یال.
 كَبَّح - ه: قمع هواه / دای مرکانه وه، دابینی کرد، ثاره زوی شکاند. له خه یالی دا، له لوتیدا، لوتی شان، رای هینا.
 جمد:
 جَمَدُ الماء: صار جليداً / بهستی، بو به سه مؤل.
 - الدم: تَبَّسَّ / مهی، بهستی، وشک بوه وه.
 - . اجمد: بخل / پیسکه یی کرد، چلیسی کرد.
 - عینه: انقطع دمها / وشکی کرد، ناوی چاوی وشکی کرد.
 جَمَدٌ: يَبَّسُ / رهق کرده وه، وشکی کرده وه.
 - : خنر / مه یانی.
 - بالبرودة. لجمد: صيرته يجمد / بهستانی، کردی به سه مؤل.
 - الاموال المنقولة: اوقفها في المصروف / وهستانی، دهستی به ساراگرت، پاره کانی نواند.
 جَمَدٌ: يَبَّسُ / وشک بوه وه، رهق بو، رهق هه لات.
 - : تَجَمَّدَ: تَبَّسَّ / رهق بوه وه، وشک بوه وه.
 - . الدم: تَخَنَّرَ / مهی، بهستی.
 - . المزيج السائل: عقد / بزیکا.
 - ت يده: بخل / پیسکه یی کرد، چلیسی کرد.

جَمَدٌ. جَمَدٌ. الماء الجامد/ ناری به‌ستر.
 جَماد: ارض/ زهوی، خاک.
 - : مالا حياه له/ بن رُوح، بن گیان.
 - الكف: بخیل/ پیسکه. چلیس.
 عینٌ - : لا تَدْمَعُ/ فرمیسک ناکا، چاوی بن فرمیسک.
 سنه - : لم یصبها مطر/ سالی وشک، بن بارانی.
 جامد: صلب/ رهق. وشک.
 - : مُتَجَمِّدٌ/ به‌ستر.
 - : خاثر/ مهبیو.
 - : عديم الحركة/ بن جولہ، نه بزوک، نه بزوک.
 جُمود: عدم حركة/ بن جولہ یس، نه بزوی، نه بزوی.
 - : قصور ذاتی/ سستی.
 - : جُمودَة: صلابَة. مَتَانَة/ رهقی، پتهوی.
 تَجَمُّدٌ بالبرودة/ به‌ستن، بون به‌سه‌مزل.
 - : تَخَثُرٌ/ مه‌یین.
 تجمید/ به‌ستن، به‌ستانن.
 مُتَجَمِّدٌ بالبرودة/ به‌ستر.
 - : خاثر/ مه‌بیر.
 المنطقة المتجمدة الشمالية/ مه‌ریمی به‌ستوی باکور.
 - - الجنوبية/ مه‌ریمی به‌ستوی
 باشور.
 مُجَمَّدٌ/ به‌ستر.
 إنجماد/ به‌ستن.
 ضد ال - / دژ به‌ست.
 درجة ال - / پلهی به‌ستن.
 مُجَمَّدة/ به‌ستن، به‌ستین، سه‌مزلکه.
 جمز:
 جَمَزَ. اَجَمَزَ. جَمَزَ. اِسْتَجَمَزَ القوم على امر: تجمعوا
 و اِنضموا/ کزبون‌ه‌و یه‌کیان گرت.
 - ت - ت المرأة شعرها: جمعته الی السوراء و
 عقدته و لم ترسله/ پرچی له دواوه (به‌ست، گری‌دا).
 - اللحم: وضعه علی الجمز/ برژانی، خستی‌ه‌ سر ناگر.
 - النخلة: قطع جَمَارَها/ کزوکسی دارخورما‌ک‌ه‌ی
 ده‌رمینا.
 جَمْرَة: اِنضمام القوم یبدأ واحداً/ یه‌کیه‌تی،
 کزبون‌ه‌و یه‌کیه‌تی.

- : بَصوَة نار/ بشکوک، سکل، پزلو، په‌نگر.
 - خَبِيْثَة: خُرَاج فَتَاك ممیت/ نارنگ، تیراوی.
 - : حَصَاة/ چه‌ر، ورده به‌رد.
 مِجْمَرَة النار: موقد/ ناگردان، کوانو.
 - البخور: مِبْخَرَة/ ناگردانی بخورد، بخوردان.
 جَمْر: نار متقدَة/ ناگری گه‌ش، بشکوک، سکل.
 علی اَحْرَ من الجمر: علی نار/ له‌سه‌ر ناگر، نذر
 به‌په‌له.
 مُجْمَرٌ: مُحَمَّسٌ/ برژاو.
 جَمَارٌ: جَمَاعَة/ کزومل.
 جِمَارُ الْحَجِّ: الْحَصَى الّتی یُرْمَى بها الْحُجَّاجُ/ به‌ردی
 ره‌جم کردن.
 جَمَارٌ: شحم النخلة/ کزوک، ناوکزوکسی دارخورما.
 جَمِیرَة: ضفیرَة/ پرچ.
 ابْنُ جَمِیر: اللیل المظلم/ شه‌وه‌زه‌نگ.
 ابنا جَمِیر: اللیل و النهار/ شه‌وو رُوژ.
 جمرک. دائرة المكوس/ گومرگ، ریژی.
 رسوم جمرکیه/ باجی گومرگ، باجی ریژی.
 جمس:
 جاموس/ گامیش.
 عجل ال - / په‌لخ، پالاخ، په‌رخ.
 جمش:
 جَمَشُ الراس: حَلَقَه. ازال شعره/ سه‌ری ناشی،
 توکه‌ک‌ه‌ی لی کرده‌وه.
 جَمَشٌ: دغدغ/ ختوک‌ه‌ی دا.
 جَمِیش: مُزِیل الشعر. نوره/ دارو.
 تجمیش: دغدغه/ ختوک‌ه‌دان.
 جمع:
 جَمَعٌ: لَمْ. ضَمٌّ/ کزی کرده‌وه.
 - : حَصَدٌ/ درویه‌وه، رنی، چنی.
 - : واصل. وَحَدٌ/ گه‌یانی‌ه‌، خستی‌ه‌ پال، به‌ستنی
 به‌یه‌ک‌وه. یه‌کی خستن.
 - : حَشَدٌ/ که‌ک‌ه‌ی کرد، خستی‌ه‌ سه‌ریه‌ک، کزومه‌لی
 کرد، گردی کرده‌وه.
 - : بینهم: وَحَدٌ/ کزی کرده‌وه، ناشتی کرده‌وه.

- الاسم: جعله في صيغة الجمع / كۆي كرده وه،
 كردى به كۆ.
 - الجَمْعِيَّة / كۆي كرده وه، بانگى كردن بۆ
 كۆبونوه.
 - الحروف في الطباعة / ريزى كرد، ريكى خست.
 - كتاباً: صنَّفَه / ريكى خست، پيكي هيتا، دروستى
 كرد.
 - جامعَةٌ: إتفق معه / له گه لى ريك كه وت، پيَك هاتن.
 - جامعها: وَطَّئها / گاي، لاقه ي كرد، راي بوارد له گه لى،
 لئى به پى.
 - اجمع على الامر: عَزَم / بپىارى كوردى دا، دهستى
 پى كرد.
 - ماكان متفرقاً: جعله غير مُنتشر / كۆي
 كرده وه.
 - وا على: إتفقوا / ريك كه وتن، يهك كه وتن، يهك
 بپارىيان دا، پيَك هاتن.
 - اجمع. تَجَمَّع / انضم / چوه پال، كۆبوه وه.
 - - - : احتشد / كۆمليان بهست، كۆبوه وه.
 - به: قابله / بينى، چاوى پيكه وت، له گه لى كۆبوه وه.
 - اِسْتَجَمَعَ القوم: نهبوا كلهم / همويان رويشتن، بلوهيان
 لئى كرد.
 - له الامر: تم حسب مرامه / وهك خۆي ويستى
 وايو.
 - كۆكردنه وه، خستنه پال يهك.
 - الارقام في الحساب / كۆكردنه وه.
 - المال / پاره كۆكردنه وه، پاره هه ل گرتن،
 پاشه كه وت كردن.
 - الشمل / يهك بون، يهك يهتى، يهك كانگريبون.
 - سالم / كۆي (ساخ، دروست).
 - تكسير / كۆي (شكاو، نادروست).
 - جمعية: قوم مجتمعون / كۆبونوه وه.
 - الكثرة / زوربه.
 - صيغة ال - في النحو / كۆ.
 - ال - الراسي / تان كۆ.
 - ال - الافقي / پۆكۆ.
 - حاصل ال - / شيكار.

فاتح ال - / نه نجام كۆ.
 يوم ال - : يوم القيامة / رۆڤى قيامت.
 - جَمْعِيَّة. جماعة: إتحاد / كۆپگه، كۆمه ل، كۆمه له.
 - خيرية / كۆمه له ي چاكه كارى.
 - عمومية / كۆمه له ي گشتى.
 - الهلال الأحمر / كۆمه له ي خاچى سور.
 - الطيران / كۆمه له ي فپۆكه وانى.
 - مكافحة السل / كۆمه له ي نه ميشتنى دهرده باريكه.
 - جمعة: (اسبوع) ههفته.
 - يوم الجمعة / ههينى، رۆڤى ههينى.
 - جماعة: لمدة اسبوع / ههفتانه، بۆ ماوه ي ههفته بهك.
 - جماع: وطء / گان، گان كرين، لاقه كردن، بهرين، پهراندن.
 - جماعة: زُمْرَةٌ / دهسته، كۆمه ل، كۆپ، براده ران.
 - جماعى: مُشْتَرِك / به كۆمه لى، پيئكه وه يى، به گشتى،
 به هاويه يى.
 - جميع. جميعاً: كل / هه مو، گشت، سه راپا، سه رجه م،
 سه رپاك، دوايهك، تنيكرا.
 - اجمع: باجمعه / به ته واوى، هه موان، سه راپا،
 سه رانسه ر.
 - جميعاً: الكل / سه راپا، سه رجه م، سه راسه ر، په ياپه ي،
 دوايهك، سه رانسه ر، تنيكرا.
 - جامع: مُسْجِد / مزگه وت.
 - الذي يجمع / كۆكه ره وه، كۆگر.
 - حاشد / كه له كه كار.
 - شامل / گشت گر، سه راپايى، تنيكرايى.
 - الكتاب / ريكفه ر، پيَك هيتنر، دروست كه ر.
 - الكلام ال - / كه م وتنى پى مانا، وتى پى وچى.
 - اليوم ال - . يوم الجمعة / رۆڤى ههينى.
 - ابو - : مائدة الأكل / خوان، سيني و خوان، سفره.
 - جامعه: رابطة / كۆمه له، په يوه ندگه.
 - الامم: غُصْبَة الأُمم / كۆمه له ي گه لان.
 - : مدرسة عالمية / زانكو، زانستگا.
 - اجمع. جميع: كل / هه مو، سه راپا، سه رجه م.
 - اجماع: اتفاق الآراء / يهك دهنگ، يهك بون، يهك رايى.
 - بال - . إجماعى: باتحاد الآراء / به يهك دهنگ.
 - اجتماع: جمعية / كۆبونوه وه، كۆرگرتن، كۆنگره.

- : مقابلة/ چاوپښکه وټن، بينين، دیده نۍ.
- الطرق: مُتَقَى الطرق/ دورپاڼه.
- الأنهر: ملتقى انهر/ دوناوان.
- علم الـ - / کومه ل ناسی، زانستی کومه لایه تی.
- اجتماعی: مُخْتَصَّصٌ بِالْهَيْئَةِ الاجتماعية/ کومه لایه تی.
- الشؤون الاجتماعية/ کاروباری کومه لایه تی.
- تَجْمَعُ. جَمْعٌ: تَجْمَهْر/ گردبونه وه، کوبونه وه، مۆل بون، نیشته سهریکه، تن چران.
- مَجْمَعٌ: مکان الاجتماع/ کوچن، کورگه.
- . جمعیه: اجتماع/ کوبونه وه، کونگره، کور.
- لغوی/ کوزمان، کورپی زمان زانی.
- علمی: اکادیمی/ کوزان، کورپی زانیاری.
- مَجْمَعٌ. جامع: حاشد/ کوبو، کورکراو، که له که، گرد.
- مَجْمُوعٌ. جملة في الحساب/ نهجامکو، هموی، گشتی.
- : ما جَمِعُ/ کوزکروه، کومه ل کولو، که له که کراو، کوزگرد.
- : محصود/ درواو، چنراو، زراو.
- مَجْمُوعَةٌ من اى شيء/ کومه لیک، کومه له، گرز.
- مَجْتَمَعٌ: اجتماع/ کوبونه وه، کونگره، کور.
- : مکان الاجتماع/ کوچن.
- : جماعة من الناس/ گول، کومه ل، چند که سیک.
- علم الاجتماع/ کومه ل ناسی.
- جَمْعٌ: القبضة من الشيء/ چنگیک، پر (چنگ، مشت).
- الكف/ کوله مشتته، دست و په نجه به نوشتاوی.
- جمال:
- جَمَلٌ: حَسَنٌ خَلْقًا/ جوان بو.
- جامل: عامله بالجميل/ روی خوښ بو له گانې، چاکه ل که ل کور.
- . صنع جميلاً مع/ چاکه ل له گان کور.
- جَمَلَةٌ: صَيَّرَهُ جميلاً/ جوانی کور، رازانیه وه.
- تَجَمَّلَ: تَزَيَّنَ/ رازانیه وه، خوئی (جوان کور، داله تهل)، خوئی نارایش کور.
- : صَبَّرَ على الدهر/ نارامی گرت، خوئی پاکرت، دانی به خوئیا گرت.
- : لزم الحياء/ به حیا بهرچو، به نابرو بو.
- اجْمَلُ الشيء: حَسَنَةٌ/ ریکی خست، رازانیه وه.

- في العمل: أَحْسَنُ/ نیشی باشی کور، به دل نیشی کور.
- في الكلام: تَلَطَّفَ/ خوښ دوان بو، خوښ نوی کور.
- جميل. جميلة: حَسَنٌ/ جوان، رازوه، ره زاسوک، نيسک سوك.
- : فَضْلٌ/ چاکه، پياوہ تی.
- مَعْرِفَةٌ الـ - : اِمْتِنَانٌ. الإقرار بالفضل/ پښ زانين، سوپاس گوزاری.
- ناکړ الـ - : کفود. جَعُودٌ/ سپله، پښ زان.
- نُكْرَانٌ الـ - : جَعُودٌ المَعْرُوف. عَقُوقٌ/ سپلې، پښ زانين.
- جَمَالٌ : حُسْنٌ/ جوانی.
- إله الـ - : فَيُنَوسُ/ خوی جوانی، فینوس.
- تَجْمِيلٌ: تَزْيِينٌ/ جوان کورن، رازاننده وه، خه مل.
- مُجَامِلٌ: اُنْيِسٌ. لطيف/ خوښ دو، زمان شیرين، قسه خوښ.
- مُجَامَلَةٌ: مُلَاطَفَةٌ/ خوښ نوی، زمان شیرینی، خوښ دوانی.
- على سبيل الـ - / بقره الوالت.
- جُمْلَةٌ: عبارة/ رسته.
- طويلاً/ شارسته.
- قصيرة/ پارسته.
- : مجموع/ همو، سرجه م، گشت، تیکرا.
- : كمية/ پر. هه ند.
- : عِدَّةٌ/ زور، چند.
- شبهه - / دسته واژه.
- جُمْلَةٌ: الكُلُّ/ سهرابا، هموی.
- : بالجملة/ به کومه ل، به دسته.
- تاجر الـ - / کوفروش.
- بالجملة: البيع بالجملة/ به سره به کوه، تیکرا، هموی پیکه وه، کوفروش.
- إجمال. جمع/ سهرابا، سرجه م، همو.
- إجمالاً: بوجه الإجمال/ تیکرا.
- إجمالي: عمومي/ تیکرایي.
- مُجْمَلٌ: خُلَاصَةٌ/ پوخته، کورتیه که ی.
- جَمَلٌ: بعير/ وشتر، حوشر.
- . بَسْنَامٌ/ وشتری به یک کورپاره.

- بسنامین / وشری دو کوپاره.
- الماء: بَجَع / سه قاقوز، سه قاقوش.
- جامل: قَطِيع من الإبل / رهوگه وشر.
- صاحب الجمال / خاوهن وشر.
- جَمَال: صاحب الجمال (و قائدها) وشرهوان.
- جملون / جهه لوزن.
- جمن:
- جُمان / لؤلؤ / مرواری.
- مِسْمار / میخ، بزمار، بزمارو ده زنی سه ریان.
- جمله:
- جَمَهْر / جمع / کوی کرده وه، کومه لای به ست.
- تَجْمَهْر القومُ اجتمعوا / کوبونه وه، کومه لایان به ست، نیشته سه ریک، تن چران.
- جمهور: جماهیر: حَشْد / زدریه، کومه ل، خه لکیکی زدر.
- افراد الشعب / گه ل.
- جمهوری / کوماری.
- جمهوریة / کومار.
- جماهیر / زدریه گه ل، جه ماوه.
- الجمهوریون / کوماریست، کوماریستان.
- تجمهر: تجمع. حَشْد / نیشته سه ریک، تن چران، کوبونه وه، کومه ل (بون، به ستن).
- جن:
- جَنّ اللیل. (ظلم / تارک بو، تارک داهات.
- (جَنّ) سَتْر / شارديه وه، پاراستی، دای پووشی.
- جُنّ. تَجَنّن: ذهاب عقله / شیت بو، هاریو، که لای بو.
- جُنّ. اجنّ: صَبْرَة مجنوناً / شیتی کرد، هاری کرد، که لای بو.
- (اثار السخطة / شینگیر بو، شینگیر بو.
- إسْتَجَنّ: اسْتَتْر / شاررایه وه، پاریزرا، پووشرا.
- عَدَهُ مجنوناً / شیت کرا، کرا به شیت.
- جنّ: ظلام / تاریکایی.
- خَفَاء / نهینگه.
- چئی. جنّیة: مخلوق مزعوم / جنّوکه.
- جنّة ستر / په ناگه، پاریزگه.
- مَجَنّ جَنان. جَنانَة: تُرس. درع / قه لغان.

- الجَنّن: القبر. الميت. الكفن / گوب، مردو، کفن.
- جَنان: ظلام اللیل / تاریکی شو.
- الأمر الخفی / نهینی. شارراوه بی.
- القلب / دل.
- ثابت ال - جریء / نه ترس. به غیره ت.
- جَنین: المستور / داوین و دست پاک.
- القبر / گوب.
- مافی الرحم / ناوله مه، کوریه له، پز.
- خلاص ال - / په رده ی مندال.
- علم الاجنّة / کوریه له (ناسی، زانی، شوناسی).
- جنّة. فردوس / به ههشت.
- حدیقة / باخچه.
- الخلد / به ههشتی نه مران.
- عدن / به ههشت.
- عصفور ال - خطاف / په رسته لکه.
- جنّیة: حدیقة صغیرة / باخچه.
- جنائنی. جنائنی: بُستانی / باخهوان.
- جنون. جنّة. فساد العقل / شیتی، هاری، که لای، تنک چون.
- حماقة / گه وجی، که ریتی، که لخری.
- هیاج / شینگیری، توره بی، شیواوی.
- مجنون. ذهاب العقل / شیت، ویت، په تیاره، په ته پی، شهیدا، دیوانه.
- احمق / گه وج، کهر، گیل، گه لخر.
- جنب:
- جنب. جنب: وضع علی حدة / خسته لاه، لای دا، که لای خست.
- تجنب: تجانب. اجتنب: بعد عنه / لای دور که وتوه، خوی لادا.
- يجتنب. یمكن اجتنابه / ده توانی لای بیاریزری.
- جنب. جانب: جهة / ناحیه / لا، ته نیشته.
- خاصرة / که له که، لاهد.
- (او جناح من بناية: قسم منها / دهسته.
- ذات ال - : برسام. داء الصنادید / ناویه نگ.
- جنباً لجنب / (به ته نیشته، به پال، به ته ک) په که وه.
- بجنب. بجانب: بالقرب / به ته نیشته، به ته ک.

على جنب: على حدة/ به جیا، به تنیا، له لاره.
 جانب عظیم: مقدار عظیم/ به شیکی (گرنگ، زور).
 رقیق الجانب: لطیف/ روخوش، نیا.
 مُتَعَدِّ الجوانب: کثیر السطوح/ فره یز.
 جنبی: جانبی/ من جنب/ لاره کی.
 إجتنب: تجنّب/ مُجانبه: تباعد/ خسّو لادان،
 خو پاراستن، دور که وتنه وه.
 مُجانب: مُحاذ/ له تنیشت.
 مُجَنَّب: مُبعد/ لآخراوه.
 مُجَنَّبَة: احد جناحی الجیش/ بالئیکی له شکر.
 مُجَنَّبَاتَا الجیش: المیمنه و المیسره/ هردو بالی
 له شکر، لای چه پ و لای راست.
 جُنُب: بعید/ دور.
 - : غریب/ ناموّ.
 اجنب: اجنبی/ غریب/ ناموّ، بیگانه، بیانی.
 جُنَاب: لقب تبجیلی/ گه وره، پیاو ماقولّ.
 - : ذات الجنب. برسام/ ناو به نگ، نه خویشی ناویه نگ.
 جنوب: عکس الشمال/ باشور.
 - شرقی/ باشوری خو ره لات.
 - غربی/ باشوری خو رتاوا.
 جنوباً: نحو الجنوب/ روه و باشور، به ره و باشور.
 جنوبی: عکس شمالی/ باشوری، له باشوره وه.
 ابو جنب: سرطان/ قرزّال.
 جنب: جنب
 جَنَح الطائر: اصاب جناحه/ له بالی، بالی بریندار کرد.
 - اجنح الیه: مال/ لاریبوه وه، خواربوه وه.
 - ت - ت السفینه: لصقت بالارض/ نیشته
 سه رزه وی، نوسا به زهویه وه، گیرسایه وه،
 له نگره ی به ست.
 جَنَح: جعل له جناحاً/ بالی یؤکر.
 - الرجل: نسب الیه إثمأ/ گونا باری کرد، تاوانیکی
 نایه مل، گونا می (دایه پال، پیوه به ست).
 جناح الطائر: ما یطیر به الطائر/ بالّ.
 - جَنَح: ناحیه/ لا، تنیشت.
 - جنب: حمایه. کثف/ دالده، پاریزگه.

- الطريق و غیره: جانبه/ نهم لاولا، قه راغ،
 تنیشت.
 اجنحه: جمع جناح/ باله کان.
 ال - الفشائیه/ باله (په رده، کاژی).
 ال - الفمذیه/ باله کیلانی.
 جنب: جانب/ لا، تنیشت، نهم لاولا.
 - من اللیل/ به شیگ له شهو.
 تحت - الظلام/ له تاریکیدا.
 جناح: اثم/ تاوان.
 جنحة: جرم بین الجنایة و المخالفة/ هله، سوکه تاوان.
 جناح: جنب/ تنیشت، لا.
 - جناحة: جوانح: ضلع/ په راسوی تنیشت.
 مَجَنَح: ذو اجنحة/ بالدار.
 جند:
 جُنْد الجنود: جمعها/ سه ریازی گرت، سه ریازی
 کز کرده وه، سوپای خپر کرده وه.
 تجنّد: صار جندياً/ بو به سه ریاز.
 - للأمر: تفرغ له/ خو ی بق ترخان کرد.
 جند: عسکر/ سه ریاز.
 - بلد/ ولات.
 جندي: جندي واحد/ سه ریازیک.
 تجنيد: جمع الجنود/ سه ریازگرتن، سه ریازگری.
 - اجباری/ سه ریازگرتن.
 - اختیاری/ بون به سه ریاز.
 جُنْدب: نوع من الجراد. ابو النطیط/ کولک مسکه.
 جُنْدَر الثوب أو القماش: صقله/ سافی کرد. لوسی
 کرد، ده فی پی گرت.
 جُنْدرة: جنْدَر مصقله/ ساف کهر، لوس کهر، دهق پی گرت.
 جندل: الصخر العظیم/ تاشه به رده، گابه رده، تاش.
 جنز:
 جنز: مات و جعل فی الجنازة/ خرایه تابوته وه.
 جنز: صلی علیه/ نوژی له سه ر کرد.
 جنان: الصلاة على الميت/ نوژی مردو.
 جنانة: الميت/ ترم، مردو.
 - جنانة: ما یخمل علیه الميت الی القبر/ تابوت،
 ترم.

جَنَائِزِي: مَنْ يَقْرَأُ أَمَامَ الْمَوْتَى / خَوِيْتَهَر لَه سَهَر مَرْدُو،
 نه وهی له سهر مردو نه خوینتن، مردو خوینتد.
 موسیقی جنائزیه / چه مران.
 جنزییل: زنجبیل / زه نه جفیل.
 جنزار: جنزارة: زنجار النحاس / زهنگی مس، رهشی
 مس.
 جنزیر: زنجیر: سلسله / زنجیر، زریزه.
 جنس:
 جنس: تَجَسُّس: ادْخُلَ فِي الْجَنَسِيَةِ / ره گز نوس کرا.
 جانس: مائل / چون یه بون، وه یک یه کبان لیا هات، لیهک چون.
 - : جَانَسٌ وَ اَنْسٌ / رایان یوارد.
 تجانسا: اِتِّحَادًا فِي الْجِنْسِ / یه کبان گرت.
 جنس: نوع / چور، چه شن.
 - : فَصِيْلَةٌ / ره گز، نه زاد.
 - : صِلَةُ التَّنْكِيرِ وَ التَّائِيْثِ. شِقٌّ / سهکس، توخم.
 - : جِنْسِيَّةٌ قَوْمِيَّةٌ / ره گز زنامه، نه ته وه.
 اِحَادِي اِلَّا - / تاك (ره گز، توخم).
 ثنائِي اِلَّا - / جوت (ره گز، توخم).
 اسم اِلَّا - (فِي النِّحْوِ) / ره گز، نه زادی.
 اِلَّا - الْبَشَرِيَّ / مرؤة.
 اِلَّا - اللَّطِيْفِ / نافرته.
 جنسی: نوعی / ره گز به رست، نه زاده به رست.
 جناس: تشابه فی اللفظ دون المعنی / وشه سازی.
 تجانس: مُجَانَسَةٌ مِمَّاثِلَةٌ / چون یه بون، چون یهکی، لیهک
 چون.
 - : الْاِتِّحَادُ فِي الْجِنْسِ / یهک گرتن، یهک گرتنی
 ره گز زیه تی.
 مُجَانَسٌ: مُمَاثِلٌ / چون یهک، یهک دان، له یهک چو.
 مُجَنِّسٌ: مَخْتَلَطُ الْجِنْسِ / دورهگ، تیکه ل.
 مُتَجَانِسٌ: مِنْ ذَاتِ النَّوْعِ / هاوچه شن، یهک رهگ، یهک
 توخم، چون یهک.
 تَجَسُّسٌ: الْحَصُولُ عَلٰی الْجِنْسِيَّةِ / ره گز زنامه
 وه رگرتن، ره گز زگری، نه زانامه وه رگرتن.
 شَهَادَةٌ اِلَّا - / ره گز زنامه.
 جِنْسِيَّةٌ قَوْمِيَّةٌ / ره گز، نه ته وه.
 جناس: تشابه فی اللفظ دون المعنی / واتاسازی.

جنی:

جنی: حَصْدٌ / دوریه وه، کوی کرده وه، کردیه وه،
 دروینته ی کرد.
 - : جِنَايَةٌ: اِرْتِكَبَ ذَنْبًا / تاوانی کرد.
 تَجَنَّى عَلَيْهِ: رَمَاهُ بِإِثْمٍ لَمْ يَفْعَلْهُ / تاوان باری کرد،
 تاوانی ناره وای نایه مل.
 جِنَايَةٌ: اِقْتِرَافٌ / تاوان کردن، دهست درینتی کردن.
 - : مَا فَوْقَ الْجُنْحَةِ مِنَ الْجَرَائِمِ / تاوان.
 جنائی: مُخْتَصِّصٌ بِالْجِنَايَاتِ / تاوان گه.
 القانون اِلَّا - / یاسای تاوان گه ری.
 جان: مُقْتَرَفٌ / تاوان (گه، کار).
 - : مُذْنِبٌ / اِثْمٌ / تاوان بار.
 - : حَاصِدٌ / دروینته کهر، کوه گه ره وه.
 مَجْنِي: مُرْتَكِبُ الْاِثْمِ / تاوان کهر.
 - : مَحْصُودٌ / دروا، کوه کراوه، دروینته کراو.
 - : عَلَيْهِ: ضَحِيَّةٌ / تاوان ای کراو.
 جهد:
 جَهْدٌ: اِجْتِهَادٌ: تَعَبٌ / ماندوبو، خوی میلاک کرد.
 - : اِجْتِهَادٌ: تَجَاهُدٌ: جَدُّ / مه وائی داء، ره نجی داء،
 تیر کوشا، درینخی نه کرد.
 - : جَاهِدٌ: فَاضِلٌ / خه باتی کرد، تیر کوشا.
 - : هِ الْمَرَضِ: هَزْلَةٌ / لاوازی کرد، نه خوشی به کی خست.
 جَاهِدٌ: حَارِبٌ / چه نگی، چه نگا.
 جَهْدٌ عَيْشُهُ: صَعْبٌ وَ اِشْتِدَادٌ / زبانی گران بو.
 جَهْدٌ: مَشَقَّةٌ / ره نجدان، کوشش کردن.
 - : جُهْدٌ: جَدُّ / درینخی نه کردن، مه ول دان،
 تیر کوشان.
 جُهْدٌ: جُهْدٌ: مَجْهُودٌ: طَاقَةٌ: قَدْرَةٌ / وزه، میز، توانین،
 رهنج، نه لاش.
 - : طَاقَتُهُ: اَقْصَى امْكَانِيَّتِهِ / به گویره ی توانای
 خوی، هه ره وه نه دی پین نه کوی، نه وپه پی توانایی.
 - : جِهْدٌ: عَنِيفٌ / وزه تیر کوشانی بین درینخی.
 اَقْصَى اِلَّا - / زقیرترین وزه توانین.
 بَدَلٌ - : بَدَلٌ: بَدَلٌ طَاقَتِهِ. بَدَلٌ اَقْصَى امْكَانِيَّتِهِ /
 درینخی نه کرد، زدی مه ول داء، ره نجی داء.
 جِهَادٌ: قِتَالٌ / چه نگین، چه نگ کردن، شه پر کردن.

- في سبيل الله/ جهنگي ثاني، جهنگانندن له رتي خوادا.

- مُجَاهِدَةٌ: نِظَال/ خهبات، تنگوشان، ره نجدان.

إِجْهَادُ: إِيْعَاءُ/ ميلاك كردن، ماندوكردن، ره تاندنوه، كول كردن، نهركانندن.

إِجْتِهَادٌ: كَدٌّ. نَشَاطٌ/ كوشش، تنگوشان، هول دان.

مُجَاهِدٌ: مُحَارِبٌ/ جهنگاره، خهبات كړ.

اجتهاد: كَدٌّ. نَشَاطٌ/ كوشش، تنگوشان، هول دان.

مجتهد: كدود/ تنگوشه، ره نجده، هولدان.

جهر:

جَهْرٌ: عُلْنٌ و اِنْتِشَارٌ/ بلايوهوه، ناشكرايو، زانرا.

- الامر و بالامر: اجهر/ اغلن/ بلاوي كردهوه، ناشكراي كرد، دهري پري.

- الصوت: رقهه/ دهنگي بهر زكدهوه.

- : نظر اليه/ سهيري كرد.

- : راعه جماله و هيئته/ چه په سا، سه رسام بو.

جَهْرُ الصَّوْتِ: ارتفاع/ دهنگ بهر زيوهوه، زل بو.

جاهر: كاشف/ خستيوه، دهري خست، راي كه ياند، ديارى كرد، ناشكراي كرد.

جَهْرَتِ الْعَيْنِ: لم تبصر في الشمس/ له بهر خور جاو نابيني، ريشكه و پيشكه كى كرد.

جَهْرٌ. جَهْرَةٌ. جَهَارٌ: علن/ ناشكرا، ديار.

جَهْرًا. جَهْرَةٌ. جَهَارًا. علائقة/ ناشكراي، به ناشكرا.

جَهْرٌ: هَيْئَةٌ/ ديمه، روالهت.

جَهْوَرُ الصَّوْتِ: مُرْتَفَعَةٌ/ دهنگ (گه ووه، زولال، زل).

جَهْوَرِيٌّ: صوت عالٍ/ دهنگي زور گه ووه.

جهر: عالٍ/ بهر ز (دهنگ)، زولال.

جهرى: عُلْنِي/ به ناشكرا، به دهنگي (بهر ز، زولال).

اجهر. جهر: جميل/ جوان.

- : لا يرى في الشمس/ له بهر خور نابيني، ريشكه و پيشكه نه كا.

مِجْهَارٌ. مِجْهَرٌ: عالٍ الصوت/ دهنگ (گه ووه، زولال، زل).

- : مُكْبِرُ الصَّوْتِ/ دهنگه ووه ره.

- كهريائي/ دهنگه ووه ره كاره بايي.

- : مُجْهَرٌ: مَكْرُوسُ كُوبٍ/ و رديين، ميكروسكوب، گه رديين، گه رديله بين.

جَوْهَرٌ: خِلاَصَةٌ. لُبٌّ/ كړوك، ناوه ووك، پوخت، مايه.

- : حجر كريم/ گه ووه ر.

جوهرى: رئيسى/ سه ره كى.

- : ضرورى/ پښويستى.

- : جواهرجى: صانغ/ گه ووه رگه، زيرينگر.

جواهر: مُجَوَهَّرَاتٌ: حُلَى. مصوغات/ خشل.

جهز:

جَهَزٌ. أَجْهَزٌ عَلَى الْجَرِيحِ: اسرع و اتم قتله/ هه لى كوتايه سه ري و كوشتى.

جَهْزٌ. هَيْأٌ و اَعْدَادٌ/ تاماده ي كرد.

- العروس و المسافر و غيرهما/ سازانى، خستيه سه ري، به پتي كرد.

تَجَهَّزٌ: اِسْتَعَدَّ. تَهَيَّأٌ/ تاماده يو، كه و ته خو.

جهاز: آلة/ ناماز، نامير.

- المسافر: لوازم السفر/ تفاق و كل و په لى گه شتيار.

- نظام. تركيب/ رژيم، دام و ده سگا، ده سگا.

- العروس/ جيازي، كل و په لى بوك.

- : من اجهزة الجسم/ جيهاز، كونه نام، نامير.

- : عُدَّةٌ/ تفاق، كل و په ل.

جاهر: مُجَهَّرٌ. مُعَدٌّ/ تاماده.

ملابس - ه. رخصيه/ لهنگه، جل و بهرگي (حازر، هه زان).

تجهيز: اعداد/ سازدان، تاماده كردن.

- : تموين/ به ختيو كردن، دان.

جهش:

اجهش بالبيكاه: تَهَيُّأٌ لَه/ مه نسكه دا.

- بالبيكاه: هم بالبيكاه/ دايه پر مه ي گريان.

جهشة: عَثْرَةٌ/ مه نسك.

جهض:

جهض. اجهض. ابعث/ دورى خسته وه، لاي برد، فريدا.

اجهضت المرأة: اسقطت/ له بارى چو.

- الدابة: طرحت/ به ره كه ي فريدا.

جهض. مجهض. جهيض: الولد السقط/ له بار چو.

جهض. اجهاض: إسقاط الحمل/ له بار چون، بهر (فريدان، هيتانه وه، هاويشتن) به راويته.

مُجْهَضٌ: یسبب الاجهاض / مزی له بارچون، نه بیته مزی له بارچون.

جهل:

جهل: حَمَقٌ / گیل بو، گوج بو.

- ضد عِلْمٌ / نهی زانی.

تَجَاهَلٌ: ادعی الجهل / خوی گیل کرد.

استجهل: عَدُوٌّ جاهلًا / کردی به نه زان، به نه زانی دانا.

جهل: جهالة: ضد علم / نه زانین.

- حماقة / که ریستی، که وده نی، که وچی.

جاهل: ضد عالم / نه زان، نه قام، تن نه گیش تو.

- ضد متعلم / نه خوینده وار.

- جهول: احمق / که، که وده ن، گوج.

جاهلیة: حالة الجهل / نه زانی، نه خوینده واری.

مجهل: مجاهل: الأماكن المجهولة / هر تهمه نه زانراوه کان.

- مجهول: ضد معلوم / نه زانراو، کس نه زان، نادیار.

صیفة ال - فی النحو / ریژهی (نادیار، نه زانراو، بیناوی)

مجهل: مَجْهَلَةٌ: خشبة یحرك بها الجمر / کوله وژ.

جهم:

جهم: جَهْمٌ: عَیْسٌ / گرژیو، مؤن بو، خوی گرژ کرد،

خوی مؤن کرد، مؤر بو ووه.

جهامة: جَهْوَمَةٌ: عَیْسَةٌ / گرژی، مؤنی، روی گرژ و

مؤن.

جهم: مَجْهَمٌ: عَیْسٌ / گرژ، مؤن، لچ مهل قورچاو.

جهم: جَهْمٌ: عَیْسٌ / مؤر بو ووه، مؤن بون، خوگرژو مؤن

کردن.

جهن:

جهن: غلظ الوجه / قه پوله.

جهنم: جَحِیمٌ: دار العقاب / دوزه خ.

جهنمی: جَحِیمی / دوزه خی.

جهنمیة: نبات متسلق / کوله جهه نه می.

جهة: إتجاه (فی وجه)

جہی:

جہی الجرح: وَسَعَةٌ / برینه کی فراوان کرد، دمه که کی

کرده ووه.

اجہی: لا سقف له / سر (به ره لا، نه گبر او).

جاب:

جاب: إجتاب البلاد: قطعها / گهرا، به ولاندا گهرا.

- خَرَقٌ / سمی، کونی کرد.

- الثوب: قُطْعَةٌ / بری.

- جَوَّبَ الثوب: عمل له جیباً / گبرفانی بو کرد.

- جاء به: (احضر / مینای، هانی، هاوردی، ناماده ی کرد.

جاوب: إجاب: ردّ الجواب / وهلامی دایه ووه، وهلمی دایه ووه.

تجاوب: إستجاب / قابلی پیشان دا، به دهنگیه ووه چو.

إستجاب: لَبَّی / قابیل بو، به قسه ی کرد، ناماده یی

ده ربیری، به دهنگوه چو.

استجوب له: إستجابیه / به قسه ی کرد، پیی کوه ت.

استجوبیه: إستنطقه / پیی درکان، قسه ی پیی کرد،

پرسیاری لی کرد. مینایه ووه دو.

إنجاب الثوب: إئشق / درک شقی برد، مهل لرا، یه کالا

بو ووه.

- القم و الهَم: إنزال / خَم (لاچو، نه ما،

ره ویه ووه).

جواب: كثير الاسفار / گه پوک، زود ده گه ری، گه ریده.

جوب: رُوْدٌ / پشکنین، گه ران، گه پوک ی.

جوبية: حُفْرَةٌ / چال.

مجبوب: خَرَامَةٌ / سمو، کون که ر.

جواب: ردّ / وهلام، وه رام.

- خطاب / نامه.

إستجواب: إستنطاق / پیی درکانن، لی پرسین، لی

دهر مینان.

إستجابیه / به قسه کردن، بی دلی نه کردن، پیی که و تن.

إجابة: ردّ / وهلام دانه ووه، وه رام دانه ووه، بهرچ دانه ووه.

- إستجابیه: تَلْبِیةٌ / به قسه کردن، به دهنگوه

چون.

إجابة عن او الی: ردّ علی / وهلام دهریاره ی.

- لطلبکم / له وهلامی (پرسیاره که تاندا،

داواکه تاندا، خواسته که تاندا).

مُجِيبٌ: مُلَبِّیٌ / گوئی رایه ل، به گوئی که ر.

تجاوب / به دهنگوه چون، له گال بون، قابلی.

مُستجاب: مُلَبِّیٌ / گهرا، گهرا بون.

جوت:

جوت: قَبْ هندی / گرش.

جاح: جاح: إجتاح: إستاصِل و اهلک / له ریشه دهری هیتا، له ناوی برد، ویرانی کرد، فوتانی.

جائحة: بلیة و تهلكة / کاره سات به لا.

- آفة: ضریة / نافاتی کشتوکال، دهد.

جاد: جاد: تحسن / چاک بو، باش بو.

- علیه: تکرم / پیی به خشی، میهره بانی کرد.

- بالمال: بذله / پاره ی به خشی.

- بنفسه: ضحی بها / خوی قوریان کرد.

- ت العين: نزل مائها / فرمیسکی رزان.

- ت السماء: امطرت / باری.

اجاد: اتی بالجید / چاکه ی کرد، شتی باشی کرد، پیاره تی کرد.

جود: حسن / چاک ی کرد، باشی کرد.

- القاریء / چرانی، تییسی چران، به جوانی خویندیوه.

تجود: تخیر الجید / چاکه و باشی په سه ندرکد.

- فی صنعته: تائق بها / دلسوزانه و به باشی کاری خوی کرد.

جید: طیب / باش، چاک، نایاب.

- جدا / نزدیکار.

جود: کرم / به خشنده یی، دست بلای.

جواد: حصان / نه سپ.

- سخی / به خشنده، دست بلای، چاوتیر، دست کراوه.

- : سریع الجری / خیرا، گورج.

مجواد: مجود. فاعل الجید / چاکه کار.

جود: المطر العزیز / ره میله، بارانی به خوی، شهست، لیژمه.

تجوید: تحسین / چاک کردن، باش کردن، چاک بون.

- فی القراءة / تن چران، به ناوازه وه خویندن.

جار: جار: مال / لایدا.

- علیه: ظلمة / زوری ای کرد، ستمی ای کرد.

- علیه: إضطهده / چه وسانیوه، ره تانندیوه.

علی حق: إعتدی / دهست دریزی کرد.

جاور: اقام قُربَ مسکنه / بو به دراوسنیان.

- : تاخم / له تنیشتیه وه یه، له پالیایه.

- ریه: مات / کوچی دواپی کرد، مرد.

اجار: اغاث و نُقذ / پاراستی، چو به هاواریه وه.

إستجار: إستغاث / هاواری لی هه لسا، داوای یارمه تی کرد.

جار: جیران: الاقرب الی مسکنک / دراوسن، ناوسن، هاوسن، ناومال.

جوار: حیرة: قُرب / دراوسنیه تی.

- : غوث / به دهنگ وه چون، به هاواریه هاتن، فریاکه وتن.

ب - : بالقرب / له کن، له تنیشت.

حُسن ال - / دراوسنیه تی چاک.

مُجاور: تلمیذ فی جامعه / خویندکاری زانکو.

- : فی جوار / دراوسنیی تنیشت، ده رگا به ده رگا وه.

- له . ملاصِق له / له پال یه کدا، پیکه وه نوساوه.

مُجاورة: قُرب / نزیکی، له پال یه کدا بون.

مجیر: مُغیث / یاریده ده ر، به دهنگ وه هاتو.

جائر: ظالم / زردار، ستم کار.

جورب / گوره وی.

- طویل / گوره وی پوزه وانه، لاسک دریز.

- قصیر / گوره وی کورت.

حَمالة ال - / لاستیکی گوره وی، ناسقی، ناسقی گوره وی.

جان:

جان: إجتاز المکان: مَر فیه / بیا (تیبهری، رۆی، چو).

- : المکان: تَرَکَهُ خلفه و قُطَعَه / به جیبی هینشت، بری، به لایا تیبهری، که وته دواپیه وه.

- : الامتحان / تاقی کردنه وه ی ته لوکرد، لی بوه وه.

- : الأمر: کان غیر ممنوع / قه ده غه نه بو، نه بو، نه گونجا، نه شیا.

- له ان یفعل کذا: ساغ و أُبیح له / بوی هه بو بیکا.

اجاز المکان: سلکه / پیاپیا تیبهری.

- : سَمِح / رۆیدا، پشت به سستی کرد.

- عنه: جعله یترکهها / وازی پن لی هیتا.

جوت: قَبْ هندی / گرش.

جاح: جاح: إجتاح: إستاصِل و اهلک / له ریشه دهری هیتا، له ناوی برد، ویرانی کرد، فوتانی.

جائحة: بلیة و تهلكة / کاره سات به لا.

- آفة: ضریة / نافاتی کشتوکال، دهد.

جاد: جاد: تحسن / چاک بو، باش بو.

- علیه: تکرم / پیی به خشی، میهره بانی کرد.

- بالمال: بذله / پاره ی به خشی.

- بنفسه: ضحی بها / خوی قوریان کرد.

- ت العين: نزل مائها / فرمیسکی رزان.

- ت السماء: امطرت / باری.

اجاد: اتی بالجید / چاکه ی کرد، شتی باشی کرد، پیاره تی کرد.

جود: حسن / چاک ی کرد، باشی کرد.

- القاریء / چرانی، تییسی چران، به جوانی خویندیوه.

تجود: تخیر الجید / چاکه و باشی په سه ندرکد.

- فی صنعته: تائق بها / دلسوزانه و به باشی کاری خوی کرد.

جید: طیب / باش، چاک، نایاب.

- جدا / نزدیکار.

جود: کرم / به خشنده یی، دست بلای.

جواد: حصان / نه سپ.

- سخی / به خشنده، دست بلای، چاوتیر، دست کراوه.

- : سریع الجری / خیرا، گورج.

مجواد: مجود. فاعل الجید / چاکه کار.

جود: المطر العزیز / ره میله، بارانی به خوی، شهست، لیژمه.

تجوید: تحسین / چاک کردن، باش کردن، چاک بون.

- فی القراءة / تن چران، به ناوازه وه خویندن.

جار: جار: مال / لایدا.

- علیه: ظلمة / زوری ای کرد، ستمی ای کرد.

- علیه: إضطهده / چه وسانیوه، ره تانندیوه.

ی : بلون الجوز/ گویزی، قاره‌یی.

جاس:

جاس. اجتاس: استقصی/ پشکنی، گه‌را.

جوس. اجتیاس: استقصاء/ پشکنین، گه‌ران.

جاع:

جاع: نقیض شبع/ برسی بو.

جوع. اجاع: حمله علی الجوع/ برسی کرد.

تجوع. تعمّد الجوع/ خوی برسی پیشان دا.

جوع: نقیض الشبع/ برسیستی، خوردین.

- : مجاعة/ گرانی، قاتی.

جوعان. جائع: ضد شبعان/ برسی.

- : مشتاق/ تامزق، پیناره‌زد.

جوف:

جوف. تجوف. کان اجوف/ بوش بو، مه‌لؤل بو.

جوف: صیرة اجوف/ بوشی کرد، مه‌لؤل کرد، مه‌لئ

کولئ.

جوف: داخل الشيء/ ناو، بوشایی.

- : بطن. مائة/ ورگ. ناوسک.

- الارض: باطن الارض/ ناخ، ناخی زه‌وی.

اجوف. مجوف: فارغ/ به‌تال، بوش، مه‌لؤل، کلور،

پوت، پوجهک، پوجهل، دهبه.

مجوف: مفرغ/ قویاو، مه‌لؤل، بوش.

تجویف: جعل الشيء مجوفاً/ بوش کردن، مه‌ل

کولین، کلورکردن.

- : فحوة، حفرة/ به‌تالایی، بوشایی، مه‌لؤلئ،

جال، کون و که‌له‌به‌ر.

ال - الصدرئ/ بوشایی سنگ، ناوپه‌راسوه‌کان.

جوق:

جوق. جوقة: جماعة من الناس/ کومه‌له‌ خه‌ک.

الجوقة الموسيقية/ باند، تپیی موسیقا.

اجوق: غلیظ العنق/ مل (ته‌ستور، هوپ، پان).

جال:

جال: طاف/ گه‌را، گه‌شتی کرد.

- : دار/ خولایه‌وه، سورایه‌وه.

جول. تجول: جال فیها/ بیاکه‌را، تیایا گه‌را، گه‌شتی

تیاکرد.

اجتاز: مرّ عبّر/ تیپه‌ری کرد، په‌ریه‌وه.

جوز. اجاز: سمح/ ری‌دا، میشتی.

- : زوج/ دای به‌شو، زنی بق هیتا.

جاوز. تجاوز: تحطی/ به‌سهریات‌تیپه‌ری، بیایا تیپه‌ری،

تیپه‌ری کرد، سه‌ری کرد.

- : عن: صفتح/ ای‌بورد.

- : عن: ترك/ وازی ای‌هیتا، وازی هیتا.

اجتیاز: عبور/ تیپه‌ریون، په‌رینه‌وه، گوزه‌رکردن.

تجاوز. مجاوزه: تحطی/ تیپه‌رکردن، سه‌رکردن.

- : و مجاوزه عن: ترك/ وازی هیتان، ده‌ست ای‌هیل

گرتن.

- : و مجاوزه الحدود: تعدّ/ له‌سور په‌رینه‌وه.

متجاوز الحد: مفرط/ له‌راده‌به‌ده‌ر.

جائز: مسموح به/ ری‌دراو.

- : عابر. قاطع/ تیپه‌ریو.

- : مختل/ ریسی تن نه‌چی، ده‌شی، ده‌گونجین،

له‌وانه‌یه، ره‌نگه.

جائزه: مكافاة/ خه‌لات، به‌خشیش.

جواز: سماح/ ای‌بوردن، ری‌دان.

- : اجازة/ إذن/ پشو.

- : تصريح/ ری‌دان.

- : احتمال/ ری‌تن‌چون.

- : السفر/ رای‌نامه.

مجاز: مأذون و مرخص له/ نامه‌دار، ری‌دراو، هیلراو.

- : غائب بالا اجازه/ پشودار، له‌پشودایه.

اجازه: إذن و ترخیص/ ری‌دان، پشت به‌ست کردن، پشو.

- : مرضیة/ پشوی نه‌خوشی.

- : اعتیادیة/ پشوی ناسایی.

- : علمیة: شهادة عالیة/ بپوانامه‌ی بالا خویندن.

- : عمل/ نامه‌ی کارکردن.

مجاز: ممرّ/ پارو، پی، ری‌نگه.

- : تعبیر مجازی/ ولته‌گویی، خوازه، خواسته.

جوزاء. ثوامان/ دوانه، جوته.

جوز: شجر و خشب و ثمر/ گویز، دارگویز.

- : هندی/ گویزی هیند.

- : زوج/ جوت، دوان.

جَوَال: مُجَوَّل: كَثِير التَّنْقِيل/ گه پيڙه، گه پڙڪ، گه شت
 ڪر، گه شتيار، گه شته وان.
 - : مُتَجَوَّل/ بِن جِي، گه پيڙه، گه پڙڪ.
 بِيَاع مُتَجَوَّل/ ڪوڙا گيڙي، چيڻو دار.
 جَوَل: جَوَلَان: تَطَوَاف/ گه ڀران، گه شت ڪرڻ، هات و
 چَوَڪرڻ، گه رڌش.
 جَوَلَة: سَفَرَة/ گه شت.
 - : شَوَط/ ڪايه.
 تَجَوَال: جَوَالَان: تَفَقُّل/ گه ڀران، گه شت، هات و چَوَ،
 گه رڌش.
 حَظَر ال- / هات و چَوَ قه دهغه ڪرڻ.
 مَجَال: مَدَى/ ماوه، بوار، مهان، ده رفعت، چِي.
 فَسْح ال- / چِي ڪرڻهوه، ڀرڊان، لاجون.
 جَام:
 جَام: ڪَاس/ جَام، ڪاسه.
 صَبَّ- نِقْمَتَه/ داخى دلى خَوَى رِشت.
 جَوِيْمَة: ڪَاس صَغِير/ جَامُوڪه، ڪاسوڪه.
 جَان:
 جَان: تَجَوَّن/ رِشُوڙ رهش بو.
 جَوْن: اَسُوڙ/ رهش، سيا.
 جَاه:
 جَاه: مَكَانَة. مَقَام/ شُڪر، گه ورهه، خانهدانى،
 پلهوپايه، به رِزى.
 ذُو جَاه: وَجِيه/ خانهدان، پياوگوره، پايه به رِز.
 جَوُو:
 جَوُو: مَا حَوْل الارض من الهَوَاء: لَوْح/ به رگه ههوا،
 زه پوڙش، به رگه با.
 - : مَا بَيْن الارض و السماء/ هوا، پوڙشايي.
 - : الْبَيْت: داخه/ ناومال.
 - : جَلْد. الْقَبْطَة الزَّرْقَاء/ ناسمان.
 - : مَنَاح/ ناووهوا، ڪه ش.
 جَوُو: جَوُو: داخَلًا/ ناووهوه.
 جَوِي: هَوَائِي/ بايي، ههوايي، به ههوا دا.
 - : سَمَائِي/ ناسماني.
 - : مَخْتَصٌ بِالظَّوَاهِر الجَوِيَّة/ ڪه ش ناس.
 علم الظواهر الجَوِيَّة/ ڪه ش ناسي.

محطة الارصاد الجوية/ بنڪه، ڪه ش ناسي.

جَوَانِي: نَقِيض البَرَانِي/ ناووهوه، ناوههڪي.

- : نَقِيض الفوقاني/ زُڙهوه، خوارهوه، بنهوه.

جَوِي:

جَوِي: اَكْتَوَى بِالْحُبِّ و الحزن/ په ريشان بو، زه بون
 ڪهوت، داخ ڪرا.

- : ڪَرِه/ به دلي نه بو، نه ي ويست.

- : اِجْتَوَى الْبِلَد. لَمْ يُوَافِقْهُ هَوَاءه/ پي نه ڪهوت.

جَوِي: شِدَّة الْوَجْد من حُبِّ او حَزْن/ په ريشاني.

جَاء:

جَاء: اَتَى/ هات.

- : الامر: فَعَله/ ڪرڊي.

- : الجرم: اِرْتَكَبه/ تاوانى ڪرڊ.

- : طَبِقَ مَرَامه/ وه ڪوِي ويستي و ابو.

- : عَلَيْهِ: مَاسِيَّة/ پريه پري بو، فيت ده رچو، به قه د
 خَوِيه تي، پر به پيستي بو.

- : اليه: اَتَاه/ بُوِي هات، هات بُو لاي.

- : به. اَجَاء به. (اِحْضَرَه/ مِيْتَنِي، به زُوڙ هِيْتَنِي)

- : ه الشئى عُو واصل اليه/ پي گه شت.

جَاء: جَائِي. اَتَى/ هاتو، يهت، دِيْت، داهاتو.

مَجِيء: حُضُور. قُدُوم/ هاتن، ديمانه.

جِيئَة: مَجِيء: حُضُور/ هاتن.

- : وَ ذُهُوبًا/ هاتن و چون، هات و چَوَ.

جَاب:

جَاب: شَقُّ/ ڊڙي، ڊاي ڊڙي، هه لي ڊڙي.

- : الْبِلَاد: قَطْعُهَآ/ پياگه ڀرا، گه شتي تيا ڪرڊ.

جِيْب: جَعَلَ له جِيْبًا/ گيرفاني پو ڪرڊ.

جِيْب: الْقَلْب و الصِّدْر/ دل و سنگ.

- : الثَّوْب و غِيْره/ گيرفان.

- : فِي الْهِنْدَسَة/ ساين، سا.

- : تَمَام/ ڪو ساين، ڪو سا.

نَاصِع ال- : صَادِق اَمِيْن/ راست ڪو و ده ست پاك.

جِيْبِي: لِلجِيْب/ پو گيرفان.

جَاد:

جِيْد: عُنُق/ مل، گه رڊن، نه ستو.

اَجِيْد: جِيْدَاء: طَوِيْل الرِّقْبَه/ مل ڊريڙو.

جیر:

جَيَّرَ الحوضَ: طلاه بالجير/ قسلى تن هال سو،

چاروکه شی کرد، به قسل سواخیدا.

جیر: کلس/ قسل.

- مُطْفَأُ/ قسلى کوژاوه، قسلى مردو.

- حَى. جَيَّار: نوره/ قسلى زیندو.

ماء ال - / قسلو.

جَيَّار. صانع الجير/ کارگه جی.

جَيَّارَة: قمين الجير/ کوره ی قسل.

جاش:

جاش: إضطرب/ په شوکا، هه ژى، شپړزه بو.

- : غلى غَيْضًا/ رقى هه لسا، توره بو، کولا، خوى

خوارده وه، قینى هه لسا، هه ل جو.

- ت النفس: غُتت/ دلئ تیکه ل هات.

جَيْش: جَمَع الجیش/ لهشکری کوکرده وه، لهشکری کرد.

تَجَيْشَ القوم: تجمعو/ کوپونه وه، گردپونه وه.

جَيْشان: غلیان/ په شوکان، کولان، رق هه لسان،

شپړزه بو، گهر دش، هاتنه جوژ.

- النفس: تَقَرَّر/ دل تیکه ل هاتن، دل

به په کداهاتن.

جائش. مُضْطَرِب/ په شوکاو، شپړزه، شیواو.

- النفس/ نه خوژ.

جَيْش: جماعة الجند/ لهشکر، سپا.

جاف:

جاف. جَيْف. تَجَيْف: تَعَفَّن/ بۆگه نى کرد، گه نى،

دزى:

جَيْفَة: جُئَة نَبْتَة/ لاشه ی بۆگن، لاکى بۆن کړو، لاک، ربه.

الغراب الجيفى/ قه له ره شکه ی بۆگن، جوړیکه له

قه له ره شکه.

جیل:

جیل. صنف من الناس/ هاوت مهن، هاوباهو په بهره.

- . اهل الزمان الواحد/ نوه، وه چه، هاوچرخ، پشت.

- . عصر. قرن/ سه ده، چه رخ.

- . جيلاتين: هلام/ وتوله، جه لاتین.

جیولوجی/ زه مین (ناس، شوناس).

جیولوجیا/ زه مین (ناسی، شوناسی). جَمْعُ لَمْ. جَم

حَبَابُ : صَانِعُ الْحَبَابِ / مَرَكَانَةُ دُرُوسْتَكِرْ، كَلَّ كَارِ.

حُبَاب: حَبِيَّةٌ / مَار.

اَمْ - : دُنْيَا / كَيْتِي، جِيهَان.

حَبَابُ الْعَاءِ: جَرِي / رُؤْيِي.

- ت النَّارُ: اِنْتَقَدْتُ / كَلْبِي سَهْد، هَلْ كِيرْسَا، كِرِي گرت.

حُبَابِج: اَمْ حُبَابِج: حَشْرَةٌ مُشْعَمَةٌ فِي اللَّيْلِ / كَوْلَه

نَهَسْتِيْرَه، پَه بَوْلَه نَهَسْتِيْرَه.

حَبَابُ: سِيءُ الْخَلْقِ / بِيْن تَابُو، دَاوِيْن بِيْس، چَاوَلَه دَهَر.

- : قَصِيْر / كُوْرَت، كُوْرَتَه بَالَا، كُوْرَتَه بَنَه.

حَبْد:

حَبْدُ الْعَمَلِ: اِسْتَصْوَبَه / پَه سَهْدِي كِرْد، بَه دَلِي بُو، بَه لَآيَه وَه

چَاك بُو.

- الرَّجُلُ: اِسْتَحْسَنَه / نَافَرِيْنِي كِرْد.

حَبْدًا: نِعْمَ. حَسَنًا / نَافَرِيْن، زَقْدِيَاشَه، بَاشَه، چَاكَه.

حَبْر:

حَبْرٌ: حَبْرٌ: سَرَوُ (بَهج) / پِيْخُوْشَحَالٌ بُو، كَامَه رَان بُو، دَلْشَاد

بُو.

- : حَبْرٌ: زَيْنٌ / رَازَانِيَه وَه.

حَبْرٌ حَبْرًا: سَرَوُ / پِيْخُوْشَحَالٌ بُو، شَادِمَان بُو.

تَحَبْرٌ: تَزِيْنٌ / رَازَانِيَه وَه.

حَبْرًا: سُرُوْر / پِيْخُوْشَحَالِي، كَامَه رَانِي، دَلْشَادِي، شَادِمَانِي.

حَبْرٌ: الْعَالِمُ الصَّالِحُ / زَانَاي چَاك، مَه لَآي چَاك.

- : رُئِيْس كَهْنَه / كَه وَرَه ي كَه نِيْسَه.

ا- : الْاِعْظَمُ: بَابَا / پَاپَاكَه لَه رُوْمَا دَلْه نِيْشِيْن.

حَبْرٌ: مَدَادٌ / مَه رَه كَه ب.

- : الْحَمِيْنُ / مَه رَه كَه بِي جِيْنِي.

قَلَمٌ - : مَدَادٌ / بَانْدَان، نُوْج.

حَبْرًا: اَثْرٌ / شُوِيْن.

مُحَبَّرَةٌ: دَوَاةٌ / شُوْشَه ي مَه رَه كَه ب، نُوِيْت، مَه رَه كَه بَدَان.

حَبْرَةٌ: مَلَاةٌ سُوْدَاءُ / جِيَه ي رَهْش، كَالَاي رَهْش.

حَبْرًا: اِسْمُ طَائِرٍ / چِيْرِك.

حَبْس:

حَبْسٌ: سَجْنٌ / بَه نَدِي كِرْد، كِرْتِي، خُسْتِيَه بَه نَدِي خَانَه وَه.

- : عَنَه: مَنَعٌ / لِيْسِي قَه دَه غَه كِرْد، نَه يَدَايَه.

- : اِحْتَبَسَ: عَاقٌ / رِيْنِي كِرْت، بَه رِي كِرْت، نَه ي پِيْشِيْت.

خَوْشَه وَيْسْت.

مُحِبٌّ: عَاشِقٌ / دَلْدَار.

- : لَكْذَا: مُعْرَمٌ بَه / بُوِي شِيْت بُو، حَه زِي لِي نَه كَا.

- : لِدَاثِيَه: اِنَاثِي / خُوْپَه رَسْت.

- : لُوْطَنَه / نِيْشْتَمَان پَه رُوْرَه.

مُحِبَّةٌ: حُبٌّ: هُوِي / خَوْشَه وَيْسْتِي، حَه زِي كِرْدِيْن،

نَاشَانِيَه تِي.

- : اَللّهُ: خُوَاپَه رَسْتِي.

مُحْبُوْبٌ: حَبِيْبٌ: عَشِيْقٌ / دَلْدَار، دَلْخَوَاز.

- : مَعْشُوْقٌ / دَلْخَوَاز، دَلْ نَارَام.

- : يُحِبُّ / نَه چِيْتَه دَلْه وَه، نِيْسَك سُوْك، رَه زَا

سُوْك، خُوِيْن شِيْرِيْن.

- : يُسْتَحَبُّ / پَه سَهْد نَه كِرِي.

غِيْر - : لَا يُسْتَحَبُّ / نَآجِيْتَه دَلْه وَه، پَه سَهْد نَآكِرِي،

نَاوِيْسْتَرِي، خُوِيْن تَال.

مُتَحَابِبُوْنٌ: عَلِي وَدَادٌ / رِيْكُن، يَه كَثَرِيَان نَه وَي،

يَه كَثَرِيَان خُوْش نَه وَي، نُوْسْتِيْن.

حَبٌّ: يَزْدٌ / تُوُو، دَه نَك.

- : الصَّبَا. - : الشَّبَابُ: مَرَضٌ جَلْدِي / نَازَه بَه،

زِيْبِكَه ي كَه نَجِي، كُوَان.

- : الْغَمَامُ: يَزْدٌ / نَه رَه.

حَبَّةٌ: بَدْرَةٌ / دَه نَك، تُوُو.

- : دَوَاءٌ اَقْرَاصُ / دَه نَك دَه رِمَان، حَه ب.

- : بَثْرَةٌ / زِيْبِكَه، زِيْتَكَه.

- : حَلْوَةٌ: اَنِيْسُوْن. يَانَسُوْن / خَه يَارِچَه مَه ر،

رَازِيَانَه.

- : خَضْرَاءُ: بَطْمٌ / قَه زَوَان.

- : سُوْدَاءُ / رَه شَكَه.

- : الْعَيْنُ: بُؤْيُوَةٌ / كَلِيْتَه.

- : قَلِيْلٌ / كَه مِيْك، زَقْدَكَه م، تُوُوْتَك.

حُبُوْبٌ: غِلَالٌ / دَه وَيْلَه.

- : اللِّقَاحُ / مَه لَآه، نِيْرَه، تُوُوِي نِيْرَه كِي.

حُبِيْبِيَّةٌ: حَبَّةٌ صَغِيْرَةٌ / دَه نَكِرَكَه.

الرَّمْدُ الْحَبِيْبِيْسِيُّ: تَرَخُوْمَا / چَاوِيْشَه، تَه رَاخُوْمَا.

حَبٌّ: حَبٌّ: الْجَزَّةُ الْكَبِيْرَةُ / مَرَكَانَه، كُوْبَه.

- الكتاب: جِلْدَه / بهرگی تیگرت، جزویهندی کرد، شیرازهی کرد.

- الجوارب و أمثالها / صنغها / چنی.

- حَبَك: شَدَّ و أَحْكَم / قایمی کرد، شهتکهیدا، توندی کرد.

- مُحْبوك: مُحْكَم الحیاكَة / سفت، قایم.

حَبَل:

حَبَل: شَدَّه بِالْحَبَل / بهستیره، بهپت بهستیره.

- إحتَبَل: صاد بأحبولَة / بهداوگرتی.

حَبَل: إِمْتَلَأ / پریو.

- ت المرأة: حَمَلَتْ / سکی پریو.

- ت الدایة / ناوس بو، تگی گرت.

حَبَل: أَحْبَل: لَقِح / سکی پر کرد، ناوسی کرد.

حَبَل: كل ما یُرْبَط به / پت، گوریس، کشتهك، دهزو، پتک، بهن، تناف.

- الغسیل / تناف.

- غَلِیظ: قَلَس / گوریس.

- العرق فی البَدَن / دهمار.

- الخیمة: بیت الشَعْر / سهرتیل.

- الورید / خوین هین.

ال - الشوكی / برکهپت.

ال - الظهري / پشت پتک.

ال - المنوی / دهماری توم.

ال - السُرى / پتتی ناوك، ناوكه داو.

القى ال - على الغارب / جلّهوی بهردا، جلّهوی شل کرد.

لُعْبَة شَدَّ ال - / گوریس کیشهکی.

- نَطَّ ال - / پت پتین.

حَبَال. صانع الحبال / پت کار، موتابچی.

الحبلیات / پت دارهکان.

حابل / صائِد. صاحب الحبالَة / داونهروه، خاوهن داو، راوکر، نیچیرهوان.

- النسیج: سَدَى / تان، رایه.

إختلط الحابل بالنابل: إرتبک الامر / شیرازهی بچرا، تیک چو، شیوا.

ثار حابلهم على نابلهم: (وقد الشَّرَ بينهم) / نازلوهیان تیگرت.

هَبَس: سَجِن / بهندکردن، گرتن.

- سَجِن / بهندیخانه، گرتوخانه.

- إحتیاطی / دهست به سهراگرتن، لهژیتر چاودیریدا.

حَبَسَة: هَدِيَة / زرگاران.

هَبَس: حاجز الماء / بهست، بهریهست.

- مِلَاءَة السوریر / سهرجینگ، چهرچف، سهروشهك.

إحتباس. تَوَقَّف / وهستان، ریگرتن، گیران.

- البول / میزگیران.

محبوس. حَبِيس: سَجِن / بند، گراو.

محبس: خاتم / نهنگوستیله، کلکوانه، نهموستیله.

حبش:

حَبَش: جَمَع / کری کردهوه، گردی بکردهوه.

حَباشه. اهبوش: جماعات متفرقة من الناس / همه چیزه، مهرچی و بهرچی.

حَبَش. حَبَشَة. بلاد الحبشة / ولاتی حبهشه.

دجاج - / قهلمون، عهلی شیش.

حَبَشِي: من اهالی حَبَشَة / خهلکی حبهشه.

حَبَط:

حَبَط: اخلق / تهی هینا، بۆی نه مات، بهزی، شكا، شمرنهگوت، ناومید بو، بۆری خوارد.

اخبط: خَبَط / ناومیدی کرد.

- اعرض / وازی هینا، دهستی هه ل گرت.

هبوط: خَبِطَة. إخفاق / سهرنهگوتن، شكان، ناومیدی.

حَبَط السیاط: اثر ضربها / شوین لیدان، جینگه شین بوهگانی نوای لیدان.

حَبَق:

حَبَق: ضَرَط / تهری گن، پای لی بوهوه.

حَبَق: رجل لا خَیْرَ فیه / پیاری بیتکهك.

حَبَق: ریحان / ریحانه کویله.

- البَقَر: بابونج / بهیون.

حَبَك:

حَبَك الثوب: اجاد نسجه / چنی، باشی درو.

- الحَبَل (و الشعر): جِدْلَه / هۆنیوه، پای دایهوه.

حَوْلَ حَابِلَهَ عَلٰى نَابِلَهَ : دار (وله على آخره) قلبی کرده‌وه، دای به‌سهریه‌کدا.

دَارَ حَابِلَهَ عَلٰى نَابِلَهَ : جعل اسفله اعلاه/ سه‌وه خواری کرده‌وه.

حِبَالَةٌ أُحْبِوْهُ. أُحْبِوْلُ : شوك/ داو.

حَابِوْلُ : حبل يُصَعَّدُ به على النخل/ په‌تی

سه‌رکه‌وتن، په‌تکی به‌دارا هه‌ل زَنان.

حَبْلٌ حَمَلٌ. الولد في بطن امه/ سك، كورپه‌له، مندال له سکی دایکیا.

- : إمتلاء الرحم/ سك پرپون، ئاوس بون.

حَبْلَانٌ : ممتليء/ پر.

حُبْلَى. حَابِلَةٌ. حَبْلَانَةٌ : حامل/ سك پر، ئاوس،

بوگیانه.

حبا :

حَبَا. دَنَى / نزيك بوه‌وه، ماته‌پیشه‌وه.

- : زَحَفَ على يديه و بطنه/ له‌سه‌ر سك خۆی

خشان.

- على يديه و ركبتيه/ گاکوگکتی کرد.

- ه بکذا: اهداه/ پتی به‌خشی، خه‌لاتی کرد.

حَابِي : مال اليه/ خاتری گرت، لایه‌نی گرت.

حَبْوٌ : زَحَفَ على اليدين والبطن/ گاکوگکتن، له‌سه‌ر

سك خشان.

حَبْوَةٌ. حَبَاءٌ : عَطِيَّةٌ/ خه‌لات.

مُحَابَاةٌ : مُعَالَاةٌ/ خاتر گرتن، لایه‌ن گرتن.

حَابِي : مرتفع المنكبين/ شان (به‌رز) هه‌ل‌چه‌کیو).

حت :

حَتَّ : حَكَ و ازال/ پرپونی، وه‌رانی.

إِخْتٌ و تَحَاتٌ : سَقَطَ. تَنَاشَرٌ و هَرِي، هه‌ل وه‌ری،

داخورا، دامالرا، داته‌کا.

حَتَاتٌ : ماتتاش من الشيء/ وه‌ریو، هه‌ل وه‌ریو،

داته‌کیو.

حَتَّةٌ : قطعة صغيرة/ پارچه‌یه‌ک، کویتیک.

حَتَّى : الى (ن/ تاكو، هه‌تا، تا.

- : (يضاً) هه‌روه‌ما، ته‌نانه، ته‌نانه، ته‌نانه، دیسان،

دیسانه‌وه.

- : كى. لكى/ بۆ شه‌وه‌ی.

حتد :

حَتَدٌ : كان خالص الأصل/ ره‌سه‌ن بو.

حَتَدٌ : اصل/ ره‌سه‌ن.

مَحْتَدٌ : اصل/ بنه‌رته، ره‌گه‌ز، نه‌ژاد، بنه‌چه.

كريم ال - : كريم الأصل/ ره‌گه‌ز پاك، شیر پاك.

حتز :

حَتْرٌ : قَلل/ كه‌می کرده‌وه.

- : جعل له حِتَاراً/ ده‌وری به‌سه‌ت، ده‌وری گرت، په‌رژینی

کرد.

حَتْرٌ : قَتْرٌ/ كه‌می کرده‌وه، لئی گرت‌وه.

حَتْرٌ حَتْرُهُ : الشيء القليل. قطعة صغيرة/ كه‌م، كه‌میک،

پارچه‌یه‌ک، نه‌ختیک، توژتیک.

حَتْرَةٌ : الرضعة الواحدة. الوجبة الواحدة/ ژه‌م.

حِتَارٌ : ما يحيط/ چۆه، كه‌مه، په‌رژین، چه‌په‌ره، ته‌یمان.

حتف :

حَتْفٌ : مَوْتُ/ مردن.

لقى - ه : مات/ مرد.

مات - انفه : مات طبيعياً/ به‌ده‌ردی خوا مرد، ئاسایی مرد.

حتم :

حَتْمٌ. حَتْمٌ على : (وجب) سه‌پانی، سه‌پانی به‌سه‌ریا ته‌بین

بیكا.

- بالامر: جَزَمَ/ بریاری‌دا، بریاری گرتن‌دا.

تَحْتَمٌ على نفسه : وَجِبَ/ به‌سه‌ر خۆیا سه‌پان، ته‌بین بیكا،

له‌سه‌ر خۆی پیویست کرد.

حَتْمٌ : جَزَمَ/ ناچارى، کردن، سه‌پاندن، چارنه‌بون.

حَتْمًا : من كلِّ بدأ/ چار نه‌یه، پیویسته، نه‌بین.

مُحْتَمٌ : مُحْتَمٌ : لا بُدَّ منه/ هه‌ر ته‌بین بییت، چارنه‌بون،

خولویست.

- : مَقْضَى به/ لی بوه‌وه، بو، چاره‌نوس بو.

- عليه/ له‌سه‌ریه‌تی، ته‌بین بیكا.

مَصِيرٌ مُحْتَمٌ/ چاره‌نوس.

حَاتِمٌ : حَاكِمٌ/ فه‌رماندار.

حت :

حَتَّ. إِسْتَحْتَّ : حَضَّ على فعله/ هانوی‌دا.

- : إِسْتَفْرَأَ/ ووزانی.

حَتَّ: اسْتَحْتَات: اسْتَفْزَانَ: تَحْرِيطُ/ هَانَ دَانَ،
وَبَوَّأَدَان، پَالَ پَيَّوَهَنَان.
مَحْتُوْتُ: مُسْتَحْتَحْتُ: مَدْفُوعُ/ هَانَ دَرَاو، پَالَ پَيَّوَهَنَرَاو،
وَبَوَّأَدَاو.

حَثِيْتُ: حَثُوْتُ: سَرِيْعُ/ خَيْرَا، جَابُوك، كُورَج وَ كُورَل.
حَثَلُ:

حَثَالَةٌ: حَثَالُ: قَشْرُ الشَّعِيرِ أَوْ الْأَرْضِ/ تَوَيْكَلُ وَ
قَهْلَاسِي جَوْدُ جَهْلَتُوك، بِهَلْ خُورِد.

- : حُثْلُ/ تَلْبَهُ، خَلْتَه.
- النَّاسِ: رُذَالَتِهِمْ/ تَرَوْا، سُوَك، هَمَرْجِي وَ
بِهَرْجِي.

حَج:

حَجَّ: قَصْدًا/ بَرِّي جَو.

- : زَارَ الْأَمَاكِنَ الْمَقْدِسَةَ/ حَجَّجِي كَرْد، چَوَه حَج.
- : غَلَبَ بِالْحُجَّةِ/ بِه قَسَه كَرهَوِي بَرْدَهَوَه، بِه دَهَم
سَه لَمَانِي، بِه قَالِي دَهَم سَه لَمَانِي.

حَجَّجَ: أَرْسَلَهُ لِيَحْجَّ/ نَارِدِي بِرَّ حَج.

حَاجٌّ: حَادِلٌ/ دَهَم قَالِي كَرْد، دَهَم قَرَهِي كَرْد، مَشْت وَ
مَرِي كَرْد، دَهَمِي نَايه دَهَم.

احْتَجَّ عَلَى الْأَمْرِ: اعْتَرَضَ/ نَارَه زَايِي دَه رِيْبِي، پَه لَهِي
كَرْت.

- بِكَذَا: ادَّعَى وَ اتَى بِالْحُجَّةِ/ بِيَانُوِي كَرْت،
پَه لَهِي كَرْت، بِيْزَارِي دَه رِيْبِي.

حَجَّ: زِيَارَةَ الْأَمَاكِنَ الْمَقْدِسَةَ/ حَجَّ كَرْدَن، چُون بَرَّ
حَج.

حَاجٌّ: الَّذِي زَارَ الْأَمَاكِنَ الْمَقْدِسَةَ/ حَاجِي.

مَحَجَّةُ الطَّرِيقِ: وَسَطُهُ/ چَه قِي رِيْگَا.

- الصَّوَابُ/ رَضِي رَاسْت.

- : عَلَامَةٌ/ نِيْشَانَه.

حُجَّةٌ: بُرْهَانٌ/ بِه لَهَكَه، سَه لَمَانْدَن.

- : عُدْرٌ/ پَرَزَشْت، بِيَانُو، پَه لَهَب.

- : وَثِيْقَةُ الْمَلِكِيَّةِ/ بِه لَهَكَه نَامَه، سَه نَه دِي تَابُو.

حَاجَّاجٌ: مُحَاجَّةٌ: جِدَالٌ/ دَهَم قَالِي، دَهَم قَالِي، مَشْت
وَ مَرِي. دَهَم نَانَه دَهَم.

إِحْتِجَاجٌ: إِعْتَرَاضٌ/ نَارَه زَايِي دَه رِيْبِي، بِيْزَارِي،
جَارِيسِي.

- : تَحَجُّجٌ/ بِيَانُو كَرْتَن، پَه لَهَب كَرْتَن، كَرِيزِي.

مُحْتَجٌّ: مُقْتَرَضٌ/ نَارَه زَا، كَرِيزِي.

حِجَّةٌ: عَامٌ. سَنَةٌ/ سَال.

ذُو الْ- : آخِرُ أَشْهُرِ السَّنَةِ الْهَجْرِيَّةِ/ نَاوَجَه زَان، مَانْگِي
زَوَالِجَه.

حِجَابُ الْعَيْنِ: جَبِيْهَةٌ. حَاجِبٌ/ نَاوَجَه وَان، بَرُو.
حَجَبٌ:

حَجَبٌ: سَتْرٌ/ بِه رِي كَرْت، دَاي پِيْشِي، شَارِدِيه وَه.

- : حَالٌ بَيْنَ/ كَهْوَتَه بِه يِنَه وَه، نَاوِيْزِي كَرْد.

- : صَدْرَه: ضَاقُ/ سَنْگِي تُونْگ بُو.

- : مَنَ الْأَرْتِ: حَرَمٌ مَنَ الْإِرْتِ/ بِن بِه رِي كَرْد.

احْتَجَبَ: إِخْتَفَى/ وَن بُو، دِيَارَنَه مَا، خُوِي شَارِدَه وَه، كَرْم بُو.

- : تَ الْجَرِيْدَةِ أَوْ الْمَجْلَةِ/ وَهَسْتَا، دَه رَنَاجِي، دَاخِرَا.

تَحَجَّبَ: تَمَسَّتْ/ خُوِي دَاپُوْشِي، پَه چَهِي كَرْتَه وَه، خُوِي
شَارِدَه وَه.

حِجَابٌ: سَتْرٌ/ پَه چَه، رُوپُوْش، پَه رِدَه، چَارَشِيُوَه.

- : حِرْزٌ/ چَارَه زَار، نُوْشْتَه، كُوْلَه بِه بِنْد.

- : حِضَانٌ. حَاجِزٌ/ پَه رِدَه، بِه يِن، پَه رُوْزِيْن.

- : الْحَاجِزُ: الْغِشَاءُ الْحَاجِزُ/ نَاوِيْه نِيْجَك، تَه رَاف.

- : الشَّمْسِ: ضَوْئُهَا/ تِيْشِكِي خُوْر، رُوْنَاكِي خُوْر، هَه تَاو.

حَاجِبٌ: سَاكِرٌ/ پَه نَا، پَه رِدَه وَا.

- : خَادِمٌ يَسْتَقْبِلُ الْقَادِمِيْنَ/ رِيْدَه، بِه رِدَه سَت.

- : بُوَابٌ/ دَه رَه كُوَان.

- : الشَّمْسِ/ چَه رِدَاخ، سِيْتِيْه رَه، كَه پَر.

- : الْعَيْنِ/ بَرُو، بَرُوْزَنْگ، مُوْزْگَان.

حِجَابِيَّةٌ: مِهْنَةٌ الْحَاجِبِ/ دَه رَه كُوَانِي.

مُحَجَّبٌ: مَحْجُوبٌ/ مَسْتُوْرٌ/ دَاپُوْشَرَاو، رُوْپُوْشَرَاو، پُوْشَرَاو،
شَارِدَرَاوَه.

حَجْرٌ:

حَجْرٌ: مَنَعٌ/ نَهِيْهِيْشْت، قَه دَه غَهِي كَرْد، بِه رِي كَرْت.

- : عَلَيْهِ: مَنَعُهُ مَنَ التَّصَرُّفِ/ لِيِي قَه دَه غَه كَرْد.

حَجْرٌ: تَصَلَّبٌ/ رَه ق بُو، پَتَه رِيُو.

تَحَجَّرَ: اسْتَحَجَّرَ: صَارَ كَالْحَجْرِ/ بُو بِه بَرْد، وَهَكَه بِه رِدِي
لِيْهَات.

حَجْرٌ: مَنَعٌ/ حَرَمٌ/ قَه دَه غَه كَرْدَن، نَه مِيْشِيْشْت، بِه رَه كَرْتَن.

- : صِحْيٌ/ كَه رَه نَتِيْه، قُوْرَمِيْتِيْه.

حجر: مُحَرَّم. حَرَام / قدهغه، حرام.

- : فَرَس. انشی الخیل / ماین.

- : حَضَن / کوش.

- : كَنْف / لایه، چاوبیری، تهك، لا.

- : عَقْل / نهقل، ژیری.

حاجر: منزل للحجاج / خان.

مَخَجْر: مكان مُعَدَّ للحجر الصحي / كهړهنتینه، قورمنتینه.

حَجْر: صَخْر / بهرد، تاش، سنگ.

- : البلاء / كاشی.

- : الصلاة / بهرده نوښ.

- : السكاكين / هسان، بهرده سان.

- : شطرنج / داش، بهردی شترنج.

- : الطاحون / بهرداش.

- : طاولة / پول، پولی تاوله.

- : مُسَطَّح / تهله بهرد.

- : عَثْرَة / عَثَار / كوسپ.

- : قِدَاخَة / بهرده چرخ، بهردنه ستی.

الرصيف باء - / بهردریژ، بهردریژ کردن.

حَجْرِي: كالحجر / رهق، وهك بهرد، بهردین.

حَجَّار: حَقَّار و بائع الحجر / بهرد مهال كهن، بهردفروش.

حَجَّار: تَمَوَّل الى حجر / بون به بهرد، رهق هالان.

مَخَجْر: مقلع الحجارة / كانه بهرد.

مُتَحَجِّر: مستحجر / رهق هالان، بوه به بهرد، وشك و رهق.

حَجْر: حَجِير: المكان الكثير الحجارة / بهرده لان.

حُجْرَة: غُرْفَة / ژود.

حُجَيْرَة: حَلِيَّة / سبیل.

حجر:

حَجْرٌ بَيْنَهُمَا: فَصْل / جباي كرينه وه.

- : مَنَع / نهی هېشت، قدهغه ی کرد.

- : على المال أو العقار: مَنَعَهُ من التصرف / دهستی به سهراگرت.

- : الطریق و غیره / سده / بهری گرت، گرتی، دای خست.

- : الشيء أو المكان: حَفِظَ / پاراستی.

- : عنه الشيء: منعه / لئی گرت.

حَجْرٌ: مَنَع / قدهغه كړدن، نه هېشتن.

- : حَبَسَ / كرتن، گل دانه وه، بهندكړدن.

- : الأموال / دهست به سهراگرتن.

حاجز: القائم بالحجز / داخه، به ریه ست كار، دهست به سهراگر.

- : عائق / كوسپ، ته گه ره، بارو.

- : فاصل / بهین، په رښین، جیا كه ره وه.

محجوز عليه: ممنوع من التصرف / دهست به سهراگراو، دهست به سهرا.

- : محفوظ / پارېژدو.

- : مُعاق / وه ستینراو، قدهغه كراو.

حُجْرَة: موضع التكه في السروال / بزو.

حِجَاز: حِزَام / پشتمین، كه مریه ند، كه مریه.

حجل:

حَجَلٌ: مَشَى على رجل واحدة / ههنگه شلئی كړد، به ههنگه شل رښت.

- : الحيوان: قَيْدَة / بهستپوه، كه له مه ی كړد.

- : حَجَلٌ. المقيّد: قَفَز على الرجلين معا / قونه ی كړد، مهال قونی.

حَجَلٌ. حَجَلٌ. حَجَلٌ: قَبْد / پښ به ند.

حَجَلٌ العروس: اِتَّخَذَ لها حَجَلَة / بهرده میان بؤ كپړا، كړدیان بهرده وه.

حَجَلَة: بيت يُزَيَّن للعروس / بهرده، كه ژاوه، بهرده ی بوك و ژاوا.

رَبَات الحِجَال: النساء / ثافره ت، ثافره تی ناوپه رده، بوكی ناوپه رده.

مُحَجَّل القَوَائِم: بياض في القوائم / پهل سپی، بونی خه تی سپی له پهل و لاخدا.

حَجَلٌ: خُلخال القدم / پاوانه، خپخاله.

حَجَلٌ: حَجَلَة / طائر / پډر.

حجم:

حَجَمٌ: اُخْرَج دَمًا بالمحجم / خوښی كرت، كه له شاخی كرت.

- : الصبى ثدى (مه: مَصَه / شیرى دایكى مږی.

- احجم: كَفَّ / وازی میتنا.

- - - ضد اقدم / كشایه وه.

- و - التَّدْبِي: نَهْد / مەمكى كرد.

احجَمَت: ارضعت / شیرى دا.

حاجِم: حَجَام: من يتعاطى الحِجَامَةَ / خوین گرتن،

كه له شاخ گر.

حِجَامَةَ: سحب الدم بالكاس / خوین گرتن، كه له شاخ

گرتن.

مِخْجَم: مِخْجَمَةٌ: كاس الحِجَامَةَ / پيالەى خوین

گرتن، كه له شاخ.

حِجَام / مايوضع في فم الحيوان لئلا يعض / له واشه،

سنگ، قەمتر.

حَجْم: جُرْم / قواره. قهباره.

كبير ال - : ضخم / كه ته، گه وره، قه به.

إحجام: ضد اقدام / كشانه وه.

- : إمتناع. كَفَّ / وازمیتنان، دهست هه ل گرتن.

حجن:

حَجْن. حَجْنٌ: عَقْف / چه مانیه وه، خواری کرده وه،

نوشتانیه وه، لاری کرده وه.

أَحْجَن: مَعْقُوف / چه ماوه، خواری، نوشتاره، لار.

مِحْجَن: عصا مَعْقُوفَة الراس / گزچان، داری

سه رچه ماوه.

حَجُون: كسلان / ته مه ل، ته وه زه ل.

حجا:

حَجَا: وَقْف / وه ستا.

- بالمكان: اقام / لیتی مایه وه.

- : إحتجى السير: كتمه / نهی دركان، ده ری

نه بری، شاریدیه وه، قوتی دایه وه.

حاجى: تكلم بالأحاجى / به پیچ و په نا قسه ی كرد.

- : القى عليه الاحاجى / مه ته لى ل داهیتنا.

تحاجوا: تطارحوا الاحاجى / شه ره مه ته لیان كرد،

مه ته لیان له یه ك داهیتنا.

حجى: حجا: عقل / موش، بیر، نه قلن.

- : فطنه / دانایی، ژیری، زیره کی.

أُحْجِيَة: لُغْز / مه ته ل.

حَخَام:

حَخَام. حاخام اليهود / مالوم.

حد:

حَدَّ الشَّيْءُ عَنِ الشَّيْءِ: مَيَّنَّ / جیای کرده وه.

- المذنب: أَذْبَهُ / سزایدا، ته مئی كرد.

- السكین: شَحَدَهَا / تیژی كرد.

- حَدَدَّ عَلَيْهِ: غَضِبَ / توپه بو، رقی هه لسا.

- لَبَسَ الحِدَادَ / به رگی ره شی له بهر كرد، خو ی ره ش پۆش

كرد.

حَدَدٌ: عَيْنٌ / دیاری كرد، سنوری بۆ دانا.

- عَرَفَ / ناسانی، پیناسه ی كرد.

- خَصَّنَصَّ / جیای کرده وه، بۆی جیا کرده وه.

- الثمن / ترخی دانا، ترخی بری.

- اليه: قَصَدَهُ / بۆی چو، چو بۆلای.

إِحْتَدَّ: إِسْتَحَدَّ / تَشَحَّدَ / تیژی بو.

- : إِشْتَدَّ / قایم بو، گه رم بو، (هه راو ده مه قالی).

- عليه في الكلام / به توپه یه وه له گه لى دوا.

أَحَدَّ اليه النظر: بالغ في النظر اليه / چاوی تی بری، تیین

وردبوه وه.

حَدَّ: مُنْتَهَى: آخر / كه نار، لیوار، گوئی.

- : تَحْمٌ / لراوسن، له پال یه كدا، تخوب.

- : تعريف / پیناسین.

- : الباس و الغضب / توپه ی، رقی.

- : عقوبة / سزا، سزادان.

- السكین: شَحَدَ / ده مه زه رد كردن، تیژی كردن.

- الشَّيْءِ: حَرْفَهُ / كه نار، لیوار.

- في الرياضيات / تا، راده، نه اندازه، ریژه.

- المملكة: تَحْمٌ / سنور، سنوری ولات، تخوب.

الى - معلوم / تا پاده یه کی دیار.

لا - له / بئسنور، بئرا ده، بئگوتایی، سنوری بۆ نیه.

على - سوى / هه موی چو نیه ك، وه ك یه ك.

ال - الاذن / كه مترین، نه م په بری، نزمترین راده.

ال - الاقصى / زۆرتترین، نه پیه بری، به زۆرتترین راده.

ال - الفاصل / جیا كره وه.

ل - كذا / تا نه وه نده، هه ره نه وه نده.

ل - الآن / تا نیسته.

بدون - / بئرا ده.

ح

متجاوز الـ - / له مُتَدَاوِزٌ بِهِ دَهْرٌ، لَهُ رَادَةٌ بِهِ دَهْرٌ.
 ذُو حَدِيثَيْنِ / بُوْتَا، دُوسَرَه، بُو دَهْم.
 حُدُودُ اللَّهِ: طَاعَتُهُ وَ أَحْكَامُهُ الشَّرْعِيَّةُ / خَوَابِرِ رَسْتِي
 وَ سُنُورَه كَانِي.
 حَدِيثٌ: غَضَبٌ / تَوْرَه يِي- رِقْ هِه سَتَان.
 - : مَضَاءٌ / تِيژِي.
 - : شِدَّةٌ / تُوندُو تِيژِي.
 ب - / بِهِ تَوْرَه يِي هِه، بِهِ تُوندُو تِيژِي هِه، بِهِ رَقَه هِه.
 حَدَاد: حُرْنٌ / خَم، بِه زَارَه.
 ثُوبُ الـ - . سِلَابٌ / رَه ش پَوَشِي.
 شَارَةُ الـ - / نِيشَانَه يِ خَم نَاكِي.
 حَاد: حَدِيدٌ / قَاطِعٌ / تِيژِي، بِرِنْدَه.
 - (أ) - البصر: ثاقب البصر / جَاوْتِيژِ.
 - (أ) - الذهن: متوقد الذهن / بِرْتِيژِي، زِيْرَه ك.
 - (أ) - الطبع: سريع الغضب / تَوْرَه وَ تِيژِي، تَوْرَه.
 تحديد: تَعْرِيفٌ / بِرِنَاسِن، دَه سَت نِيشَان كِرْدَن.
 - : حَصْرٌ / بِيَارِي كِرْدَن.
 - : إِقَامَةُ الحُدُودِ / سُنُور دَانَان.
 مَحْدَدٌ: مَسْنُونٌ / تِيژِي كِرَاو.
 - : مُعَيَّنُ الحُدُودِ / سُنُور بُو دَانَرَاو.
 - : مُعَيَّنٌ / بِيَارِي كِرَاو.
 محدود: مُقَيَّدٌ. مَحْصُورٌ / بِه سَتَرَاو، نَاخِنَرَاو،
 بِه نَدَكِرَاو.
 - : لَهُ حَدٌّ رَادَه دَار، رَادَه يِ هِه يِه، سُنُور دَار.
 - : مُعَيَّنٌ / بِيَارِي كِرَاو، سُنُور دَار، بِه سُنُور.
 - : حَدْدٌ: مَمْنُوعٌ / قَه دَه غَه.
 غَيْرٌ - : لَا حَصْرَ لَهُ / بَيْنَ شُومَار، رَادَه بِه دَهْر،
 زَه بِه نَكِه.
 - - : لَا حَدَّ لَهُ / بَيْنَ سُنُور.
 مُدَّةٌ غَيْرٌ - ة / مَاوَه يِه كِي نَادِيَار.
 مُحَدَّدٌ: غَاضِبٌ / تَوْرَه، رَقَارِي.
 حَدَاد: ذُو الحِدَّةِ / تَوْرَه وَ تِيژِي.
 - : قُصَارِي الجَهْدِ / نَه وَ پَه يِي تَوَانَا.
 حَدِيدٌ. حَدَاد. حَاد: مَاضٍ / تِيژِي، بِرِنْدَه.
 - : المَعْدِنُ المَعْرُوفُ / نَاسِن.
 - : صَبٌّ / نَاسِنِي (دَارِشْتَه، دَارِزِيژَاو).

- مُطَاوِعٌ / نَاسِنِي كِرْدَانَاو.
 - فُولَانٌ / پَوَلَا.
 - : قِرَاضَةٌ / نَاسِنَه شَكَاو، سَكْرَاب.
 حَدِيدَةٌ: قِطْعَةٌ مِنَ الحَدِيدِ / پَارِجَه نَاسِن.
 - المَحْرَاثُ / كَاسِن.
 عَلِي الـ - / نَابُوت بُون، لَات بُون، كَه وَتَنَه سَه رَسَاجِي عَلِي.
 حَدِيدِي / نَاسِنِي.
 حَدَادٌ: مَعَالِجُ الحَدِيدِ / نَاسِنَكِر.
 حَدَادَةٌ: مَعَالِجَةُ الحَدِيدِ / نَاسِنَكِرِي.
 حَدَا: حَدَاةٌ / فَاسِ بَرَسِنِي / تَه وَبِنِي.
 حَدَاةٌ: حَدَايَةٌ: أَبُو الخَطَافِ / كَوَلَارَه، سُوْرَه دَال، مَشَك كِرَه.
 حَدَبٌ: حَدَبٌ. كَانِ احْدَبُ الظَّهْرُ / كَوْم بُو، قَه مَبُور بُو، پِشْتِ
 كَوْم بُو، جَه مَايَه وَه.
 - : كَانِ مُحْدَبًا / قَوْرَزِي بُو.
 حَدَبٌ. تَحْدَبٌ عَلَيْهِ: تَغَطَّفٌ / بِه زَه يِي بِبَاهَا تَه وَه.
 - : بِه / تَغَلَّقٌ / هَوَزَكِرِي بُو.
 تَحْدَبَتِ المَرَاةُ: صَبِرَتْ عَلِي اَوْلَادِهَا وَ لَمْ تَتَزَوَّجْ / بِيُوْه نُنْ
 كَوْرَشِي كِرْد.
 حَدَبٌ: حَتَّى / كَوْمَايَه وَه، نُوْشْتَايَه وَه، جَه مَايَه وَه.
 - : ضِدُّ قَعْرٌ / دَهْرِي بِه پَان، قَوْرَزِي كِرْد، كَوْرِي كِرْد.
 حَدَبٌ. احْدَبٌ. حَدَبَاءٌ: مُحْدَوِبُ الظَّهْرُ / كَوْم، پِشْتِ كَوْم،
 قَه مَبُور، كَوْرِي.
 - - : مُحْدَبٌ. ضِدُّ مَقْعَرٌ / قَوْرَزِي، دَه رِبَه رِيُو.
 تَحْدَبٌ: ضِدُّ تَقَعْرٌ / قَوْرَزِي، قَوْرَزِيُون.
 حَدَبِيَّةٌ: خُرُوجُ الظَّهْرِ / كَوْم، كَوْمِي، قَه مَبُورِي، جَه مَاوَه يِي.
 - الظَّهْرُ (اَوْ سَنَامُ الجَمَلِ) كَوْرِيَارَه، پِيْتَل.
 - : حَدَبَاءٌ: اَلْاُمُورُ الشَّاقَّةُ / كَارِي كِرَان.
 حَدَثٌ:
 حَدَثٌ: وَقَع. حَصَلٌ / رَوِي دَا.
 حَدَثٌ: رَوِي وَ اَوْرَدٌ / كَوْرِيَارَه وَه، بَاسِي كِرْد.
 - : اَخْبِرَةٌ / پِيْسِي رَاگَه يَانَد. رَايِ گَه يَانَد.
 تَحْدَثُ بِه وَ عَنْه: تَكَلَّمُ وَ اَخْبِرُ / بَاسِي كِرْد، نُوَا دَه رِيَارَه ي.
 تَحَادَثُ القَوْمُ: حَدَّثَ بَعْضُهُمْ بَعْضًا / لَه گَه لَ يَه كِ نَوَان، وَتِ
 وَ زِيژَان كِرْد، قَه سَيَان لَه گَه لَ يَه كِرْد.

أَحَدَثٌ: اَوْجَدَ / نَوَّزِيَهُ.

- سَبَّ / بُوِيَ بِهِ نَوَى.

إِسْتَحْدَثَ: اِبْتَدَعَ / دَأَى بِمِثْلِهِ، نَوَّزِيَهُ.

- وَجَدَهُ حَدِيثًا / بِنَازِهِ زَانِي، تَازَهُ بِهَيَابٍ، تَازَهُ دَاهَاتُو.

حَادَثٌ: أَحْدَثَ: جَلَى / دَهْمَزَهُ دِي كَرْد، لَهُ هَسَانِي دَا، تَبِيْرِي كَرْد.

- كَاتَمَ / قَسَمِي لَهُ كَلَّ كَرْد، لَهُ كَلَمِي بُوَوَا.

حُدُوثٌ: وَقُوعٌ / حُصُولٌ / رُودَان.

حَدَثٌ: الْأَمْرُ الْحَادِثُ / رُودَاو.

- شَابٌ / مَنَدَالٌ / هَرَاش.

حَدَثَانٌ وَ أَحْدَاثُ الدَّهْرِ: مَصَائِبُهُ / بَهَلَايِ نَاكِهَان،

بَهَلَايِ رُوْزْكَارِ، دَهْرَدِي كِهَرْدُون.

حَدِيثٌ: جَدِيدٌ / تَازَهُ، نَوِيٌّ.

- كَلَامٌ / وَتٌ وَ وِيْزٌ، نَاخَافَتَن، كَهْت وَ كَوُز،

فَهْرَمَايِشْت، كُوفْتَار.

- مُعَادَاةٌ / وَتٌ وَ وِيْزْكَرْدَن، كَهْتُو كُزْكَرْدَن،

نِوَوَان.

- إِشَاعَةٌ / خَبْرٌ / هَوَالٌ، پَاكَانْدَه، قَاو.

- حِكَايَةٌ / رَازٌ، چِرُوْكَ.

- السِّنُّ: صَغِيرُ السِّنِّ / مَنَدَالٌ، كَم تَه مَن.

- نِعْمَةٌ أَوْ مُحَدَّثٌ نِعْمَةً: مَقْعَلٌ / تَازَهُ بِبَاكِه وَتُو،

تَازَهُ دَهْوَلَه مَهْنَد.

حَدِيثًا: مَن عَهْدٍ قَرِيبٍ / لَه مَن نَزِيكَانَه دَا، لَه مَن نِوَابِيَه دَا،

لَه مَن چَهْر خَانَه دَا.

حَدَاثَةٌ: جِدَّةٌ / تَازَه يَمِي، تَازَه يَه تَمِي، نَوِيْبِيَه تَمِي.

- السِّنُّ / مَنَدَالِي.

حَادِثٌ: جَدِيدٌ / تَازَهُ، نَوِيٌّ، تَوْبَهْرَه، نُوخْشَه.

- حَادِثَةٌ: وَاقِعَةٌ / رُودَاو، بِهَسْرَهَات، سَهْرِيُورِد.

- كَارِثَةٌ / بَهَلَا، كَارَهَسَات، چِرِوْتَم.

أَحْدُوْتَةٌ: مَا يَتَّحَدَّثُ بِهِ / نَهَو بَاسَمِي لَهُ نَاوَدَايَه، قَاو،

قَالَهِي دَهْم.

- حَدُوْتَه / كُورْتَه چِرُوْكَ، هَوَالِيْكَ.

أَحْدَاثِيَّةٌ (فِي الْهِنْدِيَّةِ) / رَايَه لَ.

مُحَدَّثٌ: حَاكٌ / وَتَهْر، قَهْسَكَهْر، بِيْزَهْر.

مُحَدَّثٌ: حَدِيثٌ نِعْمَةً / تَازَهُ بِبَاكِه وَتُو، تَازَهُ دَهْوَلَه مَهْنَد.

مُسْتَحْدَثٌ: جَدِيدٌ / نَوِيٌّ، تَازَهُ.

إِسْتِحْدَاثٌ / دَاهِيْتَان، تَازَهُ دَاهِيْتَان، نَوَّزِيَهُ وَه.

حَدَاثَةٌ: أَوَّلٌ وَ اِبْتِدَاءُ الْأَمْرِ / سَهْرَهَاتَا.

حَدِيثٌ: كَثِيرُ الْحَدِيثِ / تَقْدِرْ بَلِي، چَه نَه بَايَن.

مُعَادَاةٌ: مُكَالَمَةٌ / وَتٌ وَ وِيْزْكَرْدَن، كَهْت وَ كُزْ كَرْدَن، نِوَوَان،

رَازُو نِيَايَن.

حَدَجٌ:

حَدَجٌ: شَدٌّ / بَه سَتِي، شَه تَه كَمِي دَا.

- بِيصْرَه: حَدَقٌ / چَاوِي تَرِيْبَرِي، سَهْرِيِي كَرْد.

- بِالسَّهْمِ: رَمَاهُ / تِيْرَه بَارَانِي كَرْد.

حَدَجٌ: حِمْلٌ / يَار.

أَبُو حَدِيْجٍ: لَقْلُقٌ / لَه قَ لَه قَ، حَاجِي لَه قَلَه قَ.

حَدْرٌ:

حَدْرٌ: أَنْزَلَ مِنْ عَلُوِّ أَلِي أَسْفَلٍ / هِيْتَايَه خَوَارِي، خَلِي كَرْدَه وَه،

خَلُوْزِي كَرْدَه وَه، دَاي بَه زَان.

- حَدْرٌ: جَعَلَهُ مُنْحَدِرًا / لِيْزِي كَرْد.

- تَحَدَّرَ: اِنْحَدَرَ: نَزَلَ وَ هَبَطَ / هَاتَه خَوَارِي، خَل بُوَه وَه،

دَا بَه زِي.

- تَ الْعَيْنُ الدَّمْعُ: سَكَبْتُهُ / فَرَمِيْسَكِي رُوْان.

- حَدْرٌ: سَمَعَنْ / قَهَلَه وَ بُو، تِيْكَسْمِرَا.

حَدْرٌ: حَدْرُ الْجِلْدِ: وَرَمٌ / نَاوَسَا، پَه نَمَا.

تَحَدَّرَ: اِنْحَدَرَ: كَانَ مَنْحَدِرًا / لِيْزِيُو، سَهْرَه وَ خَوَار بُو.

أَحْدَرَ: اسْرَعَ / پَه لَه ي كَرْد، خِيْرَايِي كَرْد.

- ه: أَرْسَلَهُ أَلِي أَسْفَلٍ / تَلِي كَرْدَه وَه، خَلِي كَرْدَه وَه،

سَهْرَه وَ لِيْزِي كَرْدَه وَه.

حُدُورٌ: مُنْحَدِرٌ: مَوْضِعُ الْاِنْحِدَارِ / سَهْرَه وَ لِيْزَه، رَك، سَهْرَه وَ

خَوَارَه.

- تَحَدَّرَ: اِنْحَدَارٌ: مَيْلٌ / لَارِي، لِيْزِي.

حَادِرٌ: سَمَعِنْ / قَهَلَه وَ، تِيْكَسْمِرَاو، كُوشْتَن، بَه خُوْزَه.

حَدْرَةٌ: قُرْحَةٌ فِي بَاطِنِ الْجَفْنِ / سِيْجَكَه سَالُوَه.

حَدْرٌ: الْحَوْلُ فِي الْعَيْنِ / خِيْلِي.

حَيْدَرٌ: اسْدٌ / شِيْر.

- قَصِيْرٌ: كُورْت، كُورْتَه (بَنَه).

حَدَسٌ:

حَدَسٌ: ظَنَّ وَ تَوَهَّمَ / كُورْمَانِي كَرْد، شَكِي كَرْد، بَه مَهَلَه دَا چُو.

ح

حَدَس: ظَنُّ وَ تَحْمِين. سُرْعَةُ الاسْتِنْتِاج / گومان،
 هَلْ مِيتَان، سوسه کردن، تنگبین، ژیرص.
 حدق:
 حَدَّقَ. حَدَّقَ. (حدق به: احاط به من کل جانب/
 دهوری، چوارلای گرت.
 - و - به الحَطْر / کوهت مه ترسیه وه.
 - النظر: حَدَّدَ النظر اليه / چاری تریبری،
 سه رنجیدا، تئی راما.
 حَدَّقَ الطعام: وضع فيه التابل والملح / تام و
 خوئی تئ کرد.
 حَديقَة: حُذَيْفَة / باخ، باخچه.
 حَدَقَة العَيْن: سَوَاد العَيْن / ره شیننه ی چاو، گلینه.
 حَادِقُ الطَّعْم: حَادِق / ترش، تون.
 - الطعم: مالح قليلاً / سویرخوی.
 مُحَدَّق: مُكْتَنَف / دهوره دراو، چوار لا گراو.
 حَظَرٌ - : وشيك / مه ترسیه کی نزيك و ناچار،
 مه ترسی.
 حدل:
 حَدَلْ عليه: ظَلَمَهُ / زور و ستمی لی کرد.
 - السطح: مَهْدَةٌ بالمحدلة / کتپای، بانگه کی
 کتپا.
 - ت العَجَلَة: دَقَّتْ / زهویه که ی کوتایه وه.
 مُحَدَلَة: آلة تمهيد السطوح / بان گردین، باگردین.
 - الطريق: آلة تمهيد الطريق / زهوی کوت،
 زله.
 حدم:
 اِحْتَدَمَ: اِسْتَدَّ / زیاد ی کرد، گهرم بوه.
 - النهار: اِسْتَدَّ حَرَهُ / زور گهرمی کرد.
 - ت النار: اِسْتَدَّتْ / کلپه ی سه ند، گه شایه وه،
 گپه ی سه ند، قله ی هات.
 - ت القدر: اِسْتَدَّ غليانها / هات کول.
 - تَحَدَّم: اِسْتَعَلَ غيضا / زور رقی هه لسا، توبه
 بو، شیت گپه بو.
 مُحْتَدِم: مُقَدِّد / داگرساو، گه شاره، گرگرتو.
 - غيضا: هائج / توبه، شیت گپه، ناگرت کاتوه.
 حَدَم: حِدَّة اِسْتَقَاد النار / کلپه ی ناگر.

حَدَام: غَيْظ / توبه یی، شینگیری.

حداد:

حداد: ساق و دَفْع / لئی خوپی، بردی به ریئوه، ناژوتی.

- علی كذا: دفع و بَعَث / مانعدا، جولانی.

- الابل: ساقها و غنئی لها / وشتری به گورانیه وه

لئ خوپی.

- تَمِع / به دویا هات.

- اِحْتَدَى اللیل النهار: تبعه / شو به دوی ریژا هات.

حادی: الذي يسوق الابل و يقفني لها / وشت لئ خوپی به

گورانیه وه، وشته وان.

حدوة: نعل الفرس / نال.

حدی:

حَدَى بالمكان: لَزَمَهُ / تيامایه وه.

- تَحَدَّى الامر: تعمد فعله / به نه نقهست کردی.

تَحَدَّى: باری / گرهوی کرد، پیش برکتی کرد.

- الرجل: ناهضة / به ریه ریه کانی کرد، به ره نگاری کرد.

- الامر: تعمد فعله / به نه نقهست کردی.

تَحَدَّى: مُنَاهِضَةٌ / له رودا وهستان، به رامبه ری کردن، لئی

راست بونه وه.

حَدَى / مه تر.

حَدِيَّة / مه تری، مه تران.

حدز:

حَدَز: قَطَعَ مُسْرِعاً / به ختیرایی بری.

حَدَّز: خَلْفَة العید / دهست سوکی، چابوکی، چالاکي.

أَحَدَز: حَذَاء: سریع، خفیف / ختیرا، چابوك، سوک، دهست

سوک.

حدز:

حَدَز. حَادَز. تَحَدَز. اِحْتَدَز. تَحَرَز. اِحْتَرَس / ناگداربو،

وریابوه وه، سله میه وه.

حَدَز: نَبْهَةٌ و حَرَزَةٌ / ناگداری کرد، ریای کرده وه.

- : حَوْفَةٌ / ترسانی.

حَدَار. اِحْدَار اِحْتَرَس / وریابه، ناگداریه، زینهار.

حَدَز. حَدَز. اِحْتِيَاط. اِتْتِبَاه / وریایی، ناگداری، پاریز.

پ - / به پاریزه وه.

حَدَز. حَادَز. مُتَأَهَب. مُسْتَعَد / ناماده، ناگدار، وریا.

تَحْذِير. تَنْبِيه / وریاکرنه وه. پیراگه یاندن.

مَحْذُور. مایحذَر منه / قه‌ده‌غه، به‌مه‌ترسی.
 حَذَف: حَذَفَ: طَرَحَ / لَبَّی دهرکرد، دای‌شکان، په‌پانی،
 بواردی، لای برد.
 - رمی: القى / فرییدی.
 - شَطَبَ / سرپه‌وه، کورژانیه‌وه، لای برد.
 حَذَفَ / بوردن، په‌راندن، لای بردن، دهرکردن، سرپه‌وه،
 کورژانیه‌وه.
 حَذَافِر. بِحَذَافِرِهِ: باسره / گشتی، هم‌موی،
 به‌ته‌وایی.
 حَذْفَار. حَذْفُور: جانب / لا، ته‌نیشت.
 حَذَفَ: طائر كَالْبَط / مه‌لیکه له‌ مرلوی نه‌چن.
 حَذَق: حَذَقَ: حَذَقَ / فَيَّرَ، ره‌وانی کرد.
 - : - : كان مَاهراً / زانا‌بو، تیگه‌یشتوبو، به
 سه‌لیقه بو، چابوک بو، کارامه‌بو، وه‌ستابو.
 - : قطع / بری.
 - : اشتدت حموضته / ترش بو، ترشا.
 حَانِق: ماهر / زانا، کارامه، تیگه‌یشتو، قال،
 به‌جه‌وه‌ر، جاومار، به‌ سه‌لیقه.
 حَنْق: حَذَاقَة: مَهَارَة / چابوکی، جه‌وه‌ر، سه‌لیقه،
 وه‌ستایی.
 حَذَاقِي: فصیح اللسان / زمان پاراو.
 حَذِيقَة: قطعه / پارچه، گه‌رت، کورن.
 حَذِيق: مقطوع / برار.
 حَذَلَق: تَحَذَلَق: اظهر و ادعى الحَذَق / خوی به‌ زانا
 دانا، خوی مه‌ل کیشا.
 حَذَلَقَة: تَحَذَلَق: ادعاء العلم / خزه‌لکیش، خۆ به
 زانا زان.
 متحذلق: مدعی العلم / خوی به‌ زاناو تیگه‌یشتو دانا.
 حَذَم: حَذَمَ: قطع / بری.
 - : اسرع في مشيه / پیتی مه‌ل گرت، خیرا رۆی،
 به‌خیرایی رۆی.
 حَذَام: البطيء الكسلان / ته‌وه‌زل، خاووته‌مه‌ل، خاو
 و خلیچک.

حَذَا: حَذَا حَذَوَه. اِحْتَذَى به: اقتدی / په‌په‌روی کرد،
 لاسایی‌کرده‌وه، نوای گه‌وت، وه‌کو نه‌وی کرد.
 اِحْتَذَى الحَذَاء: لَيْسَه / له‌پستی کرد.
 حَاذَى مُحَاذَاةً: كان بإزائه / به‌رامبه‌ر یه‌ک بون.
 تَحَاذَى: تَقَابَلَا / روبه‌رو، به‌رامبه‌ر یه‌ک بون.
 - : تَقاسَمَا / وه‌ک یه‌ک به‌شیان کرد.
 خذو. حَذَاء. حَذَوَة. اِزَاء / به‌رامبه‌ر.
 محاذٍ له: اِذَاء / به‌رامبه‌ریه‌تی.
 حَذَاء: نعل / پیلو.
 - : طویل / پیلوی لاسکار، پیلوی لاسک دریز، جزمه،
 پۆستال، پۆتین.
 حَذَاء: صنایع الأحذية / پیلو درو.
 حر: حَرَّ: صَبْرَه حَرًا. اِعْتَقَ / نازادی کرد، سه‌ریه‌ستی کرد.
 - : الكتاب: اصلحه و حسنه / بیاچوه‌وه، ناماده‌ی کرد،
 سه‌ریه‌رشتی کرد.
 - : الكتاب: كَتَبَه / نوسیه‌وه، دای‌نا، ده‌ری کرد.
 - : الوَئِن: ضبطه / رینکی خست، پارسه‌نگی دایه‌وه.
 تَحَرَّرَ: صار حُرًا / نازانبو، سه‌ریه‌ست بو.
 حَرٌّ: ضِد بَرْد. سَخَنَ / گه‌رم بو، گه‌رمی کرد.
 اِسْتَحَرَّ: اِسْتَشَدَّ / گه‌رم بو، زیادی کرد، تاوی سه‌ند، توندبو.
 حَرٌّ: طليق. خلاف العبد و الاسير / نازاد، سه‌ریه‌ست،
 نازادخوا، سه‌رازا.
 - : نقي. خالص / بوخت، خاوین.
 - : حقیقی. اصلی / ره‌سه‌ن، راسته‌قینه، راست.
 حُرِّيَة: ضد تقيد / نازادی، سه‌ریه‌ستی.
 - : استقلال / سه‌ریه‌خویی.
 - : الرأي / سه‌ریه‌ستی بیروباوه‌پ.
 - : التملك / سه‌ریه‌ستی به‌ خاوه‌ن بون.
 ال - الشخصية / سه‌ریه‌ستی خویی.
 تحرير: اطلاق الحرية / نازادکردن، سه‌ریه‌ست کردن.
 - : الصحف و المجلات: إصدارها / دهرکردن،
 دهره‌یتان، نوسین (رؤژنامه‌و گورژان).
 حُرَّرَ: مُطْلَق الحُرِّيَة / نازادکار، سه‌ریه‌ست کار.
 - : كاتب / نوسه‌ر، دهره‌یتنه‌ر.

- جريدة: صحفى / روزنامه نوس.
- حَرّ: حرارة: ضد برد و بُرودة/ گرمی، گرمایی.
- حَرارة: حَمِيَّة/ په روښی، سوزی به تین، تاو، جوش.
- : طفح جلدی/ گرمه زنه.
- ال - الجَوِيَّة/ بله ی گرمه.
- ال - النوعِيَّة/ ناوتای گرمی، گرمه خؤ.
- خافض ال - / گرمی مژ.
- باعث ال - / گرمی دهر.
- مقياس ال - : مِحرار/ گرمایو، ترمومتر.
- وحدة حرارية أو وحدة الحرارة/ گرمه ک.
- الطاقة الحرارية/ گرمه وزه.
- السعرة الحرارية/ گرمه ک.
- حَرور: هواء حار/ گړه.
- : ضياء الشمس/ مه تاو.
- حَارّ: ضد بارد/ گرم، به تین، داخ، به تاو.
- : غَيور/ په سوز، به جوش.
- : حَرِيْف/ تیز، تون، گرم.
- منطقة حارة/ گرمیان.
- حَران: ضد بردان/ گرمابون.
- : شديد العطش/ تینو، ژور تینو.
- حَرّة: العطش/ تینویتی.
- محرور: مُغْطاط/ توره.
- حرير: ابريسم/ ناوریسم، په شم.
- حريري: كالحرير/ ناوریسمین، وه ک ناوریسم.
- : من الحرير/ له ناوریسم.
- حرب:
- حَرْب: اِشْتِدَادُ غِيظِه/ توره بو، رقی مه آسا.
- حَارِبُ العَدُوّ: قاتله/ جهنگی له گال کرد، چو به گژ
- دوشمندا.
- تَحَارِبُ القوم: (وقدوا نار الحرب/ جهنگیان هه ل
- گیرسان، جهنگیان نایه وه.
- حَرْب: قِتال/ جهنگ، شه ی.
- (هَلِيَّةٌ أو داخِليَّةٌ/ جهنگی ناوخوی، شه پی
- ناوخوی.
- الصاعقة/ جهنگی هه وایی، جهنگی بروسکه.
- إعلان ال - / جهنگ هه ل گیرسان، جهنگ نانه وه.

- حربى: عسکری/ سه ریازی، جهنگی.
- مدرسة حربية/ قوتابخانه ی سه ریازی.
- الخطة الحربية/ پیلانی جهنگ.
- حَرِيَّة: راس الرمح/ نوکی دم.
- البندقية/ سونگی، نیتزه.
- : فساد الدين/ بین نایینی، بین باوه پی، شیناوی ناین.
- حَرَاب: حامل الحرية من الجنود/ سونگی به ده ست.
- مُحَارِب: مُقاتل/ جهنگاوه ر، شه پکار.
- مُتَحَارِبون: مشتبهون في الحرب/ ده ستو په خه ن.
- حَرْب: شديد الغيظ/ توره، توره و توره، شه پانی، رقاوی،
- قیناوی.
- مِحْرَاب: صدر المجلس/ میحراب، پیش دهم، پیش هه موان.
- : المعبد/ په رستگا.
- : المسجد/ په نویتو، پیش نویتو، میحرابی مرکزوت.
- حَرِيَاء: من الزواحف/ قوپی، بزن مژ، بزن مشک، روز په رست.
- حَرْث:
- حَرث الأرض: شَقَّهَا لِلزَّرَاعَةِ/ کینلای، جوتی کرد.
- : اِحْتَرَثَ العال: کَسَبَه/ ده ستی کوت، په یای کرد،
- چنگی کوت.
- : النار: حَرْكُهَا/ تیکدی، ناگره کدی تیک دا.
- حَرْث: حِرَاثَةُ الارض/ کینلان، جوت کردن.
- مِحْرَاث: آلة الحَرْث/ کینلر، نامیری جوت کردن، هیش.
- : مِحْرَثٌ: ما تُحْرَكُ به نار القنور/ کوله وژ.
- : سِکَّةُ ال: حديدته/ کاسن، هیش.
- ابو الحارث: الأَسَدُ/ شير.
- حرج:
- حَرْج: ضاق/ تنگ بو، تسک بو، بچوک بوه وه.
- : اذْئِيبُ/ گونامی کرد.
- : صَنْدَرُهُ: ضاق/ قارس بو، دل تنگ بو، بیزار بو، په ست
- بو.
- : عليه الشيء: حَرِمٌ/ لیس قه دهغه کرد.
- حَرْجٌ: ضَيِّقٌ/ تنگی کرد، هینایه وه په ک، گوشی.
- : في الأمر: اصْرَّ عليه/ له سه ری رقی.
- اِحْرَاجٌ: اِحْطَرٌ/ ناچار بو.
- : مركزه/ شلوقی کرد، جتی پهن له ق کرد.

- ه: (وَقَعَهُ فِي الْحَرَجِ / ناچاری کرد، شهرمزاری کرد، تنگاوی کرد.
 حَرَجٌ ضَيْقٌ / تنگی، شلوقی، مؤله که.
 مرکز - / شوینتی شلوق، شوین لهق.
 حَرَجٌ تحريم / قهدهغه کردن.
 - : ضيق / تنگی، تنگانه، شلوقی.
 - : نَقَالَةُ المرضي / دهسته بهره.
 - : خَشَبٌ يُعْمَلُ عَلَيْهِ المَيِّتُ داره مهیت، داربهست.
 - : حَرْجَةٌ حَرِشٌ. مکان کثیر الاشجار / چر، چره. دارستان، چرستان، جهنگل.
 - : حَرَجٌ اِثم / گوناغ تاوان.
 - : اِغْتِرَاضٌ به ره لهستی، رهخنه.
 - : المرکز او الحالة / شوین لهقی.
 لا - عليك لا جَنَاحَ گوناغ بار نابیت، سه رزه نشنت لهسرنیه، قهی ناکا.
 اِحراج / ناچار کردن، ناچاری.
 مُخْرَجٌ / ناچار.
 حَرْجَلٌ مَضَى يُعْنَةُ و يُسْنَرُه / روی و رای کرد به لارو لارو، پالپای کرد، بهم لاو لادا نه له ریه وه، پیچاویتیج نه پوی و رای نه کرد.
 حَرْجَلَةٌ عَرَجٌ / شه لی، لهقی، لارولارو، پالپا.
 حَرْجَمٌ جَمْعٌ / کوی کرده وه، گردی کرده وه، خپی کرده وه.
 حرد:
 حَرْدٌ غَضِبٌ / توره بو، رقی مه آسا.
 حارد. حَرْدَانٌ مُغْضَبٌ توره، رقاوی، به قین.
 حرد:
 حَرْدُونٌ من الزواحف كالضب / بز مژ، بز مژ، مشک.
 حرد:
 حَرْدٌ حَلْفٌ پاراستی.
 - : جَمْعٌ کوی کرده وه، خپی کرده وه، گردی کرده وه.
 اَحْرَزٌ حازٌ / دهستی کهوت، وه دهستی مینا.
 - : شَهْرَةٌ ناویانگی ده کرد.
 - : نَجَاحٌ سه ره کهوت.

- قَصَبُ السَّبِقِ / گروی برده وه، پیش هم مان کهوت، به کهم بو، گوی برده وه.
 اِحْتَرَزٌ تَحَرَّزَ مِنْهُ / تَوَقَّاهُ / خوی لی پاراست.
 حَرَزٌ المکان: کان حصیناً / پاریزو بو، نوره دهست بو.
 حَرِزٌ: حصن / قهلا، پاریزگه، قهلات.
 - : نُصِيبٌ بهخت، بهش.
 - : عَوْدَةٌ حِجَابٌ / نوشته، ته لیسیم، جادو.
 - : حَرِيزٌ حِصْنٌ حَصِينٌ / قه لای قایم، شوینتی قایم.
 حَرِيزٌ مَنِيْعٌ / قایم، سهخت.
 اِحراز: نُيْلٌ / دهست کهوتن، وه دهست مینان، په یا کردن، برده وه.
 حرس:
 حَرَسٌ قام بالحراسة / نیشکی گرت، چاویزی کرد، پاسی کرد.
 - : وَقَى / پارازتی، ناگاداری کرد.
 اِحْتَرَسَ تَحَرَّسَ / تَحَفَّظَ وَقَى / خوی لی پاراست، ناگاداریو.
 اِحْتَرَسَ مِنْ كَذَا: حَذَارٌ / ناگاداریه، خوت بیاریزه، وریابه (له).
 حَرَسٌ حُرَّاسٌ / نیشک گر، یاساول، پاسه وان.
 - : جَمْهَوِيٌّ / یاساولی کوماری.
 - : شَخْصِيٌّ / یاساولی تاییه تی.
 حِرَاسَةٌ حِمَايَةٌ / پاراستن.
 - : عَمَلُ الحارس / پاسه وانی، یاساولیبه تی.
 حارس: خَفِيرٌ / پاسه وان، یاساول، دیده وان.
 - : وَاقٍ / پاریزه.
 اِحْتَرَسَ تَحَفَّظَ / ناگاداری، وریابی.
 اِحْتَرَسَ: حَذَارٌ / ناگاداریه، وریابه، زینهار.
 یا حتراس: بحدز / به پاریزه وه، به ناگاداریه وه، به وریابی وه.
 مُحْتَرَسٌ: حَذِرٌ / وشیار، هوشیار، ناگادار.
 حَرَسَانٌ: اللیل و النهار / شه وو روز.
 حرش:
 حَرَشٌ حَكٌّ / خورانی.
 - : خَدَشٌ / روشانی.
 - : اِصْطَادٌ / رلوی کرد.
 حَرَشٌ حَرَكٌ علی شَرٍّ / هانیدا، هه ژانی، جولانی.
 - : يَبْنَهُمْ / اغری بعضهم ببعض / کرنی به گزبه کدا، له به کتر تیزی کردن.

تَحْرُشُ به: تَعْرُضُ له / یه‌خه‌ی گرت، رَضی پین‌گرت.
 - به للخصام: تَعْرُضُ له / شه‌ری پین فرۆشت.
 حُرُش. حِرْش: حَرْجَة / چپ، چره، جه‌نگه‌ل،
 دارستان، چرستان، بېشه‌لان، ده‌وه‌ن.
 حُرْشَة. حِرَاشَة. حِرْش: حُشُوفَة / زیری، روشی.
 حِرْش: اَحْرُش: حَشِن / زیر، روش.
 تَحْرُش: تَعْرُضُ / یه‌خه‌گرتن، جولانن شه‌ری پین
 فرۆشتن.
 تَحْرِيش: تحريض على شراً مان دان، وروژاندن.
 - : تَحْشِين / زيرکردن، روش کردن.
 حَرِيش: ام اربع و اربعين / هه‌زارپین.
 - : کر کردن / که‌رکه‌ده‌ن.
 حَرِشْف: قشر السمك / پوله‌که‌ی ماسی.
 - : الجراد الزاحف / پېره‌وکه.
 - : الضعفاء و الشيوخ / پېره‌په‌ک که‌وته.
 حرص:
 حَرَص. حَرِصَ على الشيء: اِشْتَدَّ تَمَسْكُهُ /
 به‌تە‌نگه‌وه‌هات، با‌یه‌خ‌ی پین‌دا.
 حَرِص: شَرَه و بُغْل / چلپسی، رژی، چاویرسیتی.
 - : تَمَسَّك / سویریون، هه‌ته‌ریون.
 حَرِيس: بَحِيل. شَرَه / چلپس، رژد، چاویرسی.
 - : مُهْتَم بِ / به‌تە‌نگه‌وه‌هاتو، سور.
 حرص:
 حَرَص: حَتَّ / مان‌یدا.
 - : على شراً هانی خراپه‌ی دا.
 تحريض: حَتَّ / مان دان، وروژاندن، مانه‌مانه.
 مُحَرَّض: مُدْفُوع بالتحريض / مان دهر.
 - : على الشر / مان دهر بۆخراپه.
 حَرَف:
 حَرَف. حَرَف: اَمال / لاری کرده‌وه، خواری کرده‌وه.
 - : الكلام: غَيْرَه / گۆپی، قسه‌که‌ی (هه‌ل)
 گۆپ‌یا‌وه، گۆپی.
 - : المعنى / مانا یا مه‌به‌سته‌که‌ی گۆپی.
 اِنْحَرَف. تَحْرَف: مال / لاریوه‌وه، خواریوه‌وه.
 - : عن: حاد / لای‌دا.

الی الی‌یمین او الی الیسار / به‌لای راستدا یا چه‌پیدا (لار)
 بو‌وه، خواریوه‌وه، وه‌رگه‌را، پینچی کرده‌وه).
 اِنْحَرَف: اِشْحَذ حَرْفَه / بېشه‌یه‌کی کرد.
 اِنْحِرَاف: مَيْل / خواری، لاری، پیچ، لادان.
 - : المزاج / نه‌خۆشی، دهر، بن‌تاقه‌تی، تاقه‌ت نه‌بون.
 - : شذوذ / تاله‌باری، لادان، به‌دخویس.
 تحريف الكلام: تَغْيِيرُه / واته‌گۆپین، قسه‌هه‌ل گۆپ‌یا‌وه.
 - : القلم: قَطَعُه / دادان، تیزکردن.
 منحرف: مائل / لار، خوار.
 - : المزاج / نه‌خۆش، دهرده‌دار.
 - : شكل هندسی / لادهر.
 شبه - / نیمچه‌لادهر.
 حَرَف: حَافَة / که‌نار، لیوار، قه‌راغ.
 - : الجبل: اعلاه / سه‌رشاخ، لوتکه، پۆپه.
 - : كل آلة قاطعة: حَدٌّ / دم.
 - : احد حُرُوف الهجاء / بیت، تیب.
 - : اداة في النحو / ح‌ارف.
 - : جَزَّ / پریپۆزیشن، وشه‌پیتوه‌ندی.
 - : ساکن او صامت / پیتی بن‌ده‌نگ.
 - : صوتی او متحرك / پیتی ده‌نگی، پیتی بزۆین.
 عطف / نامرزی (به‌یوه‌ندی، به‌یوه‌ستی)، وشه‌لینکار.
 - : شمس / خۆر‌بیت.
 - : قمری / مانگ‌بیت.
 - : علة / بېته‌بزۆین، پیتی ده‌نگ‌دار.
 - : نداء / نامرزی (بانگ‌وازی، بانگ‌هیشتن)، وشه‌بانگی.
 حَرَفِي... ترجمه‌ حرفیة / وه‌رگۆپ‌یا‌نی ده‌قاوده‌تی، بیت به‌بیت.
 حَرَفِيًّا بالحرف الواحد / تیب به‌ تیب، ده‌قاوده‌تی.
 حَرْفَة: مهنة / پیشه، کار.
 - : يدوية / پیشه‌ی ده‌ستی، ده‌ستکار.
 - : شرفية / پیشه‌ی سه‌ریه‌ست.
 اِحتراف حَرْفَة / پیشه‌گه‌ری، پیشه‌سازی.
 حَرَفِي: یمته‌ن حَرْفَة / پیشه‌کار.
 مُحْتَرَف حَرْفَة / پیشه‌گه‌ری، پیشه‌سازی.
 مُحْتَرَف: ضِد هَاوِي / پیشه‌گه‌ر، پیشه‌ی‌متی.
 - : صاحب حَرْفَة / پیشه‌ساز.
 حِرَافَة المذاق: حِدَّة / تونی، که‌سکونی، تیژی.

حَرْيْف. لذاع/ تون، که سکون، تیز.
حرق:

حَرْق. اَحْرَقَ بالنار: اِشْتَعَلَ/ سوتانی، گری تیز به ردا.
- - - مسائل حار: سمط/ دای مائی،
سوتانی، دای پلّوخان.

- - - بالحرارة: شَيْطُ/ مه‌لی کپودان.
- اللسان: لذع/ زمانی (بیاجزا، سوتا).
- بالمعبرد: بَرْدَه/ له‌پر به‌نگی‌دا.

اِحْتَرَقَ، تَحَرَّقَ: حَرَّقَهُ النار/ سوتا، ناگری تیز به‌ریو،
کلوکوی دام‌ده‌وه.

تَحَرَّقَ: اِلْتَهَبَتْ شَهْوَتَهُ/ تاره‌زوی مه‌ل‌سا، گری
تیز به‌ریو.

حُرْق: مکان الإحتراق/ سوتاوی.

حُرْقَه. حُرْقَة: حَرَارَة/ که‌رمی، که‌رمایی، کول.
- العین/ چاو‌کزان‌وه، سوتانه‌وه.

بُكِي بـ - : بکی و ناح بمرارة/ به‌کول گریا.

حَرْق. حَرِيق. اِحْرَاق: اِشْعَال. كَيْ/ سوتاندن،
ناگری‌کوتنه‌وه.

- - - عمدي/ ناگر (نانه‌وه، به‌ردانه‌وه).

- - - حَرْق: اثر الاحتراق/ سوتاوی، شوین
سوتاوی.

حَرِيق. حَرِيقَة: مکان اِشْتَعَال النار/ ناگر، نه
شوین‌هی ناگری لّی‌کوتنه‌وه.

- : اِضْرَام النار/ ناگر خستنه‌وه.

- : نار/ ناگر.

إطفاء ال- / ناگر‌کوزاندنه‌وه.

مطفأة ال- / ناگر‌کوزینه‌وه.

حُرَاق. حُرَاقَة. حَرِوق: صوفان/ پوشو.

حُرَاق: حار. لذاع/ که‌رم، نه‌سوتینتی، نه‌چوزینتی‌وه.

حُرَاقَة: سفینه حریبه/ که‌شتی جه‌نگ.

حارق متعمد/ ناگر مه‌ل‌گیر سین، تازوه‌گیر.

إحتراق: اشتعال/ سوتان، سوزیان.

- داخلی/ سوتانی تاره‌کی.

سريع اوقابل الإحتراق/ بسوت، گړوک.

تَحَارِيق: جَفَاف/ بن‌بارانی.

مُحَرَّق: يَحْرَقُ/ سوتینه‌وه، نه‌سوتینتی.

مُحَرَّق. / سوتاو.

مُحَرَّق: مَبْرَد/ بره‌نگ.

حُرَاق: حُرَاق: الماء الشديد الملوحة/ سوزیاو، تل و خوی،
زور سوزیر.

حرك:

حَرَك: جَعَلَهُ يَتَحَرَك/ جولانی، بزوانی.

- : قَلْقَل: اَوْ زَحْرَحَ اَوْ هَزَّ/ له‌رانیه‌وه، له‌قی کرد، جولانی.

- : اثار. هَيَّج/ وودانی.

- الطبخ: قلبه/ مه‌لی کپزایه‌وه، نه‌م دیو نه‌و بیوی کرد،
تیکی‌دا.

- علی كذا: حَقُّهُ عليه/ تیی به‌ردا، لئی تیز کرد.

- علی الأمر: حَثَّ. اِسْتَفْرَّ/ هانیه‌دا، وودانی.

- العواطف/ تاره‌زوی مه‌ل‌سان.

- الشهية: جلب له شهوة الطعام/ برسی کرد، تازی

زایه‌ده‌می، ده‌می تازی تیزا.

- الحروف او الكلمة/ سه‌رویوری بز کرد.

تَحَرَّكَ، حَرَك. ضد سَكَن/ جولاً، زوی، بزوت، جما.

حَرَكَة. حَرَك: ضد سکون/ گپ، جولّه، جمیان، جم و جول،
بزوتن.

- شَكَلَة/ سه‌رویور.

ال- الانتقالية/ جی‌گړپکین.

ال- النسبية/ جولانه‌وه.

ثقیل ال- / سست، خاو، خلیچک، گران.

خفيف ال- / گورج، گورج و گول، سوکه‌له، چوست، په‌یت.

حَرَك: يُحِبُّ الحَرَكَة/ بزوی، نازانی دانیشی، ماروهاج.

تحريك. تَحَرُّك/ جولاندن، بزواندن.

- : تدوير/ سوپاندنه‌وه.

- : حَضَّ/ مه‌ل‌خراندن، راوه‌شانندن، تیکه‌ل‌دان، تیک‌دان.

مُحَرِّك. يُسَبِّب الحَرَكَة/ بزوتن، جولتین، وه‌گه‌په‌مین.

- : سبب الحَرَكَة/ هوئی بزوانن و جولّه.

- : مُهَيِّج/ تازوه‌مه‌ل‌سین.

- : مُحَرِّض/ هان‌ده‌وه، وودتین، گه‌پ‌ده‌وه.

- : باعث/ هو.

- الفتن او القلاقل/ تازوه‌گیر، ناشوب‌نهره‌وه.

- الشهية/ هز جولتین، برسی‌کار.

- ميكانيكي/ بزوتینی خوکار.

- کهریاشی / بزویی کاره بایی.

محرك النار: مسعر/ کولور.

مُتَحَرِّكٌ: ضد ساکن/ نهو ستاو، بزئو، لهوق.

- يَنْتَقِلُ من مكانه/ بزوک، بزئو.

- من الحروف: ضد ساکن/ بزوین، پیتی

بزوین.

حرم:

حَرَمٌ. حَرَمٌ فَلَانَا الشَّيْءُ: مَنَعَهُ إِيَّاهُ لِي

قدهغه کرد.

- الإبن الميراث: مَنَعَهُ إِيَّاهُ بِيْهَشِيْ كَرْد،

زپاری کرد، بی به شی کرد.

حَرَمٌ عَلَيْهِ الإِمْرُ: إِمْتِنَعُ/ وازی لی میتنا.

حَرَمٌ. أَحْرَمَ الشَّيْءُ: جَعَلَهُ حَرَامًا/ ناشیای کرد،

حهرامی کرد.

- عَلَيْهِ كَذَا: أَمْرُهُ بِالْإِبْتِعَادِ عَنْهُ/ لِيْ قدهغه

کرد.

- تَابَ عَنِ/ له خزی قدهغه کرد، دهستی لی

هه ل گرت.

إِحْتَرَمَ: رَعَى حُرْمَتَهُ/ ریزی (گرت، لیتنا).

اسْتَحْرَمَ الشَّيْءُ: عَدَّهُ حَرَامًا/ حهرامی کرد، له خزی

حهرام کرد، ناشیای کرد.

حَرَمٌ: خَسَرَ فِي الْقَمَارِ/ نوریانی.

حَرَمٌ. مُحْرَمٌ: مَمْنُوعٌ/ قدهغه، ناشیای.

- : مُقَدَّسٌ. مَا لَا يَحِلُّ إِنْتِهَاكُهُ/ پیروز، شوینی

پیروز.

- : مَزَارٌ/ کوی، گوی، گول کوی.

- الإقصی: بیت المقدس/ شاری قودس.

الحَرَمَانُ: المکة و المدينة/ شاری مه که مه مدینه.

حُرْمَةٌ. حُرْمَةٌ. حُرْمَةٌ: مَا لَا يَحِلُّ إِنْتِهَاكُهُ/ ناشی

توخنی که وی، ده ستکاری ناکری.

- : ذِمَّةٌ. وِجْدَانٌ/ ویزدان.

- : مَهَابَةٌ/ بزورگی، ترس و

پیروزی، شکوه مندی.

- الرَّجُلُ: حَرَمُهُ و أهله/ خیزان، زن، هاوسه،

ماودهم.

حَرَامٌ. مُحْرَمٌ: مَمْنُوعٌ/ قدهغه.

- : ضد الحلال/ ناشیای، نارپهوا، نادروست.

إِبْنٌ - : نَقْلٌ/ زقل، بیژو، بیژی.

أَرْضٌ أَلٌ - : أَرْضٌ بَيْنَ بِلْدَيْنِ/ زهوی بی لا.

عَاشَ يَأَلٌ - : بِالْخَطِيئَةِ/ به گونا ه نارپه وایی ژیا.

شَهْرٌ أَلٌ - : مُحْرَمٌ/ مانگی محهره م.

بِلْدٌ أَلٌ - : مَكَّةٌ/ شاری مه که.

مَسْجِدٌ - : كَعْبَةٌ/ مرگوتی کابه.

حَرَامِيٌّ: فَاعِلُ الْحَرَامِ/ به دکار، خراب کار.

- : لِيْصٌ/ دز، جهرده، دهست پیس، ریگر، ته پییده.

حِرْمَانٌ: مَنَعُ/ بی به ش کردن، زیار کردن.

- : قَطَعَ الأملَ/ ناو میدی، به ش برای.

حَرِيمٌ: مَا حُرِّمٌ و لَمْ يَمَسَّ/ قدهغه کراو.

- : نِسَاءُ الدَّارِ/ خیزان، نافره تانی ناومال.

بَيْتٌ أَلٌ - : ثَوْدِي خِيزَان.

إِحْتِرَامٌ: إِعْتِبَارٌ/ ریز.

تَحْرِيْمٌ: مَنَعُ/ لی قدهغه کردن.

مُحْرَمٌ: مَمْنُوعٌ/ قدهغه، قدهغه کراو.

- : أَوَّلُ الشُّهُورِ القَمَرِيَّةِ/ مانگی محهره م.

- : جِلْدٌ مُحْرَمٌ: لَمْ يُدْفَعْ/ پیست، پیستهی خاو.

- : إِنْسَانٌ مُحْرَمٌ: جَافٌ. لَمْ يَخَالِطْ كَثِيْرًا، وَشَك.

مُحْرَمَاتٌ: دَرَجَاتُ القَرَابَةِ المَحْرُمِ التَّرَاجُجِ بَيْنَهَا/ نهو

نافره تانهی نابن بخواندین.

مَحْرُومٌ مِنْ كَذَا: مَمْنُوعٌ مِنْ/ لی قدهغه کراو، به ش برای، به ش

خوراو.

مُحْتَرَمٌ: مُوقَّرٌ/ به ریز، روسور.

مُحْرَمَةٌ: مُتَدَبِّلٌ/ ده سه سه، به شته مال.

- : مُحْرَمَةٌ: مَا لَا يَحِلُّ إِنْتِهَاكُهُ/ ناشی توخنی که وی.

حُرْمٌ: الأَشْهُرُ الحُرْمُ/ جوار مانگی (ذو الحجة، ذو القعدة،

محرم، رجب) حهرام ناوبراون.

حَرَامٌ. حَرِيمٌ: بَطَانِيَّةٌ/ به تانی، به تو.

مُحْرَمٌ: مُسَالِمٌ/ بی زیان، بی زهوی.

حَرْمَلٌ: نَبَاتٌ حَبَّةٌ كَالسَّمْسَمِ/ گوزالک، نه سه ک.

حَرْمَلَةٌ: غِطَاءٌ لِلْكَتَافِ/ کزولونه، ده سه مال.

حَرْنٌ:

حَرْنٌ و حَرْنُ الحِصَانِ: وَقَفٌ و لَمْ يَنْفُذْ/ لاساری کرد،

سه رکتیشی کرد، چه قی، مانی گرت.

حَرُون: عُنود / لاسار، قیرسچمه، که لهره ق،
سه سه سخت، سه رکه ش، سه هه ند، مان.
حِصَان - / نَسِی سه رکیش.
حرا:

الْحَرَا: السَّاحَة / حوشه، مه یان.

- : الصوت / دهنگ.

- : العُقْدَة / گری.

ب - : اَهْل لَان یكون. هو خلیق / له خوی دئ، بوی
نه شین.

حَرَوَة: حَرَقَة فِي الحلق او الصدر او الراس من
الغیظ / گری، گری خه م و خه هت.

- : الرائحة الكريهة / بۆگن، بۆنی ناخوش.

حَرَاوَة: الحرافة في الطعام / تونی، که سکنی، تیژی،
گرمی.

حری:

حَرِي: جَدِيْر ب. / بوی هه به، له خوی دئ، شایانه.

اخری: اولی و اجدر / له پیش تر، تاییه تی، شیاوتر،
شایانتر.

بالاخری: بالاولی. بالاصح / به تاییه تی، به راستی.

تَحْرِي: بَحْث و فُتْح: تَقْصِي / گه را، پشکنی،
تویزیه وه، ته ی کرد.

تَحْر: تَقْصِي / پشکنی، گه ران، ته ی کردن، پی ی کردن.
- . تحقیق / تویزیه وه.

حز:

حَز: حَزْر. اِحْتَدَّ: فُرْض / قلیشانی، دای ناشی.

- . - رقیته: قطعها / به پانی، ملی به پان، ملی
بهی، سه ری بهی، له ملی دا.

حَز: مَحْر: فُرْض / قلیش، ناشروی.

حَزَة: القطعة الطولية من البطيخ ونحوه / قاش.
مَحْر: موضع الحَز / درز، قلیش.

اصاب المَحْر / له درزه که ی دا، به درزه که که وت،
درزه که ی بیکا.

حَزَة: وقت. وقت الحاجة / کات، سات، کاتی
پیویست.

حَزَل: قشرة الراس / کریش.

- : الصخر: اشنة / قه وزه.

- : داء في الجسد فَيَتَقَشَّر. قویاء / قلیشانی پیست، پیست
(وشکه، وشک مه لاتن).

حَزَاوَة: وجع في القلب من غیظ و نحو / دل شکاری، سوئی و
زلی دل.

- : تَعَسَّف في الكلام / سه ی ناشیرین ره ق.
حزب:

حَزْب: جمعهم اُخْرَابا / کزینی به به ش به ش، کزینی به چه ند
پارتیک.

حازب: صار من حزبه / چوه پازته که یه وه.

- ه: نَصْرَة / چوه پالی، پشت گیری کرد، لایه نی گرت.

تَحْرَب القوم: تَجَمَعوا / کویونه وه، بون به یه ک.

- القوم: صاروا اِحزابا / بون به چه ند پارتیک.
حزب: جماعة / پارت.

- : سلاح / چه ک.

تَحْرَب: مُشَايَعَة / لایه ن گری.

مُتَحْرَب: مُشَايَع لایه ن گری.

حَيْر بون. خیزیور: العجوز الشمطاء / نه نگه قوته له، پیژیژی
سه ر ناسنینه، پیری مه ل قرچاو.

حز:

حَز: قَدْر و حَمْن / مه لی مینا، خه ملانی، قه بلانی.

حَز: مَحْرَة. تَحْمِيْن / مه ل مینان، خه ملاندن، قه بلاندن.

حَزْوَة: اُحْجِيَة / مه ت ل.

حَزيران: الشهر السادس الميلادي / پوش به ی، باران بران.
حزق:

حَزَق: شَدَّ / توندی کرد.

- : رِبَط / به ستی.

- : ضَعْف / به ستانی.

- : الحمار: ضَرَط / تری.

مَحْرُوق: ضَيِّق العنق / دم ته سک، مل باریک.

حَزْوَقَة: فَوَاق / نرگه ره.

حزم:

حَزَم: صَرَّ رَزَم / به ستی، چه پکی کرد، ده سکی کرد، کردی به
(ده سک، چه یک، گورزه).

- : رِبَط: شَدَّ / به ستی، پنچای.

- : اَمْتَعْتَه لِلسَّفَر / خوی کر کرده وه، کل و به ل پیچابه وه.

- : حَزَم: مَنَطَق / پشتینی به ست.

حَزْمٌ. كان حازماً/ به جهرگ بو، يهك باوه پ بو، خوراکر بو.
 تَحَزَّمَ. اِخْتَزَمَ. لبس الحزام/ پشتتني بهست.
 - في الأمر/ به توندى گرتي، چاكي اونكرد به لادا.
 حَزْمٌ رَزْمٌ/ پيچانه وه، بهستن، دهسك كردن، تنگه دان.
 - عَزَمَ/ پريان، توندى، غيرت، وره، وزه، پشت لي بهستن.
 - حَصَافَةٌ/ ورديني، نورديني.
 حَزْمَةٌ/ رِزْمَةٌ/ پيچاوه.
 - رِبْطَةٌ/ گورزه، دهسك، چهپك، قول، باقه.
 حِرَامٌ زِنَارٌ/ پشتوين، پشتين، كه مهربست، كه ميره.
 - السَّرْحُ: دلم/ قهياسه، تنگه.
 - النِّجَاةُ/ پشتتني رنگاري.
 - الصَّبِي فِي مَهْدِهِ/ دهسرازه.
 مِخْرَمٌ. مِخْرَمَةٌ. ما يُشَدُّ فِي وَسْطِ الدَّابَّةِ/ قابش قهياسه.
 حَزِيمٌ: مكان شَدَّ الحِرَامِ/ ناوقه، پشتتته.
 حَيْرُومٌ: حَيْرَومٌ: وسط الصدر/ ناوه راستي سنگ.
 حازِمٌ: حَصِيفُ الرَّاي/ يهك باوه پ، نورين، به وزه.
 حَزْنٌ:
 حَزْنٌ. حَزْنٌ. اِحْزَانٌ: ضِدُّ سَرٍّ/ دلگير بو، زيزو، خهفته خوارد، خه داي گرت.
 حَزْنٌ لَهُ وَ عَلَيْهِ: ضِدُّ سَرٍّ وَ فَرَحٌ/ بؤي (دلگير بو، زيزو بو، بهست بو، زيزو بو، خه مبار بو).
 - عَلَيْهِ: حَدٌّ/ جلي ره شي بؤ له بهر كرد.
 حَزْنٌ. اِحْزَانٌ: صَيْرَةٌ حَزِينًا/ دلگيري كرد، زيزي كرد، بهستي كرد، خهفته دايه، سوئي پيگه ياند.
 تَحَزَّنَ عَلَيْهِ وَ لَامَرَهُ: تَوَجَّعَ/ دلي پي سوتا، خهفته بؤ خواردن، سوئي بؤ چوه دلوه.
 - تَحَازَّنَ. اِحْتَزَّنَ: صار حَزِينًا/ بهست بو، خه داي گرت، خهفته خوارد، دلگير بو، زيزو بو.
 حَزْنٌ. حَزْنٌ: هَمٌّ. خِلَافُ السَّرُورِ/ سوئي، به ژاره، خهفته، زيزي، داخ، بهستي، جه خار.
 - حِدَادٌ/ رهش پوشي.

حَزِينٌ. حَزْنَانٌ. مَحْزُونٌ/ خه مبار، دلتهنگ، بهست، زيز، دلگير، به ژاره دار، زيز، داخ دار.
 - - - : حَادٌ/ رهش پوش.
 مالِكُ ال- / شينه شامو.
 حَزَائِينِي. مُحْزِنٌ/ خه ميين، به سوز.
 - : حِدَادِي/ رهش پوشي.
 قِمَاشٌ - / بهرگي رهش.
 مُحْزِنٌ: مُكَدِّرٌ/ مات، به به ژاره، خهفته دهر.
 - : مَثِيرُ الشُّجُونِ/ كاري گهر، ههست جولين.
 - : فَاجِعٌ/ به سوئي، ناستواوي.
 رِوَايَةٌ - 2 : مَأْسَاةٌ/ به ناستو، ماته مين.
 حَزْنٌ: اَرْضٌ غَلِيظَةٌ/ سهختان، رهقان، رهقن.
 حَزَا:
 حَزَا: قَدَّرَ وَ حَضَّنَ/ قه بلاني، خه ملاني.
 حَزِيٌّ: تَحَزَّى/ تَكَهَّنَ/ پيش بيني كرد.
 حَازِيٌّ: الَّذِي يَتَكَهَّنُ/ پيش بين.
 حَسٌ:
 حَسٌ: قَتْلٌ وَ اِسْتِصْلَاحٌ/ بنه پيري كرد، فوتاني، له ناوي برد، كوشتي.
 - : حَسِيْسٌ لَهُ: رَقِي لَهُ/ دلي بؤ سوتا، دلي پي سوتا، به زه يي پيا ماته وه.
 - : اِحْسَانٌ: شَعْرٌ/ ههستي كرد.
 - : الدَّابَّةُ: تَقْضِيهَا بِالْمَحْسَنَةِ/ رنه كي كرد، فرجوني كرد.
 - : البُرْدُ الزَّرْعُ: اِحْرَقَهُ/ سوتاني، فوتاني.
 تَحْسَسٌ: تَسْمَعُ وَ تَبْصُرُ/ بيني و بيستي، ههستي كرد.
 - : الخَيْرُ: سَعَى فِي ادْرَاكِهِ/ گوئي ههلا خست.
 - : الشَّيْءُ: تَعَرَّفَهُ وَ تَطَلَّبَهُ بِالْحَاسَةِ/ ههستي پي كرد.
 - : مِنْهُ: تَعَرَّفَ مِنْهُ خَبْرًا/ لتي تنگه يي، شتيكي لي تنگه يي.
 اِحْتَسَسَ الشَّيْءُ: مَسَّهُ/ دهستي ليدا.
 حَسِيْسٌ: قَتِيلٌ/ قه وتاو، له ناوچو.
 حَسَنٌ: الحِرْكَةُ وَ الصَّوْتُ الخَفِيٌّ/ جوله و دهنگي نرم.
 - : حَسَنٌ: اِحْسَاسٌ: شَعُورٌ وَ ادْرَاكٌ/ ههست، هوش.
 - : الْاِنْسَانُ: صَوْتٌ/ دهنگ، دهنگي مرؤه.
 حَاسَةٌ: اِحْسَاسٌ: قَابِلِيَةُ التَّأَثُّرِ/ دانايي، زيري، تولنا، پي زانين.

- إحدی الحواس الخمس / هست، هوش.
- البصر / هستی بین.
- السمع / هستی بیستن.
- الذوق / هستی چیشتن.
- الشم / هستی بون کردن.
- اللمس / هستی لوتدان.
- حساس : ذوشعور / هستیار، سرک.
- حساسیة / هستیاری، خارست.
- حساسیة : عضو الحس / هسته‌ور، نمدامی هست کردن.
- نُقطة - : گرنگ، خالکی گرنگ.
- محسوس. محس / هست پیکراو، نیار.
- غیر - / هست پیکراو، نادیار.
- محسنة. محسنة : فرجون. آلة حسن الدواب / رنهک، فرجون.
- حساس الحمی : اول مایید / سهره‌تا، هست به تا کردن.
- حواس الارض : خمس / ثافات زهوی پینجه البرد / سهرما، البرد / تهرزه، الريح / با، الجراد / کوله، المواشی / تازه‌ل.
- حسب:
- حسب: عد. إعتبر / وای زانی، وای دانا، واتنگی، قه‌بلانی.
- : اخصی / ژماردی، سهرژمیری کرد.
- علیه: قید علیه / خستی سهری، له‌سهری دانا.
- له: قید له / بوی دانا.
- حساب کذا: عمل حسابة / بوی لیک دایه‌وه، حساب‌ه‌کی بۆ کرد.
- حسابة. حساب معه / حسابی له‌گه‌ل کرد.
- حسابا. حساب اهدم الآخر / حسابیان له‌گه‌ل یه‌کتری کرد.
- إعتسب. حساب حساب: إعتد / حسابی بۆ کرد، ره‌چاوی کرد، لیک دایه‌وه.
- به: إکتفی / تیریو، پیتی تیریو، به‌سی بو.

- ولدأ. فقة کیرا / کوری گه‌وره‌ی جوانه‌مرگ بو.
- نه‌گه‌ر کوری منالیش برمی پیتی نه‌لین / إفتراط.
- تحسب: تعرف / ناسی.
- : إکتفی / تیر بو، به‌سی بو.
- حسب: إحتسب: ظن / وای زانی، هستی کرد.
- حسب: کان ذا اصل شریف / ره‌سن بو، وه‌جاخ زاده‌بو.
- حسب. حسابان: عد. احصاء / ژماردن.
- : عد. ظن / وازانین، وادانان.
- حسب: کفی. کفایة / تیریون، به‌سی بون.
- فحسب: فقط / ته‌نا.
- و حسبی کذا: یکفینی / به‌سمه.
- حسب: مفاخر الآباء. شرف الاصل / ره‌سنی، وه‌جاخ زاده‌یی.
- : قدر / گویره، وه‌کو، پیودان.
- بحسب. علی حسب. حسبما: بموجب. بمقتضى / به‌گویره‌ی، به‌پیتی.
- هذا - ذاك / نه‌مه به‌گویره‌ی نه‌ویه، نه‌مه به‌م پیودانه‌بو به‌پیتی.
- حسبما ذکر / وه‌کو وترا، وه‌کو باسکرا.
- حساب: تقدیر / خه‌ملاندن، وادانان.
- : عد / ژماردن.
- : محاسبة / ژمیره.
- التفاضل / جیاکاری.
- التكامل / ته‌واوکاری.
- جاری / حسابی به‌رده‌وام.
- مفتوح / حسابی کراوه.
- علی ال - : بالدین / به‌قهرن.
- علی - فلان / له‌سهر...
- عمل ال - / حساب‌ه‌کی کرد.
- دفع او سد ال - / دای، حساب‌ه‌کی‌دا.
- یوم ال - : یوم القیامة / رۆژی زندیو‌بونه‌وه، رۆژی قیامت.
- حساب. حسابی: العالم بالحساب / ژمیره‌زان.
- : محاسب / ژمیریار.
- آلة حسابیة / نامیری ژمیره.
- حساب: شرف الاصل / ره‌سن، جس، وه‌جاخ زاده، نه‌ژانپاک.

- مُحَاسِبٌ / ژمیریار.

مُحَاسِبٍ / پشکنیار، ژمیریار، ژماریار.

- قَانُونِي / پشکنیاری یاسایی، ژمیریاری یاسایی.

مُحَاسِبَةٌ : علم الحساب / ژمیره، ژماره‌گری.

حَسَدٌ :

حَسَدٌ : اِشْتَهَى مَالِ الْغَيْرِ / چاوی تن‌بری، به‌دی کرد.

- : اَصَابَ بِالْعَيْنِ / کردی به چاوه‌وه.

حَسَدٌ : اِشْتَهَاءُ مَالِ الْغَيْرِ / ره‌شک پښ بردن، به‌دی.

- / به‌چاوه‌وه کردن.

بَعِيدٌ مِنْ آلِ - / پښ چاوتنی پښ.

حَسَوْدٌ مِنْ كَانَتْ طَبِيعَةُ الْحَسَدِ / به‌د، چاوجتوک،

چاوجلیس، چاوتیوه‌بو، ره‌شکن.

حَسِرٌ :

حَسِرٌ : كَشَفَ / ده‌ری خست، قوتی کرد، سه‌ری روت

کرد.

- الْبَصْرُ : ضَعُفٌ وَ كَلٌّ / چاوی کزیو، هیلاک بو.

- اِنْحَسَرَ الشَّيْءُ : اِنْكشَفَ / ده‌رکوت، روت

بو.

- حَسِرَ : اِسْتَحْسَرَ : تَعَبٌ وَ اُغْيَا / هیلاک بو،

کفت بو.

حَسِرٌ : جَعَلَ يَنْحَسِرُ / ناخی مه‌ل کیشا، داخی دایه.

- : تَحَسَّرَ الطَّيْرُ : سَقَطَ رِيشَهُ / په‌رکه‌کی

وه‌ری، مه‌ل وه‌ری.

حَسِرٌ : تَحَسَّرَ عَلَيَّ : تَلَهَّفَ / په‌رؤش بو، به‌داخ بو.

تَحَسَّرَ الشَّعْرُ اَوْ الرِّيشُ : سَقَطَ / وه‌ری، روتایه‌وه،

توله‌ک بو.

حَسْرَةٌ : لَهْفٌ / خه‌فت، خه‌م، په‌ژاره، داخ، مه‌ناسه

مه‌ل کیشان.

حَسِيرٌ : حَسِرٌ : تَعَبٌ / شه‌کات، ماندو، هیلاک.

- : حَاسِرُ الْبَصْرِ / چاوکز.

حَاسِرُ الرَّاسِ : عَارِي الرَّاسِ / سه‌رپوت، قوتی،

قوتین.

وَاحِسْرَتَاهُ : وَ اسْفَاهُ / داخه‌کم، به‌داخه‌وه، داخه‌

ناچی. داخی گرانم.

حَسْفٌ :

حُسَافٌ : بَقِيَّةُ كُلِّ شَيْءٍ / پاش ماوه.

حُسَافَةٌ : بَقَايَا التَّمْرِ الْفَاسِدِ / پاش ماوه خورم‌ای پښ که‌ک،

رزیو، گه‌نیو، ترش‌او.

- النَّاسِ : رُدَّالَهُمْ / پیاوخراپان، مه‌رچی و په‌رچی.

- : عَدَاوَةٌ وَ غِيظٌ / کینه‌و دوشمنایه‌تی.

حَسَكٌ :

حَسَكٌ : غَضَبٌ / توره‌بو، قینی مه‌لسا.

- : قَضَمَ الْحَبَّ / دای کرمان.

احسك: صار له حَسَكٌ / چقلی ده‌ردا.

حَسَكٌ : غَضَبٌ / توره، قیناری.

حَسَكٌ : شَوْكٌ / چقل، درک، پژان.

- السَّمَكُ : دِرْكَةٌ مَاسِي، نَيْسِقَانِي مَاسِي.

- السُّنْبُلَةُ : سَقَا / قه‌لاس، داسک، پژان.

- : نِيَاتٌ شَانِكٌ / زی، درکه‌زی.

حسِيكُه: قُنْفُذٌ / ژيشك.

حَسْمٌ :

حَسْمٌ : قَطَعُ / بری، قرتانی.

- : بَتٌّ / بریه‌وه، برانیه‌وه، بریاری له‌سه‌ردا، یه‌ک لای

کرده‌وه. کزتایی پښ هیئا.

- : طَرِحُ / دای شکان، لئی ده‌رکرد.

حُسام: سَيْفٌ / شمشیر، شیر.

حاسم: بَاتٌ / کزتایی پښ هیئا، یه‌ک لای کر.

حَسَنٌ :

حَسَنٌ : حَسَنٌ . كَانِ حَسَنًا / باش بو، چاک بو، جوان بو،

روخو‌ش بو، شوخ بو.

حَسَنٌ : صَيَّرَهُ أَحْسَنَ مِمَّا كَانِ / چاکتری کرد، باشتری کرد.

- : رَزَيْنٌ : صَيَّرَهُ حَسَنًا / رازاندیه‌وه، جوانی کرد.

حَاسِنٌ : عَامِلٌ بِالْحَسَنِ / ره‌فتاری چاکي کرد.

أَحْسَنَ : فَعَلَ الْحَسَنَ / چاکه‌کی کرد، شتی چاکه‌کی کرد.

- : عَلَيْهِ : اَعْطَاهُ الْحَسَنَةَ / خیزی پښ کرد.

- : إِلَيْهِ وَ بِهِ : عَمِلَ مَعَهُ حَسَنًا / خیزی پښ کرد.

- : عِلْمٌ / زانی.

تَحَسَّنَ : صَارَ (حَسَنًا) / باش بو، باشتر بو.

اِسْتَحْسَنَ : عَدَّهُ حَسَنًا / په‌سه‌ندی کرد.

يُحَسِّنُ الْقِرَامَةَ / خوینده‌واری ئه‌زانی، ئه‌زانی بخوینتته‌وه.

حَسُنٌ : جَمَالٌ / جوانی، شوخی.

- الإبتداء/ جوان (دامه زان، هاتن)
- الإنتهاء/ جوان کوتایی.
- التفتیر/ جوان (گوزین، گوزان).
- القصد أو النیة/ جوان باوه.
- پ- نیه. پ- قصد/ به نیت پاك، به پاکی، بن خورش، بهمه بهستی پاك.
- حسن: جمیل/ جوان، شوخ.
- : جید/ باش، چاك، پهسند، دهست.
- حسناً: جیداً/ باش، چاكه.
- حسناً: إمراة جمیلة/ جوان، شوخ، شهنگ، مورتوره.
- محاسن: صفات حسنة/ رهوش و خوی چاك.
- حسنة: إحسان: صدقة/ خیر، بهخشندهیی.
- : عمل حسن/ كارو كرداری چاك و بهجی.
- : صفة حسنة/ رهوش و خوی چاك.
- : وحمّة/ خال و نیشانهی زگماکی.
- الحسنى: العاقبة الحسنة/ كرتاییه کی باش، دویار، نه نجام باشی.
- پ- : ودیاء/ دلسوزانه.
- الاسماء - / ناوه كانی خوا كه ۹۹ ناون.
- أحسن: أكثر حسناً افضل/ باشت، چاكتر.
- أحسنت/ دهست خوش.
- إحسان: فعل الخير/ چاكه كردن، خیركردن، یارمه تی دان.
- إستحسان: تقدیر/ پهسند كردن.
- تحسُن/ چاك بون، بهره و چاکی.
- تحسين: إصلاح/ چاك كردن.
- مُحسِن: خیر/ پیاوچاك، خیره ومه ند، بهخشنده.
- محاسن الشيء: حسناته/ باشی، چاكه.
- مُستَحسِن: مُرضٍ/ پهسند، دروست.
- حسُون: طائر صغیر/ فیرنه گوله.
- حسَنان: الحسن و الحسين إبننا علي بن ابي طالب/ حهسن و حوسه بن كورانی علی.
- حسا:
- حسا. تحس. إحس: شرب المرق/ هلی قوران، خواردیوه.

- حسو. حسا. حساء/ شوریا.
- حسوة: جرعة. مصة/ قوم.
- حش:
- حش الغشِب: قطعهُ/ رنی، درویه وه، دهسكه نهی كرد، لئی كرده وه.
- الفرس: القى له حشيشاً/ گیای دایه، گیای خسته بیری.
- ت. أَحشَّت الید: شُلَّت و بیست/ وشك بوه وه، گزت بو، نیفلیج بو.
- النار: أوقدها و حرَّكها/ دای گیرسان، گه شی كرده وه.
- أحش الكلا: آن وقت حشهُ/ كاتی درونه هی هات (كژوگیا).
- الأرض: كثر حشيشها أو صار فيها حشيش/ گیای لی سوز بو.
- حشش: تعاطى الحشيش/ بهنگی كیشا.
- حش: قطع الحشيش/ درونه وه، گیا كردن، دهسكه كردن، رنین.
- حش. حش. الحش. البستان/ باخ.
- محش. منجل للحش/ داس، كه رهنتو، داسی گه وره.
- . محشة: حديدة تحرك بها النار/ مهقاش.
- حشيش: عُشب. عُشب ضار/ گیا، كژوگیا.
- : ما يبس من العشب/ پوش، پوش و په لاش.
- . حش. مولود ميتاً/ له بارچو.
- . حشيشة/ بهنگ.
- حشاش. شارب الحشيشة/ بهنگ كیش.
- حشيشي: اخضر فاتح/ گیایی، سهوزی كال.
- حشد:
- حشد: جمع و كدس/ كزی كرده وه، گردی كرده وه، كه له كه ی كرد.
- الجيش أو الجند: عبأ الجنود وتهياً للحرب/ له شكری كرد.
- تحشد. تحاشد. إحشد القوم: إجتمعوا/ كزبون وه، نيك دژان، تن چران.
- حشد. حشد: جماعة. جمع من الناس/ كز مه لیک، چه ند كه سیک.
- : جمع/ كز كرده وه، گردكړنه وه، كه له كه كردن.

الجنود: ضد تسريحها / سهریازگرتن،

تاماده کردن، تیار کردن، له شکر کردن.

حاشد: المُسْتَعِد المتأهب / تاماده، تیار.

مُحَاشِدٌ: يَحْتَشِدُ فِيهَا النَّاسُ / شوین کوبونهوه.

حشر:

حَشْرٌ: جَمْعٌ / کوبونهوه، کوی کردهوه.

- دَسٌّ / ناخنی، تیی ناخنی، تیی ترنجان.

- انقه فی کذا / خوی تن مهال قولتان.

حَشْرٌ: رَحْمٌ / جه نجال، چره، جه ماوهر، قهله بالقی.

- دَسٌّ / ناخینین، تن ترنجاندن.

مَحْشَرٌ. مَحْشَرٌ: مَكَانٌ تَجْمَعُ الْقَوْمُ / شوین کوبونهوه.

- مَكَانٌ حَشَرَ النَّاسَ. يَوْمَ الْقِيَامَةِ /

شوینی زیندوبونهوه، رُوذی قیامت.

حَشْرَةٌ / مَبْرُو، جانهور،

حَشْرِيٌّ: فَضُولٌ / خوتی مهال قولتین، بازهله، روهه ل

مالراو، حه شری.

حشرف:

حَشْرَفٌ: الضرع البلی / گوانی چرچ و کرژ.

- الثمر اليابس / میوهی وشک و چرچ.

حشیف: الثوب البالی / جله کزن.

حَشِيفَةٌ: الخميرة اليابسة / هه ویرترشی وشکه و بهوه.

مُحَشَّفٌ: لَا يَعْنِي بِهِدَامَهُ / که مته رخه، شوقل.

حشم:

حَشْمٌ: حَشْمٌ. حَشْمٌ: اخجل / تهرقی کردهوه.

حَشْمٌ. حَشْمٌ: إِحْتِشَامٌ / شهرمی کرد.

حَشْمَةٌ. إِحْتِشَامٌ: حَيَاءٌ / شهرم، بن فیزی.

- تادب / ناغری، شکوه، ره وشت جوانی.

حَشِيمٌ. مُحَشَّمٌ: مُؤَدَّبٌ. متواضع / بن فیز، ناغر.

حَشْمٌ: حَاشِيَةٌ / بهره دست، دست و پیوه ند.

حشا:

حَشَاً: مَلَأَهُ يَحْشُوهُ / پری کرد.

- دَسٌّ / ناخنی، تیی ناخنی.

- السلاح الناری / دای گرتوه.

إِحْتِشَى: إِمْتَلَأَ / پریو.

حَشُو. حَشُوَةً. مَا يَحْشَى / ناو، ناواخن، ناوکار.

- دَسٌّ / ناخنین، تن مهال کیش کردن.

- تَحْشِيَةُ الْكَلَامِ / قسهی (به تویکل، به پیچ و پهنا).

حَشَا. أَحْشَاءٌ: مَا فِي الْبَطْنِ / ناوسک، ریخوله کان، هه ناو،

گیبال.

حِشْوَةٌ. حِشْوَةٌ: الْأَمْعَاءُ / ریخوله کان.

حَشْوِيٌّ: مَنْ يَكْثُرُ الْحَشْوُ فِي كَلَامِهِ / قسهی به ماناو تویکل

کهر.

حَشِيَّةٌ مِنَ الْقَطَنِ أَوْ الصَّوْفِ / دوشهک.

مَحْشُو. مَحْشُوٌّ / ناخنراو، ناودار.

- (السلاح): مَعْمَرٌ / داگیراوه.

حشی:

حَشِيٌّ. أَحْصَابٌ بِمَرَضِ الْحَشِيِّ / توشی نه خوشی

تنگه نه فسی بو.

حَشَّ الثَّوْبُ: جَعَلَ لَهُ حَاشِيَةً / پهراویزی بۆ کرد.

- الْكِتَابُ: عُلِقَ عَلَيْهِ الْحَوَاشِيُّ / له پهراویزه کانیا شتی

نوسی.

- فِي النَّصِّ الْأَصْلِيِّ / شتی تری (تن مهال کیش کرد،

خسته سهر).

حاشی. تَحَاشَى: إِسْتَشْنَى / په پانی، بواردی، جیای کردهوه.

تَحْشَى مِنْ. تَحَاشَى عَنْ كَذَا: إِبْتَعَدَ / خوی (دوره په ریژ

گرت، لادا).

حش: مرض الربو / تنگه نه فسی.

حَشِيٌّ. حَشِيَانٌ. الْمَصَابُ بِمَرَضِ الرَّبْوِ / تنگه نه فسیه تی،

نه کوشی تنگه نه فسی له گه له.

حَشِيٌّ. أَحْشَاءُ: مَا فِي الْبَطْنِ / ریخوله کان، ناوسک، هه ناو.

حاشا: سَوِيٌّ / بیجکه، جگه، به بن.

- لَكَ أَنْ تَفْعَلَ / خوانه کا تو بیکی، دوره له توهه بیکی.

- اللَّهُ: لَا سَمْعَ لِلَّهِ / خوانه کا.

حَاشِيَةٌ: حَرْفٌ / پهراویز، که نار، لیوار، زئیوار، تویه.

حص:

حَصَةٌ: كَانَتْ حَصْمَتُهُ مِنْهُ كَذَا / بهری کهوت، بهشی کهوت.

أَحْصَى: قَسَمَ حَصَصًا / بهشی کرد، بهش بهشی کرد.

- هُ: أَعْطَاهُ حَصَّتَهُ / بهشکهی خوی دایه.

حَصَّةٌ: نَصِيبٌ / بهش.

حَصْنٌ: الْقِطْعَةُ الْمَسْتَقْلِلَةُ مِنَ الْفَوَاكِهِ وَالْأَشْمَارِ / قاش، شیف،

کوز.

حَصَّصَ: حَصَّصَ الْحَقَّ: أَنْ / رهوا ناشکرا بوو، دهر کهوت.

حَصَبُ . حاصر العكان / نابلوقه‌ی‌دا، چوارلای گرت دهوره‌ی‌دا.
 حَصَبُ الرَّجُلِ: ضاق صدره / سنگی تونگ بو.
 - بِالسَّرِّ: كَتَمَهُ / شاربیه‌وه.
 إِنْحَصَرَ: تَضَاقِقَ وِ إِنْحَبَسَ / تنگ بو، گیری خوارد.
 حَصْرًا: مُحَاصِرَةً. : إِحاطة / دهوره‌دان، چوارلاگرتن، گه ماروق، نابلوقه‌دان، گه ماروقدان، زنجیره‌دان.
 - : تَقْيِيد / دهست به‌سه‌راگرتن، بیاری کردن.
 - : حَبَسَ او سَجَنَ / گرتن، دهست به‌سه‌راگرتن.
 - : إِحْتِبَاسَ البَوْلِ / میزگیران.
 بال- : بالتَدْقِيقِ / به وردی.
 علامة الحصر. قوسان / () دو که‌وانه، جوت که‌وانه.
 يفوق ال- / بی شومار، زرد زیاتر، له‌پاده‌به‌دهر، زه‌بنگه.
 محصور. مُحَاصِرًا / نابلوقه‌دراو، دهوره‌دراو، چوارلاگیراو، گه‌ماروقدراو.
 - : مُقَيَّد / دهست به‌سه‌راگیراو، دیاری کراو.
 - : ضَيْقٌ / تنگ، ته‌سک، تردجاو.
 - : مُتَضَاقِقٌ / تنگ‌تاو.
 حصار: تطويق / نابلوقه‌دان، گه‌ماروقدان، دهورگرتن.
 إِنْحِصَارٌ: حَصْرٌ / دهست به‌سه‌راگرتن، گیرخواردن.
 - التَّيْبُغُ / دهست به‌سه‌ر توتنا گرتن.
 حُصْرٌ. حُصْرٌ / إِمْسَاكُ البَطْنِ / قه‌بزی، گیراوی.
 حَصْرُمُ العنْب. حُصْرُمُ: أول العنب قبل النضج / به‌رسيله.
 حصف:
 حَصْفٌ: كان جيد الراي / خورش گفتم بو، وته زان بو.
 أَحْصَفُ الأمر: أحكمه و اتقنه / به‌پوختی کردی، ژیر بوتیایا، وه‌ستاو.
 حَصْفٌ. حَصِيفٌ: مُحْكَمُ العَقْلِ / دانا، ژیر، کارامه.
 حَصِيفٌ: كل محكم لا خلل فيه / قائم، پنهو.
 حَصْفٌ: حرارة / لبر، گه‌رمه‌ژنه، سوتاوه.
 حَصَافَةٌ: جودة الراي / دلنایی، ژیری، کارامه‌یی.
 حصل:
 حَصَلَ: حَدَثَ / روی دا.
 - له‌کذا / به‌سه‌ری هات.
 - على . حَصَلَ: ادرك / هه‌ستی پی‌کرد.
 - على . حَصَلَ على: نال / ده‌سنگیری بو، ده‌ستی که‌وت، چنگی که‌وت.

حَصَبُ . حَصَبُ الارض: فرشته بالحصباء / چه‌پژئی کرد، چه‌گل ریژی کرد.
 - : اصِيبُ بعرض الحصباء /
 سورژده‌ی‌ده‌ردا، توشی نه‌خوشی سورژده‌بو.
 حَصَبٌ. حصباء: حصى / چه‌.
 حَصْبَةٌ. حَصْبَةٌ. حَصْبَةٌ: مرض معروف / سورژده.
 - العمانية / سورژده‌ی‌له‌مانی، دپکه.
 حصد:
 حَصَدَ الزَّرْعَ: قطعته بالمنجل / درونه‌وه، دروینه‌ی‌کرد.
 - : جَنَى / چنبیه‌وه، کردیه‌وه، کوی کرده‌وه، هه‌لی گرت.
 أَحْصَدَ الزَّرْعَ: حَانَ حَصَادُهُ / کاتی دروینه‌ی‌هاتوه.
 حَصَدٌ. حِصَادٌ: جَنَى / چنبیه‌وه، کردیه‌وه، لئ‌کرتیه‌وه.
 - الزَّرْعَ: قطعته / درونه‌وه، دروینه‌کردن.
 حَصَادٌ. حِصَادٌ. إِيَّانُ الحَصْدِ / کاتی دروینه‌ی‌کردن.
 - : الزَّرْعَ المحصود / دروینه‌کراو، به‌روپوم، به‌ره‌م.
 حصيد. حصيدة: الزرع المحصود / دروینه‌کراو، به‌روپوم، به‌ره‌م.
 حاصود، حاصيد. حَصَادٌ: الذي يحصد الزرع / دروینه‌کەر، سه‌پان، پااله.
 حاصيد: جان / نه‌وانه‌ی‌به‌روپوم لئ‌نه‌که‌نه‌وه و کونه‌که‌ونه‌وه.
 حَصَادَةٌ. مِحْصَدَةٌ. آلة الحصد / مه‌کینه‌ی‌دروینه‌ی‌دروینه‌کار.
 مَحْصَدٌ: مِنْجَلٌ / داس.
 مَحْصَدٌ. مَحْصُودٌ / دروینه‌کراو.
 حصر:
 حَصَرَ: أَحاطَ به / دهوره‌ی‌دا، گه‌ماروقی‌دا.
 - : حَجَزَ حَبَسَ / گرتی، ده‌ستی به‌سه‌راگرت.
 - : حَدَدَ / بیاری کرد.
 - : ضَيْقٌ على / ناخنی، په‌ستاوتی، گیری‌دا.

- علی او حَصَلُ الدِّينِ: اِستردِه/ وهری
- گرتوه، دهستی که وتیره.
- علی او حَصَلُ المال: جَمَعَه/ کوی کرده وه.
- حَصَلُ الکلام: استنتجه/ بوی ده رکوت.
- حصیله: مجموع/ کوی، هموو، گشت.
- المال: دَخل/ ایراد/ دهسکوت، بهرهم.
- حاصل: نتیجة/ نه نجام.
- الجمع/ سه رجهم، کوی.
- الضرب/ نه نجامی لیک دان.
- سِجِن/ به ندیخانه.
- محصول. غَلَّة/ بهرهم، بهر، بهر یوم،
- دان و نیله.
- محصول الکلام: مَفَاد. مضمون/ به کورتی،
- کورتیه کوی، پوخته کوی.
- مَخزن الغلال/ که ندو، خه له دان، چاله خه له.
- مَحصول. نِتاج/ بهرهم، بهر، دهسکوتن.
- محصولات: المنتجات الزراعية/ بهر یومی کشت و
- کال.
- تحصیل: نِیل/ دهسکوتن، وه رگرتن، دهسکوتن.
- جمع/ کوی کرده وه، گرد کرده وه.
- تحصیل حاصل/ نه نجامی کوی کرده وه، نه نجام.
- مُحَصِّل/ کوی کرده وه.
- مُحَصِّلَة/ بهر نه نجام.
- حصن:
- حَصْن: کان منیعا/ قایم بو، به میز بو.
- ت المرأة: کانت عقیفة/ داوین پاک و
- به ناموس بو.
- حَصْن. اِحْصَن: جعله حصینا/ قایمی کرد، پتهوی
- کرد.
- ضد المرض: کسب المعانعة/ پشت بهستی
- نه خوشی بو.
- تَحَصَّن: تَقَوَّى/ قایم بو به میز بو، پشتی قایم بو.
- الفرس: صار حِصَانًا/ بو به نهسپ.
- احصن الرجل: تزوج/ ژنی هیتا.
- المرأة: زَوَّجَهَا/ دای به شو.
- ت المرأة: تزوجت/ شوی کرد، میزدی کرد.

- حَصِين: مُنِيع/ مُحکم/ قایم، به میز.
- ابو الحَصِين: ثعلب/ ریوی.
- حَصْن: مَعْقَل. کل مکان محمی/ قهلا، کلات.
- حِصَان: ذِکر الخیل/ نهسپ.
- الجر: کدیش/ نهسپی عه ره بانه.
- الحصل: برذون/ بارگیر.
- اصیل/ نهسپی ره سن.
- السباق/ نهسپی غار غارن.
- الرکوب/ نهسپی سواری.
- مَخْصِي/ بهخته نهخته.
- رديء و شرير/ چه موش.
- قوة - / میزی نهسپیک که بریتیه له توانایی بهر زکرنه وهی
- ۲۴۹ کتم.
- حَصَانَة: مَنَاعَة من العدوی/ بهرگه گری، پشت بهستی.
- نیابَة: که مه بهستهی نویتهری.
- تَحْصِين: تَقْوِية/ قایم کردن. به میز کردن.
- مُحَصَّن: مُنِيع/ قایم، به میز.
- إمراة - ة: عقیفة/ داوین پاک، به ناموس.
- إمراة - ة: متزوجة/ به شو.
- حِصَان. حاصِن. المرأة العقیفة/ داوین پاک، به ناموس.
- حصی:
- حَصَى: رَمَى بِالْحِصَاة/ بهرد یا چوی هه لدا.
- احصى: عَدَّ/ ژماردی.
- مَحْصَاة: الارض کثرت حِصَاها/ چه وه لان.
- حِصَاة. حِصَاة: صَفَار الحِجَارَة/ چهو، کوچک.
- : مايتولد في الجسم من رمل و نحوه/ بهردی
- (کورجیله، زرا، میزه لان).
- حِصَوی/ چهوین.
- إِحْصَاء: عَدَّ/ ژماردن، هه ل ژماردن.
- . إحصائية/ ژمیترکوی، نامار، هه ل ژمیتری، نامارگری.
- النفوس: تعداد السكان/ سه ژماردن، سه ژمیتری.
- لا يُحْصَى: لا یَعْدُ/ بین شومار، نازمیتریت، قدر، زه بهنگه.
- حَض:
- حَضَّ عَلَى كَذَا. حَضَّضَ: اَغْرَى. حَثَّ/ هانیدا.
- حَضَّ: حَثَّ/ هان دان.
- حَضِيض: ارض اوطا من غیرها/ نزمان، چال، نزم، قول.

- : ارض عند اسفل الجبل / پی دہشت، دامین.

بَلَّغَ الـ / جو بہناخا.

حَضَرَ:

حَضَرَ: جاء / مات، گہیشت.

- : ضد غاب / مہو، لہوئی بو.

- : حَضِرَ المجلس: شَہدۂ / تیاہو، لہ گہ لیان بو، لہوئی بو.

- : امام المحكمة / لہ بہرہ دم دادگا و ہستا.

- : ہ الموت / کہوتہ گیانہ لا، گیانہدا.

- : تَحَضَّرَ. اِحْتَضَرَ. اقام فی الحَضْر / لہ شار دانیشٹ، یو بہشاری.

حَضَرَ: اَعَدَّ / نامادہی کرد.

- : مَدَّن / کردی بہ شاری.

- : اِحْضَرَ: جاء بہ / مینائی.

حاضِرٌ: غَالِبٌ / پیش کہوتتی کرد، پیش برکتی کرد.

- : القى محاضرة / وتاری خویندہوہ، وتاری دا.

اِحْتَضَرَ: حَضَرَ الموت / کہوتہ گیانہ لا، گیانہدا.

اِسْتَحْضَرَ: اِسْتَدْعَى / بانگی کرد، داواہی کرد.

- : اِحْضَرَ / مینائی، نامادہی کرد.

- : اِسْتَعَدَّ / نامادہ بو.

تَحَضَّرَ: تَمَدَّن / بو بہ شاری.

- : تَهَيَّأ / نامادہ بو.

حُضُور: قُدُوم / ہاتن، گہیشتن، بیمانہ.

- : الاجتماع / لہوئی بون.

حاضر: ضد غائب / لہوئی بہ، مہیہ.

- : مُتَاهِبٌ / نامادہ.

- : جاهز: مصنوع قبلاً / درست کراو.

حَضَرَ: حَضْرَةٌ: خلاف الغيبة / بون، لی بون.

- : مکان الحضور / شوئی لی بون.

- : قُرْبٌ / نزیکتی.

- : جَنِبٌ / تہنیشٹ.

حَضْرَةٌ: تَحْضِيرٌ: حُضُور / وجود / بون، لی بون.

- : تطلق على كل كبير. لقب تعظیم /

پایہ بہرز، بہرین.

في - : بِحُضُورٍ: امام / بہرہ رو، لہ بہرہ دم.

مَضَرَ: مَشْهُدٌ / بہرہ رو، لہ بہرہ دم.

- : الإفادة: وقائع الجلسة / کونوس، نوسراو، باسکراو، وبراو.

حَضَرَ: خلاف البِدْوَى / نیشٹہنی، شارنشین، شاری.

- : حَضَارَةٌ: خلاف البِدَاوَة / شارستانیتی.

حاضر: ساکن الحضر / شارنشین، شاری.

حَضَارَةٌ: الإقامة في الحَضْر / دانیشٹن و ژیاٹی شار.

- : التمدن / شارستانیتی، ژاری، ثارہ دانیتی، ثارہ دانگہری.

حَضْرَى: مَدَنَى. خلاف البِدْوَى / شاری.

حاضرة: حَضْرٌ / شارنشین.

- : المدينة الكبيرة. عاصمة / شاری گورہ، پایتخت.

مُحَاضِرَةٌ: بحث في موضوع / وتار، لہدوان، باس.

مُحَاضِرٌ: مُلْقَى المحاضرة / وتاریژ.

حَضِيرَةٌ: قَبْحٌ / کیم.

حاضر: حَالِي. رَاهِنٌ. غير الماضي والمستقبل / نیستہ، ہر نیستہ.

- : الفکر او الذہن / زیرہک، وریا، بیرتیژ.

- : أجل. نعم / بہ لی. نا.

في الوقت الـ - : الآن / نیستہ، ہر نیستہ، لہم کاتہدا.

استحضار: اِحْضَارٌ / مینان، نامادہ کردن.

- : الارواح: مناجاة الارواح / گیان بازی، راز لہ گہل گیاندا.

تحضير: اعداد / نامادہ کردن، گرتنہوہ.

تحضيري اعدادی / نامادہی.

مَحْضُورٌ: مُحْتَضِرٌ: شخص به شیطان / جنو کہی تیاہی.

- : مکان مسكون بالجن / ختوی مہیہ.

مُحْتَضِرٌ: على وشك الموت / گیان نہدا، چہ تاکہ نہ کوتتی، لہ سہرہ مرگاہیہ.

حَضْنٌ:

حَضْنٌ: اِحْتَضَنَ: ضَمَّ اِلى صَدْرِهِ / گرتی بہ سنگیوہ، باوہشی پیا کرد.

- : جعله في حِضْنِهِ / خستہ کوشیوہ.

- : رَبِيٌّ / بہختوی کرد، پورہرہدی کرد.

حَطَطَ الحِمْلَ / انزل و فَرَّغَ الحِمْلَ / باره‌کمی خست و به‌تالی کرده‌وه.

محطة: موقف / رستگه، نَيْستگه.

مَحَطَّ: مکان النزول / شوین وه‌ستان و دابه‌زین.

- الانتظار / شوین چاره‌پی کردن.

حطیط: صغیر / بچوک.

حطیطة: خصم / داشکندن، کم کم کرینه‌وه.

حطة: إهانة / ثابویردن، رسواکردن، شکاندن، سوک کردن.

إحطاط: تأخر / نواکه‌وتن.

- نُزُول / دابه‌زین هاتنه خورائ.

مُحَطَّ: واطیء / نزم.

- سافل / سوک، رسوا، بن‌تابو.

حطب:

حَطَب. أَحْطَب. إِحْطَب: جَمْع الحطب / داری کرد، داری سوتاندنی کرکرینه‌وه، چلکه چنتی کرد.

حَطَب / دار، داروچیلکه‌ی سوتاندن.

حطیب: مکان کثیر الحطب / شوینی پیر له داروچیلکه‌ی سوتاندن.

حَطَاب: حاطب: جامع الحطب / دارکر.

- بائع الحطب / دارفریش.

حطم:

حَطَم. حَطْمٌ: كَسْر / شکانی، تیک‌ی شکان.

تَحَطَمٌ: إِحْطَمٌ: تَكْسِر / شکا، تیک شکا، وردوخاش بو.

تَحطیم: كَسْر / شکان، تیک شکان، شکاندن.

مُحَطَمٌ: مُكْسِرٌ / شکا، تیک شکا، له‌ت و کوت، بارکه‌وتو.

حَطْمٌ: الراعی الظلوم / شوانی دل‌ره‌ق.

- حَطْمٌ: الأکول / زود خور.

حطوم: الشدیده من الرياح / ره‌شبا، بای قایم.

- حَطَامٌ: محطم: اسد / شیر.

حَطَام البیض: قشره / توئگی میلکه.

- حَطَامَة: حطمة: ما تکسر من الشیء / شتی شکاو له‌ت و کوت.

- الدنيا: مال الدنيا یفنی و لایبقی / له‌خوبایی بون، شانازی کردن، به مال و سامانه‌وه.

حَطِیم: جدار فی کعبه / دیواریکه له‌کابه.

حظ:

- الطیر بیضه و علی بیضه: رَحْمٌ علیها للتفریح / له‌سری (مه‌ل نیشته، کرکه‌وت).

- اُغْد / نوری خسته‌وه.

حَضَنٌ: عناق / باوه‌ش پیاکردن.

حَضِنٌ: مادون الإبط / باوه‌ش، کوش.

بال - بالترحاب / باوه‌ش پیاکردن.

حَضَانَة: روضة الاطفال. دار الحضانة / دابه‌نگه.

حاضنة: مربية الاطفال / دابه‌ن.

- المرخمة علی بیضها / کرکه‌وتو.

- الافراخ / باوه‌شگه، کوش گر. جوجه‌له‌مه‌ل هین.

حضانة: مهنة الحاضنة / دابه‌نی، کوش‌گری.

- تربية / به‌خوکردن، به‌روه‌رده‌کردن.

- البیض / کرکه‌وتن، له‌سره‌مه‌ل نیشتن.

دار ال - دابه‌نگه، باخجی ساوایان.

حَضْنَة: ماتحضنه الدجاجة لیفقس / میلکه‌ی ژئدر مریشکه به‌کر.

حَضِنٌ: احضان، حَضُون: جانب الشیء و ناحيته / ته‌نیشته، لا.

حط:

حَطَّ. إِحْطَطَ: وَضِعَ / دابنا.

- ترکه / به‌جینی هیشته.

- الحمل. انزله / دای گرت، هینابه خورائ.

- الطائر: نُزِلَ نیشته‌وه.

- الرجال: اقام / گوج و باریان خست، لایان دا.

- إنحط من قدره او شرفه: اذله / رسوای کرد، تابوپی برد، شکانی.

- من قیمته. رخص / هه‌رزان بو، له‌نرخی کم بوه‌وه.

- السعیر: رخص / هه‌رزان کرا، داشکا، هینابه خورائ.

- نزل / دابه‌زی، هاته‌خورائ.

- ت الطائرة: نزلت علی الارض / نیشته‌وه.

- ت. إنحطت صحته: تدهورت / ته‌ندروستی تیک چو.

حَظٌّ: اِحْطَاءٌ / كَانَ ذَا حَظٍّ / بَخْتِه وَرَبُّهُ، بَخْتِيَارِي، شَانَسِيَار بُو.

حَظٌّ: سَعْدٌ. بَخْتُ / بَخْتٌ، شَانَسٌ، هَات.

حَوْشِي: سِرُّور. يُسْرُو / بَخْتِيَارِي، كَامِهَرَانِي، شَادِي، حَوْشِي.

غَيْرِ مُنْتَظَرٍ / نَهْوِي چَاوَهَرِي نَهْ نَهْ كَرَا، نَهْوِي لَه بِيْرَا نَه بُو.

لِحُسْنِ الْاَلِ - / لَه چَاك بَخْتِي.

لِسُوءِ الْاَلِ - / لَه بَه بَه بَخْتِي، لَه بِنِ شَانَسِي.

سِيءِ الْاَلِ - / بَه بَه بَخْت، بِنِ بَخْت، بِنِ شَانَس، چَاوَهَرِه ش.

مَحْظُوفٌ. حَظِيظٌ: بَخْتِيَت / بَخْتِيَار، بَخْتِه وَرَه، شَانَسِيَار.

مَسْرُور / شَاد، كَامِهَرَان، بَخْتِيَار، دَلْخُوش.

حَظْرٌ:

حَظْرٌ عَلَيْهِ الشَّيْءُ: مَنَعَهُ / نَهِي مَيْلًا، لَيْتِي قَدَه غَه كَرْد.

الْمَوَاشِي: حَبْسَهَا فِي الْحَظِيرَةِ / نَهِي هَيْشْت نَاژَه دَه رِچِن.

حَظْرٌ: مَنَعٌ / نَه مَيْشْتِن، قَدَه غَه كَرْدِن.

حَظَارٌ: حَاجِزٌ / پَه رَدَه، بَه بِنِ، بَه رِيه سَت، نِيْوَان، نَه رَدَه.

حَظِيرَةٌ: سَوْر / شَوْرَه، پَه رِيژِن، دِيْوَار.

حَظِيرَةٌ: سَاحَةُ الْبِهَائِمِ / پَه چَه.

الْبِهَائِمُ: زَرِيبَه / گَه وِي.

الْغَنَمُ: پَشْتِر، هُوَل.

الْقُدْسُ: الْجَنَّةُ / بَه هَشْت.

مَحْظُورٌ: مَمْنُوعٌ / قَدَه غَه.

حَظَا:

حَظِي بِاللَّشْيِءِ: نَالَهُ / دَه سْتِي كَه وَت، وَهَرِي گَرْت، بَر دِيه وَه، پَتِي گَه يَشْت.

حَظْوَةٌ: الْمَكَانَةُ وَ الْمَنْزِلَةُ / پَايَه وَ بَخْتِيَارِي، شَانَس، رِيژِن.

نَالٌ - عِنْدَهُ / شَانَسِي مَه بُو لَه لَآي.

حَفٌّ:

حَفٌّ. حَفٌّ: اِحْتَفَّ بِهِ وَ حَوْلَهُ: اِحَاطَهُ بِهِ / تَابِلُوقِي دَا، دَه وِرِي دَا، چَوَار لَآي گَرْت.

حَفٌّ: قَشْرٌ بِالْفَرْكِ / رَنِي، تَاشِي، پَاكِي كَرْد.

حَفٌّ: قَصٌّ طَرَفِ الشَّيْءِ / قَرْتَانِي، كَه لِي كَرْد.

الْجِلْدُ: اِزَالِ الشَّعْرِ عَنْهُ / هَلِي گَرْت، تَاشِي.

الثَّوْبُ: اِسْمَعُ حَفِيْفَةً / وَرْشِي هَات.

الشَّجْرُ / خَشِي هَات، هَاژَهِي هَات.

اِحْتَمُّ وَ اِعْتَنِي / بَه تَنگِيه وَه هَات، لَآي لِي كَرْدَه وَه.

حَفِيْفٌ: صَوْتُ اِحْتِكَاكَ الثَّوْبِ وَ الشَّجَرِ وَ غَيْرِهَا / وَرْشِي كِرَاس، خَشِي گَه لَآ، قِيَشَكِي مَار، گَفِي بَا.

حَافٌ: حَافٌ بِلا اِدَام / نَان (بِه وَشَكِي، بَه بِنِ پِيخُور، بَه تَه نِيَا).

مَحْفَةٌ: سَرِيْر يَجْمَلُ عَلَيْهِ الْمَرِيضُ / دَه سْتَه بَه رَه، تَه خْتَه رَه وَاِن.

حَفٌّ: مَهْتَمٌ. مَعْتَنِي / بَه تَه نَه گَه رَه هَاتُو.

حَفَّافٌ: جَانِبٌ / تَه نِيَشْت، لَآ.

حَفَّافٌ: قَلَعَ الشَّعْرَ / هَلِي گَرْتِن.

حَفَّافٌ / دَه م وَ چَاوَه هَلَكِر.

حَفَّافٌ: قَلَّةُ الْمَالِ / بِنِ پَارَهِي، نَه بُونِي، دَه سْت كُورْتِي.

مَحْفُوفٌ: مَحْتَاجٌ / هَه ژَار، دَه سْت كُورْت.

حَفْدٌ:

حَفْدٌ: سُرْعٌ / پَه لَهِي كَرْد، خِيْرَآيِي كَرْد.

حَفِيْدٌ: وَلَدُ الْوَالِدِ / كُورَه زَا.

حَفِيْدَةٌ: بِنْتُ الْاِبْنِ اَوْ الْاِبْنَةُ / كَه زَا.

حَفْرٌ:

حَفْرٌ: اِحْتَفَرَ الْاَرْضَ: (اِحْدَثَ فِيهَا حَفْرَةً) / هَلِي كَه نَد، چَالِي كَرْد.

الْكِتَابَةُ: نَقَشٌ / هَلِي كُورِي.

بُئْرٌ / بِيْرِي (هَلِي كَه نَد، لَوْدَا).

كُفْبَا / سَمِي، كُورِي كَرْد.

حَفْرَةٌ: دَبْرٌ مَكِيْدَةٌ / پِيْلَانِي گِيْرَا، نَاژَاهِي نَآيَه وَه، بَه زَمِي گِيْرَا، نَآشُوبِي نَآيَه وَه.

حَفْرٌ: فَسَدَتْ اِسْتَانَهُ / كَلُور بُو (دَان).

حَفْرٌ: اِحْدَاثُ حَفْرَةٍ / هَلِي كَه نَدِن.

نَقَشٌ / هَلِي كُورِي، هَلِي دَانَه وَه.

الثَّقُوبُ / سَمِي، كُون كَرْدِن.

- حَفَرُ الاسنان: تَسْوَس و فساد الاسنان/ کلژ بون، کلژیونی دان.
- ال- البارز/ مه‌ل کولینی‌دیار.
- حَفْرَةٌ: نُقْرَةٌ/ چال، کون، کلژی.
- حَفَّارٌ: الذی یحفر/ مه‌ل کن، کولر.
- القبور/ گزیه‌ل کن.
- نَقَّاش/ مه‌ل کول، په‌یکه‌رتاش.
- حافر الدابة: قَدَمُها/ سم.
- عند الحافر او الحافرة ای عند اول کلمه/ له سه‌ره‌تاوه، پیشه‌کی.
- حَفَزٌ:
- حَفَزٌ: حَثٌّ و حَرَكَةٌ/ هانی دا، جولانی.
- تَحَفَّرٌ: اِحْتَفَرٌ: تَهَيُّاً لِلوُثوبِ/ تاماده‌بو بؤ (بازدان) قه‌له‌مبازدان).
- اِنْكَبَ عَلَى الْعَمَلِ/ به‌دان نیشی کرد، خوی دا به‌سهریا.
- تَحْفِيزٌ: حَثٌّ/ هان دان.
- مُحَفِّرٌ: حَاثٌ/ هان دهر.
- حَافِرٌ: حَوَافِرٌ: تَشْجِيعٌ/ هان دان، به‌خشیش، هان دهر.
- حَفْظٌ:
- حَفْظُ الشَّيْءِ مِنَ الضَّيَاعِ/ پاراستی، پاراستی له‌ون بون، مه‌لن گرت.
- الشَّيْءُ مِنَ الْاِبْتِدَالِ/ نه‌ی هیشت کون بیی یا په‌کی بکه‌وی.
- اِسْتَذْكُرُ/ بیری که‌وته‌وه، له‌بیریتی.
- الْمَالُ رَعَاهُ/ ده‌ستی پیوه‌گرت، کوی کرده‌وه.
- السَّرُّ: كَتَمَهُ/ شاردیه‌وه.
- فِي الْبَالِ: اِسْتَظْهَرَهُ/ له‌بیری کرد، ره‌وانی کرد.
- الْمَأْكُولَاتُ/ خورانی مه‌ل گرت، به‌پاریژدای.
- الدَعْوَى و الْاَوْرَاقُ/ خستیه‌نوسیه‌وه.
- حَافِظٌ عَلَى: اِعْتَنَى بِهَ/ چاری لیوه‌بو، ناگاداری کرد.
- اِحْتَفَظَ بِهَ/ لای خوی داینا.
- اِحْتَفَظَ الشَّيْءُ و بِالشَّيْءِ لِنَفْسِهِ/ بؤ خوی دانا، بؤ خوی مه‌ل گرت.

- تَحَفُّظٌ: اِحْتِطَاطٌ. اِحْتِرَازٌ/ سلی کرده‌وه، له‌پاریژابو، خوی پاراست.
- بِالشَّيْءِ: عَنَى بِهَ/ ناگاداری کرد، چاودیری کرد.
- حَافِظٌ عَلَى الْأَمْرِ: وَاظَبَ عَلَيْهِ/ به‌برده‌وام بو، له‌سهری رقی.
- رَاقِبٌ/ چاودیری کرد.
- عَنْهُ: دَافِعٌ/ پاراستی، له‌سهری کرده‌وه.
- اِحْتَفَظَ: اَغْضَبَ/ توپه‌ی کرد، قینی هه‌ستان.
- حَفْظٌ: وِقَايَةٌ/ چاودیری، پاریژکاری.
- حِمَايَةٌ/ پاراستن.
- خِلَافَ النِّسْبَانِ/ له‌بیریون.
- غَيْبًا: اِسْتِظْهَارٌ/ له‌برکردن، ره‌وان کردن.
- حِرَاسَةٌ/ پاسه‌وانی، چاودیری.
- مُرَاعَاةٌ/ ناگاداری، چاودیری.
- حَافِظٌ: وَاقٌ/ پاریژن.
- حَافِظَةٌ: ذَاكِرَةٌ/ بیر، یاد، بیره‌وه‌ری.
- تَحَفُّظٌ: اِحْتِطَاطٌ/ ناگاداری، پاراستن، گوی دان، پاریژ خویپاراستن.
- ب - اِحْتِطَاطٌ: بَحْثٌ/ به‌ناگاداریه‌وه، به‌پاریژه‌وه.
- پلا - بَدُونِ اِهْتِمَامٍ/ به‌بن گوی دان.
- مُحَافِظٌ: مُرَاعٍ/ تَبَيُّنِيَّاتٌ، ناگادار، چاودیر، پاریژن.
- عَلَى الْمَوَاعِيدِ/ به‌لین راست.
- عَلَى التَّقَالِيدِ الْقَدِيمَةِ/ ندرین خواز، کونه‌په‌رست.
- الْمَدِينَةَ/ پاریژن، شاریار.
- مُحَافَظَةٌ: حَفِظَ/ ناگاداری، پاراستن، گوی دان، تَبَيُّنِيَّاتٌ.
- دِيْوَانَ الْمَحَافِظِ/ پاریژگا.
- مِحْفَظَةٌ: غِلَافٌ/ به‌رگ.
- الْجِيبُ/ جزدان، کیسه‌پاره، کیسه‌ی به‌ریاخ‌ل.
- اَوْرَاقٌ/ نوسیه.
- مَحْفُوظٌ فِي الذَّاكِرَةِ/ له‌برکراو.
- مَصْنُونٌ/ پاریژداو.
- مَحْفُوظَاتٌ: مَسْتَنْدَاتٌ مَحْفُوظَةٌ/ په‌راوی (مه‌ل گپراو) پاریژداو.
- دَرَسُ الْمَحْفُوظَاتِ/ وانه‌ی له‌برکردن.
- حَفَاطَاتٌ/ په‌رؤی ساوا.
- حِفَاطٌ: حِرَامُ الْفِتْقِ/ پشتینی قوی.
- حَفِيزٌ: حَقْدٌ/ دل پیسی، رقی، کینه.

حَفْظَةٌ: حَفِيزَةٌ: غَضَبٌ / تَوْبَهُ.

حفل:

حَفْلُ الْمَاءِ: إِجْتِمَاعٌ بكَثْرَةِ ثَاوَكُوبُهُو، پهنكى خواردهوه.

- الوادى بالسيل: جاء يملئ جنيبه / ليشاو هات.

- ت السماء: اشتدت مطرها / بهخوپ دای کرد.

- القوم: احتشوا / كويونوه.

- به: حفلة / هتم / گرنگى پندا، بايهخى پندا.

- احتفل القوم: اجتمعوا / كويونوه.

- بالعيد / جه زنى کرد.

- بالامر: اهتم و بالغ / گرنگى پندا، بايهخى پندا، زدى پتوه نا.

- به: احتفى / به پيريهوه چو، به گرم پيشوازي کرد.

- الشيء: جلاه / پاكي کردهوه، سبي کردهوه.

تحفل: تزين / رلايهوه.

حفل من الناس: جمع / كه لكينكى زدى.

بحفلهم و حفيلتهم: جميعا / له به كيانهوه تا همويان، گشيان.

حافل: كثير / زدى.

- ممتلي / پر، ليوان، ليوان ليوان.

جمع: / خه لكينكى زدى.

ضرع: / ممتلي / لينا / گوانى پر شير.

حافلة: عربة القطار / هارگون.

- سيارة كبيرة / پاس.

دار: - كثيرة الأهل / ناوه دان، پر خيزان (مال).

سوق: - جامعة / هه باله.

حفلة: اجتماع / كويونوه، نه نجومه، كويگرته.

- الدفن / ناشن.

- الشاي / سوكه نامهنگ.

- الختان / خه تهنه سوران.

- العرس / شايى.

- احتفال / نامهنگ.

- ادبية / كوي ويزه يى.

- احتفال: موكب / زفة / شايى، كويونوه.

مَحْفَلٌ: مَجْلِسٌ / كوي، نه نجومه.

مُحْتَفَلٌ: مُجْتَمَعٌ / كوي گيراو.

مُحْتَفَلٌ: مُجْتَمَعٌ / شايى كور، نه ندامانى كوي.

حَفَاةٌ: حَفَاةٌ / گنگه، بن كه لك، هه لب.

حفن:

حَفَنَ الشَّيْءُ: جرفه بكلتا يديه / چنگى بيا كرد.

- له: اعطاه قدر الحفنة / چنگينكى دايه، پر چنگينكى دايه.

إِحْتَفَنَ الشَّجَرَةَ: إقْتلَعَهَا / مه لى كن، مه لى كيشا.

- الشيء لنفسه: اخذه / بردى بى خوى.

حَفَنَةً: حَفَنَةً / مليء الكفين / پر هردو چنگ، گوييل، مشت. حفا:

حفا: اعطى / داي، پتيداي.

- شاريه: بالغ فى اخذه / سمنلى باريك کردهوه.

- ه من الشيء: منعه منه / لتي هه دهغه کرد.

حَفِيٌّ: إِحْتَفَى بِهِ: تَحَفَى لَهُ: بالغ فى اكرامه / به گرم پيشوازي کرد.

- : مشى حافيا / به (بن خاوس، پتې په تى) رويشت.

- : رقت قدمه من كثرة المشى / تو يخي پتې رويشت. حفاوة: احتفاء / ترحيب / پيشوازي كردن، خوش هاتنى كردن.

حاف: عارى القدمين / بن خاوس، بن په تى.

حق:

حَقَّ الْخَبْرُ وَالْأَمْرُ: وَقَفَ عَلَى حَقِيقَتِهِ / پتې زانى، راستيه كه ي بى دهر كه وت.

- الأمر: ثبت / ناشكرليو، روزن بوهوه، زانرا، دهر كه وت.

- الأمر: كان على يقين منه / گومانى نه بو، له گومانا نه بو، لتي دنليا بو.

- عليه: وجب عليه / پتويسته له سارى، نه بن بيكا.

حَقَّقَ: أَكَّدَ / پشكنى، كه را به دواى راستيدا، كوليوهوه.

- أثبت / سه لماندى، هيتايه دى، چه سيانى، جيگيرى كرد.

- الأمر و الدعوى بحث و استقصى / كوليوهوه، لتي كوليوهوه، تويزيهوه.

- الذاتية: أثبت الشخصية / لتي كوليوهوه تا ناسى.

- الأهل / كه يشته هيو، كه يشته نه جام، به ناوات گه شت.

- القول بالفعل / هر به ده م نا به کرده و ش.
- تَحَقَّقَ: ثَبَّتَ / راستی در کهوت، ناشکرا بو. ساغ
- بووهوه.
- الأمر و الخبر: تَيَقَّنَ / هاتهدی، راست ده رجو،
- جنگیر بو.
- إِسْتَحَقَّ: اِسْتَوْجِبَ / پیویست بو.
- اِسْتَاهَلَ / شایانیتی، لئی دی، ده مینیت.
- اِسْتَوْجِبَ الْعُقُوبَةَ / سزاکه هه ل ده گرت.
- الدَّيْنُ: حَانَ اَجَلُهُ / کاتی دانه وهی قه رزه که
- هات.
- يَسْتَحِقُّ الدَّفْعَ / پیویسته بدری، کاتی دانیتی.
- الذِّكْرُ / شایانی باسه.
- الْاِعْتِمَامُ / شایانی به تنگه وه هاتنه.
- حَقٌّ: ضِدُّ الْبِاطِلِ. صَوَابٌ / رهوا، راستی، ماف،
- مافی رهوا.
- : صحيح. ضِدُّ كَاذِبٍ / راستگر.
- تقرير المصير / مافی پاشه رَهْزَ دانان، دیاری
- کردنی ناکام.
- : يَقِينٌ / دانیایی.
- : اِمْتِيَانٌ / ماف.
- : عدل / داد.
- : حَقِيقَةٌ صِدْقٌ / راستی، راستگری.
- : مَوْتٌ / مردن.
- ال- عَلَيْكَ / تو راست نیت.
- ال- مَعَكَ / تو راستیت.
- و ال- قُوَّةٌ / راستی هیزه.
- ال- يُقَالُ / راستی نه وتری.
- حَقِيقَةٌ: صِحَّةٌ / راستی راستگری، راست و رهوان.
- : ضِدُّ مَجَازٍ / مانای راسته قینه، دروست.
- الأمر أو الشيء: مِنْتَهَاءُ وَ اَصْلُهُ /
- راستی که ی، بنواشه.
- حَقِيقَةٌ: فِعْلًا / له راستیدا.
- : حَقًّا / صدقا / به راستی.
- : يَقِينًا / بن گومان.
- : بِالْحَقِّ / به راست.
- في ال- / له راستیدا، تومه ز.

- حقیقی: صحيح. ضِدُّ باطل / راسته قینه، ره سەن، راستی.
- : واقع / راسته قینه، دروستی.
- : يَتَقَدَّرُ بِالْوَاقِعِ الْمَحْسُوسِ / راستی خوان.
- أمر - : (امر واقع / کاری راسته قینه.
- حَقَّانِي: عادل / راست، راستگر، به داد، راست په روه.
- حَقِيقٌ: مُحَقَّقٌ / جدیر / کارامه، لئها تو.
- أَحَقُّ: أَكْثَرُ اِسْتِحْقَاقًا / له هه مان زیاتر (شایانیتی، خاوهن
- مافه).
- اِسْتِحْقَاقٌ: اَهْلِيَّةٌ / هه ل گرتن، شایان، لئها تن، هینان، ره وایی.
- : دَفْعُ الدَّيْنِ / قه رز دانه وه.
- تَحَقَّقٌ: تَحْقِيقٌ / تاکد / هاتنه دی، سه لماندن، لئ روه بون،
- ناشکرا بون، ساغ بونه وه، ساغ کردنه وه.
- تَحْقِيقٌ: اِدْرَاكٌ / ناشکرا کردن، پین زلین، هینانه دی.
- : فَحْصٌ / پشکنین، تاقی کردنه وه، پرسین، ساغ
- کردنه وه، پاسادان.
- : قَضَائِيٌ / لیکرلینه وهی یاسایی.
- : ذَاتِيَّةٌ / ناسینه وه، ناسنامه ناسی.
- التحقيقات الجنائية / لیکرلینه وهی تاوان.
- مُحَقَّقٌ: فَاحِصٌ / پشکنه ر، په سادهر، لئ کوله ره وه.
- : قَاضِيُ التَّحْقِيقِ / داوهری لیکرلینه وه.
- مُسْتَحَقٌّ مُسْتَاهِلٌ / شایان، پین رهوا.
- : مُنْتَفِعٌ / سود وه رگرتو.
- : الدَّفْعُ / کاتی دانه وه یه تی.
- مُتَحَقِّقٌ: عَلِيٌّ يَقِينٌ / دانیایی.
- حَقَّةٌ: وِعَاءٌ صَفِيرٌ / قابولکه، جامولکه.
- حَاقٌ: كَامِلٌ / ته وار.
- حَاقَّةٌ: اَلْقِيَامَةُ / شه ره دنیا، روژی قیامت، زیندوبونه وه.
- حَقْبٌ:
- حَقْبٌ: اِنْقَطَعُ / بره، نه ما.
- أَحْقَبَةٌ: اِرْكَبُهُ وَرَاءَهُ / خستیه پاشکری.
- حَقْبٌ: اَلْحِزَامُ الْخَلْفِيُّ لِلْحَيَوَانِ / پاش به ست.
- : حِقَابٌ / حِزَامٌ / پشتین.
- حَقِيبَةٌ: شَنْطَةٌ / جاننا.
- : مَا يَحْمِلُ الرَّاكِبَ خَلْفَهُ / پاشکو.
- : مَا يَضَعُ فِيهِ الْمَسَافِرُ الزَّادَ / نانه به ره.
- حُقْبٌ، حُقْبٌ: ثَمَانُونَ سَنَةً أَوْ أَكْثَرَ / هه شتا سال یا زیاتر.

مَحَكٌ: حجر فحص المعادن/ محك، به ردى تاقي
 كرنهوه، سنگي محك.
 - : إمتحان. فحص/ تاقي كرنهوه.
 مَحَكَةُ الخيل: محسَّة/ رنه.
 حَكَّةٌ: حُكَاك: مرض كالجرب/ ناآوش، خورو،
 سهو دا.
 حُكٌ: إبرة الملاحين/ قيبيله نما.
 حكر:

حَكْرٌ: إحتكر الشيء: إسْتَبَدَّ بِحَبْسِهِ/ دهستي
 به سهر اگرت، شارديهوه، پس مهنده ي كرت، پاواني
 كرت.

- : السَّلْعَةُ: إشتري كل الموجود/ چي هه بو
 كړي، هه موي كوكړدهوه، پاواني كرت.
 - : إحتكر السوق/ دهستي به سهر بازار اگرت،
 ياري به بازار نهكا.
 حُكْرٌ. حَكْرٌ. مُحْتَكِرٌ: دهست به سهر اگرو، پس
 مهنده كراو.

- : حُكْرَةٌ: إحتكار/ دهست به سهر اگرتن، پس
 مهنده كرتن، پاوان كرتن، قورخ كرتن.
 مُحْتَكِرٌ: دهست به سهر اگرت، پس مهنده كرت.
 حكم:

حَكْمُ البلاد و الناس: تولى امرهم/ فرمان ره وايي
 كرتن.

- : ساس. قاد/ به پرتوه ي برد.

- : امر/ فرماني دا.

- : ضَيْطٌ/ سازي كرت.

- : قَرَدٌ/ برياري دا.

- : قَضَى و فضل/ برياري داو لئ بوهوه، ته واويو.
 - : بينهما/ ريكي خستن، پيكي هيتان.

- : على/ برياري به سهر دا.

- : عليه بالإعدام/ برياري خنكاندنې دا.

- : له، لمصلحته/ لايه ن گيري كرت، به لايه داي
 شكان.

- : بپراسته/ سهر فرزي كرت.

- : يادانته/ تاوان باري كرت.

حَكْمٌ عليه/ فرماني به سهر درا، گوناوه بار كرا، برياري تاوان
 بار كرتنې درا.

- : عليه بالتعويض/ فرماني بزاردنې به سهر درا.

حَكْمٌ في الامر: أقامه حَكْمًا/ ناويژي كرت، سهر په رشتي كرت.

- : أقام حاكما/ بو به داوهر.

حاكَمٌ: قاضي/ داوهر ي كرت.

الحَكَمُ: قَوِي/ به ميژي كرت، چه سپاني.

- : العَمَلُ: اتقنه/ كرداري باشي كرت، بئ خوش و دانسوزانه.

تَحَكَّمٌ: إحتكم في الامر: تصرف وفق مشيئته/ خويست
 كرداري كرت، به ناره زوي خزي.

- : فهم: إسْتَبَدَّ/ دهستي به سهر اگرتن.

- : في السوق/ دهستي به سهر بازار اگرت.

حَكْمُ البلاد: إدارتها/ فرمان ره وايي، ولات به پرتوه بردن.

- : مُدَّة الحکم أو العلك و نوعه/ ماوه ي فرمان ره وايي.

- : الإرهاب/ زورداري، ستم كاري، بكوژو بپي.

- : سَيْطَرَةٌ: دهسه لات داري، دهست به سهر اگرتن.

- : قرار/ بريار، برياردان.

- : احكام القضاء/ برياري داوهر ي.

- : ثنائى او مشترك/ برياري هاويه شي.

- : جنائى/ سزادان.

- : الحَكْمُ او لجنة المحكمين/ برياري داوهر و ناويژي كرت.

- : المحلف او لجنة المحلفين/ برياري سويندخوزان.

- : عُرفى او عسكرى/ دانگاي سهر يازي، ياساي سهر يازي.

- : بالافلاس/ برياري نابوت بون.

- : حضوري (وجاهى)/ برياري روبه يرد.

- : غيابه/ برياري پاش مله.

- : يشمل التنفيذ/ برياري به جن هيتان.

- : موقوف التنفيذ/ برياري به جن نه هيتان، دواختن.

ا- بالإعدام/ برياري خنكاندن.

ب- وظيفته/ به پيئي فرمانه كوي، به گويزه ي نيش و

چيگه كوي.

پ- العادة و الظروف/ به پيئي بارودوخ، به پيئي ياساو كهله پور.

حَكْمٌ: قَيْصَل/ داوهر، ناويژي كرت.

حُكُومَةٌ: إدرارة/ دهسه لات، به پرتوه بردن، فرمان ره وايي.

- : دَوْلَةٌ/ ميري، دهوله ت.

- : جمهورية/ كومان.

- دستوریة / ده‌لته‌تی یاسایی.
- ملکیت / شانشین، مین‌نشین.
- الفرد / دیکتاتور.
- نیابیت / ده‌لته‌تی نویتنه‌رایه‌تی.
- حُکومی: امیری / میری.
- حاکم: وال / میر، فرمان‌روا.
- قاضی / دلور، داد (پرس، گپ، په‌روه).
- بامرہ: مطلق السُلطة / دیکتاتور.
- تَحْکَم: استبداد / زرداری.
- سیطره / زالی.
- مَحْکَمَة: دار القضاء / دادگا.
- البداعة / دادگای سهره‌تایی.
- الجزاء / دادگای سزا.
- الجنایات / دادگای تاوان باران.
- کبری / دادگای (گه‌وره، بالا).
- الجنج / دادگای سوکه تاوان.
- التحقيق / دادگای لیکولیتنه‌وه.
- الشرعیة / دادگای (ثابینی، ثابین رانی).
- التنفيذ / دادگای جن‌به‌جن‌کردن.
- عسکرية / دادگای سهریازی.
- الاستئناف / دادگای تن‌هه‌ل‌چونه‌وه.
- الاحول الشخصية / دادگای کارو باری (خوینی، که‌سیتی).
- الصلح / دادگای ری‌که‌وتن.
- التمييز / دادگای جیا‌کردنه‌وه.
- الاحداث / دادگای مندان.
- المرور / دادگای ماتوج.
- اعضاء ال - / نه‌ندلمانی دادگا.
- مُحاکمَة: نظر فی الدعوی / دلوا بینین.
- محکوم علیه / چه‌ک دراو، سزادراو.
- محکومیت / چه‌ک دراوی.
- حِکْمَة: عقل / ژیری، دانایی.
- فلسفة / فه‌لسه‌فه.
- قول حکیم / قسه‌ی نه‌سته‌ق، ونه‌ی به‌جن، به‌نرخ.
- طب / پزشکی، پزیشک‌گه‌ری، پزیشکی.

- ب - : بعقل / ژورانه، دانایانه.
- حکیم: عاقل / دانا، کارامه، ژور، به‌توانا.
- فیلسوف / فه‌یله‌سوف.
- طیب / پزیشک، دوکتور.
- أُسلوب - (فی البدیع) / شیوه‌ی جوان‌کاری.
- رأی - / باوه‌پی راست، رأی راست و به‌جن.
- إحکام: إتقان / وردی، قایمی.
- ب - : بضبط و إتقان / به‌وردی، به‌قایمی، به‌رتک و پتکی.
- إستحکام: حصن / قایم‌کاری.
- مُحْکَم: مضبوط. مُثَقَّن / زرد نه‌واو، رتک و پتک، کون بی.
- صائب / راست و به‌جن.
- الصنْع. متین / قایم، پنهو، ئیشی باش، ره‌خته.
- حِکْمَة الفَرَس شکیمه / سهرکه‌له.
- حکی:
- حِکَى الخَبَر: نَقْلَه / هه‌واله‌که‌ی گه‌یاند، گنپراپه‌وه.
- علیه: فَمَّ / له پاشمله قسه‌ی بی‌وت.
- : تَكَلَّمَ / دوا، قسه‌ی کرد، وتی، بیژای.
- . حاکمی: شاهیه / لیکی جوان.
- . حاکمی: قُلْد / لاسایی کرده‌وه.
- حِکَايَة الْأَخْبَار: نَقْلُهَا / راگه‌یاندن، گنپراپه‌وه.
- : قِصَّة / راز، چیرۆک، داستان، سهرگوزشته، سهرگروشته.
- حاک: ناقل الخبر / گه‌یانه‌ر، راگه‌یانه‌ر.
- : فُتُو عَزَاف / قه‌وان، سنوقی قه‌وان.
- مُحَاكَاة: مُشَابَهَة / لیک چون، لیک چواندن.
- حل:
- حَلَّ الْعُقْدَة: فَكَّهَا / کردیه‌وه، گری‌که‌ی کرده‌وه.
- : تَرَكَ. سَيِّب / به‌ره‌لای کرد، به‌ری‌دا.
- : تَرَل / دابه‌زی، هاته خوار.
- : ضِدَّ الْف / رُكِبَ / شی‌کرده‌وه، لیکی دابه‌وه.
- : اَطْلَق. رُخِي / شلی کرده‌وه، خاوی کرده‌وه.
- : اَذَاب / توانیه‌وه، شلی کرده‌وه.
- : الْمَسْئَلَة أَوْ الْمَفْرُز / زانی، هه‌لی هینا.
- : الرَّمْزُ / فُسْرَاهَا / هیمای لیک دابه‌وه، لیکی دابه‌وه.
- : الشَّرْكََة أَوْ الْمَجْلِسُ / هه‌لی وشانه‌وه.
- : بِالْمَكَانِ: نَزَلَ وَ أَقَامَ / کلی خوارده‌وه، لایدا، تیمایه‌وه.

ح

- به الأمر: اصابه/ توش بو.
- الذین: حان وقت وفائه/ کاتی دانه وی هات (قرن).
- النشیء: کان حلالاً/ حلال بو.
- النشیء محلّه/ چوه وه جیی خزی.
- محل کذا/ له جیی نو دانرا، چوه جیی نه، جیی گرتوه.
- اللون: ذهب/ چوه وه.
- الشتاء او الصيف/ هات.
- من کذا: اطلق/ بریو، بره لایو.
- من ذهب/ له تاوان ریگاری بو، سه رفراز بو.
- اخل: جعله حلالاً/ حلالی کرد، به حال داینا.
- ه بالمكان: انزله فيه/ گلی دایه وه، تیاه پشته وه، لئی دبه زان.
- اخلت المكان: نزل فيه و شغله/ داگری کرد، زه وتی کرد.
- اخل: تفكك/ کرایه وه، شل بوه وه، بره لایو.
- ائفض: بلوه وی لی کرا، مه آسان، لایونه وه.
- اخل: تفككت اجزاءه/ مه ل وه شا.
- ذاب/ تولیوه.
- اخل من یمینه/ سوینده که ی نه کوت.
- استحل: عدّه حلالاً/ به حال دانا.
- اخل الامر/ بیانوی میتایه وه، خزی په پانده وه.
- الکلام و النشیء: رده الی عناصره/ شی کردنه وه، والی کرده وه.
- الادرار/ ته حلیلی میزی کرد، میزه که ی پشکنی.
- من ذهب: ابرأ/ گونا می له سه رنه ما.
- الیمین: کفرها/ سوینده که ی له سه رنه ما، سوینده می دا.
- النشیء: فک اجزاءه/ مه لی وه شان، له یه کی ترانان.
- النشیء: جعله حلالاً/ حلالی کرد، ره وی بینی.
- الورم: صرّفه/ ناوساویه که ی ره وانده وه، نیشانیه وه.
- اخل: فک/ کردنه وه، مه ل وه شان، ره وینه وه.
- تدویب/ توانه وه، توانه وه.

- إرخاء/ شل کردنه وه، ره ولندنه وه، خاو کردنه وه.
- تدبیر/ چاره، چاره کردن.
- إطلاق/ بره لاکردن، نازانکردن.
- إبراء/ بره لاکردن، بین تاوان کردن.
- من خطیئة: عُقران/ لای خوش بو.
- فی الحساب/ شیکاری.
- اللفز او الرمز/ مه ل میتان.
- حلال: فاک. یحل المشاکل/ گری کروه، چاره کار.
- تحلیل: إرجاع المادة الی عناصرها/ شی کردنه وه، و الاکردنه وه، شیکاری.
- حل: توانه وه.
- الورم/ فش کردنه وه، ره وانته وه، نیشتنه وه.
- الکلام/ لیک دانه وه، شیکار.
- اخل: تفكك/ لیک جوی بوئه وه، شی بوئه وه.
- حلة: مرة/ جار، که پت، کایه.
- حلیل: الزوج/ میزد.
- حلیلة: زوجة/ زن.
- حلال: ضد الحرام/ حلال، ره وا، یاسایی.
- ابن: شرعی/ حال زاده.
- ابن: طیب الاخلاق/ بره وش، ره وش باش.
- انحلال: اخل: تفكك/ له یه ک ترازان، مه ل وه شان، شی بوئه وه.
- انصهار/ تاوندنه وه، له ناوچون.
- ضعف/ لاوازی، بی میزی.
- اخل: احمول/ دامینران، له ش قورس.
- الظهر: عنة/ کومانه وه.
- محلول: سائب/ بره لایو، بریو.
- مفكوك/ کراوه.
- مذاب/ تراوه، شله وه بو.
- النشیء العذاب: مخلوط/ کراوه.
- الظهر: عنة/ بین میز، لاوان، کوماوه.
- اخل: مفكك/ شیکار، خاو کرده وه، شل کرده وه.
- الاورام/ ره وینه ری ناوساوی.
- مبرز/ به لگه میتنه وه، بیانوه میتنه وه.
- حلة: ثوب/ برگ، پوشاک، کراس.
- حلة: قدر الطبخ/ مه نجه ل.

- : إنتهاء. إستراحة/ته‌واویون، پشو، ای‌بون‌وه، ده‌ست مه‌ل گرتن.
- حُلُول: نزول/لادان، دابه‌زین، گل خوارده‌وه.
- : محیی‌ء/هاتن، نزیك بونه‌وه.
- شخص محل الآخر/یه‌ك چونه جیی‌ئو‌ی‌تر.
- إحلال: وضع الشيء محل الآخر/له‌جیی‌یه‌كتر دانان، جن‌گرتنه‌وه، خسته‌جن.
- إحتلال: إشغال/داگیرکردن، زهوت کردن، تیامانه‌وه، گرتن، ده‌ست به‌سه‌راگرتن.
- عسگری/سوپاگیری.
- مَحَلّ: مكان. موضع/شوین، جینگه.
- المحل الهندسي/ئەندازگه.
- مَحَلّی: موضعی/خومالی، جینگه‌ی، خوجیی.
- فی محله: بدلاً منه/له‌شوین یا له‌جیی‌ئو‌ی‌.
- فی محل مناسب/له‌جیی‌خویدا، پر به‌پری.
- مَحَلَّة: حله. مُعَسَّكِر/گه‌ره‌ك، نارچه.
- إحلیل: مجرى البول فى القضيب/بۆرى میزکردن.
- حلا:
- حلا: ضَرْبٌ/لیئ‌دا.
- به‌الارض: صرعه/كوتای به‌زه‌ویدا.
- الجلد: قشره/گروی، پیسته‌ك‌ی‌ئ‌ی‌کرده‌وه.
- حلب:
- حَلَبٌ: إِسْتَحْلَبَ. إحتلب الشاة: أخرج من ضرعها اللبن/دۆشى.
- القوم: إجتمعوا للنصرة/به‌ماواره‌وه چون، مه‌روه‌زیان کرد.
- إِسْتَحْلَبَ الشيء: إِسْتَدْرَهُ/ئاو‌ی‌کرد، ئاو‌ی‌تیزا.
- القوم: تجمعا للنصرة/مه‌روه‌زیان کرد، کزبون‌وه‌وه بۆ یارمه‌تى.
- تَحْلَبٌ: تَرَشَّحٌ/ئاو‌ی‌ئ‌ی‌تكا، پالتیورا، ده‌لى، ده‌لاندی.
- ت عينه: سالت بالدمع/چارى ئاو‌ی‌کرد، ئاو‌ی‌تیزا، فرمیسكى تیزا.
- اللعاب فى الفم: سال بالریق/ئاو‌زایه‌ده‌م، ده‌م ئاو‌ی‌کرد.
- حَلَّابٌ: الذى یَحْلَبُ/شیردۆش، دۆشه‌ر.
- : كثیر الحليب/به‌شیر.

- حَلَابَةٌ/دۆشه‌ر، مه‌كینه‌ی‌دۆشین.
- حَلَبٌ: إِسْتِدْرَارُ اللَّبَنِ/دۆشین.
- حَلِيبٌ، حَلَبٌ: لَبَنٌ/شیر.
- مَحْلَبٌ: دار صناعة الالبان/بۆرى.
- : مكان حلب الحيوان/شوینى دۆشین، په‌چه، بیژ.
- مَحْلَبٌ: إنباء یُحْلَبُ فيه/قاپی شیر دۆشین.
- حَلُوبٌ، حَلُوبَةٌ: التى تعطى حليباً/به‌شیر، شیردار، شیرده‌ر، دۆشه‌نى.
- حَلْبَةٌ: المرّة من الحلب/زه‌میک دۆشین، دۆشینیک.
- : مجال الخيل للسباق/شوینى رم بازى.
- السباق: میدان الرهان/رایسز.
- حَلْبَتَانٌ: دوژه‌م، دۆشین، به‌یانی و ئیواره.
- حَالِبٌ: قناة البول بين الكلوة و المثانة/بۆرى میر، میرکیش.
- حَلْبَةٌ: نبات/شملى، کاخلى.
- حلت:
- حَلَّتِ الرأسُ: حَلَقَهُ/سه‌رى تاشی.
- الصوف: نثفه/ده‌سکه‌نى‌کرد، مه‌لئ‌که‌ند.
- حَلَانَةٌ: نثافة الصوف/كوك.
- حليج:
- حَلِجَ القطن حتى تَخْلُصَ الحَبُّ/ئۆك‌ه‌ی‌(له‌چیکه‌ند‌ا)، چیکه‌نى‌کرد.
- حَلِجٌ: حِلَاجَةٌ. حَلِجَ القطن/چیکه‌ن‌کردن.
- حِلَاجُ القطن/مه‌لاج، چیکه‌ن‌کار.
- مَحْلِجُ القطن: دار الحِلَاجَةِ/کارگه‌ی‌چیکه‌ن.
- مَحْلِجٌ: مَحْلِجَةٌ. آلة الحليج/چیکه‌ن.
- حَلِيجٌ: مَحْلُوجٌ/چیکه‌ن‌کراو.
- مَحْلَاجٌ: مايوسع به‌الخُبز و يُرَقُّ/تیرۆك.
- حلق:
- حَلَقُلٌ: زحزح/جولانى بزوانى، له‌جیی‌خۆى جولانى.
- حلق:
- حَلَزُونٌ: قوقعة. بَرَّاقَةٌ/میلکه‌شه‌بتا‌تۆکه.
- حَلَزُونَةٌ: لَوْلَبٌ/پنجۆك، پینج‌دار، مارینج.
- حَلَزُونِيٌّ: لَوْلَبِيٌّ/پنجۆکه، پینج‌پنجۆکه، مارینجی.
- حلس:
- حَلَسَ. حَلَسَ: تَحَلَّسَ بالمكان: اقام فيه و لزمه/تیانیشت، تیا گلی خوارده‌وه، نیشته‌جن بو، تیامایه‌وه.

حَلَس. حَلَس: ما يوضع تحت السرج / زُورِين /
نهرمه زين.

- : ما يوضع على الارض تحت المتاع /
حسبري، زير راخر.

اَحْلَس: لونه بين سواد و حمرة / رهنگي سوري
رهش باو، كه سته نه يي، سورتاله، كويتى.

- : اصْنَع / روتاره، سه روتارو.
حلف:

حَلَفَ: اَقْسَمَ / سويندى خوراد.

- كَذِبًا / سويند به درق خوراد.

حَلَفَ: اِسْتَحْلَفَ. اَحْلَفَ: جعله يحلف / سويندى
(دا، پي خوراد).

- : نَاشِدًا / پاراپايوه، لالا يوه، نزاى
کرد.

حَالَفَ: عاهد و ناصر / په يمانى به ست.

تَحَالَفُوا: تَعَاهَدُوا / سوينديان بيكوه خوراد،

په يمانيان به ست، بون به نؤست، ريك كه و تن.

حَلَفَ: حَلَفَ. حِلْفَان: يَمِين / سويند،

- كاذب / سويندى درق، سويند به درق.

حَلَفَ: حَلِيف. مُحَالِف: صَدِيق / هاوپي، يگ گرتو،

هاوپه يمان، سويند خوراد.

- : اِتِّحَاد / يه گرتن.

- : العهد و الصداقة / په كيه تى، هاوپه يه تى،

هاوپه يمانى

- : تَعَهْد / په يمان.

حَلَاَفَ: حَلَاَفَةٌ: كَثِير الحلف / زور سويند خور.

كل - كذاب / نه وانى زور سويند نه خون درق زين.

حَلِيف: الدول الحليفة: الصديقه / ولاتانى نؤست،

هاوپه يمان.

- : ما يلازم الشيء و لا يفارقه / هاوپه يمان،

براده رى گيانى به گيانى، هاوكار.

مُحَالَفَةٌ: تَحَالَفَ: مُعَاهَدَةٌ / په يمان، سويند خورى،

يه گرتن.

مُحْلَفَ: احد اعضاء لجنة التحليف / نه ندماى

نه نجومه نى سويند خواران.

هيئة المُحْلَفِينَ / ده سته ي سويند خواران.

اعضاء لجنة التحليف / نه ندماى ده سته ي سويند خواران.

الحلفاء / سويند خواران، نؤستان.

حَلَفَاء: حَلَفَةٌ / مهرين، په لك.

حَلُوف: خنزير بَرِي / به رازى كيوى.

- : خنزير مُسْتَأْنِس / به رازى مالى.

- : ذكر الخنزير / په كانه.

حلق:

حَلَقَ: حَلَقَ الشعر: ازاله بالموس / توكى تاشى، تاشى.

- : قَشْرًا / پاكي كرد، تويكلى لي كرده وه.

- : ضرب على بلعومه / كيشاي به دم و گه رويدا.

- القوم بعضهم بعضا: قتل بعضهم بعضا / په كتريان

كروشت.

حَلَقَ الشيء: جَعَلَهُ كالحلقة / خري كرد، چه مهره يي كرد.

- القمر: صارت حوله دائرة / خه رمانه ي دا (مانگ).

- الطائر: اِرْتَفَعَ / بالى گرت، رفى، به ريزوه وه.

- عليه: حَوَّقَ / ده ورى دا، تابلوقه ي دا.

تَحَلَّقَ القوم: جلسوا حلقة / خردانيشتن، به چه رخه داننيشتن.

- القمر: صارت حوله حلقة / خه رمانه ي دا (مانگ).

حَلَقَ الشعر / تاشين، توك تاشين.

حَلَاَق: مُرَّين / سه رتاش، ده لاک.

حَلَاَقَةٌ: حِرْفَةُ الحلاق / سه رتاش.

حَلِيق: مخلوق / سه روريش تاشراو.

مَحْلَق: مَحْلَقَةٌ: آلة الحلق / مه كينه ي تاشين، گوزيان.

حَلَقَ: حَلَقَ: مجرى الطعام. بلعوم / گه رو.

سَقَفَ الحلق: حَنَكَ / مه لاشو.

حَلَقَ: قُرط / كواره.

حَلَقَات البطن / لؤچى سك، لؤچى ورك.

حَلَقَةٌ: كل شيء استدار. دائرة / بازنه، نه لقه، چه مهره.

- : دبله / نه نگوستيله، نه موسستيله، كلكه وانه.

حَالِق: جبل حَالِق: مرتفع معدوم النبات / شاخى بلندي

روتن.

مُحْلَق: مرتفع في طيرانه / به رز.

مَحْلَق النبات: عَنَم. سلك يتعشق به / نه رز.

حلك:

حَلَكَ: اِحطوك الليل: اشدت سواده / تاريخى كرد، بو به

شه وه زهنگ.

حَلَك. حُلْكَة: شِدَّةُ السَّوَادِ/ تَارِيكِي، نَوْتَك، تَار.
 حَلَك. حَالِكُ السَّوَادِ/ رَهْشِي تَبْر، زَوْدَرَهْش.
 - - - الظَّلام/ تَارِيك و نَوْتَك، شَهْوَهْزَهَنگ.
 حَلَم: حَلَمٌ: رَأَى فِي مَنَامِهِ رُؤْيَا/ خَهْوَنِي بِيِنِي.
 - بَكْذَا/ رَأَى فِي النَّوْمِ/ خَهْوِي پَيُوَه بِيِنِي.
 - اِحْتَلَم: اَدْرَك. وَصَلَ اِلَى سِنِّ الْبُلُوغِ/ بِالْخِ بُو.
 اِحْتَلَم. تَحَلَّمَ: تَنَوَّمَ/ شَهْيَتَانِي بُو.
 حَلَمٌ: كَان حَلِيمًا/ مِيَهْرَهْبَان بُو، لَه سَهْرَخَو بُو.
 حَلَمٌ: مَنَام/ خَهْو.
 - اِدْرَاك. وَصُولُ اِلَى سِنِّ الْبُلُوغِ/ بِالْخِ بُون.
 حَلْمِي: مَخْتَصٌّ بِالْاِحْلَامِ/ لَه خَهْوَزَان.
 مُحْتَلَمٌ: بِالْخِ/ مَهْرَهْكَار.
 اِحْتِلَامٌ/ شَهْيَتَانِي بُون.
 حَلِمٌ: صَبْرُو لِنَاةٌ/ مِيَهْرَهْبَانِي، لَه سَهْرَخَوِي، نَارَام.
 حَلِيمٌ: طَوِيلُ الْاِنَاةِ/ مِيَهْرَهْبَان، لَه سَهْرَخَو، بَه نَارَام.
 حَلْمَةٌ الشَّدِي/ كَوِي مَهْمَك.
 - الضَّرْع/ كَوَان.
 - الْاِذْنَ: شَحْمَتُهَا/ پَهْرَهْكَاي كَوِي، نَهْرَهْمِي كَوِي.
 - قِرَادَةٌ/ كَهْنَه.
 حَلْمِي: كَالْحَلْمَةِ/ لَه شَيُوَهِي كَوِي مَهْمَكَا.
 - : لَه حَلْمَةٌ/ كَوِي مَهْمَه.
 - : طِفْلِي (حَيْوَانٌ اَوْ بَنَاتٌ)/ مَشْخَوْر.
 حَلَا:
 حَلَا: حَلُوٌ حَلِي: كَان حُلُوًا/ شِيرِيْن بُو.
 - الْفَاكِيَهة: طَابِتٌ/ خَوْش بُو، كَهْمِي، شِيرِيْن بُو.
 - لَه الشَّيْءُ: لَذًا/ پَيِي خَوْش بُو، لَه لَای خَوْش بُو.
 - الشَّيْءُ: صَبِيْرَةٌ حُلُوًا/ شِيرِيْنِي كَرْد، خَوْشِي كَرْد.
 - فِي عَيْنِيَه/ چُو بَه دَلِيَا، لَه بَهْرَچَاوِي شِيرِيْن بُو،
 حَهْزِي لِي كَرْد.
 حَلِي الشَّيْءُ: صَبِيْرَةٌ حُلُوًا/ شِيرِيْنِي كَرْد.
 - الشَّيْءُ: صَبِيْرَه جَمِيْلًا/ جَوَانِي كَرْد، رَاَزَانْدِيَهْوَه.
 تَحَلَّتِ الْمَرَاةُ: لَبَسَتْ الْحَلِي/ خَشَلِي لَه خَوْشِي دَا.
 اِحْلُوِي: صَارَ حُلُوًا/ شِيرِيْن و خَوْش بُو.
 حَلُوٌ: ضِدُّ مَرٍ وَ حَامِضٌ وَ مَالِحٌ/ شِيرِيْن.
 - : جَمِيْلٌ/ جَوَان، رَازَاوَه.

- : لَذِيذٌ/ خَوْش.
 ماء - (اَوْ عَذْبٌ/ نَارِي) (شِيرِيْن، پَاك، خَوَارِدِنَهْوَه).
 حَلُوِي. حَلُوًا. حَلَاوَةٌ/ حَهْلُوَا.
 حَلَاوَةٌ: كَوْنُ الشَّيْءِ حُلُوًا/ شِيرِيْنِي.
 - حَلَاوِي. حَلَوِيَّاتٌ/ شِيرِيْنِي، شِيرِيْنَهْمَهْنِي.
 حَلَوَانِي. حَلَوَانِي: صَانِعٌ اَوْ بَائِعٌ الْحَلُوِ/ حَهْلُوَاچِي.
 حَلَوَانٌ: هِبَةٌ/ عَطَاءٌ/ بَه خَشِيْش، دَهْم شِيرِيْن كَرْدِن.
 حَلِي:
 حَلِي. حَلِي: زَبِيْنٌ/ جَوَانِي كَرْد، رَاَزَانْدِيَهْوَه.
 تَحَلِي: تَزَيَّنَ وَ لَبَسَ الْحَلِي/ خَوْشِي (جَوَان كَرْد، رَاَزَانْدِيَهْوَه، دَا
 لَه تَهْل)، نَارَاشْتِي خَوْشِي دَا.
 حَلِي. حَلِي: مَصْبُوغٌ/ خَشَلِي.
 حَلِيَّةٌ: مَا يُزَيَّنُ بِهَ/ تَفَاقِي رَاَزَانْدِنَهْوَه وَ نَارَايْشْت.
 - الْاِنْسَانُ: ظَاهِرُه وَ هَيْئَتُه/ دِيْمَهْن.
 حَم:
 حَمُّ التَّنَوَّرِ: اِحْمَاةٌ/ دَاي خَسْت، تَاوِي دَا، كَهْرَمِي كَرْد.
 - الشَّحْمَةُ: اِذَا بَهَا/ تَوَانِيَهْوَه.
 - حَمَمٌ. اِحْمَمُ الْمَاءِ: سَخْنُهُ/ كَهْرَمِي كَرْد.
 - : سَخْنٌ/ كَهْرَم بُو.
 - الشَّيْءُ: اِسْوَدٌ/ رَهْش بُو، رَهْش دَاكِيْرَسَا.
 حَمُّ الرَّجْلِ: اِحْصَابَتُه الْحَمِي/ تَاي لِي هَات، تَوْشِي تَا بُو.
 - الْاَمْرُ: قُضِيَ/ تَبِيْرِي، بَه سَهْرَچُو.
 حَمَمٌ: غَسَلٌ/ خَوْشِي شْت، شَتِي.
 اِسْتَحَمَ. تَحَمَّمَ: اِغْتَسَلَ بِالْمَاءِ/ خَوْشِي شْت، كَوَلِي كَرْد.
 - : عَرَقٌ/ نَارَهْقِي كَرْدَهْوَه.
 اِحْتَمَمَ: اِحْتَدًا/ كَهْرَم بُو.
 اِسْتَحَمَامٌ: اِغْتَسَالَ/ كَهْرَمَاو كَرْدِن، خَوْشْتِن، كَوَلِي كَرْدِن.
 مِحَمٌ: وِعَاءٌ يُسَخَّنُ فِيْهِ الْمَاءُ/ بَزِيْلَر، نَاوَكَهْرَم كَار.
 حَمٌ: الظَّهِيْرَةُ وَ شِدَّةُ حَرِّهَا/ قَرَجَهْي نِيَهْوَهْرُو.
 حُمَمٌ: كَلٌّ مَا اُخْتَرِقُ بِالنَّارِ/ سَوْتَاو، قَهْقَهْنَه.
 - : رَمَادٌ/ خَوْلَهْمِيْش.
 - : فَحْمٌ/ خَهْلُوْر.
 - الْبِرَاكِيْن: مَا تَقْدَفُه الْبِرَاكِيْن/ نَاكِر وَ هَاوِيْزَاوِي كِرْكَان.
 حَمَامٌ: مَوْضِعُ الْاِسْتِحْمَامِ/ كَهْرَمَاو، حَهْمَام.
 - : اِسْتِحْمَامٌ: اِغْتَسَالَ/ خَوْشْتِن، مَه لَه كَرْدِن، كَوَلِي كَرْدِن.
 - : حَوْضُ الْاِسْتِحْمَامِ/ بَانِيُو.

- بُخَار / گه رماوی مه لَم.
- جاف: شمسی / خو هه ل خستن له بهر خۆر.
- سَبَاخَة / مه له، مه له وانێ، جهوزی مه له.
- حَمَامی: صاحب الحَمَام / حمامچی.
- حَمَة: عَرَق / تاره ق، نم.
- حمیم: قریب / خزم، خویش.
- : صَدِیق / هاوڕێ، دۆست، هاوآل.
- حَمَام. حَمَة. حَمَة. مَنِيَة. موت / مردن.
- اَحَم. يَحْموم: (سود) رهش.
- حَمَة: سواد / رهشی.
- : حُمَى. سُخُونَة / تا، گه رمی.
- محموم: مُصَاب بِالْحُمَى / تادار.
- حُمَى: دا ه معروف / تا.
- : الصفرَاء / زهردویی.
- الدِق: سخونه رفیعه / سوکه تا، گه نکه تا.
- راجِعَة / تای رشانه وه.
- الرَبِيع / چواریه بۆز.
- عَقَنَة / بۆگه تا، تابۆگه نه.
- الغَيب: حمى ثلاثية / سه به بۆز.
- التيفوس / تابه له.
- مالطه / تا بز، بزنه تا، سوره تا.
- متقطعة / بچره تا، تاي تاوتاو.
- قرمزیه / سوره تا.
- خفيفة / سوکه تا، نهچتا.
- الثلث / سه به بۆز.
- قلاعيه للحيوانات / ته به ق.
- مستديمه / به کيشه تا، تاي دريژ خايه ن.
- معوية / ته شه نه تا، ريخۆله تا.
- الملاريا / له زووتا.
- الورد / سوره تا.
- حَمُ الشَّيْء: معظمه / به شي ندي.
- حَمَام. حَمَامَة. طائر معروف / کۆتر.
- الزاجل / کۆتری نامه بهر.
- بری او جيلي / کۆتری کيوي، کۆتره کيويه.
- : فاخته / کۆتره باريکه.
- متوج / کۆتری په پله بين.

- مُطَوَّق / کۆتری ته قله بان.
- فَرَزَان / کۆتری ها قو.
- مُسْرُول / کۆتری په پله بين.
- حَمَا:
- حَمَا البُنْر: طهرها / پاکی کرده وه.
- الترعَة: طهرها و کراها / جۆمالي کرد.
- حَمِيَة عليه: غَضِب / توره بو، رقی مه لسا.
- حَمَاَة: حَمَا / طين / قهرو ليه، چلپار.
- حَمَة: حَمَا. حَمَو. حَمَا: ابو زوج المرأة / خه زود.
- حَمَمَح الحِصَان: صَهْل / حيلانی.
- حَمَمَة: صهیل / حيله.
- حَمَد:
- حَمَد: اثني عليه / بيا ه لدا، ه لئ (دا، نا).
- : شَكَر / سوپاسی کرد.
- حَمَد: ثناء / بيا ه لدان، ستایش، هه ل نان.
- : شُكْر / سوپاس، سوپاس کردن.
- الحمد لله / سوپاس بۆ خوا.
- حَمِيد. محمود: يَسْتَحِق الحمد / شايانی (بيا هه ل دانه، سوپاسه).
- : السُّمعة / ناسراو، به ناويانگ.
- : سليم العافية / له ش ساغ.
- حامد. حَمود: شاکر / سوپاس کار.
- مُحَمَّد: كثير الخصال الحميدة / رهوشت بهرز.
- حَمْر:
- حَمْر: صَبغ بلون احمر / سوری کرد.
- اللحم: قلاه / سوری کرده وه.
- ه: قال له يا حمار / کهره، کهری کرد، پتی وت کهره.
- اِحْمَر: صار احمر / سوریو، سوریو وه.
- خَجَلًا / سور هه ل گه را، سوریو وه.
- حَمْرَة. حَمَار. اِحْمَار / سوری، سوریی.
- : حَمْرَة / نه خووشی پیتست سورد اگیرسان.
- : دمام للوجه او الشفتين / سوراو، بۆیه ی سوری لیو.
- کولم.
- : مسحوق الطوب الاحمر / گله سور.
- احمر: حَمراء / سور.
- قان / سوری کال.

- وردی / سوری په‌میی.
- قرنفلی / جهرگی، سوری تیر، سورمۆر، سوری میخه‌کی.
- کالدم (العین) / چاوسوریونه‌وه، خویتی تیزاو. موت- قتل / کوشتن.
- إحمرا: تورد / سور (بونه‌وه، داگیرسان، داگه‌پان). إحمری: شدید الحُمرة / تۆر سور. یجمور / احمرا / سور.
- الحمار الوحش / که‌ره‌کیوی.
- مَحْمَر / سورمه‌ل گه‌پاو.
- : نوع من القار الاسود / قیر، نه‌سفته‌ل.
- حُمَر. حُمَرا: طائر احمرا اللون / مه‌لیکی ره‌نگ سور، بلبله‌ سور.
- حُمَراء: مؤنث الاحمر / سور.
- : ثلاثة احواد يحمل عليها براد الماء / سئ به‌له‌ مه‌شک‌ی پیا ه‌ل نه‌واسرئ.
- حمار: جَحْش / که‌ر.
- الزرد / زبیرا، که‌ره‌کیوی.
- الوحش / که‌ره‌کیوی.
- حمارة: اتان / ماکه‌ر، دینه‌که‌ر.
- حَمَار: صاحب الحمير / که‌ردار.
- حمز:
- حَمَزُ اللسان: لُدْعَةُ / زمانی (پبیاجزا، گه‌ست، چوزایه‌وه).
- الشفيرة: حَدَاها / تیزی کرد، تیغه‌که‌ی تیزکرد، ساوی‌دا.
- حامز: يلدع اللسان / زمان (نه‌سوتینی، نه‌چورنیتینه‌وه).
- حمس:
- حَمَس. حَمَس: احمس / غصب / توره‌ی کرد.
- - - : هَيَّج / هانیدا، مه‌زانی، که‌رمی کرد.
- - - : حَمَصَة / برزانی.
- حَمِس. حَمَس: غار / به‌په‌رۆش بو.
- - - : هَيَّج / مه‌زا.
- - : تَشَدُّد / غیره‌ت گرتی، قایم تریبو، که‌رم بو.
- حَمَس. احمس: غیور / به‌په‌رۆش.
- : نشیط / چابوک، چالاک، چوست، گورج.
- حماس: حماسة: الشدة و الشجاعة / نازایه‌تی، په‌رۆشی، که‌رم بون، خوین گه‌رمی.
- - : مَحَمَس: يهيج الحواس / به‌سۆز، مه‌ست جولین.
- مَحَمَس: هائج الحواس / به‌په‌رۆش، به‌غیره‌ت.
- حمش:
- حَمَش: اغضب و هيج / سه‌ری کرده‌سه‌ر، توره‌ی کرد، جارس‌ی کرد، هانیدا.
- الطبخ: شاط / سوتا.
- الشحم: اذابه حتى كاد يحرقه / توانیه‌وه تا بو به‌چزلیک، کردی به‌چزلیک.
- حميش: الشحم المذاب / چزلیک.
- حمص:
- حَمَصُ الورم: إلفش / ناوساویه‌که (نیشته‌وه، فش بوه‌وه).
- حَمَص: قَلِي / برزانی.
- مَحَمَص: مَشْوِي / برزاو.
- مَحَمَصَة: وعاء الحمص / تیان‌ی برزاندن.
- حَمَص: شوي / برزاندن.
- حمص: تحميص الاواني الفخارية / کل نانه‌وه.
- حَمَص. حَمَص. حَمَص: توك.
- - - : بَرِي / گینده‌ل.
- حمض:
- حَمَض. حَمَض: كان او صار حامضاً / ترش بو، ترشا.
- حَمَض. احمض: صيرة حامضاً / ترشی کرد، ترشانی.
- الفلم / فیلمه‌که‌ی شته‌وه.
- حامض. حمض / ترش.
- : ليمون / لیمو.
- : مَحَمَص / ترشاو.
- حَمُوْضَة / ترش، ترشه‌لۆک.
- المعدة / ترخه، دله‌کزی.
- حَمَاض. حميض: نبات / ترشوکه، کاربو.
- حَمِيْض. حامض قليلاً: مر / مز، ترشوکه.
- حمضيات / مززه‌مه‌نی.
- حمق:

حَمَقٌ حَمَقٌ. إِنْحَمَقَ: فَسُدْرَايَه/ گزِل بو، گوج بو، که ر بو.
 حَمَقُهُ: نَسَبُهُ اِلَى الحَمَقِ/ توره ی کرد، گالته ی پر کرد، که لایه ی کرد، که ری کرد.
 حَمَقٌ: حَمَاقَةٌ: قَلَّةُ العَقْلِ (او فساد فیه/ گزلی، که رجبی، که ریتی، که وده نی).
 - : النَوْمَةُ بَعْدَ الظُّهْرِ/ خوری پاش نیوه پو.
 اِحْمَقٌ. حَمَقٌ: سَرِيعُ الغَضَبِ/ توره و توپ.
 - : - : اِخْرَاقٌ/ گزِل، گوج، که ر، که وده ن، سه پوله.
 حَمَاقٌ: جُدْرَى اِدْجَاجٍ/ ناو له ی مریشک، دانکه.
 حَمَقٌ: خَفِيفُ اللِّحْيَةِ/ ریش تنک.
 حمل:
 حَمَلَ الشَّيْءَ: رَفَعَهُ/ مه لئ گرت، به رزی کرده وه.
 - : عَلى ظَهْرِهِ/ به کول مه لئ گرت، دای به کولیا.
 - : عَلى نَفْسِهِ (او عَلى عَاتِقِهِ: اَجْهَدَهَا/ خَوَى هیلاک کرد، گرتیه نه ستوی.
 - : فُلَانٌ الحَقْدُ عَلى فُلَانٍ: اِكْتَنَ فِى نَفْسِهِ/ رَق و کینه ی لئ مه لئ گرت.
 - : و اِحْمَلُ الحَمْلَ: اِعَانَهُ بِه/ یارمته ی دا، دای به کولیا.
 - : سَنَدٌ/ پشتگیری کرد.
 - : عَلى الامر: اِنْغَرَاهُ بِه/ هانی دا.
 - : اِشْمَرُ/ به ری گرت.
 - : تِ الاِشْمَى: حَبَلَتْ/ سکی پر بو، ناوس بو.
 - : القُرْآنُ: حَفِظَهُ/ له به ری کرد، ره وانئ کرد.
 - : العلمُ: رَوَاهُ/ زانیاری بلاو کرده وه.
 حَمَلَهُ و اِحْمَلَهُ: اِعَانَهُ بِه/ دای به کولیا، خستیه سه ریشتی.
 تَحَمَّلَ: اِحْتَمَلَ: اِطَاقٌ/ توانئ، به رگه ی گرت، ده ری برد، خوی گرت.
 - : - : عَانِي/ کیشای، چیزای، چیزتی.
 - : صَبَّرَ عَلى/ نارامئ گرت، دانئ به خویا گرت.
 - : القَوْمُ: اِرْتَطَلُوا/ باریان کرد، کوچیان کرد.
 تَحَامَلَ عَلى: جَارٌ/ تَقْدَى لئ کرد، چه وسانیه وه.
 حَمَلَ: رَفَعَ/ به رز کرده وه، مه لئ گرتن.

- : ثَمْرٌ/ به ر، به ره م.
 - : حَبَلٌ/ سک پربون، ناوس بون، به رگرتن، تگه گرتن.
 - : حَرَارِيٌّ: تَوْصِيلٌ/ گواستنه وه ی که رمی.
 حَمَالٌ: شِيَالٌ/ کول مه لگر، باریه ر.
 حَمَلٌ: مَا يُحْمَلُ/ بار، کول.
 حُمُولَةٌ: مَقْدَارُ الحَمْلِ/ بار، توانای مه لئ گرتن.
 حَمَالَةٌ: حَمَالَةٌ/ حَمَالِيٌّ/ کول مه لئ گرتن.
 حَامِلٌ: رَافِعٌ/ مه لئ گر، به رز کرده وه.
 - : الشَّيْءُ: صَاحِبُهُ/ خاوه ن.
 - : حَامِلَةٌ: حَبْلِيٌّ/ سک پر، ناوس.
 حَامِلَةٌ: زَنْبِيلٌ/ زهميله.
 - : الطَّائِرَاتُ/ که شتی فرۆکه مه لئ گر.
 حَوَامِلٌ: اِرْجُلٌ/ پهل، پا.
 مُحْمَلٌ: مُثْقَلٌ/ بارگران.
 - : مَوْسِقٌ/ بارکراو.
 مَحْمُولٌ: مَرْفُوعٌ/ مه لئ گیراو، به رز کرده وه.
 حَمَلِيٌّ: بَانِعٌ مَتَجَوْلٌ/ کول گزلی.
 مَحْمَلٌ: هُوْدُجٌ/ که ژاوه.
 حَمَلَةٌ: كِرَّةٌ/ مَيْرَشٌ، په لامار، مه لئ مه ت، تاودان.
 حَمِيلٌ: وُلْدٌ فِى بَطْنِ اُمِّه/ مندال له سکی دایکیا، سک.
 اِحْتِمَالٌ: اِرْجَحِيَّةٌ/ شیان، گونجان، ریختن چون، لوان.
 - : تَحَمَّلٌ: اِطَاقَةٌ/ له وزه دا بون.
 - : - : مَتَانَةٌ/ به رگه گرتن، قایمی، خویا گرتن، توندو توئی.
 يُحْتَمَلُ. مُحْتَمَلٌ: مُطَاقٌ/ ده گونجئ، ده شن، ده بین، نه بین.
 - : غَيْرٌ يَقِينٌ/ له ولانه یه، رضی تن نه چئ، له ری دایه.
 لا - : لاِطَاقٌ/ مه موار نا کرئ.
 تَحَمَّلٌ/ مه موار کردن، به رگه گرتن، توانئین.
 مُحْتَمَلٌ. مَحْمُولٌ: مُطَاقٌ/ گونجاو، له بار.
 - : بِيحْوَرٌ/ رهنه، نه شن، نه گونجئ.
 امرٌ - / کاری کرده.
 من ال - : عَلى الأَرْجَحِ/ ده شن، ده گونجئ.
 حَمَلٌ: خَرُوفٌ/ به رخ.
 تَحْمِيلَةُ المَهْمَلِ: صَوْفَةٌ. فَرْجَةٌ/ شاف.
 حَمُولٌ: الحَلِيمُ الصَّبُورُ/ له سه رخو، به تاقه ت.

حَمَلَقِي: فَتَحَ عَيْنَهُ وَنَظَرَ شَدِيداً / چاوی زهق کرده‌وه، تیی روانی، چاوی تن بری.
 حَمَلَقَةٌ: تَفَرُّسٌ / چاوزهق کردنه‌ره، تن پوانین، چاوی تن برین.
 حَمَلَقُ العین: باطن جفنها / ژیر پیلو.
 حَمَو: حَمَو. حَمَا. حَمَاءٌ: ابو الزوج أو الزوجة / خه‌زور.
 - حَمَو: شِدَّةُ الحِرِّ / قرچه‌ی گه‌رم.
 حَمَاةٌ: أم الزوجة أو الزوج / خه‌سو.
 - عَضَلَةُ الساق / پوز، ده‌ماری قاچ.
 حَمِي: حَمِي: وَفِي / پاراستی، به‌رگری کرد.
 - سَنَرٌ / دالده‌ی دا، شارده‌یوه، گرتیه خق.
 - المریض مما یضربه من الطعام: منعه إیاه / پاریزی بؤ دانا.
 حَمِي: صَارَ حَاراً / گه‌رم بو.
 - علیه / غَضِبَ / رقی لآ هه‌لسا، لئی توره بو.
 - غَضَبُهُ: هاج / توره بو، رقی هه‌لسا.
 - من الشیء: انف أن یفعله / بیژی نه‌مات بیکات.
 حَمِي: أَحْمِي: سَخَّنَ / گه‌رمی کرد، داخی کرد.
 - هَمِجٌ / هه‌زانی، هانی دا، رقی هه‌لسان، توره‌ی کرد.
 أَحْمِي: اسخَنَ / گه‌رمی کرد، داخی کرد.
 حَامِي عن: دافع / به‌رگری کرد.
 - عن: عَضَدٌ / پشتگیری کرد.
 إحتمی منه: إتقاهُ / خزی لآ پاراست.
 - حَمَمِي المریض فی طعامه: إمتنع / پاریزی کرد.
 تَحَامِي الشیء و الأمر: إجتنبه / خزی لآ بورخسته‌وه، خزی لآ لادا.
 حَمَايَة: حَمِي: وَقَايَة / پاراستن، به‌رگری، سایه.
 حَام: حارس / نیشک گر، پاریزه‌ر، به‌رگر.
 - سَخَّنَ / گه‌رمی، گه‌رم کراو.
 - حَار: لانع / گه‌رم، نه‌چرتین.
 - قَوِي / توند، تیژ، به‌تابیه‌تی توتنی تیژ.

- الطبع: حَمَسٌ / توره‌وه تیژ.
 - الوطیس / زود گه‌رم، شله‌قار.
 معركة حامية الوطیس / جه‌نگیکی زود گه‌رم.
 حامي الهدف / گولچی.
 حامية: واقیة / پاریزه‌ر.
 - : معسکر / سه‌ریازگه.
 حَمِيًا: شِدَّةُ الغضب. شِدَّةُ كل شیء / گه‌رمی.
 - حَمِيَّةٌ: حِدَّةٌ / توندو تیژی، هه‌له‌شه‌یی.
 - : هیاج / توره‌وه تیژی، توره‌یی، شیگیری.
 حَمِيَّةٌ: حَمَاسٌ / په‌رۆشی، په‌رۆش بون.
 - : انف / لوت به‌رزی.
 - : المروعة و النخوة / پیاوه‌تی.
 حَمِيَّةٌ: طعام الحَمِيَّة: تدبیر غذائی / پاریزکردن.
 حَمِي: ارتفاع درجة الحرارة (في حم) / تا، تا (لوهاتن، گرتن).
 محام: مُدافع / پاریزه‌ر، به‌رگر.
 - شرعی / یاساناس، پاریزه‌ر.
 - الدفاع / به‌رگری یاسایی، پاریزه‌ر.
 مُحَامَاةٌ: دفاع / پاریزه‌ری، به‌رگری.
 حَمِي: مَا یُحَمِي و یُدافع عنه / نه‌وه‌ی به‌رگری بؤ نه‌کری.
 حن: حَنٌّ: إشتاق / ناره‌زوی کرد، به‌ په‌رۆش بو.
 - حَنَانٌ: إسْتَحَنَ إلیه / بیری کرد.
 - حَنَنٌ: تشفق و ترحم و عطف / به‌زه‌یی پیاها‌ته‌وه.
 - : صَوْتٌ / ده‌نگی لیژه‌هات.
 حَنَان: البركة / بیت.
 - : الرزق / رزق، سامان.
 - : رَقَّةٌ قلب / دل نه‌رمی، دل سۆزی، تاسه.
 - حَنِیَّةٌ: حَنَّةٌ: شَفَقَةٌ / راقه / به‌زه‌یی، په‌رۆش.
 - : ذو الرحمة / دل نه‌رم، به‌ به‌زه‌یی.
 حَنَانٌ: مَنْ یَحْنُ إلی شیء / ناره‌زوکەر، به‌ په‌رۆش.
 - : احد الاسماء الحسنی / یه‌کینکه له‌ ناوه‌کلانی خوا.
 حَنُونٌ: حَنَانٌ: عطوان و شفیق / به‌ به‌زه‌یی.
 - : شجی / به‌سۆز.
 حَنِجٌ: شوق / په‌رۆشی، بیرکردن، ناره‌زوکردن، تاسه‌کردن.
 - إلی الوطن / خولایای نیشتمان.
 حنا:

حَنَّا الْمَكَانُ: إِخْضَرَ نَبْتَهُ / سه‌وز بو، گیای نازا.
 - حَنْئِي: خَصْبٌ بِالْحِنَاءِ / خه‌نی تن گرت.
 حَنْئًا بِالْحِنَاءِ: تَخَصَّبَ / خه‌ناوی بو.
 حِنَاءٌ: نَبَاتٌ يُنَخَذُ وَرَقُهُ لِلْحِضَابِ / خه‌نه.
 ليلة ال- / خه‌نه‌بندان.
 حَنْبَلٌ:
 حَنْبَلٌ: اَكْلَ الْحَنْبَلِ / لُوبِيَاءِ خَوَارِد.
 حَنْبَلٌ: لُوبِيَاءُ / لُوبِيَاءِ، ماشه‌سپی.
 حَنْبَلٌ: حَفٌّ / سَوَّل.
 - : الْقَصِيرُ الضَّخْمُ الْبَطْنُ / كورته بالای وریگن.
 حَنْبَالٌ: لَحِيمٌ / گزشتن.
 - : كَثِيرُ الْكَلَامِ / چه‌نه‌باز، زَدر بلن، زَدر په.
 حَنْبَلِيٌّ: مُدَقِّقٌ فِي أُمُورِ الدِّينِ / تائین تن بین.
 - : تَابِعَ مَذْهَبَ الْإِمَامِ الْحَنْبَلِيِّ / شه‌وانه‌ی له‌سه‌ر
 باوه‌پی چه‌نبه‌لین.
 حَنْتٌ:
 حَانُوتٌ: دُكَّانٌ / دوکان.
 - : دُكَّانُ الْخَمَارِ / مه‌یخانه.
 حَانُوتِيٌّ: صَاحِبُ دُكَّانٍ / دوکاندار.
 - : سَبَّاءٌ: مَتَعَدُّ لَوَازِمِ الدَّفْنِ / فرۆشیاری
 که‌ره‌سه‌ی مریدو.
 - : مَفْسَلُ الْأَمْوَاتِ / مردوشور.
 حَنْثٌ:
 حَنْثٌ فِي يَمِينِهِ: لَمْ يَفِّ بِمَوْجِبِهَا / سویندی به‌درۆ
 خوارد.
 حَنْثٌ: الْيَمِينُ الْكَاذِبُ / سویندی درۆ.
 - : الذَّنْبُ وَالْأَثْمُ / گونا‌ه و تاوان.
 - : إِدْرَاكٌ: شِعْوَلٌ بَيْنَ شِكَاكٍ، تَنَكُّبٌ.
 - : وَقْتُ الْمَوْخَذَةِ بِالذَّنْبِ / مه‌ست به تاوان
 کردن، په‌شیمانی.
 حَنْجٌ:
 حَنْجٌ: اَحْنَجُ الشَّيْءُ: أَمَالُهُ / خوار‌ی کرده‌وه، لاری
 کرده‌وه.
 - : الْحَبْلُ: قَتْلُهُ شَدِيدٌ / بای دایه‌وه، مؤنیه‌وه.
 حَنْجَرَةٌ: حَنْجُورٌ: حُلُقُومٌ / قورگ، قویقوراکه، بین.
 حَنْدٌ:

حَنْدَسٌ وَ تَحَدَّثَسَ اللَّيْلُ: إِظْلَمَ / تارک داهات.
 حَنْدَسٌ: لَيْلٌ شَدِيدُ الظُّلْمَةِ / تارک‌شه‌وه، شه‌وی تارک و
 نوته‌ک، نه‌موسته چاو.
 - : الظُّلْمَةُ / تارکی، تارکیایی.
 حَنْدَقُوقٌ: نَبَاتٌ / کتیر، که‌نیره.
 حَنْشٌ:
 حَنْشٌ: نَوْعٌ مِنَ الْأَفَاعِي / شه‌مار، جوریکه له‌مار.
 حَنْطٌ:
 حَنْطٌ: اِحْنَطُ الزَّرْعُ: حَانَ حِصَادُهُ / کاتی دروینه‌ی هات.
 - : الْجُدُّ: أَحْمَرٌ / سوریوه‌وه، سورداگیرسا (پیتست).
 حَنْطٌ: اِحْنَطُ الْجَبَّةِ: حَفِظَهَا مِنَ التَّعْفَنِ / مؤمیای کرد.
 - : الْحَيَوَانَاتُ وَالطَّيْرُ / مؤمیای کرد.
 حَنْطَةٌ: قَمَحٌ / گه‌م.
 - : سَبِيحَةٌ / گه‌نی زه‌ریکه.
 - : مُعَدَّةٌ لِلطَّحْنِ / باراش.
 حَنْطِيٌّ: اَكْلَ الْحَنْطَةِ / گه‌م خور.
 - : مُتَّقِفٌ / تارساو.
 - : اللَّوْنُ / گه‌م ره‌نگ.
 حَنْطَاطِيٌّ: بَائِعُ الْحَنْطَةِ / گه‌م فرۆش، عه‌لاف.
 حَنْطِيٌّ: تَصْمِيرٌ / مؤمیای کردن.
 - : الْحَيَوَانَاتُ وَالطَّيْرُ / مؤمیای کردن.
 حَنْطَاطٌ: مَحْنَطُ الطَّيْرِ / مه‌ل مؤمیای کرد.
 - : مَنْ يَحْنَطُ الْمَوْتَى / زه‌لام مؤمیای کرد.
 حَنْطُورٌ: عه‌ره‌بان، گالیسه‌ک.
 حَنْظَلٌ:
 حَنْظَلٌ: نَبَاتٌ مُرٌّ / گوزاک، گوزاک، تالگه.
 حَنْفٌ:
 حَنْفٌ: مَالٌ / لاریو، کتیر بو.
 حَنْفٌ: حَنْفٌ: اَعْوَجَّتْ رِجْلُهُ / قاچی کتیر بو.
 حَنْفٌ: صَارَ حَنْفِيًّا / چه‌ سه‌ر باوه‌پی چه‌نه‌فی.
 حَنْفٌ: حَنْفَاءٌ: مُفَوِّجُ الرَّجْلِ / کتیر، قاچ خوار، چه‌ویل.
 حَنْفَاءٌ: قَوْسٌ / چه‌ماوه، که‌وان.
 حَنْفِيٌّ: مُسْتَقِيمُ الرَّأْيِ / راست، راستگو.
 حَنْفِيٌّ: تَابِعَ مَذْهَبَ أَبِي حَنْفِيَّةَ / شه‌وانه‌ی له‌سه‌ر باوه‌پی
 چه‌نه‌فین.
 حَنْفِيَّةٌ: صُنْبُورٌ / به‌لوعه.

حَنْفِيش. حَنْفِيش: افعی عظیمه الراس / ماری
کلهزل، مهزديها.

حَنْق:

حَنْقُ منه وعلیه: إغْطَاظ / لئى بیزار بو، لئى وهپس
بو.

- من الامر: غَضِبَ / توره بو، رقی مهلسا.

أَحْنَقُ: اغْضَبَ / توره ی کرد، مانیدا.

حَنْقُ: غَيْظُ. غَضِبَ / توره ی، بیزارى، وهپس یون،
رق، قینه.

حَنْقُ حَانِقُ / توره بیزار، وهپس.

حَنْك:

حَنْك. حَنْكُ. أَحْنَكُ الدهر: جعله الدهر حكيماً /
قال بو، تنگه بيشت، تاوه سو بو، ژیر بو، دانابو، مهلس
و كهوتى زه مانه قال و ژیری کرد.

- مَضَعُ / جوی.

- ت القابلة الطفل: دلكت حلقه قبل ان يرضع /
مهلاشوی مهلدايهوه.

مُحَنَك: حَكِيم خَيْر / دانا، ژیر، قال، تنگه بيشتو، چاو
کراوه، خاراو، دنيا بیده.

حَنْك. حَنْكَةُ: خَيْرَةٌ / قال بون، تنگه بيشتن، زانبارى.

حَنْكُ: اعلى باطن الفم / مهلاشو.

- قَمُ / دم.

- ذَقْنُ: اسفل الذقن / چه ناگه، چه نه، کازیر.

حَنْك: آفة تعذب / چه له مه.

حَنْكليس: ثعبان الماء. جَرَى / مارماسی، ماری
ناری.

حَنَا:

حَنَا حَنَوًا: حَنَى حَنِياً. عطف ولوى / چه مایه وه،
خواربوه وه، لاریبوه وه.

حنى رأسه خجلاً / سهری دلنه واند، سهری شقر کرد.

- احنى عليه: عطف و مال / به زه ی پیاماته وه.

انحنى: مال / لاریبوه وه، چه مایه وه، نوشتايه وه.

- إحتراماً / چه مایه وه.

- خضوعاً / کرنوشی برد.

حنى: حَنَوُ: عطف / چه مانه وه، خواربونه وه،

لاریبونه وه، نوشتانه وه.

حَنْيَّة. حَنْيَّة: قوس / چه ماره، كه وانه، لاری.

انحناء: تَقْوَسُ / چه مانه وه.

- خضوع / کرنوش بردن.

مُحَنٌ: مُتَقَوَسُ / چه ماره، کویب.

- مائل / لار، خوار، چه تاره.

حنو من الشيء: جانبيه / ته نيشت، دوته نيشت.

- من السرج: القربوسين / قه لپوسى زين، قه لپوز، به ركز.

حائة: حَمَارَةٌ / مه يخانه.

حاب:

حاب: أَثْمُ وَاذْنَبُ / گونا و تاوانى کرد.

أَحْوَبُ: صار الى الأثم / روى کرده (خرابه، گونا ه کارى).

تَحْوَبُ: إجتنب الأثم / له خرابه و گونا لایدا.

- تَوَجَّعَ و تَحَنَّ / دل گیر بو، دلئى شكا، نه نديشه ی توش
بو.

- تَضَرَّعَ / پارايه وه، لالايه وه، نزای کرد، تکای کرد.

حَوْبُ. حَوْبُ: حَوِيَّةُ / اثم / گونا ه، تاوان.

- الحزن و الوحشة / خم و خهفت،

نه نديشه، به ژاره.

أَحْوَبُ: اثم / تاوان بار.

حَوِيَّةُ: الأيوان / دايك و بارك.

- الاخت و البنات / خوشك و كچ.

- حبيبة: القرايه من الأم / خزمانى دايك، خالوان.

- : حالة / بار.

حات:

حات: حام حوله / ده ورو خولایدا.

حاته: راوغه و خادعه / ده ورو خولى داو هه لئى خه له تان،

دهستى برى.

حوت: بال / حوت، نه ههنگ، ميشه سى.

- سليمان / سالمون.

حاج:

حاج: إحتاج: إفتقر / هه ژار بو، هه ژار كهوت، دهستى كورت

بو.

أَحْوَجُ: إحتاج الى: عاز / بيويستى بو.

أحوجه: جعله محتاجاً / هه ژارى کرد، پهكى خست.

حَوَجُ: حاجة: إحتياج: لزوم / بيويستى، ويستن.

- - - - : فقر/مه‌زاری، نه‌بونی،
ده‌ست کورتی.
حاجه: مايحتاج اليه/ويستن، شتی پيويستی، نه‌وهی
پيويسته، خواست.
- : إحتياج: اقتضاء/ پيويستی، نه‌بونی.
- : غرض/ مه‌بست.
- : شيء/ شت، شت و مه‌ک.
قضی حاجته/ نه‌وهی ويستی کردی، رای‌به‌پان،
به‌جی می‌نا، جی‌به‌جی کرد.
- الحاجه: تقوط/ گوی کرد.
حاجیات: لوازم/ پيويستی، شت و مه‌ک.
محتاج: مؤوز. فقير/ مه‌زار، نه‌دارا، که‌م ده‌ست،
ده‌ست کورت.
- الی کذا. يعوزه کذا/ فلانه شتی نه‌وی،
پيويستی‌تی.
حاذ:
حاذ. اخوذ: ساق مسرعاً/ لئی خوری به‌خیرلی.
- : حافظ/ پاراستی.
اخوذ ثوبه: جمعه/ جله‌کانی کورده‌وه.
استخوذ: استولی/ داگیری کرد، ده‌ستی به‌سه‌راگرت.
- : تغلب/ زال بو، سه‌رکه‌وت.
خوذی: سائق العربیه/ عه‌ره‌بانچی، گالیسکه‌وان.
خوذ: سوق. سیاقه/ لی خورین.
حان:
حان: رجع/ گه‌پایه‌وه.
حاور: جابوب و راجعه‌الکلام/ له‌ رویا‌ه‌ل
گه‌پایه‌وه، له‌گه‌لی دوا.
- : جادل/ مشت و مپی کرد.
احار جواباً. ردّه/ وه‌لامی دایه‌وه.
خور: عدل/ گروی.
- القرص: اداره‌بالمحور/ خولانیه‌وه،
سورانیه‌وه.
- حار القماش: بیضه/ شتی، سپی کرده‌وه،
گاززی کرد.
اخور: بیض/ سپی بوه‌وه، پاک بوه‌وه، گازبو.
محاورة. مجادله/ وت و ویز کردن، مشت و مپی کردن.

- - - - : مُحَادَّة/ ناخافتن، قسه‌کردن، ده‌مه‌تقن.
حوار. ردّه/ وه‌لام.
- : مُحَادَّة/ ناخافتن، قسه، گفت و گز.
- : مُحَاوَرَة/ وت و ویز، مشت و مپی.
مخوذ. القطعة التي يدور عليها الشيء/ توره‌ه.
- العجلة/ توره‌هی (بیچکه، ره‌پوره‌وه).
- مرکز. وسط/ ناوه‌ند، چه‌ق.
- الخباز: شبيك/ تيزك.
خور. خور: جلد الغنم المدبوغ/ پیسته، میشن، گه‌لاسی.
- - : شجر/ سوره‌ چنار.
خوریه: امرأة خيالية/ پیری.
- الماء/ پیری (ده‌ریا، ناوی).
- الجراد: ذبابة/ پی‌کوره.
خواری ناصر/ په‌یام به‌ر.
خواریون. رسل المسيح/ په‌یام به‌ران، قوتابیانی عیسی.
اخوری: ابيض ناعم/ سپی نرم و شل.
خواری: دقيق ابيض/ ناردی سپی.
- : ثراب ابيض/ گله‌ سپی.
- : طباشير/ ته‌باشیر.
حارة: قسم من بلدة/ گه‌رکه.
- : رفاق/ کولان.
- : مسكن. بيت/ خانو، مال.
- البخار: ممر التنفيس/ باکیش، سوکه‌ل کیش.
مخازة: صدفة/ گویچکه ماسی.
- البقاء. مالج/ ماله.
خور: العين إذا اشدّ بياض بياضها و سواد سوادها/
چاوئک سپینه‌که‌ی زقر سپی و ره‌شینه‌که‌ی زقر ره‌ش بیت.
اخور. حوراء/ نه‌و که‌سانه‌ی چاویان (خور) بیت.
حان:
حان. إحتان: ضمّ و جمع/ گوی کرده‌وه، خستیه‌ پالی.
- : قال. حصل عليه/ ده‌ستی که‌وت، وه‌ری گرت.
- : وسع/ گرتی، جی‌تی تیاپوه‌وه، تیاپه‌تی.
إحان. تعيّن اليه وله: مال/ به‌لایا دای شان، لایه‌نی گرت، بز
نه‌وی بو.
- : اليه: إنظّم/ چوه‌ پالی.
- : عنه: إنشد/ جیاپوه‌وه، دورکه‌وته‌وه.

إِحْيَاءُ. تَعَصُّبٌ / لایَن گری.

حَوْزٌ. حَيَاةٌ: ضَمٌّ و جمع / کزکرنه وه، له لا بون، پِن بون.

- - : نِيل / دهست کهوتن، وه رگرتن.

- - : حَوْزَه / سامان، دارایی.

- : الموضع الذي يُقام حوالبه سَدًا / کهندلو، حوزن.

فِي حَوْزَةٍ يَدُهُ: تحت تصرفه / له ژیر رکیفه ی خویدا. حاشئ: مالك / خاومن.

حَيَاةٌ: إِمْتَلَاكٌ / خاره نیتي، بون، هه بون.

تَحْيِيْنٌ: تَعَصُّبٌ / لایَن گری، لایَن گرتن.

مُتَحَيِّرٌ: مُعْرِضٌ / لایَن گری، لاگري.

حَيْرٌ: حَيْرٌ: المکان / جینگه، شوین، که لین.

فِي - الأمكان / شيان، گونجان، له توانادا بون.

حَاوِزٌ: حِرَانُ المَاءِ / تانکی ناو، نه ستیل.

حاش:

حاش. حَوْشٌ: جَمْعٌ / کزی کرده وه.

- : إِذْخَرٌ / پاشه کهوتی کرد، کزی کرده وه.

- الفريسة: احاط بها / نابلوقه ی دا، دهره ی دا، که ماروی دا (ننچیر).

- : مَنَعٌ / قه دهغه ی کرد، لئی گرت.

تَحْوِشٌ: تَنَحُّيٌ / دور که و ته وه، وازی هینا، لاچو.

- : إِسْتَحْيَى / شهرمی کرد.

تَحْوِيشٌ: إِذْخَارٌ / پاشه کهوت کردن، کزکرنه وه.

حَوْشٌ: ماحول الدار / حه وشه.

- : خَطِيرةٌ / په چه، په رزین کراو.

حوشی: غريب / نامۆ.

- : الذي لا يُخالط الناس / شهرمن، چه په کی. حاصن:

حاصن: خياطه متباعدة / کزکی کرد، به

ته قه لی درشت درویه وه، شاش و شهش پئی کرد.

حَاوِصٌ: نظر بطرف خَلِيٍّ / (به لاتیره، به لایه کی

چاو، به دزیه وه) سه بری کرد.

حَوْصٌ. أَحْوَصٌ: حَوْصَاءٌ: صِغَارُ العيون / چاوکونه سوژن.

حِيَاةٌ: حِرَامُ الدَابَّةِ / قه یاسه، قایش قه یاسه.

حَوْصٌ. حِيَاةٌ: خِيَاطةٌ مُتَبَاعِدَةٌ / کزک، ته قه لی درشت، شاش و شهش پِن.

حواص: عود يُخاط به / سوژنی دار.

حَوْصَلٌ: حَوْصَلَةُ الطائر / چیکلدانه، سیکلدانه، سيقه توره، گرجو.

- : بَجَعٌ / سه تا کوز.

حَوْصَلَةٌ: معدة الطائر / جيقلدانه، سیکلدانه.

حَوْصَلَةٌ / سیکلچک.

- هَوَاشِيَةٌ / سیکلچک هه وا.

- صفراويه / زراو.

حاض:

حاض. إِسْتَحْوَضَ المَاءَ: تَجَمَّعَ فِي شِبْهِ الحوض / په نگی

خوارده وه، کزبره وه.

حَوْضٌ الارض: قسمها (حواص) / گزل گزلی کرد.

حَوْضٌ: مكان تجمع المَاءِ / په نکاو، حوز، ناوکه.

- : حِرَانُ المَاءِ / تانکی ناو، ناوگري.

- زرع / په له گول، نوکانچه ی باخ.

- کلوبت / سمت.

عظم الحوض / سمته جوله، کلژت، سمت. حاط:

حاط. حَوَّطَ. تَحَوَّطَ الشّيءَ: حَفِظَهُ و تعهد / پاراستی، بایه خی پِن دا.

- : احاط به / اهدق / دهری دا، بازته ی به دهر و راکتشا، تئی وروکا، چوار لای گرت.

احاط به علما / ناگاداری کرد.

- بالموضوع: لَمَّ به / تئی گه یشت، لئی کولیه وه، زانی.

إِحتاط للأمر: أخذ الحیطة / ناگاداری وهرگرت، نه نجامی لیک دایه وه.

- : على الشيء: حافظ / پاراستی، چاودتیری کرد.

- به: حَوَّطَ / دهره ی دا.

- : حَوَّطَ سَوْرًا / په رزینی کرد، شوره ی کرد.

حَاوِطَةٌ: دَاوِرَةٌ. هَاوِرَةٌ / دهری خولی دا.

إِحتیاط. حِیطة. تَحَوَّطٌ: تَحَفُّظٌ / ناگاداریون، وریابون، په ریز، پاراستن.

- : حَظْرٌ / ناگاداری، وریایی.

على سبيل ال- / بق ناگاداری.

حَوْلٌ: كان بعينه حَوْلٌ / حَيْلٌ يو.
 حالٌ. حالة الشيء: صفته و هيئته و كَيْفِيَّتُهُ / بار،
 دَرْج. - : دَرَجَةُ الاطفال / رهبره وه.
 على كل - : كَيْفَمَا كان / هرچون (بو، بن)، به هر
 جَوْر.
 فقير ال - / مه زار.
 في حالة كَذَا: اِذَا مَا / نه گره، نه گره هاتو.
 و الحالة هَذِهِ / كه واته.
 بحالته الرامنه: كما هو / به شيويه نَيْسْتِي.
 حَوَالَةُ: تحویل: امر / فرمان.
 - : مَالِي / صَنْك / چهك.
 - : مَالِيَّةٌ / پاره ی نیروار.
 مُحْيِلٌ: مُرْسِلٌ / نیرور.
 - : من يَحْوِلُ الدَّيْنِ عَنْهُ على آخر / بهره رو گره.
 مُحَالٌ: غَيْرٌ مُمْكِنٌ / ستم، نه شيوار.
 - : مُرْسِلٌ / نیروار.
 - : عَلَيْهِ / بهره رو گرهوار.
 حائل: متغير اللون / بن بار
 - : بَعْمَرٌ سَنَةٌ واحدة / يهك ساله.
 - : حَائِلَةٌ / لا تَحْمَلُ / زِي / بز بهر.
 حَوْلٌ: قُدْرَةٌ / توانا، مَيِّزٌ، توانين، وريايي.
 - : سَنَةٌ / سال.
 حَوْلِيٌّ: اِبْنٌ سَنَةٌ / ساله وهخت.
 - : حَمَلٌ / به رخ.
 حَوَالِيٌّ: حَوْلٌ / نَحْوٌ / نزیکي.
 حَوْلِيٌّ: حَوْلِيٌّ. عَجَلٌ: عَجَلَةٌ / گویره كه.
 حَيْلَةٌ: حَوْلَةٌ: القُدْرَةُ على التصرف / توانين، وريايي،
 چاووپاؤ.
 - : خُدْعَةٌ / فَيْلٌ، ته له كه، كه له ك، كهف، ساخته.
 - : تَحَايُلٌ / فَيْلٌ كردن، ته له كه بازي، فريودان،
 كه له ك لئيدان، كهف لي دان.
 - : رُوَيْفَةٌ / بيانو، پروبيانو.
 - : فَاوَنَوِيَّةٌ / پيچ و په ناي دروست و ياسايي.
 ما بيدي حيلة / هيچم بن ناكري، دستم ناپوا،
 له بارما نيه.

احتيايل. تَحَايُلٌ: اِسْتِعْمَالُ الحيله / فَيْلٌ كردن، ته له كه بازي،
 كه له ك لئيدان، كهف لئيدان.
 - : خِدَاعٌ / دست پرين، هه له خه تاندن،
 داوانا وه.
 مُحَاوَلَةٌ: مُرَاوَعَةٌ / فريودان، شمپوق به سبه ي.
 - : مُعَالَجَةٌ. تَجْرِيَةٌ / هَوَلٌ دان، كوشش.
 مُحْتَالٌ: حَيْلِيٌّ / فَيْلٌ باز، ته له كه باز، داوباز.
 - : خِدَاعٌ / هه له خه تئين.
 - : نَصَابٌ / دست پري.
 حَيَالٌ: حَوْلٌ. حَوْلِيٌّ: ذُو الحيله / فَيْلٌ باز، ته له كه باز، دست
 پري، ساخته چي.
 اَحْوَالٌ: اَحْيَالٌ: اَكْثَرُ حَيْلَةٍ / فَيْلٌ بازتر.
 مُحَالَةٌ: حَذَقٌ / زيره كي، چابوكي.
 - : مُخَذَّلَةٌ / باگريزين، زهوي كوت.
 لا - منه: لا بُدَّ / چار نيه، پيويسته، هر نه بين بين.
 لا - منه: لا رَيْبَ فِيهِ / بن گومان.
 مُسْتَحْيِلٌ: مُحَالٌ: غَيْرٌ مُمْكِنٌ / نايي، ناشي، ناگونج، ستم.
 اِسْتِحَالَةٌ: تَغْيِيرٌ / گوران، تيك چون.
 - : عَدَمٌ اِمْكَانٌ / نه بون، نه شيان، نه گونجان، ستم،
 ستم ي.
 اِدْوَارٌ ال - / باره كاني گوران، سوپي گوران.
 حَيَالُ الشَّيْءِ: قِبَالَتُهُ / به رامبه ر، له به رده م.
 حالاً. في الحال: تَوَأُّ / هر نَيْسْتِي، دست به جي، يه كسه ر،
 هه نو كه، دم و دست، گه رماو گه رم.
 حالماً: عِنْدَمَا / هر كه، له كاتي.
 حاليٌّ: حَاضِرٌ. رَاهِنٌ / نَيْسْتَا، له م كاته دا، نه م.
 الشَّهْرُ الحَالِيٌّ: نَهْ مَانِگَه، نَهْ مَانِگَه ي كه تياي اين.
 السَّنَةُ الحَالِيَّةُ: نَهْ مَانِگَه، نَهْ مَانِگَه ي كه تياي اين.
 حالاتيٌّ: مُتَقَلِّبٌ / بن بار.
 حَوْلٌ: حَوَالِيٌّ. حَوَالِيٌّ: اِلْجِهَاتُ المَحِيطَةُ بالشَّيْءِ / دهر ر،
 چوارلا، نه م لا ولا.
 - : حَوَالِيٌّ: نَحْوٌ / نزیکي.
 - : مِنْ حَوْلٍ / له دهر ي، له دهر وروپشتي.
 - : بَخْصُوصٍ / دهر ياره ي.
 - : سَنَةٌ / سال.
 حَوَالٌ: حَائِلٌ: مَانِعٌ / كوسپ.

- - : حِظَار / په رده.

حَيْل: قُوَّة / مَيِّز، تَبِيْن.

تَحْوِيل: تَقْيِيْر / كُزْبَان.

تَحْوِيل: نَقْل / گواسته روه.

- النَقُوْد / كُزْبِيْنه وه، پاره كُزْبِيْنه وه.

- : ارسال / ناردن.

مُحَوَّلَة / كُزْبِه.

مُحَوَّل / نَبْرَه.

مُحَوَّل عَلَيْهِ: مُحَال عَلَيْهِ / بُو نَبْرَاو.

احْوَال: حَوْل: مَن بَه حَوْل / چاو خيَل، خَيْل، تَيْل.

حَوْل: حَوْلَاء. اَحْوَال الْعَيْن / خَيْل، خَيْلِي، تَيْلِي.

حَام:

حَام عَلَى الشَّيْءِ و حَوْلَه: دَار بَه / دهرود خولعيدا،

كُزْبِي خوارد به دهرودا.

حَوْمَة الوَعْي: مَوْضِع الْقِتَال / جهرگي جهنگ.

- الْقِتَال: شِدَّتَه / كهرمهي جهنگ.

- أَي شَيْءٍ أَوْ أَمْرٍ: مَعْظَمَه / به شه زنده كوي.

حَوْمَل: السَّحَابِ الْاَسْوَد / هوري رهش و تاريك.

حَوِي:

حَوِي الشَّيْءُ: جَمْعَه / كوي كرده وه.

- : اِحْتَوَى الشَّيْءُ: اِشْتَمَل عَلَيْهِ / تيابو، گرتي،

تيايه تي.

- : اِحْتَوَى الشَّيْءُ و عَلَيْهِ: اِهْرَزَه / دهستي

كوت.

تَحْوِي: قَبْض / وهری گرت.

- : نُقْبِضُ و اِسْتَدَار / لول بو، پيچي خوارد،

گرزيو، نالوسكا.

تَحَوَّتَ الْحَيَّةُ: تَجَمَّعَتْ و تَلَوَّتْ / په پكهي (به ست،

خوارد)، گرموله بو.

حَوِيَّةٌ حَبَلٌ: لَفَّةٌ / كُزْلَه.

حَاوِي: مُحْتَوِي: شَامِل / تيايه تي.

- : حَاوِي الْحَيَاةَ / ماريان، مارهوان.

محتويات: مُشْتَمَلَات / ناوهرؤك، بريته له، تيايه تي.

حيث:

حَيْثُ: اَيْنَ / له كوي.

بِحَيْثُ: لِأَنَّهُ / چونكه.

من حيث: بَمَا اِنَ / له برته وهي، له كاتيكداء.

من حيث: مَن اَيْنَ / له كوي، له كويوه.

حيث كان: كَيْفَمَا كانَ / هرجونيك (بو، بي).

حيثما: اَيْنَمَا / له هر كوي يهك.

- اِنْتَفَقَ: كَيْفَمَا اِنْتَفَقَ / چُون هات، هرجونيك بيت.

حَيْثِيَّة: اِعْتِبَار / پايه، شكو، شوين، ريز.

- : مَنْزِلَة اِجْتِمَاعِيَّة / رِي و شوين.

من هذه الحَيْثِيَّة / له م رِي و شوينه وه.

حيثيات الحكم: اَسْبَابُ الْحُكْم / هوي فرمان ره وايي.

حاد:

حاد: مَال / لاي دا.

- عَنِ الطَّرِيقِ: مَال و عَدْل عِنَه / له ريگه لاي دا، لايي گرت.

حَيْدٌ: جَمَلَه عَلَى حَيْدَةٍ: وُضِعَ جَانِبًا / خستيه لاه، لاي

خست.

حَايِدٌ: جَانِبٌ / حَوِي لاداء، لاته نيشتي گرت، دوركه وتوه.

حَوْدٌ: مَال و اِنْعَافٌ / پيچي كرده وه، لاريوه وه، وهرگه پرا.

حَيْدٌ: حَيْدَان. مَحِيدٌ / لادان.

مَحِيدٌ: اِحْتِنَابٌ / دوركه وتوه، خوپاراستن.

لا - عِنَه: مَحْتَوَم. لِامْنَاصِ مِنْهَ / چارنيه، دوركه وتوه بي

سوده.

عَلَى حَيْدَةٍ: عَلَى جَنْبٍ / دوره پريز، له لاه، به ته نها.

مُحَايِدٌ: غَيْرُ مُنْحَازٍ / بين لايين.

حِيَادٌ: مُحَايِدَةٌ / بين لاييني.

عَلَى - : مُحَايِدٌ / بين لايين.

حَوْدَةٌ: عَطْفَةٌ / پيچ.

حَار:

حَار: اِحْتَار. تَحْيِيْر: وَقَعَ فِي الْحَيْرَةِ / شپزه بو، شله ژا، تياما.

حَيْرٌ: اَوْقَعَ فِي الْحَيْرَةِ / شپزه ي كرد، شله ژاني.

- : رَيْكٌ / چه واشهي كرد، سهري لي تيك دا.

- : بِالْاِسْتِئْذَانِ / سهري لي تيك دا به پرسيايي زود.

حَيْرَةٌ: تَحْيِيْر: اِرْتِيَابُكَ / رامان، دوش دامان. شله ژان،

شپزه بون، سهري تيك چون، واق و پيمان، دهمه ق مان.

- : شَكُّ اَوْ عَدَمُ وُثُوْقٍ / گومان.

في - : مَحْيِرٌ / سه رسام، شله ژاو، شپزه، تياما.

مُحْيِرٌ: مُرِيكٌ / شپزه كهر، شله ژين، سهري تيك دهر، خهريك و

خهركاو.

مُتَحَيِّرٌ / سه‌راسیمه.

حائِرٌ / سه‌راسام، په‌کەر، دهمه‌ق، رامار.

مُحَارَّةٌ / صَدْفَةٌ / می‌تکه شه‌یتانۆکه.

حاز:

حازٌ: ساق / لیتی خوپی.

تَحْيِيْرٌ: اِنْحَصَرَ فِي مَكَانٍ دُونَ اٰخِرٍ / په‌نه‌گی

خورداره، له‌یه‌ک جین کزیره‌وه.

ت الحَيَّةُ: تَلَوْتُ / په‌پکه‌ی خوارد، گرمۆله بو.

تَحْيِيزٌ: تَحْوِزٌ (فِي حَوْزٍ)

حاص:

حاص. اِنْحَاصٌ. تَقَايَصٌ: عَدَلٌ وَّ حَادٌ / وازی هیتنا،

دورکه‌وته، لای دا.

حَيْضٌ. حَيْضَةٌ: هُرُوبٌ / راکردن، خۆپاراستن، لادان.

حیص بیص: الشدَّةُ و الضعف / ته‌نگانه، کۆسپ،

چوپۆم، چه‌تالی.

وَقَعَ فِي حَيْصٍ بَيْصٍ / کورته ته‌نگانه و نارپه‌حه‌تی‌وه،

کورته چه‌تالی و چورتمه‌وه.

مُحَيِّصٌ: مَهْرَبٌ / راکردن، رزگاری.

حاض:

حاضت. تَحَيَّضَتِ الْاِنْثَى: خَرَجَ مِنْهَا دَمٌ فِي وَقْتٍ

مَخْصُوصٍ / کورته خویته‌وه، بئ نۆیژ بو.

حَيْضٌ: طَمَتْ / له خویتیاون، بئ نۆیژی، مه‌هک.

حَيْضٌ: نَزُولُ دَمِ الْحَيْضِ / خَوِيْنٌ بُوْن، بئ نۆیژیون.

حائِضٌ. حائِضَةٌ / له خویتیاوه، بئ نۆیژه.

حَيْضِيٌّ. طَمْثِيٌّ / خویتین، خویتاوی.

حاف:

حاف عليه: ظلمه / زۆر و ستمی لی کرد.

حَيْفٌ: جَوْرٌ و ظَلْمٌ / زۆر و ستم.

حائِفٌ: ظالمٌ / زۆردار، ستم کار.

حَيْكٌ (فِي حَوْكٍ) حَيْلَةٌ (فِي حَوْلٍ)

حاق:

حاقٌ. اِحَاقٌ بِهِ: اِحَاطٌ / نابلوته‌ی‌دا، دهره‌ی‌دا.

حَوَقٌ فِيهِ: اَثْرٌ / کاری کرد، جیگیر بو، کاری

تین کرد.

بهم العذاب / خه‌م و په‌ژاره دای گرتن.

حَيْقُ الطَّعَامِ: اَمْلَحُهُ و تَبَّلُهُ / ترش و خویس تین کرد.

حَيْقٌ: عاقبةٌ / نه‌نجام.

حان:

حان الوقت: قَرُبٌ / کات نزیک بو‌وه.

له ان يفعل: اَنْ لَهُ ذَلِكَ / کاتی کردنیه‌تی.

السُّبُلُ: اَنْ حَصَادَهُ / کاتی دروینه‌یه‌تی.

الوقت: حَلٌّ / کاتی خۆیه‌تی.

ت الفرصة: اَنْ / کاتی مه‌ل به‌کاره‌یتنا.

تَحْيِيْنٌ و اِسْتَحْيِيْنُ الفرصة / مه‌ل به‌کاره‌یتنا.

تَحْيِيْنُ الفرصة: اِغْتِنَامٌ و اِنْتِهَازُ الفرصة / مه‌ل به‌کاره‌یتنا،

به‌مه‌ل زانین.

حَيِّنٌ: وَقْتُت. زَمَنٌ / کات، ماوه، دهم، جار، سات.

فرصة / مه‌ل.

الى -: لِمُدَّةٍ قَصِيْرَةٍ / بۆ ماوه‌یه‌ک، بۆ ماوه‌یه‌کی کم.

في -: قِي وَقْتَهُ / له‌کاتی خۆیدا.

حِينًا بَعْدَ حِينٍ: مَن وَقْتُت لَآخِرٍ / ناویه‌ناو، جاروبار.

أحيانًا. مَن حِينٍ لِحِينٍ / ناویه‌ناو، جاربار، جاروبار، جاریه‌جار،

دهم دهم.

بعض الأحيان / مه‌ندی جار.

حِينِمَا: لَمَّا / کی، که.

حَتَنُذٌ: اِذْ ذَاكَ / له‌وکاته‌دا.

حان. حانةٌ / بار، بار، مه‌یخانه.

حیی:

حَيِيٌّ: عَاشٌ / ژیا.

منهُ: اِسْتَحْيِ. اِحْتِشَمٌ / شه‌رمی لی کرد.

حَيًّا: سَلَمٌ / سلای کرد، سلای لی کرد.

نَدَى / نَزِيكٌ بُوْهْوه، نَزِيكٌ بُوْهْوه.

أحيا: اَعْطَا الحَيَاةَ / ژیانی پین‌دا، ژیانی، زیندوی کرده‌وه.

أعش / بوژانديه‌وه.

الليل: سَهْرَةٌ / شه‌و نخونی کیتشا.

حفلةٌ / نامه‌نگی گیترا.

الذکر / یادی کرده‌وه.

إسْحَمِيَا. اِسْحَى / حَجَلٌ / ته‌ریق بو‌وه

إسْحَمِيَا. اِسْحَى / حَجَلٌ / ته‌ریق بو‌وه

حَيٌّ: عَلَى قَيْدِ الحَيَاةِ / زیندو.

عائشٌ / نه‌ژی.

الضمير / به‌ویژدان.

حيوانى. مختص بالحيوان/ نازهل زان.
 احياء: الكائنات الحيّة/ گیاندار، گیانه‌وهر، زینده‌وهر،
 زینده‌وار.
 علم ال - / زینده‌وهرزانی.

- باق/ نهمر، همیشه، زینده.
 - قسم من بلدة/ گهرهك، كزلان، ماوار، مه‌وار.
 - على الصلاة: هلمّ/ وهرن بۆ نويژ.
 الاحياء و الاموات/ مردو زیندو.
 حياة: ضد موت/ ژيان، بون، زینده‌گانی.
 - : ضد جمود/ چالاکى، چابوكى، جولّه،
 نه‌وهرستان.
 ترجمة - / ژيان نامه.
 مضاد لك - / زینده‌نژ.
 علم ال - او الاحياء/ زینده‌وهرزانی.
 حیوی: لازم للحياة/ پتویست، گرنک، زینده‌گی،
 زینده‌کاری.
 حیویّة: القوة الحيوية/ گرنگیتی، زیندوهرتی،
 زینده‌گی.
 الاعضاء الحيوية/ نه‌دامانی گرنک.
 حياء. حیا: خصب/ پیت.
 - : خَجَل/ شهرم.
 - : مطر/ باران.
 حى: خَجول/ شهرمن.
 مُسْتَح: خجلان/ شهرمه‌زار، خه‌جاله‌ت، ته‌ریق،
 شهرم نه‌کا.
 تحیه: سلام/ سلّو.
 تحیات/ ستایش، ریزلینان.
 مُحَيّا: وجه/ رو، چاره، روخسار.
 حیّة: مؤنث الحيّ/ زیندو.
 - : افعی/ مار.
 - صفراء/ تیره‌مار، باشقه‌پان.
 الكائنات ال - / گیاندار، گیانه‌وهر، زینده‌وهر،
 زینده‌وار.
 ارض - : خصبّة/ به‌پیت، زهوی (به‌پیت، به
 برپشت).
 حیوان: کل ما فيه الحياة/ گیاندار، گیانه‌وهر،
 زینده‌وهر، زینده‌وار.
 - : بهیم/ نازهل.
 علم ال - / نازهل زانی.
 حديقة ال - / باخچه‌ی نازهل.

- بولیس سرّی / سیخوری
 - خُبْر. خیرة. اِختِبَار: تجرّبة / قال بون، به سه رها تن.
 - : درایة / زانیاری، پسیژی
 - اِختِبَار: تجرّبة / فحَص / تا قی کردنه وه، نه زمون.
 - عدم او قِلة اِختِبَار ناشیتتی.
 - خیر. اهل خُبْرَة / پسیژی، کارامه، تیگه یشتو، شاره زا.
 - مَخْتَبِر: مَجْرَب / خارو.
 - بالامر: عالم به / زانیار، تیگه بیو.
 - العارف بالخبر / هوال زان، له شته که گه یشتوه.
 - مَخْتَبِر: مَعْمَل / نه زمونگه.
 - خابور: وقد / سنگ.
 - : اِسْفِن / پواز.
 - خَبِر:
 - خَبِر: اِختِبَار الخُبْر: عمله / نانی کرد.
 - القوم: اطعمهم الخُبْر / نانی دانن.
 - خَبِر: تحویل العین الی خُبْر / نان کردن.
 - خُبِر: عیش / نان.
 - الغراب: کَمَاة / قارچکه مارانه.
 - خُبْرَة: رغیف خُبْر / نان، کولیره، له واشه.
 - خُبْرَة: کمیة المخبوز / دهسته واره.
 - خَبَان: صانع الخُبْر / قرآن / نانه وا.
 - عَجین - : مَرْن / هویری به پیژ.
 - خِبَاْرَة: عمل الخَبَان / نانه وایی.
 - مَخْبِر: مَخْبِرَة: فرن / نانه واخانه، فرن.
 - خَبَان: خَبَاْرَة: خُبَانِی. خُبیرَة: نبات / توله که.
 - خَبِص:
 - خَبِص الشیء بالشیء: خلطه / تیگه لی کرد، دای
 به سه ره کدا.
 - بینهم: افسد / تیگی دان، بهینی تیگ دان.
 - علیه: اِفتَری. وَشِی به / له پاش مله قسه ی پی و ت،
 قسه ی به ده موه هه ل به ست.
 - خَبِص: خَلَط / دای به سه ره کدا، چه واشه ی کرد، تیگی دا،
 تیگه لی کرد.
 - خَبِص: خَبِصَة: خَلِیط / تیگه ل، چیشتی (مجهور) سوال
 که.
 - خَبِص: واش / بروختان که.
 - خَبِط:

- رديء / خراب.
 - مُؤد / به زیان، زیان به خش، خرابه کار،
 وه زه ندار، زیانه خرق.
 - الرائحة: نَتْن / بؤگن.
 - مرض - / نه خوشی خراب.
 - خُبث. خبَاثَة: شَر / زیان گه یاندن، به دی، نه گرسی.
 - : رَدَاءَة / خرابی.
 - : تَعَمُّد الاذی / زانی نه نقه ست.
 - الاخبثان: البول و الغائط / میزو گر.
 - خَبِر:
 - خَبِر الامر: عِلْمُه عن تجرِبِه / تا قی کرده وه،
 به تا قی کرنه وه زانی.
 - : خَبِر: تَخْبِر الامر: عِلْمُه بحقیقَتِه / تیی
 گه یشت، راستیه که ی زانی.
 - خَبِر: اِخْبَر: اعلم. انبا / رای گه یاند، بلاوی کرده وه.
 - : بَلَّغ الخَبِر / گه یاندی، پی و ت.
 - خَابِر: راسل. کاتب / نامه ی نارد.
 - : تَخَابِر مع: تَفَاوُص / گفتگوژی کرد، قسه ی
 له گه ل کرد.
 - اِسْتَخْبِر: تَخْبِر: سال / هوالی پرسی، پرساری کرد.
 - تَخَابِرًا: خَبِرَ کل منهما الاخر / به یه کتریان و ت، له
 یه کیان گه یاند.
 - : تَكَالَمًا / قسه یان کرد پیگه وه، گفت و گو یان
 کرد.
 - اِختَبِر الامر: عرفه بالاختیار / به مه زه نده و
 تا قی کرنه وه تیی گه یشت.
 - الرجل والشیء: جَرِبِه / تا قی کرده وه.
 - خَبِر: نَبَأً. مَا یُنْقَلُ وَ یُتَحَدَّثُ به / هوال، په یام.
 اخبار: دهنگ و باس.
 - وكالة - : په یام نیر، ناژانس.
 - مَخَابِرَة: مُرَاسَلَة / نامه نیری.
 - : تَخَابِر / هوال گه یاندن، راگه یاندن.
 - : مَفَاوِضَة / گفت و گو ووت و ویز کردن.
 - مَخَابِرَات / ناگایی.
 - اِسْتِخْبَارَات / ناگایی، هوال زانین.
 - مَخْبِر: مَخْبِر: مُبَلِّغ الخَبِر / هوال گه یان.
 - : ناقل الاخبار / په یام نیر، په یام به.

خَبِطَ: ضَرْبٌ لَيْسَ دَا.

- الباب: طَرْقَةٌ لَهُ دَهْرَاي دَا.

إِخْتَبَطَ: تَخَبَّطَ: تَصَرَّفَ عَلَي غَيْرِ هُدَى / بِنِ سَهَرُو
بِنِ كِرْدَارِي كِرْد.

خَبِطَ: ضَرْبٌ لِهْدَانِ.

خَبِطَ عَشَوَاء: جُزَافًا / بِنِ سَهَرُو بِنِ، كَوِيْرَانَه، بَه
رِيكُوْت، لَپِلَه رَسَه نَغِي.

يَخِيطُ خَبِطُ عَشَوَاء: يَتَصَرَّفُ فِي الْأُمُورِ عَلَي غَيْرِ
بَصِيْرَةٍ كَوِيْرَانَه كِرْدَه وَه هَكَا، نَهِي دَا بَه سَهَرِه كَا.

خَبِطَةٌ: ضَرِيْبَةٌ / لِهْدَانِيْكَ.

- طَرْقَه. دَقَّةٌ تَه قَه يَه كِي دَهْرَا.

خَبِطَةٌ بِخَبِطَةٍ: وَاحِدَةٌ بَوَاحِدَةٍ / يَك بَه يَه ك، دَاش بَه
دَاش، سَهَرِه سَهَر.

خَبِلَ:

خَبِلَ خَبِيلٌ: خَبِيْرٌ / شَهْرَه ي كِرْد، شَلَه زَانِي، سَهَرِي
سُوْرْمَان.

- - : جُنُنٌ / شَيْتِي كِرْد، هُوْش وَبِيْرِي
نَه مَهِيْشَت.

- - : عَرَقَلٌ / تَه كَه رَه ي تَن خَسْت.

خَبِلَ: إِخْتَلَّ عَقْلُهُ / شَيْت بُو، تِيْكَ جُو.

خَبِلَ: خَبِلَ: اِرْتَبَاك / شَهْرَه بُوْن، شَلَه زَان، سَهَرِي
تِيْكَ جُوْن.

- - : جُنُونٌ / شَيْتِي، شَيْت بُوْن.

مُخَبِلٌ: مُرْتَبِكٌ / شَهْرَه، شَلَه زَاو.

- : مَجْنُونٌ / شَيْت.

- : لَا فُوَادَ لَهُ / دَل رَه ق.

- (كَالْخَيْطِ مَثَلًا) مُشَبَّكٌ. مَعْقَدٌ / نَالُوْر كَاو.

خَبَا:

خَبَّتِ النَّارُ أَوْ الْحِدَّةُ: خَمِدَتْ وَ سَكَنْتْ / كُوْرَ لِه وَه،
دَامَر كَا يَه وَه، هِيُوَاش بُوَه وَه.

أَخْبَى النَّارَ: أَطْفَأَهَا / كُوْرَ لِه وَه.

خَبِيٌّ: خَبِيٌّ: اِسْتَخْبَى الْخِيَابَ / نَصَبَهُ / چَادِر وَ
خِيَه تِي هَل دَا.

خِيَابٌ: خِيَمَةٌ / چَادِر، دَه وَر، خِيَه ت.

- الْقَمْحُ أَوْ الشَّعِيرُ: قَشْرَتُهَا / تُوِيْكَل، سُوْس.

خَتَر:

خَثْرَةٌ: غَدْرٌ بَه / نَپَاكِي لَه كَل كِرْد، كَزِي لِي كِرْد، فَيْلِي لِي كِرْد.

خَثْرٌ: غَدْرٌ / نَپَاكِي، كَزِي، فَيْلٌ وَ تَه لَه كَه بَا زِي.

خَثَارٌ: خَا تَر: غَدَارٌ / نَپَاك، كَزِي كَر، فَيْلَبَا ز.

خَثَل:

خَثَلٌ: خَدَعٌ / فَيْلِي كِرْد، كَزِي كِرْد، سَاخْتَه ي كِرْد، تَه لَه كَه ي
كِرْد.

خَا تَل: إِخْتَبَأَ / خُوِي مَه لَاس دَا.

إِخْتَثَلٌ: تَسَمَّعٌ / كُوِيِي هَه لَ خَسْت، كُوِيِي كِرْت.

خَثَلٌ: مُخَا تَلَةٌ: خَدَعٌ / فَيْلٌ كِرْد، نَپَاكِي، سَاخْتَه كِرْد،
تَه لَه كَه بَا زِي.

مُخَا تَلٌ: خَثَالٌ: خَدَاعٌ / فَيْلٌ بَا ز، نَپَاك، تَه لَه كَه بَا ز، فَيْلَاوِي.

خَتَم:

خَتَمَ الشَّيْءَ وَ عَلَيْهِ: وَضَعَ عَلَيْهِ الْخَاتَمَ / مَوْرِي كِرْد، شَه قَلِي
كِرْد.

- بِالشَّمْعِ أَوْ الرِّصَاصِ / لُوْكِي كِرْد.

- الْإِنَاءُ: سَدَّهُ بِالطِّينِ أَوْ غَيْرِهِ / سَهَرَه كَه ي (دَاخَسْت،
كِرْت).

- الْعَمَلُ: اِتَّمَهُ / تَه وَوِي كِرْد، لِي بُوَه وَه.

- الْكِتَابُ: قَرَأَهُ كُلَّهُ / هَمَرِي خُوِيْنْدَه وَه.

- الْجِرْحُ: اِنْدَمَل / سَارِيْز بُو، چَاك بُوَه وَه.

إِخْتَمَمَ: نَقِيضٌ اِقْتِنَحٌ / تَه وَوِي، دَاخِرَا، سَهَرِي نَرَا يَه وَه،
بِرَا يَه وَه، كُوْتَا يِي هَا ت.

تَخَتَّمَ: خَتَمٌ: اِدْخَلِ الْخَاتَمَ فِي اَصْبَعِهِ / نَه نِگُوسْتِيْلَه ي كِرْدَه
بَه نَجَه ي.

خَاتَمٌ: خَاتَمٌ: خَاتَمٌ: مَایْخَتَم بَه / مَوْر، شَه قَل.

- - - : خَاتِمَةٌ: اَقْصَى الشَّيْءِ وَ عَاقِبَتُهُ /

نَه نِجَام، كُوْتَا يِي، تَه وَوِي بُوْن، دَوَا يِي هَا تَن.

- - - : حَلِيٌّ لِلْاَصْبَعِ / نَه نِگُوسْتِيْلَه،
نَه مَوْسْتِيْلَه.

- الزَّوْجُ: دِبْلَةٌ / نَه لَه.

خَتَمٌ: خَاتَمٌ: مَایْخَتَم بَه / مَوْر، شَه قَل.

- : وَضَعَ الْخَتَمَ / مَوْر كِرْد، شَه قَل كِرْد.

- : تَارِيْخٌ / بَه وَوَر، رِيْزُو كَا ت.

- : بَصْمَةٌ الْخَتَمِ / بَه نَجَه مَوْر.

مَخْتَمٌ: عَلَيْهِ عَلَامَةُ الْخَتَمِ. مَقْفَلٌ بِالْخَتَمِ / مَوْر كِرَاو، سَهَر مَوْر،
سَهَرِه مَوْر.

خِتَامٌ: خَاتِمَةٌ: نَهَا يَةٌ اَخِرٌ / نَه نِجَام، كُوْتَا يِي، دَوَا يِي هَا تَن.

- الكتاب / کوتابی نوسراو.

- شمع احمر / لؤك، مئیوی لؤك.

- طین / قور.

فی ال - : (خیراً) له كوتاییدا، له نه نجامدا.

ختماسی: نهائی. آخر / کوتابی پی ماتو.

ختن:

ختن الشیء: قطعه / بری.

- الصنبی: قطع قلفته / خته نهی کرد، سونه تی کرد.

ختین. مختون: مقطوع القلفة / خته نه کراو، سونه ت کراو.

ختان. ختن. ختانه / خته نه کردن.

حَفَلَة - / خته نه سوران.

ختن: زوج الإبنة / زاوا.

خثر:

خثر. خثر. تخثر السائل: ثخن و اشتد / مهیی.

- - - - : كثف. عقد / خست بوه وه.

خثر. (خثر): عقد / خستی کرده وه.

- اللبن: روّبه / مهیانی، کردی به ماست.

خاثر. مختر: مجمد / خست، توند، به ستو.

- - - - : مرّوب / مهییو، بزیکاو.

خثارة الشیء: خثالة / تلبه، نیشو.

- : ما یبقی من غلیظ اللبن / دؤك.

- : بقیة الشیء / پاش ماوه.

تخثر الدم / خوین مهیین.

- اللبن / بزیکان، مهیین.

خاثره: جُلطة دم / خوین مهیین.

خجل:

خجل منه: استحي / شهرمی کرد.

- : إحمرّ خجلاً / تریق بوه، شهرمه زار بو،

سوریوه وه.

خجل. أخجل: جملة یخجل / شهرمه زاری کرد.

- - - - : خزی / تریقی کرده وه، نابوری برد.

خجل: حیاء / شهرم.

- : خزی / تریقی، شورهی، نابوچون.

خجل. خجلان. مخجل / شهرمه زار.

خجول: کثیر الحیاء. حی / شهرمن، که رو.

- : میاب / ترسنؤك.

مُخجل. مخن / نابویه، شهرمه زار که.

الأعضاء المخجلة / شهرم که، نه ندامانی شهرم، گه ل و قنگ.

خد:

خَد الأرض: جعل فیها أهدوداً / مهلی کیشا، کهنده کی ایّدا.

- : تُخَدُّ الجلد: تُكْرَشُ / کرژیو، لؤج بو.

- : فیه الضرب: أثر / شیین بوه وه، مهیل مهیل بو.

خَد: وجنة / رومه ت.

- : خُدّة. أهدود: الحفرة المستطيلة / کهنده ک، خنه ق،

چالی دریز.

مخدة: وسادة / سرین، بالیف.

کیس او بیت المخدة / بهرگه سرین.

أهدود: مسك الماء الجاری / کهندر، خه ره ند، که ندال، ناو

دی، کهنده ک.

خدج:

خَدَجَت. خَدَجَت: ألقت ولیدها ناقصاً / او قبل تمام الايام /

مندال یا به چه که یکی نابه کام یا ناته واوی بو.

خدیج. خدوج. خدیجة: ناقص الخلق / ناته واو، نابه کام،

ناکام، نابه کام.

خَداج: كل نقصان فی الشیء / هه مو ناته واو لئک، ناته واوی، که م

و کوی.

خدر:

خدر: أصابه الخدر / سپیو.

- الحنّ: خدر النهار: اشتد حره / گه رمای کرد، کپ بو.

- ت العين: ثقلت / قورس بو.

خدر. أخذ العَضو: أفقده الحس / سپی کرد، به نجی کرد.

- - - - : أفقده الوعی / بین مؤشی کرد.

- - - - : خدر البنت: الزمها الخدر / مالی بو

جیا کرده وه.

- - - - : بالمکان او مع أهله: اقام فیه و معهم / له که لیان

دانیشت، نیشته تی بو (له گه کس و کاردا).

خدر. خدره: تشنج یصیب العَضو / سپی، سپیون.

- : فقدان الحس / بین مؤشی.

- : کسل / تمهلی، ته وه زه لی.

- : فتور / ساردی، ساردیونه وه.

- : نمل / سپیون، میرو له کردن.

خدر. مخدر: مُصاب بالخدر / سپی.

- - - : نائم / نوستو، بنهوش.

تخدیر: إعدام الحس / سرکردن، بهنج کردن.

- : تنویم. إعدام الوعی / نوانن، بنهوش کردن.

- (عامیة) / دم کیشان، دم بون، پنگه‌بین،

کولان.

مُخَدَّر: يُعَدِّم الحس / سرکه، بهنج.

- : مُغَيَّب عن الصواب / بنهوش (که، دارو).

مُخَدَّر: سُکْران / بنهوش، سه‌خوش.

خُدْران (عامیة) / دمی کیشاوه، پنگه‌بوه، دم بوه،

کولار.

خُدْر: ما یُفْرَد من السکن / مال جیبی.

خُدش:

خُدش. خُدش: خَمَش / روشانی، چنگی لئدا.

- - : مَرَق / درانی.

- السَّمْعَة: عابها / ناوی زبان، شاپروی برد،

شهره‌زاری کرد.

خُدش: اَثْر الخُدش / روشاو، روشاوی، شوین چنگ.

تُخَدِّش / روشان

تُخَدِّش / روشاندن، چنگ لئدان.

خُدع:

خُدع. خُداع: غَش / فِئلی کرد، گزی کرد، هه‌لی

فریوان.

- : لَعِبَ علی / یاری پنگرد، پیسی رلبوارد، هه‌لی

خه‌ل‌تان، خه‌ل‌تانی، دهست خه‌پوی کرد.

إنْخُدع: رَضی بالخُداع / هه‌ل خه‌ل‌تا، دهست خه‌پو

بو، له‌خشته‌برا.

- : إغش / فِئلی لئ‌کرا، گزی لئ‌کرا، دهستی

بپرا.

خُدعة. خُدعة: حيلة / فِئل، ته‌له‌که‌بازی، ثابن و توبین،

که‌له‌ک.

خُداع. خُدیعة: غَش / فِئل کردن، گزی کردن،

له‌خشته‌بردن، هه‌ل خه‌ل‌تائن، فریودان، دهست

خه‌پوکردن، ته‌له‌که‌بازی.

- - : نفاق / دورویی.

- النَصْر / چه‌وت بینی.

خُداع. مُخَداع: کثیر الخُداع / فِئل باز، ته‌له‌که‌باز،

دهست بر، گزی که.

خُدع: من لایوثق به / دهست بر، ساخته‌چی، باوه‌ری پنگ

ناگری.

- : سراب / تراویلهکه.

مُخَدوع: مَغشوش / خه‌له‌تیندراو، گزی لئ‌کراو، فِئل لئ‌کراو،

گورگان خواربو، دهست (خه‌پو، براو).

مُخَدع. مَخَدع: حُجرة / ژور، ژوری نوستن، لانه.

خُدع:

خُدعه: عَمَل له / ئیشی بؤ کرد، تۆکه‌ری کرد، خزمه‌تی کرد.

- : قام علی خُدعه / یارمه‌تی دا، کارتیکی بؤ هه‌ل سوران،

ئیشتیکی بؤ کرد.

خُدَم الارض: حَرث. زَرع / کِیلای، چاندی، خزمه‌تی زه‌ویه‌که‌ی

کرد، کشت و کالی کرد.

إستخدَم. خُدَم: إتخذَه خادما / رای گرت، کردی به (ئیش

که، تۆکه‌ن)

- : إستعمل / به‌کاری میتنا.

- : الحَقَّ بخُدمة / دای مه‌زران.

خُدمة: شغل / عَمَل / کار، ئیش.

- : مُساعدة / یارمه‌تی دان، خزمه‌ت کردن، راژه.

- : القيام علی خُدمة / بایه‌خ دان، کارگوزاری، پاریزگاری.

- الارض: فلاحتها / کیتلان، کشت و کال کردن.

فی خُدمتکم: تحت امرکم / له‌خزمه‌تتاین.

خادِم. خُدَام (للذکر و الانثی) / تۆکه‌ر، کاره‌که‌ر، راگرته،

برده‌ست، دس و پیروه‌ند.

- - : صانع / شاکرد.

- : مُستخدَم. موظف. عامل / کری‌کار، دامه‌زراو،

راگرته، راگراو، فه‌رمان به‌ر.

استخدام: إستعمال / به‌کارمیتان.

- : خُدمة / دامه‌زاندن، راگرتن.

مستخدَم: اجیر / راگرته.

- : مستعمل / به‌کارمیتنرا.

خادِمیة: حالة الخادِم / ئیش که‌ری، تۆکه‌ری.

خُدَم. خُدَام: جُملة الخُدَم / ئیش که‌ران، تۆکه‌ر و کاره‌که‌ران،

دهست و پیروه‌ند.

مُخدوم. اجیر / راگر، که‌وره، خاوه‌ند.

خُدن:

خادِن: صادق و صاحب / براده‌ری کرد، بو به‌ماوریتی.

خُدن. خُدین: صدیق / ماوریتی، براده‌ر، ماوریتی گیانی به‌گیانی.

خذف:

خَذَفَ رَمَى الحِصَاةَ بِالْأَصْصِ أو بِالْمَخْذَفَةِ /

به له پیسکه یا به دارو لاستیک به ردی هاویشت.

مَخْذَفَةٌ / دارو لاستیک.

خَذَلَ:

خَذَلَ خَذَلًا: تَخَلَّى عَنْ / وازی هیتنا، دهستی لی هه لی

گرت.

- : تَخَلَّفَ / دواکهوت، به جی ما.

- ه: غَلَبَهُ / شکانی، به زانی بویی دا.

تَخَالَفَ: تَرَكَ جَمَاعَتَهُ وَفُشِلَ كَوَلِيُّ دَا، هه لی هات،

به زنی.

إِخْذَلُ خَذَلًا / شکا، به زنی، بوردرا.

مَخْذُولٌ: مَخْذَلٌ: مَتْرُوكٌ، مَهْجُورٌ / وازی هینسراو،

به جی هیلراو، به جی ماو.

خَذَلٌ: مَتَخَلَّى / وازی هین.

- خَذُولٌ: مُتَخَلِّفٌ / به جی ماو، دواکهوتو.

خَر:

خَرَّ الْمَاءُ: اسْمَعُ صَوْتَهُ / خوریهی هات، هاژهی هات.

- : سَقَطَ مِنْ عَلْوٍ إِلَى اسْفَلٍ / به ربه وه، کهوته

خوارئ.

- النَّائِمُ: شَخَرَ / پرخهی هات.

- سَاجِدًا: سَجَدَ / کرنوشی برد.

- : سَالَ / لیتی چو، چویرا.

- الرَّجُلُ: مَاتَ / به لادامات، مرد.

خَرِيرَ الْمَاءِ / خوریهی ناو، هاژه.

- النَّائِمُ: شَخِرَ / پرخه

خَرَّخَرَ النَّائِمُ: غَطَّ / پرخهی هات.

خَرِيءٌ:

خَرِيءٌ: تَفَوَّطَ / گوی کرد، سکی ده رچو، پیسایی

کرد.

خُرءٌ. خِرَاءٌ. خِرَاءٌ: غَائِطٌ / گو، پیسایی.

خَرِب:

خَرِبٌ. خَرَبٌ: ضِدُّ عَمَرَ / ویرانی کرد، کاوی کرد،

تیکی دا، رمانی، خاپوری کرد.

- : ثَقِبَ / سَمِي، کونی کرد.

خَرِبٌ: ضِدُّ عَمَرَ / ویران بو، کاوی بو، تیک چو.

- : تَهَدَّمَ / روخا، رما.

خَرِبَ الْمَيْتُ: هَدَمَهُ / روخانی، تیکی دا، هه لی وه شاندا.

أَخْرَبَ الْبَيْتَ: تَرَكَه خَرَابًا / به ویرانی و به ریوتی به جی

میشت، کاوی کرد.

- الْمَكَانَ: فَرَعَ / چۆل بو.

خَرِبٌ. مَخْرَبٌ: مُتَهَدِّمٌ / روخاو، ویران، کاوی، رماو.

- خَرِيَانٌ: يَحْتَاجُ إِلَى اصْلَاحٍ وَهَسَاوٍ، لَه كَارِكِهوتو، تیک

چوه، پیویستی به چاک کرنه.

تَخْرِيْبٌ. خَرَابٌ: ضِدُّ تَعْمِيرٍ / روخاندن، ویران کردن،

کاوی کردن، تیک دان خاپور کردن، هه لی وه شاندا.

خَرَابٌ. ضِدُّ عَمَارٍ / روخان، ویران بون، کاوی بون، رمان.

خَرِيَةٌ. خَرَابَةٌ. خَرِيَةٌ: مَوْضِعُ الْخَرَابِ / که لاره، ویرانه.

خَارِبٌ. مَخْرَبٌ: ضِدُّ مَعْمَرٍ / روختن، کاوی که، ویران که،

تیک ده.

خُرْبٌ. خُرْبَةٌ خُرَابِيَةٌ: نُقْرَةٌ. رَأْسُ السُّورِ / چالایی

کلوتهی سمت.

- الْأَبْرَةُ: ثَقْبُهَا / کونه ده زنی، کونه سوذن.

خَرِيْقٌ اسود: بِنَات طَبِي / خاره بند، خاریونگ.

خَرُوبٌ. خَرَنُوبٌ: نَبَات / خرنوک.

تَخَارِيْبٌ. نَخَارِيْبٌ: الثَّقُوبُ الَّتِي تَجْمَعُ النِّحْلُ الْعَسَلُ فِيهَا /

شانای هه نگوین.

خَرَج:

خَرَجٌ: ضِدُّ دَخَلَ / چوه ده ری، ده رچو.

- : طَلَعَ / هاته ده ری، سهری ده رهیتنا.

- مِنْ مَوْضِعِهِ: بَرَزَ / ده ربه پی، فجوقی کرد.

- بِهِ: اخْرَجَهُ / ده ری کرد، کرد به ده ری.

- عَلَى الْحُكْمَةِ أوِ الْحَاكِمِ: تَمَرَّدَ / یاخی بو.

- عَلَيْهِ: بَرَزَ لِقِتَالِهِ / بوی ده ربه پی.

- عَنْهُمْ: خَالَفَهُمْ / لیبان جیابوه وه.

خَرَجٌ. اخْرَجَ: ضِدُّ ادْخَلَ / ده ری هیتنا، خستیه ده ربه وه.

- : طَرَدَ / ده ری کرد.

- : خَذَفَ / لای برد.

- : اسْتَشْنَى / بواردی، به پانی.

- : دَرَبَ وَ عَلَّمَ / به ربه ردهی کرد. فیرری کرد، ده ری

چوان.

- الْأَرْضَ: وَضَعَ عَلَيْهَا الْخَرَاجَ / باجی خسته سهر.

تَخَرَّجٌ: تَعَلَّمَ / فیرریو.

- مِنْ / لیتی ده رچو، خویندننی تیا ته واو کرد.

- إَسْتَخْرَجَ: طلب خروجَه/ داوای چونه دهره وهی کرد.
 - سَحَبَ: دهری هینا، دهری دا، پوخته ی کرد، گرتی.
 - اِسْتَنْبَطَ/ تیا گه یشته، دای هینا، نوزیه وه.
 - المسألة: حُلُّها/ شیکاری کرد، هه لای هینا.
 - أَخْرَجَ: خَرَجَ به/ دهری هینا.
 - الشیء: اِبْرَءَه/ دهری خست، ناشکرای کرد.
 - اَذَى الخَراج/ باجی دا.
 - تَخَارَجَ عَنْ حَقِّ: تَنَازَلَ/ دهستی لای هه لای گرت، وازی هینا.
 - خَارِجَ: الظاهر من کل شیء/ دیار، روکش، شهوی له دهره وهیه.
 - ضَدَّ دَاخِلَ/ ده چیته دهره وه.
 - القِسْمَةُ: نه نجامی دابهش.
 - اَفْ: فِی الخَارِجِ/ له دهره وه.
 - مُتَمَرِّدٌ/ یاخی.
 - خَارِجِی: نَقِیض الدَاخِلِ/ هِن دهره وه، دهره کی.
 - غَرِیْبٌ: اَجْنَبِی/ ناموق، بیگانه.
 - خَارِجِیَّةٌ/ دهره وهیه.
 - وَزِیرُ الد - / وه زیری دهره وه.
 - وَزَاةُ الد - / وه زاره تی دهره وه.
 - خُرُوجٌ: ضَدَّ دَاخِلَ/ چونه دهره وه.
 - بَرُوزٌ/ سه ره ل دان، هاتته دهره وه، دهره به رین.
 - یومُ الد - : یومُ القِیَامَةِ/ روزی زیندیوونه وه.
 - مَخْرُجٌ: محلُ الخُرُوجِ/ دهره، دهرچه، دهرگای دهرچون، که لاین.
 - مَنفَذُ البراز من البدن/ کوم، قنگ.
 - مَنفَذٌ/ کون.
 - فَم/ دم.
 - مَخْلُصٌ: مَهْرِبٌ/ رزگاری، رزگاریون.
 - تَخْرُجُ: نَجَاحٌ: اِکمالُ مَرَحَلَةٍ/ دهرچون، ته واکردن.
 - حَقْلَةُ الد - / ناههنگی دهرچون.
 - مَخْرُجٌ/ دهره یتهر.
 - اِخْرَاجٌ/ دهره یتهان.
 - خَرَجَه: المَرَّةُ من الخُرُوجِ/ دهرچونیک.
 - بَرُوزٌ/ دهره به ریوی، قوقزی.
 - خَرَجٌ: عَكْسُ الدَاخِلِ/ خه رخ کردن، دان.

- لَمَلِيسُ النِّسَاءِ: كَشْكَشُ/ دوگمه و قه یتهان.
 - خَرَجٌ: ضَرِبَةُ الدَخْلِ/ دهسکه و تانه، باج.
 - ضَرِبَةُ الارضِ/ زهویانه.
 - ضَرِبَةُ الراسِ/ سه رانه.
 - خُرَجٌ: کِیْسٌ/ توره که، خه رار، گونیه، جه و آل.
 - خُرَاجٌ: دُمْلٌ/ دومه ل.
 - خَرَدٌ: خَرَدَ الرَّجُلُ: طَالَ سِکُوتُهُ او قَلَّ کَلَامُهُ/ بی دهنگ و کم دبوو.
 - ت البِئْسُ: کانت بکرا/ کچ بو، لاقه نه کرابو، به کارنه میتراو بوو.
 - اَخْرَدَ: اِسْتَحْيَا و سِکَتٌ/ شه رمی کرد، له شه رما بی دهنگ بو.
 - خَرِیدَةُ خَرُودٍ: خَرِید: عَذْرَاءٌ. بکر لم تُمَسَّ/ کچ، لاقه نه کرابو.
 - لَوْلُوَةٌ لَمْ تُثَقِّبْ/ مروای.
 - خَرَدَلٌ: اللّحم: قَطْعُهُ/ له ت و کوتی کرد، جنی.
 - خَرَادِلٌ: قَطْعٌ من اللّحم/ کونه گوشت.
 - خَرْدَلٌ: خَرْدَلَةٌ: نَبَاتٌ/ خه رته له، گوته زهرده.
 - خَرَزٌ:
 - خَرَزٌ: ثَقِيبٌ/ کونی کرد، سمی.
 - خَرَزٌ: مَا یُنظَّمُ (یُنظَّم) فِی خَیْطٍ/ مروو، مت و مروو.
 - فِصْصُوسٌ من الحجارة/ نقیم.
 - خَرَزٌ: المَفرَدُ خَرِزَةٌ/ مروو، زهنگیانه، زپوزه نگیانه.
 - خَرِیزٌ: وَجَعٌ یَحْسُ منه بَمِثْلِ خَرِیزِ المَخْرُزِ/ نیشی چه قین به گیانا.
 - مِخْرَزٌ: مِخْرَازٌ: مَثَقِبٌ/ درهوش، دریل.
 - خَرِزَةُ البِئْرِ: حَاجِزٌ/ دیواری بیر، قه راخی بیر.
 - الظَّهْرُ: فَقرَةٌ وَاحِدَةٌ/ برپه به کی پشت.
 - خَرَسٌ:
 - خَرَسٌ: بِکَمٍ: صَمَّتْ/ لای بو.
 - صَمَّتْ/ بی دهنگ بو.
 - اِخْرَسٌ: اِسْکَتٌ/ بی دهنگی کرد، کپی کرد، قووقه پی کرد.
 - اِبْکَمٌ/ لای کرد.
 - خَرَسٌ: صَمَّتْ/ لای.
 - اِخْرَسٌ: لاصوت له/ بی دهنگ.
 - اِبْکَمٌ/ لای.

خُرسانه. خُرسانة/ كُونكرت، چيمه نتوق.
 - مُسَلَّحَةٌ - كُونكرتتى موسسه له،
 چيمه نتوقى ناسن بهند.
 خُرش:
 خُرش. خُرش: خُدش/ روشانى.
 - ه الذباب: عَضَهُ/ گه ستى، پياچزله گازى لى
 گرت (ميشوله).
 خُرش: ذباب/ ميتش، مه گه ز ميشوله.
 خُرشوف: نبات/ كهرته شى.
 خُرص:
 خُرص: كُذَب/ دروى كرد.
 - : خُصَمَن/ قه بلانى.
 خُصَص عليه: اِقترى/ به دهميه وه هه ليه ست، دروى
 به دهميه وه كرد.
 خُراص. كُذاب او مَقترى/ درؤنن.
 خارصين/ توتيا.
 خُرط:
 خُرط الخُشب و المَعْدَن: سَوَاه بالمخرطة/ تَوْرِنه
 كرد، خهرتى كرد، خه راتى كرد.
 - : خُرَط: قَطع/ برييه وه، له ت له تى كرد،
 له خرتى دا.
 - : فا خُر كُذبا/ فيشالى لودا، خوى مه ل كيشا.
 استخرط فى البُكاء: لَج فيه و اِشْتَدَّ دايه پرمه
 گريان، به كولى گريا.
 انخرط فى المكان: دَخَلَ مَسْرَعاً/ خوى تن كوتا،
 چوه ناوى.
 - من المكان: خُرج/ ده بريى، ده رچو.
 - فى سلك كذا/ چوه ناوى، چوه پالى، تى
 چو.
 - البطن: اَصابه الإسهال/ توشى سك چون بو،
 سكه شوپى پى كهوت، ره وان بو.
 - الخُرْزَةُ فى السلك: اِنْتظمت/ هونرايه وه، كرا
 به په ته وه.
 خُراطة: مايسقط عند الخُرط/ تالاش، رده.
 خُراط: الذى يخرط العود/ تَوْرِنه چى، خه رات.
 - : كُذاب/ درؤنن.
 خُرَط. خُراطة: حِرْفَةُ الخُراط/ تَوْرِنه چى، خه راتى.

مخرطه: آلة الخُرط/ تَوْرِنه، خهرت.
 مخروط فى الهندسة/ قوچك، گومه زه، گومهن، گومه ته.
 - ناقص/ قوچك كمال، قوچك كمال.
 خُريطه. خُراطة: مصور جغرافى/ نه خشه.
 - : وعاء من الجلد او غيره/ تورده كه، هه مانه، هونرايه
 ده قر.
 خُروطش: طَلَقَه/ فيشه ك.
 خُروطم الفيل: (نف/ لمؤز، لمؤزى فيل.
 خُروطون: ديدان الارض/ كرمى زه وى.
 خُرع:
 خُرع. خُرع: اِسترخى/ له شى خاوبوه وه.
 - : اِنخرع. تَخَّرَع: ضَعْف و اِسترخى رايه/ وهى به ردا،
 لاواز بو.
 - : اِنكَسَرَ/ شكاه.
 اِخترع: اِستنبط/ دَوْرِنه وه، داي هيتا.
 خُراع. خُريع من الرجال: ضعيف/ لاواز، بين ميز، بين وه.
 خُريع خُروع من النساء: تَنثنى لينا/ شله په تى، شل و
 شيواو.
 خُروع: ناعم/ نرم، نرم و شل، شله په ته.
 - : نبات الخُروج/ گه رچك.
 زَيْت ال - / رَوْن گه رچك.
 اِختراع: اِستنباط/ داهيتان، دَوْرِنه وه.
 مُخترع: مُسْتنبط/ داهيتنر.
 خُراعة: فِرَاعَة/ داهول.
 خُرف:
 خُرف. خُرف الشَّيخ: اِمْتَر/ خه له فا.
 - المريض: هَذَى/ ويتهى كرد.
 خُرف: هُتُر/ خه له فان.
 خُرف. خُرفان. مُخرف/ خه له فاو.
 خُرافه: اِعتقاد سَخيف/ پريويج، باوه رى پريويج.
 - : اِسطورة/ نه فسانه.
 خُروف: حَمَل/ به رخ.
 - : ذَكَر الغنم/ به ران، شه ك.
 خُريف بين الصيف و الشتاء/ پاين، خه زان.
 خُريفى: مُخْتَصِفصل الخُريف/ پايزه.
 خُرق:
 خُرق. خُرق الثوب: مَرَقَه/ درانى، شويويى كرد.

- البناء و فى البناء: فتح فيه نافذة/ كونی کرد، ده لاقه‌ی تی خست.

- إخرق الشيء: مرّ فيه/ به ناویا تنبیه‌ی، سمی.

- الكذب: إختلفه/ هالی به ست، دروی هالی به ست.

- العادة: تجاوزها/ یاسای کومه لایه تی خسته لاه.

- خرم: ثقب/ کونی کرد، سمی.

- إخرق: نُفذ/ تنبیه‌ی، پیا تنبیه‌ی، سمی، پیاچوو، کونی کرد.

- خرق: خرق/ حمق/ گوج بو، گیل بو.

- خرق: ثقب/ کون کردن، سمین.

- خارق: نافذ. ثاقب/ کون کرا، تنبیه.

- الطبيعة: فوق الطبيعة. عجيب/ له سروشت به دره، سیر، سه موره.

- العادة: فوق العادة: شان/ نااسایی، له راده به دره.

- إحتراق: نُفوذ/ پیاچون، کون کردن، تنبیه یون، برین، سمین.

- خرقه: قطعة من الثوب/ سیپال، په پوشی، چه پال، ریزال.

- أخرق: خرقاء/ احمق/ گوج، که ودهن، زل حورت، سه یوله، گیل، که مژه.

- خرق: حماقة/ که وجی، که ودهنی.

خزل:

- خزل: خزل: نظر بمؤخر عينه/ به لاتیره سهیری کرد، مؤر بوهه، خیسه‌ی کرد.

- خازر: حنّيق جفنه ليحدّد النظر/ چاوی بچوک کردهه بو سهیر کردن، پیلوی هینایوه به یک.

- خزل: ضيق العين/ چاویچوک، چاوکونه سوژن.

بحر ال- : بحر القروين/ ده رای قه روین.

خيزان: قصب هندی/ چه یزه ران.

خرع:

- خرع: خرع الشيء: قطع/ بری، که رتی کرد، دابه‌شی کرد.

- إخزع: إحنى كبرا/ کومايه وه، پشتی کومايه وه له پیریدا.

خرعة: قطعة لحم/ کورته گوشت.

خوزع: عجز/ پیری کوماوه.

خرعبل في مشيه: عرج/ شل، له نگی.

خرعبل. خرعبل: الاحاديث المسقطه الباطلة/ قسه‌ی (بی سهره پی، هیچ و پوج، پرپوچ).

خرعل. صنع/ که متیار.

خرع:

- خرع في مشيه: خطر بیدیه/ دهستی راهوشان.

- الثوب: شقة/ درانی.

- خرع: فخار. فخار صيني. فروری/ گلینه، گوزه و دیزه، چینی و فخروری.

- خراع: باع الخزع/ گلینه فروش.

- خرعی: صانع الخزع/ گوزه کور.

خرع:

- خرع الثوب: شقة/ درانی.

- تخرع: إخرق الشيء في الشيء: رزه/ پیاچه قاند، پیا کرد.

خوزق: قتل على الخازوق/ نه قیزه یان (تس بری، پیا کرد) و کوزا.

خازق: سنان الرمح/ نوکرم، سه رهنیزه.

خازوق: آلة إعدام قديمة. عمود محدد الراس يدخل في دبر المجرم فيموت/ نه قیزه، داری تی برین.

خرق: مرق/ درین.

مخرق: مرق/ دلوا، شپ شرو هور.

خزل:

- خزل: قطع/ بری، که رتی کرد.

- إختزل الشيء: حدقه و قطعه/ لای برد و دای بری.

- الكلام: إختصره/ کورتی کردهه، که می کردهه.

- برآیه: إنفرد/ قیرسجه یه تی کرد، خو باوه‌ی کرد.

- إختزال: إختصار/ کورت کردهه، که م کردهه، ای کردهه، لی دابرین.

- : كتابة الإختزال/ په له نوسی.

- الكسور في الحساب/ کورت کردنه وه‌ی کورت.

کاتب ال- / په له نوس.

- إختزال في الكتابة/ په له و کورته نوسین.

خرم:

- خرم: نظم/ هونیه وه، کردی به په توه.

- الأنف: جعل فيه الخِزامة / لوتِه وانِه ی کرده
 لوتی.
 - اِنَّفَه: اذَلَه / لوتی شکاند، له لوتی دا.
 تَخْرَم الشوك فی رجله: دَخَلَ فیها / دِیگی بیاجه فی،
 بیاجو.
 خِزَام: خِزامة: حَلَقَةٌ یُشدُّ فیها الزمام / نه لقی لوت
 لغاوی پیوه نه به سترئ.
 - الأنف: شَنْف (او حلقة الأنف /
 لوتِه وانِه.
 خِزَام: خِزَامی. نبات ذکی الرائحة / سمل، هه لاله.
 خِزَن:
 خِزَن: إختزن. خِزَن المال: إِدْخَرَه / کزی کرده وه،
 شاریدی وه، په سمه نده ی کرده.
 - السِر: کَتَمَه / شاریدی وه، په سیسه ی کرده
 (نویستی).
 - اللسان: مَنَعَه الکلام / بین دهنک بو،
 نه ی لیوه نه هات، زمانی به ستره.
 - الطریق: إختصره / کورتی کرده وه،
 قد بری کرده.
 - إستخزن: وضعه فی المخزن /
 عه ماری کرده، خستیه عه ماره وه.
 - خِزَن: خِزَن اللحم: إِنْزَن / بونی کرده، بُوگه نی
 کرده.
 خِزَن الجرح: تَقِیح / کیمی (تن زه، کرده).
 خِزَن: تَخْرِین: حَفِظ فی مخزن / عه مار کردن،
 په سیسه کردن.
 - إخفاء و إدْخار / کوکرنه وه،
 شارینه وه، په سمه نده کردن.
 خِزَنَه: خِزَانَه / دُولَاب.
 - الثیاب / که تنتور، دُولابی پو شاک، جل
 بهند.
 - الکتب / مه کتبه، کتبخانه.
 - حدید / قاسه.
 خِزینة: کنز / سامان، کهنج.
 - مکان یُخِزَن فیها / کهنجینه، سامانگه.
 خِزَان: لسان / زمان.
 - مکان یُخِزَن فیها / نه ستیل، تانکی ناو.

مَخَزَن: موضع الخِزَن / عه مار، کوگه، هیزره.
 - دکان / دوکان، کوگا.
 خازن. خِزَندار: امین المَخِزَن / کهنجینه وان.
 مَخِزُون: عه مار کراو، په سمه نده کراو، په سیسه کراو.
 خِزَی:
 خِزَی: ذَل و هان / سوک و رساوبو، نابوری جو.
 - مِنْه: إستحیا مِنْه / شهرمی لی کرده.
 خِزَی: أَخْزَی / اَحْجَل / تهریق کرده وه.
 - فُضَح / نابوری برد، رسوا ی کرده، شورده بی برد.
 خِزَی: عار / نابوری چون، نابود بردن.
 - حَجَل / شهرم، تهریق بونه وه.
 خِزَیان: مَخِزَی. إستحیا / شهرم کردن، تهریق بونه وه.
 مَخِزَن: مَخْجَل / نابوری هر.
 خَس:
 خَس: رَدَل / رساوبو، سوک بو، تَبَدُّ بو.
 - نَقْص / کم بوه وه.
 - خَسَس: نَقْص / کمی کرده وه.
 اَخْسَن: فعل فعلاً خَسِيساً / نیشی قوی کرده، نامه ردی کرده.
 اَخْسَهُ: إحتقرَه / به سوک ته ماشای کرده، سوک و رسوا ی کرده.
 خَسَه: خَساسة: دِنَاءَة / رسوا یی، سوکی.
 خَساسة: القليل من المال / مال کمی.
 خَسِيس: دَنِيء / سوک، رسوا، ناپیاو، نامه رد، خوئیپی، بین
 بایه خ، قه متهر، ناوه جاج.
 خَس: نبات / کاهو.
 خَسَا:
 خَسناً لك. إْحْسَ عَلَیک / روت رهش بیئت، شهرم ناکه ی.
 خَسَر:
 خَسِر: خَسَرَ: ضِد رِبِح. فَقَد. اضاع / دَوْرانی، ونی کرده، له
 ده سنی جو، تَبَيُّ نا، زیانی کرده.
 - هَلَك / له ناو جو، فهوتا، مرد.
 - ضَل / وِن بو، وِیَل بو، ره هه ندبو.
 - تَلَف / خراب بو، گه نی.
 خَسِر: اَحْسَرَ: جعله یُخْسِر / پیئی دَوْران، له کیسی دا.
 - اتلف / خرابی کرده، زیانی پی گه یاند.
 - هُ / پیئی بزارد، زهره ری لی دا.
 خَسِر: خَسارة. خُسْران: ضِد رِبِح / دَوْراندن، له کیس چون،
 تن نان.

- بون، زیان بینگین.
 - هلاك / له نارچون، فهوتان.
 خاسر. خُسْران. خَسِير / دُورِاو.
 مُخَسَّر: يَغِيثُ بِالْمَصْلُحَةِ / زيان به خش، به زیان.
 خَسْف: إِنْخَسَفَ الْقَمَرُ: ذهب ضوءه / گيرا، مانگ گيرا.
 - غار. هَبَطَ / ته پی، داته پی، قوپا، جو به ناوا، رُوچو.
 - فى الارض: غاب فى الارض / چوبه ناخی زه ویدا.
 - ت. إِنْخَسَفَتِ الْبُيُوتُ: انهدمت / داروځا.
 - ت عَيْتُهُ: عمیت / کویر بو.
 - : نَقَصَ. هَزَلَ / کم بوه وه، لاوازیو، پوکا بوه.
 - فلانا: اَذَلَّهُ / رسواى کرد، سوکى کرد.
 - كَلَى / مانگ گيرانى خشت.
 - جزئى / مانگ گيرانى ناته واو.
 خسوف القمر: إحتجابُه / مانگ گيران.
 خَسْفَةُ: القِطْعَةُ الْمُنْخَفِضَةُ / چالایى، چال، قوپاوى.
 خاسف: مُنْخَفِضٌ / چال، قوپاو، ته پيو، رُوچو.
 - متهدم / داپوځان.
 - مهزول / لاواز، بِنَمِيز، پوکاوه.
 خَسْفٌ: هُبُوطٌ / قوپان، ته پين، رُوچون، نه وين.
 - هدم / داپوځان.
 - : دُلُّ / رسواى، سوکى، تړوئى.
 - : نَقِيصَةٌ / ناته واوى، کم و کوپى، پوکانه وه.
 خش:
 خشٌ: دَخَلَ / چوه ناو.
 خَشْخَشٌ: خَشْخَشَ الْحُلَى: صَلَّ. حَفَفَ / ورشەى مات، خشەى مات.
 - قَعَقَعَ: جَلَجَلَ / ته قەى مات، ورشەى مات.
 - الثوبُ: حَفَّ / ورشەى مات.
 خَشْخَشَةٌ: شَخْشَخَةٌ / ورشە، خشه، ته قە، شه قە.
 - حَفِيفٌ / فيشکه.
 خَشْخِيشَةٌ: العوبة / شه قشه قه.

خَشْخَاش: نبات / خاشخاش.
 خشب:
 خَشَبٌ. تَشَبَّ. إِخْشَوْشِبٌ: صار صلباً كالخشب / بر به دار.
 - : حَوَّلَ إِلَى خَشَبٍ / کردى به دار.
 تَخَشَّبَ: تَبَيَّنَ / رەق بو، وشک بو، رەق هه لات، وشک هه لات.
 خَشَبٌ: مَا تَشَقَّقُ مِنَ الشَّجَرِ / دار، ته خته.
 - ابيض / چام، دارى چام، سپى دار.
 - البناء / سپى دار، چنار.
 خشبى: من الخشب / دارين، له دار دروست کراو.
 - : كاخشب / دارين، وه دار.
 خَشْبَةٌ: قِطْعَةٌ خَشَبٍ / دار، بړه دار، ته خته.
 - نقل الموتى / داره مهيت، داريه ست، دار ته رم.
 خَشَابٌ: بائع الخشب / دار فروش.
 تَخَشَّبَ: تَبَيَّنَ / وشک هه لاتن، رەق بو.
 تخشيبية: مَظَلَّةٌ خَشْبِيَّةٌ / که پر.
 - : سجن موقت / به ندکردن.
 مُتَخَشَّبٌ: مُتَبَيِّنٌ / وشکه وه بو، رەق هه لاتو.
 خشع:
 خشعٌ: خَضِعَ / سه رى شو تړکرد، ملى که چ کرد، خوى دا به ده ست وه.
 - بَصْرُهُ: إِنْكَسَرَ / چاوى شو تړ بو.
 - بَبَصْرَهُ: غَضُهُ / چاوى (داخست، دانه واند).
 تَخَشَّعَ: اظهر الخضوع / ريزى پيشان دا.
 - : اظهر الخضوع / مل که چى و سه رشو پى پيشان دا.
 خُضُوعٌ: إِحْتِرَامٌ / ريز، ده ست به سنگه وه گرتن، کړنوش بردن.
 - : خُضُوعٌ / مل که چ کردن، سه رشو تړکردن، قايلى.
 خَشَعَةٌ: مَمُوتٌ وَ فِي بَطْنِهَا وَلَدٌ حَيٌّ / پاش مهرگه، مزبىنى ژنيکى سک پر.
 خاشع: خاضع / مل که چ، سه رشو پى قايل.
 خشف:
 خَشَفَ: ذَهَبَ فِي الْأَرْضِ وَ تَغَيَّبَ / چوبه ناخی زه ویدا.
 - وَاِنْخَشَفَ فِي الشَّيْءِ: دَخَلَ فِيهِ / پياجو، چوه ناوى.
 - : مَشَى فِي اللَّيْلِ / به شه و (رؤى، گه پر).
 - الماء: جَمَدٌ / به ستى.
 خَشُوفٌ: مُتَحَرِّشٌ. حَشْرَى / خَوْتى هه ل قولتین.

- من الرجال الجريء على المشي ليلاً / شهوگه پئی بن په روا.
 خُشَاف. خُفَاش / شه مشه مه کویره.
 خشم:
 خُشِم: اِتْسَع / نفه / لوتی کرایه وه، لوتی فش بو.
 - الانف: تَغیرت رائحته / لوتی بۆگه نی کرد، بۆنی هات.
 خُشِم. تَخَشَّمَ اللحم: فَسَدَتْ رائحته / بۆگه نی کرد، بۆنی کرد.
 - الشراب: اسکر / سه رخۆشی کرد.
 اخشم: مُتَسِع الانف / لوت فش.
 خُشام: عظیم الانف / لوت زل.
 خشم. خَيْشوم: انف / لوت.
 - السمك / گوتچکه ماسی.
 خشن:
 خُشِن: خَلَف نَعْم ولان / زیربو، رهق بو.
 خُشِن: جعله خُشِنًا / زیری کرد، سهختی کرد، رهقی کرد.
 تَخَشِن: اِشْتَدَّتْ خُشُونته / زیربو، رهق بو، سهخت بو.
 - اِخْشَوْشِن: عاش عيشًا خُشِنًا / سهخت و که ساس ژیا.
 - لَيْسَ الخُشِن / بهرگی نهرک و سهختی له بهر کرد.
 خُشِن: ضِد ناعم او دقیق / درشت، رهق، هه راش.
 - ضِد ملس / زیر.
 - جاف / وشک.
 - الاخلاق: شرس. وقح / بن نابرو، بین شهرم، دپ، توقی.
 خُشونه: خُشَانة / زیری، رهقی، سهختی، درشتی، خشى:
 خُشى: خاف / ترسا، توقی.
 - عليه: خاف عليه / بۆی ترسا.
 اِختش: خجل / شهرمی کرد.
 خُشِيَّة: خُشِن / خَوْف / ترس.
 خُشِيَّة ان: لُئلا / نه وهک، نه وه کو، مه بادا، نه با.
 خُشى. مُخْتَشِي: خُجول / شهرمن.

خُشو. اِختشاء: خَجَل / شهرم کردن.
 خص:
 خَصَّ. اِختص فلانًا بكذا: فَضَّلَهُ و اِفرديه / په سهندی کردو هه رهوی و یست.
 - به بالود: اِحْبَهُ دون غيره / دلای دایه و، هه رهوی خۆش و یست.
 - الشيء لنفسه: اِختاره / بۆ خۆی (ویست، هه ل بژارد)
 خَصَّص: ضِد عَمَم / ته رخانی کرد.
 - عَيَّن لغرض خاص / بۆ مه به ستیکی تاییه تی ته رخانی کردو دای نا.
 تَخَصَّص: اِختَصَّ بكذا: اِنْفَرَد / بو به وه ستا تیا یا، شاره زانی تیا پهیدا کرد، هه خۆی نه و کاره نه کا.
 - بفرع من العلم / له بهک زانیاریا پسپۆی کرد.
 اِختصاص. تخصص: اِنْفَرَد / پسپۆی، وه ستایی، کارامه یی.
 - دائرة النفوذ والسلطة / ده سهلات، توانایی، ده سگای ده سهلات و توانایی.
 اِختصاصی. اِختصاصی / پسپۆی، وه ستا.
 تخصیص: ضِد تعمیم / دیاری کردن، ته رخان کردن.
 - تعیین لغرض مخصوص / ته رخان کردن بۆ مه به ستیک.
 مخصوص. خصوصى / تاییه تی.
 - عمداً / تاره زو، نه نهقه ست.
 مُخَصَّص / ته رخان کراو.
 مخصصات / ده ره ماله.
 متخصص فى كذا / شاره زان، قال.
 خصوص: صَدَد / بۆنه، باره.
 من - و بخصوص كذا: بشأن / ده رباره ی، به بۆنه ی.
 خصوصاً. خاصةً. على الخصوص: لاسیما / نه خواره لا، به تاییه تی.
 خصوصى. خاص: ضِد عمومى / تاییه تی. ته رخان کراوه.
 - : شخصى / که سی، می خۆیه تی.
 خاص: ضِد العام: منفرد / تاییه تمه ند.
 عیش - / ژانیتیکی تاییه تی له که س نه چو.
 خاصةً: صفة خصوصية / چۆنیه تی و شیوه به کی تاییه تی.
 - : صفة مميزة / چۆنیه تی و شیوه به کی جیاوازو دیار.

خَضَب:

- خَضَبٌ. خَضَبٌ: لَوْنٌ. صَبَغَ/ بَوَّيَهُ يَبْوِيهِ، رَهْنِیْ كَرْد.
- خَضِبْ. اَخْضَبَ الشَّجَرُ: اِخْضَرَ وَطَلَعَ نَبَاتَهُ/ سَهْرِزِیُو، گَه لَای كَرْد، چَرزِی (دِه رِدَا، كَرْد)، گَرِیكَهی كَرْد.
- تَخَضَّبَ. اِخْتَضَبَ بِالْحِنَاءِ: تَلَوَّنَ/ خَنَهی تَسْگَرَت، خَه نَاوی بُو.
- خَضَابٌ. مَا يَخْضَبُ بِهِ: صِبَاغٌ. لَوْنٌ/ بَوَّيَهُ، رَهْنِیْ، رَهْنِیْ، خَه نَه وَ سَمَه.
- مِخْضَبٌ. وَعَاءٌ لِفَسْلِ الثِّيَابِ أَوْ خَضْبِهَا/ سَوِيْتَه، تِيَانِی بَوَّيَه كَرْدَن.
- خَضَبٌ: خُضْرَةُ الشَّجَرِ/ گَه لَای، چَرزِی، سَهْرِزِی رَه وَك.
- : المَادَّةُ الخَضْرَاءُ فِي النَّبَاتِ/ كَلْبَرُوقِيْل.
- خَضَدٌ:
- خَضَدُ العُودِ: ثَنَاهُ مِنْ غَيْرِ كَسْرٍ/ چَه مَانِيَه وَه، خَوَارِی كَرْدَه وَه.
- : تَخَضَّدَ. اِخْضَدَ: تَكَسَّرَ/ شَكَا.
- خَضَدٌ وَ خَضَادُ البَدَنِ: تَكَسَّرَهُ وَ تَوَجَّعَهُ/ لَهْش تِيَك شَكَان، دَاهِيَزَرَان.
- خَضِرٌ:
- خَضِرٌ. اِخْضَرَ: صَارَ اِخْضَرَ/ سَهْرِزِی بُو.
- خَضِرٌ الشَّيْءُ: جَعَلَهُ اِخْضَرَ/ سَهْرِزِی كَرْد.
- : الارْضُ: زَرَعَهَا/ چَانْدِي، تِيَا بُولَنْد.
- اِخْضُرَ: مَاتَ شَابًا/ جَوَانَه مَهْرَگ بُو.
- اِخْضَرَ الفَاكِهَةَ: اَكَلَهَا قَبْلَ اَيَامِهَا/ بَه سَهْرِزِی خَوَارِی، بَه نَه گَه بِيُوِي خَوَارِی.
- خَضِرٌ: اِخْضَرَ اللَوْنُ/ سَهْرِزِی.
- خُضْرَةٌ. خَضَارٌ: لَوْنُ الاخْضَرِ/ سَهْرِزِی.
- : خَضَارٌ. خَضِرَاتٌ/ سَهْرِزَه.
- اِخْضُرَ: بَلَوْنُ الزَّرْعِ/ سَهْرِزِی، رَهْنِیْ سَهْرِزِی.
- : غَيْرُ نَاضِجٍ/ نَاكَام، نَه گَه بِيُوِي، سَهْرِزِی، فَهْرِيك، نَه بَه كَام.
- : حَشِيشِي/ گِيَا بِي.
- خَضْرَاءٌ: مَوْثِدُ الاخْضَرِ/ سَهْرِزِی.
- : القَبَّةُ الخَضْرَاءُ: السَّمَاءُ/ نَاسْمَان.
- خَضَارٌ. خَضْرِيٌّ: بِيَاغُ الخَضِرِ/ سَهْرِزِی فَرُوش، سَهْرِزَه وَ مِيُوَه فَرُوش.
- مُخْضَرَةٌ. مَكَانٌ اِخْضَرَ/ سَهْرِزَه لَان، سَهْرِزِی بِي.
- خَضَارِيٌّ: بَطٌّ بَرِيٌّ/ مَرَاوِي (كِيُوِي، كِيُوِيْلَه).

- : اِحْدُ الفَرِيقَيْنِ المِتَخَاصِمِيْنِ/ يَه كِيَك
- لَه دُوِيَه رَه كِي.
- : غَرِيمٌ/ نَاحَه ز، نَه يَار.
- : اِسْقَاطٌ. حَطٌّ/ دَاشْكَان، لَوِي دَه رَكْرِكِن.
- : مِنَ الثَّمَنِ/ لَه نَرِخ كَه م كَرْدَه وَه، دَاشْكَان.
- خِصَامٌ. خُصُومَةٌ: نِزَاعٌ/ نَاكُرْكِي، بُو شَمْنَا يَه تِي.
- : مُشَاحِئَةٌ/ دَه م قَالِي، مِشْت وَ مِي.
- : مُقَاضَاةٌ/ دَاوَاگَرِي، شَكَات وَ شَكَات كَارِي.
- خِصِيٌّ:
- خِصِيٌّ. طَوَّشٌ. صَيَّرَهُ خِصِيًّا/ خَه سَانِي، گُونِي دَه رَه يِنَا.
- خِصَاءٌ: تَطْوِيشٌ/ خَه سَانْدَن، گُون دَه رَه يِنَا، يَه خَتَه كَرْدَن.
- خِصِيٌّ: طَوَّاشِيٌّ. الَّذِي شَلَّتْ حَضِييْتَاهُ/ خَه سَاو، يَه خَتَه.
- : مَخْصِيٌّ لِلْحَيَوَانِ/ خَه سَاو، نَا تَوْشِي، يَه خَتَه، نَه خَتَه.
- خُصِيَّةُ الذَّكَرِ: بَيْضَةٌ/ گُون، بَاتَر.
- كَيْسٌ أَوْ جِلْدٌ أَل- / گُونَه وَيْلَه.
- خَضٌ:
- خَضٌ. خَضَّضَ: رَجَّ/ شَلَه قَانِي، رَاي وَه شَان.
- : اِفْرَعٌ/ تَرَسَانِي، تَوَقَّانِي، دَاي خَوْرِيَان، دَاي چَلَه كَان.
- : اللبِنُ: مَخْضُهُ/ رَهْنِي.
- خَضُّ الإِنَاءِ/ تِيِي وَه رِدَا، نَاوِي تِي وَه رِدَا.
- خَضَّضَ: رَزَّيْنٌ بِالْخَضَضِ. رَزَّكَشٌ/ نَالٌ وَ الْوَالِي لَه خَوِي دَا، مَت وَ مَوْرِي كَرْد بَه خَوِي دَا.
- خَضٌ. خَضَّضَهُ: رَجَّ/ شَلَه قَان، تِي وَه رِدَان، رَهْنِيْن.
- لَبْنُ الخَضِّ: مَخِيضٌ/ دَو.
- خَضَّةٌ: فَرَعَه/ تَوَقَّانْدَن، تَرَسَانْدَن، دَاخَوْرِيَان، دَاچَلَه كِيْن.
- خَضِيضٌ. مَكَانٌ خَضِيضٌ: مَبْلُولٌ بِالمَاءِ/ تَه يِي، تَه يَانِي.
- خَضَّاضٌ. وَعَاءٌ خَضَّ اللبِنِ. شَكُوةٌ/ مَه شَكَه، رَه نَه ك.
- خَضَّضَ: خَرَزٌ/ مَت وَ مَوْرِي، نَالٌ وَ الْوَالِي.

خُضْبِرِي: طائر/ کهنده سسه، ههنگ خۆر، سه سهوز.
 خُضْرَة في الوان الناس: سُمْرَة/ سهوزه.
 - في الوان الحيوان: غُبْرَة/ خَوْلَاوِي، ديز.
 مَخْضَرَم: من لم يُخْتَن/ خه ته نه كراو.
 - من كان ابوه ابيض وهو اسود/ رهشي باوك سپي.
 - من كان دعياً ناقص الحسب/ بن ره گهن، ناجسن.
 - بين الطلو و المالح/ سويز، خوييواي، شيرينچك.
 خضع:
 خضع. اخضع. اذعن و انقاد/ ملي كه چ كرد، خوي دا به دسته وه، تاويو، رام بو.
 خضع. اخضع: صيرته خاضعاً/ ملي پهن كه چ كرد، داي مركانه وه، رامس كرد، تاوي كرد.
 تخضع. اخضوع: تكلف الخضوع/ پارايه وه، سهري شوپركرد، تاوكرا.
 خضوع: اذعان/ مل كه چي، مل دان، سه رشوري، خوي به دسته وه دان، تاو.
 نقطة ال - : نهاية حد المرونة/ نهويه پي سه رشوري و مل كه چي و پارايه وه.
 خاضع خضوع: مدعن/ سه رشوري، مل كه چ، گهردن كه چ.
 - لكذا: تحت حكم كذا/ ژيرده هستي.
 - للقانون/ په پيره وي كه ري ياسا.
 اخضاع: اذعان/ مل پهن كه چ كرد، سه پي شوپركردن، تاو كردن، هينانه ژيري، سه پي دانه واندن، رام كردن.
 اخضع. خضعاء: وجود انحاء/ كوماوه، پشت چه ماوه.
 - الراضى بالذل/ سه رشوري، سه رسوا لكهر.
 - من في عنقه تطأ من/ مل خوار مل شوپ.
 خضل:
 خضل. اخضل: ندي و ايتل/ سه پيو، شي مي هيتايه وه.
 خضل. اخضل: بلل/ ته پي كرد.
 خضل. ندر/ ته پي، شني دار، پاراو.
 خط:

خط: كتب/ نوسي.
 - رسم او عمل خطا/ هيتاي كيشا، ويته ي كرد.
 - اخطأ خطئة: رسمها/ نه خشي پيلان يا پرژده ي كيشا.
 - الشارب: طلع/ سميتي دهرهات، بژر كرد، گوگره بو، موي لي مات.
 خطط: سطر/ هيتاي كيشا، هيتاي ميتاي كرد.
 - الارض: مسحها. قاسها/ زهويه كي (پيوا)، نيشانه كرو هيتاي تياليدا).
 - الارض بالمحراث/ به گاسن هيتاي ليدا.
 - الحواجب: زججها/ برؤي رتك خست.
 خط: سطر/ ديز، هيتاي، ريز.
 - كتابة/ نوسين.
 - علم الخط/ خوش نوسي.
 - في الزراعة/ هيتاي كشت و كال.
 - الاستواء/ كه ميره ي زهوي، هيتاي پشتيني.
 - الطول/ دريز هيتاي زهوي، هيتاي درزياي.
 - العرض/ پان هيتاي زهوي، هيتاي پاناي.
 - الحديد: سكة الحديد/ هيتاي ناسن، ريگه ي ناسن.
 - مستقيم/ هيتاي راست.
 - منحنى/ هيتاي چه ماوه.
 - منكسر/ هيتاي شكاه.
 خطين متوازيين/ دو هيتاي ته پيبي.
 خطاط: كاتب الخط/ خوش نوس.
 مخطوط: مکتوب/ نوسراو، ده ست نوس.
 تخطيط: وضع الخطه/ به نامه ريژي، پيلان دانان، پيلاني پرژده كيشان، بنيات نان.
 - القلب/ دلپيوان.
 - الاراضي: مساحتها/ پيوان، نه خشي زهوي كيشان.
 - البلدان جغرافيا/ نه خشي ولاتان دانان.
 - عمل خطوط/ هيتاي كيشان.
 - الاسس للبناء/ رهنگ (رشتن، ريژي).
 وزارة ال - / به زاره تي نه خشي كيش، شالياريتي نه خشي كيشي.
 مخطط: مقلم/ هيتاي هيتاي، پي ري.
 خطة. خطه طريفة/ پيلان، نه خشي، شيوه كار كردن.
 خطا (في خطو)
 خطا:

خَطَأً: غَلَطَ / هَلَى لِي دَوَّيْه، گونامایی کرد.

خَطِيءٌ: اَخْطَأَ: غَلَطَ. لَمْ يُصِبْ / هَلَى كَرْد، چه وتی کرد.

- - : اذنب / گونا می کرد.

اَخْطَأَ بَيْنَ شَيْئَيْنِ: تَوَهَّمَ بَيْنَهُمَا / لَيْسَ تَبِكَ جَو.

- التقدير او الحساب: غَلَطَ الحِساب / هَلَى كَرْد، باش بوی نه چو.

- الغرض: اَخْفَقَ / بَوَى نه چو، پئی نه گیشته.

- الرامی: لَمْ يُصِبِ الهَدَفَ / نَهَى بَيْكَا، لَيْسَ نَهْدَا، سه ری کرد، کورتی کرد.

- الفهم: اَسَاءَ الفهم / خَرَأَ تَيْسَى گیشته، به جَوْرِيكِي تَر تَيْسَى گیشته.

- فِي الاستنتاج / بَوَى نه چو.

- ه: اَوَقَعَهُ فِي خَطَا / خَسْتِيَه هَلَه وه، هَلَهَى پئی كَرْد، به هَلَه يَا بَرْد.

خَطَأً. خَطَاءً: غَلَطَ. عَكْسُ صَوَابٍ / هَلَه، چه وتی، خهوش، چه وت.

- لِقَطِي / هَلَهَى (دهمی، دهم).

- مَطْبَعِي / هَلَهَى (چاپی، چاپ).

- بِالخَطَا / به هَلَه.

خَاطِيءٌ. مُخْطِيءٌ: غَالَطَ / هَلَه كَار، سوچدار.

- مُذْنِبٌ / گونا هار، تاوان كار.

خَطِيئَةٌ. خَطِيئَةٌ: اِثْمٌ / گونا هار، تاوان، هَلَه، سوچ. خَطِبَ:

خَطِبَ: اَلْقَى خُطْبَةً / وتاری خَوِينْدَه وه، وتاری دا.

- الفِئَاةُ: طَلَبُ الاقتران بها / خَوَازِيئِي كَرْد، داوا می کرد.

- الفِئَاةُ: عَقْدَ خُطْبَه عَلَيْهَا / نِيشَانَهَى كَرْد، ماره می کرد.

- وَدَّهٌ: صَاحِبَةٌ. نَاشِدُ رِضَاةٍ / دَلْسَى رَاگَرْت، هاوَرْتِيَه تِي له گَلْ به ست.

تَخَاطَبًا: تَحَادُثًا / له گَلْ يَه ك دوان، گفته و گويان كَرْد.

- تَكَاتِبًا / نَامَه يَان بَوَى يَه ك نَارْد.

خَاطَبًا: تَخَاطَبَ مَعَ: تَحَدَّثَ / له گَلْ دوا، قسه می له گَلْ كَرْد، قسه می بَوَى كَرْد.

- كَتَبَ اِلَيْهِ / نَامَه ي بَوَى نَارْد، بَوَى نَوَسَى.

خَطَابَةٌ: كَلَامٌ / خَوْش بَوَانْدَه رِي، وتار خَوِينْدَه وه.

فَن ال - / رَه بَوَا ن بِيئِي.

خُطْبَةٌ. خُطَابَةٌ: كَلَامُ الخَطِيْبِ / وتار، دوان، تَاخَافَتَن، گفته و گَوَى، قسه.

- - : دِينِيَّةُ / مَوْعِظَةٌ / نَامُوْرِيگَارِي نَابِيئِي.

خُطَابٌ: رِسَالَةٌ / نَامَه.

- اعْتِمَادٌ / بَاوَه رِي نَامَه.

- تَوْصِيَةٌ / رَاسِبَارْدَه، رَاسِبَار نَامَه.

خُطِيْبٌ: مُقَيُّ الخُطْبَةِ / وتار بِيئِي، وتار دَهَر، نَوَان بِيئِي.

- خَاطِبٌ: طَالِبُ الزَّوْجِ / خَوَازِيئِي كَار.

- - : المَرْتَبُ لِلزَّوْجِ / دَه سْت گِيْرَان (كُج).

خُطْبِيَّةٌ. مَخْطُوْبَةٌ / دَه سْت گِيْرَان، دَه سْت گِيْرَان دَار (كُج).

خُطُوْبَةٌ. خُطْبَةٌ: طَلَبُ المَرَاةِ لِلزَّوْجِ / دَاوَا كَرْدَن، خَوَازِيئِي كَرْدَن، دَاخَوَا رِي.

مُخَاطَبٌ: الشَّخْصُ الثَّانِي / كَه سِي دَوَه م.

- : المَوْجَه اِلَيْهِ الكَلَامِ / قَه بَوَى كَرَا.

خَطِبَ: شَأْنٌ / كَار بَوَار.

- : مَشْكَلَةٌ / كَيْشَه، به لَأ.

ما - ك: مَاشَانَك / جِيْتَه، كَيْشَه ت جِيَه.

إِخْطَبُوْطٌ: حَيَوَانٌ مَائِي / هَمِشْت پِن.

خَطِرٌ:

خَطِرٌ بِيْدَه: رَدُّهَا اِلَى الامام و الرِءَاةِ / دَه سْتِي رَاثَه وه شَان.

- بِذَنْبِهِ: ضَرْبٌ به فِخْذِيَه / كَلِكِي رَاثَه وه شَان.

- بِسَيْفِهِ مِثْلًا: لَوْحٌ به و هَرَه / شَمِشِيْرَه كَه رَاثَه وه شَان.

- تَدَبُّبٌ: تَرْجِيحٌ / نُه مَات و نُه چَو.

- تَمَخَطَرٌ: تَبَخَّرَ / لَه نِكِي، لَه نَجَهَى كَرْد، خَوَى رَاثَه وه شَان.

- الاْمْرُ لَه: سَنَحٌ / بَوَى هَلْ كَه رَت.

- الاْمْرُ لَه: لَاحٌ فِي فِكْرَه / مَات به بِيْرِيَا.

- الاْمْرُ عَلَى و فِي بَالَه: نَكْرَه بَعْدَ نَسِيَانٍ / كَه وَتَه وه بِيْرِي.

- ت الحَوَادِثُ: حَدِثٌ و اعْتَرَضَتْ / رَوَى دَا.

لَمْ يُخَطِرْ بِالْبَالِ: لَمْ يَبْرُدْ فِي الفِكْرِ / نُه مَات به بِيْرَا، هَر له بِيْرَا نُه بَو.

اِخْطَر الشَّيْءَ فِي او عَلَى بَالَه: اذْكُرَه اِيَّاهُ / بِيْرِي خَسْتِه وه، خَسْتِيَه وه بِيْرِي.

- : اَعْلَمُ و نَبِيْهٌ / نَاگَا دَرِي كَرْد، و رِيَاي كَرْدَه وه، خَسْتِيَه وَ.

خَطِرٌ: كَان خَطِيْرًا. صَارَ رَفِيْعَ المَقَامِ و نَا قَدْرٌ / گَه رَه بَو، بَا يَه بَه رَز بَو.

خاطرَ راهن/ گره‌وی کرد.

- : جازف. عَرَضَ نَفْسَهُ لِلْخَطَرِ/ جهره‌زهی کرد، سهره‌پژی کرد، خوی خسته مه‌ترسیه وه.

- بکذا: عَرَضَهُ لِلْخَطَرِ/ خستیه مه‌ترسیه وه.

خَطِرٌ. مَخْطِرٌ. لَا يُؤْتِمَنُ. مُهْلِكٌ/ جین ترس، مه‌ترسی لئ نه‌کری، سامناک.

- : مَتَبَخَّرٌ/ به‌فیز، به‌له‌نجه و لار، لارو له‌نجه‌کەر، خۆپاره‌شین.

خَطْرَانٌ. تَخَطَّرَ تَذْدُبٌ/ له‌رزه، له‌رینه‌وه.

خَطْرَانٌ ضعیف/ میوان.

- : السَّاعَةُ بِدَوْلٍ/ به‌ندۆل، پانتۆل.

خاطر: فِكْرٌ/ یاد، بیر، خولیا، نه‌ندیشه.

- : مَا يَخْطُرُ بِالْقَلْبِ/ به‌بیراهاتن، هه‌ست، هه‌ست پئ‌کردن.

- : هاجس/ گومان، مه‌ترسی، دل کرم‌ن بون.

- : هوی. میل/ ویستن، ئاره‌زوکردن، خواستن، خاتر.

سريع ال- / بیرتیز، زیره‌ک، وشیار.

لاجل - ی/ له‌بەر من، له‌بەر خاتری من.

راغی - ه/ دلی نه‌شکان، خاتری گرت.

کسرت - ه/ اغمه/ دلی شکان، په‌ستی کرد.

عن طیب - : بکل سرور/ به‌دلیکی فراوان و خۆشیه‌وه.

خواطر: جمع خاطر/ یاد، بیر، نه‌ندیشه، خولیا.

تبادل ال- : تبادل الشعور/ یه‌ک هه‌ستی.

کسرت ال- / دل شکاندن.

جبر ال- / دل هینانه‌وه‌جین.

خطیر: ذو الخطر/ سامناک، مه‌ترسی.

- : الممتختر/ به‌فیز به‌له‌نجه و لار، لارو له‌نجه‌کەر، خۆپاره‌شین.

- : رفیع القدر و المقام/ گه‌وره، پایه‌بلند، گرنگ.

- : مثیل/ ماوتنا.

خُطُورَةٌ: اهمیة/ گرنگی.

مخاطر. اخطار/ مه‌ترسی.

مخاطر: مُراهن/ گره‌و‌کەر.

- : مُجازف/ جه‌ریزه، سه‌رچل، سه‌ره‌پژ.

خَطْرٌ: مَا يَرَاهُنْ عَلَيْهِ/ گره‌وه.

- : إشراف علی تهلكه/ مه‌ترسی.

- : مصدق/ مه‌ترسیه‌کی چاره‌پوان کراو، هاکاروی‌دا.

- : علی الصحّة/ بۆ ته‌ندروستی باش نیه، به‌مه‌ترسیه بۆ له‌ش.

خَطْرَةٌ. مَرَّةٌ/ جار، که‌په‌ت.

خَطْرَفُ الْمَرِيضِ: هَذِي/ بزیکانی، وریته‌ی کرد.

- : تَخَطَّرَفَ: اسرع فی المشی/ به‌خیزایی رۆیی.

خَطْرَفَةٌ. هَذِيان/ بزیکان، وریته.

خَطْرِيْفٌ. خَطْرَفٌ: السريِع فی المشی/ خیرا، گورج و گۆل، چوست.

خطف:

خَطْفٌ. إِخْتَطَفَ: اسْتَلَبَ عَنُودَ/ رفانی، پری پیاکرد.

- : - البَصْرَ: بَهْرٌ/ ناوی چاوی رۆیی، به‌شه‌واره که‌وت.

- : شَخْصًا أَوْ شَيْئًا/ بردی، رفانی.

- : إِمْرَأَةً: هَرَبَ بِهَا/ هه‌لی گرت.

- : خَطْفٌ: مَشَى سَرِيْعًا/ فرکه‌ی کرد، خیرا تئیه‌پری.

خَطْفٌ. إِخْتِطَافٌ: اسْتَلَابَ/ رفاندن، هه‌ل گرتن، تالان کردن.

مخطف: كُلاِبٌ/ قولاپ.

خُطَافٌ. مَخْطَافٌ. خُطْفٌ: عصفور الجنة/ په‌په‌سینکه.

- : اللص/ دن، جه‌رده.

ابو ال-: حِداةٌ/ کۆلاره، سوره‌دال، سوره‌داله، مشک گره.

مَخْطُوفٌ: مُسْتَلَبٌ/ رفیتنرو، دزوا.

- : لونه مَخْطُوفٌ: متغیر الی الصفرة/ زه‌رده‌ه‌ل گه‌پاو،

زه‌نگ بزیکاو، ره‌نگ له‌په‌په‌پرو.

خطل:

خَطَلٌ. أَخْطَلُ فِي كَلَامِهِ: خَلَطٌ. آتی بکلام کثیر فاسد/ زۆری

وت، قسه‌ی بئ سه‌روپیی کرد، وته‌ی هیج و پوچی وت.

- : - : تَخَطَّلَ فِي الْمَشْيِ: تَلَوَى و تَبَخَّرَ/ (به‌له‌نجه)،

به‌له‌خۆبایی بونه‌وه، به‌ته‌روفیزه‌وه، به‌لوت به‌رینه‌وه) رۆیی.

خَطَلٌ: کلام فارغ. کلام فاسد/ قسه‌ی (هیج و پوچ، بئ جین،

بئ سه‌روپین، قۆپ، ناشیرین).

- : سُرْعَةٌ/ خیزایی، تیزی.

- : طوول/ دریزی.

اخطل. ذُو الْخَطَلِ: ذُو الْفُحْشِ/ قسه‌ی قۆپو هیج و پوچ که‌ر،

ته‌ن، چه‌نه‌باز، زمان پیس، دم پیس، هه‌له‌وه‌پ.

- : طوول الاذنین مسترخهما/ گوئی دریزی شوپ.

خَطَلٌ: احمق/ که‌ر، گورج، که‌وده‌ن.

- ما اصاب الارض من قدم/ جنّ پښ، شوين پښ.
- الجمل: حافر/ سم.
خَفَافٌ: بائع الأخفاف/ پيلانوروش.
رَجَعَ بِخَفَى حَيْنٍ: رَجَعَ خَائِبًا فَاشْلا/ به ناثومیدی
يا به بئ ميرا گه پایوه.
خَفْخَفًا: كان صوته يخرج من منخریه/ منگن.
خفت:
خَفَّتْ: مات فجأة/ کورت و پری مرد.
- الصوت: سَكَنَ/ کپ بو، بڼ دنگ بو.
- بصوته: خَفَفَهُ/ اخفاه/ دهنکی نزم کردهوه.
خَافِتٌ: خفیت. ضعيف (صوت)/ دهنکی کز، نزم،
نه بیسراو.
خفر:
خَفِرَ: خَفِرَ: حَرَسَ/ پاسی کرد، ناگاداری کرد،
نیشکی گرت، پاسهوانی کرد، چاوبیزی کرد.
خَفِرَ: تَخَفَرَ: اِسْتَحَى/ شهرمی کرد.
خَفِيرٌ: حارس. ناطوار/ پاسهوان، بیدهوان، نیشک
گر.
خَفَّارَةٌ: خَفَّارَةٌ: حِرَاسَةٌ/ پاسهوانی،
بیدهوانی، نیشک گرتن.
مَخْفَرٌ/ پاسگه، پوایسخانه، قشلهی پوایس.
خَفْرٌ: حياءُ/ شهرم.
- / نیشک گر، توبه چی.
خَفِرٌ: حَيٌّ/ شهرمن.
خفس:
خَفَسَ: هَزَأَ/ گالتهی کرد، گالتهی پښ کرد.
- هَدَمَ/ روخا، روخانی.
- : خَسَفَ/ ته پی.
خفش:
خَفَشَ: ضَعْفٌ/ کزبو.
خَفَشَ: خَفَشَ: يَبْصُرُ بِاللَّيْلِ دُونَ النَّهَارِ/ به شهو
نه بینئ، روژ کویر.
خَفَشَ: عمى نهاری/ روژ کویری.
خَفَّاشٌ: وطواط/ شه مشه مه کویره.
خفض:
خَفَضَ: ضِدَّ رَفَعٌ/ نزمی کردهوه، دای نهواند، هینابه
خوارئ.

- الصوت: غَضَّهَ و اخفاه/ نزمی کردهوه، هیناوشی
کردهوه (دهنگ).
- خَفَضَ: نَقَصَ/ کم می کردهوه، دای شکان.
إِنْخَفَضَ: تَخَفَضَ: اِنْخَطَّ بَعْدَ عُلُوٍّ/ نزم بوهوه، هاته خوارئ،
سه رهو خوار بوهوه، شو بوهوه.
- الصوت: غَضَّ/ کم بوهوه، کپ بوو (دهنگ).
خَفَضَ: تَخَفِيزٌ: ضِدَّ رَفَعٌ/ نزم کربنهوه.
- السعير/ هيتان خوارئ، داشکاندن.
- العيش: سهولته/ خورش گوزه رانی، زبانی باش.
مُخَفِّضٌ: واطي ء/ نزم، شوپ.
خفق:
خَفِقَ القَلْبُ: دَقَّ رِفْرَفًا/ تریه تریی کرد، لئی دا، دلّه کوتئی
کرد، پلی دا.
- البرق: لَمَعَ/ چه خماخه ی دا.
- البیض و غیره. خَلَطَهُ/ شله قانی.
- اَخْفَقَ الطائرُ: رَفَرَفَ. طار/ دای له شه قه ی بال، بالی
راوه شان، فپی.
- العلم: رَفَرَفَ/ شنیه وه، شنایه وه، شه کایه وه.
- براسه: هَزَأَ/ سه ری راوه شان.
- النجم: غاب/ ناوابو.
اَخْفَقَ: حَبِطَ/ کورت، تښکا.
خَفِقَ: خَفَقَانٌ/ وجیب، دلّه کوتئ، پلدان.
خَفَاقٌ: هَجَّاسٌ. مُحْتَالٌ/ فیلبان.
إِخْفَاقٌ: حُبُوطٌ. خَيْبَةٌ/ کورتن، تښکان، نشستی.
مَخْفَقَةُ البیض/ میلکه شله قین.
خافقات: (علام/ نالا، نالاکان.
خافقان: المشرق و المغرب/ خورمه لات و خورناوا.
الخوافق: الجهات الاربعة/ چوارلا.
خفی:
خَفَى. خَفَى. خَفَى. ستر و کتم/ شاریدیوه، هه شاری
دا.
خَفَى. اِخْتَفَى: ضِدَّ ظَهَرَ/ ون بو، شاررایه وه.
- : اِخْتَبَا/ خوی شاردهوه.
- : كان مُحْتَبًا/ شارراوه بو، خوی شاریدیوه.
اخفی الشیء: خَفَاهُ/ شاریدیوه، هه شاری دا.
- مجرماً: تَسْتَرُ عَلَیْهِ/ شاریدیوه، دالدهی دا، خستیه
به نای خویزه وه.

- تَحْفَى. إِسْتَحْفَى: تَسْتَرُو تَوَارِي/ وَن بُو، شَارِرِيه وه.
- إِحْتَفَى: تَوَارِي/ وَن بُو، خَوِي شَارِدِه وه.
- حَفَى. خَاف: غَيْر ظَاهِر/ شَارِرِيه وه، نَادِيَار، پِه نِهَان.
- : غَامِض/ نَادِيَار، نَالُوْر.
- : غَيْر مَنْظُوْر/ نَادِيَار، وَن بُو.
- : سِرِي/ نِهِيْنِي.
- خَافِي. خَافِيَة، سِر/ نِهِيْن، رَاذ.
- حُفِيَة. فِي الْخَفَاء/ لِه ژِدْرِه وه، بِه نِهِيْنِي.
- : خَلِيسَة/ بِه دَرِيه وه.
- خَفَاء: ضِد الظهور/ نِهِيْنِي، شَارِرِيه وه، پِه نِهَانِي.
- بِرَح الْخَفَاء: وَضَح الْأَمْر/ نَاشِكْرَا بُو، دِه رِكِه وَت، بِه دِيَارِهَات.
- إِخْفَاء: ضِد إِظْهَار/ مِه شَارِدَان، شَارِدِيه وه، سِه رِيه كُوْمَا كِرْدِن.
- إِخْتِفَاء: ضِد ظَهْوَر/ وَن بُون، خَوِي شَارِدِيه وه، سِه رِنَان بِه كُوْنِه وه.
- تَخْفَى. إِسْتَخْفَاء: تَنَكَّر/ خَوِي كُوْرِيْن، خَوِي كُوْرِيْن.
- مَخْفٍ. مُخْتَفٍ: ضِد ظَاهِر/ وَن، شَارِرِيه وه، مِه شَار.
- مُتَخَفٍ. مُتَنَكَّرٍ خَوِي كُوْرِيو.
- خَوَافِي: رِيشَات مَخْفِيَة مِّن الْجَنَاح/ پِه رِي ژِيْد بَال.
- خَل:
- خَلٌّ. إِخْتَلَّ لِحْمُهُ: هَزَل وَ نَقْص/ لِه رِيو، لَوَاوِيو.
- : تَخَلَّلَ: إِزَال مَابِيْن اَسْنَانِه/ دَانِي نَازِي، پَاكِي كِرْدِه وه.
- اَخَلَّ: إِفْتَقَر/ مِه ژَار بُو، پِيُوِيَسْت بُو.
- الزرع: حَقْفَه/ تِه نِه كِي كِرْد.
- خَلَّلَ. إِخْتَلَّلَ: صَار خَلًّا/ بُو بِه سِرِكِه، تَرِش بُو.
- : كَبَس بِالْخَلِّ اَو الْمَلْح/ خَسْتِيه نَاوُو خَوِي يَا سِرِكِه وه.
- الْعَصِيْر: صَيَّرَهُ خَلًّا/ كِرْدِي بِه سِرِكِه.
- تَخَلَّلَ: دَخَلَ بَيْنَهُ. تَوَسَّط/ كِه وَتِه بِه يِنِه وه.
- : نَفَذَ/ پِيَانِيْتِي پِي، كَوَاوِدِه رِي كِرْد.
- خَالٌ. صَادِقٌ/ بُو بِه هَاوِيْتِي، هَاوِيْتِي لِه كِه لَ كِرْت.
- اِمْرَاة: اِنْتَخَذَهَا عَشِيْقَةً/ كِرْدِي بِه دُوَسْتِي.
- اَخَلَّ بِالْأَمْرِ: قَصَّرَ فِيْهِ/ كِه مِتِه رَخَسِي تِيَا كِرْد.
- بِالْأَمْنِ: اَفْسَدَ وَاَسَاءَ/ شِيَوَانِي، نَازَوِه ي نَابِه وه.
- بِالْعَهْدِ: لَمْ يَفِ/ پِه يِمَانِي شِكَا ن، بِه اِيْنِي شِكَا ن.
- إِخْتَلَّ: وَهَنَ/ تِيَك چُو، خِرَاب بُو.
- النِّظَامُ: فَسَدَ/ شِيَوَا، نَازَوِه كِه وَتِه وه، شِيِرَا زِه ي (تِيَك چُو، پِچِرَا).
- عَقَلَهُ: رَاغَ/ تِيَك چُو، شَبِيْت بُو.
- خَلَّ. خَلَّةٌ. خَلِيلٌ. خَلِيلٌ: نَحِيْف الْجَسَدِ/ لِه رِي لَوَاوِن.
- : مَا حُصِّنَ مِّن الْعَصِيْرِ/ سِرِكِه.
- فِي الزَّرَاعَةِ: تَخْفِيْف/ تِه نِه كِه كِرْدِن.
- خِلَالَةَ. خَلَّلَ: بَقِيَّة الطَّعَامِ بَيْنَ الْاِنْسَانِ/ پَاشْمَاوِه ي خَوَارِدِه مِه ي لِه نَاو دَانَا.
- خَلِيلٌ. مَثْقُوبٌ. مَنْقُودٌ. كَوْنَاوِدِه.
- : فَقِيْر/ مِه ژَار، كِه م دِه سِت.
- : صَدِيْق/ هَاوِي، نُوَسْت.
- خَلَّةٌ: الْحَاجَةُ وَ الْفَقْر/ مِه ژَارِي، كِه م دِه سِتِي.
- خَلَالٌ: صَانِع وَ بَائِع الْخَلِّ/ سِرِكِه وَ تَرِشِيَات فِرُوْش، لِرُوَسْتِكِه.
- مُخَلَّلٌ: مَكْبُوس بِالْخَلِّ اَو الْمَلْح/ سُوِيْرِكِرَاو، لِه نَاو سِرِكِه دَا.
- : طَرِشِي/ تَرِشِيَات.
- خَلَّ. خَلَّةٌ. خَلَّةٌ: صَدَاقَةٌ/ هَاوِيْتِيه تِي، نُوَسْتِيه تِي.
- : مَوْدَةٌ/ خَوَشَوِيَسْتِي، نُوَسْتِيه تِي.
- : خَلٌّ: الصَّدِيْق الْوَدُوْد/ هَاوِيْتِي كِيَانِي بِه كِيَانِي، يَار.
- خَلِيْلَةٌ: زَوْجَةٌ/ زُن، خِيَزَان.
- : عَشِيْقَةٌ/ دُوَسْت.
- خَلَّةٌ: خَاصِيَّةٌ/ تَابِيه تِيْتِي.
- خَلَّلَ: عَيْبٌ/ خِه وَش، كِه م وَ كُوْبِي، خِرَابِي.
- : ثَغْرَةٌ فَجْوَةٌ/ كَوْن، كِه لِيْن.
- : تَشْوِيْش/ نَازَوِه، شِيَوَانِدِن، نَپِيَكِي، سِه رِي تِيَك چُوْن.
- عَقْلِي/ تِيَك چُوْن، شِيْتِي.
- خِلَالٌ: سَفُوْد/ سِيخ، شِيْش.
- : خِلَالَةُ الْاِسْنَانِ: سَلَاكَةُ الْاِسْنَانِ/ سِيوَاك، دَان نَازِيه.
- : مَا يُثَقَّبُ بِه/ دِرِه وَش، سَمَق.
- : مَدَّةٌ/ مَآوِه، كَات.
- فِي - ذَلِك: اِثْنَاء/ لِه وَكَا تِه دَا، لِه مِه مَان كَا تَدَا، لِه كَا تِي.
- إِخْلَالٌ بِالْأَمْنِ: اِفْسَادٌ وَ اِسَاءَةٌ/ نَازَوِه نَا تِه وه، شِيَوَانِدِن.
- بِالْعَهْدِ: عَدَم الْوَفَاء/ پِه يِمَان يَا بِه لِيْن شِكَا نِدِن.
- مُخْتَلٌّ: بِه خَلَّلَ/ نَا تِه وَاو.
- : مُشْوَشٌ/ شِيْرِيه، سِه رِي تَشِيَوَاو.
- الْعَقْلُ: مَخْلُوْلٌ/ شِيْت.

خَلْفَل: حَرَكٌ و قَلْقَلٌ / جولانی، بزوانی، ترازانی.
 - البس الخُفَال / پاوانه یا خرخالی له بی کرد.
 تَخَلَّل: تَحَرَّكٌ / جول، تراز، له جتی خوی تراز.
 - الثوب: بلی و رِقٌّ / کون بو، پوا.
 خُلْخَال: سِوَارِ الْقَدَمِ / پاوانه، خرخال.
 - الرجل: المِفصَل بَیْنِ الرَّجْلِ و السَّاقِ /
 قوله بی:
 - خُلْخُلٌ: رَفِیقٌ / ته تک.
 خَلْب: خَلْبٌ: اسْتَحْلَبَ: خَدَشَ و جَرَحَ / به نینوک روشانی،
 جنگی لو دأ.
 - مسك بِمِخْلَبٍ / به چنگ گرتی.
 - العقل: سَلْبُهُ و قَتْنُهُ / دل به ندی کرد، شهیدی
 کرد.
 - خَالِبٌ: اِخْتَلَبَ: خَدَعٌ / مه لی خه له تان، که له کی
 لو دأ.
 مِخْلَبٌ: خَلْبٌ: ظَفَرٌ / نینوک، چنگ، چرنوک.
 مِخْلَبِيَّاتٌ / چرنوکداره کان.
 خَلْبُ نِسَاءٍ: زَبِيرُ النِّسَاءِ / مَن بَانَ.
 خَلْبٌ: خَلُوبٌ: خَدَاعٌ / فَيْتَلُ بَانَ، ته له که باز، که له کچی.
 خَلَابٌ: خَالِبٌ: جَذَابٌ. سَالِبُ الْعَقْلِ / دل رفین.
 - - : مُخَادِعٌ / زَمَانُ لُوسٍ، مه ل خه له تین.
 خَلْبَاءٌ: حَمَقَاءٌ / نافرته تی گیل و کم ته قل، گه و ج،
 ساریلکه.
 خَلِج: خَلِجٌ: خَالِجٌ: اِخْتَلَجَ الْفَكْرَ: شَغَلَ الْجِبَالَ / چه واشه بو،
 ساری لَ تَیْکِ جُو، هوشی به لای خویوه نه ما.
 - : حَرَكٌ / جولانی، بزوانی، شله قانی.
 - بَعِينُهُ: غَمَزُهُ / چاری لَ دَاگَرْتِ.
 خَالِجُهُ شَكٌّ: خَامِرَةٌ / گومانی کرد، دلی پیس کرد.
 اِخْتَلَجَ الْأَمْرَ فِی صَدْرِهِ: شَقَلَهُ / لَیْکِی دایه وه،
 خه ریکی کرد.
 - : اِرْتَعَشَ / له رزی، داچله کی.
 - ت الْعَيْنِ: رَفَّتْ / فری، چاری فری.
 تَخَلَّجٌ: اِضْطَرَبَ و تَحَرَّكٌ / له رزی، شپزده بو، جول.
 اَخْلَجَ حَاجِبِيَّهٖ: حَرَكَهُمَا / بروی مه ل ته کان.
 خَلِجٌ: خَالِجٌ: خَالِجَةٌ: هَاجِسٌ / بودلی، گومان.

خَلِجٌ: شَرَمٌ مِّنْ بَحْرٍ / که نداد، ناوکه نند.
 خَلْد: خَلْدٌ: دَامٌ / مایه وه، دریزه ی کیشا.
 - : خُلْدًا و خُلُودًا: اِبْطَأَ عَنْهُ الْمَشِيبُ / دره نگ پیریو.
 - : خَلْدٌ: اَخْلَدَ اِلَى و بِالْمَكَانِ: اَقَامَ فِيهِ / نیتشه جی بو، له و
 جزیه مایه وه و ژیا.
 خَلْدٌ: اَخْلَدَ: اِدَامٌ / مایه وه مه تا مه تا.
 - الذَّكْرُ / ناری به جی هیشته، ناوه که ی مایه وه،
 کوپزته بو وه.
 - نَکْرَهُ / باسی کرد، ناری هینا، ناری کوپزته کرده وه.
 - : عَاشَ عَمْرًا طَوِيلًا / ته مینگی دریز ژیا.
 اَخْلَدَ اِلَى: مَالٌ اِلَى / په نای برده به.
 خُلْدٌ: خُلُودٌ: دَوَامٌ / مانه وه، مه تاه تایی، همیشه یی،
 جاویدانی.
 - : اِسْمٌ حَيْوَانٍ / مشکه کوپزده، سوچه ی.
 جَنَّةُ اَل- / به مه شتی نه مران.
 خَلْدٌ: الْجِبَالُ و الْقَلْبُ / هَوَّشٌ و بَیْرٌ.
 - : خَالِدٌ: دَائِمٌ / برده وام، همیشه، مه تاه مه تا.
 خَالِدٌ: بَاقٌ / لایموت / نه مر.
 اَبُو- : الْكَلْبُ / سه گ.
 خَوَالِدٌ: الْجِبَالُ / شاخه کان، چیاکان.
 خَلْسٌ: اِخْتَلَسَ: سَلَبٌ / دزی، رفانی.
 - : شَيْئًا زَهِيدًا: سَرَقَ قَلِيلًا / ناخونه کی دا.
 اَخْلَسَ الرَّاسُ: اِبْيَضَ بَعْضُهُ / ساری سپی تر کهوت، ماش و
 برنج بو.
 خُلْسَةٌ: فُرْصَةٌ / مه ل، ریکوت.
 خُلْسَةٌ: خَفِيَّةٌ / به دزیه وه، به نه پنی، به دزه، سه راسوی.
 مَخْتَلِسٌ: خُلْسٌ: مُرَوِّدٌ / دن.
 اِخْتَلَسَ: سِرِقَةٌ / دزین.
 مَخْتَلِسٌ: مَسْرُوقٌ / دزراو.
 خُلْسٌ: خُلَيْسٌ: مَخْلِسٌ / سه رماش و برنج.
 خَلْصٌ: خُلْصٌ: رَوْنٌ / بو وه، خاویز بو، پوخت بو.
 - : اِنْتَهَى / ته و او بو، کوتایی مات.
 - : تَخَلَّصَ: نَجَا / رزگاری بو، نازادبو، سه ره فرازبو.

ح

استخلاص / پوخته کردن.

مُستخلص / چودراوه.

إخلاص: صراحة / دلسوزی، دلپاکی، په روهی.

یا خلاص: بصراحة / به دلسوزی، به دلپاکی.

مُخلص: صادق / راستگو، دلسوز، په روه، خم خور.

مُخلص: ناج / بزگار، راکړو.

مُخلص: مُنج / بزگارگر.

خلط:

خَلَطٌ: خَلَطٌ / مَرَجٌ / تِيكَلِي كِرْد.

فِي الْكَلَامِ / دای به سهره كدا، تِيكَلِي و پيښه ل

قسه ی كړد.

وَرِقُ اللَّعِبِ / شانہ ی لید، تِيكِي دا.

خَلَطُ الْمَرِيضِ: اكل ما يَضْرُهُ / ده می نه پاراست (نه خوش).

خَالَطٌ: عاشر / تِيكَلِي كِرْد، له گه لِي ژبا.

خَوِلَطٌ او اِخْتَلَطَ عَقْلُهُ: اضطرب عقله و اِخْتَلَّ / تِيك چو،

شیت بو.

اِخْتَلَطَ: اِمْتَرَجٌ / تِيكَلِي بو.

خَلَطٌ: مَرَجٌ / تِيكَلِي كِرْدن.

خَلِيطٌ: خَلَطٌ / مَرِيجٌ / تِيكَلِي، هه رهمه، ناوټه.

اِخْلَاطُ الْجَسَدِ: الدَّمُ و البِلْغَمُ و السُّودَاءُ و الصَّفْرَاءُ / پيسی

له ش.

النَّاسِ: اوباش / هه چي په رچی.

اِخْتِلَاطٌ: اِمْتَرَجٌ / تِيكَلِي كِرْدن، تِيكَلِي.

تَشْوِيشٌ / سر لِي تِيكَدان، سر لِي تِيك چوون.

العقل: اِضْطِرَابُ الْعَقْلِ / تِيك چوون، شیت بون.

مُخَالَطَةٌ: مُعَاشِرَةٌ / تِيكَلِي، نامشو، نامشو كِرْدن.

اِخْتِلَاطَاتٌ / ماك لِي پيس كِرْدن.

مُخْتَلِطٌ: مَخْلُوطٌ / مَمْرُوجٌ / تِيكَلِي، ناوټه، هه رهمه.

مُخَلَطٌ: مُشَوِّشٌ / تِيك چو، تِيكَلِي و پيښه ل.

خَلَطٌ: اِحْمَقٌ / گوج، كودن.

خَلَعٌ:

خَلَعٌ: نَزَعٌ / دای كند.

ثِيَابُهُ: تَعَرَّى / خزی روت كرده وه، جله كانی داکه ند.

شَلَعٌ: هَلَنٌ كَيْشًا، هه لِي كند.

عَزَلٌ: لای برد، خستیه لاره.

المِفْصَلُ: مَلَخٌ / له جی چو، له خرته چو.

عليه ثوباً: البسه اِيَّاهُ / له بیری كړد، كړدی به بريا.

منه: اِنْعَقَقَ / نازاد بو، سهر فراز بو.

خُلِّصَ: اِنْقَدَ و نَجَّى / بزگاری كړد.

خُرٌّ / نازادی كړد، سهریستی كړد.

صَفَى و نَقَّى / خاویښی كړد، بزاری كړد،

پوختی كړد.

انهي / ته اووی كړد، لِي بوه وه، كوتایی پی

مینا.

حَقَّهُ بِيَدِهِ / به دهستی خزی (تولہ ی سهنده وه،

ما فی خزی سهند).

اِستخلص: اِستنتج / وا تن گه بیشت.

اِختار / هه لِي بزارد.

الشيء: اِخْذْ خُلَاصَتَهُ / پوخته كهی

وه رگرت، پالوټی.

الرجل: عَدَّهُ مُخْلِصًا / به دلسوزی دان.

خالص صافي / ناشت بوه وه، ريك كه و تن.

تَخَالَصَ مع: تَحَاسَبًا / پاك بونه وه.

اِخلص الشيء: اِخْذْ خُلَاصَتَهُ / پوخته كهی وه رگرت.

الطاعة و في الطاعة: ترك الرياء منها /

راستگو بو، دلسوز بو.

له الصب او القول: خُلِّصَهَا مِنَ الْغَشِّ /

به راستی خوښی ویست، راستگو بو له خوښه ویستی و

گفتدا.

خَلَّصَ: اِنْقَازٌ / بزگار كِرْدن، سهر فراز كِرْدن.

نِجَاةٌ / بزگاریون، سهر فراز بون، بزگاری.

الجنتين: مُشِيْمَةٌ / منادان.

انتهى الامر / ته اوو، لِي بوه وه، كوتایی.

خُلَاصَةٌ. خُلَاصَةٌ: رُبْدَةٌ / ناوه روك، رُح، پوخته.

مُخْلِصٌ / كورته، پوخته،

نويشك.

خُلُوصٌ: صَفَاءٌ / روټی، پوختی، بی گړدی.

صراحة / له روټی، ناشكاری.

خالص: صاف. نقی / روټ، پاك، خاویښ، بی گړد،

په تی.

خُرٌّ / سهریستی، نازاد.

الأجرة: مَدْفُوعَةٌ اِجْرَتُهُ مَقْدَمًا / پاره كهی

دراوه، پیښه كی دراوه.

الطوية: صافي النية / دلسوز، دلپاك.

- القلب: هَبَطَ / دلی داخوړیا، توقی، ترسا.
 - ه: ازاله عن رُثْبَتِهِ / له بالی دا، له نیشه‌ک‌ی لای برد.
 - العذار: اَلْقَاهُ عَنْ نَفْسِهِ / چه‌یاو شهرمی خسته لاره.
 - اِبْنُهُ: تَبَرَّأَ مِنْهُ / ده‌ست به‌رداری بو، نه‌فرزنی کرد، ده‌ستی لای ه‌لگرت.
 - خَلَعَ: فَكَّكَ / مه‌لی وه‌شان، تیک‌ی دا.
 - اِمْرَاتُهُ: طَلَّقَهَا / ته‌لامی دا، ده‌ستی لای ه‌ل‌گرت.
 - خَلَعَ: اِنْقَادَ لِهَوَاهُ / شوین مه‌و‌س و‌ناره‌زی خوی‌کوت، خو‌پری ده‌رچو.
 - تَخَلَّعَ: تَفَكَّكَ / مه‌ل وه‌شا، له‌جی‌چو.
 - فِي الشَّرَابِ: اِنْهَمَكَ / زود نه‌خواته‌وه، له تامی کرپوته ده‌روه.
 - اِنْخَلَعَ: اِنْتَزَعَ وَ زَالَ عَنِ مَكَانِهِ / له‌جی‌چو‌ی لاجو، له‌جی‌چو.
 - خَالَعَ: تَخَالَعَ الرَّجُلُ زَوْجَتَهُ (و المَراةُ زَوْجَهَا): خَلَعَ اِحْدَهُمَا الْاُخْرَى / ده‌ستی لای ه‌ل‌گرت، حاشای لای کرد، به‌ره‌لای کرد.
 - خَلَعَ الثِّيَابَ: نَزَعَ / دا‌ک‌ندن، خو‌پوت کرپنه‌وه.
 - : عَزَلَ / لای‌بردن.
 - المِفْصَلُ: مَلَّخَ / له‌جی‌چون.
 - خَلَعَهُ: رَدَّاءَ الشَّرْفِ / به‌رکی شهرم.
 - خَلَاعَةٌ: فَجور. تَهْتَكُ / بئ شاپویی، بئ شهرمی، به‌ره‌لایی.
 - خَلِيعٌ: خَلِيعَةٌ / فاجر. مُهْتَكٌ / بئ شاپو، بئ شهرم، به‌ره‌لا.
 - مَخْلُوعٌ: مَعزُولٌ / مه‌ل‌که‌نراو، لای‌راو، لاخراو، لوی‌که‌وتو، ده‌رکراو.
 - : خَوْلِعٌ: ذَنْبٌ / کورک.
 - مَخْلُوعٌ: مَخْلَعٌ / له‌جی‌چو، له‌خرتکه‌چو.
 - خُلِعَةٌ: تَرَكَ وَ طَلَّقَ المَراةَ / ده‌ست لای مه‌ل‌گرتن، ته‌لاق دان.
 - خَوْلِعٌ: اِحْمَقٌ / گوج، ده‌به‌نگ، گیل، بلج.
 - : خَلِيعٌ: فَرَّخَ / دل داخوړیان، ترس له‌دل‌دا.
 - خَلَفٌ:
 - خَلَفٌ: اَتَى بَعْدَ / له‌دواییدا مات.
- : بَقِيَ (و عَاشَ بَعْدَهُ وَ قَامَ مَقَامَهُ) / چوه‌جینگه‌ک‌ی، جینگه‌ک‌ی گرت‌وه.
 - له و‌علیه: عَوَّضٌ / پاداشتی دایه‌وه، بزاردی.
 - عن اصحابه: تَأَخَّرَ / دواکت، به‌جی‌ما.
 - فلاناً: اخذَهُ مِنْ خَلْفِهِ / له‌پشته‌ره‌گرتی، له‌دواوه‌په‌لاماری‌دا.
 - له‌بخر (و شَرَّ): ذَكَرَهُ بَغَيْرِ وَجُودِهِ / له‌پاش‌مله‌باسی‌کرد.
 - خَلَفٌ: تَرَكَ اِثْرًا / میراتی به‌جی‌ه‌یشت، له‌پاشی‌به‌جی‌ما.
 - وُلْدًا: اِنْسَلَ / نه‌وه‌ی‌خسته‌وه.
 - : اَخَّرَ / دوا‌ی‌خست.
 - الشَّيْءَ: تَرَكَهٗ وِرَاءَهُ / به‌جی‌ه‌یشت.
 - خَالَفَ: ضَدَّ وَاوْفَى / ناقابل‌بو، به‌به‌رچی‌دایه‌وه.
 - : بَايِنٌ / دښمن‌بو، جی‌اوازبو.
 - : نَقَضَ / شکانی، له‌پیمان‌لای‌دا.
 - : عَصَى / یاخی‌بو، لاساری‌کرد، سه‌رپنجی‌کرد.
 - : تَعَدَّى عُلَى / ده‌ست درزی‌کرد، له‌سنور‌ده‌رچو.
 - : اِخْتَلَفَ عَنِ جِياوازِ بُو.
 - اِخْتَلَفَ اِلَى المَكانِ: تَرَدَّدَ / زود‌بزی‌چو.
 - ه: كَان خَلِيفَتَهُ / له‌جینگه‌ی‌بو، چوه‌جینگه‌ک‌ی.
 - ه: جَعَلَهُ خَلْفَهُ / خستیه‌دوا‌ی‌خو‌یه‌وه.
 - اِخْتَلَفَا: تَخَالَفَا: ضَدَّ تَوَافَقَا وَ اِتَّفَقَا / رښ‌که‌وتن، پټ‌که‌نه‌ماتن.
 - اخلف و‌عده: لم يَتِمِعْهُ / په‌پیمانی‌شکان.
 - الظَّنَّ: خَيَّبَ الأَمَلَ / نا‌نومیدی‌کرد، هوبول‌پرا‌ی‌کرد،
 - علیه: عَوَّضٌ / بزاردی، پاداشتی دایه‌وه.
 - تَخَلَّفَ: خَالَفَ: تَأَخَّرَ / دوا‌ک‌وت، به‌جی‌ما.
 - : عَاشَ بَعْدَ مَوْتِ غَيْرِهِ / له‌پاشی‌به‌جی‌ما.
 - خَلَفٌ: ضَدَّ سَلَفٌ / هاتو، نه‌وه‌ی‌که‌به‌ت.
 - : ثَرِيَّةٌ / وه‌ج‌اخ، نه‌وه، وه‌چه، وه‌چ.
 - : وُلْدٌ. الولد الصالح / کورک، کورپ‌باش.
 - : بَدَلٌ / بری‌کار، له‌جی‌ی.
 - خَلَفٌ: ظَهَرَ / پشت، نه‌ودبو.
 - : ضَدَّ اِمَامٌ / پاش، دواوه.
 - اِلَى - : لِلوَرَاةِ / بزوداوه، بز‌پاشه‌وه.
 - خَلْفِيَّةٌ: اِرْضِيَّةٌ / ته‌خته‌ک‌ی.
 - : خَفَايَا وَ ماوِراءَ / نه‌پیتی، نه‌وه‌ی‌به‌دوا‌یا‌دیت.

خَلْفَ: إختلاف: فَرْق. تَبَايُن/ جِياوَزِي.

- - - ضِد وِفاق/ ناپِيكِي، ناكوكِي.

ب- عَدَا. مَاعَدَا/ بِيَجْجَك.

ب- ذَلِك. خَلْفًا لَذَلِك/ بَه پِيچَه وَاوَانِي.

عَلِيه - : عَلِيه نِزاع/ چَه وَ چُونِي لَه سَهَرَه، ناكوكِي لَه سَهَرَه.

و - ه: وَ غَيْر ذَلِك/ هَرَوَه مَاهَا.

خَلْفَةً: عَقُوب. اِيتِيان بَعْد/ بَه دَواداماتَن، لَه دَواداماتَن.

- : اِمَامَة/ رابِري.

- : النِيابَة عَن الغَيْر/ لَه بَرِي، لَه شَوِيَن، لَه جِياتِي.

خَلِيف. خَلِيفَة: مَن يَخْلِف غَيْرَه/ جِي كَر، جِي نَشِين، رابِري.

مُخَلَّف: باق. مَتْرُوك/ بَه جِي مَوا.

مُخَلَّفَات: بَقايا/ پاش مَوا.

مُخَالَف: مُناقِض/ دَر، جِياوَز، لَه يَك نَه چَو.

- : عاص/ ياخِي، سَه رِيچ، نَه تَل، بَه لَه سَه.

- : مَخْتَلَف. مُغايِر/ جِياوَز، تَاك وِلَو.

تَخَلَّف/ بَه جِي مَوا، دَوَاك وَتَن.

مُخْتَلَف: مُتَنَوِّع/ هَم مَجْمُور، هَم مَه رَه نَگ، هَم مَه چِيزَه.

- عَن: مُتَبايِن/ جِياوَز.

مُخَالَفَة: ضِد موافقة/ نَا قايِلِي، دُئوار.

- : مُناقِضَة/ جِياوَزِي، بَه رِبِج.

- : عُصيان/ ياخِي بُون، لاساري، سَه رِيچِي.

- : تَعَدَّى دَه سَت دَرِيژِي كَرْدَن.

- : جُرْم اِخْفَ مَن الجُنْحَة/ سوكَه تَاوَان.

مُخَالَف: الرَجُل الكَثِير اِخْتِلاف فِي وعوده/ پِياوِي

بِيَن پَهيمان، بِيَن گَفَت، دَرُوژَن، ناپِاسَت.

خَلْف: عَدَم اِنجَاز الوعد/ بِيَن گَفَتِي، پَهيمان شِكاندَن، دَرُو.

خَلْف: حَلْمَة الضَّرِيع/ كَوِي گَران.

خَلْفَة: رِقْعَة/ پِينَه.

مَخْلُوفَة: رَجُل البَعير/ كورَتانِي وِشَتَر.

خَلق:

خَلق: بَرَأ: اوجَد مَن العَدَم/ دَروستِي كَرْد.

- : اِخْتَلَق: اِسْتَنْبَط/ داي مِينَا.

- : الكَذِب: اِفتَرَاه/ دَرُوِي هَل بَه سَت.

خَلق. خَلق. خَلق. خَلق الثوب: بَلِي/ كُون بُو، تَقَد لَه بَه رَكَرا.

- - - بَكَدَا: كَان جَدِيرا بَه/ لَه خَوِي هَات، لِيَتِي هَات.

(خَلق الثوب: اِبلاه/ كُونِي كَرْد.

تَخَلق بَغِيَر خَلْقَه: تَطَعَّ بِطَباعِه/ خَوِي بَه كِيكِي كَه ي كَرْت.

خَلق. خَلق: سَجِيَه وَ طَبِيع/ خَو، رَه وِشَت وَ خَو، رَه فِتار.

- - - مَرُوَة/ پِياوَه تِي.

سِيء ال- شَكْس/ بَه سَخُو، بَه دَرَه وِشَت، بِيَن تَابِرُو.

خَلوق: مُؤَدِب/ رَه وِشَت پَاك، خَوَش رَه فِتار.

اخلاق: آداب/ رَه فِتار، رَه وِشَت، رَه وِشَت وَ خَو، رَه وِتار.

خَلق: ناس/ خَه كَلَك.

- : خَلْقَة: فِطْرَة/ سَرِوشْتِي.

- - - اِبجاد. بَرَم/ دَرِوسَت كَرْدَن، دَاهِيَتان.

خَلْقَة: هِيئَة/ دِيمَه ن، رِوالَة.

خَلق: بَال/ شِ، كُون.

خَلقاني. بائِع الملباس القديمة/ كُونَه فَرِوش.

خَلقِي: فِطْرِي/ سَكَمَكِي، سَكَمَك.

- : طَبِيعِي/ سَرِوشْتِي.

خَلِيق: جَدِير/ گونجاو، لَه بار.

- بَه: اَهْل لَه/ شايانِيَتِي.

خَلِيقَه: ما خَلَقَهُ اللهُ/ دَرِوسَت كَراو، خَوَاكِرَد، جِيهان.

- : طَبِيعَة/ سَرِوشَت، خَوَرِيسَك.

قَبْل ال- : قَبْل خَلقِ العالَم/ لَه پِيش دَرِوسَت بَوونِي جِيهانَا.

خَلائِق: مَخْلُوقَات/ زِيندَه وَهَر.

خالق: باريء/ دَرِوسَت كار.

مُخْتَلِق: غَيْر حَقِيقِي/ دَرِوسَت كَراو، هَل بَه سَتراو.

مُخْتَلِق: مُخْتَرَع/ دَاهِيَتَر، دَرِوسَت كار.

اِخْلُوق: عَسِي/ خَوَزِگَه، خَوَزِگَا.

- : اوشك/ نَه وَهَن دَه ي نَه مَوا، خَه رِيكَه.

- الثوب: بَلِي/ كُون بُو، دِپَا.

خَلَا:

خَلَا: فَرَع/ چَوَل بُو.

- المكان: رَجُل ساكَنوَه/ چَوَلِيان كَرْد، كَه سِي تِيانَه مَا.

- : اِخْتَلَسِي بَه وَ اليه وَ مَعَه: اِجْتَمَع مَعَه عَلِي خَلوَة/

دَرِوقُولِي كَوِي بُونَه وَ، بَه تَه نَه لَه گَه لِي مَيايَه وَ.

- باله: اِطْمَان وَ اِسْتِراح/ دَلتِيابُو، خَه مِي نَه مَا.

- الشَّهْر: مَضِي/ تَتِيه رِي، تَه وِلَوِيو.

- الحزن: فَاراقَه/ خَه مَه كَه ي رَه وِيه وَ.

- عن و من كذا: تجرد. تَبْرَأَ / له كوتلی بوهه.
 - به: خذ له / هیوای بری، ناومیدی کرد، دهستی بری.
 - به: هجره فی ضیقته / وازی لی هینا، دهستی لی هان گرت.
 - بنفسه: اِنْفَرَدَ / به تنها مایه وه، کوچی تهنیایی گرت.
 - ماخلا. سوی / بیجگه، جگه له، جگه، بهین.
 - بالمکان: لزمه / تیمایه وه، جیتی نه میشت.
 - للامر: تَفَرَّغَ و تَجَرَّدَ / ترخان بو، هر شهوی کرد، خوی بو ترخان کرد.
 - بالشيء: اِنْفَرَدَ و لم یخلط به غیره / به تنها هر خوی کردی.
 - خَلَى مَكَانَهُ: مات / مرد، جینگه کی به چۆلی مایه وه.
 - ترك: مَضَى / به جیتی میشت، وازی لی هینا، لیتی گپرا.
 - سبيله: اَطْلَقَهُ / بیری دا، به ره لای کرد.
 - مكانه: مَضَى لسبيله / به رتی خویا رویشتن.
 - بینهما: ترکهما مجتمعین / به جیتی میشتن.
 - اخلی المکان: جعله خالیاً / چۆلی کرد.
 - المکان و الإناء: فرغه / به تالی کرده وه، هیچی تیا نه میشت.
 - مکاناً و سَبَّحَ / بیری دا، جیتی کرده وه.
 - سبيله: خَلَا / بیری دا، به ره لای کرد.
 - به و معه: اِجْتَمَعَ مَعَهُ فِی خَلْوَةٍ / له گه لی کوبه وه.
 - تَخَلَّى عَنِ: تَرَكَ / وازی لی هینا، دهست به رداری بو، لیتی گپرا.
 - عن: هجر / کوچی کرد، به جیتی میشت، لوتگپرا.
 - اِخْتَلَى: اِنْفَرَدَ فِی خَلْوَةٍ / به تنها مایه وه.
 - له: تَفَرَّغَ / خوی بو ترخان کرد.
 - خلا: فضاء. المکان الفارغ / چۆلی، چۆلیان.
 - ریف / دهشت، لادی.
 - فی ال- : تحت السماء / له دهشت، له دهره وه.
 - بیت ال- : مرحاض / ناوده ست خانه، ناوده ست.
 - خَلْوَةٌ: مکان لإختلاء / پنا، شوین کوبه وه.
 - إختلاء: اِنْفَرَادَ / دوره به ریزی.

علی - : علی اِنْفَرَادَ / به تنها، بوقولی.
 خلوی: ریفی / لادی.
 خَلَى: خَالَ / فارغ / به تال، بوش.
 - و خالی البال: الخالی من الهم / بین خه م، بین باک.
 - : مَنْ لَا زَوْجَةَ لَهُ / مَن زَن.
 خَلِيَّةُ النُّحْلِ: قَفِيرٌ / دویه ره، پوره ی ههنگ، کوره ی ههنگ.
 - الجسم: حُجْبِرَةٌ / سِلٌّ.
 - / خانه.
 إخلاء: إِخْرَاجٌ / چۆلی کردن، به تال کردن.
 - السبيل. فَكَّ / إطلاق السراح / به ره لا کردن.
 خَالَ: فَاَرِغٌ / به تال، بوش.
 - غیر مشغول / به تال، دهست (به تال، نه گپراو).
 - حُرٌّ: غیر مُرْتَبِطٌ / نازاد، دهست به تال، سه ریه ست.
 - من عیب / مَن خَوْش.
 - من كذا: مُجَرَّدٌ مِنْهُ / به تیه له.
 - من السكان / چۆل، چۆل و هۆل.
 - من العمل / مَن نِيش، مَن کار.
 - من الغرض / به مَن بَیْج و پنا، مَن خَوْش.
 - من العراقيل / بی گری، به مَن ته گره.
 - من الموانع (المحضورات) / قه دهغه کراوی تیا نیه.
 خلی:
 خلی الفرس: القی اللجام فی فیها / لغاوی کرد.
 - اللجام من الفرس: نَزَعَهُ / لغاوه کی داگه ند.
 - القدر: القی تحتها حطباً / ناگری مه بجه له کی کرد.
 خلی: خَلَاةٌ / عُشْبٌ / گیا.
 مِخْلَاةٌ. مِخْلَاةُ الدَّابَّةِ: مَا يُجْعَلُ فِيهِ الْعَلْفُ وَيَعْلَقُ فِي عُنُقِ الدَّابَّةِ / توره کی نالیک.
 خم:
 خَمٌّ: کُنْسٌ / گسکی دا.
 - البئير: نَقَاهَا / دهری دا، پاکی کرده وه.
 - خَمَّخَمٌ: فسدت و ائحتته / بۆنی کرد، بۆگه نی کرد.
 تَحَمَّمَ مَا عَلَى الْخِوَانِ: اَکَلَ بَقَايَا مَا عَلَيْهِ / هه م خوارینه کی خوارد، گسکی لوتدا.
 مَحَمَّةٌ: مَكْنَسَةٌ / گسک.
 خَمُّ الدجاج: خُنٌّ / قُنٌّ / کولانه.
 خَمَّةٌ: رَائِحَةُ الرطوبية و التعفن / بۆگه نی.
 خام. مَخْمٌ: نَتْنٌ / بۆگه نی.

خَمْرٌ. خَمْرٌ لَهُ: حَقْدٌ / (قین، رقی) لای هال گرت، لاین کهوت به

(قینا، رقا).

خَمْرًا: قِنَاعٌ / په چه، روپوش.

خَمْرٌ: خَمْرَةٌ / مُسَكِرٌ / شهراب، باده، مهی.

لَوْنُ خَمْرِي / شهرابی.

خَمْرًا: بَاعِعُ الخَمْرِ / مهی فروش، باده فروش.

خَمْرًا: مَحَلُّ بَيْعِ الخَمْرِ / مهی خانه.

خَمِيرٌ: سَكِيرٌ / مهی خور، مهی نوش، باده نوش.

خَمَارٌ: خَمْرَةٌ: صُدَاعُ الخَمْرِ / سرخوشی، گینزی نوی

خواردنهوه، سریه شهی باده.

مَخْمُورٌ: مَن اسكرته الخمره / سرخوش، خومار.

خَمِيرٌ: الخَبِزُ الَّذِي اِخْتَمَر عَجِينُهُ / مهال هاتو.

خَمِيرَةٌ: خَمْرَةٌ / مهوین.

العَجِينُ (الخَبِزُ) / مهویرترش.

اِخْتِمَارٌ: تَخْمُرٌ: تَخْمِيرٌ / بون به سرکه، مهال هاتن، ترشاندن.

تَخْمِيرُ العَجِينِ / مهال هینان، ترشان، ترشاندن.

الخَمُورُ / به شهراب کردن، کردن به شهراب، گه پانهوه.

مُخْتَمِرٌ: مُخْمَرٌ / ترشواو، ترش بو.

خَامِرٌ (للعَجِينِ) / مهال هاتو.

خَمْسٌ:

خَمْسٌ: كَان خَامِسَهُم / پینجه میان بو.

: اَخَذَ الخَمْسُ / پینج به کی برد.

خَمْسُ الشَّيْءِ: جَعَلَهُ ذَا خَمْسَةِ ارْكَانٍ / کردی به پینج لا.

- العَدَدُ: ضَرَبَهُ فِي خَمْسَةِ / پینج جارهی کرد.

اِخْمَسَ القَوْمُ: صَارُوا خَمْسَةَ / بون به پینج.

خُمَسٌ. خُمَسٌ. ٥ / ٥ / ٥ / ٥، پینج بهک.

خُمَاسٌ. مُخْمَسٌ / پینج پینج.

خَمْسَةٌ / ٥ / پینج.

- اَضَافَ / پینج (که پوت، جار، چه ندانه).

- عَشْرٌ / ١٥ / پانزه، پانگزه.

خَمْسُونَ / په نجا.

خُمَاسِي. مُؤَلَّفٌ مِنْ خَمْسَةِ / پینجه.

- الزَوَايَا / پینج گوشه.

- الاَضْلَاعُ / پینج لا.

- السُّطُوحُ / پینج بو.

- الوَرَقَاتُ / پینج گه لا.

خَمِيسٌ. يَوْمُ الخَمِيسِ / پینج شه ممه.

خَمْدٌ:

خَمْدٌ: خَمْدٌ: سَكَنٌ. هَذَا / هَيْمَنُ بُوهُوهُ، هَيَواش

بُوهُوهُ، دَامِرْكَايِوَهُ، بِي دَهَنگ بُو، كَب بُو، خَاويوَهُوهُ،

دَامِرْدَهوَهُ.

- : مَات / مرد، گیانی ده رچو.

- الحَمِي: سَكَنُ فَوْرَانِهَا / سوکی کرد،

تَاكَهِي كَهَم بُوهُوهُ، خَاويوَهُوهُ.

- المَرِيضُ: اُعْمِيَ عَلَيْهِ / له هُوَش خُوِي

چو.

- ت. ت. - ت النَارُ: سَكَنُ لَهِييَا / دَامِرْدَهوَهُ،

گِرَه كَهِي نِيَشْتَهوَهُ (تَاگِر).

اِخْمَدٌ: اسْكُتْ / بِي دَهَنگِي كَرْد، هَيْمَنِي كَرْدَهوَهُ،

هَيَواشِي كَرْدَهوَهُ.

- : اَطْفَا / كُرْزَانِيهوَهُ.

- : اَقْمَعُ / دَاي مِرْكَانَهوَهُ، كَبِي كَرْد، دَابِيئِي كَرْد.

- اِنْفَاسَه: اَمَاتَه / خَنكَاښِي، كُوشْتِي، پِرْزَهِي بِرِي،

خَبِي كَرْد.

- الِهَمَّةُ: بَرْدَهَا / سَارْدِي كَرْدَهوَهُ.

خُمُودٌ: سَكُوتٌ / بِي دَهَنگِي، كَبِي، هَيْمَنِي، دَامِرْكَاوِي،

دَامِرْدَهوَهُ.

خَامِدٌ: سَاكُتٌ / بِي دَهَنگ، كَب، هَيْمَن، دَامِرْكَاو.

خَمْرٌ:

خَمْرٌ: خَمْرٌ: سَتْرٌ. حَجَبٌ / پُوشِي، رُوِي پُوشِي، دَاي

پُوشِي، پَه چَهِي گِرْتَهوَهُ.

- : جَعَلَهُ يَخْمُرُ / ترشانی.

- العَجِينُ: جَعَلَ فِيهِ الخَمِيرُ / مهویر ترشی

تِن كَرْد، مهالی هینا.

- فَلَانًا: اِسْتَحْيَا مِنْهُ / شَهْرَمِي لِي كَرْد.

خَمِرٌ: اِخْمَرٌ: تَوَارِي و اسْتَرٌ / خُوِي شَارْدَهوَهُ، وِن

بو.

- : تَغْيِرُ عَمَّا كَان عَلَيْهِ / گُورَا، تِيك چو.

اِخْتَمَرُ. تَخْمُرُ العَجِينُ: صَارَ خَمِيرًا / مهال هات.

- : لَيْسَ الخَمَارُ / پَه چَهِي گِرْتَهوَهُ، رُوِي

پُوشِي.

- العَصِيرُ: صَارَ خَمْرًا / بو به سرکه، بو به شهراب.

خَامِرٌ. اِرْتَابٌ. شَكٌّ / كُومَانِي كَرْد، دَلِي پِيس كَرْد.

خامس: بعد الرابع/پینجہم، پینج ہم۔

- عشر/ پانزہ (م، مین، ہم، ہمین)۔

مُخَمَّس: ذو خمسة ارکان/ پینج لا، پینج گوشہ۔

تخمیس (عند الشعراء): إضافة ثلاثة اشطر الى

شطرى البيت، تخمیس، پینج خشتہ کی۔

خمش:

خَمَش: خَدَش/ روشانی، چنکی لوتدا، چنکی لی گرت۔

خَمَش: خَدَش/ روشاندن، چنگ لی گرتن۔

خَمُوش: بعوض/ میثولہ۔

خمص:

خَمَص: انخمص الجرح: ذهب و رمه/ نیشتہ وہ،

ناوساویہ کی نیشتہ وہ۔

خَمِصَ البَطْنُ: فرغ/ بہ تال بوه وہ، میچی نہ ما (سک)۔

خَمِصَ الحَشَى: جائع/ برسی۔

- خَمِصَان: خَمِصَان: ضامر البطن/ سک

بہ تال، سک بہ قولچو۔

اخمص القدم: ما لا يُصَبُّ الارض من باطنها/ بنی

پن، چالایی پن۔

خمع:

خَمَع: عَج/ لہنگی، شہل۔

خَمَاع: ضَلَع/ خوارو خچیہ کی زکماکی۔

خَمِع: ذنب/ گورگ۔

- لَص/ دن۔

خَمِيع: خيموع: المرأ الفاجرة/ سوزانی۔

خمل:

خَمَلُ ذِكْرُهُ (أو صوته): خَفِي/ ون بو، کپ بو، دہنگ و

سہنگی نہ ما۔

خامل الذکر: مَسِي. غير معروف/ نہ ناسراو، نادیار،

بیرہ وہ چو۔

- بَطِيء. مترهل/ سست، خاو، خاوو خلیچک۔

خَمُول: فُتور و کسل/ تہ مہ لی، سستی، خاوو

خلیچکی، داهیزرلوی۔

- الذکر/ نادیار، بیرچونہ وہ، نہ ناسراوی۔

خُمال: داء في المفاصل/ دہردہ چومگ، شلہ بہ تہ۔

خُمائل: الشجر الكثير. الموضوع الكثير الشجر/

چرہ، بیٹشہ، دارستان۔

مُخَمَل: خَمِيلَة/ قَطِيفَة/ قہیفہ۔

خَمِيلَة. خَمَل. خُمَالَة: ريش النعام/ توکی تو۔

- المنهبط من الارض/ زوی داتہ پیو، رُجُو، خم خُورک۔

- الشجر الكثيف/ دارستان، چرہ، بیٹشہ لان۔

خمن:

خَمَن: قَدَّر/ قہ بلانی، خہ مالنی۔

تخمین: تقدیر/ قہ بلاندن، قہ رینہ۔

مُخَمَّن: مُقَدَّر/ قہ بلینراو۔

مُخَمَّن: مُقَدَّر/ قہ بلینہ۔

خن:

خَن. خَنَخَن: خَنَف. اخرج الكلام من انفه/ بہ لوت قسہ ی

کرد، منگہ ی مات، منگانگی۔

خَنَاء. خَنِين: خَنَف/ منگہ منگ کردن، بہ لوت قسہ کردن۔

اَخَن: اخف/ منگہ منگہ کر، بہ لوت قسہ نہ کا، منگن۔

خند:

خَنِيَتْ. تَخَنَّتْ: اُنْتُ. كان على صورته الرجال و احوال

النساء/ ژانی بو، نیرہ کورپک بو۔

خَنِيَتْ. مَحَنَّتْ. مَحَنَات: اُنِيَتْ/ نامہرد، ژانی۔

خُنِيَتْ: نکر و انشی فی آن واحد/ نیرہ موک۔

خنج:

خَنَجِر. خِنَجِر: مَذِيَة/ خہ نجر۔

خند:

خُنْدَب: سِيء الخلق/ بی ناپیو، رہوشت خراب۔

خُنْدَع: خَسِيْس في نفسه/ ناپیو۔

خُنْدَقُ الخُنْدُق: حَفْرَةٌ/ خہندہ قی (ہل کہند، لوتدا) خہرہندی

لوتدا۔

خُنْدُقُ: حُفْرَة مستطيله/ خہندہ ق، کہندر، سپیر، کہندہ ک،

خہرہند۔

خنز:

خنزیر: حيوان معروف/ بہ راز، خوگ، وہ راز۔

- ذکر الخنزیر/ یہ کانہ۔

- بَرِي/ بڑہ۔

صغار أوجرو الخنزیر/ بیولہ، پارکولہ۔

صوت ال- / مرقاندن۔

خنزیرة: انشی الخنزیر/ مالوس، دہر، شہک۔

خنص:

خِنَصِر. خِنَصِر: الاصع الصغرى/ پہنجہ توتہ۔

خَنُوص: ولد الخنزير/ پلخ، به چک به راز،
توله به راز، کوده له.
خَنَع: خَنَع له و اليه: خَضَع و ذَلَّ/ سه ری بؤ شوپکرد.
خُنُوع: خُنُوع و ذَلَّة/ سه رشو پکردن، توکسه ری
کردن.
خَنَع: ذَلَّ/ سه رشو پری، توکسه ری.
خانغ و خَنُوع: الفاجر المرعب/ داوین پیس، بن بار،
ریایی کر، سه رشو پری.
خُنُوع: ریبغو عار/ رسوایی، سوکی.
خَنَف: خَنَف: خَنُوع. خَنُوع: خَنُوع منگی هات.
خَنَف: خُنُوع/ خُنُوع منگ منگ.
اخنف: اخن/ منگن.
خُنُوع: خُنُوع. خُنُوع: خُنُوع: خُنُوع خَشْرَة/
گاروگ، سفره بره، قالونچه، گولیتیکه.
خَنُق: خَنُق: خَنُق: شَدَّ علی حلقه حتی يموت/ دهستی
نایه بینی، تاسانی، پهنگه موسی کرد.
- الرأية: نکسها علامه للحزن/ نالای هینایه
ناوه راست بؤ پرسه، نالای دانه واند.
- حَبَسَ الخُنُوع/ تاسانی، خنکانی، هه ناسه ی
بری، پهنگه موسی کرد
- ته العزات: غَصَّ بالبعاء/ هه نسکیدا وه ختبه بو
بخنکی.
خَنُق الإناء: مَلَأَ/ پری کرد، خه فه ی کرد.
إخْتَنَق: إخْتَنَق/ خنکا، تاسا.
خَانِق: خَانِق: تشاجر/ جو به گزیا، شه پی کرد.
مَخْنُوق: مَخْنُوق: خَنِيْق. خَنِيْق/ خنکاو، تاساو،
خه فه، پهنگه موس.
خَنُق: حَبَسَ الخُنُوع/ خنکاندن، هه ناسه لی برین،
تاساندن.
خَانِق: ما يَخْنُق به كالحبل/ په تی خنکاندن.
- طوق الثوب/ په خه ی کراس، په خه.
- العنق/ مل، بینه قاقا، گوردن.
- زقاق/ کولان.
(خَدَب - ه/ په خه ی گرت بینه قاقای گرت.

ضَيِّق ال - علی / دهستی نایه (بینی، بینه قاقای).
تَضْيِيق ال - : مُضَايِقَه: ظلم / ستم، تورداری، جور، تهنگ
بین هه ل چنین.
خُنُقَة اليد: رسخ / مه چک.
خَانِق: الذي يَخْنُق/ خنکینره، خنکین.
إختناق: فطس/ خنکان، هه ناسه برین، تاسان.
- إنعقاد و إسداد/ تهنگی، خه فه بون، خنکان به هوی
پریون و ندریه وه.
- دموی: اسن/ خنکان به هوی بوکهل یا بؤن و هه وای
پیسه وه.
خُنُق: خَانِق: دفتريا/ وهناق.
خَانِق الدجاج: مرض/ باله شوپری.
خَنَاقَة: عراق/ شه، به گزیا چون.
خُنَاق: من شأنه الخنق/ خنکینره.
خَنَا: خَنَا: خَنِي: إخْنِي: فحش في الكلام/ قسه ی توپو ناشیرینی
به ده ما هات.
إخْنِي عليه الدهر: اهلكه/ زه مانه په کی خست، روژگار په کی
خست.
خَنِي: كلام قبيح/ قسه ی (توپو ناشیرین، بن جین).
خَاخ: خَاخ العشب: قَلَّ خَفِي/ گیاو سه رزه نهما، کم بوه وه.
خَوخ (نبات و شعر)/ قَوخ.
خَوْخَة/ قَوخِيك.
- منور: كَوَة السقف/ کلوروزنه.
- باب صغير في الباب الكبير/ ده رگای ناودوده ری.
خَوْخاء: خَوْخاء: احمق/ گیل، کر، که ودهن، گمزه.
خود: خَوْد: سار مُسرعا/ خیرا رویش.
تَخَوْدُ الغصن: تمایل/ لاریوه وه، شنیه وه.
خَوْد: المرأة الشابة/ ژنی گنج.
خود: خَاوْدَه اى الشيء: خالفه/ دزاودز کهوتن.
تَخَوْدُ: قَعْدُ/ په یمان یا به لینی دا.
خَوَان: حَمِي/ تا.
خُوْدَة: غطاء راس المحارب/ کللو تاسن.
خَار:

خار البقر: صاح / بقرانی، قورانی.

- عزمه: فِشَل / روخا، زهوق و ناره زوی نه‌ما، وره ی بردا.

- ت قواه: ضَعْف / لاواز بو، هیتزی نه‌ما، په‌کی کهوت.

- استخار: استعطف / پاراپه‌وه، نژای کرد.

خوار: صوت البقر / بۆره، بۆره‌بۆر.

- العزم / روخان، ناره زو نه‌مان.

- القوی / لاواز بون، میزنه‌مان، په‌ک کهوتن.

خوار: خائر العزم / روخاو.

- سهل الإنقياد / ده‌سته‌مۆ، که‌وی.

- الضعیف الرخو / نه‌رم و لاواز.

- جبان / ترسنۆک.

خورد: خلیج صغیر / که‌نداویکی بچکوک.

- مُحْفَض من الارض / زه‌وی نزم و چال.

خوری: کاهن / پیاری ناین.

خاس:

خاست الجيفة: (رُوحت / بۆگه‌نی کرد، بۆنی کرد.

- البضاعة: کسدت / بازاری شکا.

خاس العهد و بالعهد: نَقْضه / په‌یمانی شکان.

- بالوعد: اخلف / له‌بائین لایدا.

خوص:

خاوص و تخاوص: (عَمَض عینه قلیلاً و حَذَق /

به‌چاری وه‌ک نوقاه‌وه سه‌یری کرد.

أخوص النخل: اخرج الخوص / که‌لای دهردا، په‌لکی

کرد (دارخورما).

خوص: ورق النخل / که‌لای دارخورما، په‌لکی

دارخورما.

أخوص: ضیق العینین / چاویچوک، چاویکونه سوژن.

خاض:

خاض: خَوَّض الماء: دَخَلَه / خَوَّی خسته‌ ناوه‌که‌وه،

خَوَّی تَخَسْت.

- فی الحديث: تَعَمَّق / قو‌لی کرده‌وه، در‌یزه‌ی پی‌

دا، چوه‌ بنج و بناوانی.

- المنايا: اِنْتَحَمَهَا / خَوَّی خسته‌ مه‌ترسیه‌وه.

مخاضة النهر: موضع الخوض / بوار، دپ، ته‌نکار.

خاف:

خاف. تَخَوَّف: فَرَع / ترسا، تو‌قی، زراوی چو، زاره‌تره‌ک بو،

رَوَّحی چو، زه‌نده‌قی چو، نه‌تره‌ش بو.

- منه / لیتی ترسا، رَوَّحی لی چو.

- علیه / بۆی ترسا.

خَوَّفَ (خاف: جعلَهُ يَخَاف / ترسانی، تو‌قانی، رَوَّحی برد.

خوف: ضِد آمن / ترس، باک، بیم، تو‌قین، رَج چون، په‌روا،

سام.

بدون - / بِن باکی، نه‌ترسان.

خَوْفاً من / له‌ترسی نه‌وه‌ی.

خَوَّاف. خَوَّيف: ضِد شجاع / ترسنۆک، نه‌ویتر.

خائف: ضِد آمن / ترساو.

- علی / لیتی ترساو.

يَخَاف الله: تَقَى / له‌خواترس، پیاوچاک.

لا - / ناترسی، بی‌باک، بِن بیم.

إخافة. تخويف / ترساندن، تو‌قاندن.

مَخَوْف: يُخْشَى أو يُخَاف منه / جئ ترس، جئ مه‌ترسی.

مُخِيف: مُرْعِب / ترسناک، ترسینه‌ر، نه‌رزه‌نگ، به‌سام، سامناک.

خاف: شديد الخوف / ترسنۆک.

تخويف / ترسانن، تو‌قانن، زراویردن.

تخويف / ترسان، ترس لی نیشتن، سام (کردن، گرتن، لی

نیشتن).

مخاوف / مه‌ترسی.

مخوف. ما يخاف منه / نه‌وه‌ی لیتی نه‌ترسی، جئیی مه‌ترسیه‌.

خال:

خال: ساس / مه‌لی سوپان، به‌په‌یوه‌ی برد.

- علی اهله: دَبَّرَ اُمُورَهُم / بردنی به‌په‌یوه، خاوه‌نداری کردن،

کاروباری جئ‌به‌جئ کردن.

خَوَّل: فَوَّض / ده‌سه‌لاتی دایه.

تَخَوَّل: تَفَوَّض / ده‌سه‌لاتی وه‌رگرت.

مُخَوَّل: مَفَوَّض / خاوه‌ن ده‌سه‌لات، ده‌سه‌لات دار، باوه‌ی

پن‌کراو.

تَخَوَّل / ده‌سه‌لات پن‌دان.

خَوَّل: الحاشية / ده‌ست و پی‌وه‌ند.

خال: صاحب الشيء / خاوه‌ن.

- : أخو الأم / خال.

- : شامة / خال.

خالة: أخت الأم / پور.

خ

خُوْلُوَة: النسبة الى الخال/ خالوان.

خام:

خام نسيج من القطن/ خام.

- (اسمر/ خام، خامی بۆر.

- ابيض/ بلورى.

خان:

خان: كان خائناً/ ناپاك بو.

- الرجل: عُدر به/ دهست بهردارى بو، ناپاكي له گه ل
كرد.

- العهد: نَقْضُهُ/ به لئینی شكأن.

- عَهْدُهُ: هَجْرَةٌ/ دهستی لى بهردا، وازى لى هینا،
به جین میشت، دهستی لى هه لگرت.

- الأمانة: طمع فيها/ دهست پیسی و ناپاکی کرد.

- ه الدهر: غَيْرُهُ الى الاسوا/ ترشكا، نهی هینا.

- ته رجلاه: لم يقدر على المشى/ نهی توانی
بهردا، قاچی نهی هینا.

خَوْنُهُ: نسبة الى الخيانة/ بوختانی بۆ کرد، به دهست
پیسی دانا.

إستخان: حاول الخيانة/ ویستی ناپاکی و دهست
پیسی بگا.

خائن: ضد أمين/ ناپاك، دهست پیسی.

- : خَوْنُون. خَوَان/ غَدَار/ زۆردار، ستم کار.

خَوَان: كثير الخيانة/ ناپاك و دهست پیسی
بهردهوام.

خيانة: ضد امانة/ ناپاکی.

- : عُدر/ زۆرداری، دهست درژی.

- عَظْمِي/ ولات فروختن، خیانهت له ولات وله
گه ل.

- الأمانة/ دهست پیسی.

- العهد/ به لئین شكأن، بین به لئینی.

خان: حانوت/ نوکان.

- : محل نزول المسافرين. فندق/ خان،
میوانخانه.

خانة: عمود. حقل/ خانه، ستون.

- : مربع/ خانه.

خوان: مائدة/ سینی و خوان.

- مستدير/ خوانی خپ.

- مَذَاذ/ خوانی لاکیش، سفره.

خوی:

خَوِي. خَوِي: فَرَعٌ و خلا/ چۆل بو، به تال بو، هیچی تیا نهما.

- . - . اخوی الرجل: خلا جوفه و جاع/ برسی بو،

سکی هیچی تیا نهما.

خَوِي. خَواء: خلو الجوف من الطعام. جوع/ برسیه تی،

خوړین.

- . - : فراغ/ چۆلی، به تالی، بۆشایی.

خَوِي: خال البطن/ برسی.

خاوي: خال. فارغ/ چۆل، به تال، بۆش.

خاب:

خاب: فُشَل/ ناومید بو سه رنه گوت، پرزه بپاویو.

- امله: إنقطع/ میوا بپاویو.

خَيْب. خَيْب: امله: رَدُهُ خائِباً/ میوای بپری، ناومیدی کرد.

- طلبه: رَفَضَهُ/ دهستی به پویه وه نا، گه پانی وه.

- مَسَعاه: اُخْبَطَهُ/ رهنجی به بادا، شکانی، به زانی.

خَيْبَةُ: قُشَل/ سه رنه گوتن، نشستی.

- الأمل/ میوا بپاویان، ناومیدی، دهست لى شتن.

خار:

خار: صار ذا خیر/ خیردار بو.

- : إختار. تَخَيَّر. خَيْرَ على: فَضُل/ په سه ندی کرد، به

باشی زانی.

- : خايِر: جعله يختار/ سه رپشکی کرد، کردی

به سه رپشک.

إختار. تَخَيَّر: إنتقى/ هه لى بژارد.

إختار لنفسك ما يَحلُو/ هه لى بژیره به نار ه زوی خوت.

خَيْر. ضد شَر/ چا که، باشه.

- : فائدة/ سود، فه، که لک.

- : مال/ سامان، پیت.

- من. اخیر: افضل/ باشتی، چاک تر.

- : كَرَم/ به خشنده یی.

- : شَرَف/ ناموس، نابرو.

فعل ال- : إحسان/ چا که کردن.

خَيْرًا: حَسَنًا/ باشه.

خَيْر. مُضِن. كَرِيم/ بپاوا چاک، خیره وه مند، به خشنده.

خَيْرِي. لأجل الخير او نفع الخير/ بۆ چا که.

خَيْرِيَّة. الجودَة و الفضل/ چا کیتی، باشی.

خیره. خیار: افضل الشیء / هَلْ بَدَّدُوا، باشه کان
 خیار. اختیار: إِنْتخاب / هَلْ بَدَّدُوا.
 - حُرِّیةٌ (و حَقُّ الْاِخْتِیَارِ) مافی هَلْ بَدَّدُوا.
 اخیَر: اَفْضَلُ / باشتر، چاکتر.
 اختیار: إِنْتخاب / هَلْ بَدَّدُوا.
 رَجُلٌ - : شَیْخٌ مُسِنٌ / پیاری پیر، به سالاجو.
 اختیاراً: طَوْعاً / خُوبه خُشانه، خُورِهَس، له خُورِه.
 - : عَن طَیْبِ خَاطِرٍ / به ناره زو، له ناخی دلوه.
 اختیارِی: طَوْعِی / له خُورِه، هه وهس.
 - : اِرَادِی / ناره زومه ندانه، به ناره زو.
 مُخْتَارٌ: مُتَّخِذٌ / هَلْ بَدَّدُوا.
 - : شَیْخُ الْبَلَدِ / موختار، کویتا.
 مُخْتِیرٌ: غَیْرُ مُسْتِیْرٍ / خُورِد، هه وهس کار.
 خیار: نَبَاتٌ / خیار، نارو.
 - ماءٌ / تَرَوِی.
 خاس:
 خاس: فَسَدَتِ الرَّائِحَةُ. تَعَفَّنَ / بُوگه نی کرد.
 - : نَقَصٌ / کمه کردوه.
 - الْبَیْعُ: كَسَدٌ / فِرْوخت نه ما، بازار شکا.
 - بِالْعَهْدِ: نَكَثٌ وَ غَدْرٌ / په یمانی شکاند.
 - بِالْوَعْدِ: اَخْلَفَ / له به لَیْن لایدا.
 - : ذَلٌّ / رسوا بو.
 - : تَلَفٌ / رزی.
 خیاس: تَلَفٌ / رزین، بُوگه نی کردن.
 خایس: تَالَفٌ / رزیو، بُوگه نی.
 خاش:
 خاش: اَخْرَجَ مَا فِی الْوِعَاءِ / دهری دا، به تالی
 کرده وه، هچی تیا نه مینست.
 خَیْشٌ: طَرَزٌ بِالْقَصَبِ / قامیش بهندی کرد.
 خَیْشٌ: الرَّجُلُ الدَّنِیءُ / پیاری خراب، رسوا، تری.
 - : نَسِیجٌ خَشِنٌ مِّنَ الْكَتَانِ / گونیه، گوش.
 خَیْشَةٌ: خَیْمَةٌ / دهور، ره شمال.
 - : غَرَارَةٌ / گونیه، موز، خرار، جهوال، تیرک.
 خَیْشٌ: بَائِعٌ وَ صَانِعٌ الْخَیْشِ / گونیه فروش.
 خاط:
 خاط: خَیْطُ الثَّوْبِ وَ غَیْرِهِ / دروی.

- . - الشَّقُّ (و الْجُرْحُ): رَثَقَهُ / بینه ی کرد، درویه وه.
 - إِخْطَا. إِخْطَأَ اِلَیْهِ مَرَّةً وَاحِدَةً أَوْ سَرِیْعَةً /
 سه رتکی لوئدا.
 خَیْطٌ: تَخَیْطُ الشَّیْبُ فِی رَاسِهِ: بَدَافِیهِ الشَّیْبِ / سه ری سپی
 تی کوهت.
 خَیْطٌ: قُتْلَةٌ / پت، دهر زو، به ن، کنز، به کره، کشته ک، زی.
 - : سَلَكٌ / پت، ته، تال.
 - الْبِنَاءُ: مِیزَانُ اِعْتِدَالِ الْحَاظِ / تَمَاف، شاول.
 - الْقَنْبُ / گوش.
 - الصَّوْفُ / به ن.
 - الْقَطَنُ / دهر زو.
 ال - الْاَبِیضُ: بَیاضُ الصَّبْحِ / به ره به یان.
 ال - الْاَسْوَدُ: سَوَادُ اللَّیْلِ / تاریکی شه.
 مِخِیْطٌ: خَیْطَا: اِبْرَةٌ / دهر زو، سوئن.
 خَیْطَا: خَانِطٌ. تَرَزَّى / به رگ درو.
 مَخِیْطٌ: مَخِیْطٌ / دروا.
 خَیْطَاةٌ: حَرَفَةُ الْخَیْطِ / درون، به رگ درون، به رگ درو.
 مکنه - / مه کینه ی درومان.
 خَیْطَا / درومان، درومان کردن.
 خَیْفٌ:
 خَیْفٌ عَنِ الْقِتَالِ: نَكْصٌ / کشایه وه، کولی دا، په کی کوهت.
 اَخِیْفٌ الْوَأْنُ: تَنَوَّعَتِ الْوَأْنُ / هه مه رهنگ بو، ره نگاوره رنگ بو.
 اَخِیْفٌ: خَیْفَاءٌ: عِینُ رِزْقَاءِ وَ اُخْرَى كَحَلَاءِ / چاو دورهنگ.
 اخیاف: مَخْتَلَفٌ / جیاجیا.
 بَنُو - . اُخُوَّةٌ - : اَمَهٌ وَاحِدَةٌ وَ الْاِبَاءُ شَتَّى / برای دایکی،
 برای باوک جیا، زپیرا.
 خال:
 خَالٌ: ظَنٌّ / وای زانی، باوه ری و ابو، واتن گه بی، پتی و ابو، لای
 و ابو.
 إِخَالٌ وَ اِخَالٌ (الْمَضَارِعُ مِّنْ خَالٍ): يَظُنُّ / و ائه زانی، باوه ری
 و ایه.
 خَيْلٌ: رَمَعٌ بِالْحِصَانِ / غاری دا، تاوی دا، رم بازی کرد.
 تَخْيِيلٌ: تَصَوُّرٌ / شَیْئِهِ ی کرد، ههستی و ابو، وای هات به
 خه یاندا، واهات به بیریا.
 - : تَخَايَلٌ. إِخْتَالَ: تَبَخَّرَ وَ تَكَبَّرَ / له خُورِی بابی بو، به فیز
 بو.
 تَخْيِيلٌ: تَفَرُّسَةٌ / دیقه تی لی کرد، سه رنجی لوئدا.

خ

خَيْال: فارس/ سوار.
خَيْالَة: فرسان/ سواره.
خام:

خام. خَيْم: اقام بالمكان/ نيشتهنى بو، مه لىدا.
خَيْم. تَخْيِم: نصب الخيمة/ (دهوار، چادر، خيوت)ى مه لى

دا.
- عليه الظلام/ تاريخى به سهرامات.
خَيْمَة: بيت من الخيش و غيره/ چادر، دهوار، خيوت، ره شمال، سه يوان.

عمود ال -/ چلان.
خيام: هودج/ كه زاوه.

خيام: ساكن الخيم/ دهوارنشين.
- : صانع الخيم/ دهوارو چادر دروست كار.
مُخَيَّم: مكان نصبت فيه الخيام/ چادرگا، هوار، هوارگا، خيوته تگا.

خام: مواد لم تتناوله يد الصناعة/ كه رستهى خاو، خاكه.
- : سادج/ غه شيم، ساويلكه، ساكار.
- : غير مصقول/ دهسكارى نه كراو، زير، خاو.
خامات: مواد لوليه/ كه رستهى خاو.

خَيْل اليه و له كذا: توهم انه كذا/ واى هات به
خه يالدا، خوى به شت زانى.

خايل: فاخر/ خوى مه ل كيشا.

خَيْل: حَيْر النظر/ به شواره كوت، چاوى ريشكه و
پيشكهى كرد.

- : حَيْر حَيْل/ گيژى كرد، شله زانى، چه واشهى
كرد، سه رى لى تيك دا.

خِيال: خال: الظن و التوهم/ خه يال، نه نديشه،
خه يال پلاو.

- : سحاب لا يخلفه مطر/ مهورى بين باران.

- : طيف/ تارمايى، شيوه.

- : شخض الرجل و طلعتة/ زهلام، زهلامه كى
خوى.

- : ظل/ سيبه ر.

تَخْيِل: تصوّر/ خه يال كردن، شيوه كردن.

خَيْال: تَخْيِل: تصوّر/ خه يال به رست، ريش گاو.

- : ضد حقيقى/ ناراست.

مُخَيَّلَة و الخيالية: القوة التى تُخَيَّل و تمثل
الاشياء/ خه يال كردنه وه، بير كردنه وه.

خال: شامة فى البدن/ خال.

- : اخو الام/ خال.

- : الجبل الضخم/ شاخى بلند، چيائى گهردين
كه ش.

- : الثوب الناعم/ كراس و به رگى نرم و شل.

- : لجام الفرس/ لغاو.

- : الكفن/ كفن.

- : كبر/ كه وره يى.

- : خائل: أخائل: الرجل المتكبر/ پياوى به فيز،
رقج نل.

= : الرجل السميع/ پياوى لى بورد.

خَيْلاء: عُجَب/ له خويبايى بون، خويبه سهندي.

خَيْلان: بُنْة البحر أو الماء/ به رى ده ربا.

مُخْتال: مُعْجَب بذاته/ خويوست، خويبه رست،
له خويبايى.

خَيْل: جماعة الافراس/ نه سب، چاره ويى، ولاخى
به رزه.

- : انواع الرجلين/ چوييل.

- دایه: ماشیه/ گیانه‌وره، نازه‌ل، زینده‌وره، ده‌عبا.
 دواب: مواشی/ نازه‌ل.
 دوییه: حشیره/ میرو، جان‌وره، ده‌عبا.
 دَب: حیوان/ دج.
 ال - الاکیر: بنات نعش الکبری/ حوت‌وانه.
 ال - الاصغر: بنات نعش الصغری/ حوت‌وانه‌ی بچوک.
 دَبایه: آله حریبه/ تانک.
 - : حیوان زاحف/ خشوک.
 دَبْدَب الحافر: صوت/ سمکولی کرد، ته‌په وده‌نگی سمی هات.
 - برجله: صوت/ ته‌پی پی‌ی هات.
 دَبْدَبه: وقع الاقدام/ ته‌پی پی.
 دَبْدویه: طرف/ نوک.
 دَبخ:
 دَبْخ: لُعبه النط/ سنگه‌ویاز، دایماسون.
 دبر:
 دَبْر: اَدْبْر: ولى. اِنصرم و مَضی/ دَبْر، تَبْه‌پی، لى بو‌هوه، ته‌واویو.
 اَدْبْر: ولى الادبار. ولى/ هه‌لات، رای کرد، تَبْی ته‌قان، بوی ده‌رچو.
 - : هات/ مرد، گیانی ده‌رچو.
 دَبْر: رُکِب/ ریکی خست.
 - : هَبْأ. اَعْد/ تاماده‌ی کرد، پیکى هَبْأ، جی‌به‌جیبی کرد.
 - : اَوْجَد و قَدِم/ هَبْأ به‌کایه‌وه، پَبْشک‌ش کرد، نُوْزیه‌وه.
 - : ساس/ به‌رئوه‌ی برد.
 - : اِقْتَصَد/ پاشه‌کوتی کرد.
 - : تَهْمَة: لَفْقْها/ بوی هه‌ل به‌ست.
 - : خَطَة: وْضِع خَطه/ نه‌خشه‌ی کَبْش، ته‌گبیر کرد.
 - : مَکِیدَة: دَس علی/ پیلانی گَبْرا.
 تَدْبَر الأمر: تَفْکَر فیه و نَظَر فی عواقبه/ کاره‌ک‌ه‌ی سازکرد به‌بیرکردن‌هوه، سازاندی، پیکى هَبْأ.
 - : فی هاله/ گوزه‌رانی کرد.
 تدبیر: تَرْتِیب/ ریک خست.
 - : سیاسه. اِدَارَة/ رامیاری، به‌رئوه‌بردن.
 - : اِیْجَاد و تَقْدِیم/ هَبْأ به‌کایه‌وه، پَبْشک‌ش کردن.
 - : اِقْتِصَاد/ نابوری، پاشه‌کوت.

- العنزل/ مانداری، مال به‌رئوه‌بردن.
 - مکیده/ پیلان گَبْرا، ته‌گبیرکردن.
 مُدْبِر: مُرْتَب/ ریک خار، به‌رئوه‌به‌ر، پَبْکَبْینه‌ر.
 - مکائد/ پیلانگَبْرا، ته‌که‌باز، داونه‌وه، ته‌گبیرکردن.
 مُدْبِر: مُرْتَب/ ریک خار.
 - : مُهَبْأ. مُعَد/ تاماده‌کراو.
 دابر: آخِر کل شیء/ نه‌ویه‌ی کرتایی.
 - : اَصْل/ رهگ، سه‌رچاوه، بنه‌وت، بنه‌چه، ره‌سن.
 - : ماضی/ رابوردو.
 قَطَع دَابِرَة: اِسْتِصَالَ شَافِقْه/ ریشه‌ی ده‌ره‌بنا، له‌بنا هه‌ل‌یک‌ه‌ند، به‌بیری کرد.
 قَطَع الدابر: اِسْتِصَالَ/ به‌بیرکردن، ریشه‌ی ده‌ره‌بنا، بن‌بیرکردن.
 دَبْر: مَقْعَد/ کرم، کون، قنگ.
 - : مُؤَخَّرَة/ پاش، کوتایی، بن.
 دَبْوَر: دَبْوَرَة/ زنبور/ زه‌رده‌واله.
 دَبْوَر: رِیح غَرِیبَة/ بای خورنشین.
 دبر: دبر/ مَوْت/ مردن.
 دبس:
 دَبْس الشیء: اِخْفَاه/ شاردیه‌وه، بۆسه‌ی‌دا.
 - الشیء: اِخْتَفَى/ ون بو، دیارنه‌ما/ شاردیایه‌وه.
 - العنب: اِسْتَدَّت حَلَاوتَه/ باش گه‌ی، شیرین بو.
 - العصیر العفلی: صَار دَبْسًا/ خه‌ست بو‌هوه، بو‌به‌دۆشار.
 دبس: عَمَل العنب و التمر/ دۆشار، دۆشواوی (خورما، تری).
 دَبْأَس: صَانِع و بَائِع الدبس/ دۆشاوگر، دۆشاو‌فروش.
 دَبْس: کَثِیر/ زَوْر، مشه، فره، زه‌به‌نده.
 دَبْوَس/ ده‌میوس، ده‌رنی سه‌رخ.
 - اِنکَلِیزِی/ ده‌رنی سنجاق.
 - رَسْم/ ده‌رنی سه‌ریان.
 - شَعْر/ ته‌وقه.
 دویاس النخیل: آقه/ میرو، میروی خورما، میش قه‌سپ.
 دبغ:
 دَبْغ الجلد: لَبِثْهُ و اِزَالَها به‌من رطوبه و تَن/ پَبْسته‌ی خوش کرد، ده‌باخی کرد، تالی دا، تالای کرد.
 - : صَبَغ/ بۆیه‌ی کرد، ره‌نگی کرد.

دَبِغٌ دَبِغَةٌ. دَبَاغٌ. دَبَاغَةٌ. مَا يُدْبِغُ بِهِ الْجِلْدَ / كَرِهَ سَتَى
 بَيْتَسَ خَوْشَ كَرْدَنَ.
 دَبِغٌ مَدْبُوعٌ / بَيْتَسَتَى خَوْشَ كَرَاو، تَالِ دَرَاو.
 دَبَاغَةٌ: مَهْنَةُ الدَّبَاغِ / بَيْتَسَتَى خَوْشَ كَرْدَنَ، دَهْبَاخِجِيَتِي.
 دَبَاغٌ: الَّذِي يُدْبِغُ الْجِلْدَ / بَيْتَسَتَى خَوْشَ كَر، دَهْبَاخِجِي.
 مَدْبِغَةٌ: مَوْضِعُ الدَّبِغِ / دَهْبَاخَانَه، دَهْبَاخَ خَانَه.
 دَبِغُ الْجِلُودِ / بَيْتَسَتَى خَوْشَ كَرْدَنَ، تَالَاوَكْرَدَن، تَالِ دَان.
 دَبِغٌ:
 دَبِغُ الطَّيْرِ: دَبِغُهُ: صَادَةٌ بِالْدَبِغِ / رَاوِي كَرْدَ بِهِ قَاجَ
 بِيَالْكَانَ.
 دَبِغٌ بِهِ: لَصِقٌ / بِيَانُوسَا بِيَالْكَانَ.
 تَدْبِغُ الطَّيْرِ: (اصْطِدَادٌ بِالْدَبِغِ) / بِهِ قَاجَ بِيَالْكَانَ كَبِيرًا.
 - الشَّيْءُ: تَلْزُجٌ / لَيْنِجٌ يَوْمَ.
 دَبِغٌ: لَزْجٌ / لَيْنِجٌ، لَكَيْتَر.
 دَبِغٌ: دَابِوَقٌ. دَبُوقَاءٌ: غِرَاءُ أَخْضَرَ اللَّوْنِ / كَهْ تَبْرَهْ
 سَهْرُزْ، غَرِي.
 - : نَبَاتٌ / دَهْمُوكَانَه.
 دَبَلٌ:
 دَبَلٌ: سَمَدٌ / پَهِينِي كَرْدَ.
 دَبَالٌ: سَمَادٌ / پَهِينِ.
 دَبَلٌ: طَاعُونٌ / رِشَانَهْوَه.
 - : دَبَلَةٌ: دُمَلٌ بَاطِنِي / دَوْمَهَلِي (نَادِيَارِ نَاوَهْوَه).
 - : ثَلَبُ الْفَاسِ / كُونِي تَوَر.
 دَبَلُهُ: اللِّقْمَةُ الْكَبِيرَةُ / پَارُوِي زَل.
 - : كُتْلَةٌ / تَوْبَهَل.
 دَبَلَةٌ: خَاتَمٌ بِلَا فِصٍّ / ثَلَقَه، ثَمُوسْتِيلَه.
 دَبُورٌ (فِي دَبَرٍ) دَبُوسٌ (فِي دَبَسٍ)
 دَبِي:
 دَبِيَّتُ الْاَرْضِ: اَكْلُ الدَّبِيِّ نَبَاتِهَا / كَوْلَه مَسْكَه يَا كَوْلَه
 پَهِنِ كُورَه هَمُوِي خَوَارَدَ.
 دَبِي: دَبَاةٌ: حَوْرِيَاتُ الْجِرَادِ / كَوْلَه مَسْكَه، پَهِنِ كُورَه.
 دَبْرٌ:
 دَبْرٌ: اِنْدَشَرُ / اِحْسِي / سَهْرِيَهْوَه، كُورْاِيَهْوَه، لَه نَاوَجُونِ،
 پُوكَايَهْوَه.
 اِنْدَشَرُ: اِقْتَنَى دَشْرًا / زُورِي كُورْدَهْوَه، پَارَهْوَه مَالِي چَاكِي
 نَايَه سَهْرِيَك.
 دَبْرٌ: مَحْيٌ / لَه نَاوِي بَرْدَ، كُورْاِنِيَهْوَه، سَهْرِيَهْوَه، پُوكَايَهْوَه.

- : غَطِي / دَايِ پُوشِي، بِيَايَا دَا.
 دَبَارٌ: غَطَاءٌ / دَابُوشَهْر، سَهْرَهْخَهْر، لَيْفَه بَه تَانِيَه جَاچِم.
 دَبُورٌ: اِنْدَشَارٌ: اِمْحَاءٌ / سَهْرِيَهْوَه، كُورْاِنَهْوَه، لَه نَاوَجُونِ.
 مَدْبُورٌ: مَدْبُورٌ: مَقْفَاةٌ / دَابُوشَرَاو.
 دَبْرٌ: الْعَمَالُ الْكَثِيرُ / سَامَانِ.
 اِنْدَشَارٌ: تَقْلِيلُ الْقِيَمَةِ وَ النُّوعِيَّةُ / لَه نَرِخَ كَهْمَ بُونَهْوَه،
 پُوكَايَهْوَه، كَهْمَ بُونَهْوَه.
 دَبُورٌ: دَبَارِي: الْكِسْلَانُ الْخَامِلُ / تَهْمَلٌ وَ تَهْوَهْزَلِ.
 - : نَوْمٌ / خَهْوُوشُ، زُورْدَه نَوِي، خَهْمُوكَ.
 دَجٌ:
 دَجُ الْقَوْمِ: دَبَاوُ سَارُوا سَبْرًا ثَقِيلًا / لَه سَهْرَخُوقُ تَبِيَهْرِينِ،
 بَه مَيُوشِي رُؤْيَشْتِنِ.
 - الْبَيْتُ: قَطْرٌ سَقْفَه / دَاوُپَهِي كَرْدَ.
 دَجَجٌ: تَدَجَجٌ بِالسَّلَاحِ: لَبَسَ السَّلَاحَ / چَاكِي لَه خُزِي دَا،
 چَاكِي بَه سَتِ، خُزِي پَرچَه كَرْدَ.
 - تِ السَّمَاءِ: تَقَيَّمَتْ / هَمُورِي كَرْدَ، بَه رِي نَاسْمَانِ بَه
 هَمُورِ كَبِيرًا، بُو بَه هَمُورِ هَه لَآ.
 مَدَجَجٌ: مَدَجَجٌ: الْاِلْبَاسُ السَّلَاحِ / پَرچَه كَرْدَ.
 - : قَنْفُذٌ / رُشِكُ.
 دَجَّةٌ: ظِلْمَةٌ شَدِيدَةٌ / تَارِيكِي، شَهْوَهْزَه نَگ، نَوْتَه كِ،
 ثَمُوسْتَه چَاوِ.
 لَيْلَةٌ دَبِجُوجٌ: لَيْلٌ دَجُوجِي: مُظْلَمَةٌ / شَهْوَهْزَه نَگ، تَارِ.
 دَجَاجٌ: دَجَاجٌ: طَيُورٌ دَاچِنَةٌ / بَالْتَدَهِي مَالِي.
 - : طَيْرٌ الدَّجَاجِ / مَر، مَرِيشِكُ، مَامَرِ.
 - بَرِي / مَرَه بَاخِي.
 - الْهِنْدُ أَوْ الْحَبِشُ: تَرْكِي، رُومِي / قَه لَه مُونِ، عَه لِ
 شِيَشِ.
 دَجَاجَةٌ: طَيْرٌ / مَرِيشِكِيكِ، يَه كِ مَرِيشِكِ.
 - الْاَرْضُ / مَرَه لَارَه.
 دَجَاجِي: مَخْتَصٌ بِالْاِدْجَاجِ / پَسْپُورِي بَالْتَدَهِي مَالِي.
 دَجْرٌ:
 دَجْرٌ: حَارٌ / تِيَامَا، سَهْرِي سَهْرِمَا.
 دَجْرٌ: دَجْرَانٌ: حَاثِرٌ / تِيَامَاوِ، سَهْرَسُورِمَاوِ.
 دَبِجُورٌ: ظِلَامٌ / تَارِيكِي.
 دَجَلٌ:
 دَجَلٌ: كَذِبٌ / دَرُورِي كَرْدَ.

- طَلَاهُ بِالْجَبَلِ / چوری کرد، تازی تن هلسو، به
 قهتران مه نوی.
 دَجَلٌ: طَلَاهُ بِالْجَبَلِ / زپیوشی کرد.
 - الارض: اصلحها بالجدال / پهینی تن (کردن، دا).
 - طَلَى / دای پووشی، بویه ی لودا، رهنگی کرد.
 - علیه: خَدَعَهُ / مهلی خه له تان، خه له تانی، فیتلی لی کرد.
 - ادعى السحر / جادوی کرد.
 دُجَيْلٌ: نَجَالَةٌ / تار، قهتران، رونی هندی
 درهخت.
 نَجَالٌ: ماء الذهب / زپیوش، روکش، زه رکهفت،
 زه پکفت.
 - كَذَابٌ / دروژن، جامباز، دهست بو.
 - عَرَّافٌ / جادوگر، فالچی.
 نَجَالٌ: سَرَجِينٌ / الزیل / پهیین، ته پاله، رجین، زیل.
 دجن:
 دَجْنٌ: لَفٌّ و استانس / مائی بو، هؤگر بو، کهوی بو.
 - ادجن الليل / اسود / تارک داهات، تاریکی کرد، بو
 به شهو.
 داجن: داهن و خاتل / مه رای کرد، ماستاوی کرد،
 مامه مایی کرد.
 مداجنة: ملاطفة / نهوازشت.
 ادجن: نجناء / مظلم. سواد / تارک، رهشی.
 دجن: غیم مظلم / مهوری تارک.
 - المطر الكثير / بارانی ندر، خور، لیزمه.
 دجنة: ظلمة / تاریکی.
 داجن: بیستی: ایف / مائی، هؤگر، کهوی، رام.
 حیوانات داجنة / نازه لی مائی، کهوی.
 طیور داجنة / بالندهی مائی، کهوی.
 تدجین: تالیف / تدریب / راگرتن، مائی کردن، رام کردن.
 دجا:
 دجا الليل: اظلم / تاریکی کرد، تارک داهات.
 داجی: داری و سائر العداوة / ریایی کرد، دروی کرد،
 مه رای کرد، قوزکشی کرد.
 - لاطف و سایر / گائهی له گه ل کرد، به دهمیه وه
 پیکه نی.
 دجی: دجنة: ظلام / تاریکی، نوتکی.
 دیاجی: ظلمات / تاریکستان.

مداجاة: تزلّف. خُشوع / مه رای، نهوازشت، دهست بپین،
 خه له تاندن.
 دح:
 دَحْخٌ: قصير و سمين / کورت و قه له و.
 دحر:
 دَحْرٌ: هَرَمٌ / شکانی، به زانی، بوی دا.
 مدحور: مغلوب / شکار، به زیو، بوی دراو.
 دحر: هَرَمٌ. تهزیم / شکاندن، به زاندن، بوردان.
 اندحار: هزيمة / شکان، به زین، تن شکان، بوی خواردن.
 دَحْرَجٌ: تَدْحْرَجُ الشیء: انقلب علی نفسه / (تل، گل،
 خل، گلور، تلور، خلور) بوه وه.
 تَدْحْرَجٌ: تَدْحْرَجَةٌ / گل، تل، خل، گلور، تلور، خلور)
 بونه وه.
 دُخْرُوجَةٌ: ما یدخرجه الجعل / نهو ته رسه قه له ی که
 قالونچه تلی نه دا، خلینکه.
 دحس:
 دَحْسٌ بَيْنَ الْقَوْمِ: افسد / نازاوه و کتچه لی نایه وه.
 - مَلَأَ / پری کرد.
 - يَدُهُ: ادخلها / دهستی تن خست، جنگی بیا کرد.
 دَحْسٌ الْأَصْنَعُ: اصَابَهُ الداحوس / موی لی مات.
 داحس: داحوس: ورم حار فی طرف الاصبع / مو،
 دومه ل.
 - عقدة القدم / بزماره.
 دحض:
 دَحْضٌ. دَحْضٌ. ادْحَضَ الْحَجَّةَ: لبطلها / به تالی
 کرده وه، به دروی خسته وه، بیانوی بری.
 - عن الامر: بحث / لئی کولیه وه، بوی گه پرا.
 - ت رجله: زلفت / پی هه ل خلیسکا.
 - ادْحَضَ: بطل و زال / به تالی بوه وه، به دروی که و ته وه.
 دَحْضٌ: تَقْنِيدٌ و ابطال / به تالی کردنه وه، به دروی خسته وه.
 - دَحْضٌ: المكان الرزق / خلیسک.
 لايدْحَضُ: لا يَنْقُضُ / ناگرتن، نه مینتیه وه وه ک خوی.
 مدْحَضُهُ: مَرْثَقَةٌ / خلیسک.
 دحس:
 دَحْسٌ الشیء فی الرماد: دَسَهُ / کردی به ژیر
 خوله میشه وه.
 دَحْسٌ: السمين المكتز / قه له وی نیک سمراو.

دَخَسَ: ورم فی حافر الدَّابَّة. مرض تعفن الظلف /
 دهردیکه له سَمی ولاحدا، سم گهنین، نارنگ، شه لکه.
 دَخَسَ: دلفین / دولفین.
 دَخَلَ: دَخَلَ: ضد خَرَجَ / چوه ناوی، تیی چو، خوی پیاکرد،
 هاته کایوه.
 - حَلَّ: ابتدا / دهستی پین کرد، تن مهال چوه.
 - فِی: اِخْتَرَقَ / سَمی، کونی کرد، پیاجو، پیاتیپه پری.
 - عَلِیْهِ: زاره و واجهه / سه ری دا، چوه لای.
 - ضَمِنَ کَذَا: صَارَ مَعَ / چوه شه و کومه شه، له گه ل
 شه وانده بو.
 - بَلَاسْتَنْذَانَ: اِقْتَحَمَ. تَطَلَّلَ / بِنِ پِرسِ خَوَی (پیاکرد،
 تن خست، تن مهال قولتان).
 - الْجَمْعِیَّةُ: یو به شه دام.
 - عَلِی زَوْجَتِهِ / چوه لای زنه کی، چوه په رده وه.
 دَخَلَهُ الشُّكَّ / اِرْتَابَ / گومانی کرد، دلی بیس کرد.
 دَخَلَ: اَدْخَلَ: جَعَلَهُ یَدْخُلُ / پیاکرد، خستی ناوی.
 - دَسَّ: / تَبَّی نَاحِی، تَبَّی فَرِیْدًا، تَبَّی خَسْت.
 - سَمِعَ بِالْاَدْخُولِ / رَضِیْدًا، رَضِی بُو کَرْد، کَرْدِیْه
 ژوره وه.
 - صَحِبَ و قَاد الی الدَّاخلِ / پِشِشی کِهوت، رِیسی
 نیشان دا
 تَدَخَّلَ: فِی الْأُمُورِ: ادخل نفسه فیها / خوی تن مهال
 قولتان.
 - الشَّیْءُ: دَخَلَ قَلِیلاً قَلِیلاً / ورده ورده یا کهم کهم
 پیاجو، چوه ناوی.
 دَخَلَ فِی عَقْلِهِ: دَاخَلَهُ الْفَسَادُ / تَبَّک چو، هَوَّشِی نِه ما،
 شیت بو.
 تَدَاخَلَ: دَخَلَ بَعْضُهُ فِی بَعْضٍ / چو به ناویه کدا، نالْوَرَا،
 نالْوَرَا، تن مهال کیش بو.
 - بَیْنَهُمْ: تَدَخَّلَ: تَوَسَّطَ / کِهوت به بییناوه، ناویژی
 کردن.
 دَخُولُ: ضد خُرُوجُ / چونه ناو، چونه ژور، هاتنه کایه.
 - اِخْتِرَاقُ: نُفُودُ / پیاجون، پیاتیپه پری.
 دَخُولِیَّةُ: اِجْرَةُ الدَّخُولِ / کَرِی یا مَزِی چونه ژور، ده رگانه.
 دَاخِلٌ: ضد خَارِجٌ / شه چیتته ناو.
 - الشَّیْءُ: ضد خَارِجُهُ / ناو، ناوه وه، ناوه کی.

من الداخل / له ناوه وه.
 داخلاً: نحو الداخل / یو ناوه وه.
 داخِلِی: ضد خَارِجِی / ناوه کی، ناوخوی، له ناوخودا.
 - خصوصی / تایه تی.
 مَدْرَسَةٌ دَاخِلِیَّةٌ / قوتابخانه ی ناوخوی.
 مَشَاغِبَاتٌ دَاخِلِیَّةٌ / نازاوه ی ناوخوی.
 وِزَارَةُ الدَّاخلِیَّةِ / وه زاره تی ناوخو، شالیاریتی ناوخوی.
 وِزِیرُ الدَّاخلِیَّةِ / وه زیری ناوخو، شالیاری ناوخو.
 داخِلِیًّا: فِی الدَّاخلِ / له ناوخودا.
 تَدَاخَلَ: تَدَخَّلَ. مَدَاخَلَةٌ / دهست تن خستن.
 - / به یه کداچون، نالْوَرَا، تن مهال کیش بون.
 خَاصِیَّةُ التَّدَاخُلِ / تَبَّکَه بون.
 خَاصِیَّةُ عَدَمِ التَّدَاخُلِ / تَبَّکَه نِه بون.
 مُتَدَاخِلٌ فِی مَا لَا یَعْنِیهِ / خوی له هه موشت مهال
 شهوی، خوی تن مهال شه قولتین.
 - غَلِیظٌ مَکْتَرٌ / تَبَّک سَمَرَا.
 - / به یه کاجو، تَبَّکَه و پینکله.
 مَدَخَلَ: مَوْضِعُ الدَّخُولِ / گوزره، راپره، شوین چونه ناو.
 تَدَخَّلَ: خَوَّتِیْهِ مَهَالَ قَوْلَتَانِ.
 دَخَلَتْهُ لَبَلَةٌ الدُّخَانِ. زَفَافٌ / په رده، شهوی په رده، چونه
 په رده، شهوی (زاوایی، بوکینی).
 دَخَلَ: رِبِیَّةٌ / شُکَّ / گومان، ترس.
 - دَخَلَ: فُسَادُ الْعَقْلِ / تَبَّک چون، شیتی.
 - مَدَخُولٌ: رِیج. اِیْرَادٌ / دهستکوت، به ره هم،
 ده رامت.
 ضَرْبِیَّةٌ اَلْ - / باجی دهستکوت.
 دَخِیلٌ / غَرِیبٌ / نامو، ده ره کی، ناوه کی.
 - ضد اصیل / ناره سن، ناکهس، هه رچی و به رچی.
 داء - / مرض باطنی / ده ردی ناوسک.
 دَخِیْلُک: مَن فِضْلُک / تکایه، دهستم دامینت.
 دَخِیْلَةُ الْمَرءِ: بَاطِنُهُ و نِیَّتُهُ / هَوَّش و رَا، شارراوه،
 مه به ست.
 - الْأَمْرُ: سِرٌّ / نِهیتی.
 دَخْمَسُ:
 دَخْمَسٌ: خَدَعٌ / مهالی خه له تان، فیلی کرد، خه له تانی.
 دَخْمَسَةٌ: خَدَاعٌ / مهال خه له تان، فیل کردن، خه له تان.
 دَخِنُ:

نَخْن. اِدْحَن. إِدْحَنْتُ النَّارُ: خَرَجَ دُخَانُهَا / دُوکَه‌لی لَی
 مه‌لسا، ناگره‌که دُوکَه‌لی کرد.
 دُخْن. دُخَّنَ الطَّعَامُ: اَصَابَهُ الدُّخَانُ فِي حَالَةِ طَهْيِهِ /
 بُوئی دُوکَه‌لی گرت.
 ت - ت: اِدْحَنْتُ النَّارُ: هَاجَ دُخَانُهَا / دُوکَه‌لی کرد.
 - خُلِقَهُ: سَاءَ وَ فُسِدَ وَ خَبِثَ / خرابه‌ی کرد، ره‌فتاری
 تَبِكَ جَوًّا، رَه‌وشت و خوی خراب بو.
 دُخَّنَ. تَدَخَّنَ: صَيَّرَ الدُّخَانُ يَعْלוهُ / دُوکَه‌لَوی کرد،
 دُوکَه‌ل دای پُوشی، دُوکَه‌لی گرت.
 - التَّبَعُ / جگه‌ری کِشِشا.
 دُخْن. دُخَانَ: دُخَانَ / دُوکَه‌ل.
 - - : بُخَارٌ / مه‌لم.
 دُخَانَ: دُخَانَ: تَبِعَ / توتن.
 دُخْن: فِيهِ رَائِحَةُ الدُّخَانِ / بُوئی دُوکَه‌لی لَی دَی.
 اِدْحَن. دُخْنَاء. دَاخِن. مُدْحِن. دُخْنَان: مَا يَفِشَاهُ
 الدُّخَانُ / دُوکَه‌لَوی، دُوکَه‌ل دایبُو‌شویه.
 دَاخِنَةٌ. مَدْحِنَةٌ: مَا يَخْرُجُ مِنْهُ الدُّخَانُ / دُوکَه‌ل کِشِش.
 مَدْحِنَةٌ. مَجْمَعَةٌ / ناگردان.
 دُخْنَةٌ: لَوْنُ الدُّخَانِ / دُوکَه‌لی، رَه‌نگ دُوکَه‌ل.
 دَاخِنِي: بَاعَ التَّبَعُ / توتن و جگه‌ره فروش.
 - : عَمَلُ دُخَانَ / دُوکَه‌ل کردن، قانگ دان.
 مُدْحِنٌ: شَرَابُ السَّجَائِرِ / جگه‌ره‌کِشِش.
 تَدْحِنٌ: شَرِبَ السَّجَائِرِ / جگه‌ره‌کِشِشان.
 - : عَمَلُ دُخَانَ / دُوکَه‌ل کردن، قانگ دان.
 دُخْن: فَسَادٌ / خرابه‌ودل پیسی.
 دُخْن: نَبَاتٌ / هَرَزَن، گایس، گال.
 دَد: دَدُ: دَنْ: لُحُوبٌ وَ لَعِبٌ / یاری و گه‌مه، لاقرتی.
 - : حَبْنٌ / ماوه، کات.
 دِيدَانٌ: الدَّابُّ وَ العَادَةُ / خو، راه‌اتن، نه‌ریت.
 دَر: دَرٌ: اِسْتَدْرَجَ الحَلِيبَ وَ العَرَقَ وَ البَوْلَ، كَثُرَ / نَدَوِی.
 - ت الدنیا علی نهلها: كَثُرَ خَيْرُهَا / دنیا پر خیرو
 خُوشی بو، مه‌رزانی بو.
 - السَّرَاجُ: اَضَاءٌ / شه‌وقی دایه‌وه، دره‌وشایه‌وه (چرا).
 - وَجْهَةٌ: حَسُنَ بَعْدَ العِلَّةِ / رَه‌نگ و روی (تَن کِه‌وت،
 کرایه‌وه).

- السُّوقُ: رَاجَتْ وَ نَفَقَ مَتَاعُهَا / بازارِ گه‌رم بو.
 - الفَرَسُ: عَدَا شَدِيدًا / تاوی دای، دایه‌غار، مایه‌کِه‌ی
 ره‌تاند.
 نَر. دِرَّةٌ. لَبْنٌ / شِر. - - : كَثْرَةُ اللَّبَنِ / شِر نَدَوِی.
 دَارٌ. دَرَوْرٌ: كَثِيرَةٌ اللَّبَنِ / نازَه‌لی شِر نَدَوِی.
 مَدْرَارٌ: غَزِيرُ السَّيْلَانِ / نَدَوِی لَی دَی.
 عَيْنٌ - : تَدْرُبُ بِالْمَعِ / جَاوِی به فرمیسک.
 سَمَاءٌ - : تَدْرُبُ بِالْمَطَرِ / باران‌وای، ناسمانی به باران.
 دِرَّةٌ: ضَرَعٌ / گوان.
 اللَّهُ دِرَّةٌ، نَرَّةٌ: مَرَحِي / ناه‌رین، چاک‌ی کرد.
 نَرٌ. نَرَّةٌ: جَوْهَرَةٌ / گه‌ومه‌ر.
 - - : لَوْلُؤَةٌ / مرواری.
 نَرَّةٌ: بِيضَاءٌ صَغِيرٌ / توتی بچوک.
 - : جَمَانَةٌ / مرواری.
 - يَتِيمَةٌ / گه‌ومه‌رو مرواری بن‌هاوتا.
 نَرِي: مُضِيءٌ / دره‌وشه‌دار، به‌شه‌وق، تیشک‌دار.
 كَوَكِبٌ - / نه‌ستیره‌ی دره‌وشه‌دار.
 مُدِرٌ لِلْبَوْلِ / میزه‌مین، میزی بن‌هینا.
 - الحَلِيبِ / شیره‌ین.
 اِدْرَارٌ بَوْلٌ / مِيز.
 - الحَلِيبِ / شیردان.
 دَرَا: نَرَا: دَفَعٌ. صَدٌّ / گنپایه‌وه، نوری خسته‌وه، له‌خوی
 دورخسته‌وه.
 نَرَاءٌ: دَفَعٌ / دورخسته‌وه.
 دَرِيئَةٌ: هَدَفٌ / نیشانه، مه‌به‌ست، نیشان.
 - : مَا يَسْتَتَرُ بِهِ الصَّائِدُ لِیَضَعَ الحَصِيدَ / داه‌وَل،
 به‌ره‌په‌ت، نیچیر خه‌له‌تین.
 دَرِب: دَرِبٌ بِهِ: تَدْرَبٌ عَلَيْهِ: تَمَرَّنٌ / مه‌شقی له‌سه‌ر کرد، پیسی
 فیترو.
 - : تَدْرَبٌ بِالشَّيْءِ وَ عَلَيْهِ: اِعْتَادَهُ / پیسی راه‌ات.
 دَرِبٌ فِي الْأَمْرِ وَ عَلَيْهِ: تَمَرَّنٌ وَ عَوَّدٌ / مه‌شقی پیسی کرد،
 فیتزی کرد، رای هینا.
 تَدْرِيبٌ: تَمَرَّنٌ / مه‌شق کردن، راه‌ینان، فیتز کردن، رام
 کردن.

نُورِيه: تَمَرْنُ وِخْبْرَة / راهاتویه تی و زانیاری، فیربون.
 مُدْرَب: مُتْدْرَب / مُمْعَرْن / راهاتو، فیر، مه شق کردو.
 مُدْرَب: مُعْطَم / مُرُوْض / مه شق کار، فیرکار، راهیتنه.
 نَرَب: طَرِيق / رَنْگا، رَنْدِهو.

- : طَرِيق فِی الْجَبَل / رَنْگه ی نَوشاخ.
 - : خَارِج الدَار / دهره وه، کولان.

نَرَج:

نَرَج: مَشِي / رَوِي، تَبِيهِي، پيشكوت.

- : اِنْدَرَج القَوْم: مَاتو و اِنْقَرَضُوا / مردن، نه مان،
 ناویان کَویر بَووه، له ناوچون، فهوتان.

- : الأَمْر: اِنْتَشِر / بلاویه وه، بو به بار.

- : الرِّي: اَصْبَح دَارِجاً / بو به مَوْدَه، بو به بار.

- : دَرَج: طَوِي / قَهْدی کرد، پینچایه وه، لولی کرد.

نَرَج: مَضَى لَسْبِيلَه / به رِي و شَوِيْتِي خَوِيه رَوِي.

- : تَدْرَج: صَعَدَ فِی الْمَرَاتِبِ / پله پله سه رکه وت.

نَرَج: قَسَمَ اِلَى دَرَجَاتٍ / به ش به شی کرد.

- : اِلَى كَذَا: تَحْرَكَ و صَعَدَ تَدْرِيجاً / پله پله سه رکه وت.

تَدْرَجُ اِلَى كَذَا: تَقَدَّمَ شَيْئاً فَشَيْئاً / پله پله سه رکه وت.

نَرَجُ الْبِنَاء: جَعَلَ لَه دَرَجاً / پليکانه یا په پیره ی بُوکرت.

اِنْرَجُ الشَّيْءَ فِی الشَّيْءِ: ادْخَلَه ضَمْنِ تَنْ هَهْ اِنْ كَيْشِي
 کرد.

اِنْدَرَج فِی كَذَا: تَنْ هَهْ اِنْ كَيْش بُو، تَنْ كَهْوَت، تَنْبِي
 چو.

اِسْتَدْرَجَه: رَقَاه بالتدريج / به شينه می پيشی خست و
 به رزی کرده وه.

- : خَدَعَه / هَلِي خَه لَه تَان، خَه لَه تَانِي.

- : قَرَبَه اِلَى كَذَا / لَبِي نَزِيك كَرْدِه وه.

- : اِلَى الْاِقْرَار بِالْحَقِيقَةِ / پيتی درکان، لیتی دهره تينا.

نَرَج: طَرِيق / رِي، رَنْگه.

- : السَّلْم / پليکانه په پیره، قاندرمه.

اِنْرَاج (جمع درج). رَجَعْتَ اِنْرَاجِي: اِنِي فِی الطَّرِيقِ
 الَّذِي جِئْتَ مِنْهُ / به رِي خَوَمَا هَاتِه وه.

نَرَجَة: رُثْبَة. مَنْزِلَة / پايه، پله ی کومه لایه تی، پله.

- : طَوْر: دَوْر / قَوْنَاغ.

- : عِلَامَة. رَقْم / نيشانه، رُمَارِه.

- : مَكَان. صَفْ / پَوَل، پله.

- : المَرْقَاة / پله، پله په پیره.

- : فِی الْقِيَاس / پله ك، ۳۶۰/۱ به ش له چيوه ی گَو.

- : السَّيْر اَوْ التَّقْدِم / تِيكْرَايِي.

- : اُولَى / به كَهَم، له هه موان باشتر.

- : الْحَرَارَة / پله ی (گه رمایي، گه رمی).

- : الْاِنْجَاد / پله ی به ستن.

- : الْاِتْقَاد / پله ی کَلْبَه.

- : الْغَلِيَان / پله ی کولان.

- : الْاِنْصِهَار / پله ی (شل بونه وه، تواندنه وه).

تَدْرَجُ: تَدْرِج / پله پله، يَك لَه دَوای يَك.

تَدْرِجاً. بالتدريج: شَيْئاً فَشَيْئاً / به ريزن، به شينه می، به
 پله، كَهَم كَهَم.

مُدْرَج: مَقْسَمَ اِلَى دَرَجَاتٍ و اِقْسَامٍ / پله پله، خانه خانه،
 ته لان ته لان.

مَنْرَج: مَذْهَب و مَسْلِك / رِي بَاز.

- : الْمَطَار / نيشتگه.

نَرَاجَة: عَجَلَة / پايسکل، پاسکيل، دوچه رَخه، نَسَبَه
 ناسنينه.

دَرَج: اِنْرَاج (ذهب دمه دَرَج اَوْ اِنْرَاج الرِيَاح): هُوْدَاءُ / به
 فِيرُو، خَوِيته كَه ي به فِيرُو رَوِيشت.

- : طَوْمَار / تومار، نوسراوی لوله کراو.

دَارِج: مُتْدَاوِل / نَهْوَه ی له ناوایه.

- : مَالُوف / باو، ناسراو.

- : عَادِي / ناسايی.

- : عَلِي الرِّي الْعَالُوف / باو.

طِفْل - : يَدْبُ / گانگولکس نه کا، خه ریکه پسي نه گري،
 پندره وکه (ساوا).

نَرَج: جَارُور / چاوی ميژ، چه که چه.

نَرَاج: طَيْر / سويسکه

درد:

نَرْد: نَهَبْت اَسْنَانَه / دانه کانی نه مان.

اِنْرَدَة. اِنْرَدَ اَسْنَانَه: اِنْتَهَبَهَا / دانی پتوه نه هيشت.

اِنْرَد. نَرْدَاء: اَهْتَم. لَا اَسْنَان لَه / بن دان، دم پوچل.

نَرْد بِيَس: عَجُوز / پير، په ك كه وتو، په رپوت، نه نکه
 قوته له.

- : دَاهِيَة / دانا، نَقْدِزَان.

نَرْدَان: شَجَر / داره رهش، ره شه دار، داريناو.

نَرْدُور: دَوَامَة / مزاج.

نردی: عگر/ تیشنو، لیخن، شیلو.

نرذ:

نرذ: خااط خیاطة مُتکَرِّزَة/ چنی، بهوردی دروی، سفت

چنی:

نرذة: عُرْزَة/ تهقل، تیک.

نرذی: خیاط/ برگ دو.

تدریز: خیاطه/ درون، دونوه، تهقل تن هال دان.

نرس:

نرس: محی/ سربیهوه، کوزانیوه.

- : بلی/ کون بو.

- العلم أو الكتاب: اقبل علیه یحفظه/ خویندی،

کوششی کرد.

نُدرَس: اِمحی/ سربیهوه، کوزانیوه.

نرس: ادرس/ علم/ فیزی کرد، وانهی وتوه.

نرس: نروس/ محو/ سربیهوه، کوزانیوه.

- (الجمع دروس): ما نتعلمه/ وانه.

- دراسة: مُطالعة أو فحص/ خویندن، پشکنین،

فیزیون، توژیینهوه، لیکولینهوه.

- دراس الحنطة: دقها/ کوتان.

- درس: مدرّس: الثوب البالی/ جلهش، کونه.

مدرسة: مکان التعلیم/ قوتابخانه، فیرگه.

- جامعیة/ زانکو.

- عالیة أو کلیة/ کولج.

مدرّس: مُعلّم/ ماموستا، فیرکار.

دراسة/ خویندن، کوشش، کولینهوه.

آلة الدراس: نورج/ جهنجر.

دراسة: ماکنه الدراس/ کومباین.

نریس: برسیم محفف/ گرزه، هلیس، گیشه، وینجهو

سپیهوه و گژوگیای وشک کراوه.

درداس: کلب کبیر الراس/ سهگی کهاللهزل.

نرغ:

نرغ: سلخ/ گروی.

- اِندرغ العظم: اِنخلع/ لهجن چو (نیسقان).

نرغ: اندرغ الماء: اکل کل شیء قریب منه/ رایدا،

راپچی دا.

نرغ: ادرغ: تدرغ: البس الدرغ/ زنی پوشی.

نرغ: قمیص من زرد الحديد/ زنی، قهلقان.

دارع: مُدرّغ: علیه نرغ/ زنی پوش.

مدرّعة: دارعة/ زنی دار، زنی پوش.

نرف:

نرف: جانب/ ته نیشت، لا.

نرقة: صَفق. اُحد مصراعی الباب أو الشباك/ تاک.

نرقي:

نرقة: تیرس من جلد/ سهلته، سهلتهی چهرم، زنی

چهرم.

دورق: ابريق کبیر/ مهسینهی دوو قولفی بن لوله.

- قارورة/ کهموله، تیان، کهشکول، قاب، گوم گومه.

نراق: من الاشجار/ چهقاله.

نراقن: صنف من الخوخ/ جوریکه له قوخ.

نرقی الشکل/ چهقالهیی.

الغدة الدرقية/ چهقالو.

نرک:

نرک المطر: تتابع قطرة/ بن وچان باری.

نارک: شبع. لاحق/ شوینی کهوت، بهدوایا ری.

نرک الثمر: نضج/ بن گهیشت، میوهکه بن گهیشت.

- بلغ/ گهیشت، کاتی خوینهی.

- علم/ زانی، پیتی زانی، هستی کرد، سهری لی

دهرکرد، پهی بن برد.

- فهم/ تن گهیی، تن گهیشت.

- لاحق/ شوینی کهوت.

- نال/ دهستی کهوت.

- الولد: ناهز البلوغ/ واپن تهگا. له بلوق بونایه.

- الشباب: بلغ سن الرشد/ بن گهیشت، بلوق بو، بو به

ههزدهکار.

- المعنى: فهمه/ زانی، ماناکهی زانی، تنی گهیشت.

لا یذکر: بعید المعنال/ دهست ناکهوی.

استدرک: تدارک الأمر: اصلحة/ پینهی کرد، جیبهجیتی

کرد، رای کرد.

- مافات: تدارک/ تولهی رابوردوی کردهوه، راستی

کردهوه.

- علیه: حصرة/ بهستیهوه، سنوری بو دانا.

تدارک مافات: تلافاه/ تولهی رابوردوی کردهوه، راستی

کردهوه.

- تلاحق/ شوینی کهوت.

- الخطأ بالصواب: اِثْبَعَه / راستی کرده‌وه.

تَرَكَ: لحاق / شوین که‌وتن.

- تَرَكَ: قَفَر. اقصی قَفَر الشیء / بن، بنی بنه‌وه.

- الخفیر (أو الحاریس): منطقة عمله / ماوه و شوینی
ئیش و ئیشک گرتن.

إبراک: بلوغ / پین‌گه‌یشتن.

- : نِیل / ده‌ست که‌وتن.

- : عقل / هوش، بیر، زرگی.

- : فهم / تر‌گه‌یشتن، سه‌رن (ده‌رکردن، ده‌رچون)،
پین‌زانتین، په‌ی پین بردن.

- : نضج / پین‌گه‌یین.

- : سِنّ البلوغ / هرزه‌کاری.

- : بلوغ سنّ الرشید / گه‌یشتنه (ته‌منی، سیره‌ی)
هرزه‌کاری.

إستترک: اصلاح مافات / راست کردن‌وه، پینه‌کردن.

مُدْرِك: عاقل / تر‌گه‌یشتو.

- : بالغ سِنّ الرشید / هرزه‌کار.

مُدْرِکات: الحواس / هسته‌کانی مروّذ.

نرم:

نِرم: ذهب استانه / دانه‌کانی نه‌مان، که‌وتن.

نِرم اظافیره / قَلَمها / نینۆکی کرد، ریکی خست.

تدریم الاظافیر: قَصْمها و تسویتها / نینۆک کردن، ریک
خستن.

أَنْرَم: انرد / بزدان، دم پوچه‌ل.

سرن:

سِرْن: أَنْرَم / پیس بو، چلکن بو، چلکی گرت.

أَنْرَمَت الماشیة: رَعَت الدرین / گیای ته‌پوشی‌داری
خوارد.

سِرْن: تَدْرِن: تَعَجَّر / گری‌باوی بو، گری گری بو.

سِرْن: وَسَخ / پیسی.

- : دَرَنَة: عَقْدَة / عَجْرَة / گری، سه‌لک.

تَدْرِن: سَل / نه‌خوشی سیل، ده‌رده‌باریکه.

مُدْرِن: مَتَعَجَّر / گری گری.

نرین: ما بلی من الحشیش / گیاه‌وه‌پی ته‌پوشی‌دار.

- : الثوب البالی / جله‌شر.

سری:

دَرَى الأمر و بالأمر: تَوَصَّل الی علمه / فیزیو، زانی، پیسی
زانی، ناگاداریو.

أدري الرجل بكذا: اعلمه به / پیسی وت، ناگاداری کرد،
فیزی کرد، تیی گه‌یاند.

- : اَعْلَم / باشتی نه‌زانتین.

داری: لاطف / به ته‌نگیه‌وه هات، ناگای لی بو.

دَرَى: دَرَى / شه‌نی کرد، به بای (دا، کرد).

دِرَايَة: عِلْم / زانیاری، تیببینی، ری‌پین بردن، زانتین، په‌ی پین
بردن.

- : خیره / پسیوری، وه‌ستایی، کارامه‌یی.

دار بالأمر: عالم به / نه‌زانتین، ناگاداره.

مُدَاراة: مُلَاطَفَة / به‌ته‌نگه‌وه هاتن، ناگالی بون.

مِدْرَاة: مِدْرَى: مشط / شانه.

مِدْرَة: مِدْرَى / شن.

دس:

دَس: دَسَس: ادخل و اخفى / ناخن، تیی ناخن، تیی
خست.

- : عليه: كاد له / داری بؤ نایه‌وه.

- : الدسائس: دَبْر المکاید / پیلانی گنیا.

- : أو حَسْرَة أَنْفه في الأمر: تَدَخَّل / خوی ته‌هال قولتان.
إندَس: إندفن / نیراز، داپوشرا، تن ناخنرا، ته‌هال کیش
کرا.

- : في كذا: تدخل / خوی تن (خست، هال قولتان).

- : بينهم / جوه ناویانه‌وه، خوی تن فیری دان.

دَسَّاس: مُدْبِر المکائد / داونه‌روه، نازاوه‌گنیر، پیلان گنیر.
- : حَيَّة رَمْلِيَة قَصِيْرَة / کوله‌مار.

دَسَّاسَة: كَمَا / دومه‌لان.

دَسَّيس: مَن ترسله لياتيك بالأخبار / گوئی هال خه‌ر،
سیخو، هوال هین.

دَسَّيسه: مكيدة / فیل، داو، پیلان، نازاوه.

دست:

دَسْت: مرَجَل کبیر / قازان، مه‌نجه‌لی (زنجیره‌دار، ساوه‌ر
کولان).

یا - : لعبة تستخدم فيها احدى عظام الدجاج /
چه‌له‌مه‌شکینه.

دَسْتَة: إِثْنَا عَشْر / ده‌سته، نوازه دانه.

دُسْتور: قانون أو نظام أساسی / یاسای بنچینه‌یی.

ن

- : نظام الحكم / یاسای فرمان ره‌وایی.
- : إذن / رعیتدان.

دسر:

دَسْرَ: دَفَع و سَيَّر/ هانی دا، پائی پیوه‌نا، بردی به‌پیوه.

- : طَعَنَ/ بری، پیاکرد، لئی دا.

دَسار: مسمار/ بزمار.

دَوَسْرَ: زوان فی الحنطة/ مزرد.

- : اسد/ شیر.

- : الجمل الضخم/ وشرتی که‌ته.

دسم:

دَسَمَ: اُدَسَمَ القارورة: سَدَّها/ سه‌ری نایوه، دای خست.

- الباب: اَغْلَقَه/ پیوه‌ی دا، دای خست.

- : دَسَمَ المطر الارض: بَلَّها/ باران زه‌ویه‌کی ته‌پر کرد.

- : دَسَمَ. دَسَمَ: سَوَدَ/ ره‌شی کرد.

دَسَمَ: كَثُرَة و نَكَة/ به‌زو چه‌دی تقدبو.

دَسَمَة. دَسام: ما يَسْمَدُ به القارورة و نحوها/ سه‌ر، سه‌رقاب، دمه‌وانه، توپه‌وانه.

- : غُبْرَة اِلى السواد/ دیز، ره‌شیاو.

دَسِمَ: سَواد/ ره‌شی.

- : ظلمه/ تاریکی.

دَسِمَ: اُدَسِمَ: كَثِير الدَسَمَ/ چه‌ور.

دَسَمَ: وَدَكَ من لحم أو شحم/ چه‌دی، رَوَن، به‌زو پیو.

دشن:

دَشَن الثوب: لبسه لاول مرَة/ بویه‌کم جار له‌به‌ری کرد.

- المكان: اِفْتَتَحَه/ کردیه‌وه.

دَشَنین: استعمال و افتتاح لاول مرَة/ بویه‌کم جار

به‌کاره‌یتان و کردیه‌وه و تن‌چون.

دالشن: جَدید/ تازه، نوی.

دَعُ (فی ودَع) دعا. دُعَاء (فی دَعُو) دعاره (فی دعر) دعامة (فی دعم)

دعب:

دَعَبَ: دَاعَبَ/ لَاعَبَ و مَارَحَ/ یاری کرد، گالته‌ی کرد،

که‌مه‌ی کرد.

دَاعَبَ المرأة/ لَاعِبها و غازلها/ یاری و ده‌ست بازی

له‌گه‌ل کرد.

تَدَاعَبَ علیه: تَدَالَل/ خزی به‌ناز فروشت، نازی به‌سه‌را کرد.

دَعِبَ دَاعِب. دَعَاب: مُحِبٌّ للهو/ گالته‌چی.

مُدَاعِبَة. دُعَابَة: هزل. مزاح/ گالته، گالته‌کردن، یاری، ده‌ست بازی.

دُعَبِبَ: لَعوب/ فِیْل باز، ته‌له‌که‌باز.

- : الغلام الشاب البَصْبُ/ گهنجی تَبَّك سَمراو.

دُعِيبُوب: الضعيف القصير/ لاوازی کورته‌سه‌سالا، کوله‌سیسه.

- : اِحْمَق/ كَيْل، گه‌مه، بَلَح، گهلز، چه‌بۆله.

- : مَخْنَث/ نامه‌رد، ناپیاو.

- : نَمَل اسود/ می‌روله ره‌شه.

- : حَبَة سوداء/ ره‌شکه.

لِيلَه - : ليله سوء/ شه‌ری ناخوش و شوم.

دُعِیل: بیض الضفدع/ هیلکه‌ی بوق.

- : مُدْعِیل: منحرف الصِّحَة/ ده‌رده‌دار.

دُعِیل/ مه‌لمات.

لُعْبَة ال - / مه‌لماتین، موشین، تیلی به‌رانبه‌رین.

مُدْعِیل/ خربن، خربوکه، خپ، خره.

دعر:

دَعَرَ: دَعَرَ: فَجَرَ/ خراپه‌و داوین پیسی کرد.

دَعَرَ: دَعَارَة: دَعَارَة: دَعَارَة: الخبث و القسق و الفساد/

خراپه‌کردن، داوین پیسی.

دَعَارَة: دَعَارَة: سوء الخلق/ بین‌نابرویی.

بیت ال - : ماخور/ ماله خراپ.

دَعِر: داعر: فاسق/ سوزانی، بین‌نابرو، داوین پیسی.

دعس:

دَعَسَ: داس. دَهَسَ/ پیسی پیانا، به‌سه‌ریا رَوی، پانی

کرده‌وه.

دَعَسَ: اَثَر/ شوین، شوین پین.

دُعَسوقه: ابو العید/ خالخالوکه.

دعک:

دَعَكَ: مَسَحَ و فَرَكَ و نَطَفَ/ پروانی، ته‌کانی، سپی.

- الجلد: دَلَك و مَسَدَ/ شیلای، ده‌ستی پیاهینا.

دعم:

دَعَم الشيء: استنده لئلا یعیل/ پال پشنتی بؤ دانا،

کوله‌که‌ی دای‌به‌ر، وه‌ستانی، رای گرت.

- ه: اعانه و قِوَاه/ پشتگیری کرد، یارمه‌تویدا.

- : صَدَمَ/ لَبَّى دا، پیاکتیشا.

- إِدْعَم: اِسْتَدْعَى عَلَى الدَّعَاةِ/ به دار وه ستاره، كَوَلَه كَهَى له به رايه.
- دَعَاةٌ: دَعَمَهُ. دَعَامُ: الخَشَبُ المَنْصُوبُ لِلعَرِيشِ/ كَوَلَه كَهَى، پايه، دهستهك، ديرهگ، داريه ند.
- دَاع: دَاعِيَةٌ: سَبَبٌ. بَاعِثٌ/ هُوَ، هَانْدَهَر.
- إِدْعَاءٌ: رَعْمٌ/ وَا پيشانندان، داواكارى.
- حُجَّةٌ/ بَيَانُو گَرْتَن، بَيَانُو، پَه لَب.
- إِظْهَارٌ/ وَا دهرخستن، پيشانندان.
- شُكْرَى: ثُهُمَةٌ/ گَرَنَاه يَا تَاوَان بَار كَرْدَن.
- العِلْمُ/ خَوْبَه زَانَا (زَان، زَانِين).
- الْمَرَضُ/ خَوْنَه خَوْش خَسْتَن.
- دَعَايَةٌ: دَعَاوَةٌ: نَشْرُ الدَّعْوَةِ/ پَرُوپَاگَاَنْدَه، دَاكُو كِي، چَاوُوپَاو، بَا زَارِگَر مِي.
- مُدْعَى: دَعَى: زَاعِمٌ/ دَاوَاكَا ر، وَا پيشان دهر.
- رَافِعُ الدَّعْوَى/ شَكَات كَر.
- مُطَالِبٌ/ دَاوَاكَا ر، دَا دِهَر، دَا دَخْوَان.
- مُدْعَى عَلَيْهِ مُطَابٌ/ دَاوَاكَا ر.
- عَلِيهِ: مَتَهَمٌ/ تَاوَان لَه سَهَر، تَاوَان بَار كَرَاو.
- العَامُ/ دَاوَاكَا رِي گَشْتِي.
- العِلْمُ/ خَوْبَه زَانَا زَان.
- مَدْعَاةٌ: الدَّاعِيَةُ وَ السَّبَبُ/ هُوَ.
- دَعْدُ:
- دَعْدَعٌ: رَغْرَعٌ/ خَتُو كَهَى دَا.
- فَلَانَا بِكَلِمَةٍ: طَعْنَهُ بِهَا/ تَوَان جِي تِي گَرْت، لَاقَرْتِي پَسِي كَرْد، پَلَارِي مَن گَرْت.
- دَعْدَعَةٌ: رَغْرَعَةٌ/ خَتُو كَهَى.
- مُدْعَدَعٌ: مَطْعُونٌ/ تَوَان جِي گِي رَاو.
- دَعْرُ:
- دَعْرٌ: إِنْ دَعْرَ عَلَيْهِ: هَجَمٌ/ پَه لَامَارِي دَا، هَه لَمَه تِي بَر دَه سَهَر.
- الرَّجُلُ: سَاءَ خَلْقُهُ/ رَهوشْتِي خِرَاب بُو.
- دَعْرٌ: دَعْرِي: هُجُومٌ/ پَه لَامَار، هَه لَمَه ت.
- دَاعِرٌ: الخَبِيثُ المَفْسِدُ/ بَه دِرَه وِشْت، رَسَاو.
- دَعْشُ:
- دَعْشٌ: دَخَلَ فِي الظَّلَامِ تَارِيك (دَاهَات، ي كَرْد).
- دَعْشٌ: دَعْشَةٌ: دَعْيِشَةٌ: ظَلَامٌ/ تَارِيكِي، تَارِيك دَاهَاتَن.
- دَعْصُ:
- دَعْصٌ: إِمْتَلَأَ مِنَ الأَكْلِ وَ الغَضَبِ/ پَرِيو، تَوِرَه بُو، رَقِي هَه لَسَا، پيشِي خَوَار دَه وَه.
- إِدْعَم: اِسْتَدْعَى عَلَى الدَّعَاةِ/ به دار وه ستاره، كَوَلَه كَهَى له به رايه.
- دَعَاةٌ: دَعَمَهُ. دَعَامُ: الخَشَبُ المَنْصُوبُ لِلعَرِيشِ/ كَوَلَه كَهَى، پايه، دهستهك، ديرهگ، داريه ند.
- دَاع: دَاعِيَةٌ: سَبَبٌ. بَاعِثٌ/ هُوَ، هَانْدَهَر.
- إِدْعَاءٌ: رَعْمٌ/ وَا پيشانندان، داواكارى.
- حُجَّةٌ/ بَيَانُو گَرْتَن، بَيَانُو، پَه لَب.
- إِظْهَارٌ/ وَا دهرخستن، پيشانندان.
- شُكْرَى: ثُهُمَةٌ/ گَرَنَاه يَا تَاوَان بَار كَرْدَن.
- العِلْمُ/ خَوْبَه زَانَا (زَان، زَانِين).
- الْمَرَضُ/ خَوْنَه خَوْش خَسْتَن.
- دَعَايَةٌ: دَعَاوَةٌ: نَشْرُ الدَّعْوَةِ/ پَرُوپَاگَاَنْدَه، دَاكُو كِي، چَاوُوپَاو، بَا زَارِگَر مِي.
- مُدْعَى: دَعَى: زَاعِمٌ/ دَاوَاكَا ر، وَا پيشان دهر.
- رَافِعُ الدَّعْوَى/ شَكَات كَر.
- مُطَالِبٌ/ دَاوَاكَا ر، دَا دِهَر، دَا دَخْوَان.
- مُدْعَى عَلَيْهِ مُطَابٌ/ دَاوَاكَا ر.
- عَلِيهِ: مَتَهَمٌ/ تَاوَان لَه سَهَر، تَاوَان بَار كَرَاو.
- العَامُ/ دَاوَاكَا رِي گَشْتِي.
- العِلْمُ/ خَوْبَه زَانَا زَان.
- مَدْعَاةٌ: الدَّاعِيَةُ وَ السَّبَبُ/ هُوَ.
- دَعْدُ:
- دَعْدَعٌ: رَغْرَعٌ/ خَتُو كَهَى دَا.
- فَلَانَا بِكَلِمَةٍ: طَعْنَهُ بِهَا/ تَوَان جِي تِي گَرْت، لَاقَرْتِي پَسِي كَرْد، پَلَارِي مَن گَرْت.
- دَعْدَعَةٌ: رَغْرَعَةٌ/ خَتُو كَهَى.
- مُدْعَدَعٌ: مَطْعُونٌ/ تَوَان جِي گِي رَاو.
- دَعْرُ:
- دَعْرٌ: إِنْ دَعْرَ عَلَيْهِ: هَجَمٌ/ پَه لَامَارِي دَا، هَه لَمَه تِي بَر دَه سَهَر.
- الرَّجُلُ: سَاءَ خَلْقُهُ/ رَهوشْتِي خِرَاب بُو.
- دَعْرٌ: دَعْرِي: هُجُومٌ/ پَه لَامَار، هَه لَمَه ت.
- دَاعِرٌ: الخَبِيثُ المَفْسِدُ/ بَه دِرَه وِشْت، رَسَاو.
- دَعْشُ:
- دَعْشٌ: دَخَلَ فِي الظَّلَامِ تَارِيك (دَاهَات، ي كَرْد).
- دَعْشٌ: دَعْشَةٌ: دَعْيِشَةٌ: ظَلَامٌ/ تَارِيكِي، تَارِيك دَاهَاتَن.
- دَعْصُ:
- دَعْصٌ: إِمْتَلَأَ مِنَ الأَكْلِ وَ الغَضَبِ/ پَرِيو، تَوِرَه بُو، رَقِي هَه لَسَا، پيشِي خَوَار دَه وَه.
- إِدْعَم: اِسْتَدْعَى عَلَى الدَّعَاةِ/ به دار وه ستاره، كَوَلَه كَهَى له به رايه.
- دَعَاةٌ: دَعَمَهُ. دَعَامُ: الخَشَبُ المَنْصُوبُ لِلعَرِيشِ/ كَوَلَه كَهَى، پايه، دهستهك، ديرهگ، داريه ند.
- دَاع: دَاعِيَةٌ: سَبَبٌ. بَاعِثٌ/ هُوَ، هَانْدَهَر.
- إِدْعَاءٌ: رَعْمٌ/ وَا پيشانندان، داواكارى.
- حُجَّةٌ/ بَيَانُو گَرْتَن، بَيَانُو، پَه لَب.
- إِظْهَارٌ/ وَا دهرخستن، پيشانندان.
- شُكْرَى: ثُهُمَةٌ/ گَرَنَاه يَا تَاوَان بَار كَرْدَن.
- العِلْمُ/ خَوْبَه زَانَا (زَان، زَانِين).
- الْمَرَضُ/ خَوْنَه خَوْش خَسْتَن.
- دَعَايَةٌ: دَعَاوَةٌ: نَشْرُ الدَّعْوَةِ/ پَرُوپَاگَاَنْدَه، دَاكُو كِي، چَاوُوپَاو، بَا زَارِگَر مِي.
- مُدْعَى: دَعَى: زَاعِمٌ/ دَاوَاكَا ر، وَا پيشان دهر.
- رَافِعُ الدَّعْوَى/ شَكَات كَر.
- مُطَالِبٌ/ دَاوَاكَا ر، دَا دِهَر، دَا دَخْوَان.
- مُدْعَى عَلَيْهِ مُطَابٌ/ دَاوَاكَا ر.
- عَلِيهِ: مَتَهَمٌ/ تَاوَان لَه سَهَر، تَاوَان بَار كَرَاو.
- العَامُ/ دَاوَاكَا رِي گَشْتِي.
- العِلْمُ/ خَوْبَه زَانَا زَان.
- مَدْعَاةٌ: الدَّاعِيَةُ وَ السَّبَبُ/ هُوَ.
- دَعْدُ:
- دَعْدَعٌ: رَغْرَعٌ/ خَتُو كَهَى دَا.
- فَلَانَا بِكَلِمَةٍ: طَعْنَهُ بِهَا/ تَوَان جِي تِي گَرْت، لَاقَرْتِي پَسِي كَرْد، پَلَارِي مَن گَرْت.
- دَعْدَعَةٌ: رَغْرَعَةٌ/ خَتُو كَهَى.
- مُدْعَدَعٌ: مَطْعُونٌ/ تَوَان جِي گِي رَاو.
- دَعْرُ:
- دَعْرٌ: إِنْ دَعْرَ عَلَيْهِ: هَجَمٌ/ پَه لَامَارِي دَا، هَه لَمَه تِي بَر دَه سَهَر.
- الرَّجُلُ: سَاءَ خَلْقُهُ/ رَهوشْتِي خِرَاب بُو.
- دَعْرٌ: دَعْرِي: هُجُومٌ/ پَه لَامَار، هَه لَمَه ت.
- دَاعِرٌ: الخَبِيثُ المَفْسِدُ/ بَه دِرَه وِشْت، رَسَاو.
- دَعْشُ:
- دَعْشٌ: دَخَلَ فِي الظَّلَامِ تَارِيك (دَاهَات، ي كَرْد).
- دَعْشٌ: دَعْشَةٌ: دَعْيِشَةٌ: ظَلَامٌ/ تَارِيكِي، تَارِيك دَاهَاتَن.
- دَعْصُ:
- دَعْصٌ: إِمْتَلَأَ مِنَ الأَكْلِ وَ الغَضَبِ/ پَرِيو، تَوِرَه بُو، رَقِي هَه لَسَا، پيشِي خَوَار دَه وَه.

- دَفَعَهُ: مَلَأَهُ غَيْضًا / پُری کرد، توپری کرد، رقی
 مه‌آسان.
 دَغَصَانٌ: غَضِبَانٌ / توبه.
 دَاغِضَةُ: اللَّحْمُ الْمَكْتَنِزُ / تیک سمرای، قه‌لوی،
 شیشمان.
 - : صَابُونَةُ الرَّكْبَةِ / کلاهوی نه‌تو.
 دَغَلٌ:
 دَغَلٌ: دَخَلَ دُخُولَ الْعَرِيبِ / به شپزه‌یی (تیی چو،
 هات).
 اذْغَلَّتِ الْأَرْضُ: كَثُرَ دَغَلُهَا / گزگیای تَدَبُّو.
 اذْغَلَّ بِهِ: خَانَهُ وَ اِغْتَالَهُ / ناپاکی نه‌گَل کردو کوشتی.
 - به: وَشَى بِهِ / بوختانی به‌ده‌مه‌وه (کرد، مه‌ل
 به‌ست).
 دَغَلٌ: فُسَادٌ / خرابه، ناپاکی، به‌دره‌وشتی.
 - : شَجَرٌ كَثِيرٌ مُتَفَفٍ / بیته، چره، جه‌نگل.
 - : حَشَائِشٌ / گزگیای.
 دَغَلٌ: دَاغِلٌ / فاسد / ناپاک، به‌دره‌وشت.
 - : مُدْغَلٌ: كَثِيرُ الشَّجَرِ / بیته‌لان، چره.
 دَغَمٌ:
 دَغَمٌ. اذْغَمَ. اذْغَمَ الشَّيْءُ فِي الشَّيْءِ: تَوَحَّدَ. اِنْضَمَّ /
 به‌یه‌کانوسان، تیکه‌ل بون.
 - - - الحَرْفُ: دَمَجٌ / پیته‌کان تیکه‌ل و پیتکه‌ل
 کرد.
 - : وَحَّدَ. ضَمَّ / خستنیه پال یه‌ک، تیکه‌لی کردن.
 - : اذْغَمَ. غَشَى / لیلی کرد.
 - : اِلْإِنَاءُ: مَلَأَهُ / پری کرد، لیوان لیوی کرد.
 اذْغَمَ اللَّهُ فَلَانًا: سَوَّدَ وَجْهَهُ وَ اَذَلَّهُ / خوا روی ره‌ش کرد،
 رسوای کرد.
 اذْغَامٌ: اِدْمَاجٌ / تیکه‌ل کردن، به‌یه‌کا کردن.
 اذْغَمَ: اَسْوَدَ الْأَنْفُ / لوت ره‌ش.
 - : يَتَكَلَّمُ مِنْ قَبْلِ اِنْفِهِ / به‌لوت قسه نه‌کا.
 دَفٌ:
 دَفٌ: مَشَى مَشْيًا خَفِيفًا / له‌سه‌رخز رویی.
 - : اَدَفَ الطَّائِرُ: حَرَّكَ جَنَاحَيْهِ / بالی راه‌شان.
 دَفَّفَ: اَسْرَعَ / تاوی دا، خیرای کرد، په‌له‌ی کرد.
 - : ضَرَبَ بِالْاَدْفِ / له‌ده‌فی دا، ده‌فی اوتدا.
 دَفٌ. دَفٌ: اَلَةُ طَرَبٌ / ده‌ف.

- دَفْعَةٌ: جَنْبٌ / ته‌نیشت، لا، دیو.
 دَفْعَتَا الطَّيْلِ أَوْ الرِّمِيلِ / مه‌رو دیو، سه‌روین.
 دَفْعَةُ الْمَرْكَبِ: مَقْوَدٌ / سوکانی که‌شتی و به‌له‌م.
 - الْكِتَابُ: غَطَاءٌ / به‌رگ.
 - الْبَابُ أَوْ الشَّبَاكُ: دَرَفَةٌ / تَاک.
 دَفَا:
 دَفَاً. اذْفَأَ: اَسْخَنَ / گهرمی کرد.
 دَفِيءٌ: دَفُوءٌ. تَسَخَّنَ / گهرم بو.
 اذْفَأَ. تَدَفَأَ. اِسْتَدَفَأَ: تَسَخَّنَ / خوی گهرم کرده‌وه.
 دَفِعَ: دَفَاعَةٌ: نَقِيضُ حِدَّةِ الْبُرْدِ / گهرمی.
 - الْحَانِطُ: سِتْرَةٌ / په‌نا دیواری به‌رخزور، به‌ر به‌رؤجکه.
 دَفَاعٌ: كَلَّ يَسْتَدْفِئُ بِهِ مِنَ الثِّيَابِ وَ غَيْرِهَا / گهرم که‌ر که‌ل
 و په‌ل زستانه.
 - : دَفَائِيَةٌ: مَدْفَأٌ / گهرم که‌ر، سوپا، سوپه.
 تَدَفَيْتُ: تَسَخَّنَ / گهرم کردن.
 ال - الْمَرْكَبِيَّةُ / گهرم کاری (ناومال، ناوخوی).
 دَفِيءٌ: دَفَانٌ. مُسْتَدْفِيءٌ / گهرم (بو، بوه، ی بوته‌وه).
 دَفَتٌ:
 دَفَتَرٌ: كِرَاسَةٌ / ده‌فتار.
 دَفَرٌ:
 دَفَرٌ: دَفَعَهُ فِي صَدْرِهِ / کیشای به‌سنگیا، پالی پیوه‌نا.
 دَفَرٌ: خَبِثَتْ رَاحَتُهُ / بؤگنی کرد.
 - : ذَلٌّ / رسوابو.
 دَفَرٌ: زَفَرٌ: خَبِيثٌ الرَّائِحَةُ / بؤگن، بؤن ناخوش.
 دَفَرٌ: رَائِحَةٌ خَبِيثَةٌ. زَفَرٌ / بؤگنی، بؤنی ناخوش.
 دَفْرَةٌ: مَالِحٌ / ماله.
 دَفْرَانٌ: عَزَعَرٌ / دره‌ختی عره‌ر.
 دَفَعٌ:
 دَفَعٌ: رَدٌّ اَوْ اِبْعَادٌ / دوری خسته‌وه، ده‌ستی پیوه‌نا، ده‌ری
 کرد، گه‌رانی‌وه.
 - : ضَدٌّ جَذْبٌ / پالی نا، پالی پیوه‌نا.
 - الی کذا: حَمَلَ عَلَيَّ / هانی دا، ناچاری کرد.
 - الی: بَعَثَهُ عَلَيَّ: اَدْخَلَهُ فِي / پیتی کرد، تیه‌وی گلان،
 توشی کرد.
 - الی: اِضْطَرَّ / ناچاربو.
 - الْقَوْلُ: اِبْطَلَهُ بِالْحُجَّةِ / به‌دروی خسته‌وه.

- المال اليه وله: دَفْعُ الدَّيْنِ. اَدَى/ پاره‌ی دا، قهرزی دایه‌وه.
- دافع عنه الاذى: حَمَاهُ مِنْهُ/ پاراستی، به‌رگری بۆ کرد، له به‌لا پاراستی.
- : قاوم/ به‌ره‌ئسی کرد، به‌رگری کرد.
- عن الموضوع: رَحَلَ غَلْطُهُ/ به‌جینی هینشت، کۆچی کرد.
- الى مكان كذا: اِنْتَهَى اِلَيْهِ/ له‌ویی کورتایی هات، نەت با بۆ نه‌ویی.
- دافع عنه: حامی/ پاراستی، بۆی پارایه‌وه، به‌رگری بۆ کرد.
- دافعه عن حقه: ماطله/ ده‌ستی پێوه‌نا، نه‌مۆ به‌ سه‌بی پێ کرد.
- إندفع في الأمر: باشرو و اشتغل بغير روية و طيش/ کۆیرانه (خۆی تێ خست، ده‌ستی دایه)، تێمه‌ل چو.
- : شرع/ ده‌ستی پێ کرد به‌ گه‌رمی.
- تَدَفَّق السيل: فاض/ لیتشاری هینتا.
- تَدَفَّق القوم: دفع بعضهم بعضا/ پاله‌به‌ستویان کرد.
- دَفَع ضِد رَد/ نورخستنه‌وه، ده‌ست پێوه‌نان، ده‌رکردن، ده‌ستی ده‌ستی.
- : ضِد جَذَب/ پال نان، پال پێوه‌نان.
- : إداء/ دان، دانوه.
- : مَطَّاطِلَه/ ده‌ست پێوه‌نان، نه‌مۆ به‌ سه‌بی پێکردن.
- دَفَعَهُ صَدَةً/ پال، پالیک.
- : دَفَعَهُ: المَرَّةَ مِنْ دَفْعٍ جَارٍ، جَارِيكَ.
- : قَسَطُ/ کهرتی قهرز، قیست، ژهم.
- : وَاحِدَةً/ دَفَعَهُ وَاحِدَةً/ یه‌ک جار، یه‌ک که‌ره‌ت، جَارِيكَ.
- دِفَاعٌ ضِد هُجُوم/ به‌رگری.
- : مُدَافَعَةٌ/ محاماة/ پارێزه‌ری، به‌رگری.
- ال - العدنى/ به‌رگری میلی.
- وزارة ال - / وهزاره‌تی به‌رگری، شالیاریتی به‌رگری.
- محامي ال - / پارێزه‌ری به‌رگری.
- خط ال - / هینتی به‌رگری.
- لغاعي: ضِد هجومی/ به‌رگریاری.
- مِدْفَعُ آلَة حَرْبِيَّة. آلَة الدَّفْع/ تۆپ.
- مِدْفَعِيَّةٌ عَسَاكِرٌ وَ مَتَعَلَقَاتُ المَدَافِع/ تۆپ چینی، تۆپ خانه.
- دافع: صَادَ، رَادَ/ نورخه‌ره‌وه، ده‌ست پێوه‌نه‌ر.
- : باعث/ هۆ، هانده‌ر.
- : ضِد جاذب/ پال پێوه‌نه‌ر.
- : العَادَةُ. مَوْذُ/ سه‌راست، پاره‌ ده‌ره‌وه.
- قُوَّةٌ دَافِعَةٌ/ هینزی پال پێوه‌نه‌ر، هورژم.
- إندفاع: تَهَوُّرٌ. عَدَمُ رَدِيَّةٍ/ کۆیرانه، کردن به‌ گه‌رمی، هه‌ل مه‌ت، تێمه‌ل چوون.
- مَدْفُوعٌ: مَوْذِي/ دراره‌ته‌وه.
- مُدَافِعٌ: ضِد مُهَاجِمٍ/ به‌رگری.
- دَفَق:
- دَفَقٌ: صَبَّ. سَكَبٌ/ رِثَانِي، رِشْتِي، رَوِي کرد.
- : تَدَفَّقٌ. اِنْدَفَقٌ: اِنْصَابٌ/ فيجقه‌ی کرد، ده‌ره‌به‌ری، هه‌ل قوولی، رِثَا.
- تَدَفَّق. دَفَق. اِنْدَفَق: اِنْصَابٌ، اِنْسَاكِبٌ/ فيجقه‌کردن، ده‌ره‌به‌رین، هه‌ل قوولین.
- مُتَدَفِّقٌ: مُنْهَمِرٌ/ به‌خوڕ، خوڕ، لیتشار.
- دَفَقَةٌ: دَفَعَةٌ/ جَارٍ، جَارِيكَ.
- دُفَاقٌ. سَيْلٌ دُفَاقٌ/ غَزِيرٌ/ لیتشار.
- اَدْفَقٌ. سَيَّرُ اَدْفَقٌ: سَرِيحٌ/ خَيْرًا، به‌گۆڕ، خوڕ.
- دَفَل:
- دَفَلٌ. دِفْلِيٌّ: نِيَابٌ/ ژَاله، رول.
- : قَطْرَانٌ. زَفْتٌ/ قَيْرُوزْفَت، قه‌تران.
- دَفَن:
- دَفَنٌ: قَبْرٌ. طَمْرٌ/ نَاشْتِي، کردی به‌ ژێر خۆله‌وه.
- : حَبَابٌ. اَخْفَى/ شارديه‌وه.
- : الحَدِيثُ: كَتَمَهُ/ کردی به‌ ژێر لیتوه‌وه، قسه‌که‌ی ون کرد.
- تَدَفَّنٌ. اِنْدَفَنٌ: اِسْتَتَرَ وَ تَوَارَى/ نِيزْزَا، خَرَايَه ژێر خَاك، ون بو، نه‌ما.
- دَفَنٌ: طَمْرٌ/ نَاشْتِن، کردن به‌ ژێر خاکه‌وه، به‌ خاك سپاردن.
- : اِخْفَاءٌ/ شاردينه‌وه.
- دَفِينٌ. مَدْفُونٌ. مَطْمُورٌ/ نِيزْزَاو، له‌ ژێر خۆلدايه.
- : خَفِيٌّ/ شارراوه.
- دَافِنُ الأَمْرِ: بَاطِنُهُ/ ناو، ناوه‌که‌ی، نه‌یینه‌که‌ی، ناوکرۆك.
- مَدْفِنٌ: جَبَانَةٌ. مَقْبِرَةٌ/ گۆرستان.
- دَق:
- دَقٌّ: ضِد غَلْطٌ/ ته‌نك بو، باریک بو.
- : صَفْرٌ/ ورد بو، بچوك بو.

- دَقَّاقُ: الذي يدق البذور/ ساوهر كوت.
- : الذي يُدقُّ بها الارض. مندالة/ زوى كوت.
- دَقَّاقَه البَاب/ دهركا كوت، دهسكى لوتداني دهركا.
- دَقِّيَق: رقيق. ضد سميك/ تنك.
- : ضد غليظ و خشن/ باريك.
- : صغير جداً/ ورد، گهرد، ورييله، ورييلانه.
- : طحين الحنطة و غيرها/ نارد.
- : عصب. حرج/ تنگ و چه له مه، تنگاو.
- : محكم/ قايم.
- : مُدَقَّق في اعماله/ وردكار.
- : الامر الغامض/ نهينى و شارراوهين.
- ابو- : فراشة/ به بوله.
- المعى ال- : عَفِج/ ريخولهي باريك.
- دَقِّيَقَة: دَرَّة/ گهريله.
- من الوقت: ٦٠\١١ من الساعة/ خولهك.
- دَقِّيَقِي: كاطحين/ وهك نارد، ناردين.
- مَدَقَّق: مَدَقَّة خشبية: دَقِّاق/ گلا كونك.
- مَدَقَّة: يَد الجرن او الهادن/ دهسكى دهسكهوان و دهنگ، مشته.
- الحنطة/ ساوهر كوت.
- : عضو التانيث في النبات/ كوتك، نيزك، گوتزه له.
- مَدَقَّق: مسحوق/ كوتراو، هارپاو، وردكارو.
- تَدَقِّيَق/ پياچونه وه، وردبينتتي، كولينه وه، سه رنج لوتدان.
- مَدَقَّق/ وردبين، سه رنج دهر.
- دك:
- دك: هَدَم و خَرَّب/ روخاني، رمانى، ويرانى كرد.
- الارض: مَهْدَهَا/ چال و چوليه كانى پيركرده وه، تاختى كرد.
- الارض بالمندالة/ كوتايه وه.
- : كبس/ په ستايه وه، په ستاوتى.
- البندقية و المدفع/ دايگرتوه.
- دَكُّك: خَلَط/ تيكه لى كرد به سه ريه كا.
- السروال: ادخل في حجرته التِكَّة/ بنده خوينى تن
- هَل كَيْشَا.
- دك: هَدَم/ روخان، رمان، ويران بون.
- الارض/ كوتانه وه، تاخت كردن.
- دِكَّة السروال و غيرها: تِكَّة/ بنده خوين.
- : سحق/ هاپى، كوتاي.
- : الباب: طَرَقَه/ له دهركاي دا.
- الجرس: قَرَعَه/ له زهنگى دا.
- العنق: قَطَعَه/ له ملى دا.
- المسمار/ داي كوتا.
- على آلة موسيقية: عَرَفَ/ زهنى.
- النبات: مَدَّ جُذْرًا/ رهگى داكوتا.
- : طَعَمَ بمصل الجدرى/ كوتاي، ناوله كوتا.
- على جلده: وَشَمَ/ خالى كوتا.
- على الشيء أو بالشيء: وَقَعَه عليه أو به/ پياكيشا، كيشاي به يهكا.
- : دَقَّق في الحساب و غيره: استعمل الدَقَّة/ وردبينى كرد.
- دَقَّق: دَقَّ نَاعِمًا/ وردى كرد، هاپى.
- : النظر: (معن النظر/ تبيينى كرد، ديقه تى كرد، به وردى تى روانى، سه رنجى لوتدا).
- فى عمله: عمل بدقه و إتقان/ به وردى و دلسوزانه كارى خيى كرد.
- العمل: انعم النظر و تاكد منه/ پياچوه وه، لئى كوليه وه، سه رنجى دا.
- إِسْتَدَقَّق: صار دَقِّيَقًا/ وردبو، وردو خاش بو، بو به نارد.
- دَقَّ: سَخَنَ/ سَخَق/ هارين.
- : طَرَّق/ كوتان.
- : قرع/ لوتدان.
- : وشم/ خال كوتان.
- : تعليم بمصل الجدرى/ كوتان، ناوله كوتان.
- دَقَّة: قَرَعَة. خَبِطَة/ تهقه يهك، لوتدانيك.
- بدقة: واحده بواحده/ يهك به يهك، پاك له پاك.
- قديمة: رَجَمِي/ كونه په رست، مؤيدلى كون.
- دَقَّ: دَقِّيَق/ رقيق/ تنك، باريك، ورد.
- حَمَى الدَّقَّ: السخونة الرقيقة/ گهنگه تا، سوكه تا، تاي بريز خايه ن.
- دَقَّة: ضد غلظ/ تنكى، باريكى.
- : صَغُرَ/ بچوكى، وردى.
- : تدقيق: إِحْكَام/ توندوتولى، قايمى، وردى.
- : غَمُوض/ نهينى و شارراوهين.
- دَقَّة: دَقَّق: مسحوق. تُراب/ و الأبيز، پودره، نقد ورد.

- دكان. مقعد. مسطبة/ سه‌كو، تهخت، كورسى دريژ.
 مَدَكُ الارض: مَدَالَة/ زوى كوت.
 دكن:
 دَكْنُ: نُضْدٌ و رُكْبٌ/ رتكي خست، رازانديوه.
 دَكْنٌ: مال لونه الى السواد/ رهش داگرسا، ديزيو.
 - الثوب: اِنْسِخٌ و اِغْبِرُ لونه/ پيس بو، ديزبو.
 دُكَّانٌ: حانوت/ دوكان.
 - مَصْطَبَةٌ/ سه‌كو، تهخت، كورسى دريژ.
 دَكَّانِيٌّ: صاحب دكان/ نوكاندار.
 دَكْنٌ اَدَكْنٌ: دَكْنَةٌ: لونه مائل الى السواد/ رهش باو، ديز.
 دل:
 دَلٌّ عَلَيَّ: اظهر/ نه‌وى گه ياند، ده‌رى خست.
 - اَرُضْدٌ/ پيشانى دا، رضى نيشان دا.
 - قاد/ رابه‌رى كرد.
 - تَدَلَّلٌ: تَفْتِجٌ/ نازى كرد، خوى به ناز فروشت.
 اَدَلُّهُ: عَرَفَهُ/ فيتري كرد، رضى نيشان دا.
 دَلَّلُهُ: غَنَجَةٌ/ نازى دايه، لاوانيه.
 اِسْتَدَلَّ: طلب الارشاد/ ه‌والى پرسى، ويستى بزانى.
 - اِسْتَنْتَجَ/ بوى ده‌ركوت، رى به‌ديى كرد.
 - عليه: اَرُضْدٌ/ پيى و ترا، ناگادارگرا، رابه‌رى كرا.
 دليل: مُرْشِدٌ/ ريه‌رى، رابه‌رى، رى‌نمايى، شويى ه‌ل گر.
 - بُرْهَانٌ/ به‌لگه، سه‌لماندن.
 - شاهد/ گواه، شايهت.
 - عِلْمَةٌ/ نيشان، نيشانه.
 - فهرست/ ناوه‌رؤك.
 - كِتَابٌ يَسْتَرْشِدُ بِهِ/ په‌رتوكى (رابه‌رى، پي‌ن‌پست).
 اقام الدليل: بُرْهَانٌ/ سه‌لماندى، به‌لگه‌ى هينايه‌وه.
 اَدَلَّةٌ: اِثْبَاتَاتٌ/ به‌لگه، قه‌واله.
 دال: مُرْشِدٌ/ رابه‌رى.
 دال عاى: مُشِيرٌ اِلَى/ نه‌وه نه‌گه‌به‌نئ.
 استدلال: اِسْتِنتَاجٌ/ بؤ ده‌ركه‌وتن، بؤ ساخ بونه‌وه، رى
 به‌ديى كردن.
 دَلَالَةٌ: اِرْشَادٌ/ رابه‌رى، رى نويئى.
 - بُرْهَانٌ/ سه‌لماندن، به‌لگه، به‌لگه‌دارى.
 دلال: غَنَجٌ/ ناز، چه‌م و خه‌م، نازونوز.
 مُدَلِّلٌ: مُدَلِّعٌ/ نازدار، لاويتراو، نازنده.
 دلاله: عُمُولَةٌ/ كرى، ده‌لالئ، مز.

- عمل الدلال او حِرْفَتَهُ/ ده‌لالئ.
 - دليل: مُزَادٌ/ هه‌راج كردن.
 دلال: وسيط. سمسار/ ده‌لال.
 دَلَّلَ الشَّيْءَ: دَلَّاهُ/ شوپرى كرده‌وه، داي هينلا.
 - رَأْسُهُ او اعضاء جسمه: حَرَكَمَا فى المشي/ نه‌ى
 له‌رانه‌وه، خوى رانه‌وه‌شان.
 تَدَلَّلَ: تَدَلَّى/ شوپرونه‌وه.
 دَلَّلَهُ: شَيءٌ معلق/ شتيكى هه‌لواسراو يا شوپره‌وه‌بو.
 مُدَلَّلٌ: مُدَلِّلٌ معلق/ هه‌لواسراو، شوپره‌وه‌بو.
 دَلَّلٌ: دَلُّوْلٌ: قُنْفُذٌ كبير/ زيشكى گه‌وره.
 دلپ:
 دَلْبٌ: صِنَارٌ/ چنار.
 دوLAB: عَجَلَةٌ/ چه‌رخ، پيچكه، ره‌ويه‌وه.
 - خِرْزانه/ دولاB.
 - آله/ نامير، مه‌كيهه.
 دلئس:
 دَلَّسَ: غَشٌّ/ فيتلى كرد، گزى كرد.
 دالئسه: خَادِعَةٌ/ هه‌لى خه‌له‌تان، خه‌له‌تانئ، فيتلى لوئكرد.
 - ظَلَمَةٌ/ زورئ لئ كرد، به‌شى خوارد.
 تدليس: غَشٌّ/ گزى، فيتل.
 دَلَّسَ: خَدِيعَةٌ/ هه‌ل خه‌له‌تان، خه‌له‌تانندن.
 دَلَّسَ: ظَلَمَةٌ/ زوردارئ.
 دلغ:
 دَلَّغَ: اَدْلَعُ لِسَانَهُ: اُخْرَجَهُ مِنْ فَمِهِ/ زمانئ ده‌ره‌مينا.
 اِثْدَلَّعُ لِسَانَهُ: اُخْرَجَ مِنْ فَمِهِ/ زمانئ هاته‌ ده‌رى.
 - البطن: عَظْمٌ و استرخى/ سكى داكه‌وت.
 - السيف: انسل من غمده/ له‌كالان هاته‌ده‌ر
 (شمشيز).
 دَلَّغَ: دَلَّلٌ/ نازى دايه.
 - لاعب و لاطف/ يارى له‌گه‌ل كرد، زيرى كرد.
 مُدَلِّعٌ: مُتْرَبِيٌّ فى العزِّ و النعمة/ نازدار، به‌نازدارئ
 به‌خيوكرا.
 - قاسد الترييبه/ زورداروه به‌ده‌ميه‌وه، خسراپ
 به‌خيوكراو.
 دَلَّاعَةٌ: الاسم من مُدَلِّعٌ/ نازدار.
 دلف:

دَلْفًا: مَشَى بِخَطْمٍ قَصِيرَةٍ / خَرَى بِهَكَيْشٍ كَرْد،
 له سرخو رقی.
 - : سَال / تَکَا، دَلْوِیِی کَرْد، نَادِرِی کَرْد.
 دَلْفِیْن: دُخْسُ / دَوْلِیْن، مِیْشَه سِی.
 دَلِق: دَلِقَ السَّنِیْفَ مِنْ غَمِدِهِ / اَخْرَجَهُ / شَمَشِیْرِی لَه کَالَانِ
 دهرهیتنا.
 دَلِقُ: خُرُوجُ الشَّيْءِ مِنْ مَخْرَجِهِ سَرِیْعًا / دَهْرِیْرِیْن،
 دهرچن، فجوق کردن.
 دَلِقُ: حِیْوَان / دَه لَه ک.
 دَلِك: دَلِكُ: دَعَكُ / كَلْوَفَتِی، پِرَوَانِی، لَیْکِی خَشَان، سَاوِیْه وه،
 سوبه وه.
 - : مَسْدُ و مَرِّخُ / شِیْلَی، دَه سَتِی بِيَاهِیْتِنَا.
 - وَجْهَهُ بِالطَّيْبِ: طَلَاهُ / سَوْرَاوِی سِیْیَارِی لَه خَوِی دَا،
 بُوْی لَه خَوِی دَا، خَوِی (رَازَانْدَه وه، نَارِیْشْت دَا).
 - هَ الدَّهْر: حَنَّكَهُ و عِلْمَهُ / رُوْزْگَارِ تَارَه سَوِی کَرْد.
 دَلِكُ: مَسْدُ / شِیْلَی، دَه سَتِی بِيَاهِیْتِنَا، هَه نَوِی.
 - تَدَلِكُ: دَلِكُ جِیْسِدَه عِنْدَ الْاِغْتِسَالِ / لَفْکِی لَه خَوِی
 دَا، بَه لَفْکِ خَوِی شَت، کِیْسِی (کِیْشَا، لَه خَوِی دَا).
 تَدَلِیْک. دَلِكُ: مَسَاجُ / شِیْلَان، دَه سَتِی بِيَاهِیْتِنَان، کَلْوَفَتِن،
 لَیْکِ خَشَان، کِیْسَه کِیْشَان، سَاوِیْنَه وه، سَوْنَه وه، هَه نِیْن.
 دَلِم: دَلِمُ: اِشْتَدُ سَوَادَه / زَوْدَه ش بُو، رَه شِیْه کِی لَه وه دَا نَه بُو.
 دَلَام: سَوَاد، اَسْوَد / رَه شِی، رَه ش.
 دَلْمَاءُ: اللَّیْلَةُ الْاٰخِرَةُ مِنَ الشَّهْرِ الْقَمَرِی / تَارِیْکَه شَهْر،
 دَوَاشَه وَی مَانْگِی کَرْجِی.
 اَدَلِم: الطَّوِیْلُ الْاَسْوَدُ / رَه شِی دَرِیْز.
 - : الْحِیَّةُ السَّوَادَاءُ / رَه ش مَار.
 - مِنَ الْاَلْوَانِ: اَدْمُ / تَارِیْک، دَرِیْز.
 دَلْمُ: اَسْوَد / رَه ش.
 - : مُظْلِمٌ / تَارِیْک، تَارِیْک و نَوْتَه ک.
 دَلَا: دَلَا: اَدَلِی / عَلَّقُ و اِرْسَلُ / شَوْرِی کَرْدَه وه، رَای (هَیْشْت)،
 هَیْلَا.
 اَدَلِی فِیْهِ: قَال عَنَه قَبِیْحًا / نَاشِرِیْن بَاسِی کَرْد، خَرَابِ لَیْیِ
 دَوَا.

- بِحَجَّتِ: اَحْضَرَهَا و اَحْتَجَّ بِهَا / بَه لَگِی هَیْیَا بَه وه،
 بِيَانِی هَیْیَا بَه وه.
 - بَرَايَه: بِيْتْنَه / رَای خَوِی دَه رِیْرِی.
 - بَشَاهِدَتَه: اَشْهَدُ / گَه وَا مِی دَا، شَايَه تِی دَا.
 تَدَلِی: تَعَلَّقُ و اِسْتَرْسَلُ / شَوْرِی بَه وه، بِيَاهَا تَه خَوَارِی.
 - مِنْ الْخَيْلِ: نَزَلَ / دَابَه زِی، هَا تَه خَوَارِی.
 مَدَلِی: مُتَدَلٌ / شَوْرِی، شَوْرِی بَه وه بُو.
 دَلُو: جَرْدَل / سَه تَل.
 دَلَايَه: قَلَادَةٌ / مَلَوَانْکَه.
 دَالِی: عَنَبُ اَسْوَدُ / رَه ش مِیْرِی (تَرِی).
 دَالِیْه: شَجَرُ الْکَرْمِ / مِیْر.
 دَم: دَمٌ: دَمَمٌ: طَلِی / تَبِی هَه لَ سَو، سَوَاخِ دَا، بُوْیِی کَرْد.
 - الْاَرْضِ: سَوَاها / تَخْتِی کَرْد، پِرِی کَرْدَه وه.
 دَمٌ: دِمَامٌ: طَلَاهُ / سَوَاغ، رَه نَگ، بُوْیِی.
 - الْاَرْضِ: دَقْنَهَا و تَسْوِیْقَهَا / پِرْکَرْدِنَه وه، تَخْتِی کَرْدِن.
 دِمَامُ الْوَجْهَ: حُمْرَةٌ / سَوْرَاوِی سِیْیَارِی.
 دَمِیْمٌ: قَبِیْحُ الصُّوْرَةِ / نَاشِرِیْن.
 - : قَزْمٌ / رِیْوَه لَه، کُورْتَه بَنَه.
 دَمْدَمٌ: تَمَمٌ بَغْضَبٍ / بُوْلَه بُوْلِی کَرْد، بُوْلَانِی، وَرْتَه ی هَا تَه.
 دَمْدَمَةٌ: تَمَمْتَه بَغْضَبٍ / بُوْلَه، خَوْتَه، وَرْتَه.
 دَمْتٌ: دَمْتٌ: سَهْلٌ خَلْقُهُ / رُوخُوْش بُو، نِیَان بُو.
 دَمْتٌ الْمَكَانُ: سَهْلٌ و لَان / نَهْرَم بُو.
 دَمْتٌ: لَیْنٌ / نَهْرَمِی کَرْد، نَهْرَم و شَلِی کَرْد.
 دَمْتٌ: دَمْتٌ: الْمَكَانُ اللَّیْنُ / شَوِیْتِی نَهْرَم و شَلِی.
 - الْاِخْلَاقُ: لَطِیْفٌ / رَقِیْقٌ / رُوخُوْش، نِیَان، نَاسِک،
 بَه رَه و شَت.
 دَمَائَه: سُهْوَلَةُ الْخَلْقِ / رُوخُوْشِی، نِیَانِی.
 دَمَجٌ: اِنْدَمَجُ فِی کَذَا: دَخَلَ فِیْهِ / جَوَه نَاوِیْه وه، تِیْکَه لِی
 بُو، یَه کِی گَرْت.
 دَمَجٌ: اِدْخَلَ / خَسْتِیَه نَاوِیْه وه، تِیْکَه لِی کَرْد، کَرْدِی بَه نَاوِ
 یَه کَا.
 اَدْمَجُ الْحَبْلِ: اَجَادَ فِتْلَه / بَاشِی بَادَا بَه وه.
 - الشَّيْءِ فِی الشَّيْءِ: ضَمٌّ. وَحَدٌّ / تِیْکَه لِی کَرْدِن،
 کَرْدِنِی بَه نَاوِ یَه کَا.

إِدْمَجَ. إِدْمَجَ فِي الشَّيْءِ: دَخَلَ فِيهِ/ جَوَّه نَاقِلَهُ وَه، تَيَكَّلَ لِي بِي.

دَمَجَ/ تَيَكَّلَ كَرْدَن، نَاقِلَتَهُ.

مُدْمَجَ: مُحْكَمٌ/ تَيَكَّلَ، پَتَهُ، كُونِ بِي، سَفَت.

مُدْمَجَ: مُتَّحِدٌ/ تَيَكَّلَ، يَكْ كَرْتُو، نَاقِلَتَهُ.

إِنْدِمَاج: انْضِمَامٌ وَ إِتْحَادٌ/ تَيَكَّلَ بُون، يَكْ كَرْتَن، چُونَه نَاقِلَهُ، تَيَكَّلَ لَاقِي.

دُمَاج: دُمَاجٌ: مُحْكَمٌ/ پَتَهُ، قَایِم، سَفَت.

دَامَج: لَيْلٌ دَامَجٌ: مُظْلَمٌ/ تَارِيك، شَهْوِي تَارِيك، نَوْتَه.

دَمَر:

دَمَرٌ: هَلَكٌ/ فَهَوْتَا، پَهْ كِي كَهَوْت، وَبِرَان بُو، لَه نَاقِلُو.

دَمَرٌ: خَرْبٌ/ وَبِرَانِي كَرْد، كَاوَل كَرْد، خَپُورِي كَرْد، رَمَانْدِي.

دَمَار: خَرَابٌ/ وَبِرَان بُون، كَاوَل بُون، وَبِرَانَه.

حَلَّ بِهْ أَل - / كَاوَل بُو، وَبِرَان بُو، فَهَوْتَا، لَه بِيْرچُوَه وَه.

مُدْمِرَةٌ: سَلْبِيَتَه حَرِيْبِيَه/ كَه شَتِي وَبِرَان كَه.

تَدْمِير: تَخْرِيْب. هَدْمٌ/ وَبِرَان كَرْدَن، كَاوَل كَرْدَن، پَهْ كِ خَسْتَن، لَه نَاقِلِرْدَن، بَه رِيَا كَرْدَن، تَه فَرُوْتُو نَا كَرْدَن، خَپُور كَرْدَن، رَمَانْدَن.

دَمَس:

دَمَسٌ الظَّلَام: إِشْتَدَّ سَوَادُهُ/ تَارِيكِي كَرْد، بَر بَه شَهْوَه زَه نَك.

- دَمَسٌ: غَطْسٌ وَ دَفْنٌ/ نَاشَتِي، شَارْدِي وَه، دَاي بَرُوشِي، سَهْرِي نَاقِلَهُ وَه.

- - النَّارُ: اِخْتَدَّ/ كَرْدَانِي وَه.

- عَلَيْهِ السِّرُّ أَوْ الْخَيْرُ: كَثَمَهُ/ شَارْدِي وَه، لَيْتِي شَارْدَه وَه (نَهَيْتِي).

دَمَسٌ: تَدْمَسٌ: تَلَطَّحٌ/ بِيَس بُو، لَه كَه كِي كَرْت، لَه كَاوِي بُو.

أَدْمَسٌ: أَخْفَى/ شَارْدِي وَه.

- : اَظْلَمَ/ تَارِيكِي كَرْد، تَارِيك (بُو، دَامَات).

دَمَسٌ: دَمِيْسٌ: مَاطِي/ سَهْر نَاقِلَهُ، دَاپُوشَرَاو.

دِمَاسٌ: غَطَاءٌ/ سَهْر قَاب، دَاپُوشَرَه، سَهْرَه خَهْر.

دَامَسٌ: شَدِيْد الظَّلَام/ تَارِيك.

ظَلَامٌ - / زَوْر تَارِيك، نَوْتَه.

لَيْلٌ - / شَهْوَه زَه نَك.

دِيمَاسٌ: دِيمَاسٌ: مَكَانٌ مُظْلَمٌ تَحْتِ الْأَرْضِ/ زَيْنْدَان.

- - : قَبْرِ/ كَوْرِي.

دَمَسٌ: ثَرَابُ الْفُرْنِ/ زَيْلَه مَو.

فَوَل مُدْمَسٌ/ پَاقِلَه كَوَلَاو.

دَمَع:

دَمَعٌ: دَمَعَتِ الْعَيْنُ: سَالَ دَمْعُهَا/ چَاو فرمِيَسْكِي (تَن زَا، رَشْت).

- الإِنَاءُ: اِمْتَلَأْ/ پَرِيو، لَيْتِي رَزَا.

أَدْمَعُ الْإِنَاءُ: مَلَأَهُ حَتَّى يَفِيضَ/ پَرِي كَرْد، لَيْتَوَان لَيْتَوِي كَرْد، سَهْرِي كَرْد.

دَمَعٌ: مَاءُ الْعَيْنِ/ فرمِيَسْك، نَاقِلِي چَاو.

دَمْعَةٌ: عَيْبَةٌ/ مَه نَسَك.

- : مُفْرَدٌ الدَّمْعُ/ فرمِيَسْك.

- الكَرَمُ: الْخَمْرَةُ/ شَهْرَاب.

دُمُوعُ الرِّيَاءِ: دُمُوعُ التَّمَاسِيحِ/ فرمِيَسْكِي دَرُو، فرمِيَسْكِي رِيَايِي.

دَامَعٌ: نَدَى/ تَه، نَاقِلِي لِي نَه تَكْنِي، پَارَاو.

دَمِعٌ: دَمَاعٌ: دَمُوعٌ: سَرِيْعُ الْبِكَاةِ أَوْ كَثِيْرُ الدَّمْعِ/ كَرِيْنَزُك، فرمِيَسْكَه كَه لَه سَهْر پَرِي وَه.

دَمِعٌ: الْعُدَّةُ الدَّمْعِيَّةُ/ فرمِيَسْكَه لَو.

دَمِغٌ:

دَمِغٌ: وَسْمٌ/ مَوْرِي كَرْد.

دِمَاغٌ: مَخٌ أَوْ عَقْلٌ/ دَه مَاج، مَوخ، سَهْر.

دَمِغٌ:

دَمِغٌ: إِدْمَغٌ: دَخَلَ بِغَيْرِ إِذْنٍ/ خَوِي (بِيَا كَرْد، تَن خَسْت).

- : أَدْمَغَ الشَّيْءَ فِي الشَّيْءِ: ادْخَلَهُ/ بِيَا كَرْد، تَن هَمَان كَيْتَشِي كَرْد.

دَمِغٌ: مَدْخَلٌ/ دَهْر گَا.

دَمِغٌ: ثَلَجٌ مَعَ الرِّيْحِ/ وَه يَشُوْمَه، بَاوَه فَر بِيَكَه وَه، زَرِيَان.

دَمَل:

دَمَلُ الْأَرْضِ: سَمَدٌ/ پَه بِيْنِي (دَا، پِيُوَه كَرْد، كَرْد).

- : دَوَمَلٌ بَيْنَهُمْ: أَصْلَحَ/ رِيَكِي خَسْتَن، پِيَكِي هَيْتَان.

- الدَّمَلُ: اِبْرَاهُ/ چَا كِي كَرْدَه وَه.

دَمَلٌ: ائْدَمَلٌ: ائْدَمَلُ الْجُرْحِ/ چَاك بُوَه وَه، سَارِيْزُوَه وَه.

دَمَلٌ: دَمَلٌ: خُرَاجٌ/ دَوْمَل.

- صَغِيرٌ: بَثْرَةٌ/ زِيَكَه، پِيْرزَكَه.

عَرِقَ أَل - / پِيْرزَك.

مُدْمَلٌ: مَلْتَمٌ/ سَارِيْزُو.

دَمَالٌ: سَمَادٌ/ پَه بِيْن.

دَمُلُجٌ: سَوَارُ الذَّرَاعِ أَوْ الْقَدَمِ/ بَازِي بَه نَد، پَاوَانَه، حَجَل.

دمن:

دَمَنْ: سَمَدٌ / په پیني (دا، كرد، پتوه كړد).

اَدَمَنْ عَلِي: اَدَامَهُ / خوي پتوه كړت، كړدې به خو، سهري تر كړد.

دَمِنْ: دَمَان: سَمَاد / په پين، سنير، ريخ، سهبرگه.

اِدَمَان: مَلَاوَمَةٌ / خو پتوه كړتن، سهري كړدن.

مُدَمِنْ كَذَا: مُتَعَكِّفٌ / هميشه كار.

- خَمْرٌ / هميشه خور.

- تَدَخِينٌ / هميشه كيش.

دمي:

دَمِي الْجِرْحُ: خَرَجَ مِنْهُ الدَّمُ / خو پتې لوتها.

دَمِي: اَدَمِي الْجِرْحُ: اَخْرَجَ مِنْهُ الدَّمُ / خو پتې لآ مينا.

دَمٌ: سَائِلُ الْحَيَاةِ / خو پت.

فَقْرٌ اَلْ - / خو پت كه سي.

سَفَكَ اَلْ - / خو پت (رشتن، كردن).

مَصْرُوفٌ اَلْ - / خو پتنگه.

نَزَفٌ اَلْ - / خو پت (بهريون، پزان).

تَقْيَمٌ اَلْ - / خو پت هل مينا ته وه.

وَلِيٌ اَلْ - / خو پتته خو پت.

غَارِقٌ فِي اَلْ - / خه لثاني خو پتته.

مِنْ - وَاَحَدٌ / يَكُ خَوَيْتٌ، خَزَمٌ، خَوَيْشٌ.

اِتِّصَالَ - : قُرَابَةٌ / خرمایه تي، خو پتایه تي، كه سایه تي.

دَمَوِي: مَلَطَخَ بِالدَّمِ / خو پتای، خو پتین.

دَامِي: الَّذِي يَسِيلُ مِنْهُ الدَّمُ / خو پتې لآ دئ.

مُدَمِي: عَلَيْهِ الدَّمُ / خو پتای، خو پتې پتوه به.

دُمِيَّة: صَوْرَةٌ مَلُونَةٌ / وپته، ره نكاره ننگ، تابگر.

- عَرُوسَةٌ / بوكه شوشه، وهويله.

- صَنْمٌ / په يكار، بت.

دن:

دَنْ: دَنْ: طَنْ / گيزه ي هات، ويزه ي هات.

دَنْ: دَنْ: طَنْ / گيزه، گيزه گيز، ويزه.

- وِعَامٌ كَالْبُرْمِيلِ / ننگ، مهركانه.

دَنَانٌ: مَنْ اَلدِّغَالِ / كلکه، داپوچان.

دنا:

دَنَاءٌ: دَنُوَةٌ: كَانَ ذَلِيلًا وَخَسِيمًا / سوک و رسوا بو،

گومرايو.

دَنَاءَةٌ: خَسَةٌ: دَنَاوَةٌ / سوکی، رسواي، گومراي.

- النوع او الصنف او المرتبة / خرابي بين كه لکي (شت و مهكي خراب).

دَنِيَّةٌ: خَسِيْسٌ: سَاقِلٌ / سوک، رسوا، گومرا، بين نابو.

- النوع او الصنف: رَدِيَّةٌ / بابهت و جزوي بين كه لک.

دند:

دُنْدَلٌ: دَلَاٌ / شوپړي كړده وه.

مُدُنْدَلٌ: مُدَلِّيٌ / شوپړي خواره وه بو.

دُنْدَنٌ: طَنْ / گيزه ي هات، ويزه ي هات.

- الْمُغْفِي: غَنِيٌ بِصَوْتٍ مُنْخَفَضٍ / له به رخزيه وه نه ي

وت.

دندر:

دَنْدَرُ النَّقْوَدِ: ضَرِيْبُهُا / دروستي كرد، سكه ي لوتدا (دراو).

دينار: نَقْدٌ رُوْمِيٌّ وَ عَرَبِيٌّ قَدِيمٌ / دينار.

- فِي وَرْقِ اللَّعْبِ / دينار.

دِنَانِيْرٌ (جَمْعُ دِيْنَارٍ): نَرَاهِمٌ / دراو، پاره.

دنس:

دَنْسٌ: تَدَنْسٌ: اِنْسَخٌ / پيس بو، گلاو بو.

دَنْسٌ: نَجَسٌ / پيسې كرد، گلاوي كرد.

- الْعَرَضُ: لَطَخَهُ بِمَكْرُوْهِ / نابوي برد، شكاني.

- شَيْئًا مُدَسًّا / گلاوي كرد.

دَنْسٌ: قَدَارَةٌ / پيسې، چه پلي، گلاوي.

بَلَا - : طَاهِرٌ / پاك، خاويش.

دَنْسٌ: قَبْرٌ / پيس، چه پل، ناپوخت، گلاو.

تَدْنِيْسٌ: تَلْوِيْثٌ / پيس كردن.

- الْعَرَضُ: هَتَكَ. فَضِيْحَةٌ / نابو پيردن.

- الْاَشْيَاءُ الْمُقَدَّسَةَ: تَنْجِيْسٌ / گلاو كردن.

دنف:

دَنْفٌ: اَدْنَفُ الْمَرِيْضِ: ثَقُلَ مَرَضُهُ. دَنَا الْمَوْتَ / لئسې

پيس كرد، دهرده كه ي قورس كرد، له مردن نزيك پوته وه.

- ت الشَّمْسِ: دَنَتْ لِلغُرُوبِ / خه ريكي ناوايوته.

- الْاَمْرُ: دَنَا / نزيك بوه وه.

دَنْفٌ: الْمَرَضُ الثَّقِيْلُ الْمَلَازِمُ / دهردي قورس، دهردي

نه خووشې دريژخايه ي.

- دَنْفٌ: مَنْ لَازِمُهُ الْعَرَضُ / دهرده دار.

دنفق:

دَنْقُ الْوَجْهِ: ضَعْفٌ مِنْ هَمٍّ أَوْ مَرَضٍ / زه ريو لاواز بو،

رهنگي مه لزله پي، رهنگي به پوهه نه ما.

- دَنَقْ: كان شحيحاً / رُزْد بو، پیسکه بو.

- الرجلُ: مات / مرد.

- للموت: قَرُبَ مِنْهُ / گیانی نه‌دا، هاته‌سهر مردن.

- ت الشمس: دَنَتَ للمغيب / خه‌ریکی ناوابونه.

- دَنَقْ: مات من البرد / له‌سهرمانا مرد، ره‌ق بو‌هوه.

- دانق: احمق / گیل، که‌ر، که‌وده‌ن.

دنا:

دَنَا: ادنی. ادنی له و منه و الیه: قَرُبَ. قَرُبَ / لَیْسَ

نَزیک بو‌هوه، توخنی که‌وت.

دَنی: دانی ادنی: قَرُبَ / نَزیکِ خسته‌وه.

دَنَدَنی: دَنَدانی: دَنی قَلیلًا قَلیلًا / هاته‌ پی‌شهره،

ورده‌ورده نَزیک بو‌هوه.

لَا یَدَانی: لَا یَقْرَبُ / توخنی نا‌که‌وی، نَزیکِ نَابیت‌هوه.

دَنی: صَارَ دُنیا / سوک و رساوی، تَرَقَّ بو.

دُنو: دَنَاوَة: قَرُبَ / نَزیکِ.

ادنی: ضِدَّ القَصی / نَزیک، ثُمَّ په‌ر.

- من: اَحْطَ / له‌و که‌متر، که‌متر.

الحد الادنی: ضِدَّ الاقصی / که‌مترین، به‌لای که‌می‌هوه.

ادناه: فِیما یلی / له‌خواره‌وه.

دَنی: دَان: قَرِیبَ / نَزیک.

- دَنی: سَافَلَ / سوک، رسوا، نَابیاو، تَرَقَّ، خَوَیْرَ.

دَنَاوَة: دَنَایَة: دَنَاوَة: خَسَة / سوکی، رسوا، تَرَقَّصَ.

- قَرَابَة: خَزَمایَة.

دُنیا: عَالَم / جِهَان، گِیْتی.

- ضِدَّ قَصوی / که‌مترین، ثُمَّ په‌ری.

ال- : الارض. الكرة الارضية / زوی، گَوی زه‌وی،

جِهَان.

اقام ال- و اقمعما: قلب الدنيا / کردی به (رَوَی خَوی)،

ه‌را، ف‌رته‌نه).

دخِل ال- : تَزَوَّجَ / زَنی مِیْنَا.

دُنوی: دُنیاوی: عَالمی / جِهَانی، ه‌و که‌سه‌ی بَیْر له

ب‌وَرَقَزَ نَاکات‌هوه.

- : زَمَنی / کاتِی، ک‌وپی رَوَز، ه‌هل په‌رست.

دهر:

دَمَر القومُ و بالقوم امرٌ مکروه: نَزَلَ بِهِمْ / لَیْثَان قه‌وما،

توشی به‌لاو ناخوشی بون.

دَهْوَر: اَوْقَعَ / خَسْتی، قَلَبی کرده‌وه، روخانی.

تَدَهْوَر: وَقَعَ فِی مَهْوَاة / که‌وت، قَلَبَ بو‌هوه، روخا،

نوشوستی مِیْنَا.

تَدَهْوَر: وَقَع. سَقُوط / که‌وتن، روخاندن، نوشوستی

مِیْنَا، قَلَبَ بو‌نه‌وه.

دَهْر: النازلة / لَوَقَعه‌ومان، به‌لای لابه‌لا.

- : زَمَان طویل / دَهْم، کات، ه‌م‌میشه‌ی، رَوَزگار.

- الانسان: مَدَّة حَیَاة / تَه‌من، ماوه‌ی زَیَان.

الی - الداهرين: الی ابد الابدین / ه‌ه‌تامه‌تا.

بِنَات ال- : الشدائد / ته‌نگانه.

تَصَارِیْف ال- : تَقْلِبَاتَه / ه‌لَس و که‌وتی زه‌مانه.

دُهْری: طَاعِن فِی السِّنِّ / به‌سالاچو، تَه‌من دِرِز.

دُهْری المذهب: طَبِیعی. مُلْحَد / به‌گومان، بَیْ‌باوه‌ر.

- : زَمَنی / ک‌وپی رَوَز، کاتِی، ه‌هل په‌رست.

دهس:

دَهْس: دَاس. دَعَسَ / پَانی کرده‌وه، پِیْی پِیَانا، به‌س‌ریا

رَوی، پِیْشَانیه‌وه.

دَهْش:

دَهْش: دَهْش: تَحْیِرَ / س‌ه‌رسام بو، س‌ه‌ری س‌وِیْمَا، واقی

وِیْمَا.

دَهْش: اِنْهَش: صَیْرَة مَدْهوشَا / س‌ه‌ری س‌وِیْمَان، واقی

وِیْمَان.

دَهْشَة: دَهْوَل. حَیْرَة / س‌ه‌ر س‌وِیْمَان، واق وِیْمَان.

مُدْهَش: مُنْهَل. مُحْیِرَ / س‌ه‌ر س‌وِیْمَیْن.

مُدْهوش: مُنْدَهَش. دَهْش: مُنْهَل. مُتَحْیِرَ /

س‌ه‌ر س‌وِیْمَاو، واق وِیْمَاو، س‌ه‌ر س‌اسِیْمه.

دهق:

دَهْق: صَبَّ. اَفْرَغَ / رَوَی، رَوی کرد، تِیْی کرد، به‌تالی

کرده‌وه.

- اِنْهَقَ: مَلَأَ لِلْحَاقَة / پ‌ری کرد، لَیْثَان لَیْثوی کرد.

- : كَسَرَ و قَطَعَ / شکانی، وردی کرد.

دَهَاق: مَمْلُوءٌ لِلْحَاقَة / پ‌ر، لَیْثَان لَیْثو.

دَهْق: آلة التعذيب / نَامِیْرَی س‌زَا.

دهل:

دَهْلِیْن: مَمْشِی طویل / ر‌په‌و، دالان.

إِبْن - (الدّهالین) لقیط / دَوَزداوه.

دهم:

دَهْمٌ: فاجا/ (له پسر) كوت و پسر (دهر كهوت، په يابو، مات...)
 دَهْمٌ: سَوْدٌ/ رهش كرد.
 دُهْمَةٌ: سَوَادٌ/ رهش.
 ادھم: اَسْوَدٌ/ رهش.
 دهن:
 دَهْنٌ: طلي بلون/ بزيه ي کرد، رهنگي کرد.
 - : دَهْنٌ: طلي بدهن/ چه وي کرد، زقني تن مه لسو، مه ني.
 - : بِلٌ/ ته پي کرد.
 - : دَاهِنٌ: مَلَقٌ/ مه رايي کرد، ماستاوي کرد، لاوانديه وه، مامه ميه ي کرد.
 تَدَهَّنٌ: اِدَهَّنٌ: اَطْلَى بِالدهن/ چه ويو، زقناوي يو.
 دُهْنُ الشَّيْءِ: زَيْتُهُ/ زتن.
 - : اللحم: شحمه/ به ز، پيو، چه وي.
 دهنی: به دهن او كالدهن/ چه وي، زقناوي.
 - : شحمي/ پيو اوي، پيو ي.
 غُدَّةٌ دهنية/ چه ويه لو.
 دهان: مايدهن به/ زتن، چه وي.
 - : طلاء مَلُونٌ/ بزيه.
 - : مَرُوخٌ/ مه لحم، زقني (تن مه ل سون، بين مه نون).
 دَهَانٌ: صَبَاغٌ/ بزيه چي.
 - : يَاتِعُ الدهن/ زتن فروش.
 مَدَهِنٌ: به ماده زتيه/ چه وي.
 - : سَمِينٌ/ قه لو.
 تَدَهِّينٌ/ چه وي كردن، مه نين.
 مَدَاهِنٌ: مُتَمَلِّقٌ/ مه رايي كره، ماستاوكه، قوزكه ش.
 مَدَاهِنُهُ: تَمَلِّيقٌ/ مه رايي كردن، ماستاو كردن، لاوانديه وه.
 دهی:
 دَهْيٌ: دَهْيٌ: اصاب بدهيه/ توشی كاره سات بو، توشی به لا بو.
 دَهْيٌ: تَصَرَّفٌ بدهاء/ داناو زيرانه كردكاري کرد.
 دهاء: جَوْدَةٌ الراي/ دانايي، زيري، زيره كي، بليمه تي.
 - : اِحْتِيَالٌ/ فيل كردن، فيل بازي، ته كه بازي.
 داهيه: مُصِيبَةٌ/ به لا، كاره سات، چه وي، گيژي زقزگار.
 - : داه. ذو دهاء: واسع الحيلة/ دانا، زير، زيره ك، زقندان، بليمه ت.

- - - : مَكَارٌ/ فيل باز، ته كه باز.
 دواء (في دوي) دوار (في دور) دواة (في دوي).
 داء:
 داءٌ: مَرَضٌ/ نه خوش كهوت.
 داءٌ: مُدِيءٌ. دِيءٌ: مَرِيضٌ/ نه خوش، دهره دار.
 داءٌ: مَرَضٌ/ نه خوشي.
 - : الذئب: الجوع/ برسيتي، چنوكي، چاو (برسيتي، چنوكي).
 داخ:
 داخ: ذَلٌّ وَ خَضَعٌ/ ملي كه چ کرد، خوي دا به ده سته وه.
 - : الرجل: اصابه الدوار/ گيژي خوارد، گيژيو، ويو، تاس برديه وه، سهره خولتي توش بو، حؤل بو.
 - : الرجل: اَفْمَى عليه/ بورايه وه، له موش خوي چو.
 دَوَّخٌ: دَيْبِخٌ: داخ السيلاد: قَهْرُهَا و استولى على اهلها/ داكيري کرد، زال بو، داي مركانه وه.
 - : الرجل: اَخْضَعَةٌ/ ملي بين كه چ کرد، زال بو به سهريا.
 - : الراس: اذره/ گيژي کرد، وي کرد.
 دَوَّخَةٌ: دوار الراس/ سهره گيژه، گيژخوردن، وي، تاس برديه وه، سهره خولي.
 دابخ: مائد/ گيژ، وي، حؤل.
 داد:
 داد. دَوَّدٌ: صار فيه الدود/ كرمي مه ل هينا، كرمي تن دا.
 دودة (مفرد الدود)/ كرم.
 - : الحرير و القز/ كرمي ناريشم.
 - : الشريط او الوحيدة/ كرمي كلافيي.
 - : العلق: علقة/ زهر.
 - : الارض/ گل خوزكه.
 دودي. كالدود/ له شيوه ي كرمدايه.
 الزائفة الدودية: مصران الاعور/ ريخوله كويژه.
 مُدَوِّدٌ. مَدَوِدٌ. به دود. نَحْرَةُ الدود/ كرمي، كرمواي، كرمي، كرمي مه ل هينا وه، كرمي تن دا وه.
 دار:
 دار: تَحَرُّكٌ على محوره/ خولايه وه، سورايه وه.
 - : تحوّل/ وه چه رخا.
 - : تحوّل. تَنَقُّلٌ/ كه شتي کرد، گه را، گه پاني کرد.
 - : سري/ به ده وريا (گه را، سورايه وه).
 - : تَكَرُّدٌ/ دوياره بو وه.

- علیه. دار الدهر: إنقلب/ وهرگهرا، هه‌ل گه‌رایه‌وه (بوژگار).
- الراس: داخ/ گیزی خوارد، وپو، گیزی بو.
- مع الزمن: سایر الظروف/ له‌گه‌ل کاتدا ریۆ.
- علیه: إنقلب/ به‌سهریا هه‌ل گه‌رایه‌وه.
- باله الی و من: التفت/ ناگاداری کرد، ناگاداری بو له.
- فی الشوارع لیبیع/ کول گیزی کرد، سوپایه‌وه.
- شغّل/ نیسی پین کرد، خستی گه‌پ، خولانیه‌وه.
- دَوَّرَ: جَعَلَ مُدَوِّرًا او مستدیرًا/ خری کرد، گژله‌ی کرد.
- ادار: جعله یدور/ خولانیه‌وه، سوپایه‌وه.
- قلب: عكس/ هه‌لی گیزی‌یه‌وه، شه‌م دیو شه‌ی
- بیوی کرد، سه‌روژی کرد.
- إلتجاه او مرکز الشيء: حوَّله/ وه‌ری گیزی.
- الراس: دَوَّخ/ گیزی کرد، سه‌ره‌خولی توش کرد، وپی کرد.
- عن/ ابعد نوری خسته‌وه.
- العمل: اشرف. شغّل/ بردی به‌ریۆه، سه‌ره‌وکاری کرد (نیس).
- حرك/ خستی (کار، گه‌پ)، مه‌لی سوپان.
- داور: دار مع/ له‌گه‌لی خولایه‌وه.
- حوَّل من الی/ تاوتویی کرد، له‌م کردیه شه‌وه‌وه.
- خاتله/ ده‌وو خولی دا، مه‌رابی کرد.
- استدرا: شَدَوَّرَ. صار مُدَوِّرًا/ خریو، گژله‌ بو، توپه‌ل بو، بو به (گژله، توپه‌ل).
- دار: بیت/ مال، خانو.
- الآثار: متحف/ موزه‌خانه.
- البقاء: الأخره/ شه‌وه دنیا.
- التمثيل: مسرح/ شاقو.
- السلام: بغداد/ شاری به‌غدا.
- صيني: قرفة/ دارچینی.
- الفناء: الدنيا/ شه‌مه دنیا.
- القضاء: محكمة/ دادگا.
- القمر: هالته/ خه‌رمانه‌ی مانگا.
- المعلمين: مالى مامؤستایان.
- دائر: متحرك فى دائرته/ نه‌خولیته‌وه، شه‌سوپیته‌وه.
- يشتغل/ نیس شه‌کا، کار شه‌کا.
- مستدیر: خری.
- سائر او متداول/ له‌ناودایه، به‌کار (نیسری، شه‌هینری).
- متكرر/ دیواره شه‌بیته‌وه.
- دائرة هندسية/ بازنه.
- حلقه/ بازنه، شه‌لقه، ناخه، جفزا، جه‌مه‌ره.
- منطقة/ ناوجه، مه‌ریم.
- حكومية/ به‌ریۆه به‌رایه‌تی، فه‌رمانگه.
- دائری: مستدیر/ خری، جه‌مه‌ری.
- دور: مرة/ جار، كه‌رته.
- فرصة: مه‌ل.
- وقت/ کات، ماوه، ده‌م، سات.
- من منزل: طابق/ قات، نه‌وم.
- بالدور: مناویة/ به‌توره.
- دورة: لغة/ خول، سوپ، خولیک، سوپیک.
- جولة سباق/ کایه.
- المياه: مطهرة/ ناوده‌ست.
- الدموية/ سوپانی خوین.
- الدموية الكبرى/ سوپى گه‌رده‌ی خوین.
- الدموية الصغرى/ سوپى گچکه‌ی خوین.
- دوری: يقع فى اوقات معينة/ به‌دوای به‌کداو له‌کاتی تایبه‌تیدا، توره.
- دورية: عسس/ پاسه‌وان، نیسک گر، جه‌سه‌س.
- دوار: دوار الراس: دوخه/ سه‌ره‌گیزه، سه‌ره‌سوره، گیزی، گیزیون، وپی، وپیون، تاس برده‌وه.
- البحر/ ده‌ریا گیزه.
- دوار: كثير الدوران/ نه‌خولیته‌وه.
- متنقل/ گه‌پوک.
- بائع: / کول گیزی، فروشیاری کول گیزی.
- دورة الماء: دوامة/ گیزاو، مریه‌مه، گیزی مریه‌مه.
- الرياح: دليل إلتجاه/ بانیشان.
- إدارة: تدوير/ سوپانه‌وه، خولانه‌وه.
- الآلات: تشغيل/ نیس پین کردن، خستنه‌کار.
- العمل: سياسة. اشراف/ به‌ریۆه بردن، سه‌ره‌وکاری کردن، هه‌ل سوپاندن.
- رئيس: / به‌ریۆه‌هر، کارگیزی.
- مجلس: / شه‌نجومه‌نی به‌ریۆه بردن.
- إدارى: تدبیرى. مختص/ کارگیزی، مشورگیزی.

استدارة: التفاتة/ پیچ، خولانوه، وەرچهرخان،
 جینگهوانوه.
 - كروية/ خپ. بازتهی.
 مدار: محور/ تهوهر.
 - فی الجغرافية/ خولگه.
 - السرطان/ خولگه قزئنگ.
 - الجدی/ خولگه کارزوله.
 - الحديث أو البحث: صدد. موضوع/ باس، دم باس.
 علی - السنة: علی طول السنة/ به دیزایی سال.
 مدیر عمل/ به رتوهر، هه ل سورتههر.
 مديرية: إقليم/ هه ریم، ناوچه، نیقیم.
 مستدیر: مدور/ کروی/ گرد، خپ، بازتهی.
 دوری: عصفور/ چوله که، پاساری.
 دیر: کنیسه/ کلیسه، ره بهنگه.
 داس:
 داس الطریق و الارض: وطيء/ کوتایوه.
 - الشيء: إحتقره و أنه/ رسوای کرد، سوکی کرد.
 - الشيء: سحقه بالدوس. وطنه برجله/ پانی کرده، پتی بیانا، پلیشانیهوه.
 - دعس/ به سه ریا زئی.
 مداس: مدوس: موطوءة بالقدم/ پین بیانراو، پلیشاوه، پانوه بو.
 مداس: حذاء/ پیتلو.
 مداسة: موضع دوس الحبوب/ شوین خه رمان.
 مدوس: مداس: دواسة الدراجة/ پایدهر.
 - : دواسة الآلة/ پتی جولایی و مهکینه.
 ديسنة: غابة مُتَلدبة/ دارستانی چر، بیسه و جهنگل.
 دوسیه: ملف اوراق. إضباره/ دوسیه.
 داف:
 داف البيض و غيره: خفقه/ شله قانی.
 دوف: خفق/ شله قاندن.
 داق:
 دوق: امیر/ میرکوپ.
 دوقه: أميرة/ میرک.
 داک:

داك القوم: اضطربوا/ شله ژان، شپزه بون، ناژوه بیان تن کهوت.
 دوكة: اضطراب و ضوضاء/ شپزه بی، ناژوه، دهنگه دهنگ.
 دال:
 دال الزمان: تغيّر و دار. إنقلب من حال الى حال/ گویا، وهرگه یا (دیزگان).
 - : راج. إشتهر/ زانرا، ناسرا، ناوی ده رکرد، ناویانگی سه ند.
 - ت له الدولة. صارت اليه/ شانس میتای، سه رکهوت، پیشکهوت.
 - ت عليه الدولة: إنقلبت عليه/ شانس نهی میتا، سه رنه کهوت، دواکهوت، قلب بووه.
 داول: (دال) جعله متداولاً/ کردی به باو، خسته ناوی به رده سه توه.
 تداولوا الشيء بينهم: تناقلوه/ ده ستاو ده ستیان پین کرد، دایان به به کتری، نال و گویان پین کرد.
 - : تشاوروا، تفاوضوا. تبادلوا الآراء/ راویژوت و ویزیان کرد له ناو خویاندا، گفت و گویان له سه رکرد، لئی دوان.
 تداولتُه الألسن/ کهوت سه رزار، ده ماو ده م کهوت.
 - الأیدی/ کهوت به رده ست، ده ستاو ده ست کهوت.
 دولة: دورة الزمان و إنقلابه/ هه ل و کهوتی دیزگان.
 - : حكومة/ ده ولت، میری، فه رمان ره وایی، ولات.
 - : مملكة. بلاد/ ولات، کیشوه.
 دول: جمع دولة/ ولات.
 ال - النامية/ ولات به رده ستینه کان.
 ال - المحايدة/ ولاتنی پین لایه.
 دولي: متبادل بين الدول/ جیهانی، هی ناو ده ولته تانه.
 دولي: يعود الى الدولة/ میری، هی میریه.
 تداول: تناقل/ ده ستاو ده ست کردن، کهوتنه به رده ست، بلاویونه وه، خسته گه ر، نال و گوی پین کردن.
 تداول: تسويج/ خسته به رده ست، بلاو کربنه وه، به کاره میتان، ناساندن، ناوی پین ده رکردن.
 مداولة: مفاوضة. تبادل الآراء/ گفت و گویوت و ویزکردن، لی دوان، باس کردن.
 متداول: دارج/ بلاو، ناسراو.

- مألوف/ باو، ناسایی.

- مُتَعاقِب/ يَك لَه دَوای يَك، تَوَره كار.

دَوَالِيَك: مُدَاوَلَة بَعْد مُدَاوَلَة/ اِيكُونَلِيَنه و هُو كَفْت و كَو
كردنی تَدَر.

و هَكَذَا- : اِل اَخره/ هَما تَدَوای، هَروَه ما.

دام:

دام. دَاوَم: اِسْتَمَر. ظَلَّ/ ما يَه و ه، بَردَه و ام بُو، يَك بِيَنه
ما يَه و ه.

- دَوَم: دَار عَلِي نَفْسَه/ خَولا يَه و ه.

دَاوَم عَلِي. و اَظَبَّ عَلِي/ لَه سَري رَي، دَرِيژَه ي پَسِ دَا،
بَردَه و ام بُو.

ادام: جَعَلَه دَائِمًا/ مَيشت يَه و ه.

دَوَم الطائِر: حَلَقَ فِي الهَوَاء/ بَريزَه و ه، فَرِي.

استدام: اِسْتَمَرَّ و اِمْتَدَّ/ دَرِيژَه ي خايَه ن، دَرِيژِيَه و ه،
بَردَه و ام بُو.

دَوَم. دَوَام: اِسْتَمَرَلر/ يَك بِيَنه، بَردَه و ام، لَه سَري
رَيِين.

- . - : بَقَاء/ مانَه و ه، خايانَدن.

- . - : ثَبَات/ كَوَل نَه دَان، نَه بَريزِين.

- . - : اَبديَة/ هَما تَه تاي، مانَه و ه، تَاكَوَتَا.

دَوَمًا: عَلِي الدَوَام/ هَموَكات، هَميشَه.

دائم: اللهُ تَعَالَى/ خَوَا.

- . مُسْتَدِيم/ يَك بِيَنه، بَردَه و ام، هَميشَه ي، جَاوِيد.

- . - : فِي الزَّرَاعَة/ بَردِيژاي سَال، رَه كَسِي تَه مَن
دَرِيژ.

- : لِانْهَائِيَة لَه/ بِيَن كَوَتاي، بِيَن پايان، هَما تَه تَا.

- : اِلْإِخْضارلر/ هَموَكات سَور.

دائِمًا. دَوَمًا. عَلِي الدَوَام/ هَموَكات، هَميشَه هَردَه م.

دَوَام. اِسْتَدَامَة: بَقَاء/ مانَه و ه.

مُدَاوَمَة: اِسْتَمَرَلر/ بَردَه و ام، يَك بِيَنه ي.

مادام: طَالَمًا/ لَه بَري تَه و ه ي، چَوَنَكَه.

داهَا: اِسْم لُغَبِيَة/ دامَه.

حجر ال- / داشي دامَه.

دومينو: اِسْم لُغَبِيَة/ دَوَمِينَه.

دَوَامَة: مَرِصاع/ مَزاج.

- المَاء: نَرْدور/ كَيژال.

مُدَام. مُدَامَة: خَمَر/ شَراب، مَعِي، بادَه.

دان:

دَان: حَصار دَوْنَا/ سوك بُو، رَسوا بُو، نَزَم بُو.

دَوْن: كَتَب و سَجَل/ تَوَماري كَرَد، نَوَسِيَه و ه.

- : الدِيوان: جَمَعَه/ كَوِي كَرَدَه و ه.

تَدوين/ كَوِنوسِين، نَوَسِينَه و ه، تَوَمار كَرَدن.

دَوْن. دُونِي: حَقِير. ساقِل/ بِيَن نَابِرُو، سوك، رَسوا.

دَوْن: اَحَطَّ مَن/ كَه مَتَر، نَزَمَتَر، خَوَارَتَر.

- : اِمام/ لَه بَردَه م، لَه پِيَش.

- : مَن دَوْن اَن: مَن غَيْر اَن/ بَه بِيَن، بِيَن تَه و ه ي، بِيَجْجَه

لَه.

- : كُ: كُذِّ/ بَگَرَه.

ديوان شِعْر/ ديواني مَوَنواوَه.

- : مُحْكَمَة/ دادِكا.

- : رِيكَه/ قَه نَه قَه.

- : مَضِيغَة/ ديَه خَان.

دوي:

دَوِي: مَرِيض/ نَه خَوَش كَه و ت، دَه رَدِي كَرَت.

دَوِي المَرِيض اَو المَرِيض: عالجَه/ تيماري كَرَد.

تَدَوِي: عالج نَفْسَه/ خَوِي تيمار كَرَد.

دَوِي. دَوِي الصَوْت: سَمع لَه دَوِي. اَصْدِي/ دَه نَكِي

دَا يَه و ه.

دَوِي: مَرِيض/ نَه خَوَش، ناساخ، دَه رَدَه دَار.

دَوَاء. دَاء دَوَاء: مَا يُسْتَعْمَل لِمَقَاوَمَة المَرِيض/ دَه رَمَان.

- : عِلاج/ چَار، چَارَه سَور.

مُدَاوَاة: مَعالجَة/ چَارَه كَرَدن، تيمار كَرَدن، دَه رَمَان كَرَدن.

دَوِي الصَوْت: صَداه/ دَه نَك دَانَه و ه.

دَوَاء. دَوَا يَه: مِخْبَرَة/ شَوشَه ي مَه رَه كَه ب، دَوِيَت.

دائ:

دائ. دَيْت: لَان و سَهَل/ نَه رَم بُو.

دَيْت: ذَلل/ سوكي كَرَد، رَسواي كَرَد، نَابِرُو ي بَرَد.

دَيُّوت: قَوَاد/ كَه واد، بِيَن نَابِرُو، سَن يَه نَدِي، پَوشَت.

ديك:

ديك. ذَكَر الدِجَاج: اَبُو يَقْظَان/ كَه لَه شِيَر، كَه لَه باب.

- : رومي/ عَه لِي شِيَش.

دان:

دَان. اَدَان: اَقْرَض/ قَه رِي دَا.

- : حَكَم عَلِي/ فَه رَمَانِي بَه سَه رَا دَا.

- : اطاع. نذل/ ملی که چ کرد، مینایه ژیربار.
- : تَدِينُ بِكَذَا: اِتَّخَذَهُ دِينًا/ کردی به ثانی خزی.
- : اِسْتَدَانَ: اِسْتَفْرَضَ/ قهرزی کرد، وامی (کرد، سه‌ند).
- اِسْتَدَانَ: اِشْتَرَى بِالْدِينِ/ به قهرزکری، قهرزی کرد، به وام کپی.
- دائن: صاحب الدین/ قهرزده، خاوه‌ن وام.
- مَدِين. مَدْيُون: مطلوب منه/ قهرزار، وام دار.
- مَدِينَة (فی مدن)/ شار.
- مَدْيُونِيَة/ قهرزاری، وام داری.
- دَيْن: قَرْض/ قهرز، وام.
- : حَقَّ/ ره‌وا.
- هَالِكٌ اَوْ مَعِيَتٌ/ قهرزی مردو، مرده‌وام، وامی مردو.
- باله - : عَلَى الْحَسَابِ/ به قهرز، به‌وام.
- قَضَى - هُ: مَاتَ/ مرد.
- إِدَانَة: اِثْمَامٌ/ تاوان بارکردن، گونا‌ه‌بارکردن.
- مُدَان: مُذْنِبٌ/ گونا‌ه بار، تاوان بارکرا.
- تَدِينٌ: تَقْوَى. وَدَعٌ/ ثابین داری.
- مُتَدِينٌ: تَلَّى/ ثابین دار، ثابینی، پاک.
- دین: معتقد/ ثابین، بروا.
- : تَقْوَى. وَدَعٌ/ په‌رستن، خوابه‌رستی.
- يوم الـ - : يَوْمَ الْحَشْرِ/ رَوَّيْ قِيَامَت.
- دیني: مختص بالدین/ شاره‌زای ثابین، ثابین زان.
- دَيْنُونَة: الْحَسَابِ الْآخِرِ/ اوی‌پرسینه‌وه‌ی شه‌وه جیهان.
- دَيْنٌ: مَتَمَسِكٌ بِالْدِينِ/ ثابین دار.
- دِيَّةٌ (فی ودی) دِيْوَانٌ (فی دون) دِيْوُوثٌ (فی ديث)

ذَبَبَتْ شَفَقَتُهُ: جَفَّتْ من العطش/ له تینولنا لیوی وشک بو.
 ذَبَان: الذباب من عطش و غیره/ سیس، سیسه و هوبو،
 سیسی تینویتی.
 ذُبَابَة (مُفْرَد الذباب و الذَبَان): حشرة مُضِرَّة/ میش.
 - الخیل/ میشه که رانه، میشه سه گانه، خه ره نکه ز.
 ذَبْدَب: تَذَبُّب: تَحْرُک و اهْتَرَأ/ له ریه وه، جولایه وه.
 - - : تَرَدَّدَ بین امرین/ راپایی کرد، دودل بو،
 سن و دوی کرد.
 ذَبْدَبَة: تَذَبُّب: الحركة و الاهتزاز/ له رینه وه،
 جولانه وه، له رزین.
 - : اشیاء تعلق بالهودج للزینه/ گیزو گولنگه.
 مُذَبِّب: مُتَذَبِّب: مُقَرَّد/ نه له ریتته وه، نه جولیتته وه.
 مُذَبِّب: المتردد بین امرین/ رارا، دودل، سن و دوکار.
 تَذَبُّب: تَرَدَّد/ راپایی، دودلی.
 - سیاسی/ راپایی رامیاری، بن باری.
 ذبح:
 ذَبَح: جَزَأَ. حَرَأَ/ سه ری بیی.
 - : قَتَلَ. حَنَقَ/ کوشتی، خنکائی، پسانی.
 - : قَدَّمَ ذَبِيحَةً/ قوریانی کرد.
 تَذَابَحُوا: ذبح بعضهم بعضا/ به کتریان کوشت.
 ذَبْحَة: ذَبْحَة: مرض يصيب الحلق/ دم نیشته.
 - - صدريه/ سنگ، توندبون، سنگ
 هاتنه وه یه ک.
 ذَبَاح: جَزَأَ/ سه ری، قه ساب، کوژه ره، خوین ریژ.
 ذَبِيح: ذَبِيحَة: الحيوان المذبوح/ سه ریپار.
 ذَبِيحَة: ضَحِيَّة/ قوریانی.
 مَذْبَح: مجزأ/ شوینی سه ریپین، قه سابخانه.
 مَذْبَحَة: مَجْزَأَة/ قه سابخانه.
 - : مجزأة/ قه سابی، کوشتار، قه لاجق.
 ذَبِيح: مذبوح/ مجزور/ سه ریپار، کوژارو.
 ذبل:
 ذَبِل: ذوی/ پوکایه وه.
 - النبات: قَلَّ ماءه و ذهب نضارته/ سیس بو.
 - لسائه او شفقته/ وشک بو، وشک هه لات.

ذَبَل: صَيَّرَهُ يَذْبُل/ سیسی کرد، وشکی کرد،
 پوکایه وه.
 تَذَبَل في المشى: تَخَطَّرَ و تَفَطَّر/ به تیو فیزوبه لارو
 لار نه پویشت، به کزی نه پویشت.
 ذُبْلَة: ذُبُول الشفتين من العطش/ لیو وشک بون له تینولنا.
 ذابل: ذاب/ پوکاوه، سیس، سیسه وه بو، وشکه لاتو،
 وشکه وه بو، په ش مرده، چروساوه.
 ذُبَالَة المصباح: فتيله/ پلایته ی چرا.
 عين ذابِلَة: فاتره الجفون/ چاو (سیس، سیس هه لاتو).
 ذَبَل: مِيعَة الشباب/ شله په تیی هه رزه کاری، خاوو
 خلیچکی هه رزه کاری.
 - : قَشْرَة السلحفاة/ قاوغی کیسه ل.
 ذحل:
 ذحل: إثار. إنتقام/ توله، توله سه ندن.
 ذخر:
 ذَخِر: إِذْخَرَ. خَبَأَ لوقت، الحاجة/ (کزی کرده وه،
 هه لئ گرت)، تفاقی خست، زه خیره ی خست، بو
 تنگانه.
 - : - : خَزَنَ وَخَبَأَ/ شاردی وه، په سمه نده ی کرد،
 خستیه سه ری ک.
 ذخيرة: ذُخِر. ماذْخَرَ/ تفاق، زه خیره، کوکراوه.
 - : رأس المال/ مال، پاره، سه رمایه.
 - : الحرب/ جبه خانه، تفاقی جهنگ.
 إِذْخَار: إِذْخَار/ کوکردنه وه.
 مَذْخَر: موضع الذُخْر/ گه نجینه.
 ذر:
 ذَر: رَشَّ. نَثَرَ/ بلاوی کردنه وه، پیوه ی کرد.
 - : الحب في الارض/ توی کرد، توی چاند.
 - : النبات: طَلَع/ سه ری ده رکرد، چاری.
 - : الرجل: شاب مقدم راسه/ پیشه سه ری سپی بو.
 - : الرماد في الاعين/ چاوبه سستی کرد، فیل و گزی
 کرد.
 - : الشمس: طَلَعَتْ/ خزر هه لهات، سه ری ده رمینا.
 ذر: رَشَّ. نَثَرَ/ بلاو کربنه وه، تووکردن.
 - : صغار النمل/ میزوله ورده.

ذرة: اصفر جزء من المادة / گورد، گردیله، گردیلکه، دهنکوه.

ذری / نه توم. القنبله الذریة / بومبای نه توم.

ذرور: مسحوق تراب / خاکه، تهپ و توز. ذروری: ناعم / ورد، زور ورد، والبیژ.

ذریة: نسل / نهوه، وهجه، مندال، وهخاخ، فرزند، ریشه جگر.

عديم ال - / وهجاش کویژ.

ذراع (فی ذرع) ذرب:

ذرب: انزب: احد / تیزی کرد.

- الرجل: فصیح لسانه بعد حصره / زمانی کرایه وه.

ذرب الجرح: فسد و اتسع / تنیهوه، پیسی کرد، لئی پیس کرد (برین).

ذربت المعدة: فسدت / تیک چو.

ذرب: حاد / تیژ.

رجل - : بذیء اللسان / دم پیس، زمان ریژ، جیژ فروش.

ذرب: بذاعة اللسان / دم پیسی، زمان دریژی، جیژودان.

- المعدة: اسهال / سک چون، سک شویژ، رهوانی، بهلغیره.

ذرح: ذرح اللین: مزجه بالماء / کردی به ماستاو، ناوی تن کرد.

ذراح: اللین المعمزج بالماء / ماستاو.

ذرايح (المفرد ذراع): من الحشرات / میروه بؤگنه. ذرع:

ذرع: قاس / پیژای، پیژوانی کرد.

ذرع الیه و عنده: تشفع / روی لانا، لئی پارایهوه، دهست دامینی بو، لایهوه، تکای کرد، نژای کرد.

شذرع بذریعة: توسل بوسیلة / بیانوی مینایهوه، بهمانی گرت.

ضاق ذرعاً بالامر: لم یقدر علیه / پیسی نه کرا، بوی مهال نسوا.

استذرع بالشيء: استتر به / خوی پی پارانوه.

ذراع: ساعد / قول، بال، باسک، پهل.

- : مقياس طولی / گز، بال.

- : إقتدار. إمكانية / توانا، میژ.

- المیزان / باهو.

ذریع: سریع / خیرا، بهتاو، چوست، گورج.

- : شفیع / رولینه، داواکار.

ذریعہ: ثریعة / وسیله / مؤ، بیانو، بهمانه، په لب.

ذریق:

ذریق: انزق الطائر: رمی بسلاحه / ریفته کرد.

ذریق الطيور: سلخها / ریفته، جیفته.

ذرا:

ذری: ذرا الحنطة: نقاها فی الريح / بهبای دا، شهنی کرد، سوری کرد.

- : - الريح التراب: اطارته و فرقته / کردی به

خول و تهپ و توز.

- فلاناً: مدحه / پیاهل دا.

اذری: القی / فری دا.

اذرت العين دمعها: صبته / فرمیسکی (رژان، تن زا)، چاو ناوی کرد.

تذری الجبل: علاه / سهرکوت، چوه سهرهوه.

- به: استتر / خوی خسته په نایهوه.

استذری: التجا / په نای برده بهر.

ذرة: نبات / زه رات، گهنه شامی.

- شامية او صفراء / زه پاته زهر، گهنه شامی.

- بیضاء / زه پاته سپی.

مذری: منذرة: خشبة تذری بها الحبوب / شهن.

ذری: ملجا: حمی / په نا، پاریسگه، دالده.

ذروة: ذروة: شیب / پیری، سهرسپیتی.

- : قمة / لوتکه، پژی، مله.

- : اوج / نهوپه پی، لوتکه و پژی پی.

ذعر:

ذعر: اذعر: افرع / ترسانی، توقانی، زاره تره کی کرد.

ذعر: اذعر: خاف / ترسا، توقی، زاره تره ک بو.

ذعر: ذعر: فرع / خوف / ترس.

مذعور. ذاعر: خائف/ ترسار.
 ذُعره: طائر يكثر تحريك ذنبه/ كلك مهال سه نگینه.
 ذعف: ذَعَفَ: سَقاه الذُعاف/ زهری دلیه، دهرمان خوردی کرد.
 - الطُعَام: جعل فيه السُمُ/ زهری تی کرد.
 ذَعَف: إنذَعَف: مات/ مرد.
 إنذَعَف: إنبهر/ تَبَّكْ چو، رهنگی مهال زله پی، شتوا.
 ذُعْفَة: سُمُ/ زهر، زهر، ژار.
 ذُعاف. موت ذُعاف: سَرِيع/ مردنی په له و کوت و پپی.
 سُمُ - / کوشنده، ژاری کوشنده.
 ذَعِن: ذَعِن: اذَعِن له: خَضَع/ خوی دابه دستیه وه، ملی که چ
 کرد.
 إنذَعان: إنقیاد/ گوئی رایه لی، خۆبه دسته وه دان، مل
 شوری، سردانه واندن.
 مُذَعِن: مُنقاد/ دهسته مؤ کراو، گوئی رایه ل،
 خوارده ست، گهردن که چ.
 مَذَعان: سهل الإنقیاد/ دهسته مؤ، رام.
 ذَفِر: ذَفِر الشیءُ ظَهَرَ رائحته/ بۆنی کرد، بۆنی هات.
 ذَفِر: رائحة كريهة/ بۆنی ناخوش.
 ذَفِر: كريه الرائحة/ بۆگن.
 ذَقِن: ذَقِن: ضَرَبَ ذَقْنَهُ/ کیشای به چه ناگه یا.
 - ذَقِنَ علی یدیهِ: وضع ذَقْنَهُ علیها/ چه ناگه ی
 خسته سر دهستی، چه ناگه ی دادا.
 ذَقِن. ذَقِن/ چه نه، چه ناگه.
 ذَقِن: لحيّة/ ریش.
 اذقن: طويل الذقن/ ریش دریز، چه ناگه دریز، دم و
 چاو په نجه کیشی.
 ذكاء (فی ذکی).
 ذکر: ذَكَرَ الله: سَبَّحَهُ و مَجَّدَهُ/ ستایشی خوی کرد.
 - الخبر: قاله/ باسی کرد، وتی، مه واله که ی که یاند.
 - الحديث: سرده/ گتیریاپه وه.

- الشیءُ: نُوءَ به/ دای به گوئی دا، لئی خسته رو.
 - الشیءُ: سَمَاهُ/ ناری هینا، دیاری کرد.
 - تَذَكَّر: إستذکر: حَفِظَ/ له به ری کرد، ره وانی کرد.
 - فطن: إفتکر/ بیری که وتسه وه،
 هاته وه بیری.
 ذاکر: فَاوَضَ. حادث/ لئی دوا، راویژی کرد.
 - درسه: طالعه و درسه/ خویندیه وه، کوششی
 تیا کرد.
 ذَكَرَ. اذْكَرَ: فَكَّرَ/ بیری خسته وه.
 ذَکَر: الدعاء لله/ ستایشی خوا.
 - تسمیة/ ناوبردن، ناومیتان، باس کردن.
 - ذِکْرَة: صییت/ ناویانگ.
 - ذِکْر ی. تَذْکُر/ یاد، بیرکه وتنه وه.
 - إیراد/ باس کردن، ناومیتان.
 إحياء الـ - تَذْکُر: إحتفال تَذْکاری/ یادکردنه وه،
 بیره وه ری.
 سالف الـ - : المذکور آنفا/ باسکراو، ناویارو.
 يُذْکَر: یَسْتَحِقُّ الذِکْرَ/ شایانی باسه، نه وه ی نه بی بوتری.
 - : یمكن ذِکْره/ نه شی باس کری.
 ذاکرة: حافظه. بال/ بیر، هوش، یاد.
 تَذْکَار. تَذْکِرَة: تَفْکِرَة/ بیرخسته وه، خسته وه یاد.
 - : ماتحفظه للذکری/ یادگار.
 ذِکْر ی/ یاد، یادگار، بیره وه ری.
 لک - / بۆ یادگاری، بۆ بیره وه ری.
 مُذْکَر: مُفْکِر/ بیرخه ره وه، یاد وه ر.
 مُذْکِرَة: مُفْکِرَة/ بیرخه ره وه، یادنامه، یاداشت،
 بیره وه ری.
 - : مُلْخَص الدعوی/ یاداشت، پوخته ی خواست.
 تَذْکیر: تَفْکیر/ بیرخسته وه، خسته وه بیر.
 مَذْکُور/ ناویارو، باسکراو.
 مُذاکرة: دَرس. حَفِظَ/ خویندن، له به رکردن، کوشش
 کردن، ره وان کردن.
 - : مُلَاوَضَة/ گفت و گو کردن، لئودوان، باس
 کردن.
 ذِکْر الحيوان: ضِدُّ اُنْثَى/ نیره، که ل، نیر.

- قضیب / چوک، کثیر.
- و انشی / نیره و می به، نیرومن.
- إمراة ذکرة: مُتَشَبِهَةٌ بِالذَّكَورِ / کورانی، نیره کورکه، له پیاونه کا.
- مُذَكَّرٌ: ضِدُّ مُؤنث / نیر.
- ذُكُورَةٌ: خِلافُ الْأُنثَى / نیریتی.
- تَذَكُّرَةٌ: تَذَكُّرَةٌ، وَرَقَةُ السَّفَرِ أَوْ الدَّخُولِ / بلیت، تیکت.
- مَرُورٌ / پساپورت.
- طَبِيبَةٌ / راجبته، ره چته.
- ذُكَا:
- ذُكَى: ذُكَى النَّارِ: أَوْقَدَهَا / ناگری کرده وه، دای گیرسان، کردیه وه.
- - الحَرْبُ: اشعل نارها / مه آلی گیرسان، ناژاره ی نایه وه، ناگری جهنگی نایه وه.
- - قَدَمٌ ذَبِيحَةٌ / قوربانی دا.
- ذُكْتُ: إِسْتَذَكَّتِ النَّارُ: إِشْتَدَّ لَهيبِهَا / ناگره که خوژش بو، گه شایه وه، کلپه ی سه ند.
- ذُكَاءٌ: سُرْعَةُ الْفَهْمِ / زیره کی، زنگی.
- ذُكَى: سَرِيعُ الْفَهْمِ / زیره، زنگ.
- الرَّاخِةُ / بۆن خوژش.
- الطَّعْمُ / تام خوژش، به له زهت، به چیژ.
- ذَلَّ:
- ذَلَّ: ضِدُّ عَزَّ / که ساس که وت، که نهفت بو، لاما، زه بون بو.
- هَانٌ / رسوا بو، سوک بو.
- نَلَّلَ: نَلَّلَ: حَقَّرَ / رسوا ی کرد، سوکی کرد، له ترخی که م کرده وه.
- - اِخْضَعُ / ملی پی که چ کرد، زال بو به سه ریا، زه بونی کرد، که ساسی کرد.
- تَذَلَّلَ: خَضَعَ وَ تَوَاضَعُ / ملی که چ کرد، خوژی که ساس پیشان دا.
- ذُلٌّ: ضِدُّ عَزٌّ / که ساسی، که نهفتی.
- مَهَانَةٌ / رسوایی، سوکی، زه بونی، خاکه ساری.
- نَلِيلٌ: حَقِيرٌ / رسوا، سوک، خوژی، چاوشوژ، په تیاره، په زمره.
- مُتَكَسِّرُ الْخَاطِرِ / زه بون، که ساس، که نهفت، داماو، دل شکاو.
- ذَلُولٌ: سَهْلُ الْإِنْقِيَادِ / مالی، دهسته مۆ، رام، که وی.
- ذَلِقٌ:
- ذَلِقَ: ذَلِقَ: اذَلِقَ السَّكِينُ: حَدَّدَ / تیژی کرد، ده مه زه ردی کرد، ساوی دا.
- ذَلِقَ اللِّسَانُ: كَانَ ذَلِيقًا / زمان پاراو بو.
- ذَلِيقٌ: ذَلِيقُ اللِّسَانِ: الْبَلِغُ الْفَصِيحُ / زمان پاراو.
- ذَلِاقَةٌ اللِّسَانِ: فَصَاحَتُهُ / زمان پاروی.
- ذَلِقَ: ذَلِقَ الشَّيْءُ: حَدَّدَهُ / ده مه که ی، لاتیژه که ی.
- - اللِّسَانُ: طَرَفُهُ / سه ری زمان.
- ذَمٌّ:
- ذَمٌّ: ضِدُّ مَدْحٍ / زه می کرد.
- - اِنْتَقَدَ / ره خنه ی گرت، سه رزه نشتی کرد.
- ذَمٌّ: بَالِغٌ فِي ذَمِّهِ / زه می کرد و تقریشی پیوه نا.
- اذَمَّهُ: اخَذَهُ تَحْتَ حِمَايَتِهِ / دهستی به سه راکرت، دالده ی دا، په نای دا، گرتیه خوژی.
- ذَمٌّ: ضِدُّ مَدْحٍ / زه م، به دگرایی.
- اِنْتِقَادٌ / ره خنه، سه رزه نشت
- ذَمِيمٌ: مَذْمُومٌ: مَذْمٌ: ضِدُّ مَمْدُوحٍ / زه م کراو.
- - يَسْتَحِقُّ الذَّمَّ / شایانی زه م، زه م هه ل نه گری.
- ذَمَّةٌ: ضَمَانٌ / دهسته به ری، متعانه.
- - اَمَانٌ / پاراستن.
- ذَيْنٌ / قه رز.
- - ضَمِيرٌ / ویزدان، ده رون.
- اهل ال - : ذَمِيٌّ / خاوه ن، ویزدان، پیاوچاک، ده رون پاک، ناینی، ناینار.
- عَدِيمٌ ال - / بِن ویزدان.
- فِي ذَمَّتِهِ: عَلَيْهِ: دَيْنٌ / لایه تی، له کنیه تی، قه رزاره.
- مَذْمَةٌ: ذِمَامٌ: حَقٌّ / ماف، ره وا.
- ذَمْرٌ:
- ذَمْرُ الْأَسَدِ: زَأْنٌ / نه رانی.
- الرجل: لَمَسَ مَذْمَرَةً / دهستی نایه بینی، په خه ی گرت.
- تَذَمَّرَ: تَضَجَّرَ / بۆلانی، بۆله بۆلی کرد، سکالای کرد، رینگه رینگه کرد، خوته ی کرد، بیژاری ده رپری.

- لام نفسه على ما فات / سرزده نشستی خوی کرد.
 مُدَمَّرٌ: العنق و ما حوله / مل، یخه، بین.
 ذنب: اذنب / ارتکب ذنباً / تاوانی کرد، گونامی کرد.
 - اِخْطَا / مه‌ئی کرد.
 اِسْتَدْنَبَ: عَدَهُ مُدْنِبًا / تاوان باری کرد.
 مُدْنِبٌ: ائیم / تاوان بار، گوناہبار، بزه‌کار.
 - ضِدُّ بَرِيءٍ / گوناہ بار، گیزه شیوین.
 - خَاطِئٌ / مه‌له.
 ذَنْبٌ: اِثْمٌ / تاوان، بزه.
 - خَطِيئَةٌ / گوناہ، مه‌له، سوچ.
 ذَنْبٌ: ذَيْلٌ / کلک.
 - (الثعلب، الفار، القط): نباتات / کلکه پشیلہ.
 - العقرب: شوکتہ / جزو.
 - السوط: طرفه / سرری قامچی.
 اصل ال - : عُصْفُصٌ / کلینچکہ.
 اذئاب الناس: اتباع / دست و پیوند، یاوہ.
 - الناس: سَفَلَةٌ / خویری، ہرجی و پہرچی، پتیارہ.
 مُدْنِبٌ: لَهُ ذَيْلٌ / کلکدار.
 - نجم بذیل / نه‌ستیرہی کلکدار.
 ذہب: ذہبٌ: سار / روی، رویشت، جو.
 - مَضَى / تپہ‌پی.
 - مات / مرد، کوچی کرد.
 - بہ: (اخذہ و مَضَى / بردی و روی
 - الی کذا: رای فیہ کذا / بوی جو، وای مات بہ بیردا.
 - ادراج الرياح / بابردی، کہوتہ‌گیزوہ، جو بہ دہم
 باوہ.
 اذہبہ: اذہب بہ: ازالہ من مکانہ / سرپوہ، لہ‌جیی
 خوی لای برد.
 ذہاب: مَضَى / رویشتن، زین، تر پیرین، چون.
 ذہاباً و اِیَاباً / چون و هاتن، ثم سر و نه‌وسر، ہردو
 سر.
 تَمَذَّهَبَ بِالْمَذْهَبِ الْفُلَانِي: اِتَّبَعَهُ / ایمانی پی مینا،
 باوہ‌پی پی کرد، دوی کہوت، چوہ سر ریئ.

ذہب: المعدن المعروف / زہر، زہی، نالتون، تہلا.
 - ابيض / پلاتین، زہری سپی.
 - اسود / نہوت.
 ماء ال - / زہر کہفت.
 ذہبی: کالذہب (و مینہ / نالتونی، لہ‌زہرہ، زہرین.
 - بلون الذہب / نالتونی، زہریاو.
 مُذْهَبٌ: مَمَّوَةٌ بِالذَّهَبِ / لہ نالتون گیراو، روکہ‌شہ
 بہ زہری زہر کہش.
 مَذْهَبٌ مُعْتَقَدٌ / نائین، باوہ، بروا.
 - عقیدة. تعلیم / ریاز، ری و شوین.
 ذہل: ذَهْلُ الشَّيْءِ و عَنْهُ نِسْبَةٌ. اَغْفَلُ عَنْهُ / فراموشی
 کرد، لہ‌بیری کرد.
 ذَهْلٌ. اِذْهَلَّ: غَابَ عَنِ الرَّشْدِ / واقی و پما، و پبو، سرری
 لی تیک جو.
 اذهل: الہی الفکر / وپی کرد، سرری لی تیک دا،
 سرسامی کرد.
 ذہول: تشتت الفکر / و پون، واق و پمان، دہمق مان،
 سر لئ تیک چون، دوش دامان.
 ذاهل. مُذْهَلٌّ: سَارِحُ الْفِكْرِ / وپ، واق و پماو، دہمق،
 حہ پساو، سرسام، ہیر.
 ذہن: ذَهْنٌ: ذَهْنٌ: فہم / تئی گہ پشت.
 اذہن. اِسْتَدْنَبَ: اِنْسَاءٌ / لہ بیری بردہ وہ.
 ذہن: عَقْلٌ / موش، بیر، موشیاری، زہری، زہین.
 ذہن: فِطْنَةٌ / زہرہ کی، زہنگی، موشیاری، زہین روی.
 ذہن. ذہن: ذکی. فِطْنٌ / زہرہ کی، زہنگ، موشیار، زہین
 رو، موشمہند.
 ذو: ذُو: اِسْمٌ بِمَعْنَى صَاحِبٍ / خاوہن.
 - صِحَّةٌ: سَلِيمُ الْبُنْيَانِ / تہندروست، لہش ساخ.
 - عَقْلٌ: عَاقِلٌ مَدْرِكٌ، ذکی / زہنگ، زہرہ کی.
 - مال: غَنِيٌّ / ساماندار، دہولہ‌مہند.
 - الارحام: الاقرباء / خزم، خویش، کس، کس و
 کار.

ذات: مؤنث ذو/ خاوهن.
 - : نفس. عین/ حق، دهرن.
 - الجنب. برسام/ ناویهنگ، ناویهنگی نارسنگ.
 - الرفة: القهاب الرفة/ هوسى.
 - الشىء. بذاته: بعينه/ همان شت، هر خوی، هر شو.
 - مرة: مرة ما/ جارئك، جارئكین.
 - يوم: يوماً ما/ رذئك، رذئكین.
 - اليمين: عن اليمين/ له لای راسته وه.
 - البین: حال/ چۆنیه تی.
 - ك. بذاتك: بعينك/ خوت، هر خوت.
 - ي: من تلقاء نفسه/ خۆكار.
 فى - ه: فى حد ذاته/ له خویا.
 احترام ال - / ریزی خۆگرتن.
 التحكم بال - / خۆداین کردن.
 الاعتماد على ال - / پشت به خۆ بهستن.
 الاعجاب بال - / خۆبه سندی.
 الاعتزاز بال - / له خۆبایی بون.
 الثقة بال - / دلنمایی، باوه به خۆ کردن، پشت به خۆ بهستن.
 إنكار ال - / له خۆبوردن.
 حُبّ أو محبة ال - / خۆبه رستی.
 مدح ال - / به خۆدا مهل دان، فسه کردن، خۆ مهل نان.
 محبٌ - ه/ خۆبه رست.
 مناقض - ه/ خۆدژ.
 صريح أو واضح ب - ه: غنى عن البيان/ ناشکرا، پیویست به لیدوان ناکات.
 ذاتي: شخص/ کسی، خویی.
 - : من تلقاء الذات/ خۆبه س، له خۆوه، له خۆبه وه، له بهر بوره.
 ذاتياً: من ذاته/ له خۆبه وه.
 - : شخصياً/ خویی، که سه که.
 ذوات: اکابر القوم/ پیاو ماقولان، پیاوگه واران.
 - الاربع: بهائم/ چوارپن، ناژول.
 اولاد ال - / کورانی خوابیاوان.
 ذاب:

ذاب: إتحل. ضد جمذ/ توایه وه.
 - : هزل/ لاوژیو، لهریو، توایه وه، پوکایه وه، چروسایه وه.
 ذوب. اذاب: جعله ذائباً/ توایه وه.
 ذائب: مُحلّ/ تراوه.
 مذيب: مُحلّ/ توینره، توینره وه.
 مذاب/ تراوه.
 ذوب: العسل الخالص/ ههنگوین، رینگال، ههنگوینی پالوته.
 تذويب: إذابة/ تواننه وه.
 ذاد:
 ذاد: دافع طرد/ ده ری کرد، دهستی پیوه نا.
 ذاد عنهُ نوداً: دافع/ بهرگری کرد، پاراستی.
 مذود: معلق الدواب/ ناخوپ.
 ذاق:
 ذاق الشىء: إختبر طعمه/ تامی کرد، لئی چیتت، چیتتی.
 - العذاب. قاساه/ سزای چیششت، زوخاو چو به سکیا.
 - الرجل و ما عند الرجل: خبرة. جربه/ تاقی کرده وه.
 اذاق: جعله يذوق/ پیتی چیتت.
 تذوق. ذاق تدريجياً/ به شینیهی چیتتی.
 ذوق. ذائقة: حاسة الذوق/ تام، تام کردن، چیتتن، چیشکه.
 - تذوق: معرفة الطعم/ تام کردن، چیشکه کردن، چیتتن.
 - ذواق: هوى. ميل/ تاره زو، حه.
 - : طبع/ خو، ره وشت، سروشت.
 - : فصاحة/ قسه زانی، قسه ره وانی، دهم پاراوی.
 قلة - : فظاظلة/ ترنی، که رتپی، نه زان دویس.
 قليل ال - : فظ/ ترن، که رتپی، نه زان دو.
 مذاق: طعم/ تام، بۆن و بهرامه، چه ش، چه ژ، مه زه.
 ذوی:
 ذوی. ذوی: ذبل/ سیس بو.
 اذوی: اذبل/ سیسی کرد.

ذات: مؤنث ذو/ خاوهن.
 - : نفس. عین/ حق، دهرن.
 - الجنب. برسام/ ناویهنگ، ناویهنگی نارسنگ.
 - الرفة: القهاب الرفة/ هوسى.
 - الشىء. بذاته: بعينه/ همان شت، هر خوی، هر شو.
 - مرة: مرة ما/ جارئك، جارئكین.
 - يوم: يوماً ما/ رذئك، رذئكین.
 - اليمين: عن اليمين/ له لای راسته وه.
 - البین: حال/ چۆنیه تی.
 - ك. بذاتك: بعينك/ خوت، هر خوت.
 - ي: من تلقاء نفسه/ خۆكار.
 فى - ه: فى حد ذاته/ له خویا.
 احترام ال - / ریزی خۆگرتن.
 التحكم بال - / خۆداین کردن.
 الاعتماد على ال - / پشت به خۆ بهستن.
 الاعجاب بال - / خۆبه سندی.
 الاعتزاز بال - / له خۆبایی بون.
 الثقة بال - / دلنمایی، باوه به خۆ کردن، پشت به خۆ بهستن.
 إنكار ال - / له خۆبوردن.
 حُبّ أو محبة ال - / خۆبه رستی.
 مدح ال - / به خۆدا مهل دان، فسه کردن، خۆ مهل نان.
 محبٌ - ه/ خۆبه رست.
 مناقض - ه/ خۆدژ.
 صريح أو واضح ب - ه: غنى عن البيان/ ناشکرا، پیویست به لیدوان ناکات.
 ذاتي: شخص/ کسی، خویی.
 - : من تلقاء الذات/ خۆبه س، له خۆوه، له خۆبه وه، له بهر بوره.
 ذاتياً: من ذاته/ له خۆبه وه.
 - : شخصياً/ خویی، که سه که.
 ذوات: اکابر القوم/ پیاو ماقولان، پیاوگه واران.
 - الاربع: بهائم/ چوارپن، ناژول.
 اولاد ال - / کورانی خوابیاوان.
 ذاب:

ذای. ذابل / سیس.

ذاع:

ذاع. إنداع الخبز: إنتشر/ بلاوبوهوه.

- السیر: فشا/ درکینرا، بلاوبوهوه، ده رکوت
(نهینی).

ذاع: نَشْر/ بلاوی کردنهوه.

- السیر: اظهرة/ درکانی.

ذاع: منتشر/ بلاو، بلاوگراوه.

- الصییت: شهر/ به ناویانگ، ناسراو.

إذاعة الاخبار/ مهوال بلاوکردنهوه.

- : رادیو/ رادیو.

محطه - / نیستگه ی رادیو.

مذیع: ناشر/ مهوال گه یه ن، بلاوکار.

مذیاع: لایکتهم سراً/ دهم شوی.

- : مکرر الصوت/ دهنگوهر.

- : رادیو/ رادیو.

ذیل:

ذیل الثوب: طوْلَه/ ریژی کرد، دیه ده می، دلوینی دلیه وه.

- الكتاب: کتب فی ذیله/ می تری خسته سر،

په راویزی (له سر نوسی، خسته سر).

ذیل: ذنب/ کلک.

- : طرف/ کورتایی، په پ.

- الثوب: رفل/ دامین، چاک.

- الصحیفة من الكتاب/ لای خواره وه ی لاپه ره،

دامین.

- . تذیل. مُلْحَق/ باشکو.

- (الحصان. الفان) نباتات/ ناوی روه کن، قزقه.

طاهر ال- : بلاعیب/ پاک، داوین پاک.

فی - ه: علی اثره/ به شوینیا.

مذیل. ذائل. له ذیل/ کلکار، کلکی مه یه، به کلک.

رئاسَة: ریاسَة / سه روزگایه تی، فرمان ره وایسی،
 سه رگله بی.
 مَرُوس: من کان تحت سلطه رئیس / نه ندانم، نیش
 که، کارگوزار، خوارده ست، داروده سه ته.
 راضی (فی رضی) راضی (فی روض) راع (فی روع)
 راعی (فی رعی) راع (فی روع).
 راف:
 راف. رُوف. رِئَف. ثَرَأَف به: رحمه / به زهی
 پیاماته وه.
 رافة: رَحْمَة / به زهی، میهره بان، دلسوزی.
 رُوف. رائف: رحوم / میهره بان، به به زهی، دلسوز.
 رافق (فی رَفَق) راق (فی روق) راق (فی رقی) راقب
 (فی رقب) رام (فی روم) راهب (فی رهب) راهن (فی
 رهن) راود (فی رود).
 رای:
 رای: اَبْصَرَ / بینی، چاری پین که وت، دیتی.
 - ادرك / هستی پین کرد، پینی زانی.
 - حَسِبَ / وای زانی.
 راعی. ثَرَأَى: تَظَاهَرَ / خوی وا (پیشمان دا، دانا).
 اِرْتَأَى الْأَمْرَ: نَظَرَ فِيهِ / بیری لئ کرده وه، لئی کولیسه وه،
 لئی وددیه وه.
 - الْأَمْرَ: تَدَبَّرَهُ / جن به جیتی کرد، سازی کرد،
 سازندی.
 - الْأَمْرَ: شَكَّكَ فِيهِ / دلی لئ پیس کرد، گومانی لئ
 کرد، دلی لئ کرمن بو.
 - رَأَى: اقترح / عرض رأياً / پیشنباری کرد، رای دا.
 تَرَأَى لَهُ: ظَهَرَ / بوی دهر که وت، رچاوی کرد.
 يُرَى: مَنظُور / نه بینری، دهر که وتو، ناشکرا، رون،
 رچاوکراو.
 يَا تُرَى: هَلْ تُرَى: هَلْ تُرَى وَ تُظَنُّ / نایا، ناخو، داخو،
 تو بلئی، نایا نه بینی و هست نه که بی.
 رَأَى: فَكَّرَ / را، بیروپا، باوه پ، دم و دوان، دم دو، هه ل
 ویتست.
 - اقترح / پیشنبار.
 - نصيحة / مشورة، / ناموزگاری، راویژ.
 - العام / بیروپای گشتی.
 صَلْبُ ال- : عنيد / لاسار، قیرسجه.

راع: ناظر / بینر، تَبَيَّنار، چاودیر.
 رُؤِيا: ماتراه فی المنام / خو، خون.
 رُؤِية: نَظَرُ الْعَيْنِ (أو الْقَلْبِ) / بینایی، سوما، مانا.
 - إمكانية المشاهدة / بینن، چاوپین که وتن، دیتن،
 به دی کردن، دیدار.
 رِئاء. رِئاء: تَصَنُّعٌ / دوپویی، مه رای، ماستا وکردن.
 - - نِفَاق / دروغ، ده لسه، ته له که بازی،
 کلکه که قن، رواله ت.
 رِئَة. رِئَة: مَنفَاحُ الصِّدْرِ / سی.
 التَّهَابُ ال- / - / بزوغ.
 ذات ال- : مرض / کلوره شی، سیه سوتن.
 مُرَامٌ: مَنَافِقٌ / دروغن، ته له که باز، دوپو، دوزمان.
 مُرَءَات. رِئاء: نِفَاقٌ / دوپویی، مه رای، مامحه مه بی،
 ماستا وکردن.
 مِرَاةٌ: مِرَاةٌ / ثاوتنه، باله بان، نه ی نوک.
 مَرَايٌ: مَنظُورٌ / بینن، دیمه ن، دیدار.
 مَرْمِيٌّ: مَنظُورٌ / دیار، بینراو، نه بینری، رچاوکراو.
 رب:
 رَبِّ الشَّيْءِ: مَلِكَةٌ / بو به خاوه نی، بو به هی خوی.
 - رَبِّبٌ: تَرْبِيبٌ الْوَلَدَ: رَبَّاهُ / به خوی کرد.
 - اَرَبٌ بِالْمَكَانِ: اِقَامٌ / تیاریا، تیارما یه وه.
 رَبٌّ: سَيِّدٌ / گه وره، سه رگه.
 - العائلة أو البيت: سَيِّدُ الْعَائِلَةِ / سه رگه وره ی مال.
 - مالک / خاوه ن.
 - من اسماء تعالی / خوا.
 - عائلة / پیاری مال، به خوی کرد.
 رَبَّةٌ عَائِلَةٌ / خانم، که بیانوی مال، ناره تی مال، زنی مالی.
 رَبَّانُ السَّفِينَةِ: رَئِيسُ الْمَلَّاحِيْنَ / سه رگه وره ی که گشتی،
 کاپتن، که گشتیه وان.
 رَابٌّ: زَوْجُ الْأُمِّ / باوه پیاره.
 رَابَّةٌ: اِمْرَاةُ الْاَبِ / باوه ژن.
 رَبِيبٌ: اِبْنُ الزَّوْجِ (أو الزَّوْجَةُ) / هه نه زا، زپکوپ، کوپری میژد
 له ژینکی تر، کوپری ژن له پیاوینکی تر.
 - زَوْجُ الْمَرَاةِ لَهَا وَلَدٌ / باوه پیاره.
 رَبِيبَةٌ: بِنْتُ الزَّوْجِ (أو الزَّوْجَةُ) / هه نه زا، زپکچ، کچی
 میژد له ژینکی تر، کچی ژن له پیاوینکی تر.
 - زَوْجَةُ الرَّجُلِ لَهْ وَلَدٌ / باوه ژن.

رُبُّ: عصير الثمار المُخْتَرُ بالطبخ/ خوشاوار، دوشاوار.
 - الرمان/ ربه نار.
 - مُرَبِّي/ مرهبا، خوشاوار، ره چل.
 رُبٌّ. رُبَّة. رُبْمَا: لَعْلٌ/ له وانیه، رهنگه، ته قا، ته قو، بهشکو.
 - - - : من الممكن/ نه شش، نه گونجین.
 رِبَاب. رِبَابَةٌ: آلة الطرب/ ره بابه.
 رِبَا:
 رِبَاً: علی و ارتفاع/ به رزبوه وه، بلند بوه وه.
 - علی: اشرف/ به سریا نه پوانئ.
 - القوم و للقوم: صار لهم رِبِيئَةٌ/ پیتشیان که وت، بو به که ول سوری بهر له شکر.
 رِبِيئَةٌ. رِبِيءٌ: الطليعة من الجيش/ پیتشه نگ، پیتش په و.
 رِبْع:
 رِبْعٌ: كَسْبٌ/ قازانجی کرد، بردیوه، دهستی که وت.
 رِبْعٌ. اَرْبَعٌ: جعله يربع/ قازانجی پئ گه یان، سودی پئ گه یان.
 - : اعطاء ربحاً/ بوی برده وه، قازانجی دایه.
 تَرْبِيعٌ. اِسْتَرْبِعُ: طلب الأرباح/ داوای قازانجی کرد، بؤ قازانج گه را.
 رِبْحٌ: ضد خسارَةٌ/ قازانج، بردنه وه، دهسکه وت، سود.
 - : فائدة/ سود، نایه.
 - بسیط/ قازانجی ساده.
 - مُرَكَّبٌ/ قازانجی ناوئته، سودی پتیکه ل.
 رابح. مُرَبِحٌ: مُكْسِبٌ/ قازانج به خش، به دهسکه وت.
 - - : مفيد/ به سود، به که لگ.
 رِبْدٌ:
 رِبْدٌ بِالْمَكَانِ: اقام/ تیامایه وه، تیازیا.
 - رِبْطٌ/ به ستیوه.
 مَرِبِدٌ: مكان يُرْبَطُ به الحيوان/ شوئینی به ستنه وه ی نازه ل.
 رُبْدُ اللون: اغبر/ دیز، بؤره قنه، بؤر.
 رِبْدٌ: حَشْبَةٌ المسحاة و غيرها/ سالیس، دهسک.
 رِبْصٌ:
 رِبْصٌ. تَرِبْصٌ: كَمِنٌ و اِنْتِظَرٌ/ خوی نایه وه، خوی مه لاس دا، ماته ماته ی کرد، چاوه ریی کرد.

- : اِنْتِظَرُ له خَيْرًا و شَرًّا يَحِلُّ به/ له بؤسه دیا بو، خوی بؤ نابوه وه که سودی پئ بگه یئ یا زیانی لی بیدا به تاییه تی زیان.
 تَرِبْصٌ بِسَلْعَتِهِ الْغَلَاءُ: ابقاها لوقت الغلاء/ به سمه نده ی کرد بؤ گرانی، شاریدی وه.
 رِبْصَةٌ: الانتظار و التَّربُّصُ/ خونانه وه، خومه لاس دان.
 رَوْبِصَةٌ. تَرَوْبِصٌ: يقظته النوم/ گورگه خور.
 رِبْضٌ:
 رِبْضٌ: بَرَكٌ/ چۆکی دادا، نه ژتوی دادا، ماته سه نه ژتو.
 مَرِبِضٌ. رِبْضٌ: ماوى الغنم/ گور، پشتیر، په چه.
 رِبْطٌ:
 رِبْطٌ: اوثق و شدٌ/ به ستی، به ستیوه، توندی کرد، گزویدا.
 - : وصل/ گه یانی به یه ک، به یه که وه به ستیوه.
 - الجرح: عَصْبَةٌ/ پتچای، پتچایه وه، برینه ک ی پتچا.
 - اللسان: اخرسَةٌ/ بن دهنگی کرد، زمانی به ست.
 اِرْتِبَطٌ. رِبْطٌ/ به سراپه وه، په یوه ند بو.
 رِبْطٌ: ضد حَلٌ/ به ستن، به ستنه وه، به یه ک گه یان دن، به ندرکن، په یوه ست کردن.
 تَرَابُطٌ/ په یوه ندى، په یوه ستی.
 رِبَاطٌ: ما يُرْبَطُ به/ هموشت که بؤ به ستن به کاریه نئری، به ستنی.
 - : لُغَافٌ/ سارغی، برین پتچ، پتچک.
 - الحذاء. شِرَاكٌ/ قه یان.
 - الجورب للرجال/ ناسقی.
 - الرقبه/ بوینباخ، مل پتچ.
 - الحيوان: ما يُرْبَطُ به الدابة/ گوریس، په ت، پتوه ند، دهس به ند.
 رِبْطَةٌ: حُزْمَةٌ/ دهسک، چه پک، گورزه، پتچراو.
 - : مُنْدِيلٌ/ سه ریپتچ، مل پتچ.
 رابط. يُرْبَطُ/ به ستن، به ندرکار.
 - : مُوَصَّلٌ/ گه یه تر.
 - الجأش: قَوَى القلب. شجاع لا يخاف/ نه ترس، نازا، جه ربه زه، دل قایم، به غیره ت.
 رَابِطَةٌ: اِرْتِبَاطٌ: صِلَةٌ/ اِتِّصَالٌ. عِلَاقَةٌ/ په یوه ندى، به ستان، په یوه ستی، یه گ کرتن.
 بِالْاِرْتِبَاطِ: مَعًا/ پتیکه وه، به یه که وه.

تربیع: ضرب العدد فی اربعه/ لیك دان به چوار.

- دوجا کردن.
- الحَجْر أو الطابوق. رَصْف/ به دریز ژکردن، کاشی دانان.
- فی الجدار/ ناوکار.

رَباع. اربعة اربعه/ چوارچوار.
رَباعی. مايركَب من اربعة/ هموشت که له چوار پیک هاتین.

- الارجل و الاقدام/ چوارپین، چوارپا.
- الاضلاع/ چوارلا.
- الشکل الـ / چوار (کوشه، پالو).

مربع: ذو الاربعة اضلاع/ چوار (کوشه، پالو).
الحاصل من ضرب العدد فی نفسه/ دوجا.

ربع: داربها عدة مساكن/ خانوی فره (مال، خیزان)، هوار.

- ربع. ربع. رِبْعَة القامة: الرجل بین الطویل و القصیر. متوسط القامة/ مام ناوهندی، نه دریزنه کورت، کرده پیاو.
- جماعة الناس/ خهک، دهسته، براده ران.

مربع القامة/ تیک سمارو، بالاچوارکوشهیی، شیشمان.
ربع: فصل الربيع/ بهار، خوین جمان.

ربيعی: مختص بالربيع/ بهماره، بهماری.
يربوع. جربوع/ گرهه لکه نه.
ربك:

ربك: عرقل/ ته گهری تن خست، نالوزی کرد، کوسپی نایه بهر، شیواندی.

- حیر/ شپزه ی کرد، شله ژانی، سه ری لی تیک دا.
- ارتبک. ربك: اضطرب/ شپزه بو، شله ژا، سه ری لی تیک جو، په شوکا.

ارتباك. ربك/ شپزه بون، شله ژان، سه ری لی تیک چون، په شوکان.
إرباك/ سه ری لی شیواندن، شپزه کردن، شله ژان، سه ری لی تیک دان.

مربك. ربك/ معقد/ شپزه، شله ژاو، په شوکاو، سه راسیمه.

مربك/ شپزه کمر، شله ژین، دابین ناکری.
ربل:

مربط. مریط: موضع ربط الدواب/ شوینی به سخته وهی نازه ل.

مربط. مریط. ربيط/ به سراوه، په یوه ند.
بموعد/ له سر (ژوانه، به لیته)، به لیته وه به نده.

ربع:

ربع: اخذ الربيع/ چواریه کی برد.

- فتل من اربعة/ چوارلوی کرد، به چوارلوی بای دایه وه.
- ربع علیه الحمى: اثنه الحمى كل رابع يوم/ همو چوار روز چاریک تا نه یگری.

ربع. ارتبع الحصان: اكل الربيع/ له گیای به هار له وه پا، به گیای به هار توپانی.

- الحصان: جرى عدوا/ دایه غار، هالی تیزان.
- اربع: دخل في السنة الرابعة/ چوه سالی چواره وه.
- القوم: صاروا اربعة/ بون به چوار.

- اصابه حمى الربيع/ توشی چوار (رؤژه تابو، به رۆبو).

ربع العدد: ضربه فی مثله/ ژماره کی دوجا کرد.
العدد: جعله اربعة اضعاف/ کردی به چوار (نه وه نده، چه ندانه).

- جعله مربعا/ کردی به چوارگوشه.
- تربع. استربع فی جلوسه/ چوارمشقی دانیش.
- ربع: جزء من اربعة اجزاء الشيء/ ۴/۱، چواریه ک.

رابع: بعد الثالث/ چوار (ه، همین، هم، همین).
عشر: بعد الثالث عشر/ چوارده هم.

رابعاً/ چوارهم، چوارهم.
اربعة. اربع/ چوار.
عشر. عشرة/ چوارده.

اضعاف/ چوارچار، چوارنه وه نده.
أم - و اربعین/ هزارپین.

نوات الاربع: مایمشی علی اربعة قوائم/ چوارپین.
اربعاء. يوم الاربع/ چوار شه ممه، رۆژی چوارشه ممه، اربعون/ چل.

ال - / چله م، چله مین.
اربعینية: اربعون يوماً من/ چله، چله ی (زستان، هاوین).

- مرور اربعون يوماً علی/ چله چون، تپیه پیونی
چل رۆژ به سر (مندال بون، مردن، هار روداو تک).

تَرَبَّلَ: كَثُرَ لَحْمَهُ / گوشتی گرت، قهله‌بو.

- لَحْمَهُ: اِنْتَفِخَ / ناوسا، په‌نما.

رَبِيلٌ: رَبِيْلٌ. مَعْتَلِيٌّ لِحْمًا اَوْ مَعْتَلِيٌّ الْجِسْمِ /

تَنَكْسِرَاو، قهله‌و، گوشتن، شيشمان.

رَبَالَةٌ: اِمْتَلَاءُ الْجِسْمِ / گوشتنی، تیک سمرای، قهله‌وی،

شيشمانی.

رَبِيلَةُ السَّاقِ: سِمَانَةُ السَّاقِ / پوز.

رَبَا:

رَبَا: نَمَا و زَادَ / گه‌ش‌ی کرد، زَد بو، گوره بو، په‌ره‌ی

سه‌ند.

- الْوَلَدُ: نَشَأَ / گوره‌بو، په‌روره‌بو، پښ‌گی‌ی.

رَبِيٌّ: اَعْطَى مَالَهُ بِالرِّبَا / پاره‌ی دا به‌سود، سود خوری

کرد.

رَبِيٌّ الْوَلَدُ: غَذَاهُ و رَعَاهُ / به‌خوی کرد، په‌روره‌ده‌ی

کرد، ژيانی.

- هَدَّبَ / ته‌مینی کرد، په‌روره‌ده‌ی کرد.

- ذُقْنَهُ: اَطْلَقْهَا / ریشی هیشته‌وه.

- شَارِبُهُ / سَمِيْلِي (زل کرد، هیشته‌وه)، خوی کر به

سمیل بابی.

- الثَّمَرُ بِالسَّكْرِ: عَقْدَةٌ / کردی به مره‌با یا خوشاو.

تَرَبَّى: نَشَأَ / په‌روره‌ده بو، ژیا.

- تَهَدَّبَ / ته‌من بو، په‌روره‌ده بو.

اربی علی: زَادَ / زیاتر له، تر‌په‌ری له.

- جَعَلَهُ يَزِيدٌ / زَوْدی کرد.

تربیه الاولاد: اِعَاشَهُ / به‌خوی کردن، ژياندن.

- تَهْدِيْبٌ / ته‌من کردن، په‌روره‌ده کردن.

- الطَّيْسُورُ و الْحَيَوَانَاتُ: تَدَجِيْنٌ / راگرتن،

به‌خوی کردن.

قليل الـ - سِيءُ التَّهْدِيْبِ / بِنِ تَهْمَنِ، بِنِ نَابِرُو، خراب

په‌روره‌ده‌کراو.

مُرَبِّيٌّ: مُتْرَبٌ / مَعْلَمٌ / به‌خوی‌کراو، په‌روره‌ده‌کراو،

فیرکراو.

- مَهْدَبٌ / ته‌من کراو، به‌نابرو، ره‌وشت

(چاک، به‌رن).

- كَلَّ الثَّمَرُ مَطْبُوخٌ بِالسَّكْرِ / مره‌با، خوشاو،

رینگاو.

مُرَبٌّ: مَهْدَبٌ / په‌روره‌دیار، ماموستای په‌روره‌ده،

په‌روره‌ردکار.

مُرَبِّيَّةٌ: قَهْرْمَانَةٌ / په‌روره‌دیار.

- اَطْفَالٌ / دایه‌ن، داده.

تربوی: مَخْتَصٌّ بِالرَّبِيَّةِ / پسرپوری په‌روره‌ده.

رَبَا: رِبَاءٌ / فَائِدَةٌ / قازانجی سو.

مُرَابِيٌّ: مَنْ يَتَعَاطَى الرِّبَا / سوخوری.

رَبْوِيٌّ: مَخْتَصٌّ بِالرِّبَا / نه‌وه‌ی سوخوری پیشه‌یه‌تی.

رَبِيَّةٌ: اَصْلُ الْفَخْذِ / سه‌روی ران، که‌له‌که، به‌رموسه‌لان.

رَبِيَّةٌ: رَبْوَةٌ. رَبْوَةٌ: اَكْمَةٌ / بستو، سه‌نگر، که‌لات.

رَبْوٌ: مَرَضٌ صَدْرِيٌّ / مه‌ناسه سواری.

رَبْوَةٌ: مَلِيُونٌ / ملیون.

رَبْوَةٌ: عَشْرَةٌ اَلْآفٍ / ده‌هزار.

رَقَبٌ:

رَقَبٌ: نَطَمٌ. وَصَبٌ / رَنکی خست، چاکی کرد.

- دَبَّرَ: اَعْدَأَ / تَامَادَه‌ی کرد، پینکی هینا، گنپای.

تَرَقَّبٌ: صَارَ مُرَقَّبًا / رَنک خرا، تَامَادَه‌کرا، چاک کرا، باش

کرا.

- عَلِيٌّ كَذَا: تَنَجَّ عَنْ كَذَا / له‌نه‌نجامی نه‌وه‌وه بو، به‌وه

کوتای‌ی مات.

رُتْبَةٌ: مَرْتَبَةٌ: صَفٌّ / پۆل، خانه، پایه، پله.

- - : نَرَجَةٌ / پله، جۆر، پایه، راده.

- - : مَرْتَلَةٌ / پایه، گوره‌یی، نیشان.

ترتیب: تَنْظِيْمٌ / رَنک خستن، چاک کردن، باش کردن.

- : نِظَامٌ / رَنک و پینکی، ریزه‌ستن.

- : تَدْوِيْرٌ / اِعْدَادٌ / تَامَادَه‌کردن.

ب - : بَانْتِظَامٌ / به‌رَنک و پینکی.

مُرْتَبٌ: مُنْظَمٌ / رَنک خراو، رَنخراو.

- : مُعَدٌّ / تَامَادَه‌کراو.

- : مُعَدٌّ / تَامَادَه‌کراو.

راتب: مُرْتَبٌ / مَعَاشٌ / مانگانه، موچه، مز.

- : رَتَبٌ: عَلِيٌّ نَسَقٌ و اَحَدٌ / يَك جَوْرٌ، يَك شَيْوَه.

عیش رتیب: رَتِيْبٌ / ژيان و گوزه‌رانیکی یه‌ک شیتوه و بن‌کوپان.

رتبج:

رَتَبٌ: رَتَبٌ: اَرْتَبٌ / اَغْلَقٌ / دای خست، پیوه‌ی دا.

رتبج: اَرْتَبٌ / عَلِيَهُ الْكَلَامُ: اِسْتَقْلَقَ عَلِيَهُ الْكَلَامُ / زمانی

به‌سترا، قسه‌ی بۆ‌نه‌مایوه.

رُئِجٌ. رتاج: باب عظیم / بدهوری، ده‌رگای گورده.
 مَرْتَجٌ: مایغلق به الباب / کلوم.
 راتنج: صمغ الصنوبر / جیوه.
 رتج:
 رُتَجٌ: عاش فی خِصْبٍ / ناسوده ژیا، به‌خوشی و تیرد
 ته‌سلی ژیا.
 - ت العاشية: رَعَتْ / له‌وریا، چه‌را، چهری.
 مَرْتَجٌ: مَرعى خَصِيبٌ / له‌ورگا، له‌ورپ، پاوه‌ن.
 - الرذيلة أو الشر.. الخ / کانگای خرابه و داوین
 پیسی.
 رتق:
 رَتَقٌ: ضِدُّ قَتَقٌ / دروی، چنیه‌وه.
 - القَتَقُ: اصلحُه / پینه‌ی کرد، درویه‌وه، چنیه‌وه.
 - فَتَقَهُمْ: اصلح ذات بینهم / ناشتی کردنه‌وه، رتکی
 خستنه‌وه، پتکی مینان.
 - الشيء: سَدَّهُ و اغلقه / دای خست، سه‌ری نایه‌وه.
 رَتَقٌ: نَقِیضُ فَتَقٌ / درونه‌وه، چنینه‌وه، پینه‌کردن.
 رتل:
 رَتَلُ الشيء: تناسق و انتظم / رتک بو، رتک و پتک بو.
 رتلُ الكلام: احسن تالیفه / باشی وت، به‌گوبو.
 - القرآن: تأنق فی تلاوته / باشی خویند، قورئانه‌کی
 باش خویند.
 ترتیل: ترتیم / خویندن، وتن، ناوازی خوش.
 رَتَلٌ: الحَمْنُ من الكلام / قسه‌ی باش و به‌جن، وت‌ی
 جوان.
 رَتَلٌ: صَفٌّ / ریز، رتچکه، ژماره‌یه‌کی تَد.
 ارتل: مَنْ فی لسانه خبسة / زمان نه‌گرن.
 رَتِيلاءٌ: عنكبوت مؤذٍ / جالگوک‌ی به‌زبان.
 رتم:
 رَتَمٌ بكلمة: فاه / وشه‌یه‌کی (وت، به‌ده‌ما هات)، ده‌می
 کرده‌وه.
 ارتم: شَدُّ الرَمَّةِ على اصْبُعِهِ / په‌تی به‌ست به
 په‌نجه‌یه‌وه.
 رَتْمَةٌ: رَتِيمةٌ: خيط يُشَدُّ فی الاصبع للشدُّكُ به /
 په‌تتک به په‌نجه‌وه نه‌به‌ستری بۆ بیرکه‌وتنه‌وه.
 رث:
 رَثٌ: اِرْثُ الثوب: بلی / شپو، کون بو، زنی.

اِرْثُ الثوب: جعله رثاً / شپو کرد، کونی کرد، زانی.
 رَثٌ: رثیت: بالی / شپ، کونه، زنیو.
 - - - الهیئة / شپول، په‌ریوت.
 کلام - : سَخِيفٌ / قسه‌ی قویو بین مانا، قسه‌ی هیج و
 بوچ:
 رَثَاةٌ / په‌ریوتی، زنیوی.
 رثا:
 رَثَا: رَثَى المیتَ: بَكَاهُ و عَدَدَ محاسنَه / شیوه‌نی بۆ
 کرد، لاوانیه‌وه، به‌سه‌ریا گریا.
 - - - : نظم فيه شعراً / هونراوه‌ی به‌سه‌را
 هه‌ل دا، هه‌ل به‌ستی له‌سه‌ر دانا.
 رثی له: رَثَى له و رَحِمَهُ / دلی بۆ نهم بو، دلی بین سوتا،
 به‌زه‌یی بیا هاته‌وه.
 - له: حَزَنٌ علیه / بۆی دلگیر بو، جلی ره‌شی بۆ
 له‌به‌ر کرد.
 یرشی له / شایانی به‌زه‌بیه، پیاو به‌زه‌یی پیادیتنه‌وه.
 رَثِيمةٌ: ضَعْفٌ و فتور / لاوازی و ساردی.
 - : التهاب المفاصل / جومگه‌ نیش.
 - : حَمَقٌ / کهرتتی، گتلی، که‌وده‌نی.
 رجل رَثُو: فی عقله ضعف / گیل، که‌وده‌ن، چه‌پۆله.
 مَرثاةٌ: مَرثيةٌ: ما یرثی به المیت من الشعر و غیره /
 وتارو هونراوه بۆ مردو یا به‌سه‌ر مردو وتن، شیوه‌ن.
 رثاء: رَثَى / شپوه‌ن کردن، دلگیریون.
 رج:
 رَجٌّ: هَزٌّ و خضخض / شله‌قانی، جولانی، له‌رانیه‌وه،
 رای‌وه‌شان.
 رُجٌّ: اِرْتَجٌّ: اهتزاز و تحرك / شله‌قا، جولا، له‌ریه‌وه.
 رَجَّةٌ: اِرْتجاجٌ: اهتزاز / شله‌قان، جولان، له‌ریه‌وه.
 رَجَاجٌ: مُتَرَجِّجٌ / له‌رتوک، بزوک.
 مُرْتَجٌ: مُهْتَزٌّ / له‌ریزو، شله‌قاو.
 رَجْرَجٌ: اهتزاز و اضطراب / له‌ریزی شپزه‌بو، شپوا.
 - : حَرَكٌ / جولانی، بزوانی.
 تَرَجْرَجٌ: تَحَرُّكٌ / جولا، بزوا.
 - : اِضطرابٌ / شپزه‌بو، شپوا.
 رجا:
 ارجا الأمر: اَحْرَهٌ / دواى خست، خستیه کاتیکی تر.
 ارجاء: تاخیر / دواخستن، خستنه کاتی تر.

رجب:

رَجَبٌ منه: إستحيا/ شهرمی کرد، شوره می کرد.

- ارجب. رَجَبُ الرجل: هابَه/ لئی ترسا، شهرمی لی کرد، سلی لی کرده‌وه.

تَرَجَبٌ: تَخَوَّف/ ترسا، سلی کرده‌وه.

رَجَبٌ: الشهر السابع الهجری/ مانگی ره‌جه‌بی کچی. رجب:

رَجَعٌ: تَرَجَّعَ المیزانُ: مال/ سه‌ری کرد، لاس‌نگ بو.

- الرأى: غلب علی غیره/ قسه‌کی سه‌ری گرت، په‌سند کرا.

- ت. ت القوة: غلبت علی غیرها/ زال بو، سه‌رکه‌وت.

- الشيءُ بیده: وَرَثَهُ/ مه‌لی سه‌نگان.

رَجَعٌ. ارجع: جعله راجعاً/ لاس‌نگی کرد.

- الرأى والظن/ په‌سندی کرد.

- علی: فَضَّلَ/ به‌باشتری دانا.

- ارجح: هَزَّه و تذبذبهُ/ رای ژهن، رای وه‌شان.

تَرَجَّحَ. ارجح. تارجح: اِهْتَرَّ و تذبذب/ له‌ریه‌وه، هات و چۆی کرد.

رُجحان. ارجحیة: میلان/ لاس‌نگی، لاری.

- افضلیة/ په‌سندکردن.

ارجوحة. مرجوحة. رُجَاحَةٌ: مَطْوُوحَةٌ/ جَوْلانَه، دیلانَه.

ارجح: غالب/ لاس‌نگ، قورستر.

- : محتمل/ شیاو، گونجاو، ری تئ‌چو.

- ارجح: مُفْضَل/ په‌سند، باشتر، په‌سندتر.

رجز:

رُجْزٌ: دَنَسٌ/ پیسی، ناپوختی.

- : عَذَابٌ/ سزا.

- : عِبَادَةُ الاوثان/ بت پرستن.

- : رجز: الإثم و الذنب/ گوناو و تاوان.

رجازة: ما یعلق بإحدى جانبي الحمل لیُعْدِلُهُ/ پارس‌نگ.

رَجَزٌ: بَحْرٌ من ابحر الشعر/ یکیکه له کیشه‌کانی مؤنراوه.

- : داء یصیب الإبل/ ده‌ردیکه توشی و شتر نه‌بین.

رجس:

رَجَسٌ. رَجَسٌ: عمل عملاً قبیحاً/ کرده‌وه‌یه‌کی ناشیرنی لی وه‌شابه‌وه.

رَجَسٌ: دَنَسٌ/ پیسی، چه‌په‌ل، گلاو.

رَجَسٌ: العمل القبیح/ کرده‌وه‌ی ناشیرن، نه‌نگی.

- رَجَسٌ: قَدْرٌ/ پیسی، ناپوختی، چه‌په‌لی.

مِرْجاس: مِسْبَارُ الاعماق/ قول پیئو، قولایی پیئو.

رجع:

رَجَعٌ: عادٌ/ گه‌رایه‌وه، هات‌وه، رویشته‌وه.

- الى الامر: إستأنف الامر. بدأ ثانیة/ تن مه‌ل چوه‌وه، ده‌ستی پیئ‌کرده‌وه.

- اليه فی الامر: إستعان به. التجأ اليه/ په‌نای برده‌وه، راویژی پیئ‌کرد.

- عن الامر: كَفَّ/ وازی لی هینا، ده‌ستی لی مه‌ل‌گرت.

- فی کلامه: تراجع/ پاش گه‌ز بوه‌وه.

- علیه: طالِبُهُ/ داوای لی کرده‌وه.

رَجَعٌ. ارجع: رَدَّ/ گه‌رانیه‌وه، دایه‌وه.

ارجع: فَحَصٌ/ پشکنی.

- الحسابات: تَحَقَّقَ صحتها/ پیاجه‌وه، راستیه‌کی ده‌رکه‌وت.

- له فی الامر: طلب رایه/ پرسی پیئ‌کرد، راویژی پیئ‌کرد.

- الطیبیب مثلاً/ چوه لای پزیشک.

- : كَرَّدَ/ پیاجه‌وه، دوباره‌ی کرده‌وه.

تراجع: اِرْتَدَّ/ پاش گه‌ز بوه‌وه.

- : ضِدُّ تَقَدُّمٍ/ کشایه‌وه، گه‌رایه‌وه.

إسترجع: اِسْتَرَدَّ/ ده‌ستی که‌وت‌وه، سه‌ندیه‌وه، وه‌ری گرت‌وه.

- : سحب/ کیشانه‌وه.

- الشيء: طلب رَدَّهُ/ گتیرایه‌وه، داوای کرده‌وه.

- الامر: الغاه/ مه‌لن وه‌شانه‌وه، به‌تالی کرده‌وه.

- ماضع: وَجَدَهُ/ دوزیه‌وه.

- عافيته: شَفَى/ چاک بوه‌وه.

رجع: رجوع: عَوَدَ/ گه‌رانیه‌وه، هاتنه‌وه.

- الصدى: رَدَّ الصوت/ ده‌نگ دانه‌وه.

- : المطر بعد المطر/ باران به‌دوای بارانا، بارانی پاش باران.

- کرجع البصر: کارتداد الطرف / وه ترکوی چاو، له
چاوتروکانیکدا.
- رَجْعَةٌ: عَوْدَةٌ / گه پانه وه، هاتنه وه.
- استرجاع: سَخْب / کیشانه وه، گتیرانه وه.
- : استعادة / سندنه وه، ساندنه وه، وه رگرتنه وه،
دهست که وتنه وه، چاک بونه وه.
- ثَرَجُجٌ: إِرْتِدَادٌ / کشانه دواوه، گه پانه وه، پاشگه ز
بونه وه، پیچ دانه وه.
- مُتَرَجِعٌ: مُتَقَهَّرٌ / کشاوه، گه پاره، شکاو، پاشگه ز.
- مَرَجِعٌ: مَكَانُ الرَّجُوعِ / سرشار، شوین گه پانه وه.
- : کتاب يُرْجَعُ إِلَيْهِ / سرچاوه، چاووگ.
- : ملجأ / پنا، په ناگه، پال پشت.
- الـ - الأخير / دوامین سرچاوه و پنا.
- مُراجِعٌ: فَاحِصٌ / پشکنر.
- : الحسابات / پشکنیار، وردکار.
- : من له اعمال يراجعها / خاوه ن کار.
- مُراجِعَةٌ: إِعَادَةٌ. تَكَرَّرٌ / دوباره کردنه وه.
- : إِعَادَةُ النِّظَرِ / بیاچونه وه، چاوپیاخشانه وه.
- رَجْمِيٌّ: مَتَمَسِكٌ بِالْقَدِيمِ / کونه په رست.
- : للوراء / به ره ودا.
- راجع: مُراجِع: المرأة يموت زوجها و ترجع الى اهلها /
باوه خون.
- رجيع: روٹ / ترس، ترسه قول.
- رُجْعُهُ: وصل. مستند / وه رگرتن نامه، به لگه نامه.
- رجف:
رَجْفٌ: هَرٌّ. حَرَكٌ شَدِيدٌ / له رزانی، له رانی وه، شله قانی.
- : إِرْتَجِفٌ: إِرْتَعَدٌ / له رزی، له ریه وه.
- لرجف: نَسَرَ أَخْبَاراً مُرْجِجَةً / هوالی ناخوشی
بلاوکرده وه، ناژاوهی نایه وه.
- رَجْفَةٌ: رَعْدَةٌ. هَرَّةٌ / له رزه، له رزین، له رینه وه، موجرک.
- اراجيف: اخبـار مُهـِجـةٌ / هوالی (ناخوش، خراب، درق)،
رجل:
- رَجْلٌ: سار علی رجليه / به پین نقي، به پیاده یی نقي.
- تَرَجَّلٌ: نَزَلَ عَنِ رُكُوبَتِهِ فَمَسَى / دابه زى و به پین نقي.
- : ت المرأة: صارت كالرجل / لاسایى پیاوی کرده وه،
ره فتاری پیاوانه ی کرد، وه ک پیاوی لی هات.
- ارتجل الكلام: تكلم من غير ان يهينه / سه پینى (دوا)
وتاری دا، قسه ی کرد.
- العمل / بین لیک دانه وه کرداری کرد.
- برایه: إنفرد / هر به قسه ی خوی کرد، به قسه ی
کسه ی نه کرد.
- : طبخ فی العرجل / له مه نجه لا کولانی.
- رجل: قَدَمٌ / پین.
- : ساق / لاق.
- : طائفة / قطعه / کومه ن، په له.
- من الجراد / قطعة عظيمة / په له یه کولله.
- الحمام: نبات / گوزوان، مژمژک.
- الغراب: نبات / گوله به هاره.
- يُقَدِّمُ رَجُلًا و يُؤَخِّرُ آخَرَ: يَتَرَدَّدُ / دودله، رارایه.
- رَجُلٌ. رَجُلٌ. رَجُلٌ: من يمشى على رجليه / پیاده.
- رَجُلٌ. رَجُلٌ. رَجُلٌ: الشعر بين الجمود و الاسترسال /
قژنه خاوبین نلول.
- مِرْجَلٌ: مِسْطٌ / شانه، شه.
- : قدير / مه نجه ن، قازان.
- : آلة بُخاريَّةٌ / بویه ره، کول مین، کولینر.
- رَجُلٌ: إنسان / مرقف، مرق، مه ردم.
- : خلاف المرأة / پیاو.
- الرجال: كامل الرجولة / که له پیاو.
- رُجُولَةٌ: رجوليَّةٌ. كمال الرجل / نیریتی، پیاوتی.
- : شجاعة. صفة الرجل الكامل /
پیاوته ی.
- إرتجال / خوت، خوتن، قسه کردن یا نیش کردن به پین
خو ناماده کردن، به کسره، سه پین ی.
- إرتجالی: مُرتَجِلٌ / خوت، به کسری، به پین ناماده کردن،
دهمه کی، له به روتن.
- مُسترجلة: وريشة / نیره کوپرک، کوپانی.
- رجم:
رَجْمٌ: رمى بالحجارة / به ردی هاویشنت، به ردی هه ل دا،
به ردبارانی کرد، به ردی تن گرت.
- : شتم / جنبوی دا.
- : لعن / له عنه تی کرد، نه فره تی کرد، نه فرینى کرد،
نه فره زى کرد.

- رَجَمَ: تَكَلَّمَ بِالظَّنِّ / لَهُ خَوِيَّةٌ وَهِيَ، نَوَقْلَانَهُ لِي
 - . - الْقَبْرِ: وَضَعَ عَلَيْهِ الرُّجْمَةَ / كَيْلِي بُو دَانَا.
 تَرْجَمَ: فَسَّرَ بِلِسَانِ آخَرَ / كَوَيْ، وَهِيَ كَيْرَا لِه
 زَمَانِيكُوهُ بُو زَمَانِيكِي تَر.
 - : فَسَّرَ. شَرَحَ / لَيْكِي دَابِهَو.
 رَجَمَ: رَمَى بِالْحِجْرَاءِ / بَرَد (هَارِيشْتَن، هَلْ دَان، تَن
 كَرْتَن، بَارَان كَرْدَن).
 - بِالغَيْبِ: تَكَلَّمَ بِالظَّنِّ / نَوَقْلَانَهُ، لِه بَرِيورَه وَتَن.
 - . مَا يُرْجَمُ بِهِ: قَذِيفَةٌ / كَوْلَه تَوْب، مَوْشَك.
 رَجِيم. مَرْجُومٌ / بَرَد تَن كِرَاو، بَه رَد بَارَان كِرَاو.
 - : لَعِينٌ / مَعْلُوم، نَه فَرَه ت كِرَاو، نَه فَرِين كِرَاو،
 نَه فَرُوَز كِرَاو.
 رُجْمَةٌ. رَجْمٌ: حِجَارَةٌ تَنْصَبُ عَلَى الْقَبْرِ / كَيْل.
 - . رَجَامٌ: مَرْجَاسٌ. حَجَرٌ يَرْبِطُ بِهِ خَيْطٌ يُلْقَى فِي
 الْمَاءِ لِمَعْرِفَةِ عُمُقِهِ / قَوْلٌ بِيئُو.
 تَرْجَمَةٌ: نَقْلٌ مِنْ لُغَةٍ إِلَى أُخْرَى / كَوَيْ، وَهِيَ رَكِيْبَان.
 - : تَفْسِيرٌ / لَيْك دَانَه وَه.
 - إِنْسَانٌ: تَارِيخُ حَيَاتِهِ / مِيْثُوِي زِيَان، زِيَان نَامَه،
 زِيَان نَامَه.
 - حَرْفِيَّةٌ / وَشَه كَوَيْ، كَوَيْنَه وَهِي وَشَه، دَهَق
 كَوَيْ.
 - تَفْسِيرِيَّةٌ / كَوَيْنَ بَه لَيْك دَانَه وَه وَه.
 تَرْجَمَان. مَرْجَمٌ / وَه رَكِيْب.
 رَجَا:
 رَجَاً: ضِدُّ يَكْسٍ / كَوَلِي نَدَا، هِيَوِي نَه بَرِي.
 - . تَرْجَى. إِرْتَقَابُ شَيْءٍ: أَهْلٌ فِيهِ / بَه هِيَوِي بُو،
 چَاوَه پَوَانِي بُو.
 - . - : تَوَسَّلَ / پَارَايَه وَه، لَالِيَه وَه، تَكَاي كَرْد،
 نَزَاي كَرْد.
 لَوْجِي. لَوْجًا: أَحْرًا / نَوَاي خَسْت.
 رَجَاءٌ. رَجَا (جَمْعُ لَوْجَاءٍ): نَاحِيَةٌ / لَا، نَآوَجَه.
 - . رَجَاةٌ. مَرْجَاةٌ: اَمَلٌ / هِيَو، نَاوَات، هُوْمِيْد، ثُوْمِيْد،
 دَاخُوَانِي، خُوَاسْت.
 - . تَرْجٌ: تَوَسَّلَ / تَكَا، پَارَانَه وَه، لَالَانَه وَه.
 قَطْعُ الْ - : يَأْسٌ / هِيَوَابَرِين، نَاوْمِيْدِي، پَرزَه بَرِين.
 رَاجٌ: اَمَلٌ / نَاوَاتَه خُوَان، بَه هِيَو، هُوْمِيْدَه وَار، ثُوْمِيْدَه وَار.

مَرْجُو. يُرْجَى مِنْهُ / لَيْسَ ثُوْه شَيْئَتُوْه، لِه وَانَه يَه، جِيْسِي
 هِيَوَايَه.
 تَرْجَى. إِرْتَقَابُ شَيْءٍ لَا وَثُوْقَ فِي حَصُوْلِهِ / هِيَوَادَارِي،
 هُوْمِيْدَه وَارِي.
 رَح:
 رَحَّةٌ: الْحَيَّةُ إِذَا انْطَلَتْ / مَارِي (بَه پِكَه بَه سْتُو، لَوْل).
 رَحٌ. رُحٌ: مَنْ لَا اِخْتِصَالَ لِقَدَمِهِ / بَن بِي تَه خَت، پِيئ
 تَه خَت، ثُوْهِي بِنِي پِيئِي قَوْلٌ نَه بِن.
 رَحِبٌ:
 رَحْبٌ. رَحِيْبٌ. اِرْحَابَ الْمَكَانِ: اِنْسَعَجٌ / فِرَاوَان بُو.
 رَحْبٌ. اِرْحَابَ الْمَكَانِ: وَسَعَةٌ / فِرَاوَانِي كَرْد.
 - . تَرْحَبٌ بِهِ: اِحْسَنٌ وَفَدَاهُ / پِيْشُوَانِي كَرْد، خُوْش
 هَاتَنِي كَرْد.
 رَحْبٌ. رَحِيْبٌ: وَاَسِعٌ / فِرَاوَان، پَان، بَه رِيْن، وَه پَاق.
 - . - الْبَاعِ: سَخِيٌّ / دَه سْت بَلَاو، بَه خَشْنَدَه.
 - . - الصَّنَدِرِ: كَرِيْمٌ / مِيْهَرَه بَان، پِيَاوْچَاك.
 - . - الْفَهْمِ: مَتَسَعٌ الْعَقْلُ / تَرَكِيْشْتُو، زَرَنَك.
 رَحْبَةٌ: الْاَرْضُ الْوَاَسِعَةُ / زَهِي پَان وَ بَه رِيْن.
 - : فَجْوَةٌ بَيْنَ الْبَيْتِ / كَوْلَان، كَه لِه بَر.
 - الدَّارِ: سَاحَتُهَا / حَوْشَه.
 - السِّيَّارَاتِ: مَوَاقِفُ السِّيَّارَاتِ / وَيَسْتَكِي نُوتُوْمِيْبِيل.
 تَرْحَابٌ: حُسْنُ الْمَلَاقَاةِ / پِيْشُوَانِي، چَاك وَ چَوْنِي كَرْم.
 بِتَرْحَابٍ / چَاك وَ چَوْنِي بَه كَرْمِي يَه وَه.
 مَرْحَبًا بِكَ / خُوْش هَاتِي، رُوْذِيَاش.
 رَحَضٌ:
 رَحَضٌ: غَسَلَ. شَطَفَ / شَتِي. لِه نَاوِي هَه لَ كِيْشَا، تِيئِي
 وَه رَدَا.
 رَحِيضٌ: مَغْسُولٌ / شُوْرُو، لِه نَاو هَه لَ كِيْشَاو.
 مَرْحَاضٌ: خَشْبِيَّةٌ يُضْرَبُ بِهَا الثُّوْبُ عِنْدَ غَسَلِهِ / كَه لَا
 كُوْتَك، تِيْلا كُوْتَك.
 - : بَيْتُ الْاَدَبِ / نَاوَدَه سَتَخَانَه، پِيْشَاو.
 رَحِيقٌ:
 رُحَاقٌ: خَمْرٌ / شَهْرَاب، مَهِي، بَادَه.
 - : رَحِيْقٌ: ضَرْبٌ مِنَ الطَّيِّبِ / بُوْنِي خُوْش، جُوْرَه
 بُوْنِيكِي خُوْشَه.
 رَحِيْقٌ / شِيْلَه، رِيْنكَاو.
 رَحِلٌ:

رَحَلٌ. إِرْتَحَلَ عَنِ الْمَكَانِ: تركه/ به جیبی میشت، کوچی کرد.
 - - - اِلَى الْمَكَانِ: اِنْتَقَلَ/ گواستیه وه..
 - - - عَلَى الدَّابَّةِ: رَكِبَهُ/ سواری بو.
 - - - الْبِلَادِ: طَافَهَا/ پیاگهرا، گه شتی کرد.
 تَرَحَّلٌ: تَنَقَّلٌ/ گهرا، گه شتی کرد، نه م شوینه و شوینی کرد.
 رَحَلٌ: صَيَّرَهُ يَرَحُلُ/ گوژیابه وه، دوری خسته وه، ناردی.
 رَحَلٌ: سَرَجُ الْبَعِيرِ/ کوبانی وشتی.
 - : اَمْتَعَةُ الْمَسَافِرِ/ که لویهل، تفاق، شت و مهک.
 - : الْمَنْزِلُ وَالْمَاوِي/ مال، جوی پئی، پیو شوین.
 عَادَ الْمَسَافِرُ اِلَى - ه: اَى اِلَى مَنْزِلِهِ/ هاتوه شوینی خوی، گه رایه وه.
 رِحْلَةٌ: رُحْلَةٌ: سَفْرَةٌ/ گه شت.
 - قَصِيرَةٌ لِلنَّزْمَةِ/ سهیران.
 رِحَالٌ: رِحَالَةٌ: كَثِيرُ التَّنْقَلِ/ کوچه ر، ره وه ند.
 - : سَائِحٌ/ گه شتیار، گه پوک، گه رال، گه ریبه.
 رَاحِلٌ: ذَاهِبٌ/ کوچ کردو، روییو، روییشتو.
 - : نَازِحٌ. مُهَاجِرٌ/ کوچ کردو.
 رَحِيلٌ: اِرْتِحَالٌ: ذَهَابٌ/ روییو، روییشتو.
 - : مُهَاجِرَةٌ/ کوچ کردن، رهو، رهو کردن.
 تَرَحِيلٌ: تَنَقُّلٌ/ گواستیه وه، گوژیانه وه، دورخستنه وه.
 - : تَسْفِيرٌ/ خستنه پئی، به پئی کردن.
 مَرِحَلَةٌ: مَا يَقْلَعُهُ الْمَسَافِرُ فِي يَوْمِهِ/ قَوْنَاغٌ.
 - : مَسَافَةٌ/ ماوه، ماوهی دو شوین.
 رَحُولٌ: كَثِيرُ التَّرْحَالِ/ گه پوک، گه شته وان.
 رَحِمٌ:
 رَحِمٌ: رَقٌّ لَهُ وَ شَفَقٌ عَلَيْهِ وَ عَطْفٌ وَ غَفْرٌ لَهُ/ دلئی نرم بو، به زهیی پیا هاتوه، لئی بورد، رهحمی پین کرد.
 رَحِمٌ وَ تَرَحَّمَ عَلَيَّ: قَالَ رَحِمَهُ اللهُ/ بئوی پاراپیه وه، داوایی به خشینی له خوا بؤ کرد.
 استرحم: استعطف/ پاراپیه وه، داوایی لی بوردنی کرد.
 رَحْمَةٌ: مَرَحْمَةٌ: رِقَّةُ الْقَلْبِ/ دلئی نرمی، به زهیی، لی بوردن.
 - : اللهُ/ به زهییو میهره بانی خوا.

بِسَاطِ الْ - : يُبْسَطُ عَلَى النَّعْشِ/ سه رتوم، پو شاکس تارم.
 عَدَمٌ - : قَسَاوَةٌ/ دل رهقی، بی به زهیتی، زودداری.
 عَدِيمٌ الْ - : لَا يَرْحَمُ: لَا يَرَأْفُ/ دل رهق، زوددار، بی به زهیی.
 رَحِيمٌ: رَحِيمٌ: رُوُوفٌ. حَنَّانٌ/ به به زهیی، دلئی نرم، به رهحم، میهره بان.
 الرَّحْمَنُ. اَوِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ: مِنَ الْأَسْمَاءِ الْحُسْنَى/ ناوی خوی به خشنده، میهره بانی خوی گه وره.
 مَرْحُومٌ: مَتَوَفَى/ مردو، خوالی خوش بو.
 رَحِمٌ. رَحْمٌ: بَيْتُ الْوَالِدِ/ منالدان.. مندالدان، زاروک، پزدان.
 - : قَرَابَةٌ. قَرَابَةٌ رَحْمٌ/ خزمایه تی، خزمایه تی له دایکه وه.
 اِخْتِنَاقٌ الْ - / پیرکام.
 مَسْلِكٌ الْ - : مَهْبِلٌ/ گولنک.
 رَحَا:
 رَحَا. رَحَى: تَرَحَّتْ الْحَيَّةُ: اِسْتِدَارَتٌ/ لول بو، په پیکس به ست، گرمزه بو.
 - الرَّحَى: اِدَارَهَا. اِدَارُ الرَّحَى/ ده ستاری کرد.
 رَحَى. رَحَايَةٌ: جَارُوشَةٌ/ ده ستار.
 - ضِرْسٌ/ خرن.
 رَحٌ:
 رَحٌّ. رَحَاهُ: حَلٌّ/ خاوی کرده وه، شلی کرده وه.
 - الشَّرَابِ: مَرَجَهُ بِالْمَاءِ/ ناوی تن کرد، رونی کرده وه، خاوی کرده وه.
 - الْعَجِينِ: كَثُرَ مَاءُهُ/ شل بو، ناوی ندد بو.
 - السَّمَاءِ: رَشَّتْ/ رشینه ی کرد، نه په ک باری.
 اِرْحَ الْعَجِينِ: كَثُرَ مَاءُهُ/ شلی کرده وه.
 اِرْتَحَّ الرَّجُلُ: اِسْتَرَحَى/ له شس خاوبوه وه، نرم بو، دامیژرا.
 - اِسْتَرَحَى: اَضْطَرَبَ/ شپرزه بو، شتیوا، خاوبوه وه.
 رَحٌّ. رَحَّةٌ مَطَرٌ: نَحَّةٌ/ نه باران، رشینه.
 رَحَاخٌ: هِنْيَاءٌ/ ناسوده.
 رَحٌّ: طَائِرٌ خَرَّافِي/ سیمرخ.
 - فِي الشَّطْرِخِ/ قهلا، داشی شه تره نج.

رخص:

رَخَصَ: ضد غَلَا/ هرزان بو.

- لان و طری/ نرم بو.

رَخَصَ. اَرَخَصَ: جعله رخیصاً/ هرزانی کرد.

- له بگذا: اجاز/ رئی دا، دهسه لاتی دایه.

- له: اعطاء رُخَصَةً/ رئی دان نامی دایه.

اِسْتَرَخَصَ. اَرَخَصَ. اِرْتَخَصَ: عَدَهُ رخیصاً/ به

هرزانی زانی.

- طلب الرُخَصَةَ/ داوی رئی دانی کرد.

رَخِيس: ضد غالي/ هرزان.

رُخَصَةٌ: اِذْنٌ/ رئی دان.

رَخِيس. رَخِيس: لِيْنٌ/ نرم، شل، نیان.

رخم:

رَحْمٌ. رَحْمٌ الصوت: رِقٌّ ولان/ دهنگی نرم بو، باریکی

کرده وه.

- ت. ارحمت الدجاجة على البيض: حَضَنَتْهُ/

لهسری (هال نیست، کرکه وت).

رَحْمٌ الصوت: صِيْرَةٌ رَحِيْمًا/ دهنگه کی خوش کرد.

- الارض: فرشها بالرُخام/ مرمه پر ریژی کرد.

رَحِيْمٌ. رَحْمٌ: عَذْبٌ/ به سوز، خوش ناوان، ناوازی خوش.

راخِم. وِرْحَمٌ. وِرْحَمَةٌ: حاضنة/ مریشکی کرکه وتو.

رَحْمٌ. اِرْحَامٌ البیض: حَضَنَ و فُقِّسَ البیض/ له

سه رمیلکه هال نیستن، کرکه وتن.

رُخَامٌ: حجر معروف/ مرمه پر.

اِرْحَمَ مِنَ الخیل: ماکان راسه ابيض و جسمه اسود/

سه ری سبی و له شی رهش.

رخو:

رَخُو. رَخِي. تَرَخَّرَخَ: لان و سهل/ خاویوه وه، شل

بووه، له ق بو.

- رَخَا العیش: اِسْمَعُ/ گوزهران خوش بو، خوش

گوزهران بو.

رَخِي. اِرْحَى: حَلَّ/ شلی کرده وه، خاوی کرده وه،

رهوانیه وه، له قی کرد.

- الزمام: خلاف جذبه/ جلهوی شل کرد.

- للحصان: اطلق العنان/ جلهوی بهردا.

- اطلق/ بهری دا، بهره لای کرد.

تَرَاخَى: تَوَانَى/ که متراخمی کرد.

اِرْتَخَى. اِسْتَرَخَى: صار رَخْوًا/ نرم بو، شل بو،

خاویو، رهویه وه.

- كَلَّ/ کولی دا، ساردبووه، داهیزرا.

رَخَو: لِيْنٌ/ مل، نرم، شل، له ق، خاو، شل و شتیواو،

سسته ک.

رَخَاءٌ: يُسِرُّ/ نهوا، خوش گوزهرانی، هرزانی، شت

تقدی.

اِرْتَخَاءٌ: اِسْتِرْخَاءٌ: اِنْحِلالٌ/ خاویونه وه، ساردبوونه وه،

داهیزران.

- العظام: مرض الكساح/ تیسکه نرمه.

مُتْرَاحٌ. مَتْوَانٌ/ که متراخم.

رد:

رَدُّ: ارجع. اعاد/ گه پانیه وه، هینایه وه، بردیه وه.

- دَفَعٌ/ دهستی پیونه نا، پالی پیونه نا، گه پانیه وه.

- علی: اجاب/ وه لای دایه وه، پاسخی دایه وه.

- الدين: سَدَدٌ/ دایه وه، قه زه کهی دایه وه.

- الشيء الى مكانه/ گه پانیه وه جیئ خوی، خستیوه

شویئ خوی.

- الشيء الى صاحبه/ دایه وه به خاوه نه کهی.

- الزيارة: اعادها/ چوه وه بو لای.

- النور او الحرارة: عكس/ دایه وه، روناکی یا گرمی

دایه وه.

- على القول: فَنَدَ. نَقَضَ/ به دروی خستیوه،

به ریهرچی دایه وه.

- : قاوم. صدأ/ بهرگری کرد، به ره لستی کرد.

- الباب: اطبقه/ جوتی کرد، پیوه ی دا.

- الإعتبار: اعاد حَقْوَقَه/ مانی دایه وه.

- اليه حياته: افاق/ موشی پیاها ته وه، ژیاپه وه،

بوژایه وه، نامی تر که پرا.

مايِرَةً هذا عليك شيئا: لاينفعك/ که لکت ناگرئ، سودی

نیه بوئ.

رَدَدٌ: كَرَّرٌ/ دوباره ی کرده وه، وتیه وه.

تَرَدَّدَ في الجواب: تَوَقَّفَ قليلاً/ له وه لام دو دل بو،

بو ی وه ستا.

- في الأمر: اِرتاب فيه/ شله ژا، شپزه بو، رارابو.

- في الكلام: تلجلج/ زمانی (تیکه ل و پیکه ل بو،

پیکامات).

- الى المكان: كَرَّرَ الزَّيَارَةَ / تَقَدَّ بِوَيْ جَو، تَامَشَوِي
تَقَدِّي كَرْد، سَهْرِي تَمَّ كَرْد.
إِرْتَدَّ: رَجَعَ. تَقَهَّرَ / شَكَا، كَشَايَهْوَه، هَاتَه دَوَاوَه،
گه پاپیه وه.
- عن: تَرَكَّ / وَزِي مَيْنَا.
إِسْتَرَدَّ: إِسْتَرَجَعَ / گه پَانِيَهْوَه، دَه سَتِي گه وَتَهْوَه.
- الخَسَارَةُ: اسْتَعَاظَهَا / مَيْنَاَهْوَه.
- هُ الشَّيْءُ: سَالَه اَنْ يَرُدَّه / دَاوِي لِي كَرْدَهْوَه.
رَدَّ: إِرْجَاع / گِيْرَانَهْوَه، مَيْنَاَنَهْوَه.
- إِيْجَابَةٌ. جَوَاب / وَه لَام، وَه لَام دَانَهْوَه، پَاسُوخ، پَاسُوخ
دَانَهْوَه.
- إِنْعَكَاسٌ / دَانَهْوَه، رَوْنَاكِي دَانَهْوَه.
- دَفْعٌ. صَدَّ / بَه رَه لَسْت كَرْدَن، بَه رَغْرِي.
- الِاعْتِبَارُ أَوْ الشَّرْفُ / مَاف وَ نَابِي وَ هَر گَرْتَنَهْوَه.
- الفِعْلُ أَوْ تَأْثِيرُه / كَارْدَانَهْوَه.
- أَعْلَى / لَه وَه لَامِي.
رِدَّةٌ: صَدَى الصَّوْتِ / زَايِلَه، دَه نَگ دَانَهْوَه.
- الإِرْتِدَادُ اِلَى الْاَصْلِ / گه پَانَهْوَه بَو سَه رَجَاوَه
بَنَه پَهْت.
- رَيْحٌ / دَه سَكَه وَت، قَا زَانَج، سُوْد، كَه كَه.
إِرْتِدَادٌ: تَرَاجِع / كَشَانَهْوَه، هَاتَه دَوَاوَه، بَه زِيْن.
- رَجُوعٌ / گه پَانَهْوَه، پَاش گه زِيوَنَهْوَه.
- عَنِ الْعَقِيْدَةِ أَوْ الدِّيْنِ: خُرُوجٌ / وَز مَيْنَاَن، لَه ثَابِن
لَادَان.
إِسْتِرْدَادٌ: إِسْتَرَجَاعٌ / گِيْرَانَهْوَه، وَه رَغْرَتَنَهْوَه، مَيْنَاَنَهْوَه.
- سَحْبٌ / كِيْشَانَهْوَه.
- طَلِبُ الرَّدِّ / دَاوَا كَرْدَنَهْوَه.
تَرَدُّدٌ: تَوَقُّفٌ لِرَيْبَةٍ / دُوْدَلِي، گِيْر خَوَارْدَن، بَه گِيْر وَه سَتَان.
- إِهْتِرَازٌ / لَه رَه، لَه رَه لَه ر، لَه رِيْنَهْوَه.
تَرَدُّدٌ: تَكَرَّرٌ / دُو بَارَه كَرْدَنَهْوَه، وَتَنَهْوَه.
- تَكَرَّرَ الزَّيَارَةَ / تَقَدَّ جَوِيْن، سَه رَتَن كَرْدَن، سَه رِدَان.
مُرَدَّدٌ: مُكْرَّرٌ / دُو بَارَه كَار.
مُرَدَّدُونَ: مُسَاعِدُو الْمَغْنِيِّ / نَه وَانَه ي گُوْدَانِي
نَه سَه نَنَهْوَه.
مَرْدُودٌ: رَيْحٌ / دَه سَكَه ت، قَا زَانَج.
- مَنْقُوضٌ. مَرْفُوضٌ / نَه وَيَسْتَرَاو.
مُرْتَدٌّ: مَتَقَهَّرٌ / شَكَار، كَشَاوَه.

- عَنِ الدِّيْنِ: خَارِجٌ / لَادَاو، لَه ثَابِن (لَادَاو، بَه دَهْوَه).
مُرَدَّدٌ: مُرَدَّدٌ: حَاطِرٌ / دُوْدَل، پَارَا.
رَادَةٌ: مَرَدَّةٌ: فَائِدَةٌ / سُوْد، كَه كَه.
رَدَا:
رَدَا: دَعَمٌ / پَشْتَكِيْرِي كَرْد، پَال پَشْتِي گَرْت.
- الرَّجُلُ (عَانَه) / يَار مَهْتِي دَا.
رَدُوٌّ: فُسْدٌ / خِرَاطٌ بُو.
رَدَاؤًا: فَعَلَ فِعْلًا رَدِيئًا / خِرَاطِي كَرْد.
رَدِيءٌ: ضَدُّ جَيِّدٌ / خِرَاط.
- شَرِيْرٌ / نَه گَرِيْس، بَه د، شَه پَانِي، چَه پَخُوْن.
- خَبِيْثٌ / بِيْس.
- التَّرْبِيَّةُ / خِرَاطٌ بَه رَوَه رَه كَرَاو، بَه دَخُو، بَه دِرَه وَشْت.
- الطَّبِيْعُ / بَه دَسَرُوْشْت.
رَدَا / خِرَاطٌ تَر.
رَدَاعَةٌ: ضَدُّ جَوْدَةٍ / خِرَاطِي.
- شَرٌّ / نَه گَرِيْشِي، بَه دِي، شَه پَانِيْتِي.
رَدَبٌ:
رَدَبٌ: طَرِيْقٌ رَدَبٌ: لَا يَنْفُذُ / رِيْگَه يَا كَوْلَانِي كَه
دَه رَنَاجِن.
رَدَحٌ:
رَدَحٌ: تَمَكَّنٌ وَ ثَبِتٌ / تَوَانِي وَ جِي گِيْر بُو.
- رَدَحٌ: بَسَطَهُ بِالْاَرْضِ / پَانِي كَرْدَهْوَه،
پَلِيْشَانِيَهْوَه.
- لَه: وَبَحَّةٌ / سَه رَزَه نَشْتِي كَرْد.
رَدَحٌ: مُدَّةٌ طَوِيْلَةٌ / مَآوَه يَكِي دَرِيْزُ.
رَدَحٌ: وَجَعٌ خَفِيْفٌ / نِيْش وَ نَازَارِيْكِي كَه م.
- تَعْنِيْفٌ / سَه رَزَه نَشْت، سَه رَزَه نَشْت كَرْدَن.
رَدَسٌ:
رَدَسُ الْاَرْضِ: نَكْهًا / كَوْتَايَهْوَه، زَه وَيَه كَه ي كَوْتَايَهْوَه.
مِرْدَسٌ: مَبْدَالَةٌ / زَه وَي كَوْت.
مِرْدَاسٌ: آلَةُ الرَّدَسِ / مَه كِيْنَه ي زَه وَي كَوْت.
رَدَعٌ:
رَدَعٌ: كَتَبَ / دَا ي مَرَكَانَهْوَه، دَابِيْنِي كَرْد.
- اِرْتَدَعَ: كَفَّ وَ اِرْتَدَّ / مَه ل سَلَمِيَهْوَه، وَزِي مَيْنَا.
رَادِعٌ: ضَا بَط. مَانِعٌ / دَامَرَكِيْن، دَابِيْن كَه ر.
رَدِغٌ:
رَدِغَةٌ: رَدَاغٌ وَ حَلٌّ شَدِيْدٌ لِلزَّوْجَةِ / قَوْرَاو، لِيْتَه.

ردف:

رَدْفٌ: رَدْفٌ: تَتَّبِعُ/ دواکتوت، شوینتی کهوت، بهدوایا هات.

رده:

رَدْفَةُ الدار: اوسَع محل فیها/ مؤن.

ردی:

رَدَى: رَدَى: سَقَطَ او هلك/ کهوت، له ناوچو.

رَدَى: اردی: صَرَخَ/ خستی، کوتای بهزه ویدا.

رَدَى: - : قَتَلَ/ کوشتی.

رَدَى: - : الخَمْسین: زاد. نَجَاوَزُ/ له په نجا تئپه پی.

رَدَى: مَوْتَ. مَنِيَّةُ/ مرگ، مردن، نمان، گیان ده رچون.

رَدَى: اِرْتَدَى: اِرْتَدَى/ له بهری کرد، کردیه بهری.

رَدَى: فِی كَذَا: سَقَطَ/ کهوته ناوی.

رَدَى: عِبَادَةَ/ بالاپوش، عهبا.

رَدَى: ثَوْبٌ/ کراس.

رَدَى: الشَّمْس: نورها/ تیشک و روناکی رَدَى.

رَدَى: الشَّاب: حُسْنُهُ و عَضَارَتُهُ/ هه په تی لای و

هه رزه کاری، سیره ی گنجی.

رَدَى: - : كَثِير المَعْرُوف/ بهخشنده، خیره وماند،

دهست بلاو.

رَدَى: - : قَلِيل الدِّينِ و العِيَال/ کهم قه رزار، کهم

خیزان.

رَدَى:

رَدَّتْ: اِرْتَدَتْ السَّمَاءُ: اِمْطَرَت الرِّذَاذُ/ نمیه ک باری،

رشینه ی کرد.

رَدَى: القَرِيْبَةُ: سَأَلَ مِنْهَا/ لیتی چو، ده لانی، لیتی تکا

(مهشکه).

رَدَاذُ: مَطَرٌ خَفِيفٌ/ نمباران، رشینه، پریشک، گول نم،

پرژین، پرژینه.

رَدَل:

رَدَلٌ: رَدَلٌ: كَانَ رَدِيْلًا/ رساوبو، سوک بو.

رَدَلٌ: فَعَلَ فَعْلًا قَبِيْحًا/ کارتی ناپه سندی کرد.

رَدَلٌ: ه: جَعَلَ رَدِيْلًا/ رسوا ی کرد، سوکی کرد.

رَدَلٌ: رَفَضَ/ نه ی ویست.

رَدَلٌ: اِسْتَرَدَلَ: اِحْتَقَرُ/ بییزی لی کرده وه، به سوک

ته ماشای کرد.

رَدَلٌ: - : اِهَانُ/ شکانی، نابوی برد، قسه ی

ناشیرینی پین وت، سه رزه نشتی کرد.

رَدَلٌ: رَدِيْلٌ/ رسوا، سوک، پین نابوی.

رَدَلٌ: رَفَضَ/ نه ویستن.

- : تَرَدَّدَ: رَكِبَ وِرَاءَهُ/ له پشتیه وه، له

دوایوه سورا بو.

اِرْدَفَ: تَوَالَى/ بهدوایا هات.

اِرْدَفَ: رَكِبَ الوَاحِدَ خَلْفَ الآخر/ یه ک له دوی یه ک

سوار بون.

ت الكلمات: تَشَابَهَتْ فِی المعنى/ هاو واتا بون.

اِرْدَفُوا: تَتَابَعُوا/ بهدوای یه کهه بون، یه ک له دوی یه ک

بون.

رَدَف: تَابِعَ/ هاوه ات، پیاو، له دوایوه، له گه ات، له شوین.

رَدِيْفٌ: الرَّاكِبُ خَلْفَ الرَّاكِبِ/ نه وه ی له پشت

سواره وه سوار نه بین.

- : خَلْفٌ. وِرَاءُ/ دوا، دواوه.

- : رِدَافُ الدَّابَّةِ: كَقَلٍّ/ سمت و که فه ات، ته ریزه.

رِدْقَانٌ: اللیل و النهار/ شه ور رَدَى.

رَدِيْفٌ فِی الجیش: اِحْتِیاطٌ/ یه ده گ.

اِرْدَافُ الكلام: تَشَابَهَ المعنى/ هاو واتا یی.

- : تَقَابُحٌ/ یه ک له دوی یه ک، بهدوای یه کدا هاتن.

مُتَرَادِفٌ: مِتَشَابَهَ المعنى/ هاو واتا.

ردم:

رَدَمَ الحَفْرَةَ: مَلَأَهَا/ پپی کرده وه.

- : البَابُ: سَدَّهُ/ پیوه ی دا، جوتی کرد.

- : اِرْتَدَمَتِ الحَمَى: دَامَتْ و لم تَفَارِقْهُ/ تاکه ی له

گول نه بوه وه، دریزه ی کیشا.

رَدَمَ الثَّوْبَ: رَفَعَهُ/ پینه ی کرد.

رَدَمٌ: ضِد حَفْرٍ/ پرکردنه وه.

- : اِنْقَاضُ الهمدٍ/ چل و پیو، داروپردو.

مُتَرَدِّمٌ: الموضع الذى يُرْفَعُ/ نه شوینتی پینه نه کرئی،

پینه کراو.

ردن:

رَدَنٌ: عَزَّلَ عَلَى المرْدَنِ/ ته شی رست، به ته شی رستی.

رَدَنٌ: اِرْدَنَ القَمِيصَ جَعَلَ لَهُ رُدْنًا/ قولی بو کرد.

رَدَنٌ: عَزَّلَ/ رستن.

مَرْدَنٌ: مَغْرَلٌ/ ته شی.

رَدَنٌ: كَمْ/ قول.

رَدَالَة: سَفَالَة / رسوایی، سوکی، بین نابرویسی.
 رَذِيْلَة: عكس فضیلة / خرابه، کرداری ناشیرین و بی
 جن.
 رَدَال: مَا أُتْقِنِي جِيْدَه وَ بَقِي رَدِيْنُه / گنگه، خرابه که ی
 دواى مه ل بژاردن.
 رَذ: رَذَّت. لِرَذَّت الْجِرَادَة: غرزت ذنبها فى الارض
 لتبيض / که رای نا (کولله).
 رَذَّ: صَقَل / سافی کرد، لوسی کرد.
 رَذَّة: حديدة يدخل فيها القفل / نهلقه پتیز.
 - : مسمار بحلقه / سنگ یا بزمارى نهلقه به سر.
 رَذ: رَذَّ / چه لئوك، برنج.
 - بَلِيْن / دوكوليوس.
 - دَقِيْن / پلاو، چيشتى برنج.
 - مطبوخ / قوبولى، چيشتى برنج.
 مَرَذَّة: مَنِيْت الرِّذ / ماره زه.
 رذ: رُذَّ. رُذِيْنَة. رُذِيْنَة: مُصِيْبَة / به لا، كاره سات، چورم.
 رذخ: رَذَخ الحيوَان: سقط ولم يستطع النهوض هزلاً و
 تعباً / كهوت له بهر لاوازي كفتى.
 - الرجل: ضعف. ذهب ما بيده / په كى كهوت،
 هيچى نه ما.
 رُذَّح: رُذِحِي. رُذِحِي. رُوَاح: الهزيل الضعيف /
 له پولواوز، په ك كهوتو.
 مِرْذَاح، مِرْذَاحَة: العود المستعمل لرفع الكرم عن
 الارض / ده ستهك، كوله كه، شو داره ي نه دري ته به رميتو
 بو وه ستانى.
 رذق: رَذَق: أَوْصَلَ الرِّذْق الي / رذقى دا، رذقى بو نارد، دايه.
 - ه الله / خوا رذقى دا، خوا (گوزهرانى ياش كرد،
 دهرامه تى دا).
 رُذِي: نال الرِّذْق / رذقى بو هات، پتى كه يشت.
 إِرْتَذَق: إِسْتَرَذَق: طلب الرِّذْق منه / داواى رذقى لى كرد.
 رذق: كل ما تنتفع به / رذق، گوزهران، تفاسى ژيان،
 رذذى.
 - حَظَّ او خَيْر / بهخت، شانس، پيت، سامان، بوم.

- : ماهية / موج، هوى ژيان، دهرامه ت.
 - موروث: إرث / ميراثى.
 رَذَاق: الله / خواى به خشنده.
 مِرْذُوق: حَسَن الحَظَّ / به اختيار، به خفه وه، شانسيار،
 كاسه ران.
 مِرْتَرَقَة: مُنْتَفِعُون / چلكاو خور، كاسه ليس.
 مُسْتَرَقَة: جنود ماجورون / به كرى گيراو.
 رذم: رَذِم: حَزَم / پيچاپه وه، به ستى، گوزده ي كرد.
 رُذْمَة: حُرْمَة / پيچراو، به ستراو، گوزده.
 - كبرى: بالة / فرده، باله.
 - ورق / به سته كاغز، به ند.
 رذن: رَذَن: تَرَذَن: وَقَر / شاغر بو وه، هيمن بو وه،
 له سرخو بو وه.
 رَذَن الشيء: قَدَّر و زنه / مه لى سه نگان.
 - بالمكان: اقام / جيگير بو، نيسته جن بو.
 رَذِين: وَقور. / شاغر، هيمن، له سرخو، سه نكين، مهند،
 مهنك.
 - رذين الراى: ثقيل / بيركار.
 رَذَان: إمرأة رذينة / شاغر، هيمن، له سرخو / بو ثافره ت.
 أَرَذَن: شجر صلب العود. خشب صلب / دارى سهخت،
 دار سهخت، كهوت.
 رَسب: رَسَب: تَرَسَب: سقط الى الأسفل / نيشت، كهوته بنى.
 - فى الإمتحان: لم يُجَح. حَقَق / دهرنه چو، كهوت.
 رَسَب / نوقى كرد، خستيه بنى، دهرى نه جوان.
 راسب: رُسوب: ثَقَل / خلته، ملتته، نيشتو، په گر.
 - : خافِق / دهرنه چو، كهوتو.
 ترسيب / نيشتاندن، نيشتواندن.
 رواسب: رسوبيات. المواد الرسوبية / نيشتوه كان.
 رسخ: رَسَخ: تَرَسَخ: ثَبِت / جيگير بو، چه سپى.
 - : تَأَصَّل / بنى داکوتا.
 لِرَسَخ. رَسَخ: اُثْبِت / جيگيرى كرد، چه سپانى، راگيرى
 كرد.
 - فى الذهن / خستيه ميشكيه وه.

رُسُوح: ثبات/ جیگر بون، چه سپان، بن داکوتان.
 راسخ: ثابت/ جیگر، چه سپو، قایم، دامه زراو.
 - : مَنَاصِلُ/ بن داکوتاو.
 - فی کذا/ به توانا، دانا.
 - فی العلم/ زانبار، تیگه یشتو، دانا.

رسع:

رَسَعٌ رَسَعُ الصَّبِيِّ: شَدُّ فِي يَدِهِ أَوْ رِجْلِهِ خَرَزًا لِدَفْعِ
 الْعَيْنِ/ پت و مورودی چاره زاری کرده دست و پین.
 رِسَاعَةٌ: عَذَابٌ/ گولنگه، پلبله، گیزو گولنگه، منگوله.

رسخ:

رَسَخٌ: مَا بَيْنَ السَّاعِدِ وَالْكَفِ أَوْ السَّاقِ وَالْقَدَمِ. سَنَطُ
 خَرِيكَةٍ، خَرْتَكَةٍ.

- الرِّجْلُ/ قوله پین.

- الْيَدُ/ مه چه ك.

التَّوَاءُ أَلْ - / له خرکه چون.

رسل:

رَسَلٌ: اسْتَرْسَلَ الشَّعْرُ وَ امثالُه: صار سبطاً و
 تَدَالَى/ داهات، خاو بوه وه، په خشان بو، هاته خواره وه.

رَاسَلٌ: تَرَأَسَلٌ: بَعَثَ إِلَيْهِ رِسَالَةً/ نامه ی بو نارد.

أَرْسَلَ الشَّيْءُ: بَعَثَ/ ناردی.

- إِلَيْهِ/ بوی نارد.

- مَعَهُ/ له گه لئی نارد.

- فِي طَلْبِهِ/ ناردی به شوینیا.

تَرَسَّلٌ: تَمَهَّلٌ وَ تَرَفَّقٌ/ له سارخو بو، شینتیی کرد،
 له سارخو به شینتیی (جولایه وه، کرداری کرد).

اسْتَرْسَلَ فِي الْكَلَامِ: اِتَّسَعَ وَ اِنْبَسَطَ: تَكَلَّمَ بِطَلَاقَةٍ/
 به روانی دوا، به زمان پاروی دواو قسه ی کرد.

رَسَلٌ: سَهْلٌ/ ناسان، زمان رهوانی.

- مِنْ الشَّعْرِ: مُسْتَرْسَلٌ/ پرچ یا قزی خاو، په خشان.

رِسَالَةٌ: خُطَابٌ/ نامه، په یام.

- : كُرَاسَةٌ. كَتِيبٌ/ نامیلکه.

- : اِرْسَالِيَّةٌ/ شئیءٌ مُرْسَلٌ/ نیژاو.

رَسُولٌ: مِرْسَالٌ/ نامه بهر، په یام بهر.

- : مُرْسَلٌ: مَبْعُوثٌ/ نیژاو، نویتنر، په یك.

- : نَذِيرٌ/ مژده هین.

مُرْسَلٌ لِلتَّبَشِيرِ بِالْإِذْنِ/ په یام بهر، په یام هین.

- إِلَيْهِ/ بو نیژاو.

مُرْسِلٌ: رَاسِلٌ: الَّذِي يَرْسِلُ/ نیرهر، په یام نیر.

مُرَاسِلٌ: خَادِمٌ/ بهره ست، ته ته ر.

مُرَاسَلَةٌ: مَكَاتِبٌ/ نامه نیژی، نامه نارندن.

رسم:

رَسَمٌ: صَوْرٌ/ ویتنه ی کیشا.

- بِالْأَلْوَانِ: نَقْشٌ/ نه خشه ی کیشا، نیگاری دوست

کرد.

- الشَّيْءُ: صَنَعَ صَوْرَتَهُ/ ویتنه ی دوست کرد.

- : وَصَفٌ/ یاسی کرد.

- لَهُ كَذَا: أَمْرُهُ بِهِ/ فرمانی پیندا، بوی دانا که بیکا.

اِرْتَسَمَ الْأَمْرُ: اِمْتَثَلَهُ/ فرمانی به جن هینا، کردی.

رَسَمٌ: صَوْرَةٌ/ ویتنه، نیگار.

- : تَصْوِيرٌ/ ویتنه (دوست کردن، کیشان).

- : وَصَفٌ/ یاس کردن.

- : أَثَرٌ/ شوین، نیشانه.

- : ضَرْبِيَّةٌ/ باج، میرانه.

رَسَمِيٌّ: ذُو صَفْهِ رَسْمِيَّةٍ أَوْ حُكُومِيَّةٍ/ میری.

- : اَصُولِيٌّ. قَانُونِيٌّ/ یاسایی، ریک و پیک.

ثُوبٌ - / بهرگی تاییه تی، بهرگی ته واو.

شُبُهَةٌ - / نیوه میری.

غَيْرٌ - / نامیری.

إِجْرَاءٌ - / کرداری یاسایی.

رَسَامٌ: مُصَوِّرٌ/ ویتنه گر، نیگار کیش.

- : وَاضِعَ الرِّسُومَ الْهِنْدُسِيَّةَ/ ویتنه کیش،
 نه خشه کیش.

مُرْسَمٌ/ ویتنه گا، ستودیو، نیگارگه.

مَرَسُومٌ: مُصَوِّرٌ/ دوستکراو، ویتنه کراو.

- : بِقَانُونٍ: اَمْرٌ عَالٍ/ فرمان.

- : جُمْهُورِيٌّ/ فرمانی کوماری.

مَراسيم المناسبات/ نه ریت.

رسن:

رَسَنٌ: اِرْسَنَ الدَّابَّةَ: جَعَلَ فِي رَاسِهَا الرِّسْنَ/ ره شمه ی

کرد، ره شمه ی کرده ملی.

رَسَنٌ: حَبْلٌ خَاصٌ/ ره شمه.

رسا:

رَسَا: ثَبَّتَ وَ رَسَخَ/ جیگر بو، چه سپی.

- المركبُ: رَمَى الْأَجْرَ / لهنگری (هاویشت، فریادا) (کهشتی).
- المركبُ: وَقَفَ فِي الْمَرَسِي / وهستا، کهشتیه که له بهندهر وهستا.
- المِزَادُ (أو العطاء) / ههراچ یا مزاده که وهستاو کوتایی پرمات.
- الْمَرَسِي السَّقِيفَةُ / کهشتیه کهی وهستان، دابیئی کرد.
- راسي: وَقَفَ فِي الْمَرَسِي / وهستاو، راهوستاو له بهندهر.
- ثابت / جیگیر، چه سپیو.
- رواس: جبل / شاخ، چیا، قوچکه.
- رسو / لهنگه رگرتن.
- مرساة المركب / لهنگه.
- مرسى السفن: مَرَفًا / شوین وهستانی پاپو کهشتی، بهندهر.
- رش:
- رَشَّ الْمَاءُ وَ غَيْرُهُ: نَفَّضَهُ وَ فَرَّقَهُ / رشتی، رژی.
- الارضُ بِالْمَاءِ / ناورشیتی کرد.
- الحائطُ بِالْجِصِّ / تهراوی دا، گهچ کاری کرد.
- الشجرُ بِالْمَاءِ / ناوی پیاکرد، ناوی پیاپرژان.
- دَقِيقًا أَوْ سَكْرًا أَوْ مِلْحًا عَلِي / (نارد، شهکر، خوئی پی پیوه کرد.
- ت. أَرَشَّتِ السَّمَاءُ: جَاءَتْ بِالرَّشِّ / باران باری، رشتینهی کرد.
- رَشَّ: طَشَّ / رشتن، رژاندن، ناورشین کردن.
- رشاش. رَشَّةٌ مَطَرٌ: المَطَرُ الْقَلِيلُ / نه باران، رشتینه.
- رَشَّاشَةٌ. مِرْشَةٌ: اِدَاةٌ مُتَقَبَّهٌ لِلرَّشِّ / ناویرژین.
- الرصاص: بِنْدَقِيَّةٌ أَلِيَّةٌ / گوله هاویژ، رهشاش.
- الروائحُ الْعَطْرِيَّةُ / گولاویرژین.
- رشح:
- رَشَّحَ: اِرْتَشَّحَ الْمَاءُ: تَحَلَّبَ / دهلی، پالیورا.
- الإِنَاءُ: نَضَّحَ / لیئی تکا، ده لانی، پالاوتی، ناوی لزی.
- الْجَسَدُ: عَرَّقَ / نارهقی کردهوه، نارهقی دهردا.
- رَشَّحَ الْمَاءُ: قَطَّرَهُ / پالاوتی، ناوه کهی پالاوت.
- الرجلُ لِمَنْصَبٍ: ذَكَرَ إِسْمَهُ / ناوی هینا، پالاوتی بؤ کاریک.
- أَهْلٌ لِأَمْرٍ هَا / ناماده کرا، پهروه رده کرا، سازکرا، کونجینرا.
- زُكِمَ / سهرامی بو، توشی ههلامهت بو.
- تَرَشَّحَ الْمَاءُ: تَحَلَّبَ / پالاوت، پالیورا.
- لِمَنْصَبٍ: ذَكَرَ إِسْمَهُ / ناومینرا، پالیورا بؤ کاریک.
- لِأَمْرٍ: تَأَهَّلَ لَهُ / ناماده بو، پهروه رده بو، سازبو، گودجا.
- رَشَّحَ. تَرَشَّحَ: تَحَلَّبَ / پالاوتن.
- نَضَّحَ / لی تکان، ده لاندن، ناودزکردن.
- رَشَّحَ: عَرَّقَ / نارهق.
- تَرَشَّحَ لِمَنْصَبٍ / ناومینان، پالاوتن بؤ کاریک، دهست نیشان کردن.
- مَرَشَّحَ لِمَنْصَبٍ / ناوتراو، پالیورا بؤ کاریک، دهست نیشان کرا.
- مَرَشَّحَ الْمَاءُ: رَاشَّحَ / راووق / فلتر، پالیوک، ناوپالیو، ده لینه.
- رَشَّدَ:
- رَشَّدَ: رَشَّدَ: اِهْتَدَى وَ اِسْتَقَامَ / ریی راستی گرت.
- اِفَاقٌ / مَوْشَى هَاتَوَه، فَامِي كَرْدَه وَه، ههستی جولا، بهخوی زانی.
- بَلَّغَ رُشْدَهُ أَوْ سَبَّحَ الرُّشْدَ / بلوق بو، چوه تهمنی هه رزه کاریه وه.
- لُزُشْدَ: عَلِمَ / فیزی کرد.
- رَشَّدَ: دَلَّ وَ هَدَى / رابهری کرد، ریی راستی نیشان دا.
- اِسْتَرَشَّدَ: طَلَّبَ الرُّشْدَ / پرسی، راویژی کرد، ویستی تی بگا.
- لِأَمْرٍ: اِهْتَدَى لَهُ / پهیره وی کرد، ریی راستی زانی، تی گهیی.
- رَشَّدَ: عَقَلَ / صَوَابٌ / مَوْش، ژیری، ههست، فام.
- رَشَّدَ. رَشَادٌ: يِقْظَةُ / بیرکردنه وه، ههست جولان، ریی راست گرتن.
- بَلَّغَ رُشْدَهُ / بلوق بو، فامی کرده وه.
- فَقَدَ رُشْدَهُ / مَوْشِي نَهْمَا.

سِنُّ الرَّشْدِ: بلوغ / فام کردن و ه، هـ رزّه کاری، سیرهی
 (پن‌گه‌بین، بلوق بون).
 راشد. رشید. ارشد: يَقِظ. صاح / هوشیار، هه‌ستیار،
 به‌خبر.
 - عاقل / ژیر، زریگ.
 - مُهْتَدٍ / رابەر.
 - بالغ. ضد قاصر / هه‌رزه‌کار.
 ارشادیه: بلوغ الرَّشْد / گه‌یشتنه سیرهی هه‌رزه‌کاری.
 ارشاد: دلالة / رابهری، رئی نمایی، ره‌هه‌ری.
 - تعلیم / فیرکردن، رئی‌نمایی. رینما.
 - مشورة / راوزیژ کردن، ناموزگاری.
 توشید / راوزیژ، راوزیژکردن.
 مُرشد: دلیل / رابهر، ناموزگار، ره‌هه‌ر، رئی‌هه‌ر.
 - معلم / ماموستا، فیرکار.
 رشاد: نبات، ته‌ره‌تیزه.
 رشف:
 رشف. رشف: ارتشف الماء: مَصَّهُ بشفته / مزئی،
 به‌لیو خواردیوه، هه‌لئی لوشی.
 - الإناء: شرب مایه / هه‌موی خوارده‌وه.
 مرشف: مایتمص به الماء / ناومزه.
 مراشف: شفاه / لیو، لچ.
 رشفق:
 رشق. بجر: رمی / به‌ردی هه‌ل دا، به‌ردی هه‌ویشت.
 - هه‌بصره: احد النظر الیه / چاوی تن‌هه‌ری، چاوی لی
 زیت کرده‌وه.
 - هه‌بلسانه: طعن علیه / قسه‌ی پئ وت، قسه‌ی
 ناشیرینی پئ وت.
 - كان حسن القد: لطیفه / شوخ بو، شوخ و شه‌نگ
 بو.
 - خف فی عمله / چابوک بو، گورج و گول بو.
 رشیق القوام: لطیف / شوخ، شوخ و شه‌نگ، قه‌شه‌نگ،
 شورش، خه‌رامان.
 - الحركة: نشاناش. خفیف / سوکه‌له، گورج و
 گول، چابوک.
 رشاقة القوام: قه‌شه‌نگی، شوخی، بالانه‌مامی.
 - سرعه و خفة / سوکه‌له‌یی، گورج و گولی.
 رشا:

رشا: اعطى الرشوة / به‌رتیلی دا.
 ارششی: اخذ الرشوة / به‌رتیلی وه‌رگرت.
 ارشش: طلب الرشوة / داوی به‌رتیلی کرد.
 رشوة. رشوة. رشوة / به‌رتیل، دم چه‌ورکردن.
 رشو: ارشاء / به‌رتیل دان، دم چه‌ورکردن.
 راش: مقدم الرشوة / به‌رتیل ده‌ر.
 مرشش: قابل الرشوة / به‌رتیل خور.
 رص:
 رص. رصص الشيء: كَبَسَ وَ دَكَّ / کردی به‌ ناویه‌کدا،
 تئکی ناخنی، په‌ستایه‌وه.
 - دك / کوتایه‌وه.
 - رغب / ریکی خست.
 رصص: طلاء بالارصاص / قورقوشمی تن گرت،
 روکه‌شی کرد به‌ قورقوشم.
 ترصص: ارتصص / تلاصق / پیکه‌وه نوسا، چه‌ویه‌ک،
 په‌سترایه‌وه.
 تراصص القوم: تضامنوا و تلاصقوا / یه‌کیان گرت.
 مرصوص. رصيص: مكبوس، / پته‌و، په‌ستراو، سفت.
 رصاص: معدن معروف / قورقوشم، سرپ.
 قلم - : قلم عادی / قه‌له‌می ره‌ش.
 رصاصة البذقية: طلقه / گوله، فیشه‌ک.
 رصاصی: من الرصاص / قورقوشمین، له‌ قورقوشم
 دروست کراوه.
 - اللون / خوله‌میشی، قورقوشمی.
 رصد:
 رصد. ترصد. ارتصده. راصده: ترقبه. راقبه /
 تئیبینی کرد، چاوی لیوه‌بو، شوینی که‌وت.
 - له: قعد له على طريقه / بوی دانیشنت،
 خوی بۆ نایه‌وه.
 لرصد. رصد الحساب: وزنه و قفله / حساب‌ه‌کی ترازو
 کرد.
 - له شیئا: اعده / بوی ته‌رخان کرد، ته‌رخانی کرد.
 رصد: مراقبة / تئیبینی کردن، چاودیزی کردن، شوین
 که‌وتن، ناگادارکردن.
 رصد. مرصاد: الطریق / ریگه، روانگه.
 - كمين / بۆسه، نانه‌وه.
 راصد: رقیب / چاودیزی که‌ر، پاسه‌وان.

- الذي يَقْعُدُ بِالْمَرَصَادِ / له بؤسه دابون، نهوهی
 نه چیته بؤسه وه.
 مَرَصِدٌ. مَرَصَادٌ. مَرَقِبٌ / روانگه.
 رَصِيدُ الْحَسَابِ: باقیه / نهوهی ماهه توهه، پشتیوانه.
 - الْبِضَائِعُ: الموجود منها / نهوهی که مهیه، نهوهی
 ماهه توهه.
 رَصِعٌ:
 رَصَعٌ: ضَرْبٌ لِبَنِي دَا.
 - اِرْتَصَعَ الْحَبُّ: دَقَّهُ بَيْنَ حَجَرَيْنِ / هاری، به ده ستار
 هاری.
 - بِالْمَكَانِ: اِقَامَ / مایه وه، گلی خورده وه.
 رَصِعَ بِالشَّيْءِ. اِرْتَصَعَ بِهِ: لَصِقَ بِهِ / پیوهی نوسا.
 رَصَعٌ: نَظْمٌ / رَتکی خست، مؤنیه وه.
 - : نَسَجَ / سفتی کرد، هینایه وه یه ک.
 - الذَّهَبُ بِالْجَوَاهِرِ: اَنْزَلَهَا فِيهِ / تَنِي گرد، زَنَبُو
 مرواری پیکه وه مؤنیه وه.
 مَرَصَعٌ بَكَدًا. تَاجٌ مَرَصَعٌ / نه خشیندراو.
 رَصِيْعَةٌ: حَلِيَّةٌ وَسَطَانِيَّةٌ / مه الیون، که له مرووی
 ملوانکه.
 مَرِصَاعٌ: دَوَامَةٌ / مزاج.
 رَصِفٌ:
 رَصَفَ الطَّرِيقَ: رَصَفَهُ بِالْحِجَارَةِ / به دردی کرد.
 رَصِفَتْ. رَصِفَتْ اسنانه: اِنْتَضَمَتْ / دانی (رَبَّک بو)، سفت
 بو.
 تَرَصَّفَ. تَرَاصَفَ. اِرْتَصَفَتِ الْحِجَارَةُ. اِنْظَمَ بَعْضُهَا
 اِلَى بَعْضٍ بِاِنْتِظَامٍ / چونه پال یه ک، یه کیان گرت.
 - - - الْقَوْمُ فِي الصَّفِّ: تَرَاصَعُوا /
 ریزبون، چونه پال یه ک، به ریز وه ستان.
 رَصَفُ الطَّرِيقِ / به دردی، به دردی کردن.
 رَصَفٌ. رَصِيْفٌ: الطَّرِيقُ الْمَرَصُوفُ / به دردی،
 چه دردی.
 - - - مَمْشِيٌّ / شوْسه.
 - - - الْمَحْطَةُ وَغَيْرُهَا / شوْسهی نیستگه.
 رَصِيْفٌ: مُحْكَمٌ / سفت، پته وه، قایم.
 رَصَافَةٌ: اِحْكَامٌ / سفتی، پته وهی، قایمی.
 رَصِنٌ:
 رَصَنَ الْأَمْرَ: اَتَمَّهُ وَ اَتَقَنَهُ / ته واوی کرد به ربیک و پیکمی.

رَصِنٌ: اسْتَحْكَمَ وَ ثَبِتَ / قایم بو، پته بو.
 رصانه: ثبات: حزم / قایمی، پته وهی، هینمی.
 رصین: ثابت. حازم / قایم، پته وه، هینم.
 رَضٌ:
 رَضٌ. رَضْرَضٌ: جَرَشٌ / هاری، وردی کرد، تیک شکان.
 - الْعَضْوُ: كَدَمٌ / کوترا.
 اِرْتَضَ الشَّيْءُ: تَكَسَّرَ / تیک شکا، وردبو هاپرا.
 رَضِيضٌ: مَرَضُوضٌ: مُكْسَرٌ / تیک شکاو.
 - : كَادِمٌ / کوتراو.
 رَضْرَاضٌ: الرَّجُلُ كَثِيرُ اللَّحْمِ / گوشتن، تیک سمراو،
 قه له، خپشه، شیشمان.
 رَضِبٌ:
 رَضَابٌ: لُعَابٌ. رِيقٌ / لیک، لیکار، تف.
 - : بَرْدٌ / ته رزه.
 ماءٌ - : عَذْبٌ / ناوی خورش، شیرین.
 رَضِخٌ:
 رَضِخٌ: كَسْرٌ / شکانی.
 - : اَدْعَنٌ / خوی دایه دهسته وه، ملی دا، ساری
 شوپکرد.
 - : لَانٌ / نرم بو.
 - : لَه مِنْ مَالَةٍ: اَرْضِخَ لَهُ: اعطاه قلیلاً من کثیر /
 که می دایه.
 تَرَضِخٌ: تَكَسَّرَ / شکا، تیک شکا.
 رَضِخٌ: رَضِيخَةٌ: العطاء القلیل / که مه ک به خشنده می،
 که م دانیک.
 رَضُوخٌ: اِذْعَانٌ / خو به دهسته وه دان، مل دان،
 سر شوپکردن، قایلی.
 مَرَضِخٌ: كَسْرَةٌ الْجَوْزِ وَاللَّوْزِ / گوپز شکین.
 رَضِعٌ:
 رَضِعٌ. اِرْتَضِعَ: اِمْتَصَّ الشَّدَى / مه می مزی، شیری
 خوارد.
 اِرْضِعْ. رَضِعْ / شیری دایه، مه می دا.
 راضفه. رَضِعَ مَعَهُ / پیکه وه شیریان خوارد.
 مَرَضِعٌ: الْأُمُّ لَهَا وَلَدٌ تُرَضِعُهُ / شیرده، مناله بهر.
 - : مَرَضِعَةٌ: الْمَرْأَةُ تَرْضِعُ بِأَجْرٍ / دایه ن.
 رَضِعٌ. رَضَاعٌ. رَضَاعَةٌ. رَضَاعَةٌ / شیردان.
 رَضَاعَةٌ: اِمْتِصَاصُ الشَّدَى / مه مک مژین.

رَعِبَ: إِرتَعَبَ: خَافَ. فَرَعَ/ ترسنا، تَوَقَّى، سَامَى لِي نِيشت.

رُعْبٌ. لُرُعْبٌ. حَوْفٌ/ ترسانی، توقانی.
رُعْبٌ. رُعْبٌ. فَرَعَ/ ترس، تَوَقَّى، سام، مه ترسی، سل کردنوه، سله مینه.

مُرْعِبٌ: مَخِيفٌ/ ترسناك، به سام، سامناك، شه رژه نك، به مه ترسی.
مُرْعُوبٌ: خَائِفٌ/ ترساو.

رَعَدٌ:
رَعْدٌ: السحابُ: اِسْمَعُ الرَعْدُ/ مه ور گرمانی.
- له: تَهْدَدُهُ/ مه پشه می لِي کرد.

لُرَعْدٌ: صَبْرَةٌ يَرْتَعِدُ/ له رزانی، خستیه له رزین.
إرتعد: إضطرب و إهترأ/ شپزه بو، په شوکا، له رزی، راجله کی، راته کی.

- خَوْفًا أَوْ غَضَبًا/ له ترسا یا له توره بییدا مه ور گیانی هاته له رزین.
رَعْدٌ: صوت السحاب/ گرمه می مه ور.

رَعَادٌ: سَحَابَةٌ كَثِيرَةٌ الرعد/ مه وری به گرمه.
- كَثِيرٌ الكلام/ تَدْبِئِي، چه نه بان.
- سَمَكَةٌ تَرَعِدُ مَن مَسَّهَا/ ماسیه له رزه.

رَعْدَةٌ. رَعْدَةٌ: الإضطراب من الفرع و غيره/ شپزه بون، په شوکان، موچرکه، له رزین، راته کین، راجله کین.
رعديد: جبان/ ترسنوک.

رعش:
رَعَشٌ: إرتعش: إرتجف/ له رزی.
- برداُ أَوْ حَوْفًا/ له سه رمانا له ترسانا مه ور

گیانی هاته له رزین.
رَعَشٌ. لُرَعَشٌ: جعله يرتجف/ هینایه له رزین.
رَعَشٌ. رَعَشٌ: إرتعاش: إرتجاف/ له رزین.

إرتعاش شیخوخی/ له رزکی.
رَعَشَةُ الحَمَى: رُعاش/ موچرک، له رز.
رَعِشٌ: رعشيش: جبان/ ترسنوک.

- السرع الى القتال و المعروف/
مه له شه.
رَعِشَةٌ: عَجَلَةٌ/ مه له شه می.

رعص:

رَعَصَ. لُرَعَصَ: حَرَكَ و هَزَأَ/ له قانی، جولانی، له رزانی.
تَرَعَصَ إرتعص: تَلَوَّى/ گینگله می دا، تلایه وه، شه م دیو شه و دیوی کرد.

رَعَفٌ:
رَعَفٌ. رَعَفٌ أَنفُهُ: خَرَجَ الدَّمُ مِنْهُ/ خوینی لوتی به ریبو، لوتی خوینی لِي هات.

رُعَافٌ: فَصْدٌ الأنف/ لوت پژان، خوینی لوت به ریبون.
- مطر كثير/ بارانی زور، ره هیله، لیزمه.
راعوف: صخرة عند راس البئر/ به ردی سه ریبیر.

راعفٌ: طرف لرنبة الأنف/ سه ری لوت.
رعل:
رَعْلٌ: حَمَقٌ/ که ریبو، خوی که رکرد.

- النباتات: تَهَدَلَت أفضانه/ لق و پوپی شوپزه وه.
لُرَعْلٌ: أَخَقٌ/ که، گیل، گوج، که وده ن.
- ما تَهَدَلُ مِنَ النبات/ لق و پوپی شوپزه وه.

رَعِيلٌ: المتقدمة من الخيل و الرجال و الطيور/
پیشه نك، سه رکه له.
- من الجنود: صَفٌّ مِنَ الجنود يوضع خلف

صَفٌّ آخِر ليدعمه/ پال پشت، پشنگیر، پشتیوان.
رعم:
رَعْمٌ. رَعْمٌ: لُرَعِمَت الشاة: إشتد هزالها فسال رعامها/
شای لوتی دامات، چلم و پیسی به لوتیا هاته خورای

(به هوی له ریبونه وه).
رُعَامٌ: مَخَاطٌ/ چلم.
- مَرَضٌ يصيب الخيل/ مرخه، سه قار.

رعن:
رَعْنٌ. رَعْنٌ. رَعْنٌ: حَمَقٌ/ خوی که رکرد، حؤل بو.
- - - - - : إسترخى/ له شی خاوبوه وه.

رَعْنَةُ الشمس/ خور بردی.
رَعُونَةٌ: طيش و نزق/ مه له شه می، که ریتی.
ارعن: طائش. نَزِقٌ/ مه له شه، که، په ته پی، په تیاره،

حؤل، که لله رق.
رَعْنٌ: ضَرْبَةٌ شمس/ خور بوردن.
رعا:
رَعَى: إرعوى: رجع عن جهله/ که راپه وه، فامی کرده وه.

إرعوى: كف و رجع عن قبيح/ ده ست به ردارى خراب
بو، په شیمان بو وه، له کرداری خرابه که راپه وه.

رَعَوِي: الرجوع عن الجهل/په‌شیمان بونه‌وه، گه‌رانه‌وه، ده‌سته‌رداری خرابه‌بون.

رعی: رعی. ارتعی. لرعی: کلاً/له‌وه‌پانی.

- : ساس و دَبَر شانه/سه‌ره‌و کاری کرد، به‌پتوه‌ی برد.

- راعی: راقب/چاودبیری کرد.

- : الأمر: حافظ علیه/پاراستی.

- : الأمر: عمل حسابه/حسابی بۆ کرد.

- الجلد و الرأس: حَكَّة/خورانی.

راعی الرجل: التفتت الیه/ناوپی ئی دایه‌وه، یارمه‌تی دا، گوئی دایه.

- الخواطر/رئزی گرت، رئزی ئی نا.

- ارعی سمعه/گوئی بۆ شل کرد، گوئی ئی گرت.

إسترعی الالتفات: طلب ان یصغی الیه/داوای گوئی ئی گرتنی کرد.

رعایة مُراعاة: إلتفات/شاوپی ئی دانه‌وه، ریزگرتن، ناگاداری کردن، چاودبیری کردن، سایه.

- : حفظ/پاراستن.

- : تعضید/یارمه‌تی دان، پشتگیری کردن.

تحت رعایة. فی رعایة/له‌ئیز چاودبیری.

رَعَوِيَّة: تَبَعِيَّة. جنسیة/ره‌گه‌ز، نه‌وه، ره‌گه‌زنامه، نه‌ژاد.

رَعِيَّة: قطيع عليه راع/روه، ران، ره‌وگ.

- : القوم عليهم حاكم. عامَّة الناس/میللت، گه‌ل.

راع: الذی یرعی الغنم/شوان.

راعی القطعان/روه‌وان، ره‌وگوان.

- الغنم/شوان.

- البقر/گاوان.

- النعاج/من‌گه‌لوان.

- : كل من وكى امر قوم/به‌پتوه‌به‌ر، چاودبیری، سه‌رگه‌وره، نه‌رخه.

مرعی: کلاً/له‌وه‌ر، پاره، چایه‌ر، پاوه‌ن، پاوان، بژوین.

مرّع: موضع الرعی/له‌وه‌رگا.

مرّعی: مُلتفت الیه او معمول به/باو.

عادة مرّعیة/خو یا کرداری باو، نه‌ریت، مؤده.

مُراعی المواعید: محافظ علیها/به‌لین راست.

مُراعات: مُحاباة. تَمييز/رئزای‌ندان، ریزگرتن، به‌تنگه‌وه هاتن، چاودبیری.

رغب:

رَغِبَ: لراد/ویستی، ناره‌زوی کرد، داخوازی کرد، مؤزه‌مؤزی بو.

- عنه: اعرض عنه و تركه/وازی ئی هینا، خوئی ئی لادا، خوئی ئی پاراست.

- به عن غيره: فَضَّلَهُ علی غيره/په‌سه‌ندی کرد.

- الیه: اِبْتَهَلَ/پاراپیه‌وه، نزای کرد، لالایه‌وه، تکای کرد.

رَغِبَ: لرغب: جعله یرغب/هانی دا، پئی په‌سه‌ند کرد، پئی سه‌لمان.

- : شَهَى. اغری/ناره‌زوی جولان.

رَغْبَة: شوق/ناره‌ز، ویستن، خواستن، داخوازی، هه‌وه‌س، مؤزه‌مؤز، خولیا، دل پتوه‌بون.

رغائب: امانی/هیوا، ناوات، نامانج، داخوازی.

رأغب: مُشَوِّق/ناره‌زومه‌ند.

مُرَغَب: یحمل علی الرغبة/فریوده‌ر، په‌سه‌ندکار.

مُرَغُوب: رغیبة: مطلوب/په‌سه‌ند، ویستراو، نه‌ویسترن.

- فیه: رائج/باو.

رغث:

رَغَثَ الولد اُمَّهُ: رَضِعَ/شیری دایکی خوارد، مه‌مکی دایکی مژی.

ارُغِثَ المرأة ولدها: اُرْضَعَتْهُ/شیری دا به کورپه‌که‌ی.

رَغُوث: رضیع/شیره‌خوره، ساوا.

رغد:

رَغَدَ: رَغَدَ العیش: طاب و اُسْعَ/گوزه‌ران باش بو.

رَغَدَ: رَغَدَ. رَغَدَ العیش/ناسوده‌می خۆش گوزه‌رانی.

رَغَفَ:

رَغَفَ العَجین: قَرَّصَهُ. جمعه و کَثَلَهُ/گونکی گرت، کردی به گونک.

رَغِيف: الکثله من العَجین/گونک.

- : مارِقُوق و خبز من العَجین/کولنیره، له‌واشه، نه‌ستورک، نان، نانی هه‌ورامی، په‌نجه‌کیش.

رغم:

رَغَمَ: ارْغَمَ قَهَر/رؤزی ئی کرد، ناچاری کرد.

رَغْمٌ: ارغام؛ إيجابار. قَسْرٌ/ زُجْدٌ: کردن، ناچار کردن.
على الرغْم من. رَغْمًا عَن/ لَهْ كَلَّ تَوَهَّدَا، سهره پای
نوه، نه گرجی.

رَغْمًا عَن انْفِه/ بیهوی یا نه یهوی، به تویزی، به زُجْدَ به
کویرایی جاوی.

رُغَامٌ: مُخَاظٌ/ چلم.

رُغَامٌ: رُغَابٌ/ خَوْلٌ، خاک.

رغا:

رَغَا. رَغَى: ارغی: اَزِيدٌ/ که فی کرد.

رَغَى: ارغی: ضَجَّ وَ تَهَدَّدَ/ توره بو، نه رانی، کردی به
گرمه گرم.

رَغْوَةٌ. رَغْوَةٌ. رَغَاوَةٌ من اللبِن: ما عليه من الزبد/ تویژ،
سهرتویژ.

رغوا: - الطبخ/ کهف.

رغوا: - الصابون/ کهفه سابون، سه رکهف.

رغوا: - المعادن/ په کر.

مرغاة: ما تُوخَذُ به الرغوة/ کهف گیر، که و گیر.

رَغَى: کلام مرغی: هَدْرَمَةٌ/ چه نه بازی، زُجْدَلِیسی،
بزرکاندن، قسهی (قزویمی مانا، هه لوق و مه لوق).

رَغَاءٌ: رُغَارٌ/ چه نه باز، زُجْدَلِی.

رغیف (فی رغف)

رف:

رَفَّ الْقَلْبُ: خَفَقَ/ دل پرته پرتی کرد، دل کوتتی کرد.

الجنین فی البطن: ارتکض/ کرد په له جولاً.

ت العين: اِخْتَلَجَتْ/ جاو فری.

رَفَّ: خَفَقَانَ الْقَلْبُ/ دل کوتتی، پرته پرت.

رغوا: اِخْتَلَجَ/ جاو فرین.

رغوا: رَغِيفٌ: قشعیرره/ موجرک.

رغوا: صَفَّةٌ/ ره فه.

رَغْرَفَ الطائرُ: حَرَّكَ جَنَاحِيهَ/ بالی (راوه شان،
بلاو کرده وه).

رغا:

رَغًا الثوبُ: لَامَ خَرِقَهُ وَ خَاطَهُ/ چنیوهه، درویه وه.

رَغًا هُنَّ بِالزَّوْجِ قَائِلًا (بالرفاه و البنین)/ پیروزبایی لی
کرد، پیی وت، به خوشی وه چه خستنه وه.

رغوا: اِتِّفَاقٌ وَ وفاقٌ/ ریکی و خوشی، گونجان، پیک
هاتن.

رَفَاءٌ: رَتَّاقٌ/ بهرگ چاکر، پینه چی.

مَرَفَأٌ: مَرَسَى المراكب، بهندهر، ویستگه ی پاپوپی
کهشتی.

رفت:

رَفَّتْ: دَقَّ وَ كَسَرَ/ شکانی، وردی کرد، له تی کرد.

رَفَّتْ: اِنْسَدَّ وَ اِنْدَقَّ/ شکا، ورد بو، له ت بو.

رَفَاتٌ: حُطَامٌ/ پاش ماوه، چل و چنیو.

رغوا: جَنَّهُ/ ترم، که لاک.

رفت:

رَفَدَ: دَعَمَ. اَعَانَ/ یارمه تی دا، پشتگیری کرد.

الحائط: اِسْتَدَّهَ/ رای گرت، کوله که ی دایه بهر.

رفت: رَافِدَةٌ: مَعُونَةٌ/ یارمه تی، باربو، پشتگیری.

رغوا: - دَعَاةٌ/ کوله که.

رفاداة: عَصَابَةٌ الجرح/ برین پیچ.

رافد: فرع من نهر/ زئی، چه م.

رفس:

رَفَسٌ: ضَرَبَ فِي الصَدْرِ/ کیشای به سنگیا.

رَفَسٌ: لَبِطٌ: دَفَعَ بِالرَّجْلِ فِي الصَدْرِ/ جوتهی وه شان،
له قهی لوبدا، له قهی ماویشت، له قهی وه شان.

رَفَسَةٌ: ضَرْبَةٌ بِالرَّجْلِ فِي الصَدْرِ. لَبِطُهُ/ جوته، له قه.

السلاح الناري: تَرَاجَعُ/ ته کانی چه ک بق دواوه
له کانی ته قاندنیا، به پاشاماتن.

رَفَسٌ: مَنِ شَانَهُ الضَّرْبَ بِالرَّجْلِ/ جوته وه شین،
له قه ماویژ.

رَفَسٌ: حَبِلٌ تُرْبِطُ به يد الحيوان/ دهس (بهست،
بهند)، په تی دهست بهست، پایه ند.

رفش:

رَفَشٌ: كَرَّكَ/ خاکه ناز.

ارَفَشٌ: عَرِيضُ الاذن/ گوئی پان، گوئی ره پ.

رفض:

رَفَضَ: ضَدَّ قَبْلَ/ نه ی ویست، وه ری نه گرت.

اِرْفَضَ الناسُ: تَفَرَّقُوا وَ ذَهَبُوا/ بلاوه یان لی کرد.

الوَجَّعَ: زَالَ/ نیش نما، لاجر.

المجلس: اِنْصَرَفَ/ هه ل سان، بلاوه یان لی کرد.

رَفَضَ: ضِدَّ قَبُولٍ/ نه ویستن، وه رنه گرتن، دهست به
روه وه نان.

مَرَفُوضٌ: رَفِيضٌ: ضِدَّ مَقْبُولٍ/ نه ویستراو، ناپه سهند.

تَرْفُضٌ: تَعْصَبُ / ده‌مارگری.

رَفْضِي: مَتَّعِبٌ / ده‌مارگری، شیت‌گری.

- رافضی: مُرْتَدٌّ عَنِ الدِّينِ و غیره / گرمپا، له‌ری

راست لادار.

تَرْفُضٌ: تَعْصَبُ / ده‌مارگری، شیت‌گری.

رفع:

رَفْعٌ: ضِدُّ وَضْعٍ / به‌ری کرده‌وه، سه‌ری خست، بلندی کرده‌وه.

- اقام. شَيْدٌ / مه‌لی سان، دروستی کرد، دای مه‌زان.

- زلال / لای برد، مه‌لی گرت.

- السعير: غَلا / نرخی به‌ری کرده‌وه، گرانی کرد.

- العَلَمُ: نَشْرَةٌ / نالای مه‌لی گرت.

- الی: عَرْضٌ عَلٰی / بوی نویسی، تیی‌گه‌یاند، خستیه به‌رده‌ستی، سکا‌لانامه‌ی دایه.

- عنه: خَفَّفٌ / حورانی‌وه، باری سوک کرد.

- الكلمة: الحَقُّها علامةُ الرِّفْعِ / بوری بۆ کرد.

- الدعوى علی / شکاتی لی کرد، سکا‌لای له‌ده‌ست کرد.

- الغطاء: كَشْفٌ / سه‌ری لابرد.

تَرْفَعُ عَنِ كَذَا: تَعَالٰی / بیزی نه‌هات.

- عنهم: تَكْبُرٌ / لوتی به‌ری کرده‌وه، خوی به‌ری زانی.

تَرْافِعُ المحامی امام المحکمة: دافعٌ / به‌رگری کرد.

إرتفع: طلع. صَعَدَ / به‌ری زویه‌وه، ده‌رهات، سه‌رکوت، بلند بیره‌وه.

- زاد / زوریو، زیادی کرد.

- زال / لاجو، مه‌لی گیرا.

رَفْعٌ: ضِدُّ وَضْعٍ / به‌ری کرده‌وه، سه‌رخستن، بلندبونه‌وه، لابردن.

علامةُ الـ / بۆر.

رَفْعَةُ المَقامِ: إرتفاعُ القَدْرِ و المَعْرِنةُ / پایه‌به‌ری، شکو، بلندی.

رفیع. مرتفع: عالٍ / به‌ری، بلند.

- القدر: سام / پایه‌به‌ری، شکودار، بلند.

- ضِدُّ غَلِيظٌ / باریک.

- الصوت: شَرِيفٌ / پیام‌اقول.

رافعةُ: عَتَلَةٌ / نویل.

آلة - / کرین، به‌ری کرده‌وه، به‌ری کار، مه‌لی بر، بلنده‌ک.

إرتفاع: صُعُودٌ / سه‌رکوتن.

- إزدیاد / به‌ری زویه‌وه، زود کردن، زوریو.

- علو / به‌ری، به‌زایی.

تَرْفَعُ: استکبار / بیزیه‌هاتن، لوت به‌ری.

مَرْفُوعٌ / به‌ری زکراو، سه‌رخراو، به‌ری.

- الرأس / سه‌ری‌ریز.

- فی النحو / بۆردار.

مُرافعةُ المحامی: دفاعٌ / به‌رگری.

قانون المرافعات / یاسای به‌رگری.

مُرتفع: عالٍ / به‌ری، بلند، به‌زایی، باسک.

- سام / شکودار، پایه‌به‌ری.

مُترَفَعٌ: مُسْتَكْبِرٌ / لوت به‌ری، خۆزل.

ترَفیع / پله‌بی‌دان، بالا کردن.

رفق:

رَفَقٌ: أَرْفَقٌ: نَفَعٌ / افاد / سودی به‌خشی.

- رَفَقٌ: رَفَقٌ به و له و علیه. تَرْفَقٌ به: عاملة

بلطف / به‌زهی پیماهاتره، ره‌فتاری باشی له‌گه‌لی کرد.

رافق: صاحبٌ و عاشرٌ / هاوه‌لی له‌گه‌لی کرد.

- سارمع / له‌گه‌لی زویشت، که‌وته ته‌کی.

لِرَفَقٍ بكذا: الحق / خستیه پال.

إرتَفَقٌ: إستعان / په‌نای برده‌به‌ر.

- به: إستفاد / سودی وه‌رگرت.

ارتفق: إنکا علی مرفقه / ثانیشکی دادا.

رفق: لین / نرمی، به‌زه‌یی، میهره‌بانی.

رَفَقَةٌ: رَفَقَةٌ: صُحْبَةٌ / هاوه‌لی، هاوریته‌تی، نه‌وانه‌ی

له‌گه‌لی.

رفیق: ذو رفق. لطیف / به‌زه‌یی، میهره‌بان، نریم.

- مُصاحبٌ / هاوه‌لی، هاویچی، ده‌سته‌برا.

- شريك / براه‌ش.

- عشيقٌ / خۆشه‌ویست، یار، دوست.

رفیقةُ: عشیقةُ / خۆشه‌ویست، دوست.

مُرافقٌ / یاور، ویلاش، هاوده‌نگ، هاوه‌لی.

إرتفاق: إنتفاع / سود، سود کردن.

مرفق: مرفق / کوع / ثانیشک، مرک.

مرفق الدار: منافقها / شوینه‌کانی کارتیا کردن له‌مالدا، چه‌مام و ناوده‌ست.

- عامَّةُ / ناوده‌ستی گشتی.

مُرْفَقٌ بِكَذَا: مُلْحَقٌ بِهِ / له گه‌لیا.

رَفْلٌ:

رَفْلٌ: جَرَّ ذَيْلَهُ وَ تَبَخَّرَ / خوی بائ‌دها، ک‌ش و فشی کرد.

تَرَفَّلٌ: تَبَخَّرَ كِبْرًا / توفیزی نواند، لاروله‌نج‌ی کرد.

رَفْلٌ: رَفْلَةٌ: مُتَبَخَّرٌ / به‌توفیز، لاروله‌نج‌ه‌ک‌ر.

رَفْلٌ: طویل الذیل من الناس / به‌رگ شوو، شه‌پ و شوو.

- : طویل الذنب: کلک بریز.

- : کثیر اللحم / گوشت‌ن.

- : واسع من الثياب / به‌رگی فشی، ده‌لب، پان و پو‌پ.

رَفْلٌ: ذیل / کلک، دامین، دامان.

رَفَه:

رَفَهٌ: تَرَفَهٌ: إِسْتَرْفَهٌ: لَانْ عَيْشُهُ وَ طَابَ / گوزه‌رانی باش

بو.

رَفَهٌ: عَوَّدَ عَلَى الرَّفَاهِ / راهاتوه به‌رابواردنی باش.

- : عن نفسه: مُتَعَهًا / باش رای بوارد، بای بآلی خوی دا.

رَفَاهٌ: رَفَاهَةٌ: رَفَاهِيَّةٌ: رَعْدَ الْعَيْشِ.. نَعِيمٌ / خَوْش

گوزه‌رانی، باش رابواردن.

توفیه عن النفس: تَمَتُّعٌ: تَسْلِيَةٌ / بِنِ دَلَى خَوْنَه‌کردن،

باش رابواردن، بای بآلی خؤدان.

مُرْفَهٌ: مُتْرَفَهٌ: مُتْرَفٌ: مُتَنَعِمٌ / ساماندار، بوه، خَوْش

گوزه‌ران.

رَفَا (فِي رَفَاً)

رَفَى:

رَفَى: ضِدَّ غَلَطَ وَ تُحْنٌ / ت‌نک بو، باریک بو.

- : تَرَفَّقَ لَهُ: عَطَفَ عَلَيْهِ / به‌زه‌یی پیاها‌توه، دلی بو

ن‌رم بو.

- : إِسْتَحْيَا / شه‌رمی کرد.

- : أَرَقَّ حَالَهُ: سَاعَتْ حَالَهُ وَ قَلَّ مَالُهُ / تَن شکا، ک‌م

دهست بو.

- : الْعَبْدُ: صَارَ أَوْ بَقِيَ رَقِيْقًا / بو به‌کویله، به‌کویله‌یی

مایه‌وه.

رَقِيْقٌ: أَرَقَّ: جَعَلَهُ رَقِيْقًا / ت‌نکی کرده‌وه، باریکی

کرده‌وه.

- : قِيَامُ الشَّيْءِ: خَفَّفَهُ / (شل، خاو، رو‌ن‌ی

کرده‌وه.

- : اللَّفْظُ: إِسْتَعْمَلَ اللَّفْظًا سَهْلًا / وش‌ی سوک

و ناسنی به‌کاره‌ینا.

- : رَقِيْقٌ الْعَجِيْنُ وَ أَمْثَالُهُ / پانی کرده‌وه، ت‌نکی

کرده‌وه.

أَرَقَّ: إِسْتَرْقَى الْعَبْدُ: مَلَكَ / کردی به‌ (کویله‌ی خوی،

به‌ندی خوی).

رَقَّةٌ: ضِدَّ غَلَطَ أَوْ تُخَانَةَ / ت‌نکی، باریکی،

شلی.

- : الْعَيْشُ: سَعَتُهُ وَ نَعْمَتُهُ / خَوْش گوزه‌رانی.

- : الْجِسْمُ: نَحْوُ / لاو‌زی.

- : الْجَانِبُ: لُطْفٌ: لِينٌ / ن‌رم و نیانی.

- : الطَّبِيعُ: دَمَائِمَةُ الْخَلْقِ / ناسکی، ره‌وش‌ت و خو

به‌رزی، رو‌خو‌ش‌ی.

- : الشُّعُورُ وَ الْإِحْسَاسُ: حَسَّاسِيَّةٌ / مه‌ست نیانی.

- : الْقَلْبُ: حَتَوُ / به‌زه‌یی، دل ن‌رم‌ی.

رَقِيْقٌ: ضِدَّ ثَخِيْنٌ (وَ كَثِيْفٌ) / ت‌نک، باریک، شل.

- : الْجَانِبُ: لُطْفٌ / نیان، ن‌رم و نیان.

- : الْجِسْمُ: نَحِيْلٌ / لاواز.

- : الْحَالُ: قَلِيْلٌ الْمَالِ / ک‌م ده‌ست.

- : الشُّعُورُ: حَسَّاسٌ / مه‌ست نیان.

- : الطَّبِيعُ: دَمِثُ الْخَلْقِ / ناسک، خو به‌رز، رو‌خو‌ش‌ی.

- : الْقَلْبُ: حَنُوْنٌ / دل ن‌رم، به‌به‌زه‌یی.

- : رَقِيْقٌ: عَبْدٌ / کویله.

- : أَيْضٌ / کویله‌ی پی‌ت‌ست سپی.

تَاجِرٌ أَل - : نَخَّاسٌ / بازرگانی کویله، کویله‌فرو‌ش‌ی.

تِجَارَةٌ أَل - : نَخَّاسَةٌ / بازرگانی کویله، کویله‌فرو‌ش‌ی.

رَقِيْقَةٌ: صَفِيْحَةٌ / ت‌ن‌ه‌ک‌ه.

- : قَشْرَةٌ / تو‌یزآل.

رَقَاقٌ: خَبِيْزٌ رَقِيْقٌ / نانی تیری.

مَرَقَاقُ الْعَجِيْنِ: شَوْبُكٌ / تیرۆک.

مَرَقُوْقٌ: بَقْلَاوُ / پاقلاره.

رَقِيْقٌ: اسْتَرْقَاقٌ / عبودیه / کویله‌به‌تی، به‌ندی، به‌نده‌گی،

به‌نده‌به‌تی.

- : رَقِيْقٌ: جِلْدٌ يَكْتَبُ عَلَيْهِ / پی‌ت‌ست‌ی تیانوسین.

- : التَّصْوِيْرُ الشَّمْسِ / فلیم.

- : عِبْد / کوبه.

رَقِي: سَلْحَاة الْبِحْر / کيسه، رهقه.

رَقْرَقَ الْخُمْرَ: مَرْجَهَا بِالْمَاءِ / شای تری کرد، رونی کرده.

تَرَقَّرَتِ الْعَيْنُ: دَمَعَتْ / چاوفره میسکی کرد، فرمیسکی تریدا.

- : تَلَالَا / دره وشایه وه، شهوقی دایه وه.

رَقْرَاقٌ: مَا تَلَالَا / دره وشه دار، شهوق دار، بریسکه دار.

رَقَارِقٌ: غَيْرَ عَمِيقٍ / بوار، تهنکاو، بر، دپ.

رَقَا:

رَقَا الدَّمْعُ أَوْ الدَّمُ: جَفَّ وَ انْقَطَعَ / وشکی کرد، وهستا.

- فِي الدَّرَجَةِ: صَعِدَ / سرکهوت، بلندیه وه.

لَرَقَا الدَّمْعُ أَوْ الدَّمُ: سَكَنَهُ وَ حَقَنَهُ / وهستانی، وشکی پی کرد.

رَقُوعٌ: مَا يَوْضَعُ عَلَى الدَّمِّ لِحَقْنِهِ / خوین وهستین.

مِرْقَاةٌ: ضَاغِطَةُ الشَّرَائِبِ / (خوین، ده مان) بهست.

رَقِب:

رَقِبَ النَّجْمُ وَ غَيْرُهُ: رَصَدَهُ / چاوی تری بری.

- : حَانَرٌ / خَوِي لِي پَارَاسْت.

- : رَاقِبٌ: حَرَسَ / پاسی کرد، نیشکی گرت، ناگاداری کرد.

- : اللَّهُ: خَافَهُ / له خوا ترسا.

- : الْعَمَلُ: نَاطِرُهُ / سه ره وکاری کرد، چاودتری کرد، به ریوه ی برد.

- : تَرَقَّبَ: اِرْتَقَبَ / چاوه پوانی کرد، چاوه پی کرد.

- : تَرَقَّبَ: اِرْتَقَبَ / چاوه پوانی کرد، چاوه پی کرد.

- : تَرَيَّضَ / خَوِي نَایه وه، چاوی تری بری، چاوه چاوی کرد.

رَقَابَةٌ: مَرَاقِبَةٌ / چاودتری کردن، سه ره وکاری کردن، به ریوه بردن، سه ره رشتی کردن، چاوتی برین.

تَرَقَّبَ: رَقُوبٌ: اِرْتَقَبَ / چاوه پوانی کردن، چاوه پی کردن، چاوه چاوکردن.

رَقِيبٌ: مَرَاقِبٌ: حَارِسٌ / چاودتری، پاسه وان، نیشک گر.

- : رَاصِدٌ / چاوتی بر، تیبیبیان.

رَقِيبَةٌ: حِرَاسَةٌ / پاس کردن، نیشک گرتن.

- : تَحَفَّظَ / پاراستن، ناگاداری کردن.

مَرَاقِبٌ: مُشْرِفٌ / چاودتری، سه ریاله.

مَرْتَقِبٌ: مُنْتَظَرٌ / چاوه پی کراو.

مَرَقِبٌ: مَرَصِدٌ / روانگه، دهسگای نهستیره ناسی.

مَرَقِبٌ فَلَكِيٌّ / ته لسه کوب.

رَقِيبَةٌ: عُنُقٌ / مل، گه ردن، نهستو، خه ن.

لحم ال - / گه رده مل.

رِبَاط ال - / بویبناخ.

رَقْدٌ:

رَقْدٌ: نَامٌ / نوست، خهوت.

- : مَاتَ / مرد، گیانی ده رجو.

- : اِسْطَظَعَ / پال کتوت، شانی دادا.

- الحَرَّ أَوْ الرِّيحَ: سَكَنَ / وهستا، میواش بوه وه.

- لَمْرَضٍ اَصَابَهُ: لَازِمٌ الفِرَاشِ / بوی کتوت، کتوت له

چیگانا.

- ت السُّوقِ: كَسَدَتْ / بازار وهستا.

- ت الدَّجَاجَةِ عَلَى بِيضِهَا: خَضَّتَتْهُ / مهان نیشته،

کرکهوت.

رَقْدٌ: اِرْقَدَ: جَعَلَهُ يَنَامُ / نوانی، خهوانی.

- : جَعَلَهُ يِرْقَدُ / پالی خسته.

- النِّبَاتِ فِي الزَّرَاعَةِ / لَقِيَ كَرْدٌ بِهِ زُرِّيْرَ كَلْبِهِ، لَقِيَ

راکشان.

لَرَقْدٌ: اِنَامٌ / نوانی، خهوانی.

- بِالْمَكَانِ: اِقَامَ بِهِ / تیا مایه وه.

اِسْتَرَقَدَ: غَلِبَهُ الرِّقَادُ / خه ویردی وه.

رَقُودٌ: دَائِمٌ الرِّقَادُ / زُود نه نونی، هر پال نه کتوتی.

تَرَقِيدُ النِّبَاتِ / تَوَلَّى كَيْشَ كَرْدِنَ، تَوَشَّه كَرْدِنَ، لَقِيَ رَوْحَ

کردن به زُرِّيْرَ كَلْبِهِ، راکشان.

- اَلْبَيْضُ: وَضَعَهُ تَحْتَ الدَّجَاجَةِ / هَيْلِكُهُ (خسته

زُرِّيْرَ مَرِيْشِكِ، نانه وه).

رُقَادٌ: رُقُودٌ: نَوْمٌ / نوستن، خهوتن.

- : اِسْطَظَعَ / پال کتوتن.

وَقْتُ ال - / کاتی خه.

رَاقِدٌ: نَائِمٌ / نوستو، خهوتو.

- : مُضْطَجِعٌ / پال کتوتو.

مَرَقْدٌ: مَضْجِعٌ / خه وگ، چیگی خهوتن.

مَرَقْدٌ: دَوَاءٌ مُنَوِّمٌ / خهوتن له خه.

رَقَشٌ:

رَقَش. رَقَش. نَقَش / نه خشانی، بویهی کرد، په لاری
 کرد.
 - : زَيْن / رازانديوه، نارايشتیدا.
 لَرَقَش: لَرَقَط. مُنْقَط / به لهك، خال خال، رهش و سپی،
 کونج.
 رَقَص: رَقَص. تَحْرَك على إيقاع موسيقى / مهال په پری، سه مای
 کرد، سوپی دا.
 - فَرِحاً أو طرباً / له خوشیا پیی نه شه کوته زهوی،
 مهال په پری.
 رَقَص. لَرَقَص: حمله على الرقص / مینایه سه ما، مهالی
 په پان.
 راقص. رَقَص مع / له گالی سه مای کرد، چوه
 دهستیوه، له شانیهوه مهال په پری.
 تَرَقَص: تَدَبَّب. اِرْتَفَع و اِنْخَفَض بسرعة / له ریوه،
 قونه قونی کرد، مهال په پری، مهال قونی.
 رَقَص / سه ما، مهال په پین، سوپان، مهال په پکن.
 ابو ال- : قَرَى. طائر مائى / ماسی گره.
 قاعة ال- / مؤلى سه ما، مؤلى مهال په پین.
 رَقاص: الذى يرقص / مهال په پکن که، سه ماکره،
 سوپده.
 - الساعة / به ندول، پانتول.
 مرقص / شوینی سه ما و مهال په پین، سوپکه.
 رَقَط: رَقَش / په لاری کرد، خال خال کرد، په له په له ی
 کرد.
 اِرْقَط: مُنْقَط / خال خال، به لهك، کونج، رهش و
 سپی.
 - نمر ارقط / جوریکی پلنگی پیست خالویه.
 رَقِع: رَقِع. رَقِعَ خَرَق: اصلح بالرقاع / پینه ی کرد.
 - : ضَرْبٌ لى دا.
 - الباب: طرقة بقوة / توند له ده رگای دا.
 رَقِع الرجل: حَمَق / بین نابرویی کرد، که ریتی نواند.
 رُقعة: ما يرقع به / پینه.
 - الداما و الشطرنج / تخه تی دامه و شه تره نج.
 - ارض: قطعها منها / په له زهوی.

خَط - / نویینی روقعه.
 مُرَقِع / پینه کراو، پیناوی.
 تَرَقِيع / پینه کردن.
 رَقِيع: قلیل الحياء / بین نابرو.
 - : اِحْصَى / که، گوج، مه رزه.
 رَقاعة: قلة حياء / بین نابرویی، که ریتی.
 رقم:
 رَقْم: كَتَب / نویسی.
 - : رَقْم الكتاب: بَيَّنهُ بوضع النقط و الحركات /
 سه روپوری بۆ کرد.
 - : الحِصَان: كَوَاهُ و وَسْمُهُ / داخی کرد.
 رَقْم: عَدَد / ژماره، ره نوس، خال به ند.
 - قیاسی / په له ی مه ره به رز، به رزترین په له، شا په له.
 رَقِيع: كِتَاب / نامه، نوسراو، په پراو.
 مَرَقْم: آلة رقم الاعداد / ژماره نوس.
 - : قَلَم / پین نوس، خامه.
 تَرَقِيع / ژماره دانان، ژماره له سه دانان، نیشان کرد،
 ره نوس کردن، خال به ندی، خال به ندر کردن.
 رَقِن:
 رَقِن. رَقِن. اِرْقِن: خَضَبَت بالحناء / خه نه ی تن گرت.
 - : الكتاب: زَيْنُهُ و حَسَنُهُ / جوانی کرد،
 رازانديوهه.
 - : الكتاب: قَارَبَ بَيْنَ سَطوره / وردنوسی،
 پرنوسی، دتیری به جین نه میشت.
 - قَيْدُهُ: مَسْحَةٌ / ناوی کوژانده وه.
 رِقَان: رَقُون. اِرْقَان: حِنَاء / خه نه.
 تَرَقِيع: تَرَقِيع قَيْد / ناوکوژانده وه، سپینه وه.
 رَقِي:
 رَقِي. اِرْتَقِي. تَرَقِي: صَعَدَ / سه رکهوت، مهال زنا.
 - : تَقَدَّمَ / پیش کهوت، به رزیوه وه.
 رَقِي: قَدَّمَ و رَفَعَ / به رزی کرده وه، سه ری خست، پیشی
 خست.
 - : حَسَنٌ و اصلح / چاکى کرد، باشی کرد.
 - : هَذَب / ته میی کرد، ره وشت و خوی باش کرد.
 - : اِسْتَعْمَلَ الرُّقِيَةَ / جادو ته لیسمی به کارهینا،
 نوشته ی کرد.
 - : طرد الارواح الشريرة / نوشته ی به کارهینا.

- رُقِي: تَقَدَّمَ / پيش كوتن، سهر كوتن.
 ارتقاء: صعود / سهر كوتن، بهرزيونه.
 - تَرَقِي: تقدم. نجاح / سهر كوتن، پيش كوتن، بهرزيونه.
 تَرَقِيَّة: ترفيع / بهر زكردنه وه، پيش خستن.
 مِرْقَاة: سَلْم / پهريزه، نه رده وان.
 رَاقِي: عال. سام / بالا، بهرزه، مهزن، شكودار، زورچاك.
 - مُرْتَقِي: مُهَذَّب / په رده رده كراو، پيش كوتنو.
 - رِقَاء: الَّذِي يَرُقِي / جادوگر.
 رُقِيَّة: تعويذه / جادو، نوشت.
 تَرْقُوَّة: لَوْح الكتف / ده فعي شان.
 رُقِي / شوتِي.
 رك:
 رك: ضَعْفَ و رِقًا / لاواز بو، بين ميژي بو، تنك بو.
 - الرجل: قَلَّ عقله (او علمه) / بين نقل بو، همو شتي بيرچوه وه.
 - الامر في عنقه: الزمه اياه / خستيه نه ستوي.
 - الشيء: طرح بعضه على بعض / داي به سهر به كندا.
 رِكِيك. رُكَاك: غير قوي. ضَعِيف / لاواز، بين ميژي زه بون، له ق، ناقام.
 - ضَعِيف في رايه (او عقله) / كم نقل، نه قام.
 كلام - : سَخِيف الالفاظ والمعاني / تسهي قوري، بين جن، ناتواو.
 نسج - : ضَعِيف و رَقِيق / عماره بزو.
 رُكَاكِه. رُكَاكَة / لاوازي، بين ميژي، له ق، ناقامي.
 رُكَّة: ما يَرصِف من الحجارة بعضها فوق بعض / وشكه كه كه.
 رُكَب: رُكَب الدابة و على الدابة: علاها. اِمْتَطَى / سواربو.
 - السفينة: سافر عليها / به كه شتي روي، سوازي كه شتي بو.
 - الطريق: مشى عليها / بهرينگا رويشت.
 - اثره: تبعه / شويئي كوت، شويئن پيي مه ل گرت.
 - البحر: سافر فيه / بهر يي ده ريادا رويي.
 - الهواء: طار / فري.
 - رأسه: مضى على وجهه بغير روية / ساري خوي مه ل گرت.
 - هواه: اِنْقَاد له / شويئن خه يال و شاره زوي خوي كوت.
 - الاهوال: القى نفسه فيه / خوي خسته مه ترسيه وه.
 - له الدين: صار مديونا / قه رزار بو، وام دار كوت.
 - وار تكب الذنب: اِقتَرَفه / تاواني كرد.
 - و - الفحشاء. عمله / گونا مې كرد، خرابه ي كرد.
 رُكِب: اُرْكِب: جعله يركب / سوازي كرد.
 - ضد فُكَّ: وضع بعضه على بعض / به ستيه وه، خستيه وه جبي خوي، چاكي كرده وه، كوي كرده وه.
 - الفص في الخاتم / نقيمي تن خست.
 - الداء: حَضَرَهَا / گرتيه وه.
 اِرْتَكَب الامر: اِقتَحَمَهُ / اِفتحمه / كردي.
 تَرَكَّب من كذا: اشتمل على / پيك هاتوه له.
 رَاكِب: خلاف العاشي / سوار.
 - : مُسَافِر / گه شتبار، ره و تني.
 رُكُوب: اِمْتِطَاء / سواربون.
 مَرْكُوب: مُنْطَئِي / سواركراو، سوار له سهر.
 - : حِذَاء / پيلاو.
 مَرْكِب: سفينة / كه شتي.
 - شراعي / كه شتي چاروكه دار.
 مَرْكِبَة: عَرَبِيَّة / كاليسكه، نوتومبيلي كروي، گه زين.
 - الجليد / خليسكه.
 مَرْكِبَات: عجلات مختلفة الاشكال / سوارگه.
 رُكْبَة: ما بين الفخذ و الساق / نه زتو، چوك.
 باطن ال - / ره فيسكه.
 رُكِب: رُكبان / قافلة / كاروان.
 رُكَاب الخيل / سوار، نه سپ سوار.
 رُكَاب السرج / ناوزه نكي.
 العظم الركابي: من عظام الأذن / نئيسكي گويي.
 تركيب: بناء / دروست كردن، پيك هيتان، ساز كردن، گرتنه وه، ليك دان.
 اِرْتِكَاب: اِقتِحَام. اِقتَراف / كردن، وه شاندينه وه، تاوان و گونا مې كردن، خرابه كردن.
 مُرْتَكِب: مُقْتَرَف / تاوان كره، گونا مې كار.
 مُرْكِب: ضد بسيط / ناويته.
 - من كذا / پيك هاتوه له.
 - على كذا / له سهر دانراو، له سهر دامه زراو.

- النقص: شعور بالحطة/ خۆكەمى.

ربح - / دەسكەوتى ناوئىته.

عدد - / ژماره‌ى ناوئىته.

كسر - / كەرتى ناوئىته.

رُكبة: ما بين الفخذ و الساق/ ئەژتۆ.

أبو - : كرنب لغتى/ شيلم.

ركد:

رُكْد: سَكَن/ وهستا، نارامى گرت.

- الميزان: اِسْتَوَى/ رَيْك وهستا، تەرازوئەكە رَيْك

وهستا.

- العُكْر و الثُّفل: انحدر الى اسفل الأناه/ نىشت.

رُكود: سكون الحركة/ وهستا، راوهستان، كزبون.

راكد: ساكن الحركة/ وهستا، راوهستا.

ركز:

رُكَز: رُكَز: غَرَزَ فى الارض/ چهقانى.

- إرتكز: وقف قليلاً/ تاوئيك وهستا، هەن

ويسته يەكى بۆ كرد.

- - - على: اِسْتند/ پالى دايه سه، خۆى دا

به سه.

- - - : استقر/ وهستا، له جىي خۆى وهستا،

چهقى.

تُرْكُز فى المكان: اِتذخها مركزاً/ دای كوتا، كردى به

بنكە.

رُكُزة. وقفه قصيرة/ تاوئيك وهستا، چوكله، ويړگول.

ركيزة. مرتكز/ پشتگىرى، پال پشت.

- نعامه/ كوله كه، راگره، نيرگه.

ركائز: اعمدة/ ستون، كوله كه، نيرگه.

مركز: محور. وسط الدائرة/ چهق.

- الثقل/ چهقى قورسايسى.

- الجذب/ چهقى كيش.

- : منزلة. مقام/ پايه، بته.

- : موضع/ شوئىن، هەن ويست، جهرگه.

- الادارة/ بنكه.

مركزى / ناوهندى.

لا - / ناواوهندى، ناوهند به دهن.

القوة المركزية الجاذبة/ هيئى ناوهندى كيش.

القوة المركزية الطاردة/ هيئى ناوهندى فهئ دهن.

مُرْكُز/ خەست، تونگ، توند، توندو تۆل.

تركيز/ توندى، پهيت، خەست كردن، چهقاندن.

إرتكان/ داکوتان، چهقاندن، راگرتن، پال دانه وه.

مُرْتَكُز/ راگره.

ركض:

ركض: عَدَا/ راي كرد، دايه غار.

- الفرس برجله: اِسْتَحْتَه/ ناوزهنگى لئىدا، تيوهى

ژەند.

- له دفعه/ پالى پيوهنا.

- الارض: ضربها برجله/ پئوئيدا بهزه وييدا.

- الطائر بجناحيه: حرکها مُسرعا/ پالى راوهشان.

- منه: هَرَبَ مُسرعا/ بۆى ده رچو، خۆى ده رياز كرد،

لئى رايكرد.

راكض: باری فى الرکض/ راكردنى كرد.

إرتكض: تحرك و اضطرب/ جولاه به شپزه يى،

شپزه بو.

- الجنين فى البطن: تحرك/ كورپه له جولاه له سكى

دايكييا.

ركض: عدو/ راكردن، دهو.

رُكَّاض. ركوض: عَدَاء/ راگره.

إرتكاض الجنين فى البطن/ جولانى كورپه له سكى

دايكييا.

ركوض: سريع/ خيتره، بهگوب.

ركع:

رُكَّع. اِنحنى إحتراماً/ چهمايه وه، كپنوشى برد،

نوشتايه وه.

رُكَّع. رُكَّع: جَعَلَهُ يَرْكُع/ چهمانيه وه، كپنوشى پئى برد،

سهرى پئى شوئىكرد.

راعع: كل شيء يَخْفِضُ رأسه/ چهماو، سه رشوئى.

رُكُوع: جَثُو/ كپنوش بردن، چهمانه وه، دانه وينه وه،

نوشتانه وه، چۆك دادان.

رُكُوع: المرأة من ركع/ چهمانه وه يهك.

ركل:

رُكَل: ضَرَبَ بِرِجْلِ واحِدَةٍ/ تئى مهل دا، لهقهى لئىدا.

- الفرس: ضربه بالرجل ليعدو/ تيوهى ژەند.

رُكُلة: لبطه/ لهقه، شهق.

رُكَل: كُرَاث/ كه وهه.

رَكَال: بائع الكراث/ كهوه فروش.

رَمَّم: تم اصلاحه/ چاك كرايه وه.

رکم:

- العظم: نزع ما عليه من اللحم/ گوشته کي دامالی.

رَكَم: جمع و كَوْم/ كوی كرده وه، كه كه كی كرد، كومه لی كرد.

رَم: ترمیم. مَرَمَة: إصلاح/ چاك كرده وه، تازه كرده وه، دهست کاری كردن.

تَرَكَم: اِرْتَكَم: اِجْتَمَعَ بكثرة وازدهام/ كه كه كبو، كومه لی بو، نیشته سه ریه ك.

رَمَة: رَمَة: قطعة بالية من العظام/ نیسقانی پواو، رزیو. - - : جيفة/ كه لك، لاشه.

رُكَام: رَكَم: مُتْرَاكَم: كومه/ كه كه كی، كومه لی. رَكْمَة: كوم/ كومه لی، توبه لی.

رَمُوتَه: بجملته/ هموی، به ته وای، سه راپا، تیكرا، ره به ق.

- من الطین/ پین خوی، پین خوی یه ك قوی. تراكم/ كه كه كبون، كومه لی بون، نیشته سه ریه ك.

رَمِيم: رُمَام: بال/ پواو، رزیو. رمث:

مِرْكَم كهربائی: جهاز خزن الطاقة الكهربية/ نامیزی كاره با پسیسه كردن.

رَمَث: اصلح/ چاكی كرده وه. رَمَث: طُوف/ كه كه ك، مور.

رَكَن: رَكَن و لِرْكَن الیه: وثق به و استمانه/ به وای پین كرد، باوه پری پین كرد، لینی دنلیا بوو.

- رُمُتَه: بقیة اللبن فی الضرع/ شو شیرهی له ناو گوانا نه مینیتتیه وه.

- و - الیه عَوَّلَ او اِعْتَمَد علیه/ پشتی پین به ست.

رمح:

لِرْكَن اِلی الفِرَار: هَرَب. فَرَّ/ رای كرد، بوی ده رچو.

رَمَح: طعن بِالرُمح/ رمی وه شان، رمی پیاكرد، به ر رمی دا.

- و ارتكن على: مال. اِسْتَمَد/ پالی دایه وه، خوی دایه سه.

- رُمح: عود طويل فی راسه حَرَبَة/ رم، نیزیه. رماح: صانع الرُمح/ رم دروستكرد.

- و - على: لجا اِلی/ په نای برده به. يُرْكَن الیه: يَعُوَّل علیه/ باوه پری پین نه كوی، پشتی پین نه به ستی.

- رَمَد: حَامِل الرُمح/ رم مه لی گر. رمذ:

رُكَن: زاوية. ظَلُر/ گوشه، قوزین، په نا، سوچ.

رَمَد: اُرْمَد الرُّجُل: هاجت عینه/ چاوی داهات، گلی كرد.

- سَدَد: مایقوی به/ پشتگیر، پال پشت، كوله كه. - من الشيء: جزء منه/ به ش.

رَمَدَت: اِرْمَدَت العَینُ: هاجت/ چاوداهات، گلی كرد، هاته نیش، زانی كرد.

- دراسة عسكرية علیا/ پله یه کی به رزی نه فسه ری، روكن.

رَمَد الشيء: و وضعه فی الرماد/ كودی به ژیز خۆله میشه وه.

رُكُون: اِرْكَان و وثوق/ باوه پین كردن، پشت پین به ستن. لِرْكَان حرب: جماعة القواد/ كارگیچی سه رپازی.

- النار: غَطَاها بِالرَمَاد/ به خۆله میش دای پویشی. - الجُتَة: اِحراقها/ سوتانی.

رُكُون: ثابت/ جیگیر، قایم. - رَزِين: وقور/ قورس، ناغز، همین، له سه رخو.

رَمَد العین: هیجان العین/ چاوتیشه، گل كردن، چاوداهاتن، وه ردینته، بوخویی.

مِرْكَن: طنشت الغسیل/ سوینته، ته شت. رَكِيك (فی رك) رَمَاد (فی رمذ) رَمَان (فی رمن)

رَمَاد: ثَرَاب النار/ خۆله میش، سوتو. - حَار/ ژیه مو.

رم: رَم: رَمَّم: اصلح/ چاكی كرده وه، دهستکاری كرد.

رَمَاد: ثَرَاب النار/ خۆله میش، سوتو. - حَار/ ژیه مو.

- لَرَمَ العَظْم: بلی/ پوا، رزی (نیسقان).

رَمَد: الشَّوَاء فی الجمر/ پيشاو.

رمز:

رمز الی: اشار و اوما/ نامازی کرد، هیمای بآ کرد، دست نیشانی کرد.

- کئی/ هیمای کرد.

رمز: رمز: رمز: إشارة/ نیشانه، نیشان، هیما، دروشم.

- کینایه/ هیما، تروپ.

رمزی: کتائی/ هیمائی، نیشان کاری.

راموز: نمودج/ نمونه.

رمس:

رمس: زمس: دقن/ ناشتی.

- الخیر: کتمه/ شاردیهوه.

إرتمس فی الماء: إنغمس/ تقوم بو.

رمس: راموس: قیر/ گوب/ گلکز.

رمش:

رمش: تناول الشيء باطراف الاصابع/ بهساری

پهجه مهلی گرت.

- به بیده: لمسه/ دهستی لآ خست، دهستی پیامتا.

- العین: رقت/ چاوتروکا، چاوتری.

رمش: التهاب الجفن/ پیلو مهرکردن، چاوتاوکردن، مهر

کردنی پیلو، سوتمه رقی.

رمش العین: جفنها/ پیلو.

رمش: هذب العین/ برژانگ.

مرماش: من یحرك عينه كثيرا/ چاوجه قهقهه، چاوتورد

نه تروکیکنی.

رمص:

رمصت عينه: سال منها الرمص/ چاوی ریبوقی کرد.

رمص: عماص. وسخ ابيض فی مجرى الدمع/ ریبوق.

رمض:

رمض: رمض. ارمض الغنم. رعاها فی الرمضاء/ به

گرما له وه پانی.

رمضاء: شدة الحر/ قرچی گرما.

رمضان/ مانگی تویه می کرجی دواى شهعبان و پیش

شوال، مانگی (رهمهزان، رقد).

رمق:

رمق: لحظ لحظاً خفيفاً/ چاوتکی پیاخشان، سهیرتکی

کرد.

- لاحظ/ سهیری کرد، تهماشای کرد.

- رمق الیه: اطال النظر/ چاوی تی بری.

رامقه: تتبعه بنظره و راقبه/ چاوی لآ نه تروکان.

إرمق الشيء: ضعف/ لاواز بو.

- الرجل: هلك هزالاً/ به لاوازی مرد، تویاهوه.

رمق: رماق العمل: عمله ولم يتقنه/ نیشهکی به

قهلی و ناشیانه کرد.

رماق: النظر شزراً. نظر العداوة/ چاو (زیت کردنهوه،

مؤرکردنهوه).

یرموق: ضعيف النظر/ چاوکز.

رمق: بقية الحياة/ نه ژیانهی که ماوه.

- من العیش: القليل يمسك الرمق/ ژیانی مهمره و

مهژی.

الرمق الأخير/ سهره مرگ، گیانه لان.

على آخر رمق من الحياة/ گیان نه دا، له گیانه لادیه.

سد رمق الجائع: اطعمه و انقذه من الموت/ خواردنی

دایه وه مردن زرکاری کرد.

عیش رمق و رماق: ضيق/ کوله مهرگی.

رجل رمق: ضعيف/ لاواز.

رامق: رموق: فقير/ مهژار.

رمل:

رمل: رش عليه الرمل/ خولی بیوه کرد.

رمل: ترمل الرجل: ماتت زوجته/ بیوه پپاو کهوت،

ژنهکی مرد.

- ت. - ت المرأة: مات عنها زوجها/ بیوه ژن

کهوت، میرده کهی مرد.

رمل/ لم، خول، ریخ، ریک، قوم.

- اسود/ ریخه شینکه.

رملی: مرمیل: كثير الرمل/ لماوی، لمین، ریخه لان،

ریکه لان، قومین.

رمال: بائع الرمل/ لم فروش.

رمل: ایم: ماتت زوجته/ بیوه پپاو، ژن مردو.

- ارملة: ایم: مات عنها زوجها/ بیوه ژن، میرد

مردو.

ترمل النوجة: ایومة/ بیوه ژن کهوتن، پپاومردن،

بیوه ژن کوشی.

رمن:

رمان: شجر و ثمر/ مه نار.

زهر ال - / گولنار، گول هه نار.

رُمَانَة: قَدِيْفَة تُلقَى بِاليدِ / نارنجوك.

رمى:

رمى الشيءَ او بالشيءِ: القى، طَرَحَ / فَرِيسَى دَا، هه لآيدا، توپى هه دا.

- : نَبَذَ / نهى ويست، نافه رۆزى كرد.

- القَدِيْفَة / نه قانى، هاويشتى.

- بكلامه الى كذا / قسهى تى گرت، توانجى تى گرت.

- بينهم: القى الشِقَاقَ / دو بهه كه و ساكوكى تى خستن، به شه پى دان، كردنى به گز به كدا.

- عنه: نَفَضَ / نه كانى.

رَمَاهُ بكذا: اِتهمه به / تاوان بارى كرد، گونا هبارى كرد.

- بكذا: عابَهُ به / توانجى تى گرت.

اِرتَمى على الارض: طَرَحَ نفسه ارضاً / خوى دا به زهويدا.

- على قدمى فلان / خوى دا به سهه پييدا.

رَمِيه: طَرَحَ / هه ل دان، فريدان، هاويشتن، تو بهه ل دان.

رام: ماهر فى الرماية / دهست راست، نيشانه چى.

مَرْمَى: مكان الرمى / شوين نيشانه نانهوه.

- : مَدَى الرمى / بوار، ماوه.

- النظر: مَدَى البصر / نه وهندهى چاو بركا.

- : قصد. غرض: هَدَفَ / تامانج، مه بهست، گول.

رماية: تصويب / نيشانه نانهوه.

رم:

رَمَى: طَرَحَ / دهنگى دايه وه، زرنكايه وه.

رَمَّة: رَمِيْن: طَمِيْن / دهنگ دانسه وه، زايله، زرنكانسه وه، له رينه وه.

رَمَان: طَمَان. داو / زرنك دار، زايله دار.

الشوكة الرمانة / زرنك چه تال.

رنب:

رُنِبَ بيتى / كه رويتشك.

- بَرَى / كه رويتشكى كيوى.

رُنْبِيَة الانف. طرف الانف / سهه رى لوت.

رنج:

رُنَجَ: اضعف / لاوازى كرد.

- : امال / لارى كرده وه، چه مانيه وه.

تَرَنَج: تَمَايَل / بهم لاوادا كهوت، له ريه وه.

- و اِرْتَنَج: تَمَايَل من السكر / له ترى نه دا، پال پاى نه كرد.

مُتَرَنَج: مُتَمَايَل / بهم لاوادا نه كه وي، لارولارو نه كا، له تر نه دا، نه له ريتته وه، له سهه شان بوى نه پوات، پال پانه كات.

مَرِنَجَة السفينة: مَقْدَمها / لوتى كه شتى، پيشه كهى.

رنق:

رُنِقَ: شَرِقَ الماءُ: كَدَرَ / لَيْلَ بو، ليخن بو.

رُنِقَ: لَرِنِقَ الماءُ: كَدَرَ / لَيْلَى كرد، ليخنى كرد.

- الماءُ: صفاها / رونى كرده وه.

- النظر اليه: اظاله / چاوى تى برى.

رُنِقَ: تُرَاب فى الماء / خَوْلَى ناوان، ليخن، لَيْلَى، خَوْلَ له ناودا.

رُنِقَة ماء اِختلط فيه الطين / لَيْلَ ناو، ناوى لَيْلَ، توپاو.

رُونِق: الطلّوة و الحُصْن و الأشراق / باق و بريق، بريسك و هوپ، شهوق.

رنم:

رَنِمَ: تَرَنِمَ: غَنَى / گورانى وت، چريكانى، ويردى خويئند.

ترنيمه: اغنية. ترتيله / گورانى، ويرد، سرودى ناينى، سوژكردن.

رنا:

رَنَا. لَرِنَى. تَرَنَى اليه و له: اِدام النظر اليه / چاوى تى برى.

رَأَى الحُصْنَ فلاناً: اَعْجَبَهُ و حمله على الرُنو / واى لى كرد هه سهه برى بكا، چاوى لى نه تروكيئى.

رنا: مايرنى اليه طويلاً لحسنه / نه ميئى هه سهه بركى، چاوى لى نه تروكيئى.

- : جمال / جوانى.

رُنُو: نَظَرَ. مُشَاهَدَة / سهه بركردن، چاو تى بربن.

رهب:

رَهَبَ: خَافَ / ترسا، توقى.

لَرَهَبَ. رَهَبَ. اِسْتَرَهَبَ: خَوَّفَ / ترسانى، توقانى.

مَرَهَبَ: تَوَعَّدَ / هه په شهى كرد.

- الرجل. تَرَهَبِنَ: صَارَ رَاهِباً / واى له دنيا هيئنا، بو به (قه شه، ره بهن) (بياو).

- ت المرأة: صارت رَاهِبَةً / واى له دنيا هيئنا بو به به رستار (نافرهت).

رَهْبَةٌ رُهْبِي. رَهْبَاءُ. خَوْفٌ / ترس، مه ترسی، توقین.
 رَهْيَبٌ: مخيف / ترسینه، توقینه.
 رَاهِبٌ: خائف / ترساو، توقیو، مه ترسی.
 - ناسك. ناسر العفة / قه شه، كه شیش، زیوار،
 ره بن، نه وانهی واز له دنیا نه میتن.
 - ناسرة العفة / قه شه زن، ناسره تی ره بن،
 په رستار.
 رَهْبَانِيَّةٌ. تَرْهَبٌ. رَهْبَانِيَّةٌ: نُسْكٌ / پوست نشین،
 خواپه رستی، ره بن گه ری.
 إِرْهَابٌ: تَخْوِيفٌ. فِرْعٌ / مه ترسی، توقاندن، تقدو ستم،
 ترساندن، تهریه گه ری.
 إِرْهَابِيٌّ: تَهْدِيدِيٌّ / ترسینه، ترسینه. مه ره شه که ره،
 به له سه، تهریه
 الحكم الا - : الحكم المعتمد على الارهاب والعنف /
 ده سولات داری به مه ترسی و تقدو ستم مه وه.
 رهج:
 رَهْجٌ. لُرْهَجٌ: اثار الغبار / کردی به تپ و توژ.
 - بين القوم: هَيْجٌ بعضهم على بعض / نازاوه ی
 نایه وه، ناشوبی گزیرا، کردنی به گزیره کدا.
 رَهْجٌ. رَهْجٌ: غُبَارٌ / تپ و توژ.
 - : فَيْثَةٌ / نازاوه، ناشوب.
 ره د:
 رَهْدَانٌ: اِنْطَاءٌ / که مته رخ می کرد.
 رَهْدَانٌ. رَهْدَانٌ. رَهْدَانٌ: جَبَانٌ / ترسنوک، گه لور.
 - - - : احمق / گیل، گه مزه.
 رَهْدُونٌ: كَذَابٌ / دروژن.
 رهص:
 رَهْصٌ: عَشْرٌ. تَعَثَّرٌ / مه ل نونا، مه له نگوت.
 رَهْصٌ. رَهْصَةٌ: عَثْرٌ / مه ل نوتان، مه له نگوتن، نوچ (دان)،
 بردن).
 رهط:
 رَهْطٌ: اللُّقْمَةُ: اكلها عظيمة / پاروی زلی گلان.
 إِرْتَهَطَ القوم: اجتمعوا / کربونه وه.
 رَهْطٌ. رَهْطٌ: جماعة / کز مه ل، پؤل، ره وه.
 - : نطاق البكارة / کچینی، بنی کچ.
 رهف:
 رَهْفٌ. لُرْهَفٌ: رَهْفٌ / ته نکی کرده وه.

- - - : السيف: رَهْفٌ حَذَهُ / تیژی کرده وه.
 لُرْهَفٌ اذنيه: نصبها للاستماع / گوئی شل کرد.
 رَهْفٌ: رَهْفٌ / ته نکه بو.
 رَهْيَفٌ: رَهْيَفٌ / ته نکه.
 - : نحيل / لاواز، باریکه له.
 - : مَرْهَفٌ: مُحَدَّدٌ / تیژ.
 رهق:
 رَهْقٌ. لُرْهَقٌ: ظَلَمٌ وَ فَعَلَ القبايح / زوداری کرد، کاری
 نایه جن و ناشیرنی کرد.
 لُرْهَقَةٌ: حَمَلَةٌ على ما لا يطيق / باری گران کرد،
 که شه نگی کرد.
 - : ظلمًا: الحق به / سزای پین گه یاند، سزای دا، تقدی لی
 کرد.
 - : اِثْمًا: حَمَلَةٌ اِيَّاهُ / گونا می دایه پال.
 رَاهِقٌ القلام: قارب الحلم اي بلغ حد الرجال / کاتی
 شه یانی بوینی، بو به هرزه کار، چوه ته معنی
 هرزه کاری وه.
 رَهْقٌ: الاثم و التهمة / گناه و تاوان.
 - : حَمَلُ المرء على ما لا يطيق / بارگران کردن، مانند
 کردن.
 مَرْهَقٌ: مُضَيِّقٌ عليه / بارگران، که شه نگ، شه که ت،
 میلاک.
 مَرْهَقٌ: بالغ حد الرجال / هرزه کار.
 مَرْهَقَةٌ: بلوغ سن الرجال / هرزه کاری.
 إِرْهَاقٌ: شه که تی، خۆماندو کردن، ماندویه تی.
 رهل:
 رَهْلٌ. تَرْهَلٌ: اِسْتَرْخَى / خاویره وه، له شی خاویره وه.
 رَهْلٌ. مَتْرَهَلٌ: رَخْوٌ / خاو.
 - - - : مَنْ كَانَ هَشًّا للحم / گوشت شل،
 پیچیه وانهی تونگ و تول.
 ره م:
 لُرْهَمَّتِ السماء: اَتَتْ بِالرَّهْمَةِ / بارانیکی وردو له سه رخو
 باری، که وه ری باری.
 رَهْمَةٌ: المطر الخفيف الدائم / بارانی وردو له سه رخو،
 که وه ری.
 مَرْهَمٌ: ما يُطلى به الجرح / مه له حم.
 ره ن:

رَهْن: دام و ثبت/ بهره‌وام و جیکیر بو.

- بالمکان: اقام/ تیا مایه‌وه و گوزهرانی کرد.
- ارَهْن المنقولات: اودعها کرهن/ بارمته‌ی کرد، ره‌منی کرد.

- عقاراً/ خستیبه ره‌هنه‌وه، بارمته‌ی کرد (خان).

ارَهْن فلاناً: اسَلَفُه/ قهرزی دایه.

- الشیء: جَعَلَهُ رَهْنًا/ به بارمته دای نا.

إِرْتَهَنَ الشیء: أَخَذَهُ رَهْنًا/ بارمته‌ی لی گل دایه‌وه.

- بِالأمر: تَقَيَّدُ/ دهست به‌سته‌بو، به‌ستراوه‌بو.

رَاهَنَ: سَابِقَ. خَاطِرًا/ گرهوی کرد، مهرجی کرد.

إِسْتَرْهَنَ: طَلَبَ مِنْ رَهْنًا/ داوای بارمته‌ی لی کرد.

رَهْنٌ رَهْمِيْنَه: مایووضع تامینا للدين/ بارمته، ره‌من.

- إشارته/ نامادهو چاوه‌ری ئیشاره‌تیتی.

رَهَانٌ رَهَانٌ مُخَاطَرَةٌ/ گرهو، مهرج.

رَهْمِيْنٌ بِأَعْمَالِهِ: مَاخُوذُ بِهَا/ به‌رپرسیاری کردارتیتی.

- مَرَهْمُونٌ مَرْتَهْنٌ رَهْمُونٌ/ ره‌من کراو، له ره‌هنایه.

رَاهِنٌ: ثَابِتٌ. دَائِمٌ جِيكِر، بهره‌وام، همیشه‌یی.

- مُوَدَّعُ الرَهْنِ/ بارمته‌ی داناره، بارمته‌دانهر.

- حَاضِرٌ. وَاقِعٌ نَهْمٌ كَاتِه، ئیستتا، ئاراه، نه‌وه‌ی مه‌یه.

الحالة الرهينة/ دُوخى ئیستتا، نه‌وه‌ی مه‌یه، نه‌م جوړه.

مُرْتَهْنٌ: أَخَذَ الرَهْنِ/ بارمته وه‌رگر، نه‌وه‌ی ره‌من کاری نه‌کا.

- بِالأمر: مقید به/ به‌ستراو، پی‌وه‌به‌ستراو.

رها:

رَهَا. ارَهَى عَلَى نَفْسِهِ: اِرْفَقَ بِهَا/ به‌تنگ خو‌یه‌وه مات.

- الحصانُ: سَارَ خَفِيْفًا/ له‌سه‌رخو ری‌یی.

رَهْوٌ: السیر السهل/ ره‌وت و ری‌ویی له‌سه‌رخو.

- وَرَهْوَةٌ: المکان المنخفض/ نزمان.

- و - : المکان المرتفع/ به‌ری‌یی.

راهي من العيش: الطيب الساكن/ خو‌ش گوزهرانی، ژانی بن‌دهنگی.

رَهَاءٌ مِنَ الْمَكَانِ: وَاسِعٌ/ فراوان.

روا:

رَوَا فِي الْأمر: نَظَرَ فِي الْأمر وَ تَفَكَّرَ فِي عَوَاقِبِهِ/ بی‌ری لی کرده‌وه، لی‌ی کولیه‌وه، پاشه‌ری‌زی لی‌ک دایه‌وه.

رَوِيَّةٌ: رَوِيَّةٌ: التَّفَكُّرُ وَ النَّظَرُ لِي الْأمر/ بی‌ری لی‌کری‌ده‌وه، لی‌کری‌لینه‌وه، بی‌ری له پاشه‌ری‌زو کورده‌وه.

راب:

رَابُ اللَّبْنِ: خَثْرٌ/ مه‌یی، بزکا.

- الرَّجُلُ: تَحَيَّرٌ/ سه‌ری سوپما، سه‌رسام ما.

رَوَّبٌ: لِرَابٍ: خَثْرٌ/ مه‌یانی، کردی به‌ماست.

رَوَّبٌ: لَبِيْنٌ رَائِبٌ أَوْ حَامِضٌ/ شیری مه‌ییو، بزیکاو، ماست.

رَائِبٌ. مَرُوْبٌ: مُخَثَّرٌ/ مه‌ییو، بزیکاو.

رَوِيَّةٌ: قَوَامُ الْعِيْشِ/ گوزهران.

- رَوِيَّةٌ: خَمِيْرَةٌ/ مه‌یین.

أَرْوَبٌ: حَبِيْرَانٌ/ سه‌رسوپماو، سه‌رسام.

- : فَاتِرُ النَّفْسِ/ له‌ش خاو، دام‌یزراو.

راث:

راث الحيوان: تَعَوُّطٌ/ پیسایی کرد، ته‌رسی کرد.

رَوْتُ: سَرَجِيْنُ الْفَرَسِ وَ كُلُّ ذِي حَافِرٍ/ ته‌رس، شیاکه، پشقل، ریخ.

راج:

راج الأمر: إِنْتِشْرٌ/ بلا‌وبه‌وه.

- ت السلعة: نَفَقَتْ/ فرو‌شرا، نه‌ما، بره‌وی سه‌ند.

- ت السوق/ بازاری گهرم بو، بازاری له‌بره‌وا بو.

رَوَّجَ الْأمر وَ الْخَبْرُ/ بلا‌وی کرده‌وه.

- السلعة: جَعَلَهَا تُرَوِّجُ/ بازاری گهرمی بق کرد، بره‌وی پی‌دا.

- الشیء وَ به: شَجَعَهُ وَ قَدَّمَهُ/ هانی دا، مه‌لی دا، پی‌شی خست.

رائج: مَطْلُوْبٌ/ داوای له سه‌ره، نه‌ویستری، داواکاری مه‌یه.

- : مَتَدَاوِلٌ/ باو، له ئارادایه.

رَوَّاجٌ: كَثْرَةٌ لَطْلَبُ/ بازاری گهرمی، بره‌وسه‌ندن، بره‌و.

- : تَدَاوِلٌ/ ده‌ستاو ده‌ست.

تَرَوِيْجٌ: تَدْوِيْلٌ/ بازاری گهرمی کردن، هان دان، بره‌و پی‌دان.

مُرَوِّجٌ: وَسِيْطٌ بَيْنَ الْبَائِعِ وَ الْمُشْتَرِي/ ده‌لال.

- : مُثِيْرٌ مُحَرِّكٌ/ هان دهر.

راج:

راج: ذَهَبٌ مَضِيٌّ/ ری‌ی، ری‌یشت، جو، تی‌یه‌ری.

- للمعروف: اسرع الى فعله فرحاً / چاکه‌ی کرد، روی کرده چاکه و پیاوه‌تی.
 إرتاح للأمر و اليه: فرح به / به‌دلی بو، پی‌ی خوش بو، پی‌ی قایل بو.
 - إستراح. وجد الراحة / پشوی دا، حه‌وایه‌وه، وچانی دا.
 رُوْح. أراح. ریح / حه‌وانیه‌وه، پشوی پی‌دا.
 - النفس أو القلب: انعشه / دل‌ی خوی خوش کرد، حه‌وایه‌وه، سره‌وتی به‌خوی‌دا.
 - تروّح بالمروحة: اخذ الريح بها / باوه‌شینی خوی کرد.
 - ذهب الى بيته / رویشته‌وه، گه‌رایه‌وه بؤ مال.
 رَواح بين عمليْن: اشتغل بهذا مرّة و بالثاني مرّة / توره‌ی کرد.
 - بين رجليه: قام على كل منها مرّة / به توره له‌سر قاجی وه‌ستا.
 أرواح تروّح الماء: ائْتَنُّ / بونی کرد، بۆگه‌نی کرد (نار).
 رُوْح: ائْتَسَع / فراوان بو.
 رائج: ذاهب / رژیو، رویشتو.
 رَواح: ذهاب / رژیو، رویشتن، چون.
 ریح: هواء متحرك / با.
 - رائحة / بون.
 فَوْق الـ: - مقابل / به‌رهب، روه‌وبا.
 تحت الـ: - مع الريح / پشته‌و با، له‌گه‌ل با.
 طاحون الـ: / ناشی با.
 طارد الـ: / باکیش.
 دَوّارة الـ: - دليل إتجاه الريح / بانیشان.
 اُخْرَجَ - أ / بای لَن بوه‌وه، بای به‌ردایه‌وه.
 ریح: هواء / با.
 - غربية: دَبُور / شه‌مال، بای (ماشه‌لان، خورنشین).
 - جنوبية غربية: بای وه‌شت.
 - شرقية: صنبا / بای خورمه‌لات.
 - موسمية: بای وه‌رز، وه‌رزه‌با.
 - السموم: هَبُوب / بای سه‌بون.
 - شمالية شرقية: بای وه‌رز.
 أبو -: فَرّاعة / داموّل.
 ریح: شَدید الريح / بای مه‌یه، باکه‌ی قایمه.

مروحة: مهواة / باوه‌شین، باگزی.
 - كهربائية / پانکه.
 - منفس: كوة التهوية / باکیش.
 إراحة: ترییح: ضد إتعاب / پشودان، حه‌وانته‌وه، سره‌وتن، سره‌وت گرتن.
 إرتياح: رضی / قایلی، به‌دل بون، پی‌خوشحالی.
 مریح: ضد متعب / ناسوده‌که‌ر.
 مرتاح: مُستريح: ضد تعبان / پشوداو، حه‌واوه.
 - البال: مطمئن / بین خه‌م، ناسوده، دل‌خوش، سه‌رسوک.
 رائحة: ريحة: شذا. عیبر / بون.
 - ذکبة / بونی خوش.
 - خبيثة / بۆگه‌ن، بونی ناخوش.
 ذکی الـ / - بون خوش، پی‌نی خوش.
 خبيث الـ / - بۆگه‌ن.
 رديء الـ / - بون ناخوش، بی‌ن ناخوش.
 عديم الـ / - بی بون، بی بین.
 ریحان: کل نبات طيب الرائحة / بون خوش، بی‌ن خوش.
 - نبات / ریحانه.
 - بری / چه‌ده‌نه.
 راحة: رواح: نقيض التعب / پشو، حه‌وانته‌وه، سره‌وتن.
 - اليد: باطنها / به‌ری له‌پ، به‌ری ده‌ست، شه‌پ.
 بال - : بسهولة / به‌ناسانی.
 بال - : على هون / له‌سرخو، به‌نه‌سپایی.
 إستراحة: راحة: سکون / پشو، حه‌وانته‌وه، وچان‌دار - / شوین پشو، پشوگه.
 أرحى: واسع الخلق / روخوش، به‌تاقه‌ت، دل فراوان.
 أرحية: حُبّ الافعال الحميدة و بذل العطايا / دل فراوانی، روخوشی، پیاوچاکی.
 تراویح: تروّیحه: جلوس / دانیشتن بؤ پشودان.
 - صلاة التراویح / نویژه‌کانی پاش نویژی خه‌وتنان له‌ره‌مه‌زانا، ته‌راویح.
 ترویح: تهویه / باگزی.
 - القلب أو النفس: تسليية. لهو / دل خوش کردن، ره‌باردن، خه‌م به‌بادان.
 - الحيوان: تاقه‌ت کردن.

مُستراح: بیت الخلاء/ تاوده‌ست.

رُوح: نفس/ گیان.

- : خُلاصَة/ پوخته، کرۆک.

- شریر/ نه‌گریس، پیاوخراپ.

خفیف ال - / سوکه‌له، روخۆش.

استحضار و مخاطبة الارواح/ جادوگری.

روحی. روحانی: غیر مادی/ گیانی، گیان په‌رست.

- : دینی/ ثابینی.

مَشروبات روحیة/ مه‌ستکر، مه‌سته‌منی، مه‌ی، باده.

راح: خَمَر/ مه‌ی، باده.

راد:

راد البلاد: طاقها/ پیاگه‌پا، گه‌شتی کرد.

- الشیء: طلبه/ داوای کرد، ویستی.

- ت الریح: تحرکت تحرکاً خفیفاً/ کزه‌ی هات،

بایه‌کی میواشی هات.

راود: خادع/ فیثلی کرد.

- المرأة: خادعها: طلب منها المنکر/ ده‌روخولی

دا، مه‌لنی خه‌له‌تان، ویستی ده‌ستی له‌گه‌ل تیکه‌ل کا.

اراد: شاء/ ویستی، خواستی.

- : إختار/ مه‌لنی بیژارد.

- : قَصَد/ مه‌به‌ستی بو، نیازی وابو، ویستی.

- (او لم یرد/ بیه‌وی و نه‌یه‌وی).

رُود فی السیر: تَمَهَّل/ له‌سه‌رخۆ رۆی.

رائد: کَشَاف/ دیده‌وان، گه‌ریده، گه‌پۆک، گه‌شته‌وان.

- : رُثْبَة عسکریة/ رائد. سن (نه‌جمه)، نه‌ستیره‌ی

سه‌رفشان.

- : جاسوس/ سیخوپ.

- : دلیل/ پیتنه‌نگ.

- : یدة الریحی/ ده‌سکی ده‌ستاپ.

إرادة: مشیئة. إختیار/ ویستن، ناره‌زو.

- : رَغْبَة. مَرَام/ نیاز، خواستن، په‌روا، باک.

بحسب ال - : کما یُريد/ به‌ ناره‌زوی خۆی.

بحسب - الله. بمشیئة الله/ فرمانی خواجه.

إرادتی: إختیاری/ مه‌وه‌سی، به‌ ناره‌زو، خۆویست،

خوایش، فیانی، ناره‌زوکاری.

لا - / خۆنه‌ویست.

مُرَاد: قصد. نیئة/ مه‌به‌ست، نیاز، خۆزگه، ناواته‌خوان.

مُرود: مَخْرَج/ ته‌وره.

- : حَديدة تدور فی اللجام/ ناستی لفاو، کرۆکی

لفاو.

- العين: میل الکحل/ کلچیک، میل.

رُود: العشی علی مهل/ رۆین له‌سه‌رخۆ، میواش.

- : إستکشاف/ گه‌پان، پشکنین.

ریح- ورائدة: نِيئة الهبوب/ بایه‌کی میواش و

له‌سه‌رخۆ، کزه.

رُويداً: مهلا/ له‌سه‌رخۆ، به‌ نه‌سپایی، به‌ میواشی، ورده

ورده.

أرود: المتمهل فی عمله/ نیشکهری له‌سه‌رخۆ،

خاووخلیچک، ته‌وه‌زهل، ته‌مه‌ل.

راز:

راز الحَجَر: وَرَنَه ليعرف ثقله/ مه‌لنی سه‌نگان.

- الرجل: جَرِيه و خَبْرَه/ تاقی کرده‌وه.

راز: رئیس البنائین/ باش وه‌ستا، وه‌ستاباشی.

ریازه: حِرْفَة الراز/ به‌تایی.

راض:

راض: رَوْضَ المَهْر: نَأْلُهُ و عَلمَهُ السیر/ جوانوه‌کی

راهینا، جه‌لدی کرد، فیره سواری کرد، مه‌شقی پین کرد.

- : الحيوان: طَبْعُهُ/ مائی کرد، مۆگری کرد.

راوَض: خاتل/ فیثلی لآ کرد، خافلی کرد.

تراوَض السرجلان فی البیع و الشراء: تَساوَما/

سه‌وابان کرد، ریک‌که‌وتن.

إرتاض المهر: صار مَرَوْضاً/ راهات، جه‌لندکرا، فیره

سواری کرا.

تَرِيض: تَنَرَه/ گه‌شتی کرد.

رائض: مَرَوْض الخیل/ راهیننر، جه‌لندکار.

مَرَوْض/ راهینراو.

مَرَاوَضَة: مَدَاجِنَة/ نه‌واژشت، راهینان، مائی کردن،

مۆگر کردن، جه‌لندکردن، مینانه ژیر بار.

ریاضة: تمرین/ مه‌شق.

- روحیة: ته‌ذیب الاخلاق النفسیة/ مه‌شقی

ده‌رونی.

- ریاضیات: العلوم الرياضیة/ بیرکار، ماتماتیک.

- : ألعاب الرياضة. لعب/ وه‌رزش.

ریاضی: مختص بالعلوم الرياضیة/ بیرکار زان.

- : يُحِبُّ الألعاب الرياضية/ وه زشكار.
 رَوْضَةٌ. رَوْضٌ: ارض مُحَضَّرَةٌ/ سه‌وزنه‌لان، میزگ،
 هریز، شه‌کار.
 - : حَديقَةٌ/ باخچه، گولستان.
 - الاطفال: حِصَانَةٌ/ باخچه‌ی ساوایان.
 راع:
 راعٍ. إرتاع منه: فَرَع/ ترسا، لئی ترسا.
 - رَوْعٌ. رَاعٍ: أفرَع/ ترسانی، ترقانی.
 - - - : هَرُّ المشاعر/ هاستی جولان.
 - - - : أعجِب/ دلئی کرده‌وه، به‌دللیا چو.
 إرتاع للخبر: إرتاع اليه/ به‌دللی بو، پیئی خوش بو.
 راعٍ. رَوْعٌ: خائف/ ترساو.
 - : مُعجِب/ په‌سند، به‌دل، ناوازه.
 رائِعَةُ النهار: مُعظَمَةٌ/ دریزایی رُوذ، رُوذی نیوه‌ی.
 فی - النهار/ به رُوذی نیوه‌ی.
 مُرَوَّعٌ: مَنْ خامرَةُ الخوف/ ترساو، ترس چوته دللیه‌وه،
 تَوَقُّوب.
 مُربِعٌ: مُخيف/ ترسیندر، تَوَقُّيندر.
 رَوْعٌ. رَوْعَةٌ: مَسْحَةٌ من الجمال/ جوانی، به‌دلانه‌چن.
 - - : رَهْبَةٌ/ فرغ/ ترس، سلّ لی کردنه‌وه.
 سَكَنٌ - ه : طَمَنٌ/ هیمنی کرده‌وه، هیمن بوه‌وه،
 هاتوه سه‌رخوی.
 خَطَرٌ ب - ه: بَدَالَةٌ/ هات به بیریا.
 راع:
 راعٍ: حاد مكرًا و خديعة/ ریگه‌ی پیچ و په‌نای گرت،
 ده‌ستی کرد به فیل و فهره‌ج، له ریئی راست لایدا، که‌وته
 ده‌ست برین.
 راعٍ: خادع/ فیللی کرد، پشی پشی بؤ کرد.
 - فی الکلام: قال کلامًا یحتمل معنيين/ قسه‌ی به
 توئیکل و پیچ و په‌نای کرد، به ناین و توئین دوا.
 مُراوِعٌ. رَوَاعٌ: خَدَاعٌ و مَكَارٌ/ فیل باز، به پیچ و په‌نا.
 مُراوِعَةٌ: مُطاطله. تحایل/ فیل، پشی پشی، پیچ و په‌نا،
 ده‌سه، گیزمه‌و کیشه، فاک و فیک، فه‌نگ، ناین و توئین.
 راق:
 راقٍ: صفا/ رون بوه‌وه.
 - ه الامر: أعجبه و سره/ به‌دللی بو، پیئی خوش بو،
 په‌سندی کرد.

- ه الامر: صادف هوی فی نفسه/ چو به‌دللیا، حزی
 لی کرد، هاستی جولان.
 رَوْقٌ: صَفَى/ رونی کرده‌وه.
 - : رَشَّح/ پالوتی.
 - البضاعة: صفاها/ فروقتی، ده‌ستی پیوه ناو
 ساخی کرده‌وه.
 اراق: سكب/ رذانی.
 - دَمَةٌ: سفكه/ خوئینی رذان، کوشتی.
 تَرَوَّقٌ: اكل اكلة الصباح/ زهمی به‌یانی خوارد.
 رَوْقٌ: الحب الخالص/ خوشه‌ویستی راستی.
 - : صاف/ رون، رونی.
 - رواق. رَوَاقٌ: سقف فی مقدم البيت/ مه‌یوان،
 تارمه.
 راووق. مَرَوَّقٌ: مُصَفٌ/ رون که‌روهه.
 - : مَرَشَّح/ پالیوره.
 رافق: صاف/ رون، پالیوراو، زنگ.
 تروقیه: فطور. اكلة الصباح/ زهمی به‌یانی.
 إراقة الدماء: سفك الدماء/ خوئین رشتن، کوشتن.
 رول:
 رَوْلُ الخُبْرَةِ: دلکها بالسمن/ نانلی له رون هه‌ل کیشا،
 چه‌وری کرد، تیی هه‌لسو.
 - : سال رواله/ لیکی کرد، لیک به‌ده‌میا هاته خوارئ.
 رُوال: لُهاب/ لیک، تف.
 مِرْوَلٌ: کثیر اللهاب/ لیکن.
 رام:
 رامٌ: آزاد. إبتغى/ ویستی.
 رَوْمٌ: جعله یروم/ وای لی کرد که بیه‌وی.
 رَوْمٌ: مَرَامٌ: بُغیة/ ویستن، دوا، خواستن.
 - - : قَصْدٌ/ مه‌پست، ثامانج.
 رَوْمٌ: شحمة الاذن/ نر مه‌گوشتی گوی.
 بحر ال - : بحر الابيض المتوسط/ ده‌ریای سبئی
 ناوه‌یاست.
 رومی. دجاج رومی/ قه‌لمون، عه‌لی شیش.
 ران:
 رَوَّند. رَوَّند. راوند: نبات/ ریواس.
 روی:
 رَوَى: قص. حکى/ گزپایه‌وه، وتی.

- نَقَلَ و ذَكَرَ عَنْهُ / لِيُوهَى كِتَابَهُ وَه.

- رَوَى: كَسَرَ الْعَطَشَ / تَبَيَّنَتْ شِكَاةُ نَاوَى خَوَارِدَهُ وَه.

رَوَى: اِرْتَوَى. تَرَوَى الْحَقْلَ: سَقَى / نَاوِدِرَا، نَاوَى خَوَارِدَهُ وَه.

- الانسان و الحيوان: شرب الماء / نَاوَى خَوَارِدَهُ وَه.

تَرَوَى: تَفَكَّرَ / بَرِي كَرْدَهُ وَه، تَرَبَّنِي كَرْد، رَامَا، تَرَامَا. رَوَايَةٌ: خَبْرٌ / إِشَاعَةٌ / هَوَالٌ، قَاو.

- قِصَّةٌ / حِكَايَةٌ / جِرْوُك، رَاو، دَاوِسْتَان، رُوْمَان.

: بِيَان / رَوْن كَرْدَنَهُ وَه، دَه خَسْتَن، دَه رِبِرِن.

- بوليسية / جِرْوُكِي بُولِيسِي.

- تَعْتِيلِيَّة / جِرْوُكِي شَاتَوِي.

- خِيَالِيَّة / جِرْوُكِي هَال بَسْت، رُوْمَان.

- مَحْرَزَنَةٌ / مَاسَاة / نَاسُور، تَرَاجِيدِي.

- هُرْلِيَّة / كَالْتَه جِرْوُك بُو بِنَكَه نَبِن.

تَرَوَى: رَوِيَّةٌ / تَفَكَّرَ / بَرِي كَرْدَنَهُ وَه، تَرَبَّنِي، تَرَبَّنِيْن، رَامَان، تَرَامَان.

پ - : بِنَفَكَّرَ / لَه سَه رَخَو، بَه مَبْنِي.

رَاو - رَاوِيَّةٌ: حَاك / جِرْوُك بِيَز، دَاوِسْتَان بِيَز، دَه نَك بِيَز.

رَوَاء: مَاء عَذْب / نَاوَى شَبِرِن، نَاوَى سَاو.

رَى - اِرْوَاء: سَقَى / نَاوِدَان، نَاوِدِرِي.

رِيَان - مُرْتَوَى: ضِدَّ عَطْشَان / نَاوِدِرَاو، پَارَاو.

- غَضٌ / تَه، پَارَاو، تَه پُو پَارَاو، تَه پُو بَر.

رُوَاء: حُسْنُ الْمَنْظَرِ / بَه دِيمَعَن، دِيمَعَن جَوَانِي، رُوَكَه شِي. رِيَّةٌ / رِيَّةٌ / سِي.

أَرْوِيَّةٌ: اِرْوِيَّةٌ: ضَمَانُ الْجَبَلِ / مَه رَه كَبِيَوِي.

رُوِيَا (فِي رَاي) رُوِيْدَا (فِي رُوْد) رِيَا (فِي رَاي)

رِيَا ضَه (فِي رُوِض) رَايَه (فِي رِي) رِيَان (فِي رُوِي)

رَاب:

رَاب. اِرَابٌ: اَوْقَعَهُ فِي الرِّيْبِ / خَسْتِيَه گُومَانَهُ وَه.

اِرَاب: صَارَ ذَا رِيْبٍ / گُومَانِي كَرْد، كَه وَتَه گُومَانَهُ وَه.

اِرْتَابُ مِنَ الشَّيْءِ: شَكٌّ فِيْهِ / گُومَانِي لِي كَرْد، دَلِي لِي پِيَس كَرْد.

- رَاي مِنْهُ مَا يُرِيْبُ / لِي سَلَه مِيَه وَه، لِي كَه وَتَه مَه تَرَسِيَه وَه.

رِيْب. رِيْبَةٌ: اِرْتِيَابٌ وَ شَكٌّ / گُومَان.

بِلَا - : بِلَا شَكٍّ / بِن گُومَان، مَه لِيَه ت.

لَا - فِيْهِ / مِيِج گُومَانِي تِيَا نِيَه.

مُرْتَاب. مُرِيْب: شَاكٌ / بَه گُومَان، گُومَانِي، بِن بَاوَه رِي، دَلِي پِيَس.

- فِي عَقِيْدَةٍ: مُلْحِدٌ / بِن تَايِن.

رَاث:

رَاث. تَرِيْثٌ: تَمَهَّلٌ / شَيْئِي كَرْد، لَه سَه رَخَو بُو.

- : اِبْطَا / خَاوَه خَاوِي كَرْد.

رِيْثٌ: مُهَلَّةٌ / شَيْئِي.

رِيْثَمَا: وَقْتَمَا. طَالَمَا / لَه كَاتِي كَدَا، مَه تَاكُو، تَاكُو.

رِيْثٌ: بَطِيءٌ / خَاو، شَيْئِي، لَه سَه رَخَو.

رَاش:

رَاشٌ: تَرِيْشٌ: جَمْعُ الْمَالِ وَ الْأَثَاثِ / پَارَه وَ شَتِي كُو كَرْدَهُ وَه، بُو بَه خَاوَن سَامَان.

- : الطَّاوِرُ: نَبِيْر رِيْشَه / پَه رِي دَه رَكْرَد، پَه رُو بَالِي كَرْد.

- : السَّهْمُ: لَزِقٌ عَلَيْهِ الرِّيْشُ / پَه رِي (بِيَا دَاكُو تَا، پِيُوَه نُوَسَان).

رَجُلٌ رَاشٌ: ذُو مَالٍ / سَامَانْدَار.

رِيْأَشٌ: فَاخِرٌ / نَايَاب.

رِيْشٌ: كَسَاءُ الطَّاوِرِ / پَه رِي.

- : رِيْشٌ. رِيْأَشٌ: مَفْرُوشَاتٌ / كَه ل وَ پَه لِي نَاوَمَالٌ، رَاخِر.

رِيْشَه: وَاحِدَةٌ الرِّيْشِ / پَه رِيْثَك.

- : الْكِتَابَةُ: قَلَمٌ / پِن نُوَس، خَاَمَه.

- : طَرَفُه الْقَلَمِ الْمَعْدِنِي / نُوَكِي نُوج، نُوَكِي پَانْدَان، نُوَك.

- : الْمَصُورُ: فَرِشَاةٌ / فَلَجَه.

- : الْجِرَاحُ: مِشْرَطٌ / نَه شَتَر.

- : الطَّاحُونَةُ / پَه رَه كَه.

- : الْمَرْوَحَةُ / پَه رُوَانَه.

وَزْنُ الْ - / پَه رَسَه نَك.

رِيْشِي: كَالرِّيْشِ، مَصْنُوعٌ مِنَ الرِّيْشِ / پَه رِيْن، لَه پَه رِي.

رِيْأَشٌ: مَاكَانَ فَاخِرًا مِنَ الْأَثَاثِ وَ الشِّيَابِ / نَايَاب.

رَاع:

رَاعٌ: تَعَاوَزَادٌ / گَه رَه بُو، گَه شَه ي كَرْد، رَوَا، پَه رَه ي

سَه نَد، نُوْدِيُو.

رَبِي الرَّايَةِ: رفعها / نالای مه‌ل کرد، به یاخی مه‌ل کرد.
رایة: علم / نالا، به یاخ.

رَبَّع. تَرَبَّعَ القَوْمُ: تجمَعوا / کوبونه‌وه.

رَبَّع: غَلَّة. محصول / به‌مه‌م.

- : حَصِيلَة / ده‌سکه‌وت، قازانج.

- . رَبَّعَان: اَوَّلُ وَ اَفْضَلُ / توبه‌ره، سه‌ره‌تا، تاف، مه‌په‌ت.

رَبَّعَان الشَّيَاب / تافی لای، مه‌په‌تی لای.

اَرْضُ مَرْبِعة: مُخَصَّبة / به‌پیت.

رَبِيعَة: جَمَاعَة مُنْضَمَة / کومه‌لی کۆک.

رَبِيع: مَكَانٌ مُرْتَفِعٌ / شوینی به‌رز، شوینیکی به‌رز.

راف:

رَافًا: تَرَبَّعَ: اَتَى الرِّيفَ / چو بۆ (گوند، لادی).

رِيف: اَرْضٌ فِيهَا زَرْعٌ / زهوی به‌کشتوکال.

- : قَرْيَة / لادی، گوند.

رِيفِي: قَرْوِي / لادی، گوندنشین.

راق:

رَاقٍ: لَمْعٌ / بریسکایه‌وه، دره‌وشایه‌وه.

- . اَرَاقٌ: صَبَّ / رزانی، رزوی کرد.

رَبِيقٌ: مَاءٌ / تاو.

رَبِيقٌ: لَعَابٌ / لیک، تف.

على الـ -: لَمْ يَأْكُلْ / به‌سکی برسی، خورینی.

على الـ -: قَبْلَ الاكْلِ صَبَاحًا / به‌ناشتا.

بَلَغَ -: هُ: اِسْتَرَاخَ / چه‌وایه‌وه، پشوی دا، تفی قوت دا.

رال:

رَال. رَيْلٌ: سَالٌ لُعَابَةً / ده‌می ناوی کرد، لیک به‌ده‌میا

هاته‌خواری.

رِيَال. رِيَالَةٌ. رِوَالَةٌ / لیک.

مَرِيوَلٌ: وِزْدَةٌ / به‌روانکه، پیتش (دامین، کوش)، به‌رکوش.

رام:

رَام. رَيْمٌ بِالْمَكَانِ: اَقَامَ / نیشته‌جی بو.

- الْمَكَانَ وَ مِنْهُ: زَالَ عَنْهُ وَ فَارَقَهُ / به‌جین هیشته،

چۆلی کرد، گواسته‌وه.

رَيْمٌ. رِيمٌ: غَزَالٌ اَبْيَضٌ / ناسکی سپی.

- : قَبْرٌ / کۆپ.

- : جَبَلٌ صَغِيرٌ / شاخ یا چپای نزم، زورگ.

ریی:

رَبِي الرَّايَةِ: عملها / نالای دروست کرد، به یاخی دروست

کرد.

ز ع ق ب

زاول (فی زول) زاویه (فی زوی) زایل (فی زیل) زبال (فی زیل).
 زب:
 زب: کثر شعرة / توکن بو.
 زبب: تزبب: تکلم حتی زبب فمه / شای کرد، کهف بهدمیا هاته خوارب.
 - العنب: صیره زبببا / کردی به میوز.
 تزبب الرجل: امتلا غیضا / رقی ههلسا، پیشی خواردهوه.
 - العنب: صار زبببا / بو به میوز.
 زبب: کثرة الشعر و طوله / توکنی، قزن.
 زبب: کثیر الشعر / توکن، تیسکن، قزن، کولکن.
 زببب: ماخفف من العنب / میوز.
 - بناتی / کشمیش.
 - : السم فی فم الحیة / ژاری ناوده می مار.
 زبببب: قرحة تخرج من الید / مو، دومائی پهتجه.
 زید:
 زید اللین: مخصه لیخرج زیده / زهنی تا کهرهی لی دهریتین، کهرهی لی دهریتنا.

زاب: زاب: شرب شرباً شدیداً / بینی پیوهنا.
 زبیر: ما یظهر من درن الثوب / تهقل، درومان، تیک، تبریب، ههل پیج.
 زبیق: فرار / جیوه.
 زبقی: کالزببق / جیوهی، وهک جیوه.
 زار:
 زار: زمجر / نه رانی.
 زبیر: زمجرة / نه ره، نه رهنه.
 زام:
 زام: مات سریعاً / دهم و دهست، گورج، کوت و پری، بهکسه، دهست بهجن) مرد، موت زوام: سریع / مردنی (کوت و پری، بهکسه، دهست بهجن).
 موت - : گریه / مردنی (ناخوش، نار هوا).
 زان:
 زوان: زوان: نبات / مرور، زبیرانه، دابو جان.
 زاج (فی زوج) زاح (فی زوج) زاد (فی زود) زاد (فی زید) زار (فی زور) زاغ (فی زیغ) زاف (فی زیف) زال (فی زول) زام (فی زوم) زان (فی زین) زاه (فی زهو)

زَيْدُ اللَّيْلِ: علاه الزَيْدَة / سهرتویژی کرد.

أَزِيدُ: أَخْرَجَ الزَّيْدُ / که فی کرد.

الرجل: فار غَضْبُهُ / توره بو، هه ل چو، رقی هه لسا، ده مارگیر بو، تنه گرتی.

زَيْدَةُ: زَيْدُ الحليب / که ره.

الشيء: أفضله / باشه که ی، باشترین، چاکترین.

الشيء: خلاصته / پوخته که ی، پوخته.

لُبَايَةٌ / كَرْوَك، ناوركوك.

زَيْدٌ: رَغْوَةٌ / که ف، سه که ف.

زَيْدِي: سمك / تنه که ماسی.

زير:

زَيْرُ البُرِّ: بناها بالحجارة / بیره که ی به بهرد هه ل چنی.

الكتاب: كتبه / نوسیه وه.

زير: حجارة / بهرد.

كتابة: نوسین.

كلام: ناخاو تن، قسه.

قوى: به میز.

زير: كتاب / نوسراو، نامه.

زَيْوَر: مزامير النبي داود / نامه ی داود پیغه مبر، زه بور.

مزيّر: قلم / پی نوس، خامه، قه له م.

زيط:

زَيْطُ البَطّ: صاح / قیرانی، مراوییه که قیرانی.

زَيْطَةٌ: زَيْطَةٌ / بطه / مراوی.

زيع:

تَزِيْعٌ: ساء خلقه / به دخو بو.

تَفِيْظٌ و عَرِيْدٌ / توره بو، کردی به هه ره شه و گوره شه.

زَوْبَعَةٌ: هيجان الريح / ره شه با، گنزه لوکه، شلیوه.

زيق:

زَيْقُ شَعْرَةٍ: نَقْفُهُ / هه لی کیشا، هه لی گرت، ده سه که نه ی کرد (قن).

إِنْزِيقٌ: دَخَلَ خِلْسَةً / خوی پیا کرد به دریه وه، فرته ی کرد، قوت بوه وه.

ت المرأة بولدها: رمته / فیضی دا، له باری چو.

زبل:

زَيْلُ الارض: سَمَّها / په نیی کرد، په نیی پیوه کرد.

زبل. زبل. زَيْلَة: سرجین / په یین، خۆل.

الحمام: زرق / ریفه.

زَبَالٌ: كُنَّاسٌ / خۆل ریز، گهسک ده ر.

زِيَالَةٌ: زَيْالَةٌ: كُنَّاسَةٌ. قُمَامَةٌ / خۆل، گهسک دراو، پیسی.

صندوق الزبالة / تنه که ی خۆل.

مَزِيْلَةٌ: موضع الزبل / سه ره نو تک.

زنبيل. زنبيل. وعاء / زه میله.

زين:

زَيْنٌ: دَفْعٌ / پالی نا، پالی پیوه نا.

أَزَيْنٌ: نَحَا / لای برد، نه ی هیشت.

زَبُونٌ: غَبِيٌّ / گیل، گه رچ، که ساس، که و ده ن.

زَبُونٌ: عميل. مُشْتَرِيٌّ / کریار، مه عمیل، بستین، ناشنا.

حَرَبٌ - شديدة / جهنگی گه رم.

زَبَانِيٌّ: زَبَانٌ: شَوْكَةٌ / چزو.

زَبَانِيَا العقرب: قرناها / شاخه دویشک.

زَبَانِيَّةُ جهنم / کارگوزاری دوزه خ، ناگرخوشکار.

زج:

زَجٌّ: رَمِيٌّ / هاویشتی، فیضی دا، تیی هاویشت، تیی خست، تیره ی گلان.

زَجَجٌ الحاجب: رَفَعَهُ / بروی بارک کرده وه.

حَوَّلَ الى زُجَاجٍ / کردی به شوشه.

زُجٌّ: حديدية في أسفل الرمح / ناسنی بن رم، بنکه رم.

العصا: كعب حديدی / ناسنی بن دارده ست، دهسک.

الشريط: طرفه المعدني / نه م سه ره وسه ری قه بتان.

زُجَاجٌ: قِرَازٌ / شوشه.

زُجَاجَةٌ: قَبِيْعَةٌ / شوشه، قاپ، بوتل.

زُجَاجِيٌّ: كالزجاج أو منه / شوشه ی.

زُجَاجٌ: بائع الزجاج / شوشه فروش.

اوان زجاجية / شوشه مهنی، چینی و فه خفوری، قاپی شوشه.

زجر:

زَجْرٌ: إِزْدَجْرٌ. إِزْجَرٌ: مَنَعَ و نَهَى / قه ده غه ی (کرد، خسته سر)، نه ی کرد.

طرده صائحا / به توره یی ده ری کرد.

- : **إنتَهَر** / لَئِي تَوْرَهو، پيامه لَ شاخا، ته ريفي كرده وه، پيامه لَ كالا.

زَجْر: مَنَع و نَهِي / قه دهغه كردن، دابين كردن.

- : **إنتَهَار** / توره بون، پيامه لَ شاخان، پيامه لَ كالان، ته ريفي كرده وه.

زاجِر: مانع. رادع / قه دهغه كره، به ريه ست، دابين كره.

- : **ضمير** / دهرون، ويژدان.

زجل:

زَجَل: رَمِي / فِرِي دَا، دهستي پيونه نا، دهست به رداري بو.

- **الحمام**: ارسلها الي بعد / كوتره كه ي نارد بِي شوييني نور.

حمام الزاجل / كوتري نامه بهر.

زَجَل: نوع من الشعر / جوريكه له مؤنراوه.

زجا: **زَجِي**. (زجى: از دجى: ساق) / لئِي خويي، بردي به ريه وه، پالي بيونه نا.

ازجى الامر: **أخْرَه** / دواي خست، خستي به قنگدا.

تَزَجِي بالشيء: **إكتفى به** / پئِي قايل بو، به به سى زانى، به شى كرد.

زح:

زَحَهُ / **زَحْرَحَهُ** من مكانه: باعدَه. **إزاله**. **حَرْكَه** / جولاني، له جئِي خوي جولاني، لاي برد، بزواني، له قاني، ترزاني.

تَزَحْرَحَ عن مكانه: **تَحْرَك** / جولا، بزوا، له قى، ترازا.

زحر:

زَحْر: كان به **زحير** / سكه شورپي بو، زه حيري بو، به له فيري بو.

- : **أخرج الصوت بانين** / نقانى.

زَحْر: **أصابه الزحار** / توشى (سكه شورپي) زه حيري، به له فيري بو.

زحار: **زحير** / **انين** / نقه، نقاندين.

- : **إسهال مؤلم** / سكه شورپي، زه حيري، **ديزانترى**، به له فيري.

زحف:

زَحَف: **دب** / خشا، كشا، له سر سنگ روي.

- : **حبا** / كاگولكيي كرد.

- **الجيش**: **سار** / كشا، چوه پيشه وه، پيشكورت (له شك).

- **اليه** / **خوي** بُو كشان، بوي چو.

- **الشيء**: **جَرَه** **جَرًا** **خفيفًا** / راي كيشا.

- : **اعيا** / **مياك** بو، كفت بو، شه كهت بو.

زحاف: **زَحَاف** / **داب** / **خشوك**، خشهك.

زُحَف: **دب** / كشان، بوجون، به لاماردان، چونه پيشه وه، **خشان**

الجراد الزحاف / پي كويه.

زَحَافَات: **زُوحِف**: **الحيوانات التي تدب على الارض** / خشوكه كان.

زَحَافَة: **دبابة** / خشوك، خزنه، تاخورك.

زُحَاف / خشكسي.

زحل:

زَحَل: **تَزَحَل** عن مكانه: **تباعدَ و تَنَحَّى** / لاجو، جولا، دوركه رته وه.

زَحَل: **زَحَل** / **نقل** و **أبعد** / لاي برد، جولاني، دورى خسته وه.

زُحَل: اسم **كوكب** / زوحل، كه يوان (هه ساره).

زَحَلَق: **دَحْرَج** / خل بوه وه.

- : **جعله يزلق** / خزاني، خليسكاني.

تَزَحَلَق: **تَزَلَق** / خليسكا.

زَحَلَقَة: **تَزَحَلَق** / خليسكه.

قبقاب ال - / **قباقيبي** خليسكه.

زحم:

زَحِم: **زاحم** / **ضايق**، **ناقس** / تنگي بين هه ل چني، پيش بريكيي كرد.

تَزاحم: **إزدحم** / **بكدَا**: **إحتشد** / پييو، بويه جه نجال، **جمه ي نه مات**.

- : **القوم**: **تضايقوا** / تنگيان بين هه ل چنرا.

- : **القوم**: **تدافعوا** / **كرديانه** پاله په ستو.

زُحْمَة: **زحام** / **إزدحام** / جه نجال، **قه له يالقي**، **جمه**، **جمه ماتن**.

مُزاحم: **مُنافس** / **حُصم** / به ره كاني كار، **تهنگ هه ل چن**، **پيش بريكي كار**، **هاوچاو**.

مُزاحمة: **مُنافسة** / به ريه ره كاني، **پيش بريكي**.

مُزاحم: **ممتليء** / **پي**، **ليوان**، **قه له يالغ**، **جه نجال**، **چي**.

زخ:

رَحَّ الْجَمْرُ: بَرَقَ شَدِيداً / دره وشایه وه، گه شایه وه، شوقی دایه وه (پشکن).

– المَطَرُ: اِنْتَصَبَ بَشِدَةً / به خور دای کرد، کردی به لیزمه.

زخیح: بَرِيقٌ / شوق، دره وشه، تیشک.

رَحَّةٌ: دَفْعَةٌ مِنَ المَطَرِ الشَّدِيدَةِ / تاو، تاوه بارانی قایم.

زخر:

زَخَرَ: قَرَّخَرَ البَحْرُ اَوْ الوادِی: اِمْتَلَأَ. اِرْتَفَعَ / مهل سا، پپرو (چه م).

– النبیات: طال / به ریزه وه، مهل جو (روه ک).

– القوم: جاشوا لِنْفیرِ اَوْ حَرْبٍ / مهل سان.

– زاخَر: فَاخَرَ / خَوَى مهل کیشا.

زَاخِرٌ: ملان. طافح / پپ، لیوان لیو، مهل ساو.

– کریم / دهست بلاو.

زُخْرَفٌ: زَوْقٌ. زَیْنٌ / رازاندیه وه، نه خشانی، نارایشتی دا.

– الکلام: مَوَّهٌ بِالکَذِبِ / فیسشال و دروی کرد، پیوه ی نا، زمان لوسی کرد.

زُخْرَفَةٌ: زَیْنَةٌ / نه خش، خشل، مت و مورو.

مُزَخْرَفٌ: مُزَكَّمٌ / رازاوه، نه خشین.

زُخْرَفٌ: زَیْنَةٌ / رازاندیه وه، خشل.

– الکلام: اِبْطِیْلُهُ المُمَوَّهَةٌ / دروو ده له سه، مهلات، زمان لوسی.

زُخَارِفُ الدنیا: زُهْوٌ، غُرُورٌ / له خویایی بون، خو مهل کیشان، رواله ت.

زُخْرَفِيٌّ: زَیْنِيٌّ / خشل فروش، نه خش دروستکر.

زخم:

زَخَمٌ: دَفَعَ بِشِدَّةٍ / توند پالی پیوه نا، به قایم پالی پیوه نا.

زَخَمَ اللّٰحْمُ: اِنْتَنَ / بونی کرد، بۆگن بو، بۆگنی کرد.

زَخَمٌ. زَخَمٌ: القُوَّةُ و الشَّدَّةُ قُوَّةُ الدَّفْعِ / ته و زم، هیز.

زَخْمَةٌ: رَاثِعَةٌ کَرِيهَةٌ / بۆگنی، بونی ناخوش.

زخیم: القوی الشدید / به میزن، به ته و زم، به زه بزو زهنگ.

زَخَمٌ: اللّٰحْمُ الفاسِدُ / بۆگن، بۆن کروی.

زُد:

زُدَّ القَمِیصُ: زُدَّ / شد ازراره / دوگه ی ل نا، قویچه ی لوتنا.

– عَيْنُهُ: ضَمِيْقًا / چاوی (بچوک کرده وه، هیتایه وه به ک، ته سک کرده وه).

زُرٌّ: مَا يَدْخُلُ فِي العُرْوَةِ / دوگه، قویچه.

– كَمَّ القَمِیصُ / سه رقول.

– جَمَانٌ / بزمارو ده رزی سه ریان.

– الزهْرَةُ: بُرْمٌ / خونچه.

– الطربوش و غیره: غَدِيَّةٌ / شرایه / گولونکه.

– الجرس الکهریائی / دوگه ی زهنگ، سویچ.

– فُخْدٌ / ران، شلکه ی ران.

حِذَاءٌ / باززار / پیلایو به فهیتان، فهیتانی.

بُرْدٌ العَصْفُورُ: صَوْتٌ / جریوانی.

بُرْدٌ: بُرْدٌ: من الطیور اکبر من العصفور / ریشوله.

زرب:

زُرِبَ المَواشِی: ادخلها فی الزریبة / مالاته که ی خسته پشتره وه.

زُرِبَ المَاءُ: سَالَ / رژا، رژی، تکا، ده لی.

زُرْبِيَّةٌ: زُرْبٌ: حظيرة المَواشِی / پشتر، گه ی، گه له خان، ته ویله.

زرب: مسیل المَاءُ / تاوه یژ، تاویژگه.

مِرْزَابٌ: مِيزَاب السطح / پلوسک.

زرد:

زُرِدٌ: حَنَقٌ / خنکانی.

– عَقْدٌ عَقْدَةٌ یَصْنَعُ حَلْهًا / کری کویزه ی لوتنا.

زُرِدٌ: اِرْدَرْدٌ. قُرْدٌ اللقمة: بَلَعَهَا / پاروی قوت دا، خواردی، مهلی لوشی، لوشی دا، لرفی دا.

زُرْدٌ: دِرْعٌ / زری، قه لغان.

– حَلَقَةٌ / نه لقه.

حمارٌ الـ: – حمار الوحش / که ره کوی، زبیرا.

مُرْدٌ: الحلق و البلعوم / گرو، بین.

زرع:

زَرَعَ: طَرَحَ البذر فی الارض / چاندی، توی کرد، توی چاند.

– الارض: حَرَثٌ / کیلای.

– النبیات: اَنْبَت و نَمَا / روا، سه ری ده میتنا.

زَرَعَ: زَرَعَةُ النبیات و الارض / کیلان، رواندن، چه قاندن، تقویکردن، چاندن.

– النبیات المزروع / روه ک.

زراعةٌ: فِلاحةٌ / کشت و کال.

وزارة الزراعة / وهزارهتی کشت و کال، شالیاریتی کشت و کال.

زراعی: مُخْتَصِنَ بِالزَّرَاعَةِ / کشتیار.

خیر - / پَسْپُورِی کشت و کال.

ارض - / زوی کشت و کال.

زَرَّاعٌ: زَارِعٌ / مَن یزرع الارض / جوتیار.

مُزَارِعٌ: فَلَاحٌ / کشتیار، وه ریزر.

مُزْرَعَةٌ: مَوْضِعُ الزَّرْعِ / کینگه.

مُزْرِعٌ / روال.

زَرْفٌ:

زَرْفُ الْقَوْمِ: فَرَقَهُمْ فِرْقًا / جیاجیای کردنوه، بهش بهشی کردن.

زَرَّافَةٌ: زَرَّافَةٌ / جَمَاعَةٌ / کومه، بهش.

- - - / حیوان زه رافه.

زَرَّافَاتٌ وَوَحْدَانًا / کومهل کومهل و تاک تاک، کومهل و تاک، به کومهل و یکه یکه.

زَبَقٌ:

زَبَقُ الطَّائِرِ: رَمَى بِسِلْحِهِ / ریفتهی کرد.

زَبَقٌ: إِزْبَقٌ: صَارَ اِزْبَاقٌ / شین (بو، بوهوه، هل گهرا).

زَبَقُ الطَّيْورِ: سِلْحُهَا / ریفته، ساق.

اِزْبَاقٌ: زَرَّاقٌ / شین، خومی، کوره، خوم.

- سَمَاوِيٌّ / نَاسِمَانِيٌّ / شیننی کال.

عَدُوٌّ - / شَدِيدُ الْعَدَاوَةِ / نِوشْمَنِي خَوِيْتِنَه خوی.

مَاءٌ - / صَافٌ / نَازِيٌّ سَافٌ وَرَوِيٌّ.

الْقُبَّةُ الزَّرْقَاءُ: السَّمَاءُ / نَاسِمَانٌ.

زَبَقٌ: زُرْقَةٌ / لَوْنٌ كَلَوْنِ السَّمَاءِ / شیننی ناسمانی.

مِزْرَاقٌ: رَمَحٌ صَغِيرٌ / سُونِيٌّ، سُونِگِيٌّ، رَمِي بَچُوك، نِيزَه.

زَبَدٌ / بَه لَه م، کَه شتی، گَه مَن.

- بَخَارِيٌّ / کَه شتی هَه لَم.

زُرَيْقٌ: اَبُو زُرَيْقٍ: طَائِرٌ اَكْبَرٌ مِّنَ الْعَصْفُورِ / جَه.

زُرَيْقَاءُ / نَاژَه لِيكَه لَه پَشِيلَه نَه چِن.

زَرِكَشٌ:

زَرِكَشٌ: زَحْرَفٌ / نَه خَشَانِيٌّ، رَاژَانِدِيَه وَه.

مُزْرِكَشٌ: مُزْحَرَفٌ / رَاژَاوَه، نَه خَشِيْن، نَه خَشَاو.

زَبْدٌ:

زَرْنِيخٌ: عَقَارٌ سَامٌ / مَه رَه گَه مِوش، ژَارِي کُوشِنَدَه.

زَرِيٌّ:

زَرِيٌّ: تَزْرِيٌّ: عَاطِبٌ اَوْعَابٌ / سَه رَه نَشْتِي كَرْد، عَهِيْبٌ وَ خَه وِشِي لِي دَه رَه مِيْنَا، گَالْتَهِي پِيْن كَرْد، گَالْتَهِي پِيْن هَات.

اَزْرِيٌّ بَه: حَقْرَةٌ / شَكَانِيٌّ، پَه نِگِي پِيْن دَا.

- بِالْأَمْرِ: اِسْتَحْفَافٌ / گَالْتَهِي لِي هَات.

اِزْدَرِيٌّ: اِسْتَزْرِيٌّ بَه: اِسْتَحْفَافٌ بَه / گَالْتَهِي پِيْن كَرْد، پَه نِگِي پِيْن دَا.

- - - بِالْخَطَرِ: لَمْ يَهْمُ / سَلِيٌّ نَه كَرْدَه وَه، اِئْتِي نَه سَلَه مِيَه وَه، بَاكِي نَه بُو.

زَرِيٌّ: يَسْتَحِقُّ الْاِزْدِرَادَ: حَقِيْرٌ / سُوْكٌ، رَسُوْا، پِيْن نَابِرُو.

اِزْدِرَادٌ: اِحْتِقَارٌ. اِسْتَحْفَافٌ / سُوْكٌ كَرْدِن، رَسُوَا كَرْدِن، گَالْتَهِي پِيْن كَرْدِن، پَه نِگ پِيْن دَان.

مُزْدِرٌ: اَشْوَفٌ / لَوْتُ بَه رِيْز، پِيْن نَابِرُو، گَالْتَهِي، قَه شَمَه ر.

مُزْرٍ: غَيْرٌ لَاطِقٌ بِالسَّمْعَةِ / نَاشِرِيْن، شُورَهِيِي.

مِزْرَاءٌ: مَن يَمِزِرِي عَلَى النَّاسِ / گَالْتَهِي، پِيْن نَابِرِيِي، نَه وَهِي گَالْتَهِي بَه خَه ك نَه كَا.

زَعٌ:

زَعْرَعٌ: حَرَكٌ / جَوْلَانِيٌّ، بَزْوَانِيٌّ، لَه قَانِي.

تَزَعْرَعٌ: تَحْرُكٌ / جَوْلَا، بَزْوَا، لَه قِي.

زَعْرَعَةٌ: حَرَكَةٌ / جَوْلٌ، جَوْلَانِدِن، بَزْوَانِدِن، لَه قَه لَه ق.

زَعْرَعٌ: زَعْرَعَانٌ. رِيحٌ شَدِيْدَةٌ / بَاي قَايِم، گَه رَدَه لَوْل، رَه شَه بَا.

زُعْرَعٌ: طَوِيْلُ الْاِرْجُلِ / لَاقٌ دَرِيْزِيٌّ، لَوْقِن، شَاقَه لَدَار.

مُزْرَعٌ: مُتَزَعْرَعٌ مَقْلَقٌ / لَه ق، شَلُوْق.

زَعِبٌ:

زَعِبُ الْاِنَاءِ: مَلَاهُ / پِرِي كَرْد.

- الشَّيْءُ: قَطْعُهُ / بِرِي، كَه رَتِي كَرْد، لِيْسِ دَاشْكَان.

- زُعْبَلٌ: عَظِيْمُ الْبَطْنِ دَقِيْقُ الْعُنُقِ / گَرِكِن، بَرِكِن، وَرِكِن وَ مَلْبَارِيك.

زَعَجٌ:

زَعَجٌ: زَعَجٌ. اَقْلَقٌ / وَه رَس، جَارَس، بِيْزَار، بُوْتُو، جَه رَه گَاوَسِي كَرْد.

اِزْرَعَجٌ: قَلِقٌ / وَه رَس، بِيْزَار، بُوْتُو، جَه رَه گَاوَسِي بُو.

زَعَجٌ: اِنْرَعَلِجٌ: قَلِقٌ / وَه رَسِي، بِيْزَارِي، وَه رَس بُووِن، بِيْزَارِيوون، جَارَسِي، بُوْتُو بُوِن، جَه رَه گَاوَسِي بُوِن.

اِزْعَاجٌ: اِقْلَاقٌ / وَه رَس، بِيْزَار، جَارَس، بُوْتُو، جَه رَه گَاوَسِي كَرْدِن، هَه رَاس پِيْن هَه لَكْرَتِن.

زَعْرٌ:

رُغْرُ شَعْرُهُ اوریشه: قَلَّ و خَفَّ/ روتایه وه، تنک بو.
 (رُغْرُ: رُغْرُ: خَفِيف الشَّعْر/ توك تنك، كَرَسْتَه.
 - : بلا ذیل/ بِن كلك، كَوَّل.
 رُغْرور: سَرِيع الغضب/ توبه، توبه و تَبْر.
 - : شجر/ كَوْبِر.
 زعاریر: كَتَل تَتَلَبَّد فِی اطراف الصوف من الزبیل/
 كه مِیَل.
 زعط: رُعَطُ: حَنْقُ/ خنكانی.
 مَوْت زاعط: سَرِيع/ مردنی كوت و پیری.
 زعف: زُعْفُ: زُعْفُ: قَتَلَه حَالاً و فِی مكانه/ هر له جیتی خویا
 كوشتی.
 - : - عَلى الجریح: اجهز علیه و اماتسه/
 برینداره كی كوشت، به برینداریش كوشتی، هائی کوتایه
 سه ری و كوشتی.
 سَمُّ رُغَافِ او مُرْعَفِ: یقتل سریعاً/ ژاری بكوژ.
 رُغْفِرَان: نبات یستعمل لتطیب و لتسوین الاكل/
 زه عفران.
 زعق: زُعَقُ: صرُخ/ قیزانی، هاواری كرد.
 - : دَعْرُ/ ترسا، ترسی لُ نِیشت.
 - : (رُعَقُ القَدْرُ: كَثْر ملحها/ خویی زود تنی كرد، سویری
 كرد، كردی به تل و خویی.
 (رُعَقُ: خَوْفُ/ ترسانی.
 زَعْفَقَة: صَنِحَة/ هاوار، قیژه، قره.
 زُعِیقُ: زُعِیقُ: صبیاح/ صُرَاخ/ هاوار كردن، قیژو هوی.
 زُعِیقُ: مَذْعور/ ترساو.
 زَعَقُ: الخائف باللیل/ شه وترسنوك.
 رُعَاقُ: ماء رُعَاقُ: مالح و مُر لا ییشرب/ ثاری سویری تال
 ناخوریته وه، سویر، سویراو.
 زعل: زُعَلُ: ضَجْر و اِضْطراب/ بیزاربو، شپززه بو، وه پس بو.
 - : تَكْدَرُ/ زویر بو، دلگیر بو، جاپس بو.
 (رُعَلُ: اُرْجَع و ضایق/ بیزاری كرد، شپززه ی كرد، وه پس
 كرد، جاپسی كرد.
 زُعَلُ: كَدْرُ/ زویری كرد، دلگیری كرد.

رُغَلُ: رُعْلَان: متضایق/ بیزار، وه پس، جاپس.
 - : - : متكدر/ زویر، دلگیر، نیگه ران.
 رُغَلُ: ضَجْرُ/ بیزاری، وه پس بو.
 - : كَدْرُ: غضب/ دلگیری، زویری، توبه یی، نیگه رانی.
 زعم: زُعَمُ: اِدْعَی/ وای وت، وای دهرخست، وای پیشان ده، وای
 راگه یاند.
 - : تَزَعَمُ القومُ: صار لهم زعیماً/ بو به سه رگه وره،
 سه رگه دایه تی گرته ده ست.
 تَزَعَمُ: اتی بالا كاذیب/ فیشالی كرد، دروی مهال به ست.
 زُعْمی: كَذَابُ/ دروژن.
 - : صادق/ راستگو.
 زُعْمُ: اِدْعَاءُ/ واوتن وا دهرخستن، واپیشاندان، وا
 راگه یاندن.
 مَزَعَمُ: امر مَزَعَمُ: لایوثق به/ جیتی باوه پ نیه.
 زعیم: السید و الرئیس/ سه ردار، سه روك، سه رگه وره،
 پیشه واه، سالار.
 زُعَامَة: رئاسَة/ سه رگه دایه تی، پیشه وایی، رابه ری،
 سالاری.
 زعن: زَعْنَفَة: زَعْنَفَة: اجنحة السمك/ په په كه، باله ماسی،
 په په كه ی ماسی.
 - : القصیر/ كورت، كورته بنه.
 زُعَانِفُ القومُ: الرعاع/ هرچی و په رچی.
 زغب: زُعْبُ: صفار الریش او الشعر/ گهنگه مو، گهنگه پ.
 زُعْبُ: (زُعْبُ: له زُعْبُ/ گهنگه مویا گهنگه په ری هیه،
 پوشی هیه.
 زُعْبُرُ: زُعْبَارُ: زُعْبُ/ گهنگه مو، كوك، په په موج.
 زغل: زُعَلُ: اُرْغَلُ: صب/ روی كرد، رزانی.
 - : غُشُّ/ زُفُّ/ گزی كرد.
 زغل: غُشُّ/ گزی، گزی كردن.
 زُغلی: غُشَّاشُ/ گزی كار.
 زُغلولُ: طفل/ مندلان، منال.
 - : فرخ الحمام/ به چك كوتر، زهرنه قوته ی كوتر.
 - : الخفیف السریع/ سوكه له، بزئو، جابوك.

زف:

زَفَا: زَفَا: اَسْرَعُ/ په‌له‌ی کرد، خیرایی کرد.

- العروس الی زَوْجِهَا: اه‌داها/ بردی به بوکی، کوژی‌ایانه‌وه.

- الطائرُ بِسَطَ جَنَاحِیْهِ/ بانی کرده‌وه، بانی فش کرده‌وه.

- البُشْرَى: اُخْبِرَ الخیر السار/ ه‌والی خویشی گه‌یان، مژده‌ی (دایه، هینا).

زَفَّةٌ: مَوَكِبٌ/ شای، نامه‌نگ، زه‌ماوه‌ند.

- بُشْرَى/ مژدانه، مزگینگی.

- العروس: الطواف بها اِظهاراً للسرور/ بوک گواسته‌وه.

زَفَافٌ: عُرْسٌ/ شای، چونه‌پرده‌وه.

زفت:

زَفَّتْ: طَلَى بالزَفْتِ/ قیری تی‌گرت، له‌تیری ه‌ل‌سو، قیرتاوی کرد.

زفت: قار/ قیر، زفت.

زفر:

زَفَرٌ: ضِدُّ شَهَقٍ. اُخْرَجَ نَفْسَهُ/ ه‌ناسه‌ی دایه‌وه.

زَفَرٌ: وَسَخٌ بَماده دهنیه/ چه‌وری کرد، ه‌نوی.

زَفِيرٌ: ضِدُّ شَهيقٍ/ ه‌ناسه‌دانه‌وه.

زَفِرٌ: رَنَحٌ/ بُوگه‌ن، بُوچه‌وری، بُوْدین.

- وَسَخٌ/ پیس، بُوخَل.

زفن:

زَفَنٌ: رَقَصٌ/ سه‌مای کرد، ه‌ل‌په‌ری، سوپی‌دا.

- ضَرْبٌ بِرِجْلِهِ/ له‌قه‌ی (وه‌شان، لو‌دا).

زافنة: زَفُونٌ: عَرَجَاءٌ/ شل، گتیر.

زَفَانٌ: رَقَاصٌ/ سه‌ماکر، ه‌ل‌په‌ر، سوپده‌ر.

زیزفون: اِسْمُ شَجَرٍ/ زه‌یزه‌فون.

زق:

زَقٌّ: زَفَزَقَ الطائرُ: رَمَى بِسُلْحَةٍ/ ریقنه‌ی کرد.

- الطائرُ فَرَحَهُ: اطعمه‌ه‌ بمنقاره/ خواردنی کرد به

ده‌نوکیه‌وه.

- الكِبشُ: سُلْحَةٌ/ گروی، پیسته‌که‌ی دامالی.

زَقٌّ: تَغْذِيَةٌ بَغِيَّةُ التسمين/ دابه‌ستن.

زَقُّ المَاءِ: قَرِيَةٌ/ کوننه، کونده، چه‌ونده.

زَفَّةٌ: زَفَقٌ: اِسْمُ طائرٍ ماشٍ/ ه‌ه‌لیکی ناویه، فیرنه‌گوله.

زُقَاقٌ: طَرِيقٌ ضَيِّقٌ/ کولان، باریکه‌پئ، گوزه‌ر، کوچه.

زُقْرَقٌ: الطائرُ: صَوْتُ/ جریوانی، جوکانی، خویندی،

قوقانی، گارانی، قپانی.

- الطَفلُ: رَقَصَهُ/ ه‌ل‌ی په‌ران.

زُقْرَقَةٌ: تَغْرِيدٌ/ جریوه، جریوه‌ جریو، جروکاندن، جریکه‌جریک، زاق و زیق.

زُقْرَاقٌ: طائرٌ/ زیقوله.

زقف:

زَقَفَ الشیءُ: تَزَقَّفَهُ: اِخْتطَفَهُ بِسرعةٍ/ پری‌پیاکرد، رفاندی.

زقم:

زَقَمَ: اِزْدَقَمَ: اِبْتَلَعَ/ قوتی‌دا، ه‌ل‌ی لوشی.

زَقَمَ: اِزَقَمَ: جَعَلَهُ یبلع. بَلَعَ/ پی‌قوت‌دا، ده‌رخواردی‌دا، کردی به‌قورگیا.

تَزَقَّمَ: اَکَلَ الزَّقومُ/ ژاری‌خوارد، کوزه‌ری‌خوارد.

زَقومٌ: کُلُّ طعامٍ یَقْتُلُ/ کوزه‌ر، ژار، خواردنی‌کوشنده.

زکم:

زَكَمَ: اِزَكَمَ: مَلَأَ/ پریو.

- سَبَبٌ لَه الزكامُ/ توشی‌ه‌لامه‌تی‌کرد.

زَكَمٌ: اِصَابَةُ الزكامِ/ توشی‌ه‌لامه‌ت‌بو، ه‌لامه‌تی‌گرت.

زَكَامٌ: زَكَمَةٌ: رَشْحٌ/ ه‌لامه‌ت.

مَزكومٌ: مُصابٌ بِالزكامِ/ ه‌لامه‌تاوی.

زکن:

زَكِنَ الأمرُ: فَهَمَهُ/ تیی‌گه‌یشت، بوی‌جو.

- زَكُنٌ: ظَنٌّ/ گومانی‌کرد.

رَجُلٌ زَكِنٌ. زَكِنٌ: فَطِنٌ. حَسَنُ الذاکرةِ/ بیرتیژ، زیره‌ک.

زكائنة: زَكائِيَةٌ: اِصَابَةُ الظنِّ وَ صِدْقِهِ/ بُوچون، تی‌گه‌یشتن.

زکا:

زكابه: زَكِيٌّ: صَلَحَ لَه/ بوی‌گونجا، پره‌به‌پری‌بو.

- زَكِيٌّ: تَزَكَّى: نَمَا وَ زَادَ/ گه‌شایه‌وه، بوژایه‌وه، به‌ره‌ی‌سهند.

هَذَا لا یزکوبک: لا یلیقُ/ بۆت‌ناشن، بۆت‌جوان‌نیه، شایانی‌تو‌نیه.

زَكِيٌّ: بَرٌّ/ بیانوی‌هینایه‌وه، په‌رپانه‌وه، به‌رگری‌کرد.

- طَهَّرَ/ پاک‌ی‌کرده‌وه، خاوینی‌کرده‌وه.

- نَفْسُهُ: مَذَحَهُ/ خۆی‌په‌رپانه‌وه.

- اصلح / گونجانی، لوانی.
 - المال: اَدَى عَمَهُ الزَّكَاةَ / اِیْتَى بِعَشْشِ، زَهْ كَانِی اِیْتَا.
 زَكَاةٌ: طَهَارَةٌ / خَاوِیْتِی.
 - صَدَقَةٌ: بِعَشْشِیْنِ، بِعَشْشِنْدَه‌ی.
 - المال: عَشُورٌ / زَهْ كَات، دَه‌یَك.
 زَكَى: بَار. الطَّاهِرُ مِنَ الذَّنُوبِ / بِنِ گُونَاه، دَاوِیْنِ پَاك.
 - الزَّائِدُ الخَيْرِ وَ الفَضْلِ / خَیْرَه وَ مَمْنَد، پِیَاوچَاك.
 تَرْكِيَةٌ: وَصْفُ الشَّخْصِ بِأَنَّهُ زَكِيٌّ / بِه بَاش نَاوَهْتِنَان، بِه
 بَاش دَانَان، بِه رِگْرِی اِیْتَكْرَدِن.
 زَل: زَلٌّ / زَلَقٌ وَ سَقَطٌ / هَمَل خَلِیْسِكَا، كَهوت، خَلِیْسِكَا، سَاتَمَه‌ی
 كَرَد.
 - عَنِ الحَقِّ أَوْ الصَّوَابِ: اِنْحَرَفَ / اِیْنَحْرَفَ / لَی دَا، لَه رِیْسِ رَاسْتِ
 لَیْدَا.
 زَلَّه: اِزْلَقَهُ / هَمَلِی خَلِیْسِكَان، خَسْتِی.
 - حَمَلَهُ عَلَی الرِّزْلِ / تَوَشَّى كَرَد، تَوَشَّى خِرَابَه‌ی كَرَد،
 بِه سَه‌وِی بَرَد.
 زَلَّةٌ: زَلَقَهُ أَوْ مَقُوهٌ / هَمَلِی خَلِیْسِكَان، سَاتَمَه‌كْرَدِن، سَه‌وِ.
 - الخَطِيئَةُ / هَمَل، گُونَاه، زَه‌لَلَه.
 زَلَّل: اِرتِكَابُ الذَّنُوبِ / گُونَاه كَرَدِن.
 زَلَالٌ: مَاءٌ زَلَالٌ: عَذْبٌ صَافٌ / نَاوِی پَاك وَ خَاوِیْنِ.
 - البَيضُ: بِيَاضُهُ / سَبِيئَتُهُ، سَبِيئَتِی هَيْلَك.
 زَلَّزَلٌ: هَزٌّ / لَه رَانِیَه‌وَه، لَه رِیَه‌وَه.
 تَزَلَّزَلَتِ الارْضُ: اَضْطَرَبَتْ وَ اِرْتَجَفَتْ وَ اِهْتَزَزَتْ /
 لَه رِیَه‌وَه، بَوْمَه‌لَه رِزَه‌بُو.
 زَلْزَلَةٌ: زَلْزَالٌ: اِرْتِجَافُ الارْضِ وَ اِهْتِزَازُهَا / بَوْمَه‌لَه رِزَه.
 زَلَجٌ:
 زَلَجٌ: اِزْلَجُ البَابِ. اَغْلَقَهُ بِالمِزْجِ / دَه‌رَكَاكَه‌ی كَلُومِ دَا.
 زَلَجٌ تَزَلَجٌ: زَلَقٌ / خَلِیْسِكَا، خَزَا.
 - الكَلَامُ مِنْ فِیْهِ: اِنْغَلَتْ / لَه دَه‌مَسِی دَه‌رِچُو، لَه دَه‌مَسِی
 تَرَازَا.
 زَلَجٌ: مِزْجٌ: سَقَاطَةُ البَابِ / كَلُومِ، نَه‌لَقَه‌رِیْزِ، سَوْرِكِی.
 مِزْجٌ: زَلْجَةٌ: قَبْقَابُ الزَّلَجِ / قَاپَقَاپِی خَلِیْسِكَه.
 مِزْجَةٌ: مَكَانُ الزَّلَجِ / شَوِیْنِ خَلِیْسِكَه، خَلِیْسِكِیْتَنَه، خَزَكَه.
 زَلَجٌ:
 زَلَجٌ: تَزَلَجٌ: ذَاقٌ / جِیْزَتِی، جِیْشَتِی.
 - رَاسُهُ: اِصْلَعٌ / سَه‌رِی رَوْتَاپَه‌وَه.

زَلَجٌ: اِصْلَعٌ / رَوْتَاوَه، سَه‌رِی رَوْتَاوَه.
 زَلَجٌ: اَمْرٌ زَلَجٌ: بَاطِلٌ / نَاپَه‌وَا، پَوْت.
 زَلَفٌ:
 زَلَفٌ: تَزَلَّفَ اِلَيْهِ / تَمَلَّقٌ / مَه‌رَاپِی بُو كَرَد، كَلَكَه‌لَه قَبِی بُو
 كَرَد، مَامَه‌جَه‌مِی بُو كَرَد، قُوْزَكَه‌شِی بُو كَرَد، كَلَكَه‌لَه قَبِی
 كَرَد.
 - تَقَدَّمَ وَ تَقَرَّبَ / خَوِی بَرْدَه پِیْشَه‌وَه.
 زَلَفٌ: زَلَفِی. تَزَلَّفَ: تَمَلَّقٌ / مَه‌رَاپِی، مَه‌رَاپِی كَرَدِن،
 رَوَالَت، مَامَه‌جَه‌مِی، قُوْزَكَه‌شِی، كَلَكَه‌لَه قَمِنِ.
 - - - - قُرْبَةٌ / خَوِیْرِدَنَه پِیْشَه‌وَه.
 مَتَزَلَّفٌ: مَتَمَلَّقٌ / مَه‌رَاپِی كَر، رَوَالَت بَار.
 زَلَقٌ:
 زَلَقٌ: زَلَقٌ / زَلٌّ / خَلِیْسِكَا، خَزَا، كَهوت.
 زَلَقٌ: زَلَجٌ / خَزَانِی، خَسْتِی.
 زَلِیْقٌ: زَلِیْقٌ / خَزَن، خَلِیْسِك، لُوس، خَزَكَه.
 زَلَقَةٌ: زَلَقَةٌ / هَمَلِی خَلِیْسِكَان.
 اِزْلَاقٌ: تَزَلُّجٌ / خَلِیْسِكَان، خَزَان، خَزِیْنِ.
 - غَضْرُو فِی / بِرِیْرَه‌خَزَان.
 مَزَلِیْقٌ: مَزَلَقَةٌ: مَزَلَقَةٌ: مَكَانُ زَلِیْقٍ / خَلِیْسِك، خَزَن، شَوِیْنِ
 لُوس.
 زَلَاقَه: زَلِیْقٌ: مَلَاسَةٌ / لُوسِی.
 مِزْجَاقٌ: مِزْجَاقٌ: مِغْلَقَةُ البَابِ / كَلُومِ، نَه‌لَقَه‌رِیْزِ، سَوْرِكِی.
 زَلَمٌ:
 زَلَمٌ: اِخْطَا / خَمَتَای كَرَد، هَمَلَه‌ی كَرَد.
 - مَلَأَ / پِرِی كَرَد.
 - قَطَعَ / پِرِی.
 - قَلَّلَ / كَمِی كَرْدَه‌وَه.
 اِزْلَمٌ: مَزْلَمٌ: مَقْطُوعٌ طَرَفُ الأُذُنِ / گَوِی بِیَاو، گَوِی كَل.
 زَلْمَةٌ: زَلْمَةٌ: زَلْمَةٌ: هَيْئَةٌ وَقَدْ / بَالَا، شِیْوَه، بَیْمَن، لَه‌ش وَ
 لَار.
 زَلُومَةُ الأَبْرِیْقِ: بُلْبُلٌ / لُولَه، لُولَه‌ی مَه‌سِیْنَه.
 زَمٌ:
 زَمٌ: رِبَطٌ وَ شَدٌّ / گَرِیْتِی دَا، بِمَسْتِی، شَه‌تَه‌كِی دَا.
 - اِزْمَ النُّعْلُ: جَعَلَ لَهَا الزَّمَامَ / قَه‌یْتَانِی بُو كَرَد.
 زَمَامٌ: مَقُودٌ / جَلَوِ.
 - رِیَاطٌ / قَه‌یْتَان، بِه‌نَه‌ك.
 - الأَمْرُ / جَلَوِی كَار، بِه‌رِیْوَه‌بِرْدِن.

- القوم: صاحب الامر/ دم راست، کارکن، جله و به دست.
 زَمْزَمُ الشَّيْءِ: سَمِعَ صَوْتَهُ مِنْ بَعِيدٍ/ دهنگی له نوره وه بیسترا.
 زَمْزَمَةٌ: ضَجِيجُ الرَّعْدِ/ گرمه گرمی هور.
 زَمْزَمٌ: كَثِيرٌ/ زود فره، مشه.
 - بِنْرٍ عِنْدَ الْكَعْبَةِ/ بیریکه له پال مه که دا، بیبری زه مزه م.
 زَمْزَمِيَّةٌ: إِنَاءٌ لِحَمَلِ مَاءِ الشَّرْبِ/ زه مزه میه، مه تاره، جه وه نده، کونده.
 - إِنَاءٌ لِحِفْظِ حَرَارَةِ الْمَاءِ/ ترمؤس. ته رمؤس.
 زَمْتٌ: زَمْتٌ تَزَمَّتْ: كَانَ جَلِيلًا وَقَوْرًا/ سالارو سه نگین بو، به پیژ بو.
 زَمِيَّتٌ: زَمِيَّتٌ وَقَوْرٌ: رَزِينٌ/ هَيْمَنٌ، سالار، سه نگین، ناغر.
 تَزَمَّتْ: تَشَدَّدَ فِي الدِّينِ وَالسَّلُوكِ/ به تونگ گرتن.
 زَمَجٌ: زَمَجٌ: مَلَأَ/ پری کرد.
 زَمَجٌ: غَضَبٌ/ توره بو، هل چو، گری گرت.
 زَمَجٌ: طَيْرٌ مَائِيٌّ/ تیتله که ناچه.
 زَمْجَرٌ: زَارٌ: أَكْثَرُ الصِّيَاحِ وَالصَّنْحَبِ/ قیژانی، نه پانی، کردی به (قاوو قیژ، هه را).
 زَمْجَرَةٌ: زَمَارَةٌ/ مَوْزِيْقَةٌ، زورپا.
 - كَلَّ شَيْءٌ: صَوْتُهُ/ دهنگ.
 زَمْرٌ: زَمْرٌ: غَسِيَ بِالنَّفْخِ فِي الْقَصَبِ/ بلویری لئدا، شمشالی لئدا، نای لئدا.
 زَمْرٌ: زَمْرٌ: تَزَمَّرَ: النَّفْخُ فِي الْقَصَبِ/ بلویر لئدان، شمشال لئدان.
 زَمَارَةٌ: مِزْمَانٌ: آلَةٌ مُوسِيقِيَّةٌ/ شمشال، بلویر، نای.
 مِزْمَارٌ: مَاصُولٌ/ زورپا، موزیقه، کلارینت، نای.
 - الْقَرْبَةُ/ مهشکه زورپا.
 زَمَارٌ: زَمَارٌ: الْمَغْنَى بِالْقَصَبِ/ بلویر زه ن، نه ی ژن.
 زَمْرُدٌ: حَجَرٌ كَرِيمٌ/ زمروت.
 زَمْعٌ: زَمْعٌ: زَمْعٌ عَلِيٌّ: عَزْمٌ/ بریاری دا، نیازی کرد.
 مِزْمَعٌ: عَازِمٌ/ بریارده، نیازکار.

- قَرِيبُ الْحَدُوْثِ/ چاوه پوان کراو.
 زَمْعٌ: زَمَاعٌ: الْمُضَاءُ فِي الْأَمْرِ وَالْعَزْمُ عَلَيْهِ/ بریاردان بن به شیمانی.
 زَمْعِيٌّ: زَمْعٌ: خَسِيْسٌ. رُدْلُ النَّاسِ/ خوپی، هه رچی و به رچی، بن تابرو، تیژ.
 - سَرِيْعُ الْغَضَبِ/ توره، زوهل نه چن.
 زَمَكٌ: زَمَكُهُ عَلِيٌّ: حَرَضَتْهُ حَتَّى إِشْتَدَّ غَضَبُهُ/ سه ری کرده سه رتا توره ی کرد.
 زَمَكٌ: الْغَضَبُ الشَّدِيْدُ/ توره ی، توره یون، رق، قین.
 زَمَكَةٌ: سَرِيْعُ الْغَضَبِ/ توره وه تیژ.
 - أَحْمَقٌ/ که ر، گیل، گوج، که وده ن.
 - رَجُلٌ قَصِيْرٌ/ کورته بالآ.
 زَمَكُ الثَّوْبِ: تَضْيِيقٌ/ جل ته سک کردنه وه، قارس کردن.
 زَمَكٌ: زَمَكِيٌّ: أَصْلُ ذَيْلِ الطَّائِرِ/ قنکه جوړه.
 زَمَلٌ: زَمَلٌ: رَافِقٌ/ ماورپیه تی کرد، هاوه لئ کرد، له گه لئ بو.
 زَمَلٌ الشَّيْءِ: اخفاء: شاردیه وه.
 - بَثْوِيَةٌ أَوْ فَيُّ ثَوْبِيَةٍ: لَهْ/ له جله کاتیا (پنچاپه وه، شاردیه وه).
 زُمَّلَةٌ: رَفِيْقَةٌ/ ماورپیه تی، هاوه لئ، براده ری، له گه ل بون.
 زَمِيْلٌ: رَفِيْقٌ/ هاورپ، هاوه ل، براده ر، وئلاش.
 - فِي صِنَاعَةٍ أَوْ مَنَصِبٍ/ هاوپیسه، هاوشان.
 - فِي الْمَدْرَسَةِ/ هاورپس قوتابخانه.
 - الْكَاسُ/ هاورپس سه رمیز، هاورپس خوارنده وه.
 زَمَالَةٌ: رَفِيْقَةٌ/ ماورپیه تی، هاوه لئ، براده ری، له گه ل بون.
 مَزْمَلٌ: مَزْمَلٌ: مَلْفٌ بَثْيَابُهُ/ پنچراو، خوی پنچاوه ته وه.
 - : الْمَقْصَرُ الْمُتَهَاوِنُ/ که مه ترخه م.
 إِزْمَلٌ: جَبَانٌ/ ترسنوک.
 - إِزْمِيْلٌ: ضَعِيْفٌ/ بی هیژ، لاواژ، زه بون.
 إِزْمِيْلٌ: مَحْتٌ/ نهسکه نه.
 - الْمَعَادِنُ: مِثْقَالٌ/ قه له می ناسن، سمق.
 زَمِنٌ: زَمِنٌ: أَصَابَتْهُ عَاطَمَةٌ مُسْتَدِيْمَةٌ/ گرفتاری بو، گرفتاری ناته واوی له ش بو.

(رُؤْمَنٌ: طال عليه الزمان/ رُوژگار (تودی له گه ل خایان، دريژه ی کيشا).
 - بالمكان: اقام به زمانا/ زود مايه وه، دريژه ی کيشا.
 - المرض: تاصل و استعصى/ دهرده که ی دريژه ی کيشا، گرفتار بوو.
 رُؤْمَانَةٌ: عاهة/ ناتواوی له ش.
 . - : عدم وجود بعض الاعضاء/ نه بونی هندیئ ئندام، ناتواو، که م ئندام.
 - : تطويل القوى/ نه توانی، په ک کهوتن.
 - : مرض مُزْمِن/ دهردی دريژخايه ن.
 رُؤْمِنٌ: زمين: المصاب بالزمانه/ گرفتار، دهرده دار، ناتواو.
 مُزْمِنٌ: طال عليه الزمن/ دريژخايه ن، په ک بينه، زودخايه ن.
 - : متاهل (مرض)/ دهردی دريژخايه ن.
 رُؤْمَنٌ: زمان: وقت/ کات، ماوه دهم، پيل.
 - : - : عَصْر/ سه ده، چرخ، ته مهن، رُوژگار.
 - : الفعل/ دهمی فرمان، کاتی فرمان.
 رُؤْمَنِيٌّ: دنويی. عالمی/ جيهانی، دنيايي.
 سَقْفٌ - / سایه کات.
 السلطة الزمنية/ فرمان رهوايي کاتی.
 (زمنة السنة: فصولها/ چوار وه زوی سال به هار، هاوین، پاین زستان.
 زمه:
 زَمَهُ الحَرَّ: اِشْتَدَّ/ گه رمای کرد.
 زَمَهُرٌ: اِزْمَهُرٌ: اِحْمَرٌ/ سور (بوه وه، داگرسا، هه ل گه را).
 اِزْمَهُرٌ اليومُ: اِشْتَدَّ بَرْدُهُ/ زود ساردی کرد.
 مُزْمَهُرٌ: شديد الغضب/ توپه و ترو.
 زَمَهْرِيْرٌ: شدة البرد/ سه رما، سه رماو سو له، زوقم.
 زنا:
 زَنًا بَوْلُهُ: حَصْرَةٌ/ ميزي گيرا، ته نگاويو، ميز ته نگاوي کرد.
 - : عليه: ضيق/ به ستيه وه، ته نگاوي کرد، به گيري هينا.
 زِنَاةُ البِوْلِ: حَصْرٌ/ ميز گيران، ته نگاويون، به ميزه وه جهران.
 زنب:
 زينب: جبان/ ترسنوک.

- : شجر حسن المنظر طيب الرائحة/ دره ختيکی جوانی بون خوشه.
 زُنْبُرٌ: تَزُنْبُرٌ عليه: تَكْبُرٌ/ لوتی به زر کرده وه، خوی به زل راگرت، کيژیل کرد.
 زُنْبُرُهُ: اسد/ شيز.
 زُنْبُرِيٌّ: الثقيل من الرجال/ پياوی ئيسک قورس، له ش قورس که ر.
 زُنْبُرٌ: الخفيف الظريف/ رُوح سوک و قوشمه.
 زُنْبُورٌ: دَيُورٌ/ زهرده واله، زهنگه سوره، سوره بوزه.
 - : اصفر/ زهرده زيره.
 زُنْبُرُكٌ: زه مبه له ک، سپرنگ.
 زُنْبُقٌ: نبات و زهرة/ شلير، ميلاخه.
 زُنْبُهٌ: حُرَامَةٌ/ زمه.
 زُنَابَةٌ العُقْب: اِبْرَتها/ جزو.
 زنج:
 زُنْجٌ. زنج: زنجی: قوم من السودان/ قول، قوله ره ش، زنجی، زهنگی.
 زنجبيل: جنزبيل/ زه نجه فيل.
 زُنْجَرٌ المسكوكات: سَكٌ/ سکه ی اعدا.
 زنجير: جنزير. سلسله/ زنجير.
 زنجار: صدا/ زهنگ.
 زنج:
 زَنْجٌ: زَنْجُ الدهن: تَغْيِيْرٌ و فِسْدٌ/ بُوگه نی کرد، بونی کرد، بُوچر وکی لی دی.
 زَنْجٌ: زَمْ. حَمْ/ بُوگه ن، بُوچر وک، بون کردو.
 زَنْجٌ: زَهْمَةٌ/ بُوگه نی، بُوچر وک.
 زند:
 زَنْدٌ النار: قَدْحها/ کرديه وه، دای گيرسان، ناگري کرده وه، هه لی گيرسان، پنی کرد.
 - : ملا/ پری کرد، پريو، ليتوان بو.
 زند: موصل الذراع في الكعب/ بازو، مه چه ک.
 - : ساعد/ قول، باسک، بازو.
 - : زفاد: وقاد/ چرخ، به ريدوستی.
 - : - : البندقية/ په له پيټکه ی تفهنگ، تيزکه.
 - : خشب زند/ مور، مورده دار.
 عظم ال - / ئيسقانی باسک، ئيسکی (قول، بازو).

زَنْدُقُ: اِتِّصَفَ بِالزُّدْقَةِ / خوی و پیشان نا ناینداره و له
 زُورِشَهوهِ کافر، له ناین وه رگه پرا.
زَنْدُقَةٌ: التظاهر بالایمان / نایندارتی به رواله ت.
 - **کُفْرٌ** / کفر و روف، له ناین وه رگه پان.
زَنْدِيقٌ / کافر / کافر، ره فکهر، گومپا، بِنِ ناین.
 - **مُتَظَاهِرٌ بِالْتَقْوَى** / ناینداری به رواله ت.
زَنْزِرٌ:
زَنْزِرٌ بَعِيْنُهُ: حَدِيقٌ / سهیری کرد، سه رنجی دا، به بیقته
 روانی، جاری تی بیری.
زَنْزَرَةٌ: البَسَةُ الزُّنَّارُ / پشتینی کرده پشت.
زَنْزَرٌ: شَدُّ الزُّنَّارِ عَلٰی وَسَطِهِ / پشتینی به ست، زیناری
 به ست.
زَنْزَارٌ / حِزَامٌ / زینار، پشتین، که مریه ند، که مریه.
زَنْقٌ:
زَنْقٌ / زَنْقٌ / اِزْتِنَقَ عَلٰی نَوٰلِدِهِ: قَتَرَ لِبَخْلِهِ نَوَ فِقْرَهُ /
 دهستی لی گرتنه وه، رژی کرد، به ره زلی مالی شه برد
 به ریوه.
 - **ضَيْقٌ** / تنگی پِنِ هَلْ جَنِي، به ستیه وه.
زِنَاقٌ / طَوْقٌ / تَوَقٌّ.
 - **رِبَاطٌ مَحْتِ الحَنْكِ** / زِيْر (چینه، چه ناگه).
زَنَكٌ:
زَنَكٌ / خَارِصِيْنٌ / تَوْتِيَا.
زَنَمٌ:
زَنَمٌ / اِزْنَمٌ: مَشْقُوْقٌ الاذْنِ / گوئی دابراو، گوئی داقلیشاو،
 به ل.
زَنْمِيٌّ / مَرْنَمٌ / لَنِيْمٌ / تَرِيٌّ / گومپا، ناپاک، دل رهش.
 - **ذَخِيْلٌ** / دهره کی، بیانی، ناوه کی، بیگانه.
زَنِيٌّ:
زَنِيٌّ / فُجْرٌ / فُسُقٌ / داوین پیسی کرد، زیناحی کرد، زینای
 کرد.
زَنِيٌّ / زِنَاءٌ / فُسُقٌ / داوین پیسی، زیناح.
 - **بَيْعُ العَرَضِ** / بَعَاءٌ / سَوْرَانِيْتِي.
زَبِيْنٌ - **زَبْلٌ** / زَبْلٌ / بِيْضٌ / بِيْضٌ.
زَابٌ / فَاَسِقٌ / داوین پیس، فریوده.
زَانِيَةٌ / فَاَسِقَةٌ / سَوْرَانِيٌّ / سَوْتَه.
زَهَا / (فِي زَهْوٍ)
زَهْدٌ:

زَهْدٌ / زَهْدٌ / زَهْدٌ فِي الشَّيْءِ و عَنهُ: رَغِيْبٌ عَنهُ و تَرْكُهُ /
 وازی لی هینا، دهستی لی هه ل گرت.
 - **فِيهِ** / لِمِ يِيَالٍ بِهِ / که مته رخه می کرد.
 - **تَزَهَّدَ** / تَخَلَّى عَنِ الدُّنْيَا لِلْعِبَادَةِ / وازی
 له دنیا هینتا، بو به سوئی.
زَهْدٌ / مُسْكٌ / ناین گهریتی، خواناسی.
 - **زَهَادَةٌ** / عَدَمٌ اِهْتِمَامٌ / که مته رخه می، گوی نه دان.
زَهِيْدٌ / طَافِيْفٌ / قَلِيْلٌ / کم، بچوک، نهخت، نهختی، توژی.
 - **لَا يَعْتَدُّ بِهِ** / بِنِ بَايِعِ، نایهخ، هیچ و پوچ، بِنِ ناپرد.
زَاهِدٌ / نَاسِكٌ / سَوْفِيٌّ / دهریش، خواناس.
 - **فِي الشَّيْءِ** / قَلِيْلٌ اِهْتِمَامٌ / که مته رخه م، گوی
 نه دهر.
زَهْرٌ:
زَهْرٌ / اِزْدَهْرٌ: تِلَآلٌ / اَضَاءٌ / هَلْ هَات، شه وقی دایه وه،
 که شایه وه، روناکی دایه وه.
 - **الشَّيْءُ** / صَفَالُوْنُهُ / رَوْنٌ بُوِهْ.
اِزْهَرٌ / زَهْرٌ / نُوْرٌ / روناکی دایه وه، روناکی کرده وه، شه وقی
 دایه وه.
 - **طَلَعَ زَهْرُهُ** / گولی کرد، گولی دهر کرد، که وته
 گول.
اِزْدَهْرٌ بِالْأَمْرِ: اِحْتِفَظَ بِهِ و جَعَلَهُ مِنْ بَالِهِ / له بیری
 نه چوه وه، خستیه بیری وه.
زَهْرَةٌ / نُوْرَةٌ / گول.
 - **الدُّنْيَا** / بَهْجَتِهَا / خَوْشِي زِيَانٌ، خَوْشِي دُنْيَا.
زَهْرٌ / زَهْرٌ: نُورُ النِّبَاتِ / گول.
 - **النَّوْدُ** / زَارِي تَاوَلَهُ، زَار.
زَهْرَةٌ / الحَسَنُ و الرَوْنِقُ و البِيضُ الجَمِيْلُ / جوانی و
 شهوق و بِنِ گهردی.
 - **رِيَّةُ الجَمَالِ** / خَوَايِ جوانی، فِينُوْس.
 - **زَهْرَةٌ** / مِنَ الكَوَاكِبِ السِّيَّارَةِ / زوهره، ناهید.
زَاهِرٌ / زَاهٌ / بَرِيْقَةٌ دَارِ، به شهوق، روناک، کراوه، زهرقی.
 - **مُزَهَّرٌ** / بِرَلَهْ گول، گول کرد، گولدار.
اِزْهَرُ / زَاهِرٌ / نَبِيْرٌ / روناک، بریقه دار، شهوق دار.
 - **صَافِي اللَوْنِ** / روناک، رَوْنٌ، بِنِ خَهوش، بِنِ گهرد.
 - **مُشْرِقُ الوَجْهِ** / رُوخُوْش، دهم به پیگه نین.
 - **قَمْرٌ** / مَانِكٌ.
اِزْهَرَانٌ / الشَّمْسُ و القَمَرُ / رُوْثُو مَانِك.

تزهیر: تنویر/ گول کردن.

مزهر: آله طرب. عود/ عود.

مزهریة: إناء توضع فيه الازهار/ گولدان.

زهرای: یحب الضحك و اللعب/ روخوش، قوشمه، گالته چی.

زهری. زهری: مرض السفلس/ تاته شهك، فهیره نگی.

زهُق:

زهُق الباطل: إضْمَحَلَّ/ له ناوچو، ناپه وایی نه ما.

- ت رُوْحُهُ: خَرَجَتْ مِنَ الْجِسْمِ/ گیانی ده رچو،

زهنده چی جو.

- ت نَفْسُهُ: انشحقت من الضجر/ بیزاربو، وه پس بو،

جاریس بو.

زهُق منه: تضایق/ ایسی بیزاربو، ایسی وه پس بو، ایسی

جاریس بو.

(زهُق: لاشی/ له ناوی برد، فهوتانی

- رُوْحُهُ: قَتَلَهُ/ کوشتی، گیانی کیتشا، مرانی.

زاهق: زهُوق: مُضْمَحَلٌّ و هالك/ له ناوچوو، فهوتاو.

- : باطل/ ناپه وا.

زَهْقَان: مُتَضَایِقٌ/ بیزار، وه پس، هیلاك، جاریس، تهنگاو.

یُزهِقُ النَفْسَ: یَشْمُزُ النَفْسَ/ دل تیکه ل شهیتن،

قذیرته هینیتته وه.

زهم:

زهم: كان دَسْمًا كَثِيرَ الشَّحْمِ/ چهوری و به زنی قدر بو،

چهوریو.

زهم: كثير الشحم/ چهور، پریه ز.

- : زنج/ بۆگن، بۆدین.

زهم: شحم/ بز، چهوری.

- : الرائحة الَّتِي تَنْتَنُ/ بۆگن، بۆچوک، بۆدین.

زهم. زُهْمَةٌ. زُهْمَةٌ: ریح لحم سمین منتن/ بۆگنی

گوشتی چهور.

زها:

زها: اَشْرَقَ. اِرْتَهَرَ/ مه ل هات، روناکی دایه وه، شهوقی

دایه وه.

- . (زهی: نَمَا/ گه شایه وه، گوره بو.

- . - : تَكْبُرُ/ خوی به زرگرت، به خویه وه نازی، فیزی

نواند.

زهُوُ زها: النظارة و الحُسن/ جوانی، نیانی، تهید

پارایی.

- : تَبَّهٌ و تَكْبُرُ/ لوت به زنی، له خویایی یون، تیوفین

رُح زله.

- : فخر/ به خونا زین.

- : باطل و كذب/ ناپه وا، درؤ، درؤ ده له سه، پوچ.

مزهو. مُزْهِي: مُتَكَبِّرُ/ لوت به رز له خویایی.

زاه: بَهِي/ بریقه دار، روناك، به شوق، گهش، ورشه دار.

زهاه: مِقْدَار. نحو/ نریکی.

زهمید (فی زهد) زویعه (فی زنج)

زوج:

زَوْجٌ فَلَانَا إِمْرَاةٌ أَوْ بِإِمْرَاةٍ أَوْ لِإِمْرَاةٍ: عقد له علیها/ زنی

بۆ هیتنا.

تَزْوُجُ إِمْرَاةً وَ بِإِمْرَاةٍ: تَأَهَّلَ بِهَا/ مینای، زنی هیتنا.

- فی قوم: أخذ إمرأة منهم/ زنی ل هیتان.

زواج. اَزْوَجَ بَيْنَهُمَا: خالطه و قارنه/ هاوسه ریان کرد،

جرتیان گرت.

تَزَاوَجُوا: اِخْتَلَطُوا بِالزَّوْجِ/ ژن و ژن خوازیان تن گوت،

ژنیان له به کتری هیتنا.

زوج: قرین/ میرد، هاوسه، هامسه.

- : زَوْجَةٌ: قرینة/ ژن، خیزان، نامسه، ناوسه،

هاوسه.

- : الیف. ولیف/ هاوسه.

- : زوجان: اِثْنَانٌ/ جوت، دوان.

- : الابنة: نسیب/ زاوا.

- : الاخت. نسیب/ زاوا.

- : الخالة او العمّة/ میردی پور.

- : الأم: راب/ باوه پیاره.

اخ ال - / هیوه.

اولاد اخ ال - / هیوه رزا.

زوجة: قرینة/ ژن، خیزان، هاوسه، هامسه.

- : الاب: رایة/ باوه ژن.

- : الابن/ بوک.

- : الاخ/ برائن.

- : الخال/ خالوژن.

- : العم/ ناموژن.

- : الزوج: ضرة/ هوی.

- اخ الزوج / میوه زدن.

زُوجی. عدد زوجی / جوت، ژماره‌ی جوت.

زواج. زیجه: قران / زن مینان، شوگردن.

حَقْلَة - / شای، ناهنگی زن مینان.

خاتم ال - / دبله / نه‌لقه‌ی زن مینان و شوگردن.

تَزَاجِر / زن و زن خوازی، جوت یون، جوت گردن.

مُتَزَوِّج. مَزَوِّج: مُتَاهِل / زن دار، خیزاندار.

مُتَزَوِّجَة: لها زوج / بهشو، میرددار.

بیان قیام الزوجیة / خیزان نامه.

مُزَدَوِّج: مُؤَلَّف من إثنين / دوان، جوت، دوانه، جوته.

زاج: ملح يستعمل فی الصبغ / زاج.

زاج:

زاج. إنزاج: تباعد و ذهب / لاجو، نهما، دورکه و ته‌وه.

إنزاج: نقل و نحی / لای برد، دوری خسته‌وه، خزان‌دی.

زَوْج. إزاحَة: نقل / لایردن، نه‌میشتن، نورخسسته‌وه،

خزاندن، هه‌ل دانه‌وه.

مُزاج: مَحْحَى / لایراو، لایچوو.

زاد:

زَوْد. إزاد: إعطاء الزاد / (خواردن، خوارک، نازوخه‌ی

دایه.

- یکذا: إعطاء له / دایه، پتی دا.

- زاد: کثر (فی زید) / زودیو، زودی کرد.

تَزَوَّد: إبتخذ الزاد / نازوخه، خواردن، خوارک‌ی و هرگرت.

- یکذا: أخذ / وه‌ری گرت، هه‌لی گرت، بردی له‌گه‌ل

خزی.

إزداد. إستزاد: طلب زاد / داوای خواردن و نازوخه‌ی کرد.

زاد: طعام السفر / خوارده‌مه‌نی ریگه، تویشو.

- مؤونة / نازوخه، خوارده‌مه‌نی، خوارک.

مَزود. مَزاد. مَزادة: ما یوضع فیہ الزاد / تویشو به‌ره،

نانه‌به‌ره، سه‌ره‌ویر.

زار:

زار: أتاه بقصد الزيارة / سه‌ری دا، دیده‌نی کرد، چو بو

دیده‌نی، چوه لای.

- الفرس: شدّه بالزیار / له‌واشه‌ی کرد.

زَوْد الزائر: کومّه / ریژی گرت، ریژی لی نا، پیش‌وازی

کرد.

- زُف / گوی، ده‌ستی تن خست، قه‌لی کرد، ساخته‌ی کرد.

- لَفَق / هه‌لن به‌ست، دروی هه‌ل به‌ست.

تَزاوروا: تبادلو الزیارات / نامشوی به‌کتریان کرد، سه‌ری به‌کتریان دا.

زائر. زور: الذی یزور / نامشوکهر.

- ضیف / میوان.

زیارة: إفتقاد / سه‌ردان، دیده‌نی، نامشو، چونه‌لا، به‌سه‌رکردنه‌وه، لایپرسته‌وه.

زیر: الذی یحب محادثة النساء / مینان، دانه‌ی، چاوله‌ده‌ر.

مزار: ما یزار من الأماكن / کلکو، نزرگه، شه‌خس.

- موضع الزيارة / نه‌وشوتنه‌ی بزوی نه‌چی، زیاره‌تگا.

زُور: أعلى وسط الصدر / به‌شی سه‌روی سنگ.

زُور: عوج الزور / سنگ (خوار، گتی).

أزور: من به زور / سنگ (خوار، گتی)، لار.

زوراء: قوس / که‌وان.

- بئر بعيدة القعر / بیری قول.

- إناء من فصة / قاپی زور.

منارة - : مائلة / مناره‌ی لار.

زیار: غمامة / له‌واشه، دم به‌ستی چاره‌وا.

زُور: کذب. بُهتان / درو، ده‌له‌سه، پیوه هه‌ل به‌ستن.

- کاذب / دروژن.

- مُزِيف / ساخته، فیل.

تزییر: تزییف / ساخته‌کردن، گوپین، فیل بازی

- : تدلیس / فیل، گزی.

مُزَوِّر: مُزِيف أو مُقَلد / قه‌لب، لاسایی کراو.

مُزَوِّر: مُقَلد أو مُزِيف / بگوپ، ساخته‌کار.

زاغ:

زاغ: مال / لایروه‌وه.

- الشیء: أماله / لاری کرده‌وه.

- هَرِب. تَمَلَّص / رای کرد، خوی کیشاپیوه، بزوی

ده‌رجو.

زَوَاع: مُراوغ / فیل باز، ده‌ست بی، گزی که‌ر، ته‌له‌که‌باز.

زاغ: طائر یشبه الغراب / قه‌له‌ره‌شکه، قه‌ل.

زاف:

زَيْبٌ. أَيْبٌ. رَجُلٌ زَيْبٌ وَ أَيْبٌ: الشَّدِيدُ الْقَوِيُّ / پیاری بهینزو بهسام.

أَيْبٌ: الْقَصِيرُ الْمُتَقَارِبُ الْخَطْوُ / کورته بالای مهنگار کورت.

— : الْأَمْرُ الْمُنْكَرُ / کاری نابهنج.

— : نَشِيطٌ / چابوک، چوست، چالاک.

زَيْبِقٌ. زَيْبِقٌ / جَبِيه.

زَاتٌ:

زَاتٌ: زَيْتُ الطَّعَامِ: جَعَلَ فِيهِ زَيْتًا / روئی تن کرد.

— . — الشَّيْءُ: دَهْنُهُ بِالزَّيْتِ / چهوری کرد، ههنوی.

زَيْتٌ: الْمَادَّةُ الزَّيْتِيَّةُ الْمُسْتَخْرَجَةُ مِنَ الْبَنَاتِ أَوْ الْحَيَوَانِ / رَوْن، چهوری.

— حَارٌ: زَيْتٌ بَذْرُ الْكُتَانِ / رَوْن که تان.

— خُرُوعٌ / رَوْن گهرچک.

— الزَّيْتُونُ / رَوْن زهیت.

— السَّمْسِمُ / رَوْن کونجی.

— السَّمَكُ. زَيْتُ الْكَبِدِ الْحَوْتِ / رَوْن ماسی.

— الْإِسْتِصْبَاحُ: نَفْطٌ / نوت.

مِسْنٌ أَل — حَجَرُ السَّنِّ / هسان.

زَيْتِي: كَالزَّيْتِ أَوْ مِنْهُ / چهور، روناوی.

— : يَخْرُجُ زَيْتًا / رَوْنِي لِي نَه كَبِيْرِي، چهور، رَوْن دهر دهدا.

— : بَلُونُ الزَّيْتِ / سهوزیاو.

زَيَاتٌ: بَائِعُ الزَّيْتِ / رَوْن فروش.

مَزِيَّةٌ: وَعَاءٌ تَزْيِيْتُ الْآلَاتِ / بهغان، چهورهسان.

زَيْتُونٌ: شَجَرٌ مَعْرُوفٌ / زهیتون.

زَيْتُونِي: كَالزَّيْتُونِ وَ بَلُونُ الزَّيْتُونِ / زهیتونی، گیایی.

زَاحٌ:

زَاحٌ: إِنْزَاحٌ: تَبَاعُدٌ وَ ذَهَبٌ / لاجو، روی، جولاً.

— : زَاحٌ: نَقْلٌ وَ نَحْيٌ / لای برد، جولانی، بزوانی.

— : اللَّثَامُ عَنْ: كَشْفُهُ / خستیهرو، ناشکرای کرد، دهری خست.

مَرَّاحٌ / لَاجِرٌ، رَوِيو، له جینی خوی نهماو، لادراو، لابراو.

زَادٌ:

زَادٌ: إِزْدَادٌ: ضِدُّ نَقْصٍ / زَوِيو، په ره سهند، زوریهی سهند.

— . — : نَمًا / گورهبو، گه شهی کرد.

— : زَيْدٌ: كَثْرٌ / زوری کرد.

— : عَن كَذَا: جَاوَزًا / تپهپی له.

زَايِدٌ: قَدَمٌ شَمْنَا / زَيْدٌ / زَوْر تری دا، زینتری دا.

— ه. زَايِدٌ فَلَانًا: غَالِبُهُ فِي الزِّيَادَةِ / له سهری زهم کرد، زهمی کرد.

تَزَيَّدَ السَّعْفُ: غَلًا / گران بو، نرخ بهر زیوهه.

— الرَّجُلُ فِي حَدِيثِهِ: زَادَ فِيهِ عَلَى حَقِيقَتِهِ / زوری پیوهنا.

تَزَايَدُوا فِي الْبَيْعِ: زَادَ كُلٌّ عَلَى الْآخَرِ، لَه سهریه کیان زهم کرد.

زِيَادَةٌ: ضِدُّ نَقْصٍ / زوری، زوریون، په ره سهندن، زور به سهندن.

— : عِلَاوَةٌ / سهریار، خستنه سهر.

— : فَضْلُهُ / زینادی، پارچه، سه ره پارچه، برشت.

— : عَلَى ذَلِكَ: فَضْلًا عَلَى ذَلِكَ / سه ره پای شهوه، له گه ل شهوشدا، هینتاش.

— : عَن. زَيْدٌ. أَيْدٌ / زَوْرتر، زینتر.

— : زَائِدٌ: إِضَافِيٌ / سهریار، خراوه سهر.

زَائِدٌ: مَفْرُطٌ / زور، له راده بهدر.

— : فَائِضٌ / زینادی، زوری، لی زیادبون.

— : عَنِ الْمَقْدَرِ / زینتر له پیویست.

أَل — كَالنَّاقِصِ / زَوْر که م وهک یکن، زوریش وهک که مه.

زَائِدَةٌ جَلْدِيَّةٌ / پارچه گوشتی زیاد.

— دَوْدِيَّةٌ / ریخوله کویره.

التهاب الزائدة الدودية / لی هاتن، ناسانی ریخوله کویره.

مَزِيدٌ: أَكْثَرٌ / زَوْرتر، زینتر.

إِزْدِيَادٌ. تَزَايِدٌ: عَكْسٌ: تَنَاقُصٌ / په ره سهندن، زوریون، زیادبون.

مَرَادٌ: حَرَّاجٌ / ههراج، ههراج کردن.

بَاعَ بِالْمَرَادِ / ههراجی کرد، خستیه زهمهوه.

مُرَايِدٌ فِي الْبَيْعِ بِالْمَرَادِ: رَافِعُ الثَّمَنِ / زهم کرد.

مُرَايِدَةٌ: الْبَيْعُ بِالْمَرَادِ. ضِدُّ مَنَاقِصَةٍ / زهم کردن، زهم و زهم کاری، زیندگری.

زِيرٌ:

زَيْرُ الْمَاءِ: دَنٌّ. حُبٌّ / مهرکانهی نار، کوبه.

— النِّسَاءُ: الَّذِي يُحِبُّ مَجَالَسَةَ وَ مُحَادَثَةَ النِّسَاءِ / مریان، چاوله دهر، دل تهپ.

(انظر زؤ)

زيار: غِمامة/ له‌واشه، دم به‌ستی نازده‌ل.

زاط:

زَطَط: اَجَلَب/ قيرَاني، كردي به قاوقير.

زياط: كثير الصياح و الصخب/ قاوقيركەر، هر نه‌قيرتيني.

زيطه: ضوضاء/ قيروهوي، قاوقير.

زاغ:

زاغ: اِبْحَرْف و مال/ لای دا، پيچی کرده‌وه، خواربوه‌وه.

زَيْغ: عَوْج/ خوارى کرده‌وه، چه‌مانيه‌وه، چه‌وتی کرد.

زَيْغ: الميَل عن الحق/ له راستی لادان، لادان.

زايغ: مُخَرْف/ خوار، لار، چه‌ماوه.

زاغ: غراب الزرع/ قه‌له‌ره‌شکه، قه‌ل.

زاف:

زاغ: زَيْف الدرهم/ پاره‌ی قه‌لبی ده‌رکرد، قه‌لبی کرد.

زاف: غش/ گۆری، ده‌ستی تن خست، ساخته‌ی کرد.

زيف: زائف: مغشوش/ قه‌لب، ساخته.

مُزَيْف: غير حقيقي/ قه‌لب، ساخته، ناراست.

تزيف: غش/ قه‌لب کردن، ساخته‌کردن، فيل کردن.

عَمَلَة مُزَيِّفَة/ پاره‌ی قه‌لب، ناچين، درای نه‌چو.

زيق:

زَيْق الثوب: جعل له زيقاً/ مليونه‌ی بۆ کرد.

تَزَيَّقت المرأة: تزینت و اکتحلت/ خوی نارايشت دا.

زيق الثوب: ما احاط منه بالعنق/ مليونه‌ی کراس.

الجيب: ماكف من جانب الجيب/ سه‌رگيرفان.

البناء: خيط البناء/ تناف.

زال:

زال: بَرَح/ به‌جیبی هيشت، چۆلی کرد، لیتی نه‌ما، چوه.

ده‌ری.

ه عن مكانه: نَحاه/ لای برد، له‌جیبی خۆی لای برد،

جولانی.

ما - : لم يزل. للان. بَعْد/ هيشتا تا نيشتا، هيشتاكو.

زَلت. ما زلت افع/ هيشتا هر خه‌ريكم.

أزاله عن مكانه: نَحاه عنه/ لای برد له شويینی خۆی نه‌ی

هيشت، سپيه‌وه.

زؤل: تباعد بين الفخذين/ لنگ بلاوی، گه‌لاوگه‌ل.

زؤل: المتباعد ما بين الفخذين/ لنگ بلاو، گه‌لاوگه‌ل، لاق

به‌ل.

زان:

زان: زَيْن/ زَخْرَف/ نه‌خشانی، رازانديه‌وه.

زان: صَيْرَة جميلاً/ جوانی کرد، شوخی کرد، خه‌ملانی، رازانديه‌وه.

تَزَيْن: حلق/ ريشی تاشی، ته‌راشی کرد.

قص شعر راسه/ سه‌ری تاشی.

إزدان: تَحطى/ خۆی شوخ کرد، نارايشتی خۆی‌دا، خۆی رازانديه‌وه.

زَيْن: زيان: حُسْن/ جوانی، شوخی، قه‌شه‌نگی.

جميل/ جوان، شوخ، قه‌شه‌نگ.

ضد شين/ باشه، چاکه، چاک.

زيفه: زيان. زيان: زَخْرَف/ خشل، رازانديه‌وه، چه‌کی ثافه‌ت.

إسم زهرة/ گوئی نه‌سته‌مولی.

غرفة ال - / زوری نارايشت.

لاجل ال - / بۆ جوانی.

تزوين: زَخْرَفَة/ رازانديه‌وه، نه‌خشاندن، جوان کردن، خه‌ملاندن، خه‌مل کردن.

مُزَيْن: حلاق/ سه‌رتاش.

مُزَيْن مُزدان: مُحَلَى/ نارايشت دراو، نه‌خشاو، رازاوه.

زان: خشب زان/ دره‌ختی زان، نارپه‌وه‌ن، داره‌وه‌ن.

زنا:

زنا: اَبْس/ كرديه به‌ری، پۆشی.

تَزينا: لَبْس/ له‌به‌ری کرد، له‌به‌رخۆی کرد.

زى: طراز/ باو، مۆده، شينواز.

لباس به‌رگ، پۆشاک.

هينة/ شيوه، ديمه‌ن، سه‌روسيمه‌ا.

زى: مثل/ وه‌كو، وه‌ك.

بعضه: على حد سوى/ وه‌ك نه‌وان، وه‌ك يه‌كن.

س

سجین سقین سینام
سکاک ساچه

ساب:

ساب: خنق / خنکانی.

- سَبُّ مِنَ الشَّرَابِ: روی و اِمْتِلا تَبْرِي

خوارده‌وه، تینویتی شکا، کهیل بو، مهست بو.

مَسَاب. ساب: الرِّقَ الْعَظِيمُ / کونده‌ی گه‌وره.

- كَثِيرَ الشَّرْبِ لِلْمَاءِ / ناورۆر خۆره‌وه.

ساب: خنق / خنکان، خنکاندن.

سأل:

سأل: طلب / داوای کرد، ویستی، خواستی.

- تَسْوَلُ. استعطفی / سوالی کرد، دهره‌زه‌ی کرد.

- عَنِ: استخبر / پرسى، مه‌والی پرسى.

- سَوَّالًا / پرسىارى کرد.

- اِسْتَدْعَى / پارپه‌وه.

سَلَّ: فعل أمر من سأل / بېرسه، پرسکه، پرسىارکه.

سؤال: طلب / داوا، داواکردن، خواست.

- اِسْتَفْهَمَ / پرسىار، پرس، پرسىارکردن.

- تَسْوَلُ: استعطاء / سوال کردن، دهره‌زه‌کردن.

علامة ال - / خاله پرسى.

سؤال. سأل: كَثِيرَ السُّؤَالِ / زۆر (نه پرسن، پرس).

سائل: طالب / داواکر، پرس کر، پرسىارکر، ویستر.

- مُتَسَوِّلٌ: مُسْتَعْطَى / سوال کر، دهره‌زه‌کر.

- ضِدَّ جَامِدٍ / شل.

مَسْئَلَةٌ. مسألة: حاجة / پتویستی، داخوای، نیاز.

- مطلب / داوا، پرسىار، پرساو.

- امر / کیشه، کار، فرمان.

- يُطَلَّبُ حَلُّهَا / کرداریکی پتویست به چاره‌سه‌ر.

- فِيهَا نَظَرٌ / کرداریکی پتویست به تیبینی.

مَسْئُولٌ. مَسْئُولٌ: مُطَالِبٌ / به‌پرسىار، لی پرسراو.

مَسْئُولِيَّةٌ: مَسْئُولِيَّةٌ / به‌پرسىارى، به‌پرسىارىون.

عَلَى مَسْئُولِيَّةِ صَاحِبِهِ / له نه‌ستۆی خاوه‌ندىابه‌تن،

خاوه‌ندى به‌پرسىاره.

سام:

سَمٌّ: مَلٌّ / بېزاربو، وه‌پس بو، جاپس بو.

اِسْمًا: جَعَلَهُ يَمَلُّ / بېزارى کرد، وه‌پسى کرد، جاپسى

کرد.

سَامٌ. سَامَةٌ. مَلٌّ / بېزارى، وه‌پس بون.

سَاءَ (فِي سَوْءٍ) سَائِرٌ (فِي سَمِيرٍ) سَاحٌ (فِي سَوْحٍ)

سَاحٌ (فِي سَبِيحٍ) سَاحِلٌ (فِي سَحَلٍ) سَاحَةٌ (فِي سَوْحٍ)

ساد (فی سود) ساذج (فی سذج) سار (فی سیر) سارّ
 (فی سر) ساریه (فی سری) ساس (فی سوس) ساط
 (فی سوط) ساطور (فی سطر) ساع (فی وسع) ساع
 (فی سعی) ساعد (فی سعد) ساعه (فی سوع) ساغ
 (فی سوغ) ساف (فی سیف) ساف. سافه (فی
 سیف) ساق (فی سوق) ساق. ساقیه (فی سقی)
 سال (فی سیل) سام (فی سوم) سام (فی سم) سام
 (فی سمو) سامح (فی سمح) ساه (فی سهو) ساور
 (فی سور) ساوم (فی سوم) ساوی (فی سوی)
 سایس (فی سوس).
 سب:
 سبّ: شتم / جنّوی دا، جوینی دا، دژوینی دا.
 - : قَذْفُ فی حَقّه / ناری زپان، قسهی ناشیرینی شوین
 خست، توانجی تن گرت.
 - الدین: کفر / کفری کرد.
 سَابَهُ و تَسَابَوْا / تَشَاتَمُوا / جنّوی یا جوینیان بهیه کتری
 دا، شه پره جنّویان کرد.
 سَبَبُ الْأَمْرِ: سَبَبٌ بِالْأَمْرِ: کان سبباً له: احدثه / بؤ
 به هژی.
 سَبَبٌ: مَسَبَةٌ: شتم / جنّوی، جوین، دژوین.
 - : قَذْفُ / قسهی ناشیرین، توانج.
 - الدین: کفر / کفر، ردف.
 سَبَابٌ: مَسَبٌ: کثیر السبب / جنّوی فروش، دم بیس.
 - القلوب: أسر القلوب / دلبر.
 سَبَبٌ: تَرْبِيعَةٌ / مَوْ، بؤنه، سه بارهت، مۆکار.
 - : وسیله. واسطه / رئ، رئ و شوین، مۆ.
 - : عِلَّةٌ / دورد.
 - : أصل / بنه پرهت.
 سَبَبٌ كَذَا / به هژی، له بهر، به بؤنه، سه بارهت به.
 مَسَبٌ: بَاعْثٌ / مَوْ، بؤنه، مۆکار.
 سَبَابَةٌ: اصْنَعُ / پهنجای دوشاو مژه، نالحواج.
 سبت:
 سَبَتٌ: إِسْتِرَاحٌ / پشوی دا، حه وایه وه، حه سایه وه.
 - : اسبت: دَخَلَ فی السَّبْتِ / جوه شه ممه وه.
 سَبَتٌ: اخذهُ السَّبَاتُ / سربو.
 سَبَتٌ: بوم السَّبْتِ / شه ممه، رژی شه ممه.
 سَبَتِي: من طائفة السَّبْتِيّين / شه ممه پارسهت.

سَبَاتٌ: غَيْبِيَةٌ / سربون، سربى، بن هؤشى، خهفتان،
 بورده نوه، له هؤش خوجون.
 مَسَبَتٌ: فى حالة جُمود و غَيْبِيَةٌ / بن هؤش، سب.
 مَسَبوت: مَيّتٌ أَوْ مَقْسٌ عَلَيْهِ / مردؤ، بن هؤش.
 سبّح:
 سَبَّحَ بِالْمَاءِ و فى الماء / عام / مه لى کرد.
 - فى الكلام: أكثر منه / رژی وت، چهنى دا.
 - فى الأرض: حَقْرٌ / زهوى مه لى گند.
 سَبَّحَ: مَجْدٌ / پياهم ل دا، ستایشی کرد، به شان و بالتبا
 مه ل دا.
 - الله و لله: مَجْدُ الله / له خوابا پايه وه، ستایشی کرد،
 نزاى کرد.
 سَبَّاحَةٌ: سَبَّحَ / عَوْمٌ / مه له، مه له کردن.
 سَبَّاحٌ: عَوَامٌ / مه له وان.
 سَابَحَ: سَبَّوحٌ: عَانَمٌ / مه له وان، مه له کەر، سه رتاوکه وتو.
 مَسَبَّحٌ: مکان السَّبَّحِ / شوین مه له.
 حوض السَّبَّاحَةِ / حه وزى مه له.
 سَبَّحَ: تَسْبِيحٌ: تَمَجِيدٌ / ستایش کردن، پياهم ل دان.
 سَبَّحَةٌ: دُعَاءٌ / نزا، ستایش.
 - : مَسَبَّحَةٌ: خِرَزَاتٌ منظومة فى خيط / ته زینج.
 سَبَّحَانٌ: يُقَالُ سَبَّحَانَ الله / ستایش بؤ خوا.
 تَسْبِيحُهُ: تَرَنِيمُهُ / خوینده نوه ی سرودى ناینى.
 سبّخ:
 سَبَّخَ: سَبَّخَ: نام نوما عميقاً / خه ويكى قولی کرد،
 كهوته شیرین خه روه وه.
 - : تَسْبِيخٌ: حَقْفٌ / هئواش بوه وه، خاوبوه وه،
 هاتوه سه رخوی.
 - : سَبَّخَ الْمَكَانَ: کان سَبَّخاً / شوره ی دهر دا.
 - الأرض: سَبَّخَهَا / په پنى (کرد، دا).
 تَسْبِيخٌ: النوم العميق / خهوى (قول، قورس)، شیرین
 خه.
 - الأرض: تَسْمِيدٌ / په پين (کردن، دان).
 سَبَّخَ: مُسْتَنْقَعٌ / زه لکار، رژنگ.
 سَبَّخَهُ: سَبَّخَةٌ: ارض ذات نَرٌّ و ملح / زهوى شوره دار،
 رژنگ، شوره کات.
 سَبَّخَ: سَبَّخَ: سَمَادٌ / په پين.
 - : ملح / شوره، خوی.

سُبَاعِي: ماكان ذا سبعة ارکان/ حوت گوشه، حوت لا.
 مولود -: ولد لسبعة أشهر من الحمل/ به حوت مانگی بوه.
 اسبوع. سبعة ايام/ هفته، هفته.
 اسبوعي و اسبوعياً/ هفته، هفته.
 مُسَبِّع: سطح ذا سبعة اضلاع/ حوت لا، حوت گوشه.
 سابع: ما بين السادس و الثامن/ حوتهم، حوتهم.
 ال - عشر/ حدهم.
 سبغ:
 سَبَّغَ الشَّيْءُ: تمّ/ تهاو، تهاو.
 اسْبَغَ عَلَيْهِ: اتمّ/ تهاو، تهاو.
 سبق:
 سَبَقَ الی: تقدم علی/ پیش کت.
 - : فات/ تپه، تپه.
 - علی: غلب/ پیش کت، بڑی دا، سرکوت، زال بو.
 سَبَقَ: فعل العمل قبل غيره/ دست پیشکری کرد.
 سابق: غالب في السباق/ پیش برکتی کرد، پیشکوتنی کرد، بڑی بڑی کرد.
 - : باری/ گروی کرد.
 تسابقوا: استبقوا/ پیش برکتیان کرد، پیش کتوتیان کرد، بڑی بڑی کرد.
 سَبَقَ: اسبقية/ تقدم/ پیشکوتنی، مافی پیشکوتنی.
 سَبَقَ: سبقة: ما يتراهن عليه المتسابقون/ نهوی گروی له سر نه کت.
 سباق: مسابقة. سبق: مباراة. منافسة/ پیش کتوتنی، پیش برکت، بڑی بڑی، هافکت.
 - الخيل/ غارغارتین، رایس.
 حصان ال -/ نه سپی (غارغارتین، تیزهرو، رایس).
 حلبة أو ميدان ال -/ مهیدانی پیش برکت، رایس.
 سابق: متقدم/ پیش کتوتنی، له پیشکوتنی.
 - : ضد لاحق/ پیش، پیشین، بردهم.
 - : ماض/ رابورنو، تپه، تپه.
 - لاوانه: قبل اوانه/ میشتا کاتی نه ماتوه، پیش کاتی خزی.

- - بلدی/ په بینی نازده.
 - - کیمیاوی/ په بینی کیمیاوی.
 - : ارض لم تُعْمَر/ زوی نه کتلاو، بهار.
 سبذ:
 سَبَذَ: سبذ الشعر: حلقه/ تاشی، توکی پیوه نه میشت.
 - شاربیه (وشعره او سبت النباتات: نبت و طال/ روا، درزیو.
 سبر:
 سَبْر: جس/ تاقی کردهوه.
 مسبر: مسبار/ جس/ شاخ.
 سبر: سبر: اللون و الهيئة/ رنگ و بڑ، دیمن.
 سَبْرَة: اللوحة السوداء/ تخته ری رهش.
 سبط:
 سَبَطَ: سبط الشعر: استرسل. ضد جعد/ خابورهوه.
 اسبط: سکت خوف/ له ترسا بن دهنگ بو.
 سَبَطَ: ضد جعد/ خار.
 - الیدین: کریم/ ده دست بلاو، بهرچاو فراوان.
 سباط: مکان تطرح فيه الأوساخ/ سره نوتک.
 سبط: حفيد/ کورهزا، کچهزا به تاییه تی کچهزا.
 - : عشيرة/ قبيلة/ مؤز.
 سَبَطَة: حنطه سبطة/ گنه زه ردهک.
 سبع:
 سبع: کان سابعهم/ حوت میان بو، بو به حوتهم.
 - : سبع: جعله سبعة (و سبعة اضعاف/ کردی (به حوت، حوت نه رنده).
 - ت المرأة: ولدت لسبعة أشهر/ به حوت مانگی مندالی بو.
 سبع: سبعة، ۷/ حوت.
 - : کل حیوان مفرس/ درنده، نازده لی درنده.
 - : اسد/ شیر.
 - البحر/ شیری دریا.
 - اللیل: کلب/ سهگ.
 - عشرة. سبعة عشر، ۱۷/ حده، ۱۷.
 سبع: جزء من سبعة، ۷/ حوت یهک، ۷/۱.
 سبعة اضعاف/ حوت (نه رنده، چندانه).
 سبعون/ هفته.

سابقاً: قبلاً/ جاران، جاری جاران، له وه وپیش.
 سابقة: مؤنث السابق/ رابوردو، تپه رپو، پيشهنگ.
 له - في هذا الامر: سبق الناس اليه/ له پيش
 خه لکه وه، له و کاره دا پيش که وتوه.
 له - في نوعه/ پيشه يتي، ليی نه زانن.
 سوابق، جمع السابقة/ پيشه ی کون، کرده وه ی کون.
 من اصحاب ال - / کرده وه ی ناشیرینی کونی هه یه.
 سباق: كثير السابق/ پيش که وتو.
 متسابق. مسابق: مزاحم/ پيش برکي کار.
 سبك:
 سَبَكُ، سَبَكَ المعدن: اذابه و صبَّه في قالب/ دای
 رشت، له بۆته ی دا.
 - الکلام: احسن ترصيفه و تهذيبه/
 قسه کانی جوان داپشت، باشی مؤنيه وه.
 - ته التجارب: هذبته/ قالی کرد.
 اُسْبَكُ، ذُوبٌ و اُفْرَغُ في قالب/ داپژژا.
 سَبَكُ المعادن/ داپشتن.
 سبيکه: خليط من المعادن/ داپژژا، تۆکه، داپشته.
 سَبَاكُ المعادن/ داپژژا، تۆکه چی.
 - مُسْتَقْبَلُ بتركيب الادوات الصحية/ کارسان،
 فيته ری ناو.
 مَسْبَكُ: مكان السبك/ تۆکه خانه، داپژژکه.
 سبل:
 سَبَلٌ شَتْمٌ و سَبٌّ جنوبي، جويینی دا.
 اسبل علی فلان: كثر الكلام عليه/ تۆدی پڼوت، تۆدی
 خسته داو.
 - الستار: اغلقه/ پهرده که ی دادایه وه.
 - السنر علی: اغلق/ دای پۆشی.
 - الدمغ: ارسله/ فرمیسکی رشت.
 - المطر: هطل/ باری.
 - ت السماء: مطرت/ دای کرد، باران باری.
 - الزرع: سنبل/ گولی کرد.
 - ت الطريق: كثر المارون فيها/ ریبوار ژوبون،
 قه له بالغ بو.
 سَبَلٌ شَعْرَةٌ: ارسلة/ دای هینا، خاوی کرده وه، له شانه ی
 دا.

- المال: جعله في سبيل الله/ کردی به خیر، له ریی
 خوادا به بخشی.
 - الشيء: اباحة/ خه رمان به ره که تی لی کرد.
 سَبَلٌ: مطر/ باران.
 - الذرة/ کلکی که نه شامی، کلک.
 سَبَلَةٌ: مقدم اللحية/ ریشی سه رچه ناگه.
 - : سَبَلَةٌ/ گوله که نم.
 اسبل: طويل السبلة/ ریش دریز.
 عين سبلا: طويله الهدب/ برژانگ دریز.
 امرأة سبلاء: علی شارپها شعر/ نافرته ی سمیل دار.
 سبيل: طريق/ ریگه، ریگا، ری، ریبان.
 - سابلة: المارون علی الطريق/ ریبوار.
 ابن ال - : مُشْتَرِدٌ/ به ره لا.
 ابن ال - او عابر سبيل: مسافر/ ریبوار، رهوته نی.
 اخلی ال - لغیره/ ریی دا، دری دا، ریی کرد.
 اخلی ال - : اطلق سراحه/ به ره لای کرد، به ری دا.
 فی - / پیتناو، له پیتناو.
 فی - الله/ له ریی خوادا.
 فی حال - ه/ له ریی خۆیه وه، به ریی خۆیدا.
 سابلة: المارون علی الطريق/ ریبوار.
 سبه:
 سَبَّةٌ: ذهب عقله هراماً/ خه له فا.
 سَبَّةٌ: ذهاب العقل/ خه له فان.
 مَسْبَةٌ: مَسْبَةٌ/ خه له ناو.
 سَبَلٌ: لا يهتبه امر/ که مته رخه م، گوی ناداتن.
 يمشي سبلاً: يذهب و يجيء في غير شيء/
 بڼه وه دیت و ده چی.
 سبي:
 سبى: استبى العدو: اسره/ دیلی کرد، به دیل گرتی
 (دوژمن).
 - القلب و العقل: اسره بجه/ شه دای کرد،
 دل و هوشی برد.
 - الرجل: نفاه/ دوری خسته وه، شاربه ده ری
 کرد.
 سبى: اسير/ دیل.
 سبى: اسر او غربة/ دیلی، نامۆیی.
 ساب: مستبى: اسر. سالب العقل/ دلرفین، دیل که ر.

سیاب القلوب: آمر القلوب/ دلبر، دلرفین.

ست:

ست. سنّة ۶/ شش، ۶.

- عشرّة. سنّة عشر ۱۶/ شانزه، ۱۶.

- ۶ (ضعاف/ شش (نه، نه، نه، چه ندان).

ستون ۶۰/ شصت، ۶۰.

ال - / شصت، شصت، شصت.

سات: سادس: مابین الخامس و السابع/ شصتم.

ستر:

ستر. ستر: غطی. حجاب/ دای پوشی.

- . - : (خفی/ شاردیهوه.

- . - : حجب/ بری گرت.

- . - : حمی/ پارازتی، پاراستی.

- . - : تستر علی/ پوشی، بوی پوشی.

تستر. تستر: تحجب و تخفی/ خوی گویی، خوی ون کرد.

- علی مجرم: اخفاء/ دالدهی دا، شاردیهوه، پهنای دا.

ستر. ستار: غطاء/ سه قارپ، داپوشه.

- . - : حجاب/ پهچه، روپوش، پرده.

- . - : ما تستر به للحمایة/ پاریزه، په نا.

- . - : حیاء/ نابو، شهرم، شوریهی.

ستار. ستاره/ پرده، بارو.

- من دُخان او غیره/ په له، تم.

ما وراء ال - / له پشتی پردهوه، نهینی.

ستر. ستر. ستر: ستری/ چاکهت.

تستر: إختفاء/ خوشاردنهوه، په ناگرتن، خون کردن.

مستتر. مستور: خفی/ شارراوه، نهینی، په نهان.

ساتر/ پاریزه، پاریزگار.

ستار: مبالغة ساتر و هو من صفات الله/ پاریزه، پاریزگار.

مستور. ستر: غفیف/ به نابو، نابودار، پاک.

سجد:

سجد. إحنی خضوعاً/ چه مایهوه به ریزهوه، کرنوشی برد.

- لله: تعبد/ خوی په رست.

ساجد: مُلحنی خضوعاً/ له کرنوشدایه، چه مار.

- المُنْحَر: ذلیل و خاضع/ لوت شو، سرشوی.

عین - ۶/ جاوی شو.

شجره - ۶/ دره ختی چه ماره، په ل شو، لار.

سجود: خضوع. خشوع. إحناء/ کرنوش بردن، چه مانهوه، نوشتانهوه.

- : عبادة/ خواپه رستی.

سجادة: كثير السجود/ کرنوش بهر، چه مار.

سجادة: طنفسة/ فرش، قالی، راخر، لاکیشی، رایهخ، مافور.

- الصلاة. مسجدة/ بهر مال.

مسجد: جبهة/ نارچه وان، تهویل.

مسجد: مكان العبادة/ مزگهوت، په رستگا.

سجر:

سجر. إسنجر: إمتلا/ پیرو.

- الكلب: شدة بالساجور/ په تی کرد، تهوقی کرده مل سهگ.

ساجر: السيل الذي يملأ كل شيء/ پرکه، لیشاو.

ساجور: غل/ تهوق، کورت، پیوه ند، زنجیر.

سج:

سج. سج: الخطيب: نطق بكلام مقفی/ وتاری سه رواریکی دا.

- الحمام: هدر/ کورته که خویندی، قوقوی کرد.

- فلان ذلك المسج: قصد ذلك المقصد/ بؤنه مه به ستهچو.

ساج. سجاج. سجاعة: المتكلم بكلام مقفی/ وتیاری سه رواریکی، سه رواریکی.

- : القاصد في الكلام او السير فلا يميل عن القصد/ خاوهن مه به سست، یه كسه، یه ك را.

وجه - : حسن الخلقة/ نيسك سوك، خوین شپیرین، جوان.

سج الحمام/ خویندی کورتر، قوقو، گمه، گمه کم.

- : كلام مقفی/ وتاری سه رواریکی، یه ك سه روا.

- : تسجيع الكلام/ سه رواریکی، سه روا کردن.

مسجع: مقصد/ مه به سست، تامانج.

سجل:

سجل: نون. قيد/ نوسی، نوسیوه، توماری کرد.

س

ساجل: باری / بزر بؤرینی کرد.

سجل: دفتر التسجيل / تومارگه، دهفتهری تومار.

تسجيل: قُدوین / نوسین، تومارکردن.

جهاز ال - : مُسجَل / تومارین، نامیری تومار، تومارکار.

مُسجَل: مُدُون / مُقید / نوسیار، تومارکار، تومارنوس.

مُساجَلَة: مُباری / بؤرِبؤرین، پیش برکن، شه په شیعر.

- کلامیه / مشت و می، دهمه قالی، دهمه دم.

سَجیل: صلیب / رهق، پتهو، سهخت.

سَجیل: حجارة كالطين اليابس / گلمتک، خرکه بهرد،

ته موخ، ته موخ.

سجم:

سجم: اسجم: سكب / ژرانی، رشتی، قلبی کردهوه.

- اسجم: سال / رزا، قلب بوهوه.

- الكلام: انتظم / رهوان بو، ريك و پيك بو.

- تلائم و توافق / گونجا، پيك هاتن،

ته بابو.

انسجام الكلام: فصاحة / رهوان بیژی.

- الاشياء: توافقها / گونجان، پيك هاتن، ريك كه وتن،

ته بابون.

مُنسجم مُتفق / گونجا، ريك، ته با.

سجن:

سجن: حبس فی سجن / بهندی کرد، خستی

به ندیخانه وه، گرتی.

سجن: حبس / بهندگرتن، گرتن.

- مؤید: حبس مؤید / بهندی ههتایی.

سجن: مكان الحبس / بهندیخانه.

سجان: حارس السجن / وهردیان، بهندیوان.

سجین: مسجون: محبوس / بهند، بهندکراو، گجراو.

- سیاسی / گجراوی رامیاری، بهندی رامیاری.

سجا:

سجا اللیل: سکن / شه و کش و مات بو.

- اللیل: دام / شه و دریز بو، دریز بوهوه.

سجی: اسجی: غطی / دای پوشی.

ساجی: ساکن. فاجر / کشتومات، کپ، بن دهنگ.

سجیة: طبع. خلق / خو، ره وشت، رهفتار.

- طبیعة / سر وشت.

سح:

سح الماء: تسحح: سال و ائصب غزیرا / رزا، به خویر

به لیشاو رزا.

- الماء: صبه غزیرا / رزانی، قلبی کردهوه.

- سمن غایة السمن / زرد قه لوبو، دیا، فوی

تن کراوه.

- ه: ضربیه / لئی دا.

- ت عینه: بکی / کریا، فرمیسکی رزان.

ساح. ساحة: سمن / قه لوبو، خبیسه، شیشمان.

عین سحاحة: غزیرة الدمع / چاو به فرمیسک.

سحابة سحوح: شديدة المطر / هوری به باران.

سحی الدمع: بكاء / گرینوک.

سحب:

سحب: جز / رای کیشا، ده ری کیشا، ده ری هینا.

- استرجع: استرد / هینایه وه، گجریایه وه،

کیشایه وه.

- استقطر: گرتی، پالوتی، پوخته ی کرد.

- شیکا / چه کی راکیشا، وه ری گرت.

- المعدن سلکا / باریکی کردهوه، کردی به تهل،

له به پته ی دا.

- نفسه: اسحب: جز نفسه / خوی کیشایه وه، خوی

کشانه وه.

- ذيله: مشى متبحترا / به ترو فیزه وه رؤیی، خوی

پانه دا.

اسحب: اجر / کیشایه وه، لئی ده رچو، وازی هینا، خوی

کیشایه وه.

- تقهر: ارتد / کیشایه دواوه، شکا.

سحب: جز / راکیشان، ده رکیشان، ده رهینان، به کیش

کردن.

- استرداد: هینانه وه، گجریانه وه.

سحبة واحدة: بلا إنقطاع / یك كه پرت، به یك كه پرت،

یهك راکیشان.

انسحاب: ارتداد / کشانه وه، ائده رچون، وازهینان،

دهست کیشانه وه، خو کیشانه وه.

- تقهر / کشانه وه، گه رانه دواوه، شان،

پاشه کسه.

قابل لل - / بؤ راکیشان نه شن، رانه کیشری.

مسحوب: مجرور / راکیشراو، به کیش کراو.

- مُتَقَهِّر/ کشاوه، لئډه رچو، شکار.
 ساحب: جَار (ساحبُ التحويل المالى)/ راکښه،
 وهرگر.
 ساحبۃ: ترکتر/ بارکښ.
 - الهواء/ باکښ.
 سحاب/ زنجيرى جل و برگ.
 سحاب: غيم/ مهر، مهلا، ههرو مهلا.
 - رقيق كالندى/ تم، تم و مر.
 - اليوم: طول/ دريژايى رډډ، رډډگار.
 سحابۃ. سحابۃ. سحابۃ: غشاوة العين/ تمى چاو،
 لښاي چاو، تانه.
 سخت:
 سخت. سخت: سخت/ اکتساب السخت/ حهرامى خوارد.
 - . - . اسخت: اهلك/ کاولى کرد، ويرانى کرد.
 سخت. سخت: حرام. المال الحرام/ حهرام، ناپه واپ.
 رَجُلٌ - لايشنوع/ ورگ دراو، تيرناخوا، حهفيان لوش،
 تيرنه خور.
 سخت: الثوب البالى/ جله شپ.
 سحج:
 سحج. سحج: قشتر/ پاکى کرد، تويکله کهى لى کرده وه.
 - الجلد: جلطه/ دای مالى، پښسته کهى دامالى.
 تسحج. اسحج: تقشتر/ ائقشتر/ تويکله کهى لى بوه وه.
 سحوج. سحيج: مجلوط/ پاک کړاو، دامالراو.
 مسحاج. مسحج: مسحل/ رتهک، رهنده.
 سحر:
 سحر: خدع/ هلى خهله تان، خهله تانى، ههلى فريوان،
 فريوى دا، تارى کرد.
 - سلب عقله/ شهيداي کرد، دللى (لئسه نده، برد)،
 هوشى لانه هښت.
 - سحر: عمل له السحر/ جادوى لى کرد، نوشتهى
 لى کرد.
 - الفضة: طلاها بالذهب/ روکeshى کرد، زهرکه شى
 کرد.
 تسحر: اكل السحور/ پارشيوى کرد.
 سحر: عرافة. شعوذة/ جادو، جادوگره رى، تهليس،
 نوشته بازى.
 - سلب القلب/ شهيدا کردن دل (لى سندن، بردن)

سحرى: مختص بعمل السحر/ جادوگر، جادوزان.
 العين السحرية: مصهاصة/ چاوجادو.
 سحر. ساحر: عراف. مشعوذ/ جادوگر، جوکى.
 - . - : فشان/ دلپه، دولپه، دلپه.
 سحر: فجر/ بيان، بهره بيان، شهبق.
 سحور: طعام السحور/ پارشيوى، باش شيوى.
 سحف:
 سحف الراس: حلقة/ تاشى، توکى پيويه نه هښت.
 سحاف: داء السيل/ نه خوشى سيل، دهرده باريکه.
 سحيف: صوت الرضى/ هارپه ده ستار.
 سحق:
 سحق: دق/ کوتاي، تيکى شکان، لئى دا.
 - : اهلك/ کوشتى، پانى کرده وه، کردى به ژيره وه.
 - : سحن/ نعم/ وردى کرد، هارپى، وردوخاشى کرد،
 فليقانيه وه.
 - الثوب: ابلاه. رته/ کونى کردى، درپانى.
 - : اسحق/ ابعذ/ دورى خسته وه.
 اسحق: ائدق/ کوترا، تيك شكينرا، لى دراه، بو به ژيره وه،
 فليقانيه وه.
 - الثوب: سقط زئيره وهو جيد/ درومان و
 نه قهله کانى (مه ل وه شا، مه ل ته قى).
 سحق الثوب: بلى/ کون بو، دراه.
 - : سحق/ اسحق/ بعذ/ دورکه وته وه.
 سحق: دق/ کوتران، تيك شکان، لئيدان، کردن به ژيره وه،
 فليقانه وه.
 - : ثوب بال/ جله شپ، مه ل ته قيو.
 - : تنعيم/ وردکردن، هارپن.
 ساحق: يسحق/ هارپه، وردى ته کا، کوتر.
 اكثرية ساحقة/ زوره، به زورى.
 مسحوق. مسحق. سحيق: مئدق/ کوتراو، تيك شکار،
 لى دراو، پان کړاو، پليشاو.
 - : سحوق/ هارپاو، وردوخاش، فليقاو.
 - : ثراب كل شيء سحوق/ خاکه.
 - القاصر/ خاکه رهنګ لاپه.
 - الغسيل/ خاکه شوردن.
 مسحق القلب: مكسور خاطر. نادم/ دلشکار،
 په شيمان، دل شکسته، دردونګ.

إسحاق القلب / داشکان، په شیمانی، دردونگی.

سُحْق: سُحْقُ: بُعْد / دوری.

سُحِيق: بعيد / دور.

سُحِيقَة: قطرة شديدة / تاوه بارانی به خورې، خوږم، لږزمه.

سِحاق: لياطة الانثى للانثى / پانې به پانې، پان پاتوکې، پنوکې، قاش.

سحل:

سَحَلٌ بِالْمَسْحَلِ: صَفَى / لوسی کرد، سافی کرد، هيله ساوی کرد.

- شَم / جنیوی دا، جوینی دا.

مَسْحَلُ النَّجَارِ: مَسْحَج / رهنده.

- الحَدَاد: مَبْرَد / برهنگ، برهنگ، کارتېخ.

سُحَالَة: قشر الشعير ونحوه / که په ک.

- سَفَالَة القوم: هرچی و په رچی.

ساحل البحر: شاطيء / رُوح، که ناری ده ریا.

سَحْلَب: مادة غروية / سه لوب، گیاسالمه.

سِحْلِيَة: عظامية / مارمیلکه.

- صفراء / بلقه دهره.

سحم:

سَحْم: سَحْم: اِسْوَد / رهش بو.

سَحْم: سَوَد / وجهه / روی رهش کرد.

اِسْحَم: اسود / رهش.

سَحْم: سَحْمَة. سَحَام: سَوَاد / رهشی.

سحن:

سَحْن: دَق / وردی کرد، هاری، کوتای، تیکی شکان.

- نَعْم / سافی کرد، لوسی کرد، هيله ساوی کرد.

سَحْن: دَق / وردکردن، هارین، کوتان، تیک شکان.

- تَنعِيم / ساف کردن، لوس کردن، هيله ساوکردن.

مِسْحَنَة: مَدَقَة / کوتره، مئکوت، پیک، دهسکی

دهسکه وان.

سَحْنَة: سيماء. الهیة و اللون / دیمه، سهره (فاسال)،

سهکوت، گویلاک، سیماء).

سحا:

سَحَا: اِسْتَحَى الشَّعْر: حَلَقَه / تاشی، قژی تاشی.

سَحَايَة: سَحَاة: غلاف الدماغ. أم الراس / پیستی

میشک، کاژی میشک.

إلتهاب سحائي. إلتهاب الفشاء السحائي / دانه چیره،

سوتانه وهی په رهی میشک.

مِسْحَاة: مِجْرَقَة / بیل، خاکه ناز، رامانک.

اِسْتَحَى: اِسْتَحَى (فی حسی) سَخَاء (فی سخی)

سَخَافَة (فی سَخَف)

سخر:

سَخَّرَ. سَخَّرَ. تَسَخَّرَ. اِسْتَسَخَّرَ: كَلَّفَه عَمَلًا بِلَا اِجْرٍ /

چه وسایه وه، بڼ گاری بڼ کرد، به بڼ گار ئیشی بڼ کرد،

به خورایی هه ئی سوپان.

- قَهَر و ذَل / رسوای کرد، تیوی کرد.

سَخَّرَ بِهِ و مِنْهُ: تَمَسَّخَّرَ عَلَيْهِ: هَزَىء به / گالتهی پی

کرد، پی بڼ کنی، ته شقه له ی بڼ کرد، پی رابوارد.

سُخْرَة: عمل بلا اِجْر / بڼکار، خورایی.

- سُخْرِيَة: اَضْحُوكة / گالته، گپ، گالته بڼ کردن،

لاقرتی، ته شقه له.

- سُخْرِي: عَوْنَة / هره وهن.

سُخْرِي: مُسْخِرَة / مَضْحَك. مدعاة للسخرية /

گالته چی.

سُخْرِيَة: هَزء / گالته، گپ، گالته بڼ کردن، گالته جارې،

ته شقه له، ته شقه له.

ساخر: مُتَهَكِّم / گالته کر، ته شقه له باز.

سخط:

سَخَطَ عَلَي: عَضِبَ عَلَيْهِ / توږه بو، لئې توږه بو، رقی

لئېه لسا.

- الشئىء كَرِهَه / نه ی ویست، رقی لئې بو، رقی لئ

هه لسا.

اِسْخَطَ: اِعْضَبَ / توږه ی کرد، رقی هه لسا.

- اِغْظَ / وه پسې کرد، بیزارى کرد، جار پسې کرد،

په سستی کرد.

سَخَطَ: سَخَطَ: عَضِبَ / توږه ی، کینه، رقی، قین،

لئې پړبون.

- ضِدِ رَضِي / ناقابلی، ناراهزای، بیزارى، وه پس

بون.

ساخَط: غاضِب / توږه، جار پس، په ست.

- عَلِي: غَيْرِ رَاضٍ عَن / ناقابل، بیزار، ناراهز، وه پس.

مَسْخَط: مَسْخَطَة: مَا يَدْعُو اِلَى السُّخْط / توږه کردن، رقی

هه لسان.

مَسْخُوطٌ. مَكْرُوهٌ / نَهِيْسْتَرَاو، نَاخُوشَهَوِيْسْت.

سَخْفٌ:

سَخْفٌ: كَان سَخِيْفًا / تَرِيْبُو، پَه تَه رِي بُو.

- : كَان خَفِيْف الْعَقْل / كَيْل بُو، گَه رُج بُو.

سَخْفٌ. سَخَافَةٌ: رِكَاكَةٌ / لَاوَزِي، نَاقَايِمِي، تَه نَكِي.

- : الْعَقْل - ضَعْف الْعَقْل / كَيْلِي، گَه رُجِي،

پَه تَه رِيْتِي، تَرِيْبِي.

- : عَدَم الْمَعْقُولِيَّة / نَاقَاوَلِي، نَه گَه نَجَان،

نَاپَه سَه نَدِي.

سَخِيْفٌ: غَيْر مَعْقُول / نَاقَاوَل، نَاپَه سَه نَد.

- : ضَعِيْف / لَاوَز، چِرُوك، زَه بُوون.

- : رَقِيْق. رِكِيك / تَه نَك، عَه مَارَه بُو، نَاقَايِم، چِرُوك.

- : الْعَقْل: ضَعِيْف الْعَقْل / كَيْل، گَه رُج، پَه تَه رِي، تَرِيْق.

رَجُل - / پَه تَه رِي، تَرِيْق، گَه رُج.

سَخْلٌ:

سَخْلٌ الْأَمْرُ: آخِرَةٌ / دَوَاي خَسْت.

السَّخْلُ مِنَ الْقَوْمِ: رَزِيْلَهْم / مَه رُجِي وَ پَه رُجِي.

سَخَالَةٌ: نَفَايَةٌ / شَتِي بِيْن كَلِك، پَا شَه رِيْوك.

سَخْلَةٌ: وِلْد الشَّاةُ / بَه رُخ، بَه رُخُوْلَه.

سَخْمٌ:

سَخْمٌ: سَوَدٌ بِالسَّخَامِ / رَهْش بُو، رَهْشِي كَرْد.

- : اَللّٰهُ وَجْهَهُ: سَوَدَه / خَوَا رُوِي رَهْش كَرْد.

تَسَخَّمَ عَلِيٌّ: حَقْدٌ / كِيْنَهِي هَلْ گَرْت، رَقِي گَرْت.

سَخْمٌ. سَخْمَةٌ: سَوَادٌ / رَهْشِي.

- : سَخِيْمَةٌ: حَقْدٌ / كِيْنَه، رَقِي، قِيْن.

سَخَامٌ: سَوَادُ الْقَدْرِ / مِيْس، تَهْن، رَهْشِي بِنِي مَه نَجَال،

دَوْرِيْزَنِك، دَوْرِيْزَنِج، دَوْرِنِج.

- : فَحْمٌ / رَهْزُو، خَه لُوْز.

- : الرِّيشُ اللَّيْنُ تَحْتَ أَجْنَحَةِ الطَّيْرِ / گَه نَگَه پَه رِي.

- : مَرَضٌ يَصِيْبُ أَوْرَاقَ النَّبَاتِ / زَه نَگ.

أَسْخَمٌ: أَسْوَدٌ / رَهْش.

سَخْنٌ:

سَخْنٌ. سَخْنٌ. سَخْنٌ: كَان حَارًا / گَه رُم بُو، كَوَلَا.

- : مَرَضٌ بِالْحَمِي / تَاي لِي مَات.

سَخْنٌ. أَسْخَنٌ: حَمِي / گَه رُم كَرْد، كَوَلَانِي.

سَخْنٌ. سَاخِنٌ: سَخْنَانٌ / حَارٌ / گَه رُم.

- . - . - : مَحْمُومٌ / تَادَار، تَاي مَه يَه،

گَه رُم دَاهَاتُوَه.

سَخْنٌ. سَخْنَةٌ. سَخْنَةٌ. سَخْنَةٌ. سَخْنَةٌ. سَخْنَةٌ. حَرًا / گَه رُمِي،

گَه رُمَا.

الْأَمْرُ عِنْدَ سَخْنَتِهِ / گَه رُمَا وِگَه رُم.

سَخْوَنُهُ. سَخَانُهُ: حَرًا / گَه رُمِي گَه رُمَا.

- : حَمِي / تَا.

سَخْنٌ: مَالِيْسٌ بَحَارٌ وَلَا بَارِدٌ / شِيْلَه تِيْن.

سَخْنَانٌ. سَخْنٌ: جِهَانُ التَّسَخِيْنِ / گَه رُم كَهْر، گِيْزَهْر،

كَوَلِيْتَهْر.

مِسْخَنَةٌ: قَدْرٌ / مَه نَجَهَلِي نَارٌ گَه رُم كَرْدَن.

سَخَا:

سَخَا. سَخِيٌّ: كَان سَخِيًّا / (دَه سَت بِلَاو، بَه خَشْنَدَه،

سَه خِي، بَه رُجَاو فِرَاوَن) بُو.

تَسَاخِيٌّ. تَسَخَى: تَكْلَفُ السَّخَاءِ / بَه خَشْنَدَه يِي نَوَانَد،

دَه سَت بِلَاوِي كَرْد.

سَخَاوَةٌ. سَخَاءٌ: جُودٌ / بَه خَشْنَدَه يِي، مِيْهَرَه بَانِي، دَه سَت

بِلَاوِي.

- : لِيُوْنَةٌ / نَهْرُمِي، نِيَانِي.

سَخِيٌّ: كَرِيْمٌ / بَه خَشْنَدَه، دَه سَت (بِلَاو، كَرَاوَه)

مِيْهَرَه بَان.

- : لِيِيْنٌ / نَهْرُم، نِيَان، نَهْرُم وَ شَل.

سَدٌ:

سَدٌّ: ضِدُّ فَتْحٍ / دَايِ خَسْت، پِيْتُوَه يِ دَا، جُوْتِي كَرْد.

- : عَاقٌ / كَرْتِي، يَه رِي كَرْت، رِيِي كَرْت.

- : بِسَدَادَةٌ / سَه رِي نَايَهْوَه، دَه مَسِي بَه سَت، دَه مَسِي

نَايَهْوَه، دَايِ بُوْشِي.

- : فِرَاغًا / پَه رِي كَرْدَهْوَه، بَه تَاَلِي پَه كَرْدَهْوَه.

- : مَسَدَةٌ: حَلٌّ مَحْلُهُ / جِيِي كَرْتَهْوَه.

- : التَّلْمَةُ: رَدْمَهَا وَ أَصْلَحَهَا / چَا كِي كَرْد، كَه لَه بَه رَه كَه يِ

كَرْت، گَرْتِي.

إِسْدٌ: أُغْلِقُ / دَاخِرًا، پِيْتُوَه دَرَا، جُوْت بُو.

سَدْدٌ: (أُرْسِدُ إِلَى الصَّوَابِ) / رِيِي رَاسْتِي نِيْشَان دَا.

- : نَحْوٌ: صَوَّبٌ / نَارَاسْتَه يِ كَرْد، رُوِي تَسِي كَرْد، پِيْتُوَه

نَا.

- : حِسَابًا: وِفَاةٌ / دَايَهْوَه.

سَدٌّ: ضِدُّ فَتْحٍ / دَاخَسْتَن، گَرْتَن، پَه كَرْدَنَهْوَه، بَه رَه گَرْتَن.

سادس: بين الخامس و السابع / شه شه مين، شه شه مين.
 - عشر / شانزه مه م.
 سُدُس: سُدُس ٦ | ١: جزء من ستة / شش يهك.
 سادسا / شه شه م، شه شه م.
 سُداسى الحروف / شش بيت، وشه شش بيت.
 - او مُسَدَس الاركان / شش (گوشه، پالو).
 - او مُسَدَس السطوح / شش (لا، رو)
 سُداس: سِتة ستة / شش شش.
 مُسَدَس: آلة رمى الرصاص / ده مانچه.
 سدف:
 سَدَف القوم: دخلوا فى السَدَفَة / تاريخيان به سهرامات، شه ويان به سهرامات، كهوتنه (شه و، تاريخيه وه).
 - اسَدَف القوم: دخلوا فى السَدَفَة / رَوَّيَان لى بوه وه، كهوتنه روناكيه وه.
 اسَدَف: نام / نوست، چاوى لِيك نا، سرخه وى شكان.
 - الليل: اظلم / تاريك داهات، تاريخى كرد.
 - الفجر: اضاء / شبه قى دا.
 سَدَف: سَدَفَة: ظلمة / تاريخى، تاريخى.
 - - : سَدَفَة: ضوء / روناكى، روناكى.
 سدل:
 سَدَل: اسَدَل: سَدَل الشجر وغيره: ارسله و ارخاه / خاوى كرده وه، شوپى كرده وه، به رى دايه وه.
 - - - : السدات: اسدله / داي دايه وه.
 سَدَل: سَدَل: سَدَل: په رده.
 سَدَل: عقد / ملوانكه شوپ.
 سَدَل: سَدَل: شارب / سميل.
 سد م:
 سَدَم: سَدَم و حزن / به شيمان بوه وه و دلگيريو.
 سَدَم: الهَم مع الندم / په ژاره و به شيمانى.
 سَدَمَان: نَدَمَان / به شيمان.
 سَدِيم: ضَبَاب / تم، تم و مژ، مژ.
 سَدَن: سَدَن:
 سَدَن: خَدَم بيت الله / خزمه تى مالى خواى كرد، مجه و رى كرد.
 - : كان بواباً او حاجباً / ده رگاوان بو، مجه و ر بو.
 سادن: خادم المسجد او بيت الله / مجه و ر.

- : حاجن / كوسپ، ديوار، به رگر.
 - : فى نهر / حيس / به ند، به ست، به نداو.
 مُحْكَم ال - مسيك / قايم، كون بر.
 سَدَان: اِحكام / قايمى.
 سَدَاداً للكدَا: و فاء لكدَا / له تو ليه.
 سَدَاد: سَدَادَة: مايسند به / دمه وانه، توپه وانه، سر، سهرقاب، ته په دور، داخه، وه ستنه.
 سديد: محكم / قايم، توند.
 - الرماية / ده ست راست.
 جواب - : صائب / وه لامي تروا، به جين، راست، له جينى خويدا.
 سَدَة: باب / ده رگا، چه په ر، ده روزه، ده ر، ده رگانه.
 - : مئبر / دوانگه.
 تسديد: تصويب / ناراسته كردن.
 - : ايفاء / دانه وه.
 سَدَاد الأنف: داء فى الأنف / لوت گيران، گن.
 سَدَد: الرشاد و الصواب و الإستقامة / راستى و راستگوى.
 سَدَاد: مستقيم / راست.
 سدر:
 سَدَر الشجر أو الثوب أو غيره: سَدَله / شوپى كرده وه، داي هيتت.
 سَدَر: تَحْيِر / سه رسام ما، سه رى سورما.
 - بَصْرَة: بَهْرَة / به شه واره كهوت، ناوى چاوى برد، چاوى ره شكه و پيشكه ي كرد.
 سدر: سَدْرَة: شجرة النبق / دارنه بگ، كونار، تاوگ.
 سَدَر النظر: بَهْر / چار (به شه واره كهوتن، ره شكه و پيشكه كردن).
 سادر: سَدَر: مَحْيِر / وپ، سه رسام، سه رسورماو.
 سدس:
 سَدَس القوم: كان سادسهم / شه شه ميان بو.
 - : أخذ سُدَس مالم / شش يه كيانى برد.
 سَدَس العَدَد: جعله ستة اضعاف / كردى به شش شه و نده، شه شه چندانه ي كرد.
 - الشكل: جعله ستة اضعاف / كردى به شش شه و نده، شه شه چندانه ي كرد.
 (گوشه، پالو).

- الماء في الارض / تنيه وه، بلايوه وه.
 سَرَب: ارسل او اخرج قليلاً قليلاً و خفياً / به
 دزيه وه كه كه م دهرياني كردن.
 سَرَب: نَفَق / تونيل.
 - قنّاة يَدْخُلُ مِنْهَا الْمَاءُ / گونج.
 - جُحْرُ الْوَحْشِ / كون.
 مَسْرَب: مَصْرَف. مجرى ماء / زيراب، گونج.
 سَرَاب: خَيْذُح / تراويلكه، چوت بيني.
 تَسْرَب / تشنه، تشنه نه كردن، بلايوه وه.
 سِرَب: سُرْبَة: قَطِيع / ره وه، ران، جهله، گهله.
 - طيور / پۆل، پۆله مال.
 - طائرات / پۆله فريكه.
 - قلب / دل.
 واسع ال - : رَحَى الْبَال / دل فراوان، دل كراوه.
 سَرَبِل: اَلْبَس / كرده به ري.
 تَسْرَبِل: لَبَس / له به ري كرد، له به رختي كرد.
 سِرِيَال: كل ما يُلْبَس / جل و بهرگ، پوښاك.
 سرج:
 سَرَج: كَذَاب / دروي كرد.
 - سَرَجُ الشَّعْرِ: صَفْرَه / هونيه وه.
 - الثَّوْب: شَرَج. خاطه خياطة متباعدة /
 كوكي گرت، ته ريبی دا، به ته قهلي زل دروي.
 سَرَجُ الْحَدِيث: اِخْتَلَفَه / هه لي به ست.
 - الشَّيْء: حَسَنَةٌ / جواني كرد، رازانديه وه، رتيكي
 خست.
 - اسْرَجُ الْحِصَان: شَدَّ عَلَيْهِ السَّرَج / زيني كرد.
 اسْرَجُ السَّرَاج: اَوْقَدَه / داي گيرسان، هه لي گيرسان، پيبي
 كرد.
 سَرَاج: كَذَاب / دروژن.
 - سُرْجِي: صَانِعُ السَّرُوج / زين درو.
 سِرَاج: مَصْبَاحُ صَغِير / قوتيله، چرا.
 - اللَّيْل: حَشْرَةُ الْحَبَابِ / گوله نه ستيره.
 سِرَاجَة: سُرْجِيَّة: صِنَاعَةُ السَّرُوج / زين درون، پيشه ي
 زين درو.
 - شِرَاجَة: خِيَاطَة مَتَبَاعِدَة / دروماني بلاو،
 ته قهلي زل زل، كوك.
 مرض ال - : رُعَام / سه قار.

سَرَج: بَرْدَة الْخَيْل / زين.

ال - و توابعه: عُدَّة الْخَيْل / رهخت، رهختي نه سپ.

سَيْرَج: دهن السمسم / روئي كونجي.

سرح:

سَرَج: نَهَبَ يَرْعِي / چو بؤ له وه، چو بؤ چه پانندن.

- ما في صدره: اَخْرَجَه / چي له دليا بو (دركاني،

دهري به ري).

سَرَجُ الْمَوَاشِي: اَرْسَلَهَا قَرْعِي / ناردي بؤ له وه،

له وه پاني، ناردي بؤ چاير.

- الْقَوْم: صَرَفَه / دهستي پتوه نان، دهري كردن.

- الْجَيْش: صَرَفَه / بلاوه ي پي كرد، ناش به تالي كرد.

- الزَّوْجَة: طَلَّقَهَا / دهستي لي هه ل گرت، ته لاقی دا.

- الْأَمْر: سَهَّلَه / ناساني كرد.

- الشَّعْر: مَشَطَه / داي پيننا، خاوي كرده وه، شانه ي

كرد.

تَسْرَجُ مِنَ الْمَكَان: خَرَج / ده رجو، چوه دهري.

- مِنَ الْجَيْش: خَرَج / له سهرياني ده رجو.

سَرَج: مَاشِيَّة / مالات.

- فَنَاءِ الدَّار / حوشه.

شعر - / قَزِي خاو.

سارح / راعي / شوان.

- الْفِكْر: شَارِدُ الْعَقْلِ / روښتو، بيروښتو، په ژاره.

سَرْحَانُ الْفِكْر: شَرُودَه / بيروښتن، په ژاره ي.

سِرْحَان: ذَنْب / گورگ.

سرحانه: اَنْثَى الذَّنْب / ديله گورگ.

سَرَاح: صَرَفَ او اِطْلَقَ / بهردان، دهست پتوه نان.

اِطْلَاقُ ال - : صَرَفَ / بهره لاکردن، بهردان.

اِطْلَقَ - ه: صَرَفَه / بهره لاي كرد، بهري دا.

تَسْرِيح: مَشَطُ قَرْدَاهِيْتَان / قَزْرِيك خستن، شانه كردن.

- مِنَ الْجَيْش / له سهرياني ده رجون، به ربون.

مُسْرَجُ مِنَ الْجَيْش: اَكْمَلُ الْخِدْمَةِ الْعَسْكَرِيَّة / ده رجو

له سهرياني.

تَسْرِيحَة: تَرْتِيْبُ الشَّعْرِ / قَرْدَاهِيْتَان، قَزْرِيك خستن.

مَسْرَج: مَسْرَحَة: مِشَط / شانه.

مَسْرَج: مَرَعِي / له وه، له وه رگا، پاوه ن، چاير.

- مَكَانُ التَّمْثِيل / شانق.

خَشْبَة ال - / سه رشانق.

مَسْرُوحِيَّةٌ: رواية ثَمَثَل على المَسْرُوح / چيرۆكى شاتويى، شاتۆگه رى.

سرد: سَرَدَ: سَرَدَ: ثَقَبَ / كوني كرد، هه لى كۆلى.

الحديث: ساقَه / گۆپياوه، باسى كرد.

الشواهد: نكرها / به لگه ميناوه.

تفاصيل الموضوع / دريژه ي پندا، هه موى گۆپياوه.

سَرَدَ: نَكَرَ / باس كردن، به لگه ميناوه.

مُتَتَابِعٌ يَانْتِظَامٌ / موزاوه، يه كه دوى يه، به ريك و بيكى.

سرداب: مَخْبَأٌ تَحْتَ الْأَرِشِ / سارداو، ژيزده مين.

سَرَادِقٌ: خَفِيَّةٌ / چادر، چادركا، خيوت.

سرط: سَرَطٌ: تَسَرَطٌ. إِسْتَرَطَ / اِبْتَلَعَ / قوتى دا، هه لى لوشى، لرفى دا.

سرط: سَبِيلٌ / ريگا، ريگا، رى.

سَرَطَانٌ: حيوان مائى / قزال، قزاناگ.

شديد الجرى / به گۆپ، به تين، به تاو.

ورم سرطانى / شتر به نجه.

سرع: سَرَعَ: ضِدُّ بَطِيءٍ / خيراو، په له بو، به گۆپو.

سارغ: تَسَارَعَ: تَسَرَعَ اليه: باس. عَجَلَ / په لى كرد، دهست پيشكاري كرد، خيراى كرد.

فى الأمر: جَدُّ / به دل كردى، به دل تيكوشا.

اسرع فى العمل والمشي: ضِدُّ اِبْطَأَ / (به په له، خيرا، گۆپ و گۆل) بو، پيى هه لى گرت، به دهست و برد بو.

تَسَرَعَ فى العمل: اِنْدَفَعَ / په لى لى كرد، په لى كرد.

سرعان. سَرَعَان. سُرْعَانٌ بَمَعْنَى اسْرِعَ (فعل الأمر) / په له كه، خيراكه، زوكه.

السابقون / پيشكه وتوان، گۆپ و گۆلان.

سُرْعَةٌ: عَجَلَةٌ / فركه، فركان، په له، خيراى، زوكردن، تاوان، په له كردن، هه له داوان.

السير: بَرَجَةٌ سرعته / په لى خيراى، گۆپ.

الانجاز / په لى گۆپ و گۆلى، راده ميناوه به رهم.

ب - بعجلة / به فركه، به فركان، به خيراى، به په له، به گۆرجى، به هه له داوان، به گۆپ، به تاو.

سريع: ضِدُّ بَطِيءٍ / خيرا، به گۆپ، به تاو، چوست.

مُعْجَلٌ / به هه له مات، گۆپ و گۆل.

التأثر / هه ستيار.

الجرى / به تاو، به گۆپ، خيرا.

الخاطر. - البديهية / زيره كه، گۆپ بيتز.

الزوال: زائل. عابر / زونامينى.

العطب / شكست، زوخراب نه بين.

سريعاً: حالاً / دهه ستبه جى.

بسرعة / به خيراى، به گۆرجى.

تَسَرَعَ: عَجَلَةٌ / په له كردن، خيراى، دهست و برد كردن.

طيش / هه له شه يى، هه له په كردن.

مُسْرَعٌ: عَجُولٌ / هه له شه.

مِسْرَاعٌ: السريع الى خير او شرًا / هه له شه، په له كرد.

سرف: اسْرَفَ المال: بَدَّرَ / به فېرۆى دا، داي له به برد، زۆرى خه راج كرد.

فى كذا: جاوز الحد / له راده كرده دهه روه.

إسراف: تبذير / به فېرۆدان، دهست بلاوى.

مُسْرِفٌ: مُبَدِّرٌ / به فېرۆده ر، دهست بلاوى.

سَرْفٌ: تَجَاوَزَ الْحَدَّ وَالْإِعْتِدَالَ / له راده كرده دهه روه.

سُرْفَةٌ: يرقانه / كرمۆكه.

دودة القَرَّ / قوزاخى كرمى تاو ريشم.

سرق: سَرَقَ: أَخَذَ مَا لِلغَيْرِ خَفِيَةً / دزى، بردى.

نهب / تالانى كرد، بردى.

شخصاً: خَطْفَهُ / فرانى.

سُرْقَةٌ: نَسَبَ إِلَى السَّرْقَةِ / بوختانى بۆ كرد، گونا هبارى كرد، كردى به دز، به دزى دهه ركرد.

سارِقَةُ النظر: نظر كل واحد منهما الى الآخر خلسة / به ديه زيه وه سه يبرى به كتريان كرد.

إسْتَرَقَ السَّمْعَ: اسْتَمَعَ مَخْفِيًا / به رگۆيى كهوت، گۆيى هه لى خست.

سُرْقَةٌ: أَخَذَ مَا لِلغَيْرِ خَفِيَةً / دزى، بردن.

النشء المسروق / دزوا.

بإكراه: نهب. قَرْصَنَةٌ / تالانى، تالان كردن، جهه رده يى، دزيتى.

س

سُرَى. سَرِيَان. سُرْيَة: سحر الليل / شه و رويشتن، شه و گهر.

سَرِيَان / تَنِينَه.

المفعول / كارساز، كاريگر.

سُرْيَة: قطعته من الجيش / پهل.

سارِيَة: الامراض السارِيَة / درم، په تا.

المركب / دارنالا.

سَرَاة: اعلى كل شيء / رو، سر، پؤيه، لوتكه، تروق.

سَرَاي. سَرَايَا. سَرَايَة: صَرْح / كوشك، سهر، باله خانه.

سَطَب:

مَسْطَبَة. مَسْطَبَة: مِصْطَبه / قه نه نه.

سندان الحداد / دهسگای ناسنگر.

سَطْح:

سَطْح. سَطْح: سَوَى / ته ختي كرد.

اضْحَج / پالي خست.

بَسَط / بلاوي كرده وه، هه لي خست.

مَدَد / دريژي كرد، پالي خست.

سَطْح. اِسْطَح: اِنْبَسَط / ته خت بو، بلاوبه وه، هه ل خرا.

اِسْتَلَقِي عَلَي ظَهْرَه / به گازي پشتدا كهوت.

سَطْح: اعلى الشيء. وَجَه / رو، سر.

ظهر البيت / سهربان، بان.

مستوى في الهندسة / روي ته خت.

ماثل في الهندسة / روي لار.

المساحة السطحية / روي روي.

سطيح. مُسَطَّح: منبسط / ته خت، روت ته خت.

مَمْدَد / راکشاو، پال كهوتو.

سَطْحِي: خارجي / به شي دهره وه، روي دهره وه.

غير عميق / ته نكاو، ته نك.

مَعْرِفَة سَطْحِيَة / سهرزاري، ناسياويه كي سهرزاري.

سَطْح: اِنْبَسَاط / ته خت كردن، بان كردن.

مَمْدَد / دريژكردن، پال خستن.

سَطْح: ما اِفتَرَش و اِنْبَسَط من النبات / لق و پزوي راکشاو.

سَطْح: ما يَبْسَط به الخبز / تيروك.

الاشخاص / فراندن.

المساكن / مال برين، زين.

الجيب: نشل / گيرفان برين.

سارق. سَرَّاق: لص / دزه جهرده، مال بي مسروق / دزواو، بواو، تالان، تالان كراو، فريندراو.

سرك:

سَرِك: ضعف بَدَنُه بعد قُوَّة / لاواز بسو، تويايه وه، پوكاييه وه.

سرم:

سَرَم. سَرَم: قَطَعَه فَتَقَطِع / بری، لهت لهت كرد، لهت لهت بو.

سَرَم: طرف المعنى المستقيم و الدبر / كرم.

سَرَمَد: دائم / نمر، هه ميشه، جاويد.

لِيل - : طويل / شه وي دريژ، شه و گار.

سرمدي: لا اول له و لا آخر / هه ميشه يي، هه تايي، نه سه ري هيه و نه بن.

سرا:

سَرَا. سَرَاي: تَكَلَّف المروءة و السخاء / پياوه تي كرد، دهست بلاوي كرد.

سَرَى: صاحب الشرف و المروءة / پياو چاك، جوامير.

سُرَى. اِسْرَى عنه الهم: اِنكشاف / خه مي ره وييه وه، حاوييه وه.

سَرَو: شجرة الحياة / ناره وهن، سه رو.

سَرَوَل. سَرَوَل: لبس السروال / (دهرين، شه رواي) ي له پي كرد.

سروال. سِرْوِيل: لباس / ده رين، ساتان.

بنظلون / پانتول.

شروال / شه رواي، رانك.

سرى:

سَرَى: نَهَب. جَرَى / رويي، رويشت، چر.

مفعوله: اَثَر / كاري كرد، كاري گهر بو.

الأمر: عَمَل به / په پيره وي كرا.

عليه الأمر: طَبَّق عليه / به سه ريا سه پيندرا.

ساري صاحبته: سار مَعَه / له كه لي رويشت.

اسرى: سار ليلا / به شه و رويشت.

به: سَيَّرَه ليلا / به شه و ناردي.

سَعْتَر: صَعْتَر/ جاتره.

سعد:

سَعْدٌ: سَعْدٌ: ضد شَقِيٍّ/ به اختیار بو، کامه ران بو.

سَاعِدٌ: عَاوُنٌ/ یارمه تی دا.

- مَدَّ يَدَ الْمُسَاعِدَةِ/ دهستی یارمه تی دریز کرد.

- عَلِيٌّ: اَفْضَىٰ اِلَىٰ/ پشتی گرت.

اِسْعَدَهُ عَلَيِ الْاَمْرِ: عَاوَنَهُ/ یارمه تی دا، پشتگیری کرد.

- جَعَلَهُ سَعِيدًا/ بهختیاری کرد، کامه رانی کرد.

- هُ اللهُ: جَعَلَهُ سَعِيدًا/ خوا بهختیاری کرد.

سَعْدٌ: نَقِيضُ النَحْسِ/ بهخته وه.

سَعَادَةٌ: ضد شَقَاءٍ/ کامه رانی، بهختیاری، بهخته وه ری،

خَوْشِي.

سَعَادَتِكُمْ/ جهانبان، به پیرزتان.

صَاحِبُ السَّعَادَةِ/ جهنابی...، پایه برز، پایه بلند، خاوهن

رِيْز.

سَعِيدٌ: مُسْعَدٌ. مَسْعُودٌ: بَخِيْتُ/ کامه ران، پایه بلند،

خاوهن رِيْز.

مُسَاعِدٌ: مُعَاوِنٌ/ (یارمه تی، یاریده) دهر، ثاری کار،

یاوهر، ناوهل، دهستیار، دهستگیر.

مُسَاعَدَةٌ: مُعَاوَنَةٌ/ یارمه تی دان، یاریده دان، ثاری کاری،

مور، کومه ک کردن.

- تَعَضِيدٌ/ پشتگیری، دهست گرتن،

دهستگیری.

مَدَّ يَدَ الْا - / دهستی یارمه تی دریز کردن، یارمه تی دان.

سَاعِدٌ: رَئِيسٌ/ سرگه و ره.

- مَا بَيْنَ الْمَرْقِقِ وَالْكَفِّ/ باسک.

- مَا يُلْبَسُ عَلَيِ السَّاعِدِ/ بازیه نگ.

سَاعِدُ الطَّيْرِ: جَنَاحُهُ/ بال.

سَعْدَانٌ: قَرْدٌ كَبِيرٌ/ مهیون، مهیونی گه و ره.

سَعْدَانُهُ: حَمَامَةٌ/ کوتر.

- الثَّدْيُ: حَلْمَتُهُ/ گوی مه مک.

- الْبَابُ: دِهْسَكِي دِه رگا.

سَعْدَانٌ: سَعْدٌ: نَبَاتٌ/ جُزْرُهُ گیایه که بۆ له و ره، سَمَل.

سعر:

سَعَرَ: سَعَرَ: اِسْعَرَ النَّارَ: اَشْعَلَهَا/ ناگری کرده وه،

کرده وه، هه لی گیرسان.

سَعِرَ الرَّجُلُ: ضَرِيْتُهُ السَّمُومُ/ گره (بردی، لسی دا).

- اِسْعَرَ الْكَلْبُ: كَلَبٌ. اِسْتَكَلَبَ/ هاریو.

- جُنٌّ/ شَيْتٌ بو، کهله بی بو.

تَسَعَّرَ: اِسْتَعْرَ: اِسْتَعْلَ/ داگیرسا، هه ل گیرسا، پی بو.

سَعَرُ السَّلْعَةِ: عَيْنٌ لَهُ سَعْرًا/ نرخی بۆ دانا.

- : سَاعَرٌ: اِتَّفَقَ عَلَي سَعِرٍ. ساوم علی سَعِرٍ/ رِيْكَ

کهوتن له سهر نرخ، پیك هاتن.

سَعِرٌ: سَعَارٌ: حَرٌّ/ گه رما.

- : الجوع الشديد/ برستیبه کی نَد.

سَعْفَةٌ: وَحْدَةٌ قِيَاسٌ كَمِيَّةُ الْحَرَارَةِ/ گه رمؤکه، تاوزه.

سَعِيرٌ: لَهَبٌ النَّارِ/ کلپی ناگر.

سَاعورٌ: نَارٌ/ ناگر.

مَسْعُرٌ: مُوقِدُ النَّارِ/ چاوهگ، ناگر داگیرسین، چاوهگ.

- : مَسْعَارٌ: مَحْرَاكُ النَّارِ/ کوله وژ.

- : آلَةٌ لِقِيَاسِ كَمِيَّةِ الْحَرَارَةِ/ گه رمؤکه پیو،

گه رما پیو.

مَسْعُورٌ: الْحَرِيصُ عَلَي الْاَكْلِ وَ اِنْ اِمْتَلَاتِ بَطْنُهُ/

تَوْرَخُوْرٌ، به هه لپه له خواردنا، چلپس.

- : مَجْنُونٌ. كَلْبٌ/ هار، شیت.

سَعْرٌ: سَعْرٌ: جُنُونٌ/ شیتتی، هاری، کهله بی.

سَعِرٌ: ثَمَنٌ/ نرخ.

تَسْعِيرٌ: تَثْمِيْنٌ/ نرخ دانان، نرخ برین، نرخاندن.

سَعَطٌ:

سَعَطٌ: سَعَطٌ. اِسْعَطَ الدَّوَاءُ: اَدْخَلَهُ فِي اَنْفِهِ/ کردی به

لوتیا، هه لی مژی، بونی کرد.

اِسْعَطَ السَّعُوطِ وَ غَيْرَهُ/ هه لی مژی، برنوتی هه ل مژی.

سَعُوطٌ: نَشْوَقٌ. عَطُوسٌ/ برنوتی، خاکه ی توتن،

پژمیته ر.

مَسْعَطٌ: مُسْعَطٌ: عُلْبَةُ النَّشْوَقِ/ فوتوی برنوتی.

مُسْعَاطٌ: سَعِيْطٌ: حِدَّةُ الرَّائِحَةِ/ بون تیزی.

سَعْفٌ:

سَعْفٌ: اِسْعَفَ بِحَاجَتِهِ: قَضَاهَا لَهُ/ رای په ران، بوی

جی به جن کرد، چاره ی کرد، چاره سهری کرد، چاری کرد.

- : اِسْعَفٌ: اَمَانٌ وَ سَاعِدٌ/ یارمه تی دا، پشتگیری

کرد، کومه کی کرد، فریای کهوت.

سَعَفَتْ: تَشَقَّقَتْ اَصَابِعَهُ حَوْلَ اَظْفَارِهِ/ په نجه کانی

قلیشا.

إسعاف. سَعَفٌ: نُجْدَةٌ / فرياکه و تن، یارمه تی، پشتگیری، چاره کردن، چاره سوری.

إسعافات (أولیة) / فرياکه و تنی سه ره تایی، چاره نو.

سَعْفَةٌ: سَعَفٌ: قُرُوحٌ تَخْرُجُ فِي الراسِ وَ الْوَجْهِ / زبیکه، مهل زله پان.

سُعَافٌ: سَعَافٌ: تَقَشُّرٌ حَوْلَ الظَّفْرِ / تَلِيشان، پیست مهل دان.

سَعَفُ النخيل: جريد النخيل / گه لای دارخورما، سه عف.

سعل:

سَعَلٌ: كَحٌّ / کزکی.

سُعَالٌ: كَحَّةٌ / کزکه، کزکین.

- دیکي / کزکه ره شه.

سَعَه (في وسع)

سعی:

سَعَى: عمل / تَن کوشا، کردی، مه وئی دا، ته قه لای دا.

- : سار (أو مَشَى) / رَویی، رَویشت، تی په پی.

- للامر: إِهْتَمَّ بِتَحْصِيلِهِ / مه وئی بؤدا، کوششی بؤ کرد.

- الى المكان: قَصَدَهُ / بؤی جو، ملی بؤ نا.

- في حاجة الرجل: تَسَبَّبَ لَهُ في قضائها / بؤی تَن کوشا، بؤی جی به جی کرد.

- لعیاله: كَسَبَ لَهُمْ / بؤی په یاکردن.

- بفلان: وَشَى بِهِ. نَمَّ عَلَيْهِ / بوختانی بؤ کرد، له پاش مله باسی کرد.

سَعَى: مَسَعَى: إِجْتِهَادٌ / تَن کوشان، مه وئی دان، کوشش، بؤجون، ته قه لادان، ته لاش کردن.

ساعی: ساع: رسول / تیزراو.

- الجريد / بؤسته چی، نامه بهر، ته تر، چه پر.

ساع: واش. نَمَامٌ / بوختان کر، له بده مه ره مهل به ست.

سَعَايَةٌ: وَشَايَةٌ / بوختان کردن، له پاش مله باس کردن، بده مه ره مهل به ستن.

سغب:

سَغْبٌ: سَغْبٌ: جَاعٌ / برسی بو.

ساعِبٌ: سَغْبٌ: سَغْبَانٌ / جوعان / برسی.

سَغْبٌ: سَقَابَةٌ: جوع / برسی تی.

سغ:

سَفٌّ: اسْفٌ الْخُوصُ: تُسَجَّهُ / چنی، گه لای دارخورمای چنی.

- الطائر أو السحاب: مَرَّ عَلى وَجْهِ الارض / تته پیری.

- الشئیء: الصق بعضه ببعض / به یه کیوره نوسانی، خستیه پال یه، جوتی کردن.

سَفِيفٌ: سَفِيفَةٌ: مَا يُنْسَجُ مِنَ الْخُوصِ / حاسیر.

سفاره (في سفر) سفاهه (في سفه)

سفتح:

سَفْحُ الدَّمِّ: سَفَكُهُ وَ ارَاقُهُ / خوینی رزان.

- الدمع: ارَاقُهُ / فرمیسکی رشت.

سافحا: تَسَافَحًا: زَنِيًا / زینایان کرد، داوین پیسیان کرد.

سَفْحًا: سَفَكَ الدِّمَاءُ / خوین رزتن.

- زنی / زینا، داوین پیسی.

سَفْحًا: مُرِيقُ الدِّمَاءِ / خوین ریژ، پیاو کوژ.

سَفْحُ الْجَبَلِ: اَصْلُهُ وَ اسْفَلُهُ / قه دپال.

سغد:

سَغْدٌ: سَغْدٌ: سَافِدُ الذَّكْرِ اِنْتِاثًا: جَامِعُهَا / گای، سواری بو، که لای دا، لاقه ی کرد.

سَغْدٌ: اللحم: نَظْمُهُ فِي السَّغُودِ لِلشَّوَاءِ / گوشتی کرد به شیشه وه.

تَسْفِيدٌ: تَلْقِيحٌ / چاک کردن، که لدان، په پاندن.

سَغُودٌ: سَيْخٌ / شیش، سیخ، کوله وز.

سفر:

سَفَرٌ: سَفَرٌ: ارْسَلَهُ اِلَى السَّفَرِ / ناردی بؤ گه شت، به پیس کرد، ره وانه ی کرد.

- البضائع: ارسلها / ناردی.

- عن وجهه: كَشَفَهُ / روی خوئی (ناشکرا کرد، ده رخت)

- الصنَّيعُ وَ الْوَجْه: اَضَاءٌ / رون بوه وه، روناکي دایه وه، شه به قی دا.

اسفر عن كذا: اَنْتَقَجَ / شه نه نجامی بو، لئی وه شایه وه.

سافرٌ: مَضَى / رَوی، چو، چو بؤ گه شت، سه فه ری کرد.

- : مات / کزچی کرد، مرد.

- ت عنه الحُمى: قَرَكْتَهُ / به ری دا، خاویوه وه، تاکه ی له کول بوه وه.

- الريح الغيم: كَشَطَهُ / ره وانیه وه، با هوره که ی رادا.

اسْفَعُ اللون: اسودَّ مائل الى الحمرة/ رهش تالهی

سوریاو.

سفق:

سَفَقَ. اسْفَقَ الباب: رَدَّهُ بِصَدْمَةٍ/ دای به یه کدا،

دهرگاکی توند دا به یه کدا.

- لَطْمٌ/ پیاکیشا، لیتیدا، تیی سرهوان، زللی لی دا،

چه پوکی پیاکیشا.

سَفَقَةٌ: اللطم و الصنفق/ پیاکیشان، لیدان، تیسرهوان،

زلله، چه پوک، لیدان.

سفق:

سَفَقَ: اراق/ رثانی، خوینی (رژان، کرد).

- صَبَّ/ رشتی، ناوی رشت.

سَفَكَ الدم: إراقة الدم/ خوین (رژن، کردن)، کوشتن.

سَفَاك: سَفَاح/ خوین (رژ، خورن)، پیاوکوژ.

سفل:

سَفَلَ. سَفَلٌ: نَقِيضُ عِلَا/ نزم بو، ماته خوار.

- - : كان نذلاً/ بین نابو بو، سوک بو، تپو بو.

تَسَمَّضِلٌ/ تدانی/ نزم بووه.

سفل. سَفُلٌ. سَفَالَةٌ: نَقِيضُ العلو/ نزمی، قولی.

- - - : الشیء: اسفله/ بن، خوارو، دامین.

سَفَالَةٌ: ذنابة/ بین نابویسی، سوکی، تویسی.

سافل: واطیء/ نزم.

- : دنیء/ سوک، بین نابو، تپو، گومرا، ناپیاو.

اسفل: قاع/ بن، خوارو، دامین.

- من: لوطا/ نزم ترا، خواروتر.

- السافلین: اردل حالة/ خوارخوارو.

سَفَلِي: نَقِيضُ العلو/ خوارو، لای خوارو، بنی بنهوه،

هه ره بنهوه.

سفلن:

سَفَلَنُ الشیء: قَشْرَةٌ/ پاکی کرد، تویکه کئی لی کردهوه.

- ت. سَفَنَتِ الریح: هَبَّتْ/ هه لی کرد، با هه لی کرد.

سَفَنُهُ: نَحْتَهُ و لِيْتَهُ/ نه رمی کرد، کوتای، دای تاشی.

سَفَنٌ: صَنْفُورَةٌ/ سمارته، سمارته کردن.

سَفَنَةٌ: قَشْرَةٌ قَشْرَةَ الحمص و الباقلاء/ تویکلی تو،

پتله، قه لاس.

سفلن. إسفلن: وشیط/ میخ، پواز.

سفلینه: مرکب/ کهشتی.

سَفَرٌ: رحیل/ جون، ریشتن، رۆین، کوچ.

سَفْرَةٌ: مُرْهَةٌ/ کهشت، سهیران، گه پان.

مُسَافِرٌ: مُرْتَحِلٌ/ گهشتیار، رهوه نند، رهووک، ریبوار،

رهوته نی.

- الوجه: ما یظهر منه/ رودیار، روبه ره لا.

مَسْفَرٌ: کثیر الأسفار/ گه پوک، رهووک.

مَسْفُورٌ: مَنْ اصابه جُهدُ السَّفَرِ/ کفتی ریگه، که شه نگی

ری.

سَفْرَةٌ: طعام المُسافر/ تویشو.

- : مائدة الأكل/ خوان، سفره.

سافر: کاشف الوجه/ روبه ره لا.

ال - : الکتاب/ نوسه.

تسفير: ترحیل/ خستنه ری، ناردن، رهوانه کردن، به ری

کردن.

سفير: رسول مصلح بین القوم/ ناویزی که را، نیرواو بی

ناشت کردنه وه ریگ خستن.

- دولی/ بالیوز.

- : الساقط من الشعر و الورق/ وه ریو، هه لی وه ریو.

سِفارة: وساطة/ ناویزی کردن، که وتنه بهینه وه،

رولینان.

- : سَفارة: مركز السفیر السياسي/ بالیوزخانه.

- : إيقاع الصلح/ ناشت کردنه وه.

سَفَرٌ: کتاب/ پرتوک، نوسراو، تو مارکراو، کتیب.

- : جزء من اجزاء التوراة/ به شیکلی تورات.

سَفَرَجَلٌ: شجر و ثمر/ به من، به ی.

سفسلس: مرض/ ناته شهک.

سفق:

سَفَطُ السَمَكِ: قَشْرُ سَفَطُهُ/ پوله که کئی لی کرده وه،

پاکی کرد.

سَفَطٌ: قَشْرُ السَمَكِ/ پوله کئی ماسی.

سَفَطٌ: سَلَّةٌ کبيرة/ سهوی، قولینه، سه به ته.

سفق:

سَفَعُ الحَرُّ أو السموم و جَهَّهُ: لَفَحْتُهُ/ گره بردی، گه رما

بردی، هه لی کزا.

- : ضَرْبٌ و لطم/ زللی وه شان، تیی سرهوان،

پیاکیشا.

سَفَعَةٌ: بُقعة سوداء/ په لای رهش.

- شراعية/ کشتی چاروکه دار، کشتی با.
 - الدجاجة: صدرها/ سنگی مریشک.
 سَفَان: صانع السُفُن/ کشتی دوست کار.
 سِفْنَج. سَفْنَج. إِسْفَنْج/ نیسفهنج، کفی درهیا، هور.
 سَفَه:
 سَفَه. سَفَه نَفْسَه: اذَلْهَا وِ اسْتَحْفَ بِهَا/ خوی (رسوا)،
 سوک، کەر کرد.
 سَفَه. سَفَه: کَانَ سَفِيهَا/ تزیو، کرویو.
 سَفَه الرَّجُلِ او الرَّأْيِ: نَسَبَه اِلَى السَفَه/ گالتهی پسن
 کرد، گالتهی پسن مات، بِن نَخِي کرد، نابوهی برد.
 سَفَه. سَفَاهَة: حَمَاقَة. جَهْل/ کهریتی، گوجی، بِن
 نه قلی، که ودهنی، که مژهیی، که لوری.
 - - : إِسْرَاف و تَبْذِير/ دهست بلایو،
 به فیرودان.
 - - : رَدَاة الخُلُق و قَاحَة/ بِن نابوهی،
 تزیو.
 سفیه: احمق/ کەر، گوج، بِن نه قلی، که ودهن.
 - : بَدِيء اللسان/ دم پیس، جنیو فروش، چه تون،
 چه قاهوسو، لهوچه، روهه ل مالراو.
 - : مُسْرِف. مُبْتَلٍ/ دهست بلایو، به فیرودر.
 سفی:
 سَفَى. اسْفَى الرِّيح الثَّرَاب: ذَرَّتْهُ او حَمَلَتْهُ/ کردی به
 توند خۆل، خۆل مهلی کرد، بو به خۆل باران.
 سافایام: غُبَار/ نهپ و توند، توند خۆل.
 سفا السنبل: شوکه/ پزان، داسک، قه لاس.
 سفیر (فی سفر) سفین. سفینه (فی سفن) سفیه (فی
 سفه)
 سقر:
 سَقَرَتْهُ الشمس: اذت دَمَاحَهُ بِحَرِّهَا/ خۆر بردی، مه تاو
 بردی، خۆر گیزی کرد.
 سَقَرَة: شِدَّة وَقَع الشمس/ خۆریدرن، گیزیونی بهر
 مه تاو، کهرما بردن، شهرا لعدان.
 ساقور: حَرّ/ کهرما.
 - : حديدَة تحمى بها الحيوان/ داخ، شیشی داخ
 کردن.
 سَقَر: جَهَنَّم/ نۆزهخ، جهه ننه م.
 سقط:

سَقَط: وَقَع/ کورت، وهری، روخا، رما، گلا.
 - من عَيْنِي: لم اعد اعتره/ له بهرچاوم کورت.
 : اخطأ. ذَلّ/ پیتی مه ل خلیسکا.
 - فی الامتحان: لم ينجح/ دهرنه چو، کورت، مایه وه.
 - فی الکلام: اخطأ/ له ده می دهرچو، مه له ی کرد.
 - علیه الامر: ضيعة/ له کیسی چو، له کیسی خۆی
 دا، له دهست خۆی دا.
 - من يده: فدم/ به شیمان بوه وه.
 - على ضالته: عثر و وقع عليها/ دتزیه وه، کورت
 به سه ریا.
 - الولد من بطن امه: خرج/ له دایک بو، له بارچو.
 سقط و أسقط فی يده: تحيّر/ سه ری سوپما، سه رسام
 بو.
 اسقط: أوقع/ خستی، (دای، کورتای) به زه ویدا، گلانی.
 - من الحساب: طرح/ لینی دهرکرد، دهری میتنا،
 دای شکان.
 - حقاً: اضاع حقاً/ مافی ون کرد، کردی به تزیو
 لیره وه.
 - الدعوى: أوقف السير فيها/ وه ستانی، رای
 وه ستان، رای گرت.
 - الرجل: عالج له لکی يبوح بما عنده/ مه لی
 خه له تان، له گالی خه ریک بو تا پیتی درکان.
 - ت المرأة: أجهضت/ له باری چو.
 - ت الدابة: طرحت/ به ره که ی فپی دا، تره کی.
 - إمراة حبلى: سقطها/ له باری چوان، پیتی فپی دا.
 - تسقط الخبر: جمعه/ کزی کرده وه، مه والی کو کرده وه.
 تساقط: تتابع سقوطه/ به ک به دوا ی به کدا که وتن.
 سقط. سقط: الذى يسقط من بطن امه لغير تمام او
 میتا/ له بارچو، ناتاواو.
 - ناقص الخلق/ ناتاواو، بِن نابوهی، نامه رد.
 سقطه: وقعة/ که وتن.
 - عثرة و زلة/ مه ل نوتان، مه ل خلیسکان.
 ساقط. سقوط. واقع/ کورتو، وه ریو، روخاو، گلاو.
 - فی الامتحان: راسب/ دهرنه چو، که وتو.
 - سافل. دنه ی/ سوک، نزم، تریو، رسوا، بِن نابوهی،
 نامه رد.
 إسقاط: إيقاع/ خستن، روخاندن، گلاندن.

س

- حَذَف. طَرَح / لا بَرَدَن، لَمَّ دَه رَكَوَدَن، پَه پَانَدَن، داشكاندن.

- الجَنِين: إِجْهَاض / لَه بَارَبَرَدَن، بَه رِبِي فَرِي دَان، پِي تره كاندن.

مَسْقَط. مَسْقَط: مَحَل السَّقُوْط / شَوِيْن كَه وَتَن.

- هِنْدَسِي / جِن كَه وَت.

- الرَّاس: مَحَل الْوَلَاة / شَوِيْن زَا، شَوِيْن لَه دَايَك بُون.

سَقُوْط: وَقُوْع / كَه وَتَن، كَلَانَن.

- خَرَاب / رُوْخَان، وَدَان بُون، كَاوَل بُون، فَه وَتَان، نَهْمَان، رِمَان.

- الْحَقُّ / مَاف سُوْتَان.

- الدَّعْوَى / پُوْج بُون هُوِي دَاوَا.

يَسْقَط: فَعْل مَضَارِع / بِرُوْخَن.

فَلْيَسْقَط / بَابِرُوْخَن.

سَقَط: سَقَط: بَرْد / تَه رِزَه.

سَقَط: مُعْطَل / پَه كَه وَتُو، لَه كَار كَه وَتُو، سَه قَه ت.

- مَا لَا خَيْرَ فِيْهِ مِنْ كُلِّ شَيْءٍ / بِيْن كَه ك، كَوْنَه، تَلَب تِيَا نَه مَآو.

سَقَطِي: تَاجِر الثِّيَاب الْقَدِيْمَة / كَوْنَه فَرُوْش.

سَقَع:

سَقَعُهُ: ضَرِيْبُهُ بِيَا طِن كَفَّهُ / زَلَلَه لِي لَعْدَا، شَه قَا زَلَه لِي لَعْدَا، لِيِي دَا.

سَقَع: صَنْع. نَاحِيَة / مَه رِيْم، نَاوَجَه.

سَقْف:

سَقْف. سَقْف. الْبَيْت: جَعَلَ لَه سَقْفًا / سَه رِي گِرْت، سَه رِيَانِي بُو كَرْد، دَا رَه پَاي كَرْد.

- - - بِيْدِيَه: صَنْق / چَه پَلَه لِي لَعْدَا.

- - - صَارَ اسْقَفًا / بُو بَه قَه شَه.

- ت الرِّجْلُ: مَالِت / كِيْرِيُو.

سَقْف: سَمَك. الْمَقَابِل لِلْأَرْضِ / بَنِمِيْج، سَاطِيْتَه، بَنَه بَان، دَا رَه پَا.

- خَارِجِي: سَطْح / سَه رِيَان، رُوِي دَه رَه وَه.

- الْحَلْق: حَنْك / مَه لَاشُو، نَاسْمَانِي دَه م.

سَقِيْفَة. تَسْقِيْفَة: مَطْلَة / كَه پَر.

مُسَقْف / سَه رِي گِرَاو.

أَسْقَف: فَوْقَ الْفَسِّ / قَه شَه، (لَه قَه شَه گَه وَرَه تَن).

صَوْلَجَان - : عُكَّاز / كُوْجَان، كَاوُوك، دَا رَه سَتِي قَه شَه.

اسْقَفِيَة: مَرْكَز الْأَسْقَف / قَه شَه يَه تِي، پَا يَه قَه شَه.

اسْقَف: غَلِيْظ الْعِظَام / نِيْسَك نَه سَتُوْر.

سَقَم:

سَقَم. سَقَم: مَرَض / نَه خُوْش كَه وَت، دَه رِي گِرْت.

- . اسْقَم: هَزَل / لَاوَز بُو، لَه پ بُو.

سَقَم. اسْقَم: اَعْل / نَه خُوْشِي خَسْت، نَه خُوْش كَه وَت.

- . - : ضَايِق / بِيْزَارِيُو، قِيْزِي مَاتَه وَه، تَه نَكَاو بُو.

- . - : هَزَل / لَاوَزِي كَرْد، لَه پِي كَرْد.

سَقَم. سَقَم. سَقَم: مَرَض / نَه خُوْشِي، دَه رَد.

- . - : نُحُوْل الْجِسْم / لَاوَزِي، بِيْن هِيْزِي، چِرُوْسَانَه وَه.

سَقِيْم: مَرِيْض. عَلِيْل / نَه خُوْش، دَه رَه دَا ر.

- : هَزَل / لَه پ، لَاوَز، چِرُوْسَاوَه.

- الْغَرَام / گِرْفَتَارِي دَل.

- الْصَدْر: حَاقِد / دَل بِيْس، رَقَاوِي، دَل رَه ش.

كَلَام - : خِلَاف الصَّحِيْح / قَه سِي (نَا دُرُوْسْت، شَه ق وَ شَب)، دُرُوْ دَه لَه سَه.

مَكَان - : فِيْهِ خَوْف / تَرَسْنَاك.

سَقِي:

سَقِي. اسْقَى الرَّجُل: اَعْطَاه مَاءً لِي شَرِب / نَاوِي دَا يَه.

- الدَّابَّةُ وَ الزَّرْع / نَاوِي دَا.

سَاقِي: شَرِب مَعَهُ / لَه گَه لِي خَوَارِدَه وَه.

اسْتَقِي: طَلَب مَا يَشْرِيْه / دَاوِي خَوَارِدَه وَه كَرْد.

- الْخَبْر: حَمَل. جَمْع / مَه وَآلِي (پَر گَه يِي، زَانِي، كُوْ كَرْدَه وَه).

سَقَاء: قَرِيْبَة / كَوْنَدَه، كَوْنَه، جَه وَه نَدَه.

سَقَاء. سَقَاء: نَاقِل الْمَاء / نَاوَكِيْش، سَه قَا.

سَقِي: رِي. اِرْوَاء / نَاوَدَان.

- . اسْتِسْقَاء: مَرَض / نَاوَبَه نَك.

سَاق: مُقَدِّم الشَّرَاب / مَه ي كِيْرِي، نَاوَكِيْرِي، نَاوَدَه ر.

سَاقِيَة: خَادِمَة الْحَائَة / مَه ي كِيْرِي.

- : نُهْر صَغِيْر / جُوْگَه، جُوْگَه لَه، چَه م.

مَسْقِي: مَرُوِي / نَاوَدَاو.

سَك:

سَك الْبَاب: اَغْلَقَهُ / دَاي خَسْت، كَلُوْمِي دَا.

- الرِّجْلُ صَم / خُوِي كَه پِي كَرْد، كَه پِيُو.

- النَقود: ضَرَبُهَا / پاره‌ی لَئِدان، پاره‌ی دروست کرد، سکه‌ی لَئِدان.
 اسَك: اصَم / که، بِن‌گوئ.
 - سَكَاك: صَغِيرُ الاذْن / گوئ بچوک.
 سَكَّ النَقود: ضَرَبُهَا / پاره لَئِدان، پاره دروست کردن، سکه لَئِدان.
 سَكَّهُ: عُمَلَة مسكوكه / دراو، پاره.
 - طَرِيق / رَي، رَيگه، رَيگا.
 - شارح / شَقام، جاده.
 - المحراث / گاسن.
 - الحديد / هَيَلَى ناسن، ناسنه‌پَي، رَيگه‌ی ناسن.
 سَكَاك: سَكَاكَة: طَبَقَة الجَو العُلَيَا / حوا.
 سَكَب:
 سَكَب: صَبَّ / تَبَي کرد، رَوَى کرد، رَزَى، رَزَى، رَزَى، رَشَى، رَشَى.
 اِنْسَكَب: اِنْصَبَّ / رَزَا، رَزَا، تَرَا.
 اِنْسَكَاب: اِنْصِاب / رَشَتَن، رَزَانْدَن.
 مُنْسَكَب: مُنْصَبَّ / رَزَاو، رَزَاو، رَزَاو، تَرَاو.
 سَكَب: صَبَّ / رَزَكْرَدَن، تَن كَرْدَن، رَزَانْدَن.
 سَكْت:
 سَكْت: صَمَت / بِن‌دِه‌نَگ بو، خاموش بو، خپ بو، كِر بو.
 - مات / مرد، كِر بو، واقه‌ی لِي پَرَا، نقه‌ی نَما.
 - الفَضْب: سَكَن / نِيشته‌وه، هَيَواش بوه‌وه، دامرکايه‌وه، دامردوه (توپه‌ی).
 سَكْت: اسَكْت: جَعَلَه يَسَكْت / (بِن دِه‌نَگ، دِه م كوت، خپ‌ی كرد.
 - عَقْد لِسَانَه / زَمَانِي (گَرِيءِ دَا، بَه‌سْت).
 سَكْت: اَصَابَتَه السَكْتَه / توشی بِن دِه‌نَگي بو، لِي دَا، توشی سه‌كته‌بو.
 سَكْت: سَكَات: سَكوت: صَمَت / بِن‌دِه‌نَگي، قَسَه نَه‌كْرَدَن، وس بوذ.
 - سَكْت. سَكوت. سَكْت: قَلِيل الكَلَام / كَه م بو، كَه م قَسَه، نَه‌بو.
 سَكْتَه: صَمَت / بِن‌دِه‌نَگي، قِرِيقَه‌پِي.
 - دَاء السَكْتَه: تَعَطَل الاعضاء عَنِ الحِيس وَ الحِرْكَه / لَه كار كه‌وتَن.
 - قَلْبِيه: تَوَقَّف القَلْب / دَل وَه‌سْتَان، بَه‌لَا دَا هَاتَن.
 ساكْت: صامِت / بِن‌دِه‌نَگ، ژِيَر.

- ساكَن / مَيِن، كِرِبو.
 مُسَكْت: كَاتَم الصَوْت / بِن‌دِه‌نَگ كه، بِن دِه‌نَگ كار.
 سَكَاتَه: جَوَاب مُسَكْت / وه‌لَا مَيَكِي بِن دِه‌نَگ كه.
 سَكْر:
 سَكْرُ الاِنَاء: مَلَأَه / پَرِي كرد.
 - ت الرِيح: سَكَنَت / هَيَواش بوه‌وه، باكه‌ی خَسْت.
 - سَكْرُ البَاب: سَدَّه / دَاي خَسْت، كَلْؤَمِي دَا، پَيَوه‌ی دَا.
 - اسَكْرَه الشَّرَاب: جَعَلَه يَسَكْر / (خوماَر، مَه‌سْت، سه‌رَخوش، كه‌يَل) بو.
 سَكْر: حَلَى بالسَكْر / شَپَرِنِي كرد، شَه‌كِرِي تَن كرد.
 سَكْر: ثَمَل / مَه‌سْتِي، خوماَرِي، سه‌رَخوشِي، كه‌يَل بُوَن، سه‌رَخوش بُوَن.
 سَكْر: مَادَة التَّحْلِيَة المَعْرُوفَة / شَه‌كِر.
 - رُؤُوس / شَه‌كِرِي (كه‌لَه، كَلْؤ).
 - نَاعِم / شَه‌كِرِي وَدَه.
 دَاء ال - / نَه‌خُوشِي شَه‌كِر.
 قَصَب ال - / قَامِيشِي شَه‌كِر.
 سَكْرِي: نَسَبَة اِلَى السَكْر / شَه‌كِرِي، شَه‌كِرِيَن.
 مَرَض البَوْل ال - / مِيزَه شَه‌كِر.
 مُسَكْر: سَكْر: شَرَاب مُسَكْر / مَه‌سْتَكِر سه‌رَخُوشْكار.
 سَكْرِيَه: وِعَاء السَكْر / شَه‌كِرْدَان.
 سَكْرَة: المَرَه مَن سَكْر / خَوَارِدَنه‌وه‌يَك، دَانِيشْتَنِيَك.
 - المَوْت: شَدَّتَه / سه‌رْمَه‌رَگ، گِيَانَه‌لَا.
 سَكْرَان: ثَمَل / خوماَر، مَه‌سْت، سه‌رَخُوش، كه‌يَل.
 - قَلِيلًا / خَه‌يَالِي مَه‌يَه، چُوتَه ژِيَرِي، گِرْتَوِيَه‌تِي.
 سَكْرِي: سَكور: كَثِير السَكْر / زَوْر خُورَه‌وه، بَه‌دَمَه‌سْت.
 سَكْرِيَن: مَادَة سَكْرِيَه / رُوحِي شَه‌كِر، سوگَرِيَن.
 سَكْرَتِيَر: كَاتِب السِرِّ / نَه‌يِن نَوس، نَه‌يِن گِيَر، سَكْرَتِيَر، رَازَنُوس.
 سَكْرَتَارِيَه: وَظِيْفَة كَاتِب السِرِّ / نَه‌يِن نَوسِي، رَازَگه.
 - دِيَوَان السَكْرَتِيَر / نَه‌يِن نَوس نَشِيَن، رَازَگه.
 سَكْع:
 سَكْع: تَسَكَّعَ / مَشَى عَلَي غَيْر هِدَايَة / گه‌رَا بَه بِن هُودَه، نَه‌رُويِشْت بِن نَه‌وه‌ی بَرَانِي بَر كَوِيءِ.
 تَسَكَّعَ الظَّلْمَة: خَبَطَ فِيهَا / پَه‌لِي كُوتَا، بَه تَارِيكِي پَه‌لِي كُوتَا.

س

- فی امره او سیره: لم یهدت لوجهته / تیماما، نهی
 نه زانی چی بکا.
 رَجُلٌ سَكَنٌ: مُتَحَبِّرٌ / تیمامو، سرسام، شپرزه.
 ساعک: سَعَكُ: الرجل الغریب / نامق.
 مُتَسَكِّعٌ / گه پیده، گه بڑک، خویری.
 سکف:
 اسکَفٌ: صار إسکافاً / بو به (پیلو درو، پینه چی).
 سَكَّافٌ: صانع الخفاف و الأحذية / پیلو درو، کهوش درو.
 - : صیرماتی / پینه چی.
 سكَافَةٌ: حرقَة السكاف / پیلو درویتی، کهوش درویتی، پینه چیتی.
 سکن:
 سَكَنٌ: إنقطع عن الحركة / وهستا، راهستا، نارامی
 گرت، سرهوت، خپ بو، جولہی تیا نه ما.
 - : هَدَأٌ / هیمن بوهوه، دامرکایه وه، هیواش بوهوه،
 دایین بو، خاموش بو.
 - عنه الوجع: فارقه / نیشی نه ما، نازاری شکا.
 - الدار: اقام فیها / تیا دانیشت، له مال که دا نیشته چی
 بو، (نیشته نی، نیشته چی) بو.
 - الیه: إرتاح / به دلای بو.
 - الحرف / پیت که راهستا، بزویتی نه ما.
 - : اسکن / صار مسکیناً / مه ژار که وت.
 سَكَنٌ: هَدَأٌ / وهستانی، رای وهستان، هیمنی کرده وه،
 دایینی کرد.
 - الالم / نازاری شکان، نیشی نه هیشت.
 - الجوع و الشهوة و الغضب / برسیه تی و ناره زو و
 قینی (دامرکانه وه، هیمن کرده وه، هیواش کرده وه).
 - الحرف / زهنی بو کرد، پیت که ی وهستان.
 - الروع / ترسی دهر کرد، ترسی له دلدا نه هیشت.
 - اسکن الدار: جعله یسکن فیها / خستیه
 خانوه که وه، نیشته نی کرد، دایینی کرد.
 یسکن: قابل للسکنی / بو ژیان نه شی.
 ساکن: سَكَنٌ مع / پیکه وه دانیشتن، له گه لن دانیشتن.
 - : عاش مع / پیکه وه ژیان، له گه لن ژیا.
 تَمَسَّكَنٌ: ادعی الفقر / خوی مه ژار پیشان دا.
 - : صار مسکیناً / مه ژار که وت.

- إسکن: تَذَلُّلٌ / خوی رسوا کرد.
 سَكَنٌ: سکنی: إقامة / دانیشتن، مانه وه، نیشته چی بون،
 نیشتن.
 - مسکن: محل الإقامة / مال، خانو، جیکه.
 ساکن: عکس متحرک. هادیء / وهستا، راهستا،
 هیمن، دامرکاو، دایین، خاموش، خپ.
 - کذا: مقيم فيه / له ... نه زی.
 - قاطن / دانیشتو، نیشته چی، نیشته نی.
 حرف / - پیتی (بن بزوین، وهستا).
 مسکن: سکن بیت / مال، خانو، زید، خه لوه تکه.
 مسکون: به سکان / خه لکی تیا به، دانیشتوانی تیا به.
 - : عامر او اهل بالسکان / ناوه دان.
 - بالجن / خیری (لایه، هه به، تیا به).
 المسکونة: العالم / جیهان، گیتی.
 سکان: جمع ساکن / قاطنون / دانیشتوان.
 - : اهل البلد / دانیشتوانی شار.
 - المنزل أو العمارة السکنیة / خه لکی مال،
 دانیشتوانی مال و بالآخانو.
 - المركب: دقة / دهسه دوی که شتی.
 - السیارة: مقود / دهسه دوی، سوکان.
 کثیر ال- : عامر / ناوه دان، قه له بالخ، زود ناوه دان.
 سكون: هُدوء / هیمن، هیواش، نارام گرتن، سرهوت،
 خاموشی، خپ بون.
 - : سکوت / بن دهنگی.
 - : جزم الحرف / بیت وهستان.
 - : ضد الحركة / وهستان، راهستان.
 سکینه: الوقار و الطمانینة / دلنیا بی، هیمنی، ناغری،
 له سه رخوی.
 مسکن: مه دیء / هیمنکه، هیمنه، دامرکین، نارام
 به خش.
 مسکن: فقیر / مه ژار، نه بو، کهم دهس، لات، له وار.
 - : ذلیل مقهور / بن دهسه لات، خه م بار، رزد،
 به دبه خت، که ساس.
 مسکنة: فقر / مه ژاری، نه بونی، کهم دهستی، لاتی،
 له واری.
 - : ذل و تعاسة / بن دهسه لاتی، که ساسی،
 به دبه ختی.

مُسَاكِنَةٌ: زیجه غیر شرعیة/ دوست.
 سَكِينٌ. سَكِينَةٌ: آله القطع/ چه قز کیزد، قه لَه بپ.
 سَكَّانٌ، سَكَاكِينِي: صانع السكاكين/ چه قوگر،
 چه خماخ ساز.
 سَل: سَلٌ. اسْتَلَّ: اِنْتَزَع برفق/ ده ری هینا، رای کیشا، هه لی
 کیشا.
 تَسَلَّلٌ. اِسْتَلَّ: اِنْسَحَب خفیه/ خوی دزیه وه، به دزیه وه
 بوی ده چو.
 سَلٌ. اِسْتَلَّ: مَرَضٌ بِالسَّلِّ/ سیلی گرت، توشی سیل بو.
 - - - اِلَى الْمَكَانِ: دَخَلَ/ خوی پیاکرد.
 سَلَّالٌ. اسَلَّ: سَارِقٌ/ دن، گه نکه دن.
 - : صَانِعُ السَّلَّةِ وَبَانِعُهَا/ سه به ته (فروزش، چن).
 سَلِيلٌ: مِنْ سَلٍّ/ له ره گزی، له خیزانی، جسن، توخم.
 - . مَسْلُولٌ: مُصَابٌ بِالسَّلِّ/ سیلاوی.
 - . - . مُسْتَلٌّ (كَالسَيْفِ)/ رَاكِبٌ شِرَاوِ،
 ده رهیتراو، شمشیری روت، هه ل کیشراو.
 سَلَّالَةٌ: سَلٌّ/ نه وه، وه چه.
 - : اَصْلٌ. جِنْسٌ/ ره گز، تیره، نه ته وه، نه ژاد، بنه
 (رهت، چه، ماله).
 - : عَائِلَةٌ/ خِيزَانٌ، بنه ماله، خانه واده، به ره باب.
 عِلْمُ السَّلَّالَاتِ الْبَشَرِيَّةِ/ ره گز ناسی، ره گز ناسین، نه ژاد
 شوناسی.
 سَلَّاقٌ: مَخْتَصٌ بِسَلْسَلَةِ النِّسْبِ/ ره گز ناس، نه ژاد
 شوناس.
 مَسَلَّةٌ: اِبْرَةٌ كَبِيرَةٌ/ سوژن، سوژن.
 - بِنَاءٌ: بَرَجٌ مُسْتَدَقُّ الطَّرْفِ/ که لوی قوچ، هه وره بان
 قوچ.
 سَلٌّ. سَلٌّ. سَلَّالٌ: هُزَالٌ/ سیل، ده رده باریکه،
 ده غه زاری.
 سَلَّةٌ. سَلٌّ: سَلْفٌ/ سه به ته، قولینه، سه وی.
 - الْمَهْمَلَاتِ/ (ته نه که، سه به ته ی) خَوْلٌ.
 - : السَّرْقَةُ الْخَفِيَّةُ/ گه ره دزی، ناخونه ک.
 لَعِبَةُ كُرَّةِ الدِّ - / یاری باسکه.
 سَلَّالٌ: صَانِعُ السَّلَّالِ/ سه به ته چن.
 سَلْسَلٌ الشَّيْءِ بِالشَّيْءِ: (ووصله به/ به یه کی گه یان،
 گه یانیه یه ک.

- : رَبَّطٌ بِالسَّلْسَلَةِ/ به زنجیر به ستیه وه.
 - النِّسْبِ اِلَى/ ره گزی گه یانده وه به ..
 - الْمَاءِ: صَبَّهُ فِي حُدُودٍ/ کردی به لیژیدا، به خوږ
 رِزَّانِي.
 تَسَلَّلَ الْمَاءُ: جَرَى/ به خوږ رقی.
 سَلَّسَلٌ: شَلَّالٌ صَغِيرٌ/ تالگی بچوک، ناوی خوږ.
 - : مَاءٌ عَذْبٌ/ ناوی پاک و روڼ.
 سَلْسَلَةٌ: زَنْجِيرٌ/ زنجیره، زریزه.
 - : بَرَقٌ مُسَلِّسٌ فِي السَّحَابِ/ زنجیره بروسکه،
 بروسکه ی یه که له دوا ی یه که
 - : اَشْيَاءٌ مُتَقَابِلَةٌ/ زنجیره، یه که له دوا ی یه که.
 - اِكْثَابٌ/ کر مه له درق.
 - جِبَالٌ/ زنجیره شاخ، تیغه شان، تیره شان.
 - النِّسْبِ/ بنه چه زنجیره ی ره گز.
 - الظُّهْرِ/ پر پر ی پشت، مورده گی پشت.
 تَسَلَّسَلٌ: تَتَبَاعٌ/ یه که له دوا ی یه که، به دوا ی یه که د،
 ریژکه، ریز، ریژه.
 باد - : بِالتَّتَابُعِ/ به ریز، یه که له دوا ی یه که، به ریژکه.
 مُسَلْسَلَةٌ: رِوَايَةٌ مُتَسَلْسَلَةٌ/ چیرۆکی زنجیره یی.
 مُتَسَلِّسٌ: مُتَتَابِعٌ/ به رو دوا، یه که له دوا ی یه که، به ریز.
 رقم - / ژماره ی یه که له دوا ی یه که.
 رِوَايَةٌ - 2/ چیرۆکی زنجیره یی.
 سَلَّ: سَلَّالٌ. اسْتَلَّ السَّمْنَ: صَفَّاهُ/ پالوتی، دوک که ی گرت.
 - السَّمْسَمِ: اسْتَخْرَجَ دَهْنَهُ/ رو نه که ی (گرت،
 ده ره مینا).
 - الْجِدْعُ: نَزَعُ شَوْكَةٍ/ دپکه کانی (لی کرده وه،
 ناشی).
 سَلَّاهُ: سَمَّنٌ. سَمَّنَةٌ: رَوْنِي پالتیوراو، داخ کراو.
 سَلَّاهُ: سَلَّاهَةٌ. سَلَّاهَةٌ: شَوْكُ النَّخِيلِ/ چقل.
 سَلَبٌ:
 سَلَبٌ. اسْتَلَبَ الشَّيْءَ: اِنْتَزَعَهُ قَهْرًا/ روتی کرده وه،
 تالانی کرد، به زور لیستی سهد، زهوتی کرد.
 سَلَبَتِ الْمَرْأَةُ: اِجْهَضَتْ/ له یاری چو.
 سَلَبٌ: لَبَسَ السَّلَابَ/ ره شی له به رگرت، ره شی پو شی.
 سَلَبٌ. مَا يَسْتَلَبُ/ تالانی، یه غما.
 - : نَهَبٌ/ تالان کردن، روت کردن وه، راو رویت.

- نفی: ضد ایجاب / نهی.

علامة ال - او السالب (-) / نیشانه‌ی نهی.

سلبی: سالب: ضد موجب / بن‌شکر، سارد، بن‌جیب، ناله‌بار.

- نفی / نهی.

سباب: ثياب الحداد / رهش پۆشی، به‌رگی رهش.

سَلَاب: سالب: مُقْتَصِب ما للغير / تالاتی کر، جه‌رده، زهوت کر.

اسلوب: کیفیت / جزئیته‌ی، ره‌فتار، سه‌مت.

- نمط / شیواز، ریگه، شیوه.

سلت:

سَلَّت سَلًّا / سَحَب / ده‌ری هینا، رای‌کیشا، هه‌لن کیشا.

- مَلَیْسُهُ: شلحها ب‌سرعه / دای‌کن، خۆی روت

کرده‌وه.

- و استقلت القصعة / مسحها باصبعه / لسته‌وه،

په‌نجی پیامتینا.

إِسْلَمْتُ: إِنْسَحَب خِلْسَةً / خۆی دزیه‌وه، به‌ دزیه‌وه

ده‌رجو.

- منه: هَرَب / له‌ ده‌ستی ده‌رجو، فرتی کرد.

- القماش: تَفَكَّك / شی‌به‌وه، پوکابه‌وه، هه‌ل وه‌شا.

سلاج:

سَلَج: إِسْتَلَج: إِبْتَلَع / قوتی‌دا.

سَلَجَم: لَفَت / شیلَم.

سلاج:

سَلَج الطائر: رمی ب‌سلحه / ریقنه‌ی کرد.

سَلَج: جَهَّز بالسلاح / چه‌کی دایه.

تَسَلَج: لبس السلاح / چه‌کی له‌خۆی دا، چه‌کی هه‌لگرت.

سَلَج الطيور: نَجَّوْها / ریقنه، جیقنه.

سلاج: آلة قتال / چه‌ک، تیغ.

- الدفاع: نزع / قه‌غان، زدی، چه‌کی به‌رگری.

- المحراث: حدیدته / گاسن.

- المطوى أو السكين: شِفْرَة / دم، دمه‌چه‌تو.

تحت ال - : فی الخدمة العسكرية / سه‌ریاز.

نَزَع أو تجريد السلاح / چه‌ک کردن، چه‌ک دامالین.

سَلَم سِلَاحًا / چه‌کی دانا.

أَخَذ سِلَاحًا / چه‌ک کرا.

مُسَلَّح: مجهز بالسلاح / پږ چه‌ک، چه‌کدار، چه‌ک ریژ.

خِرسانه مُسَلَّحَة / کونکریتی موسه‌لح.

تسليح: تجهيز بالسلاح / پږچه‌ک کردن.

سُلْحَاة: سُلْحَاة: من البر مائيات / کیسه‌ل، ره‌قه.

- البحر / جله.

سَلَخ:

سَلَخ الذبيحة: نزع جلدها / گروی، پیسته‌کی گرو.

- البشرة: جَلَط / دای مائی، پیسته‌کی دامالنی.

- الثعبان: إِنْسَلَخ من قشره / کاژی فرتی‌دا.

- إِنْسَلَخ الشهر: مَضَى / مانگ ته‌واو، رابورد.

إِنْسَلَخ الجلد: كَشَط / پیستی فرتی‌دا، قلیشا، تویژی

دامالنی.

- من ثيابه: تَجَرَّد / روت بوه‌وه.

سَلَخ: سَلَخ: سِلَاح الحية: قَشَرها / کاژی مار.

- نَزَع الجلد / دامالین، گرون، فرتی‌دان، پۆست

گرتنه‌وه، تویژ دامالین.

- الشهر: آخره / دویسی مانگ، بنی مانگ، کوتایی

مانگ.

سَلَخ: جلد الحيوان المسلوخ / پیسته‌ی گرواو.

سَلِخ: مَسِخ. بلاطعم / بن‌تام.

- مَسْلُوخ: مَسْلُوخ / گرواو، دامالراو.

سِلَاحَة: مَسَاحَة / بن‌تامی.

سَلْخَانه: مَسْلَخ: مَدْبَح / قه‌سابخانه.

سلس:

سَلَس: كَانَ لِيْنَا مُنْقَادًا / گوئی رایه‌ل بو، نهرم بو،

ده‌سته‌مق بو.

- بَحَقَى: اعطاني إِيَّاه بسهولة / به‌ ناسانی دامیه‌وه.

سَلَس: سَالَس: مطواع / گوئی رایه‌ل، نهرم، ده‌سته‌مق.

كلام - : سهل. طلق اللسان / قسه‌ی (نهرم، شیرین)،

زمانی (لوس، پاراو، ره‌وان).

سَلَسَة: ليوثة / نهرمی، ناسانی، ره‌وانی.

- الكلام: طلاقة اللسان / زمان (لوسی، پاراوی،

ره‌وانی).

- البول: عدم المقدرة على ضبط النفس / (خو،

مین رانه‌گرتن، میزه‌چورکین).

سَلَس: السهولة و الإنقياد / گوئی رایه‌لی، به‌ ناسانی

مالی کردن و به‌پۆه‌بردن.

- : عَدَمُ إِسْتِمْسَاكِ الْبَوْلِ / مِيزَرَانِهْ گِرتَن، مِيزِهْ چورَكِي.

سَلْسَبِيلُ: شَرَابِ اَهْلِ الْجَنَّةِ / خواردينه وهی ناو بهمه شتیان.

- : الْمَاءُ الْعَذْبُ. السَّهْلُ الْمَسَاغُ / ناوی ساز. سَلَطُ:

سَلَطَ. سَلَطَ: كَانَ طَوِيلَ اللِّسَانِ صَدِيدَهُ / زمانی درِیژو پیس بو.

سَلَطَ عَلَيَّ: اَطْلَقَ لَهُ السُّلْطَةَ / دهسه لاتی دایه.

- : عَلِيٌّ / حَرَضُ / هَانِي دَا.

- : وَجْهٌ. فَرَضُ / نَارَسْتَهی کرد، سه پاندى.

تَسَلَّطَ عَلَيَّ: تَغَلَّبَ عَلَيْهِ / زَالٌ بُو به سه ریا.

- : عَلِيٌّ / حَكْمٌ / دهسه لاتی به سه راگرت، فه رمان ره وایى کرد.

سَلَطَ: طَوِيلَ اللِّسَانِ / زَمَانِ دَرِیژُ.

سَلْطَةُ: وَقَاةٌ / بِنِ حَمِيَايِ، بِنِ نَابِرُوِي، چوختیئی.

سَلِيطٌ: وَفِجٌ / بِنِ حَمِيَا، بِنِ نَابِرُو، به زه بر، چوختی.

- : زَيْتُ الزَّيْتُونِ / رَدَن زَهِيَت.

تَسَلَّطَ: تَغَلَّبَ / زَالٌ بُو، سه پاندى.

- : حُكْمٌ / فَه رمان ره وایى.

مُسَلَّطٌ: مُسَيَّرٌ عَلَيَّ / زَالٌ، دهسه لاتی دار.

مُسَلَّطٌ / نَارَسْتَه كِرَاو، سه پار.

سَلْطَةُ: قُدْرَةٌ. قُوَّةٌ / تَوَانِي، مِيز.

- : حُكْمٌ / فَه رمان ره وایى.

- : نَفُوذٌ / دهسه لاتی، کار په وایى.

- : رُوْحِيَه / فَه رمان ره وایى ثابنى.

- : زَمْنِيَه / مِيزِي كَاتِي.

- : مُطْلَقَةٌ / دهسه لاتی ته وَاو.

- : قَضَائِيَّةٌ / فَه رمان ره وایى یاسایى.

- : الْقَضَاءُ / دَه سْتَهی داندورهی.

- : التَّشْرِيعُ / دَه سْتَهی یاسادانان.

سَلْطَتُهُ: مَمْلَكَةٌ / وِلَاةٌ، سَوْلْتَانِ شِيشِن.

سُلْطَانٌ. سُلْطَةُ: حَاكِمٌ / فَه رمان ره وَا، سَوْلْتَانِ، شَا.

- : قُوَّةٌ / مِيزُ، تَوَانِي.

- : حُكْمٌ / فَه رمان ره وایى.

- : نَفُوذٌ / کار په وایى، دهسه لاتی.

سُلْطَانَةُ: زَوْجَةُ السُّلْطَانِ / شَاژِن، ژِنِ سَوْلْتَانِ.

سُلْطَانِي: نَسَبَةٌ اِلَى السُّلْطَانِ / شَايَانِه.

- : عَظِيمٌ. فَخْمٌ / بَزُوْرِك، مَهْرَن، شُكْرَمَه نَد.

سُلْطَانِيَّةٌ: وَعَاءُ الطَّعَامِ وَغَيْرُهُ / له گن.

سَلْطَةٌ: كَامِيحٌ / زَه لَاتِه.

مَسْلَاطٌ: سَبِيْنُ الْمَفْتَاحِ / زَمَانِي كَلِيْل، دَانِي كَلِيْل.

سَلَاطِيحٌ: مُسَلَّطِيحٌ / ضِدُّ غَوِيْطٍ / تَه نَكَاو، بُوَار.

سَلْعٌ:

سَلْعُ الْاَرْضِ: تَشَقُّقٌ / قَلِيْشَا، دَرِيزِي تَن بُو.

سَلَعَتُ. اِنْسَلَعَتُ قَدَمَهُ: تَشَقَّقْتُ / بِيْتِي قَلِيْشَا.

سَلْعٌ: (اِحْرَاقٌ) / سَوْتَانِي، جِرَازِي به نَاگِرْدَا، نَاگِرِي پِيَاچِرَان.

سَلْعٌ: شَقٌّ / قَلِيْش، قَلِيْشَاوِي، دَرِيز.

- : سَلْعٌ. الْمَثَلُ وَالتَّرْبُ / وَه كِ يَه كِي، لَه يَه كِ چُون، هَاو.

اِسْلَعٌ: مُتَشَقِّقٌ الْقَدَمِ / بِنِ قَلِيْشَاو.

- : الَّذِي اَصَابَتْهُ النَّارُ / سَوْتَاو، بِيْتِيسْت سَوْتَاو.

سَلْعٌ: اَثَارُ النَّارِ فِي الْجِلْدِ / سَوْتَاوِي.

سَلْعَةٌ: بَضَاعَةٌ / كَهْلٌ وَ پَهْلٌ، شَتٌ وَ مَهَكٌ.

- : كَاسِدَةٌ / كَهْلٌ وَ پَهْلٌ بِنِ بَايَزَارِ، شُكَاو، نَاْفِرُوْشَرِي.

- : سَلْعَةٌ. سَلْعَةٌ: عَلَقٌ الْمَاءِ / زَه رُو.

- : كَيْسٌ شَحْمِيٌّ نَحْتِ الْجِلْدِ / لُو، چَه رَه لُوِي ژِيْر بِيْتِيسْت.

سَلْعَامٌ: وَاَسِعَ الْحَلْقُ / دَهْمٌ پَهْلٌ، دَهْمٌ زَل.

- : عَظِيمٌ الْبَطْنُ / وَرِكْنٌ، وَرِكٌ زَل، وَرِكٌ دَاكَه وَتُو.

- : طَوِيلٌ الْاَنْفِ / لُوْتٌ شُوْرِي، لُوْتٌ دَرِيزِي، لُوْتَه.

- : ذَنْبٌ / كُوْرِك.

سَلْفٌ:

سَلْفٌ. اِسْلَافُ الْاَرْضِ: سَوَاها / چَاكِي كِرْد، تَه خَتِي كِرْد، خُوْشِي كِرْد، تَه خَتِي لِيْئِدَا.

- : تَقْدِيْمٌ وَ سَبَقٌ / پِيْش كَه وَت.

- : مَضِيٌّ / تِي پَه پِي، رَا بُوْرِد.

سَلْفٌ. اِسْلَافٌ: اِقْرَضُ / قَه رِيزِي دَا، وَا مِي دَا.

اِسْتَسْلَفٌ. اِسْتَسْلَفٌ: اِقْتَرَضُ / قَه رِيزِي كِرْد، خُوَارِزْمِي، وَا مِي كِرْد.

مَسْلَفَةٌ: اِدَاةٌ لِتَمْهِيدِ الْاَرْضِ بَعْدَ حَرْثِهَا / تَه خَتِه.

سَلْفٌ: مَنْ تَقَدَّمَكَ مِنْ اَبَائِكَ / بَا پِيْرَان، پِيْشِيْن، بَاوَان.

- : ضِدُّ الْخَلْفِ / رَا بُوْرِدُو، پِيْشُو، دِيْرِيْن.

- : قَرْضٌ بِلَا فَائِدَةٍ / قَه رِيزِي بِنِ سُوْد.

س

سَلْفًا: مقدماً / پیشه‌گی.

سَالِفٌ: متقدم / پیش‌گه‌تو.

- سابق: ماضی / تن‌په‌ریو، رابوردو، پیشو، پیشین، دتیرین.

- الذکر: مذکور / آنفأ / ناوبراو، باسکراو.

فی - الزمان / له زه‌مانی کژندا.

سَالِفًا: سابقاً / له‌وه‌ویش، زو.

سَلْفُهُ: قَرَضٌ. دَیْنٌ / قه‌رز، خوازتن، وام.

- مستدیمه / قه‌رزی درئی‌خایه‌ن.

- الحذاء: قَرَشٌ / ناو‌فرش.

سُلَافٌ: اَجْرَدُ الخُمُورِ / باشتیرین مه‌ی، شه‌رایبی کونی چهند ساله.

سَلْفٌ: زوج / لخت الزوجه. عَدِيلٌ / تاوه‌ل زوا.

- : اخو الزوج / شوبرا.

سَلْفُهُ: زوجة الاخ / براژن.

سَلَقٌ:

سَلَقَ اللحم و غيره: اغلاه و طبخه / کولانی، لئی نا.

- : سَمَطٌ. احرق بماء حار / دای مائی، لئی کرده‌وه.

- بالسوط: ضرب الی ان نزع جلده / نه‌وه‌نده‌ی لئندا تا پیسته‌کی دامائی.

- باللسان او بالكلام: رَجْرَجَةٌ. اذاه / سه‌رزه‌نشتی کرد، قسه‌ی پئوت.

- الشيء بالماء الحار: اذهب شعره / توك و په‌ره‌کی ئی کرده‌وه، هه‌لئ پروه‌کان، ناوه‌روتی کرد.

- الحرأ او البرد النبات: احرقه / سوتانی، هه‌لی پروه‌کان.

- : صَرَعٌ. وَقَعَهُ على الارض / (کوتای، دای) به زه‌ویدا.

- : تسلق / صَعَدَ / سه‌رکه‌وت، پیا سه‌رکه‌وت، پیا هه‌ل زنا.

تَسَلَّقُ: نام علی ظهره / به‌گازی پشتدا که‌وت.

- الشجرة او الحائط و غيرها / سه‌رکه‌وت، پیا سه‌رکه‌وت، پیا هه‌ل زنا، سه‌رکه‌وته‌سری.

استلقى علی ظهره: نام علیه / به‌گازی پشتدا که‌وت، له‌سه‌ر پشت که‌وت.

إِسْتَلَقَ اللسان: اصابه تَقَشُّرٌ / زمانی قلیشا، هه‌ل زله‌پی، داپلؤخا.

سَلَقٌ: مصدر (سَلَقٌ) / کولان، کولاندن.

- : سَلَقٌ: اثر الجرح / جن برین.

- : سَلَقٌ: نبات يُطْبَخُ / سلق.

مَسْلُوقٌ: مطبوخ / کولان.

تَسَلَّقُ: صعود / سه‌رکه‌وتن، هه‌ل زانان.

متسلق / سه‌رکه‌وتو، هه‌ل زناو.

نبات - / روه‌کی سه‌رکه‌وت، روه‌کی هه‌ل زن.

سَلَوَقِي. سلاقی: كلب الصيد / تاجی، تاژی.

سُلَاقٌ: بشر تخرج علی اللسان / زمان هه‌ل زله‌پان، پیژوکه.

سَلَاةُ اللسان: بَدَاةٌ / زمان پیسی، زمان درئی، دم شری.

سَلِيقة. مسلوق. مسلوقة / کولان.

- : طَبِيخةٌ / نه‌زادی خورسک، له‌خوزه.

سلك:

سَلَكَ المكان: دَخَلَ فيه / تیی چو.

- الطريق: سار فيه / پیا‌پئی، پیا‌تپه‌ری، گوزه‌ری کرد.

- الشيء في الشيء. اسلك: ادخله فيه. نَظَمٌ / تیی خست، تیی په‌ران، پیوه‌ی کرد، هؤنیوه.

- : سار. تَصَرَّفَ / ره‌فتاری کرد.

بموجب كذا / به‌گویره‌ی.. ره‌فتاری کرد.

سَلَكَ الخيط: لَفَّهُ / هه‌لی کرد.

- الخيط: حَلَّ عَقْدَهُ / خاوی کرده‌وه، کوبیه‌وه، گری‌کمی کرده‌وه.

- الامر المعقد: زال الابهام / ناسانی کرد.

- الاسنان: خَلَّلها / دانی ناژنی.

سلك: خيط / کشته‌ک، په‌ن، په‌ت، ده‌زو.

- معدني / تهل.

- نباتي. اظفور / تهرز.

آلة الحزم يال - / تهل به‌ست.

ال - العسكري / سه‌ریازی، سه‌ریازی گه‌ری.

ال - الدبلوماسي / بالیوزگه‌ری.

لاسلكي / برتهل.

مَسَلَكٌ: طريق / ری، ریگه، ریویان، ری‌بان.

سالك: غير مَسْدُود او معرقل / کوناوده‌وه، دهرنه‌چن.

سُلُوكٌ: تَصَرَّفٌ. سیر / کردار، ره‌فتار، کرده‌وه، ره‌وشت.

حَسَنَ الْإِسْلَامِ - رهفتار چاک، رهفتار چاکی.
 سوء الْإِسْلَامِ - رهفتار خرابی.
 سَلَاكَةُ الْإِسْلَامِ / خَلِيلِهِ، دَان نَاژَنَه.
 سَلْمٌ:
 سَلِمَ مِنْ خَطَرٍ: نَجَا / رِزْكَارِي بُو.
 - مِنْ عَيْبٍ: پَرِيءَ مِنْهُ / رُوسُوْر بُو.
 سَلِمَ عَلَى: حَيًّا / سَلَاوِي كَرْد.
 - إِلَى: نَاوَلٌ / دَايَه، پِيژِيْدَا، دَايَه دِه سْتِي.
 - الْأَمْرَ إِلَى: أَعْطَاهُ / فَرْمَانَه كِهِي دَايَه دِه سْت.
 - أَمْرَهُ إِلَى اللَّهِ: كَارِي دَايَه دِه سْت خَوَا.
 - بِالْأَمْرِ: قَبْلَ / بِيئِي رَاژِي بُو، قَايِل بُو، مَلِي دَرِيژ كَرْد.
 -: إِنْقَادٌ وَ أَذْعُنُ / مَلِي شُوْر كَرْد.
 -: إِسْتَقَمَ إِلَى الْعَدُوِّ / خَوِي دَا بَه دِه سْتِه وَه.
 - مِنْ خَطَرٍ: نَجَا / رِزْكَارِي كَرْد.
 - سَلَاحَةً / چِه كِي دَانَا، دِه سْتِي هَل بَرِي.
 سَلِمَ سَلَاحَتَكَ / چِه كِي دَانِي، دِه سْت هَل بَرِه.
 - (لِي) عَلَيْهِ / سَلَاوِي لِي بَكِه، سَلَاوَمِي بَكِه يَه نِي.
 سَالَمٌ: تَسَالَمٌ / تَصَالِحٌ / نَاشْت بُو هَرِه.
 اسْتَلَمَ إِلَى: إِنْقَادٌ / مَلِي شُوْر كَرْد.
 -: خَذَلُ. خَانَ / نَاپَاكِي كَرْد، فَرُوژ سْتِي، خَوِي فَرُوژ سْت.
 - امره الى الله. سَلَمَةٌ / كَارِي دَايَه دِه سْت خَوَا.
 - الرُّوحَ: تَوَفَّى / كِيَانِي (دَا بَه دِه سْتِه وَه، سِپَارْد، دِه رِچُو)، مَرْد.
 -: تَدَيَّنَ بِالْإِسْلَامِ / نِيْسَلَامِي كَرْدِه نَايِنِي، بُو بُو بَه نِيْسَلَامِ.
 تَسَلَّمَ: إِسْتَقَمَ: تَنَاوَلٌ / وَه رِي كَرْت.
 -: صَارَ مُسْلِمًا / بُو بَه نِيْسَلَامِ.
 - مِنْهُ: تَنَزَّلَ / لِيئِي بِيئِي رِي بُو.
 إِسْتَسَلَّمَ: إِنْقَادٌ / مَلِي شُوْر كَرْد، خَوِي دَا بَه دِه سْتِه وَه، مَلِي يَدَا.
 سَلَمَتُهُ الْحَيَّةُ: لَدَغَتْهُ / مَار پِيئِه يَدَا.
 سَلِمَ سَلَامٌ: سَكِينَةٌ / هَيْمَنِي، بِيئِي دِه نَكِي.
 -: ضِدَّ حَرْبٍ / نَاسَايِش، نَاشْتِي، نَاسُوْدِه يِي.
 -: سَلَامَةٌ: أَمِنٌ / نَاسَايِش، نَاسُوْدِه يِي.
 سَلَامٌ: حَيَّةٌ / سَلَاو، دِرُوْد.
 -: نَشِيدٌ وَطَنِي / سَرُوْدِي نِيْشْتِمَان.

دار ال -: جَنَّةٌ / بَه مِه سْت.
 دار او مَدِيْنَةٌ ال -: بَغْدَادٌ / شَارِي بَه بَغْدَاد.
 نهر ال -: دَجْلَةٌ / رُوْبَارِي دِيْجَلَه.
 ال - عَلَيْكُمْ / سَلَاو، سَلَاوَتَان لِي بِيئِي، رُوژ يَاش.
 سَلَامَةٌ: الْخَلْوُ مِنَ الْعِيُوْبِ / چَاكِي، پَاكِي، بِيئِي وَه يِي.
 - النَّيَّةُ: إِخْلَاصٌ / دَلْسُوْرِي، دَلْيَاك.
 ب - النَّيَّةُ / بَه دَلْسُوْرَانَه، بَه نِيَه تِي پَاك.
 سَلِيمٌ. سَالِمٌ: لَيْسَ بِهِ أذى / هِجِي نِيَه، بِيئِي وَه يِي.
 -: صَحِيحٌ / تَه وَوَاو، دِرُوْسْت.
 -: لَيْسَ بِهِ عِيُوْبٌ / بِيئِي خَه وَش، بِيئِي كِه رَد.
 -: الْعُقْلُ / مَوْشِيَار، مَوْشَمَه نَد.
 -: مِنَ الْكُذَا: خَالَ مِنْهُ / بِيئِي خَه وَش.
 -: مِنَ الْآفَاتِ وَ الْأَمْرَاضِ / بِيئِي دِه رَد. سَاخ.
 -: صَائِبُ الرَّأْيِ / رَاسْت، رَا رَاسْت.
 -: الْعَافِيَةُ / لَهْش سَاخ، تَه نَد رُوْسْت.
 -: النَّيَّةُ / نِيَه يَاك، دَلْسُوْر.
 -: لُدَيْغٌ / مَارَان كَاژ.
 سَالِمًا غَانِمًا / رِزْكَارِي بَه دِه سَكِه وَت، سَه رَكِه وَتَوِي بَه دِه سَكِه وَت.
 اسْتَلَامٌ: تَسَلَّمَ: أَخَذَ / وَه رِگَرْتَن.
 إِسْتَسَلَامٌ: إِنْقِيَادٌ / رَام بُوون، قَايِل بُوون، خَوِي بَه دِه سْتِه وَه دَان، مَل (دَان، شُوْر كَرْدَن).
 مُسَلَّمٌ بِهِ: مَقْبُولٌ / دَان پِيَانَرَاو، پِيئِي لِيئِنَرَاو.
 -: بِهِ: لَا نَزَاعَ فِيهِ / بِيئِي كَرِيئِي وَ كَرَفْت، مَشْت وَ مَرِ هَل نَه كَرْتَن.
 مُسْتَلِمٌ: أَخَذَ / وَه رِگَر.
 مُسَالِمٌ: مُحِبُّ السَّلْمِ / نَاشْتِي خَوَاژ.
 -: مُتَسَامِحٌ / مِيْهَرَه بَان، لِيئِي بُوْر دِه، نَهْرَم، نَاسَان.
 تَسْلِيمٌ: قَبُولٌ وَ رِضَا / قَايِلِي، قَايِل بُوون.
 -: إِذْعَانٌ / سَه رَشُوْر كَرْدَن.
 -: مُنَاوَلَةٌ / دَان، پِيئِي دَان، دَانَه دِه سَكِه وَت، بَه دِه سْتِه وَه دَان.
 -: إِلْقَاءُ النَّحِيَّةِ / سَلَاو، سَلَاو كَرْدَن.
 -: إِلَى الْعَدُوِّ / خَوِي بَه دِه سْتِه وَه دَان.
 -: إِعْتِرَافٌ / بِيئِي لِيئِنَان.
 شُرُوْطُ الْإِسْلَامِ - فِي الْحَرْبِ / مَهْرَجِي بَه دِه سْتِه وَه دَان.

س

- القارورة: سَدَّها / سَری نایوه.
 - الشیء: اَصْلَحُه / چاکی کرده‌وه.
 - بینهما / اَصْلَح / رِیْکی خستن، ناشتی کرده‌وه.
 - ت الریح: اَحْرَقْت / سوتانیه‌وه، گِره سوتانی.
 - سَمَّ الرَّجُلُ: سَقَاهُ السَّمَّ / دهرمان خواری کرد، ژاری دایه.
 - لَوَّث و افسد / پیسی کرد، ژارواری کرد.
 - تَسَمَّمَ الرَّجُلُ: تَنَاوَلَ السَّمَّ او دَخَلَ السَّمَّ فِی جِسْمِه / ژارواری بو، دهرمان خواریبو، ژاری خوارید.
 - الجرحُ: فَسَدَ الجرحُ / لَبِی پیس کرد، توشی گانگرین بو.
 - سَمَّ الیومُ: اِشْتَدَّ حَرُهٗ / گه رمای کرد.
 - النِّبَاتُ: اَحْرَقْتَه السَّمومُ / گِره سوتانی، گِره بردی، شهرا لیتی‌دا.
 - سَمَّ. سَمَّ. سَمَّ: سَمَّ قَشَبُ / ژارا، ژه‌هر، زه‌هر.
 - الفار: شَكَّ / مهرگه‌موش.
 - قَتَّال: مَمِیت. مَهْلِك / ژاری بکوژ، ژاری مه‌لایل.
 - ثَقِبُ / کون، چار.
 - جمع مَسَام. مَفْعَد الاوراق النباتیة / وردیله کون.
 - سَامٌ. مَسِمْ: ذُو السَّمِّ / ژارواری، ژه‌هرین، بکوژ.
 - اَبْرَص: اَبُو بَرِیص / شه‌وگره‌رد.
 - یوم - و مَسِمْ و مَسْموم: ذُو سَموم / رَذَّی نَقْد گه‌رم و گپاروی.
 - تَسَمَّمَ: / ژارواری بون، ژارگرین، ژار لعدان، دهرمان خوارید.
 - بولی / میزه‌ژار.
 - دَمَوِی / خوینته‌ژار.
 - ذاتی / خوژار.
 - اعراض ال - / نیشانه ژار.
 - مَسْموم / ژارواری، ژه‌هرین، ژارین.
 - سَموم: الریح الحارَّة / گِره، سه‌بون، شه‌را.
 - مَسَام الجلد: ثَقْبُه و مَنَاقِذُه / وریدله کونی پیست، کورتچکه، کونیه.
 - سَامِی: ذُو مَسَام / کون کون.
 - سَمَامَة: سَنونو / په‌سه‌سیلکه.
 - سَمْسِم: جَلْجَلان / کونجی.
 - سَمْسِم: ثَعْلِب / ریوی.

اسلام: دین مشهور / ئیسلام.
 - مسلمین / موسلمان.
 - اِنْقِیاد / به‌ریزه‌چون، سه‌رشو پکردن.
 - مُسَلِّم: محمدی / موسلمان.
 - سلیمانی: عَقَار سام / ژارا، ژارجیوه.
 - سَلَم. سَلَمَة: نَرَجَة / په‌یژه، قالدومه، پلیکانه، پی پلیکانه، پایه.
 - اِتَّخَذَه سَلَمًا / پیا سه‌رکوت، کردی به‌په‌یژه.
 - سَلَامِی: سَلَامِیة: عَظْمَة الاَصْبَع / گِرتی په‌نجه، پل، پاوچکه.
 - سلمون. سلمون مرقط: سمک نه‌ری / ماسیه خاتونه.
 - سلا:
 - سَلَا. سَلَى الشیء و عنه: تَسَبَّهٗ / له‌بیری چوه‌وه، له‌بیری کرد، سه‌بوری خویدی‌دا.
 - سَلَى. اَسَلَى: الهی / ناسوده‌ی کرد، دلی دایه‌وه، دل نه‌وایی کرد.
 - عَزَى / سه‌رخوشی کرد، دلی دایه‌وه، به‌سه‌ریاهات.
 - تَسَلَى: تَلَّهٗ / خوی خه‌ریک کرد، سه‌بوری به‌خویدی‌دا، خوی ناسوده کرد.
 - سَلُو. سَلُوَان. سَلَوِی: نَسِیان / له‌بیر کرده‌وه، له‌بیر کرده‌وه.
 - عَزَاء / پرسه، سه‌رخوشی.
 - سَلُوَة: تَسْلِیة: لَهو / رابواردن، که‌یف کردن.
 - تَسْلِیة لِقْتل الوقت / بز رابواردن، کات کوشتن.
 - فی - من العیش: فی رغد منه / خوش گوزه‌رانی.
 - مُسَلَّ: مَلَهٗ / خه‌ریک که‌ر، رابویر، بز رابواردن، خه‌م ره‌وین.
 - مَسَلَا. اَمَاکن اللهوَ / شوین گه‌شت، گه‌شتگه، شوینی رابواردن.
 - سَلَوِی: کُلَّ مَا یُسَلَى / گه‌مه، گه‌شت، رابویره، خَلافاندن.
 - سَمْن. طائر / شیلقه.
 - سم:
 - سَمَّ. سَمَّ الطعام: جَعَلَ فِیه سَمًا / ژارواری کرد، ژاری تَر کرد.
 - سَقَاهُ السَّمَّ / دهرمان خواری کرد، ژاری دایه.

- ذنب گورگ.

- نَمَل اَبِيض (وناعم/ مبروله سوره، ورده.

سمت:

سَمْت. سَمْت: لَزْم السَمْت/ ريگه که ی گرت.

- تَسَمَّت الشَّيْءُ وَ نَحَوهُ: قَصْدَهُ/ بوی چو.

سَمْت: طريق/ ری، ريگه.

- هَيْئَةُ/ بار، دَرَج.

- الراس (فلك)/ نه پهری ناسمان، که شکه شانی

فله که.

سمج:

سَمَج: قَبْح/ چه پل بو، پیس بو.

سَمَج. جَعَلَهُ سَمَجاً/ چه پل ی کرد، پیس ی کرد.

سَمَج. سَمَج: قَبْح/ چه پل، پیس، نه گریس، زل

(حَوْرَت، حین).

سَمَاجَةُ. قَبْح/ چه پل، پیس، نه گریس.

سمج:

سَمَج: كان سَمِجاً/ به خشنده بو، سنگ فراوان بو.

سَمَج بَكْذا: جاد/ به خشی.

- بَكْذا: اذْن/ رتی دا، میشتی، چاویوشی کرد.

- سَمَج: ساهل/ ولان/ چاویوشی کرد، دل ی نهرم بو.

لا - الله: معاذ الله/ خوانه کا، خوانه کرده، دوریا، دوری،

خوانه خواسته.

سَمَج: صَفْح عن/ لویورد، به خشی.

تَسَمَج: تَساهل/ نهرم و نیانی نواند.

اِسْتَسَمَج: طَلَب السَمَج/ داوی لویوردن و به خشی

کرد.

- اِعْتَدِر/ پوزشی مینایه وه.

سَمَج. سَمَاجَةُ: جود/ به خشنده ی، میهره بانی.

- سَمِج: من اهل السَمَاجَةُ/ به خشنده، میهره بان،

سنگ فراوان.

سَمَاج. سَمَج: صَفْح/ چاویوشی، لویوردن، به خشین،

لویخوش بون.

- اِجَازَةُ/ پیدان، میشتن.

سَمَاجَةُ: سَعَةُ الصَدْر/ سنگ فراوانی، میهره بانی.

تَسَمَج: تَساهل/ چاویوشی، له دل ده رجون، به زه ی،

میهره بانی، دل نهرمی.

سَمَاجَةُ: صَفْح/ لویوردن، چاویوشی کردن، به زه ی
پیاها تنه وه.

سَمَاق: قَشْرَةُ رَقِيقَةٌ فَوْق عَظْم الراس/ پیستی سر.

سمد:

سَمَد: رَفَع راسَهُ وَ نَصَبَ صَدْرَهُ تَكْبِراً/ سنگی

ده ریه پان، خوی قیت کرده وه.

(سمد: اِنْتَفِخَ غِیضاً/ پیشی خوارده وه، خوی گیف

کرده وه.

سَمَدُ الارض: سَبَخَها/ پهینی کرد، پهینی پیوه کرد،

پهینی دا.

سَمَاد: سَبَاح/ پهین، سنیر، سه نیر.

سمید: دَقِيق اَبِیض/ تاردی سپی.

سمر:

سَمَر: لَمْ یَمُ وَ تَحَدَّثَ لَیلاً/ شه و رای بوارد، شه و کوی

گرت.

سَمَر. قَسَمُوا: تَحَدَّثُوا لَیلاً/ به شه و دوان، شه و

رایان بوارد، دمه ته قن بیان کرد.

سَمَر. سَمَر. اِسْمَر: صَار اَسْمَر/ بوریو.

سَمَر. سَمَر. تَسَمَر اللبَن: جَعَلَهُ سَمَراً اِی رَقَعَهُ

بالماء/ کردی به ماستاو.

- شَدَّ بِمَسَمَار/ بزمار ریشی کرد، بزمار ی

پیادا کوتا.

- المَسَمَار: دَقُّهُ لیدخل/ دای کوتا.

سَمَر: الحَدِیث فی اللیل/ شه و رایواردن، گفت و کوی

شه، دمه ته قن.

- اللیل و سَوَادُهُ/ شه و تاریکای شه.

سامر: مَجْلِس المَسَمَارین/ کوی رایواردن.

سمیر: مَسَمَار. مَسَمَار: الرَفِیق اِو العَشِیر المَرَح/

هاوی پی خوش مه شرف، نریاب.

اسمر: سَمَرَاء اللون: بَین الابِیض و الاسود/ بۆر.

- البَشْرَةُ/ گنم رهنگ، سه وزه.

اِمْرَاةٌ سَمَرَاء/ سه وزه.

سَمَار: لَبَنٌ کَثِیر المَاء/ ماستی رون، ماستاو، نزاو.

مَسَمَار: وَتَد من حَدِید/ بزمار، سنجوق، سنگ، میخ،

میخ زنجیر.

- رَزَّة: بَراسین/ بزمار ی دونوک، دوفاق.

- بَطَاسَةُ: جُمَان/ بزمار ی سه ریان.

س

- شَمَمَة / قَسَمی پَن وِت، جَنیوی پَن دَا.
 اِسْتَمَع. تَسْمَعُ اليه: اَصْفى / گوئی گرت، گوئی شل کرد.
 - خَلَسِه: تَسْمَعُ / تَصَنَّتْ / خَرَى نايه وه، به دزیه وه گوئی گرت.
 السامعة: الاذن / گوئی.
 السامعان: الاذنان / دو گوئی.
 سَمَعُ سَمَاعٍ / بیستن.
 - مَسْمَعُ: حاسَة السمع / هستی بیستن.
 - الاذن / گوئی.
 - كِ الي: اِسْمَعُ مَنِي / گویم لی بگره، لیم بیسه، گویم بوشل که.
 - اُ و طاعة / گوئی رایه ل و مل که چم.
 ثَقُلَ سَمِعُه / گوئی گران بو.
 سَمَعِي: مختص بالسمع / بیستن زان.
 سَمَاعٍ / بیستن.
 مقصور عل السماع / هر به بیستن، نه لاین.
 سَمَاعِي: ماخوذ بالسمع / به بیستن.
 سَمَاعَة / دهنگ وهره، بیسته که، دهنگ وهر.
 - الباب / ده رکوت.
 - التلْفون / دهنگ گه یه ن، ته له فون.
 سامع. مُسْتَمِع. سَمِعَ / گوئی گرت.
 سامعون. مستمعون / گوئی گران.
 تَسْمَعُ اِسْتِمَاعٍ / گوئی گرتن.
 على مَسْمَعٍ مَن / به ناشکرا.
 مسموع. مُسْمَعُ / بیستراو.
 غیر - : خافت / نهینسی، نه بیستراو.
 سَمْعَة / شَهْرَة. صیت / ناویانگ.
 - حميدة / ناویانگ باشی.
 - رديئة / به ناتوره، ناووزراو، ناویانگ خراپی.
 حَسَنٌ او حَمِيدٌ - / ناویانگ باش.
 رديءٌ او - / ناویانگ خراپ.
 سَمَاعٍ: اِسْمُ فَعْلٍ بَعْنَى اِسْمَعُ / گوئی بگره، بیسه.
 سَمَاعٍ: مُطِيعٌ / گوئی (رایه ل، له مست).
 - : جاسوس / سیخوری، گوئی هه ل خهر.
 سَمَقٍ:
 سَمَقٍ: على و طال / به رزیه وه، هه ل کشا.

- مُلَوَّبٌ: برغی / برغو.
 - بِصَمُولَة: صمولة و برغی / سه مونه و برغو.
 - القدم: تُولول / میخه که، بزماره ی پَن، بالوکه.
 مَسْمور: قلیل اللحم / له ی، باریک، که م گوشت.
 سَمَار: نبات كالخلفاء / له بان.
 سَمور: حیوان له فر و ثمین / سموره.
 سَمَس: سَمَسَرٌ: صار سَمَساراً. توسط بین البائع و المشتري / بو به ده لال، (ده لالی، جامبازی) کرد.
 سَمَسار: دَلالٌ. وسیط / ده لال، جامباز.
 سَمَسَرَة: عمل السمسار / ده لالی، جامبازی.
 سَمَط: سَمَطٌ: سَكَّت / بیده نگ بو.
 - السکین: اِخْذَهَا / تیژی کرده وه، ساوی دَا.
 - سَلَخٌ او تَخْلَفُ بالماء الحار / دای مائی، پاکی کرده وه، ناوریوی کرد.
 سَمَطٌ: حَرَقَ بِسائلٍ او بُخارٍ / سوتان، دامالین، داپلُوخان.
 سِمَاطٌ: الشَّيْءُ المصطف / هُوْتراو، ریزکراو.
 - : مایبسط لیوضع علیه الطعام / خوان، سفره، نانه بهره.
 سَمَطٌ: خِيط السبحة و القلادة / کشته ک.
 سَمَعٌ: ادرك بالاذن / بیستی، گوئی لی بو، گوئی تیوه بو.
 - بَكَذَا: بَلَفَهُ خَبْرَهُ / پیسی و ترا، پیسی راگه یه ترا، بیستی.
 - منه و له: اطاعه / به گوئی کرد، گوئی رایه لی کرد.
 - له الله: اجابه / خوا بوی مینایه دی.
 - عرضاً / به رگوئی که وت، له لاهه بیستی.
 لم یَسْمَعُ به: غیر معروف / نه بیستراوه، نه زانراوه.
 سَمَعٌ. اِسْمَعُ: جعله یسمع / پیسی راگه یان، دای به گوئی دَا.
 - به: نَدَدَ. نَوَهَ بِذِکره فی الناس / به خراپ ناوی هینا، قسه ی شوین خست، هه ره شه ی لی کرد، له ناواندا زرای.
 - به: اذاع عنه عیباً و فَضَحَهُ / راستی لی وت، ناوی زوان.
 - الدرس: تلاه / خویندیه وه، وتیه وه، گوئی لی گرت.
 اِسْمَعَهُ: جعله یسمع / دای به گوئی دَا، پیسی راگه یان.

سَمَق: طویل مرتفع/ بلند، بَرز، به بالا، هه لکشاو.

سَمَاق: نبات ثَمَره حامض/ ترش، ترشی سماق.

سَمَك:

سَمَك: رَفَع/ به رزی کرده وه، بَلَنَدی کرد.

- تَسَمَك: اِرْتَفَع و اَعْتَلی/ به رزیوه وه، بالای کرد، بَلَنَد بوه وه.

سَمَك: كَان سَمِيكًا/ نَسْتوربو.

سَمَك: ضِد رَقَق/ نَسْتوری کرد.

سَمَك. سَمَاكَة: ضِد رِقَّة/ نَسْتوری، قَهف.

سَمَك: سَقْف/ بِن مِیج، سَابِیته، بِنه بان، داره پا.

سَمِيك: ضِد رَقِیق/ نَسْتور، سَفْت، قَهف دار.

- : طویل/ درِیژ، بالا.

سَمَاك: مَا رَفَع بِه الشَّيْء/ سَتون، كَوَله كه.

سَمَك: حِیوان مَائی/ مَاسی.

- بَحْری/ مَاسی دهریا.

- نَهْری/ مَاسی رویار.

- صَغِیر/ زیتكه.

صَیْد ال- / رَاوَه مَاسی.

مَخْتَص بِصَیْد ال- / مَاسی گر.

مُجْمَع ال- / خُوز.

سَمَكَة. / مَاسِیك. مَاسی.

سَمَاك: صَائِد السك/ مَاسی گر.

- : بَاعِع السَمَك/ مَاسی فَرُوش.

مَسَمَكَة: حَوْض تَرْبِیة الاحیاء المَائِیة/ حه زوی مَاسی.

سَمَكْری: سَمَكْری/ تَه كه چی.

سَمَل:

سَمَل: اِسْتَمَل عَیْنُه: فَقَاها/ چاوی دهرمینا، كویری

کرد، چاوی هه ل كولی.

- . اِسْمَل الثوب: اَخْلَق و بَلی/ شپو، شی بوه وه،

پوا، دیا.

سَمَل: سَوَمَل: ثوب خَلَق. بِال/ شپ، شی، پواو.

سَمَن:

سَمَن: كَثَر شَحْمُه و نَسَمُه/ چه ربو، رونی تقد بو، به زو

چه رزی تقد بو.

- : زَاد و زَنَه. ضِد هَزَل/ قَه لهر بو گوشتی گرت.

سَمَن: صَیْرُه سَمِینَا/ رونی تن کرد، چه رزی کرد.

- الحیوان : عَظْمُه/ دای به ست، قَه لهری کرد.

سَمَن: دَهْن/ رُوز، چه رزی.

سَمِن: سَمِنَة: كَثْرَة الشحم علی البدن/ قَه لهری،

غَه زویه ز.

- مُفْرَط/ قَه لهری زَقْد، بِن نه ندازه، خِیْشه.

سَمَان: بَاعِع السَمَن/ رُوز فَرُوش.

سَمِین: شَحِیم/ چه رزی، به زاوی.

- : یَدِین/ قَه لهر، تَبِک سَمِراو، شِیْشمان.

مُسَمَّن/ دَابَه سَتْرَاو، قَه لهر و كَرَاو، دَابَه سَتَه.

تَسَمِین/ دَابَه سَتَن، قَه لهر و كَرْدَن.

سَمِنَة: بَدَانَه قَه لهری، به خُوزه بون.

سَمَن: سَمَائی: طَائِر/ شِیْلَاقَه.

سَمَنْدَر. سَمَنْدَل/ قُورنَاوِیلِكه.

سَمَائَة الرِجْل: رِبْلَة السَاق/ پوز.

سَمَه (فی وسم)

سَمَا:

سَمَا. اِسْمی: عَلاو اِرْتَفَع/ به رزیوه وه، بَلَنَد بوه وه.

- به. اِسْمَاه: رَفَعُه و اَعْلَاه/ به رزی کرده وه.

سَمَی. اِسْمی: سَمَا: جَعَل له اِسْم/ ناوی نا.

- الرِجْل: ذَكَر اِسْمَه/ ناوی هِیْنَا.

سَمَت نَفْسُه اِلی: اِشْتَاق/ ناره زوی کرد، حه زی کرد.

سَامی: فَاخَر/ شَانَازی کرد، خُوی هه ل كِیْشَا.

تَسَمَی: اِنتَسَب اِلی/ خُوی (به ست به...) گه یانده وه...

تَسَامی: تَمَجَّد/ خُوی هه ل كِیْشَا.

سَمَا: صَیْت حَسَن/ ناویانگ باشی.

سَمَاء: مَا یَحِیْط بِالْأَرْض من الفِضَاء/ حه وا، بُوْشای

نَاسْمَان.

- : جَلَد/ نَاسْمَان.

- : جَنَّة/ به هه شت.

سَمَائی. سَمَاوی: عُلُوی/ به رزی، بَلَنَدی.

- : رُوحی/ گِیَانی، گِیَان زَان.

- : بَلُون السَمَاء/ نَاسْمَانی، شِیْنی كَال.

سَام: عَال/ به رزی، بَلَنَد.

أَسْمی: اِرْفَع. فُوق/ زُودو، سه ره وه، به رزتر، بَلَنَدتر.

سَامی: غَیر آری/ سَامی.

اِسْم: لَفْظ لَتَعِیْن شیء/ ناو.

- : صَیْت. شَهْرَة/ ناویانگ.

- : عِنْوَان/ ناوینِشَان.

- الشهرة: لقب/ نازناو.

- العائلة/ ناوی خیزان.

- مُستعار/ نهین ناو.

- مُنتحل/ نازناو، خوازناو.

- عَلم/ دیارناو.

- (فی النحو)/ ناو.

- الأشارة/ ناوی دهست نیشانه.

- الجدل/ جیناو.

- إسمی. بالاسم فقط/ به ناو، هر به ناو.

- مُسمی. مدعو/ ناویراو، ناویراو.

- تسمیة: ذکر/ ناو (نان، میتان، بردن).

- سَمی فلان: له نفس إسمه/ هارناو، ناوه کانیان وهک.

به که.

سن:

سَن. سَنَن السکین: أَحَدٌ وَ شَحَدٌ تیزئی کرد، دهمه

زهردی کرد.

- القلم: بَری/ دایدا، نوکی بؤ کرد.

- قانوناً: شَرَعاً/ یاسای دهرکرد.

- سُنَّة: وضعها/ ری بازی دانا.

- الطريقة: سار فیها/ پهیره وی کرد.

- اسن الولد: نبئت اسنانه/ دانی دهرکرد، دانی

هات.

أسن: تقدم فی السن. شاخ/ پیریو، چه ساه وه.

سن: شَحَدٌ تیزکردن، دهمه زهردی کردن.

- بری/ دادان.

- الشرائع/ یاساده رکردن.

سَنان السکاکین/ چه قو تیزکر، چه قوگر.

مسن: مشَحَدٌ/ چه قو تیزکر.

- حَجَر السن/ هه سان.

مسنون: مُشَحَدٌ تیز، تیزکراو، دادراو.

سن: واحد الاسنان/ دان.

- مقدار العُمر/ تهمه ن، سیره.

- شوكة. شُعْبَةٌ/ نوک، چقل، په ل، لوق، دان.

- الثوم و أمثاله/ سهک، فسقه.

- الرشيد: بلوغ/ تهمه نی هه زه کاری، سیره ی بلوق

بون.

- الفيل أو الخنزير: ناب/ شفره، شاخ، کله، ماهی.

- القلم أو الابرة/ نوک.

- اللّیّن: اول ما يظهر من الاسنان/ دانی (شیری، زد

کوت).

- اللولب: حَرّ/ پیچی برغو، دانه، دانی برغو.

- المحراث/ کاسن، نوکی کاسن.

صغیر ال - / گنج، لاو، تهمه ن بچوک.

کبیر ال - / پیر، به تهمه ن، به سالاجو.

اکبر سناً/ من/ گوره تر، به تهمه ن تر.

الم أو وجع السن/ دان شیشه.

اسنان/ دانه کان.

- وقتیة/ دانی زوکه وت.

- دائمیة/ دانی هه میشه یی.

طیب - / پزشکی دان.

مُرکب - / دانشاز.

طقم - / تاقمی دان.

فرشاة - / فلچهی دان.

مُسَنّ: ذو اسنان/ دان دان، دانه دار.

تسنین: طلوع الأسنان/ دان هاتن، دان دهرکردن.

سنان الرمح: نُصله/ نوک، نوکرم.

سَنَن: طریقة/ ریباز.

سُنَّة: فَرَض/ فه رمان.

- سیرة/ میژو، ریباز، ریژه، ناویانگ.

- طریقة/ باوه، ناین.

- شریعة/ یاسا، پیویستی، ناین گری.

- الطبیعة/ یاسای سروشت.

اهل ال - : القائلون بخلافة ابي بكر/ سوننه، نه وانهی

باوه ریان به ابو بکر کرد، ابوبکر ناسان.

سُنّی: خِلاف شیعی/ سوننی.

سنپ:

سُنْبُل الزرع: اسْبَل. خَرَج سُنْبُلَه/ گولئی کرد.

سُنْبُل: الواحدة سُنْبُلَةٌ: سُنْبَلَه/ گوله گه ن و جو.

- بری/ هاس.

- قرن الغزال/ هه لاله.

برج السنبله (فی الفلك)/ که لوی گوله گه ن، بورجی

گوله گه ن.

سنج:

سَنَج الثوب: تَلَطَّح/ په له ی بهرکوت.

سِنَاج: اثر دُخَان السراج فی الحائض/ دوکە ئالی چرا،
 دۆرزیج، دۆرزیگ.
 - : سِرَاج/ چرا، قوتیله.
 سَنَجَة المیزان: عیار/ بەرد، سەنگ.
 سَنَجَاب: حیوان بَرّی/ سمۆره.
 سَنَجَابی اللون/ خۆله میشی.
 سنخ:
 سَنَخ: عَرَض/ خَطَر/ رویدا، هات بە بیردا.
 - ت الفُرْصَة/ هەل مەل کەوت، دەست پەرزدا.
 - ه عن رایه: صَرْفَة/ وازی پێ ئی هینا.
 عندما تَسْنَع الفُرْصَة/ کە هەل مەل کەوت، کە دەست
 پەرزدا.
 سَنُوح/ پەرزدا.
 سَانَحَة: فُرْصَة/ هەل.
 سنخ:
 سَنَخ: زَنَخ/ بۆگەنی کرد.
 سَنَخ: سَنَاحَة: زَنَاحَة/ بۆگەن، بۆدی، بۆدین.
 سَنَخ: اصل/ بن، بَنک، رەگ، رەگ و ریشە.
 سنذ:
 سَنَذ و اسْتَنَذ الی کذا: اِتْكَأ علیه/ پالی پێوه دا، خۆی
 دا بە سەریا.
 - الیه: اِعْتَمَد علیه/ پشتی پێ بەست.
 - الی: اِرْتَكَن عِنْد الحَاجَة/ پشتی
 پێ بەست.
 - سَانَذ: دَعَم/ پشتی گرت، پشتگیری کرد.
 - : عَضَد/ یارمە تەیدا، هاری کاری کرد.
 اسْتَنَذ الیه الامر او الکلام/ کار و وتنی پێ سپارد.
 - ه الی کذا: جَعَلَه یَسْتَنذ الیه/ پیتی راوهستان، دایه
 بەری.
 سَنَذ: دَعَامَة/ کۆله که، پال پشت.
 - : مایسْتَنَذ الیه/ پشتگیری.
 - : صَک بَدِیْن/ سەنەد، کومبیاڵە.
 - : مُسْتَنَذ: ما یَسْتَنذ الیه/ بەلگە.
 مُسْتَنَذ: مدعووم/ وهستینراو.
 - : حُجَة/ عَقْد/ بەلگە، پەیمان.
 اسناد: عَرُو/ خستنه پال، بوته مؤ.
 مُسْتَنَذ/ پالپشت نراو.

- الیه/ پالپشت.
 مَسْتَنَذ: مایسْتَنَذ الیه/ کۆله که، پالپشت، دەستەک.
 مُسْتَنَذ الی: مُتْکِيء/ پالی داوه تەوه، خۆی داوه بە سەر.
 - الی: مُتْکَل علی/ پشتی بەستوه به.
 اِسْتِنَادُ الی/ به گوێرهی.
 مُسَانِد/ لایەنگر، پشتگیر.
 مُسَانَذَة/ پشتگیری کردن، پشتگیری، لایەن گری،
 داگرکی.
 سِنْدَان. سِنْدَال/ دەرگا.
 سِنْدَانَة: اصیص/ ئینجانە.
 سِنْدَرُوس: سِنْدَلُوس/ صَمِخ أو معدن شَبِیه
 بِالکهریاء/ سەنەدەلوس، سەنەدەل.
 سِنْدُس: حَریر رَقِیق/ ئاوریشمی نەرم.
 سِنْدِیَان: بَلُوط/ بەرپو.
 سنر:
 سِنُور: هَر. قِطْ/ پشیلە، کتک.
 سنط:
 سِنَط: رَسَخ/ مەجەک.
 سِنَط: شَجَر شَائِک/ ئەکاسیا.
 سِنَطَة: تَوْلُولَة/ بالرکه، مێخەکه، بزمار.
 سِنَطُور. سِنَطِیر: آلَة طَرَب کَالقانون/ سەمتور.
 سِنَطِیل: طویل/ درێژ، زە بەلاج.
 سِنَاط. سِنَوط: مَن غَیر لَحِیة/ کۆستە.
 سنف:
 سِنَف. سِنَفَة النَبَات: وِعاء/ پێله، قەلاس، تویکلی تۆو.
 سِنَف: العود المجرّد من الورق/ لاسک.
 سِنْفَر: سِنْفَن/ سمارتە ی (ئێدا، کرد).
 سِنْفَرَة: سِنْفَن/ سمارتە کردن.
 ورق - / سمارتە، کاخەزی سمارتە.
 سنم:
 سِنَم: کَانَ عَظِیم السِنَام/ کویارە ی بەرزبو.
 تَسْنَم: عَلی/ بەرزبوه وه، هەل چو.
 - الشیء: علاه و رکبە/ سەرکەوت، سواربو.
 سِنَام الجَمَل: حَدَبَتَه/ کویارە.
 - : حَديَة علی منکب أو کتف الحیوان/ پێل.
 سَنِیم: عالی القَدَر/ پایە بەرز.
 سَنَمْکِ: نَبَات ورقه مُسَهَل/ سینەمەکی.

سنو:

سَنَا البرق: اضاء / چه خماخی دا.

سَنَا الباب: فتحه / کردیوه.

سَنَت السماء: مَطَرَت / باری.

سَنَت النار: على ضوءها / کلهی سهند.

تَسَنَت العقدة: اِثْلَت و انفكت / (شل، خاو) بوهوه.

کرایهوه.

سَنَة: عام. حَوْل / سال.

- شمسية / سالی خوری.

- قمرية / سالی ههیشی.

- کبیسه / سالی پی.

- مالیه / سالی دارایی.

- میلادیه / سالی زاین.

- هجرية / سالی کوچی.

- حسنة / نامه د.

یوم رأس ال - / رۆزی سهری سال.

سنوی: عامی. حَوْل / ساله وخت، سالانه.

سنویا: فی السنة. عن السنة / له سالتیکدا.

- : کل سنة / هه مو سالتیک.

سنونو: خطاف / په ره سیلکه.

سنی:

سنی. سنئی: یَسَّر. سَهَّل / ناسانی کرد، سوکی کرد.

تَسَنَى: تَمَسَّر / ناسان بو، گونجا، شیا، بو، پیک هات.

سَنَاء: رفعة / مزنی، بهرزی، بلندی، شکو.

- : بَهاء. ضیاء / بریقه، رونایی، دره و شانوه.

سنئی: رفیع / مزین، بهرز، بلند، خاوه شکو.

- : بهیج. بَهی / روناک، دره و شه دار.

سهپ:

سَهَب الشيء: اخذه / بردی.

اسهب الكلام و فی الكلام: اظالم / دریزه ی پیندا.

إسهاب: توسع فی الكلام / دریزه پیندان.

مُسَهَب: مَطْوَل / دریز، به دریزئی.

سهد:

سَهَد. تَسَهَّد: (رق و لم یَنَمْ / خهوی زیا، شه و نخون بو.

سَهَد: (رق / خهوی زیان، له خهوی کرد.

سَهَد. سُهَاد: (رق / خهوزیان، بینهوی، شه و نخونی.

سُهَد: قليل النوم / کم خه.

سَهْدَة: یَقِظَة / به خه بهری، بینهوی، بینهوی.

سهر:

سَهْر: لم یَنَمْ لیلاً / شه و نه نوست، شه و (نخون بو، نخونی

کرد).

- : بقی متیقظاً / به به خه بهری مایهوه، خهوی لی

نه کهوت.

- علی: راقب / نیشکی گرت، شه و نخونی کیشا.

سَاهَرَة: سَهْر مَعَه / پیکه وه نه نوستن، نیشکیان گرت،

شه و نخونیان کیشا.

سَهْر. اسَهْر: جَعَلَهُ یَسَهْر / نهی هیشت (بنوی)، خهوی لی

بکهوی) به شه و نخونی هیشته وه.

سَهْر: عدم النوم لیلاً / شه و نه نوستن، شه و نخونی،

خهوزیان.

سَهْرَة: حفلة ليلية / نامهنگ، به زمی شه، شه و

نه نوستن، نامهنگی شه.

سَاهِر. سَهْرَان: صاح / به خه بهر، به ناگا، نه نوستن،

بینهوی، بیدار.

سهف:

سَهْف: عَطَشٌ شدیداً / رۆزی تینو بو.

سُهَاف: عَطَشٌ شدید / تینویتی.

سَاهَف: عطشان / تینو، رۆد تینو.

سهل:

سَهْل الأمر: ضد عَسْر / ناسان بو، سوک بو.

سَهْل الأمر له و علیه: یَسَّره / ناسانی کرد، بوی ناسان

بو، بوی سوک کرد.

- الموضع: سَوَى العالی بالواطی / تهختی کرد.

سَاهَلَة: تساهل مَعَه / له گه لی نرم و نیان بو. به ناسانی

له گه لی کرد، سهنگ و سوکی له گه لا کرد.

تَسَهَّل الأمر: صار سهلاً / ناسان بو، سوک بو.

أَسَهَّل: نَزَلَ اِلی السهل / هاته خوارئی.

أَسَهَّل الدواء: الآن یطنه / سکی چوان، ره وانی کرد.

أَسَهَّل: اِنطلق یطنه / سکی ده رچو، سکی چو.

تَسَاهَل: تَسَامَح / نرم بو، لیبورد، ناسان بو، ناسان

کاریو.

إِسْتَسَهَّل: عَدَّ سَهْلاً / به سوکی زانی، ناسان بینی.

سَهَّل: یَسیر. هَمین / ناسان، سوک.

- : یَسِیط / ساده، ناسایی.

- مُمَهَّد / ناسان کراو، ره وان.
- ارض منبسطة / تختان، دهشت.
- الاستعمال / به کارهیتانی ناسانه.
- الهظم / سوک، سوک همرس.
- سهولة / هون / ناسانی، سوکی.
- ب - بلا عفاء / به ناسانی، بن ماندویه تی.
- تساهل / ملاینة / نرم، نرم و نیانی.
- تسامح / بردن، ایچوردن، به خشنده بی.
- متساهل / ملاین / نرم، نیان.
- تسامح / به خشنده، ناسان کار، ایچوردو.
- سهول: ذواء مُسهل / دهرمانی رهوانی.
- اسهال البطن: إستطلاق البطن / سک چون، رهوان بون، سکه شور، به له فیره.
- مُسهل / مُسهول البطن / رهوان.
- مُسهل / مُلین / رهوان کمر، دهرمانی رهوانی.
- مُسهل: إسم نجم / گه لاویژ.
- سهم:
- سَهْمَ سَهْمٌ: تَغْيِيرُ لَوْنِهِ مِنْ هِزَالٍ / رهنگی هه ل بزیکا.
- وجهه: عَيْبٌ / روی گرز کرد.
- سَاهَمٌ: إِشْتَرَكٌ / به شداری کرد.
- تَسَاهَمَ الْقَوْمُ الشَّيْءَ: تَقَاسَمُوهُ / به شیان کرد، دابه شیان کرد.
- اسْتَهْمَ لَهُ فِي كَذَا: جَعَلَ لَهُ سَهْمًا / به شداری کرد، به شس تیخت.
- فِي الْكَلَامِ: أَطَالَ / دریزه ی پی دا، دریزه ی کرده وه، نه ی بریه وه.
- سهم: نُبْلَةٌ / تیر.
- نَصِيبٌ: حَظٌّ / شانس، چاره نوس، بهخت.
- حَصَّةٌ / بهش.
- ناری: صَارُوخٌ / فیشه که شیته.
- نَفَّذَ أَلْ - قَضَى الْأَمْرَ / چارنه ما، لی بوه وه، تیپه پی.
- مُسَاهَمَةٌ: إِسْهَامٌ / به شداریون، به شداری کردن.
- مُسَاهِمٌ: حَامِلُ السَّهْمِ / به شدار، هاویهش، بهشتیا.
- شَرِكَةُ مُسَاهَمَةٍ: كَارٌ بَرَايَتِي بِهَشْ بِهَشْ، بهشتیایی.
- سَهْمَةٌ: قَرَابَةٌ / خزمایه تی، خویشایه تی.
- قِسْمَةٌ / بهش، بهش کردن.
- نَصِيبٌ / چاره نوس، شانس.

- سُهَامٌ: حَرَّ السَّمُومِ / گهرمای گیره، قرچه ی گهرما، گهرمای شه را.
- وَهَجُ الصَّيْفِ / قرچه ی هاوین.
- سُهَامٌ: مَخَاطُ الشَّيْطَانِ / تهنافی شهیتان.
- سها:
- سَهَا فِي الْأَمْرِ وَعَنِ الْأَمْرِ: عَقَلَ عَنْهُ وَنَسِيَهُ / له بیری جو، سه موی کرد.
- سَاهَ: سَهْوَانٌ / غیر منتبیه / بن مؤش.
- سَهْيَانٌ: شَارِدُ الْفِكْرِ / رؤیو، دالغاری.
- سَاءَ:
- سَاءَ بِهِ ظَنًّا: ظَنَّ بِهِ السُّوءَ / گومانی لی کرد، خراب تیسی گه بی.
- قُبِحَ / به دی کرد، خرابه ی کرد، تیک چو.
- الْخَبْرُ فَلَانًا: أَحْزَنَهُ / دلگیری کرد، بهستی کرد، په ژاره ی دایه.
- طَالَهُ / به دبهخت بو.
- أَسَاءَ الشَّيْءَ: أَفْسَدَهُ / خرابی کرد، تیکی دا.
- إِلَيْهِ: ضِدُّ أَحْسَنَ / خرابه ی له گه ل کرد.
- إِلَيْهِ: كَذْرَهُ / دلگیری کرد، قارسی کرد.
- اسْتَعْمَالَ الشَّيْءِ / خراب به کاری میتنا.
- التَّصَرُّفُ / خراب ره فتاری کرد.
- الْفَهْمُ / خراب تی گه بی.
- إِسْتَاءَ مِنْهُ: تَكَدَّرَ / لَبِي (بیزار بو، لالوت بو)، دردونگ بو.
- مِنَ الْعَمَلِ أَوْ الْأَمْرِ: اسْتَنْكَرَهُ / به دلی نه بو، تاته تی لی چو، لبی بیزار بو.
- سَوًّا: أَفْسَدَ / خرابی کرد، تیکی دا، گنیره شیوینی کرد، شیوانی.
- عَلَيْهِ عَمَلُهُ: عَابَهُ وَوَجَّهَهُ / گالسته ی پی کرد، سه رزه نشتی کرد، نهنگی کرد، لبی تیک دا.
- سَيِّئًا: رَدِيئًا / خراب، بهد، بن که لگ، به نام و نهنگ.
- التَّرْبِيَةُ / به دبه روه رده، بن ته ربیته.
- الْحِظُّ / به دبهخت، بن شانس، چاره پهش.
- الْخَلْقُ / به دبه فتار.
- السَّمْعَةُ / ناویانگ خراب، ناوخراب، ناوژواو.
- سَيِّئَةً: إِسَاءَةٌ: ذَنْبٌ / گوناوه، تاوان، بهدی، خرابه.
- إِسَاءَةٌ: تَكْدِيرٌ / خرابه کردن، تویه کردن، بهدی، نام و نهنگی.

س

- الاستعمال / خراب به کارهیتان.
- المعاملة / رهفتار خرابی، خراب جولانه‌وه.
- إستیاء: كندر / بیژاری، وه‌پسی، بیژاریون، وه‌پس بون، چاپس بون.
- مُسيء: مُكدر / گیره شیوین، خرابه‌کار.
- : مُؤد / به زیان، زیان به‌خش، زیانه‌خزق.
- مُستاء: مُتکدر / دلشکاو، زویر، قارس.
- : مُشمعِن / بیژار.
- من امر او فعل / بیژار له کارو فرمان، لالوت.
- سوء: شر / خرابه، به‌دی، نه‌گورس.
- : اذی / زیان.
- الاستعمال / خراب به‌کارهیتان.
- التصرف / رهفتار خرابی.
- التغذية / خراب خوری، به‌دخوری.
- الحظ / به‌دبختی، بئ شانس.
- الخلق / به‌د (به‌روه‌ده‌یی، خو، ره‌وشت).
- السلوك / خوخرابی.
- الظن / گومان کردن، به‌دگومانی.
- هضم / ترخه، گرفت.
- فهم / خراب تی‌گیشتن.
- نية / نیاز خرابی، به‌د نیهاد.
- پسوء نية / به‌تیازی خراب.
- لسوء الحظ / له بئ‌بختی، له بئ‌شانسی، له چاره‌ره‌شی.
- تقدير السوء: تشاؤم / ره‌ش بین.
- مقدر السوء: مُتشافم / ره‌ش بین.
- سوء. سوءة. مساءة: عمل قبیح / خرابه، به‌دی، گیره‌شیوینی، کرداری ناشرین.
- : عورة / شوین شهرم، عه‌ورته، گه‌ل و گون.
- ساج:
- ساج: شجر او خشبة / داری ساج.
- ساح:
- ساحة: فناء / حه‌وشه.
- : رَحبة / مه‌یدان، گوره‌وپان.
- القتال / مه‌یدانی شه، کوری جه‌نگ.
- الالعاب / ملعب / یاریگا.
- بَرًا: ساحت: اخلی سبیلله / به‌ری دا، به‌ره‌لای کرد، سهر‌فرازی کرد.

ساخت:

- ساخت فی الطین: غاص و غاب / تقوم بو، چه‌قی.
- ت روحه: اغمی علیه / له هوش خوی جو، بورایه‌وه.
- ساد:
- ساد قومه: صار سیدهم / بو به‌سهرگه‌وره.
- : تسلط علی / زال بو، ده‌سه‌لاتی وه‌رگرت.
- : عم / بلاویه‌وه، بو به‌باو، ته‌شه‌نه‌ی کرد.
- السكون / کنش و ماتی بائی کیشا، بئ‌ده‌نگ بو، کپ بو.
- الاضطراب و الفوضى / بو به‌نازاوه، نازاوه که‌وتوه، بو به‌ناخووران و بخوران.
- سود: اسود: صار اسود / ره‌ش بو، ره‌ش داگیرسا.
- سود الشيء: صیره اسود / ره‌شی کرد.
- الرجل: جعله سیدا / گه‌وره‌ی کرد.
- المكتوب: كتب مسودته / نوسیه‌وه، ره‌ش نوسی کرد.
- سادة: جمع سید / سهرگه‌وران، پایاوه‌وران.
- : بسیط / ساده، ساکار، ناسایی.
- قهوة - : بلا سکر / قاوه‌ی تال، بئ‌شه‌کر.
- اسود: صار اسود / ره‌ش (بو، داگه‌را، داگیرسا).
- سائد: متقلب / باو، قار.
- : مُتسلط / زال.
- : سید / رئیس / سهرگه‌وره، گه‌وره، سهرۆک، فه‌رمان دار، فه‌رمان ره‌وا، سهروره.
- سیادة: تسلط / زال بون، ده‌سه‌لات داری.
- : ثقلب / بون به‌باو، بلاویه‌ونه‌وه.
- : لقب إحترام / خاوه‌ن شکو، پایه‌بلند، سهروره‌ی.
- سؤدد. سیادة: القدر الرفیع / پایه‌به‌رز، به‌نرخ.
- سید: رئیس / سهرگه‌وره، فه‌رمان ره‌وا، سهروره.
- : لقب الاحترام / کاک، سهردار، سهروره.
- عند الإسلام: من كان من السلاله النبویه / سه‌ید.
- السیدان: الحسن و الحسين / کوپانی عه‌لی، حه‌سه‌ن و حوسه‌ین.
- سیدی. یا سیدی / گه‌وره‌م، کاکه، سهروره‌رم.
- سیده / خانم، ناهره‌تی به‌شو، بانو، خاتون.
- سیدی. یا سیدتی / خانم، گه‌وره‌م، خاتون.
- سادتی و سیداتی / گوئی گران، خوشک و برابان.

سواد: خلاف البياض / ره‌شی.

- اکثریة / زُوربه، به‌شی زُور، زُوریتس.

- العین: حدقتها / ره‌شینه‌ی چاو، گلینه‌ی چاو.

- المدينة: ما حولها من الريف و القرى / لادی و

تاوای ده‌روپشتی شار.

- الناس: عامتهم / زُوربه‌ی خه‌ک.

- شَبیح / تارمایی.

- مُسَوِّدَة / ره‌ش نوس.

ال - الأَظم / زُوربه، به‌شی زُوری خه‌ک.

اسود: ضد ابيض / ره‌ش، سیا.

سوداء. سوداء: داء المالیخولیا / ماخولان.

الحبة السوداء / ره‌شکه.

سويداء القلب / ناخی دل، ناخ.

سوداوی: مصاب بداء المالیخولیا / ماخولاناوی.

مُسَوِّدَة: ضد مبيضة / ده‌ست نوس، به‌که‌م نوسین،

ره‌ش نووس.

سُودان: الجنس الاسود من البشر / زنج، ره‌ش پیست،

قول، قوله ره‌ش، زه‌نگی.

سودانی: نسبة الى بلاد السودان / خه‌لکی ولاتی

سودان، سودانی.

سار:

سار. سَوَّرَ. سَوَّرَ الحائط و عليه: تسلقه / سه‌رکه‌وت،

سه‌رکه‌وته سه‌ر دیواره‌که، پیا سه‌رکه‌وت، پیاه‌ل زنا.

- ساوَر: و اُثب أو وُثب عليه. هاجمه / په‌لاماری

دایه، نامبازی بو

- : نُهَب (فی سین)

سَوَّرَ الحديقة: جَعَلَ لها سوراً / په‌رژینی کرد، شوروی

کرد.

- المرأة: البسها سواراً / بازنی کرده ده‌ست.

تَسَوَّرَ: لَبَسَ السوار / بازنی له ده‌ست کرد.

ساوَرَة الشراب و الأفكار: اخذ براسه / سه‌ری گهرم

کرد، دای له سه‌ری.

سَوَّرَ: حائط. جدار / دیوار، تیمان، شوره.

- : سیاج / په‌رژین، شوره.

- : متراس. خندق / سه‌نگر.

سورة: فصل من كتاب / به‌شی له په‌راو.

- من القرآن، / سوره‌ت.

سوار. اسوار: حُلِيَة تلبسه المرأة في معصمها /

بازنگ، ده‌سته‌وانه.

- الذراع / بازی به‌ند.

- القميص / سه‌رقل.

مُسَوَّر: مُحاط بسور / په‌رژین کرد، دیوار به‌و کرد،

تیمان کرد، شوره دراو.

مَسَوَّرَة: حِدَة / توندوتیژی.

- البرد: شِدته / سوئه، زُورساردی.

- سوار الخمر / سه‌رگهرمی، خوماری، سه‌رخوشی.

ساس:

ساس الدواب: راضها / رای‌هیتنا، مه‌یته‌ری کرد.

- القوم: دَبْرهم / به‌رپوه‌ی بردن، رابه‌ری کردن.

- العمل: اِداره / سه‌ره‌وکاری کرد، سه‌ره‌رشتی کرد.

سایس: لاطف / دل‌نه‌وایی کرد، رامیاری کرد، پشی

پشی کرد، لاواندی، دلی راگرد.

سیاسة: فن الحُكم / رامیاری.

- : اِداره / به‌رپوه‌بردن، رابه‌ری، سه‌ره‌وکاری.

- : خَطَة. تَدبیر / پیلان، نه‌خسه.

- : حُسْن الجوار / رامیاری دراوسینه‌تی، دراوسین

په‌روه‌ری.

ال - الدولية / رامیاری ولاتان.

الحقوق السياسية / مافی نیشتمانی.

المسائل السياسية / رامیاریتی.

سیاسی: مختص بالأمور السياسية / رامیار،

دیپلوماسی.

- : حکيم / زانا، دانا، زانیار، هوشمه‌ند.

- : مُحَكِّك / دنیادیده، ناوه‌سو، لیت‌هاتو، کارامه.

سجین - / به‌ندی رامیاری.

ساسس: مُدَبِّر / به‌رپوه‌به‌ر، سه‌رکار، رامیار.

- الدواب / مه‌یته‌ر، قه‌تارچی.

سوس: عُث / مؤرانه، مؤریان.

- الحبوب: قمل / نه‌سپین، میش.

- : نبات / په‌له‌ک.

عرق ال - / ره‌گی په‌له‌ک، په‌له‌ک.

رَب ال - / (ریه، شه‌ریه‌ت، دوشاوی) په‌له‌ک.

تَسَوُّس الاسنان: نُخْر / کلور بون.

سِن مُتَسَوِّس / کلور، دانی کلور.

سَوَسَن: نبات و زهرة / شلیر.

ساط:

ساط الشيء: خَلطه / تیکه لی کرد، تیکه دا، شله زانی.

- الأمر: قلبه ظهراً لبطن / تیکسی دا، شله زانی، سه ره خواری کرد.

- ضرب بالسموط / قامچی وه شان، به قامچی لییدا. سوط: مَجْدَّة / قامچی، جه لده، تازیانه.

- الضرب بالسياط / به قامچی لییدن، جه لده کربن.

- زائدة كالذیل / كلك.

سوطی: كالسوط / وه قامچی، تازیانیه.

سیاط: كثیر الماء / ناودار، پارو.

ساع:

ساع الشيء: ضاع و زال / ون بو، نه ما.

اساع الشيء: اعمله و ضیعه / ونی کرد، خستیه پشت گوی.

ساعة: مُحدِّد الوقت / کات زمیر.

- ستون دقیقه / کات، ساعات، کازیر.

این ساعت: سریع الزوال / کوری کات، مهل په رست، کوری ریذ.

الساعة: الآن / نیستا، مه رنیستا.

ساعاتی: باع و مُصلِح الساعات / سه عاتچی.

ساع:

ساع الأمر: جاز فعله / شیا، گونجا.

- الشراب: سهِّل مدخله فی الحلق / باش قوت چو، نهرمه قوت بو.

سوغ: جوز / شیانی، گونجانی.

اساع: سهِّل البلع بالماء / به ناو قوتیدا.

استساع: وجده سائفاً / نه شیا، قوت ده درا، قوت نه چو، به دلی بو.

سائع: جائز. مُباح / شیاو، ری دراو، گونجاو.

- لذیذ التعاطی / ده خوریت، به تام، خوش.

خَمْرَة سائفة / مایی خوش و به تام.

لُقْمَة - / پاروی ناسان قوت، نهرمه قوت.

ساف:

ساف: هلك / فوتا، له ناو چو.

- مات ولده / رۆله ی مرد، جه رگی سوتا، کورپی مرد.

- استهلك / سوا، چروه، ای پوه وه، په کی کهوت.

- صَبْر / سه بری کرد، له سه رخو بو، به پشویو.

سَوَف: مَطْل / نه مرپو به سبه ی پی کرد، دوا ی خست.

سَوَفان: استهلاك / سوان.

سایف: مُستهلك / سواو.

سَوَاف: سَوَاف: مرض هلاك المواشي / دهرده ناژه ل.

سَوَاف: حرف استقبال / ده بی، بونی دوا یی.

مَسِيف: الذي مات ولده / جه رگ سوتا، کور مردو.

مُسَاف: الولد الميت / کوری (جوانه مرگ، مردو).

مَسِیاف: التي مات ولدها / شافره تی جه رگ سوتا، کور مردو.

ساف: سافة: طبقة / چین، ریز، ساف.

مَسَافَة: مَسَاف. بُعد. مَدَى / ماوه، دوری، بوشایی.

تَسْوِيف: مَطْل / نه مرپو به سبه ی کردن، دوا خستن.

ساق:

ساق: إسحاق: سَیَّر. حَمِد قاد / لئی خورپی، هه زانی، بردی به ریپوه.

- حَق / هانی دا، تیوه ی زهن.

- الی: ادی / بردی به رهو، گه یانیه.

- الحديث: سَرَدَة / گنپراه وه.

سَوَق الماشیة: حَقَّها علی السیر / لئی خورپی، تیی خورپی.

- الذنب: صار له ساق / قدی کرد، قه دوبالای کرد، هه ل چو، دایه بالا.

تَسَوَّق: باع و إشتری / کری و فروشتی.

- إشتری / کری.

إسحاق: سارت مُتَابِعَة / یه که دوا ی به که وه بون، برا به ریپوه.

تَسَاق: تتابع / به دوا ی یه کدا ریزبان به ست.

سائق: سَوَاق / ای خور، شوفیر، ناژوتهر، ناژوه.

سِیاق: تتابع / شوین کهوتن، ریزه ستن.

- الحديث: مجراه / به دهم قسه وه، له ناو گفت و گودا.

- مَهر المرأة / ماره یی.

سِيَاقَةٌ: سَوَّقٌ: تَسْيِيرٌ / لِيُخَوِّبِينَ، بِهَرِيْوَهْ بَرْدَن، شَاوَرْتَن، رانند.

مُنْسَاقٌ: قَاتِعٌ / شَوِيْنٌ كِهوتو، بهرِيْوَهْ بَرَاو.

سَاقٌ: رَجُلٌ / لَاقٌ.

الشَّجْرَةُ: جَذْعُهَا / قَهْدٌ، قَهْدِيْ دَرِهْخَت.

الذُّبَابُ وَ الْوَرَقَةُ / لِقٌ، قَنْجَك.

الْحَنْطَةُ وَ الشَّعِيرُ / سِرْوَت.

رَبْطَةُ الْا - / كَيْتَرَه، پوزيه بند، پوزِهوانه.

عَظْمُ الْا - / لَوْلَاقٌ.

مَتَسَاوِيْ الْا - / يَنْ / دَوْلَا، يَهْكَه رِيْب.

اِسْتَوَّقٌ: سَوَاقٌ: طَوِيْلُ السَّاقِ / لَاقٌ دَرِيْزُ، لَوَقَن، شَاقَه نَدَار.

سَوَّقٌ: مَكَانُ الْبَيْعِ وَ الشَّرَاءِ / بَازَارٍ.

خَيْرِيَّةٌ / بَازَارِيْ خَيْرِگِه يَهَن، بَازَارِيْ خَيْرِي.

رَاقِدَةٌ / بَازَارْمَرْدُو، مِيْن بَازَارِي.

مُسْتَطَارَةٌ: نَشِيْطَةٌ / بَازَارِگِه رَم.

سَعْرُ الْا - / نَرُخِي رُوْز.

سَوَقِيٌّ: عَامِيٌّ / بَازَارِي.

سَوَقَةٌ: رَعِيَه مِّنَ النَّاسِ / خَه كُك، گَهَل.

مِسْوَاقٌ: مُشْتَرِيٌّ / كِرَاو، خَرِيْدَه.

سَوِيْقَةٌ: سَوَقٌ صَغِيْرَةٌ / بَازَارِي بَجْكَوَلَه.

سَوِيْقٌ: دَقِيْقُ الْحَنْطَةِ النَّاعِمِ / ثَارْدِي رُوْد رُوْد، ثَارْدِي سَفَر.

الْوَرَقَةُ: نَصْلٌ / قَنْجَكَه، لَاسَك.

الذُّبَابُ الَّذِي يَخْرُجُ مِّنَ الْبَرِغْلِ عِنْدَ نَحْلِهِ / ثَارْدَه سَاوَه، پِيْر خَه نِيْلَه، قَاوَوَت.

سَاقَةٌ مُؤَخَّرٌ / پَاشْكَو، پَشْتَه وَه.

الْحَيْشِيُّ: مُؤَخَّرَتَه / بَهْشِي دَوَاوَهِي سَه رِيَاز، پَاشَه ك.

سَاكٌ: سَاكٌ: سَوَكٌ. دَلْكٌ وَ تَطْفٌ / پِرَوَانِي، پَاكِي كَرْدَه وَه.

سَوَكُ الْاَسْنَانِ: نَظْفُهَا / شَتِي، پَاكِي كَرْدَه وَه، فَلَجَهِي اِيْتَدَا.

سَوَاكٌ: مَسْوَاكُ الْاَسْنَانِ: الْعَوْدُ الَّذِي تَنْظِفُ بِهِ الْاَسْنَانَ / سِيوَاك.

سَالٌ: سَوَّلٌ لَه الشَّيْطَانُ: اَغْوَاهُ وَزَيَّنَ لَه اَنْ يَفْعَلَ الشَّيْءَ / شَهِيْتَان پِيْئِي كَرْدَه، فَرِيْوِي دَا.

سَوَّلْتُ لَه نَفْسَه / خَوِي فَرِيودَا، خَوِي بَه خَوِي كَرْدَه.

سَامٌ: سَامُ الْبِضَاعَةِ: عَرْضُهَا لِلْبَيْعِ / دَايِنَا بُو فَرُوْشْتَن، هَه لِيْن خَسْت.

لَه خَسْفًا: اَذَلُّهُ / رَسَوَاي كَرْدَه، زَه بَوْنِي كَرْدَه.

ت الْمَاشِيَّةُ: خَرَجْتَ اِلَى الْمَرْعَى / دَه رَجُو بُو لَه وَه پَاوَه گَا، چُو بُو پَاوَه ن.

سَاوَمٌ: تَسَاوَمٌ: شَارَطٌ / رِيْكَ كِهوت، پِيْكَ هَات، چَه ن وَ چَوْنِي كَرْدَه.

سَوَمُ الشَّيْءِ: ثَمَنُهُ / نَرُخِي بُو دَانَا، نَرُخِي بَرِي.

اَسَامُ الْمَاشِيَّةِ: اَخْرَجَهَا اِلَى الْمَرْعَى / بَرْدِي بُو لَه وَه پَاوَه گَا، دَه رِي كَرْد بُو لَه وَه پَاوَه گَا، بَرْدِي بُو پَاوَه ن.

مُسَاوَمَةٌ: مُشَارَطَةٌ / چَه ن وَ چَوْنِي، سَه نَگ وَ سَوَكِي، رِيْكَ كِهوتَن، پِيْكَ هَاتَن.

سَاَمٌ: الَّذِي يَرْعَى الْمَوَاشِي / شَوَان.

سَاَثَمَةٌ: سَوَامٌ: مَوَاشِيٌّ / نَاوَه ل.

سِيْمَاءٌ: سِيْمَه: عِلَامَةٌ / نِيْشَان، نِيْشَانَه.

هِيْنَةٌ / دِيْمَه ن، رَه زَا، نِيْسَك، چَارَه.

سَوِيٌّ: سَوِيٌّ: اِسْتِقَامٌ (مَرَه) / كَارِي يَاش بُو، هَه ل سَايَه وَه، رَاسْت بُو وَه، خَوِي كَرْتَه وَه.

سَوِيٌّ الْاَرْضُ: جَعَلَهَا مَسْتَوِيَةً / تَه خَتِي كَرْدَه.

الْبِنَاءُ بِالْاَرْضِ: هَدَمَهُ / رُوخَانِي، هَه لِيْن وَه شَان، تَه خَتِي كَرْدَه.

سَاوِي هَذَا بِذَلِكَ: بَادِلٌ / كُوْرِيَه وَه، نَالٌ وَ كُوْرِي پِيْن كَرْدَه.

اصْلَحٌ / چَاكِي كَرْدَه.

عَدَلٌ / رِيْكَ خَسْت.

بَيْنَهُمَا: وَفَّقٌ / رِيْكَ خَسْتَن، بَه يَه ك چَاو سَه بَرِي كَرْدَن.

صَنَعَ عَمَلٌ / دَرُوْسْتِي كَرْدَه، پِيْكَ هِيْتَا.

اَنْضَجٌ / گَه يَانِي، پِيْئِي گَه يَانَد.

طَبَخٌ / لِيْئِي نَا.

اِسْتَوِيٌّ: اِعْتَدَلٌ. اِسْتِقَامٌ / رَاسْت بُو وَه.

هَذَا بِذَلِكَ: صَارَ مِثْلَهُ / وَه ك يَه كِيَان لِيْهَات، چَوْن يَه وَه سَتَانَه وَه.

عَلِيٌّ: جَلَسٌ / دَانِيْشْت.

- الثَّمْرُ و غيره: نَضَجَ / پزگه‌ی، گه‌ی.
 - الطبخ: نَضَجَ / کولای، پزگه‌ی، ده‌می کیشا.
 - على ظهر الدابة: اِسْتَقَرَّ / سرکه‌وت، سواربو،
 جَنگِیَر بو.
 تساویا: تماثلاً / وه که یه کیان لآ هات.
 سواء: سَوَى: عَدَلَ / دابوره‌ی.
 - - - مثل / وه که یه که، یه کسانى، وه که، وه کو.
 - - - مُسْتَوٍ / مَمَّهْدُ / ته‌خت.
 - السبيل: ما اِسْتَقَامَ منه / رتیی راست.
 على ال - - - بالسوية / به یه که سانی، چونیه‌کی.
 على حدّ - - - بالمثل / به یه جی‌اوازی، وه که یه که، چون
 یه که.
 تسوية: تَمَهيد / ته‌خت کردن.
 - - - تعديل و ترتيب / رتک خستن.
 - - - توفيق و نهُو / پیک مینان، رتک خستن، رتک
 که‌وتن.
 تساوي: مُساواة / مُعادلة / یه کسانى، چون یه‌کی.
 - - - مُعائلة / له یه که چون.
 بالتساوي: بالمثل / وه که یه که.
 سَوَى: مَمَّهْدُ / ته‌خت، ته‌ختان.
 سَوِيَّة: مَعَا / پیکه‌وه، به یه که‌وه.
 سَيَّان: مِثْلان / وه که یه که، چون یه که، هاو.
 - - - عَندي / وه که یه که لای من، به لاه‌موره چون یه که.
 سَوَى: غير / بَیجگه، جگه، جگه له.
 سَيِّما. لاسيما. ولا سيما / به تابه‌تی، نه‌خوازه‌لا.
 استواء: اِعْتدال. استقامة / رتکی، راستی.
 - - - سَهْوَة / ته‌ختان.
 - - - تشابه / له یه که چون، وه که یه‌کی، چون یه‌کی،
 یه کسانى.
 خط ال - - - (جغرافيا) / یه کسانه مِثَل.
 المنطقة الاستوائية / هرتیی یه کسانه مِثَل.
 مُساوي: مُعائِل. مِثَل / وه کو، چون یه که.
 - - - مُعادل / هاوتا، یه کسان.
 مُساواة: تساوي / یه کسانى، چون یه‌کی، وه که یه‌کی.
 متساوي: متماثل أو متعادل / له یه که چو، هاوتا، یه کسان،
 هاوسان.
 مستوي: معتدل / رتک.

- مُمَّهْدُ / ته‌خت.
 - ناضج / گه‌یو.
 - مطبوخ / کولای، پیکه‌یو، ده‌م کیشار.
 مُستوی: حدّ / راده، رتیه.
 سَيِّء (فی سوا) سياسة (فی سوس) سياق (فی سوق) سیان (فی سوی)
 ساب:
 ساب: سَيَّبَ: ترک / وازی مینا، به جیبی میشت، ده‌ست
 به‌رداری بو.
 - - - هجر / کوچی کرد.
 - - - اهل / فراموشی کرد، په‌راتی، خستیه
 پشت گوی.
 - - - ارضی / خاری کرده‌وه، شلی کرده‌وه.
 - - - اطلق / به‌ری دا، به‌ره‌لای کرد.
 - - - اِنساب العاء: جری / رتیی.
 - - - الرجل: سار مسرعاً / رای کرد، گوی دایه،
 خیرا رُویشت، تیی ته‌قان، پتیی پیوه‌نا.
 - - - الثعبان: جری / خشا، خشکا.
 سیب: جریان او جری / رُویشتن، رُویین، راکردن،
 خشان.
 سائب: متروک / به‌ره‌لا، وازی پتینراو، وِیَل.
 - - - فالت / ترازو، ده‌رجو.
 - - - حُرّ / سریه‌ست، نازاد، سه‌رازا.
 - - - محلول / کراوه، به‌ره‌لا.
 تَسَيَّبَ / به‌ره‌لای.
 اِنسياب: سَیَّر / به‌ره‌لای، رُویشتن.
 اِنسيابي / ره‌وان ره‌و.
 سَيَّاب. سَيَّاب. سَيَّاب: بَلَح / خورما، ده‌نگه خورما.
 سیج:
 سَجَّجَ البستان: احاطه بسیاج / (په‌رژین، ته‌یمان،
 شوره، چه‌په‌ری کرد.
 سیاج: حائط. سور / دیوار، په‌رژین، ته‌یمان، شوره،
 چه‌په‌ر.
 مُسَيِّج: محاط بسیاج / (په‌رژین، ته‌یمان، شوره،
 چه‌په‌ر) کراو.
 تَسَيِّج: بِناء الحائط أو السور / (په‌رژین، ته‌یمان،
 شوره، چه‌په‌ر، دیوار) کردن.

- سیجار: لغافة تیغ کبیره/ چرود.
- سیجاره: لغافة تیغ صغیره/ جگره.
- ساح:
- ساح الماء: جری/ ری.
- ساح: تجول فی البلاد/ گپا، گشتی کرد.
- ساح: الثلج و المعدن: ذاب/ توایهوه.
- سبح: اساح الماء: جعله یسیح/ تاوه که ی کردهوه، بهری دا.
- سبح: اذاب/ توانیهوه.
- سبح: صهر/ شلی کردهوه، خاری کردهوه.
- سبح: ارض تُسقی سیحاً: بالماء جاری/ بهراو.
- سباح: سبح: جار/ نهو ستار، له بهر ریو.
- سباح: ذائب/ تواره.
- سباح: سواح: جواب. جوال/ گشتیار، گه پیده، سهیران کرد.
- سباح: کثیر السیاحه/ گه پوک، گشتیار.
- سیاحه: رحله/ گشت، گه پان، سهیران.
- تسیح: اذابة/ توانیهوه.
- سیحاً: سبح: ارض تُسقی سیحاً: بالماء جاری/ بهراو.
- ساح:
- ساح: غاض/ نقرم بو، به قولاجو.
- ساح: ت قدمه فی الطین: غاضت/ چقی، نقرم بو.
- سیخ: سفود/ شیش، زک.
- سار:
- سار: مشی/ ری، رویش تپه پی.
- سار: تحرك/ جولا، بزوا.
- سار: درج/ بو به باو، بو به مؤده.
- سار: اشتغل/ نیسی کرد، کهوته نیسی، کهوته گپ.
- سار: تقدم/ پیشکوت.
- سار: سلك. تصرف/ رهفتاری کرد. کردی.
- سار: بمقتضى كذا: سلك بموجب/ به گویره ی.
- سار: رهفتاری کرد، پهیره وی کرد.
- سار: به: قاده/ بردی به ریوه.
- سار: به: اخذه و ذهب/ له گه ل خوی بردی، پیش خوی دا.
- سار: وراء: تبع/ شوین کهوت، کهوته شوین.
- الكلام فی الناس: شاع/ بلاویوهوه، کهوته سه رزار، کهوته دم خهك.
- سیره: جعله یسیر/ خسته نیسی، ناردی، بردی به ریوه، دهستی پیوه نا.
- سیر: من بلده: أخرجه و اجلاه/ دهری کرد.
- سایر: جاری/ له گه ل ری.
- الظروف: جراه/ له گه ل کاتا گونجا.
- سیر: لاطف/ دلی راگرت، دلتهوایی کرد، گالتهی له گه ل کرد، به ده میوه پیکنی، لاواندیوه.
- سیر: سار علی هواه/ دلی راگرت، پهیره وی کرد، شوینی کهوت.
- تسایر عن وجهه القضب: زال/ توره بیه که ی نه ما، نیشتهوه، هیواش بووه.
- سیر: مصدر من سار/ کار راپه پانندن.
- سیر: مشی/ ریوین، رویشتن، چون، گه پان.
- الالات (لادارتها): تشغیلها/ نیسی پی کردن، کارکردن.
- سیر: قدة من جلد مستطیله/ قایش، چرم، سیرمه.
- سیر: حزام/ پشتینی چرم.
- سیر: سیرة: سلوک/ رهفتار، رهوشت، رهوشت و خو.
- سیر: ذکر. سغه/ ناویانگ.
- سیر: قصة/ چیروک، راز، داستان، به سه رها، سه رگوزشته، سه ریوردا نه.
- سیر: تاریخ/ میژو.
- سیر: انسان او شخص: تاریخ حیاته/ میژوی زیان، سه ریورد، سه رگوزشته.
- سیر: سیارة: کثیر السیر/ گشتیار، گه پوک.
- سیر: کوکب/ نه ستیره، نه ستیره ی گه پوک، هه سار.
- سیر: قافلة/ کاروان.
- سیر: سیارة: مرکبة/ ماشین، ئوتومبیل، گه پین.
- سائر: متحرك/ له گه پدایه، نه پوات، کارده کات، بزوک، بزویو.
- سیر: متقدم/ پیشکوتو، له پیشه وه.
- سیر: متداول. جار/ باو، له ناودایه، به کارته میژوی.
- سیر: جمع. کل/ هه مو، گشت.
- سیر: الشيء: باقیه/ پاش ماوه، ماوه که ی.

مُسَيَّر: غير مُخَيَّر/ به ریتوہ براو.

- مَحْطَط/ مَيَل مَيَل، شبرداسی.

مَسِيرَة: مسافَة/ ماوہ.

- اِحْتِفَال/ نواندن، نامہنگ، ریتپوان.

- مَشِي/ رُوِيَن، رُوِيَشْتَن، گہران، کاروان، رہوت.

سَيَطْر و و تَسِيَطْر (فِي سَطْر)

ساف:

ساف. تَسَيَّف: ضَرْبَ بِالسَيْف/ شمشیری وہ شان، بہ

شمشیر لیتی دا.

سَيْف: حُسام/ شبر، شمشیر.

- الحِصَاد: مَقْضَاب/ کەرہتو، داسی گہرہ.

- سَيْف. اِبُو سَيْف: سَمَكَة بَحْرِيَة/ ماسی دہم

شمشیر.

سَيْف: صَاحِبِ السَيْفِ و المقاتل بہ/ شمشیر

(وہ شین، دار).

سيف: ساحل البحر/ رُوخ، گوئی، کہنار.

سيفون: مَمَص/ مژہ، راکیشہ، مژوک، ہل مژ.

- المجرى: مَثْعَب. مَخْبَس رِوَانِح المجارير/

گہلی، سيفون، و شتر گہرو.

سال:

سال: جری/ رُوِي.

- اذاب/ توابہ وہ، شل بوہ وہ.

- رَشْح/ لیتی چو، دہ لانی، تکا، لیتی تکا، لیتی چو.

- اَنْفَه/ تاو لہ لوتی ہات، تاو بہ لوتیا ہاتہ خورائی،

لوتی تاوی کرد.

سَيَّل: اسال: اَجْرِي/ روانی.

- اذاب/ توابہ وہ، شلی کردہ وہ.

- الدمع/ چاری تاوی کرد، تاوی چاوی

داهیتنا.

- اللعاب/ دہمی تاوی کرد، تاو زاہہ دہمی.

سَيَّل: ماء کثیر/ لافاو، تاوی ہل ساو، لیشاو، خوراو.

- جارف/ لافاوی بہ خور.

سَيَّلان: جَرِيان/ لہ بہر رُوِيَشْتَن.

- تَرشِيح/ پالوتن، دہ لاندن، لیتی چون، تاو دادان،

لی تکان.

- مرض/ سوزہ نہک.

سَيَّلَة: مَجْرِي ماء/ تاوہرؤ.

سَيَّل: جَارِي/ تاوی رُوِيو.

- شَدِيد السَيْل/ خور.

سَيَّلَة: ضِد جمودَة/ شلنتی.

- نَقْد/ دراوی بہ کارہیتراو، دراو.

سائل: ضِد جامد/ شل، شلہ.

مُسَيَّل: مَحْلَل. مُسَيِّح/ شل کەرہ وہ، تویتہرہ وہ.

غاز - الدموع/ گازی فرمیتسک رُوِيَن.

سَيِّمَا (فِي سَوِي) سَيِّمَاء (فِي سَوْم)

- عن الطوق: نما و كبر/ گورده بو، پینگه یی، له خم
 رمخسا، كه چه له بو.
 - الشیء: رَئِنَه/ رازانديه وه.
 - اِرْتَفَعَ/ به رزبوه وه، هه لَ چو.
 - الحِصَانُ: رَفَع يَدِيَه/ هه لَ سايه سه ر پاشو،
 دهستی به رزكرده وه، هه لَ سلّميه وه.
 - ت النار و الحرب: اِتَّقَدْتُ/ هه لَ گيرسا.
 - ت فیه النار: اِحْتَرَقْتُ/ ناگرى تن به ربو، ناگرى
 گرت، گرى گرت.
 من - الى دَبّ: من الشباب الى الدَبّ على العصا/ له
 لاويه وه بق پيرى و كومانه وه به دار رُؤيشتن، له
 هه رزه كاريه وه بق پيرى.
 اَشْبَابٌ: تَشَبَّهْتُ/ تَجَدَّدُ شبابَه/ گنج بوه وه.
 تَشَبَّهْتُ: ذَكَرَ ايام الشباب/ بيرى لاويتى و گه نجيتى
 كرده وه.
 شَبَابٌ: شاب: فتي/ گنج، لاو.
 - شَبَابٌ: عَجَلَ كَبِيرٍ/ پارين، گوپره كه ی گوره.
 - شَبَابَةٌ: حَجَر الشَّبَابِ/ زاخ.
 - اللیل: نَبَات مُرْهَر/ لاله باس.
 محلول ال - / زاخاو.
 شاب: من كان فى سن الشباب/ گه نج، لاو،
 دهسته كور، هه رزه كار، نهوجه وان، نه وره س.
 شباب: شبيهه: فتي من سن البلوغ الى الثلاثين/
 لاويتى، گه نجيتى، سيزه، تهمنه لاويتى و گه نجيتى.
 جَدَّدُ شبابَه: تصابى/ خوى گنج كرده وه.
 تَجَدَّدُ شبابَه: رَجَعَ شاباً/ گنج بوه وه.
 شبابى: مختص بالشباب/ هه رزه كارانه، گه نجانه.
 تَشَبَّهْتُ: تجديد او تجدد الشباب/ گه نج بونه وه،
 تازه بونه وه.
 شابَة: فتاة/ گنج، دهسته كچ.
 شَبُوبٌ: ثوران/ هه لَ چون، هه لَ گيرسان.
 شَبِيبٌ: خَفٌّ/ سَوَّلُ.
 شَبِاطٌ: (فى شَبِط) شاك (فى شك)
 شَبِيت:
 شَبِيتٌ: شَبِيتٌ: اِسْم نَبَات/ شويت.
 شَبِيتٌ:

- القنّاة الدمعية/ بۆرى فرميسك.
 ذو - : هام/ گرنگ، بايه خ دار، به بايه خ.
 على - : عَلَشَان. مَنَشَان: لاجل/ بق، له به ر،
 له به رخاترى.
 بَشَان: فيما يخص/ ده ربارى.
 انت و شائك/ خَوْتُ و ناره زوت، ناره زوى خَوْتَه، كه يفى
 خَوْتَه.
 ليس من شائك/ نيشى تو نيه، په يوه ندى به تووه نيه،
 كارى تو نيه.
 ما شائك: ماذا تريد/ چيت نه وئ.
 غَضٌّ من شاته: اَحْطَ من قدره/ بين بايه خى كرد،
 له نرخی كه م كرده وه.
 شَوْنٌ: جمع شان/ كاروبار.
 وزارة ال - الاجتماعيه/ وه زاره تى كاروبارى
 كومه لايتى، شالياريتى كاروبارى كومه لايتى.
 شاي:
 شَأَى. شَاءَى: سَبَقَ/ پيشكوت.
 شَأَوٌ: غَايَةٌ/ مه به ست، نامانج، ناوات.
 - : شَوَظٌ/ ماوه.
 جَرَى شَأَوٌ. شَوَظًا/ ماوه يه كى (بزيوه، برى).
 بعيد الشأو: ناظر لبعيد/ دوربين، بير له دور
 نه كاتوه، دوربينى نه كات.
 بعيد الشأو: على الهمة/ چابوك، به غيرت، مردانه،
 پياوانه.
 شاء (فى شيا) شائبه (فى شوب) شائق (فى شوق)
 شائك (فى شوك) شائن (فى شين) شاب (فى شب و
 شوب) شاب (فى شب) شاجر (فى شجر) شاحب
 (فى شحب) شاخ (فى شيوخ) شاد (فى شديد) شار
 (فى شرى) شارك (فى شرك) شارة (فى شور)
 شاسع (فى شسيع) شاش (فى شوش) شاط (فى
 شيط) شاطر (فى شطرن) شاطيء (فى شطلا) شاع
 (فى شيع) شاف (فى شوف) شاق (فى شوق) شامه
 (فى شيم) شاه و شاة (فى شوه) شاهق (فى شهق)
 شاور (فى شور) شاء (فى شيه)
 شب:
 شَبَابٌ: اَشْبَابٌ: صَارَ فِتياً/ بو به لاو، گورده بو، پینگه يى.

شَبَبْتُ: تَشَبَّبْتُ بِكَذَا: تعلق به / خوی پیامه ل و اسی،
 تیوهی نالا، پیوهی نوسا، پیالکا.
 شَبَبْتُ: رَجُلٌ شَبَبْتُ: مُتَشَبِّهُتٌ "طبعه التشبیه" چنوک،
 داواکه، چلیس، خۆمه لواس، ایتنا بیته وه.
 تَشَبَّبْتُ: تَمَسَّكْتُ / پیوه نوسان، پیوه لکان، تیوه نالان،
 ایتنه بونه وه.
 - تَوَسَّطُ / داواکردن، واسته کردن، دهست پان
 کرده نوه.
 شَبَبْتُ: دَوَيْبَةٌ كَالْعَنْكَبُوتِ / جَوْرِيكَه لَه جَالِجَالُوَكَه،
 قَزَقَزَه.
 مُتَشَبَّبْتُ: مُتَمَسَّكْتُ / پیمانوس، خۆمه ل و اس، سور،
 قیرسجه، وړك گرتو.
 شَبَبْتُ: شَبَبْتُ الشَّيْءَ: مَدَّهُ / مَدَّه / دَرِيژِي كَرْد، راي كِيَشَا، راي
 كَشَان، پالی خست.
 - الرَّجُلُ: مَدَّ يَدَيْهِ / دهستی (دریژکرد، پان
 کرده وه).
 - الرَّجُلُ: مَدَّهُ / پالی خست بۆ دارکاری.
 شَبَبْتُ: شَبَبْتُ: شَخْصٌ / كَس، زه لام.
 - - - خِيَالٌ / تارمایی، خیتو.
 - الحَرْبُ: مَخَافُ الحَرْبِ / مه ترسی جه نك.
 - الخَوْفُ: تَخَوُّفٌ / خَشْيَةٌ / مه ترسی، ترس ل و
 نیشتن.
 شَبَبْتُ: قَيْدٌ / اَصْفَادٌ / كَرْت.
 شَبَبْتُ: شَبَبْتُ: قَاسٌ بِالشَّبْرِ / به بست (پیوای، گرمی).
 - اشبر: اعطى مالا / به خشی، شتی دا.
 شَبَبْتُ: مابین طرفی الابهام و الخنصر معتدین / بست
 بنگوست.
 شَبَبْتُ: مَهْرٌ / ماره یی.
 شَبَبْتُ: شَبَبْتُ: عَطِيَّةٌ / به خشین، به خشیش.
 - خَيْرٌ / خَيْرٌ خَيْرٌ كَرْدن، به خشین، چا كه.
 شَبَبْتُ: قَطَعٌ / مَرَّقٌ / له ته می كَرْد، له ته كوتی كَرْد،
 ونجرونجری كَرْد.
 شَبَبْتُ: قَطَعٌ / پارچه، له ته، كوت.
 شَبَبْتُ:

شَبَبْتُ فِيهِ: لَزِقٌ / او شَبَبْتُ بِهِ / پیوهی نوسا، پیالکا،
 تیوهی نالا.
 شَبَبْتُ: الشَّهْرُ الثَّانِي المِيلَادِي / ره شه من، مانگی
 ره شه من، چله.
 شَبَبْتُ: سَمَكٌ / سورمه ماسی.
 شَبَبْتُ:
 شَبَبْتُ: اِكْتَفَى / به سی بو، تیریو.
 - من اكل: ضِد جاع. اِكْتَفَى / تیری خوارد، پریو.
 - منه: اِمْتَلَا / تَضَائِقٌ / پر بو، لیتی پریو، لیتی تیر
 بو.
 شَبَبْتُ: اَشْبَعُ / جَعَلَهُ يَشْبَعُ / تیری كَرْد، پری كَرْد.
 تَشَبَّبْتُ: تَشَبَّرْتُ / ثَابِي خوارده وه، تیرناو بو.
 - اظهر انه شيعان / خوی تیر پیشان دا.
 - اكل كثيرا / زوری خوارد.
 - برای او فِكْرَةٌ / تاثر / پریو، کاری تی كَرْد، مهستی
 جولاند.
 شَبَبْتُ: اَكَلَةُ شَبَبْتُ / زهم، تیره خوره.
 شَبَبْتُ: شَبَبْتُ: مَا يَشْبَعُ / تیره خوره.
 شَبَبْتُ: ضِد جاع / تیر، مز.
 رجل - غنى / به چاوتیر، ساماندار.
 اِشْبَاعٌ / اِمْلَاءٌ / تیر كَرْدن، مپر كَرْدن.
 مُشْبَعٌ / كَافٍ / تیر كَر.
 مُشْبَعٌ بِالماء: مُتَشَبَّرٌ / تیرناو.
 تَشَبَّبْتُ بِالماء / تیرناو بون.
 - اِكْتِفَاءٌ / تیریون، مپرون، تیر خواردن.
 شَبَبْتُ:
 شَبَبْتُ: اِشْتَدَّتْ شَهْوَتُهُ. غَلِمٌ / ناره زوی مه لسا.
 شَبَبْتُ: شَهْوَةٌ. غَلَمَةٌ / ناره زو مه لسان، ناره زو كَرْدن.
 دور ال - شَبَبْتُ الاَنْثَى: عِلَةٌ حَبُّ الجَمَاعِ / نالوش،
 داوا كَرْدن مَن بۆ نیر، با، به باهاتن، هاتنه (باء، فال، كه ل)،
 تگه كَرْتن.
 شَبَبْتُ: شَهْوَانِي. غَلِمٌ / به نالوش، چلیس.
 شَبَبْتُ:
 شَبَبْتُ: عَقْدٌ / نالوزكانی، تیکي نالان، كَرْدی به ناو
 به كدا.
 - الشَّيْءُ بغيره: وصله به / گه یانی به یك.

ش

- الفِئَاة: خطبها/ خوازینتی کرد، داوی کرد، نیشانه‌ی کرد.

شایک بین الاصابع: ادخل بعضها فی بعض/ په‌نجه‌کانی کرد به‌ناو په‌کدا.

إشْتَبَكَ، تَشَبَّكَ: إختلط. تداخل بعضه فی بعض/ تیک تالا، ئالوزکا، چو به‌ناو په‌کدا.

تَشَابَكَت الامور: إختلطت و التَّبَسَّت/ چه‌اشه بو، ئالوزا.

إشْتَبَكُوا فی القتال/ دسته‌و په‌خه وه‌ستان، ده‌ستیان دایه په‌خه‌ی په‌کتری، دایان به‌یه‌کدا، تیک چران.

شَبَّكَ: شَرَاكَ/ تَوَّر.

- : حَيَالَة: اَحْبُولُه/ تله، داو، ته‌پکه.

شَبَّكَ: قَرَابَة/ خرمایه‌تی، خویشایه‌تی.

شَبَّكَ: هَدِيَّة الخطبة/ نیشانه.

شَبَّكَ: نَافِذَة/ په‌نجه‌ره.

مُشَبَّكَ: مُتَشَابِك/ تیک تالاو، ئالوزکار، به‌یه‌کاجو.

- : بِشْكَل/ کون کون.

شَبْكِيَة العین/ تَوَّرَه، تَوَّرِي چاو.

شَوْبَكَ: خَشْبَة الخَبَان/ تیرۆک.

مَشْبِك: اِبْزِمْ/ ناوژونه.

- : دَبُوس الغسِيل/ جل گره، چوله‌که.

تَشَابَكَ، اِشْتَبَاكَ/ تیک چران، چون به‌ناو په‌کدا، ئالوزکان.

شَبَل:

شَبَل الغلام: نَشَأ و شَبَّ فی نِعْمَة/ به‌نازداری (گوره بو، به‌خیزوکر).

- عند فلان: نَشَأ عنده/ لای نه و پیگه‌یی، به‌خیزی کرد.

اِشْبَل عليه: عطف عليه و اعانه/ به‌زه‌یی پیا ماته‌وه، ده‌ستی گرت.

- ت المرأة على اولادها: قامت عليهم بعد وفاة زوجها و لم تتزوج/ بیوه‌ژن کوشی کرد، به‌بیوه‌ژنی به‌خیزی کرد.

شَبَل: ولد الأسد/ به‌چکه شیر.

أبو الأشبال: اسد/ شیر.

شَبِن:

شَبِن الغلام: نَشَأ فی نِعْمَة/ به‌نازداری (گوره بو، به‌خیزی کر).

- الغلام: صار شابًا/ خروخه‌پان بو.

شَابِن: الناعم الممتمل/ خپو‌خه‌پان.

شَبِين: اِشْبِين: من يقوم بخدمة العريس/ برا زاو.

شَبِيْنَة: اِشْبِيْنَة: المرأة التي تقوم بخدمة العروس/ به‌ربوک.

شبه:

شَبَّه بِكذا: مَثَلُه به/ شیوه‌ی نه‌وی لی کرد، له‌و نه‌چی، به‌وی زانی.

- به: قارن بينهما/ به‌راوردی کردن.

شَبَّه عليه الامر: اُبْهَم/ گومانی (له‌سه‌ره، تن‌که‌وت) به‌گومان بو.

تَشَابَه. اِشْبَه. شَابَه (الرجلان مثلا): ماثلا. اِشْبَه كل منهما الآخر/ له‌یه‌ک نه‌چن، هاوشیوه‌ی په‌کترن، چون په‌کن، نه‌لی سئویکن کران به‌دو له‌توه.

تَشَبَّه به: ماثله و جاراها. قَلْدَة/ وه‌ک نه‌وی کرد، لاسایی کرده‌وه.

اِشْتَبَه فی الامر: اِرْتَاب/ سلی لی‌کرده‌وه.

- فی امره او فيه: شَك/ گومانی کرد، گومانی لی کرد.

يُشْتَبَه فی امره او فيه: مَشْكُوك فيه/ گومانی لی نه‌کری، جینی گومانه.

شَبَّه: مَثَل/ وه‌کو، هاو.

- شَبَّه: مُمَاطِلَة/ ایتک چون، هاوشیوه‌یی، هاوچه‌شنی.

- : صورة/ وینه.

- : شَبْهَان: نحاس اصفر/ زه‌رد، براس.

- شَبِيْه: مَثِيْل/ ماو وینه، وه‌کو، هاوچه‌شن.

- جَرِيْمَة/ گه‌نگه تاوان، سوکه تاوان.

- جَزِيْرَة/ (نبوه، نیمچه) دورگه.

- رَسْمِي/ نيمچه رسمی.

- مَنحَرَف/ نيمچه لاتهریب.

وما اِشْبَه بِذلك و امثالهم/ نَدِي وَا.

شَبِيْه. مُشَابَه: مُمَاطِل/ هاو، هاو (چه‌شن، چۆر، وینه).

شَجِيرَةٌ: تصغير شجرة/ دوهون.

مُشَجَّر. اشجر. شجر: كثير الشجر/ دارپوش، چره، دارستان.

مُشَجَّر: مُرَيِّنٌ بِرُسُومِ كَالشَّجَرِ/ پروينه، رهنگاورهنگ.
مُشَاجِر: مُعَارِكٌ/ جهنگلی، جهنگاور، شهپانی.

شجع:

شَجَع. شَجَعٌ: كَانَ شَجَاعاً/ نازابو.

شَجَعٌ: جَرَأٌ/ زات، غيرته)ی نایه‌بر، به‌هیزی کرد، نازای کرد.

- عَضُدٌ/ باریوی کرد، یارمه‌تیدا، پشتگیری کرد.

- قَوَى الْأَمْلَ/ هیواداری کرد، هیوای به‌هیز کرد.

- حَرَضٌ/ هانیدا.

شَجَعٌ: تَكَلَّفَ الشَّجَاعَةَ/ غيرته گرتی، نازابو، غيرته‌ی مه‌لسا.

شَجَاعَةٌ: جُرْأَةٌ و إقدام/ نازایه‌تی، نازایی، زات.

تَشْجِيعٌ: تَحْرِيفٌ. تَقْوِيَةُ الْأَمْلِ/ مان دان، (زات، غيرته) نانه‌بر، به‌هیواکردن.

شَجَاع. شَجَاع. شَجَاعٌ: جَرِيءٌ/ نازا، مه‌رد، نه‌برد، جوامیز، دلیر، دلاور، گوستاخ، چاونه‌ترس، به‌زات.

شجن:

شَجِنَ. اشجِنَ. شَجِنَ احزن/ دلگیری کرد، خه‌فته باری کرد، په‌زاره‌داری کرد، خه‌می دایه.

شَجِنَ. شَجِنٌ. شَجِنٌ: حَزِنٌ/ دلگیر بو، خه‌فته‌ی خوارد، په‌ست بو.

شَجِنَ. شَجُونٌ. اشجان: هَمَّ حَزِنٌ/ داخ، خه‌فته، خه‌م، په‌زاره، دلگیری، دلگیربون.

مثير الشجون/ مَحْزِنٌ/ خه‌م مین، مه‌ست جولین.
شاجن: مهموم/ دلگیر، په‌ست، خه‌فته بار، خه‌مناک.

شجا:

شجا. اشجی: احزن/ دلگیری کرد، خه‌فته باری کرد، په‌زاره‌داری کرد، خه‌می دایه.

شجی: حزن/ دلگیر بو، خه‌فته‌ی خوارد، په‌ست بو.
شجوی: مُحْزِنٌ/ خه‌مناک، خه‌فته گه‌ی‌ن.

روایة او تمثیل - / چیرۆکی خه‌مناک، میلودارما.
شجی: شج: مشغول البال/ سه‌رقال، شه‌رزه، په‌ست.

- شجی: حزين/ خه‌مناک، دلگیر.

- مثير الشجون/ خه‌م مین، مه‌ست جولین.

شجوا. شجا: هَمَّ حَزِنٌ/ خه‌م، خه‌فته، دلگیری، په‌زاره.

شج:

شج الشيء: قَلَّ/ کم بو‌وه.

- بالشیء و علیه: بخل و حرص/ لئی کم کرده‌وه، لئی گرت‌وه، که‌می کرده‌وه.

شاح بالشیء علی: ضَنَّ به علیه/ (به‌ده‌سنده، به‌رزدی، به‌چرۆکی) دایه.

شج بخل/ رزد، چرۆکی، ره‌زیلی، پیسکه‌یی.

شحیح: شحاح: بخیل/ پاره‌پیس، چرۆک، رزد، ره‌زیل، پیسکه، نان کویر، قه‌مته‌ر، پوله‌کی، له‌چپ.

- : قلیل/ کم.

ایام الشحاح: جذب، جفاف/ بین‌ناوی به‌تاییه‌تی له پایزدا، وشکه سال، نه‌هاتی، بین‌بازاری، روژانی قات و قبری.

لا مِشَاحَةَ فِي كَذَا: بَيِّنٌ ثَابِتٌ لَا مُنَاقَشَةَ فِيهِ/ مشت و مری پین‌ناری، چن و چونی ناری، پیویست به‌مشت و مرچ‌چن و چون‌ناکات.

شحب:

شحب. شحب. شحبٌ: وجهه او لونه: تَغْيِيرٌ/ ره‌نگی (په‌پی، بزیکا، زه‌رد مه‌ل گه‌را، سپی مه‌ل گه‌را، تیک چو، گوپا).

شاحب: مُتَغْيِرٌ اللَّوْنُ/ ره‌نگ په‌پیو، (زه‌رد، سپی) مه‌ل گه‌راو، بزیکاو، ره‌نگ زه‌رد

شحوب: اِمْتِثَاقُ الْوَجْهِ. تَغْيِيرُ اللَّوْنِ/ ره‌نگ په‌پین، (سپی، زه‌رد) مه‌ل گه‌ران، بزیکان.

شحت:

شحت: اِسْتِجْدِي/ سوالی کرد، پاراپه‌وه، ده‌ستی پان کرده‌وه.

شحات: مُسْتَعَطٌ/ سوالگر، ده‌روه‌زه‌کر.

- العين: شَعِيرَةٌ أَوْ دُمْلُ الْجَفْنِ/ سیچکه‌سلاره.
سحد:

شحد. اشحد: سَنَ. اِحْدٌ/ تیژی کرد.

- الموس على القاييش/ له قایشی دا، تیژی کرد.

- : تَسْوَلُ / سواالی کرد، دهره زه ی کرد، دهستی پان کرده وه.

- : أَحَدَ إِلَيْهِ وَ رَمَاهُ / چاوی تن بری، چاوی لی زهق کرده وه.

- : سَخَذَ / سَخَذَ / تَبْرَكَ، دهمه زهرد کردن، له ههسان دان. شَحَاذَ: مُتَسَوِّلٌ / سوالگر.

- : بِشْرَةٍ تَخْرُجُ مِنَ الْعَيْنِ / (سیچکه، قنچکه) سالاره.

مَسْحَدٌ. مَسْحَدَةٌ: مَسْنٌ / ههسان، برینه ند.

شِحَاذَةٌ: حِرْفَةُ الشَّحَاذِ / سوالگری، دهست پان کردنه وه، دهره زه کردن.

شحر:

شَحْرٌ. شَحْوَرٌ: سَخْمٌ / هیس گرتی، هیس لی نیست، دوکله گرت، رهش بو.

شُحُورٌ: سَخَامُ الْقَدْرِ وَ الْمَدَاخِنِ / هیس، دوکله، تنی، رهشی بنی مه نجال، دَرْدَنَگ، دَرْدَنَج، دَوْرَنَج.

مَشْحَرَةٌ: مَكَانٌ يُصْنَعُ فِيهِ الْفَحْمُ / کوره ی خه لوز.

شُحُورٌ. شُحُورٌ: طَائِرٌ أَسْوَدٌ كَبِيرٌ مِنَ الْعَصْفُورِ / ریشو له.

شحط:

شَحَطٌ. شَحَطُ الْمَكَانِ: بَعْدُ / دورکه وت وه.

- : فَلَانًا: سَبَقَهُ تَبَاعُدُ مِنْهُ / پیتشی که وت، لیس دورکه وت وه.

- : عَلَى الْأَرْضِ: سَحْبَةٌ / رای کیشا، خشانی.

- : عَوْدُ الثَّقَابِ: اشعله / دای گیرسان.

اشْحَطٌ: طَرْدٌ وَ (بَعْدُ) / دهری کرد، دوری خسته وه.

شاحط: بَعِيدٌ / دور.

شَحَطٌ. مَسْحَطٌ: عَوْدٌ يُرْفَعُ عَلَيْهِ الْكُرْمُ مِنَ الْأَرْضِ / کوله که ی میو، دهستک.

شَحْطَةٌ. شَحِيطَةٌ: عَوْدُ الثَّقَابِ / دهنکه شقارته.

شَحَاطَةٌ: حِذَاءٌ يَلْبَسُ فِي الْبَيْتِ / سَوَّل، پاپوج.

شحم:

شَحْمٌ. شَحْمٌ. اشْحَمٌ: كَثْرَ شَحْمِهِ / به زو چه وری نقد بو.

- : (طعمه الشحم) / به زو چه وری دایه، به زی دهر خوارد دا.

- : زَيْتٌ / چه وری کرد، روغن و چه وری تن مه ل سو، مه نوی.

شحم: دُهْنٌ / روغن، چه وری.

- : الْأَبْيَضُ مِنَ لَحْمِ الْحَيَوَانِ / به ز، پیو، دوک.

- : الثَّمَرُ: لَبَةٌ / كَرْوَك، دهنك، كاكَلَه.

شَحْمَةٌ: قِطْعَةٌ مِنَ الشَّحْمِ / پارچه به ز، پیو، دوک.

- : الْأَذْنُ / نهره می گوچکه، په ره که ی گوئی.

- : الْأَرْضُ: كَمَا / دومه لان.

- : الْعَيْنُ: مَقْلَتَهَا / گلینه، گلینه ی چاو، بیلبله.

شحم. مُشْحَمٌ: كَثِيرُ اللَّبِّ / دهنك زور، پر كاكَلَه.

شَحِيمٌ. مُشْحَمٌ: سَمِينٌ / قه له، چه وری، پویه ز.

شَحِيمٌ: تَزْيِيتٌ / چه وری کردن، گریس کردن.

مَشْحَمَةٌ: آلَةُ التَّرْيِيتِ / روژدان، چه ورستان، چه ورسان، به غدان.

شحن:

شَحْنٌ. اشْحَنٌ: مَلَأٌ / پری کرد.

- : طَرَدَ وَ أَبْعَدَ / دهری کرد، دوری خسته وه.

- : السَّفِينَةُ (وَ السَّيَّارَةُ) / مَلَأَهَا / باری کرد، باری لی نا.

- : الْبَطَارِيَّةُ: مَلَأَهَا بِالشَّحْنِ الْكَهْرِبَائِيَّةِ / پری کرده وه، بارگه ی دا.

- : الْبِضَائِعُ: ارسلها / ناردی.

شَحْنٌ عَلَيْهِ: حَقَّدَ عَلَيْهِ / کینه ی لی کرد، رقی لی هه ل گرت.

شاحن: بَاغَضٌ / رقی به رایه تی کرد، رقی لی بو وه.

- : خَاصِمٌ / شه پری فروشت، زویر بو، تیک جو.

- : تَشَاحَنُوا: تَبَاغَضُوا / رقه به رایه تیان کرد.

- : تَخَاصَمُوا / شه بیان کرد، له به ك زویر بون، دهم قالیان بو.

شِحْنَةٌ: شَحْنٌ / وَسْقٌ / بار، بارگه، بارگ، باروبنه.

شِحْنَةُ السَّفِينَةِ (وَ السَّيَّارَةِ): حَمْلُهَا / بار.

- : الْكَهْرِبَائِيَّةُ / بارگه.

- : الشَّرْطَةُ / پؤلیس.

شَحْنُ السَّفِينَةِ (وَ السَّيَّارَةِ): مَا تَشْحَنُ بِهِ / بار کردن، بار لی تان.

ش

- البطارية: مثلها/ پرکردنه‌وه، بارگه‌کردن، بارگه‌دان.
 شاحنة: حافلة. عربة كبيرة/ لوري، فارگون.
 شاحن: مَشْحُون: موسوق/ بارکراو، بارای‌ندراو، پرکراوه.
 بطارية مَشْحُوثة/ بارگه، دار، دراو، بارگای.
 شحنة: مَشْحَاة. شحنة: عداوة/ دوشمنایه‌تی.
 - - : حقد/ کینه، رقه‌به‌رایه‌تی.
 مَشْحَاة: مُخَاة/ دم‌قالی، تیک چون، وره‌ور.
 مُشَاحن: مُبَاغِض. شديد العداوة/ شه‌راش، شه‌پرفروش، کیناوی.
 شخ:
 شخ: بال/ میزی کرد.
 - فی النوم: غط/ پرخانی.
 شخ: شخاخ/ بول/ میز.
 شخَشَخ السَلاح و غیره: صَلَّصل/ ده‌نگی‌هات، خشه‌ی‌هات، ته‌قی‌هات.
 شخَشَخَة: صوت السلاح/ ته‌ق و هوپ، ته‌ته‌تق.
 - : صوت القرباس و الثوب الجدید/ ورشه، خشه، خشه‌خش.
 شخَشِخه: العوبه/ شه‌قشه‌قه.
 - : منور السقف/ کلارورژنه.
 شخب:
 شخب: سال و تدفن/ رزا، فیجقه‌ی‌کرد، به‌ربو، هه‌ل قولی.
 - اللبن: حلبه/ دوشی.
 شخب: دم/ خوین.
 - شخبة: الدفعة من الشخب/ گوان گوشین بز دوشین.
 شخب: ما یخرج عند كل عصرة من الضرع/ شیری گوان گوشینیک له کاتی دوشیندا.
 اشخوب: صوت خروج اللبن من الضرع/ خوشه‌خوش.
 شخبطة فی الكتابه: شیح/ نوسینی (تیکه‌ل)، شه‌په پشبله).
 شخر:

شخر: غط. صات من حلقه او فمه/ پرخه‌ی‌هات، پرخانی.
 - الفرس او الحمارة: رفع صوته/ پرماتی، مرخانی.
 شخر: غطيط. الصوت من الطلق او الانف/ پرخه، پرخاندن، پرخه‌پرخ.
 شخر: كثير الشخير/ نه‌پرخینن، مرخن، پرخه‌ی‌دی. شخص:
 شخَص الشيء: ارتفع. صعد. طلع/ به‌رزبوه‌وه، هه‌لسا، ده‌رکوت، ناشکراو.
 - النجم: طلع/ ده‌رکوت، هه‌ل‌هات.
 - بصرة و بصره: رفعه/ چاوی کرده‌وه، چاوی هه‌ل‌هینا.
 - ببصره اتي: تفرس فی/ چاوی تن‌بیری، نه‌ی تروکان، سه‌رنجی‌دایه، تنی نه‌بله‌ق‌قه‌بو.
 - عن قومه من البلد: ذهب/ کورچی‌کرد، رزی، به‌جیتی‌هیتت.
 - اليهم: رجع/ گه‌رایه‌وه ناویان، هاته‌وه.
 شخَص: عین/ دیاری‌کرد، ناسیه‌وه.
 - الرواية: مثلها/ چیرۆکه‌کی‌نواند، پیشانی‌دا.
 - الطبيب المرض: نه‌خوشیه‌کی‌دۆزیه‌وه، زانی، دیاری‌کرد.
 شخَص له: تراءى/ وای‌بینی، وای‌هاته‌پیش‌چار. شخَص: إنسان/ مرؤف، زه‌لام.
 - : سواد الانسان تراه من بعيد/ تارمایی.
 - اول: المتكلم/ که‌سی‌یه‌که‌م، وتیار، قسه‌که‌ر، بیژهر.
 - معنوی: إصطناعي. وهمی/ که‌سی‌خه‌بال، ده‌سکرد.
 شخصی: ذاتی/ که‌سی، خوینی.
 - : خصوصی/ تاییه‌تی.
 شخصياً: بالذات/ هه‌رخوی، که‌سه‌که‌خوی، هه‌مان که‌س.
 شخصيَّة: ذاتية/ که‌سایه‌تی، خویه‌تی، خودی، که‌ساتی

- علی: ضیق / تنگی پڻ هه ل چنی .
 - علی: اڪڙ / دوباره ڪري ڪريو .
 - الامر: جعله لازماً / ٺهين بيبي، ٺهين بڪري، چار نيه، ڪريه پيويستي .
 - في كذا: اصراً / سوربو له سهرا، قيرسيجهه تي ڪري، پٽي لئ (داگرت، دابه زه ويڊا) .
 - الضرب: بالغ فيه / زياتر لئي دا، تونگ تر پياڪيشا .
 - الحرف: نقيض خففة / وشه ڪي گران ڪري .
 - شد: ربط / بهستن، بهستن وه، شه ته ڪ دان .
 - : جر / راکيشان .
 - الرجال: سفر / روين، روڻستن، ڪڙچ ڪري .
 - لغبة - الحبل / گوريس ڪيشه ڪي .
 - شد: نبرة الصوت / زمان گرتن، زمان گوشين، لاله پهن تي، زمان پيسي .
 - : جرة / راکيشان ڪي .
 - : ربطة . حزمه / پيچراو، دهسڪ، گورزه .
 - شد: قوة / ميز، زهر، توانا، گهرمه، گور، گورم، تاو، تين .
 - : عنف / توندوتيزي، زه برو زونگ، دل ره ڪي .
 - : صلابة / ره ڪي، توندي .
 - : بليئة / ڪوست ڪه وتن، ناخوشي، ناروحيه تي، بهلا، تنگ و چه له مه .
 - : ضيق / تنگانه، تنگ و چه له مه .
 - العيش / گراني و نه بوني، گورهران سهختي .
 - الجرد / ته شقي سهرا .
 - الحر / قرجه ڪي ره ما .
 - اجتياز ال - / تنگانه و ناخوشي تيبه پيون .
 - وقت ال - / کاتي تنگانه و ناخوشي .
 - من - كذا / له تاو، له تاوان .
 - شديد: قوي / به هيتر، به زهر، به تين .
 - : حاد / تيز، توندوتيز .
 - : عنيف / ره ڪي، دل ره ڪي، وشڪ، سهخت .
 - البأس: شجاع . جسور / نازا، به جهرگ، جهريه زه .

- : حقيقة الشخص / مهرخوي، ڪه سه ڪه خوي .
 - بارزة: ذو شان / ڪه سيڪي ناودار، گرنگ، زانراو .
 البطاقة ال - / شناسنامه .
 الاحوال ال - / خوناسي .
 قانون الاحوال ال - / ياسي خوناسي .
 شاخص: معلق / چاو تر بر .
 - المهندس: قائمة خشبية / دارين، چه لاک .
 تشخيص: تعيين / ديار ڪري، ناسينه وه .
 - المرض: معرفته / دهر د زانين، نه خوشي دوزينه وه .
 - : تمثيل / نواندن .
 تشخيصي: تعريفی . وصفی / ديار ڪري، لئدواني، پڻ ناسي .
 - : تمثيلي / شانگه ڪري .
 مُشخص: مُمثل / نه ڪتر، نوپنر .
 مُشخص: مُعَرَّف / ديار ڪري، ناسراو، زانراو .
 شخصي: جسيم / ڪه ته، زه لام، زه به لاج، چه ته ول، ته راج، ديوي .
 شد: شد عضده: قواه / غيره تي نايه بر .
 - الشيء: عقده و وثقه / گريسي دا، پيچايه وه، جهرا تي .
 - علي يده: اعانه و قواه / يارمه تي دا، دهستي گرت .
 - ربط / بهستي وه .
 - : جزأ / راي ڪيشا .
 - : ضد (رخي / تونگي ڪري، توندي گرت، قايمي ڪري .
 - (رزه: اعانه / پشتگيري ڪري، دهستي يارمه تي بق دريتر ڪري .
 - الرجال: سافر / روي، ڪڙچي ڪري .
 - علي: ضبط / په ستاوتي، دهستي پيانا .
 - شد: شدت: تقوي . قوي / به هيتر بو، گهرم بو، زه بري سهند .
 - : ازداد / زرد بو، زياد بو .
 شد الشيء: قواه . احكم / تونگي ڪري، توندي ڪري، قايمي ڪري، جهرا تي .

ش

- الشكيمة: عنيد. حَرَوْن/ لاسار، قيرسچمه، كه لهرق، چه قاوه سو، ماروماج.
 - الوطأة: قاس. جائر/ دل رهق، بن به زه می.
 احتیاطات - ة/ زور ناگاداری.
 اشد: اقوی/ به میزتر، توندتر، قایم تر.
 بَلَعْ اشد: استکمل رجولته/ بو به پایاو، چوه ته منی
 هرزه کاری و پایاوه تیه وه.
 بلغ اشد: ای قوته/ گه بیسته نه پهری میزو توانا.
 تشدید: ضغط/ په ستاندن، توندوتیزی، زه برو زونگ.
 - إصرار. لجاجة/ لاساری، که لهره قی،
 قیرسچمه یی، چه قاوه سویی.
 - تقوية/ قایم کردن، به میزکرد.
 - ثبر تاکیدی/ دوباره کردنه وه، دلنیا کردن،
 بایخ پندان، تن گه یاندن.
 مُتَشَدِّد: المتصلب فی امورہ/ رهق، جیر، گیر.
 - بخیل/ برچاو ته نگ.
 مُشَدِّد: مُؤکد/ دویات کراو، بایخ پندراو.
 حرف - : علیه شدّه/ پیتی گیراوی.
 مشدود: مُقَوَّر/ قایم، به ستراوه.
 مَسَادَة کلامیة/ ده مقالی، دم قره، ده مه قره،
 ده مه دم.
 شدخ:
 شدخ. شدخ الراس: کَسْرَه/ شکانی، سه ری شکان.
 تشدخ. اشدخ الراس: اِنکسر/ شکا، قرنجا.
 شدف:
 تشادف: تمايل/ لاریه وه، شه کایه وه، شنایه وه.
 شداف: الميل فی الخد/ خواریی رومهت، شوقی
 رومهت.
 اشدف: من فی خدّه میل/ رومهت خوار، رومهت شوقی.
 شدق:
 شدق: اِسْعَ شدقه/ گوپن بو، رومهتی (پهل بو) کراوه
 بو.
 تشدق: استهزا بالناس بلوی شدقه/ لاقرتی نه کا،
 ده می پان نه کاته وه، لهج هه له نه قورچینی.
 - بالكلام و فيه: تَوَسُّع من غير احتیاط/ ده می
 پان نه کاته وه له قسه کردنا.

شدق. شدق: باطن الخد/ ناو رومهت، ناو گوپ،
 شه ویلک.
 - الوادی: ناحيته/ شانی چه م، که ناری چه م.
 شده:
 شدّه. اشدّه: ادهش و حیر/ شله ژانی، سه ری
 سوپمان، گیزی کرد، سه ری لی تیک دا.
 اشدّه. اشدّه: تحیر/ سه ری سوپما، واقی وپما.
 شداه. شدّه. شدّه. شدّه. حیره و دهش/
 سه رسوپمان، سه رلی تیک چون، شله ژان، واق وپمان.
 شداه:
 شداه: غنی/ له به رخزیه وه گورانی وت.
 - الطائر: غرد/ جریوانی، خویندی، قرانی، گارانی.
 شدو: غناء او تغريد/ گورانی، خویندن، جریوه، ناواز.
 شدو:
 شد عن الأحوال: خالفها/ ناوازه می کرد، له ناسایی
 لایدا، له ری لایدا، پیچه وانته ی کرد.
 - عن الجماعة او الجمهور: ندر عنهم و انفراد/
 لایدا.
 شدو. شدو: مخالفة القاعدة/ ناوازه می، نااسایی،
 ناته بایی.
 - : - : انحراف/ له ری لادان، لابه لایی.
 شاد: غیر قیاسی/ ناوازه.
 - : مخالف القاعدة/ نابار.
 - : غیر اعتیادی/ نااسایی.
 - : استثنائی/ مه لاویژاری.
 - : غریب/ نامق.
 - : نادر/ ده گمن، دانسقه.
 - : منحرف/ لار، لاداو، له ری لاداو، ناته با، شیواو،
 وه رگه راو.
 - الطبع او الاطوار: قویت. منفرد براه/ تاییه خو،
 ره وشت ناوازه، که لهره ق.
 شدز:
 شدز الشیء: ادخل بین اجزاءه/ تیی هه له کیشا، تیی
 هه له کیشی کرد.
 تشدز القوم: تفرقوا/ بلاویونه وه، بلاویان لی کرد.

تَفَرَّقُوا شَدْرَ مَدْرٍ (او شَدْرَ مَدْرٍ) ذَهَبُوا كُلٌّ فِي وَجْهِهِ /
 هر يك به لايه كذا بلاوه يان لي كرد.
 شَدْرٌ: نَدْدٌ / هر چه شهی كرد.
 تَشَدَّرَ: تَهَيَّنًا / ناماده بو، خوی گرج کرده وه.
 شَدْرٌ: شَدْرَةٌ: اللؤلؤ الصغیر / مرواری.
 - : خِرْز / مورد، موردی به نرغ.
 شَذَا:
 شَذَا: عَطْرٌ. تَطَلَّبَ بِالْعَطْرِ / بُوئِي لَهُ خَوِيدًا.
 شَذَا: قُوَّةُ ذِكَاةِ الرَّائِحَةِ. رَائِحَةُ ذَكِيَّةٍ / بُوئن و بهرامه،
 مسك، بُوئِي خَوْش.
 شَذُو: مسك ریح العسك / بُوئِي (عتر، مسك، خَوْش،
 گولای).
 شَر: شَرٌّ: كَانَ شَرِيْرًا. اِنْصَفَ بِالشَّرِّ (او اَتَى مِنْهُ الشَّرُّ) /
 شهی لیباری، شه پرفروش بو، بیاوخراپ بو.
 - : شَرَّرَ الثَّوْبَ / وَضَعَهُ فِي الشَّمْسِ لِيَجْفَ / هَلِي
 خست.
 - فلاناً: عابِه و ازدری به / گالتهی پی کرد، سوکی
 كرد.
 شَرَّرَ و اشْرَفْلاناً: شَهْرَهُ فِي النَّاسِ / نَاوِي زِيَان،
 قسهی شوین خست، شكانی.
 شَارَةٌ: خَاصَمَةٌ. عَامِلُهُ مَعَامَلَةٌ سَيِّئَةٌ / شَهْرِي پِي
 فروشت، خراب له گه لی جولایه وه.
 شَرٌّ: نَقِيضُ الخِيْرِ / شهی بی حه یایی، زیان.
 - : اِثْمٌ / گونا، تاوان، گوتاوه پو.
 - : سَوءٌ / خراب، خرابی.
 - : سَوءُ الخَلْقِ / به دره وشتی.
 - : اِشْرٌ: اَكْثَرُ شَرًّا / خرابتر، خرابترین، بی حه یاتر.
 شَرَّانِي: نُفْطَةٌ. سَرِيْعُ الغَضْبِ / شه پرفروش، کیناوی،
 شه پکر، توپه و توپ، زو هال نه چن.
 شَرٌّ: مَكْرُوهُ / نه ویستراو.
 - : يَقْدَحُ شَرًّا / شهی لی نه یاری.
 شَرِيْرٌ: رَدِيْعٌ. ذُو شَرٍّ / به زیان، شه پرفروش، زیانه خرق.
 - : اِثْمٌ. خَاطِيءٌ / گونا، بار، تاوان بار، خه تابار.
 - : مَوْذٌ / به زیان، دهر وون رهش.
 ال - : اِبْلِيْسٌ / شه یبتان.

شَرَّةٌ: حِدَّةٌ. غَضَبٌ / توپه یی، توپیی.
 شَرَارَةٌ: مَا يَتَطَايَرُ مِنَ النَّارِ، پَرِيْشَك، پَرِيْسَك.
 شَرَّشَرُ الشَّيْءِ: قَطْعُهُ وَ شَقْفُهُ / له ت و کوتی كرد،
 ونچوونچری كرد.
 - السَّكِيْنُ: اَحَدُهَا عَلٰى حَجْرٍ / له هه سانی دا،
 تیژی كرد.
 - : سَنَنْ / دان دانسی كرد، دان دانسی كرد،
 دهمه زهردی كرد.
 شَرَّاشِرٌ: الذَّنْبُ. اطْرَافُهُ وَ مَا اِنْتَشَرَ مِنْهُ / گیتزو
 گولنکه.
 شَرِب: شَرِبَ: جَرَعَ / خواردی وه، تووشی كرد.
 - نَحَبَ فُلَانٌ / تووشی كرد، به خَوْشی فلان
 خواردی وه.
 - الدُّخَانُ: نَدْحَنُ التَّبَعِ / کیشای، جگه ره ی کیشا.
 - اشْرَبَ به: كَذَبَ عَلَيْهِ / درؤی (له گه ل كرد،
 پی كرد، به دهمه وه هال به ست).
 اَكَلَ عَلَيْهِ الذَّهْرُ و _ : هَلَكَ / فهوتا، نه ما.
 شَرَّبَ. اشْرَبَ: سَقَى / ناوی دا، دهر خواردی دا.
 - : لَقِنَ / دهرسی دا، فیتری، كرد، تیسی
 گه یاند.
 - : بِسَائِلٍ وَ غِيْرَهُ: شَتِيْعٌ / ناوی مزی، تیرناو
 بو، پاراو بو.
 شَارَبَ: شَرِبَ مَعَ / له گه لی خواردی وه.
 تَشَرَّبَ: اِمْتَصَّ / مزی، تیرناو بو.
 اِشْرَابٌ لِلشَّيْءِ: مَدَّ عُنُقَهُ لِلنَّظْرِ اليه / ملی بو
 دریزل كرد.
 شَرِب: جَرَعَ / خواردنه وه، تووشین، نوش كردن، هه ل
 قوپان.
 - : تَشَرَّبَ / اِمْتَصَّاصٌ / مزین.
 شَرَابٌ: مَشْرُوْبٌ / خواردنه وه.
 - : مَشْرُوْبٌ حَلُوٌّ. شَرِيَّاتٌ / شه ریته، خَوْشاو.
 - : خَمْرٌ / مهی، یاده، سه رخخوشکار.
 شَرِيَّةٌ: جَرْعَةٌ / قوم.
 - : دَوَاءٌ / قومه دهرمان.
 - : شُوْرِيَا / شوْرِيَا، شله.

تشریح لغرض طبّی او علمی/ هَل دپین، توئ
 کردنه وه، توئکاری.

– الحجة لمعرفة سبب الموت/ لاشه هَل دپین بؤ
 زانیی هؤی مردن.

– : تقطیع بشکل شرائح/ توئ کردنه وه.

– : تفسیر. توضیح/ شیکاری، توئینه وه،
 رافه کردن، لیک دانه وه.

علم ال – / توئکاری.

مشرحة: غرفة التشريح/ زوری توئکاری.

شرح: طلق المنظر والهواء/ دلرفین، دلکروه وه،
 فراوان، بهره لایی.

إشراح: طيب النفس و السرور/ دل فراوانی، شادی،
 پیخوشحالی، چاوپونی، خوشی خوشی، گه شانه وه.

مُشْرِح: مسرور/ بهسوز، شاد، پیخوشحال، چاوپون،
 گه شکه دار، گه شاره.

شرح:

شَرْح الصَّبِيِّ: کَبُر/ گه وره بو، هَل چو، پین گه بی.

– : شَدْخ/ شکانی.

شَرْح: ریعان/ هه پت، تاف.

– الصَّبَا (أو الشباب): ریعانه/ هه پت یا تافی لای.

– : شَدْخ/ شکاوی، قلیش، درز.

– : مِثْل و تَرْب/ وه یک، هاو (شیوه، جور،
 تمهین...)

شرد:

شَرْدًا: تَفَرُّ و هَرَب/ هَل هات، رای کرد، بؤی ده رچو،
 هه لی تیزان.

– : ضَلَّ/ ون بو، تهره بو.

– : اَفَلَّت/ به لهسه بو، تراز، ده رچو، خوئیری بو.

– الفکر: سَرَح/ زوی، خهیال بر دیه وه، بیرری په پی.

شَرْدًا: اَشْرَب/ دهر به دهری کرد، دهری په ران،
 به لهسه ی کرد.

– : فَرَّق و بَدَّد/ په په وازه ی کرد، بلاوی کرده وه،
 په رشی کرد، شیوانی.

شَرْدًا: عَار/ به ره لا بو، په په وازه بو، سه ری لی تیک
 چو، خوئیری بو، به لهسه بو، دهر به دهر بو، ناوه کی بو.

– القوم: تَبَدُّوا/ بلاویونه وه، بلاویان لوت کرد،
 په په وازه بون.

شُرود: هروب/ راکردن، هَل هاتن، هَل تیزان.

– : ضلال/ ون بون، دهر به دهریون، په رته وازه بون،
 په په وازه بون.

– الفکر/ خهیال بر دنه وه، بیر رویین.

شَرِيد: مُشْتَرِد. تائه/ ون، به لهسه، به ره لا، هَل هاتو،
 دهر به دهر، ناوه کی، په په وازه، تهره.

شارد: هارب/ راکردو، هَل هاتو.

– : ضال. تائه/ ون، دهر به دهر.

– الفکر/ خهیال برو.

شَرْدًا: عَيَّر/ په په وازه بون، خوئیرتی، سه رلوتیک چون،
 به لهسه بون، ناوه کی بون.

مُشَرَّد. مُشْتَرَّد: عَيَّار/ خوئیری، ده ست سپی، به لهسه،
 به ره لا، په تیاره.

– : لاسکن له/ ناواره، په په وازه، سه رلوتیک چو،
 خانه به کول.

شوارد اللغة: نوادرها و غرائبها/ وشه ورستی
 ناوازه و ده گمن، دانسه.

شرد:

شَرْدًا: فَرَّق/ بلاوی کرده وه.

شَرْدَمَة: جماعة قليلة/ کومه ل، دهسته، چه ند که سیک.
 شرس:

شَرَس: ساء خُلُقُه/ به دخویو، خوی خراب بو.

شَرَس: شَرَس: وقح سيء الخلق/ به دخو، در،
 چاوشو پو.

– : ضار/ در، دپنده، به زیان، زیانه خرق.

شَرَس: شَرَسَة/ دری، به زیانی، زیانه خرقی.

شَرَس: سوء الخلق/ به دخوی، به دپه وشتی.

– : شراس: صمغ/ سریش.

شَرَسوف: طرف الضلع/ کپراگه ی په راسو،
 سه ره په راسو.

شرش:

شَرَش: مَدَّ جَذْرًا/ ره کی داکرتا، ره کی کرد.

تشریش الجذور: مَدَّهَا/ ره گ داکوتان، ریشه
 داکوتان، ره گ کردن.

- القیاس: الشریط المدرج / پیوه.
 دودة ال - : الدودة الوحيدة / کرمی قهیتانی.
 شرطی / پؤلیس.
 شرطه / پؤلیس.
 - النجدة / پؤلیسی فریا.
 دائرة ال - / پؤلیسخانه.
 شرع:
 شرع. اِشْتَرَعَ: سَنَ / دای نا، یاسای دا، دهستوری دانا.
 - : بَدَأَ / دهستی پئ کرد.
 - شرع. اِشْرَع: علیه: صَوَّبَ / ناراستی کرد.
 - - - - - الشیء: رَفَعَهُ / به رزی کرده وه،
 هائی بپی.
 - - - - - الخَبْل: شَدَّهُ / رای کیشا، قایمی
 کرد، جه رانی.
 - مشروعاً: اِخْتَطَّهُ / نه خشه ی کیشا.
 شرع: شریعه: قانون / یاسا.
 شرعی: قانونی / یاسایی.
 - : حلال / رهوا، حلال.
 - : مختص بالقضاء / یاساگری.
 این - / حلال زاده، کوری باوکی خوی.
 این غیر - / نَزَلَ، بیژو، بیژی.
 وارث - / میراث گری راست.
 المالك ال - / تهواو خاوهن، خاوهنی راستی.
 شرعیاً: قانونیاً / یاساییانه.
 شریعه: قانون / یاسا.
 - البلاد / یاسای ولات.
 - الضمیر / یاسای ویجدان، یاسای دهرن.
 - : مُورِد الشَّارِبَةِ / دهرای شو بئ خوارنده وه،
 که ناری ناری، که ناری چه م رویار.
 ال - الغَرَاءُ: السَّمِیْحَةُ / یاسای موسلمان.
 صاحب ال - / یاسادانه.
 علم ال - / یاسازانی، یاساناسی.
 تشریع: سن القوانين / یاسادانان.
 سلطة ال - . السلطة التشريعية / دهسه لاتی
 یاسادانان، دهسه لاداری یاسادانان.
 مشروع: خِطَّةُ / به رنامه، کارنامه، پیلانی نه خشه.

شَرِش: جَذْر / رهگ، ریشه.
 - اللَّبْنُ: مصله / دۆك، سزك.
 شَرَاثِيبُ: هُدَاب / ریشوه، ریشو، ساجلغ، گیزوگولنك.
 - ذهبية / كَيْلِكَيْلَه، پِلْپَه.
 شَرَشَف: مَلَأَتْهُ سَرِيرًا / چه رچه ف، به رگه دۆشهك،
 به رگه سه رین.
 شرط:
 شَرْطٌ اِشْتَرَطَ: الزم شيئاً فيه / مه رچی دا، مه رچی
 کرد.
 - شَرْطُ الْجِلْدِ لِسَحْبِ الدَّمِ: خَدَشَ. بَضَعَ /
 روشانی، نه شته ری ای دأ.
 شَارَطَ: شَرْطَ كُلَّ مِنْهُمَا عَلَى صَاحِبِهِ / گره ویان کرد،
 مه رچیان بؤ یه ك دا، مه رچیان کرد.
 - : سَاوَمَ / رَيْك كه وت، پَيْك هات، سهنگ و سوکی
 کرد.
 - : رَاهَنَ / گره وی کرد.
 تَشَرَّطَ فِي عَمَلِهِ: تَأَنَّقَ / مه رچی برده سه، به پوختی
 کاری کرد.
 - عليه: اَثْقَلَ شُرُوطَهُ / مه رچی (بئ دانا)،
 خسته سه، باری گران کرد.
 اشترط: اَلْتَرَمَ / خوی به سه وه.
 شَرْطٌ اِشْتَرَاطٌ: تَعَيَّنَ الشُّرُوطُ / مه رچ دانان، گره و
 کردن.
 - : وَاحِدَ الشُّرُوطِ / مه رچ، گره و.
 ب - / به مه رچ، به مه رچیک.
 من دون - / به بی مه رچ.
 شروط الاتفاق / مه رچه کانی پئك هاتن.
 شرطی. اِشْتَرَاطِيٌّ / به مه رچ، مه رچاوی.
 تشريط الجلد: بَضَعَ / روشاندن، نه شته رلی دأ.
 مِشْرَطُ الْجِرَاحِ: مَبِضَعٌ / نه شته.
 شَرِيطٌ: حَبْلٌ مُنْبَسَطٌ، قَهَيْتَانُ.
 - الحذاء: رِبَاطٌ / قهیتانی پئلاو.
 - المصباح: مِشْعَلَةٌ / پلته، پلته ی چرا، پلته ی
 قوتیله.
 - : تَمْيِيزُ رَتْبِهِ عَسْكَرًا / خت، خت و پله ی
 سه ریازی.

- عمل. إستحداث/ پروژه، کار.
 - شَرع/ یاسایی، ره‌وا.
 غیر - / ناره‌وا.
 مُتَشَرِّع/ مُحام/ پاریزه‌ر.
 شَرع: قلع/ چارۆکه، بایه‌وان.
 - المركب/ چارۆکه‌ی که‌شتی.
 سفینه شراعیة/ که‌شتی چارۆکه‌دار.
 شَرع: بَدء/ ده‌ست پین‌کردن.
 شرف:
 شَرَف: کان او صار نذا شرف/ خاوه‌ن ئابوویو، به
 ئابوویو، به‌شهره‌ف بو، به‌ته‌نگ ناموسه‌وه بو، به‌ناموس
 بو، ناموسدار بو.
 شَرَف: اِرْتَفَع/ گه‌وره بو، به‌رزبوه‌وه، ناویانگی سه‌ند،
 بو به‌ خاوه‌ن شکو پایه.
 شَرَف: رَفَع مقامه. جَعَلَهُ شَرِيفاً/ به‌ریزی کرده‌وه،
 شکوی پیندا، گه‌وره‌ی کرد، پایه‌و شکوی دایه،
 پایه‌به‌ریزی کرد.
 شَارَف: فاخر فی الشرف/ شانازی به‌ ئابووه کرد.
 - (شرف علی العمل: ناظر/ سه‌ره‌وکاری کرد،
 بردی به‌ پێوه، چاودیزی کرد، کاره‌که‌ی گێژا.
 - علی المکان: اَطْلُ/ به‌سه‌ریا روانی.
 اشرف علی الموت: دنا منه/ هاته سه‌رگیانه‌لا، که‌وته
 سه‌ره‌مه‌رگه‌وه، هاته سه‌ر مردن، که‌وته غه‌رغه‌ره.
 - علی الهلاك و الإفلاس/ که‌وته نابوت بون و
 تیاچون، خه‌ریکه نابوت نه‌بین.
 تَشَرَّف: نال شرفاً/ گه‌وره بو، پایه‌و شکوی وه‌رگرت.
 تَشَرَّفْنَا: اِغْطَيْتَنَا الشرف/ گه‌ورته کردین.
 شَرَف: العلو و المجد/ گه‌وره‌یی، پایه‌به‌ریزی، شکر.
 - کرامة/ ئابوو، شه‌ره‌ف، ناموس.
 - علو الحساب/ خانه‌دانی.
 - فخر/ شانازی.
 - شریف/ مه‌زن، گه‌وره، پایه‌به‌رز، شکودار،
 ئابوودار، به‌ناموس.
 عضو - / نه‌ندامی شانازی، شاناز نه‌ندام، نه‌ندامی
 شکومه‌ندی، شکوته‌ندام.
 کلمة - : عَهْد شَرَف/ قسه‌ی پیاو.

شَرَفِي: فخری. اِكْرَامِي/ به‌شانازی‌وه، شانازیانه.
 قسماً بشرفی: بدمتی/ سویند به‌ شه‌ره‌فم، به‌شه‌ره‌فم.
 شَرِيف: نبیل/ مه‌زن، گه‌وره، پایه‌به‌رز، شکودار،
 به‌ناموس، ئابوودار.
 - عریق الحساب/ خانه‌دان.
 - مُكْرَم/ به‌ریزی، شکودار، شکومه‌ند.
 صِنَاعَة او حِرْفَة شَرِيفَة/ پیشه‌ی (به‌ناموس،
 شکومه‌ند).
 اَشْرَاف: اَعْيَان/ گه‌وره پیاوان، پیاوماقولان.
 اِشْرَاف: مُنَاطِرَة. مراقبه/ چاودیزی کردن، سه‌ره‌و
 کاری کردن، به‌ ری‌وه‌بردن، کارگێژان، روانین،
 سه‌ره‌رشتی کردن.
 تَشْرِيفَاتِي: رئيس الحفلات/ پیشواز، پیشوازیار،
 به‌ری‌وه‌به‌ری ئاهه‌نگ.
 مُشْرِف علی العمل: مُرَاقِب/ چاودیز، سه‌رکار، کارگێژ،
 به‌ری‌وه‌به‌ر، سه‌ره‌رشتیار، سه‌ره‌رشت.
 - علی المکان: حارس/ یاساول، چاودیز، پاسه‌وان،
 حه‌سه‌س.
 - علی الموت: مُحْتَضِر/ گیانه‌لا، له‌ گیانه‌لادایه،
 گیان نه‌دا، له‌ سه‌ر مردنه، له‌ سه‌ره‌مه‌رگدایه.
 مَشَارِف المدينة: ضواحي/ ده‌روبه‌ر، ده‌روبه‌ری
 شار.
 شُرْفَة: مُشْرِف: بلكون/ ته‌لار، پینش هه‌یوان، شانشین.
 شرق:
 شَرِق. اَشْرِق: طلع/ هه‌ل هات.
 - - - : اضاء/ شه‌وقی دایه‌وه، روناکی کرده‌وه.
 اَشْرِق وَجْهَهُ: اضاء/ روی پین‌نه‌که‌نی.
 شَرِق البناء: طَيَّنَهُ بالشروق/ ته‌پاوی کرد، سپه‌ی‌کاری
 کرد.
 شرق: تَشْرِدَق. غَص/ له‌ بینی گه‌را.
 شَرِق: سار نحو الشرق/ روه‌و خۆزه‌لات (مسی نا،
 رۆی).
 شَرِق. مَشْرِق: جهة الشروق/ خۆزه‌لات، رۆژه‌لات،
 خاوه‌ر.
 - - - : البلاد الشرقية/ ولاتانی خۆزه‌لات،
 خاوه‌ر زه‌مین.

ا) - الادنى / خوره لاتى نزيك.

ا) - الاوسط / خوره لاتى ناوه راست.

ا) - الاقصى / خوره لاتى دور.

شرقاً: نحو الشرق / (به رهو، روهو) خوره لات.

شرقى: من جهة او من بلاد الشرق / له خوره لاتوه،

خوره لاتى.

- مشرقى: نسبة الى بلاد الشرق / خوره لاتى.

شروق: بَروق / طلوع / هلاتن، مهل هاتن، دهركه وتن.

- الشمس / به بيان، كاتى خوره لاتن، خوره لاتن،

گزينگ دان.

إشراق: ضياء / روناكى، روشنايى، تيشك، شروق،

دره وشانه وه.

مُشرق: مَضِيء / روناك، شهوقدار، روشن، رهوشن.

مُسْتَشْرِق: العالم بامور الشرق / خوره لاتى ناس.

استشراق: الاطلاع على امور الشرق / خوره لات

ناسى.

الشاروق: النورة / تپاو.

شرك:

شرك. شارك فلاناً: كان شريكاً له / به شدارى بو،

هاويه شى بو.

شارك. اِشْتَرَك. ششارك مع: صار شريكه / به شدارى

كرد، بو به هاويه شى، پيڭكوه بون به هاويه ش.

ه - - معه: كانت له حصّة / به شداريو، خاوهن

به ش بو.

ه - - معه فى العمل / پيڭكوه نيشيان كرد.

ه - - معه فى العواطف: مال اليه و عطف

عليه / به زهيمى پيا هاتوه، دلى بوى سوتا، دلسوزيتى

له گه ل كرد، هاويه شى خهيمى بو.

إشترك فى جريدة او مجلة: اصبح مشتركاً / بو به

تابونه.

- فى كتاب او عمل: شارك / هاويه شى كرد،

باربوى كرد.

اشرك: جعله شريكاً له / كردى به هاويه شى خوى.

- جعل له حصّة / به شى تن خست، به شى بوى

دانا، به شدارى كرد.

- بالله: عبّد غيره معه / شهريكى بوى خوا پهيدا كرد.

شركة. شركة / كؤمپانيا، هاوكارى، كاربرايه تى، كاربرا،
به شدارى.

- جمعية / كومه له، كومه ل.

- تجاربه / كؤمپانيا (كاربرايه تى، دامه زراوه،

دهزگايى باززگانى.

- مساهمة / كاربرايه تى لى پرسراو، دامه زراوه ي

هاويه شى.

شريك. مُشارك / هاوكار، كاربرا.

- صاحب حصّة / به شدار، خاوهن به ش،

هاويه ش، به شتيا.

- غير عامل / به شدار هه به دم.

- فى الجريمة / براتاوان، هاويه ش له تاواندا.

شراكة، مُشاركة / هاوكارى، به شتيايى، كاربرايه تى.

إشترك. مُشاركة / به شدارى كردن، هاوكارى.

- : مُقاسمة / هاويه ش كردن، دابه ش

كردن.

- : إكتتاب / باربوكردن، به شدارى له يارمه تيدا،

به ش تن خستن.

- فى مجلة او جريدة / بون به تابونه.

بال - بالاتحاد / پيڭكوه، به يارمه تى، به كومه ل.

إشتراكى: تابع المذهب الاشتراكية / به كسانى،

هاويه شى.

- : متطرف. شيوعى / كؤمونيست، شيوعى.

إشتراكية: مذهب الاشتراكيين / به كسانيتى،

سؤشاليزم.

مُشْتَرِك. مُتَبَادِل / نال و گؤزگراو، هى هه ردولا.

- : شائع / باو، گشتى، ناسايى.

- : مُتَّحِد / پيڭكوه، ناوكويى، به ش تيا.

- : مُشارك / هاويه ش.

حائظ - بين جارين / يهك ديوار، ديوارى (هه ردولا،

نيوان).

مُشْتَرِك: له حصّة / به شدار، هاويه ش.

- فى جريدة مثلاً / تابونه.

شرك: شبكة / تور، ماشه ل، داو، ته پيڭك.

- : أَحْبُوْبَة / داو، ته له، فاقه، قَيْل.

اَوْقَعَهُ فِي - / خستیه داویه‌وه، داوی بۆ نایه‌وه، له‌داوی نا.

شراك: شریط النعل. رباط الحذاء/ قهیتانی بیلاو.

شرك: تَعَدُّد الالهة/ (شهریک، هاوَهَل) بۆ خوا په‌یدا کردن.

شرم: شرم: شوق/ دای هیتنا، قلیشانی، دای‌بری.

إشترم: تَشْرُق و تَشْتَقِق/ دریا، قلیش و درزی برد، قلیشی تَم بو.

شرم: شوق/ قلیش، درز.

- : خلیج/ تۆکه‌ند، که‌نداو.

اشْرَم: مشقوق/ دریا، داهاتو، درزای، قلیشاو.

- : مقطوع ارنبة الانف/ لوت (دریا، داقلیشاو، داتلیشاو).

مَشْرُوم: مَشْقُوق/ دریا، قلیشاو، داهاتو.

شرن:

شَرْقَة الدودة: فِيلْجَة/ قوزاخه، قاوخ، سارمه، پیله.

شرايق الحية: قشرتها إذا القته/ کازی مار، کاز.

شره:

شْرَة: نَهْم/ چلیس بو، زوری خوارد، چاوبرستی نواند.

شْرَة: شْرَاهَة: نَهْم/ چلیسی، زور خواردن، سک په‌ردان، مه‌لپه.

- . - : جَشَع/ ته‌ماع، چاوبرستی.

شْره: نَهْم/ چلیس، زورخۆر، فارزک، چاوبرسی.

- : جَشَع/ به‌ته‌ماع، ته‌ماع کار، چاو (برسی، چنۆک، چلیس)، فارزک.

شرو:

شْرُو. شْرُو: عَسَل/ مه‌نگوین.

شری:

شْرَى. إشتري: إبتاع/ کری.

- . شْرَى: عرض للبيع/ دابنا بۆ فرۆشتن، فرۆشتی.

شْرَى. شْرَى: شراء: إبتاع/ کری، خرید، ساندن.

- . - : بثور مائیه/ زیبکه‌ی (ئاودار، ئاوتن‌زاو).

شْرُوة: صَفْقَة/ کومه‌له کرینیک، کرین و فرۆشتنیک.

- : صَفْقَة رابحة/ ده‌ستکه‌وتنیک‌ی باش، کرین و فرۆشتنیک‌ی به‌سود.

شار. مُشْتَرَى: مُبتاع/ کریار.

شاری الصواعق: مانعة الصواعق/ بروسکه‌بی.

مُشْتَرَى: اسم اكبر السيارات/ نه‌ستی‌ره‌ی موشته‌ری، هورم.

شريان واحدة الشرايين: عرق نابض/ خوینبه‌ر.

- (بهر/ شاخوین به‌ر.

- رُوی/ خوین به‌ری سی.

- التاجی/ ده‌ خوینبه‌ر.

شزر:

شَزْر: نظر اليه شَزْرًا/ لیتی مۆریه‌وه، چاوی لئ سورکرده‌وه.

شَزْرَة: اصابه بالعين/ کردی به‌چاوه‌وه.

شَزْرًا: جانب العين مع اعتراض او غضب/ مۆریونه‌وه، چاوسورکرده‌وه.

شَزْر. شَزْرَة: الحُمْرَة فی العين/ سوری چاو.

عين شزراء: مَحْمَرٌ مِنَ الغضب/ چاوی سوره‌وه‌بو، مۆی.

شسع:

شسع: بَعْد/ دوربو، دورکه‌وته‌وه.

شُسُوع: بَعْد/ دوری.

شاسع: بعيد المدى/ دور، زۆردود.

بَعْد - / ماوه‌یه‌کی زۆر.

فَرْقٌ - / جیاوازیه‌کی زۆد.

شص:

شص: بَعْد/ دوربو، دورکه‌وته‌وه.

أشص: بَعْد/ دوری خسته‌وه.

أشصه عن كذا: مَنَعَه/ ابعده/ لیتی قه‌ده‌کرد، لیتی دورخسته‌وه.

شص. شص: سناره: صَنَارَة/ قولابی ماسی.

شط:

شط: بَعْد/ دوربو، دورکه‌وته‌وه، لایدا.

- فلاناً: تباعد عن الحق و إغرق/ له ریتی راست لایدا.

- عن الموضوع: خرج عنه/ له باس لایدا.

ش

- في سلعته: غالى في الثمن/ گرانی (داواکرد، کرد).
 شَطَطٌ: أفرط. جاوز الحد/ له وزه کردیه دهره‌وه، له راده به‌ده‌ریو.
 شَطَطٌ: مُجاوِزَةُ الحَدِّ/ له وزه چونه دهره‌وه، له راده به‌ده‌ریون.
 شَطَطٌ: شاطيء النهر أو البحر/ رُوخ، که‌نار، گوئی.
 - : نهر أو بحر/ رویار، دهریا.
 شَطَطَةٌ: فلفل حار/ بیبه‌ری تون، تیژ.
 شَطَطًا:
 شَطَطًا: مَشَى على الشاطيء/ به که‌ناری ناره‌که‌دا رژی، که‌ناری گرت.
 شَطَاءٌ: شاطيء النهر: جانبه/ که‌نار، که‌ناری رویار، موزورک.
 - : البحر: ساحله/ رُوخ، رُوخی دهریا، زه‌ریابار.
 شَطَبٌ:
 شَطَبَ الشيءَ: قطعه أو شَقَّهُ طولاً/ دای هینتا، دای دپی، شه‌قی کرد.
 - : مَحَا/ سرپیه‌وه، کورژانیه‌وه.
 - : إسمه من كذا/ ناره‌که‌ی خَوِی سرپیه‌وه، کورژانیه‌وه، لای برد.
 - : الكلمة/ سرپیه‌وه، کورژانیه‌وه، هتلی به‌سه‌راهینتا، دهری هینتا.
 - : شَطَبَ عليه: مَدَّ عليه خطأً/ هتلی به‌سه‌راهینتا، ره‌شی کرده‌وه.
 شَطَبَ الشيءَ: شَرَحَهُ. عَمَلُهُ شَرَائِحُ/ توئی کرده‌وه، دای هینتا.
 - : الجلد: شَرَطَهُ/ هتلی دپی.
 - : الجلد: خَدَشَهُ/ روشانی.
 - : إِنْهَى/ ته‌واوی کرد، ای‌تیوه‌وه، برانیه‌وه.
 - : إِنْتَهَى/ ته‌واوی.
 شَطَبٌ: شَقَّ طَوَالِي أو مستطيل/ دامینراو، به‌درژی برراو، قلیشاو.
 - : طويل ممشوق القوام/ شوخ، بالابه‌رز.
 - : خَدَشَ/ روشاندن، روشاوی.
 - : مَحَا/ سرپیه‌وه، کورژانه‌وه.

تَشْطِيبُ الجلد: خدشه أو شرطه/ روشاندن، برین.
 - : تَشْرِيحُ/ هتلی دپین، توئی کردن.
 - : نَهَوُ/ ته‌واوکردن، ای‌تیوه‌وه.
 شَطْرٌ:
 شَطْرٌ شَطْرَ الشيءِ: جعله نصفين/ له‌تی کرد، کردی به دو که‌رت‌وه.
 - : شَطْرَ فلانٍ: قصد قصده/ بۆ لای چو، سه‌ری‌دا.
 - : عنهم: إِنْفَصَلَ و إِبْتَعَدَ/ لییان جیابوه‌وه، دورکه‌وت‌وه.
 - : قَسَمَ/ به‌شی کرد، دابه‌شی کرد.
 - : شَطْرًا: إِنْصَفَ بالدهاء و الخبائث/ چالاک و وریا و فیتلباز بو.
 شاطرٌ: قاسم مُنَاصِفَةٌ/ له که‌لی (کرد به نیوه‌ی، به‌ش کرد).
 - : الحزن أو المصاب/ به‌شاداری خمی کرد.
 تَشَطَّرٌ: أظهر الشطارة أو المهارة/ چالاکي نواند.
 شَطْرٌ: قطع/ داپرین، دامینان، برین.
 - : شَطِيرٌ: نصف/ نیو، که‌رت، له‌ت.
 - : قسم/ که‌رت، پارچه، به‌ش.
 - : جهة، ناحية/ شوین، لا، ناوچه.
 مَشَطُورٌ: مَقْسُومٌ/ دابه‌ش کراو، له‌ت کراو.
 إِنْشِطَارٌ: إِنْقِسَامٌ/ که‌رت بون، دوتابون.
 شاطرٌ: مُنْصَفٌ/ له‌ت که‌ر.
 - : حَبِيبٌ/ فیتلباز، ساخته‌چی.
 - : ماهرٌ/ چالان، چابوک، وریا، چاومار، زرنگ، بلیمه‌ت.
 شَطَارَةٌ: ذهَاءٌ و حُبْثٌ/ چابوکي، چالاکي، وریایی، فیتلبازی، بلیمه‌تی، زرنگی.
 شَطِيرٌ: بَعِيدٌ. مُنْفَرِدٌ/ دور، ته‌نھا، دهرکه‌نار.
 شَطِيرٌ: سَنَدُوِيشُ/ بابۆله.
 شَطْرُنِجٌ: لعبه معروفة/ شه‌تره‌نج.
 شَطَفٌ:
 شَطَفَ: ذَهَبَ و تَبَاعَدَ/ رژی، کزچی کرد دورکه‌وت‌وه.
 - : عن الشيء: عدل عنه/ وازی لی هینتا.
 - : غَسَلَ/ شتی، له ناوی هتلی کیشا، ناوی پیاکرد، تیی وهر‌دا.

- الحَافَةُ: جعلها مائِلة/ که نارو ته نیشته کانی (خړکرد، لارکرد).
- تَشْطِيفُ: غَسَلُ/ شتن، له ناو هه ل کیشان، تن وهردان، ناویپاکرین.
- حوض - مَغْسَلُ/ ده ستشور.
- مَشْطُوفُ: مَشْطُوبُ الحَافَةُ/ که نار خړ، لار.
- شَطْفَةُ: شَطْفِيهِ/ ته له زم.
- شطن: شَطْنُ: شَدَّةُ بِالشَّطْنِ/ به سستیوه، به گوریس به سستیوه، له خه رکه مانی دا.
- شَيْطَانُ: شَيْطَانُ: فَعَلَ فِعْلَ الشَّيْطَانِ/ فِئَلٌ و ساخته ی کرد، جامبازی کرد.
- شَطْنُ: حَبْلٌ/ پت، گوریس، خه رکه مان.
- شَيْطَانُ: إبليس/ شه یتان، نه هریمان، میزده زمه.
- عَفْرِيتُ: دَبُو، خَبُو.
- الراس. شياطين الراس: الغضب و الهيجان/ توره و تپویی، که لله رقه ی.
- الاحلام: كابوس/ مۆته که، میزده زمه.
- به - : مسكون بالجن/ خبوی تیا به، خبوی مه به.
- به - : عليه عفریت/ جنۆکه ی له که له.
- شيطاني: إبليسی/ شه یتانی.
- جهنمی/ دوزه خی، جهه ته می.
- شَيْطَانَةٌ: عَفْرَتُهُ/ فِئَلٌ و ساخته، ده ست برین، جامبازی.
- شظف:
- شَظْفُ: طَوْشُ/ خه سانی، گونی دهرمینا.
- شَظْفُ العَيْشِ: كان ضيقاً/ گوزه ران سهخت بو، که م گوزه رانی بو.
- الرجلُ: كان عيشه ضيقاً/ گوزه رانی خراب بو، که م ده ست بو.
- شَظْفُ: شِظَافُ: الضيق و الشدّة/ نه بونی، که م گوزه رانی، ته نگانه، ده ست کورتی.
- شظی:
- شَظِيّ: شَظِيّ: شَقَقُ/ درزی برد، قلیشا.
- شَظِيّ: تطاير شظايا/ پارچه په پی، پارچه ی لی په پی، ته له زمی لی بوه وه.
- شَظِيّة: صغرى عظمتى الساق/ نیسقانه بچوکه که ی لاق.
- فلقه: شَطْفَةُ/ ته له زم، چقل.
- شع:
- شَع. تَشَعُّعٌ: اِنْتِشَارٌ/ بلاویوه وه، (تیشک، روناکی) دایه وه.
- اشعٌ: نَثْرٌ/ بلاوی کرده وه.
- ت الشمس: نثرت اشعتها/ روناکی بلاو کرده وه.
- شَع. شُعاعٌ: تيشك، روناكى، شوق.
- شُعاع السُّنْبِلَةِ: سَعَا/ قه لاس، پزان، داسک.
- بيت العنكبوت،/ هيلانى جالآؤك.
- اشعة الشمس: شُعاع الشمس/ تيشكى خور، روناكى خور.
- شعاع/ تيشك، روناكى، رُشْنائى، بريقه.
- إشعاع. تَشَعُّعٌ: اِنْتِشَارٌ/ بلاویونه وه، تيشك دانه وه.
- مُشَعٌ: ماكان فيه خاصة الإشعاع/ بريقه دار، شوق دار، تيشك دهر.
- شُعاع: تَفَرُّقٌ/ بلاویونه وه.
- شَعٌ من كل شيء: متفرق/ بلاو.
- شَعَشَعُ الشيء: مَرَجَهُ بالماء/ ناوی تن کرد، رونی کرده وه.
- الشيء: خلط بعضه ببعض/ تینکی دا، تینکه لی کرد.
- تلالا/ دره وشایه وه، شوقی دایه وه، بریسکایه وه، چه خماخه ی دا.
- مُشَعِّعٌ: مَخْفَفٌ بالماء/ رون کراوه.
- تَشْوَانٌ/ هست، خه یالوی.
- الشَّعْشَعُ، الشَّعْشَعُ، الشَّعْشَعُ "الطويل، اللبِق، الخفيف/ دریز، به دهم، رُوزْزَان، سوک، ته تک.
- شعب:
- شَعْبٌ. اشعَبٌ. اِنْتِشَابُ الرجلُ: مات/ مرد.
- فَرَعٌ/ لقی کرد، په لی ماویشت.
- تَشَعَّبٌ: تَفَرُّعٌ/ لقی لی بوه وه، لئی جیابوه وه.
- ت الآراء: اختلفت/ دهنگ رُود بو، باوه رُود بو.
- القوم: تَفَرَّقُوا/ بلاویونه وه، بلاوه بیان لی کرد.

اشعَثَ. شَعَثَ: محلول الشعر غير ممشط/ قزيرت،
شانه نه كراو.

شَعَثَ. شَعَثَ: إنتشار الامر و خله/ سهر (لى تيك
چون، شيناو).

لَمْ شَعَفْهُ: جمع امره/ خوى كوكرده وه، كهوته خوى.
شعد:

شَعُوذٌ: إستعمل الرُقِيَّة و السحر/ (فيل، ساخته،
جادو، جامبازى، تله كه بازى، نوشته) ي كرد.

شَعُوذَةٌ: إدعاء السحر/ جادوگرى، فيل و
ساخته كردن، جامبازى، تله كه بازى.

- : العاب خِفة اليد/ يارى دهست سووكى،
چاوبه ستى.

مُشَعُوذٌ: نَجَال. مَدَعَى السحر/ جادوگر، فيل باز،
جامباز، تله كه باز.

شعر:
شَعَرَ. إِسْتَشَعَرَ: احسن/ هستى كرد، سوسه ي كرد،
پيى زانى.

- : ادرك/ زانى، پيى زانى.

- : قال الشعر/ مؤنراهو و ت، مهال بهستى وت.
اشعَرَهُ الامر و بالامر: اخبره به/ پيى وت، پيى

راگه ياند، ناگادارى كرد، ورياي كرده وه، هه واله كه ي پيى
كه ياند.

شُعُورٌ: احساس/ هست، خود، په روا.

- : إدراك/ پيى زانين، تن بينى، زونكى، برست.

- : عاطفة/ سوز، بهزه بى.

- : قابلية التأثر/ هستياري، هست پيى كردن.

دَقَّةُ الـ - : سرعه الاحساس/ دانايى، ژيرتتى،
هوشيارى.

عديم الـ - : لايشعُر. بليد/ گه مژه، بين هست، هست
ناكا، بين په روا، كه وه دن، گلهو، بين ميشك.

فاقد الـ - : مغمى عليه/ بين هوش، بين خود، بين په روا،
بوراه، له موش خوجوو.

فقدان الـ - : إغماء/ بين هوشى، بين خودى،
له سه خوجون.

ام الـ - : الصفصاف الباكى/ شورهبى.

شاعر: حاس/ هستيار.

- : إنشعب النهر أو الطريق: تفرق منه انهار أو

طرق/ لق يا روبرا يا ريتى لى جيا بوه وه.

- : تباعد/ دور كه وت وه.

شَعَبٌ: بُعد. بعيد/ دور، دورى.

- : قومٌ. جيل من الناس/ گه، ميله ت، به ره،
هوز.

عامَّة الـ - : الطبقة العاملة/ چينى كزيكار، چه ساوه،
پروليتار.

شَعْبِيٌّ: قومى/ نه ته وه بى، فولكلورى، گه لى، كه له پورى.

اغان شعبيَّة/ گورانى نه ته وه بى، فولكلورى.

ملايس - / جل و به رگى نه ته وه بى، فولكلورى.

حكايات - / چيروك و داستانى فولكلورى.

شعوبى: طائفى/ نه ته وه په رست، ره گه زه رست.

شعوبية: طائفية/ نه ته وه په رستى، ره گه زه رستى.

شَعَبٌ: تَفَرُّع/ پهل هاريشتن، لق كردن، لى جيا بونه وه.

شعبه. فرع. غُصْنٌ/ لق، چل، پهل، پهل و پو.

- المشط و شوكة الاكل/ دان، لق، دانى شانوه
چه تال.

شَعَبٌ: طريق فى الجبل/ ريگه ي ناوشاخ، پيچ و په ناي
به ردين.

شَعَبٌ: بُعد ما بين المنكبين/ ماوه ي هه ردوشان،
ده فه ي شان، ناوشان.

اشعَبٌ: ماكان بين منكبيه بعيداً/ شان پان.

شعبان: الشهر القمري الثامن/ شه عبان.

شَعْبِدٌ: شَعُوذٌ/ (فيل و ساخته، جادوگرى، جامبازى،
چاوبه ستى، جوكتتى) كرد.

شَعْبِدَةٌ: شَعُوذَةٌ/ فيل و ساخته، جادوگرى، جامبازى،
چاوبه ست، جوكتتى.

شعت:

شَعَثَ الشَّعْرُ: كان مُعْبَرًا مُتَبَدِّلًا/ خولاوى بو، ته پ و
توزاوى بو (قز)..

- : تَفَرَّقَ و تَشَوَّشٌ/ بزيو، تيك تالا، شيناو،
نالوزا (قز).

شَعَثَ: فَرَّقَ و شَوَّشٌ/ داي به سه ريه كدا، تيكه ل و
پيكه لى كرد.

- ناظم الشعر / هونه، شاعر، بوژ.
- مُشاعر: إحساس / هست، هست پی کردن، هوشیاری.
- إشعار: إبلاغ / ناگاداری کردن، وریاگردنوه، تیبینی.
- شویر: شعور: شاعر ریک / گه ره شاعر، گه نگه هونه، ماعیر.
- شعر: کلام مقفی / هونراوه، چامه، هل بهست.
- بیت - / دیریک (هونراوه، هل بهست).
- نظم ال - : قرص ال - / هونراوه (وتن، دانان)، هل بهستن.
- لیت شعری: لیتنی علمت / خوزگه، خوزگه بمزانیاه.
- شعری: منظوم / هونراوه، هل بهست.
- شعر: واحدته شعرة: ما نیت من مسام الجسم / توك، مو، برچ، تیسك، ساچ، قز، خوری.
- خشین / موی زیر، توكی رهق.
- عاریة: مُستعار / باروکه، کلاوقز.
- بیت - : خیمة / دهوار، ره شمال، خیتوت.
- اشعر: کثیر الشعر / توکن، تیسکن.
- شعرة العين: مرض التواء الرموش / مو، موی چاو.
- تعلق بشعرة / به مویک بهنگه، به مویک خوی گرتوه.
- علی الشعرة: بتمام الدقة / به مو کم و زوری نیه.
- شعری: کالشعر او منه / مویین، وهک موباریک.
- الجاذبية الشعرية / بکیشه مو، کیشی مو.
- انبوية و اوعیه شعرية / مولوله، لوله مو، دهزوله.
- شعيرة: تصغیر الشعرة / موی باریک، دهزوله.
- جذرية / مورهگ.
- دموية / دهزولهی خوین.
- شعر: شعرائی. اشعر: مُشعر: کثیر الشعر / توکن.
- شعرة شعراء: شعراء: الشعر تحت السرة و ما تحت اللباس / بر، توکه بهر.
- شعراء: علامة. عنوان / دروشم، ناوونیشان.
- رمز / میما.
- : شارة / نیشانه.
- تجاری: ماركة تجارية / نیشانهی بارزگانی.
- ، شعائر / داب و نهریت.
- شعيرة: حَب شعیر / دهنگه جو، جو.

- الجفن: شحاذ العين / سیچکه، قنچکه) سلأوه.
- جمعها شعائر: رسم دینی / نهریتی ثانی.
- شعیر: نبات / جو
- نُضج ال - / کلوشه بون.
- شعری: نجم الشعری / گه لاویژ، نه ستیره ی گه لاویژ.
- شعط:
- شِعْط: شِعْط: شِعْط: شِعْط / مهلی کوزان.
- شِعْطَة: حَرْقَه فی الحلق او الصدر. حَرْة / دلّه کزئ، سوئی دل.
- شعف:
- شِعْفَه الحَب: غَشی قلبه / دلی برد، شیت و شهیدای کرد، دلی داگیرکرد.
- شِعْفَ حَبّه: شِعْفَ به / شیت و شهیدای بو، دلی پیاجو.
- شِعاف: الجنون و الوله / شیت و شهیدابون.
- مشعوف: المجنون الوله / شیت و شهیدا.
- شعل:
- شِعْل: شِعْل: شِعْل: الهب / داگیرسا، گرتی، سوتا، سوزیا.
- : - (وقد / دای گیرسان، کردیه وه، مهلی گیرسان، پیی کرد.
- : - النار فيه: اضرم / ناگری تن بهردا، سوتانی.
- : - السجارة / جگه ره ی داگیرسان.
- : - الکبريت / شقارته ی لئدا.
- اشتعل: إلتهب. إلتقد / گری گرت، داگیرسا، کلپه ی کرد، گرتی.
- فلان: التهب غضباً / توره بو، له توره بیانا ناگری نه کرده وه، تهنگه گرتی، رقی هلسا.
- راسه شیباً: کثر فيه الشیب / سر ی سپی بو.
- شعله: لهبة. لهب / گری، ناگر، کلپه.
- إشعال: إلهاب: إيقاد / داگیرسان، کردنه وه، ناگر کرده وه، هل گیرسان، پیی کردن.
- إشتعال: التهاب / سوتان، ناگرتی بهربون، گریگرتن.
- قابل لا - : مُلتهب / نه سوتن، گریه گرتی، خوش گری.
- مشعل: شعله / مه شخن، جزله چرا.

تشغیل / خسته (کار، گه)، (نیش، کار) بن کردن،
به کارخستن، سوپاندن و ه.

شف:

شَفَّ رَقٌّ كَانَ شَفَّافًا / تنک بو.

- شَفَّفَ: رَقَّق / تنکی کرد، شاشی کرد.

اسْتَشْفَى الشَّيْءَ: نظر خلاله / لیوهی روانی.

شَفَّافٌ: لَا يَحْبُبُ مَا خَلْفَهُ / روشن، روز، دیودیار.

- رقیق: كالنسيج / تنک، شاش.

نصف - / نیوه پوژن.

ورق - / په‌رهی روشن.

شَفَّافِيَّةٌ شُفُوفٌ شَفَّفٌ / روشنی.

شف: نسیج رقیق / جاجم، پوپه‌شمین.

- شَفِيفَ الاسنان: وجع من البرد / دانه‌چوئی.

شَفِيفَ الهمَّ فلاناً: هزله / له‌پی کرد، په‌کی خست.

- الصنقيع أو الحرُّ النبات: جَفَّفَهُ و احرقه /

وشکی کرده‌وه، سوتانی.

- جَفَّفَ / وشکی کرده‌وه.

شَفِيفٌ: مطر فيه برد / باران به تهرزه‌وه.

شفر:

شَفْرٌ: نَقْصٌ وَقَلٌّ / کم بوه‌وه، کمی کرد، کمی مینا.

شَفْرٌ شَفِيرُ الجفن: حافة الجفن. أصل منبت الجفن /

لیواری پیلو.

- : حَذَّ طَرْفَ / که‌نار، لیوار، که‌راخ.

شَفْرَةٌ: نَصْلٌ / تیغ، گوژان، ده‌مه‌تیغ، شفره.

- : سَكِينَةٌ كَبِيرَةٌ / کیرد، چه‌قو، کیردی گاکوژی.

شَفْرَةٌ: كِتَابَةٌ سَرِيَّةٌ / جفره، به‌میمانوسین، په‌رله.

شفظ:

شَفَطَ: مَضَّ / مژگی، رای کیشا، مه‌لی لوشی.

- : اِمْتَصَّ / مژرا، راکیشرا، مه‌ل لوشرا.

شَفَاطَةٌ: مَصَاصَةٌ / مژه‌ر، راکیشرا، مه‌ل لوش.

- المِدْحَنَةُ / دوکه‌ل کیش.

شفع:

شَفَعُ الشَّيْءَ: صَيَّرَهُ شَفْعًا / ای زوجاً بان یضیف

مثله / کردی به دو نه‌وه‌نده، وه‌ک نه‌وی خسته (پال)،

سه‌ن، نه‌وه‌ندهی تری خسته‌سه‌ر.

- : اِشْتَرَى بِالشَّفْعَةِ / بو خسته‌پال کری، مه‌لی
گرت‌وه.

- : تَشَفَّعَ لَهُ / او فيه الى فلان: طلب منه انه يُعَانَهُ /

روی لی نا بوی، داوی یارمه‌تی بو کرد، تکای بو کرد،

بوی پارایه‌وه.

شَفَّعَ: شَفَّعَ: زَوْجٌ / جوت، دوانه، هاو.

شَفَّعِيٌّ: عَدَدٌ شَفَّعِيٌّ: خِلافٌ / تری / جوت، ژماره‌ی

جوت.

شَفَّعَةٌ: حَقُّ الْاِبْتِیَاعِ قَبْلَ الْغَيْرِ / مافی کپین پیش

که‌سانی تر، مه‌ل گرت‌وه، کپین بو خسته‌پال، مافی

مه‌ل گرت‌وه.

شَفَّعَ: شَفَّعَ: صَاحِبُ حَقِّ الشَّفْعَةِ / نه‌وی بوی مه‌یه

(بی‌کپیت‌وه، مه‌لی‌کپیت‌وه).

- : وَسِيطٌ. مَنْ يَشْفَعُ / رولینر، ناوبزی‌که‌ر،

تکا‌که‌ر.

شفق:

شَفِيقٌ: اِشْفَقَ عَلَيْهِ: عَطْفٌ / به‌زه‌یی پیاها‌ته‌وه، دلی

بوی سوتا.

- : عَلَيْهِ: حَرَصٌ / به‌تانگی‌وه هات، به

ره‌حم بو بوی.

شَفَقَةٌ: حَنُوٌّ. رَحْمَةٌ / عَطْفٌ / به‌زه‌یی، به‌تانگی‌وه هاتن.

عَدِيمٌ الـ - : قَاسٌ. صَارِمٌ. لَا يَرْحَمُ / بن‌به‌زه‌یی، دل

ره‌ق، بن‌ره‌حم، چه‌پ‌گر.

شَفِيقٌ: شَفِيقٌ: رَوْفٌ رَحِيمٌ / به‌به‌زه‌یی، دل

نهرم، میهره‌بان.

شَفِيقٌ: ضَوْءُ الشَّمْسِ بَعْدَ الْغُرُوبِ / نیواره، خورشواو،

زه‌رده‌په‌ی.

- : سَدَفٌ. ضَوْءُ الْفَجْرِ / به‌یان، شه‌به‌ق، تاریک و

لیل.

شفه:

شَفَّةٌ فَلَانًا: صَرَبَهُ عَلَى شَفَّتِهِ / کیشای به‌لیویا، دای

به‌له‌وسیا.

شَافَهُ: خَاطَبَ فَأَهُ اِلَى فِيهِ / دم به‌دهم دووان.

شَفَّةٌ: شَفَّةٌ: مَا يَطْبِقُ عَلَى الْفَمِ وَ يَسُدُّ الْاَسْنَانَ / لیو،

له‌وس، له‌ج.

- : اِی شِیْءٍ: حَرْفُهُ / که‌نار، لیوار، لیو.

شَفَقَةٌ عَلِيًّا / لَيْو.

- سَفَلِي / لِح، لِهوس.

- مَتَدَلَاة / (لِهوس، لِح) شَوْب، لِح.

بِنْت - : كَلِمَة / وَشَة.

شَفِي. شَفِي: بِالْفَم / بَدَهَم، زَارِي، دَهَم بِي.

شَفِيًّا. شَفَاهَا. مُشَافَهَةٌ / هَرَبِه دَهَم، بَه زَارِه دَهَم بِي.

شَفِي: شَفَى مِنْ مَرَضٍ: اِبْرَأ / چَاكِي كَرْدِه وَه.

- الْجَرَجُ: دَمَلَةٌ / سَارِيژِي كَرْدِه وَه.

شَفَى: بَرِيءٌ / چَاك بُوِه وَه.

- الْجَرَجُ: اِنْدَمَل / سَارِيژِي وَه.

اَشْفَى عَلَي كَذَا: اَشْرَفَ / هَاتِه سَهَر.

- اِشْفَى: مِثْقَبٌ / مِخْرَزٌ / دَرِه وَش، سَمَق.

اِشْتَفَى: نَالَ مَرَادَه / نَاهِه كِي هَاتِه دِي، پِي كِه بِي،

خَوَاسْتِه كِي دِه سَتَكَوَت.

اِسْتَشْفَى: طَلَبَ الشِّفَاءَ / هَوَلِي دَا چَاك بِيْتِه وَه.

تَشْفَى. اِسْتَشْفَى بِكَذَا: شَفَى بِه / پِي چَاك بُوِه وَه.

- مِنْ خَصْمِه: اِنْتَقَمَ / تَوَلَى سَهَنَد.

شَفَاءٌ: بَرءٌ / چَاك بُوِه وَه، سَارِيژِي وَه.

- : عِلَاجٌ. دَوَاءٌ / چَارِه، چَارِه سَهَر، دِه رِمَان.

قَابِلٌ لِد - : يُعَالَجُ / يُشْفَى / چَاك نِه بِيْتِه وَه، نِه وَه بِه

چَاك بِيْتِه وَه.

شَافٍ. شَافِي. شِفَائِي: عِلَاجِي / چَارِه بِه، چَارِه سَهَر،

چَاك كِه رِه وَه بِه.

- : قَاطِعٌ / بَاتٌ / كَوْتَابِي بِي هِيْن، يِه كِ لَايِي كِه ر.

جَوَاب - . شَافِي / وَه لَامِي (بِه مِه بَسْت، پِه سَهَنَد،

كَوْتَابِي بِي هِيْن).

مُسْتَشْفَى: مَكَانُ الشِّفَاءِ / نِه خَوَشْخَانِه، نِه خَوَشْگِه.

- : مَصْحَفَةٌ / سَبِيلُ خَانِه.

- : اَلْاِمْرَاضُ الْعَقْلِيَّةُ / شِيْتَخَانِه.

شَقٌّ:

شَقٌّ. شَقَّقَ: فَلَقَ / دَوْلِه تِي كَرْد، دَوَكِه رْتِي كَرْد، دِرْزِي

تِي كَرْد، دَايِ هِيْتَا، قَلِيْشَانِي.

- : ثَوْبُهُ: مَرَقَةٌ / دِرَانِي، دَايِ دِرِي.

- : الْبَطْنُ: اِسْكِي هَلِ دِرِي، وِرْگِي دِرِي.

- : الْاَرْضُ بِالْاِسْكَةِ: حَرَّتْهَا / كِيْلَايِ.

- : الطَّرِيقُ / رِيْگَايِ اِيْدَا.

- : الْاَمْرُ: صَعْبٌ / كَارِه كِه (گِرَان بُو، قَوْرَس بُو، سَهَخْت بُو).

- : عَلِي قَلَان: اَوَقَعِه فِي الْمَشْفَقَةِ / دَاوِي بِي نَايِه وَه، خَسْتِيِه نَارِه حِه تِيِه وَه.

- : الزَّرْعُ: خَرَجَ مِنَ الْاَرْضِ / رَوَا، دِه رِهَات.

- : السِّنُّ: طَلَعُ / دَانِي هَات، دَانِي دِه رِهَات.

- : عَصَا الطَّاعَةِ: فَارِقُ الْجَمَاعَةِ / يَاحِي بُو، بِه لِه سَه بُو، لِه رِي اِيْدَا.

- : عَصَا الْقَوْمِ: فَرَّقَ جَمْعَهُمْ اَوْ كَلِمَتَهُمْ / نَاژَاوِه تِي خَسْتِي، بِلَاوِه يِي كَرْدِي.

- : اِنْتَشَقَ النَّهَارُ: طَلَعُ / رُوژِي وَه.

شَقُّوا عَنَانَ السَّمَاءِ بِهَتَافِهِمْ / نَاسَمَانِيَانِ مِيْنَايِه لِه رِزِه، نِه يَانِ قِيْرَان.

اِنْتَشَقَ: اِنْفَتَحَ فِيْهِ فُرْجَةٌ / كَوْنِي تِي بُو، دِرْزِي بَرْد، قَلِيْشَا.

- : اِنْصَدَعَ / دَوْلِه تِي بُو، دَوَكِه رْت بُو.

- : عَنَمٌ: خَرَجَ / يَاحِي بُو، بِه لِه سَه بُو، لِيْبَانِ جِيَابُوِه وَه.

- : تَ عَصَاهُمْ: تَفَرَّقَ اِمْرَهُمْ / بِلَاوِي وَه، نَاكَوْتِكِيَانِ تِي كَوَت.

اِشْتَقَّ كَلِمَةً مِنْ اٰخَرِي: اَخْرَجَهَا مِنْهَا / دَايِ رِشْت، لِيَوِه يِ وَه رِگِرْت، لِه وَشِه يِك وَشِه يِكِي تَرِي بِيْتِكِ هِيْتَا.

تَشَقَّقَ: تَفَلَّقَ / قَلِيْشَا، دِرْزِي بَرْد، دِه مِي كَرْدِه وَه.

شَقٌّ: فَلَغَ. فَلَقَ / دِرْز، قَلِيْش، دِه مِ كَرْدِه وَه، دَوَكِه رْت بُوِي.

- : فَجْوَةٌ / دِه لَاقِه، كِه لِيْن.

- : مَزَقٌ / دِرَان، دِرَاوِي، زِهَنَگ.

- : شَقَّ الشَّيْءَ: نَصَفَه / لَه ت، كِه رْت، نِيَوِه.

شَقَّ الرَّجُلُ: شَبِيْهَهُ / هَاوِي، اِيْجُو، شِيَوِه.

- : النِّصْفُ مِنْ كُلِّ شَيْءٍ / كِه رْت، لَه ت، نِيَوِه.

- : الْجَانِبُ الْوَاحِدُ مِنَ الْاِنْسَانِ / لَا، نِيَوِه.

- : جِنْسٌ. صِفَةُ التَّذْكِيرِ اَوْ التَّانِيْثِ / رِه گِه ر، نِيْرِيْتِي يَا مِي يِي تِي.

- : اَلْمِيْتُ: شَبِيْحُهُ / تَارِمَايِي، شِه بَهَنَگ.

- : شَبَقَةٌ: مَا شَقَّ مِنَ الثَّوْبِ وَنَحْوِه / دِرَاوِي.

- : نِصْفُ الشَّيْءِ / لَه ت، كِه رْت، نِيَوِه.

اشقر. شقراء/ سور، سورباو، سورفل، شل.
 - - - الشعر/ قز كال.
 شَعْرُ - / قزى كال، قزى سور يا زهره.
 شقف: شقف. شقافة. شقفة: كسر الخذف/ (سوالهت، گلينه) شكاو.
 شقل: شقل: وزن/ ترازوى كرد، شاولى كرد.
 شاقول: ميزان البناء/ شاول.
 شقلب: قلب/ خوى هل گه پانه وه، سرمه قولاتى دا، ته قله دا.
 شقلب: هل گه پانه وه، سرمه قولاتى دا.
 شقلبة/ خوهل گه پانه وه، سرمه قولات، ته قله.
 شقا: شقا. اشقى فلاناً: جعله شقياً/ كه ساسى كرد، به دبه ختى كرد، كه نه فتى كرد.
 شقى: ضد سعد/ كه ساس بو، به دبه خت بو، بوى نه مات، كه نه فت بو.
 شقا. شقاء. شقاوة: تعاسة. تقيض السعادة/ نه گبه تى، به دبه ختى.
 - - - : الشدة و العسر/ نه بونى، ته نگانه، ناكامى، كه ساسى، په ك كه وتن.
 شقاوة: عريضة/ برحه يابى، شه پانئى، شه قاوه، جه ربه زه بى، چه پخونى.
 شقى: ضد سعيد/ كه ساس، به دبه خت، لاسار، نه گريس، نه گبه ت، ملهويد.
 - : مجرم/ تاوانبار.
 - : عرييد/ برحه يا، لاسار، نه گريس، شه پانى.
 شك: شك. شكك فى الامر: ارتاب فيه/ لى (به گومان بو)، دودل بو، دلى لى پيس كرد.
 - فى الرجل/ گومانى لى كرد، دودل بو لى، دلى لى كرمى بو.
 - : وخر. طعن/ بياچه قان، بيا كرد.
 - بالمهمان: نخس/ تيوه زهن، ناوزه نكى لى دا، مامزه لى ايدا.

- : شقة/ بعد/ ماوه، دورى.
 - : مسكن/ دهسته، دهسته خانو، خانوچكه.
 تشقق: قلع/ درزيردن، قلیشان.
 - : تمزق/ دران، زهنگ بردن.
 مشقة. شقة: صعوبة/ گرانى، قورسى، ره قى.
 - : عناء/ هياكسى، شه كه تى، ماندويه تى، ناپه حه تى.
 شقاق: ضد اتحاد/ جيا بونه وه، جيا بى، دوبه ره كيتى.
 - : خلاف. نزاع/ ناكوكى، ناپكى.
 القى ال - بينهم/ تزوى ناكوكى تيا چاندن.
 شاق: متعب/ شه كه ت كار، ماندوكار، هياك كار، دژوار.
 - : عسير/ گران، قورس، ره قى.
 اشغال شاقه/ كارى به نرك.
 انشقاق: انفصال/ جيا بونه وه، دوبه ره كيتى، لىك ترازان، دولت بون، دو كه رت بون، لىك بران، اشتقاق: استخراج/ دارستن، لى وه رگرتن، لى وه ره ينان، لى گرتن، وه رگرتن، ده ره ينان، داتاشين.
 مشتق: مفصل/ جيا، نه تل.
 مشتق: مستخرج/ وه رگراو، ده ره يتراو.
 شقيق: اخ/ برا.
 - الشىء: نصفه/ كه رت، له ت، نيوه.
 اخ - / براى دايك و باوكى.
 شقيقة: اخت/ خوشك.
 - : صداع فى نصف الراس/ نيو سه ر ئيشه، ژانى نيو سه ر.
 شقائق النعمان: نبات وزهرة/ گولاله سووره، چاران چه قيله.
 شقق الطير: رزق. صوت/ خویندى، جريوانى، قاپرانى.
 - النهار: لاح/ روزبوه وه.
 - الملابس: غسلها بالماء ليذهب اثر الصابون/ له ناوى هل كيشا.
 شقق لسان: رعى/ چه بازى، ژوربلىسى.
 - النهار: بزوغ الصباح/ روزبونه وه
 شقر: شقر: شان اشقرا/ سورفل بو، قز كال بو.

شَكُّكَ: جَعَلَهُ يَشْكُ / خستیه گومانه وه، دلی کرمی کرد.
 شَكٌّ: خِلاف اليقين / گومان، گومان کردن،
 خانه گومانی، دودلی، دل پیسی، دل کرمی بی.
 بلا - : يقيناً / بین گومان.
 من دون - : بلا ريب / بین گومان.
 شك: مُرتاب / به گومان، دودل، دل کرمی، دل پیس.
 - السلاح. شك في السلاح: لايس سلاحاً تاماً /
 پچه ک.
 - السلاح: على اهبة القتال / ناماده ی جهنگه.
 مشکوک فيه: غير محقق / گومانی لی نه کړی، جیسی
 باوه ر نیه، باوه پی پی ناکړی.
 شكّة: وَخْزَة / پیاچه قان، تیوه ژهندن.
 شكر:
 شَكَرٌ: تَشْكُرُ له: حَمْدَةٌ / سوپاسی کرد.
 - : اثنى على: مَدَحٌ / پیا مه ل دا، ستایشی کرد.
 شُكْرٌ: حَمْدٌ / سوپاس.
 - : مَدَحٌ. ثناء / ستایش، پیا مه ل دان.
 - : اقرار بالجميل / پی زانین، چاکه له بهر چاو بون.
 شَكَرًا. شَكَرًا لَكَ / سوپاس، سوپاس بۆتو.
 شاکر. شُكُور. شُكِر: حَامِدٌ / سوپاس کار، پی زان.
 شکس:
 شَكِسٌ. شَكْسٌ: كان شرساً / دريو، بن حه یا بو،
 ناله باریو.
 - : كان صعب الخلق / (گړوژ، رقاوی،
 ناله بار) بو.
 شاکس: خَاصِمٌ / گړوژی کرد، رقی گرت، شه پی
 فروشت.
 شَكِسٌ. مُشَاكِسٌ: سيء الخلق / بن نابو، بن حه یا،
 ناله بار، گړوژ، رقاوی، نه گریس، شه پرفروش، شه پانی،
 چه پخون.
 شُكَّاسَةٌ. مُشَاكَسَةٌ: سوء الخلق / بن نابو پی،
 بن حه یایی، گړوژی، رق گرتن، شه پرفروشتن، ناله باری.
 - : سُرْعَةُ الفضب / شه پرفروشتن،
 زوه ل چون، تور په بون.
 شکل:

شَكْلٌ. شَكَلٌ. اشْكَالٌ. اسْتَشْكَلَ الامرُ: اِتْبَسَ /
 ناوژبو.
 - : قَيْدٌ / بهستی، بهستیه وه، رای گرت،
 پیوه ندی کرد.
 - : الكتاب: قَيْدَةٌ بالحركات / سه روپوړی
 بز کرد.
 - : العنْبُ: اخذ في النضج / پښ گه یی، لیسی
 پښ گه یی.
 شَكْلٌ: صَوْرٌ / دوستی کرد، وینه ی کښما.
 - : نَوْعٌ / زوړ جوړ و بابه تی دانا، هه مه جوړی کرد.
 - : اَلْفٌ / پټکی هیئا، دای مه زان، دوستی کرد.
 شاکل: ماثَلٌ / لی چو، لی چو، له وچو.
 - : شاکس / شه پی فروشت، پی حه یایی کرد.
 تَشَكَّلٌ: تَأَلَّفٌ / پټک مات، دامه زرا، دوست بو.
 شَكْلٌ: صَوْرَةٌ / شپوه، دیمه ن، وینه.
 - : رسمٌ / وینه، نیکار.
 - : هَيْئَةٌ / دیمه ن، نيسك، روخسار، دم و چاو.
 - : كَيْفِيَةٌ / چوڼیه تی، رهفتار.
 - : الكلام: حركاته / سه روپوړ.
 - : شاکلّة: نوعٌ / جوړ، بابه ت، چه شن.
 شکلی: بَتَكْلِيفٌ / رواه ت، سه زاری.
 شکلا: صَوْرَةٌ / به دیمه ن، به وینه، له رووه وه.
 شکل: مَثَلٌ / وه ک خو ی، وه کو، وه ک.
 - : المذهب والقصد / مه به ست.
 تَشْكِيلٌ: تنوعٌ / هه مه جوړ کردن، بابه ت زوی،
 هه مه چه شنی.
 - : قَيْدٌ / راوه ستان، راگیر کردن.
 تشکیله: اشیاء متنوعه / بابه تی زوړ.
 مُشَكَّلٌ: مُنَوِّعٌ. متنوعٌ / هه مه جوړ.
 - : مُحَرَّكٌ / سه روپوړ کراو.
 مُشَاكَلَةٌ: مُمَاثَلَةٌ / له یه ک چونی.
 تشکیلی / شپوه کاری.
 شُكْلَةٌ. شاکل: شَبَهٌ / لی چو، هاو.
 شاکلّة: خَاصِرَةٌ / ته نیش ت، لاته نیش ت، قه برخه.
 - : على شاکلته: شَبَهٌ / مین طینته / وه ک خو،
 له خوی نه چن، هه ره له وه نه چن.

شِکَال: قید. حَبِلٌ تُشَدُّ بِهِ قَوَائِمُ الدَّابَّةِ/ پیروند.
 مُشْکِلٌ: مُتَّسِبٌ/ نالوڑ، پہنجان.
 - مُشْکِلَةٌ: معضله. الأمر الصَّعْبُ/ کیشہ،
 تگہرہ، دیشوار، گیروگرفت، ستم، دہردی سہری.
 إِشْکَالٌ: اِتِّبَاسٌ/ نالوڑی، پہنجانی.
 شِکَمٌ: اِشْکَمٌ: اعطاء و جازاہ/ پاداشتی دایہرہ،
 بہسہرخویہوہ نہمیتشت.
 - فَلَانًا: رِشَاحٌ لیسکت/ بہرتیلی دایہ، دم کوتی
 کرد.
 - اِسْکَتٌ/ بیہدہنگی کرد، دم کوتی کرد.
 - الدَّابَّةُ: وَقَمٌ/ لغاری کرد.
 شِکِيمَةٌ: اِنْفَقَةٌ/ لوت بہرزی، تیزلی، تیزوی.
 شدید ال- : عَنِيدٌ. اِنْوَفٌ/ لاسار، قیر سچمہ، تیزلی،
 لوت بہرز.
 شِکِيمَةُ اللِّجَامِ: الحَدِيدَةُ فِي فَمِ الْفَرَسِ/ ٹاسنی لغاو،
 کرڑکی لغاو.
 شِکَا: شِکَا. اِشْتَكَى. تَشَكَّى اِلَيْهِ مِنْ كَذَا: تَطَلَّمَ اِلَيْهِ/
 ہاوری لہ دست کرد، دادو بیدادی کرد، شکاتی لہ کرد.
 - - اَلْاَمْرُ: عَرَضُهُ. شَرْحُهُ/ خستہ پو، نیشانی
 دا، رونی کردہوہ.
 - اَمْرُهُ اِلَى اللّٰهِ: اَظْهَرَهُ لَهٗ/ کرپوڑاہوہ، سکالای کرد.
 شِکْوَةٌ: شِکْوَى. شِکَايَةٌ. شِکْيَةٌ: تَطَلَّمَ/ سکالای،
 شکات، دادخواری.
 - وِعَاءٌ مِنْ جِلْدٍ/ مہشکہ، کوندہ.
 شَاكٌ: مُشْتَكِيٌّ: الْمُخْبِرُ/ سکالاکہر، شکات کہر،
 دادخواری.
 مَشْكُوٌّ: مَشْكُوٌّ. مُشْتَكِيٌّ عَلَيْهِ: الْمُخْبِرُ عَنْهُ/ سکالای
 لہ کرپوڑاہوہ، سکالای لہ دست کرپوڑاہوہ، شکات لہ کرپوڑاہوہ.
 مَشْكُوٌّ مِنْهُ/ ہاوار لہ دست کرپوڑاہوہ، دادو بیداد لہ کرپوڑاہوہ.
 مَشْكَاةٌ: مُصْبِحٌ/ چرا، لہمبا، لالہ.
 شِلٌّ: شِلٌّ. اِشْلٌ: عَطْلٌ/ پہکی کھوت، وہستا، لہ کار
 کھوت.

- - - ت يَدَهُ: يَبَسَتْ/ وشک بو، ٹیفلیج بو،
 گوج بو.
 - شَلٌّ: خِطَاةٌ وَاَسِيعَةٌ/ بہ تہقلی زل زل
 درومانی کرد، شاش و شہش پئی دروی، شہلتہ دروی
 کرد.
 لَا شَلَّتْ يَدَاكَ: اِحْسَنْتَ/ دہست خویش، چاکت کرد.
 شَلٌّ: فَالِحٌ/ ٹیفلیجی.
 - نَصْفِيٌّ/ گوتی و ٹیفلیجی نیو لہش.
 - جِزْنِيٌّ/ یہک تہندام ٹیفلیجی.
 - اِهْتِزَازِيٌّ/ لہرزوکی.
 - الْاَطْفَالُ: اِثْسَكَةٌ نَهْرَمَةٌ.
 مُشْلُولٌ. اِشْلٌ: مَعْطَلُ الْحَرَكَةِ/ وہستا، پہک کھوتو،
 لہ کارکھوتو.
 - - : مِصَابٌ بِالشَّلِّ/ ٹیفلیج.
 شَلَالٌ: مَوْضِعٌ هَبُوطِ الْمَاءِ/ تافکہ، ریزاو، سؤلاقہ.
 شِلَالَةٌ: خِطَاةٌ مُتَبَاعِدَةٌ/ کۆک گرتن، تہقلی زل زل،
 درومانی شاش، شہلتہ درو.
 شَلَّةٌ: شَلَّةٌ: خَصْلُهُ مَطْوِيَةٌ مِنَ الْخِيوطِ/ کلانہ.
 - شَلَّةٌ: زَمْرَةٌ/ دہستہ، کۆمہل.
 شَلْبٌ:
 شَلْبٌ: رَزٌّ/ چہلتوک.
 حَقْلٌ اَل- / مہرہزہ.
 شَلْحٌ:
 شَلْحٌ شِيَابُهُ: خَلْعُهَا/ خوی روت کردہوہ، جلہکانی
 داکہندہ.
 شَلْحٌ: عَرِيٌّ/ روتی کردہوہ، جلہکانی لہ بہرداکہندہ.
 - سَلْبٌ: خَلْكِي رُوت کردہوہ، جہردہیی کرد،
 تالانی کرد.
 مُشْلَعٌ: حَجْرَةٌ خَلَعُ الْمَلْبَسِ فِي الْحَمَامِ/ ژوری جل
 داکہندن، ژوری سارد، خو پوڑشتہ کردنہوہ.
 - عَابٌ/ روت، روت و قوت، جلہکانی داکہندہوہ.
 تَشْلِيحٌ: قَطَاعُ الطَّرِيقِ الْمَسَافِرِينَ: تَعْرِيقُهُمْ/ روت
 کردنہوہ، جہردہیی.
 شَلْمٌ:
 شَيْلِمٌ: شَوْلَمٌ/ مَرْدٌ، گلینہ، زیزانہ.
 شَلَا:

شَلَا. شَالَ بِالشَّيْءِ: رَفَعَهُ/ به ریزی کرده‌وه، هَلَّی بَرِی.
شَلُو. شَلَا: الْجَسَدُ مِنْ كُلِّ شَيْءٍ/ لهش، جهسته،
قَالَ ب.

- جَمَعَهَا اشْبَاءً: عَضُو/ نه‌ندام، پارچه‌ی لهش،
په‌ل.

شَلِيك: نَبَات/ توی زهوی، شَلِيك.

شَم:

شَمَّ: اِسْتَمَّ: اخذ الرائحة بحاسة الشم/ بۆنی کرد.

- تَكَبَّرَ/ لوتی به ریز کرده‌وه، خۆی به ریزگرت.

- مَنه: اِنْعَدَى/ لئوهی توش بو، به بۆن کهوت.

شَمَّم. شَمَّمْتُمْ/ بۆنی کرد.

- الاخبار/ ورده هه‌والی بیست.

شَمَّ: اِسْتَشَاقُ (و ادراك الرائحة)/ بۆن کردن.

- شَامَةٌ: حاسة الشم/ ههستی بۆن کردن.

شَمَام. شَمُوم: كَثِيرِ الشَّم/ بۆن قایم، بۆن تیز، به بۆن.

- بطيخ اصفر/ شه‌مامه.

شَمِيم: الرائحة الطيبة/ بۆنی خۆش.

- اِشْمٌ: مُرْتَفِعٌ/ بلند، به رز، بلندبو، به رزیو.

مَشْمُوم: اسم المفعول من شَمَّ/ بۆن کراو.

- المسك/ میسک.

اِشْمٌ: مُرْتَفِعٌ/ بلند، به رز.

- اِنُوف/ لوت به رز.

شَمَّم: اِنْفَعَه/ لوت به رزی.

شَمَامَةٌ: قنديل/ قوتيله چرا.

شَمْت:

شَمْتٌ به: فَرَحٌ ببلیتته/ به‌خمی شادبو.

شَمْتٌ: حَيَبٌ/ هیوای بری، ناوومیدی کرد، پرزدی بری.

- اِشْمَتٌ: جعله يشمت به/ وای لئ هات به

خمی شادبو.

شَمَمْتٌ: رجع خائباً/ ده‌ست به‌تال و بی‌هیوا

که‌پایه‌وه، ناوومیدبو.

شَامِت: حَسُود/ به‌د، چاوتن بپ، کیناوی، شه‌وی به

خمی په‌کیکی تر شاد شه‌بن.

- خَائِبٌ/ بی‌هیوا، ده‌ست به‌تال، ناوومید.

شَمَاتَةٌ: حَسَدٌ، حَيَبَةٌ/ چاوتن برین، به‌دی، ناوومیدی.

شِمَات: شِمَاتِي: خَائِبٌ/ بی‌هیوا، ده‌ست به‌تال،
سه‌رشو، ناوومید.

شَمَخ:

شَمَخٌ: عَلَا/ به رزیو هه، بلند بو.

- شَمَخٌ: تَشَمَخَ بَانْفَه. شَمَخَ اِنْفَه: رَفَعَهُ مُتَكَبِّرًا/

لوتی به رز کرده‌وه، تپری زل بو، خۆی بلند گرت، فیزی

نواند.

تَشَامَخٌ: تَكَبَّرَ/ لوت به رزی کرد، فیزی نواند.

شَامِخ: عَلَا/ بلند، به رز.

- مُشَامِخ: مُتَكَبَّرَ/ لوت به رز، تیزل، رۆج زل،

به‌فیز، بایی.

تَشَامِخٌ: تَكَبَّرَ/ لوت به رزی، تیزل، رۆج زل، فیز، بایی

بون.

شَمَر:

شَمَرٌ: شَمَرٌ: مَرَّ سَرِيْعًا/ خیرا تپه‌پری، به‌خیرایی

تپه‌پری.

- كُهُمُ: رَفَعَهُ/ قَوْلِي هَلَّی کرد، قَوْلِي لئ هه‌ل

کرد، هه‌لئ مالی.

- لِلْأَمْرِ: تَهَيَّأْ لَهُ. اِهْتَمَّ بِهِ/ به‌گه‌رم گرتی، نۆد

به‌تنگ کاره‌که‌وه هات، خۆی بۆ ناماده‌کرد، چاکی لئ

کرد به‌لادا.

- عَنِ سَاعِدَةِ/ قَوْلِي لئ هه‌ل مالی، چاکی لئ

کرد به‌لادا.

- رَمِي/ فَرِيئِ دَا.

مَشْمُور: مَرَمِي/ فپری دراو.

شَمِير. شَمْرِي. شَعْرِي. مُجَدِّ/ گورج، گورج و گول.

شَمْرَةٌ. شَمَار: نَبَات/ رازیانه.

شَمْر:

شَمْرٌ: اِسْمَانٌ مِنْهُ: نَفَرَ كِرَاهَةً/ قیزی لئ هات‌هه،

له‌به‌رچاری کهوت، بیزی لئ کرده‌وه، دلئ لئ تیکه‌ل هات.

اِسْمَانٌ: اِقْشَعْرُ كِرَاهَةً/ موچرکی بیاهات.

- مِنْهُ: اِسْتَاءَ/ بیزاربو، لئنی بیزار بو.

- تَنْفَسُهُ: تَقَرَّرَ/ دلئ لئ تیکه‌ل هات.

تَشَمَّرَ وَجْهَهُ: عَبَسَ/ روی گرز بو، روی گرز کرد، ده‌م

و چاوی دا به‌یکدا، ناوچه‌وانی تیک ترشان، مۆن بو.

اِسْمَنْزَان: نَفُور. كِرَاهَةً/ قیزهاتنه‌وه، دل تیکه‌ل هاتن.

مُشْمَمَزَن: کاره / نهویستراو، نابه‌سند، لالوت.

- منه. مُستاء و نافر / له بهرچاو که وتو.

شمس:

شَمْس: اِمتنع و اِبی / یاخی بو، نهی کرد.

- له: تَنكُر و اِبدی له العِداوة / نه‌چوه ژیری،

خوی لی‌هه‌له‌کرد، شپری پین فرۆشت.

- شَمْس: اشمس الیوم: کانت الشمس فیه

ظاهرة / هه‌تاو بو.

شَمْس الشیء: عَرَضَه لنور الشمس / مه‌لی خست،

خستیه به‌رخۆر.

تَشَمْس: تَدَقاً فی الشمس / چوه به‌رخۆر،

له‌به‌ره‌تاو‌خوی هه‌ل خست.

شَمْس: التَّیْر الأعظم / خۆر، رۆژ.

- شَمْس: شامس: لاغیم فیه / سایه‌قه، هه‌تاو،

سامان.

مضروب بلفحة - / خۆرانگان.

شروق ال - / خۆره‌لاتن.

غروب ال - / خۆرناوایون.

ضوء ال - / تیشکی خۆر، خۆره‌تاو، روناکی رۆژ.

عَبَاد ال - / نبات و زهرة / گوله‌به‌رۆژه.

عابد ال - / خۆرپه‌رست.

شمسی / خۆری، خۆرین.

حَرْف - / خۆربیت، پیتی خۆری.

شهر - / مانگی خۆری، مانگی زابین.

التصویر ال - / خۆروینه، وینهی به‌رخۆر.

سَنَة شمسیة / سالی خۆری.

شامس. شَموس: حَرَوْن / یاخی، چه‌موش.

- شَمْس: هه‌تاو سایه‌قه، که‌وه‌رۆژ، بن‌ه‌ورد.

مُشمس. مَكان مُشمس / به‌رخۆر، به‌ره‌تاو،

خۆروه‌زان.

غیر - . مَكان غیر مُشمس: لا تضریبه الشمس /

نسر، خۆرنه‌وه‌زان.

مُشمسة: مَكان الاستمتاع بالشمس / به‌رخۆر،

به‌ریه‌رۆچکه.

شمسیة: مَظلة / چه‌تر، چه‌رداخ، سیبه‌ر، سه‌یوان.

- المطر / چه‌تر، باران گیزی.

شَمَاس: خادِم الكنيسة / مجوری کلیسه، شه‌ماس.

شمط:

شَمَط الشیء: خَلَطَه / تیکه‌لی کرد.

- رَیَب و حَبَل / به‌ستی، به‌په‌ت به‌ستی، په‌تی کرد.

- البائع المشتري: ریطه / به‌ستی‌وه.

شَمَط اشْمَط شَعْرَه: خالط سواد راسه ببیاض /

سه‌ری بو به‌ ماش و برنج، سپی تن‌که‌وت.

اشمط. شَمطاء / سه‌ر ماش و برنج، سه‌ری‌وژ.

شمع:

شَمَع: لَعِب و مَزَح / کالته‌ی کرد، یاری کرد، گه‌مه‌ی

کرد.

شَمَع: حَمَلَه علی المزاح و اللعب / خستیه یاری و

گه‌مه، کالته‌ی له‌گه‌ل کرد.

- اطلی بالشمع / میوی تن‌ه‌ل سو، له‌میوی هه‌ل

کی‌شا.

- الفتلة: اطلاها بالشمع / کشته‌که‌کی (می‌وکرد،

کرده‌زی)، میوی‌دا.

شِماع. شِماعه: طرب و ضحك و مزاح / گه‌مه، یاری،

کالته، بیکه‌نین.

شموع من النساء: المَرَاحة الضحوك اللعوب /

قوزمه.

شَمَع. شَمَع: موم العَسَل / میو، تیره‌شان، شه‌من.

- الختم: شمع احمر. ختام / لۆک.

شَمَعَة: عود شمع / مۆم.

شمعدان: مائلة / مۆمدان.

شَمعی: کالشمع (و منه) میوین.

شَمَاع: صانع (و بائع الشمع) مۆم گه‌ر، مۆم فرۆش.

مُشمع: علیه شمع / میواوی.

- الفرش / موشه‌ما.

- طیبی / موشه‌مای نازار.

- ضرب من المعاطف / موشه‌مای باران، پالتوی

موشه‌ما.

شمل:

شَمَل: عَم / بلاویوه‌وه، هه‌موی گرتیه‌وه.

- اِشْتَمَل علی: حَوَى / تیاو، گرتی، بریتی بو له.

اِشْتَمَل علی: تَأَلَّف من / بیکه‌هاتره له.

- بالشَّمْلَةُ: تَلَفُّفٌ بِالثُّوبِ / خَزَى بِبِجَايِهِ وَه.

- الأَمْرُ عَلَيْهِ: (حَاطَهُ بِهِ / كَرَّتِيهِ وَه) وَه وَيَشِي كَرَّتِيهِ وَه، وَه وَيَشِي بِهَرَكَةٍ وَت.

شَمَلٌ: مَا اجْتَمَعَ مِنَ الأَمْرِ. إِتْحَادٌ / يَكْتَبِي.

جمع ال - : اِنْتِضَامٌ / كَرْبُونَةٌ وَه، يَكُ كَرْتَنٌ، يَبْكُ هَاتِنٌ.

اجْتَمَعَ شَمْلُهُمْ: اجْتَمَعَ (أَمْرُهُمْ / كَرْبُونَةٌ وَه، يَكِيَانٌ كَرْتٌ، يَبْكُ هَاتِنٌ، بُونٌ بِهِيَكُ.

تَفَرَّقَ شَمْلُهُمْ: تَفَرَّقَ (أَمْرُهُمْ / بَلَاوِيونَةٌ وَه، بَلَاوِيَانٌ لِي كَرْدٌ، يَبْكُ نَهَاتِنٌ.

شَامِلٌ: عَامٌ / كَشْتِي، كَشْتُ كَرٌ، هَمَوَانٌ، كَشْكُرٌ.

- : مُشْتَمِلٌ عَلَى. حَاوٍ / تَيَايَتِي، يَبْكُ هَاتُوهُ لَه، بِرِيْتِيهِ لَه.

مَشْمُولٌ: مُحتَوِيٌ / كَرْتِيهِ تِيهِ وَه، بِرِيْتِيهِ.

- بِرِعايَةٍ / لَه زَيْرٌ چَاوَدِيْرِيَادِيهِ.

غَيْرٌ - / تَيَانِيهِ، بِهَرَنَه كَرْتُوهُ، نَهِي كَرْتُوْتَه وَه، لَه كَلٌ نِيهِ.

شَمْلَةٌ. مِشْمَلٌ. مِشْمَلَةٌ: كَسَاءٌ وَاسِعٌ يَشْتَمِلُ بِه / كَالَا، بِهَرِكِي فَرَاوَانٌ بُو خَوِيْبِيچَانَه وَه وَ دَاپُوْشِيْن.

شُمُولٌ / كَرْتَنَه وَه، بِهَرَكَه وَتَن، تَيَابُونٌ، دَاپُوْشِيْن.

شَمَالٌ. شَمَالٌ: مُقَابِلُ الجَنُوبِ / بَاكُورٌ، رُوْدُو.

- . - شَرْقِيٌ / بَاكُورِي خَوْرَه لَات.

- . - غَرْبِيٌ / بَاكُورِي خَوْرَتَاوَا.

- . شَمَلٌ. شَمَلٌ: رِيحُ الشَمَالِ / بَايٌ بَاكُورٌ.

- : يَسَارٌ. عَكْسُ الِيمِيْنِ / چَپ.

- . شَمِيْلَةٌ: طَبْعٌ / خَو، رَه وَشْت.

- : كَيْسُ النَهْدِ / مَهْمَكَدَانٌ، سُوخْمَهِي مَهْمَكُ.

شَمَالاً: نَحْوُ الشَمَالِ / رُوهُ بَاكُورٌ، بِهَرَه وَ بَاكُورٌ.

شَمَائِيٌ: مِنَ الشَمَالِ / بَاكُورِي.

شَمَلٌ: أَسْرَعٌ / بِه لَه ي كَرْدٌ، خَيْرَاي كَرْدٌ.

شَمْلُولٌ: كَمِيَّةٌ قَلِيْلَةٌ / كَم، كَه مِيَكُ، تَوَزِيَكُ.

- : خَفِيْفُ الحَرَكَةِ / سُوكَه لَه، كُورِجٌ، كُورِجٌ وَ كُوْلٌ.

شَمَنْ: شَمَنْدَرٌ. شَمَنْدَرٌ: شُوْنَدَرٌ. بَنْجَرٌ / چَه وَنَهَرٌ.

شَمَا: شَمَوَاهُ: حَيَوَانُ كَالْفَرَّالِ / بَرَنَه كِيْرِي.

شَنْ:

شَنَّ. اشَنَّ الغارة عليهم: وجهها عليهم من كل جهة/

که ماروی دان، په لاماری دان، هیرشی برده سهر، هه لمتی برده سهر.

- . - . شَنَّتَتِ القَرِيْبَةُ: خَلَقَتْ وَ يَبْسَتْ / مَه شَكَه كَه كُون بُو، وَشَك بُوهُ وَه.

تَشَنَّ. تَشَنَّ الجِلْدُ: تَغَضَّنَ الجِلْدُ عِنْدَ الهَرَمِ / يَبْسَتْ چَرِجٌ بُو.

شَنَّ الهجوم / په لاماردان، هيرش برده سهر، هه لمت دان.

شَنَّ. شَنَّة: القَرِيْبَةُ الخَلْقِ / مَه شَكَه ي كُون.

شَمُونٌ: مَهزُولٌ / لَه، لَاوَان.

- : سَمِيْنٌ / قَه لَه وَ، خَرِيْنٌ، كُوْشْتَن، خَه پَه تُوْلَه.

- : جَانِعٌ / بَرَسِي.

شَنَّانٌ / نَه سِيُون.

شَنْبٌ:

شَنْبُ اليَوْمِ: بَرْدٌ. بَرْدٌ / سَارْدِي كَرْد.

شَنْبٌ. شَارِبٌ / سَمِيْلٌ.

شَنْبِرٌ: اِطَارٌ / چَوَارچِيُوهُ.

شَنْجٌ:

شَنْجٌ. تَشَنْجٌ: تَقْبُضٌ وَ تَقْلُصٌ / كَرزِيُو، هَاتَنَه وَه يَك، جَه مَام بُو.

- . - : (اصْلَبُ بِالتَشَنْجِ / رَهَق بُو، دَه مَار كَرْتِي، كَرز بُو.

تَشَنْجٌ: تَقْبُضٌ وَ تَقْلُصٌ / كَرزِيُون، هَاتَنَه وَه يَك.

- : تَقْلُصٌ / رَهَق بُوون، دَه مَار كَرْتَن، جَه مَام بُوون، دَه مَار بِه كِيَر وَه سْتَان.

شَنْرٌ:

شَنْرٌ عَلَيْهِ: عَابَهُ وَ فُضِحَهُ / كَالْتَهِي پِي كَرْدٌ، نَابِيُوِي بَرْد، شَكَانِي

شَنْارٌ: عَارٌ. اَقْبَحُ العَارِ / نَه تَنگِي، نَابِيُو چُون، شُوْرَه يِي.

شَنْيِرٌ. شَنْيِرَةٌ: سِيءُ الخَلْقِ / بِي نَابِيُو، رَه وَشْت خَرَاب.

شَنْطٌ:

شَنْطَةٌ: حَقِيْبَةٌ / جَانَتَا.

شَنْيِطَةٌ. اَنْشُوْطَةٌ: عَقْدَةٌ / كَرِي.

شَنْعٌ:

شَنْعَ: شَتَمَ و فَضَحَ / قسهی پی‌وت، نابروی برد، زپانی، جنیوی پی‌دا.

شَنْعُ: کان شنیعاً / ئیسک قورس، ناشیرین، پیس، ره‌زا قورس، چاره‌گران) بو.

شَنْعُ علیه: ذکرة بالقبیح / ناوی زپان، به ناشیرینی ناوی برد، قسهی شوین خست.

شَنْعِی: شَنْعِ: قبیح المنظر. بَشِیع / ناشیرین، ئیسک قورس، ره‌زاقورس، چاره‌گران.

- - - : فضیح / سامناک، ترسناک، تۆقینه‌ر، له‌راده‌به‌ده‌ر.

شَنْعَة: شَنْعَة: قُبِیح المنظر / ناشیرینی، ئیسک قورسی، چاره‌گرانی.

- - - : فُضَاعَة / ناخوشی، سامناکی، له‌راده به‌ده‌ریون.

شَنْف: شَنْفَ الیه: نظر الیه کالمعترض علیه و المتعجب / به‌سرسامی و چه‌پساویوه سه‌یری کرد.

شَنْفَ الیه: نَظَرَ بمؤخر عینه / به‌لایه‌کی چاوتی پوانی.

- - - : اشْنَفَ / البسها قرطاً / گواهی کرده گوئی.

شَنْفُ: قُرْطُ / گواره.

شَنْقُ: شَنْقُ: اشْنَقَ الشیء: عُلِقَهُ / هالی واسی.

- - - : اعدم شنقا / خنکانی به‌هال واسین، له‌سین‌داری دا، له‌قناره‌ی دا.

شَنْقُ: الأعدام شنقا / خنکاندن به‌هال واسین، له‌سین‌داریه‌دان، هال واسین، به‌سین‌داریه‌دا کردن.

مَشْنَقَة: آلة الشنق / سین‌داریه، دار قناره.

مَشْنَقَة: مکان الشنق / شوین هال واسین.

شَنْقُ: حَبْلُ / به‌ت.

شَنْقُ: سَبْرٌ أو خیط یُشدُّ به فم القریة / دم به‌ست.

شَنْقَبُ: شَنْقَابُ: طیر / قوراپولیکه، قوراپولیه.

شَنْک: شَنْکَل: رَزَة / نه‌لقه‌ریز.

- - - : التعلیق: کلاب / قولاب.

شَانک: سمک شَانک / قاشنه.

شَهَب:

شَهَبٌ. شَهْبَة: بیاض یُخالطه سواد / دیزنی، خۆله‌میثی، ماش و برنج.

شَهَاب: نَيْزُک / نه‌ستیره‌ی کلکدار.

- کل مضيء من النار / بلّیسه، کلپه، پزسک.

- کوکب / هه‌ساره، نه‌ستیره.

- سهم ناری. صاروخ / موشه‌ک فیشه‌که‌شیتته.

اشْهَب: لونه بین الابيض و الاسود / رهنگ خۆله‌میث، ماش و برنج، بۆره.

- اسد / شیر.

- الأمر الصعب / گروگرفت، کاری گران.

حیش: - قوی و شدید / له‌شکری به‌هیزو توانا.

عام: - مُجْدِب / وشکه سال، نه‌مامه‌تی.

یوم: - ذوریح باردة و صقیع / توف.

شهد: شَهَدَ المجلس: حَضَرَ / له‌کۆره‌که‌بو، له‌وی بو، لئی بو، ناماده‌ی بو.

- الشیء: عاینه / سه‌یری کرد، پیاروانی، تیی روانی، ته‌ماشای کرد.

- اُطْلِعَ علیه / تیی گه‌بی، ناگاداری بو، بیینی.

- کان شاهداً / به‌دیاره‌وه بو، به‌چاوی خۆی بیینی.

- له‌بکذا: اَقْرَبُ / بۆی سه‌لمان، دانی بۆ پیانا.

- لفلان: ادى الشهادة / گه‌وامی بۆدا، شایه‌تی بۆدا.

- علی فلان: ادى الشهادة علیه / گه‌وامی له‌ئدا، شایه‌تی له‌ئدا.

اشْهَدَهْ اِسْتَشْهَدَهْ: سألَهْ ان یشهد / کردی به‌شایه‌ت، شایه‌تی پی‌دا.

اِسْتَشْهَدَ بقوله: ذکرة / قسه‌کانی کرد به‌ه‌لکه.

- به: اِسْتَعَانَ / په‌نای برده‌به‌ر، هانای بۆ برد.

اُسْتُشْهَدَ: اُسْتُشْهَدَ: مات شهیداً / شه‌میدکرا، شه‌مید بو.

شاهد: نجم / نه‌ستیره.

- مؤدى الشهادة / گه‌واه، شایه‌ت.

- اِثبات / گه‌وامی جینگیر.

- دفاع / گه‌وامی به‌رگری.

- نفی / گه‌وامی (لایه‌ر، ناجینگیر).

- عین / گه‌وامی به‌چاویین، بیینه‌ر.

شَهْرٌ به: نَدَدَ. فَضَحَ / چه پله‌ی لئوکتا، جاپی لئوکتا،
ناویانگی زیان، ناوی زیان، راستی لئوت، قسه‌ی شوین
خست.

إشْتَهَرَ: صار شهيراً / ناوی ده‌کرد، به‌ناویانگ بو.
- ذاع / بلاویوه‌وه، زانرا، ناشکرایو، جاپدرا.
شاهَر: إستاذج بالشهَر / به مانگانه گرتی.
شَهْرَةٌ. إشتهار: سُمْعَةٌ / ناو، ناویانگ.

- لیدی الجمهور: شیوع لیدی الجمهور /
ناو ده‌کردن، ناسین، بلاویوه‌وه.
شهر. مشهور: ذائع الصیت / به‌ناویانگ، ناودار،
نامدار، هه‌ل‌که‌وتو.

- معروف بین الناس / ناسراو.
- مُشْهَرٌ: رديء السُمْعَةُ / ناو زیاو، ناو خراب.
إشهار: إعلان / بلاوکردنه‌وه، زیاندن، جاپدان.
- الافلاس / نابوت بون.

تَشهير: فَضَحَ / ناو زیان، جاپ لئوکتا، چه پله لئوکتا.
شهر من السنة / مانگ.
- إشتهار. إعلان / بلاوکردنه‌وه، جاپدان،
راگه‌یاندن.

- قمر / مانگ، هه‌یث.
- العسل / مانگی هه‌نگوین، مانگی شه‌کراو.
راس ال - / سه‌ری مانگ.
ال - الجاری (ای الحال) / نهم مانگه.

ال - المقبل (ای القادم) / مانگی داماتو، مانگه‌ک‌ه‌ی تر،
مانگی ناینده.
ال - الماضی (ای المنصرم) / مانگی رابوردو، مانگی
پیشو.

شهری: کل شهر / هه‌مو مانگن.
شهریاً: مُشَاهَرَةٌ / مانگانه.
مُشَاهَرَةٌ: بالشهر / به مانگانه.
شوق:

شوق. شوق الحمار: نَهَقَ / زه‌پی.
- ضِدَ زَفَرَ (فی التنفس) / هه‌ناسی
وه‌رگرت.
- صاح. هتف / هاواری کرد، قیزانی.
- تَرَدَّدَ البكاء فی صدره / هه‌نکسی دا.

- إقتباس / وه‌رگرتن.
- لسان / زمان.
شهادة: إقرار / دان بیانان، گه‌وامی.

- بینه / به‌لگه، قه‌واله.
- (مکتوبه) / گه‌واهمانه، بیوانامه، به‌لگه‌نامه.
- حَسَن السلوك و السيرة / بیوانامه‌ی ره‌وشت
باشی.

- إستشهاد: الموت لاجل مَبْدَأ / شه‌مید بون،
مردن له‌ پیناو.
إستشهاد: إقتباس / وه‌رگرتن.
شهِيد: المتوفى من اجل مَبْدَأ / شه‌مید.

مَشْهَدٌ: مجتمع الناس / کۆبونوه، نه‌نجومه‌ن، کومه‌له،
کۆپ.
- موكب / کاروان، کۆپه‌و.
- حَفْنَه دَقْن / ناشتن.

- مُنْظَر. فُرْجَة / دیمه‌ن، سه‌یرکردن.
مُشاهد: راء / بینه‌ر، سه‌یرکار، ته‌ماشاکار.
مُشَاهَدَةٌ: رُویة / سه‌یرکردن، به‌دی کردن.
مُشاهد: مَنظور / بینراو، دیار، ده‌رکه‌وتو.

مَشْهُودٌ: يستحق الذِکْر / بیرنه‌چو، شایانی (باس)،
لئوکتان).
یومٌ - / رَوَّزِکِی (گرنگ، دیارو بیرنه‌چوه‌وه).
الیوم ال - : يوم القيامة / رَوَّزِی (قیامت، زیندو
بونوه‌وه).

شَهِدٌ. شهد: العسل مع الشمع / هه‌نگوینی نه‌پالئوراو.
شهر: شهر. شهر. شهر: جعله شهیراً / به‌ناویانگی کرد،
ناوی بۆ ده‌رکرد.

- - - - عَرَفَ. اذاع / بلاوی کرده‌وه، جاپی
دا، رای گه‌یاند، ناسانی، ناشکرای کرد.
- الحرب: اعلنها / هه‌لئوگیرسان، شه‌پی نایه‌وه.
- الخنجر: سَلَهٌ / خه‌نجه‌ری (هه‌ل‌کیشا، له‌ کالان
ده‌ره‌مینا).

- المسدس / په‌لاماری ده‌مانچه‌ی‌دا، ده‌ری هینسا،
هه‌لئوکیشا.

- - - الجبل: ارتفع / به ریزی، بلندبو.
 - - - تَنهَّد / هتاسه‌ی هَل کِشَا.
 - - - تَشهَّقَ علیه: ادا م نظر الیه لبالیغ فی اصابتَه بالعین / چاری تَبیری، به چاویره‌وی کرد.
 شهیق: صِد زفیر / هتاسه وه رگرتن.
 - الحمار: نَهق / زه‌پین، زه‌ره، زه‌په‌زه‌پ.
 شاهق: عال / به‌رز، بلند، گه‌ردن که‌ش.
 علو - / به‌ری، بلندی، زود بلندی.
 شهل:
 شَهْل ثوبه: قَصْرَه او رَفَعَه / به‌ری کرده‌وه، هه‌لی کِشَا، قارسی کرد، کورتی کرده‌وه، چاکی لِی کرد به‌لادا.
 - فی عمله: عَجَل / په‌له‌ی کرد، به‌ه‌لمت بو.
 تَشَهَّل: ذَهَبَ ماء وجهه / روی پاری، بزیکا، ناوی روی نکا.
 شَهْل: سَرِیع فی العمل / چابوک، به‌ه‌لمت، به‌ده‌ست وبرد.
 (شَهْل: شَهْلَاء: اَزرق العینین / چاوشین، چاری شین.
 شهم:
 شَهْم: زَجْر / قه‌ده‌غهی (کرد، خسته‌سەر)، ده‌وری کرد.
 شَهْم: ذکی الفؤاد / زیر، مؤشیار، زیره‌ک، جوامیز.
 - نییل / م‌رد، دلیر، دلاوهر، خانه‌دان، لئ‌هاتو، نه‌بز، به‌ه‌لمت، به‌فریا، جوامیز.
 شهامة: ذكاء الفؤاد / زیری، مؤشیاری، زیره‌کی.
 - : نُحْوَة / جوامیزی، پیاوهرتی، لئ‌هاتویی، فریا‌کوتن.
 شها:
 شها: اِشْتَهَى تَشَهَّى: تاق الی. رَغِب فی / ناره‌زی کرد، دلی تَن‌چو، حه‌زی لِی کرد، به‌په‌رُوش بو.
 - - مالغیره: طمع فی / چاری تَبیری، به‌ته‌مای بو.
 شَهَّى: رَغِبَ حَمَلَه علی الاِشْتِهَاء / خستیه‌سەر حه‌ز، ده‌می شیرین کرد، دلی برده‌سەر، چه‌شه‌ی کرد.
 لا یُشْتَهَى: غیر مرغوب فی / ناویستری، حه‌زی لِی ناکری.
 شهوة: شَهْوَة: قابلیه للطعام و غیره / دل بردن.

- - - رَغِبَة / میل / ناره‌زو، دل چونه‌سەر، دل تَن‌چون، تامه‌زویی، هه‌وس، داخوایی، په‌رُوش یون.
 - جنسیه: غَلَمَة / ناره‌زوی (په‌پین، گان)، ناره‌زو هه‌لسان، سیکس.
 - جنسیه للحوان / شه‌رن، هاتنه‌فال، هاتنه‌با، به باهاتن.
 إماتة الشهوات: قمع الشهوات / ناره‌زو (دامرکانته‌وه، مرانن).
 شَهْوَى: مُشْتَهَى: مرغوب فی. لذیذ / خۆش، به‌له‌زه‌ت.
 - - - : مقبول / ناره‌زوبه‌خش، حه‌زجولین.
 مُشْتَهَى: تائق / په‌رُوش، دل تَن‌چو، حه‌زلی‌کەر.
 - ما لغیره: حسود / چاوچنۆک، له‌چەر، چاو له‌مالی خه‌لگ بو.
 مُشْتَهَى: جالب الشهوة / دل کهره‌وه، برسی کەر.
 اِشْتِهَاء: تَوَقُّق / حه‌زلی‌کردن، دل بردن، دل تَن‌چون، دل چونه‌سەر.
 شهوان: شهوانی. ذو شهوة: غَلِيم / زۆریه‌ر، چلیس، گان کەر.
 - - - : طَمَاع / چاوبرسی، چلیس، چاوله‌ده‌ر.
 شهید (فی شهد) شهیر (فی شهر) شهیق (فی شوق) شاپ:
 شاپ: خَلَط / تیکه‌لی کرد.
 - : اَفْسَدَ / پیسی کرد.
 - الشغف (فی شیب) / سه‌رسپی بو.
 اِنْتِشَاب: اِخْتِلاط / تیکه‌ل بو.
 شَوْب: خَلِيط / تیکه‌ل.
 مَشْوَب: مخلوط / تیکه‌ل کراو.
 شائبة: عیب / خه‌وش، شوره‌یی، که‌م و کوری، ناته‌واری، نه‌نگی، نام و نه‌نگی.
 شار:
 شان: اشار. شَوْر الدابة: رکیها لیختبرها / تاقی کرده‌وه، سواریو بۆ تاقی‌کردنه‌وه.
 - اِسْتِشَار العَسَل: استخرجه / هه‌نگوینه‌که‌ی گرت، ده‌ری‌هینا.

شَوْر. اِشَار اليه: دلّ عليه/ رای‌گه یاند، په‌نجی بؤ دريژکرد.

- ابلغ بالاشارات/ ناماژی کرد، دیاردی کرد.

- عليه: نصحه/ ناموژگاری کرد.

- زَيْن/ رازانديه‌وه.

اِشَار الی: دلّ علی/ رای‌گه یاند، په‌لگه بو بؤ.

- الی: نکره تلمیحاً/ ناوی هیتا به په‌رله‌وه، ناماژی کرد، (به‌میماوه، به ناماژه‌وه) ناوی برد.

شَاوَر. تَشَاوَر مَع: اخذ رایه/ راویژی پس کرد، رای وه‌رگرت.

- نفسه/ له‌گه‌ل خوی راویژی کرد، له‌گه‌ل خوی دوا، بیری کرده‌وه.

اِسْتِشَار الِامْرُ: تَبَيَّنَ وَ تَنَارَ/ ناشکرايو، رون بو‌وه‌وه، ده‌رکه‌وت.

- طلب المشورة/ پرسى کرد، راویژی کرد.

اِسْتَرْ: وَضَعَ الاِشَارَةَ/ شه‌قلی (کرد، لئ‌دا)، دیاردی کرد.

شورى. مَشُورَة: نَصِيحَة/ ناموژگاری.

- رای/ را، راویژ.

- تَشَاوَر/ راویژ کردن.

مجلس ال- / نه‌نجومه‌نى راویژکه‌ران.

مجلس - القوانین/ نه‌نجومه‌نى راویژی یاسا.

شورى. اِسْتِشَارَى/ راویژکار، راویژگاری.

العيادة الاستشارية/ دیده‌نگه‌ى راویژگاری.

اِسْتِشَارَة: اخذ الراى/ راویژکردن، راویژ پس کردن، راویژ، پرس کردن، را وه‌رگرتن.

مُسْتَشَار/ راویژه‌وان، راویژکار، ناموژگار، راویژیار.

شَارَة: علامَة/ دیاردی، نیشانه، دروشم، شه‌قل.

اِشَارَة: دليل/ رابه‌ر، نیشان، نیشانه، به‌لگه.

- ماتتفاهم به عن بعد/ ناماژ، هیتا.

- تلمیح/ په‌رله، په‌نجه‌بؤ دريژکردن، نیشانه، ناماژه، هیتا.

- امر/ فرمان.

- مشورة: نصيحة/ ناموژگاری، راویژگاری.

- اقتراح/ پيشنیاژ.

- ائى/ نیشانه به، نیشانه بؤ، ناماژه به.

اسم - / ناوی نیشان دان.

رَهْن اِشَارته/ چاوه‌پئی په‌نجه جزلانیکه.

مِشَوَان: رحلة قصيرة/ تاو، سه‌ردانیک، کورته‌گه‌شت، که‌میک.

- مَهْمَة. غرض/ مه‌به‌ست، نامانج.

مُشِير: دال. دَلِيل/ رابه‌ر.

- اعلی رتبه عسکرية/ فه‌رمان ره‌وا، فیله‌ مارشال.

شَارَة. شوره. شوار. شوار. شِيَار: حُسْن جمال. هَيْفَة. منظر/ جوانی، دیمه‌ن، رواله‌ت.

تَأشِير: وَضَع الاِشَارَة/ دیاری کردن، شه‌قل (کردن، لئ‌دان).

مُؤَشِّر: مُعَيِّن. مُخَدَّد/ دیاری کراو، شه‌قل کراو، نیشانه ئی دراو.

شورة. مَشَار: خلية النخل/ کوره‌ی هه‌نگ.

شوش:

شَوْش الِامْرُ: خَلطه. صَيْرَة مضطربا/ تیکى دا، نالوزانی، چه‌واشه‌ی کرد، شه‌ل‌زانی، شپزه‌ی کرد.

تَشَوْش عليه الامر: اِخْتَلَط/ سه‌رى ئی (چه‌واشه بو، شینوا)، شه‌ل‌زا، شپزه‌بو.

- (اصیب بمرض الزهري/ توشى تاته‌شه‌ک بو، تاته‌شه‌کی گرت.

شاشت نَفْسُه: جاشت/ له‌شى خاوبوه‌وه، دلئى تیکه‌ل هات.

تشويش: اِضْطْرَاب او اِرْتِباك/ شپزه‌بون، شه‌ل‌زان، سه‌رائى شينوان.

- المرض الزهري/ تاته‌شه‌ک.

مُشَوْش: مضطرب/ شپزه، شه‌ل‌زاو.

- الفکر: حائر/ سه‌رائى تيتک چو.

- مريض بالزهري/ تاته‌شه‌کاوى.

شاش: نسيج رقيق قطنى/ شاش، مه‌ندیل، که‌تانى ته‌نک.

الشاشة البيضاء: لوحة عرض الصور المتحركة/ په‌رده‌ى سينه‌ما.

شاص:

شاص: هاج/ خروشا، ياخی بو، ههژی.

- الرجل: وجعه سنه او بطنه/ دانی ئیشا، سکی ئیشا.

- شَوْص فاه بالسواک: نَقَّاهُ/ دانی بهسواک پاک کردهوه.

- الجنین: تحرك/ جولا، کۆرپه له سکی دایکیا جولا.

شَوْصَ عینه: اضطرب جفنه کثیراً/ پیلوی نه له زوی. اشووص. شوصاء. مضطرب الجفین/ چاوچه قه نه.

شَوْص: سواک/ سیواک. شوصة: وجع فی البطن/ سک ئیشه.

شاط:

شاط به الغضب: اشتعل/ تورپه بو، ناگری تریه بو، خروشا.

- الطعام: إحترق/ سوتا، بن کرپی کرد، هه ل کزا. شووط: طال سفره/ زۆری پیچو، گه شته که ی دریزی

خایاند.

شووط: غایة/ مه به ست، نامانج.

- مسافة/ ماوه. فی الحلبه: جولة/ کایه. خول. شاف:

شاف: صقل/ سافی کرد. رأی/ بینی.

تشووف: قرین/ خوئی رازنده وه، خوئی نارایشت دا. - ائی: تطلع/ سهیری کرد، ته ماشای کرد، روانی،

تئی روانی.

شووف: نظر/ بینین، سهیرکردن. - مسئلة: آلة تسوی بها الارض المحروثة/ تهخته.

شایف: ناظر/ بینن، سهیرکه، ته ماشاکار. - روحه: متکبر. معجب بروحه/ له خووبایی و

تیزل، به خوئی نه نازئ، خولا په سههه. شوواف: حديد البصر/ چاوتیز.

شوفان: هرطمان/ جۆداس، گاپس، خپوک. شیاف: دواء العين/ ده رمانی چار، مالینوس.

- نبات متسلق/ مالوینچه.

شاق:

شوق ائی: حملة على الشوق/ سه رنجی راکیشا، خستیبه دلیه وه.

شاق ایه: هاج/ ناگری تریه بو، به په رۆش بو، ههژی. - الشيء: نصبه مُسنئداً ائی الحائط/ هه لئ

په سارد.

إشتاق. تشوق الشيء و ایه: أظهر الشوق. تاق/ به په رۆش بو بوئی.

- ائی: حن ایه/ پیروی کرد، ناره زوی کرد، تامزۆ بو بوئی، په رۆشی.

شوق. إشتیاق: رغبة. حنین/ ناره زو، بیرکردن، چه زکردن، سه یۆ خوران، تامزۆ بون.

شائق: شهي/ به له زهت، په سهههه. شئيق. مشتاق: تائق/ بیرکه، ناره زومههه، تامزۆ.

مشتوق: يجلب النظر/ سه رنج راکیش. مشتاق. شئيق: راغب/ ناره زومههه، تامزۆ، په رۆش.

تشويق: ترغيب/ هان دان. اشوق: طويل/ دریز، بالابهههه.

شاك:

شاك. اشاك: ادخل شوكة في جسمه. وخز/ دپکی پیاکرد، پیاچه قان.

شوك الشجر: كان شانكا/ دپکاری بو. - : خرج شوكة/ دپکی ده رکرد، چقلی

ده ردا.

- الحائط: جعل عليه الشوك/ دپکی پیاچه قاند، دپکاری کرد.

شوك واحده شوكة: حسكة/ درك، چقل. - الشام: نبات شائك/ زرشك.

شوكة: حسكة/ درك، چقل. - : شعبة. سن/ نوك، لق.

- : قوة/ ميز. - : ياس و صوئة/ لئ هاتوی.

- الأكل او المائدة/ چه تال، چنگال. - السمك: حسكة/ دپکی ماسی.

- العقرب: إبرة العقرب/ چزو. - الحائك/ شان.

ش

۱- علة الرقانة / دولکئی سازده.

شائک. شوك: ذو شوكة / درکاوئی.

سلك - / تەلی درکاوئی.

مسئله شائکه: مُعَقَّدَةٌ / ناوژ، شیواو، کارئیکی ناوژو

شیواو.

شوکئی. شائک. کالشوک / درکاوئی، درکین.

ارض - / زهوی پږ درک و دال.

الحبل ال - / پەتی موردهگه، موردهگه پەشت،

درکە پەت.

النفخ ال - / مؤخى موردهگه.

العصب ال - / درکە دەمار، چهقه دەمار.

شال:

شال. إنشال: إرتفع / بەرزبوهوه، هەل بږدا.

- بالشیء: انشاله / رَفَعَهُ / بەرزى کردهوه، هەلی

بږی.

- بالشیء: شاله: حملة / هەلی گرت.

- ت نعامته: مات / مرد، کۆچی دوابی کرد.

- ت نعامتهم: اخلوا منازلهم / ارتحلوا / باریان

کرد، کۆچیان کرد.

شَوَّلَ اللَّيْلُ أَوْ الْمَاءُ: قَلَّ / کەمی کرد.

شَوَّلَ: سریع فی عمله / چابوک، خێرا، بە دەست و بږد،

بە هەلمەت، دەست سوک.

شَوَّلَةٌ: فاصلة كلام / پشو.

شال: رداء الاکتاف / دەسمال، شال، کۆلوان.

شَوَّال: الشهر العاشر الهجرى / شه شه لان، شه وال.

شَيَّلَهُ: حمل / بار، کۆل.

شَيَّال: حَمَّال. عَمَّال / کۆل کیش، کۆل هەل گرت،

هەمال.

شِيَالَةٌ: اجرة الحمل / کرئى کۆل کیشی، هەمالی.

مَشْوَل: منجل صغیر / داس، داسی بچوک، داسولکه.

شَوْم (فی شام)

شان:

شَوْنُ الْغَلَّال: خزنها فی شَوْتَةٍ / کردیه کەنگهوه.

شَوْتَةٌ: مخزن الغلة / کەنگو.

شاه:

شاه. شَوْه. تَشْوَهَةٌ: قُبِحَ / تیک جو، ناشیرین بو، شیوا.

شَوْه: مَسَخَ / تیکیدا، شیوانی.

- : افسد / ناشیرینی کرد، خرابی کرد.

شَوْه. تَشْوَهَةٌ. مَسَخَ: قُبِحَ / تیک جویی، شیواوی،

ناشیرینی، تیک جون.

- : فساد / شیواندن.

اشَوْه. مُشْوَهٌ: مَسُوخ / ناشیرین، تیک جو.

- : فاسد / شیواو، تیک جو.

شاة. الواحدة من الغنم ذكر او انثى / مەڤ، پەز،

کاوی، بەران.

- : نعجة / کاوی، شهکه مەڤ.

شوی:

شَوَى اللحم: عَرَضَهُ لِلنَّارِ / بږژاندی.

- : إشتوی. إنشوی / بږژا.

شِوَاء. شَوَى. مَشَوَى: ما شَوَى من اللحم / بږژا،

بږیان.

شَوَايَةٌ. مَشَوَاةٌ: آلة شوى اللحم / بږژین.

شویی. شَوَى / بږژاندن.

شاء:

شاء: اراد / ویستی، خواستی.

إِن - الله: بمشيئة الله / خوا بیکا، بە خواستی خوا،

نه گەر خوا ویستی.

إلى ما - الله: الى الأبد / تا هەتا، هەتا هەتا.

ما - الله / خواکرد.

شِيَاءٌ عَلَى الأمر: حملة عليه / پږی کرد.

مَشِيئَةٌ: إرادة / ویستن، خواستن، داخوازی، فرمان،

گەرەك یون.

بمشيئة الله / بە فرمانی خوا.

شيء: امر. حاجة / فرمان، کار، شت، پږویستی، شت و

هەك.

- ما: امرما: شيء يذكر / فرمانتک، کارتک، شتتک.

لا - : عَدَم. صغفر / هیج.

ليس بشيء / هیج نیه.

شيئاً فشيئاً: قليلاً قليلاً / کەم کەم، وردە وردە، تۆزه

تۆزه.

شيئاً فشيئاً: تدريجياً / بە شینەیی، لەسەر خۆ.

شَوِيَّةٌ. شَوِيَّةٌ: قليلاً. شيء صغير/ كم، كه مئك،
تَوَزَّك، شَتِيكِي بچوك.
شاشاة، شوشوة: زجر و حث الحمار على الشيء/
لئخوپين، مه چه.
شاب:
شاب: ابيض شغرة/ سهري سپي بو.
شَيَّبَ. اشاب: جعله يشيب/ سهري سپي كرد.
اشيب. شانب. شائبة: ابيض الشعر/ سهرسپي، پير.
شَيَّبَ. مَشَيَّبَ/ پيربون، سهرسپي بون، به سالاجون.
شاح:
شاح. شَيَّحَ: حَذَرَ/ ناگاداري كرد، وشياري كرد، ورياي
كرده وه.
- اشاح: جَدَّ/ تَرَكَوْشا، كوششي كرد.
اشاح عن وجهه: تَنَحَّى/ خَوى لادا، لاجو له به رچاوي،
لاكوت.
شياح: حَذَرَ/ ناگاداري، وشياري.
شَيَّحَ: حَذَرَ/ ناگادار، وشياري.
- نبات مَرُ الطعم/ تاليشك.
شاح:
شاح. شَيَّحَ: صار شياخاً/ پيربو، به سالاجو.
- - - النبات او الثمر/ پيربو، تووي كرد، كه وته
تَوُ.
شَيَّخَهُ: دَعاه شياخاً. جعله رئيساً/ گه وهري كرد،
رِيَّي لئتا.
شَيَّحَ: مُتَقَدَّم في السن/ پير، به سالاجو.
- رئيس/ سهرگه وه، سه رُوك، كوئخا، كه له پياو.
شَيَّخَهُ: كِبيرة العمر/ پيرين، به سالاجو.
شياخوخة: كُبُر/ پيريتي، به سالاجون.
شايخ: ضِدَّ غَضُ او رَخَص/ پير، تَوُكردو.
- مُتَرَعِّمٌ/ كه له، كه له گا.
شاد:
شاد. شَيَّدَ البناء: بناه. رَفَعَهُ/ دروستي كرد، داي
مه زان، به رزي كرده وه، هائي سان.
- الحائط: طلاه بالشيد/ سواخي دا.
اشاد بذكراه: رَفَعَهُ بالثناء عليه/ پيامه ل دا، ناوي به
باش هيتا.

- عليه قبيحاً وبقيح: شهر به/ شكاني، ناوي
زبان.
- عليه: افشى عليه مكرها/ قسه ي ناشيريني
شويين خست.
- المغني: رفع صوته بالغناء/ چريكاني، دهنگي لي
مه ل بوي، بوي مه لسا.
تشديد: إقامة. بناء/ دروست كردن، دامه زانندن،
به رزكردن وه.
مُشَيَّد. مُشَيَّد: مبنی. مرفوع/ دروستكراو، دامه زراو،
مه ل ساو.
شيد: مايطلى به الحائط/ سواخ، ته پراو، له يخ.
شيش:
شيش: سيف الوخز. مغول/ شيشي نوک تيز.
- قضيب من الحديد/ شيش. شيشي ناسن.
- سَفُود/ شيشي گوشت برژانندن.
شيشه: زجاجة الفرجلية/ شوشه ي نيزگه له.
شاط:
شاط. تَشَيَّبَ: اِحترق/ سوتا.
- ت القدر: لصق بأسفلها شيء محروق/ بنكري
كرد.
- ت القدر او الطبخ: نَحَّن/ سوتا، دوکالي لي
مه لسا.
- الزيت كاد ان يحترق/ قرچا، ومخته بو بسوتن.
شَيَّبَ. اشاط الصقيع الثبت: احرقه/ سوتاني، هائي
پروكان.
- - - الدواء الجرح: احرقه/ سوتاني،
كزانیه وه.
- - - الرأس و الكراع: عرضه للنار/ هائي
كروزان.
استنشاط غَضْباً: التهب غيضاً/ شاگري لي نه بوه وه،
رقى مه لسا.
شياط. شويط: ريح قطن و غيره محروق/ بوسو،
بؤكروزي.
شاع:
شاع الخبز: فشا/ بلابوه وه، ناشكرايو، راگه يه نرا،
قاودا كوت.

- اشاع الخَبَرُ و بالخبر: إذاعه/ بلاوی کرده‌وه،
 ناشکرای کرد، رای‌گه‌یاند.
 - فيه الشيب. تشیع: استطار. إنتشار/ سببی
 تَن‌کوت.
 - : شیع/ شوینی کتوت، چوله‌گه‌لی.
 شیع: وُدع. حَرَج مَعَهُ لیودعه/ به‌پن‌ی کرد.
 - : ارسال/ ناردی.
 - النار: القى عليها ما يُذَكِّيها/ ناگره‌که (ی‌خوش
 کرد، داری تَن‌خست).
 - شهر رمضان: صام بَعْدَهُ ستة ايام/ شه‌ش‌لان
 (پن‌یو، به‌رُوژدبو، ی‌گرت).
 شایع: تايَع و والی/ دواي کتوت، شوینی کتوت.
 - . تشیع له: تَحَرَّب/ جیابوه‌وه، کومه‌له‌ی تری
 گرت.
 تشایعوا علی امر: توافقوا علیه/ رَنک کتوتن، پَنک
 هاتن.
 تشیع: ادعی دعوی الشيعة/ شیعه‌گه‌ریی نه‌کرد.
 - الغضب: اضطرم فی قلبه/ پبشی خوارده‌وه.
 شیعة: طائفة. فرقة/ ده‌سته‌یه‌کی رَنک کتوتو، رَنبازی
 تاینی.
 - الرجل: اتباعه/ ده‌ست و پئوه‌ند، ده‌سته‌ودایه‌ره،
 شوین کتوتوان.
 - : كل من تَوَلَّى عَلِيًّا و اهل بيته/ شیعه، نه‌وانه‌ی
 شوین‌عه‌لی و به‌ره‌ی نه‌و کتوتن.
 شیعی: طائفي/ ره‌گه‌زخواز، ره‌گه‌زبه‌رست، رَنبازخواز.
 - : غير السنِّي/ شیعی، شیعه به‌ره‌ی‌عه‌لی.
 شیوع: إنتشار/ بلاوی‌ونه‌وه، ناشکرایون، راگه‌یاندن.
 - / کوبه‌شی.
 إزالة ال - / لابردنی کوبه‌شی.
 شائع: مُشاع: ذائع الصيت/ بلاوی، ناشکرا، ناسراو،
 باو.
 - : عام/ گشتی، ره‌مکی.
 - : مُشْتَرِك/ هاویه‌شی، فره‌به‌ش، کوبه‌ش.
 إشاعة. إذاعة/ بلاوکرتنه‌وه، ناشکراکردن، راگه‌یاندن.
 - : خبر شائع/ قساو، نه‌لَین، واته‌وات، چا‌و‌و‌یاو،
 هه‌یت و هوت، به‌ندوبیاو نه‌واتیر.

تشیع. مُشایعة: تَحَرَّب/ لاین گری.
 مُشایع. مُتَشَيِّع: مُتَحَيِّر/ لاین گری.
 شیوعی/ کرمونیستی، شیوعی.
 شیوعية: مبدا اشتراکی متطرف/ با‌وه‌پی
 کرمونیست.
 شیاع. شیوع: ما تُضْمَرُ به النار/ چا‌و‌گه.
 مَشِیاع: محرات التنور/ کوله‌وژ.
 شیک:
 شیک: صَک/ چک، چه‌کی دراو.
 - : انيق/ رَنک و پَنک، قَوَز.
 شیاکه: اناقة/ رَنک و پَنکی، قَوَزی.
 شام:
 شام: ظهرت فی جلده شامة/ خالی ده‌رکرت.
 - الشيء فی الشيء: حَبَّأه فیهِ/ تیاشارده‌وه،
 تَن‌ناخنی.
 مَشِيمة الجنين: خلاص/ منالندان، وِت‌لاش، پزندان،
 زاروک.
 شیعه: عادة/ خو، نه‌ریت، ره‌وشت.
 - : خُلِقَ سَجِيهً. طبیعة/ نابرو، سروشت.
 شیمیة الماء: دردور/ گَی‌زاو.
 شامه: خال/ خال.
 شان:
 شان: عاب/ گالته‌ی پَن‌کرد، نابروی برد، نه‌نگی کرد،
 شکانی.
 شین: عار/ نه‌نگی، نابروچون، شوره‌یی، ناو‌زیاو.
 - : ضد زَيْن/ خراب.
 مُشِين. شانن: مُعِيب/ نابویه‌ره، نه‌نگ که، ناو‌زین.
 شین: قليل الاعتبار/ بن‌بره‌و، بن‌بایه‌خ، ناو‌زیاو.
 شای:
 شای/ چا.
 إبريق - / قَوَزی.
 حفله - / قوبول.
 ملعقة - / که‌وچکی چا.

صبا:

صَبَاً. صَبْوَةً السِّنِّ أو الثِّبَاتِ: طَلْعُ / دَهْرَاتِ، سَهْرَى دَهْرَكَرْد.

صابئة: دین الصابئین / سوبی.

صابی: عابد الكواكب / نَسْتِيزَه پهرست.

صبح:

صَبَحَ الْوَجْهَ: اشْرَقَ / رَوْنِ بُوَهْوَه، رَوْنَاكِي دایهوه.

صَبَحَ: اَتَى صَبَاحاً / رَوْنِ، شَهَبَقِي، پهره به بیان) هات.

- حَتَّى بِالسَّلَامِ / به بیان باشی کرد، سَلَوَى کرد.

- لِكِ اللّٰهِ بِالْخَيْرِ / به بیانیت باش.

اصبح: دَخَلَ فِي الصَّبَاحِ / بو به به یانی، رَوَّز بُوَهْوَه.

- الْحَقُّ: ظَهَرَ / دَهْرَكَوَت، رَاسْتَى دَهْرَكَوَت.

- : صَارَ / بو، گونجا.

إِصْطَبَحَ. إِسْتَصْبَحَ. إِسْتَضَاءَ. اوقد المصباح / چرای

داگبرسان، روناکی کردهوه.

- : فَطَرَ. تَرَوَّقَ / ناشتای کرد، ناشتای شکان، ژهمی

به یانی خوارد.

صَبَحَ. صَبَاحٌ صَبِيحَةٌ. اصْبُوْحَةٌ: اَوَّلُ النَّهَارِ. نَقِيضُ

المساء / به یانی.

عَمَّ صَبَاحاً: صَبَاحُ الْخَيْرِ / به بیانیت باش.

صُبْحَةٌ: طَعَامُ الصَّبَاحِ / ژهمی به یانی، ناشتا کردن.

صَبِيحَةٌ: ضَحَى. ضَحْوَةٌ / پِشِشِ نَبُوَهْرِ، چِشْتَه نِگَار.

صَبَاحٌ: صَبِيحٌ: جَمِيْلٌ / جَوَان.

صُبْحَةٌ: لَوْنٌ اَسْوَدٌ مَائِلٌ اِلَى الْحُمْرَةِ / رَه شِزْكَی سَوْرِيَاو.

مِصْبَاحٌ: سِرَاجٌ / چَرَا، لَامِپَا، لَآلَه.

- كَهْرِيَانِي / گَلُوْب.

صَبُوْحٌ. صَبِيحٌ: جَمِيْلٌ / جَوَان، رُوخُوْش.

صبر:

صَبْرٌ. إِصْطَبَرَ. تَصَبَّرَ: تَجَلَّدَ / تَارَامِي گَرْت، به حهوسه له بو،

خَوِي رَاگَرْت، دَانِي گَرْت به خَوِيْدَا، سَهْبِرِي گَرْت.

- عَنِ الشَّيْءِ: اَمْسَكَ / گَرْتِيَهْرَه، دَهْسْتِي لِي گَرْتِهْرَه.

- هُوَ: اَعْطَاهُ كَفِيْلًا / كَهْفِيْلِي دَا، زَامِنِي دَا.

صَبْرٌ: طَلِبٌ مِنْهُ (انْ يَصْبِرْ) / پِيْنِي وَتِ تَارَامِ بَگَرَه، دَاوَاي

مُوْلَهْتِي گَرْت.

- السَّفِيْنَةُ: وَضَعَ فِيْهَا الصَّبَاوِرَةَ / بَنِي كَه شَخِيَه كَه ي

قَوْرَس گَرْت.

صَبْرٌ. إِصْطَبَارٌ: جَلْدٌ / سَهْبِرٌ، پَهْرَوَا، تَارَامِ، تَارَامِ گَرْتِن،

حَهْوَسَهْلَه، خَوِيْدَرِي.

- صَبْرٌ: صَمَغٌ شَدِيْدُ الْمَرَارَةِ / تَالِي شَارِي، تَالِي

شَالِي.

- اَيُّوبُ / تَارَامِي نَهْ يُوْبُ يَتَفَهْمِيَه.

ال - طَيِّبٌ / تَارَامِ گَرْتِن بَاشَه، تَارَامَتِ بِيْنِ، تَارَامِ بَگَرَه.

قَلِيْلٌ اَل - جَزْوَعٌ / بِيْنِ تَارَامِ، عَهْ جَوَلِ، بِيْنِ حَهْوَسَهْلَه.

قَلٌّ - هُوَ / تَارَامِي لَه بَارِ بَرَا.

صَبَّارٌ: شَدِيْدُ الصَّبْرِ / به تَارَامِ، تَارَامِ گَرْتِي، به حَهْوَسَهْلَه.

صَبُوْرٌ، صَابِرٌ، صَبْرٌ. صَبْرٌ: حَلِيْمٌ / به تَارَامِ، لَه سَهْرَخُوْ،

شِيْنَهِي، به سَهْبِرِ، به حَهْوَسَهْلَه، به پِشَرِ.

اِبْوَرَةُ الْمَرْكَبِ: مَا يَوْضَعُ فِي بَاطِنِ الْمَرْكَبِ مِنَ الثَّقَلِ /

سَهْنِگِ وَ قَوْرَسِي بَنِي كَه شَشِي.

- الْعَمِيْرَانُ / پَارَسَهْنِگِ.

صَبَّارٌ: بَطِيْخٌ شُوْكِي / سَوِيْرِي، كَالَه كِي دِرْكِن.

- صَبِيْرٌ: تَبِيْنٌ شُوْكِي / هَه نَجِيْرَه دِرْكِن.

صَبَاْرَةٌ: كَفَالَةٌ / زَامِنِ كَرْدِن، كَهْفِيْلِ دَان.

صَبِيْرٌ: كَفِيْلٌ / زَامِنِ، كَهْفِيْلِ.

اَبُو صَابِرٍ: كُنْيَةُ الْمَلْحِ / نَازَنَاوِي خَوِي.

صَبْرَةٌ: شِدَّةُ الْبُرْدِ / تَه شَقِي سَهْرَمَا، سَهْرَمَاو سُوْلَه.

صبع:

صَبَعٌ عَلَيْهِ: اِشَارٌ اِلَيْهِ بِاَصْبَعِهِ / پَه نَجَه ي بُو دِرْزِ كَرْد.

- الشَّيْءُ: اَدْخَلَ فِيْهِ اَصْبَعَهُ / پَه نَجَه ي (بِيَاكَرْد،

تِيْنِ خَسْت).

اَصْبَعٌ: اِصْنَعٌ. صَبَاعُ الْيَدِ وَ الْقَدَمِ / پَه نَجَه ي، پَه نَجَه ي

دَهْسْتِ وَ پِيْنِ، پِلِ، نَهْمُوْسْتِ، نَهْنِگُوْسْتِ، قَاْمَكِ.

اَصْبَاعُ الْيَدِ خَمْسَةٌ: پِيْنَجِ پَه نَجَه ي دَهْسْتِ.

اِبْهَامٌ / پَه نَجَه ي گَهْرَه، كَه لَهْمُوْسْتِ.

سِيَايَه / تَالْخَوَاجِ، نُوْشَاوَمَزَه.

وَسْطِيٌّ / تَالٌ، به رَزَه لُوْتَه، بِالْاَبْرَزَه.

يُنْصَرُ / بَرَايِ لُوْتَه.

خَنْصَرٌ / تُوْتَه.

طَمَعٌ اَل - / پَه نَجَه گَرْتِن.

صبيغ:

صَبِيْغٌ: لَوْنٌ / رَه نِگِي گَرْتِ، رَه نِگَارَه نِگِي گَرْتِ.

- : طَلِي بَلُوْنٌ / بُوِيَه ي گَرْتِ، بُوِيَه ي لُوْتَا، بُوِيَاخِي گَرْتِ.

- فِي الْمَاءِ: غَمَسٌ / كَرِيْ ي به تَاوَدَا، لَه تَاوِي هَه لَ كِيْشَا.

- یده بالعمل / اِشْتغَلَ به / دهستی (دایه فرمان، خسته نیشوره، پیرکرد).

صَنْعٌ: تلوین / رنگ کردن، بویه کردن، بویاخ کردن، خوم کردن.

صَنْعٌ: صِبْغَةٌ. صِبَاغٌ: مایِصْنَعٌ به / خوم، رنگ، بویه، بویاخ.

صَبَاغٌ. صَابِغٌ: الذی یَصْنَعُ / بویهچی، خوم خانهچی، بویاخ چی.

صِبَاغَةٌ: عمل الصَّبَاغِ او حرفته / بویهچی، خومخانهچی، بویاخچی.

مَصْبُغَةٌ: محل الصِبَاغَةِ / خوم خانه، بویهخانه، خم خانه.

مَصْبُوغٌ: مَلُونٌ. مطلی / بویهکراو، رنگ کراو، خوم کراو، بویاخ کراو.

صِبْغَةٌ: نوع. شکل / جور، شیوان، چهرن، شیوه.

- : خَلَاصَةٌ فی الطب / پوخته، رُوح، ریه، رینگ.

- الاقیون / تلیاکی پوخته.

- الیود / یود، نهیودین.

صَبْنٌ:

صَبْنٌ: اِنْصَبَنَ. اِنْصَبَنَ النِّشَاءُ: اِنْصَرَفَ عَنْهُ و تَرَکَهُ / وازی لوپهینا، دهستی لی مهال گرت، دهست بهرداری بو.

- المَقَامَرُ الکَعْبِینَ: مَسْکٌ / گرتی، زاری گرت.

صَبْنٌ: غَسَلَ بالصَّابُونِ / به صابون شتی.

صابون: غاسول / سابون.

- الثیاب: عرق الحلاوة / نهسپون، سپون.

صابونیه: قِطْعَةٌ صَابُونٍ / سابون، سهلکه سابون، بنیسک.

- الرجل: دَاغِصَةٌ / کلاوهی نهزق.

صابونی: کالصابون او منه / سابونی، له سابون نهکا.

- : صَانِعٌ او بَاعِعٌ الصَّابُونِ / سابونچی، سابونکراو، سابون فروش.

مَصْبُغَةٌ: مَصْنَعُ الصَّابُونِ / کارگی سابون درست کردن.

صَبَانٌ: صَانِعُ الصَّابُونِ / سابونچی، سابونکر.

صبا:

صَبَاً اِلَيْهِ وَلَهُ: حَنَّ و اِشْتَاقٌ / بیری کرد، به په روش بو بوی.

- : مَالٌ اِلَى جِهَلَةِ الصَّبِیَّانِ / خوی مندال کردهوه، مندالی بیر کهوتهوه.

تَصَابَى. تَصَبَّى. مَالٌ اِلَى اللُّعْبِ / هوای ههزده کاریتی لویندا.

- : المَرَاةُ: اِسْتَهْوَاهَا / حزی لی کرد، چوبه دلایا، شهیدای بو.

صَبِيٌّ. تَصَابَى. اِسْتَصَبَى: فَعَلَ فِعْلَ الصَّبِیَّانِ / کردهوهی گه نجانهی کرد، ته پیری نولند.

صَبُوٌّ. صَبُوَةٌ: حَنِينٌ و شَوْقٌ / بیرکردن، شاره زوکردن، په روش بون.

صَبُوَةٌ. صَبَاءٌ. صَبَا: شَبَابٌ / گهنجیتی، لازی، ههزدهکاری.

صَبِيٌّ: وِلْدٌ. غُلَامٌ / کوپ، گهنج، لای.

صَبِيَّةٌ: بِنْتُ / کچ، دهستهکچ، کیژ، کچوله.

- : فَتَاةٌ / کچی عازب، ههزدهکار، قهیره.

- وِرْشَةٌ: مَسْتَرْجَلَةٌ / کوپانی، نیره کوپکه.

صَبِیَّانِيٌّ: مَخْتَصٌ بِاَوْلَادِ و الْاِحْدَاثِ / مندالانه.

صَبَاٌ: رِيحٌ شَرْقِيَّةٌ / بای خوره لات.

صَحٌّ:

صَحٌّ: اِسْتَصْحَحَ: شَفِيٌّ / چاک بووهوه، خوزی تنگرا، نامی (تن) هاتره.

- الجرحُ: اِلْتِمَامٌ / ساپوژیهوه.

- : سَلَمٌ مِنْ كُلِّ عَيْبٍ / پاک دهرچو، زگارو، قوتاریو.

- الخَبْرُ: ثَبِتٌ / راست دهرچو، ههواله که راست بو.

صَحَّحَ الْمَرِيضَ: شَفَاهُ / چاکی کردهوه.

- الْكِتَابُ: صَمْبَطَةٌ / بیاجوهوه، راستی کردهوه، ههاله چنی کرد.

- الْخَطَاُ (او الْعَيْبُ): عَالِجُهُ / ههاله و خهوشی راست کردهوه، نهی بهیشت، چاکی کردهوه.

صِحَّةٌ: ضِدُّ خَطَاٍ / راستی.

- : صِدْقٌ / راست گوئی.

- : حَقِيقَةٌ / رهوایی.

- : سَلَامَةٌ / چاکی، چاکیتی.

- : عَافِيَةٌ / تهنردوستی، لهش ساخی، خوز، رنگ و بوق.

- : صِلَاحِيَّةٌ. شَرْعِيَّةٌ / رهوایی، بویون، بوشیان.

- اِسْتِرْجَاعُ الصِّحَّةِ: اِسْتِعَاشٌ / چاک بونهوه، خوز تنگه ران.

حِفْظٌ اِلَى - / پاراستنی تهنردوستی.

وِزَارَةٌ اِلَى - / وهزارهتی تهنردوستی، شالیاریتی تهنردوستی.

اِنْحَطَّتْ صَحَّتُهُ: تَدَهْوَرٌ / بوکایهوه، تینک چو، تنشکا.

صَحِيٌّ: مختص بالأمور الصحية/ زائبارى تەندروستی.
 - مَصْحَةٌ: نجيع/ خانەى تەندروستی، نروستگە.
 - كالطعام أو الشراب: مفيد للصحة/ سوک، تەندروست، سازگار.
 غير - وبييل/ نادروست.
 محجّر - كورنتينه/ كره نتيه، قومنتينه.
 مَصْحَةٌ: مَصْحٌ: مستشفى/ خانەى تەندروستی، خەستەخانە.
 صحيح: كامل. تام/ تەوا، ساخ.
 - حقيقي/ رهوا، راست، راستە قينه.
 - سليم/ تەندروست، چاك.
 - صح: مضبوط/ تەوا، راست، راست و رهوان.
 - قانوني/ ياسايى.
 - الجسم/ لەش ساخ.
 عدد - بلا كسر/ ژمارەى تەوا، ناويته.
 مَصْحٌ: مضبوط/ (چاك، ساز، راست) كراو.
 مَصْحٌ: المسودات/ راست كەرەوه، راستكار، راست گيژ، هەلەچن.
 تصحيح: تصويب/ پياچونەوه، راست كەرنەوه.
 - دفاتر الامتحانات/ هەل سەنگاندنى دەفتەرى تاقى كەرنەوه.
 صحب: صحب: صاحب: رافق/ هاوەلى كرد، لەگەلى بو.
 - تصاحب مع: عاشق/ لەگەلى ژبا.
 - مع: إتخذہ صاحباً/ كەردى بە هاوەلى خۆى.
 تصاحباً: ترافقا/ جوتيان گرت، بون بە هاوويى، بون بە هاوەل، بە يەكەرە بون.
 استصحب: جعله فى رفقة/ لەگەل خۆى برد.
 إصطحب الرجل: رافقه/ هاو دەنگى بو، هاو پەى بو، لەگەلى بو، لىي جيانە برەوه، ياوهرى كرد.
 صاحب: رفيق/ هاوويى، هاوەل، برادر، ياوهر.
 - الشهيء: مالكة/ خاوەن، خيۆ.
 - الأمر: رئيس. سيد/ سەردار، سەروك.
 - البلد: حاكمها/ مير، دابەر، فرمان رەوا.
 - الدئین: دائن/ خاوەن (قەرز، وام).
 - العرّة أو السعادة أو المعالي/ خاوەن شكۆ، بەرپۆز.

صاحبة: مؤنث الصحاب. زوجة/ ژن، خيزان، هاوويى ژيان.
 يا صاح: يا صاحب/ هاوويىم.
 الصحابة: رفاق أو أصحاب النبي/ هاوەلانى پيغمبەر.
 مُصاحب: ملازم/ ياوهر، برادر.
 مُصاحِبَتان إصطحاب: مرافقة/ لەگەل بون، هاوەلتيى، برادرى، ياوهرى.
 بمصاحبة: مع/ لەتەك، لەگەل.
 صُحْبَةٌ: رفقة/ ياوهرى.
 - رفاق/ برادران، هاوەلان.
 - صداقة/ هاوويى يەتى، نۆستايەتى.
 صحرا: صحر اللين: طبخة/ كولانى، شيرەكەى كولان.
 اصحر: خرج الى الصحراء/ دايە دەشت، چوہ سارا.
 صحيرة: طعام من الحليب و الرز/ شيرەوا، شيرپونج.
 صحراء: الفضاء الواسع لانبات فيه/ بيايان، چۆل، دەشت، سارا.
 صحف: صحف: تصحح الكلمة: اخطأ فى قراءتها/ بەهەل وشەكەى خويندەوه، هەلەى كرد لە خويندەوهدا.
 - الخبر: حرفه/ هەلى گيژايەوه.
 صحافة: كتابة الجرائد و إدارتها. تحرير الصحف/ رۆژنامە (كەرى، چيتى).
 صحفى: صحافي: مُشتغل بالجرائد/ رۆژنامەگەر، رۆژنامەنوس.
 صحاف: بائع الصحف/ كتيب فروش.
 مصحف: كتاب/ كتيب، پەراو، پەرتوك.
 ال - الشريف: قرآن/ قورئاننى پيرۆز.
 صحيفة: وجه/ رو، لاپەرە.
 - اخبار: جريدة/ رۆژنامە.
 - ورقة/ پەرە.
 - الوجه: بشرة/ پيستی رو، دەم و چاو، روخسار، چارە.
 صحيفة: صحن كبير/ لەگەن.
 - العمود: تاج و قدمة العمود/ تەپلەك، سەروينى كۆلەك، سەر تەپلەك.
 صحن:

صَحَنَ الرَّجُلُ: اعطاه شيئاً في صحن / له لگ ناشتی دایه، بوی کرده له گنه ره.

صَحْرِيَّةٌ / اَيُّ داءٍ، بِيَاكِيْشَا، له قه لئ داء، دای پلؤست.

صَحْنُ الْاَكْلِ: طَبَقٌ / له گنه، قاپ.

الدار: ساحتها / حورشه.

جَوْفُ الْحَافِرِ / بَنِي سَم، نواسم.

صَحْنَاءٌ: صَحْنَاءَةٌ: سَمَكٌ صَغِيرٌ / ماسی ورده، ساربین.

صَحَّةٌ: (فِي صَح) صَحَا: صَحَا الرَّجُلُ: تَرَكَ جَهْلَ الصَّبَا / مَوْشَى هَاتَه، هَاتَه مَوْش، ناغربو.

صَحَى: اصْحَى الْيَوْمَ: صَفَا / خَوْشَى كَرْد.

صَاقٌ / اَفَاقٌ: هَاتَه مَوْش خَوَى.

اِسْتِيْقَظَ / له خه هه لسا، خه بیری بو هوه، بیدار بو هوه.

اصْحَى: اصْحَى: اِيْقَظَ / هه لئ سان، خه بیری کرده هوه، بیداری کرده هوه.

السِّكْرَانُ: ذَهَبٌ سَكْرَةٌ / بیری دا.

صَحْوٌ: يَقْضَةُ / به خه بیری، ناگاداری، وریایی.

صَحْوَةٌ: رُشْدٌ / هه سستیاری، مَوْشِیاری.

صَاحٌ: رَائِقٌ: خَالَ مِنَ الْغَيُومِ / سایه قه، خَوْشِیَان، سایه قه ی سامان.

صَاحٌ: يَقْظَانُ: مُتَيَقِّظٌ / به خه بیر، به ناگا، ناگادار، مَوْشِیَار.

من النوم: مُسْتِيْقِظٌ / له خه هه لساو، به خه بیر، بیدار.

ضد سكران: مُسْتَفِيْقٌ / نه ی گرتوه.

صَحَّه: صَحَى: صَحِحٌ (فِي صَح) صَحِيْفَةٌ (فِي صَحْف) صَحْبٌ:

صَحْبٌ: صَاحٌ شَدِيْدٌ / قِيْرَانِي، هاواری کرد، نه رانی، قیریانی.

صَحْبٌ: صِيَاحٌ / قِيْرَه، قاروقیز، هاوار، زاوه زاو، هه لا، هه را، هه راو هوریا، دهنگ دهنگ، غه لیه غه لب.

صَحْبٌ: صَحَابٌ: صَيَّاحٌ / دهنگ زل، قیژن، هه نه قیژن، دهه به هاوار.

صَحْدٌ:

صَحْدٌ: صَحْدٌ الْيَوْمَ: اِسْتَدَّ حَرَه / گه رمای کرد، تاروی سه تده.

ته الشمس: اصابته و احرقته / مه تاویردی، سوتانی، جۆشی دا.

صَيْفُودٌ: شَدِيْدَةُ الْحَرِّ / زَوْر گه رم، قرچای گه رما. صخر:

صَخْرُ الْمَكَانِ: كَثْرُ صَخْرَه / بیری زو بو، بهرده لان بو.

صخر: حجر صلب / بورد، تاویر، خه لان، تاش.

صَخْرَةٌ: مَفْرَدُ الصَّخْرِ / به رینیك.

كَبِيْرَةٌ / تاویر، تات.

كَبِيْرَةٌ و مَسْطَحَةٌ / تاشه بورد.

مَسْطَحَةٌ / تاته بورد، ته له بورد.

صَخْرٌ: صَخْرِيٌّ: كَثِيْرُ الصَّخْرِ / بهرده لان. صد:

صَدٌّ: مَنَعٌ / بیری گرت، رنی گرت، به ریه سستی کرد.

اعاق / كَوَسِبِي خَسْتَه رنی، ته گه ره ی نئدا.

قاومٌ / به ریه لستی کرد، به رگری کرد.

رَدٌّ / په رچی دایه هوه، سه ننده هوه.

عنه: اَعْرَضَ / خَوَى لئ لادا، روی لئ وه رگتیا.

تَصَدَّدَ له: تَعَرَّضَ / رنی پین گرت.

صَدَّدَ: اصْدَأَ الْجَرْحُ: تَقَبَّعٌ / کیمی ترزا، زوخاری کرد، کیمی کرد.

صَدٌّ: مَنَعٌ / به رگرتن، رنی پین گرتن، به ریه سستی کردن.

مقاومةٌ / به ریه لستی، به رگری.

رَدٌّ: نَقِيْعٌ / په رچ دانه وه، سه ننده هوه.

مَصْدٌ: مانع / به ریه سستی.

الريح: مانع الريح / به ریه سستی با، باکترپه وه.

صَدَّدَ: خِصْوصٌ / بونه، باره.

قصد: شان / مه به سستی، نامانج.

تجاه: امام / روه، به رامیه، پیتش، نزیک.

صدید: قیع / کیم، زوخ، زوخاو، زامهت.

صدیدی: قیچی / کیماری، زوخاری.

صدیء.

صَدِيْعٌ صَدْعٌ: صَدَأٌ: صَدَى الْحَدِيْدُ: علاه الصدا / زهنگی گرت، زهنگی تئدا.

الرجلُ اِبْتَصَبَ وَنَظَرَ / قنچ یا قیت بو هوه و سه بیری کرد، رلست بو هوه و روانی.

صَدَأٌ: صَدَاةٌ: صَدْعٌ: تَأَكَّدُ / زهنگ، زهنگ گرتن، زهنگ هه ل میتان.

ص

اكله ال - / ژهنگ خواردی، ژهنگی گرت.

صَدِيء. مُصَدِّدًا. مُصَدِّدِي / ژهنگاری.

مُصَدِّيء: مسبب الصدأ / توكسجين، ژهنگ هين.

صَدَح:

صَدَحَ عَنِّي / دهنگی ايتهال بېی، گورانی وت.

- ت الموسيقي / موسيقا ايتردا، ژهنرا.

صَدَاح. صَادِح. صَيِّح: مُغَرَّد. مُغَنَّ / گورانی بيژ، بيژره،

شاپور.

طائر - / مای به تاوان.

صَدَح: علم / نالآ.

- : المكان الخالي / چۆل.

صدر:

صَدَرَ اليه: صار اليه. ذَهَبَ / بۆی چو، بۆی نيژدا.

- الأمر: حَدَّثَ / حصل / روی دا.

- الأمر: امرًا / فرمان ده ركرد.

- عنه: نَشَأَ / نَجَّ / لئى وه شاپه وه.

- عن المكان: رجع عنه / گه رايه وه، په شيمان بو وه.

صَدَرَ: صدر: (رُسلَ) / ناردی.

- : - الكتاب أو الخطاب / ژماره وه به روای

خسته سهر.

- : - السِّلعة الى الخارج: وَرَدَهَا الى الخارج / ناردی بۆ

ده ره وه ی ولات.

- : - ارجع / گه رانيه وه.

اصْدَرَ امرًا: (برزه) / فرمانی ده ركرد.

- حكما / برپاری دا، برپاری ده ركرد.

- قانونًا / ياسای ده ركرد.

- الكتاب: نُشِرَ / په پاوی ده ركرد.

تَصَدَّرَ: صَدَرَ المجلس: جلس في صدر المجلس.

رأسه / له ژور هه موانه وه دانیش، سه رۆكايه تی كۆره كه ی

كرد.

صَادَرَ المال: استباحه للحكومة / دهستی به سه راگرت.

صَدَرَ: شكا صَدْرَهُ / هاواری سنگی كرد.

صَدَرَ: ماينئ العنق و البطن / سنگ، سینه.

- الثوب: القسم الأمامي / پيشه كه ی.

- : نُهَدَ / مهك، مهكۆله، سنگ و مهك، مهك.

- : فؤاد / دل.

- الشياء و المكان: (وله) / سه رته، پيشه كه ی، به شی

پيشه وه.

- القوم: رئيسهم / پيشه و، سه رۆك، ده م راست.

ال - الأعظم: الوزير الاكبر / سه روه زيوان، سه رهك شاليار.

بَنَات ال - : الهموم / خه م و خهفت، مه راق، په ژاره،

ماته مینی.

ذات ال - : علة فيه / ده ره وه نه خوژی سنگ.

رَجِب ال - : / سنگ فراوان، دل كروه.

ب - رَجِب / به دلتيكى فرلوانه وه.

مُنْقِض ال - / په ست، خه مگين، خه مناك، به په ژاره.

ذَبْحَه - ة / سنكه كوژی.

التجويف ال - ي / بۆشایی سنگ.

صَادِر: ضد وارد / نيژداو.

- عن: ناشيء / ليوه ی وه شاهه، ئی روداو.

تصدير / ناردن، ده ركردن.

- البضائع / ناردن، شت و مهك ناردن بۆ ده ره وه ی

ولات.

الصادرات: عكس الواردات / نيژداو، شو شت و مهكانه ی

نه نيژديت بۆ ده ره وه ی ولات.

إصدار. إعلان. نُشِر. إذاعة / ده ركردن، ده ره يتيان،

بلاوكردينه وه.

مُصَنَّر: مُرْسِل / بنيز.

مُصَادَرَة الاموال / ده ست به سه راگرتن.

صُنْرَة. صُدِيرِي: ثوب يُعْش الصنر / به روانكه، سنگ

پۆش، پيش دامين.

صُنْرِيَة. شَمال / مه مكان.

صِدَار. قَمِيص يُعْش الصنر بلاكمين / يه لهك، سوخمه،

په چته، سینه به ره.

مُصَدَّر مُصَاب بالسيل / سيلای، ده رده ياريكوی.

صَدَارَة: تقدم / پيشه كه وتن، له پيشه وه بون.

مُصَنَّر: مُنْشَأ / سه رچاوه، بنه پرت.

- الرزق / مۆی ژيان، سه رچاوه ی ژيان.

- الكلمة / چاووگ، بنه پرت يا سه رچاوه ی وشه.

صَيقة ال - / چاووگ.

صَدَح:

صَدَحَ. صَدَع: شَقَّ (أو كَسَرَ) / شه قی كرد، شكاني،

داي هيتا.

- بِالْحَقِّ: اَقْرَأْ رَاسْتِي وَت، دِرْكَانِي، دَانِي پِيَانَا، پِيْتِي لِ
 نَا، چِرِه زُورِي.
 - الْقَوْمُ: فَرَقَهُمْ / بِلَاوَهِي پِيْن كِرْدِن.
 تَصَدَّعَ: اِنْصَدَعَ الشَّيْءُ: اِنْشَقَّ / شَقُّ بُو، شَكَا، نِرْزِي بَرْد.
 - الصَّبَاحُ: طَلَعَ / شَهَبَهُ قِي دَا، رُوژ بُوِه،
 كِرْزِكِي دَا.
 - الْقِسْمُ: تَفَرَّقُوا / بِلَاوَهِي يَان لِ كِرْد، بِلَاوِيونَه
 (پِه رِه وَازِه، پِه رِه وَازِه) بُون.
 صَدَّعَ: صُدَّعَ: اَصَابَهُ الصَّدَاعُ / سَهْرِي هَاتِه نِيْش، زَانِه
 سَهْرِي (گِرْت، تَوْش بُو).
 - خَاطِرُهُ: كَثُرَتْ / دَلْجِرِي كِرْد، زَوِيْرِي كِرْد، دَلِي نِيْشَان،
 دَلِي شَكَا، رِه نَجَانِي.
 صَدَّعَ: شَقَّ / قَلْبِشَاوِي، قَلْبِش، نِرْز، تَلِيْش.
 صُدَّعَ: وَجَعَ الرَّاسُ / سَهْرِي نِيْشِه، زَانِه سَهْر، سَهْرَاسِي.
 مَصْدُوعٌ: مَشْقُوقٌ / قَلْبِشَاو، نِرْز تَبُو، شَكَا، تَلِيْشَاو.
 صَدَّعَ: صَدَّعَ: مَآيِنَ الْعَيْنِ وَ الْاَذْنِ مِنَ الرَّاسِ / لَاجَانْج.
 صَدَفٌ:
 صَدَّقَ عَنِ كَذَا: صَرَفَ وَ مَالَ / دِه سَتِي هَه لِ گِرْت، وَازِي
 مِيْنَا.
 - تَصَدَّقَ عَنِ: اِرْتَدَّ / سَلَمِيه وه، سَلِي كِرْدِه وه،
 گِه رَاپِه وه، وَازِي لِ مِيْنَا
 - صَادَفٌ: حَدَّثَ مُصَادَفَةً / رِيْكَوْت، وَاپِي كِه وِت.
 اَصْدَفَهُ عَنِ كَذَا: صَرَفَهُ وَ اِمَالَهُ / وَازِي پِيْن لِ مِيْنَا، دِه سَتِي
 پِيْن هَه لِ گِرْت.
 صَادَفَهُ: قَابِلُهُ عَلِي قَصْدِ او بَدُونَهُ / بِه رِيْكَوْت بِيْنِي.
 صِدْفَةٌ: صُدْفَةٌ: مُصَادَفَةٌ: اِتْفَاقٌ، مَقَابِلَةٌ عَلِي قَصْدِ او
 بَدُونَهُ / رِيْكَوْت.
 صُدْفَةٌ: بِالصُّدْفَةِ: مُصَادَفَةٌ: اِتْفَاقًا / بِه رِيْكَوْت.
 - - - : بِالنَّاسِ / بِه دِه گِه ن،
 چَوْنِه هَا، چَلَزْنِه هَا.
 الصَّدْفُ: الْجَانِبُ وَ النَّاحِيَةُ / تِه نِيْشِ ت، رُو.
 - غِلَافٌ لِمَحَارَةٍ / مِيْلَكِه شَهِيْتَانُوَكِه، لِه پِكِه.
 صَدْفَةُ الْاَذْنِ: صَوَانِهَا / كِرْپَكِرْگِي گُوِي.
 - السُّلْمُ: الْمَسْطَحُ مِنَ السُّلْمِ / پِيْچِي پَلِيْكَانِه، تِه خَتَايِي
 پَلِيْكَانِه.
 - : مَحَارَةٌ / مِيْلَكِه شَهِيْتَانُوَكِه، لِه پِكِه.

الكائنات و الحيوانات الصَدْفِيَّة: حَيَوَانَات رِخْوَةٌ /
 گِيَانِه وَهْرِي لِه پِكِه دَل.
 صدق:
 صَدَّقَ: ضِدَّ كَذَبٍ / رَاسْتِي كِرْد، رَاسْتِي وَت، رَاسْتِكُو بُو، بِه
 گِفْت بُو.
 - قِي وَعْدِهِ او وَعِيدِهِ: اِنْغَذَهُ / بِه پِهِيْمَان بُو، پِهِيْمَان
 رَاسْت بُو، بِه جِيْبِي مِيْنَا.
 - قَوْلُهُ او ظَنُّهُ: تَحَقَّقَ / رَاسْت بُوِي چِر، بُوِي چِر.
 - النَّصِيحُ او الْحَبُّ: اِخْلَصَهُمَا لَهُ / دَلَسُوْرِيو.
 صَدَّقَ الْخَبْرَ او الْكَلَامَ: ضِدَّ كَذَبٍ / بِهْوَايِي پِيْن كِرْد، بَاوَهِي
 پِيْن كِرْد، پِه سَه نَدِي كِرْد، سَه لِمَانْدِي.
 يُصَدِّقُ: يُمْكِنُ تَصْدِيْقُهُ / بَاوَهِي پِيْن تِه كِرِي، جِيْبِي بَاوَهِي،
 پِه سَه نَد تِه كِرِي، تِه سَه لِمِيْتِرِي.
 لَا يُصَدِّقُ: لَا يُمْكِنُ تَصْدِيْقُهُ / بَاوَهِي پِيْن نَا كِرِي، جِيْبِي
 بَاوَهِي نِيَه، پِه سَه نَد نَا كِرِي، نَاسَه لِمِيْتِرِي.
 صَادَقٌ: صَاحِبٌ / هَاوِيْتِي كِرْد، هَاوَهِي لِي كِرْد، بُو بِه بِرَادِه رِي،
 دُوَسْتَايَه تِي لِه گِه لِ گِرْت.
 - عَلِي: وَاْفَقٌ / قَابِلٌ بُو، پِه سَه نَدِي كِرْد.
 - عَلِي: اِجَازٌ / رِيْ دَا، سَه لِمَانْدِي.
 اَصْدَقَ اِبْنَتَهُ: عَيَّنَ لَهَا مَهْرَهَا / دَاوَايِي مَارَهِي بُو كِرْد،
 مَارَهِي بُو بِرِيه وه.
 تَصَدَّقَ: اَعْطَى صَدَقَةً / خِيْرِي كِرْد، بِه خَشِي.
 صِدْقٌ: نَقِيضُ الْكَذِبِ / رَاسْتِي، رَاسْتِكُوِي.
 - : اِمَانَةٌ / دِه سَه تِيْپَاكِي، پَاكِيْتِي.
 - : اِخْلَاصٌ / دَلَسُوْرِي.
 - : فَضْلٌ / پِيَاوَه تِي، چَاكِه.
 صَادِقٌ: صَدُوْقٌ: ضِدَّ كَذَابٍ / رَاسْت، رَاسْت گُو، بِه گِفْت،
 سَهْر رَاسْت، رَاسْت بِيْرُو.
 - : اَمِيْنٌ / دِه سَه تِيْپَاك.
 - : مَخْلَصٌ / دَلَسُوْر.
 صَدُوْقٌ: دَائِمُ الصَّدْقِ / هَه مِيْشِه رَاسْتِكُو.
 صِدْقًا: حَقًّا. يَقِيْنًا / بِه رَاسْتِي.
 تَصْدِيْقٌ: قَبُوْلٌ / قَابِلٌ بُون، پِه سَه نَد كِرْدِن.
 - : مُصَادَفَةٌ: مُوَافَقَةٌ / چِه سَه پَانْدِن، دَان پِيَانَان،
 سَه لِمَانْدِن، بِرُوَادِن، بِرُوَاكِرْدِن.
 مُصَدِّقٌ: مُمْكِنُ تَصْدِيْقِهِ / بَاوَهِي پِيْن كِرَاو، پِه سَه نَد،
 سَه لِمِيْتِرَاو.

صرح:

- صَرَحَ. صَرَحَ. (صَرَحَ الْأَمْرُ: بَيَّنَّهُ/ نَاشِكْرَای كَرْد، رَوْنی كَرْدِه‌وه، خَسْتِه رَو، دِه‌رِی‌خَسْت.
- صَرَحَ. إِصْرَحَ: كَان صَرِيحًا. صَفَى وَ بَانَ/ لِه‌رَوِي، دِه‌رِكوت، رَوْن بوه‌وه.
- صَرَحَ الْأَمْرُ: بَانَ وَ اِنْكَشَفَ/ دِه‌رِكوت، نَاشِكْرابو، كوتِه‌پو.
- : جَاهِرًا/ رَايِگِيانَد، دِه‌رِی‌پِرِي، نَاشِكْرَای كَرْد.
- الْمَتَكَلِّمُ: خِلَاف عَرَضًا/ نَاشِكْرَای كَرْد، وَتِي، رَايِگِيان، بَه‌بِيْن پَتِيخ وَ پَه‌نَا خَسْتِه رَو.
- . صَرَّاحٌ بِمَا فِي نَفْسِهِ: اِبْدَاه وَ اَظْهَرُهُ/ چِي پِيْن بُو دِه‌رِی‌پِرِي.
- : (جَارًا/ رَضَى دَا، قَايِل بُو.
- صَرَّاحَةٌ: صَفَاءَ/ رَوْنی، نَاشِكْرَای، نَاشِكْرَا بِيژِي، لِه‌رَوِيه‌تِي.
- النَّبِيَّةُ: اِخْلَاصَ/ دَلَسُوژِي.
- . بِصَرَّاحَةٍ: بَوضوحَ/ بَه‌بِيْن پَتِيخ وَ پَه‌نَا، بَه‌رَاسْتِي، لِه‌رَوِي.
- . - : بِالْمَفْتُوحِ/ بَه نَاشِكْرَا، بَه‌كِرَوه‌يِي.
- صَرِيحٌ. صَرَّاحٌ: وَاضِحٌ جَلِيٌّ/ نَاشِكْرَا، رَوْن، لِه‌رَوِي، قَسَم لِه‌رَوِي، نَاشِكْرَابِيژِي.
- . - : مَخْلَصٌ/ دَلَسُوژ.
- . - : خَالِصٌ/ پَرُوخت، پَاك، خَاوِيْن.
- بَدَاثَةِ: غَنَى عَنِ الْبَيَانِ. بَدِيهِي/ بَه‌لِگَه‌نَوِيست.
- جَوَابٌ - / وَهَلَامِي نَاشِكْرَاو رَاسْت.
- رَايِ - / (رَا، بَاوَه‌يِي نَاشِكْرَا وَ رَاسْت.
- تَصْرِيحٌ: بَيَانٌ/ رَاگِيانَدن.
- : اِعْتِرَافٌ. اِقْرَارٌ/ دَان بَيَانَان، پِيْن‌اِيْتَنان، دِرَكانَدن.
- : اِذْنٌ/ رِيژِدان، قَايِل بُون.
- صَرَّاحِي: بَيِّنٌ/ نَاشِكْرَا، لِه‌رَوِي، دِيَار.
- صَرَّاحِيَّةٌ: اَثْبَاتَةُ الْخَمْرِ/ شُوشَه‌ي مَه‌ي، سَوْرَلِحِي.
- صَرَّاحٌ: قَصْرٌ/ كَرَشِك.
- : نَاطِحَةُ السَّحَابِ/ مَه‌ر قُوچ، كَرَشِكِي بَاوَا.
- صرح:
- صَرَّحَ: صَاحٌ شَدِيْدًا/ قِيژَانِي.
- . اِسْتَمْرَحَ: اِسْتِغَاثًا/ هَاوَرِي كَرْد.
- صَارَحَ: دِيك/ كَه‌لَشَدِيْر، كَه‌لَه‌بَاب.
- . صَرَّاحٌ: صَيَّاحٌ/ قِيژَه‌كَر، هَاوَرِكَر.

لون - : بَرَّاقٌ/ رَه‌نِگِي بَرِيقه‌دار، دِرِه‌وشه‌دار، زَه‌رَقِي.

صَرَّاحٌ: طَاووسٌ/ تَاووس.

صَارُوخٌ: قَذِيْفَةٌ جَوِيَّةٌ/ مَوْشَه‌ك.

- : سَهْمٌ نَارِيٌّ/ فِيشَه‌كَه شِيْتَه.

صَرَّاحٌ. صَرِيحٌ: صَيَّاحٌ/ هَاوَر، قِيژَه.

صرد:

صَرَدَ. (اصْرَدَ السَّهْمُ: اِخْطَأَ الْغَرَضَ/ نَه‌ي پِيْنَكَا، لِيئِي نَه‌دَا، سَه‌رِيكَرْد.

سهریکرد.

- الرَّجُلُ: كَان قَوِيًّا عَلَى اِحْتِمَالِ الْبَرْدِ/ بَه‌سَه‌رِمَا قَايِم بُو.

- الرَّجُلُ: كَان ضَعِيْفًا عَلَى اِحْتِمَالِ الْبَرْدِ/ سَه‌رِمَا بَرْدَه‌لَه بُو.

صَرَدَ الرَّامِي: (نَفَّذَهُ/ پِيْنَكَاي، لِيئِي دَا، نِيشَانِي شَكَان.

صارد. مَصْرَدٌ: مَافِذٌ/ پِيْنَكَه، لِه‌دِه‌ر، نِيشَان شَكِيْن.

صَرَدَ. يَوْمَ صَرَدَ: بَارِدٌ/ سَارِد، دُؤْر سَار، رُوژِي تَوْش وَ سَه‌رِمَا.

مَاتَ صَرَدًا (أَي مِنْ شِدَّةِ الْبَرْدِ/ لِه‌سَه‌رِمَا نَا رَه‌ق بوه‌وه.

صَرَدَ. مَصْرَدٌ: الضَّعِيْفُ عَلَى الْبَرْدِ/ سَه‌رِمَا بَرْدَه‌لَه.

- . - : الْقَوِيُّ عَلَى الْبَرْدِ/ بَه سَه‌رِمَا قَايِم.

صَرَدًا. صَرِيْدٌ: غِيْمٌ رَقِيْقٌ لَا مَاءَ فِيهِ/ مَه‌وَرِي بِيْن بَاران، تَه‌تَكَه مَه‌وَر، مَه‌وَرِي دُورَه بَاران.

صراط:

صراط:

صِرَاطٌ: طَرِيْقٌ/ رِي، رِيْگَه، رِيْگَا.

صرع:

صَرَعٌ: طَرَحٌ عَلَى الْأَرْضِ/ دَاي بَه زَه‌وِيْدَا، كُوْتَاي بَه زَه‌وِيْدَا.

- : اَفْرَعٌ/ تَرَسَانِي، تَوَقَّانِي، دَاي خُوْرِيَان.

- الْبَابُ: جَعَلَهُ ذَا مِصْرَاعِيْن/ كَرْدِي بَه دُوْتَاك، دُوْتَاكِي كَرْد، دُوْلَايِي كَرْد.

صَرَعٌ: اِصَابَةُ الصَّرْعِ/ فَيْتِي لِي هَات، تَوْشِي پَه‌رَكَه‌م بُو، پَه‌رَكَه‌م كَرْتِي.

- . اِنْصَرَعُ: سَقَطُ/ كَه‌وَت، دِرَا بَه‌زَه‌وِيْدَا، خَزَا.

اِنْصَرَعُ: كَلْبٌ/ هَا رُو.

صَارَعٌ: حَاوَلُ صَرَعَهُ/ دُؤْرَانِي لِه‌گَه‌ل كَرْت، وِيسْتِي بِيخَا.

تَصَارَعُ. اِصْطَرَعُ الرَّجُلَانِ: حَاوَلَا اِيْهُمَا يَصْرَعُ الْآخَرَ/ دُؤْرَانِيَان كَرْت، دُؤْرَان بَاژِيَان كَرْد.

مُصَارَعُ. صِرَعٌ: مَغَالِبٌ/ دُؤْرَان بَاژ.

- مُحْتَرَفٌ: مُجَالِدٌ/ دُؤْرَان بَاژِي مَه‌مِيشَه‌يِي، پَالَه‌وَان.

مُصَارَعَةٌ صِرَاعَةٌ مُغَالَبَةٌ / زُودَان بَازِي، زُودَان كَرْتَن،
 زُودَان.
 صِرَاعٌ مُغَالَبَةٌ / زُودَان بَازِي.
 - : مُنَافَسَةٌ / رَقَه بَه رَايَه تِي.
 صُرْعَةٌ: مَنْ يَصْرَعُهُ النَّاسُ / تَه تَه تَرِي.
 مَصْرَعٌ: مَكَان الصَّرْعِ / شَوِيْن كَه وَتَن، زُودَان كَا.
 - : مَكَان السَّقُوْطِ / كَه وَتَن كَا.
 - : مَوْتٌ / مَرِيْن، كَرَشْتَن، گِيَان دَه رَجُوْن.
 صَرْعٌ مَصْرَعٌ: سَقُوْطٌ / كَه وَتَن، كَه وَتَن بَه زَه وَيَدَا، زِيْر كَه وَتَن،
 دِرَان بَه زَه وَيَدَا.
 - : مِيْثٌ / وَه كُو، تَاك، هَاو چَه شَنِي.
 - : مَرِيْض عَصَبِي تَشَجُّجِي / فَن، پَه رَكَم.
 مِصْرَاعُ الْبَابِ: اِحْدَى دَقَّتِيْهِ دِرْقَةٌ / تَاك، تَاكِي دَه رَكَا،
 دَه رِيَا زَه.
 - : الشَّعْرُ: نِصْفُ الْبَيْتِ / نِيُوَه نِيِيْ لَه هُوْزَارَه.
 صَرَعٌ: دَاءُ الْكَلْبِ / هَارِي.
 صُرْعٌ: عَذَابٌ / حَلْوٌ، دَه سَتَه جَلْوٌ.
 صَرِيْحٌ مَصْرُوْعٌ: مُصَابٌ بَدَاءُ الصَّرِيْحِ / فَيِيْ لَه گَه لَه، فَيِيْ
 هَا يَه، فَن دَار، پَه رَكَمِيْ لَه گَه لَه.
 مَصْرُوْعٌ: كَلْبٌ / هَار.
 - : مُفْرَعٌ / تَرَسَاو، تَوَقِيْو، دَاخُوْرِيَاو.
 صرف:
 صَرَفٌ: رَدَّ و دَفَعٌ / دَه رِيْ كَرْد، دَه سْتِيْ پِيُوَه نَا.
 - : سَرَّحٌ اَوْ قَضَى / بَه تَا لِيْ كَرْدَه وَه، هَا لِيْ وَه شَا نَه وَه.
 - : اِنْعَادٌ / دُوْرِيْ خَسْتَه وَه.
 - : عَنَه: رَدَّوْ اِبْعَادٌ / وَا زِيْ لِيْ هِيْنَا، لِيْ تِيْ دُوْر كَه وَتَه وَه.
 - : عَن رَاي: اَقْنَعُ بِالْعَدُوْلِ / پَه شِيْمَان بُوَه.
 - : النِّظْرُ عَن: تَغَا ضَى عَنَه / چَاوِيْ اِيْ پُوْشِيْ، پَه رَا نِيْ،
 گُوِيْ نَه دَا يَه، هَا لِيْ بُوَارَد.
 - : الْبَابُ: صَرَ زِيْقٌ / جِيْرَه جِيْرِيْ كَرْد، جِيْرَه يْ هَا ت.
 - : الْاِسْتِنَانُ: صَرَّتْ / دَانَه كَرِيْ كَرْد، دَانِيْ لِيْ تَك خَشَا، دَانَه
 چِيْرَه يْ كَرْد.
 - : اِسْتَفْحَقٌ / خَه رَجِيْ كَرْد.
 - : الْوَقْتُ: اَمْضَى / كَا تِيْ كَرَشْت، كَا تِيْ بَرْدَه سَه ر.
 - : صَرَفٌ النِّقُوْدُ: بَدَلَهَا / دِرَاو، پَارَه يْ (گُوْرِيْ وَه)،
 وَرْدِيْ كَرْدَه وَه).
 - : الْكَلِمَةُ: حَرَكَهَا / سَه رُوِيْ زِيْ بُوْ كَرْد.

- : الْفِعْلُ (فَرْمَان، كَارِيْ خَسْتَه
 بُوْخَه كَا نِيْ وَه).
 - : الشَّرَابُ: شَرِيْه غَيْر مَمْرُوْجٍ / بِيْن شَاو، سَا دَه
 خُوَار دِيْ وَه.
 صَرَفٌ فِي الْأَمْرِ: فَوْضَه / بَه رَه وَرُوِيْ كَرْدَه وَه، پَشْت
 نَه سْتُوْرِيْ كَرْد.
 - : بَاعٌ / فَرُوْشْتِي.
 - : الْمَاءُ: نَزَحٌ. اَفْرَعٌ / بَه تَا لِيْ كَرْدَه وَه، رَا يْ كِيْ شَا،
 دَه رِيْ هِيْنَا، دَه رِيْ دَا.
 - : الْعَمَلَةُ: بَدَلَهَا / گُوْرِيْ وَه، وَرْدِيْ كَرْدَه وَه.
 - : الْمَاءُ: اِحْرَاهُ / رَا نِيْ، ثَاوَه كَه يْ بَرْدَا، كَر دِيْ وَه.
 اِنْصَرَفٌ: ذَهَبٌ / رُوِيْ، بَه جِيْ تِيْ هِيْ شَت.
 - : عَن كَذَا: تَخَلَّى / وَا زِيْ هِيْنَا، دَه سْتِيْ لِيْ هَا لِيْ كَرْت.
 تَصَرَّفٌ: سَلَكَ / كَرْدِيْ، نُوَانْدِيْ، رَه فِتَارِيْ كَرْد، رَا يْ پَه رَا ن.
 صَرَفٌ: تَصْرِيفُ الْكَلَامِ / وَتَه سَا ز كَرْدَن.
 - : الْفِعْلُ / كَار سَا ز كَرْدَن.
 - : النِّقُوْدُ: تَبْدِيْلَهَا / دِرَاو گُوْرِيْ وَه، وَرْدِيْ كَرْدَه وَه.
 - : قَضَى (اَوْ اِيْعَادُ) هَا لُوَه شَا نَدَن، بَه تَا لِيْ كَرْدَه وَه،
 دُوْر خَسْتَه وَه.
 - : اِنْفَاقٌ / خَه رَجِيْ كَرْدَن.
 عِلْمُ الْ- : عِلْمُ صَيِّغِ الْكَلِمَاتِ / وَتَه سَا زِيْ، زَا نَسْتِي
 وَشَه سَا زِيْ.
 بِصَرَفِ النَّظَرِ / لَه گَه لَه تَه وَه شَدَا، سَه رَه رَا يْ تَه وَه ش، بِيْن
 گُوِيْ تَا نَه.
 مُتَّصِرَفٌ: حَاكِمٌ / شَارِيَا ر، سَه ر دَار، سَه رُوْ ك، فَه رِمَان رَه وَا،
 فَه رِمَان دَار.
 - : صَا حِبُ الْحَقِّ / خَاوَه ن مَاف، كَر دِيَا ر.
 صَرَافٌ: اَمِيْنُ الصَّنَدِيْقِ / زَمِيْرِيَا ر، قَا سَه وَا ن.
 - : النِّقُوْدُ: صَمِيْرَقِيْ: بِيَا ع النِّقُوْدِ بِنَقُوْدِ غَيْرَهَا /
 دِرَاو گُوِيْ.
 اِنْصَرَفٌ: ذَهَابٌ / رُوِيْ شَتَن، بَه جِيْ تِيْ هِيْ شَتَن، پَلَاوَه لِيْ تَكْرَدَن.
 تَصَرَّفٌ: تَدَبَّرٌ / رَا پَه رَا نَدَن، بَه پِيُوَه بَرْدَن، رَا مِيَا رِيْ.
 - : سَلُوْكٌ / رَه وِشْت، رَه وِشْت وَ خُو، رَه فِتَار.
 - : دَه سَتَكَا رِيْ.
 مُطْلَقُ التَّصَرُّفِ / خَاوَه ن مَاف لَه رَه فِتَارَا، مَاف دَارِيْ تِيْ.
 تَحْتِ تَصْرِفٍ / لَه زِيْر رَكِيْفَه يَدَا، لَه زِيْر رَه فِتَارِيَا.
 بِتَصْرِفٍ / بَه دَه سَت كَارِيْ يَه وَه.

تصرف البضائع: بیع / فروختن، دست پیوه نان، له ناویرین.

- الورم / نیشته وه، ره برینه وه.

- الجرح / دهرك كرين، مهال برین برین.

تحت التصريف / بوق فروختن و له ناویرین.

مصروف: انفق / خرج گراو.

- نفقة / خرجی.

- الحبيب / رؤفانه.

مصاريق / خرجی و پیوستی.

مصريف الماء: مسرب / شاه پوق.

- مالي: بنك / بانک، بانق.

تصاريق: صروف الدهر: نوابیه و حدثاته / مهلس و کورتی زه مانه.

صريف: خالص / پتی، روت.

- صاف / پوخت، ساده، برتاو.

صريف: صرير / جیره، جیره جیر، خرجه، خرجه خرچ.

- الاسنان / دانه کړی، دان لیک خشان.

صرم:

صرم: تصرم الرجل: تجلد / به زه برور ژونگ بو.

- صرم: قطع / پری، قرتانی، پچری، پچرانی، پسانی.

- هجر / به جیتی هیشت، وازی له میتا، دست به رداری

بو.

صرم: كان ماضياً او صارماً / تیز بو، پرنده بو، به زه بر

بو.

صرم: انصرم اجله / مات / مرد، روژی (تواو، هات).

انصرم: انقضى / تر پیری، کوتایی هات.

صرم: قطع / برین، قرتان، پچران، پسان.

صرامة: مضاء عزم / تیزی، غیرت، کولنه دان.

- شدة / زه برور ژونگ، توندوتیزی.

صارم: قاطع / پر، پرنده، تیز.

- عنيف / رهق، به زه بر، توندوتیز، چه پ گار، ستم

گار.

مُصرم: ماضی / روژیو، تپه ریو، رابوردو.

صرم: صرم: طرف المعى المستقيم / کرم، پندو.

صرم: جذاء / پتلاو، پتلاوه کون، چه که پتلاو.

صرى:

صرى الشيء: دفعته / ابعده / بوری خسته وه، دهستی پیوه نا.

- القوم: تقدمهم / پیشیان کهوت.

- بقى: طال مكنه / مایه وه، زور مایه وه، قهتیس ما.

الصرى: البقية من الشيء / پاشماوه.

صاري: عمود فى وسط المركب / کوله کسى ناوه ندى

کهشتی، نه ستونی کهشتی، چارژکه.

- صارية: قائمة / کوله که.

- العلم / دارتالا.

صعب:

صعب: ضد سهل. كان صعباً / گران، قورسن سهخت،

دژوار بوو.

اصعب: تصعب: استصعب: صار صعباً / بو به گران،

قورس بو.

تصاعب: تصاعب: ضد تساهل / گرانی کرد، رهق بو له کرداریا،

رقیبی کرد.

استصعب: وجدده صعباً / گران یا قورس هاته پیش

چاری.

صعب: شاق / گران، قورس، رهق، ستم، سهخت، نه ستم.

- الاحتمال: لا يحتمل / مهال ناکړی، هه موار ناکړی،

گوزه ران ناکړی، رهق، وشک.

- الارضاء: ثيق / ناشت ناکړیته وه، گپون، ناووز،

رقاری.

- المراس: عنيد / لاسان، قیرسچمه، که لله رهق،

که لله شوق.

صعوبة: ضد سهولة / گرانی، قورسی، رهقی، سهختی،

دژوار.

مصعب: قحل / نیر، نیره.

مصاعب: شدائد و مشقات / کاره سات، دهریو به لا،

ناپه جهتی.

صعتر: صعتر / جاتره.

صعد:

صعد: صعد فى السلم: ارتقى / سه رکوت، پیا سه رکوت،

پیا هه لژنا.

- المكان: ارتقى مشرقاً / سه رکوته سه، چوه

سه ره وه.

- فلاناً: كان اصغر منه/ له وچوگتر بو.
 - يَصْفَرُنِي/ له من چوگتره.
 - صَفْرٌ قَلِيلٌ: جَعَلَهُ صَفِيرًا/ چوگي کرده، که می کرده وه.
 - الحَجْمُ/ قهباره ی چوک کرده وه.
 - : اِنْتَقَصَ قِيمَتَهُ/ سوکی کرد، شکانی.
 - اِسْتَصْفَرَ: عَدَّهُ صَفِيرًا/ به چوک ته ماشای کرد.
 - : اِسْتَحْقَرَ/ به سوک ته ماشای کرد، شکانی.
 - نَفْسَهُ/ خَوَى (چوک، به که م) دانا.
 - صَفْرٌ: ضِدُّ كَبِيرٍ/ چوگی.
 - السِّنُّ/ گنجیتی.
 - صِفْرَةُ البَنِينِ/ کوره چکوله، چوگترین مندان.
 - الإخوة و الأصحاب/ له هموان چوگتر.
 - صغیر: ضِدُّ کبیر/ چوک، چوک، گچکه.
 - : دقیق/ ورد.
 - : السِّنُّ/ گنج، لاو، هه رزه کار، ته مان که م.
 - تصغیر: ضِدُّ تکبیر/ چوک کردن، چوک کرینه وه.
 - اِسْمٌ - / کورته نار.
 - صَفَارٌ: صَفْرٌ ذُلٌّ/ سوگی، رسوایی.
 - : - / ضمیم/ نه بونی، نارچه تی، رژی رهش.
 - صاغِرٌ: مُهَانَ/ رسوا.
 - : راضی بالضمیم/ قایل به لاتی و نه بونی، گهلین که چ.
 - صفا:
 - صَفَا: صَفَى اليه: مال بسمعه اليه/ گوئی (بوشل کرد، لئنگرت، تنکرد).
 - : مال/ لاریوه وه، شؤر بو وه.
 - اصْفَى: اِسْتَمَعَ/ گوئی گرت، بیستی، گوئی شل کرد.
 - اليه: مال اليه بسمعه/ گوئی بوشل کرد.
 - الشَّيْءَ: نَقَصَهُ/ که می کرده وه، لئی بری.
 - اِصْنَعُ: فَعَلَ اَمْرًا مِّنْ صِنْفَا: اِسْنَعُ/ گوئی بگره، بیسه.
 - مُصْنِعٌ: صَاغٌ: مُسْتَمِعٌ/ گوئی گرت، بیسه.
 - : مُنْقَبِه/ ناگادار.
 - اِصْفَاءٌ: اِسْتِمَاعٌ/ گوئی گرتن، بیستن، گوئی شل کردن.
 - : اِنتِبَاهٌ/ ناگاداری.
 - صف:
 - صَفٌّ: صَفَّفَ الشَّيْءَ: رَتَّبَهُ صَفُوفًا/ ریزی کرد، به ریز داینا، به له نوای به ک داینا.

- اللحمُ: شَرَطَهُ طَوِيلًا/ توتی کرده وه.
 - : رَصٌّ/ خستیه پال به ک.
 - الأحرافُ: جمعها/ کوی کرده وه، رکی خست، پیته کانی ریک خست.
 - ثصافوا: اِصْطَفُوا: اِجْتَمَعُوا صَفًّا/ به ریز وه ستان.
 - صَفٌّ: سَطْرٌ مُسْتَوٍ/ هَيْلٌ، ریز.
 - : مَرْتَبَةٌ/ پله، پایه.
 - : رَصٌّ/ خستنه پال به ک، له پال به ککا بون.
 - مدرسی/ پؤل.
 - جانبی/ به که له ته نیشته به ک، به ریز، ریزی ته نیشته به ک.
 - طوی/ به که له نوای به ک، به ریز، ریزی به که له نوای به ک.
 - صَفِّصَفٌ: اَرْضٌ مُسْتَوِيَةٌ/ زهوی تهخت، تهختایی.
 - قاع - : مستوی مطمئن/ تهخت و دلتیا، بین کوسپ.
 - صفصاف: شجر/ بی.
 - الصفصاف المستحى او الباکی/ شؤر به بی.
 - صَفَاءٌ (فِي صَفْوٍ) صَفَادٌ (فِي صَفْدٍ) صَفَارٌ (فِي صَفْرٍ)
 - صَفَاقٌ (فِي صَفْقٍ) صَفَايَه (فِي صَفْوٍ) صِفَّةٌ (فِي وَصْفٍ)
 - صفح:
 - صَفَحَ: صَفَحَ الشَّيْءَ: جَعَلَهُ عَرِيضًا. بَسَطَ/ ته نکي کرد، ته نکي کرده وه.
 - : طلی بقشرة معدنية/ روکشی کرد.
 - عنه: وَلَاه صِفْحَةٌ وَجْهَهُ/ لای تنکرد، ته نیشته تنکرد.
 - عنه: سامحه/ لئی بور، به خشی.
 - : تَصَفَّحَ النَّاسُ: نَظَرَ فِي اَحْوَالِهِمْ/ به ساری کرینه وه، هه والی پرسین.
 - صَفَحَ بِيَدِيهِ: صَفَّقَ/ چه پله ی لئدا.
 - صَافِحٌ: حَسٌّ مُصَافِحَةٌ/ ته وقعی کرد، دهستی خسته دهستی وه.
 - تَصَفَّحَ الامرُ: تَأَمَّلَهُ وَنَظَرَ فِيهِ مَلِيًّا/ تتی روانی، لئی ورد بو وه، بری لئ کرده وه، سه رنجی لئدا.
 - الكتابُ: قَرَأَهُ/ خویندیه وه، په په په ری کرد، په په کانی هه لدایه وه.

ص

إِسْتَصْفَحَ: اِسْتَصْفَحَ/ داوای لی بوردن و به خشینی کرد،
 توبه‌ی کرد، پوزنشی هیتناوه.
 صَفْحٌ: جانب/ تهنیشت، لا.
 - من الإنسان: جنبه/ لاتهنیشت.
 - من السيف: عرضه/ لا پانه‌کی شمشیژ.
 - من الوجه: حَدٌّ/ رومهت، کولم.
 - عَقْوٌ/ ایتورین، به خشین، له دل ده‌ریچون.
 ضَرَبَ عَنْهُ صَفْحًا: اِعْرَضَ عَنْهُ/ خَوَى لِي كَيْلٌ كَرِد، خَوَى
 لِي هَلَه‌کرد، لاتهنیشتی تن کرد.
 صَفْحَةٌ: وجه/ رو، روخسار، چاره.
 - من الكتاب: الوجه من الورقة/ لاپه‌ره.
 - الرجل: عرض صدره/ سنگ، ته‌ختی سنگ، پانایی
 سنگ.
 صَفْحَانٌ: صَفْحَتَانِ: حَدَّانِ/ هه‌ریو رومهت، جوته کولم.
 صَفِيحٌ: وجه عريض/ پان، به‌رین، روپان.
 - الواح معدنية رقيقة/ پلیت.
 صفيحة: عُلْبَةٌ/ قوتو.
 - رقيقة معدنية/ پلیت، به‌ره‌ک.
 مُصَفَّحٌ: مُغَشَّى بِصَفَائِحٍ معدنية/ روکش.
 - مُرَرَّجٌ/ زئی پۆش.
 - مُرَقَّقٌ/ ته‌نک، ته‌نک کراو.
 - الرأس: مستطيلة/ سه‌ریزیژ، سه‌ریاپۆکه.
 مُصَفَّحَةٌ: مُصَفَّحَةٌ: سيارات خاصة/ زئی پۆش.
 تصفيح: تغشية بصفائح معدنية/ تی‌گرتن، روکش
 کردن.
 صَفَّاحٌ: صَفَّوحٌ: غفور. كريم/ به‌خشنده، ایت‌بورد،
 میهره‌بان.
 صَفْدٌ:
 صَفْدٌ: اَصْفَدٌ. صَفْدٌ: اَوْثَقٌ بِالْحَدِيدِ اَوْ فِي الْحَدِيدِ/
 که‌له‌پچی کرد، پیوه‌ندی کرد، زنجیری کرد، ناسن به‌ستی
 کرد.
 اَصْفَدُهُ: اعطاه مالا/ شتی دایه، پئی به‌خشنی.
 صَفْدٌ: صِفَادٌ. صَفْدٌ: قَيْدٌ/ که‌له‌پچه، به‌ستنه‌وه، پیوه‌ند،
 زنجیر.
 - عطاء/ به‌خشین، دان.
 الصَّفْدُ صَفْدٌ: العطاء قيد/ به‌خشین (به‌ستنه‌وه‌یه،
 پیوه‌نده).

صَفْرٌ:
 صَفْرٌ. صَفْرٌ. صَوْفَرٌ: صَوْتُ بِالنَّفْخِ فِي شَفْتَيْهِ/ فیکه‌ی
 ایتدا، فیکه‌ی کیتشا.
 - - - الثَّعْبَانُ: فِجٌّ/ فیشکه‌ی هات، فیشکانی (مان).
 - بالدابة: دَعَاها للشرب/ فیکه‌ی (بۆ کیتشا، بۆ لیدا) بۆ
 ناو خواریدن‌وه.
 اَصْفَرٌ: اِفْتَقَرٌ/ هه‌زارک‌رت.
 - الأناء: خَلَا/ به‌تال بو، تیا‌نه‌ما.
 - البیت: اخلاه/ چۆلی کرد، به‌جیتی هیتشت.
 صَفْرٌ: صَنَعَ بِلَوْنِ اَصْفَرٍ/ زه‌ردی کرد.
 - اَصْفَرٌ: اَخْلَى/ چۆلی کرد، به‌تالی کرد، هیچی تیا
 نه‌هیتشت.
 اِصْفَرٌ: اِصْفَرًا: صار ذا صُفْرَةٍ/ زه‌رد هه‌ل گه‌پا.
 صَفْرٌ اِلاَّ: خَلابه/ چۆل بو، به‌تال بو‌ه‌وه، هیچی تیا نه‌ما.
 صَفْرٌ: صَفِيرٌ: تَصْفِيرٌ: صَوْتُ بِالنَّفْخِ/ فیکه‌ کیتشان، فیکه
 ایتدان.
 صَفِيرٌ: كل صوت يمتد وخالي من الحروف/ فیکه،
 فیشکه، جیره، زبیه، جیقه.
 مِصْفَارٌ: صَفَّارَةٌ الرُّعَاعِ/ فیکه‌ی شووان، شمشالی شووان.
 صَفَّارَةٌ: صافرة: آلة الصفر/ فیکه، شاور.
 - الاذار: آلة تحذير السكان/ فیکه‌ی ناگاداری.
 صَفْرٌ: ذَهَبٌ/ زئی، ئالتون.
 - نُحَاسٌ اَصْفَرٌ/ زه‌رد، مس.
 صافر: مُصْفَرٌ/ زه‌رد هه‌ل گه‌پا.
 - اِصْ/ دن.
 صُفْرَةٌ: صَفَّارٌ: اِصْفَرَانٌ: لَوْنِ اِلاَّصْفَرِ/ زه‌رد، زه‌ردویی.
 - - - شُحُوبٌ/ زه‌رد هه‌ل گه‌پان،
 ره‌نگ به‌رین.
 - سَوَادٌ/ ره‌شی.
 صَفْرٌ: يِرْقَانٌ/ زه‌ردویی.
 - الشهر الثاني من السنة الهجرية/ مانگی سه‌فه‌ر.
 - جوع/ برسبه‌تی.
 - لب القلب/ ناخی دل.
 صَفَّارٌ: صَفَّارٌ: صِفَارٌ: صَفْرٌ البیض: مع/ زه‌ردیته.
 ابو - مرض الصفراء/ یرقان/ زه‌ردویی.
 صَفَّارٌ: صَانِعُ الصُّفْرِ: النُّحَاسُ/ مسگر.
 اَصْفَرٌ: مَالُوته صُفْرَةٌ/ زه‌رد.

- الدم: نقله من جسم الى آخر/ خويتهى دا، خويتهى گواسته وه.

- الفَدْح: ملاء/ پرى كرد.

- صافقُ الرجلان عند البيع: وضع كل منهما يده على يد الآخر/ دستيان خسته دستى يه كوه، ليان دايه وه.

- صَفَقَ النَّسِيحُ: كان سميكا/ نهستور بو.

- الرجلُ: كان وقحا/ بن حيا بو، بن نابرو بو.

- صَفَقَ: اصْفَقَ الشَّرَابُ: صَفَاهُ/ پالوتى.

- حول الشيء: اطاف/ سورايه وه به دوريا.

- صَفَقَ: تصفيق الايدي/ چه په، چه په لئدان، چه په ريزان.

- الدم: نقل الدم من جسم الى آخر/ خويين دان، خويين گواسته وه.

- صَفِقَ: مصراع الباب/ تاكى ده رگا.

- صَفَقَ: ضرب اليد على اليد فى البيع/ دست خسته ناو دهست، لئدان وه.

- عقد البيع: عمليه مالىة/ خريد، كرين و فروشتنيك.

- خاسرة/ خريديكى به ريزان، زهره.

- راحة/ خريديكى به سود.

- واحدة: جملة/ به سر يه كوه، هموى پي كوه.

- صَفَقَ: الجلد الاسفل/ پردهى (سك، ژير پيست، ناوه وه)، پيستی (ناوه وه، ژير پيست)، ه ناو، چه قائته، چه رمه چه قائته.

- صَفِقَ: سميكا/ نهستور.

- كثيف نسيجه/ سفت.

- الجلد: لايتاثر/ پيست نهستور، پيست مردو.

- الوجه: وقح/ بن نابرو، بى شهرم، چوختى.

- إصفاق: عملية نقل الدم/ خويين دان، خويين گواسته وه.

- صَفَقَ: مصراع الباب/ تاكى ده رگا.

- الناحية والجانب/ نه نيشت، لا.

- تصفيق/ چه په، چه په (ريزان، لئدان).

- صفن:

- صَفَقَ: سَكَتَ مُكْرَأً/ دالفه لئدا، چه دالفه وه، چه ژيرى.

- صافن: ساكت مفكرا/ له دالفه دايه، رويو.

- عرق فى اسفل الساق/ دماريکه له داميتى قاچ دا.

- شاحب اللون/ رهنك (زهرد، بزرگاو، پريو)، (زهرد، سپى) هه گه پاو.

- الهواء ال - / وياه/ رشانه وه، نه خوشى كوليرا.

- إصفرار: شحوب/ زهرد هه گه پان، رهنك بزرگان، هه ل بزرگان.

- صفراء: مؤنث الأصفر/ زهرد.

- ذهب/ زير.

- ما تفرزه المرارة/ ناوى زراو، زهرداو.

- قناة ال - / بوري زراو.

- كيس ال - / زراو.

- صفراوى المزاج/ تر له للى، حولولى، له خوييه وه هه ل نه چن، له خوه هه ل چو، رارا، سه وداى.

- ضحكه صفراوية/ زهريده خه نه لافرتى.

- صفر. صفر. صفر: خال/ بوش، به تال.

- ال - الديدن: ليس فى يده شيء/ دست به تال.

- نقطة/ خال، سفر.

- على الشمال: عديم القيمة/ بن كاك، خالى لاي چه پ.

- لاشيء/ هيچ.

- مصفور. مصفور: جائح/ برسى.

- صفري. صفرية: مطر الخريف/ بارانى پاين، په له صفغ.

- صفغ: لطم/ پياكيشا، زلهى (لئدا، پياكيشا).

- ضرب قفاه/ نيشتى كرد، كيشاى به پشتى مليا.

- صفعة/ لطمه/ نيشت، لئدان به بهرى له پ، زله.

- صفق:

- صفق: ضرب/ لئى دا، پياكيشا، تئى سره وان.

- الباب: رده بصوت/ ده رگا كى دا به يه كدا، تونديبويه دا.

- صفق بيديه: ضرب بيده على يده/ چه په لى لئدا.

- الطائر بجناحيه: ضربها/ بالى دا به يه كدا، داي له شه قى بال.

- له بالبيع: صفق على يديه/ دهستى خسته دهسته وه، لئى دايه وه.

- الرجل: ذهب/ روى، تپه پرى.

- عينيه: غمضاها/ چارى نوقاند، نوقانى، قوجانى.

صَفْنٌ: وعاء الخَصِيَّةُ / (توره که، پیست، چرم، کیسه‌ی گون.
صفا: صفا: راق / رون بوهوه، ساف بوهوه، پاک بوهوه.
- الجو: زال غیمه / یو به سایه‌ه، کردی به سایه‌ه.
- القدر: أخذ رغوها / کفای گرت، کف‌ه‌کفای گرت.
صَفَى الشَّيْءَ: رَوَّقَ / رونی کرده‌وه، سافی کرده‌وه.
- : قَطَّرَ / رَشَّحَ / پالاوتی.
- الحساب (أو الأشغال) / ساغی کرده‌وه، کوتابی پین هینا.
- علی کذا / به‌وه کوتابی هات، نه‌وه نه‌نجامی بو، وای لی هات.
- الخَشَبُ: مَسَحَهُ / سافی کرد، رهنده‌ی کرد، سمارته‌ی کرد.
اصفى له. صافاه: (خلص له) / دل‌سوزی بو، دل‌سوزی بو کرد.
استصفى. اصطافی: إختار / مه‌لی بژارد.
صافى: نَقَّى / رون، ساف، روشن، ره‌وشن، زوال، زرنک.
- النِّيَّةُ: مخلص / دل‌سوز، له‌رو، دلپاک.
- الريح: بوخته‌ی قازانج.
صافٍ: خالص / بوخته، په‌تی.
يوم - : بلا غیم / سایه‌ه.
صَفَوْ. صَفَاءَ: رَوَّقَ / رونی، سافی.
- : إخلص / دل‌سوزی.
- : العيش: هناء و نعمة / خویشی، خویش گوزهرانی.
صَفْوَةٌ. صَفْوَةٌ. صَفْوٌ: خیار / مه‌ل بژردارو، چاکه‌کفای.
- : زَيْدَةٌ / رُوح، بوخت، باشی.
صَفِي. صَفْوَةٌ: صَدِيق / هاورئ، براده‌ن.
- : صافٍ: رائق / رون، پاک.
صَفْوَان. صافٍ: يوم صَفْوَان: بلاغیم / سایه‌ه.
تصفية: ترويق / رون کردنه‌وه، خاوین کردن، پاک‌کردن، پاک کردنه‌وه.
- الاشغال / ساغ کردنه‌وه، کوتابی پین هینان.
مصفاة: كل ما يُصْفَى / پالئو، پالئوک.
- الشاي / چاپالئو.
- الطبخ / پلاوپالئو، مه‌ل‌ه‌ک، پالئوه.
مصطفي: مختار / مه‌ل بژردارو، مه‌ل بژارده.

صقر:

صَقْرٌ: صَرَبَ / لئى دا.

- صَقْرُ النَّارِ: (وقدها) / دای‌گیرسان، مه‌لی‌گیرسان، کردیه‌وه.

- اللَّيْنُ: إشتدت حموضته / ترشا، ترش بو.

- ته الشمس: آذته بحرها / خویردی، مه‌تاویردی.

- ت . اصقرت الشمس أو النار: إشتد حرها / تاوی سه‌ند، جۆشی سه‌ند.

- تصقّر: إصطاد بالصقر / به بازراوی کرد، بازراوی کرد.

- ت و إصقّرت النار: إتقدت / مه‌ل‌گیرسا، کرایه‌وه، کلپه‌ی سه‌ند.

صاقور: فاس تُكسّر بها الحجارة / بيك، زه‌نگن.

- : مَعُولٌ / پاچ، قولنگ.

- : لسان / زمان.

صَقْرٌ: طائر معروف / باز.

- : اللَّيْنُ الحامض / ماستی ترش، ماستی ترشاو.

صَقْرٌ: إسم لِجَهَنَّمَ / دۆزه‌خ، جه‌مه‌نم.

- : غسل الرطب أو الزبيب / دوشاو، دوشاوی خورماو، تری.

صَقَارٌ: كافر / بن‌نابین، کافر، گومرا.

- : صانع و بائع الدبس / دوشاوگر، دوشاو فروش.

صقح:

صَقَّحَ الرجلُ: ذَهَبَ / زوی، سه‌ری خزی مه‌ل گرت.

- الرجلُ: عدل عن طريق الخير و الكرم / له رضى چاکه لای دا.

- الديك: صاح / خویندی، قوقانی.

- ه: ضربه علی راسه / کیشای به سه‌ریا.

- به الارض: صرعه / کوتای به زه‌ویدا.

صَقَّحَ المكان: اصابه الصفيح / زوقم لئی دا، به‌ستی.

صَقَّحَ الماء و غيره: صار باردا كالصفيح / زور سارد بو، که‌له‌ته‌زئین، به‌ستی.

صَقَّحَ إقليم: ناحية / ناوچه، هریم، دیار.

صقح: جليد / زوقم.

صَقَّحَ الديك: صياح / قوقه‌ی که‌له‌شیر.

مصقح: عالی الصوت / ده‌نگ گوره، ده‌نگ زل.

- : بلیغ / زمان پارو.

صقل:

صَقَلٌ: جَلِي / سافى كرد، لوسى كرد پەرداخى كرد.
صَقَلٌ: جَلِي / ساف كردن، لوس كردن، پەرداخ كردن.
مَصْقُولٌ: مَجَلِي / ساف، لوس، شەوقدار، پەرداخ كروار، پەرداخ.
صَقِيلٌ: لَامِعٌ / بە شەوق، شەوقدار، بريفەدار.
مَصْقَلُهُ: مَا يَصْقَلُ بِهِ / ساف و لوس كەر.
صُقْلٌ: صُقْلَةٌ: جَنْبٌ. خَاصِرَةٌ / تەنیشت، لاتەنیشت، كەلكە.
صَكٌ:
صَكُ الْبَابِ: اِغْلَاقُهُ / داىخست، پتووى دا.
- : ضَرْبٌ / لَطْمٌ / لَيْتِي دَا، پىكايشا، تىنى سرهوان.
إِصْطَافٌ: اِرْتِجَافٌ / لەرزى.
- ت الاسنان / كره كړى كرد، دانه كړى كرد.
- ت ركبته: اِضْطَرَبْتَا وَ ضَرَبْتَا إِحْدَاهُمَا الْآخَرَى
عند المشى / قاچى پىكاهات، قاچى لەرزى، قاچى لىك
نەخشى لە رویندا.
- القوم بالسيوف / تضاروا بها / شەره شمشیریان
كرد.
صَكٌ: مُسْتَنَدٌ / بەلگەنامە.
- مَالِي: شَيْكٌ / چەك، چەكى دراو.
- مَصْدُقٌ / چەكى پەسەند، چەكى سەلمىتراو.
إِصْطِلاكِ الاسنان / كره كړى دان، دانه كړى.
- الركب: لِرْتِعَاشٍ / قاچ لەرزى، قاچ لىك خشان.
الصكك: الشديد / رەق، دلرەق.
الصكيك: الضعيف / لاوان، بىهيز.
صل:
صَلَّ السِّلَاحُ. صَلَّصَلٌ: سَمِعَ لَهُ طَنِينٌ / تەقى هات،
خشى هات.
- الشَّيْءُ: صَوْتٌ / دهنكى لىوه هات، تەقى هات.
صَلِيلٌ: جَانِبَةٌ / زنگه زنگ، تەقى چەك، تەقى تەق، تەق و
مور، گرم و مور.
صَلٌّ: حَيَّةٌ سَامَةٌ / مارى ژاردار.
صَلَّصَلَةُ السِّوْفِ / دهنكى شمشير وهشاندن.
صَلْصَالٌ: طِينٌ خَزْفِيٌّ / گلىنه، قورهسور.
صَلْبٌ:
صَلْبٌ: صَلْبٌ: جَعَلَهُ مَصْلُوبًا / هەلى واسى، لە سىن دارهى
دا.

- إِصْطَلَبَ الْعِظَامَ: اِسْتَفْرَجَ دَسْمَهَا / رۆنه كەى گرت،
چەرويه كەى دەرمانا.
صَلْبٌ: صَلْبٌ: تَصَلَّبَ: ضِدَّ لَانَ / رەق بو، پتو بو، رەق
هەلات.
صَلْبٌ: قَسِيٌّ / دَلَّ رَهَقٌ بُو، رەقى تواند.
- : رَسْمٌ اِشَارَةٌ الصَّلِيبِ / خاچى نروست كرد.
تَصَلَّبَ مَعَهُ: ضِدَّ لَائِنَهُ / دَلَّ رَهَقٌ بُو لَه گەلى، رەق بو
لەگەلى.
- : صَارَ صَلْبًا / رەق بو، پتو بو.
صَلْبٌ: تَعْلِيقٌ عَلَى الصَّلِيبِ / بە خاچ دا هەل واسىن.
- : شَتَّقُ. تَعْلِيقٌ هەل واسىن، لە سىن داره دان، لە
قەتارە دان.
صَلْبٌ: عَظْمُ الظَّهْرِ / ئىسقانى پشت، گازەرەى پشت،
بەرپرە.
- : مَتَنٌ . حَقْوٌ / پشت.
- : شَدِيدٌ / تَوَدُّدٌ، قَائِمٌ، كَيْفٌ، تَوَدُّوتِيژ.
- الرأى: عَنِيدٌ / لاسار، قىرسچمە.
- الرقبه: عَنِيدٌ / لاسار، قىرسچمە، دل رەق، توندوتىژ.
- الموضوع: اَصْلٌ / ناوەرۆكى باس.
- : حديد صلب: فولاد / پۆلا.
- : صَلْبٌ: قَاسِيٌّ / دَلَّ رَهَقٌ، توندوتىژ.
- : حَسْبٌ / نَسْلٌ / وَجْهٌ، بەرە.
صليب / چەلبيا، خاچ.
ال- الاحمر / خاچى سور.
صلب: ضد لىن / رەق.
- : قَاسِيٌّ / دَلَّ رَهَقٌ.
صَلَابَةٌ: ضِدَّ لَيُونَهُ / رەقى، پتووى.
- : قَسَاوَةٌ / دَلَّ رَهَقٌ، توندوتىژى، قىرسچمەى.
تَصَلَّبَ: تَيَّبَسَ / رَهَقٌ (بون، هەلاتىن، هەل گەپان)، وشك
بونهوه.
- الشرايين / خوڤىن بەر وشك بون.
مَصْلُوبٌ: مَعْلُوقٌ / هەل واسراو.
صلت: صَلَّتْ: كَانِ اِمْلَسًا نَاعِمًا / ساف و لوس بو، نەرم و
شل بو.
اَصْلَتِ السِّيفُ: جَرَدَهُ مِنْ غَمْدِهِ / شمشيرى هەلكيشا،
شبرى كيشا.

صَلَعُ الرَّاسِ. صَلَعَةٌ. زَعْرٌ/ روتاوهی.

اصْلَعُ: اجرد/ روتاوه، بِنَمُو، تِیْلَاک.

صَلَفٌ:

صَلَفٌ. تَصَلَّفٌ: تَمَدَّحٌ بِمَا لَيْسَ فِيهِ. تَفَاخُرٌ/ خَوَى هَمَلٌ

کِشَا، لَهُ خَوَى بَابِي بُو، کِهوتِه فِيشَال.

- لِصَاحِبِهِ: تَكَلَّمَ لَهُ بِمَا يَكْرَهُ/ سَهْرِي نَيْشَان، رَقِي

هَلْسَان، قَسَمِي قَوْرَدِه کَا.

تَصَلَّفٌ: تَعَلَّقُ/ رِيَابِي کَرْد، مَه رِيَابِي کَرْد، مَاسْتَاوِي کَرْد.

صَلَفٌ: تَمَدَّحٌ بِاطْلٍ/ رِيَابِي، خَو هَمَلٌ کِشَان، قَوْرَكَشِي،

مَامِه مَه مِي، فِيشَال.

- : اِنَابِيَّةٌ/ خَوِيَسْتِي، خَوِيَه رَسْتِي.

صَلَفٌ: مُدَّحٌ/ خَو هَمَلٌ کِشِي، لَهُ خَوِيَابِي، کِه زَاف لِي دَهْدِه،

فَشَه کَر.

- : اِنَابِي/ خَوِيَسْت، خَوِيَه رَسْت.

طَعَامٌ - : لَا طَعْمَ لَهُ/ بِنِ تَام، خَوَارِنِي بِنِ تَام.

صِلَّةٌ (فِي وَصَل)

صِلَا:

صِلَا: اَصَابَ صِلَاةً/ دَايِ لَهُ پَشْتِي، کِشَايِ بَه پَشْتِيَا.

صَلِيٌّ: اِقَامَ الصَّلَاةَ/ نَوِيژِي کَرْد، نَزَاي کَرْد، خَوَابِ رَسْتِي

کَرْد.

- اللهُ عَلَيْهِ: بَارَكْ عَلَيْهِ/ خَوَالِيِي پِيْرُوژ کَرْد.

صَلَا: وَسَطَ الظُّهْرِ/ نَاوَه رَاسْتِي پَشْت، گَاذَه رَه ي پَشْت.

صَلَاةٌ. صَلَوَاتٌ: اِبْتِهَالٌ. السُّجُودُ لِلَّهِ/ نَوِيژِي، کَوِيَنُوش بُو

خَوَا.

- : دَعَاءٌ. تَسْبِيحٌ/ لَه خَوَا پَارَانِه وَه، نَزَا،

خَوَابِ رَسْتِي.

- مِنْ اللَّهِ: الرَّحْمَةُ وَالثَّنَاءُ/ لِي بُوْرْدِن وَ لِي خَوَش بُونِي

خَوَا.

مُصَلِّيٌّ: مَوْضِعَ الصَّلَاةِ/ شَوِيْن نَوِيژ.

مُصَلٌّ: مَقِيْم الصَّلَاةِ/ نَوِيژ کَر.

صَلِيٌّ:

صَلِيٌّ اللَّحْمُ: شَوَاهُ/ بَرَنْدِي.

صَلِيٌّ. اَصْلِيٌّ: اَحْمِي. سَخْنٌ/ گَه رَمِي کَرْدِه وَه.

تَصَلَّى. اِصْطَلَى النَّارَ وَبِالنَّارِ: اِسْتَدْفَأَ بِهَا/ خَوِي گَه رَم

کَرْدِه وَه، خَوِي لَه بَه رِنَاگَر گَه رَم کَرْدِه وَه.

اَصْلَاةُ النَّارِ: اِدْخَلَه فِيْهَا/ خَسْتِي نَاگَرِه وَه.

مُصَلِّيٌّ: مَشْوِي/ بَرَاو.

مُصْطَلِيٌّ: مِدْقَاةٌ/ نَاگَرْدَان، کَوْرَه، سَوِيَا.

صِلَاةٌ. صَلِيٌّ: نَارٌ/ نَاگَر.

- : وَقُودُ النَّارِ/ چَاوِگَه، سَوْتِه مَه نِي.

صَلَاةٌ: هَاوْنٌ. مِدْقَةٌ/ دِه سَه کَوَان، کَوْتَر، بِنِگ.

مِصْلَاةٌ/ مِصْلِيٌّ: شَرِكٌ يَنْصَبُ لِلصَّيْدِ/ دَاو، تَه، فَاقَه.

صَمٌّ:

صَمٌّ. صَمَمٌ. اَصَمَّ: سَدَّ/ دَايِ خَسْت، سَهْرِي نَابِه وَه.

- الجَرْحُ: شَدَّةٌ وَضَمَّةٌ/ بَه سَتِي، پِيچَاي.

- اَصَمَّ: طَرَشٌ/ کَه رِ بُو، گَوِيِي گَرَان بُو.

صَمٌّ: هَلْکٌ وَ مَاتٌ/ کَه بُو، مَرْد، بِنِ دَه نِگ بُو.

صَمَمٌ. اَصَمَّ: صَيَّرَهُ اَصَمَّ/ کَه رِي کَرْد.

- عَلَى الْأَمْرِ وَفِيهِ: مَضَى عَلَى رَايَه فِيْهِ/ کَوَلِي نَه دَا،

بِرِيَايِي دَاو سَوْر بُو، بَه رَدِه وَا م بُو، لَه سَهْرِي رَوِي.

تَصَامٌ عَنِ الْحَدِيثِ: تَظَاهَرَ اِنَّهُ اَصَمٌّ/ خَوِي کَه رِ کَرْد.

صَمَمٌ: طَرَشٌ. فُقْدَانٌ حَاسَةً السَّمْعِ/ کَه رِي، نَه بِيَسْتِن.

- : لَبٌّ/ قَلْبٌ/ کَرُوک، نَاوِکَرُوک، نَاخ، جَه رِگَه.

اَصَمَّ: اَطْرَشٌ/ کَه رِي، نَابِيَسْتِن.

- : اِبْکَمٌ/ کَه رِي لَالٌ، کَه رِه وَا لَه، لَالَه پَه تَه.

- : غَيْرٌ مُجَوِّفٌ/ پَتَو.

حَرْفٌ - : لَا يُلْفِظُ/ پِيْتِي بِنِ دَه نِگ، نَاوِ تَرِي.

صَمَاءٌ: مَوْثٌ اَصَمٌّ/ کَه رِي، کَه رِي لَالٌ.

- : صَمٌّ. الدَّاهِيَةُ الشَّدِيْدَةُ/ رَوِيژَان، تِنِگَه بِيَسْتُو.

صَمٌّ بِنِگٌ/ بِنِ نَقَه، بِنِ وِرْتَه، بِنِ دَه نِگ، نَه قَسَو نَه دَه نِگ،

وَه کَه رِي لَالٌ.

صَمٌّ: اِسْتِظْهَارٌ/ لَه بَه رِکَرْدِن، فِزِيوِن بَه بِيَسْتِن، لَه بَه ر.

- : تَكَرَّرَ الْكَلَامُ دُوْنِ فَهْمٍ مَعْنَاهُ/ زَوْر وَتِن، زَوْر دَوِيَا رَه

کَرْدِنِه وَه ي قَسَه بِنِ تِنِگَه بِيَسْتِن.

صِيَامٌ. صِيَامَةٌ. صِيَمَةٌ: سَدَادَةٌ/ دَه مَه وَا نَه، سَه رَقَاپ،

پَشْک، تَوِيَه وَا نَه.

- الْأَمَانُ/ دَه مَه وَا نَه ي نَاسُوْدَه، زَمَانَه.

صَعِيْمٌ: خَالِصٌ/ پُوخْت، نَاخ، کَرُوک.

- : شِدَّةٌ/ گَه رَمِي، نَه وِيَه رِي.

مِنْ - الْفَوَادِ/ لَه نَاخِي دَلَه وَه، لَه کَانْگَايِي دَلَه وَه.

تَصْمِيْمٌ: عَزْمٌ/ بِرِيَا رْدَان، سَوْرِيوِن، کَوَلِ نَه دَان، لَه سَهْرِي رَوِيِن.

- : خِطَّةٌ/ بِيْلَان، نَه خَسَه دَانَان، پَرُوژَه، بِيْلَان دَانَان.

مُصَمَّمٌ: الثَّابِتُ الْمَاضِي فِي الْأُمُورِ/ کَوَلِ نَه دَه ر،

بَه رَدِه وَا م، لَه سَهْرِي رَوِيوِن، سَوْر.

- : مَحْطَطٌ / پیلان گِیَر، نه خشه کیش.

مُصَنَّمٌ: منتهی / دانراو، نه وایوو، کیشراو.

صُنْمَصَمٌ: ثَابِرٌ وَ ثَبِتٌ / کولی نه دا، بهرده وام بو، له سه ری
دقی:

صعت:

صَعَتٌ: سَكَتٌ / بِن دهنگ بو، کپ بو، زمانی به سرا نقه ی
نه ما، وس بو.

صَعَتٌ: اصْفَعَتْ: اسْكَتٌ / بِن دهنگی کرد، کپی کرد، نقه ی
لِ بپی، ورته ی نه میشت.

صَعَتٌ: صُمُوتٌ: سَكُوتٌ / بِن دهنگی، قسه نه کردن، وس
بون.

صَامِتٌ: سَاكِتٌ / بِن دهنگ، بی نقه، خاموش.

الْمَالُ ال- : الذَّهَبُ وَ الْفِضَّةُ / زَبَرُون.

صَمُوتٌ، صَمِيتٌ، صَمِيتٌ: مُلْازِمُ الصَّمْعِ / بِن دهنگ،
قسه ناکات، کم بو.

مُصَمَّتٌ: لاجوف له / پتو.

حائطٌ - : لا نَائِذَةٌ فِيهِ / بِن کون، بِن ده لاقه، کون بو.

بابٌ - : مُغْلَقٌ / داخراو، جوت، ده رگاریز، کتوم کراو.

فَرَسٌ - : لا يَخَالِطُ لَوْنَهُ لَوْنِ آخِرٍ / يهک رهنگ.

صمخ:

صَمَخٌ اَنْفُهُ: دَقَّةٌ / کیشای به لوتیا.

- اَذُنُهُ: ضَرِيحًا / کیشای به گویچک بیدا، وپی کرد.

صِمَاخُ الْاِذْنِ: عَصَبُ السَّمْعِ / ده ماری بیستن.

صمد:

صَمَدٌ: صَمَدٌ فَلَانًا وَ لَهُ وَ اِلَيْهِ: قَصْدَةٌ / چوه لای، نیده نی
کرد.

- له: ثَبِتٌ / خَوِي رَاگرت، خَوِي له به رَاگرت،
به رگی گرت.

- الزَّجَاجَةُ: سَدَّهَا / سه ری نایه وه، دای خست.

- هُ - هُ بِالْعَصَا: ضَرِيحًا / دارگاری کرد، به دار لئی دا.

صَامِدٌ: جَالِدٌ / چهن وَ چَوْنی کرد، مشت وَ مری کرد، شه پی
فروشت.

صَمَدٌ: مِنَ الْاَسْمَاءِ الْحَسَنَى: دَائِمٌ / نه مر، هه همیشه،
له تاره کانی خواجه.

- المصمت: لاجوف له / پتو.

صامد: باقی / هه همیشه ی، خوراکر، به رگی گز.

صِمَادٌ: سَدَادَةُ الْقَارُورَةِ / ده مه وانه، سه رقاب، ده مه لیین.

- : مَا يُلْفَهُ الرَّجُلُ عَلٰی رَاسِهِ مِنْ خِرْقَةٍ اَوْ مِنْدِيلٍ /

سه ریج.

صمغ:

صَمْغٌ: لَرَقٌ اَوْ طَلِيٌّ بِالصَّمْغِ / که تیره ی تن هه نسو، به
که تیره پیوه ی نوسان.

اصغفت الشجرة: خرج منها الصمغ / که تیره ی ده ردا.

صَمْغٌ: صَمْغٌ: شَيْءٌ يَسِيلُ مِنَ الشَّجَرَةِ / که تیره، چه سپ،
زه مق، چه وی.

صمغان. صمغتان: جانبا الفم / لا لغاوه.

صمغة: لبا، / زهک.

صمل:

صَمَلٌ: تَجَلَدٌ. صَلَبٌ وَ اِسْتَدَّ / رهق بو، قایم بو، به رگی
گرت.

- : بَيْسٌ / وشک بوه وه، رهق هه ل گه را، وشک وه بو.

اصمله الصيام: ايبسه / وشکی کرده وه، روژ وشکی
کرده وه، پزده ی پری.

صامل. صمیل: يابس / وشک، وشک وَ رهق.

صن:

صَنَ الْمَاءُ: فَسَدٌ / بُوگنی کرد.

- اللحم: اِسْتِنٌ / بُونی کرد.

صنعة: تَنٌ / بُوگن، بُوگنی، بُونی بیس.

صنِبٌ: صُنْبُورٌ: حَقِيقةٌ / به لوعه، بُونی ناو.

صنوبر: شجرة دائم الاخضرار / سنه وه را، کان.

صند:

صنديد. صنديد: شجاع / نازا، به جهرگ، رُوْلَه، نه به رد.

- : شديد / قایم، توند، توندو تیز.

صندوق / سنوق.

- الملابس / جانتا، باوه ل.

- التوفير / قاسه، سنوقی باره کورکینه وه.

- النقود / ده خيله، قاسه، سنوقی پاره.

- المعيت / تابوت، داره مه يت، داره تم.

امین ال- / قاسه وان.

صندل: مركب نقل نهري / نويه، که شتی رويار.

- : فعل / سؤل، سه نده ل.

- خشب الصندل / دار سه نده ل.

صنع:

صنَعُ الشَّيْءِ: عَمَلٌ / کردی، دروستی کرد.

- به صنّيعاً قبيحاً: فعَلَهُ / خرابی پسن کرد، خرابی
 له گه ل کرد.
 - اليه معروفاً: قَدَمَهُ / چاکه له گه ل کرد.
 صَنَعَ الشَّيْءَ: زَيَّنَهُ وَ حَسَّنَهُ بِالصَّنَاعَةِ / رازانديه وه،
 نارايشتی دا.
 اصْنَعِ الرَّجُلُ: تَعَلَّمَ وَ احْكَمَ الْعَمَلَ / فیر بو، بو به وه ستا،
 قال بو.
 - الرَّجُلُ: اعان / یارمه تی دا، پشتگیری کرد، دهستی
 گرت.
 تَصَنَعَ: اَضْرَبَ عَنِ نَفْسِهِ مَا لَيْسَ فِيهِ / خوی واپیشان دا،
 وای دهرخست.
 - تَزَيَّفَ: تَزَيَّنَ / خوی رازانده وه، نارايشتی کرد.
 اصْطَنَعَ الشَّيْءَ: اَوْصَى بِصَنْعِهِ / دای به دروست کردن.
 - عنده صنّيعَةً: احسن اليه / چاکه له گه ل کرد.
 صنّع: عمل / کردن، دروست کردن، دروستکرو.
 - اليد: مصنوع باليد / دهستکرد.
 - : احسان / چاکه، سوگه یاندن، یارمه تی، کهک.
 صنّعة: عمل الصانع / کار، کردار.
 - صنّاعة الرجل: مهنة / پیشه، فرمان، پیشه سازی.
 صنّاعة: صنّاعة: الاعمال الصناعية / پیشه سازی.
 - : حرفة / پیشه، فرمان، پیشه گری.
 - : عمل الانسان / فرمان، کار.
 - : يدوية: حرفه يدوية / دهست (سازی)،
 کرد).
 - رديئة: سوقية / جه له بی، بازاری، هه ره مه، جه لقه مه.
 وزارة الصناعة / وه زاره تی پیشه سازی، شمالياريتی
 پیشه سازی.
 اصحاب الصنائع و الحرف / پیشه سازان، پیشه گران،
 خاوه ن کار.
 صناعي: غير طبيعي / دروستکرو.
 - : مختص بالاعمال الصناعية / پیشه ساز.
 حرير - / ناوریشتی دهستکرد، دروستکرو.
 صنّيع: مصنوع: عمل / دروستکرو.
 - الیدین: حاذق. ماهر / کارزان، وه ستا.
 - صنّيعية: احسان. معروف / چاکه، پیاوهر تی،
 یارمه تی.
 صانع: فاعل. من يعمل بيديه / بگر، نیش کر.

- اجير: خادم / شاگرد، برده ست، نیش کر.
 - صنّاعي: عامل / پیشه ساز.
 - : احد العمال / کری کار.
 طبقة الصنّاع: العمال / کری کاران، چینی کری کار.
 مصنّع: دار الصناعة / دروستگه، فابریقه.
 - : معمل. ورشة / کارگه.
 تصنیع: التحويل الى عمل صناعي / دروست کردن.
 مصنّطع: صناعي / دروستکرو، دهستکرد.
 - : كاذب / درق، خه یال، هه ل به ست.
 تصنّع: اظهار خودرختن، خو پیشاندان، خو ناندن.
 - : رياء. تفاخر / سه رزاری، مه رای، درقو ده له سه.
 صنّف:
 صنّف الشَّيْءَ: ميز بعضه عن بعض / جیای کرده وه، پؤل
 پؤل کرد.
 - الكتاب: الفة / دروستی کرد، داینا، کری کرده وه.
 تصنّف: صار اصنافاً / جیا بو وه، بو به هه مه جور.
 صنّف: صنّف: نوع / جور، بابه ت، چه شن.
 - : طبقة. مرتبة / چین، به ره، پله.
 تصنیف: تنوع و تمیيز / جیا کر نه وه، پؤلین.
 - : ترتيب و تنسيق / ريك خستن، جیا جیا کرین.
 - : تالیف / دروست کردن، دانان، پیك مینان.
 مصنّف: الكتاب المؤلف / دانزو، دروستکرو.
 - : مُنَوَّع و مُمَيَّن / جیا کرو، پؤل پؤل.
 غیر - / هه ره مه.
 مصنّف: مؤلف / دانر، دروستکار.
 صنّفن: سنن / سمارته ی کرد، سمارته ی لو تا.
 صنّفرة: ورق صنّفرة / سمارته.
 صنق:
 صنق: اخرج رائحة كريهة / بونی مات، بۆگه نی مات،
 بۆگه نی کرد.
 - جسده او ابطه: ائتن شديداً / بونی لهش و بن
 باخه لی مات.
 صنق: رائحة كريهة / بۆگن، بونی ناخوش.
 - : شدة دفر الابط / بونی بن باخه ل.
 صنق: صانق: مُتَنَّن / بۆگن، بۆن کر بو.
 صنم:
 صنم: تمثال او صورة تُعْبَد / بت، پیکر.

ص

عبادة الأصنام / بت پرستن، بت پرستی.

عابد الاصنام / بت پرست.

صنا:

صنو: اخ شقیق / برا، برای دایک باوکی.

- : واحد التوامین / یه کی. له نوانه، براله.

- : الابن / العم / کور، مام.

صنوة: اخت شقیقة / خوشک، خوشکی دایک و باوکی.

- : بنت. عمه / کچ، پور، خوشکی باوک.

صنوة: فسیله / براله، فسیله، شهنگله.

صه:

صه: اُسکت / وس، وسبه، بیدهنگ، بیدهنگ به.

صهب:

صهب: اصهب الشغر: كانت فيه حُمرة او شُقرة / سه ری

سوریو.

اصهب: الذي يُخالط بياضه حُمرة / سور، سورفل، شل.

- : اليوم البارد / رژی ندر ساریو توش.

صیهب: الرجل الطویل / زه به لاج.

- : شدة الحر / قرچی گه رما.

صهباء: حَمْر / مهی.

صهد:

صهد الحَر و جهُه: احرقتَه / گه رما بردی، سوتانیوه،

سوتانی، کچه بردی.

صهد النار: حرارتها / تین، گه رمی، کچه.

صهید: صیهدود: شدة الحر / قرچی گه رما.

بوم - : شدید الحر / زور گه رم.

صیهدود: لاماء / بیناوی، ناویان، وشکه سال.

صهر:

صهر: اذاب / توانیه وه، شلی کرده وه.

- : قَرَب / نزکی کرده وه، خزمایه تی دروست کرد، نزیک

بو وه.

انصهر: اذاب / توایه وه، شل بو وه.

صاهر: اصهر: صار لهم صهرا / لییان نزیک بو وه، بو به

خزمیان.

صهر: اذایة / توانه وه، شل بوونه وه، توانه وه، شل

کرده وه.

انصهار: ذوبان / توانه وه، شل بوونه وه، به جوش هاتن.

صهر: مَصهور: مَذاب / تواوه، شله وه بو.

صهر: قرابة / خزمایه تی، لیک نزیک بو نه وه.

- : زوج الابنة / زاوا، میردی کچ.

- : زوج الاخت / زاوا، میردی خوشک.

مُصاهرة: قرابة زواج / ژن و ژن خواری، خزمایه تی.

صهریج: حوض الماء / نه سیتیل، نه ستیرک، گرم، گرم او.

صهل:

صهل الحصان: صوت. حَمَم / حیلاتی.

صهیل. صهال: صوت الحصان / حیله، حیلاتدن،

حیله حیل.

صها:

صاهی الدابة: ركب صهوتها / سواری پشتی بو.

صهوة الحصان: ظهرة / پشتی نه سپ، نارچالی پشت.

صاب:

صاب. اصاب: لم يُخطيء / پینکای، لئی دا، شکانی.

- : بالعین: رماه بها / کردی به چاوه وه.

اصاب: ضد اخطأ / پینکای، لئی دا، شکانی.

- : مطلبه: ناله / دهستی کورت، به دهستی هیتا،

به مرزی خزی گه یشت.

- : غرضه: ادرکه / به خزی زانی، پیی زانی، ههستی

پن کرد.

- : فی عمله: فعل الصواب / باشی کرد، به باشی

کردی.

- : ت العصيبة فلان: نزل و حل به / توش بو، توشی

به لا بو، نوچار بو، کاره ساتی به سه ر هات، گه روده بو.

اصیب بمرض / نه خوش کورت، توشی نه خوشی بو، دهر د

لئی دا.

صوب السهم اليه: سده / ناراستی کرد، پیوه ی نا، تیتی

گرت.

- : الخطأ: اصلحه / راستی کرده وه، هه لئی راست

کرده وه.

- : استصوب الرأي والعمل: استحسن / په سندی

کرد، به دلی بو، پیی قابل بو.

صوب: جهة: ناحية / بهر، لا.

- : نحو: بهرو، رو، ناراسته.

- : صواب: ضد خطأ / راستی، نه اووی.

صواب: حق / ره را، ماف.

- : ضد الخطأ / راستی، ته اووی.

- واطيء: بهدوء/ له سرخو، به ناسپايي، به دهنگي
مزم.

- خافت (خوفا او تخشعا) / به سريه، سرپه سرب،
چرپه چرپ، به چرپه، پسپس.

رَجْع ال - : صداه/ دهنگ دانه وه.

صَوْتِي: له صوت. رَتان/ دهنگ دار، دهنگ نه دانه وه،
بيسته كي.

الحِجْل ال - / داري دهنگ.

حَرْف - : حرف غير صامت/ پيتي دهنگ دار، بزوين.
الموجة فوق الصوتية/ شه پولي زود دهنگ.

صيت: سُمعة/ ناويانگ، ناسين.

- حَسَن/ ناويانگ ده ركردن، په ناويانگ.
بعد ال - شَهْرَة/ ناسراوي، ناويانگ.

ذائع ال - . مُتَصَيِّت: مشهور/ ناسراو، په ناويانگ، ناودار،
نامدار.

سيء الصيت/ به نامدار.

صات. صَيِّت: عالي الصوت/ دهنگ زل، دهنگ گوره.

تَصَوِّت: صياح/ دهنگ دهنگ، قاووقين.

- : إعطاء الصوت في الانتخابات/ دهنگ دان.
مُصَوِّت: له صوت في انتخابات/ دهنگ دهر، هه ليرتور،
خاوهن دهنگ.

مِصَوَات: كثير الصوت/ زود بلن، دهنگ دهنگ كره،
قاووقيركهر، چه نه باز.

صاخ:

صاخ في كذا: دَخَلَ/ تَتَنَ جَو، پياجو.

أصاخ له و اليه: اصغى/ گويي گرت، گويي شل كرد،
بيستي.

الصاخة: الداهية/ زورزان، دانا، زانا.

صار:

صار: أصار الشيء: اماله/ خواري كرده وه، لاري كرده وه.

- الشيء: قطعه و فصله/ برې، كرتي كرد، ليكي
جيا كريند وه.

صَوَّرَ: رَسَمَ صورته/ ويته ي كيشا، دروستي كرد، نيگاري
كيشا.

- : رَسَمَ/ ويته ي گرت.

- الكتاب: أوضحه بالصور/ به ويته رازانديده وه.

- بالالوان: نَقَشَ/ ويته ي ره نكاوړه نكي دروست كرد.

- عقل: رُشد/ هوش، همت، نه قل، بير.

اضاع صَوَابَه/ هوشی نه ما، نه قلی دانا.

غائب عن صَوَابِه/ بيهوشه، له هوش خوري چوه، ناگاي
له خوري نيه.

غاب عن صوابه/ له هوش خوري چو، ناگاي له خوري نه ما.

صائب. مُصَيِّب: ضد مُخْطِئ/ راست، ته واو، ناگادار.

- : سَدِيد/ تيره ندان، لوډهر، پيكر.

- : موافق/ له بار، گونجاو، پريه پي.

إصابة مَرَضِيَّة: الإصابه بمرض/ توش بون، توشي
نه خووشي بون، نه خووش كه و تن.

- في حادث: عارض/ توش بون، به سهراهاتن، رودان،
نوجار بون.

- الهدف/ نهنگوتن، پيكان، لوډان، په پيكان، گول كردن.
مُصاب. اصيب: مَضروب/ توش بو، لي دراو، پيكرلو،
نوجار كوله وار، گرفتار.

- : جريح/ بريناوي، بريندار، زماوي، زامدار.

مُصِيبَة: مُصاب: بليَّة/ كاره سات، به لا، ميره، وه ي.

يا للمصيبة/ به لا روي دا، كاره سات قهوما.

تصويب: توجيه/ ناراسته كردن، روهو.

اصوب: اصح. اصلح/ باشتي، چاكتي، له بارتري، راستري.

استصواب: استحسان/ په سهند كردن.

صات:

صات. صَوَّت. اصات: احدث صوتا/ دهنگي ليډه مات.

- : صاح. نادى/ هاواري كرد، قيرلني، بانگي
كرد.

صَوَّت: اعطى صوته في انتخابات/ دهنگي دا.

اصات بفلان: اشهره بامر لا يشتهيه/ قسه ي شوين
خست، به ده ميوه هه ل به ست.

إصصات: اجاب و اقبل/ به دلي بو، په پيره وي كرد، به
قسه ي كرد.

- به الزمان: صار مشهورا/ ناري ده ركرد، ناويانگي
سهند، ناسرا.

صَوَّت: كل ما يُسمع/ دهنگ.

- : في انتخابات/ دهنگ دان، دهنگ.

- عال. بصوت عال: بصياح/ به دهنگي بهرز، قيرزه،
قيرز هو ي.

- مسموح: يُسمع/ نه بيسري، دهنگي بيسراو.

- بالجهاز: استنسخه/ له بهری گرتوه.
- تَصَوَّرَ الشَّيْءَ: تَخَيَّلَهُ/ هَيَّأَ بِهِ بِشَئٍ جَارِي.
- له الشَّيْءُ: صارت له عنده صورة/ تَتِيَّ كَيْفِي، بَعِي دهر كهوت.
- سَقَطَ: نُزِلَ مَالٌ لِّلْمَسْقُوطِ/ لَارِبُورَه، چَهْمِيورَه، خواربوره.
- صورة: شبه/ ائچو.
- تصويرة: رسم/ وینه، نیکار.
- شکل/ شیوه، مؤرگ.
- كيفية/ چۆنیه تی، رهفتار، رتیباز.
- نسخة/ دانه، یهک.
- طبق الاصل/ وهك خوی.
- شمسية/ وینه ی بهرخور، خورویته.
- مَلَوْنَةٌ أَوْ زَيْتِيَّةٌ/ وینه ی رهنگار رنگ، پوستر.
- متحركة/ وینه ی بزئو، سینما.
- الكسرة: بَسَطَ فِي الْحِسَابِ/ سهری کورت.
- صورة: شكلاً/ به دیمه، مورکی.
- صَوْرِي: بِالشَّكْلِ فَقَط/ به شیوه.
- : كاذب/ به درق، سهرزاری.
- مَحَكَّةٌ - لَّةٌ/ لئیرسینه وه ی سهرزاری، روالهت.
- معركة - لَّةٌ/ جهنگ و شهری سهرزاری، درؤو ساخته.
- تَصَوَّرُ: تَخَيَّلُ/ بیر لئیکرنه وه، به بیراهاتن، لیبینن.
- لا يتصوره العقل: لا يمكن تصوره/ به بیرا نایهت، په ی پین نابری، ناماقول.
- تَصَوَّرِي: تَخَيَّلِي. خیالی/ خه یال، بیر لئیکرنه وه.
- تصویر: رسم/ وینه گرتن، وینه کیشان، وینه گه ری، وینا کربن.
- : إيضاح بالرسوم/ پروتینه، رازوه به وینه.
- : وصف/ باسکردن، پیاها ل دان، لئودان.
- شمسی/ وینه ی بهرخور، خورویته.
- آله ال- / وینه گار، کامیرا.
- تصویره: صورة/ وینه.
- : تمثال/ په یکه.
- مَصَوَّرٌ: الَّذِي يَرَسِمُ الصُّورَةَ/ وینه کار، وینه کیش، نیکارگر.
- شمسی/ وینه گر، وینه گار.
- الكائنات: الله/ خوا.
- مَصَوَّرٌ: مرسوم/ وینه کراو، نه خشه کیشراو، باسکرو.

- مُرَوِّدٌ: مَوْضِعٌ بِالصُّورِ/ پروتینه، رازوه به وینه.
- جغرافی: اطلس/ نه تله س.
- صَوَّرَ: قَرَنَ يَنْفَعُ. فیه. بوق/ که پرهنا، شه پیور.
- : مزمار/ زوپنا.
- صَوَّارٌ: صَوَّارٌ: قَطِيعُ الْبَقَرِ/ کاکه ل.
- صَوَّرَ: المييل والعوج/ خوار ی، لاری.
- صَوَّرَ: حَكَّةٌ فِي الرَّأْسِ/ نالوش، خروی سه ر.
- الصَّارَهُ مِنَ الْجِبَلِ: اعْلَاهُ/ سهری شاخ، لوتکه.
- صوص:
- صَوَّصَ: لثيم/ بیس، ناپاک.
- : بخيل/ رزد، قه متنر.
- : فرخ الدجاج. قوب/ جوجه له، جوجک.
- صاع:
- صَاعُ الْحَبِّ: كَالهُ بِالصَّاعِ/ پیوانه ی کرد.
- فَرَّقَ/ بلاری کرده وه، په پره وازه ی کرد.
- تَصَوَّرَ: تَفَرَّقَ. تَبَاعَدَ. اِنْتَشَرَ/ بلاویوره وه، په پره وازه بو.
- اِنصاع: رَجَعَ مُسْرِعًا/ زو گه رایه وه، خیرا گه رایه وه.
- : اطاع/ ملی دا، ملی دریز کرد، گوئی رایه لی کرد.
- صاع: مکیال/ نه اندازه، پیوان، پیوانه.
- صاعا بالصاع/ سه ریه سه ر، ده قاورده ق.
- صَوَّرَ: صَاعٌ: مَكَانٌ مُهْمَدٌ لِلْعَبِّ/ شوین گه م، یاری گا، گرده پانی یاری.
- صاع:
- صاعٌ: هَيَّا عَلَى مِثَالِ/ دای رشت، کردی به په یکه ر.
- الشَّيْءُ: سَبَكَةٌ/ دای پشنت.
- الكلمة: اِخْتَلَفَهَا/ وشه ی دروست کرد.
- الكلام: اِخْتَلَفَهُ/ هَلَّتِي بِهَسْت، قسه ی هال به ست.
- صانع: صانع الحلي/ زه رنگر، زئیرنگر، زه رنگر.
- صياغة: حرفة الصانع/ زه رنگر، زئیرنگر.
- : سَبَكٌ/ داپشنت، داپشنتی.
- صَوَّاعٌ: صَيَّاغٌ: صَيِّغٌ: كَذَابٌ. الممزخرف كلامه/ درؤون، زمان لوس.
- صيغة: شكل/ وینه، دیمه، شیوه، شیوگ، داپشنت، رشت.
- : اصل/ بنه پرت.
- الكلام أو الكلمة: صورتها/ چۆنیه تی و بارو لئوخی وشو قسه.
- الفعل: صورته/ کاتی فرمان.

- عن الطعام: امسك عنه/ نهی خورد، به پختن بون، پی‌بون.
 صوم: صیام: الإمساك عن الفعل/ نه‌کردن، خویاراستن.
 - الامتناع عن الاكل و الشرب/ به رختن بون، پی‌بون، نه‌خوردن.
 صائم: منقطع عن الطعام و الشراب/ به رختن، پی‌.
 صومعة: اعلى كل جبل/ لوتکه، پڑپه.
 - المتعبد: مَسْكَ/ نه‌شکوت و شوینتی خواب‌رستی، په‌نا.
 صان: صان: حفظ/ پاراستی، ناگاداری کرد.
 صنون: صيانة: حفظ. حماية/ پاراستن. پارینگاری.
 مَصُون: مَحْفُوظ/ پارینزارا، ناگادارکردن.
 صوان: خزانه/ دزلاب.
 - الثياب/ که‌نتور.
 - الكتب/ مه‌کته‌به، کتبخانه، په‌پراوخانه.
 - صندوق/ سنوق، قوتو.
 - خيمة/ چار، ده‌وار، ره‌شمال.
 صوان: صوانة: حجر شديد الصلا به يقدح به/ به‌رد نه‌ستی، به‌ردی سه‌خت.
 صو: صو: فارغ/ بوش، به‌تال.
 صوة: صوت الصدى/ زابه‌له، زرنگانه‌وه.
 - معلّم: حجر يكون دليلاً في الطريق/ به‌ردنیشان، که‌له‌که‌برد، به‌ردی ری‌نوما.
 صوی: صوی. صوی. صوی: بیس/ وشک بو، وشک بوه‌وه.
 - الضرع: ضمّر و لم يبق فيه لبن/ وشکی کرد، شیری تیا نه‌ما.
 صاو: صوئ: یابس/ وشک.
 - الضرع اليابس/ گوانی وشک.
 صویا: قول الصویا/ سویا، پاقله‌ی سویا.
 صاح: صاح به: ناداه/ بانگی کرد، بانگی لی‌کرد.
 - عليه او فيه: زجره/ لیتی توره بو، قیزانی به‌سهریا، پیامه‌ل (شاخا، کالام).
 - زَعَقُ/ هاواری کرد، قیزانی.

- مَضَاغ: حُلّی/ خشل، چه‌کی نافرته.
 صاف: صاف: مال. عدل/ لای دا، سه‌ری کرد، لیتی نه‌دا، مه‌له‌ی کرد، نه‌ی پینکا.
 - صوفاً الكيش: کثر صوفه/ خوری رختن بون.
 صوفاً: جعله صوفياً/ کردی به‌سوفی.
 تصوفاً: صار صوفياً/ بو به‌سوفی.
 صوفاً: شعر الغنم/ خوری، په‌شم.
 - نسيج من الصوف/ له خوری دروستکراو.
 اخذه بـ - رقبتة: قهراً/ به‌رختن بردی، به‌توتی.
 اعطاه إياه بـ - رقبتة: ای برمه‌ه مجاناً/ به‌خوړلی هموی دایه.
 صوفته حمراء: عرضه للثهم/ ناوړلو، پاشه‌ل پیس.
 صوفاً: من الصوف/ خوری، له خوری دروستکراو، په‌شمین.
 - فئة من المتعبدین/ سوفی.
 صوفية: مذهب الصوفية/ سوفیتی، سوفی‌گر.
 صوفاً: تاجر الصوف/ خوری فروش.
 - تاجر الاقمشة الصوفية/ بازگان.
 صوفان: حراق/ پورش.
 صال: صال: وثب/ بازی دا، قه‌لم بازی دا مه‌ل به‌زیه‌وه.
 - عليه: سطا عليه/ چوه سه‌ری، په‌لاماری دا.
 صول الذهب و غيره: خضه في الماء/ شتی‌وه، له ناری مه‌ل کینشا.
 - الحبوب و غيرها: اخرج ما فيها بالماء/ پاکي کرده‌وه، شتی‌وه، به‌رده شوری کرد.
 - كنس/ گسکی دا.
 صولة: سَطُو/ چونه‌سه‌ر، په‌لامار، په‌لاماردان.
 - قهر: قهره/ ده‌سه‌لات، هیز.
 - جولة/ جار، که‌رته.
 صول: حركة رعشيه غير طبيعية/ گلارو.
 - في لعبة الدعيل و ما شابه/ ده‌سه‌کلا.
 ذو - فقتنر: ذو سَطوة/ به‌هیز، به‌ده‌سه‌لات، به‌کار.
 مصولة: مكنسة/ گسک.
 صام: صام عن كذا: امسك عنه/ خوی پاراست، نه‌ی‌کرد.

- الی کذا: إنتهى اليه / نوره نه نجامی بو، وای به سر هات.

- به الی کذا: قاده اليه / ناوی به سره مینا، توشی کرد، پنی کرد.

صَيَّرَ: جَعَلَ / کردی.

مَصِير. صَيْرُورَة: منتهی الامر و عاقبتَه / نه نجام، کوتابی، کوتابی مینان.

- - : تَحْوَل / گویان.

تقریر ال- / چاره نوس.

صَيَّرَ: شَقَّ / درز، درزی ده رگا.

- : سمک صغیر / ماسیه ورده، سارین.

- : اسْقَفَ اليهود / مالوم، مالومی جو.

صاع:

صاع. اصاع: فَرَّقَ / بلاوی کرده وه، پهرشی کرد.

انصاع الرجل: رجع مُسرِعاً / زو که پایوه، خیرا که پایوه، ملی دا.

- الطير: ارتقى في الجو / بالئ گرت، به رزیه وه، چو به ناسمانا، فری.

صاف:

صاف. صَيَّفَ. تَصَيَّفَ. اصطاف بالمكان: اقام به فی الصیف / چو بۆ هاوینه هوار، هاوین تیاژیا، هاوین گه شستی کرد.

صَيَّفَ: عكس الشتاء / هاوین.

صَيَّفَى: ما يَنْتِج في الصيف / هاوینه، گهرمه.

- : ما يُسْتَعْمَل في الصيف / هاوینه، هاوینی.

تَصَيَّفَ: اصطاف: الإقافة في المصيف / هاوینه هوار کردن، چون بۆ هاوینه هوار، هاوین گه شت کردن.

نصيف: مَسْكَن الصيف / هاوینه هوار، نیلاخ، له بلاخ.

صائف: صائف: حار / گهرم.

مصطاف / هاوین گهر، سه برانه گهر

- الديق / خويتندی، قوقانی.

- ت عصافير بطنه: جاع / برسی بو.

صَيَّحَ بهم: فَرَعُوا / داچله کین.

صَيَّحَ. صاح: صَرَخَ / قیژانی، هاواری کرد.

صاح: مُتَيْقِظٌ / به خه بهر.

صياح. صَيَّحَ: صُراخ / قیژه، قیژه هور، قیژاندن، هاوار کردن، زریکاندن، زریک و هوپ، زریک زریک.

- الديق / خويتندی که له شیر، قوقه.

صَيَّحَهُ: صَرَخَهُ او رَعَقَهُ / قیژه بهک، هاوارنگ.

- فَرَحَ / قیژه و هاواری خۆشی، مهل مهله.

صَيَّحَ: كَثُر الصياح / قیژه کار.

صاد:

صَادَ. اصطاد. تَصَيَّدَ: قَنَصَ / راوی کرد، گرتی.

- - : سمکا / ماسی گرت.

- - : بَفَّخَ / به داو گرتی.

صَيَّاد. صائد: قَنَصَ / راوگر، راوچی، نیچیره وان، نیشان شکین.

مَخْبَأٌ ال- : مَكْمَنٌ / ره بهت.

مَصِيدٌ: ما اصطياد / نیچیر، راوگر او، گبراو.

مِصِيدَةٌ. مَصِيدَةٌ: ما يُصَاد به / داو، تله، فاق، نه و شتانه ی راوی پین نه کری.

مِصِيادَةٌ. صَيَّادَةٌ / دارو لاستیک.

مَصَاد: موضع الصيد / راوگر.

صَيَّدَ: قَنَصَ / راو (کردن، وشکان).

صَيِّدَةٌ: تركيب الادوية / دهرمان گهری، دهرمان زانی، دهرمان فروش.

- : بيع العَطْرِ و الادوية / دهرمان فروشتن.

صيدلانی. صيدلي: كيميائوي / دهرمانه وان، دهرمان زان، نه جزاچی، نه زاچی.

صيدلية: مخزن بيع العقاقير / دهرمان خانه، نه جزاخانه، نه زاخانه.

صار:

صار: تَحْوَلٌ: إنتقل من حالة الی اخرى / بویه، گویا.

- : جَرَى. حَدَثَ / روی دا.

- له كذا: وَقَعَ / جری / به سرری هات.

- يَفْعَل كذا / دهستی دابه، نهیکا، دهستی پین کرد.

- **صَحِيح** / ته‌واو، راست و ره‌وان، راست، درست.

- **مُثَقَّن** / ورد، رتک و پتیک، ته‌واو، ره‌خته.

غیر مضبوط: غیر صحیح / ناته‌واو.

إِنْضِبَاط / دابین کردن.

ضِع:

ضَعَّ: مَدَّ يَدَهُ / ده‌ستی هه‌ل‌بری، دریزی کرد، قو‌لی به‌رز کرده‌وه.

ضَاعَ: صَافِح / ته‌وقه‌ی کرد.

ضِع: عَضُد / قَوْل.

- **إِبْط** / بن قَوْل، بن باخه‌ل، باخه‌ل.

- **ضَرَبَ** مَن السَّبَاع / که‌متیار.

ضِع:

ضَجَّ: أَضَجَّ صَاحَ وَ جَلَبَّ / قِيْذَانِي، هاواری کرد.

ضَجَّة ضَجِيج: صِيَا ح وَ جَلْبَبَ / قَاوَرِقِيْز، قِيْزَه، قِيْزُو هور، هاوار کردن، ژاره‌ژاو، هه‌لا.

ضَجَّاج ضَجَّو ج: كَثِيْر الصِّيَا ح / قَاوَرِقِيْزَكِر.

ضَجِر:

ضَجِرَ: تَضَجَّرَ: قَلِقَ وَ تَبَرَّمَ / نَارَامِي له‌به‌رپه‌ا، ناقه‌تی چو، چارپس بو، هه‌راس بو، بیزار بو، ناقه‌تی لی چو، په‌ست بو.

اضَجَّرَ: ضَايِقُ / بِيْزَارِي کرد، نَارَامِي له‌به‌ر بپه‌ی، هه‌راسانی کرد، په‌ستی کرد.

ضَجِرَ: تَبَرَّمَ / بِيْزَارِيوْن، بِيْزَارِي، هه‌راسان بوْن.

ضَجِرَ: مُتَضَجِّرٌ / بِيْزَار، هه‌راس، هه‌راسان، بی‌نارام، بی‌ناقه‌ت.

مُضَجِرٌ: مُضَايِقُ / بِيْزَارَكِر، هه‌راسان کِر.

ضجع:

ضَجَعَ: اِنْضَجَعَ. اِضْطَجَعَ. اِضْجَعَ: وَضِعَ جَنْبَه بِالْاِرْضِ / له‌سه‌ر ته‌نیشته که‌وت، راکشا، پال که‌وت.

تَضَجَّعَ فِي الْأَمْرِ: قَصَّرَ فِيْهٖ وَ لَمْ يَقُمْ بِهٖ / که‌م‌ته‌رخه‌می کرد، ته‌مه‌لی تیاکرد، دوا‌ی خست.

ضَا جِعَ اِمْرَاةٍ: اِضْطَجَعَ مَعَهَا / له‌گه‌لی راکشا، له‌گه‌لی پال که‌وت.

- **هَ الْهَمَّ**: لَازِمَهٗ / خه‌م و خه‌فه‌ت دای گرت.

اضجعه: جعله يَضِجُح / پالی خست، رای کیشا.

ضَبَّرَ: ضَبَّرَ جَمَعَ / کوی کرده‌وه.

- **الکتاب**: جَمَعَهَا وَ جَعَلَهَا فِي اِضْبَارَةٍ خَسْتِيَه دۆسيه‌وه.

إِضْبَارَةٌ: أُضْبُور: مَلَف (وَرَا ق) دۆسيه، فایه‌ل، په‌روه‌نده.

ضَبِطَ:

ضَبِطَ: قَبِضَ عَلٰی / گرتی.

- **الکتاب**: صَحَّحَ / راستی کرده‌وه، رتکی خست، رتک و پتکی کرد، سازی کرد.

- **العَمَلُ**: اِتَّقَنَهُ وَ اِحْكَمَهُ / (به‌ته‌واوی، به‌باشی، به‌رتک و پتکی) کردی.

- **رَتَّبَ**: عَدَّلَ / رتکی خست، چاکی کرد.

- **كَبَّحَ** / دابیینی کرد.

- **قَهَّرَ**: اَخْضَعَ / زَالَّ بو به‌سه‌ریا، دابیینی کرد.

- **الشيء**: حَبَسَهُ / گلی دایه‌وه، ده‌ستی به‌سه‌راگرت.

- **الشيء**: حَفَظَهُ / پاراستی.

- **حَجَرَ** او صَادَرَ / گرتی، ده‌ستی به‌سه‌راگرت، داگیر کرد.

ضَبِطَ: اِلْقَاءَ الْقَبْضِ / گرتن.

- **تصحیح** / راست کردن‌وه، رتک خستن، رتک و پتک کردن، سازکردن.

- **صَحَّة** / توندوتو‌لی، چاکیتی.

- **إِحْكَام**: اِتْقَان / نیش به‌باشی و به‌ته‌واوی و رتک و پتکی کردن.

- **كَبَّحَ** / دابین کردن.

- **النفس** / خۆدابیین کردن.

- **الشهوة** / ناره‌زو مرانن، ناره‌زو دابین کردن.

- **حجرت** او **مصادرة** / گرتن، ده‌ست به‌سه‌راگرتن، داگیرکردن.

بالضبط: بالتمام / به‌ته‌واوی، به‌رتکی، به‌رتک و پتکی، به‌وردی، ده‌ق، کوت و مت.

ضابط: قَائِد / نه‌فسر.

- **مُثَقَّن** / وردیین، نه‌نجام لیك دهره‌وه.

- **قَوِي** / به‌هیز، توندوتو‌ل.

مضبوط: محجوز / گپراو، ده‌ست به‌سه‌راگپراو.

تَضَاجَعٌ عَنِ الْأَمْرِ: تَعَاوَلٌ / که مترخمی کرد، خوی لی
 مهله کرد، تهمه لی کرد.
 ضَجْعَةٌ: رَقْدَةٌ / پال که وزن، راکشان.
 ضَجْعَةٌ: كَسَلٌ / تهمه لی، تهره زلی، که مترخمی.
 ضَجْعَةٌ: الوهن فی الرأی / دودلی، وه سواسی، رارایی،
 گومان.
 - ضَجْعِي: ضاجع: كثير الرقاد / زورپال
 نه که وی، نازانی دانشن.
 - - - - : كسلان / تهمه لی، تهره زول.
 إِضْطِجَاعٌ: ضُجُوعٌ / رقاد / پال که وزن، راکشان.
 ضَجِيعٌ: مُضَاجِعٌ: صديق الفِراش / هارویی جینگه،
 له گال پال که وتو، پیکه ره راکشاو.
 مُضْجِعٌ: مُضْطَجِعٌ: سریر / جینگه، خه رگه، شوین
 راکشان.
 - : غرفة النوم / زوری نوستن.
 مُضْطَجِعٌ: راقِدٌ / راکشاو، پال که وتو.
 ضح:
 ضَحْضَحٌ: تَضَحُّضٌ السَّرَابِ: قَرَقَرٌ / رهویه وه، تهک
 بری.
 ضَحْضَاحٌ: قلیل الغور / ته نکاو.
 ضحك:
 ضَحْكٌ: تَضَحُّكٌ: إِسْتَضْحَكُ: ضِدُّ بَكِي / پیکنی.
 - منه و عليه: هَزٌّ أَوْ سَخَرٌ / پینی پیکنی، گالتهی
 پین کرد، لاقرتی پین کرد.
 - عليه: خَدَعَةٌ / مه لی خه له تان، دهستی بری.
 - معه: ضاحكٌ: هَزْلٌ / گالتهی له گال کرد، له گالی
 پیکنی.
 - فِي عَيْهِ / له زوره وه، له دلی خویا / پیکنی.
 ضَحْكٌ: اضْحَكٌ: جعله يَضْحَكُ / میتایه پیکنین.
 ضَحْكَةٌ: اضْحُوْكَةٌ: مَضْحَكَةٌ: من يضحك عليه
 الناس / گالتهی، قه شمر.
 ضَحَاكٌ: ضَحُوكٌ: كثير الضحك / قوشمه، دم به
 پیکنین.
 - مُضْحَكٌ: بَهْلُولٌ / کورسته بابی، گه پیار.
 مُضْحِكٌ: باعث علی الضحك / پیکنه نیناوی.
 - : سُخْرِيٌ / گالته، قه شمر.

- هَزْلٌ / گالته باز، قوشمه.
 ضَحْكٌ. ضَحْكٌ. ضَحْكٌ: ضِدُّ الْبِكَاءِ / پیکنین.
 - - - : هَزْلٌ / گالته، گه پ.
 يَثِيرُ الـ - / پیکنه نیناوی، نه میتینته پیکنین، جینگه
 لاقرتیه.
 ضَحِكَةٌ: ضَحْكُهُ / پیکنین.
 - - : صفراويةٌ / پیکنه نینی گالته و لاقرتی،
 لاقرتی.
 - - : مكتومةٌ / زهره خه نه، له دلای پیکنین.
 ضحل:
 ضَحَلَّ الْعَاءُ: قَلٌّ / کم بوه وه، نیشته وه، تهک بو.
 ضَحَلَّ: قَلِيلُ الْغُورِ: ضِدُّ عَمِيقٌ / تهک، ته نکاو.
 ضحا:
 ضَحَا: ضَحِيٌّ: ظَهَرَ / انْكَشَفَ / دهرکه وت، رون بوه وه،
 که وته پو.
 - - : الشمسُ: طلعت / شه بقی دا، رون بوه وه،
 خوره لات.
 ضَحِيٌّ بِالشَّاءِ: قَدَمَهَا ذَبِيحَةٌ / کردی به قوریانی، سه ری
 بری.
 - عَنِ الْأَمْرِ: بَيِّنَةٌ / اظهاره / ناشکرای کرد، ده ری
 خست، ده ری بری.
 - بِنَفْسِهِ: تَقْدَى / خوی به خشی، خوی به خت کرد،
 خوی دانا، له خوی بورد.
 - بَعَالِهِ أَوْ مَصْلَحَتِهِ: بَدَلَةٌ / مال و به رزه وه ندی
 خوی به خشی.
 اضْحَى الشَّيْءَ: اظْهَرَ / ده ری خست، خستیه پو، رونی
 کرده وه، ناشکرای کرد.
 - يَفْعَلُ كَذَا: صار يَفْعَلُهُ / نهیکا، دهستی پین کرد.
 - : صار / بو، بویه.
 عيد الأضحى / جه زنی قوریان.
 يوم الأضحى / رۆزی قوریانی.
 ضحى: ضحَاءٌ: ضَحْوَةٌ: ضَحِيَّةٌ: إرتفاع النهار /
 چیشته نکاو، پیش نیوه رۆ.
 - : حين تشرق الشمس / کاتی خوره لات، به بیان.
 - : بيانٌ / ناشکرا بون، دهرکه وتن.
 ضحِيَّةٌ: أَضْحِيَّةٌ: ذَبِيحَةٌ / قوریانی.

ض

- فريسة. مَجْنَى عليه/ نَيْجِر، توش بو، قوربانی.

تَضْحِيَّة: فداء/ خۆبهخت کردن.

- بالنفس/ سردانان، له خۆ بوردن.

ضاحِيَّة: الناحية البارزة من كل شيء/ ديار، ناشکرا.

- المدينة. ضَوَاحِيها: ماحولها من الأماكن/

دوربوره.

مَضْحَاة: مُعْرَضَةٌ للشمس/ مه تاوی تیا به، روه و خۆر،

به رخۆر، به ره تاو، له به رخۆر، به پۆچکه.

ضخ:

ضَخَّ الماء: سكب. بَخَّه/ رژانی، پرژانی.

- ت العين: دمعت/ فرمیسکی کرد، چاو ناوی کرد.

إِضْخ الماء: إنسكب/ رژا.

مَضْحَةٌ: آلة دفع الماء/ په مپ، ترومپا، فیچقه.

- ما صة/ په مپی (هه ل هینج، مژهر)، فیچقه ی

مژهر.

- كاسية/ په مپی پال نه، فیچقه ی پال نه.

ضخم:

ضَخَّمَ: تَضَخَّمَ: كبر/ گه وره بو، زل بو، ناوسا، قه له بو.

ضَخَّمَ: جعله ضَخْمًا/ گه وره ی کرد، زل کرد، ناوسانی.

ضَخَّمَ: كبر الجرم/ گه وره، كه ته، زل، ناوساو، قه به،

ته پلان، زه به لاج، زۆپ، قه له بو، تیکسماو.

- : كبير المقدار/ زۆر.

ضَخَامَةُ الجسم: كبر الجرم/ گه وره ی، كه ته یی، زلی،

قه له وی، قه به یی، تیکسماوی.

تَضَخَّمَ: إزدیاد الحجم/ گه وره بون، زل بون، قه له و بون،

ناوسان.

- الإنتاج/ به ره م زۆی، به ره م زۆیون.

- مَرَضِي: ضد مضمور/ ناوساو، ناوسان، هه ل

توقیو.

- مالی: إنتفاخ/ دراو زۆی.

ضد:

ضَدًا: غَلَبَ/ زال بو، سه ركهوت.

- هُ عن كذا: دَفَعَهُ و صَرَفَهُ/ دوری خسته وه، دهستی

پیوه تا، وازی پښ لی هینا.

ضادًا: خَالَفَ/ (سه ریچی، دژواری، به ره لهستی) کرد.

تضادًا: تَخَالَفًا/ ريك نه كه وتن، دژایه تیان کرد،

به ره ره كانیان کرد، به ره لهستی په كتریان کرد.

ضِدًا: خَصِم/ دژ، دژكار، ناحه، دژمن، دژوار، نه یار.

- كذا: على عكسه/ به پینچوا ته، به ره كهانی.

تضادًا: مُضَادَّةٌ/ مُخَالَفَةٌ/ دژایه تی، ريك نه كه وتن،

به ره لهستی.

مُضَاد. مُضَادَّةٌ/ دژ.

مُضَادَات حياتية/ دژه ژیان.

ضر:

ضَرَّ. اضْرَ. ضَرَّرَ: ضِد نفع/ زیانی (دا، گه یان،

به خشی)

- الى كذا: أَلْجَأَ اليه/ په نای برده بهر، ناچاری بو.

ضُرَّ بَصْرُهُ: صار ضَرِيرًا/ کویر بو، چاوی کویر بو،

(سو مای چاوی، کویزی) داها ت.

اضْرَّ الرَّجُلُ: صار ضَرِيرًا/ کویر بو، پیاوه كه کویر بو.

- الرَّجُلُ: تَزَوَّجَ على ضَرَّةٍ/ ژینیکی تری هینا، ژنی

به سه ر ژنه كه ی هینا.

- على: أَلْجَأَ/ ناچار بو، چاری نه ما.

- ه على الأمر: اِكْرَهَهُ/ به زۆد پښی کرد، ناچاری

کرد.

ضارٌ إمرأتهُ: أخذَ عليها ضَرَّةً/ ژنی به سه ر هینا.

ضارُهُ: خَالَفَهُ/ دژایه تی کرد، سه ریچی کرد، به ره لهستی

کرد، به قسه ی نه کرد.

إضْطُرَّ الى: أَلْجَأَ/ ناچار بو بو، چاری نه ما.

أضْطُرَّ: أُلْجِيَءُ/ ناچار کرا، زۆی لی کرا، به زۆد پښی کرا.

- الى: إحتاج/ پتویستی بو، ناچاری نه بونی بو.

ضَرَّرَ. ضَرَّ. ضَرَّ: ضِد نفع/ زیان، وه ی، وه زه ن.

- - - - - : خسارة/ زه ره، دژپاندن، له دهس

چون.

ضارٌ: مُضِرٌّ: ضد نافع/ به زیان، زیان به خشی، به تازار.

- - - - - : مُخْسرٌ/ زه ره ره گه ین، دژپنته ر.

مَضْرَرَةٌ: ضد منفعة/ زیان، خراپه، دژپاندن.

مضرورٌ: أصابه ضَرَّرٌ/ زیان پښ گه یو، دژواو، له دهس

چو.

مضِرٌّ: غير نافع/ به زیان، زیان به خشی، به تازار، به وه ی،

وه زه ن دار.

غیر - / بنوہی، بن زیان.
 رَجُلٌ - : متزوج عل ضرّة/ پیروی (چوار چاو، دوٹن یا زیاتن).
 - البَابُ: قَرَعَهُ/ له دەرگای دا.
 - الشَّيْءُ: تَحَرَّكَ/ جولاً، بزوا، جولئی هات، بزوت.
 - العِرْقُ وَالْقَلْبُ: اِخْتَلَجَ/ لیتی دا، پرتئی هات، ترپئی هات.
 - الضَّرْسُ (أو الجُرْحُ): اِشْتَدَّ وَجَعَهُ/ هاته ژان، ژانی کرد، تیش و نازاری زُود بو.
 - فِي الْمَاءِ: سَبَّحَ/ مه لی کرد.
 - بِيَدِهِ: اِشَارَ/ په نجهی دریز کرد.
 - فِي الْبوقِ: نَفَّخَ/ قوی پیا کرد.
 - الآلَةُ الْموسيقية: عَزَفَ/ ژهندی، لیتی دا.
 - الْجَرَسُ: دَقَّ/ له زهنگی دا.
 - الخَيْمَةُ: تَصَبَّهَا/ هلئی دا، (دهوار، خیتوت، چادری هل دا).
 - الجَدْرُ: سَرَى/ رهگی داکوتا، رهگی کرد.
 - اَطْنَابُهُ: تَأَصَّلَ/ دای کوتا، په تی دهواری قایم کرد.
 - الموعِدُ: حَدَّدَ. عَيَّنَ/ په یمانی دا، کاتی دیاری کرد.
 - الصلاةُ: اقامها/ نویژی کرد، نویژی دابه ست.
 - هُ الْبِرْدُ: اصَابَهُ/ سرما (بردی، ی بو، لیتی دا).
 - الزمانُ: مَضَى/ تپه پی، رابورد (کات).
 - بنفسه الارضُ: اقام بها/ تیا مایه وه، جیگیر بو.
 - بنفسه الارضُ: سافر/ کچی کرد، رۆی، په جیتی هیشت.
 - الشَّيْءُ بالشَّيْءِ: خَلَطَ/ تیکه لی کردن دای به سه ره کدا.
 - النَقودُ: سَكَّهَا/ سکه ی لئی دا.
 - الخاتمُ: صاغَهُ/ دوستی کرد، دای پشت.
 - الغرامةُ (أو الضريبةُ): اَوْجَبَهَا وَفرضها/ دای نا، خستیه سر، باجی خسته سر.
 - عليهم الذلَّةُ: اَذَلَّهُمْ/ رسوا که ساسی کردن.
 - بينهم: افسد/ خرابی تی خستن، کردنی به گژ یه کدا.
 - الدهرُ بينهم: فَرَّقَهُمْ/ لیک جیابونه، لیک دایران.

غیر - / بنوہی، بن زیان.
 رَجُلٌ - : متزوج عل ضرّة/ پیروی (چوار چاو، دوٹن یا زیاتن).
 - إمراة - و مُضْرَّةٌ: لها ضرائر/ هوئی دار، سه ره هوئی.
 - ضراءٌ: ضد سراء/ ناخوشی، تنگانه، پیوستی.
 - قَحَطٌ/ نه بونی، نه هاتی، گرانی.
 - ضرورةٌ. ضرّةٌ ضرور: اِقتضاء/ پیوستی، تنگانه، ناچاری، ویستن.
 - عِنْدَ الضرورة/ له کاتی پیوستی و تنگانه دا.
 - للضرورة/ بز پیوستی و تنگانه.
 - الضرورة احکام/ پیوستیش ری و شوینی مه یه.
 - ضروری: لازم/ پیوست، پیوستی.
 - لا غنى عنه/ دهستی لی هل ناگیرئی، وازی لی ناهینرئی.
 - لا مناص منه/ چار نیه.
 - الضروريات: لوازم/ شت و مه کی پیوست، پیدایست.
 - اضطرار: شدة لزوم/ ناچاری، پیوستی.
 - الزام/ ناچار کردن، زود لی کردن.
 - ی: جبری/ به زود، زود لئی کردن.
 - عند ال - / له کاتی ناچاری و پیوستی و تنگانه دا.
 - مُضْطَرٌّ: مُلْزَمٌ/ ناچار، زود لئی کرار.
 - مُحْتَاج: مُقَوِّزٌ/ مه ژار، نبو، پیوست، ده ست کورت، بن دهره تان، کم ده ست.
 - الی کذا: محتاج الیه/ پیوستی پتیه تی، نه یه وئی.
 - ضَرٌّ: ضَرٌّ: تَعَدَّدَ الزوجات/ ژن زوری، له یه ک ژن زیاتر.
 - ضرّة المرأة: إمراة زوجها/ هوئی، ژنی میرده که ی.
 - انثی الحيوان: ضَرَعٌ/ گوان.
 - ضرثان: اِمْرأتان لزوج واحد/ دهره وئی، هوئی سار.
 - حَجَرُ الرحی/ دو بردی ده ستاپ، ده ستاپی.
 - الضرائر. داء الضرائر. بینهما داء الضرائر: الحسد/ دویه ره کیتی، ناحزی، رقه به رایه تی، نا کوکی.
 - ضریر: اعمی/ کویر، نابینئ.
 - صَبْرٌ: صَبْرٌ/ به نارام، به پشو، پشودار.
 - ضراوة (فی ضرور)
 - ضرب:

- اَحْمَاساً بِالْاَسْدَاسِ: سَعَى فِي الْخَدِيعةِ/ كهوت پيلان و فيرو فيل.

- اَحْمَاساً بِالْاَسْدَاسِ: تَحْيِيرٌ/ سهري سورما، كهوت بيركردنه وه.

- بَأَقَّة: اَصَابَ بِهَا/ توش بو، ده ردي تن كهوت.

- عَنْهُ صَفْحاً: تَفَاضَى عَنْهُ/ له بورد، به خشى.

- طَوِيلاً: صَنَعَهُ/ خشتى (دروست كرد، بوي، له اءدا).

- بِالسَّلَاحِ النَّارِي: اَطْلَقَ/ ته قانى، ته قه قى كرد.

- مَثَلًا: اَوْضَحَ بِالمَثَلِ/ نمونه ي هيتايه وه.

- المَثَلُ: قَالَهُ/ قسه ي نه سته قى وت.

- تَلْفَرَأْفًا: (بِرَقْ) بروسكوى (له اءدا، نارد، كرد).

- تَلْفَوْنًا: تَكَلَّمَ/ ته له فونى كرد.

- عَنْهُ: مَالٌ/ لوتى لى خواركرد، لئى لادا.

- اِلَيْهِ: مَالٌ اِلَيْهِ/ دلى بوى له اءدا، ويستى لئى نزىك بيته وه.

- عَلَى يَدِهِ: مَنَعَهُ. حَرَمَهُ/ لئى قه ده غه كرد، لئى بوي.

- ت العَقْرِبُ: لَدَغَتْ/ پيويه داء، چزه ي له نه هل سان.

- ت الطَيْرُ: ذَهَبَتْ و طَارَتْ/ فرى، بالى گرت، داي له شه قى بال.

- العَدُوُّ بِالْقَنَابِلِ: قَصَفَهُم/ بوردومانى كردن، تين گرتن، بوى هاويشتن.

- رَاسَهُ فِي الحَاطِطِ: دَقَّهُ/ سهري خوى دا به ديواردا.

- ضَرْباً مُبْرِحاً: قَاسَى فِي ضَرْبِهِ/ چاكي كوتا، باشى له اءدا، دل ره ق بو له له اءدانه كه بيدا.

- بَيْنَهُمْ: اَغْرَى/ دانى به شهري، كردنى به گز به كدا.

- ضَرْبٌ الشَّيْءِ بِالشَّيْءِ: حَلَطَهُ/ تيكه لى كرد، داي به سهري به كدا.

- اللِّحَافُ: خَيْطُ الغِطَاءِ/ به رگى تن گرت، چهرچه فى پياگرت.

- تهُ: شَجَعَهُ و حَرَّضَهُ/ هانى داء، تيژى كرد.

- ضَارِبًا. تَضَارِبًا: ضَرْبٌ اَحَدُهُمَا الاُخْرُ/ له به كيان داء، به كتريان كوتا.

- تَضَارِبُ القَوْمِ: ضَرْبٌ بَعْضُهُمْ بَعْضًا/ له به كيان داء، چون به گز به كدا، دايان به به كدا، بو به شهريان.

- القَوْلَانِ: تَنَاقُضًا/ رِيك نه كه وتن، دژوار بون، دوگفت بون.

- اَضْرَبَ فِي المَكَانِ: اَقَامَ/ تيامايه وه، نيشته جئ بو، تيا زيا.

- القَوْمُ: اَوَقَعَ عَلَيْهِم الضَّرِيبَ/ ته رزه لئى دان، به فريان له تبارى.

- الخُبْرُ: نَضِجَ/ بزئا.

- عَنْهُ: اَعْرَضَ/ وازى لى هيتا، ده ست به ردارى بو، ده ستى لى مه لى گرت.

- عَنِ العَمَلِ: اِعْتَصَبَ/ مانى گرت، ياخى بو.

- اِضْطَرَبَ القَوْمُ: تَضَارَبُوا. اِخْتَلَفَتْ كَلِمَتُهُمْ/ رِيك نه كه وتن، تيك چون، به ره كيتيان تن كهوت.

- تَحَرَّكَ و مَاجَ/ له رويه وه، له رزى، جولا، جولايه وه، بزئا.

- الاَمْرُ: اِخْتَلَّ/ كار شله قا، تيك چو، شيتوا.

- ضَمَجَرٌ/ بِيْزَارٌ بو، رقى مه لسا، تيك چو، چارس بو.

- الرَّجُلُ: اِرْتَبَكَ و تَرَدَّدَ/ شپرزه بو، شله قا، به ريشان بو.

- ضَرْبِيَّةٌ: خَيْطَةٌ/ له اءدانيك.

- ضَرْبِيَّةٌ و اَحَدَةٌ: الدَّفْعَةُ الواحِدَةُ/ چار، كه رت، يه ك چار، يه ك كه رت.

- بَلِيَّةٌ/ كاره سات، به لا.

- آقَةٌ/ نَافَاتٌ و ده ريدو به لاي كشت و كال.

- شَمْسٌ: رَمَعَنَ/ خَوَّرَ له اءدان، خوربردن.

- قَاضِيَةٌ: خَيْبَةٌ كَافِرَةٌ/ له اءدانى كوشنده، تقد.

- ضَرْبٌ: خَيْبٌ/ له اءدان، كوتان، جه زره به به گه باندن.

- نَوْعٌ: صِنْفٌ/ جؤر، بابت، چه شن.

- مَثَلٌ و هَكَو، يه كسان، هاو... وهك، چونيهك.

- العَرَقُ (او القَلْبِ): حَقَّقَ (او نَبِضَ)/ له اءدان، تريه و پرته ي دل و خوئين بهر.

- الضَّرَائِبُ: فَرَضَ الضَّرَائِبَ/ باج دانان، سه رانه سه دنن.

- الاَعْدَادُ فِي بَعْضِهَا: عَمَلِيَّةُ الضَّرْبِ/ ليك دان.

- النَّقُودُ: سَكَ/ سكه له اءدان، دراو دروست كردن.

- المَطَرُ الخَفِيفُ/ نم باران.

جدول ال - / خشته ي ليك دان.

- حاصل ال - بهری لیک دان.
- ضارب: ضابط/ لئدهر، کوتر، پیاکیش، داپلوسه.
- : نابض/ لئدان، ترپه پرتی دل و خوین بهر.
- . مضروب فی الحساب/ لئدراو.
- الی (الحُمرة مثلا)/ سوریاو، سوریبونهوه، مهیلوه سور.
- ضَرْب. ضَرْوب. ضَرْاب: ضارب/ لئدهر، کوتر، پیاکیش.
- ضَرْبِیة: مَوْع الضرب فی الجسد/ شوین لئدان له له شدا.
- : رسم. مکس. خراج/ باج، سه رانه.
- الأمان: جزیة/ سه رانه.
- الاطیان للاراضی الزراعیة/ زهویانه.
- القفار/ خانوانه، ملکانه.
- التركات/ میراتانه.
- الاعناق/ سه رانه.
- الدخُل/ باجی دهستکهوت.
- المهنة الحرّة/ کاسبانه، پیشانه.
- الانتاج المحلی/ باجی بهرهم.
- إضافية/ سه ریاج.
- تصاعدیة/ باجی زرد دهستکهوت.
- استثنائیة/ باجی (لابهلا، نایبهتی).
- : طبیعة سَجیة/ خو، رهوش، سروشت.
- مَصْلَحَة الضرائب: دائرة الضرائب/ بهرزه وهندی باج سهندن، باجگه، دهسگای (باجگه، باج سین).
- مِضْرَب. مِضْرَاب. ما یُضْرَب به/ گلا کوتک، پن لئدهر، کوتک، تیلّا.
- الکرة: مجار/ ریکت.
- : فُسطاط: خيمة عظيمة/ دهواری دیوه خان، سهیوان.
- مِضْرُوب (اسم المفعول به من ضَرْب)/ لئدراو.
- فی الحساب/ لئدراو.
- فیه: ضارب فی الحساب/ لئدهر.
- مضارب تجاری: مُزاحم/ پیتش برکتی کار، تنگ مهلچن (کاری بازرگانی).
- على الصُّعود: مُشْتَر/ کریار، زیادکهر، لی دهریه زیاد بۆ کرین.
- على النزول: بائع/ فروشیار، داشکین، لی دهریه کم بو فروشتن.
- مُضَارِبَة تجاریة: مُزاحمة/ پیتش برکتی، بهرکهانی کار، جامبازی.
- مُضْطَرِب: متناقض/ دژوار، بهرکهیتی، له یهک نه چو.
- : متعارض. متصادم/ ناقابل، نارهزا.
- مُضْطَرِب: هائج/ مهژیو، شیتگی، بهلسه، یاخی.
- : مُخْتَل. مَشْشُوش/ شپرزه، شله ژاو، تیک چو.
- مُضْأَرِب: تَنَاقُض/ دویهرکهیتی، له یهک نه چون، دژیتی، دژواری.
- : تَصَادُم/ لیکدان، پیکادان، ریک نهکوتن.
- إِضْرَاب: إعتصاب/ مان گرتن، یاخی بون، کارهستان.
- مُضْرِب: مُعْتَصِب/ مان گرتو، یاخی.
- إِضْطْرَاب: إختلال/ کارشله قان، تیک چون، ههرکس بۆ خۆی، ناخوژان و بخوژان، په شیوی، ناشوب، بگرو بهرده، بگریگر.
- : إرتباك/ شپرزهی، شپرزهبون، شله ژان، په ریشانی.
- : شَقْب/ ناژوه.
- مُضْرَب: مُخِيط/ درواو، تن گیراو.
- : ذو جنسین. مُرْکِب/ دیرهگ.
- ضَرْب: صقیع. ثلج/ سه هول، بهفر، بهسته لهک. ضرج:
- ضَرْج. ضَرْج الثوبُ بالدَمّ: لَطَخَه/ خویناوی کرد.
- الشیء: شَقَه/ دپی، دایدری، قلیشانی، دپانی.
- الشیء: القاه على الارض/ فریتی دا، (دای، کوتای) به زهویدا.
- تَضْرَج: تَطْلُح/ خویناوی بو، خوینی بهرکهوت.
- : تَشَقُّق/ دپا، قلیشا، درزی تن بو، شهقی برد، دهمی (دایهوه، کردهوه).
- إِضْرَج الطیّار: هَبَط بالمظلة/ به په شوت هاته خواری.
- الطائر: هوی/ نیشته ره، هاته خواری.
- مُضْرَج الیدین: فی یده شیء/ دهست رهنگین.

- حاصل ال - بهری لیک دان.
- ضارب: ضابط/ لئدهر، کوتر، پیاکیش، داپلوسه.
- : نابض/ لئدان، ترپه پرتی دل و خوین بهر.
- . مضروب فی الحساب/ لئدراو.
- الی (الحُمرة مثلا)/ سوریاو، سوریبونهوه، مهیلوه سور.
- ضَرْب. ضَرْوب. ضَرْاب: ضارب/ لئدهر، کوتر، پیاکیش.
- ضَرْبِیة: مَوْع الضرب فی الجسد/ شوین لئدان له له شدا.
- : رسم. مکس. خراج/ باج، سه رانه.
- الأمان: جزیة/ سه رانه.
- الاطیان للاراضی الزراعیة/ زهویانه.
- القفار/ خانوانه، ملکانه.
- التركات/ میراتانه.
- الاعناق/ سه رانه.
- الدخُل/ باجی دهستکهوت.
- المهنة الحرّة/ کاسبانه، پیشانه.
- الانتاج المحلی/ باجی بهرهم.
- إضافية/ سه ریاج.
- تصاعدیة/ باجی زرد دهستکهوت.
- استثنائیة/ باجی (لابهلا، نایبهتی).
- : طبیعة سَجیة/ خو، رهوش، سروشت.
- مَصْلَحَة الضرائب: دائرة الضرائب/ بهرزه وهندی باج سهندن، باجگه، دهسگای (باجگه، باج سین).
- مِضْرَب. مِضْرَاب. ما یُضْرَب به/ گلا کوتک، پن لئدهر، کوتک، تیلّا.
- الکرة: مجار/ ریکت.
- : فُسطاط: خيمة عظيمة/ دهواری دیوه خان، سهیوان.
- مِضْرُوب (اسم المفعول به من ضَرْب)/ لئدراو.
- فی الحساب/ لئدراو.
- فیه: ضارب فی الحساب/ لئدهر.
- مضارب تجاری: مُزاحم/ پیتش برکتی کار، تنگ مهلچن (کاری بازرگانی).

ض

- الْعَقْلُ: سن العقل / دانی ژیری، دانی نه‌قل، خری.
 ضَرْبُ: صَعْبُ الخلق / توپه، توپه و تپو، هار، له‌گه‌لی مه‌ل ناکری.
 ضَرْبُوس: شَدِيدٌ مُهْلِكٌ / هار، ویران کار.
 حَرْبٌ -: مُهْلِكٌ و قاتل / جهنگی ویزان کارو کاول که.
 تضاريس الارض: مابِرز علیها کالاضراس / به‌رزد نزمی، مه‌لت.
 ضَرْطُ: ضَرْطٌ: اَخْرَجَ رِيحاً مِنْ دُبُرِهِ مَعَ صَوْتٍ / تپي، تپي که.
 ضَرْطٌ: اضْرَطَّ الحمار: عمل به ما ضَرْطٌ مِنْهُ / ترانی، که‌ره‌که‌ی تپان.
 اضْرَطُّ بفلان: عَمَلٌ بِفَعْمِيهِ كَالضَّرَاطِ هَزَّةً بِهِ / جرتي بؤ (لوتدا، که‌ند).
 ضَرْطٌ: ضَرْطٌ: رِيحُ البطن / تپ.
 -: إِخْرَاجُ الرِّيحِ مِنَ الدُّبُرِ مَعَ صَوْتٍ / ترکه‌ندن، تپای‌دان.
 ضَرْطٌ: ضَرْطٌ: ضَرْطٌ: كَثِيرٌ الضَّرِطُ / ترکه‌ن، ترین.
 اضْرَطُّ: مَنْ خَفَّتْ لِحْيَتُهُ وَرَقَّ حَاجِبِيهِ / ریش و برؤ ته‌نک و شاش.
 ضَرَعٌ: ضَرَعٌ: تَضَرَّعَ: ضَرَّعَ: دَنَا مِنْهُ / لئِي نَزِكَ بُوهُ، لئِي چره پيشه‌وه.
 -: الیه. إِسْتَضْرَعُ لَهُ: خَضَعُ وَ تَذَلُّلٌ / ملی دريژکرد، زه‌بون بو، که‌ساس بو.
 -: ت. - ت الشمس: غَابَتْ أَوْ دَنَتْ لِلْمَغِيبِ / ناوابو، خه‌ریکی ناوابون بو (خون).
 تَضَرَّعٌ: إِبْتِهَالٌ / پاراپه‌وه، لالایه‌وه.
 ضَارِعٌ: شَابَهُ / ایچو، له‌وچو.
 اضْرَعَتِ الشَّاةُ: بَنَتْ ضَرْعَهَا / گوانی کرد، گوانی گه‌وره بو.
 ضَرْوعٌ: مَبْتَدَلٌ / رسوا، زه‌بون، که‌ساس.
 ضَرَاعَةٌ: تَضَرَّعٌ: إِبْتِهَالٌ / پاراپه‌وه، لالایه‌وه.
 ضَرْعٌ: ثَدْيُ الحَيَوَانِ / گوان.
 ضَرْوعٌ: ضَرَعَاءٌ: ضَرْعٌ: عَظِيمُ الضَّرْعِ / گوان زل، گوان گه‌وره.

- بَدَمَهُ: مُلْطَخٌ / خه‌لتانی خویناوی.
 ضَرَحَ القَبْرِ: حَفَرَهُ / مه‌لی که‌ن، گوری مه‌ل که‌ن.
 -: الشَّيْءُ: شَقَّةٌ / دای قلیشان، قلیشانی، درزی ترکرد.
 -: الشَّيْءُ: نَجَاهٌ وَ دَفْعَةٌ / ده‌ستی پی‌وه‌نا، دوری خسته‌وه.
 اِنْضَرَحَ الشَّيْءُ: اِنْشَقَّ / قلیشا، درزی تن بو، شه‌قی برد.
 -: مَا بَيْنَ القَوْمِ: تَبَاعَدَ وَ اِتَّسَعَ / جیابوه‌وه، لئیان جیابوه‌وه، دوریه‌کیان تیکه‌وت.
 ضَرْحٌ: قَبْرٌ / گور، قه‌بر، گلکو.
 -: بَعِيدٌ / دور.
 ضَرَحٌ: تَبَاعَدَ وَ وَحَّشَهُ / دوری، بیرکردن، دل له‌لا‌بون.
 ضَرْسٌ: عَضَّهُ بِالضَّرْسِ / گازی لی‌گرت، گازی قایمی گرت.
 ضَرْسَةٌ: ضَرْسَةُ الدَّهْرِ أَوْ الزَّمَانِ: عَضُّهُ وَ اِسْتَدَّ عَلَيْهِ / مه‌لس و که‌وتی زه‌مانه و روژگار (گازی لی‌گرت، په‌کی خست، دای به‌زه‌ویدا).
 ضَرْسَتُ الاسنان: كَلَّتْ / خورا، کرمی بو، کلور بو، پیر بو، په‌کی که‌وت (دان).
 ضَرْسَتُهُ الأیام: جَرَبَتُهُ وَ حَنَكَّتُهُ / روژگار (قالی کرد، ناوه‌سوی کرد، ده‌رسی دادا).
 ضَارَسَ الأمور: جَرَبَهَا وَ عَرَفَهَا / تاقی کرده‌وه، تیی گه‌یشت، تیا قال بو.
 اضْرَسَ: اَقْلَقَ / بی‌زاری کرد، بی‌تاقه‌تی کرد، وه‌پسی کرد، چارسی کرد.
 -: له بالكلام: اسكته / بین‌ده‌نگی کرد، کپی کرد، کپی کرد.
 تضاريس القوم: تَعَادَوْا وَ تَحَارَبُوا / رقه‌به‌رایه‌تیان له‌گه‌ل یه‌ک کرد، چون به‌گژ یه‌کدا.
 -: البناءُ: لَمْ يَسْتَوِ / تاخت نه‌بو، ریک نه‌بو، به‌رزد نزم بو.
 ضَرْسٌ: سِنٌ / خری، دان.
 -: حَجَرٌ تُطَوَّى بِهِ البَثْرُ / به‌ردی مه‌ل چینی بی‌ر.

ضرع: مُضَارِع: مثل/ وهكو، لوتچو، هاوشيوه، وهك.
 مُضَارِعَة: مُمَاطِلَة/ لِيك چون، وهك يهك بون، هاوشيوه.
 مُضَارِع: صِيغَة المضارع: صيغة الحال أو الاستقبال/
 رانه بورود، تَرَنَه پَر، كاتی کرداری نئسته و داهاتو.
 ضارع: نحيف. ضعيف/ لاواز، زه بون.
 ضرع:
 ضَرَعَم. تَضَرَعَم: فَعَلَ الضرعَم/ تَلزَابو، نازايه تی نواند،
 شيريو.
 ضرعام. ضرعَم: اسَد/ شير.
 ضرم:
 ضَرَم. إِضْطَرَم: إِشْتَعَلَ/ سوتا، ناگري گرت، داگيرسا،
 تهنیه وه، مه ل کرا، گري گرت.
 - تَضَرَم: إِشْتَدَّ جَوْعَة أو غضبه/ برسی بو،
 برسیه تیه که ی زیادی کرد، ناگري تی به ريو، توپه بو،
 رقی مه لسا.
 ضَرَم. أَضْرَم النار: اوقدها (و اشعلها الهبها/ ناگري
 کرده وه، ناگري نايه وه، دای گيرسان، کلپه ی پښ سهند.
 - النار فی: اشعل/ ناگري پتوه نا، سوتانی.
 ضرمه: جَمْرَة/ پشکو. سکل.
 - نار/ ناگر.
 ضرام. إِضْطَرَام: إِتْقَاد/ سوتان، ناگر گرتن، داگيرسان،
 گري گرتن.
 اضرام: إِشْعَال/ سوتاندن، ناگر پتوه نان.
 مُضْطَرَم: مُتَّقِد/ سوتاو، داگيرساو، ناگر گرتو.
 ضرامة: شجر البطم/ دار قه زوان، داره به ن.
 ضرا:
 ضرا العرق: بدا منه الدم/ خوینتی به ريو.
 - ضَرَى الكلب بالصيد: تَعَوَّدَه و اُولع به/ فتره
 راوبو.
 ضرو: كلب الصيد/ تانجی، سه گی راو.
 ضری: شِدَّة الحرب/ گهرمی جهنگ، جهنگی جهنگ.
 ضراوة الحرب: شدتها/ گهرمی جهنگ.
 حرب ضارية: شديدة/ جهنگی دیندانه.
 ضار. ضاری. ضواری: مُفْتَرَس/ دپ، کتوی، دینده.
 حیوان - : مُفْتَرَس/ گیانه وه ری دینده، گوشت خور،
 دپ.

ضراوة: تَوَحُّش. شراسَة/ دینده یه تی.
 ضراء: إِسْتِخْفَاء/ خَوْشَارِدِنَه وه، شاردنه وه، خَوپه نادان،
 چونه په ناوه.
 ضرّوة (فی ضَرَنَ) ضريبة (فی ضرب) ضريح (فی
 ضرح) ضرير (فی ضَرَنَ)
 ضع:
 ضَعْفَع: هَدَمَ/ روخانی، تهختی کرد، ویرانی کرد.
 - اضعف/ له قی کرد، له قانی، بزوانی، جولانی،
 لاوازی کرد، شلوقی کرد.
 تَضَعَضَع: تَهَدَمَ/ روخا، تهخت بو، ویران بو.
 - ضَعْفُ/ له قی بو، بزوا، جولا، لاواز بو، شلوق
 بو.
 - ماله: قَلَّ/ تَرَشْكَا، هیچی نه ما.
 - حَضَعُ: ذَلَّ/ رسوا بو، سه رشوږ بو.
 مُضْعَضَع: مُتَضَعَضَع: مُتَهَدَمَ/ روخا، تهخت، ویران.
 - ضعیف/ له قی، شلوق، لاواز.
 ضَعْفَع. ضِعْفَاع: الضعیف من کل شیء/ لاواز،
 شلوق.
 - الرجل بلا رای و لاحزم/ بن
 ده سلات، بوده له.
 ضَعْفَعَة: النشدة و الجوع/ نه بونی، بڼ ده سلاتی،
 شلوقی، تنگانه، برسیتی.
 ضعف:
 ضَعْفٌ. ضَعْفٌ قَوِيٌّ/ (چروک، لاواز، تنک، بڼ هین)
 بو.
 - اضعف. ضعف. ضاعف: جعله ضعيفين/
 کردی به دو شه ونده، دوجای کرد.
 - صَيَّرَهُ ضَعِيفًا/ (لاواز، تنک، چروک،
 بڼ هیزی) کرد.
 تَضَعَف. اِسْتَضَعَف: رَأَى أَوْ عَدَّهُ ضَعِيفًا/ به لاوازو بڼ
 هیزو بڼ بایه خی داناو سه بری کرد.
 تَضَعَف: صار ضعیف ما كان/ بو به دو شه ونده، دوجا
 بو.
 اضعف: خَفَّف. هَزَلَ/ لاوازی کرد، بڼ هیزی کرد، ته نکي
 کرد.

ض

ضَعْفٌ. ضَعْفٌ: ضِدُّ قُوَّةٍ / بِنَهْيِ، لاوَزِي، تَنكِ،
 چروكي.
 - - - - - الارادة / لاواز خواستی.
 ضَعِيفٌ: ضِدُّ قُوَى / بِنَهْيِ، لاواز، چروك، تَنَك، رايج.
 - البُئِيَّةُ / لاواز، له، رَهَق و تَهَق، زه بون، ريوله،
 سيس، حيقته.
 - : واهن / كز، بِنَدَسَه لَات.
 - الارادة / لاواز خواست، بِنَدَسَه لَات، ريوله.
 - القلب: جَبَان / ترسنوك.
 إضعاف: ضِدُّ تَقْوِيَّةٍ / بِنَهْيِ كَرْدَن، لاواز كَرْدَن.
 - : تَخْفِيف. تَلطِيف / تَنَك كَرْدَن، مَيَواش
 كَرْدَنه وه، خَاو كَرْدَنه وه.
 ضِعْفٌ: مِثْلُهُ فِي الْمِقْدَارِ أَوْ أَكْثَرُ / دَوَاجَا يَا چَه نَدَجَا.
 مُضَاعَفٌ عِدَدٌ: حَاصِلُ ضَرْبِ نَفْسِهِ بِنَفْسِهِ / چَه نَدِينَه،
 چَه نَد جَارَه، چَه نَدَه هَا.
 - المَشْتَرِكُ بَيْنَ عِدَّةِ أَعْدَادٍ / بَچَوَكْتَرِين
 چَه نَدَانَه ي نَاوَكُوِي.
 مُضَاعَفَاتُ الْعَرَضِ / تَه شَه نَه كَرْدَن، دَرزَانِك، مَاك، نَه نَجَام
 خِرَابِي نَه خَوْشِي، مَاك لِآ پيس كَرْدَن.
 ضَعْفٌ:
 ضَعْفُ الْحَدِيدِ: حَظْلُهُ / دَاي بَه سَه رَه كَدَا، تِيكَه لَ و
 بِيكَه لِي كَرْد.
 - الشَّيْءُ: كَرِي كَرْدَه وه.
 - الثَّوْبُ: غَسِيلُهُ / شَتِي (بَاش پَاك نَه بوه وه).
 أضعاف أحلام: أَحْلَامٌ مُخْتَلِطَةٌ / خَه رِي تِيكَه لَ و بِيكَه لَ.
 - أَحْلَامٌ: آمَالٌ وَ هَمِيَّةٌ / دَالِفَه لِي دَان، خَه يَال پَلَاو.
 ضِفْتُ. ضَعْفٌ: حِرْمَةٌ صَغِيرَةٌ / چَه پَك، دَه سَك، قَوْل.
 ضَعْفٌ:
 ضَعْفٌ: كَيْسٌ / پَه سَتَانِي، دَه سَتِي پِيَانَا، پَه سَتَاوَتِي.
 - : عَصْرٌ / گُوشِي.
 - عَلِيٌّ: ضَائِقٌ / تَه نَكِي پِن هَل چِنِي، گُوشِي.
 - عَلِيٌّ: (جَبَر) زَوِي كَرْدَن، زَوِي لِي كَرْدَن، نَاچَارِي كَرْدَن.
 ضَاعَطَهُ: زَا حَمَهُ / تَه نَكِي پِن هَل چِنِي.
 إِنْضَطَّ: قَهْرٌ / بَه زِي تَنَدَا.
 ضَعَطٌ: كَيْسٌ / پَه سَتَاوَتِن، پَه سَتَان، تَه وَژَم، پَه سَتَوُ،
 گُوشَار.

- : عَصْرٌ / گُوشِي.

- : إِجْبَارٌ / زَوِي لِي كَرْدَن، نَاچَار كَرْدَن.

- : مُضَايِقَةٌ / تَه نَك پِن هَل چِنِين.

- : الدَّمُ / خَوِيَن پَه سَتَان، تَه وَژَمِي خَوِيَن.

- : العَالُ / بِالآ پَه سَتَوُ.

- : الوَاطِيءُ / نَه رِي پَه سَتَوُ.

- : مَقْيَاسٌ أَلْ - / پَه سَتَان پِيَو، پَه سَتَوِيَوُ.

- : ضَاعَطٌ: مَن يَضْعُطُ / پَه سَتِينَه ر، گُوشَه ر، زَوِي لِي كَرِه ر،

تَه نَك پِن هَل چِن.

- : ضَاعُوطٌ: كَابُوسٌ / خَه رِي نَاخَوْش، مَوْتَه كَه.

- : ضَعْفٌ:

- : ضَعْفُ الشَّيْءِ: عَضُّهُ بِمَك فِعْه / قَه مِي پِيَا كَرْدَن، پَر بَه دَه م

كَه سَتِي.

- : ضَيْغَمٌ: الَّذِي يَعْضُ / كَا زَكِر.

- : ضَيْغَمِي: أَسَدٌ / شَيْر.

- : ضَعْفٌ: ضَعْفٌ عَلَيْهِ: حَقْدٌ / (كِينَه، رَقِي) لِآ كَرْت، بَه رِق

بُو لِي تِي.

- : ضَعْفِينَه. ضَعْفٌ: حَقْدٌ / كِينَه، رَق، پَشَم، قِين.

- : ضَاعِنٌ. ضَعْفٌ: حَاقِدٌ. حَقُودٌ / كِينَاوِي، رَقَاوِي.

- : ضَفٌ:

- : ضَعْفٌ. تَضَافُ الْقَوْمُ: تَرَا حَمُوا. إِزْدَحَمُوا / كَرْمَه لِيَان

كَرْدَن، كَرْدِيَان بَه قَه لَه بَالْتِي.

- : تَضَافُ الْقَوْمُ: قَلَّ مَالُهُمْ / مَالٌ وَ دَه رَاه تِيَان كَز بُو، كَه م

بُو وه.

- : ضَعُوفٌ. عَيْنٌ ضَعُوفٌ: كَثِيرَةٌ الْعَاءُ / كَانِي پَر نَاو.

- : ضَعْفُ الْحَالِ: سَيِّئَةٌ / كُوزَه رَان وَ دَه رَاه ت خِرَابِي.

- : ضَعْفٌ: قَلَّةُ الْمَالِ / مَالٌ كَه مِي، نَه بُونِي.

- : كَثْرَةُ الْعِيَالِ / مَن دَال زَوِي، خِيَرَان دَار.

- : حَاجَةٌ. ضَعْفٌ / پِيَوِي سَتِي، نَه بُونِي، كَرِي.

- : ضَعْفٌ. ضَعْفٌ: جَانِبُ النَّهْرِ / (كَه نَار، قَه رَاخ، گُوشِي) رَوِيَار.

- : - : الْبَحْرُ: سَاحِلُهُ / (رَقْخ، قَه رَاخ) ي دَه رِيَا.

- : جَمَاعَةٌ / كَرْمَه لَ، دَه سَتَه، چَه نَد كَه سِيَك.

- : ضَعْفٌ:

- : ضَعْفٌ: ضَرْبٌ بِيَا طِن كَه فِ / بَه بَه رِي لَه پ پِيَا كِي شَا،

شَه قَا زَه لِي لِي دَا.

ضَفَعَ الماءُ: صارت فيه ضفادع/ بوقی نَدبو، بوقی
هال مینا.

ضِفْدَعٌ: ضِفْدَعَةٌ: حیوان برماشی/ بوق.
ضفرا:

ضَفَرَ: ضَفَرَ الحبلُ: قَتَلَهُ/ بای دایه وه.

- الشَّعْرُ: جَدَلُهُ/ مؤنیه وه.

- الرجلُ: وثبَ فی عَدْوِهِ/ قهلم بازی دا.

- الدابةُ: اتقى اللجام فی فمها/ لغاوی کرد.

- البناءُ: بناه بِجِجَارَةٍ بلا کلس و لا طین/ به وشکه
که له که هالی ساند.

ضافَرَهُ علی الامر: عاونه/ پارمندی دا، پشتگیری کرد،
باربوی دا.

ضَفَرَ: جَدَلُ/ مؤنیه وه، پرچ کردن.

- ضفار: حزام السَّرَجِ/ قه یاسه، قایش قه یاسه،
تنگه، قایش تنگه.

- جدار بلا کلس و لا طین/ وشکه که له که.

ضفیره: جدیده/ پرچ، په که.

مَضْفُورٌ: مجدول/ مؤنراه، پرچ کرار.

ضفا:

ضفا الإناءُ: فاض من إمتلائه/ پرپو، لئی رزا، لیتوان بو.

اضغى عليه: عكس وردًا/ په رچی دایه وه، له رویا
وه ستا، لئی هال گه رایه وه.

ضافب: فائض/ زور، زیاد، لئوژاو.

ضفوة العیش: رغدة و سعته/ خوش گوزه رانی، حال
باشی.

ضل:

ضَلَّ: ضلَّ إمتدی/ گونامی کرد، وئیل بو، لای دا، له ناین
لایدا، گومرا بو.

- الطريق و عنه: جار عن الطريق/ له رئی لادا، رئی
ون کرد.

- سعیه: لم یُحْجِجْ/ رهنج به بابو، دژرانی، پیش
نه که وت، سه رنه که وت.

- الشيءُ عنه: ضاع و ذهب/ لئی که وت، ونی کرد،
له کیس چو، له دهستی چو.

- الرجلُ: نسیبه/ له بیرری چوه وه، له بیرری کرد.

ضَلَّ: اضلَّ: صیْرَهُ اِلی الضلال/ به وه تاریکی بردی،
وئیلی کرد، رئی لی ون کرد، گومرای کرد.

- ضَرَعَ/ هالی خه له تان، خه له تانی.

- تئیه/ ونی کرد، وئیلی کرد، دهریه دهری کرد.

- اخفی/ شاردیه وه، ونی کرد، خوی لی گوبری.

اضل الشيءُ: اضاعه/ ونی کرد، لئی که وت.

ضالٌ: ضد مُهْتَدٍ/ له رئی راست لاداو.

- عن الدین و غیره/ له ناین لاداو، گونامبار، کافرا
گومرا.

- قائه/ ون بو، به ره لا، وئیل، دهریه دهر، خویپی.

- ضائع/ ون بو.

تضلیل: تئیه/ به هه له بردن، هه له پی کردن، وئیل کردن،
ون کردن، سه رلوتتیک دان، رئی لی تیک دان.

- ضدع/ هال خه له تان، خه له تاندن، فیل
لئوکردن.

مُضِلٌ: مُضِلٌّ: مُتئیه/ ون کر، وئیل کر، گومراکار.

- خداع/ فیل باز، هال خه له تین.

ضلٌ: ضلالة. ضلالٌ: ضد الهدى/ له رئی راست و ناین
لادان.

- باطل/ ساخته، ناته و او.

ضلةٌ: مضلةٌ: ضد الهوى/ له رئی راست و ناین
لاداو.

ذهب دمه ضلةٌ: هبأه/ خویپی به فیرو چو.

ضلع:

ضلع الرجلُ: ضربه فی ضلعه/ کیشای به په راسویدا.

- إعوجٌ/ خواربو، چه مایه وه، نوشتایه وه،
چه وتایه وه.

ضلعٌ: كان قویاً/ به میز بو، چوارشانه بو.

ضلعٌ: اضلعٌ: عوج و ثنی/ خواری کرده وه، چه مانیه وه،
نوشتایه وه، چه وتایه وه.

ضلع النسیج: جعل و شینه (نقشه) علی هیئة اضلاع/
هیل هیل کرد، شپرداخ کرد.

تضلع من العلم: نال منه حظاً و افراً/ زوری خوین،
پرپو له خوینده واری، گه یشته نه پهری زانیاری.

ضلعٌ: عظم من عظام الجنب/ په راسو.

- هندسی: جنب الشكل/ په ل، لا، باسک، پالو.

- من الفاكهه: حَرْمَتَه / قاش، كوز.
- ثابت / په راسوی نوساو، په لی نوساو.
- سائب / په راسوی بهره لا، په لی بهره لا.
- لحم الاضلاع / گوشتی په راسو.
- ورقة النبات: غیر / رهگی ناوهر پاستی گه لا، ده ماری گه لا.
- له - فی الامر / دهستی مه په له کاره که دا.
- متوازی الاضلاع / مارا، په ل هاوریک، باسک ته ریب، په ل ته ریب.
- ضالع فی کذا: بارع فيه / کارامه، تنگ یشتو، نودان.
- ضلیع: قَوَى الجسم / به مین، به کار، چوارشانه، تیکسمر او، شیشمان، که ته، زه به لاج.
- مُضَلَع: ذو اضلاع / په ل دار، باسکاو، فره لا.
- من الثياب: مخطط / هیل هیل، هیلدار، خت خت، شیردخی.
- ضلع: میل و عوج / خواری، لاری، چه ماوه بی، خچی، گیزی، چه وتی.
- ضالع: اعوج. مائل / خوار، چه ماوه، لار، خیج، گیزی، چه وت.
- ضم:
- ضم: جمع / کوی کرده وه.
- : حصدا / درویه وه، دروینه کړد.
- : وَحَدَّ / دغم / په کی خست، خستیه پال په ک، تیکه لی کړد.
- الأعداد: جمعها / کوی کردنه وه.
- الی: اضااف / خستیه سه ری.
- الیه او الی صدره: عانقه / نای به سنگیه وه، نوسانی به خوی وه، باوه شی پیا کړد.
- الحرف: حَرَكَةُ بالضَّم / بوری بوری بوری کړد.
- تَضَامُ القَوْم: اِتِّحَادًا / په کیان کړد، بون به په یک، چونه پال په ک.
- إِضْمَمَ الی: اِتَّحَدَ مع / چوه پالی، تیکه لی بو، په کی گرت له گه ل، ماته رین.
- علی کذا: اِنطوى علیه / تیره ی نالا، پیره ی لکا.
- ضَمَّ: جَمَعَ / کور کرده وه، گرد کرده وه.
- : حَصَدَ / درون، درونه وه، دروینه.

- : إِضَافَةٌ / خسته پال، خسته سر.
- : إلحاق / پیاگه یانندن.
- : ضَمَّةٌ / حَرَكَةُ الضَّمِّ / بوز.
- ضِمَام: ما يُضَمُّ به شيء الی شيء / لکینه، به ستین.
- ضَمِيم: ضَمِيمَةٌ / صاحب / خاوه، هاور، خوی.
- مُنْظَمٌ علی کذا: منطوى علیه / تیره نالا، پیاکاو.
- الی: مُتَّحِدٌ مع / چوه پال، له گه لی.
- ضمج:
- ضَمَجَ: ضَمَجَ جَسَدَهُ: لَطَّخَهُ بالطيب / بونه خوی دا.
- : اَضْمَجَ بِالارض: لصق بها / پیره ی نوسا.
- ضَمِيج: بَقِيَ / مِثْلُهُ، پيشوله، پيشکه.
- ضمج:
- إِضْمَحَلَّ: تَلَّاشَى / ون بو، نهما، پوکا په وه.
- السحاب: تَقَشَّعَ / ره ریه وه، هور نهما.
- مُضْمَحَلٌّ: مِتَلَّاشَى / ون بو، نهما، پوکا وه، ره ریه.
- اضمحلال: تَلَّاشَى / نمان، ون بون، پوکا وه.
- ضمخ:
- ضَمَخَ: ضَمَخَ جَسَدَهُ: لَطَّخَهُ بالطيب / بونی له خوی دا.
- ضمد:
- ضَمَدَ، تَضَمَدَ: شَدَّه بِالضَمَادِ / پیچای، برینه که ی پیچا، به ستی.
- ضَمَدَ: يَبَسُّ / وشک بوه بوه،
- عليه: حَقْدٌ / کینه ی لوی کړد.
- ضَمَاد: ضَمَادَةُ الجروح: خَرَقَهُ يَشُدُّ بها الجرح / سارغی، پیچار، که ره سه ی پیچان.
- : تَعَدَّدَ الأزواج: ذن زوری.
- ضَمِدَ: خَلِيلُ الزَّوْجِ / دوست، دوستی ژن.
- ضَمِدَ: ظَلَمَ / زور، زوردار ی.
- ضمير:
- ضَمِرٌ: ضَمِرٌ: هَزَلٌ / له رپو، لاواز بو، پوکا په وه، سبس بو.
- : صَغُرَ / چوه په ک، کرژیو، بچوک بوه وه.
- اضْمَرَّ الامر: اخفاه / شاردیه وه، به نه پنی هیشته وه.
- فی نفسه شيئاً: عَزَمَ علیه / له دلی خویدا بریاری کړدنی شتیکی دا.

- له كذا: اخفى / بؤى نايوه، شتيكى به دسته وه بو بؤى.

- ضَمْرٌ: هَزَلٌ. هُجْلٌ / له پى كړې، لاوازی كړد، پوكانيوه.

- اِنْضَمَرَ: ذُبُلٌ / سيس بو، وشك بوه وه.

- ضَمورٌ ضَمْرٌ: هُزَالٌ / له پى، لاوازی، كه م گوشتی، پوكانه وه، له پ بون، لاواز بون.

- ضَميرٌ: باطن الانسان / دهرن، هه نار.

- : ذِمَّةٌ / ويژدان.

- فى النحو / راناو، جين نارو.

- مُتَّصِلٌ / راناوى لكارو.

- متصل / راناوى (سره بخو، جوئ).

- : ذابل / سيس، پوكاره.

تاينبُ ال: تَفْرِيعُ الضَميرِ / په شيماني، ژوانى، سهرزه نشتی دهرن.

حى ال - : ذُو ذِمَّةٍ / به ويژدان، دهرن پاك.

فاقد او ميت ال - / دهرن رهش، دل رهش.

إِضْمَارٌ: إِخْفَاءٌ / شاردنه وه.

مُضْمَرٌ. ضَمْرٌ: مخفى / شاروه، ناديار.

- مفهوم ضمناً / زانراو، ديار.

- : موضع، مجال / شوين، جيگه.

مضمار: ميدان او صِلْبَةُ السَّبَاقِ / گره پانى سوارچاكي و رم بازي و غارغارين و وه رهش.

ضمناً:

ضَمِنٌ: كَفَلٌ / زامنى كړد، كه فيلى لوته ند.

- : حوى / گرتى، جيتى تياپوه وه، تياپه تى.

ضَمْنُ الشَّيْءِ الوَعَاءُ: جَعَلَهُ فِيهِ / تى كړد، كرده ناوى.

- : الشَّيْءُ: غَرْمَةٌ اِيَّاهُ / پتې بژارد.

- : عَدَّةٌ ضَامِنًا / كه فيلى كړد، گرتيه خوئ.

تَضَمَّنَ الشَّيْءُ: اِلْتَرَمَهُ وَ غَرَمَهُ / بژاردى.

- الشَّيْءُ: اِشْتَمَلَ عَلَيْهِ / گرتى، تياپو، جيتى تياپوه وه.

تَضَامَنٌ: ضَمِنَ بَعْضُهُمْ بَعْضًا / بون به زامنى يه كترى.

- القوم على أمر: اِتَّحَدُوا مُتَّفِقِينَ عَلَيْهِ / ريك كوتن، پيك هاتن، يه كيان كرت.

ضَامِنٌ. ضَمِينٌ: كَفِيلٌ / زامن، دسته بهر، كه فيل.

- : مُلْتَزِمٌ / لوپرسراو.

ضَمَانٌ. ضَمَانَةٌ: كِفَالَةٌ / زامنى، دسته بهرى، كه فيل دان.

- : اِلْتِزَامٌ / لوپرسينه وه، لوپرسراوى، دسته بهر.

ال - اِلْتِجَاعِي / دسته بهرى كومه لايه تى، دستگيروى كومه لايه تى.

ضَمِنٌ: داخِلٌ / له نارو.

- : بَيْنٌ / له تيتوان.

ضَمِينًا: مَعَ غَيْرِهِ / له گه ليانا.

مَفهُومٌ - : مُضْمَنٌ / زانراو.

مُضْمَنٌ: مَكْفُولٌ / زامن كراو، كه فيل دار.

تَضَامُنٌ: اِلْتِزَامٌ مُشْتَرِكٌ / دسته بهرى، يه ك گرتن.

- : تَمَاسُكٌ وَ اِتِّحَادٌ / يه كيتى، هاوكارى، پشتگيرى.

بال - : بِالْاِشْتِرَاكِ / به يه كيتى، به هاوكارى.

مضمون: مَكْفُولٌ / زامن كراو، كه فيل دار.

- : مُؤْتَمَنٌ / پشتى بهر ده به سترى، باوه پى بهر ده كرى.

- : مُؤْمَنٌ عَلَيْهِ / پاريزواو، دانباكراو.

- : مَعْنَى: فَحْوَى / مانا، وانا، تاوه روک، ناواخن.

ضن:

ضَنٌّ بِالشَّيْءِ: حَفِظَهُ. اِسْتَبْقَاهُ / پاراستى، لاي خوئ داي نا، گلى دايه وه.

- : بِالْمَكَانِ: لَمْ يَبْرَحْهُ / به جيتى نه هيشت، تيامايه وه.

- : بِالشَّيْءِ: بَخِلٌ / رزديى كړد.

ضنين: بَخِيلٌ / رژد.

- : قَلِيلٌ / كم، كه ميگ.

ضنا:

ضَنًّا: اِخْتِبَاءٌ / خوئ (شارده وه، له بؤسه دانا، مه لاس دا).

- المال: كَثْرٌ / زوربو، فره بو.

- ضَنِنَتِ الْمَرْأَةُ: كَثُرَ اَوْلَادُهَا / مندالى زوربو، شفته ژى بو.

ضانيء. ضَانَةٌ: الْمَرْأَةُ كَثِيرَةُ الْاَوْلَادِ، ثَاغِرَةٌ مِّنْ دَالِ زَوْرٍ، شَفْتَةٌ زَوْرِيْكَارٍ.

ضنء: كَثِيرَةُ النِّسْلِ / وه چه زوى، مندال زوى.

ضنء: الْاَوْلَادِ / مندال، جهرگ، وه چه.

ضنك:

ضنكُ: ضَعْفُ/ لاواز بو.

- عيشه: تضايق/ كم دست و كم گوزه ران بو.
ضنكُ: ضيق/ كم دستي، هه ژاري، نه بوني، تهنگانه،
دهس كودتي، نه دارايي.

عيش - فقر/ نانهسكي، هه ژاري، مەمره و مه ژي،
كوله مه ركي.

ضنك: فقير. مُعَدَم/ هه ژار، كم دست.

- التابع الذي يخدم بِخَبْرَه/ نيش كره به

نانهسكي.

ضناكة: العيش الضيق/ زياني كم دستي و هه ژاري و

نه بوني و نانهسكي.

ضنا:

ضنني: ضَعْفَ و هزل/ لاواز بو، بيهيز بو، كه فته كار بو،

پهكي كهوت.

اضني: انهك/ هيلاكى كرد، پهكي خست، زه بوني كرد،

شه كه تي كرد، چروسانيه وه، ماندوي كرد.

- هزل/ لاواز و بيهيزي كرد.

ضني: نهك/ هيلاك كردن، هيلاكى، پهك كهوتن.

- مرض و هزال/ دهر دونه خووشي، لاوازي و

بيهيزي، دهره باريكه.

- ضنو: ضنو: اولاد/ منال، وه چه.

ضن: مُضْنِي: مُنْهَك/ هيلاك، كفت، ماندو، شه كهت.

- مهزول/ لاواز، بيهيز.

- بالمتعاب و الهوموم/ هيلاكى نيش و خه م

و خه فته.

ضهد:

ضهد: إِضْطِهَادٌ: آذي و عذاب/ سزاي دا، چهوسانيه وه.

- ضيقُ علي/ تهنگي پنه هه لچني، خراب

له گه لي جولايه وه.

إِضْطِهَادٌ: إِيْذَاءٌ و تعذيب/ سزادان، چهوسانه وه،

نازاردان.

- جَوْر/ زرداري، زرد لي كردن.

مُضْطِهَدٌ: مُعَذَّبٌ. مَظْلُومٌ/ كه ساس، زرد لي كراو، ستم

لي كراو، چهوساوه، سزادراو.

مُضْطِهَدٌ. مُعَذَّبٌ. ظالم/ زردار، چهوسينه ر، ستم كار.

ضهي:

ضاهي: شاكل و شابه/ له وچو، له يهك چو،

هاوشيوه يه تي.

- الشهيءُ بغيره: قابله/ بهروردي كرد.

ضهي: شبيهه/ له يهك چو، چونهك، هاو (شيوه)، جَوْر

چهشن.

مُضَاهَاةٌ: مُشَابَهَةٌ/ له يهك چون، چون يهك بون،

هاويه كي.

- مُقَابَلَةٌ/ بهرورد كردن.

ضاء:

ضَاءٌ. اَضَاءٌ: اَنَارٌ/ روناك بوه وه.

اَضَاءٌ ضَوْءٌ: نَوْرٌ/ روناكي كرده وه.

- عليهم/ روناكي كرده وه.

- العقول. اوضح. اَنَارٌ/ وشياري كرده وه، نبي

كه ياندن، ناشكراي كرد.

إِسْتِضَاءٌ: به: إِسْتِنَارٌ/ به كاري هينا بو روناكي.

- من فلان: إِسْتِشَارٌ/ راويژي پنه كرد.

ضوء. ضياء: نور/ روناكي، روشنايي.

- الشمس/ تيشكي رُوژ، هه تاو، خوره تاو.

- القمر/ تيشكي مانگ، روناكي مانگ، تريفه.

- المصباح/ روناكي چرا.

- النهار/ هه تاو، روناكي رُوژ، تيشكي خور.

على - كذا/ به گزيه ي، له سر ري و شوييني.

مُضِيءٌ. ضوئى: منير/ روناك، روشن.

- مُشْرِقٌ/ تيشك دار، بريقه دار، به شوق.

ضار:

ضار: جاعٌ شديداً/ زدي برس بو.

- الأمرُ فلاناً: اَضْرَبَ به/ زياني (ليدا پنه گه ياند).

تَضَوَّرَ: تَلَوَّى من الم (او جوع)/ تلايه وه، گيتنگي دا.

ضور: الجوع الشديد/ برستي.

- السحابه السوداء/ هه وري رهش، هه وري چلكن.

- الذليل الحقير/ رسوا.

ضوض:

ضوضي: احدث الضوضاء/ ژاره ي نايه وه، كرده به

(ژاره ژاو، قاروقيز، قيرژو هور).

ضوضاء. ضوضى: اصوات الناس فى الزحام /
دهنك دهنك.

- - - - : جلبه / ژاره ژاو، قيرزه قير، قيرژ مور، هراو موريا، گويه بند، گويه نگ، گهر دش.

ضياء (فى ضوء) ضيافة (فى ضيف)
ضاع:

ضاع. اضاع. ضيَع. فقد / ون بو.

- - - - منه: فقد و خسراً / ونى كرد، له كيس چو، دپوانى.

- - - - منه: اعمل / فهاموشى كرد.

- - - - منه (كالفرصه) / له كيسى چو، هلى له كيس چو.

- : هلك / له ناوچو، تياچو، مرد.

ضيَع. اضاع الشيء: فقدته / ونى كرد.

- - - - حقه. سقط و فقهه / مافى نهما، له كيس خوى دا.

- - - - : اهلك / ائتلف / ويرانى كرد، فهوتانى.

- - - - المال: افناء / له بوردى دا، به فبروى دا.

ضياع. ضيَع: فقدان / ون بون، له كيس چون، ون كردن، له دست چون، سه رتيا چون.

ضائع: فاقد / ون بو، ون.

مُضَيَع. مضايح: كثير التضيع / ون كه، تنگ لى كه وتو، جلفى.

ضيفة: المرأة من ضاع / ون كردنيك.

- : الارض المغلة / كيلگه.

- : عقار / خانوبه ره.

- : قريه صغيره / گوند، دئ.

ضاف:

ضاف: نزل به ضيفاً / بو به ميوانى.

ضيف. اضاف: قدم له الضيافة / ميواندارى كرد.

اضاف. ضاف: ضم / خستيه پال، خستيه سر، تيروهى دا، دايه دهمى.

انضاف اليه: انضم / چوه پال.

استضافه: طلب اليه الضيافة / ميواندارى كرد، بانگى كرد.

- به: استغاث. لجأ اليه / په ناي برده به، هاوارى بو برد.

ضيف: نزيل / ميوان.

إكرام ال - / ميوان دارى، ريژى ميوان گرتن.

ضيافة / ميوان دارى، بانگيشتن.

مُضَيَف: صاحب الضيافة / خانه خوى، ميوان دار.

مُضَيِّفَة: صاحبة الضيافة / خانه خوى، ميوان دار.

- الطائرات / ميوان دارى فروكه.

مُضَيَف. مَضَيِّفَة: مكان لضيف / ديوه خان، ژورى ميوان.

إضافة: ضم / خستنه پال، خستنه سر، تيروه دان، سه ريار كردن.

- : زيادة / ژور كردن، دريژ كردن، دانه دهم.

- ال / سه ره پاي.

إضافى: مزيد / سه ريان، خراوه سر.

مضاف فى النحو / وه پال دهر.

- اليه / وه پال دراو.

ضاق:

ضَيِّق: ضد اتسع / تهسك بو، تونك بو، هاته وه يهك.

ضَيِّق: ضد وسع / تهسكى كرد، تهنگى كرد، هيتايه وه يهك، جهرانى.

- الثوب و الرباط: ضد مدّ و بسط / تهسكى

كرده وه، تونگى كرده وه، قارسى كرد.

- على: ضفط / په ستانى، هيتايه وه يهك، په ستاوتى.

- على: ضايق: شدّد على / تهنگى پښ هال چنى،

هه راسانى كرد، تهنگه تاوى كرد، لئى هال بيچا، بيژارى

كرد، وه پسى كرد، قارسى كرد، تهنگى دا، سه رى كرده سر.

- على العدو: حاصره / نابلقه ي دا، تهنگى پښ هال چنى، كه ماروى دا.

تضايق: إنزعج و تكدر / بيزار، په ست، وه پس، هه راسان) بو.

- منه: تعب / لئى بيزار بو، به ده ستيه وه هيلاك بو، لئى وه پس بو.

- مالياً / ده ستى كورت بو، هيچى به ده ستيه وه نهما.

ضايق: عاسر / تهنگانه و نه بونى كرد.

- استتضام حَقَّةُ: إنتقصه ایّاه / مافی خوارد، پئی رهوا نه بیئی.
 ضَمِيمٌ: ظَلَمٌ / زُورِ، زُورِ داری، جه ورو ستم.
 ضَائِمٌ: ظَالِمٌ / زُورِ دار، ستم کار، بهش خُور.
 مُسْتَضَامٌ: مَظْلُومٌ / زُورِ لئِ کرّوا، که ساس، ستم لئِ کرّوا، ماف خوروا، بهش خوروا.

- اُزَعَجٌ و كَدْرٌ / بیزاری کرد، هراسانی کرد، وه پرسی کرد، جاپرسی کرد.
 - (تَعَبٌ / هیلاکی کرد، شه که تی کرد، ماندوی کرد، سه ری لئِ هینایه وه یه.
 ضَبِيقٌ: ضِدٌ اِسْاعِ او عُرْضٌ / ته سکی، ته نگي، ته سک و تروسکی.
 - هَمٌّ / په زاره و خه م و خه فه ت.
 - شِدَّةٌ عَسْرٌ / ته نگانه، نه بونی.
 ضَائِقَةٌ: مُضَائِقَةٌ. ضَبِيقَةٌ: سوء الحال او الفقر / نه بونی، هه زاری، ده ست کورتی.
 - مَالِيَةٌ / بی پاره یی، نه دارایی.
 ضَبِيقٌ: ضِدٌ عَرِيضٌ او واسِعٌ او مُتَسِعٌ / ته سک، تروسک.
 - مَحْصُورٌ / گپراو، نابلوقه دراو، گه مارو دراو، جه پراو.
 - اللَّثِيَابُ: ضِدٌ واسِعٌ / ته نگ، ته سک، پچوک.
 - العَقْلُ / که م هوش، که م نه قل، گه لحو، و، ده به نگ.
 - الخُلُقُ: ضَنْجُورٌ. قَلْبٌ / بین تاقه ت، بی نارام، جاپرس.
 تَضْبِيقٌ: ضِدٌ تَوْسِيعٌ / ته سک کردنه وه.
 - ضَغْطٌ / په ستاندن، ته نگ پئ هه ل چنین.
 - الخُنَاقُ: ظَلَمٌ / جه ورو، زُورِ داری، زُورِ لئِ کرّدن، لئِ هه ل پئ چان.
 - الرِّبَاطُ / تونگ کردن، جه راندن.
 مُضَائِقٌ: مُزْعَجٌ. مُتَعَبٌ / هیلاک کر، بیزار کر، وه پرس کر.
 مُتَضَائِقٌ: مُزْعُوجٌ / بیزار، بین تاقه ت، بین نارام، وه پرس، قارس، جاپرس.
 ضَبِيقٌ: ماضاق عنه الصدر من خزن وهم / خه م و خه فه ت، ده ریدو به لا، کوست که ورتن.
 - شِدَّةٌ / ته نگ و چه له مه، ته نگانه و نه بونی.
 مُضْبِيقٌ: مَعْرٌ ضَبِيقٌ / باریکه پئ، توله پئ.
 - مَعْرٌ بَيْنَ الْجِبَالِ / ده ریه ند، گه لی.
 ضام:
 ضامٌ: ظَلَمٌ / زُورِ کرد، زُورِ داری کرد، جه وروسته می نواند.

صِنَاعَةُ الطَّبِيخِ طِبَاخَةٌ. حِرْفَةُ الطَّبَاخِ / چِيشْت لِيَتْنَان،
چِيشْتِكِرِي، شِيوپِيَزِي.

طَبَاخ. طَاه. طَاهِي / چِيشْتِكِرِي، چِيشْت لِيَتْنَر، لِيَتْنَر،
شِيوپِيَز.

- : جِهَانِ الطَّبِيخِ / سَوْنِكِه، تِهْبَاخ، نَاگِرْدَان.

طَبِيخ: مَا طَبِيخٌ مِنَ الطَّعَامِ / چِيشْت، لِيَتْنَرَو.

مَطْبِيخ: مَكَانِ الطَّبِيخِ / چِيشْتِنَخَان، لِيَتْنَاگ، نَاشِكِه.

مَطْبِيخ: جِهَانِ الطَّبِيخِ / تِهْبَاخ، سَوْنِكِه، نَاگِرْدَان.

مَطْبُوخ. مُنْضَج. مَطْهِي / لِيَتْنَرَو.

- : مُدْبِر / نَرَاوِه، دِرُوسْتِكِرَاو، پِيَكِ هِيَتْنَرَو.

طَبْر:

طَبْر. طَبْر. قَاس / تِهْوَر.

طَبِيش:

طَبِيشٌ فِي الْمَاءِ: تَخْبِطٌ / شَلَبٌ وَ هَوِيٌّ كَرْد، شَلَبِه شَلَبِي
يُو.

طَبَاشِير. طَبَشِير. صَوَارِي / تِهْبَاشِير، دِهْبَاشِير.

طَبَع:

طَبَعُ الْكِتَابِ: كَتَبَهُ بِالْجِهَانِ / چَپِي كَرْد، لِه چَپِي دَا.

- : نَصَمٌ / پِه نَجِهِي پِيَانَا.

- عَلَيْهِ: خَتَمٌ / مَوْرِي كَرْد، شِه قَلِي كَرْد.

- الدَّرْهَمَ: سَكَّةٌ / دِرَاوِي دِرُوسْت كَرْد، لِيَتِي دَا، سَكِهِي
لِيَتْدَا.

- : طَبَعُ الْأَنْاءِ: مَلَأَهُ / پِرِي كَرْد.

- السَّيْفَ: عَمَلَهُ / دِرُوسْتِي كَرْد.

طَبَعُ الْحَيَوَانِ: رَوْضَةٌ / رَايِ هِيَتْنَا، مَالِي كَرْد، دِه سْتِه مَوِي
كَرْد.

طَبِعَ عَلَى كَذَا: رُوِّضَ. رُوِّضَ / پِيَتِي رَاهَاَت، خَوِي
پِيُوِه گِرْت، رَسكَا، رَاهِيَتْرَا.

- : اِنطَبَعُ: كَتَبَ / لِه چَپ كَرْدَا.

تَطَبَعُ: تَأَثَّرَ. تَخَلَّقُ / رَاهَاَت، خَوِي گِرْت، رَسكَا.

- : بِطَبَايَعِ اِبْيِه: تَخَلَّقُ بِاخْلَاقِه / خَوِيُوِه وِشْتِي بَاوِكِي
گِرْت.

- : النَّهْرُ: قَاضٍ / مِه نَسَا، رُوِيَارِه كِه پِر بُولِه نَاو،
سِه رِيَزِي بُو.

طَبَعُ الْكُتُبِ / چَپ كَرْدَن، لِه چَپ دَان.

- : نَصَمٌ / مَوْر كَرْدَن، پِه نَجِه پِيَانَان.

- : الْأَصَابِعُ / پِه نَجِه گِرْتَن.

- : الْحَجَرُ: كِتَابَةٌ عَلَى الْحَجَرِ / بِه رِه مَهَل كِه نَدَن،

لِه بِه رِد نُوَسِين، لِه بِه رِد مَهَل كَوَلِين.

- : طَبِيعَةٌ. طَابِع. طَبَايَعُ: سَجِيَّةٌ / سِرُوشْت، نِه رِيَت،

خَوْرَسِكِي.

- : خُلُقٌ / خُو، رِه وِشْت،

رِه فِتَار، شِيَوَار.

- : مِزَاجٌ / مِه رِهَس، نَارِه زُو.

إِعَادَةُ الْ- / لِه چَپ دَانِه رِه، دُوِيَارِه چَپ كَرْدِنِه رِه.

بَارِدُ الْ- / خَوِيَن سَارِد، لِه سِه رَخُو.

حَادُ الْ- / خَوِيَن گِه رِم، تَوْرِه، تَوْرِه وَ تَوِي.

تَحْتَ الْ- / لِه زُوَر چَپ دَايِه.

صِنَاعَةُ الْ- : طَبَاعَةٌ / چَپِه مَهِي.

طَبَعَةٌ: الْمَطْبُوعُ مِنَ الْكِتَابِ فِي الْمَرَّةِ / چَپ كَرَاو.

- : اَوَّلِي / چَپِي يِه كِه م.

طَبَايَعُ. طَابِع. مَطْبَعِي / چَپ كِه ر، چَپِيَار، پِيَت رِيَك
خَر.

- : صَانِعُ السِّيَوفِ وَ أَمْثَالِهَا / شِيرِگِه ر، چِه قَوْگِه ر.

مَطْبَعَةٌ. مَطْبَعُ: مَكَانُ الطَّبَعِ / چَپِخَانِه، چَپ كَا.

مَطْبِيعَةٌ. آلَةُ الطَّبَعِ / مِه كِيَنِي چَپ، چَپِكِه.

مَطْبُوعٌ: طَبَعٌ / چَپ كِرَاو.

- : عَلِي كَذَا: مَجْبُولٌ عَلَيْهِ / وَ فَيْتِر بُوِه، نِه وِه
خَوِيُوِه وِشْتِيَتِي، وَ رَاهَاَتُوِه، خَوِي پِيُوِه گِرْتِه، دِه قِي

پِيُوِه گِرْتِه.

مَطْبُوعَاتٌ / چَپِه مَهِي.

طَابِعٌ / پُول.

- : بَرِيدٌ / پُولِي پُوَسْتِه.

- : مَالِي / پُولِي دَارَايِي.

- : خَتَمٌ / مَوْر، شِه قَل.

طَبِيعَةٌ: الْقِسْمَةُ الْمَكُونَةُ لِلْعَالَمِ الْمَادِي / سِرُوشْت،

خَوْرَسِكِ.

- : سَجِيَّةٌ / خُو، رِه وِشْت، نِه رِيَت.

ال- : الْبَشَرِيَّةُ / رِه وِشْت وَ خَوِي نَادِه مِيَزَاد.

عِلْمُ الْ- / سِرُوشْت زَانِي.

فَوْقُ الْ- : خَارِقُ الطَّبِيعَةِ / زُوَر سِرُوشْت.

- سروش کرد.
- ضد مُصنَّع / ناسایی.
- ضد شاذ / روه، ناسایی، سروشتی، خورسکی.
- عادی / ریک و پیک، ناسایی.
- مختص بعلم الطبيعيات / سروشت زان.
- علم الطبيعيات / زانیاری سروشتی، سروشت زانیی.
- تاریخ طبیعی / میثوی سروشتی.
- طبع: دئیء الخلق / بین‌ثابرو، به‌دخو، به‌دیره‌وشت.
- سیف طبع: صَدِيء / زه‌نگاوی.
- طبع طبع: الصداو الدنس / زه‌نگ، گلاری، پیسی.
- العیب / شورهی، به‌دخویس.
- طبیق:
- طَبَق. اَطْبَقَ / اَقْفَلَ / دای‌خست.
- طَبَق: ضد اِنْفَتَحَ / داخرا، جوت بو.
- طَبَق الشیء: عَمَّ / بلاویوه‌وه، بو به باو، بو به مؤده.
- غَطَى / دای پوشی، سه‌ری نایه‌وه، سه‌ری گرت.
- جاء مُطابِقاً / ته‌واوبو، که‌م و زیادی نه‌بو، فیت بو، پر به‌پری بو.
- قاعده علی / ری و شونینکی سه‌پاند.
- اَطْبَقَ: غَطَى / دای‌پوشی، سه‌ری نایه‌وه.
- اللیل / اظلم / تاریکی کرد.
- ت النجوم: کثرت / نه‌ستیره زوریو.
- ت الحُمى علیه: دامت لیلاً و نه‌اراً / تا‌کای دریزه‌ی خایان.
- اطبقوا علی الامر: اجمعوا علیه / مه‌وسه‌لمانیان،
- قابل بون، به دلیان بو، ریک که‌وتن.
- طابق: وافق / قابل بو، به‌دلی بو.
- بین شینین: جعلها علی حدو واحد / وه‌ک یه‌کی لئ‌کردن.
- بین شینین: جعل احدها علی الآخر / خستنیه سه‌ریه‌ک، جوتی کردن.
- اِنطَبَقَ: تَطَبَّقَ: صار مُطابِقاً اِی خلاف مُنْفَتِحَ / داخرا، جوت بو.
- علی کذا: جاء مُطابِقاً و موافقاً / (گونجاو، جوت، ته‌واو) بو، بوی بو.
- تطابق القوم: اِتَّفَقُوا / ریک که‌وتن، پیک هاتن.
- شینین: کانا متطابقین / جوت بون، وه‌ک یه‌ک بون، جیاوزیان تیا نه‌بو.
- طَبَق. مطبوق: مَقْفَل / داخراو، جوت.
- محصور / ترنجاو، پیوه‌بو.
- مُطابِقَة: مُوافِقَة / گونجان.
- تَطابُق فی الرياضیات / هاوجوتی، وه‌ک یه‌کی.
- الحسایات / ته‌بایی، ته‌واوی، پیاچونه‌وه.
- مُطابِق: موافق / قابل، هاوجوت، هاوتا، گونجاو.
- تَطابُق / جوت بون، جوتاو.
- طَبَق: غطاء / سه‌رقاپ.
- صَحْن / قاپ، ده‌وری.
- صینیة / سینی.
- الفنجان / ژیرکوب، ژیریاله.
- التدرخین / ته‌پله‌کی جگه‌ره.
- طَبَق: وفق / وه‌کو، گونجان له‌گال، به‌گویره‌ی، به‌پیسی، وه‌ک.
- موافق / هاوجوت، گونجاو، هاویه‌ک.
- المرآم / وه‌ک خواست، به‌گویره‌ی پیویست.
- الاصل / ده‌قاوده‌ق، کوت و مت.
- طَبَقاً لِرَغْبَة / به‌گویره‌ی خواستی.
- طَبَقَة: مرتبة / پله، پایه.
- حال / بار، نوخ.
- ساف / چین.
- النغم: مقامه / ناواز، تون.
- من الارض / چینن له‌زه‌ری.
- من الناس / چینن گه‌ل.
- الصراع الطبقي / چینایه‌تی.
- علم طبقات الارض / زه‌ری زانی، جیولوژی.
- طَبَق. طبیق. مطابق / وه‌ک یه‌ک، هاو...، چون یه‌ک.
- طابق من البيت / نه‌وم، قات.
- تطبیق: توفیق / ریک خستن، گونجان.
- طی / قه‌دکرن، نوشتانه‌وه.
- الشیء علی غیره / خستنه سه‌ریه‌ک، جوت کردن.
- اشتغال، تشغیل. تجریب / کار پی‌کردن، کارکردن، تاقی کرده‌وه.

- : اِشْتِغَالَ، تَشْغِيل. تَجْرِب. / کار پس کردن،
 کار کردن، تاقی کردن و ه.
 تَطَابِقُ / جوتاو، خستنه سه ریه ک.
 تَطْبِيقِي: مُجَرَّبُ / کار پس کراو، به کار میتراو، کرده کی.
 مُطْبِقُ: سِجَن تَحْتَ الْأَرْضِ / ژیرزه مین، زینزانه.
 - : كَلْبِي. تَام / تهاو، په تهری.
 جُنُون - / په تهری، شیتی په تهری.
 طابوق: آجر. قرمید / خشت.
 - نار ی - احمر / خشتی سور.
 - اصفر / حشتی نه باتی.
 - مصخرج / خشتی جوش.
 عامل ال - / خشت بر.
 عامل رمی ال - / خشته نداز.
 عَمَلُ ال - / خشت برین.
 طبل:
 طَبْلٌ. طَبْلٌ: ضَرْبُ الطَّبْلِ / ته پئی ژهن، له ته پئی دا،
 ته پئی لئدا.
 طَبْلٌ: صوت الطبول / ته پل لئدان، دهنگی ده مؤل.
 - . طَبْلَةٌ: آلة التَّطْبِيلِ / ته پل، یاله بان.
 - ذَا وَجْهِين / ده مؤل.
 طَبْلَةٌ: طبل صغير / ته پئی بچوک، دومبوك.
 - الْأُذُنُ / ته پئی گوی، په رده ی گوی.
 - العمود: كُشْفَه / کوله.
 غشاء ال - / په رده ی گوی.
 طَبَّالٌ: صَاحِبُ الطَّبْلِ وَضَارِبُهُ / ته پل ژهن، ده مؤل
 ژهن، ده مؤل کول، ته پل لئدهر.
 طِبَايَةُ: حِرْفَةُ الطَّبَّالِ / ده مؤل ژهن، ده مؤل کول، ته پل
 لئدهر.
 طَبَّيَّةٌ: مِئْضِدَةٌ مَسْتَدِيرَةٌ يُرَقُّ عَلَيْهَا الْحَبْزُ / پنه.
 - : - - يُوَكَّلُ عَلَيْهَا / خوان، ته پله ک.
 - العمود: كُشْفَه / ته پله کی سه رپایه و کوله که،
 کوله.
 طيب (في طب) طبيعة (في طبع)
 طجن:
 طجن: قَلِي / سور ی کرده وه.
 طاجن. طَيِّجُنْ / مِقْلَاة / تاوه.

طح:
 طَحٌّ: بَسَطُ / ته ختی کرد.
 اِنطَحُّ: اِنْبِسَطُ / ته خت بو.
 طَحَّانٌ: الْمُنْبِسِطُ مِنَ الْأَرْضِ / ته خت، زهوی ته خت،
 ته ختان، ته ختایی.
 أَطْحَهَ: اسْقَطَهُ، رَمَاهُ / خستی، فریسی دا.
 طَحْطَحُّ: كَسَرَ / شکانی.
 - الْقَوْمُ وَ بِالْقَوْمِ: بَدَّدَهُمْ وَ اَهْلَكَهُمْ / پهرش و
 بلاوی کردن وه، ته فروتوانی کردن، فوتوانتی.
 طحل:
 طَحْلٌ: عَظْمٌ طَحَالُهُ / سپلی مات، سپلی ناوسا.
 - الْاِنَاءُ: مَلَأَهُ / پری کرد.
 طحال. طُحَالٌ: غُدَّةٌ اِسْفِنْجِيَّةٌ / سپل.
 طُحَالٌ: اِلْتِهَابُ الطَّحَالِ / دهردی سپل، هه وکردن و
 ناوسانی سپل.
 طحل: مَلَأَ / پری، لیوان، لیوان لیو، لیو او لیو.
 طَحْلِبٌ. طَحْلِبٌ: نَبَاتٌ شَدِيدٌ الْخَضِرَةُ يَنْمُو فِي
 الْأَمَاكِنِ الرُّطْبِيَّةِ / قه وره.
 طحن:
 طَحْنٌ. طَحْنٌ: تَطْحَنُ: جَعَلَهُ دَقِيقًا / هاری، وردی کرد،
 کردی به نارد.
 طحين. طَحْنٌ: دَقِيقٌ / نارد، هارداو.
 طحيني: دَقِيقِي. كَالدَّقِيقِ / ناردین، وه ک نارد.
 طَحَّانٌ: صَانِعُ الطَّحِينِ / ناشه وان، باراش هار.
 - : بَاعِعُ الطَّحِينِ / نارد فروشی.
 طحانة: حِرْفَةُ الطَّحَّانِ / ناشه وان، نارد فروشی.
 طاحون. طاحونه. مَطْحَنَةٌ. رَحِيٌّ / ده ستار، ده ستهار.
 - - - مَطْحَنَةٌ / ناش.
 - - - الْجِنُّ / ناشی قاوه، قاوه هار.
 - الريح. - الهواء / ناشی با.
 - الماء / ناشی ناو.
 طاحنة: ضَرَسُ / خری، دان.
 طَحُونٌ. طَحَّانَةٌ: حَرْبٌ / جهنگ.
 طر:
 طَرَّ السَّكِينُ: سَنَّهُ / تیژی کرد، ساوی دا، ده مه زهردی
 کرد.

طَرَّةٌ: جبین. ناصیة/ نارچه‌وان.
 - طَرٌّ: طرف کل شیء و حاشیة/ که‌نار، لیوار، قه‌راخ.
 طَرًّا: جمیعاً/ هم‌مو، به‌کومه‌ل، هم‌وان.
 طَرًا: طَرًّا عَلَیْهِمْ: جانهم فجأة/ کوت و پرهات، له ناکاوا هات لایان.
 - حَدَّثَ عَلَی غَیْرِ اِنتِظَارٍ/ روی دا، (له پپ، له ناکاوا) روی‌دا.
 - الْمَكَانُ: اِسْتَعْمَرَهُ/ داگیری کرد، ده‌ستی به‌س‌راگرت.
 اَطْرًا: بِالْعِیْرِ فِي الْمَدِیْحِ/ پیا‌ه‌ل‌دا، مه‌رایس کرد، پشی پشی کرد.
 طَارِیءٌ: غَرِیْبٌ/ نامۆ، بیانی.
 - عَارِضٌ/ روداو، رئی‌که‌وت.
 - غَیْرِ مَنْتَظَرٍ/ ناکاوا، ناکایی، له‌پپ، به‌رئی‌که‌وت، توش بون.
 طَارِئَةٌ: دَاهِیَةٌ/ به‌س‌رهات، کاره‌سات، به‌لا، به‌لای لابه‌لا.
 - اَمْرٌ غَیْرِ مَنْتَظَرٍ/ کاریکی (له‌پپ، له ناکاوا، به‌رئی‌که‌وت).
 - سَكَانٌ غَیْرِ اَصْلِیِّنَ/ بیگانه، داگیر‌که‌ر.
 طَوَارِیءٌ: جَمْعُ طَارِئَةٍ/ ناکاوا، له‌پپ، توش بون.
 مُسْتَشْفِیٌ اِلَّا - / خسته‌خانه‌ی فری‌اخ‌ر.
 اِطْرَاءٌ: تَمَلُّقٌ/ ریاء/ رواله‌ت، رواله‌ت نواندن، پیا‌ه‌ل‌دان، پشی‌پشی، مه‌رایس.
 طَرَّانٌ: اَلْاَمْرُ الْمُنْكَرُ/ کاری نابه‌جین.
 طَرَّانِیٌّ: لَا یَعْرِفُ مِنْ اِیْنٍ/ نامۆ، بیانی.
 کلام - مُنْكَرٌ/ قسه‌ی نابه‌جین، ناپه‌س‌ند، قوی.
 طَرِبٌ:
 طَرِبٌ: اِمْتَرَّ فَرِحًا/ دلشاد بو، دلخوش بو، دلی کرایه‌وه، گه‌شکه‌دار بو، گه‌شکه‌گری.
 - اِضْطَرِبٌ: اِنْزَعَجَ/ تَشْوَشٌ/ په‌شو‌کا، شپه‌زه‌بو، هه‌ژی.
 طَرِبٌ: غَنَى. تَغَنَّى/ گزرائی وت، چرائی، ده‌نگی له‌ه‌ل
 پپی، چریکانی.

- اَطْرَبُ/ فَرَحٌ/ دلشادی کرد، دلخوشی کرد، کردی به‌خوشی و پینکه‌نین.
 اِسْتَطْرَبُ: اِسْتَشَدَّ طَرِبَهُ/ تاره‌زوی هه‌لسا، گه‌شکه‌گری.
 طَرِبٌ: فَرَحٌ/ خوشی، شادی، دلشادی، گه‌شکه، به‌زم.
 آله - / نامیتری به‌زم و ره‌زم، نامیتری زه‌ندن.
 طَرِبٌ: مُهْتَرٌّ فَرِحًا/ دلشاد، دلخوش، شاد، پی‌خوش‌حال، گه‌شکه‌دار.
 طَرِبٌ: مِطْرَابٌ: کثیر الطرب/ روخوش، قوشمه، روو به‌پینکه‌نین.
 مُطْرِبٌ: یَحْمِلُ عَلَی الطرب/ قوشمه، دلشاد‌که‌ر.
 - مُغْنٌ/ گزرائی بیژ، شایه‌ر، گزینده.
 صَوْتُ - رَحِیمٌ/ ده‌نگی خوش، ناوازی دل‌رفین.
 طَرِبَالٌ: مَعْلَمٌ. مَا یُشَاهَدُ مِنْ بَعِیدٍ/ نیشانه، که‌له‌که‌به‌رد، رئی‌نیشان.
 طَرِبُوشٌ/ فِیْسَتْ، فِیْسٌ.
 طَرِحٌ:
 طَرَحَ الشَّیْءَ وَ بِالشَّیْءِ: رَمَاهُ. اَلْقَاهُ/ هاویشتی، هه‌ل‌یدا، فری‌یدا، توری‌دا.
 - الثَّوْبُ عَلَیْهِ: اَلْبَسَهُ/ کردیه به‌ری، دای به‌سه‌ریا.
 - اَسْقَطَ عَدْدًا مِنْ اَكْبَرِ مِنْهُ/ لئی ده‌رکرد.
 - عَلَیْهِ سَوْأَلٌ: اَلْقَاهُ/ پرسباری له‌ی‌کرد.
 - عَلَیْهِ مَسْئَلَةٌ: عَرْضَهَا/ پرسباری پین‌کرد، راویژی پین‌کرد، باستیکی یۆ گتیرایه‌وه.
 - عَلَی الْاَرْضِ: رَمَاهُ/ کوتای، دای) به‌زه‌ویدا.
 - هُ عَنَهُ: اَبْعَدَهُ/ تَبَّذَهُ/ له‌خوی دورخسته‌وه، ده‌ستی پیوه‌نا، ده‌ستی له‌ه‌ل گرت، وا‌زی له‌مِینا.
 - ت الْحَبَالِ: اَجْبَهَضْتُ/ له‌باری چو، زگی فری‌یدا.
 - ت حَبْلِی الْبِهَانِمَ: اَسْقَطْتُ/ به‌ری فری‌یدا، به‌ری‌خست.
 طَرَحَ الْحَبْلِی اَوْ الْاَنْثَى: صَيَّرَهَا طَرِحًا/ پتی فری‌یدا، له‌باری جوان.
 طَارَحَهُ الْكَلَامُ اَوْ الشَّعْرُ اَوْ الْقِنَاءُ: نَاطَرَهُ وَ جَاوَبَهُ فِیْهِ/ وت و ویژیان کرد، شه‌ره‌ شیعریان کرد، گره‌وی قسه‌و شیعره‌ گزرائیان کرد.
 طَرَحَ اِلْقَاءَهُ/ فری‌ دان، هه‌ل دان، هاویشتن.

(طرد: امر بطرده/ گالی دهرکردنی دا، فرمانی دهرکردنی دا.
 إطرْدُ الأَمْرُ: تبع بعضه بعضا/ به دوی یه کدا هاتن، به رودو بون.
 - إِبْتَعَدُ/ دورکوتوه.
 إِسْتَطْرَدَ: إنحرف. حاد. خَرَجَ عن/ له باس لایدا، لایدا.
 - إِنْتَقَلَ قی کلامه من ذاك الى هذا/ دریزهی پی‌دا، له هه زار ناشی کرد.
 - اليه الأمر/ وصل/ گیش، تیی‌گیش.
 - له: (ظهر له الإنهزام مَكِيدَةً/ به فیل خوی به زان.
 طَرَدَ: إبعاد/ دورخستنه‌وه، لایردن، رادونان، راوه‌دونان.
 - إخراج/ دهرکردن.
 - رزما/ نیراو، پیچراو.
 طَرَادَ: سفينة حربية سريعة/ کشتی راونه‌ر.
 - المكان الواسع/ شوینی فراوان.
 طرید. مَطْرود: مُبْعَدُ/ دورخراو، دهرکراو.
 - منبوذ/ نه‌ویستراو.
 - هارب/ راکردو، دهریه‌دهر، لانه‌وان.
 - العدالة: محروم من حماية القانون/ راکردو، ره‌مه‌ند، ره‌مه‌نده.
 - الذي يولد بَعْدَكَ/ نه‌وهی له دوات له‌داک بوه.
 - من الأيام: طويل/ روژی دریز.
 الطريدان: الليل و النهار/ شه‌رو روژ.
 طارِد: مُبْعَدُ/ دورخرا، دهرکرا.
 - الريح من البطن/ باکیش.
 مَطْرَادَةٌ: مَلَاخَقَةٌ/ راوانان، دواکوتن، هه‌ل برین، شوین که‌وتن، رادونان، راوه‌دونان.
 إِطْرَادَ: تَتَابَعُ/ یه‌ک له‌دوای یه‌ک، به دوی یه‌کدا.
 مَطْرِد: مُتَقَابِعُ/ یه‌ک له‌دوای یه‌ک.
 - متوال/ یه‌ک بینه، به‌دوای یه‌کدا.
 - عام. لا شذوذ فيه/ گشتی، ناسایی، یقه‌موان.
 طردی/ راسته‌وانه.
 طرد: طَرِدُ لِي الملبس: تَأْتِقُ/ که‌شخه بو، که‌شخه‌ی له‌به‌رکرد.

قسه‌و شیعو گورانیان کرد.
 طَرَحَ: إلقاء/ فری دان، هه‌ل دان، هاویشتن.
 - تَبَّذُ/ نه‌ویستن، دورخستنه‌وه، نه‌فه‌روژکردن.
 - فی الحساب: إسقاط عدد من عدد/ دهرکردن، لای‌ده‌رکردن، لیک دهرکردن.
 - خصم/ داشکاندن.
 - الجنين: إسقاط/ به‌ر فری‌دان، له‌بارچون.
 حاصل (او ناتج ال - / به‌ر، نه‌نجامی) دهرکردن.
 طَرَحَ: مَطْرُوحُ/ فری‌دراو، هاویژراو، که‌وتو.
 - سقط/ له‌بارچو، له‌بارچون.
 طريح. مطروح. مُنطرح/ فری‌دراو، هاویژراو، که‌وتو.
 - الفراش/ که‌وتو له‌جیگه‌دا، پال که‌وتو.
 مَطْرَحَ: الموضوع يُطْرَحُ فيه/ شوین که‌وتن، که‌وتنگه.
 - مكان. موضع/ شوین، جیگه، جی.
 مَطْرُوح: مُلْقَى/ هاویژراو، فری‌دراو، هه‌ل دراو، که‌وتو، پال که‌وتو.
 - فی الحساب/ دهرکراو.
 - منه/ لای‌ده‌رکراو.
 أُطْرُوحة: مسألة تطرحها/ پرسیار.
 - بحث يُطْرَحُ لنبيل درجة علمية/ زانست وتار، زان وتار، نامه‌ی ماجستیز و دوکتورا.
 طرح: طرحون: نيات مُعَمَّر/ ته‌رخون.
 طرد: طَرَدَ. طَرَدَ: أَبْعَدُ/ دوری خسته‌وه، رابوی نا، قاوی دا، راوه‌دوی نا، هه‌لی بری.
 - إخراج/ کردیه دهره‌وه، دهری کرد.
 - هه‌ نَحَا/ لای برد.
 - هه‌ من عمله: فَصَلَهُ/ ده‌ستی له‌ نیش کیشاوه، دهری کرد.
 - هه‌ من البلد: نَفَاهُ/ شاربه‌ده‌ری کرد، له‌ شار دوری خسته‌وه.
 طارِدَ. طَرَدَ: تَعَقَّبُ/ شوینی که‌وت، که‌وته شوینی، دوی که‌وت، راوی نا.

- هیئت / دیمه، شیوه، ره‌نگ.

من - حدیث / تازه بابه، شیواری تازه.

من - قدیم / کون، کونه‌پرست، شیواری کون.

طراز: نمط / شیواز، رفتار، شیوه، جور.

طرس:

طرس: محی / سپیوه، کوزانیوه.

- طرس: کتاب / کتبه / نویسیوه.

طرس: صحیفه / لاپره، نوسراو.

طرش:

طرش: ذمب سمعه / که‌ر بو، گویی که‌ر بو، گویی گران

بو.

تطارش: تظاهر بالطرش / خوی که‌ر کرد، خوی لی که‌ر

کرد.

طرش: اصم / که‌ری کرد.

طرش: طرشه / صم / که‌ری.

أطرش: أطروش / اصم / که‌ر.

طرش: البقر و الثیران / ره‌شه ولاخ، گاو مانگاو گامیش.

طرط:

طرط: حَمَق / که‌ر بو، خوی که‌ر کرد، که‌ریتی نواند.

- : خَف شَمَر حاجیبه / بزوی تنک بو.

طرط: احمق / که‌لحق، که‌ر، گیل، گه‌مزه، که‌ودن،

گه‌وج.

طارط: خفیف الحاجین / بزوی تنک.

طرطر: صَلَف و فَاخِر / خوی مه‌ل کیشا، فیشالی لئدا.

طرطور: الرجل الطویل الدقیق / باریک و درتیز،

بالابه‌ری له‌ر، داری واوه‌یلا.

- : قَلَنْسَوَة (أو غِطَاء طویل للرأس) / کلای توج.

طرف:

طَرَفَ عَیْنُهُ: اصابها بشيء فَدَمَعَتْ / چاری ناری کرد.

- : لَطَمَ بیده / چه‌بؤکی وه‌شان، به‌باری له‌پ

بیاکیشا.

- بعینه. طَرَفَ بَصْرَهُ رَمَشَ. اَطْبَقَ اَحد جَفْنیه

على الآخر / چاری داگرت، چاری تروکان.

طَرَفَ: جعله فی الطَرَف / خستیه سه‌ر په‌ر.

اَطْرَفَ: اَتى بالحديث الطریف / قسه‌ی خۆشی کرد،

نوکنه‌ی گزیره‌وه.

- بكذا: اَتَحَفُّ به / بپشکه‌شی کرد، به‌دیاری دایه.

تَطَرَّفَ: جاوز الاعتدال / له‌ وزه چوه دهره‌وه، له‌ وزه

کردیه دهره‌وه، له‌ راده کردیه دهره‌وه، زیاده‌په‌وی کرد.

- : اغار / په‌لاماری دا.

- : اَتى الطرف / هاته سه‌ر په‌ر.

- الشیء: صار طَرَفًا / تیره‌و گلا، توش بو.

اِسْتَطَرَفَ: عَدَّهُ طَرِيفًا / لای خۆش بو، لای سه‌یر بو،

به‌خۆشی زانی.

طَرَفَ: عَين / چاو.

- طَرَفَ: حَدٌّ / که‌نار، لیوار، جه‌سه‌ر، سنور، په‌ر،

لا.

- : مُنتَهی / په‌ر، نه‌په‌ری.

- : آخِر / کوتایی، سه‌ر.

- : راس مُدَبِّب. سِن / نوک.

إرتداد الطرف / لَمَحَة / چاوتروکان، چاوتروکانیک.

طَرَفَ: فَرِيق / ده‌سته، کومه‌ل، لا، لاین.

- : منتهی الشیء / کوتایی، سه‌ر، په‌ر، که‌نار،

چمک، لیوار، گوی.

- : ناحیة. جِهَة / لا، شوین، جینگ، ته‌نیش.

- : عُضْو / په‌ل، قاچ و ده‌ست.

من - فلان / له‌لاین.

طَرَفًا الخُصومة / مه‌ردولا.

أحد طرفی الخُصومة / لایه‌کیان.

أخلى طرفه: اخلی سبیله / به‌ره‌لای کرد، نازادی کرد.

أخلى طرفه: بَرَّاهُ / سه‌رفرازی کرد، به‌ره‌لای کرد.

أطراف البدن / چوارپه‌ل.

- المدينة / ده‌ووبه‌ری شار.

طَرَفَة. طَرِيفَة: مُلَحَة / الكلمة الحلوَة / نوکنه، قسه‌ی

خۆش، پتیکه‌نین.

- : تُحَفَة / نایاب، نادیده.

- : هَدِیَة / دیاری.

فی عین: فی لمحَة / له‌چاوتروکانیکدا.

طَرِيف. طَرَف. طَارَف: مکتسب حدیثًا / تازه، نوی.

- : حَدِيث نعمة / تازه بیاکه‌وتو، تازه ده‌وله‌مه‌ند.

- : غَرِيب. نادر / ناموق، ده‌گه‌من، توبه‌ره، دانسقه.

- اليه: تَخَلَّلَهُ / تَهَمَّلَ كَيْشِي كرد.
 - اليه الشُّكُّ: وسوس / دلی پیس كرد، گومانی كرد.
 - الى الموضوع: ذَكَرَ عَنْهُ / بَوَّى چو، لئى دوا، باسى كرد.
 - اسْتَطْرَقَ الشَّيْءُ: اِتَّخَذَهُ طَرِيقًا / كَرْدِي به پَرِي و رِيبازِي خَوِي.
 - بين الصفوف: ذَهَبَ فِيهَا / به ناويانا تِيَه پَرِي.
 - طَرَقَ: الضَّرْبُ بِالْمَطْرَقَةِ / به چَه كَرش لِيَدان، چَه كوش كاري.
 - الباب: خَبِطُ / له دهرگانان.
 - المعادن: مَطَّلُ / پان كورنده وه، كوتان، كش پِي هِيَتان.
 - يُمَكِّنُ طَرِيقَهُ: مَطَّلَهُ / پان نه كَرْتِه وه، كشي پِي دِي.
 - قَابِلٌ لِلطَّرِيقِ: / پان نه كَرْتِه وه.
 - طَرَقَةٌ: دَقَّةٌ / قَرَعَةٌ / لِيَدَانِيك، پياكِيشَانِيك.
 - مَرَّةً / جَارًا، كَه پَرَت، جَارِيك، كَه پَرَتِيك.
 - طَرَقَتَانِ: مَرَّتَانِ / دوجار، دو كَه پَرَت.
 - مَطْرَقَةٌ: مَطْرَقٌ: دَقَّاقَةٌ / چَه كوش، مشته، مِي كوت.
 - آيِيَّةٌ: دَقَّاقَةٌ / مه كين كوت.
 - الباب: دَقَّاقَةٌ / دهر كوت.
 - طَارِقٌ: قَادِمٌ لِيَلًا / هاتو، به شِه و هاتو.
 - : الَّذِي يَطْرُقُ / كوتَر، پياكِيش.
 - طَارِقَةٌ: دَاهِيَّةٌ / كاره سات، به لا.
 - اِنطِرَاقٌ: تَمَدُّدٌ بِالطَّرِيقِ / پان بونه وه، گونجان.
 - طَرِيقٌ: طَرَقَةٌ: مَمَرٌ / رِي، رِي بَاز، رَاپَرُو، توله پَرِي.
 - : سَبِيلٌ / شَه قَام، جاده، رِي، رِيگه.
 - قَطَعَ الـ - عُلَى: كَمَنَّ لَهُ فِي الطَّرِيقِ / رِي (لِي كَرْت، پِي كَرْت، لِي پَرِي)، له رِيِيدَا وه سَتَا، خَوِي بُو نايه وه.
 - قَطَعَ الـ - : كَمَنَّ / رِي كَرْتَن، رِي پِي كَرْتَن.
 - قاطع الـ - لِيصًا / جَه رَه، رِي پَر.
 - عابِر الـ - : مَسْتَطْرَقٌ: عَابِرٌ سَبِيلٌ / رِي بَوَار.
 - طَرَفَاتٌ: مَسَالِكٌ / رِيگه و بَان.
 - مَسْتَطْرَقٌ: عَابِرٌ: سَابِلَةٌ / رِي بَوَار.
 - مَطْرُوقٌ: مَمَطُولٌ / كوتراو، گونجاو، پانه وه بو.
 - : طَرِيقٌ مَدُوسٌ / كوتراو، رِيگه كوتراو.
 - : مَكَانٌ يَتَرَدَّدُهُ النَّاسُ / ناوه دان.

في عين: في لمحّة / له چاو تروكانِيكدا.
 طَرِيفٌ: طَرَفٌ. طَارِفٌ: مَكْتَسِبٌ حَدِيثًا / تازَه، نوِي.
 - : حَدِيثٌ نَعْمَةٌ / تازَه پياكِه و تو، تازَه ده وه له مه ند.
 - : غَرِيبٌ. نَادِرٌ / نَامِقٌ، ده گمَن، تَوِيَه رَه، دانسَقَه.
 - تَطْرَفٌ: تَجَاوَزَ الحَدَّ / له و زَه و له راده به ده رِيون، پَه رِيگِي، پَه رِيكاري، پَه رِيگَرْتَن، زياده پَه و ي.
 - مَتَطْرَفٌ: مُتَجَاوَزَ الحَدَّ / له راده به دهر، پَه رِيگَر، زياده پَه و ي.
 - : ضِدٌّ مَعْتَدَلٌ / تونگ و تِيژ، بِيَن و زَه، تِيژِه و.
 - فِي السِّيَاسَةِ / رَا دِيكَا لِي، شَوْرشِگِي.
 - طَرَفٌ: رَغِيبٌ العَيْنِ / چاو چَوْتَن.
 - مَطْرُوقَةٌ: العَيْنِ المَطْرُوقَةُ / او الدَامِعَةُ / فَرَمِي سَكَاوِي.
 - طَرَفٌ: مَن لَّا يَثْبِتُ عَلى الأَمْرِ / او المَكَانِ / رَا رَا.
 - : مَن لَّا يَثْبِتُ عَلى صَاحِبِ بِيَن هَاوِيِي و بَرَادَه.
 - طَرَفَاءٌ: كَه ز، دَارَك ز.
 - طَرِقٌ:
 - طَرِقَ الحَنَطَةَ: غَرِبَ لَهَا لِأَخْرَاجِ الطَّرَاقِيَةِ / بُو چَه لِي لِي كَرْت.
 - بِالْمَطْرَقَةِ: ضَرَبَ بِهَا / چَه كوش كاري كرد، به ر چَه كوش دا، چَه كوشِي لِي دَا.
 - الطَّرِيقُ: دَا سَه / كوتايه وه، رِيگه كوتايه وه ..
 - بِالْبَالِ: خَطِرٌ / هَات به بِي رِيَا.
 - الباب: ضَبِطَهُ / له دهر گاي دا.
 - الموضوع: ذَكَرَهُ / له باسه كه دوا، بَوِي چو.
 - أذَنَهُ: سَمِعَ / به رِگَوِيِي كَه و ت.
 - الصَّوْفُ: نَتَفَه / شِي كَر دِه وه.
 - القَوْمُ: أَتَاهُمْ لِيَلًا / شِه و چوه (سه رِيان، لايان).
 - طَرِقَ المَعْدَنُ: رَفَّقَهُ و مَدَّدَهُ / تَه نكي كَر دِه وه، كَشَانِي، كَشِي پِي هِيَتَا.
 - اَطْرَقَ: سَكَّتَ / بِي دَه نِگ بو.
 - مَفْكَرًا: تَأَمَّلَ / بِي رِي كَر دِه وه، رَا مَا.
 - رَاسَهُ: خَفَضَهُ / سه رِي شَوْر كَر د، داي نه واند.
 - : مَشَى رَاجِلًا / به پِي رِي.
 - ، تَطْرَقَ: تَتَمَّعَ / رِي چَكِه يان به سَت، به دوا ي به كدا رِي بَوِيون.
 - تَطْرَقَ اليه: سَارَ / بَوِي چو، رِي تِي كَر د.

- اسلوب/ شیواز، شیوه، سمت.
 - واسطه/ مز.
 - مذهب/ باره، نایین، ریژه، ریجابان.
 (طَرَقَ طَرَقًا: إِعْجَاجٌ فِي السَّاقِ/ په‌یزه، گیزی.
 طَرِيقِيَّةٌ: حَنْطَه ضَعِيفَةٌ/ گه‌نم‌پوچه‌ل.
 طرا:
 طَرُو. طَرِي: كَانَ غَضًّا لَيْتًا/ نرم بو، پارا بو، ته‌پ بو.
 اطْرِي: أَحْسَنَ الثَّنَاءِ عَلَيْهِ وَبَالِغٌ فِي مَدْحِهِ/ پیامه‌لدا،
 ستایشی کرد، مه‌لیدا.
 طَرِي: لَيْتٌ/ نرمی کرده‌وه، پاراوی کرد، شلی کرده‌وه.
 طَرِي: لَيْتٌ/ نرم، نرم و شل، پاراوی.
 - جدید/ تازه، سه‌وز، نوی.
 هواء - : بَلِيلٌ. رَطْبٌ/ شن‌دار، ته‌پ.
 طراوة: لَيوْتَةٌ/ نرمی، نرم و شلی، پاراوی.
 - بَلَلٌ. رطوبه/ شن، شیداری، ته‌پی.
 - هواء بارد. نسیم/ شه‌مال، کزه، بای (سارد،
 فیتک).
 إطرَاء: ثَنَاءٌ/ پیامه‌ل دان، مه‌ل دان.
 طريف (في طرف) طريق (في طرف)
 طش:
 طَشُّ الرَّجْلِ: أَصَابَهُ الطُّشَاشُ/ توشی مه‌لامه‌ت بو،
 درمی گرت.
 طَشَّتْ السَّمَاءُ: اتت بالطشيش/ نه‌یه‌ک باری، رشینه‌ی
 کرد.
 طَشَّاش: داء کالزکام/ مه‌لامه‌ت، سه‌رمایون، درم.
 طَشَّش: طَشْيِيش: العطر الضعيف/ بارانی که‌م،
 نه‌باران، رشینه.
 - الماء: رش الماء/ ناورزان، ناورشین کردن.
 طعم:
 طَعْمٌ: تَطَعَّمَ: ذَاقَ/ تامی کرد، چیژی، چه‌شتی.
 - الطعام: اكله/ خورادی.
 طاعمة: اكل معة/ له‌گه‌لی خوراد، خورادی له‌گه‌لیدا.
 اطعم: قات/ ده‌خورادی دا، دایه بیخوا، خوراکی پی دا.
 - إطعم الشيء: صار له طعام/ تامدار بو، تامی
 په‌یاکرد.

- الشجر: اعطى و ادرك ثمره/ به‌ره‌که‌ی
 پی‌گه‌ی، به‌ری گرت.
 - ه: صَيَّرَهُ يُطْعِمُ/ دایه بیچیژی، خویی و تامی بکا.
 اسْتَطْعَمَ: ذَاقَ الطَّعْمَ/ تامی کرد، تامی چیژی، چیژی،
 چه‌ژی.
 - ادرك طعام الشيء/ چیژی، تامه‌که‌ی زانی.
 - ه: طلب منه الطعام/ داوای خورادنی لآ کرد.
 طَعَّمَ الفُصْنَ أو الشجر: غَرَزَ/ موتوریه‌ی کرد.
 - فِي الطَّبِّ: لَقَّحَ/ کوتای.
 - الخشب أو المعدن ب... رَصَعَ/ نه‌خشانی.
 طعام. تطاعم/ دمی نایه دهمیه‌وه، کردی به دهمیه‌وه.
 طَعْمٌ: مَذَاقٌ تام، مه‌زه.
 - لَذَّةٌ/ خَوْشِي، شادی.
 له - كذا/ تامی.. نه‌دا.
 لا - له/ بین‌تامه، بین‌مه‌زه‌یه.
 طَعْمُ النَّبَات، غَرَزَ/ موتوریه کردن.
 - طَبِي: لِقَاحُ/ ده‌رمانی کوتان.
 - رَشْوَةٌ/ به‌رتیل، دان بو رُوکرن، دهم چه‌رر کردن.
 - سَمٌّ: مَفْوَاةٌ لِّلسَّمَكِ/ ژار ماسی، دان، ژار.
 طَعْمٌ: طيب المذاق/ به‌تام، تامدار، خۆش، مه‌زه‌دار.
 طعام: قوت. مايؤكل/ خوراک، خورشت، خورادن، تان.
 - بایت: قدیم/ شه‌وه‌سارد.
 تَنَاوَلُ ال- / خورادن، نان خورادن.
 مائدة ال- / خوان، سینی و خوان، نانه‌به‌ره، سفره.
 تطعيم النبات. تطعيم القلم/ موتوریه کردن.
 - : تَلْقِیحُ/ کوتان.
 نَطْعَمٌ: مكان الأكل/ خورادنگه، چیشتخانه.
 مطعام: كثير الأضياف/ نانده‌ر، میواندار، نان بده.
 إطعام/ نان دان، په‌ختیو کردن، ده‌رخورادان.
 طعن:
 طعن بالرمح أو السكين: ضربه و وخزه به/ لینی دا،
 پیاکرد، بیا چه‌قان.
 - فِي السِّنِّ: شاخ/ پیرو، چوه ساله‌وه، به‌سالاجو.
 - فِيهِ وَ عَلَيْهِ بِالشَّرِّ: عَابَهُ/ قسه‌ی ناشیرینی پی‌زوت،
 جنیوی پی دا.

- فيه و عليه بالشر: عابه/ قسهی ناشیرینی پرتوت، جنیوی پی دا.

- فی شرفه: عابه و قدح فيه/ شاپروی برد، قسهی ناشیرینی پی وت.

- فی الحکم: فنده/ پهرچی فهرمانی دادگای دایه وه.

- فی قوله: نخضة/ به دروی خسته وه.

طعن: و خز/ ایدان، پیاکردن، پیاچه قان.

- قذح: قذاف/ قسهی ناشیرین وتن، جنیودان، ناو شیوان، پلار، پلارتی گرتن، تانه ایدان.

مطعون: مضروب/ ایدراو، پیکراو.

- مصاب بالطاعون/ توشی دهردی رشانه وه بو، تاعونیتی.

کلام - فيه/ قسهی پهرچ دراو، به درق خراو.

طاعن فی السن/ پیر، به سالاجو.

طاعون: مرض/ رشانه وه، تاعون، چاوه قوله.

- البقر/ دهرده گا.

طعم:

طغمة: زفرة. جماعة/ کومه، دهسته، چند که سیک.

طغام. طغامة: اوغاد الناس/ ههرچی و پهرچی.

طغامة: احمق/ کر، که مزه، کر پیاو، که لحق.

طغومیة: حلق و ذنابة/ کهریتی و ناپیای.

طفا:

طفا: هاج/ توره بو، مهل چو، ناگری گرت.

- السيل: اتی بعاء کثیر و ارتفاع/ لافو مات، ناو مهلسا.

- جاوز القدر و الحد/ له وزه کردیه دهره وه، زددو ستمی نواند، خوشی تیا نه میشت.

طاغ: فائض/ ناو مهلساو، لافو.

- طاغية: ظالم. جبار/ زددار، ستمکار، که له گا.

- : احمق/ کر، که رپیای.

طغیان: عتو/ ستم، ستمکاری، زدداری، جهود.

- فیضان/ لافو، ناو مهلسان.

طف:

طف الشیء منه: دنا/ نریک بوه وه، لئی نریک بوه وه.

طفف المکیال: نقصه قلیلاً/ کورتی مینا.

- به موضع کذا: دفعه الیه و ادناه منه/ پائی پیوه ناو لئی نریک کرده وه.

- علی عیاله: قتر و بخل/ دهستی لی گرتنه وه، رزد بو له که لیان، ره زیل و چوک بوو له که مال و مندالیا.

طف: جانب/ ته نیشست، لا.

- : شاطیء/ رخ، که ناری ناو.

- : سفح الجبل/ قه دپال، لاپال، داوین.

- : فناء الدار/ حوشه.

طفیف: ناقص/ ناتواو.

- : قلیل. یسیر/ کم.

- : زهید. حقیر/ سوک، هیچ و پوچ، بن بایخ.

طفو:

طففت. انطفأت النار: ذهب لهیبا/ دامرکایه وه.

طفیء. انطفأ النور: ذهب شعاعها/ کورایه وه، رونکی نه ما.

اطفأ: طفأ النار و المصباح: اذهب لهیبها/ کورایه وه.

- : العطش او الغلیل/ تینویتی شکان.

- : الفتنة او الحرب: اسکنها/ دای مرکانه وه.

إطفاء النار او النور/ کورانه وه.

طافیء. مطفیء. مطفأ: خامد. مُحَمَّد/ کوزلوه، دامرکاو.

مطفأ: مطفی: غیر لامع/ کوزاره، بن رونکی.

مطفأة: طفایة: آلة الإطفاء/ ناگرکوژین.

إطفائی: منوط بإطفاء الحریق/ پیای ناگرکوژین.

إطفائية: جماعة مهمتها اطفاء الحرائق/ دهسگای ناگرکوژانهو.

طفح:

طفح الإناء: امتلا و فاض/ پریو، لیوان بو، سه ریژ بووه.

- الإناء: ملأه/ پری کرد.

طفح: اطفح الإناء: ملأه حتی یفیض/ پری کرد، سه ریژی کرد.

إطفح: نزع الرغوة/ که فی گرت، که فه که ی گرت.

طفح جلدی: حصف/ لیر، که ره ژنه.

- : طفوح: زیادة الإمتلاء/ پریون، پری، سه ریژی کردن.

طَفْحَان: الذی یفیض / سرپیژی، پری، لیوان.

- : البلید الکسلان / تهمال، توه زهل، گه مزه و تهمال.

مَطْفَحَة: مِرفَقَة / کف گیر، کهوگیر.

طَفْر:

طَفْر: وَثْب / بازی دا، قهلم بازی دا.

طَفْرَ عَلی وَجْهه: صار علی وجهه / مهال پڑا به دم و چاویا.

- : اظفره، جعله یثب / باز، قهلم بازی پندا، به باز به پرائیهوه.

طَفْر: وَثْب / بازی دا.

طَفْرَة: وَثْبَة / باز، قهلم باز.

طَفِق:

طَفِق: طَفِقَ بِمُرَادِه: ظفر به / پتیی گهیی، دهستی کهوت، گهیی به نامانج، به مرادی خوی گهیی.

- یَفْعَل کذا: اِبْتِدا و اِخْذ / دهستی پی کرد، دهستی دایه.

اَطْفَقَهُ بِمُرَادِه: اظفره به / گه یانیه نامانج، به مرادی خوی گه یاند.

طُفْل:

تَطْفُل: طُفْل: صار طفیلیاً / مشه خور بو به (موشهیی، مشه خوری) ژیا.

- : تَدَخَّلَ فی ما لایعنیه / خوی تن مهال قولتان.

- : تَخَلَّقَ بِاخلاق الاطفال / خوی منداال کردهوه.

طَفَّلَتْ: طَفَّلَتْ الشَّمْس: دَنَتْ لِلْغُرُوب / کهوته ناوابون. اطفلت الانشی: صارت ذا طفل / بو به خاوهن منداال، منداالی بو.

طُفْل: الرِّخَص الناعم / وردو نرم، وردیله، هه رزان.

- : طُفَال: طین خزفی / قوری گلینه، ته موخ، ته موخ. طفل: المولود الصغیر / منداال، ساوا، زاروله.

- : لیل / شهو.

- : شمس / خور، رقد.

طُفُولَة: طُفُولِيَّة. طُفْل. سن و فترة الطفولة / منداالی، منداالیتی.

اطفال: جمع طفل / منداالان، ساوايان.

روضه - : مدارس حضانت / باخچی ساوايان.

طُفَيْلِي: یعیش علی غیره / مشه خور، لاکوت، لاورگه، ناخونه ک دهر.

- : متداخل فی ما لایعنیه / خۆ تن مهال قولتین.

نبات - / روهکی مشه خور.

طُفْل: ظُلْمَة / تاریکی.

طُفَا:

طُفَا: عَلَا فَوْق المَاء / سه رئاو کهوت، سه رکهوت.

- : اِشْتَدَّ عَدُوَه / گوپی دایه، بالی گرت.

طُفَاوَة: ما طُفَا مِنْ زَيْد القدر / کف.

- : دارة الشمس و القمر / هاله، خه رمانه.

طُفَا / سه رئاو کهوتو.

طُفِيف (فی طف) طفیلی (فی طفل)

طَق:

طَق: اَخْرَج صَوْتًا / ته قی کرد، ته قیه وه، دهنگی هات.

- : قَرَّقَعَ قَفَح / قرچی هات.

طَقَطَقَ: صَوَّت / ته قته قی کرد.

- کالمح علی النار / قرچی هات، قرچی قرچی کرد.

طَقَطَقَة / ته قته قی، ته ق و هوپ، قرچی قرچ، قرچ و هوپ.

طَقَس:

طَقَسَ: حَالَة الجَوْ / کاش، ناووهوا.

- حَسَن / خوشیان.

- : طَرِيقَة / رنگه، رهفتار، نهریت، به ندوبوا.

- دینی طریق دینی / نهریتی ثابینی.

طَل:

طَلَّ الدَّم: هُدِرَ و لم یثَار له / خوین رڈا بن توله، به فیریو چو.

- : اَطَّلَ حَقَّه: نَقَّصَه اِیَّاهِ او اِطْلَه / لئی بری، مافی خوارد، به نیوه و ناچل دایه وه، نکولی لی کرد.

- علی: زار / چو بو لای، سه ری لویدا، دیده نی کرد.

- ت السماء: انزلت الطل / شه وتم باری.

اَطَّلَ الدَّم: اهدرة / خوینی رڈان.

- علی: اشرف / به سه ریا روانی.

- من النافذة: نَظَرَ / روانی، سه بری کرد.

طلیل: مَطْلُول: الدَّم الهادر و لم یثَار له / خوینی رڈا و به فیریو.

- علی: اشرف/ به سهریا روانی.

- من النافذة: نَظَر/ روانی، سهیری کرد.

طلیل. مَطْلُول: الدم الهادر و لم يُثَار له/ خویتی رزائو به فیهو.

طَلَّ: مطر خفیف/ رشینه، نم باران.

- ندى/ شهونم، خوناو، خوناوک.

- الزبدة من الروائح/ بونی خوش.

طَلَّل: اطلال: الموضع المرتفع/ شویتی بهرز، ته پؤلکه، ته پکه، گرد، ته په.

- بقایا مرتفعة من الدار/ پاشماوه خانو، که لاره.

- الدار: قاعة الجلوس/ ژوری دانیشتن، نیشتمان.

مُطَلَّ: مَنْظَر/ دیمه، جاونه نداز، روانگه.

طَلَّة: اللذیذة من الروائح/ بونی خوش.

- الخمرة اللذیذة/ خوادنه وهی خوش.

- الزوجة/ ژن، خیزان.

طَلال: الهيئة الجمیلة/ قوزی، که شخه یه تی.

- الحالة الحسنة/ خوش گوزه رانی.

مَطْلُول: الذى اصابه الطل/ شه و نماوی، نماوی، ته پ.

مُطَلَّ علی: یُشرف/ نه پوانی به سهر.

طلب:

طَلَبُ الشیء: حاول وجوده/ داوای کرد، ویستی، خواستی.

- الشیء: حاول اخذه/ داوای کرد، خوازتی، ویستی بیبا.

- الشیء: رغب فیه/ داوای کرد، حسزی لی کرد، مهزه لی جول، دلی پیاجو.

- سأل/ پرسى کرد، پرسى کرد.

- استدعى/ بانگی کرد.

- اليه: التمس/ لیتی پاراپه وه.

- منه: سأل/ پرسى پی کرد.

- المحال: سألته المستحيل/ داوای نه شیاووی لی نکرد.

- بدم فلان: حاول اخذ الثار/ ویستی تو له بسینتی.

- الزواج: خطبها/ خوازیتی کرد، داوای کرد.

تَطَلَّب: إستلزم/ نه بویه، وا پیویستی کرد، وا پیویستی بو.

طالِب: طلب رَدَّ الحَقّ/ داوای کرده وه، داوای مافی خوی کرده وه.

طالِبُهُ بكذا: طلبه منه/ داوای لی کرده وه.

طَلَب: تُشَدّ/ داواکردن، داخوای، ویستن، خواست.

- سؤال/ پرسى کرد.

- إقبال/ ویستن، داوا له سهر بون.

- تَوَسَّل/ پاراپه وه، لالانه وه.

- التماس/ تگا، سکالا.

- لزوم. إقتضاء/ پیویست بون، پیویستی.

- مُطالِبَة/ داواکردنه وه، خواستن.

- امر/ فرمان.

- المُحال/ داوای نه شیاوکردن.

تحت ال - : بالطلب/ داوای له سهره.

تحت - ه: تحت امره/ له ژیر فرمانیابه.

عند ال - / له کاتی داواکردندا.

طَلِبَة: ما يُطَلَب/ نه وهی داوا نه کرى، نه خوازتی.

طَلِبَة: دعاء إستغاثَة/ نزاو پاراپه وه، داوای فریاکه وتن، هاوار.

طالب: ناشد/ داخواز.

- ملتمس. مُقدّم طلب/ داواکار.

- الزواج: خاطب/ خوازیتی کار.

- مُطالب: مُدعى الحَقّ/ داواکار.

- علم: تلمیذ/ قوتابی، خویندکار، شاگردی قوتباخانه.

مُطَلَّب: غرض/ مه به ست.

- مُطالِبَة: التماس/ داخوای، داواکردن.

- موضوع. مُسألة/ یاس، بابه ت.

مُطلوب: مَشغول/ داواکارو، خوازراو.

- مرغوب فیه/ نه ویستری.

- لازم/ نه بن، پیویست، ویسته.

- عليه إقبال/ داوای له سهره.

- مستحق الإداء/ کاتی دانه وه یه تی، نه بن بدریته وه.

- منه كذا: عليه كذا/ له سهریه تی.

ال - : إثباته/ داواکارو.

مطلوبيات: دُیون/ قهرز، قهرزو قو له، وام.

- بو، ماندوبو. - الرَجُلُ: قاء / رشایه‌وه، هتیایه‌وه.
- : فُسَدَ / خراب بو، تیک چو. - علی الشیء: اشرف / سه‌ره‌وکاری کرد، چاودیری کرد.
- : خلاف صلح / خراب بو، خرابه‌ی کرد، به‌دی کرد. - ه علی الأمر: کشفه له / بۆی روڭ کرده‌وه، اطلع: اتعب / شه‌که‌تی کرد، هیلاکی کرد.
- : طلح. طلح. طلح / تعب / هیلاک، کفت، شه‌که‌ت. - تیی‌گه‌یاند، پتی وت.
- : طلح. خلاف صالح / خراب، به‌د، بی‌اوخراب. - ه علی السر: اظهار له / بۆی ناشکرا کرد، بۆی درکان.
- : طلح. طلحة: موز / دره‌ختی مؤز. - علیه: اتاه فجأة / کوت و پر و له‌ناکا واته لای.
- : طلح. طلح: مَحَا / سپیه‌وه، کوژانیه‌وه، نه‌ی‌هیشت. - الیہ معروفًا: اسداه / چاکه‌ی له‌گه‌ل کرد.
- : طلح: اخرج / ده‌ری کرد، کردیه ده‌ره‌وه. - الیصر: ذهب / کویر بو.
- : طلح: مَحَو / سپینه‌وه، کوژاندنه‌وه، نه‌هیشتن. - : طلح: مَحَو / سپراو، کوژاوه.
- : طلح: غیر مقروء / ناخویندریتته‌وه، نه‌خویندراوه. - : طلح: خرقه یُمسَح بها اللوح المكتوب / تخته‌سپ.
- : طلح: اعمی / کویر، نابینا. - : طلح: اللون الاغبر الى السواد / دیز.
- : طلح: نسیج من حریر / ناوریشم، سه‌تان. - : طلح: منصور جغرافی / نه‌تله‌س.
- : طلح: الذئب الاغبر / گورگی دیز. - : طلح: الثوب الخلق / جله‌شپ.
- : طلح: طلح: ظهر. بَرَّح / مه‌ل هات، ده‌رکوت، هاته‌ده‌ری. - : طلح: اقبل او اتی بغته / کوت و پر و له‌ناکا خوئی ده‌رخت.
- : طلح: ضد نزل / سه‌رکوت. - : طلح: صعد / به‌رزیه‌وه.
- : طلح: التل: علاه / سه‌رکوت‌سه‌ری، چوه سه‌ری. - : طلح: السلم / پیا سه‌رکوت.
- : طلح: من المكان: خرج منه / لئی ده‌رچو، لئی چوه ده‌ری.
- : طلح: انطلق / فرته‌ی کرد، ده‌رپه‌ی، بۆی ده‌رچو. - : طلح: علی الأمر: علمه / زانی، ناگاداریو، تیی گه‌یشت.
- : طلح: اطلع النبات و السن: خرج / ده‌ره‌ات، هاته‌ده‌ری. - : طلح: الكوكب: ظهر / مه‌ل هات، ده‌رکوت.
- : طلح: اطلع الشجر: اوق / گه‌لای کرد.
- : الرجل: قاء / رشایه‌وه، هتیایه‌وه.
- : علی الشیء: اشرف / سه‌ره‌وکاری کرد، چاودیری کرد.
- : ه علی الأمر: کشفه له / بۆی روڭ کرده‌وه، تیی‌گه‌یاند، پتی وت.
- : ه علی السر: اظهار له / بۆی ناشکرا کرد، بۆی درکان.
- : علیه: اتاه فجأة / کوت و پر و له‌ناکا واته لای.
- : الیہ معروفًا: اسداه / چاکه‌ی له‌گه‌ل کرد.
- : طلح: اخرج / ده‌ری کرد، کردیه ده‌ره‌وه.
- : : اصعد / سه‌ری خست، خستیه سه‌ره‌وه.
- : : قاء / رشانیه‌وه، رشایه‌وه.
- : طلح الكتاب: قرأه / خویندیه‌وه.
- : ه: عرضه علیه / خستیه به‌رچاوی، پیشانی دا.
- : اطلع الأمر و علیه: علمه / ناگاداریو، تیی‌گه‌یشت، پتی زانی.
- : علی الشیء: راه / بینی، سه‌یری کرد، چاوی پیاخشان.
- : علی: اکتشف / دوزیه‌وه.
- : علی العمل: راقبه / چاودیری کرد، سه‌رپه‌رشتی کرد.
- : اتی فجأة / له‌پر ده‌رکوت.
- : استطلع رایه: نظر ما عنده من رای / روژی پی کرد، ویستی بزانی نه‌و نه‌لی چی.
- : ه: ساله عن حقيقة امره / پرسیاوی شه‌وه‌ی لئ کرد که چیه‌و چی شه‌وی.
- : تطلع الیه: نظر / سه‌یری کرد، پیاوانی، روی تی کرد.
- : فیه: تفرس / چاوی تی‌بری، سه‌رنجی لو‌تا.
- : طلوع: المصدر من طلح: صعود / مه‌ل هاتن، ده‌ره‌اتن، به‌رزیه‌وه، مه‌ل زنان، سه‌رکوتن.
- : ظهور / ده‌رکوتن.
- : خراج / دومه‌ل، زیپکه.
- : ضد نزول / سه‌ره‌وژوره.
- : اطلاع: علم / پز زانن، تن‌گه‌یشتن، زانن.
- : نظر / سه‌یرکردن، پیاوانن.
- : علی الأعمال: مراقبة / چاودیری کردن، تن‌روانن.

- خُراج / دمه‌ان، زبیکه.
 - ضد نَزول / سهره و نوره.
 - اِطْلَاع: عِلْم / پښ زانين، تر ګه يشتن، زانين.
 - نظر / سهير ګردن، پياوونين.
 - على الاعمال: مُراقبه / چاوديرى ګردن، تر پوونين.
 - عُدَّة الـ / باش تر پوونين و تر ګه يشتن.
 - طَلْعَة: رُؤية. مَنظَر / ديمه‌ن، سيما، روخسار، نيگار.
 - مَرَّة / جار، ګه پټ.
 - مُطَّلِع: سَلْم / په يژه، پليکانه، نهرده وان، پښ پليکه.
 - فَاتِحَة / سهره تا، پيشه ګى.
 - تباشیر او دلائل المستقبل / نوپوژ بينى، بزچون.
 - القصيدة / سهره تاي چامه، په ګم دټپ.
 - مُطَّلِع: عالم / ناګادار، تر ګه ييو.
 - قَوِي: قاهر / به يژ، به زه بزو ژونګ، به توانا.
 - مُطالِع: قاريء / خوښته، ګوشش کار، بخوښ.
 - طالع: ما يُتَفاتَل به من السعد او النحس / شانس، بهخت، چاره.
 - صاعد / سهره ګوتو.
 - سيء الـ / به د بهخت، بښ شانس، چاره رهش.
 - علم الطوالع / بهخته وهر زانين، زانستى بهخته وهرى.
 - طَوْنَع: طُلُوع / قىء / رشانه وه.
 - طلع: مقدار / چمند.
 - طلع: المكان الذى يُطْلَع منه / روانګه.
 - حبوب الطلع: حبوب اللقاح / مه لاله.
 - النخيل: ما يبيدو من زهر النخيل / ګلګ، ګلګى خورما.
 - النبت: لقاح / مه لاله.
 - طليعة: طلائع / پيشه نګ، پيشه وړو.
 - استطلاع / سهير ګردن، تر پوونين، زانين.
 - حَب الـ / زان خوونى.
 - طلق:
 - طَلَّق. اطلق يَدَه بِخَيْر: فتحها به / دهست بلارى ګرد، دهستى به خشنده يى ګرده وه.
 - اللسان: كان فصيحاً عذب المنطق / زمان پاراوو، به ګفت و ګر بو.
 - طَلَّق: اِنحَلَّ من عقال / نازادو، سهره فراز يو، به ره لا يو.
 - ت. اطلقت المرأة: اِنحلت من الزواج / ره ما يو، ته لاقى درا.
 - طَلَّق. اطلق: تَرَكَ / وازى مه‌تا، وازى لى مه‌تا، به جټى مه‌شت.
 - الرجل زوجته و المرأة زوجها / ره ماى ګرد، ته لاقى دا.
 - النخلة: لَقَحْها / چاګى ګرد.
 - حَلَّ / فَكَّ / ګرد يه وه.
 - حَرَّرَ / نازادى ګرد، سهره فرازى ګرد.
 - سَرَّحَ / بهرى دا، به ره لاي ګرد.
 - الدواء بطنه: مَشَاه / سګى چوان، ره وانى ګرد.
 - فى كلامه: عَمَمَ / همومانى ګرته وه، هيچى نه هيسته وه.
 - له العنان / ګله وى يو شل ګرد.
 - سبيله / به ره لاي ګرد، بهرى دا.
 - يَدَه فى الامر / وازى لى مه‌تا، دهستى لى ګيشايه وه.
 - البخور / بخوردى سوتان.
 - فيه النار / ناګرى پټونه، ناګرى تر بهردا.
 - النار عليه / ګولله ي پټونه نا.
 - المدفع على / توپى ته قان، توپى تر ګرت.
 - اِنطَلَّقَ: ذَهَبَ / زوى، ګوچى ګرد، بوى دهرچو.
 - مُسْرِعاً: خَرَج مُسْرِعاً / بوى دهرچو، فرته ي ګرد، تټى ته قان، دهر بهرى، فجوڼى ګرد، فريکه ي ګرد.
 - وجهه: اِنسَط / روى خوښ يو، پټخوشحال يو.
 - ت الطائفة: قامت / مه لسا، فرى.
 - ت نفسه للامر: اِنشَرحت / پټخوشحال يو، دلخوښ يو.
 - اِسْتَطَلَّقَ البطن: تَسَهَّلَ / ره وان يو، سګى چو، به له فريڼى توش يو، شور يو.
 - الامر: اِسْتَجَله / په لى لوت ګرد، په لى ګرد.
 - تَطَلَّقَ وجهه: ضد تقبض / روى ګرايه وه، ګه شايه وه.
 - طَلَّقَت المرأة: اصابها وجع الولادة / ژان ګرتى.
 - طَلَّق: وَجَع الولادة / ژان، ژان ګرتن.
 - طَلَّق. طَلَّقَ: حُرَّ / نازادو، سهره فراز.

- خُراج / دمه‌ان، زبیکه.
 - ضد نَزول / سهره و نوره.
 - اِطْلَاع: عِلْم / پښ زانين، تر ګه يشتن، زانين.
 - نظر / سهير ګردن، پياوونين.
 - على الاعمال: مُراقبه / چاوديرى ګردن، تر پوونين.
 - عُدَّة الـ / باش تر پوونين و تر ګه يشتن.
 - طَلْعَة: رُؤية. مَنظَر / ديمه‌ن، سيما، روخسار، نيگار.
 - مَرَّة / جار، ګه پټ.
 - مُطَّلِع: سَلْم / په يژه، پليکانه، نهرده وان، پښ پليکه.
 - فَاتِحَة / سهره تا، پيشه ګى.
 - تباشیر او دلائل المستقبل / نوپوژ بينى، بزچون.
 - القصيدة / سهره تاي چامه، په ګم دټپ.
 - مُطَّلِع: عالم / ناګادار، تر ګه ييو.
 - قَوِي: قاهر / به يژ، به زه بزو ژونګ، به توانا.
 - مُطالِع: قاريء / خوښته، ګوشش کار، بخوښ.
 - طالع: ما يُتَفاتَل به من السعد او النحس / شانس، بهخت، چاره.
 - صاعد / سهره ګوتو.
 - سيء الـ / به د بهخت، بښ شانس، چاره رهش.
 - علم الطوالع / بهخته وهر زانين، زانستى بهخته وهرى.
 - طَوْنَع: طُلُوع / قىء / رشانه وه.
 - طلع: مقدار / چمند.
 - طلع: المكان الذى يُطْلَع منه / روانګه.
 - حبوب الطلع: حبوب اللقاح / مه لاله.
 - النخيل: ما يبيدو من زهر النخيل / ګلګ، ګلګى خورما.
 - النبت: لقاح / مه لاله.
 - طليعة: طلائع / پيشه نګ، پيشه وړو.
 - استطلاع / سهير ګردن، تر پوونين، زانين.
 - حَب الـ / زان خوونى.
 - طلق:
 - طَلَّق. اطلق يَدَه بِخَيْر: فتحها به / دهست بلارى ګرد، دهستى به خشنده يى ګرده وه.
 - اللسان: كان فصيحاً عذب المنطق / زمان پاراوو، به ګفت و ګر بو.

طَلِيقٌ. طَلِيقٌ: حُرٌّ نازاد، سر به ست.

- اللسان: فصیح/ زمان پاراو، زمان ره وان.

- الوجه: ضاحك/ روخوش، دم به پیکه نین.

- طَلِاقَةٌ: صِرَاحَةٌ/ ناشکرای، بی چن و چونی.

- اللسان: فِصَاحَةٌ/ زمان ره وان، پارای.

- الوجه: إبتهاج/ روخوشی، به خیار، ناسوده می.

- إطلاق: تحریر. حَلٌّ/ نازاد کردن، به ردان، به ره لا کردن،

سهر فرار کردن.

- تعمیم/ گشتاندن، بلاو کردن وه.

- علی ال- : علی وجه العموم/ به گشتی.

- مطلق: سائب/ کراوه، به ره لا.

- : عام/ گشتی، به تی.

- : غیر محدود/ بی سنور، بی پایان، ره ما.

- : تام. کامل/ تاوا، ره ما.

- السراح: طلیق. حُرٌّ نازاد، سر به ست، به ره لا.

- إنطلاق: سیر/ دهر چون، دهر پهرین، رؤیشتن.

- مُطلقاً: ابدأ/ هر گیز، بپرای بپرای.

- : علی الإطلاق. علی وجه عام/ به گشتی،

بی جیاوازی، تیکرا.

- استطلاق البطن: اسهال/ ره وان، سکه شور، سک

چون، به له فیر.

- طَلِقٌ: حَشْوَةُ السِّلَاحِ النَّارِي/ کهرسته ای داگرتنه وهی

چک.

- ناری: رصاصه/ گوله.

- طلاق: تطليق/ جیا بونه وه، ته لاق.

- بالثلاثة/ سه به سن.

طلم:

- طَلَمَ الخُبْرَةَ: بسطها بالمطلعة/ به تیرۆك كرده وه،

پانی كرده وه.

- مَطْلَمَةٌ: شوپك/ تیرۆك.

طلی:

- طلی: دَهْنٌ/ بویه ای کرد، تیی هه ل سو، تیه وه سو،

چهوری کرد.

- : مَوَّةٌ عَشِيٌّ/ دای پۆشی، تیی گرت، دای به سه ریا.

- بالذهب: مَوَّةٌ بالذهب/ روکشی کرد، زئیر پۆشی

کرد.

- . طَلَا: ربط بر چله/ به ستیه وه، پایه ندی کرد.

- إِنْطَلَقَتْ عَلَيْهِ الحِيلَةُ/ فِتْنَى ائیکرا، سه ری گرت، به سه ریا

تیبهری.

- تَطَّلَى: أَطَّلَى: تَلَطَّحَ/ داپۆشرا، تیی هه ل سورا، بویه کرا.

- طَلَاءٌ: تَكْسِيَةٌ/ بویه کردن، داپۆشین، روکشی کردن.

- : كل ما يُطَلَى به/ بویه، روکشی.

- طَلَاوَةٌ: بَهْجَةٌ. رُوْثُقٌ/ جوان پۆشی، رَيِّكٌ و پیک، رازاوه.

- طَلَى: الصغیر من اولاد الغنم/ به رخ، به رخۆله.

طلم:

- طَمَّ الحَفْرَةَ: سَوَّاهَا و دقنها/ پری كرده وه.

- الماءُ: غَمَرٌ/ ناو دای پۆشی، کردی به ژیره وه.

- طَامَةٌ: دَاهِيَةٌ عَظِيمَةٌ، المصيبة/ کاره سات، به لای

ناگهان، چوپم.

- طَمَطَاطَمٌ: وسط البحر/ ناوه راستی دهریا.

- طماطم: طماطه/ تهماته، باینجانی سور، گونه سوره.

طما (فی طمن)

طمٹ:

- طَمِطٌ. طَمِطٌ المِراةُ: حاضَتْ/ کهرته خوینته وه، بی نوژیژ

بو.

- طَمِطٌ: دَم الحِيضُ/ خوینی مانگانه ای نافرهت، بی نوژیژ.

- طامِطٌ: حائِضٌ/ نافرهت له خویندا، بی نوژیژ.

طمع:

- طَمَحَ بَصْرُهُ اِلَى: اِرْتَفَعَ و نظر شدیدا/ به رز روانی، به رز

سه بری کرد.

- بانفِه: شَمَحٌ/ لوتی به رز كرده وه.

- به: ذَهَبٌ به/ بردی، بردی له گه ل خوی.

- طَمُوحٌ: حَبُّ الرِّفْعَةِ/ به رز خوازی، ناوات، خواست.

- طَمُوحٌ. طامح. طَمَاحٌ: مُحِبٌّ للشُّهُرَةِ و الرِّفْعَةِ/ به رز

خوازه، ره مه ند.

- طَمَاحٌ: شَرِه. طَمَاعٌ/ چلیس، به ته ماع، چاو له دو، چنۆك.

- مَطْمَحٌ: عَرَضٌ/ مه به ست، نامانج.

طمر:

- طَمَرَ: طَمَرَ: دَقَنٌ/ ناشتی، دای پۆشی، نایه چال، کردی

به ژیر خاکه وه.

- : ملا/ پری كرده وه.

- : ذَهَبٌ فِى الارضِ/ چو به ناخی زه ویدا.

ط

مَطْمَعٌ: عَرَضٌ / مه‌به‌ست، تامانج.

طمع:

طَمْرٌ: طَمْرٌ: دَقْنٌ / ناشتی، دای‌پوشی، نایه‌چال، کردی
به‌زیر خاکه‌وه.

- - - : ملا / پری کرده‌وه.

- - - : ذَهَبٌ فِي الْأَرْضِ / چو به ناخی زه‌ویدا.

- - - : النَّارُ: غَطَاها بِالرَّمَادِ / کوژاندیه‌وه،

به‌خوله‌میش دای پوشی.

- الجِرْحُ: اِنْتَفِخَ / ناوسا، هوی کرد.

مَطْمُونٌ: مَدْفُونٌ / نِتْرَاو، شارراوه، داپوشراو.

مَطْمُورَةٌ: حُفْرَةٌ تَحْتَ الْأَرْضِ تُحْتَبَأُ فِيها الْحَبُوبُ /

چالی ده‌غل و دان، چاله‌خه‌له.

طَمْرٌ: الثَّوْبُ الْبَالِي / جله‌شر.

طومار. طامور: صَحِيفَةٌ / دُرْج / بابوله په‌راو، تومار.

مِطْمَرٌ: خَيْطٌ أَوْ مِيزَانٌ لِإِسْتِقَامَةِ الْبِنَاءِ / ته‌ناف و شاولی

به‌نا، شاول.

طمس:

طَمَسٌ: مَحَا / سربه‌وه، کوژاندیه‌وه.

- : اَطْفَى / کوژاندیه‌وه.

- : اَهْلَكَ / فه‌وتانی، له‌ناوی برد.

- : اِنطَمَسَ: اِمْحَى / سربایه‌وه، کوژایه‌وه.

- : بَصُرَهُ: عَمَى / کوژیر بو.

- : غَطَسَ / چه‌قی، چو به قولاً.

طَمَسٌ: مَحَو / سربینه‌وه، کوژانه‌وه، له‌ناو‌بردن.

- : غَطَسَ / چه‌قین، به‌قولاً چون.

طمع:

طَمَعٌ فِي الشَّيْءِ و به: حَرَصَ عَلَيْهِ / چلیسی لی کرد،

ته‌ماعی تر کرد، چاوله‌دویی کرد.

طَمَعٌ: صَارَ أَوْ كَانَ كَثِيرَ الطَّمَعِ / چلیسی بو، چلیسی

کرد، به‌ته‌ماع بو.

طَمَعَةٌ: حَمَلَةٌ عَلَى الطَّمَعِ / وای لی کرد چلیسی بن،

ته‌ماعی نایه‌به‌ر، دانی بو رۆ کرد.

- : جَرَّاهُ / دانی بو رۆ کرد، (غیره‌ت، زات) نایه‌به‌ر.

اَطْمَعَةٌ: اَوْقَعَهُ فِي الطَّمَعِ / خستی چلیسی‌به‌وه، خستی

ته‌ماعه‌وه.

تَطْمَعٌ: تَرَعَّتْ نَفْسُهُ إِلَى الشَّيْءِ / چلیسی گرتی، ته‌ماع
گرتی.

طَمَاعٌ: مِطْمَاعٌ: كَثِيرَ الطَّمَعِ: حَرِيصٌ / چلیسی،
به‌ته‌ماع، چاو (برسی، چنوک).

طَمَعٌ: حَرِيصٌ / چلیسی، ته‌ماع‌کاری، چاو‌چنوک،
چاوله‌دویی.

- : حُبَّ الْعَالِ / پاره‌پیس، پاره‌خوشه‌ویستی.

مَطْمَعٌ: مَا يُطْمَعُ فِيهِ / نه‌وهی (چاوی تر شه‌پیری، تماعی
تر شه‌کری).

- الْأَنْظَارُ / چاوله‌بو.

طمع:

طَمْنٌ: طَمَانٌ: سَكَنٌ / دلنایبو، هیمن بو‌وه، به‌ک چاو
بو‌وه.

طَمَانٌ: سَكَنٌ / دلنای کرد، هیمنی کرده‌وه.

إِطْمَانٌ: ذَهَبٌ خَوْفَهُ / ترسی (نه‌ما، ده‌رجو)، دلنیا بو.

- الیه: سکن و آمَنَ له / لئی دلنیا بو.

إِطْمَانَانٌ: طَمَانَيْنِهِ. طمان: سَكُونُ الرُّوحِ / دلنیا‌بون،

دلنیا‌یی، به‌ک چاو بو‌ونه‌وه.

- : اِمْتِنَاعُ الْخَوْفِ / نه‌ترسان،

ترس نه‌مان.

- : سَلَامٌ / ناشتی، پشو.

- : ثِقَّةٌ / باوه‌ی دلنیا‌یی.

مُطْمَئِنٌ: مُرْتاحُ الْبَالِ / ناسوده.

- : ضِدُّ خَائِفٍ / بَرِّ تَرَس.

- : آمِنٌ / دلنیا، به‌ک چاو.

- مِنَ الْأَرْضِ: مُخَفِّضَةٌ / زه‌وی نزم، چال، نزمان.

طما:

طَمَا. طَمَى الْمَاءَ: فَاضٌ / مه‌ئسا.

طام: فَاغِضُ / مه‌ئساو، لافاو.

طَمَى مَاءَ النَّهْرِ: غَرِبَ / خلته، لینه و قوی ناو روبار.

طن:

طَنَّ: طَنَّ الْجَرَسُ: صَوَّتَ. رَنَّ / لئی دا، ده‌نگی هات،

ده‌نگی زه‌نگ هات.

- : جَنَّجَلٌ / زه‌نگی هات.

- : الذَّبَابُ: رَنَّ / گیزه‌ی هات.

- : الْأَثْنُ: رَنَّ / زه‌نگایه‌وه.

طَنْ: بَدَن / له ش، تن، جهسته.

- حُرْمَةٌ / دهسك، گورزه.

- : ۱۰۰۰ كغم / تن، مهزار كيلوغرام.

طنب:

طَنَّبَ بِالْمَكَانِ: اقام / گلی خوارده وه، مایه وه.

اَطْنَبَ فِي الْوَصْفِ (وَالْمَدْحِ): بِأَنَّ / (لاف، كه زاف) ی

لِئِدَا، حَوَى هَلْ كَيْتَشَا، زَوْرِي (پتوه نا، ممدح كرد).

طُنَّبَ: حَبَلِ الْخَيْمَةِ / په تی ده وار، گوریسی چادر.

- : عَصَب. وَتَرِ الْعَضَلَةِ / زَوْرِي ماسولکه،

چه ته ده ماری ماسولکه.

إِطْنَابٌ: مَقَالَةٌ / (لاف، كه زاف) لئیدان، حَقْ هَلْ كَيْتَشَان.

طِنْبُورٌ: طِنْبَارٌ: آتة طرب / سه متور، ته موره.

طِنْفَسَةٌ: طِنْفَسَةٌ: بِسَاطٍ / به ره، رایخ.

طنف:

طَنَّفَ: طَنَّفَ: اَفْرِيضَ الْحَانِطِ / پاسار، گویسوانه.

طهر:

طَهَّرَ: طَهَّرَ: ضِدَّ نَجَسٍ / پاک بوه وه، خاوین بو.

طَهَّرَ: نَظَّفَ / پاکي کرده وه، خاوینتی کرده وه.

- : عَقَمَ / پوختی کرد.

- : مَجَارَى الْمَاءِ: كَرَاهَا / جزمائی کرد.

- : طَاهِرٌ: حَتَّنَ / خه تنه تی کرد، سونه تی کرد.

تَطَهَّرَ: تَنَزَّرَهُ عَنِ الْإِنْسَانِ / خَوَى پاك کرده وه، توبه تی

کرد.

- : اِغْتَسَلَ / خَوَى شت، گلاری ده رکود.

طاهر: ضِدَّ نَجَسٍ / پاک، خاوین، پوخت.

- : عَذْرِي / کچ، داوین پاک.

- : الذِّمَّةُ: بَسِيطٌ سَانِجٌ / ساویلکه.

- : الْقَلْبُ: عَفِيفٌ / دلپاک.

حَبٌّ - : هَوَى عَذْرِي / دلداری راسته قینه.

طَهَّرَ: طَهَّارَةٌ: ضِدَّ نَجَاسَةٍ / پاکي، خاوینتی.

- : عَفَّةٌ / داوین پاکي.

مُطَهَّرٌ: مُنَقَّى / پوخت کار، پاک کار، پاک گه ره وه.

- : مُنَظَّفٌ / شورهر.

- : مُضَادٌ لِلْفَسَادِ: مُعَقَّمٌ / پاکزه.

طهور: طَهَّارَةٌ: حَتَّنَانِ / خه تنه، خه تنه کردن، سونه تی

کرد.

طَهَّارَةُ الذَّيْلِ: عِفَّةٌ / داوی، پاکي، بِنِ تَاوَانِي.

طهق:

طَهَّقَ: اسرَعُ فِي مَشِيهِ / به ختیرایی رُوِشْت، ختیرایی کرد

له رُوِشْتَنْدَا.

- : مِنْهُ: تَضَائِقٌ / لئیی بیزاربو، وه پرس بو، هه راسان بو.

طهم:

طَهَّمَ الشَّيْءَ: ضَحَّمَ / تاوسا، زل بو، هه لاوسا، کف

هه لات.

مُطَهَّمٌ: سَمِينٌ جَمِيلٌ / خربن، خربنه، خروخه پان،

خه په توله.

- : النَحِيفُ الْجِسْمِ / باریکه له، بالاشوشه تی.

- : التَّامُ الْبَارِعُ الْجَمَالِ / جوان، جوانیکی بِنِ كه م و

کوری.

طها:

طَهَا: طَيِّحٌ / لئیی نا، پئیی گه یاند.

طهُو. طَهَّايَةٌ: طَيِّحٌ / لئیدان، پئیی گه یاندن.

طَاهٍ. طَاهِيٌّ: طَبَّاحٌ / لئیتهر، چیتشکهر، چیتشت لئیتهر،

شیوپه ز.

طَهَّايَةٌ: حِرْفَةُ الطَّبَّاحِ / چیتشت گهری، شیوپه زتی.

طوب:

طُوبٌ: أَجْرٌ / خشت.

- : أَحْمَرُ: الْأَجْرُ الْمَشْوِيُّ / خشتی سور.

- : نِيٌّ: لَيْثُنٌ / خشتی کال.

طُوبٌ: صَانِعُ الطُّوبِ / خشت بر.

طوبی: غَيْظَةٌ سَعَادَةٌ / خَوَشِي، به ختیرایی، شادی،

کامه رانی.

طاح:

طَاحَ: تَاهٌ / وَنِ بُو، رَضِي (لِي تَيْكُ جُو، هه له کرد).

- : هَلَكٌ / تِياچو، گهوت، له ناوچو.

طَوَّحَ بِهِ: حَمَلَهُ عَلَى رُكُوبِ الْمَهَالِكِ / خستیه

مه ترسیه وه، توشی به لای کرد.

- : الشَّيْءُ: ضَمَّيْعَةٌ / ونی کرد، لئیی گهوت.

- : بِهِ: الْقَاهُ / فِرْيِي دَا، خستی، زینانی پرن گه یاند.

طَيِّحُ الشَّيْءِ: ضَمَّيْعَةٌ / ونی کرد.

اطاح: قَطَعَ / بیری، قرتانی.

- : بِهِ: أَهْلَكَ / خستی، په کی خست، زینانی پرن گه یاند.

ط

طَوَّحَ بِهِ: حَمَلَهُ عَلَى رُكُوبِ الْمَهَالِكِ / خَسْتِيَه
 مه ترسيه وه، توشی به لای کرد.
 - الشَّيْءُ: ضَنْبِيْعَةٌ / ونی کرد، لئی که وت.
 - به: الْقَاهُ / فَرِيْدًا، خستی، زبانی پین گه یاند.
 طَمَّحَ الشَّيْءُ: ضَيْعَةٌ / ونی کرد.
 اطاح: قَطَعَ / بَرِي، قرتانی.
 - به: اَهْلِكَةٌ / خستی، به کی خست، زبانی پین گه یاند.
 تَطَوَّحَ: تَوَرَّطَ / خَوِي توش کرد، توش بو، گیری خوارد.
 - : تَرَنَّجَ / له ریه وه.
 - : تَطَوَّحَ كَالسُّكْرَانِ: تَرَنَّجَ / به م لاولادا که وت،
 ره تی نه دا.
 - : سَقَطَ / که وت، مات به لادا.
 طايح: ساقط / که وتو، توش بو.
 مَطَاوَحَ: مَهَالِكُ / مه ترسی، به لا، چوپیم.
 طاد:
 طاد: ثَبَّتَ / جیگیر بو، وه ستا.
 إِنطادًا: اِرْتَفَعَ فِي الْجَوِّ / به رزیوه وه، چو به ئاسمانا،
 رفی.
 مُنطاد: مُرْتَفِعٌ / به رز، بَلَدٌ.
 - : مُسَيِّرٌ / به رزیوه برآو.
 - : بِالْوَنِّ / بالون.
 طار:
 طَوَّرَ: حَدَّ و قَدَّرَ / سنور، بایه خ.
 - : مَرَحَلَةٌ / دَرَجَةٌ / قَوْنَاخٌ، پله.
 - : حَالٌ / بار، چونیته تی، خو، ره وشت، دُوخ، دُوخیان.
 - : مَرَّةٌ / جار، که پرت.
 تَطَوَّرَ: تَحَوَّلَ مِنْ حَالٍ إِلَى حَالٍ / گزرا، گه شه ی کرد.
 طورا بعد طور: مَرَّةً بَعْدَ مَرَّةً / جار له دوی جار.
 غریب الأطوار: شَادًا / نَاوِيْزَةً، نانا سایی، سه یر.
 طَوَّرَ: طَوَّدَ: جَبَلَ / شاخ، چیا، کیو، که ژ.
 تَطْوِيرٌ: تَقْوِيْرٌ / تَحْسِيْنٌ / گَوْرِيْنٌ، گه شه پین دان،
 به ره پین دان.
 تَطَوَّرَ: تَحَوَّلَ / گزرا، گه شه کردن، به ره سهندن، گه شه،
 گزرا پیناشی، باشگوزرا.
 مَطَّوَّرٌ / گه شنده، به ره (سهندو، پین دران)، پینش که وتو،
 باشگوزراو.

طَوَّرِي. طَوَّرَانِي: جَبَلِي / شاخی، کیوی.
 طار. طَارَةٌ: دَفَّ / ده ف.
 - . - : الْمَنْخَلُ: طَوَّقٌ / که مه.
 - . - : التَطْرِيْزُ: طَوَّقٌ / قاسناخ.
 طاس:
 طاس. طَوَّسَ: زَيَّنَ / جوانی کرد، رازانده ی وه.
 تَطَوَّسَتِ الْمَرَأَةُ: تَزَيَّنَتْ / خوی رازانده وه.
 طَوَّسَ: قَمَرٌ / مانگ.
 طاس. طَاسَةٌ: إِنَّا يُشْرَبُ فِيهِ الْمَاءُ / جام.
 - . - : سُلْطَانِيَّةٌ / له گن، به غنکیش، قه ره وان.
 طاووس. طَاوُوسٌ: طَائِرٌ جَمِيْلٌ الرِّيْشُ / تاووس.
 طاش:
 طَوَّشَ: خَصَصَ / خه سانی، به خته ی کرد، گونی ده ره مینا.
 طواشی: خَصَصَ / خه ساندن، به خته کردن، گون
 ده ره مینان.
 مُطَوَّشٌ: مَخَصَصٌ / خه ساو، به خته، گون ده ره ماتو.
 طاع:
 طَاعٌ. اِنطاع. اطاع. طَاوَعٌ لَهُ: اِنقَادٌ لَهُ / گوی رایه لئی
 کرد، به گویی کرد، دوی که وت، به قسه ی کرد.
 - . - : اِدْعَانٌ / ملی دا، قایل بو، سه یری
 شو پیکرد.
 طَوَّعَ: جَعَلَهُ يَطِيعُ / ملی پین دریز کرد، مینایه ژنر بار.
 سه یری پین شو پیکرد، رایه مینا.
 - ت له نفسه كَذَا: سَهَّلَتْ وَ رَخَّصَتْ لَهُ فَعَلَهُ / به
 باشی زانی و کردی، خوی به خوی کرد.
 طَوَّعَ فِي الْأَمْرِ وَ عَلَيْهِ: وَاَفَقَهُ / قایل بو، ملی دا، فرمان
 به برداری کرد، گویی دایه، به گویی کرد.
 تَطَوَّعَ: تَكَلَّفَ الطَّاعَةَ / خوی (به خشان، ره خسان) کرد،
 ملی دریز کرد.
 - فِي الْجَنْدِيَّةِ: اِنخَرَطَ فِي سَلْكِهَا / خوی به خشی
 سه ریازی کرد.
 - بِالشَّيْءِ وَ لِلشَّيْءِ: تَكَلَّفَ اسْتِطَاعَتَهُ عَلَيْهِ /
 خوی به خشان، وتی من.
 - بِالشَّيْءِ: تَجَرَّعَ بِهِ / به خشی، ته رخانی کرد، باریوی
 کرد.
 اِسْتِطَاعَ الْأَمْرَ: اَطَاقَهُ وَ قَوَّى عَلَيْهِ / توانی، توانی بیکا.

- او كُرْهُا/ بيهوى و نهيهوى، به زود يا به خورايشت.
 تُطْوَعُ/ خَوْبِه خشان.
 مُطِيع، مِطْوَاع. طائِع: مُذْعَن. مُمْتَثِل/ گوى رايه، گردن كه چ.
 غير - غير ممتثل/ لاسار، قيرسجه.
 مُطَاوِع. مُطِيع/ گوى رايه، گونجاو.
 حديد - / ناسنى گونجاو.
 مُنَطْوَع. مُنْخَرِط/ خَوْبِه خش، خَوْبِه خسين.
 مُسْتِطَاع: ممكن/ گونجاو، شيواو.
 اِسْتِطَاعَة: مَقْدِرَة/ توانين، اِيْهاتويى، رايه.
 طاف:
 طاف بالمكان و حَوْلُه: دار/ به دوريا خولايه وه، گرى خوارد.
 - بالبلاد: جال/ پياگه رايه، گه شتى تياكرد، به ولاتدا گه رايه.
 - به الخيال: حلم به/ خهوى پتوه بينى، دالغه (برديه وه، ي پتوه لئدا).
 - النهار: طفا/ مه لسا.
 - به. طَوَّف: جال به/ گه رايى، گه شتى پي كورد.
 - على وجه الماء: عام/ سه رئاو كه وت.
 - بالشىء: احاط به/ گه ماروى دا، ده وروخول دا، نابلقه ي دا.
 اطاف بالامر: اَمَّ به/ ناگادار بو، تىي گه يى، ناگادارى كاره كه بو.
 طَوَّف: رَمَس/ كه له ك.
 - : حائط/ ديوارى قوپين.
 - : عَسَس/ حه سه حه س، پاسه وان، تيشك گر، شهوگه پ.
 طوفان: سيل مُغْرِق/ لاماو، بوران.
 - : شِدَّة ظلام الليل/ شهوه زه نك.
 - من كل شىء: ماكان كثيرا/ ليشاوو.
 طائف. طَوَّاف: متنقل. جَوَّال/ گه روك، گه پييده.
 - : عَسَس/ حه سه حه س، پاسه وان، شهوگه پ.
 طوفان. طَوَّاف: جَوَّال/ گه ران، ماتوجو، گه شت.
 مَطَّاف: موضع الطواف/ شويتن گه ران.
 تطويف: عَوَم/ سه رئاو كه وتين.

طَوَّاف تجارى: وسيط بين التاجر و الزبون/ ده لال، چه رچى.
 - بريد: مُوَزَع الرسائل/ پوسته چى.
 طَوَّاف: تجوال/ گه ران.
 طائفة: جماعة من الناس/ جهند كه سيك.
 - : ابناء المذهب الواحد/ تيره، تايه فه، هوز.
 - : صف/ پؤل.
 طائفي: مذهبي/ تيره گه ر، ره گه زيره رست.
 الطائفيّة: تَعَصُّب/ تيره گه رى، ره گه زيره رستى.
 طاق:
 طاق. اطاق الشىء و عليه: قَدَرٌ عليه/ توانى، ده رى برد، به رگه ي گرت، بوى كرا.
 لا يُطاق: لا يُحْتَمَل/ هموار ناكريئ.
 طَوَّق: احاط به/ (كه مارو، نابلقه، بازنه، دوره) ي دا، تىي مروكا، تىي دورئا.
 - : البس الطوق/ نه وقى (كرده مل، پياكرد).
 - : به بذارعه/ ده ستى كرده ملي.
 تُطَوِّقَت الحية: تَحَوَّت/ به پكه ي خوارد، گرموله بو.
 طاقه. طَوَّق. اِطَاقَة: قُدْرَة/ وزه، توانا، ميز، توانين، اِيْهاتن، په ك.
 - - - : اِحْتِمَال/ نارام، ده ريردن، هه ل كردن، تاقه ت بون.
 ال - الكافية/ وزه ي مت.
 ال - الذرية/ وزه ي نه توم.
 ال - الحرارية/ وزه ي گه رمى.
 ال - الشمسية/ وزه ي خور.
 ال - لكهربائية: القوّة الكهربائية/ وزه ي كاره با.
 مُطَاق: مُحْتَمَل/ به رگه شه كرى، هموار شه كرى، هه ل شه كرى، نه شى، شه گونجى، ده ره شه برى.
 طاق: قوس/ تاق، كه وانه.
 طوق: كل ما يحيط بالعنق/ مليون، نه وقى.
 - القميص/ يه خه.
 - : قلادة/ ملوانكه، مليونه، گه ردانه، گه ردن به ند.
 - : كل ما استدار بشىء/ بازنه، نه وقى، نه لقه.
 مُطَوَّق: مُحَاط/ دوره گه ران، بازنه دراو، نابلقه دراو، گه مارو دراو.

ط

- العمر: كبير السن / به تمن، به سالچوو، تمن
 دريژ:
 - القامة: مديدها / بالابهرز.
 - اللسان: سفيه / لهوجه، زمان دريژ، نوريه و،
 نوريان، كه رتبه.
 - اليد: ساريق / دز، دهست دريژ.
 وقت - : مُدة طويلة / كاتي دريژ، كاتي نقر، نقر
 خياندن.
 إطالة. تطويل: ضد تقصير / دريژ كردن، دريژه پندان.
 - : - : مد / كشاندن، راکيشان، دانه دم.
 اطول: اكثر طولاً / دريژتر.
 مُطوّل. طويل جداً / دريژ، نقر دريژ، به كجار دريژ.
 - : ضدّ مُقصر / دريژگراو.
 - : مُعتد / كشاو، كشيتر او.
 مستطيل. طويل / دريژ، دريژگوله.
 - : الشكل الهندسي / لاكتيشي. لاكتيشه.
 طوال الذمّر: مدي الدهر / هتا هتا.
 طائل: نفع. فائدة / سود، كهك، قانزاج، قانزاج.
 - : طائلة: قُدرة / ميز، توانا.
 لا - فيه: لا مُنفعة / بينسود، بينكهك.
 اموال - ه: اموال كثيرة / ساماني نقر، بين شومار.
 بينهم - ه: عداوة / دوشمنايه تي و ناهه زيان له
 نيواندايه.
 طاوله: مائده / خوان، ميز، نانه بهره، سفره.
 نُعبية ال - / ياري تاوله.
 حجارة ال - / پولي تاوله.
 طوي:
 طوي: ضد نُشر / قهدي كرد، نوشتانيه وه.
 - البئر: بناها بالحجارة / هلي چني.
 - البلاد: قطعها / بياگهرا، گه شتي تياكرد.
 - الحديث: كتبه / شارديه وه، نه ي دركان.
 طوي: اطوي: جاع / برسي بو.
 تطوي الثعبان: تحوي / په پكي خوارد، گلوله بو.
 طي: ثني / قه دكردن، نوشتانه وه، بپچانه وه، دهق كردن.
 - البئر: بناؤها بالحجارة / مهال چنين.
 في - هذا: ضيمنه / له ناويا.

طاق: قوس / تاق، كه وانه.
 طوق: كل ما يحيط بالعنق / مليون، تويق.
 - القميص / يه خه.
 - : قلادة / ملوانكه، مليونه، گه رانه، گه ردن به بند.
 - : كل ما استدار بشيء / بازنه، تويق، نه لقه.
 مُطوَّق: مُحاط / دوره گيراو، بازنه دراو، نابلوقه دراو،
 گه مارو دراو.
 تطويق. إحاطة / دوره گرتن، بازنه دان، نابلوقه دان،
 تيريوكان، وروژان.
 طال:
 طال. إستطلاع: نقيض قصر / دريژيو، دريژيوه وه.
 - : - : إمتد طولاً / كشا، دريژه ي كيشا.
 طوّل. اطال: جعله طويلاً / دريژي (كرد، كرده وه)،
 دريژه ي پندان.
 - : - : مد / كشاني، دايه ده مي.
 - له: أهله / مؤلته تي دا، له سهري وه ستا.
 - باله: صبر / نارامي گرت، خوي بو گيرا، ناگاي
 له خوي بو، داني به خويا گرت.
 طاوّل. ما طّل: تواني / دواي خست، نه مرؤ به سبه ي
 كرد، دهستي دهستي پي كرد.
 تطاول علي: إعتدى / دهست دريژي كرد.
 طول: ضد قصر او عرض / دريژي.
 - القامة: علو / بالا، به رزي.
 - البصر / دريبيني.
 - اليوم: كل اليوم / دريژاي روز، روزگار.
 خط ال - في الجغرافيا / دريژه مياني زهوي.
 على - : حالاً / مه ر نيسته، به كسه ر، راسته وخو، كوت و
 پي، دهست به چني، يه كهن دهر يو.
 على - : بلا إنقطاع / يه ك بينه، يه ك زه مي، به دريژايي.
 طول: مُمتد بالطول / دريژي، دريژ يو، دريژگراو.
 طويل: ضد قصير او عريض / دريژ.
 - الأناة أو الروح: صبور / به تاقهت، به نارام،
 شپته يي.
 - الباع: قدير. مُقتدر / به توانا، به ميز، كارامه،
 ايها تو.
 - العرق أو الفتنة / تال دريژ.

إنطوائية: طوویه/ گۆشه گیری، دهرکه ناری.
 منطوی علی نفسه/ دهرکه نار، که پوله، گۆشه گیر.
 طویة: ضمیر/ دهر، ویزدان.
 سلیم ال - : بسیط. سلیم القلب/ دل و دهر، پاک ساکار، به ویزدان.
 طویة: مقلدة/ تاوه.
 مطوی. مطواة: مبراة/ چه قز، قهلم بی.
 طاب:
 طاب: کان (وصار طیباً/ باش بو، چاک بو.
 - : لذّ/ خوش بو، به له زهت بو.
 - له: راق له/ پیتی خوش بو، په سه ندی کرد، چه زی لئیکرد، به دلی بو.
 - ت النفس: طاب قلبه: إنشرح/ دلخوش بو، دلی کرایوه.
 - عیشة: رعد/ گۆزه رانی باش بو.
 - : نضح/ بئگه بی.
 - المریض: شفی/ چاک بوه وه.
 - عنه نفساً: طاب الشیء نفساً: ترکه/ وازی لی هیئا، دست بهرداری بو.
 طیب خاطر: هداة/ دلته وایی کرد، دلی هیئایه وه جئ، په سه ریاهات، سه رخوشی لئیکرد.
 - خاطر: شجعه/ هانی دا، تیژی کرد، غیره تی نایه بهر.
 - : شفی/ چاک کرده وه.
 - : عطر/ بونی پیوه کرد، بونداری کرد، بونی خوش کرد.
 - الطعام: وضع فيه المطيبات/ تام و بونی تن کرد.
 استطیب الشیء: وجده طیباً/ به دلی بو، لای خوش بو، به له زهت بو.
 طیب: جید او حسن/ باش، چاک.
 - : معافی/ له ش ساخ، چاکه وه بو.
 - : لذیذ/ خوش، به له زهت.
 - الخلق: رقیق/ ره وشت باش، ناسک.
 - الرائحة: زکی/ بون خوش.
 - القلب: سمح/ دل پاک.
 - النفس: بنشوش/ روخوش.

طاح:
 طاح: هلك/ تیاچو، فهوتا، كهوت، له ناوچو.
 طیح: ضئع/ ونی کرد، له ناوی برد.
 اطاح: اهلك/ فهوتانی، خستی.
 طایح. هالك. ضائع/ تیاچو، فهوتا، كهوتو.
 طار:
 طار: سبَح في الهواء/ فری، بالی گرت.
 - الصیئت: إنتشر/ ناسرا، ناویانگی سه ند، ناوی دهر کرد.
 - عقله: فقد صوابه/ تیک چو.
 - الیه: اسرع/ بزی چو به ختیری.
 - طائرة: غضب/ توره بو، رقی هه لسا.
 - ت الطیارة: قامت/ هه لسا، فری.
 طیرَ نومه: نقره/ خوری زیان.
 - ه. طیر به: جعله یطیر/ هه لی فران، هه لی دا.
 تطیر بالشیء و منه: تشأم/ رهش بینی لئیکرد.
 تطیر. إستطار: تفرق/ بلاویه بوه.
 طیر. طائر: كل ذی جناح من الحيوان/ بالنده، مه ل، بالدار، په له وه.
 طیران: السیر في الهواء/ بال گرتن، فرین.
 - : سلك الهواء/ میزی هه وایی.
 طیار: الذي یطیر الطیارة/ فریکه وان.
 - : اسم الفاعل من طار/ بالدار، بالنده، بالگر، فرور.
 - : سریع الزوال/ زونامینی.
 طائرة: طیارة: مركبه هوائية/ فریکه.
 - ذات سطح واحد/ فریکه ی یك بال.
 - ذات سطحین/ فریکه ی نوبال.
 - نفاثه/ فریکه ی تیژپه، دوکه ل دار.
 - الصیبان: طائره و رقیة/ کولاره.
 طائر: واحد الطیور/ مه ل، بالنده.
 - : سابح في الهواء/ فریو، بال گرتو.
 - الصیئت: مشهور. معروف/ ناسرا، به ناویانگ.
 مطار: حظيرة الطیران/ فریکه خانه.
 مستطیر: مُنتشر/ بلو، په رشه وه بو، په رش و بلو.
 - : مُتَشَامِم/ رهش بین.
 تطایر: انتشار/ په رشه وه بو.

مُطَّايِر: مُنتَشِر/ پەرشەوہ بو، پەرش و بلاو.

طاش:

طاشَ عَنِ الْفَرَض: لم یصبه/ نہی پیکا، لئی نہ دا.

- : اِخْطَا/ مەلە ی کرد، گونامی کرد.

- : خَفَّ وَ تَرَقَّ/ زو مەل چو، مەلە شەیی کرد، کەریتی نواند.

طَیْشٌ. طَیْشَان: تَهَوَّر/ مەلە شەیی، زو مەل چو، تپۆیی، سەرچلی.

- : خَفَّ الْعَقْل/ کەریتی، بێ ئەقڵی، مەلە شەیی.

طائش: تَرَقَّ/ مەلە شە، بێ ئەقڵ، بەرە لا، سەرکیش، سەرە پۆ، سەرچل، سەرە خەر، بێ گۆی، سەرینۆو.

- : عَلِي غَيْر هُدَى/ بێ نامانج، بێ مەبەست، بەرە لا. طاف:

طافَ خياله: جاءَ في النوم/ خەوی پێوہ بینن، هاتە خەوی.

طيف: خيال/ خەیاڵ، تارمایی، شەبەنگ، قەرەنتو.

- النور: إِنْحِلال النور/ شەبەنگی روناکی.

- الشمس/ شەبەنگ بە رۆژ.

الطيف الشمس (انوار ملوئە حسب ترتیبها) اصفر/ زەرد.

احمر/ سور، برتقالی/ پرتقالی، اخضر/ سەوز.

ازرق/ شین، نیلی/ شینی کان، بئفسجی/ وەنەوشەیی، مۆد.

مِطْياف. آلة قياس الطيف/ شەبەنگ پێو.

طان:

طان. طَيَّنَ الحائط: طلاءُ بالطين/ بە قوڕ سواخی دا.

- : لَطَّخَ بالطين/ قوڕاوی کرد، قوڕی تێ مەل سو.

تَطَيَّنَ: تَلَطَّخَ بالطين/ قوڕاوی بو، قوڕی (بەرکەوت، گرت).

طين: تُراب ممزوج بالماء/ قوڕ، لیتە، مەپی.

- : مَلَّاط/ سواخ.

- خَرَقِي: فخار/ گلینە، قوپی گلینە.

زاد في ال - بَلَّة/ زیاتر وروژانی، ئاژاوە و ناخۆشەبەکی زیاتر کرد.

طينة: قطعة من الطين/ قوڕ، پارچە قوڕیک.

- : خَلَقَ. جِبِلَّة/ روخسار، رەفتار.

يابس ال - / وشک.

طيان: الذي يحمل الطين الى البناء/ قوڕ کیش.

- فِي النُّحُو/ ناوهَل فرمان، ناوهَل باس.
 - مَحْفَف/ باری ناسانکار.
 - مُشَدَّد/ باری گرانکار.
 ظُرُوف: احوال/ بار، دَرُخ، چاخ، سهردهم، رُوژگار.
 - مُحَفَّفَة/ بارودوخى سوک و ناسان.
 - مُشَدَّدَة/ بارودوخى سخت و گران و توندو تیز.
 ظریف: کِيس/ قوژ، جوان پوژ، کهشخه، رِيک و پِيک، شوخ.
 الظرافة: کياسة/ حسن الهيئة/ قوژى، جوانى، شوخى، کهشخه، رِيک و پِيکى.
 - : الذكاء و البراعة/ زيرکى، چابوکى.
 مَظْرُوف: ملفوف. مُغْلَف/ پيچراو.
 ظفر:
 ظَفْرُ به و عليه: تَغْلَبَ على/ سرکهوت، زال بو.
 - بمطلوبه: فان/ دهستی کهوت، برديه وه.
 ظَفْرٌ. اظْفَر: جملة يظفر/ زالى کرد، سارى خست، بوى برده وه.
 ظَفْر. ظفر الاصبع: المادة النامية فى اطراف الاصبع/ نينوک.
 - . - الطير أو الحيوان/ چنگ.
 مَقْصَ الاظفار/ نينوک بى، نينوک که ره.
 اظْفور. ظفر/ نينوک.
 - نباتى: سلك نباتى/ ريشال.
 ظَفْرٌ: نُصْر. غَلْبَة/ سرکهوتن، بردنه وه.
 ظَفْر. ظافر. مُظْفَر: مُنْتَصِر/ سرکهوتو، براوه.
 ظل:
 ظَل: دام/ مايه وه، برده وام بو، يه کيینه بو، له سارى روى.
 ظَلَل. اظَل: القى عليه ظِلَة/ سيهرى بو کرد.
 - . - : سَفَر/ پاراستى، دهستی به سهرگرت، خستيه ژير سايهى خويه وه.
 تَطَلَّل. اِسْتَطَلَّ بالشئ: جَلَسَ فى ظِلِّه/ له ژير سيهرى دانىشت.
 ظَل: خيال/ تارمايى، قهرهنتو.

- : فِي سَيِّر.
 - : كَنَف/ سايه.
 - : هندسى
 - : تمام
 خفيف ال - / نيسك سوک، خوین شيرين.
 ثقيل ال - / نيسك گران، خوین تال، نيسك قورس.
 ظليل. مُظَل. مُظَلَّل/ تاريك، سيهر، نسرم.
 ظَلَّة: ضَمَّة/ سيهر، چارداخ، کهپر، سهيون، ساباب، چارزکه.
 مُظَلَّة: شَمْسِيَّة/ چهتر.
 - واقية/ مهبطه/ په شهوت.
 عبد ال - / که پره شينه.
 مُظَلَّى: جندى المظله/ سربازى په شهوت.
 ظلال/ تاريكى، گومرايى.
 ظلام (فى ظلم)
 ظلف:
 ظَلْف: ظَفَر الحيوان المُجْتَر/ سم.
 من ذوات الاظلاف/ سمدار.
 تَعَفَن ال .. : مرض/ نارنگ، شهلکه، ته وه ق.
 ظلم:
 ظَلَم: اساء الى/ خراپه ي کرد.
 - : جار على/ زورى لى کرد، زوردارى کرد، جهود ستمى کرد.
 ظَلَم. اظلم: صار مُظْلَمًا/ تاريك داهات، تاريك بو، تاريكى کرد.
 تَظَلَم: شَكَا مِنَ الظلم/ کپوزايه وه، سکالاي کرد، دادو بياداي کرد.
 اِظْلَمَ: وَقَعَ فى الظلم/ زورى لى کرا، چه وسايه وه، چه وسيترايه وه.
 ظَلَم: ضِد عدل/ زوردارى، جهود ستم.
 - : اِنْتِقاص الحق. اِساءة/ ماف خواردن، خراپه کردن.
 - : عَسَف/ دل ره قى، چه وساندنه وه.
 ظُلماً: جوراً/ زوردارىتى، زوردارى.
 - : وُعدواناً: جوراً/ به خوت و خورايى، ناپه وا.

ظالم: ضد عادل/ زودار، ستم کار، ستمگر.
ظلام: ظلمة: ضد نور/ تار، تاریک، تاریکایی، تاریکی، زهنگ.
ظلامة: مظلمة: ظلم واقع/ زوداری، ستم کاری.
- - - : شکوی من ظلم/ دلبری داد، کورانه، سکالا.
ظلمیم: ذکر النعام/ تیره‌ی (نعامه) و شتر مورخ، و شتر مهل.
- : مظلوم/ زودار، کراوی، که ساس، چه وساوه.
مظلم: ضد منیر/ تاریک، نوتک، سیا.
ظلماء: لينة ظلماء. شدیده ظلام/ شه‌زه‌نگ، تاریک و نوتک، نه‌موسته‌چاو.
ظمیء:
ظماً. ظمياً. ظمیء: عطش/ تینوی بو.
ظمیء الیه: اشتاق/ ناره‌زوی کرد، تامه‌زوی بو.
ظماً. اظماً: عطشه/ تینوی کرد.
ظماً. ظمياً. ظمیء: عطش/ تینوینی
ظمیء. ظمئان. ظمیء: عطشان/ تینو.
- - - : مشتاق/ تامه‌زوی، ناره‌زومه‌ند.
ظمی: اظمی: اسمر/ بؤر، گه‌نم ره‌نگ.
ظمیاء: سمرء/ بؤر، گه‌نم ره‌نگ.
عین - : رقیقة الجفن/ پیلو ته‌نک.
ساق - : قليلة اللحم/ قاچ باریک، قاچی باریک.
ظن:
ظن: إفتکر/ وا‌هات به بیریا.
- : حسب/ وای دانا، وای زانی.
- به. ظنه. اظنه: إتهمه/ گومانی ای‌کرد، بوختانی
بؤ کرد، دلی لی پیس کرد.
ظن: فکر/ بیر، بیر‌کردنوه، به‌بیراهاتن.
- : تخمین/ قه‌بالندن، مه‌زهنده.
ظننه. مظنة: ريبة. شك/ گومان، دل کرمی بون.
ظنان. ظنون. سیء الظن/ به‌گومان، دل کرمی، که‌م
باوه‌ی، دل پیس.
ظنین: منهم/ تاوان بار.

ظهر:
ظهر: بان/ ده‌رکوت، بینرا، دیاری دا.
- : خرج/ هاته‌ده‌ری، ده‌رهات.
- : حضر/ او جاء/ هات، گه‌یشت، په‌یابو.
- : ائضح/ ناشکراوی، رون بوه‌وه، ده‌رکوت.
- المرض: قشما/ بلا‌یوه‌بو، ته‌شه‌نی کرد.
- البيت و الجبل: علاه/ سرکوت، چوه‌سه‌ری.
- علیه: غلبه/ پیشی که‌وت، به‌سه‌ریا سرکوت، زال بو به‌سه‌ریا، لیتی برده‌وه.
- : عليه. ظاهره/ عاونه/ یارمته‌ی دا، باربوی کرد.
ظهر: اظهر النصف/ پشت نوسی کرد.
- : الشيء: جعله وراء ظهره/ خستیه پشتیه‌وه.
اظهر: بین/ پیشانی دا، ده‌ری‌خست.
- : كشف/ خستیه‌رو، ناشکرای کرد.
- : ابدی/ ده‌ری پیری، ده‌ری‌خست.
- : اعلن/ رای‌گه‌یاند، بلا‌ی کرده‌وه.
- : اوضح/ رونی کرده‌وه.
- : به: رفع قدره/ به‌زوی کرده‌وه، ریژی ای‌تئا.
- : على السر: اطلعه/ پیتی وت، بؤی درکان.
- : الشيء: جعله وراء ظهره/ خستیه پشتیه‌وه یا دوی خزی.
تظاهر بالامر: اظهره/ ده‌ری پیری، ده‌ری‌خست، ناشکرای کرد.
- : القوم: تعاونوا/ یارمته‌ی به‌کتریان دا.
- : القوم: اجتمعوا و خرجوا الى الشارع/ خو‌پیشان‌دانیان کرد.
- : بكذا: ادعاه/ خزی وایشان دا.
تظاهروا: قاموا بمظاهرة/ خو‌پیشان‌دانیان کرد.
استظهر على: تغلب/ زال بو، سرکوت.
- : به: استعان/ په‌نای برده‌بر، هانای برده‌بر، پشتی پری‌به‌ست.
- : الشيء: جعله خلف ظهره/ خستیه (پشتیه‌وه) بولوه‌ی.
- : له: استعد/ خزی بؤ ناماده کرد.
- : الدرس: حفظه غيباً/ له‌به‌ری کرد.

ظ

ظَهْر: ما يُقَابِلُ البَطْنِ / پشت.

- الشَّيْءُ: سطحه / رو، روی سهره‌وه.

- الشَّيْءُ: قَفَاهُ / پشته‌وهی، دیوی دواوه.

أَلَمَ الـ / برك.

عَلَى - القَلْبِ أو اللِّسَانِ: حَافِظَةً. ذَاكِرَةً / له‌بر.

بَيْنَ ظَهْرَانِهِم: فِى وَسْطِهِمْ / له‌ناویانا، له‌گه‌لیانا.

ظَهَرَ. ظَهْرَةً: مَنْتَصِفَ النَّهَارِ / نیوه‌رۆ.

بَعْدَ الـ / پاش نیوه‌رۆ.

قَبْلَ الـ / پێش نیوه‌رۆ.

ظَهَرَ: ضِدَّ إِخْتِفَاءٍ (أو غِيَابٍ) دَهْرَكَوَتِن،

ئاشکراوین، هاتنه‌ دهره‌وه، سهر مه‌ل‌دان.

حَبَّ الـ (أو التَّظَاهِرِ) خَوْدَه‌رَخْسْتَن.

ظَهَرَ: مُعَيَّن. مُسَاعِدٌ / یارمه‌تیده‌ر، ئاوه‌ل، پشتگیر.

الـ - القَوَى الظَّهْرِ / پشت نه‌ستور، نه‌رخه‌دار.

الـ - مَن يَشْتَكِي ظَهْرَهُ / هاواری پشتی نه‌گا، پشتی

دیشین.

ظَاهِرٌ: بَادٍ / دیار.

- واضِحٌ / ئاشکرا.

- صَوْرِيٌّ: خِلَافَ الحَقِيقِيِّ / رِوَالَتِ،

سه‌رزاری.

- ضِدَّ دَاخِلٍ (أو بَاطِنٍ) رِوَكَشِ، دِیوِی

دهره‌وه.

- البَلَدُ: ضَاحِيتُهَا / دهره‌ویه‌ر، قه‌راخ‌شار.

فِى الـ - عَلَى مَا يَظْهَرُ / وا‌دیاره.

فِى الـ - صَوْرِيًّا / به‌رِوَالَتِ، به‌سه‌رزاری،

به‌پروه‌وه.

ظَاهِرِيٌّ: خَارِجِيٌّ / نه‌وه‌ی دیاره، نه‌وه‌ی له‌به‌رچاوه،

روکه‌ش، سه‌رزاری.

ظَاهِرَةٌ: مَنظَر. صَوْرَةٌ / دیارده، وینه‌، روداو،

دیارده.

- جَوِيَّةٌ / دیارده‌که‌شی.

- عِلْمِيَّةٌ / دیارده‌ژانباری.

- طَبِيعِيَّةٌ / دیارده‌سروشتی.

ظَوَاهِرُ الحَيَاةِ / روداوه‌کانی ژیان، مه‌لس و‌که‌وتی

ژیان.

عِلْمُ الظَّوَاهِرِ الجَوِيَّةِ / که‌ش‌ژانی.

إِظْهَارٌ: كَشْفٌ / دهرخستن، خستنه‌پو.

- ضِدَّ إِخْفَاءٍ / ئاشکراکردن، مینانه‌دهن.

- إِعْلَانٌ / بلا‌کردنه‌وه.

- عَرْضٌ / پیشاندان.

مَظْهَرٌ: هَيْئَةٌ / سیمما، روخسار، رِوَالَتِ.

- مَشْهَدٌ. مَنظَرٌ / دیمه‌ن.

الـ - الخَارِجِيٌّ / روکه‌ش، روی دهره‌وه.

مَظَاهِرُ الحَيَاةِ / رِوَالَتِ و‌دیمه‌نی ژیان.

مُظَاهَرَةٌ: مُعَانَةٌ / باربو، یارمه‌تی.

- تَظَاهُرَةٌ: إِجْتِمَاعٌ / خَوْبِیشاندان.

- حمل/ بار.

اعباء عائلیه/ بارگراخی خیزان.

عبّاءة: رداء مفتوح من الامام/ عبا.

عبارة (فی عبر)

عبث:

عَبَثَ: خَلَطَ/ تیکه‌لی کرد، تیکه‌ل و پیکه‌لی کرد، دای

به‌سه‌ریه‌کده، شیوانی، تیکی دا.

عَبَثَ: لَعِبَ و هَزَلَ/ یاری کرد، گالته‌ی کرد.

- بالشیء: اسْتَحْفَ/ گالته‌ی پهنات.

عَبَثَ: لَعِبَ و هَزَلَ/ یاری، گالته، لاقرتی، شیواندن،

فیروز.

- اِرْتِکَابِ امر غیر معلوم الفائدة/ کاری بن سود

و بن نه‌نجام.

- باطل/ بین‌سود، بین‌که‌ک، بین‌نه‌نجام، فیروز، پوچ.

عَبَثًا: سُدَى/ بن که‌لکانه، بی‌نه‌نجام، به فیروز، به

مه‌واتنه.

عبث:

عَبَدَ اللهَ: خَدَمَ و خَضَعَ و ذَلَّ و طَاعَ/ په‌رستی، ملی

بو‌خوا که‌چ کرد.

- الشیء: لَزَمَهُ/ پی‌وه‌ی لکا، لئی جوئی نه‌بو‌وه.

عَبَدَ: اسْتَعْبَدَ: جَعَلَهُ او اِثْمَهُ عَبْدًا/ کردی به‌کویله‌ی

خوی.

- ذَلَّلَ/ رسوای کرد.

- الطريق: مَهَّدَهُ/ قیرتاوی کرد، ته‌ختی

کرد.

تَعَبَّدَ: تَفَرَّغَ لِلْعِبَادَةِ/ روی کرده‌ خوا، خواپه‌رستی کرد،

خوی ته‌رخان کرد بو‌خواپه‌رستی.

عبث: ضِدَّ حُرًا/ بنده، نه‌لقه‌له‌گویی.

- رقیق. مملوک/ کویله.

- الارض: قَنَ/ مسکین.

- انسان (حُرًا کَانَ او رقیقًا)/ مروّ، پیاو،

ناده‌میزاد.

- زنجی/ قول، قوله‌رش، ره‌ش پیست.

عَبَاد الشمس: نبات و زهرة/ گوله به‌یژه،

روژپه‌رست.

عبادة. تَعَبَّدَ: نُسِكَ/ په‌رستن، خواپه‌رستی.

عابد: مُقَدِّم العِبَادَةِ/ خواپه‌رست، په‌رست.

- وَثَنَ/ بت په‌رست.

مَعْبُد: محل العِبَادَةِ/ په‌رستگا.

عُبُودِيَّة. عُبُودَة: اسْتِرْقَاق. ضِدَّ حُرِّيَّة/ به‌نده‌یی،

کویله‌یی.

- طاعة و اِکرام/ ریزگرتن، مل که‌چ کردن.

استعباد: اسْتِرْقَاق/ (کویله، بنده، رسوا) کردن.

معبود: اِله/ خوا، به‌زدان، کردگار.

- ما يُعْبُد/ نه‌وه‌ی نه‌په‌رستی.

عباد: ناس/ خه‌ک، مروّ، نا‌ده‌میزاد.

عبر:

عَبَّرَ النَّهْرَ و غَيْرَهُ: قَطَعَهُ و جازَهُ/ په‌په‌وه.

- مَرَّ: مَضَى/ تیپه‌پی، ره‌ت بو، گوزه‌ری کرد.

- مات/ مرد، کوچی دوا‌یی کرد.

- عَبَّرَ: فسر/ لیکی دای‌وه، رافه‌ی کرد.

- عَبَّرَ: جَرَّتْ عَبْرَتَهُ/ فرمیسگی رشت، مه‌نسکی

دا.

- وَدَّنَ/ کنشای.

- قَدَّرَ/ قه‌بلانی، مه‌لی س‌نگان.

عَبَّرَ عما فی نفسه: اظهر. بَيَّنَ/ ده‌ری بوی.

اِعْتَبَرَ الشیء: اِخْتَبَرَهُ و نظَرَ فیهِ/ نا‌قی کرده‌وه، لئی

کویله‌وه.

- عَدَّ: حَسِبَ/ وای دانا، داینا، ره‌چاروی کرد.

- الرَّجُلُ: اِعْتَدَ به و اِکْرَمَهُ/ ریزی گرت، ریزی

لوتنا.

- به: اِثْعَطَ/ ده‌رسی ل‌وه‌رگرت، لیتوه‌ی فیژیو.

عَبَّرَ: عَبَّرَ: اِجْتَمَعَ/ قَطَعَ/ برین، تن‌په‌ی، بیاجون.

- مرور/ تیپه‌پیون، ره‌ت بون، گوزه‌رگرتن،

تیپه‌پین.

- النهن: اِجْتِمَاعُ/ په‌رینه‌وه.

عابر: مُجْتَاز/ په‌پیو، په‌پیوه‌ت‌وه.

- مار/ تیپه‌پیو، ریتوار، پیاجو.

- فایت. زایل/ به‌سه‌رچو، نه‌ماو.

- سبیل: مستطرق/ ریتوار، مات وچو کار.

مَغْبَرٌ. مَغْبَرَةٌ: مَا يُغْبَرُ به النهن/ که‌له‌ک، به‌لام، پرد،

په‌رینه‌ر.

عَبْرَةَ دَمْعَةٍ / فرمیسک.

- حَزَنٌ بِلَا بَكَاءٍ / هه نسك، په ژاره.

عَبْرَةَ عِظَةٍ / نامۆزگاری، وریاکړنه وه، دهرس
وه رگرتن.

- مِثَالٌ رَادِعٌ / نمونه وریاکړنه وه.

عِبَارَةٌ: تَعْبِيرٌ. شَرْحٌ / دهریرین، لیک دانه وه، روڼ کړنه وه.

- بَيَانٌ: اِسْلُوبُ التَّعْبِيرِ / چوڼیه تی دهریرین، دهریرین.

- جُمْلَةٌ صَغِيرَةٌ دَالَّةٌ عَلٰى مَعْنٰى / رسته،

دهسته واژه، ونه.

- عَنِ كَذَا / بریتیه له.

تَعْبِيرٌ: شَرْحٌ / لَيْكٌ دَانَهُ، رافه کړدن، روڼ کړنه وه،

راگه یانندن، تنگ یانندن، دهریرین، دهرنو.

- رَمَزٌ / هیتما.

لَا يُمَكِّنُ اِلَّا - عَنْهُ: لَا يُوَصِّفُ لَا يَقَالُ / راناگه یه نرئ،

ده رنابهرئ، باس ناکرئ، ناو تری.

و ب - اَخْرَجَ: و باس لوب آخر / به جزو یا شیوه یه کی تر.

مُعَبَّرٌ / دهریر، دهرنو.

اِعْتِبَارٌ: اِعْتِدَادٌ. اِهْتِمَامٌ / گرنکی، گرنکی پړاندان،

بایه خ، ره جاو کړدن.

- اِحْتِرَامٌ / پړز، ریزگرتن.

يَسْتَحِقُّ اِلَّا - اِي اِلْحِرَامِ / جینی ریزگرتنه.

يَسْتَحِقُّ اِلَّا - يُعْتَدُّ بِهِ. مَهْمٌ / گرنک، بایه خدار.

رَدٌّ اِلَّا - اِلِل الْعُودَةِ اِلَى مَآكِنَ / شوین خوگرتنه وه،

گرنکی پړاندانه وه.

مُقْتَبَرٌ: يَسْتَحِقُّ اِلِلْعِتْبَارِ و اِلِحْتِرَامِ / به پړز، شابانی

ریزگرتنه.

- يُعْتَدُّ بِهِ / گرنکه، بایه خداره، په پړه وی

نه کړئ.

عِبْرِيٌّ: عِبْرَانِيٌّ / اليهودي / جو، جوله که.

- الْعِبْرَانِيَّةُ: لُغَةٌ لِيَهُودِ / جوله کانه، زمانی

جوله که.

عَبِيرٌ: رَائِحَةٌ طَيِّبَةٌ / بونی خوڅ.

عَبَسَ:

عَبَسَ: عَبَسَ وَجْهَهُ: قَطْبُهُ / روی گړد کړد، خوی گړد و

مؤن کړد.

- اِلِل الْوَجْهِ: كَلْحٌ / گړژیو، مؤن بو.

عَبَسَ: عَبَسَ. عَبُوسَةٌ: تَقَطِيبُ الْوَجْهِ. تَجَهَّمُ / مؤن،

گړئی.

عَبُوسٌ: عَبَّاسٌ. عَبَّاسٌ: ضِدُّ مُبْتَسِمٍ / گړد، مؤن،

روگړد، مړموچ، پورخز، ماړس.

- - - : مُتَجَهِّمٌ. كُنِيْبٌ / په ست،

خه مبار، دلگیر.

- - - : مِنْ اَسْمَاءِ الْاَسْدِ / شير.

عَبَسَ: مَا تُعَلِّقُ بِاَذْنَابِ الْبَعِيْرِ مِنْ اِبْعَارِهَا / كه ميل،

پشکه ل.

عَبَطَ:

عَبَطَ: اِعْتَبَطَ الْاَمْرَ: فَعَلَهُ اِعْتِبَاطًا. كَيْفَمَا اِتَّفَقَ بَدُونِ

قَصْدٍ / کوپړانه کړده وه وی کړد.

- ه: حَضَنَتْهُ. ضَمَّهُ بِذِ رَاعِيهِ اِلَى صَدْرِهِ / باوه شی

پیاوړد، نای به سنگیه وه.

- اِعْتَبَطَ الذَّبِيْحَةَ: نَحَرَهَا وَ هِيَ سَمِيْنَةٌ فَتِيَةٌ / به

گه نخی و قه لوی سه ری بری.

اِعْتَبَطَ الْمَوْتَ: اَخَذَهُ شَابًا / جوانه مرگ بو.

عَبَطَةٌ: مَاتَ عَبَطَةً: شَابًا صَحِيْحًا / جوانه مرگ.

اِعْتِبَاطًا: عَفْوًا / کوپړانه، هره مه کی، به ری کهوت.

اِعْتِبَاطِيٌّ: صُدْفَةٌ / به ری کهوت.

عَبِيْطٌ: اِحْمَقٌ. مَعْتُوهُ / گهوج، گه مژه، کهودن، حوّل، گړد.

- اِلِللنَّبِيْحَةِ تُنْحَرُ وَ هِيَ سَمِيْنَةٌ وَ قَتِيَةٌ / سه ری پینی

دلایسته.

عَبِقٌ:

عَبِقُ الْمَكَانُ بِالطَّيْبِ اَوْ الدِّخَانِ: اِنْتَشَرَتْ الرَّائِحَةُ اَوْ

الدِّخَانُ فِيْهِ / بۆن و دوکه ل بلاویوه بوه، قانگ درا.

- الطَّيْبُ بِهِ: لُرُقٌ / بونی گرت.

عَبِقٌ: عَابِقٌ: ذَكَى الرَّائِحَةُ / بۆن خوڅ.

عَبِقٌ: عَبَاقُهُ. عَبِيْقٌ: شَدًا. اِرِيْحٌ / بۆن، بۆن و به رانه،

بونی خوڅ.

عَبَقْرٌ: مَسْكَنُ الْجِنِّ / خینوشین، جنوکه نشین، خوی لیه.

عَبَقْرِيٌّ: نَابِغٌ / بلیمهت، هال که وتو، زرنک، به هره دار.

عَبْقَرِيَّةٌ: نَبُوْعٌ / بلیمهتی، زرنکی، به هره داری.

عَبَلٌ:

عَبَلٌ: قَطْعٌ / بری، قرتانی.

- رَدٌّ / گه رانیه وه، دهستی پیوه نا.

عَبِلَ: عَبِلَ / ظَخُمَ / نَاسَا، زَلَّ بُو، كَشَى مَات، كَفَّ هَلَات.
 عَبِلٌ عَبِيلٌ: ظَخُمٌ / نَاسَاو، زَلَّ، كَهْتَه، قَهَبَه.
 عِبَالٌ: وَرْدٌ جَبَلِيٌّ / كَوَلِيٌّ كَيْزِي.
 اَعْبَلٌ: حَجَرٌ اَعْبَلٌ: جَرَانِيَّتٌ / بَرْدِي سَخْتٌ، بَهْرِنَه سَتَن.
 عَيْبِي:
 عَيْبِي الْجَيْشِ: هَيَاةٌ وَ جَهْرَةٌ / لَشَكْرِي (نَامَادَه كَرْد،
 تَه يَار كَرْد، كَر كَرْدَه وَه).
 - عَيْبًا الشَّيْءُ فِي الْوَعَاءِ: وَضَعَهُ فِيهِ / تَبِي
 خَسْت، نَاخَنِي، تَبِي كَرْد، كَرْدِيَه نَاوِي.
 تَعَبِي: تَهْيَا / نَامَادَه بُو، تَه يَار بُو، كَرْبُوَه وَه.
 عُبُوءَةٌ: مَلَأَ / بِكَرْدَن، بِكَرَاوَه، نَاخَنِرَاو، دَاغِرَاوَه.
 - نَاسَفَةٌ: كَتَلَه مَتَفَجْرَةٌ / تَه قَه مَنِي، نَه تَه قَيْتَه وَه.
 عِبَايَةٌ: عِبَاةٌ: رَدَاءٌ مَفْتُوْحٌ مِّنَ الْاِمَامِ / عَهَبَا.
 عَبِيرٌ (فِي عِبْرٍ) عَبِيْبٌ (فِي عِبْطٍ) عَتَالٌ (فِي عَتَلٍ)
 عَتَبٌ:
 عَتَبٌ عَلَيَّ: عَاتَبٌ: لَام / سَهْرَزَه نَشْتِي كَرْد، گَلَه يِي كَرْد.
 تَعَاتَبَ الصَّدِيقَانِ: لَام اَحَدُهُمَا الْاٰخَرَ / سَهْرَزَه نَشْتِي
 يَه كَرْتِيَان كَرْد، گَلَه يِيَان لَه يَه كَرْت. كَرْد. رَاوَزُو گَلَه يِيَان
 كَرْد.
 فَلَان لَا يُعْتَبُّ بِشَيْءٍ وَلَا يُعْتَبُّ عَلَيْهِ فِي شَيْءٍ: لَا
 يُعَابٌ / گَلَه يِي لَه سَهْر نِيَه، گَلَه يِي فِي نَاكِرِي، سَهْرَزَه نَشْت
 نَاكِرِي، رَه خَنَه يِي فِي نَاكِرِي.
 عَتَبٌ: وَقَفَ عَلَيَّ رَجُلٌ وَاحِدَةٌ / لَه سَهْر يَك بِن وَه سَتَا.
 - اِبْطَا / خَاوَه خَاوِي كَرْد، خَوِي دَوَاخَسْت.
 - بَايَه: دَخَلَهُ / جَوَه نَاو دَه رَاكَا يَه وَه، پَتِي
 تَن خَسْت.
 عَتَبٌ: عِتَابٌ. مُعَاتَبَةٌ: لَوْمٌ / گَلَه يِي، سَهْرَزَه نَشْت،
 رَاوَزُو گَلَه يِي.
 اِسْتَعْتَبْتُهُ: طَلَبَ مِنْهُ الْعَتْبِي اَي اِسْتَرْضَاهُ / نَاشْتِي
 كَرْدَه وَه، دَلِي هِي تَا يَه وَه.
 عَتْبِي: رَضِي / نَاشْتِي، تَا يِلِي.
 تَعْتَبُ يَابَ فَلَانٍ: لَزِمَ بَايَه لَا يَبْرَحُ / دَه رَاگَا يِي (اَي كَرْت)،
 بِن كَرْت، لَه دَه رَاگَا يِي وَه سَتَا.
 عَتْبَةٌ: اِسْكُفَةُ الْبَابِ / بَاهَوِي دَه رَاگَا.
 - الْبَابُ الْعَلِيُّ / بَاهَوِي سَهْرَه وَه، سَهْرَه رَاگَا،
 بَالَشْمَه.

- الْبَابُ السُّفْلِيُّ / بَاهَوِي خَوَارَه وَه، نَاوَدَه رَاگَا.
 - سَلْمَةٌ / يَلَه، يَلَه پَه يَزَه، پَلِيكَانَه، قَالْدَرْمَه، بَهْرَدَه رَاگَا.
 الْعَتَبُ: الْكَثِيْرُ الْمَعَاتِبَه / خَوْش گَلَه يِي.
 الْعُتْبِيُّ: الرِّضَا / تَا يِلِي.
 الْعَتُوْبُ: مَنْ لَا يَعْمَلُ فِيْهِ الْعِتَابُ / گَلَه يِي (فِي نَاكِرِي)،
 كَارِي تَن نَاكَا).
 عَتَدٌ:
 عَتَدٌ: تَهْيَا / نَامَادَه بُو.
 عَتَدٌ: اِعْتَدَ الشَّيْءُ: هَيَاةٌ / نَامَادَه ي كَرْد.
 عَتَادٌ: مَا اُعِدُّ لَامْرَأًا / كَهَل وَ پَهَل، كَهْرَه سَتَه،
 پَتِيوِيَسْتِي، نَامِيْرَا، شَت وَه ك.
 - لَوَازِمُ الْحَرْبِ / كَهَل وَ پَهَل وَ پَتِيوِيَسْتِي جَه نَك،
 كَهْرَه سَتَه يِي جَه نَك، تَفَاق.
 مَخْزَنُ عَتَادٍ: جِبَه خَانَه.
 عَتِيْدٌ: حَاضِرٌ. مُهْيَا / نَامَادَه، نَامَادَه كَرَاو.
 - قَرِيْبُ الْحَدُوْثِ / نَزِيكِي رُوْدَانَه.
 عَتْرٌ:
 عَتْرٌ: ذُبْحٌ / سَهْرِي بَرِي.
 عَتْرِيْسٌ: لَخَذَةٌ بِالْشَيْئِ وَالْعَنْفُ وَالْجَفَاءُ / بَه زِيْدُو لَرَه قَانَه بَرِي.
 عَتْرٌ: كَلَّ مَا ذُبِحَ / سَهْرِي بَرَاو.
 عَتْرِيْسٌ: الْجَبَارُ الْفَضِيْبَانِ / زِيْدَا ي تُوْرَه وَ تَرِيْد.
 عَتَقٌ:
 عَتَقٌ: خَرَجَ مِنَ الرِّقِّ وَالْعُبُوْدِيَةِ / نَازَاد بُو، لَه كَوِيْلَه يِي
 رَزگَارِي بُو.
 - عَتَقٌ: صَارَ عَتِيْقًا / كَوْن بُو.
 - ت - ت الْحَمْزُ: قَدُمْتُ وَ حَسُنْتُ / كَوْن بُو، خَوْش بُو.
 - اَعْتَقٌ: حَرَّرَ / سَهْرِيه خَوِي دَا يَه، سَهْرِيه خَوِي كَرْد.
 - : (اَخْلَى سَبِيْلَه / بَهْرِي دَا، بَهْرَه لَا ي كَرْد.
 - : الْعَبْدُ / سَهْرِيه سَتِي كَرْد، لَه كَوِيْلَه يِي رَزگَارِي
 كَرْد، نَازَادِي كَرْد.
 عَتَقَ الْحَمْزُ: تَرَكَهَا تَعْتَقُ / كَوْنِي كَرْد، دَلِيْنَا كَوْن بِن وَ خَوْش
 بِن.
 عَتِيْقٌ: قَدِيْمٌ / كَوْن، دِيْرِيْن، پَهْرِيوْت.
 - مَعْتَقٌ: مَعْتَقٌ: حَرَّ / طَلِيْقٌ / سَهْرِيه خَوِي،
 سَهْرِيه سَت، نَازَاد.
 عَتِيْقَةٌ: مُعْتَقَةٌ (حَمْسٌ) / كَوْن، مَه يِي كَوْنِي جَه نَد سَالَه.

عَنْقُ: عَنقُ: تحریر/ سهریه خۆیی.

- قَوَى شَدِيدَ زَقْدَارِ، دَر، توندوتیژ.

- - - الارقاء: تحریر الارقاء/ نازادو سهریه ست

- جَبَّار. قاسی القلب/ زَقْدَارِ، دَلْ رَهَق.

کردنی کویله.

لیل - : شَدِيدَ الظلْمَة/ شهوه زهنگ.

إِنْتِغَاف: تحریر/ نازاد بون، سهریه خۆیی.

عَتَو. عَتَى: إِسْتَكْبَارُ/ بایی بون، لوت به رزی، غه رابون،

عَاتِقُ: كَثْفُ/ شان، ده فهی شان.

فیزا، خۆلاینگهران.

- مَعْتَقُ: مُحَرَّرُ/ سهریه خۆکه ر، نازادکه ر.

بَلَّغَ مِنَ الْعُمَرِ عَتِيًّا: طَعَنَ فِي السِّنِّ/ چوبه سالا، پیر بو.

أَخَذَ عَلَى - ه/ گرتیه نه ستوی خۆی، خستیه سهرشانی خۆی.

عَث:

عَثٌ وَاحِدَتَهُ عَثَةٌ: سوس/ مۆرانه.

القی علی - ه/ کردی به توشپه وه، کردی به

معثوث: فیه عَثُ/ مۆراناوی.

کرلکپه وه، خستیه نه ستوی وه.

- : اكله العَثُ/ مۆرانه (خواردویه تی، تئین داوه).

عتل:

عَثَر:

عَثَلُ: حَمَلٌ/ مه لئ گرت.

عَثَرُ: رَلَّ وَ سَقَطُ/ مه ل نوتا، كهوت، مه له نكوت،

عَثَلَةٌ: ذراع حديدی. مَخَلٌ/ نوئل، بیک.

ساتمه ی کرد، ره تی دا، سهرسمی دا.

عَثَالٌ: حَمَالٌ/ باربه ر، کۆل مه لگر، کۆلکیش، حه مال.

- علی الشیء: وَجَدَهُ/ دۆزیه وه.

عَثَالَةٌ: حِمَالَةٌ/ باربه ری، کۆلکیشی، حه مالی.

- علی: إِكْتَشَفُ/ دۆزیه وه.

عتم:

- علیه الزمان: جار علیه و عَدَرُ به/ رۆزگار خراب بو

عَتَمَ. عَتَمَ. اِعْتَمَ: ابطا/ خاوه خاوی کرد، شپته یی کرد.

له گه لی، شانس نه یه ینا.

- - - عن الامر: كَفَّ عنه بعد المعضی

- جَدُهُ: تَعَسَّ وَ هَلَكَ/ فهوتا، به دبهخت بو، شانس کۆیتر

فیه/ ده ستی لئ (کیشاپه وه، مه ل گرت)، وازی لئ مه ینا.

بو وه وه.

عَتَمَ: اظْلَمَ/ تاریکی کرد.

عَتَرُ: اِعْتَرُ: جَعَلَهُ يَعْتَرُ/ مه لئ نوتان، خستی، سهرسمی پیردا.

عَثْمَةٌ: ظَلْمَةٌ/ تاریکی، تاریکایی، زهنگ.

تَعَتَرُ: رَلَّ وَ سَقَطُ/ مه ل نوتا، كهوت، مه له نكوت،

عَثَامَةٌ: ضِد شُفُوفٍ/ لئلی.

ساتمه ی کرد، ره تی دا، سهرسمی دا.

مُعْتَمٍ: مَظْلَمٌ/ تلح، تاریک، نوته ک، لئل.

- لسانه: تَلَعْتُمُ/ زمانی گرتی، تیکه ل و پینکه ل دوا.

مُعْتَمِيمٍ: حَجَبُ النور/ تاریک کردن، روناکی نه مه یشتن.

عَثْرَةٌ: سَقَطَةٌ/ كهوتن.

عُثْمُ. عُثْمُ. عُثْمَةٌ: شجرة الزيتون البَری/ دار زهیتونی

- : رَلَّهُ/ مه ل نوتان، سهرسم، ساتمه کردن، رهت

کۆیوی.

دان.

عته:

- حَجَرٌ - : عِثَارُ: عَائِقُ/ کۆسپ.

عَثَةٌ: نَقَصَ عقله/ شپتۆکه بو، كهوده ن بو، نه قلی كه م

حَظٌ عَائِرٌ: سوء الحَظُّ/ چاره په شی، به دبهختی،

بو وه وه.

نه هاتی.

عَثَةٌ. عَثَةٌ. عَثَامَةٌ: بلاهَةٌ/ كهوده نی، گیلی، گه مژه یی.

عَثْمٌ: عَيْثُومٌ: ضَبْعٌ/ كه متبار.

مَعْتَوهُ. مَعْتَهُ. عَتَاعِيَّةٌ: ناقص العقل/ شپت ویت،

- - : فیل/ فیل.

كهوده ن، په ته پی، شپتۆکه.

عَيْشُمِي: الحمار الوحشي/ كه ره کۆیوی.

عتا:

عُثْمَانُ: فرخ الحباری/ به چکه ی حواری.

عَتَا. إِسْتَكْبَرُ وَ جَاوَزَ الحَدَّ/ له خۆی بایی بو، شولی لئ

- : حَيَّةٌ. فرخ الحیة/ مار، به چکه مار، توله، توله مار.

مه ل کیشا، لوت به رزیه کی له تام چره ده ره وه.

عج:

تَعَتَّى: عَصَى/ یاخی بو.

عَجٌ: صَاح وَ رَفَعَ صوتَه/ نه پانی، قیژانی.

عَاتٌ: مُسْتَكْبِرٌ/ بایی، لوت به رز.

- المكان بكذا: تَحَشَّدُ / پړېو، بو به چړه و ښه له پالغی.
 - ت الريح: اثار الغبار / بو به تپ و توزو
 خوله په تانی، خَوْلَ باری.
 عَجَجَ الغبار: اثاره / كړدی به تپ و توز.
 - البيت من الدخان: ملاء / كړدی به چهره دوكل،
 ماله كهی پړكرد له دوكل.
 عَجَّ. عَجيج: صياح / نړه، قیژه، قاروقیز.
 عَجاج. عجاجة: دُخَان / دوكل، چهره دوكل.
 - - - : غبار / خَوْلَ، تپ و توز، خَوْلَ بارین.
 عَجَاج: صياح / نړه كړ، قیژه كړ.
 - : مثير العجاج / خَوْلَ بارین.
 يومٌ - : فيه عجاج / خَوْلَ نباری.
 عَجَّةٌ: طعام من بیض و دقیق و سَمْنٌ / هیلکو روئی به
 نارد.
 عجب:
 عَجِبَ له و منه: تَعَجَّبَ و اسْتَعْجَبَ منه: استغرب /
 سرسام بو، سرری سورما، واتی وړما.
 - الیه: اَحْبَبَهُ / خَوَّشِي و یست، به دلیا چو.
 عَجِبَ. اَعْجَبَ: حَمَلَهُ على العجب / سرری سورمان،
 سرسامی كړد، واتی وړمان.
 اَعْجَبَ به: اسْتَحْسَنَهُ / په سندی كړد، به دل یو، به دلیا چو.
 - بنفسه: اسْتَحْسَنَ نَفْسَهُ: استكبر / خوی په سندن
 كړد، شانازی به خوی به كړد، خوی به دل یو.
 عَجِبَ: وَهُوَ و تَكَبَّرَ / له خوی بون.
 تَعَجَّبَ. عَجِبَ: دَهْشَتَهُ / سرسامی، سرسورمان، واق
 وړمان.
 علامة ال - / نیشانه ی سرسورمان.
 عَجِيب. عَجَاب: مُدْهِشٌ / سرسورمین، سرسام كړ.
 - عجائبي: یاتی بالمعجزات / سر،
 له پاره به دهر.
 إعجاب: استحسان / به دلچون، دل پیاچون، به دل بو.
 مُعْجَبٌ: يَدْعُو الى الاعجاب / كه شخه، په سندن،
 سرسورمین.
 - به: فَخْورٌ / پتوه ی نه نازی.
 - بذاته او بنفسه: مُعْتَرٌّ بنفسه / خوپه سندن،
 له خوی بون، به خوی به نه نازی، فینز.

أعجوبة: اسم لما يُتَعَجَّبُ منه / سر، سرسورمین.
 العجب: مؤخر كل شيء / کوتای، پاشه ل.
 - : اصل الذنب عند رأس العصص / کلینچه،
 بنکی كلك.
 عجر:
 عَجْرَةٌ بالعصا: ضَرْبَةٌ فَإِنْتَفَخَ موضع الضرب / هال توقی.
 عَجْرٌ: نتوء / هال توقیوی، ناوساوی، لو، گری.
 عَجْرَةٌ: عُقْدَةٌ / گری.
 - : دَرْزَةٌ / سهك.
 - و بُجْرَةٌ: الغيوب او الاخطاء / نهنگی، هاله و
 خوش، ناته واوی، كه م و كوی، نام و نهنگی.
 اَعْجَرَ: احدب / كرم، دهر پوقیو، كوپ.
 - : مقلبيء جدا / تيك سمران، قه لو، ورك ډاكو و تو.
 - : غير واضح / زك، سهوز، تفت، نه گه یو.
 تَعَجَّرَفَ: تَكَبَّرَ / له خوی بون.
 عَجْرَفَةٌ: تَكَبَّرَ / له خوی بون، به زل خوزانین، فیز.
 - : الجفوة في الكلام / قسه رهقی، قسه ساردی.
 مُتَعَجَّرَفٌ: مُتَكَبِّرٌ / یایی، به فیز، فینز، لوت به زل مله یو،
 له خوی بون.
 عَجْرَمٌ: نبات / پي قه له.
 عجز:
 عَجَزَ. عَجَزٌ: صار عجوزاً / پیر بو، به سالچو.
 عَجَزَ عن كذا: لم يقدر عليه / نه ی توانی، بزی نه كړا،
 له توانای نه بو.
 - : كان ضعيفاً / په كی كهوت، په ك كهوته بو.
 عَجَزٌ: صار او صيَّرَ عجوزاً / پیری كړد، پیر بو.
 - : اَعْجَزَ: صَيَّرَهُ عاجزاً / په كی خست، توانای
 نه هیشت.
 - : نَقَصٌ / كورتی هینا، كه م دهرچو، ناته واو بو.
 - : اوقف الثمور / گه شه ی نه ما، زیاد ناكا.
 تَعَجَّرَ: اذعى العجز / خوی نه مه ل و نه توانا پیشان دا،
 نه مه لی كړد.
 اَعْجَزَ في الكلام: اذى معانيه ابلغ الاساليب /
 نه سته قانه دوا.
 عاجز: ضعيف / لاوان، بی هین، هزار، زه بون.

- : مقعد/ دهسته‌وسان، دهسته‌پاچه، نات‌واو، په‌ککه‌وته.
- : هَرَم. واهِن القوی/ پیر، به‌سالاجو، فه‌رتوت، پک ک‌وتو.
- : عن کذا: غیر قادر/ ناتوانی، بّی ناکرئی، له توانایا نیه.
- عَجَزَ: ضِعْف/ لاوازی، بیهیزی، توانا نمان، له پهل و پۆ ک‌وتن.
- : قُصُور/ کم ترخه‌می.
- : نُقْص/ کم‌ی، نات‌واوی، کم و کوپی، کورت هیتان.
- : عَجَزَ عَجَزَ. عَجَزَ: مُؤَخَّر الشَّيْءِ و الْجِسْم/ پاش، دواړه، دواړین، سمت، که‌فهل، کلوت، ته‌پیزه، کلټینچکه، پاشهل، سمت و ساتان.
- : الشطر الثاني من بيت الشعر/ نیوه‌دبیری دوه‌می مؤنراوه.
- : عَجُوز: كِبَر السن/ پیریون، پیری، به‌سالاجون.
- : عَجُوز: إمراة مُسِنَّة/ پیر، پیریئن، داپیره، به‌سالاجو.
- : رجل كبير السن/ پیر، پیره پیاو، به‌سالاجو.
- عُجْزَة ابیه: اصغر الاولاد/ دومانال، پاشه‌بره.
- عَجْزَة/ پک ک‌وتوان.
- دار الـ / - / پک ک‌وتوخانه، ته‌مهل خانه.
- مُعْجِز: عجیب/ سیر، ده‌رتاسا، له‌پاده‌به‌دور.
- مُعْجِزَة: اَعْجُوبَة/ سیر، سه‌رسوپمین.
- عجف:
- عَجَفَ نفسه: امسک او مَنَع او اِمْتَنَع/ دهستی لاهان گرت، له‌خوی گرت‌وه، وازی لاهیتا.
- : نفسه عن الطعام: حبسها عنه ليشبع مؤاکله/ له دهم خوی گرت‌وه بۆ نه‌وی تر، دهستی گرت‌وه.
- : اَعْجَفَ الدابة: هَزَّ لها/ له‌پی کرد، خواردنی ائی‌گرت‌وه، سیسی کرد، لاوازی کرد.
- عَجَفَ: عَجَفَ: ضَعْف/ له‌ر بو، لاوازی بو.
- : ت البلاد: لم تَمَطِر/ نه‌باری.
- عجاف: غیر مُمَطَّرَة/ بیه‌بارانی، وشکه سال.
- عجيف: هَزِيل/ له‌ر، لاوازی، سیس.
- عجل:
- عَجَل. عَجَل. تَعَجَّل. اِسْتَعْجَل: اَسْرَع/ خیرایی کرد، په‌له‌ی کرد، ده‌ست و بردی کرد.
- : اِسْتَعْجَل. اِعْجَل: اِسْتَحْت/ گوپی دایه‌ خوی، هان درا.
- : من الثمن: اعطاء سلفا/ پیښه‌کی دایه، له پیښه‌وه دایه.
- عاجل: سَبَق/ پیښ ک‌وت، ده‌ست پیښ ک‌وری کرد.
- تَعَجَّلَ في الامر: اَسْرَع/ په‌له‌ی کرد، ده‌ست و بردی کرد.
- : الامر: تكلفه على عجل/ به‌په‌له‌پهل ته‌واوی کرد، په‌له‌ی تیا‌کرد.
- عَجَلَه: تَسْرَع/ خیرا‌کردن، په‌له‌کردن، تاودان، مه‌له‌ش‌یی.
- : سُرْعَة/ فریکه، خیرایی، په‌له، تاو، ده‌ست و برد کردن، گوپ، چوستی، گورج و گولی.
- : دولا ب/ پنچکه، ره‌وپه‌وه.
- : دراجه/ نه‌سپه‌ ناسنینه، پاسکیل.
- : عربّة/ کالیسکه، عاره‌بانه.
- على عجل: بعجلة/ به‌خیرایی، به‌گوپ، به‌تاو، به‌په‌له، به‌چوستی، به‌گورج و گولی.
- عجل: مُسْرَع/ خیرا، په‌له‌کار.
- عجول: مُسْرَع/ خیرا‌کار، په‌له‌پهل ک‌ر، بزئو، مه‌له‌شه.
- عاجل: ضد اجل/ په‌له، په‌کسه‌ری، راسته‌وخو.
- عاجلاً: حالا/ په‌کسه‌ر، ده‌ست‌به‌ج.
- عاجلاً أم آجلاً/ نیسته‌ بئ یا دواپی.
- مُسْتَعْجَل. مُعْجَل. يَسْتَلْزِم السُرْعَة/ په‌له، پیویست به په‌له‌یه.
- عجل. عَجَلَة. اِسْتِعْمال: سُرْعَة/ خیرایی، په‌له‌کردن، فریکه، فرکان.
- عَجَلان. عجیل: مُسْرَع/ په‌له.
- ام - : هَرَّاز الذنب/ کلک مه‌ل سه‌نگینه.
- تعجيل: اِسْرَاع/ تاودان، گوپ سه‌ندن، خیرا‌کردن، ده‌ست و برد.
- مُعْجَل/ تاودهر، خیرا‌کار.
- عجل: ولد البقرة/ گوپره‌که، پارین، پؤغه، جوانه‌گا، نۆبه‌ن، نه‌وه‌ن، نیون، نوینگین.

- ولد الجاموس / پهلخ، گویکه کامیش.

- بعمر ثلاث سنوات / جوانه گا.

عجلة: انثى العجل / گریزه که، پزغه.
عجم:

عجم: إمْتَحَنَ و إختبر / تاقی کرده وه.

- تَه الامور: دَرْيْتُهُ / قالی کرد، قال بو، ناوه سو بو.

اعجم: فَسَّرَ / لیکی دابه وه، رافه ی کرد.

إُعْجِمَ عليه الكلام: صَعَبَ و استقیم / لئی نالوز بو، تئیی نه گه یی.

عُجْمَةٌ عِجْمَةٌ: إبهام / نادیار، نالوزی، شیواوی، لئلی.

عِجْمَةٌ: نواة / ناوک، کرۆک.

عِجْمَاءُ: بَهِيمَةٌ / گیانه وه، ناژه ل.

مُعْجَمٌ: مُبْهَمٌ / نادیار، نالوز، شیواو، لئیل.

- قاموس / فرههنگ.

حَرْفٌ - : منقوط / پیتی خالدار.

اعجم: اعجمی: لیس بعربی / نهوانه ی عه ره ب نین.

- : اُخْرَسَ / لال.

- : غَيْرَ عَاقِلٍ / نااقل، بِنَ زمان، ناژه ل.

عجماء: بَهِيمَةٌ / ناژه ل.

الأعجمي و العجمي: عجم / ئیرانی. عه جه م.

عجم: عجم: اصل الزنْب، العصص / کلینجک.

عجم: عجم: عجمة: عجمة: نوى النمر. نوى

الفواكه / دهنگی خورما، ناوک.

عجمة: الصخرة الصلدة / تاشه بهرد، بهرد.

عجمة: عجمة: ما تعقد من الرمل / کلمتک، کهرسهک.

عجن:

عجن: إعتجن الطحين: عمل العجين / شیلای، کردی

به وه ویر.

تَعَجَّنَ الشيء: صار عجينا / بو به وه ویر، وهک وه ویری

لینتهات.

عجین: الطحين المعجون بالماء / وه ویر.

- : المخبث المسترخى / شله په تی، نامه رد.

عجینی: کالعجون / وه ویری، وه ویرین.

عجانن: لداژن / فره مۆکه، پلاستیک.

مُعْجَنَاتٌ: فطائر / وه ویره مه تی.

معجون: مَجْبُولٌ / شیلراو، وه ویر.

عجان: مَنْ يَعْجَن العجين / وه ویر شیل.

- : اُحْمَقُ / گه مزه، گیل.

مِعْجَنٌ: مِعْجَنَةٌ: ما يُعْجَن فيه / تیان، تیانى وه ویر
شیلان.

عد:

عد: حَسَبٌ / ژماردی، ژماره ی کرد، حسابی کرد.

- : ظَنٌّ / وای زانی، وای دانا، قه بلانی، خه ملانی.

لا يُعَدُّ: لا يُحْصَى / ناژمیردی، بئ شو مار.

عَدَدُ الميِّت: عَدُّ مناقبه و وَصْفُهُ / ائنه / لاوانیه وه،

بوی لاوانه وه، پیاهه ل دا.

- : اُحْصَى / ژماردی، ژماره ی کرد، ژماره ی بۆ دانا،

سهرژمیری کرد.

تَعَدَّدَ: كَثُرَ عده / زۆدیو، زوادی کرد، زۆدتر بو.

إِعْتَدَّ بنفسه: إعتد عليها / پشتی به خۆی بهست،

به خۆی نازی.

- : صار معدوداً / بو به چند دانه یهک، کم بو وه.

- : حسب و قدر / قه بلانی، وای دانا، خه ملانی.

لا يُعْتَدُّ به: لا يلتفت اليه / ههچ نیه، گوئی نادریتی،

به کهک نایه، بهش ناكات، که مه.

أعدّه للامر: هيأه و أحضره / ناماده ی کرد، گه لاله ی

کرد، پئکی هینا.

إِسْتَعَدَّ: تَهَيَّأَ / ناماده بو، که وته خۆی، له سه ره پئ بو،

ته یار بو.

عد: حساب. اُحْصَاءُ / ژماردن، حساب کردن.

عدد: رَقْمٌ / ژماره.

- : اُولَى / ژماره ی خۆ بهش.

- : غير اُولَى / ژماره ی دابهش.

- : بسيط / ژماره ی ساده.

- : صحيح / ژماره ی ته وار.

- : كسرى / ژماره ی کهرت.

- : زوجى / ژماره ی جوت.

- : مركب / ژماره ی ناو پته.

- : فردى / ژماره ی تاک.

عدّة: جُمْلَةٌ: جَمَاعَةٌ / چند، کژمه ل.

عدّاد: آلة العدّ / ژمیرکار، ژمیره، ژمیرزان.

عديد: عدّ: حَسَبٌ / ژماردن، ژماره کردن.

- مَعْدُود / ژمیرراو، حساب کراو.

- مُتَعَدَّد / زۆر، چەندین، چەندان.

تَعَدُّد: کثرة / زۆری.

تعداد: احصاء / ژماردن، ئەژمار.

- الأنفس: احصاء السكان / سەر (ژماردن،

ژمیری)، ئەژمار.

مُعَدَّد: كثير العدد / هههه، هههه (جۆر، رەنگ،

چەشن).

- : عدید. أكثر من واحد / زۆر، چەند دانەیک،

لەیک زیاتر.

تعديد العیة: مرثاة / لاواندەنەوه.

مُعَدَّدة: رِقَايَة / ئهوهی ئەلاویننیتەوه.

مُعَدَّد بنفسه: مُعَال / خۆناز، پشت بە خۆیەست، لە خۆیایی.

إعداد "تهیئة": تحضیر / ئامادەکردن، گەڵاڵەکردن، راھێنان.

إعدادی: تحضیری / ئامادەیی.

إستعداد: أهبة / کەوتنەخۆ، ئامادەبون، لەسەرئێژ، تەیاربون.

- : مِيل. قابلية / ئارەزوو، حەز، خواست،

توانایی.

مُعَدَّ: مهياً / ئامادە، ئامادەکراو، لەسەرئێژ.

مُسْتَعَدَّ: حاضر. مُتَاهِب / ئامادە، لەسەرئێژ، لەسەرئێژ،

تەیار.

عُدَّة: جهاز. عتاد / کەل و پەل، ئامێر، رەخت، تەفاق.

- : إستعداد / ئامادەیی، ئامادەبون، لەسەرئێژبون.

عدر:

عُدْر: عُدْر: المطر الغزير / رەھنێلە، شەست، لێزە،

بارانی بە خۆپ.

عدس:

عَدَس: نبات و حبّ / نېسک.

عَدَسَة: عَدَسِيَّة: بَلُورَة مُقَعَّرَة أو مُحَدَّبَة / هاوینە،

وردبین، گەردبین.

عدل:

عَدْل. عَدْل. اَعْدَل: قَوْم / راستی کردەوه.

- : ائصّف / بەداد بو.

- فلانا بفلان. سَوَى بينهما / نائشی کردنەوه، رێکی

خست.

- عن كذا. اِئْعَدَل: مال: حاد / لایدا، لە رێگە لایدا.

- عن كذا: تركه / وازی لوتەپێنا، دەستی ئا هه گرت.

- عن رايه: غَيْرَة / پەشیمان بوەبوە، پاش گەز

بوەبوە، گۆپی.

- عُدُولاً اليه: رَجَعَ / گەپایەوه، پەشیمان بوەوه.

عَدْل: سَوَى / چاکی کرد، رێکی خست.

- : لَطْف. خَفَّف / هێواشی کردەوه، دای مرکانەوه،

خاوی کردەوه.

- المتاع: جعله عَدْلين / کردی بە دو بەش، دو تایی

کرد.

- الحُكْم: بَدَلَهُ. خَفَّفَهُ / گۆپی، سوکی کرد، کەمی کردەوه.

عَدْل: كان عادلاً / بەداد بو.

عادِل: وازن / راستی کردەوه، لەنگەری گرت، پارسەنگی

دایەوه.

- : ساوا / وهك يهكي ئي كردن، يهكسانی کرد.

- في الأمر: اِرتَبك / شلەژا، سەری ئی تێك چو.

عَدْل: ظَلَمَ و جار / زۆرداری کرد.

إِعْتَدَل: اِستقام / راست بو، راستکرداریو.

- : تَوَسَّطَ بين حالين / کەوتە بەینەوه، مام

ناوەندی بو، ناوێژی کرد.

عَدْل: الاستقامة / داد، بەدادی، راستی، راست.

- : الأمر المتوسط / چون يهكي، يهكسانی، رێك کەوتن.

- . تعديل: تقويم / راست کردنەوه.

- . عدالة: ضد ظلم / دادوهری، داوهری، راستکاری،

راستخواری.

- . - : اِنصاف / رهوا، ماف پهرستی.

- . عادل: ضد ظالم / به داد، ماف پهرست،

راستکار، راستخواز، راست گر، دادمەند، داپەرست،

هاموار.

- . - : مستقيم / راست، رهوان.

کاتب ال - / دادنوس، راست نوس، راستیار.

وزارة ال - / وهزارهتی دادگهري، شاليارييتی دادگهري،

وهزارهتی داد.

إعتدال: استقامة. ضد إعوجاج / راستی، لەنگەر.

- : توسط بين حالين / مام ناوهندی، هاوسانی.

- ضد إفراط / نه زۆر و نه کهم.

ع

- خریفی: تساوی الليل و النهار / هاوسانی
 پایزی، چون یه کی شه و رو رۆژ له پایزدا، شه و وروژ و هک
 یه ک بون له پایزدا.
 - ربیعی: تساوی الليل و النهار / هاوسانی
 بهاری، چون یه کی شه و وروژ له بهاردا، شه و وروژ و هک
 یه ک بون له بهاردا.
 تعدیل: تقویم / راست کردنه وه.
 - تحویل / گۆپین.
 - تسویة / تهخت کردن، رتک خستن.
 تعادل. مُعادلة: تناسب / ریزه، هاو ریزه.
 - : تساوی / یه کسان، چون یه ک بون،
 وهک یه ک بون.
 - : توازن / هاوسهنگ، هاوکیشه، هاوتا.
 مُعادلة جبریة / ریزه.
 مُعدّل: مقوم / راست کراوه.
 - : مسوی / تهخت کراو، تهخت، چاک کراوه.
 - : محور / گۆپراو.
 - : متوسط / تیکرا، ناوه‌ند.
 مُعدّل: مستقیم. غیر موعوج / راست، ره‌وان.
 - : ضد متطرف / مام ناوه‌ندی.
 - : مناخ معتدل: لا حار و لا بارد / مینک.
 مُتعادل: مُساوی / هاوسهنگ، وهک یه ک، هاوکیشه،
 چون یه ک، هاو...
 عدل: غرارة / جه‌وال، گۆنیه، هۆر، توره‌که، خه‌رار،
 خو‌رج، تا.
 - : عدیل: نظیر / ماو، وهک، وه‌کو، هاوشیوه، هاوتا.
 عدیل: سلف / هاوه‌ل زاوا، ئاره‌ل زاوا.
 عدم:
 عدم الشيء: فقده / ونی کرد، له کیسی چو، له‌ده‌س
 چو.
 عدم: انعدم / فُقد / ون بو، له کیسی چو، نه‌ما.
 عدم: افتقر / هه‌زاره‌کو، هیچی نه‌ما.
 - له الشيء: افقده / یاه / پتی ون کرد، له کیسی دا.
 - له الحیاة: اماته / کوشتی، مرانی، گیانی له‌به‌ر
 بپ، خنکانی.
 - : اباد / هه‌لاچۆی کرد، کوشتاری کرد.

عدم: مالا وجود له / هیچ، نه‌بون.
 - : عدم: فقدان / ون بون، ون کردن، نه‌مان.
 عدم کذا: مجرد منه / بین‌به‌ری له، بین‌به‌ش له.
 - الحیاة: بلا حیاة. مَیت / بین‌گیان، مردو.
 - الخوف: جری. لایخاف / ئازا، به‌جه‌رگ، نه‌ترس.
 - القوّة: عاجز. بانس / بین‌هین، که‌فته‌کار، که‌ساس،
 په‌ک که‌وته.
 - النظر: منقطع النظر / بین‌هاوتا، بین‌مانه‌ند.
 - المال: مُعَدَم / لات، هه‌زار، بین‌پاره، له‌وار.
 مُعَدَم: غیر موجود / نه‌بو، نه‌ماو.
 - : فاقد / ون بو.
 مُعَدَم: فقیر / هه‌زار، خاکسار، خاکسار، نه‌دار.
 إعدام: إفناء / له‌ناویردن، وێران کردن.
 - قتل / کوشتن، له‌سێ‌داره‌ دان، له‌قه‌ناره‌ دان.
 الحکم بال - / فرمانی کوشتن دان.
 تنفيذ حکم ال - / کوشتن، له‌سێ‌داره‌ دان، به
 سێ‌داره‌ کردن، به‌جێ‌هێنانی فرمانی خنکاندن.
 عدن:
 عدن الحجر: قلعة / مه‌لی کن، ده‌ری هینا، به‌ردی هه‌ل کن.
 عدن: استخراج المعادن من الارض / کانزای ده‌رینا.
 تغدين: إستخراج المعادن من منابعها / کانزا
 ده‌رینان، ده‌رینانی کانزا له‌کاندا.
 معدن: منجم / کانزا، کان.
 - : منبت: اصل / سه‌رچاوه، به‌چه.
 - : فلز /
 معدنی: من معدن /
 عدا:
 عدا: جری. رکض / رای کرد، غاری‌دا، هه‌پای کرد.
 - علیه: وشب / هه‌لمه‌تی دایه، په‌لاماری دا.
 - : عدی عن الأمر: ترکه / وازی ئی هینا، ده‌ستی ئی
 هه‌لگرت، به‌جێ‌هێشت.
 عادى بين صيدين: اقرب / به‌به‌ردیک یا به‌تیریک
 دونه‌شانی شکان.
 تعدى: جاوز الحد / له‌سنور لای دا، له‌وزه‌کردیه
 ده‌روه، تامی تیا نه‌هێشت.

- خالف القوانين و الشرائع / سه‌ریچی کرد، له یاسا لایدا.

- و اعتدی علی: جار / ده‌ست دریزی کرد.

- و اعتدی علی: ظلم / زۆرداری کرد، جه‌وریسته‌می کرد.

- و اعتدی علی: باداً بالشر / شه‌ری فروشت.

اعتدی علی حیاة فلان: ظلمه / کوشتی، ویستی بیکوژی، ده‌ست دریزی کرد.

عادی فلانا: خاصمة و صار له عدوا / دوشمنایه‌تی له‌گه‌ن کرد.

ینعدی بكذا: اصاب بالعدوی / توش بو، گرتی.

- منه: انصاب منه / لیوه‌ی توش بو، گرتی.

تعادی: تباری / بۆ‌بۆیستی کرد، گروه‌ی کرد.

تعادت الحوادث: توالث / به‌دوای یه‌کدا هاتن، به‌لای یه‌ک له‌دوای یه‌ک.

عداء: جزاء / راکه‌، خویش (ره‌وت، ره‌و، به‌ن).

عدو: رکض / راکردن، غار، غارغارین.

عدو: معاد / خصم / دوشمن، ناحه‌ز، دوژمن، خوین خوار.

عدوان: عدوان / ظلم / دوژمنایه‌تی، شه‌رفروشتن، زۆر زۆرداری، زیان‌گه‌یاندن، خرابه‌کردن.

عدی: اعداء / خصوم / دوژمن، ناحه‌ز.

اعتداء: تعدد / مباداً بالشر / شه‌رفروشتن، ده‌ست دریزی.

- مهاجمة / په‌لاماردان، هیرش برده‌نه‌سه‌ر.

تعد: مخالفة الشرع / سه‌ریچی کردنی یاسا، یاسا شکاندن.

- مجاوزة الحد / له‌سنور ده‌رچون، ده‌ست دریزی، په‌لامار، ماف خواردن.

عداء: عداوة: خصومة / دوشمنایه‌تی، دوژمنایه‌تی، ناحه‌زی، شه‌ره‌نگیزی.

- - - یغض / رقه‌به‌رایه‌تی، قینه‌به‌رایه‌تی.

معتد: معتد / بادیء بالشر / ده‌ست پیشکهر، شه‌رفروش، دوژمن کار.

متعادون: متخاصمون / ناکوکن، له‌شه‌ردان، دوشمنایه‌تیان هه‌یه‌.

عدائی: ضار. مؤذ / شه‌رفروش، پیاوخراب، شه‌پانی، زیانکار، زیانه‌خیز.

عدا: ما عدا: ما خلا / بیجگه، جگه له، جگه، بیجگه.

متعذ: ضد لازم / تیپه‌ر، ناپه‌یوه‌سه‌ت.

عدوی: انتقال المرض / ته‌نینه‌وه، داکه‌وتنه‌وه.

معد: ينتقل بالعدوی / نه‌ته‌نینه‌وه، دانه‌کوئی.

معدية: معبر النهر / که‌له‌ک، په‌رینگه.

عذب:

عذب الشراب: كان عذبا و حلوا / خویش بو، شیرین بو، به‌تام بو.

عذب: وقع به العذاب / نازاری دا، سزای دا، نازاری پنه‌گه‌یاند.

- ضایق / ته‌نگی پنه‌ه‌ل چنی، ناره‌حه‌تی کرد، ته‌نگاوی کرد.

عذب: ترك الاكل من شدة العطش / له‌تینوانا ناخوا.

عذبه: معة / قه‌ده‌غهی کرد.

عذب عنه، اعذب عنه، استعذب: امتنع / وازی هیتا، ده‌ستی ئی هه‌لگرت.

تعذب: تألم / سزای چه‌شت، نازاری کیشا، ئیشی پنه‌گه‌یی.

عذب: حلوا / شیرین، خویش، به‌تام.

ماء - / مستساع / ناوی (خاوین، ساز، شیرین).

عدوية: حلوة / شیرینی، خویشی.

عذاب: ألم / سزا، نازار، ئیش، نه‌شکه‌نجه، سه‌مه‌ره.

تعذيب: ایلام / نازاردان، سزادان، نه‌شکه‌نجه‌دان.

عذب: عذبة: رساعة / گولنکه، گولونکه، مه‌نگوله، گینو گولنک، ریشو.

عذر:

عذر: عذر: رفع عنه اللوم / گله‌یی له‌سه‌ر لایبرد، به‌خشی.

- حتن / خه‌ته‌نه‌ی کرد سونه‌تی کرد.

تعذر: تعسر / گران بو، ته‌گه‌ره‌ی تن‌که‌وت.

- الأمر: امتنع / نه‌کرا، نه‌شیا، نه‌گونجا.

- احتج لنفسه / پۆزشتی هیتایه‌وه، دلوی ئی بورینی کرد.

- تنصل / بیانوی هیتایه‌وه، نه‌چوه ژویی.

عذر: رفع عنه اللوم / گله‌یی له‌سه‌ر لایبرد، به‌خشی.

- مَنْ انْذَرَ: ای صَارَ مَعْدُورًا / گلهی نامینن، گلهی
 له‌سار نامینن.
 اِعْتَدَّرَ عَن و مِنْ: اِحْتَجَّ لِنَفْسِهِ / پوزشتی هینایه‌وه،
 داوای به‌خشینن لئ‌کرد، بیانوی هینایه‌وه.
 اِسْتَعَذَّرَ اليه: قَدَّمَ اليه العُدْرَ / بیانوی بۆ هینایه‌وه.
 عُدْرَ: حُجَّةٌ يُعْتَدَّرُ بِهَا / پوزشت.
 - اِعْتَدَارَ: اِحْتِجَاجٌ / بیانو.
 اِعْتَدَارَ: طَلَبَ المَعْدِرَةَ / داوای لئ‌بوردن، دلّ هینانه‌وه
 جِنّ، پوزشت کردن، پاساو.
 مَعْدِرَةٌ: عُدْرَ: حُجَّةٌ / پوزشت، بیانو.
 - صَفَحَ: اِئْتَبَرَدَن، به‌خشین.
 مُتَعَدِّرٌ: عَسِيرٌ / گران، نه‌شیار.
 - مُمْتَنِعٌ: به‌سه، مان گرتو، نایکات.
 عُدْرَةٌ: بَكَارَةٌ / بن، کچینی.
 عُدْرَاءٌ: بَكَرٌ. بَتُولٌ / کچ، به‌کار نه‌مینراو.
 - الحشرة في دورها الثالث / پیوپا، پین‌کوپه.
 عُدْرِي: بَتُولٌ / کچینی.
 - طاهر / داوین پاک.
 الهوى العُدْرِي: ماكان على عفاف / دل‌داری پاک و بین
 مه‌به‌ست، داوین پاکى.
 عذار: حَيَاءٌ / شهرم، بین‌فیزی، ساکاری، نابرد.
 - خَدٌّ / رومهت، کولم.
 - جانب اللحيّة المحاذي للأذن / زولف.
 خَلَعَ عِدَارَةً: اِسْتَبَعَّ هواه / خویری ده‌رجو، شوین مه‌وه‌س
 و تاره‌زوی خوئی که‌وت، نابردی جو.
 خَلِيعَ العِدَارِ / خویری، به‌ره‌لا، بین‌نابرد.
 عَدَقَ:
 عَدَقَ النخلة: قَطَعَ سَعْفَهَا / مه‌لی پاچی.
 عَادَقَ: الَّذِي يَقُومُ بِأُمُورِ النخْلِ / خورماوان، باخه‌وانی
 خورما.
 عَدَقَ: ذَكَى الرَّائِحَةَ / بَدَنَ خَوْش.
 - الذكى اللبِق / زورزان، قسه‌زان، به‌دهم.
 عَدَقَ: عُنُقُودٌ / مَيْشُو، بۆشک.
 عَدَلٌ:
 عَدَلٌ: عَدْلٌ: لَامٌ / سه‌رزه‌نشتی کرد، پیا مه‌ل شاخا.
 عَدَلٌ: عَدْلٌ: مِلَامَةٌ / سه‌رزه‌نشست.

عَدُول: عَادِلٌ: الَّذِي يَلُومُ / سه‌رزه‌نشست که‌ر.

عر:

عَرَّ: جَلَبَ العَارَ / نه‌نگی هینا، نابردی برد، شورهدی هینا.

- جَرَبٌ / گه‌ر بو.

- الارض: سَمَدَهَا / په‌ینی (کرد، پیوه‌کرد).

عَرَّ: مَعَرَّةٌ: عَيْبٌ أَوْ اِثْمٌ / شورهدی، نه‌نگی، نابردی چون.

- عُرَّ: عُرَّةٌ: جَرَبٌ / گه‌ری.

عَرَّ: عَارٌ: مَعْرُورٌ / اجرب / گه‌ر.

- عُرَّ: عُرَّةٌ: جَرَبٌ / گه‌ری.

- عَيْبٌ / شورهدی، نه‌نگی.

عُرَّ: عُرَّةٌ: ذُرْقُ الطَّيُورِ، بَعْرٌ. سَرَجِينٌ / ريقنه، پشقل،

ته‌پاله.

عُرَّ: سَرُوجِيلى / مه‌وريس، مه‌فريسك.

عراء (فی عری)

عرب:

عَرَبٌ: كَانِ عَرَبِيًّا / عه‌رهب بو.

عَرَبٌ: نَقَلَ اِلَى اللُّغَةِ العَرَبِيَّةِ / گۆری به سه‌ر زمانى عه‌ره‌بى.

- اعراب اللفظ الاعجمى: صَيْرُهُ عَرَبِيًّا / خستیه

سه‌ر شیوه‌ی عه‌ره‌بى.

- عن حاجته: عَبَّرَ / ده‌ری بری، تاشکرای کرد.

- الجملة: حَلَّلَهَا / شی‌کرده‌وه، (نیعرابى

کرد)

- اعراب: تَكَلَّمَ بِالْفَحْشِ وَ القبح / قسه‌ی (قۆر)

ناشیرین‌ی کرد، جنزوی دا.

- عن صاحبه: تَكَلَّمَ عَنْهُ / له زمان هاورپئ‌که‌یه‌وه

دوا، له جیاتی نه‌و قسه‌ی کرد.

تَعَرَّبَ: اِسْتَعْرَبَ: تَشَبَّهَ بِالْعَرَبِ. صَارَ عَرَبِيًّا / بو به

عه‌ره‌ب، خوئی کرد به عه‌ره‌ب.

عَرَبٌ: عَرَبٌ: عَرَبِيَانٌ: سَكَانُ بِلَادِ الْعَرَبِ / گه‌لی عه‌ره‌ب.

- عرباء: اللخلص / عه‌ره‌بى راست‌قینه.

- المستعربة و المتعربة: دُخِلَاءٌ / نه‌وانه‌ی خوئیان

کرده به عه‌ره‌ب.

عربى: نسبة الى بلاد العرب / عه‌ره‌ب نیشتمان.

- نسبة الى العرب و لغتهم / عه‌ره‌ب زمان.

- العربية: اللغة العربية / زمانى عه‌ره‌بى.

- (عربی: الشخص العربي / عرب، گوندنشین.
 - بدوی / عرب، ده‌وارنیش، ده‌شته‌کی.
 - تعبير / ده‌برین.
 - الكلام فى النحو: تحلیل / شی‌کرنه‌وه، لعرب کردن.
 - علم ترکیب الكلام / رسته‌سازی.
 - تعریب: ترجمة / وه‌رگیزان و گزینن بۆ زمانی عره‌بی.
 - الكلمة الاعجمية: اعتبارها عربیة / گزینی و شه‌ی بیگانه بۆ شی‌وه‌ی قالبی عره‌بی.
 - مُعَرَّبٌ مُتَرَجِّمٌ / گزیاو بۆ زمانی عره‌بی.
 - مقبول کالیمی / شه‌وی خۆی کردوه به عره‌ب، بو به عره‌ب، گزیاو بۆ عره‌ب.
 - مُعَرَّبٌ ناقل. مُترجم / وه‌رگیز، گزهر.
 - غریبة: نهر شدید الجری / روبرای خوی.
 - مُرَكَّبَةٌ / گالیسکه، عره‌بانه.
 - سكة حديد / فارگون، واگون.
 - نقل البضائع / لوری.
 - مستشفى / توتومبیلی (فریاخه، فریایی).
 - يد / عره‌بانای ده‌ست.
 - عَرِيْدٌ: ساء خلقه / خوی خراب بو.
 - احدث شغباً / نا‌ازوه‌ی نایه‌وه.
 - عَرِيْدَةٌ: مُشَاغِبَةٌ / نا‌ازوه.
 - عَرِيْدٌ: مُعَرِّدٌ / مُشَاغِبٌ / نا‌ازوه‌گیزی.
 - ذكر الحیة / نیره‌مار، که‌له‌مار.
 - عَرِيْنٌ: قَدَمُ العَرَبِیْنِ / پیتشه‌کیی دا.
 - عَرَبِیْنٌ: عَرَبِیْنٌ: مُقَدِّمَةٌ / پیتشه‌کی، په‌ی.
 - عرج:
 - عَرَجٌ: عَرَجٌ: قَرْل / شه‌لی، له‌نگی.
 - اِرتقی / سه‌رکه‌وت، هه‌ل زنا.
 - عَرَجٌ: تَعَرُّجٌ: مال من جانب الی جانب / لای کرده‌وه، پیچی کرده‌وه، لای‌دا.
 - وَقْفٌ وَ لَبِثٌ / وه‌ستا، دودل بو، نیاما.
 - الخَطُّ: لَوَاهُ / هیله‌که‌ی خزار کرد، به‌خواری هیلی کیشا، خواری کرد.

- (عَرَجٌ: صَيْرَةٌ اعْرَجًا / شه‌لی کرد، قاچی شه‌ل کرد، گیزی کرد.
 - اِنْعَرَجَ عَنِ الشَّيْءِ: تركه و عدل عنه / وازی لی هینا، ده‌ستی لی هه‌ل گرت.
 - تَعَارَجٌ: تَكَلَّفَ العَرَجُ / خۆی شه‌لان.
 - اِنْعَرَجٌ: اِنْعَطَفَ. مال / پیچی کرده‌وه، لای کرده‌وه، لای‌دا.
 - اِعْوَجٌ / خواربوه‌وه، خوار بو، چه‌وت بو.
 - عَرَجٌ: عَرَجَانٌ: مَشِيَةٌ الاعرج / شه‌لین، له‌نگین.
 - اَعْرَجٌ: عَرَجَاءٌ: مَشِيَةٌ غَيْرُ مَتَسَاوِيَةٍ: اَقْرَلٌ / شه‌ل، له‌نگ.
 - تَعَرُّجٌ: تَمَوَّجٌ / به‌رزو نزمی، پیچاوپیچ.
 - تَعْرِيجٌ: اِنْحِنَاءٌ / چه‌مانه‌وه، خوارکردنه‌وه.
 - مُعَرَّجٌ: مُخَطَّطٌ فى التواء / خوارو ختیج.
 - مُتَعَرِّجٌ: مَتَمَوَّجٌ / به‌رزو نزمی.
 - مُعَوَّجٌ / پیچاوپیچ.
 - مِعْرَاجٌ: مِعْرَاجٌ: سَلْمٌ / په‌یژه.
 - عرس:
 - عَرَسٌ: اَعْرَسَ: اَقَامَ عَرَسًا / شایى کرد.
 - عَرَسٌ: زَفَافٌ / ژن گواستنه‌وه.
 - وَ لَيْمَةٌ اذ - / شایى، شاه‌نگی ژن گواستنه‌وه.
 - عَرُوسٌ: الرجل و المرأة ماداما فى عرسیهما / بوک و زوا.
 - عَرُوسَةٌ: المرأة / بوک.
 - عَرُوسَةٌ: دُمِيَّةٌ / بوکه‌شوشه، وه‌ویله، به‌بلانه.
 - عَرِيْسٌ: الرجل / زوا.
 - عَرِيْسٌ: عَرِيَّةٌ: ماوى الاسد عَرِيْنٌ / لانه، لانه‌ی شیر.
 - عَرَسٌ: الزوج او الزوجة / ژن، میزد، ژنی پیوا، میزدی ژن.
 - اِبْنٌ - / قندس / ده‌له‌ک.
 - عرش:
 - عَرَشٌ: عَرَّشَ بِالْمَكَانِ: اَقَامَ / نیشته‌جی بو.
 - البئر: بناها بالحجر و الخشب / هه‌لی چنی.
 - بَنَى / دروستی کرد.
 - الكرم: رفع دواليه على الخشب / داری دایه به‌ر میوه‌که، که‌په‌ری بۆ کرد.
 - اَعْرَشَ: بَنَى بَيْتًا / مالن دروست کرد، که‌په‌ری دروست کرد.

ع

عَرَّشَ الكرم: اِرْتَفَعَتْ دواليه على الخشب/ میوه که
 تهنیه وه، لقی ای‌داو بلاویوه وه.
 عَرَّش: سریر الملک/ تختی پاشایه تی.
 - سقف/ بنمیچ، سایپته.
 - عَرَّیش: مظلة او خیمه/ که پر، سهیوان،
 سابات.
 عرص: عَرَصَ. اِعْتَرَصَ: لعب و مَرَح/ یاری کرد، گه می کرد،
 رای بوارد.
 عَرَصَة الدار: ساختها/ حوشه.
 عَرَصَة: كل بُقعةٍ لیس فیها بناء/ کلاوه، زهوی.
 عرض: عَرَضَ: اَظْهَرَ/ ده‌ری خست، خستیه‌پو، پیشانی دا.
 - بَسَطَ/ کردیه‌وه، دای‌خست، رای‌خست.
 - طلب: اِلْتَمَسَ/ داوای کرد، پاراپیه‌وه، تکای
 کرد، لالایه‌وه.
 - قَدَّمَ. اهدی/ پیشکشه‌شی کرد، دایه، پی‌ی دا.
 - باع بالعرض/ مینایه‌ده‌ری بُو فروشتن، به
 ناشکرا فروشتی.
 - الامر علیه: قَدَّمَهُ و رَفَعَهُ الیه/ خستیه
 به‌رده‌می.
 - الشيء علیه: اراه اِیَّاه/ پیشانی دا، خستیه پیش
 چاری.
 - القضية علی: اِحالها/ ناراستی کرد، خستیه به‌رده‌م.
 - رایا: اِقْتَرَحَ/ پیشنباری دا.
 - الجند: اِصْطَفَ الجند للعرض/ نمایشی کرد،
 به‌ریزه‌وستا بُو نمایش.
 - له كذا: اصابهُ/ توش بو، توشی بو، به‌سه‌ری
 هات.
 - له فكر: بَدَّاه/ هات به‌بیریا.
 عَرَضَ: جَعَلَهُ عَرِضاً/ پاتی کرد.
 - له كذا: جَعَلَهُ عَرَضَةً/ خستیه مه‌ترسیه‌وه،
 توشی کرد.
 - المتاع: باعَهُ بالعرض/ ده‌ری خست، خستیه‌پو.
 عَرَضَ: ضِد طال/ پان بو.
 استعرض: طَلَبَ اَنْ یُعْرَضَ علیه/ داوای سه‌یرکردنی کرد.

الجیش: عَرَضَهُ/ پایانا گه‌راو سه‌یری
 کردن، نمایشی کرد.
 عَرَضَ: جَنَ/ شیت بو، تیک جو.
 عارض: قاوم/ به‌ره‌لستی کرد، به‌رگری کرد، دزایه‌تی
 کرد، لالوت بو.
 - تَجَنَّبَ. تخاشی/ دوره‌په‌ریزه وه‌ستا، خوی
 لادا، لای گرت، خوی دورخسته‌وه، لاتریسکه وه‌ستا.
 - الشيء بالشيء: قابل به: قَارِنَ/ به‌راوردی
 کرد.
 - ناقض او عاكس/ په‌رچی دایه‌وه.
 - خالف/ به‌ریه‌ره‌کائی کرد.
 اغرض عنه: اِجْتَنَبَهُ/ خوی لی‌لادا، دوره‌په‌ریزه وه‌ستا.
 - عن: نبذ/ ده‌ستبه‌رداری بو، وازیلیننا.
 - عن الامر: عدل/ بیرى گوی، وازی مینا.
 - الامر: ظهر و بَرَزَ/ ده‌رکوت، ناشکرا بو، زانرا.
 اِعْتَرَضَ له: صَدَّهُ/ په‌رچی دایه‌وه، رویه‌روی کرد.
 - له: مَنَعَهُ/ نه‌ی‌هیشت، ری‌ی لی‌گرت.
 - علی: مانع/ به‌ره‌لستی کرد، ره‌خنه‌ی گرت،
 نه‌ی‌هیشت.
 - علی: اِحْتَجَّ/ ناره‌زایی ده‌رپی، په‌لپی گرت.
 تَعَرَّضَ لكذا: كان عَرَضَةً له/ وه‌خته بو توش بین، توش
 بو، پیوه‌بو.
 - الامر و له: تَصَدَّى/ په‌رچی دایه‌وه.
 - للامر: تدخل فیهِ/ ده‌ستی تیخست، په‌نجه‌ی
 تینا، خوی تیه‌ل قولتان.
 تعارض مع: تصادم/ به‌ریه‌ک که‌وتن، له‌یه‌کیان دا،
 به‌یه‌کیانادا، دزی یه‌ک بون.
 عرض: تقدیم/ پیشکش کردن، پیشان دان.
 - بسط/ خستنه‌پو، کردنه‌وه، راخستن، داخستن،
 ده‌رخستن.
 - ضد طول/ پانی.
 - متاع/ کهل و پهل، شت و مه‌ک.
 خط ال - / پانه‌میل.
 بال - / عَرَضاً/ به‌پانی.
 عرض حال. عَرَضَ حال. عَرِضَة: التماس/
 سکا‌لانامه، دادخوازی.

کاتب العرائض / سکالانوس.

عارض: حادث. إصابَة / رواد، بَرَکَوتن، توش بون، نهنگاوتن.

- : ليس جَوْهَرِيًّا أو اصليًّا / بَرَکَوت، لابه لا.

- : مانع / بَره‌لست، کوسپ، ته‌گه‌ره.

- : عارضَة: صَفْحَة الخَدَّ / رومت، کولم، لاجانگ.

إِعراض: مُجَانِبَة / خَوَیباراستن، دوره‌پَرزِز وه‌ستان.

اعراض: علامات / نیشانه.

- : المرض / تاوتن.

إِعراض. مُعَارِضَة: مُعَانَعَة / بَره‌لستی، ره‌خنه، پَرچ دان‌وه، ته‌گه‌ره (تن‌خستن، تن‌دان).

- : مقاوَمَة / بَرگری.

- : إحتجاج / ناپه‌زایی، په‌لپ، په‌لپ گرتن.

- : قطع الطریق / ری پزگرتن.

تَعَارُض الآراء: إختلاف الآراء / ریک نه‌کوتن، رازدزی.

إستعراض: إظهار. إحتفال / نمایش، تولندن، رانواندن، راندن.

مَعْرِض: موضع عرض الأشياء / نمایشگه، پیشانگه.

مُعَارِض. مُفْتَرِض: معانع / بَره‌لست، ره‌خنه‌گر، سه‌ریتیج، لوت خوار.

- : حَصَم / دوشمن، دوزمن، دژ، نه‌یار.

مُعَارِضَة: مُقاوَمَة / بَرگری.

- : إحتجاج / نیاری، ناپه‌زایی، سه‌ریتیج، لوت خوری.

عَرَض. زائل. لا دوام له / کاتی، بۆ ماوه‌یه‌ک، ده‌می.

- : من دون قصد أو رَوِيَّة / له‌خوی‌وه، بیری‌کوت.

عَرَضِي: طاریء / ناگوار، ری‌کوت، لاوه‌کی، کوت و پز. - : مُصادَقَة / بیری‌کوت.

عُرْضَة: عَرَض / مه‌بست، نیاز، تامانج.

- : لَكْذَا: مُعَرَّض له. قابل لكذا / شیایوی بوته، نه‌شن بپز، توش نه‌بن.

عَرُوض: مِيزَان الشَّعْر. عِلْم النِّظْم / هونراوه‌زانی، ته‌رازوی هونراوه، ته‌رازوی کیشی مه‌ل به‌ست.

عَرِيض ضد طويل / پان، بَرین.

- : الجاه: مرموق. مشهور / ناسراو، به‌ناویانگ، خوابیداو، بیری‌جو.

عُرْض: جانب. ناحية / ته‌نیشت، لا.

- : البحر: وسطه / ناوه‌پاستی ده‌ریا، بَرینی ده‌ریا.

مَعْرُوض: مَطْرُوح. موضوع / دانراو، ده‌رخراو، له‌پو.

عَرَض: شرف / ناموس، نابرو.

بَيْع الـ - : بَغَاء / بین‌ناموسی، سۆزانیستی، ناموس فروشتن.

عَارِضَة: السِّنّ الأمامی / دانی پیشه‌وه.

- : خشبة الباب العليا / باهو.

- : الراي الجيد / قسه‌ی چاک، بیری په‌سه‌ند.

عرف:

عَرَفَ. عِلْم / زانی، ناسی.

- : الأَمْر: إطلع عليه / ناگاداریو، راگهی، تن‌گهی، زانی.

- : بذنبه: أقر / هه‌ستی به‌گونامی خوی کرد، پزی لئ‌نا، درکانی، دانی بیانا.

- : المرأة: جامعها / چوه‌لای، لاقه‌ی کرد، له‌گه‌لی دروست بو.

- : إعتَرَفَ: صَبَرَ / نارامی گرت، تۆقره‌ی گرت.

- : الغُرس: جَزَّ عَرَفَه / بالی بزی.

عَرَفَ: اعلم. أخبر / پزی وت، پزی ناسان، ناگاداری کرد.

- : حَدَّدَ / دیاردی کرد، ناشکرای کرد.

- : أَوْضَحَ / رونی کرده‌وه.

- : الرجل بالرجل / به‌یه‌کتری ناسان.

- : الشَّيْءَ: طَيَّبَهُ / بونی خوش کرد.

مَعَرَفَ الأمر: تَحَدَّدَ / دیاردی کرا، زانرا.

- : الأمر: بَحَثَ عنه / لئی دوا، باسی کرد.

- : الضَّائِلَة: بحث عنها / بۆی گه‌را، به‌شوینیا گه‌را.

- : الشَّيْءَ: عَرَفَهُ / ناسیه‌وه.

- : به: صار مَعْرُوفًا عنده / زانی، تپی گهی.

- : إليه: جعله يَعْرِفُهُ / ناسی، ناسیاوی له‌گه‌ل کرد.

تَعَارَفَ القَوْمُ: عَرَفَ بعضهم بعضًا / به‌کتریان ناسی.

ع

اعترف بالامر: اقرار/ دانی بیان، پتی لیتنا، درکائی، چووه
 ڈیئی.
 - الیه: (خبرہ پشانہ/ سکالای خوی بق کرد،
 دہردی خوی دہریئی.
 استعترف الشيء: عرقہ/ ناسیہ وہ.
 عارف: معروف/ مشہور/ زانا، تن (گہیبو، گہیشتو).
 - صبور/ بہ نارام.
 معروف: معلوم/ زانراو.
 - مشہور/ ناسراو، بہ ناویانگ.
 - إحسان/ چاکہ، پیاوہ تی، خیر، بہ خشین.
 بال - بالحسنى / بہ شینہیی، بہ قسہی خوش.
 ناکر ال - جاحد/ سبلہ، نمک بہ حہرام، پینہ زان.
 مَعْرِفَةٌ: علم. درایة/ زانین، زانیاری، سہ لئیدہ رکردن،
 ری پین بردن.
 - واحد معارف الرجل/ ناسیاو، ناسیاوی.
 معارف الرجل: اصحابہ/ ناسیاوان، دوست و
 برادہ ران.
 - الوجه: تقاطيعه/ چرچ و لڑچ و شیوہی پو.
 - الوجه بما يشتمل عليه/ روخسار، رو.
 - جمع مَعْرِفَةٌ/ زانیاری.
 وزارة ال - وه زاره تی زانیاری.
 تعريف: تحديد/ سنوردانان، باس کردن، لئیدوان، روزن
 کردنہ وہ.
 - اخبار. إعلام/ هوال گہ یاندن، راگہ یاندن،
 تنگہ یاندن، پین وتن.
 - الرجل بغيره/ پیناسین، ناساندن، بہ ییک
 ناساندن.
 اداة ال - ال/ که، نامیری ناسین، پیناسہ.
 تعرفوة: بيان الاسعار/ لیستہ.
 - الاثمان: قائمة الاسعار/ لیستہی نرخ.
 عَرَّاف: مُنْجِم/ جوکی، نئستیرہ شوناس، فال گروہ،
 دہست گروہ، جاندوزان.
 عِرَاقَةٌ: عمل العراف/ نئستیرہ شوناسی، فال گرتنہ وہ،
 جادوگری.
 اعتراف: اقرار/ پین لئیتان، دان بیانان، درکاندن.

اعترافاً بكذا: اقرار به/ پین زانین، ہست پین کردن، له
 پاداشتی.
 مُعْتَرَفٌ: مَنْ اعْتَرَفَ/ درکین، پین لئین، دہریی.
 عَرِيفٌ: العالم بالشيء/ زانیار، زانا.
 - رتبة عسكرية/ سن خت.
 عِرْفَانٌ: عرفان/ إحسان/ بہ خشین، چاکہ، خیر کردن،
 پیاوہ تی.
 عُرفٌ: ضد النكر. اقرار/ پین لئیتان، دان بیانان،
 درکاندن.
 - الجود و المعروف/ بہ خشین، چاکہ،
 بہ خشندهیی، پیاوہ تی.
 - الصنبر/ نارام، توفروہ.
 - الديك: لحمه على رأس الديك/ پوپنہ، پوپہ.
 - الديك: نبات/ قہیفہ، گولہ قہیفہ، گولہ پوپنہ.
 - الفرس: الشعر الناتج على الرقبة/ یال.
 - عادة مرعية/ نہریت.
 ال - التجارى: العادة المرعية فى التجارة/ نہریتی
 بازرگانى.
 ال - السياسى: إتفاقية/ نہریتی رامیاری، پروتوکول.
 - الشرع: ما جعله علماء الشرع مبنى الأحكام/
 نہریت و یاسای ثابینی.
 عُرفى: مالوف. إعتیادی/ ناسایی، نہریت.
 حُكْمٌ - عسکری/ یاساو فرمان رہوایی سہریازی.
 محكمة عرفية/ دانگای سہریازی.
 (عُرفٌ: له عُرف/ پوپنہ دار، پوپنہی ہہیہ، یالی درژہ.
 عَرَفَةٌ: جبل بالقرب من مكة/ شاخی عہرہ فات.
 يوم - التاسع من ذى الحجة/ رڈی نؤی مانگی
 ناوجہ ژنان.
 عُرفٌ: رائحة طيبة/ بؤنی خوش.
 عرق:
 عَرَقٌ: تَعَرَّقَ العَظْمُ: اكل ما عليه من اللحم/ کرانیہ وہ،
 گرتشی پیوہ نہ میتشت.
 - فى الارض: ذَهَبٌ فيها/ چو بہ ناخی زہویدا.
 عَرَقٌ: تَرَشَّحَ جلده/ نارہ قی (کرده وہ، رشت، دہردا)،
 نیشتہ سہر ناو.

- الحائط (مثلاً): نُدِيّ / شَيْئٌ (مِثْلَايَرِه، هَلْ مِثْنَا)،
 نمیداد.
 عَرَقٌ: جعله يعرق / ناره قی (پن کرده وه، پن دهر داء،
 پن رشت).
 - (عَرَفَ): تَعَرَّقَ: تَأَصَّلُ / بنجی داکوتا، رهگی
 داکوتا، رهگی کرد، ریشه ی داکوتا.
 - - - الخمر: مَرَجُهُ بِالْمَاءِ / ناوی تن کرد،
 رونی کرده وه.
 عَرَقُ الجلد: رَشَحَ الجلد / ناره ق، جواناو، ناوړه گ.
 - : ندى / شىء / نم.
 - : المُسْكِرُ الَّذِي يُخَذُّ بِالتَّقَطِيرِ / ناره ق، ناره ق.
 - التمر: دبسه / دوشاوی خورما.
 - عَرَقَةٌ: الصف من اللبن و الحجر فى الحائط /
 ساف.
 عَرَقٌ: اصل. جذر / رهگ، ریشه، بنج، بیخ، بنه چه.
 - من البدن: وريد / خوین مین.
 - ضارب: شريان نابض / خوین بهر، خوین بهری
 لیدر.
 - النسا: مرض / جوړیکه له باداری، دهر دو
 نیشیکه له دامینى پشته وه تا پن، که ژوک، دهر ده لاق.
 - السوس: عرقوس / رهگ به له ک.
 شراب - السوس / شهریه تی ره گ به له ک.
 عریق: اصیل / ره سن.
 - النسب: این اصل / خانه دان، ره سن، ره سن زاده.
 - راسخ / قایم، ره گ و بنج داکوتا، چه سپبو.
 عراق: شاطيء البحر / (رُوح، گوئ، که ناری دهر یا.
 - الریشة: ساقها / لاسکی په ی.
 - الظفر: ما احاط به / دهر و پشته نینوک.
 - الدار: فناؤها / حه وشه.
 العراقان: الكوفة و البصرة / شاره کانی کوفه و به سره.
 عراق: المطر الغزير / ره میله، شه سته.
 عراقیه: عراقیة: ما یلبس تحت العمامة / کلار، ته پله.
 عَرَقَبٌ: قَطَعَ العُرقوب / دهماری پیس بری.
 - تَعَرَّقَبٌ: احتال / فیلی کرد، درو ساخته ی کرد.
 عُرْقوبٌ: عَصَبٌ غلیظ فوق العقب / دهماریکی
 نه ستوره له سار پاژنه.

- رَجُلٌ يُضْرَبُ به المثل فى الكذب و الخلف
 بالوعد / دروژن، بن گفتم.
 - : حيلة / فریفتل، ساخته و درو ده له سه.
 عَرَقَلُ الامرُ: صَعِبَ / کاره که ی گران کرد، قورسی کرد،
 ته گره ی تن خست.
 - : رَبِكَ / نالوژانی، نالوژکانی، تیکى دا.
 - : عاق / ته گره ی تن خست، کوسبی خسته بهر.
 تَعَرَّقَلَ الامرُ: تَصَعَّبَ و تَشَوَّشَ / نالوژکا نالوژا، گران
 بو، تیک جو.
 عراقیل: دواهی / به لا، دهر دو به لا، جورتم.
 - الامور: صعابها / کوسپ، ناوړه حه تی، ته گره،
 نالوژکان.
 خال من ال - : خال من الموانع و المحضورات /
 ره وان، ته خت، بن گریئ و کوسپ.
 عرك:
 عَرَكٌ: دَعَكَ / سرى، پیوه ی نه هیشت.
 - : دلك / ده سستی پیامینا، شیلای، مه نوی.
 - : الدهر: حنكة / قالی کرد، ناوه سوی کرد، خاراو
 بو، رای هینا.
 - الماشية النبات: اكلته كله / له وه پی، گیای پیوه
 نه هیشت.
 عارك: قاتل / جهنگی، شه پی کرد.
 تعارك و اغترک القوم: تقاتلوا / جهنگین، شه پریان کرد،
 تیک به ربون.
 - الرجلان: تقاتلا / چون به گزیه کدا، شه پریان کرد.
 عَرَكٌ: إختبار / خاراویون، قالی بون، راهانن.
 عراق: عرکة. معاركة: مُشاجرة / جهنگین، شه پرکدن،
 به گزیه کدا چون.
 مَعْرَكَةٌ: قتال / جهنگ، شه پی.
 معارك: مَقَاتل / جهنگاوه، شه پرکار.
 مَعْرَكٌ: مَعْرَكَةٌ: موضع العراك / مهیدانی شه پی.
 - : قتال / جهنگین، شه پرکدن.
 مُعْتَرَكُ المنايا: ما بین الستین و السبعین من عمر
 الانسان / نه مه نی پیری نیوان ۶۰-۷۰ سالی، سالانی پیری.
 عریکه: خَلْقٌ / خو، ره وش، ناره نو.
 لَين ال - : مُطیع / گوئی رای ل.

شديد ال - : شديد النفس / لاسار، قيرسجه،
 توندوتيز.
 عرم: عَرَمَ العَظْمَ: نزع ما عليه من اللحم / گورشته کي
 لي کرده وه، دای مالی.
 - : إعتَم الصبى ثدى امه: مَصَّهُ / مژى، مه مکی
 دایکی مژى.
 - : عَرَمَ عَرَمَ إشتَدَّ و خرج عن الحدّ / لاساریو،
 قیرسجه بو، له تامی کرده دهر وه.
 - : اصابه باذی / نازاری دا، زیانی پین که بیان.
 عَرَمَ: خَلَطَ / تیکه لی کرد.
 - : كَوْمَ / کومه لی کرد، که له کي کرد، مه لی چنی.
 عَرَمَ. عَرَمَةٌ. عَرَمَةٌ: كَوْمٌ / کومه ل، که له که.
 - : - : - : كَدَسَ من الحنطة جميع ليذرى /
 خهرمانی که نمى ناماده بۆ شه ن و که و.
 عارم: شرس المؤذى / به زیان، زیان به خش، دپ.
 اعرم: متلون، ابرش / به له ک، دیز، رهش و سپی.
 عرماء: الحية الرفشاء / ماری رهش به له ک.
 عَرَمَرَمَ: شديد / توندوتيز، به میز، لاسار.
 - : مُتَدَفِقٌ / دهر په پیو.
 - : جيش كبير / له شکری زودو بئ شومار،
 سوپایه کی گه وه.
 عرن:
 عَرِنَ: عرينه: ماوى الأسد و الذئب و الضبع و
 الحية / لانه، کون، مال.
 - : الانف / که پو، لوت.
 - : من كل شيء: اوله / سه ره تا، پیش.
 - : اللحم / گورشت.
 - : فناء الدار / حوشه.
 عران: بُغْدٌ / دوری.
 - : عَرِنَ: عَرِنَةٌ: تشقق فى ابدى و ارجل الدابة /
 قلیشاوی.
 عرناس: مِفْزَلٌ / ته شی.
 عَرْنُوسٌ: عَرْنِيسُ الذرة: السنبله التى عليها الحبّ /
 گلک، گلکی گه نمه شامی.
 عرا:

عرا. إعترى فلاناً امرأاً: اَلَمَّ او حَلَّ به / توشی بو،
 به سه ری هات.
 - : فلاناً: قَصَدَهُ طالبا مَعْرُوفَهُ / چوه لای،
 دهستی یارمه تی بۆ دریز کرد.
 - : القميص: جعل له عُرْوَةً / کونی قوچه ی کرد.
 عَرَّتُهُ نَهَشَتُهُ: اصابته نَهَشَتُهُ / سه رسام بو، سه ری
 سوپما، چه په سا.
 عُرْوَةُ الزَّرِّ: ما يدخل فيه الزرّ / کونی قوچه.
 - : الحبل: انشوطه / گری قو لفه.
 - : الابريق و نحوه: اذنه او مقبضة / قوولف،
 ده سک.
 - : ما يوثق به او يُعَوَّلُ عليه / پشتی پین نه به سه ری،
 باوه پی پین نه کرى، پال پشت.
 عرى:
 عَرَى. تَعَرَى من ثوبه: خَلَعَهُ / دای که ند، خوی روت
 کرده وه.
 عَرَى: جَزَّ من الكساء / روتی کرده وه، جله کانی
 پین داکه ند، له به ری داکه ند.
 - : كَشَفَ / سه ری (هه لدايه وه، لایرد، روت کرد).
 - : من: جَرَدٌ / لئی کرده وه، دای مالی، بئ به ری کرد،
 روتانديه وه.
 اعرى الرجل الثوب و من الثوب: نزعه منه /
 دای کن، روتی کرده وه.
 - : فلاناً صديقه: تباعدته و لم ينصره / پشتی
 تن کرد، له نکشایه وه.
 عُرِي. عُرِيَةٌ: التجرد من اللباس / روت بونه وه، روت و
 قوتی.
 - : التجرد من الغطاء / سه ره لدايه وه،
 سه ره ره لایی.
 عُرِيَان. عار: عارية. عُرِيَانَةٌ، عراة: لا كساء عليه /
 روت، روت و قوت.
 - : التجرد من الغطاء / سه ره ره لاه.
 عار: مُجَرَّدٌ / روت، روت و قوتی.
 - : من كذا: مُجَرَّدٌ منه / نيه تی، بئ به شه، بئ به ری.
 - : من كذا: خال منه / تيانیه له وهی تيانیه، له وهی
 نيه.

- الراس: مكشوف / سه‌رقۆتین، سه‌ر روت.
- القدم: حافی / په‌تی، پێ‌یه‌تی.
- عاریة: قرض بلا فائده / ته‌ریزی بێ سوو و سه‌ له‌م.
- مُستعار: غیر حقیقی. مصطنع / دروستکراو، ناراست، درۆ، ده‌ستخواز.
- شُعر: - مُستعار / قژی خواسته، بارۆکه، کلارۆژ.
- عراء: فضاء / چۆل، سارا، ده‌شت. ده‌ر.
- عِراة: ساحة الدار / حه‌رشه.
- شِدَّة البرد / ته‌شقی سه‌رما.
- عری: برد / سه‌رما، سوڵه.
- مُعری: مجرد من الكساء / روت و قوت.
- مكشوف / به‌ره‌لا، دانه‌پۆشراو.
- معاری الجسم: ما لا یستر من الجسم / روت، نه‌ نه‌ندامانه‌ی دانا‌پۆشری له‌ له‌ش، رو، ده‌ست.
- تُعریة: تاكل. تفتت / دایمان، خۆپمان، دامالین، روتانه‌وه، داپوتان.
- عریس (فی عرس) عریش (فی عرش) عریكة (فی عرك) عرین (فی عرن)
- عزا: عزاء (فی عزو)
- عز: عز: صار عزیزاً / خۆشه‌ویست بو.
- قوی / به‌هیزیو، گران بو.
- قل وجوده / کم بو‌وه، نازدار بو.
- علیه: كان محبوباً عنده / لای خۆشه‌ویست بو.
- اعز: احب / خۆشی ویست، به‌دلیا چو.
- عزز: نصر. امان / یارمه‌تی دا، یاریده‌ی دا، پشتگیری کرد.
- اید / سه‌ له‌ماندی.
- اثبت / چه‌سپانی.
- قوی / به‌هیزیو، قایم بو.
- امد بقوة جديدة / به‌هیزتری کرد، می تری خسته‌پال.
- عظم / گه‌وره‌ی کرد، ریزی لوتنا.
- اعز: صبر قویاً / قایمی کرد، به‌هیزی کرد، چه‌سپانی.
- - - / احبه و اعنتنی به / خۆشی ویست، به‌ته‌نگیه‌وه مات، چاودیری کرد.
- - - : جعله (و عده عزیزاً) / (کردی، داینا) به‌ خۆشه‌ویست.
- تَعَزَّرَ: عتَرَّ به: صار عزیزاً / لای خۆشه‌ویست بو.
- - - : به: تَشَرَّفَ / پیتی گه‌وره بو، سه‌ری پێ برز بو‌وه.
- - - : به: صار قویاً / پیتی به‌هیزیو، قایم بو، په‌تو بو.
- : قَوَى / قایم بو، په‌تو بو، جینگیر بو.
- : اظهر الرقص و هو راض / خوی (به‌ناز فروشت، قورس گرت، ته‌سك کرده‌وه)، نازو نوزی کرد.
- : لَحْمُهُ / اِشْتَدَّ و صلب / گوشتی تورت بو، جیر بو‌وه‌وه.
- : اِسْتَعَزَّ علیه: غلبه / زال بو به‌سه‌ریا.
- : بالشياء: احبُّه و اعنتنی به / خۆشی ویست، به‌ ته‌نگیه‌وه مات، چاودیری کرد.
- : عَزَّ: مَجْد. رَفَعَهُ / شكو، سه‌ره‌ریزی.
- : شِدَّة / تین، هیزی، توندی.
- : الشتاء / چله‌ی زستان.
- : الصيف / قرچه‌ی ماوین، چله‌ی هاوین.
- : مَكَاة / رێو شوین، په‌لوه‌پایه.
- : المطر الشديد / بارانێکی قایم ره‌هێله، شه‌ست.
- : غنا / له‌وه‌په‌ی سامانیا.
- : صباه / له‌ هه‌ره‌تی لاریدا.
- : المعركة / له‌ گه‌رمه‌ی چه‌نگدا.
- : عِزَّة: الحَمِيَّة و الانفة و الكرامة / رێز، سه‌ره‌ریزی، شكو.
- : النفس: احترام الذات / ریزی خۆگرتن، ریزخۆ.
- : صاحب ال - / خاوه‌ن شكو، پایه‌به‌رز.
- : عزیز: قوی / به‌هیزی، قایم.
- : محبوب / خۆشه‌ویست، جگه‌رسۆز.
- : نادر الوجود / زۆر کم، ده‌گه‌من.
- : شمين / به‌ترخ، گرانبه‌ها.
- : شريف / خانه‌دان، خواپیداو، پیاوچاك، وه‌جاخ زاده.
- : الجانب: قوی. شديد. مقتدر / به‌هیزی، به‌کار، به‌توانا.
- : المنال: بعيد المنال / ده‌ست ناکه‌وئ، به‌نا‌ره‌حه‌ت ده‌ست نه‌که‌وئ.
- : النفس: كريم النفس / جوامیتر، ده‌ست بلو.

- الراس: مكشوف / سه‌رقۆتین، سه‌ر روت.
- القدم: حافی / په‌تی، پێ‌یه‌تی.
- عاریة: قرض بلا فائده / ته‌ریزی بێ سوو و سه‌ له‌م.
- مُستعار: غیر حقیقی. مصطنع / دروستکراو، ناراست، درۆ، ده‌ستخواز.
- شُعر: - مُستعار / قژی خواسته، بارۆکه، کلارۆژ.
- عراء: فضاء / چۆل، سارا، ده‌شت. ده‌ر.
- عِراة: ساحة الدار / حه‌رشه.
- شِدَّة البرد / ته‌شقی سه‌رما.
- عری: برد / سه‌رما، سوڵه.
- مُعری: مجرد من الكساء / روت و قوت.
- مكشوف / به‌ره‌لا، دانه‌پۆشراو.
- معاری الجسم: ما لا یستر من الجسم / روت، نه‌ نه‌ندامانه‌ی دانا‌پۆشری له‌ له‌ش، رو، ده‌ست.
- تُعریة: تاكل. تفتت / دایمان، خۆپمان، دامالین، روتانه‌وه، داپوتان.
- عریس (فی عرس) عریش (فی عرش) عریكة (فی عرك) عرین (فی عرن)
- عزا: عزاء (فی عزو)
- عز: عز: صار عزیزاً / خۆشه‌ویست بو.
- قوی / به‌هیزیو، گران بو.
- قل وجوده / کم بو‌وه، نازدار بو.
- علیه: كان محبوباً عنده / لای خۆشه‌ویست بو.
- اعز: احب / خۆشی ویست، به‌دلیا چو.
- عزز: نصر. امان / یارمه‌تی دا، یاریده‌ی دا، پشتگیری کرد.
- اید / سه‌ له‌ماندی.
- اثبت / چه‌سپانی.
- قوی / به‌هیزیو، قایم بو.
- امد بقوة جديدة / به‌هیزتری کرد، می تری خسته‌پال.
- عظم / گه‌وره‌ی کرد، ریزی لوتنا.
- اعز: صبر قویاً / قایمی کرد، به‌هیزی کرد، چه‌سپانی.
- - - / احبه و اعنتنی به / خۆشی ویست، به‌ته‌نگیه‌وه مات، چاودیری کرد.

ع

الكتاب ال - : القرآن الشريف / قورئانی پیرۆز.

مَعْرَة: مَحِيَة. وَمَوْدَة/ خۆشهویستی.

مُعْتَر: فُخُور/ شاناز.

عَرَب:

عَرَب: لم يتزوج / ره‌بەن بو، ژنی نەمی‌ناوه.

- عن البال: نَسِي / له‌بیرچوه‌وه.

- اعزب: بَعُد / دورکه‌وته‌وه، و ن بو، خۆی

شارده‌وه.

تَعَرَب: قَضَى فِي الْعُرْبِيَةِ زَمَانًا ثُمَّ تَزَوَّجَ / به‌گه‌وره‌یی

ژنی هی‌نا.

عَرَب: اعزب. اعزب: غير متزوج / ره‌بەن، قه‌یره، ژنی

نەمی‌ناوه، سه‌لت، بوخچه‌ی نەکراوه.

عازبیه: مؤنث العازب / قه‌یره‌کچ، گه‌وره‌کچ، شوی نەکریوه.

عُرْبِيَة: عُرْبِيَة. فُتْرَة العُرْبِيَّة / ره‌بەنی،

بێ‌ژنی.

عزب:

عَزَبَ: عَزَبَ: لَام / سه‌رزه‌نشتی کرد.

عزب: تَعَزَّر: لَوْم / سه‌رزه‌نشست.

عزرائیل: ملاك الموت / نیزرائیل: گیان کیش.

عزف:

عَزَفَ: عَزَفَ عَزِيفًا: غَفَى / گۆرانی وت.

- عَزُوفًا عَنِ الشَّيْءِ: زهد فيه وملتته / له‌به‌رچاوی

که‌وت، لێ‌ی بێ‌زار بو.

- على آلة طرب: ضَرَبَ عَلَيْهَا / ژه‌ندی، لێ‌ی‌دا.

- ت نفسه عن كذا: منعها عنه / له‌خۆی گرت‌وه،

وازی لێ‌ می‌نا. ده‌ستی لێ‌ مه‌لگرت.

- ت الريح: صَوَّتْ / لورانی، باگه‌ی هات، وژه‌ی هات.

عزيف: صوت مُسْتَهْجِن. صوت الجِنِّ / ده‌نگی خێو

جَنَوَك.

- الرعد: صوت الرعد / گرمه‌ی هو‌ر.

- الريح: صوت الريح / لوره‌و گه‌ه‌ی با، وژه‌ی با.

عازف: موسيقى / موسیقاژهن.

- : مَعْنَى / گۆرانی بێ‌ژ.

عَزَفَ: اللعب بِالآلَةِ الْمَوْسِيقِيَّةِ / ژه‌ندن، لێ‌ئ‌دان.

- الرياح: اصواتها / گه‌ه‌ی با، لوره، وژه.

مَعْرُوفَة: قطعته موسيقية / پارچه‌یه‌ک موسیقا.

عزق:

عَزَقَ الْأَرْضَ: شَقَّهَا / مه‌لی که‌ند، کۆانی، پاچه‌کۆله‌ی

کرد.

عَزَقَ: عَزِيقَ الْأَرْضَ: شَقَّ الْأَرْضَ / مه‌ل‌که‌ندن.

- الْأَرْضَ: حَفَرَ الْأَرْضَ وَ قَلَعَ الْأَدغال /

پاچه‌کۆله‌کردن.

مِعْرَقَه: مِعْرَقَ: فَاَسَ / پاچه‌کۆله، خاک رن.

عزل:

عَزَلَ: عَزَلَ الشَّيْءَ عَنِ غَيْرِهِ: فَرَزَ / لێ‌ی جیا‌کرده‌وه،

خسته‌ی لاره، بری.

- : منع الاتصال و التَّسَرُّبَ / بری، قرتانی.

- : فَصَلَ / جیای کرده‌وه.

- : عَنِ مَنَصَّبِهِ أَوْ عَمَلِهِ: خَلَعَهُ. طَرَدَهُ / ده‌ری

کرد، له‌ نیش لای برد.

عَزَلَ: نَقَلَ مَسْكَنَهُ / گواسته‌ی وه.

- الدكان مثلاً: أَغْلَقَهُ / دای‌خست، له‌ کار وه‌ستا، مه‌لی

گرت.

إِعْزَلَ: عَنْهُ: تَنَحَّى جَانِبًا / لێ‌ی جیایه‌وه، ته‌ریک بو،

خۆی دایه‌ که‌نار.

إِعْزَلَ الشَّيْءَ وَ عَنْهُ: تَنَحَّى عَنْهُ / وازی لێ‌ می‌نا،

ده‌ستی لێ‌ مه‌ل گرت، لێ‌ی جیایه‌وه، جیای کرده‌وه.

عَزَلَ: فَصَلَ / جیا‌کرده‌وه، داب‌پین، په‌رک‌دنه‌وه، بردان،

که‌لاخستن.

- : نَقَلَ: إِبْعَادَ / دورخسته‌نه‌وه، گواسته‌نه‌وه.

- : عَنْ مَنَصَّبٍ: خَلَعَ / لاپردن، ده‌رکردن، لاخستن.

- : مَنَعَ الْإِتِّصَالَ وَ التَّسَرُّبَ / برین، قرتانن.

اعزَلَ: عَزَلَ: بَلَاسَاحَ / بێ‌چکه.

عَزَلَة: إِعْتَرَالَ: تَنَحَّى / وازمی‌نان، ده‌ست مه‌ل گرتن،

خانه‌نشین، گۆشه‌گیری.

- : إِنْغَرَادَ / نه‌های، ته‌نیایی، دوره‌په‌ریزی.

عازَلَ: فَاصَلَ / جیا‌که‌ره‌وه.

- : مَانَعَ الْإِتِّصَالَ أَوْ التَّسَرُّبَ / جیا‌کار، نه‌گی‌ین،

نه‌کشین.

إِعْتَرَالَ: تَنَحَّى. إِنْغَرَادَ / په‌په‌یون، خۆپه‌رکردن،

گۆشه‌گیری.

مُعَزَّل: منفرد / په، تريك، گوشه‌گیر، ته‌نهایی،
 ده‌رکه‌نار.
 مَعَزَل: مكان الاعتزال / په‌نا.
 بِمَعَزَلٍ عَنِ: بعيد عن / دوره‌په‌ریز.
 عزم: عزم.
 عَزَمَ عَلَيَّ: نُوِي / نیازی کرد، ویستی، بریاری دا.
 - عَزَمَ الرَّاقِي: قَرَأَ العَزَائِمَ / جادوی کرد، ویردی
 خویند، نوشته‌ی کرد.
 - (اقسم / سویتندی خوارد،
 تَعَزَّمُ وِإِعْتَزَمَ الْأَمْرَ وِ عَلَيْهِ: اراد فعله / ویستی بیکا،
 بریاری کردنی دا.
 عَزْمٌ: قَصْدٌ / مه‌به‌ست، نیاز.
 - عَزِيمَةٌ: إِرَادَةٌ ثَابِتَةٌ / بریار، سوربون، هه‌تاری.
 - : قُوَّةٌ / مَيِّزٌ، تَوَانٌ، زَهْرٌ، خَوْزٌ، وَرْدٌ، وَزْهٌ، تَبِنٌ.
 عَزِيمَةٌ: رُقِيَّةٌ / نوشته.
 - : الْإِرَادَةُ الْمُؤَكَّدَةُ / نیازو بریار، تَوَانٌ.
 - : عَزْوَةٌ: دَعْوَةٌ إِلَى وِ لِيَمَّةٍ / بانگ کردن.
 - : وِ لِيَمَّةٍ / زیافته‌ت، داووت.
 عَزْوَمٌ: قُوَى العَزْمِ / بِنْ په‌روا، به‌غیره‌ت، بریارنه‌شکین.
 عازم: نَاوِ / بریاردار.
 - : دَاعٌ / بانگ‌کر.
 مَعَزُومٌ: مَدْعُوٌ / بانگ‌کراو.
 عَزَا: عَزَا: إِعْتَزَى الشَّيْءُ لِفُلَانٍ (وِ إِلَى فُلَانٍ: نَسَبَ إِلَيْهِ /
 به‌ی ئه‌و دانرا، به‌سترایه‌وه به‌روه‌وه، به‌وه‌وه په‌یوه‌ند
 کرا.
 - : إِلَيْهِ (أَمْرًا مُسْتَنْكَرًا: الصَّقُّ بِهِ / تاوان (درایه
 پالی، بارکرا، کرایه‌ملی).
 - : صَبْرٌ وِ سِلَا / سه‌بورى هاته‌وه، هَيْمَن بُوِه‌وه،
 دلته‌وايو، پشویه‌کی هاته‌وه به‌برا، حه‌وايه‌وه.
 عَزْوٌ: نَسْبَةٌ. إِسْنَادٌ / درانه پال، خسته‌ت پال.
 - : إِتِهَامٌ / گونا‌ه بارکردن، تاوان بارکردن.
 عَزَى: عَزَى إِلَيْهِ: نَسَبٌ / درایه پالی.
 عَزَى: تَعَزَّى: صَبْرٌ وِ سِلَا / سه‌بورى هاته‌وه، هَيْمَن
 بره‌وه، دلته‌وايو، حه‌وايه‌وه.

عَزَى المصَاب: سَلَاةٌ / دلخوشی دایه‌وه، دلی دایه‌وه،
 به‌سه‌ریا‌هات.
 - اهل المتوفى: سَلَاةٌ / سه‌رخوشی لئ‌کردن، چو به
 پرسه‌یانه‌وه.
 عَزَاءٌ: تَعَزُّبٌ / پرسه، دَلْ خَوْشَى دات‌وه، دَلْ دانه‌وه.
 خطاب تعزيب / پرسه‌نامه.
 مَعَزٌ: مُسَلٌّ / سه‌رخوشی که، پرسه‌کر.
 عزیز (فی عن) عَس: عَسٌ: طَافَ بِاللَّيْلِ / شهو (پاس، پاسه‌وان، چه‌رخه‌ی کرد.
 عَاسٌ: عَسَاسٌ: حَارَسٌ لَيْلٌ / پاسه‌وان، چه‌رخه،
 حه‌سه‌س.
 عَسَسٌ: حَرَّاسٌ اللَّيْلِ / پاسه‌وان، چه‌رخه، حه‌سه‌س.
 عَسَاسٌ: عَسْفَسٌ: ذَنْبٌ / گورگ.
 عَسْفَسٌ اللَّيْلِ: إِظْلَمَ / تاریکی کرد، تاریک داهات.
 عَسِب: يَغْسُوبُ: مَلِكَةُ النَّحْلِ / شاهه‌نگ.
 - : ذَكَرَ النَّحْلَ / نيزه‌ه‌نگ.
 - : حَشْرَةٌ كَالْجَرَادِ / پوش به‌قنگه.
 عَسَج: عَسَجَدٌ: ذَهَبٌ / زَيْرٌ، نَالْتُون.
 عَوْسَجٌ: نَبَاتٌ شَائِكٌ / توت‌رک.
 عَسْر: عَسْرٌ: عَسْرٌ: عَسْرٌ: ضِدٌّ يَسْرٌ / گران بو، سه‌خت بو،
 ناپه‌حه‌ت بو، قورس بو.
 - : عَلَيْهِ مَا فِي بَطْنِهِ: لَمْ يَخْرُجْ / سکی ناپه‌حه‌ت بو،
 ده‌رنه‌چو، قه‌بز بو، گرفتى کرد.
 - : ت. اَعْسَرَتِ الْمَرْأَةُ: عَسَرَتْ عَلَيْهَا وِ لَادَتِهَا /
 به‌ناپه‌حه‌ت مندالی بو.
 عَسْرٌ: كَانَ (عَسْرٌ) / چه‌په‌بو، چه‌پله‌ریو.
 عَسْرٌ عَلَيْهِ: ضَيِّقٌ عَلَيْهِ / وه‌پسى کرد، ته‌نگی پښ هه‌ل
 چنی، جاپسى کرد، بیژاری کرد.
 - : الْأَمْرُ: جَعَلَهُ عَسِيرًا / گرانی کرد، کاره‌که‌ی گران
 کرد.
 - : اَعْسَرَ: إِفْتَقَرَ / ده‌ستی کورت بو، نه‌ی بو.
 - : (أَقْلَسَ / نابوت بو، هیچی نه‌ما.

- العزيم: طلب منه الدين على عُسْرِهِ / داوی
 قهرزی لی کرده وه ساره پای لاتی و نه بونی.
 تَعَسَّرَ. تَعَسَّرَ عَلَيْهِ الْأَمْرُ: اِشْتَدَّ وِ اِلْتَوَى /
 کاره که ی لی گران بو، لیتی نا توژا، پیک نه هات.
 - عليه القول: اِلْتَبَسَ / سهری لی شیوا، لیتی تیک
 چو.
 اِسْتَعْسَرَ الْأَمْرُ: وَجِدَهُ عَسِيراً / زور به گران هاته پیش
 چاوی.
 عَسِرٌ عَسِيرٌ: ضِدَّ سَهْلٍ / گران، ناپه هات، قورس،
 سهخت، دژوار.
 ماء - : ضِدَّ يَسْرٍ / ناوی گران، ناساز، ناوی قورس.
 عُسْرٌ: فُقْرٌ / مه ژاری، نه بونی، دهست کورتی.
 - مَالِي / بَيْنَ دَارِي، بَيْنَ دَرَاوِي، نه داری.
 - الهضم: سَوَاءٌ هَضْمٌ / گرفت، هه رس نه کردن.
 - عُسْرَةٌ: مَعْسَرَةٌ: صُعُوبَةٌ. مُشْكَلَةٌ / ته نگانه،
 ناپه هات، ناخوشی، به لا.
 اِعْسَرَ: اِشْتَوَلَ. الَّذِي يَعْمَلُ بِيَسْرَةٍ / چه په، چه پله.
 - يَسْرٌ: يَعْمَلُ بِيَدِيهِ / چه پيشه و راسته پيشه.
 مُعْسِرٌ: مَعْسُورٌ: فِي ضَنْكٍ. ضِدَّ الْمَيْسُورِ / نه بو،
 هه ژار، کهم دهست.
 - فِي التَّجَارَةِ: مُفْلِسٌ / نابوت، تن شکاو.
 عَسَفٌ:
 عَسَفَ. تَعَسَّفَ. اِعْتَسَفَ عَنِ الطَّرِيقِ: حَادٍ / لایدا،
 له ری لایدا، لاکوت.
 - - - : اِسْتَعْمَدَ / به کاری هینا،
 کاری پین کرد، به کړتی گرت.
 - - : ظَلَمَ / زور داری کرد، جه ورو ستمی کرد.
 - الشَّيْءَ: اِخَذَهُ بِقُوَّةٍ / به زور بردی.
 - فِي الْأَمْرِ: فَعَلَهُ مِنْ غَيْرِ تَدَبُّرٍ / هه له شهیی کرد،
 کوژیانه جولایه وه.
 عَسَفَ: سَارَ عَلَى غَيْرِ عِلْمٍ / کوژیانه ریژی، ملی نا
 بی هو.
 تَعَسَّفَ. اِعْتَسَفَ الْأَمْرُ: فَعَلَهُ بِلَا رِيَّةٍ / به کوژیانه
 جولایه وه کرداری کرد.
 - فِي رَأْيِهِ: اِسْتَبَدَّ بِهِ / زور دار بو له گوفتاریا،
 قهر سچمه بو.

عَسَفَ: ظَلَمَ / زور داری، جه ورو ستم.

عَسَافٌ. عَسُوفٌ: طَائِفَةٌ / زور دار، ستم کار.

تَعَسَّفَ: ظَلَمَ. اِسْتَبْدَادٌ / زور، زور داری، ناپه وایی.

تَعَسَّفَى: بَاسْتَبْدَادٍ / زور دارانه، ستم کارانه.

عَسِيفٌ: الْاَجِيرُ / به کړتی گېراو.

عسك:

عسکر القوم: تَجَمَّعُوا / کوپونه وه.

- اللَّيْلُ: تَرَكَمْتَ ظِلْمَتَهُ / تاریکی کرد، بو به

شه وه زهنگ.

- الْجَنْدُ: حَيَّمُوا / هه لیان دا، سوپا هه لیدا.

عَسْكَرٌ: جَيْشٌ / له شکر، سپا.

عَسْكَرِيٌّ: جُنْدِيٌّ / سه ریاز.

- : حَرَبِيٌّ / جه نگاوه.

- حَاكِمٌ / فَرْمَانَ رَهْوَايِ سَبَاطِي، سَبَا (سالار، دار،

ران).

حُكْمٌ - / فَرْمَانَ كُزَيْبِي سَبَاطِي.

نِظَامٌ - / رِئِيسِي سَبَاطِي.

مُعَسْكَرٌ: مَوْضِعُ تَجْمَعِ الْجَيْشِ / سه ریازگه، سپاخانه،

شوینی کوپونه وه.

عسل:

عَسَلَ. عَسَلَتِ الطَّعَامُ: خَلَطَهُ بِالْعَسَلِ / هه نگوینی

(پیا کرد، پیته کرد، تن کرد، تن که ل کرد).

- - : حَلَى / شیرینی کرد.

عَسَلَتْ. اِسْتَعَسَلَتِ النَّحْلُ: عَمِلَتِ الْعَسَلَ / هه نگوینی

دروست کرد.

عَسَلَ: شَهِدَ / هه نگوین.

- صَافِي / رِنْگَال.

- : دَبَسَ الرُّطْبَ / دوشاوی خورما.

شهر ال - / مانگی هه نگوینی.

قرص - النحل / شانای هه نگ، شانای هه نگوین.

فَرَزٌ (و تصفية ال - / رینگانه وه.

عَسَلَى: بَلَوْنَ الْعَسَلَ / هه نگوینی، هه نگ هه نگوینی.

عَيُونَ عَسَلِيَّةٌ / چاو (هه نگوینی، قاوهیی).

عَسَالَةٌ: مَغْسَلَةٌ: خَلِيَّةُ النَّحْلِ / کوره ی هه نگ، پوره ی

هه نگ، دوبه ره.

مَعْسُول: مُخْلِى بِالْعَسَل/ شیرین کراو به هه‌نگوین، هه‌نگویناری.

- المواعید: صادقها/ راستگو، به گفت.

کلام - : منطوق/ حلو/ قسه‌ی نستعلیق، قسه‌ی راسخ و شیرین.

لسان - / زمان شیرین.

رجل - الکلام: حلو المنطق/ قسه‌خوش، قسه شیرین.

عَسَال: عَسُول: یهتَز لَیْنًا/ نه‌له‌ریتته‌وه، له‌رِزْوَک.

- : ذئِب/ گورگ.

عَسْلُج: عَسْلُوج: غُضْن لَیْن/ شول، شولک، لق و چلی نهرم. عسَم:

عَسَم: اِجْتَهَد/ کوششی کرد، ره‌نجی دا.

- فی الأمر: طَمَع فیه/ تهماعی تی کرد.

عَسِمَتِ الْقَدَمِ أَوِ الْكَفِّ: یَبْسُ الْمَفْصَل/ گتیربو، گوج بو. عاسِم، عَسُوم: الکاد علی عیاله/ کوشش کار، ره‌نجدهر.

عَسْمَةٌ: عَسُوم: کَسِر الْخَبِزِ الْیَابِسِ/ نان‌ه‌رق.

عَسَم: عَسَمَاء: اعوج القدم او الکف/ پین‌خوار، گتیر، ده‌ست خوار.

عسی:

عسی: لعل/ له‌وانه‌یه، ره‌نگه، به‌شکو، خوزگه.

عش:

عَشٌّ: عَشَّشَ: اِعْتَشَّ الطَّائِرُ: اِتَّخَذَ عَشًّا/ هیلانه‌ی کرد.

- : رَقَع/ پینه‌ی کرد.

- الشَّيْءُ: جَمَعَهُ/ کوی کرده‌وه.

- الشَّيْءُ: طَلَبَهُ/ داوای کرد.

- الْبِدْنُ: نَحَلَ/ له‌رولاواز.

عُشٌّ: عَشَّ: بَیْتُ الطَّائِرِ/ هیلانه.

عَشَاء: عَشَاوه (فی عَشْو)

عشِب:

عَشِبَ: عَشِبَ: اِعْتَشِبَ: عَشِبَ الْمَكَانُ: نَبَت عُشْبَةً/

گیای لی‌روا، گیاکه‌ی دهرمات.

تَعَشَّبَ: اِعْتَشَّبَ: رَعَى الْعُشْبَ/ له‌وه‌ری خوارد، گیای خوارد.

عُشْبٌ: کَلَامٌ رَطْبٌ/ سه‌وزه‌گیا، له‌وه‌ری.

- : عُشْبَةٌ: نَبَات. حَشِيش/ په‌ریز، پوش، له‌وه‌ری.

عُشْبِي: نَبَاتِي/ گیایی.

عُشْبِيْب: مُعْشِب. عَشِب. مِعْشَاب: کَثِیر الْعُشْبِ/ میزگ، گیاپوش.

عُشْبِيْب: یعیش علی الأعشاب/ گیاخورد.

عَشَاب: عَالَم بِالْأَعْشَابِ/ گیاناس.

عشر:

عَشْرٌ: عَشْرَ الْعَمَالِ: اِخَذَ وَاحِدًا مِنْ عَشْرَةٍ/ ده‌یه‌کی برد، یه‌ک له‌ ده‌ی برد.

- : الْقَوْمُ صَارَ عَاشِرَهُمْ/ بو‌به ده‌ه‌میان.

- : النَّاقَةُ: صَارَتْ عَشْرَاءَ/ سکی هه‌شت یا ده

مانگه، ئاوس بو، تگه‌ی گرت.

اِعْشَرَ الْقَوْمَ: صَارُوا عَاشِرَهُمْ/ بو‌به ده‌ه‌میان.

- : الْعِدَدُ: جَعَلَهُ عَشْرَةَ/ کردی به‌ده، ده‌ی ته‌واو کرد.

عَاشِرٌ: خَالَطَ وَ صَاحَبَ/ تیکه‌لی کرد، براده‌ری له‌گه‌ل کرد.

تَعَاشَرُوا: اِعْتَشَرَ الْقَوْمُ: تَعَاشَرُوا: تَصَاحَبُوا وَ تَخَالَطُوا/ تیکه‌لیان کرد.

عَشَرَتِ الدَّابَّةِ: صَارَتْ عَشْرَاءَ/ ئاوس بو، تگه‌ی گرت.

عَشْرَةٌ: عَشْرٌ: ۱۰/ ده.

- : اَضْعَافُ/ ده‌نه‌ونده.

عَاشِرٌ: وَاقَعَ بَعْدَ التَّاسِعِ/ ده‌ه‌م، ده‌یه‌م.

عَشْرٌ: عَشْرٌ: جِزءٌ مِنْ عَشْرَةٍ اِجْزَاءً. ۱۰/۱/ ده‌یه‌ک، ۱۰/۱۱.

- : اَوْ عَشُورِ الْعَمَالِ/ ده‌یه‌کانه، ده‌یه‌ک.

- : اَوْ عَشُورِ حَصِيلَةِ الْأَرْضِ/ ده‌یه‌کی به‌ره‌می زه‌وی.

- : اَوْ عَشُورِ كَسْبِ الْعَمَلِ/ ده‌یه‌کی کاسبانه.

عَشْرِي: اِعْشَارِي: الْمَعْسُوبُ اِلَى الْاِعْشَارِ/ ده‌یی، ده‌ییانه، ده‌ده، ده‌یه‌کی.

كَعْسَرٌ - اَوْ اِعْشَارِي/ که‌رتی (ده‌یی، ده‌یه‌کی).

عَشْرُونَ: ۲۰/ بیست، دوده‌یی.

اد - : وَاقَعَ بَعْدَ التَّاسِعِ عَشْرًا/ بیستم، بیستمه‌م.

مِعْشَارٌ: جِزءٌ مِنْ عَشْرَةٍ/ له‌ده‌یه‌ک، ده‌یه‌ک.

عَشَارٌ: جَابِي الْعَشُورِ/ باج‌گری، ده‌یه‌ک، ده‌یه‌ک سه‌ن.

عاشور. عاشوراء: يوم العاشر من مُحَرَّمٍ / رَوَّزِي دهي
 محرم، عاشورا.
 عَشْرَةٌ. مُعَاشِرَةٌ: مُخَالَطَةٌ / تِيكَه لِي.
 - - - : صُحْبَةٌ / براده ري، هاوه لِي تي،
 ناسياوي.
 عَشِير. مُعَاشِر: صاحب / براده ري، هاوه لِي، هاوَال.
 - : قَرِيب. صَدِيق / خَزَم، خُوِيش، هاوه لِي.
 عَشِيرَةٌ: قَبِيلَةٌ / هُوَز، تَبَرَه، خِيَل، نِيَل.
 النَزْعَةُ العِشَائِرِيَّةُ / تَبَرَه گه ري.
 مَعْشَر: جَمَاعَةٌ / كَرَمَه لِي.
 - : اهل الرجل / كَس و كاري پياو.
 عَشَار. عَشْرَاء: حَبْلِي لِلْبَهَائِمِ / ناوس.
 اَعْشَر: اَحْمَق / كَيْل، گه رَج، كه و دهن.
 مَعْشَار: غَزِيرَةُ اللَّبَنِ / شِير دَار، تَبَر شير، به شير.
 عشق:
 عَشَقَ الشَّيْءَ: تَعَلَّقَ بِهِ قَلْبُهُ / خَوْشِي وَيَسْت،
 به دَلِيَاچو، دَلِي پياچو، حَزِي لِي كَرْد.
 - بالشَّيْءِ: لَصِقَ بِهِ / پِيئوه ي نوسا، پِيَاكَا.
 تَعَشَّقَ: غَاظَل / دَلدَارِي كَرْد.
 - ه: تَعَلَّقَ بِهِ قَلْبُهُ / دَلِي پياچو، شَهِيداي يُو، خَوْشِي
 وَيَسْت.
 عَشَقَ: فَرَطَ الحُبِّ / دَلدَارِي، خَوْشَه وَيَسْتِي، نَه فِين.
 عَشِيق. مَعْشُوق: مَحْبُوب / خَوْشَه وَيَسْت، دَلدَار.
 - - - . حَبِيب / يَار، دَه نَك.
 عَاشِق. مَحِبِّ / دَلدَار، شَهِيدَا، دَلرَام.
 - و مَعْشُوق. فَعَلَ و نَشِيَةٌ / نَبَرَه و مِيَه، دَلدَارو دَلخَوَز.
 تَعَشِيقُ الخَشَبِ: وَصَلَ / تَن مَه لَكِيش، لِي كَدَان.
 عشم:
 عَشِمَ. عَشْمَةٌ: طَمَعٌ / چَلِيَسِي، تَه مَاع كَارِي،
 چاوچنُو كِي.
 عَشِمَ الشَّيْءُ: يَبِسَ / وَشَك بُوَه و ه، رَه ق بُوَه و ه، وَشَك
 هه لگه رَا.
 عَشِمَ عَشْمَةٌ: الخَبْزُ اليَابِسُ / نَانَه رَه ق، نَانِي وَشَك.
 - - - : اليَابِسُ هَزَالًا / لَه پَرُوَاوَز، رَه ق هه لگه رَاو.
 اَعْشَمَ: كَل لَوْنِيْنِ اِخْتَلَطَا / دُو رَه نَك.
 عشا:

عَشا. عَشِي: لَمْ يَبْصُرْ بِاللَّيْلِ / شَه و كُوِيَرَه، تَوْشِي
 شَه و كُوِيَرِي بُوَه.
 - . اَعْشَى الرَّجُلُ: اَطْعَمَهُ العِشَاءَ / زَه مِي نِيوَارَه ي دِيَه.
 عَشِي: تَعَشَى. اَكَلَ العِشَاءَ / زَه مِي نِيوَارَه ي خَوَارِد.
 عَشا. عِشَاءَةٌ: العَمَى اللَّيْلِي / شَه و كُوِيَرِي.
 عِشَاء. طَعَامُ العِشَاءِ / زَه مِي نِيوَارَه.
 عِشَاء. عِشْيَةٌ: اَوَّلُ اللَّيْلِ / نِيوَارَه، سَه رَه تَاي شَه و،
 خَه و تَنان.
 عِشْوَاء. عِشْوَةٌ: ظَلَمَةٌ / تَارِي كِي
 خَبِطَ - : عَلِي غَيْرِ بَصِيرَةٍ / كُوِيَرَانَه.
 عِشْوَانِي: اِعتِبَاطًا / كُوِيَرَانَه، هه رَه مَه كِي.
 اَعْشَى: لَا يَرِي لَيْلًا / شَه و كُوِيَر.
 - : ضِعْفُ البَصْرِ / چَاو كَرِي.
 عشير (في عش)
 عص:
 عَصَنَ: صَلَبَ و اِسْتَدْبَأَ جِبْر بُوَه و ه، تَوْرَت بُو.
 عَصَنَ: الاَصْلُ / رَه سَه ن.
 كَرِيم ال - : كَرِيمُ الاَصْلُ / خَانَه دَان، رَه سَه ن.
 عَصَصُ: اَصْلُ الذَّنْبِ / بَنَكِي كَلَك، قَنَگَه جَوَلَه.
 عَصْفُصُ: قَلِيلُ الخَيْرِ / بَرَكَه كَك، كَه م به خَش.
 - . عَصْفُوصُ: عَظْمُ الذَّنْبِ / نِيَسْقَانِي كَلَك،
 كَلِي تَنجَكَه.
 - الطَيُورُ: رَمَكِي / قَنَگَه جَوَلَه.
 عصب:
 عَصَبَ الشَّيْءَ: شَدَّهُ. طَوَاهُ / پِيچَايه و ه، به سْتِي، قَه دِي
 كَرْد.
 - . عَصَبٌ: رَبَطَ بَعْصَابَةً / تَبُوَه ي تَالَان، به سْتِي،
 پِيچَاي.
 - الرِّيْقُ بالفم: يَبِسَ عَلَيْهِ / تَف (لَه دَه مِيَا)، لَه
 گه رُوِيَا، به دَه مِيَه و ه) وَشَك بُو.
 تَعَصَّبَ: شَدَّ العَصَابَةَ / سَه رَه سْتِي، سَه رَه پِيچِي به سْت،
 سَه رِي به سْت.
 - : اَتَى بِالْعَصَبِيَّةِ / تَوْرَه بُو، رَقِي هه لَسَا.
 - لَه و مَعَهُ: هَال اَلِيَه / لَا يَه نِي گَرْت، پَشْتَكِي رِي
 كَرْد.

- صار سَيْدًا / گوره بو، خزی زل کرد، رِزَی
له خزی نا.

- فی دینه و مذهبیه: کان غیوراً فیهما مُدافعاً
عنها / ده مارگیر بو، توندوتیز بو، تیره گه ربو.

- اِعْتَصَبَ القوم: صاروا عُصْبَةً / کومه لیان
کرد.

- العمال: اضرَبوا / یاخی بون، مانیان
گرت.

- بالنشیء: رَضِيَ بِهِ / قایل بو، ویستی.
عُصْبِيَّةٌ: شِدَّةٌ بِالْعِصَابَةِ / پیچای، بهستیوره.

- جَوْعَةٌ / برسی کرد.

- فلاناً: جَعَلَهُ سَيْدًا / گوره ی کرد، رِزَی ایتنا.
عَصَبٌ: عِرْقٌ / ده مار، چه قه ده مار.

- طَلَبٌ / زتی ماسولکه، ده ماری ماسولکه.
قِرَابَةٌ: - مِنْ جِهَةِ الْآبِ / خزمانی باوک.
عَصَبٌ: عِمَامَةٌ / میزه، سرپیچ.

مُعَصَّبٌ: معصوب: مُشَدِّدٌ / پیچراو، به سترار.
عُصْبَةٌ: عَصَابَةُ الْجَبِينِ / سرپیچ، سر به ست.

عَصْبِيٌّ: مَخْتَصٌّ بِالْأَعْصَابِ / ده مار (زان، شوناس).
المِزَاجُ: حَاد الطَّبِيعِ. سَرِيع التَّأَثُّرِ وَ الْإِنْفِعَالِ /
توره، زو مهال نه چن، توند خو، توند ره و ده مارگرز،
که لله ره ق، شیت گیر، جهنگلی.

تَعَصَّبٌ: حَمَاسٌ. غَيْرُهُ / په ریشی.
دینی (و مذهبیه) / ده مارگیری تیره گه ربی،
ده مارگیری با ره پیسی.

مُتَعَصَّبٌ: غَيُورٌ / په ریشی.
لمذهب / ده مارگیر، تیره گه رب.

عَصْبِيَّةٌ: تَعَصُّبٌ / تَحَرُّبٌ / ده مارگیری، تیره گه ربی.
قِرَابَةٌ / خزما یه تی، خویشیتی، په بیوه ندیتی.

عُصْبَةٌ: عِصَابَةٌ: جَمَاعَةٌ / کومه ل، ده سته، تیپ.
عِصَابٌ: رِیَاطٌ / سر به ست، سر پیچ،
سارخی.

- الْأُمُّ / کومه له ی گه لان.
عِصَابَةٌ: جَمَاعَةٌ / چته.
عِمَامَةٌ / میزه.
حَرْبُ الْعِصَابَاتِ / چه ته گه ربی.

عاصِبٌ: قَرِيبٌ مِنْ جِهَةِ الْآبِ / خزمنی باوک.
یوم عَصِيبٌ: شَدِيدُ الْحَرِّ / زور گه ربم.
معصوب: جوعان / برسی.
اعتصاب: اِضْرَابٌ / مان گرتن.
عَصَدٌ:
عَصَدَ الشَّيْءُ: لَوَاهُ وَ عَقَدَهُ / لولی کرد، گرتی دا.
عَصِيدَةٌ: طَعَامٌ مِنَ الدَّقِيقِ وَ السَّمَنِ / حله لوی نارد،
په لوله.
عَصْرٌ:
عَصَرَ الشَّيْءُ: اِسْتَخْرَجَ مَاءَهُ / گوش، ناوه که ی لی
(گرت، ده ره مینا).
الحبوب: اِسْتَخْرَجَ زَيْتَهَا / زونه که ی گرت.
الدَّمْلُ: اِسْتَخْرَجَ مِدَّتَهُ / گوش، ته قانی، ده رکی
کرد، کیمه که ی ده ره مینا.
الشَّيْءُ عَنْهُ: مَنَعَهُ / لیتی گرت.
اعتصر: بِمَعْنَى عَصَرَ / به مانای گوشین.
مالاً / اِسْتَخْرَجَهُ مِنْهُ / لیتی ساند، لیتی
ده ره مینا، لیتی کشایه ره.
عليه: بَخُلٌ / رزڈ بو، کردی به ده سنده.
تَعَصَّرَ بِهِ: لَانَ بِهِ وَ اِلْتَجَا / په نای برده بهر،
مانای بؤ برد.
تَعَصَّرَ اِنْغَصَرَ: خَرَجَ مَاءَهُ / گوشرا، ناوه که ی
ده رها، ته پرسی نیا نه ما.
به: اِلْتَجَا اِلَيْهِ / په نای برده بهر، مانای بؤ برد.
اِعْصَرَ: اِسْرَعَ / خَيْرَ اِي كَرْد، په له ی کرد، گوپی دایه.
ت الريح: جَاءَتْ بِالْأَعْصَارِ / کردی به
گیزه لوکه، خولی مینا، کردی به گه رده لول.
عاصراً فلاناً: فِي عَصْرِ وَ جِيلٍ وَاحِدٍ / ماوده می بو.
عَصْرٌ: اِسْتَخْرَاجُ الْمَاءِ / گوشین، ناو (ده ره مینان)،
لی گرتن).
عَصْرٌ: دَهْرٌ / زَمَنٌ / چاخ، دم، کات، چه رخ،
سهردهم، سه ده، روزگار.
آخر النهار / عَصْرٌ: پاش نیوه پؤ، نیواره.
ال - الجليدي / به فره چاخ.
ال - الحجري / به رده چاخ.

عُصَارَةٌ. عُصَار. عصير، عصيرة: مَا تُخْلَبُ مِمَّا
عُصِرَ/ شيراوک، دُشَاو، ناوک، رینکار، گوشراو.
- النباتات: عُصَارَةٌ لِبْنِيَّةٍ تَفْرُزُهَا بَعْضُ
النباتات/ شیرى رووهک، ناوک، لیکار، شیراوک.
عُصَارَةٌ. مَعْصِرٌ. مَعْصِرَةٌ: آلة العَصْرِ/ گوشه-ر.
مَعْصِرٌ: مَعْصِرَةٌ: مَكَانُ العَصْرِ/ شوین گوشین.
عَصْرِيٌّ: حَدِيثٌ/ تازه، نوي، سه ردهم.
مُعَاصِرٌ: فِي عَهْدٍ وَجِيلٍ وَاحِدٍ/ هار (دهم)، چهرخ،
تەمەن، سه ده.
إِعْصَارٌ: رِيحٌ شَدِيدَةٌ. رِيحٌ تَسْتَدِيرُ وَ تَرْتَفِعُ/
کیزه لوکه، گه رده لول، خۆل بارین.
عَصْفٌ:
عَصْفٌ: اسرع/ گوری دایه، دایه غار.
- الدهر بهم/ آبادم/ له ناری بردن، سه رگه ریانی کرین.
- الزرع: جَزَةٌ قَبْلَ أَنْ يَدْرِكَ/ به سه وزی درویه وه.
- اغصفت عن الطريق: مال/ له پئی لایدا.
- ت. اغصفت الريح: اشدت/ با هلی کرد، بای
هات.
- ت. اغصفت الحرب بهم: ذهبت بهم و
اهلکتهم/ له ناری بردن، ته فروتونای کردن، پرزه ی برین.
- الرجل: هلك/ پرزه ی بپا، په ریشان بو.
اغصفت الزرع: حان ان یجز/ کاتی درونه وه ی هات.
عَصْفٌ: هُبُوبٌ/ با هلی کردن.
- : حُطَامٌ/ چل و چیتو، پاشماوه.
عاصفة. عَصِيفٌ: رِيحٌ شَدِيدَةٌ/ ره شهبا، بای قایم،
باکیزه، گه رده لول، شلیوه.
عاصف. مَعْصِفٌ: فِيهِ الرِّيحُ/ بای هه یه، باکهی قایمه.
- : مائل عن الغرض/ سه رکردو، لادلو، پین
نه کار.
عُصَافَةٌ: تَبْنٌ/ پوش، کا، وه ریو.
عُصْفَرُ الثَّوْبِ: صَبْغَةٌ بِالْعُصْفَرِ/ زه ردی کرد.
عُصْفَرٌ: نَبَاتٌ يَسْتَخْرَجُ مِنْهُ الصَّبْغُ/ جوره روه کیکه،
گیاهک زنه.
زيت الـ / - رَوْنٌ (عوسفور، قوریم).
عُصْفُورٌ: طَائِرٌ/ مهلی بچوک.
- الجِنَّةُ/ په ره سیلکه.

دوری/ چۆله که، پاساری.
- : الخشب الذي تُشَدُّ بِهِ رُؤْسُ حِبَالِ الحَمَلِ/
دار بهستی بار.
- : عَظْمٌ نَاتِيءٌ فِي جَبِينِ الفَرَسِ/ نيسفانی
ناوچه وانوی و لآخ.
عصافير: جمع عصفور/ چۆله که کان.
صاحت - بطنه. جاع/ برسی، سکی قوره ی هات له برسا.
عصم:
عَصَمٌ: مَنَعَ/ قه ده غه ی کرد.
- : حَفَظَ وَ وَقَى/ پارازتی، پاراستی.
إِعْتَصَمَ وَ اسْتَعَصَمَ بِهِ: اِلْتِجَاٌ/ په نای برده به-ر.
- و - به: لزمه/ پشتی گرت، پشتگیری کرد.
- و - بالصبر: تَجَلَدٌ/ نارامی کرد، تۆقره ی
گرت.
- و - بالصمت: صَمَتٌ/ بینه دنگ بو.
- و - من الشرِّ و المكروه: اِمْتِنَعَ/ نه ی
کرد، خۆی له دور خسته وه، وازی له خراپه هینا.
عَصَمٌ. عَصَمَةٌ: مَنَعَ/ قه ده غه کردن، نه کردن.
- : و قَايَةً/ پارازتن، خۆل پاراستن.
عَصَمَةٌ: قَنَرُهُ عَنِ الخَطِيئَةِ/ دوریون له گوناوه و تاوان،
داوین پاکي.
- : تَنَزَّهُ عَنِ الخَطَا/ دهریون له مهله، مهله
نه کردن.
صاحبة العصمة. معصوم: مُنَزَّهُ مِنَ الخَطَا/ دور له
مهله، پایه بلند، خان.
إمرأة في عصمة رجل: متزوجة/ نافرته ی به شو،
میزددار.
عصام: عَهْدٌ/ په یمان.
- : حِمَاةٌ/ مهلی گر، راگر، نو په ته ی مهشکی پین
مهلی نه واسرئ.
- : غُرُوةٌ/ قولف، ده سک.
- : الكحل/ کل.
عصامي: مُرْتَقٍ بجده و إجتهاده/ خۆپی گه یین،
به خۆیه وه نه نازی نه ک به باوانه وه.
عاصمَةٌ: قَاعِدَةُ البلاد/ پای تهخت.
مِعْصَمٌ: مَوْضِعُ السَّوَارِ مِنَ اليَدِ/ مهچه ک.

- ساعة - / ساعاتی دست.
- مقصوم: محفوظ/ پاریزاو.
- مُتَرَدُّنٌ عَنْ اِرْتِكَابِ الْخَطَايَا / دور له تاوان و گونا، داوین پاک.
- منزّه عن الخطأ/ دور له هه له.
- مُعْتَصِمٌ: موضع الاعتصام/ په نا، په ناگه، سوپین.
- إعتصام: إلتجاء/ په ناگرتن، په نابردنه بهر.
- عصمة: قلادة/ ملوانکه، گهردانه.
- عصا:
- عصا: ضَرْبٌ بِالْعَصَا/ دارکاری کرد، به دار لئی دا.
- عَصَايَةٌ: قضيب/ دار، گویان، کالوک، دارده ست.
- عود/ شول، تول.
- الاجتماع والائتلاف/ کزبونه وه ورتک که وتن.
- الجماعة/ کومه ل.
- شَقَّ اَل - : خالف جماعته/ له کومه ل لایدا، لییان جیابوه وه.
- شَقَّ - الطاعة: تَمَرَّدٌ/ یاخی بو، مه لئی تیزان.
- إنشقت - القوم: وقع الخلاف بينهم/ تیک چون، نا کوزکیان تن که وت.
- قرع له ا - نَبْهَةٌ/ ناگاداری کرد، تیوه ی ژهن.
- قَشَّرَ له ا - : ابدی له ما فی ضمیره/ چی پرن بو (پرن یوت، بوی مه ل رشت).
- القی المسافر ال - : بلغ موضعه/ گه پتسه جین.
- القی - الترحال: اقام/ لایدا، مه لایدا.
- لَين ال - : رقيق حَسَنُ السِّيَاسَةِ/ روخوش، پیاوچاک.
- صلب ال - : عكس لَين العَصَا/ رهق، وشک، پیاوخراب.
- عصى:
- عصى. عصا: ضد اطاع/ لاساری کرد، به له سه بو.
- عاصی. إستعصى علی: تَمَرَّدٌ/ یاخی بو.
- إستعصى. تَعَصَى. إعتصى الأمر: اصبح صعباً/ گران بو قورس بو.
- المرض: لا يُبْرَأُ منه/ چاک نایبته وه.
- عصيان. مَعْصِيَةٌ: ضد طاعة/ به له سه بون، لاساری، یاخی بون.
- : تَمَرَّدٌ/ یاخی بون، یاخیتی، مان گرتن.
- مُسْتَعَصِيٌّ. مُتَعَصِيٌّ: صَعْبٌ/ گران، قورس.
- : عُضَالٌ/ چاک نایبته وه، دهرمانی نییه.
- : راسِخٌ مُتَمَكِّنٌ/ پنج داکوتاو، رهگ قول، جیگیر.
- عاصي: ضد طائع/ به له سه، لاسار، سر به گزیه تگ.
- : مُتَمَرَّدٌ/ یاخی، سه ریپنج.
- عصيب (فی عصب) عصيده (فی عصد) عض:
- عَضٌ: امسك باسنانه و شَدٌّ/ به قهپ گرتی، قه پی پیاکرد، گازی گرت، گازی لئ گرت.
- : الشَّيْءُ: لَزْمَةٌ و استمسك به/ پیوه ی لکا، پیوه ی نوسا.
- : به الزمان: اِسْتَدَّ عَلَيْهِ/ روژگار (کهستی، رهق بو له گه لیا).
- عَضَضَ. عَضَّ كَثِيراً/ به قايم گازی لئ گرت.
- : على اللجام: حَكَمَ عَلَيْهِ. لاکه/ جوی به وه.
- عَضٌ/ گاز، گازگرتن، قهپ پیاکردن.
- عَضَهُ/ قه پیک، گازتک.
- عَضَاضٌ. عَضُوضٌ: كَثِيرُ الْعَضِّ/ گازگرن.
- مَعَضُوضٌ/ گاز لئ گراو.
- عَضٌ. عَضٌ. عَضَةٌ: نَبَاتٌ شَائِكٌ/ دپکه زی.
- عَضٌ: شعير، حنطة، اليايس من الحشيش/ گه تم، جۆ، پوش و په لاش.
- عَضٌ: سيء الخلق، شرس، خبيث/ بی ناپرو، دپ، دوپد.
- عَضَاضٌ: مايؤكل/ خوراک.
- عَضَاضٌ: صبور/ به نارام.
- عضب:
- عَضِبٌ: قَطَعَ/ بپی.
- : المرض: اقعده عن الحركة/ خستی، په کی خست.
- اعضِبٌ: مُشْفِقٌ الاذن/ گوئی دابراو.
- : مكسور القرن/ شاخ شکار.
- : من ليس له (خ) ناقانه، بی برا.

- من له يد واحدة/ قَوْلٌ بَرُّوْهُ، يَهِكُ دَهْسَت، كَوَّلٌ، كَرَجٌ.
 - من لا ناصِرَ له/ بَيْنَ كَسٍ.
 عضد:
 عَضُدٌ. عَاضِدٌ عَاوِنٌ/ يَارِمَتِي دَا، پِشْتَكِرِي كَرْد، دَهْسَتِي كَرْد.
 - عَضِدٌ: شَكَا عَضُدَهُ/ قَوْلِي نَيْشَا، هَاوَرِي قَوْلِي كَرْد.
 - اِسْتَعَضَدَ الشَّجَرَةَ: قَطَعَهَا/ بَرِيه، هَلِي پَاچِي.
 تَعَاَضَدُوا: تَعَاوَنُوا/ يَارِمَتِي يَه كَرْتِيَان دَا.
 اِعْتَضَدَ: تَعَضَّدَ: اِحْتَضَنَ/ بَاوَهْشِي پِيَاكَرْد، كَرْتِيَه (خَوِي، بَاوَهْش).
 - به: اِسْتَعَانَ وَ تَقَوَّى/ پِيْتِي پِشْت نَه سَتُور بُو، قَايَم بُو.
 عَضُدٌ. مُعَضِدٌ. مُعِينٌ/ يَارِمَتِي دَهْر، پِشْتَكِرِي.
 - تَعَضِيدٌ: مُعَاوَنَةٌ/ يَارِمَتِي دَان، پِشْتَكِرِي، دَه سَتُورَتَن، بَارِيو.
 - نَاحِيَةٌ/ نَاوَجَه، كَه نَار.
 عَضُدٌ: سَاعِدٌ/ بَاهُو، بَارُو، يَاسَك.
 عَظْمٌ ال- / نَيْسَقَانِي يَاسَك، بَه رَهْش.
 فَلَانٌ عَضُدِي أَي مُعِينِي وَ نَاصِرِي/ يَارِمَتِي وَ پِشْتَكِرِي مَه.
 مِعَضِدٌ: حَدِيدَه كَالْمَنْجَلِ لِقَطْعِ الشَّجَرِ/ تَه وَر، تَه وَرَاس.
 مِعْضَادٌ: سَكِينٌ كَبِيرٌ/ كَثِيرٌ.
 عَضُدٌ: قُوَّةٌ/ مَيِّزٌ، تِين.
 - الْوَرِقُ الْمَنْشُورُ/ كَه لَآي وَه رِيو.
 عضل:
 عَضَلٌ. عَضَلٌ عَلَيْهِ: ضَمَّقَ عَلَيْهِ وَ مَنَعَهُ/ لِيْتِي تَنِك دَا، نَه يَه پِشْت بِي كَا، دَهْسَتِي بَه سَه رَاكِرْت، لِيْتِي قَه دَه غَه كَرْد.
 - المَرَاةُ عَنِ الزَّوْجِ: حَيْسَهَا وَ مَنَعَهَا/ نَه يَه پِشْت شُوو بَكَاَت.
 - به الأَمْرُ: اِسْتَدَّ/ كَارَه كَه ي نِي گَرَان بُو، بَارِي گَرَان بُو.
 عَضِلٌ: كَبُرَ عَضِلُهُ/ مَاسُولَكَه كَانِي كَه وَرَه بُو، بَارُوِي نَه سَتُور بُو.

اغضَلَ الأَمْرُ: اِسْتَدَّ وَ اِسْتَفْلَقَ/ رُونَاكِي نِيَا نَه مَا، كَارَه كَه گَرَان بُو.
 - به الأَمْرُ: ضَاقَتْ عَلَيْهِ فِيهِ الْحَيْلُ/ كَارَه كَه ي لِي گَرَان بُو، مِيچ شَتِي كَه لَكِي نَه بُو، كَه لَكِي نَه مَا.
 - تَعَضَّلَ الدَّاءُ الأَطْيَابُ: اَعْيَاهُم/ دَه رَدَه كَه پَزِيشَكِي مِيلَاك كَرْد.
 عَضَّلْتُ، اِعْضَلْتُ المَرَاةَ بَوْلَهَا: عَسَرَ عَلَيْهَا وَ لَادَتَهَا/ بَه گَرَان وَ نَاپَه حَه ت مَدَالَه كَه ي بُو.
 عَضَلٌ: قَوِي العَضَلُ/ يَاسَك بَه مَيِّز.
 عَضَلَةٌ: وَاحِدَةٌ عَضَلِ الجِسْمِ/ مَاسُولَكَه، مَآيِنَجَه.
 عَضَلِي: مَخْتَصٌّ بِالعَضَلِ/ مَاسُولَكَه نَاس، مَآيِنَجَه نَاس.
 - مَكُونُ مِنَ العَضَلِ/ مَه مَوِي (مَاسُولَكَه يَه، مَآيِنَجَه يَه).
 - قَوِي الجِسْمِ/ بَه مَيِّز، بَه كَار.
 عَضَالٌ: شَدِيدٌ/ گَرَان، نَاپَه حَه ت، قُورَس.
 دَاءٌ - : لَدَوَاءٌ لَهُ/ دَه رَدِي بِيْن دَه رَمَان، دَرِيْزَخَايَه ن.
 مُعْضِلٌ: مُشْكَلٌ/ كِيْشَاوِي، گَرَان، كِيرو گِرَفَتَاوِي.
 - مُحَيِّرٌ/ سَه رَسُو پَه يْتَه ر، شِي پَزَه كَه ر، شَلَه ژِيْن.
 - عَضَلٌ: شَدِيدُ القَبِيحِ/ زَقْد نَاشِرِيْن، سَه گَسَار.
 مُعْضِلَةٌ: مُشْكَلَةٌ/ كِيْشَه، گِرَفْت، دِيْشَوَار، گِرَانِي، كِيرو گِرَفْت، سَه تَه م، دَه رَدِي سَه رِي.
 عَضْمٌ: العَضْمُ: مِذْرَاقَةٌ/ شَه ن.
 عضو:
 عَضُو. عَضُو: جِزْءٌ مِنَ الجِسْمِ/ نَه نَدَام، نَه نَدَامِي لَهْش.
 - : وَاحِدٌ مِنَ جَمَاعَةٍ/ نَه نَدَام، نَه نَدَامِي كَرْمَه لَه يَه ك، نَابُونَه.
 - : طَرَفٌ/ پَه ل.
 - : قَضِيْبٌ/ نَه نَدَامِي نَزِيْزِيْتِي، كِيْز.
 اِعْضَاءُ التَّنَاسُلِ/ زَا نَه نَدَام، نَه نَدَامِي زَاوَرِي.
 عَضُوِي: اَلِي/ نَه نَدَامِي.
 غَيْرُ عَضُوِي. لَا عَضُوِي/ نَاه نَدَامِي.
 عَضُوِيَّةٌ (فِي جَمْعِيَّةٍ)/ نَه نَدَامِيْتِي، نَابُونَه.
 عَطَاءٌ (فِي عَطْوٍ) عَطَارٌ، عَطَارِدٌ (فِي عَطْرِ) عَطِبٌ:
 عَطِبٌ. اِعْتَطِبَ: تَلَفَ اَوْ هَلَكَ/ پَه كِي كَه وَت، لَه نَاوَجُو، خِرَآپ بُو.

عَطِبَ. (عَطِبَ: اَتَلَفَ/ خَرَابِی كَرْد، په كی خست، رزانی.
 - - : (هلك/ له ناوی برد، مرانی، هیلای كړد.
 عَطِبَ الشَّرَابُ: طَيَّبَهُ/ خَوَشِي كَرْد.
 عَطِبَ: تَلَّفَ/ خَرَاب بون، په ك كه وټن.
 - : هلاك/ له ناوچون، وِزَان بون، هيلاك كړدن.
 سريع ال - سريع التلف/ زو خراب نه بڼ، زو په كی
 نه كوي.
 سريع ال - : سريع الفساد/ زو پيس نه بڼ، زو يوگن
 نه كا.
 عَطِبَ: رِيح خَرِقَه او لطنه محترقة/ بوسق.
 عطر:
 عَطِرٌ. تَعَطَّرَ. اِسْتَعَطَّرَ. تَطَيَّبَ/ بُونِي دال ه خوی.
 - : كان طَيِّبَ الرَّائِحَةِ/ بُونِي خَوَش بو، بُون خَوَش
 بو.
 عَطِرٌ: طَيِّبٌ/ خَوَشِي كَرْد، بُون خَوَشِي كَرْد.
 تَعَطَّرَتِ البَيْتُ: لم تَتَزَوَّجَ/ شوي نه كړد، مایه وه.
 عطر: طيب/ بُونِي خَوَش، عهتر
 - الورد: ماء الورد/ گولور.
 عَطِرٌ. عَطْرِي. زكي الرَّائِحَةِ/ بُون خَوَش.
 بُعْطِرٌ: مُطَيَّبٌ/ بُون خَوَش.
 عَطَارٌ: بائع العُطُورِ/ بُون فَرُوش.
 - : بائع العقاقير/ داوده رمان فَرُوش، ورده فَرُوش،
 عهتار.
 عِطَارَةٌ: روائع عطرية/ بُون و بهرامه.
 - : عقاقير طيبة/ داوده رمان، ده رمان.
 - : حِرْفَةُ العطارِ/ عهتار، داوده رمان فَرُوش،
 ورده فَرُوش.
 عَطَارِدُ: اقرب نجم سيار الى الشمس/ نه ستيزه ی
 زاوه.
 عطس:
 عَطَسَ. عَطَسَ: اَتَتَه العطسة/ پژمی.
 - الصَّيْحُ: لِنَارٍ/ شهبه قی دا، روناك بوه وه، رُوژبوه وه.
 عَطَسُهُ: جعله يعطس/ پژمانی.
 عَطَسٌ. عَطَسٌ: پژمین.
 عَطَسَةٌ: اندفاع الهواء من الانف مع صوت/ پژه.

عاطوس. ما يعطس منه: نشوق/ پژهرا، بړنوتی،
 كړندوش.
 مَعَطَسٌ. مَعَطَسٌ: اَتَفَ/ لوت، كه پو.
 عاطس: صَبِيحٌ/ به يان.
 عطش:
 عطشٌ: ضِدُّ رَوِيٍّ/ تينوبو.
 - اليه: اِشْتِاقٌ/ بيري كړد، ناره زوی كړد.
 عَطَشٌ. اَعْطَشَ: اَظْمَأَ/ تينوی كړد.
 عَطَشٌ: ظَمَأَ/ تينويتی.
 عَطَشٌ. عَطَشَانٌ. عَاطِشٌ: ضَمَانٌ/ تينو.
 - - - - : مُشْتِاقٌ/ تامرزو،
 ناره زومه ند.
 عطف:
 عَطَفَ اِلَى: مالٍ/ لای، لای، لای كړده وه، پيچی كړده وه،
 وه رگه پړا.
 - عَطَفَ: ثَنَى/ نوشتايه وه.
 - : النسيء: اماله/ خواری كړده وه، لاری
 كړده وه، وه رگه پړا.
 - عنه: اِنصرفت/ وازی لای هینا، دهستی لای
 مه لگرت.
 - كَلِمَةً عَلَي اُخْرَى/ وشه يه كی په يوه ندكرد به
 وشه يه كی تړه وه.
 - تَعَطَّفَ عَلَيْهِ: رَقَّ لَه قَلْبُهُ/ دلای بړ سوتا، به زه یی
 پیامانه وه.
 تَعَطَّفَ: اِنْحَنَى و مالٍ/ خواریوه وه، پيچی كړده وه، وه رگه پړا.
 - الثَّوْبَ و الثَّوْبَ: ارتدى به/ له بیری كړد،
 له خوړپوه پيچا، خوړی پڼی داپوښی.
 اِنْعَطَفَ: اِنْتَنَى/ نوشتايه وه، خواریوه وه، وه رگه پړا.
 تعاطف في مشيته: حَرَكٌ رَاسُهُ و تَعَايَلٌ/ به لارو
 له نجه و لارو لارو ږوی.
 - القوم: عطف بعضهم على بعض/ به تنگ
 په كوه هاتن.
 اِسْتَعَطَفَ: تَوَسَّلَ: اِلْتَمَسَ/ پاراپاوه، لالایوه، دلایان
 به يه كتری سوتا.
 - ه: اِسْتَعَطَفَ خَاطِرُهُ: تَرَضَّاهُ/ دلای
 هینایه وه جن، ناشتی كړده وه، داوای لای پورډنی كړد.

ع

عَطْف: إمالة/ چه مانه وه، نوشتانه وه.

- إنعطاف: مِيل/ خواری، لاری، پیچ.

- حَنَو: شفقّه/ بهزه می، ناره زو،

دلسوزی، به تنگه هاتن، په یوه ندی، په یوه ستی، دل پی سوتان.

عَطْف: جانپ/ ته نشت، لا، هم سره نه وسره.

أداة (و حرف ال - / نامرزی (په یوه ندی، په ك خه).

عَطْفَة: مُنْعَطَف/ پیچ، لاری، سره وه خواره.

- رُقَاق/ كُولان، لاکولان، کرچه.

مُنْعَطَف الوادی: منحناه/ سهولتی، لیژی.

مِعْطَف: مِعْطَاف/ پالتو، جرته، ساقو، زرت، قاپوت.

عاطف: أداة عطف/ نامرزی په یوه ندی.

- إزار/ پوښاک، پیخه.

- واصل/ په یوه نندکار.

- عطوف: شفیق/ دلسوز، به بهزمی، به سوز

مهربان.

عاطفة: شفقّة/ خواستی دهرونی، دلسوزی، به بهزه می،

سوز، هست.

عواطف: جمع عاطفه. جرح العواطف: کسر

الخواطر/ دل شکاندن.

عاطفی: عواطفی/ دلسوز، به بهزه می، به سوز، سوزی.

اعطاف: جمع عطف: إبط، جانب/ بن باخه،

ته نیش، لا، بن هنگل.

عطل:

عَطَلَ عَطَلَ من كذا: خلا منه/ لئی په تی بو، تیا یا

نیه، تیا نه بو.

- ت - ت المرأة: لم يكن عليها حُلّی/ خشلی پیوه

نه بو، روت بو.

- الأجير: بطل عن العمل/ له کار کهوت، وازی له

نیش هینا، دهستی هه لکرت.

عَطَلَ الشيء: تركه ضیاعاً/ فراموشی کرد، خستیه

پشت گوئی.

- اغجّر عن العمل/ له نیش وه ستانی، نهی بهیشت

نیش بکا، له کاری خست، په کی خست.

- المرأة: نزع حلیها/ خشله کانی (ن کرده وه، پین

داکه ند).

- المجلس: (وَقْفَهُ لِأجل/ نه نجومه نی (راگرت) راوه ستان).

- عاق/ دوی خست، په کی خست، وه ستانی.

تَعَطَّلَ: بقی بلا عمل/ بین نیش و بین کار دلنیش، پشوی نا.

- ت المدرسة: توقفت/ قوتابخانه کهوته پشوه وه.

- ت الآلة: فسدت/ په کی کهوت، له کار کهوت، خراب بو.

عاطل: عَطَلَ من كذا: خال منه/ نیه تی، پیوه نی،

لئی کراوه ته وه.

- بدون عمل/ بی نیش، بین کار، هیچ ناکات.

- متوقف: عاجز/ په ک کهوتو، کار ناکات.

رجل - لا اخلاق له/ بین نابو.

إمرأة - غیبه شریفه/ بین نابو، سوزانی.

عطلة: بقاء بلا عمل/ پشو، بی نیش، بین کاری.

- وقت الفراغ من العمل: إستراحة/ کاتی پشو،

رژده پشو، په روا.

- مدرسة/ پشوی قوتابخانه.

- كعطلة المحاكم و البرلمان: توقف عن العمل/

پشو، کار وه ستان.

تعطيل: القول بعدم وجود إله، إنكار صفات

الباری/ لاری بون له بونی خوا.

- إرجاء: تأجيل/ دواختن.

- تعويق: تگه ره تن خستن، کوسپ دروست

کردن، په ک خستن.

- المدارس: إستراحة المدارس/ پشودان.

مُعَطَّل: بلا عمل/ بین نیش، بین کار.

- متوقف عن العمل/ له کار کهوتو، په ک کهوتو.

- كافر/ لاری له بونی خوا، کافر، گومرا.

معطل: مُعْتاد البطالة/ بین نیش، بین کار، ته مه ل.

عطن:

عَطَنَ عَطَنَ الجلد: القاه فی العطان/ ده باخی کرد،

داپری پیوه کرد.

- الكتان و القنب: نَقَعَهُ لهتری/ خوسانی تا بیروی.

عَطَنَ: إبطَنَ الجلد: وُضِعَ فی الدباغ/ ده باخ کرا.

عَطَنَ: تعطيل/ ده باخ کردن، توك نى بونه وه، توك

وه رین.

تعطيل القنب/ خوساندن.

عِطَان. مواد يُجْعَلُ فِيهَا الْجِلْدُ لِأَن يَتَفَسَّخَ صَوْفُهُ / داپو، دهباخ، گهرستهی پیسته خۆش کردن و

رواننده‌وهی توك، جه‌روت، مازو، گزگل.
عطا:

اعطى: ضِدُّ أَخَذَ / دای.

- قَدَمٌ / پيشكه‌شى كرد.

- مَنَحٌ / به‌خشی.

- مَثَلًا / نمونه‌ی مینایه‌وه.

تعاطى: تناول. أَخَذَ / وه‌رى گرت.

- الأَمْرُ: قام به. خاضَ فِيهِ / خۆى تى فری‌دا، كردی.

- عملاً: مارسه / كردی، پيشه‌یه‌كى كرد.

إِسْتَعَطَى. تَعَطَى: تَسَوَّلَ / پاراپایه‌وه، دهره‌زه‌ى كرد،
سوالی كرد، ده‌ستی پان كرده‌وه.

تعاط: أَخَذَ او تناول / وه‌رگرتن.

عطاء. عطا. عَطِيَّةٌ: ما يُعْطَى. هِبَةٌ / خلات،
به‌خشین، پى‌دان، دیاری.

- - - ثَمَنٌ مَعْرُوضٍ / نرخ دانان.

مُعْطٍ: ضِدُّ أَخَذَ / بده‌ر.

معطاه: كَثِيرُ العطاء / بده‌ر، به‌خشنده.

إِسْتَعْطَاءٌ: تَسَوَّلٌ / پاراپانه‌وه، دهره‌زه‌كردن، سوال
كردن، ده‌س پان كرده‌وه.

مُسْتَعْطٍ: مُتَسَوِّلٌ / دهره‌زه‌كەر، داواكەر، سوال كەر.
عظم:

عَظْمٌ: خِلاف صَفْرًا / گهره بو، مهن بو، زال بو.

- أَعْظَمَ الأَمْرُ عَلَيْهِ: صَعَبٌ وَ شَقٌّ / گران بو،
ناپه‌حه‌ت بو، دژواربو.

عَظْمٌ: فَحْمٌ وَ بَجَلٌ وَ كِبْرٌ / گهره‌ى كرد، مهنى كرد،
رژى لو‌تانا.

تَعَظَّمَ: إِسْتَعَظَّمَ. تَعَاظَمَ: تَكَبَّرَ / گهره بو، خۆى گهره‌كرد.

تَعَاظَمَ الأَمْرُ: صار عظيمًا / كاره‌كه ژۆر گهره‌و گران
بو.

إِسْتَعَظَمَ الأَمْرَ: رآه او عَدَهُ عظيمًا / ژۆر به‌گهره‌وه
گران ماته پيش چاوى، گهره‌ى كرد، زل كرد.

- ت الفتنه: إِشْتَدَّتْ / ناژاوه‌كه ژۆر زيادى كرد،
نه‌نيه‌وه، خراپتر بو.

عَظْمٌ: قَصَبُ الحَيوانِ وَ الإنسانِ / نَيْسَكٌ، نَيْسِقَانٌ.

- عَظْمُ الشَّيْءِ: أَكْثَرُهُ / ژۆره‌كه‌ى، به‌شى ژۆرى.

عَظْمِي: كالعظم او منه / وه‌ك نَيْسَكٌ، نَيْسِكِي.

هيكل - : مجموع العظام / نَيْسَكُه پي‌كەر، نَيْسَكُه
به‌ند.

عَظْمٌ: عَظْمٌ: ضِدُّ صَفْرًا / گهره‌ى، مهنى.

- - : (اهمىة) بايه‌خ، گرنكى.

عَظْمَةٌ: كِبْرٌ / شانازى، لوت به‌رژى، فيز، بايى بون،
ته‌ته‌نه، ده‌بده‌به.

- : جلال / مهنى، گهره‌ى، شكۆ، شكۆمه‌ندى.

صاحب الـ / - / خاوه‌ن شكۆ.

مرض الـ - : جنون العظمة و الاضطهاد / خۆ به
گهره‌زانين، دهردى خۆ به زل زانين.

عظيم: ضِدُّ صَغِيرًا / گهره، كه‌ته، زل.

- : جليل. هام / مهن، گرنگ، شكۆمه‌ند، شكۆدار.

- : فَاخِرًا / ناياب، نادیده.

- النفس او الأخلاق / جوامير، ره‌وشت بالا.

عظيمة مُعَظَّمَةٌ: مُصِيبَةٌ شَدِيدَةٌ / به‌لاى گهره،
كاره‌سات.

تَعَاظَمَ: تَفَاخَرَ. تَكَبَّرَ / له‌خۆبايى بون، فيز، تروفيز.

تعظيم: تَفْخِيرٌ / مه‌ل دان، گهره‌كردن.

مُعَظَّمٌ: أَكْثَرُ / ژۆره، به‌شى ژۆرى.

- : غَايَةٌ أَقْصَى / نه‌وپه‌پى، نه‌وپه‌ره‌كه‌ى.

مُعَظَّمٌ: مُبْجَلٌ / گهره‌كراو، شكۆدار، شكۆمه‌ند، به‌رژ.

مُتَعَظَّمٌ: مُتَكَبِّرٌ / له‌خۆبايى، لوت به‌رژ، فيز، فيز.

عظى:

عِظَايَةٌ. عِظَايَةٌ: سِحْلِيَّةٌ / مارمىلكه، شه‌وه‌گرد.

عِظَةٌ (فى وعظ)

عف:

عَفٌّ: تَعَفَّفَ: اصْبَحَ عَفِيفًا طَاهِرًا / پاك بو، خاوين بو،
داوين پاك بو.

- عن كذا: إِمْتَنَعَ / وازى لى هيننا، ده‌ستى لى مه‌ل
گرت.

تَعَاَفَ المَرِيضُ: تَدَاوَى / چاك بوه‌وه.

عَفَّةٌ: عَفَافٌ: طَهَارَةٌ / پاكى، خاوينى، داوين پاكى.

- نَازَهَةٌ / راستی، دست پاک، دوس و
درون پاک.

عَفَفَ: عَفِيفٌ: طاهر/ خاوین، داوین پاک، بین‌گردد،
پوخت.

- نَزِيهَةٌ / راست، دست پاک.

عَفَافٌ: دَوَاءٌ / دهرمان.

عَفَا (فِي عَفْوٍ)

عَفِجٌ: مِعْفَجَةٌ: مِعْفَاجٌ: مِضْرِبُ الْمَلَابِسِ / گه‌لا کوتک.

عَفَرٌ:

عَفَرَ: اِعْفَرَ: عَفْرَةٌ فِي التَّرَابِ: مَرَعَةٌ وَ دَسَةٌ فِيهِ /

له‌خولا تلانیوه، گه‌وزانی.

تَعَفَّرَ: اِنْعَفَرَ فِي التَّرَابِ: قَمَرٌ فِيهِ / خوی (گه‌وزان،

تلانوه).

- الشَّيْءُ: تَتَرَبَّأَ / خولای بو، خولی گرت.

عَفَّرَ: تَرَبَّأَ / خولای کرد، خولی پیوه کرد، توزاوی کرد.

عَفَّرَ: عَفَّرَ: عَفَارٌ: ثَرَابٌ / خول، توز.

اِعْفَرَ: عَفَّرَ: مُتَرَبَّأٌ: بِلَوْنِ التَّرَابِ / خولای.

عَفْرَةٌ: عَفْرَاءٌ: شَعْرُ الْقَفَا / یال، یال و دو، که‌له موج.

عَفَّرَ: عَفَّرَ: حَلَوَفٌ: ذِكْرُ الْخَنْزِيرِ / به‌کانه.

عَفْرِيتٌ: شَيْطَانٌ دَبُو، خَبُو، شه‌یتان، ده‌عبا.

- كَثِيرٌ الْاِحْتِيَالُ / فَيَّلَ بَاز، ته‌له‌که‌باز،

ساخته‌چی.

مَكَانٌ فِيهِ - مَسْكُونٌ / خبوی مه‌به.

عَفْرَتَةٌ: شَيْطَنَةٌ / ته‌له‌که‌بازی.

عَفْشٌ:

عَفْشٌ: جَمْعٌ / کزی کرده‌وه.

عَفْشٌ: عَفَاشَةٌ: مَا لَا خَيْرَ فِيهِ / بین‌که‌ک.

- الْمُسَافِرُ: اَمْتَعَتَهُ / کال و په‌لی ریبار.

- الْمَنْزِلُ: اِثَاثُهُ / کال و په‌لی ناومال.

عَفْصٌ:

عَفْصُ الْبَلُوْطِ: تَنْوَةٌ يَحْصُلُ عَلٰى شَجَرِ الْبَلُوْطِ / مازو،

سیچکه، گزگل.

عَفْصٌ: دَوَاءٌ قَابِضٌ / دهرمانی سک چون.

عَفَاصٌ: غَطَاءُ الْقَارِيَةِ / سه‌رقاب، ده‌مه‌وانه، سه‌ر،

ده‌مه‌لیبن، تزه‌وانه، قه‌پاخ.

عَفَطٌ:

عَفَطٌ: ضَرْبٌ بِشَفْتِيهِ / جرتی (لوتدا، کن، کیشا).

عَاقَطٌ: عَاقِطٌ: ضَرْوَةٌ / جرت لوتده‌ر.

عَفَطٌ: ضَرْوَةٌ بِالْشَفْتَيْنِ / جرت.

عَفَنٌ:

عَفِنَ: تَعَفَّنَ: فَسَادٌ / خراب بو، بونی کرد، بؤگه‌نی کرد،

که‌پوری هه‌ل هیتنا، په‌پوله‌ی هه‌ل هیتنا، گه‌نی، پرکی

کرد.

عَفِنَ: عُفُوَةٌ: فِسَادٌ / گه‌نین، خراب بون، بون کردن،

بؤگن کردن.

- كَرَجٌ: فَطْرٌ / که‌پو، پرک، پوسان.

عَفِنَ: مُتَعَفَّنَ: فَاسِدٌ: كَرَجٌ / که‌پوایی، بون کرد،

بؤگن.

عَفَوْنَهُ الدَّمُ: مَرَضٌ فِي الْمَوَاشِي / لاره‌شه، بؤگه‌نه‌تا.

- الظَّف: دَخَسٌ / تارنگ، شه‌لکه، ته‌به‌ق.

تَعَفَّنَ: فِسَادٌ / بون کردن، خراب بون، بؤگن کردن،

گه‌نین، (که‌پو، په‌پوله) هه‌ل هیتان.

عَفَه (فِي عَف)

عَفَا:

عَفَا عَنْهُ / عَنْ ذَنْبِهِ: صَفَحَ عَنْهُ / لئی بو، به‌خشى،

لئی خوش بو، خوابه‌خشى.

- عَنْ الشَّيْءِ: اَمْسَكَ عَنْهُ / وازی لوته‌یتنا، خوی لی

دورخسته‌وه، ده‌ستی لی هه‌ل گرت.

- اَللّٰهُ عَنْهُ: مَحَا ذَنْبِيْهِ / خواله گونامی خوش بو.

- عَفَا: مَحَا / سپریه‌وه، نه‌به‌یشت، لای‌برد.

- اَللّٰهُ عَمَّا سَلَفَ: الَّذِيْ هَات مَات / مه‌رچی بو رزی.

عَافَى: اَعْفَى: شَفَى / چاکی کرده‌وه.

- دَفَعَ عَنْهُ السُّوءَ / دهریدو به‌لای لوتدا.

تَعَاْفَى: شَفَى / چاک بوه‌وه.

اِعْفَاهُ مِنَ الْاَمْرِ: بَرَّأَهُ مِنْهُ / سه‌رفرازی کرد، لئی خوش

بو، به‌خشى.

اِعْفَى بِحَقِّهِ: وَقَاهُ اِيَّاهُ / دایه‌وه، مانی خوی دایه‌وه.

اِسْتَعْفَى: طَلَبَ الْعَفْوَ / داوای لوتدوردن و به‌خشینی

کرد.

- طَلَبَ اِعْفَاءَهُ مِنْ اَمْرٍ / وازی هیتنا، نه‌یویست

بیکا، داوای لوتدوردنی کرد بؤ نه‌کردنی کاریک.

- اِسْتَقَالَ مِنَ الْعَمَلِ / وازی له‌نیش هیتنا.

عَفْو. عَفَاء: مَحْو/ سَریندوه.
 - : صَفْح/ لئېږورن، به خشین.
 - : فَضْل. مَعْرُوف/ چاکه، پیاوړه تی.
 عَفْوًا: ارجو صَفْحَم/ بیهڅښه، تکای لئېږورن نه کم.
 - : من تلقاء ذاته/ له خټویه وه، خوږه س، له خوږا.
 - : إعتباط/ به رینګوت.
 عافی: مُسامح/ به خښنده.
 - : طویل الشعر/ توک دريژ، توکن.
 - : ضیف/ میوان، داواکار.
 عافیة: صحّة تامّة/ نه دروستی چاک، ره نګ و بڼ.
 - : قُوّة/ میژ، توانا، تین.
 إغفاء: صَفْح/ لئېخوښ بون، به خشین، لئېږورن.
 إستغفاء: طلب العفو/ دواوی لئېږورن و لئېخوښ بون
 کردن.
 - : من منصب: إستقالة/ ولزهیټان، دست هه ل گرتن.
 عَفْوَى: تلقائی. من تلقاء نفسه/ خوږه س، له خټویه وه،
 له خوږا.
 عاف: مُعْتَفٍ/ مَحْو/ سپړاوه، کوژاوه.
 عَفَاء: تُراب/ خزل، خاک، گل.
 عَق: عَقّ الولدُ والدته: عصاه: شقّ عصا طاعته/ یاخی بو،
 به له سه بو، به قسه ی باوکی نه کرد.
 - ت. أمعت الفرس: حَمَلت/ ناوس بو.
 عَقّ: عاق: عاص: ضد بار/ سه ره پڼ، یاخی، به له سه،
 خوږیږی.
 عقیق: عَقّة: شَعْر کل مولود/ قژی ساوا.
 - : خرز احمر/ شیلان، گه وه ری شو چرا،
 نه فیق، سلیمانی.
 - : وادی ضیق/ چه م و جڼګی ته سک.
 عَقوق من الخیل: حاهل/ ناوس.
 عَقَق: طائر علی شکل عُراب. کندش/ خومه (ریژه)،
 رژه)، قشقه ره، قه له باچکه.
 عَقَب: عَقَب: جاء بعد/ له دواویدا هات، به دواویا هات.
 عَقَبَ علیه: نَدَدَ علیه و بَیِّنَ اغلاطه/ په رچی دایه وه و
 مه له کانی ده رخست، به سه ریه وه نه چو.

- علی الحدیث: عَلَقَ علیه/ به دواویا دوا، قسه ی
 کرد، له سه ری رژی.
 اغْتَبَ الرجلُ: رَجِعَ مِنْ شَرِّ اِی خیر/ گه پایه وه.
 - نَسَلًا: اُنْجَبَ. خَلْفَ/ وه چه نه وه ی خسته وه،
 مندالی بو.
 - الامرُ: حَسَنَتْ عاقِبته/ دواویار بو، تاخر خیر بو.
 - ه: جازاه بخیر/ پاداشتی به چاکه دایه وه.
 عاقبه بذئیه و علیه: قاصه/ سزای دا.
 - : فاویه/ توره ی کرد، توره ی له گه ل کرد، به دواویا هات.
 تعاقب: تتابع/ به دواوی یه کتردا هاتن، به رودوا بون.
 تعقب: تتبّع/ دواوی کهوت، بژی گه را.
 - : لاحق و طارد/ شوینی کهوت، دواوی کهوت،
 راه دوی نا.
 - عن الخیر: شک منه/ دودل بو، پرسی کرده وه.
 - من امره: ندم/ په شیمان بو وه.
 عَقَب: تابع. لاحق/ پاشکو، له گه ل، له شوین، به دواویا.
 - : عَقِب: مؤخر القدم/ پاژنه، پاژنه ی بڼ.
 - : - : ولد/ مندال، وه چه، نه وه.
 - : ولد الولد/ نه وه، مندالی مندال، کره زلو که را.
 جاء عَقِبَهُ و بَعَقِبَهُ: ای خَلْفَهُ/ به دواویا هات.
 رَجِعَ علی عَقِبِهِ: ای الطريق التي جاء منها/ به
 رینګه ی خویدا گه پایه وه.
 وَطِيءَ عَقِبَهُ: مَشَى فی اثره/ شوینی کهوت، شوین
 پڼی هه ل گرت، دواوی کهوت.
 سافر علی عَقِبِ الشهر: ای فی آخره/ له کوتایی
 مانګدا رژیشت.
 راساً علی عَقِب/ ره هیل بون، سه ره وخوار، سه ریه وه و
 خوار، سه ره نګری.
 عَقِب: عُقبی. عاقبة: آخر/ دواوی، کوتایی.
 - : - : نتیجة/ نه نجام.
 - : السجارة: قُل/ تنګه جګره.
 - : الشمعه و قلم الرصاص.. / بڼه موم، قنچک
 قه له م، پاش ماوه.
 عَقَبَة: عائق/ ته گره، کوښپ.
 - : الطريق فی الجبال/ رینګی ناو شاخ، رینګی
 سه ره و ژده.

ع

عُقَاب: کاسِر/ دال، رهش دال، دالاش، بازقوی،
 خهرتال، داله کهرخور.
 - ملحق: ابادقن/ دالاش.
 عَقْبَة: مُنَاوَبَة/ توره.
 - : آخر/ پاشماوه، دوامین.
 عِقَاب: عَقُوبَة: قِصَاص/ سزا.
 قانون العقوبات/ یاسای سزا.
 مُعَاقِب: مُوَقِع القِصَاص/ سزاده.
 - : متناوب/ توره گر.
 - : آتِ بَعْد / توری تر، دوی نو.
 مُعَاقِبَة: اِيقَاع القِصَاص/ سزادان.
 عَقِب: تَال / توری تر، دوی نو.
 - ذلك: بَعْد ذلك/ دوی نو، پاشان.
 - الباب: الذی یدور علیه/ گریزه نه.
 تَعَقِب: تَتَّبِعُ/ له سر رؤین، به نوادا گه ران، شوین
 که رتن.
 - : مُلَاحَظَة وَ مَظَارَئَة/ شوین که و تن، دواکه و تن.
 تَعَاقِب: تَتَابَع / توال/ یه که له دوی یه که، دوابه دوا.
 بال - بالتتابع. علی التوالی/ به دوی یه که، به رودوا.
 مُتَعَابِب: مُتَتَابِع / یه که له دوی یه که، دوابه دوا.
 - : مُتَوَالٍ / توره.
 عَاقِبَة: نَسْل / وه چه، نه وه.
 - النشیء: نتیجه/ نه نجام، ناکام، ناکامی شت.
 یعقوب: ذِکْر الحِجْلِ / نیره پور.
 عُقبول: بَقَايَا العِلَّةِ او العِدَاوَةِ / کونه قین، پاش مارهی
 دهر دو ناخوشی.
 - : مَا یَخْرُجُ عَلَی الشَّفَّةِ بَعْد الحُمَى / تامیسکه.
 عقد:
 عَقْدٌ: عَقْدٌ: ضِدُّ حَلٍّ / گریزی دا، بهستی.
 - البیع (او العهد/ اقر/ برانیه وه، بهستی، بریاری
 له سر دا، سه لماندی.
 - الصَّفَقَة: اِتِّفَاقٌ / پیکی هینا، بهستی.
 - الخیط: جَعَلَ فِیهِ عَقْدَةً / گریزی دا، گریزی تن خست.
 - البناء: عَمَل السَّقْف / سه ری گرت.
 - النیة (او العزم: عَزَمَ عَلَی / نوی/ بریاری دا، پهیمانی دا.

- علی المراءة اِقتَرَنَ بِهَا / مارهی کرد، مارهی
 ژنه که ی بوی، بو به ماوسه ری.
 - جلسه: اِجْتَمَعَ / کوری گرت، کوبونه وهی کرد،
 کوبونه وه.
 - قرصاً: طَلَب / قهرزی کرد.
 - فصلاً: کَتَبَهُ / نویسه وه.
 - علی النشیء: عَاهَدَهُ / پهیمانی دا، پهیمانی بهست،
 گفتی دا.
 - عنقه الیه: لَجَا / په نای برده بهر.
 - الزمرة اصبحت شمراً / گرتی، به ری گرت، هلی پنجا.
 - ناصيته: قَطَبٌ جَبینَه / ناوچه وانی گرز کرد، مؤن
 بو، خوی مؤن کرد.
 - لِسَانَهُ: اسکنه / زمانی بهست، بی دهنگ بو.
 عقدوا الخناصر: اِشْتَبِكُوا / باوه شیان کرد به ناو قه دی
 یه کتردا، دهستیان دایه یه خسی یه کتری، چنگیان کرد
 به په کدا.
 عَقْدُ الأَمْرِ: رِیْکَه / کاره که ی (شیان، نالوزان)، په شتیوی کرد.
 - الکلام: تَکَلَّمَ بِمَوْضُوعٍ / به نهیسی و نادیار دوا، دای
 به سر یه کدا.
 عقد لسانه: اِحْتَبَسَ / زمانی به ستر.
 تَعَقَّدَ: اِنْعَقَدَ: عَقْدُ اللبَنِ: تَخَّرَّرَ / بزیکا، خست بو وه.
 - : ضِدُّ اِنْحَلٍّ / گریز در، به ستر.
 - : الأَمْرُ: اِرْتَبَكَ / نالوزا.
 اِنْعَقَدَ المَجْلِسُ: اِجْتَمَعَ / کوبونه وه، کوبیگرا،
 کوبدانیشت.
 تَعَاقَدَ مَعَهُ: اِتَّفَقَ مَعَهُ / رِیْکَ کورت له که لی، پیک مات.
 اِعْتَقَدَ: صَدَّقَ / باوه ری کرد، بیوای کرد، سه لماندی.
 عَقْدٌ: ضِدُّ حَلٍّ / گریزدان، بهستن.
 - : اِتِّفَاقٌ مَدُونٌ / به لئین نامه، قه واله.
 - : حَلَقَةٌ / بازنه.
 - اِیْجَارٌ: اِتِّفَاقٌ مَدُونٌ / به لئین کری، رِیْکَ که و تن نامه ی
 کری.
 - المُلْکِیَّة: حُجَّةٌ / تابوی رهش، سه ندی تابو، مولک
 نامه.
 - من الأعداد: عَشْرَاتُهَا / ده یه کان.
 - من السنین: عِشْرَ سنوَاتٍ / ده سالان.

- من بناء: قوس / تاق.
 - موضِع العقد من الحبل / گری.
 - مکان کثیر الشجر و الکلا / دارستان، سوزایی.
 - من کل شيء: وجوبه و احکامه و ابرامه /
 - بستن، دیاری کردن، ساخ کردنه.
 - نفسیة / گریخو، خو بهستی.
 - غدة / لو، نالو.
 - فی خشب / گری دار.
 - مشکنة / کتبه، نالوزی.
 - لغز / مه تل.
 - عقید. معاهد. مُعاهد. مُعاهد / به لاین بهست.
 - رتبه عسکرية / سرهمنگ، کز لوتیل.
 - غلیظ / خست، تونگ، بزیکاو.
 - مُختر بالفلی / بزیکاو، گری گری، خسته وه بو.
 - اعتقاد: مُصدق / باوه پکردن، بیوا کردن.
 - ایمان / نایین.
 - مُعتقد: رای / باوه، بیوا.
 - مُعقد: مُشبک / نالوز، نالوزا، نالوزکا، پینکاچو.
 - ذو عقد / گری گری، گری یوی، گری یون.
 - ضد محلول / گری دراو، بهستراو.
 - ساحر / جاو دیان.
 - معقود: مربوط / پیچراو، گری دراو، بهستراو.
 - اللسان / زمان بهستراو.
 - بناء - مُسقف / سرگراو، خانوی سرگراو.
 - عقد: من کان فی لسانه عقدة / زمان قورس، زمانی
 - نیگری.
 - ماکان به عقد / گری یوی، پرگری.
 - متعاقبون / به لاین بهستان.
 - عقيدة الإنسان: مذهبه / باوه، نایین، بیروای مرفه.
 - عقد: قِلادة / ملوانکه، ملیوانه، خناوکه، گهردانه.
 - من الخرز / ترییح، بهرمود.
 - عنقود: عنق / میشو، زهنگال.
 - عقر:
 - عقر: جرح / برینداری کرد، بری، بریندار بو.
 - عَض / گازی گرت.

- ت الانثی: صارت عاقراً / بو به نه زوک، له سک
 - جوده.
 - عَقُرَت الانثی: کانت عاقراً / نه زوک بو، سک ناکا.
 - الامر: لم يُنَّج عاقبةً / بین نامانج بو، هیوادار نیه.
 - عاقراً الشیء: لازمه و اذمن علیه / خوی پتوه گرت،
 - فیری بو.
 - اعقر. اذهش / وپی کرد، سپی کرد، سه ری سوپمان،
 - سه رسامی کرد.
 - تعقر. اعتقر ظهر الدابة: اصابه جرح / بریندار بو.
 - عقرور: عَضاض / گازگر.
 - عقر. عقارة: عقم / نه زوک.
 - الدار: وسط الدار / ناوه راستی خانو.
 - عاقر: عقیم / نه زوک، وه جاح کوپیر.
 - القصب و امثاله: عقدة / گری.
 - عاقراً: امرأة عاقراً: لم تلد / نافرته نه زوک، مندالن
 - نایین.
 - رجل عاقراً: لایولد ولد / پیوای نه زوک، وه جاح
 - کوپیر.
 - عقار: مُک ثابت / خانوبه ره، ساختمان.
 - عقاری: ذو ملک / خاندوار، خاوهن خانو.
 - رهن / - / بارمته ی خانوبه ره.
 - مصنرف / - / بانکی خانوبه ره.
 - عقار: دواء / دهرمان، داوده رمان.
 - الصبغ الاحمر / خومی سور، بویه ی سور.
 - عقيرة: صوت / دهنگ.
 - رفع عقيرته: رفع صوته / دهنگی (به رز کرده وه، هل بری).
 - عقر: ام عریط، ام ساهر: دویبه سامة / دویشک.
 - الساعة / ساعات ژمیر.
 - الدقيقة / دهقیقه ژمیر.
 - الثانية / چرکه ژمیر.
 - باتجاه - الساعة / راسته خول.
 - عکس - الساعة / چه به خول.
 - عقارب: شداند / به لا، قورت، کاره سات.
 - معقرب: معوج / خوار، چه ماوه، کوپ، چه وتاوه، لار.
 - عقف:

- عَقَفَ عَقْفًا: عَوَجٌ خورای کرده‌وه، چه‌مانی‌وه، لاری کرده‌وه.
- تَعَقَّفَ إِنْتَعَفًا: تَعَوَجٌ خولزیوموه، چه‌وتلی‌وه، لازیموه، چه‌مای‌وه.
- أَعَقَّفَ مَعْقُوفٌ: عَقْفَاءٌ (عوج/ خوار، لار، چه‌ماوه. عقل: عَقْلٌ رِبَاطٌ به‌ستی، گرتیی دا.
- الدَّابَّةُ: رِبَطٌ قَوَائِمُهَا/ په‌لی و لاهه‌کی به‌سته‌وه، پی‌وه‌ندی کرد.
- الدَّوَاءُ بَطْنُهُ: مَسْكَةٌ/ قه‌بزی کرد.
- الشَّيْءُ: فَهْمُهُ/ تَبَيَّنَ گه‌یشت، تن‌گه‌یی.
- الذُّرْكُ/ مَوْشَى هَاتُوه، قَامَى کرده‌وه، تن‌گه‌یی.
- الْيَهُ: نَجَا/ په‌نای برده‌به‌ر.
- عَقْلٌ صَبِيْرَةٌ عَاقِلًا/ ژیری کرد، ناقلی کرد، تبیی گه‌یاند.
- تَعَقَّلَ: تَفَكَّرَ/ مَوْشَى هَات‌وه، پیری کرده‌وه.
- إِعْتَقَلَ: حَجَزَ. حَبَسَ/ گرتی، به‌ندی کرد، ده‌ست به‌ری کرد، ده‌ستی به‌سه‌راگرت.
- الدَّوَاءُ بَطْنُهُ: مَسْكَةٌ/ قه‌بزی کرد.
- مِنَ الدَّمِ: أَخَذَ الدِّيَةَ/ خَوِيْنَى (کوژانه‌وه، سه‌ند، دا).
- أَشْتَقَلَّ لِسَانِهِ: حَبَسَ عَنِ الكَلَامِ/ زَمَانَى به‌سترا، قسه‌ی بُو نه‌کرا.
- إِسْتَعْقَلَ: ظَنَّهُ عَاقِلًا/ وایزانی ژیره، به‌ناقلی دانا.
- عَقْلٌ: مَرَكْزٌ أَوْ قُوَّةُ الأَدْرَاكِ/ نه‌قل، بیر، مَوْش، ناوه‌ز.
- إِدْرَاكٌ/ ژیری، هه‌ست پښ کردن، هه‌ستیاری، زرنکی.
- تَمَيِّيزٌ/ جیبا‌کردنه‌وه، هه‌ست پښ کردن.
- فَهْمٌ/ تن‌گه‌یشتن.
- ذَاكِرَةٌ/ بیر، بیر‌کردنه‌وه، ژیری، بیر‌وه‌ری، که‌وته‌وه‌بیر.
- رِبَاطٌ/ به‌ستن، گرتیدن، شه‌ته‌ک دان.
- دِيَّةُ القَتِيلِ. شَمْنُ الدَّمِ/ خَوِيْنِ بَاسِی، نَرَخِ خَوِيْنِ، خَوِيْنِ بَزَارْدِن.
- سَلِيْمٌ أَوْ صَحِيْحٌ أَلْ - مُنْرِكٌ/ ژیر، مَوْشِیَار، وَشِیَار، نَاقَلٌ. مَن عَقَلَهُ: بَلَإٌ إِسْتِشَارَةٌ/ له‌خوی‌وه.
- عَقْلِيٌّ: ذَهْنِيٌّ/ ژیری، مَوْشِیَارِی.
- عَاقِلٌ: لَه عَقْلٌ/ ژیر، زرنگ، مَوْشِیَار، نَاقَلٌ.
- عَقْلِيٌّ: حَكِيْمٌ/ دانا، زانا.
- مُدْرِكٌ، مُمَيِّزٌ/ تن‌گه‌یشتو، کارامه.
- سَلِيْمٌ العَقْلُ/ هه‌ستیاری، مَوْشِیَار، وَشِیَار، شِیْتِ نِه.
- دَافِعُ الدِّيَةِ/ خَوِيْنِ بَزِيْر.
- عَقُولٌ مُدْرِكٌ/ تن‌گه‌یشتو، کارامه.
- دَوَاءٌ يَغْفِلُ البَطْنَ/ ده‌رمانی سک چون.
- عَاقُولٌ. عَقُولٌ: شَوْكُ الجِمَالِ/ حَوْشِتر خُوْر، وَشِتر نَالُوک.
- مَعْقُولٌ. عَقِيْلٌ: يُدْرِكُهُ العَقْلُ/ نه‌قل هه‌ستی پښ نه‌کا، هه‌ستی پښ نه‌کری.
- يَقْبِلُهُ العَقْلُ/ گونجاو، ماقول، به‌جښ، په‌سه‌ند.
- غِيْرٌ - لا يَدْرِكُهُ العَقْلُ/ ناچیتته نه‌قل‌وه، پښ نازانن.
- غِيْرٌ - لا يَقْبِلُهُ العَقْلُ/ نه‌گونجاو، نا‌به‌جښ، نا‌په‌سه‌ند.
- عُقْدَةٌ: عُقْدَةٌ/ گرتی.
- عِقَالٌ: مَا يَشُدُّ عَلى الرَاسِ/ عه‌گاډ.
- الدَّابَّةُ: قَبِيْدٌ/ پی‌وه‌ند، ده‌ست به‌ند، پاش به‌ند.
- إِعْتَقَالَ: حَجَرَ أَوْ حَبَسَ/ گرتن، گيران، ده‌ست به‌سه‌را کردن، به‌ند‌کردن.
- مُعْتَقَلٌ: سِجْنٌ/ به‌ندی‌خانه، گرتوخانه.
- مَسْجُونٌ/ به‌ند، گيراو.
- مَلْجَا/ په‌نا.
- الجبل المرتفع/ کتوی بلند.
- مَنْقَلٌ: حِصْنٌ/ قه‌لا.
- عَقِيْلُهُ: زَوْجَةٌ/ ژن، هاوسه‌ر، خیزان.
- القوم: سَيِّدُهُمُ/ سه‌رگوره، کویتخا.
- عَقْمٌ: عَقْمٌ: كَان عَقِيْمًا/ زې بو، نه‌ژوك بو، نازئ، زېه.
- عَقْمٌ. عَقْمٌ: قَتْلُ الجَرَاثِيْمِ/ پاكژي كرده‌وه، مي‌كړي كوشت.
- عَقْمٌ: طَهْرٌ/ بړاندي‌وه، سوتاندي‌وه.
- عَقْمٌ. عَقْمٌ. عَقْمٌ: عَقْمَةٌ: عَقْرٌ/ زې، نه‌ژوكي.
- عَقِيْمٌ: لا يَلِدُ/ نه‌ژوك، تات، زې.
- عَدِيْمٌ الثَّمَرُ/ زېن په‌رك.
- تَعْقِيْمٌ: تَطْهِيْرٌ/ پاكژي كړدن، خاوښ كړدن.
- إِبَادَةُ الجَرَاثِيْمِ/ مي‌كړوږ كوشتن.

مُعَقَّم: مُطَهَّر/ پاکیزه، خاوین، پاکیزه‌کار، برزینراو، سوتینراو.

مُعَقَّم: مُطَهَّر/ پاکیزه، خاوین‌کار.

عَقَوِق (فی عَق) عَقِيْدَة (فی عَقْد) عَقِيْرَة (فی عَقْر) عَقِيْق (فی عَق) عَقِيْلَة (فی عَقْل)

عك:

عَكُ الْيَوْمِ: اِشْتَدَّ حَرُّهُ مَعَ اِحْتِبَاسِ الرِّيحِ / گه‌رمی کرد، سروی با نیه.

عَكَا، عَكِيك. عَكَا. عَكَا: شِدَّةُ الْحَرِّ / قرچی گه‌رما.

عَكَا. قَرِيْبَة صَغِيْرَة لِّلسَّمَنِ / میزه.

عكر:

عَكَّرَ. اَعَكَّرَ الْمَاءُ: ضِدَّ صَفَا / لَيَّلَ بُو.

عَكَّرَ. اَعَكَّرَ: ضِدَّ رَوَّقَ / لَيَّلَى كَرْد، شله‌قانی.

- كَبَّرَ / چه‌اشی کرد، ناژوهی نایوه، هه‌ژانی، تیکی دا.
اَعَكَّرَ. اِغْتَكَّرَ: اِشْتَدَّ اِخْتِلَاطُ / چه‌اشه بو، هه‌ژا، زیادی کرد.

عَكَّرَ: ضِدَّ صَفَاءِ (أَوْ رَوَاقِ) لَيَّلَى.

عَكَّرَ. مُعَكَّرَ: كَدَّرَ / چلپار، لیلی، قورپا، لیته.

- - : مُضْطَرِبَ / شپرزه، چه‌اشه، هه‌ژا.

عكر:

عَكَّرَ عَلَى عَكَزَتِهِ: اِتَّكَأَ / به‌دار نه‌پوا، خۆی دا به‌سەر داره‌که‌یدا.

عَكَزَ. عَكَزَة: عَصَا / دار، داردوست، دارشقی، گالۆك، كَرِيَال.

- الرَّاعِي: عَصَا / گالۆك، گرجان.

عكس:

عَكَسَ: قَلْبَ / مه‌لی گپزایه‌وه، ناوه‌ژوی کرد، نه‌م دیو نه‌ودیوی کرد، پیچه‌وانه‌ی کرد.

- اِنْعَاسُ النُّورِ أَوْ الْحَرَارَةِ أَوْ الصُّورَةِ / اِرْتِدَا / دایه‌وه، (روناکی، گه‌رمی، تیشکی) دایه‌وه.

عَاكَسَ: خَالَفَ / به‌ره‌لستی کرد، په‌رچی دایه‌وه، سه‌رپیچی کرد.

تَعَاكَسَ. اِنْعَاسُ: اِنْقِلَابَ / ناوه‌ژو بو، مه‌ل گه‌پایه‌وه.

- - : اِرْتِدَا / گه‌پایه‌وه، دایه‌وه.

عَكَسَ: قَلْبَ / ناوه‌ژوکردن، مه‌ل گپزایه‌وه، پیچه‌وانه‌ی کردن، پیچا.

- كَذَا: ضِدَّ. مُنَاقِضَ / دژ، پیچه‌وانه.

بال - : بِالضِّدِّ / به‌پیچه‌وانه، وانیه.

و ال - بِالْعَكْسِ / به‌پیچه‌وانه‌ی یه‌کتیری، به‌پیچه‌وانه‌وه.

عَاكَسَ: قَالِبَ / ناوه‌ژوکر.

- : رَادًا / په‌رچدر.

عَاكِسَة النُّورِ أَوْ الْحَرَارَةِ: اِدَاةُ عَكْسٍ / په‌رچاوه، په‌رچ ده‌ری، روناکی و گه‌رمی، نامییری په‌رچاوه‌ی.

اِنْعَاسُ: اِرْتِدَادَ / دانوه، په‌رچ دانوه، په‌رچاوه‌ی.

زَاوِيَة اَل- / گۆشه‌ی په‌رچ.

مَعكُوس. مَعكُوس: مَقْلُوبَ / مه‌لاوگه‌پاوا، نه‌م دیو نه‌ودیو، ناوه‌ژو، پیچه‌وانه.

- - : كَالنُّورِ وَ الْحَرَارَةِ: مُرْتَدًا / په‌رچ داوه، داوه.

مَعَاكِسُ: مُخَالَفَ / دژ، دژیار.

عكش:

عَكَشَ الشَّعْرَ: اِلْتَوَى وَ تَلَبَّدَ / ناوژگا، بزبوه‌وه، چو به‌په‌کدا، تیک چو.

تَعَكَّشَ الْأَمْرَ: تَعَسَّرَ / ناوژزا، سه‌خت بو، گران بو.

عَكِشَ. مَعكُوشُ: الْجَعْدُ الْمُتَلَبِّدُ / لول، ناوژزا، بژ.

- : رَجُلٌ لَاخِرٌ فِيهِ / پیاری بِن که‌ک، بِن‌خیز.

عُكَّاش، عُكَّاشَة: عُنْكَبُوت. بَيْتُ الْعُنْكَبُوتِ / جَالجَالۆك، هیلانه‌ی جالجالۆك.

عكف:

عَكَفَ عَلَى كَذَا: اِنْهَمَكَ فِيهِ وَ لَازِمَهُ / خۆی پیوه‌ گرت، ده‌ستی لآ هه‌لناگرئ.

- عَلَى: اِنْكَبَ / عَلَى / خۆی دا به‌سهریا، سوربو له‌سهر.

- عَكَفَ عَنِ: مَنَعَ / وازی لآ مینا، ده‌ستی لآ هه‌لگرت.

- - - : تَعَكَّفَ. اِعْتَكَفَ فِي الْمَكَانِ: اِنْزَوَى / خۆی جیاکرده‌وه، له‌جیتی خۆی مایه‌وه، لاترسکی به‌ست.

- - - : عَنِ النَّاسِ: عَاشَ فِي عَزَلَةٍ / به‌ته‌نها ژیا، گۆشه‌گیر بو، په‌نای گرت، خۆی له‌خه‌ک جیاکرده‌وه.

عَكَفَ الشَّعْرَ: جَعَدَهُ / لول کرد.

عَاكَفَ عَنِ كَذَا: مَلَازِمَ لَهُ / وازی لآ ناهینئ، ده‌ستی لآ مه‌ل ناگرئ.

مه‌ل ناگرئ.

- و معتكف عن الناس: يعيش في عُزلة/

گوشه گیره، به تنها نهی، نیکه لی ناکا.

عِكْف: معكوف: جمع/ لول، مؤنراه.

عکم:

عکم: جمع و شد/ کوی کرده وه، بهستی، گورده ی

کرد، کردی به کورده.

- عن كذا: إمتنع او كفَّ عن/ وازی هینا، نهی کرد،

دهستی لی مه لگرت.

عِکَم: عِکام: ماشد و جمع/ به ستراو، پیچراو، کوی

گورده کراو.

عکن:

عَكَنَ البطنُ: تثنى لحمه سمناً/ سکی (لوجی

تیکه بوت، داکه وت).

عُكَّة: ما إنطوى و تثنى من لحم البطن/ لوجی سک،

ورگ داکه وتن.

مُعْكَنٌ: مُخْطَف. مکتنب/ رویه پیو، پهست، مهل

بزپکاو، بین تاقهت.

- مُنْحَرَفُ الصِّحَّة/ نه خوش، دهرده دار،

ته ندروست تیکجو.

عل:

عَلٌّ: لَعْلٌ: عَسِي/ خوزگه، رهنگه، کاشکی، له وانیه.

- عَلٌّ: اَعْلُ الرجل: سقاؤه تبعاعاً/ به ک بینه ناوی

دایه.

عَلٌّ: بَيْنَ السَّبَبِ/ رونی کرده وه، هوی دهرخست،

پاساوی دایه وه.

- النفس بكذا: تَعَمَّى. تطلع الي/ ناواتی خواست،

خوزگه ی کرد.

تَعَلَّلٌ: لَبْدِي الحِجَّة و تمسك بها/ بیانوی (میتناپوه، گرت).

- بكذا: تَشَاغَلَ/ خوی خه ریک کرد.

تَعَلَّلَتْ. تعالت المرأة من نفاسها: خرجت/ چله ی

چو.

إِعْتَلَّ: عَلٌّ: مَرَضٌ/ نه خوش کهوت، توشی نه خوشی بو،

زهدار بو.

- بكذا. تعلق: التمس عذراً/ بیانوی میتناپوه،

پاکانه ی کرد.

عِلَّة: مَرَضٌ/ دهرد، نه خوشی، زهده.

- عيب/ خهوش، شورده یی، کهم و کوی.

- سبب/ هوز.

- حُجَّة/ بیانو، په لپ.

- مَصْدَر. اصل/ سرچاوه، بنه پرت.

حَرْف - / پیتی لاواز، پیتی دهنگدار.

حُرُوف العِلَّة و هی الف. واو. یاء/ پیت لاوازهکان

(نهلف، واو، یین).

على عِلَّته: كما هو/ چونه ناوا، وهک خوی، به چاک و

خرابیپوه.

عليل. مُعَلَّلٌ: مَعْلُول: مريض/ نه خوش، دهرده دار،

زهده دار.

إعتلال الصِّحَّة: مَرَضٌ/ نه خوشی، دهرد، زهده.

- الحرف/ پیت لاوازی.

مُعْتَلٌ الصِّحَّة: بِسِقَامٍ/ نه خوش، دهردای، زهده دار.

- : فيه حَرْف عِلَّة/ پیتی لاوازی تیاپه.

تعليل إيضاح السبب/ رون کردنه وه، ناشکرا کردن،

هوزده رختن، پاساودان.

لايُمكن تعليله/ رون ناکرتنه وه، هوی نازانری و

دهرناخری.

عِلَّة: ضَرْبَةٌ/ هوی.

بَنُو عَلَّانٍ: بَنُو امهات شَتَّى. اُخُوَّةٌ من اب واحد/ دایک

جیایی، باوک برا، برای باوکی.

علب:

عَلْبٌ: عَلْبٌ: حَرَّ او وَشَم و خدش/ روشانی، نیشانه ی

ایژدا، هیتی لژدا، نیشانه ی کرد.

عَلْبٌ: عِبَاءٌ في عُلْبِهِ/ خستیه قوتوه وه، دای گرتوه.

عُلْبَةٌ: إِنْاء يُعَلَّبُ فيه/ قوتو، ته نهکه، ده فر.

تعليب: وضع و حفظ في عُلْبَةٍ/ قوتوکردن،

داگرتنه وه.

مُعَلَّبٌ: موضوع في عُلْبَةٍ/ قوتوکرا، داگراوه.

مُعَلِّبات: الاطعمة المحفوظة في علب/ قوتوکراو،

خوارده مهنی ناوقوتو.

عَلْبَاءٌ: عَصَبَةٌ في صفحة العنق/ گتپه پهی مل.

علج:

عَالِجُ المَرِيضِ: داواه/ تیماری کرد، دهرمانی کرد،

چاکی کرده وه.

- الأَمْرُ: مَارَسَهُ / چاره‌ی کاره‌کمی کرد، جی‌به‌جی کرد، به‌پیوه‌ی برد.
- الموضوع: احاطَ أو أَلَمَ بِهِ / چاره‌ی کرد، چوه پنج و بناوانی، تیی‌گه‌یی.
- الحديد أو الفولاذ: سَقَاهُ / زاخوی دایوه.
- تعالج المريض: تعاطى العلاج / چاره‌ی وه‌رگرت، دهرمانی وه‌رگرت.
- علاج: مُعَالَجَةٌ / چاره، چاره‌سەر، چاره‌کردن، دوه‌ره‌کردن.
- دواء: طِبَابٌ / دهرمان، چاک‌کار، چاکار.
- عَلِجٌ: كَافِرٌ / گرمه‌ا، بین‌تاین، کافر.
- علف: عِلْفٌ. عِلْفٌ: عِلْفُ الدَّابَّةِ: (طعمها/ تالیکی دایه، ناژوی دا.
- و سَمَنٌ: بَنَنٌ / دای‌به‌ست.
- اِعْتَلَفَتِ الدَّابَّةُ: اَكَلَتْ / تالیکی خوارد، ناژوی خوارد.
- عِلْفٌ: عِلْفَةٌ: عَلِيقُ الدَّابَّةِ / تالیک، ناژو.
- عَلِيفٌ: مَعْلُوفٌ. مَعْلُوفَةٌ: دَابَّةٌ مُسَمَّنَةٌ / دابه‌ستراو.
- دَابَّةٌ مَعْلُوفَةٌ / تالیک دراو.
- مَعْلَفٌ: مَعْلَفٌ: مَوْضِعُ العِلْفِ / ناخوړ، دانگه، ناژوگه.
- عَلَافٌ: بائع العلف / تالیک فروش.
- علق: عِلْقٌ. تَعَلَّقَ: (استمسك/ نوسا، لکا، پیوه‌ی نوسا، بیالکا، پیوه‌ی گیرسایوه.
- قلبه به: (حَبَبٌ) دلی پیاجو، خوژی ویست، گرفتاری بو.
- بالحباله: (وقع في فَخٍّ) كهوته داوه‌وه.
- يفعل كذا: شَرَعَ فِي. بَدَأَ / دهستی (پیرکرد، دایه).
- الصَّبِيُّ: مَصٌّ / اصَابِعُهُ / په‌نجه‌کانی مژی.
- ت الأنثى: حملت / سکی پر پر بوو، تاوس بو.
- تَعَلَّقَ: تَدَلَّى / شو‌پیوه‌وه، هل و اسرا.
- به: خَصَمٌ / مۆگزی بو، پیوه‌ی به‌سترا.
- علق الأمر: أَرَجَاهُ / درای خست.
- اهمية عظيمة على: اعطى اهمية / گرنگی بین‌دا.
- به: ربط / پیوه‌ی به‌ست، پیاه‌هل و آسی.
- شَرَحَ / لیس دوا، لیکی دایوه، لیس کۆلیوه، رافه‌ی کرد.
- الباب: رَكْبَةٌ وَ نَصْبَةٌ / دای‌مه‌زندان، دای‌نا، بۆی کرد.
- اعلق: دَلَى / هه‌لی‌واسی.
- اَعْلَقَ: وَضَعَ دَوْدَةَ العِلْقِ / زه‌روی گرت.
- عِلَاقَةٌ: صِلَةٌ / خزمایه‌تی، دوستایه‌تی، ناشنایه‌تی، خو‌شه‌ویستی.
- اِرْتِبَاطٌ / په‌یوه‌ندی، به‌رژه‌وه‌ندی له نیوانا، په‌یوه‌ستی.
- اِخْصُومَةٌ / ناریکی، ناحه‌زی، ناکۆکی.
- تَعَلَّقَ: اِرْتِبَاطٌ / په‌یوه‌ندی.
- حُبٌّ / خو‌شه‌ویستی، دل‌داری، دل‌به‌ندی.
- تَعْلِيقٌ: تَدْلِيَةٌ / هه‌ل و اسین، شو‌پیرکردنه‌وه.
- على كتاب: شَرَحَ. تَفْسِيرٌ / راه، لیک‌دانه‌وه، لوت‌دان.
- مَعْلَقٌ / دوان بیژ.
- متعلق: مرتبط / پابه‌ندی، به‌سراو.
- مَعْلَقٌ: مُدَلَّى / هه‌ل و اسراو.
- موقوف / وه‌ستاو، راوه‌ستاو، وه‌ستینراو.
- بكذا / او علیه: مُرْتَبِطٌ / به‌ستراوه به...، په‌یوه‌ندی هه‌یه، پیوه‌ی به‌ستراوه.
- جسر - / پردی هه‌ل و اسراو.
- حساب - / حسابی وه‌ستینراو، راوه‌ستاو.
- عِلَاقَةٌ / هه‌ل و اسه‌ر.
- الثياب / به‌رگ هه‌ل و اس.
- معلق: لسان / زمان.
- عِلَاقَةٌ رِئَةٌ وَ كَبِدٌ وَ قَلْبُ الحَيوانِ / سی و جگر، جه‌رگ و نار.
- رجل - : كَثِيرُ الخِصُومَةِ / ناحه‌زدار، سه‌ر به (گتیجه‌ل، گۆبه‌ند).
- عِلَاقَةٌ: عِلَاقٌ: مَا يَتَعَلَّقُ بِهِ قَبْلَ العِذَاءِ / به‌رکۆل.
- عُلَيْقَةٌ: دَعْلٌ. اِيكَةٌ / دوه‌ون.
- عِلْقٌ: عِلَاقَةٌ: دَوْدَةٌ يَمْتَصُّ الدَّمُ / زه‌رو.
- دم / خوین.
- علق: عِلْقٌ: نَفِيسٌ / به‌نرخ، گران به‌ها.
- عِلْقَمٌ: مَرٌّ. كُلُّ شَيْءٍ مَرٌّ / تال، هه‌مو شتیکی تال، تالگه.

- حَنْظَلُ / گوزالک.
- عَلِيقُ. عَلِيقَةُ الدَّوَابِّ: عَليقُ / تالیک، نالِف.
- عَلَک: عَلَکُ / مَضَعٌ وَلاک / جوی.
- عَلَک: کَل صَمَعٌ یُعَلَکُ / نوری بجوری، بنیشت، جاکچه.
- عَلَم: عَلَمٌ: عَلَمٌ وَسَمٌ. جَعَلَ لَهُ عَلامَةً / خالی کوتا، نیشانهی (کرد، دانا).
- عَلِمَ الْأَمْرَ: عَرَفَهُ / فِیْرِبُو، فِیْرِبُو، فِیْرِبُو، زانی، پی زانی، لئی زون بو.
- الْأَمْرُ وَبِهِ: شَعْرٌ بِهِ وَالرِکَّةُ / هستی پی کرد، تین گبی.
- عَمَمٌ: اِنْشَقَّتْ شَفْتَهُ الْعَلِیاءُ / لَبِیْرُ قَلِیْشا.
- عَلَّمَ الْعَلْمَ أَوْ الصَّنْعَةَ: جَعَلَهُ یَعْلَمُهَا / فِیْرِبُو کرد.
- هَدَّبَ / فِیْرَه رَهوشتی کرد، په روه ردهی کرد، دهرسی دادا، ته مئی کرد.
- اعْلَمَ الْأَمْرَ وَبِهِ: اِطَّلَعَهُ عَلَیْهِ / تین گه یاند، ناگاداری کرد، پیی وت.
- تَعَلَّمَ الْعَلْمَ أَوْ الصَّنْعَةَ: اِتَّقَنَهَا / فِیْرِبُو، فِیْرِبُو، زانی.
- تَثَقَّفَ / روناکبیر بو.
- دَرَسَ / خَویندئ.
- اِسْتَعْلَمَ مِنْهُ عَن: اِسْتَحْبَرَ مِنْهُ / لَبِیْرَه فِیْرِبُو، لَبِیْرَه زانی.
- عَلِمَ: مَعْرِفَةٌ / زانیاری، زانین.
- ضِدَّ جَهْلٍ / فِیْرِبُون، خَویندئ واری.
- اِحْدَ الْعُلُومِ / زانست، دیارناو.
- دَرِیْةٌ / ناگاداری، ناگالی بون، تیگه یشتن.
- عَن - / زانیارانه.
- طالِب - / تَلْمِیْذٌ / قوتابی.
- وَ اَل - عِنْدَ اللَّهِ / خَوانه زانی.
- لِیکن فی - کَم / ناگاتان لوبی، پیتان رائه گه یتم، بابزنین.
- عَلْمی: ضِدَّ عَمَلی / بَیْرِدُو، زانیاریانه.
- مَخْتَصٌّ بِعَلْمٍ / زانستی.
- مَدْرَسی / قوتابخانهی، خَویندئ منهی.
- عَلَامٌ. عَلِیمٌ. عَالِمٌ بِکُلِّ شَیْءٍ / زانیار، زانا.
- عَلَامَةٌ. تَعَلَّمَ: کَثِیرَ الْعَلْمِ وَ الْمَعْرِفَةَ / زَیْدان، زانیار، تیگه یشتو، مه لاجاک.
- عَالِمٌ. مُتَعَلِّمٌ. عَلَامَةٌ: حَکِیمٌ / زانا، زانیار، تیگه یشتو.
- رَجُلٌ عِلْمٌ / لَوْدَعی / ماموستا، پیوی زانستی.
- ضِدَّ جَاهِلٍ / خَویندئ وار.
- بِالْأَمْرِ: دَارٌ بِهِ. مُطَّلِعٌ عَلَی / ناگادار.
- عَلِیم: الْمُتَعَصِّفُ بِالْعِلْمِ / زانیار، تیگه یشتو.
- إِعْلَامٌ: إِخْطَارٌ / ناموزگاری کردن، پیوتن، پی راکه یاندن، وریا کردنه وه، ناگانامه.
- شَرَعی / مارهیی نامه.
- اِسْتِعْلَامٌ: اِسْتِخْبَارٌ / پرس کردن، پرسیار کردن، هوال پرسین.
- مَكْتَبُ اِسْتِعْلَامَاتٍ / پرسیارگه، پرسگه.
- تَعْلِیمٌ: تَلْقِینُ الدَّرْسِ / فِیْرَکَرْدن، پیوتن، فِیْرَکَر، تیگه یاندن.
- تَهْذِیبٌ / په روه رده کردن، فِیْرَه رَهوشتی چاکه کردن، پیگه یاندن.
- فَنٌّ اَل - / هونه ری فِیْرَکَرْدن.
- تَعْلِیمَاتٌ: اِرْشَادَاتٌ / ناموزگاری، ناراستیاری، ریتمایی.
- تَعْلِیمی: تَرْوِیْضی / راهینی، فِیْرَکَری.
- مُعَلِّمٌ: عَلَیْهِ عَلامَةٌ / نیشانه (دار، کراو)، شه قل کراو، دیاری کراو.
- مُتَعَلِّمٌ / مَدْرَسٌ / فِیْرَکَرِاَو.
- مُهَذَّبٌ / په روه رده کراو، رهوشت چاک.
- مُعَلِّمٌ: مَدْرَسٌ / ماموستا، فِیْرَکَر.
- خِصُوصی. خَاصٌ / ماموستای تایبه تی.
- مُعَلِّمَةٌ: مَدْرَسَةٌ / ماموستای نافرته، داده.
- دَارٌ أَوْ مَدْرَسَةٌ الْمَعْلَمِیْنِ / قوتابخانهی ماموستایان.
- دَارُ الْمَعْلَمَاتِ / خانهی ماموستایانی نافرته.
- مَعْلُومٌ: مَعْرُوفٌ. ضِدَّ مَجْهُولٍ / زانراو، دیار، ناسراو.
- یَقِیناً / بِنِگومان، دَلٌّ نِیا.
- صِیْقَةُ الْمَعْلُومِ / شِیْوَهی دِیَار، رِیْزَهی (دِیَار، زانراو).
- مَعْلُومَاتٌ: اِخْبَارٌ / هوال، دهنگ و باس.
- دَرِیْةٌ / زانیاری، زانین.
- مُتَعَلِّمٌ: ضِدَّ جَاهِلٍ / خَویندئ وار.
- عَلْمٌ: رَایَةٌ / نالا، به یداخ.
- اَعْلُومَةٌ. نَصَبٌ یَهْتَدی بِهِ / نیشانه.
- سَیِّدُ الْقَوْمِ / سرگه روه، دم راست.

اسم - / دیارناو، ناری دیار.

علامة: سَمَة / خال، نیشانه، دروشم، نامار، هیتما، شەقل، په یوه ندی.

- : دلیل / نیشاندەر.

- : طحين ناعم / ناردی (سفر، ورد).

اغلومة: ما يُنصب فيهدى به / نیشانه، راگه ین.

عالم: الخلق كله / کیتی، جیهان.

عالمی: دنیوی / جیهانی.

اعلم: مشقوق الشفة العليا / لیو داقلیشاو.

علمة: علمة: شق في الشفة العليا / داقلیشاو لیو.

علام: كلمة مركبة من على حرف جَز و ما الاستفهامية. على ما: لماذا / بوجی، له برچی، له سرچی.

علماء: درج / قه لئان، مه تال.

عيلم: ضفدع / بوق.

- : عيلا م: الضبع الذكر / نیره که متیار.

علن:

علن. عُن. عِلن. إِعْتَلَنَ إِسْتَعْلَنَ الامرُ: خِلاف حَقِي /

زانرا، ناشکرايو.

ععلن. اَعْلَنَ الامرُ و به: اظهاره / ناشکرای کرد، رای که یاند، ده ری خست.

اعْلَن: اذاع / بلاوی کرده وه، ده ری بېی، جاپی دا، رای که یاند.

- : انذر / رای که یاند، ناگاداری کرد.

- : الحرب: اشهر الحرب / هالی گیرسان، شه ری (تایه وه، به رپا کرد).

علائية: خلاف السير / ناشکرا، دیار.

علائى: الظاهر امره / له یو، به ناشکرا.

علنى: جهري / له یو، به ناشکرا.

علنا: جهرا / به ناشکرای.

علن: ضد حقی / دیار، ناشکرا.

إعلان: إظهار / ده رخستن، خستنه یو.

- : نشر / بلاو کړونه، بانگه شه.

- : إذاعة خبر / راگه یاندن، جاردان.

- : مداع / بلاو کړاو، راگه یه تراو.

- : نشرة / ناگاداری، بؤ ناگاداری، پړوپاگه ونده.

لوحة إعلانات / ته ختھی راگه یاندن، یافت.

عله (فی عل)

علا:

علا. على. اَعْتَلَى: اِرْتَفَع / به رز بوه وه، هه لچو.

- . - . - : المكان: صَعْدَةٌ / سرکه وت،

چوه سه ری، پیا هه ل زنا.

- . - . - : الدابة ركبها / سواریو، سواری یو.

- : الرجل: غلبه و قهره / زال بو، سرکه وت، به زانی.

- : صار اعلا منه / به رز بوه وه، له و به رز تر یو.

- : على: فاق / پیشکوت، سرکه وت، به رز بوه وه.

- . - : النهار: اِرْتَفَع / روژ (بوه وه، به رز بوه وه).

- : الامر و له: اِسْتَطَاع / کردی، توانی، بیکا.

- : في الأرض: تَجَبَّرَ و تَكَبَّرَ / خوی به زل گرت،

به فیز بو، زور داری کرد.

على. اعلی: رَفَع / به رزی کرده وه، سه ری خست.

- . - : رَفَى / پیشی خست، گهری کرد، به رزی

کرده وه.

- : المتاع: نَزَلَهُ / دای گرت، هیتایه خواره وه.

- : الشيء: صَعْدَةٌ / سرکه وت، چوه سه ری.

تعالي اِستعلی: اِرْتَفَع / به رز بوه وه، زل بو.

تعانت: تَعَلَّت المرأة من مرضها: حَرَجَتْ / چاک

بوه وه، رزگاری بو.

تعال: هَلَمَّ / اِحضر / و ره، بی، ناو ره.

عال مُرتفع: به رز، بلند، گه ردن که ش.

- : رفيع: پایه به رز، شکودار، شکومه ند.

- : شديد (صوت) / گوره، به رز، زل، ده نگی زل.

بصوت - / به ده نگی به رز.

عال: جَيِّدٌ لِلغَايَةِ / زورباش، چاک.

اعلى: ضد اسفل / به رز، به زتر، سه ره وه.

- : ارفع من: فوق / له و به رز تر، سه ره وه.

- : درجة: اقصى درجة / ثوپه ری، ثوپه په که ی.

- : مُنْزِلَةٌ: اسمی / پایه دار تر، مزتر، شکومه ند تر.

من - الی اسفل / له سه ره وه بؤ خواره وه.

من عل. من عل. من علا: من فوق / له سه ره وه، له بلند یه وه.

اعلاه: اَنفَأَ / قبلأ / ثوه ی (پیشه وه، سه ره وه)، پیشو.

مذکور - / ناوبراو، (له پیشه وه، له سه ره وه) ناوبراو.

من الاعالی / له بهر زاییه کان، له بلندییه کان.
 تَعْلِيَّةٌ / رفع / بهر زکردنه وه، بلندکردنه وه.
 الله تعالى / خوی گه وره، میهره بان.
 مُتَعَالٍ / مُرْتَفِعٍ / خَو به زل گر، به ترفین.
 عَلِيٌّ / مُرْتَفِعٍ / بهر ز، بلند.
 - رفیع / بالا، پایه دار، معزن.
 ال - من الاسماء الحسنی / له ناوه کانی خواوه ند،
 بهر ز، بالا، بلند.
 ال - المتعالی / خَو به زل گر، به ترفین.
 علیاء: سماء / ناسمان، عاسمان.
 - عَلِيًّا: مکان عال / شوینی بهر زو بلند.
 - : خلاف السُّفلی / سهر وه.
 عَلِيَّةٌ: عُرْفَةٌ عالیة / ژوری سهر وه، بالاخانه، ژوری
 بهر ز.
 - عَلِيُون: طبقة الاشراف / خواپن داوان، چینی
 (بالا، سهر وه، خواپن داوان).
 علیان: الضخم الطویل / زه لاج.
 - : الصوت الجهور / دهنگی (زل، زورگوره)،
 قیزه.
 علاة: سندان / دستگا.
 علاوة: زیادة. ماعْلَقٌ بعد الحمل / سهر یار، سلو.
 - ماهية: زیاده الراتب / سهر یاری موچه، زیاده ی
 موچه.
 - علی / سهره پای.
 علی:
 علی: فوق / سر، له سر.
 - : لأجل. فی سبیل / بُو، له پیناو، له بهر، له.
 - (كقولك بذل المال علی فقره) / سهره پای، له گال.
 - (كقولك رفع الدعوی علیه) / لئِ كُرد، شکاتی
 لئِ كُرد.
 - (فی حساب القِسمة) / له سر، دابهش به سهر.
 - ذوقه او عقله: علی کیفه / به ثاره زوی خوی.
 - ما: عَلَامٌ: لِمَاذَا / بُو، بُوچی، بُوچ، له بهر چی،
 له سهر چی.
 - حین غفله: فجأة / کوت و پر، له پپ، له ناکار.
 - ضوء کذا / له شیوه و چینیته شو دا، به گوژی، وهک.

- عهد فلان / له سهرده سستی، له سهرینی فلاندا.
 - وشك / خهریکه، نریکه، شوته ده ی نه ماوه، هاکا.
 يُعْتَنِي - العود / له سهر عود گورانی ئه ئن.
 عَلَيْهِ ان يفعل كذا / ئه بِن بیکا، له سهریته بیکا.
 - نقود / درای لایه، قهرزازه، وامی له سهره.
 و - بناء - / کهواته، که واپن.
 کذب - / دروی له که گال کرد.
 ما علیک من کذا / وازی لی بیته، حهقت نیه به سهریته وه.
 عم:
 عَمٌّ: شَمَلٌ / گرتیه وه، هموی گرتیه وه.
 عَمَمٌ: ضِدَّ خَصَصٌ / هموی گرتیه وه، به هموانی
 راگه یاند، گشتانی.
 - : لبس العمامة / میزه ری بُو بهست.
 تَعَمَّمٌ: لبس العمامة / میزه ری بهست.
 عام. عامة: خلاف الخاص / گشت، گشتی، همو،
 نذبه.
 الأمن ال - / ناسایشی گشتی.
 الراي ال - / رای گشتی.
 الصالح ال - / بهر زه وه ندی گشتی.
 النفع ال - / سودی گشتی.
 مَبْدَأٌ - / رِيسای گشتی.
 مدیر - / بهر پیوره بهری گشتی.
 عامة الناس: خلاف خاصتهم / کهسانی ناسایی،
 نذبه.
 عموم: شمول / گرتیه وه، هموان گرتیه وه، نذبه.
 - : کل / همو، هموان، گشت.
 علی ال - : بوجه الإجمال / تیکرا، همو، به گشتی.
 عمومی: غیر خصوصی / گشتی.
 - : عام. شامل / باو.
 مکان - / شوینی گشتی.
 عامی: دارج. مالوف / باو، ریشته.
 - : من عامة الناس / کهسانی ناسایی.
 - : سوقی / بازاری، هه رهمه.
 اللغة العامية. لغة السوقة / زمانی (رهمه کی، جلقه،
 زان).
 عمیم: شامل / گشتی، باو.

تعمیم: ضد تخصیص / بلاوکردنره، گشتاندن.
 عوام: عامّة الناس / کهسانی ناسایی، که دا.
 عمامة: عمامة. مایلف علی الراس / میزه، سر (پیچ، بهست).
 مَعْمَمٌ: لابس العمامة / میزه به سر.
 عمّ: اخو الأب / مام، برای باوک.
 ابن ال - او / ابنه ال - / ناموزا، ماموزا.
 زَوْجَة ال - / ناموژن، ژنی مام.
 عمّة: اخت الأب / پور، تیتک، خوشکی باوک.
 ابن ال - او / ابنه ال - / پورزا، تیتکزا.
 عمّ. عمّا. عن ما / بۆ، بۆچی، له چی.
 عمّا قریب: بعد وقت قریب / به م نزدیکانه، پاش ماوه یه کی کم.
 عمّن. عن من: حول / ده رباره ی کن، ده رباره.
 عمد:
 عمدّ الأمر والیه. تَعَمَّدَ الأمر: قصد فعله / به نه نغست کردی.
 - الیه: ذهب الیه / بۆی چو، چو بۆ لای.
 - اعتمد: سَنَد / رای گرت، کوله کی (دایه بهر، خسته ژن).
 - نَصَرَ / کردی به (گاور، فه له).
 تَعَمَّدَ الأمر: قصد / به (نه نغست، قهستی) کردی.
 - و اعتمد: قبل المعمودية / کرا به گاور، بانگی گاوریتی پیادار، بو به (گاور، فه له).
 اعتمد الحائط و علی الحائط: إنكأ / پالی پیوه دا، پالی به دیواره که وه دا.
 - ه و اعتمد علیه: إنکل علیه / پشتی پی بهست.
 عمد: دعم. سَنَد / پشتگیری، پال پشت، کوله که.
 - تَعَمَّدَ: قصد / نه نغست، قهستی، هه وس.
 - و تَعَمَّدَ سابق: عقد النية. سبق التصميم / پیشه کی پیاردان.
 عمدًا. تَعَمَّدًا. عن عمد: قصدًا / به نه نغست، به دهستی نه نغست، به هه وس، به قهستی، به ناره ژو.
 عمدی. تَعَمَّدِي: نه نغستی.
 عمدّة. عماد: دعامة. مرتکز / کوله که، پال پشت.

- البلد: شیخ البلد / کوپخا.
 عماد: عمود: دعامة / کوله که، پایه.
 - معمودية: تنصیر / کردن به گاور، گاور کردن.
 عمود: قائمة / چلاک، ستون، دارتل، نه ستون، دیرگ، نیرگه.
 ال - الفقري / (برپره، موره که، تیره که) ی پشت.
 ال - الشوكي / برپره درکه.
 عمودی: بشکل عمود / کوله که یی، نه ستونی.
 - قائم / ستونی، وه ستاو، تان، قیت.
 عمید: رئیس / به رتیه بهر، سه رۆک، راگر.
 اعتماد: إتکال / پشت پی به ستن، راپه رمون.
 - ثقة / باوهر، باوهر پی کردن، متمانه.
 - مانی / باوهر دارایی.
 اوراق / - / باوهر نامه.
 فتح / - / کردنه وه ی باوهر نامه.
 خطاب / - / نامه ی باوهر نامه.
 ال - علی النفس / پشت به خق به ستن، له خق دا راپه رمون.
 ال - علی الغير / پشت به که س به ستن.
 مُعْتَمَدٌ: یوثق به / پشتی پی نه به ستن.
 - صحیح او رسمی / راست، جن باوهر، راسته قینه.
 - نائب: وکیل / جن گیر، بریکار.
 - سیاسی: سفیر / بالیوز.
 معمودية: تنصیر / به گاور کردن، بانگ میشتنی گاوریتی.
 عمر:
 عمر المنزل باهله: کان مسکونا / ناوه دان بو.
 - المنزل: سکنه / ناوه دانی کرده وه، تیادانیش، چوه ناری.
 - بالمكان: اقام / تیا نیشته نی بو، تیا زیا.
 - ربه: عبده / خوی به رست.
 - ربه: صام و صلی / نویژو رۆژوی گرت.
 - عمر: عاش زمانًا طویلاً / زور زیا، تمه نی دریز بو.
 - الدار: بناها / دوستی کرد.
 - ه - ه الله: اطال حیاته / خوا تمه نی دریز کرد.

عَمَرَ: اَعْمَرَ الْمَكَانَ بِالسَّكَّانِ. (اهل بالسكان/ ناوه دانی (تیرخست، تیرکوت).

- : ضِدَّ خَرَّبَ/ ناوه دانی کرده وه، نوی کرده وه.

- : اصلح/ چاک کرده وه، پینه ی کرد.

- : ملا/ پری کرده وه، دای گرت وه.

اِسْتَعْمَرَ الْمَكَانَ: جَعَلَهُ مَسْتَعْمَرَةً/ داگری کرد.

- : جَعَلَهُ يَعْمرُهُ/ پی ناوه دان کرده وه.

اِعْتَمَرَ الْمَكَانَ: قَصَدَهُ وَ زَارَهُ/ سه ری دا، سه ری لئ دا.

عامر: ساکن الدار مُقِيمٌ/ دانیش تو، نیشته نی.

- : عمیر. معمور: اهل بالسكان/ ناوه دان.

- : ضِدَّ غَامِرٍ/ ناوه دان که، کشت و کال که.

- : البيت: حَيَّةٌ/ مار.

- : جَرَو الضَّيْعِ/ توله که متیار.

ام - : ضيغ/ که متیار.

عُمْرَةٌ: قَصْدُ الْمَكَانِ/ بۆچون، سه ردان.

- : الْحَجَّ الْأَصْفَرَ/ حه جی بچوک، هه مره.

عُمران: بُنْيَانٌ/ ساختمان، خانو، ناوه دانی.

- : كَثْرَةُ السَّكَّانِ/ ناوه دانی، خه لك زوری.

- : تَعْدُنْ. مَدِينَةٌ/ شارسنانیتی.

عَمَارَةٌ. عِمَارَةٌ: الْحَيَّ الْعَظِيمِ/ گه ره کی گه وره، ناوه دانی.

- : بِنَاءٌ/ خانو، ساختمان، که له خانو، مال، ته لار به ند.

- : قَبِيلَةٌ/ مؤز.

- : طَائِفَةٌ مِنَ السَّفِينِ (اسطول)/ گه له که شتی.

تعمیر: تَجْدِيدٌ/ نوی کردنه وه، نوی کاری.

- : تَصْلِيحٌ/ چاک کردنه وه.

- : بِنَاءٌ. تَشْيِيدٌ/ دروست کردن.

اِسْتَعْمَارٌ: اِمْتِلَاكُ دَوْلَةِ بِلَادٍ غَيْرِهَا/ داگری کردن، داگری کاری، ولات گیری.

مُسْتَعْمِرَةٌ: دَاغِيرْكَارَو، دَاغِيرْگه.

مُسْتَعْمِرٌ: دَاغِيرْگه، دَاغِيرْكار.

معمار: مَعْمَارِيٌّ: بِنَاءٌ/ به نا، دروستکار.

مهندس - او - : ران/ شه ندازیاری خانو.

مهندسة معماريَّة: رِيَازَةٌ/ خانوسازی.

عُمُرٌ. عُمُرٌ. عُمُرٌ: حَيَاةٌ/ زِيَان.

- : سِنٌ/ ته مه ن.

- : مَسْجِدٌ/ مَرْگه وت، په رستگا.

نصف - : مُسْتَعْمَلٌ/ به کاره یئ نارو.

عَمَّرَ: مَنَدِيلَ رَأْسٍ/ له چک.

- : عَمَّرَ: دِينٌ/ نایین.

عَمَّارٌ: الْحَلِيمُ، الْوَقُورُ فِي كَلَامِهِ/ له سه رخو، ناغر.

- : الْقَوِيُّ الْاِيْمَانِ/ ئیماندار، نایندار.

عَمَّرَ: عَمَّرُو: اِسْمُ عِلْمٍ/ نارو.

العمران: اَبُو بَكْرٍ وَ عَمْرٌ/ اَبُو بَكْرٍ وَ عَمْرٌ.

عمش:

عمشت عينه: ضَعْفُ الْبَصَرِ مَعَ سِيلَانِ الدَّمْعِ/ چاری کزو پوپوشاری بو.

اَعْمَشَ: عَمَشَاءٌ: ضَعِيفُ الْبَصَرِ/ چاوکزی پری پوشاری، چاوکوت و کویر.

عمق:

عَمَّقَ: كَان عَمِيقًا/ قَوْلٌ بُو.

- : عَمَّقَ: بَعْدَ وَ طَالَ/ دریز بوه وه، دور که توه وه.

عَمَّقَ. اَعْمَقَ: غَوَّطَ/ قَوْلِي كَرْد.

- : وَ تَعَمَّقَ فِي الْأَمْرِ أَوِ الْبَحْثِ: بَالِغٌ فِيهِ طَالِبًا اِقْصَى غَايَاتِهِ/ چوه بنج و بناوانیه وه، قولى کرده وه، دریزه ی پید دا.

عَمَّقَ. عَمَّقَ: غَوَّرَ/ قَوْلِي.

- : قَرَارٌ/ بِن، نَاخ، قَوْلِي، قَوْلَايِي، ته ختی بن.

من اعماق قلبي/ له ناخی دل مه وه.

عمیق: بَعِيدُ الْقَرَارِ/ قَوْلٌ.

تَعَمَّقَ فِي الْبَحْثِ أَوِ الْأَمْرِ/ کنه وه، کنه کردن، چونه بنج و بناوان، لئ کولینه وه، تویرینه وه.

عمل:

عَمِلَ: صَنَعَ/ دروستی کرد.

- : فَعَلَ/ کردی.

- : اَدَّى/ به جیتی هینا.

- : اِسْتَعْمَلَ/ کاری کرد، نیشی کرد.

- : تَصَرَّفَ. سَلَكَ/ نواندی.

- علی البلاد: کان عاملاً علیہ/ بو به (سهرکردهی ولات، فرمانبرهوا).
- فیہ: اُمْرًا/ کاری تی کرد.
- بالأمر: سار بموجبه/ پهیرهوی کرد.
- عَمَلَ علی البلد: جعله حاکماً/ کردی به فرمان رهوا، کردیه داوهر.
- عاملاً: تَصَرَّفَ معه/ رهفتاری له گه آن کرد.
- تعامل: سام فی العمل/ سهوادی کرد.
- تعامل القوم: تعاملوا: عامل بعضهم بعضاً/ رهفتارو کردیان له گه آن یه ک کرد.
- اِسْتَعْمَلَ. عمل ب: اِسْتَعْمَلَ/ به کاری هینا، کاری پی کرد، نیشی پی کرد.
- عَمَلَ/ فعل/ کار، کردار، کرده وه، کرده، رهفتار، نه قه لا.
- صنع/ درست کردن.
- شُغِلَ/ نیش، کار.
- مُعَارَسَةً/ کارکردن، کار پی کردن.
- ال - الشعبي/ گه له کاری، هه ره وه زی.
- بال - / به کرده، به کرده وه.
- بَدَلَةً - / جل کار.
- رَجُلٌ - / بازرگان، پیشه کار، کردار.
- عَمَلِي: اِجْرَائِي. ضد نظری/ کرداری، به ده ستکرد، کرده یی، کارین.
- الاعمال الاربعة/ چوار کردار.
- عامل: فاعل. الذي فَعَلَ الأَمْرَ/ بکه، کاره، کار.
- صانع. الذي صَنَعَ الشَّيْءَ/ درستکار، کارگر، کارمهند.
- خادم/ نوکر، کاره کار.
- من يعمل بيديه/ پیشه ساز.
- في مصنع/ کریکار، مزبهر.
- في محل/ شاگرد.
- زراعي/ جوتیار، ره نجبه، کشتیار، وه رزیزر.
- في الرياضيات/ هؤ، کولکه.
- علی البلد: حاکم او دال/ فرمان بهر، داوهر، فرمان دار.
- مُسَاعِدٌ/ هؤکار، یاریده دهر.
- عمالة: حِرْفَةُ العامل/ پیشه.
- عَمَالَةٌ. عَمَالَةٌ: اِجْرَةُ العامل/ کرئ، روژانه، مز.
- عَمَلَةٌ/ بهشتیا، کرئ.
- عَمَلَق: مارد. کبیر/ بهرز، بلند، چه لاک، زه به لاج.
- عمی:
- عَمَالَةٌ. عَمَالَةٌ: اِجْرَةُ العامل/ کرئ، روژانه، مز.
- اِسْتَعْمَلَ. عمل ب: اِسْتَعْمَلَ/ به کاری هینا، کاری پی کرد، نیشی پی کرد.
- عَمَلَ/ فعل/ کار، کردار، کرده وه، کرده، رهفتار، نه قه لا.
- صنع/ درست کردن.
- شُغِلَ/ نیش، کار.
- مُعَارَسَةً/ کارکردن، کار پی کردن.
- ال - الشعبي/ گه له کاری، هه ره وه زی.
- بال - / به کرده، به کرده وه.
- بَدَلَةً - / جل کار.
- رَجُلٌ - / بازرگان، پیشه کار، کردار.
- عَمَلِي: اِجْرَائِي. ضد نظری/ کرداری، به ده ستکرد، کرده یی، کارین.
- الاعمال الاربعة/ چوار کردار.
- عامل: فاعل. الذي فَعَلَ الأَمْرَ/ بکه، کاره، کار.
- صانع. الذي صَنَعَ الشَّيْءَ/ درستکار، کارگر، کارمهند.
- خادم/ نوکر، کاره کار.
- من يعمل بيديه/ پیشه ساز.
- في مصنع/ کریکار، مزبهر.
- في محل/ شاگرد.
- زراعي/ جوتیار، ره نجبه، کشتیار، وه رزیزر.
- في الرياضيات/ هؤ، کولکه.
- علی البلد: حاکم او دال/ فرمان بهر، داوهر، فرمان دار.
- مُسَاعِدٌ/ هؤکار، یاریده دهر.
- عمالة: حِرْفَةُ العامل/ پیشه.
- عَمَالَةٌ. عَمَالَةٌ: اِجْرَةُ العامل/ کرئ، روژانه، مز.
- عَمَلَةٌ/ بهشتیا، کرئ.
- عَمَلَق: مارد. کبیر/ بهرز، بلند، چه لاک، زه به لاج.
- عمی:

عَمِيَّ: تَعَمَّى: ذَهَبَ بَصْرُهُ / كَوَيَّرَ بُو، چاوی کویر بو،
سومایی چاوی داهات.
- عن الشيء: لم يهتد اليه / له ناستیا کویر بو،
نهی بیینی.
- عليه الأمر: إلتبس / ساری لوتیک چو.
عَمِيَّ: اغمى الرجل: صَيَّرَهُ اغمى / کویری کرد.
- اضل / قریوی دا، دهستی بری،
خه له تانی، له خشتهی برد.
- - - (اخفی / شاردیه وه، ده ری نه خست.
- تکلم بالانغاز / به پیچ و په نادوا.
تعامی: اظهر العمى / خوی کویر پیشان دا.
- عن كذا / خوی لی کویر کرد، چاوی لی پوچی،
خستیه پشت گوئی.
عَمِيَّ: ذهاب البصر / کویری، نه بینین، سومایی
داهاتن، کویریی داهاتن.
- عَمِيَّة: عَمَايَة. ضلال / نه زانین، دواکه وتویی،
سهر لوتشیواوی.
ال - اللونی / ره رنگ کویری.
ال - اللیلی / شه و کویری.
اغمى: ذهاب البصر / کویر.
- جاهل / نه زان.
(عَمِيَّان: السَّيْلُ والحريق / ناووناکو.
عَمِيَاء: إمراة ذهب بصرها / ناهره تی کویر.
ثِقَّة - / باره پی کویرانه، باوه پ کویری.
طاعة - / گویرایه لی و مل درئی کویرانه.
مُعَمَّى: لُقْز / مه تل، مه تلین.
عن:
عَنْ: لأجل. نیایه عن / له جیاتی، له بری.
- من خصوص / ده رباره ی، به هوی.
- الی / بوق.
- بعد / پاشان، پاش ماوه به ک.
- إِنْذَكَ / تکایه، ماوه بده، به یاریده ت.
- قلیل: بعد قلیل / له دوی، له پاش که میک، پاش تاویک.
- یساره: من یساره / له لای چه پیه وه.
- قریب: عَمَّا قریب / به م نزیکانه.
عَنْ:

عَنْ له: ظَهَرَ / بوی ده رکوت، ده رکوت.
- عَنْنَ اللجام: جعل له عیناً / لغاوی بوق کرد،
ره شمه ی بوق کرد.
- اَعْنُ القَرَسَ: حَبَسَهُ بالعِینان / پستی کرد، به
ره شمه به ندی کرد.
- مِنْ تَعَبٍ: اَنْ / نالانی، کفت بو.
عِینان: سیر اللجام / قایش لغاوی، جلوه.
(اطلق له ال - و رخاه / جلوه، ره شمه ی بوق شل کرد.
طویل ال - : شریف عظیم السؤدد / خیره وه مند،
پیاوچاک.
قَصِير ال - قلیل الخیر / مین کاک، مین سود، گیر، دهست
توچاوی.
رجل ابي ال - : اِنْ كَانَ مَمْتَنًا / قیرسجه، لاسار.
ذَلَّ عِینَانَهُ: اِنْقَاد / سه ری شو کرد، برا به پتوه.
عِینان: سَحَاب / هور.
- السماء: ما اِرتفع منها / فه له که.
عُنْه: عِنَانَهُ: وَهْنٌ. عجز / په ک که وتن.
عِینین: عاجز تناسلیا / په ک که وتو، لیوه بو، سست له
هیزی پیاره تیدا.
عَنْب:
عَنْبُ الکرم: صار ذا عِنْبٍ / ترئی گرت، میوه که ترئی
گرت، به ری گوت.
عَنْب: ثمر الکرم / ترئی.
- الثعلب / ره زله.
عَنْاب: بائع العِنْبِ / ترئی فروش.
عَنْبَر: طیب معروف / بون عه نبر.
- مخزن الغلّة / عه ماری دانه ویله، چاله خه له،
که ندو.
- حوت العن / جوریکی نذر گه وره به له حوت،
نه ههنگ.
نقطه - : شبه شامة علی الوجه / خالیکی بچوک
له سر گزنا، نیمچه خالی سر گزنا.
- الشتاء و عُنْبَرَتُهُ: شِدَّتُهُ / سه رماو سؤله ی
زستان.
عفت:

عَنْتَ: لَقِيَ الشِدَّةَ / توشی تهنگانه بو، که و تهنگانه وه.

عَنْتَ: شَدَّ عَلَى / زدی لی کرد، ناچاری کرد، تنگی پین ههلی چنی.

أَعْنَتَ الرَّجُلُ: أَوْقَعَهُ فِيمَا يَشُقُّ تَحْمَلَهُ / باری گران کرد، ههرسی پین ههلی گرت، تنگی پین ههلی چنی، شهکه تی کرد.

تَعَنَّتِ الرَّجُلَ: حَيْرَةً / سه ری لی تیک دا، چه واشه ی کرد، شه پرزه ی کرد، شه لانی.

- : كَابِرَ عُنَادًا / قیرسچمه یه تی کرد، سه رکیشی کرد.

- هُ: ادْخَلَ عَلَيْهِ الْأَذَى / زبانی پین گه یان.

إِعْنَاتٌ: إجبار: الزام / زدی لی کردن، پین کردن.

مُتَعَنَّتْ: عَنِيْدًا / لاسار، قیرسچمه.

عند:

عَنْدًا. عَنْدًا. عَنْدًا عَنِ الطَّرِيقِ أَوْ الْقَصْدِ: مال / لایدا، له پین لایدا، له مهست لایدا.

- - - الرَّجُلُ: خَالَفَ الْحَقَّ وَ هُوَ عَارِفٌ بِهِ / چه وتی کرد، له پین راست لایدا.

- - - : اِسْتَعْنَدَ: عَصَى وَ حَزَنَ / یاخی بو، لاساری کرد.

- - - : تَمَسَّكَ بِرَأْيِهِ / قیرسچمه یه تی کرد، رقی گرت، پینی داگرت.

- : عَانَدَ الْعَرَقُ: سَالَ مِنْهُ الدَّمُ فَلَمْ يَنْقَطِعْ / خوینی (به ربو، پڑا، نه وه ستایه وه).

عَانَدٌ: عَارِضٌ / به ره لهستی کرد، به رگری کرد.

عِنَادٌ: مُعَانَدَةٌ / مُعَارِضَةٌ / به ره لهستی، به رگری، سه رکیشی، وړک گرتن، رقی گرتن، خو سه ری.

- : عُصِيَانٌ / یاخی بون، به له سه بون.

عَنِيْدٌ: مُعَانِدٌ: عَاصٍ / یاخی، به له سه، راپ، خو سه ر، چه پخون، چه قاهوه سو، چه تاوه بو، چه مور، شیرگیر.

- : صَلَبَ الرَّأْيَ / کله رهق، ده مار گرم، سه هه ند، سه رکیشی، قیرسچمه، لاسار، گیر، رقاری.

عَانِدٌ: عَنُوْدٌ: مَائِلٌ عَنِ الْقَصْدِ / لاسار، قیرسچمه، رقاری.

- : دَمٌ عَانِدٌ: يَسِيْلٌ / خوینی (پڑاو، به ربو).

عَنْدًا: اِسْمٌ لِمَكَانِ الْحَضُوْر (وَقَفْتَ عِنْدَ الْبَابِ) / له پان، له ته نیشته، له کن.

- : اِسْمٌ لَزَمَانِ الْحَضُوْر (سَافَرْتَ عِنْدَ مَغِيْبِ الشَّمْسِ) / له کاتی.

- (اَتَيْتَ مِنْ عِنْدِهِ) / له لای.

- : لَمْ. حَتَّى / که ی، که، کاتن.

- : مَا. مَقَى / ما / له کاتی کدا، له کاتی، که ی، هه رکاتن.

- : نَبَذَ. عِنْدِيْذًا / حِينِيْذًا / نه وس، له وکاته دا، نه وده مه ی.

- : ي. مِنْ رَأْيِ فِي نَظَرِيْ / رام وایه، به لای منه وه.

- : ي. لِي. يُخْصِنِيْ / هه مه.

عَنْدُكَ: قِفٌ / بوهسته، را وهسته.

عَنْدَلِيْبٌ: بَلْبَلٌ / بلبل، شالور، شالور.

عنز:

عَنْزٌ: عَنْزَةٌ: اِنْتَى الْمِعْزُ / بزنه سی، تشتیر.

عنس:

عَنْسَتُ الْبِنْتِ: طَالَ مَكْتَهَا وَ لَمْ يَتَزَوَّجْ / مایه وه شو ی نه کرد

عَنْسَ الرَّجُلُ: اِسْنٌ وَ لَمْ يَتَزَوَّجْ / پیربو ژنی نه مینا.

عَانِسٌ: تَرِيْكَةٌ / کچی ماوه، پیره کچ، ره سیده، قهیره.

عِنَاسٌ: مِرَاةٌ / ناوینه.

عنش:

اِعْنَشٌ: مَنْ لَه سِتَه اَصَابِعُ / شهش په نجه، شهش پیلکه.

عنص:

عُنْصُرٌ: اَصْلٌ / بنه رهس، بنه روت، بنچینه، رهگ.

- : جِنْسٌ / رهگن، توخم.

- : مَادَّةٌ. جَوْهَرٌ / توخم، به شیک له پیکه پنه رانی شتیک.

عُنْصُرِيٌّ: مَادِّيٌّ / توخمین.

- : جِنْسٌ / رهگه زین، رهگه زپه رست، رهگه زخواز.

تَمْيِيْزٌ - / رهگه زخوازی.

العُنْصُرِيَّةُ: مَذَهَبُ الْمُتَعَصِّبِيْنَ / رهگه زخوازی،

رهگه زپه رستی، ده مارگرژی.

عنف:

عَنْفٌ. عَنْفٌ: لَامٌ بِشِدَّةٍ / به توندی سه رزه نشتی کرد.

- اعنق: عامل بشدة / رفق بولگه گلی،
 بهر هقی رهفتاری کرد، توندوتیزی بو، پیا هال شاخا.
 (عَنْقَ إِعْتَنَفَ الْأَمْرُ: أَخَذَهُ بِشِدَّةٍ) به رفق و توندو
 تیزی گرتی.
 عُنْفٌ. عُنْفٌ. عُنْفٌ: شِدَّةٌ / توندی، توندوتیزی، زهبر،
 زهبرو زهنگ.
 عنيف: اعنف: شديد / رفق، توند، تیز، به زهبر، چهپ
 گار، شنگیر، رهش کوژ.
 - مُجَهَّدٌ: مُتَعَبٌ / سخت، هیلاک کار.
 إجراءات عنيفة / کرداری سخت و رفق.
 تعنيف: لَوْمٌ شديد / هه ره شه، سه زه نشست، تانوت،
 ههال شاخان.
 عُنْفُوَانُ الشَّبَابِ: شَرَحٌ. او ربيع الحياة / هه رهی
 لاری، تافی لاری، سیهری گه نچیتی.
 إعتنافاً: غیر مباشر / ناراسته وخز.
 مُعتنِفاً: غیر مباشر / ناراسته وخز.
 عنق:
 عنق: طال عنقه / ملی دریز بو.
 عنق: اخذ بعنقه / ملی گرت، یه خهی گرت.
 عائق: طوق بئراعیه / دهستی کرده ملی، باوهشی پیا کرد.
 إعتنق: تعانق الرجلان / دهستیان کرده ملی به کتری،
 باوهشیان به یه کتریدا کرد.
 - الشيء: اخذ به بحدّة / گرتی، به توندی گرتی.
 - الدین: لزمه / ثابنی گرت.
 عنق: عنق: رقیبه / مل، گاردن.
 - الدهر: قدیما / کون، له کوژنا.
 له - فی الخیر: سابقه / دهستی به خشنده می هه بوه.
 - (من النبات): مابین الساق و الجذر / بنکی قد،
 بینه دره خت.
 - کل شيء: او له / سه رتا.
 عناق: مُعَانَقَةٌ: حِضْنٌ / دهست له مل کردن، باوهش به
 یه کتریدا کردن.
 اعنق: عنقاء: طویل الرقبه / مل دریز.
 معنقه: قِلَادَةٌ / ملوانکه، گهردانه.
 عناق: الشیبة و الخیبة / داماری، که ساسی.
 - انثی اولاد المعز / کاره من.

عنقاء: داهیه / دانا، زوزان.

- طائر مجهول الجسم / سیمرخ، شامه ل.
 عنقود (فی عقد)
 عنک:

عنكبوت: دویبه / جالجالوکه، په سه سه (کهره، کوله).
 عنكب: ذکر العنكبوت / نیزی جالجالوکه.

عنکبة: عنکبابة: انثی العنكبوت / منی جالجالوکه.
 نسج او بیت العنكبوت / (توره، میلانه) جالجالوکه.
 عنم:

عنم: محلاق. خیوط یتعلق بها الکریم / تهرز، ریشالی میو.
 عنا:

عناؤه: خضع و ذل / سه ری شوپکرد، ملی که چ کرد،
 خوی دا به دهسته ره.

عنا عنوة: اخذ الشيء قهراً / به زود بردی.

- (اخذ صلحاً) به خوشی بردی.

عناهُ الامر: اهمه / له لای گرنگ بو، گرنگی پی دا.

عنا الشيء: ابداه و اظهاره / ده ری خست، خسته پیو.

عنای: حبس / به ندی کرد، گرتی، به سته یوه.

اغنى الرجل: اخضع و ذل / سه ری پی شوپکرد، زه بونی
 کرد.

عان: عنی: خاضع، للیل / سه رشو پی مل که چ، زه بون، لیل.

عنوة: قسراً / زور، زهبر، جهرد، به زود، به زهبر،
 زورداره کی، به توپزی.

عنون الخطاب: کتب عنوانه / ناونیشانی نوسی.

- الکتاب: اسماء / ناری نا، ناوی لی نا.

عنوان: ادرس / ناونیشان.

- الکتاب: اسم / ناوی په راو.

- المقالة: راسها / سه روتار، سه رتاو، سه ریاس.

عنی:

عنی: اراد. قصد / ویستی، مه به سستی بو، نیازی بو.

- به: حفظه / پاراستی، ناگای لی بو، ناگاداری کرد.

- الامر فلاناً: اهمه / لای (مه به ست بو، گرنگ بو)،
 به ته نگیه ره بو.

هذا لا یُعْنیک: لایهمک / نیته به سه ری یوه، په یوه ندی
 نیه پیته یوه.

عنی: تعنی: کد و تعب / ره نجی دا، کوششی کرد.

عانی: کابِد/ چِزْتی، سزای چه ژت، چه ساییوه، ره نجی دا.
 اِعْتَنَى: عُنَى. عَنِی بِالْأَمْرِ: اِهْتَمَّ/ به تنگیه وه مات،
 گرنگی پیندا.
 - به: حافظ علیّه/ پاراستی، ناگاداری کرد،
 چاودیری کرد.
 عَنَاء. تَعَنُّ: كَذَا/ رهنج، رهنج دان، کوشش،
 کویره وه ری.
 - تَعَب/ میلاکی، ماندوبون، شه که تی.
 عِنَايَة. اِعْتِنَاء/ اِهْتِمَام/ گرنگی، گرنگی پیندان، پایه خ
 پیندان، ناگالی بون، به تنگیه وه ماتن، دهریه ست ماتن.
 - حِفْظ/ پاراستن، ناگاداری کردن،
 چاودیری کردن.
 العِنَايَة الإلهيَّة/ چاودیری خوایی.
 اِعْتِنَاء/ اِهْتِمَام/ به تنگیه وه ماتن.
 مُعْتَنٌ: مُهْتَمٌ/ پایه خ دهر، به تنگیه وه ماتن، چاودیر.
 مَعْنَى: مدلول و مضمون/ مانا، واتا، ناوه رۆک.
 لا مَعْنَى له/ بِنَ مَانَا، بِنَ وَا تَا، هیچ ناگیه نین.
 مَعَانٍ: الصفات الحميدة/ ره وشت و خوری باش.
 عِلْم المَعَانِي/ ره وان بیژی، واتا زانی.
 اِعْنَى. يَعْنَى: مَعْنَاهُ كَذَا/ نه وه نهگیه نین، واتا.
 مَعْنَوِيٌّ: دَالٌّ عَلَى مَعْنَى/ واتادار، مانا به بخش،
 به ناوه رۆک.
 - ضِد مادی/ زاری، واتایی.
 الرُّوح المَعْنَوِيَّة. الحَالَة النفسِيَّة/ ره.
 مَعَانَا: مُكَابِدَة/ چه ژتن، رهنج دان، چه سانه وه،
 زوخا و خواردن، پیوه تلانه وه.
 عهد:
 عَهْدٌ: تَعَهَّدَ الشَّيْءُ: رَاعَاهُ وَ تَفَقَّدَهُ/ چاودیری کرد،
 ناگاداری کرد، چاوی لیوه بو، به ساری کرده وه.
 - الأَمْرُ: عَرَفَهُ/ زانی، پیتی زانی.
 - اَلِيه بَكْدَا: (وَصَاهُ وَ اَوْغَرُ اَلِيهْ بَه/ رای سپارد،
 پیتی راگی یاند.
 - الوعد: وَفَاهُ/ به پیمان بو، پیمانی هیتایه دی.
 عَاهِدًا: حَالِفٌ وَ عَاهِدٌ/ به لئینی دا، به لئینی به ست.
 تَعَهَّدَ بَكْدَا: تَكْفُلٌ/ گرتیه نه ستوی.
 - له: وَعَدَ وَ ضَمَنَ/ پیمانی دا، به لئینی دا.

تَعَاهَدَ الْقَوْمُ: تَحَالَفُوا وَ تَعَاقدُوا/ رِيك كه وتن،
 په پیمانان به ست.
 اِسْتَعَهَدَ مِنْهُ: كَتَبَ عَلَيْهِ عَهْدًا/ به لئینی ائیسند،
 په پیمانی پین به ست.
 - هُ مِنْ نَفْسِهِ: اَمِنَ عَلَيْهَا/ خوری بیمه کرد.
 عَهْدٌ وَفَاءٌ/ په پیمان هیتانایه دی.
 - مَوَدَّةٌ/ خَوْش و بیستی، هاو پیتی تی.
 - لِقَاء. رُؤْيَةٌ/ رِيك گه یشتن، بینین.
 - وَعْدٌ وَ اِضْمَانٌ/ به لئین، گفت.
 - مِيثَاقٌ/ په پیمان، رِيك كه وتن.
 - اِمَانٌ وَ ثِقَّةٌ/ دلنایی، پاراستن.
 - زَمَانٌ/ دهم، سه رده م، کات، چه رخ.
 من - قَرِيبٌ: حَدِيثًا. مُؤَخَّرًا/ له م نولیه دا، له م نزدیکانه دا.
 قَرِيبٌ أَوْ حَدِيثٌ اَل - : جَدِيدٌ/ نو، تازه.
 ثَابِتٌ اَل - : صَادِقٌ. لا يَتَغَيَّرُ/ خاوه ن باره ی،
 جین باره ی، نه گزیر، به گفت.
 نَقْضٌ اَل = : نَكْثٌ/ په پیمان شکادن، ناپاکی.
 ولى اَل - : الوارث الشرعى/ میراتگری راست.
 ولى - الملك / جین نشین، شازاده.
 قَطَعَ عَهْدًا: تَعَهَّدَ/ به لئینی دا، په پیمانی به ست.
 على عهد فلان: فى زمانه/ له سه رده م و کاتی.
 عَهْدِيْ بَه اَنه كَذَا/ لئینی پشت نه ستورم، دلنایام له وه ی
 كه نه وه یه، لئینی دلنایام.
 عَهْدَةٌ: مَسْئُوْلِيَّةٌ/ به رپررسی.
 - ضَمَانٌ وَ كِفَالَةٌ/ زامنی، دلنایی.
 - ضَعْفٌ/ لاوازی، زه بونی.
 فى عَهْدَتِهِ: فى عَاتِقِهِ/ له نه ستویدا.
 عهد: حَلِيفٌ/ هاو په پیمان، دوست.
 تَعَهَّدَ: تَفَقَّدَ/ به سه رکردن وه.
 - اِرْتِبَاطٌ/ په یوه ندی.
 - اِتِّفَاقٌ/ به لئین نامه، په پیمان به ستن، رِيك كه وتن.
 - تَكْفُلٌ/ زامنی، گرتنه خو.
 اِسْتِعْهَادٌ: تَأْمِيْنٌ. ضَمَانٌ/ بیمه، بیمه کردن.
 مَعَهْدٌ: جَمْعِيَّةٌ/ دامه زراو، ده زگا، ناموزگ، په پیمانگه.
 مَعَهُودٌ: مَعْلُوْمٌ. مَعْرُوْفٌ/ زانراو، ناسراو.
 - اَلِيه بَكْدَا/ پین سپیروا.

- - العظام: مرض إرتخاء العظام / گپری،
 تیسکے نہرہ۔
 اغوج: مُعْوَج. غیر مستقیم. ملتوی / ناراست، خوار،
 چہوت، لار، خینج، پتیاوپنچ، لول۔
 - : سيء الخلق / ناپاک، رھوشت خراب۔
 تعویج: حَسَى / خوار کردنہوہ، چہماندہنوہ،
 چہوتانہنوہ، پہچ دانہنوہ۔
 عاج: سِنّ الفیل / کہلبی فیل، شفرہی فیل، ماہی۔
 عاد: عاد: رَجَع / گہرپاہوہ، ہاتہوہ، رژیشتہوہ۔
 - : صَار / بو، بوبہ۔
 - : تَكَرَّر / دوبارہ بوبہوہ۔
 - الی الامر: اِرْتَدَّ الیہ / ترمہل چوہوہ، دستہی پن
 کردہوہ۔
 - علیہ: آل الیہ / بوی گہرپاہوہ، بوی ہاتہوہ۔
 - علیہ: نَفَعَهُ / سودی پن گہیاند۔
 - علیہ بکذا: نَتَج عنه / لئی وہ شایہوہ۔
 - تَعَوَّدَ المریض: زارہ / دیدہنی کرد، سریدا،
 چوہلائی۔
 عاود: رَجَعَ الی / بوی گہرپاہوہ، ترمہل چوہوہ،
 دستہی پن کردہوہ۔
 اعاد: ارجع (ورد) گہرانیہوہ، ناردیہوہ۔
 - : كَرَّر / دوبارہی کردہوہ، دویاتی کردہوہ۔
 - طبع الكتاب / چاپی کردہوہ۔
 - النظر فی الدعوی / پیاجوہوہ۔
 اعتاد: تَعَوَّدَ الشیء: جعله عادة / راہات، پتی راہات،
 کردی بہخو، رام بو۔
 عید: اِحْتَمَلَ بالعید / جہڑنی کرد، کردی بہ جہڑن۔
 عایدہ: هُنَّاه بالعید / جہڑنہ پیروزہی لی کرد، پیروزیلی لی
 کرد۔
 عود الرجل علی کذا: مَرِن / رای مینا، فیزی کرد، رامی کرد۔
 استعاد: سَأَلَهُ ان یعود / گہرانیہوہ، پتی وت
 بگہ پڑہوہ۔
 - : طلب الإعادة / پتی دوبارہ کردہوہ، دویاتی
 کردہوہ۔
 إعادة: ارجاع (ورد) گپرانہوہ، مینانہوہ۔

معاہدہ: اِتِّفَاق / ریک کہوتن، پیک ہاتن، پیمان۔
 - : اِتِّفَاقِيَّة / پیمان۔
 - : مُحَالَفَة / یک کہوتن۔
 مُتَعَوِّد. مُسْتَعْمِد: مُقَاوِل / ہلیندہر، دستہبہر، پیمان
 بہست۔
 عہر: عَهَرَ. عَهَرَ الیہا: عاھرہا۔ زنا بہا / نیشی خرابہی
 لہگن کرد، گای۔
 عَهْر. عَهْرَة: فِسْق / خرابہ کردن، داوین پیسی۔
 - : بیع العَرْض / خوروشتن، سوزانیتی۔
 عاھر. عَهْر: زان / خرابہ کار، داوین پیسی۔
 - : عاھرَة: زانیة / سوزانی۔
 عہل: عاھل: مَلِك اعظم / شا، شاہہ نشا۔
 - : المرأة التي لا زوج لها / بیوہ زن، نافرہتی بن پیار۔
 عہن: عَهَنَ بِالْمَكَان: اقام / نیشتنی بو، جینگیر بو۔
 - من المكان: خَرَج / گواستیہوہ، کوچی کرد، روی،
 دہرچو۔
 - الشیء: دام و ثبت / جینگیر بو، مایہوہ۔
 عاھن: ثابت. حاضر / جینگیر، مہ بو۔
 - : فقیر / مہزار، نہ دارا۔
 - : كسلان / تہمہل، تہوہ زہل۔
 - : مسترخي / شلہ پتہ۔
 عہن: صوف / خوری۔
 عواھن: جرائد النخل الیابیس / گہلا وشکھی خورما۔
 رمی الکلام علی عواھنہ: تکلم و لم یبال فی کلامہ /
 کوڑیانہ تسہی کرد۔
 عاج: عَوَج. اِعْوَجَّ. تَعَوَّجَ: اِنْحَنَى / خواربو، خواربوہوہ،
 چہمایہوہ، لاریبوہوہ۔
 - الإنسان: ساء خلقہ / رھوشت و خوی خراب بو۔
 عَوَّجَ: حَسَى. لَوَى / خواری کردہوہ، چہمانیہوہ،
 چہوتانیہوہ، لاری کردہوہ۔
 عَوَج. اِعْوِجَاج: اِلْتَوَاء و عَدَمَ اِلِسْتِقَامَة / خواری،
 چہوت و جپلی، لاری، ناراستی، پنچ و پنا۔

- تکرار/ دوباره کردنه وه، دویات کردنه وه.
- النظر فی القضية/ پیاجونه وه.
- اعد: هتاف/ استحسان/ بیلژده وه.
- عائد: راجع/ گه پاره، دهگه پرتته وه.
- متکرر/ دوباره، دوباره کراو.
- زائر/ دیده نی، میوان.
- عوائد: منفعة/ سود، دستکوت، قازانج.
- عود: عود: رجوع/ گه پانه وه، رژیشتنه وه، پیچ دانه وه.
- الی امر: الرجوع الیه/ ترمهل چونه وه، دست پین کردنه وه.
- عیاد: تکرار/ دوباره کردنه وه، دویات کردنه وه.
- عیاد: زیارة/ سردان.
- عادة مرعية: مالوفة/ نهریت، باو، مؤده.
- مستحکمة: دیدن/ خو، ره وشت.
- ال - السریة: استمنا. جلد عمیره/ دست په پ، دست مین.
- خارق ال - مخالف للمالوف/ نانا سایی، ناباو.
- فوق ال - غیر عادی. استثنائی/ تاییه تی، نانا سایی.
- اجتماع فوق ال - کزبونه وهی تاییه تی.
- عادات و تقالید/ داب و نهریت.
- عادی: ماجرت به العادة/ نهریت، باو.
- مالوف/ ناسایی، ره شوکی، ره مکی، مه پمه.
- منتظم. طبیعی/ ریک و پیک، سروشتی.
- اثر قدیم/ نه تیکه.
- اعتیاد: تعود/ راهاتن، فیریوبون.
- اعتیادی: جرت علیه العادة/ نهریت، باو، مؤده.
- مالوف/ ناسایی، ره شوکی، مه پمه.
- منتظم. طبیعی/ ریک و پیک.
- معاد: مَصیر/ مه به ست، نامانج، ناکام.
- الاخرة/ داریژ، رژی زیندویونه وه.
- معود: معتاد. متعود: متمرن/ راهاتو، رام بو، چه شه.
- تعویذ: تمرین/ راهاتن، راهیتان، رام بون، چه شه بون، رام کرد.
- مُعید: مکرر/ دوباره، دویات کراو.

- معلم مُساعد/ یارمهت ماموستا، ناوه ماموستا.
- عیادة: زیارة/ سردان، دیده نی.
- طبیة: مکان الطیب/ دیده نگه، پزشکیه، دیده نگه ی پزشکی.
- طبیة: زیارة الطیب/ چونه لای پزشکی، سردانی پزشکی، دیده نی.
- طبیة شعبیة/ پزشکی گه ل.
- عود: عصا/ دار، چیلکه، شوک.
- آلة طرب/ عود.
- الثقب/ دهنکه (شقارته، شقارته).
- عواد: الضارب بالعود/ عودزن.
- عید: کل یوم فیه جمع و تذکار/ جه ژن.
- یوم عطلة/ رژی پشو.
- سنوی: تذکاری/ جه ژنی سالانه.
- الأضحی/ جه ژنی قوریان.
- الفطر/ جه ژنی ره مه زان.
- القیامة/ جه ژنی نه ستر، زیندویونه وه (لای گاوره کان).
- المولد النبوی/ جه ژنی زاین، زانرژنی محمده.
- المیلاد/ جه ژنی زاین، زانرژنی عیسا.
- رأس السنة/ جه ژنی سه ری سال.
- ابو ال - قشّة/ خال خالوکه.
- عاد:
- عاد: تعود. استعاد: به لجا الیه و اعتصم/ په نای برده بهر، هانای برده، خوی خسته پالیه وه، خوی لا مه لاس دا.
- عود بالله: التحیة و الاعتصم/ خوم نه خمه په نای خواوه، په نا نه بهمه بهر خوا، په نا به خوا.
- عود: اعاد: رقی: علق العود/ نوشته ی کرد، نوشته ی پیاکرد، چاوه زاری مه ل واسی.
- عود: عود. معاد: ملجا/ په نا، په ناگه.
- عیاد: التجاء/ په نایردنه بهر.
- معاد الله. العیاد بالله/ په نا به خوا.
- عودة: تعویذ: رقیة/ نوشته، جادو، چاوه زار.
- عود:

عَوْرَ: عَارَ: صَيَّرَهُ (عور) كَوَيَّرَ كَوَيَّرَ
 کرد.
 - عليه اَمْرُهُ: قَبَحَهُ/ لَيْسَ (بِيس) كَرِد، تَبِكَ (دا).
 - عَايَرَ المَكَايِلَ: قَدَّرَهَا/ هَلَّى سَهَنگَان،
 به رده گانی هَلَّ سَهَنگَان.
 - عَارَ: اَعَارَ عَيْنَ المَاءِ: دَفَنَهَا وَكَبَسَهَا بِالتَّرَابِ/
 پری کرده وه.
 عَوْرَ: اَعْوَرَ: صَارَ اَعْوَرَ. ذَهَبَ حِسَّ اِحْدَى عَيْنَيْهِ/ يَك
 چاوی كَوَيَّرَ بو.
 اَعَارَ: اَقْرَضَ/ دَايَه، دَايَه به دَهَسْتِيَاو، دَايَه به قَهْرَز، وَاَمَى دَايَه.
 اِسْتَعَارَ: اِقْتَرَضَ/ قَهْرَزِي كَرِد، دَهَسْتِيَاوِي كَرِد،
 خَوَازَتِي، وَاَمَى كَرِد.
 عَاثَرَ: الَّذِي فِي عَيْنَيْهِ عُوَارٌ اَي قَدِي/ چَاو (رِبِّيَوَقَاوِي)،
 جِيَقْتَاوِي).
 - : مَا لَا يُدْرِي رَامِيَه/ وَيَلَّ، گَوْلَه ي وَيَلَّ.
 (عَوْرَ: بَعِيْنٌ وَاَحْدَةٌ/ يَك چَاو.
 - عَوِيْرَ: الغَرَابَ/ قَهْلَه رَهْشَكَه.
 - : مَن لَيْسَ لَهُ اَخ/ تَاقَاَنَه.
 - : رَدِيءٌ/ خَرَاب، قَرْجُوك، قَهْلَب.
 - : الطَّرِيْقُ المَجْهُولُ/ رَضِي نَهَات.
 ال - : المَعَى اَلْعَوْرُ (فِي مَعَى)/ رِيخْوَلَه كَوَيَّرَه.
 عُوَارٌ: قَدِي/ رِبِّيُوك.
 عَارِيَةٌ: عَارِيَةٌ: قَرَضَ/ دَهَسْتِيَاو، وَاَم.
 عَارٌ وَعَارِيَه (فِي عَرِي)/ رَوْت، پَهْتِي.
 اِعَارَةٌ: اِقْرَاضُ/ دَهَسْتِيَاوَدَان، قَهْرَزْدَان، وَاَم دَان،
 به خَوَاسْت دَان.
 مُعِيرٌ: مُقْرِضُ/ دَهَسْتِيَاوَدَهْر، قَهْرَزْدَهْر، وَاَم دَهْر.
 اِسْتَعَارَةٌ: اِقْتَرِاضُ/ خَوَازَتِن، خَوَاسْتِن، دَهَسْتِيَاو كَرِدِن،
 قَهْرَزْكَرِدِن، وَاَم كَرِدِن.
 - فِي عِلْمِ البَيَانِ/ خَوَازَتِن، خَوَازَه، خَوَاسْتِن.
 اِسْتَعَارِي: مَجَازِي/ خَوَازَاوِي.
 مُسْتَعَارٌ مُعَارٌ: مُقْرِضُ/ دَهَسْتِيَاو كَرَاو، خَوَازَاو،
 دَهَسْتَه وَا.
 اِسْم - / نَاوِي خَوَازَاو، خَوَازَنَاو.
 مُسْتَعِيرٌ: مُقْتَرِضُ/ خَوَازَهْر، دَهَسْتِيَاوَدَهْر، قَهْرَزْدَهْر.

عَوْرَةَ: اَلْاَعْضَاءُ المُخْجَلَةُ/ نَهْدَامِي شَهْرَم، گَهَل و
 (قَنگ، قَوْر، گَوْن).
 - عَوَارٌ: عَيْبٌ/ خَهْوَش، كَهَم وَكَوْبِي.
 عَارَ:
 عَارَ: عَوْرَ: اِحْتَاَجُ اِلَى/ لَيْسَ بَرَا، پَيُوِسْتِيَتِي، دَه يَه وَي.
 عَوْرَ: اَعْوَرَ: اِفْتَقَرَ/ دَهَسْتِي كَوْرْت بو، هَه زَار بو، نَه دَا رَا
 بو، نَه ي بو.
 اِعْوَرَ: اِحْتَلَّتْ حَالَه/ سَهْرِي لَهْشِيَوَه، پَه كِي كَهْوْت، هَه زَار
 كَهْوْت.
 يَعْوِزُه كَذَا: يَنْقُصُه/ كَوْرْتِي هَيْنَا، كَه مِي كَرِد، لَيْسَ بَرَا،
 به شِي نَه كَرِد.
 عَوْرَه: اِعْوَارٌ: اِحْتِيَاَجُ/ پَيُوِسْتِي، وَيَسْتِن.
 - عَارَةٌ: فَقْرٌ/ هَه زَارِي، نَه بُونِي، كَه م
 دَهَسْتِي، نَه دَا رَا ي.
 عَوْرَ: عَاثَرَ: مُعَوَّرٌ: مَحْتَاَج. فَقِيْرٌ/ هَه زَار، كَه م دَهَسْت،
 نَه دَا رَا، دَهَسْت كَوْرْت.
 عَوْرَ: الحَاجَةُ وَ الضِّيْقُ/ نَه بُونِي، هَه زَارِي، دَهَسْت
 كَوْرْتِي، نَه دَا رَا ي.
 عَاصٌ:
 عَاصٌ: عَوِصَ الكَلَامَ: صَعِبَ فَهْمُه/ گِرَان بُو
 تِيگَه يَشْتَنِي.
 - الشَّيْءُ: اِسْتَدَّ وَ اِمْتَنَعَ/ تَن گِرَا، عَا سِي
 بو، تَن چَه قِي.
 اِعْوَصَ بِهِ وَ عَلَيْهِ: تَحَجَّجَ عَلَيْهِ/ بِيَانَوِي پَي گِرْت،
 پَه لِي لَهْ گِرْت.
 عَوِصٌ: الشَّدَّةُ نَا رَه حَه تِي، بَار گِرَانِي، كَار گِرَانِي.
 - مَن اَلْاَمْوَرِ: صَعِبٌ/ گِرَان، نَا رَه حَه ت، قَوْرَس،
 كَارِي گِرَان.
 - مَن الكَلَامِ: مَا يَصْعَبُ فَهْمُه/ قَه سِي (بِه پَيِج وَ
 پَه نَا، تِيچَكَهَل وَ پَيِچَكَهَل، نَه زَانَرَاو).
 - : القُوَّةُ. الحَرَكَةُ/ مَيَز، جَوَلَه.
 - (عَوِصٌ/ غَامُضٌ/ نَهْيِن، نَا نَا شَكْرَا.
 - عَاثَصٌ: عَوِصٌ: غَيْصَاءُ: الشَّدَّةُ وَ الحَاجَةُ/
 پَيُوِسْتِي، تَن گِرَان، نَا رَه حَه تِي.
 عَاثَصٌ:

عَوْضٌ. اِعْاضٌ. عَاوِضٌ. عَاضٌ. اِعْطَاءُ عَوْضًا اِی
بَدَلًا دای له بریتیدا.

- - - - : كَافَا/ خَلَائِی كَرْد.
- - - - : عَنِ الضَّرْرِ: اِعْطَى تَعْوِیضًا/ بَرَّادِی،
بُوی بَرَّاد، خَه رَامَانِی دَایِه.

اِعْتَاضٌ. تَعْوِضٌ: اِخْذُ الْعَوْضِ/ پِی بَرَّاد، خَه رَامَانِی
وَه رِگَرَت، بَرِیْتِی وَه رِگَرَت.

- : اِسْتِعَاضٌ: سَالُ الْعَوْضِ/ دَاوای بَرَّادِی
كَرْد.

عَوْضٌ: بَدَلٌ/ جِیَاطِی، بَرِیْتِی، لَه بَرِی، لَه جِیْتِی، بَرِیكار.
- : تَعْوِیضٌ: مِکَافَاةٌ/ خَلَائِی.

- - - - : عَنِ ضَرَرٍ: بَدَلٌ/ بَرَّادِی، بِیْمَه كَرْدِی،
بَرِی خَسْتَن، لَه جِی دَانَان، خَسْتَنه بَرِی.

بِالْتَعْوِیضِ/ بِه لَه جِی دَانَان، لَه بَرِی.
اِسْتِعَاضَةٌ. بَدَلٌ، بَدِیلٌ/ خَسْتَنه بَرِی.

بَالَ - / بِه خَسْتَنه بَرِی.
عَوْضًا عَنِ (وَمِنْ) بَدَلًا مِنْ/ لَه پَاتِی، لَه جِیَاطِی، لَه بَرِیْتِی،
لَه بَرِی.

لَا یُعْوِضُ: لَا یَأْتِی مِکَانَه/ نَایَه تَه وَه جِیْتِی، نَابَرَّادِی،
لَه بَرِی نِیَه.

مُعْوِضٌ: مَدْفُوعُ الْعَوْضِ/ بَرِی خَرَاو، بَرَّادِی.
عَوْفٌ:

عَافُ الطَّائِرِ: حَامٌ عَلَی الشَّیْءِ/ دَه رِوِ خُولِ دَا، بُوِی چَو.
تَعْوَفُ الْاَسَدُ: اِفْتَرَسَ/ رَاوِی كَرْد، نِیچِرِی كَرْت.

عَوْفٌ: اَسَدٌ/ شِیْر.
- : ذَنْبٌ/ كُورِگ.

- : دِیكٌ/ كَه لَه شِیْر.
- : الْكَاذُ عَلَی عِیَالَه/ تِیكُرَشَه، رَه نَجْدَه.

اِبُو - : ذِكْرُ الْجَرَادِ/ نِزْرَه كُولَه.
عَوَافَةٌ: غَنِیْمَةٌ/ نِیچِرِی، دَه سَكَه وَت.

عَوْقٌ:
عَاقٌ. عَوْقٌ. اِعَاقٌ: اِخْرَافٌ/ دَاوای خَسْت.

- - - - : مَنَعٌ/ تَه گَه رَهی تَن خَسْت، كَرْسِی
نَایَه بَه، رِیْتِی لَه رِگَرَت.

تَعْوَقٌ: تَاخُرٌ/ دَاوَه وَت.
- : مَنَعٌ/ وَه سَتِیْتَرَا، دَاوَخَرَا.

عَائِقٌ. عَائِقَةٌ: مَانِعٌ/ كَرْسِی، تَه گَه رَه، دِیْشَوَار، رِیْگَر.
عَوَاقِقُ الدَّهْرِ: شَوَاطِیْهٌ/ بِه لَآر كَرْسِی نَاگَه مَات، بِه لَآی لَآه لَآ.

عَوْقٌ. اِعَاقَةٌ: تَاخِرٌ/ دَاوَخَسْتَن، قَه تِیْس كَرْدِی، تَه گَه رَه
تَن خَسْتَن.

- - - - : مَنَعٌ/ وَه سَتَانْدَن.
مُعَوَّقٌ: ذُو عَاوِةٌ/ كَم نَه نَدَام، پَه ك كَه وَتَه، كَه لَآ.

عَوْقٌ. عَوْقٌ. عَوْقٌ. عَيْقٌ: جِیَانٌ/ تَرَسْتَنَك.
رَجُلٌ عَوْقَه. عَوْقٌ. عَيْقٌ: یَعْوِقُ النَّاسَ عَنِ الْخَیْرِ/ بِه زِیَان.

عَوْلٌ:
عَالٌ: جَازٌ وَ مَالٌ عَنِ الْحَقِّ/ لَه رَاسْتِی لَآی دَا، نَاپَه وَا

بُو.
- : ثَقُلَ عَلَی/ بَارِی گِرَان كَرْد، بَارِگِرَانِی كَرْد.

- : فِی الْمِیْزَانِ: خَانَ/ دَزِی كَرْد، تَرَازَه كَه ی نَا تَه وَاو
بُو.

- : الْمِیْزَانُ: نَقَصٌ/ كَمِی مِیْتَا، كَم دَه رِچَو، نَا تَه وَاو
بُو.

- : اِعَالَ: كَثُرَ عِیَالَه/ مَنَدَالٌ وَ خِیْزَانِی زَقْد بُو.
- : عِیْلٌ: اِفْتَقَرٌ/ هَه زَار كَه وَت، دَه سَتِی كُورْت

بُو.
- : عِیَالَهٌ اَوْ غَیْرَهْمَ: كَفَاهَم مَعَاشَهْمَ/ گُزَه رَا نِیَان كَرْد،
بِه خِیَوِی كِرَان، بِه خِیَوِی كَرْدَن.

- : الْیَتِیْمُ: كَفَلَهٌ وَ قَامَ بِمَعَاشَه/ بِه خِیَوِی كَرْد.
- : اَمْرُ الْقَوْمِ: اِسْتَدَّ وَ اِضْطَرَبَ وَ تَفَاقَمَ/ سَه رِیَان لَی

تِیك چَو، شِپَرِزَه بُون.
- : عِیْلٌ صَبْرَه (رَاجِعٌ عِیْلٌ)/ نَا رَامِی لَی بَرَا، پَشْوِی

لَه بَه رَ بَرَا.
عَوْلٌ. اَعْوَلٌ: رَفَعَ صَوْتَه بِالْبِكَاءِ/ گَرِیَا، دَایَه پَرْمَه ی

گَرِیَان.
- : عَلِیٌ: اِعْتَمَدٌ/ پَشْتِی پِیْن بَه سَت، پَه نَا ی بَرْدَه بَه ر.

- : عَلِیٌ نَفْسَه/ پَشْتِی بِه خِیَوِی بَه سَت.
- : عَلِیٌ كَذَا: نَوِی. عَزَمَ صَمَمٌ/ بِپَرِیَارِی دَا.

عَوْلٌ. عِیْلٌ: ظَلَمٌ، زَقْرٌ، سَسْتَمٌ، زُورْدَارِی.
- : عِیَالَةٌ: كَفَايَةُ الْمَعَاشِ/ گُزَه رَان كَرْدَن.

- : مَن یُعْوَلُ الْعَاثِلَةُ نَانَ پَه یَا كَه ر، بِه خِیَوِی كَر.
- : عَوِیْلٌ: نَوَاحٌ/ گَرِیَان، لَا وَا نْدَنه وَه، كِرِوَرَا نَه وَه،

شِیْنَه وَا ر، شِیْن، شِیْن وَ زَارِی.

- : المستعان به / په نا بڼه بر او، يارمه تدهر.
 مَعُولٌ: مُسْتَعَاثٌ و معتمد / پشت نه ستور، يارمه تدارو.
 عائلة (في عيل) / خيزان.
 عائل (في عيل): فقير / مه ژار، ده ست کورت.
 - : مُعِيلٌ: من يقوم بالاعالة / به خټوکه، نان په ياکه.
 عَوَّلَ: تَعَوَّلَ. مَعُولٌ: إِتْكَالٌ و اعتماد / پشت پښه ستن.
 عَوِيلٌ: عَوَّلَةٌ: رفع الصوت بالبكاء و الصياح / قبيزه، گريان، دهنګه دهنګ.
 عالة: طفيلي / لا پلهره ننگ، مشه خور.
 - : شَبْهُ الخيمه / که پر، کوخته.
 - : مَظَلَّةٌ / چه تر، باران گټې، سه يوان.
 عَيْل الرجل: اهل بيته / خيزان.
 - : ولد صغير / منډال.
 مِعْوَلٌ: اداة لحفر الارض / پاچ، پښه په عوم:
 عام: سَبِيحٌ / مه له ی کرد.
 - : طفا / سر ناو کهوت.
 عَوْمٌ السفينة: اسبجها / که شتی (لی خوبی، بردي په رټپوه، خسته ناووه).
 - : المكان: عَمْرَةٌ بالماء / پږی کرد له ناو.
 - : رَفَعُ اِلى سطح الماء / سر ناوی خست.
 عائمٌ: سايح / مه له نه کا، مه له کار.
 - : طاف. ضد غاطس / سر ناو کهوتو.
 عوماً: بالعموم. سباحتاً / په مه له.
 عَوَامٌ: الذي يعوم / مه له وان، مه له کار.
 عَوَامَةٌ لإرشاد السفن / دهر يانيشان.
 - : السمكة: نَفَاحَةٌ / ميزه لدان.
 - : بيت عائم / مال که شتی.
 عام: سَنَةٌ / سال.
 عون:
 عَوْنٌ. عَوْنٌ. اعان على: ساعد / يارمه تی دا.
 اعانه منه: خَلَصَتْه / زگار ی کرد، له ده سنی سهند.
 تَعَاوَنَ القومُ: اعان بعضهم بعضا / يارمه تی په کتر يان دا.

إستعان فلاناً و بفلان: طلب منه المساعدة و العون /
 داوای يارمه تی لی کرد، په نای برده بهر.
 عَوْنٌ. إعانة. مَعُونَةٌ: مُسَاعِدَةٌ / يارمه تی، بارو، ياریده، ده سگرتن، ده سگرتوی.
 - : - : - : نَجْدَةٌ / فرياکه وتن.
 - : مُعِينٌ. مُسَاعِدٌ / ياور، يارمه تی دهر، ده سگير، هاری کار، فرياره س، ياریده دهر.
 إعانة: مُسَاعِدَةٌ / بارو، يارمه تی دان، ده ستی يارمه تی درټز کردن، ده ست گرتن، ياریده دان.
 - : هَالِيَةٌ / يارمه تی به پاره، پيتاک.
 - : إشتراك في عمل / هره وه ز.
 عَوْنَةٌ: سَحْرَةٌ / يارمه تی به زور، سوخره.
 تَعَاوُنٌ: الإشتراك في العمل / هاو به شتی کردن، هره وه ز، نټل چاپی، کومه کی، زگار.
 - : مُسَاعِدَةٌ / ده سگرتن، ده سگرتوی، يارمه تی. تَعَاوُنِي: بشكل جماعي / هاو به شتی، هاری کاری.
 جمعية تعاونية / کومه له ی (هره وه ز، هاو به شتی)، هره وه زګه.
 إستعانة: طلب المَعُونَةَ / يارمه تی خوازی، يارمه تی داوا کردن.
 مُعاوِنٌ: مُسَاعِدٌ / ياریده دهر، يارمه تدهر، ده ستیار، ياور.
 مُتَعَاوِنٌ / له گه ل بون.
 متعاونة: المرأة الطاعنة في السن / ثافره تی به سالاچو، پيرټن.
 عَوَانٌ: في مُنْتَصَفِ السِّنِّ / نيوته مه ن.
 حَرْبٌ: - : اشدَّ الحروب / گوره و گرم ترين جهنګ.
 عانة: أسفر البطن أو شعرة / داميتی سک، بهر.
 عوه:
 عاه. عَيْهَ الزَّرْعُ: اصابته العاهة / توش بو، دهر دو به لای لټټا، نافات لټی دا.
 - : الرَّجُلُ: وقعت العاهة في زرعه و ماشيته / نافات کهوته ناژه ل و کشت و کاله که په وه.
 عَوَّةُ النِّبَاتِ: ضربه بعاهة / توشی کرد، دهر دو به لای تن خست.
 - : الانسان: اصابه بعاهة / توشی ناته واوی کرد.

عاهه نباتیه: آفة/ دهر دو به لاور نافاتى كشتوكال.

- مرض/ نه خوشى، كه م نه دماى.

- خَلَل/ ناتواوى.

مَعْوَه. مَعْيُوَه: مُصَاب بِعَاهَة/ ناتواو، كه م نه دما.

عوى:

عوى. إعتوى الكلبُ و الذئبُ و غيرها: لوى مُقدم

فمه ثم صَوَت/ لورائى، وهى.

- عطف. مال/ خوارى كرده وه، لارى كرده وه، لايدا.

إنعوى. إعتوى: إنعطف/ خوار بوه وه، لارپوه وه، پيچى

كرده وه.

عواء. وَعْوَعَة: صوت الكلبُ و ابن آوا و الذئبُ/

لوره، لوره لور، وه پين، حه په حه پ.

عَوَاء: يعوى كثيراً/ تدر وه، تدر نه لورينى.

مُعَاوِيَة: كلبه/ ده له سهگ، ده ل، ديل.

- جرو الثعلب/ توله ريوى، به چكه ريوى.

بو - / فهد/ پلنگ.

عويص (فى عوض) عويل (فى عول) عياده (فى

عود) عيار (فى غير)

عيال (فى عيل).

عييب:

عَيْبٌ. عاب تَعَيْبٌ: نسبة الى العيب/ خوش و نهنگى

لئ دهره مينا، عيبى لئ دهره مينا، نام و نهنگى نايه پال.

- - - : جعله ذاعيب/ خوش دارى كرد،

نهنگى كرد، عه بيبارى كرد.

- - - : نَم/ قسهى ناره وای پئ وت، زهمى كرد.

- - - : شان/ نابوى برد، شكائى، نهنگى كرد.

عاب فى حَقَّة: إفتري على. وشى/ ناوى زپان، بوختائى

كرد.

- الشىءُ: صار ذاعيب/ خوش دار بو، نهنگ بو،

عيب بار بو.

عَيْبٌ. مَعَابٌ. مَعَابَة: شائبة/ خوش، نهنگى، كه م و

كوبى، نهنگ، شوره يى، نام و نهنگى.

- - - : نقيصه خلقية/ ناتواوى، لهش

ناتواوى، كه م نه دماى.

عِيَابٌ. عِيَابَة. عَائِبٌ. عَيْبَة: كثير العيب للناس/

گالته چى، نابوى ر.

مَعْيُوبٌ. مَعْيِبٌ: به عيب/ خوش دار، نهنگ، عيب

بار، خوشاوى.

مَعْيِبٌ: شان/ شكار، نابوى، ناورپاو.

عيث:

عَيْثٌ. تَلَمَسٌ/ دهستى كوتا، دهستى لئ دا، لهبى كوتا.

عاث الشىءُ: افسده/ خرابى كرد، پيسى كرد، كاوى كرد.

- فى ماله: بَدْرَه/ به فيرژى دا، داي له بهرد، دهست قرب

بو.

- فى الارض فساداً: افسد/ خرابه يى كرد، چى

خرابه هه بو كردى.

عَيْثَانٌ: مُيَذَّرٌ/ به فيرژده، دهست به قرب.

عَيْوُثٌ، عَيْثٌ: كثير الإفساد/ خرابه كار، پياوخراب،

دهست قرب.

- - : الاسد/ شير.

عيد (فى عود)

عير:

عَارٌ: هام على وجهه. شَرَدٌ/ به له سه بو، راي كرد،

به ره لا بو، هه لئ تيزان.

- : عاب/ خوشى لئ دهره مينا، نهنگى كرد، گالته ي پئ

كرد، پلارى تن گرت.

أَعَارٌ: أَقْلَتَ/ به ره لاي كرد، به له سه يى كرد، بهرى دا.

عَيْرٌ: قَبِحٌ عليه فعله/ سه رزه نشتى كرد، تانوتى لئ دا.

عَائِرٌ: فَاخَرٌ/ خوى هه ل كيشا، كه زافى لئ دا، لافى

لئ دا.

- : فَحْصٌ/ تاقى كرده وه.

- : كَالٌ. قاس/ پئواى، نه اندازه يى گرت.

عَارٌ: عَيْبٌ/ شوره يى، نهنگى، كه م و كوبى، خوش، نام

و نهنگى، عيب.

عَارٌ عليك/ شوره ييه بو تو، شه رما زاره بو تو.

يا للعار/ شاي له شوره ييه و شه رما زارى، تدر عه ييه.

تَعْيِيرٌ: تَعْنِيفٌ/ نهنگ كردن، گالته مئ كردن، قسه

پئوتن، پلار تن گرتن.

عَيْرٌ: هَيْمٌ. ضلال/ به له سه يى، به ره لايى، گومرايى،

خوئيرتتى.

- : حمار و خُشْيٌ/ كه رى به ره لا، كه ره كئوى.

ع

- : ورقة النبات. الخط الذي في وسطها / رهكى
 ناوه راستى گهلا، ده ماری گهلا.
 عَيَّار. عائر: متردد بلا عمل / به لهسه، دست سپی،
 بی نیش، به رهلا، خوئی پی، سه سه ری.
 - : كثير التجوال و التطواف / گه پوک، به رهلا،
 به لهسه.
 عائر: لا يُدرى من الرامى / ویل، گولله ویل.
 - : مُتَرَدِّد / دودل، شپهزه، به لهسه، به رهلا.
 عیار: مقیاس / پیوانه، نه اندازه.
 - : البندقية او المدفع / نیشانه، تیسکى توپ و تفنگ.
 - : نارى / گولله.
 - : وَدَن / سه سنگ.
 معایر: معایب / خووشی، نهنگی، شوره یی، نام و
 نهنگی.
 معیار: الذي يُقاس به غيره / سه سنگ، پیوره.
 عیش:
 عاش: صار ذا حياة / ژیا.
 - : على كذا: إقتاة / پئی ژیا.
 - : تَحَمَّلَ / به رگی گرت.
 عایش: عاش مع / له گه لی ژیا، ژیا له گه لی.
 عِيشٌ. اعاش: جعله يعيش / ژیا نی.
 - : - : قات / به خوئی کرد، خواردی دایه.
 تَعِيشٌ: سعى وراء اسباب المعيشة / رهجی دا،
 تر کوشا.
 تعایش القوم: عاشوا على الألفة و المودة / به
 ناسوده و خووشی پیکه وه ژیان.
 عِيشٌ: حياة / ژیان، بون، گوزه ران.
 - : حَبْرًا / نان.
 - : طعام / خواردن، خواره مهنی، خوراک،
 خورش.
 - : عَيْشَةٌ: حالة الإنسان في حياته / گوزه ران.
 - : الغراب: فطر / قارچکه مارانه.
 إعاشة / ژیاندن، به خوئی کردن.
 عَيْشَةٌ راضية مرضية / تیرو ته سل، خووش گوزه رانی،
 گوزه رانی باش.
 عاشش: حَيٌّ / ژیا، زیندو.

- : في خفض من العيش / نه ژی، گوزه ران نه کا.
 عَيَّاش: بائع العيش / نان فروش.
 معاش. مَعِيشَةٌ: ما تعيش به / ده دست کهوت، خوراک،
 هوئی ژیان.
 - : راتب / موجه، مانگانه، روزانه، من.
 - : عَوْل / به خوئی کردن.
 ذو - : من أرباب المعاشات / موجه خور.
 أُحِيلَ على الـ / خانه نشین کرا.
 مکان المعيشة / ژینگه.
 عیط:
 عَيْطٌ. تَعَيْطٌ: صاح / قیژانی، نه پانی، ماواری کرد.
 - : هُ: ناداهُ / بانگی کرد.
 - : عليه: صاح عليه / قیژانی به سه ریا.
 - : بَكَى / گریا.
 تَعَيْطٌ: غضب / توره بو، رقی هه لسا، نه پانی.
 عیاط: صياح / قیژه، قیژاندن، نه پاندن، ماوار کردن.
 - : جَلْبَةٌ / قاووقیژ، هه راهه را.
 - : بُكاء / گریان.
 عائط:
 صائح / بانگ کرا، قیژه کرا، نه په نه پکار.
 عیف:
 عاف الشيء: كره الشيء و تركه / وازی ای هیتنا،
 دهستی لی هه ل گرت، به جی هیشت.
 - : الطائر على الشيء: حام / ده ورو خولی دا.
 ثعافة النفس: يشمئز منه الذوق / قیژی لی دیته وه،
 بیژی لی نه کاته وه.
 عائف: كاره للشيء، المتقذر له / حزن لی نه کردو، قیژ
 ای هاتو، بیژراو.
 معیوف: قليل الاكل / کم خور.
 عیل:
 عال: إفتقر / نه ی بو، پیویستی بو، هه ژار بو.
 - : تَعَيَّلَ في العشى: تمايل و تَبَخَّرَ / به ترو فیزه وه
 نوص:
 - : عياله (في عول) / به خوئی کردن.
 عَيْلٌ. عَيْلٌ: عال: كثر عياله / مندال و خیزانی نود
 بون.

- عیاله: کفاهم معاشهم/ به ختیوی کردن، زیانسی.
عیل صَبْرُهُ: اِسْتَنْفَدَ صَبْرُهُ/ نارامی له بهر بره، خوی
بۆ نه گهرا.
- صبری/ نارام له بهر بره، خۆم بۆ ناگیرئ.
عائلة: عَيْلَةٌ/ اهل/ کس و کار.
- : - اهل البيت/ خیزان، خیزانی ناو مال.
- ابن - : اصیل/ خانه دان، وه جاخزاده.
رب ال - رَبُّ الْأُسْرَةِ/ گورهی خیزان.
عائلی: بیٹی. (اهلی/ مالی، خیزانی، خویسی.
عائل: فقیر/ هه زار، نه دار، ده دست کورت، نه بو.
عیاله: عَوْلُ/ به ختیوکردن.
مُعِیل: کثیر العیال/ خیزاندار، مندال زۆر.
- : مَنْ يُعِیلُ/ به ختیوکه، دهره تان، خاوهن، ژینهنه،
سایه.
عائلة: عَيْلَةٌ/ فُقْر. فاقه/ هه زاری، ده دست کورتی،
نه دارایی، نه بونی.
عیال: مُتَعَامِل و مُتَبَخَّر/ تروفیز، گه نه جه.
عیلان: ذِکر الضیغ/ نیره که متیار.
عین:
عان. تَعَيَّنَ الرَّجُلُ: اصابه بالعین/ کردی به چاره وه.
- القوم: اتاهم بالخیر/ پیتی بۆ هیتان، فهو هاتی بۆ
هیتان.
- الماء و الدمع: جری/ تکا، ژا، رۆسی.
- علی القوم: صار لهم عیناً/ بو به چاوساغان.
عین: ثَقْبٌ/ کونی کرد، سمی.
- : خَصَصُ/ ترخانی کرد.
- : سَمَى/ ناووسی کرد.
- : حَدَدُ/ دیاری کرد، ده دست نیشانی کرد.
- : قَرَدٌ/ بریاری دا.
- السبب ذکره/ هزی (دهرخست، پیشان دا).
- فی العمل: وَظَفُ/ دایمه ززان، خستییه کاره وه.
- النشیه لفلان: خَصَصُ/ بۆی دانا، بۆی ترخان کرد.
عاین: تَعَيَّنَ/ رای/ بینی، روانی، چاوی پنه کورت.
- : تَفَحَّصُ/ سهیری کرد، تیی پوانی، سهرنجی
لوعدا، لیتی ورد بوه وه، پشکنی.
تَعَيَّنَ علیه کذا: لَزِمَهُ/ پتویست بو له سهری.

- : تَوَظَّفُ/ دامه زرا.
- النشیه: اِبْصَرَهُ/ بینی، دیاری کرد، چاوی
پنه کورت.
عین: عَضُو البصر/ چاو.
- : ثَقْبٌ/ کون.
- : الخالص الواضح/ پوخت و ناشکرا.
- : نَقْد (خلاف الورق)/ دراو.
- : الربا/ سه له م.
- : النشیه: خیاره/ هه زارده، هه زار بژیراوه.
- : (عیان: سَيِّدٌ/ پیاو ماقول، گوره پیاو.
- : شریف قومه/ سهرگه وروه پیاو ماقول.
- : نوع. صِنْفٌ/ جۆر، بابته، چه شن.
- : ذات. نفس/ خۆ، هه مان، کس.
- : شمس/ رۆژ، خۆر.
- : مَكْتُبٌ/ لُج/ چه که جه.
- : الماء: ینبوع/ کانی، کاریز، سهرچه شمه،
سهرچاوه.
- : القنطرة: تاق و ده رگای پرد.
شاهد - : شاهد عیان/ گه واه، به چاوی خوی دی.
الإصابة بال - / به چاوه وه بون.
ثَغْرَةٌ (و تجویف ال - / کالانهی چاو.
عَيْنٌ بِعَيْنٍ. العین بالعین/ یه ک به یه ک، سه ره سه ره، داش
به داش.
نَزَلَ مِنْ عَيْنِي/ له بهرچاوم کهوت.
لا يَمَلُ الْعَيْنُ/ چاو تیز ناکا.
علی عیني/ به سهرچاو، به سهرچاوم.
عیني: بَصْرِي/ به بینین.
- : ثابت. مادِي/ راسته قینه، جیگیر.
عیناً: صِنْفاً. من ذات الصنف/ یه ک جۆر، یه ک بابته،
بابه تیک، جۆرتک، چه شنیک.
عین. سریع البكاء/ گریتوک.
عینة: مثال. نمودج/ نمونه.
عیان: مُشَاهَدَةٌ/ بینین، دیتن، چاوپنه کورتن.
بَدَأَ لَ - " ظَهَرَ/ دهرکهوت، بینرا، دیاری دا.
بادیه ل - : واضح. ظاهر/ دیار، دهرکهوت،
نه بینیری.

مريض / نه خوش، دهرده دار، ناساخ، خسته.

- شاهد - / گواه، به چاری خزی دی.
- عیانی: ظاهر / دهرکه وتو، ناشکرا، رون، دیاردی.
- عوینات: نَظَارَة / چاویلکه، عهینک.
- تعین: تحديد. تخصیص / دیاری کردن، دیارده کردن، دهست نیشان کردن.
- : توظیف / دامه زراندن.
- الجندی. لوازم / پیوستی، راشن، خوراک و کال و پهله سهرباز.
- مُعَيَّنٌ: مُخَصَّصٌ / دیاری کراو، دیارده.
- : مُقَرَّرٌ / دانراو، بریار له سهر دراو، نیشان کرد.
- : مُحَدَّدٌ / دهسنده.
- فی عمل: مُوظَّفٌ / دامه زراو.
- فی اوقات مُعَيَّنَةٍ / له کاتی تاییه تیدا.
- مَعِيْنٌ. مُعَيِّنٌ. مُعَيِّنٌ (فی الهندسة) . شکل / له بزینیهی.
- مُعَايَنَةٌ: مُشَاهَدَةٌ / سهیر کردن، تیروانین.
- : فَحْصٌ / بینین، تیروانین، سه رنج دان.
- عائِنٌ: الْمُصِيبُ بِالْعَيْنِ / چاوپیس، به چاره وه کهر.
- مَعِيُونٌ. مَعِيْنٌ: العصاب بِالْعَيْنِ / به چاره وه بو.
- عی:
- عَيْئٌ. عَيْئٌ: عَجَزٌ. جهل / نهی توانی، نهی زانی، سهری تیر دهرنه کرد.
- فی الکلام: تَلَعُّمٌ / زمانی گیرا، بزیرکانی.
- : مَرَضٌ / نه خوش کهوت.
- اعیا: تَعَبٌ وَكَلٌّ / هیلاک بو، کفت بو، شه کهت بو، ماندو بو.
- هُ: اَتَّعِبُهُ / هیلاکی کرد، شه کهت کرد.
- الأَمْرَ عَلَيْهِ: اعجزه / پییه وه هیلاک بو، به دهستی وه ماندو بو.
- عَيْئٌ. عِيَاءٌ: قَعْبٌ / هیلاکی، شه کهت، که شهنگی، کفتی، ماندویه تی.
- : عَجْزٌ / نه توانین، په ک کهوتن، لاوازی.
- داء عِيَاءٌ: لَا يَبْرَأُ مِنْهُ / دهردی بین دهرمان.
- عِيَاءٌ. عِيَاءٌ: مَرَضٌ / دهرد، نه خوشی، ناساخی.
- عِيَانٌ. مُعَيٌّ: كَالْ / هیلاک، شه کهت، کفت، که شهنگ، مانده.
- : عَاجِزٌ / کهفته کار، په ک کهوتو، زه بون، دهسته وسان.

ع

غاب (فی غیب) غابر (فی غیر) غابة (فی غیب) غات (فی غوت) غادة (فی غید) غار (فی غور) غار من و علی (فی غیر) غارة (فی غور) غارز (فی غور) غارز (فی غزی) غاص (فی غوص) غاط (فی غوط) غاظ (فی غیظ) غال (فی غلو) غالب (فی غلب) غالط (فی غلط) غالی (فی غلو) غامر (فی غم) غایر (فی غیر) غایة (فی غی)

- غاب (فی غیب) غابر (فی غیر) غابة (فی غیب) غات (فی غوت) غادة (فی غید) غار (فی غور) غار من و علی (فی غیر) غارة (فی غور) غارز (فی غور) غارز (فی غزی) غاص (فی غوص) غاط (فی غوط) غاظ (فی غیظ) غال (فی غلو) غالب (فی غلب) غالط (فی غلط) غالی (فی غلو) غامر (فی غم) غایر (فی غیر) غایة (فی غی)
- غاب: جاء زائراً بعد ایام / درهنگ سهری دا، ده رکه و ته وه.
- عنه: اتاه یوم و ترکه آخر / رۆژه نا رۆژیک سهری دا.
- اغب: بات / شه و مایه وه، شهوی به سهرا چو.
- غبب الطعام: بات لیله. / اینتن / خراب بو، بۆنی کرد.
- ت علیه الحمى: اغبتة الحمى و علیه: اخذته یوماً و ترکتته آخر / رۆژه نارۆژیک تا گرتی.
- زاره غباً: فی فترات متباعدة / درهنگ درهنگ (ده رته کهوت، سهری نه دا).
- غب: شرب الماء دون تنفس / بین پیوه نان.
- غب: مغبّة: عاقبة / نه نجام.
- حمى ال- : هی التي تنوب یوماً بعد یوم / تای رۆژه نارۆژ.
- غب: خليج صغير / که نداوی بچوک، که ندپ، ناودپ.
- غقب: اللحم المتدلي تحت الحنك / غبغه به، غبغه بهی مل.
- غبيب: اللحم البائت / گوشتی کون.
- غبر: غبر: مضي / تنبیه ری.
- مكث / مایه وه، خایاندی.
- غبر: اغبر: اثار الغبار / کردی به خۆل و ته پ و تۆز.
- : لطح بالغبار / (خۆلوی، تۆزوی) کرد.
- اغبر: اغبر: علاه الغبار / تۆز خۆلی لای نیشته، خۆلوی بو.
- اليوم: اشد غباراً / خۆل باری.

ع

غُبْرَة. غُبْرَة. غُبَار: غُبَار/ خَوْل، تَوَز، تَهَب و تَوَز.
 - لون الغُبَار/ بُوَر، رَهَنگ خَوْلِي.
 لا غُبَارَ عَلَيْهِ: بِلَا عَيْب/ بِنِگِهرِد، بِنِخِهوش، پَاك،
 دَاوِيَن و دِهست پَاك، رُوپَاك.
 اَغْبَر: بِلَوْن الشَّرَاب/ رَهَنگ خَوْلِي، بُوَره_قَنه.
 - ذَاهِب. زَائِل/ تَمَنَه_پَه_ئِي، تَه_پَوَا، نَامِيَن.
 - ذَنْب/ كُورگ.
 غُبْرَاء: الارض/ زَهْوِي، زَهْمِيَن.
 بُوُو - الفقراء/ هَه_زَارَان.
 سَنَة - : جَدْبَة/ سَالِي و شِك و بِنِ بَارَانِي، و شِكه سَال،
 نَه_هَاتِي.
 غُبْر: غَبْر: بَقَايَا/ پَاشْمَاوَه، بَنَه_رُوك.
 غَابِر: مَاضِي/ رَا بُوَدُو، تَنَبَه_رِيُو.
 الازمان الغَابِرَة/ زَهْمَانِي كُون، دَتِيرِيَن، دَتِير.
 غَبِش:
 غَبِش. اَغْبِشَ اللَّيْلُ: خَالَطَ الْبِيضَ ظَلَمْتَهُ فِي آخِرِهِ/
 تَارِيك و رُوْن بُو، شَه_بَه_قِي دَا، شَه و كُزَتَايِي هَات.
 غَبِشٌ: ظَلَمَة آخِرَ اللَّيْلِ/ تَارِيك و (لَيْلٌ، رُوْن)، پِيَشِش
 شَه_بَه_قِي، بَه_رَه_بَه_يَانِي زُو.
 غَبِشٌ. اَغْبِش. مَغْبِشٌ: مَغْتَمٌ/ تَارِيك لَيْلٌ، تَارِيك و (لَيْلٌ،
 رُوْن).
 رُجَاجٌ اَغْبِشٌ/ شَوْشَه_ي رَه_ش، تَارِيك.
 غَبَاشَة: هَتَا مَة/ تَارِيكِي، لَيْلِي.
 - عَلَى الْعَيْنِ/ پَه_لَه و لَه_كَه_ي سَه_رَاجُو.
 غَبِشَة: بَقِيَة اللَّيْلِ/ پَاش مَآوَه_ي شَه_و، بَه_رَه_بَه_يَانِي زُو،
 شَه_بَه_قِي.
 - : مُبَكَّرٌ جِدًّا/ زُوْد زُو.
 غَبِط:
 غَبِطَ الرَّجُلُ: تَمَنَّى مِثْلَ حَالِهِ/ خُوَزْگَه_ي بُوُو خَوَاسْت،
 نَاوَاتَه_خَوَازِي بُو.
 اَغْبَطُ. اَغْبَطُ: كَان فِي مَسْرَة/ لَه خُوَشِيَا بُو، شَادْمَان بُو.
 غَبِطَة: حُسْنُ الْحَالِ/ خُوَشِي، خُوَش كُوَزَه_رَانِي.
 - : مَسْرَة/ شَادِي، بَه_خِيَارِي، خُوَشِي.
 - : تَمَنَّى نِعْمَة/ نَاوَاتَه_خَوَازِي، خُوَزْگَه خَوَارِدِن.
 - : لَقَبُ الْبَطْرِ يَك/ نَازِنَاوِي (قَه_شَه_ي گَاوَرَه_كَان،
 پَه_تَرِيك).

مَغْبُوط: سَعِيد/ بَه_خِيَارِي، شَاد، شَادْمَان، بَه_خِتَه_وَه_و،
 كَا مَهْرَان.
 غَبِن:
 غَبِنَ الثُّوبُ: شَنَاهُ لِيَضِيْقَ أَوْ يَقْصُرَ/ قَارَسِي كَرْد،
 نُوَشْتَانِيَه_وَه.
 - الطَّعَامُ: حَبَاءٌ لِلشِّدَّةِ/ هَه_لِي گَرْت بُوُو تَه_نِگَانَه.
 - : خَدَّعَ فِتْلِي كَرْد، گَزِي كَرْد.
 - : ظَلَمَ/ نَدْرِي كَرْد، سَتَه_مِي كَرْد.
 غَبِنٌ: مَا قَطَعَ مِنْ اطْرَافِ الثُّوبِ/ پَرِشْت.
 - : غَبِنٌ: خَدِيْعَة فِي الْبَيْعِ وَ الشِّرَاءِ/ فَيْتِل و
 فَهْرَه_ج، گَزِي، كَاسَبِي.
 غَابِنٌ: خَادِعٌ/ گَزِي كَر، فَيْتِلْبَاز، دِهست بِي.
 مَغْبُوعٌ: مَخْدُوعٌ/ گَزِي لَوِي كَرَاو، فَيْتِل لَوِي كَرَاو.
 غَبِي:
 غَبِي الشَّيْءَ وَ عَنَّهُ: لَمْ يَفْطَنْ لَهُ جَهْلُهُ/ نَه_قَلِي بِنِ
 نَه_شَكَا، نَه_ئِي زَانِي.
 - الشَّيْءَ عَلَيْهِ: خَفِيَ عَلَيْهِ وَ لَمْ يَفْطَنهُ/
 نَه_كَه_وَتَه_وَه بِيَرِي، بِيَرِي چَوَه_وَه.
 غَبَاوَة: جَهْلٌ/ نَه_زَانِيَن، نَه_قَل بِنِ نَه_شَكَان.
 - : غَفْلَةٌ/ كَه_رِيَتِي وَ گَه_وَجِي، كَه_وَدَه_نِي، بِنِ نَاكَايِي.
 غَبِي: جَاهِلٌ/ نَه_زَان.
 - : اَحْمَقٌ/ كَه_ر، گَه_وَج، كَه_وَدَه_ن، گَه_لَحُو، گَه_مَزَه،
 دَه_بَه_نِگ، حَه_پُوَلَه، سَه_پُوَلَه، مِيَشُو، تَه_پُو.
 غَث:
 غَثٌ: كَان مَهْزُولًا/ لَه پَبُو، لَاوَز بُو، سِيَس بُو.
 - : الْجُرْحُ: سَال غَثِيْثَةٌ/ كِيَم وَ پِيَسِي دَه_رَادَا.
 غَثٌ. غَثِيْثٌ: هَزِيْل/ لَه پَبُو، لَاوَز، سِيَس، سِيَسَه_لَه،
 بُوَدَه_لَه.
 - : رِكِيك/ چِرُوَك.
 - : كَلَام رَدِيءٌ/ قَه_سِي هِيْج وَ پُوْج.
 غَثِيْثٌ: قِيِحٌ/ كِيَم، زُوْن.
 غَثَاثَةٌ: هَزَال، رِكَاكَه/ لَاوَزِي، چِرُوَكِي.
 غَثِي:
 غَثِيْتٌ. تَغَثَّتْ نَفْسُهُ: اِضْطَرَبَتْ حَتَّى تَكَادَ تَتَغَثَّى/
 دَلِي تِيَكَل هَات.
 غَثِيٌ: غَثِيَانِ النَّفْسِ/ دَل (تِيَكَل هَات، بَه_يَه_كِدَا هَاتِن).

غَدَا:

غُدَّةٌ: غُدَّةٌ: عُدَّةٌ. سَلْمَةٌ/ لَوْ، رَزَّيْنٌ، ثَالِثٌ.

- منقطعة او صَمَاءٌ: لا قنائة لها/ كَوْبِرُهُ لَوْ.

غَدْرًا:

غَدَرَ الرَّجُلُ وَبِهِ: خَائِنُهُ وَ نَقَضَ عَهْدَهُ/ ناپاکی له گه ل

کرد، په یمانی شکان، غوری لئ کرد.

غَادِرٌ: تَرْكٌ/ كَرْجِيٌّ كَرْدٌ، بَه جَبِيْنٌ هَيْشْتٌ، لَيْسِي جَوْه

دوره وه، ده رچو.

غَدْرٌ: خِيَانَةٌ/ ناپاکی، غايه نیتي، غدر.

غَدَارٌ، غَادِرٌ: خَائِنٌ/ ناپاک، زُودار، غايه ن.

غَدَارَةٌ: سِلَاحٌ يَخْتَصِي بِالْبَارُودِ/ ده مانچه، ساچمه

زنگ، تفهنگی ره شوکی.

غَدِيرٌ: بَرَكَةٌ مَاءٌ/ نَهْسْتِيْرِكٌ، نَهْسْتِيْلٌ، نَهْسْتِيْكَ، گُوم،

زه لکاو، په نکاو، سه راو.

- : نَهْرٌ صَغِيرٌ/ جَوٌّ، جَوَّگه، چه م.

غَدِيرَةٌ شَعْرٌ: جَدِيْلُهُ/ بَرَجٌ.

غَدْرٌ: مَوْضِعٌ كَثِيْرٌ الْحِجَارَةِ/ بَرْدَه لَان.

غَدْرَاءٌ: ظَلْمَةٌ/ تَارِيْكِي، تَارِيْكِي.

لِيَّةٌ - : مَظْلَمَةٌ/ شَهْرِيٌّ تَارِيْكٌ، تَارِيْكُهُ شَهْرٌ،

شهره زهنگ.

غَدَقٌ:

غَدَقَ الْمَطَرُ: كَثُرَ قَطْرُهُ/ بَه خَوْبِ بَارِي، بَارَانِي

تَدْر بَارِي.

اغْدَقَ عَلَيْهِ: اعْطَاهُ كَثِيْرًا/ زَدِي دايه، زَدِي پَرْدَا.

غَدَقٌ: مُعْدِقٌ: غَزِيْرٌ/ زَدْرٌ، فَرِهٌ، گه لِيْكَ.

غَدَا:

غَدَا: نَهَبَ غَدْوَةً/ زُو رُوِي.

- : صَارَ/ بُو، بُو بَه.

- : اِنْطَلَقَ/ رُوِي، دهرچو، دهر په پری، کچی کرد، چو.

تَعَدَّى: غَدَى: اَكَلَ ظَهْرًا/ زَهْمِي نِيُوَه پُوِي خَوَارِد، قَاوَه لَتِي

کرد.

تَعَدَّى بَه قَبْلِ اَنْ يَتَعَشِيَ بَلَك: اَسْبَقُهُ/ دَهْسْت

پيشکری بکه، زو دَهْسْتِي خَوْت بُوَه شِيْنَه.

غَدَى: قَطَرَ/ زَهْمِي بَه يَانِي دايه.

- : اَطْعَمَ ظَهْرًا/ زَهْمِي نِيُوَه پُوِي دايه.

غَدَا: الْيَوْمَ الَّذِي بَعْدَ الْيَوْمِ/ سَبِي، سَبِيْنِي، بَه يَانِي.

غَدَاً: فِي الْغَدِ: بُكْرَةٌ/ سَبِي، سَبِيْنِي.

غَدَاءٌ: طَعَامُ الصَّبَاحِ. فُطُوْرٌ/ بَه رچايي، زَهْمِي بَه يَانِي.

- : طَعَامُ الظَّهْرِ/ قَاوَه لَتِي، زَهْمِي نِيُوَه پُوِي.

غَدَاةٌ: غَدِيَّةٌ: مَا بَيْنَ الْفَجْرِ وَ طُلُوْعِ الشَّمْسِ/ شَهْبَقٌ،

بَه رَه بَه يَانِي، سَبِيْنِي.

غَدَا:

غَدَاً: اَغْدَأَ الْجَرْحُ: سَالَ قَيْحُهُ/ كَيْمٌ وَ بِيْسِي لِي هَات،

برينه که ی دهرک بو.

غَذِيَّةٌ: مَا فِي الْجَرْحِ مِنْ قَيْحٍ وَ صَدِيْدٍ/ كَيْمٌ، خَوِيْنٌ

وَ بِيْسِي، نَزْحٌ.

غَذُو:

غَذَا: غَذَى: اَطْعَمَ. قَاتٌ/ خَوَارِدِي دايه، خَوْرَاكِي دايه.

تَغَذَى: اِغْذَى: اِقْتَاتَ/ خَوَارِدِي.

غَذَاءٌ: قُوْتٌ/ خَوْرَاكٌ، خَوَارِدَه مَه نِي.

غَذَائِي: لِاجْلِ التَّغْذِيَّةِ/ بُو خَوَارِدِن.

تَغْذِيَّةٌ: اَكَلَ. تَنَاوَلَ الْاَكْلَ/ خَوْرَاكٌ خَوَارِدِن، خَوَارِدِن.

سَوْه اَل - / بَه دَخَوْرَاكِي.

مُعْذَأٌ: مَقِيْتٌ/ زَيْنَه ر.

غَر:

غَرَّ: اَطْعَمَ بِالْبَاطِلِ/ دَهْمِي چَه وِر کرد، دَهْسْت خَه پُوِي کرد.

- : خُدَعٌ/ خَه لَتَانِي، مَه لِي خَه لَتَان، فَرِيُوِي دَا، بَايِي

کرد، خَه پُوِي کرد.

- . غَرَّرَ: صَارَ غَرًّا/ نَاشِي بُو.

- : اِبْيَضٌ/ سَبِي (بُوَه وه، مَه لگه را)، رَوْن بُوَه وه.

مَا غَرَّكَ بَغْلَانٌ: كَيْفَ اِجْتَرَاتَ عَلَيْهِ/ چَوْن دَهْرَه قَه نِي

مَاتِي، چَوْن پِيْنِي وِيْرَاي.

غَرَّرَ بَه: عَرَضَهُ لِلْخَطَرِ/ تَوْشِي کرد، دَهْسْتِي بِيْرِي،

دَهْسْت خَه پُوِي کرد.

أَغْرَأَ: اِسْتَعْرَأَ: اَتَاهُ عَلَيَّ/ غَفْلَةٌ/ كَوْت وَ پَرُو لَه نَاكَاو

(هَاتَه لاي، مَه لَن كَوْتايه سَه رِي).

اِغْتَرَّ: اِسْتَعْرَأَ: خُدَعٌ/ خَه لَتِيْنِرَا، فَرِيُو دَرَا.

- : بِنَفْسِهِ: اِغْتَرَّ بِنَفْسِهِ/ لَه خَزِي بَايِي بُو.

غُرُوْرٌ: خُدَاعٌ/ فَيْلٌ، گَزِي، خَه لَتَانْدِن.

- : اِبْاطِيْلٌ/ دَرُو دَه لَهْسَه، سَاخْتَه.

- : الْاَعْجَابُ بِالنَّفْسِ/ لَه خَوْبَايِي بُوْن، بَه خَو نَازِيْن،

خَوْبَه سَه نَدِي، تَرُوْفِيْز، بَايِي بُوْن.

غَرِير. مَغْرور: مَخدوع / خاله تينراو، فيل لڻ ڪراو،
 فريودراو.
 مَغْرور: مَغْتَر بنفسه / له ڌوڀاي، به تيوفيز، خاڙو.
 غَرار. غَرور: خَداع / گزي ڪر، فيلباز، ساخته چي
 غَرَّة. غَرارة: غَفلة / ناڪاو، له پڙ، ڪوت پڙ.
 على - : على غَفلة / له ناڪاو، له پڙ.
 غُرَّة الشيء: (او له / سه رتا، توبه ره، نوخشه.
 - : بياض في جبين الحصان / ناوچه وان سڀي،
 مارو.
 غَرار. غَر: حَد السيف / دهمه شمشير، دهمه شير.
 على - : على عجل / به پهله، به ههله داوان، به گورجي،
 به خيزايي.
 على - ڪذا: مثله / وه ڪو نهو، له شيوه ي.
 على - واحد على مثال واحد / وه ڪ به ڪ، چوٽيه ڪ،
 له به ڪ شيوه.
 غَرارة: سَداجَة / ساويلڪهي، ناشيتي.
 غَرارة: كيس / هڙ، گونيه، توره ڪه، خه رار، خورج،
 جهوال، كيسه.
 اَغْر: حَسَن / پيرڙ، چاڪ، جوامير.
 - : ڪريم الأفعال / پياوچاڪ، جوامير.
 - من الأيام / شديد الحر / تڌر گهرم.
 غَر: غَرَّة: لا خَيْرَة له / ناشي، ساويلڪه.
 غَرير. غُرغور: يربوع / گڙي، هه ل ڪه نه، گڙي هه ل
 ته ڪيٺه.
 غُرغَر الماء على النار: بَقْبَق / بلڦه بلڦي ڪرد، قولبه
 قولبي (ڪرد، دا).
 - : تَفَرُّغَر: رَدَدَ السائل في حلقه / له دهمي رادا،
 غه رغه ره ي ڪرد.
 - ت. - ت العين بالدمع: تَرَدَدَ الدمع فيها ولم
 يَجِرْ / چاو ناوي تن رَا، ناوي ڪرد، پڙ به له ناو.
 غُرغَرَة: ترديد الماء في الحلق / ناو له دهم وه ردان،
 غه رغه ره.
 - : بَقْبَقه / بلڦه بلڦي، قولبه قولپ.
 - الموت: حَسْرَجَة الموت / دهم به به ڪدادان،
 سه ره مرگ.
 غَرغَر: دجاج حَبْشَة / مريشڪي (حه به شه، شاخدان).

غراء (في غرو) غراب (في غرب) غرام (في غرم)
 غرب:
 غَرْب: غاب / ٿارايو، ديارته ما.
 - عَسَا: تَنَحَّى / دور ڪوتوهه، لاجو، جيا بوه وه،
 سه ري ڇوڙي هه لگرت.
 - غَرْب: ذَهَب / رڙي، ڪڙچي ڪرد، به جيئي هيشت.
 - : - : بَعْد / دور ڪوتوهه.
 - : - : تَنَزَّحَ عَنِ الْوَطَنِ / ڪڙچي ڪرد، ٿاواره بو،
 ولاتي به جن هيشت، له نيشتمان هه ل ڪه نوا، ره وهند بو.
 غَرْب: سار نحو الغرب / روهو ڇوڙاوا ملي ناو رويشت.
 - : نَفَى / دوري خسته وه، ٿاواره ي ڪرد، شار به دهري
 ڪرد.
 (غَرْب: اتي بالشبيء الغريب / شتي سه يري ڪرد.
 - في البلاد: ذهبوا بعيداً / دور ڪوتوهه، بڙ جيگه ي
 دور رڙي له ولاتا.
 - : بالغ / ڌڙي پڙوهه نا.
 - : في الضحك: بالغ فيه / نهو پيڪه نينه ي
 نهو ويست، ڌڙي پڙوهه نا.
 - ه: اَبْعَدَهُ وَ نَحَاَهُ / دوري خسته وه، جياي ڪرده وه،
 لاي برد.
 اِغْتَرِب. تَغَرَّب: نَزَحَ عَنِ الْوَطَنِ / ڪڙچي ڪرد، ٿاواره بو،
 ولاتي به جن هيشت.
 - : تَزَوَّجَ مِنْ غَيْرِ الْأَقْرَابِ / له بيگانه ي هيٺا، له
 خزم رڙي نه هيٺا.
 تَغَرَّب: اتي من جهة الغرب / له ڇورهه لات وهه مات.
 اِسْتَعْرَبَ الْأُمْرَ: وَجَدَهُ غَرِيباً / لاي سه ير بو.
 - الدمع: سال / فرميسڪ رڙا، هاته خوراي.
 غَرْب: مقابل الشرق / ڇوڙاوا.
 - : غَرْبَة: بعد / دوري، بياني.
 - : حِدَة / تيرڙي، توندوتيرڙي.
 - الدمع: مَدْمَع / ڪان فرميسڪ، فرميسڪ دان.
 غَرْبِي: مقابل شرقي / ڇوڙاوا يي.
 غرباً: ضد شرقاً / روهو ڇوڙاوا.
 مغرب: غَرْب / ڇوڙاوا.
 - الشمس: وقت غروبها / کاتي ڇوڙاوا، شيوان.
 - : بلاد في افريقيا / ولاتي مه غريب، مه راڪش.

غُرُوبُ الشَّمْسِ: غِيَابُ / اُقُولُ / خَوْرِنَاوَابُون.
 غُرْبَةٌ: تَغْرُبُ: هِجْرَةٌ / كَوَجُّ كَرْدَن، وِلَاتٌ بَهْجِي مَيْشَتَن.
 - نَفْسِي / تَوْنَا بُون، نَاوَارَه بُون، دَهْرِيه دَهْر بُون،
 رَه وَه نَد بُون.
 غَرِيبٌ: دَخِيلٌ / نَامُو، بِيَانِي، نَارَه كِي.
 - بَعِيدٌ عَنِ وَطْنِهِ / نَاوَارَه، تَوْنَا.
 - اَجْنَبِيٌّ / بِيَانِي.
 - غَيْرُ مَأْلُوفٍ / نَابَاو.
 - عَجِيبٌ / سَهِيرٌ، سَهْمَهْرَه.
 - مَنِ الْكَلَامِ: بَعِيدُ الْفَهْمِ / كَفْتَارِي نَادِيَار، دَرَه نَگ
 نَه زَانِي.
 مُغْتَرِبٌ: بَعِيدٌ عَنِ الْوَطَنِ / نَاوَارَه، كَوَجُّ كَرْدُو، تَوْنَا.
 تَغْرِبٌ: تَغْرِبُ. اِغْتَرَابٌ. هِجْرَةٌ / كَوَجُّ كَرْدَن، وِلَاتٌ
 بَهْجِي مَيْشَتَن، نَاوَارَه بُون.
 غَرَابَةٌ: شَذُوذٌ / سَهِيرِيْتِي.
 غُرَابٌ: طَيْرٌ قَاقٌ / قَه لَه رَه شَكَه، قَاوُو.
 - حَدٌّ / لِيْوَار، كَه نَار، كَوِي.
 غَرِبَلُ الْحُنْطَةِ: نَحْلُهَا / بِيْزَايَه وَه، لَه بِيْزَنگِي دَا.
 - الشَّيْءُ: نَقَاهُ / پَاكِي كَرْدَه وَه، پَاكِي كَرْدِي.
 غَرِيْلَةٌ: نَحْلٌ / بِيْزَايَه وَه، كَه وِكْرَدَن، لَه كَه وِدَان.
 - تَنْقِيَةٌ / پَاك كَرْدَه وَه، پَاكِي كَرْدَن.
 غَرِيَالٌ: مَا يُغْرِبُ بِهِ / بِيْزَنگ، كَه و، سَهْرَه د، سَهْرَه ن.
 مُغْرِبٌ: مُنْقَى / بِيْزَاوَه، پَاكِي.
 غَرْدٌ:
 غَرْدٌ. غَرْدٌ. اَغْرَدَ. تَغْرَدَ الطَّائِرُ: صَدَحَ. رَفَرَقَ /
 جَرِيوَانْدِي، خَوِيْنْدِي.
 تَغْرِيدٌ. غَرْدٌ: غِنَاءُ الطَّيْرِ / جَرِيَه، خَوِيْنْدَن، قَاسِيَه.
 غَرَزٌ:
 غَرَزٌ. غَرَزٌ. اَغْرَزَ الشُّوْكَةُ فِي: ادْخَلَهَا فِي / پِيَا چَه قَان،
 پِيَا كَرْدِي.
 - ت - ت الْجِرَادَةُ: ادْخَلَتْ ذَنْبَهَا فِي الْاَرْضِ
 لِتَبْيِضَ / كَه رَاي نَا (كَوْلَه).
 - الْعُودُ بِالْاَرْضِ: ادْخَلَهُ وَ اثْبَتَهُ / چَه قَانِي،
 دَاي كَوْتَا.
 - بِالْاِبْرَةِ: نَحَسٌ / تَبِيَه وَ نَن، پِيَا كَرْدِي، پِيَا چَه قَان،
 دَه رَزِي نَاوَرِي كَرْدِي.

غَرَزٌ: اطَاعَ بَعْدَ عُصْيَانٍ / مَلِي دَا.
 غُرْزَةٌ الْخِيَاطَةُ: دُرُزَةٌ / قَه لَمَن.
 غُرْزٌ: الْعُودُ الْمَقْرُوزُ بِالْاَرْضِ / نَه مَام، دَارِي چَه قَاو.
 غَرِيْزَةٌ: طَبِيْعَةٌ / خَوْرِيْسَك، سَرُوْشَت، خَوْمَاك.
 - قَرِيْبَةٌ / زِيْرِي، بَهْرَه، هَوْش، تَوْنَا.
 غَرِيْزِيٌّ: طَبِيْعِيٌّ / خَوْرِيْسَكِي، سَرُوْشَتِي، رَه وَشَتِي
 خَوْرِيْسَكِي، خَوِي سَرُوْشَتِي.
 غَرَسٌ:
 غَرَسَ (اَغْرَسَ الشَّجَرَ): اثْبَتَهُ فِي الْاَرْضِ / چَه قَانْدِي،
 رَوَانْدِي.
 غَرَسٌ: رَزْعٌ / چَه قَانْدَن، رَوَانْدَن.
 غَرَسٌ: غَرَسٌ. مَا يُغْرَسُ / نَه مَام، شَه تَل، قَه لَم،
 رَه وَه، نَه وَه وَ نَه چَه قِيْنْدِي.
 غَرَسٌ: وَقْتُتٌ غَرَسِ الْاَشْجَارِ / كَاتِي رَوَانْدَن.
 غَرِيْسٌ: مَغْرُوسٌ / مَرْزُوعٌ / رَوِيْتَرَاو.
 غَرِيْسَةٌ: شَتْلَةٌ / نَه مَام، خَه لَمَن، شَه تَل، قَه لَم.
 - نَوَاةٌ التِّي تَنْزَعُ / تَوُو، دَه نَك.
 غَرَضٌ:
 غَرَضٌ: اَغْرَضَ الْاِنَاءُ: مَلَأَهُ / پِرِي كَرْدِي.
 - الْاِنَاءُ: نَقَصَهُ عَنِ الْمَلْءِ / لِيْسِي رَوَكْرَدِي.
 - غَرَضَ الشَّيْءُ: اِجْتَنَاهُ طَرِيْنًا / بَه تَه پِرِي
 كَرْدِيَه وَه، بَه سَه وَزِي كَرْدِيَه وَه.
 - الشَّيْءُ: كَسْرَهُ / شَكَاوِي.
 غَرَضٌ فَلَانًا: جَعَلَهُ غَرَضًا يُرْمَى / دَه سَت نِيْشَانِي كَرْدِي،
 كَرْدِي بَه نِيْشَانَه، كَرْدِي بَه مَه بَه سَت.
 اَغْرَضَ الْغَرَضَ / اَصَابَهُ / پِيْكَاي، لِيْيِدَا، نَه نَكَاوَتِي.
 تَغْرَضٌ: اِنْتَهَرَضَ: تَثْنِي وَ اِنْتَهَسَرُ / شَكَا، خَوَار بُوَه وَه.
 غَرَضٌ: قَصْدٌ / نَامَانِي، مَه بَه سَت.
 - : مَعْنَى مَقْصُودٍ / مَه بَه سَتِيْكَ تَابِيَه تِي.
 - هَدَفٌ / نِيْشَانَه، نَارَا سَتَه بُوَكْرَاو.
 - : مُرَادٌ. حَاجَةٌ / خَوَارَتَن، وَيَسْتَن، خَوَار.
 - : مَصْلَحَةٌ / بَه رُوْه وَه نَدِي، سُوْد.
 غَرِيْضٌ: طَارِحٌ / تَاَزَه، پَارَاو.
 مُعْرِضٌ: مُتَعَرِّضٌ: الَّذِي لَه غَرَضٌ / سُوْدُو مَه بَه سَتَدَار،
 خَاوَه ن مَه بَه سَت.
 - : ضِدٌّ / دُرُ.

- في الضحك: استغرب/ دايه قاقای پینگه نین،
 بینی گرت.
 - اغرورقت العين بالدمع: دمعت/ چاوی پر بو له ناو.
 غریق: عارق. غرقان: مغمور/ نوم، نوم بو، له ناوا خنکاو.
 - في كذا: منهمك/ خهريك.
 غارق: غاطس/ نوم.
 اغراق: مبالغة/ پیوه نان، ندد زوین، ندد ههال نان.
 - تغریق: غمر/ نوم کردن.
 - المكان: ملئه بالماء/ پر ناو کردن.
 - السوق: ملئه بالبضائع/ بازار پر کردن
 له شت و مهك.
 - مُستغریق في النوم/ نوستو، له خهوی قولدا، خهوه کهی
 قورسه.
 غرقه: شربه/ قوم، مژ.
 غرم:
 غرم. تغرم: خسرو/ دویانی، زهره ری کرد، زیانی کرد.
 - ادى الغرامة/ بژاردی، زیانی دا.
 - الدين: اذاه/ دایه وه، وامه کهی دایه وه.
 غرم. اغرم: الزم بغرامة/ پتی بژارد.
 اغرم به: اولع به/ حهزی لی کرد، به دلیا چو، شهیدای
 بو، خویای بو.
 غرامة: ما يلزم ادائه. جزاء نقدي/ زیان، زیانانه،
 بژاردن، پتی بژاردن.
 تغريم: اداء الغرامة/ بژاردن، جرنگانه وه، پتی بژاردن.
 غريم: دامن/ خاوهن قهرز، قهرزدهر، وام دهر.
 - مدين: مديون/ قهرزار، وام دار.
 - خصم: دژكار، ناحهز، خه نيم، دژ، دشمن.
 غرام: حُب/ حهز لیکردن، خوشه ویستی، دلداری،
 خولیا، شهیدایی، سه و دایی.
 رسالة غرامية/ نامه دلداری.
 علاقة غرامية/ دلداری، په یوه نسی دلداری، دل و
 دلخوازی.
 مغرم: مولع/ شهیدا، دلخواز.
 غرن:
 غرن: يبس/ وشك بو، وشك بوه وه.
 غرين: غرين طمي/ لپته، قوپو لپتهی پاش لاقاو.

غرغ: غرغ: اغترغ: اخذ بالمعركة/ به نه سکوی گرتی،
 که فه کهی گرت.
 - الماء بيده: اخذها بها/ مشتی پیاکرد.
 - الطبخ في الصحن: سكب الطعام فيه/ کرده قابه وه.
 مغرقه: غراف: اداق الغرق/ نه سکوی، چه مچه،
 ناوگردان، میلاک، که پچه، که فگیر.
 غرقه: غرقه/ ژوری سه ره وه، باله خانه.
 - حجرة/ ژور، مزده.
 - الاكل: مطعم/ ژوری نان خواردن.
 - الطبخ: مطبخ/ ژوری چیشته لینان، موبه ق.
 - النوم: ژوری نوستن، خه وه.
 - الجلوس: ژوری دانیشتن، نیشتمان.
 - الاستقبال: ژوری میوان، دیوه خان.
 غراف: کثیر. غزير/ ژور، لیشاو.
 غرق:
 غرق: غاص/ نوم بو، به قولا چو.
 - الحي: مات غرقاً/ خنکا، نوم بو، له ناوا خنکا.
 - في الماء: غار فيه ورسب/ نوم بو، که وته بن ناو.
 - في كذا: انهمك/ پیوه خه ریک بو.
 - غرق: شرب الغرقه/ قوی لوتدا، قومیکی خورده وه.
 غرق. اغرق: جعله يغرق/ نقومی کرد.
 - الحي: امانه غرقاً/ خنکائی، نقومی کرد.
 - المكان: بلكه بالماء/ پری کرد له ناو، به
 ناو دای پویشی.
 - السوق: غمر السوق بالبضائع/ بازاری
 پر کرد له (شت و مهك، کوتال).
 اغرق: بالغ و اطنب/ پیوه ی نا، دریزی کرده وه، دریزه ی
 پتی دا.
 اغترق النفس: استوعب في الزفير/ هه ناسه ی دا.
 استغرق: اخذ كله، استوعب/ هه موی گرت، گرتی،
 جیی تیا بوه وه.
 - شقته كله/ هه موی به کاره ینا.
 - من الوقت: اخذ الوقت/ خایاندی.
 - في النوم: استثقل. نام عميقاً/ نوستن،
 خهوت، خه وه کهی قورس بو، ندد نوست.

غُرْبُوق. غرنیق: طائر مائی / جۆرنکه له سه قاکوژ، قولنگ.

- - : شاب جمیل / کوی جوان، قوز. غرو:

غَرَا: عَجِبَ / سه رسام ما، سه ری سوپما.

غَرَى: غَرَى: اَلصَّقَّةُ بِالْفِرَاءِ / که تیره ی لئندا، به که تیره پیوه ی نوسان.

غَرَى: غَرَى: اَغْرَى: اوع به علی جهل / کویرانه (به دلپا جو، خوی دایه).

- - : اِلْتَصَقَ بِهِ / پیوه ی نوسا.

اغری: حَضُّ / هانی دا، وروژانسی، خه له تانی، هالی فریوان.

- : رَغَبٌ / هزی بزوان، لای (شیرین، په سه ند) کرد، لاسی دا.

- لِلشَّرِّ: حَرَضَ لِلشَّرِّ / هانی دا بز خرابه.

- العداوة: حَرَكٌ تِيثِي كَرَد، دانی به شهه، کورنی به گژ به کا.

غَرَاء: غَرَوَى: الولوج بالشيء / به دلاچون، دل پیاچون.

لاغَرَوٌ: لاغَرَى: لاعجب / سه سوپمانی ناوی، سه یر نیه. اعزاء: حَضُّ / هان دان، وروژانندن، خه له تانندن، فریوانندن.

- : ترغيب / شیرین کردن، په سه ند کردن، هه بزوانندن، لاس دان.

مُغْرِبٌ: مَحْرَضٌ / هان دهه، وروژین، فریودهه.

- : مُرَغِبٌ / په سه نندکار، شیرین کار، قایل کهه، هه بزوین. سبب - : سبب مُقْتَبِعٌ / هویه کی قایل کهه.

غَرَا: حُسْنٌ / جوانی، ناسکی.

غَرَاءُ غَرَا: ما يُلصِقُ بِهِ / که تیره، جهوی، هیلم، غره. غَرَوَى: كَالْفِرَاءِ / که تیره یس، مل، ملی.

- : لُرْجٌ / لینج.

غَرِيبٌ (فی غرب) غَرِيبٌ (فی غرم) غَرِيبٌ (فی غرن) غَرَا (فی غرو) غَرَالٌ (فی غزل)

غزید:

غَرُو: كَثُرَ / زۆر بو، خویره بو، مشه بو.

غَرَاةٌ: غَزَدَ / کثیره / زۆری، خویره می، مشه، لیشاوه.

بِغَرَاةٍ: بكَثْرَةٍ / به زۆری، به خویره م، به لیشاوه. غَزِيرٌ: كَثُرَ / زۆر، خویره م، مشه، لیشاوه.

غزل:

غَزَلٌ: اِغْتَزَلٌ: مَدَّةٌ وَ فِتْلَةٌ / رستی، پای دایه وه، ریسای.

غَزَلٌ: تَغَزَّلَ بِالشيءِ: تَغَفَّى. بِمَدْحِهِ / پیا هه ل دا.

غَزَلٌ: دَاعَبَ / راوَدَ / ده ستبازی و چاویازی کرد، چاوی ل هه نه کان.

تَغَزَّلَ بِالمرأة. غَزَلَهَا: تَحَبَّبَ اليها / پیا هه ل دا، خۆشوی بوست، چاویرکیی له گه ل کرد.

غَزَلٌ: قُتِلَ. بَرَمَ / رستن، بادانه وه، رستن.

- : الخيط المغزول / ریس، ریسراوه.

- البنات: حلوى / په شهه ک.

غَزَالٌ: الذى يَغزِلُ / ریسره.

- : عنكبوت / جالجا لۆکه.

مَغزَلٌ: اداة الغزل / ته شی.

- : مصنَع الغزل / کارگه ی رستن.

- : مَغزَلَةٌ: دولاپ الغزل / خه ره ک.

فَلَکةٌ ال - / که لله ته شی، به روخ.

نصل ال - / کلکه ته شی.

مَغزولٌ: مَقْتولٌ / ریسراوه، ریس.

غَزَلٌ: لهو مع النساء / ده ست بازی، چاویازی، ده مه ته قه، ماچ و موچ، رابواردن.

غَزَوَى: غَرَامَى / دلدلی، خۆشه ویستی، شه ییلی، سه ودلی.

شعر - / هۆنراوه ی دلداری، چامه.

مُغَارِلُ النساء / چاویاز، چاوه باشقان.

غَزَالٌ: حیوانٌ / ناسک، مامز، ناوه.

غَزَالَةٌ: انثى الغزال / من ناسک، ناسکه من.

ال - : الشمس الطالعة / خۆری هه ل هاتو.

غزو:

غَرَا: قَصَدَ / مه به ستی بو، بۆی جو.

- هُ: اِغْتَرَى: اغار / هیرشی برد، په لاماری دا، چوه سه ری.

- القوم: سار ال قسالم / هیرشی برد، هیرشی برده سه ریوان.

مَغزى الكلام: مقصده / مه به ست، واتا، مانا.

غَرَوٌ: اِغَارَةٌ / هیرش، هیرش برده سه.

غَرْوَةٌ: غارة/ هیرش، هیرشی ناکاو، هیرشی کورت و پیر.
غار: مُغیر/ هیرش بهر، داگیرکار.

غَسَقٌ: غَسَقٌ اللَّيْلِ: اِسْتَدَّتْ ظَلْمَتَهُ/ تاریکی کرد، تاریک داهات.

غَسَقٌ: ظَلَمَةٌ (أول الليل)/ تاریک داهاتن، زهرده پیر.
غسل:

غَسَلَ: غَسَلَ: نَطَفَ بِالْمَاءِ/ شتی، ششتی.

إِغْتَسَلَ: غَسَلَ بَدَنَهُ/ خَوَى شَت، له شی شت، کزلی کرد.

غَسَلَ: غَسِيلٌ/ شتن، ششتن.

مکان او غُرْفَةُ ال- / سهرشور، دست شور.

غَسِيلٌ: مَغْسُولٌ/ شورداو.

- : الثياب المغسولة أو المعدة للغسل/ جلی

شورداو، جلی چلکن.

جبل ال- / تاناف.

مشبک ال- / جلگره، چوله که.

ماکنه ال- / جل شور، نامیری جل شتن.

غَسَالَةٌ: غَسَالٌ: الشَّخْصَ الَّذِي يَغْسِلُ الثِّيَابَ/ جل شور.

غَسَالَةٌ: ماءٌ غَسِلَ بِهِ/ ناراو.

غاسول: صابون/ سابون.

- : نبات/ نسیون، سیون.

مَغْسَلٌ: مَغْسَلٌ: مکان الغسل/ سهر (شور، شورک).

مَغْسَلٌ: مَغْسَلَةٌ: حوض الغسل/ دست شور، شورک.

- : طشت غسیل/ سوینه، تاشت.

غش:

غَشٌّ: غَشَشٌ: خَدَعَ/ گزی کرد فیلی کرد، که له کی دا.

- : مکر به/ خه له تانی، هه لی خه له تان، فیلی

ای کرد، که له کی ای دا.

- : زَيْفٌ/ قلبی کرد، شتی قلبی دروست کرد.

- : ت عینه. تَغَشَّتْ/ لیل بو، لیلی به سهرچاویا

هات، جاوی ریشکه و پیشکه ی کرد.

إِغْتَشَّ: إِغْتَشَّ: دَخَلَ عَلَيْهِ الْغِشَّ/ فیل و گزی ای کرا،

خه له تینرا.

- : اِسْتَفْشَ: ظَنَّ بِهِ الْغِشَّ/ به فیلی زانی (ای دانی

فیله.

غَشٌّ: خَدَعَ/ فیل کردن، گزی کردن، خه له تاندن، هه ل

خه له تاندن، فنگ، فاک و لیک.

غَشٌّ: خَدَعَ/ فیل، گزی، خه له تاندن، دست بوین،

چاودراو، که له ک، تله که بازی.

- : خِيَانَةٌ/ ناباکی، دست بیعی، ذافون بیسی.

- : حِفْظٌ/ کینه، قین، رل.

- : سواد القلب/ دل ره شی، دل بیسی.

غَشَّاشٌ: مَخَادِعٌ. يَخْدَعُ/ فیل باز، گزی کرد، خه له تینر،

که له کچی، سهرچوت، جاماز، تله که باز، دست بیسی،

داوین بیسی، که له که باز، فریویاز.

غَشٌّ: غَاشٌّ: الَّذِي يَغْشِي النَّاسَ/ فیل باز، هوستی،

تله که باز، گزی کرد.

مَغْشُوشٌ: مَخْدَعٌ/ فیل ای کراو، گزی لی کراو،

خه له تینراو، فریودراو.

- : مَرْفُفٌ/ قلب.

- : غير خالص/ تیکه، نابوخت.

غشم:

غَشْمٌ: غَشْمٌ: ظالم/ زوری کرد، لگداری کرا، چاودراو

سته می کرد.

- : فَعْلٌ بِفِعْرِ رُوِيَةٍ. إِغْتَشَّ/ گزی بو، چاودراو

ره فتاری کرد.

غَشَامٌ: غَاشِمٌ: غَشُومٌ: ظالم. چاشو/ زورداو، سته مکار.

- : غَاصِبٌ/ داگیرکار.

غَشِيمٌ: عديم الخيرة. غير ماهر/ ناشی، نازان، گیل.

غشو:

غَشَا: غَطَى/ دای پوشی.

غَشْوَةٌ: غَشَاوَةٌ: غَطَاءٌ/ داپوشه.

غَشَاوَةٌ: على العين/ لیلی و په له ی سهرچاو، لیلی.

- : اللحاف: شرشف/ بهر که لیکه.

غش:

غَشِيَ المکان: اِتَاهَ/ سهریدا، بوی چو.

- : الأمر فلاناً: غَطَاهُ و حَلَّ بِهِ/ به سهری هات، توشی بو.

- : المرأة: دَخَلَ عَلَيْهَا/ لاتی کرد، چوه لای، گای.

- : الحصان الفرس: نَطَّ طَئِيبًا/ سوری بو، چاکی کرد.

- به بالسوط: ضَرِيه/ بهرقامچی دایه
 بهرقامچی.
 - أغشى الليل: اِظْلَم/ تاریکی کرد، تاریک داهات.
 غشى: غطی/ دایپوشی.
 - طلی/ روکشی کرد، بهرگی تنگرت.
 تفتشی: اِسْتَفْشَ بِشُوبِه: تَقَطَّى/ خوی داپوشی، خوی
 پتچاپهوه.
 اغشى على بجهره: غطاء/ چاوی بهستهوه،
 داپوشی.
 غشى عليه: لغمی علیه/ لههوش خوی چو، بورابهوه،
 بوردهوه.
 غشيان: اِلْتِئان/ هاتن، سردان، بوهاتن.
 غاشية فلان: خدومه/ دهست و پتوهند.
 - فلان: زواره و اصدقاؤه/ میوان، دوست و
 بزادهان.
 غشاء: غلاف/ بهرگ، توپکل، کلو.
 - غطاء/ سرچاق، داپوشه.
 - جلد/ پتست.
 - جلد رقيق/ تویژال، تویژ.
 - (في الحيوانات والنباتات) تهتم.
 - اِبتکاره/ کچی، بز، پهدهی کچی.
 غشائي: قهره/ بهستد، تویکلدار.
 غاشية: قبحی القالب/ کیس، کیفی دل.
 - دلهمیه/ نکیه/ بهلا، کارهسات، جورتم.
 - قهامة/ بولرژ، زیندوبونهوه، قیامت.
 غشيان غشبي: اغشاء/ بورابهوه، لههوش
 چوچونه بورابهوه.
 مَشَّ عليه: لغمی علیه/ بورابهوه، لههوش خوجو.
 غص:
 غص بالماء والطعام: اِعْتَرَضَ فِي حَلْقِهِ/ له بینی
 گیرا، له توپگی گیرا.
 - اِغْتَصَبَ الْمَكَانَ: اِمْتَلَأَ وَضَاقَ/ پرپو، جهتجال بو.
 اغض: جَعَلَهُ يَغْضُ/ له بینی گیران.
 غاص: غَصَّانَ: اِعْتَرَضَ الطَّعَامَ فِي الْبَلْعِ/ له بین گیران.
 - بکذا: مملوه/ پر، چر، جهتجال.
 غصة: ما اِعْتَرَضَ فِي الْحَلْقِ/ له بین گیران.

- الحزن و الهم/ خَم و خففت.
 غصب:
 غَصَبَ: اِحْبَرُ/ زوری کرد، ناچاری کرد.
 - اِغْتَصَبَ: اَخَذَ قَهْرًا/ بهزور بردی.
 - المال: اَخَذَ بِالْاِكْرَاهِ. اِبْتَرًا/ داگیری
 کرد، لئی سهند، بهزور لئی سهند.
 - المرأة: اِخْتَطَفَهَا. رَنَى بِهَا كَرْهًا/
 هاتن گرت، نهنگی کرد، فراندی، گای، لاقهی کرد.
 غَصَبَ: جَبَرُ/ زور، ناچار کردن، داگیر کردن.
 غصبًا: جَبْرًا/ بهزور.
 - عن: على الرغم من/ لهگهال نهوهشدا، سهره پای
 نهوهی.
 - على: رَغَمًا على/ به زوری زوردارهکی.
 غاصب: اَخَذَ قَهْرًا/ داگیرکر، زوردار.
 اِغْتِصَابُ: اِجْبَارُ/ زور لئی کردن، ناچار کردن.
 - الاموال: الاخذ عتوة/ لئی سهندن به زور،
 دهست درژی.
 - النساء: اِخْتِطَافُ. الرنا كرها/ مهال گرتن،
 لاقه کردن، فراندن، نهنگ کردن.
 - الحقوق في السيادة و المناصب/ ماف
 خواردن، لئی داگیر کردن، لئی سهندن.
 مَغْصُوبٌ: مَحْبُورٌ/ ناچار، ناچارکراو، زور لئی کراو.
 مَغْتَصِبٌ: ماخوذ بالقوة/ به زور سهانراو، بهزور داگیر کراو.
 غصن:
 غَصْنٌ. اَغْصَنَ الشجرة: نبتت اغضائها/ لقی کرد،
 پهلی (دهردا، لئندا).
 غصن: فرع الشجرة/ لق، پهل، چل.
 غض:
 غَضٌ طَرْفَهُ: حَفْضَهُ/ چاوی دانهواند.
 - الطرف (أو النظر) عن: تَفَاضَى عَن/ چاوی لئی
 پوشی، لئی بورد.
 - من فلان: حَطَّ مِنْ قَدْرِهِ/ شکانی، سوکی کرد،
 بزبایهخی کرد.
 - النبات: نَطَّرَ وَ طَرَّقَ/ تهرد پاراو بو.
 - الغصن: كسره و لم يتم كسره/ نوشتانیهوه،
 خواری کردهوه، شکانیهوه.

- الشیء: نَقَصَهُ / کم می کرده‌وه.

- صَوْتَهُ و من صوته: خَفَضَهُ / دهنگی (نرم کرده‌وه، هیواش کرده‌وه، کزیه).

- تَعَاظُنْ عَنْهُ: تَغَافُلْ / چاوی ایپۆشی، گوئی نه‌دایه. غَضُنْ / خَفَضْ / نرم کردنه‌وه، شوپکردنه‌وه.

- غَضِيضٌ: طَرِيءٌ / ته‌پو پاراو، ئاودار، سه‌وز. - : ناظِرٌ / گه‌ش.

- الطرف: صرف النظر. تَفَاضَى / چاویۆشین، ایپوردن.

ب- النظر عن: بغير التفات الى / له‌گه‌ل نه‌وه‌شده، نه‌گه‌رچی.

- غَضَةٌ: غَضَاضَةٌ: ذَلَّةٌ و مَنَقَصَةٌ / سوکی، کم‌ی، ناتهلوی. غَضَاضَةٌ: غَضُوضَةٌ: طَرَاوَةٌ / ته‌پو پاراوی.

غَضِيضٌ: الناقص الذليل / سوک، رسوا، ناتهلواو. غضب:

غَضِبَ. تَغَضَّبَ عَلَيْهِ: ثَارَ و اِحْتَدَّ عَلَيْهِ / لیتی توپه بو، لیتی زویر بو، پیا‌مه‌ل شاخا.

اغْضَبَ. اغْضَبَ: حَمَلَهُ عَلَى الغَضْبِ / توپه‌ی کرد، رقی مه‌لسان، زویری کرد.

- العَيْنُ: قَذَفَتْ مَا فِيهَا / ریبۆقی کرد.

غَضِبَ: سَخَطَ / توپه‌بون، توپه‌یی، قین، رق.

غَضِبَ. غَضَبَانٌ: زَعْلَانٌ / زویر، دلگیر.

- : غَضَابِيٌّ: حَانِقٌ / توپه، تپۆ.

غَضُوبٌ: سَرِيعُ الغَضْبِ / توپه‌وتپۆ، زوه‌ل نه‌چین، توند خو، رقاوی.

اغْضَابٌ: إِثَارَةُ الغَضْبِ / توپه‌ کربن، روژانسن، رق مه‌لساندن.

مَغْضُوبٌ عَلَيْهِ / رِقٌّ / لایگیراو.

غَضَابٌ. غَضَابٌ: القَذَى فِي العَيْنِ / ریبۆقی.

غَضِرٌ:

غَضِرَ. تَغَضَّرَ عَنْهُ: عَدَلَ / وازی لایه‌تتا، ده‌ستی ئی‌مه‌ل گرت.

- عَلَيْهِ: عَطْفٌ / به‌زه‌یی پیا‌هاته‌وه.

- لَه اللهُ: جَعَلَهُ فِي خِصْبٍ / خستیه خوشبیه‌وه، خوا ده‌روی خوشی لای‌کرده‌وه.

غَضِرٌ: اخْضَبَ / به‌پیت و به‌هه‌ر بوو.

طاب عيشه / گوزه‌رانی باش بوو.

- غَضِرٌ: غَضِرٌ: خَصِيْبٌ / به‌پیت، به‌به‌ره‌م.

- : رِيَانٌ / ته‌پ، پاراو.

غَضَارَةٌ: خَضِبٌ. نَظَارَةٌ / پیت، فه‌پ.

- النعمة و طيب العيش / خو‌ش گوزه‌رانی.

- غَضَارٌ: الطين الحر / گله‌سور، زه‌وی به‌پیت.

غَضْرُوفٌ: عَظْمٌ مَرْنٌ / کړکړاگه.

الانزلاق - ي كركراكة خزة. غَضِنٌ:

غَضِنَ الشیء: ثَنَاهُ و جَعَدَهُ / نوشتانیه‌وه، چرچی کرد، چر و لۆچی کرد، لول کرد، ژاکاندی.

غَاضِنَ المَراة: غَازَلَهَا بِمَکَاسِرَةٍ عَينِه / چاوی ئی داگرت.

تَغَضَّنَ: تَجَعَّدَ / چرچ بو، چرچ و لۆچ بو، لول بو، کړژ بو.

غَضُنٌ. غَضُنٌ: تَجَعَّدَ / چرچ بون، لول بون، مه‌ل قرچان.

- : عَنَاءٌ / ناره‌ه‌تی، زه‌مه‌ت، کیشه، مه‌لاکی.

غَضُوبٌ: تَجَعَّدَاتٌ / چرچ و لۆچی، ژاکاوی.

فی - ذلک: فی اثناءه / له‌وکاته‌دا.

فی - : خِلَالٌ / له‌ماوه‌ی.

رَجُلٌ ذُو - : فی جِبْهَتِهِ تَکْسُرٌ و تَشْتِجُجٌ / ناوچه‌وان ((چرچ، گرن)).

مُغَضِّنٌ. مُغَضِّنٌ: مُجَعَّدٌ / چرچ، چرچ و لۆچ، لول، کړژ، ژاکاو.

غَضِنْفَرٌ: اسد / شیر.

غَضِيٌّ:

اغْضَى عَينِه. تَفَاضَى: طَبَّقَ جَفْنِيَه كِى لَیْرِى / چاوی نوقان، چاوی خۆی گرت.

- عَلَى الامر: سَكَتٌ / بینه‌نگ بو.

- عن الامر: صَفَحَ / لایپورد، چاوی لایپۆشی.

- تَفَاضَى: تَسَتَّرَ / په‌رانی، بواردی، لیتی بئ

ده‌نگ بو، چاویۆشی لای‌کرد، چاوی لایپۆشی.

تَفَاضَى عَنْهُ: تَغَافَلَ / خۆی ئی‌مه‌له‌ه کرد، چاوی لای‌نوقان.

إغضاء: صَفْح / لایبوردن.

- تَغاضٍ: تَسْتُر / چاپوشی، بوردن، پهراندن.

غط.

غَطَّ: أَغَطَّ الشَّيْءَ فِي الْمَاءِ: غَمَسَهُ / خستیه ناوه‌وه،

له ناوی مه‌ل کیتشا، تقومی کرد.

- النَّائِمُ: شَخْر / برخانی، برخه‌ی مات، برخه‌پرخ‌ی کرد.

إِنْقَطَ: انْقَمَسَ / که‌وته ناوه‌وه، تقوم بو.

غَطَّ: غَمَسَ / تقوم کردن، خستنه ناوه‌وه.

غَطِيط النَّائِمُ: شَخْر / برخه، برخه‌پرخ، برخاندن.

غطر:

غطرس: غطرس. تَغَطَّرَسَ: تَكَبَّر / گه‌نجه‌فه‌ی کرد،

لوتی به‌رز کرده‌وه، خوی زل کرد.

تَغَطَّرَسَ: تَكَبَّر / نازی، تری خوی زل کرد.

غَطَّرَسَةَ: تَكَبَّر / رُوح زل، لوت به‌رزئی، تیزئی،

گه‌نجه‌فه‌کردن.

- تَبَقَّرَ / ناز، نازین، تپوفین.

غطرس: مُتَكَبَّر / رُوح زل، لوت به‌رز، تیزل.

- المعجِبُ بِنَفْسِهِ / به‌خۆزان.

غطس:

غَطَسَ فِي الْمَاءِ: انْقَمَسَ فِيهِ / چوه‌بن ناوه‌وه، خوی تقوم

کرد.

- غَطَّسَ: غَمَّسَ / تقومی کرد، له ناوی مه‌ل

کیتشا.

غَطَّسَ: انْقَمَسَ / تقوم بون، چونه بن ناو.

- تَغَطَّيَسَ: غَمَّسَ / له ناو مه‌ل کیتشان.

غَطَّاسُ: غَوَّاصُ / مه‌له‌وان، بن ناو گه‌پ.

مِغَطَّسٌ: حَوْضُ الْاسْتِحْمَامِ / بانئو، حه‌وزی (مه‌له،

خۆتیاستن).

غَطَّاسٌ: لَيْسَ غَطَّاسٌ: مُظْلِمٌ / تاریکه شه‌و،

شه‌وه‌زه‌نگ.

غَطَّاسٌ عِنْدَ النَّصَارَى: عِيدُ الظُّهُورِ الْإِلَهِيِّ / به‌کیتکه

له جه‌زنی گاور.

غطش:

غَطَّشَ اللَّيْلَ: إِظْلَمَ / تاریکی کرد، تاریک دامات.

تَغَطَّشْت عَيْنَهُ: ضَعَفَ بَصَرَهُ / چاوی کز بو.

غَطَّاشٌ: ظِلْمَةُ اللَّيْلِ / تاریکی شه‌و.

غطی:

غَطَا. غَطَّى. أَغَطَّى: سَتَرَ / دایپوشی، سه‌ری نایه‌وه.

تَغَطَّى. إِغْتَطَّى: اسْتَتَرَ / دایپوشرا، شاررایه‌وه.

غَطَاءٌ: كَلَّ مَا يُغَطَّى بِهِ / سه‌رقاپ، تۆپه‌وانه، گولیتنه،

دایپوشه‌را، تارا.

- السَّرِيرُ / چه‌رچه‌ف، سه‌رجیگه.

- المائدة / سه‌رمیز.

غفر:

غَفَرَ. إِغْتَفَرَ لَهُ الذَّنْبُ: غَطَّى عَلَيْهِ وَ غَفَرَ لَهُ / به‌خشی،

لایبورد، بۆی پوشی، لیتی خوش بو.

- غَفَّرَ الشَّيْءَ: سَتَرَهُ / دایپوشی، سه‌ری نایه‌وه.

إِسْتَغْفَرَ الذَّنْبَ وَ مِنَ الذَّنْبِ: طَلَبَ الْمَغْفِرَةَ / داوی

به‌خشین و لایبوردنی کرد.

يُغْفَرُ. يُغْتَفَرُ: يُسَامَحُ / نه‌به‌خشری، چاپوشی ل

نه‌کری.

لا - لا - لا: لا يُسَامَحُ / نابه‌خشری، چاپوشی

لایتاکری.

المغفرة: العفو / به‌خشین، سازش.

غُفْرَانٌ. غَفِيرٌ: مَغْفِرَةٌ: صَفْحٌ / لایبوردن، به‌خشین.

- الحَطَايَا / له گوناه خوش بون.

صَكَ الـ - عِنْدَ الْمَسِيحِيِّ / نامه‌ی به‌خشین، نامه‌ی له

گوناه خوش بون.

غُفَارٌ. غُفُورٌ: كَثِيرُ الْمَغْفِرَةِ / به‌خشهر، به‌خشنده.

- غَاوِرٌ: مَنْ يَغْفُرُ / نه‌به‌خشی.

غَفْرَةٌ. غِفَارَةٌ: غَطَاءٌ. مَا يُغَطَّى بِهِ الشَّيْءُ / سه‌رقاپ،

سه‌ریوش، دایپوشه‌را، پوشین.

غَفِيرٌ: خَفِيرٌ. حَارِسٌ / پاسه‌وان، حه‌سه‌س.

جَمٌّ - : عَدَدٌ كَثِيرٌ / بی‌شومار، زه‌به‌نده.

غَفْرٌ. غُفَارٌ: زَعْبٌ / گه‌نده‌بو.

إِسْتِغْفَارٌ: طَلَبُ الْمَغْفِرَةِ / داوی به‌خشین، سازش.

غفل:

غَفَلَ عَنْ سَهَا عَن / له‌بیری چو، فه‌راموش کرد، خافل

بو.

- ت عینه: نام / چاوی چوه‌خه‌ر، خه‌و برده‌وه.

- غَفَّلَ الشَّيْءَ: سَتَرَهُ / شارده‌وه.

غَفْلٌ: جَعَلَهُ يَغْفُلُ / بوه موی فراموش کردن و بیرجونه‌وه،
 پتی فراموش کرد، له بیرری برده‌وه، خافلی کرد، گیلی کرد.
غَافِلٌ: تَغْفَلُ / اِسْتَعْفَلُ: تَحَيَّنَ غَفْلَتَهُ / خافلی کرد،
 فرستی لئیهینا.
 - : فَاغَا / کوت و پری کرد، ناکاری کرد.
(غَفْلٌ): تَرَكَ و **(اهْمَلُ)** / فراموشی کرد، خستیه پشت
 گوی، په پانی، به جینی هیشت.
تَغَاوَلُ: تَطَاهَرُ بِالْغَفْلَةِ / خوی گیل کرد، له بیر خوی برده‌وه.
 - : عَنِ / اَهْمَلُ / که مترخمی کرد.
 - : تَحَيَّنَ غَفْلَتَهُ / فرستی لئیهینا.
غَفْلَةٌ: غَفْلٌ: سَهْوٌ. قِلَّةُ اِنْتِبَاهٍ / گیلی، له بیرچون،
 بین ناکایی.
عَلَى - : عَلَى غِرَّةٍ. فُجَاءَةً / له پری، له ناکار، کوت و پری.
 موت ال - / مرینی کوت و پری.
غَفْلَانٌ. غَافِلٌ: غَيْرُ مُتَمَتِّعٍ / گیل، بین ناگا.
إِغْفَالٌ: تَرَكَ و اِهْمَالَ / فراموش کردن، گوی بین نه دان.
مُغْفَلٌ: لَافِطَةٌ لَهُ / گیل، که وح، که وده، که لحق.
 - : سَهْلُ اِلْتِخَادٍ / ساکار، زوه لئ نه خه له تینری،
 ساویلکه.
غَفْلٌ: لا عِلَامَةَ فِيهِ / بین ناونیشان، نیشانی پیوه نیه.
 - : لا يُرْجَى خَيْرُهُ و لا يُخْشَى شَرُّهُ / نه که لکی
 مه یه نه زیان.
 - : مَنْ لا حِسَابَ لَهُ / نه ناسراو.
 - : مِنَ الشَّعْرِ: مَا يُجْهَلُ قَائِلُهُ / مونراوهی بین خاوهن.
 - : مِنَ الْاَرْضِ: مَا لا عِمَارَةَ فِيهِ / چۆل، بیابان، که لاره،
 به یار.
 - : مِنَ الْكُتُبِ: الَّذِي لَمْ يُسَمَّ وَاضَعَهُ / بین دانەر.
 - : خَامٌ. غَيْرُ مَشْغُولٍ / به کار نه هیترارو.
 - : غَيْرُ مُؤَرَّخٍ / بین به روار.
 - : غَيْرُ مُوقَّعٍ / بین نیمزا، شه قل نه کراو.
غَفْوٌ:
غَفَا. غَفَى. غَفَى: (غَفَى) نَامُ نَوْمَةٍ خَفِيفَةٍ / سه رخوی
 شان، چاری چوه خه، که م نوست.
 - : نَعْسٌ / خهوی مات، باویشکی
 دا.
غَفْوَةٌ: نَوْمَةٌ خَفِيفَةٌ / سه رخه و شان، چاوجونه خه.

غَلٌ:
غَلٌّ غَلَّلَ يَدِيهِ: صَفَدَ. اَوْشَقَ يَدِيهِ / دهستی بهست.
 دهست بهستی کرد، که له بچه ی کرد.
 - : اِنْغَلُّ فِي الشَّيْءِ: دَخَلَ / چوو به ناوی، تیی
 چود.
 - : اِدْخَلَ / پیا کرد، تیی خست.
 - : صَدْرَةٌ: اِعْظَمَةٌ / پهستی کرد، دلی شان، دلگیری کرد.
تَغَلَّلَ: اِنْغَلَّ فِي الشَّيْءِ: دَخَلَ فِيهِ / پیاچو، تیی چو،
 چوه ناوی.
غَلٌّ: اِسْتَدَّ عَطَشُهُ / تینو بو، زودی تینو بو.
اَعْلَتِ الْاَرْضُ: اَعْطَتِ الْفُلَّهُ. صَارَتْ ذَا غَلَّةٍ / دانه ویتله ی
 دا، خه له ی دا.
اِسْتَعْلَى الْاَرْضُ: اَخَذَ غَلَّتُهَا / به روومی برد، لئونه کسه
 وهرگرت.
 - : الْاَرْضُ وَالْمَالُ وَالشَّيْءُ: اِسْتَعْمَرَ. وَظَفَّ / به کاری
 مینا، و بهری مینا، خستیه نیشه‌وه، سودی لئ وهرگرت.
غَلٌّ: قَبْدٌ / کۆت، تهوق، پیوه‌ند، دهست بهست، زنجیر،
 که له بچه.
 - : غَلَّةٌ: غَلِيلٌ: عَطَشٌ شَدِيدٌ / تینویتی، زود تینویتی.
غَلِيلٌ: عَطَشَانٌ / تینو.
 - : غَلٌّ: حَقْدٌ / کینه، رق.
 - : حَرَارَةُ الْحُبِّ / سوژی دلداری.
(رَوَى غَلِيلُهُ): عَطَشُهُ / تینویتی شان.
شَقَى غَلِيلُهُ: حَقَدَهُ / رقه کسه نیشه‌وه.
اِسْتَفْلَالٌ: اِسْتِثْمَارٌ / به کاره مینان، کاری پی کردن،
 وه به ره مینان.
 - : اِضْطِهَادٌ. تَسْخِيرٌ / ره نهج خوری،
 چه وساندنه‌وه، سودگیری.
مُعَلٌّ: حَقْوُدٌ / کیناوی، رقاوی، رقن.
 - : مُثْمِرٌ / به ردار، به بهر، به بهر مه، بهری.
مَعْلُولٌ: عَاطِشٌ جَدًّا / تینو، زود تینو.
 - : حَاقِدٌ. حَانِئٌ / کیناوی، رقاوی.
 - : مُعَلِّلٌ: مَقْيَدٌ / به ستراو، دهست به ستراو، پابه‌ند،
 کوت له پین تهوق له مل، که له بچه له دهست.
مُسْتَعْلَنٌ: مُسْتِثْمَرٌ / به کاره مینارو، وه به ره مینارو.

- : مَحْضُول / به رهم، ده سته گوت، سود، نه نجام.
 مُسْتَمْعِل / مه به رهینه، به کارهین.
 غَلَه: دَخَلَ / ده سته گوت.
 - : نِتَاج / به رهم.
 - الارض: محصول / خهله، به رهم.
 - غلال: حبوب / دانه و نله، خهله، دانو.
 غَلَالَة: قَشْرَة رَقِيقَة / توپژال.
 - المرأة: قَمِيصَهَا الرَقِيق / کراسی ته تک.
 غَلْفَل. تَفْلَفَل: اسْرَع فِي سِيرِهِ / خیرا روئی، گورج بو له رویندا، پیئی مه آل گوت.
 - : - فِي الشَّيْءِ: دَخَلَ فِيهِ / پیاچو، تینی چو، چوه ناروی، تیا ته نیه وه.
 غلام. غَلَاء (فِي غُلُو) غلام (فِي غَلْم)
 غلب:
 غَلَبَ عَلَيْهِ: ظَفَرَ عَلَيْهِ وَبِهِ / به زانی، شکانی، زال بو به سه ریا، بژیی دا.
 - : تَغَلَّبَ عَلَيَّ: فَازَ عَلَيَّ / سه رکهوت، به سه ریا سه رکهوت، لئی برده وه.
 - : سَادَ / بِاللَّيْبِ وَهُوَ، بُو بَه باو.
 تَغَلَّبَ عَلَى الْبَلَدِ: اسْتَوْلَى عَلَيْهِ قَسْرًا / به زور (داگیری کرد، دهستی به سه رگرت).
 غَلَبَهُ عَلَيْهِ: جَعَلَهُ يَغْلِبُهُ / بژی برده وه، وای لئی کرد زال بئ به سه ریاو لئی بیاته وه.
 غَالِبٌ: نَارِعٌ / چهن و چۆنی کرد، مشت و مهی کرد.
 - : صَارَعَ / زَوْرَانِي گرت، گرهوی کرد.
 غَلَبَ: قَوَزَ / سه رکهوتن، شکاندن، داگیری کردن، زال بون.
 - : ظَفَرَ / بَرَدَنُوهُ، بژودان.
 غَالِبٌ: قَاهِرٌ / شَكَيْتَهُ، زَالَ.
 - : مُنْتَصِرٌ / سه رکهوتو، براوه، بردهیه وه.
 - : سَادَ / باو، بلاو.
 - : وَ مَقْلُوبٌ / دَوْرًا وَ بَرَاوَهُ، شَكَوْ شَكَيْتَهُ، سه رکهوتو و ژیرکهوتو.
 غالباً. فِي الْغَالِبِ. فِي الْأَغْلِبِ. فِي أَكْثَرِ الْأَحْيَانِ / زَوْرَجَار.
 (أَغْلَبَ) مُعْظَمَ / زَوْر، زَوْرَبَه، به شی زور.

على الـ . في الـ - : على الأكثر و في الأكثر / به زوری، نه به پی.
 أَغْلَبِيَّة: سَوَادٌ / به شی زور، زوریه، زوریتی.
 مَقْلُوبٌ: مَقْهُورٌ / شَكَو، دَوْرًا، به زیو.
 - : لَا مَقْهُورٌ دَوْرًا يَنْهَى بِهِ زِيو.
 مُغَالِبَةٌ: مُنَازَعَةٌ / بَوْرِيوَرِيْن، گرهو، زَوْرَانِ بَازِي.
 غَلَابٌ كَثِيرٌ الْعَلْبِ / مه ر نه بیاته وه.
 غلص:
 غَلَصَمَةُ الْحَلْقِ: اللَّحْمُ بَيْنَ الرَّاسِ وَ الْعُنُقِ / قورگ.
 - : السَّمَكُ: كَوَيْجِكَة مَاسِي.
 غلط:
 غَلَطَ: أَخْطَأَ / مه له ی کرد.
 غَالَطَ: (غَلَطَ) أَوْقَعَهُ فِي الْغَلَطِ / خستیه مه له وه، مه له ی پئ کرد.
 - : غَشَّ / فَبَيْلَى كَرْد، گزیی کرد.
 - : بِالْكَلامِ: رَاوَعٌ / منجه منجی کرد، به پیچ و په نا دوا.
 غَلَطَ: اسْتَقْلَطَ: نَسَبَ إِلَى الْغَلَطِ / به مه له یا برد.
 - : غَالَطَ: جَعَلَهُ يَغْلَطُ / مه له ی پئ کرد.
 غَلَطَ: خَطَأَ. غَيْرَ صَحِيحٍ / مه له، چهوت، ناراست.
 - : الْوَقُوعُ فِي الْخَطَا / مه له کردن.
 غَلَطَةٌ: زَلَّةٌ / مه له، مه له یك، چهوتی.
 غَالَطَ: غَلَطَانٌ / مُخْطِئٌ / مه له کار.
 أَغْلُوْطَةٌ. مَغْلُوْطَةٌ. مَا يُغْلَطُ بِهِ / نه وه ی مه له ی تیا نه کری.
 تغلیط: النَّسْبَةُ إِلَى الْغَلَطِ / مه له پئ کردن، خستنه مه له وه، به مه له دا بردن.
 مَغْلُوْطٌ فِيهِ / نه وه ی مه له ی تیا کار.
 مُغَالِطَةٌ: تَوْرِيَةٌ / مه له کار.
 - : كَلَامِيَّةٌ / مه له کاری له دواندا، مه له له قسه دا.
 غلط:
 غَلَطَ: غَلَطَ: (اصْبَحَ غَلِيظًا) / نه ستور بو، رهق بو.
 غَلَطَ: جَعَلَهُ غَلِيظًا / نه ستوری کرد، رهقی کرد.
 - : الْيَمِيْنُ: اَكْدَهَا / سویندی خوارد.

اغْلَطَ له القول (وفى القول): خاطبُهُ او عَنَّفَهُ بشدِّيد
الكلام/ به رفقى قسهى له گه ل کرد، قسهى ره قى پى
وت، سه رزه نشتى کرد.
إِسْتَعْلَفَ: صار غليظاً/ نه ستور بوو.
- الشىء: وجده غليظاً/ به نه ستورى زانى.
غَلِظَ. غَلِظَةً. غِلَظَةً: ضد رِقَّة/ نه ستورى.
- - - : خَشْوَةٌ/ زبرى، ره قى.
- - : فظاظَةٌ/ رهق و وشكى، توندوتيزى.
- - : عداوة/ دوژمنايه قى، ناهزه قى.
غليظ: ضد رقيق/ نه ستور، قهقدار.
- : خَشِن/ زبر، رهق.
- : فِظْ/ رهق و وشك، توندوتيزى، به زه بىر.
- الرقبه: عنيد/ سه ركيش، قيرسجه، لاسار، مل
هو:
معى ال - / ريخوله گه وده.
غلف:
غَلَفَ. غَلْفًا: غَطَى. غَشَى/ داي پوشى، سه رى نايه وه،
پنچايه وه.
- - : جعله فى غلاف/ خستيه به رگه وه.
- - : الكتاب: جعل له غلافاً/ به رگى بؤ کرد،
به رگى تى گرت.
تَغَلَّفَ: اصْبَحَ فى غلاف/ پنچرايه وه، خرايه زه رقه وه،
به رگى بؤ کرا.
غلاف: ظرف/ زه رف.
- : الكتاب/ به رگ.
مُغْلَفٌ: موضوع فى غلاف/ پنچراوه، به رگ تى گيراو.
(غَلَفَ) أَقْلَفَ/ خه ته نه کراو، سونه ته کراو.
- : الذى لا يعى شيئاً/ گه مژه، گنيل، گه وچ،
که وده ن، گه لحو.
غُلْفَةٌ: الجليدة التى يقطعها الخاتن/ پيستی خه ته نه،
نه و پيستهى پيى نه لئين خه ته نه.
غلق:
غَلَّقَ. أَغْلَقَ. غَلَّقَ الباب: ضد فَتَحَ/ داي خست،
پيويه دا، جوتى کرد.
- : أَغْلَقَ: سَدَّ/ داي خست، نوقانى، قوچانى،
ده رى به ست.

غَلَّقَ الرهن: نزع ملكية الرهن. صار ملكه بعد
ان عجز الراهن عن فكه/ يو به مى خوى، خانوه
ره منه که يو به مى خوى.
أغلق عليه الأمر: اصْبَحَ غامضاً مُبْهِمًا/ لئى نالوزا،
سه رى لى تيك چو.
انغلق الباب: ضد انفتح/ داخرا، پيوه درا، جوت بو.
إِسْتغلق الباب: عَسَرَ فتحه/ عاسى بو، نه نه کرايه وه.
- : الكلام عليه: إرتج عليه/ زمانى به سترا،
قسهى بؤ نه نه کرا، ده مى چوه کليله.
- : الأمر عليه: تَعَقَّدَ/ لئى نالوزکا.
غَلَّقَ. مغلق: ما يُغلق به الباب/ کلوم، کليل، ده رگا
داخه.
- - : مفتاح/ کليل.
مغلق: ضد مفتوح/ داخراو، پيوه درا، جوت کراو.
- : غلق: صعب الفهم/ ناديار، قورس و گران.
إغلاق: ضد فتح/ داخست، پيوه دان، جوت کردن.
- : إفلاس/ نابوتى، نابوت بون.
غلم:
غَلِمَ. إغْتَلِمَ كان مُنقاداً للشهوة/ ناره زوى په رپنى کرد.
غُلْمَةٌ: شهوة/ ناره زو، ناره زوى په رپن.
غلام: قننى/ گه نج، لاو، هه رزه کار.
- : خادم/ شيش کار، پياو، کزيله.
غُلومَةٌ: غلامية/ حالة الغلام/ هه رزه کارى.
- : شهوة جنسية/ ناره زو هه لسان، ناره زوى
په رپن.
غَلِمَ. غَلِيمٌ: شهوانى/ چليس، کير چليس.
غَلِيمٌ: الشاب الكثير الشعر/ توکن.
- : ذكر السلحفاة/ نيزه كيسه ل، ره قه.
غلو:
غلا السعير: إرتفع/ گران بو، به رز بوه وه، نرخ زيادى
کرد.
- : زاد و إرتفع/ به رز بوه وه، گه وده بو.
- : جاوز الحد/ له وزه راده چوه ده رده وه.
اغلى: غلى السعير: رَفَعَهُ/ به رزى کرده وه، گرانى کرد.
غالى فى الأمر: بالغ/ زدى پيونه نا، پيويه نا، له وزه
کرديه ده رده وه.

- بالشيء: رَفَعَ ثَمَنَهُ / گرانی کرد، نرخی (به زر کرده، و زر کرد).

إِسْتَقْلَى الشَّيْءَ: وَجَدَهُ غَالِيًا / به گرانی زانی.

غَلَاءٌ: إِرْتِفَاعُ الثَّمَنِ / گرانی، به زر بونه‌وی نرخ.

- المَعِيشَةُ / پشنگیری زیان، پالپشتی دهرامت.

غَالٍ: غَالِي الثَّمَنُ: عَالِي الثَّمَنِ / گران، نرخ گران.

- عَزِيزٌ / خَوشه‌ویست، میژا، به‌هادار، نایاب.

أَعْلَى: أَعْلَى ثَمَنًا / گران تر، گران ترین.

غُلُوٌّ: غُلُوًّا: مُغَالَاةٌ / مُجَاوِزَةٌ الحَدِّ / له وزه و راده چونه دهره‌وه، گنجه‌قه، لاف، گزاف.

- - - : مُبَالَغَةٌ / پی‌وه‌نان.

غُلِيٌّ: غُلِيٌّ: جَاشٌ بِقُوَّةِ الحَرَارَةِ / کولا، مات‌ه‌کول، جوشی سه‌ند.

- غُلِيٌّ: غُلِيٌّ: جَعَلَهُ يَغْلِي / کولانی، میتنایه کول.

مُغْلَاةٌ: غُلَايَةٌ: إِنْاءُ الغُلِيِّ / ناور کولین، بویلر، کولینر.

غَمٌّ: غَمٌّ: غَمِّيٌّ / دای‌پوشی.

- : / چه‌موله‌ی لیتنا.

- اَغْمٌ: اَحْزَنٌ / دلگیری کرد، په‌ستی کرد، په‌ژاره‌ی کرد.

- - - : اَلْيَوْمُ: اِسْتَشَدَّ حَرُّهُ / گرمی کرد، تاوی سه‌ند.

اَغْمَتِ السَّمَاءُ: صَارَتْ ذَاتَ غَمَامَةٍ / بو به‌ه‌ور، ه‌وری کرد، تاریکی کرد.

غَمٌّ عَلَيْهِ الامرُ: خَفِيَ / شاررایه‌وه، لیتی بو به‌ نه‌یتی، سه‌ری لی دهرنه‌کرد.

اَنْقَمَ: حَزِنٌ / په‌ست بو، دلگیر بو، په‌ژاره بو، خه‌فتی خوارد.

- تَغَطَّى / داپوشرا.

غَمَامٌ: سَحَابٌ / ه‌ور.

حَبَابٌ: - : بَرْدٌ / تهرزه.

غَمَامَةٌ: سَحَابَةٌ / په‌له‌ه‌وریک، په‌له‌یه‌ک ه‌ور.

غَمٌّ: غَمَّةٌ: حَزْنٌ / په‌ستی، دلگیری، په‌ژاره، خه‌م و خه‌فت، مات‌مینی، داخ، جه‌خار.

- غَامٌ: مُغِيمٌ: شَدِيدُ الحَرِّ / زور‌گرم.

غَامٌ: مُغِمٌ: مُحْزِنٌ / خه‌مناک، خه‌م‌ه‌ین، به‌ په‌ژاره، به‌ داخ.

- - - : کَثِيرُ الغَيُومِ / زور‌ه‌ور.

مَقْمُومٌ: مُقَمٌّ: حَزِينٌ / په‌ست، خه‌فت بار، په‌ژاره دار، دلگیر، داخ دار.

غَمَامَةٌ: غَمَامَةٌ: غِطَاءٌ لِجَانِبِ عَيْنِي الدَّابَّةُ / چاویه‌ست.

- - : مَا يَشُدُّ بِهِ فَمُ الحَيوانِ / دم به‌ست، قه‌مته‌ر، له‌واشه.

غَمَمَةٌ: اصوات و كلام لا يُبَيِّنُ / ده‌نگه ده‌نگ، بۆره بۆر، قاووقیژا، ه‌را.

غَمَدٌ: غَمَدٌ: اَدْخَلَ فِي الغِصْدِ / خستیه به‌رگه‌که‌یه‌وه.

- - : السيف او الخنجر: اَدْخَلَهُ فِي الغِصْدِ / خستیه‌وه کالان.

- غَمَدٌ: تَغَمَّدٌ: سَتَرٌ / دای‌پوشی.

تَغَمَّدُ الإِنَاءَ: مَلَأَهُ / پیری کرد.

- هُ اللهُ بِرَحْمَتِهِ: غَمْرَةٌ بِهَا / خوا به‌خشی.

غَمَدٌ: قَرَابٌ / کتلان، کالان، به‌رگ، کیف.

- : الاجنحة العليا عند بعض الحشرات / بانی سه‌ره‌وه‌ی میژا.

غَمْرٌ: غَمْرُ المَاءِ المَكَانَ: عِلَاةٌ / ناور دای‌پوشی، پیر بو له ناور.

- المَكَانَ بِالماءِ: غَطَّاهُ / به‌ ناور دای‌پوشی، پیری کرد له ناور.

- هُ بِالهدايا: بَالِغٌ فِي تَقْدِيمِ الهدايا اليه / بیاری زودی دایه.

- هُ بِفَضْلِهِ: بَالِغٌ فِي الإِحْسَانِ اليه / چاکه‌ی زودی له‌گه‌ل کرد.

- فِي المَاءِ: غَمَسٌ / نقومی کرد، به‌ ناور دای‌پوشی، له‌ناوی ه‌ل کیشا.

غَامِرٌ: جَارِفٌ: خَاطِرٌ / جه‌به‌زه‌یه‌تی نواند، خزی خسته مه‌ترسیه‌وه.

إِنْفَعَمٌ: اِنْفَعَمٌ: اِغْتَمَسَ فِي المَاءِ / به‌ ناور داپوشراو، زۆرناو‌که‌وت، نقوم بو.

غَمِرَ صَدْرُهُ: اِمْتَلَأَ حَقْدًا / رقی ه‌ل‌نسا، تن‌نگه‌گرتی، پیشی خوارده‌وه.

غَمِرَ عَلَيْهِ: اَغْمَى / بوررایه‌وه، له‌هوش خزی چو.

عُمُور: كثر / زود بو.

- الرجل: كان جاهلاً / (نه زان، گیل) بو.

مُعَامِر: مُجَازِف. مُخَاطِر/ جهریزه، چاونه ترس، سه رچل.

مُعَاوَرَة: مُجَازَفَة/ مُخَاطَرَة/ جهریزه یه تی، مه ترسی، سه رچلی.

عُمُر: تَقَطُّیْس / تَمَّ هَلْ كَيْشَان، ژُورِئَاو خَسْتَن، نَقُوم كَرْدَن.

- : ماء كثیر/ لافاو، لیشاو، ناومه لسان، ناوی زور.

- : معظم البحر/ پانی و بهرینی دهریا، به شی زوری

دهریا، تاچاو برکا، زوریهی دهریا.

- : الكرم الواسع الخلق/ میهره بان، پیارچاك.

- الرداء: كثیر المعروف. سَخِي/ به خشنده، دست بلار.

ثوبٌ - : واسع/ دهلب، فش و قزل.

ليلٌ - : شديد الظلمة/ نوتك، شهوه زهنگ، تار

نه موسته چار.

عُمُر: عَمْرٌ/ حَقْد/ كینه، رق، قین.

عُمُرَة: شِدَّة/ تنگ و چه له مه، نه و پیری ناخوشی،

نه ننگانه.

عُمُرَات الموت: شِدَائِه/ سه ره مرگ، گیانه لا، گیان

دان.

غامِر: كثیر/ زور، فره، زه یه نده.

مُعْمُور: ضِد مشهور/ نه ناسراو، نه زانراو.

- بالماء: مملوء/ پر له ناو، لافار.

- بالبدین: غَارِقٌ فِيه/ خنكاو له قهرزاریا، تا

بینه قاقای له قهرزایه.

عُمُر: عَمْرٌ/ لم يُجَرِّب الامور/ ناشی، ناکرده.

- : جاهل/ نه فام، نه زان، گیل.

عُمَارَة: جهل و عَدَم الخبيرة/ ناشیتی، نه فامی، نه زانین،

گیلی.

عُمُر: نایه سه ره یه ك)، پیلوی لیک نا.

عُمُر: عَمْرٌ/ په لی كرتا، دهستی لئودا، دهستی كوتا.

- بالعین (او الحاجب: اشار بهما/ چاوی، برزی

(داگرت، هال ته كان).

- به و عليه: طَعَنَ عَلَيْهِ/ توانجی تر گرت، بوختانی بز كرت.

- فی مشیبه: عرج/ لهنگی، شه لی.

اُعْمُرَ فِيه: عَابَةٌ و صَعْرٌ من شأنه/ توانجی تر گرت،

گالتهی پی كرت، بایه خی نه دایه، عیبی لی دهرهیتنا.

مُعَمَّر: غَمِيز/ غَیْب/ شوریهی، نهنگی، سوکی.

- : نَقِیصَة/ ناته وای.

عُمُر: عُمُرَة/ طرفه عین: اِشَارَة/ چاوداگرتن، چاوه هال

ته كاندن، تیلای چاو.

غمس:

عَمْسَ. عَمْسَ: غَطُّ/ خستیه ناوه وه، نقومی كرت،

له ناوی هال كیشا.

- : انخُل/ پیاكرد، پیاجه قان.

اِنْعَمَسَ. اِنْعَمَسَ: غَاصُ/ كهوت ناوه وه، نقوم بو.

- فی الشيء: دخل فيه/ تیی چو، چوه ناوی،

تییوه گلا.

- فی الملمات او الشر أو الدين: غاص/ نقوم

بو له (خوشی، ناخوشی، قهرن) دا.

غَمِيس: ظلمة/ تاریکی.

ليل - : مظلم/ تاریكه شهو، شهوه زهنگ.

الغَمُوس من الرجال: الشجاع الشديد/ نازاو

به جهرگ، زهنگه نه، چاونه ترس.

طَفَنَة عَمُوس: نَافِذَة/ جهرگ بر.

يَعِين - : حَلْف كَاتِبَة/ سویندی درق.

غمش:

عَمَشَ: ضَعَعَتْ عَيْنه مع سيلان دمعها/ چاوی ناو

نهكا، پروپوشاویه.

اغمش/ چاوپروپوشاوی.

غمض:

عَمَضَ. عَمَضَ الكلام: خَفِيَ معناه/ نادیار بو، نهین وانا بو.

عَمَضَ. اغمض الكلام: ابهمه/ نادیاری كرت، نهین

واتای كرت، نالوزی كرت.

- عینه: اطبق جفنیة/ چاوی (نوقاند،

نایه سه ره یه ك)، پیلوی لیک نا.

- عن كذا: اغض: تغاضی/ چاوی لی

پوشی، چاوپوشی كرت، گوتی نه دایه، لئوبورد.

اغض على كذا: تحمله و رضی به/ بهرگه ی كرت،

قایل بو، لئی بئردنگ بو.

اغمض. اغتمض طرفه: اغمض/ لئوبورد، چاوی لئوبوشی.

غمض. غماض. غماض: انطباق الجفن/ چاونوقان،

چاولیک نان.

- - - : نَوْم / نوستن، خهوتن،

سه‌رخو و شکاندن.

غَمُضَة عَيْنٍ: رَمَضَة عَيْن / چاو (تروسکان، لیک نان)،
پرتی چاو.

فِي - عَيْن: فِي لِحْظَةٍ / له چاو تروکانیکدا.

غَمُوضٌ: غَمُوضَة: اِبْهَام / نهینتی، نادباری، شارراوه‌یی،
پوشراوی، لیلایی.

غَامِضٌ: مُبْهَم / نالوز، لیل.

- : حَفِي / نهین، نادبار، شارراوه، په نهان.

- : مُعْمَضٌ: مُقْفَل / پیچراو، داخراو، قوچاو.

غَامِضَة: خَافِيَة / نهینتی، نادباری، نسالوزی، ران،
په نهانی.

غَمِيضَة: غَمِيضَاء. اُغْبَة شَدَّ الْعَيُون / یاری چاو
(به‌ستنه‌وه، شارکی).

غَمَقٌ:

غَمَقٌ. غَمَقٌ. غَمَقٌ الْمَكَانُ: كان رطباً. ركبہ الندى و
الرطوبة / شی داربو، ژونگ بو.

- الْمَكَانُ: غَمَقٌ / قول، بو، نشیو بو.

غَمَقٌ: غَمَقٌ / قولی کرد.

غَمِيقٌ: عَمِيقٌ / قول.

غَمَقٌ: غَمَقٌ / قولی.

غَامِقٌ: قَاتِمٌ / تورخ، تاریک، ته‌لخ.

غَمُو:

غَمَا الْبَيْتِ: غَطَاءٌ بِالْخَشَبِ وَ الطَّيْنِ / سه‌ری گرت،
داره‌رای کرد، گله‌بانی کرد.

الْفَعْمَا: سَقَفَ الْبَيْتِ لَوْ مَا فَوْقَهُ مِنَ التُّرَابِ / داره‌را، گله‌بان.
غمی:

غَمِيٌّ. اُغْمِيٌّ عَلَيْهِ: غُشِيٌّ / بوریاوه، بورده‌وه، له‌موش
خوی چو.

مُغْمِيٌّ. غَمِيَانٌ. مُغْمِيٌّ عَلَيْهِ: فَاقِدَ الشُّعُورِ أَوْ الْوَعْيِ /
بورراوه، بزموش، له‌موش خوجو.

غَمَة. اِغْمَاءٌ: غُشِيَانٌ / بورانه‌وه، بورده‌وه، له‌موش
خوجون.

غَن:

غَنٌ. اُغْنٌ. غَنَّ: كَثُرَ الشَّجَرُ وَ الْعُشْبُ / پر دره‌خت و
سه‌وزایی بو.

- : تَكَلَّمَ مِنْ خَيْشُومِهِ / منگن بو، به لوت قسه نه‌کا.

غَنَاءٌ. اُغْنٌ: كَثِيرَ الشَّجَرِ وَ الْعُشْبِ / سه‌وزایی دارستان.
- : ذُو الْغَنَاءِ: مَنْ يَخْرُجُ صَوْتَهُ مِنْ خَيْشُومِهِ /
منگن.

قَرِيْبَةٌ غَنَاءٌ: عَامِرَةٌ / تاوه‌دان.

غَنَج:

غَنَجٌ. تَفَنَّجٌ: تَدَلُّلٌ / نازی کرد، خوی نازان، خوی به‌ناز
فروشت.

غُنْجٌ. غُنْجٌ: دَلَالٌ / ناز، نازکردن، نازو نور، چه‌م و خه‌م،
گریشمه، گروشمه.

غَنَجٌ. مِغْنَاجٌ: مَدَلُّلٌ / نازدار، به‌ناز.

غَنَد:

تَفَنَّدَرَتِ الْمِرَاةُ: مَشَتْ مَشِيَةَ التَّبَخْتَرِ وَ الدَّلَالِ /
به‌نازو به‌تپو فیزه‌وه نه‌پوا، لارو له‌نجه نه‌کا.

غُنْدَرَةٌ: مَشِيَةٌ فِيهَا تَبَخْتَرٌ وَ دَلَالٌ / تپو فیز، لارو
له‌نجه.

غُنْدُورَةٌ: غُنْدُورٌ: مَنْ يَمْشِي مَشِيَةَ التَّبَخْتَرِ وَ الدَّلَالِ /
به‌تپو فیز، به‌لارو له‌نجه.

غُنْدُرٌ. غُنْدُورٌ: سَمِيعٌ. غَلِيظٌ / قه‌له‌و، نه‌ستور،
تتیکسپراو، که‌ته، شیشمان.

غَنَم:

غَنَمُ الشَّيْءِ: فَازٌ بِهِ / ده‌ستی که‌وت، چنگی که‌وت.

غَنَمٌ. اُغْنَمٌ: مَنَحٌ / به‌خشی، پی‌یدا، دایه.

- ه: اَعْطَاهُ زَائِدَةً عَلَى نَصِيْبِهِ / سلگوی دایه‌وه،
به‌زیاده‌وه به‌شی‌دا.

اِغْتَنَمَ الْفُرْصَةَ: اِنتَهَزَهَا / به‌هه‌لی‌زانی، ده‌رفه‌تی هینا،
هه‌لی به‌کاره‌ینا.

غَنِيْمَةٌ. غَنَمٌ. مَغْنَمٌ: مَا يُؤْخَذُ عِنْدَ تَالَانِي، يَهْ غَمَا.

- - - : مَكْسَبٌ / ده‌ستکه‌وت، سود،
که‌ک.

غَنَمٌ: شَاةٌ / مه‌ر، په‌ز.

- ذُو الْاِذْنِ الْبَيْضَاءِ / چار.

غَنَامٌ: كَثِيرَ الْغَنَائِمِ / نه‌و که‌سه‌ی تالانیو ده‌ستکه‌وتی
زوری ده‌ست نه‌که‌وتی.

- : كَثِيرَ الْغَنَمِ / خاره‌ن مه‌رو مالات.

- : رَاعِي الْغَنَمِ / شوانی مه‌ر.

غنى:

غنى: كثر ماله، كان غنيا / سامانداريو، دوله مند بو، دارابو.

- استغنى عن الشيء: اکتفى / وازی لئیهینا، نه یویست، دهستی لئ هال گرت، به کاری نه هینا.

- الرجل: تزوج / زنی هینا.

- ت. تَغَنَّت المرأة: تزوجت / شوی کرد.

استغنى. تَغْنَى. اِغْتَنَى: صار غنيا / بو به خاوهنى سامان، دوله مند بو.

- عنه: اِكْتَفَى / وازی لئ هینا، دهستی لئ هال گرت، به کاری نه هینا.

- عنه: طرده / دهری کرد، لای برد، دهستی لئ هال گرت.

اغنى: جعله غنيا / کردی به خاوهنى سامان، دوله مندئى کرد.

- كفى / به شی کرد.

- عن كذا: عَوْضَ عنه / جیبی گرتیره، چوه جیبی، له بری بو، له جیاتی بو.

غنى. تَغْنَى: تَرَكَمَ / گورانی وت، چریکانی، چراندی.

- : به او بمرحه: تَغَرَّلَ / بیا هال دا.

غنى. غَنَاء: يَسَار / بون، سامانداریتی، دوله مندیتی، نهوا، دارایی.

- غَنِيَّةٌ: غَنِيَّةٌ / اِكْتِفَاء / قابلی، بهس بون، بهش کردن.

مالي عَنْهُ غَنِيٌّ او غَنِيَّةٌ / دهستم بو لئ هال ناگیرئ.

لا غَنِيَّ عنه. لا يُسْتغنى عنه / دهستی لئ هال ناگیرئ، وازی لئ نامینرئ، پیویسته.

غنى. مَسْتغنى: ذو المال الوافر / ساماندار، دوله مند، دهست رۆیو.

- : مکتفی / چاوتیر.

- مُسْتغْنٍ عن غيره: حُرّ / طلیق / سه ربه خو، سه ربه ست.

- عن البيان: واضح بذاته / پیویست به یاس و لئودان ناکات، ناشکرا.

استغفاء: إعفاء / دهست لئ هال گرتن، لای بردن، واز لئیهینان، ده رکردن.

غناء: ترفيم / گورانی وتن، چراندن، تن چراندن.

اغنية: ترنيمه / گورانی، زه مزه مه.

مَغْنٌ: مُنْشِدٌ / گورانی بیژ، دهنگ بیژ، دهنگ خوَش.

مَغْنِيَّةٌ: مُنْشِدَةٌ / گورانی بیژى نافرته.

غائية: امرأة جميلة / جوان، شوخ، شافرهتی جوان و شوخ، موترفه.

- : متزوجة / به شو، شوکردو، میردکردو.

غوث:

غاث. اغاث: اغان / یارمه تی دا، پشتگیری کرد.

استغاث الرجل و به: استعان به / په نای برده بهر، هاواری بو برد، هاتای برد، داوای یارمه تی کرد.

غوث. غياث. اغاثه: معونه / یارمه تی، پشتگیری.

- : استغاثه: استعانه / هاواری بو بردن، دادپرہسی، په نابردنه بهر، داوای یارمه تی کردن، هانا بردن.

اغاثه: معاونة / به فریبا کهوتن، یارمه تی دان، به هاواروهه چون.

غور:

غار. غور: غاص / نقوم بو، چوه ناوی، دچو.

- : اغار: ذهب فى الارض / زه وی (قوتی دا، هه آئی مژى، چوه خوارئ).

- ت عينه: دخلت فى الراس و ائخسفت / چاوی به قولاجو.

- فى الامر: دقق النظر فيه / لیتی (ورد به وهه، کوتایه سر).

كوليه وهه، تيبينى لئ کرد.

- فى الشيء: دخل فيه / چوه ناوی، بیاچو، تیی چه فی.

- ت الشمس: غربت / ناوایو.

اغار على: هجم / په لاماری دا، هیزشی برد، هه لی کوتایه سر.

- : عجل فى المشى / تاروی دا، دایه غار، پنی هال گرت.

غائر: مُحْفِضٌ / نقوم بو، چال، کلور، نزم، نزمایی، نه ویو.

- : العینین / چاو به قولاً چو.

غور: عمق / قولی، قولایی، چالایی.

- : قرار. قعر / بن.

غارة: هُجُومٌ / په لامار، هیزش، هال کوتانه سر، چه پاو کردن.

- جَوِيَّة/ هَيْرَشِي (هه‌وايس، ناسمانی)، هَيْرَشِي فَرَوَكه.
 شَنْ اذ - على/ هَيْرَشِي برده‌سەر، په‌لاماری دا.
 مِقَوَار: كَثِير الفارات/ زَوَر هَيْرَش بهر، په‌لاماردهر.
 - جَوِيء/ نازا، به‌جهرگ، جواميز، چاونه‌ترس.
 فرس - : سَرِيح/ خِيْرًا، به‌گوپ، به‌تاو، چوست، گورج.
 غار. مَغَارَةٌ. مَغَار. غور. كَهْف/ نه‌شكه‌وت.
 - : اِسْم شَجَرَةٍ/ جَوْره دره‌ختيگه.
 - : غَبَار/ ته‌پ و تَوَز.
 - : الجيش العظيم/ له‌شكري گوره.
 غوز:
 غَازَةٌ: قَصْدَةٌ: تَوَجَّهَ اليه/ چوه لاي، بؤي چو.
 غاز: جَوْهَر هَوَاشِي قَابِل لِلضَغَط/ گاز، غاز.
 - : بَتَرول/ نه‌وت.
 - : سام/ غازي ژاروي، كوشنده.
 قَنَاع الفانات السامَّة/ كه‌مامه، لوت به‌ند، دم به‌ند.
 ماء غازي: فَوَار/ ناوي مه‌ل چو.
 غوص:
 غاص في الماء: غَطَس و نَزَلَ/ نَقوم بو، چوه بن ناو،
 بن ناو كه‌وت.
 غَوَصَ: جعله يَفْوَص/ نَقومي كرد، خستيه ژير ناو، بن
 ناو گه‌ي.
 غَوُصَ: غَطَس/ نَقوم بون، چونه ژير ناو.
 غَوَّاص: غَطَّاس/ مه‌لوان، نه‌وه‌ي نه‌چيته ژير ناو.
 غَوَاصَةٌ: سَفِينَه تَبْحَر تحت الماء/ ژير شاو گه‌ي،
 كه‌شتي ژير ناو، ژير ناوي.
 مَغَاص: مَكَان الغوص/ قولايي.
 غوط:
 غاط. غَوَطَ: حَقَرَ/ مه‌لي كهن، چالي كرد.
 - : فيه/ دَخَلَ/ تَي چو، پياچو، چوه ناوي.
 - : في الماء/ اِنْفَعَس فيه/ نَقوم بو، چوه بن ناو.
 غَوَطَ: عَمَّقَ/ قولايي كرد.
 تَغَوَّطَ: قَضَى الحاجَّة/ ده‌ستي به‌ ناو گه‌يان، پيسايي
 كرد، گوي كرد، ريا.
 غَوِيَط: عَمِيَقَ/ قول.
 غَوَطَ: عَمَّقَ/ قولايي، قولايي.

غُوَطَةٌ: مَوْضِع كَثِير الماء و الشَّجَر/ زَوَنگ، زه‌لكاو.
 غائط: بُرَاز/ پيسايي، گو، ري.
 - : غاط. غَوَطَةُ: المَطْمَئِن من الارض/ زه‌وي نَزمان،
 چال.
 غوغ:
 غَوَغَاء: الجراد حين يَخْف الطيران/ هَيْرَشِي كوله.
 - : غاغ: الكَثِير المَخْتَلَط من الناس/ ته‌له‌باقي، چپه.
 - : - : سَفَلَةُ الناس/ مه‌رچي و په‌رچي،
 نازاوه‌چي.
 - : الجَلْبَةِ و اللغظ/ قاووقيز، ده‌نگه ده‌نگه،
 قپه‌قپه، مه‌راو هوربا، گرم و هوپ.
 غاغ: الحَبِيقَ/ رَيحانه، ربحان.
 غول:
 غَال. اِغْتَالَ: اَتاه من حيث لا يَدْرِي/ له‌ناكاو بؤي
 هات.
 - : - : قَتَلَ غَدْرًا/ به‌ناپه‌وا كوشتي، تيرتري
 كرد.
 - : - : سَرَق بِالخَدَاع/ به‌مه‌ل خه‌له‌تان دزي لوت‌كرد.
 اِغْتِيَال: قَتَلَ/ كوشتن، كوشتنی ناپه‌وا، تيرتري.
 غَيْلَةٌ: اِغْتِيَال/ خَدَاع/ خه‌له‌تاندن، گزي، فيل، ده‌ست برين.
 - : اِلسَم من اِغْتِيَال/ كوشتنی ناپه‌وا.
 غائلة: غُول/ داهيه/ كاره‌سات، به‌لا، چورتم.
 غُول: صُدَاع، سُكْر، مَشَقَّة/ سه‌رنيشسه، سه‌رخوشی،
 ناپه‌حه‌تي، مان ويرانی.
 غُول: حَيوان و همي مَخِيْف/ ديو، ده‌عبا، درنج.
 - : حَيَّة/ مار، نه‌ژديها.
 غُولَةٌ: اِنْثَى الغول/ ده‌له‌ ديو.
 غوي:
 غوي. غَوِي: ضَلَّ/ وَيَل بو، ون بو.
 - : - : هَلَك/ توشی به‌لا بو.
 - : غَوِي. اِغْوِي. اِسْتَفْوِي: اَضَلَّ/ خه‌له‌تاندي،
 فريوي دا، ده‌ستي بپي، مه‌لي خه‌له‌تان.
 - : خَابَ/ ناوَمَيَد بوو.
 غِي: اِغْوَاء/ تَضْلِيل/ خه‌له‌تاندن، فريودان، ده‌ستبرين.

- غِيَّةٌ. غَوَايِه: ذَنْبٌ. ضَلَالَةٌ/ تَوْش بُون، تَاوَان وَ كَوْنَاه،
له دست دهرچون، له رتی راست لادان، هَلْ خَه لَه تان،
گومپایی.
وَلَدٌ غِيَّةٌ. اِبْنُ غِيَّةٍ: اِبْنُ زَنِي/ زَوَلٌ، بِيح، حَه رَام زَادَه،
بِيژِي.
غَاوِي: مُضَلَّلٌ. خَدَّاعٌ/ فَرِيودَه، دَه سَتَرِي، هَلْ خَه لَه تَتِي.
غَاوِي: هَاوِي/ بَارِي، (كُوتَرِيان)، حَه زَانِي كَر.
- غَوِيٌّ: الضَّالُّ وَ الْمُنْقَادُ لِلْهَوَى/ شَهِيدَا،
پَه رُؤْش، وَيَلْ.
غِيَّةٌ. غَوِيَّةٌ: هَوَايَةٌ/ خَوَايَا، وَيَلْ بُون، حَه زَانِي كَرْدَن.
مَغْوَاةٌ. مَغْوَاةٌ: مَضَلَّةٌ/ لَه رَتِي رَاسْت لَادَان، فَرِيو
خَوَارْدَن، گومپایی، گومپاويون.
- اُغْوِيَّةٌ: مَهْلِكَةٌ/ يَهْلَا، كَارِه سَات، چورْتَم.
حَفَرٌ لِأَخِيهِ اُغْوِيَّةٌ: اِي وَرَطُهُ/ دَاوِي بُونَايَه وَه، بِيړِي بُو
هَلْ كَه نَد، خَسْتِيَه گِيژَه وَه.
وَقَعَ النَّاسُ فِي اُغْوِيَّةٍ: اِي فِي مَهْلِكَةٍ/ تَوْشِي بَه لَه
بُون، كَه وَتَنَه گِيژَه وَه، كَارِه سَاتِيان بَه سَه رَهَات.
غِيْبٌ:
غَابٌ: غَرَبٌ. اَفْلٌ/ وَن بُو، خَوِي شَارْدَه وَه.
- تَغْيِيْبٌ: ضَدُّ حَضْرٍ/ نَهَات، نَه بُو، لَه وِي نَه بُو،
نَامَادَه نَه بُو، بَزْد بُو.
- عَنِ الْبَالِ: نَسِيٌّ/ لَه بِيړِي چَوَه وَه، لَه بِيړِي كَرَا.
- عَنِ صَوَابِهِ: اِغْمَى عَلَيْهِ/ لَه مَوْش خَوِي چَوِي،
بُورَايَه وَه، بُورَدَه وَه.
- عَنِ الصَّوَابِ: اِضَاعَ صَوَابَهُ/ مَوْشِي نَهَا، شِيړَه بُو.
- الشَّيْءُ فِي الشَّيْءِ: اِسْتَتَرَ/ تِيَا وَن بُو، تِيَا
شَارْدَرَايَه وَه.
- اِغْتَابٌ: وَشِي بَه/ پَاشْمَلَه بَاسِي كَرْد، بُوخْتَانِي بُو
كَرْد.
- عَنهُ: بَعْدَ عَنهُ/ لِيِي دُورَكِه وَتَه وَه.
- تِ الشَّمْسِ: غَرِيْبٌ/ نَاوَابُو، خَوْرَنَاوَا بُو.
- عَنِ بِلَادِهِ: سَافَرٌ/ رَوِي، كَرچِي كَرْد، دُورَكِه وَتَه وَه،
نَاوَارَه بُو.
اِغْتَابَهُ: عَابَهُ وَ ذَكَرَهُ بِمَا فِيهِ مِنَ السُّوَاءِ/ گَاانْتَهِي
پِي كَرْد، قَسَمِي نَاشِيْرِيْنِي شُوِيْن خَسْت، بَه نَاشِيْرِيْنِي نَاوِي
هِيْنَا، بُوخْتَانِي بُو كَرْد، پَاشْمَلَه بَاسِي كَرْد.

غَيْبٌ: مُسْتَتِرٌ/ نَادِيَار، وَن بُو، نَهِيْن.
- غَيْبَةٌ. مَغِيْبٌ: عَدَمُ وُجُودٍ/ نَه بُوون، نَادِيَارِي.
عِلْمٌ اَلٌ - : عِرَافَةٌ/ جَادُوگَرِي، نَادِيَارِزَانِي، جُوگِيْتِي.
عَالَمٌ اَلٌ - : عَالَمُ الْخَفِيِّ/ جِيهَانِي شَارِرَاوَه، نَادِيَار.
عَالَمٌ اَلٌ - : عِلَامُ الْغِيُوبِ/ نَادِيَارِزَان، نَهِيْن زَان.
غِيَابًا: عَنِ ظَهْرِ قَلْبٍ/ لَه بَر.
غِيَابٌ وَ مَغِيْبٌ الشَّمْسِ: غُرُوبُ الشَّمْسِ/
خَوْرَنَاوَابُون.
- عَدَمٌ وَ وُجُودٌ/ نَه بُوون، لَه وِي نَه بُوون، نَه هَاتُو،
نَامَادَه نَه بُوون، دِيَارَنَه بُوون.
حُكْمٌ غِيَابِيٌّ: صُدُورُ الْحُكْمِ فِي حَالَةِ عَدَمِ حَضُورِ
الْمُتَّهِمِ/ نَه رَمَانِي پَاشْمَلَه.
غَائِبٌ: ضَدُّ حَاضِرٍ/ نَامَادَه نَه بُو، نَه هَاتُو، بَزْد.
- مُسْتَتِرٌ/ وَن، نَادِيَار، شَارْدَرَاوَه، نَهِيْن كَرَاو.
اَلٌ - فِي النَّحْوِ: الشَّخْصُ الثَّلَاثُ/ كَه سِي سِيِيَه، بَزْد.
مَغِيْبٌ الشَّمْسِ: غُرُوبُ الشَّمْسِ/ خَوْرَنَاوَا.
غِيْبِيَّةٌ: غُرُوبٌ/ خَوْرَنَاوَابُون.
- ذَهُولٌ. فُقْدَانُ السُّوَعِي/ لَه مَوْش خَوچُون،
بُورَانَه وَه، بُورْدَنَه وَه، بِي مَوْشِي.
- الْمَوْتُ/ سَه رَه مَرگ، گِيَا نَه لَه.
مُغْتَابٌ: وَاشٌ/ بُوخْتَان كَر، پَاشْمَلَه بَاسِي كَر.
غَابٌ. غَابَاتٌ: ذَاتُ الشَّجَرِ الْمَتَكَاثِفِ/ دَارِسْتَان، چَرِي.
غَايَةٌ: اِجْمَةٌ مِنْ قِصَبٍ/ قَامِيْشَه لَان، زَه بَه نَك.
- اِجْمَةٌ/ جَه نَكَه ل، دَارِسْتَان، بِيْشَه لَان، بِيْشَه.
مُغِيْبٌ. مُغِيْبَةٌ: زَوْجَةٌ مَنفَصِلَةٌ عَنِ زَوْجِهَا/ رُئِي جِيَا
بُو لَه مِيْرْدَه كَه ي.
غِيَابٌ. غِيَابَةٌ: قَبْرٌ/ گُورُن گُولَكُو، چَال.
- : قَعْرٌ. بِن.
غِيْثٌ:
غَاثٌ: نَزْلُ الْغِيْثِ/ بَارِي، بَارَان بَارِي.
غَيْثٌ: مَطَرٌ/ بَارَان.
غَيْدٌ:
غَيْدٌ: مَالَتُ عُنُقَهُ/ مَلِي خَوَار بُوَه وَه.
- : لَانْتُ اِعْطَافَهُ/ شَلَه پَه تِي بُو، خَوَارُو خِيْج بُو،
تَه پَه تِرَه بُو.

تغاید فی مشیتہ: تمایل و تثنی لینا/ شلہ پہ تیبیان
 نہ پوری، بہ لہ لہ لہ ق بہ پڑوہ نہ جو، بہ لام لا اولادا نہ کہوت.
 اَعْيَد: لَيِّن الاعطاف/ شلہ پہ تئ، تہ پہ ترہ.
 عَيْد: نُعومة/ نہ رمی، وردی، نیانی.
 عَيْدان: شباب/ لاوتتی، ہرزہ کاری، گہنجیتی.
 غادة: المرأة اللينة/ نہ رم و نیان، شوش.
 غیر:

غیر: سوي/ بیجگہ، جگہ، جگہ لہ، بیجگہ لہ.
 - آخر/ دی، تر، ہی تر، دیکہ.
 - خلاف/ جیاواز، جیا.
 - صاف/ ناپاک، لیل.
 - مالوف/ ناباو، ناٹاسایی، نابہجئ.
 - موجود: غائب/ نہ بو، نہیہ.
 - تغییر الحال/ تبدیل/ گزیرین لہ چاکہوہ بو

غار منه: حَسَدَ منه و کرهه/ لئین زؤم بو، غیرہی لی
 کرد، رہشکی لی کرد.
 - علیہ: کرہ شرکۃ الغیر فی حقہ/ بزوی بہ پرؤش
 بو.

خرابیہ.
 لیس - : لیس إلا/ تہ نہا ہیچی تر، ہر نہوہ نہدہ.
 لا - ذلك/ ہی تر، ہی کہ.
 و - فقط/ تہ نہا، ہی ترنا، ہس، ہر نہوہ نہدہ.
 من - : بلا/ ہن، بہ ہن.

اغارة: حَمَلَهُ على الغیره/ زؤمی کرد، غیرہی پئ کرد،
 دیکہ دیقی دا.

غیض:

غیر: بَدَل/ گزوی.
 غایز: خالف/ جیاوازی کرد.

غاض: تَغَيَّرَ. إِنْغَاضَ الماءُ: نَقَصَ أو غَارَ أو
 نَضَبَ/ کہم بوہوہ، نیشتہوہ، کہمی کردہوہ، زہوی
 قوتی دا.

- بادل/ گزیرہوہ، نال و گزوی کرد.
 تَغَيَّرَ: تَبَدَّلَ. تَحَوَّلَ/ گزوا.

غَيَّضَ: أفاض الماء أو الثمن: نَقَصَهُ/ کہمی کردہوہ.
 غَيَّضَ: سَقَطَ لم يتم خلقه/ مندالی لہ بارچو، نابہ کام.

تغایرت الاشیاء: اِخْتَلَفَتْ/ جیاواز بو، جیایی تیا بو.
 - الاشیاء: تَنَوَّعَتْ/ ہمہ جور بو.

- : قليل/ کہم.
 هذا - من فيض: قليل من كثير/ نہمہ کہمی زؤرہ،
 مشنتی لہ خہرواری، کہمیک لہ زؤر، زؤری ماوہ،

غیرۃ: الاسم من غار يغار أو يغیر: حَسَدَ/ زؤم،
 رہشک.

لہ کوئی بہ تی.
 غَيَّضَ: اِجْمَعُ/ جہنگہل، دہوہن، زؤنگ، زہلکاو.

- نَحْوَةَ حماس/ پەرؤشی، پیاوہ تی، جؤش و خرؤش.
 غیور مغوار. غَيْرَان. غَمْرِي: حسود/ زؤمدار، رہشکن.

غیظ:

- : ذو نحوه: حَمْسٍ/ پەرؤش، پیاوہ تی، پەرؤہ،
 خہم خؤر، جگہ رسؤز.

غَاطَ. غَيَّظَ. غَايَظَ. اِغْطَاظَ: اِغْضَبَ/ توپہی کرد، رقی
 ہلسان، دیقی پئ کرد.

غَمْرِي: ضد انانی: محب للآخرين/ کہسان ویست،
 خؤنہ رست، کہسان دؤست.

تَغَيَّرَ. اِغْتَاظَ. اِنْغَاظَ: اِغْضَبَ/ توپہ بو، رقی ہلسا،
 زویر بو.

غَمْرِيَّة: ضد انانیتۃ: حُب الغیر/ کہسان ویستی،
 خؤنہ ویستی.

غَيَّظَ. اِغْتَايَظَ: اِغْضَبَ/ توپہ ہی، توپہ بون، چارپس بو،
 رق، قین، دیق کردن.

غیار. تَغْيِير: اِبْدال/ گزیرین.
 قطع أو اجزاء - / پارچہ، پارچہی گزیرین، یہ دہگ.

مَغْيِظَ. مَغْتَاظَ: حَانِقُ/ توپہ، چارس، وہرس، زویر.
 اِغْطَاظَ: اِثارة الغضب/ توپہ کردن، رق ہلسان، دیقہ.

- : تَغْيِير: تَبَايُن. تَنَوُّعُ/ ہمہ جوری، بابہت زؤری.
 مُتَغَيِّر: مُتَبَدِّلُ/ گزوا.

غیل:

غالت. اغالت. اغلית المرأة ولدها: ارضعتہ و ہی
 حامل/ شفت زئی کرد، بہ سکی پەرؤہ شیری نہ دا بہ
 مندالہ کی.

غیل:
 غالت. اغالت. اغلית المرأة ولدها: ارضعتہ و ہی
 حامل/ شفت زئی کرد، بہ سکی پەرؤہ شیری نہ دا بہ
 مندالہ کی.

غائلة. مغیل: المرأة ترضع ولدها و هي حامل/ سك
پری منداله بهر، شفته ژئی کر.
(غَيَّلَت الغنم: انتجت في السنة مرتين/ سألني دو جار
زا، شفته ژئی کرد.

غَيْل. لَبَنُ الْغَيْلِ: لَبَنُ الْحَامِلِ/ شیری سک پری، شیری ناوس.
غيله: خديعه (راجع غول)/ خه له تاندن، فیل، ته له که.
- : إرضاع وقت الحمل/ شیردان له کاتی سک پریدا.
إغتيال: قتل على غِرَّة/ کوشتنی نارهمو، رهش کوژی، تیرۆز.
- : الأموال/ جهردهیی.

غائلة: الشر. الحقد الباطن/ رق، قین، دلره شی.
غَيْلُ: الغلام السمين/ خپو خه پان، گوشتن، قه له و.
غیم:

غَيِّمَتْ. غَامَتْ. أَغْمَتِ السَّمَاءَ، كَانَتْ أَوْ اصْبَحَتْ ذَاتَ
غِيمٍ/ هورری مینا، کردی به هور، یو به هور، ناسمان دای
به یه کدا.

غَامَ. أَغْيَمَ: عطش/ تینوی بو.

غیم: سحاب/ هور

- : عطش/ تینویتی.

غَيْمَةٌ: سحابة/ په له یه ک هور.

مَقْبُومٌ: عطشان/ تینو.

غیسی:

غَيَا الْغَايَةَ (أَي الرَايَةَ): نَصَبَهَا/ نالای مه ل کرد،
به یاخس جه قان.

- : أَغْيَا. تَغَيَّيَ الْغَايَةَ: ثَبَّتَ الْهَدَفَ/ مه بهستی

دهست نیشان کرد، نامانجی دیاری کرد.

- : بَلَغَ الْغَايَةَ/ گه یشته مه بهستی، به نامانجی

خوی گه یشت.

غَايَةٌ: رَايَةٌ/ نالای، به یداخ.

- : مَدَى. طَرَفٌ/ سنور، پری، لا، توخوب.

- : قَصْدٌ. غَرَضٌ/ مه بهستی، نامانج.

- : التَّاجِرُ: لَافِتَةٌ. لَوْحَةٌ الْأَسْمَاءِ/ ته خته ناو.

- : مُنْتَهَى/ نهوپه پری، نهوپه په که ی.

ل - كَذَا: لِحَدِّ كَذَا/ تاراده ی، مه تا کو.

ل - مَا: إِلَى (أَنْ) تَأْوَهُ كَو، مه تا، تا.

لِلْغَايَةِ: جَدًّا/ نهوپه پری، تقد.

- ف: - الشیء: دقنه و حَبَاهُ / شاردیه‌وه.
- ف: مُمّ / دوابی، له دوابی، له وه‌دوا، پاشان.
- فَنَرِ الْمَكَانُ: كان فيه (و كثر فيه الفار) مشكى تقدبو.
- فَار: حیوان من القوارض / مشك.
- فَار: یوما ف یوما / ریز له دواى ریز.
- ال - الكبير: جرد / رنق، جرج.
- ضَرِيه ف مات / لئی دا دوابی مرد.
- سم ال - : زرنیخ / مهرگه‌مو.
- فَات: فات:
- مَصْنِيْدَة ال - / تله، تله‌مشك.
- إِفْتَاتُ بَرایه: اِسْتَبَد / قیرسجه‌یی کرد.
- فَارَة: واحِدَة الفار / مشكك.
- عَلَى الْبَاطِل: اِخْتَلَفَهُ / دروی (مه‌ل به‌ست، له‌گه‌ل
- ال - العمياء: خُلد (و الجمع مناجذ) / مشك كویزه.
- کردم).
- فَاس: فاد:
- فَاس. فاس: اداة قطع الخشب / تور، توراس،
- فَادَة: اصَابَ فُوَادَه / دای له دلی.
- تورداس، دارپاج.
- الخَوْفُ فَلَائًا: صَيْرَهُ جَبَانًا / ترسا، ترسی لَ نیشته،
- : - : مِعْرَقَة / زهوی رن، خاک رن، پاچه‌کوله.
- ترسانی، زاره‌تره‌ک بو.
- فَال: فَنَد، فَنَد. شكا فُوَادَه / هاواری دلی کرد.
- فَافَاعَل. تَفَاعَل: ضِد تَشَاعَم / رون بیینی کرد، باش بیینی
- فُوَاد: قَلْب / دل.
- کرد.
- من صميم ال - : من اعماق القلب / له ناخی دله‌وه.
- : اِحْسَنَ الظَّنَّ / نیه‌تی باش بو.
- فَنِيْد: جبان / ترسنوک.
- مُتَفَاعَل: ضِد مُتَشَاوَم / رون بین، باش بین.
- : نار / ناگر.
- فَال: ضِد الشُّوم / نوقلانهی خۆشی.
- : مَشْوَى / برژاو.
- تَفَاعُل: ضِد تَشَاوَم / رون بیینی، باش بیینی.
- مِفَاد. مِفَادَة: خَشْبَة تحرك بها النار: سَفُودَه / کوله‌ورن.
- فَاو: فَاو:
- فَأَى. فَأَى: فَلَاقَ. صَدَحَ / له‌تی کرد، قلیشانی.
- فَأَر الشَّرَاب: حَفَرَه / مه‌لی کهنه، مه‌لی کولی.

تَفَأَى: اِنْفَأَى: اِنشَقَّ. اِنْفِرَج / لَت بُو، قَلِيشَا، دَه مِی دایه وه.

اِنْفِیَاع: اِنْفِرَاج / بِلَایِوَنه وه، لَت بُوَن، کَرَت بُوَن، یه کَالَابُوَن، دَه م کُردنه وه.

فَنَّة: طَانفَة. جَمَاعَة / کُومَه ل، دَه سته، تِیپ، بَره، پَؤَل، چَه نَد.

فَانْدَة (فِی فِید) فَاَت فِی (فُوت) فَاَتُورَه (فِی قُتِ) فَاَجَا (فِی فِجَا) فَاَح (فِی فُوح وَفِیج) فَاَد (فِی فِید) فَاَر (فِی فِیور) فَاَرِی (فِی فِرِی) فَاَز (فِی فِوز) فَاَس (فِی فَاَس) فَاَسُو لِیَاء (فِی فِصَل) فَاَض (فِی فِیض) فَاَضِ (فِی قُضُو) فَاَق. فَاَقَه (فِی فُوق) فَاکَهَة (فِی فِکَه) فَاَلوُج (فِی فِلذ) فَاَنُوس (فِی فِنس) فَاَه (فِی فُوه) فَاَوُض (فِی فُوض)

فَت: فَنَّت: کَسَر بِلَا صَا یَع / وِر دِی کُرد، هَلِی وِه رَا ن.

الخَبِزُ فِی المَرَق: ثَرَد / تِی گُوشِ.

فِی سَاعِدِه لَو عَضِدِه / اَضَعَفَه / بِن هِیْزِی کُرد، هِیْزِی لَی بَی.

فِی عَضِدِه کَسَر قُوْتَه وَ قَرَق اِعْوَانَه / کَه سِی پِیُوَه نَه مِی شَت.

تَفَنَّت. اِنْفَت: کَطْم / وِر دِی خَاش بُو، هَلِی وِه رِی، دَا پَزَا، هَه پِیرون بَه هَه پِیرون بُو.

فُتَات. فُتَات. قُتِیْتَه: حَطَامَة مَاتَفَنَّت مَن الشِیء / پَارچَه، تَه لَه زَم.

تَفَنَّت: تَكَسَّر / وِر دِی بُوَن، وِر دِی خَاش بُوَن، هَه لَوَه رِی ن، دَا پَزَا ن.

فُتَا:

فُتَا النَّار: اَطْفَاها / کُورْ نِی ه وه.

فُتِیءَ عَنه: اِنکَف عَنه / وَا زِی لَی هِیْنَا، دَه سْتِی لَی هَلِی گُرت.

مَا فُتَا. مَا فُتِیءَ: مَا زَالَ / مِی شَتَا.

فُتِج:

فُتِج: ضِد اَغْلُق / کُردِی ه وه، خَسْتِی ه سَه رِی شَت.

کَشَف: اَظْهَر / دَه رِی خَسْت، کُردِی ه وه، خَسْتِی ه ی و.

القَنَاة: حَفَرها / جُزْگِی لَی دَا، هَلِی کَه نَد، بَه رِی دَا یه وه.

النُور: اَشْنَل / دَا ی گِی رِی سَا ن، هَلِی گِی رِی سَا ن.

عَلِیَه: کَشَف لَه الغِیْب / بَه خَسْتِی بُو گُرتَه وه، فَا لَی بُو گُرتَه وه، بُو ی تِی پِوَانِی.

اِفْتَتِح: بَدَأ / دَه سْتِی پِن کُرد.

الْبِلَاد: اِسْتَوِی عَلِیَه / دَا گِی رِی کُرد، دَه سْتِی بَه سَه رَا گُرت.

الاحتفال / کُردِی ه وه.

المشروع: اَسَس. اِشْنَأ / دَه سْتِی پِن کُرد، دَا یه مَز رَا نَد، کُردِی ه وه.

الله عَلِیَه: عَلمُه وَ عَرفُه / خُوا دَه رِی لَی کُردَه وه.

الله عَلِیَه: نَضْرَه / خُوا سَه رِی خَسْت.

سِرَه عَلِی فِلَان: بَا ح لَه بَه / رَا زِی خُزِی پِن وِت، دِر کَا نِی، نَاش کُرا ی کُرد.

اِنْفَتِح: اِنکَشَف / کُرا یه وه، دَه رِکَه رِی، نَاش کُرا ی و.

فَاتِح: بَادَأ / دَه سْتِی پِن کُرد، کُردِی ه وه، دَه سْت پِی شِکَه رِی کُرد.

اِسْتَفْتِح: بَدَأ / دَه سْتِی پِن کُرد.

اِفْتَتِح: ضِد اَغْلُق / کُردِی ه وه، خَسْتِی ه سَه رِی شَت.

التاجر: بَا ع اَوَّل بَیْعَة فِی یَوْمَه / یه کَه م فِرُوشْتِنِی بُو، سَفَتَا حِی کُرد.

فُتِح: ضِد اِغْلَاق / کُردنه وه، خَسْتِنه سَه رِی شَت.

نُصْر / سَه رِکَه وِت ن.

البَحْت: کَشَف البَحْت / فَا لَی گُرتَه وه، رَمَل لَی دَا ن، تِی پِوَانِی ن.

البلاد: غَزُو. اِحْتِلَال / دَا گِی رِی کُرد ن.

یوم ال - : یَوْم القِیَامَة / رُوْزِی (حَه شَر، قِیَامَة ت، زِی نَدِی وِی نَه وه، هَه سَتَا ن).

فُتُوحَات: مَاتَفِج مَن البِلَادَان بِالْحَرْب / دَا گِی رِی کُرد ن، دَا گِی رِی کَری.

فُتْحَة: المَرَة مَن فُتِح / کَه لَه بَه ر، کَه لَی ن، دَه لَاقَه، کُور ن، دَه رِجَه.

نُصْبَة: عِلَامَة الفُتِح / سَه ر.

فُتْحَة: فُرْجَة / کُور ن، شِوِی نِی سَه رِی کُرد ن.

فَاتِح: فُتَا ح / الذِی یَفْتَح / کَه رَه وه، نَه وه ی شَه کَا تَه وه.

بَادِیء / دَه سْت (پِن کَه رَا، پِی ش کَه رَا).

البلاد: غَا زِی / دَا گِی رِی کُرد ن.

- ضِد قائم/ کال، رهنگی کال.

فَتَّاح: من صفات الله. يَفْتَح ابواب الرزق/ دهوی خیرک رهوه.

- : حاکم. قاضی/ داوه.

فَتَّاحَةُ العُلب و القناني/ که رهوه، هال پچی.

فَاتِحَةٌ: اول/ سه رتا، دست پز کردن، کردنه وه، دنیاجه.

- الكتاب: مُقَدِّمَةٌ/ پیشه کی، سه رتا.

ال-: سورَةُ الفاتحة/ سوره تی فاتحه، یه کم سوره تی قروران.

إِفْتِتَاح: ابتداء/ دست پز کردن، کردنه وه.

- رَسْمِي باحتفال: تَدشِین/ کردنه وه.

إِفْتِتَاحِيَّة: المقال الأول/ سورتا، پیشه کی.

إِسْتِفْتِاح: بَدَأ/ دست پز کردن.

- التاجر: اول بیع/ یه کم فروشتن، سفتاح.

مِفْتِاح: مِفْتَح: اداة الفتح/ کلبل.

القفل و المِفْتِاح/ کلبل و کلوم، کلبل و قفل.

مَفْتُوح: ضِد مُغْلِق/ کراهه، دست پز کرا، زوق.

فُتُوح: اول المطر الوَسْمِي/ بارانی په له، یه کم بارانی پایز.

فَتر:

فَتر: تَفْتَر: هَدَأ/ مِین بو وه، نیشته وه، هیواش بو وه، هاتوه سه رخوی.

- : العاء سَكَن حَرَّة/ ساردبو وه، شيله تین بو.

- : الجسم: لانت مفاصله/ جومگه کانی نرم بون، خاویبو وه، لهش خاویبو وه.

- : عن العمل: قَصَرَ فيه/ کم ترخه می کرد له نیشدا، ساردبو وه.

فَقَّر: أَفْتَر العاء: جعله فاتراً/ ساردی کرده وه، شيله تینتی کرد.

- : هَدَأ/ هیواشی کرده وه، مِینتی کرده وه.

- : حمله على الفتور/ ساردی کرده وه، مینایه وه سه رخوی.

فاتر: بین الحار و البارد/ شيله تین، شله تین.

- الهمة: واهن. مهمل/ که مترخه م، گوینده ره، لهش قورس.

فُتور: توسط درجة الحرارة/ شيله تین، مام ناوه ندی، شله تین.

- الجسم: إسترخاء/ لهش خاوی، ساردی.

- الود أو العلاقات: جَفَاء/ ساردی، ناکوکی.

- الهمة: إهمال/ که مترخه می، شینته می.

مُتَفَتِّر: ضد مُسْتَمِر/ که مترخه م، نابرده وهام، سارد. فُترة: هُدنة/ وچان، پشو، حه وان وه.

- : حين: بُرهة/ ماوه، کات، وچان، دهم.

- : سَمَك رَعَاد/ ماسیه له رزه.

- : الأتکسار و الضعف/ لهش خاوی، تیک شکاوی.

فی فترات متقطعة: بین وقت و آخر/ ناویه ناو.

فتر: ما بین طرفی الأبهام و السبابة/ قولنج.

فاتورة: فاتور: بیان المطلوب: كشف الحساب/ لیسته، لیسته ی نرخ، بارنامه.

فتش:

فَتَش: فَتَش المکان: بَحَث/ پشکنی، گه را، ته ی کرد.

- : - : فَحَص و راقب/ تیی روانی، چاوی لئوه بو.

- : الأمر: إستقصی لئى کولیه وه، توئیزیه وه.

- : عن: بَحَث عن/ گه را، بوی گه را، به دوا یا گه را.

فَتَش: نَبَش/ پشکنی، کولیه وه، چینه ی تیا کرد.

فَتَّاش: فَاحِص/ پشکنه ر.

- : مَفْتَش/ پشکنیار.

تفتیش: بَحَث/ گه ران، چاوگیزان، پشکنیاری، پشکنین، ته ی کردن.

- : فحص/ تیزوانین، ای پورد یونه وه.

مَفْتَش: مُراقِب/ پشکنیار، سه رجه ره، سه رنجکار.

- : عام/ پشکنیاری گشتی.

فتق:

فَتَق: فَتَق الثوب: نَقَض خیاطته/ هالی ته قان، هالی وه شان.

- : - : شَق/ لریزی تی کرد، لپانی، دای دپی، هالی دپی.

- : تَفَتَّق بالكلام: انطلق به لسانه/ زمانی کرایه وه.

تَلْتَق: اِنْتَق/ تَشَق/ دپا، هالی ته قی، هالی دپا.

فُتق: شَق/ هالی ته قین، هالی وه شان، لپان، پچپان.

- : خِصْب/ پیت.

ف

- حَزَام ال - / پشتمنی قوی.

مَفْتُوق. فَتِيق: مَشْفُوق/ مهال ته قیو، مهال وه شار، دراو.

- الصفاق/ قوی، مهناودراو، گه دهول.

إمراة فُتُق و مُتَّفَقَة بالكلام: حدیدة الكلام سریعه

الاجابه/ خَوْش دهم، دم کراوه.

رجل فتیق: سریع الاجابه/ خَوْش دهم، دم کراوه.

فتك:

فَتَك به: بَطْش/ په لاماری دا، هیرشی برده سهر، شری کرد.

- به: قتله/ کوشتی.

فَتَك: قَتْل/ کوشتن.

فَاتَك: قاتل/ پیاو کوژ، بکوژ.

- : جری، شجاع/ نازا، جهربه زه.

فَتَاك: قَتَال/ کوژره، کوشنده.

قتل:

فَتَل: قَتَل/ بَرَم/ بایدا.

- الحبل: جدل/ هونیه وه، بایدایه وه، لولی دا.

- القطن أو الصوف: غَزَلَة/ رستی.

فَتَل. اِفْتَل/ بادرا، ریسرا، هونرایه وه.

فَتَل. بَرَم/ بادان، بادانه وه، رستن، ریسان.

فَتَلَة: المَرَة من فتل/ بایه، پلنک.

- : خیط/ تاله دهن، کشتهک.

فَتَال: الذي يَفْتَل/ ریسر.

فتیل. مَقْتول: مبروم/ بادراو، هونراو، لول دراو، ریسراو.

- فتيلة المصباح/ پلیته، پلیته ی چرا.

- الجروح/ شاپلیته، پلیته ی برین.

- المفرقات/ پلیته، شاپلیته ی ته قه منی.

مَفْتَل: آلة الفتل/ ریسر، خه پره، ته شی.

فتن:

فَتْن. فَتْن. اِفْتَن: سَبَب العقل/ شهیدا نهکا، شهیدای کرد.

- : اغری/ له خشته ی برد، فریوی دا، هالی فریوان.

- علیه: وشی به. مَلَح/ راستی لئوت، دوزمانی لئوکرد.

- اِفْتَن دینه: مال عنه/ له ناین و له رتی راست لایدا.

- : اِخْتَبَر/ تا قی کرده وه.

- . . - . اِفْتَن: اوقع فی الفتنة/ نازاوه ی نایه وه، دوزمانی کرد، دانی به شه پ.

فَتْن. اِفْتَن به: جُن/ بوی شیت و شهیدا بو.

- : فی دینه: مال عنه/ له رتی راست لایدا، له ناین لایدا.

فَتْنَة. اِفْتَنان: سَلَب العقل/ دل رفیتی، فریودان، شهیداکردن.

- : سحر الجمال/ جوانی، جوانیتی.

- : كَفَر. عَدَم اِيمان/ بین باوه پری، کفر.

- : شَعَب/ گیزه شیویتی، نازاوه، یاخی گه ریتی، یاخی بون، نازاوه نانه وه.

- : اِختلاف الناس/ ناکوکی، دوبه ره کیتی.

- : مِحَنَة. بَلَوی/ به لا، په زاره، ناخوشی، گیچهل، چوپم.

- : خَبْرَة/ خاراوی.

- : فضیحة/ نابروچون، نهنگی، ریسواپی.

- : المال و الاولاد/ مال و مندال.

فَتَان. فَاتِن: خَلَاب/ دل رفین، جوان، دل بهر، چاو (خومار) به خومان.

- : مُقَر/ فریودره، ویدون.

- : مُبَلِّغ. وقاع/ دیو، دوزمان، تریچین، فیتنه.

- : الشیطان/ شهیتان، نه هریمن.

- : اللص/ بز، جهرده.

- : صانع/ زهرنگر، زینگر.

فتن. فتون: مسلوب العقل/ شهیدا، شیت و شهیدا.

فاتن: المضل عن الحق/ له راستی و ناین لاداو.

- : فتان. شیطان/ شهیتان.

فتانان: الذهب و الفضة/ زینو زیو.

فتانة: الحجر الذي یُخْتَبَر به الذهب/ سهنگی محهک.

مفتون: مجنون/ شیت، شهیدا، دیوانه.

فتو:

افتی فی المسألة: اخرج فیها فتوی/ رایدا، رایده ریبی، فتوا ی دا.

استفتی: طلب الفتوی/ داوا ی رایکرد، رای پرسی، داوا ی فتوا ی کرد.

- طلب رأيه/ پرسی پښ کرد، راوښتی پښ کرد، رای وهرگرت.

فَتَى. تَفْتَى: كان فتى/ گنج بو، لاریو، هرزه کار بو.

تَفْتَى الرجل: تكلف الفتوة/ خوئی گنج کرده وه، تهرپیری کرد.

فُتُوِي. فُتُوِي: رای قانونی/ رای یاسایی.

- حلة شرعية/ یاسافیل، فیتلی یاسایی.

مُفْتًى: مُفْتًى: الذي يعطى الفتوى/ راده، موفتی.

إستفتاء: إستشارة/ راوښکردن، راوه رگرتن، راپرس.

- الناخبين. إستفتاء الشعب. إستشارتهم/ رای گه له وهرگرتن.

- عام/ راوښتی گشتی.

فُتُوَةٌ: سَخَاءٌ و كرم/ به خشندهیی، دست بلاوی.

- فتاة: شَبَابٌ/ لاری، گهنجیتی، هرزه کاری.

- عریید/ خوږی، شه پانی، شه قاوه.

فَتَى: شاب/ گنج، لاری، هرزه کار، کور.

- صَبِيٌّ/ مندل، کور.

- السخى الكرم/ به خشنده، دست بلاوی، پیاوچاک.

فتاة: شابة/ گنج، هرزه کار، کور.

- صبيبة/ مندل، کچ، کیزوله، دست کچ.

فَتَيَانٌ: الليل و النهار/ شه ور و ژږ.

فج:

فَجٌّ. أَفَجَّ: فَتَحَ و بَاعَدَ بَيْنَ رَجُلَيْهِ/ لنگی بلا کرده وه، گه لای بلا کرده وه.

- في المشى: اسرع/ خیرا روی، گورج بو له رویندا، هه ننگاری زلی نا.

- في المشى: إتسع ما بين رجلية عند المشى/ گه لاوگه ل رویی.

مُفَجٌّ. أَفَجَّ. فَجَّجَ: فَرَسَحَهُ/ گه ل بلاو، گه لاوگه ل، گه ل نش.

فَجٌّ: فجاج: طريق بين جبلين/ رینگه ی نښوان شاخ.

فَجٌّ: غیر ناضج/ زک، نه گه بیو، ناکام، تفت، سهوز.

فجاء:

فَجَّأً. فَجِيءَ. فَجَّأً: باغت/ کوت و پښ، ناکاو، له پښ دای به سهوریا، کوت و پښی کرد.

فَجَّأً. فَجَّأً: بَغْتَهُ. على غفلة/ کوت و پښ، له پښ له ناکاو.

فَجَّأً. فاجيء. مُفَجِيءٌ: بَغْتَى/ کوت و پښ، له ناکاو، له پښ.

فَجْرٌ:

فَجْرٌ. فَجَّرَ الماء: دَفَقَ/ ده ری به پان، کردیه وه، به ری دایه وه (نار).

- أَفَجَّرَ: رَمَى/ داوین پیسی کرد، زینای کرد.

- مال عن الحق. ركب المعاصي/ له ری راست لایدا، دهستی دایه خرابه.

إِنْفَجَّرَ. تَفَجَّرَ الماء: تَدَفَّقَ. جَرَى/ ده ری به پښ، هه ل قوئی.

- تَفَرَّقَ/ ته قیه وه.

- الصبح. أفجر: دخل في الفجر. صار ذا فجر/ گزنگی دا، ژږږ بوه وه، به یانی دا.

- عليه/ ته قیه وه (بیایا، به سهوریا)، پیاهه ل پږا.

فاجر المرأة: ارتكب الفجور معها/ لاهه ی کرد، داوین پیسی له گه ل کرد.

فَجْوَرٌ: دَعَارَةٌ/ داوین پیسی، خرابه، کرده وه ی ناشیرین.

إِنْفَمَسَ في الفجور: غَطَّ و تطرف في الفجور و الدعارة/ نومی خرابه و داوین پیسی و کرده وه ی ناشیرین بو.

فاجر. فاجور. داعر. زان/ پیاری داوین پیس، خرابه کار.

- المنقاد للمعاصي/ گونا گه کار، پیاوخراب، به ره و یاخیتی چون.

فاجرة. فَجْوَرٌ: زَانِيَةٌ/ نافرتهی سوژانی، داوین پیس.

إِنْفَجَارٌ: تَدَفَّقَ/ هه ل قوئین، ده ری به پښ.

- تَفَرَّقَ/ ته قیه وه.

فَجْرٌ: طلوع النهار/ خورمه لائن، به ره به بیان.

فجع:

فَجَعٌ. فَجَّعَ. أَفْجَعٌ: أوجع و احزن/ سوئی کرده سکیه وه، نازارو به ژاره ی دا، داخی نا به جه رگیا، خه مباری کرد.

فَجَّعَ بكذا أو في كذا. تَفَجَّعَ: تَوَجَّعَ/ سکی سوتا، لئی قهوما، سوئی بوه وه، به ژاره و خه مبار بو، سه رگه ردان بو.

مَفْجَعٌ. فَجْوَعٌ. فاجع: مؤلم و محزن/ دل ته زین، به به ژاره و به خه م، جه رگ بږ.

ف

- لا يقبله العقل / ناماقولی، بین مانا، ناپه سهند.
 - بذیه سیه الخلق / چه پال، به دره وشت،
 بین تابرو.
 فحوص:
 فحوص: امتحن / تاقی کرده وه.
 - تفحص: بحث / کولیه وه، توژی وه.
 - : فحش / گهرا، پشکنی.
 فحوص: امتحان / اختیار / تاقی کردنه وه.
 - بحث / کولینه وه، توژی وه.
 - : تفتیش / گهران، پشکنین.
 - الحسابات او الدفاتر التجارية: مراجعتها /
 پیاجونه وه.
 فاحص: مُحْتَبِر / تاقی که ره وه، پشکنه، توژه.
 فعل:
 فحل: نکر الحيوان / نیر، نیره، کال.
 - ونثیا: نکر و انثی / نیره و مئیه.
 شاعر: - فحول الشعراء / که له مؤنر.
 فحلة: امرأة مسترجلة / نیره کوپکه، کوپانی، نیره کوپانی.
 فحلة: فحولة: فحالة: نكورة / نیریتی، که له گایی، که لیتی.
 تفحل الشجر: صار عاقراً، لم يحمل شراً / زبو، بهر
 ناگرئی.
 استفحل: صار فحلاً / بو به نیر، نیر بو وه، بو به کال.
 - الامر: تفاقم / کاره که (نالوزا، گوره بو، گرنک
 بو).
 فحم: فعل:
 فحم: لم يستطع جواباً / وه لای بی نه درایه وه، لال بو،
 قسه بی نه کرا.
 - ا فحم فحم: فحم بالبعاء: غصن بالبعاء / قوپگی پر
 بو له گریان، دلی پر بو، وه خت بو بخنکن.
 - - - - - : صمّت / بین دهنگ بو، نقی نه ما،
 فزه ی لری پرا، نوزه ی تیا نه ما.
 ا فحم: استكثت بالحجة / بین دهنگی کرد، قسه ی بری،
 بیانوی بری.
 فحم: اسنود / رهش (بو، مه لات، داگیرسا).
 فحم: سود / رهشی کرد.
 - : صيرة فحماً / کردی به خالوز.

فاجعة: زينة / کاره سات، به لا، سک سوتان، سهرگردانی،
 لیتقه ومان، کاره ساتی دل تازین.
 فجل:
 فجل: فجل: اسم نبات / تور.
 فجال: بائع الفجل / تور فروش.
 فجو:
 فجا: فتح / کردیه وه.
 فجوة: فرجة: فتحة / ده لاته، بوشایی، کلوز، که له بهر،
 که لیتن.
 - : ساحة الدار / حوشه.
 - هوائية: مدخل او مخرج هوا / کونی باکتیش،
 کولیتنه، کلاروزنه.
 فتح:
 فتح النائم: نفع في نومه / پرخانی، مرخه ی مات.
 - الثعبان: نفع / فیشکانی.
 فحيح الثعبان: صوته / فیشکه ی مار.
 فحش:
 فحش الامر: جاوز الحد / له راده جوه دهره وه.
 - القول: كان قبيحاً / قسه ی قزبو، (ناشیرین،
 بین مانا) بو.
 - ت المرأة: قبحت / ناپاکی کرد، خرابه ی کرد، داوین
 پیسی کرد.
 افحش: تفاحش في الكلام: قال الفحش / قسه ی قزبو
 ناشیرینی کرد.
 - - - : فعل الفحشاء / داوین پیسی کرد، کاری
 قزبو ناشیرینی کرد.
 فحش: قباحة / کرده ی ناشیرین.
 - : القبح من القول / قسه ی قزبو ناماقول.
 فحشاء: فحشة: فسق / زنی / داوین پیسی، به دره وشتی.
 - : امر شديد القبح / کاری زود ناشیرین و
 نابه جن.
 ارتكب ال - : فجر زنی / داوین پیسی کرد، زینای کرد.
 فاحشة: عاهرة / نافرته ی سوزانی، داوین پیس.
 فاحش: متجاوز الحد / له راده به دره، له وزه به دره.
 - : قبيح / ناشیرین، ره زاقودس.
 - : بخيل / رزد.

مُفْحِمٌ. جَوَابٌ مُفْحِمٌ: مُسْكِتٌ / وه لامي (بن دهنگ که، پر به پری)، قسه برین.

فَحْمٌ. فَحْمٌ: الجَمْرُ الطافي / خه لوز، ره ژو.

- نَبَاتِي / خه لوزی (دار، کوره)، ره ژو.

- حجری او معدنی / خه لوزی به رد، ره ژوی به رد.

فَحْمَةٌ: قطعة الفحم / خه لوز، کلّو خه لوز.

- اللیل: اشدّ سواده / تاریکایی شه، شهوه زهنگ.

فُحْوَةٌ: سواد / ره شی.

فَحْمِيٌّ. فاحِمٌ. فحیم: اسود / رهش، خه لوزی، وهک خه لوز.

- مختص بالفحم / خه لوز (ناس، دوستکه، که).

فَحَامٌ: بائع الفحم / خه لوز فروش.

فحیم: فاحِمٌ: شدید السواد / ژور رهش، خه لوزی.

مُفْحَمَةٌ: موضع الفحم / خه لوزان.

- مکان صنع الفحم / کورهی خه لوز.

تَفْحُمٌ / بون به خه لوز.

مرض الا - فی الحنطة / خه لوزه.

فحو:

فحا. فحی بکلامه الی کذا: ذهب الیه و اشار / بزی جو، نه روی مه به ست بو.

فُحْوِيٌّ فُحْوَاءٌ. فُحْوَاءٌ: مَعْنَى / مانا، واتا، ناوه رۆک.

- مَغْزِيٌّ. قَصْدٌ / مه به ست، کرۆک، ناوه رۆک.

فح:

فَحٌّ: مَصِيدَةٌ / داو، تله، فاقه، ته پکه، شه پکه.

فَحْفِخٌ: فاحر بالباطل / خوی مه لکیشا، خوی نواند.

فَحْفَحَةٌ. التَّفَاخُرُ بِالْبَاطِلِ / خه مه لکیشان، خونواندن، تروپیز، که شخه یستی، ته تنه، فشه کردن.

- حركة القرطاس او الثوب الجديد و نحوهما / ورشه، خشه خش.

فخت:

فَحَّتْ: ثَقِبَ / کونی کرد، سمی، مه لی کولی.

فَاخِئَةٌ: ضَرَبَ مِنَ الْحَمَامِ الْبَرِيِّ الْمَطْوُوفِ / کوتره کتویله.

فخذ:

فَخَذَ: فَخَذَ: مَا بَيْنَ الرِّكْبَةِ وَ الْوَرِكِ / ران.

- فِي الْعِشَائِرِ: بَعْدَ الْبَطْنِ / تیره.

فخر:

فَخْرٌ. إِفْتَخَرَ: باهی / لامي لئندا، خوی مه لکیشا، خوی نواند، باهی بو.

إِفْتَخَرَ. تَفَاخَرَ بِكَذَا: فَاخَرَ / پیوهی نازی، خوی پیوه مه لکیشا.

فَخْرٌ. تَفَخَّرَ: تَكَبَّرَ / فیزی نواند، خوی زل کرد، تیزل کرد. فَاخَرَ: غَالِبٌ فِي الْفَخْرِ / شانازی کرد، له تامی کرده

دهروه.

- : باهی / خوی مه لکیشا، لامي لئندا.

فَخْرٌ. فَخْرٌ: شَرَفٌ / شکو، سه ریه رزی، نابرو، ناموس.

- . - : فَضْلٌ / چاکه، پیاره تی.

- . - : عَظْمَةٌ / گه روهی، قیز، شکومه ندی.

- . - : تَفَاخُرٌ: مُغَالَاةٌ / لاف، گه زاف، باهی بون، خه مه لکیشان، گه بجه، شانازی.

فَخْرِيٌّ: شَرَفِيٌّ / شکودار.

عَضُوٌّ - : عَضُوٌّ شَرَفٌ / نه ندای شکو.

فَخْوَرٌ. فَخِيرٌ: مُتَفَاخِرٌ بِالْخِصَالِ / خه مه لکیش، شانازی که.

إِفْتِخَارٌ. تَفَاخُرٌ: مُفَاخَرَةٌ: مِبَاهَاةٌ / خوه مه لکیشان، شانازی کردن، له خویایی بون.

بِتَفَاخُرٍ: مِبَاهَاةٌ / به شانازی به وه.

مُفَخَّرَةٌ: امر یفتخر به / سه ریه رزی، کاری گرنگ، جیی شانازی.

فَاخِرٌ. مُفْتَخَرٌ: نَفِيسٌ / نایاب، به مادار.

- . - : عَظِيمٌ. جَلِيلٌ / گه روه، شکودار، پایه به رز.

فَخَارٌ: خَرَفٌ / کلینه.

اوان فَخَارِيَّةٌ: من الخزف / قاپ و قاچاخی کلینه، گزوه و سیزه.

تحميص او حرق الاواني الفخارية / کل نانه وه.

فَخَّارٌ. فَخَّارِيٌّ: فَاخْوَرِيٌّ: صَانِعٌ اَوْ بَائِعُ الْخَزْفِ / کلینه فروش، کل کار.

فخم:

فَخْمٌ: ضَخْمٌ. كَبِيرٌ قَدْرُهُ / گه روه بو، ریزی لئندا.

فَخْمٌ: عَظْمٌ / گه روهی کرد، ریزی لئندا، سه ریه رزی کرد.

فخم: عظیم القدر / گه روه، شکودار، به ریز.

فَخَامَةٌ: عَظْمَةٌ / گه روهی، شکوداری.

- لقب تعظیم / خاوهن شکر.

مُعْظَم: مُعْظَم / گوره کراو، ریز لئندراو.

فدح:

فَدَح: بَهْظ / قورس بو، گران بو، گوره بو.

فادح: صَعْب مُثْقَل / قورس و گران، بهسوی.

- باهظ / گوره، زور.

امر - : مُثْقَل / کاری گران و قورس.

دین - : مُثْقَل / قورزیکی زور.

فادحَة: مُصِيبَة / بهلا، کارهسات، جورتم.

خَسَارَة - : باهظه / زهره ریزی که چار زور، زبانی گوره.

فدن:

فَدَن: سَمَن / قهلهوی کرد.

فادن: میزان البَنَاء / شاوول، شاقول.

فَدَان: فَدَان: ثوران الحراثة / دوکاجوت.

- : مَزْرَعَة / کینکله.

- : فی المساحة ۲۵۰۰ و ۴۰۰۰ م / دویم

۲۵۰۰ یا ۴۰۰۰ م.

- : ما یحرثه الفدان فی یوم واحد / روزه

جوت.

- : محراث / جوت، کاسن.

فَدَن: الصیغ الأحمر / خمی سور.

فدی:

فَدَى: اِقْتَدَى: خَلَص / زرکاری کرد.

فَدَاه بِحِیَاتِهِ: ضَحَى / خوی کرد به قوریانی، گیانی خوی

بُو بهخت کرد.

فَدَت. اِفْتَدَت المراهة نفسها من زوجها: تَخَلَّصَتْ مِنْهُ

بالطلاق / ته لاقی خوی سهند، خوی له دست میزده که ی

زرکار کرد.

تَدَادَى مِنْ كَذَا: تَحَامَاهُ / خوی (لئ پاراست، لئ لادا)، دوره

په ریزه وستا، سلمه میه وه.

فَدَاء. فَدَى. فَدَى: خَلَّص / زرکار بون، به ره لا بون.

فَدِيَّة. فَدَاء: مَا يُعْطَى عَوْضَ الْمَقْدَى / زرکارانه.

فِدَائِي: الْمُتَطَوِّعُ لِخَطَرِ الْمَوْتِ / پیتش مرگه، گیان

به خش.

فاد: مُقْتَدَى: مُقْتَدَى / زرکارکر.

الفادى: لقب السيد المسيح / نازناوی عیسی.

مَقْدَى: مُقْتَدَى / زرکارکراو، به خشراو.

مُقَادَاة: تَبَادُلُ الْأَسْرَى / دیل گوپینه وه.

المَقْدَى: الْمُبْجَلُ / به ریز، خاوهن شکر.

فذن:

فَذَن: قَرَد / تانک، پهک.

فذل:

فَذَلَكَة: خُلَاصَة / پوخته، کورته.

فَر:

فَر: هَرَب / رای کرد، مه لهات، سه ری خوی مه لگرت.

- الی الشیء ذهب الیه / بوی چو، په لاماری دا.

- من الجنديّة: هَرَب / فیراری کرد، رای کرد، مه لات.

- هاربا / بوی ده رجو، تیی ته فان، فرته ی کرد.

أَفْرَة: جَعَلَهُ يَهْرَبُ / دهستی پیوه نا، فیراری پین کرد.

إِفْتَر: اِبْتِسَم / زرده خه نه گرتی، پینکشی.

- ثَغْرَة: فَتَحَهُ مَبْتَسِمًا / زرده خه نه گرتی، پینکشی،

بزه گرتی.

- البرق: تَلالًا / چه خماخه ی دا، تیشکی دایه وه.

فَر: الهارب / راکردو، مه لاتو.

فِرَار: هُرُوب / راکردن، ده ریازیون، مه ل هاتن،

سه ره له گرتن.

لأن بال - : هَرَب / رای کرد، ده ریاز بو، مه ل هات.

فَرار: زَلْبِق / جیوه

- فَار: مَهْرُوم / راکردو، ده ریبه ده، مه لهاتو.

- فَرور: سَرِيع الْفِرَار / زورائه کا، زو مه لدیت.

- فَریر. فَرار. فَرفور: وِلد النعجة / کار، کارژوله.

فَار مِنَ الْعَسْكَرِيَّة: أَيْق / فیرار، راکردو، مه لاتو.

مَقْر: مَهْرَب، مَوْضِع الْفِرَار / په نا، په ناگه.

لا - مِنْهُ: لَا بُدَّ مِنْهُ / مه رده بین بین، چارنیه.

فَرَة: الْاِبْتِسَام / زرده خه نه.

فَرْفَار: الْأَسَد / شتیر.

فرت:

فَرَات: الْمَاء الْعَذْبُ / ناوی سازکار.

فرج:

فَرَج: فَرَجَ الشَّيْءُ: فَتَحَهُ / کردیه وه.

- بَيْنَ الشَّيْئَيْنِ: وَسَّعَ بَيْنَهُمَا / لیکي جیا کرینه وه،

بلاری کرده وه.

- - الهَمُّ: اذْهَبَهُ / خَمَى رَهْوَانَهُ، لای برد.
 - - عنه: اِرَاح / حَوَانِيَهُ.
 - - اِنْفِرَجَ مِنْ ضَيْقِهِ: تَحَلَّلَ مِنْهَا / دَهْرَوَى لَوْنِ كِرَايِهِ.
 - - الغَمُّ: اِنْكَشَفَ / خَمَ رَهْوِيَهُ، نَمَا.
 - - مَا بَيْنَ شَيْئَيْنِ: اِنْسَعَجَ / لَيْكُ جِيَابُونَهُ، تَرَازَانْ،
 دِرِكِرَكُوتِنَه.
 - - اِنْفَتَحَ / كِرَايَهُ.
 - - تَفَرَّجَ اِنْفِرَجَ: اِنْفَتَحَ / كِرَايَهُ، دَهْمَى كِرَدَهْوَه، دَهْمَى
 دَايَهْوَه.
 - - الغَمُّ: اِنْكَشَفَ / رَهْوِيَهُ، نَمَا.
 - - على: شَاهِدًا / سَهْرِي كِرَد، رَوَانِي، نَوَارِي.
 - - اَفْرَجَ عَنِ الْمَكَانِ: تَرَكَهُ / بَجِيئِ هَيْشَت، وَازَى لِي هَيْتَا.
 - - عنه: اَطْلَقَ سِرَاحَةً / بَهْرَه لَوَى كِرَد، بَهْرِي دَا.
 - - فَرَجٌ: ضِدُّ ضَيْقٍ / حَوَانَهُ، خَوْشِي، پِشُو، دَهْرَوَى
 كِرَاوَه.
 - - فَرْجٌ: فَرْجَةٌ: فُتْحَةٌ / ثَغْرٌ / كَوْنٌ، دَه لَاتَه، كَه لَيْن.
 - - الثَّوْبُ: الْفَتَقُ / دِرَاوِي.
 - - الْوَادِي: بَطْنُهُ / نَاوَه پَاسْتِي جَهْم.
 - - الطَّرِيقُ: مَتْنُهُ / كَوِيئُ شَه قَام.
 - - الْاِنْسَانُ: الْعَوْرَةُ. يَطْلُقُ عَلَى الْقَبْلِ وَ الدَّبْرِ / پِيش وَ
 پَاشِي مَرْوَةٌ.
 - - الْاُنْثَى: حَيْثُهَا / زَيْ، شَهْرَمِي نَافَرَهْت، قَوْن.
 - - فَرْجٌ: فَرْجٌ مِنْ الرِّجَالِ: لَا يَكْتُمُ السِّرَّ / دَهْم شَرِي،
 مَه لَهْوَه.
 - - فَرْجَةٌ: مَشْهَدٌ / دِيْمَهْن، سَه يِر كِرْدَنْ.
 - - اَضْحُوكة / كَاثَتَه، كَه پ، كَاثَتَه جِي، قَه شَمَهْر.
 - - اِفْرَاجٌ: اِطْلَاقُ السِّرَاحِ / بَهْرَه لَآكِرْدَنْ، بَهْرِدَان، قَوْتَار كِرْدَنْ.
 - - فَرْوَجٌ: فَرْوَجَةٌ: فَرْخُ الدِّجَاجِ / بَارِيوَكَه، فَرْوَج.
 - - مُفَرَّجٌ: مُتَسِّعٌ / كِرَاوَه، پَان.
 - - زَاوِيَةٌ مُفَرَّجَةٌ: كَوِيئِي كِرَاوَه.
 - - مُتَفَرِّجٌ: مُشَاهِدٌ / سَه يِر كِرَد، بِيْنَهْر.
 - - فِرْجَانٌ: بِرْكَارٌ / پَهْر كَاَل.
 - - فَرْجٌ:
 - - فَرْجٌ: ضِدُّ حَزْنٍ. اِنْسَرَحَ / شَادَمَان بُو، پِيخُوشَحَال بُو، دَلِي
 خَوْش بُو.
 - - فَرْحٌ: اَفْرَحَ: (بُهَجَ. سَرَّ / شَادِي كِرَد، خَوْشِي كِرَد، شَادَمَانِي
 كِرَد.
 - - فَرْحَةٌ: فَرْحَةٌ: مَسْرَةٌ / شَادِي، شَادَمَانِي، پِيخُوشَحَالِي،
 نَاسُوْدَه يِي.
 - - فَرْحَانٌ: فَرْحٌ. فَارِحٌ. فَرْوَحٌ. مَسْرُورٌ / شَاد، شَادَمَان،
 پِيخُوشَحَال، دَل خَوْش، نَاسُوْدَه.
 - - فَرْحٌ: سُرُورٌ / شَادَمَانِي، پِيخُوشَحَالِي، خَوْشِي.
 - - مُفَرِّجٌ: سَارٌ / دَل خَوْش كِرَد، شَادِي بَه خَش، دَل پَرِيْن.
 - - فَرْحًا: يَرْقُصُ فَرْحًا / لَه خَوْشِيَا مَه لَ نَه پَرِيْن.
 - - فَارِحٌ: فَرْحٌ: مُنْشَرِحٌ / شَاد، شَادَمَان، دَل خَوْش، پِيخُوشَحَال.
 فَرْحٌ:
 - - فَرْحٌ: اَفْرَحَ الْبَيْضُ: اِنْفَلَقَ / مَه لَهَات، بُو بَه جُوچَك.
 - - الطَّائِرُ: صَارَ ذَا فَرْحٍ / بَه چَكِي (كِرَد)،
 مَه لَه يَتَا).
 - - الْنَبَاتُ: نَبَتٌ / رَوَا، شِيْن بُو، خَلْفِي كِرَد.
 - - الْأَمْرُ: اِسْتِبَانَتُ عَاقِبَتِهِ / نَه نَجَامِي دَهْر كَوْت.
 - - فَرْحٌ: وَكَلد الطَّائِرُ / زَهْرَه پَه قَوْتَه، جُوچَك، جُوچَه لَه، بَه چَكَه،
 بِيچُو، بَارِي.
 - - الْنَبَاتُ: مَا يَخْرُجُ مِنْ اَصْلِ النِّبَاتِ / خَلْف، نَه مَام،
 بِرَالَه.
 - - فَرْحَةٌ: دَجَاجَةٌ / بَارِيوَكَه، فَرْوَج، مَرِيْشَك.
 - - تَفْرِيحُ الْبَيْضِ اَوْ الْجِرَاشِيمِ: فُقُوسٌ / مَه لَه يَتَا نَان.
 - - الْنَبَاتُ: نَمُو الْفَرْحُ / خَلْف كِرْدَنْ.
 - - مُفَرَّجَةٌ: مَعْمَلٌ اَوْ جِهَازُ التَّفْرِيحِ / مَه لَه يَتَا نَان، نَامِيْرِي
 مَه لَه يَتَا نَان.
 - - فَرْدٌ:
 - - فَرْدٌ عَنِ الشَّيْءِ: اِعْتَزَلَ / جِيَابُو هُوَه، لَآجُو.
 - - فَرْدٌ: كَان فَرْدًا / تَاك بُو، لَآجُو.
 - - بِالْأَمْرِ: تَفَرَّدَ بِهِ: عَمَلَهُ وَحْدَهُ / بَه تَه نَهَا خَوِي
 كِرْدِي.
 - - تَفَرَّدَ: اِنْفَرَدَ بِالْأَمْرِ: عَمَلَهُ وَحْدَهُ / بَه تَه نَهَا خَوِي كِرْدِي.
 - - كَان فَرْدًا لَا نَظِيْرَ لَهُ / تَاك بُو، تَه نَهَا بُو،
 كَه سِي نَه بُو.
 - - اِسْتَفَرَّدَهُ: وَجَدَهُ وَحْدَهُ / بَه تَه نَهَا دِي، تَه نَهَا بُو، تَاك بُو.
 - - اِنْفَرَدَ بِهِ / دُو بَه دُو مَانَهْوَه، دُو قَوْلِي پِيْنَكَه وَه
 بُوْن.

فرد: واحد/ يک، تاک.

- شخص/ کس، زهلام.

- فرّدة: نصف الزوج/ تاک.

- فرید: لانظير له/ بی‌هاوتا، بی‌تاک.

- مُنفرد فی النمو/ تاک.

- مُسدّس/ دهمانجه.

فردّة: مؤنث الفرد/ تاک.

- نصف الحمل. کيس/ فرده، گونیه.

فرداً فرداً: واحداً واحداً/ يک يک.

فرداً فردی: واحداً واحداً/ يک له دواى يک، يک يک.

عَدَدُ فردی أو فردی: غير زوجی/ ژماره‌ی تاک.

فريد: وحيد/ تنها، سه‌لت، سه‌لت و قوت.

- فرد: فرد/ لانظير له. بلا مثيل/ بی‌هاوتا، دانسته.

فريدة: جوهرة ثمينة/ گه‌مه‌ری به‌نرخ.

إنفراد: عزلة/ ته‌نیایی، ته‌نهایی، تاکی.

على - : على حدة/ له‌لاوه، به‌ته‌نها، دويه‌و.

مُفرد: واحد/ يک، تاک.

مُفردات: كلمات/ وشه، کومه‌له‌ی وشه.

- اللغة: مجموعة الكلمات/ به‌شه‌کانی وشه.

- مَفَصَّلَات. تفاصيل/ دريژه، به‌دریژی.

مُفرد. مُنفرد عن غيره/ جياواز، به‌جیا.

- : وحدة/ ته‌نیا، به‌ته‌نیا، ته‌نها، به‌ته‌نها.

سجن - أو إنفرادی/ به‌نديخانه‌ی ته‌نهایی، ته‌نیایی،

زيندان.

جاؤوا فُراداً و فُراداً و فُردی و فُراداً و فُرادى: اى

واحداً واحداً/ يکه‌يکه، يک له دواى يک هاتن.

فرائد: الفاظ عظيمة الفصاحة/ وته‌ی به‌نرخ، نه‌سته‌ق،

پاراو.

فردوس: جنة/ به‌مه‌شت.

- : بستان/ باخ، باخچه.

فرز:

فرز: افرز الشيء من غيره. عزله/ جياى کرده‌وه، خستيه

لاوه.

- : نقي/ مه‌ل‌بژارد، بژاردی، جياى کرده‌وه.

- : صنف/ به‌جياجيا دای‌نا، باش و خرابی

جيا کرده‌وه، به‌ش به‌ش کرد.

- : مائة/ رشح/ ده‌ری‌دا، ده‌لانی.

فارز شريكه: فاصلة/ لى جيا بوه‌وه.

تفاز الشريكان الشركة: فسّخاها/ مه‌ل‌يان وه‌شاندوه،

جيا بونه‌وه.

فُرز: فصل وعزل/ جيا کرده‌وه، له‌يک جيا کرده‌وه.

- : تَنقِيَة/ بژاردن، مه‌ل‌بژاردن.

- : فرزان الشطرنج: ملك/ شاه، فه‌زين.

فوز: النصيب المفروز/ به‌ش.

فِرزة: القطعة المفروزة/ به‌ش جياجيا.

مفروز: مغزول/ جياكارو.

- : مُنقى/ مه‌ل‌بژرداو، مه‌ل‌بژارده، بژاركارو.

إفراز: ما يخرج الجسم كالعرق/ دهردان، زوخاو، جراناو.

- : الغدّة/ عُصارة/ تاوک، رزين.

- : الخراج/ کيم، نرخ، چرک.

فراز عازل/ جياکار، دهردار.

فیروز: حجر كريم/ پيروزه.

فارزة: علامة/ ويژگول، چوکه.

فُرزْدق: رغيث يسقط فى التنور/ کزول.

- : فئات الخبز/ نان‌ورده.

- : قطع العجين/ پارچه‌ه‌وير، گونک.

فرس:

فَرَس. اِفْتَرَس: اصطاد/ راوى کرد، گرتی.

- : قَتَلَ/ کوشتی.

- : تَفَرَسَ فيه/ تَطَلَّعَ فيه/ تى پوانى، لى ورد

بوه‌وه، سه‌يرى کرد.

فَرَس السطح: وَضَع عليه الفرس اى التراب/ کله‌بانى

کرد.

فَرَس. اِبو فَرَس: اسد/ شير.

فِراسة. فُروسة. فُرُوسية/ سوارچاکی.

فِراسة: مَعْرِفة الاخلاق من الملامح/ روناسی، روکesh

زانى.

- : الكَف: قِرَاءَة خطوط الكف/ ده‌ست (خويندنه‌وه،

گرتنه‌وه).

عِلْم ال - / روکesh زانى، زانيارى روناسی.

فِرُوسة: المصنطاد/ نيچير، راوکارو، شكارى.

مُفْتَرَس: ضار/ دپنده.

- فارس: خيَال / سوار.
- بلاد الفرس / نيران، فارس.
- بَطْل / پاله وان
- به: عالم به / نهيزانی.
- فَرَس: خَيْل / نَسَب.
- انثى الخيل / مابين.
- البحر او النهر: حيوان / نَسَبى ناوى.
- النَبى: حَشْرَة / بال بالوكه، كرله حاجى.
- الشطرنج / نَسَب.
- رهان / نَسَبى گروه، نَسَبى رم بازى.
- فُرس: اهل الفرس / نيرانى، دانيشتوانى نيران.
- تراب بيسط على السطوح / كله بان.
- الفارسية: لغة الفرس / نيرانى، زمانى فارسى.
- فُرسَخ: ثلاثة ميال / فرسنگ، فرسوق، فرسخ، نزيكى
- 5 كيلومتر، سعاته پرى.
- فرش:
- فُرْش: اِفْتَرَشَ / بَسَطَ / بلاوى كرده وه، راي خست.
- كَذَبَ / دروى كرد.
- المنزل: اَثْمُه / ناومالى دانا، جيگه (داخست، راخت).
- فُرْش الارض: بَطَّها / كاشى دانا، فهرشى كرد.
- - النبات: اِنْبَسَطَ و اِنْتَشَرَ فوق الارض / په لى (هاويشت، بلاوكرده وه)، بلاوبوه وه، راكشا، نه رزى هاويشت.
- فُرْش الثياب: نَفَضَ بِالْفِرْشَة / فلچه پياهيئا، به فلچه ته كانى.
- فُرْش: المَقْرُوش من مَتَاع البيت / نوين، رايخ، راخراو.
- اِثاث / ناوماال.
- الحذاء / نازوكه ف.
- البقر و الغنم التى لا تصلح إلا للذبح / نازه لى بين كهك بؤ سه ريبين.
- فُرْشَة: فِرَاش حَشْبِيَّة / دوشهك.
- غطاء السرير / سه جيگه، چه رچه ف.
- فِرَاش: ما يُفَرَش و ينام عليه. مِفْرَش / جيگه، نوين، پن خه ف، رايخ.
- المرض / جيگه نه خوشى.
- الموت / جيگه ي مردن.
- طريح ال - / كه وتو له جيگه دا.
- غطاء ال - : مِفْرَشَة / چه رچه ف، سه جيگه.
- مِفْرَش: غطاء السفرة / چه رچه ف، سه ميز.
- مَفْرُوش: مُنْبَسَط / بلاو، راخراو.
- مؤثث / پيناوماال، راخراو.
- مَبْلَط / كاشى كراو، خشت ريز، به ردريز.
- مَفْرُوشات: مَتَاع و اِثاث البيت / ناوماال، كهل و په ل.
- فُرْشَة: فُرْشَة / فلچه.
- فَرَّاش: خادم / به رده ست، نيشكه، فه راش.
- فَرَّاشَة: حَشْرَة / په پوله، په روان.
- رَجُلٌ خَفِيفُ الْعَقْلِ / نه قل سوك، گيل.
- فرص:
- فُرْص: شَقَّ / قطع / درى، داي درى، هه لى هيئا به وه.
- اِفْتَرَصَ الفُرْصَة: اِنْتَهَزَهَا / هه لى به كار هيئا، ده رفته هيئا.
- فُرْصَة: الوقت المناسب. نَهْرَة / هه ل، ريكه وت، ده رفته.
- نُوبَة / توره، سه ره.
- حَظٌّ / شانس، به خت.
- فى المدارس: اِسْتِرَاحَة / پشو، كاتى پشو.
- العطلة المدرسية / پشوى قوتا بخانه.
- اِنْتَهَزَ ال - : اِغْتَنَمَهَا / هه لى به كار هيئا، ده رفته هيئا.
- اِسْتِفْلَال ال - : اِنْتَهَزَهَا / هه لى به كار هيئان، به هه ل زانين، ده رفته هيئان.
- اعطاه ال - / شانسى دايه.
- جاء فُرْصَتَكَ: نوبتك / توره ته، سه ره ته.
- فُرَيْصَة: اِسْمُ عَضَلَة / ماسولكه ي شان و سنگ.
- اِرتعدت فُرَيْصَتَهُ او فُرَاصُهُ: فَرَعَ فَرَعًا شَدِيدًا / زور ترسا، گياني هاته له رزين.
- ضخم الفُرَيْصَة: جَرِيَءٌ شَدِيدٌ / نازاو به جه رگ.
- فرض:
- فُرْضَ الامر: قَدَرَهُ / وای دانا، قه بلانى، گرمانه ي كرد.
- الامر: تَصَوَّرَهُ / وای هات به بيردا، هيئا به پيش جاوى.
- اِفْتَرَضَ: فُرْضَ الخَشْبَة: حَرَّها حَرَّها / قَلْبِشاني، شه قى كرد، درزى تن كرد، داي هيئا.

- - - - - الأمر: اوجبه / سه پانی.
 - - - - - الأحكام: سنّها / داینا، یاسای
 (دانا، دهرکرد).
 قَرْض: تقدیر / قه بلاندن، دانان، به ربوره، گری.
 - : إلزام / سه پاندن، به سهرا سه پاندن.
 - : فريضة: واجب / فرمان، پیوستی.
 - : دینیة: ما اوجبه الله على عباده /
 به جیتینانی فرمانی خوا.
 - : مَدْرَسِي: واجب / کارو فرمان و پیوستی
 قوتابخانه.
 علم الفرائض: كيفية قسمه التركة / دابهش کردنی میراث.
 اصحاب الفرائض: الورثة / میراث وهرگر.
 علی ال - : فرضاً: بالفرض / وادانان، بهوا دانان،
 گریمان.
 فرضی: تقدیری / وادانراوی، خه بالوی، گریمانه بی.
 قَرْض: فريضة: حَزْر، فُتْحَة / درز، قلیش، که لَین.
 افتراض الاحکام: سنّها / یاسا (دهرکردن، سه پاندن،
 دانان).
 مَفْرُوض مَقْدَرٌ / نه بویه، گری، خه مللور.
 فرضاً: لفرض / بابلین، باوایی، باوا دابنن، له بهر بوره،
 گریمان، دانه نین، ته قا.
 بالفرض / له بهر بوره، به خه یال.
 فَرَضِيَّةٌ / گری، گریمانه بی، دانان.
 فرط:
 فَرَطٌ: سبق و تقدّم / پیشکوت، بریدیه وه.
 - : منه: ذهب / ضاع / لٹی ون بو، له کیسی جو.
 - : منه القول: قال من غير روية / له دهمی (دهرچو)،
 ترانا.
 - : افراط و لدا: مات له صغيراً / مندالی (بجوکی مرد،
 جوانه مرگ بو).
 - : حَلٌّ / شلی کرده وه، خاوی کرده وه.
 قَرَطٌ: ضيغ / ونی کرد.
 - : في الشيء: اساء استعماله. بَدَدٌ / چهوت به کاری
 مینا، به فیروی دا.
 - : افراط: جاوز الحد / له راده کردیه دهر وه،
 زیاده پوهی کرد، پیٹی لی هه ل پری.

اِنْفَرَطٌ: اِنْحَلٌّ / خاویبوه وه، شل بوه وه.
 - : عقد الاجتماع: رُفِعَ الاجتماع / کویونه وه که (ته او
 بو، هه لسا، تیک جو).
 قَرَطٌ: مُجَاوِزَةُ الحد / له راده (کردنه دهر وه، به دهری)،
 نه پوهی.
 - : شِدَّةٌ / توندی، هیز، تین، تاو.
 - : الأحاساس / نه پوهی ههست.
 اِفْرَاطٌ: تفریط: ضد اعتدال / له راده کردنه دهر وه،
 زیاده پوهی.
 مَفْرُطٌ: متجاوز الحد / له راده به دهر، زیاده پوهی، نه پوهی،
 له نه اندازه به دهر.
 مَفْرَطٌ: مُبْدِرٌ / به فیربوره، دهست بلاو، به قرب.
 فُرَاطَةٌ: قطع النقد الصغيرة / ورده، درای ورده.
 فَرَطٌ: بَسَطٌ / بلاوی کرده وه.
 - : عَرَضٌ / پانی کرده وه.
 مَفْرَطٌ: عريض. واسع / پان، به رین.
 - : القطبين: مُنْبَجِعٌ / قوپاو، سه روین قوپاو، شیلمی.
 فرع:
 قَرَعٌ. قَرَعٌ. قَرَعٌ الشیء: صعده. علاه / سه رکوت،
 پیام لژنا.
 اَفْرَعٌ: طال و علا / دریزبوه وه، بالای کرد، سه رکوت.
 قَرَعٌ: تَشَعَّبٌ / په لی (ماویشت، بلاو کرده وه)، لئی
 جیابوه وه.
 اِفْتَرَعٌ: ازال البکاره / بی بنی کرد، کچینی برد.
 قَرَعٌ: قسم / لق، په ل، بهش، کهرت.
 - : الشجرة: اعصانها / په ل و لقی درمخت، لق و پوپ،
 په ل و پو.
 - : القوم: شريفهم / پیوا ماقول.
 - : من كل شيء: اعلاه / پوپه، لوتکه، سهر وه.
 تَفَرَعٌ: تَشَعَّبٌ / په ل (هاویشتن، بلاو کرده وه).
 فارغ مفرغ: طويل / دریز.
 - : مرتفع / بهرز، بلند.
 اِفْتَرَاعٌ: إزالة البکاره / بین بن کردن، کچینی بردن.
 فَرَعٌ. تَفَرَعٌ: تَكْبُرٌ / زوداری کرد، زودار بو.
 تَفَرَعٌ النبت: طال و قوی / خوی گرت، گه وره بو.
 فرعون: ظالم / زودار، ستم کار.

- ملك مصر قديما/ فبرعون.

فرغ:

فَرَّغَ: فَرَّغَ: خَلا/ فَالَا بو، چۆل بو، بۆش بو، به تال بو، چی تیا نه ما.

- من شغله/ ائمه/ تواروی کرد، لویبوه.

- الشیء نَفَذ/ توارو بو، نه ما، براییه.

- الصبیرُ (و صَبْرَةٌ: نَفَذ/ نارامی له بهر بیا.

- له و ایله: قَصَدَه/ بوی جو.

- دمه: ذهب هدرا/ خوینی به فیرو جو.

فَرَّغَ: اَفْرَغَ: اَخْلَى/ چۆلی کرد، بۆشی کردهوه، به تالی کردهوه.

- الماء: اخرجَه/ دهردی، دهردی هیتنا.

- الماء علیه صَبَه/ رزانی، کردی (بیایا)،

بهساریا).

- الشحنة: اخلاها/ به تالی کردهوه، کاری کرد.

- فی قالب: سَبَكَ/ دایرشت.

- استفرغ: استنفذ/ توارو بو.

اِسْتَفْرَغَ: تَقَيَّأ/ رشایهوه، میتنایهوه، ههلی میتنایهوه.

- مجهوده: تعب/ هیلک بو، په کی کورت، له په ل و پۆ کورت.

تَفَرَّغَ: تَخَلَّى عن العمل/ دهستی هه لگرت، لویبوهوه،

دهستی به تال بو، وازی هیتنا.

- للامر: بذل مجهوده/ خوی ترخان کرد، تر کرشا، کوششی کرد.

فَرَاغَ: فَرَّغَ: خَلُو/ بۆشی، چۆلی، به تالی.

- : مکان خال/ چۆل، چۆل و هۆل، بۆش، چۆلایی، بۆشایی.

- من العمل: عطله/ پشو، دهست به تالی.

وقت ال- من العمل/ کاتی بی نیسی، کاتی پشو.

فَرَاغَ: عَدَلَ/ تا، نیویار.

- القح الضخم/ له گن.

رجل - : سریع المشی/ خیرا، گورج، لۆق درۆژ.

فَارَغَ: فَرَّغَ: ضِدِ مَلَأَن/ بۆش، چۆل، فالأ، به تال، پوت، پوچ، پوچه ل، هۆلۆل.

كلام - / تسهی (قۆپ، بین مانا).

إمراة فارغة: غیر متزوجة/ بی شو، نافرته شی شو نه کردو.

إفراغ: تُفْرِغ. إستفراغ: إستنفاذ/ توارویون، چۆل بون، به تال بون.

- الوسق: تفرغ الحمل/ داگرتن، بارداگرتن.

- : إخلاء/ چۆل کردن، بۆش کردن، به تال

کردن، دهردان.

مُفَرَّغَة/ بۆش کەر.

- هواء/ باکیش.

استفراغ: قیء/ رشانه وه، میتنانه وه.

فرق:

فَرَّقَ بَيْنَ: مَيَّزَ/ له یه کی جیا کردهوه.

- : فَصَّلَ/ جیای کردهوه، دای بیری.

- الشَّعْرَ: سَرَّحَه/ قزی داهیتنا، ختی ترخست.

أَفْرَقَ: أَضَلَّ و اَضَاع/ ونی کرد، بلای کردهوه.

- المریض: أَفَاق/ چاک بوهوه.

فَرَّقَ: وَرَّعَ/ دابه شی کرد.

- شَعْرَه: سَرَّحَه/ قزی داهیتنا به ملولادا، تانخۆکه ی

تَبَخَّضت.

- عليهم: وَرَّعَ/ دابه شی کرد به سه ریا.

- : ضد جَمَعَ/ بلای کردهوه، جیای کردهوه.

- بَيْنَهُمُ: أَوْقَعَ الشِّقَاقَ/ ناکۆکی و نازاوه ی ترخستن،

تتکی بهردان، کردنی به گز یه کدا.

بَدَّدَ/ به فیرویی دا، له بهردی دا.

- هُ: خَوَّفَه/ ترسانی، دای چله کان، هه لی سه مان.

فَرَّقَ: فَرَّغَ/ ترسا، داچله کی، هه لسه می، سه میه وه.

فَارَقَ: اِفْتَرَقَ عنه: اِنْفَصَلَ عنه/ لیتی (جیا بوه وه، دابرا).

- : بَارَحَ/ به جیتی هیتت، رویتت، ده رجو.

تَفَرَّقَ: تَفَارَقَ. اِفْتَرَقَ: ضِدَّ جَمَعَ/ بلا بوه وه، جیا بوه وه.

- : تَبَدَّدَ/ بهرت و بلا بوه وه، به فیرو چو.

اِفْتَرَقَ عَنْهُمْ: اِنْفَصَلَ/ لیان جیا بوه وه، دابرا.

فَرَّقَ: اِخْتَلَفَ/ جیا وازی.

- : مِيزَة/ جیایی.

- : باقی فی الحساب/ پاشماوه.

عَمَلَه: صَرَّافَه/ جیا وازی دراو گوپینه وه، نرخ جیایی دراو.

- فی شعر الرأس: تَسْرِیحَ/ قز داهیتنان به م لاولادا،

تابخۆکه ترخستن.

- تفريق: فصل/ جياكردنه‌وه، دابه‌ش كردن.
- فُرْقَة: فراق. افتراق/ انفصال/ جيايونه‌وه، ليك جيايونه، ليك دابران.
- فِراق: رحيل/ به‌جی‌میشتن، کوچ كردن.
- فارق: فاصل/ جياوازی.
- : مُمَيِّر/ جيايي، ناشكرا.
- تَفَرُّق: تَشْتُّت/ بلاوه‌كردن، بلاويونه‌وه.
- : انفصال/ جيايونه‌وه، ليك جيايونه‌وه.
- تَفْرِيق: فصل/ جياكردنه‌وه.
- : تَوَزيع/ دابه‌ش كردن.
- : تَشْتِيَت/ په‌په‌وازه كردن، بلاوه پي‌كردن.
- : تَمْيِيز/ جيايي.
- بال - : بالتفصيل/ به‌دریژي.
- بال - : ضد جملة/ به‌تاك، به‌دانه.
- تَفَرُّقَة: اِنْشِقَاق/ دوباره‌كي، من و تویی.
- متفرقة/ په‌رته‌م‌نی.
- مَفْرُق: مَفْرُق: نقطة الانفصال/ شوین جيايونه‌وه.
- : - الطرق/ تقاطع طُرُق/ بوريانه.
- فاروق: الذي يُفَرِّق بين الأمور/ جياكردنه‌وه.
- : شديد الفزع/ ترسنۆك.
- : لقب عمر بن الخطاب/ نازناوی خليفه عومر.
- فِرْقَة: طائفة. جماعة/ ده‌سته، كومه‌ل، به‌ره.
- : عسكرية/ له‌شكرا، سوپا، سپا.
- : موسيقية/ تيب، تيبی موسيقا.
- : تمثيلية/ تيبی نواندن.
- فِرِيق: جماعة/ تيب، ده‌سته، كومه‌ل، به‌ره.
- : قطع/ گه‌له، پۆل، ران، ره‌وه.
- فَرِيق: فَرَع/ ترس، داچله‌كين.
- فَرِيق: فُرُوق: شديد الفزع/ ترسنۆك.
- : فَرَع/ ترساو، داچله‌كيو.
- فَرِيق: قطع/ ران، گه‌له، ره‌وه، پۆل.
- : قسم/ به‌ش، كه‌رت، پارچه.
- فُرْقَان: فَرِيق/ برهان/ سه‌لماندن.
- ال - ال - : القرآن/ قورئان.
- ال - ال - : التورات/ ته‌ورات.

- فرقد: نجم قريب من القطب الشمالي/ ناوی ته‌ستيزه‌يه‌كه.
- فَرَقَع: فَعَع/ ته‌فاني.
- : تَفَرَّق: اِنْفِجَار/ ته‌قيه‌وه.
- : ضَرَبَ/ تری، تری كه‌ند.
- فَرَقَعَة: طَقَطَقَة/ ته‌ته‌تق.
- : اِنْفِجَار/ ته‌قيه‌وه.
- مُفَرِّعات: مواد اِنْفِجَارِيَّة/ ته‌قه‌م‌نی.
- فِرْقَاع: ضَرَّاط/ ترين، تره‌كن.
- فرك:
- فَرَك: دَلَك و حَك/ پروانی، كرانی، سپی، گلۆفتی.
- فَرَك: اِبْغَضَ/ رقی له‌تويو.
- تَفْرُك: اِنْفِرَک/ پروا، كرپتزا، سپرا، گلۆفینزا.
- فَرِيك: مَفْرُوك/ پروا، كرپتزا، سپراو.
- فَرِك: اِبْغَضَ/ رقی، قین، ناكوکی به‌تابه‌تی له‌نیوژن و میردا.
- فرم:
- فَرَمَ اللحم: هَرَمَهُ قَطَعَهُ قِطْعاً صَغِيرَةً/ کوتای، جنی، قیسه‌ی كرد.
- فَرَامَة اللحم/ گوشت کوت.
- مَقْرُوم: مُقْرَم/ مَهْرَم/ کوتراو، قیسه‌كراو جنراو، قیسه.
- لَحْم - / قیسه، گوشتی کوتراو.
- فرن:
- فُرْن: تَنُور/ فېن، ته‌نور، كوره.
- : مَحْبِز/ نانه‌واخانه، سه‌مونخانه.
- فُرَان: خَبَّاز/ نانه‌وا.
- فرو:
- فَرُو: وَبَّر/ كوك، فه‌رو، كه‌ول.
- فُرُوة: جِلْدَة الرَأْس بشعرها/ پيستی سه‌ر، كه‌وله‌سه‌ر.
- : كَسَاء يَنْخَذ من جلد الحيوان/ كه‌ول، فه‌رو، كوك.
- فَرَاء: تَاجِر الفراء/ كه‌ول فروش.
- فَرُوج (فی فرج)
- فَرِي:
- فَرِي: اِفْتَرَى عليه الكذب: اِخْتَلَقَهُ/ درزی (له‌گه‌ل كرد، مه‌ل به‌ست).

- . - عليه: سَعَى به / بوختانی بُو کرد، پرن کرد،
 به ده موهه هه ل به بست.
 - . فَرَى. افرى: قَطَعَ / برى، بریه وه.
 - . - . شَقَّ / دای هیتاییه وه، دولته تى کرد.
 - . فَرِيَّةً / افتراء: كَذِب / درُو، درُو ده له سه، خوسپ.
 - . - . سَعَايَةً / به ده موهه هه ل به بست، بوختان
 کردن، خوسپ.
 مُقْتَرًا: واش / درُوژن، به ده موهه هه ل به بست.
 فَرِيْسَةٌ (فى فرس) فَرِيْق (فى فرق)
 فَر: فَرَّ: فَرَعَ / داچله كى، ترسا، تَوَقَّى، راجله كى، راجه نى.
 - : اضطراب / شله ژا، شپزه بو.
 - : وَثَبَ / قه له م بازى دا فرته تى کرد.
 - : فَرَّ: اَزَعَجَ و اُبْعَدَ / ده رى په پان، بيزارى کرد.
 - . - . اِسْتَفْرَزَ / اَفْرَعَ / دای چله كان، ترسانى.
 اِسْتَفْرَزَ: اثار / هانیدا، جولانى، هه ژانى، وروژانى.
 فَرَّةً: وَثْبَةً / داچله كين، راپه پين، ترساندن، راجه نين.
 اِسْتَفْرَزَان: اِثَارَةٌ / هان دان، جولانن، هه ژانن، وروژانن،
 ده مارگرتن.
 فَرَز: فَرَزًا: شَقَّ / شه قى پين برد، ته قانى.
 - . تَفَرَّرَ. اِنْفَرَزَ: اِشْتَقَّ و تَقَطَّعَ / شه قى برد، ته قى.
 فَرَز: فَرَزًا: شَقَوَّق و صدوع / درن، ته قين، شه قى بردن،
 قلیش.
 فَرَع: فَرَعًا: خَاف / زه نه قى چو، ترسا، تَوَقَّى، داچله كى،
 سه له ميه وه.
 - : اليه: اِسْتَفَاثَهُ. لَجَأَ اليه / هاوارى بُو کرد، په نای
 برده بهر، هانای بُو برد.
 - : من نومه: هَبًا / داچله كى، راپه پى.
 فَرَع: اَفْرَعَ: اَخَاف. خَوْفًا / ترسانى، تَوَقَّانِ، زه نه قى برد.
 اَفْرَعًا: اِغَاثًا / چو به هاناییه وه. يارمه تى دا.
 - : من نومه: نَهَبَةً / دای چله كان، رای په پان.
 فَرَع: خَوْفًا / ترس، تَوَقَّين.
 - : اِغَاثَةً / هاوار بُو کردن، په نا بردنه بهر، هانا بردن.

فَاذَع، مُفَاذَع. فَرَع. فَرَعَان. مُفَرَّع: خَائِف / ترساو،
 تَوَقَّيو، داچله كير.
 فَرَاةً: شَيْءٌ مُخِيف / ترسینه، تَوَقَّينەر.
 - : كَثِيرُ الْفَرَعِ / ترسنوك.
 - : خَيَالُ الْمَاةِ / داهول.
 مُفَرَّع: مُخِيف / به سام، سامناك، ترسینه، تَوَقَّينەر.
 فَرَاةً: تَعَاوَن / داكوكى، زگار، هه ره وه، نِيْل جارى.
 مُفَرَّع: مَفَرَّعَةٌ / مَلْجَأ / په نا، به هاواره وه هاو.
 فُست: فُسْتُق، فُسْتُقًا: نَبَات / بسته.
 - العبيد. فُسْتُقٌ سُوْدَانِي / فُسْتُق، بسته تى كئنگه.
 فُسْتُقِي اللُّوْن. بِلُوْنُ الْفُسْتُقِ / سهوزى كال، رهنگى
 فُسْتُقى.
 فُسْتَان: ثَوْبُ الْمَرَاةِ الْخَارِجِي / كراس.
 فُسح: فُسْحًا: فُسْحًا لَه مَكَان: عَمَلٌ لَه مَكَان / جئى كرده وه، جئى
 بُو كرده وه، رَئى دا، بوارى دا، ته كيدا.
 فُسْحًا الْمَكَان: وَسَعَةً / فراوانى کرد، جئنگه كى فراوان و
 پان کرد.
 - : وَلَدَهُ (مَثَلًا) اِخَذَهُ لِلنَّزْهَةِ / بردى بُو گه پان، گه پانى.
 تَفْسَحًا: اِنْفَسَحَ: اِسْتَسَحَ / پان بو، فراوان بو.
 - : تَفَرَّرَ / گه پانى کرد، چو بُو گه پان، سه پيرنى کرد.
 - : تَعَوَّطَ. قَضَى الْحَاجَةَ / گوى کرد، سكى ده رچو،
 ده سته تى به ناو گه ياند.
 فُسْحًا الْمَكَان: وَسِعَ / پان بو، فراوان بو.
 فُسْحًا: فُسْحًا: مَتَّسَحَ / فراوان، پان، بهر ده لا، كراوه،
 وراق، په ل.
 فُسْحًا: فُسْحًا: اِسْتَسَاعَ / فراوانى.
 - : قَضَاءٌ / شوپنى كراوه و پان.
 - : نَزْهَةً / گه شت، سه پيران، گه پان.
 - : خُرُوجُ الْبَطْنِ / سك ده رچون.
 فُسح: فُسْحًا: فُسْحًا: نَقَضَ / هه لى وه شانده وه، تئكى دا.
 - . - : فَصَّلَ / لئكى جيا كرده وه، ترازانى،
 هه لى وه شان.
 - : ضَعَفَ عَقْلَهُ / نه تى قامى، نه قلى سوک بو.

- الشیء: فَرْقَه/ مه‌لویه‌شان، بلاری کرده‌وه.
- المفصل: خلع/ له‌جی چو، له خرتکه چو.
- : ابطال تأثیره. کسر حِدَّتَه/ ساردی کرده‌وه، تینی شکان، ته‌شقی شکاند.
- فاسخا. تَفَاسَخا العقد: اِتَّفَقا علی فسخه/ مه‌لیان وه‌شانه‌وه، ری‌نه‌که‌وتن.
- فَسَخَ: هَرَأ. مَرَّقَ/ درانی، لیکتی کرده‌وه، پوانی، رزانی.
- السمک: مَلَحَه/ خویتی کرد، خویتی پی‌وه‌کرد.
- تَفَسَّخَ: تَسَاقَط قطعاً/ رزی، له‌ت و کورت بو، پوا، مه‌لامه‌لا بو.
- إِنْفَسَخَ العقدُ او الامرُ: اِنْتَقَضَ/ مه‌ل وه‌شایه‌وه، تیک چو.
- فَسَخَ: نَقَضَ/ مه‌ل وه‌شاندن، تیک چو.
- : خلع/ له‌جی چو، له خرتکه چو.
- تَفَسَّخَ: تَقَطَع و تَعَفَن/ رزین، پوان.
- فَسَخَة: قطعاً/ پارچه.
- فَسِيخ: سمک مَمْلُج/ ماسی سویرکراو.
- : فَسَخَ: ضعیف العقل و البدن/ نه‌فام، ساویلکه، لاواز.
- فسد:
- فَسَدَ: اِنْفَسَدَ: نَعَفَنَ/ بۆتی کرد، بۆگه‌نی کرد، گه‌نی.
- . - : ضد صلح/ خرابی کرد، تیکتی دا.
- اَفْسَدَ: فَسَدَ: ضد اصلح/ خراب بو، تیک چو.
- . - : الأخلاق/ اغفی/ ره‌وشت و خوئی تیک دا.
- : حَبِيبٌ. اَحْبَطُ/ ناهویدی کرد، کوسپی نایه‌به‌ر.
- بینهم: خلق الخصام بینهم/ ناژاوه‌ی تن‌خستن، کردنی به‌گۆیه‌کدا، به‌ینی تیک دان.
- علی: شوئش/ لیتی تیک دا.
- تأثیره او قوته: ابطال مفعوله/ ساردی کربوه، به‌تالی کرده‌وه.
- فساد: تلف/ رزین، رزان، خراب بون.
- : تَعَفُنَ/ بۆگه‌ن کردن، گه‌نین، بۆن کردن.
- : بَطْلان/ مه‌ل وه‌شانه‌وه، تیک چو.
- الأخلاق: اِنْحِرَاف/ ره‌وشت و خو تیک چو، خراب بون، بی‌ئابویی.
- فاسد: تالف/ رزیو، خراب.

- : مُعَفَّنَ/ بۆگه‌ن، گه‌نیو، بۆن کردو، بۆگه‌ن بو.
- : باطل/ مه‌ل وه‌شاو، تیک چو، خراب.
- الأخلاق: مُنْحَرَفٌ/ به‌دره‌وشت، به‌دخو، به‌دره‌فتار، بی‌ئابوو.
- إفساد: اِتْلَاف/ خراب کردن، گه‌نین، تیک دان، نابویردن.
- المفسدة: مصدر الفساد أو سببه/ سه‌رچاوه‌ی خرابه‌و بی‌ئابویی، خرابه، بی‌ئابویی.
- فسر:
- فَسَرَ: اَوْضَحَ/ رونی کرده‌وه، ناشکرای کرد، ده‌ری‌خست.
- : شَرَحَ/ لیکتی دایه‌وه، لیتی دوا، رافه‌ی کرد.
- : (وَلَّ) او تَرْجَمَ/ گۆری، لیکتی دایه‌وه، مانای ده‌رخست.
- إِسْتَفْسَرَ: تَفَسَّرَ: سَأَلَ/ پرسى کرد، پرسباری کرد.
- : طلب الإيضاح/ پرسباری رون کردنه‌وه و ناشکرکردنی کرد، ویستی تن‌بگا.
- تفسیر: اِیضاح/ رون کردنه‌وه، ناشکرکردن، تن‌بگه‌یاندن.
- : شَرَحَ/ لیک دانه‌وه، لوتوان، رافه‌کردن، پاساوکردن.
- : تاویل او ترجمه/ بۆچون، گۆرین.
- مُفسَّرٌ: شارح/ لیک ده‌روه، رون کار، ناشکرکار.
- فسط:
- فُسْطَاط. فُسْطَاط. فُسْطَاط: خُيْمَة/ سه‌یوان، ده‌وار، چادر، ره‌شمال، خیه‌وت.
- فسق:
- فَسَقَ: فَسَقَ: فَجَرَ/ خرابه‌ی کرد، کاری خرابی کرد.
- . - : ضَلَّ/ ون بو، وئل بو، له‌ ریی راست لای‌دا، گومرا بو.
- : العرأة: زنی بها/ ده‌ستی له‌گه‌ل تیکه‌ل کرد، لاقه‌ی کرد، فریوی دا.
- فَسَقَ: كَذَّبَ/ به‌درۆی خسته‌وه.
- فسق: فَجور/ خرابه‌کردن، کاری خراب.
- : زنی/ ده‌ست تیکه‌ل کردن، لاقه‌کردنی ناشیاو.
- فاسق: فاجر/ خراب‌کار، پیاوخراب، پاشه‌ل پیس.
- : زان/ سوزانی، زیناکار.
- : ضال. كافر/ بی‌ثابین، بی‌بروا، له‌ری لاداو، گومرا.
- فسل:

فَسَلَّ الصَّبِيَّ: فَطَمَهُ / له شیر بریوه.

فَسِيلَةُ: النخلة الصغيرة تُقَطَع من الأم / خهلفی دارخواما،
فہ سیل، برالہ.

- كل عود يُقَطَع من شجرة / خهلف، نہمام، برالہ،
وہج.

فَسُو:

فَسَا: اخرج ريحا بلا صوت / بای لی بوہوہ، تسی کہند.

فَسُو. فَسَاء: ریح البطن بلا صوت / تس، تس کہندن.

مَفْسِي: مخرج الفساء / قنگ.

فَسْوَةٌ: الدفعة من الفساء / تسنگ، تسن.

فَسُو. فَسَاء: كثير الفساء / تس کہن، تس.

فَش:

فَشَّ الوَرم: اِنْفَشَّ: هَبَطَ / نیشتهوہ، فش بوہوہ.

- فَشَّشَ الوَرم: هَبَطَ / فشی کردہوہ، نیشانیوہ،

تہ قانی.

- المنفوخ: فَرَّخَ / فشی کردہوہ، باکہی دہرمتنا.

- غَلَّ فيه: فَشَّ قلبه: اظهر ما يكته من عتب / هالی

رشت، گلہ بیہ کی زوری لی کرد، چی پی بوہالی رشت،

داخی دلی رشت.

- القفل: فَتَحَهُ بغير مفتاحه / به کلیلیکی تر کردیوہ.

فَشوش: احمق / کیل، گوج، کہودن، گہمژہ، گہ لحو.

فاشوش: ضعيف الراي والعزم / بن غیرت، فشول.

- : فارغ / پوت، فشول، فش.

فَشِخ:

فَشِخ: لطم / لیڈا، بیاکیشا.

- ه: جرحه / برینداری کرد.

فَشِخ: ارضي مفاصله / جو مگہ گانی خاور کردہوہ، خوی

کیشایوہ.

فَشِل:

فَشِل: خار عزمه / روخا، وری بہردا.

- : تَفَشَل: خاب و لم ينجح / سہرنہ کوت، باری

کہوت، نہی پیندا، تن شکا.

فَشِل: خيبة / سہرنہ کوتن، کہوتن، روخان، تن شکان،

بارکہوتن، تن نہ مینان.

فَشِل: جبان / ترسنوک.

فاشل: غير ناجح / سہرنہ کوتو، کہوتو، بارکہوتو.

فَشُو:

فَشَا: اِنْتَشِرَ / بلا بوہوہ، تہ نیوہ.

- الخبِر: ذاع / بلا بوہوہ، راگہ یزرا، دہ ماودہم کہوت.

- السر: ظَهَرَ / ناشکرا بو، زانرا، دہر کہوت.

- تَفَشَّ العَرَض: اِنْتَشِرَ / داکہوت، دہرد داکہوت،

پہتا بلا بوہوہ.

- : افشى: تشر. ذاع / بلا بوہوہ، رای گہ یاند.

- : السر: باح: اظهر / ناشکرای کرد، دہری خست،

درکانی، بلا بوہوہ.

فَشُو. فَشِي: تشر / بلا بوہوہ، ناشکرا بو، دہ ماودہم

کہوتن، راگہ یاندن.

فَاش: مُتَفَشَّ: اِنْتَشِرَ / بلا، بلاوہ بو، ناشکرا، زانراو.

فَص:

فَصَّ: اِنْفَصَّ: اِنْتَزَعَ / لئی کردہوہ، لئی جیا کردہوہ،

پچرائی.

اِنْفَصَّ: اِنْفَصَلَ / جیا بوہوہ، لئی جیا بوہوہ، لئی بوہوہ.

فَصَّصَ الخاتم: ركب فيه الفص / نقیم (بو کرد،

تن خست، تن گرت)، نقیم بہندی کرد.

فَصَّ. فِصَّ: فِصَّ البرتقالة و امثالها: قطعة. فلقه /

قاش، کوز.

- : حدقه العين / رہ شینہی چاو، گلینہ.

- : الثوم و امثاله: سن / سہلک، قنچک.

- : الخاتم: قلب الخاتم / نقیم.

- : اصل / بہرہت، بنچینہ، سہرچاوہ.

- : السكر و امثاله: قطعة / کوز.

مُفَصَّص: مُفَلَّق / قاش قاش، کوز کوز.

فَصِخ:

فَصِخ: كان فصيحاً / زمانہ کی (خار او بو خاوین بو، پار او

بو).

اَفْصَح: تكلم بفصاحة / بہ زمانیکی پارو خار او خاوین

دوا.

- : يبين مراده / خوی دہر خست، راستی درکان،

مہ بہستی (زانرا، دہر کہوت، ناشکرا بو).

- : الصنح: بدأ ضوءه / شہ بہ قی دا، روز بوہوہ،

گزنکی دا.

- : الامر: وضح / ناشکرا بو، دہر کہوت، رون بوہوہ.

- : اَوْضَحَ / تاشکرای کرد، خستیه رو، به تاشکرا دوا.
- عن مُرادِه: كَشَفَهُ / مه به سستی خوی دهریپی،
- تاشکرای کرد.
- عن الشیء: كَشَفَهُ وَ بَيَّنَّهُ / دهریپی، تاشکرای کرد، خستیه رو.
- اليهود او النصراری: عَیَّدُوا عید الفصح /
- جهزنانه بیان کرد، کردیانه جهزَن.
- فُصِحَ: عید مسیحی: عید القیامة / جهزنی (گوره، قیامت)ی گاوره کان.
- : عید اليهود / یادی دهرچونی جوله که له میسر، جهزنی جوله که.
- : بلا غیم / سایه قه.
- فَصَاحَة: طلاقة اللسان / زمان (خاروی، زمانی پاک و خاوین، پاروی).
- فَصِيحٌ: فَصِيحٌ: کلام خال من العُجْمَة / زمانی پستی، وتی بیگانهی تیا نیه، پاراو.
- : طلق اللسان / زمان (خاراو، پاراو).
- : فَصِيحٌ: اللین بدون رغوة / شیرو ماست به بین سه رتویژ.
- أُسْلُوبٌ - / شیوه خاروی.
- اللغة الفُصْحَى / زمانی پستی.
- مُفَصِّحٌ: واضح / رین، تاشکرا.
- یوم - : بلا غیم / سایه قه، سامال.
- فصد:
- فَصَدَ لخرج دما / خوینی (گرت، اهد رهینا).
- : اِفْتَصَدَ العِرْقُ: شَقَهُ / خوینی (اههینا، گرت، بهردا).
- اِفْصَدَتْ: اِنْفَصَدَتْ الشجرة: اِنشقت عیون ورقها / ته قیه وه، که لای کرد.
- فَصَدَ: فصاد: نزیف / خوین به ربون.
- الأنف: رعا ف / لوت پزان، خوینی لوت به ربون.
- فَصَادَة: فتح الورید / ده مارپین، خوین هین برین، خوین (بهردان، گرتن)، عجمات.
- فصل:
- فَصَلَ: فَرَّقَ / جای کرده وه.
- : قَطَعَ / بری، لیک جیا کرده وه، بریه وه.

- : اِبْعَدَ / دوری خسته وه.
- فی الأمر: بَتَّ / بریاری دا، برانیه وه.
- فی الخصومات: احکم بِقِطْعِها / برانیه وه، کوتایی پیهینا.
- الولد عن الرضاع: قَطَعَهُ / بریه وه، له شیر بریه وه.
- له عن العمل: اَنْهَى خِدْمَتَهُ / دهری کرد، دهستی کیشایه وه.
- فَصَلَ: بَيَّنَّ / تاشکرای کرد، دهری خست، خستیه رو.
- الشیء: جعله قِطْعًا / جیا جیای کرده وه، دابه شی کرد، بهش به شی کرد.
- الثوب: قطعهُ بقصد الخیاطة / بری، جله که ی بری، به بری بری.
- ضِدَّ اجمل. ذکر بالتفصیل / په کالای کرده وه، به درژی باسی کرد، له سه ری رژی، درژی پی دا.
- فاصَلَ: ساوم / سهردای کرد، پیک هات، چن و چونی کرد، ریک که وت.
- : اِنْفَصَلَ من / لئی جیا بوه وه.
- اِنْفَصَلَ: ضِدَّ اِنْفَصَلَ / بریو، تراز، جیا بوه وه.
- عن: اِبْتَعَدَ / لئی جیا بوه وه.
- من العمل: اِنْفَصَلَ / دهرکرا، که لا خرا، دهستی له نیش کیشرایه وه.
- تَفَاصَلَتْ الاشیاء: اِنْفَصَلَ بعضها عن بعض / لیک جیا بونه وه، مه لوه شا، لیک تراز.
- فَصَلَ: تَفَرَّقَ / جیا کردنه وه، لیک ترازان.
- : قَطَعَ / برین، برینه وه.
- : قَسَمَ / فرع / بهش، کهرت، لق، په ل.
- من العمل: طَرَدَ / ادهر کردن، لایردن.
- من کتاب: باب. جزء / به شیک له نوسراوتیک.
- من السنة: اوان / کات، گز، وهرز، بهش.
- من السنة: ٤١١ من السنة / وهرز، کزه، گز.
- مدرسی: درس / وانه.
- فی الخصومات: قضاء و حکم / کوتایی پی هینان، برانه وه، بریار، دانی ناکرکی.
- من الجسد: کل ملتقى عظمین / جومگه.
- یوم ال - : یوم الدین / رژی برانه وه و بریار دانی ناکرکی، پیک هاتن.

فاصل: حاجز/نیوان، په‌رژین، ته‌یمان، جیاکه‌ره‌وه.

- بات/ بریار له‌سه‌ر دراو، برآوه، په‌کلای، کوتایب
پن‌هینراو.

انفصال: فراق/ جیاپونه‌وه، ترازان، لیک جیاپونه‌وه، لیک
ترازان.

انفصالیة: الميل الى الانفصال/ جیایی، جیایی ویستن،
جیایی خوازی، داوای سه‌ریه‌خویی کردن.

انفصالی: الذي يميل الى الانفصال/ جیایی ویست،
سه‌ریه‌خو مه‌به‌ست، جیاخواز.

مفصول: مفصل/ جیا، جیاواز، به‌جیا، نه‌لکاو.

- مطرود/ ده‌رکراو.

فیصل: الحاكم و القاضي/ داوه‌ر، دم‌راست، بریارده‌ر،
کوتایب پن‌هین.

- القضاء بين الحق و الباطل/ بریاردان، ره‌واو
ناپه‌وا جیاکردنه‌وه.

حکم - : ماض/ بریاری ته‌واو.

فیصلي: الحاكم/ داوه‌ر، دم‌راست.

فاصلة: وقفة/ پشو، ویسته.

- شوكة: علامة الوقف في القراءة/ ویزگول.

فصیل: مقطوع/ له‌شیر برآوه.

فصال: فطم الولد/ له‌شیر برینه‌وه.

فصيلة: نوع/ چه‌شن، جور، بابه‌ت، خیزان، ده‌سته، به‌ره.
- عسکریه/ په‌ل، لوق.

- قسم/ که‌رت.

تفصیل: ضد إجمال/ دریزه، دریزه‌پن‌دان، به‌دریزئی.

- الثياب: قطعها لأجل خياطتها/ جل برین، کالا
برین.

بال - : تفصيلاً ضد إجمالاً/ به‌دریزئی.

تفاصيل: مفردات/ دریزه.

مفصل: مذکور بالتفصيل/ دریزه‌پن‌دراو.

- غير الجاهز من الملابس/ برآو.

- مفصلاً بالتفصيل/ به‌دریزئی.

مفصل: كل ملتقى عظمين/ جومگ.

داء الفاصل: رثية/ ده‌رده جومگ، جومگ نیشان، با، با
(داری، تن‌دان).

مفصلي: مختص بالمفاصل/ جومگ زان.

- : نو مفصل/ جومگ‌دار.

مفصلة: مقصلة: عقب/ دولای، نه‌نجامه.

مفاصلة: مساومة/ چه‌ندو چونی، ریک‌که‌وتن، سه‌وداو
مامه‌له.

المفصليات: الحيوانات المفصلية/ جومگ‌دار،

زینده‌وه‌ری جومگ‌دار.

فصوليا. فاصولية: نبات/ فاسولیا.

فصم:

فصم: كسرة من غير ان تتفرق/ درزی پن‌برد، ته‌قانی،
قلیشانی.

- : قطع/ دای‌هینتا، بری، قلشانی.

تفصم. انفصم: إنكسر من غير ان تتفرق/ درزی برد،
درزی تن‌بو، ته‌قی، قلشا.

فصم: قطع/ برین، درز تن‌بون، قلشان، ته‌قین.

- : خلع/ ترازان، له‌جین چون.

انفصام: قطع. انقطاع/ درز‌بردن، له‌ت بون، دولای بون،
داماتن، قلیشان.

فض:

فض الشيء: كسرة فتفرقت كسرة/ شکانی، وردی کرد،
له‌ت و کوتی کرد، وردو‌خاشی کرد.

- و إقتض البكرة: سلبها او نزعها/ بنی پزان، بن
بنی کرد، کچتی نه‌هینشت.

- : فتح/ کردیه‌وه، هالی پچری.

- : ثقب/ کونی کرد، سمی، کونی تن‌کرد.

- : فرق/ بلاری کرده‌وه، بلاره‌ی پن‌کرد، کوتایب
پن‌هینتا.

- الختم: كسرة و فتحه/ هالی پچری، کردیه‌وه،
شکانی.

- الاجتماع: انها/ کوبونه‌وه‌که‌ی هه‌لسان، کوتیای
پن‌هینتا، بلاره‌ی پن‌کردن.

- الدموع: صبها/ فرمیسکی رشت.

- الشيء على القوم: فرقه و قسمة/ دابه‌شی کرد
به‌سه‌ریانا.

- ما بينهما: قطع/ برانیه‌وه، کوتایب پن‌هینتان، لیک
جیاکردنه‌وه.

قَضَضَ: مَوَّهٌ بِالْفِضَّةِ / له زیوی گرت، زیوی تن گرت، گرتیه زیو.

- رَصَعَهُ بِالْفِضَّةِ / به زیو نه خشان، زیوبه ندی کرد.

إِنْفَضَ: إِنْفُتَحَ / کرایه وه.

- تَفَضَّضَ: تَفَرَّقَ / بلاره ی کرد، کوتای هیئا، بلاویونه وه.

- ت الدموع: إِنْصَبَتْ / رذا، فرمیسک (رذا، هاته خوارئ).

تَفَضَّضَ: تَمَوَّهَ (و تَرَصَّعَ بِالْفِضَّةِ / له زیو گیرا، به زیو نه خشینرا، زیو به ند کرا.

قَضَّ: قَتَحَ / کربنه وه، خستنه یو.

- متفرق/ بلاو، شاش.

- تفریق/ بلاو کربنه وه، کوتای پی مینان، هه لسان.

- و إِنْضَاضَ الْبِكَارَةَ: إِنْتَرَعَ / بین بن کردن، بن پزان، به رزق بین بن کردن، کچینی نه میشتن.

لَا قَضَّ فَوْكٌ: لَا تُفَرَّتْ أَسْنَانُكَ / دم خوش، ناهه رین، ده مت نه پزئ.

فِضَّةٌ: لُجَيْنٌ / زیو.

فِضَى: كَالْفِضَّةِ. مَن فِضَّةٌ / زیوین، زیوی، له زیو. ابيض فِضَى / زیوین.

العید الفِضَى: مُرُورَ ٢٥ سَنَةً / جهن و یادی تیپه پبونی ٢٥ ساله.

فِضَايَات. أَوَانٌ فِضِيَّةٌ / زیومه نی.

تَفَضِّضُ: رَصَعَ وَ تَمَوَّهَ بِالْفِضَّةِ / له زیو گرتن، به زیو نه خشان، زیو تن گرتن.

مُفَضَّضٌ: مُرَصَّعٌ وَ مَمَوَّهٌ بِالْفِضَّةِ / له زیو گیرا، به زیو نه خشراو.

فَضَضَ الثَّوْبُ: إِسْبَحَ / پان و پور یو، ده لب بو، فشول بو، فراوان بو، فش و مزل بو.

- العیشُ: رَعَدَ. إِسْبَحَ / گوزهران خوش بو.

فَضَفَاضُ: الْوَاسِعُ مِنَ الثَّوْبِ / به رگی پان و پور، ده لب، فراوان، فش و مزل.

- الْوَاسِعُ مِنَ الْعِشِّ / خوش گوزهرانی.

- الرَّجُلُ الْكَثِيرُ الْعَطَاءُ / ده ست بلاو، به خشنده.

إِمْرَأَةٌ فَضَافُضَةٌ: كَثِيرَةٌ اللَّحْمِ طَوِيلَةُ الْجِسْمِ / پان و پورید که له گت، به خوره، هه یکه لی.

فضاء (فی فضا)

فضح:

فَضَحَ: كَشَفَ مَسَاوِئَهُ / ناری زبان، چاپی لهدا، راستی لی وت، ره فتارو کاره ناشیرینه کانی ده رخت و خستیه یو.

- كَشَفَ: أَظْهَرَ / ده ری خست، خستیه یو، ناشکرای کرد.

- جَلَبَ عَلَيْهِ الْعَارَ / نابوی برد، نه نگی کرد، نام و نه نگی کرد.

- الْقَمَرُ النُّجُومُ: غَلَبَهَا بَنُورُهُ / نه ستیره کانی ون کرد به روبانکی.

- الْمِرَاةُ: تَعَدَّى عَلَيْهَا: إِثْتَهَكَ حُرْمَتَهَا / فریوی دا، لاقی کرد، مه لن خه له تان.

- فَضَّحَ: أَفْضَحَ الصَّبِيحُ: طَلَعَ / رزق بوه وه، شه به تی دا، گزنگی دا.

إِقْفَضَحَ الْأَمْرُ: إِشْتَهَرَ / زرا، زانرا بلاویوه وه.

- إِنْفَضَحَ: إِنْكَشَفَ مَسَاوِئَهُ / پز زانرا، ناشکرا بو، ره فتارو کرداره ناشیرینه کانی پز زانرا.

فَاضِحٌ: صَنِيعٌ / به بیان، به ره به بیان، شه به تی. - شائن / نابویور.

فَضَحَ: كَشَفَ الْمَسَاوِيءَ / خرابه و کرداری ناشیرین ده رختن و ناشکرا کردن.

فَضُوحٌ: كَاشَفَ الْمَسَاوِيءَ / نابویور، دم شپ، ده مه وه، دم هه راش، لهدوین.

فَضِيحٌ: مَفْضُوحٌ: مَكْشُوفٌ / ناشکرا، پز زانرا، نابویور. فضيحة: إِنْكَشَافَ الْمَسَاوِيءَ / پز زانین، ناشکرا بون، زبان.

- عَارٌ / نابویور، نه نگی، ریسوانی، سه رشوی، نام و نه نگی.

مَفْضُوحَةٌ: مَا يَسْبَبُ الْفَضِيحَةَ / هوی نابویور. فضل:

فَضَّلَ: فَضَّلَ. بَقِيَ / مایه وه.

- هُ وَ عَلَيْهِ: غَلَبَهُ فِي الْفَضْلِ. فَاقَهُ / له ده ست بلاوی به خشنده بییدا پیاو چاکتر بو، پینشی که وت.

فَضَّلَ عَلَيَّ: مَيَّرَ / جیای کرده وه، په سه ندی کرد.

- له على غيره: جعله افضل/ به باشتى زانى، په سندنترى كړى.

افضل: تفضل عليه: ائاله من فضله: من عليه/ چاكه، پياوہ تى) له گال كړد.

- استفصل: ترك منه بقیة/ لى هیشته وه.

تفضل: ارجوك/ فرمو، تكايه.

فضل: بقیة/ پاش ماوه، ماوه.

- زیاده/ زیاى.

- احسان/ چاكه، پشتگيرى، دست گرتن، يارمه تى.

- میده/ جياى، جياوازی.

- شرف/ ثابرو، شانازى، لى تها تن.

- استحقاق/ ماف.

صاحب - / خاوهن ماف، چاكه كار، خاوهن چاكه.

الفضل يعود الى كذا/ چاكه و پياوہ تى و نازايه تى

نه گه پیتوه يو.

من فضلك: اذا سمحت/ تكايه، به يارمه تيت، نه گه روى بدهى.

فضلاً عن ذلك: علاه على ذلك/ له گال نه وه شدا، سهره راي نه وه ش، به وه شه وه.

فضلة: فضالة: بقیة/ ماوه، پاش ماوه، بهر ماوه.

- نفاية/ پرشت، نه ويستر او، پاتال.

فاضل: باقى/ ماوه، نه مینیتوه.

- فضلة: بقیة/ پاش ماوه، لى ماوه ته وه.

- ذو فضل/ خاوهن چاكه، چاكه كار.

- ذو فضيلة/ خاوهن پياوہ تى، به خشنده.

افضل: احسن/ چاكت، باشتى.

- اميز/ په سهند، جياوازت.

افضلية: امتياز/ پيش خستن.

تفضيل: تمييز/ جياوازی، جيا كړنده، پيش خستن.

- محاباة/ لايه ن گرى، په سندن تى.

اسم - / جياناو، په سهند ناو.

تفاضل/ جياكارى.

مفضل: مُميز/ زور په سهند، جيا، په سهند تر.

- كثير الفضل/ خاوهن چاكه، دست گر، يارمه تى

دو.

- مجبل/ به ريز، شكومه ند.

فضيلة: ضد رذيلة/ چاكه، پياوہ تى، به خشنده يى.

- مزية/ جياى، جياوازی.

- لقب احترام (كقولك صاحب الفضيلة) جه ناب، به ريز، خاوهن شكو.

فضول الجسم: مفرزات. افران/ پيسى له ش كه فرى نه دريته دهر وه.

- المال الزائد عن الحاجة/ له پيوست زياتر.

- تحرش/ دست خسته كاروبارى خه لكه وه، خوتن مه لوتان.

فضول: متعرض لشؤون غيره: حشري/ نه سكويى، بازه له، خوتن مه لوتان.

- مسؤول. سا ال/ زور پرس، زور وه پ.

فضو:

فضا. افضى المكان: اتسع/ فراوان بو، گوره بو، پان بو.

- المكان: خلا/ چول بو، به تال بو وه، هيچى تيا نه ما.

افضى المكان: وسعة/ فراوانى كړد، پانى كړد.

- الى: ادى. انتهى به الى/ بردى يو. گه يانديه..

- اليه يسره: اعلمه به/ پيى راگه ياند، لاي دركاني، رازى خوى يو باس كړد.

تفضى للأمر: تفرغ له/ خوى يو ته رخان كړد.

فضى: فرغ/ چول بو، به تال بو وه، هيچى تيا نه ما.

فضى: فرغ. اخلى/ چولى كړد، به تالى كړده وه، هيچى تيا نه هيشت.

فضاء: ما اتسع من الأرض/ فراوانى، پان و به رين جيگى گوره و كراوه، دهشت.

- فراغ/ چولى، به تالايى.

رائد ال - / كه شته وائى ناسمان، ناسمانه وان، ناسمان گه پ.

فاضل: فاضى: فارغ/ خال/ چول، به تال.

- : غير مرتبط/ دست به تال، بين نيش، بين كار.

فاضل: واسع/ فراوان، پانى و به رين.

فطر:

فطر. فطر الشيء: شقه/ قليشانى، درزى تن كړد، دو له تى كړد.

- خَلَقَ (اَشْأًا/ دُرُوسْتی کرد، دای هَیْتَا.
 - اَفْطَرَ الصَّائِمَ: اکل او شَرِبَ/ شکانی، رُوژوه که ی
 شکان، به ریانگی کرده وه.
 اِنْفَطَرَ. تَفَطَّرَ: اِنْشَقَّ/ دُرُوزی برد، دُرُوزی تَن بو، قَلْبِشَا،
 شَه قی برد.
 فَطَّرَ الصَّائِمَ: صَيَّرَهُ يَفْطِرُ/ رُوژوه که ی پَن شکان.
 فَطَّرَ: شَقَّ/ قَلْبِش، دُرُوز.
 فِطْرَةٌ: صِفَةٌ طَبِيعِيَّةٌ رُكْ مَکِي، سُرُوشْت کرد، خُوْرَسْکِي،
 خُو ره وِشْتی نَه زَادِي و سُرُوشْتِي.
 - اِبْدَاع: خَلْقُ/ دَاهِيْتَان، دُرُوسْت کردن.
 فَاطِرٌ: خَالِقُ/ دُرُوسْتکار، دَاهِيْتَنَر.
 - : غَيْرِ صَائِمٍ بَيْنَ رُوژُو، بَه رُوژُو نِيَه.
 - مُفْطِرٌ: كَاسِرُ الصَّوْمِ/ رُوژُو شَكَار.
 فَطِيرٌ: حُبْرٌ غَيْرُ مُخْتَمِرٍ/ مَه لَه مَاتُو، نَه تَرِشَاو (نَان).
 - : لَمْ يَفْضَحْ/ كَال، فِه رِيك، نَه گِييُو، كِرْج.
 - : خَام/ سَاوِيلِكِه، سَاكَار، گِيْلُو كِه.
 فِطْرَةٌ: قَرِصَةٌ حُبْرٌ/ كَوَلْبِرَه، لَه وَاشَه.
 فِطْرٌ: فِطْرٌ عَيْشُ الْغَرَابِ/ قَارْجَك، كَوَارَك، كَارْگ.
 - : كَسْرُ الصَّوْمِ/ رُوژُو شَكَان.
 عيد الـ - : الْعِيدُ بَعْدَ شَهْرِ رَمَضَانَ/ جِه رُوژِي (رَه مَه زَان،
 رِيژُو).
 فُطُورٌ: فُطُورٌ: اَكْلُ الصَّبَاحِ/ رُوْمِي بَه يَانِي، نَاشْتَا،
 بَه رَجَآيِي.
 فُطُورٌ: مَا يَفْطِرُ عَلَيْهِ الصَّائِمُ/ بَه رِيَانْگ.
 فطس:
 فُطْسٌ: مَات/ تَوْبِي، پَسَا، مَرْد، مَرْدَار بُوَه وه.
 فُطْسٌ: اَمَات/ تَوْبِيَانِي، پَسَانِي، كُوَشْتِي، مَرْدَارِي كُرْدَه وه.
 - : حَقَّقُ/ پَسَانِي، خَنْكََانِي.
 فطس: مَخْفُوقُ/ خَنْكَار، پَسَاو.
 فاطس: مَيِّتُ/ تَوْبِيُو، مَرِيُو.
 فُطَيْسَةٌ: جُنَّةُ الْحَيَوَانَ/ كَه لَان، تَوْبِيُو، بُوْگَه ن كَرِيُو.
 فُطَيْسٌ: الْمَطْرَقَةُ الْكَبِيرَةُ/ پِيك، چَه كُوَشِي گَه وَرَه.
 اَفْطَسَ الْأَنْفَ: اذْلَفَ/ لُوت پَان، لُوت تَه پِيُو، كَه تَوْش.
 فطم:
 فَطَمٌ: فَصَلَ عَنِ الرِّضَاعِ/ لَه شِير بَرِيَه وه.

فِطَامٌ: فَصَلَ الطِّفْلَ عَنِ الرِّضَاعِ/ لَه شِير بَرِيَه وه،
 بَرِيَه وه.
 فطيم. مَفْطُومٌ: مَفْصُولٌ عَنِ الرِّضَاعَةِ/ لَه شِير بَرِيَه وه،
 بَرِيَه وه.
 الْفَطِيمَةُ: النَّشَاءُ إِذَا افْطَمْتَ/ بَه رَخ.
 فطن:
 فَطْنٌ لِلْأَمْرِ وَالْيَه: اِدْرِكَه/ مَه سْتِي پَن كُرْد، نَاكَادَارِي بُو.
 - : فَطْنٌ لِلْأَمْرِ وَبَه: فَهْمَةٌ/ تَبِي گَه يِشْت.
 - : كَانِ فَطِينًا/ زَرَنگ بُو، هُوْشِيَار بُو، زَيْت بُو.
 - : اَلِي: تَذَكَّرُ/ بِيْرِي كَه وَتَرَه، كَه وَتَرَه بِيْرِي.
 فُطْنُهُ بِالْأَمْرِ وَلَه وَالْيَه: جَعَلَهُ يَفْطِنُ/ بِيْرِي خِسْتَه وه.
 - : بِالْأَمْرِ وَلَه وَالْيَه: فَهْمَةٌ/ تَبِي گَه يَانْد.
 فُطْنُ التَّمْلِيذِ: جَعَلَهُ فُطْنًا/ زَرَنگِي كُرْد، هُوْشِيَارِي كُرْد،
 وِرْيَاي كُرْدَه وه.
 تَفَطَّنَ لِكَلَامِهِ: تَفَهَّمَهُ/ تَبِي گَه يِشْت.
 فُطْنٌ: فُطْنٌ. ذِكْرِي/ زَرَنگ، زِيْرَه ك، زِيْر، هُوْشِيَار، زَيْت،
 وِرْيَا.
 فِطْنَةٌ: ذِكَاؤُ/ زَرَنگِي، زِيْرَه كِي، زِيْرِي، هُوْشِيَارِي.
 - : فَهْمُ تَرِي گَه يِشْتَن.
 فظ:
 فَظٌّ: الْغَلِيظُ. الشَّيْءُ الْغَلِيظُ/ رَه ق، دَلَن رَه ق، تَرُو، بَه زَه بَرِي،
 تُونْدُو تَرِي، بَه زَه بَرِيُو زَه نْگ.
 - : السَّيْءُ الْخَلْقُ/ بِيْن نَابِيُو، رَه فِتَار خَرَاب، تَرُو، قِسَه
 رَه ق.
 - : الْخَشْنُ مِنَ الْكَلَامِ/ قِسَه ي رَه ق.
 - : فَيْلُ الْبَحْرِ/ فَيْلِي دَه رِيَا.
 فظاظَةٌ: الْغَلْظُ وَ الْخَشُونَةُ/ رَه قِي، دَلَرَه قِي، تَرِيْزِي، بِي
 نَابِيُوِي، تُونْدُونِيْزِي.
 فظع:
 فَظْعٌ: كَانِ فُظِيْعًا/ لَه رَادَه وَرَه بَدَه ر بُو.
 فَظْعٌ بِالْأَمْرِ وَ مِنَ الْأَمْرِ: هَائِلُ الْأَمْرِ فَلَمْ يَثِقْ بِأَنْ
 يَطِيْحَهُ/ سَلَه مِيَه وه، لَه خُوْرِي دَلْنِيَا نَه بُو، لِيِي سَلَه مِيَه وه،
 وَرَه ي بَه رِيَا.
 اَفْظَعُ. فَظْعٌ: اِسْتَدْرَكَتْ شَفَاعَتُهُ/ تَرَسْنَاك بُو، بَه سَام بُو.
 - : اَوْقَعَهُ فِيْ أَمْرِ فُظِيْعٍ/ خِسْتِيَه مَه تَرَسِيَه وه، تَوْشِي
 كُرْد، بَه لَآي بُو نَابِيَه وه.

اِسْتَفْظَعَ: عَدَهُ فظيعاً / زندی لا گران بو، لئی نه ترسوا
سهل میوه.

فَطِيعٌ. فِطْعٌ. فُطِعَ / مُرْعِبٌ مخيفٌ. يَفْرَعُ / ترسناك، پر
مه ترسی، توقینهر.

- - - : شنيع و مجاوز الحد / له وزه به دهر.
اِثْمٌ (و عَمَلٌ - / گوناها یا کاریکی (ناپه سهد، ناچیزه،
نهنگ).

فعل:

فَعَلَ: عَمِلَ / کردی.

- به: عَمِلَ به / لئی کرد، پئی کرد، به کاری هیتا.

فَعَلَ الشَّعْرَ: وَزَنَهُ / کیش و ترازوی کرد.

اِنْفَعَلَ: عَمِلَ / کرا.

- : تَأَثَّرَ / شپزه بو، هستی جولا، کاری تن کرا، تیک
چو.

- : اِغْتَاظَ وَ تَهَيَّجَ / تود بو، خوی بیر چوه وه، رقی
هه لسا، هه لچو.

اِفْتَعَلَ: اِخْتَلَقَ. اِبْتَدَعَ / دروستی کرد، دای هیتا.

- : زَوَّرَ / ساخته ی تیا کرد، هه لپه بست، بروی
هه لپه بست.

- : اَلْخَطُّ: زَوَّهٌ / لاسایی کرده وه، فیل نوسی کرد.
فِعْلٌ: عَمِلَ / کار، کردار.

- : تَأَثَّرَ / هست جولین، کاریگر.

- في النحو والصرف / فرمان، کار.

رَدَّ الـ / کاردانه وه، بزکار.

فِعْلًا: بِالْفِعْلِ. في الواقع. في الحقيقة / له راستیدا،
به راستی.

فِعْلِي: عَمَلِي / کرداریانه.

- : واقعی / راستی.

فَاعِلٌ: عَامِلٌ / بکر، کارا.

- : مُشْتَقِلٌ. صانع / شیشکر، کریکار.

- : مُقْتَرِفٌ / تاروان کار.

- خَيْرٌ / چاک خواز، چاکه کار.

- في النحو / فرمان کهر، ناوی کارا، کارا.

اسم الـ / ناوی بکر.

ناثِب الـ / جنگری بکر.

فاعِلِيَّةٌ: تَأَثَّرَ / کاریگریتی.

اِنْفَعَالَ: التَّأَثَّرَ بِالْفِعْلِ / شپزه بون، هست پین کردن،
هست جولان، هه لچون، هه ژ.

مَفْعُولٌ: تَأَثَّرَ / کار تن کردن.

- : مَعْمُولٌ. عَمِلَ / کراو.

- به في النحو / لیکراو.

اسم الـ / ناوی کاریگری.

يَسْتَرِي مَفْعُولَهُ / کار (نه کا، ی خوی نه کا)، به رده واهه.

فِعَالٌ: مُؤَثِّرٌ / به کار، کار لیکر، گورج و گول.

فِعَالِيَّةٌ / چالکی.

تَفَاعُلٌ / کار لیکردن.

مُفْتَعَلٌ: مُؤَوَّرٌ / هه لپه ستراو، دروستکراو.

مُنْفَعِلٌ: مُحْتَدٌ. مُتَهَيِّجٌ / توده، ناگرگرتو، هه ژبو، هه لچو.

فعم:

فَعَمَ. اَفَعَمَ. فَهَمَ / ملاً جداً / زود پری کرد، لیوانی کرد.

مُفَعَمٌ: مَلَانٌ. طَافِحٌ / پر، لیوان، سه رنه کا، لئی نه پری.

- بکذا: مَلَانٌ / پره له.

فعی:

تَفَعَّى: تَشَبَّهَ بِالْأَفْعَى / له مار نه چن، وه ک مار خوی

نه نویتن.

أَفْعَى: اَفْعَوَانٌ. حَيَّةٌ خَبِيثَةٌ / مار، ماری پیس، ماری

ژاروی.

- : خيالي: تَنِينٌ / نه ژدبها، هه ژدبها.

أَفْعَوَانِي: مُلْتَفٌ كَالْحَيَّةِ / په پکه (به ستو، خوارو).

فغر:

فَغَرَ فَعَةً: فَتَحَهُ / ده می (کرده وه، داچه قان).

اِنْفَغَرَ فَعَةً: اِنْفَتَحَ / ده می (کرای وه، داچه قی).

- : الْغَوْرُ: تَفَشَّحَ / پشکوت، ده می کرده وه، خونچه

پشکوت.

فَغَرَ: الْوَرْدُ اِذَا اِنْفَتَحَ / گولی تازه پشکوتو، خونچه.

فقا:

فَقَأَ الدُّمْلَ: شَقَقَهُ / دو مه له کس (ته قان، هه لپری، دهرک

کرد).

- : الْعَيْنُ: قَلَعَهَا / چاری (ده رهیتا، هه لکولی).

فقد:

فَقَدَ: اَضَاعَ / ونی کرد، ون بو.

- الشیء: غاب عنه/ لئی ون بو، له کیس چو

له دهستی دهر چو.

افقده الشیء: اعدمه ایاه/ لئی ون کرد، پئی ون کرد،

پئی دانا، پئی هیئت.

تفقد. افتقد: بحث عن/ بوی گهرا، گهرا، پشکنی.

- - - عا. زار/ سهریدا، به سهری کرده وه، گهرا.

استفقد: احسن بغیابه/ بیری کرد، دلی بوی لودا.

فاقد: مضیع/ ون کرا، لی ون بو.

- : التي مات زوجها او ولدها/ جهرگ سوتار.

- الشعور. - الوعی: مغمی/ بین مؤش، بوراوه،

بین خود.

فقد. فقدان: ضیاع/ ون بون، ون کردن، لی ون بون.

- - - : شکل او حرمان/ لی ون بون، نه مان یا نه بونی

شیتک یا که سبکی خوشه ویست.

فقید. مفقود. فاقد: ضائع/ ون بو، نه ماوه، ون،

سورگوم.

ال - : العتوفی/ مردو، نه مار، خوا لخواش بو.

افتقاد. تفقد: زیارة/ بیده نی، سهردان، چونه لا،

به سه رکرینه وه.

- - - : بحث. تفتیش/ بۆ گهرا، گهرا، به

شویندا، پشکنین.

فقر:

فقر. فقر: حفر/ مهلی کولی، مهلی کهند.

- - - : ثقب/ کونی کرد، سمی، قلیشانی، درزی بین

کرد.

- - - : ضد اغنی/ مه ژاری کرد.

- - - : نه الداهیه: نزلت به/ به لا لییدا، توشی

کاره سات بو.

فقر. افتقر: صار فقیرا/ مه ژار کهوت.

افتقر الی کذا: عان. احتاج الیه/ پیویستی بین بو،

ویستی، نه می بو، هوی تن کهوت.

فقر: شق. حر/ درز، قلیش.

- : فقر: ضد غنی/ مه ژاری، نه بونی، پیویستی، دهست

کودتی.

فقیر: محتاج/ له وار، مه ژار، نه دار، دهستکورت، نه بو، لات،

که ساس، په ریوت، کهم دهست.

- فقرة: حفرة/ چال.

فقرة: جملة/ رسته، پرگه، بهند.

- فقرة: فقارة: خبز الظهر/ بریره، گازه ره، مورگه،

تیره وه.

التهاب الفقرات/ برك، کولنج، ره قیته.

فقری. فقاری. فقریات: ذو فقرات/ بریره دار.

لا فقریات/ بین بریره.

عمود فقری/ بریره ی پشت، مورگه کی پشت.

فاقرة: الداهية الشديدة/ کاره سات، کوست کهوتن، پشت

شکان.

فقر: فاقة. عوز/ نه بونی، نه دارای، مه ژاری، کهم دهستی،

لاتی، له واری.

فقس:

فقس البیضة: فرخها/ مه لی هیئا.

- : فلق/ دوکرتی کرد، له تی کرد، شکانی.

- : ت الحيلة: انکشف/ بین زانرا، ناشکرا بو،

دهر کهوت.

فقس البیض: تفریح/ مه لیمیان، تره کینه وه.

فقط: فقط (اصلها قط): لا غیر/ تنها، مه رتوه،

نه وه نه وه بهس.

فقع:

فقع اللون: اشتدت صفرته/ زهره مه لگهرا، مه لبرزکا.

- : مات من شدّة الحر/ له گه رمانا مرد، ته قی.

- : مات حزنا/ له داخانا مرد، سه ری نایه وه.

فقع: فرقع/ ته قانی، ته قانی وه.

- : اصابعه: فرقعها/ په نجهی ته فان.

فقع: فاتح. زاه/ کال، روناک.

فقاعی. افقع: شدید البیاض/ نقد سپی.

فقاغ: جعة/ بره.

فقاغة: نفاخة تملو الماء/ بلقی سه رتاو.

فقم:

فقم. فقم. تفاقم الأمر: عظم و لم یجر علی استواء/

کاره که (خرابتی بو، زیاتر شالوزا)، ریک کهوتنی تیا نه ما.

فقمّة: عجل البحر/ سیبل، گوئیلکی ده ریا، فه قمه.

فقه:

فقه. تفقه: فهم/ تنگ هیشت، فیریو.

فَقَّهَ: افقه: عَلمَ و افهَمَ/ تَبَيَّنَ گه یاند، فِتْرَى كَرْد.

فَقَّهَ: عِلْم. فِهْم/ زانباری، تَبَّگه یشتن، فِتْرِبُون.

- : عِلْم الاحكام الشرعیة/ ثابین زانی، رِبْزای ثابین زانی، یاسازانی.

- المَلْفَةُ عِلْم المَلْفَةِ/ زَمَان زانی.

- : جِذْق و قَطْنَةُ/ زیره کی، زانباری، تَبَّگه یشتن.

فَقَّیْهَ: عَالِم بِاللُّغَةِ/ پَسپوَری زَمَانه وان، زَمَان زان.

- : شَدید الفهم. عَالِم. ذُكَى/ زیره ک، زانبار، تَبَّگه یشتو.

فَكَ: فَكَّ: ضِدَّ رَكَّبَ/ هه لای وه شان.

- : فَصْلَ/ جِبْیای كَرْده وه، لَبْکِ جِیَا كَرْده وه، لَبْی ترازان.

- : فَتْحَ/ كَرْدیه وه، هه لای پِچری.

- الاسیر: خَلَصَهُ و اَطْلَقَهُ/ به ره لای كَرْد، نازادی كَرْد، به ری دا، ده ست به رداری كَرْد.

- الحزن: تَرَكَ ثِيَابَ الحِدَادَةِ/ شكانی، پرسی شكاند، به رگی پرسی دا كند.

- اللُّغْرُ او المَسَالَةَ: اِهْتَدَى اِلَى مَعْرِفَتِهَا/ هه لای هیتنا، زانی.

- النقود: بَدَّلَهَا/ كَرْدیه وه، و ردی كَرْده وه.

- يَدُهُ: فَتَحَهَا/ ده ستی (كَرْده وه، اوبه ردا، لای هه لگرت).

- العُقْدَةُ: حَلَّهَا/ كَرْدیه وه، كَرْدیه وه.

- المعادلة: (اَوْجِدَ جِذْوَرَهَا/ ریشه كانی دَوْزیه وه.

- : اِفْتَكَّ الرُّهْنَ: خَلَصَهُ/ ره نه كای (كَرْده وه، دایه وه).

تَفَكَّكَ: لَمْ يَتِمَّاسِكَ/ كَرْدیه وه، هه لوه شا، لَبْکِ جِیَا به وه، شكا.

- ت مفاصله/ له شی تَبَّگه شكا، جمگه كانی لَبْکِ ترازان.

اِنْفَكَّ: اِنْفَصَلَ و اِنْحَلَ/ به ربو، تراز، كَرْدیه وه، هه لوه شا، لَبْکِ جِیَا به وه.

- العظم: زَاغَ عَنِ مَوْضِعِهِ/ له جَن جَو، له خرتگه جَو.

- العَبْدُ: اُعْتِقَ/ نازاد كَرَا، سه ره به ست كَرَا.

- : اِنْفَتَحَ/ كَرْدیه وه.

ما - يَفْعَلُ كَذَا: مازال/ هیشتا، هیشتاكو، هیشتا خه ریکه.

فَكَ: ضِدَّ رِبَطَ/ كَرْدیه وه، هه لوه شان، لَبْکِ ترازان، جِیَا كَرْدیه وه.

- اللُّغْرُ او المَسَالَةَ مَعْرِفَتِهَا/ هه لَهیتنا، زانین.

- و اِفْتَكَّكَ الرُّهْنَ: تَخْلِیصَه/ كَرْدیه وه ی ره هن، بارمه دانوه، دانوه ی ره هن.

- : العظم الذي عليه الأسنان/ شهویلكه، كاکیله.

فَكَّةُ النقود: عَمَلَةٌ صَغِيرَةٌ/ و رده، دراوی و رده.

فِكَكَ الرُّهْنَ: مَا يَفُكُّ بِهِ الرُّهْنَ/ ره هن (كَرْدیه وه، دانوه)، بارمه دانوه.

- الاسیر: فَدِيَةٌ/ سه رانه، رزگارانه، دیل كَرْدیه وه.

مَفَكَّ البِرَاغِي/ ده رنه فیس، سیانه.

مَفَكَّكَ: مَحْلُولُ/ كَرَاوه، شل، شل بو، به ره لا، ده رچو.

تَفَكَّكَ: عَدَمُ التَّماسِكَ/ هه لوه شان، لَبْکِ ترازان، فَشَوَلُ بون، لَبْکِ هه لوه شان.

اِنْفَكَّكَ: حَلَّ/ به ره لا بون، سه ره فراز بون، جِیَا به وه، ده ست به ردار بون.

فَكَرَ: فَكَّرَ: اِفْتَكَّرَ فِي الامر: تَأَمَّلَ. تَبَيَّنَ بیری كَرْدیه وه، راما.

فَكَّرَهُ: ذَكَرَهُ/ بیری خسته وه، خسته وه بیری.

اِفْتَكَّرَ: تَذَكَّرَ/ بیری كه وته وه، كه وته وه بیری.

فَكَرَ: فَكَّرَهُ: خَاطِرُ/ یاد، بیر، بیروا، بیروكه، هه لویتست.

- : رَأَى/ را.

- : شَاغَلَ/ هَمَّ/ مه راق، دودلی.

تَفَكَّرَ: تَفَكَّرَ: تَأَمَّلَ/ بیر كَرْدیه وه، راما، تَن پامان.

مُفَكَّرَهُ: مَذَكَّرَهُ/ بیره ره وه، تَبْیینی.

- جیب/ ده فته ری تَبْیینی، بیره تامه، ده فته ری به ربا خَلَّ.

- : يَوْمِيَّةٌ/ یادنامه.

فَكَّهُ: كَانَ طَيِّبَ النَفْسِ ضَحْوِكَ/ رُوخُوش بو، قُوشمه بو، دم به پَبْگه نین بو.

- : تَفَكَّهُ: تَعَجَّبَ/ سه ری سوپما، سه رسام ما.

تَفَكَّهُ: اَكَلَ الفَاكِهَةَ/ میوه ی خوارد.

- : تَلَدَّدَ/ تَمَّعَ/ به دلی بو، پَبْی خُوش بو.

فَكَّهُ: فَاكِهَ: ضَحْوِكَ/ رُوخُوش، قُوشمه، دم به پَبْگه نین، كالته چی.

- : طَيِّبَ النَفْسِ/ رُوخُوش، دَلْخُوش، دَلْغراوان.

فُكَاةٌ. تَفْكِيه: مزاج / کالت، روخوشی.

فُكَاةٌ: ثَمَرَةٌ / میوه.

- الشِّتَاءُ: نار / ناگر.

فَاكُهَانِي: بَانِعُ الْفَاكِهَةِ / میوه فروش.

فَل:

فَلٌّ: فُلٌّ / تَلْمٌ / کولی کرد، که لی کرد.

- الْقَوْمُ: مَرْمَهُمُ / راری نان، شکاندنی، بوی دان.

تَقَلَّلَ: إِفْتَنَ: تَتَلَّمَ / کول بو، که ل بو.

- الْقَوْمُ: إِهْرَمُوا وَ اِنْكَسَرُوا / شکان، رایان کرد،

به زین.

فَلٌّ: كَسَّرَ او تَلَّمَ / کول بون، که ل بون، پارچه، لهت،

کهرت، مه لوه شاو.

- مَنَهْرَمٌ / شکاو، به زیو.

فُلُول: جَمْعُ فُلٍّ / تاکه تاکه، پارچه، کهرت.

فُلٌّ: فُلٌّ: نَبَاتٌ / یاسه مین.

فَقَلَّ الطَّعَامُ: جَعَلَ فِيهِ الْفُلْفُلَ / ناله تی تی کرد.

فُلْفُلٌ: فُلْفُلٌ / ناله، بیبر.

- اَحْمَرٌ / بیبر سور.

- اَخْضَرٌ / بیبر، ده لوبیبر.

- اَسْوَدٌ / ناله.

مُقَلَّلٌ: شَعْرٌ مُجْعَدٌ / قژی لول.

فَلت:

فَلَّتْ: اَفَلَّتْ: اَطْلَقَ / به ری دا، به لای کرد، ترازانی.

- - - اِنْفَلَّتْ: اِنطَلَقَ / ده ریاز بو، ده به ری، ترازو.

- - - تَخَلَّصَ / رزگاری بو، سه و فراز بو،

به ریو، ترازو.

فَلَّتْ: اِفْلَات: تَخَلَّصَ / رزگار بون، به بون، به ره لا بون،

ده ریاز بون، ترازو.

فَالت: سَائِبٌ. غَيْرٌ مَرْبُوطٌ / به ره لا، ترازو.

فَلْتَةٌ: هَفْوَةٌ / مه له، زهله.

- لِسَانٌ / له دم ده رجون.

- مَن فُلَاتَاتِ الطَّبِيعَةِ / مه ل کهرت و ریکه و تیکی سروشت

و ریذگار.

فَلْتَةٌ: مَن غَيْرِ قَدْبَرٍ / له دست ده رجون، ریکهوت.

فَلج:

فَلَجٌ: فُلَجٌ: شَقٌّ / بوله تی کرد.

فُلَجٌ: فُلَجٌ: اِنْفَلَجَ: اَصِيبُ بِالْفَالِحِ / شه به لئی دا، کهرت بو،

نیفلیج بو، گتیر بو.

فَالَجٌ: اِسْمُ مَرَضٍ / گوتی، گوت بون، نیفلیجی، شه به ل.

اَفْلَجٌ: مَفْلُوجٌ / گوت، نیفلیج، گتیر، شه به ل.

- : مَتَبَاعِدُ بَيْنِ اَسْنَانِهِ / دان شاش.

فُلَجٌ: فُلَجٌ: نَصْفٌ / نیو، کهرت، لهت.

فَلج:

فَلَجُ الْاَرْضِ: حَرَكَتُهَا / کیزلای.

- اَفْلَجٌ: نَجَحٌ / سه رکهوت، پیش کهرت، رزگاری بو.

فَلَاةٌ. فِلَاةٌ: حِرَاةٌ / کیزلان.

- - - : مِهْمَةُ الْفَلَّاحِ / وه رزیری، جوتیاری.

فَلَجٌ: فِلَاةٌ الْاَرْضِ / زهوی کیزلان، کشت و کال کردن.

فَلَّاحٌ: مُزَارِعٌ / کشتیاری، جوتیاری، وه رزیر.

- قُرْوَى: دِنَهَاتِي، لَانِيِي، گوندنشین، گوندی.

فَلَجٌ: رِيْفٌ / لای، دئی، گوند.

فَلْحِي: رِيْفِي / لای، گوندنشین، گوندی.

- : فِلَاحِي / کشتیاری، جوتیاری.

فَلَّاحٌ: نَجَّاحٌ. فَوْزٌ / سه رکهوتن، پیش کهرتن، برنده وه.

- - - نَجَاةٌ / رزگابون، قوتاریون.

حَيِّيْ عَلَى الْفَلَّاحِ: هَلَمُّوا اِلَى طَرِيقِ الْفَوْزِ وَ النِّجَاحِ / دو

به که نه ریگی سه رکهوتن و پیشکهرتن.

فَالِحٌ: مُفْلِحٌ: نَاجِحٌ. فَائِزٌ / سه رکهوتو، پیش کهرتو، برلوه.

اَفْلَجٌ: مَشْقُوقٌ الشَّقَّةِ السُّفْلَى / له (قرنجار، که ل)،

که لوش.

فَلَجٌ: فَلَاحَةٌ: شَقٌّ فِي الشَّقَّةِ السُّفْلَى / له که ل، که لوشی.

فلذ:

فَلَذٌ: فَلَذَ الشَّيْءَ: قَطَعَهُ / پارچه ی لی کرده وه، لئی دابری.

فَلَذَةٌ: قِطْعَةٌ / پارچه.

- : قِطْعَةٌ مِنَ الْكَبْرِ / پارچه به که ل جگر.

فَوْلَاذٌ: صُلْبٌ / پولا.

اَفْلَاذٌ: كُنُوزُ الْاَرْضِ / سامان و گه نجینه ی زهوی.

فلز:

فَلَزٌ: قَبْلٌ: جَوْهَرٌ مِنَ جِوَاهِرِ الْاَرْضِ / گه وه ریکی زهوی،

میتال، کانزا، کانزای زهوی.

لا - / نا میتال، نا کانزا.

فلس:

فَلَسَ التَّاجِرُ: اَشْهَرَ اِفْلَاسَهُ / چرای نابوتی هه ل کرد، مایه پوچ بو، هه والی نابوتی خوی راکه یاند.

- اَفْلَسَ التَّاجِرُ: عَجَزَ عَنِ اِيْثَاءِ مَا عَلَيْهِ / نابوت بو، هیچی نه ما، سوخت بو.

مُفْلِسٌ: مُفْسِرٌ. عَدِيمُ الْمَالِ / نابوت، سوخت، نه دار.

اِفْلَاسٌ. فُلُوسٌ / مایه پوچی، نابوت بون، نابوت کردن، ترشکان.

فُلُوسٌ. فُلُوسٌ: تَقَدَّرَ نُحَاسِيٌّ / فلس، پول.

- السَّمَكُ قَمِيْرَةٌ / پوله که ماسی.

فُلُوسٌ: عُمَلَةٌ. نَقْدٌ. مَالٌ / پاره، دراه، مال.

فُلَسْفٌ. تَفَلُّسٌ: تَعَاطَى الْفُلَسْفَةَ / زانیاری، نه لسه هی، تواند، راکه یاند.

فُلَسْفَةٌ: حِكْمَةٌ / زانیاری، نه لسه فه.

فیلسوف: حَکِیْمٌ. مُحِبُّ الْحِكْمَةِ / زانیار، تیگه یشتو، نه یله سوف، هژشه نگ، بیتول.

فُلُطٌ:

فُلُطٌ: بَسَطٌ وَ عَرَضٌ / پانی کرده وه.

مَفْلُطٌ. فُلُطَاحٌ / هه لتوقیو، پانه وه بو، شیلمی.

فُلَعٌ:

فُلَعٌ. فُلَعُ الشَّيْءِ: شِقَّةٌ / دوکرتی کرد، دای هینا، قلیشی تی کردن، تره کانی.

فُلَعٌ: شِقٌّ / قلیش، برز، تره کار، تره ک.

- فُلَعٌ: شِقٌّ فِي الْقَدَمِ / قلیشایی، قلیشی پی، تره کین.

فُلُقٌ:

فُلُقٌ. فُلُقٌ: شِقٌّ / له تی کرد، دوکرتی کرد، تره کانی.

اِبْفُلُقٌ. تَفْلُقٌ: اَشْشِقُّ / له تی بو، دوکرت بو، ته قی، تره کی.

- الخَشْبُ / درزی تی بو، قلیشا، شه قی برد.

- الصَّبِيْحُ: ظَهْرٌ / رۆژ بروه وه.

بَکِي حَتِي - / گریا تا ته قی، تا شه قی برد.

فُلُقٌ: شِقٌّ / درز، قلیش شهق، تی بون، ته قین، تره کین.

الفُلُقُ: المَحْلِقُ كُلُّهُ / بۆنیتی، جیهان، هه موو دنیا، گیتی.

- جَهَنَّمُ / نۆزه خ، جهه نم.

- الفَجْرُ / تارک و رون، به بیان، به ره به بیان، شه به قی.

فُلُقٌ. فُلُقَةٌ: نِصْفُ الشَّيْءِ / له تی، کهرت، له پ، له تکه.

فُلُقَتَيْنِ / دوله پ، دوله تکه یی.

اِبْفُلُقٌ. تَفْلُقٌ: اِبْشَطَارٌ / له تی بون، دوکرت بون.

- الصَّبِيْحُ: اِنْتِهَاءُ الظُّلَمِ / تارک و رون، رۆژ بونه وه، شه به قی دان، گزنگ دان.

مَفْلُوْقٌ: مَقْسُوْمٌ / له تی کراو، له تی بو، دوکرت.

فُلُقٌ: الاْمْرُ الْعَجِيْبُ / کاری سه رسام کهر.

- فُلُقَةٌ. فُلَيْقٌ: دَاهِيَةٌ / زیره ک، تیگه یشتو.

فُلُقَةٌ: الضَّرْبُ عَلٰی رَاِحَةِ الْقَدَمِ / فه لاقه، له بی پی دان، دارکاری.

فُلَيْقٌ: جِيْشٌ عَظِيْمٌ / له شکر، سوپا.

- رَجُلٌ - / اَعُوْرٌ / تا ک چاو، کویر.

مَفْلُوْقٌ. شَاعِرٌ - / مُبْدِعٌ / هژنه ری به به مره.

فُلُکٌ:

فُلُکٌ: مَدَارُ النُّجُوْمِ / کردکار، گهردون، تا کمان.

علم ال - / علم الهیئة / گهردون زانی، گهردون ناسی، تا کمان ناسی.

فُلُکِيٌّ: مَخْتَصٌّ يَعْلَمُ الْفُلُکَ / گهردون زان، گهردون ناس، نه سستی ره ناس، تا کمال ناس.

فُلُکٌ: سَفِيْنَةٌ / که شتی، گه می.

فُلُوٌ:

فَلَا. اَفْلَى: سَافِرٌ اَوْ دَخَلَ اِلَى الْفَلَآءِ / چو بۆ چۆله وانی، رۆیشت بۆ بیابان.

- - / اِفْتَلَى: رَبِيٌّ / به خیزی کرد.

- - / اِفْتَلَى: فَطَمٌ / له شیر بریه وه.

فَلَا. فَلَآءٌ: الْمَكَانُ الْوَاسِعُ. صَحْرَاءٌ / چۆل، بیابان، دهشت، چۆله وانی، شوینی کراوه و فراوان.

فُلُوٌ. فُلُوٌ. فُلُوٌ: مَهْرٌ اَوْ الْجَحْشُ الْمَقْطُوْمُ / توما، جوانو، خۆرت، جاش.

فُلَى:

فُلَى. فُلَى رَاسُهُ اَوْ تَوْبُهُ: تَقَاهُمَا مِنَ الْقَمَلِ / نۆزی، سه ری نۆزی.

- - / تَفَلَّى: پَاکِي کرده وه.

فَالِيَةٌ: خُنْفَسَاءٌ رَقِطَاءٌ / چۆریکه له قالۆنچه، قالۆنچه سوره.

فَلِيْنٌ / ته په دۆر.

فَمٌ:

فَمٌ. فَمٌ. فَمٌ / دم، زار.

مُلِيٌّ ال - / پی به دم، پی به زار.

فن:

فَنَ الشَّيْءِ: زَيْنَهُ/ رازانديه‌وه، جوانی کرد، نارایشتی دا.
فَنَنْ الشَّيْءَ بِالشَّيْءِ: حَلَطَهُ/ تیکه‌لی کرد.

- نَوْحٌ/ همه (چه‌شنه، جوری) کرد، بابه‌تی زَدر کرد.
تَفَنَّنَ فِي الحَدِيثِ أَوْ فِي عَمَلِهِ: اِسْتَعْمَلَ اَسَالِيِبَ
حَسَنَةً/ به شیوه‌ی جوان دواو کرداری کرد، هونه‌رمنده‌انه
بو له دوان و کرداریا.

- اِسْتَحْرَجَ/ دای‌هینا، دوزیه‌وه.

فَنَ: نَوْحٌ/ جور، بابه‌ت، چه‌شن.

- عِلْمٌ عَمَلِيٌّ/ هونه‌ر، زانست.

- صِنَاعَةٌ/ هونه‌ری (پیشه، پیشه‌سازی).

الفنون الجميلة/ هونه‌ره جوانه‌کان.

ال- اَلْبِدْوِيَّةُ/ پیشه‌سازی، پیشه‌ی دهست، ئیشی دهست.

فَنَى: مُخْتَصِصٌ بِالْفَنِّ/ خاوه‌ن پیشه، پیشه‌سان، هونه‌رزان.

- اِصْطِلَاحِيٌّ/ هونه‌ری، هونه‌رمنده‌انه، هونه‌رمنده‌ندی.

فَنَانٌ مُفَنَّ. مُفَنَّ: صَاحِبٌ فَنٍّ أَوْ المَبْدُوعِ فِيهِ/

هونه‌رمنده‌ند.

- اَلْحِمَارُ الوَحْشِيُّ/ کهره‌کئوی، زئیرا.

اِقَانِيْنِ الكَلَامِ: اِسَالِيِبِيَّةٌ و اِحْجَاسَةٌ و طَرَقَةٌ/ شیوه‌و

چۆنیه‌تی هونه‌ری دواندن و ویزه‌وه قسه‌کردن.

مُفَنَّ. مُفَنَّ: مَنْ كَانَ ذَا فَنونٍ فِي عِلْمِهِ و عَمَلِهِ.

مَسْتَنْبِطٌ/ بلیمه‌ت، هونه‌رمنده‌ند، داهینه‌ر.

فند:

فَنَدٌ. اَفَنَدٌ: كَدَابٌ/ به‌درؤی خسته‌وه.

- اَخْطَاً/ به‌ه‌له‌ی دانا.

تَفَنِيْدٌ: تَكْذِيْبٌ/ به‌درؤخته‌وه، به‌رج دانه‌وه.

فُنْدُقٌ: كُرْلٌ/ ئوتیل، میوانخانه.

فنز:

فَنَانٌ: مَنَارَةٌ/ فانوس، روناک کهره‌وه، فه‌نر.

فنس:

فَانُوْسٌ: نَعَامٌ/ فانوس.

ال- اَلسِّحْرِيُّ/ قوتیه‌ی جادوگره‌ی.

فتی:

فَتَى. فَتَى: يَادٌ. عَدِمٌ/ له‌ناوچو، نه‌ما، فه‌وتا، فه‌لاچو بو،

قرب‌تی‌که‌وت.

اَفْتَى: اِبَادٌ/ ویرانی کرد، فه‌لاچوی کرد، فه‌وتانی.

- اِسْتَنْقَذَ: اِلْتَهَمَ/ هیچی نه‌میشت، دواپی مینا، کاول
کرد.

تَفَانِيٌّ: ضَحِيٌّ/ خوی به‌خت کرد.

فَنَاءٌ: هَلَكَ/ کاول بون، فه‌وتان، قرب‌تی‌که‌وتن.

- اِنْتَهَاءٌ: نَفَادٌ/ نه‌واوبون، دواپی هاتن، له‌ناوچون.

- زَوَالٌ/ نه‌مان، سرینه‌وه، دواپران.

- مَوْتٌ/ مردن.

فَنَاءُ الدَّارِ: صَحْنُ الدَّارِ/ حه‌وشه.

فَانٍ: يَفْنِي: يَفْنِي/ له‌ناوچو، له‌ناوچه‌چن.

- زَائِلٌ/ کوزاوه، نه‌کوزئیته‌وه، نامینن، نه‌ما.

- مَائِتٌ/ مردو، کوشنده.

- هَرِمٌ/ پیر، په‌ک که‌وتو، لئوه‌بو.

لَا يُفْنِي: لَا يَتَلَاشِي أَوْ يَزُولُ: لَا يَنْفُذُ أَوْ يَفْتِي/

نافه‌وتن، نامری، هیچی له‌تایه‌ت، کوزتایی نایه‌ت.

فهد:

فَهْدٌ: حَيْوَانٌ مُفْتَرَسٌ/ پلنگ.

فهر:

فَهْرُسُ الكِتَابِ: مَحْتَوِيَاتٌ/ ناوه‌رؤک، به‌رست.

فهم:

فَهْمٌ: اِدْرَاكٌ/ دهرکی به‌ن کرد، تن‌گه‌ی، رعی به‌ن برد، په‌ی

به‌ن برد.

- عَرَفَ/ زانی، تن‌گه‌ی.

فَهْمٌ. اَفْهَمَ: جَعَلَهُ يَفْهَمُ/ تئیی گه‌یاند، پئیی وت.

تَفَهَّمَ الامرُ: فَهَمَهُ شَيْئًا فَشَيْئًا/ به‌شینه‌ی تئیی گه‌یشت.

تَفَاهَمُوا. فَهْمٌ بَعْضُهُمْ مِنْ بَعْضٍ/ له‌یه‌ک گه‌یشتن، له‌

یه‌کتری گه‌یشتن.

- عَلِيٌّ اَمْرٌ: اِتَّفَقُوا/ ریک که‌وتن، پئیک هاتن.

اِسْتَفْهَمَ مِنْهُ عَن: سَأَلَهُ/ پرسپاری له‌نکرد، لئیی پرسپ.

اِسْتَفْهَمَهُ الامرُ: طَلَبَ مِنْهُ اَنْ يَفْهَمَهُ/ داواپی کرد که تئیی

بگه‌یه‌نن.

فَهْمٌ: اِدْرَاكٌ/ تن‌گه‌یشتن، هه‌ست به‌ن کردن، دهرک به‌ن

کردن، سه‌رئی (دهرکردن، دهرچون).

- ذُكَاةٌ/ زیوه‌کی، بلیمه‌تی، زرنگی، دانایی، ژیری،

مؤشپاری، تن‌گه‌یشتویس.

سوء - غَلَطَ فِي الفَهْمِ/ خراب تن‌گه‌یشتن، تن‌گه‌یشتنی

به‌ه‌له‌.

فاهم. فهميم: مُدْرِك. ذُكِي / زَرِيك، زِير، مَوْشِيَار، زَانَسْت، تِيگه يَشْتو.

تَفَاهُم / له به كَتَرِي گه يَشْتن.

حُسْنُ الد - : وفاق / رِيكِي، رِيك كه وِتَن، باش له به كه يَشْتن.

سوء الد - / ناكوكِي، نارِيكِي، خراب له به كه يَشْتن.

اِسْتِفْهَام: سؤال / پرس، پرسِيَار، پرسِيَن، پرس كردن.

علامه - / پرسِيَارِه، نامرأزي پرسِيَار، پرسه ك.

مَفْهُوم. فُهْم / تاشكرا، زانراو، چه مك.

- . يُفْهَم. سَهْلُ الفْهْم / تاسان.

غِيْر مَفْهُوم / ناديار، نه زانراو.

فُهْم: سَرِيْعُ الفْهْم / زوو تَرَنه گا، بليعت، زرنك، داناه، مَوْشِيَار.

فُوَاد (فِي فَاد)

فوت:

فات: مَضَى. اِنْتَهَى / رابورد، ته وراو.

- : مَرَأ تَنْبَهِي.

- : ذَهَبَ وَتَمَّ فَعْلُهُ / كاتِي به سه رچو.

- الشَّيْءُ: جَاوَزَهُ / به جِيئِي هِيَشْت، لِيئِي تَرَبَهِي.

- : فِي الشَّيْءِ: دَخَلَ فِيهِ / تِيئِي چو، پيا چو.

- : اَلْأَمْرُ: ذَهَبَ عَنْهُ / له كييس چو.

- : فُلَانٌ فِي كَذَا: سَبَقَهُ / ده ست پيشكاري كرد، پيش كوت.

- : اَنْ يَفْعَلَ كَذَا / تَنْبَهِي، له كييس چو.

- : تَهُ الْفُرْصَةُ / همل له كييس چو.

و الذِي - مات / نَمُوِي رَوِي گوزه شت، نَمُوِي چو چو.

فَوْت. (فات: اَمْرًا تِيئِي به پان.

- : اَضَاعَ / له كييس دا.

- : اَدْخَلَ / تِيئِي خست، پيا كرد.

تَفَاوُتُ الشَّيْئَانِ: اِخْتِلَافًا / جياواز بون، له به كه نه چون، نور بون له به كه.

- اَلشَّخْصَانِ: تَخَالَفًا / دزاو دز كه وتون.

اِفْتَات: اِخْتَلَقَ. اِبْتَدَعَ / دروستي كرد، داي هيتنا.

تَفَاوُت: اِخْتِلَافًا / جياوازي، جيايي.

فايت: مار. عَابِرًا / تَنْبَهِي، رابوردو.

- : زَائِلًا / نه مارو.

فوات الاوان / به سه رچون.

فوج:

فُوج: جَمَاعَةٌ / جهله، دهسته، كومه ن.

- : قِطْعَةٌ مِنَ الْجِيْشِ / هِيَز، به شيك له سويا، له شكر.

فوح:

فَاحُ الزَّهْرِ: اِنْتَشَرَتْ رَائِحَتَهُ / بُوْنِي بلاوكرده وه.

- ت الرائحة: اِنْتَشَرَتْ / بُوْنِ هات، بُوْنِ بلايوه وه.

فَوَحَان. فَوْحَةٌ: اِنْتِشَارُ الرَّائِحَةِ / بُوْنِ بلايوه وه، بُوْنِ هاتن.

فور:

فَارَ: عَلَى وَ جَاشَ / همل چو، جَوْشِي سهند، كولا، هاته كولا.

- : الْمَاءُ: تَنَعَّ مِنَ الْأَرْضِ / همل قولِي، هاته دهره وه.

- : (فَارَ الْمَاءُ: جَعَلَهُ يَفُورًا / كولا نِي، هيتايه كولا.

- : فَائِرُهُ: هَاجَ غَضَبُهُ / توره بو، تَاكِرِي گرت، رقي

هه نسا، گري گرت.

فُور. فُورَان: غَلِيَانًا / كولا ن، هاته كولا.

- : جِيْشَانًا / همل چون.

فائر: جَانُشُ بِالْغَلِيَانِ / نه كولا ن.

- : الْمَمْتَشِرُ الْغَضَبِ / توره، تين گرتو، همل چو.

فُوار. يَفُور: يَجِيْشُ / همل نه چن.

مَشْرُوبَاتُ فُوَارَةٍ / سارده مني همل چوه.

فُوارَة: مِطْفُورَةٌ / فواره.

فُور: الْحَالَةُ الَّتِي لَا يَطْءُ فِيهَا / خِيْرَائِي، گورج و گولا ن، ده ست به جِيئِي.

من فُورِهِ. عَلَى الْفُورِ / به گورجي، به كسه ر، زور به

خِيْرَائِي، راسته و راست.

فُورًا: حَالًا / به كسه ر، ده ستبه چن، راسته و خُو، ده ست

به ده ست، دم و ده ست.

فُورَةٌ مِنَ الْحَرِّ: حِدَّتُهُ / نه و به پري گه رما.

فُورَةٌ مِنَ الْغَضَبِ: حِدَّتُهُ / توره به يه كي به كجار زود.

فُورَةُ النَّهَارِ: (وله) سهره تاي زود.

فار. فار (راجع فار) / مشك.

فوز:

فاز به: طَفَّرَ بِهِ / برديه وه.

- : به نَالَهُ / ده ستِي كوت، پتي گه يي.

- من المكروه: نَجَا / رزگار بو، سهرفراز بو.

فائز: ظافر. ناجح / سرکه وتو، پيشکه وتو.

- مَفْلَح / براه، دهستکه وتو.

مَفَاژَة: فَلَاة لا ماء فيها / بيايان، شويتی بين تاو، وشکان.
فَوَز: ظفر / بردنه وه.

- نَجَاح / پيشکه وتن، سرکه وتن.

- نَجَاة / رزگار بون.

فوض:

فَوْض: اعطاء تفويضاً / دهسه لاتی دايه.

- اليه: وَكَل اليه / کردی به وه کيلي خۆی.

فاوض في الأمر: حادثه فيه / له گه لی بوا، گنتوگوی
له گه ل کرد.

تفاوضوا: تَحَادَثُوا / له گه ل يک نوان، گف و گويان کرد.

مَفْوُض: وكيل مطلق التصرف / بریکار، دهسه لاتدار.

- : وظيفة في دائرة الشرطة / قزميسر.

المدير الـ / - بریکاری گشتی.

مُفَاوَضَة: مُدَاوَلَة / گف و گوگردن، وت و ویز کردن.

تَفْوِض: تَوَكِيل / دهسه لات بين دان، سرپشک کردن،
راسپاردن.

- مُطْلَق / دهسه لات دانی گشتی.

فَوْضِي: ضد نظام / ناژاره، سه ر ل تیک چون، هه رکس

بو خۆی، ياسا نه مان، بين ياسایی، گه ره لاوژه، بگروه

به رده، بگریگر، په شتویی، گه ردهش، ناخۆران و بخۆران.

فَوْضِي: المشايخ الفوضوية / ناژاره گتیر.

فَوْضِيَّة: حالة شَعْب بدون سلطة حكومية / ناژاره

چیتي، گه ره لاوژه، ناخۆران و بخۆران، بين حکومه تی، ياسا
نه مان.

اموالهم فَوْضِي بينهم: مُشْتَرِكَة / وه ک يه کيان (داناوه)،
به رنه کويی).

شركة مُفَاوَضَة: الشركاء فيها متساويين مالا / وه
يه کيان هه يه، وه ک يه ک به شتيان.

فوق:

فَاق: كان ابرع منه / ليهاتو تریو، چالاک تریو.

- : زَاد عَنْ / زۆدرتو، زیاتر بو.

- : سَمَا. عَلَا / سرکه وت، به رز بوه وه

- : يَنْفَسَة: مات / مرد، گیانی ده رچو.

- الى الأمر: تَذَكَّرَة / بیری که وتوه.

- تَفَوَّق: تَرَفَّع / زل بو، گه وره بو، سرکه وت.

- فُوقًا: حَزَق: شَهَق / نزگه ره ی کرد.

افاق: إستفاق من نوم: إستيقظ / له خه وه ه لسا.

- : من غفلته: إِنْتَبَه / ناگادار بوه وه، هوشی

هاتوه، وریا بوه وه، بیدار بوه بوه.

- : من مَرَض: رجعت اليه الصِحَّة / چاک

بوه وه.

- : من إغماء: إِسْتَرَدَّ حواسَه / هاتوه هوش

خۆی، بیدار بوه وه.

- : السُّكْرَان: صَحِي / به ریدا.

- : عنه النعاس: اقلع / خه و به ری دا.

فَوَّق على: فَضَّل / په سه ند تری کرد.

فَائِق: مُتَجَاوِز / تَبَه ريو، زۆدرت، به رده.

- الحَدَّ: مُتَجَاوِز الحَدَّ / له سنور به رده، بين سنور.

- الحَصْر: مُتَجَاوِز الحَصْر / بين شومار، له ژماره

به رده.

- الطَّبِيعَة: فَوْق الطَّبِيعَة / له سه روست به رده، له سه رو
سه روسته وه.

- الوَصْف: اعلى من الوصف والبيان / باس ناكری.

- مُفِيق: مُسْتَفِيق: مُتَيَقِّظ / به خه به ر، به ناگا، بیدار.

إفاقه: استرداد الصحة / چاک بونه وه له نه خۆشی،

هاتنه وه هوش.

- : تيقظ، إِنْتَبَاه / بیدار بونه وه، هاتنه وه سه رخۆ،

خه به ر بونه وه.

- تَفَوَّق: سَمُو / سرکه وتن، به رز بونه وه، پيش که وتن.

- : مَهَارَة / ليهاتویی، ليهاتن.

- مُتَفَوَّق: غَالِب / سرکه وتو، پيش که وتو.

- : بارع / ليهاتو، چالاک.

- فَاقَة: حَاجَة / بيويستی، نه بونی، هه ژاری، رۆژی ره ش.

- فُوق: حَزَوَقَه / شَهَقَة / نزگه ره، هه نسک.

- الموت / هه نسکی مرین، سه ره مه رگ.

- فَوَّق: ضِد تَحْت / سرکه وتو، سه ره وه، ژۆد، ژۆدو.

- : على / له سه ر، له ژۆد.

- : (زيد او اكثر) زياتر، پتر.

- : (افضل) باشتر، چاکتر.

- زیادة على / سهره پای.
- الريح: مَقَابِل الریح / به رویا، روه ویا.
- العادة: غیر عادی. استثنائی / تاییه تی، جیاواز، سهراسا.
- الطاقة و الإحتمال / له وزه به دهر.
- الطبيعة: خارق الطبيعة / له سروشت به دهر.
- قما : و (زید / زودتر، زیاتر، پتر، له وه زیاتر.
- قول:
- قول: نیات / باقله.
- فوه:
- فاه. تَفَوَّهَ / نَطَقَ / وتی، قسهی کرد، دوا، ناخاوتی.
- فوه. فاه. قیه: قَم / دم، زان.
- فو (الجمع افواه) احد الاسماء الخمسة. نقول فُوهُ.
- فاه، قیه. ای قَمَه. قَمَه / قَمَه / دمی، زاری، دمه کی.
- سقط لقیه / لوجه / به دما کورت، به سهر دما کورت، له په وړو کورت.
- فُوهُ. فُوهُ: فَنَحَّة / دم، کون، دهرگا.
- البرکان / دمی ناگرپزین.
- فُوهُ الناس: تَكَلَّمهم بالغبية / پاشمله قسه کردن، دم دریزی.
- فُوهُ: قَم / دم، دهرگا.
- مَقُوهُ: بَلِغ / زمان رهوان، رهوان بیژ، به دم و پل، پاراو.
- شَرَاب - : مَطْبَب بالافاویه / مهی (تام دراو، پون و بهرامه خوژش).
- افواه. افاویه: توابل / به هارت.
- فُوهُ: فُوَّة / عروق الصباغین. نبات يستعمل للصبخ / خمی سور.
- فی:
- فی: حرف جَزْ / له.
- : عِنْدَ (للتوقيت) مثلا قمت فی الصباح / مهستام له کاتی به یانیدا.
- : لأجل او بسبب. عوتب فی ذنبه / (به موی، له بهر) گرناهم کی سزاسرا.
- : امام. قُلْتُ ذلك فی وَجْهه / رویه پوی پیم وت، له روی خزیدا وتم.
- : للإستعلاء. إرتفع فی الهواء / به رزبوره، چو به مهوادا.
- : عَن. تَكَلَّم فی الموضوع / دهریاره ی باسه که لوا، له باسه که دوا.
- : مَع. جاء فی القوم و قمت شروق الشمس / هات له که لیاندا، له که لَ خورمه لاتا مهستام.
- : الی. رَدَّ يَدَهُ فی جیبه / دهستی (برده وه بۆ گیرفانی، خستاره گیرفانی).
- فاء:
- فاء. افاء: رجوع / گه پایه وه.
- : - : اخذ / وهری گرت، بردی.
- افاء: ارجع / گه پایه وه، بریدیه وه.
- إستفاء: رجوع / گه پایه وه.
- : جمع. اخذ / کوی کرده وه، وهری گرت.
- فَيًّا الشجر: ظِل / سبیه ری کرد.
- تَفَيًّا الشجر: اِسْتَضَلَّ بِظِلِّها / له سبیه ریا دانیشت.
- فینة: رجوع / گه پانه وه،
- إستفاء: جمع. اخذ / وه رگرتن، کو کردنه وه.
- فِيء: ظِل / سبیه.
- فیح:
- فاح: اِسْتَسَع و اِسْتَشَر / بلاویوه وه، تهنیه وه، فراوان بو.
- الدم: اِنصَبَّ / خوین رزا، خوین هات.
- ت الرائحة: اِسْتَشَرْت / بلاویوه وه، بونه که بلاویوه وه.
- افاح الدماء: سفکها / خوینی رزان.
- فَيَّح: بَدَدَ. شَتَّت / بلاوی کرده، په په وازه ی کرد، په رته وازه ی کرد.
- فَيَّح: فَيَّح: سَعَة / فراوانی، بلاوی، گه وره یی.
- فیحاء: واسعة / فراوان، بلاو، گه وره.
- فَيَّاح: واسع / فراوان، به ریه ره لا.
- بَجْر - واسع / دهر یای پان و به رین.
- رَجُل - : فَيَّاض بالعطاء / دهست بلاو، به خشنده.
- فید:
- فاد المال له: ثَبِت / بوی بو، بۆ نه بو، به و پرا.
- ت له فائدة: حَصَلَتْ / وهری گرت، دهستی کورت.
- فاد: نَفَعَ / سودی گه یان، که لکی گه یان.
- : دَلَّ علی معنی / نه وهی گه یان، به مانای، واته.

- عَرَفَ: أَخْبَرَ. قَالَ/ وَتَى، پَتِي وَت، رَايِگه يان.
 - إِسْتَفَادَ: أَفَادَ مَالًا: رَوَّحَ/ قَارَانجِي كَرْد، سَوْدُو كَه لَكِي
 وَهَرگَرْت.
 - عِلْمًا: اِكْتَسَبَ/ فَيَّر بُو، تَرِگه يَشْت.
 - فَائِدَةُ: مَنَفَعَةٌ/ كَه لَك، سَوْد، بَايِخ، فَهِي، سَايِه.
 - ثَمْرَةً/ بَهْر، بَهْرَه م.
 - رِيح/ قَارَانج، سَوْد.
 - إِفَادَةٌ: نَفْع/ كَه لَك وَ سَوْد گه يَانْدَن.
 - خَطَاب/ وَتَن، رَاگه يَانْدَن.
 - مَقَادِ الْكَلَام: مَقْصِدُه/ مَه بَسْت، وَاثَا، مَانَا، نَاوَه رَوَّك،
 پُوخْتَه ي وَتَه.
 - مُفِيد: نَافِع/ بَه كَه لَك، كَه لَكْدَار، بَه سَوْد، سَوْد دَار، بَه فَهِي،
 سَايِه دَار.
 - مُرِيح/ قَارَانج دَار، بَه قَارَانج.
 - مُسْتَفِيد: مُنْتَفِع/ سَوْد مَه نَد، سَوْد هَرگَرْتُو.
 فَيْض:
 - فَاض: اِمْتَلَا وَ طَفَّحَ/ پَر بُو، لَيْتِي رِثَا، لَيْتِي كَرْد، سَه رِيژِي
 كَرْد.
 - كَثُرَ/ زَوَّر بُو.
 - اَلنَّهْرُ عَلَى الْمَكَان: اِغْرَقَ/ لَافَايِي هَيْتَا، دَايِي پَرُوَشِي.
 - اَلخَبْرُ: شَاعَ/ بَلَاوِيه وَه، دَه مَاو دَه م كَه وَت.
 - بِمَكْنُونٍ صَدْرُه: بَاح بَه/ دِرْكَانِي، دَه رِي پَرِي،
 هَه لِي رِشْت، نَه رِي لَه دَلِيَا بُو هَه لِي رِشْت.
 - صَدْرُه بِالسِّرِّ: لَمْ يَطْلُقْ كَتْمَه فَبَاح بَه/ خَوِي بَز
 نَه گِيْرَا، جِي پِي بُو هَه لِي رِشْت، دِرْكَانِي.
 - مَات/ مَرْد.
 - ت رُوْحُه اَوْ نَفْسُه: خَرَجَتْ/ گِيَانِي (دَه رَجُو، دَا).
 - اِفَاضَ الدَّمْعُ: سَكَبَهُ/ فَرْمِيَسْكِي رِثَان.
 - الْمَاءُ: صَبَّهُ/ نَاوِي رِثَان.
 - الْإِنَاءُ: طَفَّحَهُ/ پَرِي كَرْد، لَيْتِي رِثَان، سَه رِيژِي كَرْد.
 - بَكَلْمَة: تَكَلَّم/ وَتِي، نَوَا، قَسَمِي كَرْد.
 - فِي الْحَدِيثِ: اَطَالَ فِي الْكَلَامِ/ دِرِيژِي پِي دَا، زَوَّرِي
 وَت.
 - مَا - بَكَلْمَة: مَانَطَقْ بَكَلْمَة/ نَه ي نَه كَرْد، وَرْتَه ي لَه دَه م
 نَه مَات.
 - إِسْتَفَاضَ: شَاعَ وَ اِنْتَشَرَ/ بَلَاوِيه وَه، دَه مَاو دَه م كَه وَت.

- الْمَكَان: اِتْسَع/ فَرَاوَان بُو.
 - الْقَوْمُ مِنَ الْمَكَان/ اِنْدَفَعُوا مِنْهُ وَ تَفَرَّقُوا/ لَيْتِي
 دَه رَجُون، بَلَاوَه يَان لِي كَرْد.
 - فَايْضُ: جَارِي/ لَه بَه رِيژِي بُو، هَه لَسَاو.
 - وَافِرٌ: كَثِيرٌ/ زَوَّر، زَه بَه نَد، فَهْرَه.
 - مُفْرَطٌ/ لَه رَا دَه بَه دَه ر، زَوَّرْتَر.
 - زَائِدٌ عَنِ الْحَاجَةِ/ لَه پَتِيوِيَسْت زِيَا تَر.
 - فَيْضٌ: كَثْرَةٌ. وَفَرَةٌ/ زَوَّرِي، لَيْشَاو.
 - فَيْضَان: طَوْفَان/ لَافَاو، لَيْشَاو.
 - جَنَازَةٌ/ جَه نَا زَه.
 - غِيْضٌ مِنْ - : قَلِيلٌ مِنْ كَثِيرٍ/ كَه م لَه زَوَّر.
 - فَيَاضٌ: كَثِيرُ الْمَاءِ/ زَوَّر نَاو.
 - رَجُلٌ - : جَوَادٌ/ دَه سْت بَلَاو، بَه خَشْنَدَه.
 فَيْضُ:
 - فَاظ مَات/ مَرْد.
 - ت رُوْحُه اَوْ نَفْسُه: خَرَجَتْ/ گِيَانِي دَه رَجُو، گِيَانِي دَا،
 هَه نَاسَه ي بَرَا.
 - فَيْضٌ: مَوْت/ مَرْدَن، لَه نَاو رَجُون.
 - فَايْضُ: فَائِدَةُ الْمَالِ/ سَوْد، فَايْز، سَه لَم.
 فَيْلُ:
 - قَالَ: اَخْطَا/ هَه لَه ي كَرْد، بَه هَه لَه دَا جُو.
 - فَيْلٌ رَايَه: خَطَاَه/ هَه لَه ي پِي كَرْد، بَه هَه لَه يَا بَرْد.
 - فَاثَلٌ: خَاطِيءُ الرَّايِ/ گَفْتَا رَه لَه، هَه لَه.
 - فَيْلٌ: حَيْوَانٌ ضَخْمٌ/ فَيْل.
 - سِنٌ اَل - عَاجٌ/ شَفْرَه ي فَيْل.
 - فَيْئَالٌ: صَاحِبُ الْفَيْلِ/ فَيْلَه وَان.
 - فَيْلِيقٌ: الْجَيْشُ الْعَظِيمُ/ لَه شَكْر.
 فَيْحٌ:
 - فَيْئَةٌ: حِينٌ وَ سَاعَةٌ/ كَات
 - بَيْنَ اَل - وَ الْفَيْئَةِ. فَيْئَةٌ بَعْدَ فَيْئَةٍ: حِينًا بَعْدَ حِينٍ/
 نَاوَه نَاو، جَارِيَار، تَاوَه نَاوَاتُوِي.

- تَقْلُصُ / كَرُزْ بُون، هاتنه وهیهك، گوشران.
 - البَطْنُ: اِمْسَاك / سَك دهرنه چون، قهیزی، گرفت، گیرای.
 - المال: اِسْتِلام: تَناول / وه رگرتن.
 - یوم ال - - - - - الاجور: اِسْتِلام الاجور / رِزْی
 - موج وه رگرتن.
 - قَبْضَةُ: مَسْكَة / گرتنیک.
 - : مِلْيء الكَفِّ / پر به چنگ.
 - الید: جُمع الید / مشتته کوله، مشت.
 - : مَقْبِضُ: یَد / دهسك، قولف.
 - فی قَبْضَتِهِ: فی ملكه / لایه تی، لای خویه تی.
 - فی قَبْضَةِ یَدِهِ: تحت سلطته / له رِزیر دهستیایه، له بین
 - دهسه لاتیایه.
 - قَابِضُ: مُتَسَلِّم / وه رگر.
 - علی: ماسك / گرتویه تی.
 - : دَوَاء قَابِضُ / دهرمانی (گرفت، گیرای).
 - الأرواح: عِزْرَائِیل / گیان کیش، نیرزائیل،
 - عیزرائیل.
 - اِنْقِباضُ: تَقْلُصُ / كَرُزْ بُون، هاتنه وهیهك،
 - گوشران.
 - البَطْنُ: اِمْسَاك / سَك دهرنه چون، قهیزی،
 - نارهه تی سك، گرفت، گیرای.
 - الصدر: هوم / پهستی، پهژاره، سنگ تنگی،
 - ماته مینتی.
 - مُنْقَبِضُ: مُتَقَلِّصُ / كَرُزْ، كَرُزْ بُون،
 - هاتوه وهیهك.
 - الصدر: مَقْبِوضُ: مهموم. مَقْمُ / پهستی،
 - پهژاره دار، دل زار، دل تنگ.
 - مَقْبِوضُ: مُسْتَلَم / وه رگیرا، گه بشتو.
 - علیه: محجوز / گیرا.
 - مَقْبِضُ: مَقْبِضُ: یَد / دهسك، قولف، مشتو.
 - قَبِطُ:
 - قَبِطُ وَجْهَهُ: قَطْبُ / روی گرز کرد، دم و چاوی دا
 - به به کدا، مَوْن بو، برؤی مینایه وه یهك.
 - قَبِطُ. قَبِطُ. اِقْباطُ: نَصاری مصر / گاوره کانی میسر.
 - قَبِطُ:

قَبِيعُ القُنْفُذُ: ادخل راسه فی جلده / ریشك خوی
 گرموله کرد، سه ری کرده وه (به له شیا، به ناوا).
 - راسُهُ: ادخلُهُ فی ثوبِهِ / سه ری کرده وه به ناو
 - جله کانی.
 - : جِثْمُ / مه انیشت، خوی (ملاس دا، بوسه دا).
 - فی مَفْزَلِهِ او مكانه: اِنزوی / په نای گرت، خوی
 تریك كرت، لا تریسكهی بهست.
 - ت المرأة: اِسْتَقْرَتْ / خوی داپوشی.
 - الرجل: صاح / هاواری کرد، قیرانی، قیرانی.
 - الخنزیر و الفیل: صَوْت / زریکانی، مریه
 - لیوه هات، مرقانی، مرقانی.
 - عن اصحابِهِ: تَخَلَّفُ / دواكهوت، به جین ما.
 - فی الارض: ذَهَب فیها / خوی کرد به ناو زه ویدا،
 - سه ری خوی کرد به کونا.
 - : اِقْتَلَع. نَزَع / دای که ند، دای مالی.
 - قُبَّعَةٌ: غِطَاء للراس / شه بقه.
 - قَبَّاعُ: خنزیر / به راز.
 - : جَبَانُ / ترسنوک.
 - قُبِعَ: قَبَّاعُ / قُنْفُذُ / ریشك.
 - قُنِعَ: بوق / که په نا، بؤری.
 - قَبِقُ:
 - قَبِقَابُ: حِذَاء خشبی / قَابِقَابُ.
 - قَبِلُ:
 - قَبِلَ: تَقَبَّلَ: اَخَذَ / وه ریگرت.
 - الكلام: صَدَقَهُ / بروای کرد، باوه ری کرد،
 - سه لمانی.
 - الامر: رَضِيَ بِهِ / قابل بو، پیی قابل بو، قبولی کرد.
 - الامر و الكلام: اذَعَنَ / ملی دا، ملی دریز کرد،
 - گوی رایه لی کرد، ملی شوخ کرد.
 - قَبِلَ: قَبِلَ الوَقْتُ: اِقْتَرَبَ / کات، نریك بوموه، شه وندهی
 - نه ماره.
 - اَقْبَلَ اليه: اَتَى / هات، هات بؤ لای، به ره روی هات.
 - علی الامر: باشر / دهستی پی کرد، دهستی دابه،
 - بیاری کردنی دا.
 - المحصول: كَثُرَ. اَتَى بِغِنَةٍ كَثِيرَةٍ / به ره می زوری
 - مینا، به ره م زور بو.

- ت عليه الدنيا: نُجِحَ. صارت موأتية/ سرکهوت، بوی لوا، دهروی خوشی لئکرایه وه.

قبیل: باس. لثم/ ماچی کرد.

- سار جنویا/ به ره و باشوروی.

قابل: واجه/ به ره و پوهه، به رنگاری بو، به ره و روی وه ستا، دیده نی کرد.

- کان امامه/ له به رده میا بو.

- لاقی/ پیٹی (گهیی، گه یشت)، توشی (بو، هات)، به رنگاری بو.

- الفعل بمثله/ وه توی کرد، داش به داشی کرد.

- الشتر بالشر/ خرابه به خرابه ی کرد.

إقتبل: رجح من الشتر الی الخیر/ گه رایه وه، له خرابه روی کرده چاکه.

- الأمر: استأنفه/ دهستی پن کرده وه، تن هال چوه وه.

تقبّل: اخذ/ وهی گرت.

- استجاب/ قابل بو، به دلی بو، قبولی کرد.

تقابل الرجلان: إلتقیا/ به رنگاری به ک بون، (پیک، به یه ک) گه یشتن، توشی به کتر بون.

إستقبل: لاقی/ پیٹی گه یشت، له گه لی کتوبه وه.

- واجه/ رویه روی بو، بینی، دیده نی کرد.

- الرجل: أقبل نحوه. رحب به/ پیش وازی کرد، به ره و پیری جو، به پیری وه جو.

قبول: ضد رفض/ په سهند کردن.

- رضی/ قابلی، قابل بون، به دل بون، قبول کردن.

- اخذ/ وه رگرتن.

- استعداد/ ناماده بی.

- تحاب/ پیشوازی، به پیره وه چون.

- إقبال. یسنر. رفاهیة/ خوشی، بون، کامه رانی.

قابل: ضد رفض/ قابل.

- قادم. آت/ هاتو، داماتو.

- ان یکون او یصیر/ نه شن، شیان، گونجان، رنگه، له وانیه بین.

- لكذا: عرضة له/ نه شن بو.

- مؤكدا/ مامانی بیاو.

- قابلة: وعاء/ دهر، قاب.

قابلة: مؤكدة/ مامان، مامانی نافرته.

- قادمة: الليلة القادمة/ داماتو، شهوی داماتو، ناینده.

قبالة: صناعة التوليد/ مامانی.

قابلية: استعداد/ توانایی، توانست، توانا، ناماده بون، لئها تویی.

- میل/ ناره زو، ناماده بی.

- شهیة/ ناره زو، دل (بردن، تن چون).

- إقبال: مچی/ هاتن.

- إقتراب/ نریک بونه وه.

- یسنر/ خوشی، بون، خوش گوزه رانی، به رفره بی.

- رواج. طلب/ بازار گرمی، خواست.

علیه - رائج. مطلوب/ بازار گرمه، خواست و داوی له سهره.

إقبالا و إديارا: جينة و ذهابا/ هاتن و چون، شم سهرو شو سر کردن.

إستقبال: لقاء/ پیک گه یشتن، پیش وازی، به پیره وه چون.

- مستقبل: غیر الماضي و الحاضر/ ناینده، داماتو، له مه ودوا، نوارژد.

عرفة ال - / رڈی (میوان، پیشوازی، پیک گه یشتن).

یوم ال - / رڈی (پیک گه یشتن، پیش وازی).

مقبل: قادم. آت/ هاتو، داماتو.

الشهر ال - / مانگی داماتو، مانگه کی تر.

مقابلان: متلاقیان/ پیک گه یشتو.

- وجها لوجه/ به رامیه ریک.

مقبول. قبل/ په سهند، په سهند کراو.

- يقبل/ په سهند نه کرئ.

- مرض/ قابل کر، باش.

- معقول/ به جین، ماقول.

عذر - / بیانوی به جین.

غیر - / نابه جین، ناچیزه، ناپه سهند، ناماقول.

قبل: نقیض بعد/ پیش، بهر له.

- كذا: ضد بعدة/ پیش، له پیش، له مه و بهر.

- ذلك. قبلئذ/ له وه و پیش، له پیشترا.

- ان / پیش شوئی، بهر له وئی.
 من - من ذی قبل / سابقاً / له پیشدا، پیش نیسته،
 بهر له نیسته، هر زو.
 تابع: ما قبله / له سر پیشتره.
 قبالة: تجاه / له پیش، له بردهم، بهرامبر.
 مقابل: امام. تجاه / بهرامبر.
 - بدل / بری، جیاتی، له جیاتی، له جیی، له جیگی.
 فی - ذلك / له جیلاتی، له جیگی، له بری، له جیی.
 مقابلة: ملاقات / پیک گیشتن، کویونهوه، چاوپر کهوتن،
 دیدهنی.
 - مقارئة / بهراورد، بهراورد کردن.
 مقتبل: مطلع / سهرهتا، تاف، هه پرت.
 - العمر . - الشباب: عنفوان / (سهرهتا،
 هه پرت) لای، سیرهی گهنجی.
 قبل: ضد مؤخر / پیش، له پیش.
 مستقبل: واجهة / بهرامبر، بردهم، پیش دم.
 - مستقبل: الزمن بعد الحاضر / دواپی،
 دواوژ، دوایین، نابنده.
 مستقبل / پیشوازی، به پیرهوه جو.
 قبل: مقدرة / طاقه / توانا، وزه.
 لی قبله دین: عنده / قه ریم لایتی، وام لایتی.
 قبل: اتانی من قبله / من عنده / (له لایه نیهوه، له لای
 نهروه) مات.
 قبيلة: قبيلة: الجهة التي یصلی نحوها / قبيله،
 روتیکردن له کاتی نوژدا.
 - الأنظار / سهرنج راکیشهر.
 قبلى: جهة الجنوب / باشور.
 قبالة: مسئولیة / بهر پرساری.
 - عقد: إتفاق / ریکهوتن نامه، په یمان.
 قبیل: ضامن / دهسته بهر.
 من - كذا: على سبیل كذا / له و بابه ته.
 من هذا ال - : مثل هذا. من هذا الخصوص / وهك
 نه، له م بابه ته، له م روهوه، له م پریه.
 قبيلة: عشيرة / مؤز، عه شرت، خیل.
 قبلة: بوسه. لثمة / ماچ.
 قبن:

قَبْنٌ: وَزَنَ بِالْقَبَانِ / قه پانی کرد، دای له قه پان،
 کیشای، ترازوی کرد.
 قَبَانٌ: مِيزَانُ الْقَبَانِي / قه پان، ترازو.
 قَبَائِنَةٌ: أُجْرَةُ الْوِزْنِ / کرئی قه پان.
 - عمل الْقَبَانِي / قه پانچیتی.
 قَبَانِي. مُقْبِنٌ / قه پانچی.
 قَبُو: قَبَا السَّقْفُ: عَقْدُهُ / چنی، به خشت چنی، داره پای کرد،
 سریرکت.
 - قَوْسٌ / کوهانی کرد، چه مانیه وه.
 قَبُو: سَقْفٌ مَعْقُودُ الْبِنَاءِ / بنمیچی به خشت چنراو،
 گومهزی، گومه تی.
 قَبْوَةٌ: الْقَبِيُّ الصَّغِيرُ الْمَسْتَطِيلُ / گوریچه.
 قَبَاءٌ: ثُوبٌ يُلبَسُ فَوْقَ الثَّيَابِ / سرجل، کوا.
 قَابٌ: قِبَاءٌ: مِقْدَارٌ، بِي، تَوَزُنٌ، تَوَزِينٌ، هه ند، نهخت
 قَاب قَوْسِينَ و قِبَاءٌ قَوْسِينَ. مِقْدَارٌ قَوْسِينَ: كناية عن
 القريب / زود نزدیک، ماوهی دو کوهانه بو نزدیک.
 قَت: قَتٌ: كَذِبٌ / دروی کرد.
 - قَتْلٌ / کهمی کرده وه.
 قَتَّتْ الْكَلَامَ: نَقَلَهُ عَلَى جَهَةِ الْكُذْبِ و الْفَسَادِ / پیوهی
 (نا، هه ل به ست).
 إِقْتَتُّ. إِسْتَأْصَلَ / ریشه کیشی کرد، له بن هه لای کند.
 قَتٌ: كَذِبٌ / درو، هه لیه سراو.
 قَتَاتٌ قَتَوْتُ: نَمَامٌ. وَاشِي / پاش مله باسکر، پیوه نه ر،
 بوختان کر.
 قَتَبٌ: قَتَبٌ: قِتْبٌ: رَحْلُ الدَّابَّةِ / بار، کوچ و بار، رهخت.
 قَتْرٌ: قَتْرٌ. قَتْرٌ: أَقْتَرُ عَلَى عِيَالِهِ: ضَيِّقٌ عَلَيْهِمْ فِي النِّفْقَةِ /
 دهستی لی گرتنه وه، به ده ستنده به خییوی کردن.
 أَقْتَرُ: قَلَّ مَالُهُ / دهستی کورت بو، هه ژار کورت هیچی نهما.
 قُتْرَةٌ: ضَيِّقُ الْعَيْشِ / دهست کورتی.
 قُتْرٌ. تَقْتِرُ: تَضْيِيقُ فِي النِّفْقَةِ / دهست گرتنه وه،
 ده ستنده.

- : القليل من العيش / کم گوزهرانی، دهست
 کورتی، نه دارایی.
 قاتر. قَتور. اقتر. مُقْتَر: بخیل / رُذ، پاره پیس،
 له چهر، پیسکه.
 تَقْتِر: رُمَّة من العیش / کوله مرگی، ممره و مهژی،
 دهست کورتی.
 قتل:
 قَتَلَ: امات. فَتَكَ به / کوشتی.
 - : اَعْدَم / له سین داری دا، دای له قه ناره.
 - : نفسه: اِنْتَحَرَ / خزی کوشت.
 - : الجوع او البرد: كَسَرَ حِدَّتَهُ / برسیه تی نه ما، سهرما نه ما.
 - : غَلِيْبُهُ: سَقَاهُ / تینویتی شکان.
 - : الخَصْرَةَ: مَرَّجَهَا بِالْمَاءِ / ناوی تن کرد، رونی
 کرده وه.
 - : الوقت: امضاه / کاتی برده سهر، کاتی کوشت،
 خزی خلافتان.
 قَاتَلَ فُلَانًا: حَارَبَهُ و عَادَاهُ / شه پی (پن فروشت،
 له گه ل کرد)، چو به گنیا، دوشمنایه تی له گه ل کرد.
 - : اللهُ لَعَنَهُ / خوا (بی کوژی)، له ناوی به ری، توشی
 دهردی کا).
 تَقَاتَلُوا. اِقْتَلُوا: تَحَارَبُوا / چون به گزیه کدا، به کترین
 کوشت، جهنگین.
 اِسْتَقْتَلَ: عَرَضَ نَفْسَهُ لِلْمَوْتِ / خزی خسته
 مه ترسیه وه، ملی له تیغ سو.
 - : اِسْتَمَاتَ / نازایه تی نواند، کولی نه دا.
 فَتَكَ: اِعْدَامَ الْحَيَاةِ / کوشتن، کوشتار، خوین رشتن، خوین
 کردن.
 - : قتل: اِغْتِيَالٌ / کوشتنی ناره وا.
 - : الضرب الشديد / لیدان.
 - : الذات. اِنْتِحَارٌ / خُوش کوشتن.
 ال - الجماعي / کومه ل کوژ.
 قتل: عَدُوٌّ لِدُوْدٍ / دوشمنی خوینه خوئی.
 قتال: مَعْرَكَةٌ / شه، شه پرکدن، شه پرفروشتن، کوشتار.
 - : حَرْبٌ / جهنگ، جهنگین.
 ساحة ال - / شه رگه.
 قتال: قَتُولٌ. کثیر القتل / کوژداو.

قَتِيلٌ. مَقْتُولٌ / کوژداو.
 قاتل: الَّذِي يَقْتُلُ / بکوژ، کوژه، خوین ریژ، خوین
 خور.
 - : قتال: مُمِيتٌ / مرؤک، کوشنده، کوژه.
 مقاتل: مُحَارِبٌ / جهنگاوه.
 - : مُصَارِعٌ / شه پرکه، زودان باز، پاله وان.
 مُسْتَقْتَلٌ: مُتَهَوِّرٌ / هاله شه، جه ریه زه.
 مُقَاتِلَةٌ: مُحَارِبَةٌ / جهنگ کر، جهنگاوه.
 طائرة - / فرؤکئی جهنگ.
 مُقْتَلٌ: مُجْرِبٌ. خبیر / زانبار، خاراو، پسرپو.
 قتم:
 قَتَّمَ العَبَاؤُ: اِرْتَفَعَ / بو به ته پ و توژ، خَوْلٌ باری، کردی
 به (خَوْلٌ، ته پ و توژ).
 - : ضَرَبَ اِلَى السَّوَادِ / رهش داگبرسا.
 - : وجهه: تَفَعَّرَ / رهنگی گوپا، تیک چو.
 قَتَّمَ: سَوَّدَ / رهشی کرد.
 اَقْتَمَ: اِسْوَدَّ / رهش (بو، داگرا، هه لات).
 قَتَّمَ: غَبَارٌ / ته پ و توژ، تَوَزَّوْ خَوْلٌ، خَوْلٌ به تانی.
 قُتْمَةٌ. قُتْمَةٌ. قَتَامٌ: ظلام / تاریکی، لیلی، تاریکایی.
 - - - : سَوَادٌ / رهشی.
 قاتم: مُظْلَمٌ / تاریک، سیا، نوتک، تار، ته لخ، ناروشن.
 اسود - / رهشی ته واو رهش.
 ظلام - / تاریک و نوتک، شه وه زهنگ.
 اَقْتَمَ: ما لونه القتمة / تاریک، لیل، رهش.
 قث:
 قَثٌ. اِقْتَثٌ: اِسْتَاَصَلَ / هه لیکه ند، ریشه کیشی کرد،
 دهری بهینا، رایکیشا.
 - : المال: جَمْعَةٌ / کزی کرده وه، نایه سه ریه ک.
 قُثَاثٌ: مَتَاعٌ / کال و پهل، شت و مهک،
 شپوشیوال.
 قُثَاثَةٌ: قُثِيْبَةٌ: الْجَمَاعَةُ مِنَ النَّاسِ / کومه له خهک،
 چهند که سیک.
 قثا:
 قثاء. قثاء: خیار / خه یار.
 قح:
 قَحٌ: الخالص من كل شيء / بپخوش، پوخت، په تی.

- إناء من جلد/ مهمانه.

قَدَّةٌ: شَرِيحَةٌ/ پارچه، تيلماسک، تول.

قَدَّ: قَامَةً. قوام/ به وزن، بالا، قد، قه لافهت.

- قَدَّرَ أو حجج/ قه باره.

على قَدَّه: على مقداره أو حججه/ به قد خویه تی.

قَدَّ: رِيْمًا/ له وانیه، رنگه، به شکو، ته قوا، ته قو.

قَدِيد. لحم مُقَدَّد: مُجَفَّف/ گوشتی (وشک، وشکه وه بو).

- الثوب الخلق/ جله شی، جله کون.

قدح:

قَدَحَ فيه: دَمَةً/ زهمی کرد، پاشمله قسهی پین وت.

- فی عَرَضه: طَعَنَ فيه و عابَهُ و تَنَقَّصَهُ/ ناموسی

شکان، سوکی کرد، شکانی، قسهی ناشیرینی پیوت.

- الدود أو السوس فی العظم أو الشجر: کان فيها

تاکل/ کلزری کرد، کلور بو، کرم خواردی، کرمزولی کرد،

رنی.

- إقْتَدَحَ النار بالزند: حاول إخراج النار منه/ به

برد نهستن ویستی ناگر بکاته وه، برد نهستی لی تدا.

- شَرَأُ أو شَرَارَةٌ/ ناگری لی نه بوه وه.

- فی ساق اخیه: غَشَّه/ فیلی له برای خوی کرد،

مهلی خه له تان، دهستی بپی.

قَدَحَ: دَمَ/ زهم، زهم کردن، پاش مله باس کردن.

قَادِحَةٌ: سُوْسَةٌ القدح/ کلز کرمزول کرم، موزانه.

قَدَاح. قَدَاحَةٌ. حَجَرٌ صوان أو قَدَح/ برده نهستن،

داگریستین.

قَدَاحَةٌ. مِقْدَحَةٌ. مِقْدَح. حديدة القدح/

نهستن.

- وِلاعةٌ سیجایر/ چرخ، چه خامخه.

قَدَح: کاس/ به رداخ، جام.

قدر:

قَدَّرَ. قَدَّرَ. إقْتَدَرَ: إستطاع/ توانی.

- - - - - علی: قَوِيّ/ توانی بیکا، به ساریا زال بو.

- الرزق: قَسَمَ/ دابه شی کرد.

- الشیء: قاسه/ پیوی، خه ملانی، مه لوسه نگان.

قَدَّرَ اللهُ فلاناً علی کذا: جعله قادراً علیه/ خوا توانای

کردنی دایه.

- اللهُ علیه الأمر و قَدَّرَ له الأمر: قَضَى و حَكَمَ به/

فرمانی خویه به ساریا نه بین بیکا، له چاره ی نویسوه.

- الشیء بالشیء: قاسه/ پی پیویا، پی پی گرت.

- ثَمَّنَ: عَرَفَ قیَمته/ مه زنده ی نرخه کای کرد، قه بلانی.

- الثَّمَنُ: وَضَعَ الثَّمَنُ/ نرخی بو دانا.

- الوزن: حَمَنَهُ/ مه لی سه نگان.

- الضرائب و امثاله/ دای نسا، سه پانی، باجی داناو

سه پانی.

- الكمیة أو العدد/ قه بلانی.

- قَدَّرَ علی عیاله: ضیق/ دهستی لی گرتنه وه.

- اَقْدَرَ علی: مَكَّنَ/ توانی، توانی بیکا.

- لا: اللهُ لا سَمَحَ اللهُ/ خوا نه کا، خوانه کرده.

- تَقَدَّرَ: تَعَيَّنَ/ چاره نویس و ابو.

- قَدَّرَ: الطاقه و القوَّة/ وزه، میز، توانایی.

- الحُرْمَةُ و الوقار/ ریژولیه اتوی، نیانی،

سه نگینی.

- كَمِيَّةٌ: مَبْلَغٌ/ بی، چه ندیتی.

- درجَةٌ/ پله، پایه.

- قیمة/ نرخ، به ما.

- كون الشیء مساویاً لغيره/ وه یک به یک.

- مقام/ پله، پایه.

علی - کذا: بالنسبة الیه/ به گویره ی نه و، به ریژوی،

به پیی.

علی - کذا: یساویه/ هارپیژه، وه یک به یک.

لیلة ال - : لیلة تقدیر الامور/ شوی ۲۷ ره مه زان،

شوی فرمان و چاره نویس دانا.

قدر: مبلغ الشیء/ چند، چه ندیتی.

- قضاءُ اللهُ/ چاره نویس، فرمانی خوا.

بالقضاء و ال - / چاره نویس و ابو، به ریژوت.

قَدَرِي: یؤمن بالقضاء و القدر/ نه وه ی باوه ری به

چاره نویس و ریژوت.

قُدْرَةٌ: مَقْدَرَةٌ: القوَّة علی الشیء و التمكن من فعله/

توانین، توانا، میز، توانست، وزه، رایه، په ک.

قادر: له قُدْرَةٌ/ به توانا، لی هاتو، به سه لیه.

مُقْتَدِرٌ: قَدِيرٌ: قَوِيٌّ/ به میز، به ده سلات، ده سلات دار.

إقتدار: قُوَّةٌ/ میز، وزه، تین، توانایی.

- كَفَاءَةٌ / ائِهَاتِن، تَوَانِين، تَوَانِسْت، بَهْرَه،
تَوَانِي، سَهْلِيَقَه.

بِاَقْتِدَار: بِكَفَاءَةٍ وَ قُوَّةٍ / بَه تَوَانِي، بَه مَيِزَه وَه.

تَقْدِيرِ الْقِيَمَةِ: تَتَمِّين / نَرَح دَانَان، نَرَح بَرِين.

- تَقْدِيم / بَه سَهَن د كَرْدَن، رِيْز لِيْنَان، رِيْز گَرْتَن.

- مَا يَقْدِرُه اللهُ مِنْ قَضَاءٍ / چَارَه نَوَس.

- تَخْمِين / قَهْرِيْنَه، خَه مَل كَرْدَن، قَه بِلَانْدَن،
هَه لَسَه نَكَانْدَن، مَه زَنْدَه.

- فَرُض / دَانَان، سَه پَانْدَن.

- رَاي / نَظَر / رَا، بَرِيَار، بَاوَه پ.

- السَّوَاءُ / تَشَاوُف / رَه ش بِيْتِي.

- الضَّرَائِبُ / فَرُضهَا / بَاچ دَانَان.

يَسْتَحَقُّ الْاَل - : ذُو اَهْلِيَّةٍ / شَايَانِي رِيْز، شَايَانَه،
هَه لَسَه گَرِي.

تَقْدِيرِي: تَقْوِيْمِي / بَه مَه زَنْدَه، قَه بِلَاو.

تَقْدِيْرًا: عَلِي سَبِيْلِ الْفَرُضِ / بَاوَا بِيْن، وَا دَانَان، دَانَان.

مُقَدَّرٌ: مُضْمَرٌ. مَذْكُورٌ اَوْ مَفْهُومٌ ضَمْنًا / زَانَرَاو، دِيَار.

- يَكْذًا / مُتَمَّنٌ / نَرَحِيْزَرَاو، نَرَح دَانَرَاو.

- مَقْدُورٌ: مَحْتَوِمٌ / چَار نِيَه، هَه رَثَبِيْن بِيْتِي،
خَوَاخِوَا سَت، چَارَه نَوَس.

مُقَدَّرٌ: مُقَوِّمٌ / بَه مَا دَهَر، هَه لَسَه نَكِيْن.

- مُتَمَّنٌ / نَرَح دَانَر.

- السَّوَاءُ: مَتَشَاوُف / رَه ش بِيْن.

مُقَدَّرَةٌ، مُقَدَّرَةٌ، مُقَدَّرَةٌ: اِسْتِطَاعَةٌ / هِيْز، تَوَانِيْن،
تَوَانِي، تَوَانِسْت، وَزَه، خُوْز.

- - - - : غَنِي / سَا مَانْدَارِيْتِي، بُوْن.

مَقْدُورٌ: اَمْرٌ مَقْدُورٌ: يَقْتَدِرُ الْاِنْسَانُ عَلٰى فِعْلِهِ / كَارِي
كَرْدَه، نَه وَ كَارَه ي نَه كَرِي.

- : اَمْرٌ مَحْتَوِمٌ / نَاچَارِي، چَار نِيَه، هَه رَثَبِيْن بِيْتِي.

مُقَدَّرَةٌ: الْقَضَاءُ وَ الْقَدْرُ / چَارَه نَوَس، رِيْكَوْت.

- . مُقَدَّرَةٌ: الْقُوَّةُ وَ الْغَنِيُّ / هِيْزُو تَوَانَا، دَارَايِي
تَوَانِيْن.

مُقَدَّرٌ: كَمِيَّةٌ / بِي، چَهَنْد، چَهْرَدَه، كِيُوْز.

- : قِيَاسٌ / بِيْتَاوَه، كِيْش، كِيْش وَ بِيُو.

- عَظِيْمٌ: كَمِيَّةٌ كَبِيْرَةٌ / چَه نَدِيْكَ ي نَقُوْر وَ گَه وَرَه،
بَه كَجَار زُوْر، زَه بَه نَدَه.

بِمُقَدَّرٍ مَا : عَلِي قَدْرَمَا / نَه وَرَه نَدَه ي، بَرِيْكَ.

قَدْرٌ: اِنَاءٌ يُطْبَخُ فِيْهِ / مَه نَهَجَل، قَا زَان.

- : صَغِيْرٌ قَدِيْرَةٌ / مَه نَهَجَل وَكَه.

قَدْسٌ:

قُدُسٌ: كَان طَاهِرًا اَوْ قَدِيْسًا / خَاوِيْن بُو، پَرِيُوْز بُو،
دَاوِيْن پَاك بُو.

قُدُسٌ: جَعَلَهُ مُقَدَّسًا / پَرِيُوْزِي كَرْد، رِيْزِي لِيْ نَا،
بَه رَسْتِي.

- : كُرْسٌ / تَه رَخَانِي كَرْد.

- : مَجْدٌ / رِيْزِي لِيْتَا، بَه رِيْزِي كَرْدَه وَه، شَكُوْر دَارِي
كَرْد.

- الْكَاهِنُ عِنْدَ النَّصَارَى: اِقَام الْقُدَّاسُ / كُرْنُوِيْزِي
كَرْد، وَ تَارِي دَا.

قُدَّاسَةٌ: طَهَارَةٌ / خَاوِيْنِي، پَرِيُوْزِي.

- : لَقَبُ الْحَبْرِ الْاَعْظَمِ / نَا زَنْوَارِي پَاپَا.

قُدُوْسٌ. قَدِيْسٌ: طَاهِرٌ / خَاوِيْن، پَرِيُوْز.

ال - : الْقُدُوْسُ: مِنْ اَسْمَاءِ اللهِ الْحَسَنِي / خَوَا، يَه كَرِي
لَه نَاوَه كَانِي خَوَا.

قَدِيْسٌ: الْفَاضِلُ الْمُؤْمِنُ / خَوَا پَه رَسْت.

تَقْدِيْسٌ: تَطْهِيْرٌ / خَاوِيْن كَرْدَن.

- : الشَّيْءُ: جَعَلَهُ مُقَدَّسًا / پَرِيُوْز كَرْدَن، پَه رَسْتَن.

- : تَكْرِيْسٌ / تَه رَخَان كَرْدَن.

مُقَدَّسٌ: مَكَانٌ مُقَدَّسٌ / شُوِيْنِي پَرِيُوْز.

بَيْتُ الْاَل - : حَرَمُ الْقُدُسِ / شَارِي قُدُوْس، مَرْگَه وَ تَه كَه ي
قُدُوْس.

قُدُسٌ: مَكَانٌ مُقَدَّسٌ / شُوِيْنِي پَرِيُوْز.

ال - : الْجَنَّةُ / بَه هَه شَت.

ال - : بَيْتُ الْمَقْدِسِ: (وَرُشَلِيْم) / شَارِي قُدُوْس،
نُورْ شَه لِيْم.

مُقَدَّسٌ: مُنْقَدَّسٌ / پَرِيُوْز، پَه رَسْتَرَاو.

- : طَاهِرٌ / خَاوِيْن.

الْاَرْضُ الْمُقَدَّسَةُ: فِلَسْطِيْن / وِلَاتِي فَه لَسْتِيْن.

قُدَّاسٌ: صَلَاةُ الْقُدَّاسِ / كُرْنُوِيْزِي گَاوَرَه كَان.

قَدَمٌ:

قَدِيْمٌ: اَتِي / هَات.

- : عَادٌ / گَه رَا پَه وَه، هَات وَه.

- قَدَمٌ: صار قديماً / كَوْنٌ بُو.
- قَدَمٌ: اقدم / قَرَبٌ / نَزِيكِي خسته وه.
- يَمِينًا: حَلْفٌ / سَوَيْدِي خوارد.
- الِيه بَكْذَا: امره به / فرمانی پسِ دا، راي سپارد.
- اورد ذِكره / باسی كرد، ناوی هِنَا.
- رَقِي / به رزی کرده وه، پیشی خست.
- اعطى او اهدى / به خشی، دای، پیشکشی كرد.
- اِحْضَر / ناماده ی كرد، هِنَا ی.
- رَايَا: طَرَح رَايَا. اِقْتَرَح / پیشنیاری دا، رایه کی ده ریزی.
- طَلَبًا او شَكْوَى / داوای دا، سكالای دا.
- خَدَمَةٌ: اعطى / خزمه تی كرد، خزمه تینکی كرد.
- شَخْصًا اِلَى اٰخَر: عَرَفَهُ به / پئی ناسان.
- شَخْصًا لِلْمَحَاكِمَةِ: اِسْتَحْضَرَهُ اِلَى الْمَحْكَمَةِ / دای به دادگا.
- التَّهَانِي: هِنَا / پیروزیایی كرد.
- عَرَضًا: عَرَضَهُ / نغایشی (پیشان دا، پیشکشی كرد، راگه یاند).
- ثُمَّنًا: عَرَضَهُ / نرخی دا.
- الثَّمَنُ: دَفَعَهُ مُقَدَّمًا / نرخیه کی پیشه کی دا.
- اِسْتِثْقَالَةً: عَرَضَهَا / داوای وازهینانی دا، وازی هِنَا.
- له كَذَا: اَمَدَهُ به / پئی دا، دایه، یارمه تی دا.
- هَ عَلَى سِوَاه: فَضَّلَهُ / پیشی خست، په سه ندرتی كرد.
- هَ: قَرِيه / نَزِيكِي خسته وه، پیشی خست.
- قَدَمٌ: تَقَدَّمَ الْقَوْمُ: سَبَقَهُمْ / پیشیان كهوت، كهوته پیشیان وه.
- قَدَمٌ. قَدَمٌ. اَقْدَمَ عَلَي: اِحْتَرَأ. تَجَاسَرَ / ویرای، زاتی كرد، غیرهت گرتی.
- علی امر او عمل: شجع / دهستی دایه، تینی دایه به رخوی، هانی خوی دا، بریاری كردنی دا.
- تَقَدَّمَ: ضِدُّ تَأَخَّر / پیش كهوت، كهوته پیشه وه.
- اِسْتَمْرًا / له ساری رۆی، به رده وام بو، كۆلی نه دا.
- نَجَحَ / سه ركهوت، پیشكوت.
- تَحَسَّنَ / چاك بو، باشتو بو، بوژایه وه.
- علی: سَبَقَ. فَاق / پیشی كهوت، سه روی كهوت.
- بَيْنَ يَدَيْهِ: حَضَرَ اَمَامَهُ / له بهر ده میا وه ستا، هاته به رده می.
- اِسْتَقْدَمَ: طَلَبَ حَضْرَهُ / داوای كرد، داوای هاتنی كرد، بانگی كرد.
- الْقَدَمُ: تَقَدَّمَهُمْ / پیشیان كهوت، له پیشیان وه بو، پیشهنگ بو، بو به سوری بهر له شكور.
- قَادِمٌ: آت. مَقْبِلٌ / هاتو، داهاتو، مانگه كهی تر، ناینده.
- الرَّحْلُ: ضِدُّ اٰخَر / پیشهنگ، نه وهی له پیشه وه.
- الشَّهْرُ اِل - : آت / مانگی داهاتو، مانگه كهی تر، ناینده.
- قُدُومٌ: مَجِي. ع. حَضُورٌ / هاتن، ناماده بون، دیمانه.
- تَقَدَّمَ: ضِدُّ تَأَخَّر / پیشكوتن.
- اِسْبَقِيَةً / پیشه كینتی.
- نَجَاحٌ / سه ركهوتن.
- تَقْدِيمٌ: ضِدُّ تَاخِيْر / پیش خستن.
- اِهْدَاءٌ / پیشكش كردن، دان.
- تَعْرِيفٌ / پی ناسین.
- مُقَدَّمٌ: قُدُومٌ: مَجِي. ه. هاتن، گه یشتن.
- مُقَدَّمٌ. مُقَدَّمٌ: ضِدُّ مُؤَخَّرٌ / پیش خراو.
- مُقَدَّمٌ: الَّذِي يُقَدَّمُ / پیش خرا، پیشكش كور.
- مُقَدَّمَةٌ. مُقَدَّمَةٌ: صَدْرٌ / روکاری پیشه وه.
- الجِيْشُ: مَا فِي الْاَمَام / پیشهنگ، به رایس.
- الْكِتَابُ: فَاتِحَةٌ / پیشه کی، سه ره تا به رایس، دیباچه.
- مُنْتَقَدِمٌ: ضِدُّ مُتَأَخَّرٌ / پیشكوتن.
- فِي الْعَمْرِ: كَبِيْر السَّنِ / به سالچو، پیر.
- نَاجِحٌ / سه ركهوتو.
- مُتَحَسِّنٌ / چاك بو.
- اِمَامِي / نه وهی له پیشه وه به.
- ال - : ذِكْرُهُ / ناوبراو.
- مُقَدَّمٌ: قَادِمَةٌ / پیشهنگ، به رایس.
- رَتْبَةٌ عَسْكَرِيَّةٌ / سه رهنگ، پیشهنگ.
- مُقَدَّمًا: سَلْفًا / پیشه کی، له پیشه وه، له پیش همو شتیكا.
- قُدَامٌ: ضِدُّ خَلْفٌ / پیش، به رده م.
- ضِدُّ بَعِيدٌ / نَزِيك، داهاتو، له مه ولا.

تَقْدِيمَة: هَدِيَّةٌ / ديارى.

- تَكْرِيس: إِهْدَاءٌ / پيشكش كردن، تهرخان كردن.

- قُرْبَان: به بخت كردن، قورباني، له ده ورگه پان.

قَدَمٌ: ضِدُّ حِدَاثَةٍ / كُونِيه تى، كُونى.

- قَدَمٌ: قَدَمَةٌ: عِتَاقَه / دِيرِينِي تى، رابوردويى.

مُنْذُ ال - /: له (كُونِه وه، ميژِه وه، دِيرِينِه وه).

قَدِيم: ضِدُّ جَدِيدٍ / كُون.

- عَتِيقٌ / دِيرِين، دِير.

- سَابِقٌ / پيشو، به رو.

ال - / الأزل / نمر، هميشه، همتاهه تايى.

فى ال - / قَدِيمًا / له وه پيشش، له كُونِه وه.

قَدِيمًا: مُنْذُ زَمَنٍ بَعِيدٍ / له زور كُونِه وه، له هره دِيرِينِه وه، كه لى له ميژِه وه.

أَقْدَمُ: أَكْثَرُ قَدَمًا / له پيشتر، دِيرِينتر، له ميژتر.

- (عَتَقٌ / دِيرِين، دِيرِينتر، رابوردوتر، دِيرتر.

- اسد / شِير.

- مَرَكْزًا أَوْ مَقَامًا: أَسْبَقُ / له پيشتر، پايه به رزتر.

الأقدمون: القديما / كونه كان، پيشين.

إِقْدَامٌ: بَسَالَةٌ: هِمَّةٌ نَازِيهَةٌ تى، ههنگاو نان، خوبو پيشه وه كوتان.

قَدَمٌ: قَدَمٌ: شُجَاعٌ / بُوَيْرٌ، نَازًا، نَهَبٌ.

- المضى الى الامام / كۆل نه دان، به ره وه پيشه وه.

مَضَى قَدَمًا: لَمْ يَعْجِزْ وَ لَمْ يَنْتِنْ / كولى نه دا، به رده وام بو.

مَقْدَامٌ: شُجَاعٌ / بَاسِلٌ / نَازًا، نَهَبٌ، جَهْرِيه زه.

قَدَمٌ: رَجُلٌ / بِن، قَاج.

- خَطْوَةٌ / ههنگاو، شه قارو.

- مقياس انگليزى / بِن، ۱۲ ئينج (گرين)، ۲۰، ۴۷۹ سم.

- قَدَمَةٌ: قَدَمَةٌ: السَّابِقَةُ فِى الأَمْرِ / ده سست پيشكاري.

ذو - / شُجَاعٌ / نَازًا، نَهَبٌ.

على - / وَسَاقٌ: مُتَهَيِّأٌ / له سه پين، ناماده.

قَدَمِيَّةٌ: أَجْرَةٌ / پيشه كى كرى، بِن يانه، پيشه كى.

قَادِمٌ: آتٍ / هاتو، داهاتو، شه وهى كه بهت.

قَادِمَةٌ: قَوَادِمُ الطَّيْرِ: كِبَارٌ رِيَشٌ جَنَاحِهِ / شاپه پ.

- جَمِيشٌ / له شكر.

- مُتَقَدِّمٌ / پيشهنگ.

قَدُومٌ: مَقْدَامٌ / جَرِيءٌ / نَازًا، به جهرگ، نه ترس، جهر به زه.

- النجار: فاس / ته شوئى.

قَدُو:

قَدَا: قَدَى الطَّعَامُ: طَابَ طَعْمُهُ وَ رِيحُهُ / تام و بونى خوش بو.

إِقْتَدَى به: تَشَبَّهَ به وَ فَعَلَ فِعْلَهُ / په پيره وى كرد، چاوى لى كرد، لاسايى كرده وه.

قَدَا: الرَّائِحَةُ الطَّيِّبَةُ / بونى خوش.

قَدِرٌ: قَدَى: طَيِّبُ الطَّعْمِ وَ الرَّائِحَةُ / تام و بون خوش، به تام و بون.

إِقْتَدَاءٌ: تَقْلِيدٌ. مِمَّا ثَلَه / په پيره وى كردن، لاسايى كړدنه وه، چاو (لى كرى، لى كړدن).

قُدُوءٌ: قُدُوءَةٌ: مِثَالٌ يُحْتَذَى / نمونه بون په پيره وى كردن، رابه.

قَذَف:

قَذَفَ الشَّيْءَ وَ به: رَمَى به / فَرِئَى دَا، هه لى دَا، هاويشتى، توپى دَا.

- (أَخْرَجَ / ده رى دَا، ده رى هينَا، ده رى په پان.

- قَاءٌ / رشايه وه، هه لى مينايه وه.

- الرَّجُلُ وَ فِى حَقِّه: طَعَنَ فِيه / جنيتوى پى دَا، قسهى ناشيرينى پى وت.

- فِى حَقِّه بِالشَّرِّ: فَضَحَهُ / ناو و ناويانگى زيان.

- سَاقٌ بِالْمَقْدَامِ / سه ولى لى دَا.

قَذَفَهُ بِالْحَجَرِ: رَمَاهُ به / به ردى تن گرت، بوى هاويشت.

- بَقُوله: تَكَلَّمَ مِنْ غَيْرِ تَأْمَلٍ / بِن بىر كړدنه وه قسهى هاويشت.

تَقَادَفُوا: تَرَاشَقُوا / شه پان گرته په كترى، گرتيانه په كترى.

- الشَّقَاتِمُ: تَبَادَلُوا الشَّقَاتِمُ / جنيتويان به يهك نه دا.

قَذَفَ: رَمَى / هاويشتن، فري دان، توپ دان.

- إِخْرَاجٌ / ده ره هينان، ده ران، ده ره پان دندن.

- سَبٌّ / جنيتو، جوين، جنيتودن، قسه پى وتن، سوک كردن.

ق

- تَقْذِيفٌ: تَجْذِيفٌ / سَوَّلَ لِيَدَانِ، بِهِ لَمْ لِي خَوْبِينَ.

- عَلَسِي: (بِالْفَتْحِ) / نَاوِزِيَانِ، لِيَهْنَسِينَ.

قَاذِفٌ: رَامِي / هَاوِيْزُهُ، قَرِيْزُهُ، تَوِيْدُهُ.

قَاذِفَةٌ: ضَرْبٌ مِنَ الطَّائِرَاتِ / فِرْيَوكَهِي هَاوِيْزُهُ، هَاوِيْزِك.

قَذِيْفَةٌ: مَقْدُوفٌ: كُلُّ مَا يُرْمَى بِهِ / فِرْيَ دِرَاو، مَوْشَك، كَوَلِّه تَوْب.

مَقْدَافٌ: مَقْدَافٌ: مَجْدَافٌ / سَوَّلَ.

قَذَلٌ: عَيْبٌ / كَمْ وَ كَوْرِي، نَاثِهْ هَاوِي، خَهْوش، نَهْ نَكِي.

قَذَالٌ: مَا بَيْنَ الْاِذْنَيْنِ مِنَ مَوْخِرِ الرَّاسِ / پَشْتِي سَه.

قَذِي:

قَذِيْتٌ عَيْنُهُ: قَذَفْتُ بِالْعَمِّ وَ الرَّمَصِ / رِيْزُوْتِي كَرْد، چَاوِي رِيْزُوْتِي كَرْد.

- عَيْنُهُ: وَقَعَ فِيهَا الْقَذِي / خَوَّلَ چَوَه چَاوِي، شَت كه وَتَه چَاوِي.

قَذِي. اَقْذَى عَيْنُهُ: اَخْرَجَ مِنْهَا الْقَذِي / شَتِي لَه چَاوِي دِه رَهِيْنَا.

قَذِي. قَذَاةٌ: مَا يَقَعُ فِي الْعَيْنِ / خَوَّلَ وَ هَهْرَشْت كه بَكِه وَيْتَه چَاوِه وَه.

- غَمَصٌ. رَمَصٌ: وَسَخٌ اَبْيَضٌ فِي مَجْرَى الْعَيْنِ / رِيْزُوْتِي، جِيْقَه.

يُقْضَى عَلَى الْقَذِي: يَحْتَمِلُ الضَّيْمَ وَ لَا يَشْكُو / دِه رِدُو نَاخُوْشِي تَه خَوَاثَه وَه دِه رِي نَابِيْئِي.

قَر:

قَرَّ الْيَوْمُ: بَرَدٌ. كَانِ بَارِدًا / سَارْدِي بُو، سَارْدِي كَرْد.

- الْكَلَامُ فِي اِذْنِهِ: وَضَعُ فَاهٍ عَلَى اِذْنِهِ فَاسْمَعَهُ / چِرْيَانِي، سِرْيَانِي بَه كَوِيْتِيْدَا.

- اِسْتَقْرَّ فِي الْمَكَانِ: ثَبَّتَ وَ سَكَنَ / جِيْگِيْر بُو، جِيْنِ نَشِيْن بُو، تَوِيْتَكِي كَرْت.

- عَلَى اَمْرٍ. اَوْ رَايَهْ عَلَى كَذَا: ثَبَّتَ / لَه سَه رِيَهْ رَا گِيْر سَايَه وَه، رَاي سَاخ كَرْدَه وَه، يَهْ ك رَا بُوِه وَه، يَهْ ك لَايِي بُوِه وَه.

- الرَّاْيُ عَلَى كَذَا: ثَبَّتَ / رَا دَرَا، بَرِيَار دَا.

- تَ عَيْنُهُ: بَرَّتْ سَرُوْرًا / بَه مَه رَامِي خُوْ ي كَه يِشْت،

ت الدجاجة: صَوَّتَتْ / قِيْرَانِي، قِيْرَه قِيْرِي كَرْد، كَارَانِي، گَارَه گَارِي كَرْد.

- ت بَطْنُهُ: قَرَقَرَتْ / قَزْدَهِي سَكِي هَات، سَكِي قَوْدَانِي.

قُرٌّ: اَصَابَهُ الْغُرُّ اَي الْبَرْدُ / سَهْرَامِي بُو، سَهْر مَا لِيْئِيْدَا.

- اللهُ عَيْنَهُ: (عَطَاهُ مَا يَشْتَهِي وَ اسْعَدَهُ) / خَوَا پِيْتِي بَه خَشِي وَ نَا سَوْدَهِي كَرْد.

قَرَّرٌ: صَمَّمَ عَلِي / بَرِيَارِي دَا، سَوْر بُو لَه سَهْر.

- : عَيْنٌ وَ حَدَدٌ / دِيَارِي كَرْد.

- : بَتٌّ. فَصَلْ فِي اَمْرٍ / بَرَانِيَه وَه، بَرِيَارِي دَا.

- فِي نَفْسِهِ / لَه دَلِي خُوْيَا، بَرِيَارِيْدَا.

- : جَعَلَهُ يَفْتَرِفُ / پِيْتِي دِرْكَانِ، رَا سَتِي پَسَن وَت، قَسَمِي لِي دِه رَهِيْنَا.

- : هُوَ فِي الْمَكَانِ اَوْ عَلَى عَمَلٍ: ثَبَّتَهُ فِيهِ / جِيْگِيْرِي كَرْد، دَايَه زَرَانِ، دَايِنَا، دَاي مِرْكَانِ.

- : هُوَ عَلَى الْحَقِّ: جَعَلَهُ مُدْعِنًا لَه / مِيْنَايَه زِيْر بَار، مَلِي پِيْنِ دَرِيْزُ كَرْد.

- : اَقْرَّ: ثَبَّتَ. وَطَدَّ / چَه سَبَانِي، جِيْگِيْرِي كَرْد.

اَقْرَّ عَيْنُهُ: (اَسْرَهُ) / چَاوِي رَوْن كَرْدَه وَه، دَلِي خُوْش كَرْد.

- بِخَطِيئَةٍ اَوْ بِالْحَقِّ: (اَدْعَنَ وَ اِعْتَرَفَ) / دَانِي پِيَانَا، دَانِي بَه تَاوَان وَ گَرْنَاه كه بِيْدَا نَا، مَلِي دَا.

- : اِعْتَرَفَ / دِرْكَانِي، دَانِي پِيَانَا، چَوَه زِيْرِي.

تَقَرَّرٌ: ثَبَّتَ / بَرِيَار دَرَا، چَه سَبِي، جِيْگِيْر بُو.

اِسْتَقْرَّ بِالْمَكَانِ: سَكَنَ / نِيْشْت جِيْن بُو، دَامَه زَرَا، تَوَقْرَهِي كَرْت، تَوِيْتَكِي خَوَارْد، دَابِيْن بُو.

- : ثَبَّتَ / چَه سَبِي، جِيْگِيْر بُو.

قَرَّ. قَارٌ. قَرٌّ: بَارْدٌ / سَارْدِي.

يَوْمٌ قَارٌ: يَوْمٌ بَارِدٌ / رَوْدِي سَارْدِي، رَوْدِي تَوْش.

قَارَةٌ: مُؤْنِثُ الْقَارِ: بَارْدٌ / سَارْدِي.

- : قَطْعَةٌ عَظِيْمَةٌ مِنَ الْاَرْضِ / كِيْشَوَهْر.

عَيْنٌ - : مَسْرُوْرَةٌ / شَاد، چَاوِرُوْن.

قَارِي. مَنَاحٌ قَارِي / سَهْخْت، كَهْ شِي سَهْخْت.

قَرٌّ. قِرَّةٌ: بَرْدٌ / سَارْدِي، سَهْرَمَا، سَوْلَه.

مَقْرُوْرٌ: مُصَابٌ بِالْبَرْدِ / سَهْرَمَا بَرْدُو، سَهْرَمَا لِيْئِيْدَاو.

اِقْرَارٌ: اِعْتَرَاْفٌ / دِرْكَانْدِن، دَانِ پِيَانَانِ، چَوْنَه زِيْر.

- : تَسْلِيْمٌ. قَبُوْلٌ / خُوْ بَه دِه سَهْ تَه وَه دَانِ، قَابِيْلِ بُوْنِ دِه رَهْ سَهْ ت بُوْنِ.

- تقریر: تثبیت/جنگیر کردن، چه سپاندن.
 مَقْرَرٌ مُسْتَقَرٌّ: مَسْكُنٌ/بنکه، نیشنگه، نارلمگه، بارهگا، بارخانه.
 اِسْتَقْرَارٌ: اِسْكَانٌ/نیشته جی بون، دامه زران، دابین بون، تویتکه خواردن.
 - تثبیت/چه سپین، جنگیر بون.
 مُسْتَقَرٌّ: ثَابِتٌ/راوه ستاو، چه سپاو، جنگیر، نیشته جی.
 مَقْرَرٌ: ثَابِتٌ/دان پیانراو، بریار له سر دراو.
 مَقْرَرٌ: مَقْرَرٌ/بریارده.
 تَقْرِیر: بَيَانٌ/په خشنامه، راپورت، بریارنامه.
 - المصیر/چاره نوس، بریاری چاره نوس.
 قَرَارٌ: قَاعٌ/بن، ناخ.
 - ثَبَاتٌ/خَوْرَاکِیرِی، جِنگِیرِی، جِنگِیرِی بون، چه سپاندن.
 - مَقْرَرٌ: مَسْكُنٌ/بنکه، نیشنگه.
 - فِی مَسْأَلَةٍ: مَا قَرَّرَ عَلَيْهِ الرَّأْيُ/بریار.
 - فِی مُوسِیقَا: عِبَارَةٌ تَتَكَرَّرُ فِی (اَغْنِیَةِ) سَهْنَدَنَه، بُو سَهْنَدَنَه.
 لا - له/بِی (بریار، را)، بریارکی نیه، رای نیه.
 دار - ال - : الاخرة/ئوه دنیا، جیهانی دووم.
 اهل ال - : اهل الحضرة/نیشته نن، شارو گوندنشین.
 قُرَّةُ الْعَيْنِ: مَا تَسْرِبُ بِهِ الْعَيْنُ/چاو روون کهر، خۆسی مین.
 - الْعَيْنِ: قُرَّةٌ نَبَاتٌ مَائِي جَرَجِرُ الْمَاءِ/کوزه له.
 قَرِيرُ الْعَيْنِ: مَسْرُورٌ/ناسوده، شاد، شادمان، خۆشنود.
 قَارُورَةٌ: اِنَاءٌ/که موله، شوشه، قاپ، بوتل.
 قُرٌّ: دَوِیْبَةٌ نَطْفُو عَلَى الْمَاءِ/ناو پون که ره وه.
 قَرَّةٌ: قُرَّةٌ: قُرَّةٌ/ضفدع/بوق.
 قَرَارٌ: نَعَابٌ. نَقَاقٌ/تیره قیر کهر، قور ناویله که.
 قَرَا: قَرَأَ/طالغ/خویندیه وه.
 - علیه الدرس: تَلَاهُ/بۆی خوینده وه.
 - علیه السلام: اَقْرَأَهُ السَّلَامَ: حَيْثَهُ/سلاری لی کرد.

اِسْتَقْرَأَ: طَلَبَ إِلَيْهِ (أَنْ يَقْرَأَ) بِنِي خُویندیه وه، داوای لی کرد که بخوینتیه وه.
 - الأمر: تَتَّبَعَ اِسْتِقْصَى/دوای که وت، لئی کولیه وه، پشکنی.
 قِرَاءَةٌ: مُطَالَعَةٌ/کوشش، خویندیه وه.
 - تَلَاوَةٌ/خُویندیه وه، خویندیه وه به دهنگی به رز.
 قَارِيءٌ: مُطَالِعٌ/کوشش کار.
 - مُتَلٌ: ئه خُوینتیه وه، بخوین، قورئان خوین.
 مَقْرَأٌ: مَسْنَدُ الْقِرَاءَةِ/تخته خویند.
 مَقْرُوءٌ: مَقْرِيءٌ: مَا قُرِيءَ/خویندراو، خویندراوه.
 - يُقْرَأُ: ئه خُویندیرتیه وه.
 - وَاضِحٌ/دیار، ناشکرا، باش ئه خُویندیرتیه وه.
 غیر - : غَيْرُ وَاضِحٍ/ناخویندیرتیه وه.
 يَمْرَأٌ: ئه خُوینتیه وه.
 - وَيَكْتَبُ: غَيْرُ أُمِّي/ئه خُوینتیه وه و ئه نوسن، خوینده وار.
 لَا يَقْرَأُ/ناخویندیه وه، نه خوینده واره.
 قُرْآنٌ: الْمُصْحَفُ/قورئان.
 مَقْرِيءٌ ال - /قورئان خویند.
 قَرِبٌ:
 قَرَبٌ. قَرَبٌ. كَان قَرِيبًا/نزیک بو.
 - منه اِقْتَرَبَ منه: دَنَا منه/لئی نزیک بوه وه.
 - الوقت. اِقْتَرَبَ/کات نزیک بوه وه، که می ماوه.
 قَرَبٌ: ادنی/نزیکی کرده وه.
 - جَعَلَهُ يَقْتَرِبُ/له خۆی نزیک کرده وه.
 - الْقَرِيبَانَ لِلَّهِ: قَدَّمَ ذَبِيحَةً/قوربانی دا.
 - قَرَبَ السَّيْفُ: ادخله فِی الْقَرَابِ/خستیه وه کالان.
 قَارِبٌ: دَانِيٌ/نزیک بوه وه، لئی نزیک بوه وه.
 اقربت الحبلى: قَرَبٌ وَوَقْتُ وِلَادَتِهَا/کاتی مندال بونی نزیک بوته وه.
 اِقْتَرَبَ: قَرَبٌ/نزیک (بوه وه، بوته وه).
 - الشَّيْثَانَ: تَقَارَبًا/له بک نزیک بوته وه.
 اِسْتَقْرَبَ: ضِدٌّ اِسْتَبْعَدَ/نزیک بوه وه، نزیکی کرده وه.
 تَقَرَّبَ إِلَيْهِ: اِقْتَرَبَ مِنْهُ/لئی نزیک بوه وه، بۆی جو.

- الیه: حاول نُیِّلِ رضاہ / دلنہ وایی کرد، مہ رایہ کرد، خوی لَی نَزِیک کردہ وہ۔
تقارب الشیئان: ضِد تباعدًا / لہ یک نَزِیک ہونہ وہ۔
- الرزق: دنا اِدراکہ / خاریکہ پینہ کا۔
قُرب: خلاف البعد / نَزِیک، کن۔
ب۔ پال۔ من: قَرِیب منه / لہ نَزِیک، نَزِیکہ اِتیہ وہ، لہ کن۔
قَرِیب: ضِد بعید / نَزِیک۔
- نسیب / زاوا، خزم، کہس، خویش۔
- العهد: حدیث۔ جَدید / تازہ، نوئ۔
فی ال۔ العاجل: قَرِیبًا / لہم نَزِیکانہ، ہاگا، لہ زُور نَزِیکدا۔
قَرِیبًا: عن قَرِیب. عَمَّا قَرِیب / بہم نَزِیکانہ، ہاگا۔
اقرب: اسم التفضیل / نَزِیکتر۔
اقرباء: اقارب: من العشیرة / خزمان، کہس و کار، خویش، کہس۔
اقرب الاقرباء / نَزِیکترین (کہس، خزم)۔
قَرَابَة: قَرِیبی: القرب فی الرحم / خزماہیہ تی، کہسایہ تی، خویشایہ تی۔
درجۃ ال۔ / پلہی خزماہیہ تی۔
صلَة ال۔ / کہسایہ تی، پہیوہندی کہسایہ تی۔
تقرب: مُقَارِبَة / نَزِیک (ہونہ وہ، کردنہ وہ)، بُوچون۔
تقربًا: بالتقرب / نَزِیکہی۔
مُقَارِب: وَسَط / مام نارہندی، نَزِیکہ لَبُوہی۔
قُرْبان: تَقْدِمَة. کل ما یُقَدَّم الی اللہ من ذبیحَة / قوربانہی لہ پیناوی خوادا۔
قَرِیة الماء او اللین / مہشکہ، کونگہ، کوننہ، جہوہندہ۔
قَرَاب: غمد / کالان، کٹلان۔
- المسدس / کیف۔
قارب: زورق / بہ لہم۔
قربوس السرج: حِنو السرج / کہلہ زین، کہ لَبُوئی زین، بہ ریکو۔
قَرَت: قَرَت الدَمُ: جَمَد. تَخَثَّر / مہیی، بہستی۔
قَرَت: جَمَد / مہیین، بہستن۔
- نَم قارت. نَم متجمد بین اللحم و الجلد / خویشی مہییو لہ زُور پینستا۔
حیوان قارت: یاکل کل شیء / مہموشت خُور۔

قَرَح: قَرَح. قَرَح: جَرَح / برینداری کرد، زامداری کرد، بری۔
قَرَح: تَقَرَّح: خَرَجَت بہ القروح / زامی اِتیہات، برینی اِتیہات، مہوی کرد۔
اِقترَح: اِرتَجَل / بہین نامادہ کردن و لیتک دانہ وہ دواو گفتی دا، بہ سر پینوہ وتی۔
- اِبْتَدَع / دایہینا، دروستی کرد۔
- رایا: عَرَضَه / پینشنیاری کرد۔
- علیہ کذا او بکذا: ارادہ ان یصنع کذا / پینشنیاری دایہ کہ بیکا، دواوی لَی کرد کہ بیکا۔
قَرَحَة: قَرَح / برین، مہو، تَلُوق۔
مَقْرُوح: مَقْرَح. قَرِح: مُتَقَرَّح: الذی بہ قروح / زامدار، بریندار، بریناوی، زاماری، مہوکردو۔
قَرِیحة غَرِیزة / ژوری، بہ مرہ، مَؤش، دانایی۔
- عَقْل / نَه قَل، بیر، ناوہز۔
اِقترَح: اِرتَجال / سر پینوہ دووان۔
- اِختراع / دامینان، دروست کردن۔
- رای معروض / رای دراو۔
- عَرَض رای / پینشنیاری۔
قَرَاح: قَرِیح: صاف / رون، خاوین، پاک۔
قرد: قرد: سعدان / مہیون، سہ گسار۔
قُرْد: قُرَاد: حَشْرَة / گنہ، زچ، سچ۔
قَرِس: قَرَس. قَرَس البرد: اِشْتَدَّ. کان قارسًا / زُور سارد بو۔
قَرَس: اَقْرَس البرد اصابعه: یَبَسُّهَا فلم یستطع او یعمل بہا / پہنجہی بہستی، لہ سہرمانا گوی نہ نہ کرد۔
قارس. قَرَس. قَرَس: البرد الشدید / زُور سارد، زوقم و سہرماو سؤلہ۔
قَرش: قَرَش: تَقَرَّش: جمع / کوی کردہ وہ، کہ لہ کہی کرد، نایہ سہر یک، پہسمہندہی کرد۔
- قَرَش: اِقْتَرَش لعیالہ: اِکْتَسَب / پہیای کرد، دہستی کہوت۔
قَرش: قَرِیش: کَوَسَج / ماسی قیرش، دیو، کوسہ، لپنہ ماسی۔

- قرص: قرص لحمه او اذنه: اخذه و لوى بأصبعه قائمه / نوقرجى لى كوت، قورنجى لئنگرت، گوتى بادا.
- : لَدَعُ / لَسَعُ / بيا جزا، گستى، پيوه‌ى دا، گازى لى كرت.
- : هُ بلسانه: قال له كلمة مؤلمة / تسه‌ى ره‌ى بين وت.
- الشفاء: قطعهُ / برى، لئى برى، فارسى كرد.
- قرص العجين: قطعة اقراصاً / گرنكى كرت، كردى به گونك.
- قرص: كل شيء مستدير / خريان، پانك، په‌پكه.
- قرصة: رغيغ / كوليزه، له‌واشه، نه‌ستورك، خه‌پله.
- دوائى: حبوب / ده‌نكوله، حب.
- النحل: شمع العسل / شانه‌ى مه‌نگوين.
- قرصة بالاصابع / تقوج، نوقرج، قورنج.
- عضة / گستن، بياچازان، پيوه‌دان.
- قارص: مؤلم / به‌سوى، به‌نازار، جهرگ بر.
- قارصة: حكمة قارصة: الكلمة المؤلمة / تسه‌ى ره‌ى، جهرگ بر.
- قرصان: لصوص البحر / جهرده‌ى ده‌ريا، ده‌رياگير، ته‌ريده.
- : قاطع طريق / رى‌بر، جهرده، ته‌ريده.
- قرصنة: سرقة / دزى، جهرده‌ى، رى‌برى، ته‌ريده‌ى.
- قراص: قريص: بنات / گيا گزنه، نوسه‌نه‌ك.
- قرض: قرض الشفعر: قاله / مؤنراوه‌ى وت، هه‌ل‌به‌ستى وت.
- قرض رباطه: مات / مرد، گيانى سپارد.
- قرض الشفاء: قصه / قرتانى، كرتانى، قرتجاني، برى.
- : اكل / خواردى.
- : نخر / هه‌لى كولى، كلورى كرد.
- قرض: اعار. اعطاء قرضاً / قهرزى دايه، وامى دايه.
- إقترض: إستعار / قهرزى كرد، خواستى، وامى كرد.
- استقرض منه: طلب منه القرض / داراى (قهرزى لى كرد، وامى كرد).
- إقترض: باد / نهما، فه‌وتا، لى بوه‌وه، له‌ناوچو.
- قريص: شعر / مؤنراوه، هه‌ل‌به‌ست.
- إقراض: إفتاء. إنتهاء / نهمان، فه‌وتان، بنه‌پريون، قري تن‌كه‌وتن، دوابران، كوزانه‌وه، له‌ناوچون.
- مقترض: ياند / نهماو، فه‌وتاو، له‌ناوچو، دوابراو.
- قرض: سلفة / سلفه، قهرز، خواستن، وام، ده‌ستياو.
- إقراض: إعارة / دان، قهرزدان، وام دان، ده‌ستياودان.
- إقراض: إستعارة / قهرز كردن، وام كردن، ده‌ستياو كردن، خواستن، داواكردن.
- مقترض: معير / خوازه‌ر، فه‌رزده‌ر، وام ده‌ر.
- قراضة: قصاصه / پارچه، له‌ت، كه‌رت، كوت.
- قارض: حيوان قارض / كرتيننه‌ر.
- مقراض: مقراضان. ما يقرض به الثوب: مقص / مه‌قه‌ست.
- الصوف: مجز / برينك.
- قرط: قرط. قرط: قطع قطعاً صغيرة / جنى، وردى كرد.
- قرط الفتيلة: نظفها / پليت‌كه‌ى برى، ريكى خست، قرتانى.
- عليه: اعطاء قليلاً قليلاً / لئى گرت‌ه‌وه، به‌ده‌سندنه دايه.
- قرط: حلية الأذن / گواره، نه‌لقه‌ى گوى.
- : شعلة النار / گرى ناگر، روناكى ناگر.
- : عنقود / هيشو، بوشك.
- : برسيم / سته‌پره، سه‌مه‌ن.
- قرطاس: قرطاس. قرطاس: ورق / تيانوس، په‌ره، كاخن.
- قرطاسية: ادوات الكتابة / كه‌ره‌سته‌ى نوسين.
- قرطمان: نبات / گياگه‌نم.
- قرظ: قرظ: مدح بحق / او باطل / پيا هه‌ل‌دا، هه‌ل‌ه‌دا.
- الكتاب: نقة / بياچوه‌وه، پوختى كرد، پوخته‌ى كرد.
- قريظ: قريظ: مدح / هه‌ل‌دان، پيامه‌ل‌دان، ستايش.
- قريظ الكتب: تنقيح / بياچونه‌وه.
- قرع: قرع الباب: دقة / له‌ ده‌رگاى دا.
- الجرس: دقة / داي له‌ زه‌نگ، له‌ زه‌نگى دا.
- الطبل: دقة / ته‌پلى لئى‌دا، ته‌پلى ژه‌ن.
- الولد: ضربة / لئى‌دا، كوتاي، بياكيشا.
- سنه: حرقتها ندماً / له‌ په‌شيمانيدا دانى هاته‌ شيش.

- ساقه للامر: تَجَرَّدَ له / خَوَى بِقِ تَرَخَانِ كَرْدِ، چاکی لی کرد به لادا.

- له امر: اتاه فجأة/ کاریکی ناکاری (بیمات، توش بو).

- له ضمیره: ائبَه/ په شیمان بوه وه.

- : اِقْتَرَعَ/ اِخْتَارَ/ هملی بیژارد.

قَرَعَ الرَّجُلُ: سقط شعره/ سهری روتایه وه، که چه ل بو.

- المكان: خَلَا/ بَوَّش بو، چَوَّل بو، هیچی تیا نه ما.

قَرَعَ عَنَفٌ/ سه رزه نشتی کرد، قسهی پی وت، هه پره مشی کرد.

تَقَرَّعَ الجلد: تَقَشَّرَ/ پیستی هه لدا، قلیشا، که چه ل بو.

قَارَعَ القوم: ضارب بعضهم بعضا/ به کتریان داپلوسی، دایان به په کدا، له په کیان دا، چون به گز په کدا.

- : اِقْتَرَعَ القوم: ضَرَبُوا القُرْعَةَ/ پشکیان (هه لدا، خست، کرد).

- : ساهم/ به شداری کرد.

قَرَعَ دَقٌّ/ ائیدان، کوتان، داپلوسین.

- الطبول: تطبیل/ ته پل زهندن، ته پل لیدان، ده مهزل لیدان.

- : ضرب من اليقطين/ کوله که، کوله که سهنگری.

مِقْرَعَةٌ: سوط/ قامچی.

- الباب/ ده رکوت، که له شیزه می ده رگا.

مِقْرَاعٌ: فاس تکسر بها الحجارة/ پیک.

قَارِعٌ: طابق/ ائیده، کوته، ده رکوت.

قَرَعَ الرأس: صلَع/ روتانه وهی سه.

- : تَقَرَّحَ جِلْدَةُ الرَّاسِ/ که چه لی.

- الحيوانات/ کرکه، گه ری، گه ریولی.

اَقْرَعَ: اصلَع/ روتاره، سه روتاره.

- : مُصَابٌ بمرض القَرَعِ/ که چه ل.

- : مُجَرَّدٌ. اَجْرَدٌ/ روت، شاخی روتن، داری پاک کراو.

قُرْعَةٌ: سَهْمٌ/ بهش، پشک.

- : ما تلقیه لتعین النَّصِيبِ/ پشک (خستن، هه لدان، کردن).

القى القُرْعَةَ/ پشکی (فرییدا، خست، کرد).

قَارَعَةٌ: دَاهِيَةٌ. نكبه/ به لا، کاره سات، نه هاتی، چَوْرِم.

- : قِيَامَةٌ/ نه وه دنیا، زیندیونه وه، قیامت.

- الطريق: وسطه/ چه قی ریگا.

- الدار: ساحتها/ حه وشه.

اِقْتَرَعَ. تَقْرِيعٌ: ضرب القرعة/ پشک (خستن، هه ل دان، کردن).

تَقْرِيعٌ: تعنيف/ سه (شکین، زه نشت)، هه پره شه، قسه پی وتن.

قَرَفٌ: قَرَفٌ. قَشْرٌ/ پاکی کرد، تویکه که ی لئیکرده وه.

اِقْتَرَفَ الذئب: فعله/ تاوانی کرد.

- : اِكْتَسَبَ/ اِقتنی/ دهستی که وت، په یدای کرد.

- المرض: اصيب به/ نه خوش که وت، توشی نه خوشی بو.

تَقَرَّفَ الجرح: تَقَشَّرَ/ تویکلی هه لدا، قه تماخی کرد.

قِرْفَةٌ: قِشْرَةٌ/ تویکل، تویخ، تویک، کاژ.

- الجرح او القُرْفَةُ: جُلْبَةٌ/ قه تماخه.

- : نوع من البهار/ جَوْرِيك له به هارات، دارچینی.

اِقْتَرَفَ: اِرتکاب الذئب/ تاوان کردن.

مُقْتَرَفٌ: مُرتکب الذئب/ تاوان کار.

قَرْفَصٌ: قَعَدَ القُرْفِصَاءُ/ هه ل (توتا، توشکا)، هات سه ر چیچکان.

قَرْفِصَى: قُرْفِصَاءٌ/ جلوس علی الرجلین/ هه ل تروشکان، هه ل توتان.

قَرِقٌ:

قَرَقَتِ الدَّجَاجَةُ: صَوَّتَتْ/ گارانی، گاره گاری کرد، مرغه مرقی کرد.

قَرِقٌ الدجاجة/ گاره گار، گاراندن، قرته قرته.

قَرَقَرَّ الحمامُ: هَدَل. هَدَرَ/ خویندی، گمه هات.

- البعير: هَدَرَ/ مرائی، بیژانی.

- البطن: صَوَّتَ/ قَوْرَهی هات.

- الماء في حلقه: صَوَّتَ/ بلقه بلقی کرد.

قَرَقَمَةُ الاصابع: صوت دق الاصابع/ چه قه نه، چه قه نه لئیدان، بسته لئیدان، پل نه قانندن.

قَرَمٌ:

- الْجَبَلُ: قمته/ لوتکه، پویه، سه‌ریویه‌ی شاخ.
 - الْحَشْرَةَ: ملمس/ شاخ.
 - الفول و امثاله: غلاف الحب/ پیله.
 - عَصْرٌ: جیل. اهل زمان واحد/ نه‌وه، وه‌چه،
 هاو (ت‌ه‌من، چه‌رخ، چاخ).
 وحید ال - حیوان/ یه‌ک شاخ، یه‌ک قوچ، که‌رکه‌ده‌ن.
 ذو القرنین: لقب الاسکندرالمکدونی/ نازن‌اوی
 نه‌سکه‌نده‌ر.
 قرون البحر: المرجان/ شیلان.
 قرنی: کالقرن (و منه/ شاخی، قوچی، له شاخ نه‌کا، له
 شاخ دروس کراوه.
 - من الفصيلة القرنية (فی النبات)/ شاخدار.
 قرنية العين/ گلینه، بیلبله.
 قرن: نظیر/ هاو، وه‌کو، له‌یه‌ک چو، یه‌کسان، چون یه‌ک.
 قرنة: ناصیة/ قوزن، گوشه، سوچ.
 قران: إقتران: زواج/ جوت گرتن، هاوسه‌رگرتن، ژن
 مینان و شوکرین.
 - اتصال شدید/ تیکه‌لی.
 قرین: مقرون باخر: متصل/ به‌ستراوه به، پیکه‌وه به‌ند.
 - مصاحب/ ماوی، هاوه‌ل، دزست.
 - زوج: بعل/ میزد، هاوسه‌ر، هاومل، نیره.
 قرینة: زوجة/ خیزان، ژن، هاوسه‌ر، هاومل، مزیه.
 - الكلام: ما یصاحبه و یدل علی المراد به/
 مه‌به‌ست، مه‌زنده، له‌وانه‌یی.
 - صلة: علاقة/ په‌یوه‌ندی، خزمایه‌تی، خویشی،
 که‌سایه‌تی.
 - حال: إفتراض احتمال/ مه‌زنده، وادانان،
 گریمانه‌یی.
 الاستنتاج بالقرینة/ (به گریمانه‌یی، به‌مه‌زه‌نده زانین
 و تیگه‌یشتن.
 أقرن: له قرن او قرون/ شاخدار، قوچدار.
 - الحواجب/ برق پپ، برق جوت، سیوه‌نگ.
 مقرن: نیر/ که‌له‌مه.
 مقترن: متزوج/ ژندار، ژنی مه‌یه.
 - مقرون: متصل/ به‌ستراوه به، په‌یوه‌ندی
 مه‌یه.

قَرَمٌ: تَقَرَّمَ الطعام: اكله قليلاً قليلاً/ له‌سه‌ر خور که‌م
 که‌م خواردی، به‌شینه‌یی خواردی.
 قَرَمٌ: قَرَمٌ: سید/ گوره، گوره‌ه‌ پیار.
 قَرْمَةُ الشجرة: ما یبقی من اسفل جذعها إذا قطعت/
 کوته‌ره، بنه (کوته‌ره، دار)، موره‌دار.
 قَرَمَدَ الشيء: طلاه بالقرمید/ کاشی کرد، خشت ریژی
 کرد.
 قرمید: طوب احمر/ خشتی سور.
 - قَرَمَدٌ: طلاء الحائط و غیره/ ته‌راو، سواخ،
 گل‌گچ، گه‌جگاری، روکه‌ش، دیوارپوش.
 قرمز: صیغ احمر/ سور، بزیه‌ی سور، نال.
 قرمزی: کان بلون القرمز/ رهنگ سور، نالی.
 الحمى القرمزية/ سوره‌تا.
 قرمط الكتاب: کتبه دقیقاً و قارب بین سطوره/ وردو
 پپ‌نوسی.
 قَرْمَطَةٌ: التضيق و التقتیر/ ده‌سست گرتنه‌وه،
 ده‌سنده، کورت و کویری، رژی، چروکی.
 قرن:
 قَرْن الشيء بالشيء: شدّه و وصله به/ جوتی کرد،
 پیکیه‌وه به‌ست.
 - الثورین: جمعها فی نیر واحد/ یه‌ک که‌مه‌له‌ی
 کرده ملی دوگا.
 قارن: صاحب/ براده‌ری له‌گه‌ل گرت، بو به‌هاوپی.
 - قابل بین شیئین/ به‌راوردی کرد.
 اقرب الصیاد: ضرب طائرین بحجر واحد/ به‌یه‌ک
 به‌رد له‌ دوانی دا، به‌ تیری دو نیشانی شکان.
 - استقرن الدمل: نضج/ دومه‌له‌که‌ گه‌یی، کاتی
 ده‌رک کردنیه‌تی.
 اقترن بالشيء: ائصل به و التصق/ پیوه‌ی نوسا،
 پیالکا، پی گه‌یشت.
 - بالمرأة: تزوج منها/ مینای، هاوسه‌ری له‌گه‌ل
 گرت، جوتی گرت له‌گه‌لی.
 قرن: نوابة المرأة/ پرچ.
 - حیوان: الزیادة التي قنبت فی راس حیوان/
 شاخ، قوچ، بزیه.
 - مائة سنة/ سه‌ده، سه‌دسال، چه‌رخ، چاخ.

مُقَارَبَةٌ: مُقَابَلَةٌ. تَنْظِيرٌ / به‌راورد، به‌راورد کردن.

قَرْنَابِيْتُ: نَبَاتٌ / گول که له‌رم.

قَرْنَفُلٌ: نَبَاتٌ / میخک.

قَرُو:

قَرُو: حَوْضٌ مُسْتَطِيلٌ / حوضی درازکوله.

قِرْوَانَةُ الطَّيْنِ / (تاس، له‌گن، ته‌شت، ساج) قور، سوینه.

- الْأَكْلُ: صَحْنٌ كَبِيرٌ / له‌گن.

قَرِي:

قَرِي. إِقْرَى الضَّيْفَ: أَضَافَهُ / میوانداری کرد.

قَرِيَّةٌ: قَرْيَةٌ ضَيْعَةٌ / گوند، دئ، لادی.

- النَّمْلُ / شاره میزوله، میروستان.

- الْأَنْصَارُ: الْمَدِينَةُ / شاری مه‌دینه.

قَرَوِي: مِنْ سَكَانِ الْقَرْيِ / لادی، گوندنشین.

أُمُّ الْقَرْيِ: عَاصِمَةُ الْبِلَادِ / پای‌ته‌خت.

أُمُّ الْقَرْيِ: مَكَّةُ الْمَكْرَمَةِ / شاری مه‌که.

أُمُّ الْقَرْيِ: النَّارُ / ناگر.

قَارِيَّةٌ: دَرْدَارٌ. طَائِرٌ / گنده‌سمه.

مَقْرِي. مَقْرَاءٌ: مِضْيَافٌ / میوان دوست، میوانه‌وان، نان

(دهر، بده).

قَرِيحَةٌ (فِي قَرْحٍ)

قَر:

قَرٌ: تَقَرَّرَ: شَعَرَ بِغَثِيانِ النَّفْسِ / دل‌ی تیکه‌ل هات، بیزی

هاتوه، قیزی هاتوه.

تَقَرَّرَ: غَثِيانٌ / دل تیکه‌ل هاتن، دل تیک چون.

- إِشْمَعُزَّازٌ / قِيزَ هاتنه‌وه، بیزاری، بیز لئ‌کردنه‌وه.

قَرٌّ: حَرِيرٌ / ناوریشم.

جَوْزَةٌ أَلْ - : فَيْلَجَةٌ / قوزاخه‌ی گرمی ناوریشم.

دودة أَلْ - : دودة الحَرِيرِ / گرمی ناوریشم.

قَرَّازٌ: بَاعِعُ الْحَرِيرِ / ناوریشم فروش.

- : حَائِكٌ. نَسَاجٌ / جولا، هونه‌روه.

قَارِزُوه: رُجَاجُهُ / شوشه.

قَرْحٌ:

قَرْحٌ: رِيْنٌ / رازانديه‌وه، نارایشتی دا.

قَرْحَةٌ: الْوَانُ قَوْسٌ قَرْحٌ / ره‌نگه‌کانی په‌لکه زیزینه.

قَوْسٌ قَرْحٌ: قَوْسٌ سَحَابٌ / په‌لکه زیزینه، کولکه زیزینه.

قَرْحِيَّةُ الْعَيْنِ: حَدَقَةٌ / ره‌شینیه‌ی چاو، گلینه، بلبیله.

قَرْحٌ: تَابِلٌ / به‌هارات.

مَقْرَحَةٌ: وَعَاءٌ كَالْمَمْلُوحَةِ لِلخَلِّ وَالزَّيْتِ / شوشه‌ی

سره‌که و روژ زهیت و به‌هارات.

قَرْعٌ:

قَرْعٌ: تَقَرَّعَ رَاسَهُ: حَلَقَهُ وَبَقِيَتْ مِنْهُ بَقَايَا فِي

نَوَاحِيهِ / سه‌ری قوچی تاش کرد، کردی به‌ساج و

به‌رچم.

تَقَرَّعَ السَّحَابُ: انْتَشَعَ / ره‌ویه‌وه.

قَرْعٌ: سَحَابٌ خَفِيفٌ مُتَقَطِعٌ / هه‌ری (بلاو پچپچر) ته‌ک

- : حَلَاقَةُ الرَّاسِ مَعَ إِبْقَاءِ شَعْرِ فِي نَوَاحِيهِ / سه‌ری

قوچی تاش، ساج و به‌رچم.

قَرْعَةٌ: مَزِيْعٌ: قَلِيلٌ مِنَ الشَّعْرِ فِي وَسْطِ الرَّاسِ /

که‌میگ قز به‌ته‌وقه سه‌روهه.

قَزَلٌ:

قَزَلٌ: عَرَجٌ / شه‌لین، له‌نگین.

اقزَلٌ: اعرج / شه‌ل، له‌نگ.

قَزَمٌ:

قَزَمٌ. قَزَمٌ. قَزَمٌ: صَغِيرٌ الْجِسْمِ / کورته (بالا، بنه)، بالابسته.

قَزَمَةٌ: صَاقُورٌ / پاچ.

قَاسٌ:

قَاسٌ. تَقَسَّسَ: تَتَبَعَ / لوی کهوت، شوینی (کهوت، مه‌ل

گرت).

- - الْأَخْبَارُ: بَحْثٌ. تَقْصَى / گوینی (گرت،

هه‌ل‌خست)، بؤ هه‌وال گه‌را.

- : نَمٌ / بوختانی کرد، فیتنه‌و دو رویی کرد، پاشمله

قسه‌ی کرد.

- قَسُوسَةٌ: صَارَ قَسَاً / بوه‌قه‌شه.

قَسَّاسٌ: نَسَامٌ / پاشمله دو، پاشمله قسه‌که‌ر، فیتنه‌و،

بوختان که‌ر دوپو.

قَسٌّ: قَسِيْسٌ: كَاهِنٌ / قه‌شه.

قَسُوسَةٌ: كَهَنَةٌ / قه‌شه‌یه‌تی.

قَسَاوَةٌ (فِي قَسُو)

قَسْرٌ:

قَسْرٌ: إِقْسَرَ عَلَى الْأَمْرِ: رُغِمَ / زوری لی کرد، ناچاری کرد.

قَسْرٌ: إِرْغَامٌ / زور لئ‌کردن، ناچارکردن.

قَسْرًا: كَرْهًا / به‌نابه‌دلی، زوره‌ملی، ناچاری.

قاسم. إقْتَسَمَ. تقاسم. (أخذ كل قسمته/ هر یک به شش خوی برد، به شیان کرد له ناو خویانا، به شیان کرد.

إِنْقَسَمَ. تَقَسَّمَ الشَّيْءُ: تَفَرَّقَ/ بهش بهش بو، بلا بوهوه، دابهش بو، کورت بو.

إِسْتَقْسَمَ: طلب القسمه/ داوای دابهش کردنی کرد.

فَكَرَّ وَ رَوَى بَيْنَ امْرَيْنِ/ داما، نیاما، راما.

هُ: طلب منه ان یخلف/ سویندی دا.

أَقْسَمَ: حلف/ سویندی خوارد.

قسم: جزء/ پارچه، کورت.

حصه/ بهش.

فرع من إدارة/ لق، بهش.

من بلاد/ پارچه یکی ولات، هریم.

قسمة. تقسیم/ کورت بون، لهت بون، دابهش بون.

الی حصص/ بهش بهش کرین، بهش کرین.

عملية القسمة فی الحساب/ دابهش کرین، بهش کرین.

نصيب/ چاره نوس، هات.

خارج القسمة/ نه نجای دابهش کرین، بهرکه کورت.

قاسم: مجزیء/ بهشکر، دابهشکر.

مُشْتَرِكِ اعْظَم/ گوره ترین بهشکری ناوکویس.

قابلية القسمة او الإنقسام/ باریهش، دابهش بون، توانایی کورت بون و دابهش بون.

إنقسام: تجزئة. تفریق/ دابهش بون، کورت بون.

تقسیم: تجزئة/ کورت کردن.

تفریق. توزیع/ جیاکردنوه، دابهش کردن.

مقسوم. مقسوم: مجزأ/ کورت کراو، بهش کراو.

مقسوم: مؤزَع/ جیاکراو، دابهش کراو.

مقسوم: الذي یقسم/ دابهش کرا، بهشکر.

مقسوم فی الحساب/ دابهش کراو، بهش کراو.

علیه. قاسم/ بهسرا دابهش کراو، بهش دراو.

مقاسم: مُشَارِك/ بهشدار.

مقاسمة: مُشَارِكَة/ بهشداریتی؟

قسیم: شریک/ بهشدار، هاوبهش، بهشتیا.

شطر/ کورت، لهت، هاو، بهش.

قسیمه. مقسوم: جمیل/ جوان، نیک سوک.

الإزاما/ بهزرد.

قسری: کره/ ناچاری، زوره ملن، نابه دل.

قسط:

قسط. أقسط: عدل/ به داد بو.

قسط: فریق/ بلاوی کردهوه، له یکی جیا کردهوه.

الدین: جزأ/ کردی به زهم، وامه کی (کرد به زهم، بهش بهش کرد).

قسط: عدل/ داد.

عدل/ به داد.

رزق/ دهرامهت، گزهران، تفاقی زیان.

مقدار/ بر، هند، چه ندیتی.

میزان/ ته رازو.

نجم. جزء الدین/ زهم، قیستی قهرز.

نصیب/ بهرکه کورت، بهش.

تقسیط الدین/ زهم کردن، قهرزانهوه به زهم.

مقسط: عادل/ به داد.

قسط الدرهم: إنتقدها. نظر الیها لیعرف جیدها من ردینها/ سهیری دراوه کی کرد تا بزانی قلب نیه، تین روانی، هالی سه تگان.

إستقطر المحصور بوله/ به لوله میزی کرد.

قسط: انبوب القسطرة/ لوله میزکردن.

إستقطار البول/ به لوله میز پین کردن.

عملية القسطرة: تشخیص مرض القلب/ قهستره، دوزینه وهی نه خوشی دل.

قسطاس: میزان/ ته رازو.

قسطل: انبوب الماء/ گونج، لوله ی ناو.

قسم:

قسم. قسم: جزأ/ بهش کرد، بهش بهش کرد، جیای کردهوه، کورتی کرد، بلاوی کردهوه.

علیهم: فرّق علیهم/ دابهش کرد به سه ریانا، بهشیهوه.

الدهر القوم: فرّقهم/ بلاوهی پین کردن، بهر وازهی کردن.

عدداً علی عدد/ دابهش کرد.

شق. نصف/ لمتی کرد، کردی به دو (کرتوهوه، بهشوهه).

قَسَامٌ: مُقَسِّمٌ / دابهش کر، دابهش نامه، به شننامه.
 - شَرَعِيٌّ / دابهش نامه‌ی یاسایی، به شننامه‌ی یاسایی.
 - قانونی / به شننامه‌ی یاسایی.
 قَسَمٌ: يَمِينٌ / سویند.
 قَسَمَةُ الْوَجْهِ: ملامح / روخسار، سیما، رهنگ و رو، دیمه، شیوه.
 قَسَامٌ: قَسَامَةٌ: حُسْنٌ / جوانی، جوان پزوشی.
 قَسَوُ: قَسَا: صَلْبٌ. / رهق بو، سهخت بو، چهپ گه ربو، دل رهق بو.
 - مَعَهُ وَعَلَيْهِ / دل رهق بو له گه لی، دل رهقی کرد له گه لی.
 - اللیل: اظلم / تاریکی کرد، تاریک داهات.
 قَسَى: اَقْسَى: صَلْبٌ / رهقی کرد، رهقی نواند، دل رهق بو.
 قاسی: کابِدٌ / چیژتی، خواری، به سهری هات.
 - الألم: کابِدَةٌ و عالج شِدَّتُهُ / پیوه‌ی نالان، دهرده که‌ی چیژت.
 قاسی: قاسی: صَلْبٌ / رهق، رهق و تهق، سهخت.
 - شَدِيدٌ. عَنِيفٌ / دل رهق، بن‌بزه‌یی، چهپ گهرد، ستم کار.
 قاسیة: مؤنث قاسی / دل رهق، بن‌بزه‌یی، رهق، سهخت.
 ارضٌ - لا تَنْبِت شَيْئاً / زوی رهقان و سهخت، رهقن، زیران.
 لیلة - شَدِيدَةُ الظلمة / شه‌ره‌زنگ، شه‌وی تاریک، نار، نوتک، نه‌موسته چاو.
 تجریة - / به سه‌رهات و نا‌قی‌کردن‌وه‌یه‌کی سهخت. شریوط - / مه‌رجی سهخت و ناله‌بار.
 قَسْوَةٌ: قَسَاوَهُ الْقَلْبُ: شِدَّةٌ. عُنْفٌ / دل رهقی، بن‌بزه‌یه‌تی، ستم، توندوتیژی.
 مِقَاسَةٌ: مِكَابِدَةٌ / چیژتن، خواردن، به سه‌رهاتن، پیوه تلانوه، نالاندن.
 قش:
 قَشٌّ: اَقَشَّ مِنَ الْمَرَضِ: بَرَأٌ / چاک بوه‌وه.

- الثَّوْبُ الرُّطْبِيُّ: اِخْذْ فِي الْجَفَافِ / کزیوه‌وه، وشک بوه‌وه.
 - جَمَعَ لَمْ / کزی کرده‌وه.
 - كُنَسَ / گسکی دا.
 - اِعْتَرَفَ / که‌فی گرت.
 - الثَّيْبَاتُ: يَبُئْسُ / وشک بو، وشکی کرد.
 - قَشَّشَ: اَكَلَ مِنْ هُنَا وَ مِنْ هُنَاكَ / مشه‌خورد بو، مرموشی کرد، له‌م لاو له‌ولا خواری.
 قَشَّشَ: قَشَّشَ: تَبَيَّنَ. الْيَابِسُ مِنَ النَّبَاتِ / پوش، کا، به‌لم، به‌لاش.
 قَشَّةٌ: اَبُو الْعَيْدِ / خَالِئُوكَه.
 قَشَّيشٌ: حَفِيفُ الْأَفْعَى / فیشکه‌ی مار.
 - قَشَّاشٌ: نِقَاحَةُ الْحَقْلِ / گزوغیای وشکه‌وه بو، پاوه‌نی وشکه‌وه بو.
 - كُنَّاسَةٌ / خَوْلٌ، گسک، دراو، جاپو دراو.
 مَقَشَّةٌ: مِكْنَسَةٌ / گسک، جاپو.
 قشپ:
 قَشْبٌ: قَشَبَ الطَّعَامَ بِالسِّمِّ: خَلَطَهُ بِهِ / ژاری تن‌کرد، ژاروی کرد، ژاری کرده‌ خوارندن‌که‌وه.
 - هُ السُّمُّ: سَقَاهُ اِيَّاهُ / ژاری دایه، دهرمان خواری کرد، ژارخواری کرد.
 - صَقَّلَ / سَوِيه‌وه، سافی کرد، لوسی کرد.
 - عَلَيْهِ: اِقْتَرَى / بوختانی بژ کرد، پاشمله‌ قسه‌ی پزوت.
 - هُ: عَيْرَةٌ و عَابَهُ / گالته‌ی پی‌ کرد، تانوتی لیدنا، قسه‌ی ناشیرینی پی‌ وت.
 - تَقَشَّبَ: عَلَاهُ الصَّدَاءُ / ژه‌نگی (گرت، هیتنا، مه‌له‌هیتنا).
 قَشَّيْتِ: تَقَشَّبَتْ يَدَهُ اَوْشَفْتَهُ: تَقَشَّرَتْ / قلیشا.
 قَشْبٌ: قَشَبٌ: سُمٌّ / ژار، ژه‌هر.
 - ضَدًّا الْحَدِيدِ / ژه‌نگ.
 قَشْبٌ: خَشُونَهُ مَعَ تَقَشَّرَ / قلیش، قلیشاوی، قلیشان.
 قَشِيبٌ: جَدِيدٌ / تازه‌ی، توئی.
 - نَظِيفٌ / پاک، خاوین، پوخت.
 - مَجْلُوٌّ / سَوَاهُ، ساف و لوس.
 - يَعْطُوهُ الصَّدَاءُ / ژه‌نگی، ژه‌نگی گرتوه.
 قشد:

قَشْدٌ: قَشَطٌ. نَزَعُ الرَّغْوَةَ وَالْقَشْدَةَ / (تَوَيْزٌ) كَهْفٌ،
 سَرَانَسَرٌ، سَرَتَوَيْزٌ هَكَى كَرْت.
 قَشْدَةٌ: الزَّيْدَةُ الرَّيْقِيَّةُ / تَوَيْزَالٌ، سَرَانَسَرٌ، قَهِيْمَاغٌ،
 سَرَتَوَيْزٌ.
 قَشْرٌ: قَشَرَ: نَزَعَ الْقَشْرَ / پَاكِي كَرْد، تَوَيْكَلَه كَهَى ئِي
 كَرْدَه وَه، كِرَانِي.
 - - الذَّرَّةُ وَ امثالها: نَزَعَ حَبَّهَا / هَمَلِي وَهَرَان،
 دَاي تَه كَان، پِرَوَانِي.
 - قلب اللوز مثلاً: اَخْرَجَ اللَّبَّ / نَاوَه كَهَى دَه رَهِي تَنَا،
 نَاوَه كَهَى دَه رَهِي تَنَا.
 قَشَّرَ: اِقْشَرَ: اِنتَزَعَ الْجِلْدَ / تَوَيْكَلَه كَهَى ئِي يَوْه وَه.
 - الجِلْدُ وَ غِيْرَه / قَلِيْشَا، دَرَزِي بَرْد.
 - الطَّلَاءُ / بَزِيَه كَهَى ئِي يَوْه وَه، هَمَل وَهَرِي، قَلِيْشَا،
 رُوَكَه شَه كَهَى پِرَوَا.
 قَشْرُ الثَّمْرِ: جِلْدٌ / تَوَيْكَلْ، تَوَيْكَلْ.
 - الحَبْوِبُ / قَه لَاس، سَوَسْ.
 - الجِرْحُ أَوْ الْقَرِصَةُ: جَلْبَةٌ / قَه تَمَاخَه.
 - الرَّاسُ. هِنْرِيَّةُ / كَرِيْشْ.
 - السَّمَكُ: حَرَشَفٌ. فُلُوسٌ / پُولَه كَه مَاسِي.
 - الْحَيَّةُ الْمُنْسَلَخُ: مَسْلَاخٌ / كَاژ، كَاژِي مَار.
 - الْجِسْمُ: جِلْدٌ / پَيْسْت.
 - غِلَافٌ / بَه رِگ.
 بَقَشْرَه: غَيْرُ مَقَشَّرٍ / بَه تَوَيْكَلَه كَه يَوْه، پَاك نَه كِرَاو.
 مَقَشَّرٌ. مَقَشُورٌ. اَقْشَرٌ / چَاك كِرَاو، بِي تَوَيْكَلْ.
 - : وَاضِحٌ. جَاءَ بِالْجَوَابِ الْمَقْشَرِ: الصَّرِيحُ
 الْوَاضِحُ / وَه لَامِي نَاشِكِرَا، رَوْن.
 رَجُلٌ مَقَشَّرٌ: عَرِيَانٌ / رَوْت، رَوْت وَ قَوْت.
 لَوْزٌ مَقَشَّرٌ: بَدُوْنُ قَشْرِ / يَادَه مِي دَه نَك، دَه نَكَه يَادَه م.
 جَوْزٌ مَقَشَّرٌ: لُبٌّ / كَاكَلَه كُوَيْزِ.
 قَشْرِيَّاتٌ / تَوَيْكَلَدَار، زِيْنَدَه وَارِي تَوَيْكَلَدَار.
 قَشَطٌ:
 قَشَطَ عَنْهُ: نَزَعَهُ / لِيْئِي كَرْدَه وَه، دَاي مَالِي.
 - الْقَشْدَةُ وَ امثالها / (تَوَيْزٌ) كَهْفٌ هَكَى كَرْت.
 قَشَطٌ: نَزَعَ الْغِطَاءَ / تَوَيْكَلَه كَهَى ئِي كَرْدَه وَه، دَاي مَالِي،
 رَوْتِي كَرْد.

- : نَهَبٌ / تَالَانِي كَرْد، گَسَكِي لَوْدَا، هِيْجِي نَه مَيْسْت.
 قَشَطَةُ اللَّبَنِ وَ امثالها: قَشْدَةٌ / قَه يِمَاغ، سَرَانَسَرٌ، تَوَيْزَالٌ.
 قَشَعٌ:
 قَشَعٌ: اِقْشَعَ. فَرَّقِي. شَتَّتَ / بِلَاوِي كَرْدَه وَه.
 - - : يَدَّدَ وَ كَشَفَ / رَه وَانِي وَه، رَوْنِي كَرْدَه وَه.
 اِنْقَشَعَ. تَقَشَعَ: تَفَرَّقَ / بِلَاوِي وَه.
 - الضَّبَابُ أَوْ الظَّلَامُ أَوْ الْغَيْمُ. زَالٌ وَ اِنْكَشَفَ /
 رَه وَه وَه، لَاجُو، نَه مَا، كَشَايَه وَه.
 - اَلْهَمُّ عَنِ الْقَلْبِ: زَالٌ / لَاجُو، نَه مَا، خَه م نَه مَا،
 بَه سَرَجُو.
 قَشَعْرٌ: اِقْشَعْرُ بَرْدًا / لَه سَرَمَانَا لَه رَزِي، هَمَل لَه رَزِي، كَرِزُ
 هَمَلَات.
 اِقْشَعْرُ جِلْدَه: اِرْتَعَدَ / لَه رَزِي، مَوْجِرِكِي پِيَاهَات، تَه رَزِي
 پِيَاهَات.
 - جِلْدَه: تَقَبَّضُ / كَرِزُ بُو، هَا تَه وَه يَه ك.
 - جِلْدَه: تَغْيَرُ لَوْنَه / هَمَل بَزِي كَا، رَه نَكِي تِي ك چُو.
 - السَّعْفَرُ: قَامَ وَ اِنْتَصَبَ مِنْ فَرْعٍ أَوْ بَرْدٍ /
 مَوْه كَانِي بَه رَز يُونَه وَه (لَه تَاوَان، لَه تَرَسَانَا).
 - بَرْدًا / لَه سَرَمَانَا هَمَل لَه رَزِي.
 قَشْفَرِيَّةٌ: اِرْتَعَادٌ / لَه رَزِي، مَوْجِرِك، تَه زُو.
 - الْحَمَى / لَه رَز، لَه رَز لَوِي هَاتِن.
 - تَقَبُّضُ الْجِلْدِ بَرْدًا أَوْ خَوْفًا / لَه سَرَمَانَا وَ
 لَه تَرَسَانَا پَيْسْتِي لَه شِي كَرِزُ بُو.
 قَشَعْمٌ: مُسْنٌ / پِر، بَه سَا لَاجُو.
 - : اَسَدٌ / شِيْر.
 (م) - : الْحَرْبُ / جَه نَك.
 (م) - : الدَاهِيَّةُ / بَه لَا، كَارَه سَات، چَوْرْتَم.
 (م) - : ضَنْعٌ / كَه مِتْيَار.
 قَشْعُومٌ: صَغِيرُ الْجِسْمِ / بُوْدَه لَه.
 - : قَرَادٌ / كَه نَه.
 قَشْفٌ:
 قَشْفٌ: تَقَشَّفٌ: سَاءَتْ حَالُه وَ ضَاقَ عَيْشُه / نَه دَارَا
 بُو، دَه سْتِي كُوْرْت بُو، پَه رِيوْت بُو.
 - - : قَدَّرَ جِلْدَه / پَيْسْتِي پَيْسِ وَ وَ چَه پَه لَ
 بُو.

تَقَشَّفُ: ضِدُّ تَنْعَمُ/ به په پړپوتی ژبا، دهستی گرتنه وه،
 رږدی کرد.

قَشْفُ الْجِلْدِ: شَرْتُ/ پښتی قلیشا.

قَشْفٌ: تَقَشَّفٌ: ضِدُّ تَنْعَمُ/ دهست گرتنه وه، رږدی
 کردن، په پړپوتی.

الجلد: شرت. شأف/ پښت قلیشان.

تَقَشَّفُ: زهد فی ملذات الحیاة/ سؤفیه تی و رږدی و
 دهست گرتنه وه، قایلې له زیاندا.

مُتَقَشِّفٌ: زاهد فی نعم الحیاة/ به تنگ دنیاوه
 نه ماتو، گوځ نه نه در، قایل، سؤفی.

قص:

قَصٌّ. قَصَصٌ: قَطْعٌ/ بری.

الشَّعْرُ: قطع/ کورتی تاشی، کورتی کرده وه، تاشی.

الظَّفَرُ: قطع/ نینژکی کرد.

الصُّوفُ من الحيوان: جِرَّةٌ/ برینه وه.

إِقْتَصَرَ الخَبْرَ: رَوَاهُ/ گڼپاڼه وه، مهواله کئی گڼپاڼه وه.

تَقَصَّصَ أثره: تَتَّبَعَهُ/ شویتی کهوت، شویتی پری
 مه لگرت.

إِقْتَصَرَ منه. قاصته: عاقبه/ سزایدا.

منه. - ه: إِنْتَقَمَ مِنْهُ/ ټولې لوسته ند.

قَصٌّ: قَطْعٌ/ برین.

الأخبار: سَرْدٌ/ گڼپاڼه وه، پاسکردن.

الشَّعْرُ: قَطْعٌ/ تاشین، قڼبرین، کورت کردنه وه.

الصُّوفُ: جِرَّةٌ/ برینه وه.

عَظْمُ القِصِّ: عَظْمُ الصَّنَدْرِ/ کوله ی سنگ،
 په راسویه ند.

قَصَصٌ. قِصَصَةٌ: قَطْعٌ و فضلات/ پرښت،
 سه ره پرښت، سه ره پارچه، تیلماسک.

قِصَصَاتٌ و رِقٌّ/ پارچه کاخه ز.

مِقْصَصٌ: آلة القِصِّ/ مه قهست، دوارد، دویرد.

العَظْمُ و الدواب/ برینگ.

قِصَاصُ العَظْمِ و الدواب: جِرَّانٌ/ مه پړپوه، ناژه آل پړه وه.

او مُقْتَصَصٌ الأثر: مقتفی. متتبع/ شویتی
 که وتو، شویتی مه لگرتو.

او قاص الأخبار/ مه وال (گڼپړه وه، که په نه ر)،
 دهنگ بیژ، بیژر.

الذی یقرأ القصص فی المجتمعات/
 حکایات خوان.

مَقْصُوصٌ. إِنْقَاصٌ: مَقْطُوعٌ/ برراو، تاشراو.

قِصَّةٌ: حِکَايَةٌ/ چیروک، راز، سه رگوزشته.

خِرافِيَّةٌ/ داستان، نه فسانه.

خِیَالِيَّةٌ/ رومان، چیروکی مه ل په ستراو.

شعریة/ هونراوی فولکلوری، چیروکی هونراوه.

اقصوصة: حدیث/ راز، به سه ره مات، روداو.

قاصٌ. قِصَاصٌ: مَن یَأْتی بالقِصَّة: الذی یروى
 القِصص/ چیروک خوان، دهنگ بیژ، به بیت بیژ.

قِصَصِيٌّ: مؤلف قصصی/ چیروک نوس.

قِصَاصٌ: عِقَابٌ/ سزا.

جزاء/ پڼ بژاردن، ټوله.

قِصَّةٌ: شعر الناصیة/ په رچم.

خُصِّلَةُ شعر/ قز، پارچه قز، لیسپ.

قِصَاصَةٌ: عَوْضٌ. مَقَابِلٌ/ له جیاتی، له بری، بژاردن.

مُؤَاوَنَةٌ/ له نگره، له نگره رگرتن.

فی الحساب: تصفیة/ کوتایی پڼ هینان.
 مقاصصة/ داوا به داوا.

قِصْبٌ:

قِصْبٌ الذبیحة: قطعها قطعاً/ له تی کرد پارچه
 پارچه ی کرد، له تی کرد، له تی و کوتی کرد.

النشأة: فصل قِصْبها/ سه ری بری.

قِصْبٌ الشَّعْرُ: جَعْدَةٌ/ لولی کرد.

اقِصِبِ المکان: صار فیهِ قِصْبٌ/ بوبه
 قامیشه لان.

قِصْبٌ: یِراعٌ/ نه ی، قامیشه، ژاژ.

السکر. قِصْبُ المص: مُصَانٌ/ قامیشه شه کر،
 نه ی شه کر.

فارغٌ/ نه ی جول.

مملوءٌ/ نه ی چه.

أَحْرَزٌ - السبق: کان الغالب/ پیش کهوت، بریدیه وه.

قِصْبَةٌ: یراعة/ قامیشه.

الاصبع: عَقْلَةٌ/ گریسه پنجه، جومگه ی
 نه موس.

الأنف: عَظْمُهُ/ کوله کئی لوت.

رَجُلٌ - لا جسيم و لا تُدیف/ مام ناوهندی، نه قله و نه له ی.

طریق - : مستقیم/ ریگی راست.

بِحُسْنٍ - / به نیازی پاک، به دلی پاک.

بِسُوءٍ - / به نیازی خراب.

بِغَيْرٍ - / بِنِیاز، بِنِ مَهَبَسْت.

عَن - . قَصْدًا/ به مه وهس، به نه نقهست.

قَصْدًا: راسًا/ به کسر، مه وهس، به که نده رندو.

قَصْدِي. مَقْصُودِ عَمْدِي/ نه نقهست، مه وهس.

قَصِيد: لَاعِيبِ فِيهِ/ بِنِ خَوْش، بِنِ گَرْد.

- . قَصِيدَةً: عَصَا/ داردهست.

بَيِّتُ آلٍ - : فَحْوِي/ مه بهسته که، مه بهست.

قَصِيدَةً: مَنطُومَةً/ مَوَزاره، چامه، چه کامه.

قاصد: الَّذِي يَقْصِدُ/ نیازدار، خاوهن مه بهست.

- : قَرِيبٍ/ نَزِيك.

مَقْصِدًا. قَصْدًا: مَرَامٍ/ مه بهست.

مَقْصُودًا: مَنوِي/ مه بهست لی بو.

- : مُتَعَمِّدًا/ به نه نقهست.

مَقْصِدًا: كَانِ الْقَصْدُ/ جِنِ مه بهست.

اِقْتِصَادًا: ضِدِّ تَفْرِيطٍ/ نابوری، پاشه کورت، دهست گرتنوره.

- : تَدْبِيرِ النِّفْطَةِ/ گوزه ران کردن.

اِقْتِصَادِي: بَتَدْبِيرٍ/ نابوریانه.

- : مَخْتَصِصٍ بَتَدْبِيرِ النِّفْطَةِ/ نابوری زان، نابوری ناس.

- : مُقْتَصِدًا. مُدَبِّرًا/ گوزه ران که، به ریوه بهر.

قَصْدِي لِحَمٍّ و طَلَاءِ الْمَعَادِنِ/ قه لایی.

قصر:

قَصْرَ الشَّيْءِ: نَقْصٌ/ کورتی هینا، کمی کرد.

- الصَّلَاةِ و مِنَ الصَّلَاةِ: تَرَكَ مِنْهَا قِسْمًا/ کوپر نوپژ بو، ناویه ناو نوپژئی نه په ران.

- : حَبِيسٌ/ گلی دایه وه، دهستی بهسه راگرت.

- . قَصْرًا. اَقْصَرَ الْكَلَامَ: اِخْتَصَرَهُ/ کورتی کرده وه، له کورتی بریه وه.

- . - . - : اَخَذَ مِنْ طَوْلِهِ/ قارسی کرد، له درپژیه کی ده رهینا، کورتی کرده وه.

- البلاد: العاصِمَةَ/ پای تهخت.

- : قَرْيَةً (و مَدِينَةً صَغِيرَةً/ شاروچکه.

- الرِّثَّةُ: مَجْرَى النَّفْسِ/ بۆری مهوا، قوپوقیاگه.

- : مَزْمَارُ الرَّاعِي/ شمشال، دوزه له.

- المَرِيءُ: مَجْرَى الطَّعَامِ/ بۆری خواردن، سورینچک.

- الرجل. - السَّاقِ/ لولاق.

مَقْصَبَةً. مَقْصَبَةٌ: مَرْزَعَةُ الْقَصَبِ/ قامیشه لان.

قَصَابٌ: جِرَارٌ/ گوشت فروش، قه ساب، سه رپی.

- : الزَّمَارُ و النَّافِخُ فِي الْقَصَبِ/ شمشال زهن، دوزه له زهن.

قَصَابَةٌ: جِرَارَةٌ/ قه سابی، سه رپین.

- . قَصِيبَةٌ: الْخِصْلَةُ مِنَ الشَّعْرِ/ پرج، قژی لول.

قصد:

قصد في امره: اِسْتِقَامٌ/ راست بو.

- الرجل و اليه. تَقْصِدُهُ: تَوَجُّهُ إِلَيْهِ/ چو بؤ لای، سه ری دا، دیده نی کرد.

- : نَوِيٌّ/ ویستی، نیازی بو، وای نیازی بو.

- : عَنِي. اِرَادًا/ ویستی، مه بهستی بو.

- . قَصْدُهُ: نَحَا نَحْوَهُ/ لاسایی کرده وه، په بره وی کرد.

- . اِقْتَصَدًا: ضِدِّ اِفْرَاطٍ/ دهستی گرتنوره، پاشه کورتی کرد.

- . - . - . اَقْصَدَ الشَّاعِرُ: تَطَلَّمَ/ مَوَزاره وی دانا.

قَصَدَ الشَّيْءَ: كَسَرَهُ/ شکانی.

اَقْصَدَنِي الْيَكُ الْاَمْرُ: حَمَلَنِي عَلَيَّ اِتْيَانِكَ/ له ناچاریدا هاته لات، ناچار بوم په نام بؤ هینایت، هانام بؤ هینایت.

اَقْصَدُهُ. تَقْصِدُهُ: قَتَلَهُ فِي مَكَانِهِ/ کورت و پر له جیتی خویدا کوشتی.

- ت الْحَيَّةِ فَلَانًا: لَدَغْتَهُ فَقَتَلْتُهُ/ پیوه وی داو کوشتی.

تَقْصَدًا. اِنْقَصَدًا: اِنْكَسَرَ/ شکا.

قَصْدًا: نِيَّةٌ/ خواست، نیازی، ناره زو.

- : غَرَضٌ. غَايَةٌ/ مه بهست، نامانج.

- : ضِدِّ اِفْرَاطٍ/ دهست گرتنوره، پاشه کورت کردن.

- : اِسْتِقَامَةَ الطَّرِيقِ/ راستی ریگا.

- عن الهدف: لم يبلغه / كورتى مینا، لیس
 نه دا، نهی نه گناوت، نهی پینکا.
 - عن: كف / دهستی له لگرت، وازی مینا، لیس
 گپا.
 - فی الامر: توائی. اهمل / که مترخه می
 کرد، پشت گوئی خست، گوئی نه دایه.
 - القماش: كَشَفَ / کال بوه وه، چوه وه،
 رهنگی دایه وه.
 - علی كذا: حَصَرَ / هر بوه وازی مینا،
 نه وهی بهس بو.
 - عنه الوجع او الغضب: سَكَنَ / هیواش
 بوه وه، هاتوه سه رخوی دامرکایه وه، بی دهنگ بو، خاو
 بوه وه.
 - اِقْتَصَرَ علی كذا: اِكْتَفَى به. لم يتعداه / هر بوه
 قایل بو، لیکه گپا.
 - قَصَرَ: ضِد طال / کورت بوه وه، هل چو.
 - اِسْتَقْصَرَ: عَدَهُ قَصِيراً / به کورتی زانی، لای کورت
 بو.
 - هُ: عَدَهُ مُقْصِراً / به که مترخه می دانا.
 - اَقْصَرَ وَ تَقَاصَرَ عن الامر: امسك عنه مع القُدْرَةَ
 علیه / پشت گوئی خست، خوی لی کیشابه وه.
 - قصير: ضِد طويل / کورت.
 - القامة / کورته بالا، کورته بنه، بچوک، کوله بنه.
 - العمر / جوانه مرگ، ته من کورت.
 - اليد او الباع: عاجز. واهن / دهست کورت،
 بینه سه لات، نه دارا، ناتوان.
 - تقصير: ضِد تطويل / کورت کردنه وه.
 - اهمال / که مترخه می، فهراموش کردن، پشت
 گوئی خستن، گوئی نه دان.
 - نقص. عيب / ناتواوی، کم و کورپی، خواهش.
 - مَقْصَرٌ: الَّذِي يُقْصِر الطول / کورت که ره وه.
 - مَهْمَلٌ / که مترخه می، گوئی نه دهر.
 - قُصُور. سِن القُصُور: حَدَاثَةٌ / ته منی مندالی.
 - عدم الكفاية / بهش نه کردن، کورت مینان.
 - قَصْرٌ: منزل كبير / کوشک، ساختمان، تالار.
 - قِصْرٌ: خلاف الطول / کورتی.

- قَصَرَ. قُصُور. كَسَلٌ / ته مه لی، ته وه زه لی.
 - تقصير: اهمال / که مترخه می،
 گوئی نه دان، فهراموش کردن.
 - قُصَارٌ. قُصَارِيٌّ: اَقْصَى / نه پیه پی، نه پیه پی توانا.
 - قاصِرٌ: خلاف الراشد / مندال، پینه گه بیو، وردکه.
 - لازم. خلاف المتعدي من الافعال / فرمانی
 تی نه پیه.
 - اليد: قصيرها / دهست کورت، بینه سه لات.
 - الألوان / رهنگ بهر.
 - الأقمشة: مَبْيُضٌ / سپی که ره وه.
 - مسحوق ال - : مسحوق التبييض او الكلور / سپی
 که ره وه.
 - قَيْصَرٌ: عاهل. ملك / شا، ئیمبراتور، سه رۆك پیتشهوا، قه پال.
 - قَيْصَرِيَّةٌ: سوق مُسْتَقْفٌ / قه یسه ری.
 - مقصور. مَقْصَرٌ: ضِد مُطَوَّلٌ / کورت کراوه.
 - محدود / دیاری کراوه.
 - نسيج - : متغير اللون / کاله وه بو.
 - مَقْصَرٌ: مَخْتَصِرٌ / کورت.
 - مَقْصُورَةٌ: حُجْرَةٌ / زورچکه.
 - المسارح: خُلُو / لۆج، گه لاری.
 - قَصْرَةٌ: غُصْنُ الطيور. زِمَكِيٌّ / تنگه جوله.
 - قَصَعٌ:
 - قَصَعٌ: اِبْتَلَعُ / قوتی دا، هه لی لوشی، لرفی لعدا.
 - الماء العَطَشُ: كَسَرَ العَطَشُ / تینویتی شکاند.
 - قَصَعٌ. تَقْصَعُ الجرح بالدم: اِمْتَلَأُ / خویتی
 تی زان.
 - البيت: لَزَمَهُ / ماله وهی گرت و
 دهر نه چو.
 - ت الرحي الحب: طَحَنَتْهُ / هاری، وردی کرد.
 - قَصْعَةٌ: صحن كبير / ته شت، له گن، له گنی گوره.
 - قصف:
 - قَصَفَ الشيء: كسره / شکانی.
 - اِنْقِصَفَ الشيء: اِنكسر / شكا.
 - الرغذ / گرمه ی هات، گرمانی، هور گرمانی.
 - اقام فی اكل و شرب و لهو / رای بوارد،
 به رایواردنه وه خه ریک بو.

- بالمَدْفَع: رماه/ بوردومانی کرد، گوله بارانی کرد.
 قَصَبُ العود: طال و اغسی/ نوشتایه وه، شزوپوه وه،
 چه سیه وه.
 قَصَبُ: کسر/ نوشتانه وه، چه مانه وه، شکان.
 - : دوی/ گرمه.
 - : صوت الطلق الناری/ بوردمان، ته قینه وه،
 ده نگی گولله.
 - : الرعد/ گرمه ی هور.
 - : قُصوف: اکل و مشرب و لهو/ رابواردن.
 قَصِيف: قَصَب. سریع الكسر/ نه نوشتیتته وه، ناسک،
 قرچوک.
 قاصف. کاسر/ شکینه ر.
 - : شدید الصوت/ دهنگ (زل، گه وره)، به
 گرمه.
 قصل:
 قَصَل. إقْتَصَلَ: قَطَعَ او حَصَدَ/ بری، بریه وه،
 درویه وه.
 - : عُنُقُهُ: ضَرْبُهُ/ له ملی دا، ملی په پان.
 قَصَل. قَصَل. قَصَل. قَصَالَة: تَبَن/ کا، پوش.
 قَصَال. قاصیل. مَقْصَل: قاطع/ تیژ، بپنده، بره.
 مَقْصَلَة: آلة ضرب الاعناق/ مل په پین، سدره، قناره.
 قَصِيل: الشعير المحصود الأخضر/ قهرسیل.
 قَصَم:
 قَصَمَ: كَسَرَ/ شکانی.
 تَقَصَّمَ. إِنْكَسَرَ: شکا.
 قَصِمَ قَصِيم: سریع الانكسار/ قرچوک، ناسک.
 قَصَو:
 قَصَا. قَصَى: بَعُدَ/ دور بو.
 - : تَقَصَّى عنهم: إبتعد/ دورکه وته وه،
 لیبان دور که وته وه.
 اقصى: (بعُدَ/ دوری خسته وه.
 - : الشیءُ: بَلَغَ اقصاه/ گه یشته نهوپه پی،
 نهوپه پی.
 تَقَصَّى: تباعد/ دورکه وته وه.
 - : إستقصى الأمر: بلغ الغاية فی البحث عنه/
 زدر لئی کزلیه وه، زدر بزی گه را، لئی توژییه وه.

إستقصى عن: إستعلم/ پرسباری کرد، لئی کزلیه وه.
 قاص. قاصی: قصى: بعید/ دور.
 قَصَو. قَصَاء: بَعُدَ/ دوری.
 اقصى: (بعُدَ/ دورتر، نهوپه پی.
 - : آخر. نهاية/ کوتایی، دواپی.
 - : غایة/ مبهست، نهوپه پی.
 الاقصى: الأبعد/ دورتر، هه ره دور.
 الشرق - / خورمه لاتی دور.
 اقصی الأرض/ نهوپه پی زهوی.
 الغایة القُصوی/ نهوپه پی مبهست.
 الضرورة القُصوی/ نهوپه پی پیوستی، ناچاری.
 قض:
 قَضَ الحائط: هَدَمَهُ/ روخانی، رمانی.
 - : قَلَعَ/ هه لئی که ند.
 - : ثَقِبَ/ کونی کرد، سمی، هه لئی کولی.
 - : كَسَرَ/ شکانی.
 - : اقض المضحح: حَشَنَ/ جینگه که ره ق و ناخوش بو.
 إنقض الطائر: هوی. نزل/ نیشته وه.
 - : عليهم: هجم/ په لاماری دانن، هیرشی بردنه
 سر.
 - : سقط. تصدح/ روخا، هه رسی هینا، شه قی برد.
 - : إنكسر/ شکا.
 قَضَض. قَض. قَضَة: كِسَارَة الحصى/ به ردی هاپراو،
 چهو، زیخ.
 قضب:
 قَضَب. قَضَبَ الشجرة: قطع اجزاءها الزائدة/ هه لئی
 پاچی، سه ر پوتی کرد، بری.
 إقْتَضَبَ: قطع/ بری.
 - : إختصر/ کورتی کرده وه، کورت بوه وه.
 - : الكلامُ: إرتحل/ سه ر پین دوا.
 قضب. تقضیب الشجر: تقليم/ هه لئی پاچین، سه ر پوت
 کردن، برین.
 قضیب: غَضَنَ مقطوع/ تول، شول، دار، لقی بپراو.
 - : عصا/ دار، داردهست، گالوک، گویال، لوله.
 - : الذکر. عضو الذکورة/ چوک، سوره، کیز.

الحاجة: تَقَوُّطٌ / جوه سهر (ناو، پیتاشو)، سهرناوی کرد.	إقتضاب: إرتجال / سهرپن دو، سهرپن دووان، له بهروتن، به بن ناماده کردن.
الذین: وفاه / دایه وه، قه رزه که ی دایه وه.	إختصار / کورتی، به کورتی، کورت کردنه.
منه العجب: تعجب منه / واقی ویرما، سهری لی سورما.	مقضب: مقضاب: منجل. سکین الثقلم / داس، چه قو، مه قهستی مه لپاچین.
الصلاة: اذاها / به جین هینا، نویزه که ی کرد.	شديد القطع / تیژ، پرند.
الأمر اليه: ابلغه / پتی راگه یاند.	مقتضب: مرتجل / وتارو دوونی سهر پنی و کورت و پری، له بهروتن، به بن ناماده کردن.
الأمر له او عليه: اوجبه و الزمه به / فرمانی به جین هینان و کردنی به سهرادا.	مختصر / کورته، کورت کراوه، به کورتی.
الوقت: صرفه / اضاعه سدی / کاتی برده سهر، کاتی کوشت.	قضع:
على: اباد / له ناوی برد، کوتایی پین هینا.	قضع: قهر شکانی، زال بو.
على الشيء: انهاه / کوتایی پین هینا، ته واری کرد.	تقصع: إنقصع: تقطع و تفرق / تنشکا، په رته وازه بو، په رته وازه بو.
على الأمر: ابطله / مه لی وه شانده وه، تیگی دا.	قضع: قضع: مفض. وجع البطن / ژانه سک، پیچ به سکدا هاتن.
على: حبيب / هیوای پری.	قضم:
عليه: قتله / کوشتی، مرانی، خنکانی، له داری دا.	قضم: قضم الشيء: کسره باطرف اسنانه / قرتانی، به دان قرتانی، کرژتی.
عليه: حکم عليه / فرمانی به سهرادا.	قضم الشيء: تکسر طرفه / کهل بو.
عليه بالإعدام: اصدر الحكم عليه / فرمانی خنکاندن دا.	قضم: سيف / شیر، شمشیر.
له: حکم له / بریاری بؤدا.	جلد ابيض يكتب فيه / که ولی سپی تیا نه نوسریتته وه.
بكذا: حکم / رای دا، فرمانی دا، فرمانی ده رکرد.	قضم: سن او سيف متکسر الطرف / کهل، قرتاو.
الرجل - نخبه. - أجله: مات / مرد، کوچی کرد، کوچی دواپی کرد.	قضى:
الواجب: اذاه / به جین هینا، نه وه ی له سهری بو کردی.	قضى: قضى العمل: انجزه / ته واری کرد، رای په ران، لی بو وه، کوتایی پین هینا.
بينهما: حکم و فصل / پیکی هینان، لیکس کرده وه، بریاری به سهرادا، ریکی خستن.	منه وطره: بلغ مراده / به مه بهستی خو ی گه یشت.
وقدر على: استوجب / چاره نوس وای کرد.	حاجته: اتمها و فرغ منها. اذاها / نیشی خو ی رایه ران، ته واری کرد.
قضى: انقضى: منضى / تپه ری، به سهرچو، گوزه شت.	العهد: انفذه / په یمانی برده سهر.
الأمر: نفذ السهم / کار له کار ترازو.	عبرته: اخرج كل الدمع / تیر فرمیسکی رشت.
امر: مات / مرد، کوچی دواپی کرد.	بين الخصمين: حکم و فصل بینهما / ریکی خستن، پیکهینان.
قاضى فلانا الى الحاكم: رافعه / په نای برده بهر داوه.	
اقام قضية على / شکاتی لی کرد.	
انقضى: قضى: منضى / تپه ری، به سهرچو، گوزه شت.	

- : **تَمَّ** / برپایه، ته‌واو بو، کوتایي هات.
 - **الأجل (الموعِد)**: وصل الی النهایة/ ته‌واو بو،
 ماره ته‌واو، کوتایي هات.
 - **الأجل (العمر)**، **إنتهى** / تم‌من و زیان ته‌واو،
 کوتایيان هات.
إقتضى: **تَطَلَّبَ** / **إستوجب** / پتویست بو، پتویست
 و ابو، ناچار بو.
قَضَى وَطَرَهُ: **أتمَّ مُرادَهُ** / به‌مه‌ستی خوئی گه‌یشت،
 مه‌بست ته‌واو.
تقاضى: **قَبِضَ** / هوری گرت.
 - **المتخصصان الی الحاكم**: **تَرافَعوا** / په‌نایان
 برده به‌ر داوهر.
قضاء: **أداء** / کردن، به‌جی‌هینان، راپه‌پاندن، رایسی
 کردن.
 - **إنجاز** / ته‌واو کردن، کوتایي پین هینان.
 - **قضى**: **حُكْم** / فرمان، پیرای.
 - **محاكمة** / دادوهری، دادوهریتی.
 - **شريعة** / یاسای ثابینی.
 - **الله**: **موت** / مردن، کزچی دواپی، خواستی خوا.
 - **و قدر**: **نصيب**. **حَظ** / چاره‌نوس، به‌خت.
 - **الوقت**: **إضاعة الوقت** / کات کوشتن، رابواردن.
 - **الحاجة**: **تَفَوُّط** / سه‌رناو کردن، چونه سه‌ر ناو.
 - **دار لقضاء**: **مَحْكَمَة** / دادگه، دادوهری،
 دادگه‌ری.
 - **(جمع قضیة)**: **منطقة** / مه‌ریم، ناوچه،
 شاروچکه.
كرسى ال - / کورسی دادگه.
قضائى: مختص بالقضاء / داوهری یاساوانی.
قضیة: **دَعْوَة** / دوا.
 - **مسئلة**: **امر** / کاروبار، کیشه، کیشمه،
 گبروگرفت.
قاضى: **قاض** / **حاكم** / داوهر، دادپرس.
 - **التحقيق** / دادپرسی کولینه‌وه.
 - **الصلح** / دادپرسی (ریک خستن، پیك هینان).
 - **القضاة**: **رئيسهم** / سه‌روکی دادپرسان.
 - **الحاجات**: **مال** / دراو، دراوو مال.

- **مُنْجِرٌ مُتَمِّمٌ** / به‌جی‌هین، ته‌واوکار، کوتایي پین‌هین.
سُمُّ - **ممیت** / ژاری کوزهر، کوشنده.
قاضیة: **موت** / مردن، کوشتن.
ضریة قاضیة: **ممیتة** / لیتدانی کوشنده، جه‌زه‌به‌ی
 کوشنده.
إقتضاء: **لِزوم** / پتویستی ویستن، ناچار بون، ناچارى.
عند ال - : **عند الضرورة** / کاتی پتویستی، گه‌ پتویست
 بو.
إنقضاء: **إنتهاء** / کوتایي، ته‌واوبون، تیپه‌پین، دواپی.
مَقضى: **مُنْجِرٌ** / ته‌واو، ته‌واو بو، کراو، جی‌به‌جی بو،
 کوتایي پین هاتو.
 - **مَحْكوم فیه** / پیرای له سه‌ر دراو.
 - **مُقَدَّرٌ** / چاره نه‌بو، هه‌ر نه‌بی بین.
مُقْتضى: **لازم** / پتویسته، پتویست ده‌کا، چار نیه
 بی - **كذا** / **بموجب** / به‌گویره‌ی.
قط:
قَطَّ **إقْتطُ القَلَمَ و نحوه**: **قطع راسه** / دای‌دا،
 دای‌تاشی، تیژی کرد.
 - **حافر الدابة**: **نَحْتَهُ و سَوَاه** / سمی
 و لآخه‌ک‌ی (بری، تاشی، ریکی خست).
 - **قطط**: **الشعر**: **تجدد** / لول بوو.
 - **الأظافر**: **قَصَهُ** / نینوکی کرد.
 - **الشعر**: **خَفَفَهُ** / سوکی کرد، تاشی، هه‌لی پاچی.
قَطَطَ الخَرَاطُ الخَشْبَةَ: **سَوَاهَا بالمخروط** / له
 چه‌رخ‌یدا، خرتی کرد، له خرتی دا.
 - **نَحَتَ** / دای‌تاشی، ریکی خست.
إقْتطُ / **إنقطع** / دادپا، ریک خرا، پیرا.
قَطَّ: **حَسَبَ**. **كفى** / **كاف** / تنها، به‌س.
 - **قطط** / لا **غير** / تنها، ته‌نیا.
قَطَّ: **أبدأ** / نه‌خیز، هه‌رگیز، بپرای بپرای.
 - **شدید الجعودة** / چرچ و لوچ، ندد لول.
قَطَطَ: **خَرَاط** / خه‌رات، توپنه‌چی.
 - **حَفَّار** / هه‌ل‌کول، داتاش.
قَطَّ: **هَرَّ** / پشيله، گوربه، نیره پشيله.
 - **بری** / پشيله‌ی کینوی.
قَطَّ: **هَرَّة** / ده‌له پشيله، پشيله‌ی من.

ق

قَطِيئَة: جرو القَطْ (به چکه، بیجو) پشيله.
قطب:

قَطَب: جَمْع/ کوی کرده وه، مینایه وه یهک.

- قَطَب حَبِيئَة: زوی ما بین عینه و کلج/
ناوچه وانی گرز کرد.

- وجْهَه/ دهم و چاری دابه یه کدا، روی گرز کرد.
- اَقْطَب الشَّرَاب: مَرَجَه/ تیکی دا، تیکه لی
کرد.

تَقَطِب: عُبُوسَة/ دهم و چاو به یه کدا دان، رو گرز
کردن، مؤر بونه وه.

قطب. قَطُوب و قاطب: متجهم/ ناوچه وان گرز، مؤن
رو گرز، مه موزج.

قَطِب: قَطِب: محور. مدار/ ته وه وه.

- سید القوم/ گه وره پیاو، پیاو ماقول.
- طرفی المحور/ جه مسره، پؤل، هه ردو
جه مسره ته وه وه.

ال - السالِب/ (پؤل، جه مسره ی سارد.

ال - الموجِب/ (پؤل، جه مسره ی گه رم.

ال - الشمالی/ جه مسره ی باکور.

ال - الجنوی/ جه مسره ی باشور.

قُطْبُ الارض/ دو جه مسره ی گزی زه وی.

- المغناطسیة/ دو جه مسره ی موگناتیس.

- الکهرباء/ دو پزلی کاره با.

استقطاب/ جه مسره رگرتن، جه مسره گریه ی.

اقطاب السیاسة/ گه وره پیاو وانی رامیاری.

قطر:

قَطْر. قَطْر: طلی بالقطران/ قیری تن هال سو،

قه ترانی تن هال سو.

- : صَفّ/ ریزی کرد، ریز بو، ریزی گوت.

- : الماء: اسالَه قَطْرَة قَطْرَة/ دلویانی،

تکانی.

- : تَقَطَّر الماء: سال قَطْرَة قَطْرَة/ تکا، تکه ی

کرد، دلوی به ی کرد.

- الصمغ من الشجرة: خرج/ ده ری دا.

قَطْر الماء: صفاَه/ پالوتی.

تَقَطَّر القَوْمُ: جاؤوا متتابعین/ به دوی یه کدا ماتن.

قَطْر: تنقیط/ دلویاندن، دلویه کردن، تکاندن.
- : مطر/ باران.

قطار. قَطْر: ماکنه/ شه مه نده قهر.

- : تتابع/ یهک له دوی یهک، ریزگرتن.

قَطْرَة: نُقْطَة/ دلوی، تکه.

- مطر: نقطة منه/ تکه ی باران، شه.

- ندی: نقطة منه/ دلوی شه ونم.

- العين: دَمْعَة/ فرمیسک، دلوی فرمیسک.

- العين: ما تَقَطَّر فیها من دواء/ دهرمانی چاو.

تقطیر. استقطار: تنقیط/ دلویاندن، تکاندن، چزیکه.

- : تکریر. تصفیة/ پالوتن.

قَطْرَة: نُقْطَة/ تنزک تکین، دلویتن.

قطران. قطران: دُجَالَة/ قیر، قیراو، قه تران.

- : سیال نهی من الأشجار كالصنوبر/
رؤناویگ.

مَقَطَّر: مَقَطَّرَة/ میخره/ بخوردان.

قَاطِرَة: ماکنه/ راکیشهر، مه کینه، بکیش.

مَقَطُورَة: عَرَبَة/ راکیشراو.

قَطْر: اِقْلیم، بَلَد/ ولات، زیدو بوم.

- : ناحیه/ ناوچه، هه ریم، ثقیلم، زیدو بوم.

- الدائرة/ تیره ی بازنه.

- المربع/ لاره میل.

نصف - الدائرة/ نیوه تیره ی بازنه.

قَطْرَب: ذباب منیر/ گوله نه سستیره.

- : الذئب الامعط/ گورگی بن توك، گه ی.

- : لص/ دن جه رده.

- : جبان/ ترسنوک.

قطع/

قَطَع: قَسَم/ له تی کرد، که رتی کرد، نوکرتی کرد، ونجری

کرد.

- : بَثْر/ که لی کرد، کولی کرد، قرتانی، بیی.

- : جَرَح/ بیی، برینداری کرد.

- : حَجَز. اوقف/ به ری گرت، به ری به ست،

به ری به ستی کرد، رای گرت، ویستانی.

- : النهر: عَبْر/ اجتان/ په ری به وه.

- : فصل/ له یه کی جیا کرده وه، پچری.

- الرجل: عَجَزَ و يَبَسُ / په‌کي کورت، پير يو، که‌ساس کورت.

- به: حيل بينه و بين امله/ هيواي نهما، ناثوميد بو.

أَقْطَعُ عَنْ أَهْلِهِ: انقطع عنهم و باينهم/ له کس و کاری جيا بوه‌وه، دوستي لې مه‌لگرتن، وازي لې هېټنان.

- لَهُ كَذَا: اذِنَ لَهُ / رڼي‌دا.

- ت الدجاجة: انقطع بيضها/ له هيلکه جوه‌وه.

تَقَطَّعَ: تَمَرَّقَ / دريا، ښځن ښځن بو، شپږ وړيو.

قاطع: حادّ / تيز، بره.

- برهان قاطع: مُقْنَعٌ / قابل کړ، سه‌لمينه‌ر.

- بات / يه‌ک لايي کړ، کوتاي پښه‌وه، برينه‌وه.

- فاصل / جياکار.

- قاسم / داپه‌ش کړ.

- خَطَّ يقطع قوساً / که‌وانه‌بږي.

- لبن قاطع: حامض / ترش.

- الطريق: لَصٌّ / جرده، رڼگر، رڼبږ، چه‌ته، تریده.

- حاجز / به‌رېست، به‌رگر.

- آلة القُطْع / بره.

- سِنَّ قاطع / پرند، دانې پرند.

طَعَامٌ - : بلا لحم (و شحم) / خواردنی (وشک، بڼ چه‌وري، بڼ گوشت).

طيرٌ - : غير مقيم في مكان واحد / بالنده‌ي کوچه‌ري، که‌رميان و کويستان کړ.

قَطْعٌ: تقطيع / برين.

- : مكان القطع (و بمعنى جرح) / بريندار يون، برين.

- : يَبْرُ / که‌ل يون، که‌ل کورن، قرباندين.

- : حجم. قياس / قه‌باره، شپوه، ښه‌دازه.

- الرأس: ضَرْب العنق / سه‌رپه‌پاندين، له‌مل دان.

- الرجاء و الأمل: يأس / هيواپرين، ناثوميدی.

- الطريق: لصوصية / جرده‌يي، ريگه‌برين، چه‌ته‌يي، تریده‌يي.

- الدابر: إستئصال / بڼه‌پرکړدن، ريشه‌ده‌هټنان.

- العلائق: تَوَقَّفَ / په‌يوه‌ندی برين، ناشت و ماشت.

قطعا: دون رڼب / بڼ‌گومان، هر ښه‌ين.

- : مطلقاً. (بدأ) هرگيز، نه، نه‌ختر.

قطعي: نهائي / کوتاي پښه‌اتو.

قَطَاع: الذي يقطع / بره.

قُطْعَةٌ: ما قُطِع / کورت، پارچه، پارچه‌يه‌کي بږاو.

- : بَقْعَةٌ أرض مقروزة / پارچه‌يه‌ک زه‌وي دابراو.

قِطْعَةٌ: حصّة / به‌ش.

- : جزء / پارچه، کورت.

- سَكْرٌ / كلؤ، كلؤشه‌ر.

قطيع من الغنم: مجموعة من الغنم / رانه‌مه‌ر.

- من الطيور: سرب / پؤل، پؤل مه‌ل.

- : من الحيوانات الكبيرة: مجموعة (و طائفة) / که‌له، ره‌وه، ره‌وگ، چه‌له، ران.

- : ما تُقَطَع من الشجر و الأغصان / مه‌ل پاچراو، بږاو.

- : نظير. شبيهه / لڼچو، هاو، وه‌کو.

قطيعة: هجران / لڼک بران، جيا بونه‌وه.

إنقطاع: ضد إتصال / پچران، جيا بونه‌وه.

- : تَوَقَّفَ / وه‌ستان، له‌کارکه‌وتن.

بلا - : بدون توقف / يه‌ک بينه، به‌بڼ وه‌ستان.

تقطيع: قطع / پچرين، برين.

- : مَقْصٌ في البطن / پټي سگ، ژانه‌سگ.

- : قَد و قامة / قه‌لامه‌ت، قه‌نوبالا، په‌يکر، له‌ش ولاز.

مَقَطْعٌ: مكان القطع / شوين برين، برگه.

- النهر: مكان إجتيازه / بوار.

- الطرق و الخطوط: نقطة التقاطع / دوريان، شويني پټک گه‌يشتن.

- هجائي: جزء من كلمة / برگه‌ي وشه.

تقاطع: إتصال / پټک گه‌يشتن، يه‌ک بږي.

- الخطوط: هيلی پټک گه‌يشتن.

- الطرق / دوريان.

نقطة ال - : (شوین، خالی) پټک گه‌يشتن.

مقطع: آلة القطع / بره، ناميري برين.

مَقَطْعٌ: تقطع / پچريچري، ونجرونچري، له‌ت و کورت.

- : مَمَرَّقٌ / شري، شپووي، دپاو، ريژال ريژال.

مَقَطُوعٌ: قطع / بږاو، دپاو، پچراو، له‌ت کراو.

- به: بانس / ناوَمید، بن‌هیوا.
مُقاطعة: مُباينة / وان لئهیئان، ده‌ست لئیه لگرتن، په‌یوه‌ندی بربین.
- : إبالة / إقليم / ناوچه، مه‌ریم.
الكلام و العمل / هاویه‌شی نه‌کردن.
تجاریة / مامه‌له نه‌کردن، په‌یوه‌ندی نه‌مان.
- قُطاع: قطعة / برکه، پارچه، کهرت.
خاص / برکه‌ی تاییه‌تی.
عام / برکه‌ی گشتی.
مختلط / برکه‌ی تیکه‌ل.
مُقطع: غیر مُنصل / بن په‌یوه‌ندی.
مقطوع: مفصول / جیا، به‌جیا، جیاواژ، سه‌ریه‌خو، پچراو.
لکذا: مکرس / تهرخانه بو.
النظير: لا مثیل له / بن‌هاوتا.
- غیر - : مستديم / مُستمر / یه‌ک بیینه، نه‌ه‌ستاو، په‌رده‌وام.
اقطاعی: مالک مساحات شاسعة من الاراضی
الزراعیین / دهره‌به‌گ.
تقاطع الوجه: ملامح / دیمه‌نی رو، رواله‌ت.
قطف: قُطف. إقتطف الزهر: قُطفه / گولی (لئکرده‌وه، چنی)
- - - - - الشمر. جناه / رنی، کزی کرده‌وه، لئی کرده‌وه، درویه‌وه.
- - - - - الشيء: اخذه بسرعة / مه‌لئ پچروقان، په‌لاماری دا.
- : خُدش / رنی، روشانی.
إقتطف الكلام: اخذ خلاصته / حالی بو، تیزی‌گی‌یی.
قطف: ثمار مقطوعة / میوه‌ی رنراو، لئکراوه.
قُطاف: قُطاف: اوان قُطف الشمر / کاتی به‌ر رنین.
قُطف: تقطف. إقتطاف: جنی / رنین، چینن، لئکرده‌وه.
- : خُدش / روشاندن.
مقُطف: ما یجنی فيه الشمر / دهر، سه‌به‌ته.
قطیفه: مَحْمَل من الحریر / قه‌یغه.
- : نبات عرف الديك / گوله‌قه‌یغه، پوینه
که‌له‌شیر.
قطل: قَطَل. قُطِل: قطع / برئ.
قَطیل: مقطوع / بیداو.
قُطلة: مَنشقة / خاوی.
قطم / قَطَم: غَض و ذاق / گازی لئگرت، قه‌پی پیاکرد، چیژیستی.
- : قَطع / برئ، قرتانی.
- : قَطَم: إشتهی / حزی لئگرتد.
- رقبته: کسرها / ملی شان.
مَقَطَم: مذاق / تام، تام کردن.
مِقَطَم: مخلب / جنگ، نینوک.
قِطمار: قِطْمیر: قشرة رقيقة / تویرال.
قطن: قَطْن فی المكان و به: اقام فيه / تیا ژیا، تیا دانیشته، نیشته‌نی بو.
قَطْن: جعله یقطن / نیشته‌نی کرد.
- : تَقَطَّن: تَعَفَّن / که‌روی مه‌ل‌هینا، که‌پروکی به‌ست، که‌پله‌ی دهردا.
قاطن: المقيم بالمکان / نیشته‌نی، دانیشته‌نی، نیشته‌جین.
قَطین: قاطن / نیشته‌نی.
- : اهل الدار / دانیشته‌وانی مان.
- : الخدم و الاتباع / ده‌ست و پیوه‌ند.
قَطْن: موضع الإقامة / شوین (نیشته‌نی، گوزهران).
- : تَعَفَّن / که‌رو، که‌پروکه، که‌پله.
قَطْن: قَطْن: نبات / لۆکه، په‌مو.
- : خام ببذر له یحلب / په‌مو، قوزاخه‌ی په‌مو.
- : طیبی / لۆکه‌ی خاویژن کراو.
دودة ال - / کرمی په‌مو، پیله.
حقل او مرزعة ال - / په‌موان.
بذرة ال - / تزو په‌مو، په‌مووانه.
محلج ال - / چیکه‌نه.
قَطان: مَن یبيع القطن / لۆکه فروش.
- : سَمَك قَطان / سمیله، لوتو.

قُطْنِيَّةٌ قُطْنِيَّةٌ: الثياب المنسوجة من القطن/ جل و
به رنگی لۆكە، له لۆكه دوستكرار.

مَقْتَنَةٌ: مزرعة قطن/ كينگى په مو، په مواز.
قُطْبَانٌ: شريط قطنى/ كشتهك، قهيتان.

يَقْطِنُ: قرع مستدير/ كوله كه سه نگرى.
قُطْنٌ: اصل ذئب الطائر/ قنگه جۆله.

التهاب ال - / ره قهته، برك.
الفقرات القطنية/ سه به نده.

قَطْو:

قَطَا: إِقْطُوْطِي: ثَمَل مَشِيَّةٌ/ له سه رخو روى، پيى قورس
كرد.

قَطَا. قَطَاه: طائر حجم الحمام/ قهتن.

قَع:

قَعٌ: تَكَفَّفَ الْقِيَامُ/ مَيْلَجِي دَا، قَوْلِي دَا.

قَعٌ قَعَاع. قَعَاع: شديد الملوحة/ سويزخوي، تل و
خوي، نذر سويز.

قَعَقَعُ السِّلَاحُ: صَوْتٌ/ ته قهى مات، ته قهته ق بو.

قَعَقَعَةُ السِّلَاحِ/ ته قهوهوي، ته قهته قى چك.

- الرعد/ گرم و هوپى هور.

قَعَقَعٌ: نوع من الغربان/ جۆريكه له قه له ره شكه.

قَعَد:

قَعَدٌ: جَلَسَ/ دانىشت.

- به. اَقْعَدُ. قَعْدَةٌ: اَجْلَسَهُ/ داي نا، داي نيشان.

- به. قَعْدَةٌ: ثَبِطَ عِزْمَهُ/ وره ي بهردا، ترسانى،

تۆقانى.

- به. - قَعْدَةٌ: عَن: مَنَعَهُ/ لايى قه دهغه كرد،

دهستى پي لى هه لگرت.

- له: كَمَنْ/ بوى دانىشت، خوى بو نايه وه.

- عَن: كَفَّ/ وازى هينا، دهستى لاي هه لگرت.

- بَقِيَ قَاعِدًا/ دانىشت، هه لى نسا، داي كوتا، مايه وه.

- اَقْعَدَ بِالْمَكَانِ: اَقَامَ/ مايه وه، نيشته نى بو، گلى

خوارده وه.

- ت المرأة: فقدت زوجها/ بيوه ژن كهوت، ميژدى نه ما.

تَقَعَّدَ: تَقَاعَدَ عَن كَذَا: تَرَكَ طَلِبَهُ/ دهستى لاي هه لگرت،

خستيه پشت گرى.

- تَوَقَّفَ/ وهستا، وازى هينا.

تَقَاعَدَ عَنِ الْأَمْرِ: تَوَقَّفَ / اِمْتَنَعَ / وازى هينا.

- اِعْتَزَلَ الْأَعْمَالُ/ خانه نشين بو، وازى له نيش
هينا.

قَاعِدَةٌ: قَعَدَ مَعَهُ/ له گلى دانىشت.

قُعُودٌ: جُلُوسٌ/ دانىشتن.

حياة ال - : مُلَازِمَةُ الْجُلُوسِ/ به دانىشتن راهاتو.

قُعْدَةٌ: قُعْدِي: قُعُودٌ: مُلَازِمُ الْجُلُوسِ/ دانىشتو،

ناجولن.

- : مَكْسَالٌ/ ته مكال، ته وه زه ل.

قُعَيْدٌ: جَلِيْسٌ/ هاوپيى دانىشتو، دانىشتو له گلى.

- : حَافِظٌ/ چاوديز، پاريزه ر، پاسه وان.

قُعْدَةٌ: جَلْسَةٌ/ دانىشتنتيك.

- قَعْدَةٌ: مَكَانُ الْجُلُوسِ/ شوينيى دانىشتن.

ذو القعدة/ مانگى يانزه هه مينيى كوجى.

قَاعِدٌ: جَالِسٌ/ دانىشتو.

- اَلْهَمَّةُ: كَسُوْلٌ/ ته مه ل، ته وه زه ل، بين كاره.

مَقْعَدٌ: مَكَانُ الْجُلُوسِ/ نيشتگه، شوينى دانىشتن.

- : مُتَكَا. دِيْوَانٌ/ ته تخت، قه نهغه، كورسى دريژ.

مُقْعَدٌ: عَاجِزٌ. ذُو عَايَةٍ/ ناته ولو، پهك كهوته، دانىشتو، له

پيى كهوتو، گرده نشين، كهفته كار، گۆله، ده رده دار، فرتوت

مُقْتَاعِدٌ: مُعْتَزِلُ الْأَعْمَالِ/ بين نيش، بين كار، واز له نيش

هيناو.

- : مُحَالٌ عَلَى الْمَعَاشِ. مُحَالٌ عَلَى التَّقَاعُدِ/

خانه نشيو، كار كه نار.

تَقَاعُدٌ: اِعْتَزَالَ الْأَعْمَالُ/ واز له نيش هينان، دانىشتن،

خانه نشين، كار كه نارى.

قَاعِدَةٌ: مُرْتَكِزٌ/ بنك، بنچينه.

- اَلْبِنَاءُ: اَسَاسٌ/ بناغه.

- : رَكِيْزَةٌ/ بنه كوله كه، بنه پايه.

- : قَانُونٌ. دَسْتُوْرٌ/ ياسا، دهستور، شيواز.

- : مَبْدَأٌ/ باوي، ريسا، نهريت.

- : مِثَالٌ يُحْتَدَى/ نمونه، بار.

- : نَسَقٌ/ ريگه، شيواز.

- اَلْبِلَادُ: عَاصِمَةٌ. اَكْبَرُ الْعَدَنِ/ پاى ته تخت.

- اَلطَّائِرَاتُ: مَطَارٌ/ فريزه خانه.

- ثَابِتَةٌ/ پاساو فرهانى چينگيرو نه گورى.

- الشَّعْرُ: قام لِشِدَّةِ الغَزَعِ / له ترسانا توکی له شی راسته وه بو.

- الدرهم: سَرَقَهُ بَيْنَ اصْبِعَيْهِ / له دستیا شاریه وه، نزی.
إِسْتَشْفَى: تَقَبَّضَ وَ انْضَمَّ وَ تَشَجَّجَ / کرژیو،
هاته وه یه ک.

قَفَقَفَ: تَقَفَّفَ: إِرتَدَّ مِنَ البَرْدِ وَ غَیْرِهِ / له رزی، گیانی
هاته له رزین.

- مِنَ الحَمَى: اصططکت اسنانَه / دانه چو قتی پی
کهوت.

قَفَّةٌ: زنبیل / زه میله.

- : بلم صغیر / به لم، که من، که میه.

- قَفَّ: یابس / وشک، وشکه وه بو.

- قَفَّةٌ: قَفٌّ: قَصِیر / کورت، کورته بالا، کوله بنه،
بالابسته، کورته بنه.

- : قَشَعْریرة / موچرک، له رز.

- : ظهر الشیء / پشت، دیوی دواوه.

قُفُوفُ الشَّعْرِ أَوِ الجِلْدِ لِحُوفِ أَوِ بَرْدِ أَوِ مَرَضِ.

إِنْکَمَاشُ الجِلْدِ / توك ره پ بون، پیست کر بون.

قَفَقَفَ البَرْدِ أَوِ الحَمَى أَوِ الخَوْفِ رَجْفَةً وَ إرتعاش /
دانه چو قتی، له رز، مهال له رزین، موچرک پیاها تن.

قَفَر:

إِقْتَفَرَ الأمر: تَتَبَّعَهُ وَ إقْتفاه / شوینی کهوت، شوین
پی هیال گرت، به دوا یا رویشت.

أَقْفَرَ المکان: حَلَا / چؤل بو، میچی تیا نه ما، ویران بو،
خاپور بو.

- المکان: جَعَلَهُ قَفْرًا / چؤلی کرد، میچی تیا
نه میشت، ویرانی کرد، خاپوری کرد.

- العَظْمُ: نَزَعُ مِنْهُ اللحم / دایمالی، کرانیه وه،
گروشتی پیوه نه میشت.

قَفَرٌ: قَفْرَةٌ: المکان الخالی / چؤل، بیابان، ویرانه، کاکلی
به کاکلی.

خَبْرٌ - وَقْفار: غَیر مادوم / نانی وشکی به پی پین خور.
إِقْفار: دَمَارٌ. خَرَابٌ / ویران کردن، کاول کردن، هیچ تیا
نه میشتن، خاپور کردن.

مُقْفَرٌ: موحش / چؤل، بیابان، سامناک، ویرانه، خاپور.

قَفِیر النحل: حَلِیةٌ / پورهی ههنگ، کورهی ههنگ، نوبه ره.

- : عکس حامض / تفت.

قَاعِدِي: اساسی / بنجینه پی.

- : عکس حامضی / تفتی.

قَاعَادَةٌ: مَبْوَلَةٌ / که عده، که عاده.
قعر:

قَعْرٌ: قَعْرٌ: أَقْعَرَ: عَمَّقَ قَوْلِي کَرْد، بنه کی داخست، چالی
کرد.

- : جَوْفٌ / مهالی کزلی.

- الشیء: جَعَلَهُ مُقْعَرًا / قویانی، بردی به ناودا.

- : صَاحٌ / قِیرَانِي، لورانی، قیرانی، هاواری کرد.

قَعْرٌ: کَانَ قَعْرًا أَوِ بَعِيدَ القَعْرِ / قول بو.

تَقَعَّرَ: تَعَمَّقَ / قول بو، داکوت، چال بو، قویا، به قولچو.

- قَعْرٌ: أَخْرَجَ الکلامَ مِنْ حَلْقِهِ / به قورگ قسه
نه کا.

قَعْرٌ: قَاعٌ / قولایی، بن، ناخ.

- : تَجْوِيفٌ / ناو، کلز، بو شایی.

قَعُورٌ: قَعِیرٌ. مُقْعَرٌ: عَمِيقٌ / قول.

تَقَعَّرَ: ضِدُّ تَحَدُّبٍ / قویان، چال بون، کلز بون،
به ناواچون.

مُقْعَرٌ: ضِدُّ مُحَدَّبٍ / قویار، چال، کلز، به قولچو.

قَفْرَةٌ: تَجْوِيفٌ / بو شایی، چال.

قَفْرٌ: عَقْلٌ تامٌ / دانایی، زیری.

قَفِیرٌ: قِیعَارٌ. مُقْعَرٌ: الَّذِي یُخْرِجُ الکلامَ مِنْ قَعْرِ
حَلْقِهِ / نه وهی به قورگ قسه نه کا، کن.

قَعْس:

قَعْسٌ: إِقْتَعَسَ: ضِدُّ حَدَبٍ / سنگی دهریه ریو بو.

تَقَاعَسَ: أَخْرَجَ صَدْرَهُ / سنگی دهریه ران.

- عَنِ الأمر: تَأَخَّرَ / خوی دواخست، ته مهالی کرد،
نه ی کرد، دایه دواوه.

- : إِمْتَنَعَ / یاخی بو، نه ی کرد.

تَقَاعَسَ: تَأَخَّرَ: إِمْتَنَعَ / دواخستن، ته مهالی، یاختی،
دنه دواوه.

أَقْعَسَ: قَعْسٌ: ضِدُّ أَحَدَبٍ / سنگ دهریه ریو.

قَف:

قَفٌّ: یَبَسُ / وشک (بو)، بوه وه، ی کرد.

- الدباییر: عُش/ میلان زهرده‌واله.
قَفَز:

قَفَزَ: وَكَب/ بازی دا، قه‌لم بازی دا.

تَقَفَزَ بِالْحَيَاءِ: نَقَش یدیه و رجليه بها/ دهست و پتی له خه گرت.

- : لیس القفار/ دهستکشی کرده دهست.

قَفَزَ: وَكَب/ بازدان.

- الثلاثی/ سن‌باز.

- العالی/ به‌زه‌باز، بازی به‌زه.

- العریض/ یک باز.

- الزائنه/ داریان.

قَفَزَةٌ: وَكَبَةٌ/ باز، قه‌لم باز.

قَفَاز: کفوف/ دهستکشی.

قصص:

قَفَصَ: شَدَّ الْأَرْجُلَ/ دهست و پتی به‌ستوه، چواریله

به‌ستوه.

- : حَبَسَ فِي قَفَصٍ/ خستیه قه‌سه‌وه.

قَفَصَ: محبس الطيور و الحيوان/ قه‌فس، قه‌فنز.

قَفَع:

قَفَعٌ: أَيُّسَ وَ قَبِضٌ/ سیسی کرد، وشکی کرده‌وه،

کرزی کرد، هیتایه‌وه یک.

قَفَعٌ: تَقَفَّضَ: تَقَبَّضَ. يَبِسُ وَ تَصَلَّبَ/ سیس بو، رهق و

وشک بو، کرز بو، رهق هه‌ل‌گه‌را.

قَفَعٌ: ضَيْقٌ وَ تَعَبٌ/ ته‌نگانه‌وه میلاکی.

قَفَل:

قَفَلَ: رَجَعَ. عاد/ گه‌پایه‌وه، هاته‌وه.

- : قَفَلَ الْجِلْدُ: يَبِسُ/ وشک بووه.

- الطعام: جمعه و إحتکرة/ په‌سه‌نده‌ی کرد، کزی

کرده‌وه.

- أَقْفَلَ: ضِدُّ فَتَحَ/ دای‌خست، پیوه‌ی دا، هیتایه‌وه

یک.

- : الحَنْظِيَّةُ/ گرتیه‌وه.

- : الباب/ جوتی کرد، پیوه‌ی دا، دای‌خست.

- : القفل/ دای‌خست.

- : الکهریاء/ کوزاندیه‌وه.

- : رجع/ گه‌پایه‌وه، کشایه‌وه.

قَفَلَ. أَقْفَلَ: جَعَلَ عَلَيْهِ قُفْلًا/ قَفْلَى دا، کلومی دا.

- : الباب: أَعْلَقَهُ/ دای‌خست، پیوه‌ی دا، کلیلی دا،

کلومی کرد، قفلی‌دا.

قُفْلٌ: غَالٌ/ قَفْلٌ، کلوم.

قَفْلٌ: غُلِقَ/ داخستن، پیوه‌دان، قفلدان، کلوم کردن.

مُقْفَلٌ: مُمْلَقٌ/ داخراو، کلوم کراو.

- الیَدِینَ: لا یُخْرَجُ مِنْهُ خَیْرٌ/ ره‌زیل، هیچ له

دهستی نابیته‌وه، دهست قوچاو.

قَافِلٌ: رَاجِعٌ/ گه‌راوه، به‌دوادا هاتو، کشاره.

قَافِلَةٌ: تَرِحَالٌ/ کاروان، قافله.

قَاسِدٌ أَلٌ - / جله‌ودار، جله‌وکیش.

قفو:

قَفَا الرَّجُلَ: ضَرَبَهُ عَلَى قَفَاهُ/ کیشای به‌پشتی ملیا،

نیشتی کرد.

- : إِقْتَنَى اثْرَهُ: تَبِعَهُ/ شوینی کورت، شوین پیی هه‌ل‌گرت.

قَفَى فُلَانًا وَ بِهِ: اتَّبِعَهُ إِيَّاهُ/ شوینی کورت، په‌پیره‌وی کرد.

- الكلام: سَجَّعَ/ قسه‌کی هونیه‌وه.

قَفَا. قَفَاءٌ: مُؤَخَّرُ الْعِنُقِ/ پشتی مل.

- : الراس: قَذَالَ/ پشتی سر.

- : ظهر. خِلاف الوجه/ پشت، دواوه.

- الثوب/ دیوی (دواوه، پشته‌وه).

- القماش/ پشته‌کی، دیوی ناوه‌وه.

قَافِيهِ: قَفَا الْعُنُقِ/ پشتی مل.

- : سَجَّعَ/ قسه‌ی هونراو، وشه‌ی کوتایی له رسته‌دا،

سه‌رویست، سه‌روا، پاش به‌ند.

تَقْفِيَّةٌ: تَوَافَقَ الْكَلَامُ عَلَى الْحَرْفِ الْأَخِيرِ. سَجَّعَ/

کوتایی هونیه‌وه‌ی قسه.

مُقْفَى: مُسَجَّعٌ/ هونراوه، هاروشه له کوتایی گرفتاردا،

پاش به‌تددار، سه‌روادار.

قل:

قَلٌّ: ضِدُّ كَثْرٍ/ کم بووه.

- : كان قليلاً/ کم بو.

- : نَدَّرَ/ بو به‌ده‌گه‌من، دانسقه بو.

- عن: نَقَصَ/ کم‌ی کرد، لیتی کم بووه.

قَلٌّ: إِقْلٌ: نَقَصَ/ کم‌ی کرده‌وه، بچوکی کرده‌وه.

أَقْلَ. قَلٌّ عَنِ الْأَرْضِ: رَفَعُ/ بَهْرَازِي كَرْدِه‌وه، هَمَلِي بِي،
بَهْرَازِي بُوِه.

- الشَّيْءُ: حَمَلَةٌ/ هَمَلِي‌گِرَت، هَمَلِي‌بِي.

- اسْتَقْلَ الشَّيْءُ: عَدَّةٌ قَلِيلاً/ بَه‌كَمِي زَانِي.

- الشَّيْءُ: اسْتَخَفَّ بِهِ/ بَه‌سُوك سَه‌بِي كَرْد، سُوَكِي كَرْد.

- كَانِ مَسْتَقِلاً/ سَه‌بِه‌خُو بُو، بُو بَه‌سَه‌ر بَه‌خُو، سَه‌بِه‌خُوِي وَه‌گِرَت.

- الشَّيْءُ: حَمَلَهُ وَرَفَعَهُ/ هَمَلِي‌گِرَت، بَه‌رَازِي كَرْدِه‌وه، هَمَلِي‌بِي.

- الطَّائِرُ فِي طَيْرَانِهِ: اِرْتَفَعُ/ بَهْرَازِي بُوِه‌وه، بَهْرَازِي بِي.

- بَرَايَهُ: اسْتَبَدَّ بِهِ/ قَبْرَسَجْمَه‌يَه‌تِي كَرْد، سُوَر بُو.

- بَكَذَا: تَفَرَّدَ بِهِ وَ لَمْ يُشْرِكْ فِيهِ غَيْرَهُ/ بَه‌شِي كَه‌سِي نَه‌دَا، هَمَرِ بُو خُوِي هَمَلِي‌گِرَت.

- رَكَبَ: اِمْتَطَى/ سُوَار بُو.

قَلَّمَا (قَلَّ مَا)/ نَادِرًا/ بَه‌دَه‌گَمَن، تَقَدَّر كَه‌م.

قَلَّ: قَلَّةٌ ضِدُّ كَثْرَةٍ/ كَه‌مِي، دَه‌گَمَنِي.

- رَعْدَةٌ/ لَه‌رَه، لَه‌رِزَه، لَه‌رِينَه‌وه، لَه‌رِزِين.

قَلَّ مِنَ الشَّيْءِ: اَقْلَهُ/ كَه‌م، كَه‌مَتَر، كَه‌مِيك.

- لَا فَرْدَ لَهُ/ كَه‌سِي نِيَه، بِيَن‌كَه‌س.

- اِبْنُ قَلٍّ: لَا يُعْرَفُ هُوَ وَلَا اَبُوهُ/ نَه‌نَاسِرَاو.

قَلَّةٌ: ضِدُّ كَثْرَةٍ/ كَه‌مِي، كَه‌مَايَه‌تِي.

- نَقْصٌ/ نَاطَه‌وَاوِي، كُورَت مِيَنَان.

- وَجُودٌ: نُذْرَةٌ/ دَه‌گَمَنِي، بَه‌دَه‌گَمَن، كَه‌م دَه‌سَكَه‌وَتَن.

تَقْلِيلٌ: تَنْقِيسٌ/ كَه‌م كَرْدَنَه‌وه.

قَلِيلٌ: ضِدُّ كَثِيرٌ/ كَه‌م، نَه‌خَت، تَوَز.

- نَحِيفٌ/ بَارِيك، لَه‌ي، لَازَن، بُوْدَه‌لَه، چِرُوسَاوَه.

- غَيْرُ كَافٍ/ نَاطَه‌وَاو، بَه‌ش نَاكَا، بَه‌ش نَه‌كِرْدُو.

- الْحَيَاءُ/ صَفِيْقُ الْوَجْهِ. وَقِحٌ/ بِيَن‌شَهْرَم، بِيَن‌نَابِيو، چَاوَقَايِم.

- الْاَدَبُ: غَيْرُ مُؤَدَّبٍ/ پَه‌رُوِه‌رَدَه (تَه‌كِرَاو، نَه‌دِرَاو).

- الْوُجُودُ: نَاسِرٌ/ دَه‌گَمَن، تَقَدَّر كَه‌م، كَه‌م دَه‌سَت نَه‌كَه‌وِي.

- الْكَلَامُ/ مَه‌گُو، كَه‌م دُو.

بَعْدُ - مِنَ الْوَقْتِ/ پَاش نَاوِيك، نَاوِيكِي تَر.

عَدَدٌ - زَمَارَه‌يَه‌كِي كَه‌م، تَوَزِيك.

كَمِيَّةٌ قَلِيْلَةٌ/ كَه‌مِيك، تَوَزِيك، بِيَرِيكِي كَه‌م.

قَلِيلاً: ضِدُّ كَثِيْرًا/ كَه‌م، كَه‌مِيك.

- نَادِرًا/ بَه‌دَه‌گَمَن.

- قَلِيلاً/ كَه‌م كَه‌م، تَوَزَه تَوَزَه، نَه‌خَتَه نَه‌خَتَه.

أَقْلَ: ضِدُّ اَكْثَرُ/ كَه‌مَتَر.

- اَحْطَأَ/ خَوَارَتَر، نَزَمَتَر.

- اَصْغَرَ/ بِيچُوكَرَتَر.

- اَخْفَأَ/ سُوَكَرَتَر.

الْاَقْلُ: الْحَدُّ الْاَدْنَى. الْاَصْغَرُ/ هَمَرَه كَه‌م، كَه‌مَتَرِيَن، بِيچُوكَرَتَرِيَن.

عَلَى - / بَه‌لَاي كَه‌مُوِه، بَه‌لَاي كَه‌مِيه‌وه، هِيچ نَه‌بِيَن.

أَقْلِيَّةٌ: ضِدُّ اَكْثَرِيَّةٌ/ كَه‌مَايَه‌تِي، كَه‌مِيَنَه.

قَلَّةٌ: قَمَّةٌ/ پُوْپَه، لُونَكَه.

- جِرَّةٌ كَبِيْرَةٌ/ گِرِزَه، كَه‌مُوْلَه.

قَلَّةٌ: نَهْضَةٌ مِنْ مَرَضٍ وَ فِقْرٍ/ هَمَلِي‌سَانَه‌وه، چَاك بُونَه‌وه، خُوْگِرَتَنَه‌وه.

قَلَالٌ: اَعْمَدَةٌ تَرْفَعُ بِهَا الْكِرْوَمُ/ دَه‌سَتَكَه، بَه‌رِچِيچ، كُوْلَه‌كَه، نَه‌سُوتَن.

اِسْتِقْلَالٌ: حُرِيَّةٌ/ سَه‌رِه‌سَتِي، سَه‌رِه‌خُوِي، خُوِي نَازَايِي.

- اِدَارِي: نَاطِي / تَوَتَوَتُوْمِي، خُوْبِه‌رِيُوِه بَرْدَن.

مُسْتَقِلٌ: حُرٌّ طَلِيْقٌ/ سَه‌رِه‌سَت، سَه‌رِه‌خُو، نَازَاَد.

قَلَقٌ: حَرَكٌ. رَحْرَحٌ/ جُوَلَانِي، بِيَزَوَانِي، تِرَازَانِي.

تَقَلَّقَ: تَحَرَّكَ/ جُوَلَا، بِيَزَا، تِرَازَا.

قَلَقَلَةٌ: تَحَرَّكَ. عَدَمُ ثَبَاتٍ/ جُوَلَان، بِيَزَوَان، جُوَلَه.

- اِضْطِرَابٌ/ پَه‌شِيُوِي، نَاشُوْب.

مُقَلِّلٌ: مُتَقَلِّلٌ: غَيْرُ ثَابِتٍ/ لَه‌ق، بِيَزُوِيو.

قَلْبٌ:

قَلْبٌ. قَلْبٌ: حَوْلٌ عَنِ وَجْهِهِ اَوْ حَالَتِهِ/ شِيُوِه‌ي گُوِي، گُوِي، وَه‌رِي گِيْرَا.

- : جَعَلَ بَاطِنَهُ ظَاهِرَهُ/ هَمَلِي‌گِيْرَاوَه، نَاوَه‌زُوِي كَرْد.

- : جَعَلَ اِعْلَاهُ اسْفَلَهُ/ سَه‌رُو خُوَارِي كَرْدِه‌وه، هَمَلِي گِيْرَايَه‌وه، نَخُونِي كَرْدِه‌وه، دَه‌مَو نَخُونِي كَرْدِه‌وه، قَلْبِي كَرْدِه‌وه.

- : حَوْلٌ. غَيْرٌ/ گُوِي، قَه‌لْبِي كَرْد.

- عَكْسٌ / پَنجِه‌وانه‌ی کرد، وه‌ری گَیَرا، ناوه‌ژو
 کرد.
 - رَمَى / كَبَّ / رِزَانِ، رِزَى کرد، قَلَبِ کرده‌وه.
 قَلَبَ الْأُمْرَ بِفِعْلِهِ: نظر فی عواقبه / بیری (لی‌نکرده‌وه)،
 له دوارژوئی کرده‌وه)، نَم دبو ئه‌و دیوی کرد.
 - صفحات الكتاب / په‌ره‌کانی هه‌ل‌دایه‌وه.
 - يَدُهُ: تَنَدُم / په‌شیمان بوه‌وه، ده‌ستی دا به‌یه‌کدا.
 انقلب: قَلَبَ / هه‌ل‌گه‌پایه‌وه، سه‌ره‌و خوار بو، به‌روپشت
 بو، نَم دبو ئه‌و دیو بو.
 - اِنْكَبَّ / رِزَا، قَلَب بوه‌وه.
 - عَلَيْهِ: قَلَبَ عَلَيْهِ / به‌سه‌ریا هه‌ل‌گه‌پایه‌وه، لَبِي
 په‌شیمان بوه‌وه.
 تَقَلَّبَ: تَغَيَّرَ / كَوَّرَا.
 - عَلَى الْفِرَاشِ: تَحَوَّلَ وَ تَغَيَّرَ / تَلَايَه‌وه، نَم دبو
 ئه‌و دیوی ئه‌و کرد.
 - المتوجع: تَحَرَّكَ كَثِيرًا / گینگله‌ی دا، ئه‌و تَلَايَه‌وه.
 - السعير: تَبَدَّلَ / نَرخ له گورپندا بو.
 - فِي أحواله (و رايه): تَغَيَّرَ / بِن بَار بو، يه‌ك را
 نه‌بو، يه‌ك بَارو يه‌ك دَوَخ نه‌بو.
 قالب: قَائِبَ السَّبْكِ: إِنْاء الصَّبِّ / قالبی دَارِشْتَن،
 بۆته.
 - الأَحْذِيَّةُ لِصَنْعِهَا: مَا يُجْعَلُ فِي الخُفِّ
 لِيَسْتَقِيمَ / قالبی پِنَالو.
 قَلَبَ: تَغْيِير. تَحْوِيل / كَوَّرَان، كَوَّرِين، قه‌لب کردن.
 - عَكْس / پَنجِه‌وانه‌کردن، ناوه‌ژوکردن،
 هه‌ل‌گَیَراپانه‌وه.
 - لَبَّ / نَا، كَرَّكَ، نَاوَكَرَّكَ، نَاخ.
 - شَجَاعَةٌ (و قُوَّةٌ) / نَازايه‌تی، نه‌ترسی، هِيژ.
 - وَسَطٌ. مَنْتَصِفٌ / ناوه‌پاست، ناوه‌ند، چه‌ق.
 - فَوَادٌ / دَلَّ.
 - الْجَوْنُ: لُبُّ / كَاكَلَةٌ.
 خَذَلَانُ الْا - / دَلَه (سوتن، توري).
 خَفَقَانُ الْا - دَلَه (كوتن، له‌رزه، توري).
 السكته ال - ية / دله وه‌ستن، دَل وَه‌ستان.
 ضَعِيفُ الْا - جِيَان. خَائِرُ الْعِزْمِ / تَرَسْتَوَك، دَل
 ناسك، بِن غِيَرَه‌ت.

قَوِي الْا - : جَرِيءٌ: شَجَاعٌ / نَازَا، به‌جهرگ، به‌غِيَرَه‌ت.
 قَاسِي الْا - : عَدِيمُ الشَّفَقَةِ / دَلَه‌ق، بِن‌به‌زبه‌ی.
 يُعْرَقُ الْا - : مُحْزَنٌ / جَهْرگ بِي.
 قَسَاوَةٌ الْا - : عُنْفٌ / دَلَه‌قِي.
 مَكْسُورُ الْا - : مَكْسُورُ الْخَاطِرِ / دَلَشْكَاو، كه‌سَاس.
 مُقْبِضُ الْا - : مَكْتَنِبٌ / په‌ست، دَل‌گير.
 يُفْرَحُ الْا - : مُسِرٌّ / دَل‌خَوَشْكَر.
 اِنْقِياضُ الْا - : اِكْتِنَابٌ / په‌ستی.
 من كل - ه / په‌به‌دَل.
 على‌ظهر - غِيَا / له‌بَر.
 رَفِيقُ الْا - : صَدِيقٌ عَزِيزٌ / هَاوِرِي گِيَانِي.
 رَفِيقُ الْا - : عَطُوفٌ / دَل‌نَه‌رم.
 تَعْلُقُ ب - ه: أَحَبَّهُ / دَلِي پِيَاچو، به‌دَلِيَاچو.
 سَكْتَه قَلْبِيَّةٌ: مَوْتٌ / دَل وَه‌ستان، به‌لادا هَاتَن.
 قَلْبًا وَ قَالِبًا / به‌دَل وَ گِيَان.
 تَقَلَّبَ: تَحَوَّلَ مَن جَانِبِ اِلَى جَانِبٍ / نَم دبو ئه‌و دبو
 كَرْدَن، ته‌پاو تل، تل دان، گینگله.
 - تَغْيِيرٌ / كَوَّرَان.
 - : عَدَمُ ثَبَاتٍ / بِن‌بَارِي، دودلي.
 تَقْلِبَاتُ الدَّهْرِ / (بِن‌بَارِي)، نَال وَ كَوَّرِي، مه‌ئَس وَ كَوَّرِي)
 رِزْكَار.
 - الْجَوُّ (و الطَّقْسُ) / كه‌ش كَوَّرَان، بِن‌بَارِي كه‌ش.
 اِنْتِقَابٌ: تَغْيِيرٌ / كَوَّرِين، كَوَّرَان، وه‌رگِيَرَان، گه‌رِش، نَخُون
 بونه‌وه.
 - اِجْتِمَاعِي / كَوَّرَانِي كَرْمه‌لَايه‌تی.
 - سِيَاسِي: فِي الْحَكْمِ / رِزْم كَوَّرَان، كَوَّرَانِي
 رَامِيَارِي، كوده‌تا.
 - سِيَّارَةٌ: حَدُوثُ حَادِثٍ / وه‌رگه‌پَان.
 مَقْلُوبٌ: مَعْكُوسٌ / نَم دبو ئه‌و دبو، ناوه‌ژو، به‌روپشت،
 هه‌ل‌اوگه‌پاو.
 - اَعْلَاهُ اسْفَلُهُ / سه‌ره‌و خوار، هه‌ل‌اوگه‌پاو،
 نَخُون.
 بِالْا - : بِالْعَكْسِ / ناوه‌ژو، به‌روپشت، نَم سه‌ره
 ئه‌وسه‌ر.
 بِالْا - : فَوْقَانِي تَحْتَانِي / سه‌ره‌و ژِيَر، نَخُون،
 سه‌ره‌به‌ره‌و خوار، سه‌ره‌به‌ره‌و ژِيَر.

مُتَقَلِّبٌ / مُتَغَيِّرٌ / بِنِ بَارٍ، نَهْ كَرِيْمٌ، دَرِيْبٌ.

- : مُتَرَدِّدٌ / رَاپَا، دُوْدَلٌ.

قَلْبٌ. قُلُوْبٌ. قُلُوْبٌ. كَثِيْرُ التَّقَلُّبِ / بِنِ بَارٍ، زُوْدٌ كُوْبِيْ.

- : مُحْتَالٌ بَصِيْرٌ يَنْقَلِبُ الْأُمُوْرَ / لَهْ كَلَّ زُوْدَلِيْه، بِنِ بَارٍ.

مُنْقَلَبٌ فِي الْجُغْرَافِيَا وَ الْفَلَكِ : مَدَارٌ / خَوْلَكِ.

- شَتُوِي / خَوْلَكِي زَسْتَانِه.

- صِيْفِي / خَوْلَكِي هَاوِيْنِه.

- : مَرَجِعٌ / بِه نَاكِ.

- : اِسْمُ الْمَكَانِ مِنْ اِنْتَقَلَبَ : مَحَلُّ الْاِنْقِلَابِ /

شُوِيْنِي سَهْرُو خُوَارِ بُوْنَهْوَه، سَهْرَاوَه.

قَلْبَابٌ : دَاءٌ اَوْ مَرَضٌ الْقَلْبِ / نَهْ خُوْشِي دَلٌ.

قَلْبِيَّةٌ : الْحِنَطَةُ الْمَسْلُوْقَةُ / دَانُوْلَه، كِه تَه كِرُوْلُو.

قَلْبٌ : قَلْبٌ : جَوْفُ الشَّجَرَةِ / نَاو كِرُوْكِي دَارِ، كِرُوْكِي دَارِ.

- : سُوَارٌ صَغِيْرٌ / بَازَنِي بِچُوْك.

- : حَيَّةٌ بِيضَاءٌ / مَارِي سَبِي، سَبِي مَارِ.

قَلْحٌ :

قَلَحَتْ. قَلَحَتْ اَسْنَانُه : كَانِ بَاسْنَانُه قَلْحٌ / دَانِي بِه لَتَمِي

كِرْتَبُو، دَانِه كَانِي زَهْرُد بُوْبُوْنِ.

قَلْحٌ. قَلْحٌ : صَفْرَةٌ تَعْلُو الْاَسْنَانَ / بِه لَتَمِي زَهْرُدِي

سَهْرِدَانِ.

اِقْلَحٌ : قَلْحٌ / دَانِ زَهْرُدِ، بِه لَتَاوِي.

قَلْحٌ : الْحَمَارُ الْمُسَنَّ / كَهْرِي پِيْر، پِيْرَه كَهْرِ.

قَوْلَةُ الذَّرَّةِ وَ امثالها : عَرْنُوْسٌ / كَلْكِي كِه تَه شَمَاسِي، كَلَكِ.

قَلْدٌ :

قَلْدُ الْحَبْلِ : فَتْلَةٌ / بَاي دَايَهْوَه، هُوْنِيَهْوَه.

- الشِّيءُ : لُوَاهُ / لُوَلِ كِرْدِ، نُوْشَتَانِيَهْوَه.

قَلْدٌ : وَضِعُ الْقَلَادَةِ فِي عُنُقِه / مِلُوَانَكِي كِرْدِه مَلِ، لَه مَلِي كِرْدِ.

- هُوَ السِّيْفُ : جَعَلَ حِمَالَتَه فِي عُنُقِه / شَمَشِيْرِي كِرْدِ

بِه قَه دِيَا، كِرْدِيَه مَلِي.

- هُوَ مُنْصَبٌ : تُوْلَاهُ / فَهْرَمَانِي كِرْدِه نُهَسْتَقِ، دَاي مَهْرَزَانِ،

كَارِي پِيْن سَبَارِدِ.

- هُوَ الْأَمْرُ : فَوَضَهُ اِلَيْه / سَهْرِيْشَكِي كِرْدِ.

- هُوَ فِي كَذَا : تَبِعَهُ مِنْ غَيْرِ تَأْمَلٍ / پِه پِيْرَهْوِي كِرْدِ،

لَاسَايِي كِرْدِهْوَه، چَاوِي لَه كِرْدِ.

- : زَيْفٌ. زُوْدٌ / قَه لَبِي كِرْدِ، لَه سَهْرِي دُرُوْسْت كِرْدِ.

- بِقَصْدِ السَّخْرِيةِ : لَمَّصٌ / دَهْمِي لِي خُوَارِ كِرْدِهْوَه،

لَا قِرْتَبِي پِيْن كِرْدِ.

تَقَلَّدَ : لَبَسَ الْقَلَادَةَ / مِلُوَانَكِي لَه مَلِ كِرْدِ.

- الْأَمْرُ : تُوْلَاهُ / دَامَهْرَزَانِ، كَارِي دَهْسْت كِهْوَتِ.

- السِّيْفُ : وَضِعَ حِمَالَتَه فِي عُنُقِه / شَمَشِيْرِي (كِرْدِ)

بِه قَه دَا، كِرْدِه مَلِ)، حَه مَآيَه لِي كِرْدِ.

- السَّلَاحُ : حَمَلَ السَّلَاحَ / چَه كِي (لَه خُوِي دَا، هَه لِي كِرْتِ).

- بَقْلَانٌ : قَلْدَهُ / پِه پِيْرَهْوِي كِرْدِ، لَاسَايِي كِرْدِهْوَه.

قَلَادَةٌ : عَقْدٌ / مِلُوَانَكِ، كِه رِدَن بَه تَدِ، خَه نَاوَكِ.

قَلِيْدٌ : مَقْلُوْدٌ / مَقْتُوْلٌ / بَادِرَاوِ، هُوْنِرَاوَه.

تَقْلِيْدٌ : اِتِّبَاعٌ / شُوِيْنِ كِهْوَتِنِ، پِه پِيْرَهْوِي كِرْدِنِ، لَاسَايِي

كِرْدِهْوَه، بِه دُوَادَا چُوْنِ، چَاوَايِ كِرْدِنِ، چَاوَايِ كِهْرِي.

- الْمُنْصَبُ اَوْ السُّلْطَةُ : تُوْكِيَه / دَامَهْرَزَانِ،

پِيْن سَبَارِدِنِ، دَه سَهْلَاتِ وَ هَر كِرْتِنِ.

- : هُوَ مَا اِنْتَقَلَ اِلَى الْاِنْسَانِ مِنْ الْاَقْدَمِيْنِ /

پِه پِيْرَهْوِي كُوْنِ كِرْدِنِ، لَه سَهْرِي پِيْ وَ شُوِيْنِي كُوْنِ رُوِيْشْتِنِ،

نَهْرِيْتِ.

- : شَيْءٌ مَقْلُوْدٌ / لَه سَهْرِ دُرُوْسْت كِرَاوِ، لَاسَايِي كِرَاوِ.

- : مَقْلُوْدٌ : مَرْيَفٌ / قَه لَبِ، لَه چُو.

تَقْلِيْدِي : نَقْلِي. مَا خُوْدُ بِالسَّمَاعِ / بَاوِ، مُوْدَه، قَاوِ.

مَقْلُوْدٌ : مَقْلَادٌ / مِفْتَاحٌ / كَلِيْلٌ.

مَقَالِيْدُ الْأُمُوْرِ : تَمَشِيَةُ الْأُمُوْرِ / بِه پِيْرَهْوَه رِيْتِي كَارُوِيَارِ،

كَارُوِيَارِ بِه پِيْرَهْوَه بَرْدِنِ.

ضَاقَتْ مَقَالِدُهُ اَوْ مَقَالِيْدُهُ : ضَاقَتْ عَلَيْهِ الْأُمُوْرُ /

سَهْرِي لِي تِيْكِ چُو، شِيْرَزَه بُو.

الْقِي اِلَيْه مَقَالِيْدُ الْأُمُوْرِ : فَوَضَّهَا اِلَيْه / سَهْرِيْشَكِي

كِرْدِ، بِه رِيْرَسِيَارِي خَسْتَه نُهَسْتَقِ.

تَقَالِيْدٌ / نَهْرِيْتِ.

عَادَاتٌ وَ تَقَالِيْدٌ : الْمَاخُوْدُ مِنَ السَّلْفِ وَ الْاَقْدَمِيْنِ /

دَابِ وَ نَهْرِيْتِ.

قَلَسٌ :

قَلَسٌ : خَرَجَ مِنْ بَطْنِه اِلَى فَمِه طَعَامٌ اَوْ شَرَابٌ /

مِيْلَنْجِي دَا، مِيْتَايَهْوَه، رَشَايَهْوَه، قَوْلَبِي دَا.

- تَ نَفْسُه : غَشَّتْ / دَلِي تِيْكَه لِي مَاتِ.

- الْاِنْتَاءُ : فَاضٌ / پِرَبُو، لِيْسِ رُوْدَا، سَهْرِي كِرْدِ، سَهْرِيْزِي

كِرْدِ.

- رَقَصَ فِي غَنَاءٍ / هَلْ پِهِ پِي، سَه مای کرد له سه ر
 گُورانی، سو پید ا.
 قَلَسَ: اِنْحَنَى. سَجَدَ / چه مایه وه، کِرِنوشی برد،
 دانه ویه وه، نوشتایه وه.
 - لَهُ: وَضَعَ يَدَهُ عَلَى صِرْفِهِ / دهستی به سنگه وه بُو
 گرت.
 - : اِسْتَقْبَلَ بِالْغِنَاءِ وَ الرَّقْصِ / پِیشوازی کرد به
 سه ماو گُورانیه وه.
 - لَهُ: اَلْبَسَهُ الْقَنْسُوَةَ / کلاوی له سه رکرد، کلاوقچی
 له سه رنا.
 قَالِسَ: الَّذِي حَرَجَ الْقَلَسَ مِنْ حَلْقِهِ / هیلنج دهر،
 رشاوه، قولب هین.
 قَلَسَ: قِيءَ / نِيلنج، هیلنج، رشانه وه، قولب.
 تَقْلِيسُ: تَرْجِيعُ الطَّعَامِ مِنَ الْمَعْدَةِ اِلَى الْفَمِ / هیلنج
 دان، نِيلنج دان، رشانه وه.
 قَلَصَ:
 قَلَصَ. تَقَلَّصَ الظِّلُّ: اِنْقَبَضَ / سِيبَه رگه پایه وه،
 کشایه وه.
 - : اَلثَّوْبُ: اِنْكَمَشَ / کِرْ بُو، کِرْ بُو، چره
 یه ک، ته سک بوه بوه.
 قَلَصَ: قَبِضَ / کِرْ بُو، هینایه وه یه ک.
 تَقَلَّصَ: ضِدُّ تَمَدُّدٍ / کِرْ بُو، هاتنه وه یه ک، چونه یه ک،
 هه لَ قِرْچان.
 مُتَقَلَّصٌ: مُنْكَمِشٌ / کِرْ بُو، کِرْ بُو، هه لَ قِرْچاو.
 قَلَطُ:
 قَلَطُ: اَذْرَةُ. فَتَقُ / قَوِي، ورگه پو ست.
 قَيْلَاطُ: مُنْتَفِخُ الْخَصِيَّةِ / قَوِي، گون ناوساو.
 قَلَعُ:
 قَلَعُ. اِقْتَلَعُ. اِنْقَلَعُ: اِسْتَنْصَلَ. اِبْتَزَعَ مِنْ اَصْلِهِ /
 دهری هینا، هه لَ کَ نَد، هه لَ کَ نِشَا، هه لَ کَ نَرَا، دهره ات.
 - : عَزَلَ / دهری کرد، لای برد، دهستی له نِش کِشایه وه.
 - : ثَوْبُهُ: نَزَعَهُ / دای که نَد.
 اَقْلَعُ الْمَرْكَبُ: اِبْحَرُ / کوهه (رِی، رِی) دهریا، دهریا گری.
 - : عَنِ كَذَا: كَفَّ عَنْ تَرْكٍ / وازی له هینا، دهستی
 له هه لَ گرت.

قَلَعُ. اِقْتَلَعُ: اِسْتَنْصَلَ / هه لَ کَ نَدن، هه لَ کَ نِشَان،
 دهره هینان، دهره کِشَان.
 - : فَاَسَ صَغِيرَةً مَعَ الْبِنَاءِ / ته شری.
 - : وَعَاءٌ يَكُونُ فِيهِ زَادُ الرَّاعِي / تانه به ره.
 - : قَلْعُ السَّفِينَةِ: شَرَاعُهَا / چارو که ی که شتی.
 قَلَعُ: لَا يَثْبُتُ / شله په تن، له ق.
 - : بَلِيدٌ / گیل، گه مره.
 تَقْلِيعُهُ: بَدَعَةٌ / تازه (بابه ت، داهاتو)، موده.
 قَلْعَةٌ: حِصْنٌ كَبِيرٌ / قه لآ، که لآ، که لات.
 - : رُحٌ فِي الشَّطْرِئِجِ / قه لآی شه تره نج.
 قَلْعَةٌ: صَخْرَةٌ تُنْقَلَعُ عَنِ الْجَبَلِ مَنفَرَدَةً / ناویر.
 مَقْلَعُ الْحِجَارَةِ: مَكَانٌ قَلَعَ الْحِجْرَ / کانه به رد.
 مَقْلَعُ: مِغْجَانٌ. آتَةٌ تُرْمَى بِهَا الْحِجَارَةُ / به رده قانی،
 قورچه قانی.
 - : آتَةٌ حَرِبٌ قَدِيمَةٌ / هاویر هه ر.
 قَلَاعُ: بَثْرَاتٌ فِي جِلْدَةِ الْفَمِ وَ اللِّسَانِ / زبیک ی
 ناوده م، پیرزیک ی ناوده م.
 الْحَمَى الْقَلَاعِيَّةُ: مَرَضٌ تَغْفَنُ الطَّلْفُ / شله که، ته به ق.
 قَلْعَطَةٌ: شِدَّةٌ جُعُودَةُ الشَّعْرِ / قزلول.
 مَقْلَعُطٌ: شَدِيدُ الْجُعُودَةِ فِي الشَّعْرِ / قزلول.
 قَلْفُ:
 قَلْفُ الشَّجَرَةِ: نَزَعُ قَشْرِهَا / تو یکه که ی لَ کَ رده وه،
 پاک ی کرد.
 - : الْقَلْفَةُ: قَطْعُهَا. خَشَنٌ / خه ته نه ی کرد، سونه تی
 کرد.
 - : قَلْفَ السَّفِينَةِ: حَشَا مَا بَيْنَ الْوَاحِيهَا / ناخنی،
 قیری (تن هه لَ سو، تن ناخنی).
 قَلْفٌ: قَلَاةُ الشَّجَرِ. قَشْرٌ أَوْ لِحَاءُ الشَّجَرِ / تو یکه ی
 دار.
 قُلْفَةٌ: قُلْفَةٌ: جِلْدَةُ عَضْوِ التَّنَاسُلِ / پِست ی چوک،
 چه رمی کیر.
 اَقْلَفٌ: غَيْرُ مَخْتُونٌ / خه ته نه کراو.
 قَلِقُ:
 قَلِقُ. اَقْلَقَ الشَّيْءَ: حَرَّكَهُ / جولانی، بزوانی، له قی کرد
 قَلِقٌ: اِضْطَرَبَ وَ اِنزَعَجَ / په شوکا، شپرز ه بو، شیوا.

اَقْلَقَ: از عَج / بیزار، هراسان، و هراس، جارس،
 شپرده‌ی کرد، سهری (کرده سهر، ای‌تسه‌ند).
 قَلَقَ: اِضْطِرَاب / په‌شوکان، شپرده بون، شیوان.
 - : مَلَل / بیزاری، نارام نه‌مان، بی‌نارامی، وه‌رس بون.
 - : الفِكر / ضجر و اِرتباك و هموم / دودلی، پارایی،
 دل‌پاوکی، سنو دو کاری.
 قَلِقَ: مُضْطَرِب / شپرده، شیواو.
 - : قَلِيل الصبر / بی‌نارام.
 - : غیر ثابت / له‌ق، مؤله‌که، نه‌جولنی.
 قَلَمَ: قَلَمُ الْأَظْفِيرِ وَ الْحَوَافِرِ: قطع منها / لیتی بری،
 نینوکی کرد، سمی تاشی.
 - : الشجر: شَدَب / مه‌لی پاچی، سه‌ریوتی کرد.
 - : قطع / بری، دای‌دا، تاشی.
 اَقْلَمَ: عَوْدَةُ الْمَنَاخِ / رای‌هینا، ناوومه‌وا رای‌هینا.
 تَأَقْلَمَ: تَعَوُّدُ / راهات.
 قَلَمَ: يِرَاعَةُ / خامه، پین‌نوس، قه‌لم.
 - : حَبْر / پاندان، قه‌لم نوچ، نوچ.
 - : رصاص / قه‌لمی (ره‌ش، قورقوشم).
 - : كَوْبِيه / قه‌لمی (قوپیبه، مؤر).
 - : خيط. عُضْوُ التَّائِيثِ فِي الْنَبَاتِ.
 - : حديد / قه‌لمی ناسن.
 - : للزرع / تول، شول، قه‌لم.
 زَلَّة - / مه‌لی خامه.
 بال - العريض: صِرَاحَةٌ / بین پیچ و په‌نا، له‌پو،
 ناشکرا، ره‌پ و راست.
 قَلَامَةٌ: ما سقط من الشيء المقلوم / ته‌لاش.
 قَلَامَةُ الْأَظْفِيرِ: قَصَاصَةٌ / نینوکه‌که ره.
 قَلَمًا (قَلَّ مَا): نادراً / زود‌که‌م، به‌ده‌گه‌من.
 تقلیم الاظفیر و الحوافر: قطع / نینوکه‌کردن، سم تاشین.
 - الشجر: قطع بعض اطراف الشجر / شیخه‌ل
 کردن، مه‌ل‌پاچین، سوک کردن، تول برین.
 مَقْصَدُ الْ - / مه‌تستی دار برین و مه‌ل‌پاچین و تول برین.
 مَقْلَمُ: مَقْلُومُ الشَّجَرِ / مه‌ل‌پاچراو، برراو.
 - : للأظفیر و الحوافر / کراو، برراو، تاشراو.
 - : مَخْطَطٌ / مِثْلُ مِثْلٍ، شیرداحی.

مِقْلَمَةٌ: وعاء القلم / قه‌لم دان.
 اِقْلِيمٌ: منطقة / مه‌ریم، ناوچه، دیار، ئیقلم.
 - : مَنَاخ / ناوومه‌وا.
 اِقْلِيمِي: القائل بمذهب الاقليمية / ناوچه به‌رست.
 مجلس - / نه‌نجومه‌نی مه‌ریم.
 اِقْلِيمِيَّةٌ: مذهب التجمعات في الإقليم / ناوچه
 به‌رستی.
 قلن: قَلْنَسَةُ: البسه القلنسوة / ته‌پله‌ی کرده سهر.
 تَقْلُنْسُ: لبس القلنسوة / ته‌پله‌ی له‌سهر کرد، کلاو
 قوچی له‌سهر کرد.
 قَلْنَسُوةٌ: نوع من ملابس الراس / ته‌پله، کلاو،
 کلاوقوچ.
 - : المعدة الثالثة في المجترات / کلاوقازی.
 قلی: قَلِي: قَلَا اللَّحْمَ: حَمَرَ. اَنْضِجَ / سوری کرده‌وه،
 کولانی.
 - : الحَمَصُ: حَمَصُ / برژانی.
 - : قَلِي: اَبْغَضُ / خَوْشِ نه‌ویست، رقی
 ای‌بو‌ه‌بو‌ه.
 قَلِي: قَلُو: تَحْمِير. حَمَصُ / سوره‌وه کردن،
 سورکردنه‌وه، برژانن.
 مَقْلِي: مَقْلَاةٌ: وعاء القلي / تاوه.
 مَقْلِي: مَقْلِي: مَقْلُو: مَشْوِي. مَحْمَصُ / برژاو، سوره‌وه
 کراو، کولاو.
 قَلْوِي: له خصائص قلوية / تفتی، تفت کراو، تفت.
 قَلِي: قَلِي: قَلُو: حَامِض. حَرِيفُ / تفت، ترش.
 قَلِيل (فِي قَل) قَمَار (فِي قَم) قَمَاش (فِي قَمِش)
 قَمَامه (فِي قَم)
 قَم: قَمٌ: كُنَسٌ / گسکی دا، جاپوی دا.
 - : ما على المائدة: اكله / ماشیه‌وه، خواردی.
 - : جَفُ / وشک بو‌ه‌وه.
 قَمَمٌ: جَفَفُ / وشکی کرده‌وه.
 قَمَامَةٌ: كُنَاسَةٌ / گسک دراو، خزل، جاپو دراو.

قَمَّةٌ: أعلى كل شيء / لوتکه، بان، سر، تپله، مله، پۆپه، سهره پۆپه، قوچکه.

- الراس / تپله سر.

ال - النامية / پژان، سهرتوز.

مَقْمَةٌ: مَكْسَةٌ / گسک، چارو.

قَمْقَمَةٌ: قنينة ماء الورد / گولاو (دان، پرژین).

قَمَح:

قَمَحٌ: حُطَّة. بُرّ / گهم.

سُنْبُلَةٌ - / گوله گهم.

قَمْحَةٌ: حَبَّةٌ قَمَحٍ / دهنکه گهم.

قَمَد:

قَمُدٌ: قَمَادٌ: غليظ / نهستور.

أَقْمَدٌ: طويل و ضخم العنق / مل درژو نهستور، مل

هو.

قَمَر:

قَمَرٌ: قَامَرٌ: لعب الميسر / قوماری کرد، گهمه و یاری کرد.

قَمَرٌ: تَحْيِيرٌ بَصْرَةٌ من الثلج / لم يبصر فيه / چاری

ریشکه و پيشکه ی کرد، له به فرا ناوی چاری زوی،

نه بیینا.

تَقَامَرُوا: تَرَاهَنُوا و لعبوا في القمار / قوماریان کرد.

أَقْمَرُ اللیل: أضواء بنور القمر / بو به مانگه شهو.

قَمَارٌ: مَقَامَرَةٌ: مَيْسَرٌ / قوما، قوما رکدن، یاری.

مُقَامِرٌ: الذي يلعب القمار / قوما کر، قوما چی.

- محترف. - كثير المعرفة بالقمار / لاجلاج.

مَقْمَرٌ: مَقْمَرَةٌ: محل القمار / قوماخانه.

قَمَرٌ: تَحْيِيرٌ البصر من الثلج / چاوپیشکه و پيشکه

کردن له به فودا.

- : الكوكب النّير المعروف / هه یفی، مانگ.

- : كل نجم يدور حول سيار / هه یفی، نهستیره،

ههستیره.

- الدين: معجون المشش / نانه قه یسی، شلان،

شلانه.

ضوء ال - : نور القمر / روناکی مانگ، تریفه.

لَيْلَةٌ مُقْمَرَةٌ و مُقْمَرٌ: يُنيرها القمر / مانگه شهو، شهوی

تریفه دار.

قَمَرِيٌّ: متعلق بالقمر / مانگ په رست، هه یفی په رست.

شهر قَمَرِيٌّ: الشهر الهجري / مانگی هه یفی.

الحروف القَمَرِيَّةُ. أربعة عشر حرفاً تظن معها في

اللفظ لام (ال) كما في (القَمَر) بيتي هه یفی، نه

بيتانه له زمانی عه ره بییدا چواره دن که وشه ی لامی (أل)

دهنگداره و نهوی تری وهکو (القمر).

القمران: الشمس و القمر / خوزو هه یفی، زوزو مانگ.

قَمَرِيَّةٌ: عَرِيشٌ / که پر.

قَمَرِيٌّ: ضرب من الحمام / قومری.

قَمَر:

قَمَرُ الشیء: اخذه باطراف اصابعه / به نوک یا سهری

به نجه گرتی.

- : وَثَبَ بِحَفَّةٍ / قونه ی کرد، هه ل قونا، هه ل قونی.

تَقَمَّرَ في مَشِيهِ / به قونه نه زوی، قونه ی کرد، قونه قونی

کرد.

قَمَس:

قَمَسٌ: قَمَسٌ / نقومی کرد، نقوم بو، له ناوی هه ل کیشا.

قاموس: بحر عظیم / ده ریا، توفیانوس، زه ریا.

- : مُعْجَمٌ / فهرهنگ.

قَمَش:

قَمَشٌ. قَمَشُ القماش: جَمْعُهُ / کزنه و پیرو بیتالی

کوزکرده وه، شپوشیتالی لیکدا.

قَمَشٌ: الرديء من كل شيء / گهنگ، چروک، خراب،

پاتال.

قَمَاشٌ: سَقَاطٌ: نَفَايَةٌ / گهنگ، پیسی، پوخله.

- الناس: رذائلهم. اوباشهم / هه چی و په چی،

ناکاس.

- الديت. امتعته / که لویه ل.

- نَسِيحٌ / چنراو، کوتال، قوماش، کالا.

قَمَاشٌ: تاجر اقمشة / بازرگان، کوتال فروش.

قَمَص:

قَمَصٌ. قَمَصٌ: وَثَبَ و نَفَرٌ / هه ستایه سه ری و رای

کرد، هه لی تیزان، فجوی کرد، تیبی نه قان، بوی

دهرچو.

- منه: نَفَرٌ و اعرض / خوی راپسکان، له دهستی

دهرچو، فرته ی کرد، ده ره ی ری.

- الفرس و غيره: رفع يديه و عجن برجليه/

سمكزلی كرد.

قَمَصٌ: البَسَمَ قَمِيصًا/ كراسى كرده بهرى.

تَقَمَّصٌ: لبس قميصاً/ كراسى له بهر كرد.

- ت الروح: اِنْتَقَلَبَ مِنْ جَسَدٍ اِلَى جَسَدٍ/ گيان

چوه له شينكى ترهوه.

- شَخْصِيَّةٌ فَلَانٌ/ خَزَى (كربه... خسته پيستی...).

قَمَصٌ: ركض/ هَلْ تِيزَانُ، راكردن، تَرْتَه قَان.

قَمِيصٌ: الدَابَّةُ تَقْمَصُ بِصَاحِبِهَا/ ولاخى هَلْ تِيزَان.

- : مَا يُلبَسُ عَلَى الجِلْدِ/ كراس، ژيكراس.

- : غِلاَفٌ. غِشَاءٌ/ بهرگ، پيستی.

- : القَلْبُ: غِلاَفُ القَلْبِ/ پيستی دل، كيسهى دل،

لدان.

قَمَوصٌ: اسد/ شير.

- : قَلِقٌ لَا يَسْتَقِرُّ/ لَق.

- الحَنْجَرَةُ: كَذَابٌ/ دروژن.

تَقْمَصُ/ خُوْكُوْرٍ، كُوْرِيْن.

قَمَط:

قَمَطًا. قَمَطًا: شَدِيْدِيَّةٌ وَ رَجْلِيَّةٌ/ پيچايه وه، قوماتى

كرد، كردى به مه لوتكه، قوناخهى كرد.

قَمَاطٌ: حَبْلٌ يَقْعَطُ بِهِ/ به تى ده سرازه.

- : خَرِيْقَةٌ تُلْفُ الصَّغِيْرَ إِذَا شُدَّ فِي المَهْدِ/

ده سرازه.

- : قَمَاشٌ يُلْفُ بِهِ الطِّفْلُ/ قومات، قوناخه.

قَمَاطٌ: اللِّصُّ/ دن.

قَمَاطَةٌ: حِنَاكٌ/ مل به سنى تاوان بار، چه له مه.

قَمَطْرٌ. قَمَطْرٌ: حِرَاةُ الكِتَابِ/ كتيبدان، كتيبخانه.

- : خَشْبَةٌ تُجْعَلُ فِي أَرْجْلِ المَجْرَمِيْنَ/

پابه سنى تاوان بار، كوت.

قَمَع:

قَمَعٌ. قَمَعٌ: صَوْرَةٌ عَمَّا يُرِيدُ/ بن دهنكى كرد، دم

كوتى كرد، وازى بن لئ هيتنا.

- : قَهَرَ. أَخْعَدَ/ داي مركانه وه، كوزانيه وه، كهى كرد.

- : الثَّوْرَةُ/ شوپشه كهى دامركانه وه، كوزانيه وه.

قَمْعٌ: كَنِيحٌ/ دامركانه وه، دامركانه وه، كوزانه وه، كپ كردن.

- الشهوات: إِمَانَةُ النَفْسِ/ ناره زو مرانن، كپ كردن،

خُوْكُوْرَتِن.

- . قَمْعٌ. قَمْعٌ: آتَةٌ تَوْضَعُ عَلَى فَمِ الإِنَاءِ/ رهحه تى.

- . - . الثَّمَرَةُ: سَوِيْقَةُ الثَّمَرَةِ/ فنچك.

- . - . الخِيَاطَةُ: كَشْتِيَاَتٌ/ نهنگوستيله،

نهنگوستيلهى درومان.

- . - . السَّجَارَةُ: عَقَبٌ/ ناغزه، قنگه جگه ره.

- . - . الشُّكْرُ: قِطْعَةٌ/ كلو شه كر.

- . - . : دَوَاءٌ. لُبُوسٌ لِلْمَسْتَقِيْمِ/ شاف.

قَمَل:

قَمَلٌ. قَمَلٌ رَأْسُهُ: صَارَ ذَا قَمَلٍ/ نه سپن، (تتى دا، دايه

سهرى، ي هَلْ هَيْتَا).

- . تَقَمَّلَ الرَّجُلُ: سَمَنَ بَعْدَ هِزَالٍ. بَدَأَ السِّمْنَةَ

فِيهِ/ قه له بو، گوشتى گرت.

- بطنه: ضَخْمٌ/ ورگى كرد، ناوسا، ورگى ذل بو.

قَمَلٌ: حَشْرَةٌ مَعْرُوفَةٌ/ نه سپن، سپن، سپه.

- العانته: نَوْعٌ مِنَ القَمَلِ/ چنگنه.

- النَبَاتُ/ ماڤئ، نه سپنى روهك، موروله.

قَمَلَةٌ: وَاحِدَةٌ القَمَلِ/ نه سپنيهك.

قَمَلٌ. مَقْمَلٌ: كَثُرَ عَلَيْهِ بالقَمَلِ/ سپن ون، نه سپياوى،

نه سپنياوى، نه سپن ون.

قَمَلٌ. تَقَمَّلُ: إِصَابَةُ القَمَلِ/ نه سپن تى دان.

مَقْمَلٌ: مَنْ إِسْتَعْفَنَى بَعْدَ فَقْرٍ/ تازه ده وله مه ند، تازه

پياكه وتو، نه ديو بدى.

قَمَن:

قَمَنٌ. قَمَنٌ. قَمِيْنٌ: جَدِيْرٌ/ لئ هاتو.

قَمِيْنٌ. قَمِيْنَةٌ: تَوْنُ الحَمَامِ/ تونى حه مام، تون.

- : الجير. الكلس/ كورهى گه چ و قسل.

- : الطوب/ كورهى خشت.

قَن:

قَنَّ القَوَانِيْنَ: شَرَعَ أَوْ سَنَّ القَوَانِيْنَ/ ياساى (دهر كرد، دانا).

- : حَدَدٌ/ دياردى كرد، بريه وه.

إِقْتَنَ: إِتَّخَذَ قَنًا/ (بهنده، كزيله، مسكئن، پياوى

راگرت.

قانون: مَجْمُوعَةُ الشَّرَائِعِ وَ النُّظْمِ/ ياسا.

- : مَقْيَاسٌ كُلُّ شَيْءٍ/ نه اندازهى هه مو شت.

- نظام مُنْعَع / رژیمی (ناسایی، پهیره وی کراو).
- مدنی / یاسای شارستانی.
- الأحوال الشخصیة / یاسای کاروباری کهایه تی.
- العقوبات / یاسای سزادان.
- الجزائی / یاسای سزایی.
- البلاد / رژیمی ولات، یاسای ولات.
- آلة من آلات الطرب / قانون.
- واضع ال - / یاسا (دانه، دهرکه).
- خاضع ل - / یاسا ئی گریته وه.
- لایسری علیه ال - / یاسا نای گریته وه.
- قانونی: شرعی / یاسایی، به پیئی یاسایه.
- صحیح: نافذ / رهوا، راست.
- مُنْتَظَم / ریک و پیک، له سره نه اندازه.
- مُتَشَرَع / یاسازان، بسپوری یاسا.
- تقنین: تشریع وضع القوانین / یاسا دهرکردن، یاسادانان.
- مُقَنَّ: مُشَرَع. واضع القوانین / یاساده رکر، یاسادانه.
- قُن الدجاج: کُم. ماواه / کولانه.
- القمیص: کُم / سه رقول، دهم قول، سه رده ست.
- قُنَّة: الجبل الصغیر / گرد، ته پوژکه، شاخی بچوک، ته په، زورگ.
- قُنَّة الجبل: قُلَّة الجبل / سه ر چاخ، لوتکه، پوپه.
- کل شیء: اعلاه / سه، بان، به شی سه ره وه.
- قُن: عبد الارض / کزیله، به ند، مسکین.
- قُنُونَة: قَنَانَة / عبودَة / کزیله یی، بهنده یی، مسکینی.
- قُنُونِيَّة: رُجَا جَة / شوشه، بوتل، قاپ.
- قُنْب: قُنْب. تَقْنَب: دَخَل / چوه ناوی.
- الکرَم: قطع عنه ما یؤذی حمله / هه ئی پاچی، سوکی کرد، بپی.
- اقْتَب: اسْتَحْفَى من غریم (و ذی سُلْطَة / هه لات، خوی (شارده وه، ون کرد)، فیراری کرد.
- قَنَب: قُنْب: نبات الکتاب / گوش.
- قُنْبُر: قُنْبُرَة: طائر / کلاوکوره.

- قُنْع: غلاف زهر النبات. وعاء لحفظ السنبُل / خونچهدان.
- الرجل القصیر الخیس / کرته بالای بن نابو.
- قُنْبُل: طائفة. جماعة / گله، کومه، دهسته، چند کسبک.
- قُنْبُلَة: قَدِيْفَة / موشه، بومبا، نارنجوک.
- المدفع / گولله توپ، موشه ک.
- الید / نارنجوک.
- الطائرة / بومبا.
- ذرّیة / بومبای نه توم.
- حارق / بومبای سوتینه ر.
- قنن:
- قننت. اقننت: تَخْشَع لله و اطاع / خوی تهرخان کرد بو خواپه رستی.
- قانت: مُخْشَع / خواپه رست.
- قنوت. امرأة قنوت: مطیعة لزوجها / گوی رایه لی میرد.
- قند:
- قننن: قننُس / کلب الماء / سه گی ناری، سه گلاو، سه گاو.
- قندیل: مصباح / چرا، قوتیله، چاروک، لاله، له مپا.
- قنص:
- قنص. اقنص: قنص / إسطاد / راوی کرد، شکاری کرد، نیجیری گرت.
- قنص. اقنص: صید / راو، شکار.
- قنص. قنص: مصید / نیجیر، راوکراو.
- قنص. قنص: صیاد / راوچی، راوکر، نیجیره وان، شکارچی، نه نگاوتنه.
- قنصَة الطیر: قنصَة: المعدة الثانية للطیر / سیفه توره.
- قنصل: مُعتمد دولة فی دولة اخرى / کونسل.
- قنصلیة: مقام القنصل / کونسلخانه.
- قنط:
- قنط. قنط. قنط: قنط / نائومیدی بو، ره نج به یا بو، بن هیوا بو.
- قنط. اقنط: ایأس / نائومیدی کرد، ره نجی به بادا، بن هیوا کرد.
- قنط. قنط باس / نائومیدی، ره نجهری، بن هیوا یی.

قَانِطٌ قَنُوطٌ. بَانِسٌ. مَقْطُوعُ الرَّجَاءِ / نَاثُومِيْدٌ،
رَه نَجَه پَرُو، بِيْن مِيَوَا.

قَنْطَرٌ: مَلِكٌ مَالًا كَثِيْرًا / رَوِي (هه بُو، بِيْكَو مَنَا)، سَامَانِي رَوِي
بُو.

قَنْطَارٌ: عِيَارٌ وَ زَنْ / كِيْنَتَارٌ، ٤٤، ٩٢ كَنَم.

قَنْطَرَةٌ: جِسْرٌ مَقْطُوعٌ. مَائِيْنِي عَلِي الْمَاءِ لِلْعِيُوْر /
پِرِد، پِرِدِي تَاق.

قَنْعٌ:

قَنْعٌ: اِقْتَنْعٌ. رَضِي / قَائِلِي بُو، رَازِي بُو، لَاس بُو، سَازِي بُو.

— : اَدْعَانٌ / مَلِي دَرِيژ كِرِد، مَلِي دَا.

قَنْعُ الْوَجْهِ: حَجَبَةٌ بِالْقِنَاعِ / رَوِي پُوشِي.

— : اَقْنَعٌ (رَضِي / قَائِلِي كِرِد، رَازِي كِرِد، لَاسِي دَا،

سَازِي كِرِد، تَاوِي كِرِد، فَرِيوِي دَا.

اَقْنَعُ الْاِيْنَاءِ: اِمَالَةٌ لِيَصِبَ مَا فِيْهِ / لَارِي كِرِدو ه، خَوَارِي
كِرِدو ه.

— بِيْدِيْهِ فِي الصَّلَاةِ: مَدَّهْمَا وَ اِسْتَرَحِم رِبَّهُ /

دِه سَتِي پَان كِرِدو ه.

تَقْنَعُ بِالْقِنَاعِ: لَيْسَهُ لِلتَّنْكَرِ / دِه مَلْمَكِي پُوشِي، مَاسَكِي
پُوشِي.

— ت الْمَرَاةِ: تَفَشَّطَتْ / رَوِي پُوشِي، پِه چِي گِرْتِه و ه.

قَانِعٌ: قَنْوَعٌ. قَنْعٌ: رَاضِي / قَائِلِي، سَازِي، رَازِي.

— : السَّائِلُ الْمَتَذَلُّ / سَوَالَكِر، سَوَالَكِرِي رَسَوَا.

قَنْعٌ: قِنَاعَةٌ. اِقْتِنَاعٌ: اِكْتِفَاءٌ / قَائِلِي، بَه ش كِرِدن.

قِنَاعَةٌ: رِضَاءٌ / قَائِلِي، دَلْ نَاو خَوَارِدنِه و ه.

اِقْتِنَاعٌ: تَصْدِيْقٌ. اِيْمَانٌ / بَاوَه پِر كِرِدن، نَايْن دَارِي، سَه لِمَانْدن.

— : قَنْعٌ: رِضَاءٌ / قَائِلِي، رَازِي بُون، تَاوِي بُون، سَازِي

بُون، نَه رَم بُون.

اِقْنَاعٌ: الْحَمْلُ عَلِي الْقَبُوْلِ / پِيْن سَه لِمَانْدن، مِيْتَانَه رِي،

لَا سَدَان، سَاز كِرِدن، تَاو كِرِدن، فَرِيوَان، نَه رَم كِرِدن.

— : رِضَاءٌ / قَائِلِي، رَازِي بُون.

مُقْنِعٌ: يَحْمِلُ عَلِي الْاِقْنَاعِ / قَائِلِي كِه، سَه لِمِيْنَه ر.

مُقْنِعٌ: مُتَنَكِّرٌ. مَلْتَمٌ / رَوِي پُوشِوَار، دِه مَاح كِرِدو.

قِنَاعٌ: قَنْعٌ: دِرْعٌ / دِه مَلْمَكِي زِيْطِي.

— التَّنْكَرُ: وَجْهٌ مُسْتَعَارٌ / رَوِي گِرِي، مَاسَكِي، دِه مَامَك.

— التَّنْسُتُرُ: بُرْقٌ. خِمَارٌ / رَوِي پُوشِي، پِه چِه.

— الْوَقَايَةُ: صِقَاعٌ / كِه مَامَه، دِه مَهَلْ بِيْن.

كَشْفٌ الـ - : رَفِيعُ السَّتَارِ / رَوِدِه رَخَسْتَن، خُوْنَا شَكْرَا كِرِدن.

قَنْفٌ:

قَنْفٌ: قَنْفٌ: قُبَاعٌ / رِيْشَك، رُوْشَك، رُوْشُو.

رَاسُ الـ - : نِيَابَتٌ / چَاوِيَا زِه.

قَنْمٌ:

قَنْمٌ: قَسْدٌ / بُوْنِي كِرِد، بُوْگَنِي كِرِد، خِرَاطٌ بُو، كِه پُوِي
مَهَلْ مِيْنَا.

قَنْمَةٌ: حُبْتُ رِيحِ الرِّيْتِ وَ نَحْوَهُ / بُوْگَن وَ بُوْگَرِي رُوْن
وَ چِه و رِي، بُوْچِرُو ك.

قَانِمٌ. اَقْنِمٌ. قَنْمٌ: فَاَسْدٌ / بُوْگَن، بُون كِرِدو، كِه پَوَاوِي.

قَنْوَمَةٌ: سَمَكٌ نِيْلِي / مَاسِيَه شِيْنَه.

قَنْوٌ:

قَنْوِي. اِقْتَنْوِي. قَنَا: حَصَلٌ عَلِي / پِه دِيَاي كِرِد، چَنگِي

كِه و ت، دِه سَتِي كِه و ت.

— : اِمْتَلِكُ / بِيْكَو مَنَا، كَرِي كِرِدو ه،

مِه يِه تِي.

قَنْوِي الْقِنَاةَ حَقَرَهَا / جُوْگِي (مَهَلْ كِنْد، لِيْن دَا).

قَنْوِي الْاَنْفِ: اِرْتَفَعُ وَسَطُ قَصْبَتِهِ / نِيْسَقَانَه كِي لَوْتِي
بِه رِيْز بُو ه و ه، لَوْتِي شَهِيْتَانِي بُو.

اِقْتِنَاءٌ. قَنْوٌ. قَنْوَةٌ: قَنْوٌ. مَا اُكْتَسِبَ / دِه سَتَكِه و تَن،

دِه سَتَكِه و تَو، بُون.

قَنْوِيَةٌ. قَنْوِيَةٌ: مَا تَقْتَنِيهِ: اِمْتَلَاكٌ / نِه و ي مِه يِه، مَالٌ وَ
حَالٌ، مَالٌ وَ دَارَايِي.

مُقْتَنِيٌّ: مُكْتَسِبٌ / دِه سَت كِه و تَو، پِه دِيَا كِرَاو.

— بِالْحَرَامِ: مَالِي حَرَامٌ، مَالِي نَا رِه وَا.

قِنَاةٌ: رَمْحٌ / رَم.

— : عُوْدُ الرَّمْحِ / دَار رَم، دِه سَتَكِه رَم.

— : اِنْتَبُوْبٌ: مَجْرِي / بُوْرِي، لُوْه، گُوْنِج.

— : قِنَالٌ. ثُرْعَةٌ / تُوْكِه كِنْد، كِه نَال.

— : قَنْوَايَةُ: مَجْرِي مَاءِ صَغِيْرٌ / نَاوَه پَرُو، چِه م، جُوْگِه،
جُوْبَار، جُوْگَا.

قَانٌ: اِحْمَرٌ قَانٌ: شَدِيْدُ الْحَمْرَةِ / سُوْرِي (خُوِيْنِي،
تَوْر).

— : مُقْتَنٌ: مَالِكٌ / خَاوَه ن، بُو ه، نِه و كِه سَه ي مِه يِه تِي.

اَقْنِيٌّ: مَعْقُوْفٌ / لَار، خَوَار، پِيْچ، چِه مَاوَه، نُوْشَتَاوَه، چِه و ت.

— الْاَنْفِ: لَوْتٌ خَوَار، چِه مَاوَه، لَوْت كِه وَانِي.

قنو البلح: عِدْق / میثوی خورما.

مَقْنَاة: مَقْنُوَة: الموضع الذي لا تطلع عليه الشمس /

نسار، نسی.

قهر:

قَهْرٌ: اخْضَعُ غَلْبًا / دایمرکانه وه، کوزانیه وه، زال بو،

دهستی گرت به سهریا، سرکهوت، به زانی، شکانی.

- : اجْبِرْ / زوری ای کرد، ناچاری کرد.

- : احْزَنْ / دلگیری کرد، دلزاری کرد، دلی شکان،

خه می دایه، پهستی کرد.

قَهْرٌ: اخْضَاعُ / زال بون، سرکهوتن، به زانن.

- : حُزْنٌ / داخ، خه م، خه فته، دلگیری، په ژاره،

پهستی، زوخار، نه ندیشه.

- : قَهْرَةٌ: اجْبَارُ / زور ای کردن، ناچار کردن.

قَهْرًا: جَبْرًا / به زور، به توپزی، ناچاری.

سبب قَهْرِي / هوی ناچاری.

ظروف قَهْرِيَّة / بارودوخی ناچاری.

قاهر: غالب / سرکهوتو، زال، به زین.

- : شامخ / بلند، بهرز، بالا.

قُوَّة قاهرة / هیزی بالا، هیزی شکینتر.

قَهْرَةٌ: اضطرار / ناچاری.

قَهْرٌ: من أسماء الله الحسنى: قدير ذو قُوَّة / به توانا،

به میز.

لا يَقْهَرُ: لا يَغْلِبُ / نابه زین، نه بز.

مَقهور: مَخْضَعُ / به زویو، شکاو، دهردهست کراو.

- : مُجْبِرٌ / ناچار، زور ای کراو.

- : حَزِينٌ / زویر، پهست، خه مبار، په ژاره دار، دل

(تنگ، زار، گیر).

قَهْرٌ: تَقَهَّرٌ: تَرَاجَعُ / کشایه وه، گه پایه وه.

تَقَهَّرٌ: تَأَخَّرَ / اِنْحَطَّ / دواکهوت، به زنی، دایه دواوه،

شکا.

تَقَهَّرٌ: قَهْرِي. قَهْرَةٌ: تَرَاجَعُ / کشانه وه، گه پنه وه،

شکان.

- : تَأَخَّرَ / اِنْحَطَّ / دواکهوتن،

به زین، کول دان.

قَهْفَةٌ: ضَمَكِ بَصَوْتِ عَالٍ / دایه قاقای پیکه نین، قاقای

ایدا.

قَهْفَةٌ: الضحك بصوت عالٍ / قاقای پیکه نین، تریق و

هوی.

قهو:

اقهی: افرط فی شرب القهوه / قاوه ی زور خوارده وه،

سهری کرده سر قاوه خوارده وه.

قَهْوَةٌ: بِنٌ / قاره.

- : مَقْفِي: مَشْرَبُ الْقَهْوَةِ / قاره خانه، چاخانه.

قوب:

قَابٌ: قَوْبٌ: قَوْرٌ. حَفْرٌ / هه لن کولی، کولای، هه لی

که ند.

- : قَوْبٌ / تزیک بوه وه.

قَابٌ: قَيْبٌ: مِقْدَارٌ / بی که میک، چه ند.

علی - قوسین لو قوس: کنایة عن القرب / پیچی

میژه ریکه، وه که به کوردی ده لئین هه موی دو هه نگاره.

قوب: فَرَحٌ / جوجه له، جوجک.

قویاء: قُوِيَةٌ: داء الجسد يتقشر منه الجلد / وشک

هه لاتوی پیست، قلیشانی پیست.

قوت:

قات. اقات. قَوْتُ: اطعمَ غَدِي / به خیتی کرد،

نانی دایه، خواردن دایه، خوراکی دایه.

اِقْتَات. تَقَوَّتْ بالشهيء: اَكَلَهُ / خواردی، شتی خوارد،

قنیاتی پین کرد.

- : - الشهيء: اِتَّخَذَهُ قوتًا / پیی زیا، کردی به قنیات.

قوت. قیت. قیته: طعام / خوارده مانی، خوراک، خورشت.

مُقیت. مَعْدٌ / تیرکه، تیره خور، زه م.

قوح:

قاح. قَوَّحَ البيت: كُنْسَهُ / گسکی دا، پاکی کرده وه،

مالی

- : تَقَوَّحَ الجرح: تَوَّمٌ / نارسا، هوی کرد.

قاحة الدار، ساحة الدار / حوشه.

قود:

قاد. قَوْدٌ اِقْتَادٌ: وَجَهٌ. اِرْتَادٌ / رابه ری کرد، به پیوه ی

برد، پیشه نگ بو، پیشه وایی کرد.

- : - : مَشَى فِي الامام / له پیشه وه

نه پیویشته، پیشه نگ بو.

إِنقَاد. إِقْتَاد: وَجْهٌ / به پیوه برا، رابه ری کرا، ناراسته کرا.

- له: اذْعَن / به پیره وی کرد، به گوئی کرد، ملی بؤدا.
قائد: مُرْشِد / رابه، به پیوه بهر.

- رئیس: زَعِيم / پیشهوا، فرمان رهوا، سرۆک، که لانتته.

- الجیش / سوپاسالار، قوماندان، سرله شکر.

قَيْد: قَيْد: سِلْسِلُ الْإِنْقِيَاد / رام، زو هؤگر نه بن، ته پؤ، دهسته مۆ.

قُوود: اقُوود: سَهْلُ الْإِنْقِيَاد / به ناسانی (نه بری) به پیوه، رام نه کرئی، دهسته مویه.

قيادة: قُوود: إِرْشَاد / رابه ری، راندن، به پیوه برندن.

- عمل القائد / پیشهوا بی، سرۆکابه تی، فرمان داریتی.

مَقُوود: قِيَاد / جلهو.

- الحصان / هوسار، لغاو جلهو.

إِقْتِيَاد: اذْعَان / مل دان، خۆبه دهسته وه دان، مل شوژی، تاروبون، گوئی رابه لی.

قيد: قاد: قَدْر. مِقْدَار / بر، چند.

- مَسَافَة / ماوه.

- اصْبَح: قَدْر اصْبَح / په نجه یه ک، نه منده ی، په نجه یه ک.

- اَنْعَلَة: قَلِيل جَدًا / زۆر کم، تۆزۆک.

مَقُوود: مُنْقَاد: مُسَيَّر / به پیوه براو، رابه ری کراو.

قُوَاد: دَبُوْث / گهواد، دهویت.

قُوود: عَمَل الْقُوَاد / گهوا بی، گه وادی، دهویتی.

قور:

قار: مَشَى عَلَى اطْرَافِ قَدَمِيهِ / له سر نوکی په نجه رۆی، بن خشپه.

- قُوْر عَيْنُهُ: فِقَاها / چاوی (ده رهینا، هل کۆلی).

قُوْر: اِقْتُوْر الشْيء: ثَقْبُهُ مِنْ وَسْطِهِ / کونی کرد، سمی، هل کۆلی.

تَقُوْرَتِ الْحَيَّة: تَنَنَّتْ وَ اِنْتَفَتْ / په پکه می (به ست، خوارد)، لول بو.

مَقُوْر: مُجُوْف بِالْمَقُوْرَة / هل کۆلراو.

- مَطْلَى بِالْقَار / قیر تئ هل ل سوراو، قیراوی.

ثُوْبٌ - : وَاَسْع الطُّوْق / ملیوان کراوه، داچه کیو.

قُوَارَة. مَقُوْرَة: مِحْفَرَة / هل کۆل، کۆله، سمۆ.

مَقُوْرَة الْجَرَّاح: سَكِين / نه شتر.

- الطَّبَّاحُ وَ النُّجَّارُ وَ غَيْرَهُمَا / هل کۆل، سمۆ.

قار: زَفْت / قیر، زفت.

قارَة: جَبَل صَغِير / گرد، ته پۆلکه، ته په، زورک.

قارَة (فی قر)

قوس:

قُوَس. قُوَس: اِنْحَنَى / چه مایه وه، نوشتا به وه.

- الشَّيْخ: اِنْحَنَى ظَهْرَهُ / کۆمایه وه.

قُوَس: شَكْل مَنْحَنَى / کهوانه.

- آلة ترمى بها السهم / کهوان.

- الدائرة / کهوانه ی بازنه.

- القنطرة أو العقد / تاق.

- قَرَح / په لکه زۆینه، کۆلکه زۆینه.

- وَ نَبَل: قوس و نشاب / تیروکه وان.

- النصر / تاقی سرکه وتن.

- المحراث / کاسن.

- النذف / کهوان، کهوانی هلاجی.

بُرْج ال - : البُرْجِ التَّاسِعِ / کهلوی تۆیم / کهلوی

کهوان، بورجی کهوان.

قُوَسَان. () : هِلَالِ الْحَصْنِ / دوکه وانه.

قُوَاس: الرامى بالقوس / تیرماویژ.

- صانع القوس / کهوان دروست کەر.

- صيَاد / راوچی، راوکر، نیچیره وان.

اقوس: مَنَحْنَى الظَّهْر / کۆماوه، پشت کۆماوه، چه ماوه، کۆم.

يَوْمٌ - : الصَّعْبِ الطَّوِيلِ / رۆزی (سهخت و درێژ، رهش).

لَيْلٌ - : شَدِيدِ الظَّلْمَةِ / شهوی تاریک، شهوه زهنگ، نوتهک، تار، نه موسته چاو.

قوض:

قَاضٍ. قَوْضٌ. هَدَمَ / رمانی، روخانی، هل ئیوه شاندا، تیکیدا.

تَقْوُضَ: إِنْقَاضَ: تَهَدَّمَ / رَمَا، رُوخًا، تَيْكَ جَو،
مه‌ل‌وه‌شا.

قَوَط:

قَوَط: قَطِيعَ مِنَ الْغَنَمِ / رَانَهُ مَهْرًا، رَانَ، پارچه مه‌ر.

قَوَاط: رَاعِيَ الْقَوَاطِ / شَوَانِي مَهْرًا، شَوَانَ.

قَوَع:

قَاع: أَرْضٌ مُسْتَوِيَةٌ / زَهْوَى تَخْتَانِ، تَخْتَانِي.

- قَعْرًا / بِن.

قَاعَةٌ: سَاحَةُ الدَّارِ / حَمُوشَه.

- رُدْمَةُ الْاِسْتِقْبَالِ / هَوَّلٌ، سَالَوْنٌ، مَوْلَى كَهْرَه.

قَوَاع: أَرْبَابٌ / كَهْرِيْشِك، مَهْرِيْشَه.

قَوَق: قَافَتِ الدَّجَاجَةِ: صَوْتٌ / كَارَانِي، كَارَه‌گَارِي

كِرْد.

قَاق: الْاِحْمَقُ الطَّامِشُ / كَهْرِي بَهْرِيَاد، كَهْرِدَه‌ن،

سَهْرَه‌رِيْز، مَه‌ل‌شَه.

- قَوَق: طَائِرٌ مِنَ فَصْلِيَةِ الْغَرَابِيَاتِ / جَوْرِيكَه لَه

قَه‌لَه‌رَه‌شِكَه.

قَوَقِي: اِبْرَءٌ عِرَاقِي. تَمَّ / قَاز، قَوْلَنگ.

قَوَقَه: اِمَّ قَوِيْق: بَوْمٌ / تَاقُ تَاقُ كَهْرَه.

قَاوَوِق: لِبَاسٌ لِلرَّاسِ طَوِيْلٌ / كَلَاوَقُجَه.

قَوَوِّع: وَدَعُ / سَه‌دَه‌ف.

قَوَوِّعَةٌ: حَلِزُونَةٌ / مَيْلِكَه شَه‌يَتَانَوَكَه.

قَوَل:

قَالَ: تَكَلَّمَ / وَتِي، قَسَمِي كِرْد، دَوَا، نَاخَاوَتِي.

- لَه: خَاطَبِيَهُ / بِيْضِي وَت.

- عَنَه: رَوِي / دَهْرِيَارَه‌ي دَوَا، بَاسِي كِرْد، لِيْئِي دَوَا.

- ضِدَّهُ وَ عَلَيْهِ: اِفْتَرِي / پَاشْمَلَه بَاسِي كِرْد،

بَه‌دَه‌مِيَه‌وَه مَه‌لَ بَه‌سَت، دَرِي قَسَمِي كِرْد.

- بَرَاسَه: اِشَارٌ / سَهْرِي لَه‌قَان.

- بِيْدَه: مَدَّ يَدَهُ اِلَيْه / دَه‌سْتِي بِؤِ دَرِيْزُ كِرْد.

يُقَالُ: يُذَكَّرُ نَه‌لَيْن.

- يُمَكَّنُ ذِكْرَه / شَايَانِي بَاسَه، نَه‌شِي بَاسِكِرِي.

وَ الْحَقُّ - / رَاسْتِي نَه‌بِيْن بَوْتَرِي.

قَاوَلٌ: سَاوَمٌ / سَه‌وَدَآي كِرْد، پِيْكَ هَات.

- جَادَلٌ / چَه‌ن وَ چَوْنِي كِرْد، لَه‌گَه‌لِي دَوَا، وَت وَوِيْزِي

كِرْد.

- : اِتْفَقَ عَلَي .. / پِيْكَ هَات، رِيْكَ كَه‌وَت لَه‌سَه‌ر.

تَقَوَّلَ عَلَيْهِ الْقَوْلُ: اِبْتَدَعَه كَذِبًا / دَرِيْزِي (مَه‌ل‌بَه‌سَت، بِؤِ

مَه‌ل‌بَه‌سَت، بَه‌دَه‌مَوَه كِرْد).

تَقَاوَلُوا فِي الْأَمْرِ: تَفَاوَضُوا / وَت وَوِيْزِيَان كِرْد، پِيْكَ

هَاتَن، رِيْكَ كَه‌وَتَن.

قَوْلٌ. اَقْوَلٌ: نَسَبٌ اِلَيْه مَالِمٌ يَقُلُ / قَسَمِي نَايَه پَال،

قَسَمِي شَوِيْن خَسَت

الْقَالِ وَالْقَيْلِ: الدَّائِرَةُ عَلَي الْاَلْسِنِ / قَسَمِي دَه‌مَآو

دَه‌م، نَه‌لَيْن، قَالَه‌ي دَه‌م، قَار.

قَوْلٌ: كَلَامٌ / نَاخَاوَتِن، قَسَمَه، وَتَن، وَتَه، وَت وَوِيْزِي،

فَه‌رَمَايِشَت، فَه‌رَمَوَدَه.

- شَرَفٌ / قَسَمِي پِيَاو.

- مَآثُورٌ / قَسَمِي نَه‌سَتَه‌ق.

بِالْقَوْلِ وَ الْفِعْلِ / قَسَمِيْش وَ كِرْدَه‌وَه‌ش.

قَائِلٌ: مُتَكَلِّمٌ. الَّذِي يَقُوْلُ / بَوِيْزِي، بِيْزَه‌ر، قَسَمَكِر، وَتَه‌ر،

وَ تِيَار.

تَقْوَلَاتٌ. اِقَاوِيْلٌ. الْقَيْلِ وَ الْقَالِ: تَحْرُصَاتٌ / وَتَه‌وَات،

نَه‌لَيْن، قَسَمِي نَه‌م وَ نَه‌و، وَت وَوِيْزِي.

مَقُوْلٌ. مَقَالٌ / وَتَرَاو، بِيْزِرَاو.

مَقَالَةٌ: قِطْعَةٌ مِنَ الْكِتَابِ / وَتَار.

- اِفْتِتَاحِيَّةٌ / وَتَارِي پِيْشَه‌كِي.

مَقُوْلٌ. مَقْوَالٌ: حَسَنُ الْقَوْلِ. ظَرِيْفُ اللِّسَانِ /

قَسَمِ خَوَش.

مُقَاوَلَةٌ: جِدَالٌ / كَفْت وَ كَوُ، وَت وَوِيْزِي، چَه‌لَه‌حَانِي.

- عَلَي عَمَلٍ: اِتْفَاقٌ / بَه‌لَيْن، بَه‌لَيْن بَه‌سَتَن، بَه‌لَيْن

دَارِي، رِيْكَ كَه‌وَتَن.

بَا - . شِغْلٌ بِالْمُقَاوَلَةِ: عَمَلٌ بِالْاِتْفَاقِ / بَه‌ رِيْكَ

كَه‌وَتَن، نِيْش بَه‌ بَه‌لَيْن دَان.

قَوْلُونٌ: قِسْمٌ مِنَ مَعَى الْغَلِيْظِ / كَرَلَوْن، بَه‌شِيْكَ لَه

رِيْخَوَلَه‌گَه‌رَه.

قَام:

قَامٌ: اِنْتَصَبَ / رَاسْت بَوَه‌وَه، رَه‌پ بُو، مَه‌ل‌سَا، وَه‌سَتَا،

رَاوَه‌سَتَا، قَنج بَوَه‌وَه، رَاسْتَه‌وَه بُو.

- : وَقَفٌ / مَه‌سَتَا، رَاسْت بَوَه‌وَه.

- : تَرَقَّى / بَه‌رَبِيْوَه‌وَه.

- : شَرَعَ / دَه‌سْتِي پِيْن كِرْد، دَه‌سْتِي دَايَه.

- الأَمْرُ: إعتدل / راست بوه وه، ريك بوه وه.
 - بِالْأَمْرِ: اخذَه على عاتقه / گزتيه نه ستوي، چوه زيري.
 - على الأمر: راقبه / چاوديري كرد.
 - على الأمر: دام و ثبت / بيه رده وام بو، له سهرى رزي.
 - العجيب: إنتفخ / هله هات، هه لاسا، كف هه لات.
 - الحق: ثبت الحق / راستي دهر كهوت، ناشكرا بو.
 - من نوم: نهض / له خه و هه لسا، راست بوه وه، خه بيري بوه وه.
 - الماء: جمد / به ستي، ناويه ستي.
 - الهواء: هب / با هه لي كرد، شنه ي هات.
 - الغضب: هاج / رق هه لسا.
 - ت السوق: نشطت / بازار (جولا، جوله ي تن كهوت).
 - على: ثار / ياخو بو، هه لسا، شوپشي به رپا كرد.
 - على عياله: اعالمهم / به خيوي كردن.
 - عن الطعام: تركه / خوار دنه كه ي به چين هيشت.
 - لنصرته: دافع و حمامه / چو به (هاواريه وه، دهميه وه)، يارمه تي دا، به رگري لوت كرد.
 - ت الصلاة: شرع بها / نويزي دابه ست، نويزي كرد.
 - بالعمل: اجراه / كار كه ي به چينگ ياند، ته واوي كرد، چين به جيي كرد، راي به پان.
 - بالواجب عليه: قضاة / نه وه ي له سهرى بو كردي.
 - بالوعد: ائجزة / برديه سهر، په يمانى برده سهر.
 - بوعده: حافظ عليه / په يمانى پاراست.
 - بشانه: اعنتني به / به تنگيه وه هات، خزمه تي كرد، پشتگيري كرد.
 - بالمصاريف: اوفاهما / دفعها / داي، چه ندي تن چو بو دابه وه.
 - مقامة: حل محلها / جين گرت وه، چوه جيني.
 - بس و قعد: نشر اخبار السوء / زندي بين كرد، زندي بين وتم، قسه ي خرابي خسته شوينم.
 - قاموا بمظاهرة: تظاهروا / خويان نواند، خونانديان كرد.
 - قاوم: صد: اعترض. منغ / به رهنكاري كرد، به ره لستي كرد، به رگري كرد.
 - اقام: رفع / به رزي كرده وه.
 - شيد: دروستي كرد.

- اوقف: نصاب / داي چه فان.
 - عين: ديارى كرد.
 - اثار. هنج / ورتوانى، هانيدا، جولانى، رقى هه لسان.
 - مكث / مابه وه، گلي خوارده وه.
 - قطن: سكن / نيشته چين بو، دانيشت.
 - الحجة: احتج او / اعترض على / بيانوى كرد، ناربه زايى دهر بيري، په لپي كرد.
 - الحق: اظهره / راستي دهر خست.
 - الدعوى على: رفع قضية على / شكاتى كرد.
 - الدليل: برهن / به لگي مينا يه وه.
 - الدنيا و اعددها / كردي به رزي خوي، نياي دا به يه كفا.
 - السوق: حركها / بازاری جولان، خسته گه پ.
 - الصلاة: اتمها / نويزي دابه ست.
 - للصلاة: نادى لها / بانگي دا.
 - العدل: به داد بو، داد په رست بو.
 - له وزنا / بايه خي بين دا.
 - استقام: استعدل / راست بو، راست بوه وه، گونجا.
 - ائتنصب / قنج بوه وه، هه لسا، راست بوه وه، ره پ بو، سهر بين كهوت.
 - له الامر: اعتدل له / كار بوي گونجا، به مرامى خوي بو.
 - قوم: عدل / به داد بو، دادى به رپا كرد، راست بو.
 - ما اقومه. ما اعد له / چه ند راسته، يه كجار به داده.
 - قائم: ناهض / هه ستاو، وه ستاو، راوه ستا.
 - منتصب / قنج و قيت، ره پ، گز.
 - عمودي / ستونى، وه ستاو، كوله كه يي، نه ستونى.
 - الزاوية / گوشه وه ستاو.
 - بذاته: مستقل / سهر به خو.
 - مقام كذا: بدلا منه / له بري، له جياتي، چينگو.
 - مقام. قائم مقام: رتبه / قايم مقام، ناوچه دار.
 - قائمة: عمود / ستون، نه ستون، كوله كه.
 - سنادة فى المعمار / كوله كه، به رجيخ، ده سته ك.
 - فهرس / ناوه روك، بين رست.
 - بيان. كشف / ليسته، بارنامه.

- الدأبة و المائدة و الكرسي: رجل أو اليد / پهل، پښ، پښکچه.
 ال - السوداء / لیستی رهش.
 زاویه - / گوشه‌ی وهستارو.
 قِيمَ مُسْتَقِيمَ قَوِيم / قویم / راست، به کسه، راسته و خو.
 - المرأة: زوجها / میزد.
 - وکیل. وصى / چاودیز، سه‌په‌رشتیار، بریکار.
 - ذو قیمة عظيمة / بایه‌خدار، به‌فهر.
 حجة ال - / سه‌په‌رشتیارنامه.
 كُتِبَ قِيَمَةً / کتیب و په‌راوی بایه‌خدار و به‌نرخ.
 قیمة الشيء: ما يساويه. ثمنه / نرخ، بایه‌خ، به‌ها.
 - الانسان: قامته / به‌ژن، بالا.
 ذو - / ثمین / به‌نرخ، بایه‌خدار، به‌هادر.
 لا - له: عديم الأهمية / بڼ‌نرخ، بڼ‌بایه‌خ، بڼ‌که‌ک.
 قیام: نُهوض / هه‌ل‌سان، راست بونه‌وه.
 - من نوم: إستيقاظ / له‌خو هه‌ل‌سان، خه‌بر بونه‌وه، راپه‌رین، بیداریون.
 - النسيج: سداة النسيج / نان، رایه‌ل، پو، تان و پو.
 قیامة: وصاية / چاودیزی.
 - الاموات: بغث / زیندوبونه‌وه.
 عيد ال - عند المسیحین. عيد الفصح / جه‌ژنی که‌وره‌ی گاوره‌کان.
 يوم ال - : يوم الحشر / رژی زیندوبونه‌وه، رژی حه‌شر، قیامت.
 إقامة: رفع / به‌رکردنه‌وه.
 - إنشاء: تأسيس / دامه‌زاندن، دروست کردن، پیک هیتان.
 - : سكن / نیشته‌نی، جه‌و ری‌ ژبان.
 - مؤقتة: مكوث. نُزول / لادان.
 - الحجّة: إعتراض / بیان هیتانه‌وه، په‌لپ‌گرتن.
 - العدل: نشر العدل / دادخستنه‌وه، به‌دادی.
 - شعائر الدين / دروشمی‌نایی گیزان.
 محل ال - : مسكن / نیشته‌گه، ناوونیشان، شوینی نیشته‌جینی.
 طوی بساط ال - : رحل / رژی، کوچی کرد، کواستیه‌وه.

إستقامة: إعتدال / راستی.

- : إنتصاب / قنجی، قیتی، راستی، ره‌پی.
 - : الاخلاق / ره‌وشت پاکي، ره‌وشت باشی.
 تقويم: نصب / دامه‌زاندن، داچه‌قاندن.
 - : تهذيب / په‌روه‌ده کردن، ته‌من کردن.
 - : إصلاح / چاک کردن، چاکپاری.
 - : تقدير قيمه / نرخاندن، نرخ دانان، هه‌ل‌سنگاندن.
 - البلدان: معلومات و خارطة البلدان / فره‌هنگی جوغرافیای و لاتان.
 - السنّة: معلومات عن السنة / سالنامه.
 مقام: مُقام / موضع / جڼگه، ری، ری و شوین.
 - : كرامة / إعتبار / به‌ها، شكو، ریز.
 - : منزلة / پایه، شوین.
 - النعم: طبقه / ناوازی ده‌نگ، چینی ناواز.
 - الكسر: مخرج في الحساب / ژیر، ژیره.
 مُقَوِّم. مُقدِّر القیمة / نرخ دانه، نرخ زان، هه‌ل‌سه‌نگین.
 مقوّمات: الاشياء الثمينة / به‌هادر، به‌نرخ، شتومه‌کی به‌نرخ و به‌هادر.
 مقوّمات الحياة: وسائل الحياة / مؤکانی ژبان، بنه‌ما.
 قوأم: المتكفل بالامر / به‌ری‌وه‌به‌ر.
 - : القوى على القيام بالامر / به‌توانا.
 مُقیم: الذي يُقیم. مؤسس / دامه‌زیننه‌ر.
 - : ساكن / نیشته‌نی، نیشته‌جڼ، دانیش‌تو.
 - الحجّة: مُحْتَج / بیانوگر، په‌لپ‌گر، ناپه‌زایی ده‌ری.
 - : بواجباته: مُمْتَثِل / کارگوزار، کارپا‌په‌رین.
 - : دائم / نهم، به‌رده‌وام.
 مُقاوم: حَصم / دوژمن، ناهه‌ز، دشمن.
 - : صادا / به‌رگر، دژ.
 مُقاومة: صدّ / به‌رگری، به‌ره‌لستی، دژی، به‌ره‌لستکاری.
 مستقیم: مُعتدل / راست، راسته‌ک، راستال.
 - : مُنْتَصِب / قنج، قیت، راوه‌ستارو، ره‌پ، هه‌ستارو.

- الأخلاق. قَوِيم / سهر راست، ره‌وشت و خو به‌رز، به‌ره‌وشت، هاموار.
- ال - منتهى القناة الهظمية / ريخۆله (راسته، رسته)، رسته.
- الخط ال - / هيتلى راست.
- قوام: إعتدال / راستى.
- الشىء: كثافته / خه‌ستى، خه‌ستى و رونى.
- اساس و قُوَّة / پته‌وى، خۆگرى.
- طول القامة. قَد / بالا، به‌ژن، داروبار، قه‌لافه‌ت.
- قوام. قيام: سَنَد / پشتگرى، پشتيوان.
- . - : العائلة: مُعيل / پشتگير و پالپشتى خيزان، به‌خيتوگه‌ر، نان به‌يداگه‌ر.
- قوام. قيام: القائم بذاته / سه‌ره‌به‌خۆ.
- . - : من اسماء تعالى / له ناره‌كانى خوا، به‌ميژ، به‌توانا، كارسان.
- قويم: مُعْتَدِل / راست، ماف په‌رست.
- : حسن القامة / راسته، قنج و قيت.
- قامة الإنسان: قَد / بالا، به‌ژن، قه‌لافه‌ت.
- : قياس و يساوى ٦ قدم / بالاپتو، ١٨٠ سم.
- : البكرة و ادوارها / خولوگه‌ى به‌رزكه‌ره‌وه.
- المهندس او المساح: شاخص / دارنیشان.
- قوم: شُعْب / ميله‌ت، گه‌ل، نه‌توه.
- الرجل: اقرباء / كه‌س و كارى پياو.
- اقلية قومية / كه‌مه نه‌توه‌يى.
- قومی: شُعْبى، وطنى / گه‌ل په‌رست، نيشتمان په‌روه.
- القومية: مبدا سياسى و قومى / گه‌ل و نيشتمان په‌روه‌يى.
- القيوم. القيام: الابدى / نهر، هه‌ميشه‌يى.
- مَقُوم المحراث: قَبْضَة / ده‌سته‌تۆ.
- قوى:
- قوى: ضِد ضَعْف / به‌ميژ بو، قايم بو، پته‌و بو.
- على العرض و المصاعب: اطاق / به‌رگه‌ى گرت.
- على الامر: تَغْلِب / زال بو، ده‌رى برد.
- : جاع شديداً / برسى بو، نۆدى برسى بو.
- المطر: إْحْتَبَس / باران بړا.

- المكان: خَلا من السكان / چۆل بو، كه‌سى تيا نه‌ما.
- قوى: ضِد ضَعْف / به‌ميژى كرد، قايمى كرد، پته‌وى كرد.
- العزم: شَجَع. شَدَد العزم / غيره‌تى نايه به‌ر، وده‌ي قايم كرد.
- : ثَبَّت / چه‌سپانى، جيگيرى كرد.
- : نَبَه / ناگادارى كرد، ورياي كرده‌وه.
- قاوى: غالب فى القوة / هيژى تاقي كرده‌وه، ده‌ست شكينه‌ى كرد.
- تقاوى: بات على الجوع / به‌برسيه‌تى نوست.
- أقوى: إفتقر / هه‌زار كه‌وت.
- المكان: خَلا / چۆل بو، كه‌سى تيا نه‌ما.
- تقوى. إستقوى: صار ذا قُوَّة / به‌ميژ بو، به‌توانا بو، قايم بو.
- : شَجَع / غيره‌ت گرتى، نازا بو، تينى گرت، وزه‌ي جولا.
- قُوَّة: عَكْس ضَعْف / تين، هيژ، وزه، نه‌وژم، په‌ل و پۆ.
- : مَقْدَرَة / توانايى، توانين، ائيه‌اتويى، پېكيشى.
- : شِدَّة. عُنْف / زه‌بر، زه‌بروزه‌نگ.
- : قوام: جَلْد / به‌رگه‌گرتن، خۆگرى، قايمى.
- الجسم: عافية / تن دروست، خوز.
- القلب: شجاعة / نازايه‌تى غيره‌ت، نه‌ترسى، چاوقايمى.
- الإستمرار: الحالة التى يَسْتَمِر عليها الشىء /
- به‌رده‌وامى، كۆل نه‌دان، له‌سه‌ر رويشتن، نه‌وه‌ستان، ريخۆله به‌كيشى.
- آليَّة: طاقة / وزه.
- دافعة او مُحَرِّكة / ميژى پال نهر، هيژى بزوين.
- مَرَكْزِيَّة / چه‌قه‌ وزه.
- مركزية جاذبة: جذب مركزى / چه‌قه‌وزه‌ي راكيشه‌ر.
- مركزية طاردة: دفع مركزى / چه‌قه‌وزه‌ي پال نهر.
- الجذب / هيژى راكيشان.
- الإرادة / هيژى خۆويست.
- الذاكرة: حافظَة / بيرتيژى، له‌بير نه‌چون.
- قوى: عقل / بير، مۆش.

- قَاهِرَةٌ / میزی چار نه بو، میزی ناچاری، بالامیز.

- مَعْنُوِيَةٌ / وره قایم، نه ترسی، غیرهت.

بال - : عُنُوَةٌ / به زور، به میز، به زهر، به توپزی.

خاثر القوی: واهن العزيمة / بی وره، وره به رداو،

روخاو.

قَوِيٌّ: ضِدُّ ضَعِيفٍ / به میز، قایم، به تین، پشت

نه ستور.

- : شَدِيدٌ / به زهر، به زهه برور زهنگ.

- : قَدِيرٌ / به توانا، لی هاتو، وره دار.

- : مَتِينٌ / قایم، پتو، رهخته، رهق، سهخت، توند،

توندو توژ.

ال - : اللهُ / خوا.

تَقْوِيَةٌ: ضِدُّ إِضْعَافٍ / به میز کردن، قایم کردن،

پتو و کردن.

- : تَشْجِيعٌ / مان دان، غیرهت (گرتن، نانه بن).

- : تَعَزِيزٌ / خسته پال، زور کردن.

- : تَنْبِيْهٌ / تشبیط / بوژانه وه، ناگادار کردن،

وریاکردنه وه.

قَاوٍ / قَالٍ / به تال، بوش.

بلد قَاوٍ: خَالٍ / چؤل.

قَاوِيَةٌ: السَّنةُ القَلِيْلَةُ المَطَرِ / وشکه سال، بن بارانی.

- : جَانِعَةٌ / برسی.

مُقَوٌّ: ضِدُّ مُضْعَفٍ / به میزکرد، قایم کرد، میزدهر.

- : مُنْبَهٌ / مُنْشَطٌ / بوژانه وه، مان دهر،

وریاکردنه وه.

- : يُكْسِبُ القُوَّةَ / لهش به میزکرد، میزدهر.

- : مُشْجَعٌ / مان دهر، غیرهت نیره بهر.

قَوَاءٌ: قَوِيٌّ / جوع / برسیه تی.

- : قَوَاءُ الارضِ: قَفْرٌ / بیابان، چؤل،

به تالی، چؤل وانی.

إِقْوَاءٌ: إِقْفَارٌ / کاول بون، چؤل بون، چؤل کردن.

مُقَوِيٌّ: وَرَقٌ مُقَوِيٌّ: کارتون / کارتون، مقه با.

تَقَاوِيٌّ: بذور / توو، سه لک.

قِيَا:

قَاءٌ: تَقِيًّا: القى ما اكله من فمه / رشایه وه، هینایه وه،

مه ای هینایه وه.

قِيًّا: آقَاءٌ ما اكله / رشایه وه.

قِيءٌ: قِيَاءٌ: هَوْجٌ / حَشَاٌ / مِئَلَجٌ دان، قولب دان.

- : ما يَخْرُجُ بالقِيءِ / رشانه وه.

- الوحم أو الحبال / رشانه وهی سک پر، بیژو،

مه گران.

مُقِيءٌ: مَا يُسَبِّبُ القِيءَ. ما يَحْمِلُ عَلَى القِيءِ /

رشینه وه

قِيَادَةٌ (فِي قُودٍ) قِيَاسٌ (فِي قِيَسٍ) قِيَامَةٌ (قَوْمٍ)

قِيَاثٌ:

قِيَاثٌ. قِيَاثَةٌ: آلة طربى / گیتار، تار، چهنگ، نه موره.

قِيحٌ:

قَاحٌ. قَنِيحٌ. تَفْخِجُ الجَرْحُ: صار فيه أو سال منه

القَنِيحُ / كيمي (کرد، لی هات)، زوخی (کرد، لی هات)،

هوی کرد.

قَنِيحٌ: صديد / کیم، زوخی، هوی، زامهت.

تَقْنِيحٌ: تَجْمَعُ (أو تكون القِيح في الجرح / کیمای،

کیمی تی زاو، زوخی کردوه، کیم کردن.

قَيْحِيٌّ. تَقْنِيحِيٌّ. مُقْنِيحٌ: يسيل منه القِيحُ / کیمی

لی هدی.

مُقْتَنِيحٌ: فيه القِيحُ / زامی زوخوای، کیمای.

قَيْدٌ:

قَيْدٌ: جعل القيد في رجله / کزتی کرد، پابه ندی کرد.

- : اعاق / بهری گرت، رتی لی گرت.

- : حَصْرٌ / نابلوقی دا، گه ماروی دا، دهوری گرت.

- : رِبَاطٌ / به ستیه وه.

- : سَجَلٌ / تواماری کرد.

- : كَتَبٌ / نوسی، نوسی وه.

- : عليه في الحساب / له سهری نوسی.

- : له في الحساب / بوی نوسی.

- : هُ بالإحسان: ملك قلبه به / چاکه ی له گه ل کرد،

یارمه تی دا.

تَقْيِدٌ: تَمَسَّكٌ / پابه ند بو، به سرا بو.

قَيْدٌ: وثاق / پی رهند، کورت، پابه ست، پابه ند، زنجیر.

- : رِبَاطٌ / پت، به ستین.

- : لليدين: صفاذ / که له پچه، ده ست به ست، زنجیر.

- : شرط / مه رج.

- الأسنان: نُكَّةٌ / بوك.
- قَيْدٌ: قَدْرٌ / بر، چه ندیستی.
- : - : مَسَافَةٌ / ماوه.
- : - شعرة: قدر شعرة / نه و نه دی تاله مویه.
- تقييد الأرجل: وضع القيد في الأرجل / كوت کردن،
- پابه ندر کردن، پنهون کردن، زنجیر کردن.
- : حَصْرٌ / نابلقه دان، گه مارؤدان، چوارلادان،
- ده ورگرتن.
- : رِبَطٌ / به ستنه ره.
- مُقَيَّدٌ: مُكْبَلٌ / كوت و زنجیر كراو، دست و پنه ستراو،
- پابه بند، له كه مهند دراو.
- : مَرْبُوطٌ و مَرْتَبِطٌ / به ستراو.
- : مَحْصُورٌ / چوار لاگیروا، گه مارؤدراو، ده وره
- گیراو.
- : مَدُونٌ / نوسراو، تومار كراو.
- قیر:
- قَيْرٌ: طلي بالقار / قیر (ی تن گرت)، تاوی كرد، ی تن
- هه لسو).
- قیر: قار: مادة سوداء / قیر، زفت، قه تران.
- : قَتْنٌ او مُقْتَنٌ / مؤمنایی.
- قیس:
- قَاسٌ (قیسا): تَبَحُّثٌ / فیزی نواند، لارو له نجهی كرد،
- به لارو له نجه رؤیشت.
- (قیسا): اِقْتِاسٌ: كَالٌ. عَابِرٌ / پیوا، نه ندازه ی كرت.
- الثوب: لِبْسُهُ و جرب قیاسه / نه ندازه ی كرت
- له بهری كرد، تا قی کرده وه.
- : النشيء: بَغْيُهُ / قایسه / پی پیوا.
- قَاسٌ بَيْنَ الشَّيْئَيْنِ: قَارِنٌ / به راوردی كرد له نیویانا.
- اِقْتِاسٌ بَابِيه: اِقْتَدَى / په پیره وی كرد، له سه ری و
- شویتی باوکی رؤیشت.
- و قَسٌ عَلَيْهِ: و نحوه، و هلم / هه روه ها، له جوره، به
- پنه.
- قیاس: قَيْسٌ: تَبَحُّثٌ / تروفیز، لارو له نجه.
- : مُعَايِرَةٌ. كَيْلٌ / پیوان، نه ندازه.
- : تَنَاسُبٌ / هاو پیژهی، وهك.
- : قَاعِدَةٌ / یاسا، باو، نه ریت.
- قیاسی: غیر شاذ / ناسایی، رتک و پتک.
- : مَنطِقِيٌّ / ژیرانه، ماقول.
- رقم - : الرقم الشاذ / ژماره ی (تایبه تی، هه ل كه وتو).
- قِيَاسٌ: الَّذِي يَقِيَسُ الْأَشْيَاءَ / پیوره.
- مقياس: معيار / مكیال / پیوره، نه ندازه، پتوك.
- : مقدار / بر، چه ندیستی.
- الرسم / وینه پیو.
- الزوايا / گوشه پیو، مه تقه له.
- المطر باران پیو.
- مَقْيَاسَةٌ: تَقْدِيرٌ / خه مَل كردن، هه لسه نگاندن.
- قیسری: كَبِيرٌ / گه وره.
- : قَيْسَرِيَّةٌ / سوق / قه یسه ری
- قیض:
- قَاضٍ الشَّيْءِ: شَقْفُهُ / دوله تی كرد، دای بهینا، قلیشانی.
- : النشيء: اِنْتِشَقٌ / دوله بو، قلیشا.
- : النشيء مِّنَ الشَّيْءِ: اعطاه عوضاً / بژاردی، دای
- له بری.
- قَايِضٌ بَكْذَا: بَادِلٌ / گوپه وه، شت به شتی كرد.
- تَقْيِضٌ: اِنْقَاضُ البَيْضِ: اِنْكَسَرٌ / شكاه.
- : الحائط: تَهْدَمٌ و اِنْهَارٌ / كوت، روخا،
- رما، هه ره سی هینا.
- قَيْضٌ اِلله بَكْذَا: قَدْرُهُ / له / فه رمانی خوا بو، چاره نوس
- و ابو، خوا بوی نوسی بو.
- تَقْيِضٌ له كَذَا: تَقَدَّرٌ و تَسَبَّبٌ / چاره نوسی و ابو.
- قَيْضٌ: قَشْرَةُ البَيْضِ / تویكلی مینكه.
- : قياض: مُسَاوٍ / مُعَادِلٌ / یه كسان، هاوتا، چون یهك.
- : - : مَقَاوِضٌ. مَقَايِضُهُ: مُبَادَلَةٌ / نال و
- گوپ، گوپینه وه
- مَقَاوِضَةٌ. مَقَايِضَةٌ: مُبَادَلَةٌ / شت به شت، نال و گوپ.
- قیظ:
- قَاظُ الْيَوْمِ: اِسْتَدَّ حَرَّهُ / زرد گه رمی كرد.
- قَيْظٌ: شِدَّةُ الْحَرِّ / قرچه ی گه رما.
- : الصيف / چله ی هاوین.
- : اِمْتِنَاعُ الْمَطْرِ / باران بران.
- : عطش / تینویتی.
- قیف:

قَيْفُ اثره: تَتَبَعَهُ / شویننی کهوت، شوین پی هه ل گرت، به شوینیا رویشت، دواى کهوت.

قِيَافَةُ الاثر: تَتَّبِعُ / شوین کهوتن، شوین پی هه ل گرتن، دواکهوتن.

- : هَيْئَةٌ / دیمه، سهروسهکوت.

قیق:

قیقب: شجر الاسفندان / کهوت، دارکهوت.

قیل:

قال. ثَقِيلٌ: نام فى منتصف النهار / له نیوه پودا نوست، نیوه پوخواوی کرد.

- : تَكَلَّمَ (فى قول).

اقال البیع: فَسَخَهُ / په شیمان بوه وه، به تالان کرده وه.

- العثرة او من عثرة: نَهَضَ / هه ل سایه وه.

- الله عثرتك: (نهضك من سقوطك / خوا راستت کاته وه، خوا پشتیوانت بی، خوا دست به بالته وه بگری.

- هُ من مَنَصَبِهِ: رَفَعَهُ مِنْهُ / لای برد، له نیشه کهى لای برد، دهرى کرد، دستى کیشایه وه.

إستقال البیع: طلب فَسَخَهُ / په شیمان بوه وه، وازی له فروشتن هیتا.

- : طلب ان يُقال / داواى لابردننى کرد.

- من الخدمة: خرج منها: إستعفى / وازی له نیش هیتا.

إقالة: فَسَخَ / په شیمان بونه وه، هه ل وه شاننده وه.

- : عَزَلَ / لابردن، دهرکردن، دست کیشانه وه.

قیلولة. قائلته: نوم الظهيرة / نیوه پو خه، پشوی نیوه پو.

قایل: النائم فى الظهيرة / له نیوه پودا نوست، نیوه پو خه وی کرد.

قائلة: ظهيرة / نیوه پو.

قیم. قيمة (فى قوم)

قین: قَان. قَيْنَ: رَيْنَ / رازانديه وه.

قین: حَدَاد / ناسنگر.

- : صانع / شاگرد.

قینة: مُغْنِيَةٌ / نافرته تی گورانی بیژ.

- : ماشطة / داهیتنه، قژداهیتنه، شانه کار

کارثه (فی کرث) کافا (فی کفا) کافح (فی کفح)
کافة (فی کف) کافور (فی کفر) کال (فی کیل) کال
(فی کل) کالج (فی کلج) کان (فی کون).

کان:

كَانَ. كَأَنَّ (مُرْكَبَةٌ مِنْ ك وَ ا ن) / وهكو، مهروهكو، وهك.
كانون (فی كن) كاهل (فی كهل) كاهن (فی كهن).

كب:

كَبَّ الْإِنَاءَ: قَلْبَهُ / قلبی کردهوه، روی کرد، رزانی.

- اَكْبَ عَلَى وَجْهِهِ: اِسْتَلْقَى اَوْ اِنْبَطَحَ / له په روپو
كوت، په دهما كوت.

- الرَّجُلُ عَلَى وَجْهِهِ وَ لَوْجْهِهِ: صَرَغَهُ / کوتای به
زهویدا، په دهما خستی.

- الغزل: جعله كُيْبًا / گژله ی کرد، کردی به (گژله)،
كلافه).

اَكْبَ. اِنْكَبَ عَلَى وَجْهِهِ: اِنصَرَعَ / کوترا به زهویدا، له
په وروكهوت، په دهما كوت.

- عَلَى اَمْرٍ: اَقْبَلَ عَلَيْهِ. لَزَمَهُ / خوی دابه سهریا،
خوی بۆ ته رخاڼ کرد، به دل خهړیکی بو، سور بو له سهری،
سواری بو.

اِتَّكَبَ السَّائِلُ: اِنْسَكَبَ / رژا، قَلَبَ بوهوه، رۆکړا.

كَبَّ: قَلَبَ / سهروه خوار بونهوه، رژان، قَلَبَ بونهوه.

- مَيْلٌ: اِنْحِنَاءٌ / لاریونهوه، خوار بونهوه،
چه مانهوه.

مُنْكَبٌ وَ مُكَبٌّ عَلَى: عَاكَفَ وَ مَصَّمَّ عَلَى / خَوَى
داوه په سهر...، سوره له سهر.

مُكَبَّبٌ: مُكْتَلٌ / گرموله، تۆپه ل، گژوله.

مَكَبَّ الخيط: بَكَرَةٌ / به کره، خولخلوک.

كَبَابٌ. شَوَاءٌ / كه باب.

كَبَابَةٌ: نَوْعُ البهار / كه بابه.

كَبِيٌّ: ثَقُلٌ / قورسی.

- اَكَلَةٌ / کوبه.

- الغزل أو الخيوط: اللفيقة / گژله، كلافه.

كبت:

كَبَّتْ غَيْظُهُ فِي جَوْفِهِ: لَمْ يَخْرُجْهُ / پیشی خواردهوه،
خوی خواردهوه.

- هُ: كَسْرَةٌ. اَذَلَّهُ / شکانی، سهری شوړکرد، دهم کوتی
کرد.

كَبَّتْ / پیش خواردنهوه، خۆ خواردنهوه.

كبح:

كَبَّحَ الدَّابَّةَ بِاللِّجَامِ: جَذَبَهَا لِثِقَفٍ وَ لَا تَجْرِي / جلهوی
(راکیشا، مه ل کیشا).

- رَدَّعٌ / سلهمیهوه.

- العواطف: تَغَلَّبَ عَلَيْهَا / دابینی کرد، کپی کرد،
زالا بو به سهریا، زالا بو به سهر خواستی دهرونیدا.

كَبَّحَ: قَمَّعَ / دامرکانهوه، دابین کردن، دهست
به سهراگرتن.

كبد:

كابدٌ. تَكَبَّدَ: قَاسَى / چیژتی، چیشتی، کیشای، توشی.
- الاهوال / (تالو، سزای چهشت، نامه مواری

کیشا.

- الخسائر: خَسِرَ اَمْوَالَ / زیانینکی تۆدی
(لئی کهوت، کرد).

تَكَبَّدَ المکان: صَارَ فِي وَسْطِهِ / چوه ناو جهرگه یا
ناوه راستی چیگه کهوه.

- ت السَّمْسُ السَّمَاءَ: صَارَتْ فِي كَيْبِدَائِهَا اِي
وسطها / خۆر گه بیه ناهه راستی ناسمان.

كَبِدٌ. كَبِدٌ. كَبِدٌ: جِهَازٌ فِي الجنب الایمن / جگر، جهرگ.

- جَوْفٌ / ناو، ناخ، بۆشایی.

- وَسْطٌ / ناهه راست، چهق.

كَبِدٌ وَ كَيْبِدَاءُ السَّمَاءِ: وَسْطُهَا / ناهه راستی ناسمان.
- مَشَقَّةٌ. شِدَّةٌ / ناره چه تی، سزا، ته نگانه.

كَبِدَاءٌ: رَحَى اليَدِ / ده ستار.

كَبَادٌ: مَرَضٌ اَوْ وَجَعُ الكبد / جهرگ (نیشه، ناوس)،
جهرگاوس.

كابدٌ. مَكَابِدٌ: مَقَاسٌ / گپژوده، سزاچه ژتو، نهوهی سزا
نه چیژتی.

مُكَابِدَةٌ: مَعَانَاةٌ / گپژودهیی، چیژتن، چیشتن، سزا چیژتن.

كبر:

كَبَّرَ فَلَانًا بِالسِّنِّ: كَانَ اَكْبَرَ مِنْهُ / له و گوره ترو به ته من تر
بو.

كَبَّرَ فِي السِّنِّ: طَعَنَ / چوه ساله وه، پیر بو، گه وه بو.

- كَبُرَ: عَظُمَ وَ جَسُمَ / گه‌وره بو، زل بو، گه‌شعی کرد، مه‌ل جو.
- عليه الأمر: اِسْتَدَّ وَ ثَقُلَ / کاره‌ک‌ئی لا گران بو، قورس بو.
- في القدر: تَقْيِضُ صَفْرًا / بلند بو، پایه‌ی به‌رز بو، ره‌وه، ریژی لی ترا.
- كَبُرَ: ضِدُّ صَغُرَ / گه‌وره‌ی کرد، زلی کرد.
- رَقِيَ / پیئشی خست، به‌رزی کرده‌وه، گه‌وره‌ی کرد، سه‌ری خست، پایه‌ی دایه.
- زاد / زود بو.
- عَظُمَ زود گه‌وره‌ی کرد، مه‌ل‌یدا، له وزه کردیه ده‌روه.
- تكبيراً: قال الله اكبر / وتی، خوا گه‌وره‌یه.
- الأمر: بالغ / تَقْدِي پنه‌ونا، کاره‌ک‌ئی زود گران و گرنگ بو.
- عُمره: ادعى انه اكبر مما هو / خوی به گه‌وره راگه‌یاند، خوی گه‌وره کرد، ته‌مه‌نی خوی گه‌وره کرد.
- كابرًا: عاند / سه‌ریچی کرد، قیرسجه بو، به‌ریه‌ره‌کائی کرد.
- غالب / برکئی کرد، مه‌ولی دا، ململانی کرد.
- هُ على حقه: جاحده و انكره / نینکاری لی‌کرد، نه‌چوه ژیدی.
- اكبر الأمر: رآه كبریا / کاره‌ک‌ئی به گه‌وره هاته پیش چاو.
- الرجل: عَظُمَهُ / زنی لو‌تا، گه‌وره‌ی کرد، مه‌ل‌یدا، زلی کرد.
- تَكَبَّرَ: تَكَابَرَ اِسْتَكْبَرَ: تَعَطَّمَ / خوی (به گه‌وره نواند، گه‌وره کرد، زل کرد)، فیزی نواند، خوی نواند.
- عليه: تَشَامَخَ / فیزی به‌سه‌راکرد.
- كبر: كبرياء: تَجَبَّرَ / تَقْوِي، زودداری، زودو ستم.
- عَظُمَهُ / تَقْوِي، شانازی، تپزل، پوز.
- كَبُرَ: مُعْظَمَ الشَّيْءِ / زودی، به‌ش زودی.
- شَرَفَ وَ رَفَعَهُ / گه‌وره‌یی، ریژ.
- كَبُرَ: كَبْرَةً: كَبِيرَ السِّنِّ / پیری، گه‌وره‌یی، ته‌مه‌ن زودی، به‌سالچون.
- كَبُرَ: ضِدُّ صَغُرَ / گه‌وره‌یی، زلی.
- كَبَارَ: كَبَارَ: كَبِيرَ / گه‌وره، زل.
- كبير: ضد صغير / گه‌وره‌ر، زل، قه‌به، زوب.
- عظيم القدر: به‌ریژ، مه‌زن، شکومه‌ند.
- عظيم المقدار / زود، زه‌به‌نده.
- السِّنِّ - الفُضْرُ / پیر، به‌ته‌مه‌ن، به‌سالچو.
- المقام: عظيم المقام / پایه به‌رز، به‌ریژ، خواهن جی‌وئی، شکو (مه‌ند، دان).
- اكبر / گه‌وره تر.
- سنا / به‌ته‌مه‌نتر.
- اكابر: اعيان / گه‌وره پیاوان، پیاوماقولان.
- تَكَبَّرَ: كَبْرِيَاء: عَظُمَةً / تَقْوِي، تپزل، لوت به‌رزی، خه‌پون، خه‌پویی، بایی بون، فیز، ده‌عی، خۆن‌واندن.
- تَكَبَّرَ: ضِدُّ تَصَغِيرَ / گه‌وره کردن، زل کردن.
- مُكَبَّرَ: مُعْظَمَ / گه‌وره ک‌ر، زل ک‌ر.
- الصوت: ده‌نگه‌وه‌ره.
- مُتَكَبَّرَ: متشامخ / روح زل، تپزل، لوت به‌رز، خه‌پو، به‌فیز، بایی، له‌خویایی.
- كبريت: معدن اصفر / کبریت، گوگرد.
- عود ثقاب / ده‌نگه (شقارته، شخارته).
- عين - / گه‌پاو.
- كبس:
- كَبَسَ على: شَدَّ عليه وَ ضَغَطَ / په‌ستانی، گوشی، ناخنی، ده‌ستی پیا‌نا.
- المكان: هجم عليه فجأة / دای به‌سه‌ریا، په‌لاماری‌دا، هیرشی برده‌سه‌ر.
- بالخلّ و الملح: انقعه فيه / خستیه ناوو خویوه، خستیه سرکه‌وه، سویری کرد.
- بالسُّكْرُ / له‌شکرا کولانی.
- السنة بيوم: زاد فيها يوماً / زودتکی خسته‌سه‌ر سال، پری کرده‌وه.
- تَكَبَّسَ راسه في القميص: ادخله به / سه‌ری کرد به کراسه‌که‌یدا.
- كَبَسَ: كَبَسَ كَثِيرًا / زود توند (په‌ستانی و ناخنی، په‌ستاوتی).
- ذلك: لَيْتَهُ بِالْأَيْدِي / شیلای، ده‌ستی پیا هیتا، به‌ده‌ست هه‌نوی.
- كَبَسَ: ضَغَطَ / په‌ستاوتن، په‌ستان، ناخنین.
- السنة: إضافة يوم الى التقويم / سال پ‌کردن.

كَيْسَة: هجوم المفاجأة / به سرلادن، شبه یخون، هنرشی
 نارهخت.
كَيْس: مكبوس / محفوظ بالخل و الملح / سویرکراو،
 ترشبات.
سَنَة: كَيْسَة: التي يزداد فيها يوم / سالی پیر.
كَبَّاس: كابس. **مَكْبَس:** آلة الكَبَس / په ستینر.
كابوس: جُثام / میرده زمه، مۆته که، شه وه، خه وی
 ناخوش، شه یسانی بون.
کیش:
كَبَش: تناول جمع يد / چنگی پیاکرد، پیر به چنگی
 کرد، به چنگ گرتی.
كَبْشَة: مليء الیدم / پیر چنگ، پیر به چنگ.
سَسَكَة: قَبْضَة / به چنگ گرتن، چنگ پیاکردن، چنگ.
كَيْش: ضان / به ران، نکل.
کبل:
كَبَل: كَبَل: قَبْد / کوتی کرد، به ستیه وه، زنجیری کرد،
 که له پچه کی کرد، پیوه ندی کرد، له که نه ندی دا.
كَابَل الدین: اَحْر و فَاة / قهرزه که ی (دواخت،
 دره نگ دایه وه).
كَابَل: ماطل / شه مریق سبه ی کرد، دوا ی خست،
 دهستی دهستی کرد.
كَبَل: كَبَل: قَبْد / کوت، زنجیر، که له پچه، پیوه ند.
مُكَبَل: مَقْبَد / پیوه نکراو، کوت کراو، به ستراو، زنجیر
 کراو، که له پچه کراو.
کبو:
كَبَا: اِنْكَبَى لوجهه. اِنْكَبَى على وجهه / له
 په روپه کوت، کهوت په ده مدا.
عَشْر و سَقَط: خلیسکا، هه ل نوتا،
 هه له نگوت، سه رسمی دا، خزی.
الکوز: اَفْرَعَه / روی کرد، هه آیرشت، بوشی کرد،
 به تالی کرده وه، هیچی تیا نه میشت.
النور: اظلم / تاریکی کرد، کوزایه وه، رونای نه ما.
اللون: تَغْيِير / چوه وه، کال بوه وه، لیل بو،
 زه رده هه ل که را.
کت:
كَت: عَدَّ و اَحْصَى / ژماردی.

ت القدر: غَلَّت / کولا، هاته کول، قولبی دا.
کیتیت: صوت غلیان القدر / قولبه قولبی کولان، قولب دان.
بخیل: شحیح / بیسکه، پاره بیس، ره زیل.
کَت: قلیل اللحم / که م گوشت، له ی، لاواز.
کَثُکَت: ضَحَک فی فُتور / بزه گرتی، زه رده خه ته گرتی،
 بینه نگ پیر که نی، به سار دیه وه پیر که نی.
کتب:
کَتَب: سَطَرَ / خط / نوسی، نویسه وه.
نَقَش و حَفَر: هه لی کند، هه لی کولی،
 نه خشانی.
الیه: بوی نوسی، نامه ی بوی نارد.
له: اوصی له / بوی دانا، به شی دا.
الله علیه کذا: مَقْدَر علیه / خوا له چاره ی نوسی،
 له چاره ی نوسراویر.
کتابه علی: اِقْتَرَن / ماره ی کرد، هینای، ماره ی
 بوی.
کَتَب: اکتب: علم الکتابه / فیری نویسی کرد.
الجنود: مِیاً هم و جعلهم کناشب / به ش به شی
 کردن.
اکتب: املی علی / پیتی نویسه وه.
کاتب: راسل / نامه ی نارد.
اِکْتَب: اِسْتَسَخ / له به ری نویسه وه، له به ری گرته وه.
فی کذا: اِشْتَرک فی / هاویه شی کرد، به شداری کرد.
فی کذا: اَدْخَلَ اِسْمَه / خوی ناو نوس کرد.
تکاتبوا: کَتَبَ بعضهم الی بعض / بوی به کتیران نویسی.
اِسْتَكْتَب: املی علی / پیتی نویسه وه.
له: جعله کاتباً / کردی به (نوسیار، نوسر).
کتابه: کَتَب: الکلام المکتوب / نویسن، نویسنه وه،
 نوسراوه.
کاتب: مَحْرَر / نوسر.
من عمله الکتابه: نوسیار، نوسر.
نَسَخ: خُوش نوس، به ده دست نوس.
آلة کاتبه: چاپ، نامیری نویسن.
اِکْتَاب: اِشْتَرک / به شداری کردن، دراو کوز کرده وه،
 باربو کردن.
اِسْتِکْتَاب: اِملاء. تلقین / پیر نویسن، پیر و تنه وه.

کتاب: سفر/ په‌راو، په‌رتوک، نوسراو.

- خطاب: رساله/ نامه، په‌پام، نامیلکه.

- الزواج/ ماره‌یی نامه، نامه‌ی (جوت‌گرتن، ماره‌برین، هاوسه‌گرتن).

- مدرسی/ په‌راو، کتبی قوتابخانه.

ال- العزیز: القرآن الشریف/ قورئانی پیروز.

ال- المقدس: التوراة و الانجیل/ ته‌ورات و ټینجل، په‌پاوی پیروز.

اهل ال- : الذین لهم کتاب مُرُؤِّل/ ناین‌داره‌کان، خاوه‌ن کتبه پیروزه‌کان.

ام ال- : اَصْلُهُ/ ده‌ست نوسراو، په‌که‌م نوسراو.

عَمَل - / ثبثی نوسین، نوسینه‌وه، نوسیاری.

غُلْطَة کتایبه/ مه‌له‌ی نوسین.

کتابه: حَظ/ نوسینه‌وه.

- نَقْش/ مه‌ل‌که‌ندن.

مأددة ال- : مکتب/ میزى (نوسین، له‌سه‌رنوسین).

ورق ال- / په‌ره‌ی نوسین، کاخزى نوسین، په‌په.

أدوات ال- : قرطاسیه/ نوسینه‌مه‌نی، که‌ره‌سته‌ی نوسین.

بائع أدوات ال- : قرطاسی/ فروشیاری نوسینه‌مه‌نی.

کتبی: بائع الکتب/ کتیب فروش په‌راو‌فروش.

کتیب: کتاب صغیر/ نامیلکه.

مکتب: مدرسه/ قوتابخانه.

- محل إدارة العَمَل/ فرمانگه، نوسینگه.

- حِوَان الکتابة/ میزى (نوسین، له‌سه‌ر نوسین).

مکتبه: دار الکتب/ کتیبخانه، نامه‌خانه، په‌رتوک‌خانه.

- محل بیع الکتب/ کتیب فروش، کتیبخانه.

مکتاب: آلة کاتبه/ چاپ، تاپ، نامیری چاپ کردن.

مکتوب: مُدَوِّن/ مُسَطَّر/ نوسراو.

- رساله: خطاب/ نامه.

- علیه: مُقَدَّر/ چاره‌نوس.

غیر - : منقول. سَمَاعی/ نه‌نوسراو، نه‌لین، نه‌گپینه‌وه، بیستن، په‌بیستن.

مکاتیب: مُراسِل/ په‌رده‌ست، نامه‌په‌ر، ته‌ته‌ر.

مکاتبه: مُراسِلة/ نامه‌گرى، یو‌په‌کترى نوسین، نامه‌گرى.

کتاب: مدرسه/ قوتابخانه، خویندنگه، حوجره.

کتیبه: قطعه/ پارچه، په‌ش.

- قطعه أو جزء من الجيش/ به‌شیک له له‌شکر.

کتع:

کتع: کان اکتع/ په‌نجه‌کول بو، په‌نجه‌کانى کرځ و کورت بون.

اکتع الید: مَن انقبضت اصابعه و رجعت الی کفّه/ په‌نجه‌کول و کورت و کرځ.

- بذراع واحدة/ کول، په‌که‌ده‌ست.

کتف:

کتف. کتف: شَدَّ يَدَيْهِ الی الخلف/ بال به‌ستی کرد، هر دو ده‌ستی به‌ست له‌پشته‌وه.

- رِبَط/ به‌ستیه‌وه، بال به‌ستی کرد، ده‌ستی به‌سته‌وه.

- الرجل: ضَرَبَ كَتْفَهُ/ کیشای به‌شانیا.

- مَشَى مُحْرِكًا كَتْفِيهِ/ شانی بانه‌دا، به‌شان بادن ټروى.

تكتف: ضَمَّ يَدِيهِ الی صدره/ قولی کرد به‌په‌که‌دا.

کتف. کتف: عاتق/ شان، بامو.

- عظم اللوح/ ده‌فه‌ی شان.

کتاف: قِيد التكتيف/ په‌تى بال به‌ست کردن.

مکتوف: مُكْتَفٍ/ مُشْدود الی الخلف/ شان گیر، بال به‌ستکراو له‌پشته‌وه.

- الیدین: مُشْدود الیدین/ ده‌ست به‌ستراو.

تکاتف: تعاون/ شانی په‌کتر گرتن، پشنى په‌کتر گرتن، یارمه‌تى په‌کتر دان.

کتل:

کتل. کتل الشىء: جَمَعَهُ وَدَوَّرَهُ/ توپه‌لى کرد، گرموله‌ى کرد، گلوله‌ى کرد، خپى هه‌ل‌دا.

تکتل الشىء: تَجَمَّعَ وَ تَدَوَّرَ/ بو به‌توپه‌ل، گرموله‌ بو، گلوله‌ بو.

کتله: قطعه/ توپه‌ل، پارچه، بارست، گه‌وال.

- فى الهندسة/ بارست، بارسته، بارستایى، قه‌پاره.

مکتل: کثیر الکتل أو العقد/ گری‌ یاری، کلوکلو، گری‌گری.

مکتل مُتَجَمَّع/ توپه‌ل، گرموله، گلوله.

تکتل: تَجَمَّع/ بارست بون، گرموله بون، توپه‌ل بون.

- تجمع/ گه له کومه کی.

کَتَان: نبات الثیل/ که تان.

کَتَم:

کَت:

کَتَمَ. کَتَمَ. اِکْتَمَ: اِخْفَى/ شاربیه وه، کردی به ژیر لیو وه.

کَتَّ الشَّعْرُ: کَتَفَ/ پر بو.

- السِّرُّ: اِخْفَاهُ/ نهینیه که ی پاراست و شاردیه وه،

کَتَّثَ: کَثَافَةً/ چری، پری.

دهری نه پری.

کَتَّ. کَثِيفٌ: کَثِيفٌ/ چر، پر.

- نَفْسُهُ: لم یَتَنَفَّسَ/ (مه ناسه، نقه ی له خوی پری.

کَتَب:

- النَّفْسُ: اِخْمَدُ/ مه ناسه ی پری، کپی کرد، پرزه ی پری.

کَتَبَ الشَّيْءَ: جَمَعَهُ/ کوی کرده وه، کومه لی کرده وه،

- النَّارُ (و اللهب): اِخْمَدُ/ کوژانیه وه.

که له که ی کرد.

- الغضب: اِخْمَدُ. اِخْفَى/ بینه ننگ بو، توپه نه بو،

- الشَّيْءُ: اِجْتَمَعَ/ کۆ بوه وه، کومه ل بو، که له که

خوی خوارده وه.

بو.

- الصوت: اسکت/ بینه نگی کرد، کپی کرد.

- دَنَا مِنْهُ. قَرُبُ/ لئی نزیک بوه وه، نزیک که وه وه.

لَا يَكْتُمُ السِّرَّ: مَهْدَار. ثَرَّارٌ/ چه نه باز، دم (شر)،

کَثِيبٌ. کَتَب. کُتِبَان: الثَّلَّ من الرمل/ گردی لمین،

دپاوی.

گرده لم، له ته پۆلکه.

كَاتَمَهُ السِّرَّ: كَتَمَهُ عَنْهُ/ لئی شاردیه وه، پیی نهوت،

کَتَب: قَرَبُ/ نزیکی.

لای نه ی درکان.

عن - من - : بِالْقَرْبِ/ له نزیک، له نزیکه وه،

إِسْتَكْتَمَهُ السِّرَّ: سَأَلَهُ أَنْ يَكْتُمَ/ پیی وت به پیی خویمان

به نزیکی.

بی، له دهمت دهر نه چن، نه ی لئیت.

کَثُر:

كَاتَمَ السِّرَّ: مُحْتَفِظٌ بِهِ/ نهین گیر، نهینیار.

کَثُرَ. کَثُرَ: غَلَبَ فِي الكَثْرَةِ/ زۆتر بو، زۆتری هه بو،

- السِّرَّ: سَكْرَتِيْرٌ/ نهین گیر، سکر تیر.

له زۆریدا ناوی سه ند.

كَاتَمَ سِرَّ كَاتِمٍ. مَخْفَى/ شارراوه، نهینیه کی نادیار.

کَثُرَ: خَلَّافٌ قَلٌّ/ زۆر بو، فره بو.

كَتُومٌ. يَكْتُمُ السِّرَّ. كَاتَمَ السِّرَّ/ بینه ننگ، نهین گیر، نه بو.

- عن: زَادَ/ زۆتری بو، زیاتر بو، فره تر بو.

تَكْتُمُ: كَتَمَانَ السِّرَّ/ په نهانی، نهینی گیری، بینه نگی،

- حَدُوْثُهُ/ زۆر روی نه دا، زو زوو روئه دات.

دزه خورجینی.

- تَكَاَثُرٌ: اِزْدَادٌ/ زۆر بو، زیادی کرد، پتر بو، پهره ی

كَتِيْمٌ لَا يَنْفَعُهُ شَيْءٌ. مَسِيْكٌ/ کون بر، لئی ناچن، نای

سه ند.

ده لئین، لئی دهر ناچن.

کَثُرَ. اِكْتَرُ: جَعَلَهُ كَثِيْرًا/ زۆری کرد، فره ی کرد.

- : مُحْكَمُ السَّنَدِ/ سه رقایم، توند.

إِسْتَكْتَرُ الشَّيْءَ. رَأَى أَوْ عَدَّهُ كَثِيْرًا/ به زۆری زانی، لای زۆر

مکتوم. مَخْفَى/ شاردراره.

بو.

- : مِنْ أَصْنَافِ الثَّمَرِ/ خورمای مه کتوم.

تَكَاَثُرٌ: كَثُرًا/ زۆر بو، زاونیی کرد، پهره ی سه ند.

صَوْتٌ - : مُحْتَنِقٌ/ دهنگی (خنکاو، کپ)، دهنگینی

کَثْرَةٌ. كَثُرَ. ضِدُّ قَلَّةٍ. وَفِرَةٌ/ زۆری، فره یی،

کپ.

کَتَن:

كَتَنَ: كَتَنَ: سَوَدَ. سَحْمٌ/ رهش بو، هیسی گرت، رهش

کَثِيْرٌ: وَافِرٌ/ زۆر، فره، گه لئیک.

داگیرسا، دوکه لی گرت.

- الحدوْثُ/ زو زو روئه دات.

- : تَوَسَّخَ/ پیس بو.

کَثِيْرًا. بَكْثَرَةٌ: جَدًا/ زۆر، زۆر زۆر.

كَتَنَ: سَبَّاحٌ. لَطَعَ الدُّخَانَ/ رهشی دوکه ل، هیس.

- ما: مِرَارًا. اِكْتَرُ الأَحْيَانُ/ به زۆری، زۆر جار،

- : الدَّرَنُ وَ الوَسَّخُ/ پیسی.

گه لئجار.

اکثر: (زید) زوّرت، گه لیکی تر، فره تر.

- : فاکثر: باز دیداد / تابن زوّرت.

- : اغلب: معظم / زّویه، به شی زّور.

علی ال - : غالباً / به لای زّویه وه، نه وپه، به زّوی، زّویه.

اکثریة: سواد. / اغلبیة / زّویه، به شی زّوی، زّویتی، زّوینه.

تکأثر: اِز دیداد / زّور بون، په ره سندن، زاوژی کردن.

مکثر: کثیر المال / ساماندار، دهوله مه ند.

مکثار: کثیر الکلام / زّور بلن، چه نه باز، له وچه.

کوثر: نهر فی الجنة / کهوسه، رویاریکه له به هشت.

کثف:

کثف: تکأثف: غلظ / خهست بوه وه، توند بوه وه، چرک بوه وه.

کثفه: جعله کثیفاً / خهستی کرده وه، توندی کرده وه، چرکانی.

کثافة: غلظ / خهستی، توندی، چری، چرژان، چرکان.

کثیف: غلیظ / خهست، خهست و خؤل، توند.

- : مکنظ / چر، پر.

- : کثیر / زور، زه بنده.

رجل کثیف: ثقیل غلیظ المعاشرة / نیسک قورس، تیکه لی خوش نیه.

مکثف: ثخین / خهست، توند، خهست کراو، چراو.

مکثاف: جهاز قیاس الکثافة / خهستی پیو، خهستیو.

کحل:

کحل: کحلّ العین: جعل فیها الکحل / کلی (کرده چاو، تن کرد).

تکحلّ: اکتحلّ: وضع الکحل فی عینه / چاوی رشت، رشتی.

کحل: کحال: مسحوق ینکحل به. اشد / کل.

کحلی: ازرق قائم اللون / شینی (ره شباو، توخ)، کلی.

کحل: کحیل: کحیلة / چاویه کل، چاو رشتو.

مکحل: مکحال: مرود العین. قلم الکحل / میل کلچوک.

مکحلة: ما یجعل فیه الکحل. کیس الکحل / کلدان، کلتر.

اکحل: کحلاء: اسود العین / چاوپه ش.

فرس کحیل: نجیب / نه سپی (ره سن، کحیله).

کد:

کد: اِشْتَدَّ فی العمل / کاری کرد، ره نجی دا، هه ولی دا، ته قه لای دا.

- : قعب / هیلاک بو، ماندو بو، شه کهت بو، چه وسایه وه، ناره قی رشت.

- : اُثْعِب / (ماندو، شه کهت، هیلاک) ی کرد، چه وسایه وه.

اِکْتَدَه: اِسْتَكْدَه: حَتَه. طلب منه الاِشْتِدَاد فی العمل / مانیدا، غره تی نایه به.

کد: عمل. سعی. قعب / خهبات، کوشش، رهنج، کار، ماندویه تی، شه کهتی، ناره ق رشتن، ته قه لای، چه وسایه وه، کویره وه ری.

کدود: کثیر الکد: مُثَابِر. مُجْتَهِد / تن کوشه، خهبات کار، ره نجه ره، به کار، به چنگ.

کدح:

کدح: اَجهد نَفْسَه / خوی ماندو کرد، ره نجی دا، ناره قی رشت، تن کوشا.

- : اِکْتَدَح لعیاله: سعی و کسب الرزق / کرده و کوشه ی کرد، نانی پهیدا کرد، ره نجی دا.

کدح: بَدَل الجهد / ره نجه دان، تن کوشان، خهبات کردن، هه ولی دان.

کداح: مُجْتَهِد. سعی / تن کوشه، خهبات کار، ره نجه ره، چه وسایه.

کدر:

کدر: کدر. کدر: اِشْرَعَج (وه پس، قارس، بیزار، دلگیر) بو.

- . - . - : علی فلان: اِغْتَاظ منه / لئی زویر بو، دلی لئی تیشا.

- . - . - : العیش: کان کدرأ / گوزه رانی تیک چو، خراپ بو، تن شکا.

- . - . - : نقیض صفا / لیل بو، لیخن بو.

کدر: عکر / لئی کرد، لیخن کرد.

- : اَعْم / پهستی کرد، زویری کرد، خهفته تی دایه، داخی کرده سکوه.

- : اَعْصَب / رقی هه لسان، توره ی کرد.

تَكْدَرُ: تَعَكَّرَ/ لَيْلٌ بُو، لِيخُنْ بُو.

- : غَضَبٌ/ رَقِي مَهْلَسًا، تَوْبَهُ بُو، بِيْزَارُ بُو، دَلْغِيْرُ بُو.

كُدِّرُ. كُدْرَةٌ: عَكَّرَ/ لَيْلٌ بُو، لِيخُنْ بُو، لَيْلِي، لِيخُنِي.

- . - : اِزْعَاجُ/ وَهْرَسُ كِرْدَن، بِيْزَارُ كِرْدَن، دَلْ كِيْر كِرْدَن، زَوِيْر كِرْدَن.

- . - : غَمٌ/ خَمٌ، خَفَفَت، مَهِيْنَت، پَهْژَاْرَه، دَاخ، جِهْخَاْر.

كُدْرَةُ اللَوْنِ: نَقِيْضُ الصَّافِي/ لَيْلِي، لِيخُنِي.

كُدِرُ: غَاظِبٌ مَهْمُوْمٌ/ وَهْرَسُ، بِيْزَارُ، دَلْ كِيْر، زَوِيْر، پَهْسَت.

- : غِيْر شَقَافٍ/ لَيْلٌ، لِيخُنْ.

مُكْدَرٌ: نَعَكَّرَ/ وَهْرَسُ كَر، كِيْرَه شِيُوِيْن، جَارِسُ كَار.

كَادِرٌ: عَاْمَلٌ/ كَارِزَان، كَارْدِيْر، نَهْ نَدَاْم، كَادِيْر.

كَدَسُ:

كَدَسٌ. كَدَسٌ. كَدَمٌ/ كَوْمَلٌ كِرْدَن، كَهْ لَهْ كَهْ كِرْدَن، مَوَّلِي كِرْدَن، قَهْ لَابَهْ جِنِي كِرْدَن، پَهْ سِيْسَهْ كِرْدَن.

تَكْدَسٌ: تَرَاكَمٌ/ كَوْمَلٌ بُو، كَهْ لَهْ كَهْ كِرْدَن، قَهْ لَابَهْ جِن بُو.

- ت الخِيْلُ: رَاكِبٌ بَعْضُهَا بَعْضًا فِي سِيْرهَا/ نِيْشْتَنَه سَهْرِيَهْ ك.

كَدَسٌ. كَدَاسٌ. كَدَاسَةٌ: كَوْمَةٌ/ كَوْمَلٌ، كَهْ لَهْ كَهْ، مَوَّلٌ، پَهْسْتَهْ لَهْ ك.

مُكْدَسٌ: مُتَرَاكَمٌ/ كَوْمَلٌ بُو، كَهْ لَهْ كَهْ پَهْسْتُو.

تَكْدِيْسٌ: تَرَاكَمٌ/ كَوْمَلٌ كِرْدَن، كَهْ لَهْ كَهْ كِرْدَن، خِسْتَنَه سَهْرِيَهْ ك، مَوَّلٌ كِرْدَن، پَهْ سِيْسَهْ كِرْدَن، قَهْ لَابَهْ سْتَهْ كِرْدَن.

كَدَشُ:

كَدَشٌ: كَسَبٌ/ دَهْسْتِي كَهْوَت، پَهْ پِيْدَاي كِرْدَن.

كَدِيْشٌ: بَرْدُوْنٌ/ بَار كِيْر.

كَدَمٌ:

كَدَمٌ: عَضٌ بِمَقْدَمِ فَمِهْ/ گَاْزِيْ گِرْت، پَهْ سَهْرِي دَان گَاْزِيْ گِرْت. كَدَمٌ. كَدَمَةٌ: اَثْرٌ/ شُوِيْن.

- : اَثْرُ الْعَضِّ/ مَكْدَمٌ/ شُوِيْن گَاْز.

كَدَاْمٌ. كَدُوْمٌ: عَضُوْضٌ/ گَاْز كِيْر.

كَدِي:

كَدِي. اَكْدِي. بَخَلٌ فِي الْعَطَاءِ/ رِزْدٌ بُو، كَهْ مِي كِرْدَهْ وَهْ، دَهْسْتِي گِرْتَهْ وَهْ.

اَكْدِي: لَمْ يَظْفَرْ بِحَاجْتِهْ/ رَهْ نَجَهْ پَرُو بُو، دَهْسْتِي نَهْ كَهْوَت.

كَدِي تَكْدِي: تَسْوَلٌ و اِسْتَجْدِي/ كَهْوَتَهْ سَوَالٌ و پَاْرَاْنَهْ وَهْ، سَوَالِي كِرْدَن.

كَدِيَّةٌ: اِسْتَجْدَاءٌ/ سَوَالٌ كِرْدَن، سَوَالٌ كَهْرِي، دَهْسْت پَان كِرْدَنَهْ وَهْ.

كَذَبٌ:

كَذَبٌ: ضِدُّ صَدَقٍ/ دَرُوِي كِرْدَن.

- عَلَيْهِ/ دَرُوِي (بِيْن كِرْدَن، لَهْ گَهْ لَ كِرْدَن).

كَذَبُ الْقَوْلِ: نَقَضَهُ/ قَسَهْ كَهْ ي بَهْ دَرُوِي خِسْتَهْ وَهْ.

- نَفْسَهُ: اِعْتَرَفَ بِاَنَّهُ كَذَبٌ/ خَوِي بَهْ دَرُوِي خِسْتَهْ وَهْ.

- هُ: جَعَلَهُ كَاذِبًا/ بَهْ دَرُوِي خِسْتَهْ وَهْ.

اَعْمَالُهْ تَكْذِبٌ اَقْوَالُهْ/ كِرْدَهْ وَهْ كَسَانِي قَسَهْ كَسَانِي بَهْ دَرُوِي نَهْ خَهْ نَهْ وَهْ.

اَكْذِبُهُ: حَمَلُهُ عَلٰى الْكَذْبِ/ دَرُوِي پِيْن كِرْدَن.

- هُ: بَيِّنُ كَذِبِهْ/ دَرُوِي كَهْ دَهْرَخِسْت، رَاْسْتِي اِيْوَت.

كَذِبٌ. كَذَبٌ: زُوْر. بُهْتَانٌ/ دَرُوِي، دَهْ لَهْ سَهْ، مَهْلٌ پَهْسَت.

كَذِبَةٌ. اَكْذُوْبَةٌ/ دَرُوِي.

- نِيْسَانٌ/ دَرُوِي نِيْسَان.

- بَسِيْطَةٌ: لَا يُقْصَدُ بِهَا شَيْءٌ/ دَرُوِي (سَبِي)، بِيْن مَهْ پَهْسَت)، دَرُوِي كَهْ مَهْ پَهْسْتِي خِرَابِهْ نَهْ بِيْن.

كَاذِبٌ. كَذَابٌ. كَذُوْبٌ: ضِدُّ صَادِقٌ/ دَرُوِي، دَرُوِي نَهْ كَا.

- . . . : نَجَالٌ/ سَاخْتَهْ چِي، تَهْ لَهْ كَهْ يَان،

فِيْلْبَان.

كَذُو:

كَذَا. كَذًا. هَكَذَا/ ثَاوَا، ثَاوَهَا، وَهْ هَا، مَهْرَهْ هَا.

- وَ كَذَا دَرِهْمٌ: اِيْ عِدْدٌ مِّنَ الدِّرَاهِمِ/ مَهْر چَهْ نَد دِرَاوِيْ ك.

بِمَكَانٍ كَذَا وَ كَذَا: اِحْدُ الْاِمْكِنَةِ/ لَهْ شُوِيْنِيْ ك.

كَذَلِكَ: اَيْضًا/ مَهْرَهْ هَا، دِيْسَان.

كَر:

كَرًا: عَادًا/ گَهْ پَاِيَهْ وَهْ، هَا تَهْ وَهْ.

- رَجَعَ اِلَى الْوَرَاءِ/ پَهْ دِرَاوَا هَا ت، وَهْ رَهْ گَهْ پَاِيَهْ وَهْ.

- رَجَعَ وَ عَطَفَ عَلَيْهِ/ دَاِيَهْ وَهْ پَهْ سَهْرِيَا، دُوِيَاْرَهْ ي كِرْدَهْ وَهْ، گَهْ پَاِيَهْ وَهْ سَهْرِي، مَهْ لِي كُوْتَاِيَهْ وَهْ سَهْرِي، نُوْپَاْتِي كِرْدَهْ وَهْ.

- على العدو: حَمَلَ و اِئْتَضَّ / په لاماری دا، هیرشی برده سر.
- صَدْرَهُ: اصابَهُ الكُرْبُ (خیزه، خیزه‌خیزی) سنگی هات.
- كَرَّرَ الشَّيْءَ: اَعَادَهُ مَرَّةً اُخْرَى / دوباره، دویاتی کرده‌وه، کردی‌وه، وتی‌وه.
- : صُنْفَى / پالوتی.
- تَكَرَّرَ: اَعِيدَ مَرَارًا / دویات، دوباره بوه‌وه، وترایه‌وه، کرایه‌وه.
- كَرَّ: كَرَّةً / هُجُوم / په لامار، هیرش.
- : منديل يُصَلِّي عليه / به‌رمان.
- بَيْنَ - وَقَرَّ: بَقَرَات / ناوې‌ناو، جاریوار.
- كَرَّارٌ: يَفْرُثُ ثُمَّ يَعُودُ لِلْقِتَالِ / رانه‌کاو نه‌گه پټه‌وه.
- : كَثِيرَ الْكُرِّ فِي الْقِتَالِ / زږد په لامار نه‌دا.
- كُرُورٌ: رُجُوعٌ عَوْدَةٌ / گه‌رانه‌وه‌سه‌ر، هه‌ل کرتانه‌وه سر.
- : تَعَاقَبَ / له‌دوای یه‌ک، به‌دوای یه‌کدا هاتن.
- كَرَّةً: مَرَّةً / جَارٌ، پات، که‌په‌ت.
- : هَائَةَ الْفِ / سه‌د هه‌زار.
- تَكَرَّرَ: تَكَرَّرَ عَوْدًا / گه‌رانه‌وه، هاتنه‌وه.
- : تَكَرَّرَ: اَعَادَهُ / دوباره، دویات کړنه‌وه، وتنه‌وه، کړنه‌وه.
- تَكَرَّرًا: مَرَارًا / جاره‌ها، زږد زږد، چه‌ند حاره.
- مُكْرَرٌ: مُتَكَرَّرٌ / دوباره، دویات.
- الْعَدَدُ فِي الْحِسَابِ / لِيَكْدُرُوا، ژماره‌ی دویات کړاو.
- : مُتَقَى. مُصْنَفَى / پالوتنه، پالټوراو.
- مُتَكَرَّرَ الْحَدُوثُ: كَثِيرَ الْوُقُوعِ / زږد رو‌نه‌دا، دویاره نه‌بیته‌وه.
- مُكْرَرٌ: مَرْدَدٌ / دوباره کړاو، دویات کړاو، دوباره.
- كَرِيرَ الصَّوْتِ: صَوْتٌ فِي الصَّوْتِ (خیزه، خیزه‌خیزی) کرخه‌ی سنگ.
- تَكَرَّرَ: تَنْقِيَةٌ / تَصْنِيفَةٌ / پالوتن، خاویښ کړدن، گرتن، رینگار.
- كَرَّكَرَ الشَّيْءَ: اَعَادَهُ مَرَّةً اُخْرَى / دویاتی کرده‌وه، دویاره‌ی کرده‌وه، وتی‌وه، کردی‌وه.
- الرُّحَى: اِدَارَةٌ / ده‌ستاری کړد، پای دا، سوپانی.
- فِي الضَّحْكَ: اَغْرِبُ / دایه قاقای پټکه‌تین، تریقایه‌وه.
- تَكَرَّرَ فِي الْأَمْرِ: تَرَدَّدَ / سلی کرده‌وه، دودل بو.
- كَرَبَ الْقَيْدَ: ضَيْقَهُ / جه‌رانی، تونگی کړد.
- : دَنَا / نَزِيحٌ بَوَّهْ، نَهْ وَنَدَهْ ي نَهْ مَآوَهْ.
- الدَّابَّةُ وَ غَيْرَهَا: (وَقْرَهَا. ثَقُلَ عَلَيْهَا / باری گران کړد.
- الْحَبْلُ: فَتَلَّهُ / با‌ی‌دایه‌وه.
- النُّخْلَةُ: أَخَذَ الْكُرْبَ مِنْهَا / هه‌لې پاچی، سه‌عفی کرده‌وه.
- هِ الْعَمِّ: اِشْتَدَّ عَلَيْهِ / خم و په‌ژاره دای‌گرت.
- اَكْرَبُ الْأَمْرِ: كَادَ يَقَعُ / وه‌خته بو رویدات.
- : كَارِبٌ: تَقَرَّبَ / نَزِيحٌ بَوَّهْ.
- فِي السَّيْرِ: اسْرَعَ / پټی هه‌ل‌گرت، تاوی‌دا، په‌له‌ی کړد، خیرایی کړد.
- اِكْتَرَبَ: اِنْتَدَّ حُرْنَهُ / ماته‌مینی دای‌گرت، مات بو، په‌ژاره‌دار بو، بیزار بو، خم بار بو.
- كُرْبٌ: كُرْبَةٌ: الْحُزْنُ وَ الْمَشَقَّةُ. هَمٌّ / ماته‌مینی، خم، خم و خه‌فت.
- : غُصَّةٌ / نَازَارٌ، نَهْ شَكَهْ نَجَهْ، سوئ.
- مَكْرُوبٌ: مُضْطَاقٌ / په‌ست، ناره‌حمت، بټن‌تاهت، نه‌گاو.
- : كَرِيبٌ: مَهْمُومٌ / په‌ست، خه‌فت بار، دل نه‌نگ، په‌ژاره‌دار.
- كَرِيبَةٌ: الدَاهِيَةُ الشَّدِيدَةُ / به‌لای قورس.
- كَرِبٌ: أَصُولُ السَّعْفِ / بنکه په‌ل دارخورما، بنکه سه‌عف.
- اِكْرَابٌ: اِسْرَاعٌ / په‌له‌کړدن، تاودان، خیرایی، پټ هه‌ل‌گرتن.
- مَكْرُوبٌ: جَرْتُومُهُ / میکروپ، خوره.
- كَرِيَاجٌ: سَوَطٌ / قامچی.
- كَرِيُونٌ: فِهْمٌ / ره‌ژو، خه‌لوز، کاریون.
- وَرَقٌ: - وَرَقٌ مُقْحَمٌ / کاغه‌زی (قوپی، قوپی).
- كَارُوبٌ: حَشْرَةٌ / مله.
- كَرَثٌ:
- كَرَثٌ: اَلْكَرْثُ الْعَمُّ فَلَانَا: اِشْتَدَّ عَلَيْهِ / خم و په‌ژاره دای‌گرت.
- اِكْتَرَثَ لِلْأَمْرِ أَوْ بِالْأَمْرِ: اِهْتَمَّ بِهِ / با‌یه‌خی پټ‌دا، به‌ته‌نگه‌وه هات، گوئی دایه.
- لَا يَكْتَرِثُ لِلْأَمْرِ: لَا يَعْجَبُ بِهِ. لَا يُبَالِي بِهِ / گوئی نادا، به‌ته‌نگه‌وه نایه‌ت، هه‌رگویشی پټ‌نادا.

كارث: كَرِيثُ / مُسَبِّبُ الْعَمِّ / خَم مِيز، جهرگ بې، موی خەم.
كارثة: نَكْبَةٌ / سه مه ره، مه ره، فه تاره ت، دهر د،
كاره سات، كوست كه وتن.

إكتراث: إهتمام / به ته كه وه هاتن، گوئ دان، چاودیزی.
كرآث: نبات / كه وه.

كرج:

كرج: تَعَفُّنٌ / كه روی مه ل هینا.

کرد: كَرْدٌ: اصل العنق / گهر دن، مل، نه ستق.

گردانه / ملوانكه، گهر دانه، مل به ند.

گرداس: مَشَى كَالْمَقِيدِ / رُويشت (گه لاو گه ل، وه ك
به ستراو، وه ك رُوينی مندال).

- كَدَسٌ / كومه لی كرد، كه له كه ی كرد.

تگرداس: تَجَمُّعٌ / كومه ل بو، كه له كه بو.

كرز:

كرز: إختبًا / خزی شارده وه.

- الی فلان: إلتجًا / په نای برده به، خوی لا
شارده وه.

كرز: كَرِيْنٌ / نبات / گیلاس.

كارز: واعظ / ناموزگار، ناموزیار.

كرس:

كرس: كَرَسٌ الْبِنَاءُ: اسسسه. وضع اساسه /
دای مه زران، بناغه ی دانا.

كرس: كَرَسٌ / تهرخانی كرد، به ختی كرد.

كراس: كَرَأْسَةٌ / دفتر / دهفته، په پاو، كتیب.

- : جُزءٌ مِنْ كِتَابٍ / به شیک له كتیب.

- : رِسَالَةٌ / نامه، نامیلکه.

تكریس: تَحْصِيصٌ / تهرخان كردن.

مكرس: مُخَصَّصٌ / تهرخان، تهرخان كراو.

كرسی: مَقْعَدٌ. ما يَقْعَدُ عَلَيْهِ / كورسی، دانیشكه.

- الْمَلِكِ: عَرْشٌ / تهرختی پاشایی، تهرخت.

كرسغ: عَدَا / رای كرد، هه ل هات، بزی دهرچو، تیسی
ته قان، فپكه ی بۆ كرد، مه لی تیزان.

كرسوع: طَرَفُ الرَّئِدِ الَّذِي يَلِي الْخُلُصْرَ / مه چه ك،
لاه پ، قوله یین.

كرسف الدابة: قطع عرقو بها / پارته ی شكان.

كرش:

كرش: تَكَرَّشٌ / تَقَبُّضٌ / كَرِزٌ بو، كَرِزٌ بو، لُوجٌ بو.

- وجهه: تَقَبُّضٌ / روی كَرِزٌ بو، مَوْنٌ بو.

كَرِشٌ قَطْبٌ / وجهه / روی كَرِزٌ كرد، خزی مَوْنٌ كرد.

استكرش: عظم بطنه / ورگی (كرد، زل بو).

كَرِشٌ: الْمَعْدَةُ الْأُولَى لِلْمَجْتَرَاتِ / ورگ.

- : بَطْنٌ / ورگ، سكه، زگ.

اكرش: مُكْرِشٌ / كیبر البطن / ورگن، ورگ زل، ناوساو.

تكریشه: الْأَكْلَةُ الَّتِي تُطْفِئُ فِي الْكُرُوشِ / كیبه.

كرع:

كِرْعٌ فِي الْمَاءِ: مَدٌّ عُنْقُهُ وَتَنَاوُلُ الْمَاءِ / ده می
ته نخست و ناوی خوارده وه.

تكرع: غَسَلٌ أَكَارِعُهُ / قاچی شت، پنی شت.

كِرْعٌ: قَوَائِمُ الدَّابَّةِ / پیچكه، پی، په ل، ده ست و پیسی
نازه ل.

كراع: كَارِعٌ / مادون الركبة / پین، قاچ، لاق، پیچكه.

كوارع: أَكَارِعُ الْعَنَمِ وَغَيْرِهَا / سه روپین، سه رو پیچكه.

مطعم ال - / سه روپین خانه.

كربع: شَارِبُ الْمَاءِ بِيَدِيهِ / به ده ست ناو نه خواته وه.

كرف:

كرفس: نبات / كه وه و ز.

كرك:

كرك: رَفْشٌ / خاكه ناز، پیمه په.

كرکی: رَهُوٌ / طیر / مه لیكه وه كه له قله ق، قولنگ.

كركدن: حیوان / كه ركه دهن.

كركم: نبات / زهرده چه وه.

كرم:

كرم: كَان كَرِيْمًا / به خشنده بو، ده ست بلاو بو.

- : ضِدُّ لَوْمٍ / دل فراوان بو، دل پاك بو، میهره بان بو.

كرم: اَكْرَمٌ / حَقِيٌّ بِهِ / پیشوازی كرد، ریزی لی تها، به
پیریوه چه.

- : بَجَلٌ / گه وره ی كرد، شكوی دایه.

- : جَادٌ / خه لاتی كرد، به خشی.

- : اللَّهُ وَجْهَهُ شَرْفُهُ / خوا پایه به رزی كا، خوا روسوری كا.

كارم فلانا: اهداه ليكافنه / پییدا تا پیسی به خشی یا
پاداشتی بداته وه، به نیازی پاداشت پیشكه شی كرد.

تَكْرَمٌ: تَكَلَّفَ الْكِرْمَ/ به خشى، خهلاتى دا، خَوَى به خشنده پیشان دا.

- عليه بكذا: سَخَى/ پئى دا، پئى به خشى، پیاوه تی له گه ل کرد.

كِرْمٌ: صَفْحٌ/ لئ بوردن.

- سَخَاءٌ/ خهلات، به خشین، نان دان، به خشیش.

- فضل/ چاکه، پیاوه تی، به زه یی.

- الأخلاق/ ره وشت به زى، خوی په سهند.

- الْمُحْتَدُّ (اصیل)/ ره سەن، خانه دان، جه وامیر، وه جاج زاده، نه ژاد.

كِرَامَةٌ: شَرْفٌ/ ناپو، ناموس، روسورى.

- هَيْبَةٌ/ اعتبار/ قدر، ریز، شکو، پایه، شکومه ندی.

- كِرْمٌ/ جود/ به خشنده یی، خهلات، نان دان.

حُبًّا و كِرَامَةً: عن طيب خاطر/ به سه رچاو، به دلئكى فراوانه وه.

كِرِيمٌ: ذُو الْكِرْمِ/ به خشنده، ده ست بلاو، چاوتیر.

- صَفْوَحٌ/ میهره بان، لئ پور، دل فراوان.

- مِفْضَالٌ/ خاوه ن چاکه و پیاوه تی.

- مِضْيَافٌ/ میوان نؤست، نان بده.

- من الاسماء الحسنی/ خوی به خشنده و میهره بان.

- شَرِيفٌ// ناپرودار، به ناپو، به ناموس.

- الأخلاق/ شریف الخصال/ ره وشت به زى، ره وشت پاک.

- الأصل: ابن اصل/ خانه دان، ره سەن، وه جاج زاده.

جواد: - معروف النسب/ نەسبی ره سەن.

دَمٌ - نَقَى/ خوئتی پاک.

حجر - مَعْدَنٌ - : ثَمِينٌ/ به ردو کانی به نرخ، گه وه ر.

وجه: - مُرْضٌ فى جماله و محاسنه/ شوخ، شەنگ، جوان، روی (نورانی، دره خشان).

رِزْقٌ - : كَثِيرٌ/ سامانی زؤر.

قَوْلٌ - : مُرْضٌ فى معانيه/ تەسە پى ماناو به جى، وتەى په سهند.

كريمة: مؤنث كريم: ابنة/ كچ، كیز.

الأحجار الـ - : الثمينة/ برده به ترخه کان، گه وه ر.

الكريمتان: العينان/ هه ردو چار، جوتە چار.

اکرم: اکثر کرما/ به خشنده تر.

إكرام: إحترام/ ریز، ریز لئ نان، ریز گرتن.

- الضيف/ میوان دارى، ریزی میوان گرتن.

إكراماً لفلان/ (له بهر خاترى، بؤ خاترى، ریز بؤ فلان.

إكرامية: أجرة. هيئة/ ریزانه، به خشیش، شاگردانه، ده ستخوشانه، به خشین، پاداشت، ناهه رین.

تكریم: تجمید/ ریز لئ نان، ریز گرتن، به خشین، پئ به خشین.

مُكْرَمٌ: مُبْجَلٌ/ به ریز، پایه به زى، خاوه ن شکو.

- : يستحق الإكرام/ شایانی ریزه.

مُكْرَمَةٌ: عطاء/ خهلات.

كِرْمٌ: بُسْتَانٌ/ باخی میو، ره ز.

- : عِنْبٌ/ میو، تری.

- : العنب: شجرة العنب/ دارمیو، دارتری.

بنت - (او بنت كَرْمَةٌ: خَمْرٌ/ مهی، باده، شراب.

كُرْمَةٌ: عنب/ میو، دارمیو.

- : كرامة/ ناپو، ریز، به خشنده یی.

كِرَامٌ: صاحب الكرم و المعنى به/ ره زه وان، ره زدار.

کرن:

كِرْنَبٌ: ملفوف/ که له رم.

کرنافة البندقية/ که مؤله.

کره:

كِرْهٌ الشئ: ضد حَبَّةٌ/ خوئى نه ویست، نه ی ویست، رقی لئ پو.

كِرْهٌ: كان كریها/ نه ویستراویو، ناپه سەند بو.

كِرْهٌ فلاناً الشئ: نقیض (حبیبه) نه ی ویست، نه ی نه ویست، نه ی بیژان، رقی لئ هه لسا، له به رچاوی که وت.

- الشئ اى فلان/ له به رچاوی خست، وای لئ کرد نه یه ویست.

أکره الرجل: حَمَلَهُ على امر. (رُغَمَهُ/ به زؤد پئى کرد، پئى کرد، زؤدی لئ کرد.

- على الطاعة: حَمَلَهُ على الطاعة/ هیتنایه ژیر بار، ناچارى کرد.

تَكَرَّرَ. اِسْتَكْرَهَ الشَّيْءَ: لم يُرضه. وجده كريهاً /
 به دلی نه بو، لئی بیزار بو، لئی نه بان بو.
 كُرْه: كَرَاهِيَةٌ: عدم رضی / ناقابلی، ناچاری،
 نه بانئ.
 - - - : بُغْض / رق، قین، رق لئی بون،
 رقه به رایه تی.
 كُرْهًا: على كُرْه. عن كراهية: یاشمزان. بنفور. بلا رَغْبَةً
 او مِيلًا بهنا به دل، به قِتْرَه، له رقانا، به قِتْرَو بیزه وه.
 كَرِيه: كَرِهٌ: لا يَحِبُّ / ناویستری، بیزارو، نه بانه.
 - - - : بَغِيض / ناپه سه ند، نه بان، بیزارو،
 هه موکس رقی لئی په تی.
 - - - : يَمُجُّه الذوق / قَبِز لئی دیته وه.
 - الرائحة / بَگَن، بَوْن ناخوش.
 - الطعم / تام ناخوش، ناخوش.
 - المنظر / روزاگران، نیتسک قورس، دیمه ناشرین.
 كَرِيهَةٌ: داهية / به لا، دهر، کاره سات، گیتجه ل، چورتم.
 کاره: ضد راضی / ناقابلی، ناچار، نه بان، نابه دل.
 اِكْرَاه: اِرْغَام / ناچار کردن، ناچاری، ناچار بون، نابه دل،
 به نابه دل.
 - : اِسْتِعْمَال العُنف / زور لئی کردن، ته نگار کردن،
 به زور پی کردن، زور بؤ هینان.
 مَكْرُوه: ضد محبوب / ناخوشه ویست، ناپه سه ند، خوین
 تال.
 - : مُبْغَض / رق لئی وه بو، نه ویستراو.
 - شَرًّا: به لا، کاره سات، خرابه، چورتم.
 - مَكْرُوهَةٌ: شِدَّة / تهنگانه.
 كرو:
 كَرًا: كَرِيٌّ: حَقْرًا / هه لی که ند.
 - الشَّيْءَ: صَيَّرَهُ كَرِيًّا / خری کرد، گرمۆله ی کرد،
 کردی به تو په ل.
 كَرِيٌّ: جَرِي سَرِيحًا / (خیزا، به گوپ) رقی.
 كُرَّة: جِسم مستدير / توپ، گو، خپ، خِرْطُوك.
 - اللعِب / توپ، توپی یاری.
 - الأَرْض: ال - الارضِيَّة / گوی زهوی.
 كُرِيَّة / خِرْطُوك.
 - حمراء / خِرْطُوك ی سور.

- بيضاء / خِرْطُوك ی سپی.

كروى. كَرِيٌّ: مستدير / خپ.

كُرًّا: ضخم الذراعين / بازۆله نه ستور، به شان و باهر.
 كرى:

كَرَى النهر: عَمَقُهُ. طَهْرَهُ / قولئ کرد، جؤمائی کرد،
 پاکی کرده وه، دهری دا.

كَرِيٌّ: نَعْس / وه نه وزئ دا، خهوی هات، خه و برديه وه.

كارى. اَكْرِيٌّ: اَجْرًا / به كَرِيٌّ دا، دای به كَرِيٌّ.

اِكْتَرِيٌّ: اِسْتَكْرِيٌّ: اِسْتَاْجَرًا / به كَرِيٌّ گرت، گرتئ،
 به كَرِيٌّ.

- - - خادما / نیشكهری راگرت.

- - - بيتًا / خانوی به كَرِيٌّ گرت.

كَسْرِيٌّ: نَعَّاس / وه نه وز، خه وه اتن، خه و بردينه وه،
 وه نه وزدان.

كِرَاء: اَجْرَةٌ / كَرِيٌّ، مز.

اِكْرَاء: تَاْجِيرًا / به كَرِيٌّ دان.

اِكْتِرَاء: اِسْتِئْجَارًا / به كَرِيٌّ گرتن.

مُكْرًا: مُكْرًا / مَوْجَرًا / به كَرِيٌّ دهر، خاوه ن كَرِيٌّ.

مُسْتَكْرًا: مُسْتَاْجِرًا / كَرِيٌّ گرت، كَرِيٌّ چئ.

مُكَارِيٌّ: مُكْرِيٌّ الدواب / ولاخ به كَرِيٌّ دهر.

- : بَقَال. حَمَارًا / قه تارچئ، خاوه ن كه رو نیتستر،
 كاروانچئ، و لاخدار.

مُكْرِيٌّ: مَوْجَرًا / به كَرِيٌّ دراو، به كَرِيٌّ گبراو.

كُرٌّ:

كُرٌّ: ضَمِيْقًا / گوشئ، تهنگئ کرد، تهسكى کرده وه،
 هیتایه وه بهك.

- : اِنْقِيض و يَبْس / قرح هه لات، چووه بهك، وشك
 هه ل گه پ، سیس بو، وشك بو، سیس هه ل گه پ.

- على اسنانه: اظهر اسنانه غيضا / دانئ
 (چپ کرده وه، کرۆشت).

كُرَّة: اصَابَةُ الكِرَان / توشئ (گوئی په په، دهر ده کویان) بو.

كُرٌّ: يَابِس / وشك.

- : مُنْقَبِض / قرح هه لاتو، چرچ، وشك، كُرٌّ، سیس.

- الیدین: بَخِيْل. شَحِيح / رژد، پاره پیس، گپ،
 دهست قوچاو.

وَجْه - : قَبِيح / ناشرین، نیتسک قورس.

كَرَّاز: كَرَّاز: مَرَضٌ / گوی ره په، دهرده کوپان.
 كَرَز: بَخْل / رزدی، پاره پیسی.
 - كَرَّازَة: یبوسه، صلابه / وشکی، ره قی، کرزی.
 كَرَبْرَة: جلجلان گزنیژ.
 - البئر: نبات / قه پته ران.
 کسب:
 كَسَبَ: اِكْتَسَبَ: رِبْحٌ / قازانجی کرد، قانزاجی کرد.
 - - كَسَبَ: تَكَسَّبَ: نَالٌ / چنگی که وت، دهستی
 که وت، په بدای کرد.
 - فِي الْمَسَابِقَةِ او الْمُبَارَاةِ: رِبْحٌ / بر دیه وه.
 - كَسَبَ: اِكْتَسَبَ: جَعَلَهُ يَكْسِبُ / سودی
 پئ گه یاند، دهستی خست.
 كَسَبَ: اِكْتَسَبَ: مَالًا / رِبْحًا / قازانجی کرد، په بدای کرد.
 - - عِلْمًا: نَالًا / زانباری وه رگرت، فیربو.
 كَسَبَ: كَسَبَ: اِكْتَسَابٌ: نَيْلٌ / حَصُولٌ / دهست
 که وتن، چنگ که وتن، به رهم هین، دهستگیر بون،
 په پداکردن.
 - - رِبْحٌ / قازانج، سود.
 کاسب: رابح / براوه، دهستکه وتو.
 - : شَقَالٌ. مُشْتَقِلٌ / نیشکر، کاسب، فریار، په یاکار.
 ابو - : ذَنْبٌ / گورگ.
 اِكْتَسَابٌ: رِبْحٌ / حَصُولٌ / دهستکه وتن، په پداکردن،
 بردن وه، دهرامه ت.
 - الْعِلْمُ: تَعَلَّمَ / فَيَّرَبُونَ، وه رگرتن.
 اِكْتَسَابِيٌّ: كَسْبِيٌّ. مُكْتَسِبٌ: مُحَرَّرٌ / په پداکر.
 مُكْتَسِبٌ: رِبْحٌ / مَحْصُولٌ / سود، قازانج، دهستکه وت،
 به دهست هاتن.
 مُكْسِبٌ: رَابِحٌ. مُرْبِحٌ / به سود، به قازانج.
 مُكْتَسِبٌ: مَكْسُوبٌ: مَحْصُولٌ. رِبْحٌ / قازانج،
 دهستکه وت، به رهم، وه رگرتاو.
 كَسَابٌ: كَسُوبٌ: كَثِيرٌ / كَسْبٌ / به چنگ، په پداکر،
 دهستی نه که وی.
 کست:
 كَسْتَنَا: شَجَرٌ / به رو، شابه رو، که سته ت.
 كَسَجٌ: كُوسَجٌ: يُّ سَمَكُ الْقَرَشِ / کوسه.
 کسج:
 كَسَحَ: كُنَسٌ / مَالِيٌّ، رَايٌ مَالِيٌّ، گه سکی دا.
 - الْبَيْتُ: نَزْحًا / دهری دا، پاکي کرده وه.
 كَسَحَ: تَكَسَحَ: اصْبِحُ مَقْعَدًا / په کی که وت (گوت،
 ثیفلیج، که نه فت، گرده نشین، دهسته وسان) بو.
 اِكْتَسَحَ: اِجْتَرَفَ / رامالزا.
 - الشَّيْءُ: ذَهَبٌ / به / راي مَالِيٌّ، گسکی دا.
 كُسَاخَةٌ: كُنَاسَةٌ / مَالِزًا، رامالزاو.
 مَكْسَحَةٌ: مَكْنَسَةٌ / گسک، رامال، راده، مالر، جاپو.
 كَاسِحَةٌ: جَارِفَةٌ / رامال.
 - الْأَلْفَامُ / مِينٌ (دَوْرٌ) / راده ر.
 كَسَحَ: كُسَاخٌ: عَجَزٌ / ثَيْفَلِيْجِيٌّ، گوتی، که نه فتی،
 گرده نشین، که فته کار.
 كُسَاخُ الْأَطْفَالِ: اِرْتِخَاءُ الْعِظَامِ / نيسکه نه رمه.
 كَسِيحٌ: اِكْسَحٌ: عَاجِزٌ / گوت، ثیفلیج، په ک که وتو،
 که فته کار، دهسته وسان.
 کسد:
 كَسَدَ: كَسَدَ الشَّيْءُ: لَمْ يُنْفَقْ / شكا، بازار ی نه ما.
 - ت - ت . اِكْسَدَاتُ السُّوقِ: لَمْ يُنْفَقْ مَا فِيهَا /
 بازار وه ستا، بازار شكا، فروشتن نه ما.
 كَسَادٌ: ضِدُّ رَوَاجٍ / بِنِ بَاوِيٍّ، وه ستان، راوه ستان،
 سستی بازگانی، بِنِ بازار ی.
 كَاسِدٌ: كَسِيْدٌ: ضِدُّ رَابِحٍ / بِنِ بَاوِيٍّ، وه ستاو، راوه ستاو،
 سست، بِنِ بازار ی.
 - سَوْقٌ كَاسِدٌ: وَاَقْفٌ / بِنِ بَاوِيٍّ، بازار ی وه ستاو.
 کسر:
 كَسَرَ الْعُودَ وَ كُلَّ صَكْبٍ: قَطَعَهُ / شكانی.
 - نَقَضَ: خَالَفَ / هَلِيٌّ وَ شَانِهْ وَ ه، په پیره وی
 نه کرد.
 - طَوِيٌّ: ثَنِيٌّ / نوشتانیه وه.
 - التَّاجِرُ: اَفْلَسَةٌ / نابوتی کرد.
 - الْعَسْكَرُ: هَرَمَهُمْ / به زانی، شکانی.
 - شَرَفَهُ او اِسْمَهُ: اِهَانَهُ. جَلَبَ لَه الْعَارَ / شاپروی
 برد، ناموسی شکان.
 - الشَّعِيرُ: لَمْ يَقُمْ وَرَثَهُ / له کیش کردیه دهره وه،
 په پیره وی کیشی نه کرد.
 - الْعَطَشُ: اَرْوَى. شَفَى غَلِيْلَهُ / تينويتی شکان.

كَرَّاز: كَرَّاز: مَرَضٌ / گوی ره په، دهرده کوپان.
 كَرَز: بَخْل / رزدی، پاره پیسی.
 - كَرَّازَة: یبوسه، صلابه / وشکی، ره قی، کرزی.
 كَرَبْرَة: جلجلان گزنیژ.
 - البئر: نبات / قه پته ران.
 کسب:
 كَسَبَ: اِكْتَسَبَ: رِبْحٌ / قازانجی کرد، قانزاجی کرد.
 - - كَسَبَ: تَكَسَّبَ: نَالٌ / چنگی که وت، دهستی
 که وت، په بدای کرد.
 - فِي الْمَسَابِقَةِ او الْمُبَارَاةِ: رِبْحٌ / بر دیه وه.
 - كَسَبَ: اِكْتَسَبَ: جَعَلَهُ يَكْسِبُ / سودی
 پئ گه یاند، دهستی خست.
 كَسَبَ: اِكْتَسَبَ: مَالًا / رِبْحًا / قازانجی کرد، په بدای کرد.
 - - عِلْمًا: نَالًا / زانباری وه رگرت، فیربو.
 كَسَبَ: كَسَبَ: اِكْتَسَابٌ: نَيْلٌ / حَصُولٌ / دهست
 که وتن، چنگ که وتن، به رهم هین، دهستگیر بون،
 په پداکردن.
 - - رِبْحٌ / قازانج، سود.
 کاسب: رابح / براوه، دهستکه وتو.
 - : شَقَالٌ. مُشْتَقِلٌ / نیشکر، کاسب، فریار، په یاکار.
 ابو - : ذَنْبٌ / گورگ.
 اِكْتَسَابٌ: رِبْحٌ / حَصُولٌ / دهستکه وتن، په پداکردن،
 بردن وه، دهرامه ت.
 - الْعِلْمُ: تَعَلَّمَ / فَيَّرَبُونَ، وه رگرتن.
 اِكْتَسَابِيٌّ: كَسْبِيٌّ. مُكْتَسِبٌ: مُحَرَّرٌ / په پداکر.
 مُكْتَسِبٌ: رِبْحٌ / مَحْصُولٌ / سود، قازانج، دهستکه وت،
 به دهست هاتن.
 مُكْسِبٌ: رَابِحٌ. مُرْبِحٌ / به سود، به قازانج.
 مُكْتَسِبٌ: مَكْسُوبٌ: مَحْصُولٌ. رِبْحٌ / قازانج،
 دهستکه وت، به رهم، وه رگرتاو.
 كَسَابٌ: كَسُوبٌ: كَثِيرٌ / كَسْبٌ / به چنگ، په پداکر،
 دهستی نه که وی.
 کست:
 كَسْتَنَا: شَجَرٌ / به رو، شابه رو، که سته ت.
 كَسَجٌ: كُوسَجٌ: يُّ سَمَكُ الْقَرَشِ / کوسه.
 کسج:
 كَسَحَ: كُنَسٌ / مَالِيٌّ، رَايٌ مَالِيٌّ، گه سکی دا.
 - الْبَيْتُ: نَزْحًا / دهری دا، پاکي کرده وه.
 كَسَحَ: تَكَسَحَ: اصْبِحُ مَقْعَدًا / په کی که وت (گوت،
 ثیفلیج، که نه فت، گرده نشین، دهسته وسان) بو.
 اِكْتَسَحَ: اِجْتَرَفَ / رامالزا.
 - الشَّيْءُ: ذَهَبٌ / به / راي مَالِيٌّ، گسکی دا.
 كُسَاخَةٌ: كُنَاسَةٌ / مَالِزًا، رامالزاو.
 مَكْسَحَةٌ: مَكْنَسَةٌ / گسک، رامال، راده، مالر، جاپو.
 كَاسِحَةٌ: جَارِفَةٌ / رامال.
 - الْأَلْفَامُ / مِينٌ (دَوْرٌ) / راده ر.
 كَسَحَ: كُسَاخٌ: عَجَزٌ / ثَيْفَلِيْجِيٌّ، گوتی، که نه فتی،
 گرده نشین، که فته کار.
 كُسَاخُ الْأَطْفَالِ: اِرْتِخَاءُ الْعِظَامِ / نيسکه نه رمه.
 كَسِيحٌ: اِكْسَحٌ: عَاجِزٌ / گوت، ثیفلیج، په ک که وتو،
 که فته کار، دهسته وسان.
 کسد:
 كَسَدَ: كَسَدَ الشَّيْءُ: لَمْ يُنْفَقْ / شكا، بازار ی نه ما.
 - ت - ت . اِكْسَدَاتُ السُّوقِ: لَمْ يُنْفَقْ مَا فِيهَا /
 بازار وه ستا، بازار شكا، فروشتن نه ما.
 كَسَادٌ: ضِدُّ رَوَاجٍ / بِنِ بَاوِيٍّ، وه ستان، راوه ستان،
 سستی بازگانی، بِنِ بازار ی.
 كَاسِدٌ: كَسِيْدٌ: ضِدُّ رَابِحٍ / بِنِ بَاوِيٍّ، وه ستاو، راوه ستاو،
 سست، بِنِ بازار ی.
 - سَوْقٌ كَاسِدٌ: وَاَقْفٌ / بِنِ بَاوِيٍّ، بازار ی وه ستاو.
 کسر:
 كَسَرَ الْعُودَ وَ كُلَّ صَكْبٍ: قَطَعَهُ / شكانی.
 - نَقَضَ: خَالَفَ / هَلِيٌّ وَ شَانِهْ وَ ه، په پیره وی
 نه کرد.
 - طَوِيٌّ: ثَنِيٌّ / نوشتانیه وه.
 - التَّاجِرُ: اَفْلَسَةٌ / نابوتی کرد.
 - الْعَسْكَرُ: هَرَمَهُمْ / به زانی، شکانی.
 - شَرَفَهُ او اِسْمَهُ: اِهَانَهُ. جَلَبَ لَه الْعَارَ / شاپروی
 برد، ناموسی شکان.
 - الشَّعِيرُ: لَمْ يَقُمْ وَرَثَهُ / له کیش کردیه دهره وه،
 په پیره وی کیشی نه کرد.
 - الْعَطَشُ: اَرْوَى. شَفَى غَلِيْلَهُ / تينويتی شکان.

- حَدَّثَهُ / او قُوَّتُهُ: ابطال تاثیرہ / خاری کردہ وہ۔
- خَاطِرُهُ. جَافِي. خَيْبِ الْأَمَلِ / تہریقی کردہ وہ،
- ہیوای بری۔
- قَلْبُهُ: بَرْدُ الْهَمِّ / ساردی کردہ وہ، دلی شکان۔
- شَوَّكْتُهُ / او انْفَهُ: اذْلَهُ / له لوتی دا، رسوای کرد۔
- هُ عَنْ مُرَادِهِ: حَرْفُهُ. اقْنَعَهُ بِالْعَدُولِ / پہ شیمانی
- کردہ وہ، نارہ زوی شکان۔
- عَيْنُهُ: اخْزَاهُ / (چاو، سہری پین شتر کرد، شکان،
- رسوای کرد۔
- الْمَتَاعُ: بَاعَهُ شَيْئًا قَشِيئًا / مہ لی وہ شان، بہ ہل
- وہ شاوی و پارچہ پارچہ فروشتی۔
- الْحَرْفُ: الْحَقُّ الْكَسْرَةَ / زَبْرِي بُو کرد۔
- كَسْرًا: حَطْمًا / شکانی، تِيكِي شکان۔
- كَسْرًا: تَكْسَرًا: بِمَعْنَى كَسْرًا / ماناگانیان لہ یك نہ چن۔
- تَكْسَرًا: تَحَطْمًا. اصْبَحَ مَكْسُورًا / شکا، ورد بو، وردو
- خاش بو۔
- اِنْكَسَرَ: تَحَطْمًا. اصْبَحَ مَكْسُورًا / شکا، ورد بو۔
- التَّاجِرُ: اِفْلَسَ / نابوت بو، تن شکا۔
- الْحَزْرُ وَالْعَضْبُ: فِتْرًا / خاو بوہ وہ، ہیمن بوہ وہ،
- ہیوایشی کردہ وہ، تہ شقی گہرما شکا۔
- الْعَطَشُ: اِرْتَوَى / تینویتی شکا۔
- الْعَجِينُ: لَانَ / اِحْتَمَرَ / مہ ل ہات، ترشا۔
- عَنِ الشَّيْءِ: عَجَزَ عَنْهُ / بُوئی نہ کرا، پیئ نہ کرا۔
- الْعَسْكَرُ: اِنْهَزَمَ / شکا، بہ زئی، کشایہ وہ۔
- كَسْرًا. تَكْسِيرًا / شکاندن۔
- نَقَضَ: مُخَالَفَةً / پہ شیمان بونہ وہ،
- ہل وہ شانندہ وہ، سہریچی۔
- فِي (عُودٍ) / قَرْنَجَان، دَرَز بَرْدَن، قَلْبِش تَن بُون۔
- فِي (عَظْمٍ) / شکاندن۔
- فِي (الْحَسَابِ) / کەرت۔
- بَسِيطًا / کەرتی سادہ۔
- لَفْظِيًا / کەرتی زاری۔
- اِعْتِيَادِيًا / کەرتی ناسایی۔
- عُشْرِيًا / کەرتی دەیی، کەرتی دە یەك۔
- حَقِيقِيًا / کەرتی راستی۔
- غَيْرَ حَقِيقِيًا / کەرتی ناراست۔
- مُرْكَبًا / کەرتی ناویتیہ۔
- بَسَطًا / او صَوْرَةً اَل - / سہر۔
- مَقَامًا / او مَخْرَجًا اَل - / زَبْر۔
- كَسْرَةً: جِزْءٌ مِنَ الشَّيْءِ الْعَكْسُورِ / پارچہ، سہرہ پارچہ،
- کەرت۔
- خُبْرًا: قِطْعَةٌ مِنْهُ / پارچہ نان، پہ نچکہ نان۔
- كَسْرًا. مَكْسُورًا: مُحَطَّمًا / شکاو۔
- الخاطرُ / تہریق کراو، ہیوایراو۔
- القلبُ / دل شکاو، رەنجاو۔
- كاسرًا: حاطمًا / شکیتنہ، تیک شکیتن۔
- طیر - : جَارِحًا / مہ لی گوشت خور، مہ لی راوکار۔
- اِنْكَسَارًا: تَحَطِيمًا / شکاندن، وریکرن، وریبون، تیک شکان۔
- : اِنْهَزَامًا / شکان، کشانہ وہ، بہ زین۔
- القلبُ / دل شکان، رەنجاندن۔
- النورُ / او الاشعةُ: اِنْعَاسًا / تیشک و روناکی دانہ وہ۔
- تَكْسَرًا الْجِسْمِ: فُتُورًا / تَوَسِيمًا / لہش تیک شکان،
- خاویونہ وہ۔
- تَكْسِيرًا: تَحَطِيمًا / شکاندن۔
- جمع اَل - فِي اللُّغَةِ الْعَرَبِيَّةِ / ناوازه کوز۔
- مَكْسَرًا: مُحَطَّمًا / شکیتنہ، تیک شکیتن۔
- مَكْسُورًا: مُنْكَسِرًا / شکاو۔
- : مَقْلُوبًا / او مُنْهَزَمًا / تن شکاو، راکردو، بہ زین۔
- الخاطرُ / تہریق کراوہ، ہیوایراو۔
- القلبُ / دل شکاو، ہیوایراو، پەست، پەژارہ دار،
- رەنجاو۔
- كَسْرَةً: هَزِيمَةً / بہ زین، راکردن، مہ ل ہاتن، شکان۔
- : كَسْرًا: حَرَكَةٌ فِي اللُّغَةِ الْعَرَبِيَّةِ / زَبْر۔
- كُسُورًا اَلْاَوْدِيَّةَ: شَعَابِهَا وَمَعَاطِفُهَا / پتج و پەنای چەم و
- نۆل۔
- لِرَضِ ذَاتِ كَسُورٍ: ذَاتِ هَبِوطٍ وَصَعُودٍ / پرہ لہ بہ زین و
- نزئی۔
- كَسْفًا:
- كَسْفَ الشَّمْسِ / او الْقَمَرِ: حَجَبَهُمَا / بہ ری خوزو مانگی
- کرت۔
- ت الشَّمْسِ النُّجُومِ: غَلَبَ ضَوْئُهَا عَلَى النُّجُومِ /
- خوزو ہستیزہ ی شارده وہ۔

- ت. انكسفت الشمس: احتجبت / خورگيرا، روزگيرا.
- الشيء: غطاء / دایپوشی، شاردیه‌وه.
- وجهه: غطاء / روی پوشی، روی داپوشی.
- وجهه: عیس و تغیر / دم و چاری دا به‌یکدا، مۆن بو، گرز بو، روی گویا.
- : اخجل / تریق بووه، تریقی کرده‌وه، شهرمی کرد.
- : رده خائبا / تریقی کرده‌وه، دهستی پیوه‌نا، میوای بری، ناومییدی کرد.
- : الحزن: جعله مهموما / خه‌م و په‌ژاره دایگرت، دلی تنگ بو.
- : بصرة: حفصة و نكسة / چاری شورکرد، شهرمی کرد.
- : ت حاله: ساعة / تیک چو، سه‌ری لی شیوا.
- : كسوف. و انكساف الشمس او القمر: حجبها / خورگیران، مانگ گیران.
- : كلى / خورگیرانی (خشت، ته‌وار).
- : جزئى / خورگیرانی (نا‌ته‌وار، کهرت).
- : كاسف البال: سيم الحال / سه‌ری لئ‌شیوا، شپزه.
- : الوجه: عابس / په‌ست، مۆن، گرز، میوموچ.
- : يوم - : شديد الشرا / روزگی ره‌ش و شوم.
- : رجل - : مهموم / په‌ست، خه‌میارو دلته‌نگ.
- : مكسوف. مكسف: محجوب / گراو، شاردراوه.
- : خجلان / شهرمن، شهرم نه‌کا، تریق.
- كسل:
- كسل: تكاسل: فتر و توانی / ته‌مه‌لیی کرد، ته‌وه‌زلی کرد، سستی تواند، خاوه‌خاوی کرد.
- كسل: كسل: وقع في الكسل / ته‌مه‌لیی کرد، ته‌وه‌زلی کرد.
- كسل: تكاسل: توان / ته‌مه‌لی، ته‌وه‌زلی، سستی، ده‌غالی.
- كسل: كسلان. كسل: متوان / ته‌مه‌لی، ته‌وه‌زلی، ده‌غالی.
- مكسال: فعدة / له‌ش قورس، بن‌کاره، ته‌مه‌لی، ته‌وه‌زلی.
- كسم:
- كسم الياس: فتنه بيده / مه‌لوه‌ران، وردی کرد، پروای.
- : على عياله: كذا / ره‌نجی دا، تیکوشا، خه‌باتی کرد.
- كسم: شكل / شیوه، نیکار، دیمه‌ن، ره‌زا.
- كسو: كسا. كسى: لیس / له‌بری کرد، پوشی، کردیه‌بری.
- كسى: اكسى: تكسى: لیس / له‌بری کرد، خوی پوشی.
- كسوة: كساء. لباس. ثوب / به‌رگ، جل، پۆشاك، جل و به‌رگ، پۆشه‌نی.
- كاس: مكس: خلاف العاری / پۆشته.
- مكسو بكذا: مغطى / داپوشراو.
- اكساء / پۆشین، له‌برکردن، داپۆشین.
- كش:
- كشيت الحية: صاتت من جلدها / خشه‌ی هات.
- كشة: خصله من الشعر / په‌رچم.
- كشت:
- كشتبان: قمع الخياط / نه‌نگوستیله‌ی درومان.
- كشع:
- كشع: فرق. بدد / بلاوی کرده‌وه، ته‌فرو تونای کرد.
- : طرد / ده‌ری کرد.
- : له بالعداوة: عاداه / رقه‌برایه‌تی له‌گه‌لا کرد، دژمنایه‌تی کرد.
- : له: كواه على كشحه / كه‌له‌کی داخ کرد.
- اكشع القوم: تفرقوا / بلاویونه‌وه، بلاوه‌یان لئ‌کرد، ته‌فرو تونا بون.
- كشع: شكا كشحه / ماواری كه‌له‌کی کرد.
- كشع: ما بين السرة و وسط الظهر / كه‌له‌که.
- طوى كشحه على الامر: كتم الامر / شاردیه‌وه، ده‌ری نه‌بری، نه‌ی دركان.
- طوى كشحه او كشحاً عن فلان: اعرض عنه و قاطعه / وازی لی هیتا، خوی لی دابری.
- ولاة كشحه: ادار عنه / پشتی تن کرد، لای تن کرد، روی لی وه‌رگیزا.
- كشاحة: عداوة مضمرة / كونه‌قین.
- كاشح: عدو باطن العداوة / قیناوی، قین له‌سك، رقاری.
- كشر:

كَشَرَ / **كَشَّرَ** / **كَشَّرَ** عَنْ اسنانه: كَشَفَ عَنْهَا / دانی (ریج کرده‌وه، جیر کرده‌وه).
كَشْرَةٌ / **كَشْرَةٌ**: كَشَفَ الاسنان / دان ریج کرده‌وه، دان ده‌رخستن، دان جیر کرده‌وه.
كَشَطٌ:
كَشَطَ الرَّغْوَةَ: نَزَعَهَا / تَوَيْذَه كَيْ گرت، كه‌فه‌كه‌ی گرت.
 - **مَسَحَ** / **مَحَا** / **سَرِبَه** وه، لَیْسَ كَرْدَه وه.
 - **الجلد: سَحَجَه** / رنه‌ی لَیْءِدا، خورانی، كِرانی.
كَشَفَ:
كَشَفَ الشَّيْءَ عَنِ الشَّيْءِ: اَظْهَرَه / خستیه‌رو، ده‌ری‌خست، ده‌ری‌پری، ناشکرای كرد.
 - **كَشَفَ**: ضِدَّ **عَطَى** / سه‌ری لا‌برد، سه‌ری مه‌ل دایه‌وه، ده‌ری‌خست.
 - **عَرَى** / **رَوَى** كرد، **رَوَى** كَرْدَه وه.
 - **عَرَضَ** / **پیشانی** دا، ده‌ری‌خست.
 - **وَجَدَ** / **دَوَزیه** وه.
 - **تَه الكواشِفَ** / **فَضَحَتَه** / **نابروی** چو، **پیزانرا**.
 - **عليه: فَحَصَه** / **سه‌ری** كرد، **پشكنی**.
كاشفَه بكذا: اَظْهَرَه عَلَيْهِ و اَظْهَرَه لَهُ / **پیشانی** دا، **بۆی** ده‌رخست، **بۆی** خسته‌پو.
 - **لَهُ بِالْعَدَاوَةِ** / **باداهُ بها** / **دوشمنایه‌تی** لِي ناشكرا كرد، **دهست** **پیشكری** لِي كَرْد.
إِنْكَشَفَ / **تَكَشَّفَ**: ضِدَّ **تَقَطَى** / **سه‌ری** لا‌چو، **كه‌وته‌پو**.
 - **ظَهَرَ** / **ناشكرايو**، **زانرا**، **ده‌ر كه‌وت**.
 - **إِفْتَضَحَ** / **پیزانرا**، **نابروی** چو.
اِكْتَشَفَ / **كَشَفَ**: **وَجَدَ** / **دَوَزیه** وه.
اِسْتَكْشَفَ **الامر**: **طَلَبَ** اَنْ **يُكْشَفَ لَهُ** / **داوای** ده‌رخستن و **ناشكرا** كردنی لِي كَرْد.
 - **اِسْتَطْلَعَ** / **پشكنی**، **چاوی** **گیزا**، **كه‌پا**.
كَشَفَ: ضِدَّ **تُقَطِیة** / **سه‌ر مه‌ل** **دانه‌وه**، **خسته‌پو**.
 - **اِظْهَارَ** / **ده‌رخستن**، **ناشكرا** كردن.
 - **اِكْتِشَافَ** / **اِیجاد** / **دَوَزیه** وه.
 - **الحجاب: اِزَاحَة** **الحجاب** / **په‌رده** **لادان**، **په‌رده** مه‌ل **دانه‌وه**، **په‌چه** **لادان**.
 - **حساب: قاشمة** **حساب** / **لیسته‌ی** **حساب**.
كَشَافَ / **كاشِفَ**: **الذی** **يَكْشِفُ** / **ده‌رخه**، **ناشكرا** كَر.

- **طليعة** / **مستطلع** / **پیشه‌نگ**، **كه‌پیده**، **دیده‌وان**.
النور الـ / **روناکی** **پشكنه‌را**، **تیزروناکی**.
كشافة: **اِسْتَطْلَعَ** / **كه‌پیده‌یی**، **دیده‌وانی**، **پشكنین**.
الفتیان الـ / **دیده‌وان**.
كاشِفَ / **كواشِفَ**: **فَضِيحَة** / **نابروچون**، **نه‌نگی**.
كشيف / **مكشوف**: **غیر مغطى** / **مفتوح** / **سه‌ریه‌ره‌لا**، **كراوه**، **دیار**، **ناشكرا**.
اِكْتِشَافَ / **كشَفَ**: **اِظْهَارَ** / **خسته‌پو**، **ده‌رخستن**، **سه‌ر** **لادان**، **ناشكرا** كردن.
 - **اِسْتِكْشَافَ**: **اِسْتَطْلَعَ** / **كه‌پان**، **دَوَزیه‌وه**، **چاوی** **گیزان**.
 - **رود** / **تَجَسُّسَ** / **گویی** **مه‌ل‌خستن**، **سیخوری**، **سوسه‌كردن**.
مكشوف: ضِدَّ **مُغَطَى** / **سه‌ریه‌ره‌لا**، **سه‌ریه‌تال**، **كراوه**، **په‌ره‌لا**، **دیار**، **ناشكرا**.
 - **عُریان** / **روت**، **روت** و **قوت**.
 - **الراس** / **سه‌ر روت**، **سه‌ر قوتین**، **قوتین**.
مكان - : **لا** **سقف** **له** / **شویتی** **كراوه**، **سه‌رته‌گپراو**، **په‌ره‌لا**.
مكْتَشِفَ / **كاشِفَ** / **ده‌رخه**، **ناشكرا** كَر، **دَوَزیه‌وه**.
 - **مُسْتَكْشِفَ** / **رائد** / **كه‌پۆك**، **دَوَزیه‌وه**، **پشكنه‌را**، **سیخوری**.
كشك:
كُشِكُ: **التلفون** / **ته‌له‌فونگ**، **قوخته**، **كوشکی** **ته‌له‌فون**.
 - **دكان صغير** / **دوكاتوچكه**، **لادوكان**.
 - **الدیندبان** / **قوخته‌ی** **(ياساول)**، **پاسه‌وان**، **دیده‌وان**.
كشك: **طعام** **من اللبن** و **الغُرْغُل** / **كه‌شك**، **دَوَزیه**.
كَشَكْشَ: **الزينة** **المخيطَة** **على الثوب** / **گیزو** **گرتلك**.
كَشَكُولَ / **جراب** **المُتَسَوِّلَ** / **كه‌شكول**.
كشم:
كَشَمَ: **قطع** **مستاصلاً** / **پیشه‌کی** **بپی**، **له‌سه‌ره‌تاره** **بری**، **ریشه‌كیشی** كرد.
كَشِمَ: **كان** **نقص** **في** **خَلْقِه** / **زكماك** بو.
اَكْشَمَ: **فهد** / **پلنگ**.

كَعَجُ: جَبِينُ / ترسا، ترسی ای نیشست، ترس دای گرت،
 تَوَقَى.
 اَكَعَةُ: خَوْفُهُ و جَبْنُهُ / ترسانی، تَوَقَانِي.
 كَاع: الضعیف الجبان / ترسَنُوك، بی کاره.
 كَعِب: كَعَبُ الثَدِي: نَهْدُ / مهك (خپو، گوره بو، نه گریئ).
 - ت. كَعَبَتِ الصَّبِيَةُ: نَهَدَ ثَدِيهَا: اِرْتَفَع صدرها /
 مه مکی (کرد، خړ کرد، خړ هل دَا).
 كَعَبُ الشَّيْءِ: جعله مكعباً / كَرَدِي به شش (پالو،
 چه ندانه).
 - العَدَدُ: ضربه في نفسه ثلاث مرات / سَن جاي كَرَد.
 كَاعِب: مُرْتَفِع / بلند، پڼگ یشتو.
 - : نَاهِد / مهك كَرَدو، مهك خړ كَرَدو.
 تكعيب الأعداد / سَن جَا كَرَدن.
 مُكْعِب: جسم هندسی / شش رو، شش پالو،
 خشته ك.
 - : حاصل ضرب عدد في نفسه ثلاث مرات /
 سَن جاي ژماره يه ك.
 تكعيب: ضرب العدد في نفسه ثلاث مرات / سَن جَا
 كَرَدن ژماره يه ك.
 كَعَبُ: عُقْدَةُ فِي القَصَبِ / گرتی قامیش.
 - : العظم الناشِز فوق القدم / قاپی پڼ.
 - الرجل: عَقِب / پاژنه ی پڼ، پاژنه.
 - الحذاء / پاژنه ی پتلو.
 - النرد: زهر الطاولة / زار، زاری یاری كَرَدن.
 - : العظم الذي يُلْعَبُ به / میج.
 - : كل ما اِرْتَفَع و علا / به رزی، بلندی.
 - : الشرف و المعجد / پایه و گوره یی، شکر.
 - : مكعب: جسم هندسی ذات ستة وجوه / شش پالو.
 لَعْبَةُ الكَهَابِ / میچین.
 كَعْبِيَّةٌ: بَكَارَةٌ / بن، كچنی.
 كَعْبِيَّةٌ: البيت الحرام بمكة / كابه، قبيله.
 كَعْبِيَّةٌ: كَعْبُورَةٌ: عُقْدَةٌ / گرتی.
 - : عظم الزند العلوی / نيسقانی باسك.
 مُكْعِبَرٌ: مُعَقَّدٌ / گرتی یای، گرتی گرتی.
 كَعَم:

- الأنف. انف كَشِيم: مقطوع من اصله / لوت
 فش، كه توش، لوت پراوی زكماکی.
 كَشْمِش / كشمیش.
 كَط: كَطَّ: اِكْتَطَّ المکانُ بالناس: رَحِمَ / اِزْدَحَم / پړ بو، بو
 به قهه بالقی.
 - الطعامُ الرجل: مَلَأَهُ حَتَّى لا يطيق التنفس /
 شه ونده ی خوارد مه ناسه ی لُ پړا، ره پ بو.
 - : اِكْتَطَّ بِكَذَا: اِمْتَلَأَ / پړ بو، ناخترنا، سیخناخ بو.
 - الغیظ صدره مَلَأَهُ / رقی مه ناسا، پیشی خوراده وه.
 - الحبل: شَدَّهُ / توندی كَرَد، جه رانی، به سستی.
 - الأمرُ فُلَانًا: غَمَّهُ / ماته مینی دای گرت، په سستی
 دای گرت، چه ژیری.
 - حَصَمَةٌ: اَلْجَمَّةُ / گرتی، به سستی وه، په تی كَرَد.
 كَطَّ: غَضِبَ / توپه یی، رقی و قین.
 رجل - : عَسِرَ / ره ق، سهخت، توپه و توپو.
 كَطَّةٌ: نُحْمَةٌ / اِنْتِفَاحٌ / پړ بون، تیر خواردن، ورگ هاتن،
 مه لاوسان.
 كَطْلِيظٌ: مَكْظُوظٌ: مُفْعَمٌ / پړ، جه تجال، لیوان.
 مُكْتَطٌّ: مُمْتَلِيٌّ / قهه بالقی، چړ، پړ، سیخناخ.
 كَطْر: كَطْرٌ: شحم فوق الكليتين / به ز و چه وری سه ر
 گورچيله.
 كَطْم: كَطْمٌ غَيْظُهُ: حَبَسَهُ / پیشی خوراده وه، خوی گرت،
 بی نده نگ بو.
 - علی: سَكَتٌ / بی نده نگ بو، لینی بی نده نگ بو، تقی نه كَرَد.
 - : اغلق. سَدَّ / دای خست.
 كاظمٌ: ساكتٌ / بی نده نگ، مات، كپ.
 كِظَامٌ: مَا يَسُدُّ بِهِ الشَّيْءُ / داخه، ده مه وانه، توپه وانه،
 ده ملبین، سه ر، سه رقاب.
 كِظَامَةٌ: قَنَاةٌ للماء في باطن الارض / کاریز.
 كِظِيمَةٌ: ما يوضع فيه الزاد / نانه بهره.
 - : ترمس / ترموس، ثاره بهره.
 كَج:

كَعَمَ الوِعَاءَ: شَدَّ رَأْسَهُ / سهری گرت، ده می بسته وه.
 - كَعَمٌ: كَمٌ. كَعَمٌ / ده می بسته، له واشه ی کرد.
 كِعَامٌ. كِعَامَةٌ: مَا يُشَدُّ بِهِ فَمَ الحَيَوَانِ / له راشه،
 قه مته ر.
 كَف: كَفَّ الثُّوبُ: خَاطَ حَاشِيَتَهُ / هه لی پیچا، هه لی درو،
 دای گرت وه، (دامین، که نار، په راوین هه کی داگرت وه.
 - الثُّوبُ: شَتْلُهُ / هه لی کرد، هه لی پیچا، هه لی دایه وه.
 - اِنْكَفَّ عَنِ كَذَا: اَقْلَعَ / وازی هیتنا، دهستی لی
 هه لی گرت.
 - هُ عَنِ الأَمْرِ: مَنَعَهُ / وازی پین له هیتنا، لی قه دهغه
 کرد، دهستی پین لی هه لی گرت.
 - الإِنَاءُ: مَلَأَهُ / پری کرد.
 - كُفَّ بَصْرَهُ: عَمِيَ / کویر بو، کویرایی داهات،
 چاری سو مایی تیا نه ما.
 تَكَفَّفَ: اِسْتَكْفَفَ النَّاسُ: مَدَّ كَفَّهُ يَسْتَعْطَى / دهستی
 دریز کرد، دهستی پان کرده وه، سوالی کرد.
 اِسْتَكْفَفَ عَيْنَهُ: وَضَعَ كَفَّهُ عَلَيْهَا فِي الشَّمْسِ / دهستی
 خسته سه چاری.
 - ت الحَيَّةِ: اِسْتَدَارَتْ / لول بو، گرمۆله بو،
 په پکه ی بسته.
 كَفَّ: قَفَّ / بهس، واز بیته، بوسته، دهست هه لی گره.
 كَفَّ: اِمْتِنَاعٌ / واز هیتنا، دهست لی هه لی گرتن،
 له تگه ران.
 - رَاخَةُ اليَدِ مَعَ الاَصَابِعِ / له پ، بهری دهست، بهری
 له پ، شه پ.
 - الحَيَوَانُ: مَخْلَبٌ / چنگ.
 - قَفَّازٌ: دهست کیش.
 - (آدم، ابراهيم، مريم، الاسد، الدب): اَسْمَاءُ
 نَبَاتَاتٍ / ناوی روه کن.
 عِلْمٌ قِرَاءَةُ الـ - / دهست گرتنه وه، دهست خویندنه وه.
 كَفِيفٌ: مَكْفُوفٌ البَصَرُ: اَعْمَى / کویر، نابینا.
 كَفَّةٌ: كِفَافٌ / حَاشِيَةٌ / په راوین، که نار، لیوار.
 كِفَافٌ: حَذٌّ / سنور، که نار، لیوار.
 كِفَافَةٌ: خِيَاطَةُ الحَاشِيَةِ / که نار داگرتنه وه، هه لی
 پیچان.

كَفَّةٌ. كَفَّةُ المِيزَانِ: اِحْدَ طَرَفِي المِيزَانِ / تاي ترازو.
 كَفَّفَ مِنَ الرِّزْقِ: مَا اَغْنَى عَنِ النَّاسِ / بهر چاوتیری،
 چا وه دهست کهس ته بون، زیانی ده رویشی.
 كَافَّةٌ: كُلُّ / هه مو، گشت.
 كَفَّفَ الدَّمْعَ: حَبَسَهُ / فرمیسکی قه تیس کرد له چاویا،
 فرمیسک له چاویا قه تیس ما.
 - دَمَعُهُ: مَسَحَهُ / سَرَى، فرمیسکی سری.
 - هُ عَنِ: مَنَعَهُ وَرَدَّهُ / دهستی پین لی هه لی گرت،
 گه راپایه وه، ری لی گرت.
 كَفَا: كَفَأَ الإِنَاءُ: قَلَبَهُ / هه لی گت پایه وه، قلی پی کرده وه،
 رشتی، ری کرد.
 - عَدَلَ: اِنْتَشَى عَنِ / وازی هیتنا، دهستی هه لی گرت،
 دهستی له تبه ل گرت.
 كَافَأَ: جَازَى / پاداشتی دایه وه، خه لاتی کود، مافی
 خزی پین دا.
 - سَاوَى / وه که یه کی کرد، کردی به یه کسان،
 چونیه کی کرد.
 تَكَافَأَ وَآ: تَعَادَلُوا / وه که یه کیان له تبهات، یه کسان بون،
 چون یه که وه ستانه وه.
 اِنْكَفَأَ: رَجَعَ / گه راپایه وه، هاته وه.
 - القَوْمُ: تَهَقَّرُوا / شان، به زین، به دوا هاتن،
 گه رانه وه، کشانته وه.
 - اللُّونُ: تَغَيَّرَ / گه ر، تیک چو، چوه وه.
 اِنْكَفَى الإِنَاءُ: اِنْقَلَبَ / رَآ، قَلَبَ بُوهُ وَهُ، سه ره وه
 خوار بو وه.
 كَفَاءٌ. كَفَاءَةٌ: مُسَاوَةٌ / یه کسانی، چون یه کی، وه که یه ک بون.
 - : اَهْلِيَّةٌ / له تبهاتوی، توانست، توانایی.
 كَفْوَةٌ. كَفْوَةٌ كَذَا: مُنَاسِبٌ / مُطَابِقٌ / وه که نه وه،
 نه وه نه دی نه وه، بۆی نه بون.
 - كَفْوَةٌ: مُقْتَدِرٌ / قَدِيرٌ / له تبهاتو، به توانا.
 اِنْكِفَاءٌ: اِنْقِلَابٌ / رَؤْدُنٌ، سه ره وه خوار بون.
 مُكَافَاةٌ: جَزَاءٌ. شَوَابٌ / خه لات، به خشین، پاداشت،
 به خشیش.
 مُكَافِئٌ: الَّذِي يُكَافِئُ / خه لات به خش، به خشنده،
 به خشه ر.

- متکافیء: مساوی / چونیك، وهكو، هاو، هاو (هیز، تا، جۆر، توانا، جهشن).

كُفْم. كُفْم. كُفْم: كِفء: المثل و النظير / هاو، وهك يهك بون.

تكاوؤء تعادل. تَساوى / هاو (كيشه يي، تايي، هيزي، توانايي).

كفالة (في كفل) كفاية (في كفي) كفت:

كُفْت: صرّف عن / وزي لئيهتنا، دهستي ئي هه لگرت.

- كُفْت الشياء الى نفسه: ضَمَّه / ناي به خوڤيه وه، ناي به سنگيه وه.

- الشياء: تَقَلَّبَ ظهراً لبطناً / هه لگه رايه وه.

كُفْت: مَوْت / مرگ، مردن، گيان دهرچون.

- تَقَلَّبَ الشياء / هه لگه رانه وه، شه م ديو شه ديو كردن، ته پاولت.

خُبْرٌ - بِلَا إِدَامٍ / ناني وشك، وشكه جاو، به يي پيخۆر.

كفح:

كُفْح: كَافِح العَدُو: واجهه / به رهنگاري بو، روبه يوي وه ستا.

كَافِح: ناضل / كوشا، تنكوشا، خه باتي كرد، ته قه لاي دا، هه ولي دا، رهنجي دا.

- عنه: دافع / به رگري ئي كرد.

- الأَمْر: باشرة بنفسه / خزي چاره ساري كرد، دهستي پي كرد.

كِفاح مُكافحة: نِضال / خه بات، تنكوشان، په ل كوتان، هه ولي دان، ته قه لادان.

- حَرْب / جهنگ، شه، به گژابون.

- مُواجهَة / روبه يوي، به رهنگاري.

- فاضل / رهنجيبوه.

لَقِيْتُهُ كِفاحاً: مُواجهَة / روبه يوي (بينيم، چاوم پيئي كهوت)، به رهنگاري بوم، لوم بو به لوتيه وه.

مكافحة: دِفاع، نِضال، مُواجهَة / به رگري، خه بات، روبه يوي وه ستان، نه ميشتن.

مكافحة الأَمِيَّة / نه ميشتن نه خوڤينده واري.

- الأَفَات / قه لاجۆي نافات و جانه وهر.

مكافح: مُناضل / تنكوشه، خه بات كه.

كفر:

كُفْر. كُفْر. كُفْر: سَتَرَ و غَطَى / داي پووشي، شارديه وه.

- بالله: نفاه / باوه يي به خوا نه ما، گومرايي كرد.

- : صار كافرًا / بو به كافر، ئاييني نه ما، له ئاين لاي دا، گومرا بو.

- بالنعمه: ضد شكراً / ناسوپاس بو، ناشوكور بو، ناقابل بو.

- الله له الذنب: مَحاه / خوا له گوناھي خووش بو، خوا گوناھي سپيه وه.

كُفْر عن ذنبه: اِسْتَعْفَرَ / توبه يي كرد، پاش گه ز بوه وه، گه رايه وه، كفرانه يي دا.

- عن سيئاته: اَعْتَق / دهستي له خرابه هه لگرت، وزي له خرابه ميتا، گه رايه وه.

- اَكْفَر: حملة على الكفر / كفري پي كرد.

- له الذنب: صَفَح / لئي پورد، لئي بورد، به خشي.

كُفْر كُفْران: ضد إيمان / بين باوه يي، بين ئاييني، گومرايي.

- بالله: إنكار الخالق / باوه يي به خوا نه كردن.

- : نكران النعمة / ناشوكور بون، ناسوپاس، ناقابلي.

كافر: ضد مؤمن / بين باوه يي، بين ئاين، گومرا، ماري.

- : ناكِر النعمه / ناسوپاس، ناشوكور، ناقابل، پي نه زان.

- : ليل مظلم / شه وي تاريك، شه وه زهنگ، نوتهك.

- : ظلام / تاريكي، تاريكايي، نه موسته چاوم.

- : السحاب المظلم / هه وي تاريك، رهش).

- : البحر / دهريا.

حصان - : ادهم / رهش، شه سپي رهش.

كُفارة: ما يغطي به الأثم / كفرانه.

كُفْر: قَرِيَة صغيرة / گوند، دي.

كافور: شجرة / كافور.

كفس:

كُفْسِت. اِنْكُفْسِت رِجْلَهُ: اِعْوَجَّت / قاچي خوار بو، گيپ بو، چه وت بو.

اِكْفَس: مُعَوَج الرجل / قاچ خوار، گيپ، چه وت.

كفل:

كُفْل. كُفْل الرجل و بالرجل و المال و بالمال. ضَمَمته / دهسته به يي كرد، زامني كرد، بو به زامني.

- . . . كَفَّلَ عِيَالَهُ: عالِهِم و انفق عليهم / به خيوى كردن، ژياننى.
 - . . . الكفيلُ الْمُتَمِّمُ: تَكْفَلُهُ / يو به كه فيلى،
 دسته به رى كرد.
 كَفَّلَ: أَكْفَلَ القاضى المتهم: اخذ منه الكفيل /
 كه فيلى لى و ره گرت.
 تَكْفَلُ له بكذا: ضَمَنَهُ / په يمانى دايه، گفى پى دا.
 - بكذا: اخذه على عهده. الزم نفسه به / گرتيه
 نه ستوى خوى.
 كفيل. كافل: ضامن / دسته به رى، زامن، كه فيل.
 - . . . اليتيم: القائم بأمراه / هه تيو به خيوكه رى،
 به پرتوه به رى، به خيوكه رى، گوره.
 - . . . : عاقل / به خيوكه رى.
 يَكْفُلُ ال - المتهم / دسته به رى نه كا، نه بى به كه فيلى.
 كَفَالَةٌ: ضمان المتهم لاجراجه من السجن /
 دسته به رنامه، كه فاله ت.
 - : ضمان / دسته به رى، زامنى، دسته به رنامه.
 تكافل: مَسْئولية متبادلة / به رپرسيارى يو به كترى،
 هاو به رپرسيارى.
 مكفول: مضمون / دسته به رى، زامن كراو.
 كفل: ردفا / سمت، كه فاه لى، سات، پاشه لى.
 كفل: خِرْقَة مستديرة / بالينه.
 كفن:
 كَفَّنَ: كَفَّنَ المَيِّتَ: لَبِسَهُ الكفن / كفنى كرد، كفنى له به ر كرد.
 كَفَّنَ: ما يلبسه الميت / كفن، به رگى مردو.
 مَكْفَنٌ: تكفون. لابس الكفن / كفن له به رى، كفن كراو.
 كَفَّنَ: طعام لا ملح فيه / خوراكى بى خوى.
 كفه:
 اِكْفَهَرَ الليل: اِسْتَدَّ ظلامه / زود تاريكى كرد، يو به شهوه
 زهنگ.
 - السحاب: اِسْنُودٌ / يو به هورى تاريك و رهش.
 - وجهه: عَيْسٌ / روى گرز كرد، مؤن بو، دم و
 چاوى دا به يه كدا.
 - ت السماء: تَلَبَّدَ بالغيوم / به رى ناسمان به هورى
 رهش و تاريك گيرا.
 مَكْفَهَرٌ: مُظْلَمٌ / تاريك، تاريك و نوته ك.

- : عايس / گرز، مؤن، مړو مړوچ.
 كفو:
 كَفُو: كَفَى: العِثْل و النظر / هاو، وهكو، وهك يه ك بون،
 نه وهنده.
 كفى:
 كَفَى الشيء: اصبح كافيا / به شى كرد.
 - : حَسَبٌ / بهس، بهسه.
 كَفَاهُ الشَّرُّ: تخلص من الأذى و الضرر / زرگارى بو له
 زيان و زهره رى.
 كَفَى لكذا: صار كافيا له / تيا بو، به شى كرد، سه رو به رى
 ده رچو.
 اِكْتَفَى بكذا: قنع به / به وه قابل بو، بهسى بو.
 كافي. كافا. جازى / پاداشتى دايه وه، خه لائى كرد،
 چاكه ي دايه وه.
 كَفَايَةٌ: اِغْنَاءٌ / قابلى، بهس بون، به سايه تى.
 - . ما يَكْفِي / نه وهنده ي بهش بكا.
 - . كافى / كَفَى / بهسه، بهش نه كا.
 كافي: الذى يَكْفِي / بهس، بهسه.
 اِكْتَفَاءٌ: قناعة / قابلى، بهس بون.
 مَكْتَفٍ: قانع / قابل.
 مَكافَأَ: مَقابله الاحسان بمثله / پاداشت، خه لات.
 كل:
 كَلَّ: تَعَبٌ / ماندو بو، شه كه ت بو، كفت بو، هيلاك بو.
 - السكِين و غيره: لم يقطع / ثلم / كول بو، سوا،
 نابى.
 - النظر و الفهم و اللسان: لم يَحَقِّقَ المطلوب /
 چاوو ميشك و زمان و هوش كول بون، بى هيژ بون،
 سوان، په كيان كهوت، ثاره زوو خواست نه هاته دى.
 لا يَكُلُّ: لا يَتَعَبُ / ماندو نابى، شه كه ت نابى، كَوَّلَ نادات.
 اَكَلٌ: اَتَعَبُ / ماندوى كرد، شه كه تى كرد، هيلاكى كرد.
 - النَّظَرُ: صَيَّرَهُ كَلِيلًا / چاوى (ماندو كرد، كز كرد،
 په كى خسته).
 تَكَلَّلَ: لَبِسَ الاكليل / تاجى خسته سه ر.
 - الشيءُ به: احاط به / دهورى دا، چوار لاي گرت.
 - بالنجاح: نجح / سه ركه وت، نه نجاهه كى سه ركه وتن بو.
 كَلَّ: كَلَّال. كَلَالَةٌ: اِعْيَاءٌ / ماندويه تى، شه كه تى، هيلاك بون.

- - - : ضعف / کم میزی، بی میزی، لاوازی.
 - البصر: ضعیف / چاوکز.
 - الفهم: ثقیل الفهم / گیل، درهنگ تن نهگا، بر می شک، چه پوله، ده بهنگ.
 - : ثالم. غیر حاد / کول، سواو، نابری.
 - کلاله: الذی لا ولد له ولا والد / نه کوپی هیه نه بارک.
 کال. کلیل / مُثَعَب / ماندو، شهکات، کفت، میلاک.
 - : ضد حاد / کول، سواو، نابری.
 اکلیل: تاج / تاج، تهرقه.
 - من الزهور / تاجه گولینه، تهرقه گول.
 مُکَلَّل: مُتَوَجَّج / تاج به سهر، گول به سهر.
 کَلَّ: جمیع / هم مو، گشت، دوایهک.
 - واحد (علی حدة) / هه ریهک به جیا.
 - واحد (جملة) / هه مو یه کتیک، هه مو کس، گشت.
 ال - : الجمیع / هه مو ان، دوایهک، سهراپا، سهرجه م، سهراسهر، تیگرا.
 کُلَّمَا: عندما / له کاتیکدا، هه چه ند.
 کُلِّي: تام / ته وای، گشت.
 - : عام / شامل / هه مو ان، گشتی، تیگرای.
 - : مطلق / ته وای، په تی، به ته واره تی.
 کُلِّيَّة: عمومیة / به ته وای، به گشتی، به تیگرای.
 - الشیء: اجمع / هه مو، گشتی، سهرپاکی.
 - : مدرسة عالیة / کولتج، دانیشگه.
 بکلیتته: اجمع / هه مو، سهرپاکی، به گشتی.
 کَلَّا: لا / نه، نه، نه خیر، نا.
 و مع کَلَّا: مع ذلك / هه رچونیک بی، له گه ل شه شدا، سهره رای شه وای.
 کَلَّة: ناموسیة / پرده، کوله، پرده و کوله.
 کلا:
 کَلَّا: حَرَسَ / نیشکی گرت، پاراستی، چاودیری کرد، پاسی کرد.
 - بَصْرُهُ فِي الشیء: رَدَّه فِيه / چاوی پیساگتیا، سهریری کرده و.
 - فی الامر: نظر مُتَامِلًا / سهرنجی لندا، بیری لوتکرده و، لئی راما.
 - اکلًا: کَلِيءَ المکان: کثر فیهِ الكَلَّا / له ویری ندر بو.
 اِکْتَلَات العین: سَهَرَتْ و لم تنم / نه نوست، خه وی لئ نه کورت، خه نه چه و چاوی، چاوی گرم نه کرد.
 - من فلان: اِحْتَرَسَ / سلی لوتکرده و.
 کَلَّءٌ: کَلَّءٌ: کِلَاءَةٌ عِنَايَةٌ. حِرَاسَةٌ / نیشک گرتن، پاسه وانی، چاودیری، پاراستن.
 کَلْوُ العین: اَرِقٌ / خه وزیاو، نانوی، به خه بهر.
 کَلَّا: عُشِبَ / له وری، له وریگا، گیا، نازو، پاهون، چایر.
 کلب:
 کَلْبٌ: اِسْتَكَلَبَ: اصابهُ داء الكلب. ضَرَى / توشی نه خوشی هاری بو، هار بو.
 - علی امر: حَرَصَ علیه / سور بو له سهری، به په روش بو.
 - : نَبِغَ کالکلاب / وه پی، وهک سهگ وه پی.
 - فی کذا: طَمَعَ / چاوی تن بری، چلیس بو، ته معای تن کرد.
 کَلَبَ الكَلْبُ: عَلِمَهُ / رای هیتا، مه شقی دادا، قیری کود.
 - الرجل: عَضَهُ الكلب / سهگ گهستی.
 تکالبا علی کذا: تَزاحَمُوا بجنون و حماقة: تَواثبوا / به لاماریان دا، هه لپه یان کرد، خویان بؤ کوتا، هار بون، هه ل یان کوتایه سهر.
 تکالب القوم: تَجَاهَرُوا بِالعداوة / هار بون، دروشمنایه تیان تن کورت.
 کلب: الحيوان النابح / سهگ.
 - سلوقی: کلب الصئید / تانجی، سهگی راوی.
 - البحر: قَرَشٌ / سهگاسی، کوسه، ماسیه دپه.
 - الماء / سه گلاو.
 - : اِسْمُ نجمة / ناوی شه ستیره یه که.
 - الهجين / پاسکه سهگ.
 داء ال - : مرض، داء يشبه الجنون / هاری، سهگه ناز.
 بیت ال - / کونه سهگ، کولانه سهگ.
 کَلْبَةٌ: اُنْثَى الكلب / ده له سهگ، ده ل، دیل.
 کَلْبٌ: کَلْبٌ: مَكْلُوبٌ / مُصاب بداء الكلب / هار.

كَلَّفَ بِالْأَمْرِ: عَهَدَ إِلَى / رَأَى سِپَارِد، پِیَسِ سِپَارِد، دَاوای
 كَرْدَنِ كَارِیْكَی اِیْنِ كَرْد.

- لَهْ أَمْرَهُ بِعَمَلِ شَاقٍ / كَارِیْكَی كِرَانِی پِیْنِ سِپَارِد.

- كَذَا: كَانَتْ نَفَقَتُهُ كَذَا / تِیْیِ چَوَه، نَهْ وَهَنْدِی تِیْ چَوَه.

- خَاطِرُهُ: اِتْعَبَ نَفْسَهُ / خَوَى مَانْدِر كَرْد، شَهَكْت
 بُو.

تَكَلَّفَ الْأَمْرَ: تَجَسَّمَهُ: تَحَمَّلَهُ عَلَيَّ خِلَافَ عَادَتِهِ /
 هَر چَوْنِ بُو كَرْدِی، رَأَى پَهْ رَانَ، جِیْنِ بَه جِیْتِی كَرْد.

- كَذَا: اِثْقَقَ عَلَيْهِ كَذَا / نَهْ وَهَنْدَه (ی تِیْ چَوَه، ی تِیَا
 خَرَج كِرَا، كِهْوَت).

كَلَّفَ: كَلَّفَهُ: لَوْنِ الْحَمْرَةِ وَ الْكُدْرَةَ / سَوْر (هَهَلْ كِهْ رَانَ،
 بُونَهْوَه). دِیْن.

- الْجِلْدُ: نَمَشَ / شَلَّ، شَلَّى.

- الشَّمْسُ: سَفَعَهُ / خَوْرَهُ پَهَلَه، خَوْرَانَ گَز.

- كَلَّافَةٌ: حُبَّ شَدِيدٍ / دَلْدَارِی (بِیْنِ پَهْ رَوَا، بَه مِیْنِ)،
 خَوْشَه وَیْسْتِی.

كَلَّفَهُ: تَكَلَّفَهُ: مَشَقَّةً / كَيْشَه، نَهْ نَدِیْشَه.

- نَفَقَةٌ: تِیْ چَوْنِ، بَه هَا، تِیْ چَوَه، نَرَخ.

- مَا تَكَلَّفْتُهُ مِنْ أَمْرٍ / پِیْنِ سِپَارِیْنِ، رَاسِپَارِیْنِ، فَهْ رِمَانِ
 پِیْنِ دَانَ.

كَلَّفَهُ: بَقَعَهُ / پَهَلَه، بَه لَه ك، شَلَّ.

اِكْلَفَ الْبِشْرَةَ: كَلَّفَاءً. اِنْمَشَ / شَلَّ، دِیْن.

- الْبِشْرَةُ: اِبْقَعَ / پَهْلَه پَه لَوِی، پَه لَه پَه لَوِی، شَلَّ، بَه لَه ك.

تَكَلَّفَ: تَصَنَّعَ / خَوَكِرِیْنِ، بَایِی بُونِ، لَه خَوَ (بَایِی بُونِ،
 كِرِیَانِ).

كَلَّفَ: الرَّجُلَ الْعَاشِقُ / دَلْدَارِ، شَهْ یِدَا، نَهْ وِیْنِ دَار.

كَلَّفَ: الْوَلُوعَ بِالْشَيْءِ / هَوَكِرِیُونِ، خَوْدَانِ،
 خَوْشَه وَیْسِی.

تَكْلِیْف: فَرَضَ. اِلْزَامَ / سَهْ پَانْدَنْ، پِیْنِ كِرْدَنْ،
 بَه سَهْ رَاسَه پَانْدَنْ، پِیْنِ سِپَارِیْنِ.

مُكَلَّف: مَسْئُولٌ / پِیْنِ سِپِیْرَاو، بَه رِپِیْرَسِیَارِ، لَه سَهْ رِیَه تِی.

جُنْدِی - / سَهْ رِیَازِی كِرِیَاو.

كَلَم:

كَلَمٌ: كَلَمٌ: جَرَحٌ / بَرِیْنْدَارِی كَرْد، زَامْدَارِی كَرْد، بِرِی.

كَلَمٌ: كَالَمٌ: حَادِثٌ / قَسَهْ ی كَرْد، دَوَا، وَتِی، نَاخَارَت.

تَكَلَمٌ: فَاةٌ: حَكَى / قَسَهْ ی كَرْد، وَتِی، دَوَا.

- شَدِيدِ الْحَرِّ / پَه رَوُوش، سَوْر.

- عَامٌ: شَدِيدٌ. ضَيْقٌ. جَدْبٌ / سَالِی نَهَا تِ وَ وِشَك.

- سَائِلٌ: شَدِيدِ الْاِلْحَاحِ / هَه تَهْر، زَوْرَه پَه، لَه سَهْر شَسْت
 قَسَه زَوْر نَه لِی.

كَلَّابٌ: كَلَّوبٌ: هَوَجَلٌ / قَوَلَاب.

كَلْبَتَانٌ: كَمَا شَأْنُهُ / گَز.

كَلْبٌ: مَرَضٌ: دَاءٌ يُشْبِهُ الْجُنُونَ / هَارِی، سَه كِه نَاز.

- عَطَشٌ شَدِيدٌ / تِیْنَوِیْتِی زَوْر.

مُكَلَّبٌ: مَعْلَمُ الْكَلَابِ / سَه گ بَاز، سَاگ رَاهِیْنِ.

كَلْبٌ:

كُلْتُوْمٌ: مُكْتَنَمٌ: كَثِيرٌ لَحْمِ الْخَدِيْنِ وَ الْوَجْهِ / كَوِیْنِ،
 خَه پَه رَه، خَه پَه تَوَلَه، كِه پِیْن.

كَلْحٌ:

كَلْحٌ: اَكْلَحٌ: تَكَلَّحَ وَجْهَهُ: عَبَسَ وَ تَكَشَّرَ / كِرِزْ بُو،
 مَوْنِ بُو، دَهْم وَ چَاوِی دَا بَه یَه كِدا.

كَلْحٌ وَ جَهَةٌ: جَعَلَهُ كَالْحَا / خَوَى (مَوْنِ كَرْد، كِرِزْ كَرْد)،
 دَهْم وَ چَاوِی دَا بَه یَه كِدا.

كَالِحٌ: عَابَسَ / مَوْنِ، كِرِزْ، مِرِو مَوَج.

لَوْنٌ: - وَ سَبَخَ / قَدَّرَ / تَه لَخ، دِیْز، پِیْسِ، پَوْخَلْ، چَه پَه لْ،
 هَهَلْ بَزِیْكَار.

كَلْحَةٌ: الْفَمُّ وَ حَوْلُهُ / دَهْم وَ قَه پَوْرَ، لَمَوْرَ، لَه وِس.

كَلِسٌ:

كَلْسٌ: تَكَلَّسَ: حَوَّلَ اَوْ تَحَوَّلَ اِلَى كَلْسٍ / كَرْدِی بَه
 قَسَلْ، یُو بَه قَسَلْ، رَه قِ بُو.

- الْبَيْتُ: طَلَاهُ بِالْكَلسِ / گَه چ كَارِی كَرْد، قَسَلِی
 تِیْ هَه لَسُو.

كَلْسٌ: جِیْرٌ / قَسَلْ.

تَكَلَّسَ: تَحَوَّلَ اِلَى كَلْسٍ / خَلْتَه كِرْتَنْ، رَه قِ بُونِ، بُونِ بَه
 بَه رَد.

كَلَّاسٌ: بَايَعُ الْكَلْسِ / قَسَلْ وَ گَه چ فَرُوش.

كَلْفٌ:

كَلْفَ الْوَجْهَ: تَغَيَّرَتْ بِشْرَتَهُ / رَه نَكِی بَزِیْكَا، هَهَلْ
 زَه لَه پِی، بَه لَه ك بُو، سَوْر بُو هَهْوَه، شَلَّ بُو.

- بِالْشَيْءِ: اَصْنَعَ مَوْلَعًا بِه / خَوَى دَا بَه، هَوَكِرِی بُو.

- بَه: (حَبَّةٌ حَبًّا شَدِيدًا) / زَوْرِی خَوْش وَیْسْت.

- كَلِمَةً أو بكلمة: نَطَقَ / ده می کرده، به یک وشه ی
 وت، وشه یکی دهربری.
 - مَعَهُ / له گه لی دوا.
 - عن شخص أو امر / باسی زه لامیک یا کارنکی کرد.
 - على أو فی موضوع / لیتی کولی، وه، له باسیک
 دوا.
 - فی او علی شخص: ذَمَّهُ / قسه ی پرتوت، زه می کرد.
 - فی او علی شخص: مَدَحَهُ / مه لئیدا، مه لئینا،
 ستایشی کرد.
 - تَكَلَّمَ الرَّجُلَانِ / تَحَدَّثَا بَعْدَ قَهَاجِرٍ. اصْبَحَا
 يَتَكَلَّمَانِ / ناشت بونه وه، قسه یان کرد پینگه وه.
 - كَلَّمَ: جرح / برین، زام، سوی، زه خم.
 - كَلِمَةً. كَلِمَةً: لَفْظَةً / وشه.
 - فَكَلِمَةً: حرفياً / وشه به وشه.
 - الله: الكتب المنزلة / کتیبه نیراوه کانی خوا.
 - كلام: حديث. حكي / وتن، گرفتار، ناخواتن، قسه،
 بیژین.
 - : (اقوال / وشه، قسه، راگه یاندن.
 - : مُحَادَثَةٌ / وت و بیژ، گفت و گو، قسه کردن،
 دوان.
 - خَشِنَ / قسه ی رهق.
 - : لَفَّه لِسَانُ / زمان، زویان.
 - : فارغ: هَرَاءَ / قسه ی (هیج و پوچ، بن بایه خ، مه لات،
 قوژ، یاوه.
 - : شِفَاهًا / هره ده دم، به قسه، به ده می.
 - : علم ال- : الإلهيات / ناینزانی.
 - : كَلِيمٌ مُتَكَلِّمٌ / خطیب / بوژ، قسه زان، قسه کەر، دم
 راست.
 - : مَكْلُومٌ / مَجْرُوحٌ / بریندار، زامدار.
 - : مَكَالِمَةٌ / مُحَادَثَةٌ / قسه کردن، وت و بیژ کردن، دواندن.
 - : مَتَكَلَّمٌ / ناطق / دویدهر، بوژ، قسه کەر، بگو.
 - : عَارِفٌ بِعِلْمِ الْكَلَامِ (اللاهيات) / ناینزان.
 - : الشخص الأول في النحو / کسه ی به کهم،
 بوژ، قسه کەر.
 - : تَكَلَّمَ بِوَجْهٍ / قسه کردن، دهنگ کردن، وتن، ناخافتن،
 درکاندن، بیژان.

کلی:

- كَلِيٌّ. كَلِيٌّ: أصيب كليته. كليته ألعته / توشی
 دهردی گورچيله بو، گورچيله ی (نه خوژش کهوت، هاته
 ژان).
 - كَلِيَّةٌ. كَلْوَةٌ (الجمع کلی) / گورچيله، گونچيله.
 - كِلَا. كِلْتَا. كِلَاهِمَا. كليهما، كليتهما: كِلَ مِنْهُمَا /
 هاردو، هردوکیان.
 - کم:
 - كَمَّ الشَّيْءَ: سَتَرَهُ وَغَطَّاهُ / دای پوژی، شاردیه وه.
 - : كَمَّ قَعَهُ: شَدَّهُ بِالْكَفَامِ / ده می به ست، له واشه ی
 کرد، که مؤله ی کرد.
 - كَمَّمٌ. أَكَمَّ الْقَمِيصُ: جَعَلَ لَهُ كَمِيْنًا / دو سه قوژلی بۆ
 کرد، قوژلی بۆ کرد.
 - تَكَمَّمَ: تَعَطَّى / خوی (دای پوژی، شاردیه وه، پوژی).
 - كَمَّ: غَطَّاءَ الذَّرَاعِ مِنَ الثَّوْبِ / سه ر قوژ، دم قوژ،
 قوژ.
 - كَمَّ: كِمَامَةَ الزَّهْرَةِ: غَلَّافَ الزَّهْرِ أَوْ الثَّمَرِ / تویکلی
 گوژ، به رگه گوژ.
 - كِمَامَةٌ. كِمَامَ الْقَمِّ: مَا يُكَمُّ بِهِ فَمَ الْحَيَوَانَ لِثَلَا يَعْضُ /
 دم به ست، له واشه، که مؤله، قه متەر، سنگ، سندنم.
 - كِمَامَةُ الْحِصَانِ وَالْحِمَارِ / له واشه.
 - : الحمل و الجدي و العجل / که مؤله.
 - : الكلب / قه متەر، سنگ، سندنم.
 - : الوقاية من الغازات السامة / دم پارین، که مامه.
 - : مَكَمَّمٌ / مَكَمُومٌ / دم به ستراو.
 - : كَمَّ: تَكَمِيمٌ: شَدَّ الْقَمِّ / دم به ستن، (که مؤله، له واشه،
 قه متەر، سندنم) کردن.
 - : كَمِيَّةٌ / مِقْدَارٌ / بر، بری، چهند.
 - : كَمٌّ: اى عدد / چه تند.
 - : كَثِيْرًا / فَرَهُ / زوژ، زه به نده.
 - : كَمَا / مِثْلَ / وَهَكَ، كه، هه روهك.
 - : لَوْ كَانَ حَاضِرًا / هه روهك لیژه بویه.
 - : هُوَ / هُوَ / وهك خوی.
 - : هُوَ: بِحَالَتِهِ الرَّاهِنَةِ / به م جوژده به م شیوه یه ی
 نیستی.
 - : يَجِبُ أَوْ يَنْبَغِي / وه ما پتویسته، وانه بن.

کما:

کَمَا: اطعم الکَمَا / دمه لانی دایه بیخوا.

کَمِءٌ: حَفِی / خوی شاردوه.

- ت: يَدُهُ: تَشَقَّقَتْ / دهستی قلیشا.

اَكْمَأَ الْمَكَانَ: كَثُرَ بِهِ الْكَمَاءُ / دمه لانی نَدَبُو،

دومه لانی تیا پوا.

كَمَاءٌ وَالْجَمْعُ (كَمَاءَةٌ): جَدْرِي الْأَرْضِ. مِنَ الْفَطْرِ /

دومه لان، کارگ.

کمت:

كَمَتَ غَبِظُهُ: كَطَمَهُ / پیشی خوارده وه، خوی

خوارده وه.

كُمَيْتٌ: لَوْنٌ بَيْنَ الْأَسْوَدِ وَالْأَحْمَرِ / رهش سور، رهش

کویت، کویت.

کمت:

کَمْثَرِي: عَرْمُوَط / مهرمن.

کمخ:

كَمْخٌ: اَكْمَخَ بَانْفَهُ: تَكَبَّرَ وَ تَشَمَّخَ / لوتی بریز کرده وه،

تروفیزی نواند، تِرْزَلِ كَرْد.

كُمَاخٌ: اَنْفَةٌ. كِبْرٌ وَ تَعْظِيمٌ / لوت به رزی، تروفیز، تِرْزَلِ.

کمد:

كَمَدَ اللَّوْنُ: كَانَ قَاتِمًا / تَوَخُّ بُو، تَارِيك بُو، دِيز بُو.

- تَغْيِرُ لَوْنَهُ / رهنگی تیک چو، کال بوه وه، دِيز مه لگه پرا.

- الثَّوْبُ: إِحْلَاقٌ فَتَغْيِرُ لَوْنَهُ / له بر کونی رهنگی تیک چو.

- الرَّجُلُ: إِثْمٌ. حَزْنٌ / پهست بو، پهستی دای گرت،

خه م دای گرت.

كَمَدَ: اَكْمَدَ الْعَضُو: وَضِعَ عَلَيْهِ الْكَمَادَةَ / شتی گرمی

خسته سر.

اَكْمَدَ: غَمٌّ / دَلِي نَيْشَان، پهستی کرد، خه مباری کرد،

په ژاره ی دایه.

اَكْمَدَ اللَّوْنُ: قَاتِمٌ. اَسْمَرٌ. اِدْكُنْ / دِيز، رهش تاله، بُوَر،

بُوَره قنه.

كَمَدَ: حَزْنٌ غَمٌّ. كَابَةٌ / خه م، خه فته، پهستی، په ژاره.

- كَمَدَةُ اللَّوْنِ: تَغْيِرُ اللَّوْنِ / رهنگ په رین، تیک

چون، کال بونه وه، دِيز مه لگه پان، بَزِيكَان.

كَمَدَ: كَمِيدٌ. كَامِدٌ: حَزِينٌ. مَهْمُومٌ. كَنِيْبٌ / خه مبار،

خه فته بار، پهست، مات.

كِمَادٌ: تَكْمِيدٌ: تَسْخِيْنُ الْعَضُو / گه رم کردنی نه ندام

به شتی گه رم خسته سر.

- كِمَادَةٌ: خِرْقٌ تُسَخَّنُ وَ تَوْضَعُ عَلَى الْعَضُو /

په پُو شتی گه رم کراو که نه خَرِيْتَه سهر نازار.

کمش:

كَمَشٌ: مَسَكَ / گرتی.

كَمَشٌ: شَمَرٌ / چاکی لئ کرد به لادا، هه لئ مائی، قَوْلِي

لئ به ل مائی.

اَلْكَمَشُ: تَكَمَشٌ: تَقَبَّضٌ. تَقَلَّقِي / چرچ بو، کرژ بو،

هه ل قرچا، چوه به ک، هه ل چو، ته سک بوه وه.

اِنْكَمَاشٌ: تَقَلَّصٌ / کرژ بون، چونه وه به ک، هانته وه به ک،

هه ل قرچان.

كُمَاشَةٌ: كَلَابَتِيْنٌ / گان.

کمع:

كَمَعٌ: قَطَعَ / بری.

كَامِعٌ: حَضَنٌ / باوه شی پیا کرد، گرتیه باوه ش، به خَوِيَه وه

نوسان.

- ضَاغِعٌ / له گه لئ رای بوارد، کارجیگی کرد.

كَمِيْعٌ: ضَجِيْعٌ: شَرِيْكُ الْفِرَاشِ / هاوت هک و هاوملی

ناوجیگی.

کمل:

كَمَلٌ. كَمَلٌ. كَمَلٌ. اِكْتَمَلَ. تَكَامَلَ: قَمٌ، اُنْحَزَ // پینک مات،

جئ به جئ بو، ته واو بو، کورتایی مات، برپایه وه.

كَمَلٌ. اِكْمَلٌ. اِسْتَكْمَلُ - اَتَمُّ. اُنْحَزَ / پینکی هینا،

جئ به جئ کرد، ته واوی کرد، کورتایی پئ هینا،

برپایه وه.

كَامِلٌ: تَامٌ / ته واو، پینک ماتو، بئ کهم و کوی،

به سه ریه گه وه.

- نَاضِجٌ / کامل، پئ گه بیو، هه راش.

- مُطْلَقٌ / پهتی، گشتی، هه مو، ته واو.

- مُتَمَّمٌ. مُنْحَزٌ / ته واو بو، ته واو کراو، کورتایی پئ

ماتو.

كَمَالٌ: تَمَامٌ / ته واوی، بئ کهم و کوی.

بِكَمَالِهِ. بَاكْمَلِهِ / به ته واوی، هه مو، گشتی، به گشتی.

تَكْمِيْلٌ. اِكْمَالٌ: اِتْمَامٌ. اِنْتِجَانٌ / ته واو کردن، لئ بونه وه،

کورتایی پئ هینان، جئ به جئ کردن.

مُكْمَلٌ / مُتَمَّمٌ / تەواوگەر، پېرگەر، كۆتايى ھيىن.

مُكْمَلٌ / مُتَمَّمٌ / تەواوگراو، كۆتايى پىنھاتو.

تِكْمَالٌ فِي الرِّيَاضِيَّاتِ / تەواوكارى.

كَمَالِيَّاتٌ / بابەتى جواش، جوانەمەنى.

كَمِنٌ:

كَمِنٌ / كَمِنٌ / اِسْتَكْمَنَ / اِخْتَفَى / ون بو، خۆى شاردهوه، ديارنه ما.

كَمِنٌ - كَمِنٌ - كَمِنٌ - له / قَرَصَدًا / خۆى بۆنايهوه، بۆسى بۆ دانا، خۆى بۆ ھەلخست.

كَمِنَتٌ / كَمِنَتٌ عَيْنُهُ: اَصَابَتَهُ الْكَمْنَةُ / بەرچاوى تاريك بو، پيژۆه كاني ناوسان.

اَكْمَنَ: اِخْفَى / شارديهوه.

كَمِيْنٌ / كَامِنٌ: خَفَى / شاردراره، ناديار، مت.

مَكْمَنٌ: شَرِكٌ / بۆسه، مۆلگ.

نَصَبٌ - / اَبُوْسَه دانا.

قُوَّةٌ كَامِنَةٌ: مَخْفِيَةٌ / ھيژى شاردراره.

مَكْمَنٌ: مَخْبَأٌ / مۆلگ.

كَمْنَةٌ: ظُلْمَةٌ بَصْرِيَّةٌ / بەرچاو تاريكى، تاريكى و ليلى سارچاو.

التهاب الجفون / چاوتيشه، پيژۆ (ھەوكردن، ناوسان).

كَمَوْنٌ: مِنَ التَّوَابِلِ / زيره.

اسود: حَبَّةٌ سَوْدَاءُ / رەشكە.

كمان. كمنجه / تار، كەمان.

كمه:

كَمَهٌ: عَمِيٌّ / كويز بو.

بَصْرَةٌ: اِعْتَرَتْهُ ظُلْمَةٌ / چارى رەشكە و پيشكەى كرد، بەرچاوى تاريك بو.

كَمَهٌ: عَمِيٌّ / كويزى.

اَكَمَهٌ: اَعْمَى / كويز.

مولود اعْمَى / كويزى زكماك.

كن:

كَنْ / كَنَّ / اَكَنَّ: سَتَرَ / شارديهوه.

كَنْ - كَنَّ - اَكَنَّ: سَكَنَ / هَذَا / ھيىن بو، نيشتهوه، كوژايهوه.

اِسْتَكَّنَ. اِكْتَنَّ: اِسْتَتَرَ / شاردرايهوه، خۆى شاردهوه،

ون بو، خۆى شاردهوه، روى داپۆشى.

مَكْنُونٌ. كَنِيْنٌ: مَسْتَوْرٌ / بەدەرەوه نەبو، ناديار.

مُسْتَكِنٌ: مَخْبَأٌ / مَخْفَى / شاردراره.

كِنٌ / وِكْرٌ / كولانه.

بيت / مال، خانو، خانه.

وقاء كل شيء و ستر / داپۆشەر.

كِنَّةٌ / كِنَانٌ: مَلْجَأٌ / ماوى / پەناگە، پەنا، دالده.

كِنَانَةٌ: جَفِيَّةٌ / تيردان، توره كەى تير.

كِنَةُ البَابِ: حُجَافُ البَابِ / ھەيوان، بەردەرگا.

كِنَةٌ: سَتْرٌ / پەنا، پۆشەر، پاريزەر.

كِنَانَةٌ: جَفِيَّةٌ / تيردان، توره كەى تير.

كانون: موقد / كوره، ناگردان، كوانو.

الأول: الشهر الميلادى الأخير / بەفران بار، سەمۆل بەندان.

الثاني: شهر الميلادى الاول / پىبەندان، ناو زستان.

الرجل الثقيل / زه به لاج، پياو ليى ئەترسى.

كنب:

كَنْبٌ: غَلْظٌ / ئەستور بو، قەبە بو.

ت. اكنبت اليد: غلظت من العمل / ئەستورر گەرە بو.

كَنْبٌ: غَلْظٌ فِي اليَدِ يُسَبِّبُهُ العَمَلُ / ئەستورى و گەرەبى دەست.

مُكْتَنِبٌ: غَلِيظٌ الشَّدِيدُ القَصِيرُ / كورته بالاي ئەستور و قەبە.

كند:

كَنْدَ النِّعْمَةَ: كَفَّرَهَا / نا قاييل بو، ناشكور بو، ناسوپاسكار بو.

كُنْدٌ. كَنْدٌ. كَنْوُدٌ: كَافِرُ النِّعْمَةِ / نا قاييل، ناشكور، پىنەزان، چەپخون، بەدئەك.

كندس: طائر. عَقَقُ / قەلە باچكە، خومەرژە، خومەرژە.

كُنود: نُكْرَانُ الجَمِيلِ. عُقُوقٌ / سېلەبى، چەپخونى، بەدئەكى، نا قايلى.

كُنود: فَاكِرُ الجَمِيلِ: عَاقٌ / سېلەب، چەپخون، بەدئەك، نا قاييل، پىنەزان.

ك

کنز:

كَنْزٌ: جَمْعٌ وِإِدْحَرٌ/ کزی کرده‌وه، خستیه سه‌ریه‌ک، په‌سمه‌نده‌ی کرد.

- : دَقْنٌ فِی الْاَرْضِ/ خستیه چاله‌وه، ناشتی، شاردیه‌وه.

إِكْتَنَزَ: اِمْتَلَا/ پر بو، سیخناخ بو.

- اللّٰم: اِجْتَمَعَ وِصَلْبٌ/ قه‌له‌و بو، تیکسمره، گوشتی پته‌و بو.

كَنْزٌ: جَمْعٌ وِإِدْحَارٌ/ کز کرده‌وه، خستیه سه‌ریه‌ک، په‌سمه‌نده کردن، په‌سیسه کردن.

- : نَخِيْرَةٌ/ سامان، گنج، تفاق.

- : مَا يُخْرَزُ فِيهِ الْمَالُ/ گنجینه، سنوق، قاسه.

كَنْيَزٌ: كَنْيَزٌ مُكْتَنَزٌ/ کثیر اللحم/ قه‌له‌وی گوشت پته‌و، تیکسمره‌او.

مَكْنُوزٌ: مُدْحَرٌ/ کز کرده، په‌سمه‌نده، په‌سیسه.

کنس:

كَنْسٌ: كَسَحَ بِالْمَكْنَسَةِ/ گسکی‌دا، مالی، جاپوی دا.

كَنْسٌ: كَسَحٌ. مَسْحٌ/ گسک دان، مالین، سرین.

كَنْسٌ. كَنْسٌ: الَّذِي حِرْفَتُهُ الْكَنْسَانَةُ/ گسک دهر، ماله‌ر، خۆل ریژ.

كَنْسَانَةٌ: قِمَامَةٌ. زِبَالَةٌ/ خۆل، زیل.

مَكْنَسَةٌ: مَقْشَةٌ. آتة الْكَنْسِ/ گسک، جاپو.

مَكْنُوسٌ: مَمْسُوحٌ/ مال‌راو، گسک دراو، جاپو دراو.

کنیس: مِخْلَاةُ الْعَلْفِ/ توره‌کی (ثالث، ولاخ).

- : كَنْيَسَةٌ: مَعْبَدُ الْيَهُودِ/ که‌نشته، که‌نیشته.

کنیسه: مَعْبَدُ النَّصَارَى/ کلنیه، که‌نیسه.

کنع:

كَنْعٌ: تَقْبُضٌ وِإِضْمٌ/ هاته‌وه‌یه‌ک، کرژ بو، به‌یه‌کا چو، هه‌ل قرچا.

کانع: الْمُتَقَارِبُ بَعْضُهُ اِلَى بَعْضٍ/ کرژ بو، به‌کاچوو.

انف - : لَازِقٌ بِالْوَجْهِ/ لوت پان، لوت ته‌پیو، که‌توش.

کُناع: قَصْرُ الْيَهُودِيِّينَ وِالرَّجْلِيِّينَ/ په‌ل کورت.

کنف:

كَنْفٌ: صَانٌ وِحَفِيْظٌ/ پاراستی، چاودیری کرد، گرتیه خۆی، دالده‌ی دا.

- الشَّيْءُ: ضَمَّهُ اِلَيْهِ/ باوه‌شی بیاکرد، به‌خۆیه‌وه نوسان.

- : كَانَفٌ. اَكْنَفٌ. اَعَانٌ/ یارمه‌تیدا، پشتگیری کرد،

ده‌ستی گرت.

اِكْتَنَفَ الشَّيْءُ: اِحاطَ بِهِ/ ده‌وری دا، چوارلای گرت، نابلوقه‌یدا.

كَنْفٌ: جَانِبٌ اَوْ نَاحِيَةٌ/ ته‌نیشته، لا، به‌ر.

- : حِمَايَةٌ/ پاراستن، چاودیری، په‌ناگه.

- : جِنَاحٌ/ بان.

- : مَأْوَى. ظِلٌّ/ سایه.

- : حِضْنٌ/ کوش، باوه‌ش.

- : اَللّٰهُ رَحْمَتُهُ/ به‌خشین و له‌پوردنی خوا.

کنیف: حَظِيْرَةٌ/ ران په‌ر، په‌چه، په‌رژین کراو، کوتاک، مۆلگه.

- : مِرِصَاضٌ/ ناوده‌ستخانه.

کُنافه: نَوْعٌ مِّنَ الْحَلِيْوِيَّاتِ/ کنافه، جوړیکه له شیرینه‌مه‌نی.

کنه:

كُنْهُ الشَّيْءِ: جَوْهَرَةٌ/ ناوه‌رۆک، کرۆک، ناخ.

- : صِفَةٌ/ ره‌وشته، ره‌وشتی زکماکی، خوی شیری.

- : وَقْتُ/ کات، جرن.

- : حَقِيْقَةٌ/ راستی، بنج و بناوان.

- : قَدْرٌ/ بایه‌خ.

اُدْرَکُ كُنْهَةٍ/ تیی گه‌یی، چوه بنج و بناوانی، راستیه‌که‌ی زانی.

لا يُدْرَکُ كُنْهَهُ/ بیاو تیی ناگا، نازانری.

فی غیر کنهه: فی غیر وقته/ له جیی خویا نیه، کاتی خۆی نیه.

کنی:

كَنْيٌ. كَنْيَةٌ عَنِ كَذَا: نَكْرَهٌ لِيَدُلَّ بِهِ عَلٰی غَيْرِهِ/ شتیکی وت و مه‌به‌ستی شتیکی تر بو.

- : كَنْيٌ. اَكْنِيٌّ/ لَقَبٌ/ نازناوی نا، نازناوی له‌تانا.

تَكْنِيٌّ. اِكْتَنِيٌّ/ تَسْمِيٌّ/ خۆی واناونا، خۆی به‌ناو و نازناویکه‌نا.

كَنْيَةٌ. كَنْوَةٌ: لَقَبٌ نَعْتِيٌّ/ نازناو، ناوی خیزان، نازناوی پهناسین، که‌س ناو.

- : لَقَبٌ تَهْكِيْمِيٌّ/ نازناوی لاهرتی و گالسته، پهناسیه‌ی گه‌میه‌ی.

كناية: رمز. التعبير عن شيء بلفظ غير صريح / باس
 كردنی شتیک به پنج و په‌نا، دور نیازی.
 - عن: یعنی معناه کنذا / شوه ته‌گیه‌تن. شوه
 نه‌بخشی.
 - عن: بدلاً منه / له‌جیاتی، له‌بری، له‌شویتی، نیدیوم.
 مکتی: مَلَقَب / نازناو نراو، ناو لئتراو، پیناسه‌دار.
 کهد:
 كَهْدٌ: اَكْهَدُ: تعب / ماندویو، شه‌کته بو.
 اَكْهَدُ: اَشْعَبُ / ماندوی کرد، شه‌کته‌تی کرد.
 كَهْدٌ: جُمْدُ / کوشان، نهرک، هه‌ول دان.
 کهرب: کهرب: جعل فيه القُوَّة الکهربائية / کاره‌بای
 تن‌خست، کاره‌باوی کرد.
 تَكْهَرِبُ: سَرَّتْ فيه القُوَّة الکهربائية / کاره‌بای تن‌چو،
 کاره‌با گرتی.
 - : اِصْدَمَ غَيْظًا / رقی مه‌لسا، ناگری تن به‌ریو.
 کهربا: صَمَغُ شَجَرَةٍ إِذَا حُكَّ يَجْذِبُ التَّيْنَ / کاره‌با،
 ته‌زیچی کاره‌با، زه‌ردویس.
 کهربا: قُوَّةٌ / کاره‌با، هیزی کاره‌با.
 مَكْهَرِبُ / کاره‌با‌یاری، کاره‌با تن‌چو، کاره‌با گرتو.
 کهرمان اسود / شوه.
 کهف:
 كَهْفٌ: مَقَارَةٌ / نه‌شکه‌وت، شه‌کته‌فت.
 - : تَجْوِيفٌ. نُقْرَةٌ / کلژر، بوشایی.
 کهل:
 كَهْلٌ: اِكْتَهَلَ: صار كَهْلًا / کارامه بو، پن‌گی‌یی، چوه
 ساله‌وه.
 كَهْلٌ: من كان عمره بين الثلاثين و الخميس / کارامه،
 خاراو.
 كُهُولَةٌ: كُهُولِيَّةٌ: حالة الكهل / کارامه‌یی، پن‌گی‌ییوی،
 چونه ساله‌وه.
 کاهل:
 اعلى الظهر / سه‌رشان، ناوشان.
 کهن:
 كَهْنٌ: تَكْهَنُ: حَدَّثَ بِالْغَيْبِ / نوقلانه‌ی لئدا، پیش بینی
 کرد، بۆی چو، له‌به‌ر بوره وتی.
 كَهْنٌ: صار كَاهِنًا / بو به قه‌شه، بو به که‌شیش.

كهانة: علم الغيب / شاردراوه زانی، به‌ریوره، نه‌ین
 زانی، زانستی نه‌ینی.
 - : عِرَافَةٌ / جادوگری، پسیوی نه‌ین زانی.
 - : كهنوت: حِرَافَةُ الكاهن / قه‌شه‌یه‌تی، پلی‌ی
 قه‌شه‌یه‌تی.
 كاهن: خوری. قَسَنُ / زه‌یوان، قه‌شه، که‌شیش، شایین
 (بان، کار).
 - : عند اليهود / مالوم.
 - : مُتَكَهِّنٌ: عِرَافٌ / نه‌ین زان، جادوگر، نوقلانه‌ی لئده‌ر.
 تَكْهَنُ: التكلّم بالغيب / له‌به‌ر بوره، بۆچون، نه‌ین زانی،
 شایین بازی، شایین کاری.
 کوث:
 كَوْتُ: خُفٌ / سؤل، پانی به‌رز.
 كُوْتَةٌ: خَصْبٌ / بیت، به‌رویوم.
 كَوْتُرٌ: كَثِيرٌ / زدر، فره، زه‌به‌نده.
 - : اِسْم نهر الجنة / ناروی رویاری به‌ه‌شت،
 که‌وسه‌ر.
 - : كثير العطاء / به‌خشنده، ده‌ست بلاو.
 کوثل: مؤخر السفينة / پشتی که‌شتی، به‌شی نولوه‌ی
 که‌شتی.
 کوخ:
 كُوخٌ: خَصْنٌ / زنج، قولخ، کولیت، کوخته.
 کود:
 كَادٌ: قَارِبٌ. (اوشك / نه‌وه‌نده‌ی نه‌مابو، وه‌خته‌بو.
 - : ان يموت / وه‌خته‌بو بمری، نه‌وه‌نده‌ی نه‌مابو بمری.
 - : ان يَقْفَلَ: قَارِبٌ يَقْفَلُ و لكنه لم يَقْفَلْ /
 (وه‌خته‌بو، خه‌ریک بو، هیته‌ده‌ی نه‌مابو) بیکا.
 - : (اراد / ویستی.
 كَوْدٌ: كَوْمٌ / کومه‌لی کرد، که‌له‌که‌ی کرد، خستیه
 سه‌ریه‌ک، به‌سیسه‌ی کرد.
 كَوْدٌ: كَوْمَةٌ / کومه‌ل.
 کور:
 كَارٌ: كَوَّرَ الْعَمَامَةَ عَلَى رَاسِهِ لِفَهَا و اِدارها / پیچای،
 به‌ستی، میزه‌ری به‌ست.
 كَوَّرٌ: تَكْوَرٌ: سقط. اِنصرح / که‌وت، کوترا به‌زه‌ویدا.

كُورَت الشمس: جمع ضونها/ همو روناكى خُور
كوبيتته وه.

- الشمس: اضمحلت و ذهبت/ نه مينن،
بپوكتته وه.

كُور: الدور من العمامة/ بپيچكى ميژه.
كُور: موضع الزنابير/ ميلا نه يا كورهى زه رده واله و
زه رده زيړه.

- مجمره من الطين/ شاگردان، كورهى شاگر، كوانو،
كوره.

- الحداد: موقد/ كورهى ناسنگر.

- رَحْل البعير/ كوپانى و شتر.

كورة: ناحية/ هرېم، ناوچه.

كُورَة: وعاء من الطين لخرن الحنطة/ كندو، كنگو.

- كُورَة. كُورَة: كُورَة: ماوى النحل/ كورهى ههنگ،
دوبيره.

كُورَة. مِكُور. مِكُورَة: عمامة/ ميژه.

كوع: كوع: مرفق/ نانيشك، مرك.

- كاع: طرف الزند الذى يلى الابهام/ سره پرى
شيسقانى باسك لاي په نجه گوره وه.

كوف: كوفى: الخط الكوفى/ نوسينى كوفى.

كوفيه: مَدْبِل يَلْف به الراس/ چفته، سه ريچ، له چك
چاروكه.

- و عقال/ چفته وه عه گال.

كوفه: الرمله المستديره/ به رده مژه.
كوك:

كوكب. كوكبة: نجم/ نه ستيره، هه ساره.

- : سيف/ شمشير، شير.

- : ماء/ نار.

- : شدة الحر/ قرچى گرما.

- : مَحْبَس/ نه موستيه، نه نگوستيله، كلكه وانه.

- : الغلام المراهق/ هرزه كار.

- : سيد/ سرگوره، به ريوه بهر، سرگه له.

- : نقطة بيضاء تحدث فى العين/ تانه، په لهى
سهر گلپته، له كه.

- الارض: حجر براق/ گلاسه پى.

ال - الارضى: الكرة الارضية/ كرى زهوى.

الكواكب الثابتة/ نه ستيره وه ستاره كان، هه ساره
وه ستاره كان.

الكواكب السيارَة/ نه ستيره گه روكه كان، هه ساره
گه روكه كان.

كوكبة: جماعة/ كرمال، دهسته، چند كه سيك.

- : مجموعة نجوم/ چند نه ستيره بهك.

- : وهيج/ دره وشانه وه، دره خشانى.

كوم: كُوم: كُدَس. القى بعضه على بعض/ كرمه لى كرد،

هه لى چنى، په سيمه لى كرد، كه له كه لى كرد، خستيه سره بهك.

كُوم: كُدَس/ كرمال، كه له كه، مَول، بهسته لهك،
په سيمه.

كون: كان: صار و حَدَث/ روى دا، يو.

- : وُجِد/ يو، هه يو.

- : هُنَا لِيْرَه يو، ليراته يو، له من بو.

- : له بيت/ خانوى هه يو.

- : يقرأ/ نه لى خوئينده وه.

اَي مَن - : اياً - / هه كه سن بچ، هه ركى.

كُون: اُوْجِد/ كرى، دوزيه وه، پيكي هينا، هينا بهدى.

تَكُون: وُجِد/ دوزياه وه، دروست بو، پيک هات.

اِسْتَكَانَ: ذَل و خَضِع/ رسوا بو، تېر بو، سه رى شو
كرد، خوى دا به دهسته وه.

كائن: حادث و موجود/ بون، بونه وه، هه به.

- : حى/ زينده وه.

- : حقيقى/ بونپيكي راسته قينه.

- : روحى/ بونپيكي گيانى.

- : فى مكان كذا: واقع فى/ له فلان جى به،

ده كه ويته فلانه جى وه.

كائنات: موجودات/ بوه كان، نه وانه لى هن، بونه وه.

ال - الحية: الأحياء/ زينده وه ره كان، بونه وه.

كُون: كيان. كينونة: وجود/ بون، پيک هاتن، دروست

بون، بونه وه لى، بونپيكي.

- : حالة/ بار، دوخ.

ال - : عالم الوجود / گهردون، جیهان، بونه‌وه.
 ل - : بسبب / به‌هزی، چونکه، له‌به‌ر نه‌وهی.
 مع - ه: مع / ان / له‌گه‌ل نه‌وه‌شدا، نه‌گه‌رچی.
 کونی: عالمی / جیهانی.
 کیان: طبیعه / سروشت، خو‌رسک، بونه‌تهی.
 تکوین: خلق / دروست کردن، پیک هاتن، پیک هینان،
 په‌یداکردن، پیکه‌وه‌نان.
 - : نشوه / په‌یدابون، دروست بون، پیک هاتن.
 مکان: موضع (راجع مکن) / جن، جینگه، شوین، جن وری.
 - : بدلا من / له‌باتی، له‌جیاتی، له‌بری، له‌جیی، له‌شوینی.
 ظرف - / ناوه‌ل فرمانی جینگه.
 مکانة: موضع / جن، جینگه، شوین.
 - : منزلة / پایه، بایخ.
 مکنون: موجود / دروست بوه له، پیک هاتوه.
 مکنون: مؤجد / دوستکار، پیک هیننر، دۆزه‌روهه.
 کینونة: امکانیة الکیان / توانایی، بون و دروست بون.
 استکانة: اذلال و إخضاع / رسواکردن، سه‌ریږ
 شوړکردن، تېږکردن.
 کوه:
 کوه النار: هیجها / گه‌شانیه‌وه، خو‌شی کرد.
 تکوه علیه الامر: اتسع و تفرق / نه‌یه‌وه، سه‌ری
 لوتشیوا، شپزه بو.
 کوه: نافذة. فتحة / کلورژنه، کوز، په‌نجه‌ره، ده‌لاقه.
 کوی:
 کوی: احرق بالنار / سوتانی، داخی کرد.
 - الطیب المریض: عالجه بالکوی / داخی کرد.
 - الثیاب: امر علیها المکواه / له‌ئوتوی دا، له
 وتوی دا، ئوتوی کرد.
 - : وسم بالمکواه / نیشانه‌ی ائ‌دا، داخی کرد،
 دروشمی ائ‌دا.
 - : لدغ / پی‌وه‌ی دا، پیا جزا.
 کواه بنظره: احد النظر الیه / چاوی (تس‌بپی)،
 ائ‌م‌ر کرده‌وه).
 اکتوی: احرق / سوتا، جزا به‌ ناگردا، داخ بو.
 کی: کوی / حرق / سوتان، داخ کردن.
 - : - الملابس / له‌ئوتو دان، جل له‌ئوتودان.

- . کئیة: مؤضع الکی / سوتاوی.
 - : - : وسم / نیشانه، داخ کراو، دروشم.
 کاو: محرق / سوتیننر.
 صودا کاویة / سۆده‌ی سوتیننر.
 کواه الملابس: مکوی. مکوجی / ئوتوجی، وتوجی.
 - : شتام / جنیو (ده‌ر، فروش)، دهم پیس.
 مکواه الملابس: مکوی / ئوتو، وتو.
 - : ختم الکی / موری لۆک کردن.
 - الطیب: مینسم / پین‌داخ کەر، داخ، دروشم.
 - لحم السمکری / له‌حیم کەر، داخه، پینه‌کار.
 - الشعر / ئوتوی قز، وتوی قز.
 مکوی. مکئوی. محروق / سوتاو، داخ کراو.
 کوه. کوه: خرق فی الحائط / ده‌لاقه، قلیش.
 کی:
 کی: لکی. کینما. لکینما. حتی. لاجل ان / بۆ نه‌وه‌ی،
 تاکو، له‌به‌ر نه‌وه‌ی، هه‌تا، بۆ، بۆچی.
 - لا: لکی لا: لئلا / نه‌وه‌گو.
 کیت:
 کیت و کیت: کذا و کذا / نه‌وه‌و نه‌وه، ناواو ناوا.
 کید:
 کاد. کاید: خذع / فیل ی کرد، گزی کرد، ساخته‌ی کرد.
 - : - : اغاظ / وه‌رسی کرد، جارسی کرد، رقی
 هه‌لسان.
 - له: دس له. اِحقال له / بۆی تن چن، دلوی بۆ نایه‌وه.
 کید: مکیر. خداع / فیئل کردن، گزی کردن، هه‌ل
 خه‌ل‌تاندن.
 - : غیظ / وه‌رس کردن، چارس کردن، رق هه‌لسان.
 - : مکیده / خدیعه / فیئل، گزی.
 مکیده: دسیسه / پیلان، فیئل، ده‌سیسه.
 کیس:
 کاس: کان فطنا / تیگه‌یشتو بو، وریا بو، ژیر بو.
 کیس: صیره کيسا / تیی گه‌یاند، وریای کرده‌وه.
 - المستحم: دلگه / شتی، شیلای، کیسی هینا
 به‌له‌شیا، کیسه‌ی کیشا.
 - : جعله فی الکیس / کردیه توره‌که‌وه.
 کبس: فطن / تیگه‌یشتو، وریا، ژیر.

- ظریف. لطیف / شوخ، شنگ، روخوش، جوان
پوش، قوز، رازاوه، زهرقی، نال و والا.
کئیس. کیاسه: عقل / ژیری.
- - - فطنه / وریایی، تیگه یشتویی، ژیری.
- - - ظرف / شوخی، روخوشی، جوان
پوشی.
کیس: جراب / توره که، هه مانه، کیس.
- غرارة / خورج، گونیه، هوز، خه رار.
- الخِصْتَيْن: صَفْن / توره که ی گون، کیسه ی
گون.
- من جلد / پیسته، هه مانه.
- الدرهم / جزدان، توره که ی دراو، کیسه پاره.
- الوسادة / بهرگه سه رین.
- لنقل الثَّيْن / ره شکه.
- الثَّيْخ / جاخ.
کیف:
کَيْف: جَعَلَ له كَيْفِيَّة معلومة / گرنجانی، رای هینا.
- سَرًا دلی خووش کرد، پیخوشحالی کرد.
تَكَيْف: اِثْحَدَ كَيْفِيَّة / بارودوخیکی وه رگرت، راهات.
- اِسْتَرًا دلی خووش بو، پیخوشحال بو، شادمان بو.
کَيْفِيَّة: حال / بار، دۆخ، چۆنیه تی، باردۆخ.
- صِبَّة / ره فتار.
- صُوْرَة / شیوه، وینه، شیتوان، دیمه ن.
کَيْف: حال / چۆنیه تی، بار، دۆخ.
- مِزاج / هه وهس، ئاره زو.
- هُوِي / خووشی، رابواردن.
- اِرَادَة / ویستن، خواستن.
علی - ك: كما تُرِيد / به هه وهسی تو، ئاره زوی خووته.
لیس له - : موعوك / بین تاقه ته، نه خووشه، ناساخه.
لیس له - : مُكْتَنِب / په ست، خه مبار.
کَيْفَمَا كان. بایه کیفیه / هه رچۆن بئ، چۆن ریکه وئ.
- كان. - اِتَّفَقَ: علی ای حال / چۆن ریکه وت،
چۆن نه بین.
تکییف: تعدیل / راهاتن، گرنجان، گوزان.
- الهواء / هه وا گوزین.
مُكَيَّفَة الهواء / باگور، باخوشکار.

کیل:

کال. کَيْل: قاس / پیوای، پیوانه ی کرد.
- - - الشَّيْءَ بِالشَّيْءِ: قاسه به / نه اندازه ی
پیگرت، پی پیو، شت به شت پی پیو.
وايَل: قايِل المِثْل بالمِثْل / چی پی وت وتیه وه، چی پی
کرد پی پی کرده وه، تۆله ی سه ند، داش به داشی کرد.
کَيْل: آلة الكَيْل / پیوه، نه اندازه.
كَيْلَة: المَرَة من كَال / نه اندازه یه ك.
- وعاء يُكَال به / پیوه.
مِكْيَال. مَكْيَل: ما يُكَال به / پیوه.
کیلو کرام / یه ك کیلو، ۱۰۰۰ گرام.
کیلو متر / یه ك کیلو مه تر، ۱۰۰۰ مه تر.
کیم:
کَيْمًا. كَيْ / ما / لِكَيْ / بۆ ئه وه ی، له بهر، له بهر نه وه ی.
کیمیا. کیمیا: علم طبائع و خاصیات الاجسام / کیمیا.
علم ال- / کیمیاگه ری.
کیمیائی. کیمیایوی: مشتغل و مختص بالكیمياء /
کیمیاگه ری، کیمیایی

إِتْلَامٌ. تَلَامٌ: إِصْطِلَاحٌ / چاك بوه‌وه، بوو.

- : اِنْتَضَمَ و اِنْتَصَقَ / پيانوسا، پيالكا، پيڭكوه نوسان.

- الشَّيْنَانُ: اِنْتَفَا / بۆ يهك گونجان.

- الشَّيْنَانُ: اِنْتَحَدَا / پيڭ هاتن، رنك كه‌وتن، بۆ يهك بون، يه‌كيان گرت.

- الجَرْحُ: اِنْدَمَل. اِلْتَحَمَ / گوشته و زونى هيټنا، (قه‌تاخه، قرتماخه) ي به‌ست، ساپيژ بوه‌وه، چاك بوه‌بوه، ده‌مه‌كه‌ى هاته‌وه يهك، بزما ته‌ى كرد.

- القَوْمُ: اِجْتَمَعُوا / كويونوه.

- المجلس: اِنْعَمَدُ / نه‌نجومه‌ن به‌سترا، گيرا، كويونوه، كويه‌كه‌ گيرا.

- الفَرِيقَانِ: تَصَالَحَا و اِجْتَمَعَا / ناشت بونه‌وه، پيڭ هاتن، رنك كه‌وتن.

لَوْمٌ: كَانْ غَيْرِ كَرِيمٍ، دَنِيْءٌ / ناپاك بو، به‌دبو، ماپس بو.

- : كَانْ دَنِيْءُ الْاَصْلِ مَهِيْنًا / رسوا، نارسه‌ن بو.

الْأَمُّ. تَلَامٌ: عَمَلُ الدِّنَاةِ و الْخِسَّةِ / ناپاكي كرد، به‌دى كرد.

تَلَاوُمٌ. لَبِمٌ: اِتْفَاقٌ / گونجان، بۆيون، رنك كه‌وتن.

- : - : صُلْحٌ. سَلَامٌ / ناشتى، ئاسايش، پيڭ هاتن، رنك كه‌وتن.

مُلَاثِمٌ: مُنَاسِبٌ / گونجاو، بۆيو، له‌بار، به‌جى.

مُلَآمَةٌ: مُطَابِقَةٌ. اِتْفَاقٌ / گونجان، بۆيون، رنك كه‌وتن، له‌باريون، پي‌كه‌وتن.

مُلْتَمِسٌ: مَجْتَمِعٌ / كۆ، كوه‌بو.

- : مُتَعَدِّدٌ / گيراوه، به‌ستراو.

- : مُتَصَلِحٌ / چاك كراو، چاك بو.

- : مُتَدَمِّلٌ (جَرَحٌ) / ساپيژ، گوشته‌وزون، بزما ته‌.

- : مُتَنَحِّمٌ (و مُتَحَدِّدٌ) / پيڭكوه (نوساو، لكاو)، يهك گرتو.

لَوْمٌ: دِنَاةٌ. خِسَّةٌ / ناپاكي، به‌دى، نوزمانى.

- : يُخَلُّ / رسوايى، رزدي، پيسكه‌يى، پاره‌پيسى.

لُعِيْمٌ: دَنِيْءٌ / دورو، ناپاك، پيس، به‌د، ماپس.

- : مُخَادِعٌ / فَيِّلَ بَارَ، ته‌له‌كه‌باز، ساخته‌چى.

- : بَخِيْلٌ / رزدي، پاره‌پيس، پيسكه، رسوا.

- : دَنِيْءُ الْاَصْلِ / ره‌گه‌زيپس، ناجسن، نارسه‌ن، نانه‌زاد.

لا:

لا: ضِدُّ نَعْمٍ / نا، نه، نه‌خير، نه‌ه.

- بُدٌّ / چار نه‌يه، مهر نه‌بين.

- شِيءٌ / هيچ.

- اِرَادِيٌّ / خوټه‌ويست.

- سَلَكِيٌّ: بَدُوْنِ سَلَكٍ / بي‌ته‌ل.

- اِعْرَافٌ: لَادِرِيٌّ / نازانم.

- يَلِيْنٌ / نرم نابى.

- تَخَفٌ / مه‌ترسه.

- رَجُلٌ فِى الدَّارِ / بياوى تيا نيه، بياو له‌مال نيه.

لَاخِةٌ (فِى لَوْحٍ) لَانِقٌ (فِى لِيْقٍ) (لَا حَ فِى لَوْحٍ) لَادٌ (فِى لَوْذٍ) لَانِشَى (فِى لَشُو) لَاطٌ (فِى لَوْطٍ) لَاقَى (فِى لَقَى) لَآكٌ (فِى لَوْكٍ) لَامٌ (فِى لَوْمٍ) لَانَ (فِى لَيْنٍ) لَاهُوْتُ (فِى لَهْتٍ)

لَبٌّ:

لَبٌّ. اَلْبُ بِالْمَكَانِ: اِقَامٌ / نيشته‌جى بو.

- اللُّوْزَةُ: كَسْرُهَا اِسْتَخْرَجَ لُبَّضَهَا / شكافى و ناوه‌كه‌ى ده‌ره‌يټنا.

- : صَارَ لَبِيْبًا / ژير بو، زنگ بو، ناقل بو.

لَبِيْبٌ. لَبِيْبٌ: صَارَ ذَا لَبٍ / (ناو، ناوك، ده‌نك، كاكله) ي كرد.

تَلَبَّبَ لِلْقِتَالِ اَوْ الْعَمَلِ: تَشَمَّرَ و تَحَرَّمَ لَهُ / ناماده بو، چاكي لټ كرد به‌ لادا، قولى لى مه‌ل كرد.

لَبِيْبٌ: مُلَازِمٌ لِلْأَمْرِ. لَا يَفْتَرُ عَنْهُ / به‌رده‌وام، كۆل نه‌ده‌ن.

- : عَاقِلٌ / ژير، زنگ، ناقل.

لَبِيْبٌ: اِقَامَةٌ عَلَى طَاعَتِكَ. اِجَابَةٌ بَعْدَ اِجَابَةٍ / به‌رمو، ناماده‌م، په‌يره‌ويت نه‌كه‌م، سه‌رم له‌رئيه.

لَبٌّ. لُبَابٌ: خَالِصُ كُلِّ شَيْءٍ / پوخت، مؤخ، كرزك.

- : الموضوع: جوهر / پوخته و كورته‌ى باسه‌كه، جه‌ومه‌ر.

- : - الجوز: قلب / كاكله.

- : - اللوز: نواة / ناوك، ده‌نك.

- : - الثمر: شُخْمَتُهُ / گوشته‌كه‌ى.

- : - الخبز و الصمون: قلب / مه‌وير، ناوى سه‌مون.

- : - قلب / دل، ناوكوزك.

- : عقل / ژيرى مؤش، تيگه‌يشتن، نه‌قل.

- البطيخ و الخيار و أمثاله: الحَبُّ / ترو، ده‌نك.

لَبَّةٌ. لَبِيْبٌ: مَوْضِعُ القِلَادَةِ / گيردن، سنگ و گيردن.

تَلْبِيْبٌ (الجمع تَلَابِيْبٌ): طَوْقٌ / يه‌خه، به‌رؤك.

اخذ بتلابيبه: امسكه/ به‌خی گرت، به‌رۆكى گرت.
 ليلاب: نبات/ لاولار.
 لبا:
 لبا: اول اللين. مسمار اللين/ زهك، فريشك.
 لبّاءة: لبّوءة: انثى الاسد/ ده‌له شير.
 لبث:
 لبث و تلبث بالمكان: مكث و اقام به/ گلى خوارده‌وه،
 تيامايه‌وه، مايه‌وه.
 ما - ان فعل كذا: ما ابطأ. ما تأخر/ دواى نه‌خست،
 كه‌مته‌رخه‌مى نه‌كرد.
 تلبث: توقف/ وه‌ستا، نواك‌ورت، گلى خوارده‌وه.
 لبث. لبث. لبث: تمهل/ بطيء/ نواك‌ورتن، وه‌ستان،
 سستى، كه‌مته‌رخه‌مى.
 لبثه: توقف سيرا/ پشو، تاريك وه‌ستان.
 لبيخ:
 لبيخ: ضرب/ لبي دا، پياكيشا.
 لبيخ: شجر معروف/ نه‌كاسيا.
 لبيخ: لحيم/ گزشتن، قه‌لو، كه‌ته، شيشمان.
 لبد:
 لبد بالمكان: اقام به/ تيامايه‌وه، پتوه‌ى نوسا، لبي
 نه‌جولا.
 - بالشى: لزلق به/ بيانوسا، پيالكا، پتوه‌ى نوسا،
 لبي نه‌بوه‌وه.
 - لبد الصوف: صيرة يتلبد/ خوربه‌كه‌ى سووه‌وه،
 كرده‌ى به لباد، كارگى كرد.
 لبد. تلبد الشى: لصق بفضه ببعض/ چوه‌يه‌ك،
 پيگوه نوسا.
 تلبد الصوف: تداخلت اجزاء و لزلق بعضها ببعض/
 په‌سترا، به‌يكا نوسا، چوه‌يه‌ك.
 - ت السماء بالغيوم: غيمت/ هه‌ورى كرد، ناسمان بو
 به‌هه‌ور.
 - و الابد. بالارض: التصق/ به‌زه‌ويا نوسا، پيالكا،
 چه‌قى.
 لبد: ما يوضع تحت السرج/ ژيزين، نه‌رمه‌زين، نه‌زين،
 نه‌مد، ناره‌ق چن.
 - لبد. لباد: صوف متلبد/ لباد، خورى سواره.

- لبدة الاسد: عرف الاسد/ يال و قزى شير،
 كه‌له‌موچ.
 - - : الشفر او الصوف المتلبد/ توك و
 موخورى به‌يكاچوى په‌سترا.
 لبد. مال لبد: كثير/ مال و دارايى زود.
 ابولبد. لبد. اسد/ شير.
 لباد: صانع اللبود/ كارگه‌چى.
 لبدة لبادة: قبعة من اللبد/ كالوى خورى، ته‌پله،
 شه‌په‌قى خورى.
 - - : معطف من اللبد/ فه‌ره‌جى، كه‌رك.
 - - : سيرة من اللبد/ په‌ستك، كلوزجه،
 كوله‌بال.
 لبس:
 لبس عليه الامر: ريكه و خبطة/ سه‌رى ئى تيك دا،
 شه‌رزه‌ى كرد.
 لبس الثوب: ارتداء/ له‌به‌رى كرد.
 - ثيابه: ارتداء/ خوى (كوپى، پوشته‌كرده‌وه)، جلى
 له‌به‌ركرد.
 لبس عليه الامر: ريكه و خبطة/ سه‌رى ئى تيك دا،
 شه‌رزه‌ى كرد.
 - : دلس. غش/ فيلى كرد، گزى كرد، ساخته‌ى كرد.
 - البس: جعله يلبس/ كرده‌ى به‌رى.
 - : غطى/ داي پوژى.
 - : غطاء بطبقة من طلا/ روكمشى كرد.
 لابس: خالط/ تيكه‌لى كرد.
 - : خالط و عاشر/ تيكه‌لى له‌گه‌ن كرد.
 تلبس بالامر: اختلط به/ توش بو، لبي تيك چو، چه‌واشه
 بو.
 - و التبس عليه الامر: اختلط و اشتبه/ سه‌رى ئى
 تيك چو، شله‌زا، شه‌رزه بو.
 التبس الشىء بالشىء: اختلط/ كورا، لبي‌نگورا، لبي‌تيك
 چو.
 التباس. لبس. لبسة: إبهام. غموض/ ناديارى، رون
 نه‌بون.
 لباس. لبس. لبس: لبسة/ زى/ پوژاك، به‌رگ، شتوه‌ى
 به‌رگ.
 لبس. لبس. لبس: ارتداء/ له‌به‌ركردن.

لباس: إختلاط/ سر لیتیک چون، شپرزهی، شله ژان.
 - التقوی: الحیاء/ بهرگی ثانی و بن فیزی.
 - المرآة: تحقانی/ ناوهل کراس، ده ریئ، ساتان.
 - الرجل: تحقانی/ ده ریئ.
 - رسمی/ بهرگی ره سمی.
 - السهرة/ جلی گه ران، بهرگی گه ران و رلبوردن.
 لبیس: ثیاب: مُستعملة. بال/ کونه، جله کون، له بهرکراو.
 تللبیس. لباس/ له بهرکردن.
 - - / تنمه ل کیش.
 ملبوس. لبیس: مستعمل/ کونه، به کارمیزنلو، له بهرکراو.
 ملایس. البسة. ثیاب/ جل و بهرگ، پۆشاک.
 - تحقانیة/ جل و بهرگی ژوره، ده ریئو
 ناوهل کراس و ژور کراس و فانيله و نه تک.
 إلباس: إیهام/ سر لیتیک چون، شله ژان.
 مُلبَس: مُبهم/ نادیار، رون نه بو، لیل، شیواو.
 مُلبَساً بالامر/ له کاتی کاردا.
 - بالجريمة/ له کاتی تاواندا.
 مُلبَس: لوز یُکسَى بالسُکُر/ نقولی (باده می، بادامی).
 لبط:
 لَبَطَ: صرَع/ خستی، دای به زه ویدا، کوتای به زه ویدا.
 - إلتبط برجله: رُقَسَهُ/ جوت هی (وه شاندا، لئدا)،
 له قهی لئدا.
 تلبط: اضطلع و تمزغ/ تلایه وه، گوزا.
 لبق:
 - لَبِقَ: ظرف ولانت اخلاقه/ روخوش بو، نیان بو،
 ره وشت و ره فتاری چاک بو.
 - - : حَدَقَ/ کارامه و وریا بو، زانا بو، تیگه یشتو
 بو.
 - - : به لاق/ لئی مات، له خوی مات، بوی بو.
 لَبِقَ لائق/ گونجاو، له بار، بویو.
 - لَبِيقَ: ظریف/ روخوش، نیان، نیسک سوک.
 - - : حَدَقَ/ کارامه، وریا، تیگه یشتو، زمان پارو.
 لَبِقَ: لِبَاقَة/ لِبَاقَة/ لئها تویی، گونجاوی.
 - - : حَدَقَ/ کارامه می، وریایی، سه لیه.
 لِبَاقَة: ظَرْفَ/ روخوشی، نیانی، شوخی.
 - : حُسْنُ الذوق/ ره فتاری خوش، دانایی، ژیری.
 لیک:

لَبِكَ. لَبِكَ: حَلَطَ/ تیکه لی کرد، (ناویته، نامیته) ی کرد.
 - - : شَوْشَ/ تیکی دا، شپرزهی کرد، شیواندی.
 - - : رَبِكَ/ شله ژانی.
 لَبِكَ إلتبک. تَلَبَكَ: إختلط/ تیکه ل بو، شله قا، شله ژا،
 شیوا، ناویته بو.
 لَبِكَ: لَبَكَة. شیء مخلوط/ تیکه ل، ناویته نامیته.
 - - : إختلاط/ تیکه ل بون، ناویته بون.
 مَلْبُوك. مُلْتَبِك: مُرْتَبِك. مضطرب/ شپرزه، تیکه ل و
 پیکه ل.
 تَلَبُّك المعدة: سوء هضم/ ناشک تیک چون، هه رس تیک
 چون.
 لَبِن:
 لَبِنَ: سَقَاهُ اللَّبَنَ/ شیری دایه.
 إلتَبَنَ: رَضِع اللَّبَنَ/ شیری خوارد.
 لَبَنَ: ضَرَبَ او صَنَعَ لَبِنًا/ خشتی بهی، خشتی دروست
 کرد.
 لَبِنَ: حَلِيبَ/ شیر.
 - رائِبَ/ ماست.
 - الحَضُّ/ دۆ.
 مَصَل ال- : شَرشَ/ دۆوک، شیریز.
 مَسْمَار ال- : لَبِنًا/ ژهک.
 سن ال- : اول ظهور الأسنان/ دانی شیری.
 ایبض کال- / وهک شیر وایه، وهک چۆری شیر سپی به.
 لون لبنی: بلون اللبن/ شیری، رهنگ شیری.
 لَبُون. لَبُونَة. لَبِنَة. حلوب/ شیردهر، شیردار، دۆشه نی.
 مَلْبُونَة: مصنع الالبان/ کارگهی شیرمه نی.
 لَبْنِيَّة: طعام من اللبن و الرز/ دۆ کولپو.
 لبان: رضاع/ شیر (خواردن، دان)، مەمک مژین.
 هو أخوه لبان امه: أخوة فی الرضاعة/ برای شیریه تی.
 لَبْنِي: کاللبن/ وهک شیر.
 - : مختص باللبن/ له شیرزان، شیرمه نی زان.
 لَبْن. لَبِن. طوب نبی/ خشتی کال.
 لَبْنَة لَقْمَة/ پارلو.
 لَبْنَة: طویة/ خشت.
 لَبَان: بائع و صانع اللبن/ خشت بی، خشت فروش.
 لِبَانَة حاجة/ بیویستی، نیش.

قَضَى - هُ: حَاجَتَهُ / نِيشِ خَوَى (زاپه‌پان، به‌جن مینا، کرد).

لبو:

لَبْوَةٌ: انثی الاسد / ده‌له‌شیر.

لبی:

لَبِيٌّ: استجاب / وه‌لامی دایه‌وه، به‌هاواره‌وه هات.

لَبِيكَ: استجیب / فرمو، نامادهم، په‌یره‌ویت نه‌که‌م، سره‌م له‌ریتته.

تَلْبِيَّةٌ: استجابة / وه‌لام، به‌هاواره‌وه چون، به‌ده‌نگه‌وه چون.

لت:

لَتٌ: سَحَقٌ / وردی کرد، هاپی، کوتای.

- : بَلٌ / ته‌ری کرد، ناوی تیوه‌دا.

- : الْعَجِينُ: عجنه / شیلای، شلی کرده‌وه.

- : ثُرْتُرٌ / چه‌نی دا، نَدَدی وت.

لَتٌ: ثُرْتُورَةٌ / چه‌نه، چه‌نباری، نَدَد وتن، نَدَد بلئی بی.

لَنَاتٌ: ثُرْتار / چه‌نبار، نَدَد بلن.

لتر: مکیال / لیتر، ۱۰۰۰ سم^۳

لثی:

الَّتِي: تانیث الذی / کن، نه‌وهی.

اللتان: اللتان / التثنیه / ثوان، نه‌وانه‌ی که دو‌کس بن.

اللاتی: اللواتی: جمع التی / ثوان، نه‌وانه‌ی.

بعد اللثیا و اللتی: بعد الجدل و الخصام / پاش‌چهن و

چونیکی نَدَد.

يا للتي هي احسن: ودياً / به‌خوشی، بن‌قره.

لث:

لَثٌ. لَثْلَثٌ. تَلَثَلْتُ بِالْمَكَانِ: اقام / گلی خوارده‌وه،

مایه‌وه.

لَثْلَثٌ. تَلَثَلْتُ فِي الْأَمْرِ: تَرَدَّدٌ و اِبْطَأُ / راپابو،

که‌مته‌رخه‌می کرد، خاوه‌خاوی کرد.

- : فِي التراب: قَمَرَعٌ / خوی‌گه‌وزان.

لثلاث: بطيء في كل امر / خاوروخلیجک، خاو، ته‌وه‌زل.

لثغ:

لَثَغٌ: کان بلسانه لثغَةً / زمانی پس بو.

الْثَغُ: ثقیل اللسان / زمان گران، لال، زمان پس.

لثغَةً لثغٌ: يَنْطِقُ بَعْضُ الْحُرُوفِ بِكَيْفٍ غَيْرِ طَبِيعِيٍّ /

زمان پس.

- : ثَقُلَ اللسان في الكلام / زمان گران، لالی، لال،

په‌ته‌یی.

لثم:

لَثَمٌ. لَثَمٌ: قَبَّلَ / ماجی کرد.

- : لَثَمٌ. تَلَثَمٌ. اِلْتَثَمَ: شَدَّ اللثام على انثله و فمه /

ده‌ماخی (کرد، هه‌له‌به‌ست).

لَثَمٌ: تَقَبَّلَ / ماج کردن.

- : انف و ما حوله / لوت، ده‌ماخ.

لَثَمُهُ: قَبَّلَهُ / ماج.

لثام: ماكان على الأنف و الغم من ثوب او نقاب: بَرُقِعَ /

ده‌ماخ به‌ست، په‌چه.

إِزاحة الـ - : كَشَفَ الوجهِ: كَشَفَ السِّتار / رو

ده‌رخستن، خو تاشکرا کردن، په‌چه‌لادان.

مُلْتَمٌ. مُمْتَلَمٌ: مَبْرُقِعٌ / ده‌ماخ هه‌له‌به‌ستراو، رو داپوشراو.

لثی:

لَثِي النِّبَاتُ: سأل منه دَمُهُ او العُصارة / ناووی کرد،

ناووی ده‌رکرد، شیه‌ی ده‌ردا.

لثی: ما يسيل من النبات كالصمغ / ناووی روهک،

شیه‌ه.

لَثٌ: مُدْبِقٌ / لینج، شیلوی.

لَثَّةُ الْإِنْسَانِ: ما حول الاسنان من اللحم / پوک.

لج:

لَجٌ فِي الْخُصُومَةِ: عَنَدَ / لاسار بو، قیرسجه بو، رقاری

بو.

- : فِي الْأَمْرِ: ثَابَرَ عَلَيْهِ / سور بو له‌سهر، کولی نه‌دا.

- : عَلِيٌّ: الْعُجٌّ هه‌ته‌ر بو، له‌سهری رۆی، پینی داگرت، وپکی

گرت.

لَاجٌ: خَاصَمٌ بِعِنَادٍ / رقاری بو، رقی گرت، تورا، قینی

گرت.

لَجُوجٌ: لَاجٌ / مِلْحَاحٌ / هه‌ته‌ر، خوازه‌لُوك، نَدَد له‌سهرشت

ته‌روا، وپکن، وپکاوی.

- : - : مُثَابِرٌ / سور، کول نه‌ده‌ر.

لَجَجٌ: لَاجَةٌ / إِحْصَاحٌ / هه‌ته‌ری، له‌سهر رۆین، سورویون،

پین‌داگرن.

لَجَّةٌ: جَلْبَةٌ: كَثْرَةُ لاصوات / ده‌نگه‌ده‌نگ، ژاوه‌ژاو.

بَحْرٌ لَاجٌ او لَجِيٌّ: مُضْطَرِبٌ / ده‌ریای شینلو.

لَجٌ. لَجَّةٌ: مَعْظَمُ المَاءِ / ناوی نَدَد، ناو هه‌ل‌ساو، لیشاو.

لَجَلَجَ: تَلَجَجَ/ زَمَانِي تَيْكَل و پَيْكَل بُو، زَمَانِي نَيْگَرِي.

لَجَلَجَةٌ: تَلَعُومُ/ تَرَدُّدٌ فِي الْكَلَامِ/ زَمَانِ گِرْتَن، زَمَانِ تَيْكَل و پَيْكَل بُون.

لَجَلَجَ: ثَقِيلُ اللِّسَانِ. يَتَرَدُّ فِي كَلَامِهِ/ لَالَه پَه تَه، زَمَانِ قورس، نوهی زَمَانِي نَيْگَرِي.

لَجَا:

لَجَأً لَجِيَءٌ. اِلْتَجَأَ اِلَى: اِسْتَنْزَرَ و اِعْتَصَمَ بِهِ/ پَه نای برده به ر، خوی لا شارد هوه.

لَجَأً: اِلْتَجَأَ/ اِضْطَرَّه و اَكْرَهَه/ ناچاری کرد، زوری لئ کرد، پَه نای پِن برد.

اَلْجَاءُ: عَصَمٌ/ دالدهی دا، پاراستی، پَه نای گرت.

- اَمْرَةٌ اِلَى: اِسْتَدَه/ کاری خوی خسته پال، خوی پِن سپارد.

لُجُوءٌ: اِلْتِجَاءٌ/ اِعْتِصَامٌ/ پَه نابردن، پَه ناهیتان.

لَاجِيءٌ: مُلْتَجِيءٌ/ پَه نابره، پَه نابردو.

مَلْجَأٌ: مَلَأٌ/ پَه نا، پَه ناگه، پَه رِيَز، مه لاسگه.

- اِلْاِيْتَامُ: مَيْثَمٌ/ مه تيوگه، مه تيوخانسه، خانسه مه تيوان.

لَجِب:

لَجِبَ الْبَحْرُ: هَاجَ/ مه لسا.

- الْقَوْمُ: هَاجُوا و اِجْلَبُوا/ کردیان به ژاوه ژاو و دهنگه دهنگ و قره.

لَجِبٌ: ضَوْضَاءٌ/ دهنگه دهنگ، ژاوه ژاو، قره قپ.

لَجِم:

لَجِمَ: خَاطٌ/ دروی.

- لَجِمٌ: اَلْحَمُّ الدَّابَّةِ: اَلْبَسَ اللِّجَامَ/ لغاوی کرد.

لِجَامُ الدَّابَّةِ: مَا يُجْعَلُ فِي فَمِ الدَّابَّةِ/ لغار.

مُلْجِمٌ: مُلْجِومٌ/ لغار کراو.

لَجِن:

لَجِنٌ بِهِ: عَلَقٌ/ پیا لکا، پیوهی نوسا.

لَجْنَةٌ: جَمَاعَةٌ مُجْتَمِعَةٌ/ لِيژنه، نه نجومه، کومیت.

لَجِينٌ: فِضَّةٌ/ زیو.

لِح:

اَلْحُ فِي السُّؤَالِ: وَاظَبَ عَلَيْهِ/ له سه ری زوی، سور بو.

- فِي الْمَطَالِبَةِ: لَمْ يَتَوَقَّفْ/ مه تر بو، پینی داگرت، وړکی گرت، زور له سه ری زوی.

اِلْحَاحُ: اَلْحَاحَةُ/ لَاجَاةٌ/ مه ته ری، زوری لئ کردن، پِن داگرتن، وړک گرتن، له سه ری زوین، سور بو.

اِلْحَاحُ: اِلْحَاحُ/ لَاجُوحٌ/ مه ته ر، سور، به رده وام، وړکن، وړکاوی.

لِحٌ: لَاصِقُ الْفَسَسِ/ پَه یوه ندی و که سایه تی هق و راست. اِبْنُ عَمٍّ لَحًا/ تا موزای (هق، راست) باوک برا.

لَحْدٌ:

لَحْدًا: اَلْحَدُّ: دَقْنٌ/ ناشتی، خستیه چاله وه.

- - - حَقْرٌ لَحْدًا/ کورپی مه لکن.

- - - اِلْتِحَادُ عَنِ الدِّينِ: مَالٌ و حَادٌ/ له ناین لایدا، مه لگه رایه وه.

- - - مَالٌ/ لایدا، سه ری کرد، خواربو.

لَحْدٌ: قَبْرٌ/ کورپ، گلکور.

لَحَادٌ: حَقَارُ الْقُبُورِ/ کورپه لکن.

اِلْحَادُ: كُفْرٌ/ باوه پ نه مان به خواو شاین، له سه ری شاین لادان، گومرایی.

مُلْحِدٌ: كَافِرٌ/ له ناین و خواپه رستی لادو، پِن باوه پ، گومرا، سوته، ماریس.

لِحْس:

لِحْسٌ: اَلْحِسُّ: اَكْلٌ/ خواردی.

- - - لَعِقٌ/ لستیه وه.

لِحْسٌ: لَعِقٌ/ لستیه وه.

مُلْحُوسٌ: لِحْسٌ/ لیسراو.

لِحْظٌ:

لِحْظٌ: نَظَرٌ/ سه بری کرد، ته ماشای کرد، روانی، نواری.

- لَاحِظٌ: رَاقِبٌ/ چاودیزی کرد، سه بره رشتی کرد.

- - - رَمَقٌ/ چاوی تن بری، تیی راما، لئی راما.

- - - رَايٌ/ بیینی، دیتی.

- - - رَاعِيٌ/ سه بره رشتی کرد، پاراستی، ناگاداری کرد.

لَاحِظٌ: قَدَمٌ مَلْحِظَةٌ/ پیتشیری دا، تا موزگاری دا.

لِحْظَةٌ: نَظْرَةٌ/ سه رنجیک، چاو (تروکانیک، پیاخشانیک).

- بَرَهَةٌ قَصِيْرَةٌ/ تاو، تاوئیک، چاو تروکانیک، سات.

فِي: - فِي بَرَهَةٍ/ له چاو تروکانیکدا، له ماوه یه کی که مدا.

مَلْحِظَةٌ: مُرَاقِبَةٌ/ چاودیزی، تیبینی، سه بره رشتی.

- اِشْرَافٌ/ سه بره رشتی، ره چاو کردن.

- تَعْلِيْقٌ/ لئ دوان، رافه کرد، گفتم و گو.

- : مُلْحَظَةٌ. اِنْتِقَاد/ ره‌خنه.
 - ملاحظه: مُرَاقِب/ چاودبیر، سرکار، ترمین.
 - العمل. عَرِيف/ سه‌به‌رشت، سرکار، چاودبیر.
 لَحْظَ الْعَيْنِ: باطنها/ ناوچار، ژیر پیانو.
 لَاحِظَةٌ (الجمع لواحظ): عَيْن/ چار.
 لَحْف:
 لَحَفَ. الْحَفَّ: غَطَى/ دای‌پوشی.
 اِنْتَحَفَ تَلَحَّفَ: تَغَطَى/ خَوَى دای‌پوشی، لیتغی دا به‌خویدا.
 الْحَفَّ فِي الطَّلَبِ: اَصْرًا هـ تـ ر بـو، له‌ساری روی، داوی کرده‌وه.
 لِحَاف. مَلْحَف. مَلْحَفَةٌ: غَطَاء/ دای‌پوشه، لیتغه.
 - : رداء خارجی/ به‌رگ، پو‌شاک.
 - السریر/ سه‌ریجک.
 لِحْف الجبل: اَصْلُه/ دامینی شاخ، بناری شاخ.
 لِحْق:
 لِحِقَ فُلَانًا وَهـ: اِدْرَكَه/ پتی‌گه‌ی، گه‌یشته‌ساری.
 - القطار: وصل قبل قیامه/ پی‌اگه‌ی، فری‌اکوت.
 - : ضِد سَبَقٍ: تَبِعَ/ شوینی‌کوت، دوی‌کوت.
 - هـ: لَزِمَه/ وَجِبَ عَلَيْهِ/ بو به مال به‌ساری‌وه.
 - هـ: لَصِقَ بِهِ/ پی‌وهی نوسا، پی‌الکا.
 - تَه خَسَارَةٌ: خَسِرَ/ زیانی کرد، زیانی لئی‌کوت.
 لَاحِقٌ: تَبِعَ/ شوینی‌کوت، دوی‌کوت، راوی‌نا، نیشته‌ساری.
 - : تَتَّبَعَ/ کولیه‌وه، به‌دوایا گه‌را، پشکنی.
 الْحَقُّ كَذَا بكذا: اَوْصَلَه/ پی‌اگه‌ی‌باند، فری‌ای‌خست.
 - : اِضَافَ اَوْ ضَمَّ/ خستیه پال، خستیه سر.
 - هـ: اِدْرَكَه/ پی‌ی‌گه‌ی، گه‌یشته‌ساری.
 اِلْتَحَقَ بِهِمْ: اِنْضَمَّ إِلَيْهِمْ/ چوه (پالیان، سه‌ریان، لایان).
 - به: اِدْرَكَه/ پی‌ی‌گه‌ی، گه‌یشت پتی.
 - بكذا: اِنْصَلَّ/ تتی‌چو، بویه..
 لَاحِقٌ لَاحِقٌ: لَاحِقٌ اِدْرَاكٌ/ پتی‌گه‌یشتن، پی‌اگه‌یین، گه‌یشته‌سار.
 لَاحِقٌ لَاحِقٌ: ضِد سابق/ دواکه‌وتو، شوین‌کوتو، پاشه‌نگ.
 اِلْحَاقٌ: وَصَلَ/ پی‌اگه‌ی‌باندن.
 - : ضَمَّ/ خستیه پال، خستیه سر، ترم‌چون، بون به.
 مُلْحَقٌ: اِضَافِي/ زباده، هیتر، سه‌ره‌مه‌قست؟

- : مُضَاف/ خراوه پال، خراوه سر.
 - : تابع/ پاشکو، سه‌ریان، له‌گه‌ل.
 مُلَاحَقَةٌ: مُتَابِعَةٌ/ راوانان، نیشته‌سار، دواکه‌وتن، شوین‌کوتن، کولیه‌وه، پشکنین.
 لحم:
 لَحْمَ الْأَمْرِ: أَحْكَمَه/ توندی کرد، قایمی کرد، بنج به‌ستی کرد.
 - : الْأَمْر/ پنچی کرد، له‌حیمی کرد، پی‌یکیه‌وه نوسان.
 - اِلْتَحَمَ الْجَرْحُ: اِلْتَأَمَ/ چاک بو‌وه، ساریژ بو‌وه، گوشته‌وزون بو‌وه، ده‌مه‌گه‌ی هاته‌وه یه‌ک، بزمانه‌ی کرد.
 لَحْمٌ بِالْمَكَانِ: لَزِمَهُ/ به‌جیگه‌که‌وه نوسا، گلی خواره‌وه.
 - لَحْمٌ: كَانَ كَثِيرَ اللَّحْمِ/ گوشتن بو، قه‌له‌و بو.
 لَحْمٌ: قُتِلَ/ کوردا.
 لَاحِمٌ: الْأَحْمُ: الْأَصِقُ/ پی‌وهی نوسان، پی‌الکان، پنچی کرد.
 تَلَا حَمَّ الْقَوْمِ: تَقَاتَلُوا/ ده‌ستیان دایه یه‌خه‌ی یه‌کتر، به‌ره‌نگاری یه‌ک بونه‌وه، یه‌کتریان کوشت.
 - اِلْتَحَمَ بِهِ: اِلْتَصَقَ/ پی‌انوسا، پی‌الکا، پی‌وهی نوسا.
 - الشَّيْئَانِ: تَلَا عَمَّا/ له‌حیم بون، پنج بون، یه‌کیان گرت، پی‌کوه نوسان.
 اِلْتَحَمَتِ الْحَرْبُ بَيْنَهُمْ: تَشَابَهَتْ/ ده‌سته‌وه یه‌خه‌ی بون، جه‌نگ هل‌گیرسا.
 لَحْمٌ لِحَامِ الْمَعَادِنِ: لَامٌ/ له‌حیم، پی‌کوه نوسان، پنج کردن.
 لِحَامٌ مَا يُلْحَمُ بِهِ الْمَعْدِنُ/ له‌حیم، قه‌لای، کهره‌سته‌ی له‌حیم.
 - ذَاتِي: بَدُونَ اِسْتِعْمَالِ مَوَادٍ/ یه‌ک گرتن، پی‌کوه نوسان، ساریژ بونه‌وه.
 اِلْتَحَامٌ: اِلْتِصَاقٌ/ پی‌کوه نوسان، یه‌ک گرتنه‌وه، جوش خواردن.
 - الجراح: اِلْتِمَامٌ/ گوشته‌وزون (بونه‌وه، هی‌نان)، ساریژ بونه‌وه.
 - العظام/ یه‌ک گرتنه‌وه، چاک بونه‌وه.
 مُلْحَمَةٌ: مَوْقِعَةٌ فِي الْحَرْبِ/ کوشتاری زور، ده‌سته‌ویه‌خه، تیک زران.
 لَحْمٌ: خِلاف العظم من الجسم/ گوشت.
 - اَبْيَضٌ/ گوشتی سپی، مریشک و ماسی.

لَحْمٌ: لحیم: کثیر اللحم / گوشتن، قه‌لهو، تیکسماپو، شیشمان، کته.

لَحْمَةٌ: قطعه لحم / پله‌گوشت، کوته‌گوشت.

لَحْمَةٌ النَّسِيجُ / پو، تان، تان و پو.

لِحَامَةٌ: إمتلاء الجسم / گوشتنی، قه‌لهوی، تیک سماپوی.

لِحَامٌ: بائع اللحم / گوشت فروش.

لِحْنٌ:

لِحْنٌ: اخطا فی الاعراب / مه‌لهی ریزمانی کرد.

لِهٌ: لَمَحٌ / نمازهی کرد، په‌رلهی له‌گه‌ل کرد، هیمای پو کرد.

لِحْنٌ الكلام: قَهْمَةٌ / تیی گه‌یی.

لِحْنٌ فِي الْقِرَاءَةِ: تَرَكَمٌ فِيهَا / به‌ناوازه‌وه خویندیه‌وه.

لِحْنٌ الْأَنْشِيدِ: وَضَعُ لَهَا الْحَانَا / ناوازی پو دانا.

لِحْنٌ نَعْمَةٌ / ناواز، تهرانه.

لِحْنٌ: قِطْعَةٌ مُوسِيقِيَّةٌ / پارچه‌یه‌ک موسیقا، ناوازیکی موسیقا.

لِحْنٌ فِي الْإِعْرَابِ / مه‌لهی ریزمان، مه‌له‌کرین له ریزمانا.

لِحْنٌ الكلام: فُحْوَاهُ / ناوه‌روک.

لِحْنٌ: تَنْغِيمٌ / ناواز دانان.

لِحْنٌ الَّذِي يَضَعُ اللَّحْنَ / ناوازدانه، دانه‌ری ناواز.

لِحْنٌ: فِطْنَةٌ / زیره‌کی، زیرگی، وریایی، زیتی، زتی.

لِحْنٌ: فِطْنٌ / زیره‌ک، زیرگ، وریا، زیت، زوت.

لِحِيٌّ:

لِحَا: لَحْيُ الشَّجَرَةِ: نَزَعُ قَشْرِهَا / توپکله‌کسی (دامالی، له‌کرده‌وه)، پاکی کرد.

لِحْيٌ: سَبَبٌ شَتْمٌ / جنیوی دا.

إِلْتَحَى الْعُودَ: قَشَرَهُ / توپکله‌کسی دامالی، پاکی کرد.

لِحْيٌ: رِخٌ لِحْيَتُهُ / ریشی (میشته‌وه، به‌ردایه‌وه، دریزبو، هات).

لِحَاءٌ: قَشْرُ الْعُودِ وَالشَّجَرِ / توپکلی دار.

لِحْيٌ: قَشْرٌ / پوس، پیست.

لِحْوٌ: لِحْيٌ: شَتْمٌ / جنیو، جوین، جمین.

لِحْيَةٌ: شَعْرُ الْخَدَيْنِ وَالذَّقْنِ / ریش.

لِحْيٌ: التَّيْسُ: نَبَاتٌ / شنگ.

لِحْيَاتِي: الْحَيُّ: طَوِيلُ اللَّحِيَةِ / ریش (دریز، دار).

مُلْتَحٌ: ذُو لِحْيَةٍ / ریش دار، ریشن.

لِخْصٌ:

لِخْصُ الْكَلَامِ: إِخْتِصَرَهُ / له‌کورتی برانیه‌وه.

الموضوع: إِخْتِصَرَهُ / کورتی کرده‌وه.

الشيء: أَخَذَ خِلاصَتَهُ / پوخته‌کسی وهرگرت.

تَلْخِصٌ: إِخْتِصَارٌ / کورت کردنه‌وه.

مُلْخِصٌ: مُخْتَصِرٌ / کورته، کورت کراوه، به‌کورتی.

خُلَاصَةٌ / پوخت، پوخته.

لِدٌ:

لِدٌّ: لَادٌ: خَاصِمٌ بِشِدَّةٍ / (دژمنایه‌تی، دژنتی) له‌گه‌ل کرد.

لِدْدٌ: حَيْرٌ / سرسامی کرد، سرری سویمان، شله‌زان.

به: شَهْرٌ عِوِيَّةٌ / جاری له‌دا، ناوی زبان، نابوی برد.

لِدْدٌ: خُصُومَةٌ شَدِيدَةٌ / نوژمنایه‌تی، ناحه‌زی، دژایه‌تی زدد.

لِدُودٌ: لَدِيدٌ. اَلدَّ: خَصِمٌ شَدِيدُ الْخُصُومَةِ / نوژمن، ناحه‌زی خراب، دژ.

عُدُوٌّ - و - / نوژمنی خویننه‌خوی.

لِدْغٌ:

لِدْغٌ: عَضٌّ / گه‌ستی.

لَسَعٌ / پیوه‌ی دا، پیاجزا.

لِهٌ بِكَلِمَةٍ: طَعَنَهُ بِهَا / سرزه‌نشتی کرد، به‌سه‌جه‌رگ بری کرد.

لِدْغَةٌ: عَضَّةٌ (و لَسَعَةٌ) / گه‌ستن، پیوه‌دان، پیاجزان.

لِدْيَغٌ: مَلْدُوغٌ / ملسوع / گه‌ستراو، پیوه‌درلو.

لِدْأَغٌ: إِبْرَةٌ. شَوْكَةٌ / چزو، نوک.

لِدْمٌ:

لِدْمٌ: لَطْمٌ / لیتی دا، پیاکیشا، تیی سره‌وان.

لِدْنٌ:

لِدْنٌ: كَانَ لَيْتًا / نهرم بو، شل بو، خاوبو.

لِدْنٌ: لَيْتٌ / نهرمی کرد، شلی کرد، خاوی کرده‌وه.

لِدْنٌ: لَيْتٌ / نهرم، نهرم و شل، خاوی.

لِدَانَةٌ: لِدْنَةٌ / لیوئته / نهرمی، نهرم و شلی، خاوی.

لِدَائِنٌ: مَوَادٌ لَيْتَةٌ / نهرمه‌منی، نهرموکه، نهرمین.

لِدْنُ الْخَلِيقَةِ: لَيْتٌ الطَّبِيعَةِ / له‌سرخو، ناغر.

لِدْنٌ لِدْنٌ لِدْنٌ لِدْنٌ / عند / له‌لای له‌ته‌نیشت، له‌ته‌ک، نزیک، له‌گه‌ل.

لِدِيٌّ:

لِدِيٌّ: عِنْدُ / له‌لای، له‌گه‌ل، لای، به‌لای، له‌ته‌ک.

- : امام / له پیش دهم، له بردهم.

لذ:

لَذٌ: كَانَ لَذِيذًا / خوش بو، به له زهت بو، به چیژی بو.

لَذًا: جَعَلَهُ يَتَلَذَّذُ او يَلْتَذُّ / خوشی کرد، به له زهت کرد، به چیژی کرد.

إِلْتَذَّ: تَلَذَّذَ بِهِ. اِسْتَلَذَّ: وَجَدَهُ لَذِيذًا / لای خوش بو، به چیژی بو، پتی خوش بو.

لَذَّةٌ: مَلَذَّةٌ: سرور / خوشی، شادی.

لَذٌّ: لَذِيذٌ: شَهْوَى. سَارٌ: مُفْرِحٌ / خوش، به له زهت، دل خوشکر، به چیژی، به تام.

مَلَذٌ: مَلَذًا: موضع اللذَّة / شویتی خوشی و رابوردن.

مَلَذَةٌ: مَلَذَاتٌ: الشَّهْوَةُ / خوشی، رابوردن، خوشی گهیین.

لذع:

لَذَعٌ: اَحْرَقَ / سوتانی.

- : كَوَى. وَسَمَ / داخی کرد.

- بلسانه: (وجهه بكلام / دلی نیشان، قسهی پزوت، به قسه رهنجانی.

- لسانه: كوى / زمانی پیاچار.

لَذَعٌ: حَرَقَ / سوتان، سوتانن، سوتای، داخ کردن.

لَذَاعٌ: لاذعٌ: مُحْرِقٌ. حَارٌ / سوتینه، داخ.

- : حَادٌ. قَارِسٌ / تیز، تون، زمان نه سوتینن، که سگون.

لَوذَعٌ: لَوذَعِيٌّ: ذِكِيٌّ / زیرهك، زرنگ، بلیمهت.

لَوذَعِيَّةٌ: نَكَاءٌ / زیرهك، زرنگی، بلیمهتی.

لذی:

لَذِيٌّ بِهِ: عَلِقَ. لَزَمَهُ / لم يُفَارِقَهُ / پیوهی نوسا، هوگری بو، لئی (جیان بووه، نه بووه).

الَّذِي: اسم موصول / نهوی، نهوکهسی، نهوی

الَّذَانِ (للمثنی) / نهوان، نهوانی.

الَّذَيْنِ (للمجمع) / نهوان، نهوانی، نهوکهساتی.

لزم:

لَزِمَ الشَّيْءُ بِالشَّيْءِ: شَدَّهُ / الصَّقَهُ بِهِ / به یکهوه (نوسان، لکان).

لَزِمَ الشَّيْءُ بِالشَّيْءِ: لَصِقَ بِهِ / پیوهی نوسا، پیالکا، به یکهوه نوسان.

- : بِالرَّمْحِ: طَعَنَهُ / پیاکرد، پیاچهقان.

- : أَلَى كَذَا: اِضْطَرَهُ / توشی کرد، ناچاری کرد، کردی به کولکیهوه، پیوهی گلان.

التَّرُّ: اِلْتَصَقَ / پیانوسا، لکا.

مَلزُونٌ: مَتَماسِكٌ / سفت.

لزب:

لُزِبَ: اِسْتَدَّ وَ ثَبَّتَ / جینگری بو، به اند بو.

- : به: لَصِقَ بِهِ / پیوهی نوسا، پیالکا.

لُزِبَ الشَّيْءُ: دَخَلَ بَعْضُهُ فِي بَعْضٍ / چو به ناویه کدا، یکهی گرت، به یکها چو.

لازِبٌ: ثَابِتٌ / جینگری، پته، فیت، پریه پر.

لُزِبَ: قَلِيلٌ / کم، تون، نهخت.

لزوج:

لَزَجٌ: تَلَزَجٌ: كَانَ لَزَجًا / لینج بو.

- : باصبعه: لَصِقَ / عَلِقَ / پیانوسا، به په نجهیهوه مایهوه، پیوهی لکا.

لَزَجٌ: دَبِقٌ / لینج.

لُزُوجَةٌ: تَدْبِقُ / لینجی.

لزق:

لَزَقٌ: اِلْتَزَقَ بِهِ: لَصِقَ / پیوهی نوسا، پیالکا.

لَزَقٌ: الزق: اِلْتَصَقَ / پیوهی نوسان، پیالکان.

لَزَقٌ: لَصِقَ / پیانه نوسن، لئی نابیتهوه.

لَزَقٌ: لَصِيقٌ / پیوهی نه نوسن، نه لکن، لینج.

لِزَاقٌ: كل ما يُلصَقُ بِهِ / میلم، لکینه، پیانوس، که تیرهو سرنیش و جهوی.

لِزَقُهُ عَلاجِيَّةٌ: لِرِزْقٍ: لَازِقٌ / موشه مای نازار.

لزم:

لَزِمَ الشَّيْءُ: اِلْتَصَقَ بِهِ / پیویسته، چار تیه، نهین بین.

- : بِيئَهُ: لم يُفَارِقَهُ / ماله کای به جی نه هیشت، مایهوه له مال.

- : المَرِيضُ الفَرَّاشُ: بَقِيَ فِيهِ / له جینگه دا مایهوه، هه نوسا.

- : الصَّعْتُ: لم يَتَكَلَّمْ / بیدهنگ بو، هیچی نهوت قسهی نه کرد، نهقی لیوه نه هات.

- : كَذَا: اِحْتِاجٌ اِلَيْهِ / پیویستی پین بو، ویستی.

- : الشَّيْءُ: كَذَا: اِحْتِاجٌ اِلَيْهِ / وَجَبَ عَلَيْهِ / بو به کولکیهوه، چوه ملی، بو به مال به سه ریوهوه.

- : لاَزِمٌ: لم يُفَارِقَهُ / لئی جیان بووهوه، پیوهی نوسا.

- . - : رَافِقٌ / له گه لى بو، لى نه بوه وه.
- . - : الأَمْرُ : اِستمر فيه / ده ستى لى مهال نه گرت، له سهرى روى، به رده وام بو.
- . - : المشروع : تَعَهَّدَ / گرتى، په يمان به ستى بو.
- الزَّم : اَجْبِرَ / زورى كرد، ناچارى كرد.
- : بكذا : جعله لزمًا عليه / به سستيه وه، كرنه ملي.
- : بالعمل : اوجب عليه / كرنه به كولكيه وه.
- إلترزم : اضطرًا ناچار بو.
- : ارتبط / به سترايه وه، په يوه نديو، خوى به سته وه.
- : العمل : اخذه على عهده / كرنه نه سستوى، گرتى، به لىنى دا، چوه ژوى.
- : العمل و التجارة : اِحْتَكِرَ / ده ستى به سهرارگرت.
- إستلزم : عَدَهُ لزمًا / به پيويستى زانى.
- : اِقتضى . تَطَلَّبَ / وا پيويست بو، نه بوايه، چار نه بو.
- لُزوم : اِقتضاء / پيويستى، ناچارى.
- : فائدة : حاجة / كه لك، سود، مه به ست، پيويستى.
- لازم : ضرورى / پيويسته، نه بى.
- : يحتاج اليه / نه يه ويټ.
- : مُحْتَمٌ / ناچارى، نه بى بى، چار نه يه.
- : واجب / زوره ملي.
- : ضد مُتَعَدٍ / په يوه ست، تن نه په ي.
- فعل - : غير مُتَعَدٍ / فرمانى تن نه په ي.
- شيء - : ضرورة / شتى پيويست.
- غير - : يُستغنى عنه / پيويست نيه.
- إلزام : اِجبار / سه پانندن، ده سته به ر بون، ناچار كرن، زور لى كرن، ته وزيم.
- إلزامى : اِجبارى / ناچارى، به زور، زورمه، زورداره كى.
- إلترزام : اِضطرار / ناچارى، ناچار بون، زوره ملي، ده سته به رى، رابه سته بون.
- : اِحتكار / ده ست به سهرارگرتن.
- : واجب / پيويستى، ده ريه ست بون.
- : مسئولية / به رپر سيارى، لى پر سسيته وه، خويه سته وه، كرنه نه سستو.
- : ارتباط / په يوه ندى، په يوه ستى، به سته وه، لايه ن كرتن.
- لوازم : حاجيات / پيويستى، كه رسته، تفاق.

- مستلزمات : حاجيات / پيويستى، په يداويست.
- مُلازم : لايفارق / جيانا بيه وه، به جى ناهيلى.
- : تابع / باشكو، له گه ل.
- : بيته : لايفارقه / دانيشتوى مال، ده رناچى، له مال ده رناچى.
- : الصَّمْتُ : لايتكلم / بى ده نك، قسه ناك، نكسى لپوره نايه ت.
- : الفراض : لايزال مريضًا / كه وتو، كه وتو له جيگه دا.
- : رتبه عسكرية / نه فسر.
- مُلازمة : تَلَقُّق . ارتباط / په يوه ندى، په يوه ستى، په يوه نديتى.
- : عدم مفارقة / جيانه بونه وه، به چن نه ميشتن، لپته بونه وه.
- : مُتَابَعَةٌ / شويين كه وتن.
- : مُتَابِرَةٌ / كورل نه دان، به رده وامى.
- مُلْتَزِمٌ . مُلْزوم : مُضْطَرٌّ / ناچار، زور لى كراو، رابه سته.
- : مسئول / لى پرسراو، به رپر س، خويه ست، ده ريه ست.
- مُلْتَزِمٌ : مُقاول / به لى ننده ر.
- : صاحب الإلزام / به لى ن راست، راستگو، هه تر، خويه ست.
- مُلْزَمٌ ؟ مُجْبِرٌ / ناچار.
- مُلْزومية : الإلزام : مسئولية / لى پرسراوى، به رپر سيارى.
- مُلْزَمَةٌ : مُنْكَنَةٌ / كره، مه نك نه.
- : من كتاب : جزء / به ند، به ش.
- لسع : لَسَعٌ / لَدَعٌ / پتوه ي دا، كه ستى، پياچزا.
- : له بلسانه : عابه و آذاه بالكلام / سه رزه نشتى كرد، عه يى لى ده رمينا، قسه ي پى وت.
- : فمه بالفلل : لَدَعٌ / زمانى (سوتا، چوزا يه وه).
- لَسَعَةٌ : قِرْصَةٌ / پتوه دان، كه ستن.
- لَسيعٌ : مَلْسوعٌ / مَلْدوعٌ / پتوه دراو، ماران كه ستو.
- لاسع : يَلْسَعٌ / لَانعٌ / پتوه نه دا، نه گه زى.
- : حارٌّ / گهرم، زمان نه سوتيتنى، نه چوزيتته وه.
- لسن :

لاشئى: اباد، اعدم/ ويرانى كرد، فهوتانى، له ناوى برد، نه پيشت.

تلاشى: باد/ نهما، ويران بو، فهوتا، له ناوچو، ون بو.

الصوت: همد/ بدهنگ بو، كپ بو.

فى كذا: اضمحل/ له ناويا توايه وه، بوكايه وه.

لا يتلاشى: لا يتعديم/ ناهوتنى، له ناو ناچن، هه نه ميتنى.

تلاشى: ملاشاة: اضمحلتان/ نه مان، فهوتان، بوكانه وه، له ناو چون.

متلاشى: مضحمتان/ نه ماو، فهوتاو، بوكاوه.

لص:

لص الأمر: فعله مستترا/ به دزيه وه و به نهيتى كردى.

الشيء: سرقة/ دزى.

تلتصص: صار لصاً/ بو به دز، دزى كرد، دزه دزه ي كرد.

لصص البنيان: رصصه/ پتهوى كرد، قايمى كرد.

لص. لص. لص. سارق. حرامي/ دز، جهرده.

لص. لص. لص. البحر: قرصان/ جهرده ي دهريا.

لصووية: سرقة/ راوروت، دزى، جهرده يى، تالان كردن.

لصف:

لصف: برق و تلالا/ شهوقى دايه وه، بريسكايه وه، تيشكى دايه وه.

لصف: بريق و لالة ملوثة/ شهوق و بريسكانه وه.

لاصف: براق. متلاليء. مشع/ شهوقدار، تيشك دار.

لصق:

لصق. التصق به: لرق و الترق/ پيروه ي نوسا، پيا (نوسا، لك).

الصح الشيء بالشيء: ازمه به/ پيروه ي نوسان، به يه كيه وه نوسان، پيالكان.

لصق: لارق/ لكتينره، نوسينه.

لصوق: لرقه علاجية/ موشه ماى نازار.

التصاق. تصاق: تصاسق/ پيگه وه نوسان، يه ك گرتن، لكان، پيوه لكان، پيالكان.

مُلتصق. ملتصق/ پيوه نوساو، پياهل و اسراو، پيوه لكاو.

لصق. لصيق: بالقرب من/ نزيك، له نزيك.

مُلتصق. ملتصق: متاخم/ مجاور/ له ته نيشت، پيوه نوساو، له يال.

مُلتصقة: مجاورة/ دراوستيى، نزيكى، هاوستيى.

لصيق. حشيشة القراض/ گياگه زنه.

لسن فلانا: ذكره بالسوء/ ناوى به خراب هيتا، زه مى كرد، قسه ي پى وت.

لسن: حدد الطرف/ تيژى كرد، نوكه كى تيژ كرد، دايها.

لسن عليه: تهكم/ گالتو لاهرتى من كرد.

تلسن عليه: كذب و افتري/ دروى كرد و بوى هه ليه ست.

لسن. السن: فصيح/ زمان (پاراوى، ران، ته ي).

لسن: فصاحة/ زمان (پاراوى، رانى).

لسان: آلة النطق/ زمان، زيان.

لسنة/ زمان.

ارض: (رض داخله فى البحر/ نيمچه، نيوه) دريگه، زمانه زه ي، ريگ.

بحر: بحر داخل فى الارض/ كه نداو، ناوكه ند.

الحال: مادل على حالة الشيء/ چو نيه تى، شيوه ي چو نيه تى.

القوم: المتكلم عنهم/ دهم راست.

الحداء/ زمانه پيلاو.

النار: شعلتها/ كلپو گري ناگر.

الثور: نبات من الاعشاب/ مزموك، بن گوزديوان.

الجمل، الكلب، السبع، العصافير، الغزال، الفرس) اسماء نباتات.

بذيء ال - / دهم (شې، بؤگن، پيس، وه ي، دريژن، جنبو فروژش.

زلق ال - / دهم (تهر، شيرين)، زمان لوس.

طلق ال - : فصيح. بليغ. كثير الكلام/ دهم (پاراو، ران)، رويلىن.

طلاقة ال - / دهم (پاراوى، رانى). قسه زانى، رويلىن.

مفقود ال - : مشدود ال - / دهم به ستراو، بدهنگ.

مسك - ه: صمت/ بدهنگ بو، هيچى نهوت، زمانى خوى گرت.

بال - : بالكلام/ هه به دهم، به قسه.

ذو لسانين: مخادع/ دوزمان، دويو.

الدائر على الألسن: تقولات. إشاعة/ قاو، نه ليزن.

مُلسون: كذاب/ دروژن.

- : حلو اللسان/ قسه خوش.

لشو:

- لضم: **هُ: سَايِرَةٌ** / روخوش بو له گه لی، بردی به پیوه.
 - **هُ: دَلَّةٌ** / نازی دایه، داننه ویلی کرد، نهوازشتی کرد.
تَلَطَّفَ. تَلَطَّفَ: تَرَفَّقَ / به بهزهیی بو، میهره بان بو.
إِسْتَلَطَفَهُ: وَجَدَهُ لَطِيفًا / به روخوشی بینی.
لَطْفٌ. لَطَافَةٌ: رَفِيقٌ / بهزهیی، میهره بان، دلسوزی.
 - **رَفَقَ: لَينَ / نِيَانِي**، نرم و نیانی، نرمی.
 - **رَشَاقَةٌ: ظَرَفَاةٌ / شَوَّخِي**، جوان پووشی، شهنگی.
 - **اللَّهُ: فَضْلٌ وَ كَرَمٌ** / بهزهیی و میهره بان، خوا.
لَطَافَةٌ: رَفَقَ / خَاوِي، هَيْمَنِي، نرمی.
بَلَطْفٌ: بَرَقَةٌ / به نرمی، به نرم و نیانی، به روخوشی.
لَطِيفٌ: ذُو اللطيفِ أَوْ اللطافة / روخوش، قسه خوش، پیاوچاک.
 - **ذُو الرِّفْقِ** / به بهزهیی، میهره بان.
 - **ظَرِيفٌ: مَلِيحٌ / نَاسِكٌ، شَوَّخٌ**، جوان پووش.
 - **رَفِيقٌ / خَاوِي، نَرَمٌ، هَيْمَنٌ.**
الجنس ال - / نافرته.
لَطِيفُهُ: مَلَحَةٌ / نَوَكَةٌ، قسهی خوش، بۆ پیکه نین.
تَلَطَّفَ: شَفَقَةٌ / بهزهیی، میهره بان.
مَلُطْفٌ: مَخْفَفٌ / خَاوَكِرَهَوَه، نرم کره وه.
 - **مُسَكِّنٌ / هَيْمَنٌ** کره وه، هیواش کره وه.
مَلَاطِفَةٌ: مَجَامَلَةٌ / كَانَتْ له گه ل کردن، نهوازشت، لاواندنه وه، قسهی خوش له گه ل کردن.
لطم:
لَطَمَ: صَفَحَ. لَدَمَ / بیاکیشا، زللهی (بیاکیشا، لئدا) تیی سوه وان.
 - **ت النساء فی العاتم: إلتدمت / (شین، شیوهن، شه پوړی، شین و شه پوریان) کرد، روی خویان رنیه وه، کیشایان به رومه تی خویاندا.**
تلاطمت و التلطمت الأمواج. / ضرب بعضها بعضاً / شه پوله کان دایان به په کتریدا.
تلاطموا. / لطم بعضهم بعضاً. / تضاربوا / کیشایان به په کتریدا.
لَطْمَةٌ: صَفْعَةٌ / زلله، شه پارزله، شه قارزله.
لطيم: يتيم الأب و الأم / همتیو، بین دایک و باوک.
مَلَطَمٌ: خَدٌّ / كَرْنَا، رومت.
لظي:

لضم الإبرة: ادخل فيها الخيط / پیوهی کرد، ده زوی کرد به ده ریزی وه، ده رزی پیوه کرد.
 - **السَّبِيحَةُ: نَظْمُهَا** / هونیه وه، کردی به په ته وه، ته زینجه که ی هونیه وه.
ملضوم: منظوم / هونراوه، پیوه کراو.
لطح:
لَطَحَ. لَطَّخَ. لَوَّثَ / پیسی کرد، بۆیوی کرد، له که داری کرد، په لایو کرد.
تَلَطَّخَ: تَلَوَّثَ / تیوهی چو، پیسی بو، بۆیوی بو، له که ی گرت.
 - **بَا مَر قَبِيحٌ: تَدَنَسَ** / نابروی چو، له که دار بو، ناوی زبا.
لُطَخَةٌ: بَقَعَةٌ / به له، له که، پیسی.
لَطَخَ. مَلَطَخَ: مَلَوَّثَ / پیسی، له کاوی، په له دار.
لُطَخَةٌ: لَطَخَ: (احمق / كَيْلٌ، كَرٌ، كَمْزَةٌ، كَوْدَهَنٌ، بَلَحٌ.
لطس:
لَطَسَ. لَطَمَ. ضَرَبَ / لئی دا، بیاکیشا، تیی سره وان.
مِلطاس: كَاسُورٌ / بَيْتٌ، چه کوشی گوره.
لَطَعٌ. لَطَعٌ: لَحَسٌ / لَسْتِيَهَوَه، زمانی بیا هیتا.
 - **لَطْمٌ / لَيْتِيَدَا.**
 - **مَحَا / سَرِيَهَوَه**، کوزانديه وه.
لَطَاعٌ: يَلُطَسُ / لَيْسَهَرَهَوَه، نه وهی که په نجسهی نه لیسینه وه.
لطف:
لَطْفٌ به: رَفِيقٌ / بهزهیی بیا هاته وه، میهره بان بو له گه لی.
لَطْفٌ: ضِدُّ كُتْفٌ / خاوبوه وه.
 - **كَانَ لَطِيفًا** / (روخوش، رهفتار خوش، هیمن، نیان، میهره بان) بو.
 - **كلامه: رَقٌّ / قسهی خوش بو.**
لَطْفٌ: خَفَّفَ الشَّيْءَ / (هیواش، نرم، کهم، خاری) کره وه.
 - **الأم: خَفَّفَهُ** / نازاره که ی (شکان، کهم کره وه).
 - **وَقَعَ الخَبَرُ السَّيِّئُ** / دلخوشی دایه وه.
 - **الحكم: خَفَّفَهُ** / که می کره وه، دای شکان.
لَطْفٌ: رَفِيقٌ به / بهزهیی بیا هاته وه، میهره بان له گه ل کرد.

لُظِي. تَلْظَى. اِنْتَلَى: اِلْتَهَب/ گزى گرت، کلبه‌ی سهند.
لُظَى: لُهَب. نار/ کلبه، ناگر، گر.
لع:
لَفَع الرَعْدُ: صَوَّت/ گرمه‌ی مهره‌ها، مهره‌گرمانی.
- الصوت: دَوَى/ دهنگی دایه‌وه.
- تلعلع السراب: ثَلَاثًا/ تراولیکه (بریسکایه‌وه)،
دهرکه‌وت، بینرا، دیار بو).
- جوعًا: تَصَوَّر و اِضْطَرَب/ له برسانا گیتنگله‌ی دا.
لَفَع: سراب/ تراولیکه.
لعب:
لُعِبَ: لُعِبَ: سَالَ لُعَابَهُ/ ده‌می (لیکی کرد، ناری کرد)،
لیکی پیا هاته خورئ.
لُعِبَ: لُعِبَ: لَهَا. عَيْثُ/ یاری کرد، گه‌می کرد، وازی کرد.
- هَزَلٌ: مَرَحٌ/ گالتی کرد.
- القمار/ قوماری کرد، یاری کرد.
- الموسیقی: عَرَفَ/ موسیقی ژهن.
- علیه: اِحْتَالَ او مَرَح علیه/ گالتی پین کرد، پیتی
رابورد، ده‌ستی بری.
- به: اِتَّخَذَهُ لُعْبَهُ/ یاری پین کرد، کردی به یاری
به‌ده‌ستیه‌وه.
- فی الامر: اِسْتَحَفَّ به/ گالتی پین‌ها، سوکی زانی.
- فی الامر: تَدَخَّلَ فیه/ ده‌ستی تیختست.
- فی السیف: ثَأَقَفَ/ شیربازی کرد.
- بالنار: خَاطَرَ/ خوی خسته مه‌ترسیه، یاری به‌ناگر
کرد.
دور کذا: مَثَلُهُ/ خوی کرد به‌ئو، ئو ده‌وره‌ی بیینی.
- بَعْلَهُ غَشَّةً/ یاری به‌ئوقلی کرد، گزی ئی کرد، فیئلی ئی
کرد، گالتی پین کرد.
- ت الخمر بعقله: سَكَرًا/ سه‌رخوش بو.
- ت به الرياح: تَسَلَطَ/ با (شپی کرد، شه‌کانیه‌وه).
لَاعَبَهُ: لُعِبَ معه/ یاری و گه‌می له‌گه‌ل کرد.
لُعِبَ: الْعَبُّ: جَعَلَهُ يَلْعَبُ/ هیتایه گه‌مه، خسته‌ی یاری،
یاری (له‌گه‌ل کرد، پین کرد)، وای ئی‌کرد یاری بکا.
- ذَيْلُهُ: حَرَكُهُ/ کلکی (له‌قان، رای‌وه‌شان).
- وجهه اِشْمَتَزَا: اِخْتَلَجَ بوجهه/ روی گز کرد، لچی
هه‌ل قورجان، ناوچه‌وانی دا به‌یه‌کدا.

- لُ عَلَى اصابعه/ به‌په‌نجه هه‌الی سوپان و یاری پین
کرد.
تَلَاعَبَ: تَلَعَّبَ. لَعِبَ/ یاری کرد، گه‌می کرد، وازی کرد.
- فی الامر: اِحْتَالَ/ ده‌ستی ترخست، فیئلی کرد،
گزی کرد، ده‌ستی خسته کاره‌کوه.
لعاب: رِيقٌ/ لیک، که‌فی دم.
- بصاق. ظَالٌ/ تف.
- النحل: عَسَلٌ/ مه‌نگوین.
- الحیة: سَمَهَا/ ژاری مار.
- الشمس: مَخَاط الشیطان/ ته‌نافی شه‌یتان.
لعابی: کَاللْعَابِ او بقوامه. لَزَجٌ/ لینج.
ملعوب: سَاثِلٌ لعابه/ لیکای، لیکن، لیکسی پیا‌هاته
خورئ.
- خُدَعَةٌ/ فِئَلٌ، گزی، ساخته.
لعِب. لُعِب. لُعِبَ: لُهَوُ/ یاری، گه‌مه، وه‌رزش، وازی.
- - - : مَرَحٌ/ گالتی، رابوردن.
- - - : السیف/ مِیَارِزَةٌ/ شه‌په‌شیر، شیربازی.
- - : القمار: مِیَسِرٌ/ قومار کردن.
العاب ریاضیة/ وه‌رزش.
- سحریة/ جادو، جادوگری.
- ناریة/ فیشه‌که شیتت.
لُعْبَةُ: الْعُوبَةُ: مَا يَلْعَبُ به/ یاری، بوکه‌شوشه، بوکه
سه‌ماکهره، شت و مه‌کی یاری.
- - : مَا يُسَخَّر به/ پین‌رابوردن، رابوردن، پیتی
رائه‌بوئیدی.
- لُعْبَةُ: نوع اللعاب/ جورئ گه‌مه و یاری.
- - : رِيقٌ/ قومار، یاری کاخن، کاخنن.
لعوب: الْعُبان. لُعْبَى: مُحِبُّ الله و المرح/ فیئلباز،
ته‌له‌که‌باز، گزی‌کهر، قوشمه.
صنیهة - قوشمه، کچی (فیئلباز، ژوزبان، ده‌ست بر)،
چه‌تون).
لعاب: لُعَيْبٌ. لُعْبَةُ: کثیر اللعاب و المرح/ گه‌مه‌کهر،
گالتی‌چی، قوشمه، یاری‌کهر، ئو که‌سه‌ی هه‌موشت به
گالتی ئه‌گرئ و جیتی باوه‌ی نامینئ.
لاعِب: الَّذی يَلْعَبُ/ یاری‌کهر.
ملعب: سَاحَةُ اللعاب/ یاریگه، شوئین گه‌مه و رابوردن.
- : سَاحَةُ الالعب الریاضیة/ ستاد، یاریگه.

- الخليل / مہیانی غارغارین، شوینی رمبازی، سیرک.

تلاعِب: مُخَادَعَة/ فیل و گزی، دست تن خستن.

مُلَعَبَة: اَلْعُوبَة/ گمہ، پتہ راباردن، فیل.

مُلاعِب: مُخَادِع/ فیل باز، تلہ کہ باز، دست بپی ساختہ چی.

لعث:

لُعْث: كان ثقیلاً بطیناً/ خاوه خاوی کرد، خاوو خلیچک بو.

العث: ثقیل بطيء / خاوو خلیچک.

لُعْثَمٌ: تَلْعُثَمٌ/ تَلْجُج/ زمانی (تیکہ ل و پیکہ ل بو، تیکہ نال)، منجہ منجی کرد.

لُعْثَمَةٌ: تَلْعُثَمٌ/ لُجْجَة/ زمان تیکہ ل و پیکہ ل بون، تیکہ نالان، منجہ منج.

لعج:

لَعَجٌ: اَلَمٌ و اَحْرَقٌ/ نازاری دا، نیشی گیان، سوتانیوہ.

لا عَجَهُ الامر: اِسْتَدَّ علیه/ باری گران بو.

لا عَج: حُبٌ مُحْرَقٌ/ خو شہ ویستی به سزاو ناسور.

لَواعج الحب: الآم و عذاب/ نہ شکہ تچہ و نازارو سزای دلداری و خو شہ ویستی.

لعق:

لَعَقٌ: لَحْصٌ/ لستیوہ.

لَعَقٌ: اَلْعَقٌ/ جَعَلَهُ يَلْعَقُ/ پتی لستوہ.

لَعَقَةٌ: ما يؤخذ بالاصبع او الملعقة/ پہنجیہک یا کوچکیک بو چشتن.

لَعَوِقٌ: كل ما يُلْعَقُ/ نہو شتانی نہ لیسرتنہوہ.

مِلْعَقَةٌ: آلة تناول الطعام/ کوچک.

- الطعام/ کوچکی خواردن.

- الشاي/ کوچکی چا.

- كبيرة خشبية/ نہسکوی.

لعل:

لَعْلٌ: عَلٌّ رِيماً. عَسَى/ لهواتہ یہ، رہنگہ، دہش، نہش، ریی تن نہچن.

لَعْلُكُمْ بِخَيْرٍ/ هیوادارم باش بن، دہشی باش بن، ناواتہ خوازم له چاکیدا بن.

لعن:

لَعْنٌ: دعا علیه/ نہ فرہ تی لئکرد، قسمی پرتوت، له عنہ تی کرد.

- طَرَدَ/ دہری کرد.

لَعْنٌ: اِسْتِزْال العنات/ نہ فرہ تی لئکردن، نہ فرین کردن، له عنہ تی کردن.

لَعْنَةٌ: شَتْمٌ/ نہ فرہ تی، له عنہ تی، نہ فرین.

- عذاب/ سزا.

مَلْعُونٌ: لَعِينٌ. لَعْنَةٌ: تحت اللعنة/ نہ فرہ تی لئکراو، نہ فرین کراو.

لَعِينٌ: شيطان/ شہیتان، نہ مریمہن.

- مَطْرُودٌ/ دہرکراو.

- خيال الماتة/ دامزل.

لغز:

لَغَزٌ: لاغزٌ. اَلغَزُ في الكلام: تكلم بالرموز و الالفاظ/ بہ پتیج و بہ نا قسہی کرد، بہ مہیما نہوہا.

لَغَزٌ: اُحْجِيَةٌ/ مہ تہ ل.

- سِرٌّ عميق/ نہیٹی، نادباری.

- التكلّم بالرموز/ قسہی پتیج و بہ ناو بہ مہیما.

مُلغزٌ من الكلام: غامضٌ مُبْهِمٌ/ نادبار، نادباری، قسہی (پتیج و بہ نا، بہ مانا).

لغظ:

لَغْظٌ: لَغْظٌ. اَلغُظُ: صَوْتٌ/ دہنگی لیوہ مات، دہنگی مات.

لَغْظٌ: لَغْظٌ: جَلْبَةٌ و اصوات/ دہنگہ دہنگ، زاوہ ژاو، جمہ ماتن، غلبہ غلب.

لغم:

لَغْمٌ: اَزِيدٌ/ کہ فی کرد، دہمی کہ فی کرد، کہ فی چان.

- اَلغَمُّ المکان: وضع فيه لغمًا/ لغمی نیادانا، مین ریزی کرد.

- نَسْفٌ/ مہ لی تہ کان، لغمی تیا تہ قیوہوہ.

لُغام: زِيدٌ/ کہ ف.

لُغْمٌ: مَسْفٌ/ لغم، مین.

مَلغومٌ: فيه لُغْمٌ/ لغماوی، جینگہ یہک لغمی تیا دانرابین، مینی تیاہ.

مُلغَمٌ: مخلوط بالزئبق/ تیکہ ل بہ جیوہ کراو.

لغوا:

لُغَا: تَكَلَّمَ/ قسہی کرد.

- لَغِيٌّ: تكلّم عن غير تفكّر/ چہ نہی دا، رستی، زؤدہوی کرد، بن لیک دانوہ قسہی کرد.

- الشّيء: بَطُلٌ/ مہ لہوشایوہ، تیک جو.

- لَغَى بِالْأَمْرِ: لَهَجَ بِهِ / تَقَدَّى وَت، تَقَدَّرَ لَهُ سَهْرِي رَقِي،
 چه نهی ز قدری دا.
 لغی: ابطال / هه لویه شانوه، تیکیدی، وازی ای هیتنا.
 لَغَة: لسان / زمان.
 - : اصطلاح / زاروا، زارواه.
 - خاصَّة: لَهْجَة / شَبَوَهی (سه کردن، زمان).
 - المَوْلِد: لَغَة الأم / زمانی شیری.
 کتاب ال - معجم / قه رهنگ.
 اهل ال - : العاملون بها / زمان زان، زمانه وان.
 علم ال - : معرفة اللغة / زمان (زانی، ناسی، رهوانی).
 لغوی: مختص باللغة / زمان زان، زمانه وان.
 لغو: لغاء / هراء / قسوی (قَوْر هيج و بوج)، وهی (بن جن،
 بر مانا).
 - : - : كَثْرَة الكلام. ثُرثرة / چه نه بازی، زدریلنی.
 - : - : خَطَا. باطل / هه له، چه وتی، ناتواو.
 لغاء: صوت / دهنگ.
 لغوی: كثير الكلام / سازنده، زدریلنی، چه نه باز، دریز دانپ،
 هه له وهی زدرهه.
 لاغ: باطل / نارهوا، بوج، بوش.
 - : مَلْفَى. مَلْفَى / مَفْسُوح / هه لوه شار، تیکدراو، لابراو.
 إلغاء: ابطال / هه لوه شانوه، تیکدان، لابردن.
 لف:
 لَفَّ: لَفَّ طَوِي / قه دی کرد، پیچایه وه.
 - الشيء: ضِدَّ نَشْرَة / هه لوه کرد، لولی کرد، بای دایه وه،
 گرموله ی کرد، کردی به (کلافه، کژوله).
 - الشيء: غَطَاه / دای پوشی.
 - الشيء بالشيء: وَصَلَهُ بِهِ وَضَمَّهُ إِلَيْهِ / خَسْتِيه
 پالی، تیره ی پیچا.
 - الخيط على البكرة: ضَمَّهُ وَ جَمَعَهُ / هه لوه کرده سهه،
 دزهه کی هه لکرده سهه خولوکه.
 - المكان: طاف فيه / تیا خولایه وه، پیاهه را، گه شتی تیا
 کرد.
 - اَلْتَفَّ: دار / خولایه وه، خولی خوارده وه، پیچی
 کرده وه، وه رگه را.
 اَلْتَفَّ عَلَيْهِ القوم: تَجَمَعُوا / له سهه ی کوبونه وه، دهه وریان
 ای دا.

- النباتات أو الثعبان على العود / بیا نالا، تیره ی نالا،
 پیاهه ل گه را.
 - على نفسه / گرموله بو، نالوزکا، بو به تویه ل.
 - تَلَفَّ فَي ثوبه: اِشْتَمَلَ بِهِ / خَوِي (پنجایه وه،
 بن داپوشی).
 - الثعبان: تَحَوِي / په پکه ی (خولرد، به ست، دا).
 - النباتات: تَشَبَّبَ بَعْضُهُ / به یه کا نالا، چو به یه کدا.
 - الشيء: تَجَمَعَ وَ تَكَاثَفَ / کوبوه وه، چوه پال یه ک، بو
 به چره.
 لَفَّ: ضِدَّ نَشْرَة / پیچانه وه، لول بون، گرموله بون، هه ل
 کردن.
 - : جماعة / کومه ل.
 جاء و من - لَغَه: من اِنْتَمَى إِلَيْهِ / هات خوی و نه وانسی
 له گه لی بون.
 لَغَه: دَوْرَة / خولیک، پیچیک.
 - : حُرْمَة / دهسک، قول، چه پک.
 - : عِمَامَة / میزهه، سهه به ست، سهه پیچ.
 لَغَاف: دَوَار / گه یوک، نه خولیته وه.
 لَغَافَة: مَا يُلَفَّ بِهِ / پیچر، هه ل پیچ، به ستهه.
 - : عِصَابَة. رِباط / سارغی، برین پیچ، سهه به ست،
 سهه پیچ.
 - الطفل: قماط / دهرازه، مه لوتکه پیچ.
 - : لفيفة من التمع: سجارة / جگه ره، سیفار.
 لفيف: مجموع / کومه ل، زور، دهسته، زدری هه ره مه.
 - من الناس / چند که سیک، کومه لیک له خه ک.
 تلافيف الدماغ: ما تَلَفَّفَ مِنْهَا / پیچ و په ناو لوجی
 می شک.
 أم - : المعدة الثالثة المجترات / هزار لوغانه.
 مَلَفَّ: مَلَفَاف / غلاف. غطاء / پیچر، به رگ.
 - : عَطْفَة / پیچ.
 - : مَثْقَاب / کون کر، سمق، قه له م، مه کجه ب.
 - اوراق: مَحْفَظَة / فایه ل، نوسیه، فایل.
 مُلْتَفَّ: مَلْفُوف / پیچراو، هه ل کراو، کلافه.
 - على بعضه: مَشْبُوك / لول بو، نالوزکاو، باخواردو،
 تیک نالو.
 مَلْفُوف: كَرْنَب / کله رم.
 لَفْلَفَّ: تَلَفَّفَ بَشَوْه: اِشْتَمَلَ بِهِ / خوی پیچایه وه.

لَقِيْتُ: طِفْلٌ مُبِيدٌ / مندالی (دوژراوه، فیریدراو، بین که س)، بیټی، نَذْل.

ملقوط: مُلْتَقَطٌ. عِشْرٌ عَلَيْهِ / دوژراوه.

ملقظ: مَا يُلْقِظُ بِهِ / پینگر، ده سنگر، مه قاش.

الشعر: منقاف / موکیش.

الفار: مَسْمُورٌ مه قاش، په نگرکیش.

ملقاط: عنكبوت / جالجالوکه.

: مناقش / موکیش.

لقع:

لقع الشيء: رَمَى بِهِ / فریټیدا، توپی‌دا، هارویشتی، تیی گرت.

: لاقع بالكلام: غالب به / به قسه بوی‌دا.

لقف:

لقف: تَلَقَّفَ. التَّقَفَ الشيء: تناوله بسرعة / گرتیه‌وه، قوزتیه‌وه.

لقف: الأخذ بسرعة / گرتیه‌وه، قوزتیه‌وه.

لقم:

لقم: لَقِمَ. تَلَقَّمَ الطعام: اِتَّهَمَهُ به په‌لو مه‌لپه توتی‌دا، پاروی کلان.

: سَدَّ فَمَهُ / ده می داخست، دای خست.

لقم: لَقِمَ الطعام: جَعَلَهُ يَلْقَمُهُ / کردی به ده میه‌وه.

لُقْمَةٌ من طعام: مِلْيَةٌ الفم / پارو.

: سَانَعَةُ لِذِيذَةٍ. مُضْنَفَةٌ طَيِّبَةٌ / پاروی (خوش، ناسان قوت)، نارمه قوت.

تلقیم الطعام: عمل لُقْمَةٍ / پاروگرتن، پاروکردن.

لقن:

لقن: تَلَقَّنَ الكلام: اخذهُ مُشَافَهَةً / به‌دهم و به بیستن (فیر بو، پیتی وترایه‌وه، قسه‌ی وه‌رگرت).

لقن: اَمَلَى عَلَى / پیتی وتره‌وه، پیتی نویسه‌وه.

: عِلْمٌ / فیرتی کرد، ته‌لقینی دادا، دهرسی دادا.

: قَرَّرَ فِي الذَّهْنِ. يَطْبَعُ وَيَفْرَسُ فِي الذَّهْنِ / نه‌خاته می‌شکوه، می‌شک پر ده‌کات.

: الممثل او الخطيب: ذُكْرَةٌ / بیری ده‌خاته‌وه، پیتی نه‌لټتیه‌وه.

لقانة: لقانية: سُرْعَةُ الفهم / زیره‌کی، زرنگی، زوتی گه‌یشتن.

لقن: سريع الفهم / زیره‌ک، زرنگ.

تلقین: تعلیم / فیرکردن.

: الممثل او الخطيب: تَفْطِينٌ / بیرخسته‌وه، پین‌وتنه‌وه.

: الميِّت: تعلیم / ته‌لقین، فیرکردن، دهرس دادان.

مُلَقَّن الممثل: مُذَكَّرٌ / مَفْطَنٌ / بیرخه‌وه.

: الميِّت: مُعَلِّمٌ / فیرکار، ته‌لقین داده‌ر.

لقو:

لقوه: شَلَّلٌ وَجْنِي / دهم خواری، دهم خواریون.

خَلَقٌ: مَعْوَج الفم / دهم خوار، دهم گپ.

لقى:

لقى: اِلْتَقَى: وَجَدَ / دوژیه‌وه.

: به. لاقى: صادقه و قابله / پیتی گه‌یی، پیتی گه‌یشت.

لاقى: تَلَقَّى: اِسْتَقْبَلَ / پیشوازی کرد.

: - : اَخَذَ. تَسَلَّمَ / وه‌ری‌گرت.

: مَصَاعِبٌ جَمَّةٌ / قابل / توشی به‌لاو نارپه‌حته‌تی نذد بو. بین شینین: جعلهما يتلاقيان / به‌یه‌کی گه‌یاند.

تلقى: اِسْتَلَمَ / وه‌ری‌گرت.

تلقاه بصدر رجب: اِسْتَقْبَلَهُ / به‌دلټکی فراوانه‌وه پیشوازی کرد.

لقى: طَرَحَ / فریټی دا، مه‌لټدا، توپی‌دا، هارویشتی.

: عنه: (بعد / لټی نورخسته‌وه، له‌کولټی کرده‌وه.

: عليه رمى عليه / پیاکیشا، تیی گرت.

: عليه سؤالاً: سألته / پرسیاړی لټ‌کرد، لټی پرسی.

: على عاتقه: وضع على كتفه / دای به‌کولټیا، خستیه سه‌ریشتی.

: على عاتقه: حَمَلَهُ المسؤولية / خستیه ملی، کردی به‌کولکټیه‌وه، به‌رپرسیاړی کرد.

: الحمل على ظهره: وضع على كتفه / دای به‌کولټیا، خستیه سه‌ریشتی.

: الحمل على الضارب: اعطى الحرية / جله‌وی یو شل کرد، به‌ره‌لا‌ی کرد، سه‌ره‌ستی دایه.

: القبض على: اوقف / گرتی، به‌ندی کرد، ده‌ستی به‌سه‌راگرت.

: المسؤولية على: وضع المسؤولية / به‌رپرسیاړی (کرد، ی خسته‌ه‌مل).

- عليه مسئولية كذا: حَمَلَهُ / کردی به کولگی‌وه،
 توشی کرد، سه پانی به‌سریا.
 - عليه القول: امله/ پیئی وتوه.
 - حُطْبَةٌ: حُطْبٌ/ وتاری (دا، خوینده‌وه).
 - قُرْعَةٌ: سَحَبُ الْقُرْعَةِ / پشگی (فری‌دا، خست، کرد).
 - الدرس: تلا الدرس / وانهی وتوه، ده‌رسی وتوه.
 - عليه درساً: اعطاه درساً / فیزی کرد، ته‌می کرد.
 - اليه القول وبالقول: ابغاه / پیئی (راگه‌یاند،
 وت).
 - إليه السَّمْعُ: اصغى / گرتی (گرت، بز شل کرد،
 لغرت).
 - بِنَفْسِهِ فِي كَذَا: وضع او رمی بنفسه / خزی تن
 (خست، فری‌دا).
 - اليه بالآ: اِكْتَرَتْ لَهُ / به تنگی‌وه مات، ناگاداری
 کرد، به قسه‌ی کرد.
 - إليه: رَمَى إِلَيْهِ / بزی فری‌دا، بزی هاویشتن.
 - تَلَقَّى: اسْتَلَمَ. تناول / وهری گرت، پیئی گه‌یشت.
 - تَلَقَّاهُ بِصَدْرِ رَجَبٍ / به‌دلنکی فراوانه‌وه پیش وازی کرد.
 - تَلَاقُوا. اِتَّصَلُوا. اِجْتَمَعُوا / پینک گه‌یشتن،
 کوبونه‌وه.
 - اِسْتَلْقَى: اِضْطَجَعَ / پال کورت، راکشا، دریز بو، شانی
 دادا.
 - على قفاه او ظهره: نام علی ظهره / به‌گازی
 پشتدا گه‌وت.
 - لَقِيَهُ لَقِيًا: لُقِيَةً / نوززروه.
 - لِقَاءُ لُقِيَانٍ: لُقِيَ. اِلْتِقَاءُ: مُقَابَلَةٌ / به‌یک گه‌یشتن،
 دیدنه‌نی، چاویز کورتن، رویه‌رویون.
 - تَلَقَّاهُ: مُلَاقَاةٌ: مَكَانُ اللِّقَاءِ / شوینی به‌یک گه‌یشتن.
 - اِزَاءُ / له‌پیش، له‌برده‌م.
 - اِتِّجَاءُ / به‌رامبه‌ر، له‌ویه‌ر.
 - من - نفسه: من عند نفسه / له‌خۆه، له‌خۆیه‌وه.
 - تَلَاقٍ: مُلَاقَاةٌ: مُلْتَقَى / به‌یک گه‌یشتن، کوبونه‌وه.
 - اِلْتِقَاءُ: اِتِّصَالُ / به‌یک گه‌یشتن، له‌یک دان.
 - اِجْتِمَاعُ / کوبونه‌وه.
 - مَكَانُ الـ / شوین کوبونه‌وه.
 - مُلْتَقَى: مَكَانُ اللِّقَاءِ / شوینی پینک گه‌یشتن.
 - الطرق. نقطة اجتماعها / دوریان.

- اِلْيَ الْمُلْتَقَى: وداع / خوات له‌گه‌ن، تا پینک گه‌یشتنکی تر.
 - تَلَقَّاهُ. من تلقاه نفسه / خویره‌س، له‌خۆه، خوکار.
 - اِلْقَاءُ: طَرَحُ / مه‌ل‌دان، فری‌دان، هاویشتن، توریدان.
 - كَيْفِيَّةُ اِلْقَاءِ الْكَلَامِ / چۆنیه‌تی وتسن و دان و
 ناخاوتن.
 - الْكَلَامُ اَوْ الْخُطْبَةُ. خُطْبَةٌ / وتارخویندنه‌وه، وتاردان.
 - الشَّيْءُ الْمَحْفُوظُ: تَسْمِيعُ / خویندنه‌وه.
 - مُلْقَى: مَطْرُوحُ / هاویندراو، فری‌دراو، توریدراو.
 - اِسْتِئْجَاءُ: اِضْطِجَاعُ / پال‌کوتن، راکشان، شان دادان.
 - مُسْتَلْقٍ: مُضْطَجِعُ / پال کورتو، راکشاو.
 - اَلْقِيَةُ: اَحْجِيَةٌ. حَزْوَرَةٌ / مه‌ته‌ل.
 - لك:
 - لَكَ: ضَرَبَ فِي الْقِفَا / كِشَايَ به‌پشتی ملیا، نیشتی کرد.
 - اِنْتَكُ: اِزْدَحَمَ و تَدَاخَلَ / چو به ناو به‌کدا بو به چره، تیک
 چران.
 - فِي كَلَامِهِ: اِخْطَا / مه‌ل‌ی کرد له قسه‌کردنا.
 - لَكِيك: مُزْدَحِمُ / چو به‌یکدا چو.
 - اَللَّحْمُ الْمَكْتَرُ / گوشتی تونگ و تورت و پتو.
 - لَكَ: صَبَّغَ اَحْمَرَ / خومی سور، بۆیه‌ی سور.
 - عَشْرَةٌ مِائِيْنٌ / ده‌ملیون.
 - لَكَ:
 - لَكَ: ضَرَبَ لِیْهِدَا.
 - لَكَأُ به الارض: صَرَخَ / دای به زه‌ویدا، کوتای به
 زه‌ویدا.
 - تَلَكَّأُ تَبَاطُأً / سستی کرد، خۆی دواخست، هیواش بو.
 - لَكَأَةٌ: مُتَبَاطِيْهُ / سست، هیواش خاوخلیچک، ته‌مه‌ن،
 ته‌وه‌زه‌ل.
 - لَكَزُ:
 - لَكَزَ: لَكَمَ / (مسته، مشت) کوله‌ی پیاکیشا.
 - لَكَزَ: بَخِيلُ / رزُد، قه‌متن، پاره‌پیس.
 - لَكَعُ:
 - لَكَعَ عَلَيْهِ الْوَسْخُ: لَصِقَ بِهِ / پیس بو، په‌له‌ی گرد، له‌کاوی
 بو.
 - لَكَعٌ: لَكَعَةٌ: وَسَخٌ / پیس، په‌له، په‌لاوی، له‌که، له‌کاوی.
 - لَكَعَةٌ: لَكَاعٌ. لَكَوعٌ. لَكِيعٌ. الْكَعَعُ: لَثِيْمٌ / ناپاک،
 ماړس.
 - لَكَمُ:

لَكُمْ: ضَرَبَ جَمْعَ الْيَدِ / شه پارزله ی لئندا، (مشته،
مسته) کوله ی پیاکیشا.

لَاكَمْ: لَكُمْ أَحَدُهُمَا الْآخَرُ. ضَارِبُ جَمْعِ الْيَدِ /
شه پر مشتیان کرد، به مسته کوله کیشایان به په کتریدا.

لُكْمَةٌ: لَطْمَةٌ جَمْعُ الْيَدِ / (مسته، مشته) کوله.
مَلَکْمَةٌ: قَفَّازُ الْمَلَکْمَةِ / ده سکتکیشی (شه پر مشته،
مشتین).

مَلَکْمَةٌ: کيس التمرين على الملاکمة / توره کله ی (شه پر
مشته، مشتین).

مَلَکَمْ: لِاعْبِ الْمَلَکْمَةَ / مسته وان، مشته وان.
مَلَکْمَةٌ: لِعِبَةٍ / مستین، شه پر مست، مشتین، شه پر مشته.
لکن:

لُكْنٌ: ثَقُلَ لِلسَّانَةِ / زمانى (قورس بو، شه یگرت، تیکه ل و
پیکه ل بو).

الْکُنْ: ثَقِيلُ اللِّسَانِ / زمان قورس، زمان گر، لاله په تین.
لُكْنَةٌ: ثَقُلَ (و عجمة فى اللسان) / زمان قورس، زمان
گرانى.

لکن لاکین. لکن: حتى الآن. لالان. ز الا الله هیشتا،
به لام.

لکى: لکى: لکيما: حتى / له بره روه ی، بز شه وه ی، تا کو، تا.
لم:

لم: اداة الجزم. لم ياكل / نه ی خوارد، لم يجلس،
دانه نیشته. لم يقم / هال نه سا، لم يذهب / نه پوی.
إن لم. ما لم: إلا إذا / تا کو، تا وه کو.

لم. لما. لماذا. لم ذا: لای سبب / بز، بز چی.
ألم. أفلم. أولم أقل لك / نایا پیتم نه وتی، بز چی پیتم نه وتی.
- - - یکن / نایا نه بو، بز چی نه بو.

لم:
لَمَّا: حينما. عندما / کله، له کاتیکدا.

لَمْ: جَمْعٌ كَرِيٌّ كَرْدَهُوهُ.
- شَعْنُهُ: اسْتَرَدَّ (و استجمع قواه. اصلح من حاله /
خوی کو کرده وه، ده سته به خویا هینایا وه.

- أَلَمْ، اَلَمْ يَفْلان: اتاه فنزل به / هات لای، سرى لئندا.
إلتم: زار / چوه (دیده نی، لای)، چو بز (دیده نی، لای).
- به: اتاه فإجتمع به / له گله کو بونه وه.
- الناس: إجتمعوا / کو بونه وه.

لَمْ: أصابه مَس من الجنون / توشی که میک شیتى بو،
نیوه شیت بو

أَلَمْ يَكذا: عَرَفَهُ / زانی، تئی گه یی، سرى لئ ده رکرد.
- به کذا: حَدَّثَ له / به سرى هات، توشی بو.

- به مَرَضٌ: أُصِيبَ / نه خوش که وت، توشی نه خوشی بو.
- بالذنب: فَعَلَهُ / گوناهى کرد.
- إلتم: زار / چوه (دیده نی، لای)، چو بز (دیده نی،
لای).

- بالمعنى: عَرَفَهُ / زانی، تئی گه یی، هه لئ هینا.
- بالأمر: لم يتعمق فيه / لئى نه کوله وه.

- بالطعام: لم يسرف فى اكله / زوری نه خوارد.
- يَفْعَلُ كذا: كاد أن يَفْعَلَ / وه خته بو بیکا، شه ونده ی
نه ما بو بیکا.

لَمْ: جَمْعٌ / کو، کو کردنه وه، گرد بونه وه.
- السَّمْلُ: إِسْتِجْمَاعُ الْقِيَوِ، إِصْلَاحُ الْحَالِ /
خو کو کردنه وه، په کگرتن، کو بونه وه.

- جَمْعِيَّةٌ: إِجْتِمَاعٌ / کو بونه وه، کو کراره وه.
- من الجنون. لَمْ: قَلِيلٌ مِنَ الْجُنُونِ / شیتو که یی،
که میک شیتى.

- شِدَّةٌ / ته نگانه، کاره سات، به لا.
مَلْمُومٌ: مَجْمُوعٌ / کو، کو بونه، کو کراره، کو مه ل، گرد،
گرد گول.

- الذى به لَمْ. به مَس من الجنون / شیتو که.
لَمْ: جُنُونٌ خَفِيفٌ / شیتو که یی، که میک شیتى.
إِلْعَامٌ: دِرَايَةٌ / شاره زایى، زانین، زانبارى، ده سته بون،
سه رله دهر کردن.

مُلِمٌ: نَاهَزَ الْبُلُوغَ / هه رزه کار.
- يَكذا: عَالِمٌ. يَعْرِفُ / زانبار، شه زانن، لئى شه زانن،
ده سته هه یه.

لَمَّةٌ: رِفْقَةٌ السَّفَرِ / هاو پیى گه شته، هاو پیى ریگه.
لَا مَةَ: عَيْنٌ مُصِيبَةٌ بِسَوْءٍ / به چا وه وه بو.
لَمَامًا: مِنْ حِينِ لِآخِرٍ / ناو به ناو، له پر.

مَلْمَمَةٌ: مُصِيبَةٌ / کاره سات، ته نگانه، به لا، چورتم.
لَمَلَمٌ: جَمْعٌ كَرِيٌّ كَرْدَهُوهُ، كَوْمَه لى کرد.
مَلْمَمَةٌ: خَرَطُومُ الْفَيْلِ / لموزى فیل.

لمج:
لَمَجَ الشَّيْءَ: اكله باطراف فمه / قرتانى.

تَلْمَجٌ: اكل اللُّعْجَةِ. صَبَّرَ بطنه/ به ركولی كرد.

لُعْجَةٌ: تُصْبِرُهُ. ما يُتَعَلَّلُ به قبل الأكل/ به ركول.

لمج:

لَمَجٌ: الملح الشيء: أَبْصَرَهُ بنظر خفيف/ به تیلایی چاو

بینی، بینی؛ سوسه ی كرد.

- لَمَعٌ: درهوشایه وه، بریسکایه وه، شوقی دایه وه،

چه خماخی دا.

لَمَحٌ: اشار/ په نجه ی بؤ دریزؤ كرد، نامازی كرد.

لَامَحٌ: خالَسَ النظر/ به درزه وه (سهیری كرد، بینی).

لَمَحٌ: نظر سریع/ چاو پیاخشان، سهرنجی خیرایی، تیلایی

چاو.

ك - البصر: / وه ك چاو تروكان، نه وه نده ی چاو

تروكانتیک.

- البصر: النظرة بالعجلة/ له چاو تروكانتیکدا.

لَمَحَةٌ: نظرة خفيفة/ چاو پیاخشانتیک، سهرنجیک.

- البرق: لمعة البرق/ شوقی هوره تریشقه.

- جمعها ملامح: محاسن و مساویء الوجه/ دیمه ن

وشیوه ی رو، شیوه، جوانی و ناشیرینی، چاکی و خراپی

روخسار.

فيه لَمَحَةٌ أو ملامح من ابیه: يَشْبُهُهُ/ شیوه ی باوکی

تیابه، له باوکی نه کا، شیوه ی نه چیته وه سهر باوکی.

تلمیح: إشارة/ سوسه، په نجه بؤ دریزؤ كردن، تیلنیشان،

لایلار.

ملاح الوجه: تقاطيعه/ دیمه ن، شیوه، چاره، دیمه ن و

شیوه ی رو، روخسار.

لمز:

لَمَزٌ بالكلام: عاب/ توانجی (گرت، تی گرت، ماویشت)،

گالته ی پین كرد.

- بالعین: اشار/ چاوی داگرت.

لَمَازٌ: لَمَرَةٌ: عَيَابُ الناس/ توانج هاویؤ، دم دریزؤ، گالته

به م و بهر كهر.

لمس:

لَمَسٌ: مَسٌ/ دهستی لئدا، دهستی پیاخشان.

- جَسٌ/ تاقی كرده وه.

- الشيء: طَلَبُهُ/ داوای كرد، خوازتی.

لَمَسٌ: ماسٌ/ بهری كه وت، لئوخشا.

تَلَمَّسَ الشيء: طَلَبَهُ مَرَّةً بعد اخرى/ داوای كرده وه،

ریستی وه.

إِلْتَمَسَ: طَلَبٌ/ داوای كرد، پارایه وه، سكالای كرد.

لَمَسٌ: مَسٌ/ دهستی لئدان، دهستی پیاخشان.

حَاسَةٌ الـ - / ههستی (دهستی لئدان، له یه ك كه وتن).

لَمَسَةٌ: مَسَةٌ/ دهستی پیاختانیک، به ریه ك كه وتن.

لمیس: لَمَسٌ/ نهم، نهم و شل، نهم و نیان.

لَمَسٌ: مَسٌ/ دهستی پیاختان، دهستی پیاخشان.

- مَوْضِعُ المَسِّ/ شوین دهستی پیاختان، تهخته،

چینگه.

- الحشرات: عضو الحس/ نه ندای ههستی، كرنی

مه گه ن.

مُلامَسَةٌ: تَمَّاسٌ/ له یه ك كه وتن، به ریه ك كه وتن.

مَلْمُوسٌ: مَحْسُوسٌ/ ههستی پین كراو، دیار.

- لَمَسٌ: دهستی لئدراو.

إِلْتِمَاسٌ: طلب. رَجَاءٌ/ داوا كردن، پارانه وه، سكالانامه،

لالانه وه، دادخواری.

لمص:

لَمَصٌ: عَابَهُ و عَوَّجَ فَمَهُ علیه/ دهستی لئخوار كرده وه،

گالته ی پین كرد.

لَمَصٌ: إغْتِيَابُ الناس/ گالته به خه ك كردن، قه شمه ری

پین كردن.

لموص: كَذَابٌ/ درؤزن.

- مَغْتَابٌ/ گالته به خه ك كهر، قه شمه ن، پاشمله دن.

لمظ:

لَمَظٌ: تَلَمَّظٌ: أخرج لسانه فَمَسَحَ به شفقتیه/ به زمان له

و لئوی سیری و لستی وه.

تَلَمَّظَهُ: عَابَهُ/ زمانی لئ ده ریئا، گالته ی پین كرد.

إِلْتَمَّظَ بشفقتیه: ضَمَّ أحدهما على الأخرى مع صوت

فیهما/ ملچی مات.

لَمَظَةٌ: لُحْسَةٌ/ په نجه یه ك كه بلیسریتته وه.

لَمَاطَةٌ: طَلَاقةُ اللسان/ زمان پاراو، چه نه بازو زؤرلین.

لمع:

لَمَعٌ: تَلَمَّعَ أضواء. بَرَقٌ/ شوقی دایه وه، تیشکی دایه وه،

بریسکایه وه، چه خماخی دا، درهوشایه وه.

- المع بیده (و بشوبه: اشار/ رای وه شان.

المع الی: اشار او لَمَعُ / به نهجی بؤ دريژ کرد، ناماژی کرد، پیشانی دا.

لَمَعُ: لَوْنٌ بِالْوَانِ مُخْتَلِفَةً / رهنگاو رهنگی کرد، رهنگینی کرد.

- : صَفَلٌ / سافی کرد، لوسی کرد، ساوی دا.

لَمَعُ: لمعان: مُضِيءٌ / مُشْرِقٌ / شوق دار، نه بریسکیتوه.

لَمَعَةٌ: لمعان: بَرِيقٌ / شوق، بریسکه، درهوشانهوه.

- : صَفَلَةٌ / سافی، ساف و لوسی.

لَمَاعٌ: صَقِيلٌ / ساف، لوس، پهرداخ.

- : بَرَّاقٌ / بهشوق، نه درهوشیتوه، درهوخشان.

لامع: بَرَّاقٌ / شهوقدار، بریسکه دار.

مَلْمَعٌ: صَقِيلٌ / ساف، ساف کراو، لوس، پهرداخ کراو.

تلميع: صَفَلٌ / ساف کردن، لوس کردن، پهرداخ کردن.

- : إِضَاعَةٌ / شوق پنهان، بریسکه پنهان.

الْمَعُ: الَمَعِيُّ: ذَكَى / مُتَوَقِّدٌ / زبرهك، دانا، ژیر.

الْمَعِيَّةُ: ذُكَاءٌ / زبرهك، دانایی، ژیری.

لامعة: يافوخ الصبى / پشته سر، توهقه سر.

لن:

لَنْ: لا، نا، نه، نه.

- اذهب / ناپد، ناچم.

لهب:

لَهَبٌ: عَطَشٌ / تینو بو.

- ت النار: اِشْتَعَلَتْ / کلپه سهد، گری گرت.

لَهَبٌ: عَطَشٌ / تینو بو.

- اِلتَهَبَ: تَلَهَّبَ / اِشْتَعَلَ / سوتا، گری گرت، کلپه سهد.

سهد.

التهب: تَلَهَّبَ عَطَشًا أَوْ غِيظًا: تَضَرَّمَ / شاگری گرت،

گیتنگه ی دا.

- الجسم: صار فيه ألم. و احمرار او ورم. الخ /

نیشا، سوریهوه، ناوسا، هوی کرد.

- : دَبَّتْ فِيهِ النَّارُ / شاگری تن به ربو، گری گرت،

سوتا.

- ت: تَلَهَّبَتِ النَّارُ: اِتَّقَدَّتْ / داگیرسا هه لگیرسا، گری

گرت، کلپه سهد.

لَهَبٌ: الَهَبُ: اِشْتَعَلَ / دای گیرسان.

- : هَيَّجَ / هه لی گیرسان، هانیدا، گری پی گرت،

خوشی کرد.

الَهَبُ ظَهْرُهُ بِالسُّوْتِ: جَدَّةٌ / به قامچی دایگرتوه.

لَهَبٌ: اِلْهَابٌ: اِشْعَالٌ. اِضْرَامٌ / داگیرساندن، ناگر پیوه تان،

گریگرتن.

لَهَبٌ: لَهَيْبٌ: لُهَابٌ: لِسَانُ النَّارِ / کلپه، گری، شاخه ی کلپه و

گری.

ابو - : نُحَامٌ. مِنَ الطَّيْرِ / قولنگ، باننده یه کی ناویه.

لهيب: حَرَّ النَّارِ / گره، گره ی ناگر.

الهباب: اِشْعَالٌ / داگیرسان، گریگرتن.

مَلْتَهَبٌ: مُشْتَعَلٌ / گریگرتو، سوتاو.

- : مَهَيِّجٌ / سوریهوه بو، ناوساو، هه و کردو،

هه لگیرساو.

لَهْبَانٌ: عَاطِشٌ / تینو.

- : يَوْمَ حَارٍ / رَوَّيْ گرم، گپاوی.

- : شِدَّةُ الْحَرِّ / قرجه ی گهرما.

لَهْبَةٌ: عَطَشٌ / تینویتی.

التهباب: اِحْمَرَارٌ. وَرَمٌ فِي الْجِسْمِ / سوریهوه، ناوسان،

هه و کردن، سوتانهوه.

- : اِشْتَعَالٌ / گریگرتن.

- الأذن / گری نیشه.

- الرئة / سی ناوسان، سنگ نیشه.

- الزائدة الدودية / ناوسانی ریخوله کویره، لئها تن.

- العین / چاو داگیرسان.

- الفقرات / پشت نیشه، نازاری پشت.

سريع ال - / زو گری گری، زو کلپه نه سینن.

قابل لا - / کلپه سین.

لهت:

لاهوت: اَلْوَهِيَّةُ / خواهی، ناین گهری، خواناسی.

علم ال - : عِلْمٌ يَبْحَثُ عَنِ الْعُقَايِدِ الْمُتَعَلِّقَةِ بِاللَّهِ / ناین

زانی، ناین گهری.

لاهوتی: مَخْتَصٌّ بِعِلْمِ اللّاهُوتِ. عَالِمٌ بِاللّاهُوتِ / ناینی،

ناین زان.

لهت:

لَهَثٌ. لَهَثٌ. اِلْتَهَثَ: اَخْرَجَ لِسَانَهُ مِنَ التَّعَبِ او الْعَطَشِ /

له تینوانا له هیلاکیا نا زمانی دهرهینا.

- : لَهْدٌ / هه تاسه برکیس (بو، پی کهوت، کرد)، نیشه هات،

نقانی، نه نقان.

لَهَثٌ: عَطَشٌ / تینوی بو.

لَهْفَانٌ لَاهِتٌ: مبهور. لَاهِدٌ/ هه ناسه (برکین، برکتیاری).
لَهْفَةٌ عَطَشٌ/ تینویتی.

- تَعَبٌ/ تیخه تیخ، ماندویه تی، شه که تی، میلاکی،
نقاندن، نهنق.

لَهَجٌ: لَهَجٌ بِالشِّعْرِ: ثَابِرٌ عَلَيْهِ/ له سهری رۆی، بهره وام،
کۆلی نه دا.

- بالشیء: (ولع به/ هۆگری بو، خوی دابه.
- بذكوره: يَذْكُرُهُ دَائِمًا/ هه موکات باسی شه کاو ناوی
نه مینن.

- عَلَيْهِ: لَعِبَ عَلَيْهِ/ پی رابورد، یاری پیکرد.
إِلْهَاجٌ اللَّيْنُ: تَخْتَرُ/ شیر یا ماسته که بزکا.
لَهْجَةٌ: لُغَةٌ خُصُوصِيَّةٌ/ زمانیکی تاییه تی، شیوه ی
تاییه تی قسه کردن.

- اللسان أو طرفه/ زمان، سهری زمان، زار.
- لُغَةُ الْإِنْسَانِ الَّتِي جُبِلَ عَلَيْهَا/ زانی زکماکی.
- اسلوب اللفظ/ شیوه ی (لوان، ناخاوتن،
قسه کردن).

لَهْدٌ: أَلْهَدُ: اتَّعَبْتُ/ ماندوی کرد، شه که تی کرد، میلاکی کرد،
یاری گران کرد.

أَلْهَدَةٌ: ظَلَمَةٌ/ زۆری لیکرد، زۆردار بو له گه تی.
مَلْهُودٌ: لَهِيدٌ: ثَقِيلُ الْحِمْلِ/ بارگران.
لهف:

لَهْفٌ: تَلَهَّفَ عَلَى: اتَّحَسَّرَ/ داخی بۆ خوارد، ناخی بۆ
هه لکیشا.

- عَلَى: تَأَقُّ/ بیری کرد، تامه زۆ بۆ بۆی، به
په رۆش بو، هه لپه ی کرد، به هه لپه بو.

- حَزْنٌ/ دلگیر بو، په ست، خه قه تی خوارد،
خه مبار بو.

لَهْفٌ: لَهْفَةٌ: حَسْرَةٌ/ داخ، ناخ، داخ خواردن، ناخ
هه لکیشان.

- تَوَقُّ: تَوَقَّانٌ/ بیرکردنه وه، تامه زۆ بون،
په رۆشی، هه لپه، هه لپه کردن.

يَا لَهْفٌ. يَا لَهْفَاهُ. يَا لَهْفِي: وَاسْفَاهُ. وَاسْفَرْتَاهُ/
داخه کم، داخه وه، داخه ناچن.

لَهْفَانٌ. لَهْفِيْفٌ. لَاهِفٌ: مَلْهُوفٌ: مُتَحَسِّرٌ/ به داخ، داخ
خواردو.

- مُتَلَهِّفٌ عَلَى: تَأْتِقُ/ بیرکردو، تامه زۆ، په رۆش،
به هه لپه، تاره زومه ند.

مَلْهُوفٌ: حَزِينٌ/ دلگیر، په ست، په ژاره دار، خه مبار، سه رو
مال تیاچو.

لاهِفٌ: المظلوم المتحسر/ زۆر لیکراو، به ناخ و توف.
- مَلْهُوفُ الْقَلْبِ: مُحْتَرَقُهُ/ دلشکار، جه رگ سوتاو.

بِتَلَهِّفٍ: يَأْسْتِيْقُ/ به په رۆشه وه، پر به دل.
لهف:

لَهْمٌ أَلْتَهْمٌ: تَلَهَّمَ: اِبْتَلَعَ/ هه لی لوشی، لرفی دا، قوتی دا،
لوشی دا، ماشیه وه.

أَلْتَهْمٌ فَلَانَا الشَّيْءُ: جَعَلَهُ يَبْلَعُهُ/ پیی قوت دا، کردی به
قورگیا.

- أَوْحَى إِلَيَّ: سَرُوشِي بۆ هات.
إِسْتَلْهَمْتُ: طَلِبُ الْإِلْهَامِ/ داوی سروسی کرد.

لَهْمٌ: لَهْمٌ: لَهْمٌ: لَهْمٌ: اَكُولُ/ چلتیس، زۆرخۆر، بخۆر،
لوش دهن.

إِلْهَامٌ: وَحْيٌ إِلَهِيٌّ/ سروس خواپی، شه وه ی خوا شه یخاته
دله وه.

مَلْهَمٌ: مَوْحٌ/ سروس به خش.
مَلْهَمٌ: مَوْحٌ إِلَيْهِ/ سروس (بۆ هاتو، دان).

- لَهْمٌ: كَثِيرٌ الْعَطَاءِ/ به خشنده، ده ست بلاو.
لَهْمُومٌ: جَوَادٌ/ ره سه ن.

- الْعَدَدُ الْكَثِيرُ/ زۆر، ژماره یه کی زۆر، بین شومار.
لهن:

لَهْنٌ: أَلْهَنُ: أُعْطِيَ شَيْئًا عِنْدَ قَدُومِهِ مِنَ السَّفَرِ/ دیاری
هینا.

تَلَهَّنٌ: تَعَلَّلٌ بِاللَّهْمَةِ/ به رکوکی کرد.
لَهْفَةٌ: هَدِيَّةٌ مِنَ الْمَسَافِرِ عِنْدَ الْإِيَابِ (وَالِ الْمَسَافِرِ/
دیاری.

- مَا يُتَعَلَّلُ بِهِ قَبْلَ الْغَدَاءِ/ به رکوکی.
لهو:

لَهَا: لَعِبْتُ/ یاری کرد، گه می کرد، خۆی خه ریک کرد، خۆی
خلاقان.

- عَيْثُ/ رای یوارد.
- وَلَهْيٌ بِهِ: أَحْبَبَهُ (وَأَلْعَبَهُ)/ خۆشی ویست و هۆگری بو.

- و لَهَى عَنهُ: سَلَا عَنهُ / خَوَى خَهْرِيك كَرْد، لَه بِيَر خَوَى
 بَرْدَه وَه.

لَهَى: لَهَى عَن كَذَا: شَغَل / خَهْرِيكِي كَرْد، لَه بِيَرِي بَرْدَه وَه،
 خَلَا فَا نَى.

تَلَهَى: تَلَهَى. اِلْتَهَى بِكَذَا: تَسَلَى / خَهْرِيك بُو، خَوَى (پَس)
 زِير كَرْد، نَاسُودَه كُن، رَاى بُوَارِد.

اِلْتَهَى بِكَذَا: لَعِب / پَيَوَهى خَهْرِيك بُو، خَوَى پَيَوَه (خَهْرِيك
 كَرْد، خَلَا فَا نِد)، رَاى بُوَارِد.

- عَنهُ بِغَيْر: اِشْتَغَل / بَه شَهْتِيك يَا يَه كِيكِي كَه وَه خَهْرِيك
 بُو.

لَا هَى: قَارِبًا / نَزِيك بُو، نَزِيكِيَه تَى لِيَسَى نَزِيك بَوْتَه وَه،
 نَه وَه نَدَى نَه مَا وَه.

لَهَو: تَسْلِيَةٌ / رَا بُوَارِدِن، نَاسُودَه كَرْدِن، پَس رَا بُوَارِدِن،
 خَلَا فَا نِدِن.

اِمَاكِن ال - / شَوِيْنَى رَا بُوَارِدِن.

مَلَه: مُسَلُّ / زِير كَر.

تَلَهِيَّة: تَسْلِيَةٌ / رَا بُوَارِدِن، خَو (خَلَا فَا نِدِن، خَهْرِيك كَرْدِن).

مَلَهَى: تَسْلِيَةٌ / رَا بُوَارِدِن، بَق رَا بُوَارِدِن.

- : مَكَان اَلْهَو / شَوِيْن لَى رَا بُوَارِدِن، تِيَا رَا بُوَارِدِن.

- : مَلْعَب / تِيَا تَرَق، سَه مَا كَه.

لَا ه: غَا فِل / خَهْرِيك، بِن نَا كَا، نَا كَا لَه تَه بُو.

لَهَاةُ الْحَلْق: اللِّحْمَةُ فِي اَقْصَى سَاقِفِ الْفَمِ / زَمَانَه
 بِجَكْوَلَه.

لَهْوَق: تَلَهْوَق: تَرْتَلَف / مَاسْتَاوَى كَرْد، مَه رَاى كَرْد، پَشَى
 پَشَى كَرْد.

لَهْوَقَةٌ: تَرْتَلَف / مَاسْتَاو (سَا رِد كَرْدِنَه وَه، كَرْدِن)، مَه رَاى
 كَرْدِن، پَشَى پَشَى.

لَو:

لَو: اِذَا نَه كَر.

- لَم: اِذَا لَم / نَه كَر نَه.

- لَم: مَالَم / تَا وَه كَو.

وَلَو: نَه كَر چَى.

لَوِب:

لَا ب: عَطَش / تِينَوَى بُو.

- : حَام / دَه وَرِد خَوَى دَا، پَه لَه قَا زِيى بُو.

لَا نِب: عَا طِش / تِينَو.

لَوْب: لَوْب: عَطَش / تِينَوِيَسَى.

- : حَوْم / دَه وَرِد خَوَى، پَه لَه قَا زِيى.

لَوْبِيَا: لَوْبِيَا. لَوْبِيَا: نَبَات / لَوْبِيَا، مَاشَه سَبِي.

لَوْب:

لَا ب: لَوْب: وَسَخ / پَبِيَسَى كَرْد.

- : - : لَطَخ / تِيَوَهى دَا، پَبَا كَرْد، پَه لَوَى كَرْد.

- : اِلْتَا ث. لَوْب: اِنْبَا / خَا وَه خَا وَى كَرْد، سَسْتَى كَرْد،
 كَه مَتَر خَه مَى كَرْد، دَوَا كَه وَت.

تَلَوْتُ: اِلْتَا ث: تَلَطَخ / پَبِيَس بُو، تِيَوَه چُو.

اِلْتَا ثُ الْاَمْرُ: تَعَقَّد / نَا لَوَز بُو، نَا لَوَزَا، نَا لَوَز كَا، قَوْرْتَى
 تَر كَه وَت.

- عَلَيْهِ الْاَمْرُ: اِخْتَلَط. اِلْتَبَس / لِيَسَى نَا لَوَزَا، سَه رَى لَى
 تِيَك چُو.

لَوَا ث: اَلدَّقِيْقُ يَذُرُّ لِنَلَا يَلْرُقُ الْعَجِيْنُ / پَه يِن كَه.

لَوْتَه: بَطِيء / خَا وَه خَا وَ، سَسْتَى، كَه مَتَر خَه مَى.

- : لَطْفَه / پَه لَه، پَبِيَسَى، لَه كَه.

لَو ح:

لَا ح. الْاَح: اِدَا / دَه رَكَه وَت، دِيَا رِدَى دَا.

- : - : السَّرِيْقُ / اَوْ قَض / چَه خَمَا خَى دَا، بَرُوس كَه
 دَه رَكَه وَت.

- : - : النَّجْمُ: تَلَا لًا / دَه وَ شَا يَه وَه، دَه رَكَه وَت، جَرِي وَهى
 هَا ت.

- : اِلِيَه: لَمَح اِلِيَه / سَه بِيَرِي كَرْد، تَه مَاشَاى كَرْد، سَه رَن جَى
 اِلْوَا دَا.

- : الشِّيءُ: اِبْصَرَه / بِيْنَى، نَبِيْتَى، چَا وى پَس كَه وَت.

- : اِلْتَا ح: عَطَش / تِينَوَى بُو.

- : غَيْر / كَرِي، تِيَكْوِيَا.

- : لَو ح السَّفَرِ اَوْ الْعَطَش: غَيْرَه / هَل بَزِي كَا، رَه ن كَى
 تِيَك چُو.

- : الْفَجْرُ وَ النَّهَارُ: بَرَّح / شَه بَه قَى دَا، رَوُذ بُوَه وَه، كَرْن كَى
 دَا.

- لَى كَذَا: اِنْرِكْتَه هَكذَا / وَا م (مَه سَت پَس كَرْد، بِيْنَى)،
 وَه هَا هَا تَه پَبِيَش چَا وِم.

يَلُو ح لَى كَذَا: يَظْهَر لَى. يَخْتَلِلُ اِلَى / وَاى تَى نَه كَه م، وَاى
 نَه بِيْنِم، وَا بَوَى نَه چِم، وَا يَه بِيْر مَادَى.

لَو ح اِلِيَه: اِشَار / پَه نَجَهى دَرِيُز كَرْد، نَا مَازِي كَرْد.

- : وَا لَاح بَسِيْفَه اَوْ عَصَا ه: رَفَعَه / بَه رَزَى كَرْدَه وَه، رَاى
 وَه شَا ن.

و - بیده او بمندیلہ: رَقَعَهُ وَ حَرَّكَهُ / بہ رزی
 کردہ وہو رایوہ شان، شہ کانیوہ۔
 - الشَّيْبُ رَأْسُهُ: اَبْيَضٌ / سہری سپی بو۔
 - الشَّيْبُ بِالْفَارِ: اِحْمَاہ / گہرمی کردہ وہ، دای بہ ناگردا،
 خستہ سہر ناگر۔
 لَوْحُهُ: لَاحَةٌ بِبَصَرِهِ رَأَى ثُمَّ اخْتَفَى / لہ پر بینی و نہما۔
 تَلَوَّحَ: بَانَ وَ ظَهَرَ / دہرکہوت، بینرا، ناشکرا بو۔
 تَلَوَّحَ بِالْيَدِ اَوْ الْعَصَا / راوہ شاندن، بُو دَرُوژ کردن،
 ناماز کردن، راشہ کاندن۔
 لَوْحٌ: كُلُّ صَفِيحَةٍ عَرِيضَةٍ تَخْتُ، تَخْتَهُ، دَهَبَةٍ۔
 - معدنی / پلیت، چینکو۔
 - عَظْمُ اللُّوحِ / دہہ فی شان، دہہ۔
 - لَوْحٌ: هَوَاءٌ بَيْنَ الْاَرْضِ وَ السَّمَاءِ / بہرگہ ہوا۔
 - لَوْحَةٌ لِلرَّسْمِ وَ الْكِتَابَةِ / دہسگای نوسین و
 نہخشہ کیشان۔
 - - الْكِتَابَةُ: سَنَبُورَةٌ / تہختی رہش۔
 لَوْحَةٌ الْوَانِ التَّصْوِيرِ / پالیت، دہسگای ویتہ دروست
 کردن۔
 لَاحَةٌ: شَبَهٌ لِيكَ جَرْنٍ، لِه يَك جَرْنٍ۔
 لَاحَةٌ: مَظْهَرٌ / رُوخسار، سیماء، دیمہن۔
 - : بِيَانٍ / بہرنامہ، پَرُوگرام، بہ بیان نامہ، گہ لال نامہ۔
 تَلَوِيحَاتٌ: حَوَاشٍ / بہ رلویتز۔
 لِيَاحٌ: اَبْيَضٌ / سپی۔
 - لِيَاحٌ: صَنِيعٌ / بہ بیان، شہ بہق، سپیدہ، گزنگ۔
 مَلْتَاحٌ: مُتَغَيِّرٌ لَوْنُهُ / رہنگ گورلو، تیک چو، بزپکار۔
 لَوْحٌ: عَطَشٌ / تینویتی۔
 مِلْوَاحٌ: مِلْيَاحٌ: سَرِيْعُ الْعَطَشِ / زو تینوی نہبن، ناوخور۔
 لَوْدٌ:
 لَازِبُهُ: لَآوَدٌ: اِسْتَقَرَّ / اِلْتَجَا / پہنای برد، خُوئی (تیا)
 شاردہ وہ، حہ شاردنا۔
 - بہ: اِتَّصَلَ: / پٹی گہی، پیوہی نوسا، گہیہ۔
 لَوْدٌ: لِيَاوَدٌ: اِعْتَصَمَ / پہ نابردن، خُو (شاردنہ وہ،
 حہ شاردان)۔
 - : جَانِبُ الْجِبَلِ / پہنای شاخ، لاپال، قہ دیالی چیا۔
 لَازِبٌ: مُتَجَنِّبٌ / پہ نابردی، مانابہر۔
 مَلَاذٌ: مَلْجَا / پَرِيْزٌ، پہنا، پہ ناگہ، حہ شارگہ، ماناگہ۔
 لَوْدَعٌ (فِي لَدَعٍ)

لوز:

لَوَزٌ التَّمْرُ: حَشَاءُ اللَّوْزِ / بادہمی تنخست۔
 لَازٍ مِثْلُهُ: هَرَبٌ: تَخَلَّصَ مِنْهُ / رای کرد، خُوئی لہ دہستی
 راپسکان و رزگار کرد۔
 - اِلَيْهِ: اِلْتَجَا بِهِ / پہنای (بردہ بہر، بُو برد)۔
 - اِلَى الْكُذْبِ: اِلْتَجَا / اِسْتَعَانَ / ناچارى دَرُوژ بو، لہ ناچاريا
 (دَرُوژ کرد، پہنای بردہ بہر دَرُوژ)۔
 لَوَزٌ: ثَمَرٌ وَ شَجَرَةُ اللَّوْزِ / بادہم، دار بادہم، چوالہ، چوالہ
 بادہم۔
 لَوْزَةٌ: وَاحِدَةٌ اللَّوْزِ / بادہمیٹک، چوالہ یہک۔
 - الحَلْقُ: بِنْتُ الْاِذْنِ: / نالو
 لَوَزَتَانِ: لَوَزَتَا الحَلْقِ / نالو، جوت نالو۔
 اِلْتِهَابُ اللَّوَزَتَيْنِ / نالوکہ رتن، ملہ خرن، خوروزہک۔
 لَوَزِيٌّ: بِشْكَالِ اللَّوْزِ / بادہمی۔
 لَوْسٌ:
 لَاسٌ: ذَاقٌ / تامی کرد، چیتزی۔
 لَوْسٌ: طَعَامٌ / خُورَاك، خُورَشْت۔
 لُؤَاسَةٌ: لُقْمَةٌ / پارو، پارویہک۔
 لَوْصٌ:
 لَاصٌ: لَآوَصٌ: لَمَعَ مِنْ ثِقَابٍ / بہ زدیوہ یا لہ کونہوہ
 (تہ ماشای کرد، سہیری کرد)۔
 لَآوَصٌ: نَظَرَ كَاَنَّهُ يَرُومُ اَمْرًا / چاوی تن بیی۔
 - : خَادَعٌ قَيْلِيٌّ / گزی کرد۔
 تَلَوَّصٌ: تَلَوَّى وَ تَقَلَّبَ / منجہ منجی کرد، خُوئی بانہ دا،
 نہی نہ زانی نہائی چی۔
 مَلَاوَصٌ: مُتَمَلِّقٌ خَدَاعٌ / قَيْلِيَّاز، گزی کرد، مہ رایہی کرد۔
 لَوْطٌ:
 لَاطٌ بِهِ: اَلصَّقُّ / پیوہی نوسان، نوسانی۔
 - الحَوْضُ وَ الْجِدَارُ: مَلَطٌ / سِوَاخِي دَا، جَارُوکَشی کرد۔
 - : مُضَاجِعُ الذُّكُورِ / لاقہی نیرری کرد، (نیر، مہ تیو)،
 بہ چہ بازی کرد۔
 لَوْطٌ: مَلَطٌ: تَبْيِضٌ. مَلْجٌ: كِهْجِ كَارِي، سِوَاخِ دَانِ۔
 لِيَاطٌ: مَلَاطٌ: مَلْجٌ / سِوَاخِ۔
 لِيَاوِطَةٌ: مُضَاجِعَةُ الذُّكُورِ / نِيرِيَّازِي، مہ تیو بازی،
 بہ چہ بازی، لاقہی نیر کردن۔
 لَوْطِيٌّ: مُضَاجِعُ الذُّكُورِ / نِيرِيَّاز، مہ تیو بازی، بہ چہ بازی۔
 مَلُوْطٌ: مَآيُونٌ / کونی، قوندہر، لاقہ کراو۔

لوع:

لاع: مَرَضٌ / نه خَوْش كهوت.

- جَرَعٌ / نارامى له بهر پړوا، ترسا، نابړوى چو.

لاعت: لاعَتِ الشَّمْسُ وَجْهَهُ: غَيَّرَتْ لَوْنَهُ / رهنكى

(گړوى، پوران، تيك دا)، خور بردى.

لوع: عَدَبٌ / سزای دا، نازارى دا.

- ولاع الحُبُّ فلاناً: امراضه / شهيدای دلدارى بو، دهردى

دلدارى شهيدای كرد، سوتى بوه وه.

إلتاع قلبه: إحترق / دلى سوتا، ناگرى تن به ربو.

لاع: مَرِيضٌ / نه خَوْش، دهرده دار، خسته.

- جَبَانٌ / ترسوك.

لوعه: حُرْقَةٌ / سوتاوى، خوريدو.

- الحُبُّ: حُرْقَةُ الهوى / سوتى و نه نديشه دلداری،

شهيدابون.

- سواد حول حلمة الثدي / (ماله، رهشى)

سهرگوى مهك.

ملتاع: مُلَوِّعٌ / مَضْنَى بالهوى / شهيد، دهرده دارى،

دهردى دل.

لوق:

لاق: لَيْئٌ / نرمى كرده وه.

لوق الطعام: اصلحه بالزبدة / كه رهى (تى كرد، تن

هه لسى).

- الخُبْزُ: لَيْئَةٌ / اصلحه / نرمى كرده وه، تهرى كرد.

لوق: كل شيء لَيْئٌ / تهر، نهرم، شتى نهرم و شل.

ملوق: مُلَعَقَةُ الصيْدَانِي / كه وچكى دهرمان ساز.

لوك:

لاك: مَضَعٌ / جوى، له ده ميا هينای و بردى.

لوك: مَضِغٌ / جوين.

لول:

لولا / نه كهر.

لولب: بُرْغِي / برغو.

- زَبْرُكٌ / زه مبه له ك.

- مطاطى / سپرينك.

لولبى: حلزونى / پنچ پنچ، پنچوكه.

مسما - / برغو.

لوم: لام. الام: عَدَلٌ / گلهى كرد، گازندهى كرد.

- كَدَّرَ بالكلام / سه رزه نشتى كرد.

لوم: لام كثيرا / زور گلهى و سه رزه نشتى كرد.

إلتام: إلتام: قَبِلَ اللوم / بى دهنك بوله سه رزه نشت و

گلهى.

تلاوموا: لام بعضهم بعضاً / گله بيان له به كترى كرد،

سه رزه نشتى يه كتريان كرد.

إستلام: إستلَمَ: إستلَمَ اللوم / شايانى گلهى و سه رزه نشت بو.

لاشم. لوام. لومة: كَثِيرَ اللوم / به گلهى، گلهى كهر،

گازنده كار.

لوم. لائمة. ملام. ملامة كثيرة العذل / گلهى،

سه رزه نشت، رازو گلهى، گازنده.

ملوم. مليم: يَسْتَحِقُّ اللوم / نه ميني گلهى لى بكرى،

سه رزه نشت بكرى.

- مخطيء / مه له كار، چهوت.

لوام: كثير اللوم / به گلهى، گلهى كهر، خوش گلهى.

النفس اللوامة: النفس التى إكتسبت بعض الفضيلة

فتلوم صاحبها / نه وهى كه لكى له گلهى و سه رزه نشت

وهرگرتوه ره خنه له يه كيكى كه ده كريت.

لون:

لون: جعله ذا الوان / به جيا داينا، جياى كرده وه،

جوړجورى كرد.

- صبغ / رهنكى كرد، بويهى كرد.

تلون: صار ذا لون / رهنكى كوت، ره نكاو رهنك بو.

- تبدل لونه / رهنكى (تيك چو، گړپا).

- إختلفت الوانه / جيا جيا بون، بو به هه مه جوړ.

- فى اقواله او كلامه / تغيّر و اختلفت اخلاقه /

بى بار بو، هه ركاتهى به جوړيك بو ره وشت و رهفتارى كړپا.

لون: هيئة الشيء من اللون / رهنك.

- نوع / جوړ، بايهت، چه شن.

- صباغ / بويه، بويخ، رهنك.

- فاتح: عكس غامق / كال.

- قائم. غامق / تير.

- قائم: مُغْنِمٌ / ته لځ.

- زام: بهى / رهنكى دل كه ره وه، رهنكى رونك.

بلا - لا - / بى رهنك.

اشكال الوان / هه مه چه شنه، هه مه جوړ، رهنكاو رهنك،

هه مه رهنك.

لونى: مُخْتَصَّ بِالالوان / له رهنك زان.

العَمَى الـ / کویر رهنگ.
 تَلْوِينٌ: صَنْعٌ / رنگ کردن، بویه کردن.
 مَلُونٌ: مُتَلَوْنٌ: کثیر الألوان / رنگارنگ، فرهرنگ.
 مُتَلَوْنٌ: مُتَقَلِّبٌ / بی‌بار، هرجارهی به‌جوریک و بهره‌نگن.
 - : یَتَقَلَّبُ بِاخْتِلَافِ حَالَةِ النُّورِ / رنگ گوی، هرجارهی رهنگیک نمونین.
 لَوَى: لَوَى دَيْئَهُ: مَطَّلَهُ / قرزه‌کسی دواخت، وامه‌کسی دواخت.
 - : إِعْجَاجٌ / چه‌مایه‌وه، خواربو، لار بوه‌وه.
 - بکلامه: خَالَفَ / راستی نه‌کرد، دروی کرد، له‌سهر قسه‌ی خوی نه‌بوی.
 - ت المَعِدَةِ: کَانَ بَهَا الم / پیچ به سکیا هات، نازاری تیا بو.
 - ت الحَيَّةِ: إِنْطَوَّتْ / پیچی خوارد، په‌یکه‌ی (به‌ست، خوارد).
 الوی بیده او بشویه: اِشَارٌ / رای‌وه‌شان.
 - به الدهر: اَهْلَكَ / سهری نِ شیتوا، توشی کاره‌سات بو، په‌ریشان بو.
 - به: دَهَبٌ / رَیٌّ، رَیْشَت، چو.
 - اللواء: رَفَعَهُ / نَالَى هَلْ لَرَدَد.
 تَلَوَى: اِلْتَوَى: إِعْجَاجٌ / چه‌مایه‌وه، خوار بو، لار بوه‌وه، له‌جن چو، له‌خپکه چو، نوشتایه‌وه،
 - التوی: اِنْعَطَفَ / پیچی کرده‌وه، لار بوه‌وه.
 اِلْتَوَى عَلَيْهِ الامر: تَعَقَّدَ و اِشْتَبَكَ / نالوزا، کاره‌کسی نالوزاوشیتوا.
 لَوَى: اِعْجَاجُ الظَّهْرِ / چه‌مانه‌وه‌ی پشت، کومانه‌وه، کومی.
 - : وَجَعٌ فِي المَعِدَةِ / پیچی سک.
 لواء: عِلْمٌ / نالآ، به‌بیداخ، به‌باخ.
 - : قِسمٌ مِنَ الجیشِ / به‌شیک له سوپا.
 - : رُتَبَةٌ عَسْکَرِيَّةٌ / سوپاسالار، میرنالا.
 - فِي التَّقْسِيمِ الاداری: قِطْعَةٌ مِنَ البِلادِ / پاریزگا.
 لَوَاءٌ: طَائِرٌ / سهر له‌رینوک، جوهره مه‌لینکه.
 لوی:
 لَوَى الحَبْلُ: قَطَّلَهُ و ثَنَاهُ / هلی کرد، لوی کرد، گرموله‌ی کرد، کردی به گژوله.

- : بَرَمٌ / بای دایه‌وه.
 - عَطْفٌ / پیچی کرده‌وه، لای‌دا، وه‌رگا‌پا.
 - امرهٌ عنه: اِخْفَاهُ / شاردیه‌وه، لینی شاردیه‌وه.
 - راسهٌ او براسه: اماله و اعرض / سهری له‌قان، سهری بادا، روی وه‌رگنیا.
 - الحزن قلبه: عطفه / دلی سوتان، ناگری تی‌به‌روی.
 - عن الامر: تَنَاقَلَ / قنگ گرانی کرد، له‌ش قورسی نواند.
 لَوَى عَلَيْهِ الامر: عَوَّصَهُ / لینی (تیک دا، نالوزان).
 - ذَيْلُهُ: رَعَصَهُ / کلکی له‌قان.
 - الوی: عَوَّجٌ / خواری کرده‌وه، چه‌مانیه‌وه، لاری کرده‌وه، قه‌دی کرد.
 تَلَوَى: اِلْتَوَى: اِعْجَاجٌ / خوار بو، چه‌مایه‌وه، وه‌رگا‌پا.
 - : فَضُوْرٌ / گینگه‌ی دا، تلایه‌وه.
 - الشعبان: اِسْتَدَارَ / په‌پکی به‌ست، گرموله بو، لول بو.
 اِلْتَوَى عَلَيْهِ الامر: تَعَقَّدَ و اِشْتَبَكَ / نالوزا، کاره‌کسی نِ نالوزا و نِ شیتوا.
 - الحبل: تَلَوَى / نالوزا، نالوزکا، لول بو.
 لَوَى: بَرَمٌ / قَتَلَ / بادانه‌وه، باپن‌دان، هونینه‌وه.
 مَلَوَى: مَلَتَوَى / مَنَحَنَ / چه‌ماوه، پیچ خواربو.
 لَيْئَةٌ: عَوَّجَةٌ / قه‌د، قه‌دیک، پیچیک، چه‌ماویه‌ک.
 اِلْتَوَاءٌ: اِعْجَاجٌ / خواری، لاری، چه‌وتی.
 - الظهر: لَوَى / کوماره‌یی، پشت کومی.
 - اِنْخِئَاءٌ / چه‌مانه‌وه، وه‌رگا‌پان.
 - العنق: قَصَرَ / مل گنپی، مل کووی.
 مَلَتَوَى: مَعُوجٌ / خوار، گنپی، لار، کووی، پیچاو.
 لیت:
 لَيْئَةٌ: يَا لَيْئَتُ / خوزگه، خوزیا.
 لیت:
 لَيْئَتٌ: اسَدٌ / شیر.
 - : القُوَّةُ و الشَّدَّةُ / میز، توانا، نازایتی.
 لَيْئَةٌ: اِنْتَى الاسد / ده‌له‌شیر.
 اَلْيَثُ: شُجَاعٌ / نازا، به‌جهرگ، جهریه‌زه.
 لیس:
 لَيْسَ: لَيْسَ: کَانَ شُجَاعاً / نازا بو.
 اَلْيَسُ: شُجَاعٌ / نازا، نه‌برد، جهریه‌زه، شیر.

لَيْسَ: لا / نا، نه، نه.

- إِلاَّ: فقط/ تنها.

- فِى مَكَانٍ ما/ له مِيج كَوْنِىَهِك.

لَيْف:

لَيْفٌ: عَسَلٌ بِاللَيْفَةِ/ به لَفَكه خَوَى شَت، لَفَكه لى لَخَوَىدا.

لَيْفَةٌ: حَظُّ لَيْفِى/ رِشَال.

- قِطْعَةٌ مِّن لَيْفِ النَّخِيلِ/ رِشَالٍ و لَفَكه لى دارخورما.

- الإِسْتِحْمَامُ: لَوْفَةٌ/ لَفَكه.

مُليَّفٌ: مَن حَرَفْتَه حَك المِسْتَحْمِىن بِاللَيْفِ/ نَاترِى

حَمَام، پِشْت شَوَر.

لَيْفِى: كَاللَيْفِ. ذُو الْيَافِ/ رِشَالَوَى.

لَيْفٌ: قِشْر النَّخِيلِ/ تَوَيْكَلٌ و لَفَكه لى دار خورما رِشَال.

لَيْق:

لَاقٌ بِهِ: نَاسِبَةٌ/ لَيْئٌ هَات، بَوَى بُو، فَيْتِى بُو، بَوَى كَوْنِجَا،

بَوَى شِيَا، پَرِ يَهْرِى بُو.

لَيْقٌ: لَيْئٌ/ نَرمِى كَرَدَه، شَلِى كَرَدَه.

مَإِيلِيقٌ اِن تَفْعَلْ كَذَا: لَإِيْحَسِنٌ و لَإِيْنَاسِبٌ/ لَيْتِ نَآيَه ت

بِيَكه لى، جَوَان نِيَه، بَوْت نَاشِن.

هَذَا اَمْرٌ لَا يَلِيْقُ بِكَ و لَا يَلِيْقُكَ: لَا يُنَاسِبُكَ/ نَرم كَارَه بَو

تَو جَوَان نِيَه، بَوْت نَاكُوْنِجِى، بَوْت نَاشِن.

لَيْقٌ: لِيَاقَةٌ: مُنَاسِبَةٌ/ لِيَهَاتِن، كَوْنِجَان، لَه بَارِيون، پَرِ يَه پَر.

لِيَاقَةٌ: حُسْنُ الذَّوْقِ/ جَوَان پَوْشِى، جَوَان كَرْدَار، جَوَان

مَه لَبَارِدِن، لِيَهَاتِن، لِيَه شَانَه.

لَاطِقٌ: مُوَافِقٌ: مُنَاسِبٌ/ كَوْنِجَاو، لِيَهَاتَو، لَه بَار، شِيَاو،

لِيَه شَاوَه، شَايَان، دَرُوسْت.

غَيْرٌ - : غَيْرٌ مُوَافِقٌ. غَيْرٌ مُنَاسِبٌ/ نَه كَوْنِجَاو، لِيَه نَه هَاتَو،

نَالَه بَار، نَه شِيَاو، نَاشَايَان.

لِيَقَّةُ الدَّوَاةِ: قُطْنَةُ المَحْرَبَةِ/ پَارِجَه پَه پَوَى نَاو شَوْشَه لى

مَه رَه كَب، لِيَقَه.

لَيْل:

لَيْلٌ: عَكْسُ النِّهَارِ/ شَه.

لَيْلَةٌ: وَاحِدَةٌ اللَّيَالِى/ شَه وَيَك، يَه ك شَه.

- : سَهْرَةٌ/ شَه رَا بَوَارِدِن.

لَيْلَةُ لَيْلَاءٍ. لَيْلٌ لَآئِلٌ: طَوِيلَةٌ. شَدِيدَةُ السَّوَادِ/ شَه لى

دَرِيْزٌ، شَه وَزَه نَگ، تَارِيَك و نَوْتَه ك.

اللَّيْلَةُ: هَذِهِ اللَّيْلَةُ/ نَرم شَه.

لَيْلَى: عَكْسُ نَهَارَى/ شَه لى، مِى شَه، شَه وَانَه لى.

لَيْلَاءٌ: طَوِيلَةٌ شَدِيدَةُ السَّوَادِ/ شَه لى دَرِيْزِى رَوْد تَارِيَك،

شَه وَزَه نَگ، نَوْتَه ك، نَه مَوسْتَه چَاو.

لَيْلَى: الخَمْرُ/ مَه لى، بَادَه.

- : نَشْوَةٌ الخَمْرِ/ مَه سْتِي مَه لى، مَه سْتِي لى.

لَمٌ - : الخَمْرُ السَّوَادُ/ مَه لى، مَه لى رَه ش، رَه ش مَه لى،

شَه رَابِى تَرِيْى رَه ش.

لِيم:

لَيْمٌ: صُلْحٌ/ نَاشْتِى، رَوْتَك كَه وَتِن.

- : شَبَبَةٌ. مَثِيْلٌ/ هَاوْشِيْزَه، هَاوْرَه و شَت، لَه يَه ك چَوْن.

لَيْمُونٌ: شَجَرٌ و شَعْرٌ/ لَيْمُوْ.

- حَامِضٌ/ لَيْمُوْى تَرِش.

- حَلْوٌ/ لَيْمُوْى شَرِيْن.

لَيْمُونَاتٌ/ مَزْرَه مَه لى.

لَيْن:

لَانَ: ضِدُّ حَشْنٌ/ سَافٌ بُو، لُوسٌ بُو.

- : ضِدُّ صُلْبٌ/ نَرم بُو، شَل بُو، نَرم و شَل بُو.

- : رَضَخٌ/ مَلِىْدا، قَابِل بُو، نَرم بُو، تَاو بُو، مَلِى دَرِيْزٌ

كَرَد.

لَيْنٌ: اَلَانَ: جَعَلَه لَيْنًا/ نَرمِى كَرَد، شَلِى كَرَد، تَاوِى كَرَد.

- : البَطْنُ: سَهْلُ البَطْنِ/ سَكِى دَه رِچَوَان، رَه وَانِى

كَرَد.

لَايِنٌ: لَاطِفٌ/ رُوخَوْشِى نَوَانْد، نِيَانِى كَرَد، نَرم و نِيَان بُو.

لَيْنٌ: لَيْنٌ: ضِدُّ قَاسٍ/ نَرم، شَل، مَل، نِيَان، نَرم و شَل.

- : مَرِنٌ/ رُوخَوْش، نَاسَان، بِيْنِزِيَان، نِيَان.

- : مِطْوَاعٌ/ كَوْنِى رَا يَه ل، هُوْگَر، بَه قَسَه نَه كَا.

لَيْنٌ: لِيُوْتَةٌ/ نَرمِى، شَلِى، نِيَانِى.

- : إِسْهَالُ البَطْنِ/ سَك چَوْن، رَه وَانِى، بَه لَه فَيْرَه.

- : تَسَاهَلٌ/ رَفِقٌ/ نَرمِى، نِيَانِى، بَه زَه لى، دَل نَرمِى.

مَلِيْنٌ: مُخَفَّفٌ/ نَرم كَر، نَرم كَرَه وه، شَل كَرَه وه.

- البَطْنُ: دَوَاةٌ مَلِيْنٌ/ دَه رَمَانِى رَه وَانِى.

لِي:

لِيَّةٌ. إِلِيَّةُ القَنَمِ/ دُوَك، دُوَكِى مَه ل، دُوَنَگ

(فی بلی و بول) مبتسر (فی بس) مرید (فی برد) مبلغ
 (فی بلغ) مبهم (فی بهم) متاع (فی متع) متباین (فی
 بین)
 مت: مهو شتیکی به کهک و سودگه یه ن.
 مَت: مَدّ / درِزّ بو، کشا، درِزّی کرد، کشانی.
 - اِلِیهِ بِصِلَّةٍ: وصل الیه قرابۀ / خزمایه تی هه یه،
 به خزمایه تی نه یگاتن.
 مائة. مَات: قَرَابَة / خزمایه تی، خویشایه تی.
 متر:
 مَتْر: مِقْیاس طول / متر، ۱۰۰ سم.
 - مُرْبِعٌ / متر بوجا.
 - مُكْعَبٌ / متر سنجا.
 متراس (فی ترس) متسامل (فی سهل) متساو (فی
 سوی) متسع (فی وسع) متسوق (فی وسق) متشائم
 (فی شام) مُنْشَرَعٌ (فی شرع) متواضع (فی وضع)
 متضلع (فی ضلع) متطوع (فی طوع)
 متع:
 مَتَّعَ بِالْشَيْءِ: ذَهَبَ بِهِ / بردی، بردی و رژی.
 - النَّشِيءُ: طَال / درِزّ بو، فراوان بو، درِزّ بو هه.
 مَتَّعَ الشَّيْءَ: اَطَالَ / درِزّی کرده وه، فراوانی کرد.
 - اَمْتَعٌ: جَعَلَهُ يَسْتَمْتَعُ / وای لی کرد رابویری.
 - الْمَرْأَةُ الْمُطَلَّقةُ: اَعْطَاهَا مَتْعَةً / مافی خوی دایه.
 - لَهُ اللهُ: اَطَالَ عَمْرَهُ / خوا ته مهنی درِزّ کرد.
 - لَهُ اللهُ بِكَذَا: صَيَّرَهُ يَنْتَفِعُ وَيَتَلَذَّذُ / خرا گوزه ران و
 خۆشی پی به خشی.
 تَمَتَّعَ: اِسْتَمْتَعَ بِهِ وَ مِنْهُ: تَهَنَّأَ. اِسْتَمْتَعَ وَ تَلَذَّذَ / خۆشی
 لی بینی، پی رابوارد، له گه لی رابوارد،
 - بَعَالَه: عَاشَ بِهِ هَنِئُفًا / باش پی ژیا، خیری لی
 بینی.
 مانع: طویل / درِزّ، فراوان.
 - جَبْدٌ / چاک، باش، زورباش.
 مَتْعَةٌ: تَمَتَّعَ اِسْتَمْتَعَ / مَسْرَةً / رابواردن، خۆشی، خۆش
 رابواردن.
 - الْمَرْأَةُ: مُتَعَةٌ الطَّلَاقِ / کهل و پهل و شت و مهکی
 نافرته ته لاقدر او.

زَوَاجٌ - / زِن هِنَانِ مَوْقِعَهُ، زِن هِنَانِ (بِقِ مَواهِبِهِ، بِقِ
 رابواردن)، موعه.
 مَتَاعٌ: اَمْتَعَةٌ: مَمْتَلِكَاتٌ، كَلٌّ مَا يُنْتَفَعُ بِهِ / بارگه، کهل و
 پهل، مهو شتیکی به کهک و سودگه یه ن.
 - : كَلٌّ مَا يَلْبَسُهُ الْاِنْسَانُ (و يَبْسُطُهُ) / بهرگ، پۆشاک،
 راخهر، پهن خاف.
 - و اَمْتَعَةُ الْبَيْتِ / کهل و پهل و پتویستی ناومال،
 بیتاک.
 - و - السَّفَرُ / کهل و پهل ریوار.
 سَقَطَ الْاَل - نَفَايَةٌ / مهو شتیکی بین کهک، کهل و پهل
 فیری دراو، پیسی ناو مال.
 متعصب (فی عصب) متفاوت (فی فوت) مُتَقَدِّمٌ (فی
 وقد) مُتَّكًا (فی وکا)
 متک:
 مَتَّكٌ (فی الزهرة) / پۆرگ، که پوی نیره کی.
 متن:
 مَتَّنٌ: صَلَبٌ وَ قَوِيٌّ / (رهق) به مین، قایم، پتهو، توند،
 جیگیر بو.
 مَتَّنَ الشَّيْءَ: صَيَّرَهُ مَتِينًا. صَلَبَهُ / (رهق) به مین، پتهو،
 توند، قایم، جیگیری کرد.
 - له فی اللعب: قَالَ لَهُ تَقَدَّمْتَنِي فِي اللَّعْبِ الْحَقِّ بِكَ /
 قانگی (دایه، بۆ داگرد) ترحیدایه، پیش که وه پیت
 نه گه م.
 مَتِينٌ: يَتَحَمَّلُ: صَلَبٌ. قَوِيٌّ / قایم، پتهو، به مین، بهرگه
 نه گری.
 مَتَانَةٌ: صَلَابَةٌ. شِدَّةٌ. قُوَّةٌ. رَسُوخٌ / قایمی، پتهوی،
 به مین، توندی.
 مَتْنٌ: ظَهْرٌ / پشت.
 - الطَّرِيقُ: وَسَطٌ (و تَحَدُّبُهُ) / ناوه راست، چه فی ریکا.
 - مَتِينٌ: ثَابِتٌ. قَوِيٌّ. صَلَبٌ / قایم، پتهو، به مین،
 توند، جیگیر، رهخته.
 مَتَمِينٌ: تَقْوِيَةٌ / (قایم) پتهو، به مین، جیگیر کردن.
 - فِي الْاَلْعَابِ: يَبْسُغُ / تهرح دان، قانگ (دان، بۆ
 داگردن).

- متناه (فی نهی) متناوب (فی نوب) مُتَمَّم (فی وهم) - العلیل من مرضه: قَارِبَ الشِّفَاءِ / نه خۆشه که نزیکي چاک بونه و یه، خه ریکی چاک بونه و یه، هه ل سا.
- مُتَهَوِّر (فی هور) متواتر (فی وتر) متوازن (فی وژی) - إمتثل: خَضَعَ / ملی دا، رام بو.
- متوال: متوالی (فی ولی) متوان (فی وتن) - : اطاع / گوئی تریه لی کرد.
- متی: - : قَبِلَ. سَلَّمَ / قایل بو، خۆی دا به دهسته وه، رام بو، تاوبو.
- متی / که ی: - : لَمَّا. حینما / له کاتی، له کاتیگا، که، کاتی.
- متیقظ (فی یقظ) مثابة (فی ثوب) مثانه (فی مثن) مثن (فی ثرو) مِثقال (فی ثقل). - الطریقه: اِتَّبَعَهَا / په پیره وی کرد، له سه رری و شوینی رۆی، لاسایی کرده وه.
- مثال: مَثَل: شَبَهَ / له یه ک چون، وه ک یه ک بون، چون یه ک. - مَثَل: كَمِثْل: شعیبه / وه ک، وه کو، هه روه ک، چون یه ک، هارچه شن.
- مَثَل: ماثِل: شابه / له چو، له وچو، وه کو نه بو، هاو. - : ظَهَرَ / ده رکهوت، سه ری ده رهینا، هاته ده ر.
- مَثَل: مَثَلٌ وَ تَمَثَّلَ بَيْنَ يَدَيْهِ: حَضَرَ / له به رده میا (وه ستا، ناماده بو، ده رکهوت). - مَثَلٌ. ماثِل به: شَبَهَ به / وتی له و نه چن وه کو نه وایه، پری به راورد کرد، به وی چواند.
- مَثَلٌ. ماثِل به: شَبَهَ به / وتی له و نه چن وه کو نه وایه، پری به راورد کرد، به وی چواند. - : به: نَكَلَ / دهستی بری، ته فره ی دا، نوکته ی پری کرد.
- مَثَلٌ. ماثِل به: شَبَهَ به / وتی له و نه چن وه کو نه وایه، پری به راورد کرد، به وی چواند. - : به: شَوَّهَهُ / شیوانی، تیکیدا.
- مَثَلٌ. ماثِل به: شَبَهَ به / وتی له و نه چن وه کو نه وایه، پری به راورد کرد، به وی چواند. - : يالْقَتِيل: شَوَّهَ جَسَدَهُ / له شی کورژاوه که ی تیک و پیک دا، شیوانی.
- مَثَلٌ. ماثِل به: شَبَهَ به / وتی له و نه چن وه کو نه وایه، پری به راورد کرد، به وی چواند. - : التمثال: صَنَعَهُ / بت و په یکه ری (دروست کرد، تاشی).
- مَثَلٌ به: شَبَهَ / لاسایی کرده وه، وه کو نه وی کرد، چاری له کرد. - الشیء: تَمَثَّلَ له الشیء: تَصَوَّرَ. تَخَيَّلَ / وا هاته پیش چاری، وای هات به خه یالا، هاته پیش چاری.
- مَثَلٌ به: شَبَهَ / لاسایی کرده وه، وه کو نه وی کرد، چاری له کرد. - بالشیء: ضَرَبَهُ مَثَلًا / (به نمونه، بۆ نمونه) هینایه وه باسی کرد.
- مَثَلٌ به: شَبَهَ / لاسایی کرده وه، وه کو نه وی کرد، چاری له کرد. - مَثَلٌ له: صَوَّرَ له / بۆی باس کرد، نه خشه ی بۆ کیتشا، تیی شه گیان، نه ی خسته پیش چاری.
- مَثَلٌ به: شَبَهَ / لاسایی کرده وه، وه کو نه وی کرد، چاری له کرد. - : نَابَ عَنْ / نوینه رتی کرد، نوینه ری بو، له جیی بو.
- مَثَلٌ به: شَبَهَ / لاسایی کرده وه، وه کو نه وی کرد، چاری له کرد. - : اعطى مَثَلًا / نمونه ی هینایه وه.
- مَثَلٌ به: شَبَهَ / لاسایی کرده وه، وه کو نه وی کرد، چاری له کرد. - رِوَايَةٌ: عَرَضَهَا / نه کته ری یا نوینه ری چیرۆکی کرد.
- مَثَلٌ به: شَبَهَ / لاسایی کرده وه، وه کو نه وی کرد، چاری له کرد. - تَمَثَّلَ الشَّيْئَانُ / له یه ک چون، وه ک یه ک بون.

مَثْبُوتٌ / شَبِيهٌ / هَاوٍ، لِهَيْكِ چَو، هَاوَجُوت، هَاوِچِهَشَن، چُونِهَك، وَهَك.

- الشَّخْصُ: لَيْمٌ / دَوَانَه، لِهَيْكِ چَو.

- نَظِيرٌ / وَهَكِ خَوِي.

- فَاضِلٌ / كِهَرِه، بِه نَاوِيَانِك، نَاَسْرَاو، بِن هَاوَتَا، شَكْرِه مَه نَد.

لَيْسَ لَهُ - لَا - لَهُ: قَرِيدٌ / بِن هَاوَتَا، هَاوَتَاي نَبِه.

مُتَلَوِّتَةٌ. اُمْتَلِيَّةٌ: الْمَذْهَبُ التَّصَوُّرِيُّ أَوْ الْمَثَالِيُّ / فَه لِه سَه فَعِي نَمُونَه يِي، بِي رِئِئِ كَرْدَنَه وَه.

اُمْتَلٌ: اَفْضَلُ. كَمَالٌ / بَاشْتَر، چَاكْتَر، تِه وَاوْتَر.

رَجُلٌ - : اِمْرَاةٌ مُتَلِيٌّ / بِيَاوِيَا شَاْفَرَه تِي بِن هَاوَتَا وَ نَمُونَه يِي.

اِمْتِثَالٌ: طَاعَةٌ / پِه رِيه وَي كَرْدَن، كَوِي رِيَايَه لِي، بِه كَوِي كَرْدَن.

عَدَمٌ - : عَدَمُ طَاعَةِ: عَصِيَانٌ / لَاسَارِي، يَاخِي بُون، بِه كَوِي نَه كَرْدَن.

تَمَثَالٌ: صَوْرَةٌ / وِيْتَه.

- : صَوْرَه مُجَسِّمَةٌ / پِه يَكِر.

- يُعْبَدُ: صَنَمٌ / بَت.

- لَعْرَصٌ لَلْاِزْيَاءِ / بُوَكِه پِه يَكِر.

تَعَثِيلٌ: ضَرْبُ الْاِمْتَالِ / نَمُونَه هِيْتَا نَه وَه، قَسَمِي نَه سَتَقِ وَتَن.

- تَشْخِصٌ أَوْ نِيَابَةٌ / نَوِيَنَه يِي، لِه بَرِي بُون، لِه جِيَا تِي، نَوَانَدَن.

- الْمَسَارِحُ / نَوَانَدَنِي سَه رَشَاتِقُ، شَا تَوَكِرِي، نَه كَتَه يِي.

- رَوَايَةٌ / چِي رَوَكِ نَوَانَدَن.

دَارُ الْ- : مَسْرُوحٌ / شَانِقُ.

تَمَثِيلِيَّةٌ / چِي رَوَكِ.

تَعَاثُلٌ: تَشَابُهٌ / لِه يَكِ چُون، وَهَك يَكِ بُون، لِه يَكِ چَو.

- مِّنَ الْمَرَضِ: نَقَه مِّنَ الْمَرَضِ / چَاكِ بُونَه وَه، هَه لَسَان.

مُمْتَلٌ: نَاشِبٌ / نَوِيَنَر.

- الرِّوَايَاتُ / نَه كَتَه، تِيَا ت.

- سَيْنَمَاعِي / نَه كَتَه.

مُمْتَلَةٌ / نَافَرَه تِي نَه كَتَه، تِيَا ت.

مُمَاتِلٌ: مُشَابِهٌ / وَه كَو، لِيَكِ چَو، هَاوَشِيَوَه، هَاوِجُوَر.

- مُقَابِلٌ / بِه رَامِبَه رِي، تَوَلَه، هَه قِ بَه هَه قِ.

مُمَاتِلَةٌ: مُشَابِهَةٌ / هَاوَشِيَوَه يِي، لِه يَكِ چُونِي، وِي چُون.

- مُقَابَلَةٌ / بِه رَامِبَه رِي، تَوَلَه سَه نَدَن، چَاوَلِي (كَرْدَن، كَه رِي).

مُمْتَلٌ: طَاعٌ / كَوِي رِيَايَه لِي، بِه كَوِي.

مَثَالٌ: صَانِعُ التَّمَثَالِ / پِه يَكِر تَاش.

مَثَالَةٌ: فَضْلٌ / بِيَاوَه تِي، بِيَاوِچَاكِي، نَمُونَه بَاشِي، بَه رِي.

مَآثِلَةٌ: نَجْفَةٌ / چَلِ چَرَا.

تَمَثَلُ الطَّعَامِ: تَحْوُلُ الطَّعَامِ بَعْدَ هَضْمِهِ اِلَى مَوَادٍ اٰخَرِي / كَوِي رِيَايَه شِيَوَه يِي خَوْرَاكِ پَاشِ هَه رَسِ بُون.

مَثَنٌ:

مَثَنٌ. مَثَنٌ: اِشْتِكِي مَثَانَتَه / هَاوَارِي مِي زَه لَانِي كَرْدَن، مِي زَه لَانِي (دَه رَدِي تَن كَوِت، هَا تَه نِيَش).

مَثَنٌ: اِلْتِهَابُ الْمَثَانَةِ / دَه رَدِي مِي زَه لَان.

مَثَانَةٌ: كَيْسُ الْبَوْلِ / مِي زَه لَان.

مَثْوِيٌّ (فِي قُوِي)

مَجٌ:

مَجُّ الشَّيْءِ: رَمَاهُ مِّنْ فِعْهِ / لِه دَه مِي فَرِي دَا، دَه رِي هِي تَا، هَاوِيَشْتِي، تَفِي كَرْدَه وَه.

- الشَّيْءِ: رَمِي بِهِ / فَرِي دَا، دَه سَتِ بَه رَدَارِي بُو.

مَجَّجٌ الثَّمَرُ: طَابٌ / پِي كِه يِي، خَوْشِ بُو.

مُجَاغٌ: مُجَاغَةٌ: رِيْقٌ / تَف، بَه لَه فَم، كَه فِي لَافَاوَه.

- النُّحْلُ: شَهْدٌ: عَسَلٌ / هَه نَكُوِيَن.

- السَّحَابُ: الْمَطَرُ / بَارَان.

- الْعَنْبُ: الْخَمْرُ / مَه ي.

مَاجٌ: مَن يَسِيْلُ لِعَابِه / لِي كَن.

مُجَاغَةٌ: عُصَاةٌ / ثَاوُوكِ، خَوْشَاو.

مَجْمُوعٌ: مَرْمِيٌّ. مَنَبُوْدٌ / فَرِي دَرَاو، نَه وَيَسْتَرَاو، نَه قَه رُوْدُ كَرَاو.

مَجْمَعٌ فِي الْكِتَابَةِ: شَخْبَطٌ / تِي كَه لَ وَ پِي كَه لَ نَوَسِي، دَايِ بِه سَه رِي كَدَا.

- فِي كَلَامِه: مَقْعَعٌ. لَمْ يَبِيْنْهُ / مَن جِه مَن جِي كَرْدَن، بِه مَن جِه مَن جِي قَسَمِي كَرْدَن، مِي جِي (رُون نَه كَرْدَه وَه، نَه كِه يَان).

مَجْمَعٌ: غَيْرُ مَقْرُوءٍ / نَاخَوِيَن رِي تَه وَه، تِي كَه لَ وَ پِي كَه لَ، شَه رِه پَشِيْلَه.

مَجَازٌ (فِي جُوْنِ) مَجَالٌ (فِي جَوْلِ) مَجَانًا (فِي مَجْنِ)

مجد:

مَجْدٌ: مَجْدٌ: كان ذا مجد/ (شکودار، سرریز، خانه‌دان، خاوه‌ن رابوردویه‌کی رون) بو.

مَجْدٌ: مَجْدٌ: عَظْمٌ/ گوره‌ی کرد، به‌ریزی کرده‌وه، ریزی لیتنا.

- - : اثنی/ مه‌ل‌دا، پیام‌ل‌دا، گوره‌ی کرد، مه‌ل‌تا.

تَمَجَّدٌ: تَعَظَّمٌ/ خَوَى مه‌ل‌کیشا، خَوَى به‌زل گرت.

مَجْدٌ: عِرٌّ: رَفَعَةٌ/ شکو، سرریز، خانه‌دانیتی، پایه‌ریزی.

مجید: ماجد: جلیل. فخم/ خاوه‌ن شکو، به‌ریز، گوره، خانه‌دان، شکودار، پایه‌ریز.

امجد: افخم. اکثر مجد/ شکودار تر.

تَمَجِّدٌ: تَجَجَّلٌ: مَدَحٌ/ بیا مه‌ل‌دان، به‌ریز کرده‌وه، مه‌ل‌خان.

مَجْدَافٌ (فی جَدَف) مجرم (فی جرم) مَجْرَةٌ (فی جَر) مَجْرور (فی جَر) مَجَلَةٌ (فی جَل)

مَجَنٌ:

مَجِّنٌ: تَمَجَّنٌ: مَرَحٌ و قَلٌّ حِیاءٌ/ گاته‌ی ناشیرین و بین‌ناپروی کرد، لاقرتیتی کرد، ره‌فتاری ناشیرینی نواند.

- : مَرَحٌ/ گاته‌ی کرد، گه‌پی کرد.

- : غَلْظٌ و صَلْبٌ/ نه‌ستور بو، پته‌و بو، ره‌ق بو.

مُجَوِّنٌ: مَرَّاحٌ/ گاته، گاته‌و گه‌پ.

- : مَرَّاحٌ سَمَّجٌ/ گاته‌ی ناشیرین، قه‌شمه‌ری، لاقرتی، لوتره‌وانی.

مُجَانٌ: ما جِنٌ: قلیل الحیاة/ بین‌ناپرو، چه‌قاوه‌سو، روه‌ل‌مال‌راو.

- - : مَرَّاحٌ/ گاته‌چی، قوشمه، لوتره‌وان.

- : مَجَانٌ: بلا مُقَابِلٌ/ خورایی، بین‌دراو، به‌لاش.

مَجَانًا: بلا مُقَابِلٌ/ به‌خورایی، به‌بین‌دراو، به‌به‌لاش.

مَجْنُونٌ (فی جَن) مجهر (فی جهر)

مَجٌّ: مَجٌّ: أَمَّعَ الثَّوْبُ: بلی/ ریزی، کون بو، شر بو.

مَاحٌ: مَاحٌ: بَالٌ/ کونه، شیره، ریو، په‌ریوت.

مُحٌّ: خالص کل شئیء/ رون، نوشاوا، ریه، خوشاوا، بوخته، رینگاو.

- البیض: صَفَارُ البیض/ زهر دیتنه‌ی میلکه.

مَاحٌ (فی محو) محار (فی حور) محال (فی حول) محام

(فی حمی) محتاج (فی حوج) محتال (فی حول) مُحْتَدٌ

(فی حد) محتشم (فی حشم) محراب (فی حرب)

محرمة (فی حرم) مُحَسِّنٌ (فی حسن) مَحَسَّهُ (فی حس)

محص: محص: نَقَى/ بزاری کرد، پاکی کرده‌وه، پوختی کرد، په‌تی کرد.

- الرجل: إبتلاه و اختبره/ توشی کرد و کردی به کولیه‌وه و پیس تاقیکردنه‌وه.

تمحص: إئْمَحَصٌ: تَنَقَّى/ پاک بوه‌وه، پوخت بو، بزار کرا.

مُحَصِّنٌ: مُدَقِّقٌ فی امور الدین. حَبْلُی/ لیت‌کوله‌وه و به‌تنگ‌وه بوی کاروباری نابینی.

محض:

مَحْضٌ: (محض فلاناً النصح او الودء) صدقه/ بروای بین‌کرد، دلسوزانه ناموزگاری و خوشه‌ویستی وه‌رگرت.

- هُ الثناء: مَدَحُهُ/ پیام‌ل‌دا، پیام‌ل‌ خویند، مه‌ل‌تا.

مَحْضٌ: كان خالصاً/ پوخت بو، بین‌خوش بو، په‌تی بو، روت بو.

مَحْضٌ: خالص. صریح/ پوخت، پاک، بین‌خوش، په‌تی، روت، قوج.

لَیْنٌ - : خالِصٌ/ شیری بین‌خوش، پوخت، چنپی شیر.

أَمْحُوضَةٌ: نَصِيحَةٌ خَالِصَةٌ/ ناموزگاری دلسوزانه.

محضر (فی حضر) محطة (فی حَطَّ) محظور (فی خطر) مخطیة (فی خطی) محفل (فی حفل) محفة (فی حف)

محقق:

مَحَقٌّ: اهلك. ازال/ له‌ناوی برد، ریشه‌ی ده‌رهینتا، ویرانی کرد، کاولی کرد، فه‌وتانی.

- : مَحَى. اِبْطَلٌ/ کوزانیه‌وه، سریه‌وه، مه‌ل‌یوه‌شان.

- الحَرَّ الشئیء: (احرقه/ سوتا، گره بردی.

- الشئیء: ذهب ببرکته/ پیتی نه‌میشت، پیروزیه‌که‌ی برد.

أَمْحَقَ الْمَالَ: هَلَكَ/ دارایی به فیروزدا، له ناو چو، به فیروز چو، نهما، هیچ نهما.

الْقَمَرُ: دَخَلَ فِي الْمَحَاقِ/ مانگ (که ل گرت، چره که لوه) ون بو.

إِمْحَقَ. إِمْحَقَ. إِمْتَحَقَ. تَمَحَقَ: إِضْمَحَلَّ وَ إِمْحَى/ توایوه، کم بووه، ناوا بو، له ناوچون سپایوه، نهما، هورتا، ویران بو.

مَحَقَ إِبَادَةً/ قهلاجو، له ناویردن، کوشتن، فهوتانن، نه میشتن.

مَحَاقٍ. مَحَاقٍ. مَحَاقِ الْقَمَرِ: آخِرَ الشَّهْرِ الْقَمَرِيِّ/ مانگ له که لا بون، مانگ ون بون، که ل گرتن، په ناگرتن.

الْقَمَرُ فِي الْمَحَاقِ/ مانگ له و دیو که له یه وه، ونه، په نای گرتوه.

مَاحِقٍ: الصَّيْفِ/ هارین.

شِدَّةُ الْحَرِّ/ قرچی گه رما.

يَوْمٌ - شَدِيدِ الْحَرِّ/ ژور گه رم.

مَحَكَ. مَحَكَ. تَمَحَكَ: نَازِعٌ فِي الْكَلَامِ/ په ناخوشی و

توره می و ناشیرینه وه دواو گفتم و گوی کرد، شه پی لی نه بووه.

تَمَادَى فِي اللَّجَاجَةِ (سور، مه تره)

تَمَحَّكَ: حَاوَلَ. رَاوَعَ/ به فیژل و فره ج بو، به پیچ و په نا

بو، گزی کرد، ساخته ی کرد.

مَاحِكٌ. خَاصِمٌ/ زویر بو، تیک چو، دژمنایه تی کرد، شه پی

نایه وه.

مَاحِكٌ. مَاحِكٌ. مَاحِكٌ: مُجِبِّ الْعِرَاكِ وَالْخِصَامِ/

شه رانی، شه فروش، ترن، که لهره ق، گتیره شوینن.

مَاحِكَةٌ: خِصَامٌ/ دوشمنایه تی، تیک چون، شه پ (کردن،

فروشتن، نان هه) ، نا کوکی، ناشوب، ناژاره.

مَحَكَ (فِي حَك) مَحْكَمَةٌ فِي (حَكَم)

مَحَلٌّ. مَحَلٌّ. مَحَلٌّ: أَمْحَلَّ الْمَكَانَ (جَدَبَ/ روت، گپوی،

روتن) بو، هیچی تیانما.

مَحَجِي. مَحَجِي. مَحَجِي: سَعَى بِهِ وَ كَادَ/ فیژل و پیلانی له کرد،

هه لی خه له تان.

أَمْحَلَّ الْمَطْرُ: اِخْتَبَسَ/ باران بره، نهما، بو به یه بارانی.

الْأَرْضُ: جَعَلَهَا مَحَلَّةً/ (روت، گپوی، روتن) ی کرد، هیچی تیا نه میشت.

تَمَحَّلَ الشَّيْءُ: اِحْتَالَ فِي طَلْبِهِ/ بۆ فیژل گه رپا، به فیژل بردی.

الْعُذْرُ: اِعْتَذَرَ. دَبَّرَ الْعُذْرَ/ پوزشستی دروی کرد، بیانوی دروی هینایه وه.

مَاحِلٌ: تَمَاحَلٌ: كَايَدٌ وَ مَآكِرٌ/ فیژلی کرد، گزی کرد، ساخته ی کرد.

مَاحِلٌ. مُمَحِّلٌ: اِجْدَبَ/ روت، روتن، گپوی.

مَحُولٌ. مَحَالٌ: مُدَبِّرُ الْمَكَائِدِ. خَدَاعٌ/ فیژبان،

ته له که باز، ناژاره گپو، ساخته چی، ده سترپ.

مَحَلٌ: جَدَبٌ/ روتنی، گپوی بی.

قَطْعٌ: بِنَ بَارَانِي، نهما تی.

جَوْعٌ شَدِيدٌ/ برسیتی.

مَحَالٌ: حَدِيْعَةٌ/ فیژل، گزی، فریو فیژل، ته له که بازی، ساخته.

مَحَالَةٌ. لَامَحَالَةٌ: لَا بُدَّ وَ لَا حِيْلَةَ/ بِنَ گومان، چار نیه،

بپویانوی ناوی.

مَحْنٌ: اِمْتَحَنَ جَرَّبٌ وَ اِخْتَبَرَ/ تاقی کرده وه.

مَحْنَةٌ: تَجْرِبَةٌ. بَلِيَّةٌ/ به لا، کاره سات، ناخوشی، کوست

که وتن، جورتم، گپچه ل.

اِمْتِحَانٌ: اِخْتِيَارٌ. تَجْرِبَةٌ/ نه زمون، تاقی کردنه وه.

مُعْتَمَدٌ: مُسْتَنْطَقٌ. الْمُتَقَدِّمُ لِلْاِمْتِحَانِ/ تاقی کراره،

تاقی نه کریته وه.

مُعْجَنٌ: فَاحِصٌ. مُسْتَجْوَبٌ/ تاقی کاره وه،

تاقی نه کانه وه.

مَحَى: مَحَى الْكِتَابَةَ: مَسَحَهَا/ سپره وه، کوژانیه وه.

مَحَى: اِزَالَ الْاَثَرَ/ سپره وه، شوینتی ون کرد،

جینگه که ی نه میشت.

مَحَى. اِمْحَى. اِمْتَحَى: تَمَحَّى: تَلَاشَى وَ اِضْمَحَلَّ/

سپرایه وه، کوژایه وه، شوینتی نهما.

مَحَجِي. مَحَجُو. مَزَالَ/ سپراوه، کوژاره، نهماو.

محو: شطب. إزالة / سرینه‌وه، لابردن، کوژانه‌وه، کوژیرونه‌وه.

مخافة: مخایة: مسأحة/ نخه‌سپ، کوژین، لاستیکی خت کوژانه‌وه.

محور (فی حور) مَحْوَلَة (فی حول) مُحَيَا (فی حی) محیص (فی حیص) محیط (فی حوط)

مخ:

مَخَّج. تَمَخَّج. اِمْتَحَّج العَظْم: اخرج مَخَّهُ/ مؤخه‌کی ده‌ره‌یتنا.

مَخَّج العَظْم: نُخَاع/ مؤخی نیسقان.

- : خالص كل شيء / پوخته، کرۆک.

- : دَمَاعُ/ مِشك، مَوخ.

مُخَيِّج / مِشكوكه.

مَخِيح: فيه مَخٌّ/ مؤخی تیا‌یه.

عَظْمٌ - : فيه مَخٌّ/ نیسقانی که مؤخی تیا‌ین.

مَخَاض (فی مخض) مَخَاضَة (فی خوض) مَخَاضَة (فی مخض) مختار (فی خیر) مُخْتَال (فی خیل)

مخترع (فی خرع) مختصر (فی خصص) مُخْتَل (فی خل) مخدع (فی خدع) مِخْدَة (فی خد)

مخر:

مَخْر: شَقٌّ/ دری، دای‌هینا، دری، هه‌لوی‌دی، دوو‌که‌رتی کرد، کردی به دوو‌که‌رت‌وه.

- ت السفينة: جَرَّت فَشَقَّت الماء/ ناوه‌کی (بیری) دوو‌که‌رت کرد.

ماخرة: سفينة/ کهشتی، ناوی‌پ.

ماخور: بيت الدعارة/ ماله خراب، مالن سۆزانی.

مَخْرَق: كَذْب/ درۆی کرد.

مخزن (فی خزن) مخصوص (فی خصص) مخصی (فی خصی)

مخض:

مَخَض اللبن: اِستخرج زبدته/ که‌وه چه‌وری‌که‌ی گرت.

- الشياء: حَرَكَه بِشِدَّة/ رای‌وه‌شان، ژه‌ندی.

- الرأى: قَلْبُهُ و. تَدَبَّر عواقبه/ تۆزی لی کوژی‌وه و لیکی دای‌وه، بیری له نیستی‌یی و نه‌نجاسی کرده‌وه.

مَخَضَتْ مَخَضَتْ. تَمَخَّضَت الحامل: دَنَا وِلادتها و اخذها الطلق/ ژان گرتی، هاته سرکاسه، کاتی مندال بونی هات.

اِمْتَخَض. تَمَخَّض الجنين: تَحَرَّك في البطن/ له سکدا جو‌لا.

- اللب: تَحَرَّك في المِخْضَة/ ژه‌نرا، شلقای هات.

مَخَاض: طلق الولادة/ ژان گرتن، چونه‌سرکاسه، سه‌رده‌ستان، کاتی مندال بون.

ماخض: اخذها الطلق/ ژان گرتی، ژان نه‌یگری، کاتی مندال بونی‌تی.

مخيض: لَبَن الخَضّ/ بۆ، ماستی ژه‌نراو.

مِخْض اللبن: مَخَاضَة: وعاء الخَضّ/ مه‌شکه، ژه‌نر.

مِخْضَة: فَرَاژَة/ که‌ره‌گر.

مخط:

مَخَط. تَمَخَّط: اخرج المخاط من انفه/ چلمی له لوتی ده‌ره‌یتنا، فنگی کرد، لوتی سری.

مَخَط الولد: اخرج المخاط من انفه/ لوتی بۆ سری، فنگی پیر کرد.

مُخَاط: مايسيل من الأنف/ چلم.

- الشيطان: لعاب الشمس/ تهنافی شه‌یتان.

مُخَاطي: لزج. غروي/ لینج، چلمی، ملی، هیتلی.

- القوام/ لیتیی، ملّ.

غشاء - / توژیالی چلمی، ملّ توژیال.

مَخَط: قَذَف المخاط من الأنف/ فنگ کردن، فم کردن، خم کردن.

مَحْمَل (فی حمل) مَخِيْلَة (فی خیل)

مد:

مَد. اَمَد: اعان و اغاث/ یارمه‌تی دا، پشتگیری کرد، ده‌ستی گرت، (به ده‌نگی‌وه، به ده‌می‌وه) هات.

- : اَمُهْل/ مۆله‌تی دا، دوا‌ی‌خست، ماوه‌ی دا.

- : الجُند: عَزَز قَوِي/ له‌شکره‌کی به‌هیز کریو یارمه‌تیدا، بۆی نارد.

- الشياء و بالشياء: بَسَطَه/ رای‌خست، درۆی کرده‌وه، پانی کرد.

- عنقه: طَوَّلَه و رَفَعَه/ ملی درۆژ کرد، به‌ریزی کرده‌وه.

- يَدُهُ: بَسَطَهُ / دهستی (دریژ کرد، پان کرده‌وه).
 - يَدُ الْمَسَاعِدَةِ (عطاء) دهستی یارمتهی دریژ کرد، پیی
 دا، دایه.
 - بَصْرَةٌ: اِنْسَعَفَهَا / چاری (زیت، زهق) کرده‌وه.
 - اللّهُ عَمْرُؤُ: اطاله / خوا تمه‌منی (دایه، دریژ کرد).
 - الارض: سمدها / پهینی (کرد، پیئوه‌کرد).
 - مائِدَةٌ: بَسَطَهَا / خوانی راخت.
 - النهر أو البحر: زاد ماء / مه‌لسا، ناو مه‌لسا.
 - القلم: غَمَسَهُ / قه‌له‌م‌ک‌ی کرد به مره‌که‌به‌که‌دا.
 - جذراً فی الارض: تَكَوَّنَ وَ تَأَصَّلَ / ره‌گی داکوتا.
 - فی العنقی: مَطَّأ / مه‌نگاری دریژی نا.
 - حَطّاً حديدیا: بَنَى: شَبِّدَ / خه‌تی ناسنی دامه‌زرا‌ند.
 - طریقاً: بَنَى: شَبِّدَ / ریگه‌ی (لئ‌دا، دروست کرد).
 - مَدَّدَ: مَدَّ: بَسَطَ / فراوانی کرد، کردیه‌وه، رای‌خست.
 - - - : اطال / دریژی کرده‌وه.
 - - - : (مَدَّ الی الاسفل) شوپی کرده‌وه، رای‌هیللا.
 - - - : الجرحُ: تَقَبَّحَ / ته‌نیه‌وه، ته‌شه‌نه‌ی کرد، زهر
 بو، کیمی کرد.
 - اَمْتَدَّ: تَمَدَّدَ: اِنْبَسَطَ / کشا، دریژ بوه‌وه، فراوان بو،
 ته‌نیه‌وه.
 - الی / دریژ بوه‌وه بو.
 - فی مَشْنَبَتِهِ: تَبَحَّثَرَ / خوی (یادا، گیف کرده‌وه).
 - تَمَدَّدَ: ضِدَّ تَقَلُّصَ / فراوان بو.
 - : تَمَطَّى / کشا.
 - : اِسْتَلَقَى / راکشا دریژ بو، پال کورت.
 - اِسْتَمَدَّ مِنْهُ: تَلَقَّى / لیوه‌ی وه‌رگرت، وه‌ری‌گرت.
 - فلاتاً: طلب معونته / داوی یارمتهی لئ‌کرد.
 - مَدَّ: بَسَطَ / فراوان (کردن، بون).
 - : اِطَالَهَ / دریژ (کردن، کردنه‌وه)، کشان، کشاندن،
 شوپ‌کردنه‌وه، رایه‌ل کردن.
 - البَحْرُ: خِلاف الجِزْرِ / خیزاو، به‌رزاو، سه‌رکردن،
 هه‌ستانی ناوی ده‌ریا.
 - وَجَزَّرَ / خِزَّو و نیشتاو، هه‌ستان و نیشته‌وه.
 - سَبَّلَ / لاقاو، لیشاو.
 - الطَّرْقُ: بِنَاء و تَشْيِيد الطَّرْقِ / ریگه لئ‌دان، ریگا
 دروست کردن.

- : مَدَّة: علامه‌ الهمزة / تا، مه‌لکشاوی.
 - مَدَد: نُجْدَةٌ / فریاک‌وتن، به‌ماواره‌وه چون، پشتگیری
 کردن.
 - : عَوْنُ / یارمتهی دان، یاریده‌دان.
 - مَدِيد: طویل / دریژ، فراوان، تقد.
 - عَمَّرَ - / تمه‌منی دریژ، به‌ساللا چون.
 - اِمْدَاد: اِعَانَةٌ / یارمتهی دان، پشتگیری کردن، ده‌سگرتن.
 - : مَعُونَةٌ / یارمتهی.
 - : نُجْدَةٌ / به‌ماواره‌وه چون، فریاک‌وتن، به‌میزکردن.
 - اِمْتِدَاد: مَدَى / ماوه.
 - : طول / دریژی، فراوانی.
 - العمر / تمه‌من دریژی.
 - تَمَدَّدَ: ضِدَّ تَقَلُّصَ / کشان.
 - : اِنْبِسَاطَ / فراوان بون.
 - قَابِلِيَّةٌ اِلَ - / توانایی کشان.
 - مُتَمَدِّدٌ: مَمْدُودٌ: مُتَبَسِّطٌ / کشاو، دریژ بو، راکشاو، پال
 که‌وتو.
 - : مستطیل / لاکیشی، دریژ.
 - : مُتَسِّعٌ / فراوان، گوره.
 - مَدَاد: مَادٌ: سَطَّاح. ما اِفْتَرَشَ مِنَ النَّبَاتِ / روه‌کی
 راکشاو پال که‌وتو.
 - مَدَّةٌ مِنَ الزَّمَانِ: بُرْهَةٌ / ماوه، کات، دمه، تاو، به‌ین.
 - : اَجَلَ / اَمَدَ / ماوه‌یه‌کی نیاری کراو.
 - قَصِيرَةٌ / ماوه‌یه‌کی که‌م، تاوئک.
 - فی - کَذَا / له‌ ماوه‌ی.. نه‌وه‌نده‌دا، له‌ ماوه‌یه‌کی ناوه‌مادا.
 - ل - : اِلَى حَيْثُ / تا (به‌نیک، ماوه‌یه‌ک).
 - مَضَى اِلَ - : مَضَى الْوَقْتِ / کات تپیه‌رین.
 - مَضَى - : تَقَادَمَ / ماوه‌ به‌ سه‌راچون.
 - مَدَّ: مَكِيَالٌ / پیئوره، نه‌ندازه.
 - مَدَّةٌ: اَمْدَةٌ النَّسِيحِ: سِدَاةٌ / تان.
 - مَدَّةٌ: قَبَّحَ / کیم، توخ، زیچاکو، لیمان.
 - مِدَاد: حَبْرٌ / مره‌که‌ب.
 - : سَمَادٌ / په‌یین.
 - : مِثَالٌ / نمونه.
 - مَادَّةٌ: جَوْهَرٌ / ناوه‌رؤک، کرؤک.

: مَأْتِرْكَبٌ مِنْهُ الشَّيْءُ / كرهسته، شست، شست و
 : عُنْصُرٌ / توخم.
 : مَكْسَبٌ وَ عُمْلَةٌ / دستكوت و دراو.
 : بِنْدٌ / بهش، كرت، بهند.
 : الْمَادَّةُ الْحَيَوِيَّةُ: جَبَلَةٌ. الْعَادَةُ الَّتِي تَتَكُونُ مِنْهَا
 الْخَلِيَّةُ / پروتوپلازم، بيكيتنري خروكي زيندو.
 : مواد: جمع مادة/ شت و مهك.
 - (أَوَّلِيَّةٌ): (أدوات ولوازم/ كرهسته، كرهستى خاو.
 - اللِّفَّةُ: الفاظها/ وشو دهنكى زمان.
 - الاتفاق: فقرات الاتفاق/ بهندهكانى ريك كهوتن.
 - البناء/ كرهستى خانو، بهرو.
 : هَادِيٌّ: ضِدُّ مَغْتَوِيٍّ / شتكار، له شت بيك هاتوه.
 - : لَا يُؤْمِنُ بِالرُّوحَانِيَّاتِ / شتكار باوهي.
 - : بَخِيلٌ / شحيح / پيسكه، رزد، پولهكى، پارهپيس.
 - : دُنْيَوِيٌّ / جيهان پرست، ژيان پرست.
 - : مَحَبُّ الْمَكْسَبِ وَ الْعَمَالِ / پاره پرست، دراو
 پرست.
 : هَادِيًّا / شتكارى.
 : مَدَارٌ (فِي دَوْرٍ) مَدَاسٌ (فِي دَوَسٍ) مُدَامٌ. مُدَامَةٌ (فِي
 دَوْرٍ)
 : مَدَحٌ:
 : مَدَحٌ. مَدْحٌ. اِمْتَدَحَ: اِحْسَنَ الثَّنَاءِ عَلَيْهِ. ضِدُّ نَمٍّ /
 ستايش كرد، ههلى دا، ههلىنا، بيا ههلى دا.
 : تَمَدَحٌ: اِفْتَخَرَ / خَوَى ههلىكتيشا.
 : مَدَحٌ. مَدِيحٌ. حَمْدٌ. ثَنَاءٌ / ستايش كردن، بياهاندان،
 ههلىدان، ههلىنان.
 : مَادِحٌ: مُثَنٍّ / ستايشكار، بياههلىدەر، ههلىنەر.
 - : مَدَاحٌ: مَقْرُظٌ / شاير.
 : مَمْدُوحٌ: حميد. محمود / ستايشكارو، بياههلىدراو.
 : مَمْدَاحٌ: عَكْسُ مَقَابِيحٍ / بهسهند، رهوا، شت و كردهارى
 بهجى، پيچهوانهى نارهوا.
 : مَدِخَنَةٌ (فِي دَخْنٍ)
 : مَدْرٌ:
 : مَدْرٌ. مَدْرٌ الْمَكَانُ: طَائِفَةٌ / قورباوى كرد.
 : تَمَدَّرٌ: تَلَطَّحٌ / قورباوى بو.

: مَدْرٌ: طِينٌ / قور، ليته.
 - : مَدْرَةٌ: كَثَلَةٌ تَرَابِيَّةٌ / گلمتك، كهرسك، كهستهك.
 : (مَدْرٌ): ضَخْمُ الْبَطْنِ / وركن، وركن زل.
 - : مَدْبِرٌ: مُطَيَّبٌ / قورباوى.
 - : حَضَرَ: الْمَدْرُنُ وَ الْقَرِي / شار، گوند، لادى،
 ناوهدانى.
 : مَدْرِيٌّ: سَاكِنُ الْمَدْرِ / دانيشنوانى شارو گوند، پيچهوانهى
 كوچارى.
 : مَدْرَسَةٌ (فِي دَرَسٍ) مُدْرِعٌ (فِي دَعْوٍ) مَدْفِعٌ (فِي دَفْعٍ)
 مَدْمَنٌ (فِي دَمَنٍ)
 : مَدْنٌ:
 : مَدْنٌ بِالْمَكَانِ: اِقَامٌ / نيشتهجى بو، جيگير بو.
 : مَدْنٌ الْمَدَائِنُ: بَنَاهَا / شارو گوندى (دروست كرد، ناوهدانى
 كردهوه).
 - : حَضَرَ / رهفتارى جوانى (فيريكرد، نواند).
 : تَمَدَّنٌ: تَحَضَّرَ تَهَدَّبٌ / رهفتارى جوان و بهجيتى گرت،
 رازهى شارستانيهتى فيز بو.
 : مَدِينَةٌ: بِلْدَةٌ كَبِيرَةٌ / شار.
 - : السَّلَامُ: يَغْدَادُ / شارى بهغدا.
 : مَدْنِيَّةٌ. تَمَدَّنٌ: حَضَارَةٌ. عمران / شارستانيتى،
 پيشكاهوتن، ناوهدانى.
 : مَدْنِيٌّ: حَضْرِيٌّ / نيشتهنى، نيشتهجى.
 - : مِنْ اَهْلِ الْمَدْنِ / شارى، دانيشتوى شار.
 : مُلْكِيٌّ. غير عسكرى / ناسهريازى، ناسايى.
 - : غير جنائى (فِي الْحَقُوقِ) / سوک، سوک.
 : قَانُونٌ - / سوک ياسا.
 : مَدِيٌّ:
 : مَادِيٌّ. اَمْدِيٌّ: اَهْلٌ / ماوهى دايه، مولهتى دا، نواى خست،
 (حابل، چاپولكى) دا.
 : تَمَادَى فِي الْاَمْرِ: بَلَغَ غَايَتَهُ / به (نه انجام، مهبهستى)
 خوى كه پشت.
 - : فِي الْاَمْرِ: دَامَ عَلَى فَعْلِهِ / لهسارى (رؤى، بردهوام
 بو).
 - : نَهَبَ بَعِيدًا / زؤر رؤى، سوركهوتنهوه.
 : مَدِيٌّ: مَجَالٌ / بوار، ماوه، دهرهفت.
 - : يَغْدُ / دورى.

- : مَا يُتْرَكُ مِنْ شَيْءٍ / كه رسته، شت، شت و مهك.

- : عُصْرُ / توخم.

- : مَكْسَبٌ و عَمَلَةٌ / دهسكوت و دراو.

- : بُدٌّ / بهش، كه رت، به بند.

المادة الحيوية: جَبَلَةٌ. المادة التي تتكون منها الخلية / پروتوپلازم، بيكهيتهري خروكي زيندو.

مواد: جمع مادة / شت و مهك.

- : أَوْلِيَّةٌ / ادوات ولوازم / كه رسته، كه رسته خاو.

- : اللغة: الفاظها / وشو دهنگي زمان.

- : الاتفاق: فقرات الاتفاق / بهنده كاني ريك كه وتن.

- : البناء / كه رسته ي خانو، په رنو.

مادى: ضِدٌّ مَعْنَوِيٌّ / شتكار، له شت پيك هاتوه.

- : لا يُؤْمَنُ بِالرُوحَانِيَّاتِ / شتكار باوه.

- : بخيل. شحيح / پيسكه، رږد، پولهكي، پاره پيس.

- : دُئِيْبِيٌّ / جيهان په رست، ژيان په رست.

- : محب المكسب و المال / پاره په رست، دراو په رست.

مادياً / شتكارى.

مدار (فى دور) مداس (فى دوس) مُدَام. مُدَامَةٌ (فى دور)

مدح:

مَدَحٌ. مَدَحٌ. اِمْتَدَحَ: اَحْسَنَ الثَّنَاءَ عَلَيْهِ. ضِدُّ دَمٍ / ستايش كرد، هلى دا، هلى بنا، پيا هلى دا.

تَمَدَّحٌ: اِفْتَخَرَ / خوى هلى كيشا.

مَدَحٌ. مَدِيحٌ: حَمْدٌ. ثَنَاءٌ / ستايش كردن، پيا هلى لندان، هلى لندان، هلى نان.

مادح: مَدْحٌ / ستايشكار، پيا هلى دهر، هلى دهر.

- : مَدَاحٌ. مَقْرَظٌ / شايعر.

مَمْدُوحٌ: حميد. محمود / ستايشكراو، پيا هلى دراو.

مَمْدَاحٌ: عكس مقايح / په سهند، رهوا، شت و كردارى به جين، پيچه وانه ي نار هوا.

مدخنة (فى دخن)

مدن:

مَدَنٌ. مَدَنُ الْمَكَانِ: طَائِفَةٌ / قورواي كرد.

تَمَدَّنٌ: تَلَطَّحٌ / قورواي بو.

مَدْرٌ: طين / قور، لپته.

- : مَدْرَةٌ: كتلة ترايبية / گلتمك، كه رسك، كه ستهك.

أَمْدَرٌ: ضخم البطن / وركن، ورك زل.

- : مَدِيرٌ. مُطَيِّنٌ / قورواي.

- : حَضَرَ. الْمَدَنُ و الْقَرْيُ / شار، گوند، لادئ، ناوه دانى.

مَدْرِيٌّ: ساكن المَدْرُ / دانيشتوانى شارو گوند، پيچه وانه ي كوچه رى.

مدرسة (فى درس) مَدْرَسٌ (فى دعو) مَدْفَعٌ (فى دفع) مدمن (فى دهن)

مدن:

مَدَنٌ بِالْمَكَانِ: اقام / نيسته جين بو، جينگر بو.

مَدَنُ الْمَدَائِنِ: بِنَاهَا / شارو گوندى (دروست كرد، ناوه دانى كرده وه).

- : حَضَرَ / رهفتارى جوانى (فيتر كرد، نواند).

تَمَدَّنٌ: تَحَضَّرَ. تَهَدَّبٌ / رهفتارى جوان و به جينى گرت، رازه ي شارستانيه تى فير بو.

مدينة: بلدة كبيرة / شار.

- : السلام: بغداد / شارى به غدا.

مَدِينِيَّةٌ. تَمَدَّنٌ: حَضَارَةٌ. عمران / شارستانيتى، پيشكه وتن، ناوه دانى.

مَدَنِيٌّ: حضري / نيسته نى، نيسته جين.

- : من أهل المدن / شارى، دانيشتوى شار.

- : مُلْكِيٌّ. غير عسكري / ناسه ريانى، ناسايى.

- : غير جنائى (فى الحقوق) / سوك، سوكه.

قانون - / سوكه ياسا.

مدى:

مادى. اَمْدِيٌّ: اَهْلٌ / ماوه ي دايه، مؤله تى دا، نواي خست، (حاپول، چاپولكى) دا.

تَمَادِيٌّ فى الامر: بلغ غايته / به (نه نجام، مه بهستى) خوى كه پشت.

- : فى الامر: دام على فعله / له سهرى (رؤى، برده وام بو).

- : تَهَبٌ بهيذا / زدر رؤى، نوركه و ته وه.

مدى: مجال / يوار، ماوه، دهرفته.

- : بُدٌّ / دورى.

مَذَلٌ بِسِرَّةٍ: باح به / درکانی، خوی بۆ نه گهرا نهیستی خوی درکان.

مَذَلَّةٌ: اضجره و اقلقه / بیزاری کرد، سهری کرده سهر.

مَذَلٌ: مَذَلٌ: مَفْشُ السَّرِّ / دهم شی.

مَذَلٌ: - قَلِقٌ: ضَجُورٌ / بیزار.

مَذْنِبٌ (فی ذَنْبٍ) مَذْهَبٌ (فی زُهَبٍ) مَذْوَدٌ (فی ذُودٍ) مر:

مَرٌّ: فَاثٌ / رابورد، گوزدهشت، تن په پری.

مَرٌّ: ذَهَبٌ / رَوَى، رَوِیشت، رَهت بو، گوزده ری کرد.

مَرٌّ: اِنْقَضَى / به سه رجو، تن په پری، رابورد.

مَرٌّ: جَانٌ: قَطَعٌ: عِبرٌ / بری، په ریوه.

مَرٌّ: به و علیه: زاره / سهری دا، چه لای، به لایا تن په پری.

مَرٌّ: اَمَرٌ: صَارَ مَرًّا / تال بو.

مَرٌّ: جَعَلَهُ يَمْرًا / رَوِی دا تن په پری، هیشتی تن په پری.

مَرٌّ: فَوْتُ / بیا کرد، کردی به ناویا، تنی په پان.

مَرٌّ: مَرٌّ الشَّيْءُ: صَيَّرَهُ مَرًّا / تالی کرد.

اِسْتَمْرَأَ: دام. بَقِيَ / له سهری رَوَى، به رده وام بو، کولی نه دا، نه وه ستا، بینی گرت.

مَرٌّ: به: ثَبَّتَهُ / هِشْتیه وه.

مَرٌّ: حَبِلٌ / پت، گوریس.

مَرٌّ: مَرُورٌ: عَجُورٌ / تن په پری، په ریسه وه، رابوردن، رَهت بون، گوزده و کردن.

مَرٌّ: و - الوقت و الايام: تَقَدَّمَ و سَرَّيَانُ الوقت / تن په پریونی کات و رَوْد.

مَرٌّ: عَجُورٌ: اِجْتِيَانٌ / تن په پری، گوزده و کردن، رَهت بون، په ریسه وه، رابوردن.

مَرٌّ: زَمَنٌ: تَمَلَّكَ بوضع اليد مُدَّةً طَوِيلَةً / داگیر کردن و بون به می حق به هوی تن په پریونی کات و کون بونه وه، کات به سه راجون و تن په پری.

مَرٌّ: الوقت و الايام / کات و رَوْدان تن په پری.

مَرٌّ: اِجْتِيَانٌ / تن په پری، تن په پریون، هات و چق.

مَرٌّ: تَفْتِيْشٌ / پشکنین.

مَرٌّ: تَذَكُّرَةٌ - اِبْلِيْتِي تن په پریون.

مَرٌّ: حَرَكَةٌ ال - / مات و چوی رِیگه ویان.

مَرٌّ: شَرَطَةٌ ال - / پزاییسی هات و چق.

مَرٌّ: مَجْتازٌ: عَابِرٌ / تن په پریو، باسکراو، رابوردن.

- مَسَافَةٌ / ماوه.

- مَغَايَةٌ: مُمْتَهِي / مه به ست، نامانج، شو په پری، کورتایی.

- البَصَرُ: مَجَالُ الرُّؤْيَةِ / چاوپر کردن، تا چاوپرکا.

- السَّلْطَةُ: مَجَالُ الحُكْمِ و الصَّلَاحِيَّةُ / توانستی فرمان رهوایی.

- الصوت: مَجَالُ وصول الصوت و السَّمَاعُ / دهنگ گه یشتن، تا دهنگ برکا.

- العمر: فِتْرَةُ الحَيَاةِ: عَمْرٌ: حَيَاةٌ / دروژایی ژيان، هه مو تهمن، تهمن، ژيان، ژین.

يَعِيدُ ال - : ذَاتُ نَتِيْجَةٍ اَوْ تَاثِيْرٍ بَعِيْدٍ / نورته نجام.

مَدِيَّةٌ: مَدِيَّةٌ: مَدِيَّةٌ: سَكِيْنٌ / چه قو، قه له مبر، کیزد.

مَدْوَى: صَانِعُ الآلاتِ القاطعة / چه خماخ ساز، شیر گه، چه قوگه.

مَدِيْدٌ (فی مد) مَدِيْرٌ (فی دور) مَدِيْنٌ (فی دین) مَدِيْنَةٌ (فی مدن) مَذَاقٌ (فی ذوق) مَرٌّ:

مَذَرٌ: تَمَثَّرَ البَيْضُ: فَسَدٌ / پیس بو، خراب بو، بونی کرد.

مَذَرٌ الشَّيْءُ: فَرَّقَ: شَتَّتَ / په رشی کرد، بلاوی کرده وه، په رش و بلاوی کرده وه، تیک و په کانی دا.

تَمَثَّرَ: تَفَرَّقَ / په رش بو، بلاوی کرده، په رش و بلاوی کرده.

- ت المعدة او النفس فسدت / ترشا، دل تیکه ل هات، تیک چو.

مَذَرٌ: مَازِنٌ: فَاْسِدٌ: مُمْتَعِنٌ: تَالَفٌ / پیس، خراب، ترشاو، بۆگن، بۆن کردو.

تَفَرَّقُوا شَتْرًا مَذَرٌ: فی کل جهة / هه ری که ی به لایه کدا بلاویان لی کرد، په رش و بلاوی بونه وه.

مَذْرِيٌّ: مَذْرَاةٌ (فی ذرو)

مَذَقٌ: مَذَقَ الشَّرَابَ: مَرَّجَهُ بالماء / شای تیکه ل کرد، رونی کرده وه.

- اللَّبَنُ: مَرَّجَهُ بالماء / کردی به ماستاو.

مَذَقٌ: مَذِيْقٌ: مَعْرُوجٌ بالماء / تیکه ل به نار.

لَبِنٌ - و - مَعْرُوجٌ بالماء / ماستاو، شیراو.

مَذَاقٌ: مُمَاذِقٌ: مَن كَانَ وَدَّهٌ غَيْرَ خَالِصٍ / ریاکار، دورو، هاروی و خوشهویستیکی ناپاک.

مَذْكُرَةٌ (فی ذکر).

مَذَلٌ:

ال - ذكوره / باسكرو، ناويرلو، تن په پيو.
 ا مران: اجتيان. عيور / تن په پاندن، گوزهر كردن.
 - الوقت / كات (برينه سر، كوشتن).
 استمران: دوام / يه ك بينه ي، برده وام، هميشه ي، بين
 گرتن، په پيتا پيتا، په يده ربه ي.
 ب - : دوام / په پيتا پيتا، هميشه، هموكات، يه ك
 بينه، نه وه ستان، سر ورو.
 مُسْتَمِر: دائم. غير منقطع / په پيتا پيتا، يه ك بينه،
 برده وام.
 استماره / نه نكيت.
 مَمَر: مكان المرور / رت پوه، گوزهر، پياپوه، رنگه، شوي ي
 پيا تن په پين.
 مَرَّة: كَرَّة / جار، جار يك، پات، كه پت.
 - اخرى: ايضاً / نيسان، هه روه ما.
 - اخرى. - ثانياً / جار يكي تر، جار يكي كه.
 - واحده / يه ك جار، جار يك.
 ياد - : ليداً. قطعاً / نه، نا، نه، نه خيتر، هه رگيز، به يه ك
 جاري.
 ياد - : ايضاً / هه روه ما، نيسان.
 ذات - / جار يك، ريگه وتيك، جار يكيان.
 هذه ال - / نه م جار.
 مَرَّة بَعْد مَرَّة / جار له نوای جار.
 مَراراً: مَرَات عديدة / زور جار، جاره ما، چند (جار،
 جارن).
 - : احياناً / ناو به ناو، جار جار، جارويار، هه ندي جار.
 - و تكراراً / جاره ما، جار له نوای جار، چند جارن.
 مَرَات. بعض المرات: احياناً / جار جار، جار به جار،
 جارويار، ناويه ناو.
 مَرَّ ضِد حلو / تال، زه قنه (بوت، بوت)، زه قنه (بوت،
 بوت).
 - : مؤلم / قاس / به سوئ، سهخت، جه رگ يو، به نازار.
 مَرار. مَرير: نبات / تاليشك.
 مَرارة. مَرَّة: صفراء / زه ردلو.
 - : الحوصلة المرارية او الصفراء / زلو، توره كه ي
 زه رداو، زلو، زاره.
 - : ضِد حلاوة / تالو، تاليتي.

- العمر: ضد حلاوته / سهختي و سوئ و تنگ و
 چه له مهر تالو ي ژيان.
 مَرارة: بِحَرَقَة / به داخوه.
 مَرَّ: اكثر مرارة / تالتر.
 الأمران: الفقر و الهرم / نه بوني و پيري.
 مَريرة: حلقة في طرف جبل / گري، گري قولفه، چه له مه.
 مَرَّ: حَيْل / پت، گوريس.
 مَرَّة: قتل / كوشتن.
 مَرير: عزيزة / غبره، وره.
 - : جبل مرير: شديد القتل / گوريسي سفت و توند
 هونروه.
 رجل - : قَوِي. ذو عزم / به غبره، به ميتر، نازا، به وره.
 مَرَمَر: غَضَب / توپو، رقي هه نسا، قيني هه نسا.
 - : مَرَّ: صار مَرّاً / تال يو.
 - : عَيْشُهُ: نَقَصَهُ / ژيان لوتال كرد.
 تَمَرَمَر: تَدَمَّر / بوله ي مات، سكالاي كرد، بيژاري ده ربه ي.
 مَرَمَر: رُخام او نوع من الرُخام / مه پم پ.
 مر:
 مَرّاً. مَرَّة. مَرِيء (مَرارة) الطعام: طاب و نَقع /
 خورينه كه خو ش و به كه ك يو.
 - - - : الطعام: ساع من غير غَصَص / به
 ناساني قوت چو، چوه خواره وه، نر مه قوت يو.
 مَرَو (مَروة مة): صار ذا مَروة / بوبه پياوو خاوه ن
 پياوه تي، جولمير يو.
 - (مَرارة) المكان: حَسَن هواؤه / ناو مه وای خو ش
 ساز يو.
 استمرأ الطعام: استطيع / لای خو ش يو.
 مَرِيء: مجرى الطعام من الحلقوم الى المعدة /
 سورينچك.
 طعام مَرِيء: طيب / خوريني خو ش.
 هنيئاً مَريناً: بالعافية / توشى گيانت بين، توش.
 مَروة. مَروة: نَخوة / چاكه، ده ست گرتن، پياوه تي،
 جولمير ي.
 - : كمال الرجولة / پياوه تي، نازيه تي.
 مَرء. مَرِيء. مَرء: إنسان / مَرَو، پياو، زه لام، كه س،
 مه روم.

مَرَاةٌ: إمراة (الجمع نساء) / نافرته، زن.

إمراةٌ عقيلةٌ/ خيزان، زن، هوسر.

مُرَاءٌ (فی رای) مُرَابٍ (فی ریبو) مراد (فی رود) مراراً
(فی من) مرام (فی روم) مرآة (فی رای) مراهیق (فی
رهق)

مرت:

مَرَّتَ الشَّيْءُ: مَلَسَهُ / سافى کرد، لوسى کرد، ساوی‌دا،
سویه‌وه.

مَرَّتْ: ارض مَرَّتْ و مَمْرُوتَةٌ: لانبات فیها / زهوی روت و
ساف، روتن.

رَجُلٌ - : لاشعر بحاجیه/ بین برق.

مُرْتَابٌ (فی ریب) مُرْتاحٌ (فی روح) مرتاع (فی روح)
مرتبة (فی رتب)

مرت:

مَرَّتْ: مَصَّ / مژى، هه‌ئى‌مژى.

- : لَئِيْنٌ / نه‌رمى کرده‌وه، شلى کرده‌وه، خاوى کرده‌وه.

- : دَهْكَ و لَئِيْنٌ / خوسانیه‌وه، فلیقانیه‌وه.

- : الشَّيْءُ فِى الْمَاءِ: نَقَعَهُ فِیْهِ / خستیه‌وه،
خوسانیه‌وه.

مرثاة (فی رثی)

مرج:

مَرَجَ الدَّابَّةَ: ارسلها ترعى / (ناردی، بردی) بق (له‌وه‌پ)،
پاوه‌ن، چایر.

مَرَجَ الْأَمْرَ: إِضْطَرَبَ / شیوا، شپرزه بو، شله‌ژا.

مَرَجٌ: مرعى / له‌وه‌پ، له‌وره‌گا، پاوه‌ن، چایر.

- : رَوْضَةٌ / میزگ، میزگزار، سه‌وزایی، شه‌کار.

- : مَرَجٌ: إِضْطَرَابٌ / پشئیوی، شیواوی، ناژاوه، سه‌رلی
تیك چون.

مَرَجٌ و - : ضَوْضَاءٌ: ضَجِيجٌ / ده‌نگه ده‌نگ، ژاوه‌ژاو،
پشئیوی.

مَرَجَانٌ: صِغَارُ اللَّوْلُؤِ / شیلان.

مرجع (فی رجج) مرجل (فی رجل)

مرج:

مَرِحٌ: إِشْتَدَّ فَرَحُهُ و نشاطه / (شادمان، شادان، دلخوش،
پینخوشحال) بو.

مَرِحٌ: شِدَّةُ الْفَرَحِ / خویشی، شادی، نه‌وه‌پى خویشی و
شادمانی.

مَرِحٌ: مُرِیحٌ. طَرُوبٌ / روخوش، شادمان، دم به پیکه‌تین.
مَرِحَى: أَحْسَنَتْ / نافرین، چاکت کرد، نافریم، باشت
کرد.

مرحب: رَحِبٌ به / (پیشوازی، به‌خیرماتن، خوش‌ماتن‌ى
کرد.

- به: قَالَ لَهُ مَرْحَبًا / پیسوت خویش‌ماتى،
به‌خیرییت.

مرحاض (فی رضض) مرحلة (فی رحل)

مرخ:

مَرَخٌ: مَرَخَ جَسَدَهُ بِالذَّهْنِ دَهْنَهُ / چه‌ورى کرد، تیسى
هه‌ئسو، هه‌نوی.

مَرَخٌ: امْرَخٌ الْعَجِينَ: أَكْثَرَ مَاءَهُ / تاوی زوری تن کرد، شلى
کرده‌وه.

تَمَرَخَ بِالذَّهْنِ: ادھن به. تَدَلَّكَ / خوئی چه‌ور کرد، روئی تن
هه‌ئسو، هه‌نوی.

مَرُوحٌ: دُوك. دهان للتدليك / زون و ده‌رامنى چه‌ور کردن،
هه‌نون.

مَرِخٌ: لَئِيْنٌ / نرم، شل.

مَرِيخٌ: كوكب سَيَّارٌ / مه‌ریخ، بارام.

مرد:

مَرَدٌ: مَرَدُ الْغَضَنِ: الْقَى عَنْهُ لِحَاةً. جَرَدَهُ مِنَ الْوَرِقِ /
روتى کرد، گه‌لاى پیوه نه‌میشت، تویکله‌کى لى کرده‌وه.

- : الشَّيْءُ مِنَ الْمَاءِ: عَرَكَهُ / فلیقانیه‌وه،
تلیسانیه‌وه.

- : الشَّيْءُ: قَطَعَهُ / هه‌ئى وه‌ران، وردى کرد.

- : الشَّيْءُ: لَئِيْنُهُ / سافى کرد، شیلایى، نه‌رمى کرد.

- : مَرَدٌ: تَمَرَدٌ: عَصَى و عَثَى / یاخی بو، مانى گرت،
سه‌رکیشى کرد.

- : جَاوَزَ حَدَّ امْتَالِهِ / به‌رز نه‌پى، پیس لى
هه‌ل‌کیشا.

تَمَرَدٌ: إِسْتَكْبَرٌ / ترق بو، تری زل بو، له‌وزه چه‌وه‌وه‌وه.
أَمْرَدٌ: بِلَا لَحِيَةٍ / بین‌توك، کرسته.

مَرْدَاءٌ: شَجَرَةٌ لَأَوْرَقٍ عَلَيْهَا / دارى بین‌گه‌لا، گه‌لاوه‌ریو،
روت.

تَمَرْدُ: عُصَيَانٌ / سَرَكَيشِي، يَاحِي بُون، يَاحِيَتِي، مَان
 كَرْتَن، سَرِپِيچِي.
مُتَمَرَّدُ: عَاصِي / سَرِ بَه گُوبَه نَد، سَرَكَيشِي، يَاحِي، مَان
 كَرْتُو، سَرِپِيچِي كَر، سَرِپِيچ.
مَارِد: عَمَلَق / زَه بَه لَاح، دَرِيژ، چَه تَوَل، نِيژ.
 - **مُرْتَفَع عَال** / بَه رَن، بَلَنَد.
 - **مَرِيد**. عَاصِي / يَاحِي، مَان كَرْتُو، سَرَكَيشِي.
مَرَاد. مَرَاد: عُنُق / مَل، كِه رَدَن، نَه سَتَر.
مَرَاد (فِي رُود)
مُرْدِي: خَشْبِيَّةٌ تُدْفَعُ بِهَا السَّفِينَةُ / تِيلاي كَه شَتِي جُولَان.
مَرِيد: تَمَرُّ يُنْقَعُ فِي اللَّيْنِ / خورمَای ناو مَاسْت،
 خورمَاو مَاسْت.
تَمَرَاد: بُرْجُ الحَمَامِ / مِيلاَنه كُوتَر، بَورجِي كُوتَر.
مَرْدَقُوش: نَبَات / جَاتَرَه كِيويَلَه.
مَرز:
مَرزُ: سَوَاقِي صَغِيرَةٌ لِلزَّرَاعَةِ / دِيژاو، كُول، دُوكَان.
مَرَاةٌ: آكَلَةٌ عَمَلِ المَرُوزِ / كَه تُو.
عَمَلِ المَرزِ أَوْ المَرُوزِ / دِيژاو دِرُوسْت كَرْدَن، كُول بَرِين.
مَرَس:
مَرَسٌ: نَقَعَ فِي المَاءِ حَتَّى يَتَحَلَّلَ / خَسْتِيَه نَاوَه وَه،
 خُوسَانِيَه وَه.
 - **يَدُهُ بِالمَنْدِيلِ مَسَحَهُ** / سَرِي، دَه سَتِي سَرِي.
تَمَرَسٌ بِالشَّيْءِ: إِحْتَكُ / خَوِي (تِي هَه لَ سُو، لَو خَشَان).
مَارَسِ الأَمْرِ أَوْ العَمَلِ / زَاو لَه وَ عَانَاه وَ شَرَعُ فِيهِ /
 كَارِي تِيَا كَرْد، شَارَه زَايِي تِيَا هَبِيَه، تَاقِي كَرِنُوتَه وَه، لِيئِي
 نَه زَانَتِي.
تَمَارَسُوا: تَضَارَبُوا / دَايَان بَه يَه كَدَا.
مَرَسٌ مُجَرَّبٌ / كَارَاه، شَارَه زَا.
مُمارِسٌ: مُزَاوِلٌ / كَار تِيَا كَرِنُو، شَارَه زَا، لَو زَان.
مُمارِسَةٌ: مُزَاوَلَةٌ / كَار تِيَا كَرْدَن.
مَرَسَةٌ: حَبْلٌ غَلِيظٌ / كُورِيَس.
مِرَاسٌ. مَرَاةٌ: قُوَّةٌ / هِيژ، تَوَانَايِي، تِين.
سَهْلٌ أَل - وَ دُيَعِ. سَهْلُ الانْقِيَادِ / نَاسَان، نَه كُوجِنِيَتَرِي،
 مَزُكِر نَه كَرِي، زَو رَايَه ت.
صَعْبٌ أَل - شَدِيدُ الشَّكِيمَةِ. جَمُوحٌ / رَهَق، رَانَايَه ت،
 دَه سَتَه مَزُ نَابِيَت، كَه لَه رَهَق، سَرَكَيشِي.

مَارَس: آذَان. الشَّهْرُ المِيعَادِي / مَان كِي نَه وِيژَد.
 - **إِلَاهُ الحَرْبِ عِنْدَ الرُّومَانِ** / خَوَاي شَهْرِي، مَارَس.
مَرَسَال (فِي رَسَل) مَرَسَاةٌ (فِي رَسُو)
مَرش:
مَرَشٌ: حَدَشٌ / رُوشَانِي، چِن كِي لَو تَدَا.
مَرَشٌ: حَدَشٌ / رُوشَان.
أَمْرَشٌ: شَرِيْر / پِيَاو خَرَاب، شَهْرَانِي.
مَرَضٌ:
مَرِضٌ: سَقِمٌ / نَه خَوَش كَه وَت، تَوَشِي نَه خَوَشِي بُو.
مَرِضٌ المَرِضُ: إِعْتَنِي بَه. دَاوَاه / چَاو دِيَتَرِي كَرْد،
 بَه دِيَا رِيَه وَه بُو، تِي مَارِي كَرْد.
 - **أَمْرَضٌ**: صَيَّرَهُ مَرِضًا / نَه خَوَشِي خَسْت.
تَمَرِضٌ: ضَعْفٌ فِي أَمْرِهِ. أَصَابَهُ المَرِضُ / نَه خَوَش
 كَه وَت، دَه رَدَه دَار بُو، لَاوَاژ بُو.
تَمَارِضٌ: أَظْهَرَ أَنَّهُ مَرِضٌ / خَوِي نَه خَوَش (خَسْت،
 پِيَشَان دَا).
مَرِضٌ: عِلَّةٌ. دَاءٌ / نَه خَوَشِي، دَه رَد، زَه دَه، نَاسَاخِي.
 - **بَسِيطٌ**: إِعْتَدَالُ الصِّحَّةِ / إِتْحَرَاظُ المَرْجَاجِ / سَوَكَه
 نَاسَاخِي، بِيَن تَاقَه تِي، هَه وَهَس نَه بُون.
 - **مَسْتَوِطُنٌ**: مَقْوَطُنٌ / دَه رَدُو نَه خَوَشِي نَاو خَوِي وِي و
 نِيَشْتَمَانِي، نَه خَوَشِي نِيَشْتَه نِي.
 - **وِيَاثِي**: وِيَاةٌ / پَه تَا، دَه رَدِي دَا كَه وَتُو.
 - **مَعْدِي**: مُتَثَقِّلٌ بِالعَدْوِي / دَرَم، نَه خَوَشِي (تِي پَه رِي)
 تَه شَه نَه كَار.
فِرَاشٌ أَل - / چِي كَه وَ نَوِيَتِي نَه خَوَش.
مَرِضٌ. مُصَابٌ بِمَرَضٍ. عَليِلٌ / نَه خَوَش، دَه رَدَه دَار،
 دَه رَدَاوِي، زَه دَه دَار، بِي مَار.
 - **مُعْتَلٌ الصِّحَّةِ** / بِيَن تَاقَه ت، كَز.
 - **الحَبُّ**: مَضْنِي بِالهُوِي / نَه خَوَشِي دَلدَارِي، دَه رَدِي
 دَلدَارِي.
بَدَنٌ - : نَاقِصُ القُوَّةِ / بِيَن هِيژ، لَاوَاژ، زَه بُون، چِرُوسَاوَه.
قَلْبٌ - : نَاقِصُ الدِّينِ / ثَابِيِن (لَاوَاژ، لَه ق)، كَه م ثَابِيِن،
 بِيَن بَه رَا.
رَايٌ - : ضَعِيفٌ وَ فِيهِ إِتْحَرَاظٌ / بَاوَه پُو رَاي نَا تَه وَاوَ
 لَاوَاژ، كَه م بَاوَه پ.
عَيِّنٌ مَرِضَةٌ: فِيهَا فَتُورٌ / چَاوِي كَز.

ريح - : ضعیفہ / کزہا.

شمس - : ضعیفۃ الضوء / خوری بہ میز

لیلۃ - : لائری فیہا الکواکب / شوئی نسیترہ دیار نیہ.

لرض - : إذا ضاقت باهلها / زہوی تہسک وبہشی
دانیشتون نہ کردو.

لرض - : کثیرۃ الفتن / شویتی پپ لہ ناژاوہ.

مرضى: مُتَعَلِّق بِالْمَرَضِ / پیوہندی بہ نہخوشیوہ
ہیہ.

إجازة مَرَضِيَّة / پشوی نہخوشی.

تمريض: مهنة التمريض / نہخوش کاری.

تَمَارُض: إِدْعَاءُ الْمَرَضِ / خۆنہخوش خستن.

ال - : التخلّص من واجب / خۆزینوہ بہ بیانوی
نہخوشیوہ.

مُمرض: مَشَارِف. مُضْمَعِد / نہخوش کار، برین پیچ،
نہخوشہوان.

مُمرضَة: المرأة التي تعتنى بالمرضى / نہخوش کار،
برین پیچ، سستہ، نافرہتی نہخوشہوان.

ممرض. مُتَمَرِّض: كثير المرض / دہردہ دار، شلہ پتہتی.
مرط:

مرط. مرط: نَتَف / ہالی کن، دہسکہ نہی کرد.

- - الشَّعْرُ: ازالہ / ہالی کن، ہالی گرت، موکیشی
کرد.

تَمَرَّطُ الشَّعْرُ: تَساقط / وہ پی، لئی بوہوہ، پیوہ نہما.

مریط. امرط: لا شَعْرَ عَلَيْهِ / بیتوک، کوستہ، توك وہریو.
مرع:

مرع بالدهن: مَسَحَ / چہوری کرد، روئی تی (ہالسو)،
لہڈا، ہنوی.

مرع. مرع: تَنَعَّم / کہوتہ خوشیوہ.

- - امرع الكان: اُخْصِبَ / بہ پیت بو، بہ برشت
بو.

مرعة. مرع: شحم. دسم / چہوری، بہز، پیو.

مرع: كَلَّ / لوہ پ.

مرع: خَصِيْب / بہ پیت، بہ برشت.

مرعى (فی رعى) / لوہ پ، لوہ پگا.

مرعز: شعر العنز / مہرہن.

مرغ:

مَرَعُ الشَّيْءِ فِي التَّرَابِ: قَلْبُهُ فِيهِ / گہوزانی، لہخولا
تلائیوہ.

- راسه: اشْبَعَهُ دهنًا / روئی دا لہسہری، سہری چہود
کرد.

- امرع عرضہ: دَسَّه / ناموسی شکان.

تَمَرَعُ فِي الوَحْلِ و التَّرَابِ: تَقَلَّبَ / لہ فہوہو خولا گہوزا،
تلائیوہ.

- فِي الْفَرَّاشِ: تَضَوَّرَ / تلہدا، تہ پاولی کرد.

- فِي الْأَمْرِ: تَرَدَّدَ / دوہل بو، راپبو، گینگلہی دا.

مَرَعُ: تَمَرَعُ: تَقَلَّبَ. تَضَوَّرَ / گینگلہ (دان، خواردن)،
گہوزان، تلائیوہ.

مرقا (فی رقا) مرفع (فی رفع) مرفق (فی رفق)

مرفین: مادة مُخَدَّرَة / بینموش (کہر، دارو)، مرفین.

مرفق:

مَرَقَ مِنْهُ: نَفَذَ فِيهِ / پیاجو، پیاجہ فی، تیی چو، بری،
چوہ ناوی.

- من الدين: خَرَجَ مِنْهُ بِضَلَالَةٍ / گومراہو، لہ نایین
لائی.

- : إنطلق / دہرہ پی، فرتہی کرد، بوی دہرچو.

- مَرَقَ الْقَدِرَ: أكثر مرقها / ناوی زور تی کرد، شلی
کردہوہ.

مَرَقَ عَنَى / سوژی کرد، گوزانیوت، دہنگی لی ہالی پی.

- العجین: مَرَّخَهُ / شلی کردہوہ، ہہویرہ کہی شل کرد.

تَمَرَّقَ الشَّعْرُ: تَساقط / وہری، ہہلوہری، کہوت، تولہ ک
بو.

مرق. مرقة: مَسْلُوقَة / گوشتاوا، شلہ.

مارق: نافذ / پیاجو، تیچو.

- من الدين: الخارج منه / گومرا، لہ نایین لادار.

- : ضال / بہرہ لا، چہوت، ون بو.

مروق: ضلال / بہرہ لایی، چہوتی، پتیارہ پی.

- من الدين: إرتداد عن الدين / لہ نایین لادان،
گومرا پی.

مرقاة (فی رقی) مرکبة (فی ركب) مرکز (فی ركن)

مرن:

مرن: لأن فی صلابة / نرم بوہوہ، جبر بوہوہ.

- علی الشیء: اعتاده/ راهات، پنی راهات، خوی راهینا، رام بو.
 مَرْنُ علی: دَرَبْ/ مه شقی پی کرد، فیزی کرد.
 - الشیء: لَيْتَه/ نمره نمره کرده وه، شلی کرده وه.
 - علی: عَوْدْ/ رای هینا، به کاری هینا، رامی کرد.
 - جسده. تَمَرْنُ: قَرِيضْ/ وهرزشی تاییه تی کرد، له شی نرم کرده وه رای هینا.
 تَمَرْنُ: دَرَبْ/ مه شقی کرد، کوششی کرد، کوشا.
 - علی: تَعَوْدْ/ خوی راهینا، راهات، پنی راهات، رام بو.
 مَرْنُ: لَيْنُ/ یلتوی/ نه نوشیتته وه، خوار نه بیتته وه، نه چه میتته وه، نرم، جپی نه گوچم، نیان.
 - : لَدُنْ: يَتَمَدَّدُ و يُضَغِّطُ/ نه کشن، فشول، نرم، نرم و قول.
 مَرُونَة. مَرَاةٌ/ لاستیکی، جیری، نمری، گونجان، نیانی.
 مَرَان. تَمَرْنُ. تَمَرْنُ: مُمَارَسَة. مَزَاوَلَة/ کردن، فیزیون، راهینان، مه شق کردن، راهان، کوشش کردن.
 - - - - -
 - - - - -
 - علی عمل: تَلَذُّة/ فیزیون، شاگردی.
 تحت التمرین: تَلْمِيزٌ فِي مَهْنَةٍ/ کوتایی، فیزکار.
 تحت التمرین: صانع/ شاگرد.
 مَمَرْنُ. مَمَرْنُ: مَدْرَبْ/ راهاتو، فیز، فیزیو، گونجاو، رام.
 تَمَرْنُ. مَا يَتَمَرَّنُ بِهِ الطَّلِبَة علی اعمالهم/ کوشش، راهینان، فیزکردن، راکوش.
 شجرة العرآن/ سوره چنار.
 مَرَّةٌ (فِي مَرٍّ مَرَهْمٌ) (فِي رَهْمٍ) مَرُوَّةٌ (فِي مَرٍّ) مَرُوْحَةٌ (فِي رُوْحٍ) مَرِيَةٌ (فِي مَرٍّ)
 مری:
 مَرِيٌّ حَقْفٌ. جَحْدَةٌ/ مافی خوار، لاری بولئی، نکولی کرد، نه چه و تیزی.
 ماری: جادل و نازع/ مشت و مری کرد، چه قه ی هات.
 اِمْتَرِي فِي الْأَمْرِ: شَكٌّ/ گومانی لو کرد، دلی لی پیس کرد.
 مَرِيَّةٌ: شَكٌّ/ گومان.
 - مَرَاءٌ: جَدَلٌ/ مشت و مری، چه قه (کردن، هاتن).
 مَرِيخٌ (فِي مَرِّخٍ) مَرِيخٌ (فِي مَرِّخٍ) مَرِيوِقٌ (فِي يَرِيْقٍ) مَرٌّ:
 مَرٌّ الطَّعْمُ: صَارَ مَرًّا/ مَن خَوْشٌ بُو، مَرْدٌ بُو.

- الشیء: مَصْنَعٌ/ مزی، مه لی مزی.
 تَمَرْمَرًا: اکل او شرب. ذاق/ لیس (چیشست، خوارد)، ناخوننه کی دا، خواردی، خواردی وه.
 مَرٌّ: مَا طَعَمَهُ بَيْنَ الْحَامِضِ وَالْحَلْوِ/ مَن خَوْشٌ، تَرش و شیرین، مَرْد.
 مَرَجٌ (فِي مَرَجٍ) مَرَادٌ (فِي زَيْدٍ) مَرِيْلَةٌ (فِي زَيْلٍ) مَرَجٌ:
 مَرَجٌ: خَطَطٌ/ تیکه لی کرد، تیکه دا، ناویته ی کرد.
 - الدواء: رَكْبَةٌ/ گرتیه وه، دهرمانه کی گرتیه وه، تیکه لی کرد.
 مَرَجٌ: خَالِطٌ/ تیکه لی کرد، ناویته ی کرد.
 اِمْتَرَجٌ بِهِ: اِخْتَلَطَ/ تیکه ل بو، تیکه لی بو، تیکه لاو بو، ناویته بو.
 مَرَجٌ: خَلَطٌ/ تیکه ل بون، تیکه لاو بون، تیک دان، تیکه ل کردن.
 مَرَجٌ: تَرَكِيْبٌ/ ناویته، پیک هاتو.
 - : خَلِيْبٌ/ تیکه ل، تیکه لاو.
 مَمْرُوجٌ. مُمْتَرَجٌ: مَخْلُوطٌ. مَخْتَلَطٌ/ تیکه ل کراو، تیکه لاو بو.
 اِمْتَرَجٌ: اِخْتِلَاطٌ/ تیکه ل، تیکه لاو، تیکه ل کراو، تیکه لی.
 مَرَجٌ: مَا اَسْمَسَ عَلَيْهِ الْبَدَنُ/ خو، کردار، ره وشت، چۆنیه تی کردار و ره وشت.
 - : بُنْيَة الْجِسْمِ/ چۆنیه تی و شتیوه ی له ش، داروبار.
 - : كَيْفٌ/ تاقهت، هه وهس، تاره نو.
 مَرَجٌ:
 مَرَجٌ: مَرَّلٌ/ گالته ی کرد.
 مَارْحَةٌ: دَاعِبَةٌ/ گالته ی له گه ل کرد.
 مَرَجٌ. مَرَجٌ. مَرَجٌ. مَرَجٌ: مَرَاحَةٌ. مَرَّلٌ. مَدَاعِبَةٌ/ گالته و گه پ.
 مَرَجٌ. مَرَجٌ: مَرَّلٌ. مَضْحَكٌ/ قوشمه، گالته چی.
 مَرْدُوجٌ (فِي رُوجٍ) مَرْدَابٌ (فِي زَرْبٍ) مَرْدَاقٌ (فِي زِدْقٍ) مَرَجٌ:
 مَرَجٌ: مَشِيٌّ خَفِيْفًا/ له سه رخو پژی، شتییه ی بو، هیواش بلئی.
 - مَرَجٌ الْقَطَنُ: نَفْسُهُ بِاصْبِعِهِ/ به ده دست شی کرده وه.
 مَرَجٌ: مُمْرَجٌ: بَطِيءٌ/ له سه رخو، هیواش نه روا، سست.
 مَرَجَةٌ: قِطْعَةٌ/ کوت، پارچه، کولو، لۆکه، کهرت.

مَرْق: امسّ الحاجة: فی حاجة مُلحّة/ تقدّ پیوستی، ناچاری.

مَسَّة: لَمَسَة/ دست لیدان، بیرهك كهوتن، لیک دان.

ماس: لامس/ بیرهك كهوتو.

حاجة ماسَّة: ضرورية/ تقدّ پیوستی، ناچاری.

تماس: ملامسة/ بیرهك كهوتن، بیرهك كهوتن، لیرهك دان، لیهكوتن.

مماس فی الهندسة: الخط الملامس/ بیرهكوتنه، لیهكوت.

ممسوس: ملموس/ بیرهك كهوتو.

یلمس: محسوس/ هست پیراؤ.

مجنون/ پتیاره، شیت، ویت، شیتوکه.

مسؤولية (فی سال) مساء (فی مسو) مساحة (فی

مسح) مساله (فی سوف) مسام (فی سم) مسبحه (فی

سبح) مستاهل (فی اهل) مُستاء (فی سوا) مستبد

(بی بد) مستبیح (فی بوح) مستحد (فی حد)

مستحیل (فی حول) مستراح (فی روح) مستشار (فی

شور) مستشفي (فی شفی) مستطاع (فی طوع)

مستعار (فی عور) مستعد (فی عد) مستعمرة (فی

عمر) مستعمل (فی عمل) مستقبل (فی قبل) مستقل

(فی قل) مستقیم (فی قوم) مستلق (فی لقی) مستمر

(فی من) مستند (فی سند) مستنقع (فی نقع)

مستهجن (فی هجن) مستوی (فی سوی) مستودع (فی

ودع) مسجد (فی سجد)

مسح:

مَسَحَ: جَفَّ بالمسح/ سری، وشکی کردهوه.

مَحَى: أزال الأثر/ سریهوه، پاکی کردهوه،

لئی کردهوه.

لوح الخشب بالفارة/ لرهندهی دا، رندهی

پیامینا، سافی کرد.

بالزیت او الدهن/ چوری کرد.

الحذاء: نَطَفَهُ/ بویاخی کرد، شوقی پی هلهینا،

سری، پاکی کردهوه.

الأرض: قاسها/ پیوای، پیوانهی کرد.

الأرض: غسلها/ پاکی کردهوه، شتی، سری.

مَرْق:

مَرْقُ شَقْ/ دریا، هلاهه لا بو، ریزال ریزال بو، شری بو.

مَرْقُ شَقْ/ دری، دری، شری کرد.

شملهم: فَرَقهم/ پهرت و بلاوی کرینهوه، لیرهکی کردن، جیای کرینهوه.

عرضهم/ ناویانگی شیوانن، ناوی زیانن.

تَمَرَقُ: تَشَلَقُ/ دریا، شریو، شروو، شی بوهوه.

القوم: تَفَرَّقوا/ جیابونهوه، بلاو (بونهوه، هیان لیهکوت).

يُمَرِّقُ القلب: مُخِرِن/ دل نه پچرتن، جهرگ نه برئی.

مَرْقُ شَقْ/ دریای.

تمریق: شَقْ/ دراندن، هلاهه لاکردن، ریزال کردن.

مُمرِّقُ: مُشَقُّقُ/ دریای، هلاهه لا، ریزال ریزال، ونجوتجر.

مُرَقَّة: عند لیب/ بلبل، شالور.

مزن:

مُزِن سحاب ذو ماء/ هوری به باران.

حَبَّ الـ: مُزَنَة: بَرْد/ تهرزه.

مُزَنَة: مطرة بَرْد/ تهرزه بارین.

مزی:

مُزِيَة: مازِيَة: إمتیاز: فضل/ چاکه، جیاوازی.

فضيلة/ لیهاتوی، چاکیتی.

مس:

مَسَّ الشیء: لَمَسَة/ دست لیدان، بیری كهوت، لیهدا.

ته المرض: اصابه/ توشی نه خوشی بو، نه خوش كهوت.

ت الحاجة الی: الجأت/ ناچار (بو، ی پیئی کرد).

مُسَّ: صارَ به مَسَّ من الجنون/ توژیک شیتی لئی دا.

ماس: لامس/ بیری كهوت، دست لیدان.

تماس الشیئان: مَسَّ احدهما الآخر/ بیرهك كهوتن، لیرهکیان دا.

مَسَّ: مَسَّیس. مَسَّاس. مَسَّاسَة/ بیرهك كهوتن، لیرهك دان.

مجنون/ شیتی، شیتوکهیی.

عند مساس او مسیس الحاجة: عند الضرورة/ کاتی پیوستی.

- راسه. مَسْحَةٌ. ماسَحَةٌ: تَمَلَّقَهُ/ (ریایی، مه‌رایی،
 مامه‌مه‌یی، ماستاو، قوزکه‌شیی) ی کرد، خَوَى
 برده پیتشه‌وه.
 تَمَسَّحَ بِالْمَاءِ: اِغْتَسَلَ/ خَوَى شت.
 - الشَّيْءُ: مَسَحَهُ/ سپی، پاکی کرده‌وه، لئی کرده‌وه.
 مَسَحَ: اِزَالَةٌ/ سپین، پاک کرده‌وه، کورژانه‌وه، لئیکرینه‌وه.
 - بِالذَّهْنِ: تَدَهَيْنَ/ چه‌ورکردن، مه‌نون.
 - الْأَرْضَ: قِيَاسَهَا/ پیوان.
 - الْعَمَلَةَ بِالِاجْتِكَاحِ: حَكَّ/ ساف بون، کورژانه‌وه.
 مَسَّاحُ الْأَرْضِ: الَّذِي يَمَسِّحُ الْأَرْضَ/ زه‌وی پیو،
 پیوره، مه‌ساح.
 - الْأَحْذِيَّةُ: الَّذِي يَصْنَعُ الْحِذَاءَ/ بُوِيَاخ چس،
 پیلاوسپ.
 مِسَاحَةٌ: قِيَاسُ السُّطْحِ الْمَحْضُورِ/ رُوِيَتُو، پیوانی رو.
 - الْأَرْضِ: قِيَاسُ/ پیوانی زه‌وی.
 ال - السُّطْحِيَّةُ/ رُوِيَر، رُوِيَری رو.
 ال - الْجَانِبِيَّةُ/ رُوِيَری ته‌نیشت.
 ال - الْكَلْبِيَّةُ/ رُوِيَری گشت.
 علم ال - / پیوره‌رزانی.
 مَفْسَحَةُ الْأَرْضِ: خَرْقَةُ الْمَسْحِ/ زه‌وی سپی.
 - الْأَرْجُلُ: خَرْقَةُ تَفْرِشٍ/ به‌رین، پی‌سپ، پیلاوسپ.
 مَفْسُوحٌ: مَمْحُوٌّ/ سراو، کورژوه، نه‌ماو.
 مَسِيحٌ: مَفْسُوحٌ بِالذَّهْنِ/ چه‌ورکراو.
 - : السَّيِّدُ الْمَسِيحُ/ پیغه‌مبه‌ر عیسا، مه‌سیح.
 بَرَهْمٌ - (او مفسوح/ تراوی ساف، کورژوه، لوس بو.
 مَسِيحِيٌّ: نَصْرَانِيٌّ/ گاور، بیان، خرستیان، فه‌له،
 عیسانی.
 الدِّينُ ال - . الْمَسِيحِيَّةُ/ نایینی گاور، مه‌سیحی، بیان.
 مَاسِحٌ: مَسِيحٌ: كِتَابٌ/ بَرَزَن، ماستاو‌کەر.
 مَسْحَةٌ: اِثْرٌ خَفِيفٌ ظَاهِرٌ/ شوین، نیشانه.
 - : شَيْءٌ قَلِيلٌ/ که‌میگ، شتیکی که‌م، تَوَرَّتِك.
 عَلَيْهِ مَسْحَةٌ التَّهْكُمِ/ قَسَمِي لَه نَوَاهِ، خِرَابِي لِئَنْ تَلِيْن.
 تَمَسَّاحٌ: مِنْ الزَّوَاحِفِ/ تيمساح.
 مَسْحٌ:
 مَسَّحَ: حَوَّلَ الصُّورَةَ اِلَى غَيْرِهَا/ (شَيْوَه، رُوخسان‌ی
 وِیْتَه‌که‌ی گُورِي.

- صورته: شَوَّهَهَا/ وِیْتَه‌که‌ی (شَيْوَان، تِيك دا)
 ناشیرینی کرد.
 - الطَّعَامُ: اَذْهَبَ طَعْمَهُ/ تامی نه‌میشت، تامه‌که‌ی تِيك
 دا،
 مَسَّحَ: مَسَّحَ: قَلَّبَ الصُّورَةَ/ وِیْتَه‌و رُوخسار گُورِي.
 - : تَشْوِيَهُ/ شَيْوَان، ناشیرین کردن.
 - : اِنتِقَالَ رُوحِ الْإِنْسَانِ اِلَى حَيْوَانٍ يُنَاسِبُهُ/
 گواستنوه‌ی گیانی مرژه‌ بۆ ناو له‌شی نازه‌لئیک که بۆی
 بگوجن.
 مَسَّحَ: تَحَوَّلَ، تَبَدَّلَ/ کُورِان بۆ شَيْوَه‌ی نَازَه‌ل.
 مَسَّحَ: مَاسَحَ: لَطَمَ لَه/ بِن‌تَام، بِن‌خَوِي.
 - : مَمْسُوحٌ: مَشُوَّةٌ/ شَيْوَاو، تِيك چو، وِیْتَه شَيْوَاو
 تِيك چو.
 - : الْاِحْمَقُ/ کِیْل، که‌ر، که‌وده‌ن.
 مَمْسُوحٌ: قَلِيلٌ لِحْمِ الْكِفْلِ/ سَمْتُ وَكَه‌فَه‌ل (له‌ر، پوچه‌ل).
 مَسْحَرَةٌ (فِي سَخْرِ)
 مَسَدٌ:
 مَسَدَ الْحَبْلِ: قَتَلَهُ/ بای‌دایه‌وه.
 مَسَدَ الشَّيْءِ وَ عَلَيْهِ: اَمْرٌ يَدُهُ عَلَيْهِ/ ده‌ستی بیاهینا.
 - الْجَسَدُ: دَلَكُهُ/ شِيْلَاي، مه‌نوی.
 مَسَدٌ: حَبْلٌ مَحْكَمٌ الْقَتْلِ/ پَه‌تی یاراو، کشتک، گوریس
 سفت.
 تَمْسِيْدٌ: اِمْرَارُ الْكَفِّ بِشِدَّةٍ عَلَي الْجِسْمِ/ شِيْلَان، ده‌ست
 بیاهینان، مه‌نون.
 مَسَرٌ:
 مَاسُورَةٌ: اَنْبُوبٌ/ لوله‌و قامیشی شمخال، جوزه‌له.
 - الْبُنْدُوقِيَّةُ/ لوله‌ی تفنگ.
 مَسَطْرَةٌ (فِي سَطْرِ)
 مَسَكٌ:
 مَسَكَ: اَمْسَكَ الشَّيْءَ وَ بِهِ: قَبَضَهُ/ گرتی، پیوره‌ی نوسا.
 - : الْكُرَّةُ وَ الْعَصْفُورُ وَ كُلُّ مَتَحْرِكٍ: لَقْفَهُ/
 گرتیه‌وه.
 - : لِسَانُهُ: صَمَتٌ/ بِن‌ده‌نگ بو، زمانی خَوِي
 گرت.
 - : الْبِطْنُ: قَبْضٌ/ گرتی کرد، قه‌بز بو، سکی
 ده‌رنه‌چو.

- تَمَسَّكَ. اسْتَمْسَكَ بِهِ: تعلق او تَشَبَّثَ بِهِ / پیوهی نوسا، پیا مهال واسرا، تپوهی نالا، پیا لکا.
 - به: حِفْظُهُ / پاراستی.
 - هُ. هُوَ یَسْتُرُقُ قَبْضَهُ. قبضه. قبض علیه / گرتی، له بزیدا گرتی.
 - ت. ت النصار الخشب: اِشْتَعَلَ / داگیرسا، هه لگیرسا، گرتی.
 - الحساب / حسابی راگرت، حسابا که ی راگرت.
 - يَدُهُ: اِقتصد. قَرَطُ / دهستی گرتیره، کمی کرده وه.
 امسک و اسْتَمْسَكَ عَنْ: اِنْقَطَعَ او عَجَفَ عَنْ / له خزی که م کرده وه.
 - و - عَنْ الطعام: عَجَفَ عَنْ الطعام / خزراکی که م کرده وه.
 - و - به: تَعَلَّقَ بِهِ / پیوهی نوسا، پیا هه لواسرا.
 - و - عَنْ الامر: كَفَّ عَنْهُ و اِمْتَنَعَ / وازی لعیهینا.
 - عَنْ الكلام: سَكَتَ / بینه دنگ بو.
 - الله الغيث: منع نزوله / خوا بارانی نه باران.
 - هُ: قَبْضَهُ / گرتی، وهری گرت.
 اسْتَمْسَكَ بَوْلُهُ: اِحْتَبَسَ / میزی گیرا.
 تَمَسَّكَ الشَّيْطَانُ: تَلَاصَقًا / پیکوره نوسان.
 تَمَسَّكَ. اِمْتَسَكَ. تَمَسَّكَ بِهِ: تعلق به / پیوهی نوسا، پیا لکا.
 ما تَمَسَّكَ: ما تَمَالَكَ / نه ی توانی، خوی بۆ نه گیرا.
 تَمَسَّكَتْ: مَلَكْتَ نَفْسِي / خۆم بۆ گیرا، بینه دنگ بوم.
 ما به تَمَسَّكَ. ما فِيهِ مُسْكَةٌ: لا خَيْرَ فِيهِ / سونو که لکی نه، بینه خیره.
 اِمْتَسَكَ فِي الْمَكَانِ: ثَبَتَ فِيهِ / دای کوتا، مایه وه.
 مَسَّكَ: قَبْضُ / پیوه نوسان، لکان.
 - لَصِقَ / پیوه نوسان، لکان.
 - الدفاتر التجارية / دهفته رو حساب راگرتی، هه له مچیتی.
 - الحسابات / حساب راگرتی، ژمیریاری.
 مَسْكَةٌ: مَقْبُضٌ / دهسک، قو لاف.

مُسْكَةٌ. مَسْكَةٌ. مَسَاكَةٌ. مِسَاكَةٌ: بُخْلٌ / رزدی، گیری، پیسکه یی.
 مَسْكٌ. مَسْكَةٌ: بُخِيلٌ / رزد، پاره پیس، گیری، هه متهر، پیسکه.
 مَسْكَةٌ: شَدِيدُ التَّمَسُّكِ بِالنَّشِيءِ / خوازه لۆکی، گیری.
 مَسِيكٌ. مَسِيكٌ: بُخِيلٌ / رزد، گیری، هه متهر، پیسکه.
 - : لا يَنْضَحُ / قرخ، ناده لئین، لئی ناچی.
 اِمْسَاكٌ: بُخْلٌ / رزدی، پاره پیس، گیری، پیسکه یی.
 - النَفْسِ: اِنْقِطَاعُ عَنْ / وازی بهینان، خۆگرتن.
 - قَبْضُ الامعاء / هه بز بون، سک ده رنه چون، گرفت کردن.
 - فِي رَمَضَانَ: اِنْقِطَاعُ عَنِ الْاَكْلِ وَالشَّرْبِ / دهست هه لگرتن، له خواردن و خواربده وه، به رَقْدُو بون.
 تَمَسَّكَ: تَشَبَّثَ / لاخۆشه ویست بون، تونگ گرتن.
 تَمَسَّكَ: اِلْتِمَامٌ / یه گرتن، پیکه وه نوسان.
 - وَتَلَاصَقَ / گرتن و لکان، یه گرتن و پیا لکان، پیا نوسان لکان.
 مَتَمَسَّكَ مَتَمَسَّكَ: مُتَلَبِّدٌ / یه گرتو، پته و، سفت.
 - بِحَقِّهِ / کۆل نه ده، ماف گرتو.
 مَسْتَمْسَكَ: مَسْتَعِدٌ / دلیل، به لگه، به لگه نامه.
 ماسكة: آلة ماسكة / گیره.
 - رَحِمٌ: قَرَابَةٌ / خزما یه تی، سیله ی ره م.
 مَسْكٌ. قَوْتُ. غِذَاءٌ / خَزَاكٌ، خواردن.
 مَسْكٌ: طَيِّبٌ مَعْرُوفٌ / بۆنی مسک.
 مَسْكٌ: مُطَيَّبٌ / بۆن مسک، مسکاوی، بۆن خوش.
 صابون - / صابونی بۆن خوش.
 مَسْكٌ. مَسْكَةٌ: مَا يَمْسُكُ الْبَدَانَ مِنْ طَعَامٍ وَشَرَابٍ / ناوگیر، خَزَاكٌ، هه بز که.
 مَسْكَةٌ: رُوثُ الْعَوَاشِي / شیاکه.
 - : حَبْلَةُ الْوَقُودِ / ته پاله.
 مَسْكَانٌ: عَرِيُونٌ / پیشه کی.
 مَسْكِيْنٌ (فِي سَكْنٍ) مَسْلَةٌ. مَسْلُولٌ (فِي سَلٍ) مَسْلِيٌّ
 (فِي سَلُوٍ) مَسْمٌ (فِي سَمٍ) مَسْمَارٌ (فِي سَمَرٍ) مَسْنٌ (فِي سَنٍ) مَسْنَدٌ (فِي سِنْدٍ)
 مسو:

مَسَى الرَّجُلُ. مَسَى عَلَيْهِ: دعاله ان يكون مساءً خيراً/ نيواره باشى لوگرت.
 مَسَاكُمُ اللَّهُ بِالْخَيْرِ/ نيواره تان باش، نيواره تان باش.
 امسى. خلاف اصْبَحَ/ بو به نيواره.
 - : صار/ بو، بويه.
 مساء: ما بين الظهر والمغرب. وقت الغروب/ نيواره.
 - الخير/ نيواره باش.
 - امس/ دوى، نویتى، نویتى نيواره.
 اُمْسِيَّةٌ: خلاف صبحية/ نيواره، سر له نيواره.
 مسيح (فى مسح)
 مش:
 مَشَّ. مَشَّشَ العَظْمَ: مَصَّ مَحَّةً/ مَوْخَه كَمَى دهرهيتنا، مزى.
 - مال فلان: اخَذَهُ شَيْئاً فَمَشِينَا/ لى كيشايه وه، داشيه وه.
 - بَدَأَ: مَسَحَهَا/ دهستى سپى.
 - : نَقَعَ فى المَاءِ حَتَّى يَذُوبَ/ خستيه تاره وه تا بنويته وه.
 مَشْمَشَ: شَجَرَ وَ ثَمَرَ/ قهيسى، شانز، شانز.
 مَشَاعٌ (فى شيع) مشبوه (فى شبه) مُشْتَقٌ (فى شوق) مشترك (فى شرك) مشتبه (فى شبه) مُشْتَهً (فى شهو)
 مشح:
 مَشَّحَ: خَطَّ/ نيگه لى كرد، ناويته لى كرد
 مَشَّحَ. مَشَّحَ. مَشَّحَ: ماكان مختلطاً/ نيگه لى، ناويته.
 امشاج: اوساخ السُرَّةَ/ پيسى ناووك.
 مشط:
 مَشَّطَ. مَشَّطَ. تَمَشَّطَ الشَّعْرَ: سَرَّحَهُ/ دايهيتنا، شانزى كرد.
 مشط. مُشَطُّ التَسْرِيعِ/ شانز.
 - : - النَّسَاجُ/ شانزى جولا، سه پك، سه پله.
 - الرجلُ عَسِيبُ القَدَمِ/ شانزى پى، پشتى پى.
 ماشط: مُزِينٌ/ سر (تاش، داهين).
 مَمَشُوطٌ. مَشَّيَطٌ/ شانزى كراو، داهيتراو.
 تَمَشَّيَطٌ: تَسْرِيعٌ/ شانزى كردن، داهيتان.
 - : تَنْظِيفٌ/ پاكسازى.
 - : تَطْوِيقٌ وَ تَفْتِيضٌ/ پشكنين.

مشع:
 مَشَّعَ: اِخْتَلَسَ/ درى، لى مه لگرت.
 - : مَضَّعَ بِصَوْتٍ/ له جوينا ملجهى نه مات، ملجهى مات.
 - : القَطَنُ: نَفَّشَهُ/ كرده وه، شى كرده وه.
 مشق:
 مَشَّقٌ: مَشَّطٌ/ داهيتنا.
 - : مَرَّقٌ/ درى، دپانى.
 - الكَتَانُ وَ نَصُوهُ: مَدَّهُ وَ مَشَّطَهُ/ شى كرده وه، دايهيتنا، بوختى كرد.
 - : (مَشَّقٌ بِالسُّوطِ: ضَرَبَ/ لى دايهيتنا، قامچى پياكيشا.
 تَمَشَّقٌ: تَمَرَّقٌ/ درى.
 - : تَقَشَّرَ/ درى برد، قليشا، توپكى فرى دايه.
 اِمْتَشَّقٌ: اِخْتَلَسَ/ درى كرد، لى مه لگرت.
 - : اِخْتَلَفَ/ فراندى، بردى، مه لگرت، فرينرا، مه لگرا.
 - : السَّيْفُ: اِسْتَلَّهُ/ مه لگيشا، دهرى بهيتنا.
 مَشَّقَهُ. مَشَّقَهُ. مُشَاكَّةُ الكَتَانِ: مَا يَسْقَطُ بَعْدَ مَشَّقِهِ/ كه تانى وه ريد.
 - : ثَوْبُ الخَلْقِ/ جله شى.
 مِمَشَّقَهُ: مِشَطٌ لَمِشَّقِ الكَتَانِ/ شه، شانزى كه تان شى كرده وه.
 مَمَشُوقٌ. مِشَّقٌ. مَشِيقُ القَوَامِ: ضَعِيفُ اللِّحْمِ/ لاواز، باريكه له، دال گوشت.
 قَدَّ مَمَشُوقٌ: طَوِيلٌ وَ رَقِيقٌ/ باريكه له، باريك و دريژ، بالابه ريزى كه گوشت.
 مَشَّقٌ: مُفْرَةٌ. طِينٌ اَحْمَرٌ/ گله سور.
 مَشْكَاةٌ (فى شكو) مَشْكَلَةٌ (فى شكل) مُشَمَّمَةٌ (فى شمن)
 مشو:
 مَشُو: دَوَاءٌ مُسَهِّلٌ/ دهرمانى رهوانى.
 امشاهُ الدَّوَاءِ: اَطْلَقَ بَطْنَهُ/ سكى دهرجوان، رهوانى كرد، به له فيرهم پى خست.
 مشوار. مَشْوَرَةٌ (فى شور) مَشْوُومٌ (فى شام)
 مشى:
 مَشَى تَمَشَّى: سَارَ عَلَى رِجْلِهِ/ روى، رويشت، چو.

- بطنه: إستطلق/ سکی چو، رهوان بو، بهله فیره ی گرت.
 - تَمَشَى: تَرِيضَ ماشیا/ پیاسه ی کرد، مات و چوی کرد.
 - مع کذا: جاری. سائر/ له گئی (رؤیی، هه لئی کرد)، دلنه وایی کرد.
 - مَشَى: اَمَشَى: جعله يَمْشِي/ بردی به پتیه، روانی، وای لئیکرد بپوا.
 - البطن: اطلقه/ سکی ده رچوان، رهوانی کرد، بهله فیره ی پی خست.
 - ماشاه: سائره/ له گئی (رؤیی، هه لئیکرد)، دلنه وایی کرد.
 - تماشیا: مَشَا مَعًا/ بیکوه (رؤیشتن، چون).
 - مَشَى: مَسَافَةَ السیر/ ماوه ی رؤیشتن.
 - السیر علی الاقدام/ رؤین، رؤیشتن، چون، رهو.
 - مَشِيَّةٌ: هيئة السیر/ چونه تی رؤیشتن، رهوت.
 - تَمَشِيَّةٌ: سَيْرٌ/ رؤین، به پتیه (بردن، چون)، به پئی کردن.
 - تسهیل/ رایئ کردن.
 - ماش: راحل/ رتوار.
 - علی رجليه: سائر علی قدمیه/ به پئی رؤیو.
 - خلاف الخيال/ پیاده، به پئی ده پوا.
 - ماشی: عكس الواقف/ رؤیو، نه چئ، نه پوا، نه بین.
 - مَشَاةٌ: خلاف الخيالة/ پیاده.
 - مَشَاءٌ: كثير المشى/ زود رهو.
 - مَمَشَى: مكان التمشى/ شوسته، وشکانی، شوین رهو، گوزره.
 - ماشية (جمعها مواشى): البقر و الغنم و الإبل/ نازه ل، مالات، کونال.
 - مَشَايَةٌ: بساط طويل/ به رهو راخه ری رتیز، لاکیشی، رایه خ.
 - الأطفال: حال/ رهو رهوی ساوا.
 - مَشِيَّةٌ (فی شیا) مَشِيرٌ (فی شور) مشیمة (فی شیم) مص:
 - مَصٌّ: إِمْتَصَّ: تَشْرَبُ/ ناوی خوارده وه، تیزر ناو بو.
 - : شَرِبَ/ مَزَى، هه لئوچنی، هه لئو مزی.
 - : تَمَصَّصَ: رَشَفَ/ قومی لئودا.
 - مَصٌّ: إِمْتَصَّصَ: تَشْرَبُ/ ناو خوارده وه، مژین.
 - : رَشَفَ/ قوم لئودان.

- رَضَعَ (و شَفَطَ/ مژین، هه لئوشین، هه لچنین. مَصَّةٌ: رَشَفَةٌ/ قوم، قومیک.
 - مَصَّاصٌ: كثير المصّ/ زود مژ، مژوک.
 - : حَجَامٌ زهرو، زهروگر، کله شاخ گر، خوین مژ.
 - : يمتص السوائل/ مژه، هه ل مژ.
 - : الوطواط المصاص/ شه مشه مه کویره ی مژه.
 - الدماء: مُبْتَرٌ الاموال/ خوین مژ، جهرده، پیاوخراب.
 - مَصَّانٌ: قَصَبُ المصّ/ قامیشی شه کر، نه ی.
 - إِمْتَصَّاصٌ: تَشْرَبُ/ ناو خوارده وه، مژین، هه ل مژین، هه لچنین.
 - الدماء/ خوین مژین، جهرده یی، پیاوخرابی، خوین رشتن.
 - الاموال: إِبْتِرَازَ سلب/ نزی، جهرده یی، راویدوت.
 - مَصٌّ: انبوب المصّ. آلة المصّ/ مژه، بؤریچه ی مژین. ممصوص إسم مفعول من مصّ/ مژاو.
 - مُمْتَصٌّ/ مژاو، هه لچنراو.
 - مَصَّاصَةٌ: ما يَمصّ/ مژه، مژمژوک.
 - : بومه صفيرة/ په پوی بچوک، به چکه په پو.
 - مصيص: ندى/ شن دار.
 - : خَيْطٌ مصيص. خيط قوى/ کشته ک.
 - مَصْمَصُ المَاءِ: مَضْمَضٌ/ له ده می (رادا، وه ردا).
 - : لَحِيسٌ/ استیه وه.
 - العظم: مَصَّ نَخَاعَهُ. اكل ما عليه/ مۆخه کی ده رهیتا، لستیه وه.
 - مَصْبَاحٌ (فی صبح) مَصِّحٌ (فی صبح) مصدر، مَصْدُورٌ (فی صدر) مصدر:
 - مَصَّرُوا المکانَ: سَكَنُوهُ/ ناوه دانیا ن کرده وه، نیا نیشته چن بون.
 - تَمَصَّرًا لِمَكَانٍ: صار عامراً/ ناوه دان بو وه.
 - مَصْرٌ: ما صر: حدًا. حاجز/ سنور، تخوب.
 - : مَدِينَةٌ/ شار.
 - : مكان معمور/ ناوه دان یی.
 - : تراب احمر/ کله سور.

- القَطْر المِصرى / ولاتى ميسر.
 - مدينة القاهرة / شارى قاهره.
 تحصير البلدان: تاسيس المدن / تاوه دان كرنه وه، شار بروت كردن.
 المِصران: الكوفة و البصرة / شارى كرفه و به سره.
 مُصران. مَصير (الجمع مِصارين): مَعى / ريخْله.
 مُمصَر: مُصْبوغ بالأحمر / سوركارو.
 مُصاع (فى صوغ) مصباح (فى صبح) مَصْح (فى صح) مصدر، مَصدور (فى صدر) مصطبة (فى صطب) مصطلى (فى صفو) مصل:
 مَصَل اللَّبْنُ: رَوْبَ. تَخْتَر / مهى.
 - اللَّيْنُ: صَفَاهُ / تاوه كهى گرت، خستيه توره كه وه، پالاوتى.
 - ماله. اَمْصَلُهُ: صَرَفَهُ فى مالا خير فيه / به فبرؤى دا.
 مَصَل اللَّبْنُ: ما يُسْتخرج منه من الماء / تاووك، دَووك.
 - الدَّم: بلازما / بلازماى خوئين، زه رداوى خوئين، زيچكارو، زرينچك، زرينچكارو، تاوكى خوئين.
 مَصَلِي. ماشى / تاوى، ته پو پاراو، زرينچكارو، تاوكى ماصول: مِرْمار كبير / زوپنا.
 مَصَلٌ (فى صلوا) مصلح. مصلحه (فى صلاح) مصلى (فى صلوا) مصنع (فى صنع) مُصيبة (فى صوب) مصيدة (فى صيد) مصير (فى صبح) مض:
 مَضٌ. اَمَضٌ: اَلْمُ / نَيْشَا، نازارى مه بو، نيشانى، نازارى دا.
 - - - اَضْرَقٌ / سوتانى، سوتانيه وه، كزانيه وه، برزانيه وه.
 - : اَلْمُ من وجع المصيبة / سوئ چوه سكيه وه، سوئى بوه وه.
 - من الشيء: اَلْمُ / دَلِي نَيْشَا، سزاي چه شت، خه فتى خوارد.
 مَضَضٌ: اَلْمُ / نَيْش، نازار، سوئى.
 - : كُرْه / نه ويستن، رُق، قين، رُق و قين لى بون.
 - : لَبِنٌ حَامِضٌ / ماستى ترش.
 مَضٌ: اَلْيَمُ / به (نَيْش، نازار، سوئى).

مَضاض: ماء شديد الملوحة / سوئراو، تل و خوئى، تاوى سوئى.
 مَضاض: مَحْرَق / سوتينه، نه سوتيتن، نهى كزيتيه وه.
 مَضْمَضُ الماءِ فى فمه: حَرَكَةٌ / له دهى وه ردا.
 - . الثوبُ: غَسَلَهُ / شتى، له تاوى مه ل كيشا.
 - . تَمَضْمَضُ العُغاسِ فى عينه: دَبٌ / چاوى نيشت، خه و برديه وه.
 مَضْجَع (فى ضجع) مَضْطَرَبٌ (فى ضر) مَضْطَرَبٌ (فى ضرب) مضطهد (فى ظهد) مضغ:
 مَضْغٌ: لَأَك / جوى.
 - الكلام: تَمَثَّمٌ / منجه منجى كرد، قسهى (جويه وه)، قوت دايه وه.
 مَضْغٌ: لَوَكٌ / جاوين، جوين، زاون.
 مَضْغُهُ: لَفْعَةٌ / پارو، بابوله.
 - طَيِّبَةٌ: لَقَمَةٌ سَائِغَةٌ / پارويه كى ناسان قوت، ده سته و تيكى ناسان و باش.
 - . مَضَاغَةٌ: ما يُمَضَّغُ / نه جورى، بنيشت، مهرشتن بخورئى.
 مضمار. مَضْمَرٌ (فى ضمر) مضمد (فى ضمد) مضى (فى مضى) مضى:
 مَضَى: اِنْتَقَضَى / تاوايو، نه ما.
 - : ذَهَبٌ / رَوَى، رَوَيْشَت.
 - : فَاثٌ / تَه په پى، تَه په پو، رابورد.
 - سبيله آو لسبيله: مات / مرد، كوچى كرد، رضى خوئى گرت.
 - وقته او اوانه: فَاثٌ اوانه / كاتى به سه رچو، باوى نه ما.
 - على الأمر: اَمْضَاهُ / ائمه / رابه پان، ته واوى كرد، جن به جئى كرد، جن به جن بو.
 - على البيع: اَمْضَاهُ / چه سبى، به ستره، پيك مات، فروشته كه.
 - السيف: كان ماضياً قاطعاً / تيز بو، پرنده بو.
 - . اَمْضَى: وَقَعَ / نيمزاي كرد، شه قلى كرد.

فیما (فی ما) مَضَى. فی الماضي. سابقاً/ له رابوردوا، له وروپیش.

امضى: نَفَذَ/ بهجی هینا، بریدیه سر، رای په پان.

- وَقَعَ/ شیمزای کرد، شه قلی کرد.

مَضَى. مَضَوُ: ذهاب/ روین، رویشتن، چون.

- - فوات/ به سرچون، تر پهرین.

- الوقت او المدة: فوات الاوان/ کات (تر پهرین، به سرچون).

مَضَاء: حدة/ تیژی.

مَضَاء: شدید العزم/ به غیرت، نازا، وره بر، پوره.

ماضی حاد/ تیژ، پرند.

- : ذاهب/ روو، رویشتو.

- : سالف/ تر پهریو، رابوردو، کون.

ماضی. قاطع. حکم ماضی. منتهی/ بریار درلو، هل ناوه شیتتوه.

ماضی. الزمن الماضي (فی النحو): مُنْصَرِم/ کاتی تر پهریو، رابوردو.

- استمراری/ رابوردوی درژده دار.

- اِنشائی/ رابوردوی دانانی.

- بعید/ رابوردوی نور.

- شهودی/ رابوردوی بینرو.

الشهر ال- : الشهر الفاضل/ مانگی (پیشو، رابوردو).

الفعل ال- : حالة الماضي/ کرداری رابوردو، تر پهریو.

فی ال- : سابقاً/ له کونا، نیرین، زو، پیشین.

یسری علی ال- (قانون او حکم)/ به سر کونیشا نه چه سپن، کون و رابوردویش نه گزیتتوه.

امضاء. اتمام. اِنجاز/ ته واورکن، کوتایی پهن هینان.

- . اِمضاءة: توقيع/ شیمزا، شه قلی.

مُفَض. مَوْقِع/ شیمزاکر، شه قلی کار.

مط:

مَط: مَدّ/ درژی کرد، کشانی، رای کیشا.

- الحیل: سَحَبَة/ رای کیشا، توندی کرد.

- شفغیه: اخرجهما/ دمی قوت کرده وه.

مَطَط: مَطَّ شدیداً/ زلری (راکیشا، کشان).

- : شتم/ جنبوی دا.

تَمَطَط: تَمَدَّد و تَلَرَج/ کشا، پیانوسا.

- فی الکلام: مَدَّة و لَوْنَه/ به هیواشی و له سرخز قسه کانی درژد کرده وه.

مَط: مَدّ/ درژیون وه، کشان.

خاصیة ال- : او التَّمَطُّط: مُرونة/ کشان، جیری.

مَطاط: لُزج/ لینج، نه لکن.

- : يَتَمَدَّد و يَتَلَقَّص/ نه کشن و دیتتوه یه ک.

- : کاوتشوک/ لاستیک.

مُطابِقَة (فی طبق) مطار (فی طیر) مطبعة (فی طبع) مطر:

مَطَرَت. امطرت السماء: نزل مطرها/ باری، باران باری.

- تهم - تهم السماء: اصابتهم بالمطر/ باران (لئی دان، یان لئی باری).

مَطَر الحِصَان: (سُرْع) دایه غار، گوپی دایه.

- : اَبِق و هَرَب/ مه لاهات، فرته ی کرد، بوی دهرچو، دهریه پی.

اِسْتَمَطَّر الله: سألَه المطر/ نویژه بارانه ی کرد، بق باران پاراپاره وه، بوکه به بارانه ی کرد.

- فلاناً و عَنهُ: طلب معروفه/ داوی یارمته ی لی کرد، دهستی لی پان کرده وه.

- . امطر الرجل: عرق جبینه/ ناوچه واتنی شاره قی کرده وه.

مَطَر: غَيْث/ باران.

- خفیف: رذاذ/ رشیتته.

- قَوِي/ ره میله، شه ست.

- فی عاصفة/ باویوران.

قَطْرَة - / تنوگ، تنوکی باران.

مقیاس ال- / باران پیو.

نزول او هطول ال- / بارین، باران بارین.

مَطَرَة: الدفعة من المطر/ تاو، تاوه باران.

مَطَر. ماطر. مَطَر/ باران، نه باری، باراناوی.

مَطَرِيَّة: شمسیه مطر/ چه تر، سه یوان.

مِطَر. مِطَرَة: رداء المطر/ باران پویش، مشه مای باران.

المَطَر من الخيل: المُسْرِع/ نه سپی به تاو، ختیراره وت، به گوپی.

مُطران: رئیس الکهنه/ مه تران.

مَطْرَد (فی طرد) مطعم (فی طعم)

مطل:

مَطْلٌ: ما طَلَّ: سَوَّفَ وَاخْرَجَ / دَوایِ خَسْتِ، نَهْمِزْ سَبَهی پین کرد، دهستی دهستی پین کرد، خستی به قنگدا.

— الْحَبْلُ: مَدَّةٌ / شَلَى كَرْد، بَهْرَه لای كَرْد، دایه ده می، برینزی کرد.

— الْحَدِيدُ: طَرَقَهُ وَاخْرَجَهُ / كَوْتای، بَهْرَه كوشی دای، پانی کرده وه.

— الْحَدِيدُ: سَبَكَهُ / دای برشت.

مَطْلٌ: مُعَاظَلَةٌ: تَسْوِيفٌ. تَأْجِيلٌ / دُواخَسْتَن، نَهْمِزْ سَبَهی، دهستی دهستی، به قنگدا خستن.

— الْمَعَادِنُ: طَرَقَهَا / كَوْتَان، پَان كَرِنَه وه، دَارِشْتَن، رَه قَانْدَنَه وه.

مَطْلٌ: يَقْبَلُ الْمَطْلُ كَالْحَدِيدِ وَغَيْرِهَا / نَه كَوْتَرِی، پَان نَه كَرِنَه وه، نَه رَه قَانْدَنَه وه.

مَطْلِيَّةٌ: حَدِيدَةٌ مَطْرُوقَةٌ / نَاسَنی كَوْتَرَو، گونجیترو، رَه قَاوه.

مَطْطُولٌ: مَطْرُوقٌ / كَوْتَرَو، رَاكِبْشَرَو، رَه قَاوه.

— : مَوْجَلٌ. مَوْخَرٌ / دُواخَرَو، نَهْمِزْ سَبَهی پین كَرَو، خَاپَه نَرَو، بَه قَنگَا خَرَو.

مَطُولٌ: مُعَاظَلٌ: مَوْجَلٌ. مَوْخَرٌ / دُواخَسَر، نَهْمِزْ سَبَهی كَار، دَه سَت پَر.

مُعَاظَلَةٌ: مُرَاوَعَةٌ / دُواخَسْتَن، نَهْمِزْ بَه سَبَهی پین كَرِن، خَاوه خَاو كَرِن، بَه قَنگَا خَسْتَن، دَه سَتی دَه سَتی پین كَرِن، كَبِرَه و كَبِشَه.

مَطْوٌ:

مَطَا: اسرع في المشي / پَیسی هَه ل كَرْت، خَیْرَا (رَوی، ی كَرْد) هَه نَكَاوی برینزی نا.

إِمْتَطَى: أَمَطَى الدَابَّةَ: رَكِبَهَا / سَوَارِیو، سَوَارِی بَو.

تَمَطَّى: تَمَدَّدًا / خَزَى كَبِشَاپَه وه.

— : تَبَخَّرَ وَاخْرَجَ يَدِيهِ فِي الْمَشْيِ / بَه كَش و فَشَه وه نَه پَی، خَزَى بَا نَه دَا لَه رَویندَا.

مُتَمَطِّطٌ: رَاكِبٌ / سَوَار.

مَطِيَّةٌ: دَابَّةٌ. رَكْوِيَّةٌ / وَاخَسِي (سَوَارِیو، سَوَارِی).

مَطْوَةٌ: مَطْوَةٌ: سَاعَةٌ / يَه ك سَه عَات.

— : مَطْوَاةٌ: مِرَاةٌ / چَه قَو، قَه لَه مَبِر.

مُظَاهَرَةٌ (فِي ظَهْرِ مُظْلَمٍ (فِي ظِلْمٍ) مُظَلَّةٌ (فِي ظِلِّ)

مع:

مَعٌ: مَعٌ (بِعْمَنِ الْاجْتِمَاعِ وَ الْمَصَاحِبَةِ) / لَه كَه لَن.

— : (بِعْمَنِ نَحْوِ اَوْعِن) / نَزِيكِي.

— اِنْ / لَه كَه لَن نَه وه شَدَا، بَه وه پِشَه وه.

— نَالِكٌ / هَر چَوْن بِيْت، لَه كَه لَن نَه وه شَدَا.

— الْوَقْتُ: لَه كَاتَدَا، لَه كَاتِي خَوِيدَا.

— كَوْنَه (غَنِيًّا) مَثَلًا / نَه كَر چِي، سَه رَه پَاي، هَه رَه چَه نَدَه.

مَعَا: سَوِيَّةٌ / بِيكَه وه، بَه پَه كَه وه، بَه جَوْنَه.

مَعَى: بِصُحْبَتِي / لَه كَه لَمَا، بِيكَه وه، بَه پَه كَه وه.

— : مِنْ صَفَى / هَاو شَانَم.

مَعِيَّةٌ: مُصَاحِبَةٌ / لَه كَه لَن بَوْن، بَه پَه كَه وه بَوْن.

— : حَاشِيَةٌ / دَه سَت و پِيْرَه نَد.

فِي مَعِيَّتِهِ: مَعَه / لَه كَه لَمَا، لَه رِزَو سَاپَه يَدَا.

مَعْفَعَةٌ: صَوْتُ الْحَرِيقِ / قَرَج و هَوِي.

— : صَوْتُ الْحَرْبِ وَ الْمَحَارِبِ / نَالَه و كَر مَه ي جَه نَك و جَه نَكَاوه ر، ژَاوه رَو.

— : شِدَّةُ الْحَرِّ / قَرَجِي گَه رَمَا، نَه پَه پِي گَه رَمَا.

— : الْحُرُوبِ وَ الْفِتَنِ / نَاژَوَه، جَه نَك، پَشِيْرِي.

مُعْمَعَانُ الشِّتَاءِ: الْبَرْدُ الشَّدِيدُ / چَلَه ي زَسْتَان، جَه رَكَه ي زَسْتَان.

— الصَّيْفِ: الْحَرُّ الشَّدِيدُ / چَلَه ي هَاوِين، قَرَجَه ي گَه رَمَا، گَه رَمَه ي هَاوِين.

مُعْمَعَةٌ الزَّوْبَعَةِ أَوْ الْمَوْعَةِ وَ غَيْرِهَا: شِدَّةُ كَرَمَه، تِين، جَه رَكَه.

مُعْمَعَى: مُسَايِرُ الْجِهَتَيْنِ / بِنِ بَار، لَه كَه لَن هَه رَبَوَا، لَه م لَاش و لَه و لَاش.

مَعَادٌ (فِي عَوْدٍ) مَعَادٌ (فِي عَدٍ) مَعَادِلَةٌ (فِي عَدَلٍ) مَعَاذٌ (فِي عَوْدٍ) مَعَاشٌ (فِي عَيْشٍ) مَعَاظِي (فِي عَفْوٍ) مَعَاوِيَةٌ (فِي عَوَى) مَعْتَبِرٌ (فِي عَجَبٍ) مَعْتَدِلٌ (فِي عَدَلٍ) مَعْتَقِدٌ (فِي عَقْدٍ) مَعْتَلٌ (فِي عِلٍّ) مَعْتَمِدٌ (فِي عَمْدٍ) مَعْتَفٍ (فِي عَفَى) مَعْتَنِقٌ (فِي عَنَقٍ)

مَعِجٌ:

مَعِجُ الْبَحْرِ: هَاجٌ وَ إِضْطِرَابٌ / شَه پَوَلِي دَا، شَيَوَا.

— : (سَرَعٌ) / پَه لَه ي كَرْد، خَيزَا ي كَرْد، گَوِرِي دَاپَه.

تَمَعِجٌ: تَلَوَى / پِيْچِي خَوَارَد، پِيْچِي دَا، لَوَل بَو، پِيْچَاوِيْچِي بَو.

مَفْعٌ: اضطراب/ پشیموی.

- قَتال/ شه.

مُتَعَجِّجٌ: ملتوی. مُتَعَجِّجٌ/ پَنج، پَنچاو پَنج، لول، خوار
خَنج.

نهر - : مُتَعَجِّجٌ/ رویاری پَنچاو پَنج.

معجزة (فی عجن) معجم (فی عجم)

معد:

مَعَدَّ الشَّيْءُ: اخذَهُ. اِخْتَلَفَهُ/ بردی، فرانی، هالی گرت،
دهری هیتنا، رای پسان.

- مَعْدٌ: وَجَعَتْهُ معدته/ گدهی نیشا، سکی نیشا.

- الشَّيْءُ: فُسِدَ/ خراب بو، ترشا، بوئی کرد.

مَعْدَةٌ: مَعْدَةٌ: موضع هضم الطعام/ گده، ناشک.

- المَجْتَرَات: کَرِش/ ورگ، گده.

مُعَدٌ (فی عدو) مُعَدٌ (فی عد) معدن (فی عدن)

معر:

مَعْرٌ: تَمَعَّرَ الشَّعْرُ وَ الرِّيشُ: تَساقَطُ/ وهری، كهوت،
هالوهری، تولهك بو.

مَعْرٌ: أَمْعَرُ الرَّجُلُ: اِنْتَقَرُ/ هزار كهوت.

أَمْعَرُ الرَّجُلُ: أَفْقَرٌ: سَلَبَ ماله فاققره/ هزاری کرد،
تالانی کرد، لئی کیشایوه.

مَعْرٌ: أَمْعَرٌ: قَلِيلُ الشَّعْرُ وَ الرِّيشُ/ توك و په (كهم)،
تهك، روتاه.

معز:

مَعَزٌ: مَعَزٌ: مَعَزٌ: مَعَزٌ: عَزَزُ تَيْسٍ/ بز، چتیر، خرت.

مَعَزِيٌّ: مَعَزَةٌ: انثی المعز. عَزْزَةٌ/ بزنه من.

مَاعِزٌ (واحد المعز): عَزَزُ تَيْسٍ/ بز.

- مَنْتَصِبُ الاذن/ بزنه بهل.

- طویل اللحية/ بزنه ریشه.

- جبلی: وعل/ بزنه کیوی.

- بعمر سنه/ خرت.

- بعمر سنتین/ چپتر.

- ترکی/ بزنه مرهز.

- بعمر اربع سنوات/ چوار خرت.

ذکر ال - بعمر اکثر من سنتین/ تهزه، تهجه.

ذکر ال - بعمر اکثر من سنه/ سابرین.

ال - الحلوب المهداة الى الشيخ القبيلة/ بزنه بزخه.

لحیة ال - : نبات/ شنک.

ال - المهداة الى الشيخ حیثما یأتیه ولد/ بزنه کورانه.

ضربیة ال - / بزنانه.

القریة المصنوعة من جلد ال - / بزنده وس.

مَعَارٌ: راعی المعین/ بزنده وان، شوانی بز.

- صاحب المعین/ بزنده، خاوهن بز.

مَعِشَرٌ (فی عشر) معصم (فی عصم)

مَعْضٌ: مَعْضٌ: اِمْتَعْضَ من الامر: غَضِبَ منه/ توره بو،
بیزار بو، زویر بو.

اِمْتَعاضٌ: اِسْتِیاءُ غِیظٍ/ بیزاری، وهرس بون، جاپس بون.

مُغْضِلَةٌ (فی عضل)

معط:

مَعَطٌ: تَنَفَّأ/ هالی کهن، لئی کرده وه، دهری هیتنا،
دهسکه نهی کرد.

أَمْعَطٌ: تَمَعَّطَ الشَّعْرُ: سَقَطَ/ هالوهری، وهری، روتایوه،
تولهك بو.

مَعِطٌ: أَمْعَطٌ: لا شعر له/ بیتوك، روتاه، کوسته، تولهك.

مَعِطٌ (فی عطف) معظم (فی عظم) معقل (فی عقل)
معك:

مَعَكٌ: ذَلِكَ: دَهَكَ/ شیلای، دهستی پیامینا، ههنوی.

- الرَّجُلُ: ذَلِكَ وَ اهائه/ رسوای کرد، سوکی کرد،
تویدی کرد.

مَعَكٌ: شَدِيدُ الخُصومةِ/ ناریکی، دشمنایه تی، ناحهزی.
معلق (فی علق) معلم (فی علم) معمار (فی عمر)
معن:

أَمْعَنٌ فی كذا: تَصَرَّفَ بِحَرَمٍ وَ هِیمَةٍ/ توندو چابوكانه
کرداری کرد.

- النظر فی الامر: تَمَعَّنَ فیهِ: تَفَحَّصَ فیهِ. تَرَوَى
بفكر/ تیبینی کرد، تی پوانی، بیقه تی لئو کرد، بیری
لئو کرده وه.

إمعان النظر: تَمَعَّنٌ: تَرَوَى: تَفَحَّصَ/ تریوانین، بیقه تی
لئو کردن، بیرکرنه وه.

- فی العمل: تَصَرَّفَ بِحَرَمٍ وَ هِیمَةٍ. مُثابرةٌ/ به دل
نیش کردن، برده وامی، کرداری چاک.

یامعان: بدقه/ به وردی.

مَعین: جار. ماء جار/ ناوی نه وه ستار، له بهر رتویر.

ماعون: وعاء/ قاپ، دهر.

معنى (فى عنى) معول (فى عول) معونه (فى عون)

معوا:

معى. معاء. معى: مصران/ ريخۆله.

ال - الاثنى عشرى/ بوانزه گرى.

ال - الاعور: الزائدة الدودية/ ريخۆله كويژه.

ال - الدقيق: عَفَج/ ريخۆله (باريك، بچوك).

ال - الغليظ: الأَمْر/ ريخۆله (نستور، گوره).

ال - المستقيم: المستقيم/ ريخۆله راسته، ناوكرم.

امعاء. امعیه/ ريخۆله، ريخۆله كان.

التهاب ال - : نزله مَعْوِيَّة/ دهرى ناو ريخۆله، ريخۆله

هوى.

معيد (فى عيد) معيل (فى عول وعيل) معين (فى عون

و عين) مَعِيَه (فى مع)

مغ:

مَغْفِجُ الْكَلَامِ: لم يُبَيِّنْهُ/ منگ منگى بو، پلته پلته بو،

تسهكانى ديار نه بو.

- : خَلَطَ/ تِيكَلِي كَرْد، تِيكَل و بِيكَلِي كَرْد، ناريتتهى

كرد.

- فى عمله: عَمَلُهُ ضَعِيفًا رَدِيئًا/ خراب دروستى كرد،

داى به سهر به كدا، چروك و بازايى نيش نه كا.

مفارة (فى غور) مفاص (فى غوص) مَعْبَةٌ (فى غب)

مُعَدُّ (فى غذو)

مغر:

مَغْرٌ: صَنَعَ بِالْمُغْرَةِ/ خومى كرد، له خومى مه ل كيشا.

مَغْرٌ. مَغْرَةٌ: لون الحمرة لَيْسَ بِنَاصِعٍ/ سورى ديز، نه تخ.

مَغْرَةٌ. مَغْرَةٌ: تُرَابٌ أَحْمَرٌ/ گلا سور.

أَمْغْرٌ. بلون المغرة: حَمْرِي/ شهرابى، سورى ديز.

مغرب (فى غرب) مَغْرَمٌ (فى غرم) مغزى (فى غزو)

مغص:

مَغْصٌ. مَغْصٌ. تَمَغْصٌ. اِنْمَغْصٌ: اصابه المَغْصِ/ ژان

گرته، توشى ژانه سك بو، ليش هات، پتيج به سگيا هات.

اِنْمَغْصٌ: سَبَبٌ لَهُ المَغْصُ/ سگى مينايه نيش.

مَغْصٌ. مَغْصٌ: وجع او ألم بطنى/ نيشى سك، ژانه سك،

سك نيشه، پتيج.

مَغْصُوسٌ: مُصَابٌ بِالمَغْصِ/ ژانارابى، شهوى سگى

ديشنى، پتيج به سگيا ديت.

مغط:

مَغْطٌ. مَغْطٌ. مَغْطٌ. مَدَّ. مَطَّ/ دريژى كرده وه، كشانى.

تَمَغْطٌ: اِمْتَدَّ و طَالَ/ دريژ بوه وه، كشا.

مُتَمَغِّطٌ: لَزَجٌ/ لينج.

- : مَرِنٌ/ نرم، لاستيكي.

مغن:

مَغْنَطُ الشَّيْءِ: اِكْسَبَهُ خِوَصُ المَغْنِاطِيْسِ/ موگناتيسى

كوت، بو به موگناتيس.

مَغْنَطَةٌ. تَمَغْنَطٌ: تَمَغْنَطُسٌ/ موگناتيس گرتن، بون به

موگناتيس.

مَغْنَطِيْسٌ: جَاذِبُ الحَدِيْدِ/ ناسن كيش، موگناتيس.

مُغْنَطٌ: مُمَغْنَطُسٌ/ موگناتيساوى.

مُغْنِيًا (فى غى) مَفَادٌ (فى فيد) مَفْتاحٌ (فى فتح) مَفْتَحٌ

(فى فرى) مَفْتَرِسٌ (فى فرس) مَفْرَدٌ (فى فرد) مَفْعَمٌ

(فى فعم) مَفَكٌ (فى فك) مَفْلُطَحٌ (فى فلط) مَفِيدٌ (فى

فيد) مَقَابِلٌ (فى قبل) مَقَاتٌ (فى مقت) مَقَاصَهُ (فى

قص) مَقَاطَعَةٌ (فى قطع) مَقَالَةٌ (فى قول) مَقَامٌ (فى

قوم) مَقَامِرٌ (فى قمر) مَقَايِضَةٌ (فى قبيض).

مقت:

مَقَّتَ. مَقَّتَ الرِّجْلُ: اِنْبَغَضَهُ اَشَدَّ البِغْضِ/ توى (رق،

قبن) لى بو، رق و قينى لى بو.

- : هَزَلٌ. حَظَلٌ/ له پ بو، لاواز بو.

مَقَّتَ: كان كَرِيهًا/ نويستراوىو.

مَقَّتَ: كَرَاهَةٌ/ نويستراوى.

مَقْقُوتٌ: مَقِيْتٌ: كَرِيهٌ/ نويستراوى، خراب.

- : مَكْرُوهٌ. مَبْغَضٌ/ كهس (خوشى ناوى، ناويهوى)،

رق لى بو.

- : هَزِيلٌ/ له پ، لاواز.

مُقْتَبِلٌ (فى قبل) مُقْتَدِرٌ (فى قدر) مُقْتَصِدٌ (فى قصد)

مُقْتَضِبٌ (فى قضب) مُقْتَضِىٌ (فى قضى) مقدار (فى

قدر) مِقْدَامٌ (فى قدم) مَقْرٌ (فى قر)

مقر:

مَقْرٌ. اَمَقْرٌ السَّمَكَةُ: اِنْقَعَهَا فى الخَلِ او المَلْحِ/ ترش و

خوتى كرد.

مَقَع:

مَقَع الشَّرَاب: شَرِبَهُ كُلهُ / بینى پیوه‌نا، همه‌وی خوارده‌وه.

أَمْتَق: تَغَيَّرَ لَوْنُهُ / ره‌نگی (گورپا، په‌ری، بزیکا، تیک چو)، زرد هه‌ل‌گه‌پا.

مُتَمَق: شاحِب / ره‌نگ (په‌ریو، گورپا، تیک چو).

مَقَل:

مَقَل: نَظَرَ اِلَى / سه‌یری کرد، روانی، تیتی روانی، نو‌پری، ته‌ماشای کرد.

مُقَلَّة: عَيْن / چار.

العین: كرة العین / گلینه.

مِقْلَاع (فی قلع) مِقْلَاة (فی قلبی) مَقُو (فی قوی) مَقُوْد (فی قود) مَقِيء (فی قیاً) مِقْيَاس (فی قیس) مَقِیم (فی قوم) مِکابده (فی کبد) مِکابر (فی کبر) مِکافاة (فی کفا) مِکان (فی مکن و کون) مِکب (فی کب) مِکْتَتِب (فی کاب) مِکْتَتَظ (فی کظ)

مِکث:

مِکث بِالْمِکَان: اقام / نیشته‌جی بو، تیاژا، هه‌لی کرد.

بقی / مایه‌وه.

مِکث: مِکوث: اِقامَة / نیشته‌جی بون، تیاژان، هه‌ل‌کردن.

قصیر المدة: اِقامة موقته / مانه‌وه، که‌م مانه‌وه، خایاندن.

مِکَر:

مِکَر به: خَدَعَهُ / گزی لی‌کرد، فیلی لی‌کرد، هه‌لی خه‌له‌تان، ده‌ستی بی.

مِکَر: خادَع / فیلی کرد، گزی کرد، ساخته‌ی کرد.

مِکَر: خِداَع / فیل کردن، هه‌ل‌خه‌له‌تاندن، گزی کردن، ساخته کردن.

مِکَرَة: حيلة. خَدَعَة / فیل، گزی، ساخته.

مِکَار: مِکور: مُخادِع / فیل‌بان، هه‌ل‌خه‌له‌تین، ده‌ست بی، ساخته‌چی.

مِکَر: مِکَر: حیل / فیل‌بان، ته‌له‌که‌بان.

مِکروسکوب: مِجهر / وردبین، میکروسکوب.

مِکروب: جرثومة / میکروب.

مِکروفون: مِجهر کهری / میکروفون، ده‌نگه‌وه.

مِکس:

مِکَس: مِکَس: جَبَس مال المِکس / باجی (سه‌ند، کۆرکده‌وه).

مِکَس: ساوَم / سه‌وای کرد، ریک که‌وت، پیک هات، چن و چونی کرد.

مِکَس: ضریبة استعمال الطرق للمرور و التجارة / باج، گورگ.

ضریبة نقل البضائع / باجی گورگ.

دار المکوس / گورگ.

مِکَاس: جابی المکوس / باج (سه‌ن، سین، گز).

مِکعب (فی کعب) مِکفهر (فی کفر)

مِکَن:

مِکَن: کَانَ او صار قَوِيًا / به‌میژبو، قایم بو، به‌توانا بو.

عنده: صار ذا مِکانة / به‌ریزه‌وه لای، گوره بو.

مِکَن: ثَبِتًا / جیگری کرد، قایمی کرد.

مِکَن: اَمِکَنَهُ من کذا: جعله قادراً / توانای دلیه، به‌میژبی کرد، وای لی‌کرد که بتوانی بیکا.

امِکَن الامر: کَانَ مِمکِنًا / نه‌شیا، نه‌گونجا، نه‌بو، ریسی تئ‌ده‌چو.

امِکَن الامر فُلانًا و لِفلان: اِسْتَطاع. سهل علیه / توانی، بۆی کرا، ناسان بو، پیی کرا.

اِذا: اِن امِکَن / نه‌گه‌ر (نه‌ش، نه‌گونجی، نه‌بن).

تَمِکَنَ عند...: صار ذا مِکانة / به‌ریزه‌وه لای، گوره بو.

رَسَخ / جیگری بو، قایم بو.

و اِسْتَمِکَن من الامر: قَوِي علیه. قَدَرَ علیه / توانی بیکا، پیی‌کرا، بۆی کرا، ده‌ستی به‌سه‌راگرت.

لم یَمِکَن: لم یَقْدِر / نه‌ی‌توانی، بۆی نه‌کرا، پیی نه‌کرا.

یَمِکِن: رِیما / ره‌نگه، له‌وانیه، نه‌گونجی، نه‌ش، ریسی تئ‌نه‌چن.

لا: مُسْتَحیل / نابن، ناکری، ناشن.

اَقَل ما: / که‌ترین (گونجان، شیان، توانست).

مِکَنَة: مِکَنَة: مَقْدِرَة / توانا، توانین، له‌په‌اتوی.

قُوَة: شِدَة / میژ، توندو تیژی، تین.

تَمِکَن: اِقتدار / توانین، له‌په‌اتوی، ناوازن.

امِکان: مَقْدِرَة / میژ، تین.

اِحتمال / شیان، گونجان، ریختن‌چون.

- إِمكَانِيَّة: إِسْتِطَاعَةٌ / تَوَانِيْن، بُوْ كِرَان.

عند ال - / نِهْگَر تَوَانِرَا.

علی قَدْر ال - / به گویتره ی تَوَانَا.

مُمْكِن: مُسْتِطَاع / بُون، نُهْبِن، تَوَانَا ی.

- : مُحْتَمَل / نُهْشَر، نُهْگُونْجِن، رَهْ نِهْگ.

غیر - : مُسْتَحْصِل / نَابِن، نَاكْرِن.

من ال - : رُبْعَا / رَهْ نِهْگ، لَهْ وَا نِهْ یه.

مُتَمَكِّن: رَاسِخ / جِیْگِر، دَا مِهْ زَرَاو.

- : مَقْتَدِر / بَه تَوَانَا، مِهْ یه تَه ی، پَیْسِ نُهْ كَرِن، بُوْ ی

نُهْ كَرِن.

- : مُتَأَصِّل / بِنْج بَه سَت، پَتَه و.

- : مُثَبَّت / بَه مِیْز، پَتَه و.

مَكَان: مَوْضِع. مَحَل. مَوْقِع. حَیْز / شَوِیْن، جِیْن، جِیْگ.

- : فِی مَكَان. بَدَلَا / مَن / لَه (حِیَاتِی، حِیْگَه ی، بَرِی).

- : اَثْرِی / شَوِیْتَه وَا ر.

- : عُمُومِی / شَوِیْتِی گُشْتِی.

لَیْسَ لَکَ - / شَوِیْنَت نِهْ یه، حَیْث نَابِیْتَه وَه.

مَكَانَةٌ: مَدْرَجَةٌ / پَلَه، پَا یه، شَوِیْن.

- : رَفْعَةُ الشَّأْنِ / شَكُو، پَا یه بَرِی.

- : نَفُودٌ / تَوَانَا، دَه سَت رُوْیْشْتِن، مِیْز تَوَانَا ی.

ذُو - : مُتَنَفِّذٌ. رَفِیْع الشَّأْنِ / بَه تَوَانَا، پَا یه بَرِی، بَه مِیْزَا

دَه سَت رُوْیو.

مَكِیْن. مَکِیْن: رَاسِخ / جِیْگِر، دَا مِهْ زَرَاو.

- : وَثِیْقٌ / بَه مِیْز، پَتَه و، قَا یِم.

مَكُوْک (فِی مَك) مَكِیَال (فِی كِیْل) مَكِیْدَةٌ (فِی كِیْد)

مَل:

مَل الشَّيْءِ: اِنْخَلَّه فِی الْمَلَالِ / پِیْشَانِی، خَسْتِیَه شَاكْرُو

خَوَلَه مِیْشَه وَه.

- الشَّيْءِ وَ مَلَه: سَنَمَه / لَیْسِ بِیْزَارِ بُو، لَیْسِ بِن تَا قَه ت بُو.

- وَ اَصْلٌ عَلَيْهِ الْأَمْرُ: طَال وَ ضَا یِیْقٌ / رُوْی خَا یَا ن،

دِرِیْزَه ی كِیْشَاو وِه پَس بُو.

- : اَصَابَه الْمَلَالِ اِی الضَّجْرُ / وِه پَس بُو، بِیْزَارِ بُو،

بِن تَا قَه ت بُو.

- : التُّوْبُ: خَاطَه خِیَا طَه / اَوَّلِیَّة / كُوْكِی گُرْت.

- : مَلَمَلٌ: اَسْرَعٌ / پَه لَه ی كُرْد، تَاوِیْدَا، خِیْزَارِی كُرْد، كُوْیِی

دَا یه.

مَلَمَلَةُ الْمَرَضِ. تَمَلَمَلٌ: جَعَلَهُ يَتَمَلَمَل. تَقَلَّبَ عَلٰی

فِرَاشِهِ / كِیْنْگَه ی دَا، تَلَا یَه وَه.

لَا یَعْمَلُ / لَا یَكُلُ. لَا یَقْعَبُ / شَهْ كَه ت نَابِن، كُوْلُ نَا دَا.

اَمَلٌ: جَعَلَهُ يَعْمَلُ / بِیْزَارِی كُرْد، وِه پَس كُرْد، بِن تَا قَه ت ی كُرْد،

كُوْلِی بِن دَا.

- : (اَوْ عَلَیْهِ) الْكِتَابُ: اَلْقَاهُ عَلَیْهِ بِكُتْبِهِ / پَیْسِ

نُوسِیَه وَه.

مَلَلٌ: قَلْبٌ / مَه لَه ی كِیْزَا یَه وَه، نُهْ م دِیُو نُه و دِیُو ی كُرْد.

تَمَلَلٌ: تَبَرُّمٌ. تَقَلَّبَ عَمَّا اَوْ مَرَضًا / كِیْنْگَه ی دَا، نَارَامِی

(نَه مَا، لَه بَرِی پَا ن).

مَلٌ: مَلُولٌ. ذُو الْمَلَلِ: مُتَبَرِّمٌ. ضَجْرٌ / بِیْزَارِی، وِه پَس،

شِیْتِگِرِی.

مَلَلٌ: مَلَالٌ. ضَجْرٌ. سَامَةٌ / بِیْزَارِی، وِه پَس بُون.

مُلَالٌ: تَبَرُّمٌ / شِیْتِگِرِی، كِیْنْگَه دَا ن، نَارَامِی (نَه مَان،

لَه بَرِی پَا ن).

مَلُولٌ: ذُو الْمَلَلِ / بِیْزَارِی، وِه پَس، بِن تَا قَه ت.

- : عَدِیْمُ الصَّبْرِ / شِیْتِگِرِی، بِن نَارَامِی.

مُلَمَلٌ: مَلِیْلٌ. مُضْجِرٌ. مُتَعَبٌ / شَهْ كَه ت كَه ر، بِیْزَارِی كَه ر،

وِه پَس كَه ر.

مُلَالُ الْخِیَا طَه: شِرَاجَةٌ / كُوْك، كُوْك كُرْتِن.

مَلَمَلَةٌ: تَمَلَمَلٌ. تَقَلَّبَ / نُهْ م دِیُو نُه و دِیُو كُرْدِن، كِیْنْگَه،

تَه یَا وْتَل.

مَلَةٌ: رَمَادٌ حَارٌّ / خَوَلَه مِیْشِی گَه رَم.

- : جَمْرٌ / پَشْكُو، پَه نِهْگَر.

مَلِیْلٌ: مَشْوِی فِی الرَّمَادِ الْحَارِّ / پِیْشَاو.

مَلَةٌ: طَرِیْقَةٌ فِی الدِّیْنِ / رِیْبَازِی ثَابِیْنِی.

- : طَائِفَةٌ / مِیْلَه ت، مَوْز، بَه رَه.

مَلَا:

مَلَا الْإِنَاءَ مَاءً وَ بِالْمَاءِ وَ مِنْ الْمَاءِ: شَحْنَه / پِرِی كُرْد،

لِیْوَانِی كُرْد لَه نَاو.

- : اَشْفَلٌ / جِیْگَه ی كُرْتَه وَه، پِرِی كُرْدَه وَه.

- : عَیْنُه: اِرْضَاةٌ / تِیْرِی كُرْد، قَا یِلِی كُرْد، بَه رْچَاوِی تِیْر

كُرْد.

- : عَیْنُه: جَعَلَهُ یَخْشَاهُ / وَا یُ كُرْد سَلْ بَكَا تَه وَه.

- : هُ وَ مَا لَهُ عَلٰی الْأَمْرِ: عَاوَنَه / یَا رَمَه تَعَدَا، دَه سَتِی گُرْت،

مَارِیْكَارِی كُرْد، مَاوْكَارِی كُرْد، پَشْتِگِرِی كُرْد.

- ه و - ه: مال مَعَهُ / له گالی رۆی، لایه نی گرت.
 مَلِيءٌ. تَمَلَّأَ. اِمْتَلَأَ. مَلُوءٌ: صَارَ مَلِيئاً / پر بو، لیوان بو.
 تَمَلَّأَ و اعلى: تَامَرُوا / تەگبیریان کرد، پیلانیان گێرا.
 مَلءٌ: مَصْنَعٌ مَلأ / پر یون، پرکردن.
 مَلءٌ: ما یستوعبه الإناء / پر به پر.
 - كَسَاءٌ: سَمِينٌ / گۆشتن، قه له و.
 - اخْتِيارُهُ: بَرغِبْتَهُ / به تاره زوی خۆی.
 - الید او الكف / پر (چنك، به چنگ).
 - بطنُهُ: به قه دەر توانای سکی، پر به سکی.
 یَنَامُ - جَفِنَهُ: خَالِياً مِنَ القَم / بیخه م (شه نوێ)، سه ر
 نه نیتته ره).
 مَلَانٌ. مُمْتَلِئٌ: ضِدُّ فارغ / پر، لیوان، سه ریژ.
 - الجسم: غلیظ / گۆشتن، قه به، شیشمان.
 اِمْتلاءٌ / پر یون.
 مُمْتَلِئٌ. مَمْلُوءٌ: مَمْلُوءٌ / پر (بو، کراو)، پر، سه ریژ.
 مَلَأَ: جَمَاعَةٌ / کومه ن.
 ال - الأشراف / پیاوما قولان.
 ال - الأعلى: عالم الأرواح / گیتی گیانی، جیهانی گیانی.
 ال - تشاور و إجتماع / ناشکرا، رای گشتی.
 مِلَاعَةٌ: مِلَايَةُ النِّسَاءِ: ثوبٌ یَلْبَسُ عَلَى الفَخْدَینِ /
 سه رکوش، به رکوش.
 - السریر: شَرِيفٌ / چه رچه ف، سه ریژ شه ک.
 مُعَالِيٌّ: مُتَحَيِّرٌ / لایه ن کر.
 مُمَالَاةٌ: تَحَرُّبٌ / لایه ن گری.
 ملائم (فی لام) ملاحظه (فی لحظ) ملاذ (فی لوذ)
 ملازم (فی لزم) ملاط (فی ملط) ملاقات (فی لقی) ملاک
 (فی ملک) ملامح (فی لمح) ملامه (فی لوم) ملبین (فی
 لین)
 ملح: اسود یَغْلُوهُ البیاض / رهش و سپی.
 مَلْحَةٌ: أُمْلُوحةٌ: حدیث لذیذ / قسه ی خوش، نوکته.
 - مَلْحٌ: بیاض یخالطه سواد / سپی و رهشی تیکه ل.
 مَلَحٌ: نوتی / که شتی وان، ده ریا (گه پ، وان، دار).
 - بائع الملح / خوی فروش.
 - الجوّ: رجال الطائرات / فرۆکه وان.
 مِلَاحَةٌ: سِلکُ البَحْر / ده ریا (وانی، گه ری)، که شتی وانی.

ملح: مَلَحَ / اَمْلَحَ الماء: صَارَ مَلْحاً / سوێز بو، خویباری
 بو.
 - : کان ملیحا / جوان بو، شوخ بو، قه شه نگ بو،
 نئیسک سوک بو.
 مَلَحَ: مَلَحَ الطعام: جَعَلَ فِيهِ مَلْحاً / خوی تی کرد.
 - : طَرَحَ عَلَيْهِ المِلح / خوی پیوه کرد، خوی کرد.
 مَالِحٌ فَلَانًا: اَكَلَ عَيشًا و مَلَحًا مَعَهُ / نان و شه کی (کرد،
 خوارد).
 اِمْلَحَ: کان املح / رهش و سپی بو، به له ک بو.
 مَلِحٌ: بَحْرٌ / ده ریا.
 - الطعام: ملح الأكل / خوی، شه ک.
 - اِنکلیزی: مُسهِّلٌ / نینگین نۆزی.
 - مالح الطعم / سوێز، سوێز خوی.
 - مِلْحَةٌ: حَرَمَةٌ و مُعَاهَدَةٌ / ریزو په یمان.
 - هُ عَلَى رُكْبَتَيْهِ: لا وفاء له / بته وفا، شه ک به چه رام.
 - هُ عَلَى ذِيْلِهِ: ناكر الجميل / شه ک به چه رام، سه پله.
 ماءٌ - مالح: ضِدُّ عَذْبٌ / سوێزاو، خویباری.
 مَلَاحةٌ. مَمْلَحةٌ: موضع اِسْتِخْرَاج المِلح / خوی کان، کانی
 خوی، مه مله چه.
 - مَمْلَحةٌ: وعاء المِلح / خوی دان.
 مَلُوحةٌ: طعم المِلح / سوێز، سوێزی.
 مَوْتِلِحٌ: بَين العَذْب و المالح / که م خوی، شه رین خوی.
 مَلِيحٌ: حَسَنٌ / چاک، باش.
 - : جمیل / جوان، خوین گه رم، نئیسک سوک.
 - : حَسَنُ المَنْظَر / نورکوژ، شوخ، نیمه ن جوان.
 - مَمْلُوحٌ: مَمْلُوحٌ / سوێز کراو.
 مَلَاحةٌ: حَسَنٌ / جوانی، خوین گه رمی.
 - مَلُوحةٌ / سوێزی.
 اَمْلَحَ: اسود یَغْلُوهُ البیاض / رهش و سپی.
 مَلْحَةٌ: أُمْلُوحةٌ: حدیث لذیذ / قسه ی خوش، نوکته.
 - مَلْحٌ: بیاض یخالطه سواد / سپی و رهشی تیکه ل.
 مَلَحٌ: نوتی / که شتی وان، ده ریا (گه پ، وان، دار).
 - بائع الملح / خوی فروش.
 - الجوّ: رجال الطائرات / فرۆکه وان.
 مِلَاحَةٌ: سِلکُ البَحْر / ده ریا (وانی، گه ری)، که شتی وانی.

مَلَّاحٌ: رجلٌ مُلَّاحٌ: ظریف/ قسه‌خوش، روخوش، نیکسوک.
 مَلِخٌ: مَلِخٌ: اِئْتَمَحَ. اِئْتَمَحَ/ ترازو، دهرچو، دهرهات، هه‌لکه‌ترا.
 مَلِخٌ: قلع. اِئْتَمَحَ/ ترازو، دهرچو، هه‌لکه‌ندن.
 مَلِیخٌ: لا طعم له/ بین‌تام.
 مَلُوخِيَّةٌ: نباتٌ يُطْبَخُ/ ملوخیه.
 مَلزَمَةٌ (فی لزم)
 مَلَسٌ:
 مَلَسَ الشَّيْءُ: مَلَسَ. اِئْتَمَحَ و اِئْتَمَصَلَ/ ترازانی، هه‌لکه‌ند، دهری‌هینا.
 - الرَّجُلُ بِلِسَانِهِ: تَمَلَّقَهُ/ (ریایی، پشی پشی) بُو کرد.
 مَلَسَ مَلَسٌ: مَلَسٌ: ضِدَّ حَشِينٌ/ لوس بو، ساف بو.
 تَمَلَّسَ. اِئْتَمَلَّسَ: اِفْلَتَ. تَمَلَّصَ/ زرگاریو، قوتاریو، ترازو.
 - : صَارَ اِمْلَسٌ/ ساف بو، لوس بو.
 مَلَسَ مَلَسٌ: ضِدَّ حَشِينٌ/ ساف، لوس، سالوس.
 - : زَلِقٌ/ خلیسک، خز.
 - : كَالشَّعْرِ/ نرم، نرم و شل.
 مَلَّاسَةٌ: ضِدَّ حَشُونَةٍ/ سان و لوسی.
 مَلَصٌ:
 مَلَصَ. اِئْتَمَلَصَ. اِفْلَتَ/ ترازو، دهری‌پی، خلیسکا، خزا.
 تَمَلَّصَ مِنْ وَاجِبٍ: تَهَرَّبَ/ خوی دزی‌وه، نه‌ی‌کرد.
 اِئْتَمَلَصَتِ الحَامِلُ: اِسْقَطَتِ وِلْدَانَهَا/ له‌باری چو، منداله‌کی فری‌دا.
 مَلَصٌ: مَلَسٌ: اِئْتَمَحَ و اِئْتَمَصَلَ/ ترازو، دهرهات، دهرچو، هه‌لکه‌ترا.
 مَلَصٌ: مَلِیصٌ: زَلِقٌ/ خلیسک، خز.
 تَمَلَّصَ: اِفْلَاتٌ/ خۆدزینه‌وه، راکردن.
 اِمْلَاصٌ: اِسْقَاطُ الوَلَدِ/ له‌بارچون.
 مَلَطٌ:
 مَلَطٌ: مَلَطَ الحَانِطُ: طَلَاهُ/ سواخی دا.
 - الشَّعْرُ: اِزَالَهُ/ لَبِیْیَ کرده‌وه، روتانی‌وه.
 - مَلَطٌ: کَانَ مَلِطًا/ ناپاک، ناره‌سه‌ن بو.

ت. اِئْتَمَلَصَتِ الحَامِلُ جَنِينَهَا: اِسْقَطْتَهُ لَغِيْرَ تَمَامٍ/ له‌باری چو.
 مِلَاطُ الحَانِطُ: بِيَاضٌ/ سواخ، سپی کاری، گه‌چ کاری.
 مَلِیطٌ: اِمْلَطٌ: لَاشَعْرٌ له/ بی‌توک، کورسته، توله‌ک.
 مَلَطٌ: خَائِنٌ. لَا یُؤْتَمَنُ/ ناپاک.
 - : لَا حَسَبَ له/ ناره‌سه‌ن.
 مَالِطَةٌ: جَزِيْرَةٌ/ دورگی مالته.
 حَمَى - / تَابِزَن، بزنه‌تا.
 مَلْعَقَةٌ (فی لعق) مَلْفُوفٌ (فی لف)
 مَلَقٌ:
 مَلَقَ الشَّيْءُ: مَلَسَهُ. لَبِیْیَهُ/ لوسی کرد، سافی کرد، نه‌ری کرده‌وه.
 تَمَلَّقَ له. مَلَّقَهُ. مَلَقَ له. مَالَّقَهُ. مَلَّقَهُ: اِبْدِی له بود
 مَالِیْسٌ فِی قَلْبِهِ/ (هرایی، جامه‌لوسی، مامه‌مه‌یی، ماستاو، ریایی، قورکه‌شی) کرد.
 اِمْلَقٌ: اِفْتَقَرُ/ هه‌زار کهوت.
 اِئْتَمَلَقٌ: صَارَ اِمْلَسٌ/ ساف بو، لوس بو، ته‌خت بو.
 - منه: اِفْلَتَ: رَابِسْکَا، دهری‌پی، دهرچو، رای‌کرد.
 مَلَقٌ. مَلَّاقٌ: کَثِيْرُ التَّمَلُّقِ/ هرایی کار، ماستاو‌که‌ر، دم ته‌پ.
 مَلَّقَ. تَمَلَّقَ. تَمَلَّقَ: تَمَلَّقَ: رِیَاءٌ/ (هرایی، ماستاو) کردن، قورکه‌شی، کلکه‌له‌قر، ریایی، جامه‌لوسی.
 - : مَا اِسْتَوَى مِنَ الارْضِ/ ته‌ختان، زهوی ته‌خت.
 مَمْلَاقٌ: شَدِيْدُ الفَقْرِ/ زَقْدُ هه‌زار، کم دهست، نابوت.
 اِمْلَاقٌ: شَدَّةُ الفَقْرِ: نه‌بونی، هه‌زاری، نابوتی.
 مَمْلَقَةٌ. مَلَّاقَةٌ: اِدَاةٌ لِتَسْوِيَةِ الارْضِ/ ته‌خته.
 مَلَكٌ:
 مَلَكٌ. تَمَلَّكَ. اِمْتَلَّكَ. اِحْتَوَى/ بو به هی خوی، بو به خاوه‌نی، داکیری کرد.
 - : عَلِيٌّ حَكْمٌ/ فه‌رمان ره‌وایی کرد، بو به فه‌رمان ره‌وا.
 - المَرْأَةُ: تَزَوَّجَهَا/ هینای، خواستی.
 - نَفْسَهُ او حَوَاسَهُ: حَبَسَهَا/ خوی بُو گپرا، خوی دابین کرد.
 مَلَكٌ. اَمْلَكَ فَلَانًا الشَّيْءَ: جَعَلَهُ مُلْكًا له/ دای‌پیتی، کردی به هی نه‌ی، کردی به مولکی نه‌ی.

ملیک، ملک / شاه، پاشا.
 - مالک / خاوهن (د).
 مالک: صاحب الشیء / خاوهن (د)، خیزو.
 - : حاکم علی / فرمان روا، دسه لآت دار.
 - الحزین: طیر / شینه شاهو، خم خوره.
 ابو مالک: الجوع / برستی.
 ابو مالک: الکبر / پیری.
 مَلَاک: صاحب الأبطالان / خاوهن زهوی زار، دهره به گ.
 صفار ال - / دهره به گی بچوک.
 طبقة ال - / چینی دهره به گ.
 إمتلاك: تَمَلَّكَ / خاوهن داریتی، سامان داریتی، بون.
 مَمْلُکَة: ما تحت امر الملك من البلاد / ولات، کومه ل.
 - : عز الملك و سلطانه / شکو، شکواری.
 مملوک: مُمْتَلِك / داگیرکراو، گیراو، دست به سه راگیراو.
 - : عبید / رق / کویله، بنده، نه لقه له گوئی.
 مَلْکُوت: الملك العظيم / شاه، شاهه نشا، نیمپراتور، قهرال.
 - : العز و السلطان / فرمانداریتی، شایه تی، شکوو دسه لآت، گوزهرانی شاهانه.
 ملک: ملاک: کائن سماوی / مه لایکه، فریشته.
 مَلَاک: إقتدار / توانا، توانین، دسه لآت.
 - الموت: قابض الأرواح / گیان کیش، نیزانیل.
 - الحب: کیوید / په پی خۆشه ویستی، کیوید.
 - فی الحكومة: الدرجة المخصصة للعمل / پلهی کارکردن، میلاک.
 مَلْکَة: صفة راسخة فی النفس. سلیقه. قریحه / به مره، توانایی، توانست، بلیمه تی.
 - : عادة / خو، رهوش، نهریت، باو.
 ملو:
 مَلَى: سار شدیداً / خیزا رۆی، به خیزایی رۆی، دهوی.
 مَلَى: املی الله عُمَرَة: اطاله / خوا ته منی دریز کرد.
 - : - : علیه: اِسْتَكْتَبَهُ / پی نویسه وه.
 املی له: ارحی له / بزوی شل کرد، دای به ده میه وه، روی دایه.
 - الله الظالم و له: اَهْمَلَهُ / خوا جله وی بؤ زودار شل کرد، ماوه ی پی دا.

- : - : علی: جَعَلَهُ مَلِكًا / کردی به شا.
 تَمَلَّكَ الشیء: اِسْتَمَلَّكَ. وضع یده علیه / دهستی به سه راگرت، کردی به هی خۆی.
 - علی القوم: صار مَلِكًا عليهم / بو به پاشایان.
 - تهُ العادة: تَعَوَّد / کردی به خو، خوی پیوه گرت.
 تمالك عن كذا: تَمَاسَكَ / وازی لَ هِنَا، دهستی لَ مه لگرت.
 ما - ان یفعل كذا: لم يستطع حبس نفسه / خۆی بؤ نه گیرا، نه ی توانی.
 مَلِك: مَلِك: ما یملكه الإنسان / سامان، مولک و مال، دارایی.
 - : - : إمتلاك: حیازة / سامان داریتی، بون، دهست که و تن.
 مَن ذوی الأملاك: صاحب مَلِك / سامان دار، خاوهن مولک، دهره به گ.
 مَلْکِ: لی. خاصتی / می من، مولکی منه.
 مَلْک: حُکْم. سُلْطَة / فرمان (رهوایی، داریتی)، دسه لآت داریتی.
 مَلْک: الله تعالی / خوا.
 - : مَلْک: صاحب السُلْطَة علی اُمَّة او بلاد / شاه، پاشا، قهرال.
 - : - : صاحب الامر / فرمان روا، خاوهن دهنگ، خاوهن دسه لآت.
 مَلْکَة: صاحبَة السُلْطَة او زوجَة الملك / شازن، قهرالیچه.
 - النحل: امیرتها / شای ههنگ، شاههنگ.
 مَلْکِ: ملوکی: نَسَبَة الی الملك / شاهانه، شایانه.
 - : غیر عسکری. مدنی / سویل، سفیل، ناسه ریارزی.
 مَلُوك / شاهان.
 داه ال - / تورس، شادهرد.
 مَلْکِیَة: إمتلاك / سامان، مولک، مال، دارایی.
 - : ما یملكه الإنسان / سامان داریتی، دسه لآت داری.
 حُکومة - / شانشین، میرنشین.
 إنتقال ال - / سامان گواستنه وه، گواستنه وهی دسه لآت داری.

- عليه الزمن: طال عليه / دراز روی کیشا.
 ملاً. مَلَقَ: المَتَسَعُ من الارض / زهوی پان و بهرین.
 - صحراء / بیابان، چۆله‌وان، سارا.
 ملو: سیر شدید: عدو / راکردن، تیژپه‌وی، خیرا رویشتن،
 دهو.
 إملاء: إمهال و التأخیر / ماوه‌دان، دواستن.
 - تلقین او / استکتاب / پی‌وتن، پی‌نوسینه‌وه،
 فیزکردن، پی‌نوسین، ری‌نوس.
 مَلِيَ: مَلِيَاً: زمناً طویلاً / کات و ماوه‌به‌کی دریز، زه‌مانیکی
 دریز، ساله‌های سال.
 ملوخیه (فی ملح) ملوم (فی لوم) ملیح (فی ملح)
 هم:
 مِمَّ. مِمَّا. (من ما): من ای شیء / له‌چی.
 مُحَاك (فی محك) مَمَّاس (فی مس) مُعَالِي (فی ملا)
 ممتاز (فی مین) ممرض (فی مرض) مُمَكِن (فی مکن)
 مُمَلَكَة (فی ملك) مَمُون (فی من) ممیت (فی موت)
 من:
 من: حَرَفِ جَزْءٍ له، ل، ل.
 اخذته منه / لیم وهرگرت، لوم وهرگرت.
 هو واحد منهم / یه‌کیکه له‌وان، نه‌وی‌کیکه له‌نه‌وان،
 یه‌کیکیانه.
 مَرَّ مِنْ هُنَا / لیره‌وه تیره‌په‌ی.
 لَهَا وَكَلَّ مِنْهُ / کوریکی لیس مه‌یه.
 من: الذی / کن، نه‌وی.
 مَنَّ اَمَّنَّ. تَمَنَّ: اضعف / لاوازی کرد، له‌پی کرد،
 چروسانبه‌وه.
 - علیه بکذا: انعم / خه‌لاتی کرد، پی‌ی به‌خشی، دایه،
 پی‌یدا، به‌خشیسی دایه.
 - علیه: صنع معه جمیلاً / چاکه‌ی له‌گه‌ل کرد.
 - علیه بِمَنَّةٍ: تَمَنَّنَهُ بها / دایه‌وه به‌چاویا، منه‌تی به‌سه‌را
 کرد.
 من:
 مَنَّ. اِمْتَنَّ علیه بكذا: انعم علیه به / پی‌ی به‌خشی،
 خه‌لاتی کرد، چاکه‌ی له‌گه‌ل کرد.
 - مَنَّاً. مَنَّةً علیه عَدَدٌ له ما فعله له / منه‌تی کرد
 به‌سه‌ریا، دایه‌وه به‌رویدا.

من: كل ما يُنْعَمُ به / خه‌لات، به‌خشیسی، چاکه، پیاوه‌تی.
 - النبات: الندوة العسلية / شيله و گه‌زوی روه‌ک.
 - السماء: سُكَّرَ المَنِّ / گه‌زۆ.
 حَشْرَة ال - / ماری، میش گز، هاره، شووکه، شیرینه.
 مَنَّةً: مَعْرُوف. فضل / چاکه، پیاوه‌تی.
 - إحصان / خه‌لات، به‌خشین، خیرکردن.
 - نِعْمَةً / خَوشی، خیرخوشی.
 - تعالی: بفضل الله / به‌گوره‌یی و بزورگی خوا.
 مَنَّان. مَنُون: مُحْسِنٌ / به‌خشنده، خیره‌ومه‌ند، چاکه‌کار.
 - الذي لا يعطى شيئاً. إلا مَنَّةً علیه / منه‌ت که‌ر،
 نه‌یداته‌وه به‌چاویا.
 ال - : الله. من الاسماء الحُسنى / خوا، یه‌کیکه له
 ناره‌کانی خوا.
 مَنُون: کثیر الامتنان / سوپاس گوزار، پی‌زان.
 - موت / مردن، ناکام.
 رَيْبُ ال - : مصائب الدُهر / مه‌لس و که‌وت،
 دهر‌بویه‌لای زیان، کوسپ و ته‌نگانه.
 اِمْتِنان: شُكْر. الاعتراف بالجميل / نه‌ک ناسی، سوپاس،
 سوپاس گوزاری، پی‌زانین.
 مَمْنُون: ضعيف / لاوازی، له‌ر زه‌بون.
 - مُمْتَنٌّ. کثیر الامتنان: شاکر / سوپاس گوزار،
 نه‌ک ناس، پی‌زان.
 - = له: مَدِيون لجميله او معروفه / سوپاس بۆ
 نه‌و، وامداری چاکه‌یه‌تی، پی‌زان.
 ممنونيةً. اِمْتِنان: الاعتراف بالجميل. شُكْر / پی‌زانین،
 مه‌ست به‌چاکه‌کردن، سوپاس گوزاری.
 مَنَّةً: قُوَّةً / میز، توانا، تین.
 منین: قوی / به‌میز، به‌توانا، به‌تین.
 مناجاة (فی نجو) مناجاة (فی نوح) مناخ (فی نوخ)
 مناجِر (فی نخر) مناداة (فی ندی) منارة (فی نور)
 مناسب (فی نسب) مناص (فی نوص) منافسه (فی
 نفس) منافق (فی نفق) مناقشة (فی نقش) مناقضة
 (فی نقض) منال (فی نیل) منام (فی نوم) منان (فی
 من) مناوبة (فی نوب) مناورة (فی نور) مناوشه (فی
 نوش) منیر (فی نبر) منبع (فی نبع) منتخب (فی
 نخب) منتزه (فی نزه) منتشر (فی نشر) منتصف (فی

نصف) منتظر (فی نظر) منتظم (فی نظم) منتعش

(فی نعش) منتهی (فی نهی) منشور (فی نشر) منجد

(فی نجد) منجل (فی نجل) منجم (فی نجم)

منج:

منجنيق: آلة حرب تُرمى بها القذائف/ هاريزه،

مه‌نجنيق، ناگريار.

منح:

منَح: اعطى. وهب/ به‌خشي، خه‌لاتی کرد، دای.

مانَح: واصل بالعطاء/ برده‌وام بو له به‌خشي‌ندا.

منَح: وهب/ به‌خشين، خه‌لات کردن، پښ‌دان، دان.

منحة: هبة. عطاء/ به‌خشي‌ش، خه‌لات، يارمه‌تی.

- دراسيه/ يارمه‌تی خویندن.

مانح. واهب/ به‌خشنده، به‌خشر.

منحرف (فی حرف) منحرف (فی نحر) منخل (فی نخل)

مند: مندرين: يوسف افندی/ لاله‌نگی.

مندل (فی نذل) مندوب (فی نذب) مندوحه (فی ندح)،

مندیل (فی نذل)

مند:

مُنْدُ/ له، له‌وساره، له‌وکاته‌وه.

- ذلك الوقت/ له‌وکاته‌وه، له‌وساره.

- يومين/ له‌و روزه‌وه.

- زمان/ له‌ ده‌ميکه‌وه، له‌ميژه، له‌زوه‌که‌وه.

- مدة/ ده‌ميکه، به‌ينيکه.

- عهد قريب/ له‌م نزیکانه‌وه، له‌م دوایيه‌دا.

- الآن/ له‌ نیسته‌وه.

- شهر/ مانگن له‌مه‌ر پیش، له‌مانگيکه‌وه.

منزل (فی نزل) منسج (فی نسج) منسجم (فی سجم)

منسف (فی نسف) منسم (فی نسف) منشار (فی نشر)

منشور (فی نشر) منصب (فی نصب)

منع:

منَع: عاق/ به‌ری گرت، وه‌ستانی، نه‌ی‌هیشته، قه‌ده‌غه‌ی

کرد، ته‌گه‌ره‌ی تښخت.

- حدوث الأمر/ اوقف/ نه‌ی‌هیشته (رویدات، بقه‌وسن).

- له. منَعَهُ الشيء أو عنه أو منه: كَفَهُ وَنَهَاهُ عَنْهُ/

لئی قه‌ده‌غه‌کرد، ده‌ستی پښ‌ه‌ل‌گرت، نه‌ی‌هیشته بیکا،

وازی پښ‌ له‌هینا.

له‌ الشيء أو منه حرّمه إياه/ بی‌به‌ری کرد، پښ‌به‌شی

کرد.

- جاره: حامی عنه/ به‌رگری له‌کرد، پاراستی،

پشتیوانی کرد.

منَع: كان منيعاً لا يقهر/ نابه‌زی.

- قَوِيّ و اِشْتَدُّ/ پته‌و بو، به‌می‌ز بو، قایم بو، به‌تین بو.

منَع الهدف: تَعَسَّر الوصول اليه/ ناگريئ.

منَع: قَوِيّ/ به‌می‌زی کرد، پته‌وی کرد، قایمی کرد، به‌تینی

کرد.

مانع: عارض/ به‌رمه‌لستی کرد.

- له‌ الشيء: منَعَهُ إياه/ لئی قه‌ده‌غه‌ کرد.

إِمتنعَ. تمنَع عن كذا: كَفَّ عَنْهُ/ وازی له‌ هینا، ده‌ستی له‌

ه‌ل‌گرت.

- رَقَضَ. اِبي/ قایل نه‌بو، نه‌ی‌پویست،

نه‌ی‌هیشته.

- الشيءُ تَعَسَّرَ/ نه‌بو، ده‌ست نه‌که‌وت،

نه‌شیار بو.

تَمَنَع بِكذا: اِحتمى به/ خوی پښ‌پاراست.

- تَقَوَّى/ نازا بو، به‌می‌ز بو، به‌تین بو.

منَع: إعاقة/ نه‌می‌شتن، قه‌ده‌غه‌ کردن، راگرتن، به‌ریه‌ست،

پیش گرتن.

- نهی/ نه‌کردن، نه‌یلان، نه‌می‌شتن.

منَعَة: قُوَّة/ هیز، تین، وزه، توانایی.

- مناعة: حرازة. لا يُغلب/ نه‌ب‌زین، نه‌شکان.

مناعة: ضد مرض: خصانة/ به‌رگری له‌ نه‌خوشی،

به‌رگه.

- طبيعية/ به‌رگی سروشتی.

- مكتسبة/ به‌رگی ده‌ست‌ه‌وتی.

منع: حصين. لا يُغلب/ نابه‌زی، ناشکن.

- قَوِيّ/ به‌می‌ز، پته‌و، قایم، سه‌خت.

مانع: معيق/ نه‌میل، قه‌ده‌غه‌کار، ریگر.

- عائق/ کوسپ، ته‌گه‌ره، به‌ریه‌ست، پیش‌گر.

- واق/ پاریزه‌ر.

- اعتراض/ به‌رمه‌لست.

- الرطوبة/ شښ‌گر، شپوز، شښ‌ښ.

إمتناع: تَعَطَّر/ نه‌شیابوی، قه‌ده‌غه، سته‌می.

- تَمَعَّ: رَفُضٌ / قَائِلٌ نَهْبُونٌ، نَاقَالِي.
- مَمْنُوعٌ: مَنُهِ عِنْدَهُ / نَهْمِيَارًاو، نَهْ كَرِيٌّ، نَهْ لِيْ كَرًاو.
- مُمْتَنِعٌ: غَيْرُ مَسْمُوحٍ بِهِ / قَدَّعَهُ.
- مُمْتَنِعٌ: مُتَعَدِّرٌ / نَهْبُو، دَهْسَتْ نَاكَهْوِيْ.
- رَافِضٌ / نَاقَالِي، نَهْمِيْلٌ.
- مُنْعِشٌ (فِي نَعَشٍ) مَنَعَمٌ (فِي نَعَمٍ) مُنْعَصٌ (فِي نَفْصٍ) / مَنَفَاحٌ (فِي نَفْحٍ) مَنَفَحَةٌ (فِي نَفْحٍ) مَنَفَرْدٌ (فِي فَرْدٍ) / مَنْقَارٌ (فِي نَقْرِ) مَنَقِبَةٌ (فِي نَقَبٍ) مَنَقَذٌ (فِي نَقْذٍ) مَنَكَبٌ (فِي نَكَبٍ) مَنَكْرٌ (فِي نَكْرٍ) مَنَهَاجٌ (فِي نَهْجٍ) مَنَهَكٌ (فِي نَهْكِ) مَنَوَالٌ (فِي نَوَالٍ) مَنُونٌ (فِي مَنٍ) مَنِيٌّ: مَنِيٌّ اللهُ الْخَيْرُ لِفُلَانٍ: قَدْرَةٌ لَهُ / خَوَابِيْ (دَا، بَهْخَشِيْ) خَوَابِيْ بَرِيَهَوَه.
- مَنِيَا: (مَنِيَا). مَنَا (مَنَوَا): اِبْتَلَى وَ اَصَابَ / تَوَشَّ بُو، كَرَفَتَار بُو.
- مَنَاهٌ: اِبْتَحَرَهُ / تَاقَى كَرِدَهَوَه.
- مَنِيٌّ بِكَذَا: كَابَدَ. عَانِيٌّ / تَوَشَّ بُو، چِيْزِيْ، كِيْشَايْ، بِيْزَهْوِيْ تَلَايَهَوَه.
- بِكَذَا: اُمْتَمِنَ وَ اُخْتَبِرَ بِهِ / تَاقَى كَرَايَهَوَه، تَوَشَّ بُو، نَهْ كَهْوِيْ بَقِ تَاقَى كَرِدَهَوَه بُو.
- بِخَسَارَه: خَسِرَ / تَوَشَّى زِيَان بُو، زِيَانِي كَرْد.
- لِكَذَا. وَفَّقَ لَهُ / پِيْ كَهْوَتْ، بُوِي بُو، بُوِي لَوَا.
- مَنَى الرَّجُلُ الشَّيْءَ اَوْ بِهِ: جَعَلَهُ يَتَمَنَّاهُ / وَايَ لِيْ كَرْدَ كَه (نَاوَاتَهْ خَوَازِيْ بِيْ، بِيَهْوِيْ، خَوَزْگَهْوِيْ بَقِ بَخَوَا).
- اَمْنَى الدَّمَّ: اَرَاقَه / خَوِيْزِيْ رِذَان.
- الرَّجُلُ: اَنْزَلَ مَنِيَهُ / نَاوِيْ هَاتَهَوَه، رَهْحَهْت بُو.
- تَمَنَّى الشَّيْءَ. اَرَادَهُ وَ رَغِبَ فِيْهِ / وَبَسْتِي، نَاوَاتِيْ بَقِ خَوَاسْت، نَاوَاتَهْ خَوَازِيْ بُو.
- اِسْتَمْنَى: حَاوَلَ اِخْرَاجَ مَنِيْهِ بِغَيْرِ جَمَاعٍ / نَاوِيْ هِيْنَايَهَوَه، دَهْسْتَهْ پَرِي كَرْد.
- مُنِيَّةٌ (الْجَمْعُ مَنِيٌّ. مَنِيٌّ): بُغِيَّةٌ / دَاخَوَازِيْ، خَوَاسْت، مَهْبَسْت، نَاوَات.
- اَمْنِيَّةٌ (الْجَمْعُ اَمَانٌ وَ اَمَانِيٌّ): بُغِيَّةٌ / دَاخَوَاز، خَوَاسْت، مَهْبَسْت، نَاوَات.
- مُتَمَنَّ: مُتَمَنَّعٌ / نَاوَاتَهْ خَوَاز، خَوَازَه.
- تَمَنَّ: اِبْتِغَاءٌ / دَاخَوَازِيْ، نَاوَاتَهْ خَوَاز بُون، بَرِيَا، خَوَاسْت، وَبَسْتِي.
- مَنِيَّةٌ. مَنِيٌّ: قَدْرَ اللهُ / چَاهَه نَوْس، خَوَاكَرْد.
- موت / مَرْدِن.
- رَسُوْلُ الْمَنَايَا: مَلِكُ الْاَهْوَالِ / بَهْلَايِ نَاگَهْمَان، بَهْلَايِ لَابَهْلَا.
- مَنِيٌّ. مَنِيٌّ: مَاءُ الذَّكْرِ / نَاو، سِيْمَهْن، تَوَو، تَوَم، تَوَمَاو.
- مَنَوِيٌّ: بَدْرِيٌّ. نُطْفَى / تَوَوِي.
- الْحَبْلُ الـ / رَهْگِي (سِيْمَهْن، نَاوِيْپَاهَا تَهْوَه).
- السَّائِلُ الـ / نَاو، سِيْمَهْن، تَوَوُو، تَوَمَاو.
- الْعُدَّةُ الْمَنَوِيَّةُ: خَصِيصَه / كَرِن.
- الْقِنَاةُ الْمَنَوِيَّةُ / تَوُو جُوْگَه.
- اِمْنَاءٌ. تَمْنِيَّةٌ: اِنْزَالُ الْمَنَى / نَاوَهِيْنَا تَهْوَه، رَهْحَهْت (بُون، كَرْدِن).
- قَذْفُ الْمَنَى. نَزُولُ الْمَنَى / نَاوَاهَا تَهْوَه، رَهْحَهْت بُون.
- اِسْتِمْنَاءٌ: جَلْدٌ عَمِيْرَةٌ. الْعَادَةُ السَّرِيَّةُ / خَوْبِيْس كَرْدِن، شَهِيْتَانِي بُون، دَهْسْتَهْ پَر.
- مَنِيْرٌ (فِي نَوْرِ) مَهَابَةٌ (فِي هَيْبٍ) مَهَارَةٌ (فِي مَهْرٍ) مَهْبِلٌ (فِي هَبْلٍ) مَهْتَرٌ (فِي هَتَرٍ) مَهْتَرِيَّةٌ (فِي هَرَا) مَهْتَمٌ (فِي هَمٍ) مَهْجٌ:
- مَهْجٌ: حَسُنْ وَجْهَهُ بَعْدَ عِلَّةٍ / رُون بَهْوَه، رَهْ نَگِي هِيْنَايَهَوَه، هَاتَهْوَه سَهْرَخَوِيْ، بُوْزَايَهَوَه، گَهْ شَايَهَوَه.
- مَهْجَةٌ: قَلْبٌ / دَل.
- دَمٌ / خَوِيْن.
- رُوْحٌ / كِيَان، زِيَان، مَهْنَا سَه.
- كَلُّ شَيْءٍ: اِحْسَنَهُ وَ خَالَصَهُ / چَاكِي وَ بَاشِي وَ پَاكِي وَ پُوخْتِي مَهْمُو شَيْتِيك.
- مَهْدٌ:
- مَهْدٌ. مَهْدٌ: سَوِيٌّ. بَسَطَ / تَهْخَتِي كَرْد، رِيكِي خَسْت، رَايْ خَسْت، چَاكِي كَرْد.
- الْاَمْرُ: سَهْلٌ / نَاسَانِي كَرْد، گَوْنَجَانِي، پِيكِي هِيْتَا.
- السَّبِيْلُ لِكَذَا: سَوَاةٌ وَ اَصْلَحُه / رِيْ پَاك كَرْدَهَوَه، رِيْ خَوَزْش كَرْد.
- الطَّرِيْقُ: رَصْفَةٌ / قِيْرَتَاو، بَهْرَدِيْزِي كَرْد، چَاكِي كَرْد.
- لَهْ عُدْرَةٌ: اِلْتَمَسَ لَهُ عُدْرًا / پُوْزَشْتِي هِيْنَايَهَوَه.
- لَهْ عُدْرَه: قَبْلَه / پُوْزَشْتِي قَبُوْل كَرْد.

- الفِرَاشُ: بَسَطُهُ وَ سَوَّاهُ / دای‌خست، ریکی خست، چاکی کرد، رای‌خست.
 تَمَهَّدَ لَهُ الْأَمْرَ: تَسَهَّلَ / بوی (ناسان بو)، گونجا، بیک مات).
 تَمَهِّدُ: تَوَطَّئُ / ری‌خوش کردن، ته‌خت کردن، ریک خستن، ناماده کردن، ناسان کردن.
 - : مُقَدِّمَةٌ / پیشه‌کی، سه‌ره‌تا.
 تَمَهِّدِي: تَحْضِيْرِي / سه‌ره‌تایی، ناماده‌یی.
 إِجْرَاءَاتُ تَمَهِّدِيَّةٍ / پیوستی سه‌ره‌تایی.
 مُمَهَّدٌ: مُسَوَّى. مُبَسَّطٌ / ته‌خت، ناماده، ریک، ناسان.
 مَهْدٌ: مِهَادٌ / فراش / جن، جینگ، خو‌وگه.
 - الطِّفْلِ: كَارُوك. سَرِيْر الطِّفْلِ / پیشه‌که، لانکه، جُولانَه.
 قَضَى عَلَى الشَّرِّ فِي مَهْدِهِ: تَلَفَاهُ قَبْلَ إِسْتِفْحَالِهِ / زو (فریاکه‌وت، کوژانی‌وه).
 مَهْرٌ:
 مَهْرٌ: كَانْ مَاهِرًا. حَذَقٌ / جالاک، وریا، لئی‌هاتو) بو.
 - فِي صِنَاعَتِهِ: اِتَّقَنَهَا / قَالْ بُوْبُو، شاره‌زا بو، وه‌ستای چاک بو.
 - الخَطَابِ وَ الصَّنْكَ: امْضَاهُ / مۆری کرد، ئیمزای کرد، شه‌قلانی.
 - أَمَهْرُ الْمَرَاةِ: جَعَلَ لَهَا مَهْرًا / ماره‌یی (دایه، بۆ بری‌وه).
 - الْمَرَاةِ: زَوَّجَهَا / دای به‌شو، ماره‌ی کرد، ماره‌ی بری.
 مَاهِرٌ: غَالِبٌ فِي الْمَهَارَةِ / بۆرپۆریتی کرد.
 مَهَارَةٌ: بَرَاةٌ. حَذِقٌ / چالاک، وریایی، پسپۆری، سه‌لیقه.
 بِمَهَارَةٍ: بِبَرَاةٍ. بِحَذِقٍ / به‌چالاک، چالاکانه.
 مَاهِرٌ: بَارِعٌ. حَازِقٌ / زَرَنگ، چالاک، وریا، به‌توانا، به‌سه‌لیقه، لئی‌هاتو، چاوام.
 - فِي كَذَا: حَازِقٌ وَ بَارِعٌ فِيهِ / قَالْ، لئِزَّان، تَنِگه‌یشتو، وه‌ستا، شاره‌زا.
 مَهْرٌ: حَتْمٌ / مۆر، ئیمزا، شه‌قل.
 - : وَ لِدُ الْفَرَسِ / جَوَانُو.
 مَهْرَةٌ: أَنْثَى الْمَهْرِ / مَا جَوَانُو، جَوَانُو مَیْن، توما.
 مَهْرٌ: صِدَاقُ الْمَرَاةِ / ماره‌یی.

مَهْرَجَانٌ: / مَحَبَّةُ الرُّوحِ. الْاِحْتِفَالُ الْعَظِيْمُ / نامه‌نگ، قیستفال.
 مَهْكٌ:
 مَهْكٌ: مَهْكٌ: سَحَقٌ. هَرَسٌ / ماری، وردی کرد.
 إِمَهْكُ الرَّجُلُ: خَفَّ لِحْمَهُ / لاوَز بو، که‌می کرد.
 مَهْكَةُ الشَّبَابِ: نَضَارَتُهُ / تَسَافِي لَوِي، هه‌ره‌تی لوی، که‌نجیتی، لاویتی، سیره‌ی که‌نجی.
 شَابٌ مُمَهَّكٌ: الْمَمْتَلِيْءُ شَبَابًا / که‌نجی قوژ، بالابه‌رز، شوخ و شه‌نگ.
 مَهْلٌ:
 مَهْلٌ: تَمَهَّلٌ / لَمْ يُعْجَلْ / له‌سه‌رخۆ بو، شیننه‌یی بو، په‌له‌ی نه‌کرد، هتو‌اش بو.
 - مَهْلٌ: أَمَهَّلٌ / لَمْ يُعَاجِلْ / په‌له‌ی لَی نه‌کرد.
 إِسْتَمَهَّلَ: إِسْتَنْطَرُ / داوای، داوای شیننه‌یی کرد، چاوه‌پیتی کرد.
 مَهْلٌ: مَهْلٌ: مُهَلَّةٌ / رَفِقٌ / پشو، حه‌وانه‌وه، ماوه.
 - : - : تَأَنُّ / هِتو‌اشی، له‌سه‌رخۆیی، شیننه‌یی.
 - : - : قَبِيحٌ أَوْ صَدِيْدُ الْمِيْتِ / زُوخَاو، نَزْح، كَيْم.
 عِلِيٌّ - : مَهْلًا / رُوَيْدًا / له‌سه‌رخۆ، به‌شیننه‌یی، نه‌خته نه‌خته، وریه وریه، به‌هتو‌اشی.
 عِلِيٌّ - : فِي الْوَقْتِ الْعِنَاسِبِ / کاتی خزی.
 عِلِيٌّ مَهْلِكٌ: تَأَنُّ / له‌سه‌رخۆبه، به‌شیننه‌یی به، به‌هتو‌اشی.
 مُهَلَّةٌ: مُدَّةُ الْإِمَهَالِ / ماوه، ماوه پین‌دان.
 ال - الْقَانُونِيَّةُ / ماوه‌ی یاسایی.
 إِمَهَالٌ: إِعْطَاءُ مُهَلَّةٍ / ماوه‌پین‌دان.
 تَمَهَّلٌ: تَرَوُّ / تَأَنُّ / شیننه‌یی، له‌سه‌رخۆ بو، پشودان.
 مُتَمَهَّلٌ: مُتَأَنُّ / له‌سه‌رخۆ، شیننه‌یی.
 مَهْمٌ (فِي هَمْ)
 مَهْمًا: كَيْفَمَا / مه‌رچۆن، مه‌رچی.
 - : كَانْ: كَيْفَمَا كَانْ / مه‌رچۆنك (بیت، بو)، مه‌رچۆن.
 - : تَفَعَّلَ اِفْعَلَ / مه‌رچی بکه‌یت نه‌که‌م.
 مَهْمَازٌ (فِي هَمَنْ مَهْمَلٌ (فِي هَمَلٌ) مُهْمَةٌ (فِي هَمْ)
 مَهْنٌ:
 مَهْنُ الرَّجُلِ: خَدَمَةٌ / رای‌گرت، نیشی پین‌کرد.
 - : مَاهِنٌ: مَارَسَ صِنَاعَةً / پیشه‌یه‌کی گرت.

- اِمْتَهَنَ الشَّيْءَ: اِبْتَدَلَهُ / رَه تَانِيَه وَه، چِه وسَانِيَه وَه.
 - مَتَهَنَ: اِحْتَقَر / رَسَوَى كَرْد، سَوَكِي كَرْد، تَوَقَّى كَرْد.
 - الرَّجُلُ: اِسْتَعْمَلَ لِلخِدْمَةِ / نِيَشِي پَسَن كَرْد، دَاي
 هَزْرَان، هَدَلِي سَوِيَان.
 - مَهْمَةٌ: شَغْل / پِيَشِه، كَار، نِيَش.
 - : خِدْمَةٌ / خِزْمَت كَرْدَن، هَدَل سَوِيَان، رَاكِرْتَن.
 - حُرَّةٌ / پِيَشِه وَ كَارِي سَه رِيَه خَق.
 - شَرِيْفَةٌ / پِيَشِي (حَدَلَال، شَكُوْمَه نَد، بَه نَامُوس،
 بَه تَابِرُو).
 - يَدْوِيَةٌ / پِيَشِي دِه سَت.
 - سِرَال - / نَهْيَن پِيَشِه، نَهْيَنِي پِيَشِه.
 - مَهِيَن، مَهَان، مُعْتَمَنَ: مُحْتَقَر / رَسَوَا، نَه فَرَدَت اِي كَرَاو.
 - : حَقِيْر / بِيَن تَابِرُو، سَوَك.
 - مُعْتَمَنَ: مُبْتَدَل / پَه رِيُوْت، پَه رِيَاد.
 - اِمْتِهَان: اِبْتَدَال / پَه رِيُوْت كَرْدَن، چِه وِت بَه كَار مِهْتَان،
 پَه رِيَادِي.
 - مَاهِن: خَادِم حَقِيْر / پِيَاو وَ نِيَشِكِرِي سَوَك.
 - مِهْنَدِس (فِي هِنْد)
 - مَهْو: مَهْوُ اللّٰيْنُ: رَقٌّ وَ كَثْر مَاءُه / رَوْن بُوَه وَه، نَاوِي نَقْد
 بُو.
 - اَمْهِي: اَكْثَر المَاءِ / رَوْنِي كَرْدَه وَه، نَاوِي تَن كَرْد، خَاوِي
 كَرْدَه وَه.
 - مَهْو: بَلُوْر / كَرِيَسْتَال، بَلُوْر، بُوِي.
 - : مَخْلُوْط اَوْ مَخْفَف بِالْمَاءِ / رَوْن، نَاو نَقْد، تَرَنِك،
 تَرَاو.
 - مَهَاة: البَقْرَةُ الوَحْشِيَّةُ / گَاكِيُوِي، كَه لَه كِيُوِي، مَانَاكِيُوِي.
 - مَوَاسِة (فِي سَمُو) مَوَاشِي (فِي مَشِي) مَوَاطِب (فِي
 وَظِب) مَوَال (فِي وِلِي) مَوَامِرَةٌ (فِي اَمْر) مَوْبِد (فِي اِبْد)
 مَوْبِقَةٌ (فِي وَبِق)
 مَوْت:
 - مَات: حَلَّ بِه المَوْتِ / مَرْد، گِيَانِي دِه رَجُو.
 - : فَنِي. بَاد / لَه نَاوِجُو، فِه وِتَا.
 - الرِّيْحُ وَ الحَرُّ النَارُ: سَكَنَ / هِيَوَاش بُوَه وَه، نَه مَاء،
 دَا مَرَكَايَه وَه.
 - جَوَعًا / لَه بَرَسَانَا مَرْد.
 - خَوْفًا / زَارَه تَرَه ك بُو.

- بَرْدًا / رَه ق بُوَه وَه.
 - كَمْدًا / شَه قِي بَرْد، سَوْتِي بُوَه وَه.
 - المَكَانُ: خَلَا مِنَ العِمَارَةِ وَ السَّكَانِ / كَاوَل بُو، وِيْرَان
 بُو، كَه سِي تِيَا نَه مَاء، بُو پَه چَوَلَه وَاوِي.
 - الحَيَوَانُ: حَلَّ بِه المَوْتِ / تَوَقَّى، مَرْدَار بُوَه وَه.
 - مَوْتٌ. اِمَات: جَعَلَه يَمُوْت / مَرَانِي، كُوَشْتِي، مَرْدَارِي
 كَرْدَه وَه.
 - : كَان سَبِيْب مَوْتِه / بُو بَه هُوِي مَرْدَن وَ
 كُوَشْتِنِي.
 - : نَفْسِه: اِنْتَحَر / خَوِي كُوَشْت.
 - اِمَات شَهْوَاتِه: قَهْرهَا / نَارَه زَوِي مَرَان، دَاي مَرَكَانَه وَه.
 - غَضْبِه: سَكَنَه / دَاي مَرَكَانَه وَه، هِيَوَاشِي كَرْدَه وَه،
 رَقَه كَه ي نِيَشَانَه وَه.
 - هُ جَوَعًا / بَرَسِي كَرْد، پَه بَرَسِيْتِي مَرَانِي.
 - اُمِيَّتَتِ الكَلِمَةُ: بَطَل اِسْتَعْمَالَهَا / وَاوِي لِي مِهْيَنِرَا، بَه كَار
 نَه مِهْيَنِرَا.
 - تَمَاوَتٌ: تَنَظَّاهِر اِنَّه مَات / خَوِي (مَرَان، كَر بَه مَرْدُو).
 - : اَظْهَرَ الضَّعْفَ / پَه كِي خَوِي خِسْت، خَوِي لَه پَه ل وَ
 پَرُو خِسْت.
 - فِي عَمَلِه / (خَاو وَ خَلِيْجِك، تَه مَهَل، نَالَه بَار) بُو لَه
 نِيَشِه كَه يَدَا، نِيَشِه كَه ي مَرْدَار كَرْدَه وَه.
 - اِسْتِمَات: طَلَب العَمُوْت لِنَفْسِه / دَاوَاي مَرْدِنِي كَرْد بَرُو
 خَوِي.
 - : اِسْتَقْتَل / رَوْدِي لَه خَوِي كَرْد، كَوَلِي نَه دَا.
 - مَوْتٌ. مَوْتَةٌ: زَوَال كَل حَيَاةٍ / مَرْدَن، نَه مَان، مَهْرِك.
 - : وَقَاةٌ / كَوُج كَرْدَن، كَوُجِي نَوَلِي، سَوِي بُوْنَه وَه،
 سَه رَنَانَه وَه.
 - : فَنَاءٌ / لَه نَاوِجُوْن، كَاوَل بُوْن، وِيْرَان بُوْن، كُوْرَانَه وَه.
 - اِبْيَضٌ: طَبِيْعِي / مَرْدِنِي نَاسَايِي، مَرْدَن پَه دِه رَدِي
 خَوَا.
 - اِبْيَضٌ: فُجَانِي / كُوْت وَ پَر مَرْدَن، مَهْرِكِي مَجَافَات.
 - اَحْمَر: المَوْت قَتْلًا / كُوَشْتَن، سَه رِيِيْن.
 - اَسْوَد: المَوْت خَنْقًا / خَنْكَان.
 - زَوَامٌ: سَرِيْع / مَرْدِنِي كُوْت وَ پَرُو دِه سَتَبِه جِيْن.
 - زَوَامٌ: كَرِيَه / مَرْدِنِي نَارَه وَا، مَرْدِنِي سَتَه م.
 - مِيْتَةٌ. مَوْتَةٌ: حَالَةٌ المَوْتِ وَ نَوْعُه / چَوْنِيَه تِي مَرْدَن.

ال - المفاجيء / مهرگسات.

ال - فَرَحًا / شاده مهرگ.

مَيْتَةٌ: الحيوان المَيِّت بلا ذبح / تۆپيو، كه لاک، مرداره وه

بو:

مَوَات: حالة فقدان الحياة عموماً / بئگيانى.

- : مالا روح فيه / بئگيان.

- : ارض قاحلة / بيايان، چۆل، چۆليان، كاكى به كاكى.

مَوْتَان: مَوْتَان: موت يَقَع فى العاشية / دهره شازه ل،

دهردهگا، قۆره، مافه ته.

- : الفؤاد / بليد / گيل، گه لحو، گه مره.

مَائِت: مُخْتَصِر. فان / مردو، له ناوچو، نه مارو.

مَيْت: مَيْت: الذى فارق الحياة / مردو، بئگيان.

إِمَات: إعدام الحياة / كوشتن، مرانن.

- : الشهوات / تاره زو (مران، كپ كردن، دامرگانه وه).

مَمَات: مَوْت / مهرگ، مردن، گيان دهرچون.

مَيْتَةٌ: حالة الموت و هيئته / شيوهى مردن.

مَمَات: مهجور. بَطْل إستعماله / واز لئيهينراو، مؤدهى

به سه رچو.

مُمَيْت: قَتال / كۆره، كوشنده، مزوك.

مُسْتَمَيْت: مُسْتَقْتَل / كۆل نه دهر، زۆر له خۆكهر.

مُوْتَمِر (فى امر) مَوْتَمِن (فى امر)

موج:

مَاج. تَمَوَّجَ البَحْرُ: إرتفع و هاج / شه پۆل دا، كرديه

گه رداو.

مَوْج: مَوْجَةٌ: ما إرتفع من الماء على سطحه / شه پۆل.

مَوْجَةُ الشباب: عُنُقوانه / مهره تى لاوى، تافى لاوى،

سيژهى گه نچى.

تَمَوَّج: حركة و هياج الماء / شه پۆل دان.

مَائِج: مَتَمَوَّج: هائج و مضطرب / شه پۆلاوى، گه رداو.

مَمَوَّج: مَوَّاج: كثير التَمَوَّج / به رزو نزم، روکوسپ،

قۆرتاوى.

ارض مَمَمَوْجَةٌ: غير مستوية / تهپ و دۆل، به رزو نزمواى.

موجب (فى وجب) موجز (فى وجن) مؤخرة (فى اخر)

مؤدة (فى ود) مؤذ (فى اذى) مؤذن (فى اذن)

مور:

مار. تَمَوَّر: تَحَرَّك كثيراً من جهة الى اخرى. جاء و
ذهب مُتَرَدِّدًا / نه جولا، سه روتى نه بو، به شپزه يى شه مات
و نه چر.

- ت. امارت الريح التراب: اثارته / با خۆلى مه لسان،

كردى به تهپ و تۆز، بو به گيژه لوكه، كردى به گه رده لول،

گيژى دا.

تَمَوَّر: حركة تَمَوَّرِيَّة: تَمَوَّجِيَّة / جولئى شه پۆلدا،

شه پۆلاوى.

تَمَوَّرًا: إقبالًا و إدبارًا / ماتن و چون، ثم سه روه و سه ر

كردن، پاش و پيش كردن، جاوانانه وه.

مور: غبار / تهپ و تۆز، خۆلى ره شه با.

ريح مَوَّارَةٌ: مثيرة للتراب / باى خۆلاوى، گيژه لوكه.

مَوَّرَخ (فى ارج) مورد. موريدة (فى ورد)

موس:

ماس الراس: حلقه / سه رى تاشى.

موس. موسى: سكن الحلاقة / گويزان.

ماس. الماس. آكمان: حجر كريم: نه لماس.

موسيقى: الغناء و التطريب / موسيقا، ساز.

فرقة موسيقية / تيبى موسيقا، سازيه ند.

آلات موسيقية / سازو سه متور، ناميزى موسيقا.

موسيقى: مختص بالموسيقى / موسيقازان، موسيقار.

- . موسيقار: مشتغل بالموسيقى / موسيقازن.

موسر (فى يسر) موسم (فى وسم)

موش:

ماش: حَبْ يُطَبَّخ. من البقوليات / ماش، ماشه ره ش.

موشح (فى وشح) موشور (فى وشر) موصول (فى

وصل) موضوع (فى وضع) موطىء (فى وطأ) موعد

(فى وعد) موعوك (فى وعك) موفق (فى وفق) موفور

(فى وفر) مؤقت (فى وقت) موقد (فى وقد) موقه (فى

وقع) موقف (فى وقف) موقن (فى يقن) موكب (فى

وكب) مؤكد (فى وكد) موكل (فى وكل)

مول:

مال. تَمَوَّل. إِسْتَمَالَ: كثر ماله / دهوله مه ند بو، بو

به خاره ن سامان، سامانى زۆر بو.

- : ضِد إِسْتِقَام / لار بو وه، لاى دا، چه مايه وه.

مَوْل: أغنى / كردى به خاوه ن سامان، دهوله مه ندى كرد.

- : اَمال: اعطى المال اللازم لعمل/ درای (دا، خسته
 نیشبوره).
 تَمَوَّلَ: اَحَذَ الْمَالَ الْلازِمَ/ دراوو مالی برد بَو خَوی، بو به
 خاوهنی مال و درای خوی.
 مال: بَرَقَ/ سامان، دارایی، خانوبه ره.
 - : بَصَانِعُ/ کهل و پهل، شت و مهک، کالا.
 - : نَعْمَ/ مواشی/ مهو مالات، نازه ل.
 - : نَقود/ دراو، نهختینه.
 - : کَثِیرَ/ سامانی زود.
 ذُو - : کَثِیرَ الْمَالِ/ ساماندار، دهوله مه ند.
 راس - . راس ال - / سهرمایه.
 جمع ال - / کَوکَرْدَنَه وَه، په سمه نده کردن.
 مالی: نَقْدی/ دارایی، درای.
 - : مُتَعَلِّقٌ بِالْأُمُورِ الْمَالِیَّةِ/ دارایی په یوه ند، شهوی
 په یوه ندی به داراییهوه بین.
 - : مُشْتَغِلٌ بِالْأُمُورِ الْمَالِیَّةِ/ دارایی کار.
 نظام - / دارایی رِیْثِم، رِیْثِمی (دارایی، سهرمایه داری).
 مَمُولٌ. مُمُولٌ. مَالِی. صاحب راس المال/ دراودره،
 خاوهن سامان، سهرمایه دار.
 مَالِیَّة. مال/ سامان، دارایی.
 سَنَّة - / سالی دارایی.
 عُقُوبَة - / سزای دارایی.
 عَزَامَة - / بژاردنه.
 وزارة ال - / وه زاره تی دارایی، شالیباریتی دارایی.
 مولد (فی ولد) مولع (فی ولع) مؤلم (فی الم) مولی (فی
 ولی)
 موم:
 مِیمَ الرَّجُلِ: اَصَابَهُ الْمَوْمُ/ گول بو، توشی گولی بو.
 موم: جَذام/ گولی.
 - : شَمِعَ الْعَسَلِ/ میو.
 - : الْحَانِکُ/ مَکوک/ مه کز.
 مُمُومٌ: مُصَابٌ بِالْمَوْمِ/ کرل.
 مومیاء: الْجِسْمُ الْمَحْنَطُ/ مؤمیا کراو.
 مومس (فی ومس) مومن (فی امن)
 مون:
 مَوْن. مان: قَدَّمَ الْمَوْنَةَ/ نازوخه ی دا، تفاقی دا.

تَمَوَّنَ: اِنْخَرَّ مَا يَلْزِمُهُ مِنَ الْمَوْنَةِ/ نازوخه ی خسته،
 تفاقی خسته.
 مَوْنَةٌ. مَوْنَةٌ: قَوْتُ/ نازوخه، تفاق.
 - : مَلَأَ الْبِنَاءَ/ جه بله.
 تَمَوَّنَ: مِیرَة/ تفاق خستن، نازوخه خستن.
 ال - الْمَنْزِلَ/ نازوخه و تفاقی مال.
 بَطَاقَة ال - / کارتی نازوخه.
 وزارة ال - / وه زاره تی نازوخه، شالیباریتی نازوخه.
 مَوْنَتٌ (فی انث)
 موه:
 مَاه. مَاهُ الشَّيْءُ بِالشَّيْءِ: خَلَطَهُ/ تیکه لی کرد، ناویته ی
 کرد.
 - : - : خَلَطَ بِالْمَاءِ/ تیکه ل به ناوی کرد، ناوی تیوه دا.
 اِمَاهُ السَّكِينِ: سَقَى شَفْرَتَهُ/ ناوی دا، زاخاری دا.
 مَوَّة. مَاهُ الْمَكَانُ وَ بِالْبُنْرِ: کَثْرَ مَاءَهُ/ ناوی زود بو،
 زیاویه، ناوی تیز بو.
 - : اِمَاعٌ/ توانیه وه، رونی کرده وه، ناوی تیوه دا.
 - : بَكَدَا: طَلَى. غَشَى/ دای پویشی، روکشی کرد.
 - : بِمَاءِ الذَّهَبِ وَ الْفِضَّةِ: طَلَاهُ/ (له زین، له زیوی) گرت،
 زین یا زیو پویشی کرد، زهرکه فتی کرد.
 - : عَلَيْهِ الْخَبْرُ وَ الْأَمْرُ: زَوْرَهُ وَ بَلَّغَهُ خِلَافَ مَا هُوَ/
 لَیْسَ كَظَرِي، لَیْسَ شَارِدَهُ وَه، به جَوْرِيکی تر رای گه یاند،
 راستی لانهوت.
 - : الْحَقَائِقُ: حَجَّيْهَا/ اَخْفَاهَا/ راستی گزویی، کردی به
 زَیْرَ لَيَوَهُ وَه، شاردیه وه.
 تَمَوَّيه: طَلَاءُ/ روکش، داپوشین.
 - : الْأَخْبَارُ وَ الْحَقَائِقُ: تَحْرِيْفُ/ مه ل گِیْرَانَه وَه
 گزویی راستی.
 - : تَنْكِيْرٌ وَ إِخْفَاءُ/ راستی نهوتن، شاردیه وه.
 مُمُوَّةٌ: مُغْشٌ/ روکش، داپوشراو.
 مَاهِيَّةُ الشَّيْءِ: حَقِيْقَتُهُ/ راستی، ناخ، گه وه ره.
 - : رَاتِبٌ/ مانگانه، رُوْزَانَه، ده سنکوت.
 ماء (اصله مَوَّة). ماه: السائل المعروف/ نار.
 - : عَصِيْرٌ/ دُوْشَاو، ناووک، ناو، رینگار.
 - : سَائِلٌ/ شل، شلة.
 ماء عَسِيْرٌ/ ناوی ناساز، قورس.

ماء يُسْر/ ناوی ساز، سوک.

- الورد: روح الورد/ گولان.

- الشباب: رونقه و نضارتَه/ هره تهی لای، ته یو بیی که نجیتی.

- الذهب او الفضة: طلاهما/ (له زین، له زیو) گبراو، روکش، زه پکهفت.

- النار: حامض/ تیزاب.

ال- الازرق: مرض فی العين/ ناوی رهش.

ال- الملكي: شانان.

مائی. ماوی. ماهی. من الماء او یعییش فیه/ ناوی.

- : سائل/ شل.

مکسب - / په ستنه ری ناری، فیجقه، په مپ.

نباتات مائیة/ روه کی ناوی.

میاہ معدنیة: فیها معادن مذابة/ گه راو، ناوی کانزایی.

- جوفیة: تحت سطح الارض/ ناوی بیر، ناوی ناو زهوی، قولان.

موهبة (فی وهب) مؤونه. مؤونة (فی مان) میت (فی موت) میثاق (فی وثق)

میج:

ماح. إمتاح: إغترف بکفه/ چنگی بیاکرد، به چنگ هلی گرت.

إستماح. إمتاح: طلب فضله/ داوی یارمتهی و چاکه ای لوتکرد.

- : طلب أن یشفع له/ داوی (لوتکرد بوی بپوشن و بپارینته وه، لوتوردنی کرد).

مَمَحَ. تَمَمَحَ. تَمَیَحَ: تمایل/ له تری دا، به م لاو لادا کهوت، رهنه دا.

تَمَمَحَ. تَمَیَحَ العُصْنُ: تمایل/ لار بوه وه، شوپروه وه، داکهوت، نوشتایه وه، چه میه وه.

- : ماح: تَبَحَّرَ/ له نجهی کرد، به تروفیزه وه نه پوی، خوی بانه دا، به کاش و فش نه پوی.

مید:

ماد. تَمَیَدَ. تَمَیَدَ: إهْتَرَّ و إضْطَرَبَ/ له رزی، له ریه وه، هه رزی.

- - - : تمایل/ لار بوه وه، شوپروه وه، داکهوت، نوشتایه وه، چه میه وه.

- : دار راسه. داخ/ سه ری گیزی خوارد، گیزی بو.

مَیَدَ. مَیْدَان: تمایل/ لاریونه وه، شوپروه وه، له رزین، له رینه وه، داکهوتن، نوشتانه وه.

مائد: مائل/ لار، خوار، داکهوتن، نوشتاوه، چه ماوه.

- : دابخ/ گیزی بو.

مائدة. مئدة: منضدة الطعام/ خون، سیننی و خون، میزی نان خواردن.

- : الكتابة. منضدة الكتابه/ میز، میزی نوسین.

میداء الشيء: مبلغه و قیاسه و بعده/ ماوه، بر، چه ند، چه ندیتی.

مَیَاد: کثیر التمایل و الأهتران/ له رزوک، داکهوتن، لار، شوپن، نه لریته وه.

مَیَادة: مؤنث مَیَاد/ به له نجه، به لاروله نجه.

مَیُود: کثیرة التحرك/ بزئو.

میدان: ساحة/ مهیان، گوره پان، سرهق.

- : مجال/ ماوه.

میر:

مار. أمار عیاله: آتاهم بالطعام/ نازوخه و خوراکی بز هیتان.

مایر: قَدَم المیرة/ نازوخه و خوراکی (دا، دابهش کرد).

- : قَلْد/ لاسایی کرده وه.

مَیْر. مَیْرَة: مؤونة الطعام/ نازوخه، خوراک، تفاق.

مَیَارَة: متعهد تورید المؤمنه/ نازوخه به دهست.

میری. أمیری: حکومی/ میری.

میز:

مَیْرُ. أمار الشيء: فرزه عن غیره/ جیای کرده وه، هه لی بزارد.

- : الشيء: فضله علی غیره/ په سه ندتری کرد، بیاخی پن دا.

- بینهم. - الواحد من الآخر: فَرَّقَ بینهم/ له به کی جیاکردنه وه.

تَمَیْرَ: إمتان من: إنفصل عن غیره و إنعزل/ جیا بوه وه.

- غیظاً: تَقَطَّعَ/ له توریه بیا شقهی برد، پچرا، پیشی خوارده وه.

إمتان: فاضل/ جیا بو، جیاوازی هه بو.

میزه: صفة مُمیْرَة/ جیاوازی، تایه تمه ندیتی.

- امتیاز: فضل. افضلیّة/ پسه‌ندیتی، سود، بایه‌خ.
 امتیاز: فرق/ جیاوازی، پسه‌ندیتی.
 - حَقّ ممتاز و خاص/ مافیتیکی تاییه‌تی، تاییه‌ماف، تاییه‌تمندی، تازیاری.
 - رُحْصَة رسمیة یاداره عمل/ کارماف.
 امیز من: افضل/ جیاوازتر، پسه‌ندتر، بایه‌خ دارتر.
 تمییز: فرق او إدراك الفرق/ جیاکردنه‌وه، دیاری کردن، جیاکاری.
 - إدراك/ مه‌ستیاری، زنگی، هوشیاری.
 - تفضیل و بمعنی مُحاباة/ پسه‌ندیتی، زیاتر خوشه‌ویستی.
 - تفضیل/ پسه‌ندکردن، مه‌ل‌بژاردن، بایه‌خ پیدان.
 ممیز: ممتاز/ جیا، جیاکارو، به‌جیا، باشتر، پسه‌ند، ناشکارا.
 ممیز: فارق/ جیاکار، دیاری‌کار.
 - عاقل/ زیر، هوشیار، زنگ، مه‌ستیار.
 میزاب (فی اُزب و زب) میزان (فی وِزَن)
 میس:
 ماس: تمیس: تَحْتَر/ (به‌گه‌نجه‌فه، به‌تروفیزه‌وه، لارولارو) رُوی، خُوی بائه‌دا.
 میس: الخشبیه الطویله فی العربیه و المحراث/ داری نیوان نه‌سپی عه‌ربانه‌و گاجوت.
 میاس: ماس. میسان. میوس: مُتَمایِل. مُتَبَحْثِر/ به‌نازوز، به‌تروفیز.
 - اَسَد/ شیر.
 میاسه: مؤنث میاس/ به‌ل‌نجه، له‌نجه‌کار، شوش.
 قَدْ - رشیق/ ناوقه‌دباریکی شوخ، شوشه‌یی.
 میسر (فی یسر) میسم (فی وسم)
 میط:
 ماط. اَماط عن: تَحْضَى و اِبْتَعَد/ کشایه‌وه، دورکه‌وته‌وه، خُوی‌لادا، گه‌رایه‌وه.
 - اَماط به. اَماطه: تَحَاةُ و اِبْعَدَه/ کشانیه‌وه، دوری خسته‌وه.
 اَماط اللثام عن: كَشَف. اَظْهَرَ/ خستیه‌رو، ده‌ری‌خست، ناشکرای کرد.
 میع:

ماع: سال و اِنتشِر/ شل بوه‌وه، بلأوبوه‌وه، توایه‌وه.
 - اِنْماع. تَمَبَّع: ذاب و سال/ توایه‌وه، یه‌قی (دایه‌وه) کرده‌وه، تَبَّی‌زا.
 ماع: اَذاب/ توایه‌وه.
 - مَبَّع: لَبَّيْن/ شلی کرده‌وه، نه‌رمی کرده‌وه، خاوی کرده‌وه.
 مائع: سائل/ شل، تواوه.
 - مَرَقَق: مَحْفَف/ روین، خاو، شل، خاوکراو.
 - اِحْمَق/ گه‌مزه، گه‌لحَق، ژنانی.
 اِمَاعَة: اِذَابَة/ توانه‌وه، توانده‌وه.
 مَبَّع: مَبَّعَة: سَبُولَة/ شلی، تواوه‌یی.
 مَبَّعَة: صَمْحُ يَتَبَحَّر به/ جَوْرَه بوخوردیکه.
 - الشیء: اوله و اصله/ سه‌ره‌تا، به‌ره‌ت، ره‌گه‌ز.
 - الصبأ و الشبَاب: عُنْفوان/ (هه‌ره‌ت، تاف) ی لَوی، سبیره.
 تَمَبَّع: یه‌ق (کردنه‌وه، دانسه‌وه)، ناو (دانسه‌وه، ده‌ردان)، تن‌زان.
 میعاد (فی وعد) میقات (فی وقت)
 میل:
 مال: ضِد اِسْتِقَام/ خوار بوه‌وه، لار بوه‌وه.
 - تَحَدَّر/ (لَبَّيْ) به‌ره‌و خوار، سه‌ره‌وخوار بوه‌وه.
 - الی: كان مَبَّالاً الیه/ به‌لایا دای‌شکان، لایه‌نی گرت.
 - الی: احْبَبُ دای‌دایه‌وه، خُوشی‌ویست، دلی پیاجو.
 - الی: عَضَدُ یارمه‌تیداد، ده‌ستی گرت، پشتگیری کرد.
 - الی مکان: عَرَج/ لای‌دا، سه‌ری‌دا.
 - الطریق: بَعْدُ/ دورکه‌وته‌وه.
 - عن: حَادٍ/ لای‌دا، له‌ری‌ لای‌دا.
 - عن: اِنْصَرَف/ وازی‌هینا، ده‌ستی مه‌ل‌گرت.
 - علی الحائط: اِسْتَنْد الیه/ شانی پیوه‌نا، خُوی پیوه‌نوسان.
 - علی الرَّجُل: جَارٍ/ لَبَّي تَوْرَا، ناکوک بو له‌گه‌لی، رقی لی مه‌ل‌گرت.
 - علیه الدهر: اَصَابَه بِنَوائِبَه/ توشی ده‌ردو به‌لای دنیا بو.
 - علی: اِتْكَأ/ خُوی دا به‌سه‌ریا، شانی له‌سه‌ردانا.
 - الحاکم: جَارٌ و ظَلَم/ زُور سته‌می کرد، ناپه‌وا بو.

- النهار أو الليل: دنا من المضي / هيندهی نه ماوه
ته واو بین.

- ت الشمس: قاربت الغياب / نزيك خورثاوايونه، خور
هاته تاوايون.

مَيْلٌ: أمال الشيء: صَيَّرَهُ مَائِلًا / خوار، لاری کرده وه،
چه مانیه وه.

- في الأمر: شك فيه و تردد / دودل بو، لئی به شك بو.
مَائِلُهُ: أحبه و مال اليه / خوشي ويست، به دلیا جو.

أمالت المرأة: أزالَت القناع / په چهی لادا، روی ده رخت.
تَمَائِلٌ: تَحَطَّرٌ / له ریه وه.

- : تَرْتُّبُحٌ / له تری دا، به م لولادا که وت، ره تی
برد.

إِسْتِمَالٌ: جعله يَمِيلُ / لاری کرده وه، خواری کرده وه،
نوشتانیه وه، چه مانیه وه، چه وتانیه وه.

- هُ: أقتنه. اغزاه / سه رنجی راکیشا، قایلی کرد،
تاوی کرد، سازی کرد، فریوی دا، جی به جیتی کرد، نه رمی
کرد.

- قلبه: إستمطقه / دلی راکیشا، وای لی کرد به زهی
پیابیته وه، دلی تن جوان.

مَيْسِلٌ: ضد إستمقامة / خواری، لاری، چه ماوه یی،
نوشتاوه یی.

- : إنددار / لیژی، سه ره خواره.

- : إنحراف / لادان.

- : إبتجاه / مه به ست، تامانج.

- : إنعطاف / پیچ.

- : رغبة / ناره زو، خواست، دل، دل تن چون، هه وه س،
موزه مؤز، سه ربو خوران.

- : محاباة / خوشه ویستی، ویستن.

- : میلان: نَرَجَّةُ الإنددار / لیژی، پله ی لیژی، سه ره و
خواره.

مَيْالٌ: رغب في / ناره زوی هه یه، نه یه وی.

مائلٌ: ضد مستقیم / خوار، خوارو خنیچ، گنپ، لار.

- : مُنْحَدِرٌ / لیژی، سه ره خواره.

تَمَائِلٌ: تَبَخَّرٌ / تروفیر، کهش و فش، خوبادان.

- : تَرْتُّبُحٌ / له تریان، به م لولادا که وتن، ره ت بردن.

میل: مَرُودُ العَيْنِ / ملچتوک، میل، کلچتوک.

- الجراح: مسير / نه شته ر.

- : مَنَارٌ يُمْنِي للمسافر / میل نیشانی ریویان.

- بَرِيٌّ / میل، ۱۶۰۹ م.

میلاد (فی ولد) میمون (فی یمن)
مین:

مان: كَذِبٌ / دروی کرد.

مَيْنٌ: كَذِبٌ / درو.

مَيَّان مائِنٌ: كذوب / درونن.

مينا. میناء: طلاء زجاجی مُلُونٌ / مینا، روشوشه.

- : - الساعة: وجهها / مینا، روی سه عات.

- : - السُّفُنُ: مَرَقًا / به تدهر، تابگه، نه سکه له.

- : - جَوِيٌّ: محطة طيران / فریوکه خانه

نَبَأًا / إرتفع / (بلند، بهر) بوهوه، قوت بوهوه،
 ده ریه پی.
عن : تجافی و تباعد / یاخی بو به له سه بو،
 دورکه و تهوه، گرز بو.
عن كذا : إشمأز منه / لئی بیزار بو، قیزی
 لیهاته وه.
نَبَأًا / **أُنْبَأًا** : خَبَر / پی وت، تزیگه یاند، ناگاداری کرد.
بَلَّغَ / **الْخَبَرَ** / رایگه یاند، بلاوی کرده وه.
تَنْبَأًا : تكلم بالنبوءة / پیش بینی کرد، نوقلانهی لهدا،
 قرائی.
إِدْعَى / **النُّبُوَّةَ** / داوای پیغمبریتی کرد، داوای
 په پیامبریتی کرد.
إِسْتَنْبَأَ : سأل عن الأنبياء / گویي هه ل خست، به داوای
 هه والآ گه را.
نَبَأًا / **خَبَرًا** / هه وال، ده نگ و باس.
حادث : **خَبَرٌ** جدید / روداو، کاره ساتی نوئ.
نَبِيٌّ / **نَبِيٌّ** : مُخْبِرٌ عن الغيب / پیش بین، په یام بهر،
 بؤ قوین.
المخبر عن الله وما يتعلق به / په یام بهر،
 پیغمبره.
المكان المرتفع المحدود ب / قوقز، بلند،
 بهرزی.
فرس ال - **حَشْرَةٌ** / بالباؤکه.
نُبُوَّةٌ / **نُبُوَّةٌ** : إخبار عن الغيب و المستقبل / پیش
 بین، بؤ قرائدن، نوقلانه لهدان.
الاعخبار عن الله و ما يتعلق به تعالی /
 گه یاندنی هه والی گه وره پی خوا، پیغمبرایه تی.
نَبِيٌّ : مُخْتَصَّصٌ بالنُّبُوَّةَ / په یام بهریتی، پیغمبره پی.
تَنْبِؤٌ : معرفة الغيب و المستقبل / پیش بینی کردن،
 قرائدن، نوقلانه.
بسوء / بؤقران.
نبت :
نَبَتٌ : نَمَا / گه شهی کرد، گه وره بو.
الْحَبُّ فِي الْأَرْضِ : نَشَأٌ و خَرَجٌ / چه کهره ی کرد،
 روا، سهوز بو، شین بو.

أُنْبِتَ / **الغلام** : بلغ مبلغ الرجال / بو به پیوا،
 گه وره بو.
ت : **أُنْبِتَتِ** / **الأرض النبات** : صارت ذا نبت /
 روکی تیا روا، تیا سهوز بو.
نَبَتَ / **الشجر** : زَرَعَةٌ / داری (رواند، چه قاند، لهدا).
الْحَبُّ : زَرَعَةٌ / تووی (کرد، وه شان).
نَبَت : نَبَتَةٌ : مَأْنَبَتٌ من الزرع / روا، سهوز بو.
نبات : كل ما تُنْبِتُ الأرض / روک، کشت.
نبات : زَرَعٌ / روک، کشت.
عُشْبٌ / سهوزی، گیا، گزوگیا.
علم ال - / روک ناسی.
نباتی : أكل النبات : عَاشِبٌ / گیاخوژ، روک خوژ.
إنسان يعيش على الأطعمة النباتية / گوشت
 نه خوژ، روک خوژ.
عالم النبات : مُخْتَصَّصٌ بالنباتات / گیاناس،
 روک ناس.
المملكة النباتية / جیهانی (روک، روکی).
نابت : نام / روا، سهوز بو، گه شه کرد.
تَنْبِيتُ / **البذور** : إنباتش / توو رواندن، رواندن.
مَنْبِتٌ : مكان النبت / رواندنگه، شوین رواندن.
مَنْبَعٌ : اصل / سهراچه.
مُسْتَنْبِتٌ / مُشْتَلٌ / شه تلگه.
نبتون : إله البحر عند الرومان / خوی ده ریا.
كوكب سيار / هه ساره ی نه بتون.
نبت :
نَبَتٌ : نَبَشٌ / هه لی (کولی، که ند)، کنه ی تیا کرد،
 چینه ی کرد.
نبح :
نَفْحُ / **الكلب** : صات / وه پی، چه پی، چه پانی، گه فی.
نَهْ / **الكلب** - **عليه الكلب** : صات علیه / پیی
 وه پی.
نَبِحٌ / **نَباح** : نَبیح الكلب و غيره / وه رین، چه پاندن،
 چه چه چه، گه فین.
نَبَاحٌ : كثير النباح / زودوه.
نبح :
نَبِحَ / **العجين** : إخْتَمَرَ و اِسْتَفْحَ / هه لهات.

نَبَاحُ: العَجِينُ الْمُخْتَمَرُ/ مه‌ویری مه‌ل‌هاتو.

نَبْدٌ:

نَبْدٌ: نَبْدُ الشَّيْءِ: طَرَحُهُ لِقَلْبَةِ الاعتدال به/ فریستی دا، ده‌ست به‌رداری بو، نه‌فره‌رۆزی کرد، نه‌فره‌تی لئی‌کرد.

- : اقلع عَنْ وَاوَى لِي هِنَا، ده‌ستی لِي مه‌ل‌گرت.

- : طَرَدُ/ ده‌ری کرد، فرییدی‌دا.

- الأَمْرُ وَ الشَّيْءِ: اَهْمَلَهُ/ خسته‌ی پشت گویی، له‌بیری برده‌وه.

- العَهْدُ: نَقَضَهُ/ په‌یمانی شکان.

- الطَّاعَةُ: تَمَرَّدُ/ یاخی بو، به‌له‌سه بو.

- نَبْدٌ: اُنْبَدَ النَّبِيدُ: صَنَعَهُ/ مه‌یی دروست کرد.

- العَنْبُ أَوْ التَّمْرُ: صَارَ نَبِيداً/ بو به‌مه‌ی.

نَابِذٌ: خَالَفَ/ به‌رمه‌لستی کرد، درآیه‌تی له‌گه‌ل کرد.

- هُ الحَرْبِ: اعلنها/ شه‌ری پی‌ فرۆشت.

تَنَابَذُوا: اِخْتَلَفُوا وَاقْتَرَفُوا/ به‌ ناخۆشی (تِيكَ چون) جیابونه‌وه.

نَبَذَ: طَرَحَ/ فری‌دان، ده‌ست به‌ردار بون، نه‌فره‌رۆزکردن.

: تَرَكَ/ وازلای‌هیتنان، په‌پاندن، نه‌فرین کردن، نه‌فره‌ت لئی‌کردن.

- : اِهْمَالَ/ خسته‌ی پشت گویی، له‌بیری بردنه‌وه.

- الطَّاعَةُ: تَمَرَّدُ/ یاخی بون، به‌له‌سه بون، مل نه‌دان.

- : شَيْءٌ قَلِيلٌ يَسِيرٌ/ شتی کم.

اَنْبَاذُ النَّاسِ: اَوْبَاشُ/ مه‌رچی و په‌رچی، گه‌چه‌رو گوجهر، ناکه‌س.

نَبْدَةٌ: جُزْءٌ/ پوخته، پارچه، که‌رت، به‌ش.

- : رِسَالَةٌ فِي مَوْضُوعٍ/ نامیلکه.

- : فِقْرَةٌ/ برکه، به‌ند.

- : مَقَالَةٌ/ وتار.

نَبِيدٌ: خَمْرٌ/ مه‌ی، باده.

- : مَنبُودٌ: مُطَرَّدٌ. مُبْعَدٌ. مَرْفُوضٌ. مُهْمَلٌ/

ده‌رکراو، فری‌دراو، وازلای‌هیتنراو، پشت گویی خراو، نه‌فرین و نه‌فره‌رۆزکراو.

نَبَائِدٌ: بَائِعُ النَّبِيدِ/ مه‌ی‌فروش، باده‌فروش.

مَنْبُودٌ: لَقِيطٌ/ دۆزراوه، فری‌دراو، رۆل.

امر - : غَيْرَ مَرْعَى. مُهْمَلٌ/ کاریکی ناچیزه‌و ناپه‌سه‌ند، په‌یره‌وی نه‌کراو.

نَبْرٌ:

نَبْرٌ: رَفَعٌ/ به‌رزی کرده‌وه، مه‌لئی‌بیری.

- : المَعْنَى: رَفَعَ صَوْتَهُ/ ده‌نگی لِي مه‌ل‌بیری، چریکانی، تین چران.

- : الغَلَامُ: تَرَعَّرَعَ/ ده‌ستی به‌خۆیا هینا، گه‌وره بو، گه‌شه‌ی کرد.

- : الرَّجُلُ: زَجَّرَهُ وَاثْتَهَّرَهُ/ قیژانی به‌سه‌ریا، لئی توره بو، ته‌ریقی کرده‌وه.

- : هُ بِلِسَانِهِ: اِغْتَابَهُ وَ نَالَ مِنْهُ/ قسه‌ی پی‌وت، شکاندی.

- : الحَرْفُ أَوْ المَقْطَعُ: شَدَّدَهُ/ وشه‌ یا برکه‌که‌ی گوسی، گرتی، ته‌له‌وی کرد.

اِئْتَبَرَ الجِرْحُ: تَوَرَّمَ/ ناوسا، مه‌ل‌توقی.

- : الخطيبُ: اِرْتَفَعَ فَوْقَ المُنْبَرِ/ سه‌رکه‌وته سه‌ر دوانگه، چره سه‌ر مینبر.

نَبْرُ الصوتِ: تَشْدِيدُ لَفْظِ الكَلِمَةِ/ زمان گرتن، دان به وشه‌دا نان، ته‌له‌و کردنی وشه‌.

- : قَلِيلُ الحِیاءِ/ زمان دریژ، بی‌تابیو.

مُنْبَرٌ: مَنَصَّةُ الخَطِيبِ/ دوانگه، مینبر.

نَبْرَةٌ: وَرَمٌ/ ناوسای، مه‌لتوقیوی، مه‌لاوسان.

- : رَفَعَ الصوتِ بَعْدَ حَقْفِضِهِ/ ده‌نگ (به‌رۆزکردنه‌وه) لئی‌هه‌ل‌بیرین).

- : صَيْحَةُ الفَرْعِ/ هاواری ترس، قیژه.

- : كَلٌّ مَرْتَفِعٌ مِنْ شَيْءٍ/ به‌رزی، بلندی.

نَبْرٌ: اَنْبَارٌ: مَخْزَنُ التَّاجِرِ/ عه‌مار، کزکه، گه‌نجینه.

- : ذَبَابُ الخَيْلِ وَ الغَنَمِ/ می‌شه (که‌رانه، سه‌گانه).

نَبْرَاسٌ: سَنَانُ الرَّمْحِ/ نوکی رم.

- : الجَرِيءُ الجَسُورُ/ نازا، جه‌ربه‌زه، به‌چه‌رگ.

- : الاسدُ/ شیر.

نَبْرٌ:

نَبْرٌ: نَبْرٌ: لَقَبٌ بَلَقِبُ تَهْكَمِي/ نه‌تۆره‌ی لئی‌نا، به‌سوک ناوی هینا.

نَبْرٌ: لَقَبٌ تَهْكَمِي/ نه‌تۆره، ناوونه‌تۆره‌ی ناشیرین، نازناوی سوک و ناشیرین.

تَنَابُرٌ بِاللِقَابِ/ ناوونه‌تۆره (داهیتنان، لِيك نان).

نبیس:

نَبِيسٌ: نَبِيسٌ: نَطَقٌ/وتی، دوا، قسهی کرد.

ما - بكلمة: مانطق/ورتهی لیئوه نهات، هیچی نهوت،
نقهی نهکرد، قرزهی نهکرد.

نبیش:

نَبِيشُ السِّرِّ: افشاه/ نهینیهکی ناشکرا کرد، درکانی،
بلاوی کردهوه.

- عن الأسرار: استخراجها/ کولیهوه، چوه پنج و
بناوانی، بهشوتین نهینیهکه دا گهراو دوزیهوه.

- المدفون: اخرجه/ گوریهکی هل داییهوه و
مردوهکی دهرهینا.

- قبراً أو بئراً: حفره/ هه لیهکنده، هه لیه داییهوه.

- الشيء المستور: ابرزه/ دهریخست، خستیهرو.

- الكنز من الارض: كَشَفَهُ وِاسْتَخْرَجَهُ/
گهنجینهی ناو زهوی دوزیهوه و دهری هینا.

نَبِيشُ: فَتَشُ/ پشکنی، گهرا، کنهی کرد.

نَبِيشُ حَفْرٍ: تَقْيِيبُ/ هه لیهکنندن، پشکنین، گهرا،
کنهکردن.

- القبور: گور (هه لدانهوه، هه لیهکنندن).

نَبِيشُ القبور: الذي يَنْبِيشُ القبور. سارق جثث
الموتى/ گوریهه لیهکنی مردو دز، کفن دز.

نَبِيشُ: مَنبُوشُ: مَحْفُورٌ/ هه لیهکنه تراو،
هه لیه کولراو، کلور.

نبیض:

نَبِيضُ العِرْقِ: ضَرْبٌ/ ده ماره که لیهیدا، پرتهی کرد،
پلی دا.

- الماء: سال/ ناوه که رزا، چوپاییهوه، رژی،
له بهری رژی.

نَبِيضٌ: انْبِيضُ الوتر: جَذْبُهُ لِیَبِنَ/ زبیهکی له رانهوه تا
لیهیدا، له رانییهوه.

نَبِيضٌ: نَبِيضٌ: حركة القلب و العروق/ لیه دانی دل و
دهمار، پل دان.

جَسٌ - هُ: تُعْرَفُ على حركة قلبه و عروقه/ ده ماری
کرت.

جَسٌ - هُ: تَطَّلَعُ احواله/ دم و دوی تا قی کردنهوه.
نَبِیْضَةٌ: حَقِيقَةٌ/ تریه، لیه دانیك، پرتهیهك، پل.

نابيض: ضارب. خافق/ لیه دهر، پرته کار، دهنگ دهر،
ترین.

مَنْبِضٌ: موضع جَسِ النبض/ شوینیه ده مارگرتن.
نبیط:

نَبِيطُ الماء: نَبِيعٌ/ ناو هه لیه قولی، هاته دهر.

- نَبِيطٌ: انْبِيطُ. اسْتَنْبِطُ الماء: اسْتَخْرَجَهُ/ ناوی
دهرهینا، هه لیه هینجا.

- الشیء: اظهره بعد
خفاءه/ دهریخست، ناشکرای کرد، خستیهرو.

نبیط علی: نَدَدُ/ هه ره شهی کرد، ره خنهی گرت.

اسْتَنْبِطُ: اِكْتَشَفُ/ دوزیهوه، دهریخست، خستیهرو.
- اِحْتَرَعُ/ دای هینا.

نَبِيطٌ: غَوْرٌ/ ناخ، قولایی، نرخ و بایهخی مرؤف.

- عَوَامِ الناس/ کسانیه هه مچیزه، هه رچی و
په رچی، ناکهس.

استنباط: اِكْتِشَافُ/ دوزینهوه، دهرخستن، خستیهرو.

- اِحْتِراعُ: داهینان.

- اسْتِخراجُ: دهرهینان، هه لیه هینجان.

تَنْبِيطٌ: تَنْدِیدُ/ هه ره شه، ره خنه، گوره شه، هه ره شه و
گوره شه.

مُسْتَنْبِطٌ: مُكْتَشِفٌ. مُحْتَرَعٌ/ دوزرهوه، داهینان.
نَبِيعٌ:

نَبِيعُ الماء: خَرَجَ مِنَ العَيْنِ/ هه لیه قولی، له کانیه که
هاته دهر.

نَبِيعٌ: نَبِيعٌ. نَبِيعَاتُ الماء: خروج الماء/ هه لیه قولان،
هه لیه قولین.

يَنْبِيعٌ: مَنْبِيعٌ. نَبِيعٌ: عَيْنُ الماء/ کانی، کارین،
سه ره شه.

- مَنبِيعٌ: مَنبِيعٌ. مَنبِيعٌ: مَنبِيعٌ. مَنبِيعٌ: مَنبِيعٌ.
بناوان.

نَبِيعٌ: شَجَرٌ/ به لالوک.

نَبِيعٌ:

نَبِيعٌ: خَرَجَ و طَهَرَ/ دهرکهوت، ناشکرا بو.

- فاق غیره/ هه لیه کهوت، بلیمهت بو، پیش کهوت.

- الوعاء بالدقيق: خَرَجَ مِنْهُ لِرِقَّتِهِ/ دایدا، لیه چو.

- فيهم النفاق: فشا و إنتشر/ دوبره کیتیان تیا
 بلابویه وه، دویوی و دوزمانیان تیکوت.
 نَبُغ: نَبُوغ: تَفُوق/ مه لکه وتن، سه رک وتن، پیشکه وتن.
 - نُبَاغ: غبار الریحی/ تپ و تۆزی ده ستاپو هارین.
 نُبُوغ: تَجَابُه/ بلیمه تی، مه لکه وتوی.
 نَابِغَة: نَبِیغ: عظیم الشان/ بلیمه ت، مه لکه وتو،
 به مره دار، زۆرزان، به مره مه ند.
 - نَجِیب/ قورس، وه جاخ زاده، خانه دان.
 نَبِق:
 نَبِق الشیء: خَرَج و ظَهْر/ ده رها ت، ده رکوت.
 نَبِق: نَبِق: ثمر شجرة السدر/ نه بک، کونار، تاوگ.
 نَبِک:
 نَبِک: اِثْتِک المکان: اِرْتَفَع/ به ریز بوه وه، بلند بو.
 نَبِکَة: اکمة محددة الراس/ کردی قوچ.
 - نَبَل صغیر/ گردۆلکه، ته پۆلکه، ته په.
 نَابِک: مکان مرتفع/ جیگی بلندو قوچ.
 نَبِل:
 نَبِل: نَبِل الرَّجُل: کان ذا نَبِل/ (وه جاخ زاده،
 خانه دان، جه وامیر) بو، خاوه ن پیاوه تی بو.
 - الرَّجُل: رهاه بالنَبِل/ تری تی گرت.
 نَبِل عن کذا: تَرَفَع/ له وه زل تریو، خۆی دور گرت،
 بیژی نه هات، خۆی پاراست.
 نَبِل: نَبَال: اَنبَال/ سِهام/ تیر
 - نَبَالَة: فَضْل/ پیاوه تی، جه وامیری، مه ردایه تی.
 - نَبَالَة: نِکاء: تَجَابُه/ زیره کی، زنگی، وه جاخ
 زاده یی.
 نَبِیل: نَبِل: ذو النجابة و الفضل/ مه رد، وه جاخ زاده،
 خانه دان، جه وامیر.
 نَبَال: نَابِل: راسی النبال و صانعه/ تیرهاویژ، تیر
 دوستکه ر.
 نَابِل: لحمة النسیج/ پۆ.
 نَبِه:
 نَبِه: نَبِه: نَبِه: اِشْتَهْر/ ناویانگی سه ند، ناسرا.
 - نَبِه: نَبِه: اِثْتَبَة للأمر: فَطَن/ شَعْر/ مهستی کرد، پیی
 زانی، وریا بوه وه، ناگادار بو، تیبینی کرد.

- من نومه: اِسْتِیْقَظ/ خه بهری بوه وه،
 مه لسا، راپه ری.
 نَبِه علی او الی الأمر: لفت نظره/ سه رنجی راکیشا،
 پیشانی دا.
 - نَه الی الأمر: ذِکْرَة/ بیری خسته وه.
 - نَه الی خطأ او خطر: حَذْرَة/ له هله و مه ترسی
 ناگاداری کرده وه، وریای کرده وه.
 - نَه بِاسْمِه: نَوَه به و رفعه من الخمول/ بانگی
 لوتکرد، وریای کرده وه.
 - نَه من نومه: اِیْقَطَة/ هه ای سان، خه بهری کرده وه،
 رای په ران.
 - حَرَك: نَشْط/ ماژی دا، مه ژانی، جولانی.
 نَبِه: نَبَاهَة: فَطَنَة/ زنگی، دانایی، هۆشیاری،
 تیگه یشتویی.
 نَبَاهَة: شَرَف/ نابوو، ناموس، خانه دانیتی.
 - شَهْرَة/ ناویانگ، ناسراوی.
 - فَطَنَة: ضِد خُمُول/ وریایی، زنگی، چابوکی.
 نَبِیه: نَبِه: نَابِه: فَطَن/ زنگ، هۆشیار، دانا.
 - - - شَرِیف/ به ناموس، نابودار، خانه دان،
 شکومه ند.
 اِنتباه: اِلتفان: حَذْر/ سل کرده وه، په ریژ، وریایی.
 - اِیْقَطَة/ هۆشیاری، به خه بهری، وریایی،
 به ناگابون.
 اِنتباه: بَحْر/ و اِیْقَطَة/ به وریایی، به په ریژه وه، سل
 کرده وه.
 نَبِیه: اِیْقَظ/ مه لسان، راپه راندن، خه بهر کرده وه.
 - تَحْذِیر/ په ریژدان، ناگادار کرده وه، نامۆزگاری
 کردن، وریا کرده وه.
 - تَنْشِیْط: تَحْرُک/ مان دان، مه ژاندن، جولاندن.
 - اِنذار/ مه په شه، گوئی راکیشان.
 مَنَبِه: مَحْذَر/ په ریژده ر، ناگا کار.
 - مَیْقَظ/ مه ل سین، خه بهر کرده وه.
 - مَحْرَک و مَنَشْط/ مانده ر، مه ژین، جولینه ر.
 مَنْتَبِه: مَنْتَبِه: اِیْقَظان/ به خه بهر، ناگادار.
 - مَلْتَقَت/ وریا.
 - حَذْر/ سل کرده وه، له په ریژا بون، له سه رپین.

نبو:

ثَبَا السَّهْمُ عَنِ الْهَدَفِ: قَصْرٌ وَ لَمْ يُصِبهُ / نه پیک، کورتی هینا، ساری کرد.

- الطَّبْعُ عَنِ كَذَا: لَمْ يَقْبَلْهُ / حَزَنِي ائْتَهْ كَرْد، نه یویست.

- الْمَكَانُ بِهِ: لَمْ يُوَافِقْهُ / به دلی نه بو، پئی نه کورت.

نَابِ: فِي غَيْرِ مَوْضِعِهِ / نَالِهَار، نه گونجاو، نه شیاو، له جیی خویانه بو، ناپه سندن.

- : نَافِرٌ شَاذٌ / ناته یا.

نُبُوَّةٌ نَبِيٌّ (فِي نَبَا) نَبِيذٌ (فِي نَبَذَ) نَبِيلٌ (فِي نَبِلَ) نَبِيهٌ (فِي نَبِهَ)

نتا:

نَتَأُ: اِرْتَفَعَ وَ اِسْتَفْحَ / نَاسَا، هه لَاسَا، دهر پهری، دهر یوقی، هه لَتَوَقَى.

نُتَوُّ: بَرَوْنٌ / نَاسَاوِی، دهر یوقیوی، هه لَتَوَقِیوی، پیژکه.

- : نَتَاءَةٌ اَكْمَةٌ / تَه پۆلکه، گردۆلکه، بهرزایی، ته په.

نَاتِيءٌ. نَاتِي: بَارِزٌ / بهرز، بلندن، دیار، دهر یوقیو، نَاسَاو.

نتج:

نَتَجَّ مِنْ كَذَا: نَجَمَ / لَئِي (وه شاهپوه، نه نجام بو)، له وه پیک هات.

- عَنْهُ كَذَا: اَدَى اِلَى / بوو به موی، نه وه نه نجامه که ی بو.

- ت وَ اَنْتَجْتَ الْبَهِيْمَةَ: وَ اَدْتَ / زَا، تره کی، بهری فری دا.

اَنْتَجَّ: اَعْطَى غَلَّةً / به ره می دا، دانه ویله ی دا.

- : (وَجَدَ) دَوَّيْهَوه، دهری هینا، دوستی کرد. اِسْتَنْتَجَّ: اِسْتَخْرَجَ النَّتِيجَةَ مِنَ الْمَقْدِمَاتِ / بَوِی دهر که وت، لئی تیگه ری.

- : الْاَمْرُ اِسْتَخْرَجَهُ مِنْ غَيْرِهِ / لَئِي تیگه یی. نِتَاجٌ: غَلَّةٌ / مَحْصُولٌ / به ره م، به رووم، دهرامه ت.

نَتِيجَةٌ: حَاصِلٌ. عَاقِبَةٌ / نه نجام، ناکام، دهر نه نجام.

- : مَا يُسْتَخْرَجُ مِنَ الْمَقْدِمَاتِ / کورتایی، نه نجام، بۆ دهر که وتن.

بِال- : وَ عَلَيْهِ / هه رو هه، له نه نجامدا.

کانت - هُ كَذَا: اَدَى اِلَى كَذَا / بو به موی، ناوا دهر چو، وای ائیهات.

ناتج: حَاصِلٌ / نه نجام، ناکام، دهر سته کوت.

- عَنْ كَذَا (و نَاجِمٌ عَنِ) نه نجامی نه وه، له وه وه بو، له نه نجامی نه وه وه یه.

- : مُنْتَجَجٌ مُسْتَنْتَجَجٌ. نَتَوَجَّ / مَفْتُوحٌ / به ره م هین، به برشت، به بهر، بهردار.

اِنْتِاجٌ: مَحْصُولٌ. غَلَّةٌ / به ره م، دهرامه ت، به رووم، دهر سته کوت.

اِسْتَنْتَاجٌ: اِسْتِدْلَالٌ / بۆ دهر که وتن، ائیتیکه یین، دهر نه نجام، سهر نه نجام.

نتح:

نَتَحَّ الْعَرَقُ مِنَ الْجِسْمِ: رَشَحَ: خَرَجَ مِنَ الْبَدَنِ / دهر ی دا، کردیه وه، ناره قی کرده وه.

- : مِنَ الْاِنَاءِ: رَشَحَ / ده لئ، ده لاندی.

نَتَحَّ: اِرْتَشَاحٌ: تَحَلَّبٌ / ناودهردان، ناره قی کردنه وه، دهردان، ده لاندن.

نتر:

نَتَرَّ: جَذَبَ بِشِدَّةٍ / رای ته کان، رای کیشا.

- : قَلَعَ / هه لئیکه ند، هه لئیکیشا.

نَتَرَّ: عُنْفٌ. شِدَّةٌ / تو په یی، زه به روونگ، توندوتیژی.

نتش:

نَتَشَّ: نَتَشَفَّ. اِسْتَخْرَجَ / دهر ی کیشا، رای کیشا، دهر ی هینا.

- : حَطَفَ / فراندی، بردی، هه لئ پچروقان.

- : بِالْعَصَا: ضَرْبٌ / لَئِي دا، داری پیا کیشا، دارکاری کرد.

اِنْتَشَّ النَّبْتُ: اَخْرَجَ رَاسَهُ مِنَ الْاَرْضِ. نَبَتٌ / چه که ره ی کرد، دهر هات، سهری (دهر هینا، دهر کرد)، روا.

مِنْتَشَّشٌ: مَلَقَطُ الشَّعْرِ / موکیش.

اِنْتَشَّشَ الْبُدُورُ: تَثْبِيْتُ / چه که ره کردن، توو ته قین، دهر هاتن، سهر دهر هینان، روان.

نتع:

نَتَعَ الدَّمُ مِنَ الْجِرْحِ: خَرَجَ. نَزَّ / خَوِيْتِي ائیهات.

- : الْمَاءُ مِنَ الْعَيْنِ: خَرَجَ. نَزَّ / ناوی کرد، ناوی تیزا.

نتف:

تُتَفَّ الریش او الشعر: نُرْعَه/ هه لکیکشا، لیتی کرده وه (په رو توک)، ناوه پوتی کرد (په ی).

تُتَفَّ: شیء قلیل/ توزیک، که میک.

تُتِيف: مُتَوَف: منزوع/ ناوه پوت کراو (په ی)، هه لکه نراو، لوتکراوه (توک و په ی).

مُتَاف: ملقط الشعر/ موکیش.

نتل:

نَتَّلَ الشیء: جَذَبَهُ الی قَدَامِ/ رای پسکان.

هَرَجَ رَجٌ/ رایته کان، شله قانی، هه ژانی.

نَتَّلَ هَرَجٌ رَجٌ/ راته کاندن.

نتن:

نُتِنَ نَتْنٌ. نَتْنٌ. نَتْنٌ: خَبِثَتْ رَائِحَتُهُ/ بۆگه نی (لپهات، کرد).

نُتِنَ هَلْهَيْتَانِ. نَتْنٌ. نَتْنٌ: دَبَّ فِيهِ الْفَسَادُ/ خراب بو، که پوی هه لپهات.

نَتْنٌ الشیء: جعله مُتَنَّنًا/ بۆگه نی پین کرد.

نُتِنَ نَتْنًا: تَعَفَّنَ/ بۆن کردن، بۆگه ن کردن، که پو هه لپهات.

نُتِنَ نَتْنًا: رَائِحَةُ خَبِيثَةٍ/ بۆگه ن، بۆنی ناخوش.

نُتِنَ مُتَنَّنٌ: خَبِثَتْ الرَّائِحَةُ/ بۆگه ن، دین، بۆدین.

نُتِنَ مُتَنَّنٌ: مُتَعَفَّنَ/ بۆن کردو، که پوای.

نُتِنَ بَخِيلٌ: مُقْتَرٌ/ پیسکه، رُذ، پاره پیس، قه مته ر.

نثر:

نَثَرَ نَثْرًا الشیء: رَمَاهُ مُتَفَرِّقًا/ بلاوی کرده وه، په رشی کرد.

غَلِيه كذا: رش علیه/ پیته ی کرد، کردی به سه ریا.

أتی بالنثر فی كلامه/ به په خشان دوا.

إِنْتَشَرَ نَثْرًا: تَنَثَّرَ/ بلاویوه وه، په رش بو.

تَسَاقَطَ وه ری، که وت، هه لپه وری.

إِسْتَنْثَرْتُ: إِسْتَنْشَقْتُ الْمَاءَ و ادخله فی أنفه/ ناوی کرد به لوتیا.

نَثَرَ بَقْفَرَةً/ بلاو کرده وه، په رش کردن.

خلاف النظم/ په خشان.

نثری: شتیت/ په رش و بلاوی.

مَنْثُورٌ نَثِيرٌ: مُبْعَثَرٌ/ په رش و بلاوی.

ناثر: خلاف النظم. المتكلم او الكاتب نثراً/ په خشان نوس.

نثرية. مصاريف نثرية/ ورده خه رچی.

نثار: ورق رفيع يُنثر في الحفلات/ په ره پرزه، که لاپرزه.

نجا (فی نجو) نجابة (فی نجب) نجار (فی نجر) نجاة (فی نجو)

نجب:

نَجِبٌ. اُنْجِبَ: كان محمود الصفات/ به خوبو، ره سه ن بو، شایانی بیاه لدان بو، خاوه ن ره وشت و خویه کی

به رز بو.

نَجِبٌ. اُنْجِبَ: كان فاضلاً نفيساً/ (گه وره، ره سه ن، شکومه ند، خانه دان، نایاب، به نرخ) بو

اُنْجِبَ: خَلْفٌ/ وه چه ی خسته وه، مندالی بو.

اُنْجِبَ. اِسْتَنْجِبَ: اِخْتَارَ و اِصْطَفَى/ هه لی یژارد، داوای چاکه کانی کرد.

نَجِبٌ. نُجِبَةٌ: كريم/ به خشنده، دست بلاو، پیاوچاک.

نَجَابَةٌ: نَفَاسَةٌ/ نایابی، به نرخ، به ها.

نَجِيبٌ: نَفِيسٌ/ نایاب، به نرخ، به هادار.

نَجِيبٌ: اصیل/ ره سه ن، وه جاج زاده، خانه دان.

نَجِيبٌ: ذَكِيٌّ/ زیره ک، زرنکه، ژیر.

نجح:

نَجَحَ. اَفْلَحَ/ ده رچو، سه رکه وت، زرگاری بو، روسود بو. الامرُ تَيَسَّرَ و سَهَّلَ/ به ناسانی پیک هات.

نَجَحَ. اُنْجَحَ: فَازَ و ظَفَرَ بِهَا/ ده سستی که وت، بر دیه وه.

نَجَحَ. اُنْجَحَ: جَعَلَهُ يَنْجَحُ. اعان. ساعد/ ده ری چوان، یارمه تئیدا.

نَجَاحٌ. نُجُحٌ: فَلَاحٌ/ ده رچون، سه رکه وتن، بر دنده وه، پیش که وتن.

نَجِيحٌ: صائِبٌ/ راست، راستگو، خاوه ن رای راست.

نَجِيحٌ: الذي تَنْجَحُ اموره/ کار براوه و سه رکه وتو، به ختیار.

رای - صائِبٌ/ رای راست.

سَيَّرٌ - سریع/ خیرا، گورج، چالاک، چوست.

مکان - قریب/ نزیک.

نَاجِحٌ: مُفْلِحٌ/ دهرچو، سهرکهوتو، براوه، رزگار، رو (سپی، سور).
 نَجِدُ: نَجْدٌ. نَاجِدٌ. نَجْدٌ: اَعَانٌ/ یارمهتیدا، فریای کهوت.
 - الْأَمْرُ: وَضَحٌ وَاسْتَبَانَ/ دهرکهوت، ناشکرابو، پیژانرا.
 نَجِدٌ. نَجْدٌ: اَعْيَا/ (ماندو، شهکات، میلان) بو.
 - عَرِيقٌ: تَرَشَّحٌ جِلْدُهُ/ تارهقی کردهوه، نیشتهسهر ناو.
 نَجْدُ الْفَرَشِ: عَالَجُهُ وَخَاطُهُ/ نوینی دروو تیی گرتوه، چاکی کرد.
 - الْبَيْتُ: رِزْنَةُ/ رازانیهوه.
 - الْفَطْنُ: نَدْفُهُ/ شی کردهوه، ههلاجی کرد.
 اِسْتَجَدَ فُلَانًا اَوْه: اِسْتَعَانَ/ هاواری بۆ برد، پهناوی بردهبه، هانای بۆ برد، دهستی بۆ دريؤ کرد.
 - اِجْتَرَا عَلَيْهِ بَعْدَ اَنْ كَانَ يَهَابُهُ/ بهسهریا زال بو، پی ویرا، لئی هه ل گه رایوه.
 تَنَجَّدَ. اُنْجَدَ. نَجْدٌ: اِرْتَفَعَ/ بهرز بوهوه.
 نَجْدَةُ الدَّهْرِ: جَرَبَةٌ. شَجَعَهُ/ قَالِي کرد، تاقی کردهوه، ناوه سوی کرد.
 نَجْدٌ: اِعَانَةٌ/ یارمهتی، فریاکهوتن، باریو.
 - مَا اِرْتَفَعَ مِنَ الْاَرْضِ/ ته پۆلکه، ته په، بان، بهرزایی.
 - الْمَكَانُ لَا شَجَرَ فِيهِ/ روتن.
 - الْكَرْبُ وَالْقَمْ/ خَمٌ وَخَفَات.
 - مَا يَزِينُ بِه الْبَيْتُ/ نه و شتانهی مالی پی نه پارتینریتتهوه.
 - نَاجِدٌ: وَاضِحٌ وَبَاطِنٌ/ دیار، له پرو، ناشکرا.
 نَجْدٌ: عَرِيقٌ/ تارهقی لهش.
 - مَتَاعُ الْبَيْتِ/ کهل و په لی مال، پیخهف.
 نَجْدَةٌ: عَوْنٌ. عَوْتُ/ یارمهتی، فریاکهوتن، فریاکر.
 - شَجَاعَةٌ/ نازایه تن.
 - شِدَّةٌ وَبَاسٌ/ زور و ستم، زورداری.
 - الْهَوْلُ وَالْفِرْعُ/ ترس، مه ترسی.
 نَجِيدٌ: شُجَاعٌ/ نازا، جه ربه زه.
 - اَسَدٌ/ شِیر.

- الْمَكْرُوبُ وَ الْمَهْمُومُ/ پهست و خه مبار.
 نِجَادَةُ الْفَرَشِ: مُعَالَجَتُهَا وَ خِيَاطَتُهَا/ نوین دروست کردن، تیگرتنهوه، ههلاجی.
 نَجَادٌ. مُنَجَّدٌ: مَنْ يَمَالِحُ الْفَرَشَ/ بهرگ تیگر، ههلاج، لیفه درو، کوشنچی.
 مِئِنْدَةٌ: مِئْدَفٌ. قَوْسُ النَّدَقِ/ کهوانهی ههلاجی.
 مُسْتَجِدٌ: مُسْتَفِيثٌ/ دادرهس بهه هاواروه چو، فریاکهوت.
 الْمُنْجِدُ: كِتَابُ اللُّغَةِ. قَامُوسٌ/ فهرمهنگ.
 نَجْدٌ: نَجْدَةٌ: عَضُّهُ بِالنَّوْاجِذِ/ گازی لیگرت بهدانه کانی دواوه.
 نَاجِدٌ. نَوَاجِذٌ: سِنُ الْعَقْلِ/ دانی (ژیروی، نه قل).
 مَنَاجِذٌ (جَمْعُ جُلْدٌ): خِلْدٌ/ مشکه کویره.
 نَجْرٌ: نَجْرُ الْبُومِ: حَرٌّ/ گرمی کرد.
 - الْخَشْبُ/ نَحْتُهُ وَ سَوَاهُ/ تاشی، سافی کرد، برپهوه.
 نَجْرٌ: اَصَابَهُ النَّجْرُ/ تینوی بو.
 نَاجِرٌ: اَشْهَرُ الصَّيْفِ/ مانگه کانی هاوین، مانگه گهرمهکان.
 نَجْرٌ: حَرٌّ/ گهرما.
 نَجْرٌ: عَطَشٌ/ تینویتی.
 نَجْرَانٌ: عَطْشَانٌ/ تینو.
 نَجَارٌ: الَّذِي حَرَفْتَهُ نَجْرُ الْخَشْبِ/ دارتاش.
 - مُتَجَوِّلٌ/ خه رات، دارتاشی کول گیزی.
 نِجَارَةٌ: مِهْنَةُ النِّجَارِ/ دارتاشی.
 نِجَارَةٌ: مَا يَسْقُطُ مِنَ الْخَشْبِ عِنْدَ النِّجَارَةِ/ ته لاش، نارده دار.
 مِئِنْدَةٌ: آلَةُ النِّجْرِ/ دارپ، مشار.
 نَجْرٌ: نَجْرُ الْعَمَلِ: تَمٌّ/ ته واو بو، کوتایی هات، راپه پی، جی به جی بو.
 - الشَّيْءُ: اِنْتَهَى/ ته واو بو، کوتایی پی هات، ته واو بو.

نَجْرًا: اَنْجَرَ: تَمَّ / ته‌واوی کرد، کوتای بی‌مینا، برآینده، رای‌په‌پان، جن‌به‌جیتی کرد.

انجر الوعد و غیره / وفی به / به‌آینه‌ک‌ای برده سه‌ر، هینا‌ی‌دی.

— الحاجة: قضاها / ته‌واوی کرد، کردی، جن‌به‌جیتی کرد.

— علی الجریح: اجهز علیه / مه‌آی‌کوتایه سه‌ری، کوشتی.

ناجر: غالب. نازل / بهره‌نگاری بو، زورانی له‌گه‌ل گرت، جه‌نگی.

تَنْجَرَ: اِسْتَنْجَرَ: طلب الانجان / داوی کوتای بی‌مینانی کرد، ویستی ته‌واوی.

ناجر: مُنْجَر / ته‌واو، کوتای بی‌هاتو، جن‌به‌جن.

— تَجِيز: حاضر / بو، له‌جیگه‌دا بو، ناماده.

وعد ناجز و تجیز: وفی به / په‌یمانی براوه سه‌ر، به‌جن‌میتراو.

انجان: نَجْر. نَجاز: قضاء الحاجة / ته‌واوکردن، کردن، به‌جن‌مینان، کارپه‌پاندن، جن‌به‌جن کردن، بیگ مینان، کوتای بی‌مینان، ای‌تی‌بونه‌وه.

تَنَاجِر: مُنَاجِرَة: مُغَالِبَة / مُنَازَکَة / زوران بازی، بهره‌نگاری بون، چنگ به‌یه‌کدا کردن.

نجس:

نَجَس. نَجَس. نَجَس: کان نَجَساً / گلاویو، پیس بو.

نَجَس. انجس: دَنَس / گلاوی کرد، پیسی کرد، گوی پیاکرد.

تَنَجَس: صار نَجَساً / گلاو بو، پیس بو.

نَجَس. نَجَس: غیر ظاهر. قَذِر / گلاو، پیس، گواوی.

— — — : حَبِيبٌ / به‌د، زبان به‌خش، بزگه‌ن، گلاو.

داء — او — او نَجِيس: لا يُبْرَأ منه / دهردی بی‌ن دهرمان.

نَجاسة: نَجَس: عدم طهارة، دَنَس / گلاوی، پیس.

تَنَجِيس: تَدْنِيس. تَلْوِیث / گلاوکردن، پیس کردن.

انجاس: حِرْز. حِجاب / نوشته، دؤعا.

نجم:

نَجَع. نَجَع. اَنْجَع: افاد و نَفَع / سودی به‌خشی، به‌سود بو، که‌لکی مه‌بو، که‌لکی که‌یاند.

اِنْتَجَع. تَنْجَع فلاناً. قَصده طالباً معروفه / په‌نای برده به‌ر، داوی یارمه‌تی ای‌کرد.

— — — . اِسْتَنْجَع النشيء: هَبْ لطلبه / خوی بز کوتا، په‌له‌قازتی بز کرد.

نَجِيع. ناعج: مُفِيد / به‌که‌ک، که‌لکار، به‌سود.

— — — : مُؤَثِّر / کاریگر.

— — — : صِحِي / سازگار، ساز، سوک، ته‌ندروست.

علاج ناعج: مفید، فَعَال / چاره‌ی به‌که‌ک، کاریگر.

مُنْتَجِع. مَنَجِع. مُسْتَنْجِع: موضع الكلاء / شوین له‌وه‌ر، له‌وه‌رگا.

— — — : مکان. موقع / جیگه.

نَجف:

نَجَف. نَجْفَة: تَل. اكمة / گرد، ته‌په، ته‌پولکه.

نَجْفَة: كُرْياً / چل چرا.

نجل:

نَجَل الولد و بالولد. وَاَلِدُهُ. اُنْجَبَة / کوپی بو، مندالی بو.

— الارض: حرثها / کیتالی.

نَجَل: اِن / کوپی، مندال.

— : نَسَل / وه‌چه، نه‌وه، به‌ره.

نَجِيل: اِسْم نِبات / مه‌ریز.

اِنْجَل. نَجَلَاء: واسع و جمیل العین / چاو جوانی گه‌ش.

مِنْجَل: سيف الحصاد / که‌ره‌نتو، داس.

— صغیر: شَرشُرَة / داس، داسولکه.

— : کثیر الولد / کوپی (زور، دار)، منالدار.

نجم:

نَجْم. اِنْجَم: ظَهَرَ / دهرکه‌وت، مه‌ل‌هات، مه‌ل‌که‌وت، ناشکرا بو.

— عنه: نَجَج / لی‌وه‌ی نه‌نجام بو، لی‌ی وه‌شایه‌وه.

— و نَجْم السدین: اذاه اقساطاً / ده‌ستنده‌ی کرد، به‌زهم و ده‌ستنده دایه‌وه، وامه‌ک‌ی به‌ره‌به‌ره دایه‌وه.

اِنْجَم: اَقْلَع. وَاي / ته‌واو بو، رقی، تپه‌پی، ملی‌شکان.

— عن الامر: ترکه / وازی لی‌هینا، ده‌ستی لی‌ مه‌ل‌گرت.

- ت السماء: ظهرت نجومها / نهستیره هلهات، ده رکهوت.

نَجْمٌ. تَنَجَّمَ / رَعَى النجوم و راقبها / نهستیره گه ری کرد، به شوین نهستیره دا نه گه ری.

نَجْمٌ: قِسط / زَم، به ش.

- نبات على غير ساق و هو خلاف الشجر / روه کی سه زه ی (بن قه، بن لاسک).

- البَحْر حيوان مائي / نهستیره ی (ناو، ده ریا).

- نَجْمَةٌ: کوکب / نهستیره، هه ساره.

- بَدَنِب أو مَذَنِب / کلکدار، نهستیره ی کلکدار.

- أو نَجْمَةُ الصَّنِيع / نهستیره ی به ریه یان، کاروان کوزه.

- أو نَجْمَةُ المساء / نهستیره ی شواره.

- طالع / بهخت، شانس.

مرض النَجْمَةِ في الخيول

علم النجوم: علم الفلك / نهستیره ناسی، نهستیره وانی.

عبادة النجوم / نهستیره پرستن.

نَجْمُهُ في الصعود: محظوظ / نهستیره ی له به رزیابه، شانسی هه یه، بهختیاره.

نَجْمِي: كالنجم / وهك نهستیره وایه.

- مختص بالنجوم / نهستیره (ناس، شوناس).

مُنَجَّمٌ: نَجَام / نهستیره (گه، ناس).

مُنَجَّمٌ: مَنَع. اصل / سه رچاوه، به رپهت.

- مَنَبَت المعادن / کان، کانگه.

حَفَر المناجم: تَعْدِين / کان گه ری، کان هه ل کهندن، کان دانه وه، کانزا گه ری.

مُنَجَّمٌ: حديدة العيزان / باهوری ترازو.

نَجْو: نَجَا: خَلَص / رزگاری بو، سه رفراز بو.

- و ناجی صدیقه: تبادل معه الاسرار و العواطف / گفت و گویان کرد، رازی په نهایتان بز یه ک درکان.

- و - نفسه: تكلم مع نفسه / له به رخویه وه قسه ی کرد، له گه ل خوی نه دوا.

تناجى الصديقان: تَسَارًا / گفت و گویان نه کرد، له گه ل یه ک نه دوان.

نَجَى. انجى: انقذ / رزگاری کرد، سه رفرازی کرد.

اِسْتُنَجى منه: اِسْتَخْلَص / له کولی بو وه، لئی رزگار بو.

- غَسَلَ موضع النجو / شتی، پاکی کرده وه، تاراتی کرت.

نَجَاة. نَجَا. نَجُو. نَجْوَةٌ: خلاص / رزگاری، رزگار یون، سه رفرازی.

- : سلامة / ناسایش.

- : هَرَب / راکردن، هه ل هاتن، ده ریاز یون.

ناج: هارب / راکردو، رزگار بو.

تُنَجِيَةٌ: اِنْقَاذ / رزگار کردن.

مُنَجٌّ: مُنْقِذ / رزگار کر.

مَنجَاةٌ: مَهْرَب. مكان النجاة / په ناگه، شوین رزگاری.

- : الباعث على النجاة / هوی رزگار یون.

الصدق منجاة / راستی و راستگویی رزگاریه.

مُنجَاةٌ: تبادل الاسرار و العواطف / گفت و گو کردن، رازو گله یی.

- الأرواح / گیان دواندن، له گه ل گیان (قسه کردن، گفت و گو کردن).

- الإنسان لنفسه / له گه ل خودوان.

نَجْوٌ: ما يَخْرُج من البطن / باو بزوه پیسی ناو سک، پیسایى.

- نَجْوِي. نُحْيَةٌ: سِرٌّ / نهیئی، نهیئی نیوان دوکس، له به ینی خوماندا بیئت.

نَجْوِي. مُنْجَاةٌ / له گه ل خدوان.

نَجْوَةٌ: ما اِرتفعن الأرض / بان، ته په.

إِنَّهُ بِنَجْوَةٍ من كذا: بَرِيءٌ من / سه رفرازه له.

نَجَى: مَن تَفَاوَضَه بِسِرِّكَ / راز لادرکین، جی باوره، لئدلییا.

نحب:

نَحَبٌ. اِنتَحَبَ. رَفَع صوته بالبكاء. بكى شديداً / گریا، به دهنگی به رز گریا، دایه پرهمی گریان.

نَحَبٌ. نَحِيْبٌ: شِدَّةُ البِكَاءِ / گریان، پرهمی گریان، گریان به دهنگی به رز، نالیین.

- : وَقْت. مُدَّةٌ / کات، ماوه.

- : مَوْت / مردن، لئپونه وه، مه رگ.

قَضَى نَحْبَهُ: مات / مرد، ای پدوه، گیانی سپارد.
نخت:

نَحَّتَ الْحَجَرَ وَغَيْرَهُ: سَوَّاهُ وَاصْلَحَهُ / رِئْكَی خست،
پریه وه، تاشی.

- التَّمْثَالُ: مَثَلٌ أَوْ صَنْعُ التَّمْثَالِ / پیکاری
(تاشی، دروستی کرد).

- كَلَمَةً: صَاغَهَا / دایرشت، وشه دایرشت.

- هُ بِلْسَانِهِ: شَتَمَهُ وَعَابَهُ / جنجوی پی دا، لاقرتن
بین کرد، قسه ی پیوت، شوریه ی ای پده رهیتنا.

نَحَّتَ الْحَجَرَ وَغَيْرَهُ: حَفَرَ / نَقَشَ / تَاشِينَ، هَلْ كَوَّلِينَ،
رِئْكَ خستن، نه خشاندن.

- الْكَلَامُ: صِيَاغَةٌ / وشه دایرشتن.

- التَّمَاثِيلُ: صَنْعٌ / پیکار تاشین، دروست کردن.

نَحَاتُ الْحَجَرَ: مَنْ مَهَنْتَهُ نَحَّتَ الْحَجَارَةَ / به ردتاشین.

- التَّمَاثِيلُ: مَثَالٌ / پیکار تاش.

نَحَاتَةُ: بِرَايَةٍ / تَاشِينَ، رِئْكَ خستن، دادان.

نَحِيْتُ: مَنَحُوتٌ / مَسُوٌّ / تَاشِرَاو، رِئْكَ خراو.

- : مَحْفُورٌ / هَلْ كَوَّلِرَاو.

مُنَحَّتٌ: إِزْمِيلٌ / قَهْلَمٌ، نَسَكَةٌ، سَمٌّ.

نَحْرٌ:

نَحْرٌ: ذَنْبٌ / سه ری بری، کوشتی.

- الْحَيَوَانُ: أَصَابَ نَحْرَهُ / له ملی دا.

إِنْتَحَرَ: قَتَلَ نَفْسَهُ / خزی کوشت.

تَنَاحَرُوا: إِنْتَحَرُوا عَلَى أَمْرٍ. تَخَاصَمُوا وَتَشَاحَنُوا /
تَبَّكَ چون، ده میان له یه ک گیر کرد، بو به شه ریان، ده م

قَالِبَانٌ بُو، چون به گز یه کدا، دایان به یه کدا.

نَحْرٌ: ذَنْبٌ / کوشتن، سه ریین.

- : اسْفَلُ الْعُنُقِ / مل، گه ردن، به شی خواروی مل.

يَوْمَ الْ- : الْعَاشِرُ مِنْ ذِي الْحِجَّةِ / رِئْذَى قوربیانی.

نَحِيرٌ: مَنَحُورٌ / مَذْبُوحٌ. مَقْتُولٌ / کورژاو، سه ریپاو.

إِنْتَحَارَ: قَتَلَ الذَّاتَ / خوکوشتن.

مَنَحَرٌ: رَقَبَةٌ / مل، گه ردن، نه ستور سکورد، سکورد.

مُنْتَحَرٌ: قَتَلَ نَفْسَهُ / خوکوشتن.

نَحْرٌ: نَحْرِيرٌ: مَاهِرٌ / بَارِعٌ / وریا، چابوک، زیره ک،

تینگه یشتو، بلیمه ت.

نَحْسٌ:

نَحْسٌ: أَتَى بِالنَّحْسِ / به دی هیتنا.

نَحْسٌ. نَحْسٌ: ضِدُّ سَعْدٌ / به دبه خت بو، شانسی نه بو،

بُوئی نه مات، نه ی هیتنا.

نَحْسُ الشَّيْءِ: طَلَاهُ بِالنَّحْسِ / روکشی کرد به مس،

مس پژی کرد.

نَحْسٌ: صَامٌ. جَاعٌ / برسی بو، هیچی نه خوارد،

گورژبو.

نَحْسٌ: إِتْحَسَنُ / إِتْحَسَنُ / تَرَشْكَا، بُوئی نه مات.

نَحْسٌ: ضِدُّ سَعْدٌ / بین به ختی، به دبه ختی، بین شانسی،

نه گبه تی.

- نَحْسٌ: مَنَحُوسٌ: سَيِّءُ الْخَطِّ. مَنَكُودٌ. سَيِّءُ

الطَّالِعِ / به دبه خت، بین شانسی، چاره رهش، که ساس.

- : جَالِبُ النَّوَائِبِ / شوم، ناوچه وان رهش،

به دوم، به یوم، چارچه.

سَاعَةٌ نَحْسٌ / کاتی به دبه ختی و بونه ماتن، نه گبه تی.

مَنَاحِسٌ: مَشَاثِمٌ / به دمیتن.

مَنَحُوسٌ: سَيِّءُ الْحِظِّ / به دبه خت، بین شانسی، داماو.

- : مَشْنُومٌ / نه گریس، شوم، به د، چاره رهش.

نَحَاسٌ: الْمَعْدِنُ الْمَعْرُوفُ / مس.

- : أَصْفَرٌ: شَبَّهٌ / زهره د.

نَحَاسٌ: صَاغِعُ النَّحَاسِ / مسگر.

نَحْفٌ:

نَحْفٌ: نَحْفٌ: كَانَ قَلِيلَ اللَّحْمِ / لاواز بو، له پ بو، که م

گوشت بو، داکوت.

نَحِيفٌ: نَحِيفٌ: قَلِيلُ اللَّحْمِ / لاواز، له پ، که م

گوشت.

- الْقَوَامُ / بَارِيكَهْ، ورد، ره قه له، سیسه ل.

نَحَاقَةٌ: نَحْفٌ: دَقَّةُ الْجِسْمِ / که م گوشتی، وردی.

- : هُرَّالٌ / له ری، لاوازی.

نَحْلٌ:

نَحْلٌ: نَحْلٌ: نَحْلَ جِسْمِهِ: سَقَمَ. دَقَّ مِنْ مَرَضٍ أَوْ

تعب / له شی تیک شکا، دامیزرا، کوترا.

- هُ الْمَرَضُ: هَزَلَةٌ / نه خوشی له پو لاوازی کرد، له پ

بو، لاواز بو، توایه وه.

- هُ الْمَرَضُ: هَزَلَةٌ / نه خوشی له پو لاواز کرد، له پ بو،

لاواز بو، توایه وه.

- - - : نَقَلَ و اِبْعَد / دوری خسته‌وه، لای برد، گواستیه‌وه.

- نَحْوَهُ: اِقتفى اثره / شوینسی که‌وت، دوی که‌وت، به‌دوایا ری.

اُنْحَى عَنِ: اقبل عليه مهاجماً / په‌لاماری دا، ه‌لی کوتایه سه‌ری، بۆی چو، ناو‌قه‌دی بو، نامبازی بو.

- عليه ضرباً او لَوْماً: اقبل / دای گرت‌وه به‌لئ‌دان و قسه‌و تانوت که‌وته ویزه‌ی.

- بَصْرَةً عَنْهُ: امله / چاوی لئ‌وه‌رگتیرا.

تَنَحَّى عَنِ موضعه: اِعتزل / له‌ جینگه‌ی خۆی لاجو، جینگه‌که‌ی به‌جین میشت.

- عنه: تَخَلَّى عَنْهُ / ده‌ستی لئ‌ه‌ل‌گرت، وازی لئ‌پهینا، ده‌ست به‌رداری بو.

- و اِنْتَحَى لِلشيء: اِعتد عليه و مال الیه / بۆی لار بو‌وه، خۆی دا به‌سه‌ریا، پشتی پئ‌به‌ست.

نَحْوُ: جهة او جانب / به‌ر، ته‌نیشت، لا، ناقار.

- طَرِيقَةً رِيْطَو، رِيْ، رِيْگه، رِيْباز، شِيْوَاز، خواست.

- اِتِّجَاه / بۆ، روه‌و، به‌روه‌و.

علم ال - : قواعد اللغة / رِيْزمان.

نَحْوِي: مختص بعلم النحو / رِيْزمان زان، رِيْزمانی.

نَحْوُ: مثل / وه‌کو، وه‌ک.

- زهاء / نزیکه‌ی.

- ذلك: صوب / به‌روه‌وه، ره‌و.

و نَحْوَهُ: و قس عليه / ه‌روه‌ها، به‌و پئ‌به‌یه.

من نَحْوِي: من جهتي / له‌لایه‌ن منه‌وه.

ناحية: جهة. جانب / به‌ر، ته‌نیشت، لا.

- : جهة. صَفْح / ه‌ریم، ناوچه.

من كل انحاء / له‌ ه‌مو لایه‌که‌وه.

نحول (فی نحل) نحيف (فی نحل) نحيل (فی نحل) نَحْ: نَحَّ الْجَمَلُ: قال له اخ او نِح / یخیدا، چۆکی پئ‌دادا.

- الْجَمَلُ. اِسْتَفْحاح / یخ درا، چۆکی دادا، به‌چۆکدا هات.

- . اُنْحَلَّ: اُنْحَف / له‌پی کرد، لاوازی کرد.

- : اَعْطَى هَدِيَّةً / دیاری دا، شتی به‌خشی.

اِنْتَحَلَ مَذْهَباً: اِعْتَنَقَهُ / باوه‌ر یا نایینکی گرت‌ه‌ خۆی، چوه سه‌ر نایینکی تر.

- و تَنَحَّلَ التالیف: اِنْدَعَاه لِنَفْسِه / نوسراوی دانراویکی کرد به‌می خۆی.

نُحِلَّ. نُحِلَّة: هُزَال / له‌پی، لاوازی.

نَحِيل. نَاحِل: سَقِيم / نه‌خۆش، له‌ش داهینزاو، ده‌غه‌زار، بیمار، خه‌سته، ناساخ.

- القوام: هَزِيل / لاواز، له‌ر، ده‌غه‌زار، زه‌بون.

نُحُول: سَقَم / نه‌خۆشی، بئ‌هه‌یزی، داهینزاوی، بیماری.

اِنْتِحَال: اِعْتِنَاق / چونه سه‌ر باوه‌ر.

- المؤلفات / نوسین کردن به‌می خۆ، نوسراوی به‌کیکی تر بکا به‌می خۆی.

نُحَلَّ: ذِيَاب العَسَل / ه‌ه‌نگ، میشه‌نگ.

خَلِيَّةٌ (و قَفِير ال - : عَسَالَةٌ) / کوره، پوره‌ی ه‌ه‌نگ.

نُحَال: مَرِيء النحل. مختص بالنحل / ه‌ه‌نگ باز، خاوه‌ن ه‌ه‌نگ، ه‌ه‌نگ بپ.

مُنْحَل: مزرعة تربية النحل / ه‌ه‌نگه‌زال.

نُحْلَةٌ: عَطِيَّة / خلات، به‌خشیش.

- : مَذْهَب دِينِي / باوه‌ر، نایین، باوه‌رپی نایین.

نَحْم: نَحْمٌ: تَنَحَّضُ / نه‌می کرد.

نُحَام: طائر على خَلْقَةِ الإوز / تو‌لنگ.

نَحْن: نَحْنُ / نَبِيْهه.

نُحْنَجُ. تَنَحَّضُ: تَرَدَّدَ صوته في صدره / نهم، نه‌می کرد.

نُحْنَحَةٌ / نهم، نهم کردن.

نحو: نَحَا: قَصْدًا / بۆی چو، چو بۆ لای، چو به‌روه‌و، مه‌به‌ستی بو.

- : مال / لار بو‌وه‌وه.

- نَحَّى عَنِ: صَرَفًا / لای برد، ده‌ستی پی‌وه‌نا، ده‌ری کرد، له‌خۆی دورخسته‌وه.

نُخْنِجَ الْجَمَلُ فَتَنْخِجَ: ابرکه قَبْرَكْ / وشتری یخ دا
 نه ویش به چوکا هات.
 نَخَّ: نَخَّ: بِسَاطِ طَوِيلٍ / لاکیشی.
 نَخَّ: نَخَّاعَةٌ: مَخَّ / نَخَّاع / مَوْخ، مِيزَه لاک.
 نَخَا (فِي نَخْوٍ) نَخَاسَةٌ (فِي نَخْسٍ) نَخَّاعٌ (فِي نَخَعٍ)
 نَخَالَةٌ (فِي نَخَلٍ)
 نَخَبٌ:
 نَخَبٌ: اِنْتَخَبَ: اِنْتَقَى. اِخْتَارَ / هَلِي بَزَارْد.
 نَخَبٌ: مَا تَشْرَبُهُ لِصِحَّةِ صَدِيقٍ / خوراندنه وه
 به خوشبویه، مَوْش کردن.
 - اِنْتِخَابٌ: اِخْتِيَارٌ / هَلِي بَزَارْدَن.
 نَخْبَةٌ: خَيْرَةٌ. صِفْوَةٌ / پوخته، باشه کئی، هَلِي بَزَارْدَو.
 نَاخِبٌ فِي الْاِنْتِخَابَاتِ / هَلِي بَزَارْدَن.
 اِنْتِخَابٌ: اِخْتِيَارٌ / هَلِي بَزَارْدَن.
 مُنْتَخَبٌ: مَخْتَارٌ / هَلِي بَزَارْدَو.
 مُنْتَخِبٌ: الَّذِي يَخْتَارُ / هَلِي بَزَارْدَن.
 نَخْرٌ:
 نَخْرٌ: مَدَّ الصَّوْتُ وَ النَّفْسَ مِنَ الْمِخْرُ / مشهی هات،
 لرخه ی هات، مشه مش نه کا.
 - النَّشِيءُ: ثَقَبَةٌ / کونی کرد، کلوری کرد، هَلِي کُولِي.
 - الْحَبُّ: اَكْلٌ لِبَابِهِ / ناوکه کئی دهرمینا، دهنکه کئی
 خوارد.
 نَخْرٌ: بَلَى وَ تَفَقَّتْ / پوکایه وه، شی بوه وه، رزی، کلؤد
 بو.
 نَخْرٌ: بِلَاءٌ وَ تَفَقُّتٌ / پوکانه وه، شی بوه وه، رزین.
 - الْعِظَامُ / کَلْدَرِيون.
 - نَخِيرٌ: خَلْفَةُ / لِرْخَه، قَرْخَه، مَرْخَه، مَشَه،
 مَشَه مَش، لِرْخَه لِرْخ، قَرْخَه قَرْخ، مَرْخَه مَرْخ.
 مَخْرٌ. مِخْرٌ. مِخْرٌ. مِخْرٌ مِخْرٌ: اَنْفٌ / لوت، که بو،
 بِرِنَاخ، بِرِنَاخَه.
 نَخْرٌ: نَاخِرٌ: بِالِ مُتَفَقَّتٍ پوکاوه، شی، رزیو، کلؤد.
 نَخْرِبٌ: ثَقَبٌ / کونی کرد، سمی.
 نَخْرِبٌ: ثَقَبٌ (اَوْ شَقٌّ) / کون، درز، قلیش.
 - حُفْرَةٌ: نَقْرَةٌ / چال، کون.
 - نَخَارِيبُ النَّخْلِ: ثَقَبُ الشَّمْعِ / شانه ی
 هه نگوین.

نَخْرٌ:
 نَخْرٌ: وَخْرٌ / تیره ی ژهن، پیا (کرد، چه قان).
 - نَخْرٌ بِكَلِمَةٍ: اَوْجِهَهُ بِهَا / دلی نیشان، دای له دلی،
 قسه ی پیوت.
 مِخْرٌ: مِخْسٌ / نازنه.
 نَخْسٌ:
 نَخْسٌ: وَخْرٌ / تیره ی ژهن، پیا (کرد، چه قان)،
 سیخورمه ی لوئدا.
 نَخْسَةٌ: وَخْرَةٌ / پیاجون، پیاچه قان.
 مِخْسٌ: مَا يُمِخْسُ بِهِ / درهوش، نازنه، نه قیزه.
 نَخَّاسٌ: تَاجِرُ الرِّقِيقِ / کویله فروش، بازرگانی کویله.
 - تَاجِرُ الْمَوَاشِي / جامباز، جه له بجی، بازرگانی
 نازهل.
 نَخَّاسَةٌ: تِجَارَةُ الرِّقِيقِ / کیرین و فروشتنی کویله.
 - تِجَارَةُ الدَّوَابِ / جامبازی، جه له بجیتی.
 نَخَعٌ:
 نَخَعٌ لَهُ بَحَقَّةٌ: اَقْرَبُ / درکانی، دانی پیانا، چوه ژیری.
 - رَجٌّ: هَزٌّ / رای بوه شان.
 - تَنَخُّعٌ: رَمَى نَخَاعَهُ. تَنَخَّمَ / فنگی کرد، چلمی
 سری.
 نَخُوعٌ: اَلْاِقْرَارُ بِالْحَقِّ / راست وتن، دان به راستیدا نان.
 نَخَّاعٌ: اَلْحَبْلُ الشُّوْكِي / دپکه مَوْخ، مَوْخی مورده گه،
 بپیره مَوْخ، مِيزَه لاک.
 - الْعِظْمُ: نَقِي. مِخُّ الْعِظْمِ / مَوْخ، مَوْخی نیشقان.
 نَخَّاعَةٌ: مَا يَخْرُجُ مِنَ الصَّدْرِ وَ الْاَنْفِ عِنْدَ التَّنَخُّعِ /
 چلم و به لغم.
 تَنَخُّعٌ: رَمَى النِّخَاعَةَ / فنگ کردن، چلم سپرین، لوت فنگ
 کردن.
 نَخَلٌ:
 نَخْلُ الطَّحِينِ: غَرَبْلَةٌ / ناردی بیژراوه، له هیله کیدا.
 - تَنَخَّلٌ: اِنْتَحَلَ الشَّيْءَ: اِخْتَارَهُ وَ صَفَاهُ /
 هه ای بیژارد، بیژرایه وه، باشه کانی جیا کرده وه، پوختی
 کرد.
 نَخْلٌ: غَرَبْلَةٌ / بیژانه وه، له هیله ک دان.
 - نَخِيلٌ: شَجَرَةُ الْبَلَحِ / دارخورما.

تَخْلَةُ: واحدة النخل. شجرة التمر/ يهك دار خورما، دار خورمايهك.

تُخَاةُ الطحين: قشر الدقيق/ كه پك، سوس.

مُخَلٌّ: ما يُنخَلُ به/ مهلك، بيژنگ، كه.

نخ:

نَخَمٌ: تَنَخَّمَ رَمَى تُخَامَةً/ فنگی كرد، چلمی سړی.

تُخَامَةٌ: ما يدقعه الإنسان من صدره و انفه/ چلم و به لغم.

نخو:

نَخَا: اِنْتَحَى: اِفْتَحَرَ وَ تَعَطَّمَ: تَكَبَّرَ/ خوی (مهلكيشا، زل گرت)، تپو فيزی نواند.

- من كذا: اِسْتَنَكَفَ/ بيژنی نه هات، بيژنی لئكردنه وه، قیزي هاتوه.

- لَيِّنَ حَدَثَهُ/ (سارد، میواش، نرم) ی کرده وه، دلی هیتایه وه.

تُخْوَةٌ: مُرْوَةٌ: شَهَامَةٌ/ جوامیزي، پیاوه تی.

- عِرَّةُ النَّفْسِ/ دهرین پوختی، شکومه ندی، ریزخو، ریزی خوگرتن.

ذو - شهم. صاحب مروة/ جوامیزي، خاوهن پیاوه تی، زوله.

ند:

نَدٌّ: نَفَرٌ وَ شَرْدٌ/ هه ای تیزان، تییته فان، بوی ده رچو.

نَدَدٌ بِالشَّيْءِ: شَهْرَةٌ/ چاپی لئدا، ناشکرای کرد، زپانی.

- بفلان: صَرَخَ بَعِيوبِهِ/ ناوی زیان، تانوتی لئدا، ره مخنی لئگرت.

- صوته: رَفَعَهُ/ دهنگی (به رز کرده وه، لئته لئپی).

نَدٌّ: نَدِيدٌ: نَظِيرٌ/ هاو، (تا، جوړ، چه شن، جوت)، په کسان.

ماله - او - لیس له نظیر/ بن (هاوتا، وینه)، له وینه نیه.

تنديد: تعيب. تَحْطِئَةُ/ تانوت لئدان، گالته پښ کردن، خه وش لئده ره مینان، ره خنه لئگرتن، نار په زایی و توانج، بیژاری دهر برین.

ندب:

نُدَبٌ: اِنْتَدَبَ اِلَى الامر و له: بَعَثَ. (ناب/ نوینتری بؤ نارد.

- الميْت: رشاه. بكاه/ بؤی گریا، لاواندیه وه، پیاوه لئدا.

نُدَبٌ: اِنْدَبَ الجرحُ. اِنْدَمَلُ/ ساریژ بو، چاك بوه وه، گوشته وندنی كرد.

نُدَبٌ: نُدْبَةٌ: اِثْرُ الجرحِ/ جن برین، شوین زام.

نُدَبٌ: مَنْدَبٌ: رِثَاءُ الميْتِ/ شیوهن، زاری، گریان، بؤ لاوندنه وه، شینه وار.

نُدْبَةٌ: مَرثاة/ پیاوه لئدان، زاری، لاواندنه وه.

نَدَابٌ: نُدَابٌ/ شیوهن كره، لاوینره وه.

مَنْدَبَةٌ/ كَوْرِي (شیوهن، پیاوه لئدان، لاواندنه وه).

مَنْدُوبٌ: مَرثِي/ پیاوه لئدراو، شیوهن بؤ كراو.

- نأب/ نوینتر.

- وکیل اداری. مَفُوضٌ/ جن نشین، شوین گر.

- مَنْدُوبٌ: مَبْعُوثٌ/ نیراو، نره كیش.

اِنْتَدَابٌ: اِنَابَةٌ: اِرْسَالُ مَبْعُوثٍ/ ناردن، نوینتر ناردن، نره ك پښدان.

- سیاسی/ دهست به سه راگرتن.

نُدَح:

نُدْحٌ: وَسَعٌ/ فراوانی كرد، پانی كرد.

تَنْدُوحٌ: اِنْتَشَرَ وَ تَبَدَّدَ/ بالابوه وه، ته نیه وه.

مَنْدُوحَةٌ: مُمْتَدِحٌ: سَعَةٌ/ فراوانی، نذی.

- خیار. اِخْتِيَارٌ/ ناره زو، ناره زو ویست.

لَكَ عَفْوٌ - او - لَكَ حُرِيَّةٌ اِخْتِيَارٌ/ ناره زوی خوته، سه ریشکبه.

لا - عفه: محتوم. لا مَنَاصَ مِنْهُ/ چار نیه، هه ره بښ بین.

ندر:

نَدَرَ الشَّيْءُ: قَلَّ وَ جُودَهُ/ به ده گمن بو، به ده گمن دهست نه كه وئ، دانسقه به.

نَدَّرٌ: كَانُ غَرِيْبًا/ (نامو، نه ناسراو، نااسایی) بو.

نَدَّرٌ: نَادِرٌ: قَلِيلُ الوجودِ/ زور كه م، ده گمن، دانسقه.

- شان. غَرِيْبٌ/ نامو، نه ناسراو، نااسایی. نادر الوقوع: قلیل الحدوث/ به ده گمن رو نه دات.

فی ال - نادر/ به دهگمن، زورکم، چونه‌ها، چلونه‌ها.
 نُدْرَة: قِبْلَة الوجود. قليلاً/ دانسقه، زورکم (بون، ده‌ستکه‌وتن)، دهگمن.
 نَادِرَة: شیء نادر. غریب/ شتیکی سهیر، ناموّ، دانسقه.
 قِصَّة - : قصة غریبة/ چیرۆکیکی زور سهیر، به دهگمن روداو.
 نَدَف: نَدَف. القطن او الصوف: ضَرْبُهُ بالنَدَف/ شی کرده‌وه، مه‌لاجی کرد، کردیه‌وه.
 نَدَاف: الذی یُنَدَف القطن/ مه‌لاج، شی‌که‌روه‌وه، په‌ه‌کار.
 نَدِيف: مَدِيف. محلوج/ کراوه، شی‌کراوه، په‌ه‌کارو.
 مِئْدَف: مِئْدَفَة/ که‌وانه‌ی مه‌لاج.
 - و مطرقة/ چه‌که‌و که‌وان.
 نَدَل: نَدَل. حَطَف/ فرانی، بردی، مه‌لی پچوقان.
 تَنْدَل. تَمْدَل: تَمَسَحُ بالمعدیل/ به‌ده‌سته‌سری سری.
 نَادِل. نَدُول: غُلام. خادِم/ (شاو، قاره، چا) گیتی، وه‌پویتی‌که، به‌رده‌ست.
 نُدُل: حَدَم الدَعْوَة/ ده‌ست و پیوه‌ند، شیش که‌رانی زیافته، کارکه‌ران، به‌رده‌ست.
 مِئْدِيل. مِئْدِيل: نَسِج المَسْح/ ده‌سته‌سری، ده‌سپۆکه.
 نَدَم: نَدَم. تَخَدَّم علی: حَزَن و اَسَف/ په‌شیمان بوه‌وه، پاش که‌ز بوه‌وه.
 نَادِم: جَالَس و شَرَب/ هاویتی‌ته‌ی میزو خوارنده‌وه‌ی کرد، خواریدانه‌وه.
 نَدَم. نَدَامَة. تَخَدَّم. مَدَم: اَسَف. تَأْسَف/ په‌شیمانی، داخ بق خواردن، ژۆوانی، پاش که‌ز بوه‌وه.
 نَدِيم. مُنَادِم علی الشرب: جلیس الشرب/ هاویتی میزو خوارنده‌وه.
 - . - : رفیق/ هاوده‌م، هاوه‌ل، یاوه‌ر.
 نَادِم. نَدَامَن. مُتَخَدَّم: مَن یُنَدِم/ په‌شیمان، پاش که‌ز، روزه‌رد، ژۆوان.
 روزه‌رد، ژۆوان.

مُنَادِمَة: صُحْبَة/ هاویتی‌ته‌ی، هاوده‌می، رابواردن.
 نَدَه: نَدَه: زَجَر و طَرْد/ ده‌ری کرد، لیتی توپه‌ بو، سه‌رشکتیتی کرد، به‌توپه‌بیه‌وه ده‌ری‌کرد.
 - نادی: صاح/ قیزانی، هاواری کرد، بانگی کرد.
 نُدَهَة: صَوْت/ ده‌نگ، هاوار، قبه.
 نَدَو: نَدَى: اِبْتَل/ ته‌پ بو، شیتی مه‌نایه‌وه.
 - تَنْدَى المکانُ اصابه ندى/ شه‌ونمی (لئ‌بیری، لئ‌دا).
 نَدَى: اُنْدَى: بَلَل/ ته‌پی کرد.
 اِنْدَى: تَنْدَى: تَسَخَى. کان کریما/ به‌خشنده بو، ده‌ست بلآو بو.
 تَنْدَى: تَرَوَى/ ناری خوارده‌وه، تینویتی شکا.
 اِبْتَدَى: تَنَادَى القومُ: اِجْتَمَعُوا فی النادی/ له‌ یانه کۆبوه‌وه.
 - نال/ ده‌ستی که‌وت.
 نادی: صاح/ قیزانی، هاواری کرد، بانگی کرد.
 - صاح به/ قیزانی به‌سه‌ریا، هاواری لئ‌کرد، بانگی لی کرد.
 - بالامر: اغْلَنَه/ جاپی‌دا، ناشکرای کرد، بلآوی کرده‌وه.
 - فلاناً: جَالَسَه/ له‌که‌لی دانیشت.
 نَدَى: نَدَاوَة/ بَلَل/ شتی، ته‌پی.
 - طَل اللیل/ شه‌ونم، شاونگ، شاورنگ، خوناو، خوناوکه.
 - جُود. فَضْل/ به‌خشنده‌یی، میهره‌بانی، ده‌ست بلآوی.
 - : الغایة/ مه‌به‌ست، نه‌نجام.
 نَدَى. نَدَى: نَدَى. مُبْتَل/ ته‌پ، شتی‌دار، نمدار.
 - الكَف: سَخَى. کریم/ به‌خشنده، میهره‌بان، ده‌ست بلآو.
 - : مُكَبِّر الصوت/ ده‌نگه‌وره.
 - نَادِ: مُنْتَدَى/ یانه.
 - الصوت: قَوَى الصوت/ ده‌نگ (که‌وره، زل).
 - الصوت: حَسَن الصوت/ ده‌نگ خو‌ش.

نُدُوَّةٌ. نُدَاوَةٌ: بَلَلٌ / تَهْرِي، شَمٌّ.

مُنْدَى: مُنْتَدِلٌ / تَهْرِي، شَمٌّ دَارٌ.

- نُدُوَّةٌ: مَجْلِسٌ / كُؤُبُونَهَوَه.

نُدُوَّةٌ: جَمْعِيَّةٌ. جَمَاعَةٌ / كُؤُبُو، كُؤُبُونَهَوَه، كُؤَمَلٌ.

- نَادٍ. مُنْتَدَى / يَانَه.

- : سَخَاءٌ / بَهْخَشْنَدَهِي، دَهْ سَت بَلَاوِي.

- لَيْلِيَّةٌ. - لَيْلِي / يَانَه، شَهْوِيَانَه، يَانَهِي شَهْوِي.

- عِلْمِيَّةٌ / كُؤُرِي زَانِيَارِي.

نِدَاءٌ. مُنَادَاةٌ: صَوْتٌ / جَارِي، جَارِدَان، بَانِكْ كِرْدَن،

بَانِكْ وَاز، بَانِكْ شَه.

حَرْفِ الْ - / نَامِرَازِي چِرِين، پِيتِي بَانِكْ هِيَشْتَن.

مُنَادَاةٌ / هَاوَارِكِرْدَن، بَانِكْ كِرْدَن، بَانِكْ وَاز.

مُنَادٍ / بَانِكْ هِيَشْتَن، هَاوَارِكِر، جَارِدَهَر، بَانِكْ كِر.

نَادِي: مَجْلِسُ الْقَوْمِ / يَانَه.

نَوَادِي الدَّهْرِ: حَوَادِثُهُ / هَلَسْ وَ كَهْوَتِي زَهْمَانَه.

نَذَرٌ:

نَذَرَ. اِنْتَذَرَ عَلَى نَفْسِهِ: (وُجِبَهُ) / نَامِي كِرْدَن، خَوِي بَقُ

مَهْ بَهْ سَتِيكْ تَهْرَخَانْ كِرْدَن.

- مَالِه: (وُجِبَهُ) عَلَى نَفْسِهِ قَبْرَعًا / مَالِي تَهْرَخَانْ كِرْدَن

بَقُ بَهْ خَشِين.

- لَهْ مِنَ الْمَالِ: (وُجِبَهُ) قَبْرَعًا / مَالِي تَهْرَخَانْ كِرْدَن بَقُ

بَهْ خَشِينْ لَهْ پِيتَاوِي خَوَادَا.

- نَذَرًا لَهْ / نَامِي كِرْدَن لَهْ پِيتَاوِي خَوَادَا.

نَذَرَ بِهِ: عَلِمَهُ فَحَذَرَهُ / لَيْتِي نَاكَادَار بُو، سَلِي لَهْ كِرْدَهَوَه،

وَرِيَا بُو، نَهِي كِرْدَن.

اِنْتَذَرَ: اَعْلَمَ وَحَذَرَ / نَاكَادَارِي كِرْدَن، وَرِيَايْ كِرْدَهَوَه.

- : تَنْبِيًا بِالْعَاقِبَةِ / پِيشْ بِيِنِي كِرْدَن.

- : اَعْلَمَ. اَعْلَمَ / نَاشْ كِرَايْ كِرْدَن، دَهْرِي بَسْرِي،

رَايْ كِهْ يَانَدَن.

نَذَرٌ: مَا يُوَجِبُهُ الشَّخْصُ عَلَى نَفْسِهِ / نَاه، نَاهْ كِرْدَن.

- : نَذْرَةٌ: مَا يُعْطَى نَذَرًا / بَهْ خَشِينْ، تَهْرَخَانْ كِرْدَن.

نَذِيرٌ. مُنْذِرٌ، تَحْذِيرٌ / مَهْرَهْ شَه، وَرِيَا كِرْدَنَهَوَه، كُؤِرَهْ شَه.

- : دَلِيلٌ / رَابِعْ، پَهْيَامْ بَر.

- : مُنْذُورٌ / بَهْ خَشْرَاو، تَهْرَخَانْ كِرَاو.

نَاذِرٌ: (عَطِيَ) عَهْدًا / نَاهْ كِر.

اِنْتَذَرَ: تَحْذِيرٌ / مَهْرَهْ شَه، كُؤِرَهْ شَه، وَرِيَا كِرْدَنَهَوَه، رَا كِهْ يَانَدَن.

- : اِعْلَانٌ / نَاكَادَارِي، رَاهِيَشْتَن، نَاكَايِي.

مُنْذِرٌ: مُنْذِرٌ / مَهْرَهْ شَهْ كِر، رَا كِهْ يَانَدَن، نَاكَاهِيَن.

- : مُخَوِّفٌ / تَرْسِيَتَن.

ابو ال - : الدِيكْ / كَهْ لَهْ شِيَر.

مُنْذُورٌ لَهْ / تَهْرَخَانْ كِرَاو بَقُ خَوَا، لَهْ پِيتَاوِي خَوَادَا.

نَذَلٌ:

نَذَلٌ: كَانْ خَسِيْسًا / (تَرَوُ) / رَسَوَا، بِنْ نَابِيُو، پُوشْت،

نَامَهْرَد، نَابِيَاو، دَهْوِيَتِ) بُو.

نَذَلٌ. نَذِيلٌ: سَاقِلٌ / تَرَوُ، رَسَوَا، بِنْ نَابِيُو، سُوكْ، نَامَهْرَد،

نَابِيَاو، دَهْوِيَتِ، پُوشْت.

- : جِبَانٌ / تَرْسَنُوكْ.

نَذَالَةٌ: دَنَاءَةٌ. خِسَّةٌ / تَرَوِيَسِي، رَسَوَايِي، سُوَكِي،

بِنْ نَابِيُوِي.

- : جِبَايَةٌ / تَرْسَنُوكِي.

نَرْجٌ:

نَرْجِيحٌ: اَنْبُوبُ النَّرْجِيْلَةِ / مَارِپِيَجِي نَيْرْ كِهْ لَه.

نَرْجِسٌ. نَرْجِسٌ: غَبْهَرٌ / نَيْرْ كِسْ، نَيْرْ كِرْ.

نَرْجِيلٌ. نَارْجِيلٌ: آلَةٌ التَّدْخِيْنِ / نَيْرْ كِهْ لَه.

نَرْدٌ:

نَرْدٌ: زَهْرُ الطَّوَالَةِ / زَار.

لُعْبَةٌ اَلْ - : لُعْبَةُ الطَّوَالَةِ / يَارِي تَاوَلَهْ، نَهْرْدِيَن.

نَرْدِيَن:

نَرْجِيحٌ. نَارْجِيحٌ. نَبَاتٌ مِنَ الحَمْضِيَّاتِ / نَارْجِيحٌ.

نَزٌ:

نَزٌّ. اَنْزٌ: رَشْحٌ / دَهْلَانِي، پَالَاوَتِي، لَيْتِي چُو.

- - : الْمَكَانُ: صَارَ ذَانِرًا / بُو بَهْ زُونْ كِ، شِيَتِي

دَايَهَوَه.

- - : الْوَتْرُ: اِهْتَرًا وَ اِضْطْرَبٌ / لَهْرِيَهَوَه.

نَزٌّ. نَزٌّ. نَزَاةٌ. نَزَزٌ: مَاءُ الرِّشْحِ. تَقَطِيْرٌ / نَاوِي پَالَاوَتِ.

- - : نَزِيرٌ: لَا يَبْقَرُ بِمَكَانٍ / بَزِيُو، جِيَنْ بَهْ خَوِي نَا كِرِيَن،

مَآخُؤَلَانَاوِي.

- - - : مَكَانٌ نَزٌّ / زُونْ كِ، لَيْتَه.

نَزِيَنٌ: شَهْوَانٌ / نَارَهْ زُودَار.

نَزْرَةٌ: شَهْوَةٌ جَنْسِيَّةٌ / نَارَهْ زُو.

مَنْزَرٌ: ارجوحة الطفل / لانك، بيشكه، لانك، جولانہ.
نزح: نَزَحَ: بَعُدَ / دورکے وتوہ.
- اَنْزَحَ: سَحَبَ. اَفْرَغَ / دھریدا، دھری بیٹنا.
- نَزَحَ بِهِ. اِنْتَزَحَ عَنْ دِيَارِهِ: تَعَرَّبَ / دورکے وتوہ.
نَزَحَ: مَاءٌ كَثِيرٌ / ناوی لیٹے، لیخن.
نَارِجٌ: نَزْوَجٌ. نَزْمِجٌ: بَعِيدٌ / دور.
- عَنْ وَطَنِهِ: مُهَاجِرٌ. رَاحِلٌ / کوچ کردو، ناوارہ،
دورہ ولات، لانہ واز، دور بہ دور، پے پے وازہ.
- الْمَاءُ: مَنْطَلٌ / ناو دہر دہر، کارنیزکےن.
- نَزَاحُ الْمَجَارِي: مَنْظَفٌ الْمَجَارِي / کارنیزکےن،
بیروز تیراب دہر دہر.
لَا يَنْزَحُ: لَا يَنْقُذُ / لیتی ناچن، نای دہ لئینہ.
نزح: نَزَحَ: اِنْتَزَحَ. نَزَعَ الشَّيْءُ: (زَالَهُ) لَای برد، لیتی کردہ وہ،
ہے لئی کھن، پچپی.
- عَزَلٌ / لَای برد، دھری کرد، لہ نیش لای برد.
- ثِيَابُهُ: خَلَعَهَا / دای کھند، جلہ کانی داکھند، خوی
روت کردہ وہ.
- عَنْ غَيْرِهِ ثِيَابَهُ: خَلَعَهَا / روتی کردہ وہ، جلہ کانی
پن داکھند.
- مِنْهُ كَذَا: جَرَدَهُ مِنْهُ / لیتی کردہ وہ، لیتی سہند.
- مِنْهُ اَمْلَاكُهُ (وَأُحْقِقُهُ) أَوْ شَهْرَتَهُ / بِنَبَرِي كَرْد، لیتی
سہند، لیتی داگیر کرد.
- الْقَشْرُ: قَشْرًا / پاکی کرد، تو پیکلہ کھی لئی کردہ وہ.
- عَنْ كَذَا: كَفَّ / وازی لئی بیٹنا، دہستی لئی ہل گرت.
- السِّلَاحُ: رَمَى السِّلَاحَ / چکی (دانا، فریڈا)، خوی
چک کرد.
- سِلَاحُهُ: جَرَدَهُ مِنَ السِّلَاحِ / چکی پن دانا، چکی
کرد.
- اِلَى: اَشْبَهَ / لیتی چو، لہ وجو.
- اِنْتَزَعَ النَّهْرَةَ: اِنْتَهَزَ الْفُرْصَةَ / ہل بہ کار مینا، لہ
درہ فہت گہ پا.
- نَارِجُ الْمَرِيضِ: اِحْتَضَرَ / نہ خوشہ کہ لہ گیانہ لادا
بو، گیانی نہ دا، لہ سہرہ مرگا بو.

- اِلَى: اِسْتَأْتَقَ / بیری کرد، بہ پے ریش بو،
تامہ زرق بو.
نَارِجٌ: خَاصِمٌ / لیتی زویر بو، نا کوکی لہ گل کرد، مشت
و میو چن و چونی کرد، دوشمنایہ تی کرد.
- جَاهِدٌ / تَنَكُّوشًا.
اِنْتَزَعَ الشَّيْءُ: اِنْقَلَعَ / ہل کہ نوا، لابرا، بچرا، لیتی
بوہ وہ.
- الشَّيْءُ: نَزَعَ: اِقْتَلَعَهُ / ہل لئی کھند، دای کھند،
بچرائی.
- الشَّيْءُ: كَفَّ عَنْهُ وَ اِمْتَنَعَ / وازی لئی بیٹنا، دہستی
لئی ہل گرت.
تَنَارَعَ الْقَوْمُ: تَخَاصَمُوا: اِخْتَلَفُوا / تیک چون، ریک
نہ کو تن، درد ننگ بون، نا کوکیان تیک کو ت.
نزح: خَلَعَ / داکھند.
- السِّلَاحُ: رَمَى السِّلَاحَ / چک دانان، چک کردن.
- الْمَلِكِيَّةُ: تَجَرِيدٌ مِنَ الْاَمْلَاكِ / مَوْلِكٌ لِي دَاغِير كَرْدن،
لئی سہندن.
- اَوْ نِزَاعُ الْمَوْتِ: اِحْتِضَارٌ / سہرہ مرگ، گیان
دان، گیانہ لا.
نِزَاعٌ: مُنَازَعَةٌ. خُصُومَةٌ / نا کوکی، کیشہ، تیک چون،
زویر بون، درد ننگی.
- قَضَائِيٌّ / نا کوکی یاسایی، درد ننگی یاسایی.
بِلا - بِدُونِ خِصَامٍ / بہ خوشی، بہ بین نا کوکی، بہ بین
درد ننگی.
لا - فِيهِ: مُسَلِّمٌ بِهِ / نا کوکی لہ سہر نہیہ.
عليه - فِيهِ خِلَافٌ وَ خِصَامٌ / (نا کوکی، درد ننگی)
لہ سہرہ، (دوبہرہ کیتی، دوشمنایہ تی) تیبایہ.
مُتَارِكٌ - سَبَبٌ وَ مَهِيحٌ النِّزَاعِ / جی نا کوکی، ہزی
نا کوکی، درد ننگی و نا کوکی ہل گیر سینن.
نَزَعَةٌ: مَيْلٌ / نارہ زو، خواست، لای نہ گری.
- اِتِّجَاهٌ فِكْرِيٌّ / بیروباوہ پ.
مَنْزُوعٌ: مَغْزُولٌ. مَخْلُوعٌ / لابراو، دامالراو، لئی کراو.
مُنَازَعَةٌ. نِزَاعٌ: خِصَامٌ / نا کوکی، درد ننگی، مقومق.
مَنْزَعٌ: مَكَانُ النَّزْعِ / شوینی جل داکھند.
تَنَارَعَ الْبِقَاءُ / شہ پیمان.
نزح:

- نَزَعٌ: نَحْسٌ / تَيَّهَى زَهْنٌ، چیلکهای تَرچَن.
- بَيْنَ الْقَوْمِ: اِفْسَدٌ / تَوَوَى نَاكِرْكِي وَ خِرَابِي چَهَنَد،
ناژاوه‌ی نایه‌وه، خرابی‌ی کرد، دو زمانی کرد، کردنی
به‌گژی به‌کدا.
- نَزَاعٌ: الَّذِي يَفْسُدُ بَيْنَ النَّاسِ / نَاژاوه‌گِیژ، پیاوخراب.
- نَزَفٌ:
- نَزَفًا. اِثْرَفًا. اِسْتَنْزَفَ الْمَاءَ وَ غَيْرَهُ: اِسْتَخْرَجَهُ /
ده‌ری‌دا، هیچی تیا نه‌میشت، ده‌ری‌هینا، به‌تالی
کرده‌وه.
- . . - الدَّمُ: اِسْتَخْرَجَهُ / خَوِيْنِي (گرت، به‌ردا،
لئ‌سه‌ند).
- . . - نَزَفَ الْمَاءَ وَ غَيْرَهُ: فَرَعٌ / نَاوِي تِيَا
نه‌ما، به‌تال بوه‌وه.
- . . - دَمُهُ: سَالَ مِنْهُ / خَوِيْنِي (به‌ریو، لئ
رؤیشت).
- اِسْتَنْزَفَ: اَضْنَى. اِنَّهَكَ / وَزِي بِيْرِي، شه‌که‌تی کرد،
هیلاکی کرد.
- نَزَفٌ: اِفْرَاغٌ / چَوَلْ كَرْدَن، به‌تال کرده‌وه.
- الدَّمِ. نَزِيْفٌ: سَيْلَانُهُ / خَوِيْن (به‌ریون، پزآن،
لئ‌هاتن).
- نَزِيْفٌ. مَنَزَوَفٌ: الَّذِي سَالَ دَمُهُ بِاِفْرَاطٍ / خَوِيْن
(به‌ریو، پزآو).
- نَزَقٌ:
- نَزَقٌ: طَاشٌ / مَهَلَهْ شَهْ بُو، که‌مته‌رخه‌م بو، مه‌له‌شه‌یی
کرد.
- نَزَقٌ: طَيِيْشٌ / مَهَلَهْ شَهْ، که‌مته‌رخه‌می.
- نَزَقٌ: عَجُوْلٌ فِي جَهَلٍ / مَهَلَهْ شَهْ، جرت و فرت که‌ر،
جلغر، توند خو.
- : خَفِيْفُ الْعَقْلِ / گه‌وج، گیل.
- نَزَكَ:
- نَزَكَ: طَعَنٌ / پیاکرد، لئ‌ی دا.
- نَزِيْرُكٌ: رُمْعٌ قَصِيْرٌ / رمی کورت، تیر.
- : شَهَابٌ / پِرْزَهْ نَاگِر، شاخه‌ی کلپه.
- نَزَلٌ:
- نَزَلٌ: ضِدٌّ صَعْدًا / دابه‌زی، هاته‌خواری.
- الثَّمَنِ: سَقَطٌ / نَرخ داشکا، که‌م بوه‌وه، هاته‌خواری.
- الحَمِي: هِبَطٌ / تا مَيّوآش بوه‌وه، خاو بوه‌وه.
- الطَّائِرُ عَلَى الشَّجَرَةِ: حَطٌ / نِيْشْتَه‌وه، له‌سه‌ر
دابه‌که نيشته‌وه.
- . تَنَازَلٌ عَنْ حَقِّهِ: تَرَكَهُ / وَازِي له مافی خَوِي مِيْنَا،
ده‌ستی لئ مه‌لگرت.
- عَنْ مَرْكَبٍ اَوْ عَنْ رُكُوْبَةٍ: تَرَجَّلٌ / دابه‌زی،
هاته‌خواری.
- اِلَى الْمِيْدَانِ: دَخَلَ الْمَسَاحَةَ / هاته (کایه‌وه، کزپ،
گزپ).
- عَلِي: هَاجِمٌ / په‌لاماری دا، مَيْرَشِي برده‌سه‌ر.
- عَلِي رَايَهُ: وَاْفَقَهُ / قَايِل بُو، ملی دا.
- بَهْ: جَعَلَهُ يَنْزِلُ / دابه‌زان، مِيْنَايه خواری.
- بَهْ الْاَمْرُ: حَلٌّ / به‌سه‌ری هات.
- بِالْقَوْمِ اَوْ عَلَيْهِمْ: حَلٌّ، تَوَقَّفٌ / لايان (لای‌دا،
دابه‌زی، مایه‌وه).
- نَزَلَ. اَنْزَلَ: جَعَلَهُ يَنْزِلُ / دابه‌زان، مِيْنَايه خواری.
- . - : ضِدٌّ رَفَعٌ / مِيْنَايه خواری.
- . - الْعَلُو فِي الْبُنْرِ: دَأَى / شَوِيْرِي کرده‌وه،
دابه‌یلا.
- . - الْعَلَمُ: سَحَبٌ / نَالَاي داگرت.
- . - السِّغْرُ: حَفْصَةٌ / نَرخِي داشکان، که‌می
کرده‌وه.
- . - دَرَجَتُهُ: نَقْصَهَا / پله‌ی که‌م کرده‌وه.
- . - الْمَصْبَاحُ: قَلَّلَ ضَوْؤَهُ / کزی کرد.
- . - اَللّٰهُ كَلَامُهُ عَلِي: اَوْحَى اِلَى خَوَا سِرُوْشِي بُو
نارد.
- . - عِدْدًا مِنْ اٰخَرٍ: نَقْصَةٌ / لئ‌ی (داشکان،
ده‌رکرد).
- اَنْزَلَ بِه الْعِقَابُ: عَاقِبَهُ / سزای دا.
- تَنَازَلٌ. تَنَزَّلَ عَنْ حَقِّهِ: تَرَكَهُ / وَازِي مِيْنَا، ده‌ستی لئ
مه‌لگرت.
- : تَعَطَّفَ. تَلَطَّفَ / دئ‌ی نه‌رم بو، به‌زه‌یی
پیاهاته‌وه، دئ‌ی پئ‌سوتا.
- له: تَرَكَهُ له / دابه، پئ‌ی‌دا، بُو نه‌و وَازِي مِيْنَا.
- نَزَلَ: اَصَابَهُ رُكَامٌ / توشی هه‌لامه‌ت بو، سه‌رمای بو.

نَزَلُ: واجهه. قَابِلٌ / رویه روی و هستا، ناوقه دی بو،
 زُورانی له که ل گرت، بهره نگاری بو.
 نَزُولُ: ضد صعود / دابه زین، هاتنه خوار.
 - هُبُوطٌ / هاتنه خوارین، کم بونه وه، نیشته وه.
 - خُلُولٌ / لادان.
 نَزُولًا عَلَى رَغْبَةٍ فَلَانٌ / له به رخا تری.
 نازل: ضد صعود / سهره و خوار، بهره و خوار، دابه زیو.
 إنزال: تنزیل / ضد رفیع / میتانه خوارین، دابه زانندن.
 - - : إفراغٌ / داگرتن، به تال کردن وه.
 تنزیل: استنزال / طرح / لایده رکردن.
 - - : خَصْمٌ / داشکاندن.
 - حَذْرُ الشَّيْءِ مِنْ عُلُوِّ إِلَى اسْفَلٍ / میتانه خوارین،
 داگرتن.
 - المقام أو الدرَجَة / پله که کم کردنه وه.
 نَزَالٌ: شُرْكٌ / وازه میتان، دست لایته ل گرتن، نه ویستن.
 - تَعَطُّفٌ / به زهیی بیاهاتنه وه، دل پی سوتان.
 - فِي الْحَقِيقِ / وازه له ماف میتان.
 مُتَنَزِّلٌ / وازهین.
 - إِلَيْهِ / وازه بۆ هین.
 نَزْلَةٌ: نُزُولٌ / مرض کالزکام / سهره مابون، هه لامهت،
 درم.
 - صَدْرِيَّةٌ أَوْ شَعْبِيَّةٌ / کۆکه و هه لامهت، سهره سنگ
 گبران.
 - وَاقِدَةٌ / نه نفلونزا.
 - الْمَرَّةُ مِنَ النَّزُولِ. هَبُوطٌ. إِنْحِدَارٌ / سهره و
 (لایزه، خواره).
 نَزْلَةٌ: مُصِيبَةٌ. كَارِثَةٌ / بهلا، کاره سات.
 نُزْلٌ. نُزُلٌ: فَنَدَقٌ / نوتیل، خان.
 نَزَالٌ: قِتَالٌ / زُوران بازی، دسته و به خه.
 مَنَزِلٌ: دار. بیت / مال، خانو.
 - مَسْكِنٌ / نیشتمان.
 - الْمَسَافِرِينَ / خان، خانوی پشو، میوان خانه.
 بِمَنْزِلَةٍ: مَقَامٌ / پله، پایه، که ورهیی.
 مَمْنُونَةٌ كَذَا: يُعَادُ لَهُ / له جیبی، وه کو.
 مَنَزَّلٌ: مُوحِي بِهِ / نه رمایشتی خوا، نیراو.
 الكَتَبَ الْمَنْزِلَةَ / نوسراوه کانی خوا، نیراوه کان.

نَزِيلٌ: ضَيْفٌ / میوان.
 - : سَاكِنٌ / دانیشتر، نیشته نی.
 نَزَهٌ:
 نَزَهٌ: تَنْزَهُ عَنْ: تَبَاعُدٌ / دورکه و تیره، پاک بوه وه.
 - - : عَنْ فِعْلٍ نَسِيءٌ: تَبَاعُدٌ عَنِ الْمَكْرُوهِ /
 دورکه و تیره له خراپه، له خراپه لایده.
 - : كَانٌ عَفِيفًا / داوین پاک بو.
 نَزَهَ الرَّجُلُ مِنَ: إِنْعَبْرَهُ مُنْزَهُ عَنْهُ / داینا به پیاو چاک
 و دور له خراپه.
 تَنْزَهُهُ: خَرَجَ لِلنَّزْهَةِ / چو بۆ (که ران، سهیران)، گه شتی
 کرد.
 نَزَهٌ: عَفِيفٌ. شَرِيفٌ / چاک، داوین پاک، راست،
 به ناموس.
 نَزِيهٌ: عَفِيفٌ / داوین پاک، پاک، به ناموس.
 - : لَا يَقْبَلُ الرِّشْوَةَ / راست، دهست پاک، به رتیل
 نه خۆر.
 مَنَزَّةٌ عَنْ كَذَا: بَعِيدٌ عَنْ. (اسمی) / دوره له و کرداره.
 نَزَاهَةٌ: نَزَهٌ. تَنْزَهُ عَنْ السُّوءِ: الْبَعْدُ عَنِ السُّوءِ /
 دوریون له خراپه و داوین پیسی، پاکیتی، داوین پاکی.
 نَزَاهَةٌ: فَسْحَةٌ / گه ران، گه شت، سهیران، رابواردن.
 أَمَاكِنَ الْ- : مَكَانٌ عُمُومِيٌّ لِلنَّزَاهَةِ / سهیران گاه،
 گه شت گاه، شوینی رابواردن.
 مَنَزَّرَهُ. مَنَزَّرَهُ: مَكَانَ النَّزَاهَةِ / باخچه ی گشتی، سهیران
 گاه.
 نَزْوٌ:
 نَزَا: وَثَبٌ / بازدی دا، نامبازی بو.
 - الْفَحْلُ عَلَى الْأُنْثَى: سَفْدَهَا / چاکی کرد، سواری
 بو، پیبکتی کرد.
 - بِهِ قَلْبُهُ إِلَى: طَمَحَ وَ هَامٌ / ناواتی بۆ خواست، بیژدی
 کرد، هه لایه ی بۆ کرد، به هیوای بو، تامه زیدی بو.
 - عَنَهُ: تَفَلَّتْ وَ هَرَبَ / ده ره پی، بۆی ده ره چو.
 نَزْوٌ. نَزْوٌ: نَزْوَانٌ. وَثَبٌ / بازدان، نامبازیون.
 - : نَزَاءٌ. نَزَاءٌ فَحْلُ الْحَيْوَانِ: تَسَافُدٌ / چاک کردن،
 لایته پین، پیبکتی، سواریون، لاقه کردن.

- الحیوانات: الدورہ الذویہ. تھیج
 الحیوانات/ ہاتھ فال، شہزادہ لسان، بہ کمال ہاتھ،
 بہ با بون.
 نژاء: نژاد/ تسفید/ چاک کردن، کہ لدان، کہ ل گرتن،
 لپہ پین.
 نژوۃ: وثبۃ/ یازد، نامبازیوں، قہلم یازد.
 الفکر: تخیل. تصور/ خہ یال پلاو.
 نژوان: سورہ و حدۃ/ زہیرو زونگ، مہرہ شہ و گورہ شہ.
 نس:
 نس الخبز (اللحم): بیس/ وشک بوہ وہ.
 الحطب: اخرجت النار زیدۃ علی رأسہ/ کہ فی
 کرد (کہ دار نہ خرتتہ سہر شاگرہ وہ سہرہ کہی کہ ف
 دہکات).
 شناس: انسان و ہمی/ مروئی بہ خہ یال.
 - نوع من القروء/ مہیومنی کلک درتو،
 سہ گسار.
 نسب:
 نسب الی: عزی/ خستہ پال، گہ رانیہ وہ بو.
 - الرجل: وصفہ و ذکر نسبہ/ باسی کرد،
 خیزانہ کہی باسی کردو ناسانی، بنہ و بنہ مالہ ہی باس
 کرد.
 - إلیہ کذا: ائہمۃ بہ/ تاوانی (خستہ پال، کردہ مل)
 گوناہباری کرد.
 ناسب: وافق/ گونجا، بوی بو، لوا، شیا.
 - مائل و شاکل و لائم/ لوا، بوی لوا، لئی چو،
 وہ خزی و ابو، بوی گونجا.
 - کان قریبہ/ خزمی بو، خویشی بو، خزم بون.
 - صاہرۃ/ لہ ژنہ وہ بو بہ خزم، بونہ خویش.
 تناسب الرجلان: صارت بینہما قرابۃ/ بون بہ خزمی
 یہ کرتی، بون بہ خزم، بونہ خویش.
 - الشیمان: تماثلا و تشاکلا/ لہ یک چون، بو
 یک گونجان، بو یک بون، پر بہ پری یہ کرتی بون.
 ائتنسب الی: مت الی/ گہ رانیہ وہ بو، پہیوہندی مہ بو
 لہ گن.
 - الرجل: ذکر نسبہ/ بنہ مالہ و خیزانی خوی
 ناشکرا کرد.

ائتنسب الرجل: ذکر نسبہ/ بنہ و بنہ مالہ و بنہ رہتی
 خوی باس کرد.
 - الشیء: وجدۃ مناسباً ملائماً/ بہ کہ لک
 ہات، گونجا، دہستی دا.
 نسب: نسایۃ: مصاہرۃ/ پہیوہندی، خزمایہ تی لہ ژن
 و ژن خوازیہ وہ.
 - - : قرابہ/ خزمایہ تی، خویشایہ تی.
 - ریاضی/ لوگاریتم.
 سلسلۃ ال- / زنجیرہی خیزان، پیرہ، بنہ چہ.
 عریق ال- / خانہ دان، وہ جاج زادہ.
 شجرۃ ال- / لیستہی (خیزان، باوویا پیران).
 نسبۃ: نسبۃ. نسب. عزو/ خستہ پال، گہ رانیہ وہ بو.
 - - : قرابۃ/ خزمایہ تی، خویشایہ تی.
 - - : تعلق و ارتباط/ پہیوہندی.
 - - : تماثل بین العلاقات/ لہ یک چون، چون
 یک بون، لہ یک چونی پہیوہندی.
 - - : تناسب/ ریژہ.
 - - : معدل/ تیکرا، رادہ.
 ال- الثابتہ/ ریژہ نہ گور.
 ال- المؤنۃ/ ریژہی سدی.
 بال- الی کذا: بالنظر الیہ/ لہ برنہ وہی، بہ موی،
 بہ پئی.
 بال- الی: بالقیاس علی/ بہ گویہی.
 نسیب: قریب/ خزم، خویش.
 - : صہر/ خزم لہ ژن و ژن خوازیہ وہ، زاوا.
 - : عریق السنبل/ خانہ دان.
 تناسب: تعلق و ارتباط/ پہیوہندی.
 - : تماثل/ ریژہ، ہارویژہ (بون، بی)، دوریژہ.
 - : تعادل/ گونجان، ہاوسہنگ بون.
 - : طردی/ ہارویژہی راستہ وانہ بی، دوریژہی
 یہ کسان.
 - : عکس/ ہارویژہ بی پیچہ وانہ بی، دوریژہی
 پیچا.
 مناسب: موافق/ گونجاو، بو یو، لہ بار، پری پری.
 - : لائق/ شیاو، شایان، بہ جی.

غیر - غیر موافق او غیر لائق/ ناشن، نابین، ناگونجن، بوی نابین، له بار نیه، نه شیواو.
 مُنَاسِبَةٌ: مُوَافِقَةٌ/ بۆبون، گونجان، شیان.
 - : تَنَاسُبٌ/ ریژه، هاوپیژدهی.
 - : سَبَبٌ/ بونه، هۆ، روداوێک، مه به سببک.
 - : خُصُوصٌ. اِرْتِبَاطٌ/ په یوه ندى، بونه.
 بهذه ال - / به م (هۆیه وه، بونه یه وه).
 منسوب الى كذا: مَعْرُوفٌ/ نه خړتته پال، نه گه پیتته وه بۆ.
 - اليه كذا: مَتَّعٌ به/ خراوه ته پالی، پیتی تاوان
 بار کراوه، نه لئین نه وه.
 - الى: يُنَسَّبُ اليه/ له وانه، نه گه پیتته وه بۆ شه وان،
 له و کومه ال و تیره و خیزانه یه.
 - : مُعَدِّلٌ/ ریژه.
 - البَحْرُ/ ناستی تاروی ده ریا.
 - الماء/ ناستی تار.
 مُتَنَاسِبٌ/ هاوپیژدهی، گونجاوی.
 الوسط ال - / نینوان هاوپیژده.
 غیر - / ناهاوپیژدهی، نه گونجاوی.
 نست: ناسوت: الطبیعة البشريَّة/ خو رهوشتی مرؤف،
 سروشتی مرؤفایه تی.
 نسج:
 نَسِجٌ: حَاكٌ/ چنی.
 اِنْسِجٌ: حِيَكٌ/ چنرا.
 نَسِجٌ: حِياكَةٌ/ چنن، ته ون کردن، چنراو.
 نِسَاجَةٌ: حِرْفَةُ النِّسَاجِ/ چنن، پیشه ی چنن و ته ون
 کردن.
 نَسَاجٌ: نَاسِجٌ: الَّذِي يَنْسِجُ/ چنر، ته ون کار.
 نَسِيجٌ: قَمَاشٌ/ چنراو، کوتال، قوماش.
 - : كَيْفِيَّةُ النِّسِجِ (او ترکیبه) بِنِكَهَاتِن، چنن.
 - : فِي التَّشْرِيحِ/ نه تم.
 - العنكبوت: بَيْتُهُ/ میلانه ی جالجاوکه.
 مِئْسِجٌ: آلَةٌ نَسِجُ الاَقْمِشَةِ/ ته ون، ده سگای جولا یی.
 - آلی/ مه کینه ی ته ون.
 مَنَسُوجٌ: نَسِجٌ/ چنراو.
 مَنَسُوجَاتٌ: اَقْمِشَةٌ/ کوتال، قوماش.
 نسج:

نَسَخٌ: اِنْتِسَاحٌ: اِبْطَلٌ. اِزَالٌ/ هه لای وه شانوه، لای برد،
 سپریه وه، به تالی کرده وه، تیکیدا.
 - . - القَانُونُ او الامر: الفِصَالُ/ لای برد،
 هه لای وه شانده وه، پوچی کرده وه.
 - . - الكِتَابُ: نَقْلُهُ/ نوسخه ی له بهر (گرته وه،
 نوسیه وه)، له بهری نوسیه وه.
 نَسَخَةٌ: مَسَخَةٌ/ شیره ی گۆری، شتوانی، ناشیرینی
 کرد.
 اِسْتَنْسَخَ الكِتَابُ: نَقَلَهُ و كَتَبَهُ حَرْفًا حَرْفًا/ له بهری
 (نوسیه وه، گرته وه)، رونوسی کرد.
 نَاسَخٌ: اِبْطَلٌ و حَلَّ مَحَلَّهُ/ نه روی سپریه وه شویتنی
 گرته وه، خستیه جیگه ی.
 تَنَاسَخٌ: تَتَابَعٌ/ به دوا یه کدا ماتن، به دوا یا هات.
 - ت الأرواح: تَقَمَّصَتْ/ گیان چوه له شیکی
 تره وه.
 - : نَسَخٌ اِحْدَهُمَا الآخرُ/ په کیکیان نه ویتیرانی
 پوچ کرده وه.
 نَسَخٌ: اِبْطَالٌ/ هه لای وه شاندن، سپینه وه، به تال کرده وه،
 پوچ کرده وه.
 - : نَقْلٌ/ نوسخه له بهر (نوسینه وه، گرته وه).
 - : اِنْتِقَالُ النَفْسِ مِنْ بَدَنِ الی بَدَنِ/ گیانیک له
 له شیکه وه بچیته له شیکی تره وه.
 خَطٌّ ال - . الخَطُّ النُّسخی/ جوړه نوسینیکه خه ت
 خوږشیه، خه تی نوسخ.
 نُسَخَةٌ: صُورَةٌ مَنقُولَةٌ/ رونوس، له بهر گراو، نوسخه.
 - : عَدَدٌ/ دانه، ژماره.
 - : خَطِيئَةٌ/ ده ست نوس.
 - : طَبَقُ الاَصْلِ/ دانه ی دهق نوس، نوسخه ی دهق
 نوس.
 نَاسِخٌ: مُبْطَلٌ/ هه لای وه شین، تیکدر.
 - : نَسَاحٌ: نَاقِلُ المَكْتُوبِ/ له بهر رگه وه،
 نه ی نوسیتته وه.
 اِمْتِنَسَاخٌ: نَاقِلُ الكِتَابِ/ رونوس، له بهر گرته وه.
 تَنَاسِخُ الأرواح: تَقَمَّصٌ/ گیان له له شیکه وه بچیته
 له شیکی تره وه.
 - : تَتَابَعٌ/ به دوا یی یه کدا چون.

مَنْسُوحٌ. مَنْسُوحٌ: (بَطْلٌ) هَلْوَهْ شَاو، تِيك چو، به تال
 كراو.
 - : مَنْسُوقٌ / له به رگيراو، له به نوسراو،
 نوسخه.
 نَسْرٌ:
 نَسْرٌ: نَسْرٌ: مَرْقٌ / درانی، هه لئوه شان.
 - : حَلٌّ / هه لئ وه شان، شی
 كرده وه، خاوی كرده وه.
 نَسْرٌ: نَسْرٌ: حَلٌّ / هه لئ وه شان، شی
 خاوی كرده وه.
 - : نَسْرٌ / دِرا، هه لئوه شا.
 - الثَّوبُ: اِهْتَرِي / پوا، رزی، شی بروه وه، پوكايه وه،
 هه لئوه ری.
 - الجِرْحُ: سالت مِدَّتَه / كِيَمِي لئَهَات.
 نَسْرٌ: اكبر الطيور / سيارك، سيارك كه چه له،
 سه رگه پ.
 - الحافر: لَحْمَةٌ فِي بَاطِنِه / كُوشْتِي نَاسِم.
 ال - الفَحَّاحُ / هه لئ.
 نَسْرَه: قِطْعَةٌ / پارچه، كوت.
 - حَشَبٌ: قِطْعٌ صَغِيرَةٌ مِنَ الضَّحْبِ / ته لاش،
 ته له زم.
 نَسْرِيَّةٌ: عُقَابٌ / دال.
 نَسْرِيْنٌ: نَبَاتٌ كَالنَّجْجِسِ / نه سرين.
 ناسور: مرض / ناسور.
 - استی او شرجه / ناسوری كرم.
 مَسْرُ الطائر: منقار / ده نوک.
 نَسْغٌ:
 نَسْغُ النَبَاتِ: لَبَنَةٌ. سائل يحرى فى ساق النبات /
 ناوگ.
 ال - الصاعد / ناوگی (به رزه پو) سه ركه وت).
 ال - النازل / ناوگی (نزه پو) داکه وت).
 نَسْفٌ:
 نَسْفٌ: اِنْتَسَفَ البِنَاءُ: قَلْعَةٌ / روخانی، رسانی، هه لئ
 كه ند، تِيكِي داء، وِزَانِي كُرد.
 - : اِنْتَسَفٌ: بَدَدٌ / پهرش و بلاوی كرده وه،
 هه لئوه شان.

- بِالْمَنْسَفِ: غَرِبٌ / بِيْزَايه وه، هه لئيه كان.
 نَسَافَةٌ: مَاسِقَةٌ مِنَ الْغَرِيَالِ / بِن بِيْزَنگ.
 نَسَافَةٌ: سَفِينَةٌ حَرَبِيَّةٌ / كه شتی جهنگ.
 مَنْسَفٌ: مَنْسَفَةٌ: غَرِيَالٌ كَبِيرٌ / كه، بِيْزَنگ.
 مَنْسَفَةٌ: آلَةٌ يُقْلَعُ بِهَا البِنَاءُ / رمينه ر، خانو رمين.
 نَسِقٌ:
 نَسِقٌ: نَسِقٌ: رَتْبٌ / رِيكِي خست، رازانه وه.
 - : نَسِقٌ / مَؤْنِيه وه، كُردِي به په توه.
 اِنْتَسِقٌ: نَسِقٌ: نَسِقٌ: رَتْبٌ: اِنْتَسِقٌ / رِيك (بو، و
 پِيك بو)، رازانه وه.
 نَسِقٌ: نَسِقٌ: تَرْتِيْبٌ / رِيك و پِيكِي، پِيْوَدان،
 رازانه وه.
 - : نَسِقٌ / رِيگه، شِيْوَان، رَتْم.
 نَسِقٌ: نَسِقٌ: تَرْتِيْبٌ / رِيك خستن.
 مَنْسِقٌ: مَنْسِقٌ: رَتْبٌ / رِيك خراو، رِيك و پِيك، رازانه.
 نَسِيقٌ: مَنْسِقٌ: مَنْسِقٌ: تَرْتِيْبٌ و الاجزاء / رِيك و
 پِيك، شِيْوَان، كُونجاو، له بار.
 نَسِكٌ:
 نَسِكٌ: نَسِكٌ: مَرْهَدٌ و تَعْبُدٌ / بو به سَوْفِي، ده سَتِي
 دايه سَوْفِيْتِي و خَواپه رَسْتِي.
 - الثَّوبُ: غَسْلُهُ و طَهْرُهُ / شْتِي، پَاكُزِي كُرد.
 نَسِكٌ: صَارَ نَاسِكًا / بو به سَوْفِي خَوا نَايِيْن په رَسْت.
 نَسِكٌ: نَسِكٌ: تَعْبُدٌ / خَواپه رَسْتِي، نَايِيْن په رَسْتِي
 سَوْفِيْتِي، كُوشه گِيْرِي.
 - : نَسِيكَةٌ / قُورِيَانِي.
 - : دَمٌ / خَرِيْن.
 نَاسِكٌ: مَتَّعِبِدٌ / خَواپه رَسْت، نَايِيْن په رَسْت، سَوْفِي،
 كُوشه گِيْر.
 مَنْسِكٌ: صَوْمَعَةٌ. حُلُوَةٌ / كُونجِي خَواپه رَسْتِي.
 مَنْسِكٌ الحَجُّ: عِبَادَاتُهُ / شِيْوَانِي حَج.
 مَنْسُوكٌ: ثُوبٌ مَنْسُوكٌ: مَغْسُوكٌ و مَطْهَرٌ / شُورَاو،
 پَاكُز.
 نَسَلٌ:
 نَسَلٌ: نَسَلٌ: وِلْدَانٌ / مَنَدَالٌ به چه ي بو (نه وه، وه چه ي)
 خَسْتِه وه.

- الریش او الصوف: اسقطه / فریزی‌دا،
 وهرانی تولک بو.
 - نَسَلٌ: حَلْ / کردیه‌وه، شی‌کرده‌وه.
 تَنَاسَلُ الْقَوْمُ: توالدوا و اِنْسَلَّ بعضهم بعضاً /
 زاونیبیان کرد، وه‌چهبیان خسته‌وه.
 - من فلان: انحد من / له که ورتووه‌توره.
 نَسَلٌ: ذُرِّيَّةٌ / وه‌چه، به‌چه، مندال، نه‌وه، وه‌ج‌اخ.
 من - : سلیل / له‌خیزان و نه‌وهی..
 اِنْقِرَاضُ الْ - / نار کوریژ یونه‌وه، نه‌وه نه‌مان، ره‌گه‌ز
 برپانه‌وه.
 نَسَلٌ: تَنَسِيلٌ: حَلْ / وه‌رین، لئی‌بونه‌وه، شی‌بونه‌وه.
 تَنَاسَلٌ: وِلَادَةٌ: تولید. توالد / زاونی، وه‌چه‌ونه‌وه
 خسته‌توه.
 اعضاء ال - / نه‌ندامی زاونی، زائه‌ندام.
 تَنَاسَلِي: جنس / زائه‌ندامی، په‌یوه‌ندی هه‌یه‌به
 زاونی‌توه.
 مرض - / نه‌خۆشی زائه‌ندام.
 سُؤْلَةٌ: تُثَقِّنِي لِلنَّسْلِ / که‌ل، نیره‌وه‌ن، نیرهی چاک،
 نازه‌لی ته‌رخان کرابو زاونی.
 سُسَالٌ: سُسَالَةٌ: نَسِيلٌ: ما يَسْقُطُ مِنَ الرِّيشِ او
 الشعر عند النسل / توله‌کی و روتانه‌وه کاتی زاونی،
 توك و په‌ری وه‌ریو.
 - الحبال و امثالها / پیوش.
 نسَم:
 نَسَمَتْ: نَسَمَتْ. تَنَسَمَتِ الرِّيحُ: تَحَرَّكَتْ وَ هَبَّتْ / با
 هالی کرد، کزه‌ی با هات، شه‌مال هات، شنه‌ی شه‌مال
 هات.
 نَسَمَ نَسَمَ الشَّيْءُ: تَغَيَّرَ / گویا.
 نَسَمَ الْأَسِيرَ: أَطْلَقَهُ / به‌ری‌دا، نازادی کرد، سه‌رفرازی
 کرد.
 - في الأمر: اِبْتَدَأَ / ده‌ستی پین کرد ده‌ستی دایه.
 تَنَسَّمَ: تَنَسَّمَ / هه‌ناسه‌ی (دا، وه‌رگرت).
 - الْمَكَانُ بِالطَّيِّبِ: اِرْجُ / بۆنی خۆش بو،
 شوینه‌که‌ی بۆن خۆش کرد.
 - الْخَبَرَ: تَشَمَعَهُ / هه‌والی (بیست، زانی)،
 مه‌وموشی هه‌والی کرد.

نَسَمٌ: نَفَسُ الرُّوحِ / هه‌ناسه.
 نَسَمَةٌ: اِنْسَانٌ / مرۆ.
 - كل مخلوق حَيٌّ / گیانه‌وه، زینده‌وه، گیان
 له‌به‌ر.
 - هواءٌ: هَبَّةٌ هِوَاءٍ / کزه‌ی با، کزه، شنه.
 - رِيحٌ: رِيحٌ / نه‌خۆشی ته‌نگه‌نه‌فاسی.
 نَسِيمٌ: رِيحٌ لَيِّنَةٌ / شه‌مال، کزه‌با، سره‌وه، شنه، بای
 ماشه‌لان.
 مَنَسِمٌ البعير: حُفٌّ / سمی و شتر.
 نسو:
 نَسَا: عَرِقَ مِنَ الْوَرِكِ اِلَى الْكَعْبِ / ده‌ماری لاق.
 مرض عرق ال - / دهرده لاق، که‌ژک.
 نِسْوَةٌ: نِسْوَةٌ: نِسَاءٌ. نِسْوَانٌ: جَمْعُ امْرَأَةٍ / ژنان،
 ئافره‌تان، چه‌ند ئافره‌تیک.
 نَسْوِيٌّ: نَسْوِيٌّ: نِسَائِيٌّ: نِسْبَةٌ اِلَى النِّسْوَةِ و
 النِّسْوَةِ / ژنانه، هی ئافره‌تان.
 نسی:
 نَسِيٌّ: ضِدٌّ تَذَكَّرُ / بیری چو، بیری چوه‌وه، له‌بیری چو،
 له‌یادی (چو، کرد).
 - غَفَلَ عَنْ / فه‌رامۆشی کرد، گویئ نه‌دایه، له‌بیر
 خۆی برده‌وه.
 نَسِيٌّ: نَسِيٌّ: اِنْسَى: حَمَلَ عَلَى النِّسْيَانِ / له‌بیری برده‌وه.
 تَنَاسَى: تَظَاهَرَ بِالنِّسْيَانِ / خۆی واپیشان دا که (له
 بیری نه‌ماوه، بیری چۆته‌وه).
 - حَاوَلَ اِنْ يَنْسَى / وستی (له‌بیری بچیتته‌وه،
 له‌بیر خۆی به‌ریتته‌وه).
 نَسِيٌّ: نَسِيَانٌ: سَهَوٌ: غَفَلَةٌ / له‌بیرچونه‌وه، له‌بیر
 کردن، له‌یاد کردن.
 نَسِيَانٌ: دَاءُ النِّسْيَانِ / مَرَضُ النِّسْيَانِ / دهردی
 (بیرچونه‌وه، له‌بیر نه‌مان).
 - صَفَحَ / له‌دل دهرچون، له‌بیرچونه‌وه،
 لئی‌بوردن.
 اصْبَحَ فِي زَوَايَا النِّسْيَانِ / له‌بیرچوه‌وه، له‌بیرا نه‌ماو.
 نَسَاءٌ: نَسِيٌّ: نَسِيَانٌ: كَثِيرٌ النِّسْيَانِ / بیر خراب، شتی
 زۆر له‌بیر نه‌چیتته‌وه.

- مُحَرَّرٌ: مُؤَلَّفٌ / دانه، نوسه.

مُنْشَأَةٌ: مُؤَسَّسَةٌ / دامه زراوه، دستگا، دهزگا.

نُشِب:

نُشِبَ فِيهِ: عُلِقَ / تیره‌ی نالا، بیالکا پیامه‌ل زنا.

- العظم فی حلفه: علق فيه / له قورگی گیرا.

- فی الأمر: اِشْتَبَكَ / تن هه‌ل‌چو، تیره‌نالا، توش بو.

- الظفر فی اللحم: نَبَتَ / نینۆکی له گوشت چه‌تی.

- ت الحرب بینهم. ثارت و اِشْتَبَكَ / هه‌ل‌گیرسا، دایان به‌یکدا، بو به‌شهریان، جه‌نگیان له نیواندا به‌ریا بو.

نُشِبَ: اِشْتَبَ / عُلِقَ / هه‌ل‌یواسی، تیره‌ی نالان، توشی کرد، کردی به‌کولکیه‌وه.

تَنْشِبَ فِيهِ: تَعُلِقَ / پیا هه‌ل‌واسرا، تیره‌ی نالا.

نشوب حرب / جه‌نگ (هه‌ل‌گیرسان، به‌ریابون).

ناشِب. ظفر ناشِب: نام الی الداخل / نینۆکی (له گوشت چه‌تیو، دهرنه‌هاتو).

نُشَاب. نُشَابَةٌ: سهم / تر.

نُشَابَةُ الْفَطَائِرِي: شُوبِك طویل / تیرۆك، تیرۆکی دریز.

نُشَاب: الرامی بالنشاب / تیرهاویژ.

نُشِج:

نُشِجَ: غَصَّ بِالْبِكَاءِ / دایه پرهمی گریان، هه‌نسکی هه‌ل‌دا.

نُشِج: غَصَّ / پرهمی گریان، هه‌نسک هه‌ل‌دان، قولب دان، نالیین.

نُشِد:

نُشِدَ: اِشْتَدَّ: طَلَبَ: بَحَثَ عَنْ / هه‌والی پرسی، بژی گه‌پا.

- هُ. نَاشِدَةُ اللهِ وَ بِاللّهِ: حَلْفُهُ. اِسْتَحْلَفَهُ / سویندی دا.

اِشْتَدَّ الشَّعْرُ: قَرَأَهُ عَلَيْهِ / هۆزراوه‌ی (به‌سه‌ردا هه‌ل‌دا، له‌سه‌ر خوینده‌وه).

اِشْتَدَّ: غَشِيَ / گۆرانی وت، ده‌نگی لی هه‌ل‌بپی، چریکانی، تیتی چپی.

نُشِد. نِشْدَان: طَلَبَ / داواکردن، هه‌وال پرسین، سوسه‌کردن، پرسین.

ناشِد: طَالِبٌ / داواکر، هه‌وال پرس.

نَشِيدٌ. نَشِيدَةٌ. اُنْشُوْدَةٌ: اَغْنِيَةٌ. تَرْنِيْمَةٌ / گۆرانی، تاوان، سرود.

- وطنی / سرودی نیشتمانی.

مُنْشِدٌ: مَعْنٌ / گۆرانی بیژ، ده‌نگ بیژ، سرود بیژ.

مُنَاشِدَةٌ: قَسَمٌ / سوینددان، سویند خواردن.

نُوشَادِر. نُشَادِر: اِهْوِيَا / نه‌وشادر.

نُشِر:

نُشِرَ. نُشِرَ: بَسَطَ. مَدَّ / رایخست، بلاوی کرده‌وه.

- : ضِد طَوِي / کرده‌وه.

- : الغسيل: عُلِقَ وَ بَسَطَهُ / هه‌ل‌یخست.

- الخَبْرَ: اِذَاعَهُ / هه‌والی بلاو کرده‌وه، رای‌گه‌یاند، جاپی‌دا.

- الخُشْبَ: قِطْعَةٌ بِالْمَنْشَارِ / داری بریه‌وه.

- العِلْمَ: رَفَعَهُ / نالای هه‌ل کرد، به‌ریزی کرده‌وه.

- الكتاب: طَبَعَهُ / نوسراوی چاپ کرد، دهری کرد، بلاوی کرده‌وه، په‌خشی کرد.

- اِعْلَانًا عَنْ: اَعْلَنَهُ / هه‌والی بلاو کرده‌وه، رای‌گه‌یاند.

- اِشْتَرَّ اللهُ الْمَوْتَى: اَحْيَاهُمْ / خوا زیندوی کرده‌وه.

اِشْتَشَرَ. تَشَشَّرَ: اِنْبَسَطَ / بلاویوه‌وه، کرایه‌وه، راخرا، ته‌نیه‌وه، ته‌شه‌نه‌ی کرد.

- الخَبْرَ: ذَاعَ وَ فُشِيَ / هه‌وال و ده‌نگ و باسه‌که راگه‌یه‌نرا، زانرا، بلاویوه‌وه.

- المرضُ: فُشِيَ / نه‌خۆشی داکه‌وت، بلاویوه‌وه، ته‌نیه‌وه، ته‌شه‌نه‌ی کرد.

نُشِرَ الْأَخْبَارُ وَ غَيْرَهَا: اِذَاعَةٌ / بلاوکردنه‌وه، راگه‌یاندن.

- الكتاب أو الإعلان أو الاخبار: طَبِعَ / چاپ کردن، دهرکردن، په‌خش کردن.

- الخشب: قَطَعَ / دار برینه‌وه، شق کردن.

يَوْمَ الـ - (أو النُشُورِ: الْقِيَامَةِ / رۆژی (زیندوبونه‌وه، حه‌شر، قیامت).

نُشِرَةٌ: اِعْلَانٌ / بۆ زانین، بۆ ئاگاداری، بۆ بلاوکردنه‌وه، په‌خشنامه.

- یومیة او اسیوکیة/ په خشنامه ی روزانه و هفتانه.

- رسمیه/ په خشنامه ی میری.

نشارة الخشب: ما یسقط من الخشب اثناء النشر/ ثارده (دار، شار)، ته لاش.

نشار الخشب: آلة النشر/ دار پرده، گرده بې، پرده، شقه مشار.

ناشر: الذي ينشر/ بلاوکره وه، راگتین.

- الکتب: طابع الکتب و ناشرها/ چاپ کړو بلاوکره وه ی په پتوک، ده سگای په خش، چاپ کاری په پاو.

انتشار: توزيع و تفرق/ بلاویونه وه، ته نینه وه، ته شه نه کړدن.

- المرض: قفش/ داکه وتن، نه خوځی بلاویونه وه، ته شه نه کړدن، ته نینه وه.

منشأ: آلة النشر/ مشار، شقه مشار، شقه ی بو ده سته کی، دار پرده، گرده بې.

منشور: مقطوع بالمنشار/ بپاوه، داهاتو.

- منتشر/ بلاو، بلاوکراره.

- نشرة/ په خشنامه.

- موشور: جسم هندسی/ پوازک، پوازی ته اندازه یی، سی پالو.

- ثلاثی/ پوازی سیان.

- عمودی/ پوازی وه ستاو.

- مائل/ پوازی لار.

منشوری: موشوری/ پوازی، وه کو پوازک.

منتشر: ممتد/ راخراو، داخراو، فراوان.

- شائع/ باو، زانراو، بلاوه بو، قاو.

نشز:

نشز: ارتفع/ به رزیه وه، هه لسا، ده ربه یی.

- ت المرأة بزوجها و منه و علیه: استعصت علیه/ نافرته له مژده کی (یاخی بو، نه یویست، ده سته یی هه لگرت، به له سه بو، هه لگه پایه وه).

نشز: مکان مرتفع/ شوینی به رزو بلند، به رزایی.

ناشر: نشاز/ ناتیء/ ده ربه پیو، به رز، ده رپوقیو، قوقز، هه ل توقیو.

زوجة - او ناشیزة: عاصیة/ نافرته ی یاخی و به له سه له مژده کی.

نشوز الزوجة: عصیان: تمرد/ یاخیو به له سه بو، له مژده، ده سته هه لگرتن، هه لگه پانه وه.

نشط:

نشط: نشط الحبل: عقدة/ گریډا.

- العقدة: شدة/ گریډی کی توند کړده وه.

نشط: تشط: طابت نفسه/ دلی (خوش بو، کرایه وه)، که شایه وه، خوش تود بو.

- فی عمله او الی عمله: خف و اسرع/ به گورجی و چاپوکانه ملی نا بوش، گورج و گول بو، ده سته و بری کړد.

نشط: انشط: صیرة نشیطا/ چاپوکی کړد، ده سته و بری پښ کړد، هانیډا.

- قوی عزمه/ غیره تی نایه بهر، وده ی دایه.

تنشيط: تحریض. تقویة/ مان دان، غیره ت نایه بهر، گورج کړدن، به میز کړدن، وده پښ دان.

نشاط: همّة. خفة/ چالاکی، چاپوکی، گورجی، چوستی، گورج و گولی، روح سوکی.

نشیط: ناشط الی عمله: همّام/ گورج، گورج و گول، به چنگ، چاپوک، چالاک.

- خفیف الحركة/ سوکه له، بزینو، روح سوک، زرنگ.

- طبیب النفس/ دل خوش، دل فراوان، شادان.

سوق - رانجة/ بازار ی (پرجوله و کپرن و فروخت، گهرم).

انشوطة: عروبة/ گری، گری قولفه.

- الشنق: حبل المشنقة/ پته ی سډاره.

نشع:

نشع: ائشع الشيء: ائتزع بعنف/ رای پسکان، فرانی.

- الماء: نر. نثا/ ده لانی، دایډا، پالوتی.

نشعة: انشعة الدواء: جعله فی فمه/ کړدی به ده میوه، تکانیه ده ی.

نشعذ: فزارة/ پالوتن، دادان، ده لاندن.

مُشْتَعٍ: مُشْتَعٌ بِالْمَاءِ/ تَبْرَأُو، پاراو.

شُوع: شُوعٌ/ بِنَوْتِي.

- : كل ما يَرْدُ النَّفْسَ/ نَهْوِي هه ناسه شه مِينِيْتِه وه به به را.

نَشَف:

نَشَفٌ نَشِيفٌ. تَنَشَّفُ الثُّوبُ الْعَرَقُ: شَرِبَهُ. اِمْتَصَهُ/ مَرِي، هه لِي مَرِي.

- : - الْمَاءُ وَالْبُسْرُ: جَفَّ/ وَشَكِي كَرْد، وَشَكَايِي دَاهَات.

- : - الْمُبْتَلُ: جَفَّ/ وَشَك بُوَه وَه، وَشَكُوَه بُو.

- : نَشَفَ الْمَاءَ: اَزَالَه بِالْمَسْحِ/ سَرِي، وَشَكِي كَرْدَه وَه.

تَنَشَّفُ: مَسَحَ الْمَاءَ عَنِ جَسَدِهِ/ خَوِي وَشَك كَرْدَه وَه.

نَشَفٌ: نَشُوْفَةٌ: نَضُوْبُ الْمَاءِ. جَفَافٌ/ وَشَك (بُوَه وَه)،

كَرْدَن).

تَشْشِيْفٌ: مَسَحَ/ وَشَك كَرْدَن وَه.

نَاشِفٌ: جَافٌ/ وَشَك، بَرَنَك، وَشَك وَ بَرَنَك.

- : صَلْبٌ/ رَهَق، تَوْنَك، تَوَل، تَوْنَدُو تَوَل.

- : نَوَاشِفٌ. اَكَلَه نَاشِفَه/ وَشَكَه، خَوَارْدَنِي وَشَكَه.

مُنَشَّفَةُ الْوَجْهِ: قَطِيْلَةٌ/ خَاوِي.

نَشَافٌ: وَقٌ نَشَافٌ/ نَاوَه لَ چَنَه.

نَشَق:

نَشَقٌ. تَنَشَّقُ. اِسْتَنَشَقَ الْهَوَاءَ اَوِ الرَّائِحَةَ: شَمَّهَا/ هه نَاسَه ي وَه رَگَرَت، يَوْنِي كَرْد، هه لِي مَرِي.

تَنَشَّقُ. اِسْتَنَشَقَ الْمَاءَ فِي اَنْفِهِ: صَبَّهُ فِيْهِ/ نَاوِي كَرْد به لوتيا، نَاوِي له لوتِي وَه رَدَا.

- : - السَّعُوْطُ اَوِ النَّشُوْقُ شَمْعَةٌ/ بِنَوْتِي هه لِي مَرِي.

نَشَقٌ. تَنَشَّقُ. اِسْتَنَشَقَ: شَمَّ/ يَوْن كَرْدَن، هه لَمَرِيْن، هه نَاسَه وَه رَگَرَتَن.

نَشُوْقٌ: سَعُوْطٌ/ بِنَوْتِي.

مُنَشَّقٌ: اَنْفٌ/ لَوْت، كَه بُو، بَرِنَاخ، بَرِنَاخَه.

نَشَل:

نَشَلٌ. اِنْتَشَلٌ: نَزَعٌ وَ حَطَفَ بِسَرْعَةٍ/ رَاي بَسَكَاَن، بَرِي بِيَاكَرْد، فَرَايِي، بَرْدِي.

- : - خَلَّصَ. اِنْقَذَ/ رَزْگَارِي كَرْد، فَرَاي

كَه وَت، كَه يِي به هَا نَايَا.

- : سَلَبٌ/ دَرِي، فَرَايِي، جَه رَدَه يِي كَرْد.

- : جِيْبِيَه: سَلَبَةٌ/ كِرْفَانِي بَرِي.

نَشَلٌ: سَرَقَةُ الْجِيُوْبِ/ كِرْفَان بَرِيَن.

نَشَالٌ: سَارِقُ الْجِيُوْبِ/ كِرْفَان بَرِي.

نَشَم:

نَشَمَ اللَّحْمُ: اِثْنَنَ قَلِيْلًا/ بُوْگَه نِي كَرْد، تَامِي كُوْرَا، تِيَك چُو.

نَشُو:

نَشِي. اِنْتَشِي: سَكْرٌ/ سَه رَخُوْش بُو، مَه سَت بُو.

- : الْخَبِرُ: تَخْبِرُهُ/ كُوِيِي هه لَ خَسْت، چُوَه بَنَج وَ بِنَاوَانِي هه وَآلَه كَه.

نَشَى الْقِمَاشُ: عَالَجَهُ بِالنِّشَاءِ/ نِي شَاسْتَه ي لِي دَا، به نِي شَاسْتَه دَه قِي بِنَ گَرَت.

نَشُو. نَشُوَةٌ: سَكْرٌ/ سَه رَخُوْشِي، مَه سَتِي.

نَشُوَةٌ: اَوَّلُ السُّكْرِ/ گَرَتَن، سَه رَه تَاي مَه سَتِي، سَه رَگَرَم بُوَن.

- : الطَّرِبُ: اِبْتِهَاجٌ/ خُوْشِي، به زَم.

نَشُوَانٌ: سَكْرَانٌ/ مَه سَت، سَه رَخُوْش.

- : طَرُوْبٌ/ دَلْ خُوْش، له به زَمَايَه.

نَشَا. نَشَاءٌ/ نِي شَاسْتَه.

- : نَشُوَةٌ: رَائِحَةٌ/ بُوَن.

نَشُوَةٌ: سُوْكُرٌ اَوِ اَوَّلَه/ سَه رَگَرَمِي، سَه رَه تَاي سَه رَخُوْشِي.

مُنَشَى: فِيْهِ نَشَا/ نِي شَاسْتَاوِي.

قَمِيصٌ - / كَرَاسِي يَه خَه رَهَق وَ نِي شَاسْتَاوِي.

نَشُوِي: مَنِ النَّشَا/ له نِي شَاسْتَه دَرُو سَتَكِرَاو.

النَّشُوِيَاتُ/ نِي شَاسْتَه مَه نِي.

نَشِيَانٌ: مُلْتَقَطُ الْاَخْبَارِ/ كُوِيِي هه لَ خَه ر، هه وَآلَ (زَان، دُوْن).

نَص:

نَصٌ. نَصَّصَ: رَصَّنَا/ خَسْتِيَه سَه رِيَه ك، رِيْزِي كَرْد.

- : الْحَدِيْثُ: اِسْتَدَّهَ اِلَى قَائِلِه/ قَسَه وَ تَارَه كَه ي كَه رَا نَه وَه بُو خَاوَه نَه كَه ي، دَايَه وَه پَاَل وَ تِيَا رَه كَه ي.

- الكلام أو الرسالة: هَدْيُهُ وَسَطْرُهُ / دهقی وته یا نامیلکه کی پوخته کرد، ریک نویسه وه، ریکی خست.
- علی: عَيْنٌ حَدَدٌ / دیاردی کرد، بریتی بو له.
- نَصٌّ: تحدید المعنی / انا و مه بهست دهرخستن.
- الكتاب: خلاف الشرح / دهق، ناوه رۆک، نوسراو.
- شَرْطٌ / مه رج، مه بهست.
- عِبَارَةٌ: اسلوب التعییر / شیواز، تیگست، شیوهی دهریین.
- مَنصُوبٌ علیه: مُعَيَّنٌ / دیاری کراو، ناسراو، دهرخراو، باسکراو.
- مَنصُوبَةٌ: کرسی / کورسی، تخت.
- الخطابة: مَنبِرٌ / دوانگه، مینبر.
- التصوير: حامل جهاز التصوير / سَنِبَا، سَنِبَا، وینه گری.
- القضاة: کورسی داوهر.
- نَصْبَةٌ: ناصیة: قُصَّةٌ شَعْرٌ / په رچم، لیسپه قژ.
- نصب:
- نَصَبٌ: رَفَعٌ / اقام / دای مه زان، به رزی کرده وه، دروستی کرد.
- الخيمة: ضَرْبٌهَا / (ره شمال، چادر، ده وان) ی مه ل دا.
- الشجرة: غرسها / دای چه قان، روانی، لئی دای، دره ختی ناشت.
- شركاً: وَضَحَهُ / (ته له، دای نایه وه.
- المرضُ أو الهمُّ: اَتَعَبَهُ / شه که تی کرد، په ریشانی کرد، ماندوی کرد.
- عليه: غَشَّاهُ / فَيَلَى لِي / گزی لئی کرد، دهستی بری، پیی رابوارد، ساخته ی له گه ل کرد.
- له و ناصبُهُ الشَّرُّ: اَظْهَرَهُ / له / خوی بؤ نایه وه، شه پی پئ فروشت.
- له: عَادَاهُ / (به ریه ره کانی، دوژمنایه تی) له گه ل کرد.
- له الحرب: اقامها علیه / جهنگی به رامیهر به ریا کرد، جو به گزیا، شه پی پئ فروشت.
- نَصَبٌ: وُلِّيَ مَنصِباً / دای مه زان، کاری پئ سپارد، دامه زرا، کاری پئ سپژدرا.
- ناصب: عادی و قاوم / دوژمنایه تی له گه ل کرد، به ره لستی کرد.
- نَصَبٌ اذنيه: رَفَعَهَا. (رَهْفَهُمَا / گوی (قولاخ بو، ی مه ل خست).
- نَصَبٌ: جَدَّ و اِجْتَهَدَ / کوششی کرد، ره نجی دا، چه وسایه وه، کوشا، تن کوشا.
- تَعَبٌ و اَعْيَا / شه که ت، بو ماندو بو، وپ بو.
- اُنصَبَ: اَتَعَبَ / شه که تی کرد، چه وسایه وه، ماندوی کرد.
- جَعَلَ لَهُ نَصِيباً / به شی دا، به شی تن خست، به شدار کرد.
- اِنْتَصَبَ: قام / راست بو وه، هه ل سا، به رزیه وه، ره پ بو.
- نَصَبٌ: اِقَامَةٌ / رَفَعٌ / دامه زانیدن، دروست کردن، هه ل سان، به رز کرده وه.
- داء: مرض / دهرد، نه خۆشی، خسته یی.
- احتیال: سُرُوقَةٌ / گزی، فیل، دزی، ساخته چیتی، داوانانه وه.
- نَصَبٌ: نُصِبَ الشَّيْءُ الْمَنْصُوبُ / دامه زراو، هه ل ساو، دروستکراو، په یگر.
- البندقية: خستنه سه رین.
- الشرك: داوانانه وه.
- نَصَبٌ: نُصِبَ: صنم / په یگر، بت، کۆته ل.
- تذکاري: الشَّيْءُ الْمَنْصُوبُ / یاده په یگر، په یگری یادداشتی.
- عيني: امام عینی / (به پیش، به بهر) چاومه وه، له به رچاوم دا، له به رده معا.
- وَضَعَ الامرَ - عينية / خستیه (به رچاوی، به رده می).
- اِنْتصاب: قیام / هه ل سان، به رزیه وه، راست بونه وه، ره پ بون.
- مَنصَبٌ: مقام / جن، جیگه، نزرگه، جن و پئ، شوین.
- وظيفة: کار، فرمان، نیش.
- ارباب المناصب: خارون (جن و فرمان، جن و پئ، پایه).
- مَنصُوبٌ: مقام / دامه زراو، هه ل ساو.

مُنْتَصِبٌ: قائم/ قنچ، قنچ و قیت، مه لساو، ره پ،
 راه وستاو، قوت، قیت.
 نصیب: حصه/ بهش.
 - : حَظٌّ شانس، بهخت.
 یا - : قُرْعَةٌ/ بیانتقو، پشک مه لدان، خَوّ بهختی،
 یانسیب.
 نَصَبٌ: کَذّ/ کوشش، ره نچدان، تَمَنّ کوشان، چه سانه وه.
 - : تَعَبٌ/ اعیاء/ شه که تی، میلاک بون، ماندویی.
 - : عِلْمٌ مَنْصُوبٌ/ نالای مه لکراو، به یاخی
 مه لکراو.
 نُصْبَةٌ: مَقْلَمُ الطَّرِيقِ/ ری پپیشان دهر، رایه ر،
 ری نیشان.
 نُصْبَةٌ: عِلْمَةٌ النُّصْبَةِ/ سر.
 نَصَابٌ: اصل/ بنه روت، سه رتا، دَوّج.
 - : السَّكِينُ: مَقْبِضٌ/ ده سک.
 - : السَّيْفُ وَ الخَنْجَرُ: مَقْبِضٌ/ مشتق.
 ال - : القَانُونِي: اِکْمَالُ العَدَدِ/ ژماره ی ته وای یاسایی.
 رَدٌّ کَذَا الی - : به رَدَّهُ الی ماکان علیه/ گه رانیه وه بو
 دزخی خوی، وه ک خوی لی کرده وه.
 نَصَابٌ: مُحْتَالٌ. دَجَالٌ/ فَيْلَبَان، ته له که یاز، ساخته چی،
 که له کچی، گزی کار.
 مَنُصَّبٌ: حَديد تحت القدر/ سِنِیَا، سن کوچکه.
 نصت:
 نَصَّتْ. اَنْصَتَ له: اصغی/ گوئی (لی گرت، بو شل
 کرد).
 نَنْصَتٌ: تَسْمَعُ خَفِيَةً/ به دزیه وه گوئی گرت، گوئی
 (گرت، مه ل خست)، خوی لی گرت.
 نَصَّتْ. نُنْصِتُ: تَسْمَعُ/ گوئی (لی گرتن، لی بون).
 تَنْصَتٌ: تَنْصَتٌ/ گوئی (گرتن، مه ل خستن)، خو
 لی گرتن.
 مَنُتَّصِتٌ: مَنُتَّصِتٌ/ گوئی گر.
 نصح:
 نَصَحَ الرَّجُلَ وَ له: قَدَّمَ له نَصِيحَةً. وَعِظَةً/
 ناموزگاری کرد، به ندی دادا.
 - : الرَّجُلُ وَ له المَوَدَّةُ: اَخْلَصَهَا/ دلسوز (بو) بو
 له گه لی، ی کرد، ی له گه ل نواند).

نَاضِحٌ: تَبَادُلُ النُّصْحِ/ ناموزگاری به کتریان کرد.
 اِسْتَنْصَحَ: طَلَبَ نَصِيحَةً/ راویژی پی کرد، په ندو
 ناموزگاری لی خواست.
 نَصَحَ. نَصِيحَةً: مَشُورَةٌ. مَوْعِظَةٌ/ ناموزگاری، راویژی،
 ته من، په ند، فه رمایش، فه رموده.
 نَاصِحٌ: مُقَدِّمُ النُّصِيحَةِ/ ناموزگار.
 - : نَصُوحٌ: صَادِقٌ/ راست، دلسوز، راستگو.
 نصر:
 نَصَرَ. نَاصِرٌ: اَعَانَ/ یارمه تید، یاریده ی دا، پشتی
 گرت.
 - : هُوَ مِنْ عَدُوِّهِ: نَجَاهُ مِنْهُ/ له دوشمن رزگاری کرد،
 فریای که وت.
 - : هُوَ عَلَى عَدُوِّهِ: اَعَانَهُ عَلَيْهِ/ یارمه تید، پشتگیری
 کرد، به سه ر دوشمن زالی کرد.
 - : اَللَّهُ قَلَانًا: اَعَانَهُ وَ اعطاه/ خوا سه ری خست و
 پی به خشی، خوا دایه.
 نَصَرَ: جَعَلَهُ نَصْرَانِيًا/ کردی به (گاور، فه له).
 نَنْصَرُ: صَارَ نَصْرَانِيًا/ بو به (گاور، فه له).
 - : له. نَاصِرَةٌ: سَعَى فِي نَصْرِهِ/ دهستی یارمه تی
 بو درت کرد، یاریده ی دا، بوئی تَمَنّ کوشا، چو به
 هاواریه وه، پشتگیری کرد.
 تَنَاصَرُوا: تَعَاوَنُوا يَارْمَتِي يَهْ كَتْرِيَان دَا، پشتی
 به کتریان گرت، هاواری به کتریان کرد.
 اِنْتَصَرَ: غَلَبَ وَ فَازَ بِالنَّصْرِ/ سه ر که وت، بر دیه وه، زال
 بو.
 - : عَلَى مَدَّةٍ: غَلِبَهُ/ زال بو به سه ر دوشمنیا،
 سه ر که وت به سه ریا، شکاتی.
 - : مِنْ مَدَّةٍ: اِنْتَقَمَ مِنْهُ/ تَوَلَّى لِي اَيَّ سَهْنَدَه وه.
 نَاصِرٌ. نَصِيرٌ. نَصَارٌ. نَصُورٌ: مَعِينٌ/ پشتگیر، ده ست
 گیر، یارمه تی دهر، دُوسْت.
 مِنْ اَنْصَارٍ: مِنْ اَعْوَانٍ. مَوَالٍ/ سه ر به، له گه ل.
 نَصَرَ. اِنْتَصَارٌ: فَوَزَ. غَلِبَةً/ سه ر که وتن، بر دنه وه، زال
 بون.
 - : نَصَرَ. نَصْرَةٌ مَعُوذَةٌ/ یارمه تی، باربو،
 هاری کاری.
 اِنْتَصَارٌ: ظَفَرٌ/ سه ر که وتن، ده ست که وتن، بر دنه وه.

مَنصُور. مُنْتَصِر: فائِز. ظافر/ سرکه‌وتو، براوه.
 نصرَة: اسم المَرَّة من نصر/ یارم‌تی دانیک.
 نَصْرَة: حُسْن المَعُونَة/ یارم‌تی و پشتگیری دلسوزانه.
 نَصْرانی: مسیحی/ گاور، دیان، خرستیان، قله.
 النَصْرانیَّة: الدیانة المسیحیة/ یائنی گاور.
 تَنْصیر: عماد/ به گاور کردن.
 نصع:
 نَصَع الأَمْر و الحَقّ: وَصَح/ ناشکرا بو، دهرکه‌وت،
 رون بو‌وه.
 - اُنصَع بالحَقّ: اَقْرَبه/ دانی بیانا، درکانی، چوه
 ژوری.
 ناصع. نَصیع. واضح/ دیار، ناشکرا، رون‌وه‌بو.
 - - : خالص/ پوخت، رون، ساف.
 - البیاض: خالص. صاف/ سپی، بِن‌خه‌وش،
 بِن‌گه‌رد.
 حَقّ - : ظاهر/ مافی ره‌وای ناشکراو بِن‌خه‌وش.
 دلیل - : واضح/ به‌لگه‌ی بِن‌پیچ و په‌نا، ناشکرا.
 حُبّ - : خالص من کل لؤم/ دل‌داری پاک، بِن‌خه‌وش.
 نصف:
 نَصَف: بَلَغ النِّصْف/ گه‌یشته (ناوه‌راست، نیوه‌ی)،
 نیوه‌ی کرد.
 - الشیء: اَخَذ نَصْفَه/ نیوه‌ی برد.
 - نَصَفَ الشیء: قَسَمَه نَصْفین/ کردی به (دو)
 که‌رت‌وه، دو به‌ش‌وه)، له‌تی کرد.
 - - : اِنْتَصَف النِّهَار: بَلَغ نَصْفَه/ رَوژ گه‌یبه
 نیوه‌ی، بو به نیوه‌پژ.
 - اِنصَف الرَّجُل: عامله بالعدل/ به‌داد بو
 له‌گه‌لی.
 - - : الرَّجُلُ كان عادِلًا/ به داد بو، راست
 بو.
 - - : تَنْصَفَ الرَّجُلُ: خَدَمَه/ خزم‌تی
 کرد، به تنگ‌پوه هات.
 تَنْصَفَ اِنْتَصَف. اِسْتَنْصَفَ: طَلِب اِلْتِصاف/
 داوای دادی کرد.
 - - : منه: اِنْتَقَم/ تَوَلَّه‌ی اِی‌سه‌نده‌وه.

ناصف: اِقْتَسَم مُناصِفَة/ به‌شی کرد، له ناوه‌راستدا
 به‌شی کرد، کردی به (نیوه‌ی، دو به‌ش).
 نَصَف اَخَذ قِسْمی الشیء/ نیو، نیوه، له‌ت، که‌رت.
 - : مُتَوَسَّط/ ناوه‌راست، نیوه، ناوه‌ند.
 - نَصَف. متوسط العُمُر/ ناوه‌راستی ته‌من،
 ناوه‌ندی ته‌من.
 - : مُنْتَصَف: وسط/ ناوه‌راست، ناوه‌ند.
 - دائرة/ نیوه‌بازنه.
 - ساعة/ نیوسه‌عات.
 - قَطْر/ نیوه‌تیره.
 - او منتصف النهار/ نیوه‌پژ، ناوه‌راستی رَوژ،
 ناوه‌ندی رَوژ.
 - او - اللیل/ نیوه‌شهر.
 - او - الشِّتاء/ ناوه‌راستی زستان.
 - او - الصیف/ ناوه‌راستی هاوین.
 - او - الطریق/ چه‌تی ریگا، ناوه‌راستی ریگا.
 - عُمُر: مستعمل/ به‌کاره‌یتراو، نیوه‌ته‌من.
 - نَصَف. نَصْفَة عَدَل/ داد.
 اِنصاف: عَدَل/ داد.
 ب - : بالعدل/ به دادانه، داوه‌رانه.
 تَنْصِيف: شَطْر/ له‌ت کردن، کردن به دو به‌ش، له
 ناوه‌راستدا (له‌ت کردن، به‌ش کردن).
 مُناصِفَة: بالتساوی/ به نیوه‌ی.
 مُنصِف: عادِل/ به‌داد، داد (گه‌ر، وه‌ر، په‌روه)،
 په‌رست، مه‌ند).
 مُنصِف: شاطر/ له‌ت که‌ر، دوکه‌رت که‌ر.
 مُنْتَصِف: وَسَط/ ناوه‌راست، ناوه‌ند.
 مَنصِف. مَنصِف. ناصِف: خادِم/ نیشک‌ه‌ر،
 به‌رده‌ست.
 نصيف: كل ما غَطَّى الراس/ سه‌رپیچ، سه‌ر به‌ست،
 کلاو، میزه‌ر، په‌چه.
 نصل:
 نَصَلَ. تَنْصَلَ من كذا: تَخَلَّص/ رزگاری بو، قوتار بو،
 خوی (رزگار کرد، کیشایه‌وه).
 - - : من كذا: خَرَجَ/ دهرچو، دهرهات.

- اللون: تَقْفِير/ چوهوه، گۆپا، رهنگی گۆپا، تیک چو.
 تَنَصَّلَ من: قَبْرًا/ سهرفراز بو، رزگاری بو قوتار بو.
 نصل الرمح و السهم: سِنَانَهُمَا/ نوك، نوکرم.
 - السكين: حدته/ دم، دهمهچه قو.
 - المغزل: حدیدته. سُرْسُور/ قولای سوره ته شی، به ربوخ.
 - الریشة/ لاسکی په.
 - الورقة/ دارک، دهمار.
 نصوص:
 ناصیة: شعر مُقَدَّم الراس/ په رچم.
 - مُقَدَّم الراس/ پيشه سه، ناوچه وان.
 - رُكْن/ قوژین، گوشه، کونج، قورنه.
 نصیب (فی نصب)
 نض:
 نَضَّ الماءُ: رَشَحَ. سال قليلاً قليلاً/ تکا، دلۆپا، پالاوتی.
 نَضَّضَ: حَرَّكَ/ جولانی، بزوانی.
 نَضَّضَ: نَقَدَ/ دهستی، دراوی دهستی.
 نَضَّضًا: نَقَدًا/ به دهستی.
 نضال (فی نضل)
 نضب:
 نَضَبَ الماءُ: غار فی الارض/ زهویه که قوتی دا، چوه ناو زهویه که وه.
 - النهرُ: ذَهَبَ ماءهُ/ وشکی کرد، وشک بو، وشکایی داهات، ناوی تیا نهما.
 - الشیءُ: نَقَدَ/ نهما، ته و او بو، براییه وه، کوتایی هات، بته پر بو.
 - مات/ مرد، کوچی کرد، گیانی ده رچو.
 - ماءٌ وجهه: اصبح لا یستحي/ شهرمی تکا، نابوری نهما.
 لا یُنَضَّبُ: لا یَفْرَعُ/ لئی ناچن، به تال نابیته وه، ته و او نابن، نابریته وه، کوتایی نایهت.
 نَضُوبٌ: نَعَاذُ/ ته و او یون، نهما، برانه وه، کوتایی هاتن.

ناضب: لا ماء ولا خیر فیهِ/ وشک، بئکه ک، بئفه پ، ته راپی تیا نیه.
 - غیر مُشمر او مُنتجِع/ بئ بهر، بئکه ک، بئ بهرهم.
 نضج:
 نَضَجَ الثَّمَرُ: ادرک. استوی/ پئگه یی.
 - الطبخُ: استوی/ دهمی کیشا، پئگه یی.
 - الأمرُ او المشروع. اکمل. ثم/ ته و او بو، هاته بهرهم.
 انضج الثمر او الطبخ: جعله ناضجاً/ پئی گه یاند.
 نَضَجَ. نَضَجَ بلوغ إدراك. کمال النمو/ گه و ره بون، بزه له بون، خوش بون، پئگه یین.
 - - : استواء/ کولان، دهم کیشان، پئگه یین، گه یین، گه یشتن.
 ناضج. نضج للثمر و الحبوب/ گه ییو، به کام، زهره، ده نک کردو، پئگه ییو.
 - - للطبخ/ دهم کیشا، پئگه ییو، کولاو.
 - - الرای: محکم/ کارامه، رادروست، تن گه یشتو.
 نضج:
 نَضَجَ بالماء. رَشَّ/ ناوی (پیاکرد، لوتپرزان، ناو (رشیتی کرد، پرزینی کرد).
 - بالماء: بَلَّلَ/ ته پی کرد، له ناوی هه ل کیشا.
 - عَطَشُهُ: سَكَنَهُ/ تینویتی شکان.
 - الإناءُ: رَشَحَ/ لئی تکا، ده لانی، ناوی لوتچو، پالاوتی.
 - الجسدُ: عَرِقَ/ نار هقی (کرده وه، دهر دا).
 - الشواءُ بالدهن: سَأَسَأَ/ رونی لوتکا، چزه چزی کرد.
 - العرقُ و کل سائل: حَرَجَ/ دهری دا، دهرهات، لی چو.
 نَضَجَ: رَشَّ/ ناو (پیاکردن، رشتن، رشین).
 - رَشَحَ/ شاده ردان، دهردان، لوتچون، پالاوتن، ده لاندن.
 نَضَّاحَةٌ. مِئْضَاحَةٌ/ مرشَّة/ ناو پرزین.
 نضد:

نَضَدًا. نَضَدًا: رُكْمٌ / كَرْمَةٌ لِي كَرْد، كَوَى كَرْدِه وَه،
كه كه كوى كرد، هه لئى په سارد، په سيسيى كرد.

نَضَدًا. نَضَدًا: نَسَقٌ / رِيكِي خَسْت.
نَضَدًا. مَنضَدَةٌ: سَرِيرُ الرِّقَادِ / چِه رپايه، قه ره ويته،
تخت.

مَنضَدَةٌ: مَائِدَةٌ. مَكْتَبٌ / مِيز.
نَضِيدَةٌ: حَشِيَّةٌ. وَسَادَةٌ / سَرِين، بِالْيَفِ، دُوشَك.
نَضِيدٌ. مَنضُودٌ. مَنضَدٌ: مُرَصَّفٌ. مَضْمُومٌ بَعْضُهُ
عَلَى بَعْضٍ / رِيكُخَرَاو، هه ل په سيراو، كه له كراو.
نَضِرٌ:

نَضُرٌ. نَضُرٌ. نَضُرٌ: اُنضُرَ الْوَجْهَ وَ النَّبَاتَ: نَعِمٌ وَ
حَسَنٌ وَكَانَ جَمِيلًا / جَوَان بُو، گه شايه وه.
نَضِرٌ. نَضِرٌ. نَضِرٌ: زَاهِي. مُرْدَهَرٌ / گه شاوه.
نَضِيرٌ. نَاعِمٌ أَوْ حَسَنٌ / نِيَان، نَرم وَ نِيَان، نَوَى، تازِه،
جَوَان.
لَوْنٌ - : شَدِيدٌ / رَهَنگِي تِيَر، تَوَخ.
نَضْرَةٌ. نَضَارَةٌ. زَهَاءٌ / گه شاوه يى، نَرم وَ نِيَانِي.
نَضْرَةٌ: غَنِيٌ / سَامَانْدَارِيَّتِي، خَوْشِي، دِه و له مَه نَدِي،
دَارِيِي.

نَضْرَةٌ: غَنِيٌ / سَامَانْدَارِيَّتِي، خَوْشِي، دِه و له مَه نَدِي،
دَارِيِي.
نَضَارَةُ الشَّيْبَابِ / (سَيَرَهِي، هَه رَه تِي) لَوِي، تَافِي
گه نَجِيَّتِي.
نَضَارٌ. نَضِيرٌ: ذَهَبٌ / زَبِي، نَالْتُون.

نَضَلٌ:
نَضَلٌ: غَلَبٌ / پِيَشَكِه وَت، زَال بُو، سَه رَكِه وَت، بَر دِيه وه.
نَاضِلٌ: بَارِي / گَره وِي كَرْد، پِيَش بَر كِيِي كَرْد.
نَضَلٌ: حَامِي وَ جَادِل وَ دَافِعٌ عَنهُ / بَه رَگَرِي
لئى كَرْد.

نَضَلٌ: حَامِي وَ جَادِل وَ دَافِعٌ عَنهُ / بَه رَگَرِي
لئى كَرْد.
نَضَلٌ: حَامِي وَ جَادِل وَ دَافِعٌ عَنهُ / بَه رَگَرِي
لئى كَرْد.
نَضَلٌ: حَامِي وَ جَادِل وَ دَافِعٌ عَنهُ / بَه رَگَرِي
لئى كَرْد.

نَضَلٌ: حَامِي وَ جَادِل وَ دَافِعٌ عَنهُ / بَه رَگَرِي
لئى كَرْد.
نَضَلٌ: حَامِي وَ جَادِل وَ دَافِعٌ عَنهُ / بَه رَگَرِي
لئى كَرْد.
نَضَلٌ: حَامِي وَ جَادِل وَ دَافِعٌ عَنهُ / بَه رَگَرِي
لئى كَرْد.

نَضَلٌ: حَامِي وَ جَادِل وَ دَافِعٌ عَنهُ / بَه رَگَرِي
لئى كَرْد.
نَضَلٌ: حَامِي وَ جَادِل وَ دَافِعٌ عَنهُ / بَه رَگَرِي
لئى كَرْد.
نَضَلٌ: حَامِي وَ جَادِل وَ دَافِعٌ عَنهُ / بَه رَگَرِي
لئى كَرْد.

نَضَلٌ: حَامِي وَ جَادِل وَ دَافِعٌ عَنهُ / بَه رَگَرِي
لئى كَرْد.
نَضَلٌ: حَامِي وَ جَادِل وَ دَافِعٌ عَنهُ / بَه رَگَرِي
لئى كَرْد.
نَضَلٌ: حَامِي وَ جَادِل وَ دَافِعٌ عَنهُ / بَه رَگَرِي
لئى كَرْد.

نَضَلٌ: حَامِي وَ جَادِل وَ دَافِعٌ عَنهُ / بَه رَگَرِي
لئى كَرْد.
نَضَلٌ: حَامِي وَ جَادِل وَ دَافِعٌ عَنهُ / بَه رَگَرِي
لئى كَرْد.
نَضَلٌ: حَامِي وَ جَادِل وَ دَافِعٌ عَنهُ / بَه رَگَرِي
لئى كَرْد.

نَضَلٌ: حَامِي وَ جَادِل وَ دَافِعٌ عَنهُ / بَه رَگَرِي
لئى كَرْد.
نَضَلٌ: حَامِي وَ جَادِل وَ دَافِعٌ عَنهُ / بَه رَگَرِي
لئى كَرْد.
نَضَلٌ: حَامِي وَ جَادِل وَ دَافِعٌ عَنهُ / بَه رَگَرِي
لئى كَرْد.

نَضَلٌ: حَامِي وَ جَادِل وَ دَافِعٌ عَنهُ / بَه رَگَرِي
لئى كَرْد.
نَضَلٌ: حَامِي وَ جَادِل وَ دَافِعٌ عَنهُ / بَه رَگَرِي
لئى كَرْد.
نَضَلٌ: حَامِي وَ جَادِل وَ دَافِعٌ عَنهُ / بَه رَگَرِي
لئى كَرْد.

نَضَلٌ: حَامِي وَ جَادِل وَ دَافِعٌ عَنهُ / بَه رَگَرِي
لئى كَرْد.
نَضَلٌ: حَامِي وَ جَادِل وَ دَافِعٌ عَنهُ / بَه رَگَرِي
لئى كَرْد.
نَضَلٌ: حَامِي وَ جَادِل وَ دَافِعٌ عَنهُ / بَه رَگَرِي
لئى كَرْد.

نَضَلٌ: حَامِي وَ جَادِل وَ دَافِعٌ عَنهُ / بَه رَگَرِي
لئى كَرْد.
نَضَلٌ: حَامِي وَ جَادِل وَ دَافِعٌ عَنهُ / بَه رَگَرِي
لئى كَرْد.
نَضَلٌ: حَامِي وَ جَادِل وَ دَافِعٌ عَنهُ / بَه رَگَرِي
لئى كَرْد.

نَضَلٌ: حَامِي وَ جَادِل وَ دَافِعٌ عَنهُ / بَه رَگَرِي
لئى كَرْد.
نَضَلٌ: حَامِي وَ جَادِل وَ دَافِعٌ عَنهُ / بَه رَگَرِي
لئى كَرْد.
نَضَلٌ: حَامِي وَ جَادِل وَ دَافِعٌ عَنهُ / بَه رَگَرِي
لئى كَرْد.

نَضَلٌ: حَامِي وَ جَادِل وَ دَافِعٌ عَنهُ / بَه رَگَرِي
لئى كَرْد.
نَضَلٌ: حَامِي وَ جَادِل وَ دَافِعٌ عَنهُ / بَه رَگَرِي
لئى كَرْد.
نَضَلٌ: حَامِي وَ جَادِل وَ دَافِعٌ عَنهُ / بَه رَگَرِي
لئى كَرْد.

نَضَلٌ: حَامِي وَ جَادِل وَ دَافِعٌ عَنهُ / بَه رَگَرِي
لئى كَرْد.
نَضَلٌ: حَامِي وَ جَادِل وَ دَافِعٌ عَنهُ / بَه رَگَرِي
لئى كَرْد.
نَضَلٌ: حَامِي وَ جَادِل وَ دَافِعٌ عَنهُ / بَه رَگَرِي
لئى كَرْد.

نَضَلٌ: حَامِي وَ جَادِل وَ دَافِعٌ عَنهُ / بَه رَگَرِي
لئى كَرْد.
نَضَلٌ: حَامِي وَ جَادِل وَ دَافِعٌ عَنهُ / بَه رَگَرِي
لئى كَرْد.
نَضَلٌ: حَامِي وَ جَادِل وَ دَافِعٌ عَنهُ / بَه رَگَرِي
لئى كَرْد.

نَضَلٌ: حَامِي وَ جَادِل وَ دَافِعٌ عَنهُ / بَه رَگَرِي
لئى كَرْد.
نَضَلٌ: حَامِي وَ جَادِل وَ دَافِعٌ عَنهُ / بَه رَگَرِي
لئى كَرْد.
نَضَلٌ: حَامِي وَ جَادِل وَ دَافِعٌ عَنهُ / بَه رَگَرِي
لئى كَرْد.

نَضَلٌ: حَامِي وَ جَادِل وَ دَافِعٌ عَنهُ / بَه رَگَرِي
لئى كَرْد.
نَضَلٌ: حَامِي وَ جَادِل وَ دَافِعٌ عَنهُ / بَه رَگَرِي
لئى كَرْد.
نَضَلٌ: حَامِي وَ جَادِل وَ دَافِعٌ عَنهُ / بَه رَگَرِي
لئى كَرْد.

نَضَلٌ: حَامِي وَ جَادِل وَ دَافِعٌ عَنهُ / بَه رَگَرِي
لئى كَرْد.
نَضَلٌ: حَامِي وَ جَادِل وَ دَافِعٌ عَنهُ / بَه رَگَرِي
لئى كَرْد.
نَضَلٌ: حَامِي وَ جَادِل وَ دَافِعٌ عَنهُ / بَه رَگَرِي
لئى كَرْد.

تَنْطَعُ: تَأْتِقُ/ نارایشتی خوی‌دا، ده‌ستی به خوی‌دا
 هیتا، خوی (که‌شخه کرد، رازانده‌وه، قوز کرد).
 نَطَعَ. نَطَعُ. نَطْعُ. بِسَاطٍ مِنْ جِلْدٍ/ کول.
 - : مَقْدَمُ سَقْفِ الْحَلْقِ/ پیشی مه‌لاشو.
 نَطَاعُ: الَّذِي يُجِلِدُ الدَّفَاتِرَ/ برگ‌ت‌گر، شیرازه‌به‌ند.
 نطف: نطف الماء: سأل قليلا قليلا/ به‌میواشی و کم‌کم کم
 له‌بری زوی.
 نُطْفَةٌ: نُطَافَةٌ: قَلِيلٌ مِنَ الْمَاءِ/ ناری کم، که له‌ناو
 قاپا نه‌می‌نیتته‌وه.
 - : ماء صافٍ/ ناری رون.
 - : ماء الذکر و الأنثی/ توی، توم، توماو، سیمه‌ن،
 توی پی‌اویتی.
 ناطف: سَكَّرَ مَعْقُودَ لَتْرِيَيْنِ الْفَطَائِرِ/ سه‌رتویژ، کریم.
 نطق: نَطَقَ: تَكَلَّمَ/ قسه‌ی کرد، وتی، دوا، ناخاوت، ویژای.
 نَطَقَ. انطَقَ: جعله ينطق/ قسه‌ی پی‌ن کرد، دوانی،
 هیتایه‌س.
 - : حَرَمٌ/ پشتینی پی‌به‌ست.
 ناطقه: كلمة/ دوانی، قسه‌ی له‌گه‌ل کرد.
 تَمَطَّقَ. تَنْطَقُ: تَحَرَّمَ/ پشتینی به‌ست.
 اسْتَنْطَقَ: طلب منه النطق/ قسه‌ی پی‌ن کرد.
 - : الْمُتَمِّمُ بِنَعْدِيهِ: أجبره على التكلّم/ به
 سزادان تاوان باره‌گه‌ی هیتایه‌ قسه، به زود قسه‌ی پی‌ن
 کرد، پی‌ن درکان.
 نطق: كلام/ ناخافتن، قسه، وتن، گوتن، ورته‌کردن.
 - : خَارِجِي: لَفْظٌ/ وشه له‌زار هانتنه‌ ده‌روهه،
 قسه‌کردن.
 - : داخلي: فهم/ بیر، هوش، تن‌گه‌یشتن، شه‌قل،
 ژیری.
 فاقد ال - : (خرس/ لال، قسه‌ناکا.
 ناطق: يتكلم/ قسه‌نه‌کا، قسه‌که‌ر، ژیریژی، ویژه‌ر.
 استنطق: استجواب/ دواندن، هیتاننه‌ قسه،
 قسه‌پی‌ن‌کردن.
 منطق: نطق: كلام. حديث/ قسه، ناخاوتن، ژیریژی،
 ژیری، بیرسا.

علم ال - : علم اصول الكلام/ قسه‌زانی، ژیری زانی،
 ژیریژی.
 منطقي. منطيق. عقلي او مختص بعمل المنطق/
 قسه‌زان، ژیری زان، ژیریژی.
 منطوق: خلاف المفهوم/ وتراو، سه‌ریاس، وته، گفته،
 بیژه.
 - : الحکم: نص قرار الحکم/ ده‌قی بریار.
 منطيق: فصيح/ زمان پاراو، رون، ناشکرا، په‌تی.
 - : بليغ/ قسه‌زان، زمان پاراو، بگو.
 مستنطق مستجوب/ قسه‌پی‌ن‌که‌ر.
 نطق: زيار: حرام/ پشتین، پشتوین، شورته‌که.
 - : حد. تخم/ بوار، سنور، چیره، خوب.
 - : منطقة: دائرة/ هریم، ناوچه، مه‌لیه‌ند.
 - : نقبة/ ته‌نوره‌ی ژنان.
 منطقة: دائرة/ بازنه.
 - : إقليم/ هریم، ناوچه، دیار، ثقیلم.
 - : النجاة من الغرق/ پشتینی زرگاری له‌خنکاندن.
 - : حرام: غير مسموح/ ناوچه‌ی قه‌ده‌غه.
 - : نفوذ/ ناوچه‌ی هیتو ده‌سه‌لات.
 نظر: نظر: رأي/ چاری پی‌ن‌گوت، بینی، چاری لیوه‌بو.
 - : الی: رمق/ سه‌یری کرد، ته‌ماشای کرد، روانی.
 - : الی الشيء. تامله/ تیی وردبوه‌وه، تیی روانی،
 سه‌رنجی دا، لئی راما.
 - : فی الامر: فحصه و فکر فيه/ بیری لی‌کرده‌وه،
 لئی کولیبه‌وه، لئی راما.
 - : بينهم حکم/ سه‌رمان ره‌وایی کردن، که‌وته
 به‌ینیانه‌وه.
 - : لهم: اهتم بامرهم/ چاودیژی کردن، چاوی
 لیئانه‌وه بو.
 - : فلانا: اصغى اليه/ گویی لی‌گرت.
 ناظر: صار نظيرا له/ وه‌ک نه‌ی لی‌هات، به‌کسان بو،
 چون به‌ک وه‌ستان.
 - : كذا: قاربه/ لئی نزیک بو‌وه.
 - : فافس/ به‌ریاره‌کانتی کرد.
 - : جادل/ مشت و مری کرد.

إنتظار. إستنظار: تَوَقُّع / چاوه (چارو، روان، روانی، رئی) کردن.
 - - - تَرْتِيب / چاودیی، چاولتیوه بون.
 علی غیر - / له ناکاو، له پپر، چاوه پوان نه کراو.
 غرفة ال - / ثوری چاوه ری.
 نظیر: مثیل / هار، هاوتا، یه کسان، هاوجوت، هاوشان.
 - : مِثْل / وه کمر، له وینه ی، وه ک.
 لیس له - / بِنِ هاوتا.
 تنظیر: مُقَارَنَة / به راورد، به راورد کردن.
 مُنَاطِر: مِثْل / وه کمر، چون یه ک.
 - : مُنَافِس / به ربه ره کار.
 مُنَاطِرَة: مُنَافَسَة / به ربه ره کانی.
 - : جِدَال / مشت و می، چهن و جون، وت و ویز.
 مُنْتَظَر: مُتَوَقَّع / چاوه پوان کراو، به ته ما بو.
 نظف:
 نَظَّفَ الشَّيْءَ: کان نظیفاً / پاک بو، خاوین بو.
 نَظَّفَ: طَهَّرَ / پوختی کرد، پاک کرده وه، خاوینی کرد.
 تَنْظُفُ الشَّيْءَ: صَارَ نظیفاً / پوخت بوه وه، پاک بوه وه خاوین بوه وه.
 - الرَّجُلُ: تَنَزَّهَ عَنِ الْمَسَاوِيءِ / خَوَى پاک کرده وه له همه ور خرابه یه ک.
 نَظَافَة: ضِدَّ وَسَاخَة / پوختی، پاک، خاوینی، تمیزی، پاک و ته میزی.
 تطیف: ضِدَّ وَسَخٍ / پوخت، خاوین، پاک، ته میز، پاک و ته میز.
 - الْأَخْلَاقُ أَوْ الصِّفَاتُ / ره وشت و خو پاک.
 تَنْظِيفُ: طَهِيرُ / پاک سازی، پوخت کردن وه، پاک کردن وه، خاوین کردن وه.
 مُنْظَفٌ / پوخت کراو، خاوین، پاک، خاوین کراو.
 مُنْظَفٌ / خاوین کهر.
 نظم:
 نَظْمٌ. نَظْمٌ. رَتَّبُ / رِئِكِي خست،
 - - - فِی خِیْطٍ: جَمَعَ / هُونیه وه، کردی به به ته وه.
 - - - الشُّعْرُ: أَلْفَهُ / هُونراوه ی داننا، هه لئی به ست، ریکی خست.

- - - الْأَمْرُ: أَمَامَهُ / پِئِكِي هِنَا، دای مه زران، رِئِكِي خست، به ریای کرد.
 إِنْتَظَم. تَنْظَم. تَنَاطَم: تَرْتِيبُ / رِئِك (بو، کرا، خرا).
 - - - الْخَزْرُ: تَأَلَّفَتْ فِی سِلْکٍ / هُونراوه وه، کرا به به ته وه.
 - - - الْأَمْرُ: إِسْتَقَامَ / بِئِکِ هَات، دامه زرا، جینگیر بو، سه قام گیر بو.
 نظم. تَنْظِيم: تَرْتِيبُ / رِئِك خستن.
 - : شِعْرٌ / هُونراوه، هه لئی به ست.
 - الشُّعْرُ: تَأَلِيفُهُ / هه لئی به ست، هُونراوه (دانان، رِئِك خستن).
 - الْخَزْرُ: جَمَعَهَا فِی مَسْلَکٍ / هُونینه وه، کردن به به ته وه.
 نظام: تَرْتِيبُ / رِئِك خستن، رِئِك خراو.
 - سِیَاسِي: نَسَقٌ / رِئِیم، یاسا، یاسای رامیاری.
 - نَسَقٌ / شِیْوَان، رِئِو شِوین، رِئِو پوه.
 - : الطَّرِيقُ وَالْعَادَةُ / رِیْبَان، نه ریت، رِئِو پوه.
 ال - الشَّمْسِ / کومه له ی خور، رِئِیم خور.
 ال - الْعَسْکَرِي / رِئِیم سه ربازی.
 نظامی: مُرْتَبٌ / رِئِك و پِئِک.
 ناظم: شَاعِرٌ / هُونهر.
 - مُرْتَبٌ / رِئِك خهر، هُونهر وه.
 - : مُنْظَمٌ / مُدَبِّرٌ / رِئِك خهر، پِئِک هِنهر، سه ره وکاری کار.
 إِنْتَظَام: تَرْتِيبُ / رِئِك و پِئِکی.
 مُنْظَمٌ. مَنْظُوم. مُرْتَّبٌ. اَنْیِيقُ / رِئِك و پِئِک، هُونراوه، رِئِک خراو.
 مُنْظَمَةٌ: جَمَعِيَّةٌ / کومه له، رِئِک خراوه.
 - اِنْسَانِيَّةٌ / رِئِک خراوی مَرُؤَسْتِي.
 مَنْظُوم: خِلَافَ الْکَلَامِ الْمَنْثُورِ / هُونراوه، هه لئی به ست.
 مُنْظَمٌ: مُرْتَّبٌ / رِئِك خهر، به سه لیه وه، پِئِک هِنهر.
 مُنْظَمٌ: مُرْتَّبٌ / رِئِك و پِئِک، رِئِک خراو.
 غیر - : شَاذٌ / نَارِئِک، ناوازه.
 نعب:
 نَعَبَ الْعُرَابُ: صَوَّتْ / قَعِي کرد، وتی قغ، قرانندی.
 - : اَنْذَرَ بِالْبَيْتِ / نَوَقْلَانِي لِحْدَا.

- المؤذن: مَدَّ عُنُقَهُ وَ حَرَّكَهُ فِي صِيَاحِهِ / مهلاى
 بانگدهر ملی درتژنه کردو بهم لاولادا بای نه دا.
 نَعَب: نَعِيب: صِيَاح. صُرَاخ / قرانندن، قغ، قفسی
 قهله ره شکه.
 نَعَاب: نَعَاق / قَرِينَتِه، قغه کهر.
 - فَرخ الْغُرَابِ / به چکهی قهله ره شکه.
 نَعَت:
 نَعَت: وَصَف / پیا هه لدا، باسی کرد.
 نَعَت: وَصَف / پیا هه لدان، باس کردن.
 - صِفَة / ره وشت، خو.
 نَعِج:
 نَعْجَة: انثی الضان / مری.
 نَعَاج / مری کهل.
 نَعَر:
 نَعَرَ: صَاخ وَ صَوَّتْ بِأَنْفِهِ / مِرَانِی، مشه مشی کرد،
 منگه ی مات.
 - الثور: جَار / بۆرانی.
 - العرق بالدم: قار منه الدم / خوین فیجقهی کرد.
 نَعْرَة: صوت من الأنف / مشه مش، منگه منگ،
 منگاندن.
 نَعْرَة: دُبَابَة الخيل أو الحمير أو الغنم / میشه که رانه،
 میشه سه گانه.
 - : حَيْشُوم / که پو، لوت، پیناخ، پیناخه.
 نَعْرَة. نَعْرَة: كِبْر وَ خَيْلَاء / تروفیز، لوت به رزی، کهش
 و فش، له خو یایی بون.
 - - قومیه. مَغَالَاة فِي الْوَطْنِيَّة / نیشتمان
 په روه ریتی، ره که ز په رستی.
 نَعَار: صِيَاح / قیره کهر، قیره کار، نه په کار.
 - : طائر حسن الصوت / مه لیکی ده نگ خو شه،
 که ناری.
 نَعَارَة: مِصْرَاع أو خُذْرُوف مُصَوَّت / مزراحی
 قو یقوره.
 نَعِير: صُرَاخ. صِيَاح / قیره، ماوار، نه په، ده نگه ده نگ.
 - الثیران: جُوار / بۆره، بۆراندن.
 ناعور. ناعورة: آلة لرفع الماء / تاوسه رخه، که ردونی،
 ناعور.

نَعَس:

نَعَس: أَخَذَتْهُ فِتْرَةٌ فِي حِوَاْسِهِ فِقَارِبَ النَّوْمِ /
 باویشکی دا، خوری مات.

- : نام / خه و بر دیه وه، وه نه وزی دا.

- ت. تَنَاعَسَتْ السُّوقُ. كَسَدَتْ / بازار (وه ستا،
 سارد بوه وه).

تَنَاعَسَ: تَنَاقَمَ: تَطَاهَرَ النَّعَاسُ / خوی خه والو کرد.

انْعَسَ. نَعَسَ: حَمَلَ عَلَى النَّعَاسِ / نوانی، خه وانندی،
 خه والوی کرد، هیتایه خه.

نُعَاس. وَسَنَ / خه وه اتن، خه و بر دنه وه، وه نه وز.

نُعَسَان. نَاعَسَ. نَاعِسَة. وَسَنَان / خه والو.

مُنْعَسَ: مُنَوِّمٌ / خه وه مین، نویتنه ر.

نَعَش:

نَعَشَ: نَعَّشَ اِنْعَشَ. رَفَعَ. اِقَامَ / هه آئی سان، به رزی
 کرده وه، راستی کرده وه.

- - - : (حیی) / زیندوی کرده وه، هیتایه وه
 هوش.

- - - : نَسِطٌ / بوژان دیه وه، خستیه وه
 کهر.

اِنْتَعَشَ مِنْ سَقَطَةِ: قَامَ / هه ل سایه وه، بوژایه وه.

- من مرض: شَفِي / چاک بوه وه، هه ل سایه وه.

- : نَسِطٌ / بوژایه وه، فراژی بو، ناهی تن که پرایه وه،
 که وته وه جوله و کهر، خوزی تن که پرا.

اِنْعَاشَ: اِحْيَاءُ / شاه تن که پانندن، بوژان دنه وه،
 زیندو کرده وه.

عُرْفَة ال - / زوری بوژان دنه وه، زینگه.

اِنْتَعَاشَ: اِسْتِرْدَادٌ / بوژانه وه، هیز پیا هاتنه وه، خوز
 تن که پان.

مُنْعِشَ: مَحْضِي. مُنْسِطٌ / بوژینه ر، زیندو که ره وه،
 جولیینه ر.

نَعَشَ: سَرِيرٌ أو خشية الميت / دارته رم، داربه ست،
 تهرم، تابوت، داریزه، دوداره.

بَنَات - الكبرى: الدب الأكبر / حه وته وانیه که ره.

بنات - الصغرى: الدب الأصغر / حه وته وانیه بچوک.

نَعَق:

نَعَقَ الْغُرَابُ: نَعَبٌ / قرانی، وتی قغ.

تُعَيِّقُ: تُعَيِّقُ الْفُرَابَ / قِرَانِدَنْ، قِرَه، قِرِه، قَغ.
نَعْلُ:

نَعْلٌ: نَعْلٌ: اَنْعَلْ: اَلْبَسَهُ نَعْلًا / (سَوْل، پیتلاوی کرده پیتی.

نَعْلٌ: نَعْلٌ: اَلْبَسَهُ النِّعْلُ / نَالِي كَرْد.

نَعْلٌ: نَعْلٌ: لَبَسَ النِّعْلُ / (سَوْل، پیتلاوی له پتی کرد.

نَعْلٌ: حِذَاءُ / سَوْل، پیتلاو.

النِّعْمَةُ: اَسْفَلَ الحِذَاءِ / بَنِي پیتلاو، ده بان.

النِّعْمَةُ: طَبِيقٌ مِّنْ حَدِيدٍ / نَالِ.

نَعْلٌ: صَنْدَلٌ / سَوْل.

نَعْلٌ: حَدِيدٌ فِي اَسْفَلِ غَمَدِ السَّيْفِ / نَاسِي زُتْر مَشْتَو.

نَعْلٌ: الَّذِي يَشْتَقُّ النِّعْلُ / نَالِيَهَنْد، سَوْل دَرَو.

نَعْمُ:

نَعْمٌ: نَعْمَ الرَّجُلُ: رَفَهُ / حَه وَايَه، نَاسُوْدَه، بُو، دَلْنِيَا بُو.

نَعْمٌ: عَيْشُهُ: رَفَهُ. طَابَ. اِشْتَعُ / كُوْزَه رَانِي بَاش بُو.

نَعْمٌ: بِه عَيْنًا. سَرَّ وَ فَرِحَ / پِيخُوْشَحَال بُو، شَادَان بُو.

نَعْمُ العُودُ: اِحْضَرَ وَ نَضِرَ / سَهْوَز بُو.

المَسْحُوقُ: اصْبَحَ نَاعِمًا / وِرْد بُو، هَا بَرَا.

نَعْمٌ: لَان مَلَمَسَهُ / سَاف بُو، سَاف وَ لَوْس بُو، نَهْرَم وَ شَل بُو.

نَعْمٌ: مَلَسَ / سَافِي كَرْد، لَوْسِي كَرْد، پَهْرَادَخِي كَرْد.

نَعْمٌ: رَفَهُ / كُوْزَه رَانِي بَاش كَرْد، بُوْزَانْدِيَه وَ ه.

النَّشِيءُ: جَعَلَهُ نَاعِمًا / هَا پِيَه وَ ه، وَ الْاَبْيَازِي كَرْد، وِرْدِي كَرْد.

اَنْعَمَ النَّظْرَ فِي الْاَمْرِ: حَقَّقَ النَّظْرَ فِيْهِ / دِيْقَه تِي لَوْت كَرْد، تِي رَا مَا، بِيْرِي لِي كَرْدَه وَ ه.

النَّشِيءُ: جَعَلَهُ نَاعِمًا / نَهْرَمِي كَرْد، سَافِي كَرْد، لَوْسِي كَرْد، هَا پِيَه وَ ه، وَ الْاَبْيَازِي كَرْد.

فِي الْاَمْرِ: بَالِغٌ اَوْ جَادٌ / بَه چَاكِي كَرْدِي، دَرِيْفِي تِيَا نَه كَرْد.

اللَّهُ صِبَا حَكَ: اَنْعَمَ اَوْعِمَ صِبَا حَا. جَعَلَ اللَّهُ ذَا لَيْنٍ وَ رَعْدٌ / بَه يَانِيْت بَاش.

اللَّهُ النِّعْمَةُ عَلَيْهِ وَ اَنْعَمَهُ بِالنِّعْمَةِ: اَوْصَلَهَا اِلَيْهِ / خَوَا پِيْتِي بَه خَشِي، خَوَا دَا يَه.

تَنْعَمُ: تَرْفَهُ / كُوْزَه رَانِي بَاش بُو، كَه وَتَه خُوْشِي وَ نَا زَه وَ ه.

بِالنَّشِيءِ: قَمَّعُ / پِيْتِي رَا بُوَارْد، خُوْشِي لِي پِيْتِي.

نِعْمٌ مَا فَعَلْتُ: اِحْسَنْتُ / چَاكْت كَرْد، دَه سَت خُوْش.

نِعْمَةٌ: مِثَّةٌ / نَا ز، پِيْتِي بَه خَشِي، خُوْشِي.

اللَّهُ: فَضْلُ اللَّهِ / بَه خَشِنْدَه يِي خَوَا، نَا زِي خَوَا، چَاكِي خَوَا.

حَدِيثٌ: مِقْعَلٌ / تَا زَه پِيَاكَه وَتُو، تَا زَه دَه وَ لَه مَهَنْد، نَه دِي وَ بَدِي.

وَلِي اَلْ - : مِفْضَالٌ / بَه خِيُوْكَه ر، نَمَه كَه دَه ر.

وَاسِعٌ اَلْ - : كَثِيْرُ الْمَالِ / سَا مَانْدَا ر، دَه وَ لَه مَهَنْد، دَا رَا.

نِعْمُ الْحَيَاةِ: اَطَا يِيهَا / خُوْشِيَه كَانِي زِيَان.

نُعْمٌ: نِعْمَةٌ: خِلَافُ بُوْسٍ / خُوْشِي، نَاسُوْدَه يِي، دَلْنِيَا يِي.

نُعِيمٌ: رَعْدُ الْعَيْشِ / خُوْشِي، خُوْش كُوْزَه رَانِي.

سَعَادَةٌ / بَه خِيَارِي، كَا مَه رَانِي.

فِرْدَوْسٌ / بَه مَه شَت، فِرْدَه وَ س.

اللَّهُ: عَطِيَّتُهُ / بَه خَشِنْدَه يِي خَوَا يِي.

الْبِيَالُ: هَادِيءُ الْبِيَالِ / نَاسُوْدَه، بِيْن خَه م، دَلْنِيَا.

اِنْعَامٌ: عَطِيَّةٌ / بَه خَشِيْش، خَه لَات، بَه خَشِنْدَه يِي.

النَّظَرُ: اِمْعَانٌ / دِيْقَه ت كَرْدَنْ، (لِي، تِي) وِرْد بُو نَه وَ ه.

مُنْعَمٌ: مِفْضَالٌ / دَه سَت بِلَاو، بَه خَشِنْدَه.

مُنْعَمٌ: مُتَنَعَمٌ: مَرْقَه وَ مَرْتَاحٌ / خُوْش كُوْزَه رَان، لَه خُوْشِيَا نَه زِي.

كَلَامٌ - : لَيْنٌ / قَه سِي خُوْش وَ نَهْرَم وَ نِيَان.

مِنْعَامٌ: كَثِيْرُ الْاِنْعَامِ / دَه سَت بِلَاو، بَه خَشِنْدَه.

نَاعِمٌ: لَيْنٌ الْمَلْمَسِ / سَاف، لَوْس، نَهْرَم وَ (شَل، نِيَان، تَوَل).

ضِدَّ خَشِيْنٍ / وِرْد.

الْبِيَالُ: مَطْمَئِنٌ. مَرْتَاحٌ / دَلْنِيَا، بِيْن خَه م، بِيْن بَاك، نَاسُوْدَه.

الْحَرَكَةُ: سَهْلٌ / هِيُوَاش، لَه سَهْرَخُو.

اللِّسَانُ: مَلَقٌ لِللِّسَانِ / زَمَان لَوْس، زَمَان پَارَاو.

شُكْرٌ - / شَه كَرِي وَ رَدَه.

شُغْرٌ - / قَرِي نَهْرَم.

عیش - رَعْدُ / خوش گوزهرانی.

نُعومة: لَبْنُ الملمس / نهرمی، نهرم و شلی.

مُنْدُ - اظفاره: منذ الصفر / مهر له مندالیه وه.

نَعَم: بلی / به آئی.

- : حَقًا / بن گومان، به راستی، به دلنویایی وه.

- : انعام: مَواشِی / تازه ل، مالات، ره شه ولاخ.

نُعمان: دَم / خوین.

شقائق الد - : نبات مُزهَر / گولانه، چاره چه قیله،

گوله به هاره.

نُعامة: نعام: طیر کبیر الحجم / وشر (مر، مورخ)

مهل).

- الدماغ: جلدة رقیقة تُغش الدماغ / پیستی

میثک.

- القدم: بطن الرجل / به ری پی.

- : إكرام / ریژ.

- : الفرج و السرور / خوشی، شادمانی.

جاء كال - : خائبًا / لزلزلزه گه رایه وه.

شالت او نفرت نعامته: مات / مرد، گیانی ده رچو.

نعن:

نَعْنَع: نَعْناع: نبات / نه نعا.

نعی:

نَعَى فُلانًا: خَبَر بوفاته / هه والی مردنی راگه یاند،

مردنه که بیلاو کرده وه.

- الاصحاب: دَعاهم الی دفن مِيتَه / خه لکی ده نگدا

بۆ ناشتنی مردن.

- : بکی / گریا، لاواندیه وه.

- : فُقْره: شُكاه / کپورایه وه، نوزایه وه.

نَعَى. ناع: ناعی: الذی یأتی بخبر المِيت / هه والی

مردن راگه یین.

- : نَعَى. نَعیان: إعلان خبر الوفاة / هه والی مردن

بلاو کرده وه.

نَعِيَة. نَعوة: مَنَعى. مَنَعاة: خبر الموت / هه والی

مردن.

نَعْر:

نَعْر. نَعْر: غَلَى / کولا، کولایهات، هاته کول.

- . - : تَنَعَّرَ: على جوفه غضبًا / پیشی خوارده وه،

رقی مه لسا.

انْفَرَّ البیض: فُسَد / بیس بو.

نَفَر:

نَفَر: دَعَدَخ / ختوکه ی دا.

- بینهم: حمل بعضهم على بعض / کردنی

به گزیه کدا، دانی به شه ی، له یه کی تیژ کردن.

- : نَزَع: وَخَرًا / تیوه ی زه ند.

نَعَش:

نَعَش. نَعَش: تَحَرَّك: و اضطرب / هه ی، له رزی،

له قی، جولایه وه.

ناغش: داعب: لَعِبَ مَعَ / یاری له گه ل کرد، گه مه ی

له گه ل کرد.

تَنَعَّش. اِنتَعَش بكذا: عَجَّ / جمه ی هات، پی بو، زاوه ی

نه هات.

نُعاش. نُعاش. نُعاشی. قَطقوط. قصیر جدا /

ریوه له، گرکن، کورته بینه، کوله بینه، بسته بالا.

نَغَض:

نَغَض. اِنغَض عِيشُه: كَدَرُه / ژبانی لئیتال کرد.

تَنَغَّص عِيشُه: تَكَدَّر / ژبانی لی تال بو.

نَغَل:

نَغَلَ الجرحُ: تَقَيَّح. فُسَد / برین کیمی (کرد، تیزا)،

پیسى کرد.

- قلبه على: ضَغِن / دلی پیس کرد، رقی لی (مه لسا،

مه لگرت).

نَغَل. نَغیل: ولد (الزنى، الزانية) / زول، بیژی، بیج،

حهرام زاده.

نَعَم:

نَعَم. نَعَم. نَعَم. نَعَم: دَأْدَن النعمَة / له به رخویه وه

گورانی نهوت.

نَعَم. نَعَم. انغام الموسيقى: التطرب فى الغناء /

ئاوازی موسیقا.

نَعْمَة. نَعْمَة: حُسْن الصوت فى الغناء / ئاواز، دهنگ

خوشی.

نَعَى:

نَعَى. نَعَا الیه: تَكَلَّمَ / قسه ی بۆ کرد.

ناغی الصَّبِيُّ: کَلَّمَهُ بِمَا يُعْجِبُهُ / قَسَمَ خَوْشَى لَهُ كَهَل
 کرد.

— المرأة: غَاظَهَا / قَسَمَ تَهْوُو پاراوی له گه ل کرد.

— الرَّجُلُ: بَارَاهُ. غَالِبُهُ / بَوَّيْزِيَّتِي لَهُ كَهَلْ كَرْد،
 گرهوی له گه ل کرد، بيش برکتی کرد.

— الصَّبِيُّ: تَكَلَّمَ / كَرُوگَالِي كَرْد.

— الطَّائِرُ: غَرَّدَ / مَهَل خَوِيئِنْدِي، چريکاني.

نَف: —

نَفَّ الأَرْضُ: بَذَرَهَا / تَوَوِي (بَيُوَه كَرْد، چاند).

نَفَّثَ: هَوَاءُ. هَوَاءُ الجَيَّوِيَّ / بَهَرگه هَوَا.

— : صَفَعُ الجَبَلِ / قَهْدپَالِي كَرُوِي، لاپَال.

نَفَث: —

نَفَثَ البِصَاقُ: رَمَى بِهِ / بَه لَهغَمِي فَرِيءَا.

— : يَصَقُّ / تَفِي كَرْدِهَوَه.

— هُ: سَحَرَهُ / جَادُوِي لِي كَرْد.

— الثَّعْبَانُ السَّمُّ: رَمَى بِهِ / ذَارِي هَارِيشت.

— غَلَّهْ عَلِي: فَجَّرَ غَضْبَهُ عَلِي / دَاخِي خَوِي پِي
 رشت.

— المَصْدُورُ: رَمَى بِالنَّفَاثَةِ / كَوَكِي، چَلَم وَ بَه لَهغَمِي
 فَرِيءَا، سَنگِي خَوِي پَاك كَرْدِهَوَه.

نَفَثَ: نَفَاثَةٌ: بَصَاقُ / بَه لَهغَم، تَف.

— الشَّيْطَانُ: شَعْرَ غَزَلِي / هَوَنَرَاوِي دَلدَارِي.

نَفَاثَةٌ: طَائِرَةٌ نَفَاثَةٌ / فَرِيكِي هَارِيژَه، تَه كَان دَهَر،
 فَيَشكِه دَار.

مُنْفَثٌ: يَطْرُدُ البَلْغَمَ مِنَ الصَّدْرِ / بَه لَهغَم هَاوِيژ.

نَافِثٌ. نَفَاثٌ: سَاحِرُ / جَادُوگَر.

مَنْفُوثٌ: مَسْحُورُ / جَادُوِي لِي كَرَاو، نَوِشْتِي لِي كَرَاوَه.

نَفَج: —

نَفَجٌ. إِثْنَفَجٌ. وَكَبٌ / بَارِيءَا، قَوْنِي كَرْد، دَه رِيهِي،
 فَجُوَقِي كَرْد.

— : تَنَفَّجَ الرَّجُلُ: إِفْتَخَرَ بِمَا لَيْسَ لَهُ /
 بَه شْتِي خَه لَكِهَوَه نَه تَارِيو خَوِي هَه لَكِي شَا.

نَفَّاجٌ: المَفْتَخِرُ بِمَا لَيْسَ لَهُ / نَهَوِي بَه شْتِي خَه لَكِهَوَه
 نَه تَارِي وَ خَوِي هَه لَكِي شِي.

نَفَّاجَةٌ: رَقْعَةٌ مَرِيعَةٌ تَحْتَ الإِبْطِ / بِن مَوَّل، كَرُوْلَه،
 تِي رُوژُو.

— السَّرْوَالُ / نَافَك.

نَفَح:

نَفَحَ الطَّيْبُ: اِنتَشَرَتْ رَاحَتُهُ / بَوْن (هَات، بِلَاوِيوَه)،
 بَوْنِي خَوْش هَات.

— ت الرِّيحُ: هَبَّتْ / بَا هَه لِي كَرْد.

— هُ بِكَذَا: اَعْطَاهُ إِيَّاهُ / دَايَه، پِيئِيءَا.

نَفَحَ الرِّيحُ: هَبَّوْبَهَا فِي البَرْدِ / كَزَهِي بَا.

نَفْحَةُ الطَّيْبِ: رَاحَتُهُ / بَوْنِي خَوْش، بَه رَامَه، بَوْن وَ
 بَه رَامَه.

— الرِّيحُ: هَبَّتْ / كَزَهِي بَا، بَا هَه ل كَرْدِن.

— : عَطِيَّةٌ / خَه لَات، بَه خَشِيئِن.

اِنْفَحَةٌ. اِنْفَحَةٌ مُنْفَحَةٌ: مَجْبِيئَةٌ / هَاوِيئِي پَه نِير.

— : — : — : المَعْدَةُ الرَّابِعَةُ لِلْمَجْتَرَاتِ /
 شِيلاوگ.

نَفَخ:

نَفَخَ: نَفَخَ بِقَمْعِهِ: اَخْرَجَ مِنْهُ الرِّيحَ / فَوِي كَرْد، بَاي لَه
 دَه مِي دَه رَه مِي تَا.

— النَّارُ أَوْ فِيهِ / فَوِي لِي كَرْد.

— البوقُ أَوْ فِيهِ / بَوْرِيئِي لِيءَا، فَوِي پِيَاكَرْد، لِيئِيءَا،
 كَه رَه نَاي زَهَن.

— الشَّيْءُ: مَلَأَهُ بِالهَوَاءِ / فَوِي تَن كَرْد، بَاي تَن كَرْد.

— الشَّمْعَةُ: اَطْفَنَهَا / مَوْمَه كِي كَرُوَانَهَوَه، فَوِي لِي كَرْد.

— شَدَائِقِيهِ اِنْتَفَخَ: تَعَظَمَ وَ تَكَبَّرَ / گُوِيي نَاوَسَان، خَوِي
 گِيَف كَرْدِهَوَه.

— فَحْمٌ / هَه لِيءَا، فَوِي تَن كَرْد.

— فِيهِ مِنْ رُوحِهِ / هِي تَايِهَوَه هَه نَاسَه، گِيَانِي
 تَن خَسْتِهَوَه، فَوِي تَن كَرْد.

— هُ الطَّعَامُ: مَلَأَهُ / سَكِي پَر بُو، دَاكَهوت، بَاي كَرْد.

اِنْتَفَخَ: اِمْتَلَأَ بِالهَوَاءِ / پَر بُو لَه بَا، فَوِي تَن چُو، كَفِي
 كَرْد.

— : وَرَمٌ أَوْ اِرْتَفَعَ / نَاوَسَا، هَه ل نَاوَسَا، هَه ل تَوَقِي،
 بَه رِيزِيوَه، كِي سِي كَرْد.

نَفَخَ: مَلَأَ بِالهَوَاءِ / فَو تَن كَرْدِن، بَا تَن كَرْدِن.

— : كِبْرٌ / لَوْت بَه رِيئِي، تَرُوْفِيئِي، كَه ش وَ فَش.

نَفْحَةٌ: المَرَّةُ مِنْ نَفْحٍ / فَوِي هَك.

— رِيحٌ: هَبَّةٌ رِيحٌ / كَزَهِي بَا.

- البطن. إنتفاخ البطن/ سگ با کردن.
 - : نَفَاح: وَرَم/ ناوساوی، مه‌ل‌توقین.
 نافع: الذی یَنْفَعُ/ با تَرَکَر، فو تَرَکَر.
 إنتفاخ. تَنْفِیخ: قَوْمُ/ ناوسان، کیسکردن، خه‌مباون،
 مه‌ل‌توقین.
 - : الأمتلاء بالهواء/ با تَرَچون، پریون له با، کف
 کردن.
 - البطن: إمتلاء/ باکردن، بازه‌له.
 منفاخ. مَنفِخ: آلة النفخ/ موشه‌ده‌مه، با تَرَکَر.
 - العجلات/ په‌مپ.
 منفوخ. مَنفُوح: ممتلئ بالهواء/ فو تَرَکَر، پرله
 با، کف
 - : وارم/ ناوسا، مه‌ل‌توقیو، خه‌مبا، کیس کردو.
 - : سمین/ شیشمان، که‌ته، قه‌له‌و، تیک سمراو.
 - : مُتَكَبِّر/ لوت به‌رز، به‌تروفین.
 نافع. نَفَاح: مریاح/ بادار.
 نَفَاحَة: فُجَاعَة ماء/ بلقی ناو.
 نَفَاحَة/ میزه‌لان.
 نافوخ: قَمَة الراس/ ته‌وقه‌سه‌ر، ته‌پله‌سه‌ر.
 نقد:
 نَفَدَ الشیءُ: فَنی. إنتهی/ ته‌واو بو، نه‌ما.
 اِنْفَدَ. اِسْتَنْفَدَ: اِنفی/ ته‌واوی کرد، کاری کرد.
 نَفَاد. اِسْتِنْفَاد: فَنَاء/ ته‌واویون، نه‌مان، له‌ناوچون،
 کارکران، لئی‌ونه‌وه.
 نقد:
 نَفَدَ فی الشیء: اِخْتَرَقَه/ نه‌م دیو‌شو دیو‌سمی،
 کوناوده‌ری کرد، پیا تئیه‌پی، گوزه‌ری کرد، ده‌ل‌اندی.
 - الأمر (أو القول): جری و تَمَّ/ راپه‌پی، ته‌واو بو، پیک
 هات.
 - المنزلُ اِلی الطریق: اِنْتَصَلَ به/ خانوه‌که به‌سه‌ر
 ریگه‌که‌دا نه‌ی‌روانی، پیوه‌ی نوساوه.
 - الکتَاب اِلیه: بَلَّغ اِلیه/ پی‌ی‌گی‌یی، نامه‌کی
 پی‌ی‌گی‌یشت.
 - السَّهْمُ: قُضِيَ الامر/ کار له کار ترازو، کار
 تَرَپه‌پی، به‌سه‌رچو، مرد.
 نَفَذَ: اِنْفَذَ: جَعَلَه یَخْتَرِقُ/ بیایا (تَرَپه‌پان، برد)، تئیی
 په‌پان.
 - : اِلی: بَعَث اِلیه. (رسل اِلیه/ بۆی نارد.
 - : الأمر: اَمْضَاه/ به‌جئیی هئینا، بردیبه‌سه‌ر، به
 نه‌جیامی‌گی‌یاند.
 نافع: فَعَالَ. مُؤَثِّر/ به‌هئیز، کاریگر.
 - : ثاقِب/ کون کر، تَرَپه‌پ.
 - الکلمة: ذُو نَفُوذِ او سُلْطَة/ خاوه‌ن ده‌سه‌لات،
 قسه‌رؤیو.
 - : معمول به/ باو، په‌پیره‌وی (ته‌کرئیی، کراو).
 امرٌ - : مُجَرَّز/ فرمانی به‌جئیی هئینا.
 طریفٌ - : مَفْتُوح مِنَ الطَّرْفِینِ/ رِکعی کراوه،
 ده‌ره‌چئ.
 نَفُوذٌ: قُوَّة سُلْطَة/ ده‌ست رؤیین، ده‌سه‌لات، هئیز.
 مَتَّفَعٌ: سَلِیط. مَتَمَكِّن/ ده‌ست رؤیو، به‌هئیز، ده‌ستدار،
 به‌ده‌سه‌لات، گزیر.
 اِنْفَادٌ: اِرْسَال/ ناردن، گی‌یاندن.
 - : تَنْفِیذ: اِجْرَاء/ به‌جئیی هئینان، جئ‌به‌جئ کردن،
 راپه‌پاندن، به‌نه‌جیام (دان، گی‌یاندن).
 اِیْقَاف التَّنْفِیذِ/ وه‌ستاند، راگرتن.
 تَنْفِیذِی: اِجْرَائِی/ جئ‌به‌جئ کاری، نه‌جیامدان.
 الهیئة (أو السلطة التَّنْفِیذِیة)/ ده‌سگی‌ی به‌جئیی هئینان.
 مَنفَعٌ. مَنفَعٌ: مَجَاز/ ری‌یره‌و، گوزه‌ر، راپه‌وه.
 - : مَخْرَج/ ده‌ریازگه، ده‌رچه، شوین
 ده‌رچون.
 - : خَرَق/ کون، کوناوده‌ر، کراوه، که‌لین.
 مَنفَعٌ: مَجْرَز/ ته‌واو، به‌جئیی هئینا، جئ‌به‌جئ کراو،
 راپه‌ریو.
 مَنفَعٌ: مَجْرَز/ به‌جئیی هئین، جئ‌به‌جئ کر، بکر.
 نافع: نَفِذَة/ شَبَاک/ په‌نجه‌ره.
 - : خَرَق فی الحائط. (او غیره/ ده‌لاقه، کلاورؤژنه،
 کون.
 نَفَر: نَفَرٌ مِنْهُ: جَزَعٌ مِنْهُ و تَبَاعَدُ/ سله‌میوه، لئیی ترسا،
 لئیی دورکه‌وته‌وه.
 - : هَرَبٌ/ مه‌ل‌هات، رای‌کرد، بۆی ده‌رچو.

- وِرْمٌ / ناوسا، هه لَتَوَقَى.
 - نَتَأٌ / ده رپه ری، به ریزبوه وه، هه لَتَوَقَى.
 - اَلِی / اَسْرَعٌ / تاوی ددا، ختیرای کرد، خَوَى بُو کوتا.
 - الْقَوْمُ إِلَى الْقِتَالِ (وِ الْأَمْرِ) هَبُوا / چون بُو کوشتار، بُو چی، ملیان نا.
 - مِنْهُ / کَرِهَةٌ / لَئِي سَلَمَ مِیْوَه نَه یو بیست، به دلی نه بو.
 - عَنْهُ / تَبَاعَدٌ / اَعْرَضَ / خَوَى لِي (پاراست، لِي لادا، دورخسته وه).
 نَفَرٌ / اَتَقَرَّ / اَجْزَعُ وِ اَبْعَدُ / ترسانی، دوری خسته وه.
 - مِنْهُ / جَعَلَهُ يَكْرَهُهُ أَوْ يَشْتَمُّ مِنْهُ / وای لئیکرد (نه یو بیت، رقی لِي بَیْت، دلی لِي تَیْکَه لِي بَیْت، قَیْزِ لَئِي بَیْتَه وه).
 نَافِرَةٌ / تَنَافَرُوا: تَبَادَلُوا الْكِرَاهِيَةَ / رقیان له یه ک (هه لَگرتبو، بو)، یه کتریان نه ویست.
 نَفَرٌ / جَمَاعَةٌ / کَرَمَلٌ، کَرِ.
 - شَخْصٌ / کَس، یه ک کَس.
 - جَنْدِي سَبِيحٌ / سه ریاز، نه فر.
 نَفُورٌ / هُرُوبٌ / راکردن، هه لَ هاتن، سله مینه وه، سل کردنه وه.
 - كِرَاهَةٌ / رِق، قَین، رقه به رایه تی، قَیْزِ لَئِي بُونَه وه.
 - تَبَاعُدٌ / لَیْک دورکه وتنه وه.
 تَنَافُرٌ / عَدَمُ مُطَابَقَةٍ وِ مُوَافَقَةٍ / له یه ک نه چون، بُو یه ک نه بون، جیاوازی، بُو نه بون.
 - خِصَامٌ / ناکوکی.
 - تَبَاعُدٌ / لَیْک دورکه وتنه وه.
 مُتَنَافِرٌ / مُتَبَايِنٌ / جِیَا، جِیَاوَز.
 نَافِرٌ مِنْهُ / كَارَةٌ مِنْهُ / رقی لَئِي بَه تی.
 - وَاِرمٌ / ناوسا.
 - بَارِزٌ / ده رپه ریو، به رز.
 نَقِيرٌ / جَمَاعَةٌ / کَرَمَلٌ، چه ند که سَیْک.
 - بَوِقٌ / که رنه نا.
 ال - الْعَام: قِیَامُ عَامَّةِ النَّاسِ لِلْقِتَالِ / رهش بگیر، سه ریازگیری.
 نَافُورَةٌ / کَوَلٌ کَوَلٌ، فواره.
 نَفْسٌ:

نَفْسٌ / نَفْسٌ بِالشَّيْءِ: ظَنٌّ / گومانی کرد، لَئِي به گومان بو.
 - هُ: اَصَابَهُ بِعَيْنٍ / به چاویوه کرد، کردی به چاوه وه.
 نَفْسٌ عَلَى فُلَانٍ بِخَيْرٍ: حَسَدَةٌ عَلَيْهِ / به خیلی پی برد، رهشکی پی برد.
 - الشَّيْءِ عَلَى فُلَانٍ: لَمْ يَزِرْهُ اِهْلًا لَهُ / پیئی شایان نه بیئی.
 نَفْسٌ: كَانَتْ نَفْسِيَا مَرْغُوبًا فِيهِ / به نرخ بو، گران به ها بو.
 نَفْسَتٌ. نَفْسَتٌ. نَفْسَتٌ الْمَرَاةُ: صَارَتْ نَفْسَاءً / زان گرتی، له جیگادا کهوت، بو به زه بیستان، چوه سه رکاسه.
 نَفْسٌ فُلَانًا: اِزَالُ كَرَابِهِ وَ عَمَلُهُ خَمِي رَه وَاوَا نده وه، دَئِی دایه وه، رقه که ی خاو کرده وه، به سه ریاهات.
 - الشَّيْءِ الْمُنْفُوخِ: اَفْرَغَ مِنْهُ / بای لِي ده رهنیا، فشی کرده وه.
 نَفْسُهُ فِي الْأَمْرِ: رَغْبَةٌ فِيهِ / لای شیرین کرد.
 نَافَسٌ: بَارِيٌّ / به ربه ره کانی کرد، پیش برکیئی کرد، بُو رپه پیئی کرد.
 - فِي الشَّيْءِ: بِالْغِ فِيهِ وَ غَالِي وَ زَائِدٌ / نَدِي بَیْتَه نا.
 - فِي الشَّيْءِ: رَغْبٌ فِيهِ عَلَى وَجْهِ الْمُبَارَاةِ وَالْكَرْمِ / خَوَى بَیْتَه هه لَ کَیْشَا.
 تَنَفَّسٌ: تَنَسَّمَ / هه ناسه ی دَا.
 - اِسْتَرَحَ / پشوی دَا.
 - الصَّعْدَاءُ: اِسْتَرَحَ مِنْ هَمٍّ أَوْ تَعَبٍ / پشوی دَا، چه وایه وه، له خه ره خسی، ناهیک ی بیاهاته وه، له خه ره خسی.
 تَنَافَسَ الرَّجُلَانُ: بِالْفِعْلِ فِي الْأَمْرِ وَ زَائِدًا / به ربه ره کانیان کود، پیش برکیئیان کرد، له سه ریه کیان زیادو که م کرد.
 نَفَسٌ (الْجَمْعُ اِنْفَاسٌ): نَسَمَةٌ / هه ناسه، پزه، به تی، نوزه.
 - بُخَارُ الْمَاءِ الْغَالِي / هَالُو.
 - دُخَانٌ / دوکه ل.

نوسین و هەل بەستی هۆنەر.	- المؤلف أو الشاعر: طريقة كتابته/ شیوازی
- أ واحداً/ جُرعة واحدة/ يهك بين.	
ب- واحد: بصوت واحد/ به يهك دهنگ.	
طویل ال- / نوزە درێژ.	
قطع - ه/ نوزەى بېرى.	
اخذ - ه: تَنَفَّسَ/ مه ناسەى (دا، وه رگرت).	
اخذ - ته: إستراح/ پشوی دا.	
اخذ - أ من السجارة/ مزى لئىدا، قومى لئىدا.	
لَفْظ ال- الأخير: مات/ گیانیدا، دوا مه ناسەى دا.	
فاضت نفاسه: سكت. مات/ نوزەى تیا نه ما، مه ناسەى بړا، مرد.	
نَفَس (الجمع أُنْفُس و نفوس): روح/ گیان، دهرون.	
- عقل/ ژیری.	
- نَفَس: عَيْنٌ حاسدة/ چاوى پیس.	
- ذات. عَيْن/ خو، مه رخۆى، هه مان.	
- شخص/ كه س.	
- مُراد: إرادة/ وىستن، خواست.	
- هِمَّة/ په روئشى.	
- عَظْمَة/ گه وده بى، شكز.	
- اِنْفَة/ تروفیز، كهش و فش، باى بون.	
- الشىء: عینه/ وهك يهك، مه رنه وه، هه مان شت.	
- شَهِيَّة/ دل بېردن، دل تى چوون، ئاره زو، هه ز لئى كردن.	
- رَغِيَّة/ ئاره زو، ئاقهت.	
- الرجل: ذاته/ مه رخۆى، هه مان پیاو.	
- الأمر: حقيقته/ راستیه كهى.	
فى - الوقت/ له هه مان كاتدا.	
فى - الأمر/ له هه مان كارو باردا.	
صغير ال- بسيط/ ساكار، ساده، ساويلكه.	
كبير ال- : كريم. رجب الصدر/ دل فراوان، به خشنده، پیاوچاك.	
مُنْقِض ال- : مُكْتَنِب/ په ژاره دار، په ست.	
الثقة بال- / باوه پ به خو، دلنیا به خو، له خوډا راپه رمون.	
الاعتماد على ال- / پشت به خو به ستن.	
السيطرة على - / خوډا بىن كردن.	
الاعتزاز بال- / خو (بىنى، په رستى).	
تعزير ال- / خو بردنه پېشه وه.	
خائر ال- / دهسته نه ژتو.	
ترويح ال- : تسلية. تَفْرِه/ رابواردن.	
ضبط ال- / خو (گرتن، دارى، دا بىن كردن).	
فرض ال- / خو سه پاندين.	
عِرَّة ال- : انفة/ سه ربه رزى، ئابرو.	
طِب ال- / خو پزىشكى.	
مَحَبَّة ال- / خو په رستى.	
عِلْم ال- / خو زانى.	
مُنَاقِض - ه/ خوډز.	
ليس له - : (رغبة و شَهِيَّة)/ دلئى ئابا، ئاقهتى نيه.	
شايف - ه: غِر/ خو زى ديوه ته وه، خو زى زوډ به زل نه زانى، له خوډا بى.	
تَلَعِب - مه / دلئى تىكه ل ديت.	
فَتَح - ه/ دلئى كرده وه، دلئى برد، پتئى خورا.	
ياكل - ه من الغيظ/ خو زى نه خواته وه، پيش نه خواته وه.	
كَسَرَ - ه: اهانه/ دلئى شكان، شكانى.	
جاء من - ه/ له خوډيه وه هات.	
فى - ي أن افعال كذا/ زوډ دلم پتوويه تى كه بېكهم.	
نِفاَس: ولادة/ مندال بون، چونه سه ركاسه.	
- دم يعقب الولادة. السائل النفاسى/ خوئىنى پاش مندال بون	
نَفْسى. نفسانى: روحى/ گیانى.	
- : عقلى/ ژیری، دهرونى.	
- : مُخْتَص بالنفس/ ژیریى زان، دهرون زان.	
تحليل - او - / شىكارى دهرونى.	
طبيب - او - / پزىشكى دهرونى.	
نَفْسِيًا: روحياً/ له خوډه، له روى دهرونیه وه.	
تَنَفَّس / مه ناسه (دان، وه رگرتن).	
- إصطناعى/ مه ناسه دانى ده ست كرد.	
أغضاء ال- : مُتَنَفَّس/ نه نامى مه ناسه.	
المسالك النفسية/ رتباى مه ناسه.	

مُتَنَفِّسٌ. يَتَنَفَّسُ / بائدا، فوئدات، با وهرنه گریئ.

تَنَفِّيسٌ: إخراج الهواء من المنفوخ/ با لئده رکردن، فش کردنه وه.

مُنَافِسَةٌ: مُزَاحِمَةٌ / پیتش برکن، شتیک کاری، به ریه ره کانی، دژکاری، رقه به رایه تی.

مُنَافِسٌ: مُزَاحِمٌ / دژکار، شتیک. نَفِيسٌ ذُو قِيَمَةٍ / گران، گران بهما، به نرخ، نایاب.

نَفْسٌ: نَفْسٌ الْقَطَنِ: شَعْتُهُ وَ مَرْقَهُ / شی کرده وه. الطائر ريشه. تَنَفَّشٌ / بالنده که (خوی، بالی) فش کرده وه.

تَنَفَّشٌ: إِنْتَفَاشٌ الْقَطِ: نَفْسٌ صَوْفَةٌ / پشيله که خوی (ریج کرده وه، گف کرده وه).

نَفْسٌ: الصوف المنفوش / خوری (شی، کراوه). مُتَنَفِّشٌ: مُتَنَفِّشٌ. منفوش / شی کراوه، بژ.

فُؤَلٌ: رَخْوُ الْجَوْفِ / فشؤل، فش، فش و فشؤل.

انف - او - : أَفْطَسُ / لوت پان، که توش. شعر - او - : (شَعَثٌ / قَزِي بژ.

نَفَضٌ: نَفَضُ الثَّوْبِ: ذَهَبَ لَوْنُهُ / کال بوه وه، چوه وه. نَفَضَ الثَّوْبِ: هَرَّةٌ لِيَزُولَ عَنْهُ التُّرَابُ / ته کانی، رای بوه شان، پروانی.

نَفَضَ الثَّوْبِ: أزاله / خوله کی لئ کرده وه. الشجرة: هَرَّمَا / وه رانی، ته کانی، رای بوه شان.

نَفَضَ الثَّوْبِ: تَخَلَّصَ مِنْهُ / لئسی کرده وه، سری، لای برد.

المريض من مرضه: بَرِيءٌ مِنْهُ / چاک بوه وه، ساخ بوه وه.

تَنَفُّضُ الْمَكَانِ بِنَظَرِهِ: نَظَرُ جَمِيعِ مَا فِيهِ حَتَّى يَعْرِفَهُ / چاوی به هه موانا گپرا، به هه مو لایه کدا روانی و ورد بوه وه.

يَدُهُ مِنَ الْأَمْرِ: قَطَعَ الْأَمَلَ / هیوای بری، دهستی لئشت، خام ته مابو، به ته ما نه ما.

تُهُ الْحُمَى / تاکه به رید، خاوی کرده وه، سوکی کرد.

إِنْفَاضُ الْقَوْمِ: ذَهَبَ مَالُهُمْ / هیچیان نه ما، که وتنه ساجی علی.

إِنْفَاضٌ: (إِنْفَاضٌ) ته واوی کرد، ته واو بو، هیچ نه ما، برایه وه.

إِنْتَفَاضٌ: إِرْتَعَشُوا / لرزی، موجرکی پیامات، له ریه وه.

تَنَفُّضٌ مِنَ التُّرَابِ / ته کینرا، خوله کی لئ بوه وه، برآ.

إِنْتِفَاضَةٌ: وَثْبَةٌ / راپرین، راجله کین. نَفَضٌ: نِفَاضٌ. نِفَاضٌ: نِفَاضَةٌ: الساقط / وه ریو، ته کیو.

نَفَضَةٌ: نِفَاضٌ. رَغْدَةٌ الْحُمَى / موجرک، لرز، داچله کین.

تَنْفِيسٌ: رَجَّ - هَرَّ / ته کاندن، راه شاندن، پرواندن. مَنَفُضَةٌ السَّجَائِرُ / ته پله کی جگه ره، کوزین.

نَفَطٌ: نَفَطٌ. تَنَفَّطٌ: إِحْتَرَقَ غَضِبًا / رقی هه لسا، قینی هه لسا، توره بو، ناگری لئنه بوه وه.

ت الْقَدْرِ: غَلَّتْ / کولا، هاته کول. نَفَطٌ: تَنَفَّطٌ: تَقَرَّحٌ / بلقی کرد، تلوقی کرد، هه لزله پی.

نَفَطَةٌ: سَرِيعُ الْغَضَبِ / توره، توره وتیز، رقاوی. نَفَطٌ: نَفَطَةٌ: بَثْرَةٌ مَلَأَى مَاءً / پیژوکه، بلوق، تلوق، زله پیو.

نَفَطٌ: سَائِلٌ طَيَّارٌ سَرِيعُ الْإِحْتِرَاقِ / نهوت. يَدٌ نَافِطَةٌ: ذَاتُ نَفَطٍ / دهستی بلقاوی، تلوقاوی.

نَفَعٌ: نَفَعٌ / افاد / که لکی (هه بو، گه یاند)، به که لک بو، سودی (هه بو، گه یاند)، به سود بو.

لَكَذَا: صَلَحٌ / بوی بو، به که لکی هات، پیکی کوت. لَا يَنْفَعُ: لَا يَنْفَعُ / که لکی نیه، بن که لکه، به که لک نایه ت، سودی نیه.

نَفَعٌ: إِسْتَنْفَعُ: جَعَلَهُ نَافِعًا / که لکداری کرد، که لکی لئ بوه رگرت.

نَفَعٌ: نَفَعٌ / (که لک، سودی) پی نه گه یاند.

نَفَعٌ: نَفَعٌ / (که لک، سودی) پی نه گه یاند.

نَفَعٌ: نَفَعٌ / (که لک، سودی) پی نه گه یاند.

إِنْتَفَعَ بِهِ و منه حَصَلَ عَلَى مُنْفَعَةٍ مِنْهُ / (كهك، سودی) لئو پوره گرت.
 - به و منه: **إِسْتَعْمَلَهُ لِنَفْسِهِ** / بۆ خۆی دانا، به كهلكی مینا.
نَفْعٌ: فائده. **عائِدَةٌ** / فری، كهك، پیت، بوم، به رو بوم.
 - **ریح** / سود، قازانج، دهسکه وت.
 - **خَيْرٌ** / چا که، پیاره تی، سایه.
 ال - **العام** / سودی گشتی.
نَفَاعٌ: نَفْعٌ: کثیر النَفْعُ / به كهك، پیاو چاک، سودگه یه ن، به قازانج.
نَافِعٌ: مفید / به فری، به كهك، به سود، كهلكدار، سوددار، سایه دار.
إِنْتِفَاعٌ / **إِسْتِفَادَةٌ** / كهك وه رگرتن، سود پینگه یین.
 - **ریح** / قازانج.
مُنْفَعَةٌ: فائده. **عائِدَةٌ** / كهك، پیت، به رو بوم.
 - **ریح** / سود، قازانج، دهسکه وت.
 - **مُتَبَادِلَةٌ** / سودی به رامه بری.
نَفْعِيٌّ: المنتحل مذهب النفعیة / سودگر، سودخور، خوسود.
نَفْعِيَّةٌ: مذهب من يطلبون المنفعة / خوسودی.
مَنَافِعُ الدَّارِ: مَرَاغِبُهَا / شوین كهك، شوینته پیویسته کانی مال.
مُنْتَفِعٌ: مستفید / كهك وه رگر، سود پین گه ییو.
نَفَقٌ: نَفَقُ الشَّيْءِ: نَقْدٌ / ته و ابو، کم بوه وه.
 - **البيع** او **السوق**: راجت / بازار چولا، گهرم بو، فروخت زور بو.
 - **الحيوان**: مات / مرد، توپی، مردار بوه وه.
نَفَقٌ: **انْفَقَ البضاعة**: رَوَّجَهَا / بازار پگه رمی کرد.
 - **البضاعة**: باعها / فروشی، له ناوی برد، دهستی پیوه نا.
انْفَقَ: **انْفَقَر** / مه زارگه وت، هیچی نه ما.
 - **صَرَفٌ** / خه رجی کرد.
 - **إِسْتَنْفَقَ المال** او **الصحة**: **صَرَفَ**. **انْفَسَى** / داینا، له ناوی برد.
نَافِقٌ: اظهر خلاف ما يُبْطِنُ / دوپویی، دوزمانی کرد.

نَافِقٌ: ضِدُّ كَاسِدٍ / بازار پگه رمی.
انْفِاقٌ: **صَرَفٌ** / خه رج کردن.
نَفَقَةٌ: **مُصْرَفٌ** / خه رجی، موجه.
 - **انْفِاقٌ** **صَرَفٌ** / خه رج کردن، تن چون.
 - **المعيشة** / خه رجی ژبان.
 - **الزوجة**: **معاش الزوجة المطلقة** او **المنفصلة** / پین ژبان، نه فقهی ژنی ته لاق دراو، بۆ برینه وه.
على - **فلان** / له سه حسابی..
مِنْفِاقٌ: **مُيَذَّرٌ**. **مُصْرَفٌ** / خه رج کهر، به فریوده ر، دهست (به قرب، بلاو).
نَفَاقٌ: **مُنَافَقَةٌ** / **مُدَاهَنَةٌ** / رایبی، دوپویی، دوزمانی.
مُنَافِقٌ: **مُدَاهِنٌ**. **مُخَادِعٌ** / دوپو، ریاکار، دوزمان، نه رمه بری.
نَفَقٌ: **سَرَبٌ** / تونیه ل، کون، چوخم.
نَفْلٌ:
نَفْلَ النَّفْلِ: اعطاه إِيَّاهُ / دهسکه وته که ی دایه.
 - **القائدُ الحُبْدُ**: **جَعَلَ لَهُمْ مَا غَنَمُوهُ** / چیبیان دهسکه وت له تالانی دابهش کرا به سه سه ربارزادا.
إِنْتَقَلَ: **تَنَقَّلَ**: **فَعَلَ أَكْثَرَ مِنَ الْوَاجِبِ** / له پیویست زیاتری کرد.
نَفَّلَ: **نَافِلَةٌ** (جمعها **انفال** و **نِفال**): **غَنِيمَةٌ** / دهسکه وت، تالانی.
 - **هَبَةٌ** / خه لات، به خشین.
 - **عَمَلٌ لَيْسَ وَاجِبًا** / کرده وه ی نا پیویست.
 - **زائد عن المطلوب** / له پیویست زورتر.
 - **نوع من البرسيم** / سن په ره، که ما.
ناقلة: **ولد الولد**. **حفيد** / کوره زا.
نَوَقَلَ الرجل المعطاء / دهست بلاو، به خشنده، خیره ومه ن.
 - **الشباب الجميل** / نه و جوان.
 - **العطية** / به خشین.
 - **البحر** / ده ریا.
 - **ذكر الضياع** / تیره ی که متیار.
نَفَى:
نَفَى: **نَفَا**: **ضد اثبت** / به ریه رجی دایه وه، به درزی خسته وه.

- : انکر/ دانى پيانه نا، نکولی کرد.

- : نَبْدَ/ نهیویست، فرییدا، جیای کرده وه.

- : اَبْعَدَ. نَحَى/ دوری خسته وه، لای برد.

- الرَّجُلُ مِنْ بَلَدِهِ. (بعده. هجره/ شار به دوری کرد،
ناواری کرد، ره هندی کرد، دهر به دوری کرد.

نافی: طَارِدُ/ راوینا، شوینی که وت.

يُنَافِي. هَذَا يُنَافِي ذَلِكَ: يُبَايِنُهُ وَيُخَالِفُهُ/

پیچه وانیه، دژ، جیاواژ، نه مه پیچه وانیه یا دژى نه وهیه.

إِنْتَفَى. إِنْتَفَتِ الْحَاجَّةُ: ضِدَّ ثَبِتٍ/ پتویست ناکات،
ناویستری.

- الشَّعْرُ: تَسَاقَطَ/ وهی، که وت، روتایه وه،
هه لوهی، تولهک بو.

تَنَافَتِ الْأَشْيَاءُ: تَخَالَفَتْ وَتَبَايَنَتْ/ جیوازیون،
لهیه که نه چون.

نَفَى ضِدَّ إِثْبَاتٍ/ به دور خسته وه.

- : إِنْكَارُ/ دان پيانه نا، نکولی کردن.

- : إِبْعَادُ/ إِقْصَادُ/ دور خسته وه، لای بردن، دهر کردن.

- مِنْ الْبَلَدِ، طَرِدَ/ شار به دور کردن، ناواری کردن،
دهر به دور کردن، ره هندی کردن.

شَاهِدٌ - : شَاهِدٌ دِفَاعٍ/ گه واهی به رگری، شایه تی
به رگری.

حَرْفٌ - / نامرانی نه کر.

مَنْفَى. نَفَى: مَنْبُودٌ/ نه ویستراو، ناخوشه ویست،
فری دراو.

- : مِنْبَعْدَ/ دور خراو، لایراو، لاخراو، دهر کراو.

- : مِنْ بَلَدِهِ/ شار به دور، ناواری، دهر به دور،
ره هندی.

- : سَالِبٌ. خِلَافَ الْمَوْجِبِ/ نه ری، دایرن، سارد.

تَنَافَى. مُنَافَاةٌ: تَنَاقُضٌ. تَضَادٌ/ لهیه که نه چون، دژ.
مَنْفَى. مَكَانُ النِّفَى/ شوین ناواری، ناواری شوین.

نُفَايَهُ. نُفَايَهُ. نُفَاءٌ. نِفَاةٌ. نِفَاوَةٌ الشَّيْءِ: الرَّدِيءُ مِنْ
بَقَايَا الشَّيْءِ/ نه ویستراو، پاش ماوه، گهنگه، خۆل.

صندوق النفايات/ تنه که کی خۆل.

نَفِيرٌ (فِي نَفَرٍ) نَفِيسٌ (فِي نَفْسٍ).

نَق:

نَقَّ. نَقَّنَقَ الصَّفْدَعُ: صَاتَ/ قیرانی.

نَقَّاقٌ: ضِفْدَعٌ/ بوق.

نَقِيقٌ صَوْتُ الضَّفْدَعِ/ قیره ی بوق، قیره قیر.

نِقَاءٌ (فِي نَقَى)

نِقَب:

نَقَبَ الْحَائِطُ وَغَيْرُهُ: خَرَّقَهُ وَثَقَبَهُ/ سمی، کونی
کرد.

- الْأَرْضُ: حَفَرَهَا/ هه لی که دن، پیچوه خورای، چالی
کرد، هه لی کولی، پشکنی.

- : نَقَّبَ. تَنَقَّبَ: بَحَثَ عَنْ. فَحَصَ/ پکشنی، کنه ی
تیا کرد، توژی وه.

تَنَقَّبَتِ الْمَرْأَةُ: لَبَسَتْ النِّقَابَ/ په چی
(گرته وه، پۆشی).

نَاقِبَةٌ: فَاحِرَةٌ بِالْمَنَاقِبِ. بَارَاهُ فِي الْفَضِيلَةِ وَ
الْمَحَامِدِ/ خزی هه لی که نشا.

نَقَّبَ. حَفَرَ/ هه لی که ندن، چال کردن، کنه تیا کردن.

- : نَقَّبَ/ کون کردن، سمین.

- : نَقَّبَ/ کون، چال، که لین.

تَنَقِيبٌ: فَحَصٌ. رَوَدَ/ پشکنی، توژی وه،
کنه تیا کردن.

- : حَفَرَ/ هه لی که ندن.

مُنْقَبٌ. نَقَّبَ. مَنَقَبَةٌ: طَرِيقٌ فِي الْجَبَلِ/
رینازی ناوشاخ.

- : مَنَقَبَةٌ: أَدَاةُ النَّقَبِ/ سمق، کون کهر، قه لوم،
قهر دژنی، مه کتوب.

نَقْبَةٌ: أَثَرٌ شَوْيْنٌ.

مَنَقَبَةٌ: مَحْمَدَةٌ/ ستایش، چاکه.

مَنَاقِبُ الرَّجُلِ: مَحَايِدُهُ/ چاکه و پیاوه تی، جوامیزی.

نِقَابٌ: قِنَاعٌ/ روپوش، په چه، ده مامک.

نِقَابَةٌ: جَمَاعَةٌ مُؤَلَّفَةٌ مِنْ أَصْحَابِ الْمِهْنِ/ نه قابه،
جقات.

نَقِيبٌ: رَئِيسٌ/ سه رۆک، سه رۆکی په کیتی.

نَقِيبَةٌ: نَفْسٌ/ گیان، دهر ون، خۆ.

- : عَقْلٌ/ ژیری، نه قل.

- : طَبِيعَةٌ/ سروشت، خۆرسک.

- : مَشْورَةٌ/ راویژ.

ناقِب. ناقِبَة. نُقِب: قُرْصَة الفِراش من طول الضِجْفَة / بَرین و کوتران و هوی که له که به هوی راکشانی زوره وه.

نقح: نَقَح. نَقَحَ: شَدَّب / ه لای چاچی، سه ریچی کرد.

نَقَح. اَنْقَحَ الْکِتَابَ: هَذَبَهُ و اَصْلَحَهُ / بژاری کرد، بیاجوه وه، ه لای لبرد.

- خَلَصَ جیده من ردینه / بژاری کرد، چاک و خرابی لیک جیا کرده وه، بوختی کرد.

تنقیح: تَهذِيب. إعادة النظر: مُرَاجَعَة / بژارکردن، بیاجونه وه، ه لای چن.

- الحبوب / گیزو ته ته له، بژار. نقد: نَقَدَ الشَّيْءَ: فَحَصَهُ لِيَعْرِفَ جَيِّدَهُ مِنْ رَدِيئِهِ / سه رنجیدا، لای رام، تایی روانی، لای ورد بوه وه تا بژانی چاک و خرابی.

- ه الثمن: اعطاه إياه نقداً / به دهستی پیی دا، به دراوی پییدا، نه قد نرخه کی دا.

- الطائر الشيء: نقره / دهنوکی (لایدا، بیاکیشا).

- ه بنظره: إختلس النظر اليه / (به دزیسه وه، له ژیره وه) سه بری کرد.

- إِنْتَقَدَ الْكَلَامَ أَوْ الْفِعْلَ: اظهر ما به العيوب و المحاسن / ره خنه ی گرت.

إِنْتَقَدَ الثَّمَنَ: قبضه نقداً / به دهستی نرخه کی وه رگرت.

- الْكَلَامَ عَلَى قَائِلِهِ: اظهر عيبه / ره خنه ی لای گرت، ناته وای ده رهیتا.

نقد الضرس: نَحْر / کلور بو. ناقده: ناقشه / وت و ویزی له گ ل کرد.

نقد: إنتقاد: فَحَص. تَدْيِد / ره خنه، ره خنه گرتن.

- ما يعطى من الثمن مُعْجَلًا / دهستی. - نقود: مسكوكات / دراو.

حساب ال - / البيع بال - / به دهستی. ورق ال - / دراو، دراوی کاخه ز.

نقود: نقدية: دراهم / دراو پاره، درهم.

نقداً: بالنقد: خلاف الدين / به دهستی، به دراو، نه که به قه ز.

إنتقاد: ضد إستحسان / ره خنه، تانوت، به ره لستی.

- هزلي: تهكم / کاته، کاته پزکردن، لاقرتی، گه پ.

عُرْضَة للنقد: جَبِي ره خنه یه. مُنْتَقَد: فَحَص / بژارکراو.

- يُمْتَرَضُ عليه / ره خنه (لاینگیراو، لایته گیری).

منقاد: منقار / دهنوک. نقد: نَقَدَ. اَنْقَدَ. تَنْقَدَ. اِسْتَنْقَدَ فلاناً من كذا: نَجَاه و خَلَصَهُ / زرگاری کرد.

نقد: نجا و سلم / زرگاریو، زرگاری بو.

نقد: إنقاذ: نجاه. خلاص. سلامة / زرگاری، زرگار (بون، کردن).

مُنْقَذ: مَنْ يَنْقَذ. مُنْج / زرگار کر.

نقر: نَقَرَ: ضَرَبَ / لایدا، کوتای، دای چاچی.

- الْحَجَرُ أَوْ الْخَشَبُ: حَفَرَهُ / ه لای کند، ه لای کولی، دای تاشی.

- فِي الْحَجَرِ: كَتَبَ / له سه ر به رد نوی، ه لای کولی.

- الطائر: ضَرَبَ بِمَنْقَرِهِ / دهنوکی پیادا.

- الطائر الحَبِّ: لَقَطَهُ / ه لای چنی.

- على الباب: قَرَعَ / له ده رگایدا.

- قَرَعَ أَوْ فَرَكَ الْأَبْهَامَ عَلَى الْوَسْطَى فَأَخَذَتْ صَوْتًا / چه قه نه ی لایدا.

- بظفر الأصبع الوسطى: نَتَفَ / په له پیتکه ی لایدا.

- عليه: عابه / کاته ی پزکرد، تانوتی لایدا.

ت. إِنْتَقَرَتِ الْخَيْلُ بِجَوَافِرِهَا: اِحْتَفَرَتْ / سمکولی کرد.

- فِي النَّافِرِ: نَفَحَ / فوی بیاکرد، لایدا، بلویتری ژن.

- وَ نَقَرَ عَنِ الشَّيْءِ: بَحَثَ / گه را، بوی گه را، پشکنی.

ناقِر: صاح / مشت و مری کرد، له گه لای وت.

- نَارَعَ: هَاتَرَ / دژمنایه تی له گه ل کرد، لای زویر بو.

نقر: حفر / ه لای کندن، ه لای کولین.

- ثَقَبُ / کون کردن، سمين.
- الأصابع: دَقُّ الاصْبَعَتَيْنِ / چه‌نه ليدان.
- نُقْرَةٌ: حَفْرَةٌ. تَجْوِيفُ / چال، بۆشايي، کلۆر، کون، هوئۆل، مه‌ئۆل.
- نُقَار: حَفَار / مه‌ل‌کَن.
- الخشب: طائر / دار کون که‌ره، داره‌سمه.
- منقار الطائر / ده‌نوک.
- منقرِعُ مَعُولٍ / صاقور / پاچ.
- الخشب والحديد / سمو، قه‌ل‌م، کون که‌ره، فەردۆنی، مه‌کته‌ب.
- نُقْر: غضبان / تیره.
- نُقْرَةٌ: ناقِرَةٌ. مُناقِرَةٌ: مُهاتِرَةٌ / مشت و مِر، چه‌نه‌بازی.
- ناقور: بوق / که‌ره‌نا.
- نُقَيْر: اصل / بنه‌رەت، بنه‌چه.
- منقور: محفور / مه‌ل‌که‌نراو، مه‌ل‌کۆل‌راو.
- نُقْرِس: مرض / جومگه‌ژان، نه‌خۆشیه توشی جومگه‌ی پیر و په‌نجه که‌وره‌ی پیر نه‌بیر و نه‌یان ئاوسیتن.
- نقریس: طیب ماهر / پزیشکی وریاو چالاک.
- نقز:
- نُقْر: وَثْبُ / بازیدی، قونه‌ی کرد.
- الطفل: رِقْصَةٌ / مه‌ل‌په‌پان.
- نقس:
- نُقْس: اِنْتَقَسَ الناقوس: قَرَعَهُ / له زه‌نگی‌دا، زه‌نگی لید، بۆلی لید.
- الرجل: عابَهُ و سَخَّرَ به / کالته‌ی پیر کرد، پیتی رابوارد، تیزی پیوه‌کرد.
- ناقوس: جَرَس / زه‌نگ، بۆل.
- نقش:
- نُقَش: لَوْنٌ و رَیْسٌ بِالوان / ره‌نگاوره‌نگی کرد، رازانديه‌وه، نه‌خشاندن.
- فَصُّ الخاتم: حَفْرَةٌ / مه‌ل‌که‌ند.
- التمثال: نَحْتَهُ / تاشی، په‌یکه‌ری تاشی.
- البيت: دَهْنَةٌ / بۆیه‌ی کرد، ماله‌که‌ی بۆیه‌ کرد.
- الشوكة: اِسْتخرجها / ده‌ریه‌ینا، دپکه‌که‌ی ده‌ره‌مینا.
- الشعرة بالمنقاش: نَقَّها / موی ده‌رکیشا، مه‌ل‌که‌ند، ده‌ریه‌ینا.
- ناقش: جادل / مشت و مری کرد، چه‌ندوچونی کرد، وت ویزی کرد.
- الحساب و فی الحساب: طلب منه الییمان / حساب‌ه‌که‌ی له‌گه‌ل کۆل‌یه‌وه.
- نُقَش: تَلْوِينٌ او تَرْيِین / ره‌نگ کرد، بۆیه‌کردن، رازانده‌وه، نه‌خشاندن.
- حَفْرٌ / مه‌ل‌که‌ندن، مه‌ل‌کۆل‌ین.
- صورة ملونة / وینه‌ی (ره‌نگاوره‌نگ، نه‌خشین).
- نقاش الجدران و البيوت: صباغ / بۆیه‌چی.
- حَفَار احجار و السواح معدنية / مه‌ل‌کۆل، به‌ردتاش.
- تماثيل: نَحَات / په‌یکه‌رتاش.
- نقاشية: حِرْفَةُ النقاش / بۆیه‌چیتتی، نیگارکیش، نه‌خش کار.
- منقش: منقاش حفر المعادن / سمو، قه‌ل‌م، فەردۆنی، مه‌کته‌ب.
- منقوش: ملون / ره‌نگاوره‌نگ، رازاوه، نه‌خشین.
- محفور / مه‌ل‌که‌نراو، مه‌ل‌کۆل‌راو.
- نقاش: مُحاجَّةٌ / چەن و چونی، مشت و مِر.
- مناقشة: جدال / مشت و مِر، چەن و چون.
- مُحاورَةٌ و مُحَادَثَةٌ / ناخواتن، گنت و گۆ، وت و ویز.
- نقص:
- نُقَص: قَلَّ. هَبَطَ / کم بوه‌وه، هاته‌خواری، پوکایه‌وه.
- صَغُرَ: ضِدَّ کبر / بچوک بوه‌وه.
- نُقِصَ. اِنْقَصَ. قَلَّ / کم‌ی کرده‌وه.
- - - الثمن او الدرجة. قللها / کم‌ی کرده‌وه، دای‌شکان.
- و اِنْتَقَصَ الرَّجُلُ حَقَّهُ: لم يعطه حقه / به‌ته‌واوی نه‌ی‌دایه، لپی (بری، کم کرده‌وه).
- و - الرجل قدره: اِسْتَحَقَّ به / کالته‌ی پیر کرد، له‌نرخ‌ی کم کرده‌وه، سوکی کرد.
- له‌کذا: عازة / لپی بپرا، به‌شی نه‌کرد، کم‌ی کرد، کورتی هینا.

تَنَقَّصَ: تَقَصَّ شَيْئًا فَشِينًا / کم برهوه، تا بهاتایه
 کم می نه کرد، پوکایه وه.

- الْقَمَرُ / مُحَقٌّ / مانگ بچوک بره وه.

إِسْتَنْقَصَ الثَّمَنَ: طَلِبَ تَنْقِيسَهُ / داوای کم کردنه وه و
 داشکانی کرد.

- الشَّيْءَ: وَجَدَهُ نَاقِصًا / ناته او بیینی، به
 ناته او ری زانی.

- الشَّيْءَ: وَجَدَهُ قَلِيلًا / کم هاته پیش چاوی،
 به کم می زانی.

نَقَصَ: نَقَصَانُ: ضِدُّ زِيَادَةٍ / بهش نه کردن.

- : فَقَدَ: عَجْزًا / کورت مینان، کم کردن.

- : ضِدُّ كَمَالٍ / ناته او ری، نیوه چل.

- : نَقِيسَةٌ: عَيْبٌ / خوش، شورهی، کم و کوپی،
 نهنگی، نام و نهنگی.

مُرْكَبٌ أَلٌ - : عَقْدٌ نَفْسِيَّةٌ. الشُّعُورُ بِالنَّقْصِ / هست
 به ناته او ری کردن.

نَاقِصٌ: ضِدُّ كَامِلٍ / ناته او، کم، نیوه چل، کم و
 کوپی.

- : غَيْرٌ مَوْجُودٌ / نه بو.

- : بِه نَقْصٍ أَوْ عَيْبٍ / کم و کوپی تیا به،
 ناته او وه، خه وشاویه.

- كَذَا: مَطْرُوحٌ مِنْهُ كَذَا فِي الْحَسَابِ / لَيْسَ
 ده رنه کوری.

- عَنْ: أَقَلُّ مِنْ / کم تره له.

- كَذَا: يَنْقُصُ مِنْهُ كَذَا / کورت شه میتن، کم
 شه میتن، بهش نا کا.

فَعْلٌ - / کرداری ناته او.

مَخْرُوطٌ - / قوچکی قرتا و.

تَقْيِيسَةٌ: الْخِصْلَةُ الدِّينِيَّةُ / سوکی، شورهی، کم و
 کوپی، ناته او ری، نهنگی، نام و نهنگی.

أَنْقَاصٌ: أَقَلُّ / کم تر.

إِنْقَاصٌ: تَنْقِيسٌ: تَقْلِيلٌ / کم کردن وه.

- : تَنْزِيلٌ / داشکاندن، لئ ده رکردن
 مینانه خوار.

مُنَاقِصَةٌ ضِدُّ مُزَايِدَةٍ / کم کردن وه، له سره ریه
 داشکاندن.

مُنْتَقِصٌ أَخِذْ فِي النَّقْصَانِ / تا بن کم شه بیته وه.

- : مَتَضَائِلٌ. مُمَحَّقٌ / بره وه نه مان نه چن،
 نه پوکیتته وه.

نَقْصٌ:

نَقْصُ الْبِنَاءِ: هَدْمُهُ / روخاندی، تیکی ده، مه آی وه شان.

- الْحَبْلُ: حَلَّةٌ / کردیه وه، شلی کرده وه.

- الْعَهْدُ أَوْ الْأَمْرُ: أفسَدَهُ / تیکی ده، په شیمان
 بره وه، بیسی کرد.

- الْعَهْدُ أَوْ الْأَمْرُ: الْغَاءُ وَ الْإِبْطَالُ /
 مه آی وه شانده وه.

- الْوَصِيَّةُ أَوْ الشَّرِيعَةُ: كَسَرَهَا / شکاندی،
 فراموشی کرد.

- التَّهْمَةُ: اِبْطَلَهَا / په رچی دایه وه.

- الشَّرِيعَةُ: كَسَرَهَا / نه ریتی شکاند.

- الْبُرْهَانُ أَوْ الْحُجَّةُ: قُنْدٌ / به دروی خسته وه،
 به په رچی دایه وه.

- الْوَلَاءُ: اِنْكَرَ الْعِرْفَانَ وَ الْإِخْلَاصَ / یاخی بو،
 به له سه بو، سپله بو.

- حُكْمُ الْمَحْكَمَةِ: اِبْطَلُ / مه آی وه شانده وه.

- نَاقِضٌ: اِنْكَرًا / نکولی کرد، نه چوه ژیری، دانی پیا
 نه تا.

نَاقِضٌ: خَالَفَ / سر پیچی کرد یاخی بو، مه لگه رایه وه.

تَنَاقُضُ الْقَوْلَانِ: تَعَارُضًا / جیا ازیون، پیچه وانه بون،
 له یه که نه چون.

- الرَّايَانُ: تَصَادَمًا / به یه کیانادا، دژی یه بون.

- تَنْقُضٌ: اِنْتَقَاضٌ: اِنْحِلُّ وَ اِنْكَسَرَ / شکا،
 مه لوه شایه وه.

اِنْتَقَاضُ الشَّعْبِ عَلَى الْحُكْمَةِ: اِنْكَارُ الطَّاعَةِ / یاخی
 بو، به له سه بو، سر پیچی کرد، مه لگه رایه وه.

- : اِنْحِلُّ وَ تَحْرِبٌ / روخا، داروخا، مه لوه شا.

نَقْضٌ: تَخْرِيبٌ. هَدْمٌ. اِفْسَادٌ. اِبْطَالٌ. / شکاندن،
 مه لوه شانندن، تیک دان وه.

- الْحُكْمُ: اِلْغَاءٌ أَوْ اِبْطَالُ الْحُكْمِ / لابرندن،
 مه لوه شانندن وه.

- الْعَهْدُ: اِفْسَادٌ / په ییمان شکاندن، په شیمان بونه وه.

- الولاة: إنكار العرفان و الاخلاص / بن نه زانين، ياخي بون، سپله يي.
- لا يُنْقَضُ: مُسَلِّمٌ بِهِ / چار تيه، هه لئاوه شَيِّتِه وه، دهسكاري ناكري.
- نَقِضْ. نَقِضْ. البناء المنقوض: مهدوم / خانوي، روخاو، تيك دراو.
- . . . - انقاض: بقايا البناية المهدمة / دارويه ردو، چل و چيو.
- نقيض: ضد. عكس / دژ، پيچه وانه.
- على طرفي - : ضِدُّهُ على خط مستقيم / بيك ناگن.
- النقيضان: الأمران المتخالفان / دو كاري جياواز، له بهك نه چو، پيچه وانه يه كتر.
- مُنَاقِضٌ: تباين. مُخَالَفَةٌ / دژوار، جياوازي، ناكوكي، پيچه وانه.
- مُنَاقِضٌ: ضد. على عكس / پيچه وانه، به پيچه وانه، جياواز.
- مُتَنَاقِضٌ: متعارض: مُخَالِفٌ / جياواز، دژوار، پيچه وانه.
- مُنَاقِضَةٌ: مُخَالَفَةٌ / معارضة / جياوازي، له بهك نه چون، دژواري.
- منقوض: محلول. مفكوك / كراوه، شل.
- : مُعَارِضٌ / جيا، په سهند نه كراو.
- . يُنْقَضُ. يُفْنَدُ / به درز خراو، هه لئاوه شاو.
- نَقَطٌ: نَقَطُ الحرف: جعل له نَقْطاً / خالي بز بيته كان دانا.
- . - الكلام: فصله بعلامات الوقف / خال ريژي كرد.
- نَقَطٌ: لَطَخَ بِنَقْطٍ / خال خالي كرد، په له په له ي كرد، پيسي كرد.
- الماء: قَطْرٌ. جعله يقطر / تكا، ناو نه تكا.
- العروس: اعطاها هَدِيَّةً / ديارى دا به يوكن.
- نَقْطَةٌ على الحرف او تحته / پنت، خال، نوكه.
- : مكان. بُقْعَةٌ / جيگه، شوين، جن.
- : امر. مسئلة / كار، باس، باره.
- الخلاف / باره ي ناكوكي و جياوازي.
- الضعيف / شوين لاوزي.
- الدائرة: مركزها / چهق.
- الوقف بين الجمل / پنت، ويسته.
- الخفير أو الشرطي / بنكه ي پوليس.
- العرس: هَدِيَّةٌ / ديارى.
- قَطْرَةٌ / تكه، دلؤب.
- عنبر: شامة / خالي گونا، خال.
- منقوط. مُنْقَطٌ: مُرْقَطٌ / به لهك، په لاوزي، خال خال، خال به ند.
- نَقَعٌ: نَقَعَ. انقَع الشيء في الماء: اقْرَهُ فيه / ته پي كرد، خستيه ناووه، خوسانيه وه.
- . - غَلَّةٌ قلبه: صبب جام غضبه / داخي دلي رشت.
- . - الماء العَطَشُ: سكنه / تينو پتي سكان.
- الماء في بطن الوادي: رَكْدٌ / ناو وه ستا، په نكي خوراده وه، بو به (زؤنگ، زه لكاو).
- انقَع. استنقع الماء: اسن / بؤگه ني كرد، گولي به ست.
- نَقَعٌ: المصدر من نَقَعَ / ته پي كرد، له ناو هه ل كيشان، خوساندن وه.
- : ماء مُسْتَنْقَعٌ / ناوي راوه ستاو، گؤلاو، زؤنگ، زه لكاو.
- بُقَاعَةٌ: نَقِيعٌ. مَنقوعٌ / له ناو كيشراو، ته پي كراو، خوساو.
- نَقِيعٌ: الناقية المجففة التي تُنقَعُ في الماء / خؤشاوي ميوه ي وشك كراو.
- ناقع: الذي يُنقَعُ / ته پي كره، له ناو هه ل كيشهر.
- سَمٌ - : قاتل / زاري كوشنده، ژه مري هه لاييل.
- شرابٌ - : مُنعشٌ / سه فراشكين، خم ره وين.
- مُسْتَنْقَعٌ: سَبْحَةٌ. غَيْظَةٌ / گولاو، زه لكار، زؤنگ، نقل:
- نُقِلَ الشيء: حَوَّلَهُ من مكان الى آخر / گواستيه وه، گويزيايه وه.
- : (وَصَلَ و سَلَّمَ) / گه ياندي، بردي.
- : حَمَلٌ / هه لئي گرت.
- : حَرَكٌ / جولاني، بزواني، له قاني.
- : غَيْرٌ مسكنه / گواستيه وه، گويزيايه وه.

- : نَسَخَ / له ببری نوسیه وه، نوسخی له بهرگرتنه وه.
 - عن فلان: زوی عنه / لیته وه گیرایه وه.
 - من لغة الی اخری تَرْجَمَ / گوی، وه ری گئی.
 - الخَبْرُ او المرضُ. اوصل / گه یانی، بلاوی کرده وه.
 تُنْقَلُ: اکثر الإنتقال / زور شه جوئی و جینگه شه گوی،
 جینگه به خوی ناگئی.
 - : تَحَوَّلَ من مکان الی آخر / گواستیه وه، چوه
 جینگه به کی تر.
 نُقِلَ الاشیاء: بَدَلَ مواضعها / جینگا کانیانی گوی.
 ناقَلْتُهُ الحدیث. نقلت الیه ما عندی و نُقِلَ الی ما
 عنده: حَدَّثْتُهُ و حَدَّثْنِي / قسه مان بۆ به کتر کرد.
 تناقلوا الحدیث: نقله بعضهم من بعض / ده ماو ده م
 گزرایانه وه.
 اِنتَقَلَ: تَنَقَّلَ / تَحَوَّلَ / گواستیه وه، گویزایه وه، چوه
 جیبه کی تر.
 - الی رحمة الله: مات / مرد، کچی کرد، کچی
 دواپی کرد.
 تناقلته الألسنُ / ده ماو ده م که وت، که وت سه رزار.
 - الأیادی / که وت به رده ست، زورده ستی بینی،
 ده ستاوده ست که وت.
 - الجرائد / له رۆژنامه کاندایه وه.
 نُقِلَ: تحویل من مکان الی آخر / گواستنه وه،
 جن گویین.
 - : ایصال / که یاندن.
 - : ترجمة / گویین، وه ری گئی.
 - : نَسَخَ / له بهر نوسینه وه، له بهرگرتنه وه.
 - : تَقْلید / لاسایی کردنه وه.
 - : نَقَلَ. مَنَقَلَ: فعل او الحف البالی / سَوَّلَ و
 پیلایو کون.
 نُقِلَ: المرّة من نُقِلَ / جار، که پرت.
 ناقل: حامل / مه لگر، گویزه وه.
 - : مترجم / وه ری گئی.
 - : ناسخ / له بهر نوس.
 - : موصل / که به نر.
 إنتقال: تَحَوَّلَ من مکان الی آخر / جینگه گویین،
 گواستنه وه، گویزانه وه.

- : تَحَوَّلَ: تَغَيَّرَ من حال الی حال / گویا.
 - : وفاة / مردن، کوچ کردن، کوچی دواپی.
 تَنَقَّلَ: تَحَرَّكَ / مات و چو کردن، گواستنه وه.
 تَنْقِيلُ: تَبْدِيلُ الموضع / جینگه گویین.
 مَنَقُولُ: يُنْقَلُ / مه ل ده گری، شه جوئی، شه گویزیتنه وه.
 - : نُقِلَ / گویزایه وه، گواستیه وه.
 - : مَنَسوخَ / له بهر نوسراوه.
 مَنَقولات: خِلافُ الثابت / شت و مه که شه جوئی نری و
 شه گویزیتنه وه.
 مُتَنَقِّلٌ: غَیر ثابت / شه گویزیتنه وه، شه جوئی.
 - : مُجَوَّلٌ / که پوک.
 - : رَحَالٌ / کچه را، ره وه ند.
 نُقْلَةٌ: تَمِيمة. لِقْلَقَةُ الكلام / قسه گواستنه وه و گزرایانه وه.
 نُقِلِي: سَمَاعِي / ده ماو ده م، به بیستن.
 نُقَالَةٌ: مَحْفَةٌ / ده ست به ره.
 مُنْقَلَةٌ: مَرْحَلَةٌ / قَوْنَاخ، کاروان سه را.
 - : مِقياسُ الزوايا / مه تقه له، سوچیز.
 نُقَالَ: مُتَحَرِّكٌ / شه جوئی، شه گویزیتنه وه، بزوی.
 مُنَاقَلَةٌ: النقل من مکان الی آخر / گویزانه وه، جینگه
 گویین.
 نواقل الدهر: نوابه / مه لس و که وتی زه مانه.
 نُقِلَ: صغار الحجارة / ورده بهر د، چو، زیخ، چه گل.
 نَقَم: نَقَمَ. نَقِمَ. اِنتَقَمَ لِنَفْسِهِ منه: عاقبه / توله ی خوی
 سه ند.
 - عليه: حَقْدٌ / قین، رقی ل مه لگرت.
 - عليه حَقُّهُ: انکره علیه / مانی خوار د، دانی
 پیا نه نا.
 نِقْمَةٌ: اِنتِقَامٌ / ثار / توله، توله (کردنه وه، سه ندنه وه)،
 پن نواندن.
 - : غَضَبٌ / تورپیی، رقی، قین.
 ناقيم: حاقِدٌ / به قین، رقاوی، دل پره ش.
 - على الحیاة / بهر ق له ژیان، بیزار له ژین.
 - مُنْتَقِمٌ: الذي يَنْتَقِمُ / توله سین.
 نقه:

نَقَّة. اِئْتَقَهُ مِنْ مَرَضِهِ: صَحَّ / چاک بوه‌وه، هه‌لسا، بوژایه‌وه.

نَقَّة. نَاقَةٌ: مُتَعَاْفٍ / چاک، چاکه‌وه‌بو، هه‌لساو.

نَقَّه. نَقَّوْه. نَقَّهَةٌ. نَقَّاهَةٌ: اِفْاَاقَةٌ / چاک بونه‌وه، بوژانه‌وه.

دار: النقاهاة/ بوژانگه.

نَقَى:

نَقَى (نَقَاءٌ وَ نَقَاوَةٌ): نَظَّفَ / پاک بوه‌وه، خاوین بوه‌وه، پاکه‌وه بو.

- : صَفَى وَ خَلَّصَ / روڤ بوه‌وه، زرنگایه‌وه.

نَقَا. اِنْقَى العظم: اسْتَخْرَجَ مَخَّهُ / مَوْخَى يُسْقَانَهُ كَمَا دهرهینا.

نَقَى. اِنْقَى: جَعَلَهُ نَقِيًّا / پاکى کرده‌وه، خاوینی کرده‌وه، زرنگایه‌وه.

- : اِنْتَقَى: اِخْتَارَ / هه‌له‌بژارد.

- القَمَحُ مَثَلًا / بژاردی، پاکى کرده‌وه، پاکزی کرد.

نَقَاء. نَقَاوَةٌ / خاوینی، پاکى، پاکزی.

نَقَاوَةٌ: نَقَاوَه. نَقَايَةُ الشَّيْءِ خِيَارُهُ / هه‌له‌بژیراو، هه‌له‌بژارده، پوخته.

نَقَى. نَقَى: صَاف. نَظِيفٌ / روڤ، پاک، پوخته.

- : طَاهِرٌ. غَيْرُ مَلُوثٌ / خاوین.

انْقَى: اِكْثَرَ نَقَاءً / پاکتر، خاوینتر، پوخته‌تر.

اِنتَقَاء: اِخْتِيَارٌ / هه‌له‌بژاردن.

تَنَقِيَّةٌ: تَصْفِيَةٌ. تَطْهِيْرٌ / پاک کردنه‌وه، خاوین کردنه‌وه، پاک‌کردن.

نَكَب:

نَكَبٌ: اَصَابَ بِنَكْبَةٍ / توشى به‌لابو، کوستى که‌وت، سه‌رى لى تىک چو، کاره‌ساتى به‌سه‌رهات.

- ت الریح: مالت عن مهيبها / باکى گوڤى.

- نَكَبٌ. تَنَكَّبَ: عَنِ: حَادٍ / لايد، پیچى کرده‌وه، وه‌رى گڤیا.

- : عَنِ: عَدَلٌ / وازى هینا، ده‌ستى هه‌له‌گرت.

تَنَكَّبَ عَنْهُ: تَجَنَّبَهُ وَ اِعْتَرَلَهُ / خَوَى (اى‌لادا، اى‌پاراست)، وازى لى هینا، لى دورکه‌وته‌وه.

- الشَّيْءُ: اَلْقَاهُ عَلٰى عَاتِقِهِ / خستیه سه‌رشانى.

- عَلَى الشَّيْءِ: اِتَّكَأ عَلَيْهِ / خَوَى دَا بَه‌سه‌رى، شانى خسته سه‌ر.

نَكْبَةٌ. نَكَبٌ: مُصِيبَةٌ / کاره‌سات، به‌لا، سه‌مه‌ره، فه‌تاره‌ت، کوست که‌وتن، سه‌ره‌له‌تتىک چون، اى‌ته‌وه‌مان، نه‌هاتى، قوڤت.

منكوب: مُصَابٌ بِنَكْبَةٍ / کوست که‌وتو، سه‌ره‌گردان، کولۆل، اى‌ته‌ماو.

مَنَكَبٌ: عَاتِقٌ / كَتِفٌ / شان، باهر.

نَكَت:

نَكَتٌ: حَفَرَ / هه‌له‌که‌ند، هه‌له‌که‌ول، روشانى.

- العَظْمُ: اَخْرَجَ مَخَّهُ / مَوْخَهُ كَمَا دهرهینا، دای‌ته‌کان.

- الرَّجُلُ اَلْقَاهُ عَلٰى رَاسِهِ / به‌سه‌ردا دای به‌زه‌ويدا.

نَكَتٌ فِى كَلَامِهِ: جَاءَ بِالنَّكْتِ / نوکته‌ى هینا‌یه‌وه.

- : عَلِيٌّ: مَاتِحٌ / نوکته‌ى پى‌کرد، گالته‌ى له‌گه‌ل کرد.

نُكْتَةٌ. نُكْطَةٌ / خَالٌ، په‌له، روشاوى.

- : مُلْحَةٌ. الْجَمَلَةُ اللُّطِيْفَةُ / بۆ پى‌که‌نين، نوکته، گالته‌وه‌گپ.

نُكَّاتٌ. مُنَكَّبَتٌ: الَّذِى يَجِىءُ بِالنَّكْتِ فِى كَلَامِهِ / نوکته‌باز، قوشمه، گالته‌چى.

- : طَعَانٌ فِى النَّاسِ / گالته‌چى، به‌خه‌لك رانه‌بوڤيڤ، قه‌شهر.

تَنَكَّبَتٌ: اِنتَقَادَ هَزْلِيٍّ / پى‌رابواردن، ره‌خته به‌گالته‌وه.

- : اَلْاِتِّبَانُ بِالنَّكْتِ / نوکته هینانه‌وه.

مَنَكُوتٌ: مَلَقَى عَلٰى رَاسِهِ / به‌سه‌راکه‌وتو.

نَكَت:

نَكَتٌ اَلْعَهْدُ اَوْ اَلْبَيْعُ: نَقَضَهُ وَ بَدَّلَهُ / په‌شيمان بوه‌وه، په‌يمانى شکان.

اِئْتَنَكَّتْ: اِئْتَقَضَ / هه‌له‌وه‌شا، تىک چو، شکا.

نَكَتٌ: نَقَضَ. كَسَرَ / هه‌له‌وه‌شان، تىکدان، شکان.

- : عَدَمٌ وَ اِفْاَاءٌ / سپه‌ه‌ى، بى‌وه‌فایى.

- اَلْعَهْدُ / په‌يمان شکاندن، ناپاکى، بى‌وه‌فایى، ده‌ست برین، په‌شيمان بونه‌وه.

نَاكِبٌ اَلْعَهْدُ / ده‌ست بى، په‌يمان شکین، بى‌وه‌فا.

نَكَحَ:

نَكَحَ الْمَرْأَةَ: تَزَوَّجَهَا / هیناى، ماره‌ى کرد.

- ت المرأة: تزوجت/ شوی کرد، میدری کرد، در
به شو.

(تَنَكَّحَ: زَوْجٌ / دای به شو، ماره ی بپی.

تَنَكَاحٌ: زواج / ماره کردن، ژن مینان، شو کردن،
ماوسه رگرتن.

تَنَاحٌ: نَاحِيَةٌ: ذات زوج/ به شو.

مَنَاحِيحٌ: نِسَاءٌ / نافرته، ژن.

نَكَدَ:

تَكَدَّ: تَكَدَّ العَيْشُ: إِشْتَدَّ و عَسَرَ / زیان تال بو،
گوزه ران ناخوش بو.

تَكَدَّ عَيْشُهُ: جَعَلَهُ نَكَدًا. كَدَّرَ عَيْشَهُ / زیانی تال کرد،
گوزه رانی ناخوش کرد.

تَتَكَدَّ عَيْشُهُ: تَكَدَّرَ / زیانی لئ تال بو.

تَكَدَّرَ: كَدَّرَ / ناخوشی، سه رانی تیک چون، به دبه ختی.

تَكَدَّ: شَكِسَ. و عَقٌّ / بن نابوو، بن حه یا، شه پانی.

رَجُلٌ - و تَكَدَّ: قَلِيلُ الخَيْرِ عَسِرٌ / پیای بی خیرید
رهق.

أَتَكَدَّ: مَنكَودُ الحَضِّ: سَيِّءُ الحَضِّ. تَعَسَّى / به دبه خت،
بن شانس، هه ناسه سارد، ره نه پیو، که ساس.

مَنكَودٌ. مَنكَدٌ: قَلِيلٌ / کم، نایه خ، هیج و پوچ.

نَكَرَ:

نَكَرَ الأَمْرَ أو الرَّجُلَ: جَهَلَهُ / خوی لی (هه له کرد، گیتل
کرد)، نینکاری کرد، نه ی ناسیه وه.

نَكَرٌ: اخفی / شار دیه وه.

- الإِسْمُ: جَعَلَهُ نَكَرَةً / کردی به ناسراو.

(نَكَرَ حَقَّهُ: دَحَضٌ / مافی خوارد، دانسی پیانه نا، نکولی
کرد، نینکاری کرد.

- ذاته / خوی له بیرکرد، نینکاری خوی کرد.

- علیه فَعَلَهُ: عَابَهُ و نَهَأَهُ عَنْهُ / کرده وه که ی به
ناشیرین داناو سه رزه نشتی کرد، په سه ندی نه کرد.

إِسْتَنَكَرَ الأَمْرَ: رَفَضَهُ. نَهَأَهُ / ناره زایی ده رپی، بیزاری
نواند.

- تَنَكَرَ الأَمْرَ: جَهَلَهُ / خوی لی (هه له کرد، گیتل
کرد).

تَنَكَرَ الأَمْرَ: تَجَاهَلَهُ / خوی و پیشان دا هیچی لی
نازانی.

الرجل: تجاهله / خوی و پیشان دا که نای
ناسی.

تَنَكَّرَ: تَخَفَى / خوی گوری، چوه به رگینکی تره وه.

- لَهُ: لِقَاءَهُ لِقَاءً بَشِعًا / زرد ناشیرین دیده نی و
پیشوازی کرد.

نُكِرَ. نُكِرَانَ. نَكِيرٌ. إِنْكَارٌ: رَفُضٌ. دَحَضٌ / دان
پیانه نان، نینکاری کردن.

نَكَرَانَ الجَمِيلِ. إِنْكَارُ الجَمِيلِ. جُحُودُ المَعْرُوفِ /
سپله یی، پنه زانین، له به رچاو نه بون.

- الذات / خونه ناسی، خۆ له بیرکردن.

نَاكَرَ الجَمِيلِ: كَنُودٌ. عَاقٌ / سپله، پنه زان، نان کویر.

نَكْرَةٌ: تَقْيِضُ المَعْرِفَةِ. غَيْرُ مُعَيَّنٍ أو مَعْرُوفٍ /
نه ناسراو، نه ناس.

تَنَكَّرَ: إِسْتِخْفَاءٌ / خوگورین، خولی گورین، چونه
به رگینکی تره وه.

قِنَاعٌ أَل - / روپوش، روگور، ماسکه، ده مامک.

مُنَكَّرٌ: غَيْرُ مُعْتَرَفٍ بِهِ / دان پیانه نراو، نه ویستراو.

- ما ليس فيه رضا لله / شه وه ی خوا نایه وی
بکری.

- امر قبیح / کرده وه ی ناشیرین، کاری ناپه سه ند.

- و نكیر / دومه لایکسی پرسسار که رن، نینکیرو
مونکیرو.

مُنْتَكِرٌ: مُتَخَفٌ / روپوشراو، خوگور، به رگ گورواو.

نُكِرَاءٌ: دِهَاءٌ و فِطْنَةٌ / ژیری، زیره کی، بلیمه تن.

- شِدَّةٌ / نه نگانه، ناخوشی، گوتاهه پیو.

نَكَسٌ:

نَكَسٌ. نَكَسٌ: قَلْبٌ / (شاهه ژو، شه م دیونه و دیو،
سه ره و ژیری کرد، هه لئ گتیرایه وه.

- راسه: طَاطَاةٌ / سه ری (شور کرد،
دانه واند)، ملی دریز کرد، پتی لئ تراکیشا.

- داء المرض: اَعَادَلَهُ / نه خوشیبه که
که رایه وه سه ری، نه خوشیبه که ی گرتیه وه، توشی بوه وه،
بوی گه رایه وه.

نُكِسٌ. إِتَّكَسَ المَرِيضُ: عَاوَدَهُ المَرَضُ /
نه خوشیبه که ی گرتیه وه، خراپ تریبو، وه ک خوی لی
هاته وه.

تَنَكُّسٌ: انْحَطَّ عَنْ اَصْلِهِ الطَّيِّبِ / ناچیزه دهرچو، یاخی بو.

نُكْسُ الْعَلَمِ: انْزَلَ اِلَى الْوَسَطِ / تالای هتایه ناوه راست، که چی کرد

نُكْسٌ. نُكْسَةٌ. اِنْتِكَاسٌ: الْعُودَةُ اِلَى سَابِقِ الْحَالِ / گه رانهوه، بۆ دۆخی جاران.

نُكْسُهُ: خَيْبَةٌ. فِشْلُ / یارک که وتن، تَنَشْكَان، نُوج دَان.

تَنَكُّسٌ: اِنْفِصَالُ الْاَصْلِ الطَّيِّبِ / ناچیزه یس، یاخیتی.

مُنْكَسٌ: مَنكُوسٌ: مَقْلُوبٌ / مه لاوگه راو، ناوه ژو، سه ره وخوار، نخون.

نُكْشٌ: اِنْتِكَشَ الْبُئْرُ: طَهَّرَهَا / پاکس کرده وه، دهری دا.

نُكْصٌ: نُكْصٌ عَنْ كَذَا: اِحْجَمَ / وازی هینا، دهستی مه لگرت، په شیمان بو وه.

عَلَى عَقِيْبِهِ. اِنْتِكَصَ: تَرَاجَعَ / گه رایه وه، کشایه وه.

نُكْصٌ: جَعَلَهُ يَتَرَاجَعُ / په شیمانی کرده وه، گه رانیه وه.

نَاكِصٌ. مَنكُصٌ: مُتَنَحِيٌّ / په شیمان، کشاوه، گه راوه.

نُكْفٌ: نُكْفٌ. نُكْفٌ مِنْهُ وَعَنْهُ: اِنْفٌ مِنْهُ وَ اِمْتِنَعُ / بیژنی لئی کرده وه، لالوت بو لئی.

دَمَعَتُهُ: مَسَحَهَا / فرمیسکی سپی.

نَاكْفَةُ الْكَلَامِ: قَابِلُهُ بِمِثْلِهِ / له رویا مه لگه رایه وه، وه لایمی دایه وه.

نَارِجٌ / مشت و مری کرد، چهن و چونی کرد.

فِي الْبَيْعِ وَ الشَّرَاءِ / سه و دای کرد، چهن و چونی کرد.

اِسْتَنْكَفَ مِنْ كَذَا: اِمْتِنَعُ اِنْفَةً وَ اِسْتِكْبَارًا / بیژنی لئی هاته وه، قیزی لئی هاته وه.

اِسْتَنْكَبَرٌ / تَپْزَلُ بُو، خَوِيْ بَه زَلْ گرت.

غَيْثٌ لَا يَنْكُفُ: لَا يَنْقَطِعُ / خَوْش ناکاته وه، باران دوابی نایهت.

جَيْشٌ لَا - : لَا يُخْصِي / له شکر تکی بی شوماره، ناژمیری، له ژماره نایهت.

بَحْرٌ لَا - : لَا يُسْتَبَرُ غُورُهُ. لَا يُبْلَغُ آخِرُهُ / نه سه ری مه یه و نه بن، دهری یه کی بی بنه.

مُنَاكَفَةٌ: مُنَازَعَةٌ. مُضَايِقَةٌ / چهن و چونی، ته نگ پی مه ل چنبن.

نُكَافٌ: مَرَضُ الْخُدَّةِ النُّكَيْفِيَّةِ / مه خپئ، تالو که وتن.

نُكْفَةٌ: عُذَّةٌ بِجِوَارِ الْاَذْنِ / لوی مه خپئ، نالوی مه خپئ.

نَاكِفٌ: مَمْتَنِعٌ. مَتَبْرِيءٌ / لالوت، نا قایل، به دلی نیه.

نُكَلٌ وَ نُكَلٌ عَنْ (وَ مِنْ كَذَا): نُكْصٌ وَ جَبِيْنٌ / له ترسا کشایه وه، وازی هینا، په شیمان بو وه.

نُكَلٌ بَه: مَثَلٌ / کردی به نمونه، به زمی پی کرد، په نگ پی دا.

نُكَلٌ. اِنْكَلٌ: دَفَعَهُ وَ صَرَفَهُ / دهستی پیوه نا، گه رانیه وه.

بَه: صَنَعَ بَه صَنِيعًا / دهستی بپی، به زمی پی کرد، په نگ پی دا.

نَاكَلٌ: الْجَبَانُ الضَّعِيْفُ / ترسنۆکی لاراز، ناپیار.

نُكَلٌ. نُكَلٌ: قَيْدٌ شَدِيْدٌ / جه راو، به ستنی قایم، کووت و به ستنی جه راو.

نُكَالٌ: مَا يُجْعَلُ عِبْرَةً لِغَيْرِهِ / کراو به نمونه، به په نگ.

نُكَاهُ: بُوْنِي لَوْتِي كَرْد.

نُكَاهَةٌ: رَاثِحَةُ الْغَمِّ / بُوْنِي دَهَم.

نُكِيٌّ: طَعْمٌ / تَامٌ وَ بُوْنٌ، بُوْنٌ وَ بَه رَاهَم.

نُكِيٌّ: نُكِيٌّ الْعَدُوُّ وَ فِيهِ: قَهْرَةٌ / به زانی، شکانی، زال بو، سه رکه وت.

اِغَاطٌ / قِيْنِي گرت.

نُكَايَةٌ: قَهْرٌ / به زانن، شکانن، سه رکه وتن، زال بون.

اِغَاظَةٌ. كَيْدٌ / قِيْن، رِق.

فِيهِ / له رقی نهو، له قینی نهو.

نَمٌ:

نَمَلٌ نَمَلُ الْجُدِّ وَ الْجَسَدِ: خدر/ میرولهی کرد، سربو.
نَمَلٌ وَ الْوَاحِدَةُ نَمْلَةٌ: حشره معروفه/ میروله، میرو، مور.
 ال - الأعمى أو الأبيض: ارضه/ میروله سببی، مژانه.
 ال - الأحمر/ کینکه، شهنگه میرو.
نَمَلِيٌّ: يُشْبِه النَّمْلَ/ میرولهیی.
نَمَلٌ: خَفِيفُ الْحَرَكَةِ/ سوکله، بزئو.
 - مَمْعَلٌ: خَدِرٌ/ سرب.
 - الْقَوَائِمُ: خَفِيفُهَا فِي الْحَرَكَةِ/ خووش (رهو، دهو)، بهن، قاج سوک، بزئو.
 - مَمْعُولٌ: كَثِيرُ النَّمْلِ/ میرولاوی، پرله میروله.
نَمَلٌ تَنْمِيلٌ: خَدِرٌ/ سربون.
أَنْمَلَةٌ - أَنْمَلَةٌ (الجمع أنامل): رَأْسُ الْأَصْبَعِ/ سهری (په نجه، نه موست، قامک).
قَيْدٌ - قَلِيلٌ جَدًّا/ تَوَزَقَالِي، کهمن، نه وندهی (توزیک، سهری په نجه).
نَمُو: نَمَا: كَبُرَ أَوْ كَثُرَ أَوْ إِزْدَادٌ (گه وره، زور، زل، زیاد) بو، گه شهی کرد، فراژئ بو.
نُمُو: كَبُرَ أَوْ إِزْدَادٌ أَوْ تَكَاثُرٌ (گه وره، زور، زل، زیاد) بون، گه شه کردن، په ره سندن، فراژئ بون.
نَمُوذَجٌ: أَنْوَذَجٌ/ مَثَالٌ/ نمونه، وهک.
نَمِيٌّ: نَمِيٌّ (نَمِيٌّ وَ نَمَاءٌ وَ نَمِيٌّ): كَبُرَ/ گه وره بو، زل بو، گه شهی کرد، په ره هی سندن، پاژه له بو.
 - إِزْدَادٌ/ زور بو، زیادی کرد.
 - إِرْتَفَعُ وَ غَلَا/ به رزبوه وه، گران بو.
 - الْحَدِيثُ إِلَى: غَزِيٌّ إِلَيْهِ/ درایه پالی، کرا به هی نه وه، لیبه وه نه گزینه وه.
 - الْخَبْرُ: بَلَّغَهُ/ هه وال گهیی، بلاویوه وه، پیژی گهیی.
نَمِيٌّ: نَمِيٌّ: كَبُرَ/ گه وره هی کرد.
 - زَيْدٌ/ زوری کرد، زیادی کرد.
إِنْتَمَى إِلَى: إِنْتَسَبَ/ گه پایه وه بو.
نُمُو نَمَاءٌ: نَمِيٌّ: إِزْدِيَادٌ (گه وره، زور، پاژه له، زیاد) بون، گه شه کردن، په ره (سندن، دان).

- - - - : تَقَدَّمَ/ پیشکه ورتن.
تَنْمِيَةٌ/ په ره پی دان، گه شه پی دان.
نَامٌ: نَاضِحٌ/ گه وره بو، گه شاهه، زور بو، پیگه ییو، په ره ستین.
نَامِيَّةٌ: قُوَّةُ التَّمْوِ/ هیزی گه وره کردن و پیگه یاندن، گه شنده، په ره ستین.
البلدان - / و لآته په ره ستینه کان.
نَمِيْمَةٌ (فِي نَمٍ نَهَارٌ (فِي نَهْرٍ نَهَايَةٌ (فِي نَهْمٍ) نَهَبٌ:
نَهَبٌ. نَهَبٌ. سَلَبٌ. أَخَذَ/ تالانی کرد، بردی، فراندی، داگری کرد.
 - - - - : تَنَاهَبَ الْأَرْضَ: عَدَى سَرِيعًا/ دایه (گور، غار)، تهنگی زهوی کیشایه وه.
نَهَبٌ: جَرِيٌّ سَرِيعٌ/ لَوْحَةٌ، غَارٌ، گور، خیرا رویشتن، دهو.
 - غَنِيْمَةٌ/ تالانی.
نَهَبٌ: نُهَيْتَ نُهَيْسٍ. نُهَيْسِيٌّ. نُهَيْبَةٌ: سَلَبٌ. أَخَذَ الْغَنِيْمَةَ/ تالان کردن، تالانی، راووروت، فراندن، بردن، په غما.
نَهَابٌ: سَالِبٌ. قَاطِعٌ طَرِيقٌ/ جه رده، دز، تالان کرد.
مَنْهَوْبٌ: مَسْلُوبٌ. غَنِيْمَةٌ/ تالانی، تالان کراو، ده سته کوت، فرینراو، داگری کراو.
نَهَجٌ: تَتَابَعَتْ نَفْسُهُ. لَهَتْ/ هه ناسه بریکتی (بو، کرد، پین کوت).
 - السَّبِيلُ: سَلَكَهُ/ ریگه کی گرت، پیاروی، په پیره وی کرد.
 - إِنْهَجَ الْأَمْرُ وَ الطَّرِيقُ: وَضَحَ/ ده رکهوت، ناشکراو، رون بو وه.
 - الْأَمْرُ وَ الطَّرِيقُ: أَوْضَحَهُ/ ده ری خست، ناشکرای کرد، رونی کرده وه.
أَنْهَجٌ: نَهَجٌ: جَعَلَهُ يَلْهَثُ/ هه ناسه بریکتی پین خست.
إِنْتَهَجَ الطَّرِيقَ: سَلَكَهُ/ ریگه کی گرت، پیاروی.
 - إِسْتَنْهَجَ سَبِيلَهُ: سَلَكَ مَسْلَكَهُ رَجُو شَوْيِنِي نَهِيٌّ گرت، په پیره وی کرد.
نَهَجٌ: نَهَجٌ: لَهَاثٌ/ هه ناسه برکن.

نُهَج. ناهج طریق واضح/ ریگهی ناشکراو دیار.

- : اسلوب: حُطَّة/ ریباز، ریوشوین، بهرنامه، نه خشه.

- : البلاغة: الطريق الرئيسي الى حُسن البيان/ ریبازی رهوان بیژی.

مَنْهَج. مَنْهَج. مِنْهَاج: طریق واضح/ ریگهی ناشکراو روڤ، بهرنامه.

- . . . - : التعليم أو الدروس: حطه و اسلوب التعليم/ بهرنامه، بهرنامهی خوینسدن و فوتابخانه.

- . . . - : اسلوب/ ریباز، ریوشوین، بهرنامه.

- . . . - : حُطَّة/ پیلان، پیلان، نه خشه.

نَهْد:

نَهْدُ الثدى: بَرَزُ/ مه مک گه وره بو، پڼ گه یی، شه گریئ، خړ بو.

- : الت نبت: کعبت شديها/ کچه که مه مکى کرد، مه مکى خړ کرد.

- : قام: نَهَض/ هه لسا، راست بوه وه.

نَاهِد: نَاهِضٌ/ خاصم/ دوژمنایه تی کرد، ناکوکی کرد.

- : تَحَدَى/ بهر بهر هکانی کرد، بهر بهر نگاری کرد، له رویا (هه لگه پایه وه، وه ستا).

تَنَهَّد: تَنَفَّسَ طويلاً/ هه ناسه هه ل کیشا.

تَنَاهَدُ الاصحاب: تَشَارَكُوا على نفقه الطعام/ دا کوکیان کرد، کوپان کرده وه.

- : والشىء: تناولوه بينهم/ به شداریان تیا کرد.

نَاهِد: ثدى بارز/ مه مکى (قوت، قنج، خړوخه پان).

- : امرأة نَهَدُ ثديها/ مه مک کردو.

- : اسد/ شیر.

غلام - : مُراهق/ هه رزه کار.

نَهْد: شيء مرتفع/ بلند، بهر ز، دیار، ده ریوقیو، ده رکه وتر.

- : ثدى/ مه مک، مه مکوله، مه مان، مه مه، سنگ.

تَنَهَّد: تَأَوَّه. تَحَسَّرُ/ هه ناسه هه ل کیشان.

مُنَاهِذَةٌ: مُخَاصِمَةٌ/ ناکوکی.

نَهْدَان: مَلَان/ پې، لیوان، سه ریژ.

بهید: شریط طعام/ بهش خور.

نَهْد: ما تُخْرِجُهُ الرِّفْقَةُ مِنَ النَّفَقَةِ بالسَّوِيَّةِ/ برا به

شیتتی، هر کس له سهر حسابی خوی.

نهر:

نَهَرَ الماء: جرى فى الارض و جعل لنفسه نهراً/ جۆگهی بهست، بو به جۆگه له.

- : الدَّم: سال بِشِدَّة/ فیجقهی کرد، ده رپه پى.

- : النهر: حَفْرَةٌ/ جۆگهی (هه ل کهد، لئهدا).

- : إنتهر: زَجْرٌ/ توپه بو، پیا هه ل (شاخا، کالان).

- . . . - : صاح مُتَوَعِّداً/ قیژانی، هه ره شه ی کرد.

إنهر النهر: وَسَعَةٌ/ جۆگه یا رویاری فراوان کرد، جۆمائی کرد، پاکی کرده وه.

نَهْر: مجرى الماء الكبير/ رویار، چه م، زئ، جۆگه، جۆ، جۆبار، خړ.

- : من صَفْحَةٍ كتاب أو جريدة: عمود. حَقْل/ ستون.

نَهْرِي: مختص بالأنهر/ رویاری، می رویار.

سمك - / ماسی رویار.

نبات - / روگی (رویاری، ناوی).

سُفْنُ نَهْرِيَّةٌ/ که شتی ناو رویار.

نَهْرِي: نهر صغير/ چه م، زئ، جۆ.

إنتهار: زَجْرٌ/ توپه بون، هه ل (شاخان، شاخین، کالان، کالین).

- : زجر و طرد/ ده رکردن به توپه بیه وه.

كَلِمَةٌ إنتهاراً: إنتَهَرَهُ/ پیا هه ل (شاخا، کالان)، لینی توپه بو.

نهار: ضد لیل/ رۆژ.

- : أُنْهَر: شديد الضياء/ زور روناک، وه ک رۆژ روناک.

ضوء ال - / روناکى رۆژ.

منتصف ال - / نیوه رۆژ.

طلوع ال - / رۆژ بونه وه.

نهارى: يَحْدُثُ فى النهار/ به رۆژ، می رۆژ، کاروکرداری رۆژ.

نَهْر: كثير. وافر/ زور، زور زه بنده، فراوان، فره.

نهر:

نَهْرٌ: أُنْهَرَ. دَفَعُ/ پالی پیوه نا، ده سستی پیوه نا، هه ای سان.

- الشَّيْءُ قَرُبٌ / نَزِيكٌ بُوهُوهُ، كَاتِي هَات. نَاهِرٌ: قَارِبٌ / كَاتِي نَزِيكٌ بُوْتُوهُوهُ، نَزِيكُهُ.
- الْبُلُوغُ / كَاتِي بُلُوغٌ بُوْنِيهِتِي، نَزِيكِي پِيْكَهِيْبِيْنِه.
- الْخَمْسِيْنَ: دَنَا مَنَهَا / نَزِيكِي پِهَنْجَايِه، گِهِيُوْتِه پِهَنْجَا سَالِي.
- وَ اِنْتَهَزَ الْفُرْصَةَ: اِغْتَنَمَهَا / هَلِي (بِهْ كَارْمِيْنَا، پِهْرَسْت).
- اِنْتَهَزَ فُرْصَةً كَذَا / دِهْرِفَتِيكِي وَهْمَايْ هِيْنَا، فَلَاْنِه هَلِي بِهْ كَارْمِيْنَا.
- فُرْصَةٌ: فُرْصَةٌ / هَل، دِهْرِفَت.
- نَهَانَ الْفُرْصَ: اِنْتَهَايَ: نَفَعِي / هَل (پِهْرَسْت، دُوْن).
- اِنْتَهَانَ الْفُرْصَ: اِغْتَنَامٌ وَ اسْتَقْلَالُ الْفُرْصَ / هَل (پِهْرَسْت، بِهْ كَارْمِيْنَا)، بُوْ هَل گِهْرَان.
- نَهَشَ: نَهَشَ / عَضُّ / قَهْپِي پِيَاكَرْد، گِهْسْتِي، گَايِي اِيْكَرْت.
- لُ الدَّهْرُ: جَهْدُهُ وَ ادْفَعَهُ فِي الْحَاجَةِ / هَلَسَ وَ كِهْوَتِي زِهْمَانِه هِهْزَارِي كِرْد، كِهْفَتِه كَار بُو.
- نَهَّاشَ: عَضَّاضٌ / گَازْگَر، قَهْپْ گِر.
- نَهَضَ: نَهَضَ: اِنْتَهَضَ: قَامٌ / رَاپِهْرِي، هِهْسْتَا رَاسْت بُوهُوهُ.
- لِلْأَمْرِ: قَامَ وَ شَرَعَ فِيْهِ / دِهْسْتِي (دَايِه، پِيْكَرْد).
- لِلْأَمْرِ: قَامَ وَ اسْتَعَدَّ لَهُ / تَامَادِه بُو، خَوِيْ بُو تَامَادِه كِرْد.
- عَلِي: قَامَ ضِدٌّ / لِه دَرِي هِهْسْتَا، رَاپِهْرِي.
- اِي: اسْرَعَ اِلَيْهِ / بُوِي رَاپِهْرِي، بُوِي چُو، پِه لَامَارِي دَا.
- نَاهَضَ: قَاوَمٌ / بِهْرگِرِي كِرْد، بِهْرِه لَسْتِي كِرْد.
- : تَحَدَّى / بِهْرِهْرِه كَانِي كِرْد، بِهْرِه نْگَارِي كِرْد، لِه رُوِيَا هِه لْگِهْرَاپِهْوِه.
- : خَاصِمٌ / دَرْمَانِيَهْتِي كِرْد، نَاكَوْكِي كِرْد.
- اَلْهُضَةُ: حَرَكَةُ لِلْنَهْوِضِ / رَايُوهُوَشَان، هِهْأِيْ سَان، خِه پِهْرِي كِرْدِهْوِه.
- نَهَضَ: نَهْوِضٌ: قِيَامٌ / هِهْسْتَا، رَاسْت بُوْنِهْوِه، رَاپِهْرِيْن.
- نَهَضَةُ: نَهْوِضٌ: اِنْتِعَاشٌ اَوْ تَصَرُّكٌ / بُوْرَانِهْوِه، زِيَانِهْوِه، جُوْلَان.
- : حَرَكَةٌ نَحْوُ التَّقْدِمِ / رَاپِهْرِيْن، هُوْشِيَارِيُون، جُوْلَانِهْوِه بِهْرِه و پِيْشِهْوِه.
- : طَاقَةٌ وَ قُوَّةٌ / اِيْهَاتُوِيِي، وَزِه، مِيْزُو چَالَاكِي، تُوَانَايِي، تِيْن.
- نَاهِضٌ: قَانِمٌ / هِهْسْتَا، وَهْسْتَا، رَاپِهْرِيُو، بِه خِه پِهْر.
- : ثَابِتٌ / جِيْگِرِي، دَامِه زَار.
- : مَجْتَهِدٌ / تِيْ كُوْشِهْر، چَالَاك، خِه بَاتَاكَر.
- مَكَانٌ - : مَرْتَفِعٌ / بَلَنْد، بِهْرِي، دِيَار.
- مُنَاهِضَةٌ: مُقَاوِمَةٌ / بِهْرِه لَسْتِي.
- نَهَقَ: نَهَقَ: نَهَقَ الْحِمَارُ: صَوْتٌ / زِهْ پِي.
- نَهَقٌ، نُهَاقٌ. نُهَيْقٌ: صَوْتُ الْحِمَارِ / زِهْ پِيْن، زِهْ پِهْرِهْ زِهْ، زِهْ پِهْ ي كِهْر.
- نَهَكَ: نَهَكَ الثَّوْبَ وَ غِيْرَه: اِسْتَعْمَلَه حَتَّى بَلِيَ وَ خَلِقَ / كُوْن بُو، پِه كِي كِهْوَت.
- عَرِضُهُ: بَالِغٌ فِي شَتْمِه / قِهْسِي نَاشِيْرِيْنِي پِيْوَت، جِنْيُوِي پِيْ دَا.
- : نَهَكَ / اَفْنَى. اِسْتَنْفَذَ / تِهْ وَاو بُو، نِهْمَا، اِيْ بُوهُوهُ.
- : اِنْتَهَكَ / اَضْنَى. اِنْحَلَّ / شِه كِهْت بُو، مَانِدُو بُو، هِيْزِي نِهْمَا.
- : قُوَّتُهُ / لِه پِهْل وَ پِيْو كِهْوَت، هِيْزِي نِهْمَا.
- اِنْتَهَكَ الْحَرْمَةَ: هَتَكَ الْعَرِضَ. دَنْسٌ / كَارِي نَاپِهْ وَاو نَاشِيْرِيْنِي كِرْد، دِهْسْتِي بُوْ نَامُوْس بِرْد.
- الشَّيْءُ: اِسَاءٌ اِسْتِعْمَالِه / چِهْوَت بِه كَارِي هِيْنَا.
- حُرْمَةٌ اِمْرَاةٍ: اِغْتَصِبَهَا / بِه زُوْر (لَا قِهْ ي سَافِرِهْتِي كِرْد، بِنِي پُرْزَان، كِچِيْتِيَه كِهْ ي بِرْد).
- اِنْتَهَكَ: عَدَبٌ / سَزَاي دَا.
- : قُوْضٌ / شِه كِهْتِي كِرْد، كِفْتِي كِرْد، مَانِدُوِي كِرْد، چِهْوَسَانِيَهْوِه، لَاوَزِي كِرْد، رِه تَانِدِيَهْوِه.
- : نَهَكَ: اِسْتَهْلَكَ / بِه كَارِي هِيْنَا، پِه كِي خِسْت، لِه كِه لْگِي خِسْت.
- نُهَكَ: ضَمِيٌّ / لَاوَاز بُو، پِه كِي كِهْوَت، نِه خُوْش كِهْوَت، لِه پِهْل وَ پِيْو كِهْوَت، شِه كِهْت بُو.
- لَا يُنْتَهَكُ: حَصِيْنٌ / پِتِه وَ قَايِم، سِه خِت.

نَهَكَ. اِنْتَهَاكَ / اِسْتَنْفَاذَ / شه‌كە‌تى، مِيز تيا نه‌مان، په‌ك كه‌وتن، كفتى، ماندويه‌تى.
 - - - : سوء الاستعمال / چه‌وت به‌كاره‌يتان.
مُنْهَكَ: مُتَعَبٍ / شه‌كە‌ت كار، ماندوكار، كفت كار.
مَنْهوك: مُسْتَنْفَذٌ / په‌ك كه‌وتو، په‌رپوت، به‌كاره‌يتراو.
 - القوى. مُنْهَكَ / مُتَعَبٍ / شه‌كە‌ت، كفت، ماندو، هيلاك.
نَهَل:
نَهَلَ شَرِبَ / خوراديه‌وه.
مَنْهَل: موضع الشرب / ده‌فرو شويتى شو خورادنه‌وه، ناوخوركه.
نهم:
نَهْم: اكل كثيرا / زورى خوارد، چلپس بو، زور خورى كرد.
 - فى الاكل. اكل بنهم و شَرَه: اِلْتَهَمَ / تيرى نه‌نه‌خوارد، چلپسانه‌ خواردى.
 - فى الشيء: رَغِبَ فِيهِ جِدًّا / نه‌ى بو‌يست، تيرى نه‌نه‌خوارد، هر داواى نه‌كرد.
نَهْم: بَطْنَةٌ / زور خواردن، زورخورى، تيز نه‌خواردن.
 - : شَرَاهَةٌ / چلپس، خورايى.
نهم: شَرَه. فِطْطَانٌ / زورخور، چلپس، خورا، تير نه‌خور، سگ دراو.
منهوم بكذا: مولع به. لا يَشْبَعُ مِنْهُ / چلپس، تيرى لى ناخوا.
نهي:
نَهَى (نَهْيًا). نَهَا (نَهْوًا) عَنِ مَنَعٍ / نه‌ى به‌يلا، قه‌ده‌غە‌ى كرد.
 - . نُهَى. اُنْهَى اِلَيْهِ الْخَبْرَ: بَلَّغَ / پيى راگه‌به‌نرا، پيى و ترا.
نَهَى. اُنْهَى اِلَيْهِ الْخَبْرَ: اِبْلَغَهُ / راى‌گه‌ياند، هه‌واله‌كه‌ى گه‌يان.
نهي: ته‌واى كرد، لى‌تپوه‌وه.
 - : جَعَلَهُ يَنْتَهَى / واى لى‌كرد (ته‌واو بن، بپرېتته‌وه، كوتايى بن)، ته‌واو بو، كوتايى هات.
 - : اُنْهَى عَنِ (دوايى، كوتايى) پيى‌هيننا، هيجى نه‌هيشت.

اِنْتَهَى: نَمَّ / ته‌واو، ته‌واو بو، كوتايى هات، دوايى هات.
 - : زَالَ / اِنْقَطَعَ / برا، نه‌ما.
 - : اَلْأَمْرُ / كار له‌كار ترازو.
 - : اَمْرَةٌ / لى‌تپوه‌وه.
 - : اَلْأَهْلُ أَوْ الْعَوْدُ / كات به‌سه‌ر چو، زوى، تپپه‌رى.
 - : الشَّيْءُ: بَلَّغَ نَهَائِيَّتَهُ / برايه‌وه، هيجى نه‌ما، كوتايى هات.
 - : بَكْذًا / ناواى لى‌تهات، به‌وه كوتايى هات.
 - : به‌الى كذا / شه‌واى لى‌كرد، به‌وه واى لى‌تهات، ناواى لى‌تهات.
 - : اِلَيْهِ الْخَبْرَ: بَلَّغَ / هه‌واله‌كه‌ى زانى، پيى گه‌يشت.
 - : تَنَاهَى الْوَقْتَ / كات تپپه‌رى، به‌سه‌رچو.
 - : عَنِ كَذَا: كَفَّ / وازى هيننا، ده‌ستى هه‌لگرت.
نهو: اِنْهَاءً / اِنْجَاذًا / ته‌واوكردن، كوتايى پيى‌هينان، لى‌تپوه‌وه.
 - : نَهَى: مَنَعَ / قه‌ده‌غە‌كردن، نه‌هيشتن، نه‌هيلان، به‌رگرى كردن.
نُهَى: تَحْرِيْمٌ / حَظْرٌ / قه‌ده‌غە‌كردن، حه‌رام كردن.
ناه: مَانَعَ / نه‌مئل، قه‌ده‌غە‌كرد، كوسپ، به‌ريه‌ست.
 - : أَمْرٌ بِالْإِمْتِنَاعِ / نه‌مئل، كه‌سى قه‌ده‌غە‌كرد.
ناهيك من كذا / واز له‌وه‌ بيته، جگه‌ له‌وه.
منهى عنه: مَحْرَمٌ / لىى قه‌ده‌غه‌كراو، حه‌رام كراو.
نهاية: مُنْتَهَى: اِقْصَى / شه‌وپه‌رى، دوايى، كوتايى، شه‌نجام، مه‌به‌ست.
 - : حَدًّا / سنور، په‌رى، كه‌نار، سه‌ر.
 - : اَلْأَصْفَرَى / كه‌مترين، شه‌م په‌رى، شه‌م په‌ره‌كه‌ى.
 - : اَلْأَكْبَرَى / زورترين، شه‌وپه‌رى، شه‌وپه‌ره‌كه‌ى.
 - : اَلْأَبْرَأُ / تا كوتايى.
 - : اَلْمَالُ - / هه‌تامه‌تا، بين‌سنور.
 - : له: لَيْسَ لَهُ نَهَائَةٌ / كوتايى نايه‌ت، ته‌واو نابى، بين‌پايان، نه‌بپاوه.
 - : فِى الْإِلَ / له‌كوتاييدا، له‌شه‌نجامدا.
نهائى: اَخِيرٌ / كوتايى، دوايى، پايان، خولى كوتايى.
 - : بَاتَ / يه‌ك لايى بو، كوتايى پيى هاتو.
 - : / بين‌پايان، كوتايى نى‌يه.

إنتهاء: آخر/ كوتایی، دواپی، پایان.

- : إنقضاء/ به سرچون، تیپه یون، برانه وه.

- : زوال/ نه مان، لئی بونه وه، برانه وه.

حَسْنُ الد - / جوان کوتایی، به جوانی کوتایی ماتن.

إنهاء: إتمام/ ته واکردن، کوتایی پین هیتان،

لئی بونه وه.

مُتَنَاه: محدود/ سنوردار، دیاری کراو

غیر - : لاحد له/ بین سنور، دیاری نه کراو.

غیر - : لا نهاية له/ بین کوتایی، بین نه نجام.

تَنَاه: الإحصار ضَمِن حَدّ/ سنور بوق دانان، دیاری

کردن.

مُنْتَه: مُنْجَز. تام/ ته واکو، کوتایی پین ماتو.

- : مُنْقَض/ تن به ریو، به سرچو، نه مار.

- : لم یبق منه شیء/ نه مار، ته واکو، هیچی

لئی نه مار وه ته وه.

مُنْتَهی: آخر/ کوتایی.

- : غایة/ مه به ست، نه نجام.

- : اقصی/ نه وپه ری، نه وپه ره کئی.

نَهی: نُهَاء/ زجاج/ شوشه، بلور.

نُهی: نُهْيَة/ عقل/ ژیری، هوش، بیر.

نُهَاء: رخام شَفِيف/ مه پمیری رون.

- : نُهَاءیة. آخر/ کوتایی، په پ، پایان.

- : غایة/ مه به ست، نه نجام.

نوء:

نَاء: سَقَط/ کورت، که وته خورئ، هاته خورئ.

- : بالحمل/ نُهَضْ به مثقلاً/ به ناره حهت به

کومه که په وه مه لسا.

- : به او انشاءً الحِملُ: اثقله/ باری گران بو، به

باره که په وه نه لانی.

- : نُهَضْ بجهد و مُشَقَّة/ به گران و ناره حهت مه لسا.

- : نَأی: بَعْدُ/ دور بو، دور که وته وه.

ناوَأ: عارض/ سر پینچی کرد، ناقایل بو.

مُنَاوَأة. نِوَاء: مُعَارَضَة/ مقاومت/ سر پینچی، ناقایل،

به رگری.

مُنَاوِیَاء: معارض. مُقَاوِم/ ناقایل، به رگر، دژکار،

یاخی، به ربه ره کاشی کار، به له سه.

نُوء. انواء. نُوء: إضطراب البحر/ پشوی وه ری،

گه رداو.

- : مَطَر/ باران.

الأنواء الجوية: علم تقلبات و الارصاد الجوی/ کهش

(زانی، ناسی)، که شه وانی.

مُنَوَاة. مُسَجَلَة التقلبات الجوية/ کهش نوس.

مِنَوِئی: مختص بالارصاد الجوية/ کهش (زان، ناس).

نوب:

نَاب عنه: قام مَقَامَه/ له بری بو، له جیاتی بو، بریکاری

بو.

- : مَنَابَهْ او عنه: كان نائباً عنه/ نوینه ری بو، جیئی

گرت وه، چوه جیئی.

- : اناب الی: رجع مرة بعد مرة/ زورجار گه رپا وه.

- : إِنْتَابَهْ أمر: وقع له/ کاره ساتیکی به سره هات،

توش بو.

- : هُ كَذَا: ناله. حَصَهْ/ دهستی کورت، به ری کورت.

انَاب. نُوْب: وَكَل/ له جیئی خوی داینا، کردی به

نوینه ری.

نَاوِب: داوِل/ توره ی گرت، سه ره ی گرت.

تَنَاوِب: تَعَاوِب/ به دوا ی یه کدا بون، دوا به دوا ی بو.

- : والعمل و عليه: قاموا به مُنَاوِبَة/ به توره و

یه که له دوا ی یه که نشیان کرد.

إِنْتَابَه: اتاه مَرَّةً بعد اُخری/ بوی هاته وه، توشی

بو وه وه.

نُوءیة: دُور/ توره، خول.

- : فُرْصَة/ مه ل، ده رفهت.

- : مَرَّةً/ جار، که پهت، پات.

بَاء - : مُنَاوِبَة/ بالدور/ به توره، به سه ره.

نِیَابَة: وکالة/ جیاتی، نوینه ری، له باتی، له جیئی.

بَاء - : عن: بالوکالة/ له جیاتی، له بری، له شوینی.

نِیَابَة: عن: بدلاً من/ له جیاتی، له بری، له شوینی.

نِیَابی: بالوکالة/ نواندن، نوینه ری تی.

- : مکان اجتماع النواب/ شوینی کوبونه وه ی

نوینه ران.

مجلس - : مجلس النواب/ نه نجومه نی نوینه ران.

نائب. مُنَاب: وکیل/ بریکار، جن گر.

- عضو مجلس نواب/ نویسنده، نه نداسی
نه نجمه‌نی نویسنده‌ران.
انابه: ابدال/ گویین، له‌جی‌دانان.
- ایفاد النائب/ ناردن، نویسنه ناردن.
مناب: بدل/ له‌جیاتی، له‌بری.
- نوب. نیاب: ابدال/ گویین، له‌جی‌دانان.
ناب منابه: قام مقامه/ له‌جی‌ته‌وابو.
مناوبه: تناوب: تعاقب. تداول/ نوره، نوره‌کردن،
یه‌ک له‌دوای‌یه‌ک.
پاد - باد - بالدور/ به‌نوره، به‌سره.
متناوب: متعاقب/ نوره‌گر، نوره‌کار، گویاو.
نوبه: نایبه. مصیبه/ به‌لا، کاره‌سات، روداو، ماره.
نوائب: حوادث خیرا او شرأ/ کاره‌سات، روداو خویش
بن یا ناخوش.
نوت:
نات: تمایل/ له‌ریه‌وه، به‌م لا‌ولادا‌کوت، له‌تری‌دا.
نوتی: ملاح/ که‌شتیه‌وان.
نوح:
ناح: بکی بصیاح و عویل/ گریا، شیوه‌نی‌کرد،
لا‌واندیه‌وه، نا‌اندی.
- الحمام: سجع/ خویندی.
ناوح: قابل. واجه/ روبه‌روی‌بو، به‌ره‌نگاری‌بو، ناوقه
بو.
تنووح: تحرك و هو مُدَدل/ له‌ریه‌وه، مات و چو.
نوح. نواح. نیاح: عویل/ گریان، شیوه‌ن، نالین،
شین، شین و زاری، لا‌واندیه‌وه، نا‌اندن.
- - - الحمام/ خویندنی‌کوتن.
نواح. نائح: پاک. نادب/ نه‌گری، شیوه‌ن‌که‌کا،
نه‌لا‌وینیتیه‌وه.
مناحه: مندبه. عویل/ شیوه‌ن‌کردن، لا‌واندیه‌وه،
شین‌ه‌وار.
نوح:
اناح الجمّل: ابرکه/ یخی‌دا، چۆکی‌پیدا‌دا.
- بالمکان: اقام به/ ه‌آی‌دا، دای‌کوتا، مایه‌وه.
استناخ: برك/ یخ‌درا، چۆکی‌دادا.
مناخ: محل الإقامة/ زینکه، نیشتمان.

- طقس. حالة هواء المكان/ نا‌ومه‌وا، که‌ش.
نود:
ناد: فتوّد: تمایل/ جولایه‌وه، به‌م لا‌ولادا‌ش‌ه‌مات و
نه‌چو، له‌ریه‌وه.
نود: نودان: تمایل/ جولانه‌وه، له‌رینه‌وه، به‌لام‌لادا
که‌وتن.
- - - تنکیس الراس نفاسا/ خه‌بیردی‌وه،
وه‌نوز، وه‌نوز (دان، ه‌کوتن).
نور:
نور النبات: ازهر/ گولی‌کرد، خونچه‌بو، کرد، پشکوت.
- : جعل له‌نورا/ روناکی‌تیختست.
- : انار الشيء: اضاء/ شه‌وقی‌دایه‌وه، بویسکایه‌وه،
روناکی‌دا.
- - - المصباح: اشعله/ دای‌گیرسان.
- الصبیح: ظهر نوره/ شه‌به‌قی‌دا، گزنگی‌دا.
انار المسئلة: اوضحها/ رونی‌کرده‌وه، لیکی‌دایه‌وه،
رافه‌ی‌کرد.
- العقل: ثقفه/ تیزی‌گی‌یان، فیزی‌کرد، بوی‌رون
کرده‌وه، بیری‌رؤشن‌کرده‌وه.
انور: ظهر/ ده‌رکه‌وت، که‌وته‌پرو، ناشکرا‌بو.
تنور المكان: اضاء/ روناک‌بو‌وه، روناکی‌تن‌که‌وت،
رؤشنایی‌تن‌که‌وت.
- : تطلى بالنورة/ قسلى تنسو، له‌قسلی‌گرت،
جا‌پوکه‌شی‌کرد.
- : استنار عقله: ثقّف/ تن‌گه‌شت، بوی‌رون
بو‌وه.
استنار: استمد نوره/ روناکی‌لی‌وه‌رگرت.
- العقل: ثقّف/ تیزی‌گه‌یشت، بوی‌رون‌بو‌وه،
بیری‌رؤشن‌بو‌وه.
نور (الجمع انوار و المفرد نورة): زهر/ گول، خونچه.
نورة. نورة. زهرة/ گولیک.
نوریة: ورقة الزهرة/ په‌په‌ی‌گول.
نور (الجمع انوار و نيران): ضوء/ روناکی، رؤشنایی،
تیشک.
نوری. نوری. منیر: روناک، رؤشن، به‌شه‌وق،
دره‌وشا‌وه.

- : النسبة الى النور / په يوه نډ به
روناکيوه.
- : مُحْتال / فيلباز، ته له که باز، که له کچې،
ساخته چې.
جِسْم - (کالکواکب) / هه ساره، شه وقدار،
نهدره وشيته وه.
نُور: شديد النور / به شوق، زؤد روناک.
مُنير: مُضيء / روناکی دهر، روناک که روه وه.
- : ساطع / نهدره وشيته وه، بريقه دار، روناک، رؤشن.
نُور: ساطع او مُشرق / به شوق، بريقه دار، گهش.
- : ضد مُظلم / روناک، رؤشن.
- : واضح / جلی / ناشکرا، روز، ديار.
طلاء او دهان - / بويه به شوق، بريقه دار.
عَقْل - : مثقف / تر گه يشتو، زيرک، زؤيزان.
ال - الأعم: الشمس / رؤډ، خؤر.
النيران: الشمس و القمر / مانگ و خؤر.
إنارة: تَنوير: إضاءة / روناک کردنه وه، رؤشن کردنه وه.
- : العقول: تثقيف / تر گه ياندن، رؤشن
بيري.
منار: منارة: موضع النور / روناکی به خش.
منارة المسجد: مَبْدنة / مناره، شوين بانگان.
مِنُور السقف: كوة السقف / کلاروؤنه.
مِنُور مصباح الشارع / روناک که روه وه، چراو روناکی
شه قام.
مَنُور: نبات زينة / نازان.
مُنُور: مُثقف / تېگه يشتو، رؤشن بيري.
نار: جوهر محرق / ناگر.
- : سعة / كي / داخ، داخ كردن، دروشم.
جَبَل ال - برکان / ناگرپيژين، قؤلگان.
ال - : جهنم / دؤزه خ، جهنم.
ال - : الراي / باوهر.
اوقد - الحرب: أشعلها / شپي نايه وه، هه لې گيرسان.
لا تستضيء ب - فلان: لا تستشيره / راويزي پي
مه که.
لا تترامى - هما: لا يجتمعان / ريك ناکه ون، دانويان
پيگه وه ناکولن.

ناري: من نار / ناگرين.
سلاح - / چه كي ناگر هاويز.
نُورَة: کلس / قسل.
نُور نِيلج. دخان الشحم / دوکله به زو پيو، هيس.
مُنَاوَرَة. مَناورات: تمرين الجيش على الاسلحة /
راميتان و فيترکردني سه ريباز.
- : مداورات سياسية / پيچ و په ناي
راميارى.
نُورج: نراسة / جهنجهر.
- : سكة المحراث / گاسن.
نُورَس: طير مائي / تيتله که ناچه، که ناچه.
نوس:
ناس الشيء: تَحَرَّك و تَذَيَّب مُتَدَلِيًا / له ريه وه،
جولايه وه، بزاورت.
نُوس: نذبة / له رينه وه.
نُواس: مُتَذَيَّب / نه له ريته وه، راناوه ستين.
- : المضطرب المسترخى / له رؤوك، شپرزه.
نُواس العنكبوت: نَسْجَة / هيلانه جالالوکه، تهيمان و
ته نافي جالالوکه.
- : الدخان: ما تَدَلَّى منه من السقف / هيس.
إنسان (الجمع أناس و ناس): بَشَر / مرؤ، مرؤة،
خه لک، پياو، مه ردوم، کهس.
إنسانية / مرؤفايه تي.
نوش:
ناش. ثناوش الشيء: تناولة / وه ري گرت، گرتي.
ناوش العدو: نازل / دهسته ويه خه بو، يه خه ي گرت،
په لاماري دا.
- : ناول / دايه ده ستی، دای پيی.
مُنَاوَشَة: نزال / دهسته ويه خه وه ستان، په لاماردان.
نُوش: قَوِي / به ميژ، به تين.
نوص:
ناص: هَرَب و تَنَحَّر عَنْ / هه لاهات، بؤي ده رچو، تيي
ته فان، تيي قاچان.
نُوص: إبتاص القنديل: ضعف نوره / چراکه کزيو.
نُوص: الحمار الوحشي / که ره کيوي.
- : نوص: فرار / راگردن، هه لاهاتن.

- مَنَاص. مَنِيص: مَفْر/ په نا، په ناگه.

لا مَنَاصٌ مِنْهُ: لا يَبْدُ مِنْهُ. محتوم/ چار نيه، هه ر نه يي بين:

نوط:

ناط. اناط. نوط: عُلُق/ هه لئىواسى.

- . . - به الامر: كَلَّفَهُ بِهِ/ پيى سپارد، راي سپارد.

- . . - عَلَيْهِ الامر: عَلَّقَهُ عَلَيْهِ/ پيويه بهست، كاره كى پيوه بهنگ كرد.

نيط به الامر: نيط عَلَيْهِ: عُلُقَ عَلَيْهِ/ پيويه بهنگ كرا، به ووه به ستر، له سر نه بهنگ كراو.

منوط: مَعْلُق/ پيوه به ستر، بهنگداو.

نوط: ما عُلُق/ هه لئىواسراو، شوپوه بو، داهيلراو.

- : تَكْرِيْم/ خه لات، مه داليا.

- الشجاعة/ خه لاتى نازايه تى، مه دالياى نازايه تى.

نياط القلب: اوتار القلب/ ده ماره كانى دل.

نوع:

نَوْعُ الشَّيْءِ: جَعَلَهُ اَنْواعاً/ كرد به هه مجور، بهش بهشى كرد، جورجورى كرد.

- : غَيْرَ عَدْلٍ/ گورى.

تَنْوَعٌ: صَارَ اَنْواعاً/ بو به (هه مجوره، بابته بابته، هه هه چه شنه).

نوع: جنس/ توخم، جور، بابته، چه شن، رهنگ.

- : صَنْفٍ/ پله، جور، باش و خرابى، چه شن.

نوعاً ما. بنوع ما: قَلِيلاً اَوْ كَثِيراً/ كه م يا زور، هه رجورن، به هه رجور.

نوعى: مُعَيَّنٍ/ ديارى كراو.

الوزن ال- / كيشه ديارى كراو، ناوكيشه.

تَنْوَعٌ: تَعَدَّدَ الاَنْواعَ/ بابته زورى.

مُتَنَوِّعٌ شَيْئاً. مختلف النوع/ جوراوجور، هه هه (جور، رهنگ، چيزه)، زور (جور، بابته).

نوف:

ناف. اناف: اِرْتَفَعَ/ به رزبوه وه، بلنذبوه وه.

- على الشئ: اَشْرَفَ/ به سه ريا روانى، به زتر بو.

نَيْفٌ و اناف على: زَادَ/ زياتر بو، زورتر بو، پتر بو.

نَيْفٌ: زِيَادَةٌ/ زورى، زياترى.

مُنْدُ اَرْبَعُونَ سَنَةً و - . - / له پيش چل ساله وه، چل سال زياتر.

نِيف: تَامَ الطَّوْلَ و الحُسْنَ/ بالاوجوانى ته وراو، بالا به رزو جوان.

مُنِيف. مَنَاف: مُرْتَفِعٌ/ بهرز، بلنذب.

نوق:

نَاقٌ الشَّخْمُ مِنَ اللحم: فَصَلَهُ/ چه ريه كى لى گرته وه.

نَوَّقَ الشَّيْءَ: صَفَّهُ/ ريكى خست.

تَنَوَّقٌ. تَتَيَّقُ فى ملبسه و مطعمه او اُموره: تَجَوَّدَ فيها/ ريك و بيك بو، له جل و خواردن و هه مو كارتيكيا.

أَتَقَّ: اَعْجَبَ/ به دلى بو.

تَيَّقٌ: الذى يَتَجَوَّدُ فى ملبسه و مطعمه و اُموره/ ريك و بيك له هه مو شتيكيا.

ناقة (جمعها نوق. نياق. ناقات. انوق): انشى الجمل/ مارشتر، وشتره (ماچه، من).

لا - لى فيها و لا جَمَلٌ/ هيچى منى تيا نيه، پوشيكي منى پيوه نيه.

نول:

نال. اناال. نُول. اَعْطَى/ دايه، پييدا، دايه ده ستى.

- : حَصَلَ على (فى نيل)/ ده ستى كه وت.

ناوَلٌ: سَلَّمَ الى/ دايه ده ستى.

- : اَعْطَى/ پييدا، دايه، پييدا.

تَنَاوَلٌ: اَخَذَ/ وه رى گرت.

- الطعام: اَكَلَ/ خواردى، نانى خوارد، خورشى خوارد.

مُناوَلَةٌ: تَسَلَّمَ/ دان، پندان، دانه ده ست.

تَنَاوَلٌ: اَخَذَ/ وه رى گرتن.

- الطعام/ نان خواردن، خورشى خواردن.

- : اَخَذَ القُرْبَانَ عِنْدَ المَسِيحِينَ/ پيرو زكردن، پيرو زى وه رى گرتن له قه شه.

نُول. مَنُولٌ: خَشَبَةُ الحائِك. مَسُجٌ/ ته ون، ده ستگى جولاى.

مَنَوَالٌ: حائِك/ جولا.

- : اسلوب. نَسَقٌ/ شتيواز، ريگه، رينياز، مؤده، باو، پندوان.

- واحد. نَسَقٌ واحد، عدم تغییر/ یک (جور)،
 بابت، شیوه، چشمن، نه گزیران.
 علی هذا ال - : علی هذا الاسلوب و النسق/ بهم
 شیوهه، بهم پیویه، لهم بابته.
 نوم:
 نام: ضد استیقظ. عفا/ نوست، خوت، خوری
 لئیکوت.
 - رقد. دَخَلَ سریره لینام/ راکشا، پالکوت، چوه
 نارچن.
 - البَحْرُ: هَذَا/ ده ریا هیواش بووه، هیمن بووه.
 - عن حاجته: لم يَهْتَم لها/ که مترخم بو، گویی پی
 نه نه دا، پایخی پی نه دا.
 - ت البضاعة: كَسَدَتْ/ ماله کی شکا، بازار پی وه ستا.
 - ت الرجل: خَدَرَتْ/ قاچ سر بو، ته زی.
 - ت الريح: سَكَنَتْ/ باکی خست، هیمن بووه.
 - ت السوق: كَسَدَتْ/ بازار وه ستا.
 - ت النار: هَمَدَتْ/ ناگره که دامرکابه وه، کوزابه وه،
 نیشته وه.
 - و استنم و تناوم الیه. اطمأن/ لئی دلتیا بو،
 بروای پی کرد.
 - و - الیه: رَضِيَ به/ پی قایل بو، پی رازی بو.
 - و - الیه: اذعن/ ملی بؤدا.
 لاینام و لا ینیم: لا یندع احدا ینام/ نه نه نوی و نه
 نه نه لئ کس بنوی.
 استنم: نام/ نوست، خوت، خوری لئیکوت.
 - : ظاهراً بالنوم/ خوی کرد به نوستو.
 - الیه: استانس به/ به دلی بو، پی خوش بو،
 کره ی نه کرد.
 تناوم: تظاهراً بالنوم/ خوی کرد به نوستو.
 تنوم: استنوم: اِخْتَلَمَ/ شهیتانی بو.
 نوم: نوم. ضد یقظة/ خو، خوتن، خولئیکوتن.
 ثقیل ال - / خو قورس، خوگران.
 خفیف ال - / خوسوک.
 وقت ال - / خوتنان.
 کثیر ال - / خهوک، خه فوک.

نومی: مختص بالنوم/ می خو، می نوستن، بابتی
 نوستن.
 اليقضة النومية/ گورگه خو.
 نؤوم. نؤمة. نؤیم. نؤام: کسول/ تمه ل، ته وه زه ل،
 خه والو.
 نؤمة: المرّة من نام/ خو، خه ویک، نوستنیک.
 نیم: ثوب النوم/ برگی (خو، نوستن).
 نام: ضد مُسْتَيَقِظ/ خوتو، نوستو.
 - : مُخَدَّرٌ/ ته زیو، سپ.
 تنویم/ نواندن، خه واندن، خه لئیکوتن.
 - مغنطیس/ خه واندنی موگناتیسسی.
 منام: نوم/ نوستن، خوتن.
 - : حُلْمٌ/ خون، خه ون بینن.
 - : منامة: مَوْضِعٌ او فراش النوم/ نوین، جیگه،
 جیگه ی نوستن.
 - : - : غرفة النوم/ زوری نوستن، خه وگه.
 منامة: قمیص النوم/ برگی خو، برگی پیوه نوستن.
 منوم. منومة: يَجْلِبُ النعاس/ خولئیکوتن، خه وهین.
 - : - : مُخَدَّرٌ/ بن مؤشکر، خه لئیکوتن.
 نون:
 نون الكلمة: الحقة التنوين/ دو بؤری بؤ دانا.
 نون: سَمَكٌ/ ماسی.
 - : بال/ حوت.
 نونة: نقرة الدقن/ چالی چه ناگه، چامی زه قن.
 نوه:
 ناه. تنوة: اِرتفع/ به رز بووه وه، مه لچو.
 تنوین/ دو بؤر دانا.
 نوه:
 ناه. تنوة: اِرتفع/ به رز بووه وه، مه لچو.
 نوه: رفع/ به رزی کرده وه.
 - به: ذکرة/ ناری هیئا، یاسی کرد.
 - به: مَدَحَهُ و عَظَمَهُ/ مه لئید، به رزی کرده وه، مه لی
 نا.
 - عن او الی کذا: لَمَحَ او اشار/ به په رله ناری هیئا،
 تامازی کرد، لاپلاری ماویشت.
 تنویه: ذکر/ ناومینان، یاس کردن، ناماژه بؤ کراو.

- : مَدَح / پیامه لَدان، مه لَنان.

مُنَوّه به: مَذکور / ناومینراو، باسکراو.

نوی:

نَوَى: اِنْتَوَى: عَقَدَ النِّيَّةَ / بریاریدا.

- . - : قَصْدًا / مه بهستی بو، نیازی بو، ویستی.

- : تَبَاعُدًا / دورکه وته وه.

نَوَى: عَقَدَ النُّوَى / ناوکی کرد، دهنکی کرد.

ناوَى: عادی / به ربه ره کانی کرد، دژایه تی کرد.

نَوَى: بَعُدَ / دوری.

- : ما يُقَصِّدُهُ المسافرُ / جِن مه بهست، نه شوینه تی

گه شتیار بوئی نه چِن، مه بهستی تی.

نَوَاةٌ: عَجْمَةٌ حَبَّةٌ / دهنگ، ناوک، نه توم.

نَوَوَى: ذُو نَوَاةٍ / ناوک دار.

الْقَتَبَةُ النُّوَوِيَّةُ: الذَّرِيهَ / بؤمبای نه توم.

غِشَاءٌ - / نه ته می ناوکدار.

اِنْتَوَاءٌ: عَقَدَ النِّيَّةَ / بریاردان.

نِيَّةٌ: عَزَمَ / نیاز، بریار.

- : قَصْدًا / مه بهست، ثامنچ، ثاره زو، خواز.

حُسْنُ الِ - : سَلَامَةُ الْقَصْدِ / مه بهست، نیازی ی

پاک.

سوء الِ - : سوء القصد / مه بهست، نیازی خراب.

سليم الِ - : مخلص الطوْفَةِ. بسيط / دلسوز، چاک

خواز، نیاز دروست، ساویلکه، نیاز پاک.

سلامة الِ - : إخلاص. صدق / راستی، راست گزیی،

دلپاک.

بسلامة الِ - / به (مه بهست، نیازی پاک.

بسوء الِ - / به (مه بهست، نیازی خراب.

عَقَدَ الِ - عَلَى عَزْمٍ. نَوَى / بریاریدا، مه بهستی بو،

نیازی کرد.

على نيافته: سليم النِّيَّة. ساذج / ساویلکه، دلپاک،

بین مه بهست.

نِيءٌ:

نَاءٌ: لم يَنْضُجْ / ناکام بو، کال بو، پِن نه گه یو بو.

نِيءٌ. نِيءٌ: لم يَطْبُخْ / کال، نه کولار.

- . - : ناقص النضج / کال، کال و کرج،

پِن نه گه یوو، سه وز.

- . - : فَيْحٌ / تفت.

نَيْبٌ:

نَيْبٌ: عَضُّ بِالْأَنْيَابِ / که لَبَه ی لَ گیر کرد.

نَابٌ: السِّنُّ خَلْفَ الرِّبَاعِيَّةِ / که لَبَه.

- الفيل و الخنزير / که لَبَه ی، شفه ی فیل و به راز.

كَشَرَ عَنِ أَنْيَابِهِ / دانی جیر کرده وه.

نيزك (في نرك) نيف (في نوف)

نيكوتين / ژارقه نده.

نيس:

نيسان: الشهر الرابع الميلادي / گولان، بانه مه ی.

نيل:

نالَ مطلوبه: اصابه. حصل عليه / دهستی کهوت، به

مه رامی خزی گه یشت.

- : ادرك / پیئی گه یی، دهستی کهوت.

- : ربح / برديه وه، قازانجی کرد، په ییدای کرد،

پیئی گه یشت.

- منه: اُثْرًا / کاری تی کرد، مهستی جولان.

- جائزة / خه لاتی وه رگرت، خه لات کرا.

- من عرضيه: سَبَهٌ / جنیوی پَر دای، شاپروی برد،

شکانی.

- رضاه / لیتی رازی بو.

- . انال: جعله ينال / به دهستی گه یان، پییدا.

- . - : اعطى / دایه، پییدا.

نائل: الذى ينال / وه رگر.

- : معروف / چاکه، پیاره تی.

مَنَالٌ: نَيْلٌ: إِحْرَازٌ / دهست (کهوتن، گیربون).

نیل. نَيْلَةٌ: صِبَاغٌ اَزْرَقٌ / چویت، خم، خوم.

نَيْلِيٌّ: بلون النيل / چویت، خمی، خومی.

نَيْلِجٌ. نُوور. نُوور. سخام / دوکه لی پیوو بن، میس

هَبْر: لَحْم / گوشت، کوته گوشت.

- : لحم بلا عظم / نرمة، پله گوشت، گوشتی بی نیسکان.

هَبْرَة: قطعة لحم / گرتکه گوشت، نرمة.

هَبْر: هَبْر: كثير اللحم / گوشتن، قله ور.

هَبْرِيَة: هَبْرِيَة: قَشْرَة الراس / کریش، کریشه سر.

ريح هَبْرِيَة: ذات غبار / بای توژو خو لاری، گیزه لوکه.

هَبْرِيَة: ضَمْع / که متیار.

ابو - : ذكر الضفدع / نیره بوق.

ام - : اثنى الضفدع / مابوق، میچکه بوق.

هَبْر: عنكبوت / جالالوکه.

هَبش:

هَبش: هَبش: جمع / کزی کرده وه، گردی کرده وه.

- : جَرش / کزه ی کرد.

هَباش: كثير الكسب و الجمع / زری دهست نه که وئ و

کزی نه کاتوه، نه ماشپته وه.

هَباشَة: ماكنة الجرش / کزه که، هاره، مکینه ی کزه.

هبط:

هَبط: نَزَلَ / هاته خواری، دابه زی.

- : من موقع الى آخر: إنتقل / گواستیه وه.

- : سَقَط / کهوت، کهوته خواری، روخا، رما.

- : قلبه: خار: وَهَن / دلای داخواریا.

- : الثمن: خَفَض / نرخ داشکا، هه رزان بو.

- : الى الارض: وقع / کهوت، به زه ویدا.

- : السقف: سقط / روخا، ته پی، رۆچو، داکهوت.

- : ت الطائرة أو الطيارة: نزلت / نیشته وه، هاته خواری.

- : المرض جسمه: هزله / لاوازی کرد، له پی کرد.

- : المكان: اتاه / بوی هات.

- : هَبط: انزل / دای به رزان، هیتایه خواری.

- : - : الثمن: خَفَضَه / نرخسی داشکان، که می

کرده وه.

- : في الزمان: ذهب ماله و معروفه / سه رومالی تیاچو،

رۆژگار نابوتی کود، تن شکا، هیچی نه ما.

هَبط: إهباط: تنزیل / کهم بونه وه، دابه زین داشکان.

- : نقصان / کهم بونه وه.

- : نزل / کهم و کوپی، رسوایی.

هَبطَة: سَقَطَة / کهوتنیک، کهوتنه خواره وه یه ک.

- : نزلة / دابه زین، هاتنه خواری.

- : وهدة / چال، نزمایی.

- : قلب: فزع / داخواریان، داچله کین.

هَبوط: نزول أو سقوط / دابه زین، کهوتن، هاتنه خواری، نزم

بونه وه.

- : خَسَف / ته پین، نهوین، رۆچون، داکهوتن.

- : تناقص / به ره وه که می چون، کهم کردن، کهم

بونه وه، کورت هیتان.

- : الاسعار: تدهور. كساد / بین بازاری، نرخ داشکان.

- : صحى: هزال. إنحطاط عام / لهش تیک چون،

روخان، لاوازی، تن شکان.

هَبوط: مُخَدَّر / سه ره وه خواره، لیژی.

هَبیط: مهبط: المهزول الضامر / له، لاوان، له پو لاوان.

هابط: نازل / دابه زین، تن شکا، کهوتو.

مَهَبط: موضع الهبوط / شوین (دابه زین، نیشته وه).

- : الطائرات: مطار / فریوکه خانه.

- : (كهرباء) / نزمه ک.

اشعة ال - / تیشکی نزمه ک.

هبل:

هَبَل: تَهَبَّل. إهتبل لعیا له: تكسب / په یدای کرد، ره نجی

دا، دهستی کهوت.

- : هَبَل: إهتبل عقله / (کینل، گه مزه، گه رچ، که می

کرد.

- : الطبخ: طبخه بالبخار / به هلم کولانی.

إهتبل الفرصة: إتهنزها / ده رفه تی مینا، هلی (به کاره مینا،

له کیس نه دا).

تَهَبَّل بالبخار: مطبوخ بالبخار / به هلم کولانی.

هابل: كاسب / کاسب، تیکوشه، په یداکار.

- : كثير اللحم و الشحم / گوشتن، قله ور، که ته،

شیشمان.

- : مُحْتال / فیلباز، گزی کار، به تله که باز، ساخته چی.

مُهَبَّل: لحیم. مُورِم الوجه / قه لوری گوین.

هَبَل: هَبَل: رجل طويل / بالابهرز، دریز، چه لاک.

- : - : مُحْتال / فیلباز، دریز، چه لاک.

هَبَل: شان / کاروبار، مه بهست.

- : بَلَه / گهوجی، گه وده نی، گه گژی، گه لحوئی.
هَبَال: الكاسِب المَحْتَال / کاسبی دست بپرو ساخته چی،
فَيْلُ بَا، گزی کار.
هَبَلَة: بَخَار / هلم.
أَهْبَل: هبیل. مَهْبُول: ابله / گهوج، گه وده نی، گه گزی، هه بوله،
گه لحو، گه مزه.
مَهْبُل: خَفِيف / سوک.
مَهْبِيل المَرَاة: مسلك الرحم / زنی، بوریچهی مندالان،
گولنک.
هَبِيَة (فی وهب)
هَبُو:
هَبَا العُبَارُ: سَطَح / روناسی کرده وه، رون بوه وه، خَوْل
نما.
هَبَاء: غُبَار / تَوَز، خَوْل، تپ و تَوَز.
هَبَب - مَنشُورًا / به فیروز روی، به تپن روی.
هَبَاعَة: نَزَة تُرَاب / ورده خَوْل.
هَت:
هَت الرِجْل: حَظَّ من قدره / سوکی کرد، له نرخی که م
کرده وه.
هَكَا: بَكَا: سَعْرَة نَشْتی کرد، شکاندی.
هَشْت الشَّيْء: كَسْرَة / شکاندی.
هَسَّ: فی الکلام: اسرع / به په له قسهی کرد.
هَشَات: سریع الکلام / خیرا قسه که، به په له قسه نه کا.
هَت:
هَتْر الكَبْرُ فُلَانًا: أَفْقَدَ عقله / پیری خه له مانی، خه له فا.
هَتْرُ: مَرَّق / درانی، شری کرد.
هَتْرُ عَرَضَ فُلَان: مَرَّقَه / نابروی برد، سوکی کرد.
هَاتْر: شَاتم. سَبَّ بِالْقَبِيح / قسهی ناشیرینی وت،
جنیوی دا.
أَهْتَر: أَهْتَر الرِجْلُ: خَرَف / خه له فا، تَبَّک چو.
هَدِي: هَدِي / بزیکانی.
إِسْتَهْتَر: اتَّعَ هواه / بین نابروی کرد.
هَدَامَر: إِسْتَحْفَ به / گه مای به کاره که هات،
گالتهی بین هات.
تَهَاتَر الرِّجْلَان: ادعی کل علی صاحبه باطلًا / گتجه لیان
له یه که نالاند، گه پریان به یه کتری کرد.

- ت الشهادات: تَعَارَضَتْ / هر یه که شتیکی وت،
گه وای درو درا.
هَتْر: خَرَف / خه له فان، خه له فاوی.
مُهْتَر: خَرَف / خه له فار.
هَاتْر: هَاتْر / نه بزیکینی.
هَتْر: السَّقَط من الکلام / قسهی (قوړو ناشیرن، بین مانا).
هَتْر: كَذِب / درو، درو ده له سه، ده له سه.
مُهَاتِرَة: مُشَادَة / دم قالی.
هَتْر: مُشَاتَمَة. مُشَاخَنَة / شه ره جنیو.
مُسْتَهْتَر بالشَّيْء: مولى / شهیدا، حه زنی لوتشه کا، هر
نه وهی نه وئی.
هَتْر: كَثِير الأباطيل / درو زن.
مُسَلَّتَهْتَر: طَائِش / که مته رخه م، گالته چی، لاهرتی که،
بین نابروی.
إِسْتَهْتَر: اسْتَحْفَاف. اتَّبَاع الهوى / بین نابروی،
که مته رخه م، گالته بین هاتن، خه رتاز.
هَتَف:
هَتَف: صَاح / قَبْرَانْدی، هاواری کرد.
هَتَف: الحَمَامُ: صَات / گمانی، خویندی.
هَتَف: به / ناداه / بانگی کرد.
هَتَف: به / او بزکوره. مَدَحَه / هه لیدا، بیاهه لدا، هه لیدنا.
هَتَف: صِيَاح. صِيَاح / بانگه واز، هاوار، قبیزه.
هَتَف: الإِسْتِحْسَان / ناهه رین کردن، په سه ندرین.
هَتَف: الفرح و السرور / هاواری خویشی.
هَاتَف: صَاخ / بانگ که.
هَتَف: تَلْفُون / تله فون.
هَتَك:
هَتَك: هَتَك السَّيْرُ وَ غَيْرُهُ: خَرَقَه / شَقَه / په تی پچران.
هَتَف: جَرَسَ به. فَضَحَه / نابروی برد، ناویانگی زبان،
نه تکی کرد، ناموسی شکان.
هَتَف: سَبْرَة: فَضَحَ مساوئة / راستی لوتوت، جاپی لوتدا.
هَتَف: سَتْرَه: جَلَبَ علیه العار / نوشوستی به سه را هیتنا.
هَتَف: عَرَضَ إِمْرَاة: إِعْتَصَبَ إِمْرَاة / به زور لاقه ی ناهه رتی
کرد، کاری ناپه وای له گه ل کرد.
هَتَك: إِبْهَتَكَ: تَمَرَّق / درا، شریو.

- - : اِنْتَضَحَ / نابروی چو، ناشکرايو، زړا، ريسوا
بو، شكا.

- - : اِنكشَفَ / دهرکهوت، پښانرا، ناشکرايو.
هُنْكَ او هُنْكَ السَّيْرُ: اِنشَاء / دهرخستن، ناشکراکردن.

- العَرَضُ (عَرَضُ امْرَاةٍ): اِغْتِصَابُهَا / شه تګ کردن،
نافهګ برين، ګاڼی نافرهت، لاقه ی نافرهت کردن.

هْتِيكَة: فَضِيحَة / نه ګی، نابروچون، نه توره، ريسولای.
تَهْتِكُ: عَدَمُ حَيَاءٍ / بڼ نابروي ته ی.

- : تَمَرَّقُ / تَقَطُّعُ / دران، شړيون، شړويويون.
مُتَهْتِكٌ مُسْتَهْتِكٌ: قَلِيلُ الْحَيَاءِ. صَفِيحٌ / بڼ نابروي،
بڼ شه رم.

هْتَمٌ:
هْتَمٌ. اَهْتَمَ الرَّجُلُ: كَسَرَ مَقْدَمَ اسنانه / دانه ګانی
پښه وهی شكان، دانی ګال ګرد.

تَهْتَمُ الشَّيْءُ تَكْسَرُ / شكا.
- ت اسنانه: تَكْسَرَتْ / دانی شكا، ګال ګو.
هْتَمَ الرَّجُلُ: كَانِ اَهْتَمَ: اِنكسرت ثنایاه / دانه ګانی
پښه وهی شكا.

اهْتَمَ: اِثْرَم. سَقَطَتْ ثنایاه / دان (شكاو، ګال، ګال و
ګرم).

- : اِنْدَرْد. لا اسنان له / بڼ دان، دم پرچول.
هُتامةٌ: كِسْرَةٌ / ته له زم، پارچه، ګه رت.

هْتَنٌ:
هَتَّنَتْ. تَهَاتَّنَتْ السَّمَاءُ: تَتَابَعُ مَطَرُهَا / بارانی زود باری،
خوښی نه ګرده وه.

هْتَنٌ: مَطَرٌ مُتَتَابِعٌ / لِيْزَمَهُ، خورم، بارانی ليزمه و دريژه
پڼ داو.

هْتُونٌ. هَاتِنٌ. هَتَانٌ: غَزِيْرٌ / بارانی به تاو، زود، ليزمه،
شه ست.

هَجٌ:
هَجَّتِ النَّارُ: اِنْقَدَّتْ. اِجَّتْ / داګیرسا، ګلې ی ګرد، بلیسه ی
سه ند.

هَجٌ: هَرَبٌ / رای ګرد، مه ل مات، بوی دهرچو.
هَجَّجَ النَّارَ: اَشْعَلَهَا / دای ګیرسان.

- ت عيونته: غَارَتْ / چاوی به قولاو چو.
هَجًا:

هَجًا جَوْعُهُ: سَكَنٌ وَ ذَهَبٌ / برسیتیه ګه ی نه ما، تیزبو.
اهَجًا جَوْعُهُ: سَكَنَهُ / برسیتیه ګه ی نه میشت، تیزی ګرد.
تَهَجًّا الكَلِمَة (رَاجِعٌ هَجْوً) / حینجی ګرد.
هَجْرٌ:
هَجْرُ الشَّيْءِ: تَرْكُهُ وَ اِعْرَاضُ عَنْهُ / وازی له پښنا، دهستی
له ه ل ګرت، لیس دورکه و ته وه، به جیتی میشت.

- زَوْجَتَهُ: اِعْتَزَلَ عَنْهَا وَ لَمْ يَطْلُقْهَا / له زنه ګه ی
جیا بوه وه.

هَجْرُ الْقَوْمِ: رَحْلَهُمْ / ناواړه ی ګردن، دهری ګردن،
دهریه دهری ګردن.

هَاجَرَ مِنَ الْبَلَدِ: رَحَلَ عَنْ وَطْنِهِ / ګرچی ګرد، ولاتی
به جی میشت، نورکه و ته وه.

اهْجَرَ: تَرَكَ / به جیتی میشت، رویش.

- : تَكَلَّمَ بِالْهَذْيَانِ / وپښه ی ګرد، بزیکانی.
تَهَاجَرُوا: تَقَاطَعُوا / وازبان له یه ګتری هینسا، لیسک
جیا بونه وه، لیسک زویر بون.

هَجْرٌ: تَرَكَ / وازلی پښان، ده ست له ه ل ګرتن،
به جی میشتن، کوچ ګردن، ره و ګردن.

- هَجِيْرَةٌ. هَاجِرَةٌ: نَصْفُ النَّهَارِ / نیوه زو.
- - - : شِدَّةُ الْحَرِّ / قرچه ی ګرما.

هَجْرَةٌ. هَجْرَةٌ. مُهَاجِرَةٌ: تَرَكَ الْمَكَانَ. الْخُرُوجُ مِنْ اَرْضٍ
الی اُخْرَى / رهو، کوچ ګردن، ولات به جی میشتن، ره و ګردن
ده په دهریون، ره ه ندبون، ناواړه یی.

ال - النَبْوِيَّةُ: هِجْرَةُ النَّبِيِّ مِنْ مَكَّةَ اِلَى مَدِيْنَةِ كَوْجِي
پتفه مبه له سالی ۶۲۲ ی زایین.

السَّنَةُ الْهَجْرِيَّةُ / سالی ګرچی.
ال - الْجَمَاعَةُ / ګرپه و.

موسم ال - / وه زنی ټیلاخان.

مُهَاجِرٌ: مَوْضِعُ الْهَجْرَةِ / شوین ګوچ، شوینی بزچون،
ره و ګ.

مُهَاجِرٌ: مَتْرُوكٌ / به جی پیلراو، وازلی پښنراو، ده ست
له ه ل ګیراو.

- : يَطْلُ اِسْتِعْمَالَهُ / ګون، دیزین، به ګار ناهیرئ.
مُهَاجِرٌ: رَاحِلٌ. نَازِحٌ / ګوچ ګرځو، ناواړه، لانه واز،
دهریه دهر، ره ه ند، ره و ګرځو، ګوچره، ره وه ند.

مُهَاجِرَةٌ: نزوح. تَقَرُّبٌ عَنِ الْأَوْلَادِ / شاوره‌بون، کۆچ کردن.

هُجْرٌ. هَجْرَاءٌ. هَاجِرَةٌ: کلام قَبِيحٌ / قسە (قۆی، ناشیرین، سوک).

هَاجِرِيٌّ: مختصٌّ بِنَيْصَفِ النَّهَارِ / په‌یوه‌ندی داربه‌نیوه‌یۆوه.

— حَسَنٌ جَيِّدٌ / باش، چاک، نایاب.

— حَضْرِيٌّ / شاری، شارنشین، شارستانی.

هَجَسٌ:

هَجَسَ الشَّيْءُ فِي صَدْرِهِ / خَطَرَ بِبَالِهِ / هَات به‌بیریا، بیری که‌وتوه.

هَجَسَ فِي كَلَامِهِ: هَذِي / به‌سریه‌ قسە‌ی کرد، بزیکانی، چریه‌چریی بو.

هَجَسٌ: کلام تسمعه و لاتفهمه / قسە‌ی سریه، چریه.

— هَاجِسٌ: خَاطِرٌ / بیر، را.

هَاجِسٌ: بَلْبَالٌ / قَلِقٌ / پشیتو، شپرزه، شله‌ژاو.

— خَالِجٌ: رِيْبَةٌ / گومان، مه‌ترسی.

هَوَاجِسٌ: مَخَافٌ / مه‌ترسی.

الْأَسْتَفْرَاقُ فِي الْهَوَاجِسِ: أَحْلَامُ الْيَقِظَةِ / خەيال پلاو، دالغه‌ لوژدان.

هَجَجٌ:

هَجَجٌ: نَامٌ / نوست، خەوت، راکشا.

— إِسْتَكَّنَ / كَبُّ بُو، كَبُّ بُوهِو، هَيْمَن بُوهِو، هَيَّوْاش بُوهِو، هاتوه‌ هۆش خۆی، نارامی گرت، سره‌وت.

— اَمْحَجُ الْجَوْعُ وَ غَيْرُهُ: سَكَنَةٌ / برسیه‌تی نه‌هیشت، دای مرکانه‌وه.

— هَدَأٌ / هَيَّوْاشی کرده‌وه، هیمنی کرده‌وه.

هَجُومٌ: نَوْمٌ / نوستن، خەوتن، راکشان.

— هَمُودٌ: سَكُونٌ / بن‌ده‌نگی، هیمنی، سره‌وتن، کبی، کپی، نارام.

هَاجِعٌ: رَاقِدٌ / پَال که‌وتو، راکشاو، نوستو.

هَجَمٌ:

هَجَمَ عَلَيَّ: هَاجَمَ / اِنْقَصَ / په‌لاماریدا، زۆری بو برد.

— عَلِيٌّ وَ هَاجِمُ الْمَدِينَةِ: حَمَلٌ عَلَيْهَا / هَتِرشى برده‌سەر، هورۆمى برده‌سەر.

— عَلِيٌّ: دَخَلَ بِغَيْرِ اِذْنٍ / خۆی پیاکرد.

— الشَّتَاءُ: اَسْرَعُ دَخُولِهِ / زستان کۆت و پره‌هات.

هَجَمٌ: اَهْجَمَ: جَعَلَهُ يَهْجُمُ / په‌لاماری پیندا.

تَهَاجَمًا: هَجَمَ أَحَدُهُمَا عَلَى الْآخَرِ / په‌لاماری به‌کتریان دا، هتِرشیان برده‌سەر یه‌ک.

تَهَجَّمَ عَلَى الشَّيْءِ: تَكَلَّفَ الْهَجُومَ عَلَيْهِ / هتِرشى برده‌سەر، په‌لاماری دا.

إِهْجَمَ: هَجَمَ الْبَيْتَ: اِنْهَدَمَ / روخا، وێزان بو، کاول بو.

— الدَّمْعُ: سَالٌ / فَرَمِيْسَك (رژا، هاته‌خواری).

— الرَّجُلُ: هَرَمٌ: ظَهَرَ عَلَيْهِ الضَّعْفُ وَ الْكِبَرُ / پیر بو، په‌کی که‌وت.

هَجْمَةٌ: هَجُومٌ: حَمْلَةٌ: غَارَةٌ / په‌لامار، هتِرش، زۆد بۆهتینان.

— الشَّتَاءُ: اِسْتِدَادٌ بَرْدَهُ / سه‌رامو سوژه‌ی زستان.

هَجُومٌ: مُهَاجِمَةٌ: غَارَةٌ: حَمْلَةٌ / په‌لاماردان، هتِرش بردن، مه‌لمه‌ت، هورۆم، نیشته‌سەر.

مُهَاجِمٌ: ضِدُّ مُدَافِعٍ / په‌لامارده‌ر، هتِرش به‌ر.

هَجُومٌ: رِيْحٌ شَدِيْدَةٌ / ره‌شەبا.

— مُعَرِّقٌ: ثَارَهُقٌ كَرِهُوهُ.

هَجَامٌ: شَجَاعٌ / نازا، به‌غیره‌ت، چاونه‌ترس.

— اَسَدٌ / شَيْرٌ.

مُهَجُومٌ: الْبَيْتُ إِذَا وَقَعَ / روخاو، وێزان، کاول بو.

هَجَنٌ:

هَجَنٌ: كَانُ هَجِيْنَا / نوپه‌گ بو، نو توخم بو.

— كَانُ فِيهِ عَيْبٌ / خەوشدار بو، ناته‌واو بو.

هَجَنٌ: جَعَلَهُ هَجِيْنَا / نوپه‌گی کرد، نو توخمی کرد.

— الْأَمْرُ: قَبِيْحُهُ عَابَةٌ / خەوشداری کرد، خرابی کرد.

إِسْتَهْجَنَ: اِسْتَقْبَحَ / په‌سه‌ندی نه‌کرد، قایل نه‌بو، به‌دلی نه‌بو.

هَجْنَةٌ: عَيْبٌ / خەوش، ناته‌واوی، عەيب، نه‌نگی، نام و نه‌نگی.

— ضِيَاعٌ / وِن كَرْدِن، بېرچون.

هَجِيْنٌ: لَنِيْمٌ / تَرُو، چه‌پخون.

— غَيْرُ اَصِيْلٍ / ناپه‌سه‌ن، توخم خراب.

— مَخْتَلَطٌ الْاَبُوِيْنُ / نوپه‌گ.

— هَجَانٌ: جَمَلٌ سَرِيْعٌ / وشتری خۆش (ره‌وت، به‌ن).

هَجَانٌ مِنْ كُلِّ شَيْءٍ: خیاره و خالصه / ره‌سَن، باش، چاک.

إِسْتَهْجَانٌ: اِسْتَنْكَار. عَدَمُ اسْتِحْسَانٍ وَ مَوَافَقَةٍ / په‌سَند نه‌کردن، نه‌ویستن.

مُسْتَهْجِنٌ: مَرْفُوضٌ. مُسْتَنْكَرٌ / په‌سَند نه‌کراو، نه‌ویستراو.

تَهْجِينٌ: خَلْطٌ. تَخْلِيطٌ / بوره‌گ (بون، کردن، کاری).

هَجْوٌ:

هَجَاؤٌ: عَدَدٌ مَعَايِبِهِ وَ وَقَعَ فِيهِ وَ شَقَمَهُ / زه‌می کرد، قسه‌ی پی‌وت، به‌خراپ لینی خویند.

بِقَصِيدَةٍ / به‌مؤنراوه قسه‌ی پی‌وت و زه‌می کرد، هه‌جوی کرد.

هَجَا. هَجَى. تَهَجَّى الصَّرَافُ: عَدَدُهَا / (حینجه، حونجه) ی کرد.

هَجْوٌ. هَجَاءٌ. نِكْرُ المَعَايِبِ / زه‌م کردن، قسه‌ی پی‌وتن، هه‌جو.

عَلَنِي بِالنُّشْرِ / زه‌م کردن به‌نوسین، لوتنوسین.

هَاجٌ: الَّذِي يَهْجُو / زه‌م‌کر.

بِالنُّشْرِ / لوتنوس.

أَهْجُوَةٌ: أَهْجِيَّةٌ طَعْنٌ. قَذْفٌ / قسه‌ی پی‌وتن، گالته‌ی پی‌کردن، تیز پی‌کردن.

هَجَاءٌ. تَهْجٌ. تَهْجِيَّةٌ / حینجه‌کردن، حینجه‌حروف ال - / نه‌لف و بز، له‌نه‌لفه‌وه تایی.

علم ال - : علم الحروف و الإملاء / نوسین زانی.

هد:

هَدَّ: هَدَمَ / روخانی، ویرانی کرد، کاولی کرد.

- ضَعُضٌ / شلوقی کرد.

- كَسَرَ / شکانی.

- صَاتَ عِنْدَ وَقْعِهِ / گرمه‌ی (کرد، هات).

- صَحْتَهُ / اَضْعَفَ / لاوازی کرد، تیکی شکان.

- قُوَّتُهُ / حَطَمَهَا / په‌کی خست، هیزی لپی‌پی، له‌پهل و پژی خست.

- فَكَّ / به‌ریدا، به‌ره‌لای کرد، کردیه‌وه.

- تَه المصيبة / اضعفته / له‌پهل و پژی خست، پرزه‌ی بری، به‌ریشانی کرد.

إِهْدَمَ / روخا، داپوخوا، ویران بو، کاول بو.

- ت صحته (و قواه: تحطمت / تهنروستی خراب بو، په‌کی کورت، هیزی تیانما، له‌پهل و پژی کورت.

هَدَّدَ. تَهَدَّدَ: تَوَعَّدَ / هه‌ره‌شه‌ی کرد.

- : خَوْفٌ / ترسانی.

هَدَّ. هَدَّدَ: هَدَمَ / روخاندن، روخان، داپوخان، ویران کردن، کاول کردن.

- هَدَّةٌ: صَوْتُ السَّقُوطِ / گرمه، ته‌په، گرمه‌و ته‌په‌ی کورتن و شکاندن.

- : كَسَرَ / شکان، شکاندن.

هَدَّةٌ. وَقَعَتْ لَهَا صَوْتُ غَلِيظٍ / گرمه، ته‌په، هاپه.

تَهْدِيدٌ. تَهَدَّدَ: تَوَعَّدَ / هه‌ره‌شه‌کردن، گوره‌شه‌کردن.

- : إِرْهَابٌ / مه‌ترسی، مه‌ترسی خستنه‌وه.

- : وَعِيدٌ / هه‌ره‌شه، هه‌ره‌شه‌و گوره‌شه.

مُهَدَّدٌ: عَلَيْهِ تَهْدِيدٌ / جِن مه‌ترسی، هه‌ره‌شه‌ی لئ‌کراو، گوره‌شه‌ی لئ‌کراو.

مُهَدَّدٌ: مُتَوَعَّدٌ / هه‌ره‌شه‌کر، مه‌ترسی هین، گوره‌شه‌کار.

تَهْدِيدِي: وَعِيدِي / هه‌ره‌شاوی، گوره‌شاوی.

هَدَادٌ: رَفَقٌ وَ تَأَنٌ / هتواشی، له‌سه‌رخۆ، شینته‌یی.

هَدَادِيكُ: مَهْلًا / له‌سه‌رخۆبه، هتواش به، به‌شینته‌یی به.

هَذَهْدَ الطِّفْلُ: هَرَّهَ لِيْنَامٌ / رای‌ژهن.

- الشَّيْءَ مِنْ عَلُوِّ اِلَى اسْفَلٍ: اَنْزَلَهُ وَحَدْرَهُ / گلی کرده‌وه، خلی کرده‌وه، تلوری کرده‌وه.

هُدُودٌ. هُدَاهِدٌ: طَائِرٌ / په‌پو، په‌پوسلیمان.

هدا:

هَدَّأ. هَدَّأ. سَكَنَ / هاته‌سه‌رخۆی، خاوبوه‌وه، هین بو، هه‌وه، هتواش بو، نیشته‌وه، ژیریوه‌وه.

- بِالْمَكَانِ: اَقَامَ / جینگیر بو، نیشته‌نی بو.

هَدَّأ. اَهْدَأَ: سَكَنَ / هیننی کرده‌وه، هتواشی کرده‌وه، که‌می کرده‌وه، دابینی کرد، ژیری کرده‌وه، هینتایه‌وه سه‌رخۆی، دای‌مرکانه‌وه.

- : السَّرْعَةُ / خاوی کرده‌وه، هتواشی کرده‌وه.

- : خَاطِرُهُ: سَكَنَ وَ طَيَّبَ خَاطِرَهُ / دلی هینتایه‌وه، هیننی کرده‌وه.

- رُوعَةٌ: سَكَنَهُ / هینتایه‌وه سه‌رخۆ.

- الطِّفْلَ: رَيَّبَهُ / ژیری کرده‌وه، بینه‌نگی کرد، نواندی، دای‌مرکان.

هُدَى رَوْعَكَ: هَوَّنَ عَلَيْكَ / له سرخۆیه.
هُدَاءٌ هُدُوءٌ: سَكُونٌ / هیمنی، بښه‌نگی، کش و ماتې، نارام گرتن، سره‌وتن، دامرکان، داسه‌کنان.
 - هُدَاءٌ: هَزَبٌ مِنَ اللَّيْلِ / به‌شیکې شوو.
هُدُوءُ الرُّوحِ: إِتْرَاقٌ. رِصَانَةٌ / له سرخۆیی، هیمنی، شینتیی.
به‌دوء: بسکون. بسکوت / له سرخۆ، به‌هیمنی، به‌بښه‌نگی به‌شینتیی.
هادی: سَاكِنٌ: ساکت / له سرخۆ، هیمن، سره‌نه‌رم، بښه‌نگ، ژیر.
المحيط الـ / تَوْقِيَانُوسِي هَيْمَنَ: زه‌ریای هیمن.
مُهْدِيءٌ / هَيْمَنَ كَارَ.
تَهْدِيَةٌ: تَسْكِينٌ. تَسْكِيَةٌ / هیمن‌کړنه‌وه، بښه‌نگ‌کړدن، ژیرکړنه‌وه.
 - **الروح**: تَطْمِينٌ. تَامِينٌ / دل‌نیا‌کړدن.
هدب:
هُدَبُ الثَّوْبِ: جَعَلَ لَهَا هُدْبًا / په‌راویزی بڼه‌کړد.
هُدَبَتِ الْعَيْنُ: طَالَ هُدْبُهَا / برژانگه‌کانی درژښیون.
 - **ت الشجرة**: طَالَتْ اغْصَانُهَا وَ تَدَلَّتْ / لقه‌کانی شو‌پریونه‌وه.
هُدَبٌ: شَعْرُ الْجَفْنِ / برژانگ.
 - **الثوب**: خَمَلْتَهُ / جینگه‌و ته‌خته‌ی قوماش.
 - **هُدَابُ الثَّوْبِ**: حَاشِيَتُهُ / په‌راویز، دامین، ریشوه.
هُدَابٌ: هُدْبٌ: غَبِيٌّ ثَقِيلٌ / گه‌مزه‌ی قورس، حه‌پوله، گه‌لحو.
هُدَبٌ: اَهْدَبٌ. طَوِيلُ الْاَهْدَابِ / برژانگ درژښ.
شجرة هُدَبَاءَ: مَتَدَلِيَةٌ الْاَغْصَانِ / لق شو‌پ.
هدج:
هُدَجٌ: مَشَى كَالشَّيْخِ / خزی به‌کیش ده‌کا، پیرانه‌ده‌پوات.
 - **اِسْتَهْدَجَ**: مَشَى فِي اِرْتِعَاشٍ / نه‌له‌رنی، لارلارو‌ده‌پوات.
تَهْدَجُ الصَّوْتُ: تَقَطَّعَ فِي اِرْتِعَاشٍ / ده‌نگه‌که نه‌چپړی.
هُودَجٌ: مَحْمَلٌ / که‌ژوه، ته‌خته‌په‌وان.
مُسْتَهْدَجٌ: مُسْتَعَجَلٌ / په‌له، په‌په‌له، خیزا، گورج.
مُسْتَهْدَجٌ: اِسْتَعْجَالَ / په‌له‌کړدن، خیزاکړدن، گورج‌کړدن.
هدن:

هُدَنَ الحِمَامُ: سَجَّحَ / خویندیی.

- **الدم**: سَفَكَهُ هُدْرًا / خوینتی به‌خو‌پایی رږان.
 - **رَارٌ**: زَجْرٌ / نه‌رانی، گرمه‌ی هات.
 - **غَلِيٌّ** / كَوَلًا: هَاتَه‌كُوَلٌ، قَوْلِيٌّ دَا، دهمه‌ی کیشا، دهم بو، پښه‌گیی.
 - **صِحَّتُهُ**: تَلَفَّهُ / ته‌ندروستی دانا، تیک‌چو.
 - **مَالُهُ**: بَدَّدَهُ / به‌فیرۆیی‌دا، دای له‌په‌رد.
 - **الدمُّ و الصَّحَّةُ و المال**: ذَهَبَ هُدْرًا / خوین و ته‌ندروستی و دارایی به‌تپڼ‌چو، سه‌رومال‌تیا‌چو.
هُدَنَ: هُدْنٌ: بِاطْلَا / به‌فیرۆچو، به‌خو‌پایی له‌کیس‌چو، به‌تپڼ‌و‌زی.
مُهْدُوْرٌ: مُبَدَّدٌ / له‌کیس‌چو، به‌فیرۆ‌چو.
 - **الدم** / به‌تپڼ‌و‌زیو.
دم - خوینتی رږاو، کوشتنی نارپه‌وا.
هُدِيرٌ: صَوْتُ / ده‌نگ، ترکه، گرمه.
 - **الأسد** / نه‌په‌ی شیر.
 - **الرعد** / گرمه‌ی هور.
 - **البحر** / ناله‌ی ده‌ریا.
هدف:
هُدَفٌ: اَهْدَفَ. قَارِبٌ / نزیك‌بو‌وه.
 - **قصد** / مه‌به‌ستی بو، بۆی‌چو، ناراسته‌ی کړد، تپتی‌گرت، پټوه‌ی‌نا.
اِسْتَهْدَفَ: جَعَلَهُ هَدْفًا / مه‌به‌ستی بو، ناراسته‌ی‌کړد، کړدی به‌ثامانج.
هُدَفٌ: دَرِيئَةٌ / نیشانه.
 - **عَرَضٌ**: مَطْمَعٌ / مه‌به‌ست، بۆچون، ثامانج.
جَعَلَهُ هَدْفًا لِكَذَا / کړدی به‌مه‌به‌ست و نیشانه.
هُدَافٌ: مَا هِرَ فِي الرَّمَايَةِ / ده‌ست‌راست، نیشانه‌شکین، پیکر.
هادف / ثامانج‌گر.
مُسْتَهْدِفٌ لِكَذَا / مه‌به‌ستیتیی، بۆی‌نه‌چن.
هدل:
هُدَلٌ: اِرْحَى. اِرْسَلَهُ اِلَى اَسْفَلِ / شو‌پری‌کړده‌وه، رای‌ه‌یلا، دای‌په‌یشت.
 - **الحمام** / هُدْرًا / خویندیی، گمه‌ی‌هات.
هُدَلٌ: تَهْدَلٌ: تَدَلَّى و اِسْتَرَحَى / شو‌پری‌بو‌وه، دامه‌یلا‌را.

- - الثوب: استرسل / داکهوت.

أهدل: مهذل: مسترسل / داکهوتو.

- متدل: مسترخ / شوپره و بهو، راهتراو.

شقة هدلاء منقلبة على الذقن / لچی شوپ.

هدیل کثیر الشعرا / توکن، توک بز، قزن.

- صوت الحمام / دهنگی کورت، گمه.

هدم:

هدم: هدم: ضد بنی / روخاندی، هه لویه شاندا، تیکیدا.

- - : حرب / ویرانی کرد، کاول کرد، رمانی.

إنهدم: تهدم: إنهد / روخا، تیک چو، هه لویه شا.

- - : تحرب / ویران بو، کاول بو، رما.

هدم: أصابه الدوار / گیز بو، سهری گیزی خوارد.

هدم: هد: ضد بناء / روخان، هه لویه شان، تیک چون،

ته پین.

- : تحرب / ویران کردن، کاول کردن، روخاندن، تیک

دان، هه لویه شاندا.

هدام: هادم: محرب / ویران کار، کاول کار، تیک دهر،

رمینه.

تهدیم: تحرب / ویران کردن، روخاندن، کاول کردن، تیک

دان، رماندن.

متهدم: مهدم: محرب / ویران، کاول، تیکدراو، روخان.

مهدم: مهدوم / داروخواو، روخان، رماو.

هدم: ثوب بال / جله کون، جله شر.

هدوم: ملابس / پوشاک، جل، جل و برگ.

هدام: دوار البحر / گیزی دهریا، گهرداو.

هدن:

هدن: سکن / هیمن بوهوه، نیشته وه، دامرکایه وه،

سرهوت، نارامی گرت.

- : ارضی / قایلی کرد، بی دهنگی کرد، رازی کرد،

دای مرکانوه.

هادن: صالح / ریک کهوت، ناشت بوهوه.

- : اوقف القتال / ریک کهوت، جهنگی وهستان.

تهادن القوم: تصالحو / ریک کهوتن، ناشت بونهوه.

هدنة: هدون: سکون / هیمنی، بی دهنگی، نارام گرتن،

دامرکان، سرهوتن.

- : فترة وقوف و مصالحة / راههستان، وچان، پشو،

ناشت بونهوه، ریک کهوتن.

- : هدانة. مهانة: وقف الحرب / جهنگ راگرتن.

هدی:

هدی: ارشد / رابهری کرد، ری نیشاندا.

- : ضد اصل / به ری راستدا نه ریشت، ری راستی

گرتبو.

هداه الطريق و الی الطريق و للطریق: بیته له و عرفه

به / ریگی راستی پیشاندا، خستیه سهر ریگی راست.

هداه الله الی الایمان و للایمان: ارشده الیه / خوا دهری

ناین و خواپه رستی لیکر دوه، خستیه سهر شو ریگی به.

هدی: اهدی له و الیه: قدم له و اعطاه / پیشکشی کرد،

خه لاتی کرد، بی نارد، پییدا.

- - : إهتدی العروس الی زوجها: زفها الیه /

بوکیان گواستوه، پیشکشی به میزده کی کرا.

هادی: تهادی: تبادلوا الهدایا / دیارو خه لاتیان دا به

یه کتری.

تهادی فی مشیته: تمایل / لازلا رو نه روا، بهم لاولادا

نه کهوی، له تر نه دا، روت نه دا.

إهتدی الی کذا: عرفه / ناسیبه وه، دوزیه وه.

- : الی الطريق: عرف الطريق / ریگی کی زانی،

ناسیبه وه، دوزیه وه.

- : الی الایمان: طلب الهدایة / هاته سهر ریگی ناین

و خواپه رستی.

- : جدد صحیفة حیاته / مؤشی هاته وه، گه رایه وه،

بیری کرده وه.

إستهدی: تهدی: طلب الارشاد / بو ریگی راست گه را،

کهوته راویژ.

- : طلب ان یهدی الیه / داوی خلات و به خشیشی

نه کرد، نه بیست بیدرتی.

هدی: هدایة: إرشاد / رابهری راویژ.

- : تجدید او تجدد القلب / تازه کردنه وه، دل و

دهرن و ناین و باوه تازه کردنه وه، چونه سهر ری راست

و ناین پهروه ری.

- : ضد ضلال / ری رونایی و راست گرتن.

إنه علی - : علی استقامة / راسته ورستی راستی گرتوه.

علی غیر - ضال / رسی چهونی گرتوه، ویل، بین تامانج.
 إهداء: الوصول الى الغرض / گه بیشته تامانج.
 - من شَرُّ او الى الإيمان: رَعُوی / توبه کردن،
 گه پانهوه، رسی راست گرتن، دهست بهرداری خراپه.
 مُهْدِي: مُهْدِي: مُقَدَّم كَهْدِيَّة / پیشکدهش کراو.
 - مُهْتَدٍ: ضد ضال / رسی راست گرتو.
 - : تَجَدَّدَ قَلْبُهُ. مولود من جدید / تازهوه بو،
 دل و دهرن و باوه و نایین تازهوه بو، رسی راست گرتو.
 - : الى دين او عقيدة / نایین و باوه ریکی تازهی
 گرتوه.
 هادٍ: مُرْشِدٍ / رایه.
 إهداء: الوصول الى الغرض / گه بیشته مه بهست و
 تامانج، رسی راست دوزینهوه.
 هُدِيَّة. هُدِيَّة: طَرِيقَةٌ / ری، ریزار، شیواز.
 هُدِيَّة: تَقْدِيمَةٌ / دیاری، خهلات، مزدانه، مرگینی، پویلانه.
 إهداء: تقديم / پیشکدهش کردن.
 مهْداء: الذی من عادته ان یهدی / بدهر.
 هذا:
 هذا. هذه (و الجمع هؤلاء) / نم، نمه.
 لهذا السبب / بهم مویهوه، له بهر.
 مع هذا / له گه نمه شدا.
 هذب:
 هَذَبَ. هَذَبَ الشجر و غیره: قطعته و اصلحه /
 مه آلی پاچی، ریکی خست.
 - : طَهَّرَهُ مِمَّا یُعْيِيهِ / خاوینی کردهوه له
 خه وشه کان.
 - : صَحَّحَ و قَوَّمَ / چاکی کرد، چاره ی کرد.
 - : نَقَّحَ / بزاری کرد، پیاچوهوه، پخته ی کرد.
 - : عَلَّمَ و اَصْلَحَ / فیزی کرد، دهرسی دادا.
 - : الولد: عَلَّمَهُ و رَبَّاهُ / په روه رده ی کرد، ته میی کرد،
 فیزی ره وشت و خوی باشی کرد، به خوی کرد.
 تَهْدَبُ: تَعَلَّمَ و تَرَبَّى / په روه رده بو، فیزیو، ته می بو،
 دهرسی وهرگرت.
 هَذَبُ. تَهْدِيبُ: إِصْلَاحُ / چاک کردن، دهست پیاہینان،
 بزارکاری.

- : تَثْقِيَّةٌ / خاوینی کردن، بزارکردن، پاک
 کردنهوه، پخته کاری.
 تَهْدِيبُ: تَعْلِيمُ / فیزکردن، راهینان، دهرس دادان.
 - : تَثْقِيفٌ. تَرْبِيَةٌ / په روه رده کردن، ته می کردن،
 به خوی کردن، فیزکردنی ره وشت و خوی باش.
 - : تَقْوِيمُ / چاک کردن، راست کردنهوه، مه آلی پاچین،
 ریگ خستن.
 - : تَنْقِیحُ / بزارکردن، پیاچونهوه.
 تَهْدِيبِي: تَرْبِوِي / په روه رده یی، بۆ په روه رده.
 مُهْتَدٍ: مُتَهَدِّبٌ / مُتَقَفٌ / تینگه یشتو، روشن بیر.
 - : مُؤَدِّبٌ. مُرَبِّي / په روه رده کراو، به ته می،
 ویزیار.
 - : مُنْقَحٌ. مُصَحِّحٌ / بزارکراو، راست کراوه، ریگ خراو.
 مُهْتَدٍ: معلم. مدرس. مدرِّب / فیزکار، راهینار، ماموستا.
 هذب:
 هَذَبُ: تَكَلَّمَ بِمَا لَا يَنْبَغِي / چه نه ی دا، مه له وه پی کرد،
 رستی.
 هَذَرٌ مَعَ هَزَلٍ / گالته ی کرد، گالته ی له گه ل کرد.
 هَذَرٌ. هَذَرٌ: نَرْدَشَةٌ / وت و ویز، گفت و گو.
 هَذَرٌ. مَهْذَارٌ: ثَرثار / چه نیاز، توریلی، مه له وه.
 هَذَارٌ: هَزَلٌ / گالته، گپ، گمه.
 هَذَرٌ: أَكْثَرَ الْكَلَامِ / زوری وت، قسه ی زوری کرد.
 - : (أَسْرَعَ فِي الْقِرَاءَةِ أَوْ الْكَلَامِ) كَوَّجَ دُو، خِزْرَابُو لَه
 قسه کردن و خویندنهوه دا.
 هَذِي: هَذِي: تَكَلَّمَ بِغَيْرِ مَعْقُولٍ / بزپکانی، وریته ی کرد،
 ناپه سهند دوا.
 هَذِي: هَذِيَان. هَذَاءُ: التَّكَلَّمَ بِغَيْرِ مَعْقُولٍ لِمَرَضٍ وَ غَيْرِهِ /
 وریته، یاوه، وتی ناپه سهند.
 - : الْحَصَى / بُحْرَانٌ / وریته ی تا، بزپکاندن.
 هَادٍ: مُهْتَدٍ / شه وه ی وریته شه کاو شه بزپکینی، بزپکینه ر،
 وریته کار.
 هَرٌ:
 هَرُّ الْكَلْبِ: صَات دُون نَبَاحٍ / لورانی، لوره ی هات.
 - : الْقَطُّ / مِرَانِي، میاوانی.
 - : الدَّوَاءُ بِطَنُهُ / (أَطْلَقَهَا) ره وانسی کرد، سکی شؤر کرد،
 به له فیره ی پی خست.

- الاشياء الممنوعة/ قاچاخی دهرکرد.
 تَهْرَبُ: /إنهم/ رای کرد، دهرکه نار بو، خوی دزیه وه.
 - من واجب او غیره: تَمَلَّصُ /خوی لیدزیه وه.
 هَرَبٌ: هَرَبٌ. هَرَبَانٌ: فرار/ سهری خق مه لگرتن، راکردن،
 قوتاریون، دهر بازبون. مه ل هاتن، پین پیوه نان.
 - من الجندیة: فرار/ راکردن له سه ریازی،
 مه ل هاتن، فرارکردن.
 هارب. هَرَبَانٌ /راکردو، مه ل هاتو، فرار.
 تهريب: /إضطراب الغير الى الهرب/ دهست پیوه نان،
 بردن، دهرکردن.
 - : تخلص/ رزگارکردن.
 - الاشياء الممنوعة/ قاچاخ چیتی، قاچاخ دهرکردن،
 نزه فریتی.
 مَهْرَبٌ: مَلَاذ. مخلص/ پهنا، په ناگه، حه شار، چاره،
 رزگاری.
 مَهْرَبٌ: /قاچاخ چی.
 هرج: هَرَجُ النَّاسِ: وَقَعُوا فِي إِضْطْرَابٍ/ که رتنه پشتیوه وه،
 سه ریان لی تیک چو، نازاوه یان تن کوت.
 - فی الحدیث: خلط فيه/ دای به سه ریهدا، تیکه ل و
 پیکه ل قسه ی کرد.
 هَرَجٌ فی الحدیث: مَرَجٌ و آتی بالمضحک/ کردی به
 (پیکه نین، گالته).
 - بالحيوان: صاح به و زجره/ روزانی، چاشی کرد.
 هَرَجٌ: فتنة و إختلاط/ نازاوه، پشتیوی، سه ر لیتیک چون.
 - و مَرَجٌ: ضوضاء/ ژاوه ژاوه، غلبه غلب، مه را (هه را،
 و هوریا).
 مَهْرَجٌ: مَضْحَكٌ/ گالته چی، کورچه، کوسته بایی.
 هَرَجَلٌ: إختلاط مَشْنِيه/ تیکه ل و پیکه ل نه ریوی.
 - : مَشْيٌ بخطوات متباعدة/ مه نگاری درژیی نه نا.
 هَرَجَلَةٌ: عَدَمٌ إنتظام/ نارپکی، پشتیوی، نازاوه.
 مَهْرَجَلٌ: غیر منظم/ نارپک، پشتیوی، نازاوه.
 هرس: هَرَسٌ: نَقٌّ و سَحَقٌ/ کوتایی، تیککی شکان، هاپی، وردی
 کرد.
 - مهك: دَهَكٌ/ تیککی شیله، مه لئی گلوفت.

هَرَبٌ: قَطٌّ/ پشيله، گریبه، کتک.
 هَرَبَةٌ: قَطَّةٌ/ پشيله ی من، کتکه میچکه.
 هَرِيرُ الْكَلْبِ/ لوره ی سهگ.
 - القَطُّ (مهره من، میاره، مرمیای پشيله.
 هَرَهْرٌ: حَرَكٌ/ جولانی، بزواندی، له قانندی.
 - علیه: تَعَدَّى/ دهست درژیی لئی کرد.
 هرا: هَرَأٌ. هَرَأٌ: هَرَأٌ اللَّحْمُ: ائْضَجَهُ كَثِيراً/ زوری کولان،
 توانیه وه.
 - هُ - هُ - هُ: هُ الْبَرْدُ: اِشْتَدَّ عَلَيْهِ/ وهخته بو رهق
 بیته وه له سه رمانا.
 - ت الريح: اِشْتَدَّ بَرْدُهَا/ زور ساردی کرد.
 - فی الكلام: اكْثَرَ الْقَبِيحِ وَ الْخَطَا/ قسه ی قوری کرد،
 زور مه ل ی کرد.
 - هَرِيٌّ: مَرَقٌ/ درانی، پوانی، رزانی.
 - : الثَّوْبُ: اِبْلَاهُ/ کونی کرد، مه لاهه لای کرد.
 هَرِيءٌ: تَهْرَأُ اللَّحْمُ بِالطَّبِيخِ: اِهْتَرَى/ زورکولا، توایه وه.
 - : تَمَرَّقٌ/ درآ، شریو، مه لاهه لایو، شیتال شیتال
 بو.
 - : بَلِيٌّ/ کون بو.
 هَرَاءٌ: کلام فارغ/ یاره، قسه ی (قویدو بین مانا، هیج و پوچ).
 مَهْتَرِيءٌ بِالطَّبِيخِ: مطبوخ و ناضج/ زور کولای، تواره.
 - : مَمْرَقٌ/ دروا، شپ، مه لاهه لای، شیتال شیتال.
 - : بَالٌ/ کون، په ریوت.
 هرب: هَرَبٌ: فَرٌّ/ سهری خوی مه لگرت، رای کرد، مه ل هات، بژی
 دهرچو، دهریاز بو، پی پیوه نا.
 - من كذا. اقلت و نجا/ رزگاری بو، دهریاز بو، قوتار
 بو.
 - من الجندیة/ فراری کرد، مه ل هات، رای کرد.
 - من المدرسة (و العمل)/ خوی دزیه وه.
 هَرَبٌ: اِهْرَبٌ: جعله يَهْرَبُ/ وای لئی کرد رابکا، دهریازی
 کرد.
 - : إضطربه الى الهرب/ ناچاری کرد رابکا.
 - : ساعدٌ على الهَرَبِ/ دهریازی کرد، یاریده ی مه ل
 هاتنی دا.

هَرَس: دق. سَخَق/ کوتان، شیلان، هارین، هه‌ل‌گلو‌فین.
 هَرَسَة: طعام من حب الحنطة/ گه‌نمه کوتاو، هه‌ریسه.
 مَهْرُوس: ممهوک/ تیک شیلراو، کوتراو، هه‌ل‌گلو‌فراو.
 مَهْرَاس: جُرْن الدَّق/ هاره‌ن، دنگ.
 هَرش:

هَرَش بینهم: حَرَش/ روژاندنی، هانیدان.
 - بینهم: افسَد/ کردنی به‌گزه‌کدا، دانی به‌شهر.
 - جلده: حَكْ/ له‌شی خورا، ئالووشی تر‌کوت.
 هَراش: مَهْرَشَة: خَصام/ ناکوکی، ئاژاوه، دوشمنایه‌تی.
 هَرَش: حَكْ/ خورو، ئالوش.

- : الاستهلاك بالاستعمال/ خواریدن، سلاک بون، له‌کارک‌وتن.
 هرص:
 هَرَص: اصابه الهرص/ توشی ئالوش بو، ئالوش ک‌وته له‌شبه‌وه، ئالوشی تر‌کوت، خورو ک‌وته له‌شبه‌وه.
 هَرَص الرَّجُل: اِشْتَعَلَ بَدَنَهُ حَصْفًا مِّنَ الْحَرِّ/ گه‌رمه‌ژنه‌ی ده‌ردا، لیری ده‌ردا.
 هَرَص: حَصَف/ گه‌رمه‌ژنه، ئالوش، خورو، لیر.
 هرط:
 هَرَطَ عَرَضُ فُلَانٍ وَ فِي عَرَضِهِ: طَعَنَ فِيهِ/ تَسَمَّى ناشیرینی پ‌زت، ناموسی شکان.
 هَرَط: اِسْتَرَخَى لَحْمَهُ/ گ‌رشته‌کی داک‌وت.
 هرطمان: شوفان/ گال، ولیره.
 هرع:
 هَرَع اليه: مَشَى اليه مُسْرِعًا/ به‌په‌له‌چو ب‌ز لای، چو به‌ماواریه‌وه.
 اهرع: اِسْرَع/ به‌له‌ی کرد خیرای کرد.
 هَرَع: هُرَاع: مَشَى فِي اِضْطِرَابٍ وَ سُرْعَةٍ/ به‌په‌له‌و خیراو شپ‌زه‌یی رویشتن.
 هرف:
 هَرَف به: اَطْرَأهُ اِعْجَابًا/ ستایشی کرد.
 - به: مَدَحَهُ بِلا خَيْرَةٍ/ له‌بر بوره (پیا‌ه‌ل‌دا، هه‌ل‌یدا، هه‌ل‌ینا).
 يَهْرَف بما لا يَهْرَف: يَمْدَحُ بِلا خَيْرَةٍ/ له‌بر بوره (هه‌ل‌دان، پیا‌ه‌ل‌دان، هه‌ل‌نان).
 هرق:

هَرَق: اَهْرَقَ المَاءَ: صَبَّاهُ/ رَوَى کرد، رزانی، رشتی.
 - - - الدم: سَفَكَهُ/ خویشی رشت.
 - - - الدمع: ذَرَقَهُ/ فرمیسکی رزان.
 هَرَق: اِهْرَاق: صَبَّاهُ/ رَوَكَردن، رزاندن، رشتن.
 مَهْرَق: مَهْرَاق/ رَوَكَردن، رزان.
 هرم:
 هَرَم: بَلَغَ اَقْصَى العَمْرُ وَ الضَّعْفُ/ پیر بو، په‌کی ک‌وت، ک‌وته سال‌وه.
 هَرَم: فَرَم: قَطَعَ/ له‌ت له‌تی کرد، جنی.
 هَرَمَة: اَهْرَمَة الدهر/ رَوَكَردن پیری کرد، په‌کی خست.
 هَرَم: تَهْرِيم: فَرَم/ جنین، له‌ت له‌ت کرین.
 هَرَم: ضَعْف الشَّيْخُوخَة/ پیری، به‌سال‌اچون.
 - : شَكْل هَرَمِي/ قوچه‌ک، شه‌پوور، پوپ تیز.
 هَرَمِي الشَّكْل: بِشَكْلِ الهَرَم/ قوچه‌کی، وه‌ک قوچه‌ک، شه‌پووری.
 هَرَم: بِالْعَاقِصَى الكِبَرِ/ رَوَكَردن پیر، به‌سال‌اچو، فه‌رتوت.
 هرو:
 هَرَا: تَهْرَى: ضَرَبَ بِالْهَرَاوَةِ/ ک‌وته‌کی وه‌شان، به‌ک‌وته‌ک لیتی‌دا.
 هَرَاوَة: عَصَا غَلِيظَةٌ وَ قَصِيرَةٌ/ ک‌وته‌ک، تیتلا، توپ‌ز، گ‌وپال.
 هَرَوَل: اِسْرَع/ خَيْرًا رَوَى، به‌په‌له‌رَوَى، لَوْقه‌ی کرد.
 - اليه: بَوَى چو به‌په‌له، به‌خیرا ب‌وی رویشت.
 هَرَوَلَة: خَيْرًا رَوَيْشْتَن، نيوه‌پا‌کردن، لَوْقه، لَوْقه‌کرین.
 هری:
 هَرَى: ضَرَبَ بِالْهَرَاوَةِ/ به‌ک‌وته‌ک لیتی‌دا.
 اَهْرَى: تَهْرَى. تَهْرَى: بَلَى/ شپ‌وو، رزی، پوا.
 هَرَى: مَخْرَن الغِلَّةِ/ ک‌ندو، ک‌نگو.
 هز:
 هَزَّ: هَزَّزَ حَرَكُ رَايُوهُ شَان، جَوْلَانِي، له‌قانی، ب‌زوانی، شله‌قانی.
 - - - ذَنْبَهُ اِي ذَيْلِهِ/ کلکه‌له‌قیی کرد، کلکی راوه‌شان.
 - - - رَاسَهُ/ سه‌ری له‌قان.
 - - - الرُّمُحُ وَ السِّيفُ: لَوَّحَ به/ رم و شمشیری هه‌ل‌سوپان، رای‌وه‌شان، شه‌کانیه‌وه.
 - من عَطَفَهُ: اِسْتَحْتَهُ/ هانیدا، هه‌ژاندی.

— يَدَه / دهستی راهه شان.

— اِكْتافَه / شانی مه لته كان.

— الأَرْجوحَه / رای زه ند.

— ت الزلزلة الارض / له رزانی، مینایه له رزه.

إِهْتَرَّ تَهَرَّزَ: تَحَرَّكْ / له قی، بزوا، جولاً، شله قا، راهه شا.

— : تَرْجَحْ / راهه نرا، جولایوه، شه کایه وه.

— : اِرْتَجَفْ. اِرْتَجَعْ / له رزی، شله قا، له ریه وه.

— اِیْه قَلْبِه / دلی بزی لوئا، دلی داخوری.

هَرَّ: تَهَرَّزَ: تَحَرَّكْ / جولاندن، شله قان، له رزان، مه لخران،

راهه ستاندن، راته کاندن، له رزاندن، بزواندن، له قاندن.

هَرَّةٌ: المَرَّةُ من هَرَّ / جولَه، شله قین، له رینه وه.

— : رَجْفَةٌ / له رزه، له رزین، خوربه، موچوک.

— اَرْضِيَّةٌ / زلزلة / یومه له رزه.

هَرَّازٌ: يَهْتَرُّ رَجَاجٌ / له ریتنه، له رزوک، نه له رزی.

هَرَّزَ الرعد: نَوْبُهُ / گرمه ی هور.

إِهْتِزَازٌ: اِرْتِعَاشٌ. رَجْفٌ / له ره، له رزین، له رینه وه،

راته کین.

مُهْتَرِّزٌ: مُرْتَجِعٌ / نه له ریتنه وه، نه له رزی، له رزوک.

— طَرِباً أو فَرِحاً / له خوشیا سه ما نه کا.

هَرَائِزٌ: شِدَائِدٌ / ناخوشی، ته تگانه، نه هاتی، نارچه تی.

هَرَّهَرٌ: حَرَّكٌ / جولانی، له رانیه وه، بزوانی، له قانی، له رزانی.

تَهَرَّزَ: اِهْتَرَّ: تَحَرَّكْ / جولاً، له ریه وه، بزوت، له قی، له رزی.

هَرَّ:

هَرَّ: هَرَّىء. تَهَرَّأَ: اِسْتَهَرَّأَ به او منه: سَخِرَ / گالته ی (بِنِ)

کرد، (بِنِ مَات)، لاقرتتی پی کرد.

— : مَات / مرد، گیاتی ده رچو.

— : به: لم یَبَالِ به / بایه خی پی نه دا، خوی لی گیل

کرد.

هَرَّهٌ. هَرَّةٌ. هَرَّةٌ: اِسْتَهَرَّأَ. مَهَرَّأَ: سُخِّرِيَّةٌ / گالته،

قه شمهری، لاقرتتی، لوتره وان.

هَرَّاةٌ: يَهْرَأُ بِالنَّاسِ / گالته به خه ک ده کات، گالته چی،

لاقرتتی کار، لوتره وان.

— : يَهْرَأُ منه / قه شمهر، گالته چی، لاقرتتی پی نه کئی.

هَرْنِي: اِسْتَهْرَاسِي / گالته، قه شمهر، ترق، ریسوا، ریشکاو.

اِسْتَهْرَءَ: سُخِّرِيَّةٌ. قَهْكُم / گالته، قه شمهری،

گاله پی کردن، ته شقه له پی کردن، تیزییوه کردن، تهوزه

پی کردن.

باِسْتَهْرَءَ. بِسُخْرِیَّةٌ. بِتَهْکَم / به گالته وه، به قه شمهری.

هَازِيء. مَسْتَهْرِيء: مَتَهْکَم / قه شمهر، گالته چی.

هَرَج:

هَرَجٌ. هَرَجٌ: تَرَمَّ فِی غِنَاہِ أو قِرَاہِ / به ناوازه وه نه ی

وت و نه ی خوینده وه.

اَهْرُوجَةٌ: اَغْنِيَةٌ / گورانی، ناوار.

هَرَّ:

هَرَّزَ: ضَحْکٌ / پیکنی، گالته ی کرد.

هَرَّزَ: هَرَّلٌ / گالته ی کرد.

هَرَّازٌ: هَرَّلٌ / گالته، گپ.

هَرَّازٌ: عِنْدَ لَيْبٍ / بلبیل، شالور، شالول.

هَرَج:

هَرَجٌ: تَهَرَّعٌ / اسنرع / په له ی کرد، خیرای کرد، ده ست و

بردی کرد، گورج بو.

— النشيء: كَسْرَةٌ / شکاندی.

هَرَجٌ: اِحْمَقٌ / گورج، گیل، کهر، که رده ن، که مره، که لحر.

— من الليل: طائفة منه / به شیکتی شو.

ال — الأخير من الليل: الجزء الأخير منه / به شی دوابی

شو، به ره به بیان.

هَرَّاعٌ. هَرَّعٌ: اَسَدٌ / شیر.

هَرَّلٌ:

هَرَّلٌ. هَرَّلٌ. هَرَّلٌ: اِنْهَرَّلَ: صَارَ ضَعِيفاً نَحِيلاً / لاواز بو،

سیس بو، له پ بو، هیزی نه ما.

— فِی کلامه: مَارَحٌ / گالته ی کرد.

هَرَّالٌ: قَلَّةُ اللِّحْمِ / چروساوه بی، لاوازی، له پی، سیسه له بی،

باریک و بنیسی.

هَرَّيْلٌ: مَهْرُولٌ: خِلاَفُ السَّمِينِ / چروساوه، لاواز، له پی،

سیس، سیسه له، باریک و بنیسی، رهق و تهق، ده غه زار،

ره قه له.

هَرَّلٌ. هَرَّلٌ: مَرَّاحٌ / گالته، گپ.

هَرَّالٌ: عَلِيٌّ سَبِيلُ الهَرَّلِ / به گالته وه.

هَرَّيٌّ: مُضْحِكٌ / پیکنه تیناوی، قوشمه، کوچه ک.

هَرَّالٌ. هَرَّلٌ: هَازِلٌ: كَثِيرُ الهَرَّلِ / قوشمه، کوچه ک.

مَهْرَلَة: مَسَلَة. رَوَايَة هَرْيَلَة/ چِرَوَكِي بِيَكه نِينَاوِي.

- مَسْحَرَة/ كَالْتِه وَ قَه شَمْعِرِي، لَاقَرْتِي.

مُهْرَلِي: مُشْعَوْد/ دِه سَت بِي، سَاخْتِجِي، تَه لَه كِه بَار.

هزم:

هَزَم. هَزَمَ الْعَدُو: غَلِبَهُ. كَسْرَه/ شَكَانْدِي، زَال بَسُو

بِه سَهْرِيَا، بَه زَانْدِي.

- تَهْرَمَ الْوَتْر: رَن/ دِه نِگِي دَايَه وَه، لَه رِيَه وَه.

إِنْهَزَمَ: هَزَمَ/ اِنْكَسَر/ شَكَا، بَه زِي.

هَزَمَ: كَسَر وَ غَلِبَة/ شَكَانْدِن، بَه زَانْدِن، رَاوَان.

هَزِيمَة. اِنْهَزَام: تَقَهْر/ شَكَان، بَه زِيْن، رَاكْرِدِن، دِه رِيَا زِيُون.

مَهْزُوم. هَزِيم: مَغْلُوب/ شَكَاو، بَه زِيُو، هَه لَاتُو.

هَزْمَة: نُقْرَة/ چَال.

هَزِيم: رَعْد/ گِرْمَه.

- الرعد: صَوْتَه/ گِرْمَه ي هَوَر.

مَهْزَام: خَشْبَة تُحْرَكُ بِهَا النَّارُ كَوَلَه وَز.

هس:

هَسَّ الشَّيْءَ: دَقَّه وَ كَسْرَه/ شَكَانْدِي، وَرْدِي كَرْد، كَوْتَاي.

- الْكَلَامُ: اَخْفَاه/ شَارِيَه وَه، بِي دِه نِگ بُو.

هَسِيْس: كَلَامُ خَفِي/ سِرْبِه، سِرْبِه سِرْب، چِرْبِه، چِرْبِه

چِرْب:

- الْمَدْقُوقُ مِنْ كُلِّ شَيْءٍ/ وَرْدَه، خَاكَه، هَا رِيَاو،

كُوْتَرَاو.

هش:

هَشُّ: صَارَ هَشًّا اَي سَرِيْعَ الْكَسْرِ/ شَكْسْت بُو.

- لَان وَ اِسْتَرْحِي/ فَشَوَل بُو، خَاوِيُو.

- تَبَسَّمَ/ بَزَه گِرْتِي، زَه رِدَه خَه نَه گِرْتِي.

- لَهُ وَ يَه: اِرْتَاَح وَ نَشْط/ بِيِي (بِيخُو شَحَال بُو، خَوْش

بُو)، گَه شَايَه وَه، دَلِي بِي كِرَايَه وَه.

هَشَش: فَرَح/ بِيخُو شَحَالِي كَرْد، دَلخُو شِي كَرْد.

هَشَّ: هَشَّاش. هَشِيْس: سَرِيْعَ الْكَسْرِ/ شَكْسْت،

رِيَزَه لَوَك، زَو نَه شَكْن.

- رَخُو. لِيْن/ فَشَوَل، نَهْرَم، فَشَهَل.

- الْمَكْسِر: سَهْلَ الْجَانِبِ/ نَاسَان، دَل فَرَاوَان.

- الْوَجْه: طَلَقَ الْمَحِيَا/ رُوخُو ش.

- بَشَّ: فَرَح. مَسْرُور/ دَلخُو ش، شَاد، بَه خَتِيَار، شَادَان،

شَادَمَان.

هَشَّاشَة: اِبْتِهَاج. فَرَح/ دَلخُو شِي، بَه خَتِيَارِي، شَادِي،

شَادَمَانِي.

هَشْوَشَة: قَابِلِيَة الْكَسْرِ/ شَكْسْتِي، فَشَوَلِي.

هشم:

هَشَمَ. هَشَمَ الشَّيْءَ: كَسْرَه/ شَكَانِي، وَرْدِي كَرْد، تِيكِي

شَكَان.

تَهَشَّمَ. اِنْهَشَّمَ: تَكَسَّر/ تِيك شَكَا، وَرْد بُو، وَرْدُو خَاش بُو،

پَارچَه پَارچَه بُو.

هَشَمَ. تَهَشِيم: كَسْر/ شَكَانْدِن، تِيك شَكَانْدِن، وَرْدُو خَاش

بُون، پَارچَه پَارچَه كَرْدِن.

هَشِيم: اَلنَّبَاتُ الْيَابِسُ/ پُوش وَ پَه لَاش، رُوَه كِي

وَشَكِه وَه بُو.

- ضَعِيْف/ لَاوَاز، لَه ي.

مَهْشَمَ: مَكْسَر/ شَكَاو، تِيك شَكَاو، لَه ت وَ كَوْت،

پَارچَه پَارچَه.

هَاشِم: مَكْسَر/ شَكِيْنَه.

هَشَام: جُود/ دِه سَت بِلَاوِي، بَه خَشْنْدِه يِي، بَه خَشِيْن.

هصر:

هَصَرَ: اِنْتَصَرَ: كَسْر/ شَكَانِي.

- الْعَصْنُ: عَطْفَه وَ كَسْرَه/ چَه مَانِيَه وَه وَ شَكَانِي.

اِنْهَصَرَ: اِنْكَسَرَ/ شَكَا، چَه مَانِيَه وَه.

هضب:

هَضْبَة: مَا اِرْتَفَعَ مِنَ الْاَرْضِ/ بَان، تَه پَه، پَشْتَه.

هضم:

هَضَمَتِ الْمَعِدَة الطَّعَامَ: اَحَالْتَه اِلَى صُورَة صَالِحَة

لِلغذاء/ هَه رَسِي كَرْد.

هَضَمَ: اِنْهَضَمَ الرَّجُلُ: ظَلَمَه/ تَوْرِي لَو كَرْد، نَا زَارِي دَا،

مَانِي خَوَارِد.

اِنْهَضَمَ الطَّعَامَ: هَضَمَ/ هَه رَس بُو.

هَاضِم. هَضُوم: يُسَاعِدُ عَلَي الْهَضْمِ/ هَه رَس كَر،

يَارِيْدَه دَه رِي، هَه رَس كَرْدِن.

هَضُمَ / هَه رَس بُون، هَه رَس كَرْدِن.

سهل ال - / سوك، سوك هَه رَس.

سوء ال - : تَحْمَة/ گِرْفَت، گِرَاوِي.

عُسْر ال - / هَه رَس نَه بُون، گِرْفَت.

عَسِرَ الـ - لا تهضمه المعدة/ هارس نایبیت، هارس ناگرت.

هضمی: مختص بالهضم/ په یوه ندی دار په هارسه وه.

الجهاز الـ - نامیری هارس، کونه دمای هارس.

إنهضام. هَضْمٌ/ هارس بون.

مهضوم. يُهَضَم. هضم. هضمته المعدة/ هارس بو.

هضيمة: طعام يعمل للمیت/ سڼ روزه.

- ظَلْمٌ/ زرد، زورداري، ستم.

- غَضَبٌ/ تورهي، رقي، قين.

هطل:

هَطَلٌ هَطَلٌ المطر: نَزَلٌ/ باری، باران باری، دای کرد.

- ت العين بالدمع: سالت/ چار فرمیسکی (کرد، رشت).

هَطَلٌ هَطَلَانُ المطر: نَزُولُ المطر/ باران بارین، داگردن.

هاطل: نازل/ نه باری، باریو.

- نازل/ داکه وتو، شوپه وه بو.

هطل: ذئب/ گورگ.

- لَصْرٌ/ دز، چه رده.

- احمق/ گرج، که رده، که، گیل، که مژه، بلج.

هَيَطَلٌ: ثعلب/ رتوی.

هف:

هَفٌّ: مَرَّ سُرْعَةً/ خیرا تپه ری.

- : (سرع في سيره/ خیرا روشت، پشی مه لگرت.

- ت الريح: هَبَّتْ فَسَمِعَ صوت هبویها/ گلهی هات.

- ت الرائحة: فاحت/ بون هات، بون بالوبوه وه.

- ت نفسه على كذا: تاق اليه/ حزی لوی کردن تامه زود بو بوی.

- : ضَرْبٌ/ پیدادا، پیاکتشا.

- : مَسٌّ بِخَفَةٍ/ سوک به ری کهوت.

- : اِهْتَفٌ/ برق/ بریسکایه وه، چه خماخه ی دا، شوقی دایه وه.

هَفٌّ: خفيف/ سوک فشول.

- : خفيف العقل/ کم عقل، نه قل سوک، گیل.

هَفَّافٌ: بَرَّاقٌ/ شه ودار، نه بریسکتته وه.

- : مَهْفَفٌ في الهواء: مُتَحَرِّكٌ/ نه شه که تته وه.

- : رقيق شفاف/ تنک، روناک.

رِيحٌ هَفَّافَةٌ: سريعة المرور في هبویها/ بای قایم.

مَهْفَةٌ: مروحة/ باوه شین.

مَهْفُوفٌ. يَهْفُوف. هَفٌّ: خفيف العقل/ گیل، که رچ، که رده، که لحو، که مژه، بلج.

مَهْفَفٌ. تَهْفَفٌ. مُشَقٌّ بِدَنَةٍ: تَحَلٌ/ لاواز بو، باریک بو، له ی بو، چروسایه وه.

- : تطاير لِحْفَتِهِ/ با بردی، له سوکیا با بردی.

مَهْفَفٌ. مَهْفَافٌ: بارد/ سارد.

مَهْفَافٌ. مَهْفَفٌ: رقيق شفاف/ تنک، روناک.

- : نحيف القوام/ له ی، لاواز، باریکه له.

مَهْفَفٌ. مَهْفَافٌ: مُتطاير في الهواء/ با بردی.

هفت:

هَفَّتْ: تَكَلَّمَ بلا رُوِيَّةٍ/ کویرانه و به یڼ لیک دانوه قسمی کرد.

- : هَفَا: جاعٌ وَ ضَعْفٌ/ برسی بو، له برسانا لاواز بو.

تَهَافَّتْ على: تَسَاقَطَ عليه/ په لاماریدا، مه لپه ی بؤ کرد، خوی بؤ کوتا، بوی چو، به سریا داباری.

تَهَافَّتْ: إندفاع. هجوم/ بوجون، په لاماردان، نامبازیون، مه لپه کردن، خویز کوتان.

مَهْفُوتٌ: مُتَحَيِّرٌ/ سه رسام، سه رسورماو، شله ژاو.

مَهْفَتَانٌ. هَافٌ: جائعٌ/ برسی.

مَهْفِيَّةٌ: جماعَةٌ اِقْتَحَمَتْهُمُ الجماعَةُ/ کومه لیکي برسی.

هفو:

مَفَا: اسرَعٌ/ په له ی کرد، مه لپه ی کرد.

- الرجلُ: زَلٌ/ له ده سستی (ده رچو، مراز)، مه له ی کرد.

هَفَّتْ اليه نَفْسُهُ: اِشْتَاقتُ/ حزی لوی کرد، تامه زوی بو، تاره زوی کرد، دل ی بوجو.

- ت الريح في الهواء: ذهب و اِرتفعت/ با بردی.

هَافٌ. مَهْفَتَانٌ: جائعٌ/ برسی.

مَهْفُوتَةٌ: زَلَةٌ/ ساته، مه له، مه له شه یی.

هكذا:

هكذا/ ناوه ها، مه روه ها.

و - دوالیک/ تیر، وه مه روه ها.

هکل:

هَکَلٌ: مَشَى اِختيالاٌ/ (له سارخو، له سار نوکی په نچه) روشت.

هَيْكَلٌ: ضَمٌّ / که، زل، قه، زه به للاح.

- بناء عظیم / خانوی گوره و بلند، بالاخانه، کوشک.

- البناءُ و غیره / بهیکر، چتوه، قه باره، چل و چتو.

- بَدَنٌ / قارغ، داروبار، چل و پتو.

- مَعْبُدٌ / په رستگا.

- الصورة و الشخص و التمثال / دیمه، پهیکر، شیوه.

ال - العظمی / نیسکه پهیکر.

هکم:

هَكَمٌ: غَمٌّ / گورانی وت، دهنگی لی هال بیی.

تَهَكُّمُ البناءُ: تَهَمُّمٌ / روخا، ته پی.

- الرَّجُلُ و علیه: سَخِرَ مِنْهُ / کالته پی کرد، پیی رابوار، تیژی پی کرد.

- علی: اِشْتَدَّ غَضَبُهُ / رقی هه لسا، توپه بو.

تَهَكُّمٌ: سَخِرِيَةٌ. اِسْتَهْزَاءٌ / کالته، قه شمیری، پی رابواردن، لوتره وانئی.

بِتَهَكُّمٍ: بِاِسْتَهْزَاءٍ / به کالته وه، به قه شمیره وه، به سوکیه وه.

تَهَكُّمِيٌّ: اِسْتَهْزَائِيٌّ / کالته چیتی و قه شمیری، لوتره وانیتی.

اَهْكَوْمَةٌ: اِسْتَهْزَاءٌ / کالته کردن، پی رابواردن، کالتوکه.

مُتَهَكِّمٌ: مُسْتَهْزِئٌ / کالته چی، قه شمیر، لوتره وان.

مُسْتَهْتَكِمٌ: مُتَكَبِّرٌ / لوت به رن، به تروفین، خو هه ل کیش، که زاف کار.

هل:

هَلٌّ: حَرْفٌ اِسْتِفْهَامٌ / نامرزی پرسیار، نایا؟ ناخو.

هَلٌّ. هَلٌّ: ظَهَرَ / دهرکوت، پهیدابو، ناشکرا بو.

- الشَّهْرُ: بَدَأَ / مانگ دهستی پی کرد.

- الهلالُ: ظَهَرَ / مانگ دهرکوت، هه ل هات.

- اِنْهَلَّ العَطْرُ: اِسْتَعْدَّ اِنْصِبَاغَهُ / بارانی زود باری به (لیزمه، خور، خورم) باری.

- الرَّجُلُ: فَرِحَ / دلی خوش بو، پیخوشحال بو.

هَلٌّ: سَمِحٌ / ویردی خویند، ستایشی کرد.

- قَالَ لَا اِلهَ اِلَّا اللهُ / وتی (هیچ خوابه نیه خوی نه بن، لا اله الا الله).

- له: اِثْنَى عَلَيْهِ بِالْمُتَفَاتِ وَ التَّصْفِيْقِ / چه پله پی

لوتدو هاواری کرد.

تَهَلَّلَ الوجهُ: تَلَّالًا / بزه گرتی، شاگه شک بو، که شایه وه.

- اِئْتَهَجَ / شادمان بو، پیخوشحال بو، دلشاد بو، که شایه وه.

- ت. اِنْهَلَّتْ. اِسْتَهَلَّتْ العَيْنُ: سَالَتْ بِالْمَدْمَعِ / چاو ناوی کرد، فرمیتسکی رشت.

اِسْتَهَلَّ المتكلم: رفع صوته / دهنگی (به رز کرده وه، لوتدو لیری).

- الشهرُ: ظَهَرَ هلاله / مانگی تازه دهرکوت، بینوا.

- العملُ: شَرَعَ فِيهِ / دهستی پی کرد، دهستی دایه.

هلالٌ: غُرَّةُ القَمَرِ / مانگی (که وانه، نوئی).

- قمر (وائل و اواخر الشهر) / مانگی نوئی و کوتایی.

- الحَصْرُ: قوس / که وانه.

هلالان هلالا الحَصْرُ ()، نو که وانه.

هلالی: قمری / هه بیی، له شیوه ی مانگدا.

- بِشكْلِ الهلالِ / که وانه پی.

هَلٌّ فَرَعٌ وَ خَوْفٌ / ترس، مه ترسی، دلچله کین.

هال: علی وشك الظهر / هاتو، داهاتو، واده رنه که وئی.

تَهَلَّلَ: اِبْتِهَاجٌ / خوشی، شادی، شادمانی، که شاوره پی، دلشادی.

تهلیل: هتاف السرور / هاواری خوشی، بانگه وازی شادمانی.

- تَسْبِيحٌ / ستایش کردن.

اِسْتَهْلَالَ: اِفْتِتَاحٌ / کردنه وه، دهست پی کردن.

مُهَلَّلٌ: بِشكْلِ هلالِ / که وانه پی.

مُتَهَلَّلُ الوجهُ: مُتَلَسِّئٌ الوجهُ / روگه شاوره، روخوش، بزای.

- مَسْرورٌ / شاد، شادمان، دلخوش، دلشاد.

مُسْتَهَلَّلٌ: اَوَّلٌ / سره تا، دهست پی کردن.

هَلَّلَ النَّسِيْجَ: نَسَجَهُ نَسْجاً خَفِيْفاً / شاش چنی.

- مَرَّقٌ / درانی، هه لاه لای کرد، شیتال شیتالی کرد.

مُهَلَّلٌ. هَلَّلَ. هَلَّلَ: رَقِيْقٌ سَخِيْفٌ / ته نک، شاش، ریزه ول.

- مَرَّقٌ / دپار، شر، هه لاه لا.

هلب:

هَلَبٌ: كَثُرَ شَعْرُهُ/ تَوَكَّنَ بُو، قَتَّنَ بُو.

- ذَنْبُ الْفَرَسِ: جَرَّةٌ/ كَلْكِي (روتانوه، تاشی).

هَنْبٌ (وَالوَاحِدَةُ هَنْبَةٌ): شَعْرُ خَشْبِنَ/ مَوَى زَبْر، تَوَكَّى رَهَق، تَيْسَك.

هَنْبٌ. أَهْلَبُ: خَشْبِنَ الشَّعْرُ/ مَوِيز، تَوَكَّ رَهَق.

- : كَثِيرَ الشَّعْرُ/ تَوَكَّنَ.

مَهْلُوبُ الذَّنْبِ: مَجْزُوزُ الذَّيْلِ/ كَلَك (رُوت، بِيْ مَو، تَاشِرَاو) قُوت.

هَلَجٌ: هَلَجٌ غَيْرُ يَقِيْنٍ/ مَهْوَئِي نَادَلْنِيَا.

إِهْلِيلِيْجِي: يَبِيضُ الشَّكْلُ/ هَيْلَكَهْ يِي.

هَلَسٌ:

هَلَسَ: أَهْلَسَ الْمَرَضُ الرُّجُلَ/ أَذَابَهُ. هَزَلَهُ/ نَهَخَوَشِي

رُوتَانِيَهْ، لَازَازِي كَرْد، لَهْ پَرِي كَرْد، كُوشْتِي پِيئَه نَهْ هَيْشْت.

هَلَسٌ: هَزَلٌ/ لَازَازِي بُو، لَهْ پَرِي، كُوشْتِي پِيئَه نَهْ مَ، تَوَايَهْ،

بُو بَهْ دَاسَك وَ دَهْ رَزِي.

- فِي الْكَلَامِ: خَلَطٌ/ تَيْكَهْ لَ وَ پَيْكَهْ لَ قَسَمِي نَهْ كَرْد،

نَهْ يَدَا بَهْ سَهْ رَهْ كَدَا.

أَهْلَسَ: ضَحِكَ فِي فِتْوَرٍ/ يَهْ (لَاوَتَهْ، سَارَدِيَهْ)

پَيْكَهْ يِي.

هَلَسٌ: سَلٌّ. إِسْلَسٌ/ تَوَشِي سَيْلِي بُو، دَهْ غَزَارِي بُو.

- : ضَاعَ عَقْلُهُ/ مَوَّشِي نَهْ مَ، نَهْ قَلِي نَهْ مَ.

هَلَسٌ. هَلَسَ: مَرَضَ السَّلَّ/ نَهَخَوَشِي سَيْلِي، دَهْ رَهْ

بَارِيكَه، بَارِيك وَ بِنِيْسِي.

- : كَلَامُ فَارَعٍ/ قَسَمِي (بِيْ مَانَا، بِيْ سَهْ رُوبِيَهْ) هَيْج وَ

پُوج، قُوْبِي.

مَهْلُوسٌ: مَسْلُوبُ الْعَقْلِ/ بِيْ مَوَّشِي، بِيْ نَهْ قَلِي.

- : مَصَابِ دِيَاةِ الْهَلَسِ/ لَهْ پُولَاوَز، سِيْلَاوِي،

دَهْ غَزَارِي.

هَلَجٌ:

هَلَجٌ: جَرَعٌ/ نَارَمِي (نَهْ مَ، لَهْ بَهْ رِيَا)، شَبْرَهْ بُو، شَلَهْ ژَا.

- : قَلْبُهُ: فَرَعٌ/ دَاچَلَهْ كِي، تَرَسَا، تَوَقِي، زَارَهْ تَرَهْ كِي بُو،

زَهْ دَهْ قِي چُو.

هَلَجٌ: جَرَعٌ/ نَارَمِي لَهْ بَهْ رِيَا، شَبْرَهْ بُو، شَلَهْ ژَان.

- : فَرَعٌ/ دَاچَلَهْ كِي، تَرَسَان، تَوَقِي، زَارَهْ تَرَهْ كِي بُو.

هَلَجٌ. هَلُوعٌ: جَرَعٌ/ بِيْ نَارَمِي، شَبْرَهْ، شَلَهْ ژَاو.

مَنْهَلَعُ الْقَلْبِ: مَفْرُوعٌ/ دَاچَلَهْ كِي، تَرَسَا، تَوَقِي.

هَلَفٌ:

هَلُوفٌ: عَظِيمُ اللَّحِيَةِ/ رِيْشِن، رِيْشِ زَل، مَامَهْ رِيْشَه.

- : كَثِيرَ الشَّعْرُ/ تَوَكَّنَ، قَتَّنَ.

- : حَلُوفٌ. الْخَنْزِيرُ الْبَرِّيُّ/ بَهْ رَازِي كِيئِي، يَهْ كَانَه.

هَلَكٌ/

هَلَكٌ. هَلَكٌ: مَاتَ. فَتَى/ مَرْد، فَهَوْتَا، لَهْ نَاوُچُو.

- : جُوعًا/ لَهْ بَرَسَا مَرْد.

- : هَلَكٌ. هَلَكٌ: جَعَلَهُ يَهْلِكُ/ لَهْ نَاوِي بَرْد،

بَهْ رِيَادِي كَرْد، فَهَوْتَانِي.

- : قَتَلَ. أَغْدَمُ/ كُوشْتِي، مَرَانِي، خَنْكَانِي.

إِهْلَيْكٌ. إِهْلَيْكٌ: رَمَى نَفْسَهُ فِي الْمَهَالِكِ/ خَوِي خَسْتَه

(تَهْ كِ وَ چَهْ لَهْ مَوَهْ، مَهْ تَرَسِيَهْ وَ).

تَهَالِكٌ. إِسْتَهْلَكُ فِي الْأَمْرِ: إِجْتَهَدَ. جَدَّ فِيهِ مُسْتَعْجَلًا/

تَرِي كُوشَا، بَهْ دَلَّ خَارِيكِي بُو.

- : عَلَى الشَّيْءِ: حَرَصٌ/ بَهْ پَهْ رُوْشِي بُو، بَهْ تَهْ كِ

شَهْتَهْ وَ بُو.

- : عَلَى الْفَرَّاشِ: تَسَاقَطَ عَلَيْهِ/ خَوِي دَا بَهْ سَهْ

چِيْگَهْ كَهْ دَا.

- : وَ عَلَى الشَّيْءِ: رَمَوْا أَنْفُسَهُمْ فِي الْمَهَالِكِ لِاجْتِهَادِ/

بَهْ هَلِيَهْ وَ بَهْ رُوْشَانَهْ خَوِيَانِ خَسْتَه مَهْ تَرَسِيَهْ وَ.

إِسْتَهْلَكُ: أَفْسَى/ سَلَكَ بُو، پَهْ كِي كَهْ وَ، لَهْ كَار كَهْ وَ،

كَهْ لَكِي نَهْ مَ.

- : الْعَالُ: انْفَقَهُ وَ انْقَدَهُ/ خَارَجِي كَرْد، دَاي لَهْ بَهْ رَد.

هَالَلٌ. هَلَكَةٌ: دَمَارٌ/ وِيْرَانِي بُو، فَهَوْتَان، لَهْ نَاوُچُو.

- : مَوْتُ/ مَرْدِن، نَهْ مَان.

- : جَمَاعِي/ قَرْتِي كَهْ وَتِن.

هَالِكٌ: فَانٌ/ لَهْ نَاوُچُو، فَهَوْتَاو.

- : مُقْتَرٌ لَهْ الْفَنَاءِ/ لَهْ نَاوُچُو نِي لَهْ چَارَهْ نُوْسَرَاوَه،

لَهْ نَاوُئَهْ چِي، نَهْ فَهَوْتِي.

دَيْنٌ - : لَا يَمَكُنُ تَخْصِيْلَهُ/ قَهْ رَزِي (مَرْدُو، فَهَوْتَاو)

بِيْئَهْ وَنِيَهْ).

تَهْلِكَةٌ. هَلَكَةٌ خَطَرٌ/ مَهْ تَرَسِي.

هَالُوكٌ: نَبَاتٌ بَدُونِ لَوْرَاقٍ/ گِيَاكَهْ لَهْ.

إِسْتَهْلَاكٌ: إِسْتِغْفَاذٌ/ تَهْ وَآوِيُو، نَهْ مَان، كُوتَايِي هَاتِن،

بِرَانَهْ وَ، فَهَوْتَان.

- الأشياء بالاستعمال / له کارکرتن، که لک نه مان، سلاک بون، سوان، کون بون.
 - : إنفاق. استعمال / خرج کردن، به کارهینان.
 مُهْلِك / له ناویهر، فهوتتیر.
 - : مُمیت / کوژر.
 - : خَطِر / به مه ترسی.
 مُسْتَهْلِك / سوار، سلاک، به کارهاتو، له کارکرتو، له ناوچو.
 مُسْتَهْلِك: ضد مُتَّج / به کارهین، کارکر، له ناویهر، بخوژر، بدر.
 هَلَم: هَلَم: تعال / وره، بن.
 - : إحضار / حازر به، ناماده به.
 - : بنا: فلنذهب / با پروین، دهی.
 و - جَرا: و هكذا الى آخره / ههروه ها، هه تاسوایی، ناوه های.
 هَلَم: مُسْتَرْخ / خار، خارو خلیچک، شله پت، ته پتیه.
 هَلِيم: لاصق / میلم، لکتیر.
 هَلَام: مادة غرویه / جه لاتین، جیل، میلم.
 هَلَامی: کالهلام / جه لاتینی، هیلمی، ولوله.
 هم:
 هَمَّ (هَمَّ لَانَا): اقلقه / وه پرسی کرد، بیزاری کرد، سه خله تی کرد، جاپرسی کرد.
 - : - : اخزن / زبیری کرد، دلگیری کرد، خه مناکی کرد، په ژاره ی دایه.
 - : - : عنا / کیشای، چیژتی، پیومه تلیه وه.
 - : السقم جسمه: اذایه / دهرونه خوژی توانیه وه.
 - : بالعمل: شرح فیه / دهستی پین کرد، دهستی دایه ز
 - : بالعمل: نواه و عزم علیه / نیه تی لئیهینا، دهستی دایه.
 - : بالشیء: اراده و احببه / ویستی، خوژی ویستی، به دلپاچو، مه بهستی بو.
 - : ت السوسه الحنطة: اكلت لبابها و جوفها / سن تیی داو پوچائی کرد.
 يَهَمُّ: يستوجب الاهتمام / پیویسته گرنگی پین بدری، قه ی شکا.
 لا يستوجب الاهتمام. لایهم / قه ی ناکا.
 يَهْمُنِي / پیوهندی به منه وهیه، مه بهستمه، نه مه وی.

لا - / پیوهندی نیه به منه وه، مه بهستم نیه، نامه وی.
 هَمَّمت المرأة للطفل: قَوْمُهُ / لای لایه ی بوکرد، به لای لایه نواندی.
 إهْتَمُّ: إغْتَمُّ / خه فه تی خوارد، خه مبار بو.
 - : به: بائی به / به ته تگیه وه هات، گرنگی دایه، بایه خی پیندا، ده ریهستی بو.
 - : بامره: اعتنى به / ناگاداری بو، چاودیزی کرد، چاوی لیوه بو.
 - : بعمله: كَدَّ و تَعَبَ / تن کوشا، به تنگ نیشه که پیوه بو، دلسوز بو تیایا.
 هَمُّ: قَلِقَ / شپرزهی، شپرزه بون.
 - : حُزن: غَم / خه ف، خه ف، په ژاره، مهراق.
 - : قَصْد / مه بهست، نامانج، خوازه، خواست.
 - : إهتمام: / به ته نگوه هاتن، ناگاداری، چاودیزی.
 مُثَقِّل بالهموم / خه م بار، خه فته بار، به په ژاره، خه م گین، خه م ناک.
 مَهْموم: قَلِقَ الیال / شپرزه، بیزار، وه پس، جاپرس.
 - : مَقَم / خه مبار، خه فته تبار، خه م ناک، خه م گین، دل ته نگ، دل زار.
 هَمُّ: شیخ هَرَم / پیری په ک که وتو، قه لته کون.
 هِمَّة: العجز الفانیة / پیریزی په ک که وتو.
 - : عَزَم / نیهت، هیمهت، وره.
 - : نشاط / چابوکی، دهست و برد کردن، چالاک، گورچی، ته قه لا.
 - : غیره / غیرهت، وره.
 بَرَد ال - / ساردی کرده وه، وره ی پین به ردا.
 هَمَام: ماضی العزم / به غیرهت، به هیمهت، چالاک، وره مه ند، به وره.
 هَمَام: شجاع / نازا، نه ترس، نه به ز، جوامیز.
 - : اسد / شیز.
 - : بَطَل / پاله وان، مرد.
 - : سَخِي / دهست بلو، به خشنده، به رچا و فراوان.
 هَام: عظیم: خطیر / گرنگ، بایه خ دار، مه تر، مه زن، شکومه ند، گه وره.
 - : يستوجب الإهتمام / گرنگی پین نه لری، بایه خ دار، شایانی بایه خ و گرنگی به.

مُهْمٌ: خطیر. عظیم / گریگ، بایخ دار، هه‌ته‌ر، مه‌زن، شکره‌ند، گوره.

- : یستوجب الإهتمام / گزگی پین‌ه‌دری، شایانی بایخه.

ال- فی الأمر: بیت القصيد / نه‌وی گریگه، مه‌به‌ست، نامانج، گزگی کاره‌که.

غیر - / بین‌که‌ک، بین‌بایخ، نایخ.

اهم / گزنگتر، بایخ دار.

- من: اکثر اهمیة / له‌و گزنگتر، بایخ دارتر، گزنگتر له.

اهمیة: شان. إعتبار / نرخ، گزگی، بایخ داری، هه‌ته‌ری.

عديم ال- / بین‌بایخ، بین‌که‌ک.

علق - علی / گزگی دایه.

إهتمام: مبالاة / به‌تنگ‌وه‌هاتن، دهریه‌ست بون، بایخ دارن.

- : قلق / شپرزیه‌ی، شپرزیه‌بون.

- : إلتفات و عناية / گزگی پین‌دان، ناوړل‌داننه‌وه، چاوبیزی.

بلا - : بلا مبالاة / لام سه‌رلای، گوئی پین‌ندان.

عديم أو قليل ال- / که‌مترخه‌م، بین‌که‌ک.

مهمة: مأمورية. رسالة / کار، راسپیزی.

- : امر هام / کاریکی گریگ.

مهمات: امور عامة / کاروکرداری گشتی، شت و مه‌ک.

- : عتاد. معدات / چک، ره‌خت، چه‌که‌مه‌نی، نازوخه، بارگه‌وبارخانه، ته‌قه‌مه‌نی.

- : مؤن / نازوخه، تفاق.

مُهْمٌ: مبال / به‌تنگ‌وه‌هاتو، دهریه‌ست، بایخ دهر.

هموم: "حسنة المشي" / جوان ره‌وت، خه‌رامانی.

سحابة - : صنبوب لمطر / مه‌وری به‌باران.

بئر - : کثیر الماء / بیری پرتاو.

همیمة: مطر دقیق القطر / ته‌پ و نم، بارانی (رور) شینیی، که‌وره‌ی).

همهم: دندم / پرته‌و بۆله‌ی هات، بۆله‌ی بۆلی کرد، له‌به‌ر خۆیوه‌ ته‌سی نه‌کرد.

هامة (و الجمع هوام): آفات. حیوانات و حشرات مضرّة و مؤذیة / گیانه‌وره‌ی به‌زیان، جان‌ه‌ور، جروجانه‌ور.

همج: همج: همج / جاع / برسی بو.

همج: همجة: جوع / برسیتی.

- : الرعاع من الناس / هرچی و په‌رچی، ناکه‌س.

- : المتوحشون / دپنده، زیاندار، کیزی.

همجی: متوحش / دپنده، ده‌شته‌کی، کیزی، تین‌ه‌گه‌یشتو، نه‌زان، گورج.

همجية: توحش / دپنده‌ی نه‌زانی، گورجی، ده‌شته‌کیزی، کیزیتی.

همد: همد الصوت: سکت / کپ بو، پین‌ده‌نگ بو، فزه‌ی بپرا، قوروقه‌پی کرد.

- : الغضب: سکن / نیشته‌وه، هیمن بوه‌وه، هات‌وه سه‌رخوی.

- : الحمى: سکن / خاوبوه‌وه، تاکه‌ به‌ری‌ده‌ا، خاوی کرده‌وه.

- : الالم: سکن / که‌م بوه‌وه، نازار شکا.

- : الثوب: تقطع / هه‌ل‌ته‌قی، هه‌ل‌چپرا، بپرا، له‌ت و په‌ت بو.

- : اهد: مات / مرد.

- : ت - ت العاصفة: هدات / باکی خست.

- : ت همته: قنط / وره‌ی به‌ردا، پرزه‌ی بپرا، کوله‌ی کوترا.

- : ت النار: ذهب حرارتها / تینی نه‌ما، کوزایه‌وه، داسرکایه‌وه.

- : ت الهمة: بردت / ساردبوه‌وه، زه‌وقی نه‌ما، وره‌ی چو.

همد. اهد: هدأ / هیمنی کرده‌وه، خاوی کرده‌وه، هیتایه‌وه سه‌رخوی، نارامی پین‌گرت.

- : اسکت / کپی کرد، پین‌ده‌نگی کرد.

- : الهمة: بردها / ساردی کرده‌وه، وره‌ی پین‌به‌ردا.

- : النار: اطفأها / کوزاندیه‌وه.

- : الغضب: سکنه / رقه‌کی خاوبوه‌وه، دامرکایه‌وه، هیمن بوه‌وه.

همود: سکون / پین‌ده‌نگی، پین‌ده‌نگ بون، کپ بون، هیمنی، خاوبونه‌وه، سه‌روتن.

- حَمُودٌ. هُجُوعٌ / نیشته‌وه، دامرکانه‌وه.
- اِنْطِفاءٌ / کوژانه‌وه، دامرکانه‌وه.
- هامد: ساکن / هَیْمَنٌ / بن‌ده‌نگ، کپ، وه‌ستار.
- مُنْطَفِی / کوژاوه، کپ.
- مَقْطَعٌ / بال / هه‌لامه‌لا، پوار، رزیو، له‌ت و په‌ت.
- همز:
- هَمَزٌ صَبَبٌ / رۆی کرد، رژاندی.
- اِنْهَمَزَ / اِنْصَبَّ / رژا، رۆکرا، دای‌کرد.
- اِنْهَمَزَ / اِنْهَمَزَ / اِنْهَمَزَ / رۆچو، ته‌پی، رما.
- هَمَزَةٌ مِنَ الْمَطَرِ: هَمَزٌ / تاوه‌باران، بارانی به‌خوپ، لَیْزِمَه، په‌تاو.
- هَمَزٌ: مَهْمَزٌ: کثیر الکلام. مِهْذَارٌ / زۆریستن، چه‌نه‌باز، زۆر قسه‌نه‌کا، هه‌له‌وه‌پ.
- همز:
- هَمَزٌ: نَحْسٌ / تیره‌ی‌ژه‌ند، پیاچه‌قاند.
- ضَرَبَ / لَیْزِمَ، چه‌زره‌به‌ی‌گه‌یاندی.
- عَضَّ / گه‌ستی، قه‌پی لوت‌گرت.
- اِغْتَابَ / زه‌می کرد، پاشمله‌ باسی کرد.
- هَمَزٌ: نَحْسٌ / تیره‌ی‌ژه‌ندن، پیاچه‌قاندن.
- هَمَزَةٌ: هَمَزَانٌ: مَقْتَابٌ: عِيَابٌ / زه‌م که‌ر، غه‌بیته‌ که‌ر، له‌ پاش‌مله‌ دو، پاش‌مله‌ زه‌م کرد.
- مِهْمَزَانٌ: مِهْمَزٌ: مَاهِمَزٌ / به‌ مامزه.
- مِهْمَزَةٌ: عَصَا فِي رِاسِهَا حَدِيدَةٌ / نه‌قیزه.
- هَمَزَةٌ: الْحَرْفُ الْأَوَّلُ مِنَ حُرُوفِ الْعِيَابِ / هه‌مزه.
- الْوَصْلُ / نامرانی په‌یوه‌ندی، هۆی په‌یوه‌ندی.
- الْقَطْعُ / نامرانی (جیایی، دابیرن).
- همس:
- هَمَسٌ الصَّوْتُ: اَخْفَاهُ / به‌ نه‌سپایی قسه‌ی‌کرد، ده‌نگی نرم کرده‌وه.
- فِي اذْنِهِ / (سپایی، چپایی) به‌ گوئییدا.
- اَلِيَهُ: وَشَوْشٌ / به‌ نه‌سپایی قسه‌ی‌ له‌گه‌ل کرد، که‌وته‌ چربه‌چرپ، به‌ چرپه‌ دوا.
- الطَّعَامُ: مَضْغَةٌ / فَعِهْ مَضْمٌ / به‌ده‌م نوقاروی پاروی نه‌چو.
- بِالْقَدَمِ: اَخْفَى وَ طَاهَا / بن‌خشپه‌ رۆیشت، نه‌ی‌پیشته‌ ده‌گی پی‌ی‌بن.

- تَهَامُوا: تَكَلَّمُوا هَمْسًا / سرپه‌سریبان بو، به‌ سرپه‌سرپ قسه‌یان نه‌کرد.
- هَمْسٌ: الصَّوْتُ الْخَفِيُّ / ده‌نگی نرم و نه‌سپایی.
- وَشَوْشَةٌ / سرپه‌سرپ، بن‌ده‌نگ قسه‌کردن، چه‌چپ.
- يَتَكَلَّمُ هَمْسًا / به‌ نه‌سپایی و سرپه‌سرپ قسه‌نه‌کا.
- يَاكُلُ هَمْسًا / به‌ده‌م نوقاروی پارو نه‌چوئ.
- يَطَأُ الْأَرْضَ هَمْسًا / بن‌خشپه‌و به‌ نه‌سپایی پی‌داده‌نن.
- همش:
- هَمَشٌ: عَضُّ / گه‌ستی، گازی لوت‌گرت.
- هَامَشٌ الْكِتَابُ أَوْ الصَّحِيفَةُ: حَاشِيَةٌ / په‌راویزه، که‌ناره، ده‌رکه‌ناره.
- حَاشِيَةٌ أَوْ شَرْحٌ عَلَى الْ - / نویسنی سه‌ر په‌راویزه.
- هَامَشٌ: عَلَى الْهَامَشِ / ه‌ی سه‌ر په‌راویزه، له‌لاوه، له‌لای لایه‌لاوه.
- همک:
- هَمَكٌ فِي الْأَمْرِ: لَجَّجٌ / په‌له‌ی‌ لوت‌گرت، سه‌ری کرده‌سه‌ر.
- إِنْهَمَكَ فِي الْأَمْرِ: جَدَّ وَ لَجَّ / زۆر پیوه‌ی‌ خه‌ریک بو، نه‌وه‌نده‌ پیوه‌ی‌ خه‌ریک بو ده‌ستی نه‌ته‌په‌رژا.
- إِنْهَمَاكُ: اِعْتِكَافٌ / خه‌ریک بون، ده‌ست نه‌په‌رژان، سه‌رقال بون.
- مُنْهَمَكٌ فِي كَذَا: عَاكِفٌ عَلَيْهِ / خه‌ریکه، پیوه‌ی‌ خه‌ریکه.
- فِي شَهَوَاتِهِ / خه‌ریکی رابوارنه، هه‌ر له‌ ناره‌زوی خۆی خه‌ریکه.
- همل:
- هَمَلٌ الشَّيْءُ: اُهْمَلُ: تُرِكَ سُدًى / فه‌رامۆش کرا، خرایه پشت گوئ.
- ت. اِنْهَمَلَتْ عَيْنَهُ: فَاضَتْ دُمُوعَهَا / چاری ناوی کرد، فرمیسکی رشت.
- ت. - ت السَّمَاءُ: دَامَ مَطَرُهَا / خۆشی نه‌کرده‌وه، باران نه‌وه‌ستار.
- اُهْمَلُ: تُرِكَ / فه‌رامۆشی کرد، خسته‌ی‌ پشت گوئ.
- تَهَامَلٌ فِي عَمَلِهِ: قَصُرَ: تَكَاسَلٌ فِيهِ وَ تَوَانِي / که‌مه‌رخه‌می تیاکرد، نه‌مه‌لی کرد، فه‌رامۆشی کرد.
- إِهْمَالٌ: تَهَامَلٌ: تَوَانٌ / ده‌ره‌ست نه‌بون، که‌مه‌رخه‌می.
- تَعَاوَلٌ / خستنه‌ پشت گوئ، فه‌رامۆش کردن.

- عَدَمُ مُرَاعَاةٍ / چاودیری نه کردن، گوی نه دان.
 مُهْمَلٌ: مُقَصِّرٌ / که مترخه م، فراموشکار، پشت گوی خن.
 مُهْمَلٌ. مُهْمُولٌ: مَتْرُوكٌ / فراموش کراو، پشت گوی خراو.
 - - - : غیر مرعی / چاودیری نه کراو، ناباو.
 - - - : مهجور. غیر مستعمل / به کار نه میتراو،
 وازای میتراو، چۆل کراو.
 سَلَّةُ المَهْمَلَاتِ / سه به تهی خۆل.
 هنا:
 هَذَا الطَّعَامُ او الشَّرَابُ: کان هینیا / خۆش بو، سازبو،
 به چیز بو.
 - : هَذَا بِكَذَا: ضد عَزَى / پیروزیایی کرد.
 - - : - اثنی علی و مدح / ستایشی کرد، پیامه آدا،
 مه آئی تا.
 - - : - بالعید / جهز نه پیروزی کرد.
 هَذَا هُنَّ. اسْعَدُ / به ختیری کرد، دلخوشی کرد، کامه رانی
 کرد.
 هُنَّی و تَهْنَأُ به: فَرَحٌ / پیخوشمال بو، دلخوش بو، خیری
 لئی تیبینی.
 تَهْنَأُ بالطعام: ساع له / پیی کهوت، به دلی بو.
 هَمَاءٌ: سرور / خوشی، شادی، به ختیری، کامه رانی،
 شادمانی، شادانی.
 - : صَفَاءٌ و سَعَادَةٌ / ناشتی، ناسوده سی.
 هُنَّی. هُنَّی: سار / خوش، دلخوشکار، پیخوشمالی.
 - - : - بلا مُشَقَّةً / ناسان، سوک، بیه ماندویتی.
 - - : - سائغ / ساز، ته ندروست، خه م رهوین.
 هِنْيَانًا لَكَ به / خیری لئی تیبینی.
 - مرینا / توشی گیانت بیه، عافیته ت بیه.
 تَهْنِئَةٌ: ضد تعزیه / پیروزیایی.
 هنا:
 هِنَاكَ، هِنَاكَ (فی هِنُو)
 هند:
 هِنْدٌ: صَاحِ صِيَاحِ البُومِ / قوقانی، وهک به پو قوقانی.
 - فی الامر: قَصْرٌ / که مترخه می کرد.
 - السیف: شَحْدَةٌ / دمه زهردی کرد، له هه سانه دا،
 تیژی کرد.

هند: بلاد الهند / هیند، هیندستان.
 جَوْزِ ال - : نارجیل / گویزی هیند.
 هِنْدِيٌّ: النسبة الى هند آسيا / هیندی، هیندستان.
 - : اللغة الهندية / زمانی هیندی.
 - : سكان أمريكا الاصليين / هیندی نه مریکایی.
 مُهْنَدٌ: سَيْفٌ مصنوع من حديد الهند / شمشیری
 هیندی، شمشیری بروستکراو له ناسنی هیندستان.
 هِنْدَبٌ، هِنْدَبَاءٌ. هِنْدِيٌّ: نبات بری / کاستی.
 هِنْدَبَاءٌ بَرِّيَّةٌ: حَسَنٌ بَرِّيٌّ / تالیشک.
 هِنْدَسَةٌ الابنية و نَحْوَهَا: قَدْرَهَا و رسم اشکالها /
 نه خشی کیشا، نه اندازه ی بۆگرت.
 هِنْدَسَةٌ: الحَدُّ و القياس / نه اندازه.
 - : علمية او علم الهندسة / نه اندازه زانی.
 - : البناء او المعمار: رِيَاذَةٌ / بیناسازی، نه اندازه یاری
 خانو.
 ال - المَجْسَمَةُ / نه اندازه ی به رجه سته.
 ال - التحليلية / نه اندازه شی (کرده وه، کاری).
 هِنْدَسِيٌّ / نه اندازه یی.
 المحل ال - / نه اندازه ک.
 البعد ال - / اورانه.
 هندسیا / نه اندازه یان.
 مُهْنَدِسٌ: صاحب علم الهندسة / نه اندازه یار.
 هِنْدَمٌ: سَوِيٌّ / ریکی خست، چاکی کرد.
 - : اُنْقٌ و ظَرْفٌ / رازانده وه.
 تَهْنَدَمٌ: اصلح هِنْدَامَةٌ / دهستی به خۆیدا هینا، خوی ریک
 خست.
 هِنْدَامٌ. هِنْدَمَةٌ: تَرْتِيبٌ و اِنَاقَةٌ / ریک و پیکی، ریک خستن،
 دهست به خۆدا هینان.
 - : حَسَنٌ القَدْرُ / ریک و پیکی، که شخه.
 مُهْنَدَمٌ: (نیق) رازاوه، ریک و پیکی، که شخه، جوان پۆش.
 هِنْفٌ:
 هِنْفٌ: اسْرَعٌ / په لهی کرد، ختیری کرد.
 اِهْنَفٌ: تَهَانَفٌ. هَانَفٌ: ضَحْكٌ یاسته زاء / به لاقرتیه وه
 پیکنی.
 - - : تَهْنِئَةٌ لِلْبِکَاءِ / دلوپر بو، هه نسکی دا.

تَهَوَّرَ: اِنْدَفَاع و تَسْرَع/ مه له شهی، مه ل چون، په له کردن، خُودانان.

- تَطَّرَفُ/ له سنور لادان، له وزه دهرچون، زیاده به دهری.

مَتَهَوَّرَ: مَتَطَّرَفُ/ مه له شه، تن مه ل چو، په له کړ، سه ریزو، سویته ل، جه نگی ل، سه رگرم، جه ربه زه.

هان: هائز/ آیل للمسقوط/ نه پوخن، خریکی که ورتنه. هَوْرَةٌ: تَهْلُكَةٌ/ مه ترسی.

هَوْرٌ: بُحَيْرَةٌ/ زه لکار، گپا، زونگ. هَوَارَةٌ: هَوَارِيٌّ/ عَسَاكِرٌ غَيْرٌ مُنْتَظِمَةٌ/ زه ندرمه، جاش، جاش پوئیس.

هوس: هَوَسُ الرَّجُلِ: تَحْيِرٌ و اِضْطِرَابٌ/ سه رسام، شپزه بو، شله را، سه ری لیتیک چو.

- تَهَوَّسٌ: اِنْهَوَّسٌ: صَارَ بِهِ هَوَسٌ/ تِيك چو، نه قلی سوك بو، گوج بو، سه رشیت بو.

هَوَسٌ: هَوَسٌ: حَيَّرٌ/ سه رسامی کرد، شپزه ی کرد، شله ژانی، سه ری لیتیک دا.

- جَعَنٌ/ سه رشیتي کرد، شیتي کرد، تیکي دا، سه ری ل تیک دا.

هَوَسٌ: حَيْلٌ. حِفْةُ الْعَقْلِ/ شیتوکیس، گه وجی، تیک چون، سه ری لیتیک چون.

- هَذِيانٌ/ بزرگاندن، ورتنه، له به رخزوه قسه کردن. اِهْوَسٌ. مَهْوَسٌ. مَهْوَسٌ: مَنْ كَانَ بِهِ هَوَسٌ. مَحْبُولٌ/ گوج، شیتوکه، سه ری لیتیک چو.

هَوَيْسٌ: فِكْرٌ، بِيْرٌ، رَأْيٌ، بِيْرُوِيٌّ.

- : مَا تُخْفِيهِ فِي صَدْرِكَ/ نهیتي. - : مَا سُئِيَ مِنَ الْقَمَحِ فِي سُنْبُلِهِ/ قه ره خرمان.

هوش: هَاشٌ. هَوَشُ الْقَوْمِ: هَاجُوا و اِضْطَرَبُوا/ شله ژان، شپزه بون، شیان، ناژاوه یان ترکوت، دایان به یه کدا.

هَوَشُ الْقَوْمِ: الْقِي بَيْنَهُمُ الْفِتْنَةُ و الْخِلَافُ/ ناژاوه ترخستن، کردنی به کژ یه کدا، له یه کی به ردان.

- : خَلَطٌ/ تیکي دا، تیکه لی کرد.

- الْكَلْبُ عَلَى الصَّبِيِّ: هَذِهِ عَلَيْهِ/ تیی به ردا، سه گه کی به ردا یه مندا له که.

هَوَشَةٌ: فِتْنَةٌ. اِضْطِرَابٌ/ ناژاوه، پشویی، شپزه یی. هوع:

هَاعٌ. تَهَوَّعٌ: تَكَلَّفَ الْقِيءُ/ هَيْلَجِيٌّ دَا، دلی تیکه ل هات. - : تَقِيًّا/ رشایوه، مه لی هینایه وه.

هَوَّعٌ: قِيًّا/ رشانیه وه، پتی مه ل هینایه وه. هوع: هُوَاعٌ: تَقِيٌّ/ هَيْلَجٌ دَان، رشانه وه، قولپ دان.

هول: هَالُ الْأَمْرِ فُلَانًا: اَفْرَعُهُ/ ترسانی، توقانی، زاره تره کی کرد.

- هُ الْأَمْرُ: عَظُمَ عَلَيْهِ/ کاره کی ل (گران بو)، گه وره بو.

هَوَّلَ الْأَمْرُ: شَنَّعَهُ/ له وزه کربیه دهره وه، ززانی، زل کرد. - الْأَمْرُ: بَالِغٌ فِيهِ/ زوری پتوه نا، کاره کی زل کرد.

- اَفْرَعٌ/ ترسانی، توقانی، زاره تره کی کرد. - عَلَيْهِ بِكَذَا: تَهَدَّدَهُ/ به پتی نه ترسان، مه ره شه ی پئ ل نه کرد.

هَوَّلٌ: رُعْبٌ/ ترس، مه ترسی. هَوْلَةٌ: شَيْءٌ مُفْرِعٌ/ ترسینه، توقینه، سامناک.

تهویل: اِرْهَابٌ/ مه ترسی خستنه وه. - : مُغَالَاةٌ/ پتوه نان، خستنه سر، زل کردن.

هائل: مَهْوِلٌ: مُفْرِعٌ/ ترسینه، توقینه، سامناک، ترسناک، به سام.

- : ضَخِمٌ جَسِيمٌ/ زل، گه وره، قبه، زور، بی شو مار.

هائلة: دَارَةُ الْقَمَرِ/ خرمانه ی مانگ، ناخه، خرمانه.

هال: سَرَابٌ/ چاوت بینی، سه رب، تراویکه. تهاویل: أَلْوَانٌ مُخْتَلِفَةٌ/ رنگا وره نگ، مه مه رنگ.

هوم: هَوْمٌ. تَهَوَّمَ: نَامٌ قَلِيلاً/ سه رخوی شکاند، چاری گه رم کرد، که میک نوست.

- : هَزَّ رَأْسَهُ مِنَ التُّعَاسِ/ خه ونه بیرده وه، وه ونوی نه دا.

هامة: رَأْسٌ/ سه ر، لوتکه، بان.

- الراس/ ته په سه ر، ته وقی سه ر.

هون:

هَانَ الْأَمْرُ عَلَيْهِ: سَهْلٌ/ به ناسانی بۆی هات، کاره‌که‌ی بۆ ناسان بو.

- الرَّجُلُ: ذَلٌّ وَ حَقْرٌ/ رسوا، نابوی چو، تریبۆ.

- عَلَيْهِ (ن): طَاوَعَهُ قَلْبُهُ/ دل‌یه‌ینای، دل‌ی چاک بو، دل‌ی نهرم بو.

هُونٌ: سَهْلٌ/ ناسانی کرد.

هُونٌ عَلَيْكَ: خَفَّفَ وَ لَا ثِقَالَ/ له‌سه‌رخ‌به، هه‌ر گوتیشی مه‌ده‌ری، بی‌روه سه‌رخۆت، مه‌ترسه.

هَانٌ: اسْتَخَفَّ. حَقْرٌ/ رسوا، نابوی برد، سوکی کرد، لۆتره‌وانی پێ کرد، ته‌شقه‌له‌ی پێ کرد، گالته‌ی پێ کرد، به‌ سوک

ته‌ماشای کرد، شکانی.

تَهَاوَنَ. اسْتَهَانَ بِالْأَمْرِ: اسْتَسْهَلَهُ/ ناسانی کرد، به‌ سوک سه‌یری کرد.

- به: اسْتَحْقَرَهُ/ گالته‌ی پێ کرد، ته‌وسی پێ کرد، به‌ سوک سه‌یری کرد، لۆتره‌وانی پێ کرد، پێی رابوارد.

- بَعْمَلِهِ: لَمْ يَفْعَلْ بِهِ/ که‌مه‌ترخه‌می تیاکرد، گوتی نه‌دایه.

لَا يُسْتَهَانَ بِهِ: لَا يُسْتَخَفُّ/ گالته‌ی پێ ناکرێ.

هُونٌ. هَوَانٌ: ذَلٌّ وَ خِزْيٌ/ سوکی، نه‌نگی، بن‌نابویی.

- : اِحْتِقَارٌ/ رسوا، نابو، تریبۆ.

- : السَّكِينَةُ وَ الْوَقَارُ/ ئاغری، له‌سه‌رخۆی، هیمنی، سه‌روتن.

- : سُهولةٌ/ ناسانی، سوکی، له‌سه‌رخۆی، شینه‌ی، سانایی.

عَلَى - : عَلَى مَهْلٍ/ له‌سه‌رخۆ، به‌ ئه‌سپایی.

هَيْنٌ. هَيْنٌ: سَهْلٌ/ ناسان، سوک، سانا.

هَيْئَةٌ: سُهولةٌ/ ناسانی، سوکی.

إِهَانَةٌ: تَحْقِيرٌ/ سوک کردن، رسوا کردن، نابو کردن، له‌ لوت دان.

تَهَاوَنَ. اسْتَهَانَ: اسْتَخَفَّ/ گالته‌ی پێ کردن، نابو کردن، سوک کردن.

- : إِهْمَالٌ/ که‌مه‌ترخه‌می، گوتی پێ نه‌دا، پشت گوتی خست.

مُهَانٌ: مُخْتَقَرٌ/ رسوا، نابو، رسوا، بن‌نابو.

مُهَانَةٌ: خِزْيٌ/ شوره‌ی، بن‌نابویی، نام و نه‌نگی.

- : ذَلٌّ/ رسوا، نه‌نگی، سه‌رشووی.

مُهِينٌ: مُذَلٌّ/ نابو، رسوا، رسوا.

مُتَهَاوِنٌ: مُتَوَانٌ. مُهْمَلٌ/ که‌مه‌ترخه‌م، فه‌رامۆشکار.

أَهْوَنٌ: اسَهْلٌ/ ناسانتر، سوکتر.

- . هَيْنٌ: سَهْلٌ/ ناسان، سوک، سانا.

الْكَلَّ. الْأَهْوَنُ/ ناسانترین، سوکترین.

- الشَّرِيْنُ/ سوکترین ئه‌و دوو خرابه‌یه.

هُوَيْنًا: تُؤَدِّدُ وَ رَفِقٌ/ شینه‌ی، له‌سه‌رخۆ، ئه‌سپایی.

هَوَانٌ. هَوْنٌ: مَا يَدِقُّ فِيهِ/ هه‌وان، ده‌سه‌که‌وان، دۆل، دنگ.

هَوَةٌ:

هُوَةٌ. هَاوِيَةٌ: وَهْدَةٌ عَمِيْقَةٌ/ که‌لین، چالێکی قول، که‌نگه‌لان.

هَوِيٌّ:

هَوِيٌّ: هَبِطَ. سَقَطٌ/ که‌وت، که‌وته‌خواری، به‌ریوه‌وه.

- . (هَوِيٌّ الطَّائِرُ: انْقَضَ/ نیشه‌توه.

- : هَاتٌ/ مرد، هات به‌لادا.

- فِي الْأَرْضِ: نَهَبَ فِيهَا/ چو به‌ ناخی زه‌ویدا.

هَوَتْ الرِّيحُ: هَبَّتْ/ هه‌له‌ی کرد، با هه‌لی کرد، باهات.

هَوِيٌّ: أَحْبَبَ/ خۆشی وێست.

- : ارَادَ/ وێستی، خواستی.

- : اسْتَهْوَى/ حه‌زی لێکرد، دل‌ی برد، ئاره‌زی کرد، کردی به‌ خولیا.

هَوِيٌّ الْغُرْفَةُ: جَدَّدَ هَوَاهُ/ بای ژوره‌که‌ی گۆری.

- بِالْمَرْوَحَةِ: رُوْحٌ/ باوه‌شینی کرد.

- بِالنَّشِيءِ: عَرَضَهُ لِلهَوَاءِ/ هه‌له‌خست، خسته‌یه به‌ریا.

هَوِيٌّ: لَا طَافَ سَائِرًا/ گالته‌ی له‌گه‌ل کرد.

أَهْوَى: اِبْتَهْوَى: سَقَطَ/ که‌وت، که‌وته‌خواری، به‌ریوه‌وه.

- الطَّائِرُ: انْقَضَ عَلَى الصَّيْدِ/ په‌لاماریدا، چنگی پیاکرد.

- النِّشَاءُ: الْقَاهُ مِنَ فَوْقِ/ به‌ری‌دایه‌وه، خسته‌یه خواری.

- يَبِيْدُهُ: مَدَّهَا/ ده‌ستی درێژکرد.

- بِيْدَهُ عَلَى: ضَرْبٌ/ پیاکیشا، لێدا.

اسْتَهْوَى: اغْرَى. اسْتَمَالَ/ دل‌ی راکیشا، خسته‌یه سه‌ر که‌له‌که، کردی به‌ خولیا.

- ذَهَبَ بِعَقْلِهِ / حَيْرَةً / شَيْئِي كَرِد، شهيدای کرد، دلی لئسه‌ند.

- جَعَلَهُ فِي حَالَةِ ذُهُولٍ / وَاثِي وَبِمَانٍ، سهرسامی کرد، سهری سورپمان.

هَوَاءٌ: الْمَادَّةُ الْمَالِئَةُ لِلْفَضَاءِ / يَا، مه‌وا.

- جَوٌّ / لَوْحٌ / بَهْرِكُهُ مَه‌وا.

- مَنَاحٌ / نَارُومَه‌وا.

- جَبَانٌ / تَرَسْتَوَك.

هَوَائِيٌّ: مَخْتَصٌّ بِالْهَوَاءِ / بَارِزَانٍ، باناس.

- كَالْهَوَاءِ (أَوِ الْغَائِزِ) / لَه غَازِ نَهْكَ، بایس.

- يَشْتَغَلُ بِقُوَّةِ الْهَوَاءِ / بِه بَا نَهْگَه‌پَئ، بایس.

- الشَّبَكَةُ اللَّاقِطَةُ لِلصَّوْتِ / مَه‌وایی، تیریل، ته‌لی مه‌وایی.

- مَتَقَلِّبُ الْأَطْوَارِ وَالْأَهْوَاءِ / بَيْنَ بَارٍ، حولولی.

سَفِينَةٌ هَوَائِيَّةٌ / كَهْشْتِي بَا.

مَرْكَبَةٌ هَوَائِيَّةٌ / فَرِزْكَه.

مَضْمُخَةٌ هَوَائِيَّةٌ / نَاشِي بَا، پَه‌مپی بَا.

هَوِيٌّ: حُبٌّ / عِشْقٌ / خَوْشَه‌وِیستی، دلداری، حمز لئ‌تکریدن.

- مَيْلٌ / نَارَه‌زُو، حمز، ویستن، خولیا، مه‌راق.

- مَرَّاجٌ / مَه‌وَس، تاقه‌ت، ناره‌زو.

بِنْتُ الْ- / نَافَرَه‌تِي خِرَاف.

فِي الْ- سَوِيٌّ / وَهْ يَهْ كَرَن، له شه‌یدایدا چونیه‌کن.

عَلَى هَوَاهُ: كَمَا يُرِيدُ / بِه نَارَه‌زُوِي خَوِيٌّ، وَهْ نَهْ یَه‌وِي.

هَوِيٌّ: دَوِيٌّ فِي الْأَذْنِ / كَوِيٌّ زَبَنگَانَه‌وَه.

هَوِيٌّ: مَتَقَلِّبُ الْأَطْوَارِ / بَيْنَ بَارٍ، حولولی.

هَوِيَّةٌ: بِنْتُ عَمِيْقَةٍ / بیری قول، چالی قول، گه‌نگه‌لانی مه‌زار به مه‌زار.

هَوِيَّةٌ: الْبَطَاطَةُ الشَّخْصِيَّةُ (فِي هُو)

هَآي: سَاقِطٌ. هَآبِطٌ / كَه‌وَتِي، شَقِيه‌وَه‌بِر.

- مُحِبٌّ / دَلْدَارٌ، خَوْشَه‌وِیستی.

- ذُو الْهَوَاءِ / كَرَاهِ، بَا نَهْ یَهْ گَرِیْتَه‌وَه.

- هَوِيٌّ: غَاوِيٌّ / خَوَازَا، نَارَه‌زُوْمَه‌نَد، نَهْ یَهْ كَرِدَه‌بِه پيشه.

هَآوِيَّةٌ: اَهْوِيَّةٌ / جَوٌّ / بَهْرِكُهُ مَه‌وا.

- وَهْدَةٌ عَمِيْقَةٌ / چَالِي قول، كَه‌نگه‌لانی مه‌زار به مه‌زار.

ال - : جَهَنَّمَ / نَوْزَهْخ، جَهْمَه‌نَه‌م.

تَهْوِيَّةٌ: تَجْدِيدُ الْهَوَاءِ / بَاگُوپِين.

مَهْوَاةٌ: مَهْوِيٌّ: جَوٌّ / بَهْرِكُهُ مَه‌وا.

مَهْوَاةٌ: نَاقِذَةٌ أَوْ اِدَاةٌ لِتَجْدِيدِ الْهَوَاءِ / بَاگُوپِي، پَه‌نَجَه‌رَه.

هِي:

هِي: ضَمِيرُ الْغَائِبَةِ / نَهْ (بِقِ مَن).

هِيَ:

هَاءٌ هَيَّوَةٌ: صَارَ حَسَنَ الْهَيْئَةِ / رُوخَسَارُو دِيمَه‌نِي رِيك وَ بِيك وَ جَوَان بُو.

- اَلِي: اِشْتَاقٌ / نَارَه‌زُوِي كَرِد، بیری كَرِد.

هَبًّا: اَعْدًا / نَامَادَه‌ي كَرِد، پِيكِي هِيْنَا.

- رَثْبٌ / رِيكِي خَسْت.

- لَهْ لَكْذَا: جَعَلَهُ مَيَالًا لَهْ / رَايَهِيْنَا، بَقْ مَه‌بَسْتِيكِي نَامَادَه كَرِد.

تَهَيًّا لَكْذَا: اِسْتَعَدَّ لَهْ / بَقْ نَامَادَه‌بُو.

- لَهْ الْاَمْرُ: اِمْكَنَةٌ / بَقْ نُوْنَجَا، بَقْ نُوْنِ لَوَا، بَقْ نُوْنِ رِيك كَه‌وَت.

- لَهْ: تَصَوَّرٌ / وَاهَتَه‌پِيش چَاوِي، وَاهَت بَه بيريَا.

هَيْئَةٌ: هَيْأَةٌ: شَكْلٌ / رُوخَسَارِ، سِيْمَا.

- : كَيْفِيَّةٌ / چُونِيه‌تِي، شِيْوَان.

- : صَوْرَةٌ / دِيمَه‌ن، شِيْوَه، نِيگَار.

- : جَمَاعَةٌ مُنْظَمَةٌ / دَه‌سْتَهْ كَرْمَه‌ن، دَه‌سَنگَا، رِيكْخَرَاو، دَه‌سَنگَاي رِيكْخَرَاو.

- الْاُمُّ الْمُتَحَدَّةُ / دَه‌سَنگَاي وَلَاتَانِي يَهْ كَرْتُو.

- الْمَحْكَمَةُ / دَه‌سْتَهْ دَايَه‌رَه‌ي دَادَاگَا.

ال - الْحَاكِمَةُ / دَه‌سْتَه‌ي (كَارِيه‌دَه‌سْتَان، كَارِگُوَزَارَان، دَه‌سَه‌لَات بَه‌دَه‌سْت، قَه‌رْمَان رَه‌وَا).

تَهَيُّةٌ: تَهْيَةٌ: اِعْدَادٌ / نَامَادَه‌كَرِن، پِيكِيْنَا، تَه‌يَار.

مُهَيَّاٌ: مَعْدٌ / نَامَادَه‌كَرَاو، نَامَادَه، پِيكِيْنَاوَرَاو.

مُهَيَّيَةٌ: مَعْدٌ / نَامَادَه‌كَر، پِيكِيْنَاهَر.

هَيْب:

هَابٌ: اِهْتَابٌ. تَهَيَّبَ الرَّجُلُ اَوِ الشَّيْءُ: خَافَهُ / لِيئِي تَرَسَا، سَلِي لئِي كَرِدَه‌وَه.

- : وَقَرٌ وَ اِحْتَرَمٌ / رِيْزِي كَرْت.

تَهَيَّبٌ: اَخَافٌ. اَفْرَحٌ / تَرَسَانِي، تَوَقَّانِي.

- احابَ به: صاح/بانگی ای کرد، قیژانی به سهریا، تیی خویی.
- بصاحبه: دعا/بانگی ای کرد، بانگی کرد.
- هئیه: مهابة: خوف/ترس، مه ترسی.
- خُشوع/ریز به ترسوه، سل کردنوه.
- احترام/ریز.
- وقار. کرامه/شکر، شکواری، شکمه ندی.
- هئوب. هئاب. هائب: یخافُ الناس/ترستوک، شهرمن، نه ریز.
- هئوب. هئیب: یخافهُ الناس/ترستاک، ترستیئر، سامتاک.
- هئوب. هئیب: محترم/به ریز.
- وقور/قورس، شکودار، شکومه تد.
- هئیب، رتبه عسکریه/پیشه وا.
- هئیت:
- هئیت به: صاح به/بانگی ای کرد، قیژانی به سهریا.
- هات: اعطنی/بیته، بده ری.
- هئج:
- هئج. هئجج. هئجاج: اشار/هئئی، یاخی بو، هئلچو، به لهسه بو، ووزا، ناشویی نایه وه.
- البُحْر و غیره: اضطرب و تحرک/شه پۆل دا، هئلچو، جولا.
- هئج. هئج: اشار/یاخی کرد، هانیدا، هئزانی، ووزانی، توپه ی کرد.
- حرک/جولانی، بزوانی، هانیدا، کلکی پیومه کرد.
- الشهیه: حرکها/ناره زوی هئلسان.
- ازعج/بیژاری کرد، سه ری کرده سه.
- العین: الهب/هئنایه گل، سورری کرده وه.
- بینهما الشر: اثاره/کردنی به گز به کدا.
- هئج. هئجج. هئجاج: قتال. حرب/جهنگ، شه پ.
- هئجاج. هئججان: تحرک و اضطراب/پشئیوی، بزئیوی، ووزان، خرۆشان، هئزین، نازاره.
- هئجاج. هئججان: ثوران/هئلچون، به ربابون، نه قینه وه، ووزان، جۆش (خواردن، سه ندن).
- اضطراب. شغب/ناژاره، پشئیوی، ناشوب.
- غضب/توپه بون، توپه بی، هئلچون، شیتگی، خرۆشان.
- هئج: مضطرب/هئزوی، یاخی، به لهسه، شیتگی، خرۆشاو.
- غاضب/توپه، رق هئلساو.
- تهئج: ثوران. جنون/شیتی، شیتگی بیون، خرۆشان.
- اثارة الشهیه/ناره زوکردن، ناره زو هئلسان.
- تهئج: اثاره/جولاندن، ووزاندن، هئلساندن، ناره زو هئلساندن، خرۆشاندن، هان دان، هئزاندن.
- هئاب/هئلگیرسان، نانه وه.
- هئج: مئیر/هان دهر، جولینه ر، هئلسین.
- مئیر الاضطراب/ناژاره چی، پشئیوی نره وه.
- هئب/هئلگیرسین.
- هئج. هئج: هئلچو، هئلچو، هئزوی، جولا، ناره زو هئلساو.
- هئض:
- هاض المررض: نکس/خراپتر بو، تیک شکایه وه.
- کسر/شکار، تیک شکار.
- الطائر: سلخ/ریقنه ی کرد.
- تهئض: انهاض/انکسر/شکایه وه.
- هئض: مکسور/شکار، تیک شکار.
- الجناح: مکسور الجناح/بال شکار.
- هئضه: انطلاق البطن/سک چون.
- عوده المرض: نکسه/خراب بونه وه، توش بونه وه، تن شکان.
- آسیویه: کولیرا/رشانه وه، کولیرا، چاوه قوله.
- هئف:
- هئف. هئفاف: عطش جدا/زوری تینو بو.
- هرب/رای کرد، هئلهات، بوی دهرچو.
- خاب. لم یحجج/کهوت، تن شکا، ناومید بو، نه ی هئتا.
- هئف. هئف: ضمربطنه و رقت خاصرتاه/سکی به قولاجو، سکی به پشئیوه نوسا، تن قویا، ناوقه دی باریک بو، لاواز بو.

هائِف. هَيْفَان: شديد العطش / زُور تينو.

- : خَائِب / نااميد، تَشْكَو، پِزْدِه پِراو.

هَيْف: هَيْفَاء: ضامر البطن رقيق الخصر / ناوقه د

باريك، لهي، لاوان، تهنكه، شوش، تيقوپاو.

هَيْوَف. هَيْوِاف. هَيْفَان. عطشان / تينو.

هيف: ربح حارة / گره.

هَيْكَل (في هكل)

هيل:

هَال. هَيْل عليه التراب: صَبَّهُ / خَوْلَى پياكرد، خَوْل

پهستی کرد، خَوْلَى کرد بهسريا، به خَوْل داي پوشي.

إِنْهَالَ التراب: إِنْصَبَّ / خَوْل رِثَا، خَوْل پهست كرا، خَوْل

كرا بهسرا.

- عليه: إِنْصَبَّ / بهسريا (داباري، رِثَا)، كرا بهسريا.

إِنْهَالُوا عليه بالضرب أو الشتم / دايان گرتوه به لوتدان

و جنيتو.

هَيْل. هَيْلَان: ما إِنْهَالَ من الرمل وغيره / شهوي شهكزي

بهسرا، بهسرا (دابارين، كرين).

- هَال: حَبَّ الهال / حَيْل، هَيْل.

ال- و الهيلمان: المال الكثير / دراو و مال زور، سامان،

داراي.

هاله (في هول): حَبْرَه القمر / خرماني مانگ، خرمانيه.

هَيْوَلَى. هَيْوَلَانِي: المادة الاولية / كرهستهي (خاو،

سهره ماتي).

هيم:

هَام به: أَحْبَبَه / حهزي لوتكرد، خوشيويست، شهودالي بو.

- على وجهه: ذهب لايدري اين يتجه / سهري (خوي

هال گرت، نابره).

- : عطش / تينوي بو.

هَيْم: تَيْهَ و حَيْر / سهري لي (تيك چو، شيتوا)، شله زَا،

شپرزهبو.

- هُ الحَب: جملة ذا هِيَام / شهيدا بو، وئيل بو.

أَسْتُهَيْم: ذَهَب فَوَادِه و حَلِب عقله / شيت و شهيدا بو، دل

و مؤشني نما.

هِيَام. هِيَام: عطش شديد / تينوئتي زور.

- : عشق شديد / دلداري شهيداي.

هَائِم. هَيْوَم: مُتَحَيِّر / سهرسام، وي، واق و يماو.

- هِيَمَان: شديد الحُب / دلدار، شهيدا، سهوداسه،

شهودال.

- عَل وجهه تائه. شارد / وئيل، گه پوك، ره مهند، سهري

خوه ل گرتو.

مَهْيُوم: شديد العطش / زور تينو.

- : مُصَاب بداء القلب / دلدار، شهيداي دلداري.

هَيْمَن: قَالَ آمِينَ / وتي نامين.

- عَلَى كَذَا: صار رقيباً و حافظاً / چاويدري كرد،

پاراستي، سهروهكاري كرد، دهستي به سهراگرت.

هَيْمَنَة: زَعَامَة / گه وره يي، سهرداري پيشه و اي.

- : سَيْطَرَة / دست به سهراگرتن، راگرتن، دهسولات.

مُهَيِّمَن: مُشْرِف. مراقب / چاويدر، سهرگوره، سهروهكار.

هيم: عتلة / نوئيل

وقوف وزان وقیان وقوف
 وصیه وزان وقیان وقوف
 وزان قیان وقیان وقیان
 وقیان وقیان وقیان

- و: حرف عطف / وه، له گان.
- الحالیة / له کاتی، که. ذهب و نحن نيام / روی که
- نیمه نوستبوین، روی له کاتیکدا نیمه نوستبوین.
- القسم / به و الله / به خوا.
- و: ا:
- و: حَرف نداء مختص بالثُذبة / بز داخ خواردن،
- به داخ وه، داخه که م.
- و: ا:
- وَأَدُّ البُئْت: دفنها وهی حیة / کچه که ی زنده به چال
- کرد، به زیندوی ناشتی.
- تَوَادُّ. إِتَادَ فی الأمر: شبنه یی کرد، له سه رخویو.
- ت الارض علیه: غَیْبَتُهُ وَ ذَهَبَتْ به / زهوی
- قوتی دا، چو به ناخی زه ویدا.
- وَأَدُّ البنات: دفنها وهی حیة / زنده به چال کردنی کچ.
- : صوت كَصَوْتِ الحائِطِ إِذَا سَقَطَ / دهنگی گومو
- نالهی روخان.
- وَنَيْدٍ. وَنَيْدَةٌ. مَوْدُودَةٌ: دَفَنَ الحَیَّ / زنده به چال کردن،
- به زیندوی ناشتی.
- تَوْدَةٌ: تَأَنُّ شِئْنَه یی، له سه رخوی، نه سپایی.
- علی - . وَثِيدًا: علی مَهْلٍ / به شینه یی، له سه رخوی، به
- نه سپایی، به هیواشی.
- و: ا:
- وَأَن: فَرَحٌ / ترسانی، چاو ترسینی کرد.
- النار و للنار: عَمَلَ لَهَا حُفْرَةً / ناگردانی بز کرد،
- چالی بز ناگردی.
- إِرَّة: مَوْقد النار / ناگردان، چالی ناگردان، کوانو.
- : نار / ناگرد.
- و: ا:
- وَأَمَّ: وافق / قایل بو، گونجا، شیا.
- وَنَامَ. مَوَامَّةٌ: أَلْفَةٌ. إِنْسِجَامٌ / رِيك كه وتن، گونجان،
- ریکی، شیان.
- : مياهاة / خومه ل کیشان، که نجه فه.
- اتَّامَتِ المرأة: ولدت اثنتين فی بطن / به سکن دوانی بو.
- واجب (فی وجب) واحد (فی وحدو احد)
- واح: واح. واحَةٌ. (ارض خصیبة) / میرگ، میرخوزار،
- نزار.
- و: ا:
- وادی (فی وادی) واری فی (وری) وازی (فی وزی)
- واسطة (فی وسط) واسع (فی وسیع) واسی

(فی اسو) واش (فی وشى) واطيء (وطا) واطب (فی وطلب) وافر (فی وفسى) وافر (فی وفسر) وافق (فی وفسق) واق (فسى وفسى) وال (فسى ولى) واه (فی وهى).

واو:

واوى: **إبن آوى نوع من الثعالب/ چه قل.**

ویا:

وَبَأَ / **أوبأ الیه**: اوما / **أشار** / په نجى بق دريژکرد، **ثامازى** بق کرد، **هيمای** بؤکرد.

وَبِئَءَ / **وَبِئَوَءَ** / **وَبِئِءَ** / **أوبأ المكان**: **كثر فيه الوباء** / **دهردى** تنگه وت، **نه خوشى** تيابلاويوهه.

وَبِئَاءَ / **وَبِئَأَ**: **مرض عام** / **دهرد، نه خوشى**، **درم**، **په تا** . - : **كوليرا** / **رشانه وه**، **كوليرا**، **چاقوله**.

وَبِئَاشِي / **مُنْتَشِر**: **عام** / **درم**، **په تا**، **مافه ته**.

مَوِئِءَ / **وَبِئِءَ** / **وَبِئِئِءَ**: **ماكثر فيه الوباء** / **توش بو**، **دهرداوى**، **شويئى** **دهرداوى**.

ويخ:

وَبِخَّ / **لَامَ** و **عَيْرَ** / **سهرزه نشتى** کرد، **هه په شهى** کرد، **گوره شهى** کرد.

تَوَبِخَّ: **تعنيف** / **رَجُرَ** / **سهرزه نشت** کردن، **سه رگونه**.

ويبر:

وَبِرَ / **أوبرَ**: **كان كثير الوبر** / **كولکن بو**، **توکن بو**.

وَبِرَّ: **صوف الجمل و الارنب و نحوهما** / **كولك**، **توك**، **خورى**، **كورك**، **په شم**، **مو**.

- : **رَعْب** / **گهنگه مو**.

اهل ال - : **اهل البندو** / **ده شته كى**، **كوجهر**، **ده وارنشين**، **ره شمال نشين**، **روه هند**.

وَبِرَّ: **ارنب رومى** / **كه رويشك**.

وَبِرَّ: **أوبرَ** / **له شَعْر** / **كولكن**، **توكن**، **مويين**.

ويش:

و **بشيء** (**مفرد الاوياش**): **سفلة الناس** / **هه رچى و** **په رچى**، **نه له جه له**، **خوپرى**، **ناكس**.

- **الكلام**: **ردنية** / **تسهى قردو بن مانا**.

ويق:

وَيَقَّ / **وَيَقَّ** / **هَلَك** / **ويران بو**، **كاول بو**، **فه وتا**، **له ناوچو**.

أويَقَّ: **أهلك** / **ويرانى** کرد، **كاولى** کرد، **فه وتانى**، **له ناوى** **برد**.

- : **ذُلِّل** / **زه بونى** کرد، **كه ساسى** کرد، **رسواى** کرد، **كه نه فتى** کرد.

مُؤَيَّق: **موضع الهلاك** / **شويئى** **ويران** كارى، **ويرانه**، **كه لاره**.

مُؤَيِّقَة: **مَفْصِيَة** / **گوناه**، **تاوان**.

- : **فاحِشَة** / **داويزن** **پيسى**، **كارى** **ناپه سهند**، **سوزانيتى**.

يَرْكَب المويقات **أى المهالك** / **خزى** **نه خاته** **مه ترسيه وه**.

يَفْعَل المويقات **أى المعاصى** / **كارى** **ناپه سهند** **نه كا**.

ويبل:

وَبَلَّت السماء: **امطرت بِشِدَة** / **به خور** **بارى**، **شه ستى** **کرد**.

وَبِلَ المكان: **وَحْم** / **شويئنه كه ناته ندروست بو**، **شئى** **هه بو**، **شيداريو**، **ته ماوى بو**.

- **الشيء**: **إشتدَّ** / **زوربو**، **په رهى** **سهند**.

وَابِل / **وَيْل**: **مطر شديد** / **بارانى** (**ليزمه**)، **به خوب**، **شاست**.

- **من الرصاص**: **إطلاقات كثيرة** / **گوله بارانى وه ك** **ته رزه**.

وَيَال / **وَحَامَة** / **شندارى**، **ناته ندروستى**، **تم**، **هالو**.

- : **أذى** / **زيان**، **نازار**، **خرابه**.

- : **سوء العاقبة** / **نه نجام خراب**، **دواخراب**، **ناكام** **به دى**.

ويبيل: **وخيم** / **شندارى** **پوخل**، **ناته ندروست**، **ته مين**، **هالوى**.

- : **مُؤَذ** / **به زيان**، **زيان** **به خش**، **به نازار**، **خراب**.

- : **سوء العاقبة** / **نه نجام خراب**، **ناكام** **به د**.

ويبيلة: **حزمة حطب** / **كوله چيلكه**.

وَابِلَة: **طرف عظم الفخذ أو العضد** / **كلوت**، **جه مسارى** **نيسقانى** **لاق و بال**.

وبه:

وَيْه / **أوبه له** / **أوبه** / **فطن** / **وريباوه وه**، **ببرى** **كه وتوه وه**، **بايه خى** **پرن دايه**، **گوئى** **دايه**.

لايوية **به** / **أوله**: **لا يبالى به** / **گوئى** **ناداتى**، **بايه خى** **پرن نادا**.

وتد:

وتد / **وتد**: **ثبت** / **قايمى** **کرد** **چه سپانى**، **جنگيرى** **کرد**.

- . - فی بیته: اقام/ له مالوره مایوره، نه چوه ده‌ری.
 - . - . (وَأُتِدَ الْوَقْدُ: ثَبَّتَهُ/ میخه‌ک‌ی باش دا کوتا، قایمی کرد.
 وَقْدٌ: مسمار/ پواز، میخ، سنگ، سنجوق، هه‌په، سوله.
 وتر:
 وَتَرٌ: أُوتِرُ الْقَوْسُ: جعل لها وترًا/ ژنی بۆ کرد.
 - فلانا: اصابه بظلم و مكرهه/ زبانی پین‌گیان، زردو ستمی لئ‌کرد، خرابه‌ی له‌گه‌ل کرد.
 أُوتِرَ: وَتَرَ الْحَبْلُ: شَدَهُ/ رای‌کیشا، جه‌پانی، توندی کرد.
 تَوَتَّرَ الْحَبْلُ: اِسْتَدَّ وَ صَلَبَ/ توند بو، گرژ بو، جه‌پی.
 - الغضبُ: اِسْتَدَّ/ رقه‌ک‌ی توندتر بو، به رقا‌ک‌وت.
 - ت العلائق: تَصَعَّبَتْ/ ناکوکی روی‌دا، تیک چون.
 وَاثَرَ الْعَمَلُ: عَمَلَ بِالتَّائِبِ/ ناوبه‌ناو کاری کرد.
 تَوَاتَرَ: تَتَاعَبَ/ به‌نوا‌ی یه‌ک‌داهات، ناوبه‌ناو بو.
 وَتَرَ: حَبْلٌ أَوْ خَيْطٌ/ کشته‌ک، په‌ت، ده‌زو، ژنی، زی، رایه‌ل.
 - ، سلك او خيط لالة الموسيقية او للقوس/ ژنی.
 - العَصْبَةُ: عَصَبٌ/ ژنی ماسولکه، ده‌ماری ماسولکه.
 وَتَرَةٌ: غُضُوفُ الْأُذُنِ/ کرپکا‌گ‌ی گوئی.
 - : الجلده بين الاصابع/ پیستی نیوان په‌جه‌کان.
 - : عَصْبَةٌ تَحْتَ اللِّسَانِ/ ده‌ماری ژن‌زمان.
 - . وتيرة الانف: الفاصل بين المنخرين/ کوله‌ک‌ی لوت.
 وتيرة: طريقة/ ریگا، ریبان، شیواز، شیوه.
 - : عقد العشرة/ کومه‌لی ده‌یی، ده‌یی، ده‌ده‌یی.
 علی - واحدة علی نسق او نمط واحد/ له‌سه‌ریه‌ک شیوه‌و ریبان.
 تَوَتَّرَ: شَدَّ. مَطَّ/ راکیشان، کرژبون، توندبون.
 - العلائق/ ناکوکی، ناپتکی، تیک چون‌ی په‌یوه‌ندی.
 مُتَوَتَّرٌ: ضِدُّ مُرْتَبِحٍ/ کرژ، ره‌ق، توند.
 - : مُشَدُّودٌ كَالْحَبْلِ/ بادراو، توند، قایم.
 وَتَرَ: قَرَدَ/ تارك، نه‌نیا.
 - . وَتَرَ: وَتِيرَةٌ: الانتقام/ تۆله، تۆله‌سه‌ندن.
 وَاثَ:

وَثَأً. أَوْثَأَ الْيَدَ: صَدَعَهَا دُونَ أَنْ يَكْسِرَهَا/ ده‌ستی کوترا، له‌جی چو، له‌خپکه چو، وه‌رگه‌پا.
 - . - يَدُهُ: قَصَعَهَا. لَوَاهَا. فَسَخَّهَا/ ده‌ستی بادا، له‌جیی برد، له‌خرکه‌ی برد، وه‌ری گه‌پان.
 وَثِيءٌ اللَّحْمُ: أَصَابَهُ صَدَعٌ/ کوترا، شین بو‌ه‌وه، زه‌ده‌بو.
 وَثَاءٌ: وَثَاءَةٌ: صَدَعٌ/ کوتران، شین بو‌نه‌وه، زه‌ده.
 - . - : اِلْتَوَاءٌ/ له‌جی چون، باخواردن، له‌خرکه‌چون، وه‌رگه‌پان.
 وَثِبٌ:
 وَثِبٌ: نَهَضَ/ هه‌لسا، راپه‌پی، راست بو‌ه‌وه.
 - : قَفَزَ/ بازی دا، قه‌لم بازی‌دا.
 - من مكان مرتفع: قَفَزَ/ خو‌ی فیه‌ی دایه‌ خوارین، بازی‌دا.
 - عليه: اِنْقَضَ/ په‌لاماری‌دا، هه‌لمه‌تی بۆ برد، هتیرشی برده‌سه‌ر.
 وَثِبٌ. أَوْثِبَ: جَعَلَهُ يَثِبُ/ بازی پین‌دا، رای‌په‌پان.
 تَوَثَّبَ عَلَيْهِ فِي أَرْضِهِ: اِسْتَوَى عَلَيْهَا ظَلَمًا/ مه‌لی کوتایه‌ سه‌ری، هتیرشی برده‌سه‌ر، به‌زقد لئی داگیر کرد.
 وَثِبٌ. وَثَبَانٌ. وَثُوبٌ. وَثِيبٌ: قَفَزَ/ طَفَرَ/ بازدان.
 وَثِيَةٌ: طَفْرَةٌ. قَفْزَةٌ/ باز، قه‌لم باز.
 - : اِنْتِظَافَةٌ/ رایه‌پین.
 - عُرْوِيَّةٌ: شَقْلَبَةٌ/ سه‌رمه‌وقولات.
 وَثَابٌ: نَطَاطٌ/ بازده‌ر.
 وَتَرَ:
 وَتَرَ الْفِرَاشُ: لَانَ/ نهرم بو، نهرم (وشل، وتول) بو.
 وَتَرَ: وَتَرَ الْفِرَاشُ: مَهَّدَهُ/ جیگه‌ک‌ی چاک کرد، نهرم و شلی کرد.
 وَتِيرٌ: وَتِرٌ/ لَيِّنٌ/ نهرم، نهرم (وشل، وتول).
 وَتَارٌ: فِرَاشٌ لَيِّنٌ/ نوینی نهرم وشل.
 وَتَرَ: بِنَطْلُونٍ قَصِيرٍ/ پانتۆلی کورت.
 مَثِيرَةٌ: وَسَادَةٌ/ سه‌رین، پال‌پشت، بالیف.
 وَثِقٌ:
 وَثِقٌ بِهِ: اِسْتَمْتَنَهُ/ به‌وای پین‌کرد، باوه‌ری پین‌کرد، لینی دنلیا بو، لینی پشت نه‌ستور بو، پشتی (لئ‌کرده‌وه، پین‌به‌ست)، متمانه‌ی پین‌کرد..
 - بكلامه: صَدَقَهُ/ باوه‌ری به‌سه‌ک‌ی کرد.

یُوَثَّقُ به: یُوَثَّمَن. یُعْتَمَدُ علیه/ برپای پین نه‌کری، جیسی باوه‌په.

وَثَّقَ النبی: ثَبَّتَ و قَوَّى/ جیگیر بو قایم بو.

الرجل: كان ذائِقًا/ جیسی باوه‌په، متمانه‌ی پین نه‌کری.

من كذا: اعتمد علیه/ لیتی دلتیابو.

وَثَّقَ/ احْكَم/ قایمی کرد، جیگیری کرد.

الرجل: قال فيه انه ثَقَّةٌ/ لیتی دلتیابو، برپای پین کرد.

الوثيقة: اقرها/ پیوه‌ندی به‌ست، نیمزای کرد، سه‌لماندی.

واثق: عاهد/ په‌یمان‌ی، په‌یمان‌ی به‌ست.

اوثق: شد بالوثاق/ به‌ستی‌وه، شه‌ته‌کی دا.

توثق: تثبت و تقوى/ جیگیر بو، پتو بو، قایم بو.

فی الامر: اخذ فيه بثقة/ دلتیا بو له کاره‌که، لیتی دلتیا بو، لیتی پشت نه‌ستور بو، پشتی پین‌به‌ست.

استوثق منه: اخذ منه الوثيقة/ به‌لکه‌نامه‌ی لی‌سه‌ند.

ثقة: يُعْتَمَدُ علیه/ جین‌باوه‌پ، باوه‌پری پی‌نه‌کری، باوه‌پری پین‌کراو، پشتی پین نه‌به‌ستری.

ووثق: ائتمان/ برپا، باوه‌پ، دلتیابی.

اخو: - اعتماد/ پشت پین به‌ستن، راپه‌مون.

عدم ال: - ارتباب. شك/ بپ‌باوه‌پری، باوه‌پنه‌مان، گرمان.

علی: - واثق/ دلتیا، پشت نه‌ستور.

ال- بالنفس: الاعتماد بالنفس/ باوه‌پ به‌خو‌کردن، دلتیابی.

وئاق: رباط/ په‌ت، هر شتی‌ک بق به‌ستن به‌کاریت.

وئیق: محکم/ قایم، جیگیر.

وئیقه: مستند/ به‌لکه‌نامه، قه‌وال، سه‌ند، به‌لین، بیوانامه.

الزواج: عقد الزواج/ به‌لکه‌نامه‌ی ماره‌کردن، ماره‌یی نامه.

الملکيه: حجة/ سه‌ندی تاپق، تاپق‌نامه.

واثق: علی ثقة/ مئقن/ دلتیا، پشت نه‌ستور.

ميثاق: موثق/ عهد/ په‌یمان، به‌لکه‌نامه، باوه‌پ‌نامه.

العروة الوثقى: العقد المحکم الذی لا ینفصم/ په‌یمان و به‌لکه‌نامه‌ی پتو و قایم.

وئل:

وئل وئیل: حبل من اللیف او القنب/ په‌ت و گوریسی گوش.

وئیل: قنب/ گوش.

وئن:

وئن: صنم. تمثال یُعْبَد/ بت.

وئنی: عابد الاوثان/ بت په‌رست.

الوئنیة: عبادة الاوثان/ بت په‌رستن، بت په‌رستی.

وئیر (فی وئ) وئیق (فی وئق) وجاهه (فی وجه)

وئج:

وئج: هرب/ رای‌کرد، هه‌ل‌هات، بی‌ی ده‌رجو، تیی ته‌قان.

- : اسرع/ په‌له‌ی کرد، ده‌ست و بردی کرد، خیری کرد.

- ت النار: هجت/ کلپه‌ی سه‌ند، گپی‌گرت.

وئجاهه (فی وجه)

وئجب:

وئجب (وئجوباً) الامر: لزم/ پیویست بو، پیویستی کرد.

- الامر علیه: تحتم/ کاره‌که له نه‌ستویا بو، له‌سه‌ری بو، نه‌بوايه، پیویست بو له‌سه‌ری.

- (وئجبا و جیبا) القلب: رجف و خفق/ دل لیتی دا، له‌ریزی.

- (وئجبة): سقط/ که‌وت، که‌وت خواری، روخا.

- وئجب. وئجب: اكل اكلة واحدة فی الیوم/ روزه ژه‌میکی خوارد، ته‌نیا ژه‌میکی خوارد له بقذکدا.

- (وئجبا و وئجوباً): سقط و مات/ مات به‌لادا، که‌وت و مرد.

- ت (وئجبا و وئجوباً) الشمس: غابت/ ناوابو.

- ت (وئجبا و وئجوباً) العین: غارت/ به‌قول‌اچو.

وئجب. وئجب الامر علیه: الزمه به/ نذری لی کرد، پنی کرد، خستی ملی که بیکا، کردی به‌کولکی‌وه.

- الضیغ: قام بواجب ضیافته/ میوانداری کرد.

واجب له حقه: راعاه/ مافی پاراست.

- واجب: الزم/ به‌نذر نه‌یکا، نذر ملی کرد.

استوجب: استحق/ هینای، نه‌ی‌هینا، هه‌له‌گرت، شایان بو.

- عَدَّةٌ واجباً/ واپیوست بو، نه بو واپویه.
- یَجِبُ: یلزم/ پیوسته، نه بن.
- کَمَا - : کا یلزم/ مهروهک پیوسته، چۆن گونجاوا بن.
- وَجُوبٌ: لزوم/ پیوستی، پیوست بون، پیوست کردن.
- واجِبٌ: لازم/ پیوست.
- : مُحْتَمٌ/ مه رنه بن بین، پیوسته، چار نه.
- علیه مفروض. لازم/ پیوسته له سه ری، له سه ری ته.
- الوجود: هو الذى يكون وجوده من ذاته/ له خویره بون، نه وهی له خویره نه بن بین، خواکرد.
- إِجَابٌ: ضِدُّ سَلْبٍ/ بون.
- : الزام. ضد اختیار/ ناچارکردن، به زور، زور لوتکردن.
- إِجَابِيٌّ: ضد سلبی/ ناچارى، بون، به چینی.
- مُوجِبٌ مِنَ الْكَلَامِ: مَا لَا يَكُونُ نَفِيًّا وَلَا نَهْيًا وَلَا إِسْتِفْهَامًا/ تسه ی رون و رهوان.
- : ضد سالب/ موجب، خۆکرد.
- مُوجِبٌ: باعث. داع/ هۆ، هاندهر.
- : إِقْتِضَاءٌ/ پیوستی.
- ب - : بحسب/ به گویره ی.
- ال - : الموت/ مردن، مه رگ.
- وَجَابٌ: جبان/ ترسنوک.
- قلب - : كَثِيرُ الْخَطُوقِ/ دله کوتی.
- وَجَبَةٌ: اَكْلَةٌ/ ژهم، ژهمه خواردنیك.
- : مَرَّةٌ أَوْ كَمِيَةٌ أَوْ طَائِفَةٌ/ جار، كه پهت، ژهم، كومه ل.
- وجد:
- وَجَدَ: وَجَدَ الْمَطْلُوبَ لَقِيَ. اصَابَهُ وَادْرَكَهُ/ دۆزیه وه، مه لته پیتنا.
- : - : ادرك. علم/ پیی زانی تیی گه پشت.
- : علیه غَضِبٌ/ لئی توره بو، رقی لته لسا.
- وَجِدٌ: تَوَجَّدَ بِهِ: أَحْبَبَهُ حُبًّا شَدِيدًا/ زوری خویش و بست، هۆگری بو.
- : له: حَزَنٌ/ علیه/ بۆی دلگیر بو، داخی بۆ خوارد.
- وَجِدٌ: إِتَوَجَّدَ. تَوَجَّدَ: عَثَرَ عَلَيْهِ/ دۆزیه وه.
- : كان و حصل/ بو، مه بو.

- تَوَجَّدَ: تَطَاهَرَ بِالْحُبِّ/ خو شه ویستی پیشاندا.
- أَوْجَدَ الشَّيْءَ: جَعَلَهُ موجوداً/ دۆزیه وه.
- : خَلَقَ/ دروستی کرد.
- : سَبَّبَ/ بو به هۆی.
- : أَحْضَرَ/ ناماده ی کرد، هینای.
- وَجَدَ: شِدَّةُ الْحُبِّ/ سوژی به تین، شه دیدبون، هۆگر بون.
- : جِدَّةٌ، مُوجِدَةٌ. وَجْدَانٌ: غَضَبٌ/ توره یی.
- : وَجْدٌ. وَجْدٌ: غِنَى/ سامان، ده وله مه ندی.
- : وَجْدٌ. وَجْدٌ: مَحَبَّةٌ/ خو شه ویستی.
- : قَرَحٌ/ خو شی، شادی.
- وجود. وجدان. وُجْدٌ. وَجْدٌ: خلاف العدم/ بون، مه بون، دروست بون، پیک هاتن.
- : كِيَانٌ/ بون، بونه وه ری، بونیتی.
- : ضد غياب/ ناماده بون.
- غَابَ عَنِ الْ- : غَابَ عَنِ صَوَابِهِ/ له مۆش خو ی چو، بورده وه، بوراپه وه.
- وَأَجِدُ: مَنْ يَجِدُ/ دۆزه ره وه، شه وهی نه دۆزیتته وه.
- : عَلَيْهِ: غَاضِبٌ/ توره، مه لچو، رق مه ستار.
- إِيجَادٌ: خَلْقٌ/ دۆزیه ره، دروستکردن، پیکه پیتان.
- مُوجِدٌ: مُكَوِّنٌ. خَالِقٌ/ دۆزه ره وه، دروستکار.
- : الْكَائِنَاتُ: الخالق/ دروستکری مه مو شت، پیک هینته ری بونیه تی.
- مَوْجُودٌ: وَجِدٌ/ دۆزیه وه.
- : حَاضِرٌ. ضد غائب/ مه یه.
- : كَائِنٌ/ بوه.
- وجودی: مِنَ الْمُؤْمِنِينَ بِالْوُجُودِيَّةِ/ په پیره وه ی کاری فه لسه فه ی وجودی، خۆکرد، بوونی.
- وجودية: مَذْهَبُ الْإِعْتِقَادِ بِأَنَّ الْإِنْسَانَ هُوَ وَحْدَهُ الْوُجُودُ وَهُوَ الَّذِي يَخْلُقُ نَفْسَهُ/ باوه پی وجودی خۆکردی، فه لسه فه ی بوونی.
- وجدان: النفس و قواها الباطنية/ ویزدان.
- مُوجِدَةٌ: حَقْدٌ/ رق، قین، دلپسی.
- وجز:
- وَجَرَ. أَوْجَرَ: جَعَلَ الْوُجُورَ فِي قَهْمٍ/ ده رمانی (کرد به ده مه ی وه، ده رخواردا).
- وَجُورٌ. وَجُورٌ: الدَّوَاءُ الَّذِي يُصَبَّبُ فِي الْقَمِّ/ نه و ده رمانه ی نه کری به ده مه وه.

مِيجَزْ: مِيجَرَةٌ: اِنَاءٌ لِيَصَبَ الدَّوَاءُ اَوْ الْغِذَاءُ فِي الْفَمِ /
 كهكچي خۆرك و دهرمان خواردن.
 وَجُرْ: كهف / نه شكهوت.
 وَجْرَةٌ: وَجْرَةٌ: حَفْرَةٌ لِلصَّيْدِ / بۆسه، چالی راو، داو.
 وَجَارٌ: وَجَارٌ: حُجْرُ السَّبَاعِ: مَفَارَةٌ لِانِهِ.
 - - - - - الارائب و امثالها: جُحْرٌ / كُون، چال.
 مِيجَارٌ: مِضْرِبُ الْكُرَّةِ / راکیت.
 وَجَزٌ:
 وَجَزٌ: اَوْجَزَ الْكَلَامَ اَوْ فِیْهِ: جَعَلَهُ وَجِيزًا / به کورتی
 قسهی کرد، له کورتی بره وه.
 اَوْجَزَ: اِسْتَوْجَزَ: اِخْتَصَرَ / کورتی کرده وه.
 - وَجَزٌ: وَجَزٌ: الْكَلَامُ: كَانَ وَجِيزًا / کورت بو،
 به کورتی بو.
 وَجَزٌ: وَجَازَةٌ: وَجُوزٌ: اِخْتِصَارٌ / کورت کردنه وه.
 - وَجِيزٌ: وَاجِزٌ: مُوَجَزٌ: مَخْتَصِرٌ / کورته،
 به کورتی.
 وَجِيزٌ: مَخْتَصِرٌ مُفِيدٌ / کورت و به کهک.
 اِيجَازٌ: اِخْتِصَارٌ / کورت کردنه وه، کورته.
 بال - : بِالْاِخْتِصَارِ / به کورتی.
 وَجِسٌ:
 وَجَسٌ: حَظِيٌّ / شاردرایه وه.
 - : فَرَعَ مِمَّا سَمِعَهُ اَوْ وَقَعَ فِي قَلْبِهِ / دلی داخوړیا،
 خوړپهی ترکهوت، داچله کی.
 اَوْجَسَ: تَوَجَّسَ شَرًّا: اِحْسَبُ بِهِ / ههستی به خرابه کرد،
 پئش بیني خرابه کی کرد، پئشه کی زانی خراب رو نه دات.
 تَوَجَّسَ الصَّوْتُ: سَمِعَهُ وَهُوَ خَائِفٌ / به ترسه وه
 بیستی.
 - الطعماء و الشراب: تَدَوَّقَهُ قَلِيلًا قَلِيلًا / کم
 کهم لئی چیشت.
 وَجَسٌ: قَلَقٌ وَخَوْفٌ / شپزه بی و ترس.
 - : فُرْعَةُ الْقَلْبِ / دل داخوړیان، خوړپه، داچله کین.
 وَاجِسٌ: هَاجِسٌ. شعور داخلی / دل خه بهردان.
 وَجَعٌ:
 وَجَعٌ: تَأَلَّمَ / نیشی پیڼگه بی، نازاری هه بو، نیشا، نیشی
 هه بو.
 وَجَعٌ فَلَانًا رَأْسَهُ اَوْ فَلَانًا رَأْسَهُ: اَلَمَهُ / سه ری نیشا.
 مَاذَا يُوجِعُكَ: مَمَّ تَتَأَلَّمُ / کوریت دیشن.

اَوْجَعٌ: آلم / نازاری دا، نیشی پیڼگه یان.
 تَوَجَّعٌ: تَأَلَّمَ / نیشی پیڼگه بی، نازاری هه بو، نیشا، نیشی
 هه بو.
 - : تَشَكَّى / سکالای کرد، کپوزایه وه، هاواری کرد.
 - له: رَثِي / به زه بی پیاها ته وه، بوی کپوزایه وه.
 وَجَعٌ: ألم / نیش، نازار، نه شکه نجه، سوئ.
 - : مرض بسيط / سوکه نه خوښی، ناساغی.
 وَجِيعٌ: مُؤَلِمٌ / به نیش، به نازار، به سوئ.
 حَجَّةٌ: خَفَرٌ اَوْ نَبِيذُ الشَّعِيرِ / بیره، ناوی جق.
 وَجِفٌ:
 وَجِفَ الشَّيْءُ: اِضْطَرَبَ / له رزی، له ریه وه.
 - الْقَلْبُ: حَفَقَ / دل (لئی) دا، تریه تریی کرد،
 داخوړیا).
 اَوْجَفَ الشَّيْءُ: حَرَّكَهُ وَصَيَّرَهُ يَضْطَرِبُ / جولانی،
 له رزانی، له رانیه وه.
 اِسْتَوْجَفَ الْحَبَّ فَوَادَهُ: ذَهَبَ بِهِ / دلی لئسه ند،
 شهیدی کرد.
 وَاجِفٌ مُضْطَرِبٌ / له رزوک، نه لریته وه، شپزه.
 وَجِلٌ:
 وَجِلٌ: خَافٌ اَوْ اِسْتَشْعَرَ بِالْخَوْفِ / ترسا، ههستی به
 ترس کرد، ترسی لئ نیشت.
 وَجِلٌ: خَوْفٌ / ترس، مه ترسی.
 وَجِلٌ: خَائِفٌ / ترساو، نه ترسن.
 وَجَمٌ:
 وَجَمٌ: سَكَتٌ / بینه دنگ بو.
 - : عَجَزَ عَنِ الْكَلَامِ مِنْ شِدَّةِ الْغَيْظِ اَوْ الْخَوْفِ / له
 ترسا له توپه پیدا قسه ی بۆ نه کرا، نقه ی نه کرد.
 - : عَيْسٌ وَجْهَهُ وَاطْرُقَ / ناوچه وانی مینایه وه یه ک
 دهم و چاوی دابه یه کدا، روی گرژ کرد، توپه بو، مؤن بو.
 - من الأمر: امسك عنه و هو كاره / له ناچاریا بین
 دهنگ بو، لئی بینه دنگ بو.
 - لفلان من كذا: رثي له و نمم بسببه / به زه بی
 پیاها ته وه، بوی په ست بو، خه مبار بو.
 وَجَمٌ: وَاجِمٌ: سَاكِتٌ / بینه دنگ، کپ.
 - : عَابَسَ مُطْرَقٌ / په ست، توپه، مؤن.
 وَجَمٌ: وَجُومٌ: كَابَةٌ. عَمَّ / په ستی، توپه بی، مؤنی.

- حِجَارَةٌ مَرْكُومَةٌ يَهْتَدَى بِهَا / که لکه به ردی نیشانه.
- وَجَنٌ: دِقٌّ / لَيْدِي، كُوتَاي، پياكيشا.
- وَجَنُ الْجِلْدِ: ضَرْبٌ وَ دَقَّةٌ لَيْلِيْن / شِيلاي، دستي پيامينا، نرسي كرد.
- وَجْنَةٌ وَ وَجْنَةٌ وَ جَدُّ / رُومَت، كُونه، كُوب.
- : - : - : ما اِرتَفَع من الحَدِّ / كُولَم، كُونه.
- العَظْم الوَجْنِي / كُولَم، نيسقاني كُولَم.
- وَجَهٌ: كَان وَ جِيهًا / (پياوماقوَل) كه وره پياو، ناسراو بو.
- وَجْهَةٌ: ضَرْبٌ عَلَي وَجْهٍ / داي به رويدا، كيشاي به دم و چارويدا.
- وَجَّهَ اِلَى: تَوَجَّهَ: ذَهَبَ / رُؤْي، رُؤْيِشَت، چو.
- هُ اِلَى: اُرْسَلَهُ اِلَيْهِ / ناردِي بُو لاي، ناردِي لاي.
- الشَّيْءُ اِلَى: اِدَارَةٌ نَحْوُ / رُؤْي بُو وه رگيرا، روه كي تَن كُرد.
- اِلْتِفَاتُهُ نَحْوُ: حَوَّلَهُ نَحْوُ / رُؤْي تَن كُرد.
- اِلْتِفَاتُهُ اِلَى: اِنْتَبَه اِلَيْهِ / كُؤْيِي لِي نَگُرت، كُؤْيِي بُو شَل كُرد.
- كَلَامُهُ اِلَيْهِ / تَسَمَّى نَارِاسْتَه كُرد.
- اِلَيْهِ سَوَالًا / پُرسِياري لِي كُرد، پُرسِياري نَارِاسْتَه كُرد.
- سَلَاحُهُ اِلَى: صَوَّبَهُ / چه كي نَارِاسْتَه كُرد، رُؤْي چه كي تَن كُرد.
- نَشَاطُهُ اِلَى جِهَةٍ مَفِيدَةٍ / خُؤْي تَه رِخَان كُرد بُو كَارِي خَيْر.
- العَمَلُ اَوْ العَمَالُ / سَه رَه و كَارِي شِيش وَ كُريكَارَانِي كُرد، نَامُؤَزَّكَارِي كُرد، سَه رَه رِشْتِي كُرد.
- هُ (اَوْجْهَةٌ: شَرْفُهُ اَوْ جَعَلُهُ وَ جِيهًا / كِه وره ي كُرد، شُكُومَه نَدِي كُرد، رِيْزِي كُرت، رِيْزِي لِي تَن، هَه لِي تَن، هَه لِي تَن.
- وَاجْهَةٌ: قَابِلُهُ وَجْهًا لُوجَه / بِيْنِي، رُؤْي پُوبِيْنِي، سَه رِي دَا.
- وَاجْهٌ: كَان مُوَاجِهُ لَه / به رَامِبَه رِي بُو.
- الخَصُومُ بَعْضُهُمْ بَعْضًا / به رَه و رُؤْي يَه كُتَر بُونَه و ه، نَا حَه زَان رُؤْي پُوي يَه كُتَر وَ هَسْتَان، دَه سَتَه يَه خَه بُون.
- تَوَجَّهَ اِلَى: ذَهَبَ / رُؤْيِي بُو، چُور، رُؤْشْتَن.
- تَوَاجَّهَ الرَّجُلَانُ: تَقَابَلَا وَجْهًا لُوجَه / يَه كُتَرِيَان بِيْنِي، به رَه و رُؤْي پُونه و ه.
- المنزَلَانُ: تَقَابَلَا / به رَامِبَه رِي ك بُون.
- اِتَّجَّهَ اِلَى: اِدَارَ وَجْهَهُ نَحْوُ / رُؤْي تَن كُرد، رُؤْي بُو وه رگيرا.
- اِلَى: مَال / وه رَه چَه رِخَا..
- لَه رَأْيٌ: سَنَحَ. خَطَرُ لَه / مَات، به پُريَا.
- جِهَةٌ: نَاحِيَةٌ هَه رِيْم، نَاوَجَه، كُوجَه.
- : جَانِبٌ / تَه نِيْشْت، لَا، رُوكَار، دِيُو.
- اِلَى - كَهَذَا: نَحْوُ / رُوه و، به رَه و.
- مَن - كَذَا: مَن خُصُوصًا / لَه لايِن، لَه بَارَه ي.
- مَن - الشَّمَالُ / لَه لاي بَاشُورَه و ه.
- مَن كَل - / لَه هَه مَو لايَه كِه و ه.
- مَن اَل - الأُخْرَى / لَه و دِيُوَه و ه، لَه دِيُوِي شُوه دِيُوَه و ه، لَه لَاكِي تَرَه و ه.
- مَن جِهَتِي: مَن خُصُوصًا اَوْ نَحْوِي / لَه لايِن مَنَه و ه، لَه مَنَه و ه.
- مَن - : مَن صَفِي. مَعِي / لَه گَه لَمَا، لَه رِيْزِي مَنَا، لاي مَنَه و ه.
- وَجْهٌ وَ جْهٌ: جَانِبٌ نَاحِيَةٌ / به ر، تَه نِيْشْت، لَا، رُوكَار، دِيُو.
- وَجْهٌ: مُحِيَّتًا / رُو، دَه م وَ چَاو، رَه زَا، رُوخَسَار، چَارَه.
- : مَائِدٌ وَ لِلنَّازِرِ مَن اِي شَيءٍ / رُو، پِيْش، دِيُوِي پِيْشَه و ه.
- : مَظْهَرٌ. مَظْهَرٌ دِيْمَان، دِيُوِي دَه رَه و ه، دَه رَه و تُوِي.
- : مَعْنَى / مَه بَه سَت، نِيَاز.
- : قَصْدٌ / مَانَا، وَاثَا، هَه سَت.
- : طَرِيقَةٌ. سَبِيلٌ / رِيْگَه، رِيْزَان.
- : سَبَبٌ / هُو.
- : سَطْحٌ / سَه ر، رُو، رُؤْي سَه رَه و ه، پَانَتَايِي.
- : الجِهَةُ الأَمَامِيَّةُ / پِيْش، به رَه دَه م.
- : طَلَاءٌ / رُوكَش.
- وَجِيهٌ: ذُو جَاهٍ / خُوا پِن دَاو، پِيَاوَمَاقُول، پِيَاوچَاك.
- الشَّبِيهَةُ: تَشَابُهٌ / لَه يَه ك چُون.
- القَدِيمُ: عَسِيْبٌ / پِشْتِي پِن.

- القماش: ضد ظهره / روه‌کمی، دیوی خۆی، بهر.
- القوم: سیدهم / گه‌وره‌پیواو، پیواماقول، سه‌رگه‌وره.
- مستعار: قناع / روپوش، ماسکه.
- من الكتاب: صحیفه منه / لاپه‌ره.
- بال - التقريب: تقریباً / نزیکه‌ی.
- ب - ما: بوجه من الوجه / هر چۆن بئ، له‌هر رویه‌که‌وه.
- ل - الله: لمرضاته تعالی / بۆ خاتری خوا، له‌به‌رخوا.
- فی - ه: امام عینییه / له‌به‌رچاوی، له‌به‌رده‌میا.
- مضی علی - ه: بلا إنتباه و لا مبالاة / سه‌ره‌یۆ ملی نا، به‌بئ ناگا ملی نا.
- علی هذا ال - / به‌م بئ به.
- وجهاً لوجه: وجهاً بوجه / رویه‌یۆ، به‌رامبه‌ر، سوربه‌سور.
- بوجهین: مرء / دوپو، بئ‌بار.
- قول ذو وجهین / قسه‌ی دوپو، قسه‌ی به‌مانا، دو مه‌به‌ست.
- وجهة / وجهة: جهة / بهر، ته‌نیشت، لا، روکار، دیو.
- : الجهة المقابلة / به‌رامبه‌ر، روی به‌رامبه‌ر، ئه‌ویه‌ر.
- : قصد. ما تقصده / مه‌به‌ست، نیاز، خواست.
- : خصوص / باره، ده‌ریاره، په‌یوه‌ندی.
- : نظر / رای / باوه‌ی را، دم و (دو، دوان).
- واجهة: امام / رو، پئش، به‌رده‌م، روکار.
- تجاه: تلقاء. (زاء / له‌به‌رده‌م، به‌رامبه‌ر.
- اتجاه: وجهة / روه، بهر، لا.
- : میل / تاره‌زو، خواست، رپه‌و، رتیاز.
- توجيه: تصویب / تاراسته‌کردن.
- : إرشاد / رابه‌ری، رئی (بودانان، نمای، نیشاندان).
- موجه: مرشد / رابه‌ر، رئی‌توین.
- : الیه: تحوة / تاراسته‌بوکارو.
- موجه: محدد. معین / ده‌ست نیشان، تاراسته‌کارو.
- مواجهة: مجابة / به‌ره‌نگاری، به‌ره‌نگاری، ناوقه‌دیون.
- : وجهاً لوجه / رویه‌یۆ، ده‌سته‌ویه‌خه.
- وجاهة: شهرة. اهمية / گه‌وره‌یی، ناسراوی، گرنگی، ریز، شکومه‌ندی.
- وجیه. ذو وجاهة: عین. عمدة / گه‌وره، گرنگ، ناسراو، خانه‌دان، پیواماقول، شکۆدار.
- سبب - / مزی (گرنگ، په‌سه‌ند).
- وحد:
- وحد. وحد: انفرد بنفسه / به‌ته‌نیا بو، هر خۆی بو.
- وحد: جعلهم واحداً / کردنی به‌یه‌ک، یه‌کی خست.
- : ضم / تیکه‌لی کرد، خستیه پال، کۆی کرده‌وه.
- : بینهم: ربط و ألف / یه‌کی خست.
- : الله: آمن به وحداً / باوه‌ری به‌تاک و ته‌نیایی خوا بو.
- : الله: قال لا اله الا الله / وتی لاله الا الله، وتی هر یه‌ک خوا مه‌یه.
- توحد: بقى وحدة / به‌ته‌نیا مایه‌وه، هر خۆی مایه‌وه.
- : عاش وحدة / به‌ته‌نیا ژیا، ژیانی ته‌نیایی برده‌سور.
- : بالامر: انفرد به / ده‌سته‌به‌ری کاره‌که بو، به‌ته‌نیا کردی، هر خۆی کردی.
- : بالرائ: تفرد به / به‌پای خۆی کرد، ته‌نیا را بو.
- : ت الأشياء: صارت شيئاً واحداً / مه‌موی بون به‌یه‌ک.
- : القوم: اتفقوا / ریک که‌وتن، پیک هاتن، بون به‌یه‌ک.
- اتحد الشينان صارا شيئاً واحداً / بون به‌یه‌ک، یه‌کیان گرت.
- : الشيء بالشيء: اقترن / تیکه‌ل بون، چونه‌ناو یه‌که‌وه.
- : القوم: إتفقوا / ریک که‌وتن، یه‌کیان گرت، پیک هاتن.
- حد: انفرد / ته‌نیایی، ته‌نهایی، جیایی.
- علی - : علی انفرد / به‌ته‌نیا، به‌ته‌نها.
- علی - : منفصلاً / به‌جیا، جیا‌کارو.
- علی - : علی جنب / لاخراو، خراوه‌لا.
- علی - : بعيداً عن سواه / دور، دور له‌وان.
- وحد: منفرداً بلا رفيق / هر خۆی، بئ‌هاوپی، به‌ته‌نها، به‌ته‌نیایی.
- وحد: انفرد. عزلة / ته‌نیایی، ته‌نهایی.
- : اتحاد / یه‌کپتی، یه‌ک بون، یه‌ک گرتن.
- : قسم / یه‌که.

وَحْدَانِي: مُتَّفَرِّدٌ بِنَفْسِهِ. وحيد/ تهنيا، تهنيا، تهنيا، تهنيا، تهنيا، تهنيا.

- غير متزوج / زنى نههيناره، ره بهن.

ابن - / وحيد/ تاقانه.

وَحْدَانِيَّة: حالة التَّوَحُّد/ تهنيا، تهنيا، تهنيا، تهنيا، تهنيا، تهنيا.

- / فردية/ تاكيتى.

- الله/ تهنيا، تهنيا، تهنيا، تهنيا، تهنيا، تهنيا.

وحيد/ مُفَرَّد/ تهنيا.

- / مُتَّفَرِّد/ به تهنيا، به تهنيا، به تهنيا، به تهنيا، به تهنيا، به تهنيا.

- / لا مؤنس له/ بنهاوهم، سهلت.

- / الجنس/ به كزا.

- / القرن/ به شاخ.

- / القرن/ حيوان/ كه ركه دهن.

الابن ال - / تاقانه.

الغرض ال - / به مه بهست، مه بهست، مه بهست، مه بهست، مه بهست، مه بهست.

واحد: اول العدد/ بهن.

- / فَرْد/ تهنيا.

- / شخص ما/ كه ستيك.

- / لانظير له/ بنهاوتا.

- / وَحْدَةٌ: ليس معه غيره/ به تهنيا، به تهنيا، به تهنيا، به تهنيا، به تهنيا، به تهنيا.

له گه نيه.

ولا - / مه به كه سي.

اي - / مه به كه سي.

كل - / مه به كه سي.

ال - / الأحد: الله تعالى/ خواى تهنيا، تهنيا، تهنيا، تهنيا، تهنيا، تهنيا.

خوى.

واحداً واحداً. واحداً بعد الآخر/ بهن له دواى بهن.

واحدةً بواحدةً: صاعاً بصاع/ بهن به بهن، بهن به بهن، بهن به بهن، بهن به بهن، بهن به بهن، بهن به بهن.

به داه، مهق به مهق.

أحد. واحد/ بهن.

- / أُوْحِدَ. وحيد. فريد/ تهنيا، تهنيا، تهنيا، تهنيا، تهنيا، تهنيا.

- / الناس/ زه لامتيك، كه ستيك، به كتيك.

يوم ال - / روزى به كشه ممه.

لم (أ) احداً/ كه سم نهدي.

خانة أو مرتبة الأجداد/ بهن كان.

إتحاد: وفاق. أُلْفَة/ به كتيكى، بهن بون، بهن بون، بهن بون، بهن بون، بهن بون، بهن بون.

كه رتن.

الآراء/ بهن رايى، بهن هاتن.

بال - / معاً. بالاشتراك/ بهن كه وه، بهن كه وه، بهن كه وه، بهن كه وه، بهن كه وه، بهن كه وه.

تَوَحُّدٌ: عُرْلةٌ/ تهنيا، تهنيا، تهنيا، تهنيا، تهنيا، تهنيا.

توحيد: جعل الشيء واحداً/ بهن خستن، بهن بون، بهن بون، بهن بون، بهن بون، بهن بون.

بهن بون.

- / المقام/ بهن زير كرن.

ال - / الاعتقاد بوحداية الله/ باوه به تهنيا، به تهنيا، به تهنيا، به تهنيا، به تهنيا، به تهنيا.

خوا.

مُوْحَدٌ: الذى يوحد الاشياء/ بهن خه ر.

مُتَّحِدٌ: مُتَّضامٌ/ بهن بون.

الأمم المتحدة/ ولاته بهن بون، بهن بون، بهن بون، بهن بون، بهن بون، بهن بون.

مُتَّحِدُونَ: صاروا كأنهم واحداً/ بهن بون.

- / على وفاق/ بهن باوه، بهن به بهست.

(أُوْحِدَ: ذو الوحدانية/ تهنيا، تهنيا، تهنيا، تهنيا، تهنيا، تهنيا.

- / لانظير له/ بنهاوتا.

الله ال - / ذو الوحدانية/ خواى تهنيا، تهنيا، تهنيا، تهنيا، تهنيا، تهنيا.

وحسن:

وَحَسَنٌ: وَرَطٌ/ توشى كرد، تيوه ي گلان.

إِثْوَحَسَنٌ: وَرَطٌ/ توش بو، تيوه گلان.

وَحْسَنٌ: وَرَطَةٌ/ توش بون، تيوه گلان.

وحش:

وَحْشٌ: تخلص من/ خوى لى زنگار كرد، زنگارى بو.

- / به الشيء: تاق اليه/ بيري كرد، ناره زوى كرد.

أَوْحَشَ المكانَ: هَجَرَهُ الناسُ/ چوليان كرد، كه سي تيا

تهما.

- / تَوْحُّشٌ: جاع/ برسى بو.

- / المكانَ: وَجَدَهُ خَالِياً/ چول و هول بو، به چولى

بينى.

تَوْحُّشٌ: صار كالوَحْش/ وهك (مار، دپنده، كيتوى،

دهشته كى) لتهات، هاريو، بو به دپنده، بو به كيتوى.

- / إِسْتَوْحَشَ المكانَ: هَجَرَهُ الناسُ/ چول بو،

كه سي تيانما، به جيان هيشت، چوليان كرد.

إِسْتَوْحَشَ: ضد إستانس/ بن تاقهات بو، مه ستي به

تهنياى كرد.

- / منه. لم يأنس به/ تاقهتى لىچو، لى بيزار بو.

- / له. (وَحْسَنُهُ تاقَتَ نَفْسَهُ اليه/ بيري كرد، ناره زوى

كرد.

وَحْشٌ: حیوان البرّ/ کتوی، دپ.

- شِيءٌ مَخِيفٌ / شَتِيكِي ترسناک، دپنده.

مکان - قَفْرٌ/ چۆل، بیابان، په‌ست، سامناک.

مَنْشَى فِي الْأَرْضِ وَحْشًا: وحده/ به‌ته‌ن‌ها نه‌رۆیشت.

بَاتَ وَحْشًا: جَانِعًا/ به‌ برسیتی خوری لۆکه‌وت.

وَحْشِيٌّ: بَرِيٌّ. اَبْدٌ/ کتوی، تیرو، دپ.

- هَمَجِيٌّ. ضَارٌّ. مُفْتَرِسٌ/ دپنده، زیانه‌خور، په‌لامار دهر.

وَحْشِيَّةٌ: هَمَجِيَّةٌ/ دپنده‌یه‌تی، کتویتی.

وَحْشَةٌ: كَابَةٌ/ په‌ستی، ته‌نگی، دل‌ته‌نگی.

- هَمٌّ/ خَمٌّ و خَفَهَتْ.

- خُلُوءَةٌ/ ته‌ن‌یایی، ته‌ن‌هایی.

تَوْحُشٌ: قَسَاوَةٌ/ هَمَجِيَّةٌ/ دپنده‌یه‌تی، دل‌په‌قی، بی‌ویژدانی.

مُوحِشٌ: مُقْفَرٌ. كَنِيْبٌ/ چۆل، په‌ست، بیابان، سامناک.

مُتَوْحِشٌ: عَلَى الْفَطْرَةِ: بَرِيٌّ/ کتوی، دپنده.

- : غَيْرٌ مَتَمَوْنٌ/ ساویلکه، ساده، ناشارستانی.

أَرْضٌ مُتَوْحِشَةٌ: ذات وحش او کثیره الوحش/ زوی پپ له کتوی و دپنده.

وَحَلٌّ:

وَحَلٌّ: وَقَعَ فِي الْوَحْلِ/ که‌وته قوپه‌وه، قوپاوی بو.

وَحَلٌّ أَوْحَلٌّ: أَوْقَعَهُ فِي الْوَحْلِ/ خستییه قوپه‌وه، قوپاوی کرد.

وَحَلٌّ. لَوَّثَ بِالْوَحْلِ/ قوپاوی کرد، قوپی تن‌ه‌لسو.

تَوَحَّلٌ: تَلَوَّثَ بِالْوَحْلِ/ قوپاوی بو، قوپی به‌رکه‌وت.

وَحَلٌّ. وَحَلٌّ. طِينٌ رَخْوٌ/ قوپن لیته، چلباو.

وَحَلٌّ: فِيهِ وَحَلٌّ/ قوپاوی، لیتاوی.

مَوْحَلٌّ: مَوْضِعُ الْوَحْلِ/ قوپان، شوینی قوپ و لیته.

وَحِمٌّ:

وَحِمُّ الشَّيْءِ: اِسْتِهَابٌ/ چه‌زی لۆکه‌وت، ناره‌زی کرد.

- تِ الْحَبْلِي. تَوَحَّصَتْ: اِسْتَدَّتْ شَهْوَتَهَا/ بی‌زی کرد.

وَحَمٌّ. وَحَامٌ. وَحَامٌ/ بی‌زی، بی‌زوکردن.

قِيءٌ اَل - / رشانه‌وی سک پپ.

وَحْشِيٌّ/ بی‌زوکار، ژنی سک پپکه بی‌زوکا.

وَحِيٌّ:

وَحِيٌّ. اَوْحَى إِلَيْهِ: اَخْبَرَهُ بِسِرٍّ/ به‌دزیه‌وه پی‌تی وت، به‌نه‌پنی پی‌تی راگه‌یاند.

- فِى قَلْبِهِ كَذَا. اَوْحَى إِلَيْهِ بِكَذَا: اَلْهَمَّهُ بِهِ/ سروشی بۆهات.

- اَللَّهُ فِى قَلْبِهِ. اَوْحَى اَللَّهُ إِلَيْهِ بِكَذَا. اَلْهَمَّهُ اِيَّاهُ/ خوا خستییه دل‌یه‌وه، سروشی بۆ نارد.

اَوْحَى إِلَيْهِ: اَوْعَزَّ/ پیشنیاری کرد، پی‌تی راگه‌یاند.

وَحِيٌّ اِلَهِيٌّ: اِلْهَامٌ/ سروشی خواپس.

- اِیْحَاءٌ: اِیْمَانٌ/ سروش، سروش‌کاری، پیشنیارکردن، پپ‌راگه‌یاندن.

اِیْحَاءٌ ذَاتِيٌّ/ خو‌سروشی، له‌خۆوه.

مَوْحِيٌّ بِهِ: مَوْعُزٌّ بِهِ اِلَيْهِ/ پیشنیار کراو، پپ‌راگه‌یئراو.

وَحْرٌ:

وَحْرٌ: نَحْرٌ. نَحْسٌ/ تیره‌ی ژوند، پیاچه‌قاند، ناژنی.

- : اَلْمُ نَيْشِي گه‌یاند.

- هُ ضَمِيرُهُ: اَنْبَهُ/ شعر بالندم/ په‌شیمان بوه‌وه، هه‌ستی به‌ په‌شیمانی کرد.

وَحْرٌ: نَحْرٌ. طَعْنٌ/ تیره‌ژوندن، پیاچه‌قاندن، ژه‌نه‌ک، ژه‌نین، ناژنین.

- الضمير/ په‌شیمانی، هه‌ست به‌ په‌شیمانی کرد.

وَحْرَةٌ: نَحْسَةٌ/ تیره‌ژوندن، پیاچه‌تین.

وَحْازٌ: مَوْلٌ/ به‌ نیش، به‌ نازار، به‌سوئ.

وَحْمٌ:

وَحْمُ الْمَكَانِ: كَان رِيءُ الْهَوَاءِ مُضْرًا بِالصِّحَّةِ/ جینگه‌که ناته‌ندروست بو، هه‌واک‌ی پاک نه‌بو، ناساز بو.

- الطعام: كَان مُضْرًا بِالصِّحَّةِ/ خواردنه‌که ناته‌ندروست بو، قورس بو، گرفتاری بو.

وَحْمٌ: اِتَّخَمَ مِنْ كَذَا وَعِنَهُ: اَصَابَتْهُ مِنْ تَخْمَةٍ/ ناوسانی، لیتی پپ بو، سیخناخ بو.

اِتَّخَمَهُ الطَّعَامُ: ضَايِقٌ مَعْدَتَهُ/ زوری خواردو نارپه‌حه‌ت بو، سکی هاته‌ نیش.

وَحْمٌ: شَعْرٌ يَثْقُلُ وَنِعَاسٌ/ له‌شی قورس بو، داه‌بژا، وه‌نوز نه‌بیرده‌وه.

تَخْمَةٌ: مُضَايِقَةُ الْمَعْدَةِ/ ناشک پپ بون، زۆد خواردن، باکردن.

- : سَوَاءٌ الْهَظْمِ/ گرفت، گیراوی، زۆد خواردن.

وَحَمٍ. وَخِيمٍ: ثَقِيلُ الْهَضْمِ / قورس، هارس نابیت گرفتاری.

- - - : مُضِرٌّ بِالصِّحَّةِ / ناساز، ناتندرست.

وَحِيمٍ: ضَارٌّ / به زیان، زیان به خشن.

- الْعَاقِبَةُ: مُضِرٌّ رَدِيءٌ / نه تمام خراب، دواخراب، به زیان.

وَحَمٌ: الشَّعُورُ بِالْمِيلِ إِلَى الْكَسَلِ وَالنَّوْمِ / لهش خاو بونهوه، وه نهوزدان، لهش قورسی، خه والویه تی.

وَحَمٌ: رَجُلٌ وَحَمٌ: ثَقِيلٌ / لهش قورس، سست.

وَخِيٌّ:

وَخِيٌّ. وَخِيٌّ. تَوَخَّى: قَصْدًا / ویستی نیازی بو، مه بهستی بو، بوی جو.

وَخِيٌّ: فُلَانًا: أَخَاهُ (رَاجِعْ أَخُو) / برایه تی له گه ل کرد.

وَخِيٌّ: قَصْدًا: مَهَبَسَتْ، نِياز، بُوچون.

مَوَاحَاةٌ: مَوَاحَاةٌ: تَأَخَى / برایه تی، براده ری تی.

وَدٌّ:

وَدٌّ: أَحَبُّ / خوشی ویستی.

- : اراد / ویستی، مه بهستی بو.

وَدَدْتُ: تَمَنَّيْتُ. لَوْ كَانَ كَذَا / ویستم وابوایه، خوزگم خواست.

(وَدُّ) أُوْدُّ أَنْ أَذْهَبَ / نه مه وی بؤم.

کما یؤد: کما یؤرد / وه ک خواستی نهو، چونی نه وی دا.

وَأَدُّ فُلَانًا: حَابَهُ / خوشی ویستی.

تَوَدَّدْتُ فُلَانًا: طَلَبْتُ مَوَدَّتَهُ / ویستی (دلی راگری، برایه تی له گه ل بگری، په یوه ندی له گه ل بیه ستن، قایلی بکات).

- إِلَيْهِ: تَحَبَّبْتُ / خوی (شیرین کرد، خوشه ویست کرد، برده پیشه وه).

تَوَادَّ الرَّجُلَانُ: تَحَابًا / یه کرتیان خوش ویست، برایه تیان گرت.

وَدٌّ. وَدٌّ. وَدٌّ. وَدَادٌ. وَدَادٌ. وَدَادٌ. مَوَدَّةٌ: حُحْبٌ / خوشه ویستی، په یوه ندی، ناشنایه تی، دلسوزی.

- - - وَوَدُّدٌ. وَوَدِيدٌ: مُحِبٌّ / خوشه ویست، براده ری، ناشنا، دلسوز.

- - - - : انیس / يُحِبُّ الْمَعَاشِرَةَ / روخوش، خوش ره رفتار، حزه به تیکه لی نه کا، خزمهت گوزار.

یؤدی. اؤد: ارید (آن / نه مه وی، نه خوازم.

وَدِيٌّ. وَدِيٌّ. وَدَادِيٌّ. وَدَادِيٌّ. وَدَادِيٌّ: حُبِّيٌّ /

خوشه ویستانه، دلسوزانه، خوشی، بوخوشی.

علاقات وديَّةٌ / په یوه ندی دلسوز.

مبارات وديَّةٌ / یاری (بوخوشی، دوستانه).

مَوَدَّةٌ: صِدَاقَةٌ. صُحْبَةٌ / دوستایه تی، په یوه ندی دلسوزانه، خوشه ویستی، ناشنایه تی.

تَوَادُّ: تَحَابٌ / خوشه ویستی، دلسوزتی.

وَدَعٌ:

وَدَعُ الشَّيْءَ: تَرَكَهُ وَدِيعَةً / بارمته ی (کرد، داینا)، به بارمته داینا، نه سپرده ی کرد.

- مَالَهُ فِي الْمَصْرُوفِ / پاره کانی خسته بانقه وه.

- : تَرَكَ / به جینی هیشت.

- وَوَدَعٌ: كَانَ وَدِيعًا / روخوش بو، نیان بو.

دَعٌ: اسْمَحٌ. حَلِيٌّ / وازیته، ری بده، بیته.

دَعُهُ يَذْهَبُ (مثلاً) / وازی ای بیته بیوا، رتی بده بیوا، بیته بجیت.

وَدَعُ الذَّاهِبِ اصْحَابَهُ: خَلَفَهُمْ / دوعاخواری کرد، به جینی هیشتن.

- الاَصْحَابُ الذَّاهِبِ: شَيْعُوهُ / به رتیان کرد، خواحافیزان ای کرد.

(وَدَعٌ) اسْتَوَدَعَ الرَّجُلُ الشَّيْءَ: تَرَكَهُ عِنْدَهُ وَدِيعَةً / به بارمته داینا.

- ه. ه. ه. السِّرِّ: بَاحٌ لَهُ بِهِ وَ سَالَهُ الْكُتْمَانَ / وازی خوی لا باس کرد، پیتی وت به یینی خومان بیت.

- ه. السَّجْنِ: سَجَّنَهُ / به ندی کرد، خستیه به ندیخانه وه.

- الْجَنَّةَ الْقَبْرِ: دَفَّنَهَا / مردوه که ی ناشت، خستیه گوره وه، به گوری سپارد.

اسْتَوَدَعْتُمْ اللَّهَ: به دوعا، دوعاتان نه خوازم، خواحافیز، شهو یا رذذتان باش.

وَدَعٌ: إِيدَاعٌ / دانان، ترخستن، نه سپرده.

ودیعة: ما اودع امانة / دانراو له جینی بیوا، بارمته کراو، بارمته، په ی.

- مَالِيَةً فِي الْمَصْرُوفِ / پاره ی له بانقا دانراو.

وادع. مودع. مستودع: وادع الشئ / دانر، شت دانر.

المودع لديه: مامن / لادانراو، لا بارمته کراو.

مُسْتَوْدَعٌ: مخزن/ گنجینه، کزگا.

وَدِيعٌ: انیس. هادیء/ له سرخو، نیان، روخوش.

وَدَاعَةٌ: دعة: سکنینه و وقار/ له سرخویی، نیانی.

وَدَاعٌ: وداع. تودیع/ مال ناوایی، به پی کردن، ره وانه کردن.

الـ . - : استودعکم الله/ به خواتان نه سپیتم، خواتان له گه ل، به دواع.

الـ . - : الأخير/ دوا مال ناوایی.

حَفْلُهُ الـ . - : نامه نگی به پی کردن و مال ناوایی.

وَدَعٌ: وُدْعٌ: مُحَارَةٌ. صَدَقَةٌ: هیلکه شه یثانوکه، گویچکه ماسی.

وَدَكٌ:

وَدَكٌ الطَّعام: وضع فيه الودك/ روئی تیزکرد.

- : مَرْنٌ. عَوْدٌ/ رای هینا، ده سته موی کرد.

وَدَكٌ: دَسَمٌ/ چه وری، رَوْنٌ.

وَدَكٌ: وَدِيكٌ. وَدُوكٌ. وَاِدَكٌ: سَمِيْنٌ/ چه وری، رَوْنَاوِي.

مُوَدَّكٌ. مَعُوْدٌ/ راهاتو، راهینراو، ده سته موی.

وَدَنٌ:

وَدَنٌ. وَدْنٌ: لَيْْنٌ/ نه رمی کرده وه، خوسانندی وه، خستی نه او وه تا نه رم بیته وه.

- : قَصَصٌ. صَغْرٌ/ کورتی کرده وه، ته سکی کرده وه، بچوکی کرده وه.

وَدُودٌ (فی ود)

وَدِي:

وَدِي الْقَاتِلُ الْقَتِيلُ: اعطى دِيَّتَهُ/ خوینته کس دی، خوینته کس بیژارد، خوین بایی دا.

وَدِي: (ارسل/ ناردی، بردی).

اُودِي: هلك/ له ناوچو، فهوتا، تیاچو.

- : به/ اعدمه/ بوه هوی تیاچونی، کوشتی، له ناوی برد، فهوتانی.

- : به الموت/ ذهب به/ مرد، به مردویی هه لگیرا، مردن له ناوی برد.

- : بصحته: ائلفها/ خوی دانا، ته ندروستی خوی دانا.

- : بعاله: بَدَدٌ. (سُرْفٌ/ چی هه بو به فیروئی دا، نه یما، دای له به برد.

إتْدِي: اَحْذِ الدِّيَةَ/ خوینی وه رگرت، خوین بایی سه ند.

دِيَّةٌ: دِيَّةُ الْقَتِيلِ. مايعطى بدل نفس القَتِيلِ/ خوین

بایی، خوین بیژاردن.

وَادٍ: وادي (الجمع اوديه): منفرج بين الجبال و

الاکام/ چه، جَوٌّ، جَوَّكٌ، زَيٌّ، جَوَّكٌ، خَوَّزِيَار.

- : طريقه. مذهب/ ریئاز، بیروا.

انت فی - و نحن فی - / هریه که مان له ناشیک شه کا، هریه که له سه رایه کین.

وَرَأٍ:

وَرَأَ الشَّيْءَ: دَفَعَهُ/ پالی پیونه تا، ده ستنی پیونه تا.

- : من الطعام: إِمْتَلَأَ/ پریو، تیزیو، مریو.

وَرَاءٌ: وَاِدُ الْوَالِدِ/ کوره زان، کوی کوی.

- : خَلْفٌ/ پشت، دواوه.

- : سَوِيٌّ/ بیچکه، جگه.

وَرَبٌ:

وَرَبٌ: فَسَدٌ. فَسَدٌ/ گه نی، بۆگه نی کرد، بۆگه ن بو.

- : وَرَبُّ الشَّيْءِ: جعله منحرفاً/ خواری کرد، لاری کرده وه.

- : الْبَابُ: فتحه قليلاً/ که میکی کرده وه، درزی تیزکرد.

وَارِبٌ الرَّجُلُ: خَاتَلَهُ/ فیلی ای تیز کرد، گزی ای تیز کرد.

وَرَبٌ: وِرَابٌ: إِنْحِرَافٌ/ لاری، پیچ، پیچ و په نا، خواری خنچی.

مَوْرُوبٌ: مُنْحَرَفٌ/ خوار، لار، خواری خنچی.

- : مَفْتُوحٌ قليلاً/ ده رگای نیوه کراوه.

تَوْرِيْبٌ: تَوْرِيْبَةٌ/ قسه ی به پیچ و په نا، به ماناوه قسه کردن.

وَرَثٌ:

وَرِثَ الْمَالُ وَغِيْرَهُ: إِنْتَقَلَ اليه بعد وفاة غيره/ منه ی بۆ به چی ما، میراتی بۆ ما به وه.

وَرِثٌ: تَرَكَ لَهُ إِرْثًا/ منه ی بۆ به چی هیشت، میراتی به چی هیشت.

- : (وَرِثٌ): جعله وارثاً/ کردی به (مه نه، میراتی) وه رگر.

- : النَّارُ: أَشْعَلَهَا/ دای کیرسان، هه لی کیرسان.

أَوْرَثَهُ كَذَا: سَبَّبَهُ لَهُ/ بۆی به چی هیشت، بۆی دروست کرد، بو به هوی.

تَوَارَثُوا الشَّيْءَ: وَرَثَ بَعْضُهُمْ بَعْضًا / له به کتیره وه
 بۆیان مایه وه.

إِرْث. وِرَاثَة. ثَرَاث. وَرَثَة: ما يَخْلُفُه المِيت لورثته /
 مهنه، میرات، میراثی، بۆماوه، جی ماوه.

میراث: ثَرَاة المِيت / مهنه، میرات، میراثی، پاش ماگه،
 بۆماوه.

ثَرَاث: مَخْلُفَات الاقدمین / پاشماوه ی دیزین، که له پور.

وَارِث. وَرِث. وَرَثَة: خَلِيف / میرات گر، به ش بهر،
 جی گر، بۆ ماوه گر.

مُورَث: تَارِك الإِرْث / میرات به جی میل، بۆ ماوه دهر.

مُورِث: العَمَال المَورِث / مهنه، به جی میلراو، میرات،
 میراثی، پاش ماگه.

وِرَاثِي. إِرْثِي / یه که له دوا یه که، رزگاری.
 ورد:

وَرَدَ المَكَانَ: بَلَغَهُ / گه یشتن، گه یشت، گه یشته جی.

- حَضَرَ / هات، گه یشت.

- إلینا: جَاءَنَا / بۆمان هات.

- فی: جَاءَ فِيهِ / تیا، تیا، تیا باسکرا، تیا یابو.

- علیه کذا: وَصَلَهُ / پی گه یشت، بۆی هات.

وَرَدَ الشَّجَرَةَ: أَخْرَجَ الوَرْدَ / گولی کرد، گولی دهر دا،
 که وته گول.

- ت المَرَاة: حَمَرَتْ خَدَّهَا / سوراوی کرد.

- تَوَرَّدَ: إِحْمَرَ / سوریو، سوریو وه، سورمه لگه پا.

- (ورد: أَحْضَرَ وَ قَدَّمَ / هیئای، ناماده ی کرد.

ورد: قَادَ إِلَى / بردی، به رتوه ی برد، رابه ری کرد.

- الکلام (و البرهان: ذکرة) / به لگه ی هیئایه وه.

تَوَرَّدَ: إِحْمَرَ / سور (بو، بو وه، داگیرسا، داگه پا،
 مه لگه پا).

- الخُدود: إِحْمَرَتْ / کولمه کان سور بونه وه.

تَوَارَدُوا: حَضَرُوا الوَاحِد بَعْدَ الأُخْر / به دوا یه که دا
 هاتن.

تَوَارَدَت الخَوَاطِرُ: حَضَرَ فِي بَالِهَا مَصَادَقَةٌ / پیکه وه
 وه که یه کیان هات به بیردا، دل له دل روانی.

استورد الأشياء: جَلِبْهَا مِنَ الخَارِج / له دهر وه ی ولات
 هیئای، شت و مه کی هیئا، هاوردی.

وَرُود: بَلُوغ. حَضُور / هاتن، گه یشتن.

وَارِد: حَاضِر. آت / هاتو، گه یشتو.

- مجلوب. ضد صادر / هیئراو.
 الوارِدات و الصادرات / هیئراو و نیئراو.

إیراد: تقدیم / هیئان.

- ذِکْر / باس کردن، ناو هیئان.

- محْصُول. دَخْل / ده سته گوت، قازانج، به ره هم،
 داهات، دهرامهت.

إِستیراد: جَلْب / هیئان، له دهر وه ی ولات شت هیئان.
 تَوَارَد: قُدُوم و حَضُور متعاقب / هاتن و گه یشتن
 (به دوا یه که دا، یه که له دوا یه که).

- الخَوَاطِرُ / دل له دل روانین، پیکه وه به بیردا هاتن.

مُسْتَوْرِد: جَلَاب / هیئنه، به یئنه، له دهر وه شت هیئنه.

مُسْتَوْرِد: مجلوب. ضد صادر / هیئراو، له دهر وه
 هیئراو، هاورد.

مُورِد: مَصْدَر. مَجْنِي / سه رچاره.

- مَورِدَة: مَكَان وِرُود المَاء / سه رچاره.

- دَخْل / ده سته گوت، دهرامهت، به ره هم.

وَرْد (الوَاحِدَة وَرْدَة): زَهْر / گول.

وَرْدِي: بَلُون الوَرْد / رهنگی گولی، په مه یی.

مُورِد: أَحْمَر بَلُون الوَرْد / په مه یی، سوریو.

- (فه (وراد) گول گولی، گولی تیا یه، گولی کردوه.
 ورد: صَلَوَة قَصِيْرَة تُكْرَرُ / ویرد، بوعا خویندنی یه که
 له دوا یه که.

- حَمِي / تا.

حَمِي ال- / تای پچر پچر، تای تاو تاو.

بنت وردان: صرصار / سیسرك.

ویرد: غیر الشریان / خوین (هین، هیئنه).

ال- الرئوی / خوین هیئنه ری سی.

ال- الاجوف / خوین هیئنه ری کلور.

حَبْل ال- / بیبا قاقا، قورتم.

ورش:

وَرَشَ عَلَیْهِم: حَضَرَ بِلَا دَعْوَة / به یی بانگ کردن خوی
 (تن خست، تن مه ل قولتان).

لَا تَرَشَ عَلَيَّ: لَا تَقَاطِعْنِي / قسم پی مه بره، خوت تن
 مه ل مه قولتینه.

وَرَشَ: كَان نِيْشَطًا خَفِيْفًا / (چایوک، سوکه له، بزئو،
 کورج و گول) بو.

وَرَشَ بِيْنَهُم: حَرَشَ / هانی دان، پشئوی تن خستن.

واریش: طفیلی / خَوْتِيَه لَ قَوْلَتَيْنِ، مشه خور، مفت خور.
 وَرِيش: نشیط. خفیف / چاپوک، سوکله، بزئو، گورج و گول.
 نَوْم - مَضطرب / خوی پچر پچر.
 وَرْشَة: مَصْنَع / کارگه.
 ورط: ورطه / اَوْرَطَ: اَوْقَعَ فِي وَرْطَةٍ / توشی کرد، پیوهی کرد، تیوهی گلان.
 تَوْرَطَ: اِسْتَوْرَطَ: وَقَعَ فِي وَرْطَةٍ / توش بو، پیوه بو، تیوه گلا.
 - - - : وَرَطَ نَفْسَهُ / خَوِي توش کرد، خَوِي تیوه گلان.
 مَوْرَطَ: مَوْرَطَ: وَقَعَ فِي وَرْطَةٍ / توش بو، پیوه بو، تیوه گلاو.
 وَرْطَة: كُلُّ امْرٍ تَعَسَّرَتِ النِّجَاةُ مِنْهُ. مَأْرَقٌ / چه له مه، تنگ و چه له مه، کاره سات، نارچه تی، توش بون، پیوه بون.
 - : وَحَلَّ / قوپو چلپاو، لیته.
 شَوْرَطَ: الْوَقُوعُ فِي وَرْطَةٍ / توش بون، پیوه بون، تیوه گلان.
 ورع: وَرَعٌ. وَرَعٌ: اِبْتَعَدَ عَنِ الْاِثْمِ وَ كَفَّ عَنِ الْمَعَاصِي / توبهی کرد، خوی له گونا و خراپه لاداو دورخسته وه.
 - - - : كَانَ وَرِعًا / ناینخوازی، خواپه رست بو.
 شَوْرَعٌ عَنِ كَذَا: تَجَنَّبَهُ وَ تَعَفَّفَ عَنْهُ / خَوِي پاراست، دورک و تنه وه، دهستی لئیه لگرت، توبهی کرد.
 وَرَعٌ: تَقْوَى / خواپه رستی، ناینخوازی.
 - : اِجْتِنَابُ الْمَعَاصِي / توبه کردن، له خراپه و گونا وه دورک و تنه وه.
 وَرِعٌ: تَقِيٌ / خواپه رست، ناینخواز، توبه کار.
 ورف: وَرْفٌ. وَرْفٌ: اَوْرَفَ النَّبَاتُ: نَضْرًا / سهوز بو، گه شایه وه.
 - - - : الظِّلُّ: اِمْتَدَّ / بو به سئیه، تاریکی کرد.
 وارف: نَضِيرٌ / سهوز، گه شاهه.
 - : ظَلِيلٌ / سئیه، تاریک.

ورق: وَرَقٌ. وَرَقٌ: اَوْرَقَ الشَّجَرُ: ظَهَرَ وَرْقُهُ / گه لای کرد، گه لای دهردا.
 - - - : الشَّجَرُ: اَخَذَ وَرْقَهُ / گه لای لئیکرده وه.
 اَوْرَقَ الرَّجُلُ: كَثُرَ مَالُهُ / دراوو مالی ندر بو.
 - : الطَّالِبُ: لَمْ يَنْتَلِ مَطْلُوبَهُ / نا تو میسد بو، سهارنه کهوت، هیچی دهست نه کهوت.
 وَرَقَ الحائِطُ: كَسَاهُ بِالوَرَقِ / کاخهزی به دیواره که دا گرت.
 وَرَقٌ: قَرطاس / کاخهز، په ره.
 - : الشَّجَرُ / گه لای.
 - : نَشَافٌ اَوْ نَشَاشٌ / ناره لجنه.
 - : اَبْيَضٌ / کاخهزی (بیخهت، ساده، خورشیدی).
 - : مَخْطَطٌ / کاخهزی خه تدار.
 وَرَقٌ. واریق. مَوْرِقٌ: ذُو وَرَقٍ / گه لادار.
 - - - : اَخْضَرَ نَاضِرًا / سهوز.
 وَرَاقٌ: صَانِعُ الْوَرَقِ / کاخهز دروستکار.
 - : بَانِعُ الْوَرَقِ / کاخهز فروش.
 ورك: وَرَكٌ. وَرَكٌ: مَا فَوْقَ الْفَخْذِ / کلوت، سمت.
 وړل: وَرْلٌ: دَابَّةٌ كَالضَّبِّ وَاكْبَرُ مِنْهُ / بزئ مز، بزئ مشك.
 ورم: وَرْمٌ. وَرْمٌ: تَوَرَّمَ: اِثْتَفَخَ / ناوسا، کیسی کرد.
 وَرْمٌ: صَيَّرَهُ بِرْمٌ / ناوسانی، کیسی پرن کرد.
 - : بَانْفَه: تَكَبَّرَ وَ شَمَخَ / لوتی بهرز کرده وه، فیزی نواند.
 - : اِثْفَهُ: اَغْضَبَهُ / توبهی کرد، زبیری کرد، رقی هه لسان.
 وَرْمٌ: تَوَرَّمَ: اِثْتَفَخَ / ناوسان، ناوساوی، کیس کردن.
 وارم: مَوْرَمٌ: مَنْتَفَخٌ / ناوسا، کیس کردو، خمیا.
 وری: وَرِيٌّ. وَرِيٌّ: اَوْرَى الرَّيْذُ: اِتَّقَدَّ. خَرَجَتْ نَارُهُ / داگبرسا، کوتره که گرتی.
 وَرِيٌّ: واری: اَخْفَى / شاریدی وه.
 - : عَنِ كَذَا: اَرَادَهُ وَاظْهَرَ غَيْرَهُ / لئی گوی، هی تری پیشان دا.

- فی کلامه: قال کلاماً یُحتمَل معنیین / قسَمی به پیچه‌وانه‌وه کرد.

وارى المیت التراب: دَفَن / شاردیه‌وه، ناشتی، به‌خاکی سپارد.

تَواری. تَوَرَّى: تَخَفَى. اِسْتَتَرَ / ون بو، شاردرایه‌وه، خۆی شاردده‌وه، سه‌ری‌نایه‌وه.

- عن الانظار: اِخْتَفَى / ون بو، له چا و ن بو، دیارنه‌ما.

تَوَرَّى: اِخْفَاء / شاردنه‌وه، لئ‌گورین.

- : اِظْهَار خِلاَفِ المَقْصُود / قسَمی به پیچه‌وانه، توانج پویشی.

- فی علم المنطق / توانج پویشی.

ورید (فی ورد)

وز:

وَزَّ / اِوَزَّ (الواحدَة وَزَّة) / قاز.

- : مَم / قو.

وزب:

وَزَّب: سأل / تکا، لئی چو، رۆی، له‌به‌ری رۆی.

میزاب. مِزَاب: مِزَاب: قنّاة یجری فیها الماء / پلوسک.

وزد:

وَزَدَ: حَمَلَ حَملاً / کولی مه‌ل‌گرت.

- : وَزَدَ: اِرتَکَب اِشْأ / گونامی کرد.

وازد. اَزَدَ: عاَوَنَ / یارمه‌تیدا.

تَوَزَّدَ: صار وَزیراً / بو به وه‌زیر، بو به شالیار.

اِثْرَرَّ بکذا: لیسَه / له‌به‌ری کرد، له‌خۆیه‌وه ئالان.

- : لیسَ الوَزْرَة / په‌شته‌مالی گرت‌وه، گه‌ل‌پویشی گرت‌وه.

- : رَکِبَ اِشْأ / گونامی کرد، خۆی گونامبار کرد.

اِسْتَوَزَّرَ فُلاناً: اِتَّخَذَهُ وَزیراً / کردی به (وه‌زیر، شالیار).

وزد: حمل ثقیل / باری گران، کولی قورس.

- : اِثْم / گونا، تاوان.

وَزْرَة: غِطَاء الحَقْوین / په‌شته‌مال، گه‌ل پویش.

وَزیر / وه‌زیر، شالیار.

وَزارة. وِزارَة: جملة الوِزراء / وه‌زاره‌ت، شالیارگه.

مجلس الوِزراء / نه‌تجومه‌تی (وه‌زیران، شالیاران).

رئیس الوِزراء / سه‌ره‌ک (وه‌زیران، شالیاران).

وزع:

وَزَع به: وَشَى به / راستی لئ‌توت، بوختانی بۆکرد.

- : مَنَعَ / قه‌ده‌غهی کرد، دابینی کرد، وه‌ستانی.

وَزَع: فَرَّقَ او قَسَمَ / دابه‌شی کرد، بلاوی کرده‌وه، جیای کرده‌وه.

تَوَزَع: تَفَرَّقَ / بلا‌بو‌وه‌وه، دابه‌ش بو، په‌رش بو.

وَزِيعه: حِصَّة / به‌ش.

وازع: زاَجِر / قه‌ده‌غه‌که‌ر، به‌ربه‌ست، دابین‌که‌ر.

توزیع: تفریق / دابه‌ش کردن، بلا‌و‌کردنه‌وه.

مُوَزَع: مَقْسَم / دابه‌ش‌که‌ر.

مُوَزَع: مَقْسَم / دابه‌ش‌کراو.

وزن:

وَزَن الشیء: اِخْتَبَر ثَقْلَه / کیشای، مه‌ل‌سه‌ندگان.

- الشیعر: نَظْمُه موافقاً للمِيزان / کیشی بو دانا، له‌سه‌ر کیش مؤنراوه‌ی مه‌ل به‌ست.

- له الشیء: اعطاه له بالوزن / به‌کیشانه دابه، بۆی کیشا.

وَزَن الرَّجُلُ: كان راجح الرأى / راستی کرد، راست بو.

وازن: ساوی فی الوزن / هاوکیش بو، چون یه‌ک بون.

توازن الشیان: تعادلاً / وه‌ک یه‌ک بون، هاوکیش بون، له ترازودا بون.

وَزَن: رَنَة: تَقْدیر الثقل / کیشان.

- : ثَقُل / قورسی، کیش، سه‌نگ.

- الشیعر / کیشی مؤنراوه.

ال - الفوعی / کیشه‌خۆ، کیشی تاییه‌تی.

له - : یُوَزَن / کیشی مه‌یه، بایه‌خی مه‌یه، بایه‌خداره.

اقام له - / بایه‌خی پیدا.

وَزَان: قَبَان / کیشهر، قه‌پانچی.

وزان الشیء: یُعادله فی الوزن / هاوکیش.

- کذا: علی وِزَنه ای قافیته / له‌سه‌ر هه‌مان کیش و سه‌روایه، هاوکیشیتی، به‌یه‌ک سه‌روا کوتایی هات.

وازن: کامل الوزن / کیشدار، کیش ته‌واو، له‌ته‌رازودایه.

- : الذی یَزَن / کیشهر، قه‌پانچی.

- : سَکْران / مه‌ست، سه‌رخۆش.

وَزین الرأى: رَزین الرأى / دم راست، قسه‌زان.

توازن، اِثْران. موازَنَة / جوت ته‌رازو، یه‌کسان، له‌نگه‌ر، هاو (سه‌نگی، کیشی).

- : العقل / رِصانة / ژیری، کارامه‌یی.

مُوازَنَةٌ: تَوَازُنٌ / هَاوِ كَيْشِي، هَاوِسَه نَكِي، جَوْتَه تَه رَاوُ، يَه كِسَان.

مُوزُون. مُتَوَازِن: مَتَعَادِل / لَه تَه رَاوُ دَايَه، كَيْشِرَاو، رَيْك وَه سَتَاو، هَاو (سَه نَك، كَيْش).

وَيْزِن / كَيْشِرَاو.

مَنْظُوم / مَوَازِين، كَيْشِدَار.

وَيْزِين الرَاي / دَه م رَاسَت، نَه سَتَق، قَه سَه رَاو.

سَكْرَان / مَه سَت، سَه رَخُوش.

كَلَام - / قَه سِي بَه جِي وَ رَيْك وَ پَيْك.

مِيزَان: عَدْل / دَاد، دَادِيَه رَوَه رِي.

آلَة الوِزْن / تَه رَاو، شَايَه ن.

ثَقْل الهَوَاء / بَايُتُو، بَاكَيْشِي.

حَرَارَة: مِحْرَار / گَه رَمِي پِيُو.

مِيزَانِيَة: فِي الحِسَاب التِّجَارِي / مِيزَانِيَه، يُو دَجَه، تَوَازِن وَزِي:

وَزِي: تَقْبِضٌ / كَرُيُو، جَوَه يَه ك، سِي س يُو.

وَازِي: قَابِلٌ وَ وَاجِبٌ / رَوِيَه رَوِي وَه سَتَا، بَه رَامِبَه رِي يُو.

سَاوِي / يَه كِسَان يُو، وَه ك يَه ك بُون، وَه ك نَه يُو.

تَوَازِي الشَّيْطَان: تَحَاذِيَا. تَقَابِلَا / تَه رِي بُون.

اَوَزِي ظَهْرَه اِلَى الحَاظِط: اَسْتَد / پَايِي دَايَه وَه، پَشْتِي پِيُو هِنَا، پَشْتِي نَا بَه دِيوَارَه كَه وَه.

اِي فِلَان: لِحَا اَلِيَه / پَه نَاي بَرْدَه بَه ر، نَا چَار يُو.

هُ اَلِيَه: اَلِحَاةُ اَلِيَه / نَا چَارِي كَرْد.

تَوَازِن. مَوَازَاة: مُحَاذَاة / تَه رِي بُون، جَوْت بَه رَامِبَه رِي بُون.

مُوَازِن. مُتَوَازِن: مُخَاذِي / تَه رِي ب، بَه رَامِبَه ر، هَاوِشَان.

مَتَوَازِي الاَضْلَاع / مِثْل تَه رِي ب.

السُّطُوح / رَوْتَه رِي ب.

وَس:

وَسُوَس الشَّيْطَان لَه وَ اَلِيَه: حَدَثُهُ بِشَرٍّ (وَ لَا نَفْع فِيَه) / شَه يَتَان پِيِي كَرْدُو خَسْتِيَه خِرَابِيَه وَه، شْتِي خِرَاب وَ بَه زِيَان هَات بَه بِي رِيَا.

فِي صَدُور النَّاس / نَه ي چِرِيَان بَه گُوِيِي خَه لَكْدَا بُو خِرَابِيَه.

وَسُوَس. اَصَابَتَه الوَسَاوِس: اِرْتَاب / دَلِي پِي س كَرْد، دَوْدَل بُو، گُومَانِي كَرْد، مَه تَرَسِي كَه وَتَه دَلِيَه وَه.

وَسُوَس. وَسُوَس. وَسُوَسَة: فِكْر شَرِي ر. مَا يَخْطُر بِالْقَلْبِ مِنْ شَرٍّ (وَ مَلَا خَيْر فِيَه) / دَوْدَلِي، دَل پِي س كَرْدِن، خِرَاب بَه بِي رَدَاهَاتِن، خِرَاب بِي ر كَرْدِنَه وَه.

مُتَرَدَّد / رَاوَا، دَوْدَل، دَل پِي س.

شَكْ / گُومَان.

جَنُون فِي اَمْرٍ وَاَحَدٍ / شَيْتِي تَابِيَه تِي.

مَالِيخُولِيَا. اِكْتِنَاب / دَل تَه نَكِي، پَه سْتِي، مَاتَه مِي نِي.

الشَّيْطَان / شَه يَتَان، نَه مَرِي مَه ن.

وَسُوَسَة: هَسِي س / خَشَه، خَشَه خَش.

الْحَلِي: صَوْتَه / خِرَنَك، خِرَنَك وَ هُوِيُو، زِيَه ي خَشَل.

رِيْبَة / گُومَان، دَو دَلِي، رَايِي، دَل پِي سِي، دَل پِي س كَرْدِن.

مُوسُوَس: مُصَاب بِالْمَالِيخُولِيَا / دَل تَه نَك، دَل كَبِي ر، پَه سَت، مَاتَه مِي نَاوِي.

جَنُون فِي اَمْرٍ وَاَحَدٍ / شَيْت لَه (كَانَتِي كَدَا، يَه ك شَت، رَوِيَه كَه وَه).

ظَنُون / بَه گُومَان، دَو دَل، دَل پِي س.

عَلِي: قَلِقٌ / شَبِي رَه، رَاوَا، سِي وَ دَو كَار.

وَسَخ:

وَسَخٌ. اِتْسَخٌ. تَوَسَخَك صَارَ وَسَخًا / پِي س يُو، چَه پَه ل بُو.

وَسَخٌ. اَوَسَخٌ: جَعَلَه وَسَخًا / پِي سِي كَرْد، چَه پَه لِي كَرْد.

اِسْمُهُ: لَطَخَ (وَ لَوُثٌ اِسْمُه وَ سَمَعْتَه) / نَاوُو نَاوِيَانِكِي خُوِي شِيَوَان وَ پِي سِي كَرْد.

وَسَخٌ: اِي شِيءٌ قَدْرٌ / پِي س، چَه پَه ل.

وَسَاخَةٌ: قَدَارَةٌ / پِي سِي، چَه پَه لِي.

وَسَخٌ: قَدْرٌ / پِي س، چَه پَه ل.

وَسَد:

وَسَدٌ: وَضِع الوَسَادَة تَحْت رَاسِه / سَه رِي نِي خَسْتَه رِي زِي رَسَه رِي.

تَوَسَدٌ: جَعَلَ رَاسِه عَلِي وَسَادَة / سَه رِي خَسْتَه سَه رِي سَه رِي ن.

وَسَادَة السَّرِي ر: مِخْدَة / سَه رِي ن، بَالِي ف، گُوشَه.

- وَسَادَةٌ. وَسَادَةُ الْمَقَاعِدِ: نُعْرُقُهُ / كَرَشُهُ،
پالپشت.
وسط:
وَسَطَ الْقَوْمَ أَوْ الْمَكَانَ: كَانَ أَوْ جَلَسَ فِي وَسْطِهِمْ / له
ناوه‌پرستدا بو، له‌ناوه‌پرستدا دانیشته.
وَسَطَ: جَعَلَهُ فِي الْوَسْطِ / خَسْتِيَه نَاوَه‌پرستوَه.
- جَعَلَهُ وَسِيطًا / رَأَى سِبَارِدَ، كَرَدِي بِه (رَوْلِيْتَنَه)،
ناوِيژِي كَرَن، رَأَى سِبَارِدَ.
تَوَسَّطَ الْمَكَانَ أَوْ الْقَوْمَ: جَلَسَ فِي وَسْطِهِمْ / له
ناوه‌پرستيانا دانیشته، چوه ناهه‌پرستيانه وه.
- فِي عَمَلِهِ: اِتَّزَمَ الْوَسْطَ / مَام نَاوَه‌ندِي بُو له
كردارو نيشيا.
- بَيْنَهُمْ: قَامَ وَسِيطًا وَ مُصْلِحًا / نَاوِيژِي كَرَدَن،
كه‌وته به‌بينيانه وه، رِيكِي خَسْتَن.
وَسَطَ. وَسَطَ: مُتَّصِفٌ / نَاوَه‌پرست، نَاوَه‌ند، نِيَوَان.
- . - : نِيْنُ بَيْنَ / مَام نَاوَه‌ندِي.
- . - : كَانَتْ بَيْنَ شَيْئَيْنِ / له نَاوَه‌پرستدا، له
به‌يني دونايه.
- . - : بِيْنَةٌ. مَحِيطٌ / دَه‌رُوِيَه، مَه‌لَبَه‌ند، نَاوَجَه.
- . - : قَلْبٌ / دَلْ، جَه‌رْگَه.
- . - : خَصْرٌ / نَاوَقَدَه، كَه‌مَر.
- . - : الشِّتَاءُ / چَلَه‌ي زَسْتَان.
- . - : الصَّيْفُ / چَلَه‌ي هَاوِيْن.
- . - : الطَّرِيقُ / چَه‌قِي رِزْگَا.
وساطة: تَوَسَّطَ بَيْنَ مُتَخَاصِمَيْنِ: تَوْفِيقٌ. مُصَالِحَةٌ /
ناوِيژِي كَرَدَن، نَاوَه‌ندياري، كه‌وته به‌ينه وه، رِيك خَسْتَن،
ناشت كردنه وه.
- : وَسِيْلَةٌ / هُوَ.
- : شَفَاعَةٌ / رَوْلِيْتَان، تَكَكِرَدَن.
وسيط بين متخاصمين: مُوَفِّقٌ. مُصْلِحٌ / نَاوِيژِي كَرَن،
ناوه‌نديار، له‌به‌ينا، رَاسِبِيْر.
- : شَفِيعٌ / رَوْلِيْتَنَه، نَه‌رْخَه.
- : سِمْسَارٌ / دَه‌لَال، جَامَبَار.
واسطة: وَسِيْلَةٌ / هُوَ.
- : وَسِيطٌ: شَفِيعٌ / رَوْلِيْتَنَه، رَاسِبِيْر، نَه‌رْخَه،
ناوِيژِي كَرَن، سَايَه.
پ- / به‌هَوِي.

بهذه ال - / بهم هؤيه وه.
(وَسَطَ: مُتَوَسَّطٌ / نَاوَه‌ند، نَاوَه‌پرست.
الشرق ال - / رِزْهَه‌لَاتِي نَاوَه‌پرست.
الوَسْطِي مِنَ الْاَصَابِعِ: مَا بَيْنَ الْبِنْصَرِ وَ السِّيَابَةِ / شَالْ،
به‌تجَه‌ي به‌رِزَه‌لَوْتَه، بِالآبَه‌رِزَه.
العُصُور ال - / جَه‌رْخَه نَاوَه‌نديه‌كَا، جَه‌رْخَه‌كَا نِي
ناوه‌ند.
تَوَسَّطَ الْوُجُودَ فِي الْوَسْطِ / نَاوَه‌ندگِرْتَن، له نَاوَه‌پرستدا،
چونه ناهه وه.
- : تَدَاخُلٌ / نَه‌رْخَه‌به‌كَا رِهِيْتَان، رَوْلِيْتَان.
مُتَوَسَّطٌ: فِي الْوَسْطِ / له نَاوَه‌پرستدا.
- : مُعَدَّلٌ فِي الْحِسَابِ / تَتَكْرَأُ.
- : مَرْكَزِيٌّ / چَه‌قِي.
- : الْحَجْمُ / مَام نَاوَه‌ندِي.
- : الْعَمْرُ / نِيَوَه‌ي تَه‌مَه‌ن.
- : الْقَامَةُ / بِالآ مَام نَاوَه‌ندِي.
البحر - / دَه‌رِيَاي نَاوَه‌پرست.
واسط: جَالِسٌ / دَانِيَشْتُو.
وسع:
وَسَّعَ. وَسَّعَ. وَسَّعَ: كَانَ وَاسِعًا / فَرَاوَان بُو، پَان وَ به‌رِيْن
بُو.
وَسَّعَ: سَاعَ الشَّيْءَ: حَوَى / گِرْتِي، به‌شِي كَرَدَن، فَرَاوَان
بُو، جِيئِي تِيَاوَه‌وه.
- : أَحَاطَ بِه / دَه‌رِي دَا.
- : الْقَوْمَ فَضَّلَهُ عَمَّهُمْ / مَه‌مُوِيَانِي گِرْتَه‌وه.
- : قَدَّرَ عَلَيَّ / تَوَانِي.
لَا يَسْعَكَ أَنْ تَفْعَلَ كَذَا: لَا تَقْدِرُ / نَاتَوَانِي.
- : أَنْ تَفْعَلَ كَذَا: لَا يَجُورُ لَكَ / بَوْت نَاكِرِي، بَوْت
نِيَه بِيكِي.
مَا أَسَّعَ هَذَا: لَا أَطِيقُهُ / تَوَانِي نَه‌مَه‌م نِيَه، نَاقَه‌تِي نَه‌مَه‌م
نِيَه، به‌رْگَه‌ي نَاگِرْم.
وَسَّعَ. أَوْسَعَ: ضِدَّ ضَيِّقٌ / فَرَاوَانِي كَرَدَن، گَه‌وَرَه‌ي كَرَدَن.
- . - : جَعَلَهُ (أَوْسَعَ) فَرَاوِنْتَر كَرَدَن، گَه‌وَرَه‌تَرِي كَرَدَن.
- . - : له مَكَانًا / جِيئِي كَرَدَه‌وه، رِيئِي دَا.
- . - : عَلَيْهِ: غَنَاهُ / دَه‌وَلَه‌مَه‌ندِي كَرَدَن.
أَوْسَعَ: صَارَ ذَا سَعَةٍ / فَرَاوَان بُو، گَه‌وَرَه بُو.
- : النَّفَقَةُ: تَوَسَّعَ فِيهَا / خَه‌رْجِي زِيَادَكِرَدَن.

- الله عليه: اغناه/ خوا پیژدا، ده روی لیکرده وه.
 تَوَسَّعَ فِي الْمَكَانِ: ضد تضییق/ جینگه که ی گه وره و فراوان کرد.
 - فی اشغاله/ کاسیبه که ی فراوان کرد.
 - فی الکلام: اسهب/ دریزه ی پی دا له سه ری زقی.
 اِتَّسَعَ: اِسْتَوْسَعَ: ضد ضاق/ فراوان بو، گه وره بو، ته نی وه.
 - الرجل: صار ذا سعةٍ وغنى/ بو به ده وله مه ند، دارایی مه یه، سامانی مه یه.
 اِسْتَوْسَعَ الْمَكَانَ: وَجَدَهُ واسِعاً/ به گه وره و فراوانی زانی.
 وَسِعَ. وَسِعَ. وَسِعَ: طاقة/ وزه، توانا.
 - حراری/ وزه گه رمی.
 - کهریائی/ وزه ی کاره بایی.
 لیس فی وسعه ان یفعل کذا: لایقدر علیه/ له وزه یا نه بیکا، ناتوانی بیکا.
 بذل وسعه: اجتهد/ درتخی نه کرد، چی له توانایا بو کردی، مه ولتی دا.
 سعةٌ. وَسعةٌ. اِتَّساع/ فراوانی، گه وره یی.
 - امتداد/ ماوه.
 - وفرة/ زوری، فره یی.
 - (فی الکهریاء)/ بارگه گر.
 - یسار/ بون، ده وله مه ندی، سامان، فه پو پیت، دارایی.
 ذو - / ده وله مه ند، ساماندار، دارا.
 علی الرّحْب و السّعة/ به سه رجاو.
 وَسعةٌ من العال: وفرة/ تیزی، ته سه لی، پاره داری، چاو تیزی، ساماندرتیی، دارایی.
 - من الوقت: وفرة/ به ده مه وه بون، کات زقد بون.
 واسعٌ. وَسیعٌ. فَسیح/ پان، به رین، فراوان، گه وره، وداق.
 - الرّحمة او العَدل/ به دادو به زه یی، دل نه رم و به خشنده.
 ثوبٌ - / به رگی ده لب، فش و قول.
 شارع - / شه قامی پان.
 غرقةٌ واسعةٌ/ زوری گه وره، پان و به رین.
 (وَسعٌ: اکثر اِتَّساعاً/ فراوان تر، گه وره تر، ده لب تر.

اِتَّساع: اِمْتداد/ پانی، درتیزی، فراوانی، پان و به رینی.
 مُتَّسِعٌ. واسعٌ: فسیح/ پان، به رین، فراوان، گه وره، ده لب.
 مُتَّسعةٌ (فی الکهریاء)/ بارگه گر.
 مُتَّسِعٌ من الوقت/ کات به ده مه وه بون، ده رفعت.
 - مکان واسع/ جینگه شوینی گه وره و فراوان.
 مُوسِعٌ: غنی/ ساماندار، ده وله مه ند، دارا.
 مُوسوعةٌ علمية: دائرة معارف/ نینسکلویبیدا، ده ریای زانیاری.
 وسق: وسقٌ. اَوَسَقٌ: حَمَلَ او شَحَنَ/ لیتی کرد، باری کرد.
 اِتَّسَقَ الأُمُرُ: اِنْتظَمَ/ چاک بو، رتک و پتیک بو.
 وَسَقٌ: حَمَلَ. حَمولةٌ/ کول، بار، کول و بار.
 مَوْسوقٌ: مَحْمولٌ/ بارکراو.
 مُتَّسِقٌ: مُنْتظَمٌ/ رتک، رتک و پتیک.
 وسل: وسلٌ و تَوَسَّلَ الیه: تَقَرَّبَ الیه/ خوی لی نزدیک کرده وه، خوی برده پی شه وه.
 تَوَسَّلَ الیه: اِنْتَمَسَ مِنْهُ/ لیتی پارایی وه، لالی وه، نکای لیتی کرد.
 وسیلة: واسطة/ مؤز.
 تَوَسَّلَ اِلْتِماسٌ/ پارانه وه، داواکردن، لالانه وه، تکا کردن.
 وسم: وسمٌ: کوی/ داخی کرد، دروشمی کرد.
 - وَضَعَ له علامة/ نیشانه ی کرد، مؤزی کرد، دامغه ی لیتدا.
 تَوَسَّمَ الشَّيْءَ: تَقَرَّسَهُ/ تیی روانی، لیتی وردبوه وه، لیتی راما.
 - فیه الخیر: تبین فی اثره/ لیتی رانه بینن، خیزی لی نه بینن، چاوه پوانی چاکه ی لی نه کروی.
 اِتَّسَمَ: جعل لنفسه سعة/ نیشانه ی بو خوی دانا.
 وسم: وضع العلامة/ داخ کردن، مؤز کردن، نیشانه کردن، دروشم کردن.
 - سعة: علامة/ نیشانه، مؤز، شه قل، دروشم.
 سعة علامة/ نیشانه.
 - وسم: اثر الکی/ شوین داخ.
 وِسامةٌ: حُسنٌ/ شوخی، جوانی، شه نگی.

وَسِيمٌ: حَسَنَ الْوَجْهِ/ جوان، شُخ.

مَوْسِمٌ: اَوَان. فَصْل/ کات، وهرز، دهم مهر پت.

الرياح الموسمية/ وهرزه با.

الامطار الموسمية/ وهرزه بان.

مَيْسَمٌ: مَكْوَاةُ الْوَسْمِ/ داخ کەر، مۆری داخ کردن.

- سِمَةٌ: الْجَزءُ الْعُلَوَى مِنْ مِدْقَةِ الزَّهْرَةِ/ کوسپ.

مَوْسُومٌ: مَخْتوم/ مورکوار، نیشانه کراو، دروشم کراو.

وسن:

وَسِنٌ: اخذهُ النَّعَاسُ/ خه ویردیوه، وه نهوز بردیوه.

- غَشِيٌّ عَلَيْهِ مِنْ اِنْفِسادِ الْهَوَاءِ/ بورده وه،

بوریا وه، گیزی خوارد، سه ری سوړا، له هوش خوی چو.

وسن. سِنَةٌ: نوم/ خه، نوستن.

اَخَذْتُهُ سِنَةَ النَّوْمِ: غلبه النَّعَاسِ/ نوست، خه ویردیوه،

سه رخه ویکي شکان.

وَسِنٌ: وَسَنَانٌ/ نَعَسَانٌ/ خه والو.

وسيط (فی وسط) وسيله (فی وسل)

وش:

وَشَّتِ الْأَذُنُّ: طُنَّتْ/ گوی زنگا به وه.

وشوش فلاناً: همس اليه/ چریانی به گوید، سربانی

به گوید.

تَوْشَوْشُوا: تَهَامَسُوا/ سربه سربیان بو، چربه چرییان

بو.

وَشَّ الْأَذَانُ: طَفِنٌ/ گوی زنگانه وه.

وشن: وَجْهٌ/ رو، دهم و چاو، روخسار.

- طَلَاءٌ/ روکش.

وَشَوْشَةٌ: هَمْسٌ/ چربه چرپ، سربه سرپ، سربانندن.

وشچ:

وَشَّجَتْ. تَوْشَّحَتْ. تَوَاشَّجَتْ الْأَعْصَانُ: تَشَابَهَتْ/

لقه کان چون به نار په کدا، بو به چره.

- الْقَرَابَةُ: اِشْتَبَهَتْ/ خزمایه تی تیکه ل بو، قول

بوره وه.

واشچ: مُشْتَبِهٌ/ تیکه ل، چره، نالوز، به به کاجو.

وشیچ: اِشْتَبَاكَ الْقَرَابَةُ/ خزمایه تی تیکه ل و نالوزو قول.

وشچ:

وَشَّحَ: اَلْبَسَ الْوِشَّاحَ/ مل پیچ، ده سمالی کرده مل، دای

به شانیا.

تَوْشَحٌ: اِشَّحَ بِكَذَا: لَيْسَهُ/ مل پیچی کرده ملی، دای به

شانیا.

- - - بسيف: تَقْلُدُهُ/ شمشیری (داله

خوی، کردی به قه دیا، هه مایه ل کرد).

وشاح. وِشَّاحٌ: شَبِهَ قِلَادَةَ مَنْ نَسِجَ عَرِيضٍ/ مل پیچ،

ده سمان.

- وشاحَةٌ: سَيْفٌ/ شمشیر، شیر.

مَوْشَحٌ. تَوْشِيعٌ/ تهوشیچ، جوره هه لبه ست و ناوازنکی

تایبه تیه.

وشظ:

وَشَّظًا: الْفَاسُ: ضَمِيقٌ خَرَّتْهَا بِخَشَبٍ/ کونی

ته شویه کئی ته سک کرده وه، پوانی (تن ناخنی، لئدا).

وشیظ. وَشِيطَةٌ: اِسْفِينٌ/ پواز.

وشع:

وَشَعٌ. وَشَعُ الْخَيْطُ: لَفَّهُ/ هه لهر کرد، کردی به گلۆله.

وشعی: سِيَاجٌ مِنَ الشُّوكِ وَنَحْوِهِ/ په رژین، ته یمان.

وشیعة النَّسَاجِ: خَشْبَةٌ يَلِفُ عَلَيْهَا الْخَيْطُ/ خه په ک.

- لَفِيفَةٌ/ په کره، خلخلۆکه، خولخولۆکه.

وشق:

وَشَّقَ اللَّحْمَ: شَرَّحَهُ وَ قَدَّدَهُ/ گورته کئی تویی کرده وه و

وشکی کرده وه، تویی تویی کردو هه لیه خست.

- قَطَعَ/ بری، کوت کوتی کرد.

وشیق. وَشِيقَةٌ: لَحْمٌ يُقَدَّدُ/ گورته کئی وشک بکرته وه.

وشک:

وَشَكٌّ. وَشَكَّ سَرْعٌ/ خیرابو، په له بو، چالاک بو، گورچی

کرد.

اَوْشَكٌ: اَسْرَعٌ وَ دَنَا/ خیرای کرد، نزیك بوره وه.

- اَنْ: دَنَا/ هینده ی نه مابو، وه خته بو، نزیك بو.

وشک. وَشَكَانٌ: سَرْعَةٌ/ خیرای، په له، گورچی،

چالاک، چوستی.

علی - علی - / هاکا، هینده ی نه ما، وه خته بو،

نزیك بو.

وشیک: قَرِيبٌ/ نزیك.

- الْوَقُوعُ (أى الْحَدُوثُ)/ خه ریکی رودانه، نزیکی

رودانه.

وشیکا: قَرِيبًا/ به م نزیکانه، به م زوانه.

وشم:

وَشَمَّ: وَشَمَّ الْيَدَ: دَقَّ عَلَيْهَا / خَالَئٌ كَوْتًا، خَالَ وَمِيلَى رشت.

وَشَمَّ: دَقَّ / خَالَ كَوْتًا، خَالَ، خَالَ وَمِيلَ رَشْتَن.

وَشَى: وَشَى. وَشَى: رَزِينٌ / نَخْشَانِي، رَاذَنْدِيهَوَه، نَارَايشْتِي دَا.

— به: بَلَّغَ عَنَهُ / جَابِي لَعْدَا، خَبَرِي لَعْدَا، رَاسْتِي لَعْبُوت.

— به الی: سَعَى بِهِ / پَاشْمَلَه بَاسِي كَرْد، غَهْبِيه تِي كَرْد، دُوزْمَانِي لَعْنَكَرْد.

وَشَى: وَشَايَةَ: سَعَايَه / پَاشْمَلَه بَاسِي كَرْدَن، غَهْبِيه تِي كَرْدَن، جَابِ لَعْدَان، خُوسَب.

— تَوَشِيَّة: تَزِين بِالْفَقُوش / رَاذَنْدَنهَوَه، نَخْشَانْدَن، چَنِين.

شِيَّة: رُقْطَةَ: پَهَلَه، لَه كَه.

— غَيْبٌ / خَهوش، كَم وَ كُوبِي، لَه كَه، نَه تَنگِي.

وَاشٌ: نَمَامٌ / غَهْبِيه تِي كَر، پَاشْمَلَه دُو.

مُوشِي: مُرْزِين. مُرْزَكُش / رَازَاوَه، چَنرَاوَه، نَخْشَاو.

وص: وَصُوصٌ: نَظَرُ فِي ثُقُبٍ / لَه كُونَه وَه سَهِيرَكَرْدَن.

وَصُوصٌ. وَصُوصٌ: ثَقْبٌ عَلَى قَدْرِ الْعَيْنِ / كُونِيكِي بَچُوك بُو تَه مَاشَاكَرْدَن.

وَصُوصَةُ الْعِيُونِ / بَه دُزِيه وَه سَهِيرَكَرْدَن.

وصب: وَصَبٌ. وَصَبٌ. وَصَبٌ: تَوَصَّبَ. مَرَضٌ / نَه خَوْش كَهوت.

وَصَبٌ. وَاصِبٌ. اَوْصَبَ: دَام وَثَبِت / دَرِيژَه ي خَايَان.

— : وَاصِبٌ وَ ثَابِرٌ / بَه رَدَه وَام بُو، لَه سَهَرِي رُوِي.

وَصَبٌ: مَرِيضٌ / نَه خَوْش، دَه رَدَه دَار، نَاسَاغ، بِيْمَار، خَهسْتَه.

وَصَبٌ: مَرَضٌ وَ وَجَعٌ دَائِمٌ / دَه رَدُو نَازَارِي دَرِيژَخَايِن.

وَاصِبٌ: دَائِمٌ / دَرِيژَخَايِن، بَه رَدَه وَام.

وصد: وَصَدٌ: صَدٌّ وَ ثَبِتٌ / بَه رِي گُرت، نَه ي هَيْشْت.

(أَوْصَدَ الْجَابَ: أَغْلَقَهُ / دَا ي خَهسْت، پِيئَه ي دَا، قَايَمِي كَرْد.

مُوصَدٌ: مَغْلُوقٌ / دَاخِرَاو، پِيئَه دِرَاو.

وصف: وَصَفَ الشَّيْءَ: نَعَتَهُ بِمَا فِيهِ / بَاسِي كَرْد، لَتِي دَوَا.

— لَهُ وَصْفَةٌ: بَيَّنَّ لَهُ مَا يَتَدَوَّى بِهِ / چَارَه سَهَرِي بُو بَاس كَرْد، دَه رَمَانِي پِيئِيستِي پِيئُوت.

إِصْفَ بِكَذَا: تَحَلَّى بِهِ / پِيئَه ي نَاسِرَا.

إِسْتَوْصَفَ الطَّبِيبُ: إِسْتَشَارَهُ / رَاوِيژِي پَرِيشَكِي كَرْد، خَوِي پِيشَانِي پَرِيشَك دَا.

صِفَةٌ: نَعْتُ / نَاوَه لِنَاو.

— : مَا يُعْرِقُ بِهِ الْمَوْصُوفُ / چُونِيه تِي، خُورِيه وَهسْت، شِيئَه.

بِصِفَةِ كَذَا / بَه شِيئَه ي، چُونَكَه، لَه بَه رَه نَه وَه ي.

بِصِفَةِ رَسْمِيَّةٍ / رَه سَمِيَانَه، بَه شِيئَه ي رَه سَمِي.

وَصَفُ الشَّيْءِ: ذِكْرُ صِفَاتِهِ / بَاسَكَرْدَن، لَعْدَوَان، پِيَاه لَدَان، نِيشَان كَارِي.

لَا يُعْمَكِنُ وَصْفَهُ: لَا يُوَصِّفُ / بَاس نَاكِرِي.

يَفُوقُ الْوَصْفَ / رَدُّ لَه بَاسَكَرْدَن وَ لَعْدَوَان زِيَا تَرَه.

وَصْفَةٌ: مَا يَصِفُهُ الطَّبِيبُ (أَوْ غَيْرُهُ) / رَاوِيژِي، چَارَه سَهَر بَاسَكَرْدَن.

— : مَكْتُوبَةٌ / رَه چَه تَه.

مُسْتَوْصَفٌ: مُسْتَشْفَى صَفِيرٌ / چَارَه خَانَه، خَهسْتَه خَانَه ي بَچُوك، مَوسْتَه وَهسْت.

وَصِيفٌ: غَلَامٌ. خَادِمٌ / پِيَاو، بَه رَدَه سْت، يَاوَه ر، خُولَام، خُزْمَه تَكَار، دَهسْت وَ پِيئَه نَد.

وَصْفِيَّةٌ: فِتَاءٌ. جَارِيَّةٌ / كَه نِيژَه ك، كَارَه كَر، نِيشَكَر، بَه رَدَه سْت.

مَوْصُوفٌ: مَذْكُورٌ صِفَاتِهِ وَ (أَوْ صَافُهُ) / بَاسَكِرَاو، لَعْدَاو.

وصل: وَصَلَ الْمَكَانَ وَ الْيَه: بَلَّغَ / گَه بِيشْت، گَه بِيشْتَه جِي.

— . وَصَلَ لِشَيْءٍ بِالشَّيْءِ: رِبَطَه بِهِ / بَه يَه كِي گَه يَانَد، بَه يَه كِي وَه بَه سْتَه وَه.

— : ضَمٌّ جَمْعٌ / كُوزِي كَرْدَه وَه، يَه كِي خَهسْت.

— لَهُ الشَّيْءُ: إِسْتَلَمَهُ / وَه رِي گُرت، پِيئِي گَه سْت.

— لَهُ الْخَبْرُ: بَلَّغَهُ / نَعِيَ الْيَه / پِيئِي رَاگَه يَه نَرَا، پِيئِي وَتَرَا، هَمَا لَه كِي پَرِي گَه بِيشْت.

وَصَلَ: (أَوْصَلَ إِلَى) / بُو بَه هَمَزِي.

— : نَقَلَ / گَه يَانِي، بَرْد، گُوَا سْتِيه وَه، گُوزِيَا يه وَه.

— : رَافِقٌ / لَه گَه لِي رُوِي، گَه يَانِي.

- **أَرْشَدَ وَقَادَ** / راهبری کرد، رهنمایی کرد.
- **وَاصِلٌ** / ضِدُّ هَجَرَ وَ صَارَمَ / کزلی نه‌دا، بهره‌وام بو، له‌ساری رژی، تاسه‌ر رژی.
- **العمل و فيه: داوَمَ و اِظْبَبَ عليه** / له‌نیشه‌که بهره‌وام بو، له‌ساری رژی، ده‌ستی لئه‌ته‌گرت، کزلی نه‌دا.
- **الحييَبُ حبيبه** / ده‌ستی له‌خوشه‌ويسته‌کي هه‌ل‌ته‌گرت، وازی ئی نه‌مینا.
- **تَوَصَّلَ إِلَى كَذَا: بَلَغَهُ و إنتهى اليه** / گه‌یشتن، پی‌یگه‌یشت، گه‌یشته نه‌وی.
- **إِتَّصَلَ بالشيء: إرتبط** / پی‌یوه‌ندی له‌گه‌ل به‌ست.
- **به الخبر: عِلْمُهُ / زانی، پی‌ی‌زانی، پی‌ی‌راگه‌ینرا.**
- **به: كان ملاحقا له / له پالیا‌بو، پی‌یوه‌ی نوسابو.**
- **به: إجتمع مع / له‌گه‌لی کژی‌یوه‌وه، پی‌یوه‌ندی له‌گه‌ل کرد، چاری پی‌ی‌کوت.**
- **العمل: إستدام / نیشه‌که بهره‌وام بو، سه‌روم‌ی بو، یه‌ک بی‌نه بو.**
- **الی: بلغ و إنتهى / پی‌ی‌گه‌یشت، گه‌یشتیه.**
- **الی العائلة الفلانية: إنتسب و إنتهى اليها / گه‌رایوه بو فلان خیزان.**
- **وَصَلَ: ربط و إحقاق / گه‌یاندن، پی‌ی‌ک گه‌یاندن، پی‌یوه‌نوسان، له پال‌دابون.**
- **إرتباط / پی‌یوه‌ندی، یه‌یه‌ک گه‌یشت.**
- **إقرار کتابی بالاستلام / به‌لگه‌نامه، په‌ته.**
- **ليلة الوصل. آخر ليالي القمر / دوامین شه‌وی هه‌یفی.**
- **وَصَلَ. وصل (الجمع أوصال): غُضُو / نه‌ندام، په‌ل.**
- **أوصال: مفاصل / جومگه.**
- **حَلَّ أوصاله: قَسَمَ. جَزَأَ** / هه‌لوه‌شان، له‌ت و کوتی کرد، دابه‌شی کرد.
- **وَصْلَةٌ: إِتِّصَالَ / پی‌یوه‌ندی، چونه پال یه‌ک.**
- **حَلْقَةُ الإِتِّصَالَ. ما يَصِلُ بَيْنَ شَيْئَيْنِ / پی‌ی‌به‌ست، نه‌یان به‌ستی به‌یه‌که‌وه.**
- **قطعة / پارچه، که‌رت.**
- **صِلَةٌ: علاقة. إرتباط / پی‌یوه‌ندی.**
- **عَطِيَّة. مِثْحَةٌ / خه‌لات، به‌خشیش، دان.**
- **قَرَابَةٌ / خزمه‌ی‌تی، که‌سایه‌تی، خوئشایه‌تی.**
- **وصال: مُوَاصَلَةٌ / به‌یه‌ک گه‌یشتن، پی‌یوه‌ندی.**
- **وصول: مجيء: إْتِيَان / هاتن، گه‌یشتن.**
- **بلوغ / گه‌یشتن.**
- **إستلام / وه‌رگرتن.**
- **إقرار کتابی باستلام ای شیء / وه‌سل، په‌ته.**
- **وصول: طالب المنفعة الذاتية / خو‌په‌رست، خو‌ويست، خو‌خوی.**
- **طَمَاع. يَسْنَعُ الی غايته مهما كلفه الامر / ته‌ماع کار، خو‌په‌رست.**
- **الوصولية: حالة الوصول / ته‌ماع کاری، خو‌په‌رستی.**
- **وَصِيل الرجل: صديقه الذي لا يُفَارِقُهُ / براده‌ری گیانی.**
- **واصل: قادم. آت / هاتو، گه‌یشتو.**
- **الذي يُوَصِّلُ بَيْنَ شَيْئَيْنِ / گه‌یه‌نه‌ر، پی‌ی‌ک گه‌یه‌ن.**
- **رابط / پی‌یوه‌ندکار، پی‌یوه‌نده‌به‌ست.**
- **مَدْفُوع / دراو، گه‌یشتو.**
- **إِتِّصَالَ: إرتباط / پی‌یوه‌ندی، پی‌یوه‌ستی، به‌یه‌ک گه‌یشتن.**
- **إستمرار / یه‌ک بی‌نه، بهره‌وامی.**
- **إیصال. توصيل / وصل / گه‌یاندن.**
- **نَقْل / گواسته‌وه، بردن، گه‌یاندن.**
- **مستند. رَجْعَةٌ / وه‌سل، په‌ته.**
- **تَوَاصَلَ. تَبَادُلُ المعاملة / شَال و گَوَّر، له‌سه‌ر رژی‌ین، بهره‌وامی.**
- **مُوصَلٌ. موصل الی: مؤدٍ / گه‌یه‌نه‌ر، نه‌گه‌یه‌ن.**
- **رابط / پی‌یوه‌ست، گه‌یین.**
- **مُوصِلٌ. مُتَّصِلٌ / پی‌ی‌ک گه‌یشتو.**
- **اسم - / ناوی.**
- **مُتَّصِلٌ. مُتَوَاصِلٌ / یه‌ک بی‌نه، بهره‌وام، په‌یتا‌په‌یتا، بی‌یوچان.**
- **بكذا: مجاور او ملاصق له / له پال، له‌ته‌نیش‌ت، پی‌یوه (نوساو، لکاو).**
- **ضمير - / راناوی لکاو.**
- **مُوَاصَلَةٌ: تَبَادُلُ الإِتِّصَالَ / پی‌یوه‌ندی، پی‌یوه‌ندی کردن.**
- **إستمرار / بهره‌وامی، هه‌می‌شه‌یی، له‌سه‌ر رژی‌ین.**

طُرُقُ المواصلات / رنگی مات و چو، رنگوبان.
 وزارة المواصلات / وهزاره‌تی (مات و چو، رنگوبان)،
 شالیاریتی (مات و چو، رنگوبان).

وصم:
 وَصَمَ: عَابَ. شَان/ گالته‌ی پِن‌کرد، نه‌نگی کرد، عه‌یبی
 لئ‌ده‌ره‌یتنا.

- كَسَرَ/ شكاني.
 وَصَمَ تَوَصَّمَ الرَّجُلُ: شَعَرَ بِقُتُورٍ وَ تَعَبَ / له‌شی تیتک
 شکا، هه‌ستی به‌شه‌که‌تی له‌ش خاوبونه‌وه کرد.

وَصْمَةٌ وَصَمَ: عَار/ نه‌نگی، شوره‌یی.
 - توصيم الجسم: قُتور فی الجسد/ له‌ش تیتک
 شکان، خاوبونه‌وه.

- عیب/ نه‌نگی، خه‌وش، که‌م و کوری.
 مَوْصُومٌ: رَجُلٌ مَوْصُومٌ الْحَسَبِ: إِذَا كَانَ مَعِيبًا/
 ناره‌سه‌ن، نه‌نگ.

وصی:
 وَصَى: أَوْصَى فَلَانًا بِكَذَا: عَهَّدَ إِلَيْهِ بِهِ/ پیتی سپار،
 رای‌سپارد.

- بعمل: طلب صنعه او إحضاره/
 دای‌به‌دروست کردن، رای‌سپارد.

- بِمَالِهِ لِكَذَا: خَصَّصَهُ/ ماله‌که‌ی تهرخان
 کرد بۆ.
 - له بکذا: جعله میراثاً له/ وه‌سیه‌تی کرد
 که به‌ری که‌وئی، میراتی بۆ تهرخان کرد.

- به: مَدَحَهُ/ هه‌ولئ بۆدا، واسته‌ی بۆ کرد.
 - هُ: هُ بَكذَا: اِشَارَ بِهِ/ رای‌سپارد، پیتی
 راگه‌یاند.

وَصَى: مُنْفِذُ الْوَصِيَّةِ/ راپه‌پین، جین‌به‌جین‌کاری
 راسپارده.

- وَلى امر شرعى / راسپیر، وه‌سی، پِن‌سپیراؤ،
 شوپین‌گر.
 وَصِيَّةٌ وَصَايَةٌ: امر/ فرمان، راسپاردن، پِن‌سپاردن.

- نَصِيحَةٌ/ نامۆزگاری، په‌ند.
 - الإِنْسَانُ قَبْلَ الْوَفَاةِ/ وه‌سیه‌ت نامه، راسپارده.
 حُجَّةُ الْوَصَايَةِ/ راسپیرنامه.

إِيسَاءٌ: تَوْصِيَةٌ: امر/ فرمان.
 تَوْصِيَةٌ: نُصَحَ إِرْشَادًا/ نامۆزگاری کردن، رعینمایى.

- إِيْشَارَةٌ/ پِن (سپاردن، سپیری)، راسپاردن،
 هه‌ولئ، واسته.

- بِصُنْعِ شَيْءٍ/ به‌دروست کردن.
 - يَاحْضَرُ أَوْ عَمَلِ شَيْءٍ/ راسپاردن، فرمان دان،
 راسپیری.

- بِمِيرَاتٍ/ وه‌سیه‌ت، وه‌سیه‌ت کردن، راسپارده‌ی
 میرات.
 مَصْنُوعٌ بِالْ - / ده‌ستکرد.

مَوْصٍ: الَّذِي يَوْصِي/ راسپیر.
 - : صَاحِبُ الْوَصِيَّةِ/ وه‌سیه‌ت‌که‌ر، راسپیر.
 مَوْصِيٌّ بِهِ: مُشَارَ بِهِ/ راسپیراؤ، دیاری‌کراؤ، هه‌ولئ بۆ
 دراؤ.

- بِهِ: مَوْرَثٌ بِالْوَصِيَّةِ/ ه‌ی وه‌سیه‌ته، راسپیراؤ،
 راسپارده بۆکراؤ.

- له او إليه/ بۆی دانراوه، بۆ راسپیراؤ.
 - عليه: مُسَجَّلٌ/ نوسراؤ، ناونسکراؤ، تۆمارکراؤ.

وضاً:
 وَضُوءٌ: كَانَ نَظِيفًا/ پاك و خاوین بو، پاك و ته‌میز بو.
 تَوَضَّأَ قَبْلَ الصَّلَاةِ: إِغْتَسَلَ/ ده‌ست نوپزی گرت.

وَضَاءَةٌ وَضُوءٌ: نَظَافَةٌ/ خاوینئ، پاك و ته‌میزئ،
 پوختئ.
 وَضُوءٌ: تَوَضَّأَ: الإِغْتِسَالُ قَبْلَ الصَّلَاةِ/ ده‌ست
 نوپزگرتن.

وَضُوءٌ: الْمَاءُ الَّذِي يُتَوَضَّأُ بِهِ/ ناوی ده‌ست نوپز.
 وَضِيءٌ وَاضِيءٌ: وَضَاءٌ/ النِّظَافَةُ/ پاك، خاوین،
 پوخت.

مِيضًا مِضَاءَةٌ: مِيضَةٌ: مَوْضِعٌ يُتَوَضَّأُ فِيهِ/ شوپینی
 ده‌ست نوپزگرتن.
 وَضْبٌ:

وَضْبٌ: رَتْبٌ/ رتکی خست.
 - : أَعَدَّ جَهْزًا/ ناماده‌ی کرد، پتیکی هیننا.

تَوْضِيْبٌ: تَرْتِيْبٌ/ رتک خستن.
 - : إِعْدَادٌ وَ تَجهِيزٌ/ ناماده‌کردن، پتیک هینان،
 کۆکردنوه، به‌ره‌م هینان.

وضح:
 وَضَّحَ. تَوَضَّحَ. إِتَّضَحَ بَاتٍ وَ إِنْكَشَفَ وَ إِنْجَلَى/
 ناشکراؤ، ده‌ره‌کوت، زانرا، رون بوه‌وه.

وَضَحَ: اَوْضَحَ: جَعَلَهُ وَاضِحًا / يَهْ كَالأَيِّ كَرْدَه وَه، ناشکرای کرد، دهری خست.	وَضَعُ: اَذَلُّ / كَه سَاسِي كَرْد، رَسَوای كَرْد، كَه نَه قَتِي كَرْد، سوکی کرد.
- : فَسَّرَ / لَيْكِي دايه وه، رونی کرده وه، رافه ی کرد.	- نَفْسَهُ: اَذَلُّهَا / خَوِي كَه سَاس كَرْد، خَوِي رَسَوَا كَرْد.
- : بَيَّنَّ / خَسْتِيه يو، دهری پری، ناشکرای کرد.	- مِنْهُ: حَطَّ مِنْ قَدْرَه / سوکی کرد، رَسَوای كَرْد، بايه خي پي نه دا.
اَوْضَحَ الأَمْرُ: ظَهَرَ وَ صَارَ وَاضِحًا / ناشکرايو، رون بوره وه، دهر كه وت، زانرا.	- الشَّيْءَ فِي مَكَانِهِ: حَطَّهُ / دايِنا، خَسْتِيه وه جِيِي خَوِي.
إِسْتَوْضَحَ: طَلَبَ الأَيضاحَ / پرسیاری کرد، داوا ی رون کردنه وه و لِيك دانه وه ی کرد.	- الشَّيْءَ مِنْ يَدِهِ: القَاهُ / فَرِيْدَا، دايِنا.
- عَنِ الأَمْرِ: بَحْثَ عَنهُ: بَوِي كَه رَا، كَنه ي تيا كرد، پشكنی، كوئيه وه.	- الكِتَابَ: أَلْفَهُ / كَتَبِي دانا، پيكي هيتا.
وَضَحَ: نُورًا / روناكي، رُوشنابي، روناكايي.	- الحَدِيثَ: إِفْتَرَاهُ / هه آي به ست، قسه ي هه ل به ست.
وَضَّاحٌ: مُضِيءٌ. مُشْرِقٌ / روناك، شه و قدرا، پرسنگدار.	- نُصِبَ عَيْنِيهِ: تَذَكَّرَ / خَسْتِيه (پيش چاوي، بيري وه، ميشكي وه).
- : حَسَنَ الوَجْهَ / روخسار جوان، روي نوراني، روخوش، جوان.	- ثَقَّتْهُ فِي: وَثَقَّ / باوه پري پي كرد، متمانه ي پي كرد.
وَضُوحٌ: إِتْضاحٌ: جِلاءٌ / رونی، ناشکرايي.	- حَدًّا للأَمْرِ: أَوْقَفَهُ / بري وه، كوئايي پي هيتا.
- : ظَهَرَ / دهر كه وتن، رون بونه وه، ناشكرايون.	- خَتَمًا عَلَي: خَتَمَ / مَوْرِي كَرْد، مَوْرِي پيانا، شه قَلِي كرد.
واضح: جلي. صريح / رون، ناشكرا.	- يَدَهُ عَلَي: تَمَلَّأَ / ده ستي به سهر اگرت، داگري كرد.
- : ظاهر / ديار، له يو، نه بيئري.	- يَدُهُ عَنِ: كَفَّ عَنهُ / ده ستي لِي هه ل گرت، وزي لئ هيتا.
- بذاته: لا يَحْتَاجُ اِلى اِيضاحٍ / رون كردنه وه ي نائ، ديار، ناشكرا.	- عَلَي جَنْبٍ: عَلَي جِدَّةَ / خَسْتِيه لاه، لاي دا، لاي خست.
إِيضاح: تَوْضِيحٌ: تَفْسيرٌ / ليك دانه وه، والا كردنه وه، رافه كردن، توئيزينه وه.	- ت الحَبْلِي: وُلِدَتْ / مندالي بو، زا.
- : إِظْهَارٌ / دهر خستن، خستنه يو، رون کردنه وه، ناشكرا كردن.	- ت المرأة حَمَارِها: رَفَعْتَهُ / په چه ي لادا، په چه ي هه ل پري.
وسائل ال - / مَوِي رون كاري.	- يَدِهِ فِي: حَطَّهُ / ده ستي تن خست.
إِتْضاح. وضوح. ظهور. جلاء / دهر كه وتن، ناشكرايون.	وَضَعُ: دَلَّ. كَان حَسِيْسًا / سوک و رسوا بو، كه ساس بو، توئ بو.
مُضَيحٌ: واضح / ديار، ناشكرا، دهر كه وتن.	وَضِعٌ: وَضِعٌ. اَوْضَعُ فِي تِجَارَتِهِ: حَسِرٌ / زياني لئ كه وت، زهره ري كرد.
وضر:	وَضَعُ اللِّحَافِ: ضَرَبَهُ / به رگي تن گرت، به رگي گرت ليفه كه.
وَضَرٌ: إِسْحٌ / پيس بو، چه پل بو.	تَوَاضَعٌ: إِتْضَعُ: ضِدَّ تَكَبَّرَ / بي فيز بو، بي فيزي كرد، رؤح سوک بو.
وَضِرٌ: وَسِخٌ / پيس، چه پل.	تَوَاضَعُوا عَلَي امر: اِنْفَقُوا / رِيك كه وتن، پيک هاتن.
وَضِرٌ: قَدَارَةٌ. وَساخَةٌ / پيسي، چه پلي.	إِتْضَعُ: تَذَلُّلٌ وَ تَخَشُّعٌ / رسوايو، پارايه وه، سه ري شوئير كرد.
فَلان وَضِرَ الأَخلاقَ اَوْ فِي أخلاقه وَضَرَ / به دره وشت، به دخو.	وَضَعُ: حَطَّ / دانان.
وضع:	

- وَضْعَةٌ. وَضْعَةٌ: مَوْكُز/ شوین، جینگ.
 - : حالة الوضِع/ بار، چونیته تی، مه لویست، نوح.
 - : ولادة/ مندال بون، زان.
 - الیئد: تَمَلُّک/ داگیرکرد، دهست به سه راگرتن.
 وَضْعِيَّةٌ. حَالَةُ الْوَضْع: مَوْكِف/ بار، نوح، چونیته تی، مه لویست.
 وَضِع: دَنِيء. حَقِير/ رسوا، سوک، نزم، بی تابرو.
 وَاضِع. وَاضِعَةٌ: وَالِدَةٌ/ زهستان.
 - : سَافِرَةٌ/ سفور، بی په چه.
 - : الَّذِي يَضَع/ دانر، دروستکر.
 - الیئد: مالک/ داگیرکر، دهست به سه راگر.
 ضَعْفَةٌ. ضَعْفَةٌ: ضَاعَةٌ/ ذُلُّ النَّفْس/ رسوایی، سوکی، نزمی.
 تَوَاضُعٌ. إِتْضَاع: ضِدُّ تَكْبَر/ بی نفیزی، نوح سوکی، خاکی تی، خو به زل نه گرتن.
 مُتَوَاضِعٌ: مُتَضِع: ضِدُّ مُتَكَبِّر/ بی نفیز، رُح سوک، خاکی، خو به زل نه زان.
 مَوْضِع: مَكان. محل/ شوین، جی، جینگ.
 فِي غَيْرِ مَوْضِعِهِ/ له جینی خویا نیه.
 مَوْضِعِي: محلی/ خو مالی، ناخوایی، می ناخو.
 مَوْضُوع: وَضِع: مَحْطُوط/ دانراو.
 - : مُخْتَلَق/ دروستکراو، مه له ستراو.
 - : مَدَار الْكَلَام. عنوان/ باس، سه ریاس، نیاز، بابه ت.
 مَوْضُوعَةٌ فِي الْهَنْدَسَةِ/ به لگه ویست، دانراوه.
 وَضْم: وَضْمٌ: خَشْبَةُ الْجَرَار/ دهستگاو کوزه داری گوشت فروش.
 وَط: وَطٌ: قَارِبٌ كَلَامِهِ/ به په له قسه می نه کرد، دم هار بو.
 وَطَاط: خَفَاش/ شه مشه مه کویره.
 - : الَّذِي يَقَارِبُ كَلَامَهُ/ په په له قسه کر، دم هار.
 - : ضَعِيفُ الْعَقْلِ وَالرَّاي/ کم نه قل، گه مزه، که ورده ن.
 وَطًا.

وَطًا: سَهْلٌ وَ مَهْدٌ/ ته ختی کرد، ناسانی کرد.
 - : الْفِرَاش: هَيَاةٌ/ چاکی کرد، نویتنه که می چاک کرد.
 - وَطِي: حَفْضٌ/ نزم بو ده، نه وی، دانه وی.
 - : جَعَلَهُ وَطِينًا/ نزمی کرده وه، چاکی کرد، نه وانی.
 - وَطِيءَ الطَّرِيقَ أَوْ الْأَرْضَ: مَشَى عَلَيْهَا/ به سه ریای بزی.
 - : الشَّيْءُ: دَاسَةٌ/ پی پی پیا نا، شتلائی.
 وَطِيءُ الْفَرَسِ: رَكِيْبَةٌ/ سواریو.
 - الْمَرْأَةُ: جَامِعًا/ لاقه می کرد، سواری بو، گای.
 - عَثْبَةٌ دَارَةٌ: دَخَلَهَا/ پی پی نایه ناو ده رگا که یان، پی پی تن خست، چوه مالتیان.
 لَمْ تَطْأْهُ قَدَمٌ: غَيْرُ مَدَاسٍ. غَيْرُ مَطْرُوقٍ/ پی پی تن نه خراوه، که کسی تن نه چوه.
 وَاطًا. تَوَاطَأَ الرَّجُلُ عَلَيَّ: وَافَقَهُ/ له گه لی ریک که وت، بی تک هات.
 تَوَاطَأُوا أَعْلَى أَمْرٍ تَوَافَقُوا عَلَيْهِ/ بی تک هانن، ریک که وتن.
 وَطَاءٌ: دَوَسٌ/ بی پیانان، بی تن خستن، بی شیل، تن چون.
 - : جِمَاعٌ/ گان، لاقه کردن، په رین.
 - : وَطَاءٌ: أَرْضٌ مُنْخَفِضَةٌ/ نزمان، چال، ته پیو.
 وَطَاءَةٌ: ضَعْفٌ/ تاو، په ستان، په ستاوتن.
 شَدِيدٌ أَلٌ - : قَاسٍ. صَارَمٌ/ رهق، تونگ، به زه برودن.
 وَاطِي. وَاطِيءٌ: مُنْخَفِضٌ/ نزم، نه وی.
 تَوَاطُؤَةٌ: تَوَاطُؤَةٌ: حَفْضٌ/ نزم کردن وه.
 - : إِعْدَادٌ. تَمَهِيدٌ/ ناماده کردن، پراوه.
 تَوَاطُؤٌ. مَوَاطَاةٌ: إِتْفَاقٌ عَلَيَّ سِرًّا/ إِحْتِيَالٌ/ رِيك که وتن و بی تک هانن به نه پین، له ژیره وه ریک که وتن و پیلان گپان.
 مَوْطِيءٌ. مَوْطَا الْقَدَمِ: مُرْتَكِزٌهَا/ شوین بی.
 مَوْطُوءٌ: مَدُوسٌ/ بی پیانراو، بی تن خراو، بی شیل کراو.
 وَطِبٌ: وَطِبٌ: الشَّدَى الْعَظِيمُ/ مه مکی گه ورده شو، مه مکه مه شکه می.
 - : قَرِيْبَةُ اللَّبَنِ أَوْ الْمَاءِ/ مه شکه، کونده، کونگه.
 وَطِدٌ:

وَطَلَدٌ. وَطَدٌ: ثَبَّتَ / قایمی کرد، جیگری کرد، پته‌وی کرد.

وَطَدٌ: قَوَّى / به‌میزی کرد، قایمی کرد، توندی کرد.

وَطَدٌ: الارض / رَدَمَهَا / پری کرده‌وه، کوتایه‌وه.

وَطَدٌ: له: اَعَدَّ و مَهَّدَ / ناماده‌وی کرد، ناسانی کرد.

وَطَدٌ: ثَقَّتْه فیه: اِنْتَمَنَه / باوه‌ری پِن قایم بو، زیاتر متمانه‌ی پِن کرد.

وَطَدٌ: عَزَمَه عَلٰی: عَقَدَ النِّيَّةَ / بریاری‌دا، نیازی کرد، مه‌بستی بو.

وَطَدٌ: تَثَبَّتَ / قایم بو، جیگیر بو، پته‌وی بو، به‌میز بو.

وَطَدٌ: مَوَطَّدٌ: قَوَّى. ثَابِتٌ / قایم، پته‌وی، جیگیر، به‌میز.

اَوْطَادٌ: جِبَالٌ / جِبا، شاخ، کتو، کُرسار، کَز.

مِطْدَةٌ: مِثْدَالَةٌ / زه‌وی کوت.

وَطَرٌ:

وَطَرٌ: بَغِيَّةٌ / ناره‌زو، خواست، ویستن، مه‌رام، مه‌بست.

قَضَى مِنْهُ وَطْرَهُ: نَالَ بَغِيَّتَهُ / به (خواست، مه‌رام، مه‌بست)ی خزی گه‌بشت.

وَطَسٌ:

وَطَسٌ: ضَرَبَ / لِيَّيْدَا، کوتای، به سؤل لِيَّيْدَا.

وَطِيسٌ: تَنُورٌ / ته‌نور.

وَطِيءٌ: مَعْرَكَةٌ / جنگ، به‌یه‌کدادان.

حَمِيءٌ: اَلْ - اِسْتَدَّتْ المَعْرَكَةَ / جنگ گه‌رم بو.

وَطَاسٌ: رَاعِيٌ / شوان، گاون، ره‌وگه‌وان.

وَطَفٌ:

وَطَفٌ: كَثُرَ شَعْرُ حَاجِبِيْهِ / بزوی نه‌ستور بو.

اَوْطَفٌ: كَثِيرٌ شَعْرُ الحَاجِبِ / بزوی نه‌ستور، سیوه‌نگ.

وَطَنٌ:

وَطَنٌ بِالْمَكَانِ: اِقَامٌ / مایه‌وه، تیامایه‌وه، نیشته‌جِن بو.

وَطَنٌ: تَوَطَّنَ. اِسْتَوَطَّنَ بِالْمَكَانِ: اِنْتَضَدَّهُ وَطَنًا / جِن‌نشین بو، کردی به نیشتمان، تیانیشه‌جِن بو.

وَطَنٌ: نَفْسَةٌ عَلٰی الامرِ و للامرِ: هَيَّأَهَا / خزی بۆ ناماده کرد.

وَطَنٌ: مَنَزَلٌ اِقَامَةٌ للانسان / نیشتمان، مه‌لبه‌ند، ولات، زَید.

حُبٌّ اِلَى - : وَطَنِيَّةٌ / نیشتمان په‌روه‌ری.

وَطَنِيٌّ: مَخْتَصٌ بِالوِطْنِ / خَومالی، نیشتمانی، شت و مه‌کی خَومالی.

وَطَنٌ: اِبْنُ البلاد / دانیشتونای ولات، رۆله‌ی نیشتمان.

وَطَنِيٌّ: قَوْمِي. اهْلِي / نیشتمانی، نه‌ته‌وه‌یی.

وَطَنِيٌّ: مَحَبٌّ لوطنه / نیشتمان په‌روه‌ری.

وَطَنِيَّةٌ: قَوْمِيَّةٌ / نیشتمان په‌روه‌ریتی، مه‌ستی نه‌ته‌واپه‌تی.

حَقُوْقٌ - / مافی (نیشتمانی، نه‌ته‌واپه‌تی).

حُكُوْمَةٌ - / حکومه‌تی نیشتمانی.

مَصْنُوْعَاتٌ - / پیشه‌سازی خَومالی، دروستکاری خَومالی.

نُغْرَةٌ - / مه‌ستی (نه‌ته‌واپه‌تی، نیشتمانی).

اِسْتِيْطَانٌ: اِسْكَانٌ / نیتشه‌جِن بون.

تَوَطَّنَ اِسْكَانٌ / نیتشه‌جِن کردن.

مَوْطِنٌ: مَقَامٌ. مَقَرٌ / مال، نیشتمان، شوین نیشته‌تی و ژبان.

وَطَنٌ: نیشتمان.

مَرْبُطٌ المَواشِي / شوینی نازه‌ل.

مَواطِنٌ: اِبْنٌ بِلدٍ / هاوولاتی.

مُسْتَوَطِّنٌ: مَقِيْمٌ / دانیشتر، نیشته‌تی، نیتشه‌جِن.

مَرَضٌ - : خَاصٌ بِمَكَانٍ اَوْ قَوْمٍ / ده‌ردی ناوخویس.

وَطَبٌ:

وَطَبٌ. وَاظَبَ عَلٰی: دَاوَمٌ / به‌رده‌وام بو، له‌سه‌ری رۆیس.

واظَبَ عَلٰی عمله: ثَابِرٌ / کزلی نه‌دا، له‌سه‌ر نیتشه‌کی به‌رده‌وام بو.

مَواظِبٌ: مَثَابِرٌ / کزلی نه‌ده‌ر.

مَداوِمٌ: له‌سه‌ر رۆیس، به‌رده‌وام.

مَواظِبَةٌ: مَثَابِرَةٌ / کزلی نه‌دان، له‌سه‌ر رۆیس.

وَطَفٌ:

وَطَفَ الرَّجُلُ: وَاوَاهَ مُلْصَبًا / دای‌مه‌زران، دای‌نا.

الْمَالُ: ثَمَرَةٌ / دراوو مالی خسته نیتشه‌وه، مه‌لی سوپان.

تَوَطَّفٌ: تَعَيَّنَ / دامه‌زرا، دانرا.

وَطِيْفَةٌ: رَاتِبٌ / موجه.

وَطِيْفَةٌ: خِدْمَةٌ / نیش، نیش کردن، کار.

مُنْصَبٌ: پله‌وی پایه.

العَضُو: عمله / کرده‌وه، فرمان.

اَدْوَى وَطِيْفَتُهُ / کاری خزی به‌جِن‌میتنا.

تَوَطَّفٌ: تَعَيَّنَ / دامه‌زراندن، دانان.

- العال: تَشِيغُه/ دراو مال خستنه نيشه وه،
 نيش پښ ګردن.
 مُوظَّف: مُعَيَّن/ دامه زراو.
 - عامل/ نيش ګر، فرمان بهر، ګرځکار، کارموند.
 وَظِيفَ الحِصانَ و امثاله: قَصَبَةُ يَدِ الحِصانِ/
 نيسقانی لاقی نيسپ، لولاقي.
 وعب:
 وَعَبَ: اَوْعَبَ: اِسْتَوْعَبَ الشَّيْءَ: اَخَذَهُ كَلِمَةً/ ګرتي،
 همېری ګرت، جيني تياپوه وه.
 (وَعَبَ الشَّيْءَ فِي الشَّيْءِ: ادخله فيه/ تپي ګرد، تپي
 خست، تپي ناخني، خستيه ناوي.
 اِسْتَوْعَبَ: اِسْتَأْصَلَ/ هلای ګن، ريشه ګينشي ګرد، له بين
 دوری هيتا.
 - الوعاءُ الشَّيْءِ: وَسِعَهُ/ ګرتي، جيني تياپوه وه.
 - الحديث: فَهَمَهُ/ تپي ګه پيشت، حالی بو.
 وَعَيْبٍ: واسع/ فراوان، ګوره.
 وعت:
 وَعَتَّ الطَّرِيقَ: تَعَسَّرَ سَلُوكُهُ/ سخت بو، سهختان بو.
 وَعَتَّ: عَسِيرٌ. شاق/ سهخت، ګران.
 وَعَثَاءٌ: مَشَقَّةٌ وَ تَعَبٌ/ شه ګه تي، ناره ګه تي، ماندويه تي.
 وعد:
 وَعَدَ: اَوْعَدَ كَذَا اَوْيَه: اَعْهَدَ/ په يمانی پښدا، به ليني پښدا،
 ګفتي پښدا.
 - ت الارض: رُجِي خَيْرُهَا/ زهويه ګه پيت و فه پي
 اي ګاوه يوان نه ګرا.
 - ه. اَوْعَدَهُ: تَوَعَّدَهُ بِشَرٍّ: تَهَدَّدَهُ/ مه په شه ي
 اي ګرد، شه پي اي ته پوه وه.
 واعده: تَوَاعَدُوا: وَعَدَ كُلُّ مَنهُمَا الآخرَ/ په يمانيان
 به ست، به لينيان به يه ګدا.
 وَعَدَ: عِدَّةٌ مُوعِدٌ. مُوعِدَةٌ/ په يمان، به ليني، ګفت، ژوان.
 اَخْلَفَ بِوَعْدِهِ/ په يمانی شکان.
 وَعِيدٌ. تَوَعَّدَ: مَا تَهَدَّدَ بِهِ/ مه په شه، مه په شه و ګوره شه.
 تَوَعَّدَ: اِيعَادٌ: تَهَدَّدَ/ مه په شه ګردن، ګوره شه ګردن.
 واعد: مُعْطَى الوَعْدِ/ په يمان دهر، به ليني دهر.
 - : مَرْجُو المَسْتَقْبَلِ/ هيوای خو شى، نومیده وار.
 مُوعِدٌ. وَعْدٌ: اَعْهَدَ/ په يمان، به ليني، ژوان.

- ميعاد. مُوَاعِدَةٌ: اِتِّفَاقٌ عَلَى مُقَابَلَةٍ/ شويڼ و
 کاتي ژوان و چاوپيکه وتڼ.
 ميعاد: وَقْتُ مُعَيَّنٍ/ کاتي تاييه تي.
 - المرأة: حَيَضٌ/ کاتي خو يني نافرته، بي نو يژي،
 له خو ينيان.
 حَضَرَ فِي ال- / له کاڼدا هات، له کاتي خو يني هات.
 مُحَافِظٌ عَلَى المَوَاعِيدِ، مُراعِي المَوَاعِيدِ/ به ليني راست.
 مُوَعِدٌ: عَلَى وَعْدٍ/ له سر ژوان، په يمان دار.
 يَوْمِ ال- : يَوْمِ القِيَامَةِ/ رَوَّيَ (زيندوبونه وه، حه ش).
 وعر:
 وَعَرَ: وَعَرَ: تَوَعَّرَ: كَانَ وَعْرًا/ سهخت بو، رهقان
 بو.
 وَعَرَ: وَاِعْرَ: وَعِيرَ: يَصْعَبُ السَّيْرُ فِيهِ/ سهختان،
 سهخت، رهقان، هرد، همرده، همرده بانان.
 وعر:
 وَعَرَ: اَوْعَرَ اِلَيْهِ بكذا: اِشَارَ/ فرمانی پښدا، ده ستوري
 پښدا، پي پيرا ګه ياند، پي وت، ګاڼي دا.
 اِيعَانَ: اِشَارَةٌ/ فرمان دان، ګال دان، نيشانه بو ګردن.
 مُوعِزٌ: مُشِيرٌ/ فرمان دهر، نيشانه کار.
 مُوعِزٌ بِهِ: مُشَارٌ اِلَيْهِ/ نه وي و ترا، دپاري ګراو، نيشانه
 بو ګراو.
 وعس:
 وَعَسَ الدَّهْرُ الرَّجُلَ: حَنَّكَ/ خاراوی ګرد، قالي ګرد.
 وَعَسَ: مِيعَاسٌ: رَمَلَ تَغْيِيبٌ فِيهِ الاقدامَ/ لمي شل ګه
 پي تي ګه تي.
 وعض:
 وَعَضَ: تَضَعُ لَهُ/ ناموز ګاري ګرد، په ندي دادا.
 - : القى موعظة/ وتاري نا يني دا.
 اِتَّعَطَ: قَبِلَ النُّصِيحَةَ/ ناموز ګاري و په ندي وه رګرت، چو
 به ګويي دا.
 وَعَضَ: تَبَشِيرٌ/ ناموز ګاري ګردن، دهرس نادان،
 په نند دادان.
 عِظَةٌ. مَوْعِظَةٌ. وَعِظَةٌ: نَصِيحَةٌ/ ناموز ګاري، په ندي.
 - : مَا يُعْظَى بِهِ/ دهرس، نه وي دهرسي تي
 وهر نه ګيري، نه نجاسي په ندر ناموز ګاري.
 مَوْعِظَةٌ: تَبَشِيرٌ دِينِي/ ناموز ګاري نا يني.

وَاعِظْ: الذى يَعِظُ / نامۆزگار، فێرکار، ئهو كه سهى نامۆزگارى نهكات.

وَعَكَ: وعَكَ الحَرُّ: اِشْتَدَّ مع سكون الريح / گه رمای کرد، تاوی سهند، کپ بو، پا کهى خست.

- تَوَعَّكَ: اِنْحَرَفَتْ صِحَّتَهُ / ته ندروستى شيوا، لهشى تَيْك شكا، نه خۆش كهوت، ناساغ بو.

وَعَكَّة: اِشْتَدَّ الحَرُّ مع سكون الريح / گه رما زۆرى، باوه ستاوا، تاو سهندن، كپ بو.

- تَوَعَّكَ المِزاجُ / نه خۆشى، بى تاقهتى، لهش تَيْك شكان.

- الحُمَى: اِشْتَدَّهَا / گه رمهى تا.

- الأَمْرُ: شِدَّتَهُ / ناره حهتى و گرانی کار.

وَعَكَ: مَوَعُوكَ: مَتَوَعَّكَ: الذى اَصَابَتْهُ وَعَكَةٌ / بى تاقهت، ناساغ، لهش تَيْك شكار.

وَعَلَّ: نوع من المعز الجبلى / بزته كێوى.

وَعَمَّ: حَيًّا / سلارى کرد.

عَمَّ صَبَاحًا: صباح الخير / به بيانيت باش.

عَمَّ مَسَاءً: مساء الخير / ئیوارهت باش.

وَعَى: اوعى الشيء: جمعه و حواه / كۆى كرده وه، گرتى.

- الحديد: قَبْلَهُ وَ حَفِظَهُ / تسه كانى وهرگرت، له بهرى کرد، به گویندا چو، چوه مێشكیه وه.

- الأَمْرُ اُنْرَكَه / ههستى بى کرد، تێى گه پشت.

- الأَمْرُ: تَذَكَّرَهُ / بیری كهوته وه.

- ادرک / قامى كرده وه، ههستى کرد، هۆشى كرده وه، راست و چه پى خۆى ناسى، ههستى جولا.

اوعى: اِستوعى الشيء: اخذه كله / هه موى گرت، جیى هه موى تیا بوه وه.

- الشيء: جعله فى وعاء / كرده ده فره وه.

وعى: اِنتبَه من نومِه او غفلته / خه بهرى بوه وه، بیدار بوه وه، ناگادار بو، ههستى کرد، به ناگاهات.

وعى من: حَذَّر / ناگادارى کرد.

تَوَعَّى مِنْهُ: اِحْتَرَز مِنْهُ / خۆى لى پاراست.

اَوْع: حَذَّر / وریابه، ناگاداربه، ناگات له خۆت بێت.

وعى: ايعاء: اِحْتَوَاء / گرتن، جى تیا بونه وه.

- حذر و انتباه / ناگادارى، وریابى.

- ادراك: يقظة / ههست، ههست کردن، هۆشیارى.

لاوعى: بلا وعى / بى ناگا، بى هۆش، بى خۆد.

واع: مَلَّتْ او حريص / به تهنگه وه بو.

- يقظ / ههستیار، هۆشیار، به خه بهر، هۆشهنگ.

- مُدْرِك / ناگادار، وریا.

وعاء: وعاء: اِناء / ده فر، قاپ.

- دَمَوِي / بۆرى خویى، ده زولهى خویى.

اوعيه: جمع وعاء. اوعيه دموية / بۆرى چهى خویى، مولولهى خویى.

اوعيه شعريه / ده زولهى خویى.

وَعَد: وُعْد: اِحْمَق. ضعيف العقل / گیل، گهوج، كهوده ن، گه مژه.

- دَنِيء / خویپى، سوک، رسوا، پیاوخراب، تپۆ، سه رسه رى، سى به ندى.

- خادِم حَقِير / تۆكهرى خویپى و سوک.

وَعَر: وَعَرَّ: وَعَرَّ عَلَيْهِ صَدْرُهُ. تَوَعَّر: تَوَقَّدَ غَيْظًا / توره بو، لى به كۆل بو، رقى لى به لسا، پيشى خوارده وه.

وَعَرَّ: وَعَرَّ: وَعَرَّ: عَدَاوَةٌ / دوژمنایه تى.

- حَقْد: ضَعْف / رق، قین، دل پيسى.

وَعْرَةٌ: شِدَّة تَوَقَّدَ الحَرُّ / قرچهى گه رما.

وَعَلَّ: اَوْعَلَ: اَوْعَلَ فى كَذَا: دَخَلَ فِيهِ / چوه ناوى.

- على القَوْم: اتاهم بلا دَعْوَةٍ / خۆى تن خست، چوه ناویان به بى بانگ كودن.

اَوْعَلَ فى السیر: اسْرَع / پتى هه ل گرت، خێرایى کرد.

- فى الكلام: بالغ / زۆرى بێرنا، تسه كهى گه وه کرد.

- فى كذا: ادخله فيه / تى خست، تى ناخنى.

واغل، وَاغَلَ: طفيلى / مشه خۆر، خۆ تى هه ل قوتتین، سه رسوا لكار، هه وانته چى.

وغى: وغى: جَلَبَةٌ / قاروقیز، زاوه زاو، نا زاوه.

- : حَرْبٌ / جنگ، به یه کدادان.
 وقد:
 وَقَدْ عَلِيٌّ أَوْ أَلِيٌّ قَدَمٌ / مات، گه یشت.
 وَقَدْ أَوْفَدَهُ / اَرْسَلَ / ناردی.
 تَوَافَدُوا عَلَيْهِ: تَوَارَدُوا / به کومه ل چون، بوی ژون، چون
 بوی لای.
 وَقَدْ تَوَابَ مُرْسَلُونَ / نَبْرَدُوا، نویننری نَبْرَدُوا.
 - : وَقُودٌ. وَقَادَةٌ: قُدُومٌ / گه یشتن، هاتن.
 أَحْسَنَ وَقَادَتَهُ / بَشِشَازِیه کی گهرمی کرد.
 وَاغْدٌ: قَادِمٌ / هاتو، گه یشتو.
 - : رَسُولٌ. مَبْعُوثٌ / نَبْرَدُوا، نویننر.
 مرض - / درم، په تا.
 النَزْلَةُ الْوَاقِدَةُ / مه لامه ت، نه نفلونزا، په سیوی.
 وفر:
 وَقَرٌّ وَقَرٌّ تَوَافَرٌ كَثْرٌ. كَانَ وَاقِرًا / زَقْدُ بُو، مشه بو،
 مایه وه، لئی مایه وه.
 وَقَرٌّ: اِقْتَصَدَ / دهستی گرتنوه.
 - : اِدْحَارٌ / کزی کرده وه، پاشه که وتی کرد.
 - : عَلَيْهِ التَّعَبُ / شه که تی و نار په حه تی نه نایه بهر،
 ماندوری نه کرد، نهی هیشت شه که تی بچیزئی.
 تَوَفَّرَ عَلَى كَذَا: صَرَكَ هِمَّتَهُ / خَرَى بُو تَه رِخَانِ كَرْد.
 - : ت فِيهِ الشَّرْطُ / مَه رِجَه کانی تیابو.
 - : لَمْ يَنْفَقْ / کز کرایه وه، خه رِج نه کار، هیزرایه وه.
 تَوَافَرٌ: كَانَ وَاقِرًا / زَقْدُ بُو، فره بو، لئی مایه وه.
 وَقَرٌّ: غَنِيٌّ / سَامَانٌ، قَه رُو بَیْتٌ، زَقْدِي، دَارَائِي.
 - : تَوْفِيرٌ: اِقْتِصَادٌ / نَابُورِي، دَه سْتِ گِرْتَنه وه.
 - : اِدْحَارٌ / کز کز کرده وه، پاشه که وت کردن.
 - : اَلْمَالُ الْمُقْتَصَدُ / دَرَائِي کُورَاو، پاشه که وت کراو.
 وَقَرَّةٌ: كَثْرَةٌ / زَقْدِي، فَرَهِي.
 تَوْفِيرٌ: تَكْثِيرٌ / زَقْدُ كَرْدَن.
 - : اِقْتِصَادٌ / نَابُورِي، پاشه که وت کردن، کز کرده وه،
 دهست گرتنوه.
 صندوق ال - / قَاسِه، سَنُوقِي پاشه که وت.
 وَاغْرٌ: مُتَوَافِرٌ / كَثِيرٌ / فَرِه، زَقْدٌ، مَشِه.
 - : الْعِدَّةُ: عَدِيدٌ / زَمَارَه ي زَقْدٌ، بِي شُومَار.
 - : اَلْمَالُ: غَنِيٌّ / سَامَانِدَارٌ، دَه وِلَه مَه نَد، دَارَا.
 اَوْفَرٌ: اَكْثَرٌ / زَقْدَتَر، فَرَه تَر.

النصيب ال - / به شی زَقْد.
 مَوْفَرٌ: مُكْتَرٌ / زَقْدُ كَرَاو.
 - : مُقْتَصَدٌ / کز کراوه، پاشه که وت کراو.
 وفض:
 وَفَضَّةٌ (الجمع وفاض): وِعَاءٌ مِنْ جِلْدٍ / مه مانه،
 مه شکه، کونده، جه وه نه.
 خَالِي الْوِفَاضِ: فَارِغٌ / بَوْش، به تَال، به دهستی به تَال،
 دهست له گونان دریزتر.
 وفق:
 وَفَقَ الْأَمْرُ: كَانَ مُوَافِقًا وَصَوَابًا / (ره خساو، گونجاو،
 له بار، راست) بو.
 وَفَقَ الْأَمْرُ: جَعَلَهُ مُوَافِقًا / گونجانی، ره خسانی، پینکی
 هینا.
 - : بَيْنَ النَّقِيضَيْنِ / دَوَانِي جِيَاوَايِي يَه كِ خَسْت، رِيكِي
 خَسْتَن، گونجاننی.
 - : بَيْنَ الْمُتَخَاصِمِينَ / دُو كَه سِي نَاكُوكِي گونجان، رِيكِي
 خَسْتَن.
 - : بَيْنَهُمْ: صَالِحُهُمْ / نَاشْتِي كَرِنه وه.
 - : اَللَّهُ فَلَانًا لِلْخَيْرِ: اَلْهَمَّةُ / خَوَا نَايِه دَلِي، رِيئِي خَيْرِد
 خُوشِي خَسْتِه بهر.
 وَفَقٌ لِكَذَا: صَادَقَهُ وَ لَقِيَهُ / دَرِزِيه وه، دهستی که وت،
 بوی ره خسا.
 وَافَقَ الشَّيْءُ الرَّجُلَ: نَاسَبَهُ / بُوِي گونجا، بُوِي شِيَا،
 بُوِي لَوَا.
 - : لَائِمٌ / گونجا، بو.
 - : طَائِقٌ / پِي به پيري بو، چون يَه كِ بُون.
 - : لَمْ يَتَعَاضْ / قَابِلٌ بُو، نَاپَازِي نه بو، رَاي له سَه ر
 بو، به رگري نه کرد.
 - : بَيْنَ الشَّيْئَيْنِ. وَفَقٌ / گونجانی، رِيكِي خَسْتَن.
 - : هُ الثَّوْبُ / پَرِيه پيري بو، به قَه دَه رِي بو.
 - : هُ الشَّيْءُ: اِسْتَحْسَنَهُ / پَه سَه نَدِي كَرْد، پِيئِي قَابِل
 بو، به دَلِي بو.
 - : هُ فِي (أَوْ عَلَى) الْأَمْرِ: ضِدَّ خَالَفَهُ / له گه لِي بو،
 له سَه رَاي بو.
 اِتَّفَقَ مَعَ: وَافَقٌ / رِيكِ كَه وت، پِيكِ هَات، له گه لِي رِيكِ
 كه وت، ته بابو.

شهاده او حجة ال - / مردونامه.

مُتَوَفَّى: ممیت/ کوڑہر، گیان کیش.

مُتَوَفَّى: مِیت/ مردو، کوچ کردو.

وقب:

وَقَبَّتِ الْعَيْنُ: غارت/ چاو بہ قولچو.

وَقَب: وَقَبَةٌ: ثَقْرَةٌ. تجویف/چال، بوشایی، کلور، کون.

- : (احمق/ کیل، گہوج، گہودن، گہمڑہ، گہلج.

وقت:

وَقْت. وَقَّتْ: حَدَدَ وَقْتًا/ کاتی دانا، کاتی دیاری کرد.

- : نَظَّمَ وَقْتَهُ/ کاتی خزی ریک و پیک کرد.

وَقَّت: آن رَمَن/ کات، سات، دانگ.

من - لآخِرًا/ ناویہ نار.

فَات - هُ: اِي زَمَنَةً/ او آوانہ/ بہ سرچو، کاتی

بہ سرچو.

فی - به: فی حِينِهِ/ لہ کاتی خویدا.

قَتْل ال - / کات کوشتن، کات رابواردن.

مع ال - / لہ گہل رَزْدًا، کاتی، دم دمہ می.

لد - . لَوْقَتِهِ: حالًا/ ہر ٹیستا، دست و برد، کوتوپر.

وَقْتِي. مَوَقَّت: لَحِين فَقَط/ کاتی، بڑماویہ ک،

سہ ردمہ می.

مَوَقَّتًا. وَقْتِيًا: لَفْتَرَةً قَصِيرَةً/ بڑماویہ کی کہم.

وَقْتَنِي: فِي حِينِهِ/ ٹوسا، لہ کاتی خویدا.

مَوَقَّت. مَوَقَّت. مَوَقَّت: مَحْدَد/ دیاری کرا، تابیہ تی.

- : ضِد دَائِم/ کاتی، بڑ

ماویہ ک، سہ ردمہ می.

مَوَقَّت: حَاسِبِ الْوَقْت/ کات گر، کات راگر، ساتگہر.

- : مَحَافِظِ عِلْمِي الْمَوَاعِيد/ بہ ٹین راست،

سہ راست.

مَوَقَّت. مِيقَات: الْوَقْتِ الْمَضْرُوب/ کاتی دانراو، کاتی

تابیہ تی.

- : الْمَكَانِ الْمَحْدُودِ/ شوٹین بہ ٹین،

شوٹینی تابیہ تی.

تَوْقِيت: تَحْدِيدِ الْوَقْت/ کات (دانان، دیاری کردن).

- : السَّاعَةِ/ راست کردنہ روی کات ژمیز.

وقح:

وَقَح. وَقَح. تَوَقَّحَ: قَلَّ حَيَاؤُهُ/ (بین حہیا، بین نابرو،

جوختی، چہ قارہ سو) بو.

تَوَاقَّحَ: تَظَاهَرَ بِالْوَقَاحَةِ/ بین حہیایی و بین نابروی کرد.

وقح. وقیح: قَلِيلِ الْحَيَاءِ/ چاوسور، لہوچہ، تریق،

جوختی، چاوقایم، روہ لہ مالراو، بین نابرو، بین حہیا،

چہ قارہ سو.

وَقَاحَةٌ. قِحَّة. وَقُوحَةٌ: قَلَّةُ حَيَاءٍ/ بین نابروی،

بین حہیایی، لہوچہ می، تریقی، چہ قارہ سوی.

وقد:

وَقَدَّ. اِنْتَقَدَّ. تَوَقَّدَ: اِسْتَوَقَّدَ: اِسْتَعْتَل/ داگیرسا، گری

گرت، ناگری گرت، کلپی (سہند، کرد).

اِنْتَقَدَّ غَضْبًا/ تویو، ناگری ٹہ کردہ وہ، رقی ہلٹسا.

وَقَدَّ. اَوَقَدَّ النَّارَ: (شعلہا) دای گیرسان، ناگری کردہ وہ.

اَوَقَدَّ فِيهِ النَّارَ: (شعلہ) ناگری تر بہ ردا.

- المصباح: (شعلہ) چرای داگیرسان، ہلٹی کرد.

وَقَدَّ. وَقُود. تَوَقَّدَ: اِيقَاد: اِسْتَعْتَل/ داگیرسان، گرگرتن،

ہل گیرسان.

- . - . وَقِيد. وَقَاد: مَا تَوَقَّدَ بِهِ النَّارُ/ چاوگہ،

سوتہ مہ می.

وَقَاد. مَتَوَقَّدَ/ گرگرتو، داگیرساو.

كوكب - : مُضِيءٌ شَدِيدُ التَّوَقُّدِ/ ہسارہ می

شہوقدار، روناک.

رَجُلٌ - : سَرِيعُ تَوَقُّدِ الْقَلْبِ/ تویہ، تویہ و تویق، دل

ناسک.

اِيقَاد: اِسْتَعْتَل/ داگیرسان.

اِنْتِقَاد: اِسْتَعْتَل/ داگیرسان، کلپی سہندن.

دَرَجَةُ ال - / پلہ می کلپی.

مَوَقَّد. مَسْتَوَقَّد: مَوْضِعُ نَارِ التَّدْفِئَةِ/ ناگردان، کورہ،

وہ جاج، کوانو، کوانج.

- : اِتْوَن/ تون، فین.

مَوَقُود: مُشْتَعِل/ داگیرساو، گرگرتو، سوتاو.

مَتَوَقَّدُ الذَّهْنِ: مُتَالِقٌ/ زیرہ، بیرتیز، ہل کورتو.

- : مُنْتَقِدٌ/ داگیرساو، گرگرتو.

وقر:

وَقَّرَ. وَقَرَّ: كَانِ ذَا وَقَارٍ وَرِزَانِهِ/ (بہ ریز، ریزدار،

شکودار، شکومہند) بو.

- ت. وَقَرَّتْ. وَقَرَّتْ اِذْنَهُ: ثَقُلَتْ اَوْ ذَهَبَتْ سَمْعُهُ/

گوئی گران بو، کہ پی بو.

- الْعَظْمُ: صَدَعَهُ. كَسَّرَهُ/ شکانی.

- ته الاسفار: صَلْبَيْتَهُ / سه‌فهری زرد قالی کرد.
- وَقَرَّ الشَّيْخُ: بَجَلَهُ / ریزی گرت، ریزی لوتنا.
- الدابة: سکنها / تاقه‌تی کرد، ولاخه‌کی تاقه‌ت کرد.
- (وَقَرَّ الدَّابَّةُ): اَثْقَلَ حِمْلَهَا / باری ولاخه‌کی گران کرد، باری تقدی لوتنا.
- الشجر: كَثُرَ حِمْلُهُ / دره‌خته‌که به‌ری زردی گرتیو.
- الدين فلانا: اَثَقَلَهُ / قه‌رزازی باری گران کردیو.
- وقار: هَيْبَةٌ وِاحْتِرَامٍ / ریز، شکوداری.
- زانة و حِلْمٌ / هَيْمَنِي، له‌سه‌رخویی، مه‌ندی، شکومه‌ندی.
- وقور: جليل / به‌ریز، شکودار، مه‌ند.
- مؤقر: مُبْجَلٌ / به‌ریز، شکودار، شکومه‌ند.
- وقر: حمل ثقيل / باری گران.
- وقر: وَقْرَةٌ / نُقْرَةٌ / جال، کلور، کون.
- وقع: وقع: سَقَطَ / کوت، گلا.
- الأمر: حَدَثٌ. حَصَلَ / روی‌دا.
- له امر: حَدَثَهُ / له‌به‌سری هات، توش بو.
- الأمر منه مَوْقِعًا. اثر عليه. كان له تأثير / کاری تن‌کرد.
- عنده موقع الرضی: نال منه حظاً و منزلة / به‌ریزه له‌لای، لای خو‌شه‌ویست بو.
- الطائر علی: حَطَّ / مه‌ل نیشته‌وه.
- الحق: ثَبِتَ / چه‌سپی، راستی چه‌سپی، ده‌رکوت.
- الكلام فی نفسه. اثر فيها / قسه‌کاری تن‌کرد.
- له واقع: عَرَضَ له عارض / توشی شتیک بو.
- ت بينهم معركة / بو به‌شه‌ریان، چون به‌گژی‌کدا، دایان به‌یه‌کدا.
- وقع فی الرجل: سَبَّهُ و عَابَهُ / قسه‌ی به‌پیاوه‌که وت، تیی به‌ریو، سوکی کرد.
- فی النصل: حَدَدَهُ / ده‌مه‌که‌ی تیز‌کرد، ده‌مه‌زه‌دی کرد.
- من كذا أو عن كذا: اِمْتَنَعَ و تَنَحَّى / وازی لوتینا، ده‌ستی لی‌ه‌ل‌گرت.
- وقع الخطاب أو الصك: وَضَعَ تَوْقِيعَهُ / نیمزای کرد، شه‌قلی کرد.
- بينهم: القى الشقاق / کردنی به‌گژی‌یه‌کدا، ناکوکی تن‌خستن.
- (وقع: جعله يَقَعُ / خستی، پالی پیژونه‌نا.
- عليه عقاباً. - به‌قصاصاً: عاقبه / سزای دا.
- أَوْقَعَ به: انزله به / توشی کرد، کردی به‌توشیه‌وه، تیوه‌ی گلان، گلانی.
- في تهلكه: عَرَضَهُ لِلْخَطَرِ / خستیه مه‌ترسیه‌وه، توشی به‌لای کرد.
- في فخ / کردی به‌ته‌له‌وه، ملی کرد به‌ته‌وه، ته‌لی بو‌نایه‌وه، خستیه داوه‌وه.
- واقع المرأة: جامعها / نافرته‌که‌ی لاقه‌ کرد، له‌گه‌لی نوست، گای.
- الرجل: حاربه / چویه‌گژی‌پیاوه‌که‌دا، شه‌پی پی‌ن فروشت.
- تَوَقَّع. استوقع الأمر: اِنْتَظَرَهُ / چاوه‌پوان بو، به‌ته‌ما بو.
- استوقع الأمر: تَخَوَّفَ منه / لیتی به‌ترس بو، مه‌ترسی لیتی ه‌بو.
- وقع: وَقُوعٌ / سقوط / که‌وتن، گلانن.
- : حدوث / رودان.
- الأقدام: صوت القدم / ته‌پی پی، تریه‌پی پی.
- الكلام: تأثيره / کاریگه‌ریتی قسه، کارت‌ن‌کردن.
- وقعة: سَقَطَ / که‌وتن، که‌وتنیک.
- صدمة / به‌لا، کاره‌سات، روداو، چورتم.
- وجبة. اكلة / زه‌م، زه‌میک خواردن.
- النومة فی آخر الليل / گورگه‌خه‌و، خه‌وی به‌ره‌به‌یان.
- واقع: ساقط / که‌وتو.
- : حاصل / روداو.
- : کائن / بون، راستی.
- فی المكان الفلانی: موجود فی / که‌وتوتت... لوتیو، له‌وی‌یه.
- امر - أو واقعی: حقیقی / روداو‌یکسی راسته‌قینه، روداو، چارنه‌بون.
- فی - الأمر. فی الواقع: حقیقه / له‌راستی.
- واقعی: طبق الواقع / راستیتی، راسته‌قینه‌ی، پریه‌پری راستی.

- تابع لمذهب الواقعية / سر به ریازی (راستی، راسته قینه‌یی)، راست کار، راست پرست.

- واقعة: حادثه / رواد، سه‌ریورد، سه‌رگوزشته.

- امر مفروض وقوعه / نبی بین، کاره‌ساتیک که نبی رویدات.

- نازلة. مُصيبة / به‌لا، کاره‌سات، رواد، چورم.

- معركة / جنگ، شه، به‌یه‌کدادان.

- قیامة / رژی زیندوبونه‌وه، قیامت.

- وقیعة: اغتیاب الناس / عیبهت کردن، قسه‌ی باشمله.

- مجثم الطائر / نیشنگه، شوینی هه‌ل‌نیشتن.

- قتال (و معركة) / جنگ، شه، به‌یه‌کدادان.

- خرقه یُمسح بها القلم / به‌ری خامه‌سپین.

ایقاع. توقیع: إسقاط / خستن.

- العقاب / سزادان.

- فی الموسيقى: تناسق فی الاصوات / ترانه، رتک و بیکی له‌ده‌نگ و تاوازدا، رهم.

- توقع: إنتظار / چاوه‌پوان بون، به‌ته‌مابون، هیوابون.

- موقع: مکان / شوین، جن، جیگه، جیگا.

- موقعه: معركة / جنگ، شه، به‌یه‌کدادان.

- میقعة الطائر: مجثم / نیشنگه، شوین هه‌ل‌نیشتن.

الواقعية: المذهب الواقعی / ریازی (راستی، راسته قینه‌یی)، راست کاری، راست پرستی.

- فی الأدب / راست کاری (ویژه‌یی)، له‌ویژه‌دا).

وقع. وقاع: جماع / گان، به‌رین.

مواقعة: مباشرة جنسية / گان کردن، به‌رین.

وقاع. وقاعة. مُحْرَض. الذی یقتاب الناس / هان‌دهر، غه‌بیته‌ کر، فیتنه، نوزمان.

توقیع: إمضاء / نیمزا، شه‌قل.

موقع: مفضی / نیمزاکراو، شه‌قل‌کراو.

موقع: صاحب التوقیع / نیمزاکره، خاوه‌ن نیمزا، شه‌قل‌کار.

میقعة: مسن / هسان، تیژکر، پیره‌ند، کارتیک.

- من جلد: مسن / قایش تیژ کردن.

وقف:

وقف. ثبت فی مکانه / له‌شوینی خویا جیگیر بو، وه‌ستا، راوه‌ستا.

- قام / هه‌لسایه سه‌رین، هه‌ستا، هه‌لسا، راست بوه‌وه، راپه‌ی.

- امه: قارومه / له‌رویا هه‌ل‌گه‌راپه‌وه، به‌ره‌لستی کرد.

- علی الامر: فهمه. عرفه / تینی گه‌یشت، زانی، پی‌زانی.

- علی الامر: تبینه. تحققه / لئی کولیه‌وه، لئی تویزیه‌وه.

- الامر علی کذا: علقه‌ علیه / له‌ساری وه‌ستا.

- فی المسئلة: ارباب / دودل بو، به‌گومان بو، گومانی لی‌کرد.

- (وقف. وقف: جعله یقف / وه‌ستانی، رای‌وه‌ستان، رای‌گرت.

- عاف. منع / به‌ری‌گرت، قه‌ده‌غی کرد.

- علی: اطلع علی / رای‌گه‌یاند.

- ملکه لاولاده / ترخانی کرد، ملک و مالی ترخان کرد بۆ منداله‌کانی.

- مالا: حبسه فی سبیل الخیر / ملک و مالی ترخان کرد بۆ خیر.

- عطل / وه‌ستانی، رای‌وه‌ستان، رای‌گرت، په‌کی‌خست.

- تنفيذ الحكم: اجله / جن‌به‌جن کردنی فه‌رمانه‌کی رای‌وه‌ستان، دوا‌ی‌خست، پاشی‌خست.

توقف. تمكث / وه‌ستا، راوه‌ستا، وچانی‌دا، پشوی‌دا.

- عن کذا: تمنع و کف / وازی هینا، ده‌ستی هه‌ل‌گرت.

- الامر علی کذا: تعلق به / پیوه‌ی به‌ند بو، له‌ساری وه‌ستابو.

- فی الامر: تردد / لئی دودل بو، راپابو، به‌گومان بو.

استوقف: طلب منه الوقوف / رای‌وه‌ستان، رای‌گرت، وه‌ستانی.

- حمله علی الوقوف / بو به‌هوی وه‌ستانی، ناچاری کرد که بوه‌ستن.

وقف. وقوف / وه‌ستان، راوه‌ستان.

- مال موقوف / سامانی ده‌ست به‌سه‌راگیراو، مال‌ودراوی ترخان کراو، وه‌قف کراو.

- سوار/ بازنگ.

وَقُوفٌ: قیام. ضد جلوس/ هستان، هلسان، راوهستان، راست بونهوه.

وَأَقِيفٌ: منتصب. ضد جالس/ وهستاو، راوهستاو، ههستاو، راستهوبو، بهرزهپن.

- ضد متحرك/ لهكاركهوتو، وهستاو.

- علی: مَطْلَعٌ علی/ ناگادار له، لئیزان.

إِقِيفَافٌ: توقيف. رَفَعٌ: إِقَامَةٌ/ بهرزکردنهوه، راست کردنهوه.

- رَسْنُخٌ: راگیرکردن.

- مَنَعُ السَّيْرِ: إِمَاعَةٌ/ وهستاندن، تهگهره تنخستن.

- تعطيل/ پهك خستن، راوهستاندن.

- إِرْجَاءٌ: تَغْلِيْقٌ/ دواخستن.

- التَّنْفِيْذُ/ دواخستن، جربهچن نهکردن.

- العمل/ کارراگرتن، کار وهستاندن.

تَوْقِيفٌ: حَبْسٌ/ بهند کردن، دهست بهسهراگرتن.

تَوْقُفٌ: عَدَمُ إِسْتِمْرَارٍ/ وهستان، پهك كهوتن، لهكاركهوتن، وچان دان.

- تَرْدُدٌ/ راوایی، گومان.

مَوْقِفٌ: حَالَةٌ/ بار، دَوَّخٌ، ههلوئیست.

- محطة/ ئیستگه، وهستانگه، پشوگه.

- محل/ شوئین، جئن، جینگه، جیگا.

- حَرَجٌ/ ههلوئیستیکی تهنگاوی.

موقوف/ وهستاو، راگیراو.

- عن العمل/ لهکارخراو، وهستینراو.

- محبوس/ بهند، دهست بهسهراگیراو.

- أو مَوْقُفٌ علی: متعلق بـ/ بهسراوه به... بهنده به... لهسه... وهستاوه...

وقی:

وَقَى. وَقَى: صَانَ وَ سَتَرَ عَنِ الْأَذَى/ پاراستی.

تَوَقَّى: إِتَّقَى كَذَا: حَذَرَهُ وَ خَافَهُ/ سلهمیهوه، لئیی (سلهمیهوه، ترسا)، خوی پاراست.

إِتَّقَى كَذَا: (حَذَرَهُ/ خوت بهاریزه، ناگاداریه، وریابه.

وَقَى. وَقَايَةً: تَوْقِيفِيَّةٌ: دَفَعُ الْأَذَى/ پاراستن، ناگاداری.

وَقَايَةً: حَذَرٌ وَ إِحْتِيَاظٌ/ ناگاداری، پاریزگاری.

واقی: وقی: حام/ پاریزهر.

تَقَى. تَقَّى: مَخَافَةُ اللَّهِ/ خواپه رهستی، لهخواترسان.

- تَدْيُنٌ/ ناین داری، خواپه رهستی.

تَقَى. تَقَّى: مُتَّقٍ: يَخَافُ اللَّهَ/ خواپه رست، خواناس، لهخواته ترسن.

- مُتَدَيِّنٌ/ نایندار، ناینخوار.

وكا:

إِتَّقَاً علی. تَوَكَّأَ علی: إِسْتَنَّدَ علی/ پالی بدایهوه، شانی دادا، خوی بداهه سردا.

إِتَّقَاءٌ. تَوَكَّؤُهُ/ پال دانهوه، شان دادان، خوی بهسردادان.

تَتَكَّأً. تَتَكَّأَةٌ: مَا يُتَكَّأُ عَلَيْهِ. عَكَازٌ/ پال پشت، گالوک.

تَكْيَةٌ: مَلْجَأُ الْعَجْزَةِ/ تهکیه، خانهقا.

وكب:

وَكَبٌ: مَشَى مُتَمَهِّلاً/ لهسهرخو ریوی.

وَأَكَبَ الْعَمُوكِبُ: سَارَ مَعَهُ/ لهگهلی ریوی، لهگهال کوره وهکه دا ریوی.

- علی الأمر/ واطب/ لهسه ری ریوی، بهرده وام بو.

مَوْكِبٌ: جَمَاعَةٌ/ کومهال، کورهو.

وكد:

وَكَّدَ بِالْمَكَانِ: أَقَامَ/ له جینگه که مایهوه، نیشته جئن بو، نیانیشت.

- المكان: قَصْدَةٌ/ بزی جو، جو بز جینگه که.

وَكَّدَ. أَكَّدَ. أَوْكَّدَ. جَزَمَ. أَوْثِقَ/ چهسپانی، سه لماندی، دویاتی کردهوه.

تَوَكَّدَ. تَأَكَّدَ: تَوَثَّقَ/ سهلم، سه لمانرا، چهسپی.

- من/ دلنیا بو، لئیی دلنیا بو.

اکید. مَوْكَّدٌ. وکید: الوثیق الثابت/ چهسپیو، به راستی.

تأکید. توکید: إثبات/ سه لماندن، دویات کردنهوه، دلنیا بی.

بالا - . اکیدا. من المؤكد/ به دلنیا بی، به راستی.

مُتَأَكِّدٌ. مَوْكَّدٌ: مُحَقَّقٌ: ثابت/ رون، دلنیا.

وكر:

وَكَّرَ. وَكَّرَ الطَّائِرُ: إِتَّخَذَ وَكْرًا/ هیلانه ی کرد.

وَكَّرَ. وَكَّرَةٌ: عَشُّ الطَّائِرِ/ هیلانه.

- الطيور البرية/ لیس.

وكر:

وَكَزَّ: ضَرْبٌ يَجْمَعُ الْكَفَّ / مشتته كزله ی (پیاکینشا، وه شاند).

كُزَّ بِالرَّمْحِ: طَعَنَهُ / رمی پیا کرد، به رم لئیدا.

الرَّمْحُ فِي الْأَرْضِ: رِكْزَةٌ / دایچه قاند.

وَكَسَّ: وكس، وكس. او كَسَّ: بَخَسَ قِيَمَتَهُ / ترخی كه م بوه وه، مه رزان بو.

الشَّيْءُ: نَقَصَهُ / كه می كرده وه.

الشَّيْءُ: نَقَضَ / كه م بوه وه.

وَكَسَّ: او كَسَّ التَّاجِرُ: خَسِرَ / زیانی كرد، زه ره ری كرد، تیی نه مینا، نه ی پینا، تر شكا.

وَكَسَّ: تَنْقِيسُ الثَّمَنِ / نرخ كه م كرده وه، داشكاندن.

خَسَارَةٌ / زيان، زه ره.

بَاعَ بِالْ - : باع بِالْخَسَارَةِ / به زیان فروشتی.

وَكَعَ الشَّيْءُ: اِسْتَدَّ وَصَلَبَ / رهق بو، پته بو.

او كَعَ: صَلَبَ / رهقی كرد، پتهوی كرد.

وَكِعَ: شَدِيدٌ. مَتَجَّنَ / رهق، پتهو.

مِكَعَةُ الطَّيْرِ: عَظْمٌ عِنْدَ ذَيْلِهَا / نیسقانی فنگه جوله.

الْإِنْسَانُ: عَظْمٌ دَاخِلِيٌّ بَيْنَ ثُقْبَيْ الْأَنْفِ / كوله كه ی لوت.

سِكَّةُ الْمُحْرَاثِ / كاسن.

وَكَفَّ: وکف، وکیف. وکفان: سیکان. نَفْحٌ / دلژپه کردن، ناوده ردان، ده لاندن.

وَكَلَّ إِلَيْهِ الْأَمْرَ: سَلَّمَ إِلَيْهِ وَفَوْضَهُ إِلَيْهِ / پیتی سپارد، سه ریشکی كرد.

وَكَلَّ بِاللَّهِ: اِسْتَسْلَمَ إِلَيْهِ / خزی دایه ده ست خوا، پشتی به خوابه ست.

وَكَلَّ فَلَانًا: جَعَلَهُ وَكِيلاً / کردی به وه کیلی خزی، کردی به بریکار.

طَعَمَ / دهر خواردی دا، کردی به ده میه وه.

وَأَكَلَ وَتَوَاكَلَ الْقَوْمُ: اِسْتَكَلَ بَعْضُهُمْ عَلَى بَعْضٍ / پشتیان به یه کتری به ست.

تَوَكَّلَ: صَارَ وَكِيلاً / بو به وه کیل، بو به بریکار.

لَهُ بِكَذَا: تَكْفَّلَ لَهُ بِهِ / بو به زامنی.

اِسْتَكَلَ عَلَى: اِعْتَمَدَ عَلَيْهِ / پشتی پین به ست.

عَلَى: وَثِقَ بِهِ / بروای پین کرد، لئی دلنیا بو.

عَلَى اللَّهِ: اِسْتَسْلَمَ إِلَيْهِ / پشتی به خوابه ست.

وَكِيلٌ: نَائِبٌ. مَعْتَمِدٌ / جن گز، بریکار، وه کیل، جن دار.

وَكَالَةٌ: وَكَالَةٌ / تفویض / جن گری، بریکاری، وه کاله ت، بریکار نامه.

خاصة / بریکار نامه ی تاییه تی.

عامه / بریکار نامه ی گشتی.

تَوَكَّلَ: تَعَيَّنَ الْوَكِيلَ / دانانی (جن گز، بریکار، وه کیل)، وه کیل دانان.

تَفْوِيضٌ / سه ریشک کردن.

اِسْتِكَالَ: اِعْتِمَادٌ / پشت پین به ستن.

تَوَكَّلَ: وَثِقَ / پشت پین به ستن، بروا پین کردن، دلنیا یی، منمانه پین کردن.

تَوَاكَلَ: اِسْتِكَالَ عَلَى الْغَيْرِ / پشت به خه لك به ستن.

مَوْكُولٌ إِلَى: مَفْوُضٌ إِلَى / پین سپیتر او، دراوه به.

مُتَكَلِّ عَلَى / پشت نه به ستی به.

وَكَنَ: وكن الطائرُ ببيضه او على ببيضه: حَضَنَهُ / له ساری (کرکه وت، هل نیشت).

وَكَنَ: عَشَّ الطائرُ / میلانه، کولانه.

وَاكَنَ: جَاثَمَ / کرکه وتو، هل نیشتو، کورک.

وَأَوَّلَ: اِعْوَلَ / لورانی، لوره ی هات.

دَعَا بِالْوَيْلِ / قرانی، داوی کرد به لاو کاره سات رویدات.

ت القوس: رَكَتٌ / گفهی هات، له ریه وه.

وَأَوْلَةٌ: عَوِيلٌ / لوره، لوره لوره، لوراندن.

وَلَجَّ: وَلَجَّ: تَوَلَّجَ: دَخَلَ / چوه ناوی، پیاچو، تیی چو.

وَأَلَجَّ: اِدْخَلَ / پیا یی کرد، خستیه ناوی، تیی کرد، تیی خست.

وُلُوج: لَجَّة: نُخُول/ تَرَجُون، پياچون، چونه ناو.
 إيلاج: إدخال/ تَرخستن، پياکردن، خستنه ناو.
 وَكْجَة: مَوْلِج: مَدْخَل/ دهر وازه، گوزهر، دهرگا، دهرک.
 وَكْجَة: صَدِيق لَصِيق/ پيانوساو، هاوه لى خزه ل واس.
 تَلْج (اصلُه وُلْج): فَرُخ العِقَاب/ به چکه دال.
 ولد:
 وُلْدًا: اتى بَنَسَل/ وه چى خستنه وه.
 - : ائْتِج/ به رى گرت، به ره مى مينا.
 - ت الحلبى/ مندالى بو، زا.
 - ت انشى الحيوان/ زا، به چکى بو، تره کى.
 وُلْد الوُلْد: رَبَاه/ به خيوى کرد، په روره دهى کرد.
 - : سَبَب/ بو به قوى، لئى وه شاهيه وه.
 - کذا من کذا: إستخرجُه. ائْتِشَاهُ منه/ لئى (پيک مينا، دروست کرد، دهره مينا).
 - ت القابله الحلبى: تَوَلَّت ولادتها/ مامانى کرد، يارمه تهيدا له مندال بونيا.
 وُلْدًا: ائْتَوُلْد/ له دايک بو.
 تَوُلْد من: تَنَج/ لئى پيک هات، له نه جام و به ره مى..
 تَوَالِدُوا: كَثُرُوا. وُلْد بعضهم بعضًا/ زاورزيان کرد، تَدبون.
 وُلْدًا. وُلْدًا. وُلْدًا: وُلْد المولود (نُكِر ام ائْتِشَى)/ ساوا، كَرِبَه.
 - - - - : اولاد. بَنَسُون/ مندال، ريشه ي جگه.
 - - - - : صَبَبى. اِبْن/ كَرِب، مندال.
 بَيَّت الولد: الرَّحْم/ مندالان.
 وُلْدَة: مَرَّة الوِلادَة/ مندال بونيك، سكيك، زاينيك.
 وُلْدَت ائْتِنين فى وُلْدَة/ دوانه ي بو، دوانى بو به سكين.
 وِلادَة: وُضِع/ مندال بون، زان، سگ كردن.
 - : بَدَايَة. ظَهَر/ سه رها، ده ست پس كردن، دهره كوتن.
 حديث ال - / نه وزاد.
 سجل ال - / زا به ند.
 بيان ال - / زا بيجه.
 غرقة ال - / زا بيگه، زاينگه.
 منذ ال - / زكماك، له مناليه وه.
 وِلادَة: وُلْد. كَثِيرَة الوِلادَة/ زهوك، به سگ و زا، شفته زئى (كار، كردن، نهكا).
 وُلِيد. مَوْلُود: طِفْل/ ساوا، كَرِبَه.
 - : صَبَبى. غَلَام/ كَرِب، مندال، زاده.
 ام ال - : دَجَاجَة/ مر، مامر، مريشك.
 والِد: اب/ باوك، ياب.
 والِدَة: ام/ دايك، داك.
 المرأة الوالدة حديثًا/ زهستان.
 الوالِدان: الأب و الأم/ دايك و باوك، داك و باب.
 لِدَة: تَرِب. مَعَاصِر/ هاو ده م، هاو چهرخ، هاو ته مهن.
 - : ميلاد. وَقْت الوِلادَة/ كاتى له دايك بون.
 تَوُلْد: تَناسُل/ تَكَاشُر/ زاورزئى، (به ره، نه وه، وه چه) خستنه وه.
 تَوُلِيد: مَسَاعِدَة الوالِدَة/ مامانى.
 صِنَاعَة ال - : قِبَالَة/ مامانئى.
 مَوْلِيد. وِلادَة/ مندال بون، زان.
 - : مَكَان الوِلادَة. مَسْقَط الراس/ شويين بون، شويينى له دايك بون.
 لُغَة ال - / زمانى زكماكى.
 مَوْلِيد: مَخْتَلَط الوالِدِين/ دو په گ.
 - : المَحْدَث من كل شىء/ دروستكراو، پيک هينراو، تازه بابته.
 مَوْلِيد: قَابِل/ مامانى پيار.
 - : يُعْطَى نَسْلًا/ به ره م دار، نه وه نه خاته وه.
 - : مُنْتَج/ پيک هينره، به ره م هين.
 ال - الكهرياشى: آلة تَوُلْد القُوَّة الكهرياشية/ كاره با به ره م هين، پيک هينه رى كاره با، موه ليده.
 مَوْلِيدَة: قَابِلَة/ مامانى نافرته.
 مَوْلُود: طِفْل/ ساوا، كَرِبَه.
 - : وُلِيد/ له دايك بو.
 ميلاد: وَقْت الوِلادَة/ كاتى له دايك بون.
 عيد ال - / جه زئى له دايك بونى عيسا، جه زئى له دايك بون.
 تاريخ ال - / زا يشت.
 سَنَة ميلادِيَة/ سالى زاين، زاينى.
 وُلُودِيَة. وُلُودِيَة: قَلَة العِلْم بالأمور كَفَعَل الصبيان/ كرده وهى مندالان.

وُلُوج: لَجَّة: نُخُول/ تَرَجُون، پياچون، چونه ناو.
 إيلاج: إدخال/ تَرخستن، پياکردن، خستنه ناو.
 وَكْجَة: مَوْلِج: مَدْخَل/ دهر وازه، گوزهر، دهرگا، دهرک.
 وَكْجَة: صَدِيق لَصِيق/ پيانوساو، هاوه لى خزه ل واس.
 تَلْج (اصلُه وُلْج): فَرُخ العِقَاب/ به چکه دال.
 ولد:
 وُلْدًا: اتى بَنَسَل/ وه چى خستنه وه.
 - : ائْتِج/ به رى گرت، به ره مى مينا.
 - ت الحلبى/ مندالى بو، زا.
 - ت انشى الحيوان/ زا، به چکى بو، تره کى.
 وُلْد الوُلْد: رَبَاه/ به خيوى کرد، په روره دهى کرد.
 - : سَبَب/ بو به قوى، لئى وه شاهيه وه.
 - کذا من کذا: إستخرجُه. ائْتِشَاهُ منه/ لئى (پيک مينا، دروست کرد، دهره مينا).
 - ت القابله الحلبى: تَوَلَّت ولادتها/ مامانى کرد، يارمه تهيدا له مندال بونيا.
 وُلْدًا: ائْتَوُلْد/ له دايک بو.
 تَوُلْد من: تَنَج/ لئى پيک هات، له نه جام و به ره مى..
 تَوَالِدُوا: كَثُرُوا. وُلْد بعضهم بعضًا/ زاورزيان کرد، تَدبون.
 وُلْدًا. وُلْدًا. وُلْدًا: وُلْد المولود (نُكِر ام ائْتِشَى)/ ساوا، كَرِبَه.
 - - - - : اولاد. بَنَسُون/ مندال، ريشه ي جگه.
 - - - - : صَبَبى. اِبْن/ كَرِب، مندال.
 بَيَّت الولد: الرَّحْم/ مندالان.
 وُلْدَة: مَرَّة الوِلادَة/ مندال بونيك، سكيك، زاينيك.
 وُلْدَت ائْتِنين فى وُلْدَة/ دوانه ي بو، دوانى بو به سكين.
 وِلادَة: وُضِع/ مندال بون، زان، سگ كردن.
 - : بَدَايَة. ظَهَر/ سه رها، ده ست پس كردن، دهره كوتن.
 حديث ال - / نه وزاد.
 سجل ال - / زا به ند.
 بيان ال - / زا بيجه.
 غرقة ال - / زا بيگه، زاينگه.
 منذ ال - / زكماك، له مناليه وه.

ولس:

وَلَسَّ. وَالسَّ: حَدَّعَ. خَادَعَ / (فَيْلٌ، كَزَى، سَاخَتَى) كَرَدَ.

وَالسَّسَ. أَوَّلَسَ بِالْحَدِيثِ: عَرَّضَ بِهِ وَ لَمْ يُصْرَحْ /

بِرِزْوَهَى پِنْدَاو مه به سستی دهر نه خست.

وَلَسَّ. مُوَالَسَةُ: غَشَّ / فَيْلٌ، كَزَى، سَاخَتَى.

ولع:

وَلَعٌ. (أَوْلَعٌ، تَوَلَّعٌ بِهِ: أَحَبَّهُ جَدًّا / خَوْشَى بَوِست.

وَلَعٌ. به: علق به شدیداً / هُزْگَرَى بُو،

له گه لی راهات، نالوده ی بو.

- : إِشْتَعَلَ / دَاگِرِسَا، نَاگَرَى گَرَت، گَپَى گَرَت.

وَلَعٌ. (أَوْلَعٌ فَلَانًا بِكَذَا: جَعَلَهُ يُوَلِّعُ بِهِ / رَاى هَيْئَا، هُزْگَرَى

كَرَدَ، نَالُوْدَهَى كَرَدَ.

- : (اشعل) / دای گیرسان، مه لی گیرسان.

وَلَعٌ. وَوَلَّعٌ: شَدِيدُ الْوَلْوَعِ وَ التَّعَلُّقِ / هُزْگَرَى پَرُوْش،

نالوده.

مُوَلِّعٌ بِكَذَا: مُحِبٌّ لَمْ. مُعْرَمٌ يَمْ / هُزْگَرَى بَه خَوْلِيَا، پَرُوْش،

نالوده.

وَلَعٌ، وَوَلَّعٌ. تَوَلَّعٌ: شَدِيدُ الرَّغْبَةِ. شَغَفٌ / هُزْگَرِيوْن،

نالوده یی، سَوَزَى به تین، خَوْشَه وَبِستى، پَرُوْشَى.

وَلَعَةٌ: بَصُوَّةٌ نَارٌ / بَزِيْسَك.

وَلَاعَةٌ سَجَائِرٌ: قَدَاخَةٌ / چَه رَخ، چَه خَمَاخ، دَاگِرِستِيْن.

وَالع: مُشْتَعَلٌ / دَاگِرِساو، مه ل گِرِساو.

ولغ:

وَلَّغَ الْكَلْبُ الْإِنَاءَ وَ فِي الْإِنَاءِ: شَرِبَ مَا فِيهِ بِاطْرَافِ

لِسَانِهِ / لَسْتِيَه وَه، نَاوَى خَوَارِدَه وَه.

ولف:

وَلَّفَ: تَتَابَعٌ / به بَوَاى يَه كَوَه بُوْن.

وَاللَّفَ. وَلَفَّهُ: إِعْتَزَى إِلَيْهِ وَ إِتَّصَلَ بِهِ / پَه بُوِه نَدَى له گَه لَ

به ست، هاوده مى له گَه لَ كَرَدَ.

تَوَالَفَ الشَّيْئَانِ: اِئْتَلَفَ أَحَدُهُمَا إِلَى الْآخَرِ / تِيكَه لَى

پَه ك بُوْن.

وَلَّفَ: خَلَطَ وَ مَزَجَ / تِيكَه لَى كَرَدَ.

وَلَفَ. وَكَلَّفَ: اِنْفَ: صَاحِبٌ: صَدِيقٌ / هَاوِدَمْ، هَاوَه لَ،

هَاوِيْئَ، هَاوَالَ، بَرَادَمْ.

ولم:

(أَوْلَمَ) عَمَلٌ الْوَلِيْمَةُ / زِيَاْفَتَى كَرَدَ، دَه عَوَه تَى كَرَدَ.

وَلِيْمَةُ: مَادِبَةٌ / بَاَنگ كَرَدَن، زِيَاْفَت، دَه عَوَه ت.

- : حَفْلَةٌ / نَاهَنگ، سَوَر.

- عَرِسٌ: حَفْلَه عَرِيسَ / شَابِي.

وَلَمَ. وَكَمَ: حَزَامُ السَّرْحِ / قَايش قَه يَاَسَه، قَه يَاَسَه، تَه نَنگَه،

سَه رَه تَه نَنگَه، بِن تَه نَنگَه.

وله:

وَلَهٌ. وَوَلَهٌ: تَوَلَّاهُ تَحْيِيْرًا مِنْ شِدَّةِ الْوَجْدِ / شَه يَدَاوِ،

لَه خَوْشَه وَبِستِيَا شَه يَدَاوِ.

وَلَهٌ. أَوْلَهٌ: حَيَّرَ / شَه يَدَاى كَرَدَ، دَلَى لَه تَه سَه نَدَ، شَيْتَى كَرَدَ.

وَأَهَانٌ. وَآلِهٌ: مَقْتُوْنٌ / شَه يَدَا، شَيْتَ، دِيُوَانَه.

وَلَهٌ: سَخِرَ. اِمْتَنَانٌ / شَه يَدَاى، شَيْتَى.

ولئ:

وَلِئٌ. وَوَلِئٌ: دَنَا مِنْهُ وَ قَرُبٌ / نَزِيك بُوِه وَه، لِيئَى نَزِيك بُوِه.

- الشَّيْءِ وَ عَلَيْهِ: مَلَكَ أَمْرَهُ / بُو به خَاوَه نَى، بُو به

بَه رِيْزَه بَه رَى.

- الْبَيْدُ: تَسَلَّطَ عَلَيْهِ / دَه سْتَى به سَه رَوَلَاتِدَا گَرَت، بُو

بَه رِيْزَه بَه رَى.

وَلِئٌ فَلَانًا: اِقَامَهُ وَالْيَأُ / كَرَدَى به به رِيْزَه بَه رَى، فَه رِمَان

رَه وَاى پِن سَبَاَرَدَ.

- هَارِيًّا: اذْبَرَ / پَشْتَى لَى مه لَ كَرَدَ، مه لَ هَات، رَاى كَرَدَ،

بُوَى دَه رَجُو، تَيِّن تَه قَان.

- الشَّيْءِ وَغَنَهُ: اَعْرَضَ وَ اِبْتَعَدَ / خَزَى لَادَا،

دَوِرَكَه وَتَه رَه.

وَلَاءٌ ظَهْرَةٌ: جَعَلَهُ وِرَاءَهُ / خَسْتِيَه دَوَاپَه وَه، پَشْتَى

تَن كَرَدَ، رَوَى لَى وَه رَكِيْرَا.

وَلَاءٌ ظَهْرَةٌ: هَجَّرَهُ / وَاى لَه يَه يَنَا، دَه سْتَى لَه يَه لَ كَرَت،

بَه جَبْتَى مَيِشْت.

وَلَاءٌ ظَهْرَةٌ: نَبَذَهُ اِحْتِقَارًا / نَاهَه رُوْزَى كَرَدَ.

وَالِئٌ: نَاصِرٌ. صَادِقٌ / پَشْتَكِيْرَى كَرَدَ، دَه سْتَى گَرَت،

يَا رَه تَه يَدَا، هَاوِيْئِيَه تَى كَرَدَ.

- الْعَمَلُ: تَابَعَهُ / نِيْشَه كَه ي بَرَد بَه رِيْزَه، سَه رَه وَكَاَرَى

كَرَدَ.

أَوْلَى فَلَانًا الْأَمْرَ: جَعَلَهُ وَالْيَأُ عَلَيْهِ / پِيْئَى سَبَاَرَدَ،

بَه رَه وَبُوَى كَرَدَه وَه.

أَوْلَاهُ مَعْرُوفًا: صَنَعَهُ إِلَيْهِ / چَاكَه ي له گَه لَ كَرَدَ،

يَا رَه تَه يَدَا دَه سْتَى گَرَت.

- هُ تَقِيْتَه: وَثِقَ بِهِ / مَتَمَانَه ي پِن كَرَدَ، بَرُوَاى پِن كَرَدَ.

- هُ كَذَا: جَلَبَهُ عَلَيْهِ / توشی کرد، کردی به (توشیه‌ره)، کولکیه‌ره).
 تَوَلَّى الْأَمْرَ: قَامَ بِهِ / کردی، به‌جینی هیتنا، گرتیه دست خزی.
 - الْحُكْمُ: تَقْلُدُهُ / فرمان ره‌وایی گرتیه‌ده‌ست.
 - عَنْهُ: أَعْرَضَ / وازی لیه‌هیتنا.
 - هَارِبًا: أَيْبَرًا / هَلَمَات، رای‌کرد، بزوی ده‌رچو، تیزیته‌قان، پشتی تی‌کرد، پشتی لیه‌ه‌ل‌کرد.
 تَوَالِي: تَتَابَعُ / به‌دوای یه‌کدا هاتن، یه‌ک له‌دوای یه‌ک بون.
 اسْتَوَى عَلَى: تَمَلَّكَ / داگری کرد، ده‌ستی به‌سه‌راگرت.
 - عَلَيْهِ: غَلَبَهُ أَوْ تَمَكَّنَ مِنْهُ / زال بو به‌سهریا، پیئی ویزا.
 وِلَاءٌ: مَحَبَّةٌ وَ صِدْقَةٌ / خۆشه‌ویستی، دل‌سۆزی، هاورپیه‌تی.
 - : أَمَانَةٌ / ده‌ست پاکی.
 - : قَرَابَةٌ / خزمایه‌تی، که‌سایه‌تی، خویشایه‌تی.
 وَتَى: نَصِيرًا / پشت گرت، یاریده‌ده‌ر، هاوکار، هاریکار.
 - : جَارٌ / هاوسن، دراوسن.
 - : صَدِيقٌ / هاوپرئی، هاوه‌ل، براده‌ر.
 - : قَدِيسٌ / پیرۆز.
 - : الشَّيْءُ: صَاحِبُهُ / خاوه‌ن.
 - الْأَمْرُ: مَعِيلٌ / جاوترسین، به‌خۆیکه‌ر، خاوه‌ن، گه‌وره.
 - الدَّمُ: اقْرَبِ اقْرَابِ المَقْتُولِ / خوین خاوه‌ن، خاوه‌ن خوین.
 - : العَهْدُ: وَرِثِ المَلِكِ / جین‌نشین.
 - : النِّعْمَةُ: مُرَبَّى. مِفْضَالٌ / به‌خۆیکه‌ر، نان‌ده‌ر.
 - : اللهُ: المَطِيعُ لِلَّهِ تَعَالَى / وه‌ل، سۆفی، خواپه‌رست.
 - : شرعی: قِيمٌ / باوان، داشدیار.
 اللهَ وَ لِيكَ: حَافِظُكَ / خوا بته‌باریزن.
 وَ لِيَّةٌ: قَدِيسَةٌ / پیرۆز، نافرته‌ی وه‌لوی خواپه‌رست.
 - : اِمْرَاةٌ / نافرته، ژن.
 دار - : قَرِيبَةٌ / نزیک، خانوی نزیک.
 وِلَايَةٌ: حُكْمٌ. سُلْطَانٌ / فرمان ره‌وایی، قه‌لم ره‌و.
 - : البلادُ التِّي يَتَسَلَطُ عَلَيْهَا الوَالِي / والی نشین، نیقلیم.
 - : دَوْلَةٌ صَغِيرَةٌ / نارچه، هه‌ریم، دیار، ناستان.

- شَرْعِيَّةٌ: حِصَانَةٌ. وَصَايَةٌ / ماف گه‌ریتی، خاوه‌ن مافیتی.
 حُجَّةٌ أَل - / گه‌وره‌نامه.
 هُمَ عَلَى - وَاحِدَةٌ: (أَي يَدٍ وَاحِدَةً) / یه‌ک ده‌نگ و یه‌ک ران، یه‌ک گرتوون.
 اولیاء الأمر: الحُكَّامُ / کاربه‌ده‌ستان، فرمان ره‌وایان.
 وال. والی. حاکم / فرمان ره‌وا، والی، سالار.
 تَوَالِيَةُ الحُكْمِ: تَقْلِيدٌ. تَنْصِيبٌ / بون به‌ فرمان ره‌وا.
 مَوْلَى: سَيِّدٌ / کاک، گه‌وره.
 - : مُعْجَمٌ / خوا پین‌داو.
 - : صَاحِبٌ / خاوه‌ن، براده‌ر، هاوپرئی، هاوه‌ل.
 - : جَارٌ / هاوسن، دراوسن.
 مَثْوًى: أَمْرٌ كَذَا: مُكَلَّفٌ بِهِ / به‌پژوهی ده‌بات، له‌سهریه‌تی، سه‌ره‌وکاری ده‌کات.
 مَوَالٍ: تَابِعٌ / له‌گه‌ن، سه‌ره.
 أَوْلَى: أَحَقُّ / له‌پیشتر.
 - له: أَجْدَرُ لَهُ. أُخْرَى بِهِ / نه‌بویه، بزوی چاکتر بو.
 - لك: كَلِمَةٌ تَهْدِيدٌ تَعْنِي قَارِبَ الشَّرِّ أَوْ الوَيْلَ لَكَ / به‌لا لیت دا، جه‌مه‌ت‌مت لی پو بیت.
 مِنْ بَابٍ - - بِال - : وَخِصُوصًا. خَاصَّةٌ / به‌تاییه‌تی، له‌پیشتر.
 اسْتِیْلَاءٌ: وَضَعَ اليَدَ عَلَى الشَّيْءِ / داگری‌کردن، ده‌ست به‌سه‌راگرتن.
 وِلَاءٌ: تَتَابَعُ / یه‌ک له‌دوای یه‌ک.
 جَاوُوا وِلَاءَ أَوْ عَلَى وِلَاءَ: بِالتَّتَابُعِ أَوْ بِالتَّعَاقُبِ / به‌دوای یه‌کدا هاتن.
 تَوَالٍ: تَتَابَعُ / یه‌ک له‌دوای یه‌ک.
 عَلَى التَّوَالِي: بِالتَّتَابُعِ. بِاسْتِمْرَارٍ / یه‌ک بینه، یه‌ک له‌دوای یه‌ک.
 مُتَوَالٍ: مُتَتَابِعٌ / یه‌ک له‌دوای یه‌ک، به‌رودوا.
 - : مُسْتَعْمِرٌ / یه‌ک بینه.
 مُتَوَالِيَةٌ هِنْدَسِيَّةٌ / (یه‌ک له‌دوای یه‌ک، به‌رودوای نه‌ندانیه‌ی).
 الْمُتَوَالِي: مُتَوَالِيٌ / شیعی، شیعه، سه‌ره‌به‌نیامی‌عه‌لی.
 فِی مَايَلِي: اِدْنَاهُ / له‌خواره‌وه، له‌مه‌ودوا.
 مَوَالٍ: أُغْنِيَةٌ / جۆره‌ناواریزه‌ک، مه‌وال.
 وما:

وَمَأً. اومأ. اشار/ په نجهی دريژکرد، نيشاره تی کرد،
 تامازی کرد. هيماي بؤ کرد.
 اومأ ال: دأل علی/ دهري خست، پيشانیدا.
 ايماء: اشارة و حرکة/ ناماز، نامازکردن، پهله فرتن.
 تومئة. حرکات ايمائية/ پهله فرتکه، پهله فرتن.
 المومأ اليه: العشار اليه. المذكور/ نوابراو، دهرخراو،
 پيشانندراو، باسکراو.
 ومس:
 ومس: حک/ خشانى.
 - الشياء بالشيء: اِحْتَكَّهُ به/ له يکي خشان.
 اومست المرأة: صارت مومسة/ ثافره ته که بوبه
 سوزانی، داوین پیسی کرد.
 موميس. مومسة: المرأة الفاجرة/ سوزانی، قه حبه،
 ثافره تی داوین پیس.
 ومض:
 ومض. اومض البرق و غيره/ لمع خفيفا/ بريسکايوه،
 دره وشايوه، چه خماخه ی دا، بريسکاید.
 اومض بعينه: سارق النظر/ چاوپرکيی کرد.
 - اشار خفية/ چاوی داگرت.
 ومض. وميض: تألُق. بريق/ شوق، روناکي، بريسکاي.
 - البرق/ چه خماخه.
 ومق:
 ومق: احمب/ خوښويست، دلې پټوه بو.
 وميق. ومومق: محبوب/ خوښويست، دلخواز.
 ونى:
 ونى. ونى. ثوانى: فتر و ضعف/ چروسايوه، تينى
 نهما، سارديبوه وه، لاواز بو، بين هيزيو.
 ثوانى. ونى: لم يجد فى عمله/ که مته رخه می کرد،
 له شى سارديبوه وه.
 - تأخر/ دواکوت، پاش کوت.
 لاينى: لا يتعب (شه کتې، ماندويه تی) نازانى، شه کت
 نابن، هيلاک نابن، کول نادات.
 ونى. وناء: فتور. تراخ/ که مته رخه می، سارديبونه وه.
 - تعب او ضعف/ شه کتې، هيلاکي، لاوازی،
 بين هيزي، خاوبونه وه.
 ثوان. تأخر. بطء/ دواکوتن، ساردي، هيواشي،
 کاوخويى.

- اهمال/ که مته رخه می، فراموش کردن،
 گوي نه دان، پشت گوي خستن.
 متوان: متراخ/ که مته رخه می، خاو، خليجک، خرس.
 وان. وانى: ضعيف. ضعيف البدن/ بين هيزي، لاوازی، له ي
 که نه فت، زهبون، چروساوه.
 مينا. ميناء: طلاء/ روکesh، مينا، مينابه ندى.
 - مرقا السفن/ به ندهر، نه سکه له.
 وهب:
 وهب الرجل الشيء له: اعطاه اياه بلا عوض/ پتي
 به خشي، خه لاتی کرد.
 - كرس. خصص/ ته رخانی کرد.
 - له الله كذا/ خواپييدا، خوا پتي به خشي.
 هب: افرض/ وای دانن، وایزانه، لات واین.
 هبني فعلت كذا: احسبني/ وای دانن من کردومه.
 واهب: الذي يهب/ به بخشنده، به خشر.
 موهوب: مغطى كهبة/ به خشراو، خه لات، به خشيش.
 - عقلياً: ذكي/ زير، به بهره، به هره دان،
 به هره مه ند، زيرك.
 موهبة عقلية: ذكاء. قريحة/ به هره، زيركي، زيرى.
 هبة. وهب. ايهاب: منح/ به خشين، دان، پندان،
 خه لات.
 وهج:
 وهج. توهج: اتقد. توقد/ گه شايوه، هه لگيرسا،
 داگيرسا، گرتي، گري گرت، کلپي سهند.
 اوهج: اوقد/ گه شانپه وه، هه لگيرسان، دايگيرسان.
 توهج الحر: اشتد/ گه رمای کرد، تاوی سهند.
 - الجوهر: تلالا/ دره وشايوه، دره خشا.
 - ت رائحة الطيب: انتشرت/ بؤنى خوش
 بلايوه وه.
 وهج. وهج. وهيج. وهجان النار: ائتقادها/
 ناگرگه شانپه وه، هه لگيرسان، گرگرتن، داگيرسان،
 کلپه کردن.
 - الشمس: سطوع/ تيشكي رؤذ.
 وهاج: لامع. ساطع/ گهش، گه شاول، بريسکداو،
 دره وشه دار.
 وهذ:

- وَهْدًا: مَهْدٌ / چاکی کرد، تاختی کرد، ریکی خست، نامادهی کرد.
- وَهْدَةٌ: وَهْدٌ: اَرْضٌ مُنْخَفِضَةٌ / نزمان، نزمایی، شویتی نزم، چال، کند.
- : هُوَةٌ / چه پک، که له بهر، هزار به هزار، چال.
- اَوْهَدٌ: مَنْخَفِضٌ / نزم، چال، کند.
- وَهْرٌ:
- وَهْرٌ: اَوْقَعَ فِي مُشْكِلٍ / جه نجالی کرد، شتیوانی، شله زانی، سوری لیتیک دا، بیده نگی کرد.
- : وَاَنْ اَفْرَعُ / ترسانی، تو قانی.
- تَوَهَّرَ فِي الْكَلَامِ: حَيَّرَهُ وَاسْكَنَهُ / به قسه شتیوانی، سوری لیتیک دا، بیده نگی کرد.
- وَهْرٌ: تَوَهَّجَ. وَقَعَ الشَّمْسُ حَتَّى تَرَى لَهُ إِضْطِرَابًا كَالْبُخَارِ / مهلم و تم و بوخی به ره تاو.
- : سَرَابٌ / تره ویله، تراویله، چورت بینی، سراب.
- وَهْرَانٌ. مَوْهَرٌ: خَائِفٌ / ترساو، تو قیو، سله میو.
- وَهَقٌّ:
- وَهَقٌّ: اَوْهَقَ الدَّابَّةُ: اَمْسَكَهَا بِالْوَهْقِ / ولاخه که پی پت کرد، که مندی کرد.
- وَهَقٌّ: وَهَقٌّ: حَبْلٌ فِي طَرَفِهِ اَفْشُوْطَةٌ / پت، پتی سر به نهلقه، که مند.
- وَهْلٌ:
- وَهْلٌ: فَرَجٌ / داچه کی، ترسا، تو قی، مه لسه می.
- وَهْلٌ: خَوْفٌ وَ اَفْرَعٌ / دای چله کان، ترسانی، تو قانی، مه لسه مان.
- وَهْلٌ: فَرَجٌ / داچه کیو، ترساو، تو قیو، مه لسه میو، مه لسه مین، مه لسه مان.
- وَهْلٌ: وَهْلَةٌ: اَوَّلُ وَهْلَةٍ: اَوَّلُ نَظْرَةٍ / به که م (جار، که پت، بینین)، له سه ره تاوه، پیشه کی.
- وَهْمٌ:
- وَهْمٌ. تَوَهَّمَ: تَصَوَّرَ / وای زانی، لئی تیک جو.
- : فِي الشَّيْءِ: ظَنُّ خَطَا / خراب تیی که بشت.
- : وَوَهْمٌ فِي الْأَمْرِ: اِخْطَا فِيهِ / مه لسه تیا کرد، به مه له دلجو، سه هوی کرد.
- إِثْمٌ. اِثْمٌ بِكَذَا: اِدْعَى عَلَيْهِ بِهِ / گونا هباری کرد، تاوان باری کرد.
- : بِكَذَا: عَزَى إِلَيْهِ / تاوانی خسته پال.
- الرَّجُلُ: شَكَّ فِي أَمْرِهِ أَوْ صَدَّقَهُ / دلی لا بیس کرد، لئی به گومان بو، گومانی لی کرد، دودل بو لئی.
- الرَّجُلُ بَاطِلًا: تَبَيَّنَ عَنْهُ. اِدْعَى عَلَيْهِ / بوختانی بو کرد.
- تَوَهَّمَ الْأَمْرَ: تَخَيَّلَ وَجُودَهُ / به مه له دلجو، وای هات به بیردا.
- اَوْهَمَ: اَوْقَعَ فِي الْوَهْمِ / خستیه (گومانه وه، مه ترسیه وه، خه یاله وه).
- وَهْمٌ: تَخَيَّلٌ / خه یال، خه یال پلاو، بیر کردنه وه، دالنه.
- : مَا يَقَعُ فِي الْقَلْبِ مِنَ الْخَاطِرِ / به بیرداهاتن، به دلداهاتن.
- : خَوْفٌ / ترس، مه ترسی، پهستی داگرتن.
- : شَكٌّ / گومان، دل بیسی، دودلی.
- : اِنْخِدَاعٌ / خه له تانندن، مه له خه له تانندن، له خشته بردن، فریودان، تفره دان.
- : وَاِهْمَةٌ. وَهْمِيَّةٌ: ظَنٌّ / به مه له له شت که بشتن، گومان کردن، سه هو کردن.
- وَهْمِيٌّ: خِيَالِيٌّ / به خه یال، خه یالی، ریشگار.
- واهمٌ: مُخْطِئٌ / مه له، به مه له دلجو.
- إِيْهَامٌ: اِحْتِيَالٌ. خِدَاعٌ / به مه له بردن، مه له بیز کردن، فریودان، له خشته بردن.
- تَوَهَّمَ. اِسْتَبَاهَ / اِئْتِيكَ چسون، گومان کردن، به مه له دلجون، سه هو کردن.
- تَهْمَةٌ. اِتِّهَامٌ: شَكْوَى / گونا هبار کردن، تاوان خستنه پال، تاوان.
- مُتَّهَمٌ. تَهِيمٌ: الَّذِي وَقَعَتْ عَلَيْهِ التَّهْمَةُ / گونا هبار کراو، تاوان بار کراو.
- : مَشْكُوكٌ فِي أَمْرِهِ / گومان لئ کراو.
- مَوْهَمٌ: الَّذِي ذَهَبَ إِلَيْهِ الْوَهْمُ / نادیار، هر به خه یال، نه لئین.
- وَهْنٌ:
- وَهْنٌ. وَهْنٌ. وَهْنٌ: اَضْعَفٌ / لاوازی کرد، هیزی لئ بزی، بیزهیزی کرد، هیزی له بهریزی.
- : الْعَزْمُ: اِحْتَمَدُ الْهَيْمَةِ / وهی چن بهردا، ساردی کرده وه.
- : وَهْنٌ. وَهْنٌ: ضَعْفٌ / لاوازی بو، دهسه لاتی نه ما، تر نشکا.

- ت . ت . - ت عَزِيْمَتِه / وره ی به ردا، روخا،
په کی گوت.

- ت . ت . - ت قَوَاه / توانایی نهما، هیزی تیا نهما،
کولیدا، نه ژتوی شکا.

لَا تُهِن . لَا تُضَعَف / کۆل مه ده، په کت نه که وئ، سارد
نه بیته وه، وازنه هئین، وره به رنه ده ی.

وَهْن . وَهْن : ضَعْف / لاوازی، بین ده سه لاتی، بین کاره یی،
وره به ردان.

- من اللیل : جُزءٌ منه / ماوه به کی کم له شه و.

وَهْن : رئیس عمل / سرکار، چاودیز.

وَاهِن : ضَعِيف / لاواز، جیقن، جیقنه، سیس، سیسه له،
بین ده سه لات، بین کاره، په ژمرده.

وهی:

وَهْيَ . وَهْيَ : إِسْتَرْخَى رِبَاطَه / شل بوه وه، خاویو وه.

- - - : ضَعْف / کزیو، لاواز بو، په کی گوت.

أَوْهَى : اَضْعَف / کزی کرد، لاوازی کرد، په کی خست.

وَاهٍ : ضَعِيف . رَكِيك / کز، لاواز، چروک.

- : طَفِيف . زهید. تافه سخیف / میچ و پوچ، ترپا

بین رخ.

- : مَسْتَرْخَى الرِّبَاط / شله په تن، شل و شتیواو، خاویو

خلیچک، ته په تره.

سَبِيْبٌ - / هَوِيه کی میچ و پوچ.

عُذْرٌ - / بیانویه کی میچ و پوچ.

وَاهٍ . وَاِهَالُهُ وَبِهِ : مَا أَحْسَنَهُ / نافرین، نذر باشه،

نذر چاکه، به جی به.

وَبِح :

وَبِح . وَبِحًا لَهُ . وَبِحَهُ : وَبِلَ لَهُ / به لای لئندا، جهه نه می

لئتپ.

وَأَح . وَاحَةٌ : اَرْضٌ خَصِيْبَةٌ فِي قَفَرٍ / میترگ، میرخوزار،

نزار، لاله زار، شه کار.

وَبِل :

وَبِلَ : اَلشَّرُّ (و حَلُولُهُ) / به لا، خم، په ژاره، ماته مینی،

چورتم، کاره سات، به لادا که وتن و بلاویونه وه.

وَبِيْلَةٌ : بَلِيَّةٌ / کاره سات، به لا، چورتم.

یومئذ

یمن، یومئذ یومئذ
یاسمین: یاسمین
یومئذ

یَبَبَ المنزل: جعله یباباً/ ویرانی کرد، کاول کرد، ته خستی کرد.

یاس: یاس
یَبَسَ: قَطَعَ الرِّجاء/ نومیدی بری، هیوای نهما، ناومید بو، پرده ی برا.

یباب: خراب/ ویران، کاول.

منه: قطع الأمل منه/ دهستی لغت، هیوای لغت.

یَبَسَ: جَفَّ/ وشک بو، وشکی کرد، وشک بوه وه، چوپای داهات.

ایاس: آیس: (وقع فی الیاس/ ناومیدی کرد، هیوای بری. یاس: یاسه: قُوط/ ناومیدی، بی هیوایی، هیوا (نهمان، برین)، دهستبرداری.

یَبَسَ. اَبَسَ: جَفَّ/ وشکی کرده وه، چوپایی کرد. یابَس: یَبَس: جاف/ وشک، وشک و برنگه رهق و تهق.

سن ال - / ته منی پیری، لغت بونه وه، پک ک وتن. سن ال - عند المرأة: إنقطاع الطمث/ ته منی (عوزنه شتن، بر خوینی، لغت وستانه وه) نافرته.

رَجُلٌ - / قلیل الخیر/ پیاوی برنگه ک، بر ختیر، وشک، قه مته.

یابَس. یَبَس: یَبَس: جفاف/ وشکی وشکایی، وشکن. - / یابسه: ارض/ زهوی، وشکان، وشکن.

حَجَرٌ - / صلب/ به ردی رهق، سهخت. یَبَسَ. یَبَس: یَبَس: جفاف/ وشکی وشکایی، وشکن.

یَبَسَ. یَبَس: یَبَس: جفاف/ وشکی وشکایی، وشکن. یَبَسَ. یَبَس: یَبَس: جفاف/ وشکی وشکایی، وشکن.

یَبَسَ. یَبَس: یَبَس: جفاف/ وشکی وشکایی، وشکن. یَبَسَ. یَبَس: یَبَس: جفاف/ وشکی وشکایی، وشکن.

یَبَسَ. یَبَس: یَبَس: جفاف/ وشکی وشکایی، وشکن. یَبَسَ. یَبَس: یَبَس: جفاف/ وشکی وشکایی، وشکن.

یَبَسَ. یَبَس: یَبَس: جفاف/ وشکی وشکایی، وشکن. یَبَسَ. یَبَس: یَبَس: جفاف/ وشکی وشکایی، وشکن.

یَبَسَ. یَبَس: یَبَس: جفاف/ وشکی وشکایی، وشکن. یَبَسَ. یَبَس: یَبَس: جفاف/ وشکی وشکایی، وشکن.

یَبَسَ. یَبَس: یَبَس: جفاف/ وشکی وشکایی، وشکن. یَبَسَ. یَبَس: یَبَس: جفاف/ وشکی وشکایی، وشکن.

یَبَسَ. یَبَس: یَبَس: جفاف/ وشکی وشکایی، وشکن. یَبَسَ. یَبَس: یَبَس: جفاف/ وشکی وشکایی، وشکن.

یَبَسَ. یَبَس: یَبَس: جفاف/ وشکی وشکایی، وشکن. یَبَسَ. یَبَس: یَبَس: جفاف/ وشکی وشکایی، وشکن.

یَبَسَ. یَبَس: یَبَس: جفاف/ وشکی وشکایی، وشکن. یَبَسَ. یَبَس: یَبَس: جفاف/ وشکی وشکایی، وشکن.

يَتِيم. مُيْتَم: فاقد الابوين/ مهتوب، برباوك و بين دايك.
 - فريد. وحيد/ تنها، تهنيا، تاك، تاك و تهنيا.
 - لا نظير له/ برباوتا، بربمانند.
 يَتِيمه: مؤنث اليتيم/ مهتوب، تهنيا، برباوتا.
 دُرَّة - شمينه لا نظير لها/ گومهرى شهو چرا.
 الجمعة ال - آخر جمعه من رمضان/ دوامه بينى مانگى
 رهمه زان.
 مَيْتَم: مُلَجًا مهتوبخانه، خانسى مهتيوان، په ناگسى
 مهتيوان.
 يَخْت: يَخْت: سَفِينَة نُزْهَة/ كه شتى گهشت، به خت.
 يد: يَد: كَف/ دهست، لهپ، بهرى دهست.
 - ذراع/ قول، بال.
 - الشَّيْء: مقبض/ دهسك، قولف، مشتق.
 - القنطرة و السلطان/ دهسولات.
 مصنوع بال - شغل - : صناعة يدوية/ دهستگرد،
 به دهست لروستگراو.
 طَلَب - المرأة: خَطْبَهَا/ خوازيبني كرد، دلاوى كرد.
 له - بيضاء فى الامر: حاذق فيه/ دهستىكى بالآى
 تيايه.
 بين يدي: امامى/ له به رده ستمايه.
 سَقَطَ فى يَدَيْهِ: نَدِم/ په شيمان بوهوه، پاشگه زيوهوه.
 اعطى يَدَيْهِ: اِنْقَاد و اِسْتِسْلَام/ ملو-دا، خوى دا
 به دهستوه.
 ذَهَبُوا ايدى سبا او ايدى سبا تَفَرَّقُوا/ بالوهيان لوى كرد.
 يَدَة: مَقْبِض/ دهسك، قولف، مشتق.
 يدس:
 يَدَس: عَظَم التَّرْقُوه: تَرْقُوه الطائر/ چه له مه.
 يرب:
 يَرْبُوع: حيوان كالغار/ گومهرن (تهكينه، كهنه).
 يرب:
 يَرْع: كان جباناً/ ترسنوك بو.
 يراع: يراعة: جبان/ ترسنوك.
 - : قَلَم/ خامه، قه له م.
 - : قَصَب/ قاميش، بلويز.
 - : حُبَابِج/ ورده ميشوله، هورپه.

يِرَاعَة: مِرْمَار/ شمشال، بلويز، دوزه له، جوز له.

برق:

بِرْقَان: اِرْقَان: آفَة زراعية/ زهرتك، دهرديكى ناوكشت و
 كاله.

- الإنسان: صُفْر الإنسان. مرض/ زهرنوبى.

يِرْقَة. يِرْقَانَة. اِرْقَة: من اطوار الحشرات/ مهگه زياش
 دهرچونى له گهرا، كرموکه، پرگه، لارفا.

مَيْسِرُوق: مصاب بمرض اليرقان/ زهردوييهتى،
 زهردويياوى.

يسر:

يَسْر. يَسْر. يَسْر: سَهْل/ ناسان بو، سوک بو، سانابو.

- : لَعِب القمار/ قومارى كرد، گهمه ي كرد.

- ت. اَيْسَرَت الوالدة: سَهَلَت عليها الولادة/ به

ناسانى و سوکى مندالى بو، به سانابى مندالى بو.

يَسْر: سَهْل/ ناسانى كرد، سوکى كرد، سانابى كرد.

يَاسِرَة: لَائِنَة و سَاهِلَة/ نرم و نيان بو له گهلى.

اَيْسَرَت: تَيْسَرَت اموره: تَسَهَّلَت/ کاروبارى ناسان بو.

- : اِغْتَنَى/ دوله مند بو، گوزهرانى باش بو.

تَيْسَر: اِسْتَيْسَر: تَسَهَّل/ ناسان بو، سانابو، به ناسانى

بوى هات.

- له كذا: اَمْكَنَة/ بوى (لوا، گونجا، شيا)، توانى.

تَيْسَر: اَخَذَ جَهَة اليسار/ لاي چه پى گرت، چه پ ره ويسى

كرد.

يُسْر. يُسْر. يُسْر: سُهولة/ ناسانى، سوکى، سانابى.

- : غَنَى/ سامانداريتى، دوله مندى،

بون، داراى.

- : فُجَّاح الأعمال/ سه ركه و تن.

- : ضِد العسر/ ناسان، سوک، سانابو،

سان.

يَسْر: سَهْل/ ناسان، سوک، سانابو.

ماء - : عَذِب: يَرْغُو فيه الصابون/ نايى سوک، نايى

سان.

يُسْرَى: اَلْيَدُ اليُسْرَى/ دهستى چه پ، چه پ.

الجَهَة ال - : عَكْس اليمين/ لاي چه پ.

يَسَار: نَقِيض يَمِين/ چه پ.

يسارى: نَقِيض يمينى/ چه پ، چه پلر، چه پگر.

يَسِير: قَلِيل/ كم، نه خت.

يَمَّ كَذَا: قَصَدَهُ وِإِجْهَ إِلَيْهِ / بَرَى جَوْ، رَوَى تَرَكْرَد.

- تَيْمَمٌ لِلصَّلَاةِ: مَسَحَ يَدَهُ وَوَجْهَهُ بِالتُّرَابِ / تَه مومى كرد.

تَيْمَمٌ الْأَمْرَ: تَعَمَّدَهُ / به وه وس كردى، به نه نقست كردى.

يَمُّ: بَحْرٌ / دهریا، زهریا.

يَمَامٌ: قَصْدٌ / مه به ست، خواست، ويست.

- يَمَمٌ: حَمَامٌ بَرَى / كَوْتَرَه (كئويه، كئوى)، كاكوتر.

يَمَنٌ:

يَمَنٌ، يَمَنٌ، يَمَنٌ: كَانَ ذَا يُمْنٍ / له خوشيدا بو، به ختیار بو، ناسوده بو.

- يَمَنٌ بِهِ: ذَهَبَ بِهِ ذَاتُ الْيَمِينِ / به لای راستدا بردى.

يَمَنٌ، اِيْمَانٌ، تِيْمَانٌ: ذَهَبَ نَحْوَ الْيَمِينِ / راستى گرت، به لای راستدا (لاى دا، روى).

تَيْمَمٌ: مَاتَ / مرد.

- بِهِ: تَبَرَّكَ بِهِ / پئى پيرؤز بو، خوى پى پيرؤز كرد، موباره كى كرد.

- بِالْعَمِيَّتِ: وَضَعَهُ فِي قَبْرِهِ عَلَى جَنْبِ الْاَيْمَنِ / له سر ته نيشتى راست ناشتى.

يُمْنٌ: بَرَكَةٌ / پيرؤزى، به ختيارى، خوشى، كامه رانى.

مُيْمَنٌ: يَأْتِي بِالْخَيْرِ / پيرؤز، به خت هين، كامه ران.

مَيْمُونٌ: ذُو الْيُمْنِ / پيرؤز، به ختاره، كامه ران.

- اَيْمَنٌ، يَمِينٌ: مِنْ كَانَ مَبَارَكًا عَلَى قَوْمِهِ / بياو چاك، پيرؤز.

- الطَّائِرُ، مُيْمَنٌ، مُؤَقَّقٌ، سَعِيدٌ / رُيَيْنِكْسَى خَوْش وَ پيرؤز.

سَبْرٌ عَلَى الطَّائِرِ ال- : دَعَاءٌ لِلْمَسَافِرِ / به خوشى برؤى.

يَمَنٌ، يَمَنَةٌ: نَاحِيَةُ الْيَمِينِ / لای راست.

بَنْتُ ال- : الْقَهْوَةُ / تاره.

يَمِينٌ: نَقِيضُ الْيَسَارِ / راست.

- قَسَمٌ / سَوَيْتَد.

اِدَاءُ ال- / سَوَيْتَد خواردن.

يُعْنَى. الْيَدِ الْيُمْنَى / ده ستى راست، راست.

الْجِهَةُ ال- / لای راست.

اَيْمَنٌ: نَقِيضُ اَيْسَرٍ / راست، راسته.

مَيْمَنَةٌ: خِلَافُ الْمَيْسَرَةِ / به شى لای راست.

- يُمْنٌ: بَرَكَةٌ / خوشى، به ختيارى، به ره كهت، كامه رانى پيرؤزى.

يُنْبَغِي (فِي بَعْضِ) يَنْبُوعٍ (فِي نَبْعِ)

يَنْبَعُ:

يَنْبَعٌ، اِنْبَعٌ: اذْرَكَ / پىنگه يى.

يَانِعُ: يَنْبَعُ: نَاضِحٌ / پىنگه يى، پىنگه يى شتر.

- : اِحْمَرٌ / سَوْرٌ، خَوَيْتَى.

يَنْبَعُ: الْخَزْرُ الْأَحْمَرُ. ضَرْبٌ مِنَ الْعَلِيقِ / شيلان.

يَهْفُ:

يَهْفُوفٌ: اِحْمَقٌ / كَيْلٌ، كَوَجٌ، كَهْوَدَنٌ.

- : جَبَانٌ / تَرْسَتَوَك.

- : الْقَمْرُ مِنَ الْأَرْضِ / بِيَابَانٌ، سَارَا، چَرْلَه رَانَى، كَاكَى

بِه كَاكَى.

- : الْقَلْبُ الْحَدِيدُ / دَلَى رَهَقٌ وَ نَاسِنِينَ.

يَهْمٌ:

يَهْمٌ: جَنْوُنٌ / شَيْتَى.

اَيْهَمٌ: الْعَصَابُ فِي عَقْلِهِ / شَيْتَوَكَه.

- : الشَّامِخُ مِنَ الْجِبَالِ / جَبَايَ بَلَدٌ، گَرْدَن كَمَش.

- : لَا يَسْمَعُ / كَرَى، نَابِيْسَنٌ، كَوَيْ كَب.

يَهُودٌ، يَهُودِيٌّ (فِي هُودِ)

يُوبٌ:

يُوبِيْلٌ: عِيدُ خَمْسِيْنَى / يُوْبِيْلٌ، پَه نَجَايَه ي هَمُو شَتَن،

تَنْبَه رِيُونَى پَه نَجَا سَالٌ بَه سَرَه هَمُو شَتِيْكَدَا.

يَوْمٌ:

يَاوَمَةٌ: عَامِلَةٌ بِالْاَيَامِ / بَه رُؤْذَانَه لَه گَه لَى رَوَى كَوْت.

يَوْمٌ: ٢٤ سَاعَةٌ / رَوُؤْذٌ، شَهْرٌ رَوُؤْذٌ.

- : نَهَارٌ / رَوُؤْذٌ.

- : وَقْتُ / كَات.

ال- : هَذَا الْيَوْمِ / نَه مَرِد.

فِي - مِنَ الْاَيَامِ: يَوْمًا / مًا / رَوُؤْذَى، لَه رَوُؤْذَان.

بَيْنَ - وَ يَوْمٍ. - مِنْ - لِيَوْمٍ / رَوُؤْذَانَا رَوُؤْذِيْكَ.

إِبْنُ يَوْمِهِ: سَرِيْعُ الزَّوَالِ / تَه مَهَن كَوْرَت.

يَوْمِيٌّ: كُلُّ يَوْمٍ / هَمُو رَوُؤْذَى.

يَوْمِيَّةٌ: اَجْرُهُ الْيَوْمِ / رَوُؤْذَانَه، رَوُؤْذِي.

يَوْمِيًّا: كُلُّ يَوْمٍ / هَمُو رَوُؤْذَى.

يَوْمَفِيْذٌ / نَه وَسَا

به هاوکاری چاپخانهی ششان چاپ کراوه

ژمارهی موبایل : ۰۷۷۰۱۴۹۸۴۹۹

ژمارهی تله فون : ۳۱۴۱۹۸۱

نرخ (۱۷۰۰۰) دینار